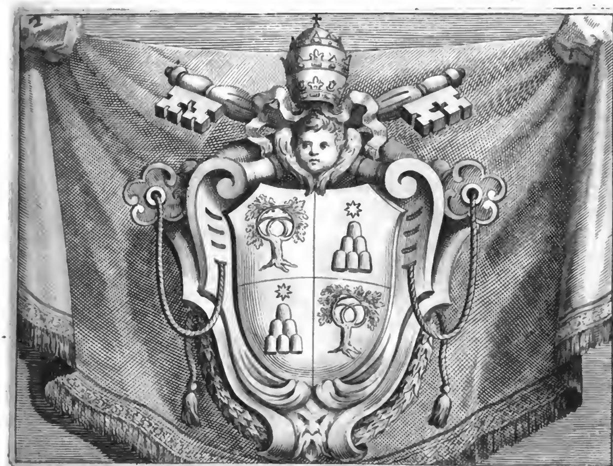
PROSPERI
FAGNANI
COMMENTARIA
IN SECVNDAM PARTEM
PRIMI LIBRI
DECRETALIVM.

ROMAE, Expenſis Ioannis Caſoni. MDCLXI.
Ex Typographia Vitalis Maſcardi.

CVM PRIVILEGIIS, ET SVPERIORVM PERMISSV.

RVBRICAE,
ET CAPITVLA
HVIVS SECVNDAE PARTIS
Primi Libri Decretalium.

de *Ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.* pag. 215

ACcepimus. 273
Cum contingat. 253
Cum ſit ars. 278
Eam te. 237
Indecorum. 230
Præterea. 245
Quæris. 247
Vt Abbates. 215

de *Arbitris.* 596

COntingit. 608
Cum tempore. 603
Ex parte. 611
Non ſine. 596

de *Auctoritate, & vſu Pallij.* 140

QVia vos. 140

de *Bigamis non ordinandis.* 358

A Nobis. 364
Super eo. 358

de *Electione, & electi poteſtate.* 1

CAuſam. 56
Cum ad noſtram. 86
Cum cauſam. 76
Cum Eccleſia Vulterana. 80
Cum in cunctis. 38
Cum in cunctis, §. Inferiora. 51
Cum in Magiſtrum. 108
Cum terra. 64
Dudum, il ſecondo. 67
Licet de vitanda. 19
Maſſana. 112
Nihil. 105
Noſti. 61
Nullus. 1
Publicato. 116
Qualiter. 66
Querelam. 73
Quia propter. 90
Quia propter, §. Illud autem. 97
Quiſquis. 99
Significaſti. 7

de *Filijs Presbyterorum ordinandis, vel non.* 312

AD abolendam. 330
Ad extirpandas. 323
Conſtitutis. 339
Ex tranſmiſſa. 319
Nimis. 339
Veniens. 317
Vt filij. 312

de *His, quæ vi, metuſue cauſa fiunt.* 577

PErlatum. 577
Sacris. 588

de *In integrum reſtitutione.* 592
[illegible] 510

REquiſiuit. 592

de *Obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.* 339

MAgnus. 339

de *Officio Archidiaconi.* 373

AD hæc. 373
A Dilecto. 383
Significaſti. 378

de

de *Officio Archipresbyteri*. 383

VT Archipresbyter. 383

de *Officio Cuſtodis*. 384

CVſtos Eccleſiæ. 384

de *Officio Vicarij*. 385

EX parte. 385

de *Officio, & poteſtate Iudicis delegati*. 389

CVm in Iure. 403
Ex parte, il primo. 397
Quoniam. 399
Sanè. 389
Significantibus. 408
Studuiſti. 419

de *Officio Iudicis ordinary*: 425

COnquerente. 462
Cum ab Eccleſiarum. 434
Cum Vos. 439
Dilectus. 474
Graue. 477
Inter cætera. 450
Irrefragabili. 445
Irrefragabili, §. Exceſſus. 446
Irrefragabili, §. Cæterum. 452
Pernicioſam. 425
Quanto. *poſt pag.* 444
Vt iuxta. 470

de *Ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiauit Epiſcopatui*. 201

REquiſiuit. 201

de *Pactis*. 530

ACcepimus. 560
Antigonus. 530
Cum pridem. 539

de *Poſtulando*. 572

CLerici. 572
Cum Sacerdotis. 576

de *Renuntiatione*. 143

ADmonet. 144
Ad ſupplicationem. 148
Dilecti. 163
Ex tranſmiſſa. 143
Niſi cum pridem. 151
Poſt tranſlationem. 161

de *Sacramentis non iterandis*. 304

PResbyter. 304

de *Sacra Vnctione*. 287

CVm veniſſet. 287
Cum veniſſet, §. Per frontis. 302

de *Supplenda negligentia Prælatorum*. 169

STatuimus. 169

de *Temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum*. 175

AD aures. 184
De eo. 175
Dilectus. 196
Ex parte. 190
Ex tenore. 180
Litteras. 190
Nec Epiſcopi. 189
Si Archiepiſcopus. 187
Vel non eſt compos. 190

de *Tranſactionibus*. 568

VEniens. 568

de *Tranſlatione Epiſcopi*. 126

CVm ex illo. 126
Quanto. 128

de *Treuga, & pace*. 521

INnouamus. 529
Treugas. 521

PRO-

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN SECVNDAM PARTEM PRIMI LIBRI DECRETALIVM.

DE ELECTIONIBVS.

Cap. Nullus.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia Collegiatæ non debet prouideri de Prælato per collationem, ſeu prouiſionem, ſed per electionem Collegij.

2 Epiſcopatum prouiſio olim ad Papam tantum pertinebat.

3 Dignitates omnes originaliter Romana fundauit Eccleſia. & n. 6.

4 Electio Prælati in Cathedralibus & Collegiatis eccleſijs tributa fuit Capitulis ex indulgentia Romani Pontificis. & n. 13.

5 Patronus in Collegiatis eccleſijs de iure patronatus præſentat Prælatum, & Epiſcopus inſtituit.

6 Eccleſiæ omnes diœceſis in poteſtate Epiſcopi ſunt conſtitutæ.

7 Cathedrales eccleſiæ & monaſteria excedentia valorem ducentorum ducatorum auri ſunt Papæ reſeruata per ſecundam regulam Cancellariæ.

8 Papa de quibus beneficijs conſiſtorialiter prouideat.

9 Dignitates maiores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & primæ in Collegiatis eccleſijs reſeruantur in tertia regula.

10 Dignitates item conuentuales, & præceptoriæ generales, non tamen militiarum.

Reſeruationibus Apoſtolicis ſublatum eſt ius eligendi Prælatum, quod habent Capitula de iure communi. ibid.

11 Concordatis Germaniæ non obſtant reſeruationes non inſertæ in corpore iuris.

Electiones, & poſtulationes in cathedralibus, & monaſterijs quatenus ſublatæ fuerint in Gallia ex concordatis. ibid. verſ. In Gallia verò.

13 Eligendi ius, quod habent Capitula eccleſiarum non eſt de iure diuino vt malè affirmat Perret.

14 Eccleſiæ Collegiatæ nemo inferior à Papa poteſt Prælatum præficere, ſed debet fieri electio per illos de Collegio.

15 Legatus Cathedrales regulares aut Collegiatas Eccleſias, vel Cathedralium dignitates electiuas maiores poſt Pontificalem conferre, aut ſibi reſeruare non poteſt.

16 Prælati prouiſio in Collegiata poteſt pertinere ad alium, quàm ad Capitulum ex fundatione, vel conſuetudine.

17 Papa prouidere poteſt etiam de beneficijs electiuis.

18 Beneficia electiua non comprehenduntur in mandato de prouidendo, ſi certi modi ſint expreſſi.

Secus ſi Papa ſimpliciter mandet prouideri de beneficio vacaturo. n. 20.

19 Litteræ ad beneficia vacatura ſunt ambitioſè & ſtrictè intelligendæ.

21 Prouiſio habet vim electionis, & confirmationis.

22 Diſpoſitionis verbum generale eſt, & idem ſonat quod ordinatio.

23 Dignitas electiua non comprehenditur in gratia ad dignitatem pertinentem ad quamlibet diſpoſitionem quorumcunque.

24 Prouiſionis verbum comprehendit nominationem, poſtulationem, præſentationem, & collationem, ſed non electionem.

25 Collatio cur habeat vim electionis, & confirmationis.

26 Prouiſio & collatio ſunt ſynonyma.

27 Congregationem quot homines faciant, & quot Collegium.

28 Congregatio quotuplex ſit, & an differat à Collegio.

29 *Collegium ex vniuerſo ſumitur, & loco vnius perſonæ habetur.*

30 *Ius Collegij etiam in vno retinetur.*

31 *Electio Prælati non competit beneficiatis eccleſiæ Collegiatę niſi ſint ibi vt Collegium.*

32 *Canonici tantum de iure communi habent eligendi Prælatum, non autem portionarij.*

33 *Canonici ſoli de iure faciunt Capitulum. & n. 42.*

34 *Portionarij Segobien. qui aliquibus tantum diebus interſunt actibus Capitularibus, ex ſententia S. Congregationis non ſunt de Capitulo.*

35 *Idem reſponſum de portionarijs Conchen. qui ingrediuntur Capitulum pro negotijs ad eccleſię rem, & bona pertinentibus.*

36 *De Capitulo eſſe poſſunt ex conſuetudine etiam penitus extranei.*

37 *Portionarij Calciaten. qui à Rota declarati ſunt eſſe de Capitulo, poſſunt eligi in coniudices contra Capitulares.*

38 *Portionarij non poſſunt eligi ex Concilio Tridentino in coniudices Capitulares, niſi ex conſuetudine, priuilegio, aut ſtatuto eccleſię ſint in omnibus, & per omnia de Capitulo.*

39 *Portionarij, & dimidij portionarij Seguntin. Corduben. & Abulen. declarantur propterea non eſſe Capitulares.*

40 *Epiſcopus ſolus poteſt ſine adiunctis procedere contra portionarios, licet ex conſuetudine priuilegio, vel ſtatuto habeant in Capitulo ſemper, vel ut plurimum vocem.*

41 *Coadiutor Canonici cum futura ſucceſſione poteſt puniri ab Epiſcopo ſine adiunctis Capitularibus, niſi in litteris Coadiutorię conceſſa ei fuerint omnia priuilegia, quę habent Canonici.*

42 *Coadiutor Canonici cum futura ſucceſſione non eſt Canonicus, nec Capitularis.*

43 *Dignitates obtinentes in Cathedrali eccleſia de iure communi non ſunt de Capitulo.*

44 *Collegium non facit ſocietas priuata, ſed publica authoritas.*

45 *Collegiata omnis naturaliter electiua eſt reſpectu Prælati.*

46 *Generalis prępoſiti facultas deputandi Vicarium in locum alicuius Prępoſiti defuncti an aduerſetur ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decretis. vſque ad n 53.*

47 *Electio Prioris de iure ſpectat ad Conuentum, Confirmatio ad Superiorem.*

48 *Priores obedientiarij deputantur per Abbatem, & ad eius nutum ſunt amouibiles.*

49 *Vice-Prępoſiti, ſeu Vicarij deputati à Prępoſito Generali an poſſint ad eius nutum amoueri.*

50 *Vicarij, ſeu Præſidentes in locum Priorum, ſeu Guardianorum defunctorum, vel abſentium de iure non eliguntur à Capitulo, ſed deputantur à Prouincialibus.*

51 *Capitulum generale ſicut poteſt Vicarios eligere, ita ſic poteſtatem eos deputandi poteſt in Generalem transferre.*

52 *Conſtitutiones ordinum ſecundùm quas deputatio Vicarij pertinet ad Abbatem, approbantur à iure.*

53 *Generalis facultas deputandi Vicarium in locum defuncti an extendatur ad caſus infirmitatis, abſentię, ceſſionis, & conſimiles.*

54 *Caſus mortis, ęgritudinis, ceſſionis, & abſentię ęquiparantur.*

1 NVLLVS. Eccleſiæ Collegiatæ non debet prouideri de Prælato per collationem, ſeu prouiſionem, ſed per electionem Canonicam faciendam per ipſum Collegium, hoc dicit ſecundum Abbatem, cuius ſummarium eſt præfixum textui. Sed non complectitur poſteriorem partem. Vnde ſecundum Ioan. Andr. Bald. Anton. de Butr. Cardinal. & alios hoc intendit. Congregatio debet ſibi Prælatum eligere; aliter electus repellitur. Aptius dixiſſent, aliter prouiſus: vel, vt idem Abb. ſummat primo loco: Congregatio Eccleſiaſtica, ſeu Collegium Eccleſiaſticum, debet ſibi Prælatum eligere; & aliter adeptus Eccleſiam expellandus eſt. Prima pars prohibet; Secunda contra factum caſſat, ibi, *ſi verò.*

2 Prouiſio Epiſcopatuum, & aliarum dignitatum olim ad ſummum Pontificem tantum pertinebat, c. 1. 22. diſt. c. 2. de præb. in 6. Gemin.
3 conſ. 88. Innocentius Papa VII. num. 3. Vnde Eugenius IV. in decretali Epiſtola, quam ſcripſit ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, dum Florentiæ præſideret in Concilio Florentino, quæ incipit, Non mediocri, in §. Quod verò hæc dignitas, vt inquit, ſancti atteſtantur Patres, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, Cathedrales, aliaſque dignitates Romana fundauit Eccleſia; ſicutque licuit vni Eccleſiæ amplam, & alij ampliorem, & alij ampliſſimam prout expedire iudicauit, tradidit poteſtatem. Omnes enim tamquam vnius arboris rami ab vna eademque radice, & vt diuerſi aquarum riuuli ab eodem fonte prodierunt, licet vnus alio copioſior, atque vberior.] Quæ clauſula ferè deſumpta eſt ex verbis Nicolai II. in d. cap. 1.
4 & ex verbis Cypriani, in c. Loquitur Dominus, 24. quæſt. 1. Sed poſtea Romani Pontifices conceſſerunt vt in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs ius eligendi Prælatum eſſet penes Capitulum, vt in c. Congregatio, 16. quæſt. 1. & in
5 hac decretali. In alijs verò Eccleſiis non collegiatis fuit tributa poteſtas præſentandi Patronis, & Epiſcopo ius inſtituendi, ſi Eccleſia ſit Patronata, c. A nobis, de iurepatr. cap. Decernimus,
6 16. quæſt. 7. Si verò Eccleſia Patronum non habeat, ſtatutum eſt vt Epiſcopus prouideat ei de Prælato, cum omnes Eccleſiæ diœceſis in poteſtate eius ſint conſtitutæ, c. Omnes Baſilicæ, 16. quæſt. 7. Et notat hic Compoſtell. & Ioan. Andr. Et de prædicta origine vide bonam gloſſ. in cap. Quamquam, in ver. Deuoluatur, verſ. vt igitur ſcias iuris originem, de præb. lib. 6. Abb. hic num. 1. & in c. Cum Eccleſia Vulterana, nu. 8. infr. eod. Ioan. de Selu. de benef. 3. p. quæſt. 2. 3. caſu, & Burſatt. conſ. 126. à numer. 8. lib. 2.

7 Sed poſtea ſuperuenerunt regulæ Cancellariæ, quam ſummi Pontifices in craſtinum aſſumptionis ſuæ facere ſolent ſuo tempore duraturas, quibus ferè ſublata eſt huius decretalis diſpoſitio, præſertim in Italia, & in Hiſpania, adeò vt multi affirmauerint titulum electionis hodie receſſiſſe, ab aula, vt Lambert. de iurepatr. 1. part. 2. lib. quæſt. 7. art. 20. num. 6. in fin. Quintil. Mandoſ. in regula 2. Cancell. in præfatione, alias quæſt. 1. num. 3. & moderni in tract. de benef. pat. 4. c. 1.
8 nu. 11. nam præter reſeruationes Cathedralium,

&

& monaſteriorum clauſas in corpore iuris, de quibus in Extrauag. Ad regimen, de præb. In 2. regula Papa ſibi reſeruat generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, necnon omnia monaſteria virorum valorem annuum ducentorum Florenorum communi æſtimatione excedentia, & de his Papa conſiſtorialiter prouidet. Lap. alleg. 73. num. 11. verſ. Item de illis, & de Cathedralibus patet ex decreto Concilij Tridentini in c. 1. ſeſſ. 24. vbi præſcribitur quanta cum cautela, & maturitate in Conſiſtorio ſit formandum iudicium in promouendis Epiſcopis.

Quæ quidem Conſiſtorialis prouiſio habet vim electionis, & confirmationis, vt not. gloſſ. in c. 1. in ver. Prouiſionem, inf. eod. lib. 6. & Ripa in c. Eam te, num. 11. de reſcr. & latiùs dicam
9 infra, in primo notab. Similiter in 3. regula Papa generaliter reſeruat diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates maiores poſt Pontificiales in Cathedralibus valorem decem Florenorum auri excedentes; declarans dignitates, quæ in Cathedralibus poſt Pontificales non maiores exiſtunt, & quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel ordinaria authoritate, aut conſuetudine præſcripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis Eccleſijs principalem præeminentiam habent, ſub reſer-
10 uatione prædicta cõprehendi. Amplius Papa in eadem regula ſibi reſeruat Prioratus, præpoſituras, & alias dignitates conuentuales, & præceptorias ordinum quorumcumque, non tamen militiarum. Per huiuſmodi autem Apoſtolicas reſeruationes in Italia ad nihilum redactum eſt ius eligendi Prælatum, quod habent Capitulæ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs vt hic not. Dec. num. 6. & ſequent. Æneas de Falcon. de reſeruat. in 1. prælud. & Quintil. Man-
11 doſ. loc. cit. Dixi in Italia quia Capitulis Germaniæ ſaluum manet ius eligendi iuxta concordata, de quibus in conſtitutione Nicolai V. quæ incipit, Ad ſacram Petri ſedem, editam anno 1447. Calend. Aprilis, in Bullar. tom. 1. pag. 305. Quibus quidem concordatis non obſunt reſeruationes in corpore iuris non inſertæ, vt ex facto reſpondit Gemin. in conſ. 36. Caſus talis eſt, per tot.

12 In Gallia verò ex concordatis initis inter Leonem Decimum, & Franciſcum Primum ſtatutum eſt vt Cathedralibus, & Metropolitanis Eccleſijs vacantibus, illarum Capitula, & Canonici ad electionem, ſeu poſtulationem futuri Prælati procedere non poſſint, ſed Rex Franciæ nominet infra ſex menſes à die vacationis perſonam habentem qualitates ibi præſcriptas, & Papa de ſic nominato prouideat. Et in monaſterijs, & Prioratibus Conuentualibus, & verè electiuis, videlicet in quorum electionibus forma, c. Quia propter ſeruari, & confirmationes electionum huiuſmodi peti conſueuerunt in dicto regno vacantibus, illorum Conuentus ad electionem, ſeu poſtulationem Abbatis, ſeu Prioris itidem procedere non poſſint; ſed Rex religioſum eiuſdem ordinis infra idem tempus nominet, & Papa prouideat, ſed & Prioratus perſonæ, ad illum per Regem nominatæ conferri debeant, & electiones, confirmationes, & prouiſiones contra præmiſſa irritæ decernuntur. Per præmiſſa tamen declaratur non præiudicari Capitulis Eccleſiarum, Conuentibus monaſteriorum, & Prioratuum huiuſmodi priuilegia à ſede Apoſtolica proprium eligendi Prælatum obtinentium, quominus ad electionem Epiſcoporum, Abbatum, & Priorum, iuxta priuilegia eis conceſſa, liberè procedere poſſint, dummodo de priuilegijs ſibi conceſſis per litteras Apoſtolicas, ſeu alias ſcripturas authenticas docuerint, omni alia ſpecie probationis eis in hoc adempta, vt latiùs conſtat ex ſeſſ. 11. Concilij Lateranen. Nouiſſimi tom. 4. Concil. par. 2. pag. 114. & ſeq.

13 Et ex his apparet erroneum eſſe quod ſcripſit Ferret. conſ. 305. Epiſcopatus habent inſtitutionem, nu. 9. vbi temere carpens regulas reſeruatorias Eccleſiarum Cathedralium, & monaſteriorum dixit viam electiuã in Capitulis Eccleſiarum ordinatam fuiſſe de iure diuino. Imo enim hoc ius deriuatum eſt in Capitula non ex neceſſitate, ſed ex mera indulgentia, & humilitate Romanorum Pontificum, vt initio diximus, & benè explicat Rebuff. tit. de elect. derog. in princ. & nouiſſimè Cardin. Bellarm. tom. 1. Controu. 5. lib. 1. cap. 8. & 2. tomo Controu. 2. lib. 1. cap. 8. & moderni in tract. de benef. par. 5. c. 4. nu. 7.

14 Quibus præcognitis. Nota primò in Eccleſia Collegiata nullum inferiorem à Papa præficere poſſe Prælatum, ſed debere fieri electionem per illos de Collegio, & per Superiorem confirmari, cap. Tranſmiſſam, & c. Nihil infra eod. Nam pondera litteram ibi, ſi verò aliter, quæ omnem aliam poteſtatem excludit, vt per Abb. hic nu. 1.

15 Vnde in cap. penult. de off. leg. lib. 6. inhibetur legatis ne Cathedrales, aut Collegiatas Eccleſias, vel ipſarum Cathedralium dignitates electiuas maiores poſt Pontificalem conferant, aut ſibi reſeruent, & contra hoc factum irritum decernitur.

16 Regula tamen huius textus procedit, niſi aliter in fundatione ipſius Eccleſiæ extiterit ordinatum, vel de conſuetudine aliud obtineat ſecundùm Innocen. in ver. In Congregatione, & Io.
17 Andr. in fin. Papa verò ob ſupremam eius authoritatem etiam de beneficijs electiuis prouidere poteſt. Cardin. in conſ. 103. Diuiſione præmiſſa, in princ. quem refert, & ſequitur hic Dec. nu. 2.

An autem requiratur, vt in litteris Apoſtolicis ad beneficia fiat ſpecialis mentio de Eccleſia Collegiata, dic, aut in litteris certi modi exprimuntur, & dignitates electiuæ non includuntur non facta de illis ſpeciali mentione. Ita procedit
18 text. in cap. Cum in illis §. Illis in fin. de præb. in 6. vbi ſi Papa mandat alicui prouideri de beneficijs, vel dignitatibus ad collationem, prouiſionem, præſentationem, vel diſpoſitionem quorumcumque, non comprehenduntur beneficia electiua. Abb. conſ. 38. In quæſtione quæ ad præſens vertitur, col. 3. ſub num. 2. verſ. Quatto
19 poſſet attentari, lib. 2. Ratio eſt quia cum litteræ ad beneficia obtinenda ſint ambitioſæ, debent ſtrictè intelligi, vt in c. Quamuis de præb. lib. 6. & propterea vno modo expreſſo, non venit alius, vt per Abb. loco citato.

20 Aut nullus modus in litteris exprimitur, ſed ſimpliciter mandatur prouideri de beneficio vacaturo; & tunc in mandato includitur etiam beneficium electiuum, vt tenet gloſſ. in Clem. 1. §. 1. in ver. Quamuis, in fin. de præb. cum qua tandem ibi reſidet Cardin. in 5. quæſt. Gemin. in d. §. Illis, col. 1. in fin. verſ. Quid ſi in litteris.

vbi allegat deciſ. Rotæ quæ eſt 11. in tit. de præb.
in Nou.
21 Sed hoc ſecundum membrum diſtinctionis im-
pugnat hic Dec. num. 4. quia textus in d. §. Illis,
non exprimit certos modos, ſed vtitur verbis ad
prouiſionem, vel diſpoſitionem, quæ generalia
ſunt, vt de prouiſione notat gloſſ. in Clem. fin.
22 hoc tit. & in cap. 1. in gloſſ. 3. eod. in 6. dum di-
cit prouiſionem habere vim electionis, & confir-
mationis. Et de diſpoſitione eſt text. in cap. 2. in
princ. de præb. in 6. & tamen in gratia concepta
prædictis verbis generalibus non includitur mo-
dus prouidendi per electionem. Ex quo conijci
poteſt de electione fieri debere ſpecialem men-
tionem; nec ſufficere mandatum verbis genera-
libus conceptum, quia vbi aliquid ſpecialiter
exprimi debet, generalia verba non ſufficiunt;
c. Qui ad agendum, de Procur. in 6. Ad quod vi-
detur text. in d. Clem. 1. in fin. ibi; Nullam de ele-
ctione fecerimus mentionem, & ratio eſſe poteſt
ſecundùm eum, quia ſub tali generalitate ſupe-
rior non intendit inferre præiudicium pluribus,
qui ius eligendi habent, ac propterea neceſſaria
eſt mentio ſpecialis.

Verum his non obſtantibus non videtur rece-
dendum à communi intellectu ad d. §. Illis, nam
prouiſionis, & diſpoſitionis verba quamuis in
materia fauorabili, & latè interpretanda extendi
poſſint ad omnem modum prouidendi, & diſpo-
nendi, & ſic etiam ad electionem; tamen in
litteris ad beneficia vacatura, quæ ſunt odioſæ,
& reſtringendæ, vt ſuperius dictum eſt, electio-
nem non includunt, vt patet in d. §. illis, & eſt
caſus in d. Clem. 1. de præb. vbi litteræ gratioſæ
ad dignitatem pertinentem ad prouiſionem, &
diſpoſitionem quorumcumque non comprehen-
dunt dignitatem electiuam. Et propterea ſecun-
dùm Io. Andr. in d. c. Cum in illis, col. 1. verſic.
Diſpoſitio, de præb. in 6. quamuis diſpoſitionis
verbum ſit generale, & ſonet idem quod ordina-
tio, c. Cum tibi, infra de teſt. cum alijs per eum
allegatis. Et ideo hoc verbum poſitum in d. §.
Illis, videretur includere electionem, vt aliquid
adderet præcedentibus verbis, ad collationem,
prouiſionem, & præſentationem: nihilominus
23 littera gratioſa ad dignitatem non includit ele-
ctiuam, etiamſi dictum ſit in litteris ad dignita-
tem, pertinentem ad quamlibet, ſeu quamuis
diſpoſitionem quorumcumque, vt eſt expreſſum,
in d. Clem. 1. atque ita dicit Io. Andr. ſe conſu-
luiſſe.
24 Neque obſtat gloſſ. in d. Clem. fin. de elect.
quia tantum dicit prouiſionis verbum eſſe latum,
ita vt comprehendat nominationem, poſtulatio-
nem, præſentationem, & collationem, ſed non
dicit comprehendere electionem ſaltem in mate-
25 ria ambitioſa, & ſtrictè intelligenda. Item non
obſtat quod prouiſio habeat vim electionis, &
confirmationis; quia etiam collatio habet eam-
dem vim, vt tradit Io. Andr. loco cit. & tamen
admittunt omnes collationis appellatione non
26 venire electionem. Prouiſio autem, & collatio
ſunt ſynonyma, c. Dudum, poſt princ. c. Cui de
non Sacerdotali, 1. & 2. reſpon. cap. Ei cui; &
cap. Si is cui, in fin. de præb. lib. 6. & notat Io.
Andr. in c. Cum in illis, in princ. in ver. Colla-
tionem. Propterea autem prouiſio dicitur habe-
re vim electionis, & confirmationis, quia pro-
uiſor, & collator abſque alterius facto confert,
cap. Si tibi abſenti, 1. & 2. reſpon. de præb. in
6. Non ita electores, quia expectant factum ſu-
perioris confirmantis, vt declarat ibidem Ioan.
Andr. Sed hinc non ſequitur vt modus prouiſio-
nis ſit generalis etiam ad electionem. Non obſtat
ponderatio quam facit Decius de dicta Clem, in
vltimis verbis; quia idcirco textus ibi ſe fundat
in eo quod de dignitate electiua nullam fecit
mentionem; quia in litteris fuerunt expreſſi certi
modi, vt patet ibi, ad cuiuſcumque collationem,
prouiſionem, ſeu quamuis diſpoſitionem, qui-
quidem modi dicuntur certi, & ſaltem in mate-
ria odioſa viam electiuam non includunt, vt
oſtenſum eſt ſupra. Vnde non mirum ſi de
electione debuit fieri ſpecialis mentio; & ſic ille
textus concordat per omnia cum communi in-
tellectu ad d. §. Illis. Nec refragatur text. in d.
cap. 2. de præb. quia non probat diſpoſitionis
verbum eſſe ita generale, vt comprehendat ele-
ctionem, ſed tantum vt includat non ſolum
collationem, ſed etiam gratiam de vaca-
turis.

Demum non obſtat motiuum præiudicij, quod
infertur pluribus electoribus; quoniam conſtat
de intentione Papæ volentis præiudicare inferio-
ribus per mandatum de prouidendo; maius au-
tem eſt præiudicium quod infertur prouiſori, ſeu
collatori, quàm illud quod infertur electoribus;
quia per prouiſionem, ſeu collationem confertur
plenum ius prouiſo; ſed electus ante confirma-
tionem adminiſtrare non poteſt, cap. 3. & c. Noſti,
inf. eod. cum concord. Vnde ſi Papa per gratiam
ſimpliciter conceptam ad vacatura præiudicat
collatoribus; nulla ſubeſt ratio cur non etiam
præiudicet electoribus, ſtat igitur communis di-
ſtinctio, quod aut certi modi in litteris ſunt ex-
preſſi; & non venit electio. Aut non ſunt expreſſi;
& includuntur etiam dignitates electiuæ. Eodem
modo diſtinguitur in reſeruationibus, vt per
Æneam de Falcon. in tract. de reſeru. q. 3, nu. 21,
& modernos in tract. de benef. par. 5. cap. 1.
num. 122.
27 Nota ſecundò, ex illis verbis, Vbi duo vel tres
in Congregatione fuerint, duos facere Congre-
gationem, tres verò Collegium, l. Neratius. ff. De
verb. ſignificatione ſecundum gl. Innoc. & cęteros
hic, & notat Specul. in tit. de nou. crimin. §.
Vnico verſ. Ad hæc, & Bart in l. Prætor, la ſecunda
in princ. num. 2. & 3. ff. De vi bonorum rapt. vbi
etiam habes quot homines faciant turbam, quot
cœtum, quot multitudinem, quot vniuerſitatem,
28 quot populum, quot gentem. Dixi in cap. Reſ-
ponſo, infra de ſent. excomm. Aduerte tamen,
quia ſecundum Bald. hic n. 4. aut loquimur de
Congregatione Collegiali, aut de ſimplici; primo
caſu idem eſt Congregatio, & Collegium; ſecun-
29 do caſu nomen Congregationis eſt magis gene-
rale, quàm nomen Collegij, quia Collegium
ex vniuerſo ſumitur, & alicui certo nomini eſt
ſubiectum, l. Rerum mixtura. ff. De vſu cap. &
loco vnius perſonæ habetur, l. Mortuo. ff. De
fideiuſſ. l. Metum. §. Animaduertendum. ff. Quod
metus cauſa. Sumitur quintò Collegium, & Con-
gregatio ex pluribus differentibus numero, ſed
Collegio attribuitur ex intellectu ſignificatio
complexiua, quæ ex vniuerſo ſumitur, non tam
voce, quàm ſignificatione, l. Si is qui ducenta,

§. Vtrum

§. Vtrum. ff. De reb. dub. & l. Quod maior. ff. Ad
municip.
30 Quod autem ſuperius dictum eſt tres ſaltem
requiri ad faciendum Collegium, verum eſt ab
initio; ſed poſtea ius Collegij etiam in vno reti-
netur, l. Sicut, §. vltimo. ff. Quod cuiuſque vni-
uerſitatis nomine, & notant hic gloſſ. 1. Innocent.
Io. Andr. Bald. & omnes.
31 Tertiò, nota ijſdem verbis, *in Congregatione
fuerint*, ad hoc vt clerici in Eccleſia beneficiati
habeant ius eligendi Prælatum, oportere vt ibi
ſint vt Collegium, nec ſufficere vt generaliter ſint
in ea beneficiati, cap Dilecta cum gloſſ. 1. De
exceſſ. Prælat. Non enim ſequitur in tali Eccle-
ſia Sunt plures clerici, ſeu beneficiati: Ergo ibi
Collegium, vt notat Innoc. in cap. Poſtulaſti de
iur. patr. Archidiac. in cap. Monaſterium 16.
quæſtione 7. Abb. in c. Bonæ memoriæ, il primo,
num. 2. in primo notab. ſupra tit. prox. & tradunt
hic Anton. de Butr. Cardinalis Abbas, Decius, &
alij communiter. Et propterea ſi in eadem Eccle-
ſia ſint diuerſorum generum beneficiati, puta ali-
qui ſunt Canonici, aliqui Cappellani, aliqui Aſ-
ſiſij, vt in Antiochena Eccleſia, cap. penult. in-
fra de clericis non reſidentibus; Alij Portionarij,
32 & ſimiles, vt in Burginen. Palatin. Eccleſijs. Et
in Eccleſijs Hiſpaniarum Portionarij, vel ſimiles;
non ſunt vocandi, vt determinat hic Compoſtell.
num. 4. dicens Curiam Romanam tenere quod
33 ſoli Canonici ſunt vocandi, & ſoli Canonici fa-
ciunt Capitulum, qui vnum corpus conſtituunt,
cap. Nouit, de his quæ fi. à Præl. Et eum refert,
34 & ſequitur hic Ioan. Andr. num. 11. Hinc cum
Portionarij Eccleſiæ Segobien. qui non interue-
niunt in actibus Capitularibus, exceptis quibuſ-
dam diebus, in quibus conueniunt, vt perci-
piant certas diſtributiones illis diebus aſſigna-
tas, petijſſent declarari à ſacra Congregatione
Concilij an dicerentur de Capitulo, adeo vt con-
tra eos Epiſcopus cum adiunctis procedere te-
neretur ad præſcriptum, cap. 6. ſeſſ. 25. Concilij
Tridentini; ſacra Congregatio cenſuit non dici
35 eſſe de Capitulo huiuſmodi portionarios. Idem-
que reſpondit de portionarijs Eccleſiæ Conchen.
qui participes menſæ Capitularis ingrediuntur
Capitulum ad conſentiendum, vel contradicen-
dum in negotijs ad Eccleſiæ rem, & bona perti-
nentibus.
Vlteriùs propoſito dubio an appellatione eo-
rum, qui non ſunt Dignitates, nec de Capitulo,
comprehendantur non ſolum ij, qui ſunt extra
Cathedrales, vel Collegiatas Eccleſias, ſed etiam
qui in eiſdem Eccleſijs officia, vel ſimplicia be-
neficia Eccleſiaſtica obtinent, & prædictis Eccle-
ſijs, aut Capitulis in diuinis, ſeu alijs miniſterijs
famulantur, ſiue ſub Capitulis, ſiue extra illa de-
gant, ita vt omnes in cauſis Eccleſiaſticis Epiſco-
po ſubijciantur liberè, & abſolutè, abſque eo
quod contra ipſos cum adiunctis procedendum
ſit, ſacra Congregatio cenſuit, ex quo c. 6. ſeſſ. 25.
ſubijcit Epiſcopo eos, qui non obtinent dignita-
tes, nec ſunt de Capitulo; iſti autem neque Di-
gnitates habent, neque Capitulares ſunt, ſed
tantum Capitulo famulantur, aut ſub Capitulo
degunt, comprehendi illos d. cap. 6. verſ. Quia
verò, cum aliud ſit eſſe de Capitulo, aliud ſub Ca-
pitulo.
36 Quod tamen verum eſt niſi aliud obtineat de
conſuetudine, vt in Eccleſijs Legionen. & Oueten.
vt declarat Compoſtell. eod. num. 4. Nam quan-
doque penitus extranei de conſuetudine admit-
tuntur, vt in cap. Cum Eccleſia Sutrina, infra de
37 cauſ. poſſeſſ. & propriet. Quapropter poſita de-
ciſ. Rotæ in cauſa Calciaten. coniudicum edita
die 25. Februarij, 1611. qua Cathedralis Calcia-
ten. portionarij declarantur eſſe de Capitulo dictæ
Eccleſiæ, cum dubitatum fuerit an ipſi portio-
narij tamquam Capitulares poſſint eligi in con-
iudices cauſarum criminalium aduerſus Capitu-
lares. Ex decreto Concilij Tridentini, in d. cap. 6.
ſeſſ. 25. ſacra Congregatio cenſuit non poſſe.
28 Verum hoc debet intelligi dummodo Portionarij
ex conſuetudine, vel alio ſpeciali iure ſint in om-
nibus, & per omnia de Capitulo; ſecus ſi quoad
39 aliquos actus tantum. Ideoque cum dubitaſſet
Epiſcopus Sequntinus an poſſet ſolus ſine adiun-
ctis procedere contra Portionarios integros, ac
dimidios ſuæ Eccleſiæ, ſi ipſi ex priuilegio Apo-
ſtolico, aut ex conſuetudine, vel Eccleſiæ ſtatuto
habeant in Capitulo, vel ſemper, vel vt plurimum
vocem: ſacra Congregatio cenſuit non ex eo
quod portionarij integri, & dimidij habeant vo-
cem in Capitulo, illos eſſe Capitulares; ſed tunc
inter Capitulares cenſeri debere, cum ex Apo-
ſtolico priuilegio, vel ex conſuetudine, vel ex
Eccleſiæ ſtatuto inter Capitulares connumeran-
tur. Ideoque ſi ipſi talibus facultatibus non po-
tiantur, Epiſcopus poterit contra illos non cum
adiunctis, ſed ſolus procedere.
Similiter cum portionarij, ac dimidij portio-
narij Eccleſiæ Corduben. vocem habeant in Ca-
pitulo quoad ea dumtaxat, quæ ſpectant ad im-
penſas reditus, & ſeruitium Eccleſiæ, non autem
in his quæ pertinent ad iuriſdictionem Capituli
ſede vacante ad nominationem officialium, at-
que alijs pluribus: Quæſitum eſt an Epiſcopus
teneatur contra ipſos cum adiunctis procedere?
ſacra Congregatio reſpondit ſi huiuſmodi Por-
tionarij tam integri, quàm dimidij non ſunt de
conſuetudine in omnibus, & per omnia de Ca-
pitulo, non teneri Epiſcopum contra eos proce-
dere cum adiunctis.
Rurſus cum Portionarij Eccleſiæ Abulen.
prætenderent ad ſe vnà cum Canonicis pertinere
adminiſtrationem bonorum menſæ Epiſcopalis
ſede vacante, & electionem iudicum, cum qui-
bus Epiſcopus aduerſus Capitulares procedere
tenetur, eo quod ex conſuetudine Eccleſiæ quoad
ea, quæ tangunt adminiſtrationem bonorum
Eccleſiæ, & menſæ Capitularis, pro Capitulari-
bus habeantur: S. Congregatio cenſuit in neutro
debere ſe ingerere.
40 Et generaliter conſulta an ex decreto Concilij
Tridentini, cap. 6. ſeſſ. 25. poſſit ſolus Epiſcopus
ſine adiunctis Capitularibus ad correctionem, &
punitionem portionariorum procedere, eo etiam
caſu, quo portionarij de conſuetudine, aut ex
priuilegio Apoſtolico, vel Eccleſiæ ſtatutis ha-
bent in Capitulo vel ſemper, vel vt plurimum
vocem, reſpondit huiuſmodi portionarios non
comprehendi, cap. 6. ſeſſ. 25. ſi ſolam vocem
in Capitulo habeant. Hæc de portionarijs.
41 De Coadiutoribus verò Canonicorum tum
dubitatum fuerit an Epiſcopus, qui iuxta decre-
tum Concilij, cap. 6. ſeſſ. 25. debet procedere
contra Capitulares cum adiunctis, teneatur idem
ſeruare

ſeruare volens procedere contra Coadiutorem Canonici cum futura ſucceſſione; ſacra Congregatio cenſuit teneri, ſi ex forma Coadiutoriæ colligatur ipſi Coadiutori conceſſa fuiſſe omnia pri-
42 uilegia, quæ habent Canonici. Nam Coadiutor cum futura ſucceſſione non dicitur Canonicus, neque habet ius in Canonicatu, ſed ad Canonicatum. Nauarr. in cap. Si quando, de reſcr. & in cap. 2. de Hor. Canon. Vnde cum non ſit Canonicus, non eſt Capitularis, cum de iure communi Canonici tantum dicantur Capitulares d. cap. Nouit. & cap. Quanto. De his quæ fi. à Prælat. Abb. in cap. Auditis num. 3. in fine, de elect. Felin. in proœm. Decretal. Verall. deciſ. 290.

43 De dignitatibus in Cathedralibus, & Collegiatis idem dicendum, quia circumſcripta conſuetudine vel priuilegio non ſunt de Capitulo, vt notatur, in c. Cum olim, in ver. Duplici ſibi voce, infra de re iudic. & conſtat ex decreto Concilij Trid. in præall. c. 6. ſeſſ. 25. ibi. Qui verò non obtinent dignitates, nec ſunt de Capitulo: ſi enim obtinentes dignitates eſſent de Capitulo, ſatis fuiſſent excluſi per illa verba, *nec ſunt de Capitulo*; nec fuiſſet opus eos nominatim excludere. Quo-
44 modo autem cognoſcatur an plures ſint in Eccleſia vt Collegium, vel vt ſinguli; Ioan. Andr. & DD. remittunt ad notata, in cap. Dilecta de exceſſ. Prælat. Bald. hic num. 8. dicit priuatam ſocietatem non facere Collegium, ſed publicam vtilitatem, & requiri vt Collegium habeat caput, ſeu præpoſitum, licet ſufficiat vt ita ordinatum ſit ab initio; nam eo mortuo nihilominus eſt Collegium, vt per eum, de quo tamen vide Innocentium, in cap. Cum non ignores, num. 2. infra de præben. vbi dicit ad eſſe Collegij non requiri vt ibi ſit Prælatus, arg. l. 1. §. 1. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom. & eum ſequitur Oldrad. conſ. 128. Cum ad inueſtigationem, num. 8. verſ. Et ſi dicatur, licet requiratur ad bene eſſe, vt per eumdem Oldrad. conſ. 204. Prima quæſtio, in princ. Et quibus ſignis cognoſcatur an Eccleſia ſit Collegiata, vide Rotam in cauſa Zamoren. Canonicatus de Thoro, apud Cardin. Seraphin. deciſ. 1256. Concluditur ergo in Eccleſia Collegiata de iure communi, & ceſſantibus reſeruationibus Apoſtolicis, ſiue ſit ſæcularis, ſiue regularis, Prælatum eſſe eligendum ab illis tantum, qui ſunt
45 ibi vt Collegium. Vnde dicebat Gamb. de off. leg. num. 84. aliàs 817. lib. 3. electiuam naturaliter eſſe omnem Collegiatam, intelligi reſpectu Prælaturæ, vt hic. Sed de Prælatis, & ſuperioribus regularibus, dic latius vt in ſeq. quæſt.

46 Poſita conſtitutione Congregationis Somaſchæ à Sede Apoſtolica vnà cum alijs eiuſdem Congregationis conſtitutionibus confirmata in forma communi, qua cauetur vt interueniente obitu alicuius præpoſiti, vicepræpoſitus, ſuccedat donec aliter fuerit prouiſum per Præpoſitum generalem, qui vel illum confirmabit, vel alium mittet, vel alium ex dicto Collegio nominabit, qui vicarij nomine inſignitus ordinariam præpoſiti habeat authoritatem.

QVÆRITVR, primò an facultas præpoſito generali vt ſupra attributa aduerſetur huic decretali, vel alijs ſacrorum Canonum, aut Concilij Trid. decretis.

Secundò, an eadem conſtitutio, quæ loquitur in caſu mortis, vendicet ſibi locum in caſibus infirmitatis, abſentiæ, ceſſionis, & conſimilibus.

47 Quod ſpectat ad primam quæſtionem, etſi electio Prioris ſpectet ad conuentum ex diſpoſitione iuris communis, vt hic deciditur, & in cap. 2. §. fin. de ſtat. Monach. & in cap. vlt. 16. quæſt. vlt. & confirmatio ad ſuperiorem, cap. Nullus 16. quæſt. 7. Hoc tamen procedit in Prioribus Conuentualibus habentibus populum, & authoritatem perpetuæ prælationis, per text. iuncta gloſſ. in d. cap. 2. §. fin. cuius hæc ſunt verba: Priores, autem cum in Eccleſijs Conuentualibus per electionem Capitulorum canonicè fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur: vbi gloſſ. aſſerit hoc eſſe intelligendum de illis Prioribus, qui inſtituuntur perpetuò per Canonicam electionem Capituli, & confirmationem ſuperioris; & ſequitur Archid. in ſumma 16. quæſt. 2. num. 6. verſ. Secus autem eſt in Prioribus, Felin. in cap. Cum venerabilem, col. 10. verſ. Fallit tertiò, de except. & poſt alios Ioan. de Selu. de benef. par. 2. quæſt. 22. num. 51. Et propterea verbum, *Presbyter*, hic poſitum exponitur ab Innocentio, & Abb. Antiq. ideſt Prælatus, & pro Rectore ab Hoſt. & Ioan. Andr. vnde hæc decretalis, & conſtitutio, c. Quia propter, inf. eod. non habent locum niſi in Prælatis ſiue ſæcularibus, ſiue regularibus, per quorum obitum Eccleſia viduatur, vt illic adnotauit gloſ. in ver. Eccleſijs viduatis, & ſic in Prælatis, qui curam habent animarum, & dicuntur ſponſi Eccleſiæ, cap. Sicut in vnaquaque, 21. quæſt. 2. gloſſ. vbi ſupra, & reſoluit Rota deciſ. 3. nu. 2. de elect. in nou. Et hic non eſt caſus noſter, vt inferiùs dicetur.

48 Sin autem Prioratus ſint obedientiarij habentes quidem Monachos, ſed non populum; tunc cenſentur reuocabiles ad nutum. Bellam. deciſ. 203. incip. Quilibet Prioratus regularis; ideoque Priores huiuſmodi deputantur per Abbates, & ad eorum libitum amouentur. Sic probat text. iuncta gloſſ. in ver. Perpetuò, in cap. Cum ad monaſterium. §. Tales, de ſtatu Monach. in hæc verba: [Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda tamquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cum oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur, vbi gloſſ. dicit hoc eſſe verum quando non eligitur Canonicè à Capitulo, ſed Abbas committit ei adminiſtrationem. Idem dicit gloſſ. in d. cap. 2. in ver. Non mutentur, eod. tit. & Archid. in ſumma 16. qu. 2. num. 5. vbi ait: [Circa huiuſmodi Prioratus, qui Parochianos non habent, & qui non ordinantur per electionem Collegiorum ſuorum, ſed Monachi tantum manent in eis, & Abbates plenè in eiſdem obtinent temporalia, permiſſum eſt, & obſeruatum ſicut creditur quod ponantur in eis Priores, & remoueantur ad mandatum Abbatum ſuorum, vt in Religionibus magis vigeat, & obſeruetur obedientia, & ideo huiuſmodi Prioratus propriè appellantur obedientiæ, & ex eo quod ſic præficiuntur, non poſſunt, nec debent ſibi aſſumere authoritatem continuæ Prælationis; imo cum expedierit, abſque contradictione mutari poſſunt; ſic dicitur de præſidentibus Capitulis Generalibus, extra de ſtat. Monach. c. in ſingulis, & infra: Et ideo in huiuſmodi Prioratibus ponuntur, & deputantur Priores

res pro voluntate ſuorum Abbatum, & etiam amouentur.] Hactenus Archid. ſequitur Gemin. in cap. 1. col. 3. num. 4. verſ. Secundo caſu, 21. diſt. & Selua, de benef. par. 3. diſp. 22. num. 46. & 50.

49 Talis autem videtur eſſe deputatio Vicarij, ſeu Vice-præpoſiti, quam facit præpoſitus Generalis Congregationis Somachæ in locum præpoſiti; quia d. Vicarius non inſtituitur vt habeat prælationem illam, de qua Canones loquuntur, ſed ad tempus præſit regularibus, ac bona dicti Conuentus adminiſtret, atque ita dici poteſt Prælatus obedientiarius, qui ponitur, & amouetur ad

50 libitum ſuperioris, ex prædictis. Ideoque in Religionibus Ordinis Prædicatorum, & Minorum in locum Priorum, ſeu Guardianorum defunctorum, vel abſentium deputantur Vicarij, qui eamdem habent authoritatem, & alio nomine Præſidentes vocantur, non per electionem Conuentuum, ſed per deputationem Prouincialium, vt refert Ludouicus Miran. in Manual. Prælat. tom. 2. quæſt. 20. art. 1. in princ. & concl. 2. & 3. & art. 2. concl. 1.

51 Et reuera ſicut poſſet hos Vicarios inſtituere Capitulum Generale, vt per Alex. in rubr. de offic. eius, num. 14. verſ. Quidam conſtituti, & Dec. in cap. Sane, il ſecundo, num. 9. de off. De legat. ſic videtur poſſe illos deputare præpoſitus Generalis, in quem vniuerſa Congregatio ius, & poteſtatem eos deputandi tranſtulit, l. 2. C. De off. eius qui vic. alic. iudic. ibi: Qui præceptione principali, ſeu veſtræ ſedis ampliſſimè tueri locum Rectorum prouinciarum noſcuntur, & c. In cauſis. §. Quia verò, infr. eod.

52 Quibus accedit quod etſi eorum electio de iure ad Capitulum pertineret, Canones tamen non improbant, imò approbant conſtitutiones Religionum, ſecundum quas illorum deputatio reſeruatur Abbati, ſeu Generali Miniſtro; de hoc eſt text. & ibi DD. in c. Sacroſancta, infra eod. & docent Gemin. in d. cap. 1. col. 3. verſ. 2. caſu, 21. diſt. & Selua, loc. cit. num. 46. Vnde ſatis eſt hoc caſu, vt ex conſtitutionibus Congregationis Somaſchæ vſu, & conſuetudine in hac parte approbatis deputatio Vice-præpoſiti ſpectet ad præpoſitum Generalem; licet ſpeciali ipſius Capituli facultate, vel conſtitutione Generali præpoſito non liceret. Ideoque cum Generalis ordinis S. Auguſtini olim conſuluiſſet S. Congregationem Concilij an ſibi liceret ex officij ſui authoritate in aliqua domo ſui ordinis, vel prouincia Rectorem, Commiſſarium, vel Vicarium quibuſdam in caſibus nulla fratrum electione expectata conſtituere, vbi ita expedire iudicaret, præſertim cum ita ante, & poſt Concilium conſueuiſſet: Sac. Congregatio reſpondit non licere niſi ex graui cauſa, & ad modicum tempus.

Quemadmodum autem conſtitutio prædicta non eſt contraria ſacris Canonibus, ita nec illi aduerſatur decretum S. Concilij Tridentini in d. cap. 6. ſeſſ. 25. de regul. quia locum habet, & procedit tantum in electionibus Superiorum, quas præcipit fieri per vota ſecreta. Idemque cum alias dubitatum eſſet, An ex d. c. 6. oporteret ſemper facere electiones, vel poſſet aliquando Prælatus Superior authoritate ſui officij prætermiſſa electione prouidere alicui monaſterio, vel prouinciæ de Præfecto, vel alio Superiore: S. Congregatio reſpondit Concilium non iubere, vt ſemper fiat electio; ſed quando facienda erit, ſeruanda eſt forma præſcripta dicto capite 6.

53 Quoad ſecundam quæſtionem videtur reſpondendum conſtitutionem, quæ tribuit facultatem deputandi Vicarium in caſu mortis præpoſiti, habere etiam locum in caſu ægritudinis, ceſſio-

54 nis, vel abſentiæ, &c. quia huiuſmodi caſus in hac materia æquiparantur, c. Congregatio, 16. quæſt. 7. Ideoque Bart. in l. 2. C. De off. eius qui vic. cenſet eſſe locum huiuſmodi deputationi propter quodcumque impedimentum officialis. Quod etiam ſentit Antonius de Butr. conſ. 3. num. 2. Et in ſpecie propter infirmitatem Maran. in Spec. par. 4. tit. An ſit iudicium ordinarium, num. 17. vbi alios refert. Et propter remotionem ab officio, vel recuſationem, Ioan. de Plat. in l. 1. poſt gloſſ. in fin. C. De Primic. lib. 12. & Cardin. in Clem. I. num. 13. de procur. Et generaliter facultatem ſubrogandi in caſu mortis procedere etiam in alijs caſibus ſimilis impotentiæ reſpondit per text. in l. Hoc iure, ff. De vulg. Surd. conſ. 236. num. 23. lib. 2. & ante cum Pariſ. conſ. 19. n. 174. lib. 2.

Et propterea S. Congregatio aliàs conſulta an decretum Concilij capit. 10. ſeſſ. 25. quo tribuitur facultas Epiſcopis ſubrogandi alium in locum iudicis Synodalis defuncti, procedat etiam in caſu diuturnæ abſentiæ alicuius ex iudicibus Synodalibus reſpondit d. cap. 10. comprehendere etiam diuturnam abſentiam, quæ morti æquiparatur, cap. Præſentata, de teſtib. Cardin. conſ. 54. facit text. in l. Si longius, ff. De iudic. & in c. Quod Sedem, de off. ordin.

DE ELECTIONE.

Cap. Significaſti.

S. V. M. M. A. P. L. K. M.

1. *Pallium à Sede Apoſtolica non traditur electo in Archiepiſcopum, niſi prius præſtet fidelitatis, & obedientiæ iuramentum.*
2. *Reges plures in vno Regno eſſe poſſunt.*
3. *Pallium tradi poteſt per Nuntium. Apocryſiarij qui ſint, ibidem.*
4. *Iuramentum exigi poteſt per nuncium, ſeu procuratorem.*
5. *Omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio.*
6. *Papa non gerit vicem Dei in conſcientijs cognoſcendis.*
7. *Pallij traditione confertur plenitudo Pontificalis officij.*
8. *Iurare in quibus caſibus liceat.*
9. *Papa eſt ſupra Concilium, quod latiſſimè probatur vſque in fin.*
10. *Concilia non conſtringunt Papam, ſed conſtringuntur ab ipſo. & n. ſeqq.*
11. *Papæ ſententiæ ſtandum eſt ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio etiam in materia dogmatum.*
12. *Intellectus c. Sicut, 25. diſt.*
13. *Papa cur non poſſit aliquid ſtatuere contra articulos fidei ſemel diffinitos.*

Pote-

14 Poteſtas ligandi, ſeu legem imponendi non poteſt eſſe niſi ſuperioris.
15 Concilia omnia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem facta ſunt, & robur acceperunt.
16 Concilium non dicitur, ſed conciliabulum, ſeu conuenticula, quod ſine authoritate Romani Pontificis celebratur.
17 Concilium legitimè congregatum poſt diſſolutionem remanet acephalum, & ſchiſmaticum.
18 Baſileenſe Concilium poſt tranſlationem non Synodus Eccleſiæ, ſed ſathanæ, & miniſtrorum eius ſynagoga appellatum.
19 Authoritas non eſt niſi ſuperioris.
20 Cauſa principalis ſemper eſt potior effectu.
21 Concilia non dederunt primatum Romanæ Eccleſiæ, ſed datum immediatè à Domino explicarunt.
22 Conſtantienſis Concilij Canon de poteſtate Concilij in Romanum Pontificem expenditur.
23 Conſtantienſis Concilij decreta, quæ ad fidem pertinent dumtaxat, à Martino V. confirmata fuerunt.
24 Conſtantienſe Concilium qualiter dici poſſit habuiſſe immediatè poteſtatem à Chriſto.
25 Baſileenſe Concilium à Leone X. in Concilio Lateranenſi appellatur conciliabulum, præſertim poſt tranſlationem.
26 Dictio præſertim quid importet.
27 Baſileenſis Concilij conſtitutiones quæ fuerint à Nicolao V. approbatæ, aut improbatæ.
28 Papæ primatus in Concilium nititur principijs iuris naturalis, & diuini. & n. ſeqq.
29 Ordo poteſtatum eſt vt inferiora à ſuperioribus gubernentur, & ad vnum tandem redigantur.
30 Petrus quando, & per quæ verba fuerit conſtitutus primus Chriſti Vicarius, & Papa.
31 Petrus non modo paſcendi, ſed etiam regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam poteſtatis amplitudinem habuiſſe, diffinit Concilium Florentinum.
32 Papa vbi primum Canonicè eligitur à ſacro Collegio Cardinalium, ſupremam à Deo poteſtatem ſine medio conſequitur.
33 Orbis maior Vrbe qualiter eſſe dicatur.
34 Hierarchia in Eccleſia Catholica diuina ordinatione inſtituta eſt.
35 Monarchia præſtat inter omnia gubernationum genera.
36 Poteſtas omnis impatiens conſortis eſt.
37 Tyrannis oritur ſæpius ex principatu plurium, quam ex principatu vnius.
38 Eccleſia militans eſt exemplata diuinitus à triumphante.
39 Papa quam gerat perſonam in Eccleſia ex Bernardi ſententia.
40 Papæ primatus in Eccleſia oſtenditur ex pluribus Summorum Pontificum, & ſanctorum Patrum teſtimonijs. & n. ſeqq.
41 Eccleſia Catholica non ab Apoſtolis, ſed à Chriſto primatum obtinuit. & n. ſeq.
42 Papa cunctos iudicaturus à nullo mortalium iudicari poteſt, ſed cœlo tantùm debet innocentiam.
43 Hæreſes in Eccleſia vnde exortæ.
44 Pij II. retractatio, & diffinitio de primatu Romani Pontificis in Concilium.
45 Abbas Panormitanus, & Ludouicus Romanus habiti in Concilio Baſileenſi tanquam duo orbis ſydera.
46 Papæ primatus in Concilium ab ipſiſmet Concilijs ſæpius declaratus.
Marcellinus Papa à Concilio iudicatus non fuit ob defectum iuriſdictionis. ibid.
47 Intellectus c. Nemo, 9. q. 3.
48 Papæ ſententia præualet ſententiæ totius mundi.
49 Abbas Panormitanus, & Ludouicus Romanus hoſtes acerrimi Pontificiæ Dignitatis. & n. 56.
50 Florentini Concilij diffinitio de primatu Romani Pontificis in vniuerſum orbem.
51 Concilia Generalia quomodo Romani Pontificis ſuperioritatem agnouerint. & n. ſeqq.
52 Papæ authoritas in omnibus Concilijs patenter excipitur.
53 Confirmatio eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis. & n. ſeqq.
54 Statuta Papæ à Concilio non confirmantur, ſed approbantur; ſed ſtatuta Concilij confirmantur à Papa tanquam ſuperiore.
55 Papæ ſuperioritatem in Concilium qui authores ex Canoniſtis, & Theologis tueantur.
56 Abbas Archiepiſcopus Panormitanus in ſchiſmate Baſileenſi creatus fuit Cardinalis à Felice Antipapa.
57 Introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob defectum Epiſcoporum liberè contradixit.
58 Cardinalis Zabarella quomodo ſe geſſerit erga Romani Pontificis authoritatem.
59 Appellatio eſt de minori ad ſuperiorem iudicem prouocatio.
60 Appellari poteſt à ſententia Concilij ad Papam, ſed non è conuerſo.
61 Appellari non poteſt à Papa ad Tribunal Chriſti.
62 Appellantes à Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque conciliarij, & fautores incurrunt pœnam excommunicationis, & læſæ maieſtatis humanæ, & diuinæ ex Bulla Pij II.
63 Item declarantur ſchiſmatici, & hæretici ex Bulla Iulij II.
64 Concilium eſt iudex in ſchiſmate, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu. & n. ſeq.
65 Concilium cognoſcit quando electio Papæ non fuit Canonica.
66 Item in caſu hæreſis formalis, non autem alterius criminis, etiam notorij, & ſcandaloſi.
67 Correctionis fraternæ Regula an ſit ſeruanda cum ſummo Pontifice.
68 Papam incidere in crimen hæreſis an ſit poſſibile.
69 Marcellinus peccauit contra fidei confeſſionem, ſed fidem non amiſit.
70 Papa ſi in hæreſim notoriè, & contumaciter laberetur, eo ipſo deſineret eſſe Papa.
Caſus nullus reperitur, in quo Concilium habeat authoritatem in aliquem, qui certus ſit Pontifex. ibidem.
71 Papa etiam ſponte non poteſt ſe Concilio ſubijcere.
72 Deus ſolus poteſt facere vt aliquis mortalium ſit maior Apoſtolico. & n. 76.
73 Intellectus c. Sic hinc etiam, 17. diſt.
Symmachus Papa à Concilio non fuit abſolutus, ſed dimiſſus tam ex capite innocentiæ, quàm ex defectu iuriſdictionis. ibidem.
74 Intellectus c. Nunc autem, 21. diſt.
Sixtus etſi Concilio ſe ſponte ſubiecerit, tamen à Patribus ob defectum iuriſdictionis iudicatus non fuit. ibid.
75 Intellectus c. Nos ſi incompetenter, 2. q. 7.

Leo Papa quomodo ſe ſubiecerit iudicio Ludouici Imperatoris. ibidem.

76 *Iudex maior quomodo poſſit ſe ſubijcere minori in iuriſdictione contentioſa.*

77 *Clericus iuriſdictionem iudicis laici propagare non poteſt.*

78 *Clericus non poteſt conſentire in ſuum non iudicem etiam Eccleſiaſticum ſine proprij Epiſcopi licentia.*

79 *Regulares Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti, nec tacitè, nec expreſſè poſſunt renunciare priuilegio exemptionis.*

80 *Papa non poteſt alteri committere, vt ipſum excommunicet.*

1 SIGNIFICASTI. Electo in Archiepiſcopum Apoſtolica Sedes non tradit Pallium, niſi priùs præſtet fidelitatis, & obedientię iuramentum.Hoc dicit;Primò ponit admirationem, quam confundit. Secundò duplex adminiſtrantis motiuum, cui reſpondet. Tertiò, concludit. Io. Andr.

2 Nota primo, ex illis verbis *Reges,& regni maiores*, poſſe in vno regno eſſe plures Reges, cap. Fertur, 1. quæſt.1. in ſupraſcriptione.Alia tamen littera habet Regem; & vide quod dicam infra, nu. 35.& ſeq.

3 Secundò, nota ibi, *ab Apocryſiarijs noſtris.* Pallium tradi poſſe per Nuncium: nam Apocryſiarij ſunt Nuncij ſeu Legati, vt hic in gloſſ.prima de quibus ſic legitur in ſexta actione Concilij Calcedonenſis: In omnibus ſynodis Apocryſiarij Apoſtolici decretas ſententias propter ſummam authoritatem eiuſdē Apoſtolici, & Sedis confirmabant, & ſubſcribebant, quia aliter nullum robur habebant, vt poſt Iſid. in lib. de Concilijs refert Turrecrem. in ſumm. de Eccleſ. lib. 2. cap. 100. in princ. & confert tex. cum gloſſ. in cap.Conuenientibus, in ver. Apocryſiarijs, 1. quæſt. 7. & in auth. Quomod. oport. Epiſc. §. Si verò in propoſita, vbi gloſſ. in ver. Apocryſiarios, & in §. Reuerendiſſimi, de ſanctiſſ. Epiſcop. in ver. Apocryſiarijs.

4 Tertiò nota ex iiſdem verbis, iuramentum exigi poſſe per alium, puta per Nuncium, vel Procuratorem, & illi videri iuratum, cuius nomine iuratur, concord. tex. in cap. Si diligenti, inf. de præſcript.& in c. Ea quæ, de iureiur.& in iuramento fidelitatis probatur in cap.1.§. Verùm, de ſtatu regul. in 6. & in Clem. 1. de iureiur.

5 Quartò, nota in verſ. Si conſcientiarum factor,ex actibus Chriſti congruè argui ad noſtros, quia omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio,cap. Deus, 2. quæſt. 1. & ç. Qualiter, il ſecundo, infra de accuſ.

6 Quintò nota ex illis verbis: *quorum conſcientias non videmus*, Papam non gerere vicem Dei in conſcientijs cognoſcendis, cap. Vn. Vt Eccleſ. benef. Addo, cap. Sicut, in fin. & cap. Tua nos, de Simon.c.Humanæ,22.quæſt.5. & c.Erubeſcant 32. diſt.

7 Sextò nota ex ver. *Prælationem*, Pallij traditionem eſſe quadam Prælationem,quia per ipſum confertur plenitudo Pontificalis officij, c.Niſi,inf. de vſu Pallij.

8 Septimò, nota ibi, *pro fide*; licitum eſſe iurare pro fide, pro obedientia, & pro vnitate. Adde *Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.* alios plures caſus, vt in gloſſ. in ver. Pro vnitate.

9 Vltimò,nota principaliter ex hac decretali Romanum Pontificem eſſe ſupra Concilium, prout deducunt Hoſt. num. 11. Cardin. num. 5. in 10. oppoſ. Anchar. num. 5. Bellam. num. 1. & Abb. num. 3. in 7. notab. Quod efficaciter probat hæc littera. Primò quia cum Reges, & regni maiores mirati eſſent quod ſummus Pont. in tranſmiſſione Palij ad Archiepiſcopum Panormitanum exegiſſet ab eo iuramentum fidelitatis, & motiuum admirationis fuiſſet inter cætera quod in Concilijs non inueniretur ſtatutum, vt præſtari deberet huiuſmodi iuramentum; Paſchalis hanc oppoſitionem confutat tanquam friuolam, vt ex ipſo modo loquendi apparet ibi: [Aiunt in Concilijs ſtatutum non inueniri, quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Concilia vlla præfixerint;innuens hoc eſſe falſum,] cum omnia, &c. vt

10 hic per Hoſt. in ver. Pręfixerint. Vnde vt not. Abbas Antiq. num. 2. in fin. Concilia non conſtringunt Papam, & Abb. Panor. num.3. [Nota, inquit, quod Concilia generalia non ſunt ſupra Papā,vnde non poſſunt ſtatuendo pręfigere legem Papæ,] ſubdens hunc textum ſatis eſſe in hoc notabilem, & quotidie allegari, præſertim vbi diſputatur de potentia Papæ, & Concilij. At è conuerſo ſummus Pontifex benè conſtringit Concilium, cum illius ſtatuta immutet, & corrigat, cap. Statutum, de reſcript. lib. 6. vt hic Io.Andr. num.10. ad quod eſt gloſſ. notab. in cap. Vbi periculum, in ver. Concilio, inf. eod. lib. 6. vbi dicit æquum non eſſe vt conſtitutio Conciliaris reuocetur abſque requiſitione Concilij, ſed tamen de plenitudine poteſtatis Papam id facere poſſe, cum ſit ſuper omnia Concilia, & allegat textum hic, & dictum gloſſ. pluribus comprobat Turre-

11 crem. in Summ. de Eccleſ. lib. 3. cap.24. & c.44. & propterea ſecundum Ioan. And. in ver. Robur. num. 9. ſtandum eſt ſententiæ Papę, ſi contradicat Eccleſiæ, vel Concilio, de hoc, cap. In iſtis, 4. diſt. cap. Sicut 15. diſt. cap. penult. 19. diſt. c. Nemo, 9. quæſt. 3. & cap. Quodcumque, 24. q.1. & ſequuntur Butr. Card. Anchar. & alij proximè citati. Vnde patet ineptè Cardinalem, in cap. Inter cætera, num. 1. inf. de off. ordin. docuiſſe modum conſtringendi Papam per legem Conciliarem, nempè ſtatuendo vt ligetur legibus Concilij, nec poſſit contrauenire; loquitur enim contra expreſſam litteram huius Decretalis, & contra textum apertum, in cap. Innotuit, verſ. Quamuis autem Canon Lateranenſis Concilij, inf. eod. vt notat Præpoſ. in Summ.15. diſt. n.73. ad quod vide quod dixi in c. 1. à num. 53. inf. de pactis.

Præualet autem ſententia ſummi Pontificis ſententiæ Concilij,etiam in materia dogmatum, vt probat S. Thom. in 2. 2. quæſt. 1. art. 10. & notant hic Card.& Abb. ad eius enim authoritatem finaliter ſpectat determinare ea quæ ſunt fidei, ad quem maiores, & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, cap. Multis, 17. diſt. cap. Hæc eſt fides, cap. Eſt aliud, c. Quotiens, & per totam,24. quæſt.1.c.Maiores,inf. de Bapt.S.Tho. vbi ſupra,& in opuſc. contra errores Græcorum, & Sylueſ. in ver. Fides,num. 2.

Et propterea quod dicitur in geſtis primæ Synodi Epheſinæ, quod perlecto Symbolo Nicænæ

Synodi decreuit, S. Synodus aliam fidem nulli licere ſub pœna anathematis proferre, vel conſcribere, vel componere præter diffinitam à SS. Patribus, qui in Nicæna congregati ſunt cum Spiritu ſancto. Quod etiam reiteratur in geſtis Calcedonenſis Synodi, ſe extendit ad priuatas tantùm perſonas, quarum non eſt determinare de fide, non autem ad ſummum Pontificem, qui propterea non prohibetur nouam editionem Symboli facere, non quidem aliam fidem continentem, ſed eandem magis expoſitam, vt idem S. Thom. declarat d. art. 10. ad 2. iuncto argumento contrario.

12 Nec habenda eſt ratio Bellam. & Præpoſ. qui contrarium ſcripſerunt, in cap. Sicut, 15. diſt. ſentientes in ſpectantibus ad fidem præualere ſententiam Concilij; ſi quidem mouentur ex littera, d. cap. Sicut, ibi, Quia dum vniuerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe, & non illa deſtruit quiſquis præſumit abſoluere quos ligant, & li-
13 gare quos abſoluunt circa articulos fidei. Sed hæc authoritas præterquam quod non ſe extendit ad Pontificem Maximum, vt ſupra proximè dictum eſt; ad ſummum probat à quoquam immutari non poſſe articulos fidei ſemel in generalibus Concilijs diffinitos, & ita etiam loquitur gloſſ. fin. ibid. licet in alium ſenſum detorqueatur à Bellam. quia gl. non dicit in diſcordia inter Papam, & Concilium præualere ſententiam Concilij in materia fidei; hoc enim eſt falſum, vt ex dictis conſtat, ſed tantùm dicit Papam non poſſe ſtatuere contra articulos fidei, qui ſemel in Concilijs Oecumenicis ſunt diffiniti, quod verum eſt; nam, vt ait Zoſimus Papa, in cap. Contra, 25. quæſt. 1. Contra ſtatuta Patrum (ideſt de articulis fidei, vt ibi exponit gloſſ.) condere aliquid, vel mutare, nec huius quidem ſedis poteſt authoritas. Sed hoc non prouenit ex eo quod ſententia Concilij præponatur ſententiæ Papæ; ſed quia fides vna eſt, & incommutabilis, vt inquiunt Leo, & Auguſtinus relati à Turrecrem. in cap. Domino ſancto, num. 2. 50. diſt. & pluribus rationibus confirmat Cardinalis Alban. in tract. de poteſtate Papæ, & Concilij, par. 2. n. 90. & ſeq. & num. 249. Ideoque quidquid ſemel fuit articulus fidei, ſemper fuit, & erit articulus fidei, vt dixit Archid. in cap. Canones, num. 6. 15. diſt. & DD. in cap. Cum Chriſtus, inf. de hæret. Vnde etiam fit, vt quamuis ſtatuta Papæ non ligent ſucceſſorem, quia par in parem, &c. cap. Innotuit, inf. eod. tamen quæ ſemel magiſtraliter, & ex Cathedra ab vno Pontifice ſunt diffinita, à ſucceſſore infringi non poſſunt, quia alioquin fides non eſſet vna; & ſedes Apoſtolica, quod impium eſt aſſerere, in fide erraſſe conuinceretur, vt dicit tex. in cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1. Ad idem, cap. Licet ex quadam, de teſtib. cap. Lector, 34. diſt. cap. Placuit, & cap. Subdiaconus 77. diſt. & docet. S. Thom. quod lib. 4. art. 13. & Turrecrem. in d. cap. Sicut, num. 2. & ſeq. 15. diſtinct. & Cardinal. Abbas d. num. 249. Si igitur ſummus Pontifex conſtringit Concilium, ſed non conſtringitur ab ipſo, vt hic deciditur, neceſſariò ſequitur vt abſolutè ſit ſupra Concilium, quia poteſtas ligandi, ſeu legem imponendi non poteſt eſſe niſi ſupe-
14 rioris, cap. Solitæ, & cap. Cum inferior, inf. de maior. & obed. cap. Inferior, 21. diſt. ibi: Nam non poſſe quemquam qui minoris authoritatis eſt eum qui maioris poteſtatis eſt iudicijs ſuis addicere, aut proprijs diffinitionibus ſubiugare. Et notat Anton. de Butr. in c. Cum laicis, num. 2. de reb. Eccleſ. non alienan. & Turrecrem, in c. Sancta Romana, 15. diſt.

15 Deinde hæc littera probat ſuperioritatem Papæ in Concilium in ratione illa, ex qua deducit Concilia non præfigere legem Papæ, videlicet quia omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem facta ſunt, & robur acceperunt, concordat, cap. 1. 2. & per totam 17. diſt.

16 Vnde Pelagius ſecundus ad Epiſcopos, qui conuenerant ad Concilium vniuerſale vocati à Ioanne Patriarcha Conſtantinopolitano epiſt. 1. cap. 1. Sic ait: [Multis Apoſtolicis & Canonicis, atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilium celebrari. Quapropter rectè non Concilium, ſed veſtrum conuenticulum, vel Conciliabulum caſſatur; & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur, & vacuum,] refertur in cap. Multis, ead. diſt. Et verbum illud, *ſententia*, exponunt pro authoritate, & conſenſu, Hugo, Archid. & Turrecrem. & verbum illud, *caſſatur*, exponunt ideſt ipſo iure caſſum eſt, & inutile, vel dignum eſt caſſari de facto, ne idiotæ crederent aliquid vigoris habere. Id quod pluribus ſanctorum Patrum teſtimonijs, & authoritatibus confirmat, & ab obiectis tuetur Cardinal. Alban. in eod. tract. de poteſtate Papæ, & Concilij par. 2. à num. 188. vſque ad num. 220.

17 Quod adeo verum eſt, vt etiamſi ab initio Concilium fuerit authoritate Apoſtolica Congregatum; tamen ſi poſtea per Romanum Pontificem diſſolutum, aut aliò tranſlatum fuerit, ex eo tempore remaneat acephalum, & ſchiſmaticum, nec ſit amplius Concilium, ſed Conciliabulum, cap. Clericus, 24. quæſt. 3. cap. Submittitur, ibi: alioquin acephalum liquet eſſe Concilium, 21. diſt. Et fuit diffinitum in Concilio Lateranenſi nouiſſimo ſub Leone X. ſeſſ. 11.
18 tom. 4. Concilior. par. 2. pag. 120. col. 2. Vnde Iulianus Cardinal. S. Angeli, qui ab initio fuerat Apoſtolicæ ſedis legatus in Concilio Baſileenſi, poſt illius diſſolutionem, ſeu tranſlationem ab Eugenio factam diſſerens cum Ænea Syluio, dicebat illud non Synodum Eccleſiæ, ſed Sathanæ, & Miniſtrorum eius Synagogam, vt refertur in conſtitutione Pij II. De qua infra, num. 44. Cuius quidem aſſertionis euidens eſt ratio, quia corpus myſticum Eccleſiæ, & Concilij quandocumque præcidatur à capite, remanet acephalum, c. Nulla ratione, 93. diſt & notat Hoſtien. in cap. Cum non ignores, num. 7. verſ. Sed tres perſonæ, infra de præben. Ad quod conferunt aurea verba Cypriani in tract. de ſimplicit. Prælat. relata, in cap. Loquitur Dominus 24. quæſt. 1. [Loquitur Dominus ad Petrum. *Ego dico tibi quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, ſuper vnum ædificat Eccleſiam.] Et infra [Epiſcopatus vnus eſt, cuius à ſingulis in ſolidum pars tenetur. Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo ſolis multi radij ſunt, ſed robur vnum tenaci fundatum radice. Et quomodo de fonte vno riui plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis

dantis copiæ largitate, vnitas tamen ſeruatur in origine. Auelle radium ſolis à corpore, diuiſionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præciſus areſcit. Sic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit; vnum tamen eſt quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in vniuerſam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs pandit; vnum tamen caput eſt, & origo vna, & vna mater fœcũditatis ſucceſſibus copioſa.] Hęc Cyprianus.

19 Si ergo, vt dicebamus, Concilia omnia vniuerſalia non aliter congregantur, & fiunt, quàm per Romani Pontificis authoritatem, & ab ipſo tantùm accipiunt robur, vt hic deceditur; neceſſariò hinc ſequitur vt Rom. Pontifex ſit ſupra Conciliũ; quia authoritas non eſt niſi ſuperioris, vt hic per
20 Hoſt. in ver. Authoritas, & cauſa principalis ſemper eſt potior effectu. S. Thom. in 1.2. quæſt. 66. art. 6. ad 3. Nam præterquàm quod vnum quodque tale, & illud magis, Authen. Multo magis, & ibi Bal. C. De ſacroſan. Eccleſ.

21 Nec refragatur §. Hinc etiam, 17. diſt. 161. quia eius Sedi primum Petri Apoſtoli meritum, deinde ſecuta iuſſione Domini Conciliorum venerandorum authoritas ſingularem in Eccleſijs tradidit poteſtatem: nam, vt ibi eſt adnotatum, Concilia propriè non dederunt primatum Romanæ Eccleſiæ, ſed explicarunt datum à Domino, vt innuunt illa verba ſecuta *iuſſione Domini*: ab ipſo enim Romana Eccleſia primatum habuit, & non à Concilijs, vt legitur, in cap. Quamuis, 21. diſt. & in cap. Omnes, 22. diſt. & notat gloſſ. in d. §. Hinc etiam, in verbo, Iuſſione Domini, Petr. de Monte in ſua Monarchia Conciliorum in princip. & Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 38.

22 Non me latet quod refert Platina in vita Ioannis XXIII. citatus à Felin. in cap. Nonnulli, n.3. verſ. Sed pro maioritate Papæ, de reſcr. videlicet fuiſſe deciſum in Concilio Conſtantienſi Concilium Generale legitimè congregatum habere ſtatim poteſtatem à Chriſto, quo fundamento poſito Patres aſſerebant Pontificem Concilio ſubijci. Hic Canon habetur inter acta Concilij Conſtantienſis ſeſſ. 4. & 5. tom. 3. Concil. par. 2. pag. 849. & 850. & repetitus fuit in Concilio Baſileenſi ſeſſ. 2. tom. 4. Concil. par. 1. pag. 20. in hæc verba. [Declarat quòd ipſa Synodus in Spiritu ſancto legitimè congregata Generale Concilium faciens, & Eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem immediatè à Chriſto habet, cui quilibet cuiuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti ſchiſmatis, & ad generalem reformationẽ Eccleſiæ Dei in capite, & in membris.] Verùm hunc Canonem, ex cuius verbis incredibile eſt quanta ſit exorta perturbatio in Eccleſia, & quàm multi conati ſint ſupremi Capitis imminuere authoritatem, multis argumentis probat fuiſſe irritum, ac nullum ex defectu poteſtatis Cardinal. Alban. de poteſtate Papæ, & Concil. par. 2. n. 82. cum pluribus ſeqq. & præſertim, n. 221. & ſeqq. & ante eum Card. Turrecrem. qui ponit multa notatu digna contra validitatem illius Canonis in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 99. & Card. Iaco-
23 bat. in tract. de Concilio lib. 5. pag. 304. Et idcirco Martinus V. confirmauit ea tantùm decreta Conſtantienſis Concilij, quæ ad fidem pertinent, vt legitur in 45. & vlt. ſeſſ. verſ. Quibus ſic factis tom. 3. Concilior. par. 2. pag. 944. col. 1. Ex quo ſequitur vt alia omnia in ſua permanſerint infirmitate, arg. cap. Nonne, de præſumpt. & l. Cum Prætor. ff. De iud. Card. Alban. vbi ſupra num. 248.

24 Præterea dici poteſt Concilium Conſtantienſe idcirco declaraſſe ſe immediatè habere poteſtatem à Deo, quia cùm nullus tunc eſſet certus Pontifex, & ob illud ſchiſma Eccleſiæ maximum periculum immineret, & res omnino moram non pateretur, Pontificia poteſtas erat caſu ad Concilium deuoluta; atque ideo illa poteſtas à Deo dependebat, vt declarat Cardinal. Alban. d. par. 2. n. 47. poſt Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 99.

Nec refert quod idem decretum fuerit poſtea
25 ad litteram repetitum in Concil. Baſileenſi ſeſſ. 2. ante illius diſſolutionem, ſiquidem poſtea Leo X. in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 11. dum caſſauit pragmaticam ſanctionem editam in Concil. Baſileenſi, dixit illud fuiſſe Conciliabulum, ſeu potiùs conuenticulam, quæ præſertim poſt tranſlationem Concilium amplius appellari non merebatur. Quæ verba ſatis clarè innuunt Conci-
26 lium Baſileenſe, etiam ante tranſlationem, ſaltem in aliquibus non fuiſſe legitimum, ponderando dictionem illam *præſertim*, de cuius natura eſt implicare caſum magis dubitabilem, & exprimere caſum minus dubitabilem, & denotare identitatem etiam in caſu contrario non expreſſo, l. 3. iuncta gloſſ. in ver. Præſertim. ff. De liber. homin. gloſſ. in cap. Continebatur, in ver. Præſertim, inf. de deſpon. impuber. Quintil. Mandoſ. poſt alios, quos citat, in reg. de ſubrog. collitig. q. 6. num. 2.

Præterquam quod cum Felix V. Antipapa ſchiſ-
27 maticus ad vnitatem, & concordiam Eccleſiæ componendam hortatu Frederici III. Imperatoris pſeudò Pontificatum reſignaſſet, actaque omnia Baſileenſis Conciliabuli ſuo ipſius iudicio quaſi improbaſſet, Nicolaus V. Pacis gratia approbauit eas conſtitutiones quæ de beneficijs Eccleſiaſticis editæ, ac promulgatæ fuerunt: reliqua omnia, quæ aliorum Conciliorum decretis, & conſtitutionibus non ſunt diffinita rejecit, & improbauit, vt in Bulla quæ incipit, Vt pacis, edita Spoleti, 1449. 14. Cal. Iulij quæ habetur inter acta Concilij Baſileenſis tom. 4. Poncil. par. 1. pag. 196. Rationes autem cur hæc Synodus etiam ante diſſolutionem ex parte fuerit reprobata recenſentur eod. tom. pag. 406. & latiùs à Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 100.

Sed præter rationes à poſteriori, quæ ex hac
28 decretali colliguntur, Romani Pontificis primatus in Concilium nititur principijs iuris naturalis, & diuini; adeo vt contrarium aſſerere ſit error in fide. Nam diuina prouidentia, quæ cuncta gubernat, & nihil negligit eorum quæ creauit, non eſt putanda inordinatam reliquiſſe militantem Eccleſiam, cap. Miramur, 16. diſt. cap. Ad hoc, & ibi Turrecrem. 89. diſt. quæ cum ſit ſponſa Chriſti dilecta; Clem. 1. de Summ. Trin. & fid. Cathol. Concil. Trid. cap. 1. de ſacrif. Miſſæ,

ſeſſ. 23. profectò à Deo eſt, & ordinem habet, dicente Apoſtolo ad Rom. 13. Quæ à Deo ſunt or-
29 dinata, confuſa eſſe non poſſunt. Requirit autem ordo vt inferiora à ſuperioribus gubernentur, cap. Inferior, 21. diſt. cap. Cum inferior, inf. de maior. & obed. Clem. Ne Romani, de elect. ſanctus Thom. in Opuſc. 3. cap. 149. & ad vnum tandem deueniatur tanquam principem, & moderatorem cunctorum, quæ infra ſe ſunt, cap. Legimus, circa med. verſ. Quod autem poſtea vnus electus eſt, 93. diſt. gloſſ. in cap. Licet, il ſecundo, in ver. Ad concordiam, 45. diſtinct. Ordo enim poteſtatum eſt vt ad vnum redigantur, vt inquit præpoſ. in cap. In apibus, in princip. 7. quæſt. 1. quod dilucidè explicat gloſſ. in Clem. fin. in ver. Eccleſiæ, de hæret. poſt D. Thom. in 2. 2. quæſt. 104. art. 1. quia ſicut operationes rerum naturalium procedunt ex naturalibus potentijs, ita operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. Oportuit autem in naturalibus vt ſuperiora mouerent inferiora ad ſuas actiones per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus; ſic oportet in rebus humanis vt ſuperiores moueant inferiores per ſuam voluntatem ex vi voluntatis diuinitus ordinatæ. Iſtorum autem mouentium vnus eſt ſupremus. Omnes igitur ſunt ſubiecti motioni illius. Hæc gloſſ. Quod latius proſequitur Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 2. Itaque ſicut in Apibus princeps vnus eſt, & Grues vnam ſequuntur, d. cap. In Apibus, 7. quæſt. 1. Ita & in Eccleſia militante vnus eſt omnium moderator, & arbiter, à quo tanquam capite omnis in ſubiecta membra poteſtas, & authoritas deriuatur, quæ à Chriſto Domino ſine medio in ipſum influit, cap. Quamuis, 21. diſt. cap. Omnes, 22. diſt. cap. fundamenta, inf. eod. lib. 6.

30 Hanc autem ſupremam authoritatem certè non in alium tanquam ſui exercitus ducem Chriſtus principaliter deriuauit, quàm in ſuum Vicarium, qui primus fuit Petrus, cui commiſſam nouimus Dominici Grecis curam, cap. In nouo, 21. diſt. & habetur hic in tex. & latè probat Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 15. Nec duos, pluresue Petros Euangeliſtæ commemorant, nec duos, aut plures inſtituit Dominus, qui ſuum locum tanquam capita tenerent æqualia, ſed vnum conſtituit, vt verticem, ac ducem, & paſtorem vniuerſi gregis Simonem Petrum, cui ſoli Matth. 16. dicit: [Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues Regni cælorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in cælis, & quodcunque ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cælis,] c. Ita Dominus, 19. diſt. d. c. Quamuis, 21. diſt. cap. Sacroſancta, 22. diſt. cap. Solitæ, de maior. & obed. Extrauagans Vnam ſanctam, eod. tit. Neque enim dixit, & non fecit qui ſolus eſt verax, Ioannis 14. cap. Si conſuetudinem, & c. Qui contempta, 8. diſt.

Impleuit autem promiſſa cum poſt reſurrectionem dicit eidem Petro, Paſce oues meas, Io. 21. quibus verbis eum creauit Papam, & Vica-
31 rium ſuum, vt hæc notant DD. & præcipuè Abb. & Dec. in 3. not. & fuſiùs Turrecrem. in Summ. de Eccleſ. lib. 2. cap. 29. eique non modo paſcendi, ſed etiam regendi & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam poteſtatis amplitudinem attribuit, vt Patres tam Græci quàm Latini in Concilio Florentino ſolemniter diffinierunt, ſicut inferiùs patebit, num. 50. Quæ verba nulli alteri ſeorſim dicta leguntur niſi Petro, vt in Petro, qui ſolus pro Domino in periculo conſtituto exemit gladium, vnitas, & ſumma contineretur authoritas.

Præterea vni Petro dictum eſt Ioan. 21. Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Caput, vt ait Anacletus in c. Sacroſancta, 22. diſt. & notat Turrecrem. in c. Non autem, nu. 5. verſ. Quarto, 7. qu. 1. nec alius à Petra dictus eſt Petrus, niſi Simon, vt intelligeremus vnicum eſſe veræ ſolidæ Petræ, ideſt Chriſti, vt Paulus exponit, Locumtenentem Simonem Petrum, ſic fundans Eccleſiam non in loco, ſed in perſona Petri, cap. Qui Cathedram, 93. diſt. gloſſ. in extrauag. Execrabilis. Ioan. XXII. in ver. Romanæ Eccleſiæ.

Rurſus Ambroſ. ait: Etſi alijs imperatur, vt laxarent retia ſua; ſoli tamen Petro dicitur, Duc in altum. Matth. 16. hoc eſt in profundum diſputationum. Item vt Bernardus inquit, lib. 2. de conſid. c. 9. [Diſcipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore, ſciens Petrus quia Dominus eſt, in mare ſe miſit, & ſic venit ad ipſum alijs nauigio peruenientibus.] Quid iſtud? nempè ſignum ſingularis Pontificij Petri, per quod non Nauem vnam, vt cæteri quique ſuam, ſed ſæculum ipſum ſuſceperit gubernandum. Mare enim ſæculum eſt, Naues Eccleſiæ. Demùm vni Petro dicitur Luc. 22. [Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.] Vnde ſoli Petro tributam fuiſſe poteſtatem diffiniendi cum iudicio infallibili, fusè Deo dante probabimus in c. Maiores, inf. de baptiſ.

32 Itaque Petrus, & ſucceſſores eius Romani Pontifices primatum in Eccleſia tenuerunt, & quamprimum quiſque canonicè electus eſt à ſacro Collegio, ſupremam à Deo poteſtatem ſine medio conſequitur, & per ordinem in omnem diffundit Eccleſiam, c. Quamuis, 21. diſt. & cap. Licet de vitanda, infra eod. Nam Eccleſia Romana inſtituit quidem omnes Eccleſias ſiue Patriarchales, ſiue Primatiales, ſiue Archiepiſcopales, ſiue Epiſcopales, & omnes Prælatos; ſed ipſam ille ſolus fundauit, & ſupra firmam petram fidei mox naſcentis erexit, qui Petro æternæ vitæ Clauigero terreni ſimul, ac cæleſtis Imperij iura commiſit, vt legitur in c. Omnes, 22. diſt. & not. gl. & DD. in §. Hinc etiam, 11. diſt.

33 Nec refert quòd orbis maior ſit Vrbe, vt dicit Hieronym. in c. Legimus, 93. diſt. ſiquidem ſalua reuerentia gloſſatoris, Hieronymus, vt clarè colligitur tam ex Epiſtola, quam ad Euandrum ſcribit, quàm etiam ex gloſſa ibi, non loquitur de authoritate poteſtatis, ſeu iuriſdictionis orbis reſpectu Eccleſiæ Romanæ, ſed de authoritate conſuetudinis, quæ tanto maioris authoritatis eſſe dicitur, quanto generalior eſt, ſicut de Canonicis ſcripturis dicit Auguſtinus in cap. In Canonicis, 19. diſt. ſecundum quam regulam non eſt dubium quin conſuetudo orbis maior ſit, quam conſuetudo Vrbis, vt declarat Turrecrem. in c. Sicut, num. 10. verſ. Ad quintam, & in cap. ſeq. n. 4. verſ. Ad primam, 15. diſt.

34 Eſt igitur Eccleſia vt Caſtrorum acies ordinata, vt

vt in c. 4. de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. Concil. Trid. adeo vt ſi quis dixerit in eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam diuina ordinatione inſtitutam
35 anathema ſit, can. 6. eiuſdem ſeſſ. et cum Deus voluerit eandem eccleſiam, quam fundauit ſanguine ſuo vſque ad finem mundi perdurare, Matth. vlt. c. Videntes, 12. q. 1. fateri oportet in ea id regimen inſtitutum fuiſſe, quod optimum cenſetur, vt poſt S. Thom. in 4. contra Gent. tradit Turrecrem. in Summ. de eccleſ. lib. 2. c. 2. At verò inter genera gubernationum communis omnium ſententia eſt præſtare Monarchiam, de quo eſt text. not. in l. 2. §. Nouiſſimè, & ibi omnes not. ff. De origin. iur. & docet Ariſtotel. in 3. & 8. ethic. & in 3. politic. S. Thom. in prima part. qu. 103. art. 3. & in 2. 2. qu. 50. art. 1. ad 2. præpoſ. in his terminis in Summ. 15. diſt. n 7. & Turrecrem. loco cit. Bart. in ſuo tract. de Regim. ciuit. Bald. in 1. conſtit. Horum, col. 2. verſ. Item conſuetudo Dominorum. Ægid. de Roman in tract. de Regim. principum Soper. in tract. de cuſtod. Clauium, num. 53. vbi teſtatur ita omnes tenere. Vnde Ariſtoteles 12. Metaph. in fin. entia, inquit, nolunt malè gubernari; non eſt bonum pluralitas principatuũ, vnus ergo princeps:
36 & Auguſt. in lib. de nupt. & concupiſcen. principatus magis naturalis vnius in plures, quam in vnum poteſt eſſe multorum. et idem Auguſt. in c. Quod autem, 23. q. 7. Natura principiorum amat ſingularitatem; & omnis poteſtas impa-
37 tiens conſortis eſt. Hinc S. Thom. opuſc. 20. c. 5. docet tyrannidem ſæpius oriri ex principatu plurium, quàm ex principatu vnius: & Hieronym. in c. In apibus, 7 q. 1. Roma, inquit, vt condita eſt, duos fratres ſimul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur. In Rebeccæ vtero Eſau, & Iacob bella geſſerunt Geneſ. 25. & 26. cap. 1. 79. diſt. at Roboam & Ieroboam Regnum Iudæ, & Iſrael in malum eorum diuiſerunt 3. Regum 12. et propterea Romani quamuis eiectis Regibus duos annuos Conſules Tribunos adiecerint, & alios Magiſtratus inuenerint; in aduerſis tamen caſibus, & grauioribus bellis vnum conſtituerunt Dictatorem, cuius dicto non liceret aduerſari; & hæc dictatura etſi ab initio temporalis; tamen in Iulio, & ſucceſſoribus eius perpetua effecta eſt. Nec vnquam Romana res admirabilior, aut celſior fuit, quàm ſub Auguſto Cæſare, quando vniuerſus orbis vnius ditioni parebat. Luc. 2. quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen cæteris prætuliſſe videtur gubernationibus. Ad hoc c. Fundamenta, §. Ne autem, infr. eodem, lib. 6. & quod not. Bald. in proœm. Decretal. num. 2. Id ipſum adſtruit totius ferè orbis conſuetudo, cuius maximam partem gubernant Reges ſiue Chriſtianos intueamur, ſiue Barbaros, & ciuitates aliquot, quæ ſe liberas profitentur; non poſſunt tamen effugere quin vnum præferant alijs, eique tanquam Capiti pro tempore obediant. Facit text. in c. Quoniam in pleriſque de off. ordin. in cap. Duo iſta, 23. q. 4. & in l. Si plures, §. Quod in tutoribus: ibi, Sanè cum facilius vnus tutor, ff. De admin. tutor. vbi gloſſ. illud tritum recenſet: Segnius expediunt commiſſa negotia plures.

38 Quinimò in eccleſia ipſa triumphanti quamuis & Angelorum diuerſi ſint ordines, & ſanctorum Spirituum Chori; vnus eſt tamen omnium Rex æternus Deus. Apocal. 21. cap. principium, §. Omnis lapis, de pœnit. diſt. 2. qui propterea ad eccleſiam triumphantis eccleſiam ſuam militantem inſtituit, cap. Ad hoc, 89. diſtinct. cap. Fundamenta, infr. de elect. lib. 6. Vnde Dionyſ. in c. 6. eccleſ. Hierarchiæ; Noſtra enim, inquit, Hierarchia à Deo traditis ordinibus ſanctè diſpoſita, ſanctis, & cæleſtibus Hierarchijs conformis eſt. Quod optimè explicat gloſ. in Clem. fin. in ver. eccleſiæ de hæret. in hæc verba: Etenim eccleſia exemplata diuinitus à triumphanti dicente Ioanne in Apocalyp. 21. in princip. Vidi Hieruſalem ſanctam nouam deſcendentem de Cœlo, &c. & Moyſi dictum eſt Exod. 25. Vt omnia faceret ſecundum exemplar ſibi monſtratum in Monte: cum igitur in eccleſia triumphante ſit vnus princeps ſupremus, cuius obedientiæ tota ipſa eccleſia perfectiſſimè eſt ſubiecta, ſcilicet Deus, neceſſariò ſequitur toti militanti vnũ ſupremum principem præſidere, ſcilicet Papam, cuius præceptis omnes obedire tenentur, & hoc eſt de neceſſitate ſalutis, vt in extrauag. Bonifacij Vnam ſanctam, & fortius in ijs, qui ſunt perfecti, 22. q. 2. cap. Ne quis. Inde prædictum fuit Oſeæ 1. Congregabuntur filij Iſrael pariter, & ponent ſibi Caput vnum: & Ioan. 16. Fiet vnum ouile, & vnus paſtor. de Baptiſ. c. Licet, & infra de ſent. excomm. c. 1. cum concord. Hactenus gloſ. Quo argumento ad oſtendendam pontificis Maximi ſuperioritatem in Concilium vtitur etiã Turrecrem. in c. Non autem, num. 5. verſ. Tertiò idem oſtenditur, 7. qu. 1. & in Summ. de eccleſ. lib. 2. cap. 1. & 2. & præpoſ in Summ. 15. diſt. n. 7. Quinimò & Pius II. in conſtit. inferius referenda.

Vnum ergo in eccleſia eſt caput, & vnus princeps; quia pax populi ex vno rectore dependet, pluralitas principum diſcordiam parit. d. cap. In Apibus 7. quæſt. 1. Vnde pacis author dedit eccleſiæ ſuæ regimen pacis amicum, ideſt Monarchicum ſub B. Petro, & ſucceſſoribus eius adminiſtrari cuncta præcipiens clauibus illi commiſſis, & Cura gregis demandata. Sicut etiam in veteri teſtamento vnus fuit in regimine paradiſi, ſcilicet Adam, Geneſ. 2. Vnus in regimine Arcæ, ſcilicet Noë; Vnus in ducatu filiorum Iſrael, ideſt Moyſes; vnus Ioſue poſt eum; vnus Sacerdos in
39 Tabernaculo, ideſt Aaron: vnus Dauid, vnus Salomon, &c. Vnde Bernardus de conſiderat. ad Eugenium III. lib. 2. cap. 9. [Indagemus, inquit, adhuc diligentius quis ſis, quam geras videlicet perſonam in eccleſia Dei: Tu es Sacerdos magnus, ſummus Pontifex, tu princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, authoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus, vnctione Chriſtus. Tu es, cui Claues traditæ, cui oues creditæ ſunt. Sunt & alij quidem Ianitores, & Gregum paſtores; ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius vtrumque præ illis nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos ſibi greges ſinguli ſingulos, tibi vniuerſos credidit, vni vnus, nec modo ouium, ſed & paſtorum, tu vnus omnium Paſtor.] Hæc Bernardus.

40 Accedunt prædictis quamplures ſummorum pontificum, & Sanctorum Patrum diffinitiones, & inter cæteras Deuteron. 17. [Si difficilè, & ambiguum

gnũ apud te iudiciũ eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, cauſam, & cauſam, & Iudicũ intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quẽ elegerit Dominus Deus, venieſque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem, qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, & facies quodcunque dixerint qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, ſequeriſque ſententiam eorum, nec declinabis ad dextram, neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſrael.] Quam authoritatem exponens Innocentius III. in c. Per venerabilem, §. Rationibus, inf. qui fil. ſint legit. [Sanè, inquit, cum Deuteronomium lex ſecunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur vt quod ibi decernitur, in nouo teſtamento debeat obſeruari. Locus enim, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur] Et infra. [Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis fratres noſtri, qui nobis Iure Leuitico in executione Sacerdotalis officij coadiutores exiſtunt. Is verò ſuper eos Sacerdos; ſiue Iudex exiſtit, cui Dominus inquit in Petro, *Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, &c.* Eius Vicarius, qui eſt Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech conſtitutus à Deo Iudex viuorum, & mortuorum.] Et infra. [Cuius ſententiam qui ſuperbiens contempſerit obſeruare, mori præcipitur, idest per excommunicationis ſententiam velut mortuus à communione fidelium ſeparari.]

41 Anacletus à Petro Apoſtolo Presbyter ordinatus, in c. Sacroſancta 22. diſt. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino Saluatore noſtro primatum obtinuit, ſicut ipſe Petro Beato Apoſtolo dixit Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc Apoſtolica Sedes à Domino, & non ab alio eſt conſtituta; & ſicut cardine oſtium regitur, ſic huius ſanctæ Sedis authoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur.

Zephyrinus in c. Ad Romanam, 2. q. 6. Iudicia Epiſcoporum, maioreſque Eccleſiæ cauſæ à Sede Apoſtolica, & non ab alia ſunt terminandæ; quia licet in alios transferantur Epiſcopos, Beato tamen Apoſtolo Petro dictum eſt: Quæcunque ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cælis.

42 Antherus in cap. Facta ſubditorum, 9. quæſt. 3. facta ſubditorum iudicantur à nobis; noſtra verò iudicat Deus.

Gelaſius in c. Cuncta per Mundum ead. cau. & quæſt. Cuncta per mundum nouit Eccleſia, quòd Sacroſancta Romana Eccleſia de omni Eccleſia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Siquidem ad illam de omni mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. Et infra: Apoſtolica Sedes ſine vlla Synodo præcedente & ſoluendi quos Synodus iniquè damnauerat, & damnandi nulla exiſtente Synodo quos oportuit habuit facultatem, & hoc nimirum pro ſuo principatu, quem Beatus Petrus Apoſtolus Domini voce, & tenuit ſemper, & retinebit, quod ipſum habetur in canone præcedenti, ex eodem Gelaſio ad Fauſtum legatum.

Symmachus in c. Aliorum, 9. quæſt. 3. Aliorum hominum cauſas Deus voluit homines terminare; ſed Sedis iſtius Præſulis ſuo ſine quæſtione reſeruauit arbitrio. Voluit B. Petri ſucceſſores cælo tantùm debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inuiolatam exhibere conſcientiam.

Vigilius ad Eutherum can. 1. Licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, Beato Petro tamen conceſſum eſt vt cæteris præemineret. Vnde & Cephas vocatur, quia Caput, & primus eſt omnium Apoſtolorum. Quamobrem Sancta Romana Eccleſia primatum tenet omnium Eccleſiarum, ad quam tam ſancta Epiſcoporum negocia, querelæ, atque ludibria, quàm & maiores Eccleſiarum quæſtiones, quaſi ad Caput ſemper referendæ ſunt. Et idem Vigilius in cap. Qui ſe ſcit. 2. quæſt. 6. Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſijs vices ſuas credidit largiendas, vt in partem vocatæ ſint ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis.

Gregorius omnibus Epiſcopis per diuerſas prouincias conſtitutis. Quia cunctarum diſpoſitione diuina Eccleſiarum curam gerimus, mandamus vt nihil prius de eo, quod ad ſinum Sanctæ Romanæ confugit Eccleſiæ. eiuſque implorat auxilium, decernatur, quam ab eiuſdem Eccleſiæ præceptum fuerit authoritate, quæ vices ſuas ità aliis impartiuit, vt in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, refertur in c. Decreto, eod. cauſ. & quæſt. Ad idem c. Præceptis, 12. diſt. c. Quamuis, c Multum, & c. Dudum, 3. quæſt. 6.

Nicolaus in c. Nemini, 17. quæſt. 4. Nemini licitum eſt de Sedis Apoſtolicæ iudicio iudicare, aut illius ſententiam retractare permiſſum, videlicet propter Romanæ Eccleſiæ primatum Chriſti munere in Petro Apoſtolo diuinitus collatum.

Bonifacius Martyr in c. Si Papa, 40. diſt. Si Papa ſuæ, & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper à bono taciturnus, quod magis officit ſibi, & omnibus; nihilominus innumerabiles populos cateruatim ſecum ducit primo mancipio gehennæ cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus; Huius culpas iſthic redarguere præſumit mortalium nullus, quia cunctos ipſe iudicaturus à nemine eſt iudicandus.

43 Cyprianus epiſt. 3. ad S. Cornelium Romanum Pontificem. Neque enim aliundè hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchiſmata, quam inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Chriſti cogitatur, cui ſi ſecundum Magiſteria diuina obtemperaret fraternitas vniuerſa, nemo aduerſum Sacerdotum Collegium quidquam moueret: nemo poſt diuinum Iudicium poſt Populi ſuffragium, poſt coepiſcoporum conſenſum Iudicem ſe non iam Epiſcopi, ſed Dei faceret. Et plura Sanctorum Patrum teſtimonia, videlicet Hieronymi, Auguſtini, Ambroſij, Cyrilli. Chryſoſtomi, & aliorum adducit Turrecrem. in Sum. de Eccleſ. lib. 2. ferè per tot. & præcipuè cap. 15. c. 36. & ſeqq.

44 Demum Pius II. Romani Pontificis primatum in Concilium apertius diffinit in Conſtitutione, quæ incipit, In minoribus agentes, edita 6. Calend. Maij 1463. in Bull. tom. 1. pag. 322. Cum enim

45 enim (vt in ea refertur) Baſileenſe Concilium adiuiſſent duo viri ex Italia Nicolaus Panormitanus Archiepiſcopus, & Ludouicus Pontanus Alphonſi Magni Regis Oratores, qui velut duo orbis ſydera, & Pontificij Iuris, & totius Ciuilis Sapientiæ duo præcipua lumina, & clariſſima cenſebantur; ijque vnà cum Cardinalibus Eugenio IV. infenſis ore, ſcriptoque Concilij geſta extollerent, vt nullus auderet dicta eorum refellere; ipſe quoque Pius, tunc Æneas Syluius in minoribus agens multa deceptus ſcripſit de Concilij authoritate aduerſus Primatum Romani Pontificis, quæ ſcilicet audiuit, & didicit ab his Magiſtris in Schola Baſileenſis Concilij. Sed poſtea cum depoſito Eugenio, & creato Amadeo, qui Felix appellatus eſt, vidiſſet Felicem à Rege Romanorum non recipi, & cognouiſſet Eugenium falſo de multis accuſatum, & Cardinales, qui Baſileam venerant ob priuatas inimicitias bono, & ſancto viro notam inurere voluiſſe, ſed tamen cunctos poſtea ad eum rediſse, & veniam errati petiiſſe. Quin & Cardinalem S. Angeli; qui partes itidem Concilij tutatus fuerat mutatum in melius authoritatem Pontificiam defendere: tandem ipſe quoque Æneas lucem veritatis agnouit, & Baſileenſe dogma reiecit; ac demum ad Pontificatum euectus prædictam edidit Conſtitutionem, in qua errorem ſuum humiliter, & ingenuè reprobauit, & ſcripta reſpuit, docuitque firmiter tenendum eſſe authoritatem Pontificiam eſse ſupra Concilium.

46 Quid plura? Concilia ipſa hoc idem ſæpiùs declararunt. Nàm in c. Nunc autem, 21. diſtin. refertur à Nicolao exemplum Marcellini, qui cũ in Concilio confeſſus fuiſſet ſe à Paganis compulſum, vt in eorum templum ingreſſus grana thuris ſuper prunas imponeret, nullus Epiſcoporum proferre ſententiam in eum auſus eſt, ſed dixerunt omnes, tuo ore iudica cauſam tuam, non noſtro iudicio, ſed collige in ſinu tuo cauſam tuam. Et rurſus; Quoniam, inquiunt; ex te iuſtificaberis, aut ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Atque ita Patres abſtinuerunt à iudicio agnoſcentes defectum iuriſdictionis. Concilium hoc habitum fuit in Ciuitate Sinueſſana à trecentis Epiſcopis, eiuſque acta ſuper hoc & reſponſio Patrum habentur tom. 1. Conciliorum General. & Prouinc. par. 1. pag. 282. & ſeq.

47 Præterea in generali Synodo Romana, cui præfuit B. Sylueſter, ſic legitur: [Nemo iudicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iuſtitiam deſiderant temperari. Neque enim ab Auguſto, neque ab omni Clero neque à Rege, neque à populo Iudex iudicabitur.] Qui canon licet in vetuſtis Gratiani exemplaribus citetur ex Innocentio, habetur tamen in eodem Concilio Romano, cap. 20. Illudque notatu dignum eſt quod ipſi canoni in ſpecie ſubſcripſerunt ducenti octuaginta quatuor Epiſcopi, quadraginta quinque Presbyteri, & duo Diaconi, & Auguſtus Conſtantinus, & Mater eius Helena, vt habetur eod. tom. 1. Conciliorum, part. 1. pag. 260. Refertur
48 totidem ferè verbis in cap Nemo, 9 quæſt. 3. vbi gloſ. ex illis verbis ab omni Clero, deducit Papam non poſse à Concilio iudicari, & allegat hanc decretalem, additque, quod ſi totus Mundus ſententiaret in aliquo negocio cõtra Papam, ſententiæ Papæ ſtandum eſſet per c. Hæc eſt fides, 24. quæſt. 1. quam gloſam ſequuntur Bellam. Turrecrem. & reliqui Canoniſtæ. Et eadem verba ab omni Clero, de vniuerſali Eccleſia eſſe neceſſariò intelligenda, Et ſic etiam de Concilio vniuerſalem Eccleſiam repræſentante multis argumentis comprobat ibi Turrecr. num. 2. & A ban. de poteſtate Papæ, parte 1. num. 89. Et fatentur duo hoſtes acerrimi Pontificiæ dignitatis, nempè
49 Ludouicus Romanus in conſilio ſuo 523 & Abb. in tract. de Concil. Baſileenſi nondum excuſò col. 2. Item in Capitulis Nicæni Concil. I. Oecumenici per Teſilonem, & Theoriſtam Conſtantinopolitanum de Græco in Latinum verſis can. 39. ſic legitur: [Ille, qui tenet Sedem Romæ, Caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, vt qui ſit Vicarius Chriſti Domini Noſtri ſuper cunctos populos, & cunctam Eccleſiam Chriſtianam: & quicumque contradixerit, à Synodo excommunicatur.] Refertur ab Alphonſo Piſano lib. 3. de Concilij Nicæni decretis, eod. tom. 1. Conciliorum parte 1. pag. 337. col. 1. Si Papa eſt ſuper cunctam Eccleſiam Chriſtianam: ergo & ſuper Concilium, quod cunctam Eccleſiam Chriſtianam repræſentat.

50 Item in Concilio Florent. ſub Eugenio IV. poſt ſeſs. 25. tom. 4. Concil. pat. 1. pag. 606. ſic legitur. [Diffinimus ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in Vniuerſum Orbem tenere primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, ac Doctorem exiſtere, & ipſi in B. Petro paſcendi, regendi, ac gubernandi vniuerſalem Eccleſiam à Domino noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in geſtis Oecumenicorum Conciliorum, & in ſacris Canonibus continetur.] Hæc ibi. Cui diffinitioni ſubſcripſerunt etiam Imperator Græcorum, & Patres tam Græci, quàm Latini. Rurſus in Concilio Lateranenſi nouiſſimo ſub Leone X. ſeſs. 11. tom. 4. Concil. par. 2. pag. 120. Solum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem tanquam authoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, tranſferendorum, ac diſſoluendorum plenum ius, & poteſtatem habere, nedum ex ſacræ Scripturæ teſtimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, Sacrorumque Canonum decretis, ſed propria etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſtè conſtat.

51 Amplius Concilia ipſa dupliciter agnouerunt ſe inferiora eſſe Romano Pontifice. Primò quia
52 in ſtatutis vniuerſalium Conciliorum ipſius Pontificis patenter excipitur authoritas, vt dicitur hic in textu in verſ. Cum omnia. Et concordant c. Dudum, & c. Peregrina, 3. quæſt. 6. & cap. 21. ſeſs. 25. de reform. Concil. Trid. Authoritas autem non excipitur niſi Superioris, c. Venientes, infra de Iureiur. & d. c. Dudum.

53 Deinde quia Patres conſueuerunt petere, & obtinere Concilij cõfirmationem à Summo Pontifice, c. Multis, & c. Concilia, 17. diſt. Sicuti in ſpecie fecerunt Patres Concilij Nicæni, Calcedonenſis, Conſtantienſis, & Tridentini. Idque pluri-

pluribus alijs exemplis; item rationibus, & authoritatibus confirmat Turrecrem. in cap. Sancta Romana, num. 4. 15. diſt. & dixi in cap. 1. n. 47. verſ. Secundo Concilia omnia, infra de pactis. Confirmatio autem eſt euidens ſignum ſuperioritatis, vt per Bald. in l. fin. num. 4. verſ. Vlterius nota, C. De legib. vbi ait: [Nihil eſt maius ſiue ſanctius imperio, intellige niſi Apoſtolatus B. Petri, cum enim Apoſtolicus confirmet principem, iſtud eſt manifeſtum ſignũ ſuperioritatis, vt in Auth. de defen. ciu. §. Interim.] Hæc Bald. quem ad propoſitum primatus Papæ in Concilium adducit Felin. in cap. 1. in fin. verſ. Pro dicto Abbatis infra de Treg. & Pac. & Card. Alban. in tract. de poteſt. Papæ par. 1. num. 88. Qui propterea hinc deducit ipſamet Concilia dum confirmationem petierunt, ſe Romano Pontifice inferiora declaraſſe. Quod ſatis etiam conſtat ex Bulla Pij IV. confirmationis Concilij Tridentini, quę incipit Benedictus Deus, ibi: [Cum autem ipſa Synodus pro ſua erga ſedem Apoſtolicam reuerentia, antiquorum etiam Conciliorum veſtigijs inhærens, decretorum ſuorum omnium confirmationem à nobis petierit.] Et infra ibi: [Cuius authoritatem etiam ipſa S. Synodus tam reuerenter agnouit.]

54 Vnde Hoſt. in cap. Qualiter, il ſecundo, in princ. infra de accuſat. dicit ſtatutum Papæ non confirmari à Concilio, quod eſt inferius, ſed ſolummodo approbari, idque intelligendum fieri ad cautelam. At vice verſa ſtatuta Concilij à Papa confirmari tanquam à ſuperiore, cum confirmatio ad ſuperiorem ſpectet. Et Turrecrem. in d. c. Sancta Rom. nu. 2. verſ. Secundo modo 15. diſt. [Approbatio inquit, & confirmatio authorizationis, ſcilicet quæ tribuit authoritatem, & robur rebus approbatis, prout eſt approbatio Conciliorum vniuerſalium, ſemper eſt ſuperioris, ſicut principis,] gloſſ. in cap. Frater noſter, 17 quæſt. 4.

55 Poſtremò hanc ipſam Pontificis Maximi ſuperioritatem in Concilium latiſſime tuentur Petrus de Monte Epiſcopus Brixienſis in ſua Monarchia Conciliorum in rubr. de Concilij præeminentia. verſ. His ita expeditis nunc ingrediendum eſt illud mare magnum, & proceloſum, inter tract. communes tom. 2. pag. 75. Andr. Barb. in Clem. Ne Romani, de elect. vbi à num. 31. vſque ad num. 86. pro ſuperioritate Papæ in Concilium adducit octuaginta ſeptem argumenta, Card. Alexandrinus in ſumma 15. diſt. à num. 1. vſque ad num. 76. & plenius Card. Iacobat. de Concilio lib. 10. art. 7. à num. 72. ad n. 134. Et Card. Alban. in tr. de poteſtate Papæ, & Concilij per tot.

Et ex Theologis, S. Thom. in opuſc. contra errores Græcorum. S. Antonin. in 2. par. ſuæ ſummæ, tit. 3. cap. 11. Card. Turrecrem. in ſumma de poteſt. Eccleſiæ lib. 2. per tot, & in cap. Si Papa, 40. diſt. vbi num. 2. in hanc ſententiam citat Richardum de S. Victore 2. par. de ſacrament. Albert. Magn. & S. Thom. in 4. diſt. 19. Alex. de Alez. in 3. D. Bonauenturam in 4. Petr. de Tarantaſia, qui fuit Innocentius III. Richard. de Med. Villa in 4. Petr. de Pal. in tractatu ſuo de poteſtate Eccleſiaſtica, & alios plures. Thomas Vualdus lib. 2. de doctrina fidei, & Patrum, & recentiùs Cardinales Caietanus, Roffenſis, Contarenſis, Polus, Oſius, Baronius, & Bellarminus. Et inferiorum ordinum Catharinus, Echius, Pighius, Ioannes Faber, Iacobus Latomus, Cœleus, Congregius, Io. Ant. Delphinus, Petrus à Soto, Alphonſus de Caſtro, Melchior Canus, Raimundus Ruffus, & nouiſſimè Nicolaus Sandeus de Viſibili Monarchia Eccleſiæ, lib. 7. & alij quamplures, qui ex ſacris litteris, ex ſummorum Pontificum decretis, ex antiquis Concilijs, ex ſanctis Patribus, & Eccleſiæ Doctoribus, ex legibus denique publicis, & approbatis hiſtorijs articulum adeò clarè explicarunt, vt de eo nemo amplius dubitare poſſit, niſi qui per hæreſim, & ſchiſma penitus eſt ſubuerſus, ac iudicio proprio, vt ait Apoſtolus, condemnatus.

56 Et quamuis in ſchiſmate illo Baſileenſi non defuerint qui temerè contrarium ſcripſerint, vt in ſpecie Abb. Panor. in ſermone quem illic habuit incip. Maximum, & in quæſt. ſua incipien. Epiſcopus, & Ludouicus Roman. qui pro Concilio ibi erat Aduocatus conſil. 380. Quæſtio eſt, per tot. & conſ. 522. & 523. tamen ambo, vt credi poteſt, conſcientia ducti poſtea ſe retractarunt, ille lectura huius decretalis, & latius in ſua quæſtione prima. Hic verò in conſil. 354. in princip. verſ. Et hoc etiam verum. Cuius etiam fundamenta in prioribus conſilijs funditus euertit Turrecrem. in d. cap. Si Papa, 40. diſt. præterquam quod Abb. Panormit. propria obcæcatus paſſione tuebatur cauſam ſuam: nam in ſchiſmate
57 fuit creatus Cardinalis à Felice V. Antipapa, & in eo tantùm dicitur ſe geſſiſſe, quod introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob defectum Epiſcoporum contra præſcriptum ſacrorum Canonum, & præſertim cap. Satis euidenter, 96. diſtin. liberrimè contradixit, vt teſtatur Æneas Syluius, qui præſens aderat in hiſtoria Concilij Baſileenſis, & Card. Bellarm. de
58 ſcriptoribus Eccleſiaſticis. Sed & Cardin. Zabarell. licet in ſchiſmate Vrbani VI. multa effuderit in diminutionem Pontificiæ authoritatis, in ſuo tractatu de modo tollendi ſchiſma q. 44. & 45. quem potuit poſt cap. Licet, inf. eod. in eo tamen laudatur quod dum in Concilio Conſtantienſi publicaret conſtit. de authorit. Concilij ſeſſ. 4. & 5. Legere noluit partem illam, quæ eſt de reformatione capitis, & membrorum, tamquam ſubreptitiam, vt teſtatur Abb. in præalleg. tract. de poteſtate Papæ, & Concilij part. 2. num. 246.

59 Infertur ex prædictis vt cum appellatio ſit de minore ad ſuperiorem iudicem prouocatio, l. 1. ff. Si quis à iudice. ff. De appell. cap. 2. de conſuet. lib. 6. à ſententia Concilij Generalis poſſit
60 appellari ad ſummum Pontificem tamquam ſuperiorem, ſed non è conuerſo, quia eſſet appellare à ſuperiore ad inferiorem contra naturam appellationis, textus eſt in c. Cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. & in cap. Qui ſe ſcit. 2. quæſt. 6. & notat Præpoſ. in Summ. num. 72. verſ. Ex de-
61 terminatione prædicti articuli, 15. diſt. vbi etiam addit ex Collectar. in cap. Quæ multotiens, de regul. iur. appellari non poſſe ad Chriſtum à ſententia Papæ, cum Chriſti, & Papæ eius Vicarij ſit idem Tribunal, d. cap. 2. de conſuetud. lib. 6.
62 Quinimo appellantes à Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque conſiliarij, & fautores pœnis excommunicationis, criminiſq; læſæ Majeſtatis diuinæ, & humanę ſubijciũtur à Pio II. in conſtitutione quæ incipit Execrabilis, edita

1459.

1459. 15. Calend. Februarij, & excommunicantur quotannis in die Cœnæ Domini, vt in Bulla Gregorij XIII. Conſueuerunt, 1583. pridie Nonas
63 Aprilis. Quinetiam decernuntur veri & indubitati ſchiſmatici, & de Catholica fide malè ſentientes in conſtitutione Iulij II. incip. Suſcepti regiminis, 1509. Calendis Iulij, ex qua conſtitutione ſic appellantes in crimen hæreſis incidere exiſtimat Card. Alban. de poteſt. Papæ, & Concilij par. 2. num. 83.

Nunc ad concluſionem ſuperius firmatam de ſuperioritate Pontificis Maximi in Concilium
64 dantur à Doctoribus quatuor limitationes. Prima limitatio eſt in caſu ſchiſmatis, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu; tunc enim Concilium eſt iudex competens iuxta terminos, cap. Si duo, 79. diſt. & ibi gloſſ. & DD. not. Card. Zabarell. in cap. Licet infra eod.

65 Secunda limitatio eſt quando electio Papæ non fuit Canonica; Concilium enim cognoſcit, cap. Si quis pecunia, 79. diſt.

Sed aduerte quia prædictæ non ſunt propriæ limitationes ad regulam; nam vbi plures certant de Pontificatu, cum non appareat quis verè Pontifex ſit, omnes occupata dignitate repelluntur, quia paria ſunt quid non eſſe, aut eſſe, & non apparere, l. Duo ſunt Titij. ff. De teſtament. tutel. l. In lege fundi. ff. De contrahen. empt. Ideoque eo caſu non Pontifex Maximus, ſed factum potius eligentium iudicatur, qui duos ad Pontificatum aſſumpſerunt, vt declarat Card. Alban. de poteſtate Papæ, & Concilij par. 1. num. 12. & ſeq. ſic etiam vbi electio Pontificis tamquam irrita reprobatur, Concilium non iudicat Pontificem, quia non canonicè electus, vt inquit Bald. in l. fin. C. Senten. reſcin. non poſſ. non eſt Deus in terris, ſed Dæmon, claues non regni cælorum, ſed inferni gerens. Nec eſt Apoſtolicus, vt dicitur in d. cap. Si quis pecunia, & nouiſſimè in conſtitutione Gregor. XV. de elect. Roman. Pontif. quæ incip. Æterni Patris filius. Vnde neque eo caſu ſubijcitur Concilio, vt per Card. Alban. loco proximè cit.

66 Tertia limitatio eſt in caſu hæreſis, quia Concilium eſt iudex ad præſcriptum cap. Si Papa, 40. diſt. in verſ. Niſi deprehendatur à fide deuius, & ibi omnes notant. Et in ſumma 15. diſt. & hic in textu. Quod vltimum intellige dummodo hæreſis ſit formalis, & ſic deprehenſus nolit ſe corrigere ſecundum Hugonem, quem cæteri ſequuntur.

Nec habenda eſt ratio gloſſæ fin. dicentis Papam poſſe accuſari etiam de alio crimine, ſi ſit notorium; & inde ſcandalizetur Eccleſia, & incorrigibilis ſit. Nam illa gloſſ. quicquid Abb. & Dec. hic dixerint communiter reprobatur, eamque maledictam appellat Petrus de Monte in ſua Monarchia Conciliorum in rubr. de Concilij præeminentia, num. 7. verſ. Solum, & eam ſolidiſſimis rationibus ibi confutat, & contrarias gloſſas adducit Card. Turrecrem. Et S. Antonin. poſt Auguſtinum de Ancona, & Petrum de Palude, quos refert in 3. part. tit. 20. cap. 4. §. 3. Facit
67 quod notat Hoſtien. in cap. Propoſuit, de conceſſ. præb. vbi ait, Papam ſi iaceat in peccato, admoneri poſſe iuxta regulam Euangelij, cui ſubijcitur quantum ad primam partem, dum dicitur, [Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te, & ipſum ſolum,] vt legitur, in cap. Nouit, de iudic. & in cap. Si peccauerit. 2. quæſt. 1. in princ. ſed quoad aliam partem, Regula, quæ dicit; [Quod ſi non audierit, dic Eccleſiæ,] talia verba in ſummo Pontifice eſſe intelligenda de Eccleſia triumphante, quia ipſe ab Eccleſia militante iudicari non poteſt.

68 Non conueniunt tamen DD. an hic caſus poſſit contingere vt Apoſtolicus incidat in crimen hæreſis, ſunt enim qui intrepidè affirmant hunc caſum non eſſe poſſibilem, vt Albertus Pighius Campenſis lib. 4. cap. 8. de Eccleſiaſt. Hierarch. cuius opinionem probabilem dicit, & rationi conſonam Franciſcus Pegna in Direct. Inquiſ. par. 3. lib. 3. ſchol. 91. eo quod Chriſtus rogauit pro Papa vt eius fides non deficeret, quaſi videatur hoc priuilegium perſonale eſſe, & annexum ei, qui ritè, & canonicè ad Pontificatum euectus eſt.

Sed contraria ſententia, vt idem Pegna teſtatur, communi Theologorum, & Canoniſtarum voto recepta eſt, quam ſequitur Turrecrem. in ſumm. de Eccleſ. lib. 2. cap. 112. ad ſeptimum argumentum, Caietanus in opuſc. de author. Papæ, & Concilij, Card. Alban. in eod. tract. par. 1. num. 110. & multis ſeqq. Dominicus Sotus, in 4. ſent. diſt. 22. art. 2. Syluest. in ver. Papa, q. 4. n. 4. Couarr. lib. 4. variar. reſol. c. 13. & alij relati à Pegna vbi ſupra, Archid. Bellam. Turrecrem. Præpoſ. & cæteri Canoniſtæ, in d. cap. Si Papa per illum textum 40. diſt.

69 Sed quicquid ſit de veritate vtriuſque opinionis, illud certum eſt hunc caſum in Eccleſia diuinæ gratiæ præſidio nunquam hactenus contigiſſe, vt fatentur omnes; nam Marcellinus in exemplo, cuius ſuperius meminimus, non fuit hæreticus, quia non habuit errorem intellectus, ſed tantùm metu mortis, & blanditijs Imperatoris adactus vna cum ipſo Imperatore Templum Veſtę ingreſſus Iouis ſimulacro thus adoleuit; ac propterea peccauit quidem contra fidei confeſſionem, ideoque externo actu fidem negaſſe viſus eſt; verum interiore actu contra fidem nihil credidit, aut docuit. Cuius rei euidentiſſimum teſtimonium præbuerunt horribilis pœnitentia poſtea peracta, Pontificatus ſponte dimiſſus, & Martyrium ob fidem ſuſceptum, vt apud Card. Bellarm. lib. 4. de Roman. Pontific. cap. 9.

70 Cæterum nec tertia hæc declaratio vitiat regulam initio propoſitam, quia ſi Romanus Pontifex in crimen hæreſis notoriè, & pertinaciter laberetur, deſineret eſſe Pontifex, cap. 1. cum ibi not. 24. quæſt. 1. Et fieret minor quocumque fideli, vt inquit D. Thom. in 4. diſt. 19. & gloſſ. in d. cap. 1. ver. In hæreſim; ac proinde ſubeſſet Concilio non vt Apoſtolicus, ſed vt quilibet priuatus. Ita colligitur ex gloſſ. fin. in d. cap. Si Papa 40. diſt. verſ. Item nunquid poſſet ſtatuere, vt explicat Card. Turrecrem. in ſumm. de Eccleſ. lib. 2. cap. 102. & Card. Alban. de poteſt. Papæ, & Concilij par. 1. num. 6. & ſeqq. qui propterea in proœm. operis, num. 7. & ſeq. firmat nullum caſum reperiri, in quo verè dici poſſit Concilium habere authoritatem in eum, qui certus ſit Pontifex. Addo Card. Bellam. in c. In Synodo, nu. 6. verſ. Tertius caſus, & num. 17. in fin. 63. diſt. vbi ait [propriè loquendo Concilium Generale non poſſe Papam verum deponere, licet eius errorem

poſſit declarare. Aut enim papa eſt verus hæreticus, puta pertinax, & incorrigibilis in hæreſi iam damnata,& tunc iam depoſitus eſt, d. cap. 1. quæſt. 1. & ſic deponi non poteſt, quia non poteſt exui iam nudatus, cap. Frequens, de reſtit. ſpoliat. lib. 6. Aut non eſt verus hæreticus; & tunc non poteſt iudicari à quoquam, vt in cap. Si Papa, 40. diſt. & in cap. Nemo, 9. quæſt. 3. cum ſimil.] Hæc Bellam. licet Card. Caiet. de poteſt. Papæ, & Concilij cap. 22. late defendat Papam hæreticum, quamuis amiſerit fidem etiam informem; quia tamen propter characterem Baptiſmi retinet ſacramentum fidei; non deſinere eſſe membrum Chriſti; Et propterea non eſſe iure diuino à Pontificatu depoſitum.

71 Quarta, & vltima limitatio eſt cum ſummus Pontifex ſpontè ſe ſubijcit Concilio, gloſſ. 1. in cap. 1. 9. quæſt. 3. Gloſſ. Hugo, Ioan. de Fan. & Gemin. in cap. Nos ſi incompetenter per illum textum, 2. quæſt. 7. Generale enim eſt vt maior iudicari poſſit à minore ſi vltrò ſe illi ſubmittat, l. Et receptum. ff. De iuriſd. omn. iudic. gloſſ. 1. in cap. Cum inferior. infra de maior. & obedient.

Verùm hanc limitationem communiter refellunt Iuris interpretes, teſte Card. Alban. in præalleg. tract. par. 1. num. 104. Quoniam cum Pontificia poteſtas à Deo ſit, cap. 1. 22. diſt. Romani Antiſtites huic priuilegio renunciare, aut Pontificiæ Majeſtati quidquam detrahere non poſſunt, Io. Andr. in cap. Eccleſia. S. Mariæ, n. 5. Ille verò qui eſt ſuper omne forum, de conſtit. quem ibi ſequuntur Anton. de Butr. Imol. Abb. & alij relati à Felin. num. 5. Eiuſdem ſententiæ eſt Archid. in d. cap. Nos ſi incompetenter, Rom. in ſingul. 134. Iaſ. poſt Alex. in d. l. Eſt receptum,

72 & Bellam. in cap. In Synodo, num. 6. 63. diſt. vbi reddit rationem, quia nullus poſſet iudicare ſummum Pontificem, niſi eſſet illius ſuperior, 21. diſt. per tot. Vt autem aliquis mortalium poſſit eſſe maior Papa, vel eius ſuperior, non poteſt facere niſi ſolus Deus.

Cuius aſſertionis veritas ſatis etiam comprobatur exemplo Marcellini paulo ante relato. Nam etſi in Concilio conſperſus cinere voce clara clamaſſet dicens, Peccaui coram vobis, &c. atque ita ſe quodammodo ſuppoſuiſſet iudicio Synodi; tamen eum iudicare auſus eſt nemo, ea ratione,

73 quia prima Sedes à nemine iudicatur. Idemque apertius colligitur ex §. Hinc etiam, 17. diſt. vbi Synodus Congregata contra Symmachum authoritate Theodorici regis, duo obijciebat eidem Theodorico. Primum quod Concilium abſque iuſſu accuſati Pontificis congregari non poſſet, ſecundum quod primæ Sedis Antiſtes inferiorum iudicio non ſubiaceret; Quaſi diceret, etiamſi Concilium præcedente Apoſtolica authoritate conuocaretur; nobis tamen, qui inferiores ſumus, contra Pontificem Maximum ferre ſententiam non liceret. Vnde quamuis primũ obiectum poſtea ſublatum eſſet, accedente demum Symmachi authoritate: tamen quia ſupererat ſecundũ, quod minori fas non eſſet in ſuperiorem ius dicere, Epiſcopi non ſunt auſi in eum proferre ſententiam, ſed dixerunt; Symmachus Papa ſedis Apoſtolicæ præſul ab huiuſmodi oppoſitionibus impetitus, quantum ad homines reſpicit ſit immunis, ac liber, cuius cauſam totam Dei iudicio reſeruamus. Non alia quippe ratione Patres Symmachum, & Papam, & geminando ipſius dignitatem etiam ſedis Apoſtolicæ Præſulem, & ſe homines eſſe memorarunt, niſi vt oſtenderent hominibus in eum, qui ſupra homines eſt, & qui Dei vices gerit, ius dicere non licere. Nec refert, vt inquit Rom. conſ. 533. quod Symmachus fuerit à Synodo abſolutus, non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia non fuit repertus culpabilis. Imò enim Concilium non tam perſonæ innocentiam, quàm dignitatis amplitudinem conſiderauit. Et propterea in reſolutione non fuit vſum verbo abſoluimus, & liberamus, vt mos eſt iudicum in ſententijs abſolutorijs, l. 3. C. De ſenten. & interlocut. omn. iudic. ſed dixerunt; Ipſe, qui eſt Papa, & Apoſtolicæ Sedis Præſul, quantum ad homines reſpicit, ſit immunis ac liber, perinde ac ſi dixiſſent; non ſit liber quia eum noſtra ſententia liberemus, neque ſit immunis quia eum noſtra authoritate abſoluamus; ſed quia ipſe eſt Papa, & Apoſtolicæ ſedis præſul, nos verò homines ſumus, quibus non licet de eo ſententiam ferre; Nemò enim qui condemnare non poteſt, abſoluere poteſt. l. Nemo. ff. De regul. iur. atque ita hunc locum fuſius explicat Card. Alban. de poteſtate Papæ, & Concilij par. 1. num. 105. vbi etiam reſpondet ad oppoſitionem Romani de textu in cap. Nos ſi incompetenter, §. Item Symmachus, 2. quæſt. 7.

74 Denique hoc ipſum adhuc clariùs probatur in cap. Nunc autem 21. diſt. Nam in ea parte, in qua adducit exemplum Sixti, hic Canon loquitur de Concilio, quod Valentiniani Auguſti iuſſu conuenerat. Cuiquidem Concilio Sixtus à Baſſo, & Mariniano accuſatus ſe ſponte ſubiecerat, vt ait textus, in cap. Mandaſtis, 2. quæſt. 5. & tamen textus in d. cap. Nunc autem dicit eum à Concilio tamquam ab inferiori iudicari non potuiſſe; atque ita ipſum Concilium declaraſſe. Ergò ibi eſt tex. irrefragabilis, iuncto d. cap. Mandaſtis, probans Pontificem Maximum etiam volentem à Concilio iudicari non poſſe. Proceſſus, & acta accuſationis Sixti III. habentur tom. 1. Concil. General. & Prouinc. par. 2. pag. 488. Et eius ſpontanea ſubmiſſio iudicio Synodi pag. ſeq. cap. 4. & 5.

75 Non obſtat tex. in d. cap. Nos ſi incompetenter, 2. quæſt. 7. vbi Leo Papa ſubiecit ſe iudicio Ludouici Imperatoris; nam iudicium ibi ponitur pro diſcretione, ſecundum Io. Andr. in d. c. Eccleſia. S. Mariæ, nu. 5. de conſtit. & poſt eum Butr. Imol. & Abb. Vt enim inquit Card. in c. Significaſti, verſ. Oppono, num. 5. de for. compet. relatus à Felin. in d. cap. Eccleſia. S. Mariæ, n. 5. Papa ibi ex humilitate ſe ſubiecit Imperatori, vt acciperet correctionem tanquam monitionem, non quia iudicem ſuum Imperatorem conſtitueri.

76 Item non obſtat tex. in d. l. Eſt receptum. ff. De iuriſd. omn. iudic. vbi iudex maior poteſt ſe ſubijcere minori, vel æquali in iuriſdictione contentioſa. Nam, vt reſpondent Imol. & Felin. in d. cap Eccleſia. S. Mariæ, ſuperior ibi poteſt prorogare iuriſdictionem inferioris, & non dicitur tunc minor iudicare minorem, quia prorogatio facit de maiore maiorem, & è conuerſo quod non eſt hoc caſu, quia vt aliquis mortalium ſit

77 maior Apoſtolico, non poteſt facere niſi ſolus Deus, vt dictum eſt ſupra. Et inde fit vt cum exemptio clericorum à ſæculari poteſtate ſit de iure

iure diuino, cap. Si Imperator, & ibi gloſſ. in ver. Et diſcuti, 96. diſt. Innoc. in cap. 2. de maior. & obed. clericus iudici laico ſe ſubijcere, aut illius iuriſdictionem prorogare non poſſit, cap. Si diligenti, & cap. Significaſti, infra de foro compet. & notant Io. Andr. & DD. in d. c.
78 Eccleſia, S. Mariæ. Imò nec Epiſcopo alieno poteſt clericus ſe ſubijcere, aut illius iuriſdictionem prorogare ſine proprij Epiſcopi licentia. Caſus eſt in d. cap. Significaſti, vbi gloſſ. fin. & DD. communiter notant clericum in non ſuum iudicem etiam Eccleſiaſticum ſine conſenſu expreſſo ſui Epiſcopi conſentire non poſſe. Ad idem textus, in cap. Non liceat, 4. quæſt. 6. & cap. 1. 9. quæſt. 2. Idque non alia ratione, niſi quia ex conſequenti obeſſet iuri, ac fauori Epiſcopi proprij, ſecundum Abb. in d. cap. Significaſti, nu. 9. Et quia ſic poſſet euacuari iuriſdictio Epiſcoporum, ſi omnes conſentirent in iudicem non ſuum, vt dicit gloſſ. in d. cap. Non liceat, in ver. Expe-
79 tere. Et ſimiliter Regulares Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti priuilegio exemptionis nec tacitè, nec expreſsè poſſunt renunciare, aut iuriſdictioni alicuius Epiſcopi ſe ſubijcere, vt eſt tex. in cap. Cum tempore, infra de Arbitr. in cap. 2. de in integr. reſtit. & in cap. Cum olim, de priuil. Et ſuperioribus annis reſpondit ſacra Congregatio Concilij in cauſa Synodi Cracouienſis, vt dixi latè, in cap. Quod ſuper his, de maior. & obed. Idque propter eandem rationem, quia fauori ſuo renunciare non poſſunt in præiudicium iuris Sedis Apoſtolicæ, vt in dictis cap. 2. & cap. Cum tempore, & conſuluit Paul. de Caſtr. conſ. 432. Videtur dicendum, num. 3. & ſeq. lib. 1. & Ludouicus Romanus conſ. 369. Circa primum, nu. 19. Ergo longè minus licebit Romano Pontifici ſe ſubijcere iudicio Synodi, atque ita renunciare priuilegio exemptionis à poteſtate omnium mortalium ſibi diuinitus collato, vt per Felin. loco ſupracit. & Turrecrem. in ſumma de Eccleſ. lib. 2. cap. 100. Et confert quod notat idem Turrecrem. in eadem ſumma de Eccleſ. ſeu
80 in tract. de poteſtate Papæ, cap. 25. relatus vbi ſupra à Felino ſub nomine Cardinalis. S. Sixti, vbi ait ſummum Pontificem non poſſe alteri committere vt ipſum excommunicet ex D. Thom. in 4. ſentent. diſt. 19. q. 1. art. 3. q. 3.

DE ELECTIONE.

Cap. Licet de vitanda.

SVMMARIVM.

1 *Papa eligi debet ſaltem à duabus partibus Cardinalium, & aliter ſe intrudens in Papatum incidit cum ſibi adhærentibus in pœnas huius conſtitutionis.*
2 *Concordia plena non dicitur, niſi omnes conſentiant nemine diſcrepante.*
3 *Electus in Romanum Pontificem poteſt ſtatim ſcribere Pontificatum.*
4 *Cõſecratio Papæ ad poteſtatis plenitudinẽ nihil addit.*
5 *Papa ante conſecrationem, & coronationem ex ſtylo non ſcribit Pontificatum in data.*
6 *Coronationis dies dicitur ortus imperij.*
7 *Imperator non dicitur niſi corona ſuſcepta.*
8 *Archiepiſcopus non dicitur niſi recepto pallio.*
9 *Papa ante coronationem quomodo ſcribat datam, qualiter ſe nominet, & det bullas.*
10 *Et quomodo poſt coronationem.*
11 *Papæ electio à duabus partibus Cardinalium nulla exceptio opponi poteſt.*
12 *Papæ opponi non poteſt quod Cardinales eligentes ſint excommunicati, vel ſuſpenſi.*
13 *Cardinales cur non peccent communicando cum excommunicatis in electione Papæ.*
14 *Papæ electo obijci non poteſt quod non ſit de Collegio Cardinalium, aut quod ſit vxoratus, vel Monachus. & n. ſeq.*
15 *Pontifices ſex poſt Alexandrum III. numerantur electi, qui non erant Cardinales.*
16 *Hæreſis exceptio an poſſit opponi contra electum in Romanum Pontificem.*
17 *Simoniæ exceptio itidem an contra electum in Papam admittatur.*
18 *Electo in Papam an poſſit obijci quod Cardinales eligentes non ſint ſaltem in Diaconatus ordine conſtituti.*
19 *Vel quod forma conſtitutionis Gregorij XV. non fuerit obſeruata.*
Vel quod os non fuerit eis apertum, ibid. verſ. Olim admitti poterat.
20 *Et quid de exceptionibus intrinſecis electioni, vel iuris naturalis, & diuini.*
21 *Electionis Papæ nullus mortalium poteſt eſſe iudex. & n. ſeq.*
22 *Et quid de Concilio.*
23 *Papæ electio multa habet ſpecialia, & formis non eſt obnoxia, ſed quomodocumque appareat duas partes Cardinalium in vnum conſenſiſſe, ius habet, & verus Papa eſt. & n. 4.*
25 *Et quid poſt conſtitutionem Gregorij XV.*
26 *Cardinales in difficultatibus emergentibus quæ ratione poſſint conſulere celeritati electionis. & n. ſeq.*
27 *Ceremoniale continens ritus electionis Papæ à Gregorio XV. & S. D. N. confirmatum.*
28 *Cardinales in conclaui præſentes an hodie poſſint ordinare vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij. & n. ſeq. vſque ad n. 71.*
29 *Compromiſſum in aliquos initum hac forma, vt compromiſſarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Capituli validum eſt.*
Declaratur. n. 56. & ſeqq. & n. 86.
30 *Papæ electio requirit duas ex tribus partibus Cardinalium tam de iure communi, quàm ex conſtitutione Gregorij XV.*
31 *Cardinales de iure communi conuenire poſſunt, vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij. vſque ad n. 37. & 60. vſque ad n. 72.*
Declaratur n. 86. vſque in finem.
32 *Iuri publico priuatorũ pacto renunciari non poteſt.*
33 *Cardinales non poſſunt ius Papæ immutare.*
34 *Electus à maiori parte Cardinalium de conſenſu omnium non à maiori parte tantum, imò à toto Collegio electus cenſetur. & n. ſeqq. & n. 39.*
35 *Cardinales poſſunt tacitè renunciare huic decretali, licet non poſſint expreſsè.*
36 *Cardinales vnanimiter de iure communi conuenire poſſunt, vt valeat electio celebrata à pluribus de Collegio etiam partium comparatione minorum. & n. 88. vſque in finem.*
37 *Cardinales nemine diſſentiente poſſunt compromittere eligendi poteſtatem pluribus de Collegio in numero ſibi grato.*
38 *Papæ electio ex Gregoriana conſtitutione redacta*

eſt ad tres formas Concilij generalis.
39 *Electio per ſcrutinium requirit ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium.*
40 *Electio facta à minori parte de conſenſu totius Capituli an valeat.*
Intellectus cap. Si cui, de elect. in 6. ibid. & n. 56.
41 *Cardinales de iure cõmuni cur poſſint inter ſe ordinare, vt valeat electio celebrata à maiori parte Collegij.*
42 *Compromiſſum initum in aliquam partem Collegij an videatur initum in perſonas incertas.*
43 *Compromiſſũ de incerta perſona aſſumẽda non tenet. Declaratur. n. 59.*
44 *In electione per compromiſſum factum in maiorem partem Collegij debent omnes ſuffragium ferre. Declaratur, n. 67.*
45 *Compromiſſor, & compromiſſarius idem eſſe non poteſt. & n. 38. verſ. Neque dicas.*
46 *Capitulum non poteſt eſſe iudex ſi aliquod dubium oriatur inter maiorem partem Capituli, & aliquos ſingulares de Capitulo.*
47 *Electio per inſpirationem quando fieri dicatur.*
48 *Electio quaſi inſpirata non dicitur, ſi vel vnus contradicat.*
49 *Tractatus in electione per compromiſſum eſt vnum de eſſentialibus requiſitis.*
50 *Electio prævio tractatu celebrata potius dicitur per inſtigationem, quàm per inſpirationem.*
51 *Compromiſſarij eligere poſſunt, & honeſtius eſt vt eligant per ſcrutinium ſecretum. & n. 61.*
52 *Papæ electio quaſi per inſpirationem fieri debet per verbum, eligo, intelligibili voce prolatum.*
53 *Cardinales renunciare non poſſunt formæ eligendi Romanum Pontificem.*
54 *Decretum irritans inducit formam, cui renunciari non poteſt.*
55 *Eligendi poteſtas tribus modis à Cardinalibus transferri poteſt in maiorem partem Collegij. & n. 85. verſ. Quartus caſus. vſque in fin.*
56 *Compromiſſum factum in aliquem ex Collegio Cardinalium hac forma, vt ille votis ſingulorũ ſecretò exquiſitis eum eligat, in quem maior pars Collegij cõſenſerit, hodie nõ valet. & n. 85. v. Quartus caſus.*
57 *Compromiſſum initum in aliquem ex Collegio hac forma, vt ille eligat eum, in quẽ liberè ac nulla forma ſeruata maior pars Collegij conſenſerit, validum eſt. & n. 86.*
58 *Compromiſſum fieri poteſt ſub hac forma, vt Compromiſſarius eligat eum, quem poſtea elegerint aliqui de Collegio.*
59 *Cõpromiſſarij à principio poſſunt eſſe incerti, certificandi tamen per eos quib. data eſt eligendi poteſtas.*
60 *Compromiſſum factum à Cardinalibus directè in maiorem partem Collegij an valeat? vſque ad n. 72. & n. 87. vſque in fin.*
61 *Compromiſſarij non arctantur ad eligendum ſeruata forma ſcrutinij. & n. 67.*
62 *Compromiſſum factum in quotam partem Collegij non dicitur in perſonam incertam.*
63 *Compromiſſum fieri poteſt in Collegium, imò, & in Concilium generale, & ſufficit poſtea conſenſus maioris partis.*
64 *Compromiſſum factum in maiorem partem Collegij an videatur factum in ſeipſum.*
Pars maior an, & quando faciat Collegium. ibidem.
65 *Pars maior Collegium facit per repræſentationem, ſeu per fictionem.*
66 *Collegium quandoque repræſentat ſingularis perſona, licet Collegium non faciat.*
67 *Vota ſingulorũ an ſint ſcrutanda in electione, quæ fit per viã compromiſſi initi in maiorẽ partẽ Collegij.*
68 *Compromiſſum an requirat conſenſum ſingulorum, vel ſufficiat in communi.*
69 *Commune pluribus vt ſingulis, vel vt vniuerſis, quando aliquid eſſe dicatur.*
70 *Abbas poteſt compromittere in ipſum Capitulum.*
71 *Compromiſſum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma, vt compromiſſarij eligere debeant eum, in quem votis ſingulorum inquiſitis, duæ partes Collegij conſenſerint an fieri poſſit à duab. ex tribus partib. Cardinalium. & n. ſeq. vſq; in fin.*
72 *Compromiſſum initum hac forma, vt compromiſſarij teneantur eum eligere, in quem maior pars Capituli conſenſerit valet, & eſt expeditior forma quam habeamus.*
73 *Scrutinij forma eſt difficilis obſeruatu, & boni Iuriſtæ practicam ignorantes in ea deficiunt.*
74 *Electio Papæ per viam compromiſſi vno ex Cardinalibus diſſentiente initi, irrita eſt. & n. ſeqq.*
75 *Et quid ſi compromiſſum ſit limitatum cum forma, vt ſingulorum vota ſcrutari debeant. & n. ſeqq.*
76 *Conſtitutio diſponens idem quod ius commune, recipit interpretationem paſſiuam à iure communi.*
77 *Suffragiũ ſuũ alteri dare nemo inuitus compellitur.*
78 *Cardinales quomodo & quando conuenire poſſint, vt valeat electio celebrata à duabus partibus, vel à maiori parte Collegij declaratur, ſeptem caſus diſtinguendo, vſque in finem.*
Compromiſſum à Cardinalibus initum ea forma, vt compromiſſarij votis ſingulorum per ſecretum ſcrutiniũ inquiſitis, teneantur eum eligere, in quẽ duæ partes Cardinaliũ conſenſerint, an valeat. ib.
79 *Et an fieri poſſit à duab. ex trib. partib. Cardinaliũ.*
80 *Et quid ſi compromiſſum ſit cum forma, vt ſimpliciter vota ſingulorum exquiri debeant.*
81 *Compromiſſum cum forma, vt compromiſſarij teneantur eligere eum in quem conſenſerint duæ partes Collegij votis ſingulorum per ſcrutinium apertum inquiſitis, an valeat.*
82 *Et an fieri poſſit à duab. ex trib. partib. Cardinaliũ.*
83 *Opinio Lapi quod in compromiſſo limitato ſufficiat conſenſus maioris partis Capituli declaratur.*
84 *Electoris cuiuslibet intereſt conſenſum ſuum explicare per ſecretum ſuffragium.*
85 *Conſtitutio Gregorij XV. in electione per ſcrutinium habet præcipuam rationem ſecreti.*
86 *Compromiſſũ cum forma vt compromiſſarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Collegij, requirit conſenſum omnium, nemine diſſentiente.*
87 *Compromiſſum directè factum in maiorem partem Collegij non valet ſi ſit cum forma, vt vota ſingulorum exquirantur.*
88 *Secus ſi ſine forma.*
89 *Et hoc fieri poteſt etiam in plures de Collegio partium comparatione minorum.*
90 *Vitiatur tamen ſi vel vnus diſſentiat*

1 LICET DE VITANDA. Agit de materia altiſſima, & ſtrictè hoc intendit ſecundum Abb. Antiq. Io. Andr. Ægid. Bellam. Anton. de Butr. Petr. de Anchar & Io. de Anan. videlicet, in Papam niſi duæ partes Cardinalium conueniant, non eſt aliquis aſſumendus, vel ſecundum Bal. in Papam non eſt aliquis aſſumendus, niſi duæ partes Cardinalium vocem eligendi habentium in eum conſentiant, & electus à duabus partibus eſt verus Papa, ſed ſecundum Cardin. & Abb. Siculum hoc

hoc

hoc dictus Electus in Romanũ Pontificem à duabus partibus Cardinalium nulla exceptione obſtante eſt Papa, electus autem à minori numero gerens ſe pro Papa, incidit vnà cum ſibi adhærentibus in pœnas hic contentas. Vel plenius ſecundum Bellam. electus in Papam à duabus partibus Cardinalium, etiam parte tertia concordare nolente, aut alium eligente, ſine vlla exceptione pro Romano Pontifice eſt habendus, & aliter Papatum vſurpans, ac ei fauentes puniuntur; nec per hoc alijs conſtitutionibus Canonicis aliter derogatur. Diuiditur in três partes; In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio. In tertia quædam proteſtatio. Secunda ibi, *Statuimus*. Tertia ibi, *ex hoc*.

2 Nota primò ibi, *plena concordia*, concurrentibus duabus partibus Collegij non eſſe plenam concordiam, niſi omnes plenè concordent nemine diſcrepante, licet ſufficiens concordia ſit concordia duarum partium, Bald. hic num. 1. Butr. num. 6. Abb. num. 3. & ſic eſt differentia inter plenam, & ſufficientem. Patet, quia plenum eſt propriè cui nihil addi poteſt, l. Raptores, C. de Epiſc. & Cler. Vnde plena concordia excluditur ex contradictione vnius tantum, vt notatur in Clement. Ne Romani, de elect. ſecundum Abb.

3 Secundò nota ibi, *Pontifex*, electum in Romanum Pontificem poſſe illico ſcribere Pontificatum, vt per Io. Andr. num. 11. & Bellam. num. 1. in ver. Pontifex, & Cardin. num. 3. atque ita ab
4 ipſa electione incipit annus Pontificatus ſecundum Bald. num. 3. nam ad poteſtatis plenitudinem conſecratio nihil addit, vt inquit Hoſt. nu. 5.
5 Sed tu aduerte, quia etſi Romanus Pontifex ſola electione facta à duabus partibus Cardinalium vocem habentium Præſulatum aſſumat, vt hic patet, & in c. In nomine Domini, §. Planè 23. diſt. & dicam infra in vlt. notab. num. 24. tamen conſuetudo eſt Romanorum Pontificum, quæ potius eorum ſolito vſu, quam iure roboratur, vt poſt
6 electionem ante conſecrationem, & coronationem non ſcribant Pontificatum in data; & huic conſuetudini ſuffragatur textus in l. vlt. in fine, ibi, Ex quo Imperiales ſuſcepimus infulas, C. de quadrienn. præſcript. Vnde dies coronationis di-
7 citur ortus imperij, l. Omnes, C. de fer. Nec dicitur Imperator, niſi corona ſuſcepta, l. antepenult. ff. de milit. teſtam. plenè Oldrad. conſ. 180. Quæ-
8 ſtio eſt, per tot. Sicut nec Archiepiſcopus dicitur niſi recepto pallio, vt in c. Niſi, infra, de vſu pallij, ad idem l. fin. C. de decur. lib. 12. l. Ex eo, ff. de re milit. & in Authen. de Conſul. in fine
9 collat. 5. Sed tunc ante coronationem ſcribunt ante datam, locum, & diem, vt infra, videlicet, Datum ſuſcepti à nobis Apoſtolatus officij anno, &c. & tunc etiam non ſcribunt ſe ſimpliciter Epiſcopos, ſed ſic ſcribunt. Talis, puta Gregorius, electus Epiſcopus. Rurſus tûc temporis non bullant bulla integra, ſed ſi quas litteras concedunt, ponunt mediam bullam, id eſt illam partem, quæ habet capita ſculpta, & ex alio latere, quo ponitur nomen, plena eſt Bulla ſine nomine.
10 Poſt coronationem verò ſcribunt Pontificatum in data non vt prius, Datum à nobis ſuſcepti, Apoſtolatus officij anno, ſed Datum Pontificatus noſtri anno, &c. Prætereà vocant ſe ſimpliciter Epiſcopos, & dant Bullam cum ſuo nomine, prout hæc notantur per Io. Andr. in data ſexti libri in gloſſ. in ver. Pontificatus, vbi etiam ſit mentio erroris nonnullorum Iuriſperitorum, qui deinde malè pronunciarunt in prioritate, & poſterioritate quorumdam expectantium. Et hunc ſtylum eſſe obſeruandum reſpondit Anton. de Butr. conſ. 43. Aggrediar. in princ. & vide Præpoſ. in c. In nomine Domini, num. 19. 23. diſt.

11 Tertiò nota ibi, *abſque vlla exceptione*, contra electum à duabus partibus Cardinalium nullam exceptionem opponi poſſe. Hæc enim verba, vt Bald. inquit num. 4. gloſſationem non recipiunt,
12 nec ſuperadditum intellectum. Quamobrem excipi non poterit quod Cardinales eligentes ſint excommunicati, vel ſuſpenſi, ſecundum Compoſtell. nu. 3. & Io. Andr. num 10. & reliquos omnes. Hodie hoc eſt expreſſum in Clem. Ne Romani, §. cæterum, de elect. Nec obſtat, quod alij de
13 Collegio videantur peccare communicando talibus. Siquidem hoc faciunt authoritate huius Canonis, qui omnem remouet exceptionem, l. Seruus, §. Si quis riuum, ff. de riuis. Præterea ex cauſa neceſſitatis eccleſiarum licitè communicatur cum excommunicatis ſecundum Io. Andr. nulla autem maior neceſſitas haberi poteſt, quàm carentia Vicarij Ieſu Chriſti, cap. Omnes, 22. diſt.
14 cap. Ad Romanam, 2. quæſt. 6. Similiter excipi non poterit contra electum, quod non ſit de Collegio. Ad hoc cap. In nomine Domini, verſ. Eligatur autem, 23. diſtin. Licet iura antiqua aliud viderentur innuere, vt in cap. oportebat, & c. ſeq. 79. diſt. Vnde poſt hanc Conſtitutionem ab Ale-
15 xandro III. in Concilio Lateranenſi editam ſex numerantur non Cardinales, qui ad Apoſtolatus apicem euecti ſunt, videlicet Vrbanus IV. Gregorius X. Cæleſtinus V. Clemens V. Vrbanus V. & Vrbanus VI. Item excipi non poterit quod electus ſit vxoratus, vel Monachus, vt notat gloſſ. in cap. Si quis pecunia, 79. diſt. & in cap. Quam ſit, 18. quæſt. 2. & de prædictis exceptionibus tenent hic Io. Andr. num. 11. Bald. num. 3. Butr. num. 5. Abb. num. 4. & Bellam. in princ. in ver. Exceptio-
16 ne. Ab his excipitur hæreſis, c. Si Papa, 40. diſt. gloſſ. hic in ver. Exceptione. Sed Innocent. in princ. in eod. ver. dicit de hoc crimine non poſſe excipi, ſed accuſari, & cum eo cõſentit Compoſt. num. 3. Hoſt. nu. 15. & Io. Andr. nu. 11. Et quamuis Goffred. & Philipp. teneant cum gloſſ. tamen opinionem Innocentij ſequitur etiam Ioann. de Lignano, poſt Vincent. & Alan. eamque dicit veriorem Card. num. 6. in 1. oppoſ. & ad reg. Qui ad agendum, de reg. Iur. lib. 6. reſponde, vt per Innocent. in cap. Inter dilectos, de exceſſ. Prælat. Adde Bald. hic num. 4. vbi dicit, iſtud non eſſe excipere, ſed nullum eſſe. Materiam verò de huius criminis exceptione contra electionem per quæſtiones plenè examinat Bellam. nu. 33. Addi-
17 tur hodie exceptio Simoniæ per Conſtitutionem Iulij II. quæ incipit, Cum tam diuino, edita 19. Calen. Februar. 1505. circa quam vide quod plenè ſcripſi in cap. Nobis, in 1. & 2. quæſtione, infra de Simonia. An autem ante huiuſmodi conſtitutionem excipi poſſet contra electum de hoc crimine Simoniacæ prauitatis iuxta text. in c. Si quis pecunia, 79 diſt. Sunt opiniones, quas hic examinat Bellam. à num. 38. verſ. Tertiò principaliter opponitur.

18 Prętereà admittitur hodie exceptio quod Cardinales eligentes non ſint ſaltem in ſacro Diaconatus

natus ordine conſtituti ex Conſtitutione Pij IV. incipien. In eligendis, §. Statuimus etiam, & declaramus, edita 7. Idus Octobris 1562. Et apertiùs ex Conſtitutione Sixti V. quę incipit Poſtquã verſus ille, §. Neque poſthac, edita nonis Decebris 1586. & in Ceremoniali electionis Papæ à Gregorio XV. approbato in §. Porrò, in Bul-
19 lar. tom. 4. pag. 104. Demum admittitur exceptio quod in electione Romani Pontificis non fuerit ſeruata forma nouiſſimæ Conſtitutionis Gregorij XV. de qua inferius agetur à num. 25. Olim admitti poterat exceptio, quod Cardinalibus nondum fuiſſet os apertum, ex conſtitutione Eugenij IV. quæ incipit, In imminenti, edita 7. Kal. Nouembr. 1431. in Bullar. tom. 1. pag. 269. nam in §. 3. ſtatuitur in hæc verba: Quodque in Cardinalem ſic pronunciatus etiam poſtquam inſignia huiuſmodi receperit, & etiam admiſſus fuerit, & receptus, vt præfertur, in electione Romani Pontificis pro tempore vocem actiuam, aut aliquo alio actu habuiſſe, vel habere potuiſſe, aut debuiſſe, ſiue poſſe, vel debere minimè cenſeatur, donec, & quouſq; per Rom. Pontificẽ pro tempore exiſtentem de ſimilibus conſilio, & conſenſu ſibi in practicandis, conſulendis, & deliberandis negotijs Conſiſtorij, poſtquam in Conſiſtorijs aliquibus mores in talibus obſeruari conſuetos expertus interrogatus conſiliatiuè, aut conſultiuè reſponſum dandi expreſſa licentia tribuatur, ſeu ad hunc effectum, vt verbis vtamur communibus, ei fuerit os apertum. Decernentes irritum, &c. Sed in decreto Pij V. edito 26. Ianuarij 1571. hæc oris clauſura declaratur eſſe ſimplex ceremonia, quæ ad ſubiectum electionis non pertinet, vt refertur in Ceremoniali antedicto Greg. XV. in §. Porrò, verſ. De Cardinali autem. Aliæ verò exceptiones omnes hic reijciuntur, quæ iuris poſitiui ſunt, ſecundum Abb. num. 5. verſ. Videtur ergo hic Papa, & num. 11. verſ. Et pro hoc facit iſta littera.

Numquid igitur contra electum opponi poterit quod ſit hermaphroditus, aut mutus, vel ſurdus. Soluit ſingulariter Bald. hic num. 8. dicens Cardinales non facerent ita fatuam electionem, & ideò non debet fieri quæſtio de ambagibus, & ineptijs.

20 Cæterum exceptiones intrinſecæ electionis, veluti quod electio fuerit celebrata à paucioribus, quàm ac duabus partibus Cardinaliũ; vel quod electores non ſint Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, nec in poſſeſſione Cardinalatus exiſtentes. Item exceptiones de iure naturali, & diuino, puta quod electus ſit Hæreticus, Paganus, vel Iudæus; quod ſit mulier, furioſus, vel infans; vtique ab hac Conſtitutione non excluduntur, quia inficiunt ius habendi, & poſſidendi, vt late hic per Bellam. n. 39. & Abb. num. 10. verſ. Cum quæritur an aliqua exceptio. Et de exceptione impreſſionis, vel metus vide per eoſdem, & per Bald. hic nu. 9. & latius in ſua quæſt. de Schiſmate, quàm poſuit poſt rubricam, C. de edict. D. Hadrian. tollen.

21 Quartò nota ibi, *recurſus*; vbi ambigitur de electione Summi Pontificis; nullum mortalium poſſe eſſe Iudicem, quia nullus ſuperior, ſed ipſe ſuper omnes, vt in Authent. de Eccleſ. tit. §. 1. Hoſt. hic num. 33. in verſ. Ad Superiorem, & Io.
22 Andr. num. 33. Niſi dicamus Concilium hoc dubium debere determinare, cap. Si duo, 79. diſt. ſecundum Bald. hic num. 7. in fine in ver. Recurſus. Cæterum in quibus caſibus hoc procedat, & quomodo ſit intelligendum, ſcripſi plenè in c. Significaſti, à num. 64. vſque ad num. 71. infra eodem.

23 Vltimò nota in electione Romani Pontificis aliquid ſpeciale conſtituendum fuiſſe, & pondera rationem ſpecialitatis in littera expreſſam, videlicet, quia quod in alijs eccleſijs dubium venerit, ſuperioris poterit iudicio diffiniri; in Romana verò eccleſia non poterit ad ſuperiorem recurſus haberi. Item pondera illa verba in principio textus; [graue paſſa eſt Eccleſia ſciſſuram.] ſi enim, vt inquit Cardin. Bellam. hic in col. 60. verſ. Rurſum quæres, non eſſet certus modus ſtatutus, quem vniuerſalis eccleſia tenere deberet circa Romanum Pontificem, & eius obedientiam, iam diuiſis hominibus in diuerſas opiniones, & vota circa vires electionis, & obedientiæ exhibitionem, cum non ſit ſuperior, qui poſſit ſuper hoc ordinare, facilè ſequerentur ſchiſmata, Eccleſiæque ſciſſura. Aliam rationem reddit Hoſt. hic, num. 15. in ver. Exceptione, quia cum electus in Romanum Pontificem grauetur in hoc vt ius non habeat, niſi duæ partes conſentiant, cùm in electionibus inferiorum ſufficiat maior pars; in alijs releuatur, vt nulla exceptio contra ipſum admitti poſſit. Complura autem ſpecialia in huiuſmodi electione hic à Doctoribus recenſentur, & octo numerantur ab Hoſtienſi, & quinque alia addebat Guilielm. in decret. Vbi periculum, de elect. libr. 6. Vndetredecim ſpecialia ab Hoſt. & Guilielm. collecta referuntur hic à Ioan. Andr. num. 4. & Cardin.
24 num. 11. in 23. quæſt. Inter hæc autem illud eſt præcipuum, quod ex neceſſitate in electione Romani Pontificis non eſt aliqua forma ſeruanda. Imò quocumque modo appareat duas partes conſentire in aliquem tamquam in electum, ius habet, & verus Papa eſt, vt formaliter hic dicit Innocen. in fine in verſ. Speciale, & poſt eum Compoſt. n. 5. Hoſt. num. 33. in fine in ver. Conſtituitur. Ioan. Andr. n. 30. in ver. Speciale. Card. n. 11. q. 22. & Collect. in fine, qui allegat Archid. in c. fin. 79. diſt.

25 Verùm hodie nouam formam eligendi Romanum Antiſtitem præſcripſit Gregorius XV. in conſtitutione quæ incipit, Æterni Patris Filius edita 17. Calendas Decembris 1621. Quæ quidem forma perſtringitur in §. Quod ſi, in hæc verba: [Quod ſi electio huiuſmodi alibi celebrata fuerit, quàm in Cõclaui clauſo, vel aliter quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio & acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi ab omnibus Cardinalibus ſimiliter in conclaui præſentibus nemine diſſentiente initi, & itaut nemo ſeipſum elegerit, vel quaſi per inſpirationem nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu omnium pariter Cardinalium præſentium in Conclaui, communiter, nemine itidem diſſentiente, per verbum, *eligo*, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit, expreſſum, nulla ſit, & inualida eo ipſo abſque vlla declaratione, & ita electo nullum ius tribuat; quinimò is non Apoſtolicus, ſed apoſta-

ticus

ticus ſit, & habeatur, &c.] Hæc ibi.
Porrò hac conſtitutione ſublata eſt diſpoſitio
huius Decretalis, quatenus nullam formam præ-
ſcribit in electione Romani Pontificis: propter-
ea enim in calce conſtitutionis legitur: non ob-
ſtante felicis record. Alex. III. in Concilio La-
teranenſi edita, quæ incipit, Licet de vitanda, &
aliorum Romanorum Pontificum conſtitutioni-
bus, quibus pro hac vice dumtaxat ſpecialiter,
& expreſſè derogamus: & ne qua ſuboriri poſſet
difficultas propter illa verba, *pro hac vice dũtaxat*,
S. D. N. Vrbanus VIII. eamdem conſtitutionem
confirmauit, atque perpetuo in omnibus futuris
Romanorum Pontificum electionibus obſeruari
præcepit; & in fine huic Decretali ea in parte,
quæ conſtitutioni aduerſatur, perpetuò deroga-
uit ſua conſtitutione, quæ incipit, Ad Romani
edita 5. Calend. Februarij 1625.
26 Quoniam verò hic Canon in Concilio Latera-
nenſi editus fuit ob illam ſpecialem rationem,
cuius ſuperius meminimus, videlicet quia ſuper
dubijs electionis Papæ nullus extat ſuperior, ad
quem poſſit haberi recurſus. Ideoque, vt inquit
Hoſt. hic num. 31. conſentaneum fuit hanc ele-
ctionem ad certam formam, & ad reliquas iuris
ſubtilitates non adſtringere. Hinc hæſitatum eſt
à viris grauibus ex Gregoriana conſtitutione,
quæ certas formas præfinit complures difficul-
tates emergere in dies poſſe, quibus electionis
negotium, vt grauiora omittamus, diu, mul-
tumque protrahatur in graue detrimentum vni-
uerſalis Eccleſiæ, vt in cap. Vbi periculum, de
27 elect. in 6. & in Clem. Ne Romani, eod. tit. &
quamuis ad eiuſmodi difficultates præcidendas,
ac pro faciliori Gregorianæ conſtitutionis ob-
ſeruantia ipſius Gregorij iuſſu compoſitum fue-
rit ceremoniale ritus dictæ electionis continens,
primùm ab eodem Pontifice confirmatum in
conſtitutione incipien. Decet Romanum Ponti-
ficem, ac deinde à S. D. N. in præallegata con-
ſtitutione. Ad Roman. & iam Deo propitio poſt
Gregorij obitum electio ſecundum præſcriptam
formam ceſſerit feliciſſimè; quia conſtitutio
magno Catholicæ Eccleſiæ bono nobis veluti pri-
mogenitum peperit S. D. N. Vrbanum VIII.
Nihilominus ad vindicandum ſacrum Colle-
gium ab anguſtijs, in quas inimicò homine ſu-
perſeminante zizania forte aliquando incidere
poſſet; propoſuerunt nonnulli eo caſu non ob-
ſtante Gregoriana conſtitutione licitum fore
S. R. E. Cardinalibus conuenire, vt valeat ele-
ctio facta à maiori parte Collegij. Quod ſi ve-
rum eſſet, profectò poſſet aliquando plurimum
conducere ad electionem celeriter abſoluendam;
cum multò facilius ſit, vt maior pars ſacri Col-
legij nulla forma obſeruata in vnum conſen-
tiat, quàm duæ ex tribus partibus per ſecreta
ſchedularum ſuffragia. Quamobrem non vide-
tur eſſe abs re huius propoſitionis veritatem, vt
res tanti ponderis poſtulat, diligenter exami-
nare.
28 Reuoco igitur in dubium, an poſt Gregoria-
nam conſtitutionem Cardinales in Conclaui
præſentes conuenire poſſint, vt valeat electio
Romani Pontificis celebrata à maiori parte Col-
legij.
29 Et quidem poſſe Cardinales ita conuenire
probatur; Primò per textum, in cap. Cum dile-
ctus, inf. eod. vbi eſt expreſſum valere compro-
miſſum initum in aliquẽ, hac forma vt compro-
miſſarij teneantur eligere nominatum à maiori
parte Capituli, cuius diſpoſitio non fuit poſtea
abrogata per Concilium Generale in decretali,
Quia propter, vt deciditur, in cap. Cum expediat,
30 de elect. lib. 6. Deinde hæc ſententia videtur
poſſe probari, quia de iure communi ad Roma-
num Pontificem eligendum duæ ex tribus parti-
bus Cardinalium neceſſariò requirebantur, vt
hic patet, ſicuti hodie requiruntur ex Gregoria-
na conſtitutione, quæ hac in parte nihil detra-
31 xit determinationi huius decretalis. Sed de iure
communi, non obſtante hac ipſa decretali duas
partes requirente, licet Cardinalibus conuenire
vt valeat electio celebrata, à maiori parte Colle-
gij: ergo id ipſum hodie facere debet non ob-
ſtante Gregoriana conſtitutione. Minor proba-
tur authoritate Compoſtellani hic num. 6. vbi
[Quæro, inquit, numquid Cardinales poſſint inter
32 ſe ordinare vt valeat à maiori parte omnium ele-
ctio celebrata? videtur quod non; quia hoc ius
publicum in fauorem Eccleſiæ introductum eſt,
cui pacto priuato renunciari non poteſt, cap. Si
diligenti, de foro competen. Item electio hæc
33 fieret hoc iure prohibente: ergò pro infecta de-
beret haberi. l. Non dubium. C. De legib. Item
Cardinales non poſſunt ius maioris, ideſt Papæ
immutare, cap. Inferior, 21. diſt. Reſpondeo
quod ordinare hoc poſſunt concorditer, & tunc
valebit electio à maiori parte ipſorum facta, &
hoc innuitur hic, vbi dicit, maior concordia.
34 Nec obſtant iura in contrarium adducta, quia
ille, qui ſic electus eſt, non tantum à maiori par-
te, imò à toto Collegio eligitur, ſicut ille, qui
à compromiſſarijs eſt electus, cap. In cauſis infra,
eod. & ſic per hanc ordinationem nihil fit contra
hanc decretalem, imò ſecundum eam.] Hactenus
35 verba Compoſtellani. Idem tenet Hoſt. in verſ.
Quid ergo, ſi compromittant, ſubdens Cardina-
les per talem ordinationem poſſe huic decretali
tacitè renunciare, licet illi expreſsè renunciare
non poſſint; & ita in hoc caſu magis operari renũ-
ciationem tacitam, quàm expreſsã. Simile, in c. Si
diligenti, de foro compet. & in c. fin. de vita &
honeſt. cleric. ſequitur Io. Andr. hic num. 14.
vbi dicit: Poſſunt Cardinales ex cauſa ordinare
inter ſe vt valeat electio facta à maiori parte, &
tunc electus à maiori parte cenſebitur electus ab
omnibus ſecundum Compoſtell. Guiliel. & Ho-
ſtien. Cum quibus conſentiunt Collectar. ad fin.
verſ. Sed numquid huic decretali. Anton. de Butr.
num. 25. Bellam. num. 29. in 10. dubitatione,
Franciſcus de Plateo in tract. de excomm. §.
Quantum ad declarationem, num. 1. Eiuſdem
ſententiæ fuit Archid. in cap. fin. n. 2. verſ. Sed
Hoſtienſis dicebat, 79 diſtinct. vbi ait, Cardina-
les non poſſe expreſsè huic decretali renunciare,
ſed poſſe tacitè, videlicet compromittendo, vel
aliã viam eligendo, quia poſſunt inter ſe concor-
diter ordinare vt valeat electio à maiori parte
Cardinalium celebrata; & talis non ſolum à ma-
iori parte, imò etiam à toto Collegio intelligi-
tur eſſe electus, ſicut & ille qui à compromiſſa-
rijs eligitur. Vnde per talem ordinationem non
fit contra ipſam conſtitutionem Licet de vitanda.
Ita Archid. & ſequuntur Doctores, in cap. In cau-
ſis, infra eod. vbi in ſpecie Butr. num. 22. Nota,
in-

inquit, quod electio dicitur concorditer facta à toto Capitulo, quando eſt facta à maiori parte habente poteſtatem à Capitulo, quando ſic conſentiunt vt maior pars poſſit. Quod etiam docuit ibidem Bald. ſub num. 3. verſ. Item nota, quod vnanimiter. Atque ita plerumque obſeruari à Cardinalibus poſt gloſſ. in cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. lib. 6. teſtatur Abb. conſ. 25. incip. Quoniam col. fin. num. 4. verſ. Circa quin-
36 tum; lib. 1. Quinimo, quod videtur mirabile; Cardin. hic num. 10. in 10. quæſtione poſt gloſſ. præalleg. dicit ſi omnes Cardinales nemine diſſentiente ſtatuerent, vt ſtaretur electioni maioris partis partium comparatione minorum, valeret, cum in electione Papæ non habeant locum formæ, cap. Quia propter, & in quæſtione ſeq. in compromiſſo ſequitur Compoſtell. & Hoſtien, ita vt fiat compromiſſum, & eligitur nominatus non à duabus partibus, ſed à maiori valeat, & de maiori etiam non ſimpliciter, ſed comparatione minorum partium. Ex quibus apparet hanc eſſe vnanimem Canoniſtarum ſententiam, quæ nec reprobatur per id quod legitur in Clem. Ne Romani, in princ. de elect. vt ibi notat gloſſa, in ver. Reprobamus.

37 Ac demum eidem ſententiæ ſuffragatur, quod tam ex diſpoſitione iuris communis, quàm ex Gregoriana conſtitutione licet Cardinalibus nemine diſſentiente eligendi poteſtatem duobus, vel pluribus de Collegio committere. De iure communi patet, in cap. Quia propter. §. 2. & in cap. In cauſis, infra eod. Abb. num. 2. dicit non eſſe vim in numero compromiſſariorum, cũ vniuerſitas poſſit eos eligere in numero ſibi grato, & idem ante ipſum dixit Abb. Antiq. in d. cap. Quia propter, num. 20. verſ. Sed ſi huic adhæreas opinioni. Vnde videmus interdum eligendi poteſtatem dari tribus, vt in cap. Cum dilectus, infra eod. Interdum quinque, vt in d. cap. In cauſis; Quandoque ſex, vt in cap. Cum in veteri, infra eod. & quando ſeptem, vt infra in c. Cum in iure. Imo de compromiſſo inito in vnum tantum eſt caſus in cap. Cauſam, & ibi dixi de compromiſſo inito in vnum tantum ex Cardinalibus. & in cap. Inter Canonicos, inf. eod. & in cap. Poſt tranſlationem, de renunc. Ex Gregoriana autem conſtitutione id conſtat in §. Matura itaque, & in §. Quod ſi electio. Si igitur fas eſt Cardinalibus eligendi poteſtatem committere duobus, vel tribus de Collegio, longè magis eiſdem fas erit eamdem poteſtatem committere maiori parti eiuſdem Collegij: magis enim conſulitur Eccleſiæ vniuerſali, cum electio plurimorum approbatur aſſenſu, cap. Prudentiam, de off. deleg. gloſſ. in cap. Auditis, in ver. Irritandam infra hoc tit. Vbi enim multa conſilia, ibi ſalus. Prouerb. 24. Et in hac materia tradit Abb. in cap. Conſtitutis, poſt num. 2. verſ. Nec ſecundum eum, infra eod.

38 Pro contraria verò opinione plurimum videtur vrgere, quod ex conſtitutione Gregorij in d. §. Quod ſi electio, nulla decernitur electio Romani Pontificis aliter celebrata, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio, & acceſſu, vel per compromiſſum, vel quaſi per inſpirationem. Quibus verbis, vt dictum eſt ſupra, num. 25. ſublata eſt diſpoſitio huius decretalis, & electio redacta eſt ad tres formas Concilij Generalis, de quibus in cap. Quia propter inf. eod. Electio autem facta à maiori parte Collegij de conſenſu omnium nec videtur ſuſtineri poſſe, vt electio per ſcrutinium, nec vt per compromiſſum, nec vt quaſi per inſpirationem.

39 Non quidem vt electio per ſcrutinium: quia in ſcrutinio ex Gregoriana conſtitutione, ad electionis validitatem requiruntur ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium; ac proinde ſatis non eſt vt electio celebretur à maiori parte Collegij, licet omnes conſentiant vt ita celebretur. Nam conſtitutio duo exigit neceſſariò in hac forma; Primum vt celebretur electio per conſenſum, & hoc primum requiſitum concurrit in electione facta à maiori parte de conſenſu omnium; vnanimiter enim à toto Collegio cenſetur eſſe facta, ex quo facta fuit per eos, in quos totum Collegium eligendi tranſtulerat poteſtatem. Quæ ſunt formalia verba textus, in cap. In cauſis, §. Quia verò, infra eod. & dictum eſt ſupra, nu. 34. Deinde exigit vt eiuſmodi conſenſus duarum partium non aliter exprimatur, quàm per ſecreta ſchedularum ſuffragia. Et hoc ſecundum requiſitum omnino deficit in hac eligendi ratione, quia duarum partium conſenſus non exprimitur
40 per ſcrutinium ſecretum. Quæ interpretatio apertiſſimè colligitur ex textu, in cap. Si cui, de elect. in 6. vbi deciditur non valere electionem factã à minori parte de conſenſu totius Capituli: non alia ratione, niſi quia ex cap. Quia propter, alijs omiſſis, duo ſubſtantialia ad electionẽ requiruntur in Eccleſijs inferioribus; Alterum vt fiat à maiori parte Capituli; Alterum vt ſuffragia maioris partis accipiantur in ſcrutinio ſecreto. Et quamuis primum requiſitum non deſit, vbi electio fit à maiori parte de conſenſu omnium, vt proximè dictum eſt; deeſt tamen ſecundum, dum dicit: Si cui eligendi poteſtas data fuerit ſub hac forma, vt ipſe ſecretò, & ſingillatim votis ſingulorum de Capitulo inquiſitis eum eligat, in quem plures de Capitulo partium comparatione minorum conſenſerint, ipſique iuxta traditam ſibi formam, eum in quem non maior pars, ſed plures de dicto Capitulo qui in quemquam alium direxerant vota, duxerit eligendum, talis electio cum præter formas, quas generale Concilium ſeruari ſtatuit in electionibus celebrandis, fuerit attentata, robur non obtinet firmitatis. Vbi obſeruandum eſt dum textus declarat eiuſmodi electionem eſſe nullam, eò quod ſit præter formas Generalis Concilij, haud nullitatem non oriri ex eo quod electio celebrata fuerit à minori parte; hoc enim vitium excluditur ex quo omnes conſenſerunt vt ita celebraretur, vt in d. §. Quia verò. Sed potius ex eo quòd per ſecreta ſuffragia non fuerit expreſſus cõſenſus maioris partes Capituli, vt requirit Concilium Generale, ſed plurium dumtaxat partium comparatione minorum. Si enim conſenſus maioris partis fuiſſet expreſſus per ſuffragia ſecreta, electio ſub hac forma valida eſſet, vt eſt textus, ad litteram, in c. Cum expediat, de elect. lib. 6.

Quemadmodum ergo de iure communi idcirco non valet electio Prælati facta à minori parte Capituli de conſenſu omnium, quia eſt præter formam generalis Concilij, quod exigit ſe-

creta ſuffragia maioris partis: eodem modo non valebit electio Romani Pontificis facta à paucioribus, quàm à duabus partibus de omnium conſenſu, cum ſit præter, vel contra Gregorianam conſtitutionem, quæ requirit ſecreta ſchedularum ſuffragia, ſaltem duarum ex tribus partibus Cardinalium.

Atque hinc patet reſponſio ad obiecta. Ad textum enim in c. Cum dilectus, & cap. Cum expediat, reſpondetur ideò valere electionem factam à maiori parte Capituli de conſenſu omnium, quia in electionibus inferiorum ſatis eſt, vt maior pars Capituli per ſecretum ſcrutinium conſentiat iuxta d. cap. Quia propter, infra eod. At in electione Papæ hodie requiruntur ſecreta ſuffragia duarum partium.

41 Ad ſecundum reſpondetur propterea de iure communi potuiſſe Cardinales conuenire, vt valeret electio celebrata à maiori parte, quia nulla forma in electione Romani Pontificis tunc temporis præſcripta erat, ſed ſufficiebat, vt duæ partes quoquo modo conſentirent, vt hic in textu, & plenius dictum eſt ſupra in vlt. notab. At poſt Gregorianam conſtitutionem ſecus dicendum videtur, cum non ſufficiat, vt duæ partes conſentiant quoque modo, ſed certas formas ſeruare teneantur, & ita in ſpecie reſpondit glo. in d. c. Si cui, in ver. Præter, de elect. in 6.

42 Sed neque hæc forma eligendi videtur ſuſtineri poſſe vt electio per compromiſſum: nam compromiſſum factum in aliquam partem Collegij videtur initum in perſonam incertam, ac proin-
43 dè non valere, per l. Item ſi vnus, §. Si in duos, ff. De arbitr. Cuius deciſionem approbauit textus in c. Innotuit, infr. de arbitr. in illis verbis: Cum legali ſit prouiſione ſtatutum, vt compromiſſum de incerta perſona aſſumenda non teneat.

44 Deinde verò hęc forma videtur improbata, quia per eam quodammodo Collegium in ſeipſum compromitteret. Certum eſt enim poſtquam conuentum eſt vt valeat electio facta à maiori parte, Cardinalium vota eſſe exquirenda, vt conſtare poſſit quis maiorem ſuffragiorum partem obtinuerit, vt Ioan. Monach. & alij notant
45 in d. cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Atque ita idem Collegium eſſet de re ſua compromiſſor, & compromiſſarius, quod iure fieri non poteſt, vt probatur in l. penult. ff. De recept. arbitr. cuius hæc ſunt verba: Si de re ſua quis arbiter factus ęſt, ſententiam dicere non poteſt, quia ſe facere iuberet, aut parere prohiberet: neque autem imperare ſibi, neque prohibere quiſquam
46 poteſt. Per quem textum Abb. in c. In Geneſi, num. 2. infra eod. dicit non poſſe Capitulum eſſe iudicem, ſi aliquod dubium oriatur inter maiorem partem Capituli, & aliquos ſingulares de Capitulo, nec putat valere conſtitutionem Capituli in contrarium.

Et per hoc patet etiam reſponſio ad vltimum motiuum, videlicet quod ſi Collegium poteſt paucis aliquot eligendi poteſtatem committere, ergo multo magis maiori parti. Etenim non videtur procedere hoc argumentum, quia hæc poteſtas transferri non poteſt in perſonas incertas, nec in ſeipſum, & ita videtur reſpondere Ioan. Monach. in d. c. Si cui, de elect. in 6.

47 Non poteſt denique hæc forma eligendi ſuſtineri, vt quaſi per inſpirationem; ſi quidem hæc fieri dicitur cum omnes Cardinales quaſi afflati Spiritu ſancto, aliquem vnanimiter viua voce
48 Summum Pontificem proclamant; adeo vt ſi vel vnus diſſentiat, aut contradicat, non reputetur inſpiratio Dei communis fuiſſe, vt in Decretali Quia propter, in verſ. Niſi, vbi omnes notant. infr. eod. & patet ex Gregoriana conſtitutione, in §. Matura, & ſ. Quod ſi electio. In hac autem forma eligendi conſenſus totius Collegij in perſonam certam non fertur, nec viua voce ab omnibus Romanus Pontifex proclamatur. Vnde electio huiuſmodi ad formam quaſi Inſpirationis referri non poteſt.

49 Ac præterea maior pars Collegij in quam initum eſt compromiſſum, non prohibetur de ſpeciali perſona tractare ad negocium electionis melius, & celerius abſoluendum. Imò tractatus in hac forma per compromiſſum, de qua agitur, eſt vnum ex ſubſtantialibus requiſitis, vt poſt Bald. notat Butr. in d. c. In cauſis, num. 2. infra
50 eod. Et tamen hic tractatus adeò repugnat electioni quaſi inſpiratæ, vt electio præuio tractatu celebrata dicatur potius per inſtigationem, quàm per inſpirationem, vt ait Guilielm. Card. in tractatu de elect. nouor. Prælat. c. 52. & par. 2. cap. 11. Ioan. Andr. c. Quia propter, n. 40. infr. eod. poſt Hoſt. ibi, num. 50. & in ſumma eodem tit. §. Qualiter, verſ. Tertia forma, Cardin. Iacobat. de Concil. lib. 4. art. 4. pag. 250. Specul. in tit. de elect. ſ. fin. & Ripa reſponſo 30. aliàs 5. num. 10. eod. tit. inferentes propterea caſſatam fuiſſe electionem Parmenſis electi, quam Bernardi gloſſa dictauerat, quia dicebatur habito diligenti tractatu fuiſſe per inſpirationem, ſeu quaſi electus: & idipſum clarè conſtat ex dicta conſtitutione Gregorij in eod. ſ. Quod ſi electio, vbi pro forma electionis quaſi per inſpirationem exigitur vt fiat nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu.

51 Ac denique maior pars Collegij in quam fieret compromiſſum, non prohiberetur eligere per ſcrutinium ſecretum. Imò honeſtius eſſet, vt eo modo eligeret, vt ait Anton. de Butr. in d. cap.
52 Quia propter, num. 45. & tamen electio quaſi per inſpirationem non poteſt conſiſtere, niſi fiat per verbum *eligo* intelligibili voce prolatum, vt ſtatuitur in eadem conſtitutione locis citatis, & tradunt Specul. & Ripa vbi ſupra.

53 Quamobrem hæc ratio eligendi cum ad nullam ex præſcriptis formis referri poſſit, conſequens eſt vt nulla prorſus, atque irrita ſit ex conſtitutione Gregorij in d. §. Quod ſi electio, adeo vt nec conſiſtere poſſit ob vnanimem Patrum conſenſum; tum quia hoc ius publicum, in fauorem vniuerſalis eccleſiæ introductum eſt cui renunciari non poteſt pacto priuatorum, vt hic notat Compoſtell. num. 6. tum quia cœtus Cardinalium conſtitutionem Papæ ſuper electione Romani Pontificis immutare non poteſt, vt eſt expreſſum in Clem. Ne Romani, in princ. de elect. vbi reprobatur contraria opinio; tum de-
54 nique quia decretum irritans in conſtitutione Gregorij appoſitum inducit formam. Bald. in l. 1. ff. De liber. & poſthum. formæ autem non poteſt renunciari, vt notat Bart. in l. De his, ff. De tranſact. Albert. Brun. in tract. de forma, fol. 33. col. 2. Et propterea vbi tale decretum appo-

nitur, conſenſus partium nihil operatur, gloſſ. in cap. Statutum, in princ. in ver. Committatur, de reſcr. in 6.

Et eò magis quia in eadem conſtitutione ſtatutum eſt his verbis: [Poſtremò iiſdem omnibus, & ſingulis S. R. E. Cardinalibus, & eorum ſacro Collegio inhibemus, ne contra hæc, vel horum aliquod ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant.] Et in Bulla Ceremonialis appoſita eſt etiam clauſula, *ſublata*, per quam adimitur Cardinalibus aliter ſtatuendi, & iudicandi facultas. Rota apud Seraph. deciſ. 35. num. 5.

55 His in vtramque partem adductis pro ſolutione quæſtionis præmitto conſtitutiones omnes iuris communis de Prælatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali præter illas ſolas, quibus per hanc decretalem, & per iura noua de electione Papæ loquentia fuit ſpecialiter derogatum, arg. l. Præcepimus, in fine. C. De appellat. l. Sancimus. C. De teſtam. cap. Cum expediat, de elect. in 6. & declarat formaliter Bellam. in cap. Si quis Apoſtolicæ, num. 4. & ibi etiam Præpoſ. num. 2. verſ. Item ex hoc infert Bellam. 79. diſt. quo præmiſſo, conſiderabam S. R. E. Cardinales tribus modis poſſe conuenire, vt valeat electio facta à maiori parte Collegij.

56 Primus eſt cum omnes, & ſinguli compromittunt in aliquos ex ſacro Collegio, hac tamen forma adiecta, vt compromiſſarij votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium exquiſitis, eum eligant, in quem maior pars Collegij conſenſerit. Et hic primus modus validus erat de iure communi, quando in electione Romani Pontificis non habebant locum formæ; vt tenet gloſſ. in cap. Si cui, in ver. Præter. de elect. lib. 6. & Anton. de Roſell. in tract. de poteſt. Papæ. §. Secundum vnum tractatum, num. 8. Sed hodie repugnante ſupradicta conſtitutione, hic modus non videtur poſſe conſiſtere; quandoquidem habet implicitas duas formas eligendi, alteram ſcilicet per compromiſſum, cuius vigore compromiſſarij eligunt eum, in quem maior pars Collegij conſenſit, alteram ſcrutinij, cuius vigore iidem compromiſſarij vota ſingulorum ſcrutantur ad effectum eligendi eum, in quem compererint conſenſiſſe maiorem partem Collegij. Et quidem in ea parte, quæ pertinet ad compromiſſum, electio ſuſtinetur, quia etſi compromiſſarij eligant eum, in quem conſenſit maior pars Collegij dumtaxat; tamen ex quo omnes conſenſerunt vt ita electio fieret, omnes elegiſſe videntur, vt eſt textus, in cap. In cauſis. §. Quia verò, infra eod. & tenet Compoſtell. & alij, quos citauimus ſupra num. 31. vſque ad num. 37. Et ita hac in parte cenſetur ſatisfieri Gregorianæ conſtitutioni, quæ in electione per compromiſſum requirit conſenſum omnium nemine diſſentiente. Sed in ea parte, quæ reſpicit ſcrutinium, electio ſuſtineri non poteſt. Ratio eſt, quia in hac forma electionis per ſcrutinium, quod ſpectat ad rem præſentem, ex conſtitutione Gregorij duo ſubſtantialia requiruntur, vt etiam dictum eſt ſupra num. 39. Primò enim requiritur conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclaui præſentium. Et hoc primum requiſitum ſimiliter concurrit hoc caſu, quia nedum duæ partes, ſed omnes, & ſinguli cenſentur conſentire propter conſenſum ab initio præſtitum in compromiſſo nemine diſſentiente inito, vt proximè dictum eſt. Deindè requiritur vt huiuſmodi conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium non quoquo modo exprimatur, ſed per ſecreta ſchedularum ſuffragia, & hoc ſecundum requiſitum omnino deficit in hoc primò modo eligendi, quia in ſcrutinio non concurrunt ſecreta ſuffragia duarum partium, ſed tantummodo maioris partis Collegij. Et conſequenter irrita eſt electio, vtpote celebrata contra formam Conſtitutionis, cui Cardinales renunciare non poſſunt, Clem. 2. in princ. de elect. & plenius dictum eſt ſupra nu. 53. & ſeq.

Et in his terminis loquitur textus in d. cap. Si cui, de elect. lib. 6. ibi enim fuit initum compromiſſum in vno de Capitulo hac forma, vt ille votis omnium ſingillatim, ac ſecreto exquiſitis, eum eligeret, in quem non maior pars Capituli, ſed plures partium comparitione minorum conſentirent. Non mirum ergo ſi electio ibi declaratur inualida, quia non adfuerunt ſecreta ſuffragia maioris partis Capituli, prout requiritur ex forma generalis Concilij, vt latius oſtenſum eſt ſupra num. 40.

Quæ quidem declaratio ſatis colligitur ex verbis gloſſæ in cap. Cum expediat, in ver. Inquiſitis, de elect. in 6. vbi ait eiuſmodi formam eſſe partim ex ſcrutinio, partim ex compromiſſo, & ſequitur Butr. ibi nu. 10. ad fin. & Anchar. in 2. notab. Et quatenus ſit forma per compromiſſum, vt placet Io. Mon. & Io. Andr. adhuc tamen eſt nulla, cum ſit determinata, ſeu qualificata per aliam formam non approbatam à generali Concilio, vt aduertunt Butr. & Anchar. locis citatis: & in his tantum terminis procedunt ea quæ in contrarium retulimus ſupra numer. 38. & ſeqq. Sicut igitur electio inferioris Prælati ſecundum hunc primum modum celebrata idcirco decernitur inualida in d. cap. Si cui, de elect. in 6. quia in ſcrutinio non fuit per ſecreta ſuffragia expreſſus conſenſus maioris partis Capituli, ſed plurium dumtaxat partium comparatione minorũ, quod eſt contra formam Decretalis Quia propter, infra, eod. Ad eumdem prorſus modum inualida eſt electio Papæ, cum in ſcrutinio ſecundum hanc formam per ſecreta ſchedularum ſuffragia non ſit expreſſus cõſenſus duarum ex tribus partibus Cardinaliũ, ſed tantummodo maioris partis Collegij, quod eſt contra formam Gregorianæ Conſtitutionis.

57 Secundus verò modus eſt cum Patres ſimiliter nullo diſſentiente compromittunt in aliquos de Collegio, ita tamen vt compromiſſarij teneantur eum eligere, in quem libere, ac nulla forma obſeruata maior pars Collegij conſenſerit. Qui modus hoc differt à primo, quod in illo expreſſum fuit, vt conſenſus maioris partis exprimeretur per ſecretum ſcrutinium iuxta terminos dict. cap. Si cui, de elect. in 6. in hoc autem non item. Quam differentiam agnoſcunt illic Doctores, vt mox dicetur. Et hic quidem ſecundus modus, vt credimus, non improbatur à Gregoriana Conſtitutione; Sicut non improbatur in electionibus inferiorum Prælatorum, vt eſt textus in d. cap. Cum dilectus, §. Verum, infra eod. Cuius diſpoſitio non fuit poſtea abrogata per Concilium

lium

cilium generale in decretali Quia propter, vt deciditur in cap. Cum expediat, eod. tit. lib. 6. Eſt enim pura, & ſimplex electio per viam compromiſſi nemine diſſentiente initi, vt in d. §. Verum, non autem mixta compromiſſo, & ſcrutinio, aut determinata per ſcrutinium, ſicuti eſt illa quæ improbatur in dict. cap. Si cui; & ita ibi expreſsè declarat Petr. de Anchar. ſub num. 3. his verbis: Ego reddo aliam rationem, & dico, quod in caſu huius Capituli magis conſiderantur vota ſcrutinij, quàm formæ commiſſio, à qua forma videntur Canonici reſilire, contrarium in ſcrutinio diſponendo. Secus credo ſi pluribus, pone ſeptem, data eſſet poteſtas eligendi iuxta formam hic præfixam ſine inquiſitione votorum, ſed ſimpliciter prout eis, & pluribus eorum placuerit: nam ſi duo vnum, duo alium, & tres alium eligant, valebit electio trium; quia plures compromiſſarij non eligunt tamquam Collegiati, ſed tamquam ſinguli. Ergo valet quod fit à pluribus per notata in c. Quoniam, de Iurepatron. in nouell. Nam ſicut in vnum poſſunt transferre totalem poteſtatem, ita hoc caſu in tres, & ſeptem tranſtuliſſe videntur. Ita Anchar. quem totidem ferè verbis ſequitur Franc. Sed & Gemin. ibidem, [Aliud, inquit, eſt dare poteſtatem, ſeu formam eligendi ſub certa forma, & ita procedit iſta gloſſa cum textu. Aliud eſt ordinare vt procedi valeat liberè ſine aliqua data forma, & iſto vltimo caſu non procedat iſte textus. Quæ fuit opinio Lapi, quam veram putat ibi Anch. in fine, & ſequitur Franc. num. 4. & Petr. à Biaxio in Directorio elect. par. 3. cap. 17. num. 4.

58 Ac propterea videmus in eccleſijs inferioribus valere compromiſſum factum in aliquem hac forma, vt ille eligat eum, quem poſtea elegerint aliqui de Capitulo, vt eſt textus in cap. In cauſis, infra eod. vbi DD. not. & in ſpecie Abb. num. 2. Ergo ſimiliter in Eccleſia Romana valebit compromiſſum factum in aliquem hac forma, vt ille eligat eum, quem poſtea elegerit maior pars eiuſdem Collegij, cum nulla ratio diuerſitatis afferri poſſit.

Neque dicas, ideò hanc poſteriorem formam non valere, quia ſcilicet Collegiū videretur quodammodo in ſeipſum compromittere contra textum in l. penult. ff. de arbitr. Etenim ſi hoc verum eſſet, ſequeretur vt multo minus liceret cōpromittere in aliquos adiecta hac forma, vt compromiſſarij eligerent eum, in quem duæ partes Collegij conſentirent; Longè enim magis Collegium tunc videretur in ſeipſum compromittere, cum magis Collegium videantur repræſentare duæ partes illius quàm maior pars, tantum, vt in cap. Si quando, & in cap. Indemnitatibus, de elect. in 6. & tamen hoc eſt falſum, quia valet compromiſſum initum à Patribus hac forma, vt compromiſſarij eligant nominatum à duabus partibus Collegij, per textum in d. cap. Cum dilectus, infra eod. & in cap. Cum expediat, eod. tit. lib. 6. Idque nemo inficiatur.

59 Ac demum ſi vrgeas, hanc formam idcirco non videri ſacris Canonibus conſentaneam, Quia eiuſmodi compromiſſum videtur initum in perſonam incertam contra text. in cap. Innotuit, de arbitr.

Reſpondebimus eamdem obiectionem fieri poſſe in compromiſſo inito in aliquem hac adiecta forma, vt ille eum eligat, in quem duæ partes Collegij conſenſerint. Et tamen hæc forma compromiſſi valida eſt, vt dictum eſt ſupra proximè.

Præterea compromiſſarij ad eligendū poſſunt à principio eſſe incerti, certificandi tamen per eos, quibus eſt data eligendi poteſtas, vt dicit Abb. in d. cap. In cauſis, num. 2. inf. eod. Qui propterea ſubdit ita eſſe limitandum textum in d. cap. Innotuit, de arbitr. idque fuſiùs proſequitur in d. cap. Innotuit, & in cap. ſeq. vbi de hoc eſt textus ſecundum intellectum gloſſæ, & Innocentij, qui placet eidem Abbati; & ſequitur Petr. à Biaxio in director. elect. par. 3. cap. 17. num. 5. Itaque hic ſecundus modus eligendi, qui tandem non eſt niſi per compromiſſum nemine diſſentiente initum, nec à ſacris Canonibus, nec à prędicta Cōſtitutione videtur improbatus, cùm non habeat implicitam formam ſcrutinij, in qua ſola fundatur ratio prohibitionis, d. cap. Si cui, de elect. in 6. Sicut non improbatur de iure communi in Eccleſijs inferioribus, vt patet in d. c. Cum dilectus, infra eod.

60 Tertius denique modus eſt cum Cardinales vnanimes directè, & immediatè compromittunt in maiorem partem Collegij. Et tunc aut in compromiſſo adijcitur forma vt maior pars eligere debeat ſeruata forma ſcrutinij, & puto compromiſſum non poſse conſiſtere, quia annexam habet ſcrutinij formam, quæ ex dicta Conſtitutione ſeruari non poteſt, niſi concurrant ſecreta ſuffragia, ſaltem duarum ex tribus partibus Cardinalium, vt ſimiliter conſtat ex iam dictis in primo modo num. 56.

61 Aut verò nulla præſcribitur forma, ſed ſimpliciter fit compromiſſum in maiorem partem Collegij, quo caſu ſatis eſt, vt quomodolibet appareat de conſenſu maioris partis, cum compromiſſarij non arctentur ad eligendum ſeruata forma ſcrutinij, vel alia, vt notat gloſs. Io. Mon. Io. Andr. & Gemin. in d. cap. Si cui, de elect. in 6. Butr. in cap. Quia propter, num. 45. infra eod. & Petr. à Biaxio in director. elect. part. 3. cap. 17. num. 4.

Ex hoc caſu hic tertius modus nec à Conſtitutione Gregorij, nec à iure communi improbatus videtur. Non à Conſtitutione, quia per eam in propoſito nihil aliud requiritur in electione, quæ fit per viam compromiſſi, quam vt fiat ab omnibus Cardinalibus nemine diſſentiente. Quod requiſitum concurrit in hac forma compromiſſi, vt ſupponitur. De iure communi autem poſſe Cardinales vnanimes directè compromittere in maiorem partem Collegij, concors Canoniſtarum ſententia eſt, vt abundè oſtenſum eſt ſupra à num. 31. vſque ad num. 37. Et probatur præter rationes ibi adductas, quia ſi eiuſmodi compromiſſum eſset à iure improbatum, id tantum accideret aut quia maior pars Collegij eſſet incerta contra textum in cap. Innotuit, de arbitr. Aut quia Collegium hoc modo in ſeipſum compromitteret contra l. penult. ff. eod. Neutrum autem ex his videtur obſtare.

62 Et quidem non primum, quia etſi perſonæ Cardinaliū conſtituentes maiorem partem Collegij non ſint omnino certæ, tamen eſt certa illa pars Collegij, in quam initum eſt compromiſſum, idque ſatis eſt, quia poteſtas eligendi hoc caſu

D 2 non

non transfertur in ſingulares perſonas, ſed in quotam, ſeu partem vniuerſalem ipſius Collegij, quæ ſemper eſt certa, licet varientur perſonæ. Bald. in l. Ciuitates. §. In decurionibus, nu. 1. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom.

63 Ideoque videmus valere compromiſſum initum in Collegium, imò & in Concilium Generale, vt reſpondit Gemin. conſ. 65. num. 9. & 10. Et tamen eo caſu ad eligendum non requiritur conſenſus omnium, & ſingulorum, quia compromiſſum non eſt initum in perſonas, ſed ſufficit maior pars Collegij, vt tenet Butr. in cap. In cauſis. num. 9. infra eod. & Abb. infra, in cap. Cum dilectus, num. 2. & Petr. à Biax. in director. elect. par. 3. c. 17. nu. 3. vbi alios refert, & conſtat ex his quæ ſcripſit Anchar. in d. cap. Si cui, num. 3. eod. tit. in 6. Sicut ergo compromiſſum ab aliquo initum in Collegium valet, quamuis perſonæ maiorem partem illius conſtituentes, quæ ad electionem ſufficiunt, videantur incertæ, ita etiam valere debet ſi expreſsè fiat in maiorem partem Collegij, cum maior pars ſit expreſſio eius, quod tacitè ineſt, quæ nihil operatur, vt l. 3. ff. De legat. primo, cum ſimil. Præterea valet compromiſſum de iure communi initum hac forma adiecta, vt ille eum eligat, in quem maior pars Capituli conſenſerit, vt eſt textus in d. cap. Cum dilectus, inf. eod. & in cap. Cum expediat, eod. tit. in 6 & tamen eo caſu compromiſſum cenſetur initum in maiorem partem Capituli, vt patet ex his, quæ tradit Abb. in d. cap. In cauſis, num. 2. & Ioan. de Anan. num. 1. infr. eod. Ergo non vitiatur hæc forma compromittendi ex eo quod maior pars Collegij videatur incerta.

64 Sed nec videtur vitiari ex eo quod hoc modo ſacrum Collegium videatur quodammodo in ſeipſum compromittere, aduertendum eſt enim maiorem partem Collegij poſſe dupliciter conſiderari. Primò ſimpliciter, & abſolutè, & tunc vbi eſt maior pars, ibi regulariter eſſe dicitur totum Collegium, cap. In Geneſi, & cap. Eccleſia veſtra, infra eod. c. 1. & fin. de his quæ fiunt à maior. par. & notat gloſ. in cap. Inter Canonicos, in ver. Capituli, infra eod. Deinde conſiderari poſſet non ſimpliciter, & abſolutè, ſed reſpectu duarum partium, aut etiam totius Collegij, & tunc maior pars Collegium non facit, ſed duæ partes vicem totius Collegij obtinent, vt hic & infra in cap. Scriptum eſt in Apocalypſi, cap. Si quando, & cap. Indemnitatibus, eod. tit. in 6. & docet gloſ. in d. cap. inter Canonicos, in ver. Aliam.

Certum eſt autem dum ſacrum Collegium nullo ex Cardinalibus diſcrepante compromittit in maiorem partem ipſius, hanc partem non eſſe abſolutè, & ſimpliciter accipiendam, ita vt integrum Collegium conſtituat; hoc enim modo Collegium in ſeipſum compromitteret: ſed eſſe accipiendam, vt contra diſtinguitur à toto Collegio compromittente, ſicut accipitur in d. cap. Cum dilectus. Quando ſit compromiſſum in aliquem eo pacto, vt ille eligat eum, quem maior pars Capituli nominauerit. Eo enim caſu quamuis compromiſſum etiam in maiorem partem Capituli ab eodem Capitulo initum cenſeatur, vt ſuperius diximus: tamen non ideò compromiſſum vitiatur quaſi Capitulum in ſeipſum compromiſerit. Ratio eſt, quia illa pars accipitur illic, vt contra diſtinguitur à Capitulo vniuerſo.

65 Eodem igitur modo maior pars hoc caſu integrum Collegium non facit niſi per repræſentationem, vt inquit Roman. conſ. 366. num. 4. quia ſcilicet ad electionem procedere debet vice, & nomine totius Collegij; ſeu per fictionem, vt dicit Abb. in d. cap. In cauſis, num. 6. inf. eod. quia, inquit, quod ſit per compromiſſarium, fin-

66 gitur eſſe factum per ipſum committentem. Quomodo etiam ſingularis perſona de Collegio ipſum Collegium repræſentat, licet Collegium non faciat, vt conſtat ex decretali Quia propter, inf. eod. ibi, Qui vice omniũ Eccleſiæ viduatæ prouideant de Paſtore. Quemadmodum ergo ſpeciales illi compromiſſarij quamuis eligant vice omnium, & eo modo Collegium repræſentent, non tamen dicuntur facere Collegium, adeò vt idem Collegium in ſeipſum compromiſerit, ita etiam illa maior pars Collegij, tametſi vice omnium celebret electionem, non tamen ita Collegium conſtituit, vt compromiſſum in ſe initum videatur.

67 Sed obijcies; Poſt factum compromiſſum vota ſingulorum exquiri debent, vt conſtare poſſit an quis habuerit ſuffragia maioris partis, vt in d. c. Cum expediat, notat Archid. in ver. Secreto. Io. Mon. num. 6. verſ. Item hæc acceſſio Innoc. & Compoſt. in cap. Quia propter, infra eod. Ergo Collegium videtur per hanc formam compromiſiſſe in ſeipſum. At nego aſſumptum, quia vota ſingulorum tantummodo ſcrutanda ſunt, quando electioni per compromiſſum adijcitur etiam forma ſcrutinij, iuxta textum, in d. c. Cum expediat, id eſt cum ſit compromiſſum in aliquem adiecta forma, vt votis omnium ſecretò, & ſigillatim inquiſitis, eum eligat, in quem maior pars Collegij conſenſerit; qui eſt primus modus compromittendi, de quo egimus ſupra, num. 56. & in his terminis loquuntur Archid. qui notabiliter ponderat ver. Sigillatim. Ioan. Mon. & alij proximè citati. Secus autem eſt quando compromiſſum eſt ſimplex; tunc enim ſatis eſt vt de conſenſu maioris partis appareat quomodo, nec ſcrutinium requiritur, vt declarat gloſ. in d. cap. Cum dilectus, in ver. Examinatis inf. eod. Butr. in d. cap. Quia propter, num. 45. & in d. cap. Cum expediat, num. 10. & notat idemmet Io. Mon. Io. Andr. & Gemin. in cap. Si cui, hoc tit. lib. 6.

68 His accedit, quod etſi Vincentius in d. cap. In cauſis, infr. eod. ſenſerit in compromiſſo conſenſum non debere eſſe ſingulorum, ſed in commune, ita vt ſicut ex ſingularibus conſenſibus ſit communis electio, ita ex ſingularibus conſenſibus fieri debeat communis poteſtatis tranſlatio; tamen Papa determinauit contrarium, vt ait Compoſt. in cap. Quia propter, infra eod. quia licet electio ſit vniuerſitatis, tranſlatio tamen poteſtatis eſt ſingulorum: transferunt enim ius, quod habent, & ſinguli debent ſigillatim requiri, & expreſſim in hoc conſentire, nec ſufficit vt vnus alijs non contradicentibus, vel aliqui de eiſdem compromittant ſuo, & aliorum nomine,

69 & ſequuntur totidem verbis Petr. de Anch. in 2. notab. & Ioan. de Anan. itidem, in 2. notab. in d. cap. In cauſis. Quod patet etiam ex eo, quia aliquid eſſe commune pluribus vt ſingulis ex hoc

vel

vel maximè dignoſcitur, quod factum maioris partis non præiudicat diſſentienti gloſſ. & DD. in cap. Cum omnes, de conſt. & notat Anchar. in d.c. Si cui, num. 3. de elect. in 6.

Sicut è contra aliquid eſſe commune pluribus vt vniuerſis ex eo potiſſimum deprehenditur, quod maior pars præiudicat minori, cap. 1. de his quæ fi. à maior. part. cap. Et l. Quod maior. ff. Ad municip. Compromiſſum autem fieri non poteſt, ſi vel vnus diſſentiat, aut contradicat, quia cum ſinguli vocem habeant in electione, nemo ſuffragio ſuo priuari debet, aut compelli ius ſuum dare alteri, vt dicit gloſſ. in d. cap. quia propter, in ver. Vice omnium, quam communiter ſequuntur Doctores; & conſtat ex Gregoria-
70 na conſtitutione, in d. §. Quod ſi electio. Cum igitur compromiſſum ſit ſingulorum, nullum videtur inconueniens, vt Cardinales, vt ſinguli, compromittant in maiorem partem Collegij, vt in Collegium; ſicuti non eſt inconueniens, vt Abbas qui caput eſt Capituli, aut aliàs de Capitulo compromittat in ipſum corpus Capituli, vt notat Specul. in tit. de arbitr. & arbitrat. §. Sequitur, num. 31. verſ. Sed numquid Abbas, & Marcus Antonius Blancus in tract. de compromiſſ. quæſt. 2. num. 54. Diuerſis enim reſpectibus non repugnat vt idem ſit compromiſſor, & compromiſſarius, ex not. per Calderin. in repet. c. De illis, in 7. quæſtione de raptor. & Abb. in cap. Cum inferior, de maior. & obed.

Ex quibus videtur concludendum ſuſtineri poſſe hunc tertium modum compromittendi in maiorem partem Collegij, dummodo tamen fiat ab omnibus nemine diſſentiente, vt ex dictis conſtat, & latius dicam infra in quæſtione proximè ſequenti, nu. 90. verſ. Septimus, & vltimus caſus.

71 Succeſſiuè quæro, an compromiſſum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma adiecta, vt compromiſſarij votis ſingulorum inquiſitis, in Romanum Pontificem eligere debeant eum, in quem duæ partes Collegij conſenſerint, fieri poſſit à duabus ex tribus partibus Cardinalium, an verò requirat conſenſum omnium, & ſingulorum.

72 Vtilitas quæſtionis eò ſpectat, quia hæc forma, ſi ſit Canonica plurimum poteſt aliquando prodeſſe celeritati electionis. Primò quia duæ partes Collegij poterunt electionem celebrare etiam per ſcrutinium apertum, aut alio modo, vt notat gloſſ. in cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. in ver. Inquiſitis, quæ propterea addit hanc formam eſſe meliorem, & expeditiorem, quam habeamus. [Non enim, inquit, Canonici volunt liberè ius ſuum in alios transferre, & dare illis
73 poteſtatem præficiendi Prælatum. Per formam ſcrutinij graue eſt procedere, nec omnes benè ſciunt illam formam, & boni Iuriſtæ practicam ignorantes in ea deficiunt. Expedientiùs ergo ſeruabitur iſta forma.] Hæc gloſſa. Deinde quia facilius, vt deſcendant in hanc viam compromiſſi duæ partes Collegij, quam omnes & ſinguli Cardinales. At demum quia in hanc formam electores libentius conſentiunt, cum per eam nullus ſuo priuetur ſuffragio, vt inferius dicetur.

74 Difficultatem ingerit conſtitutio Gregorij XV. de electione Romani Pontificis, quæ in §. Quod ſi electio, nullam decernit electionem per viam compromiſſi, ſi aliter fiat compromiſſum, quàm ab omnibus Cardinalibus in Conclaui præſentibus nemine diſſentiente. Et in § Poſtremò, prohibet Patribus quidquam aduerſus conſtitutionem ſtatuere, vel ordinare. Et in Bulla confirmatoria Ceremonialis hac de re editi apponitur clauſula, ſublata, ita vt proinde non liceat ſacro Collegio huic formæ renunciare, vt abundè oſtenſum eſt ſupra in quæſtione præcedenti, n. 53. & 54.

75 Sed in oppoſitum, videlicet compromiſſum ſub forma ſuperius propoſita fieri poſſe à duabus ex tribus partibus Cardinalium videtur poſſe ſuaderi, quia conſenſus omnium, & ſingulorum in forma cõpromiſſi neceſſariò requiritur ex conſtitutione Gregorij in electione Papæ, ſicut de iure communi requiritur in electionibus inferiorum ex decreto Generalis Concilij, in cap. Quia propter, infra eod. adeò vt propter vnius diſſenſum, vel contradictionem actus inficiatur, vt ibi notat gloſſa quam communiter DD. ſequuntur, vt teſtatur Abb. in cap. In cauſis, num. 3. infra eod. & tamen in compromiſſo inito in aliquem hac forma, vt ille votis ſingulorum inquiſitis eligat eum in quem maior pars Capituli conſenſerit, omnium conſenſus non requiritur, ſed ſufficit maioris partis, vt determinat Lap. Abb. in cap. Cum expediat, in princ. & circa med. verſ. Sed numquid, de elect. lib. 6. Cuius dictum extollit inter alios Gemin. ibidem, col. 2. verſ. Sed quæ-
76 rit Lapus. Ergo nec in electione Papæ requiritur in eiuſmodi compromiſſo conſenſus omnium, & ſingulorum, ſed duæ partes Cardinalium ſufficiunt, cum conſtitutio hac in parte recipiat interpretationem paſſiuam à iure communi. l. Iuriſgentium. §. Si paciſcar. ff. De pact. gloſſ. Bart. & DD. in l. Sciendum. ff. Qui ſatiſd. cogan.

77 Atque huius ſententiæ præcipuum fundamentum eſt, quia quando fit compromiſſum ſimpliciter, ideo requiritur omnium, & ſingulorum conſenſus, quia nemo inuitus priuari debet iure ſuo, nec compelli ſuffragium ſuum alteri committere, vt notatur in Decretali, Quia propter, infr. eod. Nam, vt inquit Abb. infra in c. In cauſis, cuiuſlibet intereſt ſingulariter, vt eligat per ſe, non per alium, ideò quilibet poteſt contradicere ne fiat compromiſſum, & ſequitur totidem verbis Petr. à Biaxio in director. elect. part. 3. cap. 18. num. 2.

Hæc autem ratio ceſſat in compromiſſo limitato ſecundum formam in dubio propoſitam; quia compromiſſarij voces ſingulorum ſcrutari debent: atque ita iure ſuffragium ferendi nullus ex electoribus priuatur, vt eſt textus in d. c. Cum expediat, & ibi declarat Gemin. loco citato, & Francus prope finem, vbi quod dicitur, inquit, per compromiſſum non poſſe procedi niſi omnes conſentiant, intellige ſi fiat compromiſſum ſimpliciter, ſecus ſi cum forma, vt voces ſingulorum perſcrutentur; quia cum non præiudicet alijs, poterit per maiorem partem compromitti alijs contradicentibus, & valet electio facta ex tali compromiſſo, dummodo dignus eligatur. Idem poſt Ioan. de Lign. tenet Anton. de Butr. in d. c. Cum expediat, n. 10. vbi ait: Si factum eſt compromiſſum, vt compromiſſarius eligat ſcrutatis voci-

vocibus ſingulorum, quia tunc non tractatur de præiudicio vocis, non eſt neceſse, vt omnes conſentiant.

Et ita hanc ſententiam in proprijs terminis electionis Romani Pontificis tuetur Anton. de Roſell. in tract. de poteſt. Papæ, §. Secundum vnum tractatum, num.8. his verbis: [Sed hic poteſt dubitari cum dixerim opus eſſe duas partes Cardinalium conſentire, an eſſet caſus aliquis, in quo poſſit ſufficere minor numerus. Dico quod ſic, ſi fortè Cardinales prius ſtatuiſſent inter ſe quod electus à maiori parte ipſorum foret Papa. Tunc qui haberet maiorem partem, quamuis non haberet duas partes Cardinalium, eſſet Papa, per textum in d. cap. Licet, de elect. ibi, niſi maior concordia interuenerit. Et eſt ratio, quia tunc electus taliter diceretur electus ab omnibus, ſi omnes in talem conſtitutionem conſenſiſſent; vel à duabus partibus, ſi duæ tantum partes hoc ſtatutum conſtituiſſent, Quod ſtatutum duæ partes ſolæ poſſent facere etiam alijs contradicentibus, vt in d. cap. Licet, verſ. Niſi maior, & ita vult gloſ. in d. c. Si cui, de elect. in 6. in ver. Et nota. Idem dico ſi omnes conſenſiſſent compromittere in aliquos ius eligendi, tunc electus à talibus compromiſſarijs eſſet Papa, quia cenſeretur eſſe electus ab omnibus d. cap. Quia propter. Sed in hoc caſu eſt notandum quod compromiſſum non poſſet fieri, niſi conſentientibus omnibus Cardinalibus, quia diſſentienti non deberet fieri præiudicium in voce ſua, l. Sabinus, ff. comm. diuidun. quod ſecus eſſet quando fieret lex quod electus à maiori parte eſſet Papa, quia in tali lege non fieret præiudicium alicui in voce ſua, & ideò ſufficeret in hac lege duarum partium Cardinalium conſenſus. Ita volunt DD. in d. c. Licet, & in c. Vbi periculum, & in Clem. Ne Romani: & ibi gloſ. in ver. Reprobamus, & eſt ratio, quia quando fit aliquibus præiudicium in ſingulari, ſicut in via compromiſſi, omnium conſenſus requiritur. Ita notatur in d. c. Quia propter, ſecus ſi fit ſolum Capitulo præiudicium, vt quando ſtatuitur quod electio ſufficiat à maiori parte, vt c. Cum omnes, de conſtit. Hoc Anton. de Roſell.

Porrò hæc opinio in electione Romani Pontificis veriſſima videtur in terminis iuris cõmunis. At poſt Bullam Gregorij XV. eas habet difficultates, quas inferiùs adducemus. Quamobrem pro clariori quæſtionis ſolutione, quia materia perdifficilis eſt, & inuoluta; perſtringendo omnia dicta tam in hac, quàm in præcedenti quæſtione, arbitror ſequentes caſus eſse diſtinguendos.

78 Primus caſus eſt, in compromiſso à Cardinalibus inito in aliquos de Collegio hac forma, vt compromiſsarij votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis teneantur eum eligere in Romanum Pontificem, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium conſenſerint.

Et quidem huiuſmodi compromiſsum credimus eſse validum tam de iure communi, quàm ex Gregoriana conſtitutione. Probatur apertiſſimè in cap. Cum expediat, de elect. lib.6. vbi eſt expreſsum poſse ſub hac forma licitè compromitti, vt compromiſsarij ſecretò, & ſingillatim voluntatibus omnium inquiſitis, teneantur eum eligere in quem maior, & ſanior pars Capituli conſenſerit, & eandem formam non fuiſse poſtea abrogatam per Concilium generale, quod tres formas præſcripſit in electione Romani Pontificis.

Nec obſtat Decretalis Si cui, eod. tit. & lib. Nam propterea ibi declaratur inualida electio celebrata per compromiſsum vt præfertur limitatum, quia votis ſingulorum ſecretò inquiſitis, in electum conſentiunt plures tantum de Capitulo partium comparatione minorum, quod eſt contra formam Generalis Concilij requirentis ſecreta ſuffragia maioris partis Capituli in electionibus inferiorum. Et hoc innuit littera ibi, non à maiori parte Capituli, ſed à pluribus partium comparatione minorum, quaſi ſi à maiori parte Capituli celebrata fuiſset, nullatenus fuiſset improbata, vt ibi notat gloſ. in ver. Non maior pars, & ſic ille textus concordat cum d.cap.Cum expediat. Atque ita hic primus modus quamuis habeat implicitam formam compromiſſi, & ſcrutinij vt per Archid. in d. cap. Cum expediat circa fin. in ver. Concilium, tamen cum in ſcrutinio ſeruetur forma Gregorianæ Conſtitutionis, quia duæ partes conſentiunt per ſecreta ſchedularum ſuffragia, non eſt per conſtitutionem abrogatus, vt patet ex dictis, & fuſiùs oſtenſum eſt ſupra in primo modo quæſtionis præcedentis, num. 56.

79 Hoc autem primo caſu exiſtimo compromiſſum fieri poſse à duabus ex tribus partibus Cardinalium hoc ni fallor, validiſſimo fundamento. Nam conſenſus omnium, nemine diſcrepante, in ſimplici compromiſso ita requiritur ex decreto Generalis Concilij in inferioribus Eccleſijs, ſicut requiritur ex conſtitutione Gregorij in Eccleſia Romana. Sed in Eccleſijs inferioribus in compromiſso ſecundum hanc formam limitato ſufficit conſenſus maioris partis Capituli, non obſtante decreto Generalis Concilij ſecundum opinionem Lapi, quam communiter ſequuntur DD. in d. cap. Cum expediat, vt patet ex dictis, num. 75. Ergo ſimiliter in Eccleſia Romana in huiuſmodi compromiſso ſufficit conſenſus duarum partium non obſtante Gregoriana conſtitutione, & hoc per rationem eiuſdem Lapi, quia cum in hac forma omnium vota ſingillatim, & ſecretò exquiri debeant, nulli fit præiudicium in voce ſua. Et ideò in Eccleſijs inferioribus eiuſmodi compromiſsum fieri poteſt à maiori parte Capituli, & in Eccleſia Romana à duabus ex tribus partibus Cardinalium ſecundum opinionem Antonij de Roſell. de qua ſupra ſub. num. 77. cui in hoc primo caſu non aduerſatur Gregoriana conſtitutio, quæ videtur intelligenda in compromiſso ſimplici, non autem in limitato, ſicut Doctores intelligunt decretum Concilij Generalis, in d. c. Quia propter, infra eod.

80 Secundus caſus eſt in compromiſſo cum forma vt compromiſſarij votis ſingulorum inquiſitis, eligere debeant eum, in quem duæ ex tribus partibus Cardinalium conſenſerint. Qui modus hoc differt à præcedenti, quod in illo expreſſum eſt vt vota ſingulorum exquiri debeant per ſecretum ſcrutinium; in hoc verò ſimpliciter vt debeant exquiri nulla facta mentione ſcrutinij ſecreti, vel aperti. Sed nihilominus arbitror hunc ſecundum modũ in effectu non differre à primo, quia illa verba, vocis ſingulorum inquiſitis, intelligi

ligi debent per ſecretum ſcrutinium, iuxta textum in d. cap. Si cui, & d. cap. Cum expediat, de elect. in 6. Alioquin ſi intelligerentur per ſcrutinium apertum, compromiſſum non valeret, vt patebit in caſu proximè ſequenti. Et ita exiſtimo hanc formam validam eſſe, & fieri poſſe à duabus ex tribus partibus Cardinalium, dummodo conſenſus duarum partium à compromiſſarijs exquiratur per ſecreta ſchedularum ſuffragia ſecundum ea quæ dicta ſunt in præcedenti caſu.

81 Tertius caſus, & quidem multo difficilior, eſt in compromiſſo inito hac forma adiecta, vt compromiſſarij votis ſingulorum quomodolibet etiam per ſcrutinium apertum inquiſitis, eligere debeant eum, in quem conſenſerint duæ ex tribus partibus Cardinalium, quæ forma ſi eſſet Canonica, poſſet aliquando multum conducere celeritati electionis per ea quæ dicta ſunt in principio huius quæſtionis, num. 72. Et quidem de iure communi hæc forma valida erat, & poterat fieri à duabus ex tribus partibus Cardinalium, vt conſtat ex dictis ſupra, num. 75. Ratio eſt, quia tunc temporis nulla forma in electione Romani Pontificis erat præſcripta, ſed ſatis erat, vt duæ partes Cardinalium, ſiue per ſcrutinium ſecretum, ſiue apertum, ſiue per adorationem, ſiue aliàs quomodolibet conſentirent in aliquem, vt in electum, ſecundum Innocen. hic cum quo tranſeunt communiter DD. vt dixi ſupra in vltimo notab. Et hanc rationem in terminis aſſignat gloſ. communiter approbata in d. cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. lib. 6. & tenet in fortioribus terminis Anton de Roſell. ſupracit. ſub n 77. verſ. Et ita hanc ſententiam. At vero poſt Gregorianam conſtitutionem exiſtimo eiuſmodi compromiſſum aut fieri nullatenus poſſe, aut ſaltem ad illius validitatem requiri conſenſum omnium nemine diſcrepante.

Dixi primo, nullatenus fieri poſſe, quoniam hæc ratio eligendi habet implicitam formam compromiſſi, & ſcrutinij, vt patet ex dictis in quæſtione præcedenti, num. 56. & 57. Et quamuis reſpectu compromiſſi ſatisfiat conſtitutioni ſi fiat ab omnibus nemine diſſentiente; tamen non ſatisfit reſpectu ſcrutinij, quia in eo ex conſtitutione Gregorij neceſſariò requiritur conſenſus duarum ex tribus partibus Cardinalium, non per ſcrutinium apertum, vt habet forma huius tertij caſus, ſed per ſecreta ſchedularum ſuffragia, vt latius dictum eſt ſupra eod. nu. 56. Alioquin præter tres formas à conſtitutione præfinitas in electione Romani Pontificis, daretur quarta forma, videlicet mixta compromiſſo, & ſcrutinio aperto, quod eſt abſurdum. Et hanc rationem conſiderat textus, in d. cap. Si cui, de elect. lib. 6. dum decidit electionem celebratam in vim compromiſſi cum forma ſcrutinij idcirco eſſe nullam, quia, inquit, præter formas quas Generale Concilium ſeruari ſtatuit in electionibus celebrandis, decernens eam, ſi aliter fieret, non valere, fuit attentata: in decretali vero Cum expediat, eod. tit. & lib. declaratur validum compromiſſum cum forma ſcrutinij, quia ſecundum formam, de qua ibi, conſenſus maioris partis exquiritur per ſecreta ſuffragia, vt dictum eſt ſupra in primo caſu, nu. 78.

82 Sed quatenus hæc forma ſuſtineri poſſet per viam ſimplicis compromiſſi: nihilominus dixi ad illius validitatem neceſſariò requiri conſenſum omnium, nemine diſſentiente, ſicut requiritur in forma electionis per compromiſſum ex
83 verbis claris conſtitutionis Gregorij. Etenim opinio Lapi Abbatis quod in compromiſſo, in quo vota ſingulorum ſunt exquirenda in electionibus inferiorum, ſufficiat conſenſus maioris partis Capituli, cum non agatur de ſingulorum præiudicio, procedit ſolummodo quando in compromiſſo adiecta eſt forma vt vota ſingulorum exquiri debeant, non quomodolibet, ſed ſecretò. Et ita intelligendi ſunt DD. ſupracitati, num. 75. Loquitur enim in terminis d. c. Cum expediat, de elect. in 6. vbi agitur, de compromiſſo inito ſub hac forma vt omnium voluntates ſingillatim, & ſecretò exquiri debeant, & ſecundum illam formam Doctores dicunt poſſe fieri compromiſſum per maiorem partem Capituli, tunc enim verè non agitur de præiudicio alicuius, cum compromiſſarius teneatur ſecretò exquirere vota ſingulorum, idque ſit de forma, vt in ſpecie ibi notat Io. Mon. num. 6. verſ. Item hæreſis acceſſio. At hæc ratio non applicatur, nec eſt adæquata in forma de qua agitur in hoc tertio caſu; quia etſi omnes ſuffragium ferant, non ferunt tamen ſecretò, ſed per ſcrutinium
84 apertum. Plurimum autem vniuſcuiuſque ex electoribus intereſt conſenſum ſuum explicare per ſecretum ſuffragium ab electionis libertatem, vt in decreto Collegij Tridentini, cap. 6. ſeſſ. 25. de regul. & notat Archid. in d. cap. Cum expediat, in ver. Secretò. Quid enim ſi quis per ſcrutinium apertum vix ſuffragari poſſit, quin multorum odium, vel indignationem incurrat? Nonne illius ſingulariter intereſt vt eiuſmodi compromiſſum non fiat, in quo cogetur poſtea votum ſuum dare per ſcrutinium apertum? Cum itaque præiudicium ſit ſingulorum, conſequens eſt vt ſingulorum etiam voluntas, & conſenſus requiratur, per rationes. l. Sabinus. ff. Communi diuid. & not. gloſ. & DD. in d. cap. Quia propter, infra eod. & in cap. Cum omnes ſupra, de conſtit.

85 Quæ conſideratio multo magis videtur vrgere poſt Gregorianam conſtitutionem. Etenim Gregorius in forma ſcrutinij, in qua omnium conſenſus non exigitur vt in electione per compromiſſum, & quaſi per inſpirationem, ſed ſufficiunt duæ ex tribus partibus Cardinalium, præcipuam habet rationem libertatis eligentium, ſuſtulitque hanc ob cauſam electionem per adorationem, in qua poterat contingere vt aliquando electio non videretur prorſus libera, & ad vindicandum, vel conſeruandum ſacrum Collegium in omnimoda libertate, quæ maximè pendet à ſecreto, exactiſſimam ſecreti rationem præſcripſit, declarauitque ſuæ intentionis eſſe vt hoc ſanctum negocium ſecretiſſimè tranſigatur. Si autem liceret duabus partibus Cardinalium ordinare vt eſſet Papa, quem compromiſſarij eligerent per ſcrutinium apertum duarum partium; vtique conſtitutio tam ſancta eſſet prorſus eluſoria, quia Cardinales potentiores facile ſuos adhærentes poſſent adducere ad compromittendum ſecundum hanc formam, ad hoc vt poſtea electio fieri poſſet à duabus partibus per ſcrutinium publicum, vel per viam adorationis,

ſeu

ſeu intronizationis, tractatuſque, & conſpirationes omnes huc tenderent, vt Cardinales inducerentur ad eiuſmodi compromiſſum in eundum; quod eſſet valde abſurdum, & contra mentem, & verba ipſius conſtitutionis. Quamobrem cum pro forma tam clarè Gregorius ſanxerit, vt compromiſſum aliter fieri non poſſit, quàm ab omnibus nemine diſſentiente, adeo vt electio aliter celebrata, irrita ſit eo ipſo; non eſt noſtrum hanc formam diſtinguere, & limitare vt non procedat in compromiſſo cum mixtura ſcrutinij aperti; quia in claris non ſunt extenuanda quæ ſcripta ſunt, vt inquit Ioan. Andr. in cap. Super ſpecula, in fine, infra. Ne Cler. vel Mon. cum præſertim verbis admodum vrgentibus, & geminatis in ipſa conſtitutione prohibitum ſit Cardinalibus contra ipſam aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, vel alterare, vt dictum eſt ſupra, num. 53. verſ. Et eò magis.

Quartus caſus eſt in compromiſſo adiecta forma vt compromiſſarij votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis, teneantur eum eligere, in quem maior pars Collegij conſenſerit. Et hæc forma de iure communi valida erat, vt notat gloſ. in præall. cap. Si cui, in ver. Præter, de elect. in 6. & poterat fieri à duabus partibus Cardinalium, vt in puncto tenet Anton. de Roſell. cuius verba ad litteram retulimus ſupra n. 77. ver. Et ita hanc ſententiam. Nam etſi haberet implicitam formam compromiſſi, & ſcrutinij; tunc temporis in electione Papæ non habebant locum formæ, ſed ſatis erat vt duæ partes quoquo modo conſentirent, vt ſæpius repetitum eſt.

Verum hodie ſtante Conſtitutione Gregorij, qui formas præfiniuit, eiuſmodi compromiſſum eſt prorſus inualidum, & fieri non poteſt nedum à duabus partibus Cardinalium, ſed nec ab omnibus nemine diſſentiente, vt fuſè oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione nu. 56. & conſtat ex verbis gloſsæ in eod. cap. Si cui, in ver. Præter. [Sed nonne, inquit, nominatus à minori parte ex quo placuit omnibus quod ipſe eligeretur, eſt nominatus ab omnibus? Vnde & in electione Romani Pontificis ſeruatur interdum hoc, quod nominatus à minori, quam à duabus partibus de conſenſu omnium, habeatur pro Romano Pontifice? Dic quod iura voluerunt certas formas ſeruari, & licèt omnes conſentiant; ſi non ſeruantur formæ, non tenet electio, Cardinales non arctantur, nec de facto ſeruant formas, ſed ſufficit quod duæ partes conſentiant.] Hæc ibi. Ergo ex mente gloſsæ cum hodie Cardinales arctentur ad certas formas, ſi formæ non ſeruentur, nulla eſt electio, licèt omnes conſentiant. Et idem voluit Abb. conſ. 25. ſub nu. 4. lib. 2. dicens vbi de neceſſitate non eſſet ſeruanda forma, cap. Quia propter, poſſent electores conuenire à principio vt ille ſit electus, in quem maior pars conueniret partium comparatione minorum, quia propter primum conſenſum, & conuentionem omnes videntur conſentire, ſicut plerumque obſeruant Cardinales in electione Papæ.

86 Quintus caſus eſt in compromiſso à Cardinalibus inito in aliquos de Collegio ſub hac forma, vt compromiſſarij teneantur eligere nominatum à maiori parte Collegij iuxta textum in cap. Cum dilectus, §. Verum, infra eod. & hic modus etiam poſt Gregorianam Conſtitutionem ſuſtineri poteſt, vt fuſè probauimus in quæſtione præcedenti num. 57. Sed cum in hac forma ſingulorum vota non ſint ſcrutanda, ſed ſufficiat nominatio maioris partis Collegij etiam alijs non ſuffragantibus, & ita agatur de præiudicio ſingulorum in voce ſua; non ſufficiunt duę partes, ſed requiritur conſenſus omnium nemine diſſentiente, vt probatur in prædicta decretali Cum dilectus, in ver. Vnanimiter. Ita poſt Ioan. de Lignano declarat Anton. de Butr. in d. cap. Cum expediat num. 10. eod. tit. in 6. & clarius patebit ex his quæ dicentur in caſu proximè ſequenti.

87 Sextus caſus eſt cum Cardinales directè compromittunt in maiorem partem Collegij, ita vt maior pars Collegij eligere debet votis ſingulorum inquiſitis, ſeu ſeruata forma ſcrutinij. Et hunc modum eſſe improbatum à Gregoriana Conſtitutione etiamſi fiat nemine diſſentiente, abundè probauimus in quæſtione prędicti nu. 58. hic enim ſextus caſus coincidit per omnia cum quarto ſuperiùs expreſſo; ac proinde regulari debet ſecundum illius determinationem.

88 Septimus, & vltimus caſus eſt cum Cardinales directè, & ſimpliciter nulla adiecta forma compromittunt electionem in maiorem partem Collegij. Quod compromiſſum de iure communi validum eſſe concors Canoniſtarum ſententia eſt, vt plenè oſtenſum eſt in quæſtione præcedenti à num. 31. vſque ad num. 37. Et non improbari à Gregoriana Conſtitutione ſimiliter latiſſimè probatum eſt à num. 60. vſque ad num. 72.

89 Quinimo compromitti poteſt in maiorem partem etiam partium comparatione minorum, ita vt ſi duo eligerent vnum, duo alium, & tres alium electus à tribus eſset Papa. Sic probat textus hic, vbi primo conſtituitur regula vt in Papam non ſit aliquis aſſumendus, niſi duæ partes Cardinalium conſentiant; ac deinde ponitur limitatio in illis verbis; niſi maior concordia interuenerit, ideſt niſi omnes conſentiant, vt electio fieri poſſit à paucioribus. Et ita tenet gloſ. in Clem. Ne Romani, in ver. Reprobamus, de elect. quæ à Doctoribus communiter approbatur. Cardin. hic nu. 10. in 10. & 11. quæſt. Anchar. in cap. Si cui, ſub num. 3. de elect. lib. 6. Abb. conſ. 25. num. 4. lib. 2. & patet ex dictis in præcedendi quæſtione num. 36. 37. & 38.

90 Verum in hac forma tam de iure communi quàm ex prædicta Conſtitutione duæ ex tribus partibus Cardinalium non ſufficiunt, ſed requiritur conſenſus omnium nemine diſſentiente. Ratio eſt quia hæc eſt pura, & ſimplex forma compromiſſi, quod tam de iure communi ex decretali Quia propter, quàm ex prædicta Conſtitutione aliter fieri non poteſt, quàm ab omnibus nemine diſſentiente. Et cum adiunctam non habeat formam ſcrutinij, & ſic agatur de præiudicio ſingulorum in voce ſua, conſenſus duarum non ſufficit. Et ita etiam in fortioribus terminis iuris communis, quando nulla forma erat præſcripta in electione Papæ, determinat Compoſt. hic num. 6. vbi poſtquam docuit poſſe Cardinales inter ſe ordinare, vt valeat electio Romani Pontificis à maiori parte Collegij celebrata; mox ſubdit: Vno autem contradicente non puto quod poſſit compromitti, nec ordinatio iſta fieri, quia in re communi potior eſt conditio prohibentis,

l. Sa-

l.Sabinus, ff. commun. diuid. Sequitur Io. Andr. hic num.14. dicens. Poſsunt Cardinales ex cauſa ordinare inter ſe vt valeat electio facta à maiori parte; & tunc electus à maiori parte cenſebitur electus ab omnibus; vno tamen contradicente non compromittetur ſecundum Compoſt.Guid. & Hoſt. Idem expreſsè docuit Archid.in cap.fin. nu.2. ver.Sed Hoſt. dicebat, 79.diſt. & ſequuntur alij quos citaui ſupra num.35.

Cogita tamen quia in dictis tam in hac,quam in præcedenti quæſtione quod ſpectat ad Conſtitutionem Gregorij nihil adeo firmare, ſed cenſeo Beatiſſimum Romanum Pontificem eſse conſulendum, ad quem ſolum pertinet Conſtitutionem ipſam interpretari.

Quærunt hic Doctores An Papa poſſit ſibi eligere ſucceſsorem, Ego de hoc diſserui in cap.Accepimus, infra de Pactis.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in cunctis.

S V M M A R I V M.

1 *ORdines minores non veniunt ſacrorum Ordinum appellatione, etiamſi ordines ſacri exprimantur per dictionem vniuerſalem.*

2 *Ordines minores non requirunt ætatis maturitatem, nec litterarum ſcientiam.*

3 *Largè tamen dicuntur ſacri.*

4 *Ætas matura quæ dicatur.*

5 *Vita in Prælato an ſit ſcientiæ præferenda.*

6 *In promouendis ad ſacros Ordines,dignitates,& officia Eccleſiaſtica requiritur ætatis maturitas, morum grauitas, & litterarum ſcientia.*

7 *Epiſcopus in eminentiori gradu habere debet qualitates requiſitas in inferioribus ordinibus, & miniſterijs Eccleſiaſticis.*

8 *Proceſſiones, & preces publicæ Sede vacante à Capitulo indicendæ, vt bonum à Deo Paſtorem valeant impetrare.*

9 *Argumentum à minori ad maius ſumitur affirmatiuè, à maiori autem ad minus ſumitur negatiuè.*

10 *Epiſcopus præcepto diuino tenetur paſcere oues ſibi commiſſas non tantum Verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione, ſed etiam bonorum operum exemplo.*

11 *Criminoſus ineligibilis eſt.*
Vitæ integritas à puerilibus exordijs requiritur in aſſumendo ad dignitatem Epiſcopalem.

12 *Epiſcopus debet eſſe natus de legitimo matrimonio.*

13 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium an ſit eligibilis.*

14 *Papa poteſt diſpenſare cum promouendo ad Epiſcopatum ſuper ætate, & alijs qualitatibus hic præſcriptis.*

15 *Ætas quæ requiratur in promouendis ad dignitates Officia, & Ordines eccleſiaſticos latiſſimè diſcutitur per duodecim quæſtiones vſque ad n. 137.*

16 *Ætas quæ requiratur ad obtinendum Epiſcopatum, & ſuperiores dignitates. & num. ſeq. vſque ad num.25.*

17 *Epiſcopatus dicitur ſummum beneficium.*

18 *Annum legitimum ſufficit attigiſſe in Dignitatibus tam ſæcularibus, quàm eccleſiaſticis, excepto Epiſcopatu.*

19 *Annus legitimus debet eſſe completus in matrimonio tam ſpirituali, quàm carnali.*

20 *Malitia in matrimonio ſpirituali non ſupplet ætatem ſicut ſupplet in matrimonio carnali.*

21 *Annus trigeſimus in Epiſcopo cur debeat eſſe completus, cum in alijs Dignitatibus ſufficiat inchoatus. vſque ad n. 25.*

22 *Chriſtus in trigeſimo anno completo baptizatus eſt, & prædicauit: & refellitur contraria opinio gl. Hugon. Archid. & Abb. & n.24.*

23 *Ætas triginta annorum perfecta.*

24 *Dictio,quaſi,aliquando non importat diminutionem, ſed exceſſum.*

25 *Ætas triginta annorum an requiratur in Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus de iure communi.*

26 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

27 *Cardinalis Diaconus creari poteſt in vigeſimo ſecundo ætatis anno.*

28 *Papa in qua ætate eligi poſſit.*

29 *Exceptiones à iure naturali, & diuino prouenientes non ſunt ſublatæ per decretal. Licet,de elect.*

30 *Actus ſuſcipientis curam Paſtoralem neceſſariò requiritur vbi in corpus myſticum accipitur poteſtas.*

31 *Ætas quæ requiratur ad Dignitates ſæculares, quibus cura animarum incumbit, & Parochiales eccleſias. & n.ſeq. vſque ad n.34.*

32 *Et quid ſi cura ſit iuriſdictionalis.*

33 *Et quid ſi Dignitas ſit principalis in Collegiata eccleſia.*

34 *Et quid in Dignitatibus ſæcularibus, vel perſonalibus, quibus cura animarum nulla ſubeſt. & n. ſeq. vſq.ad n.51.*

35 *Intellectus §. Inferiora, infr. eod.*

36 *Diſpenſatio dicitur vulnus, & cur.*

37 *Ætas quæ requiratur ad Dignitates, & Perſonatus, quibus cura animarum non incumbit ex Concilio Tridentino. & n.ſeq.*

38 *Et quid ſi Dignitati annexum ſit beneficium Curatum perpetuò, & acceſſoriè.*

39 *Ætas quæ requiratur ad obtinendas Dignitates non Curatas, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus. & n.ſeqq.*

40 *Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus de iure requirunt ordinem Sacerdotalem.*

41 *Sacerdotium actu non requiritur ad obtinendas Dignitates, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus, ſed ſatis eſt vt prouiſus infra annum ſe faciat promoueri. & n.63.*

42 *Dignitates non curatæ, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus, requirunt annum vigeſimum-quartum inchoatum.*

43 *Quod procedit ſi talis ordo ſit annexus de iure ſpeciali.*

44 *Secus ſi de iure communi, quia tunc ex Concilio Tridentino ſufficit annus vigeſimus ſecundus completus.*
Et quæ ſit ratio differentiæ. n.46.

45 *Præpoſitura præſertim commendari conſueta ſi careat cura, & conuentu, cenſetur Dignitas comprehenſa in cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. & num.111.*

46 *Niſi fuerit collata tanquam beneficium ſimplex.*

47 *Conſtitutio poſterior tollit priorem, licet de ipſa men-*

mentionem non faciat, ſed non tollit locorum ſpecialium conſuetudines, vel ſtatuta.

48 Dignitates in Collegiata, quibus animarum cura nulla ſubeſt, requirunt annum vigeſimum ſecundum completum, etiamſi ſint primę. & nu. ſeq.

49 Abbatia in eccleſia Collegiata, cui nulla imminet cura nec pœnitentialis, nec iuriſdictionalis, obtineri poteſt in vigeſimoſecundo anno abſoluto.
Ætatem viginti duorum annorum Concilium Tridentinum pręfixit ad obtinendas Dignitates Curatas in eccleſijs tam Cathedralibus, quàm Collegiatis. ibid. & n. ſeq.

50 Et refellitur contraria declaratio tanquam apocripha.

51 Ætas legitima quę dicatur ad Canonicatus, Prębendas, & Portiones in eccleſijs Cathedralibus. & n. ſeq. vſque ad n. 78.

52 Quid de iure communi, latè diſcutitur. vſque ad num. 58.

53 Intellectus c. Ex eo, de elect. lib. 6. & n. 56.

54 Intellectus cap. Si animum, de iudic. libr. 6. & num 57.

55 Canonicatus non requirit de ſubſtantia maturitatem conſilij, & vocem in Capitulo.

58 Canonicatus in Cathedrali an vigore conſuetudinis conferri poſſit maiori ſeptennio propter certum miniſterium illi annexum.

59 Canonicatus habentes ordinem ſacrum annexum requirunt vt prouiſus ſit in ętate ad talem ordinem requiſita. & n. 63.

60 Aliàs prouiſio etiam facta ex cauſa permutationis eſt nulla.

61 Quod procedit ſiue illis ſit annexus ordo Pręsbyteratus, ſiue Diaconatus, ſiue Subdiaconatus, contra opinionem Io. Andr.

62 Item ętas ordinis requiritur tempore datę, niſi ſit ad vacatura in genere.

63 Sed hodie obtinentes Dignitates, Canonicatus, & Portiones, quibus ordines ſacri ſunt annexi, ſatis eſt vt ſint in tali ętate, vt infra annum promoueri valeant.
Siue ordines ſint annexi certis pręhendis, ſiue incertis. n. 66.

64 Pręhenda Sacerdotalis ab ordinario conferri poteſt exiſtente in vigeſimo quarto ętatis anno.

65 Ordinum annexio reſpectu aptitudinis non requirit ętatem ordinis tempore collationis contra opinionem Abbatis, ſed reſpectu actus dumtaxat. & n. ſeq.

66 Ordinum annexio duplex.

67 Beneficium ea lege fundatum vt conferri debeat Sacerdoti, ſeu conſtituto in ordine Sacerdotali, requirit ordinem Presbyteratus tempore collationis.

68 Pręhenda Subdiaconalis hodie obtineri poteſt in vigeſimo primo, Diaconalis in vigeſimo ſecundo, Presbyteralis in vigeſimo quarto anno inchoatis, contra opinionem quorumdam recentiorum.

69 Prebenda Subdiaconalis conferri poteſt habenti viginti annos completos.

70 Pręhendę, & Portiones in Cathedrali eccleſia ex Concilio Tridentino non habent abſolutè ordines ſacros annexos, ſed Epiſcopus cum conſilio Capituli diſtribuere debet quibus quiſque ordo annexus eſſe debeat.

71 Canonicatus in Cathedrali eccleſia conferri poteſt etiam non exiſtenti in tali ętate, vt infra annum ad Subdiaconatum promoueri valeat, ſi nondum facta ſit ordinum diſtributio. & n. 74.

72 Canonicatus conferri poteſt ante ætatem à iure, vel à Tridentino Concilio præſcriptam, ſi ita in illius fundatione ſit cautum.

73 Epiſcopus poteſt in erectione Canonicatus in Cathedrali admittere conditionem vt inſtituatur Clericus, licet decimum ſextum ætatis annum non exegerit.

74 Canonicatus nouiter erectus in Cathedrali eccleſia, cui nondum ſacer ordo ſit annexus, etiam hodie conferri poteſt in ætate à iure communi præſcripta.

75 Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Iure Canonico, & annorum quadraginta.

76 Et annus quadrageſimus debet eſſe completus.

77 Defectus tamen ætatis non obſtat vbi aliàs aptior pro loci qualitate non reperitur.

78 Ætas quæ requiratur ad Canonicatus, & præbendas in Collegiata eccleſia. & num. ſeq. vſque ad num. 87.

79 Quid de iure communi.
Et quid ex regula Cancellariæ. n. 85.

80 Cauſæ ab Apoſtolica Sede delegari poſſunt Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum eccleſiarum.

82 Ordines ſacri ex Concilio Tridentino annecti non debent Canonicatibus, & portionibus Collegiatarum eccleſiarum, nec dignitatibus, & dimidijs portionibus, ſed Canonicatibus tantum, & Portionibus Cathedralium. & n. 85.

83 Canonicatus, & Præbenda includitur appellatione beneficij, de quo loquitur Concilium Tridentinum in c. 6. ſeſſ. 23.

84 Canonici in Collegiata, vbi vigore ſtatuti prouiſi ante realem poſſeſſionem tenenture expectar per biennium, & an obſtet decretum c. 6. ſeſſ. 23.

86 Ætas quæ requiritur ad titulum beneficij, requiritur ad coadiutoriam.

87 Ætas quæ requiratur ad obtinendas capellas, & beneficia ſimplicia de iure communi. & numeris ſeqq.

88 Et quid ex Concilio Tridentino.

89 Ætas quæ requiratur ad penſiones obtinendas. & n. ſeq. vſque ad n. 107.

90 Quid ſi penſio aſſignetur pro vitæ ſuſtentatione.

91 Quid ſi pro officio requirente maturitatem Conſilij.

92 Et quid ſi pro ſeruitio eccleſiæ impendendo.

93 Et quid ſi ex cauſa remunerationis.

94 Penſiones ſuper fructibus beneficiorum eccleſiaſticorum hodie non reſeruantur niſi prima tonſura initiatis.

95 Penſiones obtinentes vltra ſexaginta ducatos auri de Camera ex Bulla Sixti V. tenentur habitum Clericalem, & tonſuram deferre, aliàs penſionibus ſunt ipſo facto priuati.

96 Item tenentur dicere officium B. Mariæ Virginis ex Bulla Pij V.

97 Penſio hodie datur propter officium ſicut beneficium.

98 Et minori ſeptennio reſeruari non poteſt ſine diſpenſatione Apoſtolica. & n. 100.

99 Penſio de iure communi eſt quid merè temporale nihil habens ſpiritualitatis annexum, & reſeruari poteſt etiam infanti.

100 Penſiones quæ hodie beneficij loco aſſignantur vt com-

commodiùs quis ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis, ſunt quid ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum.

101 *Penſio non eſt verè & propriè beneficium eccleſiaſticum, nec venit beneficij appellatione.*
Declaratur. n. 104.

102 *Ætas quatuordecim annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendum beneficium ſimplex, non requiritur in penſione.*

103 *Penſionarius quamuis eccleſiæ non inſeruiat, tamen gaudet fori priuilegio inſtar obtinentis beneficium.*

104 *Penſio venit appellatione beneficij in materia, in qua ſit reditus ad ius commune; ſecus in materia correctoria, & reſtringibili.*

105 *Penſio non comprehenditur in litteris ad beneficia niſi de illa fiat mentio.*

106 *Beneficij appellatione ex ſtylo Concilij Tridentini non venit penſio.*

107 *Ætas legitima quæ ſit ad obtinendas Dignitates regulares. & n. ſeq. vſq. ad n. 113.*

108 *Quid in Abbatia, & Prioratu Conuentuali, cui cura animarum incumbit.*

109 *Et quid in dignitatibus non Conuentualibus curam animarum habentibus.*

110 *Et quid ſi dignitatibus cura animarum non immineat.*

111 *Ætas viginti duorum annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendas dignitates quibus animarum cura nulla ſubeſt, an habeat locum in dignitatibus regularibus.*

112 *Et quid in commendis monaſteriorum, remiſsiuè.*

113 *Abbatiſſa, vel Prioriſſa in qua ætate eligi poſſit. & n. ſeq. vſque ad n. 124.*

114 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

115 *Abbatiſſa eligi non poteſt ex alio monaſterio, ſi in proprio ſit Monialis annorum quadraginta ætatis, & octo profeſſionis.*

116 *Sin minus liberum eſt Monialibus aliam eligere in proprio monaſterio, quæ ſit annorum triginta ætatis, & quinque profeſſionis, nec tenentur quadragenariam eligere in alio monaſterio.*

117 *Et quid ſi talis in proprio monaſterio non reperiatur, nec quadragenaria in alio eiuſdem ordinis.*

118 *Abbatiſſa nullo caſu eligi poteſt quæ trigeſimum annum non expleuerit, ſed poſtulanda eſt à Sede Apoſtolica.*

119 *Abbatiſſa eligi debet quæ ſit cæteris magis idonea ſi nulla ſit in monaſterio cum qualitatibus à Concilio requiſitis, & in prouincia non ſit aliud monaſterium eiuſdem ordinis.*

120 *Ætas prouectior requiritur in Abbatiſſa, quàm in Abbate propter ſexus imbecillitatem.*

121 *Diſpoſitum in Abbatiſſa non habet locum in Abbate.*

122 *Maſculinum concipit fœmininum, ſed non è conuerſo.*

123 *Annus quadrageſimus in Abbatiſſa an debeat eſſe completus.*

124 *Inquiſitores hæreticæ prauitatis cuius ætatis eſſe debeant.*

125 *Ætas maior cur requiratur in Inquiſitore, quàm in Epiſcopo, qui tamen Inquiſitor eſt.*

126 *Ætas legitima ad Monachatum quæ ſit.*

127 *Monachatus dicitur beneficium ſimplex.*

128 *Monachus per profeſſionem acquirit ius Collegij, & habet monaſterium obligatum ad alimenta.*

129 *Malitia in profeſſione regulari ætatem non ſupplet.*

130 *Ætas quæ requiratur ad ordines ſuſcipiendos. & n. ſeq. vſque ad n. 137.*
Quid in ordine Epiſcopali.

131 *Et quid in ordine Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus.*

132 *Et quid in minoribus ordinibus, & prima tonſura.*

133 *Ætas an ſit computanda à tempore conceptionis, an natiuitatis, vel Baptiſmi.*

134 *Ætas quid ſit.*

135 *Homo non dicitur qui eſt in vtero.*

136 *Annus vbi requiritur completus, an ſufficiat vltimam diem attigiſſe, an verò tempus currat de momento in momentum.*

137 *Scientia qualis requiratur ad dignitates, & ordines eccleſiaſticos. & n. ſeq. vſq. in fin.*

138 *Scientia alia eminens, alia mediocris, alia ſufficiens.*

139 *Scientia potiſſimum æſtimanda eſt ſecundum qualitatem eccleſiæ, ad quam quis aſſumitur.*

140 *Scientia eminens requiritur in promouendo ad dignitatem Epiſcopalem. & n. 143.*

141 *Epiſcopus habere debet notitiam ſcrutabiliter noui, & veteris Teſtamenti.*

142 *Item habere debet ſcientiam iuris, [illegible]undum illud debeat iudicare.*

143 *Scientia competens in Epiſcopo toleratur ex cauſa, & diſp[illegible]iuè.*

144 *Scientia i[illegible] requiritur in Archidiaconis, Præpoſitis, & [illegible]ijs habentibus iuriſdictionem contentioſam. In alijs verò ſufficit ſcientia ſecundum qualitatem officij, vel beneficij.*

145 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

146 *Monachi, & Eremitæ potius egent contemplatione, quàm ſcientia.*

147 *Scientia qualis requiratur in Abbate. & num. ſeq.*

148 *Abbas curam habet ſaltem fori Pœnitentialis reſpectu Monachorum ſuorum.*

149 *Scientia qualis requiratur in Presbytero, & qualis in Diacono, & Subdiacono. n. 153.*
Et qualis in minoribus ordinibus, & prima tonſura n. 154.

150 *Liber Sacramentorum, id eſt Miſſale.*

151 *Illiterati etiam dociles, & ex magna cauſa neceſſitatis promoueri non debent ad ſacros ordines. & n. ſeqq.*

152 *Sed iam promotis conferri poſſunt Parochiales, quando litteratiores inueniri nequeunt.*

CVM IN CVNCTIS. Præſcribit qualis eſſe debeat qui in Epiſcopum eligitur. Punit ſcienter alium eligentes. Dicit quando vacent priora beneficia ipſius electi. Et qualis aſſumi debeat ad dignitatem, perſonatum, & beneficium curatum, & ponit pœnam contrafacientis. Et quomodo ſic aſſumptus debeat ad ordines promoueri, & ſub qua pœna, quoad eas remouens appellationem, & extendens eam ad præterita. Poteſt diuidi in duas partes principales ſecundum Io. Andr. In prima ponitur duplex conſtitutionis ratio. In ſecunda conſtitutio, ibi, *præſenti*. Ratio vero prima finalis eſt. Secunda impulſiua. Secunda ibi, *ea propter*. Conſtitutio verò habet tres principales partes. Prima vſque ad §. Inferiora, facit duo. Primò enim ponit qualis eſſe debeat qui in Epiſcopum eligitur. Deinde quando vacent eius bene-

neficia, ibi, *cum autem*. Secunda pars vſque ad §. Clerici, itidem duo facit. Primò ponit qualis debet aſſumi ad dignitatem, perſonatum, & beneficium curatum. Secundò, quomodo, & ſub qua pœna debent ad ordines promoueri, remouens appellationem à præſenti, & extendens ad præterita, ibi, *cum autem*. Tertia pars etiam facit duo. Primò ponit pœnam peccantium in eligendo Epiſcopos. Secundò pœnam peccantium in electione inferiorum, ibi, *Epiſcopi autem*.

1 Nota primò ſacrorum Ordinum appellatione non venire ordines minores, etiamſi ordines ſacri exprimantur per dictionem vniuerſalem. Nam hic dicitur in cunctis ſacris Ordinibus requiri
2 ætatis maturitatem; & tamē certum eſt huiuſmodi maturitatem non exigi in ordinibus minoribus, cum conferri poſſint à ſeptimo anno expleto, cap. De ijs 28. diſt. cap. In ſingulis, 77. diſt. Dixi, in cap. Super inordinata à num. 19. vſque in finem, infra de præben. Item hic dicitur in ſacris Ordinibus requiri litterarum ſcientiam, quæ tamen non exigitur in promouendis ad minores ordines, cum ſatis ſit vt linguam La-
3 tinam intelligant, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. [illegible] ſeſſ. 23. Largè tamen minores ordines dicuntur ſacri, vt notat gloſ. in cap. 1. in ver. Clericum, de tempor. ordin. lib. 6.

4 Secundò, nota ætatem maturam [illegible] non tantum in trigeſimo anno completo, [illegible] etiam in decimo octauo incœpto: nam in principio dicitur ætatis maturitatem requiri in cunctis ſacris Ordinibus, & Eccleſiaſticis miniſterijs, & officijs, putà Decanatu, & Archidiaconatu, vt explicant Innoc. Hoſt. & Io. Andr. & poſtea hæc maturitas declaratur eſſe in Epiſcopo in trigeſimo anno completo. In ordinem autem Subdiaconatus, qui etiam inter ſacros computatur, cap. A nobis, de ætat. & qualit. cap. Miramur, de ſerui. non ordinan. cap. Ex eo, de elect. in 6. Concil. Tridentinum, de ſacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 2. ex iuris communis diſpoſitione ſatis eſt attingere annum decimum octauum, vt in Clem. fin. de ætat. & qualit. Item hæc maturitas in inferioribus dignitatibus exemplificatur in vigeſimo quinto inchoato, vt infra in §. Inferiora. Vnde collige ætatem maturam, dici ſecundum ſubiectam materiam. Ad hoc l. Cum filio, in fine. ff. De leg. 2. & l. Cum hic ſtatus. §. Sponſam, ff. de donat. inter vir. & vxor. & cap. 1. 27. q. 1. & notat Archid. in cap. Conuenior, & princ. 23. q. 8. & Dec. hic n. 4.

5 Tertiò, nota ex ordine litteræ ibi, *grauitas morum, & litterarum ſcientia*: in Prælato vitam eſſe præponendam ſcientiæ, quia, vt Bald. inquit, num. 13. vita facit hominem beatum, ſcientia inflatum. Sed an hoc ſit verum, ſcripſi plenè, in c. Eam te, de ætat. & qualit.

6 Quartò, nota tria requiſita in promouendis ad ſacros Ordines, & Eccleſiaſtica miniſteria. Primum eſt ætatis maturitas; & de hoc pleniſſimè dicam infra per duodecim quæſtiones. Secundum eſt morum grauitas, ideſt ponderoſitas ſecundum Hoſt. num. 2. Nam & compoſitio corporis qualitatem indicat mentis. §. vlt. 41. diſt. cap. Conuenientibus, 1. q. 7. Tertium eſt litterarum ſcientia, & de hoc dic vt infra in vltima quæſtione.

7 Quintò, nota ibi, *multò fortius*, qualitates requiſitas in inferioribus ordinibus, & miniſterijs Eccleſiaſticis in eminentiori gradu deſiderari in Epiſcopo. Et merito, quia ad curam aliorum poſitus in ſeipſo debet oſtendere qualiter alios in domo Dei oporteat conuerſari, vt dicitur in littera. Viliſſimus enim computandus eſt qui præcellit dignitate, niſi præcellat alios ſcientia, & ſanctitate, cap. Viliſſimus, 1. quæſt. 1. cap. Conuenientibus, 1. quæſt. 7. & in Authen. de ſanctiſſ. Epiſt. §. Damus, gloſſ. hic in ver. Multo, & Innoc. in princ. in ver. In Epiſcopo. Quod ſi in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus prudenter, ſcienterque curandum eſt, vt in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; multo magis elaborandum eſt, vt in electione eius, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur: nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi
8 quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite, vt legitur in cap. 1. ſeſſ. 24. Concilij Trid. vbi propterea ſtatuitur, vt cum primum Eccleſia vacauerit, ſupplicationes ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populuſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare.

9 Sextò, nota in eod. ver. *Multò fortius*, argumentum à minori ad maius ſumi affirmatiuè, videlicet ſi id de quo minus videtur ineſſe, ineſt, Ergo & id, de quo magis, vt hic, & cap. Si in laicis, 18. diſt. cap. De inducijs, 3. quæſt. 3. cap. Si officia, 59. diſt. cap. Cum per bellicam, 34. q. 2. cap. Non æſtimemus, 13. quæſt. 2. & cap. Ex parte, il tertio, de decim. Sed à maiori ad minus formatur negatiuè, ideſt ſi id, de quo magis videtur ineſſe non ineſt: ergo nec id, de quo minus, vt cap. Si Paulus, 32. quæſt. 5. cap. Si ergo 8. quæſt. 1. cap. Imitare, 6. quæſt. 1. & cap. Quælibet, 40. diſt. & hic notat gloſſ. in ver. Multo fortius, & Hoſt. nu. 4. verſ. Et eſt hic argumentum. Ad vtrumque membrum eſt textus in l. Relegatorum. §. Solet. ff. De interdict. & releg. ibi: [Eſt enim perquam ridiculum eum, qui minoribus pœnæ cauſa prohibitus ſit, ad maiores aſpirare, maioribus tamen prohibitus minores petere non prohibetur.]

10 Septimò, nota in ver. *Ea propter*, quatuor requiſita, quæ debent inquiri in eligendo ad dignitatem Epiſcopalem, de quibus etiam habetur in decreto Concilij Tridentini, cap. 1. ſeſſ. 7. vbi innouatur hæc decretalis, & in cap. 2. ſeſſ. 22. & in cap. 1. ſeſſ. 24. Primum eſt ætas annorum triginta, & de hoc plenè dicam infra, in 1. quæſt. principali.

Secundum eſt vita commendabilis: irreprehenſibiles enim eſſe conuenit quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis, cap. In Sacerdotibus, 61. diſt. Et Epiſcopus præcepto diuino tenetur oues ſuas paſcere non tantum Verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione, ſed etiam bonorum omnium operum exemplo, vt habetur in decreto Concilij Tridentini, cap. 1. ſeſſ. 23. Vita enim eſt veluti quoddam prædicandi genus, vt in cap. 1. circa princ. ſeſſ. 25. Vnde integritas præſidentium dicitur eſſe ſalus ſubditorum, in cap. 1.
11 ſeſſ. 6. Ad hoc c. Magnæ, verſ. Præterea, de voto. Itaque criminoſus ineligibilis eſt, cap. 1. ſupra, tit. proximo, Ioan. Andr. hic num. 7. in ver. Vita. Imò nec ſufficit vitæ integritas tempore electionis; ſed, vt ait Hormiſdas Papa, in d. cap. In Sacer-

cerdotibus, 61. diſt. longa debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur Eccleſiæ, concordat cap. Priuſquam, 28. diſt. & Concilium Tridentinum, in cap. 1. verſ. Confidens itaque, ſeſſ. 6. ibi, [Ad Eccleſiarum regimen, onus quippe Angelicis humeris formidandum, qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas à puerilibus exordijs vſque ad perfectiores annos per diſciplinę ſtipendia Eccleſiaſticæ laudabiliter acta teſtimonium præbeat, ſecundum venerabiles Beatorum Patrum ſanctiones, aſſumantur.]

Tertium requiſitum eſt litterarum ſcientia, de quo dic vt infra in vltima quæſtione.

12 Quartum, & vltimum eſt, vt promouendus ſit de legitimo matrimonio natus. Et pondera hanc
13 litteram, quæ non requirit ſimpliciter vt ſit legitimus, ſed etiam vt ſit natus de legitimo matrimonio; & ſic vt matrimonium præcedat natiuitatem. Vnde videtur poſſe inferri vt legitimatus per ſubſequens matrimonium ſit ineligibilis. Et hoc in fortioribus terminis videtur ſentire Bald. hic num. 11. Ait enim, Sed quid ſi fuit conceptus ex concubina, & antequam naſceretur fuit cum ea contractum matrimonium? Dic quod peccatum originale eſt in ſemine.

Sed contrarium determinat, gloſ. in cap. Innotuit, in ver. Coniugata, infra eod. quia matrimonium ſequens omnia præcedentia purgat, & eam gloſſam dicit communem Compoſtell. hic, nu. 8. in ver. Legitimo, & ſequuntur Couarr. de Sponſal. par. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Duenn. regul. 350. ampl. 5. & paſſim alij.

14 Octauò, nota ibi, *ea propter*. Summum Pontificem poſſe pro neceſſitate temporis diſpenſare cum promouendo in Epiſcopum ſuper qualitatibus hic præſcriptis, vt per Abbat. in 4. notab. Ad idem text. in cap. Innotuit infra eodem. Vnde vt hic refert Io. Andr. num. 4. in ver. Quibuſdam. Ioannes Epiſcopus Gratianopolitanus auunculus Comitiſſæ Sabaudiæ propter nobilitatem ſuam, & amicorum potentiam, in 18. anno electus fuit tempore ſchiſmatis Alexandri III. & Federici.

15 Expeditis notabilibus quia inter qualitates requiſitas in promouendis ad dignitates, officia, & ordines Eccleſiaſticos, primo loco hic commemoratur ætatis maturitas. Inquirendum eſt generaliter quæ ætas in ſingulis exigatur tam ex iuris communis diſpoſitione, quàm ex decretis Concilij Tridentini.

16 QVÆRO igitur primò, & principaliter quæ ætas requiratur ad obtinendum Epiſcopatum?

Hoc loco ſub nomine Epiſcopatus comprehendimus etiam ſuperiores dignitates, nempe Archiepiſcopatus, & Patriarchatus: ordo enim Epiſcoporum quadripartitus eſt, cap. Cleros, 21. diſt. Magiſter in 4. ſenten. diſt. 24. de quadri-
17 part. ord. Epiſcop. Et de Epiſcopo, & ſuperioribus dignitatibus hanc quæſtionem firmat Gemin. in cap. Si eo tempore col. 3. in gl. penul. de reſcr. in 6. vbi Epiſcopatum ſupremum beneficium appellat; & ſummum beneficium Hoſt. in cap. Super inordinata, nu. 9. verſ. Aliud ſæculare ſummum, infra de præben. per cap. Quorum vices, 68. diſt.

18 Et ita intelligendo dicendum eſt ad Epiſcopatum requiri annum trigeſimum completum, vt hic eſt caſus. Et eſt ſpeciale in Epiſcopo, vt non ſufficiat annum eſſe inchoatum, ſecundum gloſſam, Innocen. & Hoſt. omnes in ver. Exegerit. Idem notat gl. in cap. Ad noſtram, in ver. Ante conſummationem, infra de regular. In inferioribus enim dignitatibus ſufficit annum legitimum attigiſſe, vt infra in §. Inferiora: ibi, *niſi qui iam vigeſimum quintum ætatis annum attigerit*. Item aliud in ſæcularibus dignitatibus, vt l. Ad rempublicam. ff. De muner, & honor. Nec contrarium ſentit gl. in cap. Vnico, in ver. Compleuerint, de ætat. & qualit. lib. 6. licet eam in alium ſenſum incautè detorſerint moderni Collectores, hic n. 16. Nam cum textus ibi indulgeat Epiſcopis vt diſpenſare poſſint ad dignitates, & perſonatus curam animarum non habentes cum iis, qui vigeſimum annum compleuerint; gloſſa dicit, non ſufficit attingere, ſicut in Epiſcopo. Quæ verba non important, vt in Epiſcopo ſufficiat attingere, imò important oppoſitum, & ſenſus eſt, non ſufficit attingere, ſicut non ſufficit in Epiſcopo. Quod inde apparet manifeſtè, quia gloſſa allegat hanc decretalem, quæ [illegible] annum trigeſimum expletum. Ite[illegible]gat duo alia ſimilia, in quibus non ſufficit annum attigiſſe, videlicet in Abbatiſſa, vt in cap. Indemnitatibus, [illegible]o reſponſo, de elect. lib. 6. & in iudice de[illegible]to, vt in cap. Cum vigeſimum, infra de offic. [illegible]eg. Itaque ad obtinendam dignitatem Epiſcopalem oportet annum trigeſimum expleuiſse, vt hic patet; nec gloſſa, nec quiſquam alius diſcrepat. Et hodie ſimiliter eſt expreſſum in conſtitutione Gregorij XIV. quæ incipit, Onus A[illegible]ſtolicæ ſeruitutis, edita idibus Maij, 159[illegible] ibi, *annum trigeſimum iam ex-*
19 *pleuiſſe*, i[illegible]r. tomo ſecundo, pag. 691. Et in hoc pa[illegible]ſu ambulant matrimonium ſpirituale, [illegible]d contrahitur inter Epiſcopum, & Eccle[illegible], vt in cap. 2. de tranſlat. Epiſc. & matrim[illegible]m carnale, in quo itidem non ſufficit annus i[illegible]oatus, vt in c. Continebatur, & cap. Atteſta[illegible]es, infra de ſponſ. impuber. In hoc
20 tamen differunt, quod in matrimonio carnali malitia ſupplet ætatem, cap. De illis, il ſecundo, & cap. fin. eod tit. Secus in matrimonio ſpirituali, gl. in Clem. 2. in ver. Ætate, & ibi. Imola, nu. 5. de regular. gl. vnica, & Abb. in cap. Poſtulaſti, num. 3. eod. tit.

21 Quod ſi quæras cur hic canon præfixerit trigeſimum annum completum ad obtinendam dignitatem Epiſcopalem, cum in alijs dignitatibus tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus ſufficiat annus inchoatus, vt dictum eſt: gloſſa prælleg. in cap. vnico, in ver. Compleuerint, de ætat. & qualit. lib. 6. dicit iſta talia eſſe illa, de quibus dicit lex, Non omnium, quæ à Principibus fiunt, ratio reddi poteſt. l. Non omnium. ff. De legib. Nam ſicut dixit, de triginta, ita potuiſſet dicere de citeriori, vel vlteriori tempore; ſicut
22 Imperator in Authen. de ſanctiſs. Epiſc. §. Preſbyterum. Ad hoc præfixit ætatem annorum, 35. Idem notat gloſſa in Clem. Ne in agro. §. Cæterum, in ver. Vigeſimum annum peregerint, de ſtatu Monach. ſed melius Hoſt. hic num. 5. in ver. Exegerit, hoc ideò factum putat, quia Saluator noſter, cuius Vicarius eſt Epiſcopus, cap. Mulier, il ſecundo, 33. quæſt. 5. cap. In nouo, 21. diſti. in tri-

trigeſimo anno baptizatus eſt,& prædicauit,cap.
Presbyter.78. diſt. Addit S. Thomas in 3. par.
quæſt. 39. art. 3. hanc eſſe perfectam corporis
ætatem. Vnde,vt legitur Gen. 41. triginta anno-
rum erat Ioſeph quando accepit regimen Ægy-
pti. Dauid triginta annorum erat cum regnare
cœpit,vt 2.Reg.5. & Ezechiel in trigeſimo anno
cœpit prophetizare, Ezechiel. 5.

23 Sed obijcies. Si ratio Hoſtien. fuiſſet atten-
denda, non oportuiſſet præſcribere annum trige-
ſimum completum;Quia, vt ex ſententia B.Chry-
ſoſtomi aduertunt gl. Hugo,& Archid. in d. cap.
Presbyter, & Abb. hic num. 2. Dominus Iesvs
cum fuit baptizatus, & cœpit prædicare, de tri-
geſimo anno nondum attigerat niſi triginta dies,
ſicut in Euangelio continetur,Lucæ 3. *Erat Ieſus
quaſi annorum triginta.*

24 At reſpondetur. quidquid dicant gloſſa,Hugo,
Archid. & Abb. iuxta ſanctorum Patrum ſenten-
tias, Chriſtus baptizatus eſt, & prædicauit trige-
ſimo anno completo. Et dum Lucas ait, & ipſe
Ieſus erat incipiens quaſi annorum triginta, non
dixit quaſi propter diminutionem. ſed quia de
trigeſ[illegible]ceſſerat tredecim dies, vt declarat
Cardin. [illegible]cr. in d. cap. Presbyter, vbi ait
hanc fuiſſe [illegible]entiam Chryſoſtomi ſuper Matth.
homil. 10. & Gregorij Nazianzeni,Bedæ,Iſidori,
& aliorum, adijciens ita etiam [illegible] D. Tho-
mam loco citato. Tene igitur trig[illegible]m annum
completum fuiſſe hic præfixum, qu[illegible] ad imita-
tionem Chriſti in hac ætate debet promouendus
prædicationem aſſumere, quod eſt præcipuum
Epiſcoporum munus,cap. Epiſcopus, il tertio,88.
diſt. Concilium Tridentinum, cap. 2. ſeſſ. 5. &
c. 4. ſeſſ. 24.

25 Succeſſiuè QVÆRO, an ead[illegible]tas annorum
triginta, quæ exigitur in Epiſcop[illegible], requiratur
etiam in ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali-
bus?

26 Etſi iure veteri de hoc nihil expreſsè ſit cautum;
tamen videtur hoc poſſe deprehendi ex iure no-
uiſſimo Concilij Tridentini: nam in cap.1. ſeſſ.7.
decernit vt ad Cathedralium Eccleſiarum regi-
men nullus niſi ex legitimo matrimonio natus,
& ætate matura, grauitate morum, litterarum-
que ſcientia præditus aſſumatur, iuxta conſtitu-
tionem, de qua hic ab Alexandro III. in Con-
cilio Lateranenſi promulgatam, & idem repetit,
in cap. 2. ſeſſ. 22.& in cap.1. ſeſſ. 24.Ac deinde,
in cap. 1. §. Quæ verò, ſeſſ. 25.quæ de Epiſcopis
dicta ſunt, eadem ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinales pertinere decernit. Et ita ex his de-
cretis ſimul iunctis colliguntMaiol.de irreg.lib. 1.
cap. 30. num. 13. Alphonſus Hoieda, de benefic.
incompatib. c. 24 num.27. & Nicol. Garzias,de
benef. par. 7. c. 4. n. 78.

Sed certè quamuis ſit admodum rationabile,vt
ad tantę dignitatis faſtigium non aſſumatur quis
ante trigeſimum annum completum, arg. huius
decretalis; tamen opinio hæc non probatur in
d. cap. 1. ſeſſ. 25. quia verba illa, quæ de Epiſ-
copis dicta ſunt, non referentur ad ea, quæ dicta
fuerunt in præcedentibus ſeſſionibus, ſed ad illa
tantum,de quibus fuit actum in eod. cap.1. circa
frugalitatem, modeſtiam,continentiam, humili-
tatem, & reliquum vitæ genus Epiſcoporum. Id-
que non obſcurè colligitur ex eo quod Conci-
lium ibi extendit quę dicta ſunt de Epiſcopis non
tantum ad Cardinales,ſed etiam ad quoſcumque
beneficia Eccleſiaſtica tam ſæcularia, quàm re-
gularia obtinentes pro gradus ſui conditione.
At abſurdum eſſet vt ætas ad obtinendum Epiſco-
patum præfixa intelligeretur etiam præfixa ad
obtinenda beneficia inferiora. Item mos Conci-
lij eſt vbi voluit decreta in præcedentibus ſeſſio-
nibus edita innouare, aut ampliare, id diſertis
verbis exprimere, vt in cap. 1. verſ. Ne verò, ſeſſ.
23. in cap. 1. ibi, & Tridentinæ huius Synodi de-
27 creta, & cap. 9. in princ. ſeſſ. 24. in cap. 6. in
princ. ſeſſ. 25. & ſæpe alibi. Illud tamen certum
eſt in Diaconum Cardinalem aſſumi poſſe, qui in
vigeſimo ſecundo ætatis ſuæ anno ſit conſtitu-
tus, ita vt omninò intra annum ad ſacrum Dia-
conatus ordinem valeat, & debeat promoueri,vt
ad litteram ſtatuitur in conſtitutione Sixti V. de
S. R. E. Cardinalibus, quæ incipit, Poſtquam ve-
rus ille, edita nonis Decembris 1586. in Bullar.
tom. 2. pag. 560. & aduertit Cardin. Paleott.
de ſacri Conſiſt.conſultatione 4. par. q. 1.

28 Vlterius QVÆRO, quid in Romano Ponti-
fice?

Breuiter dicendum ad hoc nullam certam
ætatem à ſacris conſtitutionibus eſſe præfixam,
vt per Io. de Selua de benef. q. 5. par.3. nu.14. Et
quamuis decens ſit vt Chriſti Vicarius,& vniuer-
ſalis Eccleſiæ Epiſcopus in ea ſaltem ætate ſit
conſtitutus, in qua Chriſtus cœpit prædicare, &
in qua cæteri Eccleſiarum Epiſcopi promouen-
tur, vt hic; tamen in quacumque ætate eligatur,
validitati electionis defectus ætatis obijci non po-
teſt, cap. Licet de vitanda, infra eod. & ibi dixi,
num. 11. & 24. poſt Innocen. Compoſtell. Hoſt.
Io. And. & alios communiter, requiritur tamen
iure naturali, & diuino vt eligendus ſit in tali
ætate vt vſum rationis habeat, quoniam Petro
Dominus dixit, *Paſce oues meas*, Ioan. 20. qui-
bus verbis elegit eum in Paſtorem ouium ſua-
rum, cap. Significaſti, & ibi gloſſa, in ver. Paſce
oues meas, ſupra eod. Officium autem paſcendi
ſuſcipere non poteſt infans, & vſu rationis ca-
29 rens; ideoque electio de talibus nulla eſſet,& hic
defectus obijci poſſet non obſtante decretali, Li-
cet, quæ huiuſmodi exceptiones à iure naturali,
& diuino promouente non ſuſtulit, vt ibi dixi,
num. 10. poſt Bellam. num. 39. & Abb. num.10.
30 verſ. Cum quæritur an aliqua exceptio. Præterea
ad Epiſcopatum vbi in corpus myſticum accipi-
tur poteſtas, requiritur ex neceſſitate actus ſuſci-
pientis curam Paſtoralem, & ſic vſus rationis,vt
per D. Thomam in 4. ſenten. diſt. 25. quæſt. 2.
art. 2. q. 2. Turrecr. & Præpoſ. in cap. Subdia-
conus, num. 277. diſt.

31 Secundò, principaliter QVÆRO, quæ ætas
requiratur ad obtinendas inferiores dignitates
ſæculares, quibus cura animarum incumbit, &
Parochiales Eccleſias.

Reſpondeo, requiri annum vigeſimum quin-
tum inchoatum, vt patet infra, in §. Inferiora,
vbi dicitur,inferiora miniſteria,puta Decanatum,
Archidiaconatum, & alia quæ curam animarum
habent connexam, nec-non Parochialis Eccleſiæ
regimen nullus omninò ſuſcipiat, niſi qui iam
vigeſimum quintum annum attigerit. Concor-
dat decretum Concilij Tridentini,in cap.12.circa
princ. ſeſſ. 24. ibi: Nemo igitur deinceps ad di-
gnitates qualcumque, quibus animarum cura
ſubeſt,

ſubeſt, promoueatur niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & paulò poſt innouatur hæc decretalis.

32 Quæ concluſio procedit, ſiue cura incumbens dignitati ſit fori pœnitentialis, ſiue iuriſdictionalis, vt eſt textus clarus, in cap. Dudum. §. Licet autem poſitiones, verſ. Sed cum in iure confeſſus fuerit, vbi Abb. ſub num. 7. & omnes notant infra eod. & conſuluit Nauarr. conſ.4. num.1. & 2. de ætat. & qualit. Et dixi plenius, in cap.1. infra, de Capell. Monach.

33 Et ex his infertur vt ad obtinendam dignitatem principalem in Eccleſia Collegiata regulariter requiratur annus vigeſim' quintus inceptus, cum plerumque curam habeat animarum in foro interiori, vel exteriori, vt aduertit Garzias, de benef. par. 7. cap.4. num.65. Sed tu vide quod dicam infra, num. 49.

34 Tertiò, principaliter QVÆRO, quæ ætas requiratur ad obtinendas dignitate ſæculares, vel perſonatus, quib' cura animarum nulla imminet.

Innocentius in cap. Præterea, ſub num. 1. de ætat.& qualit. dixit non inueniri iure cautum qua ætate debeat eſſe is, qui eligitur ad dignitatem curam animarum non habentem. Ideoque, ſatis eſſe vt ſit maior annorum quatuordecim. Sed de hoc dicto Innocentij multum miratur Bernard. Compoſt. in cap. Dudum, infra eod. prout eum refert Anchar. in d. cap. Præterea circa finem, quia cum ſæcularibus honoribus adminiſtrationem habentibus requiratur ætas viginti quinque annorum, vt l. Spurij, §. Minor. & l. Non tantum. ff. De decurion. nisi ex cauſa, vt in præall. l. Non tantum, & ita poſſit intelligi Innocentius ſecundùm cum longè magis id obtinere debet in

35 honoribus, & dignitatibus Eccleſiaſticis. Et pro opinione Compoſt. videtur, tex. infra in §. Inferiora, ſi referamus verba illa, *quæ curam animarum habent annexum*, ad verbum, *alia*, immediatè præcedens, non autem ad verbum, *miniſteria*, ita vt ſit ſenſus: Inferiora miniſteria, ſeu dignitates etiam non curatæ, & alia, quæ curam animarum habent annexam, nullus omninò ſuſcipiat, niſi qui vigeſimum quintum annum attigerit; prout illum. §. Etiam in dignitatibus non curatis intelligit Gemin. in c. Si eo tẽpore, col.3. in gl. penult. verſ. Conclude veritatem, de reſcript.in 6.& Abb. in cap. Super inordinata, n.11. verſ. Aut eſt dignitas inferior, infra de præben. Et eſt ex mente Io. Andr. in eod. §. Inferiora, qui ſuper verb. alia, dixit ſupplendum, quandoque, quaſi ſenſerit neceſſarium non eſſe vt habeant curam animarum. Rurſus pro opinione Compoſtell. inducitur tex. in cap. vnico, de ætat. & qualit. lib. 6. vbi indulgetur Epiſcopis vt diſpenſare poſſint in dignitatibus, & perſonatib' non habentibus curam cum his, qui vigeſimum ætatis

36 annum expleuerint. Ergo in illis de iure communi requiritur annus vigeſimus quintus, cùm diſpenſatio ſit iuris communis relaxatio; gloſſa in c. Vt conſtitueretur, in ver. Detrahendum, 50. diſt. & dicitur vulnus, quia per eam ius commune vulneratur, cap. Ipſa pietas, 23. quæſt. 4. Syluest. in ver. Diſpenſatio, in princ. alioquin ſi ius commune non obſtaret, diſpenſandi facultas Epiſcopis conceſſa nihil operaretur. Et pro hac parte concludit Abb. in d. §. Inferiora, n. 3. ſubdens non extare aliud ius de ætate diſponens ſuper iſtis dignitatibus inferioribus. Et ſequuntur Dec. in eodem. §. num. 11. Franc. in cap. Si eo tempore, num. 10. de reſcr. in 6. & in cap. 1. ſub num. 3. verſ. In eadem gloſſa, de ætat. & qualit. eod.lib. Selua de benef. 3. part. quaſt. 52. num. 17. & 24. & plerique alij.

37 Verum altercationem hanc inter Innocen. & Compoſtell. hodie diremit ius nouiſſimum Concilij Tridentini, in cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ.24. quod mediam viam elegit, ſtatuitque vt ad dignitates, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores aſciſcantur. Et ſacra Congregatio eiuſdem Concilij interpres declarauit dictum, §. Ad cæteras, eſſe intelligendum de anno vigeſimo ſecundo completo. Quod pro conſtanti etiam tenet Quintil. Mandoſ. de minori ætat. c. 5. nu. 10.

Ideoque conſulta an is, qui attigit vigeſimum ſecundum annum, poſſit obtinere dignitatem non curatam in Eccleſia Cathedrali, ſeu Collegiata ſtante decreto Concilij, quod ad eas clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores aſciſcantur, ſeſſ. 24. cap. 12. §. Ad cæteras autem dignitates: Reſpondit non poſſe, ſed oportere vt annum vigeſimum ſecundum exegerit. Et in hanc ſententiam dedit litteras ad Epiſcopum Abulen. ſub die 24. Septembris 1593. Quarum tenorem recitat Garzia de benef. par. 7. cap. 4. num. 70.

38 Hæc autem ætas viginti duorum annorum ex eiuſdem Congregationis ſententia ſufficit in dignitate, cui animarum cura nulla imminet, quamuis ei acceſſoriè, & in perpetuum vnitum

39 ſit curatum beneficium. Ad hoc, cap. Extirpandæ. §. Qui verò, cum ibi notatis per DD. infra de præben. Recipit tamen ſecundum aliquos concluſio ſuperius firmata notabilem limitationem, videlicet vt non procedat ſi dignitati annexus ſit ordo Presbyteratus; quia tunc ad eam obtinendam requiritur ætas viginti quinque annorum ad Sacerdotium requiſita, allegant d. c. 12.

40 verſ. Neminem etiam deinceps, ſeſſ. 24. Vnde ad Abbatiam Decanatum, Præpoſituram, & Archipresbyteratum, licet eis cura animarum non incumbat, requiritur etiam hodie vt promouendus attingat vigeſimumquintum ætatis annum, cum de iure annexum habeant ordinem Presbyteratus, vt de omnibus eſt textus, in cap.1. & ibi Butr. in 1. notab. infra, de ætat. & qualit. Et ita poſt Maiol. & Mandoſ. quos citat, concludit Garzia de benef. part. 7. cap. 4. num. 72. & ſeqq.

41 Sed tu conſidera primò iure communi inſpecto ad obtinendas dignitates, quibus eſt annexus ordo Presbyteratus, non requiri vt quis actu ſit Sacerdos, ſed ſatis eſſe vt ſtatutis, temporibus ad Sacerdotium promoueatur. Ita probat tex. in d. cap. De ætat. & qual, ibi, Presbyteri fiant, vbi hoc notat Butr. in 4. notab. num. 2. dicens de iure ordinem ad validitatem promotionis ad beneficium non exigi contemporaneè cum promotione, quatumcumque illi ſit annexus ordo, ſed ſufficere vt prouiſus faciat poſt promotionem ſe promoueri. Idem ſtatuitur infra, in §. Inferiora, ibi, præfixo à Canonibus tempore in Presbyteros ordinati. Quod quidem tempus hodie eſt infra annum, vt eſt expreſſum in cap. 4. ſeſſ. 22. Concilij

cilij Tridentini, & latius dicam, infra num. 63.

42 Vnde quatenus etiam Concilium, in d. cap. 12. §. Ad cæteras, nil noui ſtatuiſſet quoad illas dignitates, quibus de iure annexus eſt ordo Presbyteratus, de quo mox dicetur; adhuc tamen non requireretur ætas vigintiquinque annorum, vt putat Garzias, ſed ſatis eſſet attingere annum vigeſimumquartum, quia ſic poſſet prouiſus infra annum ad Sacerdotium promoueri. Neque verò huic conſiderationi aduerſatur decretum Concilij, in d. cap. 12. §. Neminem etiam deinceps, ſeſſ. 24. Quoniam loquitur alternatiuè ibi, eo Ordine ſacro aut ſit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum initiari valeat, & ſic non requirit præcisè vt ſit actu conſtitutus in ordine requiſito; quin potius admittit vt promoueri poſſit infra annum, hoc enim eſt tempus ſtatutum à iure, & à Tridentina Synodo, vt in d. Clem. Vt ij, & in d. cap. 4.

43 Deinde conſidera duobus modis Dignitates habere poſſe ordinem Presbyteratus annexum. Primo de iure ſpeciali, ideſt ex priuilegio fundatione ſtatuto, vel conſuetudine, vt notat gl. in cap. Si eo tempore, in ver. Ætatem, de reſcrip. in 6. Et hoc caſu verum eſt ad obtinendam dignitatem, cui ſit annexus ordo Presbyteratus, non ſufficere ætatem viginti duorum annorum præſcriptam, in d. §. Ad cæteras, ſed oportere vt prouiſus ſit in tali ætate, vt infra annum poſſit in Presbyterum ordinari; & ſic in vigeſimoquarto
44 inchoato, iuxta d. Clem. Vt ij, & d. c. 4. ſeſſ. 22. Secundò dignitas habere poteſt ordinem Presbyteratus annexum de iure communi, vt in quatuor dignitatibus expreſſis, in d. cap. 1. de ætat. & qualit. Et hoc caſu arbitror veram non eſſe ſupradictam limitationem, ſed ſufficere ætatem viginti duorum annorum, & Concilium in d. §. Ad cæteras, hac in parte ſuſtuliſſe iuris communis diſpoſitionem, vt ſcripſi plenius, in d. cap. 1. in 1. notab, Ideoque quamuis Abbatia non Curata de iure habeat annexum ordinem Presbyteratus, vt in eod. cap. 1. tamen ſacra Congregatio declarauit ad eam obtinendam ſatis eſſe vigeſimum ſecundum annum expleuiſſe, vt patebit infra
45 num. 49. Et ſimiliter quamuis & præpoſitura habeat huiuſmodi ordinem Presbyteratus annexum, vt habetur in eod. cap. 1. ibi, Præpoſiti, tamen cum fuerit dubitatum an præpoſitura præſertim commendari conſueta ſi careat cura, atque Conuentu, cenſeantur nihilominus Dignitas, ita vt in eius Commendatario requiratur ætas, de qua in Concilio Tridentino, cap. 12. ſeſſ. 25. ſacra Congregatio, die 9. Iulij 1577. cenſuit eſſe dignitatem comprehenſam, d. cap. 12. quia cum ſit regularis, eſt ſaltem habitu cum præeminentia, licet poſtea die 20. Septembris, 1577. oſtenſa quadam deciſione Rotæ, quæ deciderat contrarium, dixerit videndas collationes, quas
46 Papa fecerat de iſtis præpoſituris; quia ſi contulerit tamquam beneficia ſimplicia, clarum eſt non comprehendi appellatione dignitatum. Itaque quatenus eſſet dignitas Sacra Congregatio habuit pro conſtanti ſufficere ætatem viginti duorum annorum à Concilio præſcriptam.

47 Quod ſi inquiras cur Concilium, in d. cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. nil noui ſtatuerit quoad dignitates habentes ordinem Presbyteratus annexum de iure ſpeciali; ſed quoad illas tantum, quibus Presbyteratus eſt annexus de iure communi: Patet ſolutio ex textu, in cap. 1. de conſt. lib. 6. quia ſcilicet legiſlator (qui omnia iura in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere) conſtitutionem condendo poſteriorem, intelligitur priorem reuocare, quamuis de ipſa mentionem non faciat. At verò locorum ſpecialium conſuetudines, & ſtatuta cum ſint facti, & in facto conſiſtant, poteſt probabiliter ignorare, ideoque per conſtitutionem à ſe nouiter editam, niſi expreſsè caueatur in ipſa, non intelligitur ipſis in aliquo derogare. Præſertim verò quia mos Concilij eſt, vbi voluit priuilegia, ſtatuta, vel conſuetudines tollere, id diſertis verbis exprimere. Ad hoc c. 2. verſ. Vnde ſi circa, infra, de tranſl. & c. Ad audientiam, de decim.

48 Succeſſiuè QVÆRO, quid de dignitatibus non curatis in Collegiatis Eccleſijs.

Reſpondeo ad obtinendas dignitates, quibus animarum cura nulla ſubeſt, in Eccleſijs Collegiatis oportere vigeſimum ſecundum annum compleuiſſe, quia decretum Concilij Tridentini, in d. cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24 diſponit de dignitatibus tam in Eccleſijs Cathedralibus, quàm Collegiatis, vt patet tum ex initio illius decreti ibi, Cum dignitates in Eccleſijs præſertim Cathedralibus. Dictio enim illa *præſertim*, cum ſit implicatiua, vtique implicat idem in Collegiatis, eaſque includit. Tum ponderando dictionem vniuerſalē, *quaſcumque, & ad cæteras*, & hunc intellectum probauit Sacra Congregatio Concilij; cenſuit enim d. §. Ad cæteras, diſponere de dignitatibus, tam in Eccleſijs Cardinalibus, quàm Collegiatis.

49 Et in ſpecie cum fuiſſet dubitatum an ſufficeret ætas, viginti duorum annorum ad obtinendam Abbatiam in Eccleſia Collegiata, cui nulla imminet cura animarum nec iuriſdictionalis, nec pœnitentialis, nec habet adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ, ſed tantum ſtallum in Choro, & vocem in Capitulo: ſacra Congregatio cenſuit ſufficere ætatem annorum vigenti duorum ad obtinendas quaſcumque dignitates, etiamſi ſint primæ, dummodo non habeant curam animarum, quia verba Concilij, c. 12. ſeſſ. 24. ſatis clara ſunt.

50 Et cauendum eſt ab Emanuele Rodrig. qui tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 11. art. 2. teſtatur ſe ſcire ſecundum quamdam declarationem Sacræ Congregationis quemdam ætatis ſexdecim annorum fuiſſe admiſſum ad Dignitatem in Eccleſiam Collegiata in diœceſi Burgen. Declarauerunt enim, inquit, Illuſtriſſimi Cardinales, quod Concilium Tridentinum requirens vigeſimum ſecundum ætatis annum ad huiuſmodi admiſſionem, loquitur de Dignitatibus, & Canonicatibus Eccleſiarum Cathedralium, non autem Collegiatarum, vt patet ex littera eiuſdem Concilij. Et probat Quintil. Mandoſ. conſ. 20. Et idem repetit ipſe Rodrig. in addit. ad Bullam Compoſitionis, num. 4. ſubdens virtute huius declarationis D. Chriſtophorum Velam Archiepiſcopum Burgen. contuliſſe dignitatem Scholaſtriç Collegiatæ Eccleſiæ de Anguillar. de Campo cuidam Scholari, qui habebat maiorem ætatem ſeptemdecim annorum, & cum litigaretur

ſuper

ſuper hoc, fuiſſe iudicatum collationem eſſe canonicam, & iuridicam. Cauendum eſt, inquam, ab ipſo, quia declaratio huiuſmodi vera eſt, quoad Canonicatus Collegiatarum Eccleſiarum dumtaxat, de quibus Concilium non diſpoſuit, in d. §. Ad cæteras, non autem de dignitatibus. Et ſicut prædictus author fallitur in intellectu Concilij exiſtimans dictum §. Ad cæteras, loqui etiam de Canonicatibus, cum tamen non loquatur niſi de Dignitatibus, vt patet ex littera, eodem modo fallitur quoad declarationem ſacræ Congregationis, quæ quoad dignitates apocrypha eſt. Et Mandoſ. quem allegat dicto conſ. 20. non loquitur de Dignitate, ſed de Canonicatu in Collegiata Eccleſia.

Præterquam quod ſi Concilium in d. §. Ad cæteras, non diſpoſuiſſet de Dignitatibus in Eccleſijs Collegiatis, hic caſus tamquam omiſſus remanſiſſet in diſpoſitione iuris communis. l. Commodiſſime. ff. De liber. & poſthum. De iure communi autem ad obtinendas quaſcumque dignitates, vel perſonatus, etiamſi curam non habeant animarum, requiritur ætas non quatuordecim, ſed vigintiquinque annorum, vt dictum eſt ſupra, num. 34. ex ſententia Compoſtellani, quæ verior, & crebrior eſt; & ſic prouectior ætas hodie requireretur in Dignitatibus, ſeu Perſonatibus non curatis Eccleſiæ Collegiatæ, quàm in dignitatibus, & Perſonatibus in Cathedrali Eccleſia, in quibus ex Concilio ſufficit annus vigeſimus ſecundus expletus. Quod eſſet abſurdum, arg. cap. Requiſiſti, de teſtam.

51 Quartò, principaliter QVÆRO, quæ dicatur ætas legitima ad Canonicatus, & præbendas, vel portiones in Cathedralibus Eccleſijs.

52 De iure communi maxima eſt diſſenſio inter Doctores. Et gloſſa Bernardi, in cap. Super inordinata, in ver. Ætatem infra de præben. adeò inuolutè loquitur, vt à Doctoribus pro vtraque parte allegetur. Nam Io. Andr. in cap. Si eo tempore, in gl. penult. de reſcr. lib. 6. illam allegat pro opinione, quod ſufficiat annus ſeptimus completus. Abbas verò in eadem decretali, ſuper inordinata, num. 6. eamdem gloſſam adducit pro opinione quod requiratur ætas quatuordecim annorum, vt ibi dixi, num. 11. Itaque in hoc articulo duæ ſunt opiniones. Prima opinio eſt gloſſæ Io. Andr. in d. cap. Si eo tempore, in ver. ætatem, quæ tenet ſeptennem, & maiorem ſeptennio poſſe obtinere Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali Eccleſia. Et hanc opinionem ſeruauit Curia vſq; ad tempora Papæ Ioannis, vt teſtatur Collectar. in d. cap. Super inordi-
53 nata, num. 1. Et pro ea videtur textus, in cap. Ex eo, de elect. lib. 6. vbi Canonicus impubes fuit prouiſus de Canonicatu in Cathedrali, & ibi gl. in ver. In tua Eccleſia. Nota, inquit, quod minor quatuordecim annis dicitur idoneus ad beneficium etiam ad Canonicatum Cathedralis Eccleſiæ, & per illum textum opinionem Io. Andr. eſſe veriorem dicit Cardin. in d. cap. Super inordinata, num. 10. verſ. Secundo caſu, & communiorem, & veram Anton. de Butr. in d. cap. Si eo tempore, num. 15. de reſcript. in 6. Item ſupradictam gloſſam Ioan. Andr. dicit eſſe tenendam Io. Calder. in eod. cap. Si eo tempore; & ſic ſeruatur ſecundum eum. Idem tenet ibi Paul. de Eleazar, quos refert, & ſequitur ibidem Gemin. col. vltima, verſ. Si quæritur de præbenda, & Canonia ſimul. vbi etiam pro hac parte allegat
54 Ioannem de Lignano. Pro eadem opinione allegatur, cap. Si annum, de iudic. lib. 6. quod decidit minorem quatuordecim annis non poſſe per ſeipſum agere in cauſis beneficialibus, ſed per Procuratorem; & ſic ſupponit minorem poſſe obtinere beneficium Eccleſiaſticum.

Ac demum pro hac parte adducitur textus, in d. c. Si eo tempore, de reſcr. in 6. qui cum indiſtinctè loquatur de beneficio, ad quod litteræ impetrantur ante ætatem legitimam, vtique videtur includere etiam Canonicatus Eccleſiæ Cathedra-
55 lis, cap. penult. de verbor. ſignific. Nec obſtat quod in Canonicis requiratur maturitas conſilij, arg. c. Statutum, de reſcr. in 6. Nam, & Paulus reſpondet, maturitas conſilij, & vox in Capitulo non eſt de ſubſtantia Canonicatus. Quod patet ex eo, quod ſi hæc eſſent de ſubſtantia Canonicali, minor decem & octo annis non poſſet eſſe Canonicus, cum non poſſit ad Subdiaconatus ordinem promoueri, vt in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. & ille, qui non eſt in Sacris, vocem in Capitulo non habeat, vt in Clem. Vt ij, eod. tit.

Verum Hoſt. in d. cap. Super inordinata, n. 9. verſ. Aliud ſæculare ſimplex, de præben. pluribus tuetur contrariam opinionem, concludens Canonicatum, & Præbendam in Cathedrali Eccleſia obtineri non poſſe ante decimumquartum annum; & hanc partem ſequitur ibidem Henric. Boich. verſ. Aut quæris pro ſimplicibus. Archid. in d. cap. Ex eo de elect. lib. 6. & Guillelm. de Monte Laud. in Clem. fin. de ætat. & qualit.

Et probatur optimè non cauillando litteram in eod. cap. Super inordinata, vbi pueri dicuntur inhabiles ad beneficia in Eccleſijs obtinenda; & ſic ad præbendas in Eccleſijs Cathedralibus. Pueri autem dicuntur à ſeptimo anno vſque ad decimum quartum, cap. Pueri, 22. q. 5. vt benè per Hoſt. Collectar. & Abb.

Ad hæc iura præſumunt Canonicos Cathedralium eſſe peritos, cum eis committi poſſint cauſæ à Sede Apoſtolica, vel eius Legato, vt in d. c. Statutum, de reſcr. in 6. & conſequenter ſupponũt eos eſſe maiores annis quatuordecim. Ad hoc cap. Cum vigeſimum, infra de offic. deleg. Rurſus Canonici ponuntur propter maturitatem conſilij, cap. Nouit, infra de his quæ fi. à Præl. Ergo pueri non ſunt ad hoc idonei, cum diſcretione careant, cap. Cum virum, infra de regular. & cap. Ex eo, in princ. de elect. lib. 6. cum concordan. de quibus ibi per gloſ. in ver. Diſcretione.

56 Nec obſtat, d. cap. Ex eo. Quoniam, vt reſpondet Archid. ille textus loquitur quando ex diſpenſatione Papæ fuit minori prouiſum, vel ſcriptum ex certa ſcientia pro minori quatuordecim annis. Nec dicatur cum Cardinali, & Gemin. locis citatis hoc eſſe diuinare. Quia reſpondeo, vt dixi, in d. cap. Super inordinata, num. 10. de præben.

Præterea ſi ego dico Canonicum illum fuiſſe promotum diſpenſatiuè, tu dicis me diuinare. Et ſi tu dicis eum fuiſſe promotum de iure communi; ego ſimiliter dico intellectum tuum eſſe diuinatiuum, cum hoc ex littera nullibi deprehendatur. Vnde gloſſa in figuratione caſus agnoſcens

hanc prouiſionis incertitudinem dicit: In eccleſia illa erat Canonicus impubes de iure communi, vel diſpenſatiuè: ergo in eo textu pro neutra opinione conſtitui poteſt efficax fundamentum, quia ſimpliciter ibi recitatur factum, nec aperitur quo iure impubes Canonicatum obtinuerit.

57 Rurſus non obſtat text. in d. cap. Si annum, de iudic. in 6. Quia ſecundum Archid. loquitur in eo, qui aliàs fuerit legitimè prouiſus, & ita ex diſpoſitione Papæ. Vel certè loquitur de alijs eccleſijs inferioribus à Cathedralibus. Vel denique non habet locum argumentum à contrario ſenſu, vbi iuris contrarietas reperitur, cap. Significaſti, infra de foro compet. ſecundum Guillelm. de Monte Laud. & Henric. Boich. locis citatis. Demum non obſtat textus, in d. cap. Si eo tempore, de reſcr. lib. 6. Quoniam ſecundum Archid. dicit impetrantem habuiſſe tempore datæ ſufficientem ætatem ad beneficium ſine cura, ſed non dicit quantam.

Et tenendo hanc opinionem, quæ de iure verior videtur, & quam etiã ſeruat Curia, vt de ſuo tempore teſtantur, in d. c. Superinordinata. Card. n. 7.
58 & Abb. num. 12. eam limitabis, Primò, vt non procedat ſi conſuetudo eccleſiæ habeat vt maior ſeptennio obtinere poſſit Canonicatum cum præbenda propter certum miniſterium illi annexum, puta deferendi candelabra, vel quid ſimile: tunc enim impubes vtique poterit eſſe Canonicus, ſed eius vox erit in ſuſpenſo vſque ad ætatem legitimam. Et in hoc caſu poteſt intelligi textus, in d. cap. Ex eo, de elect. in 6. & in d. cap. Si annum, de iudic. eod. lib. ſecundum Hoſt. in d. cap. Super inordinata, quem refert, & ſequitur Gemin. in d. cap. Si eo tempore, col. vltima circa princ. verſ. Si quæritur de præbenda, & Canonia ſimul. Sed de hac limitatione non immeritò dubitari poteſt propter decretum Concilij Tridentini, in c. 6. in princ. ſeſſ. 23. & cap. 12. §. In omnibus verò, ſeſſ. 24. vt patebit ex dicendis, infra num. 88.

59 Deinde eamdem opinionem limitabis vt locum non habeat in Canonicatibus, & Præbendis habentibus Ordinem ſacrum annexum ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, aut alio modo, quia tunc oportet prouiſum eſſe in tali ætate conſtitutum, qualem requirit ordo Canonicatui annexus, vt probatur in c. Ei cui prouideri, de præben. lib. 6. & notat glo. in d. c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, verſ. Et hæc vera intelligo, de reſcr. eod. lib. quam ibi ſequuntur Gemin. col. 3. in fine, verſ. Aut non ſunt dignitates, ſed beneficia inferiora. Franc. num. 10. & alij communiter. Idem tenet gloſ. in c. Cum in illis, in ver. Prouideri, de præben. in 6. & Guliel. de Monte Laud. in Clem. fin. de ætat. & qualit. qui ad hoc allegat c. Significatum, infra de præben. Rebuff. in praxi benefic. tit. Requiſita ad collationem, num. 33. & in repet. c. Extirpandæ, §. Qui vero,
60 in 2. notab. de præben. Rota deciſ. 1. num. 3. de præb. in nou. aliàs prouiſio etiam facta ex cauſa permutationis nulla eſt. Put. deciſ. 331. & 338. lib. 1. Mohed. deciſ. 7. de conceſſ. præben. Tanis
61 deciſ. 58. & 59. Idque non ſolum vendicat ſibi locum in beneficijs habentibus annexum ordinem Presbyteratus, ſed etiam in habentibus annexum Diaconatum, vel Subdiaconatum. In omnibus enim requiritur ætas ad huiuſmodi ordinem requiſita, cùm nulla appareat ratio diuerſitatis. Et quamuis prædicta decretalis Ei cui, expreſſerit de ordine Sacerdotali; id tamen non fecit taxationis gratia, ſed per modum exempli, quod diſpoſitionem non reſtringit, l. Damni infecti, la ſeconda, ff. De damno infec. & ita poſt Archid. Calder. Ioan. de Lignano, Imol. & Gemin. concludit Philipp. Franc. in d. c. Ei cui, num. 14. & ibi etiam Prob. ad Monac. nu. 1. Lambert. de Iurepatr. 1. par. 2. lib. qu. 7. art. 27.
62 num. 8. qui alios refert, teſtaturque hoc tenere omnes Doctores in d. c. Ei cui, & Petr. de Greg. de benef. c. 37. num. 2. dicens in his ætatem ordinum requiri tempore datæ impetrationis, niſi ſit ad vacatura (intellige in genere) quia tunc ſufficit tempore vacationis beneficij, vt in d. c. Ei cui, & ibi Gemin. quem ſequitur Felin. in cap. Eam te, num. 18. de reſcr. Licet Ioan. Andr. in d. cap. Ei cui, diſtinxerit an beneficio ſit annexus ordo Presbyteratus, an verò inferiores ordines; vt in primo caſu requiratur ætas ordini Sacerdotali præſcripta tempore impetrationis; & ad hunc caſum reſtringit textum in d. c. Ei cui. In ſecundo autem caſu beneficium conferre poſſit etiam non habenti ætatem in ordine requiſitam; Et cum ſeq. Rom. conſ. 325. n. 1. & Dec. hic n. 21.

63 Sed tu aduerte, quia etſi Doctores tam antiqui, quàm moderni videantur crebriori calculo adhærere primæ opinioni; hodie tamen in beneficijs tam Presbyteralibus, quàm Diaconalibus, & Subdiaconalibus ſeruari debet diſpoſitio Concilij Tridentini in c. 4. ſeſſ. 22. Quod innouando Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. eique adijciendo decernit vt illi qui dignitates, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in Cathedrali, vel Collegiata ſeculari, vel regulari eccleſia obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet vt alij Miſſas, alij Euangelium, alij Epiſtolas dicant, ſeu cantent, &c. teneantur, iuſto impedimento ceſſante, infra annum ordines ſuſcipere requiſitos, &c. Nec alijs inpoſterum fiat prouiſio niſi ijs, qui iam ætatem, & cæteras habilitates integrè habere dignoſcantur; aliter irrita ſit prouiſio. Quo loco eſt animaduerſione dignum, quod dicta Clem. Vt ij, §. Illi verò, loquitur de beneficijs, quibus certi ordines ſunt annexi, nec exprimit quos. Et Concilium Tridentinum quaſi explicans decretum Viennenſis Concilij, loquitur de beneficijs, quibus annexa ſunt onera dicendi Miſſas, Euangelium, vel Epiſtolam, & ſic de beneficijs, quibus annexi ſunt ordines Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Ijs enim prædicta onera incumbunt, vt in cap. Perlectis, 25. diſt.

Rurſus in dicta Clem. Obtinentes beneficia huiuſmodi non obligantur ita clarè, & præciſè ad ordines ſuſcipiendos, ſed tantummodo quandiu non promouentur carent voce in Capitulo, eiſque ſubtrahitur pars dimidia diſtributionum. At verò Concilium Tridentinum apertè ſtatuit, vt teneantur infra annum ordines ſuſcipere requiſitos, & pœnas innouat. Vnde patet hodie ſublata Archid. & aliorum opinione, necnon diſtinctione Ioan. Andr. ad obtinenda beneficia, quibus de iure, priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto annexi ſunt ordines ſiue Presbyteratus, ſiue Diaconatus, vel Subdiaconatus, non exigi ætatem requiſitam ad ordinem tempore prouiſionis,

ſionis, ſed ſufficere vt prouiſus in tali ætate ſit conſtitutus, vt infra annum ad ordines requiſitos promoueri valeat. Quod tenet gloſſa communis in d. Clem. Vt ij, in ver. In eiſdem, concordat cap. 12. §. Neminem etiam deinceps, ſeſſ. 24. et
64 hanc ſententiam aliàs probauit Sac. Congregatio eiuſdem Concilij interpres: nam ſtante Concilio Tridentino in d. c. 4. ſeſſ. 22 in fine, vbi diſponitur vt non fiat prouiſio de beneficijs niſi ijs, qui habent ætatem ad ordinem, quem beneficium requirit. Item eodem Concilio ſeſſ. 24. cap. 12. vbi diſponitur neminem recipiendum, niſi eo ordine ſit initiatus, quem beneficium requirit, vel in tali ætate, vt infra tempus à iure, vel ab eodem Concilio ſtatutum initiari valeat: Stante etiam iuris communis diſpoſitione, quod ad beneficium, cui annexus eſt ordo, nemo aſſumatur, niſi ſit in ætate ſufficienti ad ordinem ſuſcipiendum, c. ſi cui, de præb. in 6. & c. 2. de inſtit. eod. lib. Dubitatum fuit an hodie vigore Concilij ſeſſ. 24. c. 12. poſſit ordinarius conferre præbendam Sacerdotalem exiſtenti in anno ſuæ ætatis 24. qui poteſt intra annum promoueri, vel potius requiratur ætas annorum 25. ſicut diſpoſitum eſt de iure communi: S. Congregatio cen-
65 ſuit poſſe. et ex his patet hodie admittendam non eſſe diſtinctionem quam facit Abb. infra in §. Inferiora, n. 10. ait enim: Quædam eſt annexio ordinis reſpectu aptitudinis; quædam verò eſt annexio reſpectu actus. Primo caſu requiritur vt quis habeat ætatem tempore promotionis, in qua quis poſſit promoueri ad ordinem requiſitum; nec eſt neceſſe, vt tunc habeat illum ordinem, ſed ſatis eſt vt ſit habilis ad illum accipiendum, & tenetur illum recipere quamcitius poteſt, temporibus tamen competentibus: & in hac annexione intelligit textum in d. §. Inferiora, & in c. Si pro Clericis, & in c. ſi cui, de præben. lib. 6. In ſecundo autem caſu quando eſt annexio reſpectu actus, requiritur neceſſariò vt tempore promotionis habeat illum ordinem beneficio annexum, Vt ſi dicat ſtatutum, Talis præbenda non conferatur niſi actualiter conſtituto in Sacerdotio. Qualiter autem cognoſcatur an ſit annexio reſpectu actus, vel aptitudinis, concludit recurrendum eſſe ad verba, nec aliter declarat annexionem reſpectu aptitudinis: & hanc diſtinctionem ſequitur hic Dec. in eodem, §. Inferiora, num. 21.

Sed primum membrum huius diſtinctionis hodie non eſt verum, quia ſi ordines ſint annexi beneficio reſpectu aptitudinis, non eſt neceſſe vt quis tempore promotionis habeat ætatem, quam ordo annexus requirit, ſed ſatis eſt vt ſit in tali ætate, vt ad illum ordinem promoueri poſſit infra annum iuxta decretum Concilij Viennenſis in dicta Clem. Vt ij, & Tridentini in d. c. 4. ſeſſ. 22. & c. 12. §. Neminem etiam deinceps,
66 ſeſſ. 24. vt abundè oſtenſum eſt ſupra. Aptiùs igitur diſtingue ſecundum gloſ. Ioan. Andr. in dicta Clem. Vt ij, in ver. Annexi. Aut ordines de iure communi, primæua inſtitutione, antiqua conſuetudine, vel ſtatuto ſunt præbendis annexi ſimpliciter, & abſolutè; & tunc non eſt neceſſaria ætas ad ordinem requiſita tempore promotionis, ſed ſatis eſt vt prouiſus in ea ſit ætate, vt in proximis temporibus, ſeu infra annum promoueri valeat, Quod procedit ſecundum gloſſ. ſiue annexi ſint certis præbendis, ſiue incertis, quæ tamen poſtea certificatæ ſunt; putà quia tertia vacans eſt Sacerdotalis, vt ſcripſit idem
67 Ioan. Andr. in c. Propoſuit, in princ. infra de conceſſ. præben. Aut ordines ſunt præbendis annexi non ſimpliciter, ſed cum expreſſione vt præbendæ conferri non poſſint niſi actu Sacerdoti Diacono, vel Subdiacono, ſeu conſtituto in tali ordine: & tunc, vt inquit gloſſa, non eſt dare vt habeat iſtud beneficium non habens ordinem annexum: & verum eſt ſecundum membrum diſtinctionis Abbatis, de qua ſupra num. 65. et eſt ratio, quia qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, l. Si Titius, vbi Bart. ff. De teſtam. milit. l. In delictis, §. In extraneis, ff. De noxal. & notat Dec. infra in §. Inferiora, num. 21. ſubdens ſecundum hanc concluſionem conſuluiſſe Andream Siculum in conſ. 33. in 2. dub. lib. 2. Et eamdem ſæpius probauit Rota, & Sac. Congregatio Concilij in beneficijs, ſeu Capellanijs ea lege fundatis, vt conferri debeant Sacerdoti, ſeu conſtituto in ordine Sacerdotali, vt ſcripſi plenè in c. primo, infr. de ætate, & qualitate. Sed niſi ita expreſsè ſit cautum, teneas indiſtinctè ſatis eſſe vt prouiſus ſit in tali ætate, vt infra annum promoueri poſſit ad ordinem beneficio annexum.

68 Hinc infertur vt cum hodie decreto Concilij Tridentini in c. 12. §. In omnibus verò, ſeſſ. 24. ſtatutum fuerit vt in omnibus eccleſijs Cathedralibus omnes Canonicatus, & Portiones habeant annexum ordinem Presbyteri, Diaconatus, vel Subdiaconatus; ad obtinendam præbendam Subdiaconalē in Cathedrali eccleſia ſatis erit vt quis ſit conſtitutus in vigeſimo primo anno, ad Diaconalem in vigeſimo ſecundo, & ad Presbyteralem in vigeſimo quarto inchoatis. Quoniam in tali ætate conſtitutus poterit infra annum fieri Subdiaconus in vigeſimo ſecundo, Diaconus in vigeſimo tertio, & Presbyter in vigeſimo quinto ſimiliter inchoatis. Quemadmodum hodie requiritur ex cap. 12. ſeſſ. 23. eiuſdem Concilij; & latius dicam infra in 11. principali quæſtione; Quidquid contrà incautè ſcripſerint Hoieda de benefic. incompatib. c. 29. num. 16. Maiol. de Irregul. cap. 30. num. 12. Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib. 4. quæſt. 9. num. 11. & Nicol. Garzias alios referens de benefic. part. 7. cap. 4. num. 21.

69 Nec refert quod Sac. Congregatio aliàs conſulta an conſtitutus in vigeſimo anno poſſit obtinere Canonicatum in Cathedrali habentem ordinem Subdiaconatus annexum, cùm intra annum poſſit ſuſcipere dictum ordinem, declarauit poſſe. etenim hæc declaratio intelligenda eſt de conſtitutis in anno vigeſimo completo; alioquin infra annum non potuiſſet ordinari Subdiaconus, quia nondum attigiſſet annum ætatis vigeſimum ſecundum, prout requiritur decreto d. cap. 12.

70 Vnum tamen aduerte, quod Concilium in d. §. In omnibus verò, non ſtatuit ſimpliciter, & abſolutè vt omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexos Ordines ſacros, ſed addit vt Epiſcopus cum conſilio Capituli deſignet, ac diſtribuat prout viderit expedire, quibus quiſque ordo ex ſacris annexus in poſterum eſſe debeat; ita tamen vt dimidia ſaltem pars Presbyteri ſint,

cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. Vbi verò conſuetudo laudabilior habet vt plures, vel om-
71 nes ſint Presbyteri, omninò obſeruetur. Quamobrem ſi ordinum diſtributio nondum facta fuerit, aut conſuetudo non habeat vt præbendæ omnes ſint Presbyterales, ſeruandum erit ius vetus quoad ætatem requiſitam ad obtinendos Canonicatus, & præbendas, portioneſque in Cathedrali Eccleſia. Quidquid contra ſcripſerint Hoieda de benefic. incompatib. par. 1. cap. 24. ſub num. 16. verſ. Si autem in Eccleſia, Leſſ. de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 34. dub. 20. num. 106. Garz. de benefic. par. 7. cap. 4. num. 28. & ſeqq. & Lotter. de re beneficiar. lib. 2. quæſt. 47. n. 82. & ſeqq. Atque ita diſceptatio ſuperiùs habita in hac quarta principali quæſtione non eſt inutilis.

Nec refert quod Concilium, vt inquit Leſſ. & alij ſupracitati, ſua authoritate omnibus Canonicatibus, & portionibus annectat Ordinem ſacrum in genere. Etenim obſeruandum eſt S. Synodum non facere huiuſmodi annexionem præcisè, ſed alternatiuè ſtatuendo vt annexum habeant ordinē Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Et huius alternatiuæ electionem, & declarationem committit Epiſcopo ibi, Epiſcopus autem cum conſilio Capituli deſignet. Vnde priuſquam Epiſcopus huiuſmodi deſignationem, & annexionem faciat, non poteſt dici Concilium præcisè ſtatuiſſe, vt nulla præbenda annexum habeat ordinem Subdiaconatus, quoniam qui plura facit alternatiuè, non dicitur præcisè, ſeu determinatè alterum facere. §. Huic autem inſtit. de action. Dec. in cap. Inter cæteras, in 3. notab. & ibi dixi, num. 4. ſuprà, de reſcript. & eſt text. optim. in cap. Is qui de elect. lib. 6. & vbi voluntas, & electio deſideratur, ante voluntatem, & electionem nihil perficitur, vt l. Mater. C. de rei vendicat. & fuit dictum Bald. conſ. 299. Dicunt Petrus, & Cynus, num. 5. verſ. Nam vbi voluntas, lib. 1. & conſequenter ante huiuſmodi declarationem, & ſpecialem annexionem prouiſus de aliquo Canonicatu vel portione arctari non poteſt ad ordinem Subdiaconatus: neque enim in alternatiuis ante factam electionem, & declarationem oritur obligatio, vt eſt text. in l. Eum qui certarum. §. 1. ff. De verbor. obligat. & notat Bart. conſ. 70. Reuerendiſſime, num. 4. verſ. Ad vnum tamen aduerte, lib. 1. & Bald. d. conſ. 299. nu. 5. verſ. Imò videtur quod cùm Eccleſia habeat electionem. Quod inde etiam apparet manifeſtè; nam ſi in Eccleſia, vbi non eſt facta ordinum diſtributio, vacarent eodem tempore omnes præbendæ, vel vltra dimidiam illarum partem, ſecundum ratiocinationem Doctorum omnes conferri deberent Subdiaconis. Hoc autem patenter eſſet contra Concilium, quod iubet indeterminatè vt ſaltem dimidia pars Presbyteri ſint, cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. Dicendum eſt igitur ante ſpecialem annexionem Epiſcopi ad obtinendos Canonicatus, vel portiones in Cathedrali Eccleſia non exigi ætatem ad vllum ſacrum Ordinem requiſitam, ſed ſufficere habilitatem præſcriptam à iure communi. Et hanc ſententiam iampridem probauit ſacra Congregatio Cardinalium eiuſdem Concilij interpretum. Nam Ferdinandus ætatis annor. 18. obtinuit Canonicatum in Cathedrali Oueten. quo cùm Epiſcopus vellet eum priuare, quia non erat in tali ætate, vt infra tempus à iure ſtatutum ſaltem ad Subdiaconatum promoueri poſſet: adijt ſacram Congregationem Concilij dicens ſufficere vt ſit in ætate habili de iure communi ad obtinendum Canonicatum, nempè 14. completis, vt per DD. in cap. Super inordinata, de præben. Nam Concilium in hoc caſu non poteſt habere locum, cum in dicta Eccleſia adhuc non ſit facta ordinum diſtributio; Sacra Congregatio cenſuit non poſſe priuari, etſi non ſit in ea ætate, qua ad Subdiaconatum promoueri poſſit, ſi Epiſcopus nondum diſtribuit quibus quiſque ordo ex ſacris annexus eſſe debeat, prout Concilium mandat. Itaque monendum eum ne id facere differat amplius.

Neque verò vlla habenda eſt ratio contrariarum reſolutionum, quas recenſet Garzias loco citato. : nam illarum falſitas inde euidenter cognoſcitur, quod reſolutiones illæ ſupponunt ad obtinendum Canonicatum Subdiaconalem requiri annum vigeſimum ſecundum inchoatum, quod eſt apertè falſum, quia cum ex Concilio, in cap. 4. ſeſſ. 22. & in d. cap. 12. §. Neminem etiam, ſeſſ. 24. ad obtinendum Canonicatum, cui ſacer ordo ſit annexus, ſufficiat quem in tali ætate conſtitutum eſſe, vt infra annum ad illum ordinem promoueri poſſit, hinc patet manifeſtè ad obtinendam præbendam Subdiaconalem ſatis eſſe attingere annum vigeſimum primum; quia ſic infra annum poterit prouiſus ad Subdiaconatum promoueri; & ſic in vigeſimo ſecundo inchoato, vt Conciliū requirit, c. 12. ſeſſ. 24. & patet ex dictis ſupr. n. 68. Card. Seraph. 1138. falsò enim ſupponit ad obtinendum Canonicatum requiri ætatem 22. annorum ex Concil. Trid. cap. 12. ſeſſ. 24. quia hanc ætatem Concilium ibi in verſ. Ad cæteras, requirit tantummodo in dignitatibus non curatis, ſed non in Canonicatibus, vt patet paulo infra in verſ. Neminem. Vnde hac in parte deciſio illa ſuſtineri non poteſt; licet in reſolutione ſit conformis Concilio, quia in ſuo caſu deerant prouiſo vndecim menſes ad complendum annum ætatis 20. & ideo non poterat infra annum ad Subdiaconatum promoueri, etiam computatis octo menſibus, ſuper quibus Papa diſpenſauit. Meritò fuit concluſum diſpenſationem non ſuffragari. Præterea deciſio non aperit an in caſu illo fuiſſet facta ab Epiſcopo ordinum diſtributio, ſed tantum dicit in litteris diſpenſationis fuiſſe iniunctum onus prouiſo, vt infra annum ſe promoueri faceret ad ordinem Subdiaconatus. Vnde credendum eſt præbendam illam fuiſſe Subdiaconalem; alioquin Pontifex non arctaſſet prouiſum ad ſacrum Ordinem ſuſcipiendum, vt ex dictis conſtat. Et eodem modo reſpondetur ad deciſionem.

72 Limitabis tertiò opinionem ſupra firmatam, vt non procedat ſi in fundatione Canonicatus expreſsè cautum fuerit vt conferri poſſit ante ætatem à iure communi, aut etiam à Concilio Tridentino requiſitam: lex enim fundationis omnino ſeruanda eſt ſecundum ea, quæ notantur per gloſ. communiter approbatam, in cap. Cum dilectus, in ver. Conſtitutum. verſ. Satis tamen credo, ſupra de conſuet. & cenſuit ſacra Congregatio, quam ſequuta fuit Rota deciſ. 194. n. 1. par. 2. recent.

Ideo-

73 Ideoque cum quidam laicus intenderet in Ca-
thedrali Nepeſina erigere Canonicatum cum præ-
benda ſufficientis reditus cum reſeruatione iuriſ-
patronatus pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, ſed vellet
prima vice præſentare clericum minorem annis
viginti, ac maiorem quatuordecim, ideſt in de-
cimo ſexto anno conſtitutum, & Epiſcopus quæ-
ſiuiſſet an in erectione poſſet, aut deberet eiuſmo-
di conditionem admittere, ſacra Congregatio
cenſuit poſſe Epiſcopum in erectione Canonica-
tus eiuſmodi conditionem admittere vt hac pri-
ma vice inſtituatur clericus, aliàs tamen idoneus;
licet decimum ſextum ætatis annum non exege-
74 rit. Forte in Eccleſia illa ex conſuetudine, vel
aliàs præbendæ omnes erant Presbyterales, alio-
quin ad obtinendam præbendam nouiter ere-
ctam, cui nondum ab Epiſcopo Sacerdos anne-
xus eſſet, ſufficeret ætas annorum quatuordecim
à iure communi præſcripta, vt latè oſtenſum eſt
ſupra in hac quarta principali quæſtione, nec eſ-
ſet opus hanc conditionem apponere in limine
fundationis. Vel certè ſacra Congregatio ſatis
duxit eo caſu reſpondere ad propoſitam facti ſpe-
ciem.
75 Limitabis quartò, vt non procedat in Canoni-
co Pœnitentiario, qui non ſolum debet eſſe Ma-
giſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia,
vel iure Canonico, ſed etiã annorum quadragin-
ta, ſeu aliàs qui aptior pro loci qualitate repe-
riatur, vt cauetur decreto Concilij Tridentini,
76 cap.8. §. In omnibus etiam, ſeſſ.24. & annus qua-
drageſimus debet eſſe completus, cum littera re-
quirat in plurali vt ſit quadraginta annorum, vt
notat gl. in Clem. fin. in ver. In decimo octauo,
de ætat. & qualit. Abb. hic num. 6. Felin. in cap.
Cum vigeſimum, num. 1. de offic. deleg. Corn.
conſ.213. num.7. vol. 1. Rota deciſ. 26. de reſcr.
in nouis, Bellam. deciſ. 726. & in Pœnitentiario
tradit in ſpecie Nicol. Garz. de benefic. par. 7.
cap. 4. num. 32. licet Azor. inſtit. moral. 2. par.
lib. 6. cap. 5. quæſt. 6. in fine dixerit, & non benè,
ſufficere annum quadrageſimum inchoatum. De-
77 fectus tamen ætatis annorum quadraginta à Con-
cilio requiſitæ non obſtare dixit Sacra Congrega-
tio, vbi aliàs aptior pro loci qualitate non repe-
ritur.
78 Quintò, principaliter QVÆRO, quæ ſit ætas
legitima ad obtinendos Canonicatus, & Præben-
das in Collegiata Eccleſia.
79 Iure cõmuni inſpecto Doctores vnanimiter exi-
ſtimarunt ad Canoniã cum præbenda in Eccleſia
Collegiata ætatem legitimam eſſe ſeptennium cõ-
pletum. Et huius ſententiæ fuerunt Io. Andr. & alij
citati in præcedenti quæſtione n.52. qui dixerunt
ſeptennium ſufficere ad Canonicatus, & præben-
das etiam in Cathedrali Eccleſia, & de Canonia
inferiorum Eccleſiarum expreſsè loquitur Abb.
in c. Præterea, num. 6. verſ. In Canonijs autem,
de ætat. & qualit. Nec diſſentiunt Hoſt. Collectar.
& reliqui ſuperius relati, num. 55. requirentes
ætatem annorum quatuordecim, quoniam lo-
quuntur in Canonicatibus, & præbendis exigen-
tibus maturitatem conſilij; & ſic Cathedralium
Eccleſiarum, vt in cap. Quanto, infra, de his quæ
80 ſi. à Præl. facit text. in cap. Statutum, de reſcr.
in 6. vbi patet cauſas ab Apoſtolica Sede delegari
Canonicis Cathedralium, non autem Collegiata-
rum Eccleſiarum, vt ibi not. gl. in ver. Cathedraliũ.
Item facit textus in c. Requiſiſti, verſ. Quoniam
non eſt tanta communio, infra de teſtam.
81 Sed numquid iuris communis diſpoſitio hac in
parte fuerit immutata ex decretis Concilij Tri-
dentini? Non videtur: nam propoſito dubio in
ſacra Congregatione, qua ætate conſtituti eſſe
debeant ex Concilio, cui Canonicatus acquirere
volunt in Collegiatis Eccleſijs: Reſponſum eſt
Concilium de hoc nihil diſpoſuiſſe, & reliquiſſe
in terminis, in quibus erat ante Concilium, nec
expedire nunc aliquid noui iuris ſtatuere.
82 Cæterum aduertere oportet hanc declarationẽ
eſſe intelligendam in terminis, cap. 12. §. In om-
nibus, ſeſſ. 24. quod loquitur tantummodo de
Canonicatibus, & portionibus in Cathedralibus
Eccleſijs, & ex ſententia ſacræ Congregationis
locũ non habet in Canonicatibus, & portionibus
Collegiatarum Eccleſiarum; ſicut nec extenditur
ad dignitates & dimidias portiones. Vel certè ea-
dem declaratio intelligi poteſt in ſpecie, quia nul-
libi Concilium ſpecialiter diſpoſuit qua ætate eſſe
debeant qui obtinere voluit Canonicatus, vel
83 portiones in Eccleſijs Collegiatis. At ſecus eſt in
genere, quia decreto cap. 6. ſeſſ. 23. generaliter
ſtatutum eſt, vt nullus beneficium Eccleſiaſticum
obtinere poſſit, ante decimum quartum annum,
hoc enim decretum cum indefinitè loquatur de
beneficio, proculdubio includit etiam Canoni-
catus, & præbendas in Collegiata Eccleſia, cap. 1.
Ne Sede vacan. lib. 6. & cap. penult. infra, de
verb. ſignific. vbi eſt caſus.
84 Vnde orta dubitatione an prouiſo in decimo
tertio ſuæ ætatis anno de Canonicatu in Cathe-
drali Eccleſia, vbi vigore ſtatuti Eccleſiæ prouiſi
ante realem poſſeſſionem, & fructuum perceptio-
nem tenentur expectare per biennium obſtet de-
cretum cap. 6. ſeſſ. 23. Sacra Congregatio cen-
ſuit obſtare. Quamobrem ex eo decreto ad obti-
nendum Canonicatum in Collegiata requiritur
ætas 14. annorum, & ſufficit annum decimum
quartum eſſe inchoatum, vt patebit in quæſtio-
ne ſequenti, & tenent Mandoſ. conſ. 20. & alij
85 apud Garziam de benef. par. 7. cap. 4. num. 39.
Vel denique prædicta declaratio intelligi poteſt
propriè, quia ex regula Cancellariæ iam require-
batur ætas quatuordecim annorum ad Canoni-
catus in Collegiata. Vnde Concilium, in d. cap. 6.
quoad eiuſmodi Canonicatus nil noui ſtatuit.
Idque ſatis dilucidè aliàs declarauit eadem Sacra
Congregatio. Nam cum fuerit quæſitum, ſi non
conſtat de qualitate Canonicatuum appoſita in
fundatione, ſeu erectione, quæ ætas requiratur
ſiue in Cathedralibus, in alijs Collegiatis inſi-
gnibus, & non inſignibus: Sacra Congregatio
reſpondit [quoad Cathedrales clarè decretum
eſſe à Concilio, cap. 12. ſeſſ. 24. Quoad Colle-
giatas autem cenſuit Concilium nihil ſtatuiſ-
ſe circa ætatem Canonicorum Collegiatarum,
neque eos ad ſacros Ordines cogere voluiſſe, qua-
tenus aliàs non tenerentur. Quod & videtur col-
ligi, ex cap. 12. ſeſſ. 24. vbi ſtatuitur de Cathe-
dralibus tantum, & ex cap. 4. ſeſſ. 22. vbi de Col-
legiatis agitur, & de Canonicis, qui non ſunt
in ſacris, & eos tantum voce priuat, & quando
cogit ad ſacros, præſupponit conſtare alio modo
ordinem ſacrum annexum eſſe illi Canonicatui,
ſicq; in ſumma quod ad Collegiatas attinet, Con-
cilium reliquiſſe eas circa ætatem Canonicorum
in

in illis terminis, in quibus erant ante Concilium, nempe vt ſufficiat ætas quatuordecim annorum. Nam licet olim maior ſeptem annis poſſet Canonicatum obtinere, tamen regula Cancellariæ decimum quartum requirit, qui terminus eſt etiam generaliter à Concilio ſeſſ. 23. cap. 6. præfixus ad obtinenda beneficia ſimplicia] Hactenus verba deciſionis ſacræ Congregationis.

86 Porrò eadem ætas, & habilitas, quæ requiritur, & ſufficit ad titulum beneficij, requiritur, & ſufficit ad Coadiutoriam à Pontifice conceſſam. Caputaq. deciſ. 127. part. 1. Gonzalez ſupra regula. 8. Cancellar. in gloſſ. 5. §. 9. num. 6. & 90. & Garzias de benefic. par. 7. cap. 4. num. 90.

87 Sextò principaliter QVÆRO, Quæ ætas requiratur ad obtinendas Capellas, & alia beneficia ſimplicia? Doctores non conueniunt: nam gl. in cap. 2. in ver. Eccleſias, infra de ætat. & qualit. dixit maiorem ſeptennio poſſe obtinere beneficia ſimplicia, quia in tali ætate poteſt ad minores ordines promoueri, cap. In ſingulis, 77. diſt. & ratione ordinis debet habere titulum, c. 1. 70. diſt. Idem voluit gl. in cap. Si eo tempore, in ver. Ætatem, & ibi etiam Franc. num. 1. de reſcr. in 6. & Henric. Boich. in cap. Super inordinata, poſt med. verſ. Aut quæris de Capellis, de præben. poſt Guliel. de Monte Laud. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Sed Abbas in prædicta decretali Super inordinata, num. 12. poſt Calder. diſtinguit ſic; Aut beneficium ſonat in nomen Rectoriæ, eo quod ſit Eccleſia, vel Capella per ſe ſtans, & habens clericum ad ſuum regimen: & tunc pueri non ſunt idonei, quia indecorum eſt vt regant Eccleſias qui non nouerunt gubernare ſeipſos, vt dicitur in cap. Indecorum, infra de ætat. & qualit. Idem voluit Guliel. de Benedict. in repet. cap. Raynutius, de teſtam. verſ. Adiectæ impuberi, num. 60. & Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 1. art. 26. quæſt. 7. num. 5. Aut ſunt beneficia in Eccleſia; & tunc ſi maturitatem conſilij non requirant, vt ſunt Capellæ, ſufficit ſeptimum annum attigiſſe.

88 Verùm has differentias ſuſtulit Concilium Tridentinum in c. 6. ſeſſ. 23. vbi decernitur vt nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Atque ita hodie pueri ſunt inhabiles ad quodcumque beneficium eccleſiaſticum, ſiue illud ſonet in nomen Rectoriæ, ſiue ſit beneficium in eccleſia; & ſufficit annus decimus quartus inchoatus, vt ex ſententia Sac. Congregationis dixi in d. cap. Super inordinata, num. 15. vbi etiam nu. 16. dixi decretum d. c. 6. contrariam legem fundationis non ſuſtuliſſe.

89 Septimò principaliter QVÆRO, Quæ ætas requiratur ad penſiones?

90 Doctores in cap. Super inordinata, infra de præben. formant hanc quæſtionem de præbenda ſine Canonia, quæ nihil aliud eſt quàm penſio, ſeu ſtipendium temporale: & communiter ſic diſtinguunt. Aut penſio aſſignatur pro ſimplici ſuſtentatione: & quilibet eſt idoneus ſi eſt pauper, cap. In ſingulis, 86. diſt. c. Quia tua, 12. q. 1. Gemin. in c. Si eo tempore, col. 4. circa princ. verſ. Quædam quæ dantur tantum pro vitæ ſuſtentatione, de reſcr. in 6. poſt Hoſtien. in d. c. Super inordinata, num. 9. verſ. Aliud vitæ ſuſtentationis. Aut

91 aſſignatur pro certo officio exercendo: & tunc ſubdiſtinguunt: Nam aut officium illud requirit maturitatem conſilij, vt cum aſſignatur ſtipendium pro defenſione Eccleſiæ, vt in cap. Veniens, de iureiur. vel vt legat Theologiam, vt c. penult. de magiſtr. & ad hanc pueri non ſunt idonei, quia non ſunt apti ad hæc munera obeunda, vt per Hoſt. vbi ſupra, verſ. Aliud requirit patrocinij defenſionem: & Gemin. loco ci-

92 tato. Aut non requirit maturitatem conſilij, ſed penſio aſſignatur pro ſeruitio in eccleſia impendendo: & ad hanc puer eſt habilis, dum tamen infantiam exceſſerit, c. Vel non eſt compoſ. de tempor. ordinat. c. In ſingulis, 77. diſt. nam & laicus ad eamdem eſt idoneus, vt notat gloſſ. in d. c. Cum M. in ver. receperunt. Hoſt. in d. cap. Super inordinata, num. 9. verſ. Aliud obſequij aſſiduitatem, Gemin. vbi ſupra, verſ. Et tunc ſi quæritur de præbenda, ſiue Canonia. Doctores

93 in c. 2. de inſtit. Aut ex cauſa remunerationis; & ad hãc puer tam ex perſona patris, qui ſeruitium impendit, quàm ex perſona ſua, ſi ſit maior infante idoneus eſt, cum mereri, & demereri poſſit, c. 1. de delict. puer. ſecundum Hoſt. loc. citat. qui à n. 9. vſque in finem plures penſionum ſpecies diſtinguit, & cum totidem ferè verbis ſequuntur ibi Ioan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Abb.

94 Verùm hodie penſiones ſuper fructibus beneficiorum eccleſiaſticorum non reſeruantur niſi prima tonſura initiatis, tum ſtylo Curiæ notiſſimo, de quo teſtantur Redoan. de Simon. part. 2. c. 14. num. 13. & de Spolijs eccleſiaſt. §. Ex his, à n. 6. Nauarr. conſ. 63. de Simon. num. 5. & Rota deciſ. 139. lib. 3. par. 3. diuerſ. tum ex Conſtitutione Pij V. reuocatoria priuilegior. circa penſiones transferendas, & obtinendas per laicos, bigamos, Clericos coniugatos, &c. quæ incipit, Sacroſan-

95 ctum, in Bullar. tom. 2. pag. 269. & apertius ex Conſtitutione Sixti V. incip. Cum Sacroſanctam, eod. tom. 2. pag. 653. qua ſtatuitur vt Clerici penſiones obtinentes vltra ſexaginta ducatos auri de Camera, tonſuram, & habitum Clericalem, veſtes ſcilicet talares iugiter deferant; alioquin huiuſmodi habitum non deferentes penſionibus ſint ipſo facto priuati, & penſiones extinctæ, &c. Nec de cætero penſiones reſeruentur niſi actu

96 Clericis in habitu Clericali, & tonſura incedentibus. Et eodem ſpectat alia eiuſdem Pij V. Conſtitutio incipien. Ex proximo, pag. 347. quæ Clericos penſionarios obligat ad dicendum offi-

97 cium paruum B. Mariæ Virginis: & ſic penſio hodie datur propter officium, ſicut beneficium, vt inquit Nauarr. de reſtit. lib. 2. c. 2. num. 200.

98 Quamobrem cùm penſio Clericatum prærequirat; quemadmodum ad Clericatum, ſeu ad clericalem tonſuram requiritur ſeptennium completum, c. In ſingulis, 77. diſt. c. Nullus, de tempór. ordinat. lib. 6. Ita & ad penſionem obtinendam, adeò vt minori ſeptennio reſeruari non poſſit ſine diſpenſatione Apoſtolica, aliàs reſeruatio nulla ſit, vt tenent Gigas de penſ. qu. 13. Ioan. de Selua, de benef. 3. par. q. 5. num. 27. Mandoſ. de ætat. Minor. q. 23. latè Guidobonus deciſ. 139. in manuſcriptis, & alij apud Garziam de benef. par. 1. c. 5. n. 127.

99 Et quamuis Rota in vna Catanien. Penſionis, 4. Maij

4. Maij 1583. coram Gipſio, & antea in vna Veneta Penſionis coram Robuſterio tenuerit infantem de iure communi eſſe capacem penſionis, vt referunt Mandoſ. & Garzia vbi ſupra; tamen hoc verum eſt iure communi inſpecto, ſecundum quod penſio eſt quid merè temporale, nihil habēs ſpiritualitati annexum, vt notat gloſ. in c. Cum M. in ver. Receperunt, ſupr. de conſtit. Franc. in c. Quamuis, il primo num. 2. de præb. in 6. Abb. in cap. Ad audientiam, il ſecundo num. 2. & ibi
100 etiam Felin. in princ. ſupra de reſcript. ſed hodie penſiones quæ beneficij loco aſſignantur, vt quis commodiùs ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis: ne ex ea nimium diſpendium patiatur, non ſunt quid merè temporale, ſed potius ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum; cum inſtar beneficij prærequirant Clericatum, vt prædiximus, & tenent Nauarr. dicto conſ. 63. & conſ. 59. 61. & 65. de Simon. & in Man. c. 23. n. 111. Mandoſ. in reg. 19. quæſt. 11. Hieronym. Gabriel. conſ. 191. num. 8. libr. 2. Redoan. de Spol. c. 14. §. Ex his, num. 6. Tolet. in Summa lib. 5. c. 9. & alij complures.

Sed & Rota tenet hodie penſionem non eſſe quid prophanum, vt dixit in vna Britorien. coram Gipſio 12. Decembris, 1589. Et referunt Flamin. Pariſ. de reſignat. benefic. lib 6. quæſt. 4. num. 54. & Garzia de benefic. par. 1. cap. 5. num. 19. Vnde etiam in prædllegatis deciſionibus Catanien. & Veneta dixit, conſuetudine, ſeu ſtylo Cancellariæ expreſſionem infantilis ætatis fortè eſſe neceſſariam.

101 Cæterùm etſi hęc ita ſe habeant, tamē penſiones quę ſimpliciter conſtituuntur ad tēpus ſuper fructibus beneficij, & alicui aſſignantur authoritate Superioris, verè, & propriè non ſunt beneficium Eccleſiaſticum, nec veniunt beneficij appellatione, textus eſt in c. Quamuis, & ibi notat Franc. num. 2. de præb. in 6. Abb. & Felin. locis citatis. Staphil. de litter. grat. in 9. forma expectatiu. num. 27. Selua de benefic. par. 1. q. 3. nu. 11. Caccialup. de penſion. q. 12. vltima, Gigas eod. tract. q. 28. & reſponſo 30. alias conſ. 139. Sarnen. in reg. de infirm. q. 16. & de annali q. 21. Duarenus de benef. lib. 2. cap... verſ. Annua huiuſmodi, Paleott. de nothis, & ſpurijs, cap. 58. nu. 4. & dixit Rota in vna Brixien. confidentiæ 5. Iunij 1581. coram Penia, quam ad litteram refert Garzia d. cap. 5. num. 51. & probaui latiſſimè, in c. Ad audientiam, il ſecundo à num. 74. vſque ad num. 121.

102 Atque hinc fit vt Concilium Tridentinum, cap. 6. ſeſſ. 23. dum ſtatuit vt nullus ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere, non habeat locum in penſionibus, vt declarauit ſacra Congregatio eiuſdē Concilij interpres. Nam falſa eſt contraria deciſio, quæ circumfertur, & refertur à Garzia d. cap. num. 129. vnde vſu receptum eſt vt paſſim reſeruentur penſiones clericis primæ tonſuræ in quacumque ætate ſint conſtituti, nulla præuia diſpenſatione Apoſtolica. Nec vnquam vidimus reſeruationes infringi ex hoc capite quod in litteris expreſſum non fuerit penſionarium eſſe minorem annis quatuordecim.

103 Sed obijcies, Sanctæ mem. Gregorius, XIII. die 18. Decembris, 1576. declarauit penſionarium cenſeri beneficiatum ad effectum gaudendi priuilegio fori Eccleſiaſtici. Et ſacra Congregatio Concilij conſulta an clericus primæ tonſuræ, qui in habitu incedit, habetque tamquam clericus penſionem, ſed non beneficium, nec Eccleſiæ iuſſu Epiſcopi deſeruit, gaudeat priuilegio fori; reſpondit gaudere ad inſtar obtinentis beneficium, vt ſcripſi plenius, in cap. Ad audientiam, il ſecundo à num. 121. ſupra de reſcript. Ergo quemadmodum decretum Concilij, in d. c. 6. ſeſſ. 23. in 2. parte vbi agit de priuilegio fori, appellatione beneficij eccleſiaſtici cōprehendit penſionem, ita videtur illam compræhendere in prima parte, vbi præſcribit ætatem annorum quatuordecim ad beneficium obtinendum, arg. cap. Maiores, in princ. ibi, Ne ad alios prima, & ad alios ſecunda clauſula referatur, infra de baptiſ.

104 At reſponderi poteſt in ſecunda parte illius decreti agi de materia fauorabili, & de priuilegio fori conſeruando in eo caſu, in quo de iure communi competebat clerico, licet Eccleſiæ non inſeruiret. In materia autem fauorabili, & in qua fit reditus ad ius commune, fieri debet lata interpretatio, vt notat gl. in cap. Cum dilectus, in ver. Iuri communi, & ibi Abb. num. 21. ſupra de conſuetud. quia promptum eſt iura iuribus concordare, l. Vnica. C. De inofficioſ. dotib. & cap. Cum expediat, infra eod. lib. 6. vnde non mirum ſi eo caſu appellatione beneficij veniat penſio: At verò in prima parte d. c. 6. corrigitur ius commune, ſecundum quod ad obtinendum beneficium ſimplex ſatis erat ſeptennium compleuiſſe, vt vidimus in præcedenti quæſtione. In materia autem correctoria, & reſtringibili diſpoſitio loquens de beneficio extendi non debet ad penſionem contra propriam verbi ſignificationem,
105 vt clarè probatur in d. cap. Quamuis, de præben. in 6. vbi ſi Pontifex mandat alicui prouideri de beneficio, non poteſt dari penſio, niſi expreſſe fiat mentio penſionis in litteris, & textus fundat ſe in ratione illa, quia litteræ ſuper beneficijs impetratæ cum ſint ambitioſæ, debent reſtringi.
106 Præſertim verò quia ex ſtylo Concilij, appellatione beneficij non venit penſio, vt patet in cap. 2, ſeſſ. 21. in cap. 18. ſeſſ. 23. & in cap. 15. ſeſſ. 25. Hactenus de beneficijs ſæcularibus.

107 Octauò principaliter QVÆRO. Quæ ſit ætas legitima ad obtinendas Dignitates regulares?

108 De iure communi Doctores ſic diſtinguunt; aut Dignitatibus cura animarum incumbit, aut non. Si incumbit; aut ſunt Dignitates Conuentuales habentes Collegium ſub ſe; & requirunt annum vigeſimum quintum inceptum. Quod procedit ſiue ſint Abbatiæ, ſiue Prioratus Conuentuales, Clem. Ne in agro. §. Cæterum, de ſtatu Monach. & tenet Gulielm. de Monte Laud. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Henric. Boich. in cap. Super inordinata, col. 1. verſ. Aut pro duplicibus obtinendis, de præben. & ibi etiam Abb. num. 7. verſ. Primo caſu, poſt Hoſtien. Io. Andr. & alios communiter, & idem Abb. hic n. 6. verſ. Extra gloſſam quæro. Gemin. in cap. Si eo tempore, col. 3. verſ. Concludo veritatem, de reſcr. in 6. Et quamuis vt Abb. ſubiungit locis citatis, & Dec. hic num. 50. & ante eos Oldrad. conſ. 14. Cum quæritur nu. 9. in Abbate, hoc non reperiatur expreſsè iure cautum, ſed communiter teneatur requiri annum vigeſimum quintum inchoatum, per regul. de qua infra in §. Inſe-

Inferiora, tamen ſatis poteſt dici cautum à fortiori, in d. §. Cæterum, vbi ſic ſtatuitur in Priori Conuentuali. Et quoad huiuſmodi Dignitates curam animarum habentes concordat Concilium Tridentinum. §. Nemo igitur, ſeſſ. 24. ſi intelligamus decretum illud loqui de Dignitatibus tam ſæcularibus, quàm regularibus, de quo mox dicetur.

109 Si verò ſunt Dignitates non Conuentuales, tametſi curam habeant animarum, ſufficit annus vigeſimus, dummodo ſit completus, & cura non per ipſum Priorem, ſed per alium exerceatur, tunc enim Prior non dicitur curatus, vt eſt caſus in dicta Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de ſtatu Monach. & notant Laudun. Henric. Gemin. & Abb. locis citatis. Secus ſi Prior ex conſuetudine curam exerceat per ſeipſum; quia tunc ex mente Canonum oportet vt attingat annum ætatis vigeſimum quintum, ſecundum Abb. in d. c. Super inordinata, nu. 9.

110 Sin autem his Dignitatibus cura animarum non immineat, tunc ſufficit annus vigeſimus quartus completus, vt per Gemin. in d. cap. Si eo tempore, col. 3. verſ. Aut nullo modo cura eſt annexa, & ita ſecundum eum videtur velle gl. in d. §. Cæterum.

111 Verumtamen hoc procedit iure communi inſpecto; ſed poſt Concilium Tridentinum aliud dicendum videtur, quia in d. c. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. ſtatuitur vt ad quaſcumque Dignitates, quibus animarum cura nulla ſubeſt, clerici non minores viginti duobus annis aſciſcantur, vt dictum eſt ſupra in 3. quæſtione principali. Et decretum illud cum ex ſententia ſacræ Congregationis loquatur de Dignitatibus tam in Cathedralibus, quàm in Collegiatis Eccleſijs, videtur intelligendum etiam de dignitatibus Collegiatarum Regularium; cum præſertim paulo infra, in §. Neminem etiam, circa ætatem recipiendorum ad Dignitates, Canonicatus, & portiones, referat ſe ad tempus à iure, & ab eadem S. Synodo ſtatutum, & ſic ad decretum cap. 4. ſeſſ. 22. quod loquitur de Collegiatis Eccleſijs etiam regularibus ibi, Collegiata ſæculari, vel regulari Eccleſia, prout etiam loquitur Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. ibidem à Concilio innouata.

Demum hanc ſententiam probauit Sacra Congregatio Concilij, dum reſpondit Præpoſituram præſertim commendari ſolitam eſſe dignitatem comprehenſam in d. c. 12. quia cum ſit regularis, eſt ſaltem habitu cum præeminentia, vt dixi ſupra in eadem tertia quæſtione principali num. 45.

Tene igitur hodie ad quaſcumque Dignitates non curatas, ſiue ſæculares ſint, ſiue regulares, requiri annum vigeſimum ſecundum completũ.

112 Quæ autem ætas requiratur ad commendas Monaſteriorum, ſeu Dignitatum regularium ſcripſi plenè in c. 1. infra de Capell. Monachor.

113 Nonò principaliter QVÆRO, In qua ætate eligi poſſit Abbatiſſa, vel Prioriſſa?

Ex veterum Canonum ſententia Abbatiſſa non erat eligenda niſi ſexagenaria, vt in c. Iuuenculas, 20. q. 1. facit text. in c. Quomodo, 31. q. 1. vbi refertur illud Apoſtoli ad Timoth. 5. *Vidua eligatur non minor ſexaginta annorum*. Sed de intellectu prædictorum Canonum vide quod ſcripſi in cap. Cum ſis, n. 30. 31. & 74. de conuerſ. coniugat.

Poſtea verò in cap. Indemnitatibus, de elect. lib. 6. ſtatutum eſt vt in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, vbi per Prioriſſam monaſterium gubernatur, de cætero non eligatur aliqua, niſi triginta annos compleuerit. Atque ita eo tempore inſpecto Epiſcopus, & Abbatiſſa reſpectu ætatis eodem iure cenſebantur.

114 Sed hodie ex decreto Concilij Tridentini c. 7. ſeſſ. 25. de regular. Abbatiſſa non minor eligenda eſt annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Ac ſi

115 his qualitatibus ibi non reperiatur, quæ ſaltem trigeſimum annum ætatis, & quintum profeſſionis exceſſerit. Vnde ex Sacræ Congregationis ſententia ſi in Monaſterio ſit Monialis annorum quadraginta, & quæ octo annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit, non licet Monialibus aliquam ex alio monaſterio etiam eiuſdem ordi-

116 nis eligere. Sin autem reperiatur in Monaſterio aliqua monialis quadragenaria cum qualitatibus requiſitis, non tenentur Moniales aliam ex alio eiuſdem ordinis Monaſterio eligere, ſed liberum illis eſt aliquam, de conſenſu tamen Epiſcopi, vel earum Superioris eligere ex proprio Monaſterio habentem qualitates requiſitas eo decreto.

117 Quod ſi nec talis in proprio Monaſterio, nec quadragenaria in alio eiuſdem ordinis reperiatur, poterunt aliquam ex alio Monaſterio eligere, quæ ad præſcriptum d. cap. Indemnitatibus, trigeſimum annum expleuerit, & expreſsè ſit

118 profeſſa: nulla tamen minoris ætatis eligi poterit, ſed poſtulanda erit à Sede Apoſtolica.

119 Porrò cum monaſterium eſſet recens erectum, nullumque aliud in tota prouincia eiuſdem ordinis reperiretur, & nulla extaret Monialis quæ eſſet prædita qualitatibus requiſitis decreto Concilij cap. 7. ſeſſ. 25. de regular. petitumque eſſet vt liceret eligere aliquam ex eis abſque dictis qualitatibus: Reſponſum eſt ex Monialibus in dicto Monaſterio exiſtentibus eam eſſe eligendam, quæ melior ſit, & magis idonea cæteris.

120 Ex his collige differentiam inter Abbatem, & Abbatiſſam: nam etſi in Abbate ſufficiat annus vigeſimus quintus, vt firmauimus in præcedenti quæſtione; tamen in Abbatiſſa requiritur prouectior ætas. Idque propter ſexus imbecillitatem, vt notat Abb. in d. c. Super inordinata, num. 9. & hic num. 6. verſ. Et nil mirum. Facit text. in c. Sanctimoniales, 20. q. 1. Vnde inferunt Abb. ibidem num. 7. & Dec. hic n. 50. vt diſpoſitum

121 in Abbatiſſa non habeat locum in Abbate. De quo eſt gloſſa notabilis in Clem. Attendentes, in ver. Cecidiſſe, de ſtatu Monachor. Idque confirmant, quia maſculinum concipit fœmininum,

122 ſed non è conuerſo, l. Si ita ſcriptum, de legat. 2. De quo tamen vide hic plenius per eundem Decium num. 51. poſt Butr. in c. fin. de conſuet. Anchar. conſ. 112. Superſtite Domina. Raphael. Fulgoſ. conſ. 38. In propoſita quæſtione, in princ. Paul. de Caſtro, conſ. 428. Inhærendo, n. 4. lib. 1. & Alex. conſ. 17. Circumſpectis, n. 9. verſ. Quartò quia, lib. 7.

123 Succeſſiuè QVÆRO, Vtrum annus quadrageſimus in Abbatiſſa debeat eſſe completus. Solutio patet ex textu, in l. 3. §. Minore. ff. De minor. vbi deciditur hæc verba, *minor quàm viginti quinque annis*, importare, vt annus ſupremus de-

debeat eſſe completus,& computatio fiat de mo-
mento in momentum: & hic notat Io. Andr. nu.
35. in 5. gloſſ. verſ. Circa ætatem minorum.
Ergo idem dicendum in terminis, c. 7. ſeſſ. 25. de
regular. quod loquitur per ſimilia verba, Non
minor annis quadraginta. Idipſum conſtat ex
cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. vbi Concilium
præſcribens ætatem ad Dignitates non curatas,
vtitur ſimilibus verbis ibi, Viginti duobus annis
non minores, & tamen ſacra Congregatio decla-
rauit decretum illud eſſe intelligendum de anno
vigeſimo ſecundo completo, vt dixi ſupra in 3.
quæſtione principali, num. 37. & ita in Abbatiſ-
ſa concludit Nic.Garz. de benefic. par. 7. cap. 4.
num. 71.
124 Eadem ætas annorum quadraginta requiri-
tur in Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis. In hoc
tamen eſt differentia, quod in Abbatiſſa requi-
runtur quadraginta anni completi, vt prædixi-
mus; in Inquiſitore autem ſat eſt annum qua-
drageſimum attigiſſe, vt eſt text. in Clem. No-
lentes, in princ. de hæret. vbi gl. in ver. Quadra-
geſimum, dicit eſſe mirandum quod maior ætas
125 requiratur in Inquiſitore, quàm in Epiſcopo, qui
tamen Inquiſitor eſt, concludit hoc eſſe de arbi-
trarijs, de quibus non cogimur reddere ratio-
nem. Sed Abb. hic num. 6. verſ. Inquiſitore, dicit
[in Epiſcopo minorem ætatem fuiſſe præfinitam,
fortè quia promouendi ad Epiſcopatum tranſ-
eunt cum magna inquiſitione: nam recipiuntur
teſtes, & diſcutitur promotio in Conſiſtorio Papę.
De quo dic vt ſcripſi plenè in cap. Niſi cum pri-
dem, infra, de renunc. Item quia promotus ad
tantam dignitatem præſumitur ex omni parte
idoneus. Sed officium inquiſitionis non com-
mittitur cum tanta indagatione; ideoque iura
voluerunt, vt eſſet maturus ætate.] Hæc Abbas,
ſed magis placet dictum gloſſæ.
126 Decimò principaliter QVÆRO, Quæ ſit ætas
legitima ad Monachatum.
127 Non incongruè interſeritur hæc quæſtio, quia
& Monachatus dicitur beneficium ſimplex ſecun-
dum Hoſt. in d. cap. Super inordinata, n. 9. verſ.
Aliud ſæculare ſimplex, vt monachalis fraterni-
tas, de præben. Et quamuis Abb. ibi num. 10.
dicat propriè non eſſe beneficium, ſed potius
quoddam votum ſolemnizatum per profeſſio-
nem, vt in c. Vnico, de voto, lib. 6. tamen poſtea
128 ſubdit Hoſtienſem fortè eò reſpexiſſe, quod per
Monachatum quis acquirit ius Collegij, & ha-
bet Monaſterium obligatum ad alimenta. Vnde
hoc reſpectu dici poteſt habere beneficium ſim-
plex inſtar illius, qui ingreditur Collegium ſæcu-
lare Clericorum, vbi bona ſunt communia.
Arg. cap. Quoniam, infra, de vita, & honeſt.
Cleric.
129 Ex diſpoſitione iuris communis quamuis pue-
ri recipi poſſint ad habitum regularem, cap. 2.
cap. Cum virum, & cap. Cum ſimus, infra, de
regular. Hoſt. loco proximè citato, & ſcripſi la-
tè in d. c. Cum virum, tamen ad Monachatum,
ſeu profeſſionem regularem requiruntur quatuor-
decim anni completi in maſculo, & duodecim
in fœmina, adeo vt ſi ante huiuſmodi ætatem
ingrediantur religionem, quantumcumque ſint
doli capaces, & prudentia ætatem præueniat,
nihilominus parentes, aut ipſis deficientibus tu-
tores poſſint illos inuitos à Monaſterio extrahe-

re, vt legitur, & notatur in §. 1. cum ſeqq. 20.
quæſt. 2. & in cap. Poſtulaſti, de regular. & ibi per
Hoſtien. in d. cap. Super inordinata, in fine. verſ.
Si autem quæritur de tertio. Dixi in d. cap. 2. &
in d. c. Cum virum.
Verum hodie ſublata diſtinctione ſexus, in
quacumque religione tam virorum, quàm mu-
lierum, profeſſio emiſſa ante annum deci-
mum ſextum expletum eſt ipſo iure nulla, nul-
lamque inducit obligationem ad alicuius regu-
læ, vel religionis, vel ordinis obſeruationem,
aut ad alios quoſcumque effectus, vt diſertis ver-
bis ſtatuitur à Concilio Tridentino, c. 15. ſeſſ. 25.
de regular. Sed an hoc procedat etiam in profeſ-
ſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali
habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, vide quæ
ſcripſi latiſſimè, in cap. 1. in primo requiſito, verſ.
Quo verò ad tacitam profeſſionem, à num. 7. in-
fra, de regular.
130 Vndecimò principaliter QVÆRO, quæ ſit ætas
legitima ad ordines ſuſcipiendos.
Quoad ordinem Epiſcopalem dic breuiter re-
quiri annum trigeſimum completum, vt hic in
princ. & notat Henric. Boich. in d. c. Super inor-
dinata, ad finem, verſ. Si quæris pro ordinibus,
de præben. Quæ tamen ætas requiritur de neceſ-
ſitate præcepti, non autem de neceſſitate ſacra-
menti; vnde conſecratus ante annum trigeſimum,
ordinem recipit, licet non ordinis executionem,
arg. c. Vel non eſt compos, & ibi dixi in 3. notab.
poſt gl. in ver. Ætate. Abb. Antiq. Hoſt. & alios
communiter, infra de tempor. ordinat. dummodo
tamen ſic ordinatus habeat vſum rationis, qui in
conſecratione epiſcopali requiritur ex neceſſitate
Sacramenti, licet ſecus ſit in ordinibus inferiori-
bus, vt dixi in d. c. Super inordinata, num. 37. & 38.
poſt D. Thom. in 4. ſenten. diſt. 25. quæſt. 2. art.
2. quæſ. 2. & Cardin. Turrecr. in cap. Subdiaco-
nus, num. 2. 77. diſt.
131 Quò verò ad inferiores ordines olim nullus
ad Subdiaconatum ante vigeſimum annum erat
promouendus, cap. De his 28. diſt. cap. In ſingu-
lis, cap. Quicumque, & cap. Subdiaconus, 77. diſt.
Ad Diaconatum verò non erat quis ordinandus
ante annum vigeſimum quintum, cap. Placuit,
d. cap. In ſingulis, & d. cap. quicumque 77. diſt.
Nec ad Presbyteratum ante annum trigeſimum,
cap. 1. & vlt. 78. diſt. & diſpenſatiuè ex cauſa ne-
ceſſitatis in vigeſimoquinto, cap. vlt. 78. diſt. no-
tat Hoſt. in d. cap. Vel non eſt compos, num. 3. &
reliqui poſt eum, infra de tempor. ordinat. Sed
poſtea aliam ætatem determinauit Concilium
Viennen. in Clem. Generalem, de ætat. & qualit.
videlicet vt quis promoueri poſſit ad Subdiaco-
natum in decimo octauo, ad Diaconatum in vi-
geſimo, & ad Presbyteratum in vigeſimoquinto
ætatis anno. Quæ determinatio fuit ſummè ne-
ceſſaria propter Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. vt
notat Ioan. Andr. in dicta Clem. Generalem.
in prima gloſſa, & fuſius in d. cap. Vel non eſt
compos, num. 9. vbi refert ſe de hoc pluries cla-
maſſe.
Verum hodie ex noua determinatione Conci-
lij Trident. in c. 12. ſeſſ. 23. nullus eſt promouen-
dus ad Subdiaconatum ante vigeſimum ſecun-
dum, ad Diaconatum ante vigeſimum tertium,
ad Presbyteratum ante vigeſimum quintum æta-
tis annum. Quo decreto quoad ordinem Sub-

diaconatus, & Diaconatus corriguntur antiqui
canones ſupracitati. Et quoad ætatem Presbyte-
ratus confirmatur prædicta Clem. & indiſtinctè,
cap. vlt. 78. diſt. & ſatis eſt annum eſſe inchoatum,
vt per gl. in dicta Clem. Generalem, in ver. In
decimo octauo, & Nauarr. in Man. cap. 25. n. 116.
& ſæpius cenſuit ſacra Congregatio Concilij.
132 Ad ordines autem minores, & primam tonſu-
ram oportet infantiam, & ſic ſeptennium exceſ-
ſiſſe, cap. In ſingulis, 77. diſt. cap. De his 28. diſt.
cap. Nullus, & ibi gloſſ. in ver. Infanti, de tempor.
ordinat. lib. 6. Sed an ſinguli minores ordines
ſtatim expleto ſeptênnio conferri poſſint, aut de-
beant, plenè examinaui in d. cap. Super inordi-
nata, à num. 19. vſque in fin. de præben.

133 Duodecimò, principaliter QVÆRO, A quo
tempore ætas ſit computanda, an ſcilicet conce-
ptionis, an natiuitatis, vel Baptiſmi.

134 Reſpondeo eſſe computandam à die natiuita-
tis, nam, vt diffinit Bald. conſ. 19. ſub num. 3, lib. 5.
ætas nihil aliud eſt quàm temporis menſura quæ-
dam à natiuitate vſque ad obitum decurrens.
Quapropter nec à tempore conceptionis eſt com-
putanda, vt contra gloſſatorem regul. Cancell. 17.
tradit Couarr. in 4. Decretal. 2. par. cap. 8. §. 2.
135 num. 3. & Molina de iuſt. & iure tom. 2. diſp 573.
circa princ. & tenet Bald. hic num 5. dicens æta-
tem non incipere in vtero matris, ſed in partu, vt
l. penult. C. De poſthum. hæred. inſtituen. nam
ille qui eſt in vtero, non dicitur homo, vt l. fin. ff.
De aſſignan. libert. l. vlt. §. 1. ff. De collat. bonor.
& l. Antiqui. ff. Si pars hæredit. petat. Et de Ba-
ptiſmo hoc iam declarauit ſacra Congregatio
Concilij. Quæſitum eſt enim, Prouiſus eſt aliquis
de Canonicatu in Cathedrali habente annexum
ordinem Presbyteratus, ad quem promoueri po-
teſt infra annum, ſi attendatur dies natiuitatis;
ſin autem dies Baptiſmi, minimè; A quo tempore
facienda eſt computatio? ſacra Congregatio cen-
ſuit tempus computari à die natiuitatis, non
136 autem Baptiſmi. An autem in ſupraſcriptis caſi-
bus, in quibus firmatum eſt requiri annum com-
pletum, ſufficiat vltimam diem attigiſſe; an verò
tempus currat de momento ad momentum? com-
muniter recipitur diſtinctio gloſſæ hic in ver. Exe-
gerit, vt teſtatur Abb. num. 6. videlicet: Quan-
doque fauor tantum vertitur in cauſa, vt in vſu-
capione, Et tunc ſufficit diem incipere, vt l. In
vſucapione. ff. De diuerſ. & temporal præſcription.
Quandoque vertitur odium tantum, vt in præſcri-
ptione triginta annorum; & tunc oportet vltimam
diem impleri, vt l. In omnibus. ff. De act. & obli-
gat. quandoque vertitur vtrumque, & ſic mate-
ria eſt mixta fauoris, & odij; & tunc tempus de
momento in momentum computatur, vt l. 3. §.
Minore. ff. De minor. De hac materia ſcripſi ple-
niſſimè, in cap. Ad noſtram, infra de regular. ibi
vide. Et hæc ſufficiant de ætate.

137 Vltimò QVÆRO, Qualis ſcientia requiratur
ad Dignitates, & ordines Eccleſiaſticos.

138 Præmittendum eſt ſcientiam eſſe in triplici dif-
ferentia ſecundum Innoc. hic num. 1. in ver. Et
ſcientia, Compoſtell. num. 8. & Hoſt. num. 15.
quibus conſentiunt Io. Andr. Butr. Abb. & reliqui
omnes: alia enim eſt ſcientia eminens, alia me-
diocris, alia ſufficiens. Eminentem ſcientiam ha-
bet, qui ſubtiles, & difficiles queſtiones diſcutere
nouit, & in promptu ſine reuolutione librorũ reſ-
pondet, præſertim de fide interroganti. §. Eccl. 36.
diſt. Mediocrem habet, qui cum deliberatione,
& reuolutione librorum veritatem ſcit inuenire.
Sufficientem habet, qui per ſe ſufficit ad ea, quæ
ſibi imminent expendenda.
Quibus præhabitis dicendum eſt ſcientiam
139 æſtimandam, & requirendam eſſe ſecundum Di-
gnitatem, locum, & ordinem. Et hæc omnia di-
ſcreti iudicis arbitrio examinanda ſunt, qui præ-
cipuè conſiderare debet qualitatem Eccleſię, ad
quam quis aſſumitur, cap. In cauſis. §. fin. & cap.
Scriptum, §. penult. infra, eod. ſecundum Innoc.
& Compoſt. num. 1. Hoſt. nu. 15. Io. Andr. n. 12.
verſ. Sufficientem habet, Butr. num. 11. & Abb.
num. 4.

140 In ſpecie autem in aſſumendo ad Dignitatem
epiſcopalem requiritur ſcientia eminens ſecundũ
141 omnes. Debet enim Epiſcopus habere notitiam
ſcrutabiliter noui, & veteris teſtamenti, cum ſit
iudex, & paſtor animarum; & reddere de fide ra-
tionem omni poſcenti, cap. Omnes, 38. diſt. cap.
Qui Epiſcopus, 23. diſt. cap. Cognouimus, 18. q. 2.
Et quemadmodum ſuperiores Angeli qui inferio-
res illuminant habent pleniorem notitiam de
rebus diuinis, quàm inferiores, vt inquit Dionyſ.
cap. 12. cæleſt. Hierarch. ita etiam ſuperiores
homines, ad quos pertinet alios erudire, tenen-
tur habere pleniorem notitiam de credendis. Ita
S. Thomas, in 2. 2. q. 2. art. 6. & ſcripſi plenius,
in cap. Firmiter, num. 24. 25. & 49. ſupra de ſum-
ma Trinitate.

142 Rurſus ſecundum eos Epiſcopi habere debent
ſcientiam iuris, cum ſecundum illud debeant iu-
dicare, cap. Conquerente, infra de offic. ordinar.
cap. De perſona, 11. q. 1. c. 1. §. fin. de conſang.
& affinit.

143 Cæterum etſi in Epiſcopo, vt prædiximus, de-
ſideretur ſcientia eminens, competens tamen to-
leratur, cap. Cum nobis olim. infra eod. & cap.
Niſi cum pridem. §. Pro defectu, de renunc. Quod
intellige ex cauſa, & diſpenſatiuè ſecundũ Innoc.
Compoſtell. & Hoſt. quos ſequitur Ioan. Andr.
num. 13. verſ. Ex cauſa tamen, & Abb. num. 4.
verſ. Ex prædictis infertur, quia imperfectum
ſcientiæ poteſt ſupplere perfectio charitatis, vt di-
citur in d. cap. Niſi cum pridem. & vide quod ibi
dixi de examine Epiſcoporum. Porrò qualitatem
ſcientiæ requiſitam in eo qui ad Cathedralem
Eccleſiam erit aſſumendus, Concilium Trident.
in cap. 2. ſeſſ. 22. paucis perſtrinxit dicens: Scien-
tia verò eiuſmodi polleat, vt muneris ſibi iniun-
gendi neceſſitati poſſit ſatisfacere.

144 Archidiaconi autem, Præpoſiti, & omnes alij,
ad quos ſpectat de cauſis cognoſcere, debent
ſcire iura; quia verecundum eſt Patritio, &c. l. 2.
§. Seruius, col. antepenult. ff. De orig. Iur. & turpe
eſt de aliorum manibus quærere, quod debet quis
apud ſe inuenire, vt inquit Hoſt. hic num. 11. &
ita ex mente ipſius hoc non habet locum indi-
ſtinctè in omnibus Archidiaconis, & Præpoſitis,
ſed in illis tantum qui habent iuriſdictionem con-
tentioſam, prout intelligit Abb. hic num. 4. verſ.
Sed hoc ego intelligo. In illis verò, qui ſolum ha-
bent nudum nomen, vt Archidiaconus, & Præ-
poſitus Senen. huiuſmodi ſcientia non requiritur,
ſecundum Abb. ſatis eſt enim vt habeat ſufficien-
tem ſcientiam: & ſufficiens dicitur ſecundum
qualitatem officij vel beneficij.

Sed

145 Sed ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12.
ſeſſ. 24. verſ. Archidiaconi etiam, ſtatutum eſt
vt Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint
in omnibus Eccleſijs vbi fieri poterit, magiſtri in
Theologia, ſeu Doctores, aut Licentiati in iure
Canonico. Circa quod vide quod ſcripſi in cap.
Ex parte, il primo, infra de offic. deleg.
146 Monachi verò, & Eremitæ potius egent contemplatione,
quàm ſcientia, arg. cap. Legi. 16. q. 1.
Ideoque Innocentius dicit in Abbate non requiri
magnam ſcientiam; imo ſecundum Archid. in
d. cap. Legi, ſatis eſt vt ſciat cantare, & legere.
147 Quod tamen dicit verum Collectar. dummodo
curam animarum non habeat. Sed Abb. eod. n. 4.
verſ. Sed ego non video, abſolutè impugnat primũ
148 dictum, quia quilibet Abbas habet curam ſaltem
fori pœnitentialis reſpectu Monachorum ſuorum.
Tu dic in religionibus eſſe Abbates titulares cura,
& adminiſtratione carentes, vt idem Abb. admittit
conſilio ſuo 101. incipien. In quæſtione, n. 11
verſ. Nam Papa, lib. 1. Et in his ſaluari poteſt dictum
Innocentij, & Archidiaconi, & vide Collectar.
in cap. Cum ſit ars, num. 3. infra de ætat. &
149 qual. Presbyter autem ſatis eſt vt ſciat Canones
Pœnitentiales, cap. Nulli, iuncta gloſſ. vnica, 38.
diſt. ſecundum Innoc. & Compoſtell. Sed textus
150 in c. Quæ ipſis, ead. diſt. commemorat alia plura,
quæ Presbyterum ſcire oportet vltra Canones
pœnitentiales, videlicet librum Sacramentorum,
ideſt Miſſale, vt ibi exponit gl. & Præpoſ. num. 3.
& hic num. 9. Lectionarium, Antiphonarium, Baptiſterium,
Computum, Pſalterium, Homilias per
anni circulum Dominicis, & ſingulis feſtiuitatibus
aptas. Quod ſi vnum defuerit, Sacerdotis
nomen vix in eo conſtabit, vt ibi legitur.
Sed hodie ex decreto Concilij Tridentini, c. 14.
ſeſſ. 23. ad Presbyteratus ordinem aſſumi debent
qui ad populum docendum ea, quæ ſcire omnibus
neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda
Sacramenta diligenti examine præcedente,
idonei comprobentur.
151 Et ſtante hoc decreto arbitror hodie non procedere
quod dicit hic Innoc. parum ſcientes promoueri
poſſe ſi ſint dociles, ideſt apti ad diſcendum,
ſaltem diſpenſatiuè, & ex magna cauſa, vt
declarant Hoſt. num. 13. verſ. Si autem ſit parum
ſciens, & Abb. num. 4. col. 3. verſ. Parum autem
152 ſcientes. Etenim Epiſcopi contra hoc decretum
Concilij diſpenſare non poſſunt, etiam ex magna
cauſa, vt probaui latiſſimè, in cap. fin. infra, de
til. Presbyter.
Vnde ſacra Congregatio Concilij etiam in locis,
vbi maxima eſt Sacerdotum inopia, nunquam
cenſuit ignaros poſſe promoueri ad ſacros;
licet iam promotos ad Presbyteratum cenſuerit
conferri poſſe Parrochiales Eccleſias, quando litteratiores
inueniri non poſſunt, vt dixi in c. Quæris,
num. 18. infra, de ætat. & qualit.
153 Diaconi autem, & Subdiaconi ſunt ordinandi,
qui litteris, & ijs, quæ ad ordinem exercendum
pertinent, inſtructi ſunt, vt habetur in cap. 13.
ſeſſ. 23. eiuſdem Concilij.
154 Demum ad minores ordines promouendi ſunt
qui ſaltem linguam Latinam intelligant, vt in
cap. 11. eiuſdem ſeſſionis. Et prima tonſura non
ſunt initiandi, qui fidei rudimenta edocti non
fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant, vt eadem
ſeſſ. cap. 4.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in cunctis. §. Inferiora.

SVMMARIVM.

1 DEcanus an ſit maior Archidiacono, vel è conuerſo.
2 Beneficium omne curatum habet annexum ordinem Presbyteratus.
3 Et quid ſi cura ſit iuriſdictionalis, remiſſiuè.
4 Dignitates non curatæ, de iure communi requirunt annum vigeſimum quintum incboatum; ex Concilio Tridentino vigeſimum ſecundum completum.
5 Beneficium curatum, & Parochialis eccleſia an, & in quibus differant. & nn. ſeqq.
6 Parochialis eccleſia propriè quæ dicatur. & n. 9.
7 Beneficium in eccleſia aliud eſt, quàm beneficium eccleſiæ.
8 Dignitas eccleſiæ vnica non comprehenditur in litteris expectatiuis de Dignitate in eccleſia.
9 Beneficium dicitur curatum etiam ratione iuriſdictionis in foro contentioſo.
10 Ordo Dignitati, vel beneficio annexus non requiritur in ipſo actu prouiſionis, ſed ſufficit aptitudo.
11 Niſi annexio facta ſit reſpectu actus.
12 Beneficia Sacerdotalia reſpectu aptitudinis non exigunt ætatem ad Sacerdotium requiſitam in acta collationis, niſi ſint Dignitates, vel beneficia curata.
13 Beneficium omne latè ſumpto vocabulo poteſt appellari officium.
14 Appellatio contra Canones non valet.
15 Ordinem Presbyteratus Dignitati, vel beneficio curato, aut Parochiali annexum non ſuſcipiens an ſit ipſo iure beneficio priuatus, vel priuandus per ſententiam. & n. ſeqq. vſque in finem.
Quid ex hoc §. Inferiora. n. 18.
Et quid ex c. Licet Canon, de elect. in 6. n. 19.
Et quid ex c. Statutum, eod. tit. & lib. n. 22.
Et quid ex Concilio Conſtantienſi. n. 23.
Et quid ex Concilio Tridentino, n. 35.
16 Pœna in facto negatiuo per negligentiam non incurritur, niſi præcedat monitio.
17 Sententia priuationis contra beneficiatum non promotum ſufficit ſine iuris ſolemnitate.
20 Parochiales quæ ſunt Dignitates, vel Perſonatus licet non ſint Collegiatæ, non comprehenduntur in c. Licet Canon, de elect. in 6.
21 Priores, vel Decani rurales, quorum eccleſiæ ſunt Curatæ, & non Collegiatæ, non ſunt ipſo iure priuati ex eo quod infra annum promoti non fuerint ad Sacerdotium.
22 Collegiatam etiam Parochialem obtinens infra annum non promotus ad ordinem Presbyteratus non eſt priuatus ipſo iure, ſed priuandus monitione præmiſſa. & n. ſeq. vſq. ad n. 35.
23 Conſtantienſis Concilij conſtitutio de non promotis ad ordines beneficio annexos refertur.
24 Expenditur. & n. ſeqq. vſque in finem.
25 Præpoſitus eccleſiæ, quæ eſt Dignitas principalis, & Collegiata cum iuriſdictione ſpirituali, & temporali an ex Concilio Conſtantienſi ſit priuatus ipſo

iure ſi infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus, & n. ſeq. vſq. ad n. 35.

26 *Canones ita ſunt interpretandi vt minus corrigant ius commune quàm fieri poſſit.*

27 *Monaſterij appellatione in materia exorbitanti non veniunt Eccleſiæ ſæculares.*

28 *Secus in materia latè interpretanda.*

29 *Conuentuales eccleſiæ ex proprietate vocabuli intelliguntur Regularium, non Clericorum ſæcularium.*

30 *Verba in materia pœnali, & exorbitanti ſecundum propriam ſignificationem ſunt intelligenda.*

31 *Archidiaconatus eſt Dignitas in Cathedrali, nec comprehenditur in cap. Statutum, de electione in 6.*

32 *Canon imponens pœnam ipſo iure ſuper facto per aliud ius iam damnato dicitur illius executiuus.*

33 *Dictio*, quodcumque, *vniuerſaliter omnia includit.*

34 *Niſi per aliud ius aliquis caſus reperiatur exceptus.*

35 *Ordines ſacros Dignitati, præbendæ, vel portioni annexos in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia infra annum non ſuſcipiens an ſit ipſo iure beneficio priuatus. & n. ſeq. vſq. in fin.*

36 *Quid ex Concilio Viennenſi.*

37 *Et quid ex Concilio Conſtantienſi.*
Et quid ex Concilio Tridentino. n. 39.

38 *Canonicatus, & præbenda ex proprietate vocabuli comprehenditur beneficij appellatione.*

39 *Canonici, & Portionarij ad ordines ſuis beneficijs annexos non promoti hodie quas pœnas incurrant.*

40 *Concilium Tridentinum c. 4. ſeſſ. 22. comprehendit omnia beneficia quæ ordinem requirunt.*

41 *Beneficia in alijs Eccleſijs, quàm Cathedralibus, vel Collegiatis non comprehenduntur in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. etiamſi in illis eſſent diſtributiones.*

Conſtantienſis Concilij conſtitutio imponens pœnam priuationis tituli ipſo iure ob non promotionem ad ordines in quibus beneficijs hodie ſit ſeruanda. ibidem.

1 INFERIORA. Nota primò ibi, *Diaconatum, Archidiaconatum*, &c. arguendo ab ordine litteræ iuxta text. in cap. Cum dilecta, ſupra, de reſcript. Decanum eſſe maiorem Archidiacono, vt hic per Card. in 3. notab. Sed oppoſitum colligitur ex littera paulo infra, vbi Archidiaconus præponitur Decano, & ex c. Innouamus, 60. diſt. ibi, Archidiaconi, vel Decani. Solue vt dixi, in cap. 1. in 5. notab. n. 31. infra, de ætat. & qualit.

2 Secundò nota, omne beneficium curatum habere ordinem Presbyteratus annexum vt hic, & in cap. Præterea, infra de ætat. & qual. & in cap. Licet Canon, & cap. Commiſſa, de elect. lib. 6.
3 cum ſuis concordan. Quod abſque dubio procedit ſi beneficium habeat curam animarum in foro pœnitentiali, vt in iuribus præallegatis. Sed an idem iuris ſit ſi tantummodo curam habeat iuriſdictionalem in foro contentioſo, ſcripſi plenè, in cap. 1. à num. 2. infra, de Capell. Monach.
4 Tertiò nota, ad Dignitates etiam non curatas requiri annum vigeſimum quintum inchoatum: nam de his etiam intelligitur hæc littera, vt dixi ſupra in princ. num. 35. & de omnibus idem eſt iudicium, vt in cap. Dudum, il ſecundo. §. Tamdem Archidiaconus, verſ. Quam ſi etiam non haberet, infra, eod. & notat hic Hoſt. num. 30. in ver. Curam animarum, Io. Andr. num. 22. in ver. Quæ Abb. num. 3. & Dec. poſt alios num. 11. Sed hodie ad Dignitates non curatas ſufficit annus vigeſimus ſecundus completus ex iure nouiſſimo Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. vt latius dictum eſt num. 37.

5 Quartò nota, ex illis verbis, *quæ curam animarum habent annexam*, iuncto verſ. Sed nec Parochialis Eccleſiæ, differentiam eſſe inter beneficium curatum & Parochialem Eccleſiã: differunt enim primò; quia beneficium curatum eſt nomen generis, quod complectitur non tantum Eccleſias Parochiales, ſed etiam Dignitates, & alia beneficia in Eccleſia, quibus cura animarum incumbit, putà Decanatum, Archidiaconatum, &c. de quibus hic: in quorum vacatione non dicitur Eccleſiæ viduata; cum ſit ibi Prælatus, qui ſolus eſt ſponſus Eccleſiæ, vt notat gl. in cap. Quia propter
6 in ver. Eccleſijs viduatis, infra eod. Parochialis verò eſt beneficium curatum ſonans in nomen Rectoriæ, cap. Licet canon, §. Is etiam, ibi, In Parochiali Eccleſia cuius rector extiterit, infra eod. lib. 6. in cuius vacatione Eccleſia viduatur, vt d. cap. Quia propter, & in cap. Ne pro defectu, infra eod. & cuius Rector non habet beneficium in Eccleſia, ſed Eccleſiam ipſam, ſeu beneficium Eccleſiæ, vt inquit gl. in Clem. Vt ij, in ver. In eiſdem, de ætat. & qual. Vnde & Collegiata poteſt eſſe Parochialis, vt eſt text. in cap Statutum, ibi, Etiamſi Parochiales extiterint, de elect. lib. 6.
7 Et ex his collige aliud eſſe beneficium in Eccleſia, aliud beneficium Eccleſiæ, vt hic, & in Clem. 1. §. Ad hoc, de præb. Et propterea Io. Monach. in c. In generali, de reg. iur. lib. 6. & Archid. in cap. Ne captandæ, de conceſſ. præb. eod. lib. referunt
8 Clementem IV. terminaſſe auctoritate ſumpta de lib. 2. Reg. cap. 12. & §. vlt. 3. q. 7. de illo, qui habebat vnicam ouem, & ex l. Illicitas, §. Ne tenuis. ff. De offic. Præſid. de illo qui habebat vnicum lumen; quod cum ſcribitur alicui prouideri de Dignitate in aliqua Eccleſia, & non eſt ibi niſi vnica, & principalis, illa non debetur, & eſt ratio, quia prouidere de illa Dignitate non eſt prouidere in Eccleſia, ſed de Eccleſia. De hoc tamen vide gloſſ. in d. Clem. 1. in ver. In certa.
9 Deinde differunt, quia beneficium curatum dicitur etiam ratione iuriſdictionis ſpiritualis in foro contentioſo, vt ſunt iura clara, in cap. Dudum, il ſecundo. §. Tandem Archidiaconus, verſ. Sed cum in iure, ibi, euidenter apparet quod curam animarum habet, & ibi Abb. num. 7. & 8. infra eod. in cap. Super eo, de præb. lib. 6. & in Extrau. Ioan. XXII. Execrabilis, in fine, & notat Cardin. in Clem. 1. in vigeſima quæſtione, de offic. Vicar. Ad quod tamen vide quod ſcripſi, in cap. 1. nu. 2. & ſeqq. infra, de Capell. Monachor. Sed Parochialis non dicitur niſi curam habeat animarum in foro Pœnitentiali, vt per Hoſt. in ſumma de Paroch. §. In quibus conſiſtat, & Ioan. Andr. in rubr. de Paroch. num. 2. Itaque omnis Eccleſia Parochialis eſt beneficium curatum, ſed non conuertitur, quia non omne beneficium curatum

ratum eſt Parochialis; datur enim beneficium curatum in Eccleſia, & beneficium curatum ratione iuriſdictionis in foro contentioſo, quod Parochialis dici non poteſt. De his tamen differentijs vide quæ adnotaui, in cap. Cum ſit ars, in prima quæſtione, infra de ætat. & qualit.

10 Quintò nota, in verſ. *Cum autem*, ad obtinendam Dignitatem, vel beneficium, cui ſacer ordo eſt annexus, non requiri vt ordo præcedat, aut ſit contemporaneus cum prouiſione, ſed ſufficere habilitatem ad illum ſuſcipiendum, infra tempus à iure præfixum, vt hic per Butr. num. 5. & Abb. in 4. notab. concordat tex. in c. 1. & ibi dixi in 2. notab. num. 2. infra, de ætat. & qual. & in
11 cap. 2. de inſtit. lib. 6. Quod tamen procedit ſi annexio ordinis facta ſit beneficio reſpectu aptitudinis, prout regulariter facta cenſetur. Secus ſi reſpectu actus, quia tunc requiritur ordo in ipſo actu prouiſionis, vt in cap. Nemo deinceps, de elect. lib. 6. & declarat Abb. hic num. 10. & dixi ſupra à num. 65. vſque ad num. 70. In quibus autem caſibus ordinis annexio intelligatur facta reſpectu aptitudinis, vel reſpectu actus, plenè examino in d. cap. 1. à num. 54. vſque ad nu. 60. de ætat. & qual.

12 Sextò nota, ibi, *niſi qui iam vigeſimum quintum annum ætatis attigerit*, ad beneficium Sacerdotale quãuis non requiratur ordo in ipſo actu collationis, tamen requiri ætatem ad illum ordinem requiſitam ſimultaneè cum promotione, & hoc pro regula in inferioribus beneficijs conſtituit Abb. hic in 2. notab. Sed tu dic hoc tantummodo verum eſſe in Dignitatibus, & beneficijs curatis, in quibus à iure præfixus eſt annus vigeſimus quintus inceptus, vt hic. At ſecus eſt in alijs beneficijs Sacerdotalib' reſpectu aptitudinis, quia ad illa obtinẽda ſatis eſt vt quis in ea ætate ſit conſtitutus, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri poſſit, & ſic in vigeſimo quarto inchoato, vt fusè probaui ſupra, num. 65. & fuſius in d. cap. 1. n. 51. & ſeqq. de ætat. & qual.

13 Septimò nota ibi, *& ab illo remoueantur officio*: omne beneficium latè ſumpto vocabulo poſſe appellari officium, vt hic per Butr. in ſeptimo notab.

14 Octauo nota ibi, *nec proſit eis appellationis refugium*: appellationem contra canonem non valere, vt hic, & in cap. Reprehenſibilis, & cap. Quia nos, de appellat. & hic notant Innoc. n. 6. in ver. Appellationis. Hoſt. num. 35. in eod. ver. Ioan. Andr. num. 27. in ver. Diffugium. Butr. in 8. notab. Card. in 5. notab. & Imol. n. 4.

15 Vltimò nota ibi, *admoniti*: nec non ibi, *remoueantur*, obtinentem Dignitatem, vel aliud beneficium curatum, aut Parochialem eccleſiam ex eo quod infra tempus à iure præfixum non fuerit in Presbyterum ordinatus non eſſe ipſo iure priuatum beneficio, ſed priuandum per ſententiam, monitione præmiſſa, vt hic & in cap. Quæris, de ætat. & qual. & notant hic Innocen. num. 6. in ver. Admoniti. Hoſt. num. 32. in eod. verſ. Ioan. Andr. num. 25. Butr. num. 6. Anchar. in 9. notab. Abb. in vlt. notab. & Dec. num. 8.

16 Et facit ad hoc, quia in facto negatiuo, de quo hic agitur, ad hoc vt pœna per negligentiam incurratur, neceſſaria eſt monitio, vt notat Innoc. in c. Extirpandæ, de præben. Bald. in Auth. hoc amplius, col. 4. C. De fideicomm. & alij apud Alexan. in l. Ita ſtipulatus, col. 5. de verb. Oblig.
17 quos ſequitur hic Dec. num. 9. Sententia tamen amotionis ſufficit ſine iuris ſolemnitate, vt in d. c. Quæris, & in c. Cum noſtris, de conceſſ. præb. ſecundum Hoſt. & Ioan. Andr. vbi ſupra. Cum enim hæc eſſe non poſſint non notoria, c. Quanto, de tranſlat. Epiſc. non eſt iuris ordo ſeruandus, c. De manifeſta, 2. q. 1.

18 Verùm quia quod hic ſtatuitur vt non promoti priuandi ſint per ſententiam, hodie in multis corrigitur per poſteriores conſtitutiones, ideo pro pleniori notitia diſtinguenda ſunt quatuor tempora.

Primum tempus eſt Concilij Lateranenſis, de quo hic: & hoc tempore inſpecto non promoti ſiue obtineant Dignitates ſiue beneficia curata, ſiue Parochiales eccleſias non ſunt ipſo iure priuati, ſed priuandi, vt proximè dictum eſt, & eſt caſus hic, & in c. 1. & ibi dixi in vlt. notab. n. 33. infr. de ætat. & qual.

19 Secundum tempus eſt Concilij Lugdunenſis, de quo in c. Licet Canon, de elect. lib. 6. & ſecundum hoc tempus aſſumptus ad regimen Parochialis eccleſiæ, niſi infra annum ſe fecerit ad Sacerdotium promoueri, eccleſia ſibi commiſſa, nulla etiam præmiſſa monitione, eſt ipſo iure priuatus, vt illic diſertis verbis ſtatuitur. Atque ita eo decreto reſpectu pœnæ corrigitur conſtitutio, de qua hic quoad Parochiales eccleſias; ſed quoad Dignitates, & beneficia curata remanet in ſuo robore, quia quod non mutatur, &c. l. Præcipimus, in fine, C. De appellat. & l. Sancimus, C. De teſtamen. & ita firmat gloſſ. in d. c. Licet Canon, in ver. Parochialis eccleſiæ, quæ
20 à Doctoribus communiter approbatur. Quinimò hæc conſtitutio remanet ſalua, etiam quoad Parochiales, quæ ſunt Dignitates, vel Perſonatus, licet non Collegiatæ, quia c. Licet canon, eam corrigit tantummodo quoad ſimplices Pa-
21 rochiales, vt optimè declarat Feder. de Sen. conſ. 86. Caſus talis eſt, per totum: vbi propterea ex facto reſpondit, Priorem, ſiue Præpoſitum, vel Decanum ruralem, quorum eccleſiæ ſunt Curatæ, & Parochiales non tamen Collegiatæ non eſſe ipſo iure priuatos ex eo quod ad præſcriptum d. cap. Licet canon, non fuerint infra annum in Presbyteros ordinati.

22 Tertium tempus eſt Bonifacij VIII. qui in c. Statutum, de elect. lib 6. Declarauit prædictam decretalem Licet Canon, vti pœnalem non extendi ad Collegiatas eccleſias, etiamſi Parochiales extiterint, & aſſumptos ad earum regimen, ſed in illis ſeruanda eſſe antiqua iura, id eſt hunc §. Inferiora, vt ibi exponit gloſ. vlt. Ioan. Monach. Archid. Ioan. Andr. Gemin. & reliqui Interpretes. Feder. de Senis d. conſ. 86. num. 1. verſ. Sed quæ ſunt iura antiqua: & Rebuff. in Praxi benefic. de non promot. num. 25. 27. & ſeqq. Et propterea dicebat in d. c. Statutum, Io. Andr. num. 1. propter illam Decretalem multos curaſſe vt eorum Parochiales fierent Collegiatæ, vt eorum rectores non tenerentur ad Sacerdotium promoueri; ſed eos quandoque pœnituiſſe propter reſeruationes quas faciunt Romani Pontifices. Adde hanc cautelam potuiſſe illis proficere quoad pœnam d. c. Licet Canon, ſed non quoad promotionem ad Sacerdotium, quia nihilominus tenebantur promoueri; alioquin priuari

uari poterant per ſententiam vt dictum eſt ſupra, num. 15. & vide quod ſcripſi in cap. 1. num. 13. infra de ætat. & qual.

23 Quartum denique tempus eſt Concilij Conſtantienſis ſub Martino V. qui ſeſſ. 43. in tit. de diſpenſ. ſtatuit in hęc verb. [*Martinus, &c.* Quoniã beneficia propter officia conceduntur, reputamus abſurdum vt qui beneficia obtinent, recuſent, aut negligant officium exercere. Nos igitur Sacro approbante Concilio omnes diſpenſationes à quibuſcumque pro Romanis Pontificibus ſe gerentibus conceſſas quibuſcumque electis, confirmatis, ſeu prouiſis ad Eccleſias, Monaſteria, Prioratus Conuentuales, Decanatus, Archidiaconatus, & alia quæcumque beneficia, quibus certus ordo debitus eſt, vel annexus, ne munus conſecrationis Epiſcopi, ſiue benedictionem Abbatis, aut cæteros debitos, aut annexos ordines ſuſcipiant, præter illas quæ ſecundum formam conſtitutionis Bonifacij VIII. quæ incipit, Cum ex eo, factæ ſunt, reuocamus, ſtatuentes vt qui de præſenti illas, vel illa obtinent, infra ſex menſes à die publicationis huiuſmodi conſtitutionis noſtræ, & qui in poſterum obtinebunt, infra terminum iuris ſe faciant conſecrari, aut benedici, ſeu ad alium debitum ordinem promoueri; alioquin ſint ipſis Monaſterijs, Eccleſijs, Dignitatibus, Perſonatibus, officijs, & beneficijs ipſo iure priuati, & alijs liberè conferantur, aut prouideatur de illis, cęteris conſtitutionibus circa hoc editis in ſuo robore duraturis.] Hæc ſeſſio habita eſt Conſtantiæ Anno Domini 1417. die lunæ 21. menſis Martij, & habetur tom. 3. Concil. par. 2. pag. 942.

24 Quo quidem ſtatuto confirmatur conſtitutio Concilij Lugdunen. de qua in d. cap. Licet Canon, quoad Parochiales Eccleſias: nam ex Concilio Conſtantienſi ſunt ipſo iure Eccleſijs priuati, qui ordines ſuis beneficijs debitos, vel annexos non ſuſcipiunt infra terminum iuris. Hic autem terminus quoad Parochiales Eccleſias eſt infra annum, vt in d. cap. Licet Canon. Sed quoad Dignitates, Perſonatus, & alia beneficia curata reſpectu pœnæ corrigitur conſtitutio Concilij Lateranen. de qua in hoc §. Inferiora. Quia ex Concilio Conſtantienſi non promoti infra tempus à Canonibus præfixum non ſunt priuandi per ſententiam monitione præmiſſa, vt hic dicitur, ſed ſunt ipſo iure priuati.

Itaque hic §. Inferiora, reſpectu pœnæ hodie videtur prorſus abrogatus, nam quoad Parochiales eſt correctus, per cap. Licet Canon, & quoad Dignitates, Perſonatus, & alia beneficia, quæ curam animarum habent annexam, per ſtatutum Concilij Conſtantienſis. Sed de hoc vide quod dicam in quæſtione ſequenti.

25 QVÆRO, ſuper intellectu huius ſtatuti, An obtinens præpoſituram Eccleſiæ Collegiatæ, quæ eſt principalis Dignitas, habetque ſub ſe Parochiales, ac etiam caſtra, & oppida, in quibus ſpiritualem, & corporalem iuriſdictionem exercet, incidat in pœnam, d. cap. Licet Canon. de elect. lib. 6. ſi infra annum non fuerit in Presbyterum ordinatus.

Circumſcripto Concilio Conſtantienſi, planum eſt Præpoſitum in memoratam pœnam non incidere, quia cap. Licet Canon. tamquam pœnale locum non habet in Dignitatibus principalibus, & Collegiatis, etiamſi Parochiales extiterint, vt eſt caſus, in cap. Statutum, de elect. lib. 6. ſed in illis obſeruanda eſt diſpoſitio huius §. Inferiora, vt ſcilicet non promoti ſint ipſo iure priuati, vt dictum eſt ſupra, nu. 22. verſ. Tertium tempus. Vnde difficultas ad hoc reſtringitur, videlicet an conſtitutio vt præfertur edita à Martino V. in Concilio Conſtantienſi correxit, d. cap. Statutum.

26 Et videtur non correxiſſe, quia regula iuris notiſſima eſt canones ita eſſe interpretandos, vt minus corrigant Ius commune, quam fieri poſſit, & iura iuribus concordentur, cap. Cum expediat, de elect. lib. 6. Neque enim credendum eſt Romanum Pontificem, qui iura tuetur, quod alias excogitatum eſt multis vigilijs, & inuentum, vno verbo ſubuertere voluiſſe, vt legitur, in cap. Eccleſia veſtra, il ſecundo, infra eod. & in l. Si quando, C. De inoffic. teſtam. Præterea verba illius conſtitutionis non important vt Papa voluerit, d. cap. corrigere, quia nihil expreſſit de Eccleſijs Collegiatis, idque non obſcurè patebit ſi ſingula conſtitutionis verba ſedulò expendantur.

Primò enim dixit, Eccleſias, quod verificatur in ſimplicibus Parochialibꝰ iuxta tex. in d. c. Licet Canon, vel in alijs Eccleſijs, quæ non eſſent Collegiatæ, & haberent ordines annexos ex conſuetudine, vel ſtatuto iuxta diſpoſitionem, Clem. Vt ij, de ætat. & qualit.

27 Deinde dicit monaſteria, & clarum eſt in materia exorbitanti, ſicuti eſt hæc, quæ diſponit contra ius antiquum, Monaſterij appellatione, non comprehendi eccleſias ſæculares, vt not. gl. in Clem. 1. in ver. Monaſterijs, de elect. & gl. 3. in c.
28 Grandi, de ſuppl. neglig. Prælat. lib. 6. Licet ſecus ſit in materia latè interpretanda, vt firmat Ioan. Andr. in cap. Ioannes, de regular. vbi ita intelligit iura quæ dicunt Eccleſias venire appellatione monaſterij, vt in §. Hæc autem, 10. diſt.

29 Tertiò, dixit Prioratus Conuentuales; quod ſimiliter includit Eccleſias Collegiatas Regularium, non autem ſæcularium, quia ex proprietate vocabuli Eccleſiæ Conuentuales intelliguntur regularium, non clericorum ſæcularium, vt notat Paul. de Eleazar, in Clem. 1. in ver. Quæritur, vbi etiam Card. num. 7. de reb. Eccl. non alien. allegat iura, in cap. Niſi eſſent, de præben. in cap. Monachi, §. penult. de ſtatu regular. & in cap. Si religioſus, de elect. lib. 6. licet nonnumquam largè, & impropriè appellatione Conuentualium etiam ſæculares comprehendantur, vt notat Io. Andr. & Io. Calder. in cap. Capitulum,
30 ſupra, de reſcript. Sed cum conſtitutio Conſtantienſis ſit pœnalis, & exorbitans, illius verba iuxta propriam ſignificationem ſunt intelligenda, cap. Rodulphus, de reſcr. & notat gl. in Clem. Vt ij, in ver. In eodem, de ætat. & qual. & in Clem. in pleriſque, in ver. Populo, de elect. & de his Prioratibus expreſſit, quia & alias de iure pœnam priuationis incurrerent ſine alia monitione, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de ſtatu Monach. Atque ita quoad eos nil noui ſtatuit, ſed ius præcedens innouauit.

31 Quartò, dixit Decanatus, & Archidiaconatus; Et quidem in Archidiaconatu non habebat locum d. c. Statutum, de elect. in 6. cum hæc Dignitas ſit in eccleſia Cathedrali, & ſic non ſit principalis in eccleſia Collegiata, cum ibi ſit caput Epiſcopus, vt patet in c. 1. & per tot. infra de

de offic. Archid. Similiter nec in Decanatu ha-
bebat locum d. cap. Statutum, quando non erat
principalis Dignitas in eccleſia Collegiata, ſed
tantummodo habebat locum Concilium Latera-
nenſe, de quo in hoc §. Inferiora, vt notat gloſſ.
in d. c. Licet Canon, in ver. Parochialis, de elect.
lib. 6. Vnde Martinus V. voluit vt in his Digni-
tatibus, in quibus requirebatur monitio ad pœ-
nam incurrendam, & Priuatio per ſententiam,
vt expreſsè cauetur hic, hodie monitio non re-
32 quiratur, ſed ſint ipſo iure priuati: & ſic Conci-
lium Conſtantienſe coadiuuat Lateranenſe, de
quo hic, per modum executionis: nam quilibet
canon imponens pœnam ipſo iure ſuper facto per
aliud ius iam damnato, dicitur illius executiuus,
vt probatur in præall. c. Licet Canon, & ibi no-
tat gloſſ. in ver. Executione, & ſic intelligendo
noua hæc conſtitutio propriè non corrigit iura
præcedentia, ſed eſt executio huius §. Inferio-
ra, & c. 1. infr. de ætat. & qual. & Decretalis Sta-
tutum, remanet in ſuo robore.
33 Nec prædictis obſtat clauſula generalis, quæ
ſubſequitur, videlicet, *& alia quæcumque benefi-
cia*, ponderando dictionem vniuerſalem, *quæ-
cumque*, quæ videtur includere omnia alia bene-
ficia etiam Collegiata, cum de natura vniuerſa-
lis ſit omnia vniuerſaliter includere, vt dicit text.
in c. Oblitæ, de maior. & obedien.
34 Etenim reſpondetur dictionem, *quæcumque*,
licet ſit vniuerſalis, non tamen ſtare vniuerſaliter
in materia, in qua profertur quando per aliud
ius aliquis caſus reperitur exceptus ab illo iure,
vt eſt gloſſ. notab. in cap. Monachi, in ver. Quo-
cumque modo, infr. de ſenten. excomm. vnde
& prædicta clauſula, Quæcumque alia beneficia,
ita eſt intelligenda, vt locum habeat in alijs qui-
buſcumque beneficijs, niſi alio iure reperiantur
excluſa. Sed obtinentes Collegiatas eccleſias ex-
cluduntur per d. c. Statutum. Ergo in hoc caſu
excepto non verificabitur illa dictio vniuerſalis,
vt tenet gloſſ. præalleg. Et hoc intendit Marti-
nus V. dum in calce conſtitutionis adiecit, *cæte-
ris conſtitutionibus circa hoc editis in ſuo robore
duraturis*: nam ſi intelligeremus d. c. Statutum,
fuiſſe ſublatum, vtique in ſuo robore non per-
maneret: & idem contingeret de hoc §. Inferio-
ra, qui non remanet correctus, ſed vitiatur cir-
ca executionem ſuam, vt eſt dictum: & ita intel-
ligendo, hæc clauſula operabitur effectum ſuum.
Verba autem clauſulæ intelligi debent vt operen-
tur, c. Si Papa, de priuileg. lib. 6. & ita in propo-
ſita facti ſpecie conſuluit Gemin. conſ. 131. incip.
Præmitto, per tot. vbi eſt caſus.
35 Secundò QVÆRO, ſuper intellectu eiuſdem
conſtitutionis Martini V. an hodie qui obtinent
Dignitates, præbendas, portiones, & alia bene-
ficia in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs
ſint beneficijs ipſo iure priuati ſi infra annum
ordines ſuis beneficijs annexos non ſuſcepe-
rint?
36 Pro clariori ſolutione circa hoc diſtinguenda
ſunt tria tempora.
Primum tempus eſt Concilij Viennenſis, de
quo in Clem. Vt ij. §. Illi verò, de ætat. & qual.
vbi ſtatuitur vt obtinentes in eiſdem eccleſijs Di-
gnitates, perſonatus, officia, vel præbendas,
quibus certi ordines ſunt annexi, niſi iuſto im-
pedimento ceſſante ad huiuſmodi ordines ſe pro-
moueri fecerint infra annum, ex tunc donec ad
eos promoti fuerint, vocem in Capitulo non
habeant, eiſque diſtributionum pars dimidia
ſubtrahatur. Et ita ſecundum hæc tempora non
promoti ad ordines vt præfertur annexos non
erant beneficijs priuati, ſed tantummodo care-
bant voce in Capitulo, & priuabantur dimidia
parte diſtributionum.
37 Secundum tempus eſt Concilij Conſtantienſis,
in quo Martinus V. edidit Conſtitutionem ſu-
perius relatam, num. 23. & hoc tempore inſpecto
obtinentes huiuſmodi Dignitates, & beneficia
qui infra terminum iuris non recipiebant ordi-
nes beneficijs annexos, erant ipſo iure priuati,
vt illic ſtatuitur. Atque ita conſtitutio Conſtan-
tienſis correxit diſpoſitionem Concilij Viennen-
38 ſis, de qua in d. Clem. Vt ij. Neque enim ambi-
gendum eſt quin eadem conſtitutio comprehen-
dat Dignitates in eccleſijs Cathedralibus, vel
Collegiatis. Tum quia vtitur clauſula illa vni-
uerſali, *quæcumque alia beneficia*, quæ, vt præ-
diximus, num. 33. omnia vniuerſaliter includit:
tum quia beneficij appellatione ex proprietate
vocabuli comprehenditur Canonicatus, & præ-
benda, vt eſt text. in c. penult. infra, de verbor.
ſignific. in c. In noſtra, de reſcript. & in c. vnico
Ne Sede vacante, lib. 6. & notat Bellam. in c. Cum
contingat, num. 9. de foro competen. Tum de-
nique quia conſtitutio exprimit nominatim
Archidiaconatum, qui eſt Dignitas in Cathe-
drali eccleſia, vt patet infra de off. Archid. per
tot. & ita per eamdem conſtitutionem fuiſſe ſub-
latam diſpoſitionem d. Clem. Vt ii, tenet Gem.
quamuis prædicta non ponderet, in præcit. conſ.
131. num. 2. verſ. Primò dixit eccleſias.
39 Tertium tempus eſt Concilij Tridentini, quod
in c. 4. ſeſſ. 22. ſtatuit vt obtinentes in Cathedra-
li, vel Collegiata eccleſia Dignitates, perſonatus,
officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia
beneficia, quibus certi ordines ſunt annexi, te-
neantur, iuſto impedimento ceſſante, infra annum
ordines ſuſcipere requiſitos; alioquin pœnas in-
currant iuxta conſtitutionem, d. Clem. Vt ij,
quam ibi innouat. Quo decreto apertè ſublata
eſt diſpoſitio Concilij Conſtantienſis quoad ob-
tinentes beneficia in prædictis Eccleſijs: nam ſi
non promoti incurrunt pœnas d. Clem. Vt ij, à
Concilio Tridentino innouatas: ergo neceſſariò
ſequitur vt non ſint ipſo iure beneficijs priuati:
nam pœnæ huiuſmodi ſunt priuatio vocis, & ſub-
tractio dimidiæ partis diſtributionum, vt dictum
eſt. Vtraque autem pœna ſupponit perneceſſariò
retentionem beneficij, quia carens titulo priuari
nō poteſt voce, vel dimidia parte diſtributionum,
cùm priuatio ſupponat habitum l. Decem. ff. De
verbor. obligat. cap. Ad diſſoluendum infra, de
deſponſ. impuber. & cap. Debitum, de bigam.
Vnde ſacra Congregatio Tridentini Concilij in-
terpretum, licet nulla facta mentione Conſtitutio-
nis Concilij Conſtantienſis, ſæpius declarauit ob-
tinentes Dignitates, præbendas, vel portiones in
prædictis Eccleſijs non eſſe ipſo iure beneficijs
priuatos, ſed tantummodo priuari poſſe ſi contu-
maciter renuerint ſuſcipere ordines ſuis beneficijs
annexos, vt dixi in cap. Quæris, num. 34. infra,
de ætat. & qual.
40 Neque hoc loco omittendum eſt decretum
Concilij, in d. cap. 4. quod generalius loquitur,
quam

quàm prædicta Clem. vendicare ſibi locum ex ſacræ Congregationis ſententia in quibuſcumque beneficijs. Nam conſulta an decretum d. cap. 4. ſeſſ. 22. comprehendat omnia beneficia quæ ordinem requirunt; reſpondit comprehendere; quod videtur intelligendum quoad obligationem ſuſcipiendi ordines infra annum, non autem quoad pœnas ſaltem priuationis vocis; quia illa applicari non poteſt niſi obtinentibus beneficia in Eccleſijs, in quibus ſunt Capitula, & ſic in Cathedralibus, vel Collegiatis, cum in alijs ſubjecta materia id non patiatur. Quod expreſsè tenet gloſſa in dicta Clem. Vt ij, in ver. Diſtributionum, dicens per hoc verbum *diſtributionum*, & verb. *Capitulo*, quod præcedit, has pœnas non competere in beneficijs, quibus non debetur vox Capituli, & in quibus ſunt diſtributiones.

41 Itaque cùm Concilium Tridentinum quoad pœnam priuationis vocis in Capitulo ſeruari non poſſit in Eccleſijs, vbi non ſunt Collegia iuxta text. in c. 1. ſupra, eod. & diſpoſitio dictæ Clem. locum non habeat in beneficijs extra Eccleſias Cathedrales, vel Collegiatas, etiamſi in illis eſſent diſtributiones, vt ibi notat gloſſ. in ver. Præbendas, in ver. In eiſdem, & in ver. Diſtributionum, Cardin. num. 5. & Vitalin. num. 30. conſequens eſt vt quoad pœnam priuationis tituli ipſo iure hodie ſeruanda ſit Conſtitutio Concilij Conſtantienſis in illis beneficijs, quæ habent ordines annexos, & non ſunt in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, nec comprehenduntur, in cap. Statutum, de elect. lib. 6. Quæ omnia diligenter notabis, quia ad hanc conſtitutionem non aduertunt Doctores noſtri, qui de beneficijs ſcripſerunt.

DE ELECTIONE,

Cap. Cauſam.

S V M M A R I V M.

1 *Compromittentes tenentur recipere electum à compromiſſarijs, dummodo ſit idoneus.*
2 *Moniales appellantur Sorores.*
3 *Monachi poſſunt appellari Fratres.*
4 *Fratres qui dicantur.*
5 *Moniales poſſunt compromittere in maſculum electionem Abbatiſſæ.*
6 *Compromiſſum ſuper electione poteſt fieri in vnum tantum. & n. 38.*
7 *Item fieri poteſt in extraneum à Collegio.*
8 *Epiſcopus non eſt de Collegio Monialium, licet ſit ipſarum caput.*
9 *Collegium ipſum cenſetur eligere, cum electio ſit à compromiſſarijs.*
10 *Compromiſſum ſuper electione an poſſit fieri in laicum. & n. ſeq. vſq. ad n. 18.*
11 *Compromiſſarius an ſit Procurator compromittentium. & n. 13. & 16.*
12 *Laicus poteſt eſſe Procurator in ſpiritualibus, & acceptare beneficium pro Clerico abſente.*
13 *Compromiſſarius arbitrari debet an Prælatus ſit idoneus ad officium Prælaturæ.*
14 *Laicus non poteſt eſſe arbiter in ſpiritualibus.*
15 *Laicus non prohibetur miniſterialiter tractare negocia eccleſiaſtica.*
16 *Et poteſt eſſe arbitrator in ſpiritualibus.*
17 *Compromiſſarij poſſunt eſſe alij à Capitulo, dummodo ſint viri religioſi, id eſt Clerici.*
18 *Cardinales an validè poſſint hodie compromittere electionem Papæ in perſonas extra Collegium, & n. ſeq. vſq. ad n. 35.*
19 *Cardinalium cœtus non poteſt modificare, corrigere, vel immutare conſtitutionem ſuper electione Papæ.*
20 *Actus contra legem celebratus eſt nullus, quando lex adimit potentiam actum celebrandi.*
21 *Verbum*, poteſt, *præcedente negatione tollit potentiam, & reddit actum de iure impoſſibilem. & n. 30. & ſeqq.*
22 *Beneficij collatio facta minori quatuordecim annorum eſt ipſo iure nulla.*
23 *Forma quibus verbis inducatur.*
24 *Verba*, aliter fieri non poſſit, *an importent decretum irritans.*
25 *Conditio formam ſubſtantialem inducit.*
26 *Geſta contra formam ſunt ipſo iure nulla.*
27 *Papæ electio de iure communi valida eſt quomodocumque duæ partes Cardinalium conſentiant in aliquem, vt in electum.*
28 *Electionis Papæ forma ſubſtantialis præſcribitur in Conſtitutione Gregorij XV. in §. Quod ſi electio.*
29 *Clauſula decreti poſita in fine Bullæ electionis magni Magiſtri Hieroſolymitani ſublata eſt, & in eius locum ſuffecta eſt alia perſtringens ſubſtantialia electionis.*
30 *Verbum*, non poteſt, *aliquando exponitur, id eſt non debet.*
31 *Pupillus pubertati proximus abſque tutoris authoritate naturaliter obligatur.*
32 *Verbum*, poteſt, *præcedente negatione non priuat potentia, quando hinc reſultaret abſonus intellectus.*
33 *Miſſæ ſacrificium an ex forma præcedere debeat electionem Papæ.*
34 *Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia debet ea æqualiter determinare.*
35 *Cardinales an poſſint ſuper electione Papæ compromittere in vnum tantum ex Collegio. & nu. ſeq. vſque in fin.*
36 *Pluralis loquutio duorum ſaltem numerum requirit*
37 *Eligendi poteſtas vtilius committitur pluribus quàm vni.*
38 *Melius tamen expeditur per vnum quàm per plures.*
39 *Conſtitutio iuri communi conformis recipit ab eodem iure interpretationem paſſiuam.*
41 *Pluralitas an, & quando reſoluatur in ſingularitatem.*
42 *Eligendi poteſtas conſultius committitur in impari numero.*
43 *Canones loquentes de electionibus inferiorum an, & quando habeant locum in electione Papæ. & n. 45. verſ. Et cum ſimiliter.*
44 *Pluralis oratio non reſoluitur in ſingularem ſecundum rigorem verborum, ſed ſecundum ſenſum, & naturalem affectum.*
45 *Compromiſſum ſuper electione Papæ à Cardinalibus initum in vnum tantum de Collegio an valeat.*
46 *Pluralitas, vbi eſt de forma non poteſt reſolui in ſingularitatem.*

Cau-

1 CAVSAM. Compromittentes tenentur recipere electum à compromiſſario, dummodo ſit idoneus. Hoc dicit, & non diuiditur ſecundum Io. Andr. & Anton. de Butr. Vel ſecundum alios ſunt duæ partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In 2. reſponſio ibi, *Sorores*.

2 Nota primò Moniales appellari Sorores: nam cum primo tex. dixerit Moniales, poſtea ſubdit Sorores; atque ita hæc duo videntur ſynonyma, ſeu idem importantia; quod eſt contra vulgares, qui diſtinguunt Sorores à Monialibus, ſecundum Ioan. Andr. & Cardin. in princ. in ver. Sorores, Butr. num. 6. Abb. num. 1. in 1. notab. & Io. de Anan. in princ. Vulgus enim appellat Sorores, quæ ſubſunt Fratribus Ordinum Mendicantium, vt Prædicatoribus, Minoribus, & alijs, de quibus in cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de regular. lib. 6. reliquas verò vocat Moniales. Ratio motiua potuit eſſe, quia ſicut Religioſi Mendicantes non conſueuerunt appellari Monachi, ſed Fratres; & vice verſa Religioſi non Mendicātes appellari ſolent Monachi, non autem Fratres; quinimò ægrè ferant ſi quando fratres nuncupentur, eodem modo vulgus credidit mulieres Religioſas fratribus ſubiectas eſſe vocandas ſorores; & ſubiectas Monachis Moniales. Sed hæc diſtinctio confunditur hic, & in cap. Cùm dilecta,
3 ſupra de reſcript. Nec mirum, quia etiam Monachi poſſunt appellari fratres, vt in cap. Cauſam, il primo, infra de iudic. cap. Si Religioſus. § Quia verò, & ibi notatur in ver. Fratrum, de elect. lib. 6. & cap. Suſcepimus, & ibi Hoſt. in princ. in ver.
4 Fratre, de homicid. Et quamuis omnes Chriſtiani ſint fratres in Chriſto, quia per lauacrum regenerationis recognoſcunt ſpiritualiter vnum Patrem, ſcilicet Deum: cap. Ad menſam, 11. quæſt. 3. tamen vt dicit Abb. vbi ſupra per excellentiam hoc nomine donati ſunt Religioſi propter charitatem, quam inuicem debent habere, vt appellentur fratres, & ſorores.

5 Secundò nota, ibi, *in Epiſcopum*. Moniales poſſe compromittere in maſculum electionem Abbatiæ, nec teneri compromittere in alias Moniales ſecundum Anton. de Butr. num. 5. & Abb. num. 3.

6 Tertiò, nota in eod. ver. Compromiſſum ſuper electione fieri poſſe in vnum tantum. De hoc infra in 2. quæſt. num. 38.

7 Vltimò nota, Compromiſſum ſuper electione fieri poſſe etiam in extraneum, ſeu, vt dicit Abb. forinſecum à Collegio: nam Epiſcopus in
8 quem Moniales compromiſerunt, non eſt de Collegio Monialium, licet ſit ipſarum caput, cap. Requiſiſti. §. Secus, infra de teſtam. ibi; Non eſt tanta communio inter Epiſcopum, & Monaſteria, quanta eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam Cathedralem, cui eſt ſpirituali coniugio copulatus, & hic notat gloſſ. 1. Hoſt. nu. 1. verſ. Et extra Collegium bene poteſt compromitti, Io. Andr. nu. 2. exponens verbum, *Epiſcopum*, ideſt proprium, vel alienum quoad actum electionis, ſed propriùs confirmabit Cardin. in princ. Butr. num. 3. in 2. notab. Anchar. num. 1. Bellam. in princ. in ver. Epiſcopum. Abb. num. 2. in 2. notab. & Io. de Anan. num. 1. gloſſ. in cap. Quia propter, in ver. Iuris, inf. eod. & ibi Innocen. in eod. ver. nu. 6. Abb. Antiq. num. 20. in ver. De Collegio, Compoſtell. num. 27. in ver. Committatur, verſ. Si-
9 militer nec eſt ius, & alij communiter. Ratio eſt, quia Collegium ipſum cenſetur eligere cum electio fit per eos, in quos eligendi tranſtulit poteſtatem, cap. In cauſis. §. Quia verò, inf. eod. l. Item eorum. §. Si Decuriones, ibi: Non refert an ordo elegerit, an is, cui ordo commiſit. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nomin. ſecundum Innocen. hic in ver. Recipi, Compoſteſl. in princ. in ver. Facias, Ioan. Andr. num. 8. in gloſſ. 1. & alios præalleg.

10 Procedit tamen ſupradicta concluſio, dummodo is in quem compromittitur, ſit perſona Eccleſiaſtica, prout hic erat Epiſcopus: non enim huiuſmodi actus ſpiritualis eligendi videtur poſſe transferri in Laicum, cap. Maſſana, & cap. Sacroſancta, inf. eod. nam ſi laici prohibentur cum laicis intereſſe, multò magis videtur prohibita in eos totalis tranſlatio; idque verius putat Petr. de Anchar. hic num. 1.

11 Sed in contrarium facit, quia compromiſſarius cenſetur Procurator compromittentium; eligit enim ipſorum nomine, per id, quod legitur, & notatur in d. cap. In cauſis, infra eod. & in c.
12 Si compromiſſarius, eod. tit. lib. 6. Sed laicus poteſt eſſe procurator in ſpiritualibus, vt eſt textus, in cap. 1. de procurat. lib. 6. & poteſt acceptare beneficium pro clerico abſente, vt notat Io. Andr. in cap. Accedens, infra de præben. quem communiter alij ſequuntur, vt teſtatur Dec. in c. Decernimus, num. 5. & ſeqq. de Iudic. Ergo, &c. Anchar. non ſoluit. Tu dic ſecundum Abb. hic
13 num. 5. in electione Prælati non verſari nudum miniſterium; imò enim debet arbitrari an quis ſit idoneus ad officium Prælaturæ, vt hic; nec eſt ſimplex procurator, imo officium in eius perſona radicatur, adeo vt nec reuocari poſſit niſi ſecundum ea quæ notantur, in d. cap. In cauſis.
14 Ad hoc optimus textus, in cap. Contingit, infra de arbitr. vbi eſt expreſſum non poſſe aſſumi arbitrum laicum ſuper ſpiritualibus; & ſubijcitur ratio in textu, quia non decet vt laicus in talibus arbitretur. Quæquidem ratio maximè viget in caſu de quo agitur: At verò procurator habet nudum miniſterium facti; Vnde non mirum ſi nomine alterius intereſſe valeat in huiuſmodi ſpiritualibus, vt colligitur ex notatis per gloſſ. in d.
15 cap. 1. in ver. Spiritualibus. Laicus enim non prohibetur miniſterialiter, ſeu miniſtraliter tractare negocia Eccleſiaſtica, vt fusè probat Dec. loco citato. Et hac ratione quamuis non poſſit eſſe
16 arbiter in cauſa ſpirituali, vt proximè dictum eſt; poteſt tamen eſſe arbitrator, vt tenent Hoſt. & Io. Andr. in cap. fin. de rer. permut. Specul. in tit. de arbitr. §. Reſtat, verſ. Quid de ſententia excommunicationis: & eſt communis opinio, vt Dec. teſtatur, alios referens in d. c. Decernimus, num. 4. Præterea compromiſſarius poteſt eligere compromittentem: ergo non eſt illius procurator, quia alioquin poſſet quis eligere ſeipſum, cum procurator, & dominus in cauſa procuratorij cenſeantur vnus, & idem, vt hic obſeruat Io. de Anan. ſub num. 1. in 1. notab. verſ. Vtrum autem, & verſ. Dic hoc non eſſe verum, & pro
17 hac opinione adduco etiam gloſſ. notab. in cap. Quia propter, in ver. Iuris, infra eod. quæ dicit compromiſſarios eſſe poſſe alios à Capitulo, dummodo ſint viri Religioſi, ideſt clerici, vt ibi exponit Io. Andr. ſub n. 67. in gloſſ. Et iſti.

18 QVÆRO, An compromiſſum ſuper electione Romani Pontificis à Cardinalibus initum in perſonas eccleſiaſticas extra ſacrum Collegium ſit validum, nec-ne?

19 Manifeſtum eſt hodie non licere, S. R. E. Cardinalibus hanc poteſtatem eligendi committere niſi aliquibus de Collegio, quia in nouiſſima conſtitutione Gregorij, XV. Æterni Patris Filius, in §. Matura itaq; diſertis verbis ſtatuitur, vt electio per compromiſſum aliter fieri non poſſit, præterquam ſi omnes, & ſinguli Cardinales aliquibus ex eorumdem Collegio committerent eligendi poteſtatem. Hoc autem ius publicum in fauorem Eccleſiæ introductum eſt, cui pacto priuatorum renunciari non poteſt, cap. Si diligenti, infra de foro compet. Nec licet Cardinalib' ius Papæ immutare, cap. Inferior. 21. diſt. & in propoſito notat Compoſtell. in cap. Licet de vitanda, ſub num. 6. verſ. Sed numquid Cardinales, ſupra cod. & eſt expreſſum in Clem. ne Romani, in princ. de elect. vbi reprobatur opinio, quæ adſtruebat cœtum Cardinalium Sede vacante poſſe modificare, corrigere, vel immutare decretalem, vbi periculum, cod. tit. lib. 6. Idem patet in hac ipſa conſtitutione Gregorij in §. Poſtremò, vbi inhibetur S. R. E. Cardinalibus & eorum ſacro Collegio ne aduerſus eam aliquid ſtatuere, diſponere, vel ordinare, ſeu in aliquo corrigere, alterare, mutare, ſeu aliquo modo facere, tractare, moliri, vel attentare præſumant.

Verùm quæſtio admodum implexa videtur an ita ex forma ſancitum ſit, vt compromiſſum fieri debeat in aliquos de Collegio, vt ſi fiat in extraneos, electio irrita ſit. Et quamuis quæſtio videatur ſolui poſſe ex inferiori parte conſtitutionis in §. Quod ſi electio, vbi perſtringitur forma electionis cum decreto irritanti, & in forma compromiſſi non repetuntur verba illa (aliqui-
20 bus ex eorumdem Collegio) tamen videtur adhuc obſtare, quod in d. §. Matura itaque. Conſtitutio non ſimpliciter prohibet fieri electionem, ſed decernit vt electio per compromiſſum aliter fieri non poſſit, &c. Quotieſcumque autem lex non ſolum prohibet, ſed etiam adimit potentiam, & facultatem, actus contra legem celebratus eſt ipſo iure nullus. Bartol,
21 in l. fin. num. 7. ff. De ſer. Verbum autem, *poteſt*, præcedente negatione præciſam neceſſitatem importat, & priuat potentia, gloſſ. ordin. in c. Beneficium, in ver. Non poteſt, de regul. iur. lib. 6. quam Bartol. & omnes ſequuntur in l. Gallus, ff. De liber. & poſthum. vt teſtatur ibi Iaſ. n. 19. & 23. & ſic reddit actum irritum, & de iure impoſſibilem. Bald. in l. 1. n. 62. C. Qui admitti, & poſt Bart. in l. 1. ff. De iniuſt. rupt. teſtamen. notat Iaſ. in l. Non dubium, nu. 60. C. De legib. Atque ita idem importat aliquid eſſe impoſſibile, vel fieri non poſſe; niſi quod impoſſibile videtur parum Latinè dicilicet eiuſmodi verbum non reformidet Quintilianus lib. 5. inſtit. orator. cap. 10. nec Iuriſconſultus, vt in l. Impoſſibilis, ff. De verbor. obligat. in l. Impoſſibilium, ff. De
22 reg. iur. & paſſim alibi. Hinc cum olim dubitatum eſſet in Sac. Congregatione Concilij an c. 6. ſeſſ. 23. diſponens neminem ante decimumquartum annum beneficium obtinere poſſe, comprehendat eum, qui anno duodecimo ætatis beneficium obtinuit, & nunc effectus eſt ætatis annorum quatuordecim; adeò vt nunc non ſit legitimus poſſeſſor, & fructus ſuos non ſecerit, Sacra Congregatio innixa doctrinæ Iaſ. in d. l. Gallus, num. 17. vbi quod actus redditur nullus ipſo iure cum quid prohibetur cum verbo, *non poſſit*; cenſuit collationem ante decimumquartum annum fuiſſe nullam, & prouiſum fructus ſuos non facere. Quamobrem etſi in poſteriori parte conſtitutionis nulla fiat mentio de compromiſſo ineundo in aliquos de ſacro Collegio; tamen videtur ſufficere, vt huiuſmodi mentio facta fuerit in priori parte per verba adimentia electoribus poteſtatem aliter eligendi, cum perinde ſit reddere electores impotentes ad eligendum, ac decernere electionem aliter factam non valere, vt ex dictis conſtat, & ex decreto Concilij Tridentini in c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. quod dum irrita decernit matrimonia clandeſtina; eos qui illa contrahere attentabunt, inhabiles
23 reddit ad ſic contrahendum. Vtrumque enim loquendi genus inducit formam; quod apertè ſenſit Felin. in c. Cum dilecta, num. 6. ſupra, de reſcr. vbi enumerans decem ſigna, quæ indicant
24 formam inductam eſſe, quintum ſignum aſſerit eſſe, vbi eſt appoſitum decretum irritans: ac deinde paulò inferius; [Septimum ſignum, inquit, vbi in diſpoſitione dicitur, aliter fieri non poſſit, ibi eſt data forma, & ei renunciari non poteſt: & Felini doctrinam ſequitur Dec. conſ. 528. n. 11. & Alber. Brun. in tract. de forma, fol. 33. col. 1. verſ. Et quod lex prohibitiua, & fuit ſententia Bartol. in l. De his, num. 4. ff. De tranſact. & in l. fin. n. 4. C. De venden. reb. ciuit. lib. 11. Quibus addo Pariſ. conſ. 19. num. 20. lib. 2. vbi dicit hæc verba, *non aliter fieri poſſit*, inducere decretum irritans: & Loffredum conſ. 30. incip. Sit du-
25 bium, num. 20. Præterea ponderanda eſt particula, *ſi*, in conſtitutione appoſita, ibi [Decernimus electionem aliter fieri non poſſe præterquam ſi omnes, & ſinguli Cardinales aliquibus ex eorumdem Collegio, &c.] hæc enim particula ex ſui natura conditionem importat, l. Quodcumque, §. vlt. ff. De verbor. obligat. gloſſ. in l. 2. in ver. Conditio, ff. De condit. & demonſtr. Conditio verò formam ſubſtantialem inducit, vt per
26 Felin. in d. c. Cum dilecta, ſub num. 6. verſ. Secundum ſignum. At manifeſtum eſt geſta contra formam eſſe ipſo iure nulla, vt eſt textus in d. c. Cum dilecta, in c. Venerabilis, de offic. deleg. plenè Calderin. in diſput. incip. Statuto ciuitatis. Archidiac. in cap. Si cui, in fine, de elect. lib. 6.

27 Sed in oppoſitum facit, quia de iure communi in electione Romani Pontificis nulla forma præſcripta erat; nam cum in ea non ſufficiat maior pars Collegij, vt in electionibus inferiorum, ſed ſaltem duæ ex tribus partibus requirantur; & in difficultatibus emergentibus nullus ſit ſuperior, ad quem poſſit haberi recurſus; aliquid ſpeciale in ea conſtituendum fuit, vt legitur in decretali Licet de vitanda, ſupra eod. & præcipuè vt electio valida eſſet quomodocumque duæ partes Cardinalium conſentirent in aliquem vt
28 in electum; prout ibi notat Innocen. Gregorius verò grauiſſimis cauſis motus in electione Romani Pontificis certas formas præſcripſit ſua Conſtitutione: non tamen omnia, quæ ibi præcepit, aut prohibuit, ad ſubſtantiam & validitatem

tatem

tatem electionis voluit pertinere, ne alioquin
res tanti ponderis vſque adeò difficultatibus in-
uolueretur, vt aliquando grauem pati poſſet Ec-
cleſia ſciſſuram: quam rationem conſiderat tex-
tus in d. c. Licet de vitanda, in princip. Et pro-
ptérea quæ ſanciuit initio Conſtitutionis in §.
Matura itaque, voluit quidem à Cardinalibus
exactè obſeruari; non tamen ita, vt illorum
omiſſio inficeret electionem; ſed formam ſub-
ſtantialem paucis perſtrinxit in §. Quod ſi electio,
& ibi appoſuit decretum irritãs; quod apertè in-
dicat eius intentionis non fuiſſe, vt ea, quæ in
ſuperiori Conſtitutionis parte præſcripta fuerant,
eſſent ſubſtantialia electionis: alioquin ineptum
fuiſſet in d. §. Quod ſi, decernere electionem
aliter celebratam eſſe nullam, ſi hoc ipſum iam
ſancitum fuiſſet in ſuperiori parte Conſtitutionis.
Et hanc fuiſſe mentem Sanctitatis ſuæ nos ipſi
non obſcurè intelleximus, qui ante Conſtitutio-
29 nis promulgationem in eo negotio diù, multum-
que laborauimus. Vnde cum poſtea pro refor-
matione electionis magni Magiſtri S. Ioannis
Hieroſolymitani compilata fuiſſet minuta Bullæ
à D. Vulpio Archiepiſcopo Theatino, & iuſſu
S. D. N. delata per manus Cardinalium, & Præ-
latorum Congregationis ſuper hoc deputatæ; &
in fine Bullæ appoſita eſſet clauſula infraſcripta,
videlicet. [Quod ſi electio aliter celebrata fuerit,
nulla, atque irrita ſit eo ipſo.] Ego aduerti hanc,
clauſulam operari, vt omnia, & ſingula, qui in
Conſtitutione ſancita erant, eſſent de ſubſtantia
electionis, indeque futurum eſſe vt nulla ferè
electio poſſet validè celebrari, cum vix fieri poſ-
ſet vt in tot, & tam varijs ordinationibus defe-
ctus aliquis non contingeret: nam & forma ſcru-
tinij, quæ tamdem compendioſis verbis concludi-
tur in Decretali Quia propter, infr. eod. repu-
tatur adeò difficilis obſeruatu, vt etiam boni
Iuriſtæ practicam ignorantes in ea deficiant, vt
inquit gloſſa in c. Cum expediat, in ver. Inquiſi-
tis, de elect. lib. 6. Vnde Patres cenſuerunt vna-
nimes eam clauſulam eſſe expungendam, & ad
exemplum Gregorianæ Conſtitutionis ſubſtituen-
dam eſſe aliam clauſulam cum decreto irritanti,
in qua perſtringerentur ea tantum, quæ pertine-
rent ad ſubſtantiam electionis, prout factum
eſt in Conſtitutione S. D. N. quæ incipit, In ſpe-
cula militantis eccleſiæ edita 3. Iulij 1628. in
§. Quod ſi electio magni Magiſtri.

Quibus ita ſe habentibus, quamuis Gregoria-
na Conſtitutio in principio decreuerit non poſſe
aliter compromitti, quàm in aliquos ex Cardi-
nalium Collegio; cùm tamen in dicto §. Quod ſi
electio, vbi præteribat formam ſubſtantialem
electionis cum decreto irritanti, nullam faciat
mentionem perſonarum, in quas fieri debeat
compromiſſum, ſed ſimpliciter ſtatuat, vt nulla
ſit eiuſmodi electio aliter celebrata, quàm per
viam compromiſſi ab omnibus Cardinalibus in
Conclaui præſentibus nemine diſſentiente initi.
Hinc ſatis oſtenditur non pertinere ad electionis
validitatem, & formam vt compromiſſum fiat in
aliquos de Collegio.

30 Nec obſtat verbum, *non poſſe*, poſitum in d. §.
Matura itaque, quia ſecundum hæc erit exponen-
dum, id eſt non debere: hoc enim non eſt nouũ
apud ſacros Canones, vt eſt textus in c. Niſi cum
pridem, §. Perſonæ verò, infra, de renunc. &
ibi notat gloſſ. in ver. Non potuerit, Hoſt. Ioan.
Andr. Butr. & alij. Ea ratione, quia illud dici-
mur poſſe, quod de iure poſſumus, & è conuer-
ſo, c. Faciat, 22. q. 2, & c. Sciſcitatus, ſupra,
de reſcript. Præterea etſi verbum *poteſt*, præce-
dente negatione regulariter priuet potentia, &
reddat actum de iure impoſſibilem: hoc tamen
non eſt perpetuum, vt notat Roman. in l. Stipu-
latio iſta. §. Alteri, in 3. col. ff. De verbor. oblig.
31 Ideoque in l. Obligari, in princ. ff. De author.
tutor. pupillus dicitur non poſſe obligari ſine tu-
toris authoritate, & tamen Pupillus pubertati
proximus abſque tutore naturaliter obligatur,
l. 1. ff. De donat. & l. Si pupillus, ff. Ad leg. Fal-
cid. Rurſus ſtipulari alteri nemo poteſt, vt legi-
tur in d. §. Alteri, & ſic negatiua præcedit ver-
bum, *poteſt*: & tamen ſi quis alteri ſtipuletur,
ſtipulatio non eſt ipſo iure nulla, vt ibi aduer-
tunt gloſſ. & Bart. in l. Cum lex, num. 6. ff. De
fideiuſſor. Bald. in l. Non dubium, in 11. col.
num. 29. C. De legib. & plenius Iaſ. in d. l. Gal-
lus, num. 19. verſ. Contra iſtam communem re-
32 gulam, ff. De liber. & poſthum. Ideò ſecundo
loco poteſt dici, quamuis regulariter verbum
poteſt præcedente negatione priuet potentia; hoc
tamen non procedere quando hinc reſultaret ab-
ſonus intellectus, c. Quanto, & ibi gloſ. in ver.
Non potuit, de præſumpt. Iaſ. in d. l. Gallus,
num. 23. verſ. Secundo limita, prout reſultaret
hoc caſu, vt patet ex his, quæ ſuperiùs dicta
33 ſunt, num. 28. & 29. & eò magis, quia Conſti-
tutio Gregorij in d. §. Matura itaque, decreuit
electionem fieri aliter non poſſe, quàm in Con-
claui, & eo clauſo, ac pòſt celebratum prima
die ſacroſanctum Miſſæ ſolitum ſacrificium. Et
tamen non creditur ad validitate electionis per-
tinere, vt præcedat celebratio Miſſæ; cum hoc
34 requiſitum non repetatur inferius in §. Quod ſi
electio, vbi ponitur electionis forma cum clau-
ſula decreti. Ergo ſicut reſpectu celebrationis
Miſſæ illa verba, *fieri aliter non poſſe*, non im-
portant formam; ita nec reſpectu illorum ver-
borum, aliquibus de Collegio: cum vna deter-
minatio reſpiciens plura determinabilia debeat
illa æqualiter determinare, l. Quamuis, C. De
impub. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulgar. tex-
tus in l. fin. & ibi Bartol. C. De ſenten. Dec. in
c. Nouit. n. 56. inf. de iudic. De his tamen tutius
eſſet petere oraculum Sanctiſſimi.

35 Succeſſiuè QVÆRO, An Cardinales poſſint
ſuper electione Papæ compromittere in vnum
tantum ex ſacro Collegio.

Difficultatem ingerit ſupradicta conſtitutio
Gregorij XV. de Romani Pontificis electione,
quæ in §. Matura itaque, declarat electionem per
viam compromiſſi fieri aliter non poſſe præter,
quam, ſi omnes, & ſinguli Cardinales in Con-
claui præſentes nemine diſſentiente aliquibus ex
eorumdem Collegio Cardinalium committerent
eligendi poteſtatem, vt vice omnium Eccleſiæ
36 Catholicæ prouiderent de Paſtore. Oritur enim
dubium ex illo verbo, *aliquibus*; quod cum ſit
pluralis numeri, non poteſt in vno tantum veri-
ficari, ſed duorum ſaltem concurſum requirit. l.
fin. ff. Ad Trebell. l. Vbi numerus. ff. De teſtib.
gloſſ. in Clem. Sæpè, in ver. Partibus, de verbor.
37 ſignif. DD. in vn. de cleric. coniug. lib. 6. nec vi-
detur eadem ratio vigere, ſi compromiſſum fiat

in vnum, ac ſi in plures: nam integrum eſt iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur, cap. Prudentiam. §. 1. de offic. deleg. Specul. in tit. de aduocat § 3. verſ. Habito, & verſ. ſeq. Et magis conſulitur Eccleſiæ cùm electio plurium approbatur aſſenſu, cap. Si tranſitus, 76. diſtinc. gloſſ. in cap. Auditis, in ver. Irritanda, inf. eod. Quod enim à pluribus quæritur ſapientibus, facilius inuenitur, cap. De quibus, 20. diſt. & per ampliores homines perfectiſſima veritas reuelatur. l. vlt. ad fin. C. De fideicomm. gloſſ. in d. c. Prudentiam, in ver. plurimorum, & vbi multa conſilia, ibi ſalus. Prouerb. 24. nec tutum videtur tanti ponderis negocium vni tantum committere: hac enim ratione, videlicet propter rei grauitatem, prouidè ſancitum eſt vt in electione Papæ conſentire debeant duæ ex tribus partibus Cardinalium, vt in cap. Licet, ſup. eod. cùm tamen in electionibus inferiorum ſufficiat maior pars Collegij, vt in decret. Quia propter, cum multis ſimil. Et propterea, vt dicebat Nazo in d. cap. Quia propter, ponderando verbum, *aliquibus*, ibi poſitum, oportet pluribus dare hanc poteſtatem, & non ſeruatur illa forma ſi vni tantum detur poteſtas eligendi, vt refert ibi Abb. Antiq. num. 19. in ver. Aliquibus, & notat Petr. à Biaxio in direct. elect. par. 3. cap. 17. num. 2.

38 Sed in contrarium facit, quia conſtitutio Gregorij vtitur hac in parte iiſdem verbis, quibus vtitur Generale Concilium, in d. cap. Quia propter, vt patet ibi, vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Eccleſiæ viduatæ prouideant de Paſtore. At ex diſpoſitione iuris communis in Eccleſijs inferioribus, non obſtantibus illis verbis pluralis numeri, *aliquibus viris idoneis*, poterat eligendi poteſtas vni tantum committi, vt eſt textus hic, & reprobata Nazonis opinione tenet Abb. Antiq. loco citato, quia inquit, cum huiuſmodi conſtitutionis ratio fuerit contra vacationem diutinam prouidere, vt ſupra in princ. & in cap. Cum inter vniuerſos, circa fin. inf. eod. quia melius expeditur electio per vnum, quàm per plures propter naturam facilem ad diſſentiendum, arg. c. 1. infr. de arbitr. Idcirco audacter dico quod poteſt vni dari, quia expreſſum, in c. Cauſam, & in c. Cum inter Canonicos, ſupr. eod. & optimè in decret. Poſt tranſlationem, de renun. Nec eſt veriſimile Papam vno verbo voluiſſe iſta ſubuertere, c. Eccleſia, il ſecundo, infra eod. Idem tenet in d. c. Quia propter, Compoſt. num. 24. in ver. Committatur, verſ. Quæro an ſit ius quod vni ex pluribus, & Hoſtien. ſub num. 44. in ver. Aliquibus viris, vbi reprobans opinionem illorum, qui dicebant per decretalem Quia propter, quæ pluraliter loquitur, fuiſſe correcta alia iura, dicit melius eſſe ne corrigantur, vt reſoluas pluralitatem in ſingularitatem, ſic infra de priuil. cap. Vt priuilegia. Ergo & vni, & pluribus committi poteſt; & melius vni, vt diſcordia vitetur, cap. 1. inf. de arbitr. & cap. Cum inter Canonicos. §. Poſt hæc ſupra eod. vel ſaltem in impari numero, vt in c. In cauſis, cap. Cum dilectus, & cap. Cum in iure, ſupra eod. ſequitur Bald. ibid. num. 37. & notant hic Io. Andr. Abb. & alij Hoſt. in ſumma hoc tit. §. Qualiter, col. 13. verſ. Secunda forma. Et in electione Romani Pontificis tradit Anton. de Roſell. in tract. de poteſtate Papæ, §. Poſtquam ſatis diximus, ſub num. 6. verſ. Sed in contrarium. Ergo eodem modo poterit hodie committi hæc facultas vni ex ſacro Collegio, non obſtantibus illis verbis pluralis numeri Gregorianæ
39 Conſtitutionis, videlicet, Aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium, cum conſtitutio hæc in parte vti conformis iuri communi recipere debeat ab eodem iure communi interpretationem paſſiuam, vt l. 2. cap. De noxal. & notat Bart. & DD. in l. 1. §. Hoc autem edictum, ff. De noui oper. nunc. & in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſd. cogan. Anchar. conſ. 429. Pro euidentia, num. 3. in fine, verſ. Poſterior ergo conſtitutio. Roman. conſ. 345. circa princ. num. 18. & ſeq. Etenim lex noua diſponens in materia antiqua recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat. l. In contractibus, §. Præterea. C. de non numer. pecun. Petr. Brixien. in repert. In ver. Interpretatio, verſ. Lex nouiter.

40 Quid dicendum? Hæc quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt an liceat Cardinalibus compromittere in vnum tantum ex S. Collegio. Secunda eſt, quatenus non liceat, an electio ſic celebrata ſit irrita, nec-ne. Quoad primam inſpectionem verius videtur non licere Cardinalibus compromittere in vnum tantum, clara enim ſunt verba conſtitutionis Gregorij in dicto. §. Matura itaque, in ver. Aliquibus. Et quamuis de iure communi liceat in vnum tantum compromittere, id tamen contingit, quia de hoc iura ſunt aperta, vt hic, & in d. cap. Inter Canonicos, infra
41 eod. & in d. cap. Poſt tranſlationem, de renunc. Ideoque nec refert quod cap. Quia propter, vtatur eodem verbo, *aliquibus*, quod eſt pluralis numeri, nam pluralitas reſoluitur in ſingularitatem, quotieſcumque ex alijs iuribus apparet eiuſmodi reſolutionem eſſe faciendam, cap. Vt priuilegia, in fine, vbi Abb. num. 5. de priuileg. Et cum Generale Concilium, in d. cap. Quia propter, vtatur verbis pluralis numeri, & iura præallegata vtantur verbis numeri ſingularis, niſi pluralitas reſolueretur in ſingularitatē, decretalis Quia propter, & iura prædicta eſſent inter ſe contraria, & pugnantia. Vnde cum ſermo pluralis non poſſit remanere in propria ſignificatione, quin huiuſmodi inconueniens ſequatur, non mirum ſi ad iura concilianda, & correctionem vitandam pluralis loquutio in ſingularitatem reſoluatur, & hoc præcipuo fundamento Abbas Antiquus in d. cap. Quia propter, num. 19. dicit compromiſſum fieri poſſe in vnum tantum, quia ſcilicet non eſt veriſimile Papam vnico illo verbo, *aliquibus*, prædicta iura ſubuertere voluiſſe, & Hoſt. ibidem ſub num. 4. in ver. Aliquibus, dum dicit melius eſſe, vt prædicta iura non corrigantur, vt ſic reſoluas pluralitatem in ſingularitatem. Verum ſi illud verbum, *aliquibus*, poſitum in Gregoriana conſtitutione intelligatur vt iacet in numero plurali, nulla hinc ſequitur correctio iurium: neque enim vllibi cauetur ante ipſam conſtitutionem, vt poteſtas eligendi Rom. Pont. in vnum transferri valeat, & ſacri Canones remanent in ſuo robore in illis terminis in quib. loquuntur, id eſt in inferiorū electionib. Igitur pluralis loquutio nullatenus videtur reſoluenda in ſingularem: & confirmatur ex theorica Gemin. in c. Omnes leg. 1. diſt. vbi ait, ita demum pluralē numerum reſolui in ſingularem, ſi in plurali non poſſit verificari, quin ſequatur incon-

inconueniens, vel abſurdum. Idem notat Præpoſ. ibid. ante num. 10. vbi dicit gloſſ. ibi procedere, vbi plurale remanere non poteſt in ſignificatione propria, quin ſequatur iniquum, & inconueniens; aliàs non reſoluitur plurale in ſingulare, & ſequuntur alij relati ab Euerar. in ſua centuria in loco à vi numeri, num. 7. At nullum inconueniens, aut iniquitas ſequitur ſi in Gregoriana conſtitutione, illud verbum, *aliquibus*, accipiatur in propria ſignificatione; imò vtilius, & conſultius eſt Eccleſiæ Catholicæ, vt Apoſtolicus non ab vno tantum, ſed à pluribus compromiſſarijs eligatur, vt oſtenſum eſt ſupra, num. 37.

42 Nec obſtat quod Abb. Hoſt. & alij ſupracitati num. 38. dicant melius expediri electionem per vnum, quàm per plures propter naturam facilem ad diſſentiendum. Etenim celeritati electionis ſatis conſultum erit, ſi committatur in impari numero, ne alioquin res ſit ſine exitu, l. Item ſi vnus. §. Principaliter. ff. De arbitr. & cap. 1. eod. tit. prout factum legimus, in cap. In cauſis, cap. Cum dilectus, & cap. Cum in iure, inf. eod. & notant idem met Hoſt. & Abb. Antiq.

Non valet igitur argumentum, de iure communi verbum, *aliquibus*, poſitum in Decretali Quia propter, in numerum ſingularem reſoluitur: Ergo & in Gregoriana Conſtitutione; ſiquidem de iure communi eiuſmodi reſolutio fit neceſſitate cogente, cum iura inter ſe contraria non aliter conciliari poſſint. At in terminis Conſtitutionis nulla cogit neceſſitas, vt verbum illud ſingulariter accipiatur. Imò rationes omnes

43 ſuadent, vt potius remaneat in propria ſignificatione. Neque verò hoc caſu locum habent iura loquentia de electionibus inferiorum: quoniam illorum diſpoſitio in electione Papæ ſeruanda eſt in illis tantum caſibus, in quibus nihil in ſpecie reperitur diſpoſitum circa huiuſmodi electionem, vt patebit infra, num. 46. & in cap. Si quis Apoſtolicæ, 79. diſt. tradunt Bellam. num. 4. & Præpoſ. num. 2. Et ob hanc rationem de iure communi poteſtas eligendi Papam ad exemplum aliarum electionum committi poterat etiam vni iuxta textum hic. Verum hodie cum Gregorius legem hanc ſacroſanctam tulerit, & decreuerit electionem Romani Pontificis per compromiſſum aliter fieri non poſſe quàm ſi poteſtas eligendi committatur aliquibus ex ſacro Collegio: nihil proponitur cur hæc lex ſeruari non debeat in propria ſignificatione itaut nec ſit amplius recurrendum ad Canones loquentes de electionibus aliorum Prælatorum, cum habeamus legem in hac materia ſpecialiter loquentem. Præſertim

44 verò quia in Bulla confirmatoria Ceremonialis adimitur Patribus, & eorum ſacro Collegio facultas aliter iudicandi, & interpretandi. Quibus verbis videtur prohiberi intellectus ille, ſecundum quem pluralis numerus in ſingularem reſoluitur; quia reſolutio huiuſmodi non fit ex proprietate ſermonis ſecundum rigorem verborum, ſed ſecundum ſenſum, & naturalem intentionem; & affectum dumtaxat, l. 1. & ibi notat Bald. n. 1. C. De cond. inſer. l. fin. ff. Ad Trebell. & d. cap. Vt priuilegia, in fine de priuileg. & propterea nunquam fieri poteſt, vbi repugnat mens diſponentis, l. Cum quidam, vbi Bald. in primo not. C. De impub. & alijs ſubſtit. Doctores in l. Falſa demonſtratio, §. fin. ff. De condit. & demonſtrat.

45 Itaque cùm ex prædictis appareat non licere Cardinalibus eligendi poteſtatem vni tantum committere; Quæritur nunc an ſi committatur electio à compromiſſario facta ſit irrita necne, quæ eſt ſecunda inſpectio ſuperius propoſita. Hoc autem petit illud principium, videlicet an illa verba, *aliquibus ex eorumdem Collegio Cardinalium*, pertineant ad electionis formam, necne: De hoc enim ſatis dubitari poteſt, cum verba huiuſmodi ponantur tantummodo in §. Matura itaque, nec repetantur in §. Quod ſi electio, vbi præſcribitur forma electionis cum decreto irritanti. Et quidem ſi verba huiuſmodi non ſint de forma, abſolutum erit valere compromiſſum initum in vnum tantum, ſicut valet initum in perſonam extra Collegium: nam cùm hic caſus validitatis, & inualiditatis compromiſſi fuerit à conſtitutione omiſſus, ſeruanda erit hac in parte iuris communis diſpoſitio. Et cum ſimiliter de iure communi nihil ſpecialiter de hoc ſit cautum in electione Papæ, ea erunt obſeruanda quæ à ſacris Canonibus præſcribuntur in electionibus inferiorum. Ita Bellam. in cap. Si quis Apoſtolicæ, num. 4. 79. diſt. vbi dicit omnes conſtitutiones iuris communis de Prælatorum electionibus loquentes habere locum in electione Papali, præter illas ſolas, quibus per Decretalem Licet de vitanda, & per iura noua de electione Papæ loquentia fuit ſpecialiter derogatum. argum. l. Præcipimus, in fine. C. De appell. l. Sancimus, C. De teſtam. c. Cum expediat, de elect. lib. 6. & ſequitur Præpoſ. ibidem, num. 2. verſ. Item ex hoc infert Bellam. In inferiorum verò electionibus admittunt ferè omnes eligendi poteſtatem non ſolum validè, ſed etiam licitè in vnum tantum poſſe transferri, vt abundè oſtenſum eſt ſu-

46 pra. E contra verò ſi eadem verba ſint de forma, poteſtas eligendi non poterit validè transferri in vnum tantum; quia vbi pluralitas eſt de forma, non poteſt fieri reſolutio in ſingularitates: textus eſt in l. Cum hi, §. Prætor, ff. De tranſact. & notat gloſſ. in l. 3. §. Hoc autem à Superiore, in ver. Competere, ff. De itin. actuque priu. & Bald. conſ. 123. Reuerendiſſimus Pater, num. 3. verſ. Nec intelligo, lib. 5.

Verius autem videtur illa verba, *aliquibus de Collegio*, ad formam, ſeu validitatem actus non pertinere, quia ſubſtantialia electionis perſtringuntur, d. §. Quod ſi electio, vt fuſiùs oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione, num. 28. Cæterum in re tanta nihil audeo firmare, ſed cenſeo Apoſtolicum eſſe conſulendum.

DE ELECTIONE.

Cap. Noſti.

SVMMARIVM.

1 *E Lectus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt.*

2 *Poteſtas conferendi beneficia, & adminiſtrandi pendet ex confirmatione, non autem ex electione Collegij.*

3 *Electio dat ius Prælaturæ, & ius adminiſtrandi in*

in habitu; confirmatio verò ius adminiſtrandi in actu.

4 *Prouiſi à Papa in Conſiſtorio conſequuntur plenum ius Prælaturæ, & adminiſtrandi in habitu, & actu.*

5 *Non tamen ſunt recipiendi niſi oſtendant litteras ſuæ promotionis.*

6 *Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ.*

7 *Melius eſt tamen, vt id expediat per Delegatos, num. 11.*

8 *Iudex nemo eſſe poteſt in cauſa ſua, & qui ius ſibi dicit in re ſibi debita, cadit à iure ſuo.*

9 *Imperator poteſt eſſe iudex in cauſa fiſci.*

10 *Cauſa Eccleſiæ non eſt Epiſcopi.*

12 *Epiſcopus in cauſa Eccleſiæ ſuæ poteſt recuſari.*

13 *Idem in eius conſanguineo.*

14 *Canonicus poteſt recuſari in cauſa Concanonici.*

15 *Inferior à Papa regulariter non poteſt eſſe iudex in cauſa propria.*

16 *Sed Papa regulariter contra.*

17 *Qui tamen cauſas proprias ex conſuetudine alijs delegat.*

18 *Epiſcopus in cauſa ſuæ menſæ non poteſt eſſe iudex.*

19 *Nec teſtis.*

20 *Et quid ſi fundet intentionem de iure communi, ſeu notorium ſit bona ad menſam Prælati pertinere.*

21 *Vicarius in cauſa menſæ Epiſcopalis ſi recuſetur vt ſuſpectus, datur ei adiunctus, non autem conſeruator. & n. 25.*

22 *Cauſæ contra debitores emphyteotas, conductores, & cenſuarios menſæ Epiſcopalis ſunt fori eccleſiæ, & iudex eccleſiaſticus eſt iudex ordinarius.*

23 *Iudex ordinarius quando allegatur ſuſpectus, datur adiunctus.*

24 *Vicarius Epiſcopi ſuppoſita immemorabili conſuetudine an poſſit procedere contra laicos in cauſa menſæ Epiſcopalis ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis. & n. ſeqq. vſq. in fin.*

26 *Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ menſæ, ſi id ius præſcripſerit ex antiqua conſuetudine.*

27 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem aliàs non habenti.*

28 *Conſuetudo immemorabilis habet vim priuilegij.*

29 *Epiſcopo ex priuilegio poſſunt committi cauſæ ſuæ menſæ recuſatione remota.*

30 *Epiſcopi, & Vicarij non eſt idem tribunal in materia recuſationis.*

1 NOSTI. Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. & omnes: & primò ponit ius ex quo: ſecundò concludit ad factum: ibi, *mandamus.*

2 Nota primò ibi, *Cum ſua non ſit electio confirmata*; poteſtatem conferendi beneficia, & adminiſtrandi pendere ex confirmatione, non autem
3 ex electione Collegij: nam per electionem quis conſequitur ius Prælaturæ, & adminiſtrandi in habitu, ſed per confirmationem ſuperioris conſequitur ius adminiſtrandi in actu, vt hic per Abb. in primo notabili, & eſt bona gloſſ. in cap. Quanto, in verb. Relatio, circa med. 63. diſtinct. quæ dicit per electionem acquiri ius Prælaturæ, & ius adminiſtrandi, ſed non exercitium; per confirmationem verò nihil noui iuris acquiri, ſed exercitium dumtaxat: & conſentit gloſſ. 2. hic dum ait, electum per confirmationem acquirere
4 plenam adminiſtrationem. Prouiſi autem, ſeu pronunciati per Papam in Conſiſtorio conſequuntur plenum ius Prælaturæ, & adminiſtrandi in habitu, & actu, quia talis prouiſio habet vim electionis, & confirmationis, vt dicit gloſſ. in cap. primo in verb. Prouiſionem, de elect. lib. 6. & ſcripſi pleniùs in cap. primo, num. 8. verſ. Quæ
5 quidem, ſupra eodem. Aduerte tamen, quia ſic prouiſi nullatenus debent eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcipere, nec recipiendi tanquam Prælati, niſi per litteras faciant fidem ſuæ promotionis, & contrauenientes incidunt in pœnas extrauag. Iniunctæ, de elect. vt hic per Abb. nu. 4. de quo vide quod ſcripſi in cap. Nihil, à num. 20. maximè n. 28. & 29. infr. eod.

6 Secundò nota ibi, *Studeat reuocare.* Epiſcopum poſſe iudicare in cauſa eccleſiæ ſuæ, vt hic per Innoc. num. 10. Hoſt. num. 7. Ioan. Andr. num. 9. verſ. Tu dic cum Innocen. & alios communiter & tenet gloſſ. in cap. Si quis erga, in verb. Priuetur, 2. qu. 7. gloſſ. 1. in cap. Cum veniſſent, & ibi omnes de iudic. Item gloſſ. in cap. Cum perſonæ, §. Si autem in verb. Ordinarijs, per illum tex. de priuileg. lib. 6. Licet illa Decretalis alium habeat intellectum, vt dixi in cap. Procurationes, num. 42. de cenſib. Hoſt. in Summa de ſentent. §. Si quis debet, colum. penult. Gemin. in cap. Primo, col. fin. in princ. verſ. Aut cauſa non eſt ſua priuata, ſed eccleſiæ, de pœn. libr. 6. Capic. deciſ. 157. num. 1. & hanc dicit eſſe communem opinionem Oldrad. conſ. 159. Primò quæritur, num. primo, & probatur argum. c. Si quis ab
7 Epiſcopo, 2. q. 7. & cap. Qui emendar, 45. diſtin. Quod mirũ videtur, quia nullus poteſt eſſe iudex in cauſa ſua vt c. 1. 4. q. 4. l. Si quis in tantam,
8 C. Vnde vi, & C. Ne quis in ſua cauſa, in rubro, & nigro. Imò qui ius ſibi dicit in re ſibi debita, cadit à iure ſuo, l. Extat, ff. Quod met. cauſ.
9 Sed pro ſolutione diſtinguendum eſt inter cauſam Eccleſiæ, & cauſam propriam ipſius Epiſcopi. In cauſa Eccleſiæ poteſt Epiſcopus eſſe iudex vt in præcitatis iuribus; ſicut Prior fiſci eſt iudex in cauſa fiſci, vt l. 1. C. Vbi cauſæ fiſcales. Epiſcopus enim dicitur procurator Eccleſiæ, c. Si priuatum, 12. q. 1. Sic Imperator eſt iudex in cauſa fiſcali. l. Proximè. ff. De his quæ in teſtam. delen. & tamen res fiſci quaſi propriæ imperato-
10 ris dicuntur, l. 2. §. Hoc interdictum. ff. Ne quid in loco publ. & cauſa Eccleſiæ non eſt Epiſcopi, cap. 2. de donat. Item ordinarius ſi dicat ſuam eſſe iuriſdictionem, & ſubditus hoc neget, benè cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio, cap. Super litteris, de reſcript. l. Si quis ex aliena. ff. De iudicijs. Item contra malefactores Eccleſię vtroque gladio vti poteſt ſi illum habeat, cap. Dilecto de ſent. excom. in quo, in cap. 1. de Malefic. in cap. Romana de pœn. lib. 6. & eſt tex. in cap. Cum ſit generale, de foro compet. & ita obiectum ſoluunt Innocen. Hoſt. & Io. Andr. ſupracitati, num. 6. Et egregiè declarat Bald. in l. 1. num. 3. C. Ne quis in ſua cauſ. vbi format hanc quæſtionem: Epiſcopus Peruſinus monet mihi litem de quibuſdam rebus, dicens quod illæ res ſunt emphyteuticæ Epiſcopatus Peruſini, & quod ad eum ſunt reuerſæ: Ego hoc nego, & dico quod Epiſcopus Peru-

Perusinus non poteſt de hoc cognoſcere, ſed debet agere contra me coram Archiepiſcopo? modo quæritur vtrum iſte Epiſcopus poſſit de hoc cognoſcere nec-ne. Quæſtio ſtat in hoc, vtrum iſta dicatur ſua cauſa. Innocentius videtur dicere in dicto cap. Ex parte, quod non poſſit cognoſcere. Canoniſtæ tenent communiter contrarium, quia iſta non eſt cauſa perſonæ, ſed Eccleſiæ, & vtilitas principaliter reſpicit Eccleſiam, & ideo Epiſcopus poteſt eſſe iudex, cognitor, & determinator huius litis, vt notant Hoſt. & Io. Andr. in dicto, cap. Ex parte poſt Innoc. & adde quod notatur extra de appellat. cap. Dilectis, & in cap. Dilectus de pœnis, per Innoc. & in §. Sequitur in Speculat. de iudice deleg.] Hactenus verba Baldi.

11 Verumtamen etſi Epiſcopus iudicare poſſit in cauſa Eccleſiæ, nihilominus ad omnem ſuſpicionem vitandam melius eſt vt id expediat per delegatos, vt innuit textus in dicto cap. Cum perſonæ. §. Si autem, ibi, Vel delegatis ab eis viris prudentibus, de priuil. lib. 6. cap. Si quis, de foro compet. & l. Prætor. ff. De iuriſdict. omn. Iudic. & notat gloſſ. in dicto. §. Si autem in verb. Ordinarijs,& gloſſ. 1. in dicto cap. Cum veniſſent, de iudic. quæ ibi à ſcribentibus communiter ap-

12 probatur. Quinimo ſi vellet per ſeipſum cognoſcere cauſam Eccleſiæ, vel iniuriam tangentem principaliter dignitatem ſuã,quia in conſequentia tangit eum, poſſet reſeruari vt ſuſpectus; ita notabiliter concl. Cynus poſt Petr. de Bellapert. in l. Vnic. C. Ne quis in ſua cauſa, & loquitur

13 Cynus quando iniuria principaliter tangit dignitatem. Ad hoc bonus textus, in cap. Inſinuante, de off. Delegat. vbi recuſatur conſanguineus Prælati in cauſa Eccleſiæ ſuæ; fortius ergo poteſt recuſari ipſe Prælatus. Idem poſt Paul. tenet Abb. in dicto, cap. Cum veniſſent, num. 9. verſ. Aut cauſa principaliter, de iudic. dicens hoc eſſe valdè æquum, vt lites ſine omni ſuſpicione procedant, cap. Quod ſuſpecti, 3. q. 5. & l. Apertiſſimi, & l. Cum ſpecialis. C. De iudic. Nam videmus iudicem ex facili cauſa reſeruari, vt notatur in cap.

14 Cum R. Canonicus, de offic. Delegat. Vnde & Canonicus poteſt recuſari in cauſa Canonici, vt ibi. Ergo longè magis Prælatus in cauſa Eccleſiæ, cum maior ſit coniunctio inter Prælatum, & Eccleſiam ſuam, quàm inter Canonicum,& Concanonicum, vt legitur, & notatur in cap. Relatum, il ſecundo, de teſtam. in cap. final. 22. q. 5. & in cap. 1. de pœn. Et hanc opinionem dicit eſſe veriorem Philip. Franc. in cap. Poſtremo, num.. verſ. Quintò quæritur de appellat. Licet contrarium tenuerit Speculat. in tit. de iudic. Delegat. §. Supereſt, num. 9. verſ. Quid ſi Prælatus alicui Eccleſiæ. Sed primum verius, & communius, vt teſtatur Dec. in dicto cap. Poſtremo, num. 31. & Speculatorem reprobat Io. Andr. in addit. littera Y. & in dicto cap. Inſinuante in gloſſ. Hoc videtur, de offic. Delegat. De quo tamen articulo dic pleniùs vt per Dec. vbi ſupra à num. 30. & Capic. d. deciſ. 137. num. 1. cum plurib. ſeqq.

15 In cauſa autem propria planum eſt inferiorem à Papa regulariter iudicem eſſe non poſſe; & ita procedit tex. in l. 1. C. Ne quis in ſua cauſ. cum alijs ſupra in contrarium allegatis, n. 7. Ad idem textus in l. Qui iuriſdictioni. ff. De iuriſdict. omn. iudic. & notat gloſſ. in dicto cap. Cum perſonæ. §. Si autem in verb. Ordinarijs, de priuileg. lib. 6. & hanc regulam negatiuam in inferiore à Papa conſtituunt Gemin. in cap. 1. col. vlt. verſ. 2. caſu principali de pœn. lib. 6. Decius poſt alios in

16 dicto cap. Cum veniſſent, num. 45. de iudic. vbi à num. 48. limitat hanc regulam quatuor modis; licet contrariam regulam affirmatiuam in Papa conſtituant, gloſſ. 1. in dicto c. Cum veniſſent, & poſt eum Abb. ibi, num. 6. verſ. Et dic. concludendo, & Dec. num. 30. & Gemin. in d. cap. 1.

17 col. 2. poſt med. verſ. Aut quærimus de Papa, de pœn. lib. 6. niſi velit cauſam propriam alteri delegare, quod conſultius, & honeſtius eſt, vt dicit præcitata gloſ. & Dec. poſt alios, n. 33. arg. cap. Nos incompetente, in princip. 2. q. 7. & l. Nec quicquam. ff. De offic. Proconſul. & ſic obtinet de conſuetudine, quia Papa huiuſmodi cauſas delegat alijs, teſte Innocen. in cap. ex parte num. 2.

18 in fin. de verb. ſignification. Quid ſi cauſa ſpectat ratione Eccleſiæ ad menſam ipſius Prælati nunquid in ea poſſit Prælatus eſſe iudex? Reſpondeo non, quia tunc cauſa propria videtur, & ſatis eſt ſuſpectus, ex quo commodum, vel incommodum ad eum pertinet, cap. Biduum ibi, [& palam eſt eam propriam eſſe cauſam, cuius emolumentum, vel damnum ad aliquem ſuo nomine pertinet] 2. q. 6. & quemadmodum eo caſu non poteſt authoritatem interponere, quia videretur autorizare in facto proprio, Clem. Si vna, de rebus Eccl. non alienan. ita nec viduare; & ita firmant, in d. cap. Cum veniſſent, de iudic. Collect. nu. 2. verſ. Quid ſit dicendum, Bellam. num. 2. Butr. num. 9. in fin. verſ. Si cauſa ſpectat ad menſam. Abb. num. 9. verſ. Item ſi cauſa ſpectat, & Dec. num. 55. Gemin. in dicto cap. 1. col. final. poſt princip. verſ. Poſſet tamen iſto caſu diſtingui, de pœn. lib. 6. Bald. in cap. Litteras, num. 1. verſ. Sed nonne Epiſcopus poteſt, de præſumptionib. vbi ait Epiſcopum non iudicare quando tractatur de proprio quæſtu bonorum, per l. De iure in princ. ff. Ad municipal. & ibi optima gloſſ. in verb. Prouinciæ, Abb. in cap. Venerabili, nu. 3. in fin. de cenſib. qui ſimiliter limitat concluſionem, quod Prælatus poſſit eſſe iudex in cauſa

19 Eccleſiæ ſuæ, vt locum non habeat ſi commodum ſibi applicandum. Imo in tali cauſa Prælatus nec poteſt eſſe teſtis, vt notat Innocentius, in cap. Inſuper, num. 3. de teſtib.

20 Limitant prædictam concluſionem Collect. Bellam. locis citatis, niſi notorium ſit bona ad menſam Prælati pertinere, quia tunc Prælatus bene poteſt eſſe iudex, vt patet ex notat. per Innoc. & Hoſt. in cap. Ex parte, de verb. Signific. vbi dicunt Epiſcopum eſſe iudicem in facto proprio, vel cauſa propria, cum notorium eſt ius Epiſcopi: & eos ſequitur Federic. de Senis, in conſ. 138. Benedictus Epiſcopus, num. 6. in fin. verſ. Et optimè facit. Ad idem Calder. conſ. 120. aliàs 6. de iudic. & foro competent. vbi tenet Epiſcopum poſſe iudicare in cauſa ſuæ eccleſiæ, & menſæ, quando habet fundatam intentionem de iure communi, quia tunc propter notorietatem excommunicat ſubditum propter denegatam procurationẽ ſibi debitam ratione viſitationis. Et idem ſi occupat eccleſiam, vel quid ſimile. Tu verò dicas in his caſibus Prælatum non iudicare, nec procedere iudicialiter cognoſcendo, ſed extraiudicialiter ad defenſionem iurium,

quæ

quæ notorium eſt pertinere ad eccleſiam, vel menſam Prælati: vnde non vt iudex, ſed vt pars, ſeu executor pœnæ vti poteſt gladio ſpirituali, ſicut & materiali in eum, qui iniuriosè iura, vel bona eccleſiæ, vel Prælati occupat, ſeu retinet: & ita loquitur Innocen. in d. cap. Ex parte, num. 3. verſ. Etſi ipſe Prælatus, Turrecr. in d. c. Si quis erga, 2 q. 7. num. 6. & ibi etiam Gemin. nu. 3. & Præpoſ. num. 5. & latiſſimè proſequitur idem Innocent. in ſua celebri, & intricata gloſſ. quam poſuit in cap. Venerabili, de cenſib. & reaſſumit Hoſt. in cap. Procurationes, eod. tit. & ibi dixi, à num. 27. vſque ad num. 49. & ad hanc limitationem vide plures declarationes, quas ponit Abb. in dicto cap. Cum veniſſent, num. 10. verſ. Et hæc verò, & Dec. à num. 48. de iudic. Stat igitur concluſio quod Epiſcopus in cauſa menſæ non poteſt eſſe iudex.

21 Sed quid in Vicario Epiſcopi? Dic vt in ſubiecta declaratione.

Conquerente Cardin. Borromeo, quod cum menſa Archiepiſcopalis Mediolani diuerſos haberet debitores emphyteutas, conductores bonorum, & cenſuarios, quos ſæpè in iudicium vocari contingit; ipſi cum vocantur coram Vicario Archiepiſcopali, cum ſuſpectum allegant ſub prætextu, quod cum in cauſa ſuæ menſæ Archiepiſcopus tamquam in re propria dicatur ſuſpectus, etiam eius Vicarius idem Tribunal faciens reddatur ſuſpectus; ideoque cum remedium peteretur à ſacra Congregatione Concilij, Congregatio cenſuit referendum Sanctiſſimo quod quando Vicarius ſuſpectus allegatur, detur ei Adiunctus, vel Delegatus ab Archiepiſcopo, nullo autem modo detur Conſeruator; Quod ſi impedimentum in hoc fiat à iudicibus ſæcularibus, tunc clariùs exprimendum vt prouideatur; cauſæ enim huiuſmodi ad forum Eccleſiaſticum ſpectant, quando iſti conueniuntur ſuper rebus, quas ab Eccleſia tenent, Speculat. de compet. iudic. adit. §. 1. verſ. 27. Abb. in cap. Nullus num. 6. de for. compet. & in ſpecie de bonis feudalibus conceſſis ab Eccleſia quando ad eam reuerſa prætenduntur, Alex. conſ. 79. lib. 1. Obſtat tamen quod licet Epiſcopus poſſit eſſe iudex in cauſa Eccleſiæ ſuæ, Bart. & Bald. in l. 1. C. Ne quis in ſua Cauſ. Bertacch. de Epiſcopis; in 5. p. 5. lib. q. 8. num. 12. Dec. in cap. Cum veniſſent, num. 6. de iudic. tamen ſi cauſa ratione Eccleſiæ ſpectat ad menſam Epiſcopi, quia ſatis eſt ſuſpectus, ex quo commodum, vel incommodum ad eum ſpectat, non poteſt eſſe iudex. Abb. in dicto cap. Cum veniſſent, num. 19. & ibi Dec. num. 6. Sanctiſſimus audita relatione Congregationis dixit interrogandum procuratorem Card. Borromei, an fiat aliqua controuerſia à Tribunali ſæculari: ſi dixerit fieri, ſuperſedendum: ſi dixerit non fieri, ſed tantum à partibus allegatur quod Vicarius eſt ſuſpectus ea ſola ratione, quia iudex in cauſa propria ſui Epiſcopi, cuius eſt idem Tribunal: tūc
22 procurator ſcribat Cardinali placere Sanctiſſimo, quod det Vicario ſuo Adiunctum confidentem debitori conuento; & dicatur etiam illi cau-
23 ſas iſtas eſſe propriè fori Eccleſiæ, & iudicem Eccleſiaſticum eſſe iudicem ordinarium, cui, quando allegatur ſuſpectus, datur Adiunctus. Hactenus verba declarationis.

24 An autem hoc vendicet ſibi locum vbi viget contraria conſuetudo, patebit ex dicendis in quæſtione ſequenti.

Suppoſita immemorabili conſuetudine Eccleſiæ Piſarum, ſecundum quam in cauſa menſæ Archiepiſcopalis, & in quibus agitur de intereſſe Archiepiſcopi, illius Vicarius tàm actiuè quàm paſſiuè ad inſtantiam procuratoris fiſcalis, ſeu ſyndici eiuſdem menſæ, contra laicos procedit, cauſaſq; huiuſmodi in prima inſtantia cognoſcit, ac terminat; conſulit Archiepiſcopus ſac. Congregationem an ſibi liceat laicos in prædictis cauſis menſæ Archiepiſcopalis coram ſuo Vica-
25 rio conuenire. Videtur reſpondendum licere: Nam etiamſi Epiſcopus non ſit iudex competens in cauſa ſuæ menſæ, vt abundè oſtenſum eſt ſupra, num. 18. & num. 21. & in his caſibus ſi Vicarius recuſetur, ſit ei dandus Adiunctus, vt olim iuſſit obſeruari Gregorius XIII. in cauſa menſæ Archiepiſcopalis Mediolanen. pro qua S. Carolus S. Congregationem conſuluerat ſecundùm ea, quæ
26 ſupra proximè dicta ſunt: tamen hæc regula fallit in illis eccleſijs, in quibus Epiſcopi ex antiqua conſuetudine præſcripſerunt huiuſmodi cauſarū cognitionem, eo enim caſu Epiſcopi bene poſſunt eſſe iudices in cauſis concernentibus ſuum proprium intereſſe, vt probat tex. in cap. 1. ibi gloſſ. in verb. Punire de pœn. lib. 6. Hoſt. in Summ. tit. de ſent. §. Proprius ordinarius, col. 2. & 3. Gemin. conſ. 114. in fin. Natt. conſ. 294. n. 2.
27 Ratio eſt quia conſuetudo poteſt tribuere iuriſdictionem aliàs non habenti, cap. Si clericus laicum, de foro competen. & cap. Cum contingat in fin. vbi gloſſ. in verb. Vel conſuetudine, de conſuetud. lib. 6. Gemin. in cap. 1. in princip. in 4. notab. de pœn. eod. lib.
28 Quod multò magis videtur admittendum hoc caſu, tum quia conſuetudo ſupponitur eſſe immemorabilis, quæ habet vim priuilegij Apoſtolici, ad not. in cap. 1. de præſcr. lib. 6. & cap.
29 Cum perſonæ, de priuil. eod. lib. Seraph. deciſ. 707. n. 3. certum eſt enim priuilegio Ponti-
30 ficis poſſe huiuſmodi cauſas committi Epiſcopo, recuſatione remota, Franc. in cap. Poſtremo, num. 5. de appell. Tum quia has cauſas non cognoſcit Archiepiſcopus ipſe, ſed eius Vicarius, cuius in materia recuſationis non eſt idem Tribunal atque Epiſcopi. Archid. in cap. Non putamus, num. 2. de conſuetud. lib. 6. Aut certè in eo non viget tanta ſuſpicionis cauſa, quanta in Epiſcopo, ad quem commodum, vel incommodum ſpectat. cap. Biduum, verſ. Palam, cum concordant. 2. q. 6.

DE ELECTIONE,

Cap. Cum Terra.

SVMMARIVM.

1 *ELectio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo.*

2 *Collegium habet intentionem fundatam ſuper iure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia.*

3 *Patriarchalis dignitas eſt maior quacumque mundana dignitate,*

4 *Pa-*

4 *Patriarchales Sedes an præferantur Presbyteris Cardinalibus.*
5 *Patriarchæ ſunt redacti ad inſtar Regum, quia multas regunt prouincias.*
6 *Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam non valet.*
7 *Etiamſi ſit immemorabilis.*
8 *Conſuetudo, ſecundum quam electio non eſt in libertate eligentium, ſed pendet ex arbitrio tertij ſiue Eccleſiaſtici, ſiue laici, extirpanda eſt.*
9 *Eligendi ius ſpirituale eſt, & non cadit in laicum.*
10 *Conſuetudo, per quam in totum tollitur electio, valida eſt.*
11 *Secus ſi libertas eligendi remanente electione, in totum tollatur.*
12 *Conſuetudo per quam detrahitur ſubſtantia actus, ipſo actu remanente, non tenet.*
13 *Eligere eſt vnum ex pluribus capere.*
14 *Electio ſi ſit facienda de certo gremio, & ibi non ſit niſi vnus idoneus ille eſt eligendus.*
15 *Caſus euentitij non ſunt computandi.*

1 CVM TERRA. Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo. Hoc dicit, Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anch. Abb. & Ioan. de Anan. & diuiditur in tres partes. In prima ponitur deciſum exordium. In ſecunda narratio, ibi, *Sicut*. In tertia prouiſio, ibi, *Quia igitur*. Et hæc ſubdiuiditur in alias tres: nam primò cauſam reddens damnat conſuetudinem. Secundò, ſtatuit, & ſtatutum declarat. Tertiò, permittit, & permiſſionem determinat. Secunda ibi *ſtatuentes*. Tertia ibi, *Quo facto*.

2 Nota primò ibi, *Conuentus, ad quem pertinere dignoſcitur*. Collegium de iure communi habere intentionem fundatam ſuper iure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia. Bernard. hic poſt caſum. Hoſt. n. 2. concordat c. 1. & ibi dixi n. 1. 4. & 13. ſupra eod.

3 Secundò nota ibi, *Patriarchæ, vel Principis*. Dignitatem Patriarchalem eſſe maiorem quacumque mundana dignitate, ſeu potentatu, arguendo ab ordine litteræ, prout arguit gloſſa magna in Clem. vnic. in ver. Regum. de Baptiſmo. Item gloſſ. in cap. final. in ver. Prædicatores, de pactis, lib. 6. gl. in c. Quorumdam, de elect. in ver. prędicatorũ, eod. lib & ibi Gemin. in 4. col. verſ. Gloſſa ſuper ver. Prædicatorum, & Franc. n. 4. Abb. in c. Nicolao, in princ. de appell. & in
4 cap. Sedes, num. 5. de Reſcript. Quo argumento Petr. à Monte in ſua Monarchia Concil. in 5. qu. num. 2. putauit quatuor ſedes Patriarchales de iure præferendas eſſe Presbyteris Cardinalibus; quia Alexander III. in cap. Conſtitutis, il primo infra, de appellat. in ſupraſcriptione præponit Patriarchatum Grandenſem presbytero Card. S. Vitalis, arguendo vt ſupra ab ordine litteræ. In oppoſitum tamen eſt littera huius cap. In fin. ibi,
5 *Regis, ſeu Patriarchæ*. Ad prędicta vide Bald. in l. 1. §. His cunabilis, num. 3. ff. De offic. præfect. prætor. vbi ait, patriarchas eſſe redactos ad inſtar Regum, quia multas regunt prouincias, & ſequitur Caſſan. plura cumulans de Dignitate, & authoritate patriarchali in Catalogo glorię mundi, p. 4. conſiderat. 9.

6 Tertiò nota, ibi, *in grauamen, & perniciem Eccleſiaſticæ libertatis*. Non valere conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam: nam hic textus non reſtringit ſe ad caſum electionis, ſed cùm reddat rationem, quæ generalis eſt, generaliter damnat conſuetudinem, quæ tendit in perniciem Eccleſiaſticæ libertatis, vt rectè obſeruat Abbas hic, in 2. notab. & ideò Bernar. poſt caſum notat ex hac Decretali, conſuetudinem
7 contra libertatem eccleſiaſticam eſſe extirpandam. Quinimo cùm textus non ſimpliciter deroget conſuetudini, ſed eam improbet vti corruptelam, vt patet ibi, *Praua conſuetudinis morbus irrepſit*, nec non ibi, *Præſcriptam conſuetudinis prauitatem ſancimus penitus abolendam*. Hinc ſequitur, vt talis conſuetudo ſit nulla, & impræſcriptibilis, etiamſi ſit tanti temporis, vt eius initij non extet memoria. Ex theorica Felin. in cap. Cum ex officij, num. 13. de præſcrip. Aretini in l. Cum ſtipulatus ſim à Proculo, col. 2. ff. De ver. obligat. & aliorum plurium, quos cumulat Couar. Variar. reſolut. lib. 3. cap. 13. num. 5. verſ. Adnotandum tamen erit. Hodie hoc eſt expeditum ex Bulla Vrbani VIII. Romanus pontifex, edita 5. Iunij 1641. per quam ſublata eſt quæcumque conſuetudo præiudicialis libertati, & immunitati Eccleſiaſticæ, etiamſi ſit immemorabilis, & cum ea concurrat fama priuilegij, vt plenè ſcripſi in cap. 1. num. 59. & 74. ſupra de conſuetud.

8 Quartò nota, ibi, *Abolendam*. extirpandam eſſe conſuetudinem, ſecundum quam electio non eſt in libertate eligentium, ſed pendet ex arbitrio tertij, ſiue ille tertius ſit Eccleſiaſticus,
9 ſiue laicus, prout erat hic Patriarcha, vel princeps. Reſpectu principis hoc eſt indubitatum ex alio capite, nempè quia ius eligendi ſpirituale eſt, & non cadit in laicum, cap. Sacroſancta, & ibi gloſſa in ver. Laicum, & cap. Maſſana, infra
10 eodem, cap. Decernimus, de iudicijs, reſpectu vero patriachæ, ratio deciſionis eſt, quia licet valeat conſuetudo, per quam in totum tollitur ele-
11 ctio, cap. 2. infra de reſtit. ſpoliat. & cap. vlt. Ne Sede vacante. Non tamen valet conſuetudo, per quam libertas eligendi remanente electione, in
12 totum tollitur, vt bene hic per Io. Andr. num. 4. non enim valet conſuetudo, per quam detrahitur
13 ſubſtantiæ actus ipſo actu remanente; & quia eligere eſt vnum ex pluribus capere, introduci non poteſt conſuetudine, vt ſit electio, & non ſit in libertate eligentis, quia ſic remaneret electio ſine illius ſubſtantia, quod repugnat ſecundum Abbatem hic num. 1.

14 Neque obſtat quod ſi electores ex conſuetudine teneantur eligere de certo loco, & ibi non ſit niſi vnus idoneus, neceſſe habeant illum eligere, & ſic tollatur libertas eligendi, remanente electione, cap. Cum dilectus, ſupra de conſuetud. & cap. Abbate, infra de ver. ſignif. Quoniam, vt reſpondet Io. Andr. hic, num. 4. verſ. Sed oppones. Hoc non facit conſuetudo, ſed caſus; ſicut contingeret, ſi reliquis vita functis non ſupereſſet niſi vnus, vel ſi eccleſia eſſet priuilegiata, vt de illius gremio deberet fieri electio, & non eſſet niſi
15 vnus idoneus. Tales enim euentitios caſus non computamus. l. Iulianus, ff. Qui, & à quibus, c. final. de homicid. cum concord.

Et per prædicta in ſacra Congregatione rerum conſiſtorialium habita die 13. Auguſti 1648. Cum

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal. I actum

actum eſſet, An electio Abbatis S. Petri Gandauen. eſſet confirmanda, necne, ſtante conſuetudine, ſecundum quam coram commiſſarijs laicis colliguntur ſuffragia Monachorum; & ex tribus, qui habuerunt plura ſuffragia Princeps nominat vnum, & mittit litteras ſuæ nominationis ad Monachos, vt illum eligant, & Princeps ſic electum Sedi Apoſtolicæ confirmandum præſentat? Dictum fuit huiuſmodi conſuetudinem eſſe contra hoc cap. Cum terra, vbi damnatur talis conſuetudo vti praua corruptela, & contra libertatem Eccleſiaſticam. Vnde non valet etiamſi ſit ſupra hominum memoriam: nam per eam Monachi adſtringuntur ad eligendum Prælatum ad voluntatem Principis, quod eſt contra ſubſtantiam actus, vt oſtenſum eſt ſuprà.

DE ELECTIONE.

Cap. Qualiter.

SVMMARIVM.

1 *ELectus ſi non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, eius electio caſſari debet.*

2 *Electus non poteſt ſe ingerere adminiſtrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem, nec valet contraria conſuetudo.*

3 *Electus an poſſit permittere ſe inſtallari ante confirmationem. & n. ſeq.*

Inſtallare quid ſit. ibidem.

4 *Promoti, vel etiam confirmati ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias non debent per Eccleſiam recipi tanquam Prælati, niſi litteras promotionis, vel confirmationis oſtendant.*

5 *Promotus in Conſiſtorio ante oſtenſas Bullas non poteſt quidquam de bonis Eccleſiæ adminiſtrare etiamſi habeat certiſſimum nuncium ſuæ promotionis.*

Et contraueniens, aut litteras infra annum non expediens, eſt ipſo iure priuatus, num. 7. verſ. Tu verò.

6 *Litteræ non ſunt de ſubſtantia gratiæ, ſed probationis.*

7 *Gratia ante confectionem litterarum eſt informis, & imperfecta.*

8 *Scientia conueniens ſufficit in Epiſcopo.*

9 *Electus qui ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrat in ſpiritualibus, vel temporalibus, eo ipſo priuatus eſt iure in electione quæſito.*

10 *Siue adminiſtret œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quæſito colore ſiue tanquam electus. Fallit in electo in concordia extra Italiam.*

1 QVALITER. Si electus non habet ſufficientem ſcientiam, vel ante confirmationem adminiſtrat, eius electio caſſari debet. Hoc dicit: Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan. Primò ponit deciſum exordium. Secundò, factum narrat. ibi, *Verum*. Tertiò, electionem caſſat. ibi, *Poſtquam*.

2 Nota primò ibi, *Ante confirmationem*, electum non poſſe ſe ingerere adminiſtrationi Prælaturæ ante obtentam confirmationem, vt hic eſt caſus: nec valet contraria conſuetudo, c. Cum venerabilis, ſupra de conſuet. niſi fortè in caſu, vt per Oldrad. conſ. 9. incipien. Poſito ſine præiudicio,
3 num. 4. poſt medium, verſ. Item proponit, & fuſiùs dicam in c. Nihil, infra eod & ponderà illud verbum, Adminiſtrationi, per quod patet non eſſe prohibitam inſtallationem. Vnde ſi electus permitteret ſe inſtallari, ideſt in ſtallo, & ſede poni, c. Vt noſtrum, infra de offic. Archid. cap. Poſt electionem, circa medium, de conceſſ. præben. gloſſ. 1. in c. Ne Dei, de Simon. Per hoc non incideret in pœnam huius Decretalis: Tum quia per hunc actum non adminiſtrat bona Prælaturæ: Tum quia ita ſe habet generalis conſuetudo, de qua teſtantur hic Innoc. & Compoſt. ambo in princ. Hoſt. num. 5. verſ. Quid ſi permiſerit inſtallari. Ioan. Andr. num. 3. Abb. in 3. not. verſ. Quid autem ſi electus, & alij communiter.

4 Sed hodie in hoc ſeruari debet diſpoſitio extrauag. Bonifacij VIII. Iniunctæ, de elect. qua cautum eſt vt promoti, vel etiam confirmati in curia ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias non modo non debeant ſe immiſcere adminiſtrationi Prælaturæ, ſed nec per Eccleſiam recipi tanquam Prælati, niſi litteras promotionis, vel confirmationis oſtendant: alioquin recipientes, & recepti incidunt in pœnas ibi ſtatutas, prout hic aduertunt Ioan. Andr. num. 2. Cardinal. num. 1. & plerique alij. Quod ſecundum Imol. num. 3. fortè inductum fuit, vt citius procurarent
5 habere litteras Papales de Curia, de quibus aliàs non curaſſent. Vnde pronunciatus per Papam in Conſiſtorio, vt moris eſt, quamuis habeat certiſſimum nuncium de huiuſmodi pronunciatione: tamen minime poſſit aliquid adminiſtrare de bonis Epiſcopatus ante oſtenſas litteras ſuæ promotionis, vt hic per Abb. in primo notab.
6 Nam etſi litteræ non ſint de ſubſtantia gratiæ, quia poſt pronunciationem, ſeu prouiſionem illico eſt verus Prælatus: tamen ſunt de ſubſtantia probationis, vt notant Archid. & Ioan. Andr. in proœmio Sexti. Bald. in l. Humanum, C. De legib. Abb. hic num. 1. Gemin. conſ. 106. Super dicto dubio, nu. 6. vbi de ſtylo Curiæ atteſtatur. Seraphin. deciſ. 775. num. 2. Verall. 175. num. 2. part. 2. Nam litteris non confectis gratia eſt informis, & imperfecta. Rota deciſ. 20. num. 5. de conceſſ. præben. in Nouiſ. Mohedan. deciſ. 28. n. 3. de renunc.

Tu verò prædictis adde, quod Alexander V. in Conſtitutione incipien. ex iniuncto innouata à Iulio II. in ſua Conſtitutione 4. Romani Pontificis, §. 2. & 5. in Bull. tom. 1. pag. 405. decreuit vt de cætero promoti authoritate Apoſtolica ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias infra annum à die prouiſionis computandum teneantur litteras expedire ſub pœna priuationis earumdem eccleſiarum, & omnis iuris ex prouiſionibus prædictis quomodolibet eis acquiſiti, quam negligentes incurrere voluit eo ipſo, earumque ſic vacantium diſpoſitionem Sedi Apoſtolicæ reſeruauit: & interim abſque literis prouiſionis in forma ſub eadem pœna in illarum regimine, & adminiſtratione in ſpiritualibus, vel tem-

temporalibus, nullatenus ſe ingerere præſumant. Quamobrem pœna priuationis ſtatuta cōtra electos adminiſtrantes ante obtentam confirmationem hodie locum habet etiam in prouiſis, qui adminiſtrant litteris non expeditis, aut infra annum illas non expediunt.

8 Secundò nota, ibi *donum ſcientiæ Pontifici conueniens*. Satis eſſe vt in Epiſcopo ſit ſcientia conueniens, vt ex hac littera deducit gl. in ver. Conueniens, & patet, in cap. Cum olim, infra eod. dixit Bald. in cap. Niſi cum pridem, num. 7. infra de renunciat. In Epiſcopo requiritur ſcientia eminens; tamen toleratur ſcientia competens, vt ibi dicitur in §. Pro defectu; ſed nihil ſciens etiam ſi Epiſcopus ſit, debet deepiſcopari. Simile in l. Sed & reprobari, ff. De excuſ. tut. Qualis ſcientia in Epiſcopo deſideretur tam de iure communi, quàm ex Concilio Tridentino, conſtitutionibus Apoſtolicis, & decretis conſiſtorialibus, ſcripſi latiſſimè in prædicta Decretali Niſi cum pridem, à num. 58. vſque ad num. 70. vbi etiam vide, nu. 61. de laudabili inſtitutione examinandi promouendos ad Cathedrales Eccleſias in præſentia Summi Pontificis.

9 Vltimò nota, ibi, *Duximus irritandam*, hoc iure inſpecto electum, qui ſe immiſcuit adminiſtrationi Prælaturæ ante confirmationem, non eſſe ipſo iure priuatum iure ſibi quæſito ex electione, ſed priuandum per ſententiam. Dixi hoc iure inſpecto, quia per iura ſexti ſecus dicendum eſt, vt cap. Auaritiæ, infra eod. lib. 6. vbi electus ante confirmationem adminiſtrans per ſe, vel per alium, in totum, vel in partem, in ſpiritualibus, vel temporalibus ſub quocunque colore ipſo
10 iure priuatus eſt iure ex electione quæſito. Et quamuis nonnulli ſentiant illam Decretalem habere locum in eo tantum caſu, in quo electus adminiſtrat ſub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quæſito colore, vt verba ſonant; & ius antiquum, de quo hic, remanere incorrectum in eo, qui adminiſtrat tanquam electus. Et hæc opinio placet Io. Andr. in d. cap. Auaritiæ, in gloſſ. ordinaria, in ver. Priuatos, vt ſic vitetur correctio iurium, cap. Cum expediat, eod. tit. & lib. tamen Garſias tenuit eſſe priuatum ipſo iure, etiamſi adminiſtret tanquam electus. Et hoc eſt verius, vt dicit illa gloſſ. & ſequitur Abb. hic n. 4. dicens hanc opinionem eſſe communiorem, & veriorem.

11 Limita hunc textum in electis in concordia extra Italiam, qui ob Eccleſiæ neceſſitatem diſpenſatiuè adminiſtrant ante obtentam confirmationem, vt eſt tex. in cap. Nihil, verſ. Ita quod infr. eod. vt ibi plenè ſcripſi in vlt. notab.

DE ELECTIONE.

Cap. Dudum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura curata obtinens ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt tam ad Cathedrales Eccleſias, quàm ad minora beneficia. & n. ſeq.*
2 *Canonum violatores deijciuntur tam ab obtentis, quàm ab obtinendis.*
3 *Beneficia plura detinens incurrit infamiam Canonicam.*
4 *Item auaritiæ, & cupiditatis vitium.*
5 *Item committit furtum cum ſacrilegio.*
6 *Fur ſacrilegus Iudæ comparatur.*
7 *Furtum propriè non committitur in re immobili, aut incorporali.*
8 *Poſſeſſor malæ fidei reſpectu fructuum beneficij, an dicatur propriè furtum committere.*
9 *Furtum non committitur rei quæ caret domino, vt hæreditatis iacentis.*
10 *Eccleſiarum bona nunquam vacant, ſed ſunt de dominio, & patrimonio Chriſti.*
11 *Et dicuntur ab Eccleſia poſſideri.*
12 *Poſitionum vſus admittitur etiam in ſpiritualibus.*
13 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duo curata, vel ad dignitatem cum Parochiali ob prærogatiuam meritorum. & n. ſeq.*
14 *Et quid ob vtilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ. & n ſeqq. vſque ad n. 30.*
15 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus contra Canonem Concilij etiam ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*
16 *Nec contra Canonem non Conciliarem reſeruantem Summo Pontifici diſpenſationem.*
17 *Diſpenſatio ad plura Curata ob prærogatiuam meritorum ſit principaliter propter bonum publicum & n. 28.*
18 *Papa ſolus diſpenſat ad plura Curata etiam propter cauſam vtilem, vel neceſſariam Eccleſiæ.*
19 *Cap. Sanctorum, 70. diſtin. an fuerit indiſtinctè correctum per cap. De multa, de præbend. & num. 28.*
20 *Abbatis diſtinctio inter diſpenſationem ad plura Curata, quæ ſit principaliter ob prærogatiuam meritorum, & ſecundariò ob vtilitatem Eccleſiarum, refellitur. & num. ſequent. vſque ad num. 30.*
21 *Diſpenſatio ad plura Curata neceſſariò includit diſpenſationem ſuper reſidentia in alterutro ipſorum.*
22 *Papa quomodo intelligatur diſpenſare ſuper reſidentia in Eccleſijs Curatis, quæ eſt de iure diuino.*
23 *Diſpenſare in præſcriptis diuinis non poteſt, niſi Deus, vel is, cui Deus ipſe commiſit.*
24 *Papa diſpenſare poteſt ad duo Curata declarando ius diuinum ob aliquam circunſtantiam in illo caſu ad perſonalem reſidentiam non obligare.*
25 *Diſpenſatio Papæ ad plura Curata talem cauſam requirit, vt ius diuinum in caſu illo verè ad reſidentiam non obliget.*
26 *Reſidere tenentur iure diuino in beneficijs curatis perſonæ quantumcumque illuſtres, & litteratæ.*
27 *Cardinalis Caietani inuectiua in ſublimes perſonas que munia paſtoralia per ſe non obeunt, ſed alteri delegant.*
28 *Intellectus cap. De multa, de præb. & n. ſeq. Diſpenſatoris principale obiectum debet eſſe Eccleſiæ vtilitas, vel neceſſitas, non autem prærogatiua perſonæ. ibidem.*
29 *Diſpenſatio ſuper retentione plurium Eccleſiarum in Germania quam ob cauſam concedi ſoleat.*
30 *Beneficia duo Curata, quorum vnum dependet ab alio poſſunt ſimul retineri abſque diſpenſatione.*

31 *Beneficium annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij, cui vnitur, & fit illius prędium.*
32 *Et impetrari non poteſt, quia non vacat.*
33 *Annata non ſoluitur de beneficijs vnitis.*
34 *Beneficium vnum curatum obtinere in titulum, & aliud in commendam non eſt prohibitum de iure communi.*
35 *Secus ex Concilio Tridentino.*
36 *Cathedrales, vel Metropolitanas plures in titulum, ſiue commendam nemo poteſt recipere, & ſimul retinere.*
37 *Cathedralem vnam in titulum obtinenti an poſſit commendari altera, non obſtante Concilio Tridentino in c.2. ſeſſ.7.*
38 *Commendæ noſtri temporis magis participant de collatione, & vero titulo, quàm de depoſito ſimplici.*
39 *Commendatarij olim non faciebant fructus ſuos.*
40 *Cathedralem vnam obtinens in titulum, an poſſit habere aliam in commendam ad tempus, vel eſſe illius Procurator.*
41 *Intellectus c. Relatio, & c. ſequent. 21. q. 1.*
42 *Parochialem vnam in titulum, & aliam in commendam obtinens authoritate ordinaria, ac ſimul retinens, vtraque priuatus exiſtit. & numero ſeqq.*
43 *Commendę de iure communi non inducebant incompatibilitatem: ſecus poſt Concilium Tridentinum.*
44 *Commendę ad ſex menſes in beneficijs curatis, quæ fieri poterant ab ordinarijs, poſt Concilium Tridentinum locum non habent, ſed deputari debent Vicarij.*

1 DVDVM. il ſecundo. Habens plures dignitates, vel plura beneficia curata ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt. Hoc dicit, quoad titulum: habet enim plura dicta, quæ ad electionem non pertinent. Hoſtienſis diuidit in ſeptem partes, Io. de Anan. in octo, ſed Ægidius, & poſt eum Ioan. Andr. & reliqui diuidunt in tres. In prima ponuntur narrationes partium coram Papa. In ſecunda ibi, *Nos igitur*, commiſſio cauſæ, & proceſſus iudicum. In tertiæ ibi, *licet autem*, proceſſus Papæ.

Nota primò id, quod dictum eſt in ſummario, videlicet quem reddi ineligibilem ex pluralitate dignitatum, vel beneficiorum curam animarum habentium. Quod abſque dubio verum eſt ad Cathedrales, & alias maiores Eccleſias, vt hic eſt caſus. Quo verò ad minora beneficia, putà Archidiaconatum, Decanatum, Canonicatum, & ſimilia, Quidam dicunt pluralem non eſſe ineligibilem, vt hic refert Compoſtell. num. 20. quia hoc non reperitur iure cautum; & quia maior perfectiò requiritur in Epiſcopo, qui ſicut honore, ita & meritis alios præcellere debet, cap. Vi-
2 liſſimus, 1. q. 1. c. Cum in cunctis, ſupra eod. Sed contrarium determinat ipſe Compoſtell. quia talis violator eſt Canonum, cap. Sanctorum, 70. diſtin. cap. Quia nonnulli, infra de cler. non reſident. & Canonum violatores deijciuntur tam ab obtentis, quàm ab obtinendis, cap. Violatores, 25. q. 1. & cap. 2. infra de maior. & obed. Idem firmat Specul. tit. 2. §. Videndum, circa finem, verſ. Sed nunquid habens, Butr. hic num. 17. & Io. de Anan. in princip. qui teſtatur ita communiter teneri. Hodie hoc eſt clarum, quia per extrauag. execrabilis. §. Qui verò deinceps, non dimittens primum eſt inhabilis ad ſacros Ordines, & beneficia.

3 Secundò nota, in verſ. *Vnde eum in eodem Concilio*, detinentem plura beneficia minus canonicè in multa vitia incidere: Primò enim incurrit tranſgreſſionis notam, quia ius præuaricatur. Et dic notam, id eſt infamiam. Et ſic videtur infamis ſecundum Abb. hic num. 5. ad hoc cap. Infames, 6. q. 1. ſaltem infamia Canonica, de qua vide per eundem, in cap. Teſtimonium, de teſtib. Eſt autem peccatum ſuſtinere infamem in digni-
4 tate, cap. Primum, 25. diſtin. Compoſtell. hic num. 12. Secundo incurrit auaritiæ, & cupiditatis vitium, vt hic, & in cap. Cum iamdudum, ibi, Ambitionis, & auaritiæ vitium, & cap. Quia in tantum, in princ. infra de præben. & d. cap. Quia nonnulli, Concilium Trident. cap. 17. ibi, Improbæ cupiditatis affectu, ſeſſ. 24. cupidi autem ab Apoſtolo promoueri prohibentur 1. ad Ti-
5 moth. 3. 47. diſtin. in ſumma. Tertiò committit furtum, vt in littera ibi, Rem contrectauit alienam, & ſic furtum commiſit quodammodo, vel rapinam: Simile in cap. Non furem, 7. q. 1. Imò nec ſimplex furtum committit ſecundum Abb. num. 5. ſed cum ſacrilegio. Nam amico quidquam capere furtum eſt; Eccleſiam fraudare ſacrilegium eſt, dicit textus, in cap. Gloria Epiſcopi, 12. q. 2. at poteſt dici furtum peculatus, quod committitur in re ſacra, vel Religioſa, vel publi-
6 ca, vt in l. 1. ff. Ad l. Iul. pecul. at eſt grauius. Nam ſic delinquens Iudæ comparatur, in c. Quid
7 ergo, 23. q. 4. Impropriè tamen hoc caſu dicitur furtum committi, vt dicit gloſſ. hic in ver. Furtum, in fine, quia propriè furtum non committitur in re immobili, vt in §. Qui autem, inſtit. de vſu cap. Nec de re incorporali ſicut eſt beneficium, vt l. Seruus. §. Incorporales. ff. De acquir. rer. domin. at propterea textus cautè vtitur dictione illa, *quodammodo*, quæ eſt impropriatiua; nam propriè res huiuſmodi dicuntur inuadi; & ita exponitur littera, in d. cap. Non furem, nec latronem, id eſt inuaſorem, & ſequuntur Hoſt. num. 6. in ver. Furtum, nu. 10. in ver. Rapinam.
8 Butr. num. 11. in 10. notab. & Abb. num. 19. Cæterum hoc dictum procedit tantùm reſpectu corporis beneficij, & iurium ad illud pertinentium, non autem reſpectu fructuum, quos percipit malæ fidei poſſeſſor, quia in his committitur verè furtum, vt l. Si vrbana. ff. De condit. indeb. l. Si quis nec cauſam. §. fin. ff. Si cert. l. Si quis vxori, §. Cum creditorem. ff. De vſur. & l. Inſinuando. ff. De furtis, not. Cyn. in l. Ancillæ, C. de furt. & Bard. in l. Sequitur. §. Fructus. ff. De vſu cap. & in propoſ. tenent hic Bald. num. 5. Butr. num. 22. Abb. num. 19. & Io. de Anan. n. 2.
9 Nec obſtat quod Hoſt. num. 8. in ver. Quodammodo, cui ſubſcribunt Io. Andr. num. 41. Bellam. num. 11. & 12. & Imol. num. 24. concludat nec reſpectu fructuum hoc caſu committi furtum propriè, eo quod furtum fieri non poſſit rei, quæ caret domino, vt l. Falſus. §. Qui alienum. ff. De furtis. at ſicut iacente hæreditate non fit furtum rei hæreditariæ, l. 2. ff. De crimin. expil. hæredit. ita de rebus ad Eccleſiam pertinentibus, ecclesia

cleſia ipſa vacante. Id inquam non obſtat: nam multùm intereſt inter bona hæreditatis iacentis,
10 & Eccleſiæ vacantis; quia bona Eccleſiarum nunquam vacant, ſed ſunt in dominio Chriſti, de cuius patrimonio eſſe dicuntur, vt in cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. Extrauag. Saluator, in princip. ibi, Patrimonium Crucifixi, de præben. inter
11 communes. Præterquam quod Eccleſia ipſa dicitur res ſuas poſſidere, vt not. Innocen. in cap. Litteris, de reſtitut. ſpoliat. Vnde meritò Hoſtien. opinionem refellit Abb. hic num. 19.

12 Tertiò nota, in verſ. Licet autem, vſum poſitionum admitti etiam in ſpiritualibus; nam hic factæ fuerunt ſuper pluralitate beneficiorum ſecundum Abb. num. 7. in 8. notab. Nec refert quod poſitiones ſuper crimine non admittantur, quia pluralitas non eſt ſemper crimen, cùm interdum nitatur diſpenſatione Apoſtolica, vt hic, & in c. De multa, in fine de præben. cum concordant. Quid autem ſit poſitio, vnde originem duxerit, & de illius materia vide gloſſam magnam, & magiſtram, in cap. 1. & ibi per Archid. & DD. de confeſſ. lib. 6. & per Innoc. & Bald. hic. Dixi latè in cap. Vnico, infra de lit. conteſt.

13 Quartò nota, in verſ. Nos igitur. Epiſcopũ non poſſe diſpenſare vt quis in titulum habeat plura beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem cum Parochiali, concordat textus, in cap.
14 De multa, in fine infra de præben. Et quamuis gloſſa, in d. cap. Sanctorum, in ver. In duabus, 70. diſtin. & gloſſa in Extrauag. Execrabilis, in ver. Diſpenſatiuè, teneat ob prærogatiuam quidem meritorum ſolum Papam poſſe diſpenſare, & ita loqui prædictam Decretalem De multa. Sed ob vtilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ diſpenſare poſſe etiam Epiſcopum; idemque ſentiant, in d. c. De multa. Hoſtien. Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. & in d. cap. Sanctorum, Archid. & Præpoſ. tamen vt notatur in eodem cap. Sanctorum, in fine gl. prælleg. illa gloſſa nihil valet, quia poſt Concilium generale, in d. cap. De multa, ſolus Papa diſpenſat. Et probatur euidenter in hoc cap. Nam in verſ. Verùm, pro electo allegabatur conceſſio, ſeu diſpenſatio Epiſcopi ad plura beneficia curata; & tamen Papa non ex defectu cauſæ, ſed ex defectu poteſtatis Epiſcopi prædictam excuſationem vti friuolam non admiſit, & electionem caſſari mandauit, niſi ille oſtenderet ſecum ſuper hoc per ſedem Apoſtoli-
15 cam diſpenſatum. Præterea prohibitio obtinendi plura beneficia curata eſt Concilij Generalis, nempe Concilij Lateranen. ſub Alexandro III. in cap. Quia nonnulli, de clericis non reſiden. & alterius Lateranen. ſub Innocentio III. in d. cap. De multa, & Concilij Tridentini, in cap. 4. ſeſſ. 6. Epiſcopi autem contra Canonem Generalis Concilij etiam ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ diſpenſare non poſſunt. Extrauag. ſancta Romana. §. Quidam autem, de reliq. domib. & & ibi not. gl. in ver. Concilij, Clem. 2. de elect. gloſſ. in cap. Cum dilectus, in ver. In ætate, eod. tit. quam ſequitur, & dicit eſſe veram, Butr. ibi num. 13. & Abb. num. 10. & probaui latiſſimè,
16 in cap. fin. à num. 11. vſque in finem, infra de fil. Presbyter, cum præſertim hoc caſu Concilia non ſimpliciter prohibeant retentionem plurium curatorum, ſed etiam dicant per Sedem Apoſtolicam diſpenſari, vt in d cap. De multa. Quinimmò diſpenſationem Epiſcopi eſſe irritam vt hic, tunc enim conueniunt omnes antiqui, & moderni Doctores Epiſcopum diſpenſare non poſſe contra Canonem etiam non conſiliarem, cap. Nuper, de ſenten. excomm. Doctores in cap. At ſi clerici. §. De adulterijs, vbi in ſpecie Butr. n. 17. verſ. Conclude totum, & Abb. num. 5. verſ. Si verò eſt Canon pœnalis, infra de iudic. Innocen. Hoſtien. & omnes in cap. Dilectus, & ibi dixi
17 de tempor. ordinat. Neque verò conſtituenda eſt differentia, vt dicit gloſſ. præalleg. an diſpenſatio fiat ob prærogatiuam meritorum, an ob Eccleſiæ vtilitatem. Nam diſpenſatio quæ fit propter prærogatiuam perſonæ, fit principaliter propter bonum publicum, & hoc dicit, cap. De multa, in fine ibi, circa litteratas perſonas, &c. Nam magis prodeſt Eccleſiæ bonus, & litteratus, quàm decem Miniſtri illiterati, vt inquit Io. de
18 Lignan. in Clem. Gratiæ, de reſcript. qui propterea deteſtatur prædictam diſtinctionem gloſſæ, & tenet indiſtinctè etiam propter cauſam vtilem, vel neceſſariam Eccleſiæ ſolum Papam poſſe diſ-
19 penſare. Idem tenent Tancred. & gloſſa hic in ver. Per conceſſionem, quæ concludit, cap. Sanctorum, 70. diſt. quod indulgebat Epiſcopis diſpenſationem, fuiſſe correctum per Decretalem De multa, prout etiam tenet Bartholom. Brixien. in d. cap. Sanctorum, gl. in cap. Litteras, in ver. Vacare noſcatur, de conceſſ. præben. gl. in cap. Ordinarij, in ver. Sui beneficij, de offic. ordinar. lib. 6. gl. in cap. 1. in ver. Abſque diſpenſatione, quam ibi ſequuntur Gemin. num. 13. & Franc. num. 7. de conſuet. eod lib. Felin. in cap. At ſi cleric. §. De adulterijs, num. 5. de iudic. Mill. in repert. verſ. Diſpenſare non poteſt legatus de latere ſuper pluralitate. Mandoſ. de ſignatura grat. tit. de diſpen. ad plura, verſ. Aut loquimur, & Rota deciſ. 4. de off. lega. in nouis, alias 286. Et eſt communis opinio, vt teſtatur Abb. in cap. Extirpandæ. §. Qui verò, num. 38. verſ. Primo caſu, de præben. & Andreas Gambara in tract. de off. & poteſt legati de latere, lib. 5. in tit. An legatus poſſit plura beneficia vni conferre, quam etiam ſeruat curia Romana, vt Hoſtienſis fatetur, prout illum refert Abb. d. num. 38. verſ. Tamen fatetur Hoſtienſis, & in d. cap. De multa, num. 19. De quo ſtylo teſtantur etiam Io. Andr. Rebuff. & Quintin. in d. cap. De multa, num. 111. & Villa-
20 diego de legat. num. 81. quæſt. 14. Nec placet diſtinctio Abbatis in d. §. Qui verò, num. 38. verſ. Et pro tanto, & Alphonſi Hoiedæ in tract. de benefic. incompatibilit. par. 2. cap. 12. num. 18. videlicet quod aut diſpenſatio conceditur principaliter propter prærogatiuam perſonarum; ſecundariò tamen propter bonum publicum ſpirituale, videlicet Eccleſiæ generalis, vt quia clericus eſt perſona litterata, vel potens, & ſecundum eius qualitates non poteſt commodè viuere ex reditibus vnius Eccleſiæ; tamen ſi habebit duas poterit prodeſſe Eccleſiæ particulari, & generali, defendendo iura, Eccleſiæ conſulendo; & ſic principaliter fit ob reſpectum perſonæ, vt habet reditus plurium Eccleſiarum, & hoc primo caſu ſit correctus textus, in d. cap. Sanctorum, 70. diſtin. & habeat locum textus, in d. cap. De multa, vt non diſpenſet niſi Papa. Aut verò conceditur diſpenſatio principaliter propter vtilitatem Eccleſiarum, nulla habita ratione an perſona ſit litte-

litterata, vel potens, & hoc ſecundo caſu d. cap.
Sanctorum remaneat incorrectum, & Epi-
ſcopus diſpenſare poſſit ſicut prius. Hæc in-
quam diſtinctio non placet; conſidero enim
Clericum non poſſe ſimul retinere duo beneficia
Curata, quin deſinat perſonaliter reſidere, &
per ſeipſum inſeruire in alterutro ipſorum, cum
nemo poſſit ſeipſum diuidere, & eodem tempo-
re in duabus Parochijs corporaliter adeſſe, & cu-
ram gerere per ſeipſum, c. Quia nonnulli, & cap.
Relatum, de Cler. non reſident. Hoſtien. in cap.
Extirpandæ, num. 15. & 16. verſ. Et etiam eſt
22 alia ratio, de præben. & Bald. hic num. 38. Per-
ſonalis autem reſidentia in beneficijs curam ani-
marum habentibus eſt ex præcepto diuino, vt in
decreto Concilij Tridentini cap. 1. ſeſſ. 23. & eſt
Theologorum ſententia communis, & vera, vt
latiſſimè probaui in c. Ex parte. il primo à n. 20.
vſque ad num. 74. infr. de Cler. non reſident. Diſ-
penſatio verò ſuper iure diuino dupliciter accipi-
tur ſecundum Richar. de Media Villa in 4. ſent.
diſtin. 38. q. 9. art. 1. & Card. in c. Cum ad mo-
naſterium, §. Abbas, n. 16. infra de ſtatu Monach.
Vno modo prout eſt iuris relaxatio, vt notatur
in §. Niſi rigor. 1. q. 7. Et hoc modo contra ius
diuinum non diſpenſat Eccleſia, c. Sunt quidam,
23 25. q. 1. Ratio eſt ſecundum D. Thomam in 1. 2.
q. 97. art. 4. ad 3. quia ad legem diuinam ita ſe
habet quilibet homo, ſicut perſona priuata ad
legem publicam, cui ſubijcitur. Vnde ſicut in
lege humana publica non poteſt diſpenſare niſi
ille, à quo lex authoritatem habet, vel is cui
ipſe commiſerit: ita in præceptis iuris diuini, quæ
ſunt à Deo, nullus poteſt diſpenſare niſi Deus,
24 vel is, cui ſpecialiter committeret. Alio modo
accipi poteſt diſpenſatio, prout eſt iuris declaratio
ſeu interpretatio: & hoc modo Papa diſpenſare
poteſt ſuper iure diuino, c. In omni, de teſtib. &
notat gloſſ. vnica, in d. c. Sunt quidam, dicens
Papam diſpenſare in Euangelio, interpretando
ipſum, c. Licet, in fine de teſtib. Quinimò Turrec.
in eod. c. Sunt quidam, nu. 2. in fine dicit illam
gloſſam non eſſe veram. Quia, inquit, [interpre-
tatio obſequitur, & obſequi debet Euangelio:
aliàs non eſſet interpretatio, ſed corruptio. In-
terpretari quippe Euangelium ad ſenſum bonum
& catholicum non contradicendo veritati fidei,
& Scripturæ ſanctæ, hoc licet Summo Pontifici;
ſed per hoc non diſpenſat in Euangelio, vt aliud
dicat, quàm Dominus, & Euangelium dicit.] Hæc
ille: & ſcripſi pleniùs in c. Cum pridem, à n. 76.
vſque ad n. 86. infra de Pact. Vnde cum Romanus
Pontifex impertitur diſpenſationem ſuper reten-
tione duorum beneficiorum curam animarum
habentium, & conſequenter ſuper reſidentia alte-
rius, non diſpenſat propriè, nec ius relaxat, ſed
tantummodo interpretatur ius diuinum ob ali-
quam circumſtantiam in illo ſpeciali caſu ad per-
ſonalem reſidentiam non obligare, vt declarat
Cardin. Caietan. in 2. 2. q. 185. art. 5. Soto de
iuſt. & iur. lib. 10. qu. 3. art. 1. Couarr. variar.
reſolut. lib. 3. c. 13. n. 9. verſ. Fateor enim. Et eſt
ex mente D. Thomæ quodlib. 9. art. 15. vt dixi
25 plenius in d. c. Ex parte, num. 56. & ſeqq. Opor-
tet igitur in diſpenſatione, quam concedit Papa
ſuper pluralitate beneficiorum huiuſmodi talem
cauſam ſubeſſe, vt ius diuinum in caſu illo verè
non obliget: alioquin non eſſet iuris diuini de-
claratio, ſed relaxatio; cum de natura declaratio-
nis ſit, vt inſit legi declaratæ, & ab illa eſſentiali-
ter non differat, vt plenè notaui in c. fin. ſupra,
de conſtit. & ſic non eſſet diſpenſatio, ſed diſſi-
patio ſecundum Ioan. de Lignano in Clem. Gra-
tiæ de. reſcr. vbi concludit poſſe Papam diſpen-
ſare generaliter, vt vnus habeat plura curata:
totum tamen, vt ipſe ait, debet referri ad cultum
diuinum; aliàs ſi non habita relatione ad bonum
publicum, non foret diſpenſator, ſed diſſipator:
& ſequitur Abb. in d. c. Extirpandæ, §. Qui verò,
n. 29. verſ. Totum tamen, & nu. 46. verſ. Alia con-
cluſio, de præb.
26 At certum eſt ius diuinum non eximere illu-
ſtres, & litteratas perſonas à reſidentia, & mu-
27 nijs paſtoralibus in beneficijs curatis: nam vt
formaliter inquit Caietan. in 2. 2. d. q. 185. art. 5.
verſ. Ad ſecundum argumentum; [Nemo illuſtrior
illo qui Pontifex aſſiſtens futurorum bonorum
introiuit ſemel in Sancta, qui de ſeipſo dicit: Fi-
lius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtra-
re: Non acceptet vir illuſtris Epiſcopatum, ſi
non vult paſtorale officium exercere: ſibi ipſi
imputet illuſtris, qui acceptauit Epiſcopatum,
& exequatur quod promiſit: ſeruet Deo, & Ec-
cleſiæ fidem; turpem ſe recognoſcat, ſi nomen,
potentiam, honorem, ac diuitias Epiſcopi tenet
in perſona ſua, officium autem alteri delegat;
quoniam priora omnia ſuæ data ſunt perſonæ vt
habeat ſimul cum illis perſonale officium Epiſco-
pi.] Hæc ille. Et hac de cauſa Concilium Triden-
tinum in c. 1. ſeſſ. 23. declarat etiam S. Romanæ
Eccleſiæ Cardinales teneri ad perſonalem in ſuis
Eccleſijs, vel Diœceſibus reſidentiam: & in c. 2.
ſeſſ. 7. prohibet ne quis plures Metropolitanas,
vel Cathedrales Eccleſias recipere, & ſimul reti-
nere præſumat, quacumque dignitate, gradu,
aut præeminentia præfulgeat. Ergo cum præce-
ptum diuinum æquè obſtringat ad perſonalem
reſidentiam in Eccleſijs Curatis ſublimes, ac lit-
teratas perſonas, atque alios quoſcumque; di-
ſpenſatio Apoſtolica ad plures Curatas, & ſic ſu-
per reſidentia alterius, ſi inniteretur principali-
ter prærogatiuæ perſonæ, non eſſet iuris diuini
declaratio, prout eſſe debet, ſed potiùs relaxa-
28 tio. Quapropter cum Summus Pontifex diſpen-
ſat ad plura curata, primariò intueri, & contem-
plari debet vtilitatem Eccleſiæ, & bonum com-
mune. Et hoc innuit Decretalis De multa, in
fine, quæ non dicit cum ſublimibus, & litteratis
perſonis ſimpliciter, & abſolutè poſſe per Sedem
Apoſtolicam diſpenſari; ſed addit conditionem
illam, ſi ratio poſtulauerit; innuens per hoc ita
demum licitam eſſe diſpenſationem, ſi principa-
liter id exigat Eccleſiæ vtilitas; hoc enim ſem-
per eſſe debet principale obiectum fidelis, & pru-
dentis diſpenſatoris, vt docet S. Thomas in 1. 2.
qu. 97. art. 4. Ad hoc Concilium Tridentinum,
ſeſſ. 25. c. 18. verſ. Quod ſi vrgens, iuſtaque ratio,
& maior quandoque vtilitas poſtulauerint cum
29 aliquibus diſpenſandum eſſe, &c. Sic videmus in
Germania cum ſublimibus perſonis non rarò diſ-
penſari ſuper retentione plurium epiſcopatuum,
non quidem principaliter vt ex illorum fructibus
ſe alere poſſint, ſed vt Catholicam Religionem
expulſis hæreſibus, conſilio, opibus, authorita-
tate ſartam tectam tueantur. Et hac ratione
Princeps elector Colonienſis ad præſens obtinet
Ar-

Archiepiſcopatum Coloniæ, & epiſcopatus Leodien. Monaſterienſem, Padebornenſem, & Hildeſimenſem. Cum igitur Concilium generale in d. c. De multa, propter præceptum diuini iuris neceſſariò ſit intelligendum in hoc ſpeciali caſu, quando diſpenſatio ad plura curata conceditur ſublimibus,& litteratis perſonis principaliter ob vtilitatem eccleſiarum; & tamen dicat poſſe per Sedem Apoſtolicam diſpenſari; conſequens eſt vt propter eandem eccleſiarum vtilitatem diſpenſare non poſſint epiſcopi; & ſic adempta illis fuerit poteſtas, quam ſuper hoc habebant à iure communi ex d. cap. Sanctorum, 70. diſtin. aliàs enim expreſſio illa de Sede Apoſtolica, niſi intelligeretur ad excluſionem epiſcoporum, fuiſſet nugatoria, cùm de Papa nullus dubitet quin poſſet diſpenſare, prout etiam obſeruat Abb. in dicto cap. extirpandæ, §. Qui verò, nu.38. in fine. et per hanc conſiderationem iuris diuini, ad quod DD. non aduertunt puto expeditum eſſe diſpenſationem ad plura beneficia curam animarum habentia etiam principaliter propter bonum eccleſiarum, non ad epiſcopos, ſed ad ſolum Romanum Pontificem pertinere.

30 Vltimò nota, in ver. Cum nullus, duos caſus, in quibus de iure communi poteſt clericus obtinere duo beneficia curata. Primus eſt,cùm vnum dependet ab altero, vt hic, & in cap. Eam te, de ætat.& qualit. in d. cap. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. & in cap. Super eo, eod. tit. lib.6. vbi deciditur non eſſe neceſſariam diſpenſationem vt quis obtineat perſonatum cum cura & præbendam, cui ſit annexa Parochialis Eccleſia,cum
31 hoc non obuiet Concilio generali, idque ratione connexitatis,vt inquit Hoſt. id d. cap. Extirpandæ, num. 16. Et quia ſecundum Bald. hic nu. 34. vnum & idem videtur quod diuidi non poteſt, vt l. Si ex duobus. ff. De legat. 2. & l. Quidam eulogio. C. De iur. deliberan. Nam beneficium annexum amittit nomen beneficij, & induit naturam beneficij cui vnitur, & fit illius prædium. Rota deciſ.370. alias 11. de reb. eccleſ. non alienan. in antiquis. Oldrad. conſ. 257. Factum tale eſt,num.15. verſ. Fundata igitur,Caſſad. deciſ.2. nu. 2. de vnione. Caputaquen. deciſ.349. par.3.
32 & ideò impetrari non poteſt, Boer. deciſ. 345. in princ. Cardinal. Seraph. deciſ. 1078. num. 6. Ratio eſt quia non vacat per obitum obtinentis. Oldrad. d. conſ. 257. num. 20. Rebuff. in praxi benefic. tit. de Vnione, num. 12. & tit. de Vicarijs perpetuis, num. 18. Sarnen. in reg. de triennali q. 8. Rota deciſ. 114. num. 5. par. 2. diuerſ.
33 et inde eſt vt de beneficijs vnitis non ſoluatur annata, cum in eis impoſſibile ſit dare vacationem, Seraph. deciſ. 1410. nu. 18.

34 Secundus caſus, in quo poteſt clericus obtinere duo beneficia curata eſt cum vnum obtinet in titulum,& aliud in commendam. et de hoc eſt textus expreſſus hic in eod. verſ. Cum nullus, ibi: vel vnam intitulatam, & alteram commendatam haberet; concordat cap. Qui plures, & cap. Relatio, & cap. ſeq. 21. q. 1. Quid autem ſit titulus latè explicat glo. hic in ver. Intitulatam. et de his commendis habes plenam gloſſam, in cap. Nemo, in ver. Commendare, & ibi per DD. de elect. lib. 6. & per Hoſtien. hic, & Innoc. in cap. Si conſtiterit, infra de accuſat. et de his vide quod ſcripſi in cap. 1. de Capell. Monachor.

35 Hodie ex decreto Concilij Tridentini, in cap. 4. ſeſſ. 7. nemini licet plura curata, vel aliàs incompatibilia beneficia eccleſiaſtica ſiue per viam vnionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine, & titulo, contra formam ſacrorum Canonum, & præcipuè contra c.
36 De multa, de præben. recipere, ac ſimul retinere. et decreto cap. 2. eiuſdem ſeſſ. Similiter ſtatuitur vt nemo plures Metropolitanas, ſeu Cathedrales eccleſias in titulum, ſiue commendam, aut alio quouis nomine contra ſacrorũ Canonum inſtituta recipere,& ſimul retinere præſumat.

37 Stante hoc Decreto, QVÆRO, An habenti vnam Cathedralem in titulum poſſit commendari altera.

Propoſita hac controuerſia in ſacra Congregatione Concilij, aliqui ex Patribus dicebant poſſe; quia antiqui Canones permittentes vt vni poſſent duæ eccleſiæ vna in titulum, & altera in commendam conferri, cap. Qui plures, cap.
2 Relatio, & cap. ſequen. 21. q. 1. cap. Dudum, il ſecundo, vbi gl. in ver. Intitulatam, in fine de elect. & notat gl. in cap. eam re, de ætat. & qualit. non ſunt immutati per decretum Concilij in d. cap. 2. ſeſſ. 7. & intelligebant litteram ibi, in titulum, ſiue commendam, vt nemo poſſet obtinere plures intitulatas, vel plures commendatas eccleſias, pro quibus vide Io. Franc. Paninum in tract. de offic. & poteſt Capit. Sed. vacan. q. 3. par. 2. col. 4 Alij contra aſſerebant per antiquas rationes, & Regulas, quibus cauetur neminem duabus eccleſijs præfici poſſe, cap. Clericum, 21. q. 1. ex Concilio Calcedonenſi cap. 10. cap. Clericus, ead. cau. & quæſt. ex Niceno ſecundo, cap. 15. & c. Vnio, 10. q. 3. ex Toletano, 16. c. 4.& c. Sanctorum, 70. diſtin. & cap. Quia nonnulli, de cler. non reſid. liberè denegari hanc commendam, eo quod ſingula eccleſiaſtici iuris officia ſingulis quibuſcumque perſonis ſint committenda, c. Singula, 89. diſtin. Et odioſa fuit apud veteres plurium Sacerdotiorum ambitioſa cupiditas, neque ſemel in generalibus Concilijs damnata, vt teſtatur Concilium Colonienſe ſub Hermanno, anno 1536. in tit. de Mun. epiſcop. cap. 32. Nitebantur etiam verbis Concilij, in d. cap. 2. quibus expreſsè prohibetur pluralitas ſiuè in titulum ſit, ſiue in commendam cum valdè cenſeatur felix, cui vnam eccleſiam benè regere contigerit. ex quibus verbis elicitur mens Concilij volentis auferre pluralitatem, quæ per viam commendæ inoleuerat. Id quod clarius probabant per textum cap. 17. ſeſſ. 24. quo cauetur non poſſe aliquem retinere, nec obtinere duo beneficia, quæ perſonalem reſidentiam requirant, ne vnus officia ſibi vendicet plurimorum; & id habere locum non ſolùm in Cathedralibus, ſed etiam in omnibus alijs beneficijs cuiuſcunque tituli, & qualitatis, etiamſi commendata exiſtant. His addebant quod conſiderando rationem finalem huius textus, quæ eſt multiplex, iuxta enumerationem, quam facit Rebuff. in praxi in tit. de diſpenſat. ad plura per tot. fol. 280. ita prohibita eſt pluralitas plurium titulorum, ſicut vnius tituli, & vnius commendæ. Præſertim cum hodie
38 commendæ, quæ ſunt perpetuæ, & cum facultate percipiendi fructus, & eos conuertendi in vſus proprios, magis participent de collatione, & vero titulo, quàm de depoſito ſimplici, vt teſta-

tur

39 tur Gomeſ. in reg. Idiomati, q. 5. num. 4. & ſeq. vbi etiam addit commendas, quæ per Canones, & antiquos Doctores permittebantur, habuiſſe naturam depoſiti; ideoque commendatarij non faciebant fructus ſuos, vt apertè colligitur ex Epiſtola 23. lib. 2. D. Gregorij. Et illo tempore ſicut non fuerunt cognitæ, nec etiam fuiſſent permiſſæ commendæ noſtrorum temporum, quæ habentur pro vero titulo: & ſic reſpondebant ad d. cap. Qui plures, cum ſeqq. 21. q. 1. & ad argumenta contraria, de quib' per Staphil. de grat. expect. form. 7. num. 4. pag. 18. & Gomeſ. in reg. de triennali q. 5. nu. 6. & ita fuit concluſum, Hæc de commendis perpetuis.

40 An autem obtinens vnam Eccleſiam Cathedralem in titulum poſſit habere aliam in commendam ad tempus, vel eſſe illius Procurator, iuxta præſcriptum, cap. Cum nobis olim, ſupra eod. Arbitror poſſe, nec tali caſu diſpenſari contra decretum Concilij d. cap. 2. ſeſſ. 7. non enim prohiberi poteſt quod ex neceſſitate fit, & ad tempus, & non ad commodum recipientis, quod
41 Concilium abhorret. Et ita, cap. Relatio, & c. ſeq. 21. q. 1. remanent in ſuo robore in terminis, in quibus loquuntur, ideſt cùm quis obtinet vnam Eccleſiam in titulum, & aliam in commendam ad tempus; de temporali enim commenda loquuntur prædicta iura, non autem de perpetua, vt incautè ſcripſit Nauarr. conſ. 9. incipien. An diſpenſatio, num. 2. de præben. cùm eo tempore commendæ perpetuæ non eſſent cognitæ, vt dictum eſt ſupra. Quod ergo non mutatur, &c. l. Sancimus. C. De teſtam. l. Præcipimus, in fine C. De appell. c. Cum expediat, de elect. lib. 6.
42 Quid in Parochialibus? Epiſcopus Palentinus conſueuerat commendare Parochiales in ſua diœceſi, & cùm vnam commendaſſet Rectori alterius Parochialis, dubitauit is Rector an ſibi eas retinere liceret, vel potius vtraque priuatus exiſteret iuxta cap. 4. ſeſſ. 7. Concilij Tridentini.
43 Hæc verba ſunt adnotata in libris publicis ſacræ Congregationis Concilij ad d. cap. 4. ſeſſ. 7. manu Cardinalis Carafæ eiuſdem Congregationis Præfecti, videlicet: Quamuis de iure communi commenda non inducat incompatibilitatem, cap. Dudum, il ſecundo, de elect. Ideoque ante Concilium habens beneficium curatum in commendam, poſſet aliud in titulum obtinere
44 abſque diſpenſatione Apoſtolica, Rebuff. de pacif. poſſeſſ. tamen ſecus poſt Concilium ſeſſ. 7. cap. 4. Imò commendæ ad ſex menſes in Eccleſijs curatis, quæ fieri poterant ab ordinarijs, cap. Nemo, de elect. in 6. amplius poſt Concilium locum non habent, cum debeant in eis deputari Vicarij ad formam, cap. 18. ſeſſ. 24. vt ſacra Congregatio cenſuit. Vnde Orator qui vtrumque beneficium retinuit poſt Concilium, vtroque priuatus exiſtit, etiam vigore d. cap. 4. ſeſſ. 7. nec prætenſa conſuetudo contra dictum decretum excuſare valet.

Rurſus ex conſuetudine antiqua Parochiales quædam Manſionariæ Bergomen. diœceſis ab Ordinario commendari ſolebant ad ſex menſes Sacerdotibus per vicinos præſentatis. His tamen ſex menſibus elapſis nunquam, vel rarò Rector ipſe prorogationem, vel nouam prouiſionem petebat, ſed vigore primæ expeditionis ad ſui ipſius, vel hominum libitum in ipſo munere curæ perſiſtebat. Dubitatum eſt an huiuſmodi commendæ ad ſex menſes in Eccleſijs curatis amplius locum habeant poſt Concilium Tridentinum; vel potius ex eodem Concilio debeant deputari Vicarij amouibiles. Sacra Congregatio reſpondit locum non habere, ſed in eis ſeruandam eſſe formam præſcriptam à decreto Concilij, cap. 18. ſeſſ. 24. Si tamen vicini illi legitimè probarent ius patronatus validum, prout Concilium requirit ſeſſ. 25. cap. 9. permittendum illis præſentare inſtituendos, præuio tamen examine ex d. cap. 18. ſed denegandam expreſsè illis facultatem ſemel inſtitutos amouendi ad eorum nutum.

DE ELECTIONE.

Cap. Querelam.

SVMMARIVM.

1 *Electo ſufficit probare eligentem tempore electionis poſſediſſe.*
2 *Laicus an ex conſuetudine poſſit acquirere ius eligendi etiam in Collegiata Eccleſia.*
3 *Præſentatio vt ſit valida ſufficit vt præſentans ſit in quaſi poſſeſſione præſentandi tempore præſentationis, etiamſi ſit talis, in quo cadat vſurpationis præſumptio.*
4 *Secus poſt Concilium Tridentinum. & num. ſeqq.*
5 *Iuſpatronatus qualiter ex Concilio probari debeat à perſonis priuatis, vel alijs, in quibus præſumitur vſurpatio.*
6 *Parochiani an poſſint præſcribere præſentationem Rectoris Parochialis Eccleſiæ.*
7 *Præſcribenti abſurdum eſt minus tribuere, quàm poſſidenti.*
8 *Parochianorum iuſpatronatus an præſumatur quæſitum ex vſurpatione, ita vt in eo requiratur plenior probatio à Concilio Tridentino præſcripta.*
9 *Et quid ſi vniuerſitas Parochianorum ſit parua.*
10 *Et quid ſi ius patronatus ſit mixtum Parochianorum, & priuatæ familiæ. & n. 20.*
11 *Et quid ſi ſpectet ad quartam partem Parochianorum tantum.*
12 *Vniuerſitas an conſtituatur ex quarta Parochianorum parte.*
13 *Iuriſpatronatus vſurpatio in quibus præſumatur. & num. 25.*
14 *Iuſpatronatus Abbatis temporalem iuriſdictionem habentis an requirat probationes, quas expoſcit Concilium Tridentinum in perſonis, in quibus cadit præſumptio vſurpationis. & n. ſeqq. vſque in fin.*
15 *Iuſpatronatus Baronum perpetuam iuriſdictionem habentium probari debet iuxta formam à Concilio Tridentino præſcriptam in potentibus.*
16 *Iuſpatronatus competens Prælato ratione temporalis dominij, quod habet Eccleſia, cenſetur Eccleſiaſticum.*
17 *Prælatus in dubio cenſetur Eccleſiam fundaſſe, vel dotaſſe de bonis Eccleſię.*
18 *Vſurpationis prǽſumptio ceſſat vbi Eccleſia eſt patrona. & n. 25.*
19 *Iuſpatronatus Eccleſię competens non tranſit ad conſanguineos Prǽlati.*

Iuſ-

20 *Iuſpatronatus non pręſumitur ex vſurpatione ſi in eadem perſona concurrat qualitas potentię, quę pręſumptionem vſurpationis includit, & qualitas Eccleſiaſtica, quę illam excludit.*

21 *In vniuerſitate Eccleſiaſtica ius patronatus non pręſumitur quęſitum ex vſurpatione.*

22 *Iuſpatronatus ab Eccleſia pręſcribitur per quadraginta annos; in laico requiritur immemorabilis.*

23 *Iuſpatronatus transferri poteſt in Eccleſiam abſque conſenſu Epiſcopi; ſecus in laicum.*

24 *Beneficia patronatus Eccleſiaſtici pertinent ad liberam collationem Papę in menſibus reſeruatis.*

25 *Iuſpatronatus de iure communi etiam in potentibus probatur per immemorabilem.*

1 QVERELAM. Sufficit electo probare eligentem tempore electionis ius eligendi poſſediſſe. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. Butr. Card. Anchar. & Ioan. de Anan. & eſt cap. vtile, & allegabile, ſecundum Cardin. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda cauſæ diffinitio: ibi, *Nos igitur*, & vtraque pars ſubdiuiditur, vt hic per Io. Andr.

2 Nota primò ibi, *ad quem de conſuetudine pertinet electio*. Laicum ex cõſuetudine poſſe acquirere ius eligendi: nam & iura vetera hoc eis permittebant etiam in Eccleſijs Collegiatis, cap. Petrus, 39. diſt. cap. De Petro, 47. diſtin. cap. Studij, 61. diſt. cap. Plebs Aſtenſis, & cap. Reatina, 63. diſt. & notat Io. Andr. in cap. Quod alicui gratioſè, ſub num. 2. col. 2. verſ. Quid mirum, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. ſed in contrarium eſt textus, in cap. Maſſana, infra eod. vbi patet ius eligendi non poſſe laicis competere etiam ſimul cum clericis, & contrariam conſuetudinem non valere, vt ibi dixi in primo notab. & in cap. Quiſquis, n. 16. infra eod. Solutio, hic loquitur de electione, quę prouenit ex iurepatronatus, vt colligitur infra ibi, In quaſi poſſeſſione præſentandi, nec-non ibi, Salua quæſtione iuriſpatronatus. Talis autem electio bene cadere poteſt in laicum ex præſcriptione, vel conſuetudine, vt in iuribus præallegatis, & in cap. Nobis, infra de iurepatronat. & hic notat gloſſa, in ver. Conſuetudine, quam refert, & ſequitur Federic. de Senis in conſ. 234. ſuper primo puncto, num. 2. Sed contra hoc videtur textus, in cap. Sacroſancta, infra eod. vbi dicitur ius eligendi non cadere in laicum, & tamen ibi agebatur de electione proueniente ex iurepatronatus. Solutio; Electio ibi non proueniebat ex iurepatronatus immediatè, quia laici non fundauerant, vel dotauerãt, nec allegabant conſuetudinem ad probandam fundationẽ, vel dotationem, ſed nitebantur ceſſione patronat⁹ eccleſiaſtici, ſeu iuris eligendi à clericis facta, quæ non valuit etiã de Diœceſani conſenſu, de quo tamen dic vt per Abb. ibi in 3. notab. vel ibi agebatur de iure eligendi Prælatum in Collegiata Eccleſia, quod non cadit in laicum, etiam ex conſuetudine, vt in d. c. Nobis, etiamſi ſit tanti temporis, cuius initij non extet memoria, vt innuit Abb. loco citato poſt Io. Andr. quem citat, in cap. 2. de præb. lib. 6.

3 Secundò nota ibi, *Populus in quaſi poſſeſſione præſentandi Clericum exiſtebat*. Ad validitatem electionis non eſſe opus docere de titulo, ſeu proprietate iuriſpatronatus; ſed ſatis eſſe, vt præſentans tẽpore præſentationis exiſtat in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, etiamſi præſentans ſit talis, in quo cadat præſumptio vſurpationis, vt hic eſt caſus expreſſus, loquitur enim hoc c. In Populo, ſeu Communitate, in qua iuſpatronatus, plerumque ex vſurpatione quæſitũ præſumi ſolet, vt notat. in c. Dilectus, & ibi per Butr. in 1. & 2. q. infra de offic. legat. & per Speculator. in tit. de iurepatr. n. 11. & hodie eſt expreſſum in decreto Concilij Trid. cap. 9. verſ. In ijs verò perſonis, ſeſſ. 25. vt latius dicetur infra n. 8. & tamen tex. decidit pro validitate electionis, ex eo, quia populus in quaſi poſſeſſione præſentandi exiſtebat. Vnde quamuis Rota in cauſa Compoſtellana Parochialis, 16. Ianuarij 1595. coram Cardinali Blanchetto impreſſa apud Nicol. Garz. de benefic. part. 5. cap. 5. num. 48. diſtinxerit, an iuſpatronatus ſit perſonæ priuatæ, an verò vniuerſitatis; vt in primo caſu ſufficiat quaſi poſſeſſio iuris præſentandi ad inſtitutionem obtinendam; In ſecundo autem caſu propter ſuſpicionem vſurpationis non ſuffragetur quaſi poſſeſſio, ſed præferatur proprietas: tamen non aduertit ad hoc capitulum vbi hæc diſtinctio apertè reprobatur. Nec tollit obicem ſi dicas deciſionem Rotæ non eſſe intelligendam in terminis iuris communis, ſed in terminis Concilij; quoniam ſi ita intelligeretur, 4 primum membrum diſtinctionis eſſet falſum; quia nec in perſonis priuatis poſt Concilium ſufficit quaſi poſſeſſio iuris præſentandi, & correctum eſt hoc capitulum, & c. Conſultationibus, infra de iurepatr. niſi quando ageretur de pertinentia iuriſpatronatus inter præſentatos, vt ibi di-

5 xi, num. 16. Dic ergo nec in communitatibus, vel aliis, in quibus præſumitur vſurpatio, nec in priuatis familijs hodie ad validitatem præſentationis, vel inſtitutionis ſufficere quaſi poſſeſſionem præſentandi, vel eligendi, ſeu nominandi; quoniam, vt colligitur ex dicto cap. 9. ſeſſ. 25. titulus iuriſpatronatus oſtendi debet verè, vel præſumptiuè. Si verè non eſt diſcrimen perſonarum, ſed ſatis eſt titulum oſtendere ex authentico documento fundationis, vel dotationis. Si verò præſumptiuè diſtinguitur inter priuatos & alios, in quibus viget ſuſpicio vſurpationis: nam in priuatis ſufficit docere de titulo ex multiplicatis præſentationibus, quæ hominum memoriam excedant, vel aliàs ſecundum iuris diſpoſitionem. In alijs verò immemorabilis non ſufficit, ſed prætereà probari debent authenticis ſcripturis præſentationes continuatæ & effectum ſortitæ, non minori ſpatio, quàm quinquaginta annorum; & tam quoad priuatos, quàm quoad alios indiſtinctè reliqui patronatus abrogantur cum quaſi poſſeſſione inde ſequuta. Quare præſentatus ab eo, qui exiſtit in quaſi poſſeſſione iuris præſentandi, nullatenus hodie debet admitti, niſi verificato titulo, & proprietate iuriſpatronatus ad præſcriptum Concilij, vt ex ſententia S. Congregationis plenè notaui in prædicta Decretali Conſultationibus, in 2. not. de iurepatr.

6 QVÆRO, an Parochiani poſſint perſcribere præſentationem Rectoris Parochialis Eccleſiæ.

Hæc quæſtio difficilis eſt, & admodum contro-

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decret.

uerſa diſſentientibus duobus iuris Canonici illu-
7 minatoribus Archid. & Io. Andr. opinio tamen fauens Parochianis probatur irrefragabiliter in hac Decretali: nam ſi præſentatus à Populo ius præſentandi poſſidente debet admitti, fortius admitti debet à Populo ius patronatus præſcribēte, abſurdum enim eſſet minus dare præſcribenti, quàm poſſidenti, atque ita per hanc, & alias fortiſſimas rationes hanc partē ſtrenuè tuetur Io. Andr. contra Archid. magiſtrum ſuum, in d. c. Quod alicui, de regul. iur. lib. 6. vbi etiam reſpondet ad hoc c. in verſ. Salua quæſtione iuriſpatronatus (ex quo colligebat Archidiaconus populum non præſcripſiſſe) & refert hanc quæſtionem contigiſſe in Curia tempore Nicolai IV. contra præſentatum à populo ſanctæ Cæciliæ de Florentia, ad quem de antiqua conſuetudine præſentatio pertinebat, Nam cùm Diœceſanus noluiſſet præſentationem admittere, præſentatus ad Papam appellauit, & ſententiam fauorabilem obtinuit, quæ à Papa fuit confirmata, & ibi, inſerit tenorem litterarum confirmationis, & ita pro hac opinione habemus caſum in hac decretali, & in prædicta confirmatione Apoſtolica, ſecundum Ioan. Andr. quam etiam canonizauit Tridentina Synodus, in cap. 9. verſ. In ijs verò, vbi admittit ius patronatus in Communitatibus, vel Vniuerſitatibus poſſe probari per immemorabilem, dummòdo concurrant alia, quæ iuri communi adduntur à Concilio, vt in proximè ſequenti quæſtione fuſiùs patebit.

8 Secundò QVÆRO, An ad probationem iuriſpatronatus, quod à Parochianis prætenditur, requiratur illa plenior, & exactior probatio, quam Concilium Tridentinum c. 9. ſeſſ. 25. de reform. requirit in ijs perſonis, communitatibus, & vniuerſitatibus, in quibus id ius plerumque ex vſurpatione quæſitum præſumi ſolet.

Die Veneris, quæ fuit 24. Septembris 1595. in Sac. Congregatione Concilij fuit diſputatum ſupraſcriptum dubium: & omnes fuere in ea ſententia, vt requiratur illa plenior, & exactior probatio, cum de iure communi in Parochianis præſumatur vſurpatio per doctrinam Antonij de Butrio in cap. Dilectus, de offic. legat. & per Speculator. in tit. de iurepatr. & ita ſentit Rota coram Thoma de Thunis in quadam Lucana, & coram Achille. Rota nullam poſuit differentiam inter ius patronatus prætenſum à magnatibus, & prætenſum à Parochianis, vt in deciſione Achillis 156. & licet ibi dicatur ſufficere immemorabilem, tamen hodie non ſufficit, niſi cum ea concurrant præſentationes continuæ non minori ſpatio, quàm quinquaginta annorum, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, & Cardinalis Cuſanus in prædicta ſententia vnà cum alijs concurrit cum illa limitatione, quando Parochiani ſint viri potentes, & talis authoritatis, vt ab eorum potentia, & authoritate præſumenda in eis ſit vſurpatio, & quod Epiſcopi authoritas non fuerit ſufficiens ad impediendam talem vſurpationem, omnes autem alij fuere abſolutè in ſententia vt in Parochianus cadat vſurpatio abſque vlla di-
9 ſtinctione. His adde Puteum deciſ. 57. lib. 1. & Rotam deciſ. 154. n. 7. par. 2. Recent. Quod procedit etiamſi vniuerſitas Parochianorum ſit parua, vt per Rotam deciſ. 481. n. 1. part. 1. Recen. vbi aliæ deciſiones referuntur.

10 Fallit tamen prædicta concluſio in iurepatronatus mixto vniuerſitatis, & priuatorum, in quo præualet qualitas priuatæ familiæ; & ideo ſufficit probatio ordinaria Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 99. num. 15. & 16. & conſ. 654. Rota deciſ. 154. num. 7. part. 2. & deciſ. 219. num. 1. part. 1. Recent. Caual. deciſ. 89. num. 2. & fuit deciſum in Lauden. iuriſpatronatus 28. Iunij 1630. coram Pirouano, & ſcripſi latiſſimè, in cap. Cum propter, in 5. quæſt. à nu. 74. vſq. in fin. infra de iurepatr.

11 Rurſus fallit eadem concluſio in iurepatronatus, quod non ſpectat ad vniuerſitatem Parochianorum, ſed ad aliquam eorum partem dumtaxat, vt in infraſcripta declaratione ſacræ Congregationis videlicet in oppido Soncini extant duę Parochiales, quarum vna habet in Parochia ſua Eccleſiam ſub inuocatione S. Martini, in qua adeſt Capell S. Antonij, ad quam vicini dictæ Eccleſiæ S. Martini, qui faciunt quartam partem in circa omnium Parochianorum ſupradictæ Paro-
12 chialis, habent ius præſentandi Capellanum, quæritur an dicta quarta pars Parochianorum dicatur conſtituere perſonas, aut communitatem, ſeu vniuerſitatem, ita vt plenior, & exactior probatio ad docendum de iurepatronatus requiratur. Die 18. Iulij 1602. ſacra Congregatio Concilij cenſuit huiuſmodi quartam partem Parochianorum non comprehendi, verſ. In ijs verò perſonis, d. cap. 9. Ideoque quoad eam ſufficere probationem ordinariam, nec requiri illam exactionem, quam expoſuit Concilium in his perſonis, in quibus vſurpatio præſumitur. Idem in hac ipſa cauſa reſoluit Rota deciſ. 154. nu. 7. part. 2. Recent.

13 Porro cum in ſacra Congregatione ſæpius fuerit diligentiſſimè diſcuſſum quænam eſſent perſonæ, in quibus iuſpatronatus præſumitur ex vſurpatione, vt patet in libris publicis ipſius Congregationis ad cap. 9. ſeſſ. 25. tempore b. m. Cardinalis Caraſæ, fol. 452. tandem fel. record. Gregor. XIII. edidit Motum proprium, qui habetur ibid. fol. 473. & ſeq. ſeu poſt pag. 472.

14 Tertiò QVÆRO, An in iurepatronatus Abbatis temporalem iuriſdictionem habentis requirantur ampliores illæ probationes, quas expoſuit Concilium Tridentinum decreto, c. 9. ſeſſ. 25. in ijs perſonis, in quibus præſumitur vſurpatio.

15 Etſi in dominis temporalibus perpetuam iuriſdictionem habentibus requiratur probatio illa exactior, quam Concilium præſcribit in his perſonis, in quibus id ius plerumq; ex vſurpatione quæſitum præſumi ſolet, Seraphin. deciſ. 1421.
16 num. 1. Rota deciſ. 219. num. 1. part. 1. Recent. & ſæpius cenſ. ſacra Congregatio Concilij. Hoc tamen caſu videtur reſpondendum ſufficere ordinariam probationem, quæ requiritur in priuatis perſonis. Nam aut Abbas præſentat ratione temporalis dominij, quod habet Eccleſia Abbatialis, & Monaſterium: aut quia vere, vel iuris præſumptione Eccleſias fundauit, cōſtruxit, & dotauit. primo caſu ius patronatus eſt Eccleſiaſticū, & ad eccleſiā ſpectat, vt tradit Gambar. de auth. leg. de latere lib. 3. n. 417. verſ. Item quid ſi aliquis, vbi pluribꝰ probat, ſi quis epiſcopus, aut Prælatus ex largitione fidelium Comitatum, vel Ducatum obtineat, in quo iura temporalia exerceat, ibiq;

vt dominus temporalis habeat ius patronatus id ius cenſendum eſſe Eccleſiaſticum, quia competit Epiſcopo in quantum Epiſcopo, qui cum ſit Prælatus Eccleſiæ, eſt etiam adminiſtrator eo-
17 rum, quæ ſunt Eccleſiæ annexa. Secundo caſu ſimiliter Prælatus in dubio cenſetur Eccleſiam fundaſſe, ac dotaſſe de bonis Eccleſiaſticis, ſecundum Felin. in cap. Ex litteris. col. 1. ſub num. 3. de conſtit. Ideoque non acquirit ſibi patronatum, ſed ipſi Eccleſiæ, per tex. in c. Apoſtolicos, in fin. vbi id notat gl. Archid. & DD. 11. q. 2. & pro abſoluto ſupponit Cardin. conſ. 122. col. 1. num. 3. verſ. Contrarium puta, vbi Quando, inquit, Prælatus de bonis Prælaturæ conſtruit, vel dotat Eccleſiam; non ipſe Prælatus ſingulariter conſideratus, ſed ipſa Prælatura patronatum conſequitur. & Lamber. poſt alios in tract. de Iurepatr. lib. 1. part. 1. q. 8. art. 7. num. 1. & ſeq. & art. 8. num. 2. atque ita vtroque caſu patronatus ad Eccleſiam pertinet: & re vera hoc caſu id eſt abſque dubitatione, cum Abbas præſentet tanquam Prælatus, & adminiſtrator bonorum Eccleſiæ, non autem ratione familiæ, aut patrimonij, gloſſ. in cap. Dilectus, in ver. In conceſſione, de offic. legat. & in Clem. 2. in Ver præſentare, de iurepatr. Rebuff. de nomin. q. 8. num. 35.

18 Vnde cum Eccleſia ipſa ſit patrona, videtur omnino ceſſare vſurpationis præſumptio ex conſiderationibus infraſcriptis.

Primo, quia iniquum eſſet hac delicti præſumptione impetere Eccleſiam, quæ cultrix eſt iuſtitiæ, & inde iniuriam deducere, vnde iura naſcuntur, cap. Qualiter, & quando, il primo, de accuſat. & notat gloſſ. in cap. Mulieri, in ver. Periurij, de iureiuran.

19 Deinde quia cum hoc ius patronatus non tranſeat ad hæredes, & conſanguineos Prælati, d. c. Apoſtolicos, & tradit Abbas in cap. 3. col. penult. num. 12. de Eccleſ. ædific. Cardin. & alij locis citatis: Non eſt veriſimile vt Prælatus Eccleſiaſticus voluerit vni Eccleſiæ vſurpare, vt daret alteri; aut certe non viget in eo caſu tanta affectio, & cauſa motiua vſurpationis, quanta viget in patronatu laicali, & tranſitorio ad hæredes, & conſanguineos patroni, arg. cap. Peruenit. iuncta gloſſ. in ver. Grauius, 1. q. 3.

Tertio, hæc vſurpationis præſumptio non militat, niſi contra perſonas potentes, aut vniuerſitates, vt colligitur ex decreto d. cap. 9. ſeſſ. 25. ibi, in iis verò perſonis, ſeu communitatibus. At verò hoc caſu patronatus nec perſonæ competit, nec vniuerſitati, ſed ipſi Eccleſiæ tantum, vt ſuperius diximus. Vnde cum deficiant verba Concilij, deficere etiam debet illius diſpoſitio. l. 4. §. Toties, ff. De damn. infect. cum vulgar. Idque eò magis, quia Concilium paulò inferius cum voluit perſonas, & vniuerſitates Eccleſiaſticas comprehendere, illas nominatim expreſſit in verſ. Patroni autem beneficiorum, quare illas ſimiliter expreſſiſſet in præcedenti verſ. In iis verò perſonis ſi comprehendere voluiſſet; cap. 2. §. Sed neque, verſ. Vnde ſi circa, infra de translat. Epiſcop. l. vnica, §. Sin autem ad deficientis. C. de caduc. toll. vna enim pars legis declarat aliam, l. Verum. ff. De pet. hæred. cum ſimil.

20 Quartò, Multum fauet huic ſententiæ, quod ſi dominus temporalis haberet ius patronatus commune cum Eccleſia, vtique ob mixturam eccleſiæ id ius non cenſeretur ex vſurpatione acquiſitum, vt iam cenſ. ſacra Congregatio in cauſa Pampilon. in iure patronatus mixto vniuerſitatis, & priuatorum, & tetigi ſupra, num. 10. Ergo ſimiliter cum patronatus de quo agitur, Eccleſiæ competat, etſi Prælatus Eccleſiæ, qui illius nomine præſentat, ſit etiam Dominus temporalis tamen quia in eod. ſubiecto concurrit qualitas potentiæ, quæ præſumptionem vſurpationis inducit. & qualitas Eccleſiaſtica, quæ eamdem præſumptionem excludit: certe patronus affici non debet duriori illa probatione, quæ requiritur in potentibus; quia in hac qualitatū mixtura applicatio fieri debet illi extremo, per quod excluditur vſurpatio, cùm id magis faueat patronatui. Feder. de Sen. conſ. 65. num. 2. Ioan. de Selu. de beneſ. part. 1. q. 3. nu. 4. Put. deciſ. 157. lib. 3. Couar. lib. 2. pract. quæſt. cap. 36. nu. 5. verſ. Tertiò opponitur, & aliis rationibus, & authoritatibus adductis in deciſ. eiuſd. cauſæ Pam-
21 pilonen. Sicut in ſimili quamuis in Vniuerſitate etiam parua requirantur ampliores illæ probationes, quas exigit Concilium in potentibus, Mant. deciſ. 253. tamen aliud eſt ſi vniuerſitas ſit Eccleſiaſtica, puta Collegium, ſeu Capitulum Cathedralis Eccleſiæ. Rota deciſ. 798. n. 4. part. 1. diuerſ.

22 Quintò, Perſona Eccleſiaſtica præſcribit de iure communi iuſpatronatus ſpatio annorum quadraginta, cùm tamen in laico requiratur tempus immemorabile propter illius incapacitatem, vt tradit Abb. in cap. Cauſam, poſt princ. col. 2. de præſcript. & latè probat Lambert. lib. 1.
23 part. 1. q. 10. art. 5. num. 41. & ſub num. 47. verſ. Limita ſecundo, & eod. modo cum patronatus transfertur in Eccleſiaſticum, non requiritur Epiſcopi conſenſus, ſicuti requiritur cum transfertur in laicum, cap. Vn. de iurepatr. lib. 6. Rot. deciſ. 404. Fuit dubitatum, aliàs 9. de iurepatr. in nouis, & Abb. in cap. Illud eod. tit. vbi aſſerit id communiter teneri. Vnde cùm facilius de iure communi acquiratur iuſpatronatus ab Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica, quàm à laico, non eſt abſurdum vt etiam Concilium Trid. quod recipit interpretationem paſſiuam à iure communi, ampliores probationes exegerit in patronatu laicali potentis, quàm Prælati Eccleſiaſtici. l. 2. C. De noxat. l. Iuris gentium, §. Si paciſcar. ff. De pactis iuncta. l. Transigere, vbi gloſſ. magna. C. de tranſact.

24 Præſertim quia non eſt ita onerosum Eccleſiæ eſſe ſub ſeruitute patroni Eccleſiaſtici, ſicut laicalis: nam in Eccleſiis patronatus Eccleſiaſtici Pontifex habet liberam collationem in menſibus reſeruatis. Quamuis enim nonnunquam eiuſmodi Abbatiæ commendentur Cardinalibus, qui habent indultum in omnibus menſibus, id tamen eſt per accidens, non autem ex natura huius patronatus. Caſſad. deciſ. 4. num. 11. de probat. & deciſ. vlt. n. vlt. de iurepatron

Rurſus legatus de latere habet facultatem illi derogandi, cap. Cum dilectus, de iurepatr. & in Parochialibus patronatus Eccleſiaſtici requiritur forma examinis per concurſum à Concilio præſcripta, cap. 18. ſeſſ. 24. Quæ omnia ſecus ſe habent in beneficiis patronatus laicorum, vt notatur in d. cap. Cum dilectus.

25 Quibus accedit quod cum tempore Grego-

rij XIII. actum eſſet in ſacra Congregatione Concilij de edenda cõſtitutione declaratoria perſonarum, in quibus ob ſuſpicionem vſurpationis exigitur exactior probatio à Concilio præſcripta, manu Cardinalis Carafæ eſt adnotatum, non eſſe faciendam mentionem in conſtitutione de Eccleſiaſticis, qui tanquam Eccleſiaſtici poſſident loca, vbi Eccleſia temporalem habet iuriſdictionem, cum nunquam in mentem alicuius cadat, vt in his vſurpatio præſumatur, nec vnquam de illis Rota locuta fuerit.

26 Vltimò, hac interpretatione minus læditur ius commune ſecundum quod ſufficit immemorabilis conſuetudo etiam in potentibus, Veral. deciſ. 128. quæ incipit Iuſpatronatus in magnis Dominis, magis fauetur patronatui ob probationis facilitatem, quod magnoperè attenditur in perquirenda natura, & qualitate iuriſpatronatus, ſecundum Feder. de Senis d. conſ. 65. num. 2. Io. de Selua, & Couar. loc. cit. Ac demum excluditur delictum, & præſumptio iniquitatis aduerſus Eccleſiam; quod conſiderat Puteus deciſ. 58. Quia in cauſa, num. 7. lib. 1. & ita cenſuit ſacra Congregatio.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum cauſam.

SVMMARIVM.

1 *Electio de non profeſſo ad regimen Eccleſiæ regularis caſſatur conſuetudine non obſtante.*

2 *Conſuetudo longæua, licet irrationabilis, inducit probabilem dubitationem.*

Niſi ſit contra ius naturale, vel diuinum. n. 4.

3 *Sententia contra ius lata in vim conſuetudinis irrationabilis valet ipſo iure, licet ſit retractanda.*

5 *Factum non attenditur, ſed potius quid fieri debeat.*

6 *Conſuetudo mala eſt radicitùs extirpanda.*

7 *Facta contra ius habentur pro non factis, & quæ de facto proceſſerunt, de facto retractari debent.*

8 *Homines diuerſæ profeſſionis non ſunt in eodem officio ſociandi, ſi aſſocientur ita, vt ſint vnum corpus; ſecus ſi tanquam ſinguli. n. 10.*

9 *Deuteronomij authoritas, Non arabis in boue ſimul, & aſino, exponitur.*

11 *Ad Beneficia regularia non profeſſus aſſumi non poteſt, ad Abbatiam, Prioratum, vel adminiſtrationem Eccleſiæ Regularis. & nu. 34. & ad hoc requiritur expreſſa profeſſio, nec ſufficit tacita. n. 13.*

Aliàs irrita eſt prouiſio. n. 14. & 34.

Nec valet contraria conſuetudo. n. 23.

Et ordinarij inferiores non poſſunt Abbatias, & beneficia adminiſtrationem habentia conferre niſi profeſſis n. 38.

Et in prouiſionibus, quas faciunt non profeſſi, non eſt apponendum decretum ex nunc prout ex tunc, & poſtquam, &c. n. 39.

Et nulla eſt prouiſio de dignitate regulari facta Clerico ſæculari ab Archiepiſcopo Cæſaraugustano cum decreto, vt infra annum habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneatur. n. 40.

12 *Reges Hiſpaniarum in vim indulti Adriani VI. præſentare non poſſunt perſonas ſæculares ad præfecturas regulares.*

14 *Regularis eligi non poteſt ad Prælaturam, ſeu adminiſtrationem ſuæ, vel alterius Religionis, niſi ſit expreſsè profeſſus, aliàs irrita eſt electio. & num. 34.*

15 *Clericus ſæcularis præfici non poteſt Regularibus, ſed Regularis Clericus poteſt præfici ſæcularibus; & quæ ſit ratio differentiæ.*

16 *Regularis an poſſit fieri Canonicus in Eccleſia ſæculari.*

17 *Epiſcopus præfici poteſt regimini Eccleſiæ Regularis, licet ſit Clericus ſæcularis. & num. ſeq. vſque ad num. 23.*

18 *Et dicitur Epiſcopus, & Abbas, & Monachis immediatè præeſt, eoſque ad profeſſionem recipit.*

19 *Et Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati.*

20 *Papa aliquando gerit perſonam Regis.*

21 *Epiſcopus ſanctior præſumitur quolibet Monacho, vel Abbate.*

22 *Et Religione debet omnibus præeminere.*

23 *Conſuetudine induci non poteſt vt Clericus ſæcularis præficiatur regimini Eccleſiæ regularis.*

24 *Habilitas non eſt præſcriptibilis.*

25 *Præſertim contra ius diuinum, & rationem naturalem.*

26 *Clericus ſæcularis non poteſt eſſe Clericus in monaſterio.*

27 *Si habeat ius in participatione ſpiritualium; ſecus ſi ſimpliciter recipiatur ad officiandum. & n. 29.*

28 *Clericus ſæcularis non poteſt eſſe Canonicus, ſeu præbendatus in Eccleſia regulari.*

30 *Et quid ſi præbendatus non faciat Collegium cum Regularibus. & n. 32.*

31 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

33 *Regulares intrantes religionem collapſam non excuſantur à mortali culpa ſi regulam, quam profeſſi ſunt, ad vnguem non ſeruent.*

34 *Beneficia regularia adminiſtrationem habentia conferri non poſſunt niſi religioſis eiuſdem ordinis expreſsè profeſſis, reliqua verò conferri poſſunt etiam Clericis ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur.*

35 *Intellectus huius capituli.*

36 *Tridentinum Concilium cap. 10. ſeſſ. 14. expenditur.*

37 *Intellectus Clement. 1. de ſupplend. neglig. Prælat.*

41 *Prouiſus de beneficio regulari, cuius ſtatus fuit immutatus, non tenetur habitum regularem ſuſcipere, vel profeſſionem emittere.*

42 *Beneficij regularis collatio facta ſæculari clerico tanquam de beneficio ſæculari non valet.*

43 *Conſuetudo an valeat contra ius commune.*

1 CVM CAVSAM. Si non profeſſus eligitur ad regimen Eccleſiæ regularis, caſſatur electio conſuetudine in contrarium non obſtante. Hoc dicit, Communis diuiſio. Secunda ibi, *quia igitur.*

2 Nota primò ibi, *Dubitatis & meritò*: longæuam conſuetudinem licet irrationabilem inducere probabilem dubitationem, vt hinc deducunt Hoſt. num. 3. in ver. at merito, Ioan. Andr. n. 4.

in

in eod. ver. Butr. num. 18. Card. num. 4. Imolæ
eod. n. Anchar. num. 2. Abb. num. 3. & Ioan. de
Anania num. 1. quod facit ad ea quæ notantur in
c. vnico, in gloſſ. in ver. De cætero, de poſtulat.
3 Prælat. libr. 6. Vnde inferunt Butr. & Abbas vt
ſententia lata obtentu talis conſuetudinis valeat
etiam contra ius, hoc eſt, non ſit nulla ipſo iure,
licèt retractari debeat, ex quo conſuetudo eſt ir-
rationabilis. Facit quod notat Innoc. in c. Cum
4 ſpeciali, infr. de appellat. & in cap. P. & G. de
offic. deleg. Sed hoc videtur intelligendum ſi ir-
rationabilitas proueniat ex eo quod conſuetudo
ſit contra ius commune, ſeu legem poſitiuam;
ſecus ſi contra ius naturale, vel diuinum, vt c. fin.
ſupra de conſuetudine, c. Cum in eccleſiæ, infr.
de Simon. & c. Cum haberet, de eo qui dux. in
matrim. quam poll. per adulter. & notat Bart. in
l. 2. num. 45. verſ. Primo caſu, aut conſuetudo
eſt contra ius naturale, C. Quæ ſit longa con-
ſuetud.
5 Secundò nota, in verſ. *Quia igitur*. & ſigna
litteram contra eos, qui ad iuſtificandum eorum
geſta fundant ſe in obſeruantia longi temporis,
dicentes quotidie factum eſt ſic, & ſic, ſecundum
Antonium de Butr. in 8. notab. & Abb. num. 4.
quia non debemus attendere ſolummodo quod
factum ſit, ſed potius quid faciendum, vt hic
dicitur, & in leg. Sed licet, ff. de offic. Præſid. ibi,
[Non tam ſpectandum eſt quid Romæ factum
eſt, quàm quid fieri debeat.] & in l. penult. §. fin.
ff. De iuſt. & iur. ibi, [Prætor quoque ius reddere
dicitur etiam cum iniquè decernit, relatione
ſcilicet facta non ad id, quod Prætor ita fecit,
ſed ad illud, quod Prætorem facere conuenit.]
Ad idem tex. in c. Legimus, ante finem, 93. diſt.
6 & in c. Quia ingredientibus, de teſtam. neque
enim exemplis, ſed legibus iudicandum eſt, vt
l. Nemo, C. De ſenten. & interlocut. omn. iudic.
& mala conſuetudo eſt radicitus extirpanda, cap.
7 Conſuetudo, 8. diſt. Vnde meritò quæ de facto
proceſſerunt, de facto retractari debent, cap. Ad
præſentiam, de appellat. c. 1. & ibi Ioan. Andr.
& Doctores, vt lite pendent. notatur in l. 1. §.
Nunciatio, ff. De noui oper. nunciat. & in cap.
Primates in gloſſ. in ver. Retractandam 2. q. 1. &
per Bald. in l. Si pacto quo pœnam, in princ. C.
De Pact. facit quod notatur in c. Arguta, 2. q. 6.
& in c. Frater noſter, 16. q. 1. facta enim contra
ius habentur pro non factis, c. Imperiali, 25. q. 2.
& l. Non dubium, C. De legib. De hoc plene in
c. Quæ contra ius, de regul. iur. lib. 6.
8 Tertiò nota, homines diſparis profeſſionis
non eſſe in vno officio ſociandos: nam verba
9 illa Deuteron. 22. hic poſita, videlicet, *Non ara-
bis in boue ſimul, & aſino*, ita exponuntur in c.
In nona, 16. q. 7. vel, vt inquit Baldus hic in prin-
cipio, in boue, & aſino, id eſt forti, & debili;
quia quam malè inæquales veniunt ad aratra
iuuenci: & per bouem ſignificatur profeſſus, id eſt
fortis; per aſinum ſignificatur non profeſſus, &
inexpertus vitæ arctioris. Ad idem text. in cap.
Presbyteros, 16. q. 1. & in Clement. 1. de elect. &
notat gloſſ. hic in ver. Per multa, Hoſt. num. 6.
in ver. Arandum, Anton. de Butr. n. 10. & Imol.
10 num. 1. Qui tamen, num. 4 hoc intelligit, & bene,
ſi homines diſparis profeſſionis aſſocientur ad
vnum officium, ita vt ſint vnum corpus, ſecus, ſi
tanquam ſinguli, vt in c. Ioannes de teſtam. vbi
Clericus, & laicus aſſociantur in executione teſta-
menti, de quo ibi per Ioan. Andr. in 3. oppoſit.
& in c. Per tuas, de arbitr. vbi vnus Clericus, &
duo laici aſſociantur in compromiſſo de cauſa
ſpirituali. Rurſus hoc intellige, vt dixi in cap.
Non magnopere, ne Cler. vel Monach. in quæſt.
An Doctor in ſęculo ſemel admiſſus in Collegium
Doctorum vtriuſque Iuris, ſi poſtea Religionem
capacem bonorum in communi profiteatur, ex
ſui Superioris licentia eidem Collegio intereſſe,
& in eo ſuffragari valeat, à nu. 3. vſque in fin. &
præſertim, n. 26. & 27.
11 Quartò nota, non profeſſum aſſumi non poſſe
ad regimē Eccleſiæ regularis, vt hic, & in c. Nemo,
16. qu. 1. & in c. Peruenit, il ſecondo, 18. qu. 2.
Idque ſiue aſſumatur per viam electionis, vt de
Abbate cauetur in c. Presbyteros, 16. q. 1. in c.
Cum ad noſtram: & c. Cum in magiſtrum, infr.
eod. de Abbatiſſa in c. Quia ingredientibus, infr.
de teſtam. & in decreto Concilij Tridentini c. 7.
ſeſſ. 25. de regular. Et de Priore eſt caſus hic, ſiue
per viam collationis, vt in Clem. Ne in agro, §.
Sanè prioratus, de ſtat. Monach. & Clem. vnic.
de ſupplen. neglig. Prælat. ſiue per viam cuiuſuis
alterius prouiſionis: vt probatur in c. Cum de
beneficio, de præben. lib. 6. vbi ſi mandatur pro-
uideri Clerico ſæculari de aliquo prioratu, pro-
uideri non poteſt de prioratu, qui per Religioſos
eſt ſolitus gubernari: & tenet Abb. in d. c. Cum
in magiſtrum in 2. notab.
12 Vnde infertur vt Reges Hiſpaniarum, quibus
Adrianus VI. dicitur conceſſiſſe ius præſentandi
in ſuis regnis Abbates, & alios Præfectos Colle-
giatarum ſæcularium, & regularium ſaltem Con-
ſiſtorialium, præſentare non poſſint perſonas ſæ-
culares ad præfecturas regulares, vt obſeruat
Nauarr. Comment. 3, de regul. in princ. nu. 2. &
poſt cum Nicolaus Garzia in tract. de benefic.
par. 7. c. 10. n. 14.
13 Ad hoc autem vt quis præfici poſſit regimini
Eccleſiæ regularis requiritur expreſſa profeſſio,
nec ſufficit tacita: nam etſi Goffredus dixerit
eum, qui portauit habitū regularem per annum,
ex hoc intelligi tacitè profeſſum, iuxta c. Ex par-
te, de regular. & valere electionem de illo, qui
non eſt profeſſus expreſsè, dummodo ſit profeſſus
tacitè: hoc tamen non ſeruat Curia, vt hic teſta-
tur Abbas Antiq. num. 2. ſubdens ſe audiuiſſe ob
hanc cauſam fuiſſe caſſatam Lugduni ab Inno-
centio quandam electionem, & ſe credere hoc
ſirmiter eſſe verum, vt innuit Innocentius in illa
decretali ex parte. Quia, inquit, [in profeſſio-
ne datur benedictio, & certum quid ordinis ei
confertur, vt ex forma profeſſionis habetur]
Idem docuit Hoſt. in d. c. Cum in magiſtrum, n. 8.
in ver. Non fuerunt, infra eod. vbi ait [non pro-
feſſum ineligibilem eſſe quantumcunque moram
in monaſterio traxerit ſine profeſſione expreſſa]
14 Hodie hoc eſt expeditum in cap. Nullus, infr. eod.
lib. 6. vbi ſtatuitur vt nullus religioſus ad Abba-
tiam, ſeu Prælaturam ſuæ, vel alterius Religionis
de cætero eligatur, niſi antea fuerit ordinem re-
gularem expreſsè profeſſus; aliàs irrita ſit electio.
Quod capitulum extenditur ad prioratus, & ad
alias adminiſtrationes in Clement. Ne in agro,
§. Sanè Prioratus, de ſtat. monachar. quo textu
corrigitur opinio Ægidij in d. cap. Cum in ma-
giſtrum, aſſerentis ad temporales adminiſtratio-
nes

nes poſſe aſſumi non profeſſos, cum illi ſint quaſi
Caſtaldi: & idem dixit de laicis; ſed vtrumque
reprobatur in d. §.Sanè vt notat Io.Andr. in præ-
dicta decretal.Cum in magiſtrum, num.3. Car-
dinal. ibidem n.2. verſ. Quæro an non profeſſus,
& Anchar. in 2. notab.

15 Quod ſi quæras cur Clericus ſæcularis non
poſſit præfici regularibus; & è contra regularis
præfici poſſit ſæcularibus, vt cap.1. & 2. 58.diſt.
& cap.1.18.quæſt.1. ſoluit Vincentius hic, & poſt
eum Abbas Antiquus nu.3. Quia quilibet regu-
laris eſt inſtructus in regula Clericali, non è con-
tra; vt notatur in c.Officij,infra eod. & in idem
recidit ratio, quam aſſignat gloſ. additionalis in
c.Cum ad noſtram, in ver.Monachus, infr. eod.
Quia, inquit,Monachus clericus eſt,ſed non con-
uertitur: propterea quilibet Monachus in cleri-
cali officio videtur inſtructus, ſed clericus ſecu-
16 laris non in monachali. Sed hodie an hoc ſit ve-
rum, vt ſcilicet regularis ſit capax beneficij ſæcu-
laris, dixi in cap.Quod Dei timorem,infr.de ſtat.
monach. vbi pleuè videas, Hoſt. hic num.7. te-
net regularem non poſſe fieri Canonicum in Ec-
cleſia ſæculari, arg. cap. vltimi, de relig. domib.
nec obſtare cap. Ad audientiam, infr. de Eccleſ.
ædific. quia continet indulgentiam ſpecialem.
Facit ſecundum eum quod notatur in cap.In Ec-
cleſia, de Inſtitut.

17 Regula ſuperiùs firmata nu.11.fallit in Epiſco-
po, qui poteſt præfici regimini Eccleſiæ regula-
ris, licet ſit Clericus ſæcularis, vt patet in c.Cau-
ſam quæ, infr. de Iudic. & in cap.1. Ne ſede va-
cant. vbi Epiſcopus erat ſæcularis, licet vterque
18 locus eſſet regularis. Idemque videmus in Eccle-
ſijs Pampilonen, Vintonien. & in alijs compluri-
bus, in quibus ratione Epiſcopalis ordinis, &
officij eſt Epiſcopus,ſed Abbas dicitur;tum quia
Monachis immediatè præeſt, & ab eis eligitur,
& Monachos ad profeſſionem recipit, quod eſt
Abbatis, vt in Authent.de Sanctiſs Epiſcop. §.Iu-
19 bemus, cap.Porrectum, & cap. Ad Apoſtolicam,
de Regular. tum quia Monachi debent illi obe-
dientiam,quam debent Abbati,cap.Non dicatis,
12.quæſt.2.vnus enim quandoque gerit perſonam
duorum ratione diuerſi officij quod exercet: ſicut
20 Papa, qui aliquando gerit perſonam regis, vt
c.Licet de foro competent. ita Bernardus Com-
poſtellanus hic nu.1. nec ſecundum eum obſtat,
hæc decretalis, & alia iura, quæ dicunt ſæcula-
rem, ſiue non profeſſum non poſſe in Abbatem
aſſumi. Quoniam hoc contingit propter excel-
lentiam, & vtilitatem dignitatis Epiſcopalis,
cap. Ante omnia, 40. diſt. cum enim Epiſcopus
non ſolum Monachis, quibus immediatè præeſt,
cap. Peruenit 16. quæſt.1. cap.Abbas,& quatuor
cap.ſeqq. 18. quæſt. 2. Sed etiam omnibus alijs
21 ſuæ ciuitatis, & diœceſis ſit valde vtilis; propter
hoc,& quia Epiſcopus ſanctior præſumitur quo-
libet Monacho,vel Abbate, Sancti Patres appro-
bauerunt vt ſæcularis Epiſcopus præeſſet mona-
chis immediatè ſi ad vtrumque officium idoneus
inueniretur. Idem firmant Abbas Antiquus hic
num.4.& 5. dicens hoc eſſe ſpeciale in Epiſcopo;
quia cùm præeſſe debeat, & ſæcularibus, & regu-
22 laribus; propterea hoc fuit toleratum in eo; &
quia religione debet omnibus præminere, vt
cap.Ex multa, in princ. infr.de voto. Hodie hæc
fallentia eſt approbata in cap.Nullus, verſ. ad di-
gnitatem, & ibi notat gloſ. fin. & Doctores infr.
eod. lib.6. Abbas Siculus hic num.6. & alij com-
muniter.

23 Quintò nota vt Clericus ſæcularis aſſumatur
ad regimen Eccleſiæ regularis, non poſſe induci
conſuetudine, vt hic eſt caſus; quia eſt irratio-
nabilis, ſcil. contra bonos mores, & contra ius,
vt cap. Nemo, & cap. Presbyteros, 16. quæſt.1.
cap.Peruenit, il ſecondo, cap.Abbatem, & cap.
Quam ſit, 18 quæſt.2. & ideo non obſeruanda,
cap. Illa, 12. diſt. & cap. Cum venerabilis, ſupr.
de conſuetud. & hic notant gloſ. in ver. Irriteris,
Innoc. in princ. Hoſt. num.1. Butr. num.7. in 6.
notab. Cardinal.nu.2.in 2.notab. & Abbas nu.6.
verſ. Et nota quod non poteſt ex conſuetudine
introduci.

24 Sextò nota, habilitatem non poſſe præſcribi;
ideſt vt inhabilis ad aliquod officium reddatur
habilis propter longæuam conſuetudinem, ſeu
diuturnam obſeruantiam, vt hic per Anchar. n.4.
25 & Io. de Anan. num.2. præſertim ſi inhabilitas
ſit contra legem diuinam, & rationem natura-
lem, ſecundum Abbatem num.6.

26 Septimò nota ibi, *alioſque clericos non profeſſos*,
nullum clericum ſæcularem poſſe eſſe clericum
in monaſterio, ſecundum Innocentium num. 2.
in ver. Dimittant, Baldum eodem num. & Butr.
num.13. in 11. notab.quod tamen limitat, & in-
27 telligit Innocentius verum eſſe ſi habeat ius in
participatione ſpiritualium, ſicut eſt habere vo-
28 cem in electione Prioris, & huiuſmodi. Vnde
infert Hoſtien. num.7. vt ſæcularis non poſſit eſſe
Canonicus in Eccleſia regulari, quia nec præ-
bendarius, vt in cap.Ea quæ, §.Præcipimus, infr.
de ſtat. monach. & notatur in cap.Deus qui,de
vita, & honeſt. cleric.& nota huiuſmodi clericos
eſſe cogendos, aut profeſſionem emittere (intel-
lige ſi hoc placeat Monaſterio, ſecundum Inno-
centium num.1. in ver. Profiteantur ad hoc cap.
Ad Apoſtolicam, infr. de regular.) aut monaſte-
rium dimittere,vt hic dicitur in fine. Quod ſimi-
liter intellige quando lapſus eſt annus, & non
eſt facta profeſſio, vt in Clem. Eos, de regular.
ſecundum Imolam hic nu.3. Ad hoc Concilium
Tridentinum in cap. 16. verſ. Finito tempore no-
uitiatus, ſeſſ.25. de regul. ſecus autem eſt ſi tales
29 clerici ius non habeant in participatione ſpiri-
tualium, ſed ſimpliciter recipiantur ad offician-
dum; hoc enim non prohibetur, vt ex mente
Innocentij declarat Baldus hic nu. 2. per tex. in
30 d. §.Præcipimus;quinimo tenuit ibi Hoſtien. ſæ-
culares clericos poſſe eſſe præbendatos in Eccle-
ſia regulari, dummodo non faciant Collegium
31 cum regularibus. Huic autem limitationi non
videtur aduerſari decretum Concilij Tridentini
in cap.10. ſeſſ.14. nam etſi generaliter, & indefi-
nitè prohibeat non profeſſos habere beneficia
regularia, vt Inferiùs patebit; tamen hoc ipſum
prohibebat ius commune, vt hic probatur, & in
cap.Cum de beneficio, de præben. lib.6. Vnde
ſicut prohibitio iuris communis non obſtat quin
Clericus ſæcularis poſſit eſſe præbendatus in Ec-
cleſia regulari, ſi nullum habeat ius in partici-
patione ſpiritualium, & non faciat collegium
cum Regularibus, iuxta limitationem Innocen-
tij, & Hoſtien. ita nec videtur obſtare prohibitio
Concilij. Quandoquidem lex noua diſponens in
materia antiqua, ſicuti facit Concilium, recipere
debet

debet omnes limitationes, & reſtrictiones, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, l. In contractibus, §. Præterea, C. De non num. pecun. adeò vt perinde ſit ac ſi limitationes, & reſtrictiones huiuſmodi eſſent deſcriptæ, incluſæ, & incorporatæ in Concilio, vt notat Bart. in l. 1. §. Lex Falcidia, ff. Ad legem Falcidiam, plenè Angelus Aretin. conſ. 36. Videtur, num. 18. Et eo magis quia Concilium in d. c. 10. in ſua prohibitione vtitur eadem ratione ex Deuteronomio deſumpta, qua vtitur textus noſter, videlicet ne induant veſtem lino, lanaque contextam: quæ ratio importat, vt homines diuerſæ profeſſionis in eodem officio collegialiter ſociati non debeant, vt oſtenſum eſt ſupra in 3. notab num. 8. & 10. & ſic vt ius non habeant in participatione ſpiritualium, iuxta limitationem Innocentij, &
32 ampliationem Hoſtienſis. Cæterùm in hoc non audeo quidquam firmare, tum quia nil reperio deciſum; tum quia contra opinionem Hoſtien. quod Clerici ſæculares dummodo non faciant Collegium cum Regularibus poſſint eſſe præbendati in Eccleſia regulari; tenuit Anton. de Butr. in d. c. Ea quæ, §. Præcipimus, de ſtat. Monach. & oppoſitum videtur innuere ille textus, ſecundum Abb. hic num. 6. verſ. Et optimè facit; qui etiam ponderat, ver. Omninò, hic poſitum, quod videtur inſinuare vt in nullo caſu non profeſſi poſſint eſſe præbendati in regulari Eccleſia.

33 Octauò nota diligenter illam copulam *& ſeruent*: Nam (vt formaliter inquit Ant. de Butrio. num. 14.) [non excuſantur intrantes regulam collapſam, ſi ipſam profitentur, licet tempore quo profitentur non ſit ibi obſeruantia, ſi regulam ad vnguem non ſeruent; & ſic videtur quod omnes Monachi hodie vadant ad domum Diaboli.] Hæc ille, & ſequitur Io. de Anan. n. 4. dicens, Nota textum, *& ſeruent regulam*, qui probat quod non excuſatur ille, qui intrat religionem collapſam, in qua regula non ſeruatur ad vnguem, ſi illam profitetur; & ſic videtur ſecundum Dominum Antonium quod hodie omnes Monachi vadant ad domum Diaboli. De hac materia ſcripſi plenè in c. Recolentes. in prim. notab. infr. de ſtat. Monach.

34 Vltimò nota, & nunquam obliuiſcaris differentiam inter Abbatias, Prioratus, & alia beneficia regularia adminiſtrationem habentia, & inter beneficia ſimplicia, cuiuſmodi ſunt Præbendæ, Portiones monachales, & alia id genus: nam ad præfecturas regulares aſſumi non poſſunt niſi religioſi actualiter, & expreſſe profeſſi, vt oſtenſum eſt ſupra in 4. notab. alioquin ipſo iure irrita eſt electio, vt probatur in c. Officij. ibi, *irritam eſſe decreuimus, & inanem.* & in c. Cum in magiſtrum. ibi, *ad amotionem eorum*, infr. eod. & hodie eſt expeditum in c. Nullus. infr. eod. lib. 6. vt per Io. Andr. hic num. 4. in verſ. Irritetis. Bald. in princ. Card num. 2. in 3. notab. Anchar. num. 1. & Abb. num. 6. At verò ad obtinenda beneficia ſimplicia non requiritur actualis profeſſio, imo nec habitus regularis; ſed ſatis eſt vt beneficia huiuſmodi conferantur Clericis ſæcularibus, qui habitum illius ordinis ſuſcipere,
35 & profeſſionem emittere teneantur. Quæ differentia ſatis probatur hic: nam in priori parte, vbi agitur de Electione Presbyteri ſæcularis in priorem Monaſterij, textus dicit, *electionem irritetis*, ideſt *irritam nuncietis*, prout exponit gloſſa in c. Cum ad noſtram, in ver. Irritare, infr. eod. & tenet hic Innoc. num. 1. in ver. Irritetis. Hoſt. num. 8. in eod. ver. et Butr. in 7. notab. Sed in poſteriori parte, vbi agitur de alijs Clericis, textus vtitur illis verbis, [B. Auguſtini regulam profiteantur, & ſeruent, aut ipſam Eccleſiam omnino dimittant.] Nec obſtat quod littera promiſcuè, & ſub vnica determinatione agat de Presbytero, qui fuerat electus in Priorem, & de alijs Clericis. Quoniam non agit de Presbytero tanquam Priore, cum eius electio iam eſſet caſſata; ſed de Presbytero tanquam Clerico, vt innuit illa dictio, *alios*, quæ eſt repetitiua ſimilium, gloſ. & DD. In c. Sedes de reſcript. Vnde ſenſus eſt, vt ſi prædictus Presbyter vna cum alijs Clericis velit remanere in monaſterio, non vti Prior, ſed vt Canonicus, ſeu Præbendatus (nam de Canonicis Regularibus loquitur hoc capitulum, ſecundum Baldum, in princ.) tunc tam ipſe, quàm alij Canonici compellantur aut profeſſionem emittere, aut eccleſiam, ſeu monaſterium dimittere; & ſic illa clauſula vtrumque determinabile vniformiter determinat, iuxt. reg. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. de vulgar. & pupillar. & l. fin. C. de ſent. cum ſimil. Sed quatenus differentia huiuſmodi non probaretur hic, eo quod electio in Priorem de Presbytero ſæculari ſecundum hæc tempora, non eſſet irrita, ſed irritanda, ſecundum alium intellectum, gloſ. in c. Nullus, in ver. Irritum infr. eod. lib 6. Cardinal. hic num. 5. & Imol. num. 2. adhuc tamen hodie in ſe vera eſt; quia per iura ſexti electio de non profeſſo ad præfecturam regularem eſt irrita ipſo iure, vt in d. c. Nullus. Sed quoad beneficia inferiora ſtat ius vetus, cum non reperiatur immutatum. l. Sancimus. C. de teſtam. l. Præcipimus in fin. C. de Appellat. cum ſimilib. & idcirco ſatis eſt, vt poſtea profeſſionem emittant, & ſufficit tacita, vt innuit gloſ. in prædicta Decretal. Nullus, in ver. Expreſsè, & in hoc caſu ſaluatur opinio Goffred. de qua ſupra in 4. notab.

36 Hanc differentiam tacitè approbauit Tridentina Synodus in d. c. 10. ſeſſ. 14. dum ſtatuit vt regularia beneficia in titulum regularibus profeſſis prouideri conſueta; cum per obitum, aut reſignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentes vacare contigerit, Religioſis tantum illius ordinis, vel ijs, qui habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & non alijs, ne veſtem lino, lanaque contextam induant, conferantur. Etenim cùm decretum hoc ſit alternatiuè conceptum, alternatiua illa non deſignat electionem; ita vt ſit in optione collatoris regularia beneficia conferre, vel religioſis profeſſis, vel profiteri debentibus: ſed accipienda eſt diſtributiuè, & primum membrum referri debet ad Abbatias, Prioratus, & Præfecturas, de quibus prouideri non poteſt niſi religioſis eiuſdem ordinis expreſsè profeſſis, vt hic, & in concordan. ſupra citat. Et in hoc primo membro concordat aliud Concilij decretum in c. 21. ſeſſ. 25. de regular. ibi; [Quæ verò in poſterum vacabunt (ideſt Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ, quæ ſuos conuentus habent) non niſi regularibus ſpectatæ virtutis, & ſanctitatis conferantur.] Licet ibi Concilium nihil præcipiat; ſed vtatur verbo, *confidit*, quod verbum comprehendit

ſendit etiam verſ. Quæ verò, vt S.Congregatio
declarauit, quæ propterea cenſuit etiam eo de-
creto non prohiberi ne detur de commenda in
commendam.

Secundum verò membrum alternatiuæ referri
debet ad beneficia adminiſtrationem non haben-
tia, quæ conferri poſſunt etiam non profeſſis,
qui tamen habitum eiuſdem ordinis ſuſcipere, &
profeſſionem emittere teneantur; & in his alter-
natiua vel retinet propriam naturam, quia
electionem deſignat, vt in c. Cum plures, & ibi
gloſ. in ver. Forma, de officio delegat. lib. 6. &
plenè notatur in c. Inter cæteras ſupra de re-
37 ſcript. Neque obſtat Clem. 1. de ſupplen. neglig.
Prælat. qua cautum eſt vt Prioratus, Eccleſiæ,
adminiſtrationes, & quæuis alia beneficia, quæ
religioſis committi ſunt ſolita, vel conferri, reli-
gioſis eiuſdem ordinis conferantur. Siquidem
vel dictio, *alia*, referri debet ad conſimilia be-
neficia, & ſic ad Abbatias, Præfecturas, & offi-
cia, de quibus loquitur c. Cum ſingula, §. Pro-
hibemus, de Præben. lib. 6. vt ſic recipiat inter-
pretationem paſſiuam ab hac decretali, iuxta
tex. in l. 2. C. de noxal. & iurium correctio eui-
tetur, c. Cum expediat, de elect. eod. lib. Vel cer-
tè ſi referenda ſit etiam ad beneficia ſimplicia,
ſtandum erit decreto Concilij Triden. tanquam
poſteriori, ex cuius diſpoſitione non requiritur
in his beneficijs actualis profeſſio, ſed ſufficit
aptitudo.

38 Quam diſtinctionem probauit etiam S. Con-
gregatio eiuſdem Concilij interpres: nam pro-
poſito dubio, an præter Papam ordinarij Col-
latores poſſint regularia beneficia in titulum re-
gularibus profeſſis prouideri conſueta conferre
etiam ſæcularibus, qui illius ordinis habitum
omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere te-
neantur. Die 12. Decembris 1585. S. Congre-
gatio cenſuit poſſe etiam ordinarios collatores
portiones monachales, & canonicales, & ſimi-
lia ſimplicia beneficia regularibus prouideri con-
ſueta conferre, nedum eius ordinis profeſſis, ſed
& ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, & pro-
feſſionem emittere omnino teneantur. Abba-
tias tamen, & beneficia adminiſtrationem ha-
bentia non niſi profeſſis iuxta Canones per Or-
39 dinarios inferiores conferri poſſe. Item cenſuit
in prouiſionibus beneficiorum, quas ordinarij
inferiores faciunt non profeſſis, non eſſe appo-
nendum decretum, *ex nunc prout ex tunc, & poſt-
quam*, &c. in ſolis prouiſionibus Apoſtolicis ap-
poni conſuetum, ſed prouiſiones faciendas eſſe
purè, & ſimpliciter ad formam Concilij cap. 10.
ſeſſ. 14. adeo vt habitum ſuſcipere, & profeſſio-
40 nem emittere omnino teneantur. Ideoque in
Cæſarauguſtana S. Congregatio cenſuit non ſu-
ſtineri prouiſionem Archiepiſcopi de dignitate
regulari factam Clerico ſæculari cum decreto
vt infra annum habitum omnino ſuſcipere, &
41 profeſſionem emittere teneatur. Amplius die 6.
Iulij 1600. S. Congregatio cenſuit ſi beneficium
ſit ſæculare nihil ſubeſſe difficultatis vt prouiſus
non teneatur habitum religionis ſuſcipere, &
profiteri. Quod ſi à principio fuerit regulare,
& poſtea immutauerit ſtatum concurrentib9 his,
quæ à iure communi requiruntur ad inducen-
dam huiuſmodi mutationem: itidem cogi ora-
torem non poſſe vt habitum religionis aſſumat,
42 in cap. Protiteatur, Quod ſi beneficium regula-
re ſit, taleque permaneat: collationem oratori,
qui ſæcularis eſt, tamquam de ſæculari factam vi-
ribus carere.

43 In gloſ. in ver. Irritetis, nota hanc gloſſam, quæ
ſentit non valere conſuetudinem contra ius com-
mune, mouetur per tex. hic in ver. Per multa, &
longa tempora, & in verſ. Quia igitur, item per
cap. Ad noſtram, cap. Cum inter, & cap. Cum ve-
nerabilis, ſupra de conſuetud. Idem probat textus
in l. 2. C. Quæ ſit long. conſuetud. vbi conſuetu-
dinis, vſuſque longæui dicitur non eſſe vilis au-
ctoritas, ſed non vſque adeo, vt aut rationem
vincat, aut legem. Sed contra ſignatur textus in
l. De quibus, in fin. ff. De legib. vbi habetur re-
ceptum eſſe vt leges non ſolum ſuffragio legiſla-
toris, ſed etiam tacito conſenſu omnium per de-
ſuetudinem abrogentur. Doctores magnopere
torquentur in conciliatione prædictarum legum,
& ſeptem opiniones recenſet gloſſa magna in
d. l. 2. Tu dic breuiter, conſuetudinem contra ius
commune validam eſſe ſi ſit rationabilis, & legi-
timè præſcripta, vt in cap. final. cum ibi notatis,
de conſuetudine, & hic notat Imola num. 4. in
gloſ. 2. ita vt ſi ſit generalis, vincat legem genera-
liter, vt in d. l. De quibus, ſi ſit ſpecialis, ſeu lo-
calis, vincat eam ſpecialiter in eo loco, vt in d.
l. 2. in princ. ſecundum vnam lecturam, & l. Ven-
ditor, § Si conſtat, ff. Comm. prædior. l. Sine hæ-
rede, §. Laicus, ff. De adminiſtrat. tutor. & l. Im-
perator, in fin. ff. De pollicitat. non autem gene-
raliter in omni loco, vt in fin. d. l. 2. iuxta vnam
lecturam, quam dicit veram Bart. ibi in fin. niſi
lex procedat vlterius reprobando conſuetudinem,
vt l. Eos, § penult. C. De vſur. Auth. Caſſa, C. De
ſacroſ. Eccleſ. Auth. Nauigia, C. De furt. & Auth.
Omnes peregrini, C. Comm. de ſucceſſ. & in hoc
caſu poteſt intelligi hoc cap. & cap. Ad noſtram,
& cap. Cum inter, de conſuetud. & hæc in effectu
fuit opinio Ioannis, Azonis, Gloſſæ, & Bartoli in
d. l. 2. Poteſt etiam dici in caſu huius decretalis
conſuetudinem non ſolum eſſe contra ius, ſed
etiam contra bonos mores, & propterea non va-
lere, vt cap. Illa, 12. diſt. & d. cap. Cum venera-
bilis, de conſuetud. & fuſius dictum eſt ſupra
in 5. notab. quando autem dicatur conſuetudo
rationabilis, & legitime preſcripta dixi in cap. 1.
num. 13. & 17. infr. de Cognat. ſpiritual.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum Eccleſia Vulterana.

SVMMARIVM.

1 *ELectio Canonicorum de conſuetudine poteſt ad ſolum Capitulum pertinere.*
2 *Collatio Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia ad quem ſpectet de iure communi. & n. ſeq.*
3 *Præbendarum collatio de generali conſuetudine ſpectat ad Epiſcopum ſolum ſine conſenſu Capituli.*
4 *Prelatus ſolus dicitur habere ius conferendi, licet*
de-

de conſenſu alterius conferre debeat.

5 *Conferre aliud eſt, aliud conferenti conſentire. Collationem habens de conſenſu alterius dicitur habere liberam collationem. ibid.*

6 *Expectatiua ad beneficium ſpectans ad collationem Epiſcopi, & Capituli non includit beneficium ad collationem Epiſcopi cum Capituli conſenſu.*

7 *Collatio præbendæ facta ſine conſenſu Capituli an ſit nulla. & num. 9.*

8 *Et an tertius poſſit hanc nullitatem opponere, aut Iudex allegationem ſupplere.*

9 *Conferre habens de Capituli conſenſu habere debet conſenſum ſaltem maioris partis; aliàs nulla eſt collatio.*

10 *Collatio beneficiorum requirit conſilium, vel conſenſum illius, cuius principaliter intereſt.*

11 *Collatio præbendarum in Cathedrali de iure eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum ſecundum communem opinionem, quam ſeruat Rota. & num. 13.*

12 *Cardinalis dum allegatur ab Henrico Boich, & Bellamera, intelligitur Ioannes Monachus, non autem Zabarella, qui fuit illis poſterior.*

13 *Præbendæ in dubio præſumuntur erectæ de bonis communibus Eccleſiæ.*

14 *Congregationis Concilij Deciſio de collatione ſimultanea incautè à quibuſdam refertur.*

15 *Pænitentiarij electio ad ſolum Epiſcopum pertinet; collatio verò præbendæ fieri debet ab eo, ad quem antea ſpectabat.*

16 *Intellectus c. Poſtulatis, de conceſſ. præben.*

17 *Canonicorum receptio in Cathedrali Eccleſia pertinet ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum.*

18 *Dignitatum collatio in Cathedrali Eccleſia an ſit ſimultanea. & num. ſeq.*

19 *Dignitas, & iura Eccleſiæ poſſidentur pariter per Epiſcopum, & Capitulum.*

20 *Præſentationes de iure communi ſpectant ad Prælatum, & Capitulum ſimul.*

21 *Pænitentiarij præſentatio, ſicut & collatio fieri poteſt ab eis, ad quos ſpectabat ante Concilium Tridentinum, dummodo fiat de electo ab Epiſcopo.*

22 *Præbendarum collatio in Collegiata Eccleſia ad quem ſpectet de iure communi.*

23 *Monachorum creatio de iure communi ſpectat ad Abbatem, & Conuentum.*

24 *Abbas, & Conuentus vnum corpus conſtituunt.*

25 *Conſuetudo in electionibus, & beneficiorum collationibus ſpectanda eſt.*

26 *Siue collationem det ſoli Prælato, ſiue ſoli Capitulo, ſiue alteri eorum de conſenſu, vel conſilio alterius.*

27 *Dummodo tamen ſit legitimè præſcripta.*

28 *Conſuetudo circa ſimultaneam collationem Epiſcopi, & Capituli eſt iuris communis obſeruantia.*

29 *Priuilegium quod habet Epiſcopus, vel Capitulum, vt alter eorum ſine altero poſſit conferre ſeruandum eſt.*

30 *Et quid in fundatione Eccleſiæ.*

31 *Inſtitutio in beneficijs Iuriſpatronatus, quæ poſt Concilium Tridentinum acquiruntur, reſeruari non poteſt alteri, quàm Epiſcopo.*

32 *Etiam in Eccleſijs exemptis, niſi Rector ordinaria fungeretur iuriſdictione.*

33 *Inſtitutiones, quæ ante Concilium ex immemorabili ad inferiores ſpectabant, an ſint ſublatæ.*

34 *Præſentatio in Canonicatibus, & præbendis de Iurepatronatus ſpectat ad Patronum, & Inſtitutio ad Epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli.*

35 *Iuſpatronatus acquiritur ex fundatione, vel dotatione etiam ſine expreſſa reſeruatione, dummodo patronatui non fuerit renunciatum.*

36 *Collatio inferiorum beneficiorum in Cathedrali fieri poteſt ab Epiſcopo ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*

37 *Vicarij perpetui in Eccleſijs Cathedralibus ſunt ad præſentationem capituli, & inſtitutionem Epiſcopi.*

38 *Et quid in vndecim Vicarijs à Pio V. inſtitutis in totidem Vrbis Baſilicis.*

39 *Electio Prælati in Cathedrali, Collegiata, vel Conuentuali Eccleſia de iure communi pertinet ad Capitulum, Collegium, vel Conuentum.*

40 *Confirmatio verò ad proximum Superiorem.*

41 *Collatio beneficiorum ſonantium in nomen Rectoriæ ſpectat ad Epiſcopum cum Capituli conſilio, ſi maiora ſint; ſi minora, ad Epiſcopum ſolum.*

1 CVM ECCLESIA. De conſuetudine poteſt Canonicorum electio ad ſolum Capitulum pertinere. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. & omnes, & concordat. cap. vnic. § fin. Ne Sede vacan. lib. 6. Communis diuiſio. Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *mandamus*.

2 QVÆRO, Ad quem de iure communi ſpectet collatio Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia.

In hoc articulo quatuor ſunt principales opiniones, quæ colliguntur ex gloſſ. magna hic in ver. Poſtulauit, & Ægid. Bellam. in conſ 10. incipien. Factum eſt tale, col. penult. num. 58. & ſeq. verſic. Quæritur ergo nunquid iudex.

Prima opinio eſt eorum qui putant collationem ad ſolum Epiſcopum pertinere, inter quos ex antiquis numerantur Vincen. Tancred. Laurent. Goffred. & Bernard. in cap. Ex frequentibus, infra, de Inſtitut. Ioan. Andr. in cap. 1. ſuper fine vltimæ gloſſæ, ſupra eod. Ioan. Calder. hic dicens hanc eſſe tenendam, Guiliel. de Montelaud. in c. A collatione de appellat. lib. 6. eamque amplectitur, & tuetur latiſsimè Io. de Lignan. in c. Ea noſcitur, infra de his, quæ fi. à præl. quos refert, & ſequitur Bellam. d. conſ. 10.

3 col. fin. verſ. Quid dicendum, vbi affirmat hanc opinionem eſſe veriorem, & eam ſeruare Palatium Apoſtolicum. Quin etiam paulo poſt n. 59. teſtatur hodie de generali conſuetudine omnium Eccleſiarum, quam in fine conſilij dicit eſſe notoriam, hoc ſeruari, vt ad Epiſcopum ſolum ſpectet præbendarum collatio, & conſenſus, vel conſilium Capituli non requiratur.

Et pro hac opinione Doctores inducunt d. c. Ex frequentibus, de Inſtitution. Item allegant c. Ad decorem, eod. tit. c. Nullus, 16. q. 7. c. Gratiæ de reſcript. in 6. & c. Si tibi de conceſſ. præben. eod. lib. c. In nouo, 21. diſtin. & c. Si quis Epiſcopus, 1. q. 1. vbi dicunt hoc expreſſum.

4 Sed tu aduerte, quia etſi præcitati Doctores dicant collationem præbendarum in Cathedrali Eccleſia ſpectare ad Epiſcopum ſolum; non tamen excludunt conſenſum Capituli; quia ſtant ſimul vt Prælatus ſolus habeat ius conferendi,

& tamen de conſenſu alterius conferre debeat.
5 Nec ille, cuius conſenſus requiritur collationem
facit; quia ſicut aliud eſt vendere, aliud vendi-
tioni conſentire, l. Aliud, ff. De reg. iur. ita
aliud eſt conferre, & aliud conſentire, vt eſt ca-
ſus in cap. vnico, Ne Sede vacant. lib. 6. & notat
Ioan. And. in c. A collatione, num. 1. de appell.
6 eod. lib. Vnde qui collationem habet de conſen-
ſu alterius dicitur nihilominus habere liberam
collationem, vt per Biſignett. deciſ. 10. de præb.
Sicut in ſimili beneficium ad Abbatis præſenta-
tionem de conſenſu Epiſcopi dicitur ad præſen-
tationem liberam Abbatis, vt per eundem Bi-
ſignett. deciſ. 2. de conceſſ. præben. Et expectati-
ua ad beneficium, quod ſpectat ad collationem
Epiſcopi, & Capituli, non comprehendit bene-
ficium ad collationem Epiſcopi cum Capituli
conſenſu, vt idem dixit deciſ. 79. de reſcript. et
rationem reddit Bellam. deciſ. 181. in fine: & in
7 præalleg. conſ. 10. ad finem, verſ. Sed oppones,
quia ſcilicet defectus conſenſus Capituli non red-
deret collationem ipſo iure nullam, arg. c. Con-
tinebatur, & c. Cum vos, infr. de his, quæ fi. à
Præl. cum his, quæ notantur per Innoc. in cap.
Cum conſuetudinis, de conſuet. & in c. Dudum,
in gloſſ. vltima, de reb. eccleſ. non alienan. lib. 6.
Nec obſtat textus in cap. Nouit, de his quæ fi. à
Præl. ibi: [Nos enim tales inſtitutiones carere
decernimus robore firmitatis.] Quia ſecundum
Bellam. ibi debet ſuppleri, videlicet per ſententiã:
vt probatur in d. c. ea noſcitur, eod. tit. in ver. Si con-
ſtiterit, & in ver. Vacuari, cum vtrobiq; notatis per
8 Hoſt. & Io. And. Vnde non cõtradicente Capitulo,
cuius intereſt, non poteſt tertius de hoc oppone-
re, vt patet ex notatis per Cyn. in l. Cum ſeruũ,
C. De ſeru. fugit. & per Bartol in l. 2. ff. De ex-
cept. rei iudic. & per Ioan. Calder. in c. Capi-
tulum, de reſcr. Imò nec poſſet iudex ex officio
huiuſmodi allegationem ſupplere, ſecundum
ea, quæ notat Henr. Boich. in c. Bonæ, de poſtul.
Prælat. & confert deciſio Cottæ 197. vbi in caſu
conuerſo tenet valere collationem Canonicatus
Cathedralis Eccleſiæ factam per Capitulum, non
contradicente Epiſcopo: itaque dum Doctores
præallegati dicunt collationem præbendarum
eſſe liberam Epiſcopi, vel ſpectare ad ſolum Epi-
ſcopum, ita intelligi debent vt nihilominus re-
quiratur conſenſus, vel Concilium Capituli. Et
ita hæc prima opinio in effectu coincidit cum ſe-
cunda, vel tertia opinione: alioquin nec vera,
nec probabilis eſſet; vt confunderetur per d. c.
Ea noſcitur, & c. Nouit. & per alia iura inferius
citanda. Atque ita hanc primam opinionem
circumſcripta conſuetudine declarat Ægid. Bel-
lam. in eodem conſ. 10. col. vlt. verſ. Item non
eſt verum: vbi dictum Ioannis Monachi quod
collatio ſpectet ad ſolum Epiſcopum de conſue-
tudine, declarat eſſe intelligendum per totalem
excluſionem Capituli: quia, inquit, de iure re-
quiritur conſenſus, vel Concilium Capituli. Et
paulò infra propè finem Concilij, verſ. Sed oppo-
nes, dicit negari non poſſe quin conſenſus, vel
ſaltem Conſilium Capituli requiratur, & opinio-
nes omnium in hoc conuenire. Et idem notat
Compilator deciſionis Ægidij 69.
9 Secunda opinio eſt Compoſtellani hic num. 1.
vbi tenet prouiſionem Præbendarum, & Canoni-
catuum Cathedralis Eccleſiæ de iure communi
ſpectare quidem ad Epiſcopum, per textum in
d. cap. Nullus, 16. quæſt. 7. & d. cap. Ex frequen-
tibus: Sed tamen hanc prouiſionem debere Epi-
ſcopum facere de ſui Capituli conſenſu, aliàs
non valeret, iuxta textum in dict. cap. Nouit, &
cap. Quanto, de his quæ fi. à Præl. Et ita ſecun-
dum eum intelligitur cap. Poſtulaſtis, infra de
conceſſ. præben. & conſimiles. Et tenet collatio,
ſi Epiſcopus conferat ſaltem cum conſenſu ma-
ioris partis; aliàs nulla eſſet collatio, quia non
diceretur Epiſcopus contuliſſe de Capituli con-
ſenſu, ex quo maiorem partem non haberet, vt
cap. Cum in cunctis, infr. de his, quæ fi. à ma. par.
Cap. gloſ. in cap. Vnico, § 1. in ver. Aſſenſu, ne
Sede vacant. lib. 6. Hanc ipſam opinionem am-
plectitur Archid. in Summa 21. diſt. dicens tutius,
ac verius eſſe hoc ſentire. Et pro eadem allegantur
Vincen. Ioann. Lauren. Goffr. & alij ſuptacitati
pro prima opinione; illa enim coincidit cum
hac ſecunda, vt dixi num. 4. verſ. Sed tu aduerte.
Cui etiam ad ſtipulantur ex recentioribus Io. de
Selua in tract de benefic. 2. par. quæſt. 22. caſu 4.
à num. 12. Duaren. de benefic. lib. 3. c. 4. dicens
receptius eſſe in Præbendis, & Dignitatibus Ec-
cleſiæ Cathedralis collationem ad Epiſcopum
ſpectare cũ conſenſu Capituli, Burſatt. conſ. 126.
num. 45. lib. 2. & Quintanaduenn. lib. 1. c. 5. nu. 4.
Tertia opinio eſt Hoſtienſis hic nu. 5. & 9. in
ver. Poſtulauit, verſ. Si non habet patronum, qui
poſt multa concludit in præbendis, & alijs bene-
ficijs inferioribus patronum non habentibus, in-
ſtitutionem, & deſtitutionem ad Prælatum mero
iure pertinere. Nam Dominus, cuius vices ge-
rit Epiſcopus, duodecim Apoſtolos, & ſeptua-
ginta duos Diſcipulos elegit, vt cap. In nouo, 21.
diſtin. & habetur expreſsè in d. c. Nullus, 16. q. 7.
Et Moyſes ex præcepto Domini Aaron in Ponti-
ficem, & filios eius in Sacerdotes elegit, vt §. 1.
21. diſtin. & videtur expreſſum in auth. de Men-
ſura ordin. Cleric. coll. 3. & in cap. Cum ſatis, &
cap. ſequen. ſupra de offic. Archidiac. Debet ta-
men Prælatus huiuſmodi collationem facere de
conſilio Capituli, vt in d. c. Nouit, & c. Quanto,
de his quæ fi. à Præl. Et hoc procedit vbi omnia
ſunt diuiſa; ſed ſi communia, Prælatus hoc fa-
cit de conſenſu Capituli, niſi conſuetudo Præla-
to tribuat, vt aſſenſum Capituli non requirat, c.
Ea noſcitur, cum ibi notatis eod. tit. Ita Ho-
ſtienſis, cuius opinionem dicit eſſe veriorem
Cardin. hic in prima quæſt. per tex. in d. c. No-
uit. & eam ſequuntur Aegid. Bellam. deciſ. 69.
Coraſ. de benef. 2. par. c. 4. nu. 5. & Zecch. de be-
nefic. & penſion. eccleſiaſt. cap. 2. verſ. Ordinarij
etiam, & allegant, c. Illa, Ne Sede vacan.
10 Dicit etiam Hoſtienſis requiri conſilium Ca-
pituli, vel conſenſum illius, cuius principaliter
intereſt, vt c. Ad hæc, §. vlt. infra de offic. Archid.
ne ſocium, vel vicarium habeat Archidiaconus,
vel Presbyter, quem habere nollet, vt c. Propo-
ſuit, infra de fil. Presbyter. c. Ad hæc, de offic. Vi-
car. & c. Illud, de exceſſ. Prælat. Nihil enim eſt
æquius, quàm vt ſeruetur vtrinque æqualitas.
Et ſicut Canonici ſibi Prælatum quem volunt
eligunt; ita à Prælato Canonici eligantur. Et ſic
neutri inuito, & non delinquenti detur Prælatus,
vel ſubiectus, & concordia nutriatur, cap. Nullus
inuitus, 61. diſtin. cap. Quanto, §. Cæterum, de
tranſlat. Epiſc. Verum ſi nullius principaliter in-
terſit,

terſit, ex ſententia Hoſtienſis ſatis eſſet vt Epiſ-
copus conferat de Capituli conſilio, nec requiri-
tur conſenſus, allegat, c. Quoniam in pleriſque,
ſupra de off. ordin.
11 Quarta, & vltima principalis opinio eſt illo-
rum qui cenſent de iure communi collationem
Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali
Eccleſia eſſe ſimultaneam, ideſt ſpectare ad E-
piſcopum, & Capitulum ſimul. Cui adhærent in
d.c. Cum Eccleſia, Ioann. Laurent. Vincen. Goſ-
fred. & Io. Andr. quos refert, & ſequitur Henr.
Boich. in d.cap. Nouit. col. 1. circa med. verſ. Aut
iſta omnia ceſſant, infra de his quæ fi. à Prælat.
& mouentur per textum noſtrum, Item per c. Po-
ſtulaſtis, infra de conceſſ. præben. per d. c. No-
uit. & c. Quanto, Item per c. Nobis de Iurepatr.
cap. Si pro te, de reſcr. in 6. c. A collatione de
appellat. eod. lib. & d.c. Cum Eccleſia, in fine ſu-
pra de elect. Et in hac, relatis aliorum opinio-
nibus, poſt multa tandem reſidet hic glo. Ber-
nardi in ver. Poſtulauit, verſ. Dico quod de iure
communi ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum
pertinet collatio beneficiorum. Idem tenet gloſ.
in cap. fin. in ver. Communiter, infra de ſupplen.
neglig. Prælatorum. Item gloſ. in c. Irrefragabi-
li, in ver. Per Capitulum de offic. ordinar. &
gloſſ. in cap. 1. §. 1. in ver. Diſponit, 21. di-
ſtinct. Archid. & alij, in c. A collatione, de appel-
lat. lib. 6. Philipp. Prob. ad Monach. in rubr. de
Iurepatr. in 6. nu. 8. Rebuff. de nominat. qu. 8.
n. 3. & conſ. 60. Pro eadem opinione Henr. Boich.
vbi ſupra, & Bellam. d. conſ. 10. col. 26. num. 56. in
12 fine, & num. 57. Allegant etiam Cardin. in cap.
Sciant cuncti, in glo. 4. Super ver. Spectat, in fine
de elect. lib. 6. & in c. 1. in glo. Super, ver. Potuit,
de conceſſ. præben. eod. lib. Et pro Cardinali
intelligunt Ioannem Monachum Cardinalem,
vt patet ex locis citatis; non autem Cardinalem
Zabarellam, ſeu Florentinum, vt quidam in-
cautè opinati ſunt. Nam Aegid. Bellam. qui fuit
poſterior Henrico claruit anno ſalutis 1378. At
Franciſcus Zabarella obijt anno 1417. Quod no-
ta, quia allegatio Cardinalis præbuit multis cau-
ſam æquiuoci, qui propterea in ſuis ſcriptis, &
allegationibus ſemper Zabarellæ poſtponunt
Henricum, & Bellameram. Denique, vt ad
propoſitum redeamus, hanc vltimam opinionem
putat veriorem Henricus in d.c. Nouit. col. 1. cir-
ca finem verſ. Primam opinionem credo verio-
rem; eamque pro indubitata ponit Paul. de
Caſtr. conſ. 366. Super primo, col. 2. verſ. Iſtæ ra-
13 tiones, lib. 1. Et communem eſſe teſtatur Abb. hic
verſ. Tertia opinio, num. 8. ſubdens illam proce-
dere ſiue conſtet præbendas fuiſſe erectas de com-
muni, ſiue non, quia in dubio præſumuntur ere-
ctæ de bonis communibus Eccleſiæ, vt in c. fin.
12. qu. 1. De communi etiam teſtatur Franc. in
d. c. A collatione num. 1. de appellat. Et Quinti-
lian. Mandoſ. in Reg. Cancellar. 17. q. 14. à num. 2.
& conſ. 28. num. 7. & conſ. 29. num. 1. vbi etiam
dicit communiorem. Et quidquid fuerit tem-
poribus Bellameræ, hodie illam amplectitur, &
ſeruat Rota, teſte Caſſad. d. deciſ. 22. de præben.
vbi reprobet deciſionem Ægidij 69. Rota in no-
uis deciſ. 4. de conceſſ. præben. Put. deciſ. 117. &
deciſ. 172. lib. 3. Achill. deciſ. 267. ſeu 4. de præben.
Mant. deciſ. 56. num. 2. vbi affirmat hanc eſſe re-
ceptam Doctorum opinionem; & à Rota com-
probatam Rota deciſ. 17. num. 5. par. 2. diuerſ. Se-
raph. deciſ. 980. num. 2. & deciſ. 1091. num. 3. de-
ciſ. 1402. num. 4. Gregor. XV. deciſ. 95. num. 1. &
14 ſæpe alias. Addit Lotter. in tract. de re bene-
ficiaria, lib. 2. qu. 21. num. 8. in fine. Manticam
loco citato atteſtari hanc ſententiam fuiſſe ap-
probatam à S. Congregatione Concilij. Sed cer-
tè Mantica tantùm dicit electionem perſonæ Pœ-
nitentiarij ex declaratione S. Congregationis ad
ſolum Epiſcopum pertinere; collationem verò
præbendæ communem eſſe Epiſcopi, & Capituli,
ſicuti ex ſtatuto Eccleſiæ diſpoſitum eſt. Et mox
ſubdit: quod etiam à iure communi eſt conſti-
tutum, & à Rota comprobatum. Et in his po-
ſterioribus verbis non refert ſe ad deciſionem
ſacræ Congregationis, ſed loquitur ex propria
15 ſententia. Quod apertè conſtat ex deciſione
ipſa; ſic enim ſe habet. In Eccleſia Placentina
ex ſtatuto condito in fundatione Eccleſiæ Apo-
ſtolica auctoritate confirmato, & à tempore
immemorabili obſeruato omnes Dignitatum,
Canonicatuum, & Portionum electiones, & pro-
uiſiones ad Capitulum ſimul cum Epiſcopo per-
tinent. Quamobrem dubitatum eſt an ipſum
ſtatutum obſeruari deberet etiam in electione,
& collatione Pœnitentiariæ ex cap. 8. ſeſſ. 24. vt
ad Epiſcopum ſimul cum Capitulo pertineret;
Sac. Congregatio cenſuit collationem præbendæ
fieri debere ab eo, ad quem antea ſpectabat, ele-
ctionem verò, & deputationem perſonæ ad ſolum
Epiſcopũ pertinere ſine conſenſu Capituli, non
obſtante ſtatuto in fundatione à Sede Apoſtolica
approbato, & immemorabili obſeruatione illius.
Ex quibus verbis liquet Sacram Congregatio-
nem nihil reſoluiſſe de collatione ſimultanea in
16 terminis iuris communis. Quidquid tamen ſit
de declaratione S. Congregationis, ne recedas
à communi opinione, maximè per c. Poſtulaſtis,
de conceſſ. præben. ibi: [Cum ad vos, & ad Ar-
chiepiſcopum veſtrum ſimul collatio præben-
darum Eccleſiæ veſtræ pertineat.] Non enim tex-
tus loquitur conditionaliter, vt putauit Bellam.
d. conſ. 10. col. vlt. verſ. Nec obſtat, c. Poſtulaſtis,
ſed loquitur cauſatiuè; & dictio, *Cum*, exponi-
tur pro, *quia*, vt in c. fin. ſupra de conſuet. & in
l. Si ab arbitro, ff. Qui ſatiſd. cogant. cum ſimi-
libus. Vnde ſenſus eſt, quia ad vos, & Archie-
piſcopum veſtrum ſimul collatio præbendarum
pertinet. Ideo poſtulaſtis, &c. Nec audiendi ſunt
qui dicunt textum loqui vbi pertinet collatio ad
Prælatum, & Capitulum ſimul de conſuetudine:
Imò enim intelligi debet de iure communi, vt
plenè probaui in eod. cap. Poſtulaſtis, in 1. not.
& ita illum textum intelligit Goffred. cum quo
tranſit ibi Io. Andr. num. 1. in eod. ver. Pertineat,
& DD. ſupracit. num. 11. dum per illam Decreta-
lem concludunt electionem eſſe ſimultaneam in-
ter Epiſcopum, & Capitulum. Et ſanè ſi colla-
tio ad eos pertinuiſſet de conſuetudine, textus
non fuiſſet loquutus per modum cauſæ, ſed per
modum conditionis, ſicut fuit in c. fin. & ibi not.
glo. in ver. Pertineat, de regular. lib. 6. Concor-
dat textus in c. A collatione, de appellat. eod. lib.
vbi collatio ſupponitur pertinere ad Epiſco-
pum, & Capitulum ſimul: nec textus loquitur
conditionaliter, ſed diſpoſitiuè, aut certè ſup-
poſitiuè. Item ſecundum Io. Andr. pro hac par-
te facit, c. Quod quibuſdam, infra de fideiuſſor.

L 2 &c.

& c. Quia nonnullis, §. Verùm, de Magiſtr. Item facit ratio quam adducit Abb. hic num. 8. verſ. Ego dicerem ſic, videlicet quia intereſt omnium de Eccleſia habere Canonicos gratos; & quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, c. Ad hæc, in fine, de offic. Archid.

Regula igitur eſt collationem Canonicatuum, & præbendarum in Cathedrali Eccleſia ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum pertinere.

17 Ampliatur primò hæc Regula vt procedat etiã in receptionibus Canonicorum, vt firmat gloſſa in cap. Si pro te, in ver. Epiſcopi, & Capituli, de reſcript. lib. 6. Henr. Boich. in d. c. Nouit. col. 1. in fine, verſ. Et quod dictum eſt de collationibus, de his quæ fi. à Præl. Nec mirum, quia receptio in Canonicum habet vim collationis, cap. Iacobus, & ibi Ioan. de Anan. in 2. notab. de Simonia. Et quod habetur in cap. Cum aliquibus, de reſcr. lib 6. & in cap. Cum in Eccleſijs, de præben. eod. lib.

18 Ampliatur ſecundò, vt habeat locum etiam in dignitatibus Cathedralis Eccleſiæ: nam, vt inquit Innocen. in cap. Dilecti, de maior. & obedien.
19 Dignitas, & iura Eccleſiæ poſſidentur pariter per Epiſcopum, & Capitulum, arg. cap. Cum Clerici, infra de verb. ſignif. Vnde collationem Dignitatum in Cathedralibus eſſe ſimultaneam Epiſcopi, & Capituli, firmat Abb. hic nu. 8. col. 1. verſ. Et pro hoc membro. Sed Oldrad. conſ. 244. Ad obiect. nu. 19. tenet collationem Dignitatum in Cathedrali pertinere ad Epiſcopum cum conſenſu Capituli; Sequutus opinionem Compoſtellani in Canonicatibus, & Præbendis, de qua ſupra num. 9. Geminianus verò in cap. Deliberatione, in quarto not. de offic. leg. lib. 6. & Franc. ibidem in primo notab. per illum textum tenens in dignitatibus particularibus exiſtentibus in Eccleſia Cathedrali non ſpectare prouiſionem ad Epiſcopum de iure communi, ſed electionem ad Capitulum, & confirmationem ad Epiſcopũ. Et hoc videtur ſequi Io. Andr. ibi, & in cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. & ibi Innocen.

20 Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in præſentationibus, quæ itidem ad Prælatum, & Capitulum ſimul ſpectant, ſecundùm Ioan. Andr. in c. vnico, de Capell. Monach. lib. 6. & Henric. Boich.
21 loco citat. De præſentatione enim quoad hoc idem eſt iudicium, quod de collatione. Vnde cum Sac. Congregatio Concilij declaraſſet electionem perſonæ Pœnitentiarij eſſe faciendam ab Epiſcopo; collationem verò præbendæ ad eos pertinere, ad quos antea ſpectabat; Et poſtea Capitulum Zamoren. poſtulaſſet declarari, An ſicut eſt præſeruata collatio, ita etiam ſit præſeruata præſentatio, quam habet Capitulum de dictæ Eccleſiæ præbendis: Reſponſum eſt idem in præſentatione, quod in collatione, ſed tamen referendum Sanctiſſimo, qui probauit ſententiam Congregationis, dummodo præſentatio fiat de electo ab Epiſcopo.

Ampliatur quartò eadem Regula, vt locum ſibi vendicet non tantùm vbi conſtat præbendas fuiſſe erectas de bonis communibus Eccleſiæ, ſed etiam vbi id non conſtat. Nam in dubio de bonis communibus præſumuntur erectæ, cap. fin. 12. quæſt. 1. & dixi ſupra num. 13. Licèt ſecus eſſet vbi conſtaret præbendas fuiſſe inſtitutas de bonis alicuius priuatæ perſonæ cum reſeruatione iuriſpatronatus, vt dicam infra in quinta Fallentia, num. 34.

22 Ampliatur quintò, vt habeat locum etiam in præbendis Collegiatæ Eccleſiæ. Nam & illarum collatio eſt ſimultanea, non quidem inter Epiſcopum, & Capitulum Cathedralis; ſed inter Prælatum, & Capitulum ipſius Collegiatæ, qui ſimul prouidebunt irrequiſito Epiſcopo, ſicut expediunt alia ipſius Eccleſiæ negotia. Non enim eſt tanta communio inter Epiſcopum, & Eccleſiam inferiorem ſibi ſubiectam, quanta inter Epiſcopum, & Eccleſiam ſuam Cathedralem, vt in c. Requiſiſti, de teſtam. Meritò aliud dicendum in præbendis Eccleſiæ inferioris. Prouideat ergo Prælatus, & Capitulum illius Eccleſiæ, ſicut aliorum bonorum habent adminiſtrationem. Ita Hoſtienſis in cap. 2. de Inſtitution. & Ioan. Calder. in d. cap. Cum Eccleſia, de elect. Licèt Domini de Rota in hoc articulo fuerint varij, vt in deciſ. 16. aliàs quarta, de conceſs. præben. in nouis. Nam Collector adhæſit prædictæ opinioni; alij verò tenuerunt præſentationẽ pertinere ad Prælatum, & Capitulum illius Eccleſiæ inferioris; Inſtitutionem verò ad Epiſcopum diœceſanum. Et idem ſenſit Ioan. de Lignan. hic, poſt Feder. de Sen. quem citat in conſ. 232. incipien. Caſus talis eſt, & ſequitur Abb. hic num. 8. col 2. verſ. Et mihi placet hæc vltima opinio. Vide plenius in prædicta deciſione.

23 Ampliatur ſextò, vt habeat locum etiam in Collegiatis Regularibus: nam & creatio Monachorum eſt ſimultanea inter Abbatem, & Conuentum, vt tenet gloſ. ſingularis in cap. fin. in ver. Pertineat, de regularib. lib. 6. Mouetur per cap. Ea noſcitur, de his quæ fi. à Præl. Sed hæc iure non probatur ſecundum Abbatem hic nu. 9. verſ. Prædicta procedunt, vbi tenet receptionem, ſeu creationem Monachorum ad ſolum Abbatem pertinere per textum in cap. Nullam, 18. quæſt. 2. Aliter tamen loquutus eſt idem Abb. in cap. Ad Apoſtolicam, num. 11. verſ. Sed vltra gloſſam quæro, infra de regular. vbi concludit receptionem Monachorum circumſcripta conſuetudine pertinere ad Abbatem cum conſilio Capituli, quia præcipuè debet Abbas explicare cum Capituli conſilio. Negari autem non poteſt, quin creatio Monachorum ſit quid præcipuum in Monaſterio, ſicut collatio Canonicatuum, & beneficiorum in Eccleſia ſæculari, & allegat paruam apoſtillam quam poſuit Ioan. Andr. in prædicta decretali Ad Apoſtolicam, dicens hoc Abbatem facere conſultis Fratribus. Et teſtatur cum illa apoſtilla tranſire communiter Doctores. Et infra num. 12. tenet de iure communi receptionem Monachorum factam per Abbatem ſine conſilio Conuentus non valere per textum, iuncta gloſ. in d. cap. Nouit, de his quæ fi. à Prælat.

Sed tu non recedas à prima opinione glo. id eſt receptionem Monachorum ſpectare ſimul ad Abbatem, & Conuentum: nam præcipua pars regiminis monaſterij conſiſtit in exercitio poteſtatis creandi Monachos, cum perſonæ præſtent rebus, l. 2. ff. De ſtatu homin. & l. Si quæramus, ff. De teſtam. Igitur ad totum Conuentum pertinet præcipua pars regiminis illius; & conſe-
24 quenter creatio Monachorum, Præterea iura, & rationes, quæ probant receptionem Canonicorum eſſe ſimultaneam inter Prælatum, & Capitulum

tulum

tulum Eccleſiæ ſæcularis, æquè probant receptio-
nem Monachorum eſſe ſimultaneam inter Abba-
tem, & Conuentum Eccleſiæ Regularis, cum
Prælatus, & Conuentus vtrobique vnum corpus
conſtituant, iuxta textum in dict. cap. Nouit, in
princip. Et hæc opinio ferè vbique ſeruatur de
conſuetudine, ſecundum quam, vt teſtatur Nauar.
conſ. 20. incipien. Vniuerſis, num. 2. de priuileg.
Monachorum creatio in omnibus fermè Mona-
ſterijs omnium Ordinum ad Prælatum, & Con-
uentum ſimul pertinent, vt conſtat ex eorum
regulis, & Conſtitutionibus, eamque conſuetu-
dinem ſeruandam eſſe probat textus iuncta gloſ.
ſecunda, in d. cap. fin. de regular. lib. 6. & tenet
Abb. in d. cap. Ad Apoſtolicam, nu. 11. verſ. Vnde
dicerem, & Nauarr. loco cit. & in cap. Nullam,
18. quæſt. 2.

Fallit nunc regula ſuperius propoſita pluribus
modis.

25 Et primò fallit ſi aliter ſe habeat conſuetudo,
quæ in electionibus, & beneficiorum collationi-
bus ſpectanda eſt, vt dicunt hic Innocen. num. 2.
in ver. eligendi. Compoſtell. num. 1. & Hoſtien.
num. 8. verſ. Solutio, & num. 9. verſ. Sic diſtin-
gue, per iura allegata in glo. in verſ. Poſtulauit,
26 verſ. Sed conſuetudo in pluribus eccleſijs. Id
quod vendicat ſibi locum ſiue conſuetudo det
ſoli Prælato ipſam collationem, vt in c. Ex noſci-
tur, in fine, de his quæ fi. à Præl. ſiue illam det
Capitulo tantùm, vt hic in fine; ſiue illam det
alteri eorum de conſenſu, vel conſilio alterius,
vt notat Henric. Boich. in d. c. Nouit. in princ.
27 dummodo tamen ſit legitimè præſcripta, vt in
c. Cum dilectus, de conſuetud. & in c. Cumana,
28 infr. eod. idem ſentit Hoſtien. vbi ſupra, qui am-
plius teſtatur de conſuetudine ebredunen. eccle-
ſiæ, quam dicit ſe nouiſſe, collationem ſpectare
ad Prælatum, & Capitulum, ſicuti eſt ferè in qua-
libet eccleſia illius prouinciæ. Sed hoc ideò di-
xit, quia ipſe in ea fuit ſententia vt mero iure
pertineret collatio ad Prælatum de Capituli con-
ſilio, vt dictum eſt ſupra num. 9. verſ. Tertia
opinio. Verùm ſi teneamus collationem de iure
eſſe ſimultaneam, vt frequentiori calculo tenent
Doctores; conſuetudo illa cùm ſit conformis iuri
communi, non dicenda eſt conſuetudo, ſed iuris
communis obſeruantia, vt notat gloſ. in c. 1. in
ver. Facti, de conſtitut. lib. 6. & Ioan. Andr. in c.
vn. n. 2. in ver. Nolumus, de Cler. coniug. eod.
lib. vbi reddit rationem, quia ſuper iure, & non
ſuper conſuetudine fundabantur actus præteriti;
Atque ita deficiebat animus conſuetudinis intro-
ducendæ.

29 Fallit ſecundò, ſi Epiſcopus, aut Capitulum
habeat competens priuilegium, vt alter eorum
ſine altero poſſit conferre: nam ad illum ſolùm
ius conferendi pertinebit, vt d. cap. Ex noſcitur,
in fine, infra de his quæ fi. à Præl. & not. ibi Ber-
nard. in glo. fin. Ioan. Andr. in c. Si proce, in
gloſſ. in ver. Epiſcopi & Capituli, de reſcript.
lib. 6. & in c. vnico, in glo. 2. de Capell. Monach.
eod. lib. & Henr. Boich. in d. cap. Nouit, col. 1.
poſt princ. verſ. Aut quæris inter illos.

30 Fallit tertiò, ſi ex fundatione Eccleſiæ, vel be-
neficij appareat ad quem ſpectare debeat electio,
vel collatio; quia ad illum ſpectabit, c. Eleuthe-
rius, 18. quæſt. 2. & c. Cum dilectus, & ibi gloſ.
Compoſt. & DD. de conſuetud. Henr. Boich. vbi
ſupra, verſ. Aut neuter habet. Confert decretum
31 Concilij Tridentini c. 5 ſeſſ. 25. Cæterùm aduer-
te, quia alio decreto, nempè cap. 12. ſeſſ. 14. ſta-
tuitur vt in fundatione Eccleſiæ, vel beneficij in-
ſtitutio epiſcopo, & non alteri reſeruetur. Et Sac.
Congregatio eiuſdem Concilij interpres conſul-
ta, An in iuribus patronatus, quæ poſt Conci-
lium acquiruntur, reſeruari poſſit inſtitutio alte-
32 ri, quàm epiſcopo; Reſpondit non poſſe in eccle-
ſijs etiam exemptis, niſi Rector illius ordinaria
33 fungeretur iuriſdictione. Non tamen ex ipſius
Congregationis ſententia eo decreto ſublatę ſunt
inſtitutiones, quę ex immemorabili conſuetudine
ante Concilium ad inferiores ſpectabant, dum-
modo tamen inſtitutio hæc ad ipſos inferiores
aliàs legitimè pertineat, ita vt non dependeat ab
aliquo iure patronatus, quod decretis Concilij
ſublatum ſit prout diſponitur ſeſſ. 7. c. 13 ſeſſ. 24.
cap. 18. verſ. Cum verò Inſtitutio, & ſeſſ. 25. c. 9.

34 Fallit quintò, in Canonicatibus, & beneficijs
de iure patronatus, quorum collatio non eſt ſi-
multanea epiſcopi, & Capituli, ſed ad patronum
ſpectat præſentatio, & inſtitutio ad epiſcopum,
cap. Sacroſancta, de elect. cap. vlt. infra hoc tit.
cap. Nobis, §. 1. cap. Paſtoralis, & cap. Poſtulaſti,
intra, de Iurepatron. & notant Hoſtien. hic nu. 9.
verſ. Sed ſi quæris, & Henr. Boich. in d. cap. Nouit.
col. 1. verſ. Aut quæris alio beneficio, infra, de his
quæ fi. à Prælat. vbi dicunt in beneficijs inferio-
ribus, puta eccleſia, Archidiaconatu, Præbenda,
& ſimilibus, ſi ſit ibi patronus, qui præſentare
habeat, ad ipſum ſpectare præſentationem, &
inſtitutionem ad Prælatum. Et conſentit Abbas
hic num. 8. col. 1. verſ. Ego dicerem ſic, dum di-
ſtinguit, Aut conſtat præbendas fuiſſe inſtitutas
de bonis communibus eccleſiæ; & collatio per-
tinet ad epiſcopum, & Capitulum ſimul. Aut
conſtat illas fuiſſe inſtitutas de bonis alicuius pri-
uatæ perſonæ cum reſeruatione Iuriſpatronatus;
& Patronus debet epiſcopo præſentare, & epiſco-
pus inſtituere cum conſenſu, vel ſaltem cum con-
ſilio Capituli. Sed Inſtitutio principaliter perti-
net ad epiſcopum; inducit cap. Nullus, 16. qu. 7.
& magis placet illi, vt requiratur conſilium,
quàm conſenſus. Et in hoc caſu procedat opinio
Hoſtienſis, de qua ſupra numer. 9. verſ. Tertia
opinio.

35 Verùm quod dixit Abbas de fundatione ali-
cuius priuatæ perſonę cum reſeruatione Iuriſpa-
tronatus, non intelligas vt requiratur expreſſa
reſeruatio. Quoniam fundans, conſtruens, vel
dotans Eccleſiam acquirit ius patronatus, etiamſi
illud non reſeruauerit, dummodo expreſsè illud
non remiſerit, textus eſt in cap. Significauit, de
teſtib. vbi hoc tenent Io. Andr. Bald. Butr. Cardin.
Imol. Aretin. Abb. & Felin. & eſt receptiſſima
concluſio, vt dixit Rota deciſ. 167. num. 4. part. 2.
diuerſor.

36 Fallit ſextò, in beneficijs inferioribus ipſius
eccleſiæ Cathedralis: hæc enim poteſt epiſcopus
conferre ſolus ſine conſenſu, vel conſilio Capi-
tuli. Quod videtur voluiſſe Innocen. in d. c No-
uit, & cap. Quanto de his quæ fi. à Præl. Et tenet
expreſsè Abb. hic num 8. col. 1. in fine, verſ. In
tertio membro: nam iſta minora explicat Rector
cuiuſcunque Vniuerſitatis ex ſuo officio ſine ipſa
Vniuerſitate, vt idem Innocen. notat in c. final.
ſupra de maiorit. & obedien.

Fallit

37 Fallit ſeptimò, in Vicarijs perpetuis Cathedralium, vel Collegiatarum eccleſiarum: nam præſentatio pertinet ad Capitulum, & inſtitutio ad Epiſcopum, c. De Monachis ſupra de præb. & c.1. infr. de Capell. Monach. Et patet ex Conſtitutione Pij V. quæ incipit, Ad exequendum, in §.Volumus, vbi ſtatuitur vt Vicarij perpetui non ad liberam ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum eccleſijs vnitis ponentur, cum ipſorum Ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum præuio examine, approbatione
38 deputentur in Bullar. to.2. pag.243. Quapropter in vndecim Vicarijs perpetuis, quas in totidem Baſilicis Vrbis idem Pius V. erexit, inter cætera diſpoſuit, vt Vicarij inſtituantur, & deputentur à Vicario Vrbis ad nominationem Capituli cuiuſlibet ex eiſdem Baſilicis; Et nominatio fit ex numero approbatorum ab eodem Vrbis Vicario præuio examine coram examinatoribus in ipſa Vrbe deputatis, vt in Conſtitutione incipien. Etſi omnibus, eod. to.2. pag. 349. Et de his Vicarijs perpetuis Cathedralium & Collegiatarum eccleſiarum, Vide quæ ſcripſi in cap. fin. ſupra de offic. Vicar.

39 Fallit octauò in Prælatura Cathedralis, aut Collegiatæ, vel Conuentualis Eccleſiæ: nam ad Capitulum, Collegium, vel Conuentum de iure communi ſpectat electio, c.1. & c. Cum terra,
40 ſupra eodem: confirmatio verò ad proximum ſuperiorem, vt infra in c. ſequenti, c. Venerabilem, §.1. & c. Nihil eſt. Hoſtien. hic num.9. verſ. Si non apparet de conſuetudine, & Abb. num.8. & alij communiter. Gloſſa in c. Quanquam in principio, & in ver. deuoluetur, de elect.libr.6. Henr.Boich. in c.Nouit.col.1.verſ.Aut non apparet, de his, quæ fi. à Præl. Selua de benefic. par.2. qu.22. caſu 3.num. 9. Sed hodie illarum prouiſio eſt Papæ reſeruata per regulas Cancellariæ, vt ſcripſi plenè in d.c.1. ſupra eod.

Hæc de Canonicatibus, Præbendis, & beneficijs Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum.

41 Quo verò ad alia beneficia ſonantia in nomen Rectoriæ, dic breuiter, circumſcripto priuilegio, conſuetudine, vel fundatione, collationem, ſeu inſtitutionem de iure communi ſpectare ad Epiſcopum, qui in maioribus beneficijs prouidebit cum conſilio Capituli ſui; in minoribus verò ſine conſilio, vt legitur, & notatur in d.c. Nouit. & d.c.Quanto, de his quæ fi. à Præl. Abb. hic d.num.8.col.2. verſ.tertio, & vltimo caſu. Et in collationibus Parochialium ſeruabit formam examinis per concurſum à Concilio Tridentino præſcriptum in c. 18. ſeſſ. 24. vt ſcripſi latè in d. Eam te, infra de ætat. & qualit.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum ad noſtram.

SVMMARIVM.

1 *IN Prælatum regularem eligi non poteſt qui non fuit ante Monachus, & inſtructus in regula Monachali.*

2 *In Magiſtrum aſſumendus non eſt, qui formam diſcipuli non aſſumpſit.*

3 *Beneficia ſæcularia ſæcularibus, & regularia regularibus ſunt conferenda.*

4 *Si dentur in titulum, ſecus ſi in commendam; quia tunc ordine inuerſo ſæcularia regularibus, & regularia ſæcularibus commendantur.*

5 *Commendę cur adinuenta.*

6 *Commenda quid ſit.*

7 *Beneficia commendari poſſunt à Summo Pontifice tantum, non autem ab Ordinarijs inferioribus, & num.14.*

8 *Commenda noſtri temporis an ſint à iure, vel à Concilio Trid. improbatæ.*

Et an à Concilio Lateranen. ſub Leone X.n. 14.

9 *Commendę perpetuæ de iure antiquo non erant cognitæ.*

10 *Tridentinum Concilium non prohibet quin monaſteria, quæ ſuos habent conuentus, dentur de commenda in commendam.*

11 *Niſi monaſteria huiuſmodi ſint capita Ordinum.*

12 *Ciſtertij monaſterium eſt caput Ordinis, & illius Abbas eſt Generalis totius Ord. Ciſtertienſis.*

13 *Monaſteria, quæ ſunt capita Ordinum, ſed nulla ſub ſe membra habent, an comprehendantur in prohibitione Concilij Tridentini, cap.21. ſeſſ.25. de regular.*

14 *Commendæ grauiter lædunt monaſteria tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus.*

15 *Monaſteria commendari ſolita ex Concilio Lateranenſi nouiſſimo Cardinalibus tantum, & perſonis qualificatis, & benemeritis commendari poſſunt.*

16 *Monachus fieri non debet ſpem vel promiſſionem habens vt Abbas fiat, & cur.*

17 *Monachi officium eſt lugere.*

18 *Spes aſſequendi Prælaturam in eo, qui monachus, aut Clericus ordinatur, an, & quando ſit à iure improbata, & nu.ſeqq.*

19 *Simonia mentalis non obligat ad beneficij dimiſſionem, ſed tantum ad ſatisfaciendum Deo per pœnitentiam.*

20 *Spes ex pacto proueniens repellit monachum ab Abbatia, ſed non à monachatu.*

21 *Pollicitatio quid ſit.*

22 *Concurſus non requiritur in beneficijs regularibus curatis, & quæ regularibus in titulum conferri conſueuerunt, ſed ſufficit, vt regularis præficiendus ſit ab Ordinario examinatus, atque probatus.*

23 *Et quid in beneficijs regularibus curatis, quę dantur in commendam Clericis ſæcularibus, & nu. ſeq. vſque in fin.*

24 *Commenda non mutat ſtatum beneficij.*

25 *Commenda ceſſante beneficium vacat eo modo, quo ante commendam vacabat.*

26 *Etiamſi commenda ſit perpetua.*

27 *Eccleſiarum curatarum appellatione ex ſtylo Concilij Tridentini non veniunt Eccleſiæ regulares commendatæ.*

28 *Concurſus non requiritur in Parochialibus patronatus, Laicorum, & Vicarijs perpetuis.*

29 *Extenſio non fit de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis in his, quæ exorbitant à iure communi.*

1 CVM AD NOSTRAM. Non monachus in Prælatum regularem eligi non poteſt. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. In prima narrat factum. In ſecunda illud caſſat, ibi, *Nos attendentes.*

Nota primò ibi, *non fuit ante Monachus*, ad hoc vt quis aſſumi poſſit ad Prælaturam regularem neceſſariò exigi vt prius fuerit Monachus, adeo vt non ſufficiat, vt eodem contextu fiat Monachus, & Abbas, ſed præcedere debeat monachatus, vt hic eſt caſus ſecundum gloſ. in illius figuratione, Butr. num. 6. & Abbat. num. 2. Quinimo debet etiam eſſe inſtructus in regula monachali, vt in c. Proximo infr. eod. Et eſt ratio, quia
2 in magiſtrum aſſumi non debet, qui formam diſcipuli non aſſumpſit, nec alijs eſt præficiendus qui ſubeſſe non nouit, vt legitur in c. Cum in magiſtrum, infr. eod. Ad hoc Concilium Trid. in c. 21. ſeſſ. 25. de regular. ibi, [Regulares perſonæ eiuſdem ordinis expreſſe profeſſæ, & quæ gregi præire, & præeſſe poſſint, præficiantur.]

Sed hoc intellige ſi Præfecturæ, & adminiſtrationes regulares in titulum conferantur, provt loquitur Clem. vnica de ſupplen. neglig. Prælat. & Clem. Ne in agro, §. Sane Prioratus de ſtat. Monachorum, & expreſſius Concil. Triden. in c. 10.
3 ſeſſ. 14. Ita enim procedit communis regula, quod beneficia ſæcularia ſæcularibus, & regularia regularibus ſunt conferenda, cap. Cum de beneficio, de præben. libr. 6. c. Nullus de elect. eod. lib. cum concordantijs, quas dedi in c. Cum cauſam, in 5. notab. ſupra eod. & tradunt Franc. Aretin. conſ. 7. num. 3. Rebuff. in praxi tit. de diſpenſat. cum regular. & in tract. de pacific. poſſeſſ. num. 311. alias 259. Nauar. conſ. 3. de præben. Couar. poſt alios in c. 2. de teſtam. nu. 2. & 3. & Rota apud Cardinal. Seraphin. deciſ. 1165. num. 12. Se-
4 cus autem eſt ſi procedatur per viam Commendæ; quia tunc ordine inuerſo beneficia ſæcularia regularibus, & regularia ſæcularibus à Sede Apoſtolica commendari conſueuerunt, etiamſi ſuos habeant conuentus, & in eis vigeat regularis obſeruantia, vt patet in monaſterijs Farfen. & Sublacen. ordinis S. Benedicti, in monaſterio Cryptæ-Ferratæ ordinis S. Baſilij, & in alijs com-
5 pluribus. Hæc enim via fuit à Romanis Pontificibus adinuenta ad hoc, vt qui inhabiles ſunt ad obtinenda beneficia in titulum (qui eſt modus ordinatus, & legitimus) quales ſunt ſæculares ad beneficia regularia, & è conuerſo efficerentur habiles ad illa obtinenda per viam Commendæ; quæ eſt via ordinaria, & diſpenſatoria, vt obſeruat Petrus Andreas Gammar. in tract. de off. legat. lib. 4. in rubr. de poteſt. legat. in com-
6 mendand. benefic. q. 21. num. 57. & 60. Commendæ enim noſtri temporis, quæ fiunt principaliter non in fauorem Eccleſiæ, ſed perſonæ, vt ex fructibus beneficij commodius ſuſtentari valeat, nihil ſunt aliud quàm collatio Papæ diſpenſato-
7 ria, vt inquit Mandoſ. reg. 32. qu. 7. num. 5. Vnde beneficia regularia ſæcularibus, & ſæcularia regularibus commendari poſſunt, & ſolent à Romano Pontifice dumtaxat, non autem à quoquam ex Ordinarijs inferioribus, vt tradunt Sarnen. in reg. de triennal. qu. 5. & Aeneas de Falcone de reſeruat. q. 3 num. 11.
8 Huic autem ſtylo Canones non repugnant; tum quia iura prohibentia ne beneficia regularia ſæcularibus, & ſæcularia regularibus prouideantur, loquuntur de prouiſione, quæ fit in titulum per viam electionis, vel collationis, vt dixi ſupra, & latius in prædicta decretali Cum
9 cauſam, in 4. notab. ſupra eod. tum quia huiuſmodi commendæ perpetuæ de iure veteri non erant cognitæ, vt poſt Caſſaneum aduertit Sarnen. loc. cit. nam hoc commendarum genus maiores noſtri ignorabant, vt ait Thomas Campeg. in tract. de Commen. beneficior. tom. 15. par. 2. tractat. & ſcripſi pleniùs in c. Dudum il ſecondo, num. 38. & 39. infr. eod. Sed nec Tridentina Synodus eumdem ſtylum improbauit, quin potius tacitè admiſit, vt patet in c. 2. ſeſſ. 6. in c. 8. ſeſſ. 21. in c. 17. ſeſſ. 24. in c. 20. ſeſſ. 25. de regular. & ſæpè alibi, & propterea in c. 10. ſeſſ. 14. ibi interdixit beneficia regularia ſæcularibus conferri, cum myſterio adiecit illa verba, *in titulum*, ad hoc ſcilicet, vt excluderet conceſſionem per viam commendæ, argum. cap. Nonne, de præſumpt. cap. Qualis, 25. diſt. & l. Cum Prætor,
10 de Iudic. cum ſimil. & quamuis decreto, cap. 21. ſeſſ. 25. de regular. caueatur vt monaſterijs, quæ tunc commendata reperiebantur, & ſuos Conuentus habebant, Regulares perſonæ eiuſdem ordinis expreſsè profeſsè præficerentur; quæ verò in poſterum vacabunt non niſi regularibus conferantur: & Domini de Rota intellexerint ea verba præceptiuè, non conſultiuè, & hunc dixerint eſſe ſenſum perfectum, ne de cętero alicui non regulari conferantur, iuxta doctrinam Socini Iunioris conſil. 144. num. 19. col 3. tamen oppoſitum declarauit ſacra Congregatio Cardinalium eiuſdem Concilij Interpretum: nam propoſito dubio, an Concilium d. c. 21. cenſeatur præcipere ne detur de commenda in commendam: cenſuit non cenſeri, cùm vtatur verbo illo, *conſidit*, quod verbum comprehendit etiam illum verſ. *quæ verò*. Et quando Concilium vult præcipere, vtitur in ſequentibus verbo *teneantur*.

11 Et hinc collige notabilem limitationem ad concluſionem proximè firmatam, qua dictum eſt Concilium non prohibere quin beneficia regularia ſæcularibus commendentur, vt non procedat quoad monaſteria, quæ ſunt Capita Ordinum: nam de his Concilium per verba præceptiua, ſeu obligatoria in eod. c. 21. Statuit vt infra, videlicet: [Quoad ea verò monaſteria, quæ Capita ſunt, ac Primates Ordinum, ſiue Abbatiæ, ſiue Prioratus filiæ illorum Capitum nuncupentur, teneantur illi, qui hac præſenti ea in commendam obtinent, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore prouiſum, infra ſex menſes religionem illorum ordinum propriam ſolemniter profiteri, aut ijs cedere: alàis commendæ prædictæ ipſo iure vacare cenſeantur.] Hæc ibi. Qua ratione forſitan factum eſt, vt Romani Pontifices, qui pleraque monaſteria S. Benedicti, & Ciſtertienſis Ordinis dederunt in commendam ſæcularibus Clericis; tamen non commendauerint monaſterium Caſſinenſe, quod eſt Caput illius Congregationis nec monaſterium Ciſtertij, quod eſt Caput Ordinis
12 Ciſtertienſis. Qua itidem ratione inter cæteras factum putamus, vt noſtris temporibus Sedes Apoſtolica abnuerit Cardinali à Richelieu ſupplicanti pro confirmatione electionis de ſe factæ in Abbatem Ciſtertij. Nam cum Abbas illius mona-

monaſterij ſit etiam Generalis totius Ordinis Ci-
ſtertienſis, vltra generalem diſpoſitionem iuris
communis, qua non profeſſi prohibentur aſſumi
ad regimen regularis Eccleſiæ. Obſtat etiam
ſpecialis prohibitio Concilij in d. c. 21. ne ſcili-
13 cet ſæcularis prælatus tot regularibus præſit. Et
ob hanc rationem ſacra Congregatio exiſtima-
uit non eſſe veriſimile decretum d. c. 21. compre-
hendere monaſteria, quæ nulla ſub ſe membra
habent, ſed ea, quæ habent membra recogno-
ſcentia eorum ſuperioritatem; quia non decet
Commendatarium præeſſe tot regularibus, ſed
noluit declarare.

14 Cæterum etſi commendis huiuſmodi excepto
caſu d. cap. 21. nec ius vetus obuiet, nec Triden-
tinum Concilium, vt prædixi: aduertendum eſt
tamen ad Concilium Lateranenſe ſub Leone X.
ſeſſ. 19. quo ſtatutum eſt in hæc verba. [Et quo-
niam ex Commendis monaſteriorum, vt magiſtra
rerum experientia ſæpius docuit, monaſteria ipſa
tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus gra-
uiter læduntur, quippe quorum ædificia partim
Commendatariorum negligentia, partim auari-
tia, vel iniuria collabuntur, & in dies Diuinus
cultus in his magis diminuitur, paſſimque oblo-
quendi materia perſonis præſertim ſæcularibus
præbetur non abſque dignitatis Apoſtolicę Sedis
diminutione, à qua commendæ huiuſmodi pro-
ficiſcuntur: vt eorum indemnitati ſalubrius con-
ſulatur, volumus, ac ſancimus, vt cum illa per
obitum Abbatum, qui illis præerant, vacauerint,
nullo pacto cuiquam poſſint commendari (niſi
pro conſeruatione auctoritatis Apoſtolicæ Sedis,
& ad occurrendum malitijs illam impugnantium
pro temporum qualitate, aliter nobis de Fratrum
noſtrorum conſilio viſum fuerit expedire) ſed de
perſona idonea iuxta præſcriptam cõſtitutionem
eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, pro-
15 vt decet, præfuturi ſint. Ea verò monaſteria, quæ
commendata fuerint, cum per eorum ceſſum, vel
deceſſum, quibus erant commendata, commen-
dæ huiuſmodi ceſſauerint, Cardinalibus dumta-
xat, ac perſonis qualificatis, & benemeritis com-
mendari poſſint.] Hæc ibi; & infra præſcribitur
quota pars fructuum pro inſtauratione fabricæ,
ornamentiſque, & pauperum alimonia à Com-
mendatarijs ſit inſumenda, de quo dic vt plenè
ſcripſi in cap. fin. infr. de pecul. Clericor.

16 Secundò nota ibi, *nullam ſpem*, non debere
aliquem monachari ea fiducia, vel ſpe, vt in re-
ligione Dignitatem, ſeu Prælationem aſſequatur:
concordat tex. in cap. Per laicos, 16. quæſt. 7. ibi,
[Nullus habitũ Monachi ſuſcipiat ſpem, aut pro-
miſſionem habens vt Abbas fiat.] Cuius prohibi-
tionis multiplex eſt ratio, ſecundum Turrecrem.
17 in d. c. Per laicos, in princ. Primò, quia talis non
cupit fieri Monachus vt plangat, & lugeat, quod
eſt officium Monachi, vt in c. Monachi, ead. cauſ.
& quæſt. ſed vt plaudat, vel rideat. Secundò,
quia nõ cupit effici Monachus vt alteri ſubiectus,
& obediens propter Chriſtum præmium habeat
vitæ æternæ, ſed vt præſit, & dominetur, quod
eſt præſumptionis, & ambitionis, cap. fin. 40. diſt.
Tertiò, quia talis non cupit abſtinere, & carnem
ſuam domare, ſed lautè, & dilicatè viuere, quod
eſt concupiſcentiæ, & voluptatis, cap. 12. & 3.
41. diſt. c. Quinque de conſecr. diſt. 5. Quartò, quia
talis non cupit pauper fieri, & egere cum Chri-
ſto, ſed optat præeſſe vt diuitias tractet, & poſſi-
deat, quod obuiat Euangelicæ perfectioni, c. Cle-
18 ricus cum multis ſeqq. 12. quæſt. 1. Vnde, vt dicunt
hic Butr. & Abb. ambo in tertio notab. datio ſpei,
19 ſicut & promiſſio ſimoniam inducit. Sic vide-
mus è conuerſo Clericum ſæcularem, qui ordi-
nes ſuſcipit vt beneficium conſequatur, ſimoniã
committere, ſaltem mentalem, quæ non obligat
ad beneficij demiſſionem, ſed tantummodo ad ſa-
tisfaciendum Deo per pœnitentiam, niſi pactum
præceſſerit, vt cap. fin. cum ibi not. infra de Si-
monia, & per Abb. hic num. 3. verſ. An autem
20 adepti. Et nihilominus ſimonia propter ſpem ex
pacto prouenientem non repellit eum à mona-
chatu, ſed ab Abbatia, vt hic eſt textus notabilis;
quia hic Papa caſſat electionem, ſed non profeſ-
ſionem, vt optimè aduertit Bald. num. 1. Verum
gloſ. noſtra, & Innoc. exponunt illa verba, *nullam
ſpem*, ſcilicet principalem, vt cap. Sunt in eccle-
ſia, 8. quæſt. 1. Sed ſecundariò dicunt licitum eſſe
alicui ſperare honores eccleſiaſticos, vt c. Quid
proderit, 61. diſt. c. Si officia, 59. diſt. & c. Con-
21 ſuluit, 74. diſt. Hoſtien. verò intelligit primò ea-
dem verba, *nullam ſpem*, ſcilicet ex pacto pro-
uenientem, vel ex pollicitatione, & eſt pollicita-
tio vnius tantum promiſſio, pactum verò duo-
rum, vel plurium in idem conſenſus, vt l. Pa-
ctum, ff. De pollicitat. Aliàs nulla præcedente
pollicitatione, vel promiſſione, ſecundum eum
ſine vitio monachatur intrans, & ſperans de Ab-
batia, & eligitur, ſiue poſtulatur in Abbatem,
arg. d. cap. Quid proderit cum alijs prællegatis.
Deinde Hoſt. diſtinguit vtrum vacet Abbatia in
introitu, & ſpes reprobatur; vel non vacet, &
tunc approbatur, dummodo intrans dignitatem
ſperet non vt honoretur, ſed vt oneretur, arg.
Qui epiſcopatum, 8. quæſt. 1. & c. Accedens in fine
50. diſt. & cum Hoſt. tranſeunt hic Io. Andr. nu. 7.
& Bellam. in princ. ſed Abbas num. 5. ſequutus
Archid. in d. cap. Per laicos, 16. quæſt. 7. videtur
concludere hic reprobari ſpem, etiam ſecunda-
riam, & ponderat illam dictionem vniuerſalem
negatiuam, *nullam ſpem*, quæ videtur excludere
tam principalem, quàm ſecundariam, vt in c. So-
litæ, de maior. & obed. c. Si Romanorum, 19. diſt.
& tandem concludit nullam ſpem debere ordi-
nandum, ſeu monachandũ habere vt alijs præſit,
& ſic propter honores ſæculi, vel propter diui-
tias, per c. fin. 40. diſt. & quod hic dicitur. *nullam
ſpem*, intelligit vt ſibi prodeſſe poſſit; ſecus ſi ſpe-
ret propter bonum publicum; quia ſpes huiuſmo-
di non videtur damnata, vt in d. cap. Qui epiſco-
patum. Ita Abbas, qui tamen in c. Tua nos, in
primo notabili, infra de Simon. probauit diſtin-
ctionem inter intentionem principalem, & ſecun-
dariam aſſequendi beneficium, quam ibi poſue-
runt Innoc. in ver. Intentione, Hoſt. & Io. Andr.
ambo num. 3. in eod. ver. & Cardinal. nu. 3. nam
ſecundum eos vix hæc facere poſſunt qui huiuſ-
modi intentionem ſecundariam non habent. Sa-
tis poteſt dici eum, qui Monachus efficitur ſpe
conſequendi Abbatiam, mortaliter peccare, &
ſimoniam committere, ſi huiuſmodi ſpes ſit talis,
vt ſine illa Monachus non fieret, quod tenent
Hugo, & Turrecremata in dict. cap. Per laicos.
Ad illud autem quod hic dicunt Hoſt. Io. Andr.
Abb. & alij, videlicet hanc ſpem non reprobari
dummodo intrans ſperet non vt honoretur, ſed vt
onere-

oneretur,& propter bonum publicum; vide Diu. Thomam egregiè explicantem hoc eſſe peccatum præſumptionis in 2. 2. q.185. art.1.

22 QVÆRO, Cum hic diſponatur, vt non Monachus præfici non poſſit regimini Eccleſiæ regularis, vtrum in prouiſione beneficiorum regularium, quibus animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, ſeruanda ſit forma examinis per concurſum à Concilio Tridentino præſcripta in cap.18. ſeſſ.24.

Pro ſolutione, vt clara à dubijs ſegregentur, duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus caſus eſt cum beneficia huiuſmodi in titulum conferuntur. Secundus eſt cùm dantur in commendam.

In primo caſu clarum eſt in collatione talium beneficiorum formam concurſus non eſſe obſeruandam. Etenim cum conferri debeant aut religioſis eiuſdem Ordinis expreſsè profeſſis ſi ſint Præfecturæ,& Adminiſtrationes;aut ijs,qui habitũ ſuſcipere,& profeſſionem emittere omnino teneãtur,ſi ſint portiones Monachales,vel Canonicales, & conſimilia beneficia adminiſtrationem non habentia,iuxta decretum Concilij in c.10.ſeſſ.14.& diſtinctionem, quam poſui in c. Cum cauſam, in vltim. notab. ſupra eod. iam conſtat in eorum collatione nec debere, nec poſſe obſeruari formam concurſus, in qua notantur omnes concurrere volentes per edictum etiam publicum;& liberum eſt etiam alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre, quemadmodum præſcribitur decreto d. c. 18. & eo magis, quia de beneficijs curatis Concilium egit ſpecialiter in c.11.verſ. Nec ibi aliqui, ſeſſ.25.de regul. vbi ſimpliciter mandauit neminem in ijs deputari niſi de conſenſu Epiſcopi Diœceſani,& prævio examine per eum,aut eius Vicarios faciendo. Vnde meritò S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres conſulta, an in beneficijs regularibus, & quæ regularibus conferri conſueuerunt, concurſus requiratur: Reſpondit non requiri, ſed ſufficere vt is regularis, cui conferri debet beneficium, ſit ab Ordinario examinatus, atque probatus.

In ſecundo caſu maior eſt difficultas.

23 Vnde reuoco in dubium, An in beneficijs regularibus Curatis,quæ Clericis ſæcularibus commendari conſueuerunt, obſeruanda ſit forma concurſus præſcripta decreto Concilij Tridentini d. c.18. ſeſſ.24.

Videtur reſpondendum non eſſe obſeruandam: iam enim ſæpius S. Congregatio declarauit decretum d. c. 18. non comprehendere beneficia regularia curata, quæ regularibus conferri conſueuerunt, vt dictum eſt in primo caſu. Ergo nec comprehendit illa, quamuis poſtea commen-
24 dentur à Summo Pontifice; quia commendæ non mutant ſtatum beneficij, quod ceſſante commenda vacat eo modo, quo ante commen-
25 dam vacabat, vt colligitur ex gloſſ.1. in cap. Si conſtiterit de accuſ. & tenet Feder. de Sen. in tract. de rer. permut. qu.15. dicens Eccleſiam vacantem, cum conceditur in commendam, finita commenda, dici vacare per primum modum, ſcilicet mortis, ea ratione, quia commenda non facit commendatarium Prælatum. Ergo durat antiqua vacatio; nam quandiu prouiſum non eſt Eccleſiæ de Prælato, ſemper eccleſia vacare dicitur: vt per Hoſtien. in c. Ne pro defectu, infra eod. et ſententiam Feder. de Sen. pluribus rationibus confirmat Romanus conſ. 350. num. 3. Corn. conſ. 66. colum. 1. circa medium lib.3. Bertrand. conſ.235. nu. 3. vol.3.in
26 antiq.Capic. deciſ.2.n.2. quod procedit nedum in commenda temporali, ſed etiam in perpetua. Caſſad deciſ.5. de priuileg. n.2. Sicut igitur non fuiſſet inſtituendus concurſus beneficij regularis vacantis per obitum regularis; ita nec debet inſtitui poſtquam eſt ſolitum commendari, cùm antiqua vacatio, ceſſante commenda adhuc duret. Accedit, quod Concilium d. cap. 18. dum inſtituit formam concurſus,non videtur cogitaſſe de beneficijs regularibus commendatis. In his enim ſpecialiter poſtea prouidit in c. 21. ſeſſ.25. de regul.vt quoties in poſterum vacarent, non niſi Regularibus conferrentur. Vnde prouiſio generalis præcedens non videtur referenda ad beneficia regularia commendata, de quibus ſubſequitur prouiſio ſpecialis, vt per Bart. in l. Quæſitum, §.Si fundum, n.16. ff. De fid. inſtrum. De-
27 nique appellatione eccleſiarum curatarum non comprehendi regularia commendata expreſsè videtur ſenſiſſe idem Concilium: nam cùm in c.8. ſeſſ.7. tribuerit epiſcopo facultatem viſitandi eccleſias etiam exemptas, quamuis curatas; quaſi talium eccleſiarum nomine non venirent regularia commendata, eandem poſtea viſitandi facultatem quoad hæc regularia nominatim epiſcopo conceſſit in c. 8. ſeſſ.21. Ideoque cum in c.18. nullam mentionem fecerit, vt poteſtas epiſcopi circa concurſus inſtitutionẽ extendatur ad regularia commendata; noluiſſe credendum eſt, c. Inter corporalia, verſ. Si circa, de tranſlat. epiſcopi l. vnica, §. Sin autem ad deficientis, C. De ead. toll. & tradit in ſpecie Quintil. Mandoſ. in reg. 32. de impetr. benef. vacan. per obitum famil. Card. q.7. n.16.

Non obſtat quod hodie commendæ æquiparentur titulis, vt per Gomeſ. in regul. de trienn. qu.5. Non enim inde ſequitur, vt beneficium regulare, cum datur in commendam, comprehendatur à Concilio, quod ex declaratione Sac. Congregationis de ſęcularibus tantum beneficijs intelligitur.

Nec ſimiliter obſtat quod etiam hoc caſu videatur militare ratio Concilij conſiderata in princ. d. c.18. ſcilicet, vt dignioribus beneficia conferantur.Quia non propterea infertur vt Concilium voluerit comprehendere huiuſmodi regularia commendata,cum alibi hortetur Summum Pontificem, vt deinceps illa conferat regularibus tantum, inter quos non cadit forma concur-
28 ſus; ſicut videmus nec parochiales iuriſpatronatus laicorum, nec vicarias perpetuas eſſe conferendas præuia forma huius examinis, quamuis in his quoque vigeat prædicta ratio, nempe quia de dictis parochialibus ſpecialiter Concilium egit in d. c. 18. verſ.Quod ſi Iuſpatronatus, & de Vicarijs in c.7. ſeſſ.7. & c.11. ſeſſ. 25. de regul. et propterea nec S. Congregatio eandem rationem attendit, dum declarauit beneficia regularia curata non comprehendi in d. c. 18. Pre-
29 terea in his, quæ exorbitant à iure communi, ſicuti eſt forma examinis per concurſum, non fit extenſio de caſu ad caſum etiam ex identitate rationis,vt notat gloſſ. in c. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regul. lib. 6. item gloſſ.

vnica, in cap. Quæ à iure, de reg. iur. eod. lib. & Bart. in extrauag. Qui ſint rebelles, §. Tranſit, n.3. Alias ponderationes ad ſupraſcriptum dubium, & reſolutionem S. Congregationis habes infra in cap. Cum ſit ars, num. 37. & 40. de ætat. & qualit.

DE ELECTIONE.

Cap. Quia propter.

S V M M A R I V M.

1 Electio non ſeruata forma huius cap. non valet, & eligentes priuandi ſunt pro illa vice poteſtate eligendi.

2 Electionis formę ſunt ſcrutinij, compromiſſi, & quaſi inſpirationis.

3 Electio per veram inſpirationem eſt immediatè à Deo, nec redigitur ad aliquam formam iuris poſitiui.

4 Columba per quam Rauennates Archiepiſcopi eligebantur, à coruo dicitur occiſa.

5 Procœmium denotat cauſam finalem, & regulat totam diſpoſitionem.

6 Formæ hic ſtatutæ non ſunt ſeruandæ, niſi in electione illorum Prælatorum, per quorum mortem Eccleſię ſunt viduatæ.

7 Eccleſia per quorum obitum viduata maneat, & n. ſeqq. vſq. ad num. 36.

8 Electio Epiſcopi fieri debet ſecundum formam huius Capituli.

9 Matrimonium ſpirituale inter Prælatum inferiorem, & Eccleſiam propriè non contrahitur, ſed quaſi matrimonium, & nu. 32.

Electio Prælatorum Regularium facienda eſt ſecundum formas hic præſcriptas, d. n.9.

Quod procedit ſi Prælati Regulares ſint intitulati, aliàs ſecus, nu.14. & ſeqq.

10 Electio Abbatum fieri debet iuxta hoc Capitulum.

Si ſint perpetui, ſecus ſi temporales, n.14. & ſeqq.

Abbas eſt nomen potius ſollicitudinis, quàm honoris, d.num.10.

11 Dicitur tamen Paſtor, & per eius obitum Eccleſia remanet viduata.

Abbatia in multis æquiparantur Epiſcopatibus, ibid.

12 Abbatiſſa dignitatem habet.

13 Et eligi debet iuxta hoc Capitulum.

Si habeat monaſterium in titulum, aliàs ſecus, num. 16. & ſeqq.

14 Electio Generalium, & aliorum Superiorum Regularium etiam perpetuorum, qui monaſteria non habent in titulum, fieri non debet ſecundum formam huius Capituli, & n.18.

15 Sed ſufficiunt ſingulares conſenſus Capitularium, dummodo præſtentur in communi.

16 Et electio fiat per vota ſecreta ad præſcriptum Concilij Trid. & nu.30.

17 Tridentinum Concilium, c. 6. ſeſſ. 25. de regular. expenditur.

19 Generales Ciſtertienſis, & Cluniacenſis ſunt etiam Abbates perpetui, ac proinde eligi debent ſecundum formam huius cap.

20 Electionis formę, de quibus in hoc capitulo, non ſunt ſublatę à Conc. Tridentino.

21 Scrutinij forma eſt incompatibilis cum forma Concilij Trident.

22 Electio Regularium, in qua duo vel tres ſuſcipiunt vota eligentium, non eſt conformis diſpoſitioni Conc. Tridentini.

Et quid in electione Abbatiſſæ, num.51.

23 Idem ſi ſcriba communis det ſingulis electoribus plures ſchedulas cum nomine vnius tantùm eligendi.

24 Scrutinij forma eſt valde difficilis obſeruatu.

25 Electio Superiorum Regularium per viam compromiſſi, vel quaſi inſpirationis, eſt ſublata à Conc. Trid. & n. ſeqq. & n.30.

26 Compromiſſarij non arctantur ad ſecretum.

27 Electio quaſi inſpirata quæ dicatur.

28 Non eſt abſolutè à Deo, ſed quaſi à Deo.

29 Subiacet legi poſitiuæ, & indiget canonica probatione.

30 Electio Superiorum Regularium fieri debet tamen per vota ſecreta.

31 Electio Prælatorum principalium Collegiatarum Eccleſiarum, qui generalem habent iuriſdictionem, fieri debet ſecundum formam huius cap.

32 Prælati inferiores ſunt quodammodo Sponſi Eccleſiæ.

33 Capitulum hoc eſt fauorabile, nec debet multum ſtrictè interpretari.

34 Electio ad dignitates, perſonatus, & canonicatus in Cathedralibus Eccleſijs neceſſariò fieri non debet iuxta hoc cap.

35 Niſi aliud habeat conſuetudo Eccleſiæ.

In electione Papę an ſint ſeruandæ formæ ſcrutinij, compromiſſi, & quaſi inſpirationis, remiſſiuè, d.n.35. in fin.

36 Electionis per viam ſcrutinij primum ſubſtantiale eſt vt fiat per congregatos in vnum, & n. ſeq.

2. Vt Scrutatores aſſumantur à Collegio n.42.
3. Vt Scrutatores ſint tres, num.45.
4. Vt Scrutatores ſint de Collegio, nu.45.
5. Vt vota ſingulorum exquirantur ſecretè, n.47.
6. Vt exquirantur ſingillatim, num. 48.
7. Vt exquirantur vota cunctorum, num. 49.
8. Vt vota in ſcriptis redigantur, num.53.
9. Vt vota in communi publicentur, num.55.
10. Vt publicentur mox, num.56.
11. Vt fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, n. 57.
12. Vt collatio fiat in continenti poſt publicationem num.58.
13. Vt fiat communis electio, num.59.
14. Vt eadem electio fiat ſtatim poſt collationem, num.60.
15. Vt electio fiat de illo, in quem maior, & ſanior pars Capituli conſentit, num.61.
16. Vt electio ſit verbalis, num.63.
17. Vt electio non ſit clandeſtina, num. 64.
18. Vt prædictorum omnium ordo ſeruetur, nu.66.

37 Electionis actus non debet eſſe ſingularis, ſed Collegialis.

38 Abſentium vocatio non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad Iuſtitiam.

Declaratur, num.40.

39 Electio ex contemptu aliquorum non vitiatur, ſed caſſari debet ipſis proſequentibus contemptum.

40 Electio fieri non poteſt niſi ſint præſentes duę partes vocandorum.

41 Et in numero duarum partium qui debeant computari.

42 Scrutatores non debent ſe vltrò ingerere, alioquin redderentur ſuſpecti.

Scru-

43 *Scrutatores ſi ſint plures quàm tres, vitiatur electio.*
44 *Vtile per inutile vitiatur, vbi aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali.*
46 *Doctori atteſtanti de ſtylo Curiæ non eſt credendum, & num. 53.*
47 *Secretè quomodo exquirantur vota eligentium.*
49 *Scrutatores ore proprio vota electorum ſcrutari debent.*
50 *Scrutatores duo ſecundum communem praticam ſcrutantur tertium.*
51 *Monialium vota in electione Abbatiſſæ debet Epiſcopus, vel Superior ante cancellorum feneſtrellam audire, vel accipere.*
52 *Nec lecto affixæ votum ſuum mittere poſſunt, ſed Epiſcopus debet ad eas accedere pro votis accipiendis.*
53 *Eligentium vota debent in ſcriptis redigi, vel per Scrutatores, vel per tabellionem etiam extraneum.*
54 *Tabellio in electionis negotio poteſt eſſe laicus.*
55 *Publicatio eſt de forma electionis, non autem per quem fiat.*
56 *Dictio* mox *quid importet.*
59 *Electio communis poſt collationem votorum qua forma fieri debeat.*
61 *Electio vt ſit valida non ſufficit vt quis habuerit maiorem partem ſuffragiorum, niſi etiam illa ſit ſanior, & idem in caſu conuerſo.*
62 *Procurator ad eligendum nomine abſentis etiam legitimè impediti non poteſt eſſe qui non eſt de Capitulo.*
64 *Electio publicari debet in Capitulo, & tutum eſt vt etiam populo publicetur.*
65 *Electio clandeſtina, quæ dicatur.*
67 *Dies, & locus non ſunt de ſubſtantia electionis, & num. 69.*
68 *Etiamſi in Conſtitutionibus Eccleſiæ, vel Ordinis certus dies, aut locus ſit præfinitus, niſi adſit decretum irritans.*
69 *Electio honeſtum eſt vt fiat in Eccleſia vacante, ſed hoc non eſt de ſubſtantia, niſi aliud habeat conſuetudo.*
70 *Scrutatores, vt ſint fide digni non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad iuſtitiam.*
71 *Electio vt celebretur antequam cadauer Prælati ſit traditum ſepulturæ, non eſt de ſubſtantia.*
72 *Præſes Capituli an ſit de ſubſtantia electionis.*
Capitula celebrari nec ſolent, nec debent ſine præſidente, ibid.
73 *Ad eſſe Collegij non requiritur, vt habent Prælatum.*
74 *Collegia ceſſante exemptione habent Ordinarium pro capite: exempta verò Papam.*
75 *Capitulum poteſt congregari ad antiquiore in defectum eius, ad quem id ſpectat de iure, vel conſuetudine.*
76 *Forma electionis per compromiſſum, quæ ſit, remiſſiuè.*

1 QVIA PROPTER. Statuit Concilium formas electionum, ſecundum quas prouideri debet Eccleſijs viduatis, caſſans electiones aliter factas, & iubens contrafacientes pro illa vice eligendi poteſtate priuari. Secundò prohibet, in electionis negocio procuratorem conſtitui, niſi certa concurrant. Tertiò, præcipit electionem ſtatim publicari, & reprobat clandeſtinas. Hoc dicit ſecundum Io. And. & eſt famoſa, & principalis in titulo, vt inquit Card. in princ. Diuiditur in duas partes principales. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio. Ibi, *Statuimus*. Secunda ſubdiuiditur in tres, quæ patent per §. Secunda ibi, *Illud*. Tertia ibi, *Electiones*.

2 Nota primò, ex hac conſtitutione tres formas canonicæ electionis, videlicet Scrutinij, Compromiſſi, & Quaſi inſpirationis, vt hic per Bernard, in figuratione caſus, Cardin. Abb. Ioan. de Anan. & alios cõmuniter in ſummario textus. Et quamuis Goffred. & Innoc. num. 6. in ver. Per inſpirationem, ſenſerint huiuſmodi formas eſſe duas tantum, eo quod electio, quæ fit quaſi per inſpirationem non ſit forma, ſed exceptio à formis; ponderantes textum in ver. Niſi. Nihilominus Compoſtell. num. 27. in ver. Niſi fortè, & poſt eum Io. Andr. num. 37. in eod. ver. aſſerunt non eſſe peccatum ſi dicatur eſſe forma, cum aliquam habeat formam, vt per eos, et hic iunge quod di-
3 cam infra nu. 28. & ſeq. Rurſus etſi Hoſt. nu. 51. ſenſerit quatuor eſſe formas, & ſub illa dictione, *quaſi*, latere etiam veram inſpirationem, & iſtarum formarum hunc eſſe ordinem, vt primò recurratur ad formam Inſpirationis, quæ eſt immediatè à Deo. Secundò, ad formam Quaſi-inſpirationis, quæ eſt quaſi à Deo. Tertiò, ad formam Compromiſſi, quæ eſt ab homine. Quartò, ad Scrutinij, quæ eſt à Canone: tamen primum dictum, videlicet formas ſubſtantiales electionis non eſſe niſi tres, tenent communiter omnes, & magis conſonat litteræ huius textus, qui cum myſterio poſuit illam dictionem *quaſi*, quæ eſt veriſimilitudinaria, & non veritatis expreſſiua, ſecundum Hoſt. num. 50. in ver. Quaſi per inſpirationem; nempe vt excluderet veram inſpirationem, quæ redigi non debet, nec poteſt ad aliquam formam iuris poſitiui, cum illum, qui nec fallit, nec fallitur, habeat Authorem, cap. A nobis, il ſecundo, infra de ſent. excom. cap. Dux, 19. q. 2. & talis fuit electio B. Ambroſij, B. Nicolai, & B. Seueri, de quibus in §. His omnibus, 61. diſtinct.
4 Hæc tamen ſecundum Hoſt. d. num. 51. peccatis noſtris impedientibus, raro, aut numquam occurrit: adeo vt fabuloſè dici ſoleat, columbam illam, per quam olim Archiepiſcopi Rauennates eligebantur, à coruo occiſam fuiſſe, vt hic refert Io. Andr. num. 40. verſ. Vnde & dicitur.

5 Secundò nota verba illa textus, *Eccleſijs viduatis*, quæ cum ſint poſita in proœmio Conſtitutionis, deſignant cauſam finalem, & regulant totam diſpoſitionem, vt l. 1. ff. de orig. Iur. l. vlt. ff. de hæred. inſtit. Oldrad. conſ. 103. Quæſtio eſt, verſ. Secundo ex hoc, Lapus allegat. 101. In Ciuitate, num. 24. verſ. Circa ſecundum, Bart. in l. Cum ij, num 4. & in §. Eam tranſactionem, ff. de tranſa-
6 ction. Vnde diſpoſitio huius cap. locum non habet niſi in electione illorũ Prælatorum, per quorum obitum Eccleſiæ remanent viduatæ, & ſine Paſtore, prout hic notat gloſſa prima, quæ à Do-
7 ctoribus cõmuniter recipitur. Contrahitur enim inter Prælatum, & Eccleſiam ſpirituale coniugium, cap. Sicut vir. 7. quæſt. 1. cap. Requiſiſti, de teſtam. cum ſimil. Ac proinde ſicut vxor carnalis per obitum viri remanet vidua, c. Vidua, 34. diſt. ita & Eccleſia per obitum Prelati, & ſponſi ſpi-

ritualis, vt cap. Inter corporalia, §. Sed neq; infra de tranſl. Epiſc.

8 Hinc deducitur primò, vt in electione Epiſcopi indiſtinctè ſeruandę ſint formæ hic pręſcriptę, quia Epiſcopus propriè eſt ſpõſus Eccleſię, & inter ipſum, & Eccleſiam propriè matrimonium ſpirituale contrahitur, vt loquuntur iura præallegata, & plenè probaui in cap. Quanto, num. 5. de tranſl. Epiſc. poſt Turrecr. in d. c. Sicut vir. 7. q. 1. Vnde cum in Epiſcopo pręcipuè verificentur verba huius Conſtitutionis de Eccleſia viduata, c. Ne pro defectu, ſupra eod. nulli dubium eſt, quin ad eius electionem ſit procedendum altera ex formis hic ſtatutis à Concilio Generali. Et in hoc poſt gloſſam primam, & Abb. Antiq. hic num. 2. in fin. conueniunt omnes, teſte Bellam. num. 3.

9 Deducitur ſecundò, vt formæ hic præſcriptæ ſint etiam ſeruandæ in electione Prælatorum Regularium: nam etſi inter Prælatos inferiores, & Eccleſiam propriè, & ſtrictè ſpirituale coniugium non contrahatur, vt tenent Archid. in cap. Sicut vir. 7. q. 1. Butr. in cap. fin. num. 15. & ibi etiam Abb. num. 5. ſupra de poſtul. Prælator. tamen inter eos eſt quaſi matrimoniũ, vt probat textus optimus in cap. Ne pro defectu, ſupra eodem, vbi Pontifex æquiparat Eccleſias Cathedrales, & Regulares, & illorum Prælatos appellat Paſtores, & per illorum mortem dicit Eccleſias viduatas; Vnde meritò hæc Conſtitutio etiam in eorum electionibus ſeruanda eſt; & ita hic firmant gl. 1. Ioannes, Tancredus, Vincentius, Philippus, Hoſt. relati à Bellamera num. 3. item Abb. Antiq. nu. 3. & alter Abb. num. 7. verſ. Circa, & num. 8. verſ. Et placet, Rota deciſ. 5. in princ. de elect. in Nouis, Franciſcus Marc. deciſ. 992.

10 Et quamuis Roffredus in libro vbi tractat de Monachis, §. Videamus vltimo, verſ. Illud autem frequenter, relatus hic à Io. And. num. 59. dixerit, pronunciatum fuiſſe de mandato Papæ hanc Decretalem non habere locum in electione Abbatum, quia Abbas non dicitur propriè Paſtor, & eſt nomen ſolicitudinis potius, quã m honoris,
11 cap. Hoc tamen, 17. quæſt. 2. tamen ſecundum Io. Andr. d. nu. 59. Paſtor dicitur, vt in cap. Officij, ſupra eod. & Abbatiæ in multis æquiparantur Epiſcopatibus, cap. Cupientes, ſupra eod. &
12 cap. Si poſtquam, lib. 6. & ne dum Abbas, ſed etiam Abbatiſſa dignitatem habet, vt c. Indemnitatibus, §. Verum, infra eod. lib. 6. Quare ipſemet Roffredus infra eod. lib. 6. iuxta principium, §. Attende, contrarium dixerat, ideſt Decretalem, ſeruandam eſſe etiam in electione Abbatum. Et hanc partem amplectitur hic Io. Andr. num. 59. dicens notabiliter ita tenere omnes, & ita ſeruari, & eum ſequuntur hic Bellam. nu. 3. Butr. nu. 20. Cardin. num. 2. in prima quæſt. Anchar. itidem in prima quæſt. Imol. num. 3. & Abbas numer. 7. in fin. & num. 8. Sylueſt. in ver. Electio, ſecundo, num. 2. verſ. Eod. modo, vbi teſtatur opinionem Roffredi communiter reprobari, Rota d. deciſ. 5. in princ. iuncto num. 2. & apud Card. Seraphin. deciſ. 647. & nouiſſimè in cauſa Meten. Monaſterij 5. Iulij 1621. coram Coccino, ver. Quod autem, & coram eod. in Treueren. Abbatiæ S. Maximini
13 20. Nouembris 1624. in princ. Et idem intellige de Abbatijs Monialium, ſaluo eo quod habetur in c. Indemnitatibus, §. Vt autem, infra eod. lib. 6. ſecundum Io. Andr. hic num. 59. verſ. Et idem intelligas, cui conſentiunt Bellam. num. 3. verſ. Dic ergo, vbi ait ita ſeruari, Cardin. in ſecunda quæſt. & Anchar. in prima quæſt. verſ. Hoc tamen contrarium, dicens, ita omnes tenere. Licet Abb. Antiq. nu. 4. dixerit in Abbatijs, & Monaſterijs Monialium hoc non habere locum, quia mulieribus propter ſimplicitatem eſt licitum iura ignorare, l. Regula, ff. De iuris, & facti ignoran.

14 Cæterum aduerte ne decipiaris, quia ſupraſcripta illatio venit declaranda, vt procedat tantummodo in Abbatibus perpetuis, & alijs Prælatis, qui monaſteria obtinent in titulum, non autem in Abbatibus temporalibus, & alijs Superioribus Regularibus non intitulatis; tales enim non ſunt Sponſi Eccleſiæ, nec per mortem
15 ipſorum Eccleſia dicitur viduata; ideoque in eorum electione non ſunt neceſſariæ formæ hic præfinitæ, ſed ſufficiunt ſingulares conſenſus Capitularium, dummodo præſtentur in communi, & omnibus collegialiter congregatis, & electio fiat à maiori, & ſaniori parte Capituli, ad quod allego bonam gloſſam in c. Sicut in ver. Forma,
16 infra eod. lib. 6. Et probatur ſatis clarè in decreto Concilij Triden. c. 6. ſeſſ. 25. de regular. quo ſtatuitur, vt electio quorumcumque Superiorum, Abbatum temporalium, & aliorum officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, fieri debeat per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur; alioquin electio
17 irrita ſit. Pondera primò, quia Concilium ibi non loquitur ſimpliciter de Abbatibus, ſed de Abbatibus tẽporalibus, innuens per hoc ſe noluiſſe immutare formam huius Decretalis quoad Abbates perpetuos, & alios intitulatos; ſed tantummodo nouam formam præſcribere voluiſſe in electione aliorum Superiorum Regularium, qui intitulati
18 non ſunt. Item pondera, quia Concilium dum loquitur de electione Generalium, & aliorum officialium, cum myſterio non repetit ver. illud *temporalium*; quid tales ſiue ſint perpetui, ſiue temporales non ſunt ſponſi Eccleſiæ; & propterea eligi non debent ſecundum formas hic ſtatutas à Concilio Lateranen. ſed per vota ſecreta ad præſcriptum Conc. Trident. & Conſtitutionum cuiuſque ordinis, vt communiter ſeruatur, & olim declarauit ſacra Congregatio Cardinalium eiuſdem Concilij Interpretum: nam cùm eſſet quæſitum An diſpoſitio Concilij, c. 6. ſeſſ. 25. de regul. volens Superiores elegi per vota ſecreta, intelligatur ne dum in temporalibus, ſed etiam in perpetuis Superioribus: ſacra Congre-
19 gatio cenſ. intelligi etiam de perpetuis. Verum hoc intelligas, niſi Superiores huiuſmodi eſſent perpetuò intitulati in aliqua Abbatia, vel monaſterio, vt contingit in Generali Ciſtercienſi, qui eſt Abbas perpetuus Ciſtertij; & in Generali Cluniacenſi, qui ſimiliter eſt caput ordinis, & perpetuus Abbas monaſterij Cluniacenſis, vt innuitur in Concilio Tridentino, c. 11. ſeſſ. 25. de
20 regular. Tales enim, ſicut alij Abbates perpetui, ſunt eligendi ſecundum formas huius Decretalis, cui Concilium Tridentinum nõ derogauit, quemadmodum & Rota cenſuit in d. Treueren. Abbatiæ, verſ. Neque etiam, coram Coccino, formam enim tot laboribus, & vigilijs adinuentam Concilium cenſeri non debet vno verbo ſubuertere voluiſſe, vt legitur in c. Eccleſia veſtra, il ſecondo ad fin. infra eod.

Sed

21 Sed in electione aliorum Superiorum Regularium, qui Eccleſias non habent in titulum, non modo non ſunt ſeruandæ formæ huius Decretalis, ſed nec ſeruari poſſunt, quia non compatiuntur cum forma præſcripta à Concilio Tridentin. Et quidem quoad formam ſcrutinij hoc patet euidenter, primò quia ex præſcripto huius textus aſſumendi ſunt tres ſcrutatores, qui vota eligentium ore proprio exquirant, vt dicam infra in ſeptimo ſubſtantiali huius formæ num.49. hoc autem ſeruari non poteſt ſecundum formam
22 electionis Conc. Tridentini: nam propoſito dubio, An electio facta per ſcrutinium vbi duo, vel tres ſuſcipiunt vota eligentium, ſit conformis diſpoſitioni expreſſæ, c.6. ſeſſ.25. de regular ſacra Congregatio cenſ. Non eſſe. Deinde ex præſcripto huius cap. vota eligentium debent in ſcriptis redigi per ipſos Scrutatores, vel per tabellionem. Idque ſubſtantiale eſt, vt dicam infra in 8. ſubſtantiali. At ſecundum formam electionis Conc. Tridentini hoc non poteſt obſer-
23 uari, cum debeat eſſe ſecreta; ideoque cum conſueuiſſet fieri electio Superiorum hac forma, vt eligeretur ſcriba communis, qui ſingulis electoribus tres ſchedas tribuat, in quarum ſingula ſit ſcriptum nomen alicuius eligendi ab alijs diuerſum,& elector, ſchedis de manu Scribæ acceptis, quam ex eis elegerit pro voto ſuo tradat, alijs duabus laceratis: cumque audiuiſſet in quadam electione ſcribam vnam tantùm ſchedulam aliquibus, vel duas, in quibus idem nomen continebatur, tradidiſſe: fuit dubitatum an eſſet ſeruata forma præſcripta, c.6.ſeſſ.25. de regular. S. Congregatio cenſ. electionem nullam, quia ſcriba potuit reuelare.

Demum ſecundùm formam huius c. Subſtantiale eſt vt vota electorum publicentur in communi, vt dicam infra in 9. Subſtantiali. At ſecundum formam Conc. Tridentini viceverſa ſubſtantiale eſt, vt eligentium vota nunquam publicentur, vt in d. c.6. Ergo implicat contradictionem, vt in electione Superiorum Regularium, quæ fieri debet ſecundum formam d.c.6. ſeruetur forma ſcrutinij præſcripta in hac decretali.

24 His addo fuiſſe admodum rationabile, vt Religioſi exempti eſſent à forma ſcrutinij hic præſcripta, quia illa eſt difficillima obſeruatu ob quam plurima ſubſtantialia, quæ inſunt huic formæ, vt patebit infra à num.36. vſque ad n.67.
adeo vt Iuriſtæ practicam ignorantes in ea deficiant, vt inquit gloſ. in c. Cum expediat, in ver. Inquiſitis infra eod. lib.6.& Abb. hic num.16. in fin.

25 Quo verò ad formam compromiſſi,& quaſi-inſpirationis id ipſum patet, quia cum Tridentina Synodus voluerit electionem aliter fieri nõ poſſe, quàm per vota ſecreta, & nomina electorum nunquam publicari; vtique per hoc excluditur
26 forma compromiſſi, & quaſi-inſpirationis: neutra enim eſt ſecreta, cum compromiſſarij ad ſecretum non arctentur, vt notat gloſſa in c. Cum dilectus, in ver. examinatis, ſupra eod. Butr. hic. num.45. & in d. c. Cum expediat, num.10. Ele-
27 ctio verò quaſi inſpirata fiat cum omnes afflati Paraclito, ad inſtar Apoſtolorum vno ore loquentes eligunt; vt hic per Hoſt. num.51. & Io.
28 Andr. num.40. Neque obſtat quod huiuſmodi electio cùm ſit à Deo, non potuerit tolli per legem poſitiuam Conc. Tridentini, quia quæ ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege, c. Duæ, 19. qu.2.c. Licet, infra de regular. nam reſpondetur, electionem quaſi per inſpirationem non eſſe abſolutè à Deo, ſed quaſi à Deo, tamen Hoſt. nu. 51. quia ſic præſumitur; non tamen adeo eſt
29 certum, quin poſſit eſſe contrarium; vnde & talis electio propter dubium ſubiacet legi poſitiuæ, & eget canonica probatione, & confirmatione, c. Niſi cum pridem, de renunciat. c. Cum ex iniuncto, de hæret. & hic firmant Hoſt. in d. num.51. Io.Andr. num.40. cum quibus alij tran-
30 ſeunt meritò, cum Chartuſiani dubitauerint An in electione Superiorum poſſit procedi ne dum per viam ſcrutinij, ſed etiam inſpirationis, vel compromiſſi: ſacra Congregatio Concilij cenſuit electionem horum Prælatorum Regularium debere fieri tantum per vota ſecreta, vt ſe habent verba propria Concilij d.c.6.

31 Deducitur tertiò, vt formæ hic ſtatutæ ſeruari etiam debeant in electione Prælatorum principalium Collegiatarum Eccleſiarum etiam ſæcularium, qui in ſpiritualibus generalem habent iuriſdictionem in iiſdem Eccleſijs, vt concludit gloſ. 1. hic, Goffred. Innoc. Compoſtel. & Hoſt. quos refert, & ſequitur Io.Andr. num. 60. in gloſ. ibi, *Collegiatis*, Abb. Antiq. num 3. Bellam. eod. num. verſ. Tertio die, Sylueſter in ver. electio ſecuudo num.2. verſ. Nec arbitror. dummodo tamen Collegium ſit tale, & tantum, vt poſſint
32 formæ ſeruari, ſecundum Io.Andr. vbi ſupra. Ratio eſt, quia etſi Inferiores Prælati non ſint propriè ſponſi Eccleſiæ, nec cum eis propriè ſit matrimonium ſpirituale, ſed cum Epiſcopo, tamen, vt tetigi ſupra num. 8. & docet ſanctus Thomas in quarto diſt.20.art.4.q.1. & diſt.24.qu.3.art.3. tamen & ipſi quodammodo ſponſi appellantur, c. Sicut in vnaquaque, 21. qu. 2. ſecundum gloſſ. & alios præallegatos, & ver. *Viduata*, in hac materia non debet capi ita ſtrictè, quin porrigatur etiam ad Prælatos, & Paſtores inferiorum Eccleſiarum, vt patet in d.c. Ne pro defectu. Supra
33 eodem, præſertim verò quia hæc Decretalis eſt fauorabilis, cum emanauerit ad ſummouenda Eccleſiarum pericula, & impedimenta, vt patet ex principio textus, vnde non debet multum ſtrictè intelligi, vt perpendunt Abbas hic nu. 9. & Sylueſter in ver. electio 2. n.3.

34 Deducitur quartò, vt in alijs dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarum locum non habeat hæc cõſtitutio, quia per eorum mortem Eccleſiæ non remanent viduatæ, cum non ipſi, ſed principales Prælati ſint ſponſi Eccleſiæ, & in hoc reſident hic gloſſa prima in fin. Goffred. Innoc. & Compoſtell. Specu-
35 lat. hoc tit. in fin. & Guil. Man.c.21. Vbi idem tenet, niſi conſuetudo Eccleſiæ habeat, vt etiam in illis dignitatibus ſeruentur formæ, ad quod facit c. penult. de offic. delegat. lib.6. Et quamuis contradicat Hoſt. hic paulò ante nu.13. verſ. Sed contra, exiſtimans hanc decretalem habere locum in omnibus beneficijs, quorum electio, vel collatio ad aliquod Collegium pertinet; eo quod hæc fuerit mens conditoris; & vbi dicit textus, Eccleſijs viduatis, Hoſt. ſubaudit, vel deſtitutis miniſtris: tamen primos ſequitur Io. Andr. hic num.60. in ver. Collegiatis, & in c. Sicut cum, in gloſ. ordinar. in ver. Formam, infra eod. lib.6.

libr. 6. cui conſentiunt hic Bellam. num.3. verſ. quartò dicas, Abbas nùm.7. in ver. Eccleſiæ viduatæ, dicens, in hanc partem inclinare communiter Doctores, & ſubauditionem Hoſt. deſtruere hanc litteram, & communiter non teneri, nec eſſe rationi conſentaneã, tum quia vbi agitur de modico præiudicio non eſt neceſſaria tanta ſolemnitas, tum quia non deficit Superior, qui poſſit difficultatibus occurrentibus prouidere, arg. in c.Vbi periculum, in princ. infra eod.lib.6. & c. Licet in fin. ſupra. eod. & ſequitur totidem verbis Sylueſter in ver. Electio, ſecundo, num.2. verſ. & conſequenter. An autem in electione Romani Pontificis hodie ſeruandæ ſint formæ ſcrutinij, compromiſſi, & quaſi-inſpirationis, latiſſimè, in c.Licet de vitanda, ſupra eod.

36 Vltimò nota octodecim ſubſtantialia formæ electionis per ſcrutinium, quæ ex hac Decretali colliguntur, ſecundum Io. Andr. num. 28. quem Doctores communiter ſequuntur.

37 Primum ſubſtantiale eſt, vt electio fiat per congregatos in vnum, ita vt actus electionis non fiat ſingulariter, puta in Camera, ſed Collegialiter, & in communi, vt innuitur in tex. ibi, Præſentibus omnibus, &c. & habetur apertius in cap. In Geneſi, infra eod. & hic notant Innoc. num. 1. dicens eſſe de forma vt Capitulum congregetur, Hoſt. num.17. in ver. Aſſumantur, Io. And. nu.28. Butr. num.20. verſ. Ad intellectum, Cardin nu.3. in ſeptim. quæſt. & Abb. nu.12. gloſ. in cap.1. in ver. Tractatus, de reb. Eccleſ. non alienan. lib.6.

38 Non tamen intelligas eſſe de ſubſtantialibus formæ, vt vocentur abſentes, hoc enim ad ſubſtantiam electionis non pertinet, ſed ad Iuſtitiam.

39 Et ideo ex contemptu aliquorum electio non vitiatur, ſed retractari debet ipſis proſequentibus contemptum, vt cap. Quod ſicut, & cap. Bonæ, ſupra eod. & infra cap. Eccleſia, il ſecondo, & hic declarant Io. Andr. Card. & Abbas locis citatis. Itaque de ſubſtantia eſt, vt electores congregentur in vnum, non autem vt omnes ſint præſentes, & in hoc cõueniunt omnes teſte Bellam. hic n.11.

40 Dummodo tamen ſint præſentes duæ partes eorũ, qui ad electionem vocari debent; aliàs enim non eſſet ibi Capitulum, ſeu Vniuerſitas: Sed ſi duę partes ſint præſentes; tunc valebit quod maior pars diſpoſuerit, vt notatur in l.Nulli, & in l.Plane, ff.Quod cuiuſq.vniuerſ. nom. & per Bellam. d. num.11. & Abb. nu.12. & Petr. à Biaxio in Direct. Election. in 3.part.cap.6.nu.3. verſ.Et iura quæ dicunt, & ſecundum hoc ſi vocales eſſent duodecim, & quatuor eſſent contempti, valeret electio facta à quinque ex octo præſentibus: Secus ſi eſſent contempti quinque, quia tunc non eſſent ibi duæ partes conſtituentes Capitulum,
41 quod bene nota. In numero autem duarum partium non ſunt computandi, niſi qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, vt firmat Abb. hic num.5. & Petr. à Biaxio d. cap.6. nu. 4. ad quod vide gloſ. magnam in cap. Indemnitatibus, §.Sanè, in ver. Non obſtante, de elect.lib.6. & in Clem. Quod circa, in ver. Qua in facto, eod. tit. & circa numerum duarum partium vide omnino diſtinctionem, quam ex mente Canoniſtarũ ponit Abb. in d. cap.Cum omnes, num.13. de Conſtitut.

42 Secundum ſubſtantiale eſt, vt ſcrutatores aſſumantur à Collegio, vt patet ex littera ibi, aſſumantur. Non enim debent ſe vltrò ingerere, alioquin redderentur ſuſpecti, vt leg. Quæ omnia, ff De Procurat. & poſt Vincent. hic notant Abbas Antiq. num.7. in ver Aſſumantur, Hoſt. num.17. in eod ver. Io. Andr. num. 10. & num.28 verſ.Secundum, Cardin. num.3. in 8. quæſt. & alij communiter. Et quamuis Abb. num.13. dubitet an hoc ſit de ſubſtantia, & putet electionem valere ſi tres de Capitulo alijs videntibus, & tacentibus incipiant aliorum vota ſcrutari, quia cum agatur de re meritoria, & concupiſcibili, tacentes habentur pro conſentientibus, vt in ſimili notat gloſ. in cap.Sicut cum, in ver.Formam, infra eod.lib 6. tamen non videtur recedendum à communi opinione. Quid enim ſi illi, qui ſe vltrò ingerunt, eſſent potentes, & terribiles; adeo vt electores non auderent contradicere? ad hoc leg.vn. C.Si Rect.Prouin. l.Si per impreſſionem, C.Quod met. cauſ. l.vn. C.Si quacunque prædit. poteſt. Et cap Quiſquis, infra eod. Vnde Concilium ſumma cum ratione ſtatuit, vt ſcrutatores à Collegio expreſsè aſſumantur, & ipſemet Abbas fatetur tutum eſſe ita ſeruare.

43 Tertium ſubſtantiale eſt, vt ſcrutatores, qui aſſumuntur, ſint numero tres, non plures, nec pauciores; Idque ſubſtantiale eſſe firmant hic Hoſt. num.17. & 43. Io. Andr. num.28. verſ. Tertium, Bald. num.31. Butr. num. 22. verſ. Dicitur ſexto, Card. nu.3. quæſt.13. Anchar. col.1. in fin. Imol. nu.7. & communiter Doctores, vt teſtatur Abbas nu.13. verſ.Tertium ſubſtantiale, Sylueſt. in ver. Elect. ſecundo, num.12. Petr. à Biaxio in
44 Direct. Elect. part.3. cap 23. . . . . Et quamuis gloſ. hic in ver. Sanior, Tancred. Vincent. & Innoc. num.4. exiſtiment hunc ternarium numerum non eſſe de ſubſtantia; quia qui plus facit, non videtur facere contra, & ſuperflua non vitiant: tamen prima opinio magis conſonat huic litteræ, quæ dicit, *aſſumantur tres*, & ibi incipiunt ſubſtantialia formæ, ſecundum Hoſt. num.17. in ver. Tres, & Io. Andr. num.9. in ver. Aſſumantur. Et regula Vtile per inutile non vitiatur, locum non habet, vbi aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali, vt in terminis electionis tradit Romanus, conſ. 66. Vidi eximiè D. à n.2. vſque in fin. Vnde à communi opinione non eſſet recedendum in conſulendo, aut iudicando, vt inquit Bertran. conſ.187. num.1.

45 Quartum ſubſtantiale eſt, vt ijdem ſcrutatores ſint de Collegio, vt eſt expreſſum in littera ibi, *De Collegio*: & tenent Compoſtell. nu. 5. in fin. verſ. De Collegio. Hoſt. num.43. Ioan. And. num. 11. Butr. num. 22. verſ. Dicitur ſeptimò. Cardin. num. 3. quæſt. 12. Anchar. col. 2. verſ. Circa hoc. Imol. num. 8. & Abb. num.13. verſ. Quartum ſubſtantiale. Rota in præalleg. Meten. monaſterij, verſ. Neque eſt verum, & in dicta Treueren. Abbatiæ, verſ. Et quod etiam, coram Coccino. Nec refert quod aliqui ſentiant non eſſe de ſubſtantia, vt ſcrutatores ſint ex corpore Collegij, ſed poſſe etiam aliunde aſſumi, inter quos gloſſ. in ver. Sanior. Vincent. & Tancred. hic Mandagot. de elect. nouor. Prælator, c.23. in ver. Irritari, qui amplius atteſtatur in Curia confirmatam fuiſſe electionem Abbatis Tullen. Licet in ea fuiſſent aſſumpti ſex ſcrutatores, nempe tres de Collegio, & tres extra Collegium, vt refert Cardin. hic num.3. qu. 12. verſ. Et iuxta

Manda-

Maudagotthum. Quandoquidem à prima opinione quæ conformis eſt huic litteræ, & magis com-
46 muniter tenetur, non eſt aliquatenus recedendum; & confirmatio illa potuit concedi ex gratia, non autem ex eo, quod electio valida eſſet, vt perpendit Rota in deciſionibus proximè citatis, vbi etiam dixit non eſſe credendum Hoſtienſi in ſumma huius tituli, §. Qualiter facienda, col. 4. verſ. Aſſumendum, & alijs nonnullis atteſtantibus ſecundam opinionem eſſe receptam in curia, ex traditis per Mohedanum, deciſ. 2. & 3. de conſuet.

47 Quintum ſubſtantiale eſt, vt vota ſingulorum exquirantur ſecretè, vt patet ibi *ſecretè*: & tenet gloſſa in ver. Sanior. Hoſt. nu. 43. verſ. Tertium eſt. Ioan. Andr. num. 28. verſ. Quintum. Abb. num. 13. eod. verſ. & reliqui omnes. Et dic *ſecretè*, id eſt non in communi, ſecundum Goffred. ſed ſeorſim ab alijs, qui habent ius in electione, vt per Hoſt. num. 28. in ver. Qui ſecretè, & Abbatem Siculum vbi ſupra, putà in angulo Capituli, ſecundum Abb. Antiq. num. 8. in ver. Qui ſecretè; idque ob eam rationem, vt quiſque liberiùs votum ſuum poſſit exprimere, exemplo teſtium, qui propterea ſecretò, & ſeorſim ab alijs ſunt examinandi, c. Venerabili, infra de teſtib. vt hic per gloſſ. in verſ. Secretè. Hoſt. & Abb. Siculum locis citatis.

48 Sextum ſubſtantiale eſt, vt vota eligentium exquirantur ſingulariter, vt in littera ibi, *& ſigillatim*. Non ergo exquiri debent bini, vel trini, ſed vnus poſt alium, ſicut ſeruatur in teſtibus, qui non debent plures commiſceri in examinatione, aliàs depoſitio nulla eſſet, vt in d. cap. Venerabili, & in c. Cum cauſſam, de teſtib. Idque inter ſubſtantialia electionis recenſet gloſſa hic in ver. Sanior. Hoſt. n. 43. verſ. Tertium. Io. Andr. n. 2. 28. verſ. Sextum, & Abb. n. 15.

49 Septimum ſubſtantiale eſt, vt exquirantur vota omnium præſentium, vt habetur in textu ibi, *Vota cunctorum*. Ergo ſi vel vnus ex præſentibus omittatur, aut non exquiratur à tribus ſcrutatoribus, ſed ab vno, vel duobus tantum, irrita eſt electio, vt hic per Ioan. Andr. num. 14. Cum quo Abb. num. 16. & cæteri conſentiunt: & ver. Exquirantur, intellige, ſcilicet per ſe, & ore proprio, ideſt interrogando electores in quem conſentiant, & quo zelo, ac de illius meritis, & qualitate; hoc tamen non eſt de ſubſtantia, ſicut de ſubſtantia eſt vt exquirant: & ita hic notant Innoc. n. 6. Hoſt. n. 30. Butr. n. 25. & Abb. in 3. not. Specul. in tit. de elect. §. 1. n. 17. quos ſequitur Ro-
50 ta in d. Treueren. Abbatiæ, verſ. Tertio, coram Coccino: & hoc intelligas quantum ad ſcrutatores reſpectu aliorum electorum: reſpectu autem ipſorum quamuis diuerſæ tradantur practicæ; tamen verior, & communis practica eſt, vt duo ex ipſis ſcrutentur tertium, ſecundum Innoc. hic num. 6. in ver. Cunctorum, Compoſtell. eod. num. Hoſt. num. 43. verſ. Sed quis inquiret. Ioan. Andr. num. 18. Butr. num. 26. Abb. num. 9. verſ. Quartò quæritur, & alios apud Rotam in Treueren. Abbatiæ, verſ. Secundo. Et ex his ſigna differentiam inter formam ſcrutinij inductam ex hac Decretali, & formam inductam à Concilio Tridentino in electione ſuperiorum Regularium, quæ ita debet eſſe ſecreta, vt non ſit canonica,
51 ſi duo, vel tres vota electorum excipiant, vt dixi ſupra, num. 22. Licet ſecus ſit in electione Abbatiſſæ ſanctimonialium, quia ex decreto Concilij Tridentini c. 7. in fin. ſeſſ. 25. de regular. Epiſcopus, ſiue alius ſuperior ante cancellorum
52 feneſtellam debet vota ſingulorum audire, vel accipere. Quinimò S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres à Canonicis Regularibus conſulta, An Moniales lecto propter morbum affixæ votum ſuum ad electionem ſuperiorum mittere poſſint: Reſpondit non poſſe, ſed qui accipiendis, cuſtodiendiſq; votis præfecti erunt, debebunt accedere, & ab eis vota accipere.

53 Octauum ſubſtantiale eſt, vt vota electorum in ſcriptis redigantur, vt in textu, ibi *in ſcriptis redacta*. Et hoc eſſe de forma ſubſtantiali tenet gloſſa hic in verſ. Sanior. Hoſt. num. 31. Ioan. Andr. num. 28. verſ. Octauum. Abb. num. 16. eodem verſ. Et cæteri omnes: & quod dicit in ſcriptis redacta, intellige vel per ipſos ſcrutatores, vel per Tabellionem etiam extraneum, ſecundum gloſſam in ver. Redacta. Innoc. num. 6. Hoſtien. d. num. 31. & Ioan. Andr. num. 19. Nec refragatur, quod vota ſecretò ſint ſcrutanda: quia hoc debet intelligi quantum ad ipſos electores, qui non debent vota ſua palam aperire; non autem quantum ad perſonas neceſſariò ad-
54 hibendas, vt declarat præcitata gloſſa, cum qua Doctores communiter tranſeunt. Imò Tabellio in huiuſmodi actu adhibendus non ſolùm poteſt eſſe extraneus à Collegio, ſecundum Innoc. vbi ſupra, ſed etiam laicus: & quamuis contradicant Hoſt. Ioan. Andr. & alij plures in c. Sicut te, infra Ne Cleric. vel Monach. tamen hæc opinio non ſolum eſt verior, & communior, & vbique recepta ex conſuetudine, vt hic per Abb. num. 10. Sed etiam reperitur hodie approbata à Concilio Tridentino in cap. 10. ſeſſ. 22. vbi patet Notarios etiam Imperiali, vel Regia authoritate creatos, & ſic laicos poſſe hoc officium exercere etiam in negotijs, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus quandiu ab Epiſcopo minus idonei reperti, vel in officijs delinquentes ſuſpenſi non fuerint: quem locum ad hoc plenius expendi in d. c. Sicut te, n. 64. & ſeqq. & adde quod in propoſito ſcripſi in c. Quiſquis, n. 19. & ſeqq. ſupra eodem.

55 Nonum ſubſtantiale eſt, vt vota poſtquam fuerint in ſcriptis redacta in communi publicentur, vt patet in text. ibi, *publicent in communi*, ideſt in Capitulo. Quam publicationem ſimiliter eſſe de forma ſubſtantiali firmat gloſſa prææallegata in ver. Sanior, Hoſt. num. 44. verſ. Quintum eſt, Io. Andr. num. 28. verſ. Nonum, Abb. nu. 16. eod. verſ. & conſentiunt alij. Publicatio autem fieri poteſt ab omnibus ſcrutatoribus, vel ab aliquibus ipſorum, vel à Capitulo; non enim eſt de forma per quem fiat, ſecundum Innoc. nu. 6. in ver. Publicent. Sed tu dic vt per Cardin. in 32. quæſt.

56 Decimum ſubſtantiale eſt, vt publicatio huiuſmodi fiat mox poſtquā vota fuerint in ſcriptis redacta, vt patet in text. ibi, *mox*, ideſt incontinenti, nullo actu contrario intermedio, vnico contextu, inſtar inſtrumenti, vt l. Hæredes palam. in fin. ff. De teſtam. ſecundū gloſ. hic in ver. Mox, Innoc. num. 6. in eodem ver. & Cardin. quæſt. 31. Et quamuis nonnulli putauerint illud *mox* non eſſe de forma, vt Compoſtell. nu. 11. in ver. Mox publi-

publicent, tamen contrarium tenet Ioan. Andr. n.28. verſ. Decimum, & eſt tutius, & communius, ſecundum Cardin. vbi ſupra, & Abb. numer.16. verſ. Decimum.

57 Vndecimum ſubſtantiale eſt, vt votis publicatis fiat plena collatio, vt conſtat ex littera ibi, *collatione habita*, ideſt numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, vt in cap. In Geneſi, infr. eod. & hic declarat gloſſa in ver. Collatione, quod ſimiliter eſſe de forma tenet prædicta gloſſa in ver. Sanior, cum qua Io. Andr. nu. 28. verſ. Vndecimum, Abb. nu.16. eodem verſ. & reliqui tranſeunt.

58 Duodecimum ſubſtantiale eſt, vt huiuſmodi collatio fiat incontinenti poſtquam vota fuerint publicata: nam *mox* illud poſitum in publicatione votorum poſt ſcrutinium, debet cenſeri repetitum in collatione, & electione; & quamuis aliqui diſcrepent, tamen hoc approbant Io. Andr. poſt Philipp. & Hoſt. in cap. Cum poſt petitam, nu.9. in gloſ. 2. infra eod. lib.6. & idem Io. Andr. hic num 28 verſ. Duodecimum, & Abb. num.16. eod. verſ. dicens hoc eſſe tenendum, per l. Cum Antiquitus, C. De teſtam.

59 Decimum tertium ſubſtantiale eſt, vt poſt habitam collationem ſequatur communis electio, vt patet in littera ibi; [Is collatione habita eligatur,] & tenet glo. in ver. Sanior, Ioan. Andr. num 28. verſ. Decimumtertium, & Abb. nu.16. eod. verſ. quod ita intelligendum eſt, vt electio fiat ab vno ex Collegialibus nomine Capituli, & per ver. Singularis numeri, vt cap. Sicut cum, infra eod. lib.6. cap. Cum ab vno, de ſent. & re iudic. eod. lib. ſecundum Io. Andr. & Abb. loc. cit. Porrò ex Conſtitutionibus Ordinis Prædicatorum diſt.2. de elect. Magiſtri Ordinis, c.4. §.5. in gloſ.1. in fin. Facta collatione numeri ad numerum, fit communis electio in hunc modum, videlicet; Ego N. vice mea, & omnium electorum mecum conſentientium eligo Fratrem N. in Magiſtrum Ordinis Prædicatorum.

60 Decimum quartum ſubſtantiale eſt, vt ipſa communis electio fiat illico poſt collationem; ideſt nullo extraneo actu interiecto: nam illud *mox* cenſetur repetitum etiam in electione, vt dixi ſupra in 12. ſubſtantiali. Et in hoc cōſentiunt gloſ. hic in ver. Sanior, Compoſtell. n.11. verſ. Sed in electione, Io. Andr. d. num.28. verſ. Decimum quartum, Abb. nu.16. eod. verſ. & communiter omnes, & probatur clarè in cap. Cum poſt petitam, infra eod. lib.6. vbi caſſatur electio, quia non fuit publicata ſtatim poſt collationem.

61 Decimum quintum ſubſtantiale eſt, vt electio fiat de illo, in quem maior, & ſanior pars Capituli conſentit, vt expreſsè habetur in tex. ibi, *in quem omnes vel maior, & ſanior, &c.* Intellectus enim Innocentij nu.6. qui exponit particulam, *&*, pro *ideſt*, infert vim litteræ. Ideoque tenendum ad validitatem electionis non ſufficere, vt quis habuerit maiorem partem ſuffragiorum facta collatione numeri ad numerum, niſi etiam illa ſit ſanior, & idem in caſu conuerſo, vt hic, & in cap. Eccleſia noſtra, il ſecundo, infra eod. vbi eſt caſus, ſecundum Io. Andr. & omnes ibi in Summario, & hic firmant Hoſt. num. 44. verſ. Nonum, Io. Andr. d. num.28. verſ. Decimum quintum, & Abb. d. n.16. eod. verſ. & in 5. not. Et

62 cum textus dicat maior, & ſanior pars Capituli; hinc colligunt Doctores electionem faciendam eſſe per ſolas perſonas de Capitulo, nec quemquam eſſe admittendum etiam tanquam procuratorē alicuius abſentis, etiam legitimè impediti, niſi fuerit de corpore ipſius Capituli, ſeu Collegij, ita Mandag. de elect. nouor. Prælatorum, cap.1. Petr. Gregor. Toloſ. ad Decretal. ſub hoc tit. cap.6. num.9. Ioan. de Selua de Benef. par.2. quæſt.22. à num. 9. & eſt expreſſum infra eod. in §. Illud autem, ibi [Vni committat de ipſo Collegio vices ſuas.]

63 Decimumſextum ſubſtantiale eſt, vt electio ſit verbalis, & ita intelligi debet hæc littera in ver. Eligatur, & probatur in cap. Eccleſia, il primo, infra eodem, & in c. Sicut cum, & c. Cum ab vno, eod. tit. lib.6. & ita hic tenent Io. Andr. num.28. verſ. Decimumſextum, Butr. nu. 35. verſ. Decimumſeptimum, Imol. num.8. eod. verſ. & Abb. d. num. 16. verſ. Decimumſextum.

64 Decimumſeptimum ſubſtantiale eſt, vt electio non fiat clandeſtinè, ſed ſolemniter publicetur, vt patet in fin. huius cap. & in cap. fin. infra eod. lib.6. & tenet gloſſa vltima hic, Hoſt. num.44. verſ. Duodecimum, Io. And. n.28. verſ. Decimumſeptimum, Butr. nu.35. verſ. Decimumoctauum, Imol. num.8. eod. verſ. & Abb. num.16. verſ. Decimumſeptimum, & idem Abb. & Alex. de Næuo in cap. 1. vterq. in primo not. infra de Clandeſt. deſponſ. & publicatio fieri debet in Capitulo, & tutum eſt vt etiam Populo publicetur, ſe-

65 cundum Abb. vbi ſupra. Quæ autem electio dicatur clandeſtina, latè proſequitur hic gloſſa vltima, & Doctores. Satis placet opinio Compoſtellani nu 44. dicentis electionem clandeſtinam, eſſe quando Canonici concordant inter ſe ordinando, vt nihil extra Capitulum de electione dicatur, ſicut fecerunt Canonici Eccleſiæ Compoſtellanæ ob Regis timorem, cuius conſenſus primo non fuerat requiſitus; & ob id caſſata fuit eorum electio propter ver. Reprobamus poſitum in fine huius textus, ſecundum Compoſtell. quem ſequitur Abb. hic in fin.

66 Decimumoctauum, & vltimum ſubſtantiale eſt, vt prædictorum omnium ordo ſeruetur, ita vt actus ſupra enumerati non fiant præpoſterè, nec ſimultaneè, ſed ſucceſſiuè vnus poſt alium, vt patet in eo quod legitur, & notatur in c. Cumana, §. final. infra eodem, & hoc eſſe de forma ſubſtantiali electionis, tenet gloſſa hic in ver. Sanior, Hoſt. nu.44. verſ. Decimum, Io. Andr. nu.28. verſ. Decimumoctauum, Butr. num.35. verſ. Decimumnonum, Imol nu.8. eod. verſ. Abb. dict. numer. 16. verſ. Decimumoctauum, & nullus diſcrepat.

67 Addunt nonnulli aliud ſubſtantiale electionis, videlicet vt certa dies aſſignetur ad electionem celebrandam, per cap. Cumana, & cap. Cum in veteri, infra eod. Sed oppoſitum tenet Compoſtell. hic num.3. dicens ſe ita vidiſſe Papam terminantem. Nec obſtant præcitata iura, quia in illis narratur factum, non ponitur ius, ſecundum eum, cui conſentiunt Ioan. Andr. num.28. verſ. Addunt quidam, Butr. num. 35. eodem verſ. &

68 Abb. num. 16. verſ. Aliqui volunt. Et ita vidi multoties obſeruari, etiamſi in Conſtitutionibus Eccleſiæ, vel Ordinis præfinita ſit certa dies ad electionem celebrandam; & idem de loco: nam nihilominus electio non fuit reprobata ex eo, quod

quod alio die, vel loco celebrata fuerit, de quo per Archidiaconum in cap. In nomine Domini. num.16. in fin. nu.17. & 18. 23. diſt. niſi Conſtitutiones procedant vlterius irritando electionem; ad quod vide quod notant Io. Andr. nu.3. & Abb. nu.11. in cap. Ad Apoſtolicam, infra de Regular. & quod plenè ſcripſi in cap. Cum acceſſiſſent, num.37. & 40. ſuprà de Conſtit.

69 Item addunt aliqui ſubſtantiale eſſe vt electio celebretur in Eccleſia vacante, vt cap. Quod ſicut, ſupra eod. Sed hoc ſimiliter non tenetur, quia licet ſit honeſtum, & iuſtum, vt in d. cap. Quod ſicut, verſ. Cum iuxta Conſtitutiones Canonicas, tamen nec locus eſt de ſubſtantia electionis, ſecundum Io. Andr. num.28. circa fin. verſ. Et quod in Eccleſiis. Cui etiam Abbas conſentit num.15. circa finem, verſ. Item addunt aliqui, niſi aliud ſit obtentum de conſuetudine, arg. c. Qua fronte, de appellat.

70 Rurſus addunt quidam ſubſtantiale eſſe, vt ſcrutatores ſint fide digni, cum hoc ſit expreſſum in hac littera ibi, *fide digni*. Sed ſecundum Io. Andr. circa fin. verſ. Item quod ſcrutatores, & Abb. num.16. verſ. Addunt etiam, communius tenetur hoc non pertinere ad ſubſtantiam electionis, ſed ad Iuſtitiam, quia textus hoc dixit potius admonendo, quàm aliquid ſubſtantiale inducendo, & huiuſmodi idoneitas præſumitur, vt in c. final. de præſcript.

71 Similiter licet aliqui contradicant, communiter tenetur non eſſe de ſubſtantia, vt electio celebretur poſtquam cadauer traditum eſt ſepulturæ, vt notant omnes in c. Bonæ, il ſecondo poſt gloſſam ibi, in ver. Tractatum, ſupra eod. Io. Andr. d. n.28. in fin. & Abb. d. num.16. itidem in fin. Syluester in ver. Electio, primo q.6.

72 Vidi multoties dubitari, an Præſes Capituli ſit de ſubſtantia electionis: nam communis practica habet, vt Capitula non celebrentur ſine Præſidente; idque valde rationabile eſt, vt ſit ibi aliquis, qui dirigat actus Capitulares, & vitetur confuſio, & diſcordiarum occaſio amputetur, arg. cap. In Apibus, 7. qu.1. Sed nihilominus verius videtur hoc ad ſubſtantiam electionis non pertinere, tum quia in hac Decretali, vbi perſtringuntur ſubſtantialia electionis, de Præſide nihil diſponitur, vt oſtenſum eſt ſupra, nec alicubi reperitur in iure, vt ex defectu Præſidis aliqua electio fuerit caſſata, vel reprobata, nec vllus Doctor id exigit ad electionis validitatem, & in ſpecie Petr. à Biaxio in Directorio electionis par. 1. à c. 3. & per totam ponit viginti octo requiſita ex parte eligentium, nec meminit Præſidentis, & quamuis ſit de forma, vt electio fiat à Collegio, ſecundum ea quæ dicta ſunt ſupra

73 in primo ſubſtantiali, num.37. tamen, vt inquit Innoc. in c. Cum non ignores, num.1. de præbend. ad eſſe Collegij non exigitur, vt ſit ibi Prælatus, arg. l. 1. ff. Quod cuiuſque vniuer. nom. & ſequitur ibidem Io. Andr. num.2. verſ. Solutio. Sed & Oldrad. conſ. 128. Quoniam ad inueſtigationem, num.8. verſ. Et ſi dicatur, Non eſt, inquit, de

74 eſſe Collegij habere Prælatum. Et paulo poſt ſubdit, talia Collegia ceſſante exemptione habere Ordinarium pro capite, exempta verò Papam.

75 Actus autem Capitulares dirigi poterunt ab Antiquiore, qui etiam poteſt Capitulum conuocare in defectum eius, ad quem id ſpectat

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

de iure, vel conſuetudine, vt notat Innoc. Ioan. Andr. Abb. Felin. & alij in c. 1. infra de maior. & obedien. Anchar. in repet c. Canonum ſtatuta, in 10. qu. principali ſupra de Conſtit. quos ſequitur Petr. à Biaxio in 3. part. Director. c. 4. num.1. et ita ſemper tenui, niſi ſtatutis Eccleſiæ, vel ordinis à Sede Apoſtolica confirmatis aliud expreſsè caueatur.

76 De forma electionis per compromiſſum egi latiſſimè in c. Licet de vitanda, ſupra eod. ibi plenè videas.

DE ELECTIONE.

Cap. Quia propter, §. Illud autem.

SVMMARIVM.

1 *Electores non poſſunt ſuffragium ferre per procuratorem, niſi ſint canonicè impediti.*
2 *Electio procuratoris ad eligendum non poteſt fieri ſorte.*
3 *Electores abſentes non poſſunt votum ſuum dare ſcripto obſignatum.*
4 *Moniales infirmæ qua ratione debeant in electione ſuffragium ferre.*
5 *Procurator ad eligendum conſtitui debet à vocalibus abſentibus cum generali mandato.*
6 *Regulares in electionibus votum non habent niſi ſaltem ſint Subdiaconi.*
7 *Priuilegia, & indulta contra decreta Trident. Concilij reuocantur in Bulla Pij IV.*
8 *Electiones Præpoſiti Generalis ſancti Hieronymi de Feſulis nulliter celebratæ conualidantur.*
9 *Numerus effrænatus vocalium reducitur, multitudo in pluribus reprobatur, ibid.*

§ ILLVD AVTEM. Interdicit procuratorem in electionis negotio conſtitui, niſi concurrant hic contenta, vſque ad §. Electiones.

In Religione Fratrum ſancti Hieronymi de Feſulis extat Conſtitutio vſu recepta circa electionem Præpoſiti Generalis, qua cauetur, vt ſinguli, qui ſeptem annos in Religione perſtiterint, & ſacris ordinib' initiati fuerint poſſint mittere, ac dare votum in electione Præpoſiti Generalis, & in ſpecie præſcribitur forma, vt iidem vocales ſi abſentes fuerint, ſcribant in ſchedula nomen cum cognomine eius, quem volunt in Præpoſitum generalem eligere, & conſignent eam exteriori folio incluſam, & obſignatam procuratori monaſterij ad Generale Capitulum accedenti; cum inſcriptione *Votum Fratris N.* Vota verò ſic obſignata à procuratore deferuntur ad Capitulum generale, ibique ſublato exteriori folio, abſque eo quod legantur interius, in vrnam conijciuntur ad electionem peragendam. Procurator autem Capituli, qui portat ſchedulas vocalium abſentum, eligitur ſorte, vt habetur in alia eiuſdem ordinis Conſtitutione.

Conſulta eſt ſacra Congregatio Concilij, an hic modus eligendi Præpoſitum Generalem cenſeri debeat Canonicus, nec-ne.

N Et

Et quidem videtur hic modus repugnare non ſolum Iuri communi, ſed etiam decreto Triden. Concilij cap.6, ſeſſ.25. de regular. iuri communi, quia vocales non accedunt perſonaliter ad ſuffragium ferendum, ſed mittunt ſuum votum in ſchedula obſignata; & tamen de iure non poteſt quis eligere per procuratorem, niſi cùm iuſto impedimento detinetur, quominus perſonaliter accedat, vt apertè ſtatuitur in hoc §. ibi: [penitus interdicimus, ne quis in electionis negotio procuratorem conſtituat, niſi ſit abſens in eo loco, de quo debeat aduocari, iuſtoque impedi-
2 mento detentus venire non poſſit.] ad idem tex. in cap. Si quis iuſto, vbi omnes notant infra eod. lib.6. Et eo magis, quia hoc caſu procurator qui mittitur, eligitur ſorte, quod tamen ſimiliter de iure prohibetur, vt in cap. fin. de Sortileg.

Deinde eſt contra decretum Concilij d. cap.6. quod iubet electionem fieri per ſecreta ſuffragia: quia quamuis procurator deferat ſchedulam incluſam in folio obſignato, poteſt tamen illam reſignare, & in alio folio includere. Ob quam
3 rationem ſacra Congregatio olim conſulta à Canonicis Lateranenſibus an abſentes perſonæ, quod præſentes facerent ſcripto ſuum votum dare poſſint in electionem ſociorum Capitula-
4 rium. Reſpondit non poſſe. Et ſimiliter conſulta an moniales lecto propter morbum affixæ votum ſuum ad electionem Superiorum mittere poſſint, itidem reſpondit non poſſe, ſed qui accipiendis, cuſtodiendiſque votis præfecti erunt, debent accedere ad ægrotantes, & ab eis vota
5 accipere. In caſu autem legitimi impedimenti non mittitur votum in ſcriptis per procuratorem, ſed procurator conſtituitur ad eligendum cum generali mandato, vt ſimiliter Congregatio aliàs cenſuit.

Quibus accedunt duo inconuenientia. Alterum quod procurator, qui portat ſchedulam obſignatam poteſt illam occultare, & loco illius aliam ſibi beneviſam in vrnam ponere, vt ſæpius factum dicitur. Alterum quod ambientes dignitates, vel alij, quorum intereſt, vt certi ſint de voto alicuius, multoties, vt teſtatur procurator Ordinis, illud emerunt pecunia: viderunt enim illud inſcribi, obſignari, & tradi procuratori Capituli, & pro hac ſcriptione, obſignatione, & traditione coram ipſis facienda pecuniam damnabiliter ſoluere non ſunt veriti.

Rurſus in eadem Regione extat alia Conſtitutio, qua cauetur, vt vacantibus prioribus localibus, ſinguli profeſſi tam Clerici, quàm Conuerſi cuiuſcunque Conuentus dent votum in
6 eorum electione, Quę etiam videtur aduerſari decreto Veronen. Concilij relato in Clem. Vt ij de ſtat. & qualit. atque innouato à Concilio Tridentino cap.4. ſeſſ.22. quo ſtatutum eſt, vt quicunque in Cathedrali, vel Collegiata ſæculari, vel Regulari Eccleſia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in eiuſmodi Eccleſijs in Capitulo non habeat, etiamſi hoc ſibi ab alijs liberè fuerit conceſſum. Et in fin. d. Clem. Additur clauſula, Non obſtantibus quibuslibet conſuetudinibus, vel ſtatutis, quæ videtur referri ad omnia præcedentia, cap. Secundò requiris, de appellat. Anchar. conſ.2. num.9. verſ. Poſtquam iſta clauſula, & Felin. in cap. Cauſam quæ, de reſcriptis.

Et quamuis, cùm hæc conſtitutio fuerit confirmata à Sede Apoſtolica, non videatur ſublata ex dicta Clementin. & conſequenter neque à Concilio dictam Clementinam innouante: nam gloſ. in illis verbis, *non obſtantibus Conſuetudinibus,*
7 *vel ſtatutis.* [Nota, inquit, quòd non ſuſtulit priuilegia, tamen videtur ſublata per Cõſtitutionem Pij IV. quæ incipit In Principis Apoſtolorum, per quam reuocantur priuilegia, & indulta omnia in his, quæ decretis Concilij contrariantur.] Neque enim dubitari poteſt, quin dicta Conſtitutio aduerſetur Concilio, cum de directo ſtatuat contrarium eius, quod Concilium ſtatuit; & alioquin Conſtitutio Pij IV. fuiſſet ſuperflua, vt aliàs aduertit Sac. Congregatio in ſimili Conſtitutione Eremitarum Sancti Pauli.

Itaque videtur reſpondendum eiuſmodi Conſtitutiones eſſe nullas, cùm non appareant confirmatæ poſt Concilium; modumque eligendi Generalem non eſſe Canonicum, & electiones hactenus celebratas eſſe irritas. Verum agendum eſſe cum Sanctiſſimo D. N. vt illas dignetur ex gratia conualidare cum omnibus inde ſequutis, itaut ex defectu formæ ſuperiùs propoſitæ deinceps à nemine impugnari valeant: ac præterea, iniungendum Generali, vt vna cum Procuratore Ordinis, & quatuor alijs Patribus peritioribus alium modũ eligendi conſultet, eumque ad Sac. Congregationem tranſmittat pro confirmatione.

8 Et ita S. Congregatio Concilij declarauit modum eligendi generalem, quo hactenus vſi fuerunt Fratres Sancti Hieronymi de Feſulis, non eſſe canonicum, & electiones celebratas eſſe nullas, atque irritas. Verumtamen Sanctiſſimus benignè huiuſmodi electiones conualidauit cum omnibus inde ſequutis.

Cui quidem reſolutioni Religio acquieuit, ac deinde Generalis de conſilio, & aſſenſu multorum Fratrum ex grauioribus religionis aliam formulam electionis confecit, quam nuper miſit ad Sacram Congregationem pro approbatione.

Hæc autem formula, quod ſpectat ad ſecretum, & ſubſtantiam electionis videtur poſſe tolerari, quamuis non habeat omnia requiſita Concilij Generalis: illa enim plurima ſunt, vt oſtenſum eſt in principio huius cap. à num 36. Et per formam ſcrutinij graue eſt procedere, vt ait gloſ. in cap. Cum expediat in verb. Inquiſitis, infra eod. lib. 6. Præterquam quod hoc cap. non procedit niſi in electionibus Prælatorum, per quorum obitum Eccleſiæ viduantur, vt colligit gloſſ. in verb. Eccleſijs viduatis, quam communiter DD. ſequuntur, vt latiùs dictum eſt ſupra in princip. numer.6. Et religiones omnes habent peculiares Conſtitutiones, quibus ad rigorem prædictæ formæ non aſtringuntur, nec Tridentinum Concilium aliud exegit in electionibus regularium, quàm vt celebrentur per vota ſecreta.

Habet tamen exhibita formula aliquid difficultatis propter numerum vocalium. Nam cum Religio hæc ſit ſatis parua, & extra Italiam non extendatur, tamen ſecundum formulam confectam accedent ad Capitulum generale pluſquam centum perſonæ. Hoc autem valde abſonum eſt tum ob periculum confuſionis, & diſcordiarum, tum ob religionis diſpendium, tum quia religioſis

gioſis datur anſa ſe nimium occupandi in aucupandis plurimorum votis. Vnde expedit hunc numerum aliqua ratione moderari, inſtar teſtiũ, quorum numerus comprimitur ne effrænata poteſtate ad vexandos homines ſuperflua multitudo protrahatur, l 1. §. fin. ff. De teſtib. cum enim in electionibus numerus præferatur authoritati, cap. Dudum, ſupra eod. vbi gloſ. in verb. Numerus, & cap. Eccleſia veſtra, infra eod. valde expedit vt vocalium numerus refrænetur, & ad aliquot digniores reſtringatur. Neque enim nimium deferendum eſt multitudini, cap. Si quis, 18. qu. 2. Imo, vt legitur in auth. vt determinatus ſit numerus clericorum in princ. collat. 1. Quia penè nihil immenſum bonum eſt, competens eſt, neque ordinationes fieri tantas, vt illorum expenſis Eccleſia incidat in cauſam mutuorum maximorũ, & paulatim ad nouiſſimam inopiam deponatur, facit text. in leg. 1. §. Nouiſſimè, ff. De orig. Iuris, & in l. Comperimus, C. de prox. ſacr. ſcrin. lib. 12. & alia quæ in hanc rem congerit gloſſa ſecunda, in cap. vnico in princ. de Relig. domib. lib. 6. & Pariſ. de Puteo de exercit. Aduoc. nu. 1. & ſeq. Itaque poſſet permitti vt haberent votum in cap. Generali infraſcripti tantum, nempè Præpoſitus Generalis, Viſitatores, Procurator Ordinis. Item Priores omnes, ſed eſſet exprimendum, dummodo non ſint titulares (plurimi enim id generis extant in dicta religione) & dummodo Priores ordinariè in ſuo quiſque monaſterio reſideant; & in eo monaſterio inhabitent quatuor ſaltem Sacerdotes præter ipſum Priorem: Ad hoc cap. vlt. de Capell. Monach. hæc reſtrictiua erit valde vtilis, & dabit Religioni occaſionem ſupprimendi hos paruos Conuentus, qui retinentur ſolum ad finem multiplicandi vota. Item tres primi Diffinitores per triennium exiſtentes: non enim admitti debent omnes Diffinitores iuxta formulam à Generali confectam, quia hi ſunt numero viginti vnum creati à Capitulo, vnde ſatis ſunt tres primi, alij facti ſunt vt ſint exempti ab officiando. Item Procuratores, ſeu Diſcreti ſingulorum monaſteriorum, in quo ſimiliter adhiberi poteſt reſtrictiua, dummodo in his monaſterijs præter Priorem ordinariè degant quatuor ſaltem Sacerdotes. Item Cancellarius, quem ſibi Generalis elegerit, quod poteſt tolerari iuxta Conſtitutiones antiquas. Supradicti omnes conſtituunt numerum vocalium circa ſexaginta.

Supereſt deliberandum an ſit indulgendum Religioni petenti vt habeant votum magiſtri Lectores, & Prædicatores, quemadmodum hactenus habuerunt in vim Conſtitutionum.

In fine eiuſdem formulæ, vbi dicitur, vt facta ſupputatione omnium votorum, qui illorum exceſſerit numero ſit is Præpoſitus Generalis: videtur addendum: dummodo vltra dimidiam partem ſuffragiorum tulerit d.c. Eccleſia veſtra, infr. eod. cum concordant.

Die 9. Maij 1626. Sac. Congregatio Cardinalium Conc. Tridentini Interpretum approbauit formulam electionis ad ſe tranſmiſſam, eamque mandauit de cætero inuiolabiliter obſeruari à Generalibus, & vocalibus Religionis ſancti Hieronymi de Feſulis, ita tamen, vt poſt verbum *numero*, addatur clauſula, [dummodo vltra dimidiam partem ſuffragiorum tulerit, & de cætero vocem in Capitulis Generalibus non habeant niſi infraſcripti, videlicet Præpoſitus Generalis, Vicarius Generalis pro hac vice tantum, Viſitatores, Procurator Generalis, ac Præpoſiti Generales poſt dimiſſum officium. Item Priores omnes, non tamen Titulares omnium, & ſingulorum Conuentuum, dummodo ordinariè in ſuo quiſque monaſterio actu reſideat. Item tres primi Diffinitores per biennium exiſtentes, Procuratores, ſeu Diſcreti ſingulorum Conuentuum, in quibus præter Priorem degant quatuor ſaltem profeſſi Sacerdotes, aut ſaltem in ſacris conſtituti, nec non Cancellarius, quem ſibi Præpoſitus Generalis elegerit pro Capitulo Generali, cum altero Cancellario à Capitulo Generali eligendo, & Doctores ex antiquioribus in magiſterio iam in aliqua publica Vniuerſitate promoti, & in futurum præuijs diſputationibus publicis habendis in Capitulo Generali, & de licentia tantum ipſiuſmet Capituli ad Doctoratum promouendi, actu legentes, aut prædicantes, dum tamen numerum quindecim non excedant. Quæ omnia cum Sanctiſſimo D. N. relata fuiſſent, Sanctitas ſua illa approbauit, atque ab ijs, ad quos pertinet, inuiolabiliter obſeruari mandauit, quibuſcunque in contrarium non obſtantibus. Romæ 13. Iunij 1626.

DE ELECTIONE.

Cap. Quiſquis.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes per ſæcularis poteſtatis abuſum ab officijs, & beneficijs triennio ſuſpenduntur, & tunc eligendi ſunt poteſtate priuati. & n. 11.*

2 *Electio quarumcumque dignitatum à Clericis celebrata per abuſum laicæ poteſtatis eſt ipſo iure nulla. & n. ſeq.*

3 *Verba*, careat commodo, *inducunt nullitatem ipſo iure.*

4 *Electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentiens efficitur ineligibilis ad dignitates, & beneficia curata, non autem ad Canonicatus.*

Et quid in electo in Papam. num. 6.

5 *Verbum futuri temporis quamuis innuat canonem non eſſe latæ ſententiæ, hoc tamen fallit quando ex ſequentibus appareat de contraria mente.*

7 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad dignitates cum electo per laicæ poteſtatis abuſum.*

8 *Diſpenſare tacitè intelligitur Papa cum ineligibili, ſi eum ſcienter prouideat.*

9 *Secus in alijs Superioribus citra Papam.*

10 Penitus *aduerbium adiunctum verbo futuri temporis an importet canonem latæ ſententiæ.*

12 *Electio an, & quando dicatur celebrata per ſæcularis poteſtatis abuſum. & num. ſeqq. vſque in finem.*

13 *Quid ſi electores requirant Principem laicum ſuper perſonis eligendis, vt conſenſum præſtet.*

Et quid ſi Princeps laicus interſit electioni ex priuilegio, vel conſuetudine. n. 16.

Et quid ſi laicus interſit vt Tabellio. n. 19.

Et quid ſi interſit vt priuatus ad coeligendum. n. 22.

N 2 *Et*

Et quid ſi laicus Princeps, vel Poteſtas incutiat metum electoribus vt certam perſonam eligant. num.23.
Et quid ſi electioni interſit authoritatiuè vt coeligat, vel aliàs iuriſdictionem exerceat. n.28.
Et quid ſi aſſiſtat electoribus extra aulam capitularem ad protegendum. n.29.
Et quid ſi in ipſa aula capitulari. n.30.
14 *Electio non poteſt pendere ex conſenſu alterius, ſiue ille ſit clericus, ſiue laicus.*
15 *Regis tamen aſſenſus poteſt requiri ſuper electione iam facta.*
16 *Laici poſſunt intereſſe electionibus Clericorum ex priuilegio, non autem ex conſuetudine etiam immemorabili.*
17 *Electio per abuſum poteſtatis ſæcularis eſt contra libertatem eccleſiaſticam.*
18 *Conſuetudo contra eccleſiaſticam libertatem non valet.*
19 *Notarius in cauſa electionis poteſt eſſe laicus.*
20 *Notarius quoad officium ſuum ſicut eſt ſeruus publicus laicorum, ita & clericorum.*
21 *Notarij in cauſa hæreſis, & in viſitatione Capituli Cathedralis debet eſſe Clericus.*
23 *Electio facta per impreſſionem laicorum non valet propter abuſum ſæcularis poteſtatis.*
Et quando dicatur facta per impreſſionem, & quæ minæ illam inficiant. Et quid differat metus ab impreſſione. n.25.
24 *Potentes qui dicantur.*
26 *Eligentes per metum, vel impreſſionem non puniuntur.*
27 *Coactus à prædominio ſi quis vult, magis non vult, quàm vult.*
28 *Laicus non poteſt intereſſe electioni authoritatiuè ad aliquem actum iuriſdictionis exercendum.*
29 *Poteſt tamen extra aulam capituli aſſiſtere electoribus ad protegendum etiam armata manu. & num.31.*
30 *Laica poteſtas an poſſit in ipſa aula capitulari aſſiſtere electoribus, ne veniant ad arma, vel aliud ſcandalum oriatur. & num. ſeqq. vſque in finem.*
33 *In electoribus liberum debet eſſe arbitrium non ſolum ab oppreſſione manifeſta, ſed etiam ab occulta formidabili.*
34 *Laicorum preces, & acclamationes ſunt in electionibus probibitæ. & n.39.*
35 *Laici excludendi ſunt à Collegiatis eccleſijs, vbi electiones celebrantur. & n.37.*
36 *Laicus Princeps, vel Poteſtas vt interſit electionibus, non eſt vſus, ſed abuſus.*
37 *Electio, quæ fit contra libertatem eccleſiæ, nulla eſt.*
38 *Electio, in qua vltra ſolitos ſcrutatores electi fuerunt alij tres laici, non valet.*
39 *Capitulum fratrum Eremitarum S. Auguſtini prouinciæ Bethicæ cui Regius miniſter interfuit, declaratur nullum ob laicæ poteſtatis abuſum.*
41 *Præſens dicitur multis modis pro ſubiecta materia.*

1 QVISQVIS. Eligentes per ſæcularis poteſtatis abuſum ab officijs, & beneficijs triennio ſuſpenduntur, & tunc ſunt eligendi poteſtate priuati: electus ſi tali electioni conſentiat, fit ineligibilis, nec valet electio, Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Sed ſummando iuxta ordinem litteræ ſecundum Bald. & Abbatem hoc intendit. Conſentiens electioni factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum, ineligibilis fit, nec abſque diſpenſatione poteſt eligi ad aliquam dignitatem: præſumentes eligere per triennium ſuſpendantur ab officijs, & beneficijs; ac eâ vice ſunt eligendi poteſtate priuati. Diuiditur in duas partes. In prima punit electum conſentientem. In ſecunda punit eligentes, & electionem vitiat: ibi, *Qui vero*.

2 Nota primò ibi, *electionis commodo careat*, electionem à Clericis celebratam per abuſum laicæ poteſtatis eſſe ipſo iure nullam: nam per
3 hæc verba, *careat commodo*, inducitur nullitas ipſo iure, vt hic per Butr. in ſecundo notab. & Felin. in c. Rodulphus, num.25. ſupr. De reſcript. & eſt expreſſum infra in illis verbis, *quam ipſo iure irritam eſſe cenſemus*. Ad idem c. Quoniam, 16.qu.7. & eſt ſimile in c. Cum in cunctis. Supra eod. & ita hic firmant gloſ. in ver. Irritam Innoc.num.1. Abb.Antiq. eod. num. in ver. commodo careat. Hoſt.num.1. in ver. Irritam. Ioan. Andr.num.4. in eod ver. Bellam. num.2. & in 10. qu.Anchar. & Imol. in primo notab.

Et procedit hæc concluſio in electionibus quarumcumque Dignitatum ſecundum Innoc. hic in ver. Qui verò electionem. Et quamuis Hoſtien. in princip.videatur eam reſtringere ad electiones Epiſcopalis dignitatis; tamen prima opinio, cum textus loquatur indiſtinctè, magis placet Io.Andr. num.2. in ver.Electioni, & communiter tenetur, vt teſtatur Abb. ſub num. 2. in prima quæſt. De quo dic pleniùs vt per eumdem Ioan. Andr. in cap.Quod ſicut, in princ. infr. eod. Quando autem electio dicatur fieri per ſæcularis poteſtatis abuſum, plenè dicam infra à nu.12. vſque in fin.

4 Secundò nota ibi, *ineligibilis fiat*, conſentientem electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſæcularis eſſe ineligibilem ipſo iure ad omnes Dignitates, itaut ſine diſpenſatione promoueri non poſſit; nam illud verbum *fiat*, licet videatur futuri temporis, tamen eſt futuri immediati, quia ſubauditur aduerbium, *tunc*, quod extremitatem temporis ſignificat, ſecundum Bald. num.4. verſ.
5 Item quod verbum; Vel certè ſecundum Imol. in ſecundo notab. quamuis verbum futuri temporis regulariter innuat canonem eſſe ſententiæ ferendæ, ſecundum ea, quæ notantur in cap.Quia propter, ſupra eod. & in cap. Si diligenti, infra, de foro compet. tamen hoc fallit quando ex ſequentibus apparet eſſe ex mente Conditoris, vt ſit canon latæ ſententiæ, prout apparet hoc caſu ex verbis, quæ ſequuntur ibi, *nec abſque diſpenſatione ad aliquam valeat eligi Dignitatem*. Et ita hic firmant gloſ.in ver.Fiat, Innoc.num.1. Compoſtell. in princ. Hoſt. nu.1. in ver.Fiat, Bellam. in 9. quæſt. Collectar. num. 1. Butr. in primo notab. Imol.& Abb. ambo in ſecundo notab. & cum textus generaliter dicat, ad aliquam dignitatem, intelligi debet non tantum de Epiſcopatibus, vt c.Si quis deinceps, 16.quæſt.7. ſed etiam de alijs Dignitatibus inferioribus, ſecundũ Hoſt. hic num.1. in ver. Ad aliquam, Io. Andr. num.4. & Bellam, nu.3. in prima oppoſitione, & in vndecima quæſt, ac etiam de Curata, quia dignitati comparatur, cap.Dudum, infra eod. ſecundum Petr.

Petr. de Sampſone. Abb. Antiq. hic in fin. & Ioan.
Andr. num. 6. licet ſecus ſit de Canonicatibus ,
ſecundum eos , quia pœnæ ſunt reſtringendæ ,
6 cap. Pœnæ , de pœnit. diſt. 1. Quinimò Bald. hic
num. 6. tenet hoc procedere etiam in electo in
Papam, qui ſi conſentiret electioni factæ per me-
tum , non poſſet per Cardinales iterato eligi ,
quia ineligibilis eſt hoc caſu ſpecifico, ſecundum
eum , qui latiſſimè hoc idem proſequitur in ſuo
conſilio Schiſmatis , quod habetur poſt titulum ,
C. De edict. D. Hadr. tollen. Sed contrarium con-
cludit Bellam. in 14. q. & benè , quia contra ele-
ctum à duabus ex tribus partibus Cardinalium
nulla exceptio poteſt opponi, vt c. Licèt, ſupr. eod.
& ibi dixi à num. 11.
7 Sed hic ſuboritur dubium, an Epiſcopus poſſit
ſuper hac inhabilitate diſpenſare. Gloſſa hic in
ver. Fiat , verſ. Sed numquid ; tenet Epiſcopum
diſpenſare poſſe ; Tum quia conditor canonis
diſpenſationem ſibi non reſeruauit , cap. Nuper,
infra de ſent. excomm. Tum quia hoc crimen eſt
minus adulterio , in quo Epiſcopo permittitur
diſpenſatio, c. At ſi clerici, §. De adulterijs, infra,
de iudic. Idem notat Ioan. in c. Si quis deinceps,
in tertia gloſ. 16. quæſt. 7. & conſentiunt hic Vin-
centius , Goffredus , & Innoc. nu. 1. Compoſtell.
in princ. Hoſt. num. 1. in ver. Abſque diſpenſatio-
ne, & Bald. num. 5.
Sed contrariam opinionem , id eſt Epiſcopum
diſpenſare non poſſe , ſequutus eſt hic Philipp. &
Bartholom. Brixien. in d. cap. Si quis deinceps ,
quos hic refert Io. Andr. num. 10. & Anchar. in
ſecunda quæſtione .
Prima ratio Philippi eſt , quia Epiſcopus non
diſpenſat cum illegitimè natis , eo quod alieno
vitio laborent : ergo longè minus cum iſtis , qui
laborant proprio . Secunda ratio, quia Epiſcopi
non diſpenſant niſi vbi eis permittitur , cap. Di-
lectus, infra, de tempor. ordinat. Tertiam ratio-
nem adducit hic Hoſt. quia Pontifex ſibi reſer-
uat, quod minus eſt , vt cap. Graue, ad fin. infra,
de præben. Ergo & hoc quod maius eſt, cap. Cùm
illorum, infra, de ſentent. excomm. licet reſpon-
deat facta ſe habere tamquam excedentia, & ex-
ceſſa , remittens ad notata in cap. Nihil , infra
eodem .
Tu dicas Epiſcopo non competere hoc caſu
facultatem diſpenſandi, quia pœna inhabilitatis
eſt hic impoſita à Generali Concilio , contra
quod non diſpenſat Epiſcopus , vt notatur in
c. Cum dilectus , ſupra eod. & tenet Butr. hic ,
num. 13. in fin. & probaui latiſſimè in c. Nimis ,
infra, de fil. Presbyter. Non obſtat quod diſpen-
ſatio intelligatur Epiſcopo expreſsè permiſsa ſi
canon etiam Conciliaris dicat ſimpliciter in ali-
quo caſu poſſe diſpenſari , vt tenet Abb. in d. c.
At ſi Clerici, §. De adulterijs , nu. 5. de iudic. &
ſcripſi plenius in d. c. Dilectus. num. 17. infra, de
tempor. ordin. Nam reſpondetur hanc theoricam
non applicari textui noſtro, quia Concilium hic
non dicit poſſe diſpenſari , ſed procedit prohi-
bendo , ne ſine diſpenſatione promoueri valeat .
Vnde verba illa , *ſine diſpenſatione* , intelligi de-
bent , ſcilicet Papæ, non autem Epiſcopi , & ad-
de quod notat Butr. in d. §. De Adulterijs, nu. 17.
verſ. Si autem apparet ſpecificè permiſſa. Sufficit
8 tamen vt Papa ſufficienter prouideat de illa di-
gnitate, in quam ſe intruſit electus per abuſum
laicæ poteſtatis : nam ex hoc intelligitur cum eo
tacitè diſpenſare , vt hic per Abb. nu. 2. verſ. Puto
9 tamen, licet ſecus ſit in alio Superiore circa Pa-
pam in illis caſibus , in quibus habet diſpenſan-
di facultatem , quia talis non cenſetur diſpen-
ſare , niſi ſaltem præmiſerit cognitionem ſuper
cauſa diſpenſationis , ſecundum eum, qui remit-
tit ad notata per Io. Andr. & alios in c. Fraterni-
tati, infr. de Schiſmat.
10 Tertiò nota ibi , *penitus ſuſpendantur* , hoc ad-
uerbium *penitus* , adiunctum verbo futuri tem-
poris non importare canonem latæ ſententiæ ,
ſed ferendæ : nam verbum , *ſuſpendantur* , ex-
ponitur hic ſcilicet per ſententiam , ſecundum
gloſſam , & Innoc. in fin. in ver. Suſpendantur.
Abb. Antiq. num. 1. in eod. ver. Hoſtien. in fin. ſed
idem Hoſt. num. 1. exponitur, penitus ſuſpendan-
tur , id eſt ipſo iure authoritate huius Canonis
ſuſpenſi pronuncientur. Subdit tamen nu. 2. pri-
mum intellectum eſſe benigniorem ; & cum hoc
tranſeunt Io. Andr. num. 10. in gloſ. per ſenten-
tiam, & Bellem. in 13. qu. Tu verò an , & quan-
do dictio *penitus* , ſeu omnino, importet ipſo
iure, vide Felin. plura cumulantem, & nihil con-
cludentem in c. Rodulphus, nu. 34. verſ. Omnino
ſupra de Reſcript.
11 Vltimò nota ibi , *priuati* . Eligentes per abu-
ſum laicæ poteſtatis pro illa vice eſſe priuatos
ipſo iure poteſtate per eligendi, prout hic notant
gloſſ. vltima Innoc. in fin. Abb. Antiq. num. 1. in
ver. priuati. Hoſt. in fin. Io. Andr. num. 7. Bellem.
in 12. qu. Simile in c. Cum in cunctis, ſupra eod.
& vide quod legitur, & notatur in c. Quamquam
infr. eod. lib. 6.
12 In gloſſa prima QVÆRO. Quando ele-
ctio dicatur celebrata per ſæcularis poteſtatis
abuſum , adeo vt propterea ſit nulla, & tam ele-
ctus , quam eligentes incidant in pœnas hic ſta-
tutas .
Pro clariori quæſtionis ſolutione octo caſus
13 videntur diſtinguendi : Primus caſus eſt quando
electores requirunt Principem laicum ſuper per-
ſonis eligendis , vt conſenſum præſtet , & pla-
num eſt hoc eſſe contra libertatem Eccleſiaſti-
cam , vt eſt tex. in c. Cum terra, ſupra eod. Vnde
talis electio dici etiam poſſet facta per abuſum
poteſtatis ſæcularis , vt hic notant Innocen. ad
fin. Compoſtell. in princ. verſ. Vel ſi Clerici, Abb.
Antiq. num. 1. verſ. Et dic abuſum. Hoſtien. nu. 3.
verſ. vel ſi Principes, Io. Andr. num. 9. verſ. Idem
ſecundum eum. Collectar. in princ. Butr. n. 9. verſ.
Idem dicit, & alij communiter.
14 Verum Cardin. hic, & in d. cap. Cum terra ,
vtrobique in prima oppoſitione accuratè obſer-
uat hoc caſu electionem non improbari propter
abuſum laicæ poteſtatis, ſed quia non poteſt pen-
dere ex conſenſu alterius , ſiue ille ſit laicus, ſiue
clericus , & ita contigit in terminis d. cap. Cum
terra , vbi Capitulares requirebant conſenſum
Patriarchæ, vel Principis . Quare hoc exemplum
non congruit huic decretali , quæ loquitur tan-
tum de laicæ poteſtatis abuſu . Sed certè obie-
ctum Cardin. poſſet procedere quando electio fie-
ret ad ſolam nominationem Patriarchæ, vel alte-
rius in poteſtate eccleſiaſtica conſtituti . Tunc
enim manifeſtū eſſet electionem improbari non
poſſe propter abuſum laicalem , ſed ſolum quia
pendere non poteſt ex conſenſu alterius , vt in
d. cap.

d. cap. Cum terra. At ſecus eſt ſi electio fiat ad nominationem Principis laici, quia tunc impugnari poteſt etiam ex capite ſæcularis abuſus,
15 iuxta hoc capitulum. Quidquid tamen ſit, non improbatur vt electioni iam factæ Regis requiratur aſſenſus, vt dicitur in d. c. Cum terra, in fin. & in d. cap. Quod ſicut, in princ. verſ. Quia non ſimplex nominatio ſupra eod. & hic notat idem Cardin. in prima oppoſitione.

16 Secundus caſus eſt, quando Principes laici interſunt electionibus Clericorum in vim priuilegij, vel conſuetudinis, & hoc caſu electio non dicitur fieri per abuſum poteſtatis ſæcularis, vt cap. Hadrianus, 63. diſt. & cap. Nobis, infra, de Iurepatr. ſecundum Innoc. hic in princ. qui exponens verbum, *abuſum*, dicit ſecus eſſe ſi Principes laici hoc ius ſibi vendicarent ex conſuetudine, vel priuilegio, eique conſentiunt Compoſtell. ad fin. verſ. Quod intellige verum, Hoſt. in princ. in ver. Abuſum, Io. Andr. nu. 2. in eod. ver. Bellem. num. 3. in ſecunda oppoſitione, & nu. 4. in prima quæſtione, & Butr. num. 5.

Verum hæc opinio poteſt procedere in terminis priuilegij; & quoad hoc cum prædictis conſentit etiam Abb. Antiq. in princ. & Panormit. num 3. verſ. Placet mihi. Non enim poteſt dici abuſus, ex quo laici eligunt ex priuilegio, dict. cap. Hadrianus. Sed reſpectu conſuetudinis eam reprobat idem Panorm. vbi ſupra, & meritò, quia laicus ex conſuetudine etiam tanti temporis, cuius initij non eſt memoria, non poteſt requirere ius eligendi, etiam vt coeligat cum Canonicis, vt in cap. Maſſana, infr. eod. & per Ioan. Andr. in cap. 2. de præb. lib. 6. Vndè propriè talis vſus poteſt dici abuſus, & huiuſmodi conſuetudo eſt potius corruptela, vt in dict. cap. Maſſana, in fin.
17 Adde tu quod electio per abuſum laicæ poteſtatis eſt contra canonicam libertatem, vt hic in littera, ſcilicet eccleſiaſticam, vt in gloſ. in ver.
18 Libertatem. Conſuetudo autem contra eccleſiaſticam libertatem non valet, vt eſt textus clarus in cap. Cum terra, ſupra eod. ibi, quia igitur hoc redundat in grauamen, & perniciem eccleſiaſticæ libertatis, præſcriptam cóſuetudinis prauitatem ſancimus penitus abolendam, & ibi notat gloſ. in ver. Conſuetudinis, gloſ. vlt. in dict. cap. Maſſana, & ibi dixi num. 13. poſt Bald. ante num. 1. verſ. Item nota, & Abb. num. 6. & hoc teneas ſine trepidatione ex rationibus, quas ibi poſui.

19 Tertius caſus eſt, quando laicus intereſt electioni tamquam tabellio, vt ſcribat electionis proceſſum, & ſunt opiniones, Petr. de Sampſone, Abb. Antiq. Ægid. & Hoſt. in cap. Quia propter, ſupra eod. opinati ſunt notarium electionis debere eſſe Clericum. Et generaliter laicum ſuper ſpiritualibus non poſſe inſtrumenta conficere, multis argumentis tuetur Hoſt. in cap. Sicut te, nu. 6. verſ. Numquid ergo tabellio infr. ne Cleric. vel Monach. Sed contrarium tenuit Compoſtell. in d. cap. Quia propter, num. 11. in ver. Reducta, Specul. in tit. de Inſtrum. edit. §. Reſtat, verſ. Quid ergo tabellio, Abb. in d. cap. Sicut te, num. 17. verſ. An autem laicus, & Bald. in cap. Decernimus, num. 15. infra, de Iudic. dicens hanc eſſe
20 veritatem, quidquid dicat Hoſtien. Tum quia laicus in cauſa electionis poteſt eſſe teſtis: ergo & tabellio. Tum quia tabellio quoad officium ſuum eſt ſeruus publicus; vnde ſicut eſt ſeruus laicorum, ita clericorum. Et hanc opinionem approbat conſuetudo, vt atteſtatur Compoſtell. vbi ſupra, Ioan. Andr. in cap. 1. de Procur. lib. 6. & poſt eum Abb. in d. cap. Quia propter, num. 10. Qui ſimiliter eam putat veriorem, quia notarius ſcribendo nullam authoritatem exercet, nec aliquid ſpirituale miniſtrat, ſed ſolum præbet nudum miniſterium, ſeu officium exemplo Procuratoris in re ſpirituali, qui à procuratione non repellitur ex eo quod ſit laicus,
21 vt in d. cap. 1. Præterea ſpeciale videtur in cauſa hæreſis, vt notarius debeat eſſe Clericus, ſeu religioſus, vt in cap. Officium, §. Ad conſcribendas, de Hæret. lib. 6. ſecundum Abb. vbi ſupra. Adde tu alium ſpecialem caſum, videlicet in viſitatione Capituli Eccleſiæ Cathedralis, vt in extrauag. Bonifacij VIII. Debent, de off. ordin. Ergo regulariter non requiritur vt tabellio ſit perſona eccleſiaſtica, arg. l. Ius ſingulare, & l. Quod verò contra, ff. De legib. Demum ceſſat omnis difficultas ex decreto Concilij Trid. cap. 10. ſeſſ. 22. vt dixi in c. Sicut te, circa fin. verſ. Demum quoad hoc, infra, Ne Cler. vel Monach. An autem, & quando Clericus poſſit exercere tabellionatus officiũ, ſcripſi latiſſimè, in dict. cap. Sicut te, in ſexta quæſtione.

22 Quartus caſus eſt, quando laici tamquam priuati interueniunt ſimul cum Canonicis ad coeligendum, & electio eſt irrita ipſo iure, & vtile per inutile vitiatur, nec valet contraria conſuetudo, text. eſt in d. cap. Maſſana, infr. eod. fortè tamen hoc caſu non dicitur celebrata per abuſum ſæcularis poteſtatis, quia ad hoc requiritur vt laicus, qui intereſt electioni ſit potens, puta Princeps, vel Poteſtas, vt dicam in caſu proximè ſequenti. Et ita videtur intelligendus Cardin. hic in princip. dum ſic ſummat hanc decretalem, videlicet conſentiens electioni de ſe factæ per abuſum poteſtatis ſæcularis, id eſt cum laici ſimul cum Clericis eligunt, efficitur ineligibilis ad dignitates; ideoque Petr. à Biaxio in Directorio electionis in prima parte, vbi recenſet viginti octo requiſita ex parte eligentium, octauum dicit eſſe, vt non eligant per abuſum poteſtatis ſæcularis: Decimũ vero, vt non admittant laicos ad coeligendum.

23 Quintus caſus eſt quando laicus Princeps, vel Poteſtas intereſt electioni non coeligendo, ſed incutiendo metum electoribus, vt certam perſonam eligant. Et hoc caſu talis electio proculdubio eſt per abuſum poteſtatis laicalis, vt innuit hæc littera ibi, *contra canonicam libertatem.* Vnde Bernardus formans caſum, [Multi, inquit, eligebantur per impreſſionem, ſiue per abuſum poteſtatis ſæcularis: & Innocent. ad fin. dicit electionem cenſeri celebratam per huiuſmodi abuſum, non ſolum quando Clerici faciunt laicos intereſſe electionibus, vel eam faciunt ad voluntatem Principis laici, ſed etiam quando minis Potentum aliquem elegerunt, c. Bonæ memoriæ, il primo, reſponſ. primo, ſupra eod. & eum ſequuntur totidem verbis Compoſt. hic in fin. Abb. Antiq. num. 1. verſ. Idem eſt ſecundum eumdem. Hoſt. num. 3. verſ. Vel ſi minis, Ioan. Andr. n. 9. verſ. Idem in his. Bellam. num. 4. in prima quæſtione. Butr. n. 9. in fin. & alij communiter. Di-
24 cuntur autem Potentes, qui terribiles ſunt, & minacem ſeruorem poſſunt oſtendere, quales ſunt

in

in publica poteſtate conſtituti, vt l. vn. C. Si Rect. prouinc. l. Si per impreſſionem, C. Quod met. cau. & l. vn. C. Si quacumque præd. poteſt. & notat Azo in ſumma, C. Ne lic. potentior. in princ. Cyn. in l. 1. eodem tit. & Bellem. hic in
25 ſecunda quæſtione. Quando autem electio dicatur celebrata per impreſſionem, & quæ minæ illam inficiant, & quæ differentia ſit inter metum, & impreſſionem, latè proſequitur idem Bellam. in 3. 4. & 5. quæſt. Ad eum recurrere.

26 Cæterùm aduerte, quia hic quintus caſus non congruit litteræ huius decretalis, quæ loquitur propriè quando Clerici electores ſponte admittunt laicos: propterea enim plectuntur pœnis hic ſtatutis: At quando inuiti, & per vim, aut
27 metum eos admittunt, nullatenus puniuntur, quia à prædominio ſi quis coactus vult, magis nõ vult, quàm vult, & metus excuſat ab iſtis extraordinarijs delictis, c. Cum Vintonien. ſupr. eod. & declarat hic gl. 1. Bald. n. 1 & 3. Henr. Boich in princ. Card. in 1. oppoſ. & Io. de Anan. n. 1.

28 Sextus caſus eſt quando laicus in publica poteſtate conſtitutus intereſt electioni authoritatiuè vt coeligat, vel aliàs iuriſdictionem exerceat: & ſimiliter planum eſt huiuſmodi electionem eſſe per abuſum laicæ poteſtatis, vt in §. Verum, poſt cap. Quia ſancta Romana, 63. diſt. & in hoc conueniunt omnes hic, & in cap. Maſſana, infr. eod. nam ſi electio dicitur per abuſum quando priuatus laicus coeligit ſimul cum Clericis, vt dictum eſt ſupra in 4. caſu; multò fortiùs idem dicendum quando id facit laicus in publica poſitus poteſtate, quippe cum hoc caſu magis impediatur libertas electionis hic conſiderata.

29 Septimus caſus eſt, quando poteſtas ſæcularis aſſiſtit electoribus extra aulam Capitularem ad protegendum, ne ſcilicet oriantur ſcandala, neve libertas eligentium ab extraneis impediatur: & hic caſus ſimiliter eſt ſatis clarus; omnes enim admittunt id licere Principi laico, nec per hoc canonicam libertatem violari. Quod ſine dubio concedunt Authores, qui tenent laicos poſſe intereſſe electioni ad protegendum, vt dicam infr. num. 31.

30 Octauus & vltimus caſus, & hic quidem ſatis dubius, eſt quando ſæcularis Poteſtas intereſt ipſimet electioni in aula Capitulari, non tamen vllam interponit authoritatem, vel iuriſdictionem exercet, ſed nudam præſtat aſſiſtentiam, forſan eo prætextu ne electores veniant ad arma, vel aliud ſcandalum oriatur.

Ad partem negatiuam, videlicet electionem hoc caſu non fieri per ſæcularis poteſtatis abuſum, inducitur authoritas Doctorum, qui dixerunt laicos poſſe intereſſe electioni Clericorum ad protegendum. Per hoc enim videntur ſenſiſſe intereſſentiam laicorum in ipſo actu electionis non eſſe à iure improbatam, dummodo fiat ad bonum finem; idque non obſcurè intellexerunt de laico Principe, vel in poteſtate publica conſtituto, quandoquidem priuato non congruit aſſiſtentia ad protegendum, c. Ab Imperatoribus, 23. q. 3. & c. Regum, q. 5. & c. Defenſionis, 87.
31 diſt. Inter hos autem eſt primo loco Compoſtell. in cap. Maſſana, in princ. infr. eod. quem ibi ſecuti ſunt Abb. Antiq. in ver. Laicos, Io. Andr. num. 4. in ver. Electio. Butr. in 2. notab. & Bald. in princ. verſ. Adde tamen, vbi formaliter ait, quamuis laici non poſſint intereſſe ad eligendum, poſſe tamen intereſſe ad protegendum etiã armata manu: & expreſſius hoc ſentit Abb. Sicul. ibid. in 3. notab. Primò enim ait admiſſionem laicorum in electione Prælati reddere electionem ipſo facto nullam; ac deinde ſubdit hoc eſſe intelligendum quando admittuntur ad coeligendum, ſecus ſi admitterentur propter aliquam vtilitatem eccleſiæ, putà admittitur tabellio ad ſcribendum electionis proceſſum, vel vocantur laici vt defendant Clericos electores contra ſchiſmaticos, vel alios iniuſtè impedientes. Videtur enim Abbas intelligere de admiſſione laicorum in loco ipſo Capituli, & in actu electionis; alioquin exemplum tabellionis non congrueret: & exceptio ſua non eſſet de regula.

32 Et pro hac opinione videtur text. in §. Principibus, poſt c. Vota, 63. diſt. vbi patet Principem laicum poſſe vocari ab electoribus ad compeſcendos ſchiſmaticos, vel alios, à quibus timetur impreſſio, ſeu violentia; concordat c. In nomine Domini, 23. diſt. & tenent Compoſtell. & alij: ad idem text. in c. Adrianus, & c. Quia ſancta Romana: ibi, *eligatur præſente Senatu, & populo*, 63. diſt.

Sed his non obſtantibus contrariam opinionem puto veriorem.

Moueor primò, quia electio per abuſum hic reprobatur ob eam rationem, quia eſt contra canonicam libertatem. Hæc autem ratio militat etiam hoc caſu, quia ex aſſiſtentia Principis, vel alterius Poteſtatis ſæcularis quantumcumque nuda, & ſimplici tollitur libertas eligentium. Humani enim moris eſt illum vereri, cuius iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, c. 1. 16. q. 12. & voluntatibus obedire reuerentia exigente compellimur, c. 1. 8. q. 2. & notant Innoc. & Bald. in cap. Quod ſuper his, infra de maior. & obed. & in caſu valde notabili Felin. in cap. 1. num. 5. verſ. Ex quo colligi poteſt de Sponſal. &
33 tamen, vt inquit Bald. hic num. 1. in electionibus liberum debet eſſe arbitrium non ſolum ab oppreſſione manifeſta, ſed etiam ab occulta formi-
34 dabili. Quo fit vt preces, & acclamationes laicorum ſint in electionibus prohibitæ tamquam aduerſantes eccleſiaſticæ libertati, vt hic per Bellam. in 6. quæſt. circa fin.

35 Moueor ſecundò, quia protectionis prætextu Principes vendicarent ſibi hoc ius intereſſendi electionibus, prout de facto ſibi vendicant aſſerentes ſibi competere ex iure regaliæ. Quod non obſcurè intimauit gloſſ. 2. hic dicens, ſi admitterentur laici, ſine huiuſmodi poteſtates, aſſumerent ſibi ius in poſterum, & ſic periret libertas eccleſiæ; & ideo laici omnino excludendi ſunt à Collegiatis eccleſijs. Sequitur Bellem. in 8. quæſt. Butr. num. 10. & communiter alij. Facit quod Doctores notant poſt Innoc. in cap. 1. de celebr. Miſſar. dum dicunt laicos non poſſe ſimul cum Clericis in choro diuinis officijs intereſſe.

Moueor tertiò, quia cùm in forma electionis per viam ſcrutinij, vel compromiſſi neceſſario debeat præcedere tractatus, c. In cauſis, circa fin. & ibi Butr. in primo notab. ſupra de elect. poteſt probabiliter contingere vt electores in ipſo actu electionis celebrandæ tractent, & contendant de inhabilitate excludendorum. At valde in-

indecens eſt vt laicus ſedeat inter Clericos eligentes, iurgia illorum audiat, & perſonarum eccleſiaſticarum demerita pateſiant laicis, qui Clericis oppidò ſunt infeſti, cap. Laicos, 2. qu. 7. & cap. Clericis, de imm. eccl. lib. 6.

Moueor quartò, quia ſi in hac decretali prohiberetur tantummodò intereſſentia laicorum ad coeligendum, fruſtra fuiſſet poſitum c. Maſſana, infr. eod. vbi hoc ipſum prohibetur. Ergo vt hæc duo capitula inuicem differant, & non ſint ſuperflua, dicendum eſt in c. Maſſana, prohiberi intereſſentiam laicorum ad coeligendum, hic verò quamcumque intereſſentiam in aula Capitulari, etiam ad protegendum.

36 Moueor vltimò, quia opinionem hanc communiter ſequuntur Magiſtri, & Doctores noſtri: nam glo. 1. hic explicans laicæ poteſtatis abuſum, ſic ait [Vt laicus Princeps, vel Poteſtas interſit electionibus, non eſt vſus, ſed abuſus.] & Innoc. num. 1. in ver. Qui verò, ſimiliter declarans quando electio dicatur fieri per abuſum ſæcularis poteſtatis: [quando (inquit) Clerici in electione Epiſcoporum, vel Prælatorum laicos intereſſe fecerint.] & totidem verbis ſequuntur Compoſtell. in princ. verſ. Quando Clerici, Abb. Antiq. num. 1. Hoſt. num. 3. Io. Andr. num. 9. Bald. in princ. in ver. Libertatem. Bellem. num. 4. in prima quæſtione Butr. num. 9. Anchar. in 1. notab. Abb. ante num. 4. & Io. de Anan. num. 1. & in hoc conueniunt omnes teſte Cardinali in prima oppoſit. Idem Petr. de Biaxio in Direct. elect. par. 1. cap. 10. num. 5. & recentiores communiter, & cum dicant omnes electionem eſſe per abuſum quando laici electionibus interſunt, vtique excludunt eos non tantum à coeligendo, ſed etiam ab aſſiſtendo, & interueniendo cum eligentibus in loco Capituli. Sed apertius hoc fir-
37 mat gloſſ. 2. hic dum ait [electio eſt nulla, quæ fit contra libertatem Eccleſiæ.] & ita laici omnino excludendi ſunt à Collegiatis Eccleſijs.] Pondera, quia non dixit excludendi ſunt ab electione, ſed à loco, & ab Eccleſia, vbi celebratur electio, & ſequitur Butr. hic. num. 10. ibi, & ſic laici omninò ſunt expellendi de Collegiatis Eccleſijs, & nouiſſimè Rota in cauſa Treueren. Ab-
38 batiæ ſancti Maximini impreſſa apud Caſtellin. in tract. de elect. c. 4. fol. 101. num. 13. verſ. 2. Quia fuerunt, & num. 18. vbi declarauit nullam electionem ex quo vltra ſolitos Scrutatores electi fuerunt alij tres laici: eamque rationem adducit, quia laici ſunt omnino arcendi ab huiuſmodi
39 electionibus. Similiter Bellem. hic num. 1. verſ. Quartò, di citaduerſari Eccleſiaſticæ libertati, vt laici de Prælatorum Eccleſiaſticorum electionibus ſe intromittant, & in ſexta quæſtione ait laicorum admiſſiones ſunt in electionibus prohibitæ tanquam aduerſantes Eccleſiaſticę libertati, & eodem modo Butr. hic num. 5. dicit electionem eſſe per abuſum, & non valere quando fit interuenientibus ſæcularibus. Idem non obſcurè ſenſit gloſſ. in c. Cum terra, ſupra eod. in figuratione caſus ad fin. dum ait: Item laici non debent intereſſe, nec vocem habere in electione Prælati, & ſic gloſſa excludit laicos non tantum à voce, ſed etiam ab intereſſentia, & interuentu. Idem Epiſcopus Brixien. in ſuo magno repertorio in ver. Laicus, dicens: Nullus poteſt, aut debet intereſſe electioni Prælatorum, ac de illa ſe intromittere, & Franc. March. deciſ. 102. num. 2. ſimiliter excludit laicos ab vtroque, dum alternatiuè inquit non valere conſuetudinem, quod laica poteſtas habeat ius eligendi, aut intereſſendi electioni.

Et probatur hoc ſatis clarè in c. 1. 63. diſt. vbi dicitur, [Nullus laicorum Principum, vel Potentum ſemet inſerat electioni, ne inordinata hinc, & incongrua fiat confuſio, vel contentio;] Pondera, quia non dicitur, eligat; ſed ſemet inſerat electioni, quod nudam intereſſentiam importat.

40 Et ita in Congregatione habita iuſſu S. D. N. Innocentij Decimi die 5. Aprilis 1646. coram Eminentiſſimo Cardinali Pallotto, cui interfuerunt DD. Farneſius Archiepiſcopus Patracen. Maraldus, Fagnanus, Albicius, Maſcabrunus, & Confeſſarius Sanctiſſimi ex communi ſententia reſolutum eſt Capitulum Prouinciæ Bethicæ ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini celebratum in Ciuitate Granaten. cum aſſiſtentia, & interuentu Auditoris Regiæ Cameræ in aula Capitulari, fuiſſe nullum ob laicæ poteſtatis abuſum.

41 Non obſtant Authores, qui dicunt laicos poſſe intereſſe ad protegendum electores. Quoniam intelligi debent non de intereſſentia phyſica, & corporali in ipſo actu, & loco electionis, ſed de intereſſentia morali; congruè enim dicitur electioni adeſſe, qui tamquam brachium ſæculare extra aulam Capituli violentias propulſat, & eligentium libertatem tuetur. Sicut præſens quandoque dicitur intra muros, c. Cum olim in fin. infra de re iudic. Io. Andr. in c. Vbi periculum num. 5. de elect. lib. 6. quandoque dicitur præſens, cuius vox exaudiri poteſt, l. 1. ff. de verb. obligat. Quandoque dicitur præſens, & qui in hortis eſt, l. Præſens, ff. de Procur. quandoque latius qui eſt in prouincia, l. vlt. C. de præſcript. long. temp. gloſ. in c. Cum inter, il ſecondo, in ver. Remoti, ſupra eod. & pluribus alijs modis pro ſubiecta materia, vt notat gl. in Auth. de fideiuſſ. §. 1. in ver. præſentes.

Non obſtant c. Adrianus 63. diſt. & alia iura ſupra citata num. 32. Quoniam procedunt in terminis priuilegij Apoſtolici, vt dictum eſt ſupra num. 16. & declarat Butr. in c. Maſſana, in 2. notab. infr. eod. quod tamen priuilegium fuit poſtea reuocatum, vt in §. Verum & in c. ſeq. ead. diſt. & de autoritate huius cap. Adrianus, vide quod plenè ſcripſi in c. Accepimus, num. 64. infra de pactis.

Demum non obſtat quod dictum eſt de Notario laico, quia hoc non pertinet ad abuſum, cum enim notarius nullam habeat iuriſdictionem in foro contentioſo, nullum inducit metum in eligentibus, & ſic ceſſat ratio huius decretalis. Præterquam quod opinio illa de Notario non caret contradictoribus, vt patet ex dictis ſupra num. 19. & ſeq.

DE

DE ELECTIONE.

Cap. Nihil.

S V M M A R I V M.

1 *Confirmans electum indignum ad regimen animarũ perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprij Beneficij ſuſpenditur ad beneplacitum Superioris, ſi per negligentiam id fecerit. & num.7.*
Si verò per malitiam, grauiùs punitur Superioris arbitrio, vel pœna depoſitionis. num.8.
2 *Electi immediatè ſubiecti Papæ per ſe, aut per perſonas inſtructas debent adire Papam pro confirmatione. & num.10.*
3 *Et ſi ſint electi in concordia, & ſint vltra Italiam, interim adminiſtrant, ita tamen vt nil alienent. & num.11. 13. & 24.*
Niſi in prouincia ſit Legatus de Latere. num. 19. verſ. Limitabis.
Et dicũtur electi in cõcordia, ſi nullus diſcrepet. n.12.
4 *Eccleſia Dei nihil tam pernicioſum, quàm vt indigni aſſumantur Prælati ad regimen animarum.*
5 *Confirmator antequam confirmet, debet electionis proceſſum, & merita electi diligenter examinare.*
6 *Idque vocatis oppoſitoribus, &c. aliàs confirmatio non valet.*
7 *Prælatus indignus debet deijci etiam ſi fuerit confirmatus.*
8 *Pœna eſt arbitraria, cum à iure non reperitur determinata.*
9 *Malitia grauius punitur, quàm negligentia.*
10 *Legatus de Latere poteſt electos confirmare ex officio legationis: ſed alij Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali mandato. & num.19. verſ. Limitabis.*
11 *Electus vt poſſit adminiſtrare ante confirmationem quæ requirantur. & num.24.*
13 *Suffraganeus quamuis ſit valde remotus à ſuo Metropolitano, tamen adminiſtrare non poteſt ante confirmationem. & num. ſeqq.*
14 *Diſpenſatio ad ſimilia non extenditur. & num.16.*
15 *Priuilegium clauſum in corpore iuris non facit ius commune niſi inter nominatos; & ideò non extenditur de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis.*
17 *Extrauagans Iniunctæ, de elect. non habet locum in inferioribus à Papa confirmantibus.*
18 *Per reſeruationem dignitatum fuit ademptum electoribus ius eligendi.*
19 *Quod tamen fuit præſeruatum in concordatis Germaniæ, quibus non obſunt reſeruationes non clauſæ in corpore iuris.*
20 *Adminiſtrationem Prælaturæ an Epiſcopus in partibus remotis ſuſcipere poſſit ob vrgentem Eccleſiæ neceſſitatem ante receptas Bullas.*
21 *Adminiſtrare poteſt Epiſcopus, ſi litteras ſuæ conſecrationis habere non potuit propter obitum Papæ. & num.34.*
22 *Prohibitio generalis non excludit caſum aliàs licitũ.*
23 *Statuta, & priuilegia cum trahuntur ad iniqua, ſunt reuocanda.*
25 *Electus in concordia in partibus remotis non cecidit à iure ſuo ex eo, quod ante confirmationem adminiſtrauerit ob neceſſitatem Eccleſiæ, licet Curia eſſet vltra montes.*
26 *Neceſſitas facit licitum, quod aliàs eſt illicitum.*
27 *Prouiſus per Papam in Conſiſtorio eſt verus Prælatus ante leuatas Bullas.*
28 *Litteræ Apoſtolicæ ſunt de ſubſtantia probationis, ſed non de ſubſtantia gratiæ.*
29 *Prouiſio Conſiſtorialis habet vim electionis, & confirmationis.*
30 *Gratiæ tenor poteſt probari per teſtes, ſi litteræ ſint perditæ.*
31 *Litteris miſſiuis de promotione Epiſcopi atteſtantibus non eſt credendum.*
32 *Ad electionis canonicæ probationem de iure ſufficit ſolum decretum.*
33 *Per electionem ſpirituale matrimonium initiatur, & acquiritur electo ius adminiſtrandi in habitu.*
35 *Geſta per electum toleratum an ſuſtineantur ex titulo putatiuo, & communi errore, remiſſiuè.*

1 NIHIL. Si Prælatus per negligentiam confirmauit indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum Succeſſorem, & à perceptione proprij beneficij ſuſpenditur, &
2 promotus deijcitur: ſi verò per malitiam hoc fecit, grauius punitur. Electi verò immediatè ſubiecti Papæ per ſe, aut per perſonas inſtructas debent adire Papam, & petere confirmationem.
3 Et ſi ſint electi in concordia, & valde remoti, videlicet vltra Italiam conſtituti, interim adminiſtrant, ita tamen vt nil alienent. Benedicuntur autem, & conſecrantur, prout conſueuerunt. hoc dicit, Io.Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Et diuiditur tota Decretalis in duas partes. In prima ponitur Conſtitutionis cauſa. In ſecunda Conſtitutio, ibi, *irrefragabili*, & ſecunda pars ſubdiuiditur in tres, vt per Io.Andr.
4 Nota ex principio litteræ, Nihil eſſe tam pernicioſum Eccleſiæ Dei, quàm quod indigni aſſumantur Prælati ad regimen animarum. Ad quod ſolet allegari quotidie hæc Decretalis, ſecundum Abb. in primo notab. Vnde S. Tridentina Synodus ſe accingere volens ad reformationem Eccleſiaſticæ diſciplinæ admodum collapſæ; ab ijs, qui maioribus Eccleſijs præſunt, initium cenſuit eſſe ſumendum; quia integritas Præſidentium ſalus eſt ſubditorum, vt ſeſſ. 6. de reformat. c.1. vbi grauiſſimis verbis inculcat, vt ad Eccleſiarum regimen onus Angelicis humeris formidandum, maximè digni aſſumantur. Idemque repetit in c.1. ſeſſ.24 dicens, hoc munus eiuſmodi eſſe, vt ſi pro rei magnitudine expendantur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Ad hoc c. Cum ſit ars, infra de ætat. & qualit. & c. In Sacerdotibus, 61. diſt.
5 Secundò nota ibi, *Diligenter examinet*. Superiorem antequam munus confirmationis impendat debere ſedulò examinare electionis proceſſum, an ſcilicet forma fuerit obſeruata, item qualitates, & merita electi, vt in textu. Idque ex officio, etiamſi contra ipſum nihil opponatur,
6 vt hic in gloſſa in ver. Examinet. ſed hodie præcedere debet cauſæ cognitio, vocatis oppoſitoribus iuxta formam præſcriptam in cap. final. infra eod. lib. 6. aliàs confirmatio eſt ipſo iure nulla. vt ibi ſtatuitur.

7 Tertiò nota in verſ. *Non ſolum*. pœnam indignè promoti, quia debet deijci, etiamſi fuerit confirmatus : & pœnam promouentis indignum, quia caret poteſtate confirmandi primum Succeſſorem, & ſuſpenditur a perceptione beneficij ad beneplacitum Superioris, ſi per negligentiam
8 id fecerit : ſi verò per malitiam, grauiùs punitur, vt in littera, ideſt Superioris arbitrio; cùm pœna hic non determinetur, c. De cauſis, §. final. de offic. Deleg. gloſ. hic in ver. grauiori, & Abb. n. 2. vel dic grauiori, ideſt pœna depoſitionis, vt cap. Tantis 81. diſt. ſecundum Hoſtien. hic num. 6. in
9 ver. Grauiori, & Ioan. Andr. num. 25. Et ita magis punitur malitia, quàm negligentia. Bald. num. 1. Bellam. num. 28. in ver. Grauiori, & Abb. num. 3. facit, c. Super litteris, de reſcript.

10 Quartò nota in §. *Cæterum*. Exemptos Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectos teneri confirmationem petere à Summo Pontifice; tamen etiam Legati de Latere ex officio Legationis poſſunt electos confirmare in prouincia ſibi decreta: alij verò Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali mandato, vt eſt textus in c. Si Abbatem, §. Huiuſmodi, infra eod. lib. 6.

11 Vltimò nota in ver. *Ita quod*. Electos poſſe adminiſtrare in ſpiritualibus, & temporalibus ante obtentam confirmationem, tribus tamen concurrentibus. Primò, ſcilicet, vt ſint in partibus valde remotis, ideſt vltra Italiam conſtituti.
12 Facit cap. Cum longè, 63. diſt. & c Cum olim, de dolo, & contum. Secundò, vt ſint electi in concordia; ideſt nemine prorſus diſcrepante, vt notat gloſ. in Clemen. Ne Romani, §. 1. in ver. Concorditer, de elect. Item gloſ. in c. Cupientes. §. Ad hæc in ver. Concordem, eod. tit. lib. 6. & tenent hic Compoſtell. num. 4. in ver. In concordia, dicens, Electum eſſe in concordia quantum ad hoc vt adminiſtrare poſſit ante confirmationem, quando eius electio eſt ab omnibus quaſi per inſpirationem communiter celebrata, itavt vno tantum diſſentiente non dicatur electus concorditer. Bald. ante num. 1. explicans ver. Concordia, ſcilicet ple-
13 na, & non ficta, & Abbas nu. 4. Tertiò, vt ſubſint immediatè Romano Pontifici, nam de his loquitur hoc capitulũ. Vnde Suffraganeus quamuis ſit valde remotus à ſuo Metropolitano; tamen adminiſtrare non poteſt ante confirmationem;
14 quia hæc facultas diſpenſatiuè hic conceditur exemptis; diſpenſatio autem ad ſimilia non extenditur, c. In cauſis, infra de re iudic. & c. Cœnomanenſis, 56. diſt. Nec excuſat hoc caſu rerum periculum, cap. Illud, de maior. & obedien. & ita hic firmat gloſſa in ver. Adminiſtrent, cum qua tranſeunt Hoſt. nu. 12. in ver. Diſpenſatiuè, Ioan. Andr. poſt Ioannem, & Vincentium, quos citat num. 27. poſt medium in gloſ. vlt. & communiter Doctores, vt Abbas teſtatur num. 10. circa med.
15 verſ. In gloſſa, ibi. *Sed contra videtur*. Et quamuis ipſe Abbas oppoſitum ſentiat, eo quod hoc priuilegium ſit redactum in corpus Iuris, & ſit Eccleſijs fauorabile, & ideo ampliandum, nec fuerit mens Papæ priuilegiare exemptos ratione exemptionis, ſed propter neceſſitatem, & vtilitatem Eccleſiarum, cum exempti ſint valde remoti à Romana Curia, quod regulariter non contingit in non exemptis reſpectu ſuorum Superiorum: tamen non videtur recedendum à communi opinione, quia hæc littera diſertis verbis non tantum requirit, vt electi ſint valde remoti, ſed etiam vt ſubſint immediatè Romano Pontifici. Nec verum eſt exemptos eſſe valde remotos, cum intra fines Italiæ plurimi ſint Epiſcopi, qui Metropolitanis non ſubſunt. Nec refert quod in Suffraganeo valde remoto à ſuo Archiepiſcopo habeat locum eadem ratio; quoniam cum hoc ſit priuilegiũ, extendi non poteſt, etiam ex identitate rationis, cap. Petijſti, 7. quæſt. 1. Et quamuis ſit inſertum in corpore Iuris, tamen non propterea facit ius commune, niſi inter nominatos, nec debet extendi ad alios, vt notat gloſ. in c. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regular. lib. 6. Et in Clem. Dudum, §. Verum, in ver. De iure, de ſepultur. Io. Andr. in cap. Ex parte, il primo, nu. 3. ſuper ver. Cæteris, de Decimis, & hic tenet Hoſt. num. 12. in ver. Diſpenſatiuè dicens, hoc priuilegium eſſe diſpenſationem reſpectu Lombardorũ, ſed ius commune reſpectu Priuilegiatorum; & ſecundum hoc poſſe intelligi quod de iure communi, & priuilegio dicitur in cap. Cum dilectus,
16 §. 1. ſupra de Conſuetud. Item hæc littera, vt prædixi, dat facultatem adminiſtrandi diſpenſatiuè, ſcilicet contra iura, quæ nolunt ante confirmationem adminiſtrari, vt explicat Ioan. Andr. ſub num. 27. in gloſſa vlt. verſ. Et ibi diſpenſatiuè. Vnde tanquam exorbitans ſtrictè eſt intelligenda,
17 cap. Quæ à iure, de reg. Iur. lib. 6. Et eſt ſimile in extrauag. Iniunctæ, de elect. quæ cum loquatur, de confirmatis per Papam adminiſtrantibus ante receptas litteras, tamquam exorbitans non oſtenditur ad confirmatos ab inferioribus à Papa, vt ibi firmat gloſſa in ver. Non præſumant, verſ. Sed numquid.

18 Rurſus quamuis idem Abb. hic ſub nu. 4. putet hoc priuilegium hodie de rigore non habere amplius locum, quia ex quo Papa ſibi reſeruauit poteſtatem prouidendi de dignitatibus, conſequenter abſtulit electoribus ius eligendi, vt c. Eo
19 tempore, infra eod. lib. 6. Tamen tu dicas ſeruati poſſe in Epiſcopatibus, & Monaſterijs Germaniæ, cum ius eligendi fuerit Capitulis præſeruatum in Concordatis, vt in Conſtitutione Nicolai V. qui incipit, Ad ſacram Petri Sedem, edita anno 1447. Kalen. Aprilis in Bullar. tom. 1. pag. 305. Quibus quidem cõcordatis non obſtant reſeruationes non clauſæ in corpore iuris, vt ex facto reſpondit Gemin. in conſil. 36. Caſus talis eſt, per totum. Et ſeruatur in praxi. Sed ipſe Abbas Panormitanus non vidit concordata, quia obijt anno 1445. & ſic biennio ante, vt refert Cardinalis Bellarm. de Scriptor. Eccleſ.

Limitabis tamen notabiliter hunc textum, niſi in prouincia eſſet Legatus de Latere, quia tunc exemptus etiam Vltramontanus, & in concordia electus non poſſet ſine confirmatione adminiſtrare, contraria conſuetudine non obſtante, vt eſt tex. in cap. Cum venerabilis ſupra de conſuetudin. & ibi hoc notant Innoc. & Compoſtellan. vterque in fine, & Ioan. de Anan. num. 1. verſ. Et colligitur hic.

20 Ex facto QVÆSITVM EST, An vrgente neceſſitate liceat Epiſcopo, vel alij Superiori Prælato in partibus remotis Eccleſiæ ſibi commiſſæ adminiſtrationem ſuſcipere ante receptas litteras Apoſtolicas ſuæ prouiſionis, vel confirmationis. Hæc dubitatio emerſit in Archiepiſcopo Goani Indiarum Primate: nam cùm litteræ Papales ſuæ pro-

prouiſionis caſu periiſſent, tametſi in ead. Eccleſia maxima ſubeſſet neceſſitas Paſtoris, quo iam à quinquennio erat viduata, non potuit tamen Archiepiſcopus adduci vt Archiepiſcopatus adminiſtrationem ſuſciperet, cum extrauag. Bonifacij VIII. Iniunctæ, de Elect.& Conſtitutione Iulij III. 34. in Bullario veteri, quæ incipit Sanctiſſimus in Chriſto Pater, publicata die 27. Maij 1553. ſtatutum ſit ſub grauibus pœnis, ne Epiſcopi, & alij maiores Prælati ſine litteris eorum, promotionem, confirmationem, & conſecrationem continentibus ad commiſſas eis Eccleſias accedere, vel bonorum eccleſiaſticorum adminiſtrationem accipere præſumant, quamobrem ſupplicauit Archiepiſcopus, vt ſibi præſcriberetur, quomodo in hoc ſe gerere deberet. Et quia hic caſus ob itinerum diſtantiam poſſet iterum in illis partibus accidere, propterea petijt declarationem ſupraſcripti dubij à Sac. Congregatione Concilij.

21 Gloſſa in d.Extrau.Iniunctæ,in ver.Non præſumant, ſenſit licere Epiſcopo adminiſtrare, ſi litteras Papales habere non potuit; quia, inquit, Papa hic damnat præſumptionem temerariam recedere volentium abſque litteris, propter quod Epiſcopum, & recipientes eundem punit, ſed neceſſitatem non excludit, & vbi non eſt culpa, nec pœna debet infligi,cap. Sine culpa de regul.
22 iur. lib.6. Vnde temeraria præſumptio hic reprobata ad caſum alium non debet extendi, nec prohibitio generalis excludit caſum aliàs licitum, c. Super quibuſdam, de verborum ſignific.
23 Item ſtatuta, & priuilegia, cum trahuntur ad iniqua, ſunt reuocanda, c. vlt. in princ. de ſent.
24 excom.lib.6. cum concord. allegat. in gloſſ. Cuius opinioni videtur etiam ſuffragari hæc decretalis,vbi ſtatuitur, vt electi immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ ante confirmationem Papæ non adminiſtrent:& tamen in verſ.Ita quod indulgetur concorditer electis vltra Italiam, vt adminiſtrare valeant etiam ante confirmationem propter neceſſitatem, atque vtilitatem Eccleſiaa Et Hoſt. in c.Qualiter,num.1. Supra eodem dicit, hoc eſſe ſpeciale in remotis, & concorditer electis ad vitandum moræ periculum, quia poſſet eſſe Eccleſijs perniciosa ſubtilitas, ſi eam quis nimium ſe-
25 queretur.Arg.l.penult. C.Ad Trebell.Hinc Oldra. conſ.9. incipien.Poſito ſine præiudicio, latè conſuluit electum in concordia immediatè ſubiectum Papæ, atque ab Vrbe diſtantem vltra triginta dies non cecidiſſe à iure ſuo, ex eo quod ad inſtantiam ſui Capituli, ac propter vrgentem Eccleſiæ neceſſitatem nondum obtenta confirmatione à Papa tunc extra Italiam exiſtente, adminiſtrationi bonorū Eccleſiæ ſe immiſcuerit, quia in hac Decretali pro facultate adminiſtrandi ante confirmationem ponderantur duæ cauſę; Prima eſt longa diſtantia, ob quam multa ſtatuuntur,vt c.Cum longe,63.diſt.c.Tum ex litteris, circa fin.De in integ.reſtit.Secunda eſt neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiarum,ob quam ſimiliter multa
26 ſtatuuntur,& ſiue præiudicio permittuntur.c. Ne pro defectu,ſupra eod.c. Quam ſit. eod. tit. lib.6. Cum concord. per eum allegat. Vtraque autem ratio proculdubio militat in caſu propoſito,quod ergo propter diſtantiam loci, & neceſſitatem Eccleſiæ licet electo ante confirmationem, liceat quoque prouiſo ante receptas bullas, cum neceſſitas faciat licitum, quod aliàs eſt illicitum, c.Quoniam,1.q.7.c.1. de Fer.cap.3. de celebrat. Miſſar. cum multis ſimil. Et in qualibet diſpoſitione intelligatur excepta, cap.Licet de pœnit.& remiſſ. & eò magis, quia priuilegium, quod hic tribuitur concorditer electis, eſt Eccleſijs fauorabile, cum emanauerit ob illarum neceſſitatem, vel vtilitatem; & ideo debet latè interpretari, tamen opinionem Abbatis hic ſub num. 10. verſ. in ea gloſ.ibi, ſed contra.

27 Quibus accedit,quod pronunciatus per Papam in Conſiſtorio, vt moris eſt, etiam ante leuatas Bullas eſt verus Prælatus, quia littera eſt de ſub-
28 ſtantia probationis, non autem de ſubſtantia gratiæ, Gemin. conſil.106. ſuper dicto dubio, verſ.In contrarium,Abb.in c.Qualiter, ſub nu.1. verſ. Dic tamen quod pronunciationem, ſupra eod. Felin. in cap.Eam te, col.3. nu.2. verſ.Caue, de reſcript. & latiùs in Rubrica, de Conſtit. nu 5. Sarn. in regula, de Infirmis, quæſt 1. verſ.Nam conſiderandum, Caſſador. deciſ.4. nu.2. de cauſ. poſſeſſ. Caputaq.deciſ.175.num.2.par.2.Seraph. deciſ.775. num.2. Rot, deciſ.418. num.3. part.1.
29 diuerſ. & ſæpe aliàs. Et prouiſio Conſiſtorialis habet vim electionis, & confirmationis, gloſ. in cap.1. in ver. Prouiſionem, infra eod. lib.6. dixi in cap. 1. num.8. verſ. Quæ quidem, ſupra eod. Vnde cum pronunciatus Epiſcopus plenum habeat ius; tametſi probatio deficiat, rigor huius ſolemnitatis probandi per litteras tamen, cum ſit iuris poſitiui, non videtur attendendus vrgen-
30 te Eccleſiarum neceſſitate; ſicut propter neceſſitatem non attenditur in probando tenorem gratiæ Apoſtolicæ, cuius litteræ ſunt deperditæ, vt per Felin. in d. Rubrica de Conſtit. pauló ante num.7. verſ.Tertius caſus, de quo latiſſimè Mandoſ. in regula 27. de non iudicand. quæſt.6. nu.5.

31 Sed contra videtur,quia valde periculoſum eſt in hac materia quidquam generaliter decernere, cum Epiſcopi pręſertim illarum partium vix aliter eſſe poſſint certi de ſua promotione, quàm per inſpectionem Bullarum.Maximè enim abſurdum eſſet, vt aliqui receptis litteris miſſiuis ſuorum Agentium, vel aliorum Curialium gererent ſe pro Epiſcopis, munus conſecrationis ſuſciperent, & ea, quæ ſunt ordinis, ac iuriſdictionis exercerent in graue detrimentum animarum ſuarum, & periculum nullitatis actuum, vt in dict. Extrauag.Iniunctæ. Neque enim in hoc grauiſſimo negocio promotionis Epiſcoporū fidendum eſt huiuſmodi atteſtationibus; tum quia multoties ab Vrbe ſcribitur factum, quod proximè creditur faciendum, & tamen interdum non fit ob aliquod impedimentum poſtea ſubortum; tum ob periculum falſificationis, quæ non ita facilè poteſt contingere in litteris Apoſtolicis, præſertim ob pœnam grauiſſimam, de qua in cap. Ad falſariorum,de crimine Falſi.

32 Nec procedit ſimile deſumptum ex hac Decretali,quia in electis diuerſa militat ratio,quàm in prouiſis apud Sedem. Nam electi ſunt ſtatim çerti de ſua electione, cum de iure ad probationem Canonicæ electionis ſolum decretum ſufficiat, vt cap. Epiſcopus, 61. diſtin. & hic notat
33 Innoc. num.1. Per quam quidem electionem ſpirituale matrimonium initiatur, cap. Cum inter Canonicos, ſupra eod.& c.final. infra de tranſlat. Epiſcopi. Et ex ea acquiritur electo ius, & poteſtas

teſtas adminiſtrandi in habitu, licèt non in exercitio, vt notat gloſ. Magna in cap. Quantum, 63.diſt. & Abb. hic num.4. verſ.Hodie verò, & in cap. Tranſmiſſa, ſupra eodem. Vnde æquitati eſt conſonum,& Eccleſijs fauorabile, vt vltra Italiam conſtituti, & concorditer electi non teneantur expectare confirmationem ab Vrbe, quia mora poſſet eſſe Eccleſijs pernicioſa, ſed ſtatim adminiſtrare valeant diſpenſatiuè propter neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiarum,vt hic in littera. At hæc ratio ceſſat in prouiſis apud Sedem: nam ſi attendamus tempus ante prouiſionem, cum certum ſit eos nullum ius habere,abſurdum eſſet, vt in adminiſtratione Prælaturæ ſe intruderent, cap.1.62.diſt. c Si per ordinationem,& c.Omnis, 63.diſt. Vnde à die vacationis Eccleſiæ vſque ad tempus pronunciationis in Conſiſtorio neceſſitas cogit eos abſtinere. Poſt prouiſionem verò nulla cauſa ſubeſt diſpenſandi cum eis, vt adminiſtrare valeant ante receptas Bullas, cùm poſſint ſtatim illas expedire; & ante illarũ receptionem non dicantur certi de ſua promotione,quippe quę non aliter probari poteſt, quàm per litteras Papales, vt in d.Extrauag. Iniunctæ,& tamen etiam ſi ſubeſſet eadem ratio in prouiſis,quæ eſt in electis: nihilominus hoc priuilegium non extenderetur ad caſus ſimiles, vt oſtenſum eſt ſupra in vlt. not. Gloſſa verò ſupracitata num.21. loqui-
34 tur in caſu valde diuerſo, ſcilicet in Epiſcopo conſecrato, qui eſt certus de ſua conſecratione, & litteras conſecrationis huiuſmodi obtinere nõ potuit propter obitum Papæ. Adeò vt propterea laudandus ſit Archiepiſcopus Goanus, qui documentis Apoſtolicis nondum receptis adminiſtrationi Eccleſiæ ſe immiſcere nõ eſt auſus cuiuſuis neceſſitatis prætextu, vt cap.Illud, de maior. & obed. & hic notant gloſſa in ver. Adminiſtrent, Sed contra videtur.

Quamobrem tutius videtur tam in hoc caſu, quàm in alijs futuris conſulere Eccleſiarum neceſſitati, tranſmittendo diuerſa Bullarum duplicata, ac per diuerſas vias propter caſus fortuitos, vt ſi alterum depereat, reliqua ſalua eſſe poſſint, iuxta tex. in §.vlt. Inſtit. de teſtam. & conſ. Hoſt. in c. Ego N. in ver. Licentia, num.9. Et Io. Andr. in ver. Abſoluor. num.10. infra de iureiur. & hoc placuit S.Cong.

35 Gloſſa in ver. Adminiſtrent. Innoc. & Compoſtel. eod.ver.Bald. Abb. & reliqui tractant hic prolixè materiam,l.Barbarius, ff. de off. Prætor. videlicet an geſta per electum toleratum in adminiſtratione ſuſtineantur ex titulo putatiuo, & communi errore. Ego de hoc egi latiſſimè, in c.Super eo, à num. 9. infra de crimin. falſ. & in c.Quod à Prædeceſſore, à num.130. de ſchiſmat. hic non repeto,& conſule Socinum conſ.32.n.19. & ſeqq.vol.1.

DE ELECTIONE.

Cap. Cum in magiſtrum.

SVMMARIVM.

1 *Abbas eligi non poteſt non profeſſus, & n.5. & 9.*

2 *Magiſterij, ſeu Doctoratus gradum properè aſſumentes corripiuntur.*

3 *Docere prius, quàm doceri prępoſterum eſt, & impoſſibile.*

4 *Magiſtro non prodeſt quod multoties fuerit approbatus, ſi apertè indignus ſit.*

6 *Beneficium, cuius prouiſio ob negligentiam electorum ad Superiorem deuoluitur, conferri non poteſt niſi habenti qualitatem, cui primi Electores adſtricti erant.*

7 *Canonicus regularis an poſſit eligi in Abbatem.*

8 *Monachorum appellatione an veniant Canonici regulares.*

10 *Ordinarij Collatores an poſſint beneficia in titulum regularibus prouideri ſolita conferre ſæcularibus, qui illius ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & num. ſeqq. vſque in fin.*

11 *Quid de Abbatijs, Prioratibus, & adminiſtrationibus.*
Et quid de Portionibus monachalibus, ſeu Canonicalibus,num.13. & 33.
Et quid de alijs beneficijs, quę in titulum regularibus conferri ſolent, num. 19.

12 *Intellectus c.Nullus de elect.lib.6.*

14 *Portiones monachales, ſeu Canonicales Eccleſię non numeratę non dicuntur vacare, ſed creantur ſimul ac de ijs aliqui prouidentur.*

15 *Portionum diuiſio in ſingulos monachos videtur contra ius, & votum paupertatis.*

16 *Nouitij licitè recipiuntur à monaſterio, alimenta, & portiones, quæ in eorum locum ſubrogantur.*

17 *Portiones plures monachales ſunt incompatibiles.*

18 *Portiones conſuetudine ne dum Sabaudię, ſed etiam Gallię, & Hiſpaniæ prouidentur ſæcularibus habitum ſuſcepturis, & profeſſionem emiſſuris.*

20 *Beneficia certo perſonarum generi affecta multoties conferri poſſunt ijs, qui tempore collationis non ſunt de genere.*

21 *Beneficia regularia in defectu religioſorum conferri poſſunt ſæcularibus.*

22 *Regula de triennali tuetur clericum ſęcularem in poſſeſſione beneficij regularis.*

23 *Concordata an obſtent quin valeat nominatio Regis de perſona ſæculari ad Abbatiam regularem.*

24 *Tridentinum Concilium præcipiens beneficia regularia conferri regularibus, vel ijs, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, procedit in inferioribus Collatoribus.*

25 *Beneficia vnius ordinis prohibentur conferri regularibus alterius ordinis.*

26 *Dictio,* omnino, *quid importet.*

27 *Tridentinum Concilium, vbi loquitur de Summo Pontifice quibus verbis vti conſueuerit.*

28 *Papa ſolus confert beneficia ſub conditione, & ex tempore, ſiue ad tempus.*

29 *Actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem.*

Colla-

30 Collatio beneficij regularis facta ſæculari cum decreto, vt teneatur habitum recipere, & profeſſionem emittere, non pendet ex tempore, aut conditione, & num. 38.

31 Ordinis defectus cur minus obſit impetranti, quàm defectus ætatis, ſcientiæ, & morum.

32 Beneficia regularia in Francia an, & quando prouideantur non expreſsè profeſsis.

33 Non profeſſi in Collegiata regulari exiſtentes coguntur aut profiteri, aut beneficia dimittere, & num. 37.

34 Nouitij latè ſumpto vocabulo regulares appellantur.

35 Collatio beneficij regularis facta ſæculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem emiſerit, eſt conditionalis, & non poteſt fieri niſi à Papa.

36 Idem ſi adijciatur, vt elapſo anno, & non ſequuta profeſſione expreſſa beneficium vacet ipſo iure.

37 Collatio beneficij regularis clerico ſæculari qua formula ab Ordinarijs inferioribus ſit concipienda.

38 Facta ſub obligatione profitendi non eſt conditionalis, ſed modalis.

1 CVM IN MAGISTRVM. Non profeſſus in Abbatem eligi non poteſt. Hoc dicit. Solet ab aliquibus notari ſuperfluitas eo quod hic caſus reperiatur deciſus etiam in alijs capitulis huius tituli. Sed non eſt ita, nam Decretalis Cum cauſam, loquitur in promouendo, hæc in promoto, & c. Cum ad noſtram, loquitur in eo, qui nondum erat Monachus, & ſic nil ſuperfluum, ſecundum Abbatem Antiq. cui ſubſcribunt Ioan. Andr. Collectar. Bellam. & reliqui omnes. Poſſet etiam dici in c. Cum cauſam: tolli conſuetudinem, in c. Cum ad noſtram, reprobari ſpem, vel promiſſionem, vt Abbas fiat, hic verò remoueri obſtaculum appellationis. Diuiditur in duas partes. In prima factum recitat. In ſecunda prouidet: ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò procemium multum allegabile
contra religioſos, & ſcholares, qui gradum magiſterij, ſeu doctoratus præproperè, & immaturè
ſuſcipiunt: nam miſerum eſt eum fieri magiſtrum,
qui formam diſcipuli non aſſumpſit, vt hic, & in
cap. Miſerum, 61. diſt. debet enim eſſe diſcipulus
quiſquis doctor eſſe deſiderat, vt poſſit docere
quæ didicit: aliàs qui minimè litteris operam
dedit, præceptor non poteſt eſſe litterarum, vt
3 legitur in c. Ordinatos, 59. diſt. eſt enim præpoſterum, & impoſſibile prius docere, quàm doceri, vt ait hic Baldus in princ. prius ergo multo
tempore addiſce quæ poſtmodum doceas, c. Sic
viue, 16. q. 1. & c. Si officia, 59. diſt. quoniam
nemo repente fit ſummus, §. Quæ de charitate,
de pœnit. diſt. 2. gloſſ. in c. Tum ex litteris, in
ver. Inſtructus, de in integr. reſtit. Ioan. de Anan.
hic num. 2. nec ipſe te doceas, nec abſque ductore ingrediaris viam, quàm nunquam ingreſſus es
cap. Si clericatus, in fin. 16. qu. 1. cum alijs hic
alleg. per Hoſt. in princ. Bellam. n. 2. & Cardin.
4 in 1. notab. Addunt Vincent. & Collectar. non
prodeſſe magiſtro, quod millies fuerit approbatus, ſi apertè indignus ſit, cap. Qui de menſa,
73. diſt. & cap. Cùm ſit ars, infra, de ætat. &
qualit.

5 Secundò nota ibi, *Nec ſit præficiendus*, argumentum optimum, & quaſi expreſſum, ſecundum
Abbatem in 2. not. quod non profeſſus in Abbatē
aſſumi non debet non ſolùm per viam electionis,
ſed nec per viam prouiſionis. Hodie ſatis clarè
hoc eſt expreſſum in Clem. Ne in agro, §. Sanè
Prioratus, de ſtat. Monachor. Ponderanda verba,
committi, vel conferri: & in c. Cum de beneficio,
de præb. lib. 6. quod vtitur verbo, *prouideri*, vt
ſcripſi latiùs in c. Cum cauſam, in 4. not. ſupra
6 eod. Vnde infertur vt ſi Capitulum negligat eligere infra terminum à iure præfixum, ſuperior
immediatus, ad quem fit deuolutio iuxta terminos cap. Ne pro defectu, ſupra eod. non poterit
conferre (ſalua Sedis Apoſtolicæ auctoritate)
niſi Religioſo profeſſo: ad quod eſt tex. clarus in
Clem. vnica, de ſupplenda neglig. Prælat. vbi notabiliter expreſſum eſt ſuperiorem, ad quem fit
deuolutio ex negligentia, teneri conferre perſonæ habenti illam qualitatem, cui adſtricti erant
primi Electores. Et vide quod ſcripſi in c. Cum
propter, num. 7. infr. de iurepatr. in Quæſtione,
An Epiſcopus Parrochialem Eccleſiam Iuriſpatronatus laicorum conferens iure deuoluto teneatur eam conferre approbato in concurſu ad præſcriptum Concilij Tridentini cap. 18. ſeſſ. 24.

7 Tertiò nota in verſ. *Mandamus*. Canonicum regularem eligi poſſe in Abbatem, vt poſt Boatinum hoc notant Ioan. Andr. num. 4. Butr. nu. 6. & Card. in 4. not. tamen hodie dic vt in Clem. Cum rationi, eod. tit.

8 Quartò nota ibi, *Monachi, & Regulares Canonici*. Monachorum appellatione non comprehendi Canones regulares; licet quandoque æquiparentur, & à Monachorum conſortio non ſint ſeiuncti, vt in cap. Quod Dei timorem, infr. de ſtat. Monachor. de quo tamen dic, vt ibi notaui, num. 10. & ſeqq.

9 Vltimò nota ibi, *Ad amotionem eorum*. Textum quaſi expreſſum quod etiam ſecundum hæc tempora electio in Abbatem de non profeſſo erat ipſo iure nulla. Vnde decretalis Nullus, infra eod. lib. 6. potius emanauit ad maiorem declarationem, cum de hoc articulo eſſet controuerſia inter primarios Canoniſtas, vt dixit in c. Cum cauſam, num. 35. in princ. & verſ. Sed quatenus, ſupra eod. Ad quod vide bonam gloſſam in cap. vnico, in ver. De cætero, de poſtulat. Prælat. lib. 6.

10 QVÆRO, An præter Papam Ordinarij Collatores poſſint beneficia in titulum regularibus prouideri ſolita, conferre ſæcularibus, qui illius ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur ad præſcriptum cap. 10. ſeſſ. 14. Conc. Trid.

11 Vt pleniùs ſatisfiat propoſitæ dubitationi, diſtinguendum videtur inter Abbatias, Prioratus, & ſimiles adminiſtrationes regulares, atque inter Monachales, ſeu Canonicales portiones, quæ loco victualium aſſignantur ſingulis; & inter cætera beneficia, quæ in titulum regularibus prouidentur.

De Abbatijs videtur reſpondendum negatiuè: tum quia de his expreſſum eſt vt ad eas non aſſumantur niſi profeſſi, vt hic, & in c. Ad noſtram, & in c. Officij, ſupra eod. Imo debent eligi expreſsè profeſſi, c. Nullus, eod. tit. lib. 6. tum quia appellatione beneficiorum non veniunt Abbatiæ,

vt

vt per Lapum allegat. 85. num. 11. verſ. Item Abbatiæ, & ſcripſi plenè in c.1. à n. 15. vſque ad n. 20. infr. de ætat. & qual.

Idem videtur reſpondendum de Prioratibus, & ſimilibus officijs habentibus adminiſtrationem, vt de Prioratibus ſunt iura clara in c. Cum cauſam, ſupra eod. & in c. Cum de beneficio, de Præb lib.6. & in alijs adminiſtrationib⁹, in Clem. vn. de ſuppl. negl. Prælat. & in Clem. Ne in agro, § Sanè Prioratus, de ſtat. Monachor. et facit ratio, quia tales debent eſſe inſtructi in regula Monachali, vt in d.c. Officij, vbi Innoc. & DD. notant, Butr. in d. c. Cum ad noſtram, num. 6. & Abbas poſt eum num. 2. & conuenit vt prius ſint diſcipuli, quàm magiſtri, vt hic patet, & in cap. Miſerum, 61. diſt. & ad hoc itidem requiritur expreſſa profeſſio, vt in d. c. Nullus, infra hoc tit. lib. 6. Nec veriſimile eſt Concilium quoad iſtos
12 aliquid innouare voluiſſe. Nec obſtat quod plerique intellexerint prædictam Decretalem Nullus: ſaltem reſpectu nullitatis procedere tantùm quādo prouiſio fit per modum electionis; ſecus ſi per viam collationis, vt poſt Ioan. Andr. notat Abbas in c.2. num.4. verſ. Et pro hoc facit, infr. de teſtam. Siquidem hoc non eſt tutum; & contrarium conuincitur ex tex. in d. Clemen. Ne in agro, §. Sanè Prioratus, de ſtat. Monachor. qui loquitur de collatione Prioratuum, & aliarum adminiſtrationum; & tamen decernit vt collatio fieri non poſſit niſi expreſsè profeſſis: & pondera illa verba *non poſſit*, quæ tollunt potentiam, & reddunt actum ipſo iure nullum, iuxta gloſſ. ordinariam in c. Beneficium de regul. iur. lib.6. Vnde melius oppoſitum tenuit idem Abbas hic, vt dixi ſupra in 2. not. & dicam latiùs in d. cap. 2. de teſtam.

13 De Portionibus Monachalibus, ſeu Canonicalibus, de quibus latè Nauar. in Comment. 3. de regul. videtur reſpondendum affirmatiuè: non ſolum quando ſunt in Eccleſijs non numeratis, in quibus eſt minor difficultas; ſiquidem tales por-
14 tiones tunc non dicuntur vacare ſecundum Abb. in c. ex parte, num.6. de conceſſ. præben. ſed creantur ſimul ac de ijs aliqui prouidentur: verum etiam quando in Eccleſijs ſunt huiuſmodi portiones, ſeu præbendæ diſtinctæ, & numeratæ.

15 Primò quia nullo iure ante Concilium id prohibitum reperitur; immo verò huiuſmodi bonorum diuiſio in ſingulos Monachos, ſeu regulares profeſſos videtur contra ius, & votum paupertatis. Innoc. in c. dilectus, il primo in fin. verſ. niſi eſſent regulares, de præben. & colligit Nauar. vbi ſupra num.24. & ſeq. & latiſſimè probaui in cap. Monachi, infr. de ſtat. Monachor. & quatenus diuiſio huiuſmodi portionum, & aſsignatio defendetur ex his, quæ idem Nauar. poſtea in ſeqq. nu. congerit; tamen magis iuſtificantur peculiares illæ, ſeu priuilegiatæ portiones in perſonis nouitiorum, quàm profeſſorum.

16 Secundò iſtæ portiones accipiuntur in victum, & veſtitum regularium, vt omnes conſentiunt. At Nouitij poſt ſuſceptionem habitus alimenta à monaſterio licitè recipere poſſunt, c. Siquis propter hoc 1.qu.2. Concil. Tridentinum, c.16. poſt medium, ibi, *excepto victu, & veſtitu*, ſeſſ.25. de regular. Ergo & portiones, quæ in eorum locum ſubrogantur, arg. c. maiores, de Bapt. & §. fuerat, Inſt. de action.

17 Tertiò, ſi non poſſent prouideri niſi profeſſis, ſequeretur vt Ordinarijs auferretur prouiſio; ſiquidem portio vacans per obitum vnius portionarij profeſſo habenti ſuam portionem prouideri non poteſt; quia ſunt incompatibiles, c. Cum ſingula, de præben. in 6. Nauar. vbi ſupra nu.43. Alius autem profeſſus, qui careat ſua portione, non facilè reperietur, nec reperirentur qui ante habitum ſuſcipere, & profeſsionem emittere vellent, niſi ſimul portionem ſuam conſequerentur, cum aliàs cōtingere poſsit eos, vel non admitti ad profeſsionem, vel admiſſos de ſubuentione non prouideri. Quartò ſi harum portionum prouiſio ſub conditione, ſiue ex nunc facienda ſit ſemper à Sede Apoſtolica, diſciplina regularis facilè collabetur; nam præterquam quod prouiſio ſæpe fieri poterit non idoneis: ipſi prouiſi erga Abbatem, ſeu Priorem, Superioreſue ſuos regulares non eam exhibebunt reuerentiam, quam aliàs præſtarent, vt probè animaduerſum fuit contra l. conuenire, ff. de pact. dotal.

18 Quintò conſuetudo in partibus nedum Sabaudiæ, ſed per totam Galliam, & Hiſpaniam obtinuit, vt prouideatur ſæcularibus habitum ſuſcepturis, & profeſsionem emiſſuris: quæ conſuetudo per quoduis decretū vix aboleri poſſet, arg. c. Certificari, de ſepult. & l. Minimè, ff. de leg.

19 De alijs beneficijs, quæ in titulum regularibus conferri conſueuerunt, Reſpondetur poſſe ea per ordinarios collatores conferri ſæcularibus cum decreto, vt iuxta Concilium habitum ſuſcipere, & profeſsionem emittere teneantur.

20 Primò, quia iure non eſt nouum beneficia certo perſonarum generi affecta conferri etiam ijs, qui tempore collationis non ſunt de eo genere, arg. c. Ei cui, de præben. lib.6. & ſcripſi latè in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra de elect. ſic enim parochiales Eccleſiæ conferri poſſunt etiam non Sacerdotibus, qui tamen tenentur intra annum ad Sacerdotium promoueri, cap. Licet canon. cap. Cum ex eo, de elect. in 6. & cap. Si pro clericis, vbi gloſ. eod. lib. de præben. Sic beneficia quibus varia onera ſunt annexa ritè conferuntur non habentibus tempore collationis ordines requiſitos ad ea onera ſubeunda. Clemen. Vt ij, de ætat. & qualit. innouata à Concilio Trident. in cap.4. ſeſſ.22. Et Præbendæ Diaconales, & Sacerdotales conferri poſſunt etiam ex d. Clement. & d. cap.4. ijs, qui intra tempus à iure ſtatutum ordines aſſumere poſſunt requiſitos.

21 Secundò, non vſque adeo de iure communi expreſſum eſt vt regularia beneficia tantum regularibus conferantur, quin aliquibus caſibus etiam iure permittente conferri poſſint ſæcularibus, vt puta in defectum religioſorū, cap. Inter quatuor, de relig. dom. Abb. in cap. Relatum, ne cler. vel Monach. Rebuff. in tract. nominat. quæſt. 15.
22 num.23. Et regula de triennali tuetur clericum ſæcularem in poſſeſſione beneficij regularis, Re-
23 buff. de pacif. poſſeſs. num.139. Immo non obſtantibus concordatis in tit. de collat. §. Volumus, vbi cauetur vt ſæcularis nominatus beneficia regularia petere, aut conſequi non poſſit; non deſunt qui putant valere nominationem Regis de perſona ſæculari ad Abbatiam regularem in commendam vſque ad annum, intra quem debent aſſumere habitum, & poſtea habere in titulum, vt per Rebuff. vbi ſupra de nominat. n.21.

quan-

quanquam hoc reprobarit Nauar. qui in commen. 3. de regul. nu. 2. non ſatis ſe intelligere dicit, qua ratione Regia Maieſtas ante Concilium præſentaret ne dum regulares vnius ordinis ad præfecturas alterius, ſed & ſeculares, nec expreſsè, nec tacitè profeſſos vigore indulti ab Adriano VI. conceſſi, vt poſſet præſentare in Hiſpanijs ad Abbatias, & Præfecturas Collegiatarum ſæcularium, & regularium; de quo dic vt ſcripſi in cap. Cum cauſam, ſupra eod.

24 Sed quatenus eſſet expreſſum in iure vt regularia beneficia niſi religioſis profeſſis non conferrentur, & qualitas religioſitatis contemporanea ipſi collationi eſſe deberet; ac proinde collatio facta non profeſſis, nulla eſſet de iure communi, ad not. per Anchar. & alios in d. cap. Si pro Clericis; adhuc tamen per Concilium viderentur huiuſmodi beneficia ritè conferri ijs, qui habitum, & profeſſionem ſuſcipere, & emittere tenentur, inducendo tex. Concilij, cap. 10. ſeſſ. 14.

Primò, quia verba ſunt generalia, apta comprehendere quoſcunque collatores, ibi, *prouideri conſueta conferantur, &c.* ideſt ab ijs, ad quos collatio pertinet. Secundò, quia pars alternatiuæ (religioſis tantum illius ordinis) proculdubio etiam inferiores collatores reſpicit: ergo & altera pars, (vel ijs, qui, &c.) arg. l. Iam hoc iure, ff. fin. de vulg. & pupill. Tertiò, non præſumitur Concilium voluiſſe priuare per indirectum inferiores Ordinarios ſuis collationibus, arg. l. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loc. public.

25 Quartò, mens Concilij fuit prouidere præcipuè duabus corruptelis: Altera eſt ne conferantur profeſſis alterius Ordinis, quod etiam de iure communi prohibitum erat, cap Cum ſingula, §. Prohibemus, de præben. in 6. & Clemen. 1. de elect. Altera ne ſeculares beneficia regularia obtinerent, vnde ſtatus beneficiorum immutaretur, iuxta c. Cum de beneficio, de præben. in 6. Ideò adiecta eſt in text. dictio taxatiua, *tantum*, ad excludendos profeſſos alterius Ordinis, non ad includendum ſolos profeſſos, cum ſtatim ſubiecerit, *vel ijs, qui*, ſufficit enim alternatiua vnam partem verificari, vt legi ſatisfactum ſit, l. Si is, qui 200. §. Vtrum, de re dub. & cap. Inter cæteras,
26 ſupra de reſcript. prouidè etiam adiecta eſt dictio, *omninò*, ad excludendam diſpenſationem inferiorum, Fran. in cap. Cum ex eo, nu. 2. de elect.
27 in 6. Quintò, ex vſu Concilij quando ſpecialiter dirigit diſpoſitionem ad ea, quæ propriè pendent ab authoritate Summi Pontificis, ne videatur ei legem dicere, vtitur verbis modeſtiæ & reuerentiæ, *conſulit ſancta Synodus, optat*, & ſimilibus, cap. 17. ſeſſ. 24. & c. 21. ſeſſ. 25. de regul. vbi diſponit circa Præpoſituras regulares non cõmendandas impoſterum, & alibi: at in cap. 10. ſunt verba valde præciſa, *tantum, omninò, non conferantur*.

28 Prædictis non obſtat quod ſolus Papa conferat beneficia ſub conditione, & ex tempore, ſiue ad tempus, Abbas in cap. Significaſti, num. 5. de elect. gloſ. penult. & DD. in cap. 2. eod. tit. lib. 6.
29 cum collatio debeat eſſe certa, & actus legitimi non recipiant conditionem, neque diem, leg. Actus legitimi, ff. De regul. iur. & cap. Actus, vbi
30 notatur, eod. tit. lib. 6. Reſpondetur enim collationem, quæ fit ſæcularibus cum decreto vt teneantur recipere habitum, & profeſſionem emittere iuxta decretum Concilij, certam eſſe, nec pendere ex tempore, aut conditione; quemadmodum purè, & perpetuò conferri intelliguntur parochiales ijs, qui Sacerdotes non ſunt, & tenentur infra annum ad Sacerdotium promoueri, cap. Licèt canon. de elect. in 6. & ſimiliter dignitas, & præbendæ requirentes certum ordinem conferuntur etiam poſt Concilium ijs, qui intra tempus à iure ſtatutum ordinem requiſitum ſumere teneantur, d. Clem. vt ij, qui de ætat. & qualit. Nemo autem dixerit in his caſibus opus eſſe diſpenſatione Papæ, aut inferiores non poſſe ita prouidere, cùm leges hoc non dicant, & vſus obtineat vt Parochiales, & Præbendæ ſic, vt præmittitur, etiam ab inferioribus conferantur, & iure, ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Francus in cap. Si pro clericis, num. 5. de præben. lib. 6. & in cap. Licèt canon. num. 6. de
31 elect. eod. lib. Cardin. in Clem. 1. de offic. Vicar. & reddit rationem Anchar. in d. cap. Si pro clericis, cur minus obſit impetranti defectus ordinis, quàm ætatis, ſcientiæ, & morum; nempe quia defectꝰ ordinis breui ſuppleri poteſt voluntate impetrantis: non ſic de alijs, quæ ratio poteſt concludere etiam in defectu profeſſionis, maximè vbi non eſſet neceſſarius annus probationis.

32 Non obſtat aſſertio Rebuff. in tit. de diſpenſat. cum regular. num. 24. & ſeq. vbi dicit in Francia non admitti aliquem ad beneficia regularia, Prioratum, aut aliam adminiſtrationem, niſi ſit expreſsè profeſſus, iuxta c. Nullus, de elect. lib. 6. ſiue per viam electionis, ſiue collationis, præterquam ſi collatio fieret ab ipſomet Papa non obſtante conſuetudine in contrarium. Quia reſpondetur primò, hoc eſſe intelligendum non de quibuſcunque beneficijs, ſed de Præpoſituris cum adminiſtratione, de quibus id conceſſum eſt in primo, & ſecundo membro diſtinctionis; ſecus de ſimplicibus beneficijs, vtputa Cappellis Monachorum, & Præbendis regularibus. Secundò reſpondetur dictum Rebuff. procedere; ſtantibus concordatis, & Regijs Conſtitutionibus, quarum ibidem meminit. Tertiò, reſpondetur his circumſcriptis, quicquid antea ſeruaretur, poſt Cõcilium videri permiſſam collationem talium beneficiorum his, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere volunt regularem. Quartò, reſpondetur de contraria conſuetudine quoad Præbendas Canonicales teſtari Dom. Datarium.

33 His ita conſtitutis, ſi quæſtionis reſolutio eò minus expedita videatur, quod plura beneficiorum genera complectatur; poſſet reſtringi ad terminos portionum monachalium, ſeu canonicalium, quas conferri poſſe etiam non profeſſis de iure veteri probatur, arg. cap. Cum cauſam, de elect. quatenus in fine mandat clericos non profeſſos in Collegiata regulari exiſtentes compelli, vt vel B. Auguſtini regulam profiteantur, & ſeruent, aut ipſam Eccleſiam omninò dimittant. Ergo non profeſſi eſſe poſſunt Canonici, & obtinere ſuas præbendas, quibus poſtea ſpoliari poſſint ſi recuſent profiteri, vt ibi latiùs deduxi in vltimo notab.

Præterea in caſu Gratianopolitan. quo agitur, ſupponitur has portiones à quadraginta annis vltra, & citra ſæcularibus, qui ſimul recipiuntur ad habitũ regularem, eſſe ſolitas conferri.

Ergo

Ergo videtur dicendum Concilium vel non comprehendere iſtas portiones, tanquam non conſuetas conferri regularibus, vel comprehendere
34 cum modificatione ſubiecta. Siquidem Nouitij, qui ad profeſſionem tendunt, licèt non ſint Monachi, aut regulares propriè, ſeu cum effectu; tales nihilominus largo vocabulo appellantur, cap. Religioſo, §. Quamuis autem, de ſenten. excom. lib. 6. Rebuff. de diſpenſat. cum regul. n. 23. & patet ex notatis per Hoſt. in cap. Statuimus, num. 4. verſ. Nec obſtat, infra, de regul. & per gloſ. magn. in cap. Beneficium, poſt medium, verſ. Item talis, eodem tit. lib. 6. quæ dicit, tales eſſe religioſos, ſed reuocabiliter.

35 Circa formam prouiſionis conſuetæ videtur aduertendum non eſſe conſonam, quatenus ſonat prouiſionē fieri ſeculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem regularem emiſerit; quia hæc collatio eſt incerta, & ex tempore, ſiue ſub conditione: contra gloſſ. penult. in allegat. c. 2. de elect. in 6. & in c. vn. de Cappel. Monachor. eod. lib. in verb. Perpetuò: & ſolus Papa poteſt ſic conferre, gloſſ. in c. Si gratioſè, in ver. A Romano, de reſcript. in 6.

36 Qua ratione minus probatur formula, vt in exhibitione habitus regularis fiat collatio cum clauſula *ex nunc, prout ex tunc*, & poſtquam profeſſionem regularē expreſsè emiſerint, quam elapſo anno probationis expreſsè emittere omnino teneantur, aliàs portiones vacent eo ipſo; quia præter oppoſitionem ſupra factam, hæc adijcit iuri communi, & canonico requiſitum expreſſæ profeſſionis: & quatenus apponit vacationem ipſo iure, præſupponit vacationem validam fuiſſe à principio, & poſtea eamdem reſoluit ad tempus, quod non poteſt fieri per inferiores; imò implicat contradictionem collationem fieri prout ex tunc, & ſecuta profeſſione vacare beneficium ipſo iure: adde hanc vacationem induci non poſſe decreto inferiorum.

37 Quid igitur? Videtur dicendum prouiſionem ſimpliciter fieri debere, quæ habet à iure annexam ſuam obligationem ſeu conditionem vt prouiſus teneatur habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere: aliàs niſi prouiſus adimpleat id, ad quod tenetur, amouebitur ab Eccleſia, & priuabitur portione, arg. c. Relatum, de Cler. non reſid. c. Significatum, de præben. & omninò agetur cum eo, prout cum prouiſo de præbenda habente ordinem annexum, qui intra tempus non promouetur; nam peculiariter ſtatutum eſt vt prouiſus de parochiali niſi intra annum promoueatur ad ſacerdotium, priuatus ſit ipſo iure, vt in cap. Licet canon, infr. eod. lib. 6. ſed in alijs beneficijs Curatis ſtat ius vetus de quo in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra eod. nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. De teſtam. & l. Præcipimus, in fine, C. De appellat. & probatur in c. Statutum, vbi gloſſ. & DD. notant infra hoc tit. lib. 6. & ſcripſi plenius in d. §. Inferiora.

38 Nihil etiam prohibet exprimi in prouiſione hanc obligationem quæ non reddit collationem conditionalem, ſed modalem vt per Oldra. conſ. 108. in princ. verſ. Ad primum, plenè Butr. conſ. 48. in princ. & Alex. conſ. 102. Viſis, & ponderatis, num. 2. verſ. Et notat Bart. lib. 1. cùm præſertim non ſit appoſita ab homine, ſed à iure, ad not. per DD. in d. c. 2. infr. hoc tit. lib. 6. arg. l. Si is legatum, §. 1. de leg. 1.

Sententiam Sac. Congregationis ſuper propoſitis dubitationibus habes in c. Cum cauſam, n. 38. ſupr. eod.

DE ELECTIONE.

Cap. Maſſana.

SVMMARIVM.

1 *Electio Prælati per laicos, & Canonicos facta non valet, etiamſi hoc habeat conſuetudo, & num. 19.*
2 *Eligendi ius in collegiata eccleſia non cadit in laicum.*
3 *Laici ſpiritualium non ſunt capaces, etiam admixtis clericis, & num. 16.*
4 *Actus actiuorum non cadunt in ſubiecto inhabili.*
5 *Papa ſolus diſpenſat, vt laici admittantur cum Collegialibus ad eligendum, & n. 8.*
6 *Notarius laicus poteſt electioni intereſſe, vt ſcribat proceſſum.*
7 *Laici in electione Prælati admitti poſſunt non ad coeligendum, ſed ad protegendum electores etiam armata manu.*
8 *Imperatores ex priuilegio ſibi olim conceſſo eligendi, ſeu confirmandi Romanum Pontificem nullum ius ſpirituale transferebant.*
9 *In mixtis inſeparabilibus magis attenditur, quod nocet, quam quod prodeſt, & num. 28.*
10 *Declaratur, & num. 31.*
11 *Electio à Canonicis celebrata non irritatur ex eo, quod laici ignoranter fuerint admiſſi, aut violenter ſe intruſerint.*
12 *Conſuetudine induci non poteſt vt laici admittantur ad actus ſpirituales, etiamſi ſit immemorabilis, & num. 16.*
13 *Conſuetudo contra eccleſiaſticam libertatem eſt impræſcriptibilis.*
14 *Conſuetudine induci non poteſt vt Clerici ſoluant collectam etiam de bonis patrimonialibus.*
15 *Conſuetudo mala amittit nomen conſuetudinis, & dicitur corruptela.*
16 *Spiritualia à laicis poſſideri non poſſunt.*
17 *Bulla Sanctiſſimi D. N. Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum eccleſiarum tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & cum fama priuilegij.*
18 *Conuerſi laici poſſunt electionibus regularium intereſſe ex conſuetudine.*
19 *Vtile an, & quando vitietur per inutile, & nu. 26. & ſeqq. 29.*
20 *Naturam immutare non eſt in poteſtate partium.*
21 *Electio Papæ an reddatur irrita ex eo quod ſchedulæ poſt illarum publicationem apparuerint eſſe plures numero, quàm Cardinales, & num. ſeqq. vſque in fin.*
22 *Quid ſi electus habuerit tantum duas tertias partes ſuffragiorum habita ratione numeri Cardinaliū, non autem numeri ſchedularum.*
Et quid ſi habuerit duas tertias partes ſuffragiorum etiam ſuperfluis non computatis. numer. 26. & num. ſeqq. vſque in fin.
23 *Vota eligentium debent eſſe certa, aliàs non valent. & num. 25.*

Incer-

24 Incertum dicitur quod ignoratur.
25 Incertitudo in cauſa inducit incertitudinem in effectu.
27 Capitulum congregatum ex permiſſis, & prohibitis Capituli authoritatem non habet.
28 Electionis actus eſt indiuiduus, & nu. ſeq.
Concurſus, in quo vnà cum tribus examinatoribus Synodalibus alij quoque non Synodales fuerunt adhibiti, non valet. ibidem.
29 Electio vitiatur propter admiſſionem inhabilium etiam ignoranter factã. Contrarium, n.31. & ſeq.
30 Vtile vitiatur per inutile propter aſſumptam formam iuri contrariam.
Declaratur, num.34.
31 Actus collegialiter geſtus ab habilibus, & inhabilibus ignoranter admiſſis ſuſtinetur propter habiles, Secus ſi ſcienter, & num. 33.
32 Et quid ſi vnus tantùm ſit habilis, reliqui verò inhabiles.
34 Actus principalis habens in ſua eſſentia debitam formam non vitiatur ex ſuperuacua adiectione.
35 Schedulæ ſi poſt illarum publicationem repertæ fuerint eſſe plures, quàm Cardinales, an ſint comburendæ ex Gregoriana Conſtitutione.
36 Scrutinio publicato cur electoribus variare non liceat.

1 MASSANA. Non valet electio Pontificis per laicos, & Canonicos facta, etiamſi hoc habeat conſuetudo. Hoc dicit, & tria facit. Prohibet. Decretum apponit: & contrariam conſuetudinem damnat.

2 Nota primò ius eligendi in Collegiata Eccleſia non cadere in laicum, vt hic, & in c. Quiſquis, ſupr. eod. cum concor. Et eſt ratio, quia hoc ius ſpiri-
3 tuale eſt, cap. Sacroſancta ſupra eod. Laici autem huiuſmodi ſpiritualium non ſunt capaces, c. Cauſam quæ, de præſcript. & notatur in c. Quæ in eccleſiarum, & in cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit. & in c. Decernimus, de iudic. etiam admixtis Clericis, vt hic, & in c. Contingit, & ibi dixi, num.11. infra de arbitr. & actus actiuorum non
4 cadunt in ſubiecto inhabili, cap Per Eſaiam, 1.q.1. cap. Medicina, de pœnit. diſt.1. cap. Iuuenis, de Sponſal. l.1. §. Cum arietes, ff. Si quadrup. pauper. fec. dicatur, l. Si ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. & notat Ioan. Andr. in c. Romana ſuper, ver. Per hanc, de ſent. excommunic. lib.6. & Bald. hic in prin. verſ. Nota quod actus.

5 Secundò nota laicos non poſſe electioni intereſſe etiam ex admiſſione Canonicorum, vt hic eſt caſus. Quod tamen declarat Compoſtell. & poſt eum Abb. Antiq. in ver. Laicos, Io. Andr. n.4. in ver. Electio. Bald. in princ. verſ. Adde tamen, & n.1. Butr. in ſecundo notab. & Abb. n. 2. & 3. vt procedat ſi laici admittantur ad coeligendum vna cum Collegialibus: in hoc enim ſolus Papa
6 diſpenſat, cap. Sacroſancta, ſupra cod. Secus verò ſi admittantur propter aliquam eccleſiæ vtilitatem, veluti cum tabellio laicus admittitur ad ſcribendum electionis proceſſum, vt notat gloſſ.
7 in cap. Quia propter, in ver. Redacta, ſupra eod. & ibi Abb. n. 9. vel cum vocantur laici ad compeſcendum ſchiſmaticos, vel alios, à quibus timetur impreſſio, ſeu violentia, vt cap. Vota, §. Principibus, 63. diſt. & c. In nomine Domini, 23. diſt. Quamuis enim laici non poſſint intereſſe ad eligendum, poſſunt tamen intereſſe ad protegendum Canonicos, etiam armata manu, vt forma-
8 liter inquit Bald. hic in princ. verſ. Adde tamen: vel denique admitti poſſunt ſi hoc eis competat ex priuilegio Papæ, vt cap. Quod ſicut, ſupra eod. c. Adrianus, & c. In Synodo, 63. diſt. vbi Papa cum Concilio impertitus eſt poteſtatem Imperatori eligendi Romanum Pontificem. Quod tamen priuilegium poſtea fuit reuocatum, vt in cap. Præter, §. Verum, 32. diſt. Sed an in vim prædicti indulti Apoſtolici Imperatores tranſtulerint aliquod ius ſpirituale, vide per Innoc. in d. c. Quod ſicut, num. 3. & Cardin. Turrecrem. in d. cap. Adrianus, num.1. verſ. Quartò, vbi ait, hæreticum eſſe affirmare Papatum eſſe ab Imperatore, cùm ſit à Deo, vt c. Omnes, & cap. Sacroſancta, 22. diſt. & egregiè declarat qualis eſſet illa poteſtas Imperatoribus collata eligendi, ſeu confirmandi Romanum Antiſtitem, & tamen de fide, & authoritate illorum canonum vide Cardinal. Baron. in Annal. Eccleſiaſt. ad annum Domini 526. 555. & maximè 774. à num. 10. & ad annum 964. à num. 22. & Card. Bellarm. lib.2. de Summo Pontifice, c. 29. & de Clericis c.9.

9 Tertiò nota in mixtis inſeparabilibus magis eſſe attendendum, quod nocet quàm quod prodeſt, vt hic notat Butr. in primo notab. nam in electione mixta laicorum, & Canonicorum magis hic inſpicitur qualitas laicalis ad deſtructionem actus, quàm qualitas eccleſiaſtica ad il-
10 lius productionem. Sed contra. Imò mixtum ex duabus naturis aſſumit naturam eius ſimplicis, quod eſt fauorabilius, & per quod ius conſortis conſeruatur, vt l. Si communem, ff. Quemadm. ſeruit. amitt. & cap. Sacris, de ſepultur. Quam regulam ponit gloſſ. in cap. vnico, in ver. eccleſiaſticus, de Iurepatr. lib.6. & pluribus confirmanr Alexan. in conſ.122 num.16. & ſeq. lib.4. Iaſ. in l. Si emancipati, num.5. & ſeq. C. de collat. & Felin. in c.1. num.6. ad med. verſ. & dixit, de præſcript. Solutio. Sta contrario, vt ſcripſi latiſſimè in cap. Cum propter, num.27. 36. 41. & 81. de Iurepatr. Et ad hanc decretalem reſponde, hic eſſe ſpeciale, vt præualeat qualitas laicalis, quæ inficit electionem: & ratio ſpecialitatis eſt propter odium Capitularium, qui ſibi adiungũt,
11 & conſociant inhabiles, vt hic per Abb. num.5. Vnde infertur, vt ſi Canonici ignoranter admitterent laicos ad coeligendum, electio aliàs canonica ex mixtura laicorum non redderetur irrita, quemadmodum neque ex admixtione excommunicatorum, vt eſt textus ad hoc notabilis in cap. fin. de Procurator. & latius dicam infra, num.31. & ſeq. Hinc etiam infertur, vt ſi laici per vim ſe in electione intruderent, electio à Canonicis celebrata nihilominus ſuſtineretur, valeret enim quatenus fieret à Clericis, & eſt vtile vt tunc fiat proteſtatio ſecundum Abb. d. num. 5. & & cap. Cumana, ſupra eod. nam ceſſat odium admittentium quando laici per ignorantiam admittuntur, aut per violentiam ſe ingerunt.

12 Quartò nota ibi, *etiamſi hoc habeat conſuetudo.* Non poſſe introduci conſuetudine, vt laici ad-
13 mittantur ad actus ſpirituales, qualis eſt electio Prælati. Quod duplicem habet rationem. Prima ratio eſt, quia huiuſmodi conſuetudo eſt contra eccleſiaſticam libertatem, vt cap. Sacroſancta, cap. Cum terra, & cap. Quiſquis, ſupra eod.

eod. & cap.Cum cauſa,in fine,de re iudic. & conſequenter eſt impræſcriptibilis, vt hic notat glo. fin.Bald.ante num.1.verſ, Item nota, & Abb.n.6. qui ex hoc infert vt non poſsit conſuetudine introduci, vt Clerici ſoluant collectam etiam de bonis patrimonialibus, cùm ſit contra libertatem eccleſiaſticam, vt cap.Non minus,& c. Aduerſus, de Immun.eccleſ.c.fin. de vita, & honeſt.
15 Cleric. & c. Quamquam de cenſib. lib.6. & propterea conſuetudo huiuſmodi amittit nomen conſuetudinis, & appellatur hic corruptela,nempe quia mores corrumpit ſub velamine conſuetudinis: aſſumitur enim ab impijs vt priuilegium
16 cap.Mala,8. diſt.& cap. Denique,4.diſt. Secunda ratio eſt, quia ſpiritualia à laicis poſsideri non poſſunt, cap.1.16.qu.7.& cap.Cauſam quæ, de præſcript.Sine poſſeſsione autem non currit præſcriptio, vt in reg. Sine poſſeſsione, de regul. iur. in 6. & l. Qui in ſeruitute, ff. eod. Quæ ratio conuincit in hac materia induci non poſſe conſuetudinem, aut præſcriptionem etiam per tempus, cuius initij memoria in contrarium non exiſtat, vt concludit Ioan.Andr. in c.2. de præben.lib.6.Abb.hic num.4.& plenius in d.cap.Cauſam, dixi in cap. Cum contingat, num.9. de foro compet.

17 Hodie extat hac de re nouiſſima Conſtitutio S. D. N. Vrbani VIII. quæ incipit. Romanus Pontifex in ſua, &c. edita anno 1641. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ & inferiorum eccleſiarum, ac perſonarum eccleſiaſticarum à quibuſcumque præiudicialibus: in qua irritæ declarantur contrariæ conſuetudines, & præſcriptiones etiamſi ſint immemorabiles, & cum fama priuilegij.

18 Fallit concluſio ſuperius firmata in Conuerſis profeſſis, qui etſi laici ſint, tamen admitti poſſunt in electionibus regularium, ſi ita ſe habeat religionis conſuetudo, vt notat gloſ.3. in Clem. Vt ij, de ætat. & qual. Ioan. Andr. in cap. Ex eo in fin. de elect. lib. 6. & Collectar. hic in princ.

19 Vltimò nota electionem Prælati à Canonicis factam vna cum laicis eſſe irritam ipſo iure propter admixtionem laicorum, vt hic eſt caſus valdè notabilis, & mente tenendus ſecundum Abb. num. 3. & ita electio aliàs vtilis, id eſt celebrata à maiore & ſaniore parte Capituli vitiatur per inutilem admixtionem laicorum, vt hic notat gloſ.1. communiter approbata. Nec obſtat contraria regula c. Vtile, de regul. iur. lib.6. quia
20 procedit in inſeparabilibus, vt ibi declarat gloſſa, ſed de hoc plenius dicam infra num.26. & 29. & ſeqq. Item procedit regula illa, ſi vitium ſit in materia veluti cum acceptilatio interponitur ſuper contractu iuris gentium: nam permutare naturam non eſt in poteſtate partium; & ideò tunc valet vt valere poteſt, vt l. An inutilis, ff.De acceptilat. & arg. l. Quia ratio, ff. De condit. inſtit. ſecus ſi vitium ſit in forma, vt hic declarat Bald. nu. 2. prope fin. Item ſignatur contrarium in c.fin. de Procurat. Sed ſolue, vt dicam infra n.31. & 33.

21 Hinc ſumpta occaſione, QVÆRO. In Conſtitutione Gregorij XV. de Romani Pontificis electione, quæ incipit, Æterni Patris Filius, in §. Inſuper. Statuitur, vt antequam ſchedulæ à ſcrutatoribus aperiantur, omnes ab iis diligentiſſimè numerentur; & ſi plures repertæ fuerint quàm ſint Cardinales, omnes comburantur, & iterum ad ſuffragia deueniatur. Pone,poſt abſolutam ſchedularum publicationem, & non prius compertum fuiſſe ſchedulas eſſe plures numero, quàm Cardinales.Fac enim ſcrutatorum incuria ante publicationem ſchedulas non fuiſſe ritè numeratas, vel certè alicuius malitia poſt completam numerationem, & inchoatam publicationē alias ſchedulas vltra numeratas in calicem iniectas fuiſſe,itaut in vniuerſum excedant numerum Cardinalium in Conclaui præſentium: numquid ex hoc electio reddatur irrita.

22 Pro clariori quæſtionis ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus eſt cùm electus habuit duas tantum partes ſuffragiorum habita ratione Cardinalium exiſtentium in conclaui,non autem numeri ſchedularum: putà quia Cardinales ſunt numero triginta, & Cardinalis Hoſtienſis habuit ſuffragia viginti,ſuo ſuffragio non cōputato; & tamē in calice repertæ fuerunt ſchedulæ triginta tres,aut etiam plures:& hoc primo caſu credi-
23 mus manifeſtum eſſe talem non cenſeri electum. Ratio eſt euidens,quia fieri poteſt vt in numero viginti ſuffragiorum, quæ ipſe habuit, adſit aliqua ex ſchedulis, quæ ſuperabundant, atque ita ignoratur an verè is à duabus partibus Cardinalium electus fuerit, ſicut pro forma requirit Gregoriana Conſtitutio, quæ in hoc eſt iuri communi
24 conformis, vt in c. Licet de vitanda, ſupra eod. & conſequenter electio eſt incerta,quia incertum dicitur quod ignoratur, l. Subſignatum, §. fin. ff. De verbor ſignific. & non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe, l. Neque natales, C.De probat. & l. Non hoc, C. Vnde legit, imò quod eſt incertum perinde eſt ac ſi non eſſet, l. Duo ſunt Titij, ff. De teſtam. & l. Si ita fuerit, ff. De reb. dub. facit text. in l. Ita ſtipulatus, ff. De verbor. obligat. & in l. Cum poſt, §. Gener. eum
25 ibi notat. ff. De iur. dot. Vota autem eligentium debent eſſe certa, aliàs non valent, vt ſunt iura clara in cap. In electionibus, infr. eod. lib. 6. & in c. 1. de poſtulat. Prælat. eod. lib. & incertitudo in cauſa inducit incertitudinem in effectu, c. Coepiſcopi, 68.diſt. c. Ad audientiam, c.Significaſti, & c. Petitio de homicid.

26 Secundus caſus eſt cùm electus habuit duas ſuffragiorum partes etiam ſuperfluis non computatis, puta Cardinales ſunt triginta, & ſchedulæ triginta tres, & electus habuit ſuffragia viginti tria, vel plura, aut etiam omnia: & hoc caſu res videtur non parum dubia.

27 Contra electionem videtur primo vrgere hæc Decretalis, vbi irrita decernitur electio facta à Canonicis,cum quibus laici admixti fuerunt: & ita electio alias vtilis, id eſt à maiori parte Capituli celebrata vitiatur per inutilem admixtionem inhabilium, vt hic notat gloſ. 1. & ratione prohibiti vitiatur conceſſum, itaut Capitulum congregatum ex permiſſis, & prohibitis Capituli
28 authoritatem non habeat, vt ait hic Bald. in princ. Et eſt ratio, quia actus electionis eſt indiuiduus, nec poteſt pro parte valere, & pro parte non, c. Prudentiam, de off. deleg. Indiuiduis autem, & inſeparabilibus mixtio inutilis vitiat vtile, & magis inſpicitur quod nocet, quàm quod prodeſt, vt eſt caſus notabilis hic ſecundum Anton. de Butr. in primo notab. & Abb. num.3. Ob quam rationem aliàs S. Congregatio

Con-

Concilij nullum declarauit concurſum, in quo
vna cum tribus examinatoribus in diœceſana
Synodo deputatis alij quoque non Synodales
29 fuerunt adhibiti. Quod adeò verum eſt vt infi-
ciatur electio ex admixtione inhabilium etiam
ignoranter facta, ſi credimus eidem Butr. hoc aſ-
ſerenti in c. fin. nu. 2. & 11. de Procurator. ea
conſideratione, quia in ſcrutinio nomina omnium
30 deſcribuntur, ita vt omnes ſimul, & indiuiduè ad
actum electionis procedant: & in idem recidit
quod ſcripſit Bald. hic num. 2. videlicet vtile
vitiari per inutile propter aſſumptā formam iuri
contrariam; licet ſecus ſit quando vitium ſuper-
fluum eſt in materia. Ex quibus videtur reſulta-
re vt viginti ſuffragia vtilia duas tertias partes
Cardinalium conſtituentia, quæ hoc caſu habuit
electus, vitientur per ſuperuacuam adiectionem
trium inutilium.

Deindè cōtra electionem videtur vrgere, quod
cum in Gregoriana Conſtitutione ſancitum fue-
rit vt ſi ſchedulæ plures repertæ fuerint, quàm
Cardinales, comburantur omnes, & iterum ad
ſuffragia deueniatur: his verbis videtur Pontifex
abſtuliſſe vim omnem, & robur illius ſcrutinij in
quo repertū fuerit plures fuiſſe ſchedulas, quàm
Cardinales. Idque nulla habita ratione an quiſ-
piam ab omnibus, vel à duabus partibus, an ve-
rò à paucioribus tantum electus fuerit. Si enim
voluiſſet hanc diſtinctionem adhiberi, non vtique
ſanxiſſet ſchedulas omnes eſſe indiſtinctè combu-
rendas, ſed decreuiſſet priùs deueniendum eſſe
ad illarum publicationem vt conſtare poſſet an
electus etiam nō computatis ſchedulis ſuperfluis
habuiſſet duas tertias partes ſuffragiorum. Non
videtur ergo conſentaneum, vt nos adhibeamus
diſtinctionem, quam legiſlator non adhibuit,
l. Proſpexit, ff. Qui, & à quib. & l. De pretio, ff. De
publican. in rem act. cum vulg. Quod enim non
eſt Apoſtolico decreto ſancitum, ſuperſtitioſis
non eſt adinuentionibus præſumendum, c. Con-
ſuluiſti, 2. quæſt. 5. & cap. Inter corporalia, de
tranſlat. Epiſc.

31 Sed validitati electionis videtur ſuffragari quod
etſi ſchedulæ excedant numerum eligentium;
certum eſt tamen electum habuiſſe ſuffragia dua-
rum ex tribus partibus. Eſto enim ſuffragia lata
in tribus ſchedulis, quę ſuperabundant, ſint caſſa,
& irrita; tamen cum Cardinales ſint numero tri-
ginta, & electus viginti tria ſuffragia habuerit,
etiam ſi demas illa tria, ſuperſunt tamen vigin-
ti, quæ adæquatè conſtituunt duas tertias partes
Cardinalium in Conclaui exiſtentium. Electio
igitur aliàs vtilis, ideſt à duabus partibus Colle-
gij canonicè celebrata per inutilem ſchedularum
adiectionem vitiari non debet, ex theorica Inno-
cen. in cap. Illa, nu. 2. verſ. Imo plus dicimus, ſu-
pra eod. vbi in quæſtione illa An vitietur electio
ex eo quod cū habilibus aliqui inhabiles admixti
fuerint ad coeligendum, diſtinguit an ſcienter
admiſſi fuerint; & tunc electio non valeat, & in
hoc caſu dicit eſſe intelligendam hanc decreta-
lem, cap. fin. de Procurator. cap. Ad probandam,
de re iudic. & cap. Cum ſuper, de offic. delegat.
An verò ignoranter; & tunc determinat electio-
nem ab habilibus factam numquam irritari pro-
pter admixtionem inhabilium, arg. l. 1. §. 1. ff. Pro
32 ſoc. Quinimo aſſerit hoc vendicare ſibi locum
etiamſi vnus tantum ex electoribus eſſet habilis,
reliqui autem omnes inhabiles, puta maiori ex-
communicatione ligati; quia nihilominus ſi ele-
ctor habilis admiſerit eos ignoranter ad coeli-
gendum, ſuſtinetur electio, quia in ipſum recidit
ius Capituli, vt l. Sicut, ff. Quod cuiuſque vniuerſ.
nomin. & notatur in cap. Irrefragabili, de offic.
ordin. Et rationem diuerſitatis aſſignat, quia vbi
admittuntur inhabiles ſcienter, electores viden-
tur nolle ſine ijs procedere, ſed potius vt actus
aſſumat vim ab omnibus; ideòque non valeat
quod agitur, quia quod poſſunt nolunt, & quod
volunt adimplere nequeunt, vt d. cap. Cum ſuper,
de offic. deleg. At verò vbi inhabiles admittun-
tur ignoranter, principalis intentio eligentium
eſt eligere omni meliori modo, ſiue cum alijs,
ſiue per ſe tantum, ſi alij de iure intereſſe non
poſſunt, vt l. Eum qui, §. Si in curiam, & §. ſeq.
ff. De iniur. Quæ diſtinctio Innocentij præualet
in electionem, eamque amplectuntur omnes Do-
ctores, vt teſtatur Abb. in d. cap. fin. num. 6. de
Procurator. quidquid ſcripſerit Butr. in contra-
33 rium citatus ſupra num. 28. Et probatur apertè
in d. c. fin. vbi eſt expreſſum valere actum colle-
gialiter geſtum ab habilibus, & inhabilibus igno-
ranter admiſſis, & ſuſtineri propter habiles, quem
textum dicit ad hoc meliorem de corpore Iuris
Corſett. in ſuis ſingular. in ver. Vniuerſitas, ſin-
gul. 384. incipien. Regula eſt quod actus, poſt
Abb. illic num. 3. Et propterea ſi non exiſtens
in ſacris, qui vocem in Capitulo non habet, vt
Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. vel aliàs inhabilis
ignoranter admittatur ad coeligendum, ſeu ad
alios actus Capitulares, valet quod geritur, &
vtile per inutile non vitiatur, cap. Vtile, de reg.
iur. lib. 6. ſecundum Io. Andr. in reg. Quod alicui,
in Mercurial. Quamobrem cùm hoc caſu ſche-
dulæ ſuperuacuę in calice fuerint poſitæ ignoran-
tibus electoribus, vel omnibus, vel ſaltem dua-
bus tertijs eorum partibus, penes quos reſidet
eligendi poteſtas, vota illorum valida, & vtilia
per adiectionem aliorum inutilium vitiari non
debent, & nonnullorum fraus, & dolus non de-
bet obeſſe nominato, vt inquit gloſ. vlt. in fin. in
cap. Publicato, infra eodem.

34 Præterea quando actus principalis habet in
ſua eſſentia debitam formam, ſicuti habet electio
Pontificis ex Conſtitutione Gregorij, ſuperuacua
adiectio non vitiat. Ita loquitur text. in l. Eum
qui ita, §. Te, & Titium, ff. De verbor. obli-
gat. Bald. hic num. 2. verſ. Nec obſtat. Generale
enim eſt, vt ſi formæ aliquid ſuperfluum adda-
tur, ex huiuſmodi inutili adiectione actus non
infringatur, vt l. Non ſunt liberi, ff. De ſtatu ho-
min. & ibi notat gloſ. in ver. Prodigioſum, in fin.
& Bart. in tract. Tiberiadis ad fin. ſuper ver. Amiſſa
propria forma, concordat tex. in leg. Idem Offi-
lius, ff. De ædilit. edict. & in leg. Falſa, §. Sed & ſi
cui, ff. De condit. & demonſtrat. & in l. Si is cui,
ff. Quemadm. ſeruit. amitt. Quibus accedit quod
electioni Romani Pontificis à duabus partibus
Cardinalium celebratæ nulla exceptio iuris poſi-
tiui poteſt opponi, vt ſtatuitur in decretali, Licèt
de vitanda, ſupra eod. Et quamuis in Conſtitu-
ne Gregorij noua forma præſcripta fuerit; tamen
in §. Quod ſi electio, vbi perſtringitur forma
eſſentialis cum decreto irritanti, ſtatutum non
legitur vt electio nulla ſit ex hoc capite, quod
ſchedulæ repertæ fuerint plures numero, quàm

Cardinales, & conſequenter quod ſpectat ad electionis validitatem hic caſus tamquam omiſſus in Conſtitutione remanſit in diſpoſitione iuris communis, vulg. l. Commodiſſimè, ff. De liber. & poſthum. & arg. l. Sancimus, C.De teſtam. & l.Præcipimus, in fin. C.De appellat. De iure cōmuni autem contra electum à duabus partibus Cardinalium obijci non poteſt quod ſchedulę ſuperabundent, ſicut obijci non poteſt quod Cardinales eligentes ſint excōmunicati, vel ſuſpenſi; cum huiuſmodi exceptiones iuris poſitiui ſint, vt in d. cap. Licet, adnotarunt Compoſtell. nu.3. Ioan.Andr. num.10. & reliqui Interpretes, vt ibi dixi num.11. & ſeqq.

Nec obſtant contraria. Ad primum enim reſpondetur hoc capitulum non habere locum quando inhabiles ignoranter admittuntur ad eligendum, ſecundum theoricam Innocentij, quidquid contra ſcripſerit Butr. cuius opinio communiter non tenetur, vt fusè oſtenſum eſt ſupra num.31. & ſeqq.

35 Ad ſecundum reſponderi poteſt Gregorium ſtatuiſſe vt ſchedulæ numerentur antequam aperiantur à ſcrutatoribus, & tunc ſi apparuerint numero plures quàm ſint Cardinales, omnes comburantur. Quibus verbis videtur reſpexiſſe tantummodo ad illum exceſſum ſchedularum, qui repertus eſſet ante inchoatam illarum publicationem; & in hoc tantum actu decreuit ſchedulas eſſe comburendas. At verò de exceſſu ſchedularum reperto poſt inchoatam, vel abſolutam publicationem ſcrutinij nihil ſtatuit, forte quia viſum ſibi fuit ſufficienter huic incōuenienti occurriſſe præcipiendo, vt ante publicationem ſchedulæ palam diligentiſsimè numerentur à ſcrutatoribus; poſt quam quidem numerationem in conſpectu omnium peractam vix putauit poſſe contingere, vt ſchedulæ excederent numerum Cardinalium; ac proinde de hoc caſu veluti raro, aut minus frequenti nihil ſtatuendum duxit,
36 arg.l. Iura, cum tribus leg. ſeqq. ff. de legib. Præſertim verò quia ſi ſchedulæ comburantur priuſquam fuerint apertæ, & ad nouum ſcrutinium procedatur, cum nondum appareat quæ quiſq; ſuffragia habuerit, nemo poteſt conqueri, quod exinde iuri ſuo, vel famæ aliquatenus detrahatur, vt notat Innocent. in c. Publicato, num.2. infr. eod. dicens hoc caſu Capitulum poſſe deſtruere, quia nemini ſit præiudicium, nec aliqua infamia oritur nominato, cum clauſa ſint vota. At verò apertis iam ſchedulis, & ſcrutinio publicato videturquodammodo electio initiata, & aliquod ius quæſitum, ei quem conſtat habuiſſe duas tertias ſuffragiorum partes etiam ſuperfluis non computatis, vt ex dictis patet. Vnde ſchedulæ tunc lacerari, aut comburi non poſſent, nec ad noua ſuffragia deueniri citra illius iniuriam, quia res non eſt integra, & nemini licet mutare conſilium in alterius præiudicium, cap.Cum inter Canonicos, infr.eod.l.Nemo, la quarta, ff. de reg iur. Item ex nouo ſcrutinio protraheretur electio. Quod eſt periculoſum præſertim in electione Romani Pontificis, c. Vbi periculum, infra eod. lib.6. & Clemen. Ne Romani, eod.tit. Ad quas rationes forte reſpexit Gregorius IX. dum decreuit, vt publicato ſcrutinio non liceat electoribus variare, vt in d. cap. Publicato, infr.eod. & ibi notat gloſſ. 2. Innocen. Hoſt.Ioan.Andr. & reliqui Interpretes. Nobis tamen in his pronunciare non licet, ideoque ad obuiandum periculis abs re non eſſet, vt prima Sedes hanc dubitationem dilucidaret.

Quid autem iuris ſit in caſu conuerſo, videlicet cum ſchedulæ repertæ ſunt pauciores numero quàm ſint Cardinales, ſcripſi plenè in prædicta decretali, Publicato, à n. 56. vſque in fin.

DE ELECTIONE.

Cap. Publicato.

SUMMARIUM.

1 *Scrutinio publicato non poſſunt electores variare, ſed cogi debent ad collationem, & electionem.*
Ampliatur ſex modis à num.11. vſque ad nu. 23. & fallit nouem, à num.45. vſq. ad n.52.
2 *Electores dici poſſunt actu electionis inchoato, licet non conſummato.*
3 *Electores publicato ſcrutinio ſunt compellendi ad collationem, & electionem à Superiore, ad quem ſpectat confirmatio.*
4 *Matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale non vitiatur ex legitima compulſione Superioris propter principium voluntarium.*
5 *Electoribus cur non liceat variare ſcrutinio publicato, & num. ſeqq.*
6 *Initium ſi deſit, deeſt initiatum.*
7 *Matrimonium ſpirituale quas habeat partes.*
8 *Publicationis effectus varij.*
9 *Beneficio etiam abſenti collato Epiſcopus dicitur functus officio ſuo, & ideo variare non poteſt.*
10 *Ex ſcrutinij publicatione an, & quale ius acquiratur nominato, & num.20.*
11 *Electores nec ſingulariter, nec in communi variare poſſunt ſcrutinio publicato.*
12 *Variatio ſicut poſt publicationem ſcrutinij non permittitur electoribus, ita nec ſubſtitutis in eorum locum.*
13 *Idem in metropolitano, ad quem ius eligendi ſit deuolutum.*
14 *Electores poſt ſcrutinij publicationem excommunicati, ac deinde abſoluti variare non poſſunt.*
15 *Et an poſſint facere electionem ante abſolutionem, remiſſiuè.*
16 *Electoribus aſſerentibus ſe non conſenſiſſe in eum, qui in ſcrutinio reperitur nominatus, non creditur.*
17 *Scrutatoribus an fides adhibeatur contra tenorem ſcripturę remiſſiuè.*
18 *Electio caſſari non debet niſi ad petitionem contempti, nec per alium, quàm per Superiorem, & interim variare non licet.*
19 *Scrutinio publicato ſi ſuperueniat defectus in forma, an electores ad nouum ſcrutinium procedentes teneantur eligere iam nominatum, & nu. ſeqq. & num.28. & ſeqq.*
20 *Ex nominatione ius non acquiritur, niſi nominatio ſit ſolemnis.*
21 *Electus à minori parte Capituli an, & quando ſit præferendus ſi electio facta à maiori parte ſit nulla.*
22 *Electores in forma peccantes priuandi ſunt ea vice poteſtate eligendi.*

Electio

23 Electio Papæ ſi nulla ſit ex defectu formæ præſcriptæ in Conſtitutione Gregorij XV. an Cardinalibus in nouo ſcrutinio liceat variare, & nu. ſeqq. vſque ad nu. 35.

24 Electio quamuis nulla ex defectu formæ, tamen ſi adſit conſenſus eligentium, & electi, dicitur canonica de iure naturali.

25 Et poſt conſecrationem nihil poteſt obijcere eccleſia de forma non ſeruata.
Contrarium num. 28. & ſeqq.

26 Forma in electionibus cur introducta.

27 Electus in Papam non ſeruata forma Conſtitutionis Gregorij XV. non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus.

29 Subſtantia deficiente deficit ipſum totum.

30 Electio ipſo iure nulla an poſsit confirmari.

31 Obligatio naturalis non oritur ex conſenſu quando lex poſitiua reſiſtit actui.

32 Idem quando actus peccat in ſua forma.

33 Vel quando lex decernit actum ipſo iure nullum.

34 Matrimonium tam carnale, quam ſpirituale celebratum non ſeruata forma iuris poſitiui eſt nullum etiam in foro conſcientiæ.

35 Scrutinij publicatione inchoata, ſed non conſummata an liceat Electoribus variare.
Et quid ſi publicato ſcrutinio vota appareant æqualia, nu. 36.
Et an pars minor variare poſſit accedente maiori, num. 37.
Et quid ſi nominatus in ſcrutinio iuri ſuo renunciauerit, num. 39.
Et quid ſi notorium ſit nominatum eſſe ineligibilem, num. 40.
Et quid ſi dubitetur an ſit poſtulandus, vel eligendus, num. 43.
Et quid in compromiſſarijs eligentibus per viam ſcrutinij, num. 45.
Et quid in Patronis eccleſiarum, num. 46.

36 Variatio non eſt probibita Electoribus niſi in præiudicium nominati, & num. ſeq.

38 Variare an poſsit quis conſentiendo electioni de ſe factæ.

39 Electus in ſcrutinio poteſt diſſentire etiam poſt electionem ſibi præſentatam.

41 Nominantes in ſcrutinio ſcienter indignum an ſint priuati pro illa vice poteſtate eligendi.

42 Poſtulatio, & electio ſibi inuicem aduerſantur.

44 Electio an ſit differenda ſi aliquis publicato ſcrutinio probare velit nominatum eſſe ineligibilem.

45 Compromiſsarij, licet procedant per viam ſcrutinij, non tamen arctantur ad formam, c. Quia propter.

46 Patroni tam Clerici, quàm laici variant indiſtinctè ante præſentationem; poſtea verò laici tantum.

47 Ciues eligentes ſibi poteſtatem an poſsint variare.

48 In poſtulatione an licita ſit variatio publicato ſcrutinio, & num. ſeq. vſq. ad num. 53.

49 Argumentum à contrario ſenſu eſt fortiſsimum in iure, & quando ſecus.

50 In poſtulatione nulla forma reperitur à iure præſcripta.

51 Nec per eum acquiritur ius poſtulata.

52 Variare poſsunt electores ante publicationem ſcrutinij.

53 Idem in Superiore, ad quem ius eligendi ſit deuolutum.

54 Et quid ſi ſcrutatores receſſerint à loco ſcrutinij.

55 Scrutinium nondum publicatum an deſtrui poſsit de conſenſu maioris partis Capituli etiam ſine vlla cauſa.

56 Electio Papæ an vitietur ex eo quod aliquot ſchedudulæ deperierint ante conſummatam ſcrutinij publicationem, & num. ſeqq. vſque in fin.
Et quid ſi hic caſus contingat in ſcrutinio, & acceſſu, num. 65.

57 Actus ex ſe perfectus, & conſummatus per contrarium euentum non reſoluitur.

58 Etiamſi poſtea eueniat caſus, à quo non potuit inchoari.

59 Forma vbi ex aliquo caſu aduentitio ſeruari non poteſt, valet actus etiam tali forma non ſeruata.

60 Publicatio electionis ſi omittatur fraudulenter, non nocet electo.

61 Electio non valet ſi poſt collationem protrahatur per ſimplicitatem, vel negligentiam Electorum; ſecus ſi mala fide.

62 Actus imperfectus remanet nullus ſiue caſu, ſiue culpa accidat, vt nequeat perfic.

63 Teſtamentum inter liberos quamuis valeat ſine publicatione, tamen ſi Teſtator voluerit illud publicari, & ante publicationem obierit, eſt nullum ex defectu voluntatis.

64 Actum nihil dicitur cum aliquid ſupereſt agendum.

65 Quod pendet non eſt pro eo quaſi ſit.

1 PVBLICATO. Famoſum, & quia breue eſt, per alia verba ſic ſummari poteſt. Scrutinio publicato non poſſunt electores variare, ſed cogi debent ad collationem, & electionem. Hoc dicit, & tria facit. Primò dictum ponit. Secundò, eius rationem reddi[t]. Tertiò, rationem neceſſitatis exprimit. Secu[n]da ibi, *Cum ſit*. Tertia ibi, *Ad quod*,

Nota primò, ex textu tres actus ſubſ[t]antiales electionis per viam ſcrutinij, [illegible] et ſcrutinij publicationem, ſuffragiorum [illegible]tionem, & electionem in communi, quor[illegible] alterum omittatur, non tenet electio, vt [illegible] cap. Quia propter, cap. Cumana, & [illegible]p. In Geneſi, ſupra eod.

2 Secundò nota ibi, *Electores*, congruè dici poſſe electores actu electionis inchoato, licet nondum conſummato, & tunc dicuntur electores quaſi electuri ſecundum Io. Andr. num. 5. & Cardin. in ſecundo notab.

3 Tertiò nota ibi, *Si oportuerit, compellantur*. Electores non eſſe ſimpliciter, & abſolutè compellendos ad collationem numeri ad numerum, & electionem in communi; ſed ſi opus fuerit. Vnde prius moneri debent; ac ſi reſtiterint, tunc demum per cenſuram eccleſiaſticam ſunt cogendi ad inſtar teſtis, vt cap. 1. de teſtibus cogend. Admonitio enim debet præcedere vindictam, vt cap. Indignè, 12. quæſt. 2. vt hic per Compoſtell. num. 7. in ver. Si oportuerit. Vel aliter expone illa verba, vt per Abb. Antiq. num. 4. in eod. ver. Compulſio autem ſpectabit ad Superiorem cuius eſt electionem confirmare, licet aliàs non ſit ordinarius iſtorum eligentium ſecundum Ioan. Andr. num. 27. quia ex quo conceditur confirmatio, videntur conceſſa omnia præambula, per quæ peruenitur ad illam, arg. cap. Præterea, de offic. deleg. & l. Ad rem mobilem, & l. Ad Legatum, ff. De Procurat. & cum hoc dicto tranſeunt Do-

ctores, licet Abb. dubitet num. 9. verſ. Vltimo hic
4 quæritur; & ex his collige non vitiari electionem
propter compulſionem. Quod procedit in hoc
ſpeciali caſu propter principium voluntarium, &
conſenſum ab initio præſtitum in ſcrutinio, ſe-
cundum Abb. in vlt. notab. & eſt ſimile in matri-
monio carnali, quod contrahi non poteſt ſi me-
tus, aut violentia interceſſerit, cap. Cum locum,
de ſponſal. & tamen ſi præceſſerint ſponſalia de
futuro, compellitur quis contrahere de præſenti,
vt cap. Ex litteris, il ſecundo, & cap. Requiſiuit,
eod. tit. Ergo idem in hoc matrimonio ſpiritua-
li, arg. cap. Inter corporalia, de tranſl. Epiſcop.
Sed extra hunc caſum non eſt electio, vbi liber-
tas admittitur eligendi, vt legitur in cap. Vbi pe-
riculum, § Cæterum, infra eod. lib. 6.

Vltimò nota ex hac decretali duas inſignes re-
gulas in materia electionis per ſcrutinium. Vna
eſt negatiua, quæ non permittit electores variare
publicato ſcrutinio; & ſumitur in ſenſu directo.
Altera eſt affirmatiua, quæ variationē permittit
ante ſcrutinij publicationem; & colligitur à con-
trario ſenſu. Vtramq; regulam proſequar facilio-
ri methodo per ampliationes, & declarationes
reaſſumendo ea, quæ in 21. quæſtionibus fusè
hic tractat Ioan. Andr.

5 Prima igitur regula eſt: Publicato ſcrutinio
non poſſunt electores variare, ideſt alium nomi-
nare, vel à prima nominatione recedere, vt eſt
textus ſingularis in materia ſua: nam vt aduer-
tunt Ioan. Andr. nu. 23. & Abb. in princ. Olim
hac de re variæ erant ſcribentium opiniones.
Quidam enim aſſerebant electores poſſe variare
vſque ad ſubſcriptionem electionis. Quidam vſ-
que ad confirmationem. Quidam vſque ad con-
ſen- ſum electi. Alij verò vſque ad pronunciatio-
nem electionis, vt notatur in c. Quanto, in gloſ.
magna, 63. diſt. & per Hoſt. in ſumma eod. tit.
§. Vtrum mutari. Vnde ad eorum controuerſias
dirimendas e[illegible] nit hæc Decretalis. Sed in
perſcrutanda ra[illegible] e deciſionis Doctores valde
torquentur: nam tres rationes, quas primò aſſi-
gnat gloſ. 2. videlicet quod per publicationem
ſcrutinij res deſinat eſſe integra, [illegible] nemini li-
ceat mutare conſilium in alterius præiudicium,
& quod mora in protrahenda electione ſit dam-
noſa eccleſiæ, concludunt etiam ante publicatio-
nem, vt benè deducit Ioan. Andr. num. 14. &
6 Abb. num. 2. verſ. Et primò. Quarta autem ratio,
quod per huiuſmodi publicationem electio vi-
deatur quodammodo initiata, non videtur vera,
quia matrimonium hoc ſpirituale initiatur per
electionem, vt cap. Licet, de tranſl. Ergo non an-
te, quia nihil eſt antequam incipiat eſſe, l. vlt.
ff. de collat. bonorum. Oldrad. conſ. 180. Quæſtio
eſt, num. 7. & ſi deeſt initium deeſt initiatum, vt
inquit Compoſtell. in c. Quod ſicut, num. 17. ſu-
7 pra eod. Quare Ioan. Andr. hic num. 15. dicit hanc
conſtitutionem ius nouum inducere in eo quod
publicatio ſcrutinij impediat variationem voto-
rum. Antea enim nullus ex antiquis tenebat,
quod hic dicitur. In hoc autem iure poſitiuo
affirmat fuiſſe arbitrarium Pontifici interdicere
variationem publicato ſcrutinio. Nam ſi voluiſ-
ſet, vtique potuiſſet illam prohibere, etiam poſt
poſt latum ſuffragium. Idcirco autem præfixit
terminum publicationis, quia matrimonium ſpi-
rituale habet partes ſuas, cuius prima eſt electio,
ſecunda confirmatio, tertia conſecratio. Prima
pars, quæ dicitur electio, ſimiliter habet partes
multas quoad formam, & tres ſaltem quoad con-
ſenſum, ſcilicet ſcrutinium, ipſius publicationem,
& electionem. Cum igitur factus eſt tranſitus ad
medium, vel duas partes huius partis, præcluſus
8 eſt variandi aditus. Æqua autem fuit hæc diffi-
nitio, vt ipſe ait num. 4. ad euitandam infamiam
& iniuriam nominati, ex quo facta eſt publica-
tio. Sic in ſimili publicatio atteſtationum impe-
dit productionem teſtium, cap. Cum veniſſet, &
cap. Cauſam, de teſtib. Sic edictum publicatum
arctat. c. 1. ſupra, de poſtul. Prælat. Et non ſuffi-
cit mihi inſtitorem reuocaſſe, niſi publicè hoc
deſcripſerim, l. Sed ſi pupillus, §. 1. ff. De Inſtitor.
act. Verum Abbas tametſi fateatur hanc ratio-
nem Io. Andr. eſſe perſuaſiuam, tamen illam re-
fellit num. 2. col. 3. verſ. Hæc ſunt in effectu, quia
hæc decretalis ius nouum non inducit, ſed eſt iu-
9 ris antiqui declaratoria. Vnde ipſe aſſignat aliam
rationem cur non liceat variare poſt publicatio-
nem ſcrutinij; videlicet quia electores functi ſunt
officio ſuo, & ad hoc allegat textum in cap. Si
tibi abſenti, de præb. lib. 6. vbi ſi beneficium con-
feratur abſenti, nullum ius illi acquiritur ante-
quam conſentiat; & tamen quia conferens offi-
cio ſuo functus eſt, variare non poteſt, vt ibi deci-
ditur; quam rationem reddit etiam Bart. in l. Ab-
ſenti, ff. De donat. Sed certè hæc ratio Abbatis
laborat eodem vitio, quo rationes gloſſæ; quia
vendicat ſibi locum etiam ante publicationem
ſcrutinij: nam electores vt ſinguli poſtea quam
ſuffragium ſuum tulerunt, dicuntur functi offi-
cio ſuo, cum non habeant amplius quid facere.
Publicatio enim ſcrutinij quæ ſubſequitur poſt
vota in ſcriptis redacta, & illorum collatio non
pertinet ad eligentes, ſed ad ſcrutatores, vt patet
in cap. Quia propter, ſupra eod. Vnde ſi ratio
Abbatis eſſet vera, non liceret electoribus poſt
latum ſuffragium variare, etiam ante ſcrutinij
publicationem, cum iam ſint functi officio ſuo.
Quod tamen eſt falſum, vt hic patet à contrario
ſenſu, & latius dicam in ſecunda regula num. 52.
Quod ſi conſideremus electores non vt ſingulos,
ſed vt Collegium, tunc non dicuntur functi offi-
cio ſuo [illegible] poſt electionem, quæ ad eos pertinet
in commu[illegible]; vt hic, & in d. cap. Quia propter,
& in cap. In Gene[illegible]li, ſupra eod. Ergo attenta ra-
tione Abbatis liceret eis variare ante electionem
etiam ſcrutinio iam publicato, quod eſt falſum,
10 vt hic. Exiſtimo igitur eſſe bonam rationem,
quam ponit Io. Andr. nam ſiue hæc conſtitutio
ſit noui iuris promulgatoria, ſiue declaratoria
iuris antiqui, ſemper tamen verum eſt rationa-
biliter fuiſſe præcluſam viam variationi, poſtea
quam deuentum eſt ad actum medium, ideſt ad
publicationem ſcrutinij vt vitetur infamia, &
iniuria, quæ irrogaretur nominato à maiori par-
te, ſi liceret electoribus ab illius nominatione re-
cedere. Quæ ratio in effectu elicitur ex dictis
Innocentij hic n. 2. vt latiùs dicā infra in ſecunda
regula num. 55. Videtur etiam conſiſtere alia ra-
tio, quam aſſignat Butr. num. 4. verſ. Æquius ta-
men diffinit; ſaluando rationem in textu aſſi-
gnatam: nam ſecundum eum quemadmodum
aliæ obligationes oriuntur ex conſenſu, vt l. Con-
ſenſu, ff. De act. & obligat. ita & in electione
obligatio oritur ex conſenſu eligentium. Vnde
hæc

hæc electio eſt valida, & perfecta de iure naturali, licet pro forma accidentaliter inducta fuerit inſtitutum vt debeat ſubſequi collatio, & communis electio. Cum ergo inſpecto iure naturali videatur iam perfecta ex votis in ſcriptis redactis, & publicatis; non debet eſſe locus variationi, quaſi principiũ finis neceſſitatiuum ſit expletum; ideoque ſequitur in littera, cum facienda ſit collatio, &c. Quaſi hic finis neceſſariò trahatur ad principium: & quamuis Abbas ſub nu.2. col. 3. nitatur refellere hanc rationem, eo quod illa attenta non liceret variare, etiam ante ſcrutinij publicationem, cum iure naturali inſpecto inducatur electio ex ſingularibus conſenſibus in ſcrutinio præſtitis; & publicatio ſcrutinij, collatio ſubſequens, & electio in communi ſint, iure poſitiuo inductæ in d. cap. Quia propter, vt notat gloſ. in cap. Sicut, eod. tit. lib. 6. Reſponderi tamen poteſt negando conſequentiam; Quia electio vtcumque perfecta ex ſingularibus conſenſibus nihilominus variationem non impedit ante publicationem ſcrutinij. Ratio eſt quia ignoratur an quis habuerit conſenſum maioris partis, cum vota ſint clauſa, vt hic obſeruat Innocent. num.2. nam quod ignoratur perinde eſt ac ſi non eſſet, cùm paria ſint non eſſe, & non apparere, vt l. Duo ſunt Titij, ff. De teſtam. tutel. l. Et liberi, & l. Rutilia, ff. De contrah. empt. & l. Si ita fuerit, ff. De reb. dub. Item non obſtat aliud obiectum Abbatis quod obligatio non ſit orta nominato, quia abſenti nihil acquiritur, d. l. Abſenti, ff De donat. Quoniam ad hoc vt variatio impediatur, ſatis eſt vt obligatio orta ſit ex parte eligentis, licet non ſit tertiò acquiſita, vt probatur in prædicta decretali. Si tibi abſenti, & conferunt quæ leguntur de pollicitatione in l. Pactum, & toto tit. ff. De pollicitat. Præterea quamuis nominato ante electionem non acquiratur ius ſubſtantificæ electionis; tamen cum per publicationem ſit deuentum ad principium finis neceſſitatiuum, & incompatibile cum variatione; negari non poteſt quin ex hoc ſit acquiſitum aliquod ius nominato, ideſt principium neceſſitans finem electionis, vt bene per Butr. d. num.4. verſ. Tertia ratio. Adde quod etſi electus non habeat ius in beneficio antequam conſentiat ſuæ electioni, vt cap. Cùm inter Canonicos, ſupra eod. habet tamen ius conſentiendi: quod quidem ius ininſtè illi præriperetur ex variatione electorum, vt cap. Mutare, de reg. Iur. lib. 6. & d. cap. Si tibi abſenti.

11 Ampliatur primò ſupraſcripta regula, vt procedat ſiue electores publicato ſcrutinio intendant variare, vt ſinguli, vt c. Bonæ memoriæ, §. Nec nocebat, Supra de poſtulat. Prælat. ſiue vt Collegium, & in communi ſecundum Innocen. & Compoſtell. in princ. Hoſt. num.9. in ver. Variare. Anchar. in primo notabil. & alios communiter.

12 Ampliatur ſecundò, vt procedat non tantum in ipſiſmet electoribus, ſed etiam in eorum ſucceſſoribus: nam ſi publicato ſcrutinio aliqui ex eligentibus obierint, vel abſceſſerint, ſubſtituti in eorum locum, vel ſuperuenientes tenebuntur nominatum eligere, quia nominato eſt ius quæſitum ex votis publicatis, vt hic; quod quidem ius non amiſit propter caſum ſuperuenientem, ſecundum Vincent. Innoc. & Compoſtell. quos hic referunt, & ſequuntur Ioan. Andr. & Cardin. ambo in 14. qu. & Bellam. n.17.

13 Ampliatur tertiò, vt procedat etiam in Metropolitano, vel alio Superiore, ad quem per negligentiam, vel contumaciam electorum, qui publicato ſcrutinio electionem diſtulerunt vltra trimeſtre à die vacationis, ius eligendi ſit deuolutum ad præſcriptum c. Ne pro defectu, ſupra eod. quia cùm per publicationem limitata eſſet poteſtas Capituli: ergo & Superioris, qui ſuccedit in ius illorum, l. Non intelligitur, §. Si poſteriori, ff. de iur. fiſc. alias vna via permitteretur eius variatio, ſcilicet ſinendo labi tempus præfixum ad eligendum, quod alia via eſt eis prohibitum, contra reg. Cum quid, de regul iur. lib. 6. & c. Tuæ, de Procurat. facit Clem. Vna de Suppl. negl. Prælat. & ita hic firmant Vincen. Compoſtell. Petr. de Samp.ſ. & Abb. Antiq. quos ſequitur Io. Andr. n um.29. Licet Abb. Siculus dubitet num.9. verſ. Tene mente, qui tamen non reſpondet ad fundamenta Io. Andr.

14 Ampliatur quartò, vt habeat locum etiamſi publicato ſcrutinio Canonici excommunicentur ab homine, vel à iure, putà quia in collatione ſuffragiorum percuſſerunt Clericum: nam poſtea quam fuerint abſoluti, vel Superior, ad quem ius eligendi eſſet deuolutum, non variabunt, ſed

15 eligent nominatum, ſecundum Vincen. & Innoc. cum quibus tranſit Ioan. And. in 15. quæſt. & Bellam. num. 18. Sed an Canonici excommunicati poſt publicationem ſcrutinij ante abſolutionem poſſint facere electionem, diſputat idem Ioan. Andr. in reg. factum, de reg. iur. lib. 6. in Mercurial.

16 Ampliatur quintò, vt locum habeat etiamſi aliqui ex Canonicis publicato ſcrutinio dicant ſe non conſenſiſſe in eum qui in ſcrutinio reperitur nominatus, quia illis non creditur, cum ſint ſingulares; ſed ſtatur ſcripturæ, & fidei ſcrutatorum, vt c. Cum dilecti, ſupra eod. alioquin facile eſſet hanc conſtitutionem eludere contra c. Commiſſa, de elect. lib. 6. ſecundum Ioan. Andr. hic in 18. quæſt. & facit quod ipſe notat in c. Ad

17 audientiam, infra, de reſcript. An autem ipſis ſcrutatoribus fides adhibeatur contra tenorem ſcripturæ notat idem Io. Andr. in c. Quia propter in ver. redacta, ſupra eod.

18 Ampliatur ſextò eadem regula, vt etiam vendicet ſibi locum ſi publicato ſcrutinio appareat electionem ex aliquo capite fore annullandam, putà quia aliquis ex Capitularibus contemptus fuerit, vel aliam ob cauſam: cum enim eo caſu electio caſſari non debeat ad petitionem electorum, ſed contempti, c. Cum in eccleſijs, de præben. lib. 6. Nec per alium, quàm per ſuperiorem; & ignoretur an is contemptus velit ius ſuum proſequi, cum ad id non ſit cogendus, cap. Quod ſicut, ſupra eod. Anve Superior velit electionem infirmare: idcircò interea electores nequeunt ad aliud ſcrutinium procedere, ſed cogendi ſunt ad electionem nominati. Verum ad petitionem contempti poteſt, & debet ſcrutinium irritare; & tunc fiet nouum ſcrutinium, ſi nondum ſit proceſſum ad electionem, vt notatur in c. prox. ſupra eod. & hic tenet Innocen. num. 1. verſ. ſed quid ſi non ſit nulla. Abb. Antiq. num.3 & Hoſtien. num.9. ambo in eod. verſ. Compoſtell. nu.1. verſ. Sed quid ſi non ſit proceſſus nullus. Io. Andr. &

& Cardin. vterque in 12. quæſt. & vide eundem Cardin. in cap. proximo,in quinta quæſtione ſupra eodem.

19 Ampliatur ſeptimò prædicta regula, vt obtineat, etiamſi poſt publicationem ſcrutinij legitimè facti ſuperueniat defectus in forma, puta quia ſit omiſſa collatio, vel communis electio, vel quid ſimile: nam etſi electores debeant ad nouum ſcrutinium procedere; tamen nequeunt variare alium eligendo, vt pluribus determinat hic Innocen. num.2. col. 2. poſt princ. verſ. Sed
20 quid ſi publicato: & hanc partem ſuſtinebat ipſe Innocentius in pleno Conſiſtorio, vt atteſtatur Compoſtell. num. 1. in fine: ea ratione, quia licet caſſanda ſit electio quando poſt publicatum ſcrutinium peccatur in forma; tamen remanet electo ius acquiſitum ex votis publicatis, arg. huius cap. Non obſtat quod ex nominatione ius non quæratur, cap. Quod ſicut, ſupra eodem. Quoniam hoc non procedit cùm nominationes fiunt ſolemniter, & animo ſe obligandi: tunc enim bene ius quæritur ex nominatione, c. Bonæ,il ſecondo, ſupra de poſtul. Prælat. & c. Cum in iure, ſupra eod. & videtur expreſſum hic. Si-
21 militer non obſtat quòd electus à minori parte Capituli ſit præferendus ſi electio facta à maiori parte ſit nulla, dummodò vtraque electio fiat eodem contextu, vt notatur in cap. Dudum, ſupra eod. & conſequenter ius non videatur quæſitum electo à maiori parte. Quandoquidem hoc verum eſt ſi electio facta à maiori parte ſit nulla ex defectu electi, puta quia eſt criminoſus, ſed occultus; vel quia fuit peccatum in ſcrutinio,eò quod vota non fuerint in ſcriptis redacta: his enim caſibus non fuit ius quæſitum nominato; vnde non mirum ſi electus à minori parte ſit
22 præferendus. Demùm non obſtat quod electores in forma peccantes priuati ſint ea vice poteſtate eligendi, cap. Quia propter, §. Qui verò, ſupra eod. & ſic non eligent: quoniam poterunt eligere antequam priuentur per ſententiam, vt notat Compoſtell. in prædicta Decretali Quia propter, in ver. Priuentur, ad hoc c. Quamquam, infra eod. lib. 6. Vel ſi priuentur, ſuperior, maximè Papa, ſtante illorũ ſuſpenſione prouidere poterit de eodem nominato, vt c. Quia diuerſitatem, de conceſſ. præben. & ita concludunt hic Innoc. & Compoſtell. quibus accedunt Abb Antiq.n.1. & Ioan. Andr. in 10. quæſt. Butr. nu. 9. verſ. Per iſtum textum, & alij communiter, vt teſtatur Abb. Siculus, num. 9. Alijs tamen hoc abſonum videtur; quia tres partes electionis, ſcilicet ſcrutinium, ipſius publicatio, & electio ſunt vnus actus,& in his omnibus cum nihil præſtet electus, ſed electores, ſufficit peccatum ipſorum, vt caſſetur quidquid factum eſt, etiamſi fiat præiudicium electo; quia qui peccat in vno, peccaſſe videtur in omnibus, c. Defleat, infr.de regul. iur. Et hæc ſecunda opinio verior videtur, vt patebit infr. n. 28. & ſeqq.

23 Sed hic opportunè occurrit dubium, quid ſit dicendum in electione Romani Pontificis, videlicet ſi electio ſit nulla ex defectu formæ præſcriptæ in Conſtitutione Gregorij XV. quæ incipit. Æterni Patris Filius: an Cardinales ad nouum ſcrutinium procedentes poſſint variare recedendo ab electo in primo ſcrutinio, & alium eligendo,

Proponitur hæc quæſtio in terminis Gregorianæ Conſtitutionis, quia de iure communi nulla forma ſeruanda erat in electione Papæ, ſed ſatis erat vt in aliquem tamquam in Papam conſentirent duæ ex tribus partibus Cardinalium, vt eſt textus in cap. Licet de vitanda, & ibi dixi poſt Innoc. & Compoſtell. ſupra eod. Sed hodie electio Papæ redacta eſt ad tres formas Concilij generalis, de quibus in Decretali Quia propter. Licet non requirantur illa decem & octo ſubſtantialia, quæ in electione inferiorum ibi enumerant Doctores, præſertim Abb. num. 12. Sed illa tantum, quæ conſtitutio ponit in §. Quod ſi electio, vbi perſtringitur forma electionis cum clauſula Decreti.

24 Ad partem negatiuam arguitur ex doctrina Innocentij in c. Quod ſicut, num.8. verſ. Si autem nulla ſit electio, ſupra eod. vbi ſic ait: [Si nulla ſit electio ob non ſeruatam formam Concilij generalis, de qua in c. Quia propter, de elect. vel aliud conſimile, conſenſus tamen legitimus eligentium, & electi interuenit, qui ſolus de iure naturali ad electionem, & alios contractus ſufficit, cap. Inter corporalia, de tranſl. Epiſc. Sic electus ordines confert, & ſine peccato beneficiũ retinet. Nec illi obſtat quod non habeat fundamentum, & ideò non poſſit ſuperædificare in ordinibus, & alijs, cap. Principatus, 1. quæſt.1. Quin imò fundamentum habet, ſcilicet canonicam electionem de iure naturali; maximè vbi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ iuſtitia, nec generalis ſtatus Eccle-
25 ſiæ, & poſt conſecrationem de forma non ſeruata nihil poteſt obijcere Eccleſia, cum in eius conſenſu perſeuerauerit. Nec mirandum, quod id, quod nullum eſt, tractu temporis ſit ratum; quia hæc non eſt nulla de iure naturali.] Hæc Innocentius. Sed & Compeſtellan. in d. cap. Quod ſicut, num. 17. [Si autem, inquit, electio non fuit canonica propter formam, vel ſolemnitates omiſſas, quas ius poſitiuum præcipit in electionibus obſeruari, fuit tamen ſecundum ius naturale canonica: tunc per talem electionem aſſumptus non tenetur dimittere beneficium ſic acquiſitum; ſicut condemnatus iniuſtè ad reſtitutionem rei ſuæ, quamuis de iure ciuili teneatur; dominus tamen naturalis remanet: vnde non peccat retinendò, arg. l. Iulianus, ff. De condict.
26 indeb. Ius enim poſitiuum de forma ſeruanda de rigore introductum, inuentum eſt propter vitandum periculum eccleſiarum, quod incurrebant propter lites quas habebant, quia certam formam in electione non habebant. Quæ lites iam ceſſant poſtquam electus iam conſecratus eſt, & ſic ſit reditus ad ius naturale, quod facilè contingit, l. Si vnus, §. Idem decimus, ff. De pact.] Hæc ille,& ſequuntur Archid. in c. Nullus, num.1. 62. diſt. Abb. in c. Quia plerique, n.31. infra, de immunit. eccleſ. Gemin.conſ.88. Innocentius Papa VII. num. 4. & Felin. alios cumulans in cap.1. n. 39. verſ. Fallit ſextò, ſupra, de conſtit.

Quibus authoritatibus fortè motus bon.mem. D.Coccinus Rotæ Decanus in ſuo tractatu manuſcripro de Romani Pontificis electione opinatus eſt electum non ſeruata forma Gregorianæ conſtitutionis, dummodo habuerit ſuffragia, & naturalem conſenſum duarum ex tribus partibus Car-

Cardinalium, eſſe verum Papam iure naturali inſpecto, & poſſe Papatum tuta cōſcientia retinere.

27 In oppoſitum ſunt verba clara ipſius Conſtitutionis: nam in §. Quod ſi electio, non tantum decernitur eo ipſo nulla, & inualida abſque vlla declaratione electio aliter celebrata; quàm ſeruata forma ibi præſcripta; ſed amplius ſtatuitur, vt ita electo nullum ius tribuat. Quinimò is non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus ſit, & habeatur, & tam ipſe, quàm eligentes eiuſque fautores, & complices ſententiam excommunicationis, & anathema, aliaſq; cenſuras, & pœnas inuaſoribus Sedis Apoſtolicæ à ſacris canonibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis impoſitas pariter ipſo facto incurrant. Ergo quidquid ſit in electionibus inferiorum in terminis iuris communis quando controuerſum erat an ex naturali conſenſu eligentium eſſet requiſitum ius electo, etiam non ſeruata forma iuris poſitiui; certè in electione Papæ poſt Conſtitutionem Gregorij, res videtur carere omni dubio; quia ſic electo nullum ius acquiritur; ac proinde non arctantur Cardinales ad eum denuo eligendum, ſed integrum eſt illis variare, & alium eligere ſeruata forma Conſtitutionis. Quod autem dicebat D. Coccinus non videtur poſſe conſiſtere; quia non apparet quo auſu poſſit quis gerere ſe pro Papa, quem Conſtitutio Gregorij declarat eſſe Apoſtaticum, & Sedis Apoſtolicæ inuaſorem. Ad hoc cap. Si quis pecunia, 79. diſt. ex quo videntur deſumpta illa verba Conſtitutionis: ibi enim ſic legitur; [Si quis, &c. non concordi, & canonica electione, &c. fuerit Apoſtolicæ Sedi intronizatus, non Apoſtolicus, ſed Apoſtatio habeatur, liceatque Cardin. Epiſcopis cum religioſis, & Deum timentibus Clericis, & Laicis inuaſorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, & ſtudio à Sede Apoſtolica repellere, & quem dignum iudicauerint, proponere.] Hæc ibi. Cum præſertim Bulla ſic electum, eiuſque fautores, & complices anathematis mucrone percellat; quæ pœna præcipuè locum habet in foro animæ, & non inſligitur niſi pro mortali reatu, vt cap. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. & priuat gratia Dei, traditque Sathanæ corporaliter, & ſpiritualiter, vt inquit S. Thom. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 1. q. 2. ad 3. & cùm Apoſtolicæ Sanctiones generaliter vim habeant obligandi etiam in foro conſcientiæ, vt cap. Nulli fas, 19. diſt. & c. Violatores, 25. q. 1. cum alijs adductis ab Archid. in c. Deteſtanda, n. 4. de conceſſ. præb. lib. 6. longè magis hoc vendicat ſibi locum in Bulla Gregorij, cum diſponat de re omnium grauiſſima, & ſacroſancta, arg. cap. 1. infra de ſchiſmat. c. Vbi periculum, infra eod. lib. 6. & Clem. Ne Romani, eod. tit.

28 Quibus accedit quod etiam in electionibus inferiorum Prælatorum multi tenent nullum ius acquiri ex electione celebrata contra formam iuris; licet nullitas emerſerit poſt publicationem ſcrutinij legitimè facti; ac proinde electores non teneri iterato eligere eum, qui fuit nominatus in ſcrutinio; & inter alios hoc mordicus tuetur Abb. hic ſub num. 2. col. 3. verſ. Præterea dico, & num. 9. verſic. Aduerte & opinionem Innocentij, & Compoſtellani, de qua ſupra num. 24. iure non probari, & contrarium eſſe de iure verius affirmat Imola num. 5. col. 4. verſ. Item addè ſecundò, quia nullibi reperitur iure cautum vt caſſata electione propter vitium formæ arctentur eligentes ad eligendum eumdem; quin potius reperitur diſpoſitum vt tales ſint priuandi poteſtate eligendi, vt d. c. Quia propter. Vnde hoc dictum non videtur tutum, quia ſine lege, & canone, ſecundum eum. Quod ſi eſt ita in electionibus inferiorum, multò magis vendicat ſibi locum in electione Papæ, in qua Conſtitutio Gregorij diſertis verbis diſponit vt nullum ius acquiratur electo, non ſeruata forma ibi præſcripta. Præterea opinionem Innocentij, & Compoſtellani in d. cap. Quod ſicut, ſupra eod. latè confutat Archid. in c. Si cui, in princ. verſ. Sed contra credo, & nu. 1. in ver. Firmitatis, infr. eod. lib. 6. Mouetur primò ex his quæ habentur, 22. diſt. per totam: & ex c. Ordinationes, 1. q. 1. vbi electio non canonica dicitur falſa, & qui ſic ordinantur, ideſt eliguntur, non per oſtium, ideſt per Chriſtum intrant, ſed vt ipſa veritas teſtatur,
29 fures ſunt, & latrones. Deinde mouetur ratione, quia cum forma electionis ſit de ſubſtantia, vt probatur expreſsè in d. c. Si cui, & notat Innocentius in c. Eccleſia veſtra, il ſecondo, ſupra eod. deficiente ipſa ſubſtantia deficit ipſum totum, vt patet in eo quod legitur, & notatur in c. Quæ ipſis, & c. ſeq. 38. diſt. & c. 2. verſ. Si ita, 33. q. 5. & arg. l. Seia, ff. De aur. & argen. leg. Mouetur tertiò, quia vbi certa forma deſideratur, ibi neceſſariò eſt ſeruanda, vt l. Cum hi, §. Si Prætor. ff. De tranſact. & l. Certa forma, C. De
30 iur. fiſc. lib. 10. cum alijs per eum allegatis. Mouetur quartò, quia cum electio non ſeruata forma ſit ipſo iure nulla, confirmari non poteſt, vt in d. cap. Si cui, & tamdem num. 1. ponderando litteram ibi, in ver. Firmitatis, ſic ait: hic videtur expreſsè confundi quod dixerunt Innocent. & Bernard Compoſtell. in cap. Quod ſicut, ſupra eod. ſcribunt enim ibi, quod ius poſitiuum de forma ſeruanda eſt de rigore introductum, & inuentum eſt propter periculum euitandum, quod eccleſiæ incurrebant propter lites, quas habebāt. At vbi electio non fuit canonica propter formas, vel ſolemnitates omiſſas, quas ius poſitiuum in electionibus præcipit obſeruari, fuit tamen aliter canonica de iure naturali: tenet talis electio, & eſt aliqua, & corroboratur confirmatione ſequuta, ſed contrarium indiſtinctè credo verum. Ita Archid. quem in d. cap. Si cui, ſequitur totidem verbis: Ioan. Andr. in princ. in eodem ver. Firmitatis, & conſentiunt Butr. num. 3. Anchar. eod. num. verſ. Quæro poſt Ioan. Andr. circa princ. verſ. Quid ſi confirmetur, & quamuis Lapus conciliando opiniones diſtinguat an confirmatio fiat per Papam, vel per alium inferiorem, eiuſque diſtinctionem ſequantur Butr. & alij præcitati, tamen ſentit cum Archid. in eo, quod ſeclusa confirmatione Papæ ex electione huiuſmodi nullum ius acquiratur electo.

31 His dictis Archid. ad propoſitum noſtrum arbitror duo addi poſſe. Primum eſt, quod vbi lex poſitiua reſiſtit actui, tunc ex conſenſu nec ciuilis, nec naturalis oritur obligatio, l. Cum lex, & ibi Bart. ff. De fideiuſſor. l. Si non ſortem, in princ. & ibi DD. ff. De condict. indeb. & fuit dictum Petri de Bellapertica, quod ſequitur Iaſ. in l. Cum quis, num. 7. verſ. Omiſſis leuibus, C.
32 De iur. & fact. ignoran. Et idem eſt quando actus qui geritur, peccat in ſua forma, vt l. 1. §. Si quis

ita,ff. de verbor.obligat.& l.1.§. Eum qui, ff.de conſtit. pecun.Iaſ. in d.l. Cum quis, verſ.Omiſſis

33 leuibus. Idemque dicendum quando lex non tantum prohibet actum fieri, ſed vlterius ſi fiat, decernit ipſo iure nullum: nam neque hoc caſu oritur naturalis obligatio, vt per Iaſ.

34 vbi ſupra num.11.verſ. Secundò pondera; & probantur hæc exemplo matrimonij, quod ſi contrahatur non ſeruata forma à Concilio Tridentino præſcripta in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.non obſtante contrahentium conſenſu eſt nullum in vtroque foro: & idem patet in profeſſione, quæ ſi fiat ante annum ætatis decimumſextum, vel infra annum probationis ex decreto,cap.15. ſeſſ.25.de regular. eſt nulla, nullamque inducit obligationem etiam in foro conſcientiæ, vt declarauit ſacra Congregatio eiuſdem Concilij Interpres. Ergo ſimiliter hoc matrimonium ſpirituale, quod contrahitur per mutuum conſenſum eligentium, & electi, vt cap. Cum inter Canonicos, ſupra eod. niſi ſeruetur forma iuris poſitiui, cum lex reſiſtat actui cum decreto irritanti, naturalem obligationem non parit, ſed eſt ipſo iure nullum, etiam in foro animæ. Ad quod facit, quod notatur in cap. Quam ſit,in fin.vlt.gl.& in c. Quorumdam,in vlt. gl. de elect.lib.6.Præſertim vero quia etſi conſenſus ſit de iure naturæ, tamen vt conſenſus Canonicorum faciat electionem canonicam non eſt de iure naturæ inductum, ſed de iure poſitiuo eccleſiaſtico, vt reprobata Ferretti opinione probaui in c.1. n.4.& 13.ſupra eod.& conſequenter nullo modo poteſt dici canonica electio, quæ à ſacris Canonibus,vel Conſtitutionibus Apoſtolicis improbatur, arg. cap.Imperiali, 25.qu.2. & d.cap. Ordinationes 1.q.1.

Alterum eſt, quod opinio Innocentij in d. cap. Quod ſicut, habet in ventre limitationem illam, videlicet vbi non oritur ſcandalum, nec læditur honeſtatis publicæ Iuſtitia, nec generalis eccleſiæ ſtatus. Quæ tria verificantur in eo caſu, in quo quis eligitur in Papam non ſeruata forma Gregorianæ Conſtitutionis: nam ſi Cardinales publicato ſcrutinio ad nouam electionem procederent, & variarent alium eligendo, facilè poſſet contingere vt electus in primo ſcrutinio credens ſuam electionem canonicam de iure naturæ gereret ſe pro Papa, idemque faceret electus in ſecundo ſcrutinio. Vnde aliquando, Deus omen auertat, magnum ſchiſma oriri poſſet in eccleſia Dei, quæ tamen dicta ſint ſolius dubitationis gratia, non vt Conſtitutionem Gregorij interpretemur, quod nobis non licet.

35 Fallit primo regula ſuperiùs propoſita num.5. ſi publicatio ſcrutinij ſit tantummodo inchoata, & non conſummata, tunc enim licet electoribus omnibus in communi, vel maiori parti ipſorum variare, quia verba, *publicato ſcrutinio*, hic poſita denotant actum perfectum, & conſummatum, c. In his de verbor. ſignif. ſecundum Ioan. Andr.hic num.3.& 26.& Cardin. in primo notab.

36 Fallit ſecundò eadem regula ſi publicato ſcrutinio vota appareant æqualia, aut nullus habuerit maiorem partem, vt cap.In geneſi,ſupra eod. tunc enim electores de communi conſenſu poterunt ad nouum ſcrutinium, vel compromiſſum procedere, & variare, cùm nemini ſit ius quæſitum,ſecundum Innoc. num.2. col.2. verſ. et intellige. Compoſtell. num.4. verſ. Sed quid ſi publicato.Hoſt.num.9. in ver. Variare. Abb.Antiq. num.2. & Ioan.Andr. in 17.quæſt. & notatur in cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, ſupra eod. in gl.vlt. circa fin. verſ. ſed ſi omnia ſint hinc inde æqualia: atque ita quod hic dicitur electores publicato ſcrutinio non poſſe variare, intellige in præiudicium nominati ſecundum Goffr.& Ioan. Andr. et facit, quod notatur in cap. Perpetui infra eod.lib.6.

37 Fallit tertiò, hæc prima regula in minori parte Capituli, quia non obſtante publicatione ſcrutinij variare poterit accedente maiori parte. Ratio eſt quia in præiudicium nominati prohibita eſt variatio, vt prædixi, nominato autem à paucioribus nullum fit præiudicium, cum ius non

38 habeat. Et propterea qui conſentit in alium, variare poteſt conſentiendo electioni de ſe factæ, ſecundum Vincen.Compoſtell. num.5. & 6.& Io. Andr. in 17. quæſt. verſ. Publicato ergo ſcrutinio. Quod intellige, vt notatur in c.Cum in iure ſupra eod.

39 Fallit quartò,ſi nominatus in ſcrutinio certior factus de ſua nominatione iuri ſuo tacitè, vel expreſsè renunciet: tunc enim Canonici poterunt alium eligere tam ante, quàm poſt publicationem ſcrutinij propter rationem expreſſam in præcedentibus fallentijs ſecundum Compoſtell. num.6. Nec mirum, quia & electione ſibi præſentata poſſet diſſentire, & integrum eſſet Capitulo alium eligere, vt cap.Cum inter Canonicos ſupra eod. & hic notant Hoſtien. num.8. verſ.Tu dicas, & Ioan.Andr. in quarta quæſtione.

40 Fallit quintò, ſi per ſententiam,vel rei euidentiam notorium eſſet nominatum in ſcrutinio eſſe intelligibilem propter aliquem defectum, hoc enim caſu liceret Canonicis variare etiam ſcrutinio publicato, vt notatur in cap. Cum terra, in gloſſ.vlt.& in c.Dudum ſupra eod. imò ſatius eſſet non publicare ſecundum Innoc. hic num.1.

41 verſ.Niſi notorium, & Hoſtien. num.9. Sed tu aduerte, quia hoc non videtur verum: nam ſi notorium eſt iuris, vel facti, electum in ſcrutinio ineligibilem eſſe, vtique Canonici qui elegerunt ſcienter indignum, illa vice ſunt ipſo iure priuati poteſtate eligendi, & conſequenter variare non poſſunt alium eligendo,vt cap. Cum in cunctis,§.fin.c.Innotuit,& cap.Cum Vuintonien. ſupra eod. Vnde Compoſtell.hic n.1. verſ. Quod autem dixi, & Abb. Antiq. eod. num. declarant hoc habere locum ſi ſcrutinium ſit nullum propter occultum impedimentum elect. tunc enim bene poſſunt Canonici alium eligere. Nec obſtat d.cap. Cum terra, quia loquitur de ignorantibus vitium electi, & diligentiam adhibentibus, vt ibi notat gloſ.fin.circa med.verſ.et loquitur. Sed dicendum eſt pœnam d.c. Cum in cunctis, non incurri per ſolam nominationem in ſcrutinio, ſed ad hoc requiri actum conſummatũ, videlicet electionem in communi prout videntur loqui iura prææallegata, & hodie eſt expeditum in cap.

42 Perpetuo, de elect.lib.6. Vnde ſi publicato ſcrutinio appareat eum, in quem totum Capitulum, vel maior pars ipſius conſenſit, ineligibilem eſſe propter aliquem defectum, puta ætatis, ordinum, natalium, & huiuſmodi; locus erit variationi, nec poterunt Canonici eum eligere ſi nominauerunt, vel conſenſerunt in eligendum;

aduer-

aduerſantur enim ſibi poſtulatio, & electio, vt
cap.vnico, de poſtul. Prælat. lib. 6. & tenent hic
Ioan. Andr. quæſt. 8. & Butr. num. 9. Secus ſi
43 probabiliter dubitetur an ſit poſtulandus, vel
eligendus, quia tunc non poterunt variare, arg.
c.Sacris, de ſepult. & quod ibi notatur,& c. Non
æſtimemus, 13.quæſt.2. Vtantur ergo illa forma,
Eligo, & poſtulo,vt in d. cap. vnico, & imputent
ſibi qui exactiùs ante non inquiſiuerunt, ſecun-
dum Ioan. Andream, in 9.quæſt. & Butr. vbi
ſupra.
44 Sed hic incidit QVÆSTIO, quid ſi publicato
ſcrutinio aliquis dicat ſeparatum probare impe-
dimentum illius, qui habuit maiorem partem
ſuffragiorum in ſcrutinio.
Putant Innoc. & Abb. Antiq. differendam eſſe
electionem, ne Eccleſia ſuperfluis expenſis vexe-
tur, c. Litteras, propè fin. de reſtit. ſpoliat, nec
citabitur tunc nominatus,nec procedetur in mo-
dum inquiſitionis ſecundum Innocent. Sed hæc
non placent Hoſtienſi, quia ad Capitulum non
pertinet has probationes recipere: eligant ergo,
& opponens, ſi velit, ius ſuum proſequatur co-
ram ſuperiore, vt cap.1. infr. eod. lib.6. Verum
Ioan. Andr. conciliando opiniones in 13. quæſt.
putat primam eſſe veram,ſi opponens dicat illum
excommunicatum, & velit ad Cameram mitte-
re pro inſtrumento excommunicationis: & è
conuerſo ſi amicus electi dicat illum eſſe abſolu-
tum, & velit mittere pro abſolutione, audietur:
& idem in ſimilibus caſibus; & ad ſuperiorem
ſpectabit hoc decidere ſecundum Anton.de Butr.
nu. 13. in fin. Sentit ergo Ioan. Andr. ſecundam
opinionem Hoſtienſis procedere quando partes
non habent probationes paratas, quibus incon-
tinenti docere poſſint de impedimento, vel de
illius remotione: & ita tranſeunt Doctores.
45 Fallit ſextò in compromiſſarijs, qui proceſſe-
runt ad electionem per viam ſcrutinij; quia tales
non arctantur ad formam Decretalis Quia pro-
pter, vt ibi notant Doctores, maximè Butr.n.45.
& ſic non eſt de neceſſitate vt publicato ſcruti-
nio ſequatur collatio, & communis electio. Vn-
de cùm ceſſet ratio huius cap. licet eis variare,
facit c. Cum dilecti,ſupra eod. & ita concludunt
hic Ioan. Andr. & Cardin. ambo in 19. quæſt. &
Butr. n.17.
46 Fallit ſeptimò in Patronis eccleſiarum proce-
dentibus per viam ſcrutinij, quia poſſunt variare
etiam ſcrutinio publicato; tum quia non arctan-
tur ad formam d. c. Quia propter, vt de compro-
miſſarijs dictum eſt in præcedenti fallentia; tum
quia actus ipſorum eſt præſentare, non eligere,
vt notatur in c. Nobis, & c.fin. & ibi Ioan.Andr.
in fin. de iurepatr. Quamobrem vſque ad præſen-
tationem variant indiſtinctè clerici, & laici,cum
non ſint functi officio ſuo, poſt præſentationem
verò laici tantum, vt cap. Cum autem, eod. tit.
Ita Ioan. Andr. & Cardin. hic ambo in 10.quæſt.
Butr. n.18. & Abb.n.5.
47 Fallit octauò in ciuibus eligentibus ſibi pote-
ſtatem, qui variare poſſunt etiam ſcrutinio pu-
blicato, quoniam eorum electio non eſt autho-
rizabilis, id eſt eis delata à canone: & refert hic
Ioan. Andr. in 21. quæſt. hoc fuiſſe diſputatum
in ſcholis Legiſtarum, & determinatum vt ſupra,
& fuit quæſtio Iacob. de Beluis, quam habes in
Authen. de Collator. collat. 9. & ſequuntur hic
Butr.num.19. Card. in 21. quæſt. & Anchar. n.3.
verſ. Secundo caſu principali, & Bart. in l. Ab-
ſenti, n.2. de donat.
48 Fallit nonò & vltimò in poſtulatione, in qua
licitum eſt variare etiam ſcrutinio publicato:
nam etſi gloſ. fin. hic. Item gloſ. in cap. Bonæ, il
ſecondo, & in c penult. & fin. ſupra, de poſtulat.
Prælat. ſentiant hanc Decretalem habere locum
etiam in poſtulatione per c. In cauſis, ſupra eod.
& quia vtrobique eadem eſt ratio; idemque ſen-
ſerint Bonaguida, & Guil Naſo: alij verò exiſti-
mauerint non eſſe licitum variare poſt præſenta-
tionem poſtulationis factam Papæ, ſed antea
licere etiam publicato ſcrutinio. Primam tamen
opinionem indiſtinctè ſequuti ſunt gloſ. Ioannis
in c. De Siracuſanæ, in ver. Præſtiterunt, in fin.
28.diſt. Philippus, Goffredus, Bernardus, Com-
poſtell. Hoſtien. & poſt eos Io. Andr. hic n.17.
qui poſt prolixam diſputationem tamdem in hoc
reſidet, vt liceat à poſtulatione recedere etiam
49 poſt publicationem ſcrutinij. Mouetur primò
per d. c. Bonæ,il ſecondo, §. Nec nocebat, ſupr.
de poſtul. Prælat. vbi hoc efficaciter probatur
per argumentum à contrario ſenſu,quod eſt for-
tiſſimum, vt c. Ex eo, 15. q. 3. & c. Cum Apo-
ſtolica, in fine, infra, de his, quæ fiun. à Prælat.
vbi concordan. & l. 1. §. Huius rei, ff. De offic.
eius cui mand. eſt iuriſdic. et ſemper eſt verum
niſi in duobus caſibus. Primus eſt, vbi illius ar-
gumenti contrarium reperitur expreſſum in iure,
vt c. Si qui à ſimoniacis, 1. q. 1. & l. Conuenti-
cula, C. De Epiſc. & Cleric.cum ſimil. Secundus
eſt vbi verba legis non ponuntur cauſatiuè, ſed
narratiuè, vel modaliter, vt notat Specul. in tit.
de diſputat. & allegat. Aduocat. §. Poſt hæc,
verſ. Vel non obſtat ſenſus, & Azo in Brocardis
charta 8. ſub rubr. Contrarius ſenſus legis, &c.
Quorum neutrum concurrit in terminis prædi-
ctæ Decretalis Bonæ,vt optimè deducit Io.Andr.
num. 18. & Butr. poſt eum num.24. Deinde mo-
uetur ex allegatis per eum in ſolutione contra-
riorum num.19. Ac demum quia plures, & ma-
iores hanc opinionem ſequuntur, vt c. In cano-
nicis, 19.diſt. & ita eam communem eſſe teſtatur
50 hic Cardin. in 22. quæſt. Non obſtat hæc De-
cretalis, quia loquitur in electione, nec debet
extendi ad poſtulationem; quia diuerſa eſt ratio:
non enim in poſtulatione faciẽda eſt collatio,nec
poſtea communis poſtulatio, cum nulla forma
reperiatur à iure præſcripta in poſtulatione: nam
de electione loquitur Concilium generale in cap.
51 Quia propter, ſupra eod. Præterea non videtur
requiri tanta ſolemnitas in actu poſtulationis,
per quem ius non acquiritur, vt hic fatetur gloſ.
fin. Sicut in actu electionis, per quem acquiritur
ius. Ad hæc cum in poſtulatione non ſit conſen-
ſus matrimonialis, hinc nulla oritur infamia po-
ſtulato ad d. Decretalem In cauſis, & ad alia ar-
gumenta contraria reſponde vt hic plenè per Io.
Andr. & Card. vbi ſupra.
52 Secunda regula, quæ ex hac decretali colli-
gitur à contrario ſenſu, eſt huiuſmodi, videlicet,
Electores variare poſſunt ante publicationem
ſcrutinij, & ita hic deducunt Vincent.Goffred. &
Innoc. nu.2. col.3. in princ. verſ.Item argumen-
to à contrario ſenſu, Compoſtell. n.4. in ver. Va-
riare, Hoſt.in princ. Io. Andr. & Cardin. ambo
in 2. quæſt. Butr. num. 5. & alij communiter.

53 Et procedit hæc regula non tantum in Canonicis, ſed etiam in Superiore, ad quem propter illorum negligentiam ius eligendi ſit deuolutum, vt per Abb.Antiq. num.4. & vide quæ dixi ſupra in tertia ampliatione num.13.

54 Sed declaratur eadem regula vt procedat antequam ſcrutatores recedant de loco, vbi vota ſcrutantur. Secus poſtquam abſceſſerint, & ſe contulerint ad locum, vbi ſunt alij electores; quia tunc non poſſunt variare, cum iam ceſſauerint ab officio, & res non ſit amplius integra, arg. cap. In cauſis, ſupra eod. & c.Præterea infra, de teſtib. cogen. Ita Innocent.hic num.2. Ioann. Andr. num. 25. & Cardin. in ſecunda quæſtione.

55 Qui tamen hoc ſublimitant niſi toti Capitulo, vel maiori parti placeret vt illud ſcrutinium deſtrueretur, hoc enim efficere poſſet etiam ſine vlla cauſa, cum Capitulum quod fecit, ad libitum deſtruere poſſit, nulli enim fit præiudicium, nec vlla infamia oritur nominato, cum clauſa ſint vota. Verum Compoſtell, & poſt eum Ioan. Andr. num.26. dicunt hoc poſſe fieri tantummodo ex iuſta cauſa, veluti ſi ante publicationem ſcrutinij perueniret ad illorum notitiam aliquis defectus nominati, vt l.Si autem neſcius, C. De furt. Secus ſi malitioſè ſicut fertur factum fuiſſe in Eccleſia Eboracenſi, vbi vnus ex ſcrutatoribus videns quemdam à maiori parte nominatum procurauit perturbationem in Capitulo, ne fieret ſuffragiorum publicatio. Sed Ioan. de Imola hic nu.5. verſ.Adde dictis ſuis duo, tenet cum Innocentio quod indiſtinctè ex quo non eſt publicatum ſcrutinium, poſſit Capitulum, vel maior pars ipſius variare, & primum ſcrutinium dilacerare, & ad nouum procedere, per hanc decretalem, quæ variationem interdicit ſimpliciter poſt publicationem ſcrutinij. Ergo illam permittit liberè ante publicationem. ſumpto argumento à contrario ſenſu, quod eſt validiſſimum, vt dictum eſt ſupra num. 49. & hoc ſatis placet.

56 QVÆRO cum in Conſtitutione Gregorij XV. de Romani Pontificis electione in §. Rurſus, ſtatutum ſit, vt nemo per viam ſcrutinij, ſeu acceſſus habeatur pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragijs: Quid ſi caſu, vel malitioſè ſchedulę aliquę deperierint ita vt publicatio perfici non poſſit? Finge enim poſt inchoatam publicationem aliquot ſchedulas eſſe combuſtas, vel dilaceratas, aut in terram dilapſas, vel abſconditas incuria, vel fraude alicuius, adeò vt reperiri non valeant: Numquid nominatus in ſcrutinio nihilominus habendus ſit pro electo?

Dupliciter hic caſus poteſt contingere. Primò antequàm conſtet ſic nominatum habuiſſe duas tertias ſuffragiorum partes, & hoc primo caſu ſi aliquibus votis publicatis nulla alia ſuperſit ſchedula, quæ aperiri, & legi poſſit; abſolutum erit ſic nominatum non eſſe electum: non enim habuit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium, quod eſt de ſubſtantia electionis tam ex Bulla Gregorij in §.Quod ſi electio. Quam ex iuris communis diſpoſitione, vt in decretali Licet, ſupra eod. Nec poteſt plura habere cum nulla alia ſchedula reperiatur, vt per ſe patet. Sin autem ſchedulæ non perierint omnes, ſed aliquæ ſuperſint in calice; ſatis ambiguum videtur an nihilominus publicatio ſit conſummanda, an verò deueniendum ſit ad nouum ſcrutinium. Fac enim Cardinalem Hoſtienſem ex triginta Cardinalibus præſentibus habuiſſe in ſcrutinio nouem decim vota, atque ita vnſi tantum deeſſe, ad hoc vt cenſeatur canonicè electus. Fac deinde alteram ex ſchedulis, dum è calice extraheretur à ſcrutatoribus, in terram cecidiſſe, itaut inueniri non poſſit. Cardin. Hoſt. inſtabit vt publicatio compleatur, in qua ſi vel vnum ſuffragiũ habuerit, illicò affirmabit ſe electũ. Alij obijcient publicationem non eſſe vlterius proſequendam, quia illa perfeci non poteſt, cum deſit vna ex ſchedulis ad eam abſoluendam neceſſarijs; proindeque inſtabunt vt ſchedulæ omnes comburantur, & nouum inchoetur ſcrutinium ad præſcriptum Conſtitutionis. Et quamuis hoc vltimum videatur de iure verius, quia publicatione ſcrutinij inchoata, & nondum conſummata, licitum eſt electoribus variare ſecundum ea quæ acta ſunt in prima Pallentia n.35. hinc tamen maxima oriri poſſet turbarum occaſio; ideoq; vtile eſſet illi occurrere Apoſtol.Sedis oraculo. Secundò hic caſus poteſt cõtingere poſteaquam conſtitit nominatũ habuiſſe in publicatione ſcrutinij duas ex tribus partibus ſuffragiorum; & tunc res videtur ma-
57 gis dubia. Fauet electioni, quod peracta fuerit per ſecreta ſchedularum ſuffragia duarũ ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium electi ſuffragio non computato. In hoc enim conſiſtit demũ forma integra per Gregorianam Cõſtitutionem inducta in electione Romani Pontificis, quæ per ſcrutinium fieri dicitur, vt in dict. §.Quod ſi electio, & caſus, vel culpa ſuperueniens non videtur obeſſe electioni iam perfectæ, & conſummatæ, arg.l.2.ff.De itin. actuq. priuat. vbi dicitur. Nec enim corrumpi, aut mutari quod rectè tranſactum eſt ſuperueniente delicto poteſt, & leg.Patre furioſo, ff. De his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Item actus ex ſe perfectus per contra-
58 rium euentum non reſoluitur, leg.Donationes, ff. De donat. etiamſi poſtea eueniat caſus, à quo non potuit inchoari, l.Si quis alicui, ff. De acquir. hæredit. & leg. Si Gaudentius, & ibi Bald. C.De contrahen. empt. l.In ambiguis, §.1. ff.De reg. iur.& regula Factum legitimè, eod. tit.lib.6.

59 Præterea non videtur requiri conſũmatio publicationis niſi vbi illa fieri poteſt. Quod ſi fortuito aliquo caſu, multoque magis ſi dolo, vel fraude alicuius ex electoribus id reddatur impoſſibile, Sanctiſſimus non videtur voluiſſe ad illud adſtringere, cum impoſſibilium nulla poſſit eſſe obligatio, & lex non feratur niſi ſuper poſſibili, cap.Erit autem lex, 4.diſt. Et quamuis publicatio requireretur pro forma, tamen vbi forma ex aliquo caſu euentitio non poteſt ſeruari, valet actus geſtus, etiam tali forma non ſeruata, vt notant Doctores in l.Turpia, §.fin ff.De legat.primo Aym. conſ.12. num.2.& conſ.77. nu.7. Ideoque in partibus, in quibus nullus eſt Parochus, vel Epiſcopus, matrimonia conſiſtunt etiam abſque præſentia Parochi adhibitis ſaltem duobus teſtibus, vt olim declarauit ſan.mem. Clemens VIII. ex ſententia Congregationis Concilij, & legem non ligare vbi illa de facto ſeruari non poteſt, in hac ipſa materia electionis tradit Abb. in cap.Quia propter, §. Vel ſaltem propè fin.ſupra eod. poſt Io.Andr. in reg. In toto, in Mercurial.

60 Ac demum etiamſi publicatio omnium, & ſingulorum

lorum ſuffragiorum eſſet ſimpliciter, & abſolutè neceſſaria ad validitatem electionis; nihilominus quando illa omittitur fraude, & culpa electorum cauſa nocendi electo, tunc talis omiſſio non vitiat, vt in ſolemni publicatione tradit Hoſt. in d. cap. Quia propter, ad fin. in ver. Solemniter. Cuius opinionẽ ſatis probabilem dicit Abb. ibidem in §. fin. num. 1. Fraus enim, & dolus non debet electoribus patrocinari in præiudicium electi, cap. Cum vniuerſorum, de rer. permut. cap. Officij, de Teſtam. & cap. Cum dilectus, de

61 religioſ. Domib. Et in ſimili quamuis ſit vnum ex ſubſtantialibus requiſitis vt poſt collationem electio fiat incontinenti, nullo ſcilicet actu extraneo intermedio, aliàs non valeat, vt eſt caſus ſecundum lecturam magis communem in c. Cum poſt petitam, ſupra eod. & tradunt omnes in d. cap. Quia propter, præſertim Abb. num. 16. verſ. Quartum decimum; tamen hoc procedit quando electio protrahitur per ſimplicitatem, vel negligentiam electorum, vel de conſenſu electi; ſecus ſi mala fide, quod in dubio præſumitur vt omnis fraus excludatur. Ita notabiliter ſcripſit Hoſt. in d. cap. Cum poſt petitam num. 4. verſ. Et hoc quod dicit.

62 Contra electionem verò vrget, quod Conſtitutio diſertis verbis diffinit neminem in ſcrutinio pro electo habendum eſſe niſi publicatis omnibus ſuffragijs; atque ita certum videtur ante conſummatam omnium ſuffragiorum publicationem negotium electionis non cenſeri abſolutum, ſed potius eſſe, vt dicitur, in fieri. At quotieſcunque negotium non eſt perfectum, ſiue caſu, ſiue culpa accidat, vt nequeat perfici, actus remanet omnino nullus, vt probat textus in l. Contractus, vbi Bald. num. 11. C. de fid. inſtrum. & tradit Anchar. conſ. 332. incip. Pro clariori, verſ. Pro tanto dico, hoc enim caſu cœptum non habetur pro completo, vt l. Quintus, §. An aurum, ff. de aur. & argen. leg. & l. Stipulatio, §. opus, ff. de nou. oper. nunciat. & l. Ex his, C. Quand. dies leg. ced. Hinc non iuuat præſcriptio inchoata ſi fuerit interrupta, cap. Illud, infra de præſcript. & fruſtra velociter currit qui priuſquam ad metas perueniat, deficit, cap. In caſſum, de pœnit. diſt. 3. & c. 1. de renunc. Nec ſubſiſtit teſtamentum inchoatum nondum perfectum. Inſtit quib. mod,

63 teſtam. infirmen, §. penult. in fin. Ideoque etſi teſtamentum, quod Pater condidit inter liberos, valeat abſque publicatione Notarij, & alijs ſolemnitatibus, vt l. Hac conſultiſsima, §. Ex imperfecto, & Auth. Quod ſine C. de teſtam. Tamen ſi Pater poſt conditum teſtamentum voluerit, vt illud publicaretur, & ante publicationem obierit, teſtamentum dicitur nullum ex defectu voluntatis, & appellatur potius teſtamenti præordinatio, quàm teſtamentum, vt conſuluit Oldrad. conſ. 119. incip. Titius condidit teſtamentum. Cuius opinio communis eſt, vt teſtatur Iaſ. qui in eadem facti ſpecie reſpondit conſ. 115. vol. 4. Eodem igitur modo tametſi ex, c. Licet de vitanda, ſupra eod. ille abſque vlla exceptione ab vniuerſali eccleſia Romanus Pontifex habeatur, qui à duabus partibus concordantibus electus fuerit, & receptus, itaut propterea contra electionem tunc non poſſet admitti eiuſmodi exceptio, quod vota omnia non eſſent publicata; tamen quia hodie in Gregoriana Conſtitutione ſancitum eſt, vt nullus habeatur pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragijs: profectò ſi ante abſolutam publicationem perierint ſchedulæ, electio nulla dicenda erit ex defectu voluntatis, & potius dici poterit electionis præordinatio,

64 quàm electio, nihil enim dicitur actum cùm quid ſupereſt agendum, cap. Nihil, 7. quæſt. 1. & l. penult. C. Ad Syllanian. & quamuis principium ſit potiſſima pars cuiuſque rei, l. 1. ff. de orig. iur. perfectum tamen conſiſtit ex omnibus ſuis partibus, vt ibi dicitur. Vnde libro legato, intelligitur legatus liber ſcriptura perfectus, l. Librorum, §. Quod ergo, ff. De legat. tertio, & verbo *operis* intelligitur opus perfectum, l. 1. §. 1. De verb. ſignific. & ædificium perfectum dicitur quod ita conſummatum eſt, vt vſui eſſe poſſit l. ædificia, §. Perfeciſſet, ff. eod. tit. & ſoluendo nemo eſſe intelligitur niſi qui ſolidum poteſt ſoluere, l. Soluendo, ff. de verb. Signif. & edere non videtur qui totam ſtipulationem non edit, l. 1. §. Edere, ff. de eden. facit textus in l. Scyphi, ff. De opt. legat. Præſertim verò quia Conſtitutio vtitur dictione illa vniuerſali, *omnibus*, quæ importat, vt nullus cenſeatur electus ſi vel vnum ſuffragium reſtet publicandum, c. Si Romanorum 19. diſt. l. 3. ff. de offic. Præſid. gloſſ. fin. in c. Solitæ de maior. & obedien.

Nec releuat quod ex votis publicatis appareat nominatum habuiſſe duas tertias partes. Quia nihilominus electio non dicitur perfecta, & conſummata, ſed in formis, cum Conſtitutio ad hoc requirat ex neceſſitate, vt ſuffragia omnia ſint publicata, Ad hoc l. 1. §. Hęc autem verba, ff. Quod quiſque iur. & c. In his, infra, de verborum ſignif. c. Quod verò non formatum 32. quæſt. 2. & c. Si aliquis, cum ibi notat infra de homicid. Imo verba illa, [Nemo habeatur pro electo, niſi publicatis omnibus ſuffragijs,] ſi ſedulò expendantur, nullatenus ſunt intelligenda de illo, qui in actu publicationis nondum habuit duas tertias ſuffragiorum partes; quia hoc modo conſtitutio eſſet de indubitabili contra textum in l. Labeo, ff. De Carbon. edict. Nemini enim dubium eſſe poteſt de nullitate electionis illius, qui ante abſolutam ſcrutinij publicationem nondum peruenit ad duas partes ſuffragiorum, & ineptum fuiſſet ſuper hoc legem condere, cum talis non ſit electus etiamſi ſuffragia omnia ſint publicata, vt eſt clarum. Videtur ergo dicendum illa verba eſſe propriè intelligenda de nominato à duabus partibus, quem Conſtitutio nihilominus non vult haberi pro electo niſi publicatis omnibus ſuffragijs, & cum verba ſint ſatis clara, non admittunt interpretationem ſermonis, aut coniecturam voluntatis, l. Pediculis, §. Argento, ff. de aur. & arggen, leg. Licet Imperator, ff. De legat. 1. Soccin. ſen. conſ. 13. Præſens conſultatio, num. 38. lib. 1.

65 Porrò ſi hic caſus alicuius ſchedulæ deperditę poſt inchoatam publicationem contingeret non in ſcrutinio, ſed in ſcrutinio, & acceſſu; res parum haberet difficultatis. Nemo enim habendus eſſet pro electo ante completam, & conſummatam publicationem, etiamſi aliquis perueniſſet ad duas partes ſuffragiorum. Ratio eſt quia poſſet dari caſus, vt nominatus à duabus partibus, publicatis poſtea ſuffragijs non remaneret canonicè electus, puta ſi alius quiſpiam in ſcrutinio,

nio, & acceſſu haberet totidem, aut plura ſuffragia: nam in ſuffragiorum paritate neuter eſt electus; in imparitate verò qui numero ſuffragiorum ſuperior erit, vt expreſsè ſtatuitur in Bulla Gregorij in §. Ac ſi contingat: vnde cum ius electionis ſit in ſuſpenſo, & pendeat à futuro euentu; nulli poteſt cenſeri ius acquiſitum antequam ex publicatione omnium ſuffragiorum appareat electum non ſolum habuiſſe duas tertias ſuffragiorum partes, ſed etiam neminem alium habuiſſe in numero ſuffragiorum ſuperiorem, vel æqualem, ex his, quæ notantur in c. Cumana, ſupra eod. nam quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit, dicit textus in l. Is damnum, §. Quod pendet, ff. De reg. iur. & notatur in cap. 2. infra de appellat. & quod incertum eſt, perinde eſt ac ſi non eſſet, l. Duo ſunt Titij, ff. De teſtam. & l. Si ita fuerit, ff. De reb. dub. & facit quod in propoſito ſcripſi in cap. Maſſana, num. 23. & ſequentibus, ſupra eodem. Fortè expediret vt Beatiſſimus Romanus Pontifex ad obuiandum periculis declararet, vt ſi caſu, vel culpa, dolove malo alicuius acciderit vt publicatio ſuffragiorum compleri non poſſit; nihilominus ſchedulæ quæ ſuperſunt, aperiri debeant, iſque intelligatur Canonicè electus, qui in ſcrutinio habuerit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclaui præſentium, ſuffragio electi non computato. In ſcrutinio verò, & acceſſu ſimiliter is habeatur pro electo, qui ad duas ſuffragiorum partes peruenerit, niſi quiſpiam alius habuerit totidem, vel plura ſuffragia: quo caſu in paritate neuter cenſeatur electus; in imparitate verò qui numero ſuffragiorum erit ſuperior. Saluo, &c.

DE TRANSLATIONE Epiſcopi.

Cap. Cum ex illo.

SVMMARIVM.

1 *Patriarcha, qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad Sedem Epiſcopalem, ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.*

2 *Cauſæ maiores Eccleſiæ ad Papam pertinent non ex vi reſeruationis Apoſtolicæ, ſed ex inſtitutione diuina.*

3 *Et hæc authoritas ab inferioribus acquiri non poteſt conſuetudine, aut præſcriptione etiam immemorabili.*

4 *Conſuetudo contra ius diuinum eſt corruptela, & omnino impræſcriptibilis.*

5 *Papa in ſpiritualibus omnia poteſt, & nullus poteſt quærere poſſeſſionem, quæ illi præiudicet.*

6 *Præſcriptio non currit contra eccleſiam Romanam reſpectu ſupremæ poteſtatis.*

7 *Hominis proprij expreſſio in materia dignitatē concernente non reſtringit diſpoſitionē ad perſonam.*

8 *Tranſlationes Epiſcoporum, & ſedium mutationes ſunt ex maioribus Eccleſiæ cauſis.*

9 *In dignitatibus eccleſiaſticis non licet de maiori ad minorem tranſire. & n. 15.*

Declaratur. n. 20. & ſeqq.

11 *Renunciatio Epiſcopi non valet, niſi per Papam fuerit admiſſa.*

12 *Epiſcopus, qui propria authoritate ad aliam eccleſiam ſe transfert carere debet vtraque.*

13 *Epiſcopus, qui infra ſex menſes munus conſecrationis non ſuſcipit, eſt ipſo iure priuatus eccleſia.*

14 *Non tamen poteſt cedere propria authoritate, niſi factum ſit notorium vel declaratum per ſententiam, ſed bene poteſt, ac debet cedendi licentiam poſtulare. n. 24.*

15 *Ab Epiſcopatu ad Scholaſticam tranſire non licet.*

16 *Tranſlatio Epiſcopi requirit cauſam vtilitatis, vel neceſſitatis eccleſiæ, & aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter. n. 18.*

17 *Papa ſolus diſſoluit ſpirituale coniugium non humana, ſed diuina authoritate.*

19 *Subreptitia eſt impetratio dignitatis facta ſub narratiua ceſſionis Epiſcopatus, ſi ceſſio fuit inualida.*

20 *Archiepiſcopo, qui ex iuſta cauſa ceſſit, licitè de Epiſcopatu vacante prouideri poteſt.*

21 *Imo & de Parochiali.*

22 *Secus ſi ceſſio facta fuerit in fraudem ad obtinendum Epiſcopatum locupletem.*

23 *Sed qui fraudem allegat, probare debet.*

1 CVM EX ILLO. Patriarcha, qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad ſedem epiſcopalem, ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur. Hoc dicit Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. & Ioann. de Anan. Aliqui allegant etiam Abbatem Siculum, ſed per errorem, quia non ſcripſit ſuper Capitulis huius tituli, & in eius Commentarijs inſertæ fuerunt lecturæ Ioan. de Imola. Diuiditur in quatuor partes. Prima probat tranſlationem Epiſcoporum ſoli Papæ competere. Secunda narrat reprehenſibile factum Patriarchæ ibi, *miramur*. Tertia tacitæ quæſtioni reſpondet ibi, *licet*. Quarta pœnam imponit ibi, *ne igitur*.

2 Nota primò, ex principio litteræ, maiores Eccleſiæ cauſas ad Summum Pontificem pertinere, non ex vi reſeruationis Apoſtolicæ, ſed ex inſtitutione Diuina, concordat cap. Dudum, 3. quæſt. 6. ibi, [Domino inſtituente ad Romanam Eccleſiam quaſi ad matrem, atque apicem omnes maiores eccleſiæ cauſæ, & iudicia epiſcoporum recurrant.] Et ſcripſi pleniùs in c. Pernicioſam à num. 28. vſque ad nu. 72. & præſertim num. 56. infra de offic. ordinar.

3 Ex quo notabiliter infero, vt hæc authoritas cognoſcendi, aut decidendi maiores Eccleſiæ cauſas ab Epiſcopis, & alijs inferioribus acquiri non poſſit conſuetudine, aut præſcriptione

4 etiam immemorabili, quia talis conſuetudo, cum ſit contra ius diuinum, eſt corruptela, & omnino incompreheníibilis, c. fin. ſupra de conſuetud. & notat Innoc. in cap. Bonæ, il ſecondo, paulò ante num. 2. de poſtulat. Prælat. dicens contra Papam, quia circa ſpiritualem Iuriſdictionem omnia poteſt, & plenitudinem poteſtatis habet, nullus poteſt quærere poſſeſſionem, quæ ei præiudicet, cum illam habeat à Domino tantum; & ideò eſt immutabilis, c. In Nouo, & c. ſeq. 21. diſt. cap. Om-

c. Omnes, 32. diſtinct. c. Imperator, 96. diſtinct. & §. 1. diſtin. 5. Sequitur Abb. conſ. 82. Quamquam, paulò poſt princip. verſ. Quia licet, lib. 1. vbi ait contra Eccleſiam Romanam non currere præſcriptionem reſpectu ſupremæ poteſtatis, ſicut nec contra Deum, cuius vices gerit. Ad hoc bonus tex. in c. Nemo, 16. q. 3. & facit l. Competit, C. de præſcript. 30. vel 40. annorum, & hic iunge quod plenè notaui in cap. Conſuetudines. Supra de conſuetudin.

7 Secundò nota ibi, *l. Apamen. Archiepiſcopum*. quod in materia dignitatem concernente expreſsio proprij nominis non reſtringit diſpoſitionem ad perſonam, ſed realis cenſetur diſpoſitio, & ſic potentius operatur natura ſubiectæ materiæ, quàm proprij nominis expreſsio. Butr. & Imol. hic num 3.

8 Tertiò nota ibi, *Translationes Epiſcoporum*, & c. Inter maiores eccleſiæ cauſas recenſeri Epiſcoporum translationes, ac ſedium mutationes, c. Omnis qui gemebat, c. Et temporis qualitas, 7. qu. 1. cap. Quod translationem, de off. legat. & infra eodem, per tot. Imol. hic num. 5. & reliqui omnes.

9 Quartò, nota ibi, *Epiſcopare Archiepiſcopum, imo potiùs dearchiepiſcopare præſumens.* In dignitatibus eccleſiaſticis non eſſe licitum deſcendere, ideſt de maiori ad minorem tranſire, vt hic eſt expreſſum, & in cap. Legimus, in fin. ibi: Qui prouehitur, de minori ad maius prouehitur 93. diſtinct. & in c. Licet, verſ. Quod ſi ad maiorem, & ibi gloſ. 2. infra eod. Butr. & Imol hic num. 7. Nam gradatim conferuntur honores, l. Vt gradatim, ff. de numer. & honor. quod latius examinabitur infra num. 15.

10 Ex hoc infero ad dubium propoſitum in ſacra Congregatione rerum Conſiſtorialium habita die 28. Ianuarij 1649. Super tranſitu electi ſancti Iacobi de Cuba in Indijs Occidentalibus ad Scholaſticam eccleſiæ Salamantinæ. Facti ſeries ſic ſe habet.

Martinus de Celaga Ocariz à Rege Catholico præſentatus ad dictam eccleſiam ſancti Iacobi fuit de ea prouiſus in Conſiſtorio die 20. Nouembris 1645. qui tamen die 22. Octobris immediatè præcedentis fuerat præſentatus ad dictam Scholaſticam Eccleſiæ Salamãtinæ; die verò 28. Decembris eiuſdem anni conſtituit procuratores tam ad cedendum iuri ſibi competenti ad dictam eccleſiam de Cuba, quàm ad procurandam prouiſionem dictæ Scholaſticæ, & ſubinde 14. Maij 1646. ſupplicatio ſuper prouiſione eiuſdem Scholaſticæ expedita fuit, in qua leguntur verba infraſcripta, videlicet, Supplicat igitur, &c. Martinus, &c. electus ſancti Iacobi de Cuba, &c. quatenus ſibi qui electioni de ſua perſona ad Eccleſiam ſancti Iacobi de Cuba auctoritate Apoſtolica factæ munere conſecrationis minimè ſuſcepto, renunciauit, ſpecialem gratiam faciendo, &c. Scholaſticam prædictam conferre, ſecumque deſuper, quatenus opus ſit, opportunè diſpenſare dignemini, &c. Ipſo nunc in pacifica poſſeſſione perſeuerante, Rex Catholicus ad dictam Eccleſiam ſancti Iacobi de Cuba vti vacantem per liberam eius ceſſionem alium præſentauit.

11 Dubitatum eſt nunquid Eccleſia ſancti Iacobi vacet, & quomodo, & quatenus non vacet, an ceſſio electi ſit admittenda.

Dictum eſt primò Eccleſiam hanc non vacare per ceſſionem, quia etſi electus dederit mandatum ad cedendum, tamen nullibi apparet huiuſmodi ceſſionem à Sanctiſſimo fuiſſe admiſſam: nam in ſupplicatione renunciatio fuit ſimpliciter narrata, nec pro illius admiſſione ſupplicatum fuit, ſed tantummodo pro prouiſione Scholaſticæ præuia diſpenſatione quatenus opus eſſet. Et Sanctitas Sua prouiſionem, & diſpenſationem petitam conceſſit, ſed renunciationem nullatenus admiſit, prout requirebatur ad hoc,

12 vt Eccleſia vacaret, vt c. Inter corporalia, & c. vlt. infr. eod. alioquin Epiſcopus, qui propria auctoritate relicta ſua Eccleſia ad aliam ſe transfert carere debet vtraque, vt ſtatuitur infra in c. Quantò.

13 Similiter dictum eſt eandem Eccleſiam non vacare ob non ſuſceptum munus conſecrationis infra ſex menſes ad præſcriptum, c. Quoniam, 75. diſtinct. c. Quoniam 100. diſt. & Concilij Tridentini ſeſſ. 23. cap. 2. quandoquidem de hoc nullatenus conſtat, Conſeſſio enim electi facta in ſupplicatione emanauit die 14. Maij 1646. & prouiſio in Conſiſtorio facta fuerat die 20. Nouembris immediatè præcedentis, & ſic ſemeſtre tempus ad munus conſecrationis ſuſcipiendum nondum effluxerat, ſed adhuc ſupererant ſex dies,

14 infra quos benè illud ſuſcipere poterat. Sed eſto infra ſex menſes non fuiſſet conſecratus, tamen ex eo, quod titulus electi redactus eſſet ad non titulum, non licuiſſet ei cedere ſine auctoritate Papæ niſi factum eſſet notorium, vel declaratum per ſententiam, vt tradit Anton. de Butr. in c. Niſi cum pridem, num. 8. verſ. Infertur ſecundò de renunciat.

15 Rurſus dictum eſt ceſſionem Epiſcopatus non eſſe admittendam, quia huiuſmodi tranſitus ab Epiſcopatu ad minorem dignitatem eſt contra Canonica inſtituta, vt hic, & in concordantibus

16 ſupracitatis in quarto notabili, nec vlla affertur cauſa, quæ iuſtificet translationem; & tamen vt legitur in cap. Mutationes, 7. q. 1. mutationes Epiſcoporum ſcitote communi vtilitate, atque neceſſitate fieri licere, & infra: Non enim tranſit de ciuitate ad ciuitatem, nec transfertur de minori ad maiorem, qui hoc non ambitu, nec propria voluntate facit, ſed aut vi à propria ſede pulſus, aut neceſſitate coactus, aut vtilitate loci, aut populi non ſuperbè, ſed humiliter ab alijs translatus, & inthronizatus eſt, concor-

17 dat cap. Scias frater, eadem cauſ. & quæſt, & c. Quanto, infra eod. ibi: non enim homo, ſed Deus ſeparat quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris) Eccleſiarum neceſsitate, vel vtilitate penſata, non humana, ſed Diuinæ potius auctoritate diſſoluit. Idque iure merito, quia diſſolutio ſpiritualis coniugij, quam Deus ſuo iudicio reſeruauit, vt in cap. Inter corporalia, infra eod. requirit cauſam grauem, ſicut requirit diſſolutio matrimonij carnalis non conſummati, vt notatur in c. Ex publico, de Conuerſ. coniugat. Ideoq.

18 ineuitabilem neceſsitatem exigit tex. in cap. Sicut vir. 7. q. 1. Et aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter, vt ibi, & in c. Sicut alterius ead. cauſ. & quæſt.

19 Poſtremò dictum eſt prouiſionem, vt præfertur, factam de Scholaſtica eſſe ſubreptitiam; quia electus

electus, narrauit in ſupplicatione ſe renunciaſſe iuri ſibi competenti ad eccleſiam de Cuba, quæ verba intelliguntur de renunciatione valida l. 4. §. Condemnatum, ff. De re iudicat. & tamen renunciatio fuit nulla, cùm per Papam non fuerit admiſſa, vt in d. c. Quantò, infr. eod. Nec potuit appellari renunciatio, & ſic fuit obreptum Papæ ex traditis per Abb. in conſ. 98. In caſu, num. 4. in fin. & nu. 50. verſ. Non obſtat ſecundum motiuum lib. primo. Sanctiſſimus autem prouidit de Scholaſtica cùm ſuppoſito renunciationis, ſcilicet validæ, ſed non diſpenſauit cum eo, vt non obſtante quod adhuc retineret Epiſcopatum, poſſet aſſequi aliud beneficium incompatibile.

20 Porrò ſi electus antea ceſſiſſet Epiſcopatui de licentia Summi Pontificis, & multò poſtea ceſſante omni fraude fuiſſet prouiſus de Scholaſtica, non obſtaret hæc Decretalis, vt pulchrè determinat Hoſtien. hic num. 7. vbi quærit, quod ſi Archiepiſcopus ex iuſta cauſa ceſſit, nunquid ei poterit de Epiſcopatu aliquo vacante prouideri? & reſoluit poſſe, dicens ſic fuiſſe iudicatum per Clem. IV. Quando Nelfranicus Archiepiſcopus Salisburgen. ceſſit, & Dux Poloniæ ad eandem eccleſiam promotus extitit, & prædicto Archiepiſcopo de Epiſcopatu Ieſionienſis eccleſiæ etiã eidem Salisburgen. ſubiectæ prouiſum fuit. Nec obſtat quod hic dicitur; quia in prouiſione non dearchiepiſcopatur, imò quando ceſſit, dearchiepiſcopatus fuit, & remanſit tantum Epiſcopus, cui propterea licitè de Epiſcopatu prouidetur; vnde etiam eſt vt talis poſſit in alterius eccleſiæ Epiſcopum licitè poſtulari, c. Poſt tranſlationem, infra de renunciat. cap. fin. ſup. de poſtul. Prælat. & conſequenter non obſtat quod videatur deſcendere: imò enim eo tempore, quo ei prouidetur non deſcendit, ſed potius aſcendit, cum de nullo Epiſcopatu ad Epiſcopatum aſcendat, vt patet in c. 1. infra de ordinat. ab Epiſc. Imo in prouiſione non inſpicitur aſcenſus, quin potius

21 ſuſtentationi neceſſariæ ſubuenitur; vnde in tali caſu etiam de Parochiali Eccleſia prouidetur, vt in cap. Ad ſupplicationem, infra de re-

22 nunciat. fortius ergo de Epiſcopatu, cap. Paſtoralis 7. qu. 1. Nec obſtat quod hoc poſſet fieri in fraudem, & aperiretur via ambitioni, vt ſi habens tenuem Archiepiſcopatum procuraret ceſſionem ad hoc, vt poſſet promoueri ad Epiſcopatum locupletem, quod eſt vitandum arg. cap. Quanto, §. penult. infr. de diuort. cum ſuis concordant. Quoniam, vt reſpondet Hoſtien. vbi ſupra, Papa, ad quem ſolum ſpectat huiuſmodi ceſsionem admittere, poterit ſibi cauere diligenter inquirendo de cauſa ceſsionis. Quod ſi de fraude conſtaret, non eſſet ceſsio admittenda,

23 nec prouiſio facienda: qui tamen fraudem allegat, illam probare debet, l. Quoties, §. Qui dolo, ff. De probat. Ita Hoſt. cui totidem fere verbis conſentiunt hic Io. Andr. num. 4. Butr. num. 17. verſ. Quia Archiepiſcopus, & Imol. nu. 14.

Verum hæc doctrina non applicatur caſui, de quo agitur, quia electus non renunciauit prius Epiſcopatui, ſed actus fuerunt contemporanei, & correſpectiui, quia eodem contextu ceſsit, & ad Scholaſticam ſe tranſtulit, & ſic de maiori dignitate ad minorem deſcendit contra diſpoſitionem huius cap. Quinimo nec ceſsit ſaltem valide, cum ceſsio non fuerit admiſſa, vt dictum

28 eſt ſupra. Quia tamen per triennium, & amplius diſtulit ſuſcipere munus conſecrationis; & ideo eſt ipſo iure priuatus Eccleſia, ex decreto Concilij Tridentini, c. 2. ſeſſ. 23. Quamuis propria auctoritate cedere non poſsit, cùm factum non ſit notorium, nec declaratum per ſententiam ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra num. 14. nihilominus poteſt ac debet cedendi licentiam poſtulare, cum priuatio tituli impediat officij executionem, ac beneficij retentionem, vt c. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, cum ibi notat. per gloſ. in verb. Sed dumtaxat circa finem, infra de renunc.

In ſacra Congregatione rerum Conſiſtorialium dictum fuit prædictæ Eccleſiæ prouideri poſſe vti vacanti certo modo, quem Sanctitati ſuæ placeret habere pro expreſſo: ſed hoc Sanctiſsimus facta ſibi relatione non probauit, vnde cauſa iterum propoſita in Congregatione habita die 6. Auguſti 1649. reſolutum fuit ceſsionem poſſe à Sanctiſsimo admitti.

DE TRANSLATIONE Epiſcopi.

Cap. Quanto.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus qui propria authoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque.*

2 *Euangelij locus*, Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, *intelligitur de matrimonio tam ſpirituali, quàm carnali. & num. 63.*

3 *Argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt.*

4 *Euerardi error circa Sacramentum Matrimonij.*

5 *Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia contrahitur ab Epiſcopo tantùm, non autem ab inferioribus Prælatis.*

6 *Epiſcopus ſolus de iure communi habet ius deferendi annulum.*

7 *Matrimonium ſpirituale in latiori ſignificatione qui dicantur cum Eccleſia contrahere.*

8 *Conſiſtorium Dei, & Papæ vnum, & idem eſt cenſendum.*

9 *Appellare non licet à ſententia Papæ ad Tribunal Chriſti.*

10 *Translatio Epiſcopi fieri non poteſt niſi à Papa.*

11 *Papa an poſſit Epiſcopum inuitum transferre latiſſimè diſcutitur vſque in finem.*

12 *Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nedum conſecratus non poteſt inuitus transferri ad alium Epiſcopatum.*

13 *Epiſcopus electus non poteſt inuitus conſecrari, ſed ſatis eſt vt dignitati cedat.*

14 *Character Sacramentalis non imprimitur præcisè coacto.*

15 *Papam non poſſe Epiſcopum transferre inuitum quibus rationibus probetur. & num. ſeq. vſque ad num. 32.*

16 *Epiſcopus per tranſlationem abſoluitur à vinculo prioris Eccleſiæ non purè, ſed ſub conditione, quatenus conſenſerit.*

De-

Declaratur num.91.

17 *Matrimonium ſpirituale inſtar carnalis initiatur, firmatur, & conſummatur.*

18 *Creſcere inuitus nemo cogitur.*

19 *Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt.*

20 *Dotis promiſſio intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ fuerint ſequutæ.*

21 *Tranſlatio quantumcumque pura intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecunda Eccleſia ſequutæ fuerint.*

22 *Donata res acquiritur donatario, ſed non irreuocabiliter, quia poteſt illam reſpuere.*

23 *Conſenſu ſicut acquiritur in coniugio ſpirituali contrahendo, ita & in diſſoluendo.*

Declaratur num.91.

24 *Matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale ad tempus contrahi non poteſt.*

25 *Filios adoptiuos temporales abhorret lex.*

26 *Tranſlatus quis non dicitur, niſi ſecundæ Eccleſiæ poſſeſſionem quæſiuerit.*

Contrarium num.99.

27 *Beneficia promoti ad Epiſcopatum non vacant ante illius conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem Eccleſiæ.*

28 *Idem ſi prouiſus fructus Epiſcopatus non acceperit eo quod ad certum tempus alteri debeantur.*

29 *Beneficia electi, & in Curia conſecrati conferuntur ex ſtylo Curiæ etiam ante adeptam Eccleſiæ poſſeſſionem.*

30 *Poſſeſſio non acquiritur ſine animo.*

31 *Epiſcopus, quem non crimen, ſed infirmitas ab officio abducit, Eccleſia priuari non debet inuitus.*

32 *Papam poſſe pro libito voluntatis Epiſcopum transferre inuitum, qui authores ſenſerint.*

33 *Eccleſia vacat eo ipſo quod Papa inuitum transfert nec ad eam datur regreſſus.*

34 *Epiſcopus quoad tranſlationem liberum diſſenſum non habet, ſed Monacho æquiparatur. nu.37.*

Declaratur num.75.

35 *Eccleſia poteſt agere contra Epiſcopum tranſlatum vt recedat.*

36 *Epiſcopus ab initio nemo cogitur fieri inuitus.*

37 *Monachus non poteſt contradicere Superiori eum transferenti de Monaſterio ad Monaſterium. & num.75.*

38 *Beneficia omnia Mundi ſunt manualia Papæ.*

Declaratur num.77.

39 *Papæ in beneficialibus eſt pro ratione voluntas, & num.43.*

Declaratur num.79. & ſeqq.

40 *Papa poteſt Epiſcopum deponere etiam ſine cauſa.*

Contrarium. num.78.

41 *Papa poteſt facere Prælatum ad tempus.*

42 *Papa præſertim in beneficialibus habet plenitudinem poteſtatis.*

43 *Et ſola poteſtas eſt pro cauſa.*

Declaratur num.79. vſque ad num.88.

44 *Patriarchatus, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Romana fundauit Eccleſia.*

45 *Deſtitutio ad eum ſpectat, ad quem inſtitutio.*

46 *Deſtruere poteſt ius, qui illud condidit.*

47 *Imperator poteſt auferre rem priuati, & dare militibus in præmium.*

48 *Papa poteſt rem vni Eccleſiæ auferre, & dare alteri etiam ſine cauſa, nec quiſquam poteſt ei dicere, Cur ita facis.*

Contrarium. num.70.

Declaratur. num.79.

49 *Beneficiatus nec habet dominium vtile, nec directũ, ſed eſt conſtitutus procurator, & adminiſtrator à Papa.*

50 *Sacerdotes etiam inuiti poſſunt à ſuis Epiſcopis ex vna ad aliam Eccleſiam transferri. & nu.89.*

51 *Papa poteſt in vno Epiſcopatu duos Epiſcopos conſtituere. & num.89.*

52 *Auguſtinus non ſucceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc viuenti.*

53 *Papa poteſt concedere duos Epiſcopatus vni Epiſcopo; item plures vnire, & vnum in plures diuidere. & num.69 & 89.*

54 *Item poteſt diſſoluere matrimonium ratum non conſummatum. & num.89. & 93.*

55 *Item quandoque diſſoluit matrimonium conſummatum.*

56 *Prælati ſunt procuratores, & diſpenſatores rerum Eccleſiæ, non domini.*

57 *Papa eſt principalis diſpenſator bonorum Eccleſiæ. & num.70. & 82.*

58 *Papam non poſſe transferre Epiſcopum inuitum niſi ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis Eccleſiarum, qui authores teneant.*

59 *Tranſlationis iuſta cauſa eſt inſeparabilis reſiſtentia populi etiam iniuſta. & num.61.*

60 *Eccleſia vniuerſalis eſt vnum corpus myſticũ multorum Epiſcoporum concordi numeroſitate diffuſum, cuius caput eſt Papa. & num.107.*

61 *Papa ſi videt membrum Eccleſiæ, ideſt Epiſcopum inutilem eſſe ob perſecutionem, quam patitur, debet illum amouere, & ad aliam Eccleſiam transferre.*

62 *Papa in his, quæ ſunt de iure diuino, non diſpenſat in caſibus ſibi permiſſis niſi ex iuſta, & rationabili cauſa.*

63 *Coniugium ſpirituale inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt de iure diuino, eiuſque diſſolutionem Deus ſuo iudicio reſeruauit.*

64 *Papæ auctoritate quod fit dicitur fieri auctoritate Dei, ſi ex iuſta cauſa fiat.*

65 *Papa dicitur habere cæleſte arbitrium.*

66 *Nec puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris.*

67 *Deus non eſt author iniquitatis, ſed omnia aut iuſto iudicio facit, aut ſuo permiſſu ita fieri ſinit.*

68 *Petri priuilegium eatenus manet in Romano Pontifice, quatenus ex ipſius fertur æquitate iudicium.*

69 *Papa non poteſt ſine iuſta cauſa Epiſcopatum diuidere, Epiſcopo non conſentiente.*

70 *Papa non eſt abſolutè dominus bonorum Eccleſiæ, ſed diſpenſator. & num.82.*

71 *Prælati honeſtatem non decet aliquem ſine iuſta cauſa à ſuis beneficijs amouere.*

72 *Tranſlationis in materia ſemper iura ponderant iuſtã cauſam vtilitatis, vel neceſſitatis eccleſiarum.*

73 *Opinionum conciliatio circa tranſlationem Epiſcopi inuiti.*

74 *Sedes Apoſtolica in cauſis maioribus magna circumſpectione, & maturitate procedere conſueuit.*

75 *Tranſlatio Monachi quid differat à tranſlatione Epiſcopi.*

76 *Priores per electionem canonicè inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa nõ ſunt mutãdi.*

77 *Epiſcopos eſſe ad nutum amouibiles repugnat ſacris regulis.*

78 *Depoſitio Epiſcopi in dubio cenſetur facta ex iuſta cauſa.*

79 *Princeps poteſt ſine cauſa ius tertij auferre de poteſtate abſoluta, non autem de poteſtate ordinaria.*

80 *Diſputare non licet de factis Papæ.*
81 *Papa quomodo intelligitur habere liberam diſpoſitionem in beneficialibus. & num. ſeq. vſque ad num.* 88.
82 *Papalis poteſtatis plenitudo quoad res temporales Eccleſiæ non exit limites poteſtatis diſpenſatiuæ.*
83 *Papa tamquam habens apicem diſpenſatiuæ poteſtatis poteſt multo plus diſpenſare de rebus Eccleſiæ, quàm quicumque alius Eccleſiæ Prælatus.*
84 *Iudicium eius debet de vultu Dei prodire.*
85 *Beneficium acceptans cenſetur ex quaſi contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem.*
86 *Contractus ſine cauſa diſſolui non poteſt etiam per Principem.*
87 *Papa an habeat æqualem poteſtatem in Epiſcopatibus, atque in beneficijs inferioribus.*
88 *Sacerdotes non poſſunt ad aliam Eccleſiam transferri inuiti, niſi ex cauſa communis vtilitatis, vel neceſſitatis.*
89 *Papa nõ diſpenſat ſuper pluralitate Cathedralium, nec ſuper matrimonio rato, & alijs huiuſmodi ſine graui cauſa. & num.* 93.
90 *Diſpenſatio nulla fieri debet niſi ad honorem Chriſti, vel vtilitatem Eccleſiæ.*
91 *Translatio facta in gratiam Epiſcopi non inducit vacationem Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam, vſque ad num.* 98.
92 *Translatio in fauorem ſolius translati improbatur à ſacris canonibus.*
93 *Diſſolutio matrimonij ſpiritualis, ſicut & carnalis non conſummati, ſine graui cauſa fieri non debet.*
94 *Epiſcopus tranſiens ad aliam Eccleſiam ſine iuſta cauſa dicitur adulterium committere. & n.* 109.
95 *Diſpenſatus ad maiorem cur non poſſit tranſire ad parem.*
96 *Translatio in dubio cenſetur fieri de Epiſcopo non inuito, & num.* 120.
97 *Translatio facta in gratiam Epiſcopi requirit illius conſenſum, non ex defectu poteſtatis Papæ, ſed voluntatis.*
98 *Et ſufficit conſenſus præſumptus.*
99 *Vacatio Eccleſiæ inducitur eo ipſo quod Epiſcopus translationi conſentit etiam ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ.*
100 *In translatione duo extrema ſunt conſideranda.*
101 *Epiſcopatus vacat eo ipſo quod Epiſcopus ex cauſa transfertur inuitus, nec ad eum datur regreſſus.*
102 *Epiſcopus an contrahat ſpirituale coniugium cum Eccleſia, ad quam transfertur. & num. ſeq. vſque ad num.* 118.
103 *Matrimonium ſpirituale ſicut & carnale ſine conſenſu contrahi non poteſt. &* 117.
104 *Profeſſio regularis ad ſui validitatem requirit conſenſum, qui ab Eccleſia ſuppleri non poteſt.*
105 *Vinculum fortius eſt inter Epiſcopum, & Eccleſiam, quàm inter profeſſum, & religionem.*
106 *Voti ſolemnitas ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ eſt inuenta.*
107 *Ex translatione locus tantummodo variatur, non autem dignitas Epiſcopalis.*
108 *Locus vel ſublimiorem, vel inferiorem non reddit Epiſcopum.*
109 *Epiſcopus durante vinculo prioris Eccleſiæ non poteſt conſentire alteri matrimonio ſpirituali; aliàs contingeret adulterium ſpirituale.*
110 *Translatio eſt modus prouidendi Eccleſiæ, ſicut electio.*
111 *Papa eſt ſponſus vniuerſalis Eccleſiæ.*
112 *Translatus quoad primam Eccleſiam habetur pro mortuo.*
113 *Eccleſia ſecunda dicitur viduata per obitum Epiſcopi ad eam translati.*
114 *Vidua eſſe non poteſt, quæ virum non habuit.*
115 *Prælati qua ratione dicantur Eccleſiæ ſponſi.*
116 *Chriſtus ſolus eſt propriè Sponſus Eccleſiæ.*
117 *Epiſcopus æquè abſoluitur à vinculo Eccleſiæ per translationem, ac per ceſſionem, vel depoſitionem.*
118 *Vir ſolutus à vinculo matrimonij tam carnalis, quã ſpiritualis cogi non poteſt alteri nubere.*
119 *Epiſcopus an cogi poſſit cauſatiuè vt translationi ad ſecundam Eccleſiam conſentiat.*
Poſtulatus etſi beneficiari non poſſit præcisè inuitus, tamen poteſt cogi, vt de nolente fiat volens, ibid.
120 *Epiſcopus in dubio an cogatur tranſire vbi non apparet an translatio fuerit facta ex cauſa necne. & num. ſeq.*
121 *Cauſa præſumitur in Principe etiam in his, quæ competunt alicui de iure gentium, vel de iure diuino, vbi ſolitum eſt diſpenſari.*
122 *Monachus per Papam translatus ad ſecundum monaſterium an poſſit ad primum redire ſine licentia Papæ.*
123 *Translatio an cenſeatur facta de Epiſcopo non inuito, cum non apparet an Papa proceſſerit prouidendo, vel iubendo.*

1 QVANTO. Epiſcopus, qui propria auctoritate de ſua Eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit vtraque. Hoc dicit, & ſecundum mentem tres habet partes. Prima factum narrat. Secunda aggrauat, ibi, *Non attendentes.* Tertia punit, ibi, *Ne autem.*
2 Nota primo auctoritatem illam Matth. 19. videlicet, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, eſſe intelligendam non tantum de matrimonio carnali, vt in c. Quos Deus, & cap. An quod, 33. qu. 2. in c. Ad limina, 30. qu. 1. & c. fin. infra, eod. Sed etiam de matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter Epiſcopum, & Eccleſiam, vt hic
3 patet. Vnde primò colligunt DD. valere argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, cum vtrumque ſit de iure diuino, c. Sicut vir, & c. Sicut alterius, 7. qu. 1. c. Prox. ſupra eod. & infra, c. ſeq. & c. Quoniam frequenter, §. Porrò. Vt lite non conteſt. & hic notant Anton. de Butr. n. 2. & Abb. num. 1. Cyn. Salic. & Legiſtæ in Authen. Niſi rogati, C. Ad Trebell. de quo dic vt notatur in c. Cum apud de Sponſal. & per Ioan. And. in c. Tuæ eod. tit. Et vide tres notabiles differentias quas inter vtrumque coniugium ponit idem Abb. in ſua quæſtione prima, quæ incipit, Epiſcopus, & quidam Rector, col. 4. num. 7. verſ. nec
4 mirum ſi non ita facile ſoluitur. Imo viginti tres differentias cumulat Euerard. in ſua Centuria in loco à matrimonio carnali ad ſpirituale à num. 10. vſque in fin. Caue tamen ab octaua differentia, quam ibi ponit dicens, matrimonium ſpirituale habere in ſe aliquid ſacri, cum detur propter adminiſtrationem Sacramentorum, & diuinorum; matrimonium verò carnale nihil in ſe ſpiritualitatis habere, nec per illud gratiam conferri. Hęc enim eſt hæreſis damnata à Tridentina Synodo ſeſſ. 24. de Sacramen. Matrim. can. 1. Si quis dixerit matrimonium non eſſe verè, & propriè vnum ex ſeptem legis Euangelicæ

gelicæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inuentum, neque gratiam conferre, anathema ſit. In eumdem errorem incautè lapſa eſt gloſſ. in c. Cum in Eccleſiæ in ver. Benedictionibus nubentium, infra de Simonia.

5 Secundò hinc Doctores colligunt ſpirituale matrimonium propriè non eſſe niſi inter Epiſcopum, & Eccleſiam ſuam: nam de Epiſcopis dumtaxat authoritatem prædictam intellexit eccleſia; non autem de inferioribus Prælatis. Confert tex. in c.Requiſiſti de teſtam. ibi, [Quoniam non eſt tanta communio inter Epiſcopum, & inter Capellas, vel Monaſteria, ſeu alia pia loca, quanta eſt inter Epiſcopum, & eccleſiam Cathedralem, cui eſt ſpirituali coniugio copulatus.]

6 & propterea dicunt Doctores ſolum Epiſcopum de iure communi habere ius deferendi annulum, vt in c.Clerici, infra, de vita, & honeſt. Cleric. & notat Butr. in c.fin.num.1. & 15. ſupra de poſtul. Prælator.

7 quia nimirum ipſe eſt proprius ſponſus eccleſiæ ſuæ, vt in d.c. Sicut, vbi hoc latè probat Turrecr.& obiectis reſpondet.

Idem docuit ſanctus Thomas in 4.diſt.20. art. 4.qu. 1. dicens [ſolum epiſcopum propriè dici Prælatum eccleſiæ ſuæ, & ideo Epiſcopum ſolum quaſi ſponſum recipere annulum eccleſiæ.] Et in 4. ſenten. diſt. 29. quæſt. 3. art. 3. in corpore, vbi ait per annulum ſignificari Sacramenta fidei, qua eccleſia deſponſatur Chriſto; Epiſcopi enim ſunt eccleſiæ Sponſi loco Chriſti. Reliqui autem Prælati inferiores non ſunt ſponſi eccleſiæ, nec cum eis propriè eſt matrimonium ſpirituale, vt tenet Archid. in eod.c.Sicut Butr.in d.c.fin.num.15.& ibi etiam Abb.num.5. licet inter eos ſit quaſi matrimonium, cum propter eorum mortem eccleſiæ dicantur viduatæ, vt in c. Ne pro defectu,& in c.Quia propter,& ibi glo.1. ſupra tit. proximo,latius dicitur matrimonium inter Rectorem, & Eccleſiam, vt inquit gloſſ. antepenultima in c. Dudum, il ſecondo, ſupra de elect. & Innoc. in c.Quoniam,§ 1.verſ.Si verò infr. Vt lite non conteſt. & latiſſimè inter præbendam, & præbendatum, vt in c.Accedens,de præben. & notat Butr. in d.c.fin. num.15. de poſtul.Prælat.

8 Secundò nota ibi, *non enim homo, ſed Deus ſeparat.* factum à Papa cenſeri factum à Deo, cuius vicem Papa gerit in terris. Vnde vt notabiliter hic ait Hoſt.num.11. in ver.Vicem.Conſiſtorium Dei, & Papæ vnum & idem eſt cenſendum. Cuius dictum ſequitur Ioan.Andr.num.3. in ver. Non enim, & Doctores hic, & valde extollit Abb. in prælleg.qu.1 num.1.col.2.verſ. Hoſtien. verò, & probatur arg.c.1.& 2.ſupra eod.& cap. Romana, in primo reſpon. de appell.lib.6.

9 Vnde infertur, vt ſicut à Vicario Epiſcopi ad Epiſcopum non admittitur appellatio, vt in c.2. de Conſuet. lib.6.& d. cap.Romana,ita nec liceat appellare à Romano Pontifice ad Tribunal Chriſti. Ita Collectar. in cap. Quæ multoties, de reg.iur.quem refert, & ſequitur Præpoſ. in Summa 15.diſt.num.72.verſ.Ex determinatione prædicti articuli.

10 Vltimò nota Epiſcopum non poſſe ſe ad aliam eccleſiam transferre ſine Romani Pontificis authoritate. Rationem reddit textus in c.fin.ſupra de poſtul.Prælat. & in cap.Niſi cum pridem in extremis verbis, infra de renunc. videlicet, quia ſuæ alligatus eccleſiæ liberum non habet abſque Papæ permiſſione volatum, idque propter ſpirituale coniugium cum eccleſia initum, cuius diſſolutionem omnipotens Deus ſuo tantùm iudicio, & Romani Pontificis eius Vicarij reſeruauit. vt legitur in c.proximo ſupra eod.

11 QVÆRO, an Summus Pontifex poſſit Epiſcopum inuitum ex vna ad aliam eccleſiam transferre.

Hæc inueſtigatio plurimum prodeſſe poteſt ad dignoſcendum an Cathedralis eccleſia vacet à tempore translationis factæ per Papam; an verò à tempore acceptationis Epiſcopi translati. Qua de re fuit olim ardua quæſtio in Epiſcopo Florentino in abſentia ad Cardinalatum promoto ab Vrbano VI.Nuceriæ obſeſſo. Vertebatur enim in dubium an Epiſcopatus vacaret à tempore quo fuit pronunciatus Cardinalis; an verò à tempore ratificationis dumtaxat, & Doctores fuerunt varij, vt refert Abb.in c.fin. num.13. ſupra de poſtul.Prælat.

Pro clariori ſolutione quæſtio poteſt diuidi in duo membra. Primum eſt an Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nondum conſecratus poſſit transferri inuitus ad alium Epiſcopatum. Secundum, an inuitus tranſferri poſſit Epiſcopus iam conſecratus.

12 Quoad primum membrum breuiter concludendum eſt, Epiſcopum nondum conſecratum non poſſe inuitum transferri, prout in d. c. fin. concludunt Hoſt. num.1. verſ. Et hoc intelligas, Ioan. Andr. num. 2. verſ. Quod intelligit, de voluntariè conſecrato. Butr. circa fin. verſ. Aut eſt tantùm confirmatus, & Abb. num. 11. verſ. Et hoc verum, & Philipp. Prob. ad Ioan. Monac. in c. Generali, num.39. de elect. lib. 6.

13 Ratio eſt ſecundum eos, quia non poteſt inuitus conſecrari, ſed ſatis eſt vt dignitati cedat, ſi conſecrari renuit,vt in c. Quoniam quidam, 100. diſt. & in c. proximo, §. Sed neque, ſupra eod. Licet aliàs cedere non poſſit ſine Papæ licentia ſpeciali, vt in d. c. proximo. Idem docuit S. Thomas in 4. diſt.25. q.2. art.1. q.2. vbi ait, ad Epiſcopatum vbi in corpus Chriſti myſticum accipitur poteſtas, requiri actum ſuſcipientis curam Paſtoralem; & ideò eſſe etiam de neceſſitate conſecrationis Epiſcopalis vt ſuſcipiens vſum rationis habeat.

14 Confert textus in c. Maiores, §. fin. de baptiſm. vbi eſt expreſſum præcisè coacto characterem non imprimi, quia tunc characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obſiſtentem.

Quoad ſecundum an ſcilicet Romanus Pontifex poſſit inuitum transferre Epiſcopum iam conſecratum, Grauis eſt difficultas, & Doctores in varias opiniones ſcinduntur.

15 Prima opinio eſt eorum, qui putant Papam abſolutè non poſſe Epiſcopum inuitum transferre: cui videtur adhærere Ioan. Mon. in c. Generali, n.10. verſ. Sed quæro, de elect. lib.6.

16 Pro qua opinione adducitur primò, quia etſi per tranſlationem Epiſcopus abſoluatur à vinculo prioris eccleſiæ, vt eſt moris, & iuris, vt in d. c. fin. & in c. proximo, §. Sicut, ſupra eodem: tamen huiuſmodi abſolutio non eſt pura, ſed conditionalis, id eſt ſi Epiſcopus conſenſerit. Quod ſic probatur ſecundum Ioan. Mon. vbi ſupra;

17 pra ; nam matrimonium ſpirituale, ſicut carnale initiatur, formatur, & conſummatur, c. proximo, infra eodem. Et quemadmodum initiatur conſenſu eligentium, & electi, adeo vt ius electo acquiratur, licet iuris executio regulariter nō tribuatur, vt notatur in c. Quanto, 63. diſt. c. Noſti, & c. Qualiter, ſupra de elect. eodem modo diſſoluitur ex diſſenſu, arg. leg. 1. & 2. C. Quando lic. ab empt. diſced. Atque ita non ſoluetur Epiſcopus à vinculo prioris eccleſiæ, niſi poſt conſen-
18 ſum præſtitum ad ſecundam. Et hoc Io. Monac. teſtatur ſe vidiſſe pluries in Curia declarari. Et eſt ratio ſecundum eum, quia nemo inuitus tenetur creſcere, cap. Vbi iſta reliqua, 74. diſtin. Et nemo inuitus contrahit, nec inuitus contractum iam initum diſſoluit, l. Sicut, C. De action. & oblig. l. Inuitum, C. De contrah. empt. Ergo in his ſemper ſubintelligitur conditio, ſi placuerit.
19 Idquod exemplo etiam ſuaderi poteſt: nam dos non poteſt eſſe ſine matrimonio, l. 3. C. De iure dot. Quemadmodū nec acquiſitio ſecundæ ſponſæ ſpiritualis abſque liberatione, à prima arg. cap. 2. & 4. infra, de ſecund. nupt. Sed in primo
20 caſu quantumcumque promiſſio dotis ſit pura, ſubintelligitur conditio, ſi nuptiæ fuerint ſubſecutæ, l. Stipulationem, & l. Plerumque, §. Si ante, ff. De iure dot. l. Ex eo tempore, ff. De militar. teſtam. Ergo ſimiliter tranſlatio quantumcum-
21 pura intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecunda ſequutæ fuerint, arg. l. Legatario, in 2. reſponſo, ff. De legat. 1. & cap. Si qui Epiſcopi, 92. diſt. Neque obſtat textus in l. 1. in fine, ff. De bonor. poſſeſſ. ex teſtam. milit. quia intelligitur ſub eadem conditione, ſi acceſſerit conſenſus
22 tranſlati: ſic videmus rem donatam acquiri donatario, ſed non irreuocabiliter, quia poteſt illam reſpuere, c. Si tibi abſenti, de præben. lib. 6. Sic etiam videmus in legato, quod eſt donatio, vt inſtitut. de legat. in princ. Cuius dominium à morte teſtatoris tranſit recta via in legatarium, l. A Titio, ff. De furt. l. Cum pater, §. Surdo, §. De leg. ſecundo, & tamen hoc etiam caſu ſubauditur prædicta conditio, ſi voluerit, l. Si ita legatum, §. Illi ſi volet, ff. De legat. 1.
23 Secundò principaliter pro eadem ſententia affertur, quia prout vnum quodque producitur, ſic reſoluitur, cap. Omnis res, infra de regul. iur. l. Nihil tam naturale, ff. eod. Sed ſpirituale matrimonium inter Prælatum, & Eccleſiam à principio producitur per conſenſum Prælati, vt in cap. Inter Canonicos, §. penult. & cap. Innotuit, ſupra de electión. & in prædicta decret. Si tibi abſenti. Ergo eodem modo per conſenſum Prælati reſoluitur.
24 Tertiò ſi Papa ad nutum poſſet epiſcopos à prioribus eccleſijs amouendo tranſferre, ijdem epiſcopi dicerentur quodammodo ad tempus, ideſt ad beneplacitum Papæ matrimonium cum ſua eccleſia contraxiſſe, quod eſt abſurdum, quia ſicut non poteſt contrahi ad tempus matrimonium carnale, vt in cap. fin. de condit. appoſ. ita nec ſpirituale illi æquiparatum, vt hic, & in cap. Proximo, ſupra eod.
25 Quemadmodum enim lex abhorret adoptiuos filios temporales, vt l. Si tibi, aliàs incipit Quæſitum, ff. De adoption. ad eumdem modum ſacri Canones abhorrent Rectores in eccleſia temporales, iubentque illos eſſe perpetuos, non obſtante quauis conſuetudine, vel ſtatuto, vt habetur in cap. 1. de Capell. Monach. lib. 6. & conſtat ex decreto Concilio Placentini dicentis: In qua eccleſia quilibet intitulatus eſt, in ea perſeueret, vt refertur in cap. Sanctorum, 70. diſt. & ſcripſi latiſſimè in cap. fin. infra, de offic. Vicar.
26 Quatò non dicitur quis tranſlatus, niſi ſecundæ eccleſiæ poſſeſſionem quæſiuerit per adminiſtrationem eccleſiaſticorum beneficiorum, vel aliàs in c. Si qui epiſcopi, 92. diſt. & notat gloſ. in c. Si quis iam tranſlatus, 21. quæſt. 2. & eſt ſimile in
27 prouiſo, cuius beneficia non vacant ante illius conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem eccleſiæ, cap. Cum in cunctis, §. Cum verò, de elect. c. Licet epiſcopus, de præben. lib. 6. ita vt interea conferre non poſſint, vt eſt deciſum in §. Poſt electionem, iuncta gloſ. in ver. Confirmationem,
28 de conceſs. præben. Quinimò voluit gloſ. notabilis in cap. Si tibi conceſſo, in ver. Vacare, de præben. lib. 6. per illum textum, vt etiam poſt conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem, ſi fructus epiſcopatus nō percipiat promotus eo quod ex cauſa ad certum tempus alteri conferri non poſſint, ſed ab eodem interea retineri valeant.
29 Et quamuis in Curia Romana ſeruetur, vt beneficia electi, & in Curia conſecrati etiam ante adeptam poſſeſſionem illico conferantur; hanc tamen conſuetudinem ex prædictis dicit eſſe damnabilem, Ioan. Andr. in Clem. 1. in gloſ. in ver. Collato. Vt lite pend. & Roman. conſ. 345.
30 Circa primum, nu. 17. Sed epiſcopo inuito quæri non poteſt ſecundæ eccleſiæ poſſeſſio, cùm animum requiret, l. 1. §. Adipiſcimur, & l. Quamuis, §. Infans, ff. De acquir. poſſeſs. Ergo nec de inuito fieri poteſt tranſlatio.
31 Vltimò pro hac opinione videtur textus expreſſus in cap. Quamuis, 7. quæſt. 1. vbi Gregor. ſic formaliter ait: Quia viuentem epiſcopum ab officio ſuo neceſſitas infirmitatis, non crimen abducit, alium loco eius, recuſante eo, nulla ſinit ratio ordinari.
32 Secunda opinio primæ oppoſita eſt eorum, qui arbitrantur Papam poſſe Epiſcopum abſolutè transferre, pro libito voluntatis. Quam ſequitur gloſ. ſecunda in c. Omnis, 7. quæſt. 1. dum dicit, Papam poſſe abſolutè epiſcopum cogere, vt tranſeat de vna ad aliam eccleſiam. Idem tenet Hugo, & poſt eum Turrecr. in cap. Scias, in fine, verſ. Surgit hic quæſtio, ead. cauſ. & quæſt. vbi formaliter dicit, Papam ex toto, ſiue ſimpliciter abſolutè poſſe cogere epiſcopū vt ad alium locum tranſeat, & abrenunciet primò. Et Calderin, conſil. 56. circa finem, num. 4. verſ. Fateor, quod eſt primum in titulo de tranſlat. Prælator. vbi tenet expreſsè Papam transferendo poſſe abſoluere inuitum à vinculo quo tenetur eccleſiæ ſuæ etiam ſine cauſa; licet ſubdat hoc non eſſe
33 debitum, vel honeſtum. Et hoc caſu, ideſt cum igitur de inuito, ita vt voluntas Pontificis ſit eum omninò quantumcumque inuitus transferre ſine cauſa, illico vacat eccleſia, nec ad eam datur regreſſus, vt tenet idem Calderin. conſil. 2. eod. tit. & Rota deciſ. 475. ſub num. 6. verſ. Sed quod in ſimplici tranſlatione, par. 1. in recentior. Idem
34 ſenſit Hoſt. in cap. fin. num. 1. ſupra, de poſtul. Prælator. vbi ait epiſcopum non habere diſſenſum liberum quoad tranſlationem, & quoad hoc comparari Monacho, qui ius contradicendi non
ha-

habet. Et cum Hoſtien. tranſeunt ibidem Ioan.
Andr. num.2. verſ. Sed nec habet liberum diſſen-
ſum, Butr. Card. Abb. & alij communiter, prout
hanc eſſe communem Doctorum opinionem te-
ſtatur Præpoſ. in d. cap. Omnis, nu.1. 7. quæſt.1,
quam & Bald. amplectitur, in l. Reſcripta, nu.8.
verſ. Item omnia beneficia, C. de precib. Imper.
offeren. vbi diſertis verbis ait Papam poſſe pro
libito voluntatis epiſcopum de ſuo epiſcopatu
ad alium transferre, eique ſubſcribit Redoan. de
Simonia par.2. cap.12. num.6. & Philipp. Prob.
ad Ioan. Monach. in cap. Generali, num.41. de
35 elect. lib.6. Quibus addi poteſt etiam Io. Andr.
in addit. ad Specul. in tit. de tranſlat. in ver. Nec
obtenta, vbi videtur ſentire, contra epiſcopum
per Papam tranſlatum poſſe eccleſiam agere vt
recedat. ſi de facto renuat recedere.

36 Huic ſecundæ opinioni ex mente Hoſtienſis
ſuffragatur primo, quod etſi ab initio nemo co-
gatur epiſcopari, vt in d. c. Inter canonicos, §.1.
& c. Innotuit, ſupra tit. proximo: tamen ex quo
ſemel conſenſit de vna eccleſia, ad aliam etiam
37 inuitus transfertur, cap. Scias frater, 7. q.1. Hac
enim in parte Epiſcopus Monacho comparatur,
qui ſuperiori transferenti non poteſt reſiſtere, cùm
velle, aut nolle non habeat, c. Nolo, & c. Non
dicatis, 12. q.1. c. Religioſus, de teſtam. lib.6.
& imputandum eſt illi, quod à principio conſen-
ſerit ſe ita indiſſolubiliter alligari, arg. l. Sicut,
C. De action. & obligat.

38 Secundò eidem ſententiæ ſuffragatur, quòd
omnia beneficia mundi ſunt obedientialia, & ma-
nualia reſpectu Papalis poteſtatis. Quod fuit ce-
lebre dictum Baldi in d. l. Reſcripta, num.8. verſ.
Item omnia beneficia mundi: quem ſequuti ſunt
Alciat. de præſumpt. reg.3. præſumpt.8. num.3.
Barbat. in tract. de præſtan. Cardin. in 1. part.
ſub nu.14. verſ. Et ideò, Philipp. Prob. ad Ioan.
Monac. in cap. Generali, num.41. de elect. lib.6.
Alexan. conſ.74. num.29. lib. 4. Dec. conſ. 124.
n.4. Cephal. conſ.235, n.2, Cened. canonic. q.22.
ſub num. 3. verſ. Et reſpectu Papæ. Redoan. de
Simonia, part. 2. cap.12. num.6. & paſſim alij.
39 Et dictum Baldi videtur probari in c. Si gratioſè,
de reſcr. in 6. per quem textum dicit ibi Gemin.
in penult. col. Papam in titulis beneficialibus
habere pro ratione voluntatem, & poſſe ad libi-
tum auferre Prælato titulum beneficij: & idem
dicit in conſ.88. incipien. Innocentius Papa, in
princ. verſ. Vnde cum Papa poſſit remouere be-
neficiatos quoſcumque à titulis ſuorum benefi-
ciorum, etiam nulla cauſa legitima ſubſiſtente.

40 Hinc gloſſa ſingularis in cap. Per principalem,
in verſ. Ad nos, 9. q.3. firmat Papam poſſe Epi-
ſcopum deponere etiam ſine cauſa, licet ſecus ſit
ſi vellet omnes Epiſcopos deponere, quia hoc
eſſet turbare ſtatum vniuerſalis eccleſiæ: & illam
gloſſam ſequitur ibi Gemin. & Cardin. conſ.84.
Venerabilis vir, & in Clem. 1. in vlt. notab. Vt
litè penden. Imola in c. Ad ſupplicationem, in
vlt. notab. de renunc. & alij, quos congerit Felin.
in c. Quæ in eccleſiarum, num.42. verſ. Per iſtam
declarationem, de conſtit.

41 Hinc etiam ſecundum Bald. vbi ſuprà Papa
poteſt facere Prælatum ad tempus, c. Paſtoralis,
42 7. q.1. Quæ concluſiones innituntur huic princi-
pio, quia Papa præſertim in beneficialibus habet
plenitudinem poteſtatis, cum ſit ſupra omne ius
humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, de conceſſ.
præben. Vnde in his abſolutè poteſt omnia, c. 2.
de præben. lib.6. Clem.1. ad fin. Vt lite penden.
Gemin. conſ.8. Super præmiſſis, num.5. & ſeqq.
conſ.53. Pro reſponſione, num.1. verſic. Secundo
præmitto quod Papa, & in d. conſ. 88. in princ.
verſ. Vnde cum Papa, & Roman. conſ.298. Cir-
ca præmiſſa, num.2. plenè Abb. in præalleg. q.1.
43 num. 1. verſ. Primum ſic, & ſola voluntas habe-
tur pro ratione ſecundum gloſſam hic in ver. Veri
Dei, & ſola poteſtas pro cauſſa; Et qui de hoc
dubitat, dicitur dubitare de fide Catholica, &
tamquam ſacrilegus eſt cenſendus, vt formaliter
inquit Bald. conſ. 477. Quæritur vtrum, num.1.
lib.1. quem ſequitur Alexand. conſ.2. num. 19.
lib. 1.

44 Secundò titulos beneficiales, & ſignanter Pa-
triarchatus, Archiepiſcopatus Romana fundauit
eccleſia, vt eſt textus in c. 1. & 2. 22. diſt. & in
c. Olim, 95. diſt. & patet ex Decretali Epiſtola
Eugenij IV. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem,
quæ incipit Non mediocri, §. Quod verò digni-
tas, & habetur in Bullar. tom. 1. pag.282. latè
Præpoſ. in Summa, 44. diſt. Ergo poteſt Epiſco-
pos à ſuis titulis, & adminiſtrationibus pro libi-
to voluntatis amouere; nam, vt inquit ad litte-
ram Eugenius in prædicta extrauag. Papa poteſt
adducere illud euangelicum verbum: *Amice non*
45 *facio tibi iniuriam. Numquid non licet de meo face-*
re quod volo? Quippe ad quem ſpectat inſtitutio,
ad eumdem & deſtitutio, c. In Lateranenſi, §. 1.
& 2. de præben. Hoſtien. in c. Poſtulaſti, num.4.
de homicid. & Dominus parius eſſe voluit li-
gandi, atque ſoluendi, vt dicit textus in c. Ver-
46 bum, de pœnit. diſt.1. Quo argumento etiam vti-
tur Innocent. in cap. Cum ad monaſterium,
num.3. infra, de ſtatu Monachor. ad probandum
in diſpenſationibus, quæ fiunt per Papam contra
ius poſitiuum, ſufficere ſolam voluntatem diſ-
penſatoris etiam ſine vlla cauſa. Nam, inquit,
[ſi ſola voluntaria Conſtitutio erat cauſſa quare
aliquid prohibebatur; & ſola voluntas erit cauſſa
quare prohibitio relaxetur, quia eius eſt deſtruere
ius, qui illud condidit, nec tenetur Princeps ſua
lege ligatus, l. Digna vox, C. de legib.] Hæc In-
noc. Tituli autem beneficiales, vt prædixi ſunt de
iure poſitiuo, d. c.1. & 2, 22. diſt. c. In illis, 80. diſt. c.
1. 86. diſt. notatur per Innoc. & alios in c. Niſi cum
pridem, de renun. & in c.1. de ſimon. & per Abb.
in d. q.1. nu.4. col.3. verſ. Nam tituli beneficiales.
Dixi in c. fin. infra, de pecul. Cleric.

47 Tertiò ſicut Imperator poteſt auferre rem pri-
uati, & dare militibus pro præmio, l. Item ſi verbe-
48 ratus, ff. De rei vendicat. ita & multò magis Papa
poteſt auferre rem vnius Eccleſiæ, vel Clerici, &
dare alteri, etiam ſine iuſta cauſa. Et quamuis
iniuſtè agat, tamen ferendum eſt, nec quiſquam
poteſt ei dicere, Cur ita facis, c. In memoriam,
19. diſt. §. Ex perſona, de pœnit. diſt.3. gloſ. hic
49 in ver. Veri Dei, nec beneficiatus poteſt contra-
dicere, quia dominium non habet neque vtile,
neque directum, ſed eſt conſtitutus Procurator,
& adminiſtrator à Papa. Quo argumento vtitur
Paul. de Caſtro conſ.415. In facto præſente, nu.4.
verſ. Præterea, lib.1. & idem tradit conſ.46. in fin.
verſ. Plus videtur, & num.3. verſ. reſtat. lib.2.

50 Quartò idem ſuaderi poteſt exemplo inferio-
rum Sacerdotum, qui etiam inuiti poſſunt à ſuis
epiſco-

Epiſcopis ex vna ad aliam eccleſiam transferri,
c. Quæſitum, de rer. permut. gloſ. in c. Omnis in
ver. Coactè, 7.q.1.
51 Quintò videm⁹ Papam poſſe in vno epiſcopatu
duos Epiſcopos conſtituere, vt in c. Non autem
52 7.qu.1.vbi hoc fuit geſtum in perſona Auguſtini,
qui non ſucceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc vi-
uenti, nec fuit deputatus ſimplex coadiutor,
ſed verus Epiſcopus, vt ibi legitur, & notatur.
53 Item poteſt concedere duos Epiſcopatus vni E-
piſcopo, ita vt ſit Epiſcopus vtriuſque, vt in cap.
Relatio, 21.qu.1. Item vnire duos epiſcopatus, &
vnum in plures diuidere, c. et temporis, 16.q.2. &
cap. Sicut vnire, de exceſſ. Prælator. Atque ita
poteſt facere contra ſtatutum, & ordinationem
Concilij, & Beati Petri Apoſtoli, qui præcipit,
vt in ſingulis ciuitatibus ſinguli, & non plures
ponerentur epiſcopi, vt refert B. Clemens in cap.
In illis, 80. diſt. & Anacletus in c. ſeq.
54 Sextò, Summus Pontifex diſſoluit matrimo-
nium ratum non conſummatum, vt communiter
notatur in c. Commiſſum, de Sponſal. & in c. ex
publico, de conuerſ. coniug. & quandoq; etiam
55 conſummatum, videlicet inter Infideles cum al-
ter coniugum ad fidem conuertitur, & alter re-
nuit ſecum habitare ſine contumelia Creatoris,
c. Quanto, de diuort. tametſi inter eos ſit verum
matrimonium, eiſque dictum fuerit à Domino,
Quos Deus coniunxit, &c. c. De infidelibus, de
conſang. & affinit. et ita hoc caſu diſſoluit ma-
trimonium carnale etiam altero coniuge inuito.
Fortius ergo poterit ſoluere matrimonium ſpiri-
tuale transferendo epiſcopum inuitum ad aliam
eccleſiam, cùm arctius ſit vinculum matrimonij
carnalis, quàm ſpiritualis, vt notat gloſ. in cap.
proximo in ver. fortius ſupra eod. & Abb. in d.
qu.1. col.4. n.7. verſ. Nec mirum ſi non ita facilè
ſoluitur.
56 Septimò, ſpirituale coniugium inter epiſcopum,
& eccleſiam contrahitur non propter bonum
priuatum ipſius, ſed propter bonum eccleſiæ,
non vt ei præſit, ſed vt proſit, vt patet in c. Qui
epiſcopatum, & in c. In ſcripturis, 8.q.1. Vnde
fit vt Prælati dicantur Procuratores, & diſpen-
ſatores, non domini, vt in c. Fraternitatem, de
donat. & c. Videntes, 12. qu.1. Bonorum autem
57 eccleſiæ principalis adminiſtrator, & diſpenſator
eſt Romanus Præſul. S. Thom. in 2.2. qu.100. art.
1. ad 7. Io. de Lign. in Clem. Gratiæ, de reſcr. Abb.
in c. extirpandæ, §. Qui verò, de præben. Si igitur
Papa vult Prælatum remouere, non poteſt ſub-
ditus reluctari, cùm reddat ſe ſuſpectum, & re-
mouibilem eo ipſo quod ſe ingerit adminiſtra-
tioni inuito Papa arg. optimum in l. Quæ omnia,
ff. de Procurator.
58 Vltimò, pro hac parte adducuntur plura iura.
Hoſt. & Io. Andr. allegant, cap. Scias frater, 7.
q.1. Hugo, gloſſa, & Turrecrem. citant c. Cuncta
per mundum, c. Nunc verò, & c. Per principalem,
9. qu.3. Qui tamen Canones nullatenus probant
translationem fieri poſſe pro libito voluntatis;
quin potius probant oppoſitum; vt inferius pa-
tebit, num.72.
Inter has duas opiniones oppoſitas eſt tertia
media, quæ nec abſolutè negat, nec abſolutè
affirmat epiſcopum inuitum poſſe per Summum
Pontificem ad aliam eccleſiam transferri, ſed ita
demum ſi concurrat cauſa vtilitatis, vel neceſſi-
tatis eccleſiæ, aliàs ſecus. et huic tertiæ opinioni
adhæret Io. Monac. in c. Generaliter, num. 15. de
elect. lib. 6. vbi ait. Non nego quin Papa poſſit
transferre epiſcopum inuitum, ſaltem vt careat
prima, quem ſequitur totidem verbis Io. Andr.
in cap. Quod ob gratiam, col.2. nu.1. in fine verſ.
Fatetur tamen, de regul. Iur. lib. 6. in Mercurial.
Idem tenet Calderin. conſ. 57. An ſi duo epiſcopi,
quod eſt ſecundum, de transl. Prælat. dicens
translatum non poſſe contradicere, cùm transla-
tio fiat ob vtilitatem eccleſiarum, Bellam. in c.
Omnis, n.1. verſ. Item gloſ. 7. q.1. vbi dicit: per
iſtam gloſſam videtur, quod Papa poteſt præcisè,
& abſolutè epiſcopum cogere tranſire de eccle-
ſia ſua ad aliam, etiam inuitum; quod cum graue
dictum ſit, reſtringe ad limitem rationis, vide-
licet cum propter neceſſitatem, vel vtilitatem
euidentem eccleſiarum hoc facit, quia re vera
aliàs non debet fieri. Et pro hac parte latiſſimè
conſuluit Ludou. Roman. conſ. 345. incip. Circa
primum conſultationis articulum, vbi ex facto
reſpondit Papam ſine iuſta, & probabili cauſa in-
uitum transferre non poſſe, & conſequenter an-
te eius ratificationem eccleſiam non dici vacare,
nec poſſe Papam de illa diſponere, & eum refert,
& ſequitur Præpoſ. in d. c. Omnis, num.1. Sub-
dens factam fuiſſe extrauagantem in Concilio
Conſtantienſi, quod ſine cauſa non poſſit Papa
inuitum transferre. Abb. in c. Conſtitutus, col.3.
De relig. domib. vbi ſimiliter teſtatur tempore
ſuo ſtatutum fuiſſe in Concilio Baſileenſi, vt nec
epiſcopus, nec Abbas poſſit transferri inuitus
ſine cauſa rationabili; & idem Abb. in c. fin. in
fine, de poſtul. Prælator. & in ſua quæſt. prima
col.13. num.15. verſ. Sexto & vltimo, vbi refert id
ipſum fuiſſe ſtatutum Piſis in Concilio, cui præ-
59 fuit Alexander Papa. Sequitur Felin. in c. Quæ
in eccleſiarum, num.43. de Conſtit. vbi ait Pa-
pam non poſſe epiſcopum trãsferre inuitum niſi
ſubeſſet cauſſa, puta incompenſabilis reſiſtentia
populi etiam iniuſta; quia tunc Papa poſſet eum
transferre cum bono cambio, allegat Innocent.
in cap. Niſi cum pridem, in ſecunda col. de re-
nunc. & tunc ſit remotio ſine culpa, ſed non ſine
cauſſa, & multos cumulat pro hac parte, & de
communi teſtatur. Imò hanc eſſe communio-
rem opinionem affirmat Horat. Mandoſ. in ad-
dit. ad Roman. dicto conſ. 345. in ver. non
poſſit.
60 Porrò hæc tertia opinio duo habet membra.
Primum eſt affirmatiuum, videlicet Papam ex
cauſa poſſe transferre epiſcopum inuitum. Se-
cundum eſt negatiuum, ideſt Papam ſine cauſſa
inuitum transferre non poſſe. Primum mem-
brum affirmatiuum probatur primo ex funda-
mentis adductis pro ſecunda opinione à num.36.
Nam rationes omnes quæ probant Papam poſſe
transferre inuitum ſine cauſſa, & pro libito vo-
luntatis; multo magis probant poſſe ſic inuitum
transferre ex iuſta, & rationabili cauſſa.
Deinde probatur, quia eccleſia eſt vnum cor-
pus myſticum, vt in Cantico Canticorum. Vna
eſt Columba mea, c. Firmiter, §. Vna, ſupra de
Summa Trinit. c. Nouatianus, 7. q.1. c. Loquitur
Dominus, 24. q.1. extrauag. Vnam ſanctam, de
maiorit. & obed. Sponſus verò huius Columbæ,
&

& caput huius myſtici corporis eſt Papa, c. Rogamus 34. qu. 1. Hoc autem myſticum eccleſiæ corpus æquiparatur corpori humano; quia ſicut in vno corpore multa membra habemus; omnia autem membra non eumdem actum habent; ita in eccleſiæ corpore ſecundum veridicam Pauli ſententiam in vno eodemque ſpiritu multa ſunt membra per diuerſa officia diſtributa, vt legitur
61 in c. Singula 89. diſt. Quemadmodum ergo diuina veritas præcepit membrum illud, quod reliquum corpus humanum ſcandalizet, debere abſcindi, & à reliqua compage corporis ſeparari, c. Illud 24. qu. 3. ita ſi Romanus Pontifex videt aliquod eccleſiæ membrum, ideſt Epiſcopum inutilem eſſe eo quod propter eius perſonam patiatur eccleſia perſecutionem, & per ipſum reliqua membra ſcandalizentur; debet ex officij ſui debito huic morbo antidotum parare, & membrum illud ab eadem eccleſia abſcindere, ideſt amotionem, ſeu tranſlationem facere. Ita Ægid. Cremonen. in quadam ſua diſputatione quam ad litteram refert Io. Andr. in cap. Quod ob gratiam, num. 2. de regul. iur. libr. 6. & ſequitur Roman. dict. conſ. 345. num. 3. verſ. & hanc opinionem.

Secundum verò membrum negatiuum ſimiliter probatur primò ex fundamentis allatis pro prima opinione de qua ſupra num. 16. Quoniam rationes quæ oſtendunt epiſcopum inuitum abſolutè per Papam transferri non poſſe, probant multo minus fieri poſſe huiuſmodi tranſlationem ſi nulla rationabilis cauſa concurrat.

62 Ac præterea probari poteſt, quia in his, quæ ſunt de iure diuino, Papa diſpenſare non poteſt in caſibus ſibi permiſſis ſine iuſta, & rationabili cauſa, c. Litteras, de reſtit. ſpoliat. c. Sunt quidam, 25. qu. 1. c. Quantò, & ibi gloſ. in ver. Abſolui, de iureiur. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public. & eſt theorica Innocentij communiter approbata in c. Quæ in eccleſiarum, ſupra de Conſtit. & in c.
63 Cum ad monaſterium, nu. 3. infra, de ſtatu monach. Sed coniugium, quod inter epiſcopum, & eccleſiam contrahitur, eſt de iure diuino, cum authoritas illa, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet*, etiam de ſpirituali coniugio intelligatur, vt hic eſt textus, & dictum eſt ſupra in primo notab. eiuſque diſſolutionem Deus ſuo iudicio reſeruauit, vt in c. proximo ſupra eod. ergo Papa non poteſt ſuper eo diſpenſare, illudque per tranſlationem diſſoluere ſine iuſta, & rationabili
64 cauſa. Vnde cũ text. in d. c. prox. dicat [Non enim humana, ſed potius diuina poteſtate coniugium ſpirituale diſſoluitur, cum per tranſlationem authoritate Romani Pontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, epiſcopus ab eccleſia remouetur:] gloſſ. in ver. Diuina, notat, quod fit authoritate Papæ, dici factum authoritate Dei: & mox ſubdit ad propoſitum noſtrum: & verum eſt ſi iuſta cauſa hoc faciat, c. Quodcumque, 24. q. 1. & c. Si quis non recto, q. 3. & idem notant ibi Innocen. num. 1. in ver. Separet, Hoſt. nu. 22.
65 in ver. Remouetur, & Bellam. in eod. ver. et merito, quia Papa in his dicitur habere cæleſte arbitrium, l. 1. in fine, C. De Summa Trinit. & non
66 homo, ſed Deus ſeparat quos Romanus Pontifex; qui non puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, eccleſiarum neceſſitate, vel vtilitate penſata, non humana, ſed diuina potius auctoritate
67 diſſoluit, vt hic in littera. At ſi ſeparatio fieret à Papa ſine iuſta, & rationabili cauſa, vtique non Deus, ſed homo ſepararet; nec diuina, ſed humana potius authoritate coniugium diſſolueretur, quia Deus non eſt author iniquitatis, cap. Quicumque, 11. q. 3. Sed omnia aut iuſto iudicio facit, aut ſuo permiſſu ita fieri ſinit: dicit textus in c. Nec mirum, §. Aruſpicinæ, verſ. Nec ideò, 26. q. 5. & ita arguit gl. in c. Nabuchodonoſor, in ver. Cum verò, 23. q. 4. & Cardin. conſ. 142. num. 2. verſ. Sed his litteris non obſtantibus.
68 Eatenus igitur manet in Romano Pontifice Petri priuilegium, quatenus ex ipſius fertur æquitate iudicium, dicit text. in c. Manet, 24. q. 1.
69 Tertiò eadem concluſio probari poteſt exemplo, quia Papa ſine iuſta cauſa non poteſt epiſcopatum diuidere abſque epiſcopi conſenſu: textus eſt apertus in c. Decimas, §. Quod autem dicitur, verſ. Sunt enim, 16. q. 1. & tenet gloſſ. in cap. 1. in ver. Diuiſiones, 10. diſt. & ibi etiam Archid. & Abb. d. q. 1. num. 15. col. 13. verſ. Sextò, & vltimò. Ergo nec poteſt ſine iuſta cauſa Epiſcopatum illi in totum per tranſlationem auferre, niſi conſentiat, argum. l. Quæ de tota, & ibi gloſſ. 1. ff. De rei vendic.
70 Quartò non poteſt Papa rem vni eccleſiæ auferre, & dare alteri, cap. Ecce, & c. Nullus, 99. diſtin. c. De eccleſiaſticis, 25. q. 2. niſi iuſta cauſa ſubſit, c. Conqueſtus, c. Nunc verò, & c. Per principalem, 9. quæſt. 3 gloſ. in cap. 1. in ver. Iniuſtitiam, 22. diſt. Et eſt ratio, quia Papa non eſt abſolutè dominus bonorum eccleſiæ, ſed diſpenſator. S. Thomas in 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 7. & latiùs patebit infr. nu. 82. Ergo nec poteſt eccleſiam epiſcopo auferre, & dare alteri ſine iuſta
71 cauſa. Ad hoc c. Conquerente, de reſtit. ſpoliat. ibi, [Non decet honeſtatem Superioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa aliquem à ſuis beneficijs amouere; imò tenetur illis paterna prouiſione conſulere.

Quintò diſſoluere huius ſpiritualis coniugij vinculum ex nuda voluntate, non adminiculante aliqua iuſtitia cauſæ, eſt contra diuinam diſpoſitionem, contra Apoſtolorum ordinationem, contra Conciliorum auctoritatem, contra Romanorum Pontificum Sanctiones, & contra iuris ciuilis, & naturalis rationem. Et ſingula hæc membra egregiè probat Abb. in ſua quæſt. 1. col. 11. num. 15. verſ. Nam diſſoluere tale vinculum, & Ludouic. Roman. in præalleg. conſ. 345. num. 7. verſ. Tertiò quia diſſoluere, vſq; ad nu. 12. quæ hic non trãſcribo, cùm facile ex ipſis haberi poſſint. Porrò vterque ipſorum loquitur per eadem met verba: Vter autem ab altero mutuauerit, planè non conſtat, cùm fuerint contemporanei, & ambo Baſileenſi Cõcilio interfuerint Romani Pontificis hoſtes acerrimi, vt ſcripſi in cap. Significaſti, ſupra tit. prox.

72 Vltimò probatur vtrumque membrum, quia vbi de tranſlatione iura loquuntur, ſemper ponderant iuſtam cauſam neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiarum, vt patet in hac decretali ibi, *Eccleſiarum neceſſitate, vel vtilitate penſata*. Item in cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. vbi Anterus Papa, [Mutationes, inquit, Epiſcoporum ſcitote communi vtilitate, atque neceſſitate fieri licere.] Idque probat exemplis tranſlationũ Petri Apoſtolorum Principis, Euſebij, & Felicis. Item in

cap.

cap.Scias Frater, ead. cauſ.& quæſt. præſertim in fine ibi, [Non ergo bene intelligunt, eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis fieri poſſe, quoties communis vtilitas, vel neceſſitas perſuaſerit.] Idemque patet in duobus cap.ſeqq. Ac demum de hoc eſt textus apertus in cap. Sicut alterius, ead. cauſ. & quæſt. vbi cauetur, vt quemadmodum vxor carnalis alterius ab alio viro primò viuente deſponſari non poteſt,ita nec ſponſa epiſcopi,quæ eſt eccleſia ipſius, poſſit eo viuente per alium diſponi,ſeu deſponſari ſine ſui voluntate.Et paulò poſt ſubnectitur: ſi autem vtilitatis cauſa ad aliam eccleſiam fuerit inuitandus, poterit non per ſe, ſed authoritate Romanæ Sedis ad illam ſe transferre, Vnde patet Romanæ Eccleſiæ auctoritatem ita demum valere, ſi ſubſit iuſta cauſa transferendi, & primum ſpirituale coniugium diſſoluendi, prout hunc textum ad hoc dicunt eſſe apertum Abb. in ſua quæſt.1. numer.14. col.11. verſ.Venio ad ſecundum,& Roman. d. conſ.345. num.5. verſ.Hoc autem primò probo.

73 In hac varietate opinionum, quarum, vt vides, nulla deſtituitur rationibus, & authoritatibus; ego, vt diſſidentes ſententiæ quantum fieri poteſt ad concordiam reducantur, pro veritate arbitror tria membra eſſe diſtinguenda. Aut enim Summus Pontifex transfert Epiſcopum inuitum pro libito voluntatis, & ſine vlla cauſa, ita vt hoc ſit certum. Aut illum transfert ex cauſa, adeò vt hoc ſimiliter ſit certum. Aut dubium eſt an illum ex cauſa transferat, necne.

Quoad primum membrum concludendum eſt translationem Epiſcopi inuiti pro libito volun-
74 tatis, & ſine vlla cauſa factam non ſuſtineri.Probatur hæc concluſio ex fundamentis adductis pro tertia opinione à num.58. quæ, ni fallor, validiſſima ſunt, licet hic caſus fere vix poſſit contingere; quia ſedes Apoſtolica in cauſis maioribus, quales ſunt Epiſcoporum translationes, vt in c.1. ſupra eod. & in c.Niſi, & c.Quod translationem, infra, de off.leg.magna circumſpectione, & maturitate procedere conſueuit. Vnde reſtat tantummodo reſpondere ad fundamenta in oppoſitum adducta pro ſecunda opinione à num.36.

75 Ad primum igitur reſpondetur Epiſcopum ita demum non poſſe contradicere translationi, ex quo ſemel conſenſit ſe fieri Epiſcopum, ſi ex iuſta cauſa transferatur. Aliàs poterit ad eumdemmet Summum Pontificem recurrere, & cauſas nullitatis, vel iniuſtitiæ translationis deducere, c. Si quando, ſupra de reſcript.Idque abundè probatum eſt in tertia opinione à num. 58. Nec procedit ſimile de Monach. ad Epiſcopum; quia per translationem Monachi ad aliud monaſterium nullum ſpirituale coniugium diſſoluitur: at per translationem Epiſcopi ſoluitur matrimonium ſpirituale, cuius diſſolutio eſt de iure diuino; & ideò ſine iuſta cauſa ab eccleſia fieri non poteſt, vt oſtenſum eſt ſupra num.63.

76 Accedit quod Priores cum in eccleſijs Conuentualibus per electionem Capitulorum ſuorum Canonicè fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa, non ſunt mutandi, vt eſt text. in c.2. in fine de ſtatu Monachor. fortius ergo idem dicendum in Epiſcopo, qui longè ſtrictiori vinculo eccleſiæ eſt alligatus.

77 Ad ſecundum, id eſt ad dictum Baldi, quod omnia beneficia mundi ſint manualia Papæ, Reſpondetur, quidquid ſit in beneficijs inferioribus, de quibus conſule Felin. in cap. Quæ in eccleſiarum,nu.42. de Conſtit.& Ar.Pinel. in rubr.par.1. c.2. num.30. verſ. Altera inſpectio, C. De reſcin. vendit. certè in Epiſcopatibus dictum Bald. non procedere; quia cum in his agatur de ſpirituali coniugio, cuius diſſolutionem Deus ſuo iudicio reſeruauit, vt in ſuperioribus probatum eſt: repugnat ſacris regulis, vt Epiſcopi quaſi manuales Capellani ſint ad nutum amouibiles; & ita dictum Bald. limitant Cephal.conſ.97. ſub num. 19. Cened.Canon.qu 22.num.3.& ante eos Abb. in præcit.qu.1.num.15 col.14. poſt med. verſ. Sic etiam limitandum eſt dictum Bald. & c. Si gratioſè, de reſcript. in 6. non loquitur, vbi matrimonium eſſet contractum inter Prælatum, & eccleſiam, ſed quando diſpenſatio ſit ad tempus propter vtilitatem perſonarum, quam Papa ex cauſa facere poteſt,vt per Abb. loco citato.

78 Gloſſa vero in d. cap. Per principalem 9.qu.3. tantum dicit Papam poſſe Epiſcopum depouere, ſed non dicit ſine cauſa, prout ei Doctores imponunt. Vnde intelligi debet iuxta terminos illius textus, qui loquitur de translatione ex cauſa neceſſitatis, vt patet ibi, *Cum neceſſe fuerit*, & ita illam gloſſam intelligit Cardin. in conſ. 142. Punctus, quæſtionis,num 4 verſ. Item non eſt verum. Præterea eadem gloſſa intelligi poteſt in dubio, cum ſcilicet non apparet an Epiſcopus fuerit depoſitus ex cauſa, necnè: tunc enim Summus Pontifex præſumitur motus ex iuſta cauſa, vt declarat Abb. in d.qu 1.num.15.col.13. poſt med. verſ. Et ſic iudicio meo.

Ad ſecundum reſpondetur negando conſequentiam: nam contrarium argumentum hoc tantum concludit, vt ſicut Romana Eccleſia dignitates fundauit, ita poſſit illas ſupprimere: & ſicut Apoſtolicus inſtituit Epiſcopos, ita poſſit illos deſtituere. Sed hinc non licet inferre: ergo hæc fieri poſſunt pro libito voluntatis; cum in his iuſta cauſa exigatur, vt in ſuperioribus probatum eſt, & mox etiam patebit. Et ad doctrinam Innocentij, de qua ſupra num. 46. reſpondetur, vt infra num.80.

79 Ad tertium reſpondetur primò, adducta in contrarium procedere de poteſtate abſoluta, ſecundum quam poteſt Princeps ius tertij auferre pro libito voluntatis. Secus verò de poteſtate ordinaria, & à iure regulata, vt declarat Gemin. conſ.8.num.6.& 7.& conſ.53. in princ.verſ.Quædam eſt poteſtas ſuprema. Alexand.conſ.216.nu.
80 10.verſ. ſeptimo Princeps lib.2. Item prædicta procedunt quoad forum eccleſiæ militantis, in quo non licet diſputare de factis Papæ, c. Si quis ſuadente,§.Qui autem 17.qu.4. quia ipſe de alijs iudicat, ſed à nemine iudicatur, c. Si Papa, 40. diſt.At ſecus eſt quoad Deum, vt poſt Ioan. de Lign. in Clem. Gratiæ,de reſcript.declarat Abb. in c.Extirpandę,§. Qui verò num.44.de præben. ita intelligens doctrinam Innocentij in c. Cum ad monaſterium, num.3. de ſtatu Monachorum, Dixi in c.Ex parte il primo nu.61. de Cler. non
81 reſiden Vnde ſi præter conſuetudinem Romanorum Pontificum contingeret hic caſus, vt Papa rem Clerico auferret, & daret alteri, aut quem beneficio priuaret abſq; rationabili cauſa; quam-

uis

uis iudicio Eccleſiæ non eſſet ſubiectus, & beneficiato non liceret contradicere: tamen iniuſtè ageret, & quoad Deum non eſſet à peccato immunis, vt fatetur gloſſa noſtra in ver. Veri Dei, & egregiè deducit Cardin. Zabarel. d.conſ. 142. num.2. & Abb. in ſæpius citata qu.1. num. 12. & ſeq. Addit Cardin.dicto conſ. num. 3. quod dici ſolet Papam habere plenariam diſpoſitionem beneficiorum, ita eſſe intelligendum, vt euitetur inconueniens ne alicui fiat iniuſtitia. Sed & Roman.d.conſ.345. nu.15. verſ. Eamdem conſultationem, dicit non eſſe verum quod dicunt gloſſa, & Doctores, videlicet Papam poſſe omnia in beneficialibus; quia debet intelligi ſi iuſta cauſa concurrat, aliàs ſecus. Ratio prædictorum eſt,
82 quia Summus Pontifex conſtitutus eſt à Deo non dominus, ſed diſpenſator bonorum Eccleſiæ ſecundum illud Lucæ 12. *Quis putas fidelis eſt diſpenſator, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam*, c. Non liceat Papæ, & ibi Archid. Bellam. & DD.12. q.1. & docet S.Thom. in 2.2. q.100. art. 1. ad 7. vbi Card. Caiet. ſingulariter ait: [Nota tertio, quod cùm poteſtas Papæ quoad res temporales eccleſiæ ſit poteſtas non domini, ſed diſpenſatoris, vt in litera dicitur: conſequens eſt vt plenitudo poteſtatis Papalis circa bona eccleſiæ temporalia non exeat limites poteſtatis diſpenſatiuæ: ſicut in naturalibus plenitudo potentiæ calefactiuæ nō exit limites poteſtatis calefactiuę; & in Politicis plenitudo poteſtatis
83 regiæ non exit limites regiæ poteſtatis. Ac per hoc non poteſt Papa ad libitum donare res eccleſiæ, ſed poteſt tamquam habens apicem diſpenſatiuæ poteſtatis, multò plus de eiſdem diſpenſare, quàm quicunque alius proximus eccleſiæ alicuius Prælatus.] Hæc ille. Idem docuit Vlricus de Argentina Alberti Magni Auditor in ſua Summa Theologiæ, quem refert, & ſequitur Cardin. Turrecrem. & Præpoſ. in c. Latorem, 1.
84 q.1. Debet igitur Apoſtolicus eſſe fidelis, & prouidus diſpenſator, & eius iudicium debet de vultu Dei prodire, vt in c.Vt noſtrum, vt eccleſ. benef. & c. Cum æterni, de ſent. & re iudic. lib 6. & conſequenter non licet ei res eccleſiæ, aut beneficium Clerico auferre ſine iuſta, & rationabili cauſa.
85 Ex alio etiam capite Cardin. in præalleg. conſ. 141. dicit verum non eſſe, Papam ſine cauſa poſſe quem priuare beneficio, vel Epiſcopatu; nempe quia acceptans beneficium ſibi collatum videtur ex quaſi contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem, c.Niſi cum pridem, §.Verum: ibi, [Sponſam tuam, cui deſigendo manum, apud extraneum te fide media copulaſti.] De renunc.
86 Huiuſmodi autem contractus non poteſt ſine cauſa diſſolui, etiam per Principem, vt in c.1. cum ibi notatis, de probation. & ſequitur Felin. in c.Quæ in eccleſiarum, num.42. verſ. Sed Dominus Card. de Conſtit.
87 Deinde reſpondetur ea, quæ dicuntur de poteſtate Apoſtolica in beneficialib', videlicet, Papa poteſt omnia æquare rotunda quadratis, poteſt efficere de albo nigrum, & de nigro album, ſola voluntas eſt pro ratione, & conſimilia, quæ paſſim à Doctoribus inculcantur poſſe quidem admitti in beneficijs inferioribus, & in his, quæ ſunt de iure poſitiuo, prout in ſpecie loquitur Bald.d. conſ.477. lib.1. At ſecus dicendum eſt in Epiſcopatibus, quia ſpirituale coniugium, quod iure diuino inter Epiſcopum, & Eccleſiam contrahitur, nulla humana poteſtate inuito Epiſcopo diſſolui poteſt ſine iuſta cauſa, vt ſæpius repetitum eſt, & ita declarant Abb. Cephal.& Cened.locis ſupracit.num.77.
88 Ad quartum reſpondetur retorquendo argumentum. Quoniam etſi inferiores Sacerdotes transferri poſſint inuiti; tamen ad hoc requiritur cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiarum, vt probatur in iuribus in contrarium adductis, & notat Archid. in c.Epiſcopus de loco in fine 7. qu.1. Ergo idem, & multo fortius dicendum in tranſlatione Epiſcopi.
89 Ad quintum, & ſextum eodem modo reſpondetur exempla in contrarium adducta habere locum tantummodo concurrente graui cauſa, qua ceſſante, Apoſtolica Sedes nec duos Epiſcopos in vno epiſcopatu conſtituit, nec duos epiſcopatus vni concedit, nec diſpenſat ſuper matrimonio rato, vt patet in locis ibidem cit.
90 Ad ſeptimum reſpondetur, naturam diſpenſationis hoc importare, vt fiat habita ratione ad bonum commune, vt docet S.Thom. in 1.2. q. 97. art.4. Ideoque nulla diſpenſatio fieri debet niſi ad honorem Chriſti, vel vtilitatem eccleſiæ, vt idem probat in 2. 2. q. 88. art.12. Vnde ſi auferretur alicui epiſcopatus ſine cauſa communis vtilitatis vel neceſſitatis; hæc non eſſet diſpenſatio bonorum Eccleſiæ, ſed diſſipatio ex notat. per Archid. in cap. Licet Canon, n.3. de elect. lib. 6. Dixi in c. Dilectus, infra, de tempor. ordin.

Ad vltimum reſpondetur iura allegata retorqueri in contrarium; quia omnia probant tranſlationem fieri poſſe ob eccleſiarum neceſſitatem, vel vtilitatem, non autem pro libito voluntatis, vt dictum eſt ſupra n. 72.

91 Venio ad ſecundum membrum, videlicet cum Papa transfert Epiſcopũ ex cauſa: & tunc ſubdiſtinguendi ſunt duo caſus. Primus eſt cum Papa Epiſcopum transfert, quia vult eum honorare. Et hoc primo caſu abſolutum eſt tranſlationem requirere conſenſum Prælati; quia intelligitur facta ſub conditione, ſi Epiſcopus conſentiat; ideoque ante illius ratificationem non vacat eccleſia, ne quod ob gratiam eidem conceditur, in ipſius diſpendium retorqueatur, vt in reg.ſexti. Quod ob gratiam, & in hoc primo caſu procedit prima opinio, de qua ſupra num.15. & rationes Ioan. Monach. ibidem adductæ à nu. 16. & in his terminis loquuntur Ioan. Andr. in d. c. Quod ob gratiam & Calderin. conſ. 56. circa finem, num.4. verſ. Ad idem optimè facit, quod eſt conſ. 1. De tranſlat. Prælator. Idem firmant Abb. in c. Cum nobis, ſub num.5. circa fin.verſ. Vnde facit iſta littera, de elect. & in c. fin. n.13. de poſtul. Prælat. Prob. ad Ioan. Monac. in cap. Generali, num. 11. & 12. eod. tit. lib.6. Ioan.de Selua de benefic. 3.part. q.37. num.2. & Rota deciſ. 475. num.7. part. 1. in recentior. & ita ex facto in caſu Epiſcopi Florentini in abſentia ad Cardinalatum promoti, de quo ſupra num.11. reſpondit Cardin. Zabarel. vt ipſemet refert in d. c. fin. num.10. in 14. quæſt. de poſtul. Prælat. vbi etiam ait ita conſuluiſſe Doctores Bononienſes, & Florentinos.
92 Cæterùm hæc concluſio eam patitur difficultatem, quod tranſlatio in gratiam ſolius tranſlati improbatur à ſacris Canonibus, vt in c.Scias

Frater, 76 q. 1. & in alijs iuribus ſupercitatis n. 72.

93 Et meritò, quia diſſolutio ſpiritualis coniugij, quam Deus ſuo iudicio reſeruauit, vt in c. prox. ſupra eod. requirit cauſam grauem, ſicut requirit diſſolutio matrimonij carnalis non conſummati, vt notatur in cap. Ex publico, de conuerſ. coniug. & canones in tranſlatione Epiſcopi vbique mentionem faciunt neceſſitatis, vel vtilitatis
94 eccleſiarum. vt dictum eſt eod. num. 72. Quinimò ineuitabilem neceſſitatem exigit textus in cap. Sicut vir, 7. quæſt. 1. & aliter tranſiens dicitur adulterium committere, vt ibi, & in cap. Si-
95 cut alterius, ead. cau. & quæſt. Et quamuis Epiſcopus nonnumquam transferatur ad Archiepiſcopatum; hoc tamen non fit ſimpliciter in gratiam perſonæ, ſed ob maiorem eccleſiæ vtilitatem, vt eſt text. in c. proximo, infr. eod. & hæc eſt ratio cur diſpenſatus vt poſſit tranſire ad maiorem, non poſſit tranſire ad parem; quia nimirum in maiori conſideratur maior eccleſiæ vtilitas, vt ibi deciditur. Cum igitur nulla tranſlatio fieri poſſit niſi ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiarum: non video quomodo poſſit conſtitui differentia inter tranſlationem, quæ fit in gratiam perſonæ, & eam, quæ fit ex cauſſa communis vtilitatis, vel neceſſitatis, vt in primo caſu tranſlatio requirat conſenſum tranſlati; in ſecun-
96 do autem non. Sed quia durum eſſet in practica recedere à communi opinione: Tu dic ſaluari poſſe dicta Doctorum in eo caſu, in quo Papa transfert Epiſcopum non inuitum. Quod in dubio præſumitur ſecundum Calderin. conſ. 2. De tranſlat. Prælat. ad finem in illis verbis, Donec aliter declaret Papa intentionem; tunc enim etſi tranſlatio fiat ex iuſta cauſa vtilitatis eccleſię, vt in c. ſeq. tamen quia Papa vult etiam Epiſcopum honorare, & ideò non intendit illum cogere ad tranſeundum: idcircò non ſoluitur Epiſcopus à vinculo prioris Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam. Atque ita Doctores dum dicunt tranſlationem fieri in gratiam perſonæ, non excludunt cauſam communis vtilita-
97 tis. Vnde conclude in hoc primo caſu eccleſiam non vacare ante ratificationem Epiſcopi, non ex defectu poteſtatis Papæ, ſed ex defectu voluntatis, quia ſcilicet non intendit Epiſcopum ſimpliciter, & abſolutè transferre, ſed ſub conditione, quatenus expreſsè, vel tacitè conſentiat, vt probatum eſt ſupra n. 16.

98 Dixi *tacitè*, quia ad hoc non requiritur conſenſus expreſſus, ſed ſufficit præſumptus ex ſcientia, & acquieſcentia, vt poſt Ægid. Cremonen. concludit Ioan. Andr. in c. Quod ob gratiam, n. 5. de regul. iur. in 6. & Abb. conſ. 101. n. 4. verſ. Dum videtur ſenſiſſe, lib. 2.

99 Nec verum eſt quod dictum eſt ſupra nu. 26. primam eccleſiam per tranſlationem non vacare ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ: imò enim vacatio inducitur eo ipſo, quod Epiſcopus tranſlationi conſentit, vt latè conſuluit Abb. in præalleg. conſ. 101. num. 3. verſ. Sed prædictis non obſtantibus; & per totum, vbi obiectis omnibus reſpondet; & idem reſoluit Rota deciſ. 475. à num. 6. part. 1. in recentior. vbi ſub n. 16. oſtendit opinionem illorum, qui dixerunt non induci vacationem Epiſcopatus, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi, eſſe erroneam, veluti innixam auctoritati gloſſæ in c. Si quis iam tranſlatus, quæ loquitur de tranſlatione abuſiua.

100 In ſecundo autem caſu, ideſt cum tranſlatio fit ex cauſa communis vtilitatis, vel neceſſitatis, quamuis Doctores ſimpliciter aſſerant tranſlationem fieri poſſe etiam de inuito; ego tamen arbitror diſtinguendum inter primam, & ſecundam Eccleſiam. Quandoquidem Epiſcopus per tranſlationem non tantum abſoluitur à vinculo prioris Eccleſiæ, vt in cap. prox. §. Sicut, ſupra eod. & infra in cap. ſeq. Sed etiam alligatur vinculo ſecundæ, ad quam transfertur, vt in c. Sicut alterius, 7. quæſt. 1. Atque ita in tranſlatione duo extrema ſunt conſideranda, videlicet terminus à quo, ideſt Eccleſia, à qua Epiſcopus transfertur, & terminus ad quem, ideſt Eccleſia, ad quam fit tranſlatio.

101 Quod igitur ſpectat ad primum extremum, indubitanter concludendum eſt ex cauſa communis vtilitatis, vel neceſſitatis Epiſcopũ etiam inuitum abſolui poſſe à vinculo prioris Eccleſię, ita vt ſi Summi Põtificis voluntas ſit eum omninò vtcumque inuitum transferre; illicò ſoluatur ſpirituale coniugium, & vacet Eccleſia, nec ad eam detur regreſſus. Hæc concluſio communi omnium conſenſu recepta eſt, vt patet ex authoribus ſupracitatis pro tertia opinione num. 58. & probatur efficaciter rationibus, & iuribus ibidem adductis num. 59. vſque ad num. 73.

102 Quo verò ad ſecundum extremum, ſolutio videtur pendere ab inſpectione, An Epiſcopus cõtrahat ſpirituale coniugium cum ſecunda Eccleſia, nec ne: nam ſi contrahat, alligari non poterit ſecundæ Eccleſiæ, niſi conſentiat; quia ad
103 validitatem matrimonij ſpiritualis, ſicut & carnalis neceſſarius eſt conſenſus c. Cum inter Canonicos, ibi, [vt per mutuum conſenſum eligentium, & electi quaſi coniugale vinculum ſpiritualiter ſit contractum.] ſupra tit. Proximo, cap. Locum, c. Cum apud, & c. Tuæ, de ſponſal. l. Nuptias, ff. De regul. iur. Hoſt. in c. Veniens, in princ. verſ. Nam ſicut ſine conſenſu nullum eſt matrimonium temporale, infra, qui cler. vel vouent. ſubſtantialiter enim Matrimonium capit principium, & finem à conſenſu, vt inquit Butr.
104 in cap. Prox. num. 10. infra eod. & eſt ſimile in vinculo ſpirituali, quod contrahitur inter profeſſum, & religionem iuxta notata in cap. Porrectum, de regular. nam cùm neceſſariò exigatur conſenſus profitentis, vt in cap. 2. & cap. Cum virum, cum vtrobique notatis, eod. tit. dicunt Doctores Summum Pontificem non poſſe quemquam inuitum religioni alligare, cap. Integritas, 32. quæſt. 1. cap. Geſta, 74. diſt. & tradit Nauarr.
105 conſ. 39. num. 2. de regular. Vnde longe minùs poſſet alligare alteri eccleſiæ Epiſcopum contradicentem, quia inter Epiſcopum, & Eccleſiam eſt arctius vinculum, quàm inter profeſſum, & religionem, cùm illud ſit de iure diuino, vt hic,
106 & ſupra in cap. Proximo; voti autem ſolemnitas ex ſola conſtitutione eccleſiæ ſit inuenta, vt dicit text. in cap. vn. de voto, lib. 6. Sin autem Epiſcopus per tranſlationem non alligetur matrimonialiter ſecundæ Eccleſiæ, ſed mutetur tantummodo de loco ad locum iuxta textum in cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. nihil obſtabit, quo minus per Papam transferri poſſit inuitus exemplo Monachi, qui ex vno ad aliud Monaſterium transfertur, vt patet ex dictis ſupra nu. 34. & 37.

Et

Et quidem Hoſtien. & Io. Andr. in d. cap. fin. in princ. de poſtul. Prælator. videntur ſentire ſpirituale coniugium contrahi tantummodo à principio cum quis fit Epiſcopus, non autem cùm transfertur ad aliam Eccleſiam, & ita eos pro hac ſententia allegat Ludouic. Roman. in præcitat. conſ. num. 1. ait enim: Ex quo ſuo conſenſu quis Epiſcopus factus eſt, poteſt per Papam inuitus ad aliam Eccleſiam transferri; quia non dicitur de nouo contrahere matrimonium. Eccleſia
107 enim vniuerſalis eſt vnum corpus myſticum multorum Epiſcoporum cōcordi numeroſitate diffuſum, cap. Nouatianus, 7. quæſt. 1. cap. Loquitur Dominus, 24. quæſt. 1. Vnde quamuis ab initio nemo cogatur fieri epiſcopus, d. cap. Inter Canonicos, §. 1. & cap. Innotuit, ſupra tit. prox. tamen cum ſemel in hac vniuerſali Eccleſia quis Epiſcopatui conſenſit, non poteſt Papæ reſiſtere eum ad aliam particularem eccleſiam transferre volenti. Ex ea enim translatione cauſatur ſolum variatio loci, cuius curæ Epiſcopus præficitur, non autem variatur dignitas Epiſcopalis.
108 Nam locus vel ſublimiorem, vel inferiorem non reddit Epiſcopum, vt in cap. Legimus, 93. diſt. Idem formaliter dicit Abb. in cap. fin. num. 13. ſupra de Poſtul. Prælat. & ſequitur Philipp. Prob. ad Ioan. Monac. in cap. Generali nu. 34. de elect. lib. 6. & nouiſsimè Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 12. num. 18.

Sed his non obſtantibus verius exiſtimo Epiſcopum contrahere nouum ſpirituale coniugium cum eccleſia, ad quam transfertur: quod pro-
109 bo iuribus, & rationibus. Iura ſunt in c. Sicut vir. 7. quæſt. 1. vbi epiſcopus ſine cauſa tranſiens ab vna ad aliam eccleſiam, dicitur primam vxorem derelinquere, & alteri per adulterium ſe coniungere. Ergo ſi ex cauſa tranſeat, per matrimonium ſe coniungit, quod expreſsè habetur in cap. Sicut alterius, ead. cauſ. quæſt. vbi epiſcopus qui eccleſiam ſponſam ſuam dimittit ſine cauſa, & alteri ſponte nubit, adulter exiſtimatur. Sed ſi ex cauſa perſecutionis, debet alteri aſſociari. Ergo ſi legitimè tranſeat dicitur alteri nubere. Atque ita per illum textum tenet expreſsè Abb. conſil. 101. num. 6. col. 5. ante med. verſ. Sed epiſcopus, lib. 2. vbi diſertis verbis ait Epiſcopum Eccleſiæ matrimonialiter obligatum non poſſe durante priori vinculo conſentire alteri matrimonio ſpirituali; aliàs contingeret adulterium ſpirituale. Idipſum patet in cap. Proximo, ſupra eod. in §. Nos intuentes, vbi epiſcopus electus priori vinculo perdurante dicitur non poſſe ad ſecundam Eccleſiam canonicè conſecrari adhuc coniugaliter alteri alligatus. Quod idem eſt ac ſi dixiſſet: non poteſt quis eodem tempore habere ſpiritualiter duas vxores. Ideòque quamdiù eſt priori vinculo alligatus, non poteſt contrahere cum ſecunda.

110 Rationes autem ſunt infraſcriptæ. Prima ratio eſt, quia per translationē Epiſcopus intitulatur in ſecunda Eccleſia; cum translatio, ſicut electio ſit modus Eccleſijs prouidendi, vt notat gloſ. Io. Andr. Bellam. Card. Butr. & Abb. ſupra, in rubr. Sed per electionem vtique contrahitur ab electo ſpirituale coniugium, vt in cap. 1. & 2. ſupra eod. & in d. cap. Cum inter Canonicos, de elect. ergo & per translationem.

111 Secunda ratio, quia alioquin Epiſcopus tranſlatus nullius Eccleſiæ eſſet ſponſus, non vniuerſalis eccleſiæ, quia illius ſponſus eſt Papa, non epiſcopus, c. Quoniam, de immun. eccleſ. ibi, [Nos iuſtitiam noſtram, & eccleſiæ ſponſæ noſtræ,] &c. & notat Turrecr. in cap. Sicut alterius, num. 3. 7. q. 1. quidquid contra ſcripſerit Abb. in præalleg. q. 1. num. 15. col. 14. poſt princ. verſ. Et aduerte. Non primæ eccleſiæ particularis, quia ab illius vinculo fuit abſolutus per tranſlationem vt hic, & in c. 1. & 2. ſupra eod. Non ſecundæ, ſi cum illa ſpirituale coniugium non contraheret. abſurdum autem eſſet vt quis eſſet Epiſcopus alicuius Eccleſiæ, & nullius eccleſiæ eſſet Spōſus.

112 Tertia ratio, quia Epiſcopus tranſlatus quoad primam eccleſiam habetur pro mortuo, argum. l. Actione, §. Publicatione, ff. Pro ſocio, §. Ecce in quibus, & ibi Archid. 7. q. 1. Ergo quoad ſecundam eccleſiam perinde haberi debet ac ſi à principio fieret illius Epiſcopus. Quo caſu non eſſet dubium quin eidem ſociaretur ſpirituali coniugio, vt hic, & in d. cap. Sicut vir, & c. Sicut alterius, cum concord.

113 Quarta ratio, quia ſi Epiſcopus ad ſecundam eccleſiam tranſlatus obiret, vtique eccleſia diceretur viduata, vt in c. proximo, verſ. Cum non intelligatur. Hoc autem indicat cum illa præ-
114 ceſſiſſe ſpirituale matrimonium; alioquin vidua eſſe non poſſet, ſi virum non habuiſſet, vt in cap. Vidua, & ibi gl. 1. 34. diſt.

115 Quinta ratio, quia in tantum Prælati dicuntur eccleſiæ Sponſi, in quantum vt Dei miniſtri exterius cooperantur aut prædicationis verbo, aut diſpenſatione Sacramentorum ad generationem filiorum ſpiritualium, quos non ſibi, ſed Chriſto generant, vt docet S. Thomas in tract. ſuo contra impugnantes religionem relatus à Turrecrem. in
116 d. cap. Sicut alterius, num. 3. verſ. Eſt autem pro pleniori notitia: propriè enim ſolus Chriſtus eſt eccleſiæ Sponſus, cap. Eccleſiæ meæ, verſ. Ipſa enim eccleſia, 97. diſt. Extrauag. Vnam ſanctam, de maior. & obed. Concil. Trident. ſeſſ. 22. de ſacrif. Miſſæ c. 1. ibi, [dilectæ ſponſæ ſuæ eccleſiæ.] Sed Epiſcopus tranſlatus eodem modo tenetur cooperari in ſecunda eccleſia, quo tenebatur in prima; quia cum ſecundæ curam gerat, adſtringitur præcepto diuino oues ſuas verbi diuini prędicatione, & Sacramentorum adminiſtratione paſcere, c. Epheſijs, 43. diſt. c. Qui epiſcopatum, 8. q. 1. c. Præcipuè, 11. q. 3. & habetur in Concilio Tridentino, c. 1. ſeſſ. 23. Ergo eſt Sponſus ſecundæ eccleſiæ, quemadmodum fuit primæ.

117 Sexta, & vltima ratio. Si Epiſcopus cederet Epiſcopatui, aut deponeretur Summi Pontificis auctoritate, & poſtea alteri eccleſiæ præficeretur; negandum non eſſet quin interim contraheret cum ſecunda ſpirituale coniugium. Ergo idem dicendum ſi per tranſlationem ſecundæ eccleſiæ præficiatur, qui à vinculo prioris eccleſiæ æquè abſoluitur per tranſlationem, ac per ceſſionem, vel depoſitionem, vt in c. præcedenti.

Ex quibus cenſeo Epiſcopum rurſus contrahere matrimonium ſpirituale cum eccleſia ad quam transfertur, & ita tenent expreſsè. Ioann. Monac. in c. Generali, num. 13. de elect. lib. 6. & Io. Andr. in c. Quod ob gratiam, num. 2. verſ. Item vt dicit, de regul. iur. eod. lib. in Mercurial. dum diſertis verbis dicunt acquiſitionem ſecundæ ſponſæ ſpiritualis fieri non poſſe abſque libera-

tione à prima, arg. cap. 2. & 4. infra de ſecundis nupt. & tranſlationem quantumcunque puram intelligi ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecunda ſequutæ fuerint, & idem tenet Abb. ſupracit. nu. 109. Atque hinc neceſſariò ſequitur, vt inuitus transferri non poſſit quoad hoc, vt ſit Epiſcopus ſecundæ eccleſiæ, cum matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale ſine conſenſu non poſſit conſiſtere, vt per Cardin. in d. c. fin. num. 10. in 14. quæſt. verſ. Pars prima probatur ſupra de poſtul. Prælator. & latius oſtenſum eſt ſupra nu.
118 103. Et ſanè ſi coniux eſſet abſolutus à vinculo matrimonij carnalis, vtique inuitus cogi non poſſet ab eccleſia alteri nubere, dicente Apoſt. 1. ad Corinth. 7. *Quod ſi dormierit vir eius, cui vult nubat*, c. Sicut alterius 7. qu. 1. Ergo ſimiliter Epiſcopus per tranſlationem ſolutus à vinculo matrimonij ſpiritualis, ab eccleſia cogi non poteſt præciſè, vt alteri nubat.

Et huic opinioni videntur adhærere Io. Monac. in d. c. Generali, n. 15. de elect. lib. 6. & Io. Andr. in d. c. Quod ob gratiam, col. 2. n. 1. in fine, de reg. iur. lib. 6. dum dicunt Papam ex cauſa transferre poſſe epiſcopum inuitum, ſaltem vt careat prima, quaſi ſentiant ſecus dicendum eſſe quoad hoc vt alligetur ſecundæ: eamque apertè amplectitur gloſſa vnica in c. epiſcopus de loco 7. qu. 1. vbi primò decidit Clericum, qui non vult tranſire de minori ad maiorem, non poſſe cogi ab epiſcopo, & mox ſubdit: hoc autem Papa poteſt, ſed ſi ad alium epiſcopatum vocatus eſt Epiſcopus, neceſſarius eſt conſenſus Epiſcopi, allegat 71. diſt. per totam, & cap. Archidiaconum Florentinum, 85. diſt. Atque ita clarè ſentit gloſſa Papam poſſe quidem transferre Epiſcopum inuitum, ſed non quoad hoc vt præciſè alligetur
119 ſecundæ Eccleſiæ, niſi conſentiat. Dixi *præciſè*, quia forte cogi poſſet cauſatiuè ad inſtar poſtulati, qui etſi diſſentire valeat quoad hoc ne poſſit inuitus beneficiari; tamen cauſatiuè poteſt compelli conſentire per ſubtractionem beneficij, cap. Quæris, de ætat. & qualit. cap. Licèt canon. in gloſ. in ver. Ipſo iure de elect. lib. 6. & tenet Cardin. in d. cap. fin. num. 10. verſ. Dic dando regulam, vbi etiam Abb. num. 12. ſupra de poſtul. Prælatorum, & ſic cogi poteſt, vt de nolente fiat volens, vt inquit gloſ. in cap. Omnis, in ver. Coactè, 7. quæſt. 1. At eſt text. in c. Diſplicet, ver. Et tamen multi, 23. q. 4. Verum priuſquam tranſlationi conſentiat, non eſſet ſecundæ Eccleſiæ Epiſcopus, & ſi ſemper eſſet nolens, non deberet cogi, vt dicit gloſ. in d. cap. Diſplicet, in ver. Inuiti, per tex. in cap. In ſcripturis, 8. quæſt. 1. & notatur in c. Ante omnia, 40. diſt. & in c. Canenſis, 61. diſtin.

120 Venio ad tertium membrum principale, videlicet cum eſt dubium an Summus Pontifex Epiſcopum transferat ex cauſa, nec ne. Et tunc Bald. in l. Reſcripta, num. 8. verſ. Item omnia beneficia, C. De precib. Imper. offeren. diſtinguit ſic; aut Papa procedit prouidendo; & non cogitur prouiſus tranſire, quia præſumitur factum eius fauore. Aut procedit iubendo; & cogitur tranſire, quia præſumitur factum fauore Eccleſiæ, cap. Omnis, 7. quæſt. 1. Ad hoc faciunt notata per Legiſtas in l. fin. C. Si contra ius, vel vtilit. publ. & in leg. Præſcriptione, C. De precib. Imper. offeren. & per Canoniſtas in cap. Quæ in
121 Eccleſiarum, ſupra de Conſtit. vbi communiter volunt cauſam præſumi in Principe etiamſi agat in his, quæ competunt alicui iure gentium; imò & in his, quæ ſunt de iure diuino, vbi ſolitum eſt diſpenſari: & in propoſito tranſlationis tenet Abb. in præcitata quæſt. 1. num. 15. col. 13. circa med. ver. Venio ad tertium membrum, vbi etiam col. 3. num. 4. verſ. Baldus verò, amplectitur ſupradictam Baldi diſtinctionem. Quam etiam
122 ſequitur Philipp. Prob. ad Io. Monach. in c. Generali, num. 41. & 42. de elect. lib. 6. qui etiam pro dicto Baldi allegat Feder. de Senis conſ. 263. Præſuppoſito, vbi tenet Monachum tranſlatum per Papam ad aliud monaſterium intuitu perſonæ poſſe ad primum monaſterium redire ſine licentia Papæ, ſecus ſi intuitu Monaſterij.

Tempera tamen ſecundam partem diſtinctionis Baldi, ideſt cùm Papa procedit iubendo, vt reſpectu ſecundæ Eccleſiæ cogatur quidem Epiſcopus tranſire, non tamen præciſè, ſed ad ſummum cauſatiuè per ea quæ dixi ſupra, num. 103. & ſeqq. & num. 119.

123 Quod ſi quæras, quid iuris ſit ſi non appareat an Papa proceſſerit prouidendo, vel iubendo, vt ſi in litteris dicatur Epiſcopum Peruſinum ab Eccleſia, cui præeſt, ad Eccleſiam Ferrarienſem duximus transferendum; Reſpondeo in hoc dubio tranſlationem præſumi factam non tantum fauore Eccleſiæ, ſed etiam in gratiam perſonæ; & ſic de Epiſcopo non inuito iuxta opinionem Calder. de qua ſupra num. 96. & conſequenter non induci vacationem primæ Eccleſiæ, niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam, ex his, quæ dicta ſunt ſupra à num. 91. vſque ad num. 100.

DE AVTH. ET VSV PALLII.

Cap. Quia nos.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus poteſt celebrare ſine Pallio, & Sandalijs. & num. 5.*
2 *Pallium eſt Pontificale Archiepiſcopi.*
3 *Sandalia ſunt calceamenta purpurea, quibus vtuntur Epiſcopi.*
4 *Compagi ſunt caligæ Epiſcoporum.*
5 *Epiſcopus an poſſit celebrare in Pontificalibus, & prædicare in aliena Diœceſi ſine licentia Diœceſani, & num. 12.*
6 *Et quid ſi Pontificalia habeant mixtionem iuriſdictionis, vel officij, & num. 12.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum. num. 9. & 14. & 18.
7 *Pallio non vtitur Archiepiſcopus in Diœceſi aliena etiam de licentia Diœceſani, niſi ſuper hoc ſit priuilegiatus.*
8 *Pallij vſus ſtrictior eſt quàm Pontificalium.*
9 *Pontificalia exercere non poteſt in alterius Diœceſi Epiſcopus vtcunque priuilegiatus ſine Ordinarij licentia, & in perſonas eidē Ordinario ſubiectas.*
10 *Idem in locis nullius Diœceſis.*
11 *Epiſcopus an in Eccleſijs monaſteriorum exemptorum*

rum intra ſuę Diœceſis fines exiſtentium, inuitis earumdem Eccleſiarum Regularibus in Pontificalibus celebrare, ac prædicare poſſit. & n.ſeqq. vſque in finem.

13 *Miſſæ celebratio in Pontificalibus non eſt iuriſdictionis, ſed honoris, & præeminentiæ.*

15 *Exempta loca quamuis ſint in Diœceſi cenſentur tamen ac ſi eſſent extra Diœceſim. & num.17.*

16 *Procedit quoad Iuriſdictionem contentioſam, non quoad voluntariam. & num.ſeq.*

17 *Pontificalia habentia mixturam Iuriſdictionis, vel officij Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto ſuæ Diœceſis.*

Regulares reſiſtentes Epiſcopo exercere volenti Pontificalia in eorum Eccleſijs non ab ipſo Epiſcopo, ſed ab eorum Superioribus Regularibus ſunt compellendi.

1 QVIA NOS. Sine Pallio, & Sandalijs poteſt Archiepiſcopus celebrare. Hoc dicit, Io.Andr. Bald. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Ioan. de Anan.
2 Pallium eſt Pontificale Archiepiſcopi, cap. Niſi, ſupra eodem, & poſt Paulum de Eleaz. notat Anch. in Clem.2. num 3. verſ. Circa vſum Pon-
3 tificalium, de priuileg. Et Sandalia ſunt calceamenta purpurea, vel depicta, quibus vtuntur Epiſcopi, vt dixit Petr. de Sampſone, & poſt eum Ioan.Andr. hic num.2.Bellam.in princip. &
4 Abb. num. 1. Alibi dicuntur Compagi, vt in cap.Nonnulli, §. Compagis, 93. diſt. & dicit ibi gloſ.Compagos eſſe ſandalia,ſeu caligas Epiſcoporum. Diuiditur in duas partes. In prima deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Inquiſitioni*.
5 In textu ibi, *In aliena diœceſi*. Nota Archiepiſcopum poſſe celebrare ſine pallio, & ſandalijs etiam in diœceſi aliena, quod intelligit gloſ.1.de licentia Epiſcopi diœceſani, aliàs ſecus, quia non debet ponere falcem in meſſem alienam, c. Scriptum eſt,6.q.3.cap. Nullus Primas,9.qu.2.& concordant Vincent. & Tancred. hic relati ab Hoſt. in princip. Priuatim verò, vt ſubdit gloſ. celebrare poteſt etiam ſine licentia, vt cap. Tuæ, de cler. Peregr. & diœceſanus debet illum inuitare,cap.Epiſcopi, vel Presbyteri,7.qu.1.Atque ita ſentit gloſ.Archiepiſcopum non poſſe in diœceſi aliena celebrare publicè, vel ſolemniter ſine diœceſani licentia. Sed Innocentius hic in princip. in verb. Aliena, dicit Epiſcopos in diœceſibus alienis etiamſi de licentia diœceſanorum celebrent, non vti Pontificialibus, niſi ſuper hoc ſint priuilegiati. Allegat cap.Ad ſupplicationem, de renunciat. & pro opinione Innoc. fortiter facit tex. in Clem. 2. de priuileg. in quantum ex priuilegio Archiepiſcopis, & Epiſcopis vſum Pontificalium concedit in locis exemptis, ex quo deducitur, vt ſine ſpeciali iuris permiſſione non potuiſſent illis vti, vt ibi per Anchar. in 2. notab. Et ſi non potuiſſent in locis exemptis ſuæ prouinciæ, vel diœceſis, multo minus extra ipſa. Præterea ibi expreſsè habetur vſum Pontificalium competere Archiepiſcopo intra prouinciam, & Epiſcopo intra diœceſim: ergo non extra. Verum Hoſt. hic in princip. in eodem verb. In aliena, tenet etiam in Pontificalibus, & ſine licentia diœceſani poſſe epiſcopum iure ſuo celebrare, ſicut ſeruat generalis conſuetudo, & etiam prædicare, niſi ſpecialiter prohibeatur, remittens ad notata in c. Cum ex iniuncto,infra
6 de hæretic. Sed gloſ. magna circa finem in Clemen. 2. de priuileg. reducit iſtas opiniones ad concordiam hoc modo, videlicet, aut loquimur de ſimplici vſu pontificalium abſque mixtura iuriſdictionis, vel officij, puta celebrando, vel prædicando: & hoc caſu vera ſit opinio Hoſtien. vt ſcilicet ſine licentia vti poſſit, niſi prohibeatur, vt ipſemet declarat loco cit. Aut loquimur de pontificalibus cum mixtura iuriſdictionis, vel officij, puta ordinando, degradando, chriſmando, vel ſimilia faciendo: & tunc ſit vera opinio Innocentij,vt talia exercere non poſſit, vt 9.q.3. per totam, Si tamen circa illorum exercitium haberet licentiam diœceſani: tunc vti poſſet pontificalibus ſecundum gloſſam, & in hoc dif-
7 ferunt pontificalia à pallio, quo non vteretur Archiepiſcopus in aliena prouincia etiam de licentia illius, ad quem ſpectat, niſi ſuper hoc eſſet priuilegiatus, cap.ex Tuarum ſupra eodem.
8 Strictior eſt enim vſus pallij,quàm pontificalium, vt ibidem patet, & in c.primo, & ſecundo, & c. Ad honorem ſupra eodem, & declarat glo. præalleg.in d. Clemen.2. vbi etiam Anchar. num.3. in fine.
9 Cęterum iſtas opiniones partim ſuſtulit, & partim declarauit ius nouiſſimum Concilij Tridentini ſeſſ.6. cap.vltim.quo ſtatutum eſt, vt nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubiectas tantum;& ſi ſecus factum fuerit, epiſcopus ab exercitio pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum ſint ipſo iure ſuſpenſi. Nam qua parte hoc decretum prohibet exercitium pontificalium in alterius diœceſi niſi de Ordinarij licentia, videtur reprobaſſe opinionem Hoſtienſis adſtruentis id licere ſine licentia diœceſani: niſi dixeris Concilium poſſe intelligi, de exercitio illorum pontificalium, quæ habent mixturam iuriſdictionis, vt innuunt illa verba: *In perſonas eidem ordinario ſubiectas*. Nec non illa; *ſic ordinati ab executione ordinum, &c.* Quæ quidem pontificalia etiam Hoſtien. cenſuit exerceri non poſſe in diœceſi aliena. Dum verò Concilium permittit de licentia ordinarij exercitium pontificalium etiam ordinando, apertè ſuſtulit opinionem Innocentij, quatenus aſſeruit, nec de licentia Diœceſani Epiſcopum poſſe huiuſmodi Pontificalia exercere in diœceſi aliena,niſi ſpecialiter ſuper hoc ſit priuilegiatus. Demum in eiſdem verbis: *& in perſonas eidem Ordinario ſubiectas*. Concilium declarauit opinionem gloſsæ, videlicet vt poſſit quidem Epiſcopus exercere Pontificalia etiam chriſmando, & ordinando de licentia Diœceſa-
10 ni,dummodo tamen id faciat in perſonas eidem Ordinario ſubiectas. Et quod dixit Concilium de exercitio Pontificalium in alterius diœceſi, idem intelligas in locis, quæ nullius diœceſis eſſe dicuntur, vt ſcripſi in cap. Nullus, num.52. de Parochijs, & adde quæ habentur in cap.2. ſeſſ.14.
11 NVNC QVÆRO an Epiſcopus in Eccleſijs monaſteriorum exemptorum intra ſuæ diœceſis fines exiſtentium,inuitis earumdem Eccleſiarum Regu-

Regularibus in Pōtificialibus celebrare, ac prædicare poſſit.

12 Videtur reſpondendum poſſe. Nam de iure communi, etſi controuerſum ſit inter Doctores an Epiſcopus poſſit celebrare in Pontificalibus extra diœceſim ſine licentia diœceſani loci, cum Innoc. hic putet non poſſe, Hoſtienſis verò ſentiat oppoſitũ, vt fusè oſtenſum eſt ſupra à nu. 5. & Hoſtienſis opinionem communiter videantur ſequi DD. in Clem. 2. de priuileg. atteſtantes id obſeruari ex conſuetudine quando Epiſcopus vtitur Pontificalibus ſine vlla mixtione iuriſdictionis vel officij, vt poſt gloſ. ibi in verb. etiam celebrare, notant Paulus Eleazar. & Petr. de Anchar. nu. 7. Ioan. de Imol. num. 12. Abb. nu. 4. & cæteri omnes. Tamen nullus dubitat quin epiſcopus in loco ſuæ diœceſis exempto poſſit in Pontificalibus abſque illius licentia celebrare. De hoc enim eſt textus expreſſus in dict. Clem. 2. §. Simili, de priuileg. Nam cum textus in principio indulſiſſet Archiepiſcopo, vt in locis ſuæ prouinciæ exemptis poſſet pontificaliter celebrare, poſtea ſubiunxit: [ſimili modo concedimus epiſcopo, vt in locis eiſdem (ſcilicet exemptis) ſuæ diœceſis poſſit populo benedicere, audire diuina officia, & ea etiam celebrare,] ideſt pontificaliter, vt innuunt illa verba, *ſimili modo*; & ponderat gloſſa magna in princip. Imol. num. 12. & Bonifacius de Vitalinis nu. 13. & 17.

13 Et ratio eſt, quia cùm hæc celebratio in pontificalibus reſpiciat honorem, & præeminentiam, non autem iuriſdictionem, cõceditur epiſcopo intra ſuam diœceſim in loco etiam exempto propter reliquias præcedentis ſubiectionis ante exemptionem, quæ multum operantur, argum. l. Cum quis, §. Primò, ff. De ſolutionis, l. Seruos, C. De quæſtionibus, & notat Vitalin. in dicta Clement. 2. num. 4. Neque propterea violantur exemptorum priuilegia, quæ ſalua manent in cæteris abſque eo quod ex tali celebratione aliquid iuris acquiratur epiſcopo in præiudicium exemptorum, vt habetur expreſsè in d. Clemen. in fin. & notat Vitalin. ibidem num. 27.

Et in hac facultate epiſcopo competenti de iure, vt poſſit Miſſam pontificaliter celebrare in locis ſuæ diœceſis exemptis includitur etiam facultas ſermonem habendi ad populum, & prædicandi, vt apertè ſupponitur per Vitalin. ibid. num. 66. & ſatis colligitur ex dicta gloſ. magna, vbi loquens de nudo vſu pontificalium abſque iuriſdictione ita exemplificat, ſcilicet Miſſam celebrando, & prædicando, eamque ibi ſequuntur omnes Doctores.

14 Nec obſtat ſi dicatur hæc quidem eſſe vera de iure communi, ſed diuerſum ius inductum eſſe decreto Tridentini Concilij in d. c. 5. ſeſſ. 6. quo prohibetur epiſcopis Pontificalia in alterius diœceſi exercere ſine licentia ordinarij loci, vt fuſiùs
15 dictum eſt ſupra num. 9. Nam loca exempta, etſi ſint in diœceſi, cenſentur tamen vt loca extra diœceſim exiſtentia, vt notat Petr. de Vbald. in tract. de Canon. Epiſcop. & Parochial. c. 6. q. 4. num. 11. vbi ait monaſterium exemptum in diœceſi exiſtens æquiparari monaſterio exiſtenti extra diœceſim. Si igitur Concilium prohibet exerceri Pontificalia extra diœceſim: ergo prohibere cenſetur etiam in locis exemptis, quæ æquipa-
16 rantur locis extra diœceſim exiſtentibus. Hoc inquam non obſtat, nam reſpondetur loca exempta, etſi non dicantur de diœceſi, eſſe tamen in diœceſi, vt probatur in cap. Cum Epiſcopus, ibi, *in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto*, de offic. ordinar. lib. 6. & in d. Clem. 2. de priuileg. vbi hoc tenent Zenzel. & Lap. Abb. num. 2. & poſt eos Petr. de Anchar. in princ. & Cardin. in §. Simili, in 4. q. Abb. in cap. Apoſtolicæ, n. 3. de donation. Rota deciſ. 207. num. 2. par. 2. diuerſ. Ideoque huiuſmodi loca exempta reputantur extranea, ſeu extra diœceſim quoad iuriſdictionem contentioſam, cum non ſubſint iuriſdictioni epiſcopi, ſed non quoad ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, vt poſt Guillel. de Monte Laudun. notat Imol. in prælleg. Clem. 2. n. 3. ſuper gloſ.
17 in verb. Crucem, & ibi etiam Vitalin. num. 31. vbi ait in locis exemptis non poſſe Epiſcopum exercere poteſtatem, & iudicium, ſed bene poſſe vti inſignijs honoris, & deuotionis, vt in d. Clem. 2. Sic ergo ea regula quod locus exemptus æquiparatur loco extra diœceſim non eſt indiſtinctè vera, ſed tamen quoad certos effectus, vt optimè deducit Felin. in cap. Gratum, num. 2. in fin. de off. ordinar. & ad propoſitum quæſtionis noſtræ æquiparatio procedit quoad iuriſdictionẽ, quam epiſcopus exercere non poteſt in locis ſuæ diœceſis exemptis, ſicut nec in locis extra diœceſim, vt cap. Luminoſo, 18. q. 2. & d. cap. Cum Epiſcopus, de off. ord. lib. 6. ſed non quoad inſignia honoris, quæ poteſt deferre, & eis vti vbique in ſua diœceſi, etiam in loco exempto, vt habetur in ſæpius citata Clem. 2. de priuileg. & propterea
18 dum Concilium Tridentinum in d. cap. 5. ſeſſ. 6. prohibet ne in aliena diœceſi Epiſcopus Pontificalia exerceat, cenſebitur etiam prohibere ne illa exerceat in locis exemptis, ſi illa Pontificalia habeant mixtionem iuriſdictionis, vel officij, vt ſi ordinet, degradet, chriſmet, vel ſimilia faciat: nam quoad prædicta vera eſt æquiparatio, vt locus exemptus perinde habeatur ac ſi eſſet extra diœceſim. Secus autem eſt ſi tamen Pontificalib' vtatur prædicando, & Miſſam celebrando, quia tunc quoad hæc inſignia abſque iuriſdictione locus exemptus non æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim, vt elicitur ex gl. magna in eadem Clem. 2. & fuſiùs dictum eſt ſupra n. 6.

Quibus accedit quod Concilium non ſine myſterio vſum eſt illis verbis: [Nulli Epiſcopo liceat Pontificalia exercere in alterius diœceſi:] nec dixit extra diœceſim, innuens propterea ſe noluiſſe prohibere, quin Epiſcopus exerceret Pontificalia in locis exemptis: nam etiamſi loca exempta dicerentur eſſe extra diœceſim ſecundum opinionem Imolæ in d. Clem. 2. nu. 3. tamen non dicuntur eſſe in aliena diœceſi; & ſic Epiſcopus in eis Pontificalia exercens non poteſt dici in alterius diœceſi ea exercere; & ſic non habet locum prohibitio Concilij.

19 Id tamen eſt animaduertendum, quod ſi exempti indebitè reſtiterint Epiſcopo quominus in eorum locis Pontificalia exerceat, non poterunt propterea ab eodem Epiſcopo puniri, ſed ipſum oportebit agere coram ſuperiore exemptorum, vt eos cogat permittere, arg. c. Nullus, de iurepatr. & tradunt in d. Clem. 2. Lapus n. 3. Card. in §. Sic tamen, n. 5. & reliqui omnes.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Ex Tranſmiſſa.

S V M M A R I V M.

1 *REnuncians beneficio ſuo expreſſè, vel tacitè, illud repetere non poteſt.*
2 *Abbates ex conſuetudine alicubi dicuntur Rectores Eccleſiarum ſæcularium.*
3 *Et alibi reperiuntur Abbates ſæculares.*
4 *Et multis in locis Conſules, & Rectores artium Abbates appellantur.*
5 *Sed Abbas propriè eſt caput Monaſterij Monachorum.*
6 *Infirmus poteſt vouere, & profiteri, niſi ſit extra mentem.*
7 *Renunciare beneficio intelligitur eo ipſo, quod quis aufert bona collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, & habitum probationis aſſumit, licèt profeſſio non ſequatur. & num. 8.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum. num. 9.
8 *Intellectus cap. Beneficium de Regular, lib. 6.*
10 *Clericus bona à ſe collata Eccleſiæ in qua eſt beneficiatus, auferre poteſt, & ſecum in monaſterium transferre.*
11 *Priuatus beneficio, & poſtea nouiter receptus non recuperat primæua iura.*
12 *à Priuatione ad habitum non datur regreſſus, & num. 13.*
Fallit ſi habitus non eſt omninò extinctus, ſed tantum velatus. dicto num. 12.
13 *Ius renunciatione ſopitum non reuiuiſcit.*

1 EX TRANSMISSA. Qui renunciauit beneficio ſuo expreſsè vel tacitè illud repetere non poteſt, hoc dicit ſecundum Ant. de Butr. & Ioan. de Imol. ſed Abbas Antiq. ſummabat ſic, Qui ad ſui petitionem licentiatus tranſit ad aliam eccleſiam, ius perdit, quod habebat in prima. Diuiditur in duas partes. Prima ponit querelam. Secunda prouidet, ibi. *Verum quoniam.*

2 Nota primò ibi, *Abbatis de Ceparano*, Prælatos, ſeu Rectores Eccleſiarum ſæcularium alicubi appellari Abbates. Nam iſte Abbas non erat monachus, quia Eccleſia erat ſæcularis, non autem Regularis, vt in gloſ. prima, & Laurent. dicit ſe ita didiciſſe à Clericis illius Eccleſiæ, vt hic refert Io. Andr. n. 13. Vnde Innoc. in princ. exponit verbum *Abbatis*, ſcil. clerici ſæcularis. Idē Hoſt. in princ. Dominus, id eſſe iuxta conſuetudinem Metropolitanę Ciuitatis, in qua Rectores ſæcularium eccleſiarum vocantur Abbates, ſecundum Goffr. Vel iuxta conſuetudinem aliarum 3 eccleſiarum in quibus Abbates ſeculares reperiuntur, vt eſt Abbas Sancti Felicis Valentini, & Abbas Claromonten. & in Hiſpania ſunt multi tales Io. Andr. dict. num. 13. dicit hoc eſſe vulgare Apulorum, Catalanorum, & Hiſpanorum.

4 Nec mirum, quia etiam Conſules, & Priores Artiū multis in locis Abbates appellātur. Alciat. in l. Collegarum, ff. De verbor. ſignificat. Item in Aragonia Rectores dicuntur Abbates, & eorum vxores dicuntur Abbatiſſæ. Card. in Clem. Attendentes, §. Statuimus, in 5. quæſt. de ſtat. 5 monach. Verum hæ nuncupationes impropriè vſurpantur, quia Abbas propriè eſt caput monaſterij Monachorum, vt 18. quæſt. 2. per totam, cap. Cum ad monaſterium, infr. de ſtat. monach. Colleg. Paduan. conſ. 2. nu. 26. & ſeq. poſt conſilia Cardin. vbi plura de antiquitate Abbatum, & Monachorum, de quo etiam per Caccialup. conſ. 10. num. 5. & ſeqq. poſt Conſilia eiuſdem Cardinalis.

6 Secundò nota ibi, *Dum infirmitate laboraret*, per corporis infirmitatem non impediri actum voti, vel profeſſionis; & ſic validum eſt votum in infirmitate emiſſum, niſi tanta ſit morbi vis, vt mentis alienationem inducat, vt cap. Sicut nobis, & ibi dixi num. 22. infra de regular. & in c. fin. de Succeſs. ab inteſtat. & hic notant Hoſt. in princ. In verb. Infirmitate, Io. Andr. num. 4. Butr. & Abb. in ſecundo notab. Quippe metus mortis ſiue proueniat ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, ſiue ab extrinſeco, & cauſis liberis, nunquam irritat profeſſionem, niſi fuerit incurſus ad profeſſionem extorquendam, iuxta terminos cap. Primus, infra de his quæ vi met. cauſ. vt fusè probaui in cap. Si quis, nu. 81. & 82. infra de regularib.

7 Tertiò nota ibi, *Sibi petijt habitum Monaſticum indulgeri.* Quod eo ipſo quod quis habitum probationis aſſumit, & aufert bona à ſe collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, cenſetur beneficio renunciare, nec poteſt illud repetere, licèt profeſſionem non emittat, de quo eſt caſus notabilis, & apertus hic ſecundum veriorem intellectum: nam iſte Clericus P. Rubeus erat Canonicus Eccleſiæ Sancti Nicolai de Ceparano ſecundum gloſ. Bald. & Abb. in figuratione caſus, Hoſt. in princ. in verb. Clericus, & Io. Andr. numer. 3. in fin. Et in Eccleſia Sancti Saluatoris ſuſcepit habitum monaſticum (ideſt probationis ſecundum omnes) petijtque à prima Eccleſia bona illi collata ſibi reſtitui, vt patet ibi; [ex quo ea, quæ ſibi contulerat ad petitionem ſuam reſignauit eidem.] Et propter hoc cenſetur tacitè beneficio renunciaſſe, vt conſtat ex illis verbis: dicta eccleſia ab eo ſoluta dignoſcitur, præſumitur enim habuiſſe pro derelicta primam eccleſiam. Tum quia omnia bona eidem à ſe priùs collata inde abſtulit; tum quia in Religione habitum probationis aſſumpſit, ſecundum Innoc. n. 1. nec ibi expreſsè, vel tacitè profeſſionem emiſit: alioquin Papa non hortaretur Abbatem, & Clericos eccleſiæ ſæcularis Sancti Nicolai, vt eum reciperent in ſocium, & in fratrem, vt accuratè obſeruat idem Innoc. hic in fin. in verb. Recipiant, & tamen Canonicatum ſic tacitè dimiſſum non recuperat, nec Prælatus eccleſiæ, & ſocij coguntur eum amplius recipere, vt in text.

8 Sed his obſtare videtur determinatio Papæ in cap. Beneficium, de regularibus, vbi patet beneficium ingredientis religionem infra annum probationis non vacare, nec poſſe alteri conferri niſi ad id ipſius ingredientis accedat aſſenſus, quia per hoc intelligitur beneficio renunciare, vel niſi profeſſionem faciat expreſſam, vel tacitam, quæ inducitur aſſumendo habitum profeſſorum, vel habitum probationis cum propoſito abſo-

abſolutè vitam mutandi. Iſte autem clericus P. Rubens expreſſè non conſenſit renunciationi beneficij ſui: non enim audiendi ſunt qui dicunt hunc clericum expreſſé renunciaſſe, quia hoc eſt diuinare, cum ex littera non colligatur: item nullam fecit profeſſionem, vt ſupra proximè oſtenſum eſt. At reſponderi poteſt, imo hunc clericum conſenſiſſe renunciationi ſui Canonicatus tacitè faciendo actum contrarium, ſcilicet repetendo bona quæ contulerat Eccleſiæ, vbi erat Canonicus, ex quo ſurgit tacita renunciatio; & propterea non poteſt beneficium repetere, & ita hic tex. concordat cum dicto cap. Beneficium, quia verſamur in primo caſu ibi excepto, prout bene declarat gloſ. ibidem in verb. aſſenſus, Butr. hic num.15. & Abb. num.8. Quod nota ſecundum eos ad declarationem illius decretalis, quia dum inducit renunciationem beneficij ingredientis religionem, ſi ad id eius accedat aſſenſus, hæc conditio verificatur in eo, qui facit actum, ex quo ſurgit voluntas renunciandi; per hoc enim inducitur tacita renunciatio, & beneficium poteſt alteri conferri, licèt profeſſio non ſequatur, & ſic illud cap. concordat cum tex. noſtro, quem propterea ſic ſummat Cardinalis. Si eccleſia ad requiſitionem eius, qui habet in ea beneficium, eidem volenti tranſire ad aliam eccleſiam, & tranſeunti reſignat omnia, quæ dedit eccleſiæ primæ, per hoc intelligitur ab ea abſolutus tanquam ex tacita renunciatione beneficij, maximè ſi tranſit ad Religionem, licet non profiteatur.

9 Verum hodie hoc non procedit, quia ex Concilio Tridentino ſeſſ.25 de regul. cap.16. in prin. non valet renunciatio beneficij infra annum probationis, niſi fiat cum licentia ordinarij infra duos menſes proximos ante profeſſionem: & nihilominus effectum non ſortitur niſi ſequuta profeſſione, vt dixi in cap. Statuimus, infra de regular. vbi accuratè examinaui an, & quando tam de iure communi, quàm ex Concilio Tridentino beneficium vacet per reſignationem expreſſam, vel tacitam eius, qui religionem ingreditur, & an poſſit alteri conferri infra tempus probationis, anve reſignatio huiuſmodi effectum ſortiatur, profeſſione non ſequuta, ibi plenè videas à num 15. vſque ad nu.22.

10 Quartò nota ibi, *ea quæ prædicta eccleſia S.N. contulerat*, Clericum beneficiatum in Eccleſia ſæculari poſſe ad religionem tranſire, & bona quæ ipſi eccleſiæ contulerat, ſecum in monaſterium transferre, quod diligenter nota, quia forte non reperitur alibi ſecundum Ant. de Butr. in 4.notab. Imol. num.5.& Abb. nu.10. Couar. in c.1.n.19. de Teſtam. In oppoſitum tamen eſt gloſ. quæ reputatur ſingularis in cap. Vt lex continentiæ, in verb. Profeſſi, 27.qu.1. Sed tu teneas primam opinionem per ea, quæ in propoſito ſcripſi in cap. Non eſt vobis, à n.11. vſque ad nu.21. infra de regular.

11 Vltimò nota ibi, *Non tanquam vnum de eccleſia*, Clericum beneficio priuatum, & poſtea nouiter receptum non recuperare primæua iura, nec receptionem retrotrahi, vt ad ius priſtinum

12 redintegretur. Butr. hic num.10. Imol. nu.7. Abb. num.5. & eſt ratio, quia à priuatione ad habitum non datur regreſſus, l. Liber homo, ff. de ſtat. homin. ſi habitus ſit omnino extinctus, vt hic, non autem velatus, l. In tantum, ff. de rer. diuiſ. Item vt

13 inquit Bald. hic num.2. Ius renunciatione ſopitum non reuiuiſcit, & eſt ſimile in l. Solita prouidentia, C. de remiſſ. pignor. in l. Quæritur, §. Si venditor, ff. De Ædilit. edict. in l. Pactum ante hæredem, & in l. Tale pactum, §. Qui procurauit, ff. de pact. Facit text. in l.1. §.1. de decur. vbi à fortiori Decurio, qui ad tempus relegatur poſt tempus non recuperat primum locum, ſed velut nouus in ordine venit.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Admonet.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus ſine licentia Prælati ſui beneficio renunciare non poteſt. & n. 4.*

2 *In beneficij demiſſione requiritur illius authoritas, quæ requiritur in beneficij aſſecutione. & n.4.*

3 *Conſilium quandoque ponitur pro conſenſu, vel authoritate.*

4 *Renunciare beneficio ſuo non poteſt Clericus ſine licentia Epiſcopi diœceſani.*

5 *Iuriſdictiones ſæculares nemo poteſt propria authoritate adipiſci, nec adeptis renunciare, niſi in manibus ſuperioris.*

6 *Renunciatio beneficij facta ſine ſuperioris authoritate non tenet, etiam in præiudicium renunciantis.*

7 *Nec impedit eum agere contra intruſum in beneficio ſic renunciato.*

Poſſeſſio tamen amittitur. ibid. verſ. Aduerte.

8 *Electus ad ſecundam Eccleſiam non poteſt ſe transferre ſine licentia Epiſcopi, ad quem pertinet prima Eccleſia.*

Licet contrarium ſeruetur de facto. n.11. verſ. Verumtamen.

9 *Et ſi transierit, ab eod. reuocari poteſt. & n. 10.*

10 *At ſi monitus non redeat eſt excommunicandus.*

11 *Et quando ſecundæ Eccleſiæ de alia perſona ſit prouidendum.*

12 *Tranſiens ad ſecundam Eccleſiam ſine licentia ſuperioris, non eſt ipſo iure priuatus prima, ſed priuari poteſt infra ſex menſes: ſecus ſi tranſeat cum licentia.*

13 *Beneficiatus vt tranſeat ad aliam Eccleſiam eiuſdem diœceſis, ſufficit conſenſus tacitus Prælati; ſed ſi ſit alterius diœceſis, requiritur expreſſus.*

14 *Prælati inferioris licentia requiritur ad hoc vt Clericus ei ſubiectus tranſire poſſit ad aliam Eccleſiam.*

15 *Clerici in ordinatione adſcripti ſeruitio Eccleſiæ non debent eam deſerere ſine licentia Epiſcopi, quamuis non ſint intitulati. & n.37.*

16 *Hoſpitalium adminiſtrationem laici non poſſunt ſuſcipere, nec ſuſceptam deſerere ſine diœceſani licentia.*

17 *Beneficiatus tranſire poteſt ad Religionem licentia petita, licèt non obtenta.*

Intellectus c. Licet, de regular. ibid. & n. ſeq.

18 *Cautela ad dimittendum beneficium inuito Epiſcopo.*

19 *Electio ad Eccleſiam, quam obtinet Nouitius, etiam ipſo conſentiente, non valet: collatio ſecus, & quæ ſit ratio differentiæ.*

Electus

20 *Electus ad ſecundam Eccleſiam poteſt electioni de ſe facta conſentire ſine ſuperioris licentia, & eum eligentes non peccant.*

21 *Fallit in Epiſcopo, qui non poteſt eligi, ſed poſtulari.*

22 *Electioni de Clerico facta ad ſecundam Eccleſiam, ſi Epiſcopus primæ Eccleſiæ malitioſè renuat conſentire, per ſuperiorem eſt cogendus.*

23 *Beneficiatus an poſſit beneficium dimittere acceptando aliud beneficium compatibile, ſiue incompatibile contra voluntatem ſuperioris primi beneficij. & n. ſeq. vſque in fin.*

24 *Renunciatio beneficij an fieri poſſit ſine authoritate ſuperioris.*

25 *Quid de beneficijs curatis.*

26 *Et quid in beneficijs ſimplicibus perſonalem reſidentiam requirentibus.*

Et quid in non requirentibus reſidentiam, n. 28.

Et quid ſi Clericus ad illius titulum fuerit ordinatus, ibid. verſ. Modo.

27 *Feudatarius obſtrictus certo ſeruitio, non poteſt inuito domino feudum renunciare.*

29 *Æqualitas eſt ſeruanda in actibus vltro citroque obligatorijs.*

30 *Ordinatus ad titulum patrimonij de iure communi non poteſt inuitus detineri in diœceſi.*

31 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

32 *Renunciari non poteſt beneficium ſine licentia ſuperioris propter eius præiudicium.*

34 *Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi ad reſidentiam in diœceſi. & n. 37.*

35 *Beneficium non confertur in inuitum quando agitur de commodo ipſius contradicentis tantum.*

36 *Renunciare liberè poteſt Clericus non habens alias ligatas.*

1 ADMONET. Beneficiatus ſine licentia Prælati ſui Beneficio renunciare non poteſt. Hoc dicit. Et primò ponit prohibitionem. Secundò tranſgreſſionem puniri præcipit ibi, *Quod ſi quis*.

2 Nota primo ibi, *abſque aſſenſu tuo*: eius authoritatem requiri in dimiſſione beneficij, quæ requiritur in illius aſſecutione, vt hic per Bald. in primo not. Vnde is demum poteſt authoritatem præſtare renunciationi, qui poteſt inuitum deſtituere vt dixerunt Domini de Rota dec. 573. incipien. Quidam Cardinalis, aliàs 14. num. 3. de renunciat. in antiquis, ex not. per Innoc. & DD. in c. Quod in dubijs, inf. eod. & hic iunge quod dicam infr. n. 4.

3 Secundò nota, ibi, *Te dimittere inconſulto*. Conſilium aliquando poni pro conſenſu, vel authoritate, vt hic per Butr. num. 5. & 6. & Cardin. in 3. not. Non enim ad beneficium dimittendum ſufficit Prælatum conſulere, ſed oportet illius conſenſum obtinere, dict. c. Quod in dubijs, infra eod. Hoſtien. hic nu. 15. & Ioan. Andr. n. 8. in ver. inconſulto. Quod nota pro intellectu decreti Concilij, cap. 16. ſeſſ. 23. vt dicam infra in tertia ampliatione num. 14.

4 Vltimò nota quod dictum eſt in ſummario, videlicet Clericũ non poſſe beneficio ſuo renunciare ſine licentia Epiſcopi diœceſani: & ita hic eſt caſus, ſecundum Io. Andr. cui conſentiunt Bald. Bellam. Butr. Cardinal. & omnes, concordat, c. 1. & 2. 63. diſt. & c. 1. 53. diſt. Et eſt ratio, quia omnis res, per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, cap. 1. infra de regul. iur. & l. Nihil tam naturale, ff. eod. & quoniam beneficium Eccleſiaſticum obtineri non poteſt ſine inſtitutione canonica illius Prælati, ad quem collatio pertinet, vt ſupra in c. proximo, idcirco nec poteſt renunciari ſine eiuſdem Prælati licentia, vt hic, & in c. Cum & plantare, §. In eccleſijs, infra de priuileg. facit tex. in c. Verbum, de pœnit. diſt. 1. ibi, Dominus par ius & ſoluẽdi eſſe voluit,
5 & ligandi. Idem dicunt Legiſtæ de iuriſdictionibus ſæcularibus: nam ſicut non poteſt quis propria authoritate illas adipiſci, ita nec adeptas renunciare, niſi in manu Superioris, l. Legatus Cæſari, ff. de offic. Præſid. & hic notat Bald. in primo not.

6 Ampliatur primò hæc concluſio, vt renunciatio facta ſine authoritate Superioris vſq; adeo ſit irrita, vt nec ſuſtineatur in præiudicium renunciantis, vt c. Quod in dubijs, c. Niſi cum pridem, & c. final. infr. eod. & cap. 1. 17. qu. 2. & gloſ. vn. quæ oppoſitum tenuit in d. c. Quod in dubijs, & in cap. Quod Dei timorem, in ver. Miniſtrares, infra de ſtat. Monachor. non eſt vera; & eam
7 reprobant ferè omnes Doctores, vt ibi teſtatur Abb. num. 4. Ideoque renunciatio facta in manibus non habentis poteſtatem admittendi reſignationem non obſtat agenti contra intruſum in beneficio per ſe renunciato, vt decidit Rota deciſ. 3. Quidam primus in data, de renun. in antiquior. & ſic renuncians habet verum ius in beneficio, & remanet in eo intitulatus, iuxta veram opinionem Innoc. in dict. cap. Quod in dubijs, vt dixit Rota in Antiquior. deciſ. 4. Quidam Cardinalis, nu. 2. verſ. Et licet etiam in eius prȩiudicium. Nec beneficium vacat. Put. deciſ. 420. lib. 3. Caputaq. deciſ. 45. par. 1. Mohed. dec. 22. de renunciat. aliàs 135. Aduerte tamen, quia huiuſmodi renunciatio nõ prȩiudicat cedenti quoad titulum, & proprietatem: ſecus quoad poſſeſſionem, quia perditur tanquam nihil habens ſpiritualitatis, c. final. infra eod. & declarat Caſſador. deciſ. 2. num. 3. de renunc. poſt Innoc. in dict. c. Quod in dubijs, num. 1. & Abb. nu. 8. Rota deciſ. 519. nu. 2. par. 1. Diuerſ.

8 Ampliatur ſecundò eadem concluſio, vt procedat etiam in electo ad ſecundam eccleſiam, nam etſi talis poſſit eligi, & electioni de ſe factæ conſentire, vt dicam infra in ſecunda limitatione n. 20. non tamen poteſt ſe effectualiter transferre ſine licentia, vt hic, & 71. diſtin. per totam, ſecundum Hoſtien. hic num. 15. verſ. Hoc etiam notandum Io. Andr. num. 13. eod. verſ. Bellam. n. 1.
9 & Butr. num. 11. Alioquin reuocari poſſunt, & ſi admoniti non redierint, ſunt excommunicandi, cap. Si qui vero, & cap. ſeq. 7. qu. 1. & hæc eſt canonica vltio de qua loquitur hoc cap. in fin. ſe-
10 cundum gloſ. vlt. & liberum erit Epiſcopo, ad quem pertinet prima Eccleſia, quo ad ſubſtitutionem, & alia ſpiritualia prouidere, & cum, qui tranſiuit reuocare ad primam eccleſiam, vel potius eum non licentiare, ſed in prima eccleſia retinere, cui non præiudicat illius tranſitus, cap. Quod in dubijs, infra eodem, ſecundum Innocen.
11 hic num. 1. verſ. Eſt tamen licitum. Quo fit, vt habens ius eligendi, vel præſentandi ad ſecundam Eccleſiam, non ſtatim debeat eligere, vel præſentare, ſed antea perquirere ab Epiſcopo an ratum habeat illius tranſitum, qui ſi ter charitati-

tatiuè monitus ſufficienter reſpondere noluerit,
ex tunc infra ſex menſes fiat electio, arg. c. fin. ſu-
pra de elect. & cap. 1. infra de ſupplen. negligen.
Prælator. Quod intelligit Io. Andr. num. 13. circa
fin. ſi requiſitio non fuit moroſa, vt in dict. c. fin.
Vel certè Prælatus ſecundæ eccleſiæ poterit ipſi-
met electo modicum tempus præfigere, infra
quod à primo diœceſano licentiam obtineat,
quo elapſo, & licentia non obtenta, erit ſecun-
dæ eccleſiæ de perſona alia prouidendum, arg. c.
Quoniam frequenter, §. Si verò aliter, infra, vt
lit. non conteſtat. cap. Quia nonnulli, c. Relatum,
& c. final. de Cleric. non reſid. ſecundum Innoc.
hic num. 3. Hoſtien. num. 15. verſ. Hoc etiam no-
tandum. Ioan. And. num. 13. eod. verſ. & notatur in
12 cap. Cum in cunctis, ſupra de elect. Nec obſtat,
cap. De multa, infra de præben. vbi per tranſitum
ad ſecundam vacat prima ipſo iure. Quoniam
ſecundum Hoſtien. & Ioan. Andr. illud intelligi-
tur quando tranſit de licentia Prælati; alioquin
non vacat prima, licet ea priuari poſſit, vt cap.
penult. & fin. infra de Cleric. non reſid. & hoc
infra ſex menſes, vltra quos beneficium vacare
non debet, c. 2. de conceſſ. præb. Nam ipſis elapſis
diœceſanus videtur tranſlationem tacitè ratifi-
caſſe, & conſentit Butr. num. 12. licet Cardinal.
contra num. 1. in 3. oppoſ. & in 4. quæſt. Nam ſe-
cundum eum quamuis hoc caſu non vacet bene-
ficium reſpectu Superioris, qui nõ conſenſit; vacat
tamen quoad eum, qui ſecundum beneficium
aſſequitur. Verumtamen vt ſubdunt Hoſt. nu. 15.
circa fin. & Ioan. Andr. num. 16. etſi prædicta de
iure ſcripto vera ſint; tales tamen quotidie ſine
licentia eliguntur, & electioni de ſe factæ con-
ſentiunt, ſe transferunt, & recipiuntur, & ex
quo ſic tranſlati recepti ſunt ad Prælaturam, ſiue
Rectoriam eccleſiæ cum cura, priora beneficia,
quæ habebant ſimilia, ipſo iure intelliguntur va-
care; quæ tamen, & plerumque de facto retinent.
Et ita, vt ex his colligit Cardin. in 4. quæſt. hoc
cap. Non eſt in obſeruantia. Nam Superiores non
curant vt beneficiati recedant de beneficijs, quin
potius contenti ſunt, vt poſſint alijs conferre.
Sed his omnibus, ſecundum eos, poteſt non
improbabiliter reſponderi. Multa per patientiam
tolerantur, &c. cap. Cum iam dudum, in fin. in-
13 fra de præben. Aduerte tamen, quia de iure ſi
Clericus tranſeat ad aliam eccleſiam eiuſdem
diœceſis ſufficit tacitus conſenſus Prælati ſui; ſed
ſi alterius diœceſis, requiritur expreſſus, ſecun-
dum Tancred. & Vincentium hic, cum quibus
tranſeunt Hoſt. num. 13. verſ. Sed ſi in eod. epiſ-
copatu Ioan. Andr. num. 5. Butr. num. 8. Cardin. in
9. qu. & Anchar. in 2. not.

14 Ampliatur tertiò prædicta concluſio, vt ven-
dicet ſibi locum etiam in Clericis inferiorum
Prælatorum, vt Abbatum, & conſimilium, ſine
quorum conſenſu eccleſias dimittere non debent
c. 1. & 2. 63. diſt. & c. 1. 53. diſt. gloſſ. vlt. hic,
Ioan. Andr. num. 11. Bald. num. 1. verſ. Dicit,
Ber. Butr. n. 9. verſ. Si non ſpectat, & Cardin. in
1. quæſt. De hac tamen renunciatione in mani-
bus inferioris Prælati vide Henric. Boic. in c.
Significatum, n. 6. inf. de præb. & omnino Bellam,
hic in 4. quæſt.

15 Ampliatur quartò, vt procedat etiam in Cleri-
cis beneficium eccleſiaſticum non habentibus,
ſed tantum ſeruitio alicuius eccleſiæ in ordina-
tione adſcriptis, iuxta Conc. Trid. c. 16. ſeſſ. 23.
nam nec tales debent locum deſerere inconſulto
epiſcopo, vt dicitur in d. c. 16. idest ſine conſen-
ſu epiſcopi, pro vt hæc verba exponuntur hic &
in c. Cum & plantare, §. In eccleſijs, infra de
priuileg. vt dictum eſt ſupra in 2. not. quod ſi de-
ſeruerint, ſacrorum exercitium eſt eis interdi-
cendum ad præſcriptum ſexti Canonis Concilij
Calcedon. qui refertur in c. Neminem, 70. diſt.
& à Trid. Synodo innouatur d. cap. 16. Vnde ca-
uendum eſt à modernis Collectoribus hic nu. 7.
dum alijs relatis dixerunt, Presbyteris, & Cleri-
cis non habentibus beneficium in titulum perſo-
nalem reſidentiam requirẽs, licitum eſſe ire quo
velint, & ordinarios teneri eis litteras commen-
datitias concedere. Hoc enim eſt contra præcita-
tum Concilij decretum: & vide quod ſcripſi in
c. Cum omnes, n. 19. ſupra de conſtitut. & in c.
Significauit, num. 4. infr. de Paroch. & quod di-
cam inf. n. 37.

16 Ampliatur quintò, vt locum habeat non ſo-
lùm in Clericis, ſed etiam in laicis reſpectu Ho-
ſpitalium: nam nec illorum adminiſtrationem
ingredi licet; vel dimittere ſine authoritate Diœ-
ceſani, cum & illa ſint ſub diſpoſitione epiſcopi,
c. De xenodochijs, inf. de religioſ. domib. etiam
ſi per laicos adminiſtrentur, cap. Quidam Mona-
chorum, 18. q. 2. de quo hodie prouiſum eſt in
Clem. Quia contingit, de religioſ. domib. inno-
uata à Concilio Trident. ſeſſ. 7. c. vlt. Atque ita
verb. Perſonis, hic poſitum latè intelligitur etiã
de laicis, ſecundum Hoſt. num. 1. & apertius Io.
Andr. num. 3. Butr. num. 7. Cardin. & Anchar.
17 in 1. not. Limita nunc concluſionem ſuperiùs
firmatam, qua dictum eſt, Clericos non poſſe
beneficia dimittere, aut ad aliam eccleſiam tran-
ſire ſine diœceſani licentia, vt non procedat ſi ad
Religionem tranſire voluerint, c. Licet, infra
de Regular. ſecundum gloſſ. vlt. hic Innoc. n. 1.
in ver. Admittere, Hoſt. num. 15. in ver. Incon-
ſulto. Ioan. Andr. nu. 8. in eod. ver. et Anchar.
n. 3. Quod ſingulariter nota, quia ampliat diſpo-
ſitionem prædictæ Decretalis Licet, vt ſicut de
laxiori ad ſtrictiorem Religionem poteſt quis
tranſire licentia petita, licet non obtenta, vt ibi
dicitur: ita etiam poſſit de Eccleſia ſæculari tran-
ſire ad Religionem ſola licentia petita, vt hic
18 per Butr. nu. 6. verſ. Quod nota. Non obſtat, quod
hoc modo fieri poſſit fraus huic Conſtitutioni:
nam volens beneficium dimittere inuito Epiſco-
po, poterit Religionem ingredi probationis
cauſa, & cum proteſtatione ſe non obligandi
Religioni etiam in genere, & hodie etiam ſine
tali proteſtatione, vt in decreto Conc. Tridenti-
ni, cap. 15. in fin. ſeſſ. 25. de regular. & de ipſius
conſenſu poterit ab Epiſcopo beneficium con-
ferri, vt in cap. Beneficium, de regular. lib. 6. quo
collato, Religione exibit, Id, inquam, non ob-
ſtat, quoniam, vt reſpondet Ioan. Andr. num. 8. &
Butr. num. 9. Ex quo Epiſcopus contulit, nulli po-
19 teſt fraus fieri, c. Scienti, de reg. iur. lib. 6. Aduer-
te tamen, quia decretalis Beneficium, procedit
in collatore, non autem in electore, quod pro-
bat littera ibi, *conferendum*. Vnde ſi exiſtens in-
fra annum probationis conſentiat, vt ad ſuam
dignitatem, vel beneficium electiuum alius eli-
gatur, non tenet electio, quia non eſt facta de
beneficio vacante, cum iſte non ſit modus re-

nun-

nunciandi, & nulla eſſet etiam expreſſa renunciatio facta in manibus non ſui Prælati, c.penult. & vltim. infra eod. Quare hoc caſu bene fieret fraus confirmanti, vel inſtituenti, in cuius manibus fieri debet renunciatio, vt hic;ſecus autem eſt in beneficio, quod teneret per collationem Prælati; ſi enim in probatione poſitus cõſentiret, vt Prælatus conferret, valeret collatio; quia per hoc videretur Nouitius tacitè renunciaſſe, & in hoc caſu intelligas d.c.Beneficium de regul.lib.6. vt poſt Hoſt. notabiliter declarat Io.Andr.hic,n.8. verſ. Eligi autem, & fuſius in c. Ex ore,n.5.verſ. Quod ſi electus, infra de his quæ fiunt à maior. par. Cap. & ſequitur Butr. hic num.9.verſ. Sed ſi beneficium eſſet electiuum, & Cardin.num. 1. in prima oppoſ.

20 Deinde limita propoſitam concluſionem, vt procedat in eo, qui Eccleſiam dimittit, vel ad aliam effectualiter ſe transfert; non autem in eo, qui ſimpliciter ad ſecundam eccleſiam eligitur, talis enim ſine licentia Superioris poteſt conſentire electioni de ſe factæ ad aliam eccleſiam,etiã alterius epiſcopatus,& qui eum eligunt non peccant, cum nullibi hoc reperiatur prohibitum, cap. Cum inter Canonicos, vbi de hoc, ſupra de elect. ſecundum gloſ. vlt. hic circa fin. Innoc. in princ. in ver.Intrare, Bellam.num.1.Butr.nu.10. & Cardin. in 8.quæſt. & quamuis contrarium ſentiat Hoſt.num.11. vbi prolixè conatur defendere Clericum eligi non poſſe ad aliam eccleſiã, ſed poſtulari ad inſtar epiſcopi; eius tamen opinio hodie reprobatur in Decretali, ſi Abbatem de elect. lib.6. vt ibi notatur per gloſſ.in ver.Ele-

21 giſtis, & per Io. Andr. hic nu. 18. & Butr. nu. 15. Speciale enim eſt in epiſcopo, vt non poſſit ad aliam eccleſiam eligi, ſed poſtulari, quia alas habet ligatas nexibus pręceptorum,vt cap.final. ſupra de poſtulat. Prælat. & c.Niſi cum pridem, infra hoc tit. in quo conſentiunt omnes in d.

22 c. Si Abbatem. Fateor tamen cum gloſ. vlt. hic ad fin. & Innoc. vbi ſupra, & Cardin. in 7.quæſt. quod Clericus ad aliam eccleſiam electus debet implorare licentiam epiſcopi ſui, qui, ſi renuerit malitioſè conſentire tranſlationi, cogendus erit per Superiorem, cap. Nullus, infra de iurepatronat.

23 QVÆRO An obtinens beneficium, illud dimittere poſſit acceptando aliud beneficium compatibile, contra voluntatem Superioris primi beneficij.

24 Pro ſolutione præſentis quæſtionis videtur inquirendum, An Rectores beneficiorum poſſint illa inuito Superiore dimittere. Ad partem negatiuam arguitur, quia cum beneficia propter officium, ſeu ſeruitium conferantur, cap. final. de reſcript. lib.6. acceptando quis beneficium videtur quaſi contrahere cum eccleſia, & ſe obligare ad ſeruiendum, vt eſt textus notab. in c.Niſi cum pridem.verſ. Verum, infra eodem. Vnde quamuis ab initio liberum ei fuerit beneficium acceptare,vel non; tamen ex quo ſemel acceptauit, non poteſt liberè recedere, arg. leg. Sicut, C.De act. & obligat.& cap.Quod ſemel,de regul. iur.lib.6. & ita per hanc rationem hoc c. habere locum etiam in beneficijs ſimplicibus firmat Card. hic in 8.quæſt. Pro quo etiam facit, quia hæc littera non diſtinguit inter beneficium requirens reſidentiam,vel non, ſed generaliter ſtatuit, ne quis ſine conſenſu Prælati beneficium dimittat, alioquin etiam excõmunicatur: ergo nec nos diſtinguere debemus, cap.Si dormierit, 31.quæſt.1. gloſ.in l.De pretio, per illum textum ff. De publicat. in rem act. Imo de hoc videtur textus ſatis expreſſus in c. Si qui verò, 7.quæſt. 1. vbi ſic legitur. [Si qui verò ab eccleſia ſua ſiue Presbyter, ſiue Diaconus,vel in quocunque ordine poſitus fuerit, receſſerit, cum omni neceſſitate cogatur, vt redeat ad ſuam eccleſiam:quod ſi permanſerit, excommunicari eum oportet.]

25 Breuiter puto ſic poſſe diſtingui: nam aut agitur de beneficijs curatis, & quia in his dicitur contrahi quaſi matrimonium, cap.Sicut, 21.q.2. & d.cap.Niſi, verſ Verum, infra eod.cenſeo procedere prædictam opinionem negatiuam, quam etiam approbat Hoſt. in ſumma de poſtulat.Prælat. §.Quis poſtulandus, nu.7. Card. hic quæſt.4. & in Clemen.fin. quæſt.1. de elect. pro quo facit Concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 1. in fin. vbi tales coguntur ad reſidentiam per cenſuras; cum tamen non eſſent excommunicandi, ſi poſſent beneficia inuito Superiore dimittere. Et in hoc non videtur ſubeſſe difficultas; quamuis negandum non ſit quin Superior ex cauſa quandoque teneatur admittere reſignationem, ita vt alioqui poſſit per ſuum Superiorem ad id cogi, arg. cap.Clericos, & cap. ſeq. 71.diſt. & fuſius oſtenſum eſt ſu-

26 pra num. 22. Aut agitur de alijs beneficijs, & tunc aut agitur de requirentibus perſonalem reſidentiam, ſeu perſonale ſeruitium, & idem dicendum, quod ſupra, ex eiſdem rationibus, & ex Cardin. hic in præcitata quæſt.8. Et de perſonatibus loquitur clarè Innoc. hic in princip. in ver.Intrare, Io.Andr. num.12. & Bellam. num.1. Quibus ſuffragatur etiam Concil. Trident. ſeſſ.6. cap.2. Nec obſtat text. in cap.penult. & final.de Cler. non reſiden. vbi contra non reſidentes proceditur ad priuationem beneficij, & nihil dicitur de præciſa coactione: nam ideò ibi ſit mentio de dicta priuatione, quia magis timeri ſolet, & quia Prælatis magis placet, vt ſic de iis poſſint ſuis beneuolis prouidere, adeò vt ob id diſpoſitio huius Decretalis deſierit quodammodo eſſe in vſu, vt patet ex dictis ſupra num.11. verſ. Verumtamen. Sed ob hoc non tollitur quin Prælati poſſint illa via omiſſa hanc coactiuam aggre-

27 di. Simile adducitur de feudatario, qui ſi ſit obligatus ad certum ſeruitium, non poteſt inuito domino feudum renunciarę, vt notat gloſ. in cap.Imperialem, §.Callidis, in ver.Amittant, & ibi Bald. de prohib. feud. alienat, per Frideric. Ioan.Andr. in Addit.ad Speculat. in tit. de locat. §.Nunc aliqua, verſ. 128. & alij, quos ſequitur Felin. in cap. Quæ in eccleſiarum, num. 78. de Conſtitut.

28 Aut agitur de beneficio, cui nullum eſt annexum certum perſonale ſeruitium; & tunc quia in hoc caſu horum beneficiorũ collatio fit principaliter ad vtilitatem illorum, quibus conferuntur; prouiſi de illis, modo non impediantur ob contenta in Concilio Tridentino ſeſſ.21, c.2. & in cap. Cum ſecundum, de præben. videntur poſſe eadem inuito Superiore reſignare, per regulam, quod quiſque poteſt ei renunciare, quod pro ſe principaliter eſt introductum, c. Ad Apoſtolicam, infra de regular. leg.Si quis in conſcribendo, C. De pact. cum ſimil. vt etiam arguit

29 Calder. conſil.2. de renunciat. Nec obſtat quod notat Gemin. in fine d. conſilij, videlicet æqualitatem debere ſemper ſeruari, adeò vt ſicut cõferens non poteſt repetere ab inuito, ita nec prouiſus poſſit Superiori inuito reſtituere: nam illud procedit in actu vltro citroque obligatorio, non autem in hoc, in quo Donatarius, ſeu prouiſus ad nullum certum obligatur ſeruitium, vt in ſimili in Feudatario diſtinguit glo. communiter recepta in cap.1. de capit. qui Curiam vendidit in vſibus feudor. quam cõmendat Clar. in §. Feudum, quæſt.34. & probat Felin. in d. cap. Quæ in
30 Eccleſiarum, nu.78. Et ad prædicta etiam facit quod notat Abbas in c. Suis quæſtionibus, nu.7. de præben. Vbi tenet ordinatum ad titulum patrimonij non poſſe inuitum detineri in Diœceſi, &c. hac motus conſideratione, quod ratione patrimonij non remanet obligatus officiare certam eccleſiam; & ſic ceſſat ratio quare poſſit co-
31 gi. Licet aliud videatur dicendum poſt Concil. Trident. quo non poteſt quis ad titulum patrimonij ordinari, niſi pro vtilitate, vel neceſſitate
32 eccleſiæ, vt in d. cap.2. ſeſſ.21. Accedit etiam argumentum à ceſſante ratione. Nam ratio, quare prouiſi de beneficijs non poſſunt illa inuitis Superioribus reſignare, eſt ne inde Superioribus fiat præiudicium, vt notat gloſ. in cap. Si electio, in ver. Renunciat. de elect. lib.6. quam ad hoc propoſitum ponderat Calderin. d. conſ.2. quæ ratio etiam colligitur ex hac Decretali, Sed hæc ratio in noſtro ceſſat caſu: ergo & diſpoſitio ceſſabit, l. Adigere, §. Quamuis, ff. De iure
33 patron. Et quamuis Cardin. hic quæſt.8. videatur ſentire hunc textum procedere in omnibus beneficijs ſimplicibus: tamen videtur loqui de illis, quibus eſt annexum aliquod certum perſonale ſeruitium, dum fundat ſe in ea ratione; quia beneficiatus cenſetur quaſi contrahere cum Eccleſia, & ſe obligare ad ſeruiendum, & allegat text. in cap. Niſi, §. Verum, infra eod. qui loquitur in Epiſcopo ibi, [Non debes deſerere ſponſam tuam, cui deſigendo manum per extraneum
34 te fide media copulaſti.] Præterea ad doctrinam Card & ad d.c. Si qui verò, 7.q.1. & ad regul. d.c. fin. de reſcr. li.6. reſpond. procedere ſecundũ antiqua tempora, quando beneficia requirebãt perſonalẽ reſidentiã, c. Conquerente, inf. de Cler. non reſid. & notat ſatis ad propoſitum noſtrum Præpoſ. in cap. Sanctorum, col.2. diſt.70. At cum hodie beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam non requirant ex generali conſuetudine, de qua teſtantur in c. Cum iam dudum, de præben. Innoc. num.1. Hoſt. & Ioan. Andr. ambo num.3. Card. num.11. & Anchar. nu.5. ex eorum reſignatione Superior nullum poteſt prætendere intereſſe: nam nec ea obtinentes poteſt vt reſideant in epiſcopatu cogere, & aliàs cenſ. Sac. Congregatio Concil. Epiſcoporum, ac Regular. negocijs
35 præpoſita. Vnde non eſt ratio quare ſic prouiſus cogi poſſit, vt beneficium inuitus retineat, cum beneficium in inuitũ non conferatur quando agitur de commodo ipſius contradicentis dumtaxat, gloſ. Inſtitut. quib. mod. toll. obligat. in addit. in princip. in ver. Solutio, & fauori ſuo poſſit quiſque renunciare, d. cap. Ad Apoſtoli-
36 cam, de regularib. Ideoque Hoſt. in ſumma hoc tit. §. Quis renunciare, num.6. ſimpliciter dicit [Clericum poſſe renunciare, modo non habeat alas ligatas, vt eſt Prælatus, qui datur, & aſſumitur non pro ſe ſolo, ſed propter alios, vt præſit, & proſit.] d. cap. Niſi cum pridem, infra eod. & ſenſit Innoc. hic in princ. in ver. Intrare, dum dixit hanc Decretalem eſſe intelligendam in perſonatibus, non autem in beneficijs compatibilibus, & conſentiunt Ioan. Andr. n.12. & Bellam. num.1.

Ex quibus vt ad quæſtionem propoſitam deſcendamus, videtur ſic poſſe reſponderi. Aut beneficium, quod quis vult renunciare, eſt curatum, vel habet annexum certum perſonale ſeruitium, & non poteſt illud inuito Superiore reſignare, nec ſimpliciter, nec acceptando aliud huic incompatibile; quia licet dubium ſit an quo ad ipſum per adeptionem ſecundi vacet primum; tamen non vacat reſpectu Superioris, Cardin. hic in 4. quæſt. & in dict. Clem. final. quæſt.1. de elect. gloſ. 1. in c. Quod in dubijs, infra eod. Aut eſt omninò ſimplex, & poteſt illud reſignare, etiam acceptando aliud. Nam ſi poteſt illud dimittere ſimpliciter, vt ſuperius probatum eſt, longè magis poterit per aſſecutionem alterius, cum hæc dimiſsio habeat fomentum, & calorem ex iuris diſpoſitione, arg. cap. Litteras, infra de conceſs. præben. Nec obſtat Concil. ſeſſ.24. c.17. Vbi habenti vnum ſufficiens non debet, ſeu poteſt ordinario iure aliud conferri: nam intelligitur de eo qui vult vtrumque retinere; non autẽ de illo, qui primum reſignat, vel reſignare vult, vt plenè notaui in cap. Cum iam dudum, infra
37 de præben. Item nec videtur obſtare id, quod habetur ſeſſ.23. cap.16. nam illud cap. Non loquitur de dimiſsione beneficij obtenti, ſed de eo, qui in ſua ordinatione permiſit ſe aſcribi, ac tanquam ſeruum aſcriptitium mancipari ſeruitio Eccleſiæ, pro cuius vtilitate eſt ordinatus. Vnde non mirum ſi eo caſu locum deſerere non poteſt inconſulto Epiſcopo ſecundum canonem ſextum Concil. Calcedon, ibi innouatum, vt dixi ſupra in 4. ampliat. num.15. Nos autem agimus de illis beneficijs, quæ nullo egent ſeruitio. Vnde nulla ſubeſt ratio, cur prouiſi in eis inuiti detineantur. Et in hanc ſententiam olim propendit ſacra Congregatio Concilij, quamuis dixerit huius dubitationis ſolutionem propriè ad ſe non pertinere, ſed petendam eſſe à iure communi.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Ad Supplicationem.

SVMMARIVM.

1 *Papa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in Eccleſia ſua morari non poteſt.*

2 *Renunciationis legitima cauſa eſt cum Epiſcopus acceſſum non habet ad Eccleſiam ſine periculo mortis.*

3 *Renuncians Archiepiſcopatui deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet tantum Epiſcopus, & exhibet obedientiam Archiepiſcopo, in cuius diœceſi moratur.*

4 *Dignitatem perdens poteſt deſcendere ad minorem.*

5 *Archiepiſcopus, qui renunciauit Archiepiſcopatui, po-*

poteſt exercere Põtificalia in loco exempto etiam ſine licentia Ordinarij, vel de alienis Clericis ſibi miſſis; ſed pallio vti non poteſt etiam de Diœceſani licentia.

6 *Epiſcopus poteſt petere ceſſionem à Papa cum habet in Eccleſia ſua capitales inimicitias. & nu. ſeqq. vſque ad num. 15.*
Declaratur vt num. 13 & num. 14.

7 *Saluoconductui non tenetur quis credere quando habet in loco capitales inimicos.*

8 *Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere.*

9 *Locus non tutus dicitur vbi quis habet inimicos capitales.*

10 *Citatus ad locum turpem, vel inhoneſtum non tenetur comparere.*

11 *Guelphus non tenetur comparere, ſi citatur in loco, vbi regnant Gibellini.*

12 *Inimicitiæ capitales an excuſent à reſidentia.*

13 *Inimicitiæ capitales præbent legitimam cauſam cedendi, dummodo ſint veriſimiliter duraturæ.*

14 *Et dummodo ſubditorum ſaluti poſſit per alium prouideri.*

15 *Aeris intemperies an, & quando ſit iuſta cauſa petendi ceſſionem. & num. ſeqq. vſque ad fin.*

16 *Tranſlatus ad ſecundum beneficium ignorans malignitatem aeris habet regreſſum ad primum.*

17 *Citatus excuſatur à comparendo in loco, vbi viget peſtis. & num. 20.*

18 *Aeris intemperies an excuſet à reſidentia.*

19 *Peſtis an à reſidentia excuſet. & num. 22.*

21 *Peſtilentia præbet iuſtam cauſam cedendi dummodo ſit perpetua, vel longo tempore duratura, aliàs ſecus ſecundum opinionem Baldi.*
Sed contra num. 22. Declara num. 23.

22 *Peſtis tempore Epiſcopus nec in perpetuum, nec ad tempus poteſt Eccleſiam deſerere.*

24 *Citatus in loco ad quem acceſſus eſt multiplex non excuſatur niſi probet nullum ex illis acceſſibus eſſe tutum.*

25 *Balneoregienſis Epiſcopi ceſſio admittitur propterea quod in ea ciuitate, vel diœceſi ob aeris intemperiem ſine mortis periculo morari non poterat.*

1 AD SVPPLICATIONEM. Papa concedit licentiam cedendi Epiſcopo, qui ſine mortis periculo in eccleſia ſua morari non poteſt. Hoc dicit Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anan. Diuiditur in tres partes. Primò recitat renunciationis admiſſionem, & eius cauſam. Secundò cauſam mandati, & ipſum mandatum, ibi, *Ne verò*. Tertiò conceſſionem illi factam, & ipſius moderationem, ibi, *Cui*.

2 Nota primo ex textu vnam legitimam cauſam cedendi, videlicet cum Epiſcopus acceſſum non habet ad eccleſiam ſuam ſine mortis periculo, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, & nota practicam probandi, quem non poſſe in loco ſecurè morari, quando ſcilicet ibi timetur periculum mortis, vt clarè demonſtrant verba illa textus: *Eo quod non poterat ibi ſecurè morari, & ſi acceſſum haberet ad illam, mortis ſibi periculum imminebat*. Et hic notat Butr. Imol. & Abb. omnes num. 2.

3 Secundò nota in verſ. *Ne verò*. Iſtum Archiepiſcopum hic deſcendere ad minorem dignitatem, quia ex Archiepiſcopo efficitur Plebanus, vt hic in gloſſ. 3. Vnde ſignatur contrarium in c. 1. & c. Licet de translatione Epiſcopi in cap. Egimus, in fin. 93. diſt. & in l. 3. C. Quemadmod. Ciuil. muner. iudic. lib. 10. Gloſſa vltima non ſoluit. Sed tu dic ſecundum Hoſt. in d. c. 1. num. 7. quoniam iſte Archiepiſcopus ceſſit, iam fuit de archiepiſcopatus, & remanſit tantum Epiſcopus; & hæc eſt ratio cur Archiepiſcopus Raguſinus hic iubeatur exhibere reuerentiam, & obedientiam alteri Archiepiſcopo Eboracen. neque hoc eſt inconueniens quaſi pari obedientiam exhibeat; quia per renunciationem deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet Epiſcopus, ſecundum Boatin. cum quo tranſeunt hic Ioan. Andr. num. 5. & Cardinal. in 4. notab. & communiter Do-

4 ctores. Nec in prouiſione beneficij inſpicitur aſcenſus, quin potius ſuſtentationi neceſſariæ ſubuenitur: vnde nil mirum ſi in tali caſu etiam de Parochiali eccleſia illi prouidetur, vt hic ſecundum Hoſt. Vnde & Bald. num. 2. ex hoc textu notat, quod maior qui perdit dignitatem, poteſt deſcendere ad minora, & licet Archiepiſcopus remaneat Epiſcopus quoad dignitatem, non tamen quoad adminiſtrationem.

5 Vltimò nota ibi, *Abſque vſu pallij officium Epiſcopale valeat exercere*. Archiepiſcopum, qui renunciauit Archiepiſcopatui, poſſe quidem exercere Pontificalia in alterius diœceſi de Ordinarij licentia, & in loco exempto, etiam ſine licentia, vel de alienis Clericis ſibi miſſis, vt hæc Indulgentia aliquid operetur, ſecundum Hoſt. num. 4. in ver. Officium Epiſcopale, & Io. Andr. eidem nu. & ver. Sed non poteſt vti pallio etiam de licentia Diœceſani, vt in textu. Hoc tamen ideo eſt, quia ex quo eccleſiam Archiepiſcopalem dimiſit, vtique non debet vti pallio, ſecundum Hoſtien. num. 4. in ver. abſq. pallij: & Ioan. Andr. eod. num. 4. in ver. abſq. vſu.

6 In gloſſa prima nota duas cauſas, ob quas Epiſcopus nequit in eccleſia ſua ſecurè morari, & ideo poteſt cedendi licentiam poſtulare. Vna eſt cum habet ibi inimicitias capitales, cap. Bonæ memoriæ, il primo ſupra de elect. cap. Niſi cum pridem, §. Propter malitiam, infra eodem, & exemplificat Bernardus hic poſt caſum dicens, nota quod cum quis timet interfici in eccleſia ſua, poteſt petere ceſſionem, & firmat præcitata gloſſa, cum qua concordant Abb. Antiq. Hoſt. & omnes, vt infra ſubijciam nu. 15. ad hoc facit

7 textus optimus in cap. Accedens, il ſecondo, infra, vt lite non cõteſtat. vbi non tenetur quis cre-

8 dere litteris ſaluiconductus, quando habet in loco capitales inimicitias, quia non debet ſe credere inimicis capitalibus propter mortis periculum, qui textus reputatur ab omnibus ſingularis, vt inquit Felin. ibi, num. 2. Item facit quia citatus ad locum non tutum non tenetur comparere. Clem. Paſtoralis, §. Piſanaque de re iud. gloſ. penult in fin. in Clem. Appellanti. De appellat. Speculat. in tit. de Citat. §. 1. num. 10.

9 verſ. Item quod citatus, & dicitur locus non tutus propter potentiam citantis, qui fortè eſt inimicus citati, arg. l. 4. cum tribus ſeq. ff. de donat. cauſ. mor. l. Fulcinius, §. Quid ſit latitare, ff. ex quibus cauſ. in poſſeſ. eatur, & l. Mortis, §. Si autem, ff. de pœn. & propter in c. De cætero, infr. de ſenten. excom. Vel etiam ſi familiares potentis

tis citantis ſint manifeſti inimici, quia talis ci-
tatus non tenetur ibi comparere, nec mittere
excuſatorem, ſicut nec tenetur quis ad talem lo-
cum legationem ſuſcipere, vt l. Sciendum, §. Si
accuſatio, ff. de legat. & tamen ad legationem
10 ſuſcipiendam quis arctatur, vt in l. final. §. legat.
ff. de mun. & honor. Item ſi citatus ad locum in-
honeſtum non tenetur comparere propter con-
ſeruationem famæ, vt l. Si cum dies, §. penult. ff. de
arbitr. multò fortius ſi ſit facta ad eum locum, in
quo eſt periculum vitæ iuxta leg. dicentem, nam
cuius famæ, multò fortius parcendum eſt vitæ,
vt l. Si adulter. & l. Si adulterium cum inceſtu, §.
Liberto, ff. ad l. Iul. de adult. Ita argumentatur
Oldrad. in conſil. 43. Quæritur, quem ſequitur
Mar. Soccin. in rubrica de dilationibus, ſeu in
tract. de citationib. art. 18. num. 5. & 6. pag. 24. &
11 ante eos notat Specul. in tit. de citat. d. §. 1. n. 10.
Item facit gloſ. in c. Statutum, §. 1. in ver. Non
audiens, de reſcr. lib. 6. vbi quod ſi citatur Guel-
phus in loco vbi regnant Gibellini, non tenetur
comparere: & eam ſequitur Felin. in d. cap. Ac-
12 cedens, num. 14. Vt lite non conſtet. Item facit
quia inimicitiæ capitales excuſant quem à reſi-
dentia, vt tenet gloſſ. communiter approbata
in cap. vlt. in ver. excuſationem, de Clericis non
reſident. de quo tamen dic, vt ibi ſcripſi à n. 22.
in quæſtione, An Parochus excuſetur à reſidentia
propter inimicitias. Ex quibus ſatis roboratur
concluſio gloſſæ noſtræ, quod inimicitiæ capita-
les præbeant legitimam cauſam cedendi.

13 Recipit tamen hæc concluſio duas declaratio-
nes. Prima dummodo inimicitiæ ſint veriſimiliter
duraturæ, aliàs enim non eſſet admittenda ceſſio,
ſed danda eſſet dilatio Epiſcopo morandi extra
diœceſim in aliquo propinquiori, ac tutiori loco
ad aliquod breue tempus durantibus dumtaxat
inimicitijs, vt obſeruat S. Congregatio Concilij,
quæ in Parocho ſolet etiam adijcere aliam con-
ditionem; dummodo inimicitiæ ſine eius culpa,
& antequam eccleſiam obtinuit, ſint exortæ, vt
in formula litterarum, quam poſui in d. c. vlti-
14 mo, n. 25. de Cler. non reſid. ſecunda declaratio
eſt dummodo ſubditorum ſaluti poſſit per alium
prouideri, alias ſecus, vt cap. Aduerſitas, §. Hoc
tunc ſeruandum, 7. q. 1. & egregiè declarat S. Tho.
in 2. 2. quæſt. 185. art. 5. in corpor. Innocent. &
omnes in cap. Niſi cum pridem, infr. eod. dixi in
c. ex parte, n. 78. de Cler. non reſid.

15 Alia cauſa, propter quam epiſcopus ſecurè
morari non poteſt in eccleſia ſua; & ideo poteſt
ceſſionem petere, eſt aeris intemperies: & hanc
primo loco recenſet hic præallegata gloſſa prima
quæ exponens verba illa textus, eo quod ibi non
poterat ſeuerè morari, exemplificat dicens, for-
ſitan propter intemperiem aeris, vel quia habe-
bat capitales inimicos. Similiter Abb. Antiq. hic
in princ. ſic ſummat textum: propter intempe-
riem aeris, vel inimicitias quis poteſt petere ceſ-
ſionem: & concordant. Hoſt. in princ. in ver. Se-
curè morari, & Bald. num. 5. Felin. in d. c. Ac-
cedens, il ſecondo, num. 11. circa medium, verſ.
Facit, d. cap. Vt lite non conteſtat. Rebuff. in
Praxi Beneſ. in tit. de reſignat. exprim. ſub n. 2.
Redoan. de Simon. par. 2. cap. 13. num. 11. verſ.
Item propter, & nouiſſimè Flam. Pariſ. de Reſign.
16 Beneſ. lib. 5. q. 3. n. 244. & ſeq. Ad hoc facit tex-
tus in cap. Quorumdam, cum gloſſ. 2. 74. diſt.
vbi tranſlatus ad ſecundum Beneficium ignorans
malignitatem aeris habet regreſſum ad primum.
17 Item facit quia intemperies aeris excuſat citatum
à comparendo quaſi locus non ſit ſecurus, vt per
textum noſtrum, notat Bartol. in l. Recuſare, §.
Si quis alio, num. 4. ff. Ad Trebell. & Felin. in d.
18 cap. Accedens, num. 11. verſ. Sexta concluſio.
Item facit gloſ. in Clem. Ne in agro, §. Cæte-
rum, in ver. Cauſa rationabili, de ſtatut. Monac.
quæ inter cauſas rationabiles à reſidentia excu-
ſantes recenſet infirmitatem, aeris intemperiem,
& capitales inimicitias, & eam ſequitur Felin. in
præallegat. cap. Accedens, num. 11. verſ. ſexta
concluſio, de quo tamen articulo tu dicas, vt
ſcripſi in d. c. vlt. nu. 35. & 48. de Cler. non reſid.
& in c. Licet, n. 45. & 57. de præb.

Sed hic incidit dubitatio, quæ ſit aeris intem-
peries, quæ præbet epiſcopo legitimam cauſam
petendi ceſſionem. Hoſt. in c. 1. n. 3. ſupra eod.
dicit eſſe iuſtam cauſam cedendi ſi Epiſcopus
erat delicatæ naturæ, & aer ſibi contrarius. Re-
buff. & Redoanus locis citatis: & nouiſſimè Fla-
minius Pariſ. de reſignat. Beneſ. lib. 5. q. 3. n. 244.
& ſeq. dicit hanc eſſe communem opinionem
quando cæli grauitas eſt contraria naturæ ipſius
epiſcopi; & hanc ob cauſam Greg. XII. ſe excu-
ſauit quare non venit ad Concilium Piſanum ti-
mens illius loci, & aeris intemperiem, vt refert
Mar. Socin. in cap. Veniens, de accuſat. & in
Rubr de dilationibus, ſeu in tract. de citat. art. 18.
num. 6. ante medium, verſ. Item etiam, alio mo-
do, fol. 24. & poſt eum Felin. in d. c. Accedens,
num. 11.

19 Communiter tamen Doctores in d. c. vlt. de
Cler. non reſident. loquentes de reſidentia, in
qua leuiores cauſæ ſufficiunt, quàm in renuncia-
tione, accipiunt aeris intemperiem pro aeris cor-
ruptione, ſeu peſtilentia, vt in ſpecie. Hoſt. ibi,
20 num. 5. poſt med. in ver. excuſationem, & con-
cludit Ripa in tract. de peſte, in tit. de priuileg.
contract. num. 140. & eod. modo Doctores, qui
excuſant citatos à comparendo propter intempe-
riem aeris, intelligunt quando in loco viget pe-
ſtis, & aer eſt corruptus: & ſic loquuntur. Bart.
& Mar. Socin. ſupracitati, num. 17. & 18. Imol.
hic num. 8. circa med. verſ. Vbi vult, quod excu-
ſetur quis ad comparendum in loco, vbi viget
peſtis. Ioan. Andr. Butr. Abb. & alij in c. Cum
dilecti, de dolo, & contumacia, quos ſequitur
21 Felin. in d. c. Accedens, n. 11. verſ. Dixit tamen
Ioan. Andr. qui etiam dicit citatum non teneri
experimentum facere an ſua complexio, vel con-
uerſatio ibi ſit tuta, cum hoc ſit periculoſum;
ſed ſatis excuſari à comparendo ſi medici dicant
aerem eſſe corruptum, vel ſi peſtis contagioſa
multum inualuerit: & in terminis gloſſam Ber-
nardi ita intellexit Bald. hic num. 5. ait enim:
Dixit hic Bernardus quod propter peſtilentiam
aeris, ſicut propter periculum mortis, debet ad-
mitti ceſſio, quod eſt verum, vbi eſt perpetua
peſtilentia, vel longo tempore duratura, vt in
22 Sinigalia, & Comacchia. Quid dicendum? ma-
gis placet prima opinio Hoſtienſis, quia tempo-
re peſtis, non Prælato tantum, ſed generaliter
periculum omnibus imminet, & ideo cum ſub-
ditorum ſalus exigat perſonæ Paſtoris præſen-
tiam, non debet Paſtor perſonaliter ſuum gre-
gem deſerere, neque propter aliquod commo-
dum

dum temporale, neque etiam propter aliquod perſonale periculum imminens, cùm bonus Paſtor animam ſuam ponere teneatur pro ouibus ſuis: textus eſt in cap. Aduerſitas. §. Hoc tunc ſeruandum, 7.q.1.& docet D.Thom. in 2.2.q.185. art.5. in corpor. & ita Epiſcopus ex cauſa peſtilētiæ non poteſt cedere, imò nec ad tempus abeſſe, cum teneatur in Eccleſia ſua omnino reſidere, vt re diligentiſſimè examinata olim cenſuit Sacra Congregatio Concilij à S. Carolo Borromeo Archiepiſcopo Mediolanenſi conſulta, cuius ſententiam ad ſe relatam approbauit ſan.mem. Gregorius XIII. vt plenè aduotauimus in d. cap. vlt. à n.37. & præſertim n.46. vſque ad n.52. de Cler. non reſid.

At verò cum in loco non viget epidimia, ſeu peſtis formalis, & aeris qualitas non generaliter omnibus, ſed ipſi Prælato, & eius complexioni ſpecialiter eſt infenſa, adeo vt non poſſit ibi reſidere ſine metu mortis: eo caſu cum periculum non immineat omnibus generaliter, ſed ſoli Epiſcopo, & animarum ſalus tuta eſſe poſſit per aliū prælatum, cui cæli qualitas non ſit aduerſa, & qui poſſit ibi ſecurè morari: vtique ex hac cauſa poteſt Epiſcopus ceſſionem petere, & in hoc caſu poteſt intelligi ipſe textus. Et hanc differentiam an periculum immineat omnibus, vel ſoli Prælato, latiùs proſequor in d. c. vlt. num. 50. & in cap. Ex parte num. 78. de Cler. non reſid. poſt Innoc. & Doctores in c. Niſi cum pridem, infra eodem.

23 Hoc tamen videtur temperandum iuxta ſententiam Baldi ſuperius relati num. 21. dummodo intemperies aeris veriſimiliter futura ſit contraria complexioni Epiſcopi in perpetuum, aut per longum tempus; de hac enim intemperie intelligendus eſt Bald. & non de formali peſtilentia, vt oſtendunt exempla Senogallien. & Comachien. Secus verò ſi eſſet parum duratura, quia tunc non eſſet iuſta cauſa admittendi ceſſionem, ſed ſolum dandi licentiam non reſidendi ad aliquot menſes extra diœceſim in aliquo viciniori, & tutiori loco, vt moris eſt S. Congregationis Concilij, ſecundum ea, quæ ſcripſi in cap. Licet, num.46. & 47. infra de præben.

24 Rurſus hoc temperandum eſt dummodo intemperies aeris, ſeu cæli inclementia naturæ epiſcopi aduerſa vigeat non tantum in ciuitate, ſed etiam in diœceſi, alias enim ſi reperiretur in diœceſi aliquis locus, in quo Epiſcopus poſſet ſecurè morari, ceſſio non eſſet admittenda, vt obſeruat Flamin. Pariſ. de reſignat. beneficior. li.5. qu.3. num.244. & quamuis nihil alleget, tamen ſatis probatur ex doctrina Mar. Socin. in rubr. de dilat. ſiue in tractat. de citationib. art.18. nu.5. & 6. fol.24. & in d. cap. Accedens, il ſecondo, in 5. not. Vt lite non conteſtat. quam ibi ſequitur Felin. num.10. verſ. & dicit Marianus, videlicet, quod ſi acceſſus ad locum eſſet multiplex, non ſufficeret ſi citatus ad comparendum probaret vnum acceſſum non eſſe tutum; ſed neceſſarium eſſet probare nullum ex illis acceſſibus eſſe tutum, aliàs probatio non eſſet concludens neceſſariò, quod dicit eſſe notandum pro cautela retinenda in practica in formandis articulis.

25 Porrò in S. Congregatione rerum Conſiſtorialium propoſito dubio an ſit admittenda ceſſio Eccleſiæ Balneoregien. quam in manibus Sanctiſſimi facere liberè intendit R. P. D. Carolus Azolinus illius Epiſcopus, eo quod cælum tam ciuitatis, quàm diœceſis Balneoregien. vt teſtes deponunt, adeo ſibi graue, & ſuæ complexioni contrarium ſit, vt morbum penè exitialem, nulla remedia ex illa aeris intemperie admittens, hactenus paſſus, nuper ab alio cælo valetudini redditus ad ſuam Eccleſiam redire, & apud eam reſidere niſi cum certo vitæ periculo non poſſit. Die 11. Iulij 1652. S. Congregatio cenſuit, ſi Sanctiſſimus annuat, ceſſionem eſſe admittendam.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Niſi cum pridem.

S V M M A R I V M.

1 *ANtonij de Butrio repetitiones multæ interdū citantur ex Abbate Panormitano, in cuius commentarijs reperiuntur inſertæ.*
2 *Epiſcopo non licet epiſcopatui renunciare propter frugem melioris vitæ.*
3 *Frugis appellatione quid veniat.*
4 *Curato non licet eccleſiam deſerere, vt tranſeat ad vitam eremiticam.*
5 *Epiſcopus non poteſt curam paſtoralem deſerere, vt tranſeat ad Monachatum. & numer. ſeqq. vſque ad num.11.*
6 *Tranſitus à perfectiori ſtatu ad minus perfectum non eſt licitus.*
7 *Status epiſcopalis perfectior eſt, quàm ſtatus religionis.*
8 *Epiſcopus ſemel conſecratus perpetuò retinet poteſtatem conſecrationis.*
9 *Epiſcopatus nomen eſt oneris, non honoris.*
10 *Vita contemplatiua an ſit præferenda actiuæ.*
11 *Prædicatio eſt præcipuum epiſcoporum munus, nec licet illud deſerere ob ſuaſionem melioris vitæ.*
11 *Humilitas, quæ contra obedientiam erigitur, eſt ſuperbia.*
12 *Reſignationis cauſæ reducuntur omnes ad impedimentum exequendi officium paſtorale.*
13 *Epiſcopus tamdiu obligatur ad retinendam curam paſtoralem, quamdiu poteſt ſubditis proficere ad ſalutem.*
15 *Crimen impediens ordinis executionē poſt peractam pœnitentiam eſt iuſta cauſa cedendi epiſcopatui.*
16 *Dictio*, forſitan, *quandoque ponitur affirmatiuè.*
17 *Crimina, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt officij executionem, quæ ſint. & nu. ſeq.*
18 *Culpa licet tollatur per pœnitentiam, tamen in omnibus non deletur infamia.*
19 *Conſcientia erronea deponenda eſt ad conſilium, & determinationem Romani Pontificis.*
20 *Epiſcopus pro crimine quantumcumque graui renunciare non poteſt ſine licentia Papæ.*
21 *Spirituale vinculum fortius eſt, quàm carnale.*
22 *Coniugium ſpirituale, quod inter epiſcopum, & eccleſiam contrahitur, non humana, ſed diuina potius poteſtate diſſoluitur.*
23 *Tranſlatio, depoſitio, & ceſſio epiſcoporum ſunt ſoli Papæ reſeruata non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina.*

Præ-

24 *Prælatus ſuſcipiendo Prælaturam videtur cum ea quaſi contrahere.*

25 *Epiſcopus intruſus an poſſit epiſcopatui renunciare ſine licentia Papæ, & nu. ſeq. vſque ad nu. 49.*

26 *Intruſi in quatuor ſpecies diſtinguuntur.*

27 *Epiſcopus nullum habens titulum verum, nec putatiuum non ſolum poteſt, ſed etiam debet ex ſeipſo epiſcopatum dimittere.*

28 *Fures, & inuaſores quo diutius rem detinent, eo magis peccant.*

29 *Intruſus propriè quis dicatur, & num. 32. & 36.*

30 *Prædo maximus eſt intrudens ſe in eccleſiam & falſus Prælatus.*

31 *Intruſus potius dicitur incubator, quàm poſſeſſor.*
Intruſi habentes titulum putatiuum, ſed non à legitimo Superiore, cedere poſſunt, ac debent abſque alia Papæ licentia.

33 *Titulus putatiuus niſi proueniat à legitimo Superiore, non dicitur coloratus, nec ſuſtinetur opinione communi.*

34 *Electi in ſchiſmate dicuntur hæreſiarchæ, & eorum geſta ex communi errore non ſuſtinentur.*

35 *Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, ac ſi conferat, executionem non confert.*

36 *Intruſus dicitur non ſolum qui ſine electione; ſed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris partis, beneficium occupat.*

37 *Epiſcopatum accipiens Regia ordinatione tenetur illi cedere ſine licentia Summi Pontificis.*

38 *Item prouiſus ab Antipapa, vel alio Schiſmatico.*

39 *Electus à minore parte tenetur cedere, dummodo de non canonica electione conſtet in figura iudicij.*

40 *Intruſus habens titulum putatiuum à legitimo Superiore cedere non poteſt ſine licentia Papæ.*

41 *Poſſeſſio facti ſuffulta aliquo colore tituli dimitti non poteſt ſine Superioris licentia.*

42 *Simoniacus an poſſit epiſcopatum reſignare ſine authoritate Superioris.*

43 *Intruſus cum titulo colorato in articulo mortis poteſt beneficium dimittere non expectata Superioris licentia.*

44 *Crimen hæreſis, & aſſaſſinij inducunt priuationem tituli ipſo iure.*

45 *Paria ſunt intrudere ſe in beneficio, vel retinere beneficium, quo aliquis canonicè eſt priuatus.*

46 *Epiſcopus priuatus ob crimen notorium, vel declaratum per ſententiam cedere poteſt abſque Superioris authoritate.*
Secus ſi crimen ſit occultum. numer. 48. verſ. Aut crimen.

47 *Extruſus per ſententiam non dicitur cedere, ſed recedere.*

48 *Intruſus poſt rem iudicatam, & executoriales non auditur.*

49 *Debilitas corporis impediens executionem paſtoralis officij eſt iuſta cauſa cedendi.*

50 *Morbus ſonticus quis dicatur.*

51 *Podagra an præbeat legitimam cauſam renunciandi epiſcopatum.*

52 *Infirmitas eſt iuſta cauſa cedendi etiamſi proueniat ex propria culpa.*

53 *Diſtributiones quotidianæ debentur ſenio confectis, ſi aliter reſidere ſoliti ſunt.*

54 *Item infirmis ex propria culpa, & peccato.*

55 *Debilitatem corporis non ſequitur debilitas cordis, intellectus, & ſpiritus.*

56 *Epiſcopus ſi propter debilitatem corporis ſit inhabilis ad ſpiritualia, ſeu temporalia, poteſt; ſed non cogitur renunciare, ſed datur illi coadiutor.*

57 *Cardinalium epiſcoporum reſignationes admitti ſolent etiam non probatis cauſis hic expreſſis.*

58 *Scientia in epiſcopo eſt neceſſaria tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus.*

59 *Scientiæ defectus promotum deijcit inuitum.*

60 *Scientia eminens deſideratur in Paſtore; competens tamen ſufficit, nec defectus eminentis præbet iuſtam cauſam cedendi.*

61 *Congregatio examinis Epiſcoporum coram Papa à Clemente VIII. inſtituta.*

62 *Promouendi ad Cathedrales, & alias maiores eccleſias etiam inſignis litteraturæ ſubijciuntur examini.*

63 *Cardinales ad epiſcopatum promouendi cur examen non ſubeant.*

64 *Epiſcopi qui ad aliam eccleſiam transferuntur, nouo examini non ſubijciuntur.*

65 *Promouendi ad Cathedrales in partibus Infidelium an, & quando ſubijciantur examini.*

66 *Examinatores Epiſcoporum quod iuramentum præſtent ante ſuſceptum officium.*

67 *Inſtructio de qualitatibus promouendi extra Curiam à quibus ſit ſumenda.*

68 *Inquiſitio de ſcientia promouendi extra Curiam quomodo formari debeat.*

69 *Regularis ad Cathedralem aſſumendus à quibus habere debeat teſtimonium an ſit idoneus ad alios docendos.*

70 *Malitia, ſeu durities ſubditorum eſt iuſta cauſa poſtulandi, & obtinendi ceſſionem.*

71 *Actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi.*

72 *Epiſcopus propter perſecutionem ſubditorum an debeat fugere, & eccleſiam deſerere.*

73 *Epiſcopus propter ſcandalum aliquando non ſolum poteſt, ſed etiam debet renunciare.*

74 *Scandalum omnino vitandum ſi ſine peccato vitari poſſit, aliàs ſecus. & num. ſeqq.*

75 *Veritas diſciplinæ deſeri poteſt propter multitudinem peccantium.*

76 *Multitudini non eſt parcendum quando excuſat, vel defendit errorem.*

77 *Veritas bonæ vitæ, vel iuſtitiæ propter ſcandalum nunquam deſerenda eſt.*

78 *Scandalum potius vitandum, quàm peccatum cum dubium eſt an ſcandalum ſit peccatum, necne.*

79 *Scandalum quid ſit, & vnde dicatur.*

80 *Irregularitas quid ſit, & in quo differat à ſuſpenſione.*

81 *Irregularitas tribus modis contrahitur.*

82 *Irregularitas natiua quæ dicatur.*

83 *In corpore vitiatis non peccat anima, ſed natura.*
Authoris Commentaria poſt cæcitatem incoata ibidem.

84 *Irregularitates omnes, & earum pœnæ ſunt de iure poſitiuo.*

85 *Papa diſpenſat in omnibus Irregularitatibus etiam bigamiæ.*

86 *Poteſtas Clauium non recipit interpretationem reſtrictiuam.*

NISI

NISI CVM PRIDEM. Ponit, & exponit ſex cauſas, propter quas Epiſcopi poſſunt petere, & Papa conſueuit concedere cedendi licentiam, eſt clauis in materia reſignationis epiſcopatuum,& ſæpe allegari ſolet in ſacra Congregatione rerum Conſiſtorialium, vbi reſignationum cauſæ,& alia ad Conſiſtorium Sanctiſſimi pertinentia examinantur, vt Cathedralium erectiones, vniones,diuiſiones, & conſimilia, de quibus per gloſſ. in c.1. in ver. Pertineant,ſupra de transl.Epiſc.& in c.Sicut vnire in ver.Pertinere, infr.de exceſſ.Prælator. Prima pars reprobat has duas cauſas cedendi, videlicet zelum melioris vitæ, [& humilitatem. Secunda ibi, *Intueri*, Ponit legitimas cauſas cedendi, vt prædixi in Summa. Tertia ibi, *verum* reprobat alias cauſas cedendi, vt otium, laborem, inſpirationem, & his ſimiles, probans id auctoritatibus, & reſpondens ad id, quod opponi poſſet de Martha. Quarta concludit ibi, *Monemus*.

1 Multi incautè hic allegant Abbatem Siculum qui tamen non ſcripſit ſuper hoc textu; nam lectura, quæ inſerta eſt inter Commentaria Abbatis, non eſt ſua, ſed Antonij de Butrio,vt conſtat ex illius ſubſcriptione, & patebit cuilibet illam conferenti cum lectura poſita inter Commentaria Butrij, nec tantum hoc reperitur factum de hac Decretali, ſed etiam de alijs pluribus, quæ ſunt Antonij de Butrio, & tamen inaduertenter citantur de Panormitano. Qua ratione id factum fuerit ignoro, niſi forte vt lectura Abbatis habeatur integra ſuper ſingulis capitulis huius compilationis.

2 In prima parte nota primò ex principio litteræ primam cauſam minus legitimam petendi, & admittendi renunciationem Epiſcopatus, ideſt propter frugem melioris vitæ. Archiepiſcopus enim Calaritanus, ad quem Innocentius direxit hanc Decretalem, intendebat vitam eligere ſolitariam, melioris vitæ frugem ſibi promittens,
3 frugem, ideſt fruitionem, ſecundum Goffred. vel plenitudinem, ſeu vbertatem ſecundum Tancred.& Hoſt. aut retributionem ſecundum Abbat. Antiq. & Io.Andr. Credebat enim vt dicitur in textu vitam contemplatiuam meliorem eſſe,
4 quàm actiuam. Vnde colligitur non licere Epiſcopo, vel Curato eccleſiam deſerere vt tranſeat ad vitam ſolitariam, ſeu eremiticam, neque id permittendum eſſe à ſuperiore, vt hic per Butr. num.3.

5 Secundò nota Epiſcopum non poſſe curam paſtoralem derelinquere ex hac ſola cauſa,vt fiat Monachus. Quod colligitur ex littera exponendo verbum illud, *Solitariam*, ideſt monaſticam: nam Monachus dicitur quaſi ſolitarius, vt legitur, & notatur in c.Placuit, il ſecondo 16. qu.1. & conſonant verba,quæ habentur infra in §. Verum,ibi, [facilius indulgetur vt aſcendat Monachus ad Præſulatum, quàm Præſul ad monachatum deſcendat.] Ad idem textus in cap.proximo, infra, eod. vbi patet poſſe Epiſcopum per Superioris authoritatem ad monaſticam vitam deſcendere, cum proficere nequit in regimine paſtorali ob perſecutionis, vel ægritudinis impedimentum. Ergo his impedimentis ceſſantibus ſola cauſa tranſeundi ad monaſticam vitam non eſt legitima. Idem apertiùs probatur in c. Suggeſtum, 7.qu. 1. vbi ſeriò corripiuntur à Liberio Papa qui à laboribus Epiſcopatus quieti monaſteriorum ſe tradunt, & vt ſeipſos ſoluant, filios orphanos derelinquunt.

6 Præterea nulli licet de ſtatu perfectiori ad minus perfectum ſtatum tranſire, quamdiu poteſt ea quæ ſunt perfectioris ſtatus exequi, hoc enim eſt retro aſpicere, quod eſt damnabile ſecundum Domini ſententiam dicētis Lucæ 9. [Nemo mittens manũ ad aratrum, & aſpiciens retro aptus eſt Regno Dei,]cap. Pennata animalia, de pœnit, diſt.2. & hæc eſt ratio cur non liceat à religione redire ad ſæculum, c. Sicut, c. Conſulti, & c. Statuimus, de regular. cum mult. ſimil, & cur non liceat à ſtrictiori ordine ad laxiorem tranſire, & c. Sanè, & c. Licet eodem tit. Concilium Tridentinum cap.19.§.Nemo etiam regularis, ſeſſ.25. de regular, facit text. in cap.1. ſupra de transl. Epiſc.vbi Innocentius III. redarguens Patriarcham Antiochenum, quod Metropolitanum electum ad Epiſcopatum tranſtuliſſet: [Nouo quodam, inquit, mutationis genere paruificaſti maiorem, & magnum quodammodo minoraſti, epiſcopare Archiepiſcopum, imo potius dearchiepiſcopare præſumens.] Sed ſtatus epiſcopalis perfectior eſt,quàm ſtatus religionis: Nam,vt inquit Dionyſ. de eccleſ. hierarch.cap.5. [Pontificum quidem ordo conſummatiuus eſt, & perfectiuus,Sacerdotum autem illuminatiuus, & lucidatiuus: miniſtrantium verò purgatiuus, & diſcretiuus.]ergo ſicut non licet de ſtatu religionis redire ad ſeculum,aut à ſtrictiori ad laxiorem religionem: ità non licet de ſtatu epiſcopali ad religionem tranſire, niſi alia legitima cauſa ſubſit.

7 Ad hæc ordo gratiæ eſt decentior, quàm ordo naturæ. Sed ſecundum naturam non mouetur idem ad contraria, putà ſi lapis naturaliter deorſum mouetur, non poteſt naturaliter à deorſum redire in ſurſum. Sed ſecundum ordinem gratiæ licet de ſtatu religionis tranſire ad ſtatum epiſcopalem, cap. vn.18. q.1. & patet infra in §. Verum, & in cap.proxim. vbi Epiſcopus, qui renunciauit epiſcopatui propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam,& ad religionem tranſiuit, poteſt iterum reaſſumi ad epiſcopatum: ergo non licet è conuerſo de ſtatu epiſcopali redire ad ſtatum religionis.

8 Poſtremò, nihil in operibus gratiæ debet eſſe otioſum; ſed ille qui eſt ſemel in epiſcopum conſecratus perpetuò retinet poteſtatem conſecrationis,cap. vn. cum ibi not.infr.de ordin.ab epiſ. qui renunc. epiſcop. cap.2. verſ. Sicut enim Epiſcopus, ſupra de transl. Epiſc. & docet S. Thom. in 2.2. qu.39. art. 3. Ergo epiſcopus vt fiat monachus non poteſt curam epiſcopalem dimittere quamdiu poteſt illam exercere, quia alioquin poteſtas conſecrationis, ſeu ordinis epiſcopalis, quam habet, eſſet otioſa, & ſine effectu; quod eſſe non debet, cum præſertim epiſcopatus ſit
9 nomen oneris, non honoris, cap. Qui epiſcopatum, 8. qu.1. & verba Apoſtoli *bonum opus*, exponantur, ideſt actio plebi vtilis, vt per D.Th. in 2.2.q.185.art.1. in reſponſ. ad ſecundum.

Concluditur ergo Epiſcopum ex cauſa tranſitus ad religionem non poſſe petere cedendi licentiam,

centiam, nec ſi petat, eam eſſe concedendam, niſi concurrat aliqua ex ſex cauſis hic numeratis, quod tenet S.Thom. in 2.2. qu.185. art.4. & Turrecr. in cap.Hoc nequaquam, nu.2.7.qu.1. Idem docet Innoc. in c.Poſt tranſlationem, num.4. infra eod. dicens, non licere Epiſcopatum dimittere propter Monachatum. Quod dictum ſequuntur ibi, Hoſtien num.7. Ioan. Andr. num.9. Anchar.num.2. & alij communiter, DD. in cap. Licet, de regular.

Non obſtat text.in d.c. Hoc nequaquam 7.q.1. quia intelligitur de Epiſcopo, qui conuictus eſt de crimine, & propter hoc in monaſterium detruditur, vt ibi declarat gloſ. in ver.Vlterius, & Archid. ad finem.

10 Non obſtat quod vita contemplatiua ſit præferenda actiuæ, & quidem in duodecim, ſecundum Auguſtinum relatum ab Archid. in c. Priuilegium, num.3.de verbor.ſignif.lib.6.& à Collectar. hic nu.2. dicente Domino Lucæ 10. [Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.] Quoniam,vt hic dicitur, licet vita contemplatiua ſit magis ſecura, tamen actiua eſt magis fructifera; & licet illa ſit magis ſuauis, hæc tamen magis vtilis, & vt legitur in d.cap.Licet,§.Si verò,de regular. Sicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas ſpeciali vtilitati præfertur. Et in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio,ſollicitudo contemplationi, & labor quieti, &c.

11 Secundò nota, ex illis verbis, *non oportet te prędicationis iam ſuſceptę deſerere miniſterium*,&c. quod præcipuum Epiſcoporum munus eſt prædicatio Verbi Dei, nec licet illud iam ſuſceptum deſerere ob ſuaſionem melioris vitæ. Ad idem c. Inter cætera, infr. de off. ordin. cap. Cum ex iniuncto, de hæret. Concilium Rhemen. cap.14. Concilium Cartagin. IV. cap.20. Relatum in c.Epiſcopus, il tertio, 88.diſt.& Concilium Trid. c.4. ſeſſ. 24. facit text. in c. Pennata, de conſecr. diſt.2.

12 Tertiò nota,in verſ. Quod ſi forſan, ſecundam cauſam cedendi illegitimam eſſe ſi Epiſcopus ex ſola humilitate intendat de culmine Pontificali deſcendere: non enim licet humilitatem contra obedientiam exercere, quia, vt inquit hic Butr. n.4. humilitas, quæ contra obedientiam erigitur, eſt ſuperbia.

13 §. INTVERI. Hic incipit ſecunda pars Decretalis, ex qua nota per ordinem ſex cauſas cedendi, quæ ponuntur in littera. Quæ tamen omnes ad vnam tamdem reducuntur tamquam diuerſi riui ad fontem; videlicet ad impedimentum exequendi officium paſtorale: nam tunc demum cauſa cedendi legitima eſt, ſi Epiſcopus nequeat munia Pontificalia exercere, & ouibus ſibi creditis ad ſalutem proficere, ſiue impedimentum proueniat ex parte ipſius, puta ob crimen, corporis debilitatem, defectum ſcientiæ, vel irregularitatem: ſiue ex cauſis externis, puta

14 ob malitiam plebis, aut ſcandalum. Vnde in d. c. Licet, §. Si verò, de regul. pro generali regula ſtatuitur, vt quamdiu poteſt Epiſcopus præeſſe pariter, & prodeſſe,non debeat cedendi licentiam poſtulare, aut etiam obtinere. Rationem aſſignat S. Thom. in 2. 2. d.q. 185. art.4. quia perfectio ſtatus epiſcopalis in hoc conſiſtit vt aliquis ex diuina dilectione ſe obliget ad hoc quod ſaluti proximorum inſiſtat. Et ideò tamdiu ad retinendam curam paſtoralem obligatur,quamdiu poteſt ſubditis ſibi commiſſis proficere ad ſalutem. Contingit autem quandoque vt Epiſcopus impediatur procurare huiuſmodi ſalutem multipliciter, videlicet in caſibus hic expreſſis. Quamobrem in his dumtaxat iure poteſt Epiſcopus de licentia Summi Pontificis curam paſtoralem deſerere.

15 §. PROPTER CONSCIENTIAM. Nota primam cauſam legitimam cedendi, videlicet conſcientiam criminis: & pondera qualitatem illi annexam, exigitur enim vt crimen ſit tale, vt poſt peractam pœnitentiam impediat or-

16 dinis executionem. & ſic dictio illa, *forſitan*, non ponitur dubitatiuè, ſed affirmatiuè, ſecundum gloſ. & Innoc. Nam, vt inquit Hoſt. num.5. Sub dubio forſan loquuntur ſæpe periti; & fuit philoſophicum temperamentum.

17 Quædam igitur ſunt crimina quæ impediunt officij executionem poſt peractam pœnitentiam. & gloſ. in ver. Dumtaxat, & Abb. Antiq. in ver. Impeditur, verſ. Quæ ergo ſunt crimina, exemplificant in ſimonia, c. Erga ſimoniacos, 1.q.1. ſiue ſit in ordine, ſiue in beneficio, ſecundum Hoſt. num.9. Ioan. Andr. num.44. & Butr. n. 9. Item in homicidio, c. Miror, 30. diſt. c. vlt. de tempor.ordin. De quibus duobus criminibus eſt expreſſum in cap.Inquiſitionis, in princ. infr. de accuſat. quorum meminit etiam D. Thom. loco

18 citato. Item in delictis, quæ ipſo iure irrogant infamiam, c. Infames, §. Porrò, 3.q.7. quia licet culpa tollatur per pœnitentiam, non tamen deletur infamia, §. Hinc colligitur, 2.q.3. idque efficit enormitas, ex qua remanet perpetuum ſigillum, ignominia, vel indignitas perpetua,vt inquit hic Bald. n.5.

Quod tamen ſecundum DD. eſt verum quando crimen irrogat infamiam naturalem ciuilem, ſiue infligatur ipſo iure, ſiue inflicta ſit per ſententiam, vt per Butr. hic num. 9. Alios caſus recenſent hic Hoſt. num.9. Ioan. Andr. n.44. Butr. eod. num. 9. & Anchar. num. 2. videlicet ſi quis excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus ſe in contemptum Clauium fecerit ordinari, c.Cum illorum, §. Si autem, de ſent. excomm. vel præſumpſerit celebrare, c. Si quis epiſcopus in Concilio, 11. q.3. vel beneficia conferre, ſeu recipere à contemnente, vel interdictum Papæ violante, cap. Tanta, de exceſſ. Prælat. Item falſificans litteras Papæ, cap. Ad falſariorum, de crim. falſi. Item hæreticus, c. Inter ſollicitudines, de purgat. can. Item Sodomita, c. Clerici, de exceſſib. Prælat. Item reuelantes peccatum in Sacramento Pœnitentiæ ſibi detectum, c. Omnis, §. fin. de pœnit. & remiſſ. Item incorrigibilis, & nimium in contumacia perſeuerans, c. Veritatis de dolo & contum. Hæc crimina dicuntur grauia,& enormia, in quibus poſt pœnitentiam diſpenſari non conſueuit, ſecundum Hoſt. Ioan. Andr. & alios proximè cit. & propterea præbent legitimam cauſam poſtulandi, atque admittendi ceſſionem.

Quædam verò ſunt crimina,quæ poſt peractam pœnitentiam non impediunt executionem. Et propter hæc non licet epiſcopatum dimittere, vt hic deciditur, quia ſecundum Hoſt. nu.10. ſufficit per ſolam pœnitentiam ſatisfacere ſuo Creatori,

tori, arg. c. fin. infr. de Simon. c. fin. de tempor.
19 ordin. & c. Ferrum, 50. diſt. Nec, vt inquit Ioan. Andr. num. 8. in verſ. Remanerent, & Cardin. in 6. notab. n. 2. debet quemquam ex talibus conſcientia erronea cruciare, cum deponenda ſit ad Papæ non ſolum conſilium, ſed etiam determinationem, vt in cap. Inquiſitioni, infr. de ſenten. excomm. quia nullus peccat legis authoritate, c. Qui peccat, 23. q. 4. qui tamen ipſam deponere non poteſt, niſi ipſam ſequatur, non euadet periculum, c. Nerui, 13. diſt. & c. Per tuas, de Simon.

20 Tertiò nota, quod etſi conſcientia criminis impedientis executionem officij poſt peractam pœnitentiam ſit iuſta cauſa renunciandi, non tamen fieri poteſt renunciatio propria authoritate, ſed requiritur ſuperioris licentia, vt probat littera, ibi cedendi poteſt licentia poſtulari. Vnde gloſ. in ver. Duntaxat. Innocent. & Compoſtell. ambo num. 1. in ver. Cedendi, colligunt pro nullo crimine quantumcumque graui poſſe Epiſcopum cedere ſine licentia Papæ, arg. c. prox. verſ. Vnde quidam, inf. eod. & c. Denique, 6. q. 3. & l. Tutores, §. Qui ſe, ff. De adminiſtr. tutor. Ratio eſt quia, vt inquit S. Thom. in 2. 2. q. 185. ar. 4. [Sicut curam regiminis aſſumit aliquis per prouidentiam ſuperioris Prælati, ita etiam oportet, vt per eius authoritatem ex cauſis prędictis deſerat ſuſceptam.] Adducit verba Innocentij III. quæ habentur in fine huius Decretalis, ibi [Si pennas habeas, quibus ſatagas in ſolitudinem auolare, ita tamen aſtrictæ ſunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeas abſque noſtra permiſſio-
21 ne volatum. [Alia ratio deſumitur ex c. Inter corporalia, ſupra de tranſl. Epiſc. quia ſcilicet] fortius eſt ſpirituale vinculum, quàm carnale; ſed diſſolutionem carnalis coniugij, quod eſt inter virum, & fœminam, Deus ſuo tantum iudicio reſeruauit, præcipiens, vt quos Deus coniũxit ho-
22 mo non ſeparet. Ergo non eſt dubitandum quin ſpirituale coniugium quod eſt inter Epiſcopum & Eccleſiam ſuo tantum iudicio reſeruauerit diſſoluendum: non enim humana, ſed potius diuina poteſtate cõiugium ſpirituale diſſoluitur cum per tranſlationem, depoſitionem, aut ceſſionem Romani Pontificis, (quem conſtat eſſe vicarium
23 Ieſu Chriſti) Epiſcopus ab eccleſia remouetur: & ideò tria hæc, quæ præmiſimus non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata.]
24 Hæc ibi. Demum idcircò Prælatus non poteſt ex ſeipſo deſerere prælaturam, quam ſuſcepit, quia ſuſcipiendo videtur cum ea quaſi contrahere, c. Cum inter Canonicos, ſupra de elect. Pro hoc, l. Sicut, C. De action. & obligat. & c. Per tuas, de voto. Qua ratione vtuntur hic Ioan. Andr. n. 3. in ver. Iam ſuſceptæ, & Cardin. n. 1. referentes illud Senecæ epiſt. 22 Turpe eſt cedere oneri, & luctari cum officio, quod ſemel ſuſcepiſti.

25 QVÆRO, Quid in Epiſcopo intruſo, an poſſit cedere abſque licentia Summi Pontificis.

26 Pro clariori huius quęſtionis ſolutione diſtin-
27 guo intruſos in quatuor ſpecies: Quidam enim ſunt intruſi, qui nullum prorſus habent titulum nec putatiuum, nec verum, ſed de facto inuadunt Eccleſiam, quos ſtrictè Schiſmaticos appellant in cap. 1. infr. de Schiſmat. Innoc. in prin. Hoſt. num. 1. Butr. num. 4. & in rubr. eod. tit. Io. Andr. num. 3. Abb. num. 1. & Marian. Socin. num. 4. qui ſcilicet proprium Epiſcopum eijciunt de Sede epiſcopali, & epiſcopatum occupant, & ſuos conſtituunt Sacerdotes, c. Scire, 7. quæſt. 1. c. Inter hæreſim, 24. quæſt. 3. Et huiuſmodi intruſos manifeſtum eſt non ſolum poſſe, ſed etiam teneri cedere, ſeu potius recedere abſque alia ſuperioris licentia, quia tales dicuntur inuaſores, & fu-
28 res, cap. Ordinationes, 9. quæſt. 1. & ideo quo diutius rem detinent, eo magis peccant, & fur ſemper eſt in mora reſtituendi, leg. Si pro fure, §. penult. ff. De condict. furt. nec remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, c. Si res aliena, 14. quæſt. 6. Ergo ſic intruſi poſſunt ſine licentia renunciare, quia etiam ad id tenentur Canonis authoritate, vt dicunt hic Tancred. & Ioannes. Quibus cõſentit gloſ. in ver. Sed dumtaxat. Dum concludit intruſum debere omninò cedere, quia nec quantum ad opinionem, nec quantum ad veritatem titulum habet. Et ſequuntur Io. Andr. num. 4. dicens vere intruſos, qui nullum habent colorem tituli, poſſe, ac debere poſſeſſionem facti dimittere abſque vlla ſuperioris licentia, Butr. n. 8. verſ. Conclude mentem gloſ. & verſ. Infertur tertiò. Henric. Boich. col. 1. ante medium, verſ. aut non habet titulum cõloratum, ſed de facto. Cardin. in §. Intueri num. 2. & Bald. nu. 1.
29 vbi ait: [Quidam eſt intruſus qui non habet eſſe, nec figuram eſſe, vt quia non fuit electus, vel cõfirmatus; & iſte propriè non dicitur cedere, ſed recedere. Ille ergo qui non eſt Pręlatus nec re, nec nomine, nec cõmuni opinione, & tamen poſſidet,
30 vel quaſi, iſte propriè dicitur intruſus. Omnes enim intruſi ſunt prædones, & eorum poſſeſſio non eſt cum titulo, nec figura iuſtitiæ; & ideo non pertinet ad iudicij actiui vigorem vt notatur in leg. Communi diuidun. §. Inter Prædones, ff. Commu. diuidun. nam maximus prædo eſt intrudens ſe in eccleſiam, vel officium, & falſus Pręlatus, vt notatur in l. Falſus, in princ. ff. De furt.
31 & in l. Qui nomine, ff. De falſ. & iſte potius dicitur incubator, quàm poſſeſſor, vt not. in l. Si quæ loca, C. De fund. & ſaltib. rei domin. lib. 11.

Quæ omnia probantur euidenter in cap. Quis deinceps, 16. quæſt. 7. vbi Gregorius VII. in generali Synodo præſidens. [Si quis deinceps epiſcopatum, vel Abbatiam de manu alicuius laicæ perſonæ ſuſceperit, nullatenus inter Epiſcopos, vel Abbates habeatur, nec vlla ei vt Epiſcopo, ſeu Abbati audientia concedatur. Inſuper ei gratiam B. Petri, & introitum eccleſiæ interdicimus, quouſque locum, quem ſub crimine tam ambitionis, quàm inobedientiæ (quod eſt ſcelus Idololatriæ) cepit, reſipiſcendo non deſerit.] Ad idem eſt textus in cap. Si quis neque, 1. quæſt. 1. vbi Gregorius. [Si quis neque à Clero populoque vocatus, vel pulſatione coactus epiſcopalem, ſeu ſacerdotalem non lucro animarum, ſed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & inuita ſua non ſponte reliquerit, eumque inſperata mors pœnitentem non inuenerit, procul dubio in æternum peribit.] Concordat c. Petimus, 11. quæſt. 1. vbi Epiſcopus, qui plebem inuaſerat, ſi admonitus relinquere contempſerit, & emendare illicitum, authoritate iudiciaria iubetur excludi, cap. Factus, 7. quæſt. 1. & c. Audiuimus, 3. quæſt. 2. & hic primus caſus eſt extra omnem difficultatem.

32 Quidam ſunt intruſi, qui etſi verum titulum

non habeant, tamen habent putatiuum, ſed non à legitimo ſuperiore, quia non apparet eos fuiſſe ingreſſos authoritate ſuperioris habentis ius inſtituendi. Dicitur enim intruſus qui præter ſuperioris authoritatem ingreditur beneficium, cap. Quia diuerſitatem, de conceſs. præb. Petr. Brixien. in repertor. in ver. Intruſus, ſeu qui propria authoritate ſine aliquo titulo, vel colore beneficium occupat, ſecundũ Calder. conſ. 558. aliàs 13. de verb. ſignif. in princ. Felin. in cap. Qualiter & quando, il primo, in ver. Per illam gloſ. n. 15. de accuſat. Ferret. conſ. 12. n. 16. Et tales parificantur cũ præcedentibus intruſis; & ideò poſſunt ac debent epiſcopatum dimittere abſque licentia

33 ſuperioris. Ratio eſt, quia titulus putatiuus, ideſt qui communiter verus reputatur, niſi proueniat à legitimo ſuperiore, non dicitur coloratus, nec geſta cum titulo tali ſuſtinentur errore, ſeu opinione communi, vt determinat Compoſtell. in cap. Nihil, num. 4. in ver. Adminiſtret, verſ. Item per ſuperiorem confirmatum, ſupra de elect. cui ſubſcribunt ibid. Butr. nu. 24. Anchar. quæſt. 4. ad fin. Henric. Boich. in §. Cæterum, num. 4. Idem docuit Archid. in cap. Alienationis, nu. 2. 12. quæſt. 2. Bald. in l. Barbarius, in prima lect. num. 29. & ibi etiam Iaſ. num. 48.

34 ff. De offic. Prætor. Ad quod adduco textum apertum in cap. 1. infr. de Schiſmat. vbi Octauianus, & Guido, qui intruſerant ſe in Papatum, carebant titulo vero, habebant tamen putatiuũ, ſed non à legitimo ſuperiore, quia electi fuerant in ſchiſmate, vt referunt ibi gloſ. 1. Hoſt. & Ioan. Andr. in princip. eoſque tamquam veros Pontifices reputauit, & coluit vniuerſa Germania, & aliquot Regiones Italiæ, vt habetur in hiſtoria Concilij Lateranen. ſub Alexandro III. ex quo deſumptus eſt ille canon, tom. 7. Concil. par. 2. pag. 655. ſecundum nouiſſimam impreſſionem Pariſienſem. Et tamen in dict. cap. 1. appellantur hæreſiarchæ, & decernuntur irritæ non tantum ordinationes ab eis factę, ſed etiam factæ ab illis, qui à prædictis Schiſmaticis ordines ſuſceperunt, vt illic adnotauit Innoc. num. 1. in fine. Vnde Anchar. ibid. nu. 1. dicit viribus carere quæ geruntur per Schiſmaticos, etiamſi gerantur prætextu publici officij. Et quod dicitur in leg. Barbarius, ff. De offic. Prætor. & cap. Conſultationibus, de iurepatron. habere locum in eo, qui dignitatem poſſidet bona fide; ſecus ſi ſit intruſus, vt ſchiſmaticus, quia tunc non eſt ſibi reſpon-

35 dendum de iuribus dignitatis. Quod ipſum innuit ante eum Innoc. ibi nu. 4. dicens Prælatum intruſum non poſſe ſubditis, quibus per intruſionem datus eſt Prælatus, conferre ſacramenta, ac ſi conferat, executionem non conferre; non quia ſit ſuſpenſus, ſed quia non ſuis ſubditis executionem conferre non poteſt. Cum igitur ſic intruſis titulo colorato carentibus non ſuffragetur communis reputatio, ſeu titulus putatiuus, qui non prouenit à legitimo ſuperiore; hinc ſequitur vt non ſolum poſſint, ſed etiam debeant cedere epiſcopatui, non obtenta à Summo Pontifice licentia, præſertim quia inter eos, & Eccleſiam non eſt contractum ſpirituale coniugium. Vnde non eſt opus ſuperioris authoritate, cum non agatur de diſſolutione alicuius vinculi; ſed tantum iniuſtæ poſſeſſioni renuncietur. Et ita tenent hic Tancredus, Ioann. gloſ. Io. Andr. Butr. Cardinal. & Bald. ſuperius citati in caſu præcedenti. Et pro hac ſententia eſt textus clarus in cap. Ordinationes, 1. quæſt. 1. vbi ordinationes, ſeu electiones, quæ non communi conſenſu ſecundum canonicas ſanctiones fiunt, & ab iis, ad quos conſecratio pertinet, non comprobantur, à Gregorio VII. falſæ iudicantur; quoniam qui taliter ordinantur, non per oſtium, ideſt per Chriſtum intrant, ſed vt ipſa veritas teſtatur,

36 fures ſunt, & latrones. Vnde Ioann. de Imola conſ. 132. num. 7. Intruſum dicit non ſolum qui ſine electione, ſed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris partis beneficium occupat. Et cum eo inſtar adulteri non poteſt eſſe matrimoniũ, ſecundum Petr. de Anchar. conſ. 397. num. 3. & 4. & eſt textus in c. Conuenior. 23. q. 8. vbi Ambroſ. de Eccleſia ab Imperatore occupata. [Non licet, (inquit) tibi illam habere. Quid tibi cum adultera? Adultera eſt enim quæ non eſt legitimo Chriſti coniugio copulata.]

37 Et ſecundum hæc abſque Romani Pontificis licentia poteſt, & debet renunciare qui epiſcopatum accepit regia ordinatione, cap. Si per ordinationem regiam, 63. diſt. cap. Si quis deinceps,

38 16. quæſt. 7. Item prouiſus ab Antipapa, ſeu Patriarcha, vel alio Schiſmatico, vt ſunt Vuladicæ Ruthenorum Epiſcopi, iuxta text. in d. cap. 1. de Schiſmat. Neque enim ſuffragatur eis Conſtitutio Concilij Conſtantienſis, quæ incipit Ad euitanda, vt ibi latiſsimè probauimus à num. 53.

39 vſque ad 126. Item electus à minori parte capituli, vt in d. cap. Ordinationes, 1. quæſt. 1. vel aliàs non canonicè, ſecundum Compoſtell. in c. Quod ſicut, in 1. gloſs. in verſ. Item quæritur num 16. ſupra de elect. Archid. in cap. Si cui, in gloſ. Quid ſit confirmatio, eod. tit. lib. 6. & Hoſt. in c. Prælatorum, infr. de accuſat. quibus conſentit Bald. hic num. 2. dummodo de non canonica electione conſtet in figura iudicij. Hi enim omnes nec titulum habent, nec aliquem colorem, & hic quoque ſecundus caſus eſt ſatis planus.

40 Quidam verò ſunt intruſi, qui carent quidem titulo quoad rei veritatem, ſed tamen habent putatiuum authoritate ſuperioris, & aliquem colorem tenendi, vt quia delictum vel defectus inficiens titulum eſt occultus. Et tales cedere non poſſunt abſque licentia Summi Pontificis, quia ille putatiuus titulus, & coloratus opinione communi habetur inſtar veri, cap. Auditis, de elect. Gloſ. Innocent. Butr. Abb. & alij in dict. cap. Nihil, eod. tit. & dixi in d. cap. 1 num. 127. infr. de ſchiſmat. Vnde ſicut in titulo vero huiuſmodi licentia exigitur, ita & in putatiuo, & colorato, vt dicit hic diſertis verbis Butr. nu. 8. verſ. Quidam ſunt carentes titulo. Henric. Boich. princ. verſ. Et tunc aut habet titulum coloratum, & Bald. num. 1. vbi conſidera, inquit, quod interdum quis eſt tacitè intruſus, vt ille, qui habet figuram eſſe, tamen non habet efficaciam eſſe, & iſte non poteſt cedere ſine licentia Dom. Papæ; puta illegitimus, qui fuit electus, & con-

41 firmatus tacitè de ſua illegitimitate. Et ita intelligi poſſunt hic Innocent. & Compoſtell. vterque nu. 1. in ver. Cedendi, dum dicunt etiam ad dimittendam poſſeſſionem facti exigi ſuperioris licentiã: hoc enim intelligi debet de illa poſſeſſione facti, quæ licet ſit nulla, eſt tamen ſuffulta aliquo colore tituli, ſaltem ex opinione hominum,

num, vt declarat Io. Andr. num.43. verſ. Et ibi titulum habet, Butr. d. num. 8. Henric. Boich. ante med. verſ. Innocentius hic qui dicit, & Car-
42 din. in §. Intueri, num.2. Et iuxta hoc, qui per Simoniam adeptus eſt epiſcopatum, ſiquidem ſimonia per alium ſit commiſſa eo ignorante, vt infr. in cap.prox. habet titulum, vel ſaltem colorem; & ideò licentiam expectet. Quod tenet Specul. tit.2. §. Nunc oſtendendum, verſ.21. relatus hic à Cardin.in §.Intueri, verſ.Et in eo quod dixi de Simoniaco: ſi verò ſimoniam commiſerit per ſeipſum, & delictum ſit publicum, & notorium, non eſt opus licentia, quia ſimonia impedit titulum vel colorem, text. eſt in d.c.Ordinationes, & in cap.Si quis neque. 1.quæſt.1. Sin autem crimen ſit occultum, expectanda erit licentia ſuperioris. Et hoc propter duo,vt inquit hic Butr. eod. num.8. ad fin. verſ.De ſimonia autem. Primò, quia huiuſmodi titulus putatiuus habetur pro vero. Secundò quia de facili cum talibus benè adminiſtrãtibus, & occultis diſpenſat Romana eccleſia, arg. infr. §. Perſonæ verò.

43 Concluſionem ſuperius firmatam quod intruſi habentes titulum putatiuum, & coloratum, cedere non poſsint abſque licentia Papæ limitat gloſ. hic in ver. Sed dumtaxat, & Butr. loc. cit. niſi in articulo mortis vellent renunciare, quia tunc ad purgandam conſcientiam poſſunt dimittere beneficium non expectata ſuperioris authoritate,ſi careant illius præſentia; & ſufficeret vt dimitterent in manibus alterius ſuperioris, putà Pœnitentiarij, ſeu Confeſſoris electi, Allegant cap.Si quis ſuadente, 17. quæſt.4. & cap.fin. de pœnit. & remiſſ.

Tu dic ſecundum Hoſt. num.7. Henric. Boich. col.1. ante med. verſ. Et nota, & Syluestr. in ver. Renunciatio, num. 3. verſ. Tertium Epiſcopus, qui non benè intrauit, ſed per ſimoniam, vel intruſionem, & huiuſmodi in morte renunciabit mente, ſcilicet ſi aliter nequit & in manu Archiepiſcopi, ſi poteſt; aliàs ſimplicis Sacerdotis,ſub hac conditione ſi Papæ placuerit; & ſi conualuerit eum quam citiſſimè adeat pariturus ei humiliter, & deuotè,arg. cap. Non dubium, de ſent. excomm. Et interim fructus cuſtodiat, vel in vtilitatem eccleſiæ expendat,arg. c. Cum vos, de off. ordin. accipere tamen ſibi poteſt vitæ neceſſaria ſtrictè, c. Non ſatis, & c. Parce, 86.diſt.

44 Quidam denique ſunt intruſi, qui ab initio verum, & legitimum titulum habuerunt, ſed poſtea titulus redactus eſt ad non titulum,eò quod commiſerit aliquod crimen inducens priuationem tituli ipſo iure, puta hæreſis, c.1. 24. q.1. c. Ad abolendam, §. Præſenti, infra de Hæret. extrauag. Pauli IV. Cum ex Apoſtolatus, vel aſſaſ-
45 ſinij,vt in c.1. de homicid. lib.6. ſecundum Bald. hic num.7. Paria enim ſunt intrudere ſe in beneficium,vel retinere beneficium,quo aliquis canonicè eſt priuatus,c. Cum dilectus, de purg.canon. & tradit Petr. Brixien. in repert. in ver. Intruſus.

46 Et tunc diſtinguitur: nam aut crimen eſt notorium, ſeu declaratum per ſententiam; & tunc cum ſic priuati non habeant titulum, neque colorem tenendi, cedere poſſunt abſque ſuperioris
47 authoritate. Ita Anton. de Butr. hic num.8.verſ. Infertur ſecundò. Quoniam vt Bald. inquit, n.1. qui extruſus eſt per ſententiam,non dicitur cedere, ſed recedere, cum non habeat eſſe, nec figuram, ex quo remotus eſt illo actu, l. Diſpenſato-
48 ri, ff. De ſolut. Et propterea intruſus poſt rem iudicatam, & executoriales non auditur, ſed debet tradere poſſeſſionem captam, etiamſi alleget notorium non ius petentis, quando poteſt inficiari, & requirit altiorem indaginem, vt per Paleott. deciſ.441. par.3. lib. 3. per totam. Aut crimen eſt occultum, & alia lata non eſt ſententia: & non licet abſque licentia, ſeu authoritate ſuperioris renunciare. Ratio eſt, quia ſuffragatur illis communis error, ſeu titulus putatiuus ab initio proueniens à legitimo ſuperiore, vt per Butr. vbi ſupra.

49 §. ALIA VERO. Nota hic ſecundam legitimam cauſam reſignandi epiſcopatum, nempe debilitatem corporis,ſiue proueniat ex ſenectute, ſiue infirmitate, dummodo tamen ſit talis, quæ reddat epiſcopum inhabilem ad executionem, & adminiſtrationem officij paſtoralis. De ſenectute habetur in c. 1. ſupra eod. De cuius initio, & progreſſu ſcripſi latiſſimè in c. Cum ſis, infra de conuerſ. coniug. De infirmitate autem gloſſ. hic in ver. Dumtaxat, Hoſt. num.13.& Io.Andr.
50 num. 44. exemplificant in morbo ſontico, qui cuique rei agendæ impedimento eſt,vt l. Morbus, ff. De verb. ſignif. & l. Quæſitum,ff. De re iudic.
51 Sed numquid ratione podagræ liceat cedendi licentiam poſtulare? Dic ſecundum Bald. hic n.6. hæc omnia ad iudicis arbitrium pertinere, vt l. Podagræ, C. Qui morb. ſe excuſ. lib. 10. & ſufficiunt informationes ſummariæ, vt notatur in l. In cauſæ, §. Hoc autem, ff. De procur. Ex hac tamen cauſa vidi ſæpius denegatam Epiſcopis licentiam cedendi in S.Congregatione rerum conſiſtorialium.

52 Debilitas verò, quæ reddit epiſcopum vt ſupra inhabilem, habetur pro legitima cauſa poſtulandi, & admittendi reſignationem etiamſi ex peccato proueniat, dummodo epiſcopum pœniteat; cap. Cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ. & notat hic Hoſt. num. 13. in fin. in ver. Infirmitas cor-
53 poris. Prout in ſimili ſacra Congregatio Concilij aliàs conſulta an ſenio confectis, ſi aliter reſi-
54 dere ſoliti ſint diſtributiones debeantur; ac etiã infirmis ex propria culpa,& peccato: Reſpondit deberi, aliàs enim nimius rigor eſſet; nec ſuperiorem huiuſmodi inquiſitionem facere debere addendo afflictionem afflictis, quia multæ poſſunt eſſe cauſæ, & non turpes. Et hanc partem tamquam mitiorem amplexus eſt Gregorius XIII.

55 Secundò nota ad debilitatem corporis non ſequi debilitatem cordis, & intellectus, & ſpiritus, ſed potius augmentationem, quaſi inuicem opponantur, vt hic per Butr. num. 10 in 2. notab, Concordat,c.1. ſupr. eod. ibi,Vergente deorſum conditione corporea, feruor ſpiritus in ſublimiora conſcendit.

56 Non obſtat ſi dicatur, infirmitas non præbet legitimam cauſam cedendi, quia dandus eſt coadiutor, vt in c. Ex parte, de Cler. ægrot. Nam primo reſpondetur id procedere ſi epiſcopus ex debilitate redditus ſit inhabilis quoad temporalia tantum; tunc enim licet in temporalibus non poſſit proficere,non propter hoc cogitur cedere ſed dandus eſt illi coadiutor. caſus eſt in c. Quia frater, 7. q. 1. Secus verò ſi redditus ſit inhabilis in

in totum quoad ſpiritualia, quia tunc habet legitimam cauſam cedendi. Ita Innocent. hic n.4. Hoſt. num. 13. in ver. Paſtorali, Ioan. Andr. in eod. ver. n. 9. Butr. n. 11. & Cardin. in §. Alia verò, n. 1. Deinde reſpondetur debilitatem corporis, qua quis redditur inhabilis ad ſpiritualia, ſeu temporalia, præbere iuſtam cauſam renunciandi in volente, vt hic. At inuitus non compellitur, ſed dandus eſt illi coadiutor, vt in d. cap. Ex parte, ſecundum Hoſtien. & Butr. proximè citatos.

57 Porrò Cardinales Epiſcopi conſueuerunt admitti ad reſignandum, etiamſi debilitas corporis, vel alia cauſa hic expreſſa non probetur: fortè in eis pro cauſa eſt obligatio quam aliàs habent reſidendi in ſuis titulis, vt in c.2. de Cler. non reſid. & coadiuuandi Romanum Pontificem in executione Sacerdotalis officij iuxta tex. in cap. Per venerabilem, §. Rationibus, qui fil ſint legit. & decretum Concilij Tridentini in cap.1.§. Quæ verò, ſeſſ. 25. aliàs amittunt fructus beneficiorum, & officiorum ex Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ.9. in Bulla Reformationis Curiæ in tit. de Cardinalibus.

58 §. PRO DEFECTV. Nota hic primò ſcientiam in Epiſcopo eſſe neceſſariam ad regimen tam ſpiritualium, quàm temporalium. De ſcientia in ſpiritualibus habetur 38. diſt. per tot. Et de hac plura ſcripſi in c.1. ſupra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. De ſcientia verò in temporalibus habetur in c. Fratrem noſtrum, 86. diſt. in c. Petrus, 39. diſt. & in §.1. 36 diſt. Et vtramque eſſe neceſſariam in Epiſcopo notat hic gloſſ. in ver. Temporalium, quia, inquit, in his alios docere debet Epiſcopus; & ideò aliorum doctrina indigere non debet, cap. Conuenientibus, 1. qu 7.

59 Vnde defectus ſcientiæ promotum deijcit inuitum, c. fin. inf. de ætat. & qualit. ſecundum Hoſt. hic nu. 14. in ver. pro defectu, & Io. Andr. in eod. ver. num. 10.

60 Secundò nota in ver. *Quamquam*. Quòd etſi eminens ſcientia deſideranda ſit in Paſtore; tamen competens ſufficit, nec defectus eminentis præbet legitimam cauſam cedendi ſecundum Innoc. num. 4. in ver. Defectu, Hoſt. nu. 19. in ver. Toleranda, & Butr. nu. 15. concordat, cap. Cum nobis olim ſupra de elect. Concilium Lateran. nouiſſimum ſub Leone X. de reform. Curiæ ſeſſ. 9. in princ. ibi, Curialitatis antiquæ cum competenti litteratura. Alioquin ſi eminens ſcientia eſſet neceſſaria abſolutè in Prælato, pauci ad epiſcopatum promouerentur; cum vix ad culmina dignitatum viri eminentis ſcientiæ valeant reperiri, vt legitur in c. Venerabilis, §. pen. infr. de præb. & ibi notat gloſ. in ver. Eminentis, & Hoſt. hic nu. 11. Itaque, vt verbis Baldi vtar nu. 6. in Epiſcopo requiritur ſcientia eminens, tamen toleratur ſcientia competens, ſed nihil ſciens etiamſi ſit Epiſcopus, debet deepiſcopari, allegat, l. Sed & reprobari, ff. de excuſ. tutor.

61 Cæterum hic caſus deepiſcopandi Epiſcopum ob defectum ſcientiæ hodie vix poteſt contingere: nam promouendi quidem in Curia ad Cathedrales, & alias maiores Eccleſias, vt Epiſcopi Italiæ, & Inſularum adiacentium, accuratè examinantur iuxta antiquiſſimum Eccleſiæ morem, olim namque Origeniſtarum, Cœleſtij, aliorumque hæreticorum nouæ, aut certæ reſuſcitatæ hæreſes cauſam dederunt Conſtitutioni Conc. Cartag. c. 1. In qua præſcribitur qua forma Epiſcopus recens ordinandus examinari debeat, vt habetur tom. 1. Concil. pag. 727. col. 2. & refertur in cap. Qui Epiſcopus ordinandus eſt 23. diſt. Et hunc priſtinum morem à Clemente VIII. in Eccleſia reſtitutum eſſe, eoſque, qui ordinandi ſunt Epiſcopi, vnà cum aliquot delectis ad hoc Cardinalibus, adhibitis ſimul qui in Vrbe ſunt doctiſſimis Theologis, & Canonici iuris conſultiſſimis, diligenti, atque improuiſo examine in præſentia Pontificis probari, Atque ita nunc nonniſi bene diſertis aditum patere ad epiſcopatum ſcribit Card. Baron. ad annum 398. num. 698. Quod inſtitutum magno Chriſtianæ Reipublicæ bono, alij quoque Pontifices illius ſucceſſores poſtea retinuerunt. Et ego ipſe vti examinator Canoniſta iam à pluribus annis in iure Pontificio examinaui Epiſcopos promouen-
62 dos coram Sanctiſſimo D. N. Vrbano VIII. Hoc autem examen ſubire tenentur omnes etiam inſignis, & exploratæ litteraturæ, ita vt ne ipſi quidem Epiſcoporum examinatores ſint ab eo immunes. Et dignũ eſt memoratu quod Dom. Card. Gypſius tunc in minoribus agens qua die examinauit aliquot promouendos, mox fuit ipſe examinatus ad Eccleſiam Ariminenſem. Quod ipſum ad Nouarienſem eccleſiam nuper contigit D. Torniello, qui mihi ſucceſſit in officio Secretarij ſacræ Congregationis Epiſcoporũ, & Regu-
63 larium. Excipiuntur tantummodo ab huiuſmodi examine Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, qui Cathedralibus præficiuntur. Nam Summi Pontifices quam ſollicitudinem vniuerſæ eccleſiæ ex muneris ſui officio debent, eam hinc potiſſimum impendunt, vt lectiſſimos tantum ſibi Cardinales aſciſcant, ad præſcriptum Concilij Triden. c. 1. §. Poſtremò, ſeſſ. 24. Et cum Cardinales aſſumpti iam ſint ad gradum Epiſcopis eminentiorem, vt diffinitur in decretali epiſtola, quam ſcripſit ad Archiepiſcopum Cantuarienſem Eugenius IV. dum Florentiæ præſideret in Concilio Florentino, quæ incipit, Non mediocri dolore, & habetur in Bullar. tom. 1. pag. 282. vtique non egent nouo examine ad inferiorem dignitatem, cap. Geſta, 74. diſt. cap. Accepimus, inf. de ætat. & qual. & ibi gloſ. in ver. Reputare, Innocent. qui allegat concordantes in eod. ver. num. 3. Hoſtien. n. 12. & reliqui interpretes. Cum præſertim ſcientiam, & alias qualitates in promouendis ad Epiſcopatum præfinitas Concilium Tridentinum decernat etiam ad Cardinales pertinere, quorum conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem cum vniuerſalis eccleſiæ adminiſtratio nitatur, nefas videri poteſt non ijs etiam virtutum inſignibus eos fulgere; quæ meritò in ſe omnium oculos conuertant, vt legitur in decreto Conc. Triden. cap. 1. §. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt, ſeſſ. 25. Confert ad hoc quod notat Innoc. in cap. Cum venerabilis, nu. 7. verſ. Item ſi admitto infr. de except. vbi determinat ſemel admiſſum ad aliquod officium non poſſe in ſimili officio reprobari requirente eamdem perſonæ idoneitatem, & ſequitur Bald. in
64 margarit. in ver. Approbatus. Et hac ratione Epiſcopi, qui ad aliam eccleſiam transferuntur, huic examini non ſolent ſubijci.

65 Sed nec promouendi ad Patriarchales, Metropoli-

poli-

politanas, vel Cathedrales eccleſias, quæ ſunt in partibus infidelium; quia non habent quos doceant tamquam Clero, populoque carentes, vt in Concilio Tridentino, cap.2.ſeſſ.14. Verum ſi contingat vt eiuſmodi Prælati titulares deputetur in ſuffraganeos alicuius Cardinalis Epiſcopi ad præſcriptum Concil. Lateranenſis nouiſſimi ſeſſ.9.de Cardinal.tunc & ipſi conſueueruut examinari, vt ſæpius vidi obſeruatum.

66 Ad hæc Sanctiſſimus D. N. Vrbanus VIII. in Congregatione examinis promouendorum ad Eccleſias Cathedrales, habita in Palatio Vaticano die 16. Maij 1625. decreuit, & mandauit, vt Examinatores non audeant propalare, nec vllo modo indicare examinandis ea, ſuper quibus illos interrogare intēdunt,& tam ipſi examinatores, quàm quicumque alij, qui examini interſunt, in votis proferendis omninò abſtineant à quocumque temperamento, veluti quod examinati iterum reuertantur, vel quod Vicarium à Sacra Congregatione approbatum ſecum ducant, aut quid ſimile; ſed teneantur ſententiam ſuam ſimpliciter, ac præcisè proferre, An ſibi videantur idonei ſecundum præſentem iuſtitiam ad munus epiſcopale ſubeundum. Inſuper ne vota etiam propria, aut ea quæ geſta ſunt in Congregatione publicentur, aut communicentur alicui, qui Congregationi intereſſe non ſolet, voluit idem Sanctiſſimus D. N. vt tam S. R. E. Cardinales, quàm cæteri Prælati eiuſdem Congregationis iuramentum præſtent de ſeruandis in hoc decreto contentis ſub pœnis, & cenſuris incurrendis iuxta ſtylum Sac. Congregationis S. Officij hac ſequenti forma:

Pro Cardinalibus. Ego N. miſeratione diuina S.R.E. Cardinalis,&c. tactis per me ſacroſanctis Dei euangelijs coram propoſitis iuro, ac promitto ſeruare omnia contenta in præſenti decreto Sanctiſſimi D.N. per me lecto ſub pœna excommunicationis à qua non niſi à Sanctiſſimo D.N. abſolui poſſim. Sic me Deus adiuuet, & hæc ſancta eius euangelia.]

Pro Prælatis. Ego N. &c. conſtitutus coram vobis Eminentiſſimo & Reuerendiſs. D. S. R. E. Cardinali N.&c.tactis per me ſacroſanctis euangelijs coram propoſitis iuro, ac promitto ſeruare omnia contenta in præſenti decreto Sanctiſsimi D.N. ſub pœna periurij, & excommuuicationis latæ ſententiæ, à qua nonniſi à Sanctiſsimo abſolui poſsim. Sic me Deus, &c.

Quod quidem iuramentum ea religione obſeruari conſueuit, vt ne quidem in genere indicetur examinandis materia, ſuper qua illos intendunt interrogare. Quamobrem prorſus illiterati, & qui ſecundum Bald. poſt promotionem eſſent deepiſcopandi, grauiſsimū hoc iudicium ſubire, & tanto periculo ſe exponere non audent. Quod ſi auderent tamquam inhabiles repellerentur, vt interdum contigit. Hæc de promouendis in Curia.

67 Extra Curiam verò ex Tridentini Concilij præſcripto, & Conſtitutione Gregorij XIV. edita idibus Maij 1591. Inſtructio de qualitatibus ſumitur tantummodo à Sedis Apoſtolicæ Legatis, ſeu Nuncijs prouinciarum, aut eius Ordinario, eoque deficiente à viciniotibus ordinarijs, vt in cap.2. ſeſſ.22. vbi etiam ſtatuitur, vt aſſumendus ſcientia eiuſmodi polleat, vt muneris ſibi iniun-

68 gendi neceſsitati poſsit ſatisfacere, Ideoque antea in Vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure canonico meritò ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi Regularis fuerit, à Superioribus ſuæ Religionis ſimilem fidem habeat. Prædicti autem omnes, vnde inſtructio, ſeu teſtificatio erit ſumenda, hæc fideliter & gratis referre teneantur; alioquin eorum conſcientias grauiter oneratas eſſe ſcient, ac Deum, & Superiores ſuos habebunt vltores. Aliæ etiam complures diligentiæ quò inſtructio huiuſmodi ſincerè, & fideliter habcatur, præſcriptæ ſunt ex decretis Sac. Congregationis rerum Conſiſtorialium, & præſertim in inſtructione particulari ſuper hoc publicata, & impreſſa anno 1627. in qua quod pertinet ad litteraturam, præſcribitur vt teſtes interrogentur an ſciant aſſumendum aliquo gradu in iure canonico, vel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ vel Iuri canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in epiſcopo requiritur ad hoc vt poſsit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ. Quod ſi promouendus nullum habeat gradum, ex parte illius exhibeatur publicū alicuius Academiæ teſtimonium ad præſcriptum Concilij. Ac ſi ortus ſit in prouincijs, in quibus non ſunt Vniuerſitates ſtudiorum, neque conſuetum eſt ſuſcipi gradum aliquem, eiuſmodi teſtimonium ſumatur ex viris grauibus,& ſacræ Theologiæ, ve

69 Iuris canonici peritis. Quod ſi Regularis ſit; à ſuis ſuperioribus regularibus, quorum appellatione quoadhoc intelliguntur dumtaxat qui nullum ſui ordinis ſuperiorem agnoſcunt, ſiue ij nuncupentur cuiuſuis ordinis Abbates, Magiſtri, Miniſtri, aut Præpoſiti Generales, vel quarumlibet Congregationum Præſidentes, ſiue Definitores, aut Viſitatores Capitulum Generale repræſentantes, ſiue alio quocumque nomine, & in eorum abſentia ipſorum Vicarij, ſeu Commiſſarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum; vt legitur in eadem inſtructione. Quæ cùm ita ſint non mirum ſi à multis annis, quibus eidem Congregationi rerum Conſiſtorialium interfui tamquam vnus ex Conſultoribus nominatus in Bulla Sanctiſs. D. N. Vrbani VIII. ſuper Inſtitutione ipſius Congregationis, nunquam vidi, nec prius audiui quemquam ex hoc capite ignorātiæ fuiſſe de Epiſcopatu deiectum, aut reſignandi licentiam poſtulaſſe.

70 §. PROPTER MALITIAM. Nota quartam cauſam legitimam reſignationis epiſcopatus, ideſt malitiam, ſeu duritiem ſubditorum, cum ſcilicet adeò peruicaces, & incorrigibiles exiſtunt, vt Epiſcopus proficere nequeat apud ipſos.

71 Quippe actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi, vt conſtat ex decreto Concilij Tridentini c.1. ſeſſ.23. & tradit Caietan. in 2.2. q.185. art.5. Vnde ſi nec gregem paſcere poteſt Epiſcopus, neque alia paſtoralia munia exercere ob ſubditorū peruicaciā, ceſſat obligatio retinendi. In quacumque enim obligatione attendi debet obligationis finis, vt docet S.Tho.d.q.185. art.4.

72 QVÆRO. An Epiſcopus propter perſecutionem ſubditorum debeat fugere, & eccleſiam deſerere

ſerere. Hanc quæſtionem format hic Anton.de Butr.poſt Innoc.Hoſt. & Ioan-Andr. Ego plene examino in cap.prox. infr.eod. in quæſt.An epiſcopus ciuitatis, vel diœceſis, quam incolunt ſoli Græci ſchiſmatici, ad perſonalem reſidentiam teneantur.

73 §. PRO GRAVI QVOQVE. Nota hic quintam cauſam cedendi legitimam, videlicet graue ſcandalum, quod aliter ſedari non poteſt. Et pondera ceſſionis rationem, nempe quia Epiſcopus non debet magis temporalem honorem, quàm æternam affectare ſalutem. Porrò tantum poteſt eſſe ſcandalum, vt epiſcopus non ſolum poſſit, ſed etiam teneatur renunciare, vt dicunt hic Hoſt.& Ioan.Andr. ambo nu.19. in ver.Quia ſanguinem, & Cardin. in §.Pro graui, in princ. allegant,c.Nihil de præſcript. c. Cum teneamur, de præben. cap.1.2. & 3. de iurepatr.c. Inter ſol-
74 licitudines,§.1.2.& 3.de purgat.canon. Ratio eſt, quia ſcandalum vitare debemus quantum poſſu-
75 mus, ſi ſine peccato vitari poteſt. Nam veritas diſciplinæ deſeri poteſt propter multitudinem peccantium, cap.Vt conſtitueretur, 50. diſt. intellige niſi defendant errorem, cap. Comeſſatio-
76 nes, 44.diſt. Si enim defenderent, vel excuſarent, tunc nullo modo parcendum eſſet multitudini, cap.1. in fine,de pœnit.diſt.6.c.Plurimos,82.diſt.
77 Sin autem ſcandalum vitari non poſſit ſine peccato, tunc vtilius ſcandalum naſci permittitur, quàm vt veritas relinquatur, cap.Qui ſcandalizauerit,infr. de regul. iur. Veritas namque bonę vitæ, vel iuſtitiæ propter ſcandalum nunquam deſerenda eſt, ſecundum gloſſ. hic in ver. diſtinguendum,Innoc. in eod.ver.nu.6.Io.Andr.nu.19. Butr.num.22.Anchar.num.7.& Cardin.vbi ſupra.
78 Quod ſi ſit dubium an ſcandalum ſit peccatum, necne,tunc potius videtur vitandum ſcandalum, quàm peccatum, ſecundum Hoſtien.Ioan. Andr. Card.& alios proximè citatos,qui allegant illud Auguſtini,Tene certum,& dimitte incertum,§.1. ad fin. de pœnit.diſt.6.

79 Eſt autem ſcandalum dictum, vel factum minus rectum præbens occaſionem ruinæ. Et quod græcè ſcandalon dicunt, nos offenſionem, vel ruinam, & impactionem pedis poſſumus dicere. Quemadmodum enim contingit quandoque vt aliquis obex ponatur alicui in via corporali, cui impingens diſponitur ad ruinam, & talis obex dicitur ſcandalum; ſimiliter in proceſſu viæ ſpiritualis contingit aliquem diſponi ad ruinam ſpiritualem per dictum, vel factum alterius, inquantum ſcilicet aliquis ſua admonitione, vel inductione, aut exemplo alterum trahit ad peccandum. Et hoc propriè dicitur ſcandalum, vt ex Hieron. Super Matth.diffinit, & explicat D.Thomas in 2.2. qu. 43. art.1. & ſequitur Syluest. in ver.Scandalum in princ. An autem propter ſcandalum teneatur quis deſerere bona ſpiritualia, vel temporalia, dic vt per S.Thomam in d. q.43. art.7. & 8. Et de duplici ſcandalo Puſillorum, & Phariſæorum vide Nauarr. conſil.9. N. Nobilis, num.11. De ijs quæ vi, & dixi in c.Si quis nu.80. infra de regular.

§. PERSONÆ VERO. Nota hic ſextam, & vltimam cauſam renunciandi legitimam, nempe irregularitatem, intellige ex defectu prouenientem, vt differat à prima cauſa irregularitatis ex delicto, quæ ponitur ſupra in §. Propter con-
80 ſcientiam. Eſt autem irregularitas ſecundum Bald. hic num.9. paſſiua prohibitio in his quæ ſunt ordinis, & officij, vel, vt diffinit Speculator lib.1. de diſpenſ.§.4. in princ. eſt nota, ſeu impedimentum Canonicum ex facto, ſeu defectu proueniens, quo quis prohibetur ad eccleſiaſticos ordines promoueri, & in eiſdem miniſtrare, & eodem modo ferè deſcribunt Hoſtien. in c.2.de Cler.excomm.miniſtr.Archid.& Io.Andr. in c.1. de reg. iur. lib.6. Et quamuis Marian. Socin. ſenior in cap.Ad audientiam,in prima quæſtione principali,nu.12.de homicid. poſt verbum [Canonicum] putet addendum,[ſeu diuinũ,] & poſt verbum[ex defectu proueniens,]ſimiliter addendum putet [à natura,vel euentu.]Tu tamen non recedens à communi deſcriptione,quia quatenus reperiatur aliqua irregularitas de iure diuino,de quo per eumdem Socin. ibid. in 3. quæſt. principali, num. 15. & ſeqq. tamen verbum illud [Canonicum] eſt aptum comprehendere etiam impedimentum iuris diuini, c. vn. cum gloſ. in ver. Canonicum, de ætat. & qualit.lib.6.facit tex. in cap.Si quis dogmata,25.qu.2.& in c.Qualiter, & quando, il ſecondo, in princ. infrà de appellat. & quod notat gloſ. in Summa 9.diſt. & Abb. in c.fin.num.7. ne Cler.vel Mon.& verba illa [à natura, vel euentu,] ſuperflua ſunt, quia vnumquodque impedimentum, aut eſt à natura, aut ex accidenti, & vndecumque proueniat, abſolutè impedimentum eſt. Dicitur autem nota, ideſt infamia,cap.Accidens de purg. canon. ſeu cicatrix, vt l.2. ff. de ſeru.fugit. nam & irregularitas eſt cicatrix criminis, vel defectus, c. In Sacerdotibus aliàs eſt, c.Non negamus, 61.diſt. Vnde ſecundum Specul, ſanitas, ſcilicet pœnitentiæ poſt poſt vulnus, ſcilicet peccati, ſequuta ſine cicatrice, ſcilicet irregularitate, eſſe non poteſt,cap. Ventum eſt,1,qu.1.Atque ita irregularitas differt à ſuſpenſione, quia eam includit, & illi addit. Suſpenſio enim importat inhabilitatem ad executionem tantum, irregularitas verò ad executionem, & ordines, vt per Syluest. in ver. Irregularitas in princ. Et tres modos, quibus irregularitas contrahitur, notat hic Innoc.num.7.
81 Hoſtien.num.71.& Specul. loco cit.Communiter tenetur irregularitatem tripliciter contrahi, videlicet ex delicto, vt ſupra in §. Propter conſcientiam, Ex defectu Sacramenti, vt in Bigamo, c.Acutius,26.diſt.& cap.Debitum, infra, de bigam. & ex defectu corporis; ſub qua ſpecie comprehenduntur tam qui patiuntur defectus natalium, vt hic, quàm corpore vitiati, vt infr.
82 de corp.vitiat. per tot. Bald.hic num.11.hanc vltimam ſpeciem irregularitatis appellat natiuam, vt ſi quis naſcatur ſpurius: nam ex corrupta radice oritur vitium, quod inditum eſt ſine culpa naſcentis;& ideo per eius pœnitentiam non purgatur; quia nec pœnitere poteſt qui non peccauit. Simile eſt in corpore vitiato, quia ibi non peccat anima, ſed natura, vt not. in c. infr. de
83 corp. vitiat. Verum irregularitas in corpore vitiatis non ſemper poteſt dici natiua,quia quamuis vitium corporis contingat à natiuitate, vt in cæco nato; tamen plerumque accidit poſtea, (ſicut nobis contigit cęcitas Domino ſic permittente in quadrageſimo quarto ætatis noſtræ anno, & eo tempore quando à publicis negocijs, Deus nobis hæc otia fecit, cœpimus ſcribere, ſeu

ſeu potius dictare Commentaria hæc noſtra ſuper libris Decretalium; forte tamen mens Baldi fuit appellare hanc irregularitatem natiuam, non quòd oriatur à natiuitate, ſed quia adnaſcitur ſine facto, & miniſterio eius, qui irregularis efficitur, & hoc indicat ratio illa, quia ibi non peccat anima, ſed natura.

84 Porrò irregularitates omnes, & illarum pœnæ ſunt de iure poſitiuo, & ex conſtitutione eccleſiæ. Ac proinde Summus Pontifex in irregularitati-
85 bus omnibus diſpenſat, etiam in bigamia, ſecundum Innoc. hic num. 8. cui ſubſcribunt Hoſtien. num. 72. Ioan. Andr. num. 54. ac cæteri omnes: & Specul. d. tit. de diſpenſat. §. 4. nu. 3. De quo tamen articulo vide plene per Marian. Soncin. in c. Ad audientiam, n. 15. verſ. Tertio principaliter quæro quo iure fuerit introducta irregularitas: & nu. 21. & ſeqq. infra de homicid. & quod dixi in c. Henricus, circa fin. n. 40. infr. de Cler pugn. in duel.

86 Nec obſtat dictum Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *Vnius vxoris virum*, id eſt non plurium, vt in d. c. Acutius: nam, vt inquit hic Bald. n. 14. licet Apoſtolus oſtēdat Papæ quid facere debeat, non tamē oſtendit quid facere poſſit; quia poteſtas Clauium eſt talis, & tanta, vt non recipiat interpretationem reſtrictiuam: ſubdens hanc eſſe intentionem Innocentij notabilem, & veram. Epiſcopi verò an poſſint ſuper bigamia diſpenſare, ſcripſi plene in c. Super eo, à n. 19. & in c. A nobis, à n. 29. infra de bigam. & an in irregularitate ex homicidio, dixi in d. c. Henricus, n. 42.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Poſt tranſlationem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, qui propter crimen renunciauit Epiſcopatui ad Religionem deſcendens, ad Epiſcopatum reaſſumi non poteſt, ſecus ſi renunciauit propter aliam cauſam.*

2 *Epiſcopus ciuitatis, & diœceſis, vbi ſunt tantum Græci Schiſmatici an ad reſidentiam teneatur.*

3 *Perſecutionis contra Epiſcopum duæ ſunt ſpecies.*

4 *Finis in qualibet obligatione attendi debet.*

5 *Epiſcopus ob intrinſecam perſecutionem cogi debet ab Eccleſia recedere.*

6 *Epiſcopi titulares in decreto de reſidentia non comprehenduntur.*

7 *Epiſcopus ob duritiem plebis non poteſt abſcedere à reſidentia abſque Sedis Apoſtolicæ licentia.*

1 POST TRANSLATIONEM. Epiſcopus qui propter crimen renunciauit epiſcopatui, ad religionem deſcendens, ad epiſcopatum reaſſumi non poteſt. Secus ſi renunciauit propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ipſo ignorante commiſſam, vel aliam ſimilem cauſam. Hoc dicit ſecundùm omnes, diuiditur in tres partes, vt per Io. And.

Nota primò non eſſe legitimam cauſam cedendi vt Epiſcopus fiat Monachus. De hoc ſupra in c. Niſi cum pridem, & ibi dixi in princ. in 2. not. à n. 5. vſque ad n. 11.

Nota ſecundò ex cauſa perſecutionis licere Epiſcopo curam Paſtoralem deſerere. Quibus autem caſibus hoc locum habeat, & an procedat tam in intrinſeca, quàm in extrinſeca perſecutione, dicam plenè in quæſt. ſeq.

2 QVÆRO igitur, An Epiſcopus ciuitatis, & diœceſis quam incolunt ſoli Græci Schiſmatici, ad perſonalem reſidentiam teneatur.

Epiſcopus in Inſula Chriſtiano Principi in temporalibus ſubiecta nullas habet eccleſias ritus Latini præter vnam Cathedralem; atque incolæ omnes tam ciuitatis, quam diœceſis ſunt Græci Schiſmatici, & Græcas eccleſias colunt, ibique à Presbyteris Græcis eccleſiaſtica recipiunt Sacramenta; Rectoribus ſæcularibus ſe ſubditos profitentur, nec parent Epiſcopo; quem illum ritui Latino addictum vilipendunt, ac deſpectui habent. Ideoque Epiſcopus in eccleſia reſidet, & diuina celebrat aliquando cum altero tantum Clerico, aliquando ipſe ſolus. Spes verò vt Græci illi ad eccleſiæ vnitatem redeant nulla ſubeſt, tum quia in ſchiſmate obfirmato animo perſeuerant, & Latinum ritum execrantur, vt moris eſt Græcorum, c. Licet Græcos, infra de Baptiſ. Tum quia præcipua res, quam Magiſtratus ſæcularis Epiſcopo obſeruandam præſcribit, ea eſt, vt de Græcorum religione, ac ritibus inter concionandum, aut alio quouis modo minimè tractent: id quod ſi Epiſcopus non ſeruaret, verendum eſſet ne in eum Miniſtri ſæculares, qui motus illarum gentium Turcis finitimarum timent, aliquid molirentur, quod Sedem Apoſtolicam in neceſſitatem iuſtæ vltionis adduceret. Vnde factum eſt vt in ea diœceſi à Conc. Florent. ſub Eugenio IV. in hæc vſque tempora ne vna quidem anima potuerit à ſchiſmate amoueri, & ad vnitatem Romanæ eccleſiæ reduci.

Quibus ita ſe habentibus præſens Epiſcopus quærit, an ex præſcripto ſacrorum Canonum, & decretorum Concilij Tridentini teneatur illic reſidere.

Quam dubitationem ſuſtulit text. in c. Aduerſitas, 7. q. 1. in hæc verba. [Cum vitijs ſubditorum Prælatus affligitur, aliquando omnium eſt vna, & inſatiabilis obſtinatio: aliquando mali inueniuntur bonis admixti, quando boni ſimul cum malis habitant, nō ſunt deſerendi propter malos, ſed potius mali tolerentur propter bonos. Quādo verò omnium ſubditorum eſt obſtinata malitia, nec prodeſt eis Prælatorum præſentia, tunc etiam corpore licet ab eis recedere, ne illorum nequitia ſemper in deterius proficiat, & iſti quidem fructum amittant, quem de illorum profectu poſſent inuenire.] Hæc ibi. Et ſimilis text. habetur in can. ſeq. vbi Gregorius Petro Diacono interroganti an liceret Prælato gregem ſemel ſuſceptum deſerere, reſpondit dicens, ibi adunati æquanimiter portandi ſunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuuentur boni; nam vbi omni modo de bonis fructus deeſt, fit aliquando de malis labor ſuperuacuus, & infra, Sæpe agitur in animo perfectorum quod ſilentio prætereundum non eſt, quia cum laborem ſuum ſine fructu eſſe conſiderent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant, & infra, Numquid Paulum mortem dicimus timuiſſe, quam ſe ipſe pro amore

amore Ieſu teſtatur appetere? Sed cum in eodem loco (id eſt Damaſci) minorem ſibi fructum adeſſe conſpiceret, ad grauem laborem ſe alibi, cum fructu ſeruauit. Quod ipſum ſtatuit Innocentius III. in c. Niſi cum pridem, §. propter malitiam ſupr. eod. vbi propter malitiam, inquit, plebis, cogitur interdum Prælatus ab ipſius regimine declinare, quando plebs adeò duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat apud ipſam; ſed propter eius duritiem quo magis ſatagit, eo magis iuſto iudicio deficere permittatur, &c. & Apoſtoli leguntur dixiſſe; ecce conuertimur ad gentes, quia Verbi Dei vos indignos feciſtis.

3 Ex quibus decretis gloſſ. in d. c. Aduerſitas, in ver. Hoc etiam, elicit duas perſecutionum ſpecies, aliam extrinſecam, quam patitur eccleſia à manifeſtis inimicis: aliam intrinſecam, quæ conſiſtit in eis, qui ab vnitate eccleſiæ non ſunt præciſi, ſed tamen nec paſci ab Epiſcopo, nec corrigi volunt. Et quamuis in extrinſeca perſecutione cum fine prælato non eſt tuta ſalus eccleſiæ, aut cum non ſolus Prælatus quæritur, ſed etiam Clerus, oporteat Paſtorem ponere animam ſuam pro ouibus ſuis: in intrinſeca tamen, qui eſt caſus præſentis eccleſiæ, vt ait gloſſ. ſic diſtinguitur. Nam aut omnes ſunt mali, aut quidam. Si boni ſunt commixti malis, eos Epiſcopus non deſeret. Si omnes mali ſunt, aut ſpes eſt de correctione, aut non. Si eſt, non ſunt deſerendi, ſi non eſt ſpes, tunc ſunt deſerendi. Quam gloſſ. hac in parte ad litteram refert, & ſequitur Innoc. in dicto c. Niſi cum pridem, ſub n. 4. in ver. Malitiam. Hoſtien. Card. Anton. de Butr. Anchar. & alij communiter. Conſimilis gloſſ. eſt in d. cap. Niſi cum pridem, §. 1. & in d. cap. fin. 7. quæſtion. 1 in hæc verba: [Si ſubditi ſunt malis admixti, tolerandi ſunt mali propter bonos: Si verò omnes ſunt mali, & incorrigibiles, recedere poteſt Prælatus ad alium locum exemplo Pauli, qui de Damaſco fugit, vt alibi magis proficeret. Sicut Moyſes prelatus Populo Iudæorum malitia ſubditorum permotus cedere voluit regimini, talemque ceſſionem à Domino inſtantiſſimis precibus flagitauit dicens, Num. 11. [Cur afflixiſti ſeruum tuum? Quare non inuenio gratiam coram te? Et cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me? Non poſſum ſolus ſuſtinere hunc populum, quia grauis eſt mihi. Sin autem tibi videtur obſecro vt interficias me, & inueniam gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar malis.] Et in geſtis B. Adalberti epiſcopi ſic legit eccleſia. [Beatus Adalbertus Pragenſis epiſcopus factus, cum cerneret gregem ſuum per abrupta vitiorum ire, (nam Clerici connubia ducebant, & vnus vir plures habebat vxores, & Chriſtiani captiui, & ſerui à Chriſtianis ipſis vendebantur Iudæis) flens, ac deſperans ſe poſſe quicquam facere, relicto epiſcopatu Romam perrexit, ibique Monachus factus eſt.] Hæc ibi. Vnde hanc ſententiam ex Canoniſtis poſt Innoc. ſequitur in d. cap. Niſi, Abb. Antiq. in ver. Propter autem; vbi ſequitur diſtinctioné Innocentij inter extrinſecam, & intrinſecam perſecutionem, Hoſt. n. 20. in ver. Propter autem malitiam, vbi ait plebem eſſe omninò reijciendam ab epiſcopo ex quo prædicationem nullo modo audit, Bald. nu. 21. verſ. Item notat hic Io. Andr. vbi ait: [Perſecutio intrinſeca eſt præciſa, & quercus furoris, qui procedit de corpore proprio Clericorum, vel ſubditorum ipſius eccleſiæ, quia totum eſt vnum corpus myſticũ. Extrinſeca autem perſecutio eſt de foris adueniens, puta à Saracenis, vel à Tyranno.] Et adducit ſimile de bello ciuili, & de bello de gente ad gentem. Anton. de Butrio, Petr. de Anchar. & Card. in §. Propter malitiam, Henric. Boich. nu. 4. verſ. Et de materia, vbi aſſerit cũ ea gloſſa concordare D. Thomam, & Aſtenſem. Ægid. Bell. in d. §. Propter, num. 9. quæſt. 9. vbi etiam poſt Innoc. & Hoſt. appellat perſecutionem extrinſecam, quæ fit alicui ſiue in publico, ſiue in priuato ex peccato ſuo, & intrinſecam, quæ contingit ex peccatis aliorum, cum tamen Prælatus odio non habetur. Et in c. Aduerſitas, 7 quæſt. 1. idem probat Archid. vbi ſub num. 10. verſ. Cum autem, commendat diſtinctionem gloſſæ inter vtramque perſecutionem, & inferius num. 11. [Quoniam, inquit, Sanctus vir videt malos, inter quos conuerſatur, ex admonitioſua ſua, & exhortatione potius deficere, quàm proficere, quia inſurgunt in eum, & moleſtias ei inferunt; & ſic peccato peccatum addunt: ſolet contingere propter tædium vt capiat eum ſolitudinis deſiderium, & vult recedere corpore, non amore, ſcilicet vt quibus non poterat prodeſſe hortando, poſſit ſaltem orando.] Hæc Archid. cuius verba ad litteram refert Ægid. Bellam. ibid. §. Cum autem, num. 2. Turrecrem. in §. Hoc etiam, atque ibi etiam Gemin. Præpoſ. ibid. ſub nu. 3. vbi teſtatur diſtinctionem gloſſæ approbari per S. Thomam; & communiter DD. Archid. Gemin. & Præpoſ. in can. Vbi adunati, 7. quæſt. 1. Turrecrem. ibidem, vbi ait, [Quando omnes ſunt mali, & de correctione eorum nullus fructus ſperatur, à conſortio talium fugiendum eſt exemplo Loth, qui cum non poſſet illorum compeſcere malitiam, à Domino ſibi conſultum eſt, vt inde fugeret; & Dominus præcepit Apoſtolis Matth. 10. & Luc. 10. vt ſi veniſſent in aliquam ciuitatem, quæ non recepiſſet eos, nec vellent audire ſermones ſuos, eis relictis ad alia loca ſe conuerterent, vbi fructum afferrent, quibus Dominus ait Ioan. 15. [Ego elegi vos, & poſui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat.] In quo docentur Prælati, quòd vbi non recipiuntur, & præ malitia ſubditorum, quia eorum ſermones, ac correctiones non audiunt, ſed contemnunt, non valent fructum afferre: tunc poſſunt inde recedere, & alibi conuolare, vbi fructificent.] Hactenus Turrecremata. Hanc etiam inter legitimas non reſidendi cauſas connumerat Gigas in tract. de reſidentia epiſcoporum cap. 17. num. 18. Et hanc ſententiam eſſe communiter approbatam teſtatur Præpoſ. in d. §. Hoc etiam, ſub num. 3. & recentiores.

Ex Theologis verò idem docuit Diuus Thomas in 2. 2. qu. 185. art. 4. vbi aſſerit [tamdiu Epiſcopum obligari curam Paſtoralem retinere quamdiù poteſt ſubditis ſibi commiſſis proficere ad ſalutem.] Et inferius aſſignans cauſas, propter quas ceſſat obligatio curæ paſtoralis, inter alias recenſet ſubditorum incorrigibilitatem relatis
4 verbis Gregorij in dict. c. fin. 1. qu. 7. In qualibet enim obligatione ſecundum S. Thomam ibidem art. 5. citatum à Campeg. de reſid. Epiſcoporum, num. 20. attendi debet obligationis finis: & vt ibi Caietanus adnotauit actus paſcendi eſt principa-

cipa-

cipalis actus Epiſcopi; ac proiude ſi nec gregem paſcere poteſt Epiſcopus, neque alia paſtoralia munia exercere ob ſubditorum peruicaciam, ceſſat reſidentiæ obligatio, cum eſſet finis obligationis: nam vbi non eſt auditus, ne effundas ſermonem, eccleſ. 32. labor enim ſine fructu eſſe non debet, c. Charitatem, 12. q. 2. Et quamuis præceptum de reſidentia nitatur iure diuino, dicente Domino Ioan. 20. Paſce oues meas, cum tamen ſit affirmatiuum obligat ſemper, ſed non ad ſemper, ſaltem per accidens, vt declarat Caietan. 2. 2. q. 185. d. art. 5. & dixi in c. Ex parte, infra de Cler. non reſideut. & hoc caſu ſacri Canones interpretantur præceptum non obligare, quia reſidentia eſſet ſine fructu. Vnde Sot. de iuſt. & iur. lib. 10. q. 3. art. 4. relatis verbis D. Tho. quod vbi ſubditorum ſalus exigit Paſtoris præſentiam, non debet Paſtor ſuum gregem deſerere: Hinc argue, inquit, ſi grex nollet ſalutem, poterit abire in alium locum, præcipuè ad alios iuuandos: & in 2. 2. q. 2. art 4. concl. 1. tamdiu ait obligatur Epiſcopus paſtoralem curam retinere, eiuſque agones perferre, quamdiu ſpes ibi durat, quod poſſit proficere. Quod etiam ſcripſit Gregor. de Valentia tom. 3. Comment. in D. Thom. diſp. 10.
5 q. 3. puncto 4. in fin. Quinimò Hoſt. in d. c. Niſi, num. 20. in ver. Propter autem malitiam, ſentit Epiſcopum hoc caſu cogendum eſſe ab eccleſia ſua recedere; & ſequitur ibi Ioan. Andr. nu. 13. & Gemin. in d. c. Aduerſitas, col. 3. in gloſ. 1. vbi dicit Epiſcopum cogi poſſe etiamſi nolit.

Neque his repugnant, quin potiùs conſentiunt decreta Concilij Tridentini: nam c. 1. ſeſſ. 6. dum pœnas imponit epiſcopis non reſidẽtibus, excipit legitimas abſentiæ cauſas, ibi, legitimo impedimento, ſeu iuſto, & rationabilibus cauſis ceſſantibus. Idemque fit in c. 1. ſeſſ. 23. verſ. Nam cum Chriſtiana charitas. Inter legitimas verò cauſas abſcedendi ſacri Canones reponunt plebis duritiem, apud quam Epiſcopus proficere non poteſt, vt in d. c. Aduerſitas, & c. ſeq. & in c. Niſi.

Ac præterea Concilium idcircò præcipit Prælatis vt reſideant, & gregem ſibi commiſſum non deſerant, vt illum paſcant, & ſuum impleant miniſterium, vt in d. c. 1. ſeſſ. 6. ibi; Vigilent, ſicut Apoſtolus præcipit, in omnibus laborent, & miniſterium ſuum impleant: & in d. c. 1. ſeſſ. 23. vbi dicitur præcepto diuino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro eis ſacrificium offerre, verbique diuini prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere, pauperum, ac miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia paſtoralia incumbere. Hæc autem certum eſt præſtari non poſſe ab Epiſcopo, cuius vocem oues non audiunt, cuius ritum abominantur, & cuius curæ nulla ex parte ſubijci volunt: ergo ex mente Concilij Epiſcopus non tenetur hoc caſu
6 reſidere. Ideoque etſi decretum de reſidentia ſit adeo rigoroſum, Epiſcopos tamen titulares non comprehendit, vt patet in c. 2. ſeſſ. 14. Certum autem eſt arctiùs aſtringi ad reſidentiam epiſcopos titulares, qui patiuntur perſecutionem extrinſecam ab inimicis manifeſtis ab eccleſiæ vnitate præciſis, & non toleratis, quàm qui patiuntur intrinſecam à populi incorrigibilitate, vt probat diſtinctio gloſſæ in d. c. Aduerſitas, quæ tam à Canoniſtis, quam à Theologis communiter recipitur, vt dictum eſt.

Atque ex his omnibus ſiue ſpectemus Chriſti Domini verba; ſiue Apoſtolorum, atque aliorum ſanctorum exempla ab omnibus relata in locis ſuperiùs allegatis, & præcipuè ab Archidiac. & Turrecr. in d. c. Aduerſitas, ſiue ſacrorum Canonum, & Trid. Concilij diſpoſitionem; ſiue demum Theologorum, & Canoniſtarum communes doctrinas, ſatis videtur conſtare Epiſcopum hoc caſu non aſtringi præcepto reſidentiæ.

Cenſerem tamen hæc omnia vt infra eſſe temperanda. Primo enim non videtur declarandum abſolutè Epiſcopum non teneri reſidere, ſed tantum eſſet illi concedenda licentia alibi reſidendi ad tempus dumtaxat, ſi tamdiu res eccleſiæ ſuæ
7 in eodem ſtatu perſtiterint; quia ſecundum tutiorem, ac veriorem opinionem Epiſcopus hoc caſu non poteſt ex ſeipſo curam paſtoralem deſerere, ſed requiritur Sedis Apoſtolicæ licentia, vt probatur ſupra eod. in c. prox. & ibi dixi in §. Intueri, in 3. notab. num. 20. Et poſt Laur. docet Archid. in d. c. Aduerſitas, & Turrecr. in d. c. fin. prope fin. quod hodie apertè ſtatutum eſt in d. c. 1. ſeſſ. 23. vbi etſi Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & euidens eccleſiæ, vel reipublicæ vtilitas nonnunquam epiſcopos abeſſe requirant: ſtatuit tamen S. Synodus vt legitimæ abſentiæ cauſæ prius à Romano Pontifice examinentur, & approbentur.

Deinde cenſerem in his omnibus eſſe onerandam Epiſcopi conſcientiam, cui etiam eſſet iniungendum, vt interdum gregem ſibi creditum ipſe per ſe viſitaret perquiſiturus an ſpes vlla orta eſſet proficiendi: nam, vt inquit D. Thom. in 2. 2. q. 185. d. art. 5. in fin. imminet eidem neceſſitas vt animum retineat intendendi proximorum ſaluti, ſi opportunitas adſit, & neceſſitas requirat. Ac proinde etiam Sacerdos Latinus eſſet illic præficiendus, vt ſi quas forte ex prædictis ouibus ad ouile reuocaret diuina pietas, adeſſet ibi Vicarius Paſtoris, qui eas reciperet, ac de ea re, deque vniuerſo eccleſiæ ſtatu Paſtorem opportunè certiorem faceret. Quod eſt ex mente Conc. in d. c. 1. ſeſſ. 23. verſ. Meminerint tamẽ diſceſſuri.

DE RENVNCIATIONE.

Cap. Dilecti.

SVMMARIVM.

1 ABbas exemptus ſine licentia Papæ renunciare non poteſt.
2 Quamuis ſe inſufficientem agnoſcat.
3 Et ad arctiorem Religionem tranſire velit.
4 Et quid ſi non ſit exemptus.
5 Regularis vt ex vna ad aliam Religionem tranſire valeat, cuius licentia requiratur diſtinguitur, vt num. ſeqq. vſque ad num. 36.
Quid ſi tranſire velit ad ſtrictiorem, n. 6.
Et quid ſi ad parem, num. 8.
Et quid ſi ad laxiorem, nu 20.
6 Regularis tranſire poteſt ad arctiorem Religionem

de licentia ſui Prælati immediati petita, licet non obtenta.

7 *Nec eſt neceſſarium eam petere à Conuentu, licet ſit tutius, & num. 19.*

8 *Regularis non poteſt tranſire ad parem Religionem ſine legitima cauſa, niſi de licentia Papæ.*

9 *Et an huiuſmodi licentia ſuffragetur etiam in foro poli.*

10 *Et an inferiores à Papa ex iuſta cauſa poſſint huiuſmodi licentiam indulgere.*

Quid ſi monaſterium ſit exemptum, num. 12. & num. 15.

Et quid ſi ſit ſubiectum Epiſcopo, num. 14.

11 *Tridentinum Concilium nihil noui iuris induxit ſuper tranſitu Regularium ad ſtrictiorem, vel parem Religionem.*

14 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare, vt Regularis Monaſterij non exempti tranſeat ad æqualem Religionem.*

Quid ſi monaſterium, ad quod ſit tranſitus ſit in aliena diœceſi, ibid. & num. 15. & 16.

Et quid ſi vtrumque Monaſterium ſit in diœceſi ipſius Epiſcopi, num. 17.

18 *Regularis vt ex iuſta cauſa tranſire poſſit ad parem Religionem præter licentiam Abbatis, requiritur etiam licentia Conuentus, & nu. ſeq.*

19 *Secus ſi tranſire velit ad ſtrictiorem, & quæ ſit ratio differentiæ.*

20 *Regularis vt tranſeat ad laxiorem ſine cauſa ſolus Papa poteſt diſpenſare.*

21 *Sed talis diſpenſatio non excuſat quoad Deum.*

Diſpenſatio Papæ in votis ſine iuſta cauſa non prodeſt in foro animæ, ibid.

22 *Papa in votis non diſpenſat, ſed declarat.*

23 *Regularis vt tranſeat ad laxiorem ex legitima cauſa etiam inferiores à Papa poſſunt diſpenſare.*

24 *Et qui ſint illi inferiores ſi monaſterium ſit exemptum.*

25 *Et quid ſi ſit ſubiectum Epiſcopo.*

26 *Et an requiratur etiam licentia Conuentus.*

27 *Sed contra quia ſolus Papa diſpenſat ex cauſa ſuper tranſitu ad laxiorem.*

29 *Inferior non diſpenſat in lege ſuperioris.*

30 *Mendicantes tranſeuntes ad non Mendicantes ſine licentia Papæ ſunt eo ipſo excommunicati per extrauag. Martini IV.*

31 *Etiamſi tranſeant ex iuſta cauſa.*

32 *Et refellitur contraria opinio.*

33 *Ratio quando non eſt generalis ad omnes, eſt impulſiua, qua ceſſante non ceſſat conſtitutio.*

34 *Regulares cuiuſcunque facultatis vigore prohibentur à Concilio Tridentino transferri ad laxiorem Religionem.*

Etiamſi iuſta cauſa ſubſit, & refellitur opinio contraria, num. 35.

35 *Tridentinum Concilium c. 19. verſ. Nemo, ſeſſ. 25. de Regular. expenditur.*

36 *Regularis vt tranſeat ad laxiorem Religionem, quæ ſint cauſæ legitimæ diſpenſandi.*

37 *Quid de cauſa infirmitatis, & num. 40.*

38 *Et quid de cauſa ſenectutis.*

39 *Et quid ſi Religioſus ſit exoſus fratribus, vel infamia notatus.*

40 *Et quid ſeruetur in Signatura Gratiæ, & in ſacra Pœnitentiaria.*

1 DILECTI. Abbas exemptus ſine licentia Papæ renunciare non poteſt. Hoc dicit, Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. & Ioan. de Anania. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur Conuentus petitio, in ſecunda ipſius repulſio, & negotij commiſſio, ibi, *Cum igitur.*

2 Nota primò ibi, *Sentiens ſe inſufficientem.* Abbatem quamuis ſe inſufficientem agnoſcat, puta ob defectum ſcientiæ, ſecundum Innoc. hic in princ. tamen non poſſe Abbatiam dimittere ſine licentia Papæ, cui eſt immediatè ſubiectus,

3 vt hic eſt caſus ſecundum omnes. Quod locum habet etiamſi ad arctiorem Religionem tranſire velit, adhuc enim requiritur licentia Papæ, nec ſufficit petita, niſi etiam ſit obtenta, vt per Hoſt. in c. Illud in princ. infra de Cleric. excomm. miniſtr. & Archid. in c. Si Abbatem ad fin. de elect. lib. 6. vbi referunt ſic per Papam Clementem IV.

4 fuiſſe determinatum. Secus verò ſi Abbas, ſeu Prælatus non ſit immediatè ſubiectus Papæ, ſed habeat alium Superiorem ſupra ſe, quia tunc ſufficit eiuſdem Superioris licentia petita, licet non obtenta, vt concludit Ioan. Andr. in c. Cum non ſtat. num. 11. & 12. de Reg. iur. lib. 6. in Mercur. quem ſequuntur in c. Licet de regular. Henric. Boich. num. 4. Anchar. num. 8. in 11. notab. & Abb. n. 13. Syluest. in ver. Religio quarto quæſt. 3. Quid autem ſit dicendum in ſimplici monacho, patebit in quæſtione ſequenti.

5 QVÆRO generaliter cum Innocentio, cuius licentia requiratur ad hoc vt Profeſſus in vna Religione poſſit tranſire ad aliam.

Pro clariori ſolutione diſtinguendi ſunt tres caſus, nam aut tranſire vult ad ſtrictiorem, aut ad parem, aut ad laxiorem.

6 Primo caſu, cum ſcilicet vult tranſire ad ſtrictiorem, ſeu arctiorem Religionem, breuiter dicendum, requiri licentiam Prælati immediati ipſius Monaſterij, puta Abbatis, vt exemplificant in d. cap. Licet, de Regular. Innoc. num. 2. & 4. Hoſt. num. 5. circa finem, in ver. Vtrum quis velit, Abb. Antiq. num. 2. Io. Andr. num. 7. & alij

7 communiter. Et ſufficit licentia petita, licet non obtenta, vt ibi in textu, nec requiritur de neceſſitate, vt licentia petatur à Conuentu, ſed ſatis eſt eam petere à Prælato, vt latè probat Archid. in cap. Statuimus, num. 2. 19. quæſt. 3. Et quamuis non deſint contradictores, tamen opinio Archidiaconi communis eſt, & melioribus fulcita rationibus, vt dixi in prædicta Decretali Licet, num. 37. 38. & 39. licet tutius ſit etiam à Conuentu licentiam poſtulare, ſecundum Innoc. hic num. 1. Hoſt. num. 3. Io. Andr. nu. 7. & Butr. num. 13. Quæ autem requirantur ad hoc vt tranſitus ad arctiorem Religionem ſit licitus, plene examinaui in d. cap. Licet, de Regular. à num. 20. vſque ad num. 52.

8 Secundo caſu, id eſt cum Religioſus vult tranſire ad parem, ſeu æqualem, ſubdiſtingue, nam aut nulla ſubeſt legitima cauſa tranſeundi, & planum eſt ſolum Romanum Pontificem poſſe hanc licentiam impertiri, Butr. hic num. 13. & Cardin. nu. 2. Abb. in cap. Non eſt vobis, nu. 6. de Regular. Philipp. Franc. in cap. Cum ſingula, §. Prohibemus, nu. 4. de præben. lib. 6. S. Antonin. in 3. parte, tit. 16. cap. 4. ad finem princ. Syluest. in

in ver.Religio, 4.qu.2.& paſſim alij. Et quamuis
Gemin. in d. § Prohibemus, num. 5. concedat
poſſe etiam epiſcopum, & Abbatem hanc licen-
tiam ſine vlla cauſa indulgere, quando Religio-
ſus non eſt exemptus, & Monaſterium eſt in ead.
9 Diœceſi: tamen prima opinio communiter te-
netur, & locum habet etiam in foro conſcientiæ,
ſecundum Angel. in ver. Religioſus, num.34. &
Sylueſtrum in ver. Religiò, quarto, num.2. licet
Franc. in d. §.Prohibemus, num.4. teneat licen-
tiam Papæ nulla cauſa legitima ſubſiſtente non
10 ſuffragari niſi in foro externo. Aut legitima
ſubeſt cauſa: & receptiſſima DD. ſententia eſt
etiam inferiores à Papa poſſe huiuſmodi licen-
tiam concedere, vt ex Doctoribus infra citandis
11 liquebit. Nec aliquid noui iuris ſuper hoc indu-
xit Concilium Trident. cap. 19. verſ.Nemo Re-
gularis, ſeſſ.25. de Regular. Nam propoſito du-
bio an liceat Regularibus tranſire ad arctiorem
Religionem petita tamen licentia à ſuis Supe-
rioribus etſi non obtenta, ad parem verò, & æqua-
lem petita, & obtenta abſque ſpeciali diſpenſa-
tione Sedis Apoſtolicæ ex decreto Concilij dict.
c.19. Nihil reperi deciſum, ſed ex Annotatio-
nibus colligitur quoad prædictam dubitationem
nihil noui iuris induxiſſe Tridentinũ Concilium.
12 Sed dubium eſt, quinam ſint iſti inferiores, qui
ex iuſta cauſa dare poſſunt hanc licentiam tran-
ſeundi ad parem, an ſcilicet Epiſcopus, vel Ab-
bas, vel vterque ſimul. Et quidem ſi Monaſte-
rium ſit exemptum, planum eſt hoc ius pertine-
re ad ſolum Abbatem, vt tenet gloſ. in cap. Non
eſt vobis, in ver. Permittatis, infra de Regular. &
ibi etiam Io. Andr. num. 7. in fin. Item gloſ. in
d. cap. Cum ſingula, §.Prohibemus, in ver. Cano-
nicè, de præben. lib.6. quam ibi ſequuntur Ge-
minian. num.5. & Franc. nu.4. Bellam. in cap. Ex
parte, ad fin. de tempor. ordin. Lap. allegat. 130.
13 alias 135, num. 2. Et quamuis Romanus ſingu-
lar. 452. Domini mei, pro Abbate hoc caſu in-
telligat Superiorem totius Ordinis, ideſt Genera-
lem, non autem Superiorem immediatum Mona-
ſterij, per text. in cap. Statuimus, ibi, Patris to-
tius Congregationis, 19.quæſt.3. tamen ille tex.
parum facit, quia alia littera habet Abbatis, to-
tiuſque Congregationis, vt apud Iuonem, & DD.
pro Congregatione cõmuniter intelligunt Con-
uentum ipſius Monaſterij, vt per Henric. Boich.
in d. cap. Licet, num.9. de Regular. Vnde non
communiter recedendum à communi intelligen-
tia Doctorum, qui pro Abbate intelligunt Præ-
latum immediatum ipſius Monaſterij, vt ibi dixi
num.36.
14 Si verò Monaſterium non ſit exemptum, ſed
iuriſdictioni epiſcopi ſubiectum, tunc refert: nam
aut Monaſterium, ad quod fit tranſitus, eſt in
alia diœceſi: & requiritur, licentia non tantum
Abbatis, ſed etiam epiſcopi, è cuius diœceſi
Monachus ad aliam diœceſim vult tranſmigra-
re, cum agatur de præiudicio vtriuſque, vt per
Butr. in cap. Significatum, in fin. de Regular.
15 Et ita intelligi debet Innoc. hic num.1. dum ait,
non poſſe fieri Monachũ alterius Monaſterij ſine
licentia epiſcopi ſi ſit paris, vel minoris Reli-
gionis, ſed auctoritate epiſcopi poſſe fieri diſpen-
ſationem, arg. c Significatum, in fin. de Regular.
Quod ipſum repetunt hic Hoſt. num. 3. & Ioan.
Andr. num.7. Ioan. Monach. in cap. Cum ſingula,
num 4. & ibi gloſ. Additional. poſt ver. Canoni-
cæ, de præben. lib.6. Archid. in cap. Si Religio-
ſus, in fin. de elect. eod. lib. & in cap. Quam ſit,
num.6. 18.quæſt.2. Speculat. in tit. de diſpenſat.
§. Sunt quoque, num.6. verſ. Vigeſimo quarto,
Imol. in Clement. 1. num.11. & ibi etiam Vital.
nu 18. de Regular. Hæc enim doctrina intelligi
debet; Primo, dummodo Monaſterium, à quo
Monachus vult abſcedere, ſit epiſcopo ſubiectũ;
nam ſi eſſet exemptum, prout erant Monaſteria
omnia de iure veteri, c. Si quis Abbas, & c. Ab-
bates, 18.quæſt.2. vtique non ſpectaret ad epiſco-
pum huiuſmodi licentiam concedere, cum in
exemptos nullam habeat iuriſdictionem; ſed ad
Abbatem dumtaxat, cap. Non eſt vobis, de Re-
gular. Et ita inter exemptos, & non exemptos
in ſpecie diſtinguunt Angel. in ver. Religioſus,
num.34. Sylueſtr. in ver. Religio, 4.quæſt.9. Ta-
biena in eodem ver. quæſt.23. nu.24. & in idem
recidit quod ait Cardinalis hic nu. 2. in 3. quæſt.
videlicet ſolius Abbatis licentiam ſufficere, ſi
ipſe haberet iuriſdictionem quaſi epiſcopalem.
Secundò Innocentij doctrina intelligi debet dum-
modo Monaſterium, ad quod fit tranſitus, ſit in
16 alterius diœceſi: tunc enim præiudicatur epiſco-
po, à cuius obedientia Monachus ſubtrahitur,
17 & ideò requiritur ipſius licentia: ſecus verò ſi
vtriuſque Monaſterium ſit in diœceſi ipſius Epi-
ſcopi, quia tunc eius nihil intereſt an Monachus
ſit in hoc, vel in illo Monaſterio, cum vtrobique
remaneat ſub illius iuriſdictione, arg. cap.2. in
fin. de Relig. domib. Licet etiam hoc caſu re-
quiri licentiam epiſcopi teneant hic Butr. nu.13.
Card. num. 2. in 3. quæſt. & Abb. eodem num.
quod non deſplicet. Tertiò debet intelligi, dum-
modo præter licentiam epiſcopi ſimul etiam
concurrat licentia Abbatis, ne aliàs contemna-
tur bonum obedientiæ, vt dicitur in d.cap. Licet,
verſ. Quo verò, de Regular. Et ita requiri licen-
tiam Abbatis, & epiſcopi, qui ſuper hoc poteſt
diſpenſare, tenet ibi, Hent. Boic. num.9. vbi alle-
gat Innoc. hic, & alios proximè citatos.
18 Deſideratur etiam ſecundum aliquos licentia
ipſius Conuentus, quod tenet gloſ. in c. Cum
ſingula, in ver. Canonicè, de præb. lib.6. vbi dicit
Monachum ex cauſa poſſe tranſire ad parem de
licentia Abbatis, & Conuentus, per c. Statuimus,
19.qu.3. & cum illa gloſ. concordant, ibid. Ioan.
Monach. num.4. Anchar. num.2. Cardin. hic nu.2.
qu.3. Henric. Boic. in d. c. Licet, num.9. in fin. de
regular. Bellam. in c. Ex parte, in fin. de tempor.
ordinat. Rebuff. in praxi benef. in tit. de transl.
Monach. num. 7. Idque tutius eſſe etiamſi ad ar-
ctiorem Religionem fiat tranſitus, affirmant In-
nocen. hic, num.1. Hoſt. num.3. Ioan. Andr. num.7.
& Butr. num.13. Sed ergo exiſtimo non ſolùm
hoc eſſe tutius, ſed etiam verius quando fit tran-
ſitus ad æqualem, tum quia ad Abbatem ſimul,
& Conuentum ſpectat Monachum recipere, &
ordini incorporare, gloſ. 1. in cap. Porrectum,
de regular. & dixi in cap. Ad Apoſtolicum in 2.
not. eod. tit. Ergo ad eoſdem ſpectat Monachum
dimittere, & ab ordine abſoluere, arg. c. Omnis
res, de regulis iur. & l. Nihil tam naturale, ff eod.
Tum quia ſicut in alienatione rerum eccleſiaſti-
carum requiritur Capituli conſenſus, c. Sine exce-
ptione, 12.q.2. Ita & fortius in alienatione perſo-
narum quia grauior, & maior cenſetur alienatio
perſo-

perſonarum, quàm rerum, arg. cap. Præcipimus, 2. qu. 1. ſecundum Hoſtien.; in d. c. Licet, num. 12. de regular. & Turrecr. in dict. cap. Statuimus, n. 2.
19 19. qu. 3. Nec refragatur, quod in tranſitu ad ſtrictiorem licentia Conuentus non ſit neceſſaria, vt pluribus firmaui in prædicta Decretali Licet, num. 37. & ſeqq. Quoniam in tranſitu ad ſtrictiorem Monachus non alienatur, ſed in melius commutatur auctoritate Superioris, vt dicit Archid. in d. c. Statuimus, num. 2. in fine. Item in eo caſu non requiritur licentia Abbatis, ſed ſatis eſt eam petere, ne bonum obedientiæ contemnatur, vt in d. c. Licet, verſ. Quocirca. Et Monachus tunc tranſit propria auctoritate, vt ibi notat Innoc. num. 1. in ver. Adimplere, & Hoſtien. num. 14. At ſecus eſt in tranſitu ad æqualem, quia requiritur licentia petita, & obtenta, vt per Henric. Boic. in d. cap. Licet, num. 9. nec fit commutatio in melius, & ita eſt ibi alienatio, in qua requiritur conſenſus, vt dictum eſt. Conſulo igitur, vt ſi monaſterium ſit Epiſcopo ſubiectum, licentia ſe transferendi ad parem impetretur ab Epiſcopo, Abbate, & Conuentu, iuxta opinionem Cardinalis hic num. 2. in 3. quæſt. Hæc de tranſitu ad æqualem.

20 Tertio autem caſu, ſcilicet cum Religioſus tranſire vult ad laxiorem, ſeu minorem Religionem, ſimiliter diſtingue; nam aut nulla ſubeſt cauſa legitima tranſeundi; & palam eſt ſolum Papam poſſe huiuſmodi licentiam impertiri, gloſ. in c. Cum ſingula, in ver. Canonicè, de præbend. lib. 6. vbi dicit ſolum Papam diſpenſare ſi tranſeat ad laxiorem ſine cauſa, cum ſit contra iura cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. & cum gloſſ. concordant ibi Geminian. in §. Prohibemus, num. 5. & Franc. num. 4. verſ. Sed certè, vbi quod illam gloſ. ſequuntur Doctores Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. de diſpenſ. §. Sunt quoque, num. 6. Littera D, Lapus allegat. 130. aliàs 135. num. 3. Butr. in cap. Significatum, in fin. de regular. & in c. Non eſt vobis in fine, vbi etiam Car-
21 dinal. & Abb. nu. 2. eod. tit. Dicunt tamen Doctores huiuſmodi diſpenſationem quamuis proſit in foro iudiciali, tamen non excuſare in foro conſcientiæ, & quo ad Deum, vt in ſimili voluit gloſ. ſingularis in cap. Non eſt voti, in ver. Adimplere, infra de voto, vbi dicit eum, cum quo Papa in talibus diſpenſat, non eſſe ſecurũ quoad Deum, niſi ſubſit cauſa diſpenſandi. Et ita in hac ſpecie concludit Abbas in d. cap. Non eſt vobis, num. 6. Ioan. Andr. & Butr. in cap. Sanè, de Regular. vbi propterea exclamant contra Prædicatores, & Minores, vel alios Mendicantes, qui credunt ſe eſſe tutos quoad Deum, ſi ex diſpenſatione Papæ tranſeunt ad ordinem Monachorum, vel ad aliam Religionem non ſubſiſtente rationabili conſcientia, & iuſta cauſa; pro quo etiam eſt bona gloſſa in cap. Monachi vagantes, in ver. Nec in ciuitatibus, 16. qu. 1. & ſequitur Franc. in d. cap. Cum ſingula, §. Prohibemus, num. 4. verſ. ſed certè de præben. lib. 6. Angelus in ver. Religioſus, num. 34. Syluest. in ver. Religio 4. quæſt. 2. Nauar. conſ. 56. num. 2. de regular. dicens nec Papam id poſſe abſque peccato, & in Commentar. 4. de regular. nu. 10. aliàs ſuper c. Statuimus, num. 4. 19. quæſt. 3. Sot. de iuſtitia, & iure lib. 1.
22 quæſt. 7. art. 3. in corpor. ad fin. Adde quod in iſtis votis Papa non diſpenſat, ſed declarat, vt dicit gloſſa notabilis in d. cap. Non eſt voti in ver. Auctoritate Sedis, de voto.

23 Aut ſubeſt legitima cauſa ad laxiorẽ ordinem tranſeundi, & hoc caſu variatum eſt ſententijs; nam multi tenuerunt etiam inferiores à Papa ſuper hoc tranſitu diſpenſatiuè poſſe licentiam
24 indulgere. Et hæc eſt communis opinio, vt patebit ex Doctoribus mox citandis. Sed in dubium vertitur, quam ſint iſti inferiores, an ſcilicet Epiſcopus, vel Abbas, vel ambo ſimul. Et quidem vt ſupra diſtinximus in caſu tranſitus ad æqualem, ſi monaſterium ſit exemptum à iuriſdictione Epiſcopi, planum eſt non Epiſcopum, qui in exemptos nullam habet iuriſdictionem, ſed Abbatem dumtaxat poſſe ſuper hoc diſpenſare. Quod tenent Hoſtien. in cap. Non eſt vobis, num. 2. de regular. per cap. Super eo, §. 1. & cap. Conſulti, §. 1. verſ. In primo, eod. tit. Io. Andr. in addit. ad Speculat in tit. de diſpenſat. §. Sunt quoque, num. 6. littera D, & in dict. cap. Non eſt vobis in fine de regul. S. Antonin. in 2. part. tit. 11. c. 2. §. 9. verſ. Hoc autem videtur Syluest. in ver. Votum, 4. q. 3. diſtin. 6. Qui Authores quamuis non diſtinguant, videntur tamen intelligendi de monaſterijs exẽptis, prout intelligunt idem Syluest. in ver. Religio, 4. qu. 8. & Tabiena in ver. Religio, qu. 23. num. 4. & ſentit Cardinal. hic num. 2. qu. 3. verſ. Si cum cauſa, dum dicit Abbatem ſolum poſſe ex cauſa ſuper tranſitu ad laxiorem diſpenſare, ſi habeat iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & ſic loquitur de monaſterio exempto à iuriſdictione Epiſcopi.

25 Si verò monaſterium ſit Epiſcopo ſubiectum tunc requiritur diſpenſatio Epiſcopi, & Abbatis ſimul, vt per Cardin. loco citato, vbi ait hoc tenere Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. 1. §. Nunc Epiſcoporum, verſ. 24. & ſequuntur Syluest. & Tabiena, vbi ſupra, & de diſpenſatione epiſcopi loquitur Innoc hic num. 1. Hoſt. num. 3. Ioan. Andr. num. 7. Butr. num. 13. & Abb. num. 2. & idem Innoc. in cap. Dilectus, num. 3. ad finem de tempor. ordinat. Speculat. in tit. de diſpenſ. §. Nunc de Epiſcoporum, num. 3. verſ. vigeſimo, Archid. in c. Quam ſit, num. 6. 18. qu. 2. & in cap. Religioſus in fin. de elect. lib. 6. Abb. in c. Significatum, in fin. & in cap. Non eſt vobis, num. 6. de regular.

26 Quidam verò non tantum Epiſcopi, & Abbatis, ſed etiam Conuentus licentiam putant eſſe neceſſariam per cap. Statuimus, 19. qu. 3. Hi ſunt Card. hic d. num. 2. q. 3. verſ. Si cum cauſa, Bellam. in c. Ex parte in fin. de tempor. ordinat. Petr. de Palud. in 4. ſent. diſt. 38. qu. 4. art. 4. n. 43. Syluest. in ver. Religio 4. qu. 8. Nauar. conſ. 56. num. 3. de regular. Addent. ad Abbatem, in cap. Non eſt vobis littera C, ad finem, de regular. Idque tutius putant Innoc. hic num. 1. & alij ſupracit. num. 7.

27 Cæterum contrariam opinionem, ideſt ſolum Papam poſſe ex cauſa diſpenſare, vt fiat tranſitus ad laxiorem Religionem, tenuerunt Speculat. in tit. de diſpenſat. §. Sunt quoque, n. 6. verſ. vigeſimoquarto, vbi dicit Abbatem poſſe diſpenſare, vt Monachus tranſeat ad maiorem ordinem, vel etiam ad parem ex cauſa, ſed non ad minorem. gloſſ. in d. c. Non eſt vobis in ver. Permittatis, de Regular. quæ ſimiliter dicit Abbatem non poſſe

poſſe diſpenſare, vt Monachus tranſeat ad mino-
rem. Ioan. Monach. in c. Cum ſingula, num. 6.
de præben. lib. 6. vbi ait: Si vellet tranſire ad Re-
ligionem latiorem, hoc poteſt ſolus Papa, cum
hoc ſit diſpenſare contra iura, & ſolus Papa eſt
ſupra iura, cap. Propoſuit, de conceſſ. præben.
& cum eo concordat ibi Anchar. num. 2. verſ.
Et dic latiùs. Henric. Boich. in c. Licet, nu. 10.
de Regular. Imol. in Clem. 1. num. 11. eod. tit.
28 Abb. conſ. 99. num. 3. lib. 1. & hæc opinio ſerua-
tur in practica: nam huiuſmodi licentiæ tranſ-
eundi ad laxiorem Religionem etiam legitimis
cauſis ſubſiſtentibus conſueuerunt concedi à Pa-
pa in ſignatura gratiæ, vt patebit infra num. 40.
& à S. Pœnitentiaria, à qua conceduntur ple-
29 rumque ad ſupplicationem Generalis, vel Pro-
curatoris Ordinis, & de vtriuſq; Religionis con-
ſenſu ſacræ Pœnitentiariæ exhibito, vt ſæpiſſi-
mè vidi obſeruatum; atque ita ipſimet ſuperio-
res regulares agnoſcunt ſe non habere poteſta-
tem ſuper hoc diſpenſandi, cum pro ea obtinen-
da recurrant ad Sedem Apoſtolicam; quæ qui-
dem obſeruantia validis etiam nititur funda-
mentis: nam inferior non diſpenſat in lege Su-
perioris. Clem. Ne Romani, de elect. & cum
Epiſcopi, & inferiores Prælati ſint cuſtodes Ca-
nonum, etiam ex magna cauſa non poſſunt con-
tra Canones diſpenſare, ſecundum Archidiaco-
num in c. Licet Canon, num. 3. verſ. Et ibi aſſer-
tiuè dixit, de elect. lib. 6. & probaui latiſſimè in
c. Dilectus, à num. 1. vſque ad num. 22. infra
30 de tempor. ordinat. Præterea per extrauag. Mar-
tini IV. quæ eſt prima de regular. interdicitur
Mendicantibus tranſitus ad non Mendicantes,
excepta Carthuſia, ſine licentia Papæ ſub pœna
31 excommunicationis ipſo facto incurrenda. Et
quamuis Leonard. Leſſ. lib. 1. de iuſt. & iur. c. 41.
dubio 13. num. 164. & Thom. Sanch. ſuper De-
calog. lib. 6. c. 7. n. 68. dicant extrauag. illam
non eſſe vſu receptam, vel eſſe intelligendam
de tranſeuntibus abſque legitima cauſa, vt dedu-
cunt ex illis verbis: [Fucatis coloribus, & vt li-
berius degant, & beneficia Monaſtica conſequi
valeant:] tamen ſatis leue eſt quod dicunt de
32 non vſu prædictæ extrauag. Imò enim vſu rece-
ptum eſt, vt nullus inferior à Papa ex quauis
cauſa det tranſitum Mendicantibus ad non Men-
dicantes; & ex ſtylo S. Pœnitentiariæ numquam
datur huiuſmodi tranſitus quantumcumque
iuſta ſit cauſa, niſi quando inter Mendicantes
non inueniuntur beneuoli receptores: & nihilo-
minus cum hodie prædicta extrauag. faciat ius
commune, præſumitur vſu recepta, vt bene per
Rotam d. 30. n. 5. part. 1. recent. Rurſus ſi con-
ſtitutio illa non prohiberet, niſi tranſitum abſq;
legitima cauſa, eſſet prorſus inanis, & fruſtrato-
ria, quia hoc ipſum iam reperiebatur prohibi-
tum per antiquos canones, vt c. Non eſt vobis,
c. Sanè, & c. Licet, de regular. cum concordant.
33 Nec refragantur verba vt ſupra ponderata, quia
non denotant cauſam finalem, ſed impulſiuam:
nam cum conſtitutio reſpiciat, & comprehendat
omnes, & rationes in ea expreſſæ ſint de aliqui-
bus tantum, rationes illæ ſunt impulſiuæ, quibus
ceſſantibus non ceſſat conſtitutio, l. 1. §. Sexum,
ff. De poſtulan. & notabiliter declarat Bart. in
extrauag. ad Reprimendum, in ver. Nec ex eo-
34 rum abſentia, in princ. num. 12. & ſeq. Quibus
accedit, quod ex Concilio Tridentino, cap. 19.
ſeſſ. 25. de regular. ſtatutum eſt, vt nemo regu-
laris cuiuſcumque facultatis vigore transferatur
35 ad laxiorem Religionem. Nec placet quod di-
cunt Nauar. conſ. 56. num. 3. de regular. & San-
chez poſt alios ſuper Decalog. lib. 6. c. 7. n. 68.
videlicet mentem Concilij in eodem decreto non
fuiſſe tollere facultates iuridicas, ſed tantum
non iuridicas, id eſt ſine iuſta cauſa, & ſine cau-
ſæ cognitione, & abſque conſenſu Capituli. Quo-
niam de hac mente ex verbis Concilij non appa-
ret, & nemo illam reuelauit, ad textum in l. La-
beo, §. Id Tuber. ff. De ſupellect. legat. Quin-
imò verba Concilij in eo decreto cum ſint vni-
uerſalia, & geminata, hanc reſtrictionem non
patiuntur. Dictio enim, *nemo*, qua vtitur Con-
cilium, tamquam vniuerſalis negatiua includit
omnes quacumque authoritate ſuffultos, vt no-
tat Archid. in c. Nemo, in princ. de elect. lib. 6.
& ſimiliter dictio illa, *cuiuſcumque* comprehen-
dit omnes facultates qualeſcumque ſint c. Soli-
tæ, verſ. Quodcumque ligaueris, de maior. &
obed. nam lex, quæ loquitur per illam dictio-
nem, *cuiuſcumque* vel conſimiles, dicitur effræ-
natè loqui, vt inquit idem Archid. in c. Si tibi
abſenti, col. 2. in ver. Quicumque, de præben.
lib. 6. Abſonum eſt igitur decretum illud reſtrin-
gere ad facultates non iuridicas: & eò magis,
quia non iuridicæ nec ſunt, nec dici poſſunt fa-
cultates: & ſi de talibus Concilium intellexiſſet,
non dixiſſet facultatis vigore, ſed potius colore,
vel prætextu, vt mos eſt Concilij, vbi voluit tolle-
re abuſus, & corruptelas, vt patet in cap. 7.
ſeſſ. 14.

Præterea ſi d. c. 19. intelligeretur tantummo-
do de facultatibus non iuridicis, & de tranſitu
ſine iuſta cauſa, non bene prohiberet in ſpecie
tranſitum ad laxiorem Religionem, quia ſine
iuſta cauſa nec ad parem, nec ad ſtrictiorem
tranſire licet, vt notat Io. Andr. in d. c. Licet,
num. 2. in ver. Vocatus, & ibi dixi in 2. not. de
regular. S. Thom. in 2. 2. q. 189. art. 8. in corp.
Nec Sedes Apoſtolica ſolet huiuſmodi licentias
concedere niſi ex iuſta cauſa, vt ſæpiſſime exper-
ti ſumus, & patebit infra num. 40. Dicendum
eſt igitur S. Synodum eo decreto voluiſſe gene-
raliter prohibere ſuperioribus ordinum, ne vi-
gore facultatis, quam prætendebant ſe habere
de iure communi, ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra num. 23. & ſeqq. aut ex ſtatutis ordinum,
vel priuilegijs, ſeu indultis Apoſtolicis Regula-
res ſibi ſubiectos ad laxiorem transferrent: &
ideò quoad decreta omnia illius ſeſſ. 25. in c. vlt.
ampliſſimas poſuit derogationes. Sed vrgebis:
ſi Concilium prohibet tranſitum ad laxiorem
etiam ex iuſta cauſa; ergo nec Papæ licebit
etiam cum legitima cauſa ſuper hoc diſpenſare,
quin contraueniat Concilio. At reſpondetur
Concilium eo loci non loqui de Papa, quia cum
ei non adaptentur verba illa, cuiuſcumq; facul-
tatis vigore, nec vtique diſpoſitio adaptari de-
bet, l. 4. §. Toties, ff. De damn. infect. cum
ſimil.

36 Succeſſiuè QVÆRO, quæ ſint cauſæ
legitimæ diſpenſandi ſuper tranſitu ad laxiorem
Religionem.

37 Conueniunt omnes legitimam cauſam eſſe
infirmitatem, vel debilitatem, per quam Reli-
gioſus

gioſus redditur impotens ad arctioris ordinis ſtatuta ſeruanda, iuxta tex. in c. Cum ad monaſterium, §. In refectorio, verſ. Quamquam, infra de ſtatu Monach. & tenet Abb. in c. Non eſt vobis, num. 6. de regular. Gemin. in cap. Cum ſingula, §. Prohibemus, nu. 6. de præben. lib. 6. & ibi etiam Franc. nu. 4. S. Thom. in 2.2. qu. 189. art. 8. in corp. verſ. Tertiò, propter infirmitatem. Sylu. in ver. Religio, 4. q. 2. & infirmitas ad hoc debet eſſe perpetua, ſecundum Archid. in c. Monach. nu. 4. 20. q. 1. Gemin. & Franc. loco cit. Et quamuis pro iuſta cauſa adducant & ſenectutem: ſecundum hoc ita videtur temperandum, ſi ſenectus ſit talis, vt per eam Religioſus ſit redditus inhabilis ad ſeruandas auſteritates arctioris Regulæ, arg. c. Niſi cum pridem, §. Alia vero cauſa ſupra eod. alioquin valde abſurdum eſſet, vt vnicuique Religioſo in ſenectute etiam valida, & robuſta liceret ad laxiorem ordinem tranſuolare, arg. c. 1. ſupra eod.

38 (in margine)

39 Præter infirmitatem, ſeu debilitatem corporis moderni recenſent complures alias cauſas diſpenſandi ſuper tranſitu ad minorem Religionem, videlicet ſi Regularis in ſua Religione odio habeatur, vel malè tractetur à Fratribus, aut in ea ſit adeo infamatus propter aliquod crimen à ſe perpetratum, vt non niſi magna cum triſtitia, & rubore poſſit ibi permanere, ita Manuel Rodriq. tom. 3. quæſt. regular. qu. 53. art. 9. Thom. Sanch. ſuper Decal. lib. 6. 1. 7. n. 72. & moderni in Collectanea ad Concilium Tridentinum, cap. 19. ſeſſ. 25. de regular. nu. 31. Ego vero exiſtimo has, & conſimiles cauſas ab eis adductas non eſſe ſufficientes ad diſpenſandum ſuper tranſitu, niſi forte ad parem, ſeu æqualem, non autem ad laxiorem, quia cum Religioſus poſſit æquè bene ſuæ indemnitati conſulere tranſeundo ad parem, nulla ratio patitur vt tranſmigret ad regulam minus ſtrictam, ex notatis per gloſſ. in cap. Monachi vagantes, in ver. Nec in Ciuitatibus, 16. qu. 1. Nulli enim fas eſt de ſtatu perfectiori ad minus perfectum ſtatum tranſire; hoc enim eſt retroſpicere, quod eſt damnabile, ſecundum Domini ſententiam dicentis Lucæ 9. [Nemo mittens manum ad aratrum, & aſpiciens retro, aptus eſt Regno Dei.] S. Thom. in 2.2. qu. 185. art. 4. in primo arg. contrario. Vnde ſi Regularis in ſuo ordine eſt exoſus fratribus, & ab eis malè tractatur, vel infamis reputatur, inueniat alium ordinem ſaltem æqualis perfectionis obſeruantiæ, in quo poſſit quietè viuere, ſed non eligat alium laxioris vitæ, quia retro aſpiceret, & videretur hoc facere, vt diſciplinam effugeret, & iugum Regulæ diſtrictioris excuteret, ac licentius viueret, contra textum in cap. Virgines, ibi, Si verò fuga diſciplinæ alium locum quæſierint, redire cogantur 20. qu. 4. & in cap. Non eſt vobis cum gloſſ. in ver. Permittatis, de regular. Facit tex. in c. 1. & quod ibi dixi in 4. notab. ſupra de tranſl. epiſc. alioquin omnes Apoſtatæ, & infamia notati transferendi eſſent ad laxiorem, & ita ex eorum nequitia commodum reportarent contra iuris regulas, quod multis tribueret incentiuum apoſtatandi, vt cap. eſt iniuſta, in fin. 23. qu. 4. c. Vt Clericorum, infra, de vita, & honeſtat. Clericor.

40 Tutiùs eſt igitur tenere ſolam ægritudinem, ſeu debilitatem eſſe iuſtam cauſam ſuper hoc tranſitu diſpenſandi, prout hanc ſolam aſſignauit D. Thom. in 2.2. qu. 189. dicto art. 8. in corp. propter quam etiam diſpenſat Sac. Pœnitentiaria. Quinimo bon. mem. Antonius Cardinalis Carafa olim Signaturæ Sanctiſſimi Præfectus in ſua gloſſa manuſcripta ad cap. 19. ſeſſ. 25. de regular. teſtatur ſe nunquam vidiſſe in Signatura Gratiæ concedi tranſitum ab arctiori ad laxiorem Religionem, niſi ob infirmitatem, vel debilitatem prouenientem ex obſeruantia ipſius regulæ arctioris, cùm non poſſit illius ſtatuta ſeruare.

DE SVPPLENDA negligentia Prælatorum.

Cap. Statuimus.

SVMMARIVM.

1 *Abbas propter contumaciam Epiſcopi in benedicendo recipit poteſtatem alios benedicendi, perinde ac ſi eſſet benedictus.*

2 *Abbas ante benedictionem non conſequitur poteſtatem ſpiritualem, ideſt facultatem benedicendi Monachos, & Minores Ordines conferendi.*

3 *Benedictio Abbatis, & conſecratio Epiſcopi in quibus differant. Et num. ſeqq.*

4 *Epiſcopi non habent communem cum reliquis inferioris gradus poteſtatem chriſmandi, & ordinandi.*

5 *Ordines ſacros conferendi poteſtas non Epiſcopo delegari non poteſt; poteſtas chriſmandi ſecus.*

6 *Abbates non conſequuntur poteſtatem conferendi minores ordines ex vi ſolemnis benedictionis, ſed ex conceſſione Eccleſiæ, & adminiculo habiti Sacramenti. & num. 29.*

7 *Poteſtas, quæ confertur Epiſcopo per conſecrationem, eſt indelebilis, & remanet in Epiſcopo etiam excommunicato, depoſito, & degradato.*

8 *Epiſcopus prohibitus à papa chriſmare, vel ordines conferre, ſi contempta prohibitione ſecus faciat, imprimit characterem.*

9 *Abbas etiam benedictus ordinando contra prohibitionem eccleſiæ nihil confert. Declaratur. num. ſeq. & num. 31. & ſeq.*

10 *Abbatum poteſtas conferendi minores ordines poteſt ab eccleſia ex toto auferri, ſed non pro parte, ſicut nec poteſt pro parte concedi. & n. 32. 33. 46. & 50.*

11 *Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem poſt Concilium Tridentinum conferendi primam tonſuram, & minores ordines certis perſonis, ſi alios ordinet, an characterem imprimat. & num. ſeq. vſque in fin.*

12 *Abbas benedictus conferens tonſuram, ac minores ordines regularibus etiam ſibi non ſubditis, imprimit characterem.*

13 *Tonſuratus ab Abbate non benedicto, vel non habente hanc facultatem ex priuilegio, debet iterum tonſurari. & num. 54.*

14 *Abbas non benedictus habens priuilegium ante Concilium conferendi primam tonſuram, & minores ordines, ita demum ordinando characterem imprimit ſi habeat ſubditos regulares; aliàs ſecus. & num. 31.*

Præ-

15 *Prælatus inferior ſæcularis habens priuilegium ante Concilium Tridentinum conferendi ſuis ſubditis ſæcularibus primam tonſuram, & minores ordines, ordinando poſt Concilium nihil confert. & num. 31.*
16 *Poteſtas ſacramentalis, & iuriſdictionalis quæ ſit, & in quibus differant.*
17 *Prælatus carens poteſtate dicitur eſſe inſtar chimeræ.*
18 *Ordinatus à Prælato non habente poteſtatem ordinis nihil recipit, & debet iterum ordinari.*
19 *Epiſcopi accipiunt poteſtatem conferendi ordines in conſecratione.*
20 *Abbates, & alij inferiores Prælati in quo actu accipiant poteſtatem minores ordines conferendi.*
21 *Epiſcopi iuriſdictionem accipiũt in confirmatione, etiam ante conſecrationem.*
22 *Abbates, & alij inferiores Prælati in quo actu iuriſdictionem accipiant.*
23 *Ordinandi poteſtas ex limitatione iuriſdictionis non reſtringitur, cum iuriſdictio ad eſſentiam ordinationis non ſpectet.*
24 *Epiſcopus ordinando Clericos alienos imprimit characterem, ſed ordinis executionem non confert.*
25 *Idem in Epiſcopo, qui renunciauit epiſcopatui.*
26 *In Epiſcopo titulari.*
27 *Et in Epiſcopo hæretico, excommunicato, vel degradato.*
28 *Ordinandi poteſtas licet non competat inferioribus Prælatis ex vi conſecrationis, ſed ex conceſſione Eccleſiæ; tamen non reſtringitur ex limitatione iuriſdictionis ad certas perſonas. & n. ſeq.*
29 *Abbates benedicti poteſtatem habent conferendi primam tonſuram, & minores ordines ex conſtitutione Eccleſiæ.*
30 *Abbatum iuriſdictio quoad ordinum collationem ad quas perſonas reſtringatur.*
31 *Abbas non benedictus poteſt Lectoratum conferre poſtquam Epiſcopus ter requiſitus benedicere eũ recuſauerit.*
32 *Ordinandi poteſtatem habens ex indulto Papæ, ordinando poſt prohibitionem, non imprimit characterem.*
33 *Procedit ſi prohibitio ſit totalis, ſecus ſi reſtricta ad certas perſonas tantum. & num. 46. & 50.*
34 *Presbyter, cui Papa dedit facultatem chriſmandi, poſt reuocationem commiſſionis nihil confert. Secus in Epiſcopo.*
35 *Eccleſia in traditione poteſtatis apponere poteſt legem, quam vult.*
Declaratur. num. 40. 44. & 46.
36 *Taxatio, ſeu modificatio in eius eſt arbitrio, in cuius eſt totalis denegatio.*
Declaratur. num. 40. 44. & 46.
37 *Actus contra legis prohibitionem factus an, & quando ſit nullus. & num. 44. & ſeq.*
38 *Poteſtas ordinis neque ex interuallo, neque in actu conceſſionis recipit diuiſionem, ſeu limitationem. & num. ſeq.*
39 *Abbas facultatem habens ex priuilegio conferendi primam tonſuram, & minores ordines, vel faciendi ea, quæ poteſt Abbas benedictus, ordinando non ſubditos characterem imprimit.*
40 *Poteſtas ordinis non recipit limitationem ſiue competat de iure communi, ſiue ex priuilegio Papæ. & num. 46.*
41 *Poteſtas ordinis competere non poteſt niſi ex conſecratione epiſcopali, vel ex conceſſione Papæ.*
42 *Decretales epiſtolæ etiam non clauſæ in corpore iuris habent legis authoritatem.*
43 *Codex Canonum qui ſit.*
44 *Poteſtas iuriſdictionis cuiuſmodi eſt abſolutio ſacramentalis, reſtringitur ad ſubditos tantum. & num. ſeq.*
45 *Confeſſiones, quas audit Sacerdos ab Epiſcopo non approbatus, ſunt irritæ.*
46 *Ordinandi poteſtas cur non poſſit pro parte conferri, & pro parte non.*
47 *Iuriſdictio an ſit indiuiſibilis.*
48 *Poteſtas ordinis ad vſum, iuriſdictio ad vſumfructum proximius accedit.*
49 *Frui pro parte poſſumus, vti parte non poſſumus.*
50 *Lex promotionis conſiſtit in facto.*
51 *Character quid ſit.*
52 *Forma quid.*
53 *Prælatus inferior ſiue regularis, ſiue ſæcularis ſi conferat primam tonſuram, aut minores ordines, an, & quibus caſibus imprimat characterem, aut conferat ordinis executionem, compendioſa diſtinctio.*

1 STATVIMVS. Si diœceſanus requiſitus benedicere nolit Ciſtercienſem Abbatem, ipſe proprios benedicere poterit. Hoc dicit, Cardinalis diuidit in duas partes. In prima conceſſio. In ſecunda limitatio. ibi, *Donec*.

Nota primò propter contumaciam Epiſcopi in benedicendo, Abbatem recipere poteſtatem alios benedicendi, perinde ac ſi eſſet benedictus, vt hic eſt caſus ſecundum omnes. Et ſic aliquis dat quod non habet, quia non benedictus benedicit contra reg. c. Quod autem, de Iurepatron. cap. Nuper, de donat. inter vir. & vxor. & c. Nemo, de reg. iur. ſecundum gloſ. & Innocent. hic in vet. Benedicere, Sed hoc contingit virtute huius Canonis, qui ob duritiam Epiſcopi tribuit Abbati non benedicto authoritatem alios benedicendi, vt per Butr. num. 11. in ſecunda oppoſ. & Abb. num. 2. Similis indulgentia habetur in cap. Nihil, §. fin. ſupra de elect.

2 Secundo nota, ibi, *renuerit*, ceſſante Epiſcopi contumacia Abbatem ante benedictionem non recipere poteſtatem ſpiritualem, ideſt facultatem benedicendi Monachos, & minores ordines conferendi: concordat, c. Quoniam 69. diſt. & c. Cum contingat ſupra de ætat. & qualit. Quod ergo operatur conſecratio in epiſcopo,
3 c. Tranſmiſſam ſupra de elect. operatur ſolemnis benedictio in Abbate, ſecundum Anton. de Butr.
4 hic in 3. notab. nu. 6. Quod tamen intellige proportionabiliter, quia benedictio non confert Abbatibus idem per omnia, quod conſecratio epiſcopis, neque enim ex vi ſolemnis benedictionis Abbates poteſtatem habent Sacramentum Confirmationis, aut ſacros Ordines conferendi, cap. Quanto, de conſuet. c. vnico, §. Per frontis chriſmationem, de ſacra Vnct. Quandoquidem hanc poteſtatem non habent epiſcopi communem cum reliquis inferioris gradus, vt eſt diffinitum in Concilio Tridentino, de Sa-
5 cramen. Ordin. ſeſſ. 23. c. 4. & can. 7. Quod adeo verum eſt, vt neque ex delegatione eccleſiæ, poſſit competere non epiſcopo facultas conferendi Ordines ſacros, ſecundum ſententiam D. Thom. in

in 4. diſt.25. q.1. art.1. ad 3. quæ ſeruatur in practica, vt teſtatur Syluest. in ver. Ordo 3. num.7. licet ſecus ſit in Sacramento Confirmationis, quod de plenitudine poteſtatis demandari poteſt per Papam etiam ſimplici Presbytero, cap. Peruenit, & ibi Doct. 95. diſt. gloſſ. Innocen. & omnes in d. c. Quanto, S.Thom. vbi ſupra, & diffinitum eſt in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenij IV. in §. Secundum Sacramentum, vt ſcripſi latius in d. §. Per frontis chriſmationem.

6 Rurſus quod dictum eſt Abbates per ſolemnem benedictionem conſequi poteſtatem conferendi minores ordines, non ita eſt intelligendum, vt ipſi benedictioni naturaliter, ſeu de iure diuino ſit annexa huiuſmodi poteſtas; hoc enim eſt falſum ſecundum opinionem, quam recitat hic ſecundo loco Innocentius circa fin. quia, vt dictum eſt, ſoli conſecrationi ſeu ordini epiſcopali ſecundum proprietatem annexa eſt poteſtas chriſmandi in fronte, & miniſtros eccleſiæ ordinandi, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris gradus nullam habent, vt dicitur in d. c. ſeſſ.23. de Sacram. ordin. ſed ita intelligi debet, vt Abbates in actu ſolemnis benedictionis conſequantur prædictam authoritatem ſuppoſita conceſſione eccleſiæ, & adminiculo habiti Sacramenti, ita vt Abbas Presbyter eo ipſo quod ſolemniter benedicitur, ex antecedenti conceſſione Apoſtolicæ Sedis, de qua in d.c. Quoniam, 69. diſt. conſequatur dictam poteſtatem minores ordines conferendi: & ſic benedictio eſt veluti conditio ſine qua non, vt dicam plenius inf. n.28. verſ. Nec refragatur.

7 Et hinc reſultat inter has poteſtates alia notabilis differentia: nam epiſcoporum poteſtas, cum conferatur per ipſam conſecrationem, eſt indelebilis, nec poteſt ab eccleſia auferri: vnde remanet in Epiſcopo etiam excõmunicato, hæretico, depoſito, & degradato, c. Ordinationes, 9. q.1. c. Quod quidam, 1.q.1. c. Oſtenditur, & ibi Archid. de conſecr. diſt.4. S. Thomas in 2.2. q.39. art.3. Syluest. in ver. Degradatio, num.9. & dixi latius in c. 1. num. 31. infra de ſchiſmat.

8 Nam contraria opinio Bartholomei Brixienſis in ſumma, 9 q.1. qui dixit degradatum non conficere, eſt error; & contraria ſententia Ioannis ibi poſita, & Laurentij, Alani, Tancredi, & Bernardi in c. 2. de Cleric. excomm. miniſtran. eſt vera, & catholica, vt docent Theologi vno conſenſu lib. 4. ſent. diſt.13. & B. Thomas in 3. par. q.82. art.8. Nec textus in c. Degradatio, de pœn. lib.6. eſt in contrarium, vt videtur ibi ſentire gloſ. fin. quæ omninò eſt reſpuenda, vt ibi in margine eſt adnotatum: & ſic epiſcopus prohibitus ab eccleſia ordines conferre, ſi nihilominus contempta prohibitione ordinet, characterem imprimit, ſecundum Innocent. in c. Quanto, num. 4. de conſuet. quia in his homo non agit niſi vt miniſter Dei, vt per D.Thomam vbi ſupra, licet ordinis executionem non conferat propter eccleſiæ prohibitionem, gloſ. & DD. in d. cap. 1. de ſchiſmat. At verò poteſtas Abbatis etiam benedicti, cum ſit ex delegatione, ſeu conceſſione eccleſiæ, non immobiliter adhæret, quia eccleſia poteſt mandatum reuocare, & ita auferre quod dedit.

9 Vnde Abbas ordinando poſt eccleſiæ prohibitionem, ſeu mandati reuocationem nihil confert, vt docet Innoc. loco citato

10 cum quo alij tranſeunt. Quod tamen procedit ſi poteſtas ordinandi auferatur Abbati in totum: non enim poteſt pro parte auferri, cum ſit indiuidua, ſicuti nec poteſt pro parte concedi. Ac propterea ſi Sacerdos habens ex delegatione Papæ poteſtatem ordinandi limitatam, ſeu reſtrictam ad certas perſonas, egrediatur limites delegationis, ordinatio non eſt irrita, vt diffusè probabitur in proximè ſeq. quæſt.

11 QVÆRO, An Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem à Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum conferendi primam tonſuram, ac minores ordines aliquibus perſonis ſæcularibus tantum, ſi conferat alijs, quàm expreſſis in litteris Apoſtolicis, imprimat characterem, necne.

12 Quæſtio eſt admodum difficilis, pro cuius clariori explicatione aliqua ſunt præmittenda.

Et primò cùm fuiſſet quæſitum à Sac. Congregatione Concilij an habens iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, ſi alijs, quam Regularibus ſibi ſubditis, primam tonſuram conferret, cenſeretur ſaltem impreſſiſſe characterem, adeo vt taliter tonſuratus non iterum tonſurari deberet: Sac. Congregatio reſpondit impreſſum eſſe characterem, & ita tonſuratum tonſurari iterum non debere, ſi Abbas fuerit benedictus, vel ex

13 priuilegio hanc facultatem haberet. Et cum hac deciſione conſentit alia, quæ manu Cardinalis Caraffæ eſt adnotata ſuper cap.10. ſeſſ.23. in margine Concilij in verbis. [Tonſuratus ab Abbate non benedicto, vel non habente facultatem ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ, debet iterũ tõſurari.] Sed huic deciſioni ſubnectitur alia deciſio in hęc verba. [An tonſuratus ab Abbate habente priuilegiante Concilium debeat iterũ tonſurari.] S.Congreg. cenſuit debere, cum priuilegium fuerit per Concilium reuocatum. Nec

14 deciſio poſterior videtur contradicere deciſioni prius relatæ: in illa enim dicitur tonſuratum ab Abbate habente priuilegium non eſſe iterum tonſurandum. In hac verò determinatur oppoſitum; ideò cùm ad has deciſiones conciliandas illarum rationes paulò attentius conſideraſſem, & cum ſcripturis publicis contuliſſem, comperi eas minimè diſſentire. Quod vt clariùs appareat, diſtinguendi videntur duo caſus. Primus eſt cum Abbas habens à Sede Apoſtolica priuilegium vt poſſit tonſuram, & quatuor minores ordines conferre, eſt talis, vt ſubditos regulares habeat; & tunc procedit deciſio prius relata, vt alij quam ſubditi regulares ab ipſo prima tonſura initiati iterum tonſurari non debeant. Quia cum talis Abbas quoad aliquos habeat poteſtatem, ſcilicet quoad ſubditos regulares, cum alios ordinat, imprimit characterem, deficit enim quoad alios iuriſdictio, ſed non ordinandi poteſtas, gloſſ. penult. Archid. & Franc. in cap. Abbates, de priuileg. lib.6. & idem Archid. in cap. Quoniam, num. 5. in fin. verſ. In eadem gloſ. innitatus. Et ibi etiam Turrecremat. num.10 & Præpoſ. in fin. 69. diſtinct. Lap. alleg.138. num.5. & ſecundum Turrecrem. vbi ſupra. Hanc ſententiam tenet etiam is, qui gloſſauit Summam Raymun. & Richar. de ætat. & qualit. §. Presbyt. & omnes in gloſ. quæ incipit, Monachis ſuis. Nec Concilium d. cap.10.

huic

huic priuilegio obſtat, quia reuocat tantum ea priuilegia, quæ impertiebãtur facultatem alios, quàm regulares ſubditos ordinandi. Vnde cum tale priuilegium non ſit ſublatum à Concilio, ſequitur vt Abbas non careat prorſus facultate conferendi quoad omnes, & ita quoad alios, quàm regulares ſibi ſubditos, ſi cõferat primam tonſuram, valida eſt collatio. Secundus eſt caſus cum tale priuilegium eſt conceſſum ante Concil. Abbati, qui nullos ſubditos regulares habet, quales ſunt inferiores Prælati ſæculares, & in hoc caſu cum priuilegium non poſſit dici aliquo modo præſeruatum, quia Concilium d. c.10. permittit Abbatibus, vt ſolis ſubditis regularibus tonſurã, & minores ordines conferre poſſint: ſequitur vt prorſus careat huiuſmodi Abbas poteſtate cõferendi ordines, cum nitatur ſolo priuilegio in totũ ſublato per Conciliũ, & ita tonſuratus ab eo per doctrinas ſupracitatas debet iterum tonſurari.

15 Et hoc modo procedit poſterior deciſio Sacræ Congregationis. In quem ſenſum videtur etiam congruere deciſio Peſcien. alibi adnotata, qua Sac. Congregatio declarauit nullam fuiſſe ordinationem Præpoſiti Peſcienſis, qui ordinauerat vigore priuilegij per Concilium ſublati. Et ratio eſt, quia cùm is Præpoſitus non haberet aliquos regulares ſibi ſubditos, quorum reſpectu priuilegium eſſet præſeruatum, carebat funditus ordinandi poteſtate.

16 Deinde præmittendum eſt ſecundum D.Thomam in 2.2. quæſt.39. art.3. & gloſ. in c.Aqua, in ver.Iuriſdictionis, infr. de Conſecr.Eccleſ. poteſtatem ſpiritualem duplicem eſſe, ſacramentalem ſcilicet, & iuriſdictionalem. Poteſtas ſacramentalis, ſeu ordinis eſt quæ per aliquam conſecrationem confertur, cap.vnico, infra, de ſac. Vnct. Sola enim voluntate, & verbo iuriſdictio committitur, & reuocatur, ſiue ſit ordinaria, ſiue delegata, cap.Super quæſtionum, §.Intentionis, & §.Porrò, infr. de offic. delegat. & l. Iudicium, ff.De Iudic. Vtraque autem poteſtas requiritur ad ordines conferendos, cap.2. 9.q.2. cap.Nullus, de Paroch. gloſ. in d. cap.Aqua, in ver.Iuriſdictionis. Et quidem ſacramentalis poteſtas quoad ſui eſſentiã cõſideratur in ordinante ſimpliciter, & abſolutè. Iuriſdictionalis verò reſpectiuè, & in ordine ad ſubditos, cap. Monachi, & c.ſeq. cap.Sic viue, c. Si Clericatus, & c. ſeq. 16. qu.1. in quibus patet Monachos quamuis recipiẽdo ordinem recipiant officij poteſtatem, non tamen recipere iuriſdictionem, ſeu executionẽ niſi occaſione populi. Et idem probatur decreto Concilij Trident. ſeſſ.14. cap.7. de caſ. reſeruat. in princip. & declarat S.Thom. quolib.12. art.30. & Turrecrem. in cap.Ita dominus, num.10. 19.diſt. Poteſtas ſacramentalis pertinet ad ſubſtantiam, & validitatem ordinationis, c.Presbyteris, 68.diſt. S.Tho. in 4.diſt.25.

17 Nam Prælatus carens poteſtate dicitur eſſe inſtar Chimæræ, ſeu Hippocentauri, vel Hypocriſis, quæ licet ſint ſimilia entibus, tamen non ſunt entia, vt ait Bald. conſ.9. Factum tale eſt, Anno Domini, in fin.nu.8. verſ.Et ad clariorem, lib.1.

18 Ideòque ordinatus ab eo nihil recipit, & debet iterum ordinari, c.2. 68.diſt. Lap.dicta alleg.138. num.5. Cum vmbra quædam oſtendatur in opere, veritas autem non ſubeat in effectu: Quæ ſunt verba textus in cap.Quanto, ſupra, de conſuet. vbi Bald. ait, [Quod fit, & fieri non poteſt, eſt ſicut chimæra, & fumus, non realitas.] l.vnic. C. De dedititia libertat. tollen. Iuriſdictio verò pertinet ad ordinationem ritè, ac rectè celebrandam; vt in d. cap.Cum nullus, de tempor.ordinat. lib.6. Sine hac non confertur ordinis executio, d. cap.1. & 3. 71.diſt. ſine illa ordo non confertur, d. cap.Presbyteris. De poteſtate ſacramentali ordinantium meminit ſac. Tridentina Synodus ſeſſ.23. de Sacram. Ordin. cap.4. & can. 7. De iuriſdictione in ſubditos loquitur,
19 cap.2. ſeſſ.14. & cap.8. & 11. ſeſſ.23. Poteſtatem ſacramentalem ad conferendum Epiſcopi accipiunt in conſecratione, cap.Quamuis, c.Chorepiſcopis, 68.diſt. cap. Tranſmiſſam, & c. Quod
20 ſicut, §.Præterea, de elect. Abbates in actu impoſitionis manuum, ideſt ſolemnis benedictionis, cap.Quoniam, 69.diſt. & cap.Cum contingat, de ætat. & qualit. Benedictio enim huiuſmodi largo modo dicitur conſecratio, cap.Alienationes, 12. quæſt.2. & id proportionabiliter præſtat Abbatibus quod vera conſecratio Epiſcopis. Felin. in cap.Monaſterium, in princ. de re iudic. Quod tamen intellige ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in ſecundo notab. Reliqui inferiores Prælati illam accipiunt in actu cõmiſſionis Apoſtolicæ, vel promotionis ad dignitatem, cui priuilegium eſt conceſſum, cum adminiculo habiti Sacramenti, Innoc. in c.Quanto, nu.4. ſupra de conſuet. vt in Cardinalibus iuxta notata in cap. His quæ, de maiorit. & obed. & in Abbatibus habentibus ſpeciale indultum à Sede Apoſtolica, vt in cap.Abbates, de priuil. lib.6.
21 Iuriſdictionem verò Epiſcopi recipiunt in actu confirmationis etiam ante conſecrationem, d. cap. Tranſmiſſam, vbi gloſ. in ver. De talibus, enumerat ſpecies iuriſdictionis. Abbates ſimiliter in actu confirmationis etiam ante ſuſceptum munus benedictionis, c. Noſti, de elect. gloſ. hic in ver. Subſtitutos, Oldrad. conſ.14. n.4. & ſeq. Felin. in c. Meminimus, in princ. de accuſat. & in d. c. Inter monaſterium in princ. de re iudic.
22 poſt Abbat. ibidem num. 25. reliqui inferiores iuriſdictionem accipiunt, vel in actu delegationis, vel cum promouentur ad dignitatem, cui hæc facultas competit ex Apoſtolicæ Sedis indulto, vt in d. c. Abbates, de priuil. lib.6. & d. c.10. ſeſſ.23.

23 His poſitis ad dubium videtur reſpondendum imprimere characterem adeo vt ſic ordinati iterum ordinari non debeant, licet ſint male promoti, & ordinis executionem non acceperint: nam in priuilegio, ſeu commiſſione conferendi ordines duo implicitè continentur, videlicet nuda, & ſimplex poteſtas ordinandi; & iuriſdictio reſtricta, & limitata ad perſonas in litteris Apoſtolicis deſignatas. At ex limitatione iuriſdictionis non infertur ad limitationem prædictæ poteſtatis, quoniam quoad impreſſionem characteris, & eſſentiam ordinatio-
24 nis nulla habetur ratio iuriſdictionis. Probatur exemplo Epiſcopi, qui quamuis iuriſdictionem non habeat niſi in ſubditos ratione originis, beneficij, vel domicilij d.cap. Cum nullus de tempor.ordin. lib.6. tamen ordinando Clericos alienos imprimit characterem, qui eſt effectus poteſtatis Sacramentalis, licet ſic ordinati non recipiant ordinis executionem ob defectum

iuriſdictionis in conferente, c. 1. & 3. 71. diſt. cap.
Lugdunenſis, 9. quæſt. 2. & cap. 8. ſeſſ. 23. Concilij
Tridentini.

Quinimò tantum abeſt vt ex limitatione iu-
riſdictionis referri poſſit ad limitationem pote-
ſtatis Sacramentalis, vt is qui poteſtatem con-
ferendi accepit, etiamſi nullam prorſus habeat
iuriſdictionem, tamen validè ordines conferat,
25 licet non rectè. Ideoque Epiſcopus, qui renun-
ciauit epiſcopatui, licet nullam habeat iuriſdi-
ctionem eo quod careat ſubditis; tamen quia
non caret conferendi poteſtate, ordinando im-
primit characterem, licet ordinis executionem
non conferat, cap. 1. De ordinat. ab Epiſcop. Syl-
26 ueſt. in ver. Irregularitas, num. 8. & eodem mo-
do Epiſcopi Titulares, qui nullam habent iu-
riſdictionem tamquam Clero, & populo caren-
tes; tamen ob poteſtatem, quam in conſecra-
tione ſuſceperunt, valide ordines conferunt,
licet grauiter peccent, & incidant in pœnam à
27 Concilio ſtatutam in cap. 2. ſeſſ. 14. Idemque pa-
tet in Epiſcopo hæretico, excommunicato, vel
degradato, qui validè ordines confert, licet non
ordinis executionem, cap. Ordinationes, 9. q. 1.
Richard. in 4. diſt. 19. & Sylueſt. in ver. degra-
datio, num. 9. dicens in idem conſentire D. Th.
& idem Sylueſt. in ver. Ordo 3. num. 6. verſ. Quæ-
ritur. Vnde Auguſtin. libr. 2. contra epiſtolam
Parmeniani, cap. 13. relatus in c. Quod quidam
1. qu. 1. [Sicut autem (inquit) habent in baptiſ-
mo, quod per eos dari poſſit, ſic in ordinatione
ius dandi; vtrumq; quidem ad perniciem ſuam
quamdiu charitatem non habent vnitatis: ſed
tamen aliud eſt prorſus non habere, aliud ſalu-
briter habere; quidquid non habetur dandum
eſt cum opus eſt dari; quod verò perniciosè ha-
betur per correptionem depulſa pernicie agen-
dum eſt, vt ſalubriter habeatur.] Hæc ibi.
28 Nec refragatur quod prædicta videantur pro-
cedere in Epiſcopis, quibus per conſecrationem
de iure diuino confertur poteſtas indelebilis, vt
per Diuum Thomam in 4. diſt. 25. qu. 1. art. 2. ad
ſecundum, & dixi ſupra in 2. notab. num. 7. verſ.
et hinc reſultat. Imò enim vt Sylueſt. ait in d.
ver. Degradatio, num. 9. idem dicendum in ha-
bentibus poteſtatem ordinandi à iure poſitiuo
29 conceſſione eccleſiæ: nam vt Abbates presby-
teri, & benedicti poſſint primam clericalem
conferre tonſuram, indultum legitur in ſeptima
Synodo vniuerſali, ideſt ſecunda Nicæna relata
in d. cap. Quoniam, 69. diſtinct. ponderando ver-
30 bum illud, *licentia*. Sed illorum iuriſdictio in
tonſurando reſtricta eſt de iure communi ad
conuerſos, & Monachos ſui monaſterij: textus
eſt in d. cap. Quoniam, ibi: [Lectoris autem
manus impoſitione licentia eſt Abbati ſolum-
modo in proprio monaſterio faciendi.] Item
ad eos, in quos habet ordinariam, & quaſi epiſ-
copalem iuriſdictionem, c. Abbates, & ibi Franc.
in 2. not. de priuil. lib. 6. Specul. in tit. de priuil.
num 5. verſ. Item nequeunt primam tonſuram
conferre niſi Conuerſis, & Summa Tabien. in
verſ. Abbas, §. 2. & ex Concilio reſtricta eſt ad
ſubditos regulares tantum in dict. c. 10. ſeſſ. 23.
& tamen ſi Abbas benedictus conferat primam
tonſuram regulari ſibi non ſubdito, aut ſæculari,
valida eſt ordinatio ratione poteſtatis ſibi tradi-
tæ in impoſitione manuum: idque tam ante
Concilium, Lap. d. alleg. 138. glo. Archid. & Fran.
ſupra cit. num. 14. quam poſt Concilium, vt pa-
tet ex relatis declarationibus S. Congregationis
ſupra nu. 12. & ſeqq.
31 Eodem modo vt Abbates non benedicti poſ-
ſint benedicere, & Lectoratum conferre, ſecun-
dum opinionem glo. hic in ver. Alia, poſteaquã
Epiſcopus ter humiliter requiſitus munus be-
nedictionis illis impetiri recuſauerit, primum
ſtatuit Alexander III. in hac Decretali ponde-
rando verbum *ſtatuimus*. Vnde gloſ. præalleg.
quærens qualiter hoc poſſint facere ante ſuam
benedictionem: [Dic, inquit, quod in odium
epiſcoporum Dominus Papa hoc concedit per
ipſam conſtitutionem, ne propterea in ſpirituali-
bus, vel alijs patiantur monaſteria detrimen-
tum propter negligentiam epiſcoporum.] Idem
notat Innoc. num. 1. dicens huiuſmodi Abbates
etiam ante benedictionem habere plenam ad-
miniſtrationem authoritate huius Canonis, & ſe-
quitur Io. Andr. n. 4. & 8. in ver. Liceat. Et tamen
ſuppoſita gloſſ. opinione, ſi prædicti conferrent
Regularibus ſibi non ſubditis, dubitandum non
eſſet quin character eſſet impreſſus. Patet igi-
tur ex limitatione iuriſdictionis ad certas tan-
tum perſonas non inferri ad limitationem po-
teſtatis ordinandi, quam Prælatus habet etiam
ex conceſſione eccleſiæ.
32 Non obſtat quod ſecundum Innocent. in cap.
Quanto, num. 4. de conſuet. quando facultas
conferendi ordines competit non ratione ordi-
nis epiſcopalis, ſed ex delegatione, ſeu deman-
datione facta per Papam, tunc prohibitio effi-
cit, vt nihil conferatur, quia Papa poteſt au-
ferre quod dedit, vt plenius dictum eſt ſupra in
2. notab. verſ. & hinc reſultat.
33 Nam reſpondetur id verum eſſe ſi prohibitio
ſit totalis, quia tunc per eam aufertur funditus
poteſtas per delegationem collata. Et propterea
quamuis Concil. in d. c. 10. ſeſſ. 23. non procedat
per modũ ademptionis poteſtatis, ſed per modũ
ſimplicis prohibitionis, interdicendo ne Abbat.
& alijs inferiorib⁹ liceat ordinare ſubditos non
regulares; tamen quoad Prelatos inferiores non
habẽtes ſubditos regulares hęc prohibitio ope-
ratur ablationem totius poteſtatis, quia nimirũ
huiuſmodi poteſtas illis competit, non ratione
ordinis epiſcopalis, ſed ex commiſſione, ſeu pri-
uilegio Apoſtolico, & ſublato priuilegio per to-
talem prohibitionem, nihil remanet, vt patet
ex dictis ſupra, nu. 14. & 15. Ac ſecus eſt ſi pro-
hibitio non ſit totalis, ſed limitata ad certos
caſus, vel perſonas; quia tunc cum remaneat
aliqua poteſtas quoad alios, ratione illius po-
teſtatis ordines validè conferuntur, licet non
ritè propter prohibitionem. Quod patet exem-
plo Abbatum, quibus etſi poteſtas ordinandi
non competat ratione ordinis epiſcopalis, ſed
ex conceſſione eccleſiæ, vt dictum eſt, num. 6. &
num. 28. & ſeq. tamen prohibitio Concilij in
dict. cap. 10. ſeſſ. 23. non reddit irritam ordina-
tionem ſubditorum ſæcularium, nempe quia
dicta prohibitio non eſt totalis, ſed limitata,
& reſtricta ad ſubditos ſęculares tantum; & quia
remanet poteſtas quoad ſubditos regulares,
idcirco conferendo ſæcularibus, imprimunt
characterem non obſtante Concilij prohibitio-
ne, ſeu limitatione, vt ſimiliter eſt dictum n. 3.
&

& ſeq. & num. 18. & hoc ſenſit Innoc. in dict. c.
34 Quanto, num. 4. de conſuet. ait enim; [Si Domi-
nus Papa primo conferret presbytero poteſta-
tem chriſmandi, & poſtea auferret, nihil con-
ferret ſic. Sed ſi prohiberet Epiſcopo chriſma-
re, & contempta prohibitione confirmaret, im-
primeretur character. Ratio diuerſitatis, quia
Epiſcopus poteſt confirmare ex officio, & ordi-
ne; Sacerdos alius ex delegatione, & admini-
culo habiti Sacramenti. Mandato ergo ſublato
nihil poteſt.] Ita Innocentius, qui, vt vides, aper-
tè loquitur de totali ablatione poteſtatis dele-
gatæ, & reuocatione mandati, non autem de
illius limitatione ad certos caſus, vel per-
ſonas.
35 Sed dices, Prædicta locum habent in eo, qui,
priùs ex delegatione Papæ habebat abſolutam
poteſtatem ordinandi; & poſtea ex interuallo
illi adijcitur prohibitio limitata, ne ſcilicet illam
poteſtatem exerceat niſi in perſonas deſignatas,
ſecus autem eſt quando eodem contextu tradi-
tur poteſtas, & iuriſdictio limitata, vt in caſu the-
matis, de quo agitur; tum quia Sedes Apoſto-
lica in traditione poteſtatis poteſt adijcere con-
ditiones, quas vult, c. Eleutherius, 18. q. 2. cap.
Verum, de condition. appoſ. l. In traditionibus,
ff. De pact. gloſ. 1. in cap. Sic quidam, 10. q. 1.
36 Tum quia qui poteſt non concedere poteſtatem
in totum, poteſt etiam illam concedere limita-
tè, & quoad partem, cap. Paſtoralis, §. Item cum
totum, infra, de offic. deleg. In eius enim arbi-
trio eſt taxatio, ſeu modificatio, in cuius tota-
lis denegatio, dicet text. in l. Videamus, verſ.
Sed an Iudex, & in l. In actionibus, verſ. Sed Iu-
dex, ff. de in lit. iuran. Roman. conſ. 369. Circa
37 primum, num. 28. Tum denique quia actus fa-
ctus contra prohibitionem legis ab eo, qui prius
habebat facultatem illum actum faciendi, non
eſt nullus, vt in ordinario; ſecus ſi prius illam
non habebat, vt in delegato, ſecundum theo-
ricam gloſſ. in Clem. 1. in ver. Inhibentes, verſ.
Sed quæro, de iurepatr. quam ſequitur Anchar.
in c. Statutum, §. fin. verſ. aduerte, de reſcr. lib. 6.
Abb. in cap. Ex parte, num. 5. de Conſtit. Rom.
conſ. 203. Quoad primum, nu. 7.
38 Verum hæc obiectio tollitur, quia etiam Ab-
bates non benedicti, ſi tamen habeant priuile-
gium, vt poſſint ordines conferre, vel idem fa-
cere quod Abbates benedicti, ordinando non
ſubditos, imprimunt & ij characterem, licet
eodem contextu eis tradita fuerit poteſtas, &
iuriſdictio limitata ad ſubditos tantum, vt ini-
tio diximus. Quod ipſum patet etiam ex in-
39 fraſcriptis declarationibus S. Congregationis.
Nam cum nonnulli Abbates Germaniæ in vim
priuilegiorum ante Concilium obtentorum
conferrent minores ordines etiam non ſubdi-
tis, & dubitatum eſſet an ordines collati eſſent
validi: S. Congregatio cenſuit eſſe validos, non
obſtante. c. 10. ſeſſ. 23. & ordinatos non egere
alia ordinatione, & iterum cum eſſet quæſitum
an Abbas ex priuilegio Pij V. facultatem habens
ea omnia faciendi, quæ facere poteſt Abbas be-
nedictus, qui de mandato Vicarij Apoſtolici
quibuſdam ſæcularibus non ſibi, ſed ipſi Vica-
rio ſubditis primam tonſuram, & minores or-
dines contulit, impreſſiſſet characterem: S. Con-
greg. reſpondit impreſſiſſe, ſed tam ordinantem,
quàm ordinatos incidiſſe in pœnas Conſtitutio-
nis Sixti V.
Conſtat ergo non eſſe conſtituendam differen-
tiam an quis habeat iuriſdictionem ex inter-
uallo, an in actu traditionis poteſtatis ordinan-
di, cum neutro caſu poteſtas recipiat limitatio-
40 nem ex limitatione iuriſdictionis. Nec aduer-
ſantur regulæ in contrarium adductæ, & theo-
rica Iuriſtarum in d. l. Non dubium, C. de legib.
quia procedunt in his, quæ ſunt iuriſdictionis,
non autem in his, quæ ſunt ordinis, vt inferiùs
dicetur.
Et ex prædictis ceſſat etiam obiectio, quod
dicta concluſio procedat in his tantum, qui ha-
bent poteſtatem ordinandi de iure communi
iuxta terminos, d. c. Quoniam, 69. diſt. cap. Cum
contingat de ætat. & qualit. Imo enim idem di-
cendum in Abbatibus habentibus poteſtatem
ordinandi ex priuilegio, vt patet in prædictis
41 deciſionibus S. Congregationis. Ideoque Diuus
Thomas in 4. diſtin. 25. docet facultatem confe-
rendi ordines duobus tantum modis haberi poſ-
ſe, videlicet ex conſecratione Epiſcopali, & ex
conceſſione Papæ, & ſequitur Sylueſt. in ver.
Ordo, 3. nu. 1. verſ. Non poteſt autem Epiſcopus,
& num. 7. Atque ita Abbates ſecluſa conceſſione
Papæ ex vi ſolemnis benedictionis non conſe-
quuntur poteſtatem conferendi primam tonſu-
ram, & minores ordines, quia ſoli Epiſcopi ex
vi conſecrationis Epiſcopalis poſſunt miniſtros
eccleſiæ ordinare, non autem reliqui inferioris
ordinis, vt eſt diffinitum à Tridentina Synodo,
ſeſſ. 23. de Sacrament. ordin. c. 4. & can. 7. Vnde
neceſſariò ſequitur, vt totalis poteſtas quorum-
cumque Abbatum minores ordines conferendi
42 ſit ex ſola conceſſione Apoſtolicæ Sedis. Neq;
verò inter decreta, & indulta Apoſtolica inſer-
ta in corpore iuris, & non inſerta extat vlla for-
malis, & eſſentialis differentia, cum omnia
manent ab eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis,
& propterea Nicolaus Papa in c. Si Romano-
rum, 19. diſt. multis rationibus damnat eorum
opinionem, qui aſſerebant decretales epiſtolas
non obligare niſi eſſent inſertæ in Codice Ca-
43 nonum Pro Codice Canonum intelligit vete-
rem illam collectionem, in qua continebantur
Canones, & regulæ illæ, quæ recenſentur à Leo-
ne IV. in c. De libellis, 20. diſt. cuius codicis tria
exemplaria manuſcripta habentur in Bibliothe-
ca Vaticana.
44 Demum non obſtat quod Concilium cap 15.
ſeſſ. 23. limitauerit poteſtatem Sacerdotum
quoad confeſſiones Sacramentales, diſponendo
vt quamuis Presbyteri in ordinatione à peccatis
abſoluendi poteſtatem accipiant; tamen nullus
poſſit confeſſiones audire, nec ad id idoneus
reputetur, niſi fuerit ab Epiſcopo examinatus,
45 & approbatus, & quod ſac. Congregatio de-
clarauerit confeſſiones, quas audit Sacerdos vt
ſupra non approbatus eſſe nullas, atque irritas;
nam reſpondetur id procedere in abſolutione
ſacramentali, quia eſt actus iuriſdictionis, non
ordinis; vndè à ſancta Synodo in c. 5. & 6. &
can. 9. de Sacram. Pœnit. ſeſſ. 14. diffinitur eſſe
actus iudicialis, & contrarium aſſerentes ſubij-
ciuntur anathemati. Ea verò, quæ ad poteſtatem
iuriſdictionis pertinent, iam diximus reſtringi
ad ſubditos tantum; nam vt habetur in cap. 7.
ſeſſ.

ſeſſ. 14. de caſ. reſeruat. Ratio iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos dumtaxat feratur; ideoque nullius momenti ſit abſolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem, & declarat S. Thom. dicto quodlib. 12. art. 30. & in 4. diſt. 9. & fuſius Turrecrem. in cap. Ita Dominus, num. 9. verſ. Secundò ſic, diſt. 19.

46 Quocirca ex prædictis patet ex eo, quod iuriſdictio Prelati habentis poteſtatem ordinandi, reſtricta ſit ad certum genus perſonarum, non rectè inferri vt reſtricta ſit ipſa ordinandi poteſtas; idque procedere ſiue poteſtas huiuſmodi proueniat à iure diuino, ſiue ex conceſſione eccleſiæ; & ſiue conceſſio ſit clauſa in corpore iuris, ſiue non; ac demum ſiue poteſtas tradatur in continenti cum iuriſdictione, ſiue ex interuallo. Vnde etiam ſequitur vt Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem poſt Concilium conferendi primam tonſuram, & minores ordines, quamuis eius iuriſdictio reſtricta ſit ad certas perſonas in priuilegio expreſſas, quia tamen prorſus poteſtate ordinandi non caret; vtique characterem impreſſerit, etiam ordinando alios quàm in priuilegio deſignatos.

Et certè ſi Abbas non benedictus habens ſimile priuilegiũ ante Concilium ordinando Clericos ſæculares imprimit characterem iuxta deciſionem ſac. Congregationis, idque non alia ratione, niſi quia poteſtate ordinandi non caret, cum eius priuilegium non fuerit funditus ſublatum à Concilio, ſed tantum reſtrictum ad ſubditos regulares in d. cap. 10. ſeſſ. 23. non apparet cur non idem ſit dicendum in Prælato ſæculari habente idem priuilegium poſt Concilium: nam & hic non caret omninò ordinandi poteſtate, cum priuilegium poſterius non fuerit à Concilio reuocatum, quamuis in litteris ſit reſtrictum ad certas perſonas dumtaxat.

Ratio prædictorum eſt, quia ius illud poteſtatis in ordinante indiuiduum eſt, vt colligitur ex D. Thoma in 2. 2. qu. 39. art. 3. nec poteſt pro parte conferri, & pro parte non: nam Spiritusſanctus, qui inuiſibiliter operatur in Sacramentis eccleſiæ, c. Ita ſit verbum, & c. Vt euidenter, 1. q. 1. Abb. in c. fin. n. 5. de baptiſ. non dimenſuratur, id eſt non datur per partes, c. Nec quemquam, iuncta gloſ. in ver. Non dimenſuratur.

47 Iuriſdictio verò quamuis & ipſa in ſubſtantia ſit indiuiſibilis, Bald. in cap. 1. §. Præterea ductus, num. 3 de prohib. feud. alien. per Frider. tamen quia eſt in ordine ad ſubditos, diuiſionem patitur ratione adminiſtrationis exercitij, vt per Bald. ibidem, & Felin. in cap. Prudentiam, n. 3. & 5. de offic. Deleg. Solius enim Pontificis, ac Cæſaris iuriſdictio non reſtringitur ad limites alicuius territorij. Bart. in l. 1. §. Cum vrbem, in princ. ff. De off. Præf. Vrb. Crauett. conſ. 128.

48 num. 2. & Socin. conſ. 237. col. fin. lib. 2. Vnde poteſtas vſui aſſimilari poteſt; iuriſdictio verò ad vſumfructum proximius accedit, cum dicatur eſſe in fructu. Chriſtoph. Caſtill. conſ. . n. 17.

49 in fin. & ſeq. At vſus pars legari non poteſt, nam frui quidem pro parte poſſumus, vti parte non poſſumus, vt ait Iuriſconſultus in l. vnic. pars, ff. De vſu, & habit. legat. facit text. in l. Libertus, ff. De oper. libert. ibi: quia neque ſolui, nec deberi, nec peti pro parte opera poteſt, cum ſimil. quæ de indiuiduis obligationibus facti habentur in l. 4. §. Cato, & in l. Stipulationes, non diui-

50 duntur, ff. De verbor. obligat. lex enim promotionis conſiſtit in facto, c. fin. 15. q. 1. Archid. in cap. Si euangelica, num. 6. & ibi etiam Præpoſ. num. 4. 55. diſt. Non obſtat ſi dicatur: eccleſia poteſt impertiri facultatem Sacerdoti, vt conferat limitatè vnum tantum ex minoribus ordinibus, puta Lectoratum, vt in c. Quoniam, 69. diſt. Quo caſu ſi Presbyter conferret Exorciſtatum, vel Acolythatum, nihil ageret, & characterem non imprimeret, vt poſt Hug. & alios notat ibi Turrecr. num. 3. & 15. Ergo eccleſia poteſt limitare poteſtatem ordinis, & conſequenter tribuere alicui Sacerdoti huiuſmodi poteſtatem reſtrictam ad certas perſonas dumtaxat, adeò vt ſi aliæ ordinentur, characterem non recipiant: nam reſpondetur negando conſequentiam; quia poteſtates ordinum ſunt per ſe diſtinctę, vt c. Perlectis, 25. diſt. & docet S. Thomas in 4. diſt. 24. q. 1. art. 2. q. 5. & Turrecr. in c. Sollicitudo, n. 3. verſ. Ad ſecundum, 52. diſt. Vnde dum Eccleſia tribuit alicui presbytero poteſtatem conferendi certum ordinem, vtique poteſtatem ordinis non limitat, ſed iam à Deo limitatam, & diſtinctam confert. At ſecus eſſet ſi character vnius, & eiuſdem ordinis ex ordinatione eccleſiæ imprimeretur vni, & non alteri; quia cum poteſtas exerceri poſſit in omnes niſi ſit repugnantia in ſubiecto, ſi eccleſia impediret impreſſionem characteris, præſuppoſita poteſtate in conferente, vtique poteſtatem ordinis diuideret, ac limitaret, quod non eſt poſſibile, vt ex dictis conſtat. Ad hoc Concilium Tridentinum ſeſſ. 21. de commun. ſub vtraque ſpec. cap. 2. ibi, ſalua illorum ſubſtantia. Id quod exemplo etiam naturali euidenter apparet, nam ſi tradidero tibi ſigillum ad hoc vt imprimas certam materiam dumtaxat, vel inſtrumentum ad cudendam certam monetam, puta argenteam, & tu fines mandati tranſgreſſus aliam materiam, vel monetam ſignaueris: certè imaginem, ſeu characterem in ea relinques impreſſum, niſi ſurgat reſiſtentia ex parte materiæ. Ergo eodemmodo qui accepit à Sede Apoſtolica poteſtatem ad imprimendum ordinis characterem aliquibus tantum perſonis, ſi egrediendo limites cõmiſſionis, ordinauerit perſonas in ea non deſignatas; vtique imprimet in anima characterem ſpiritualem, niſi obſtet incapacitas ex parte ordinati, vt in muliere, præciſè coacto, & non baptizato, de quibus apud D. Thomam in 4. diſtin. 24. & diſt. 25. quæſt. 1. & 2. art. 1. Syluest. in ver. Ordo, 4. num. 1. & in ver. Baptiſmus 6. num. 3.

51 Character enim ſecundum Innocent. Hoſtien. Io. Andr. & omnes in cap. fin. de Sacram. non iteran. eſt quædam figura intellectualis, & indelebilis animæ infixa per quam ſic inſignitus à non inſignito in die Iudicij diſcernetur. Et patet ex diffinitionibus Concilij Florentini in Decreto fidei Eugenij IV. §. Quintò, ibi, quæ characterem, ideſt ſpirituale quoddam ſignum à cæteris diſtinctiuum imprimunt in anima indelebile, & Concilij Tridentini ſeſſ. 6. de Sacram. can. 9. ibi, Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile. Vnde nihil aliud importat niſi quamdam ſignationem, vt inquit D. Thom. in 3. par. quæſt. 4. art. 1. & vt ſubdit

ſubdit in reſponſione ad ſecundum, Character, vel ſignaculum dici poteſt per quamdam ſimilitudinem omne quod configurat alicui, & art. 4. [Character, (inquit) imprimitur animæ rationali ſecundum imaginem:]& art. 1. dicit [characterem propriè eſſe ſignaculum quoddam, quo aliquid inſignitur, & ordinatur in aliquē finem, ſicut charactere inſignitur denarius ad vſum
52 commutationum.] Quo exemplo in ſimili vtitur Bald. conſ. 38. Dom. Thomas, in fine lib. 1. dum ait: [forma non eſt aliud, quam impreſſio materiæ, ſicut figura Cæſaris impreſſa ferro.] Et confert illa palea 88. diſt. Eijciens. ibi, Sicut nummus habet charagma Cæſaris, ſic homo habet charagma Dei. Sed & gloſ. in cap. 2. in ver. Iniuriam, de Apoſtat. quærens quid ſit facere iniuriam Sacramento per iterationem; [inſigitur, inquit, animæ quædam imago, ſiue pictura, vel character; vnde ſi alia imago ſuperponeretur, illa prima pictura obſcuraretur, & ita videretur obfuſcari primum Sacramentum.] Ac demum in his terminis eſt text. in d. cap. Quod quidam, 1. quæſt. 1. vbi Auguſtinus ad oſtendendum impreſſionem characteris non impediri ex eo quod Miniſter ſit prohibitus conferre, eodem exemplo vtitur dicens: [Si aliqui furtim non in monetis publicis aurum, vel argentum percutiendo ſignauerint, nonne illis punitis cognitum regale ſignum theſauris regalibus cogetur inferri? Et infra: An fortè minus hærent Sacramenta Chriſtiano, quam corporalis hæc no-
53 ta?] Hæc ibi. Quamobrem vt caſus omnes in hac materia perſtringamus, cum quæritur an Prælatus inferior conferendo primam tonſuram, & minores ordines imprimat characterem, & conferat ordinis executionem, necne, duo caſus principales ſunt diſtinguendi. Primus eſt in Abbatibus Regularibus. Secundus eſt in inferioribus Prælatis ſæcularibus.

Primo caſu, aut Abbas eſt Presbyter ſolemniter benedictus, aut non. Si eſt, aut confert primam tonſuram, & minores ordines ſuis ſubditis Regularibus, & non ſolum imprimit characterem, ſed etiam confert ordinis executionem; quia facultas, quam habet à iure communi, in d. cap. Quoniam, 69. diſt. & c. Cum contingat, de ætat. & qualit. non eſt ſublata, imò præſeruata à Concilio Tridentino, quoad ſubditos regulares in d. cap. 10. ſeſſ. 23. Aut illos confert Regularibus ſibi non ſubditis, ſeu Clericis ſæcularibus; & imprimit quidem characterem ratione poteſtatis, quam accipit in impoſitione manuū, ſecundum gloſ. Lap. Archid. & alios initio citatos; ſed ordinis executionem non confert ob ademptam ſibi à Concilio iuriſdictionem quoad non ſubditos regulares, vt in declarationibus ſac. Congregationis ſuperius adductis. Aut Abbas Presbyter non eſt ſolemniter benedictus; & tunc aut habet priuilegium ordinandi ante Concilium, aut non. Si habet aut ordinat Regulares ſibi ſubditos iuxta limites priuilegij; & rata eſt ordinatio etiam quoad executionem ordinū, cum priuilegium hoc quoad ſubditos regulares tam de iure communi, vt in d. cap. Abbates, vbi gloſ. fin. de priuileg. lib. 6. quàm ex Concilio ſit præſeruatum in d. c. 10. aut ordinat alios, quam regulares ſibi ſubditos; & tunc ſi Abbas ſit talis vt nullos omninò ſubditos regulares habeat, irrita eſt ordinatio, quia priuilegium eius in totum fuit ſublatum per Concilium. Sin autem aliquos habeat ſubditos regulares, tunc ordinando alios, imprimit characterem cum non careat funditus ordinandi poteſtate; ſed ſic ordinati remanent ſuſpenſi ab executione ordinum, cum priuilegium quoad illos ſublatum fuerit à Concilio, vt initio diximus conciliando deciſiones ſac. Congregationis ibi relatas. Quod ſi priuilegium ſit poſt Concilium, idem ſeruandum erit quod de Prælatis ſæcularibus inferius
54 dicetur. Aut Abbas priuilegium ordinandi non habet, & tunc aut Epiſcopus fuit ter requiſitus, vt ei munus benedictionis impenderet; & eo caſu character imprimitur, & confertur ordinis executio ad eum modum, quo dictum eſt ſupra de Abbate ſolemniter benedicto, ſecundum opinionem gloſ. hic. Aut Epiſcopus non fuit requiſitus, & tunc Abbas non benedictus, vel aliàs Prælatus regularis, qui priuilegio caret, ordinando nihil agit, cum careat requiſitis eſſentialibus ad ordines conferendos, vt in d. cap. Quoniam, & d. cap, Abbates, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, vt aliàs cenſuit ſacra Congregatio in cauſa Generalis Syluestrinorum.

Secundo caſu principali, aut inferior Prælatus ſęcularis habet priuilegium conferendi primam tonſuram, vel minores ordines ſuis ſubditis ſæcularibus ante Concilium, aut poſt. Si ante Concilium, cum priuilegium fuerit funditus ſublatum, ideoque non ſolum careat iuriſdictione, ſed etiam ordinandi poteſtate: characterem nullo modo imprimit iuxta declarationem Sacrę Congregationis Concilij in cauſa Præpoſiti Peſcien. Aut habet priuilegium poſt Concilium; & tunc aut ordinat perſonas deſignatas in priuilegio; & ordinati ab ipſo recipiunt characterem, & executionem ordinum, quia Concilium non ſuſtulit priuilegia futura, nec eſt opus vt Concilio Tridentino in litteris priuilegij fuerit ſpecialiter derogatum, ſed ſatis eſt, vt fuerit expreſsè conceſſum contrarium eius, quod Concilium diſponit, vt ſæpius cenſuit ſac. Congregatio. Aut ordinat perſonas in priuilegio non comprehenſas, vt in caſu præſentis quæſtionis; & valida eſt ordinatio ratione abſolutæ poteſtatis; ſed ob defectum iuriſdictionis ordinis executio non confertur, vt patet ex ſupradictis.

DE TEMPORIBVS ordinationum, & qualitate ordinandorum.

Cap. De eo.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores conferri poſſunt diebus feſtiuis. Sacri verò debent conferri in quatuor temporibus, vel in Sabbato ſancto, vel Sabbato de Paſſione, & num. 2. & 17.*

2 *Abbas Presbyter, & benedictus an poſſit minores ordi-*

ordines conferre in Dominicis, & feſtis diebus.
3 *Ordines minores extra tempora diebus ferialibus conferri non poſſunt.*
4 *Tonſura clericalis quocumque die, & hora conferri poteſt.*
5 *Dies feſti, in quibus minores ordines licet conferre, qui ſint.*
6 *Ordines minores extra tempora Epiſcopus vna die conferre non poteſt pluribus, quàm duobus.*
7 *Verbis edicti in re dubia tutius eſt deſeruire.*
8 *Ordines quatuor minores an poſſit Epiſcopus eadem die vni conferre. & n. ſeqq.*
9 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*
10 *Conſuetudo de licito facit illicitum.*
11 *Interſtitia temporum etiam in minoribus ordinibus ſunt ſeruanda, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videatur.*
12 *Vicarius generalis habens mandatum generale in forma poteſt abſente Epiſcopo ſuper interſtitijs diſpenſare.*
13 *Ordines minores, & Subdiaconatum recipiens eadem die indignum ſe reddet executione ordinis ſic ſuſcepti.*
14 *Tonſura, & quatuor minores ordines eadem die ab Epiſcopo vni conferri non poſſunt.*
15 *Ordinum plurium collatio ſimul eſt generaliter interdicta.*
16 *Tonſura in minoribus ordinibus continetur.*
17 *Ordines ſacri conferri non poſſunt ab Epiſcopo, niſi in Sabbathis quatuor temporum maioris Hebdomadæ, & de Paſſione. & n. 28. & 36.*
18 *Nec id licet die Dominica immediatè ſequenti etiam continuato ieiunio.*
19 *Ordines ſacros ſemper, & vbique Papa poteſt conferre.*
20 *Tempus non eſt de ſubſtantia ordinis.*
21 *Conſuetudo ſuſcipiendi quatuor minores ordines die veneris, & Subdiaconatum die ſabbathi ſequentis an excuſet non obſtante Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c. 8. & num. ſeqq. vſque in finem.*
22 *Ordines conferri extra tempora à iure ſtatuta, & non ſeruatis interſtitijs longè differunt.*
23 *Ordines quatuor minores ex conſuetudine licitè poſſunt vni eadem die conferri. & n. 26. & 42. in 3. dubio.*
24 *Ordines minores an conferri poſſint die veneris præcedente diem ſabbathi, in quo eidem ad minores ordines promoto ordo ſacer eſt conferendus. & n. 27. vſque ad n. 41.*
25 *Ordinato vna die ad omnes minores an liceat die immediatè ſequenti Subdiaconatum ſuſcipere. & n. 41. vſque in fin.*
27 *Conſuetudo conferendi ordines ſacros extra tempora à iure ſtatuta reprobatur.*
28 *Ordinationes ſacrorum Ordinum non qualibet die hebdomadæ quatuor temporum, ſed ſabbatho tantum ſunt celebrandæ.*
29 *Palea eſt ſine legis authoritate.*
30 *Ordines minores conferri non debent ab Epiſcopo niſi in temporibus à iure ſtatutis, vel in Dominicis, & alijs feſtiuis diebus.*
31 *Conſuetudo celebrandi publicas ordinationes die veneris ieiuniorum non valet, licet eam ſeruantes à pœna excuſentur.*
32 *Cautela pro conferendis minoribus ordinibus extra tempora.*
33 *Conceſſione aliqua vtens, eius qualitates reſpuere non debet.*
34 *Conſuetudo conferendi minores ordines in die veneris ieiuniorum extra generales ordinationes, & in Capella priuata, valida eſt. & n. ſeqq. Expediret tamen eam abolere. n. 40.*
35 *Conſuetudo conferendi minores ordines extra tempora non eſt contra, ſed præter ius, & num. ſeqq.*
37 *Debet verbum non ſemper eſt præcepti.*
38 *Ordines maiores cur ſtatutis à iure temporibus ſint conferendi.*
39 *Ordines minores ex conſuetudine conferuntur etiam feria quarta quatuor temporum.*
40 *Ordines minores, an vrgente neceſſitate poſſint conferri extra tempora in diebus ferialibus ibidem.*
41 *Conſuetudine introduci poteſt vt vna die licitè conferantur eidem quatuor minores ordines cum Subdiaconatu.*
42 *Ordines minores poteſt Epiſcopus ex conſuetudine priuatim aliquibus conferre in die veneris quatuor temporum ſi ſit dies feſtus, & in ſabbatho ad Diaconatum eos promouere ob neceſſitatem vel vtilitatem eccleſiæ.*

1 DE E O. Minores ordines conferri poſſunt diebus feſtiuis. Sacri verò conferri debent in quatuor temporibus, vel in Sabbatho ſancto, vel Sabbatho de Paſſione. Hoc dicit, ſecundum omnes. Communis diuiſio. Conſultatio, & bimembris reſponſio. Secunda ibi, *taliter reſpondemus*.

2 Nota primò ibi, *feſtiuis diebus*. Epiſcopum poſſe minores ordines conferre in Dominicis, & alijs feſtis diebus, vt hic eſt caſus: & cum textus loquatur de Epiſcopo, à contrario ſenſu innuit hanc facultatem inferioribus non competere: nam cum conſultatio generalis fuerit, ſi idem de inferioribus voluiſſet, vtiq; expreſſiſſet, ſicut expreſſit de Epiſcopo, c. Inter corporalia, §. Sed neque, verſ. Præſertim, ſupra de tranſlat. Epiſc. & ſecundum hoc quamuis Abbas Presbyter, & benedictus minores ordines conferre poſſit ſuis ſubditis regularibus, c. Quoniam, 69. diſt. c. Cum contingat, infra, de ætat. & qual. Concilium Tridentinum c. 10. ſeſſ. 23. tamen non poteſt illos conferre niſi in temporibus à iure ſtatutis ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver. Epiſcopis.

Sed contrarium tennit idem Hoſt. in prædicta Decret. Cum contingat, n. 6. verſ. Sed quo tempore. Tum quia cum Abbas poſſit minores ordines conferre in ſuo monaſterio, ex hoc nulli fit præiudicium; & ideò latior fieri debet interpretatio, c. Ex tuarum, de vſu pall. Item quia potius de Dominicis, quàm de quatuor temporibus hoc videtur ſentiendum, ne Abbates videantur generales ordinationes habere, & ſic epiſcopizare: ſimile in c. Peruenit, de conſecr. diſt. 3. & cum hoc tranſeunt hic Ioan. Andr. n. 2. Bellem. num 1. & Butr. in 4. notab. ſed Cardinalis in d. c. Cum contingat, in 8. quæſt. dicit rationes Hoſtienſis in hac ſecunda opinione non multum valere & tenet primam, quia cum in hac Decretali, & in cap. 1. ſupra eod. hoc de Epiſcopis ſpecialiter concedatur, de alijs intelligitur denegatum, l. Cum Prætor. ff. de iudic.
3 cap. Nonnè de præſumpt. In diebus autem ferialibus extra tempora certum eſt nec Epiſco-

po

po id licere, cum textus hoc permittat in diebus feſtis dumtaxat, & concordat pontificale Romanum in rubr. de Cler.fac'en.verſ. Minores verò ordines,

4 Fallit hoc in prima clericali tonſura, quæ licet ſit ordo ſecundum communem Canoniſtarum ſententiam in d.cap. Cum contingat, vt ibi plenè ſcripſi: tamen quocumque die poteſt conferri, vt patet ex eodem Pontificali Romano in rubr.de ordin. conferen. ibi,[Clericatus,ſeu prima tonſura quocumque die, & hora, & loco conferri poteſt, & notat Abb. poſt alios in cap. penult.num.5. infr.eod.Armill. in ver.Ordo,n.7. & de generali conſuetudine obſeruari atteſtatur hic Bellam. in 3.quæſt.

5 Supereſt nunc vt videamus qui ſint dies feſti, in quibus fas eſt Epiſcopo minores ordines conferre. Doctores dicunt eſſe illos, in quibus licet, & Virgines conſecrare, de quibus in dict. cap. Deuotis,20.qu.1. & per Hoſt. in c.1. nu.3. in ver.Virgines,ſupra eod. & quamuis alij, & in ſpecie Bellem. hic nu. 2. hoc latius intelligant, ſcilicet de feſtiuitatibus ſpecificatis in cap. fin. infra, de ferijs, tamen cum hæc interpretatio ſpectet tantummodo ad Romanum Pontificem, non ad magiſtrum, tutior eſt prima opinio, ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver. Dominicis, Ioan. Andr. num 3. Butr. num.9,Tu vero dicas, vt infra notaui ex ſententia S.Congreg.Concilij, num 42. in primo dubio.

6 Secundò nota ibi, *vnum aut duos*, extra tempora à iure ſtatuta Epiſcopum non poſſe minores ordines vna die conferre pluribus, quàm duobus, nam etſi gloſſ. 1. hic tenuerit poſſe conferre etiam pluribus, dummodo generalem ordinationem non faciat, idemque ſenſerint Alanus, Tancred. Goffred. & Innocent. in prin. tamen primam opinionem ſequutus eſt Hoſtien. in princ. in ver. Vnum, aut duos. Tum quia hoc quæſitum fuit de aliquibus, & Papa reſpondet vnum, aut duos, & ſic non plures, arg.cap. De cætero, & cap. Ad audientiam, infra, de
7 Cler. non reſiden. Tum quia in re dubia tutius eſt edicti verbis deſeruire, vt l.1. §. Si is qui nauem,verſ. In re igitur dubia, ff. de exercit. act. & l.Non aliter,ff. de legat.3. Tum denique quia nulla neceſſitas cogit ad aliter ſentiendum,cum Dominici & Feſti dies ſæpius in anno reuoluantur, & cum opinione Hoſtien. tranſeunt hic Io. Andr.num.4.& Butr.num.5. Prima opinio communior, ſecunda tutior, vt inquit Cardin. in prima quæſt. Placet opinio Bellam. hic in 4. qu. videlicet in hoc ſtandum conſuetudini, cum ſit optima legum interpres,cap. Cum dilectus, ſupra de conſuet. ſed ea ceſſante, ſecurius eſt adhærere opinioni Hoſtien.

8 Tertiò nota ibi, *ad minores ordines*. Epiſcopum poſſe eadem die conferre vni omnes minores ordines, nam cum textus dicat indeterminatè, ad minores, de omnibus debet intel-
9 ligi, cum indefinita æquipolleat vniuerſali,cap. Si Romanorum, in fin.19. diſt. cap. Quia circa, infra, de priuil. & ita ex hac littera deducit gl.2. adijciens ita de facto obſeruari, vt in c.2.infra de eo qui furt.ordin. ſuſcep.vbi hoc videtur ex-
10 preſſum; niſi repugnet conſuetudo, quæ ſcandalum generet,1cap.Ordinationes,75.diſt. Conſuetudo enim ea, quæ licita ſunt, reddit illicita, c.Cum olim,infra de Cler.coniugat.c. Super eo de cognat. ſpirit. & cum gloſſa conſentiunt Tancredus, Vincentius, Goffredus, Philippus Doctores antiqui, & Innocent. hic in ver. Ad minores, item gl.1. in d. c.2. & hanc primam opinionem ſequuntur moderni, vt hic teſtatur Butr. n.6. Secunda opinio primæ oppoſita fuit Ioan. in cap.Ordinationes, il primo, in gloſſ. in ver. Tempore, 75.diſt.& in c. Quicunque,in 3. gloſſ. 77.diſt. qui exiſtimauit ita demum licere Epiſcopo minores omnes vni ſimul conferre, ſi hoc habeat conſuetudo; de iure autem ſecus. Cui valdè ſuffragatur textus in d. c.2. in illis verbis, [iuxta cõſuetudinem patriæ ſibi quatuor minores contuliſti,]& ita videtur hoc eſſe de conſuetudine, & non de iure, prout illum textum ponderat Collectar. hic num. 1.verſ. Tamen videtur, quam opinionem ſequutus eſt etiam Goffred. ſibi contrarius in d.cap.2.& Bellem.hic in fin.vbi dicit ſe credere hanc opinionem Ioan. eſſe veram, & eam tenere Martinum de Salna
11 Epiſcopum Pampilonen. Tertia opinio inter prædictas media fuit Innocentij, in c. Dilectus, circa fin.verſ.Minores autem ordines, infr. eod. exiſtimantis Epiſcopum non poſſe quatuor minores ordines ſine interuallo temporis ſimul conferre, niſi diſpenſatiuè, non autem de iure, licet diſpenſatio iuris ſit, arg.cap. Præterea, infra de ætat. & qualit. & idem ſenſit originaliter, gloſſ.3. d.c.Quicunque, & Collectar.vbi ſupra, nam interſtitia temporum etiam in minoribus ordinibus ſunt ſeruanda,cap.In ſingulis,77.diſt. gloſſ. 1.in cap. fin. infra, de eo qui furt. ordin. ſuſcep.

Hæc tertia opinio videtur hodie approbata à Tridentina Synodo in cap.11.ſeſſ.23. Vbi diſponitur, vt minores ordines per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis
12 videretur, conferantur. Quinimo hæc facultas diſpenſandi ſuper interſtitijs ex ſententia Sacræ Congr.competit etiam Vicario generali abſente Epiſcopo, poſito quod habeat mandatum ge-
13 nerale in forma. Caueat tamen is, qui in tali caſu omnes minores ordines ſimul recipit, ne ſimul etiam recipiat ordinem Subdiaconatus: nam alioquin indignum ſe redderet executione ordinis ſic ſuſcepti, vt legitur, & notatur in cap.2. infr. de eo qui furt. ordin. ſuſcep. ſecun-
14 dum Hoſtien. hic num.2. Rurſus caueat ne cum quatuor minoribus ordinibus eadem die primam clericalem tonſuram recipiat; quia cum tonſura ſecundùm opinionem Canoniſtarum ſit ordo, cap. Cum contingat, cum ibi notat. infra, de ætat.& qualit. non poteſt Epiſcopus eam cum quatuor minorib⁹ vni ſimul conferre,& talis ordinatio,nec per ius,nec per conſuetudinem
15 approbatur,& collatio pluriũ ordinum ſimul eſt generaliter reprobata,c.Litteras,& cap.Dilectus infra eod. Ita Hoſt. hic nu.2.verſ. Sed numquid quem ſequuntur Ioan Andr.num.7.& Butr.nu.6. verſ.Hoſtien. dicit,adijcientes duas alias conſiderationes. Prima eſt, quia non eſt conueniens vt vna die quis ſit laicus, & acolythus. Altera eſt, quia in hoc cap. Nihil dicitur de Pſalmiſta,
16 licet Collectar. hic num.1. hanc vltimam rationem impugnet, quia ordo Pſalmiſtatus, ſeu Tonſuræ in minoribus ordinibus continetur. Sed tu adde quod in cap.2. infra de eo qui furt. ordin.

ordin. ſuſcep. non cauetur de minoribus ordinibus in genere, ſed de quatuor minoribus, & ſic excluditur prima tonſura. Et hanc opinionem ſequitur etiam Epiſcopus Pampilonen. & Bellem. hic in 5. qu. verſ. Hoſtienſis verò dicit.

17 Vltimò nota, ibi, *ſed ad Subdiaconatum*; nulli Epiſcoporum licere ſacros ordines conferre, niſi in quatuor temporibus, ideſt in ſabbathis quatuor temporum, vt c. Quod à Patribus, cap. Ordinationes, il ſecondo 75. diſtin. ſecundum Hoſtien. hic num. 2. verſ. Niſi in quatuor temporibus, & fuſius dicam infra num. 28. aut in Sabbatho ſancto, vel in Sabbatho de Paſſione, in quo ſcilicet cantatur *Sitientes*, quod in Canone appellatur, Sabbathum Quadrageſimalis hebdomadæ Medianæ, vt in d. c. Ordinationes, & poſt Tancred. & Vincent. notant hic Hoſt. nu. 3. Io. Andr. eod. num. & num. 7. in fin. Butr. num. 7. verſ. Quæritur, & ità hic eſt caſus ſecundum Io. Andr. Bellem. Butr. Cardin. Anchar. & Ioan. de Anan. concordat, c. Ordinationes, il ſecondo, 75. diſtin. & Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap 8.

18 Quod adeò verum eſt, vt nec liceat ſacros ordines conferre die Dominica immediatè ſequenti, cap. Litteras, infr. eod. etiam continuato ieiunio, vt in gloſſ. vlt hic in fine, & per Butr. nu. 8.

19 Excipitur Romanus Pontifex, vt hic, & in c. 1. ſupra eod. ipſe enim propter poteſtatis plenitudinem ſemper, & vbique poteſt ſacros ordines conferre, quia tempus non eſt de ſubſtantia
20 ordinis; & determinatio temporum eſt inducta à lege poſitiua, quæ Papam non arctat, vt hic per Hoſt. num. 3. in ver. Romano Pontifice, & Butr. in 3. notab. & eſt ſimile in c. Ad honorem ſupra, de vſu pall. & in cap. Quod ſicut, §. Præterea, de elect.

21 In quibuſdam diœceſibus viget conſuetudo, ſecundum quam ſuſcipientes quatuor minores ordines die Veneris, die Sabbathi ſequenti ad Subdiaconatum promouentur. Quæritur an hæc conſuetudo excuſet non obſtante Tridentini Concilij decreto cap. 8. ſeſſ. 23. quo cauetur hæc facienda eſſe ſtatutis à iure temporibus, præſuppoſita tamen neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, iuxta cap. 11. eiuſdem ſeſſionis.

22 Præmittendum eſt in decreto d. c. 8. non agi de eadem materia, de qua agitur in d. cap. 11. Nam in cap. 8. agitur de temporibus, in quibus ſecundum canones publicè ſacrorum ordinum ordinationes celebrari debent: in c. autem 11. agitur de interſtitijs Epiſcoporum, quæ debent obſeruari, & intercedere inter collationem præcedentis, & collationem ſequentis ordinis, de quibus Gratianus in decreto duas conſcripſit differentes diſtinctiones: nam de prima materia, quæ habetur cap. 8. ſcripſit diſt. 75. de ſecundo reſpiciente cap. 11. compilauit diſt. 77.

Hinc percipitur quid in propoſita quæſtione quæratur, ex qua elici poſſunt hæ dubitationes.

23 Prima eſt an ex conſuetudine liceat omnes minores ordines vno die conferre.

24 Secunda an id liceat die Veneris precedente diem Sabbathi, in quo eidem ad minores ordines promoto ordo ſacer eſt conferendus.

25 Tertia an ei, qui omnes minores ordines vno die ſuſcepit, liceat altero die immediatè ſequenti, & ſic abſque aliquo interſtitio Subdiaconatum ſuſcipere.

26 Prima quæſtio, quæ reſpicit d. cap. 11. facilis eſt: nam proculdubio videtur licere, textus eſt in cap. 2. de eo qui furt. ordin. ſuſcep. gloſ. tertia in cap. Quicumque, 77. diſtin. & patet ex dictis ſupra in tertio notab. Quæ conſuetudo cum Concilium illi non derogauerit, vtique ſublata non videtur, cap. 1. de Conſuet. lib 6. vbi Doctores: & hanc ſententiam probauit ſac. Congregatio Concilij, vt patebit infra num. 42. in tertio dubio.

27 Secunda quæſtio, quæ reſpicit materiam dict. cap. 8. ſatis eſt ardua, & quidem pro parte negante adducitur textus in cap. prox. ſupra eod. vbi conſuetudo conferendi ordines extra tempora tamquam canonibus inimica reprobatur, quo caſu non licet vlterius ſimilem conſuetudinem inducere, gloſ. in d. cap. 1. de Conſuet. lib. 6. in ver. Expreſsè, vbi Gemin. nu. 30. & propterea cum hæc conſuetudo ſit prohibita, & Concilium mandet d. c. 8. hac in re antiquos canones obſeruari; ſequitur vt tolerari nullo modo debeat.

Non obſtat ſi dicatur. Imò in caſu propoſito ordines prædicti conferri videntur temporibus à iure ſtatutis, ideſt tempore Ieiunij quatuor Temporum, vel Hebdomadæ Medianæ, vel Hebdomadæ Maioris Quadrageſimæ, vt habetur in cap. fin. dicta diſt. 75.

Et ita cum minores ordines conferantur die Veneris immediatè præcedentis diem Sabbathi, in quo ordines ſacri aliàs (vt arbitror ſupponi) licitè conferri ſolent; quique non poteſt eſſe niſi in prædictis hebdomadibus: hinc ſequitur vt qui die Veneris confert minores ordines, dicatur contuliſſe temporibus ad hoc à iure ſtatutis.

28 Id inquam non obſtat, quia quod vulgo dicitur ordinationes ſacrorum ordinum tenendas eſſe in hebdomadibus ſupradictis, non ita intelligitur, vt quolibet die, in quo in ipſis hebdomadibus ieiunatur, teneri poſſint, ſed tantum die Sabbathi earumdem hebdomadarũ, c. Quod à Patribus, & c. ſeq. ead. diſt. 75. iuncto c. Litteras, infr. eod. & quod ordines non poſſint conferri niſi in Sabbathis dictarum hebdomadarũ, & minores ordines eiſdem, vel alijs celebrioribus feſtiuitatibus, tradunt Præpoſ. in d. c. Quod à patribus, num. 4. & in cap. Quoniam, §. Cæterorum, ead. diſtin. 75. Abbas poſt Hoſtien. in cap. Conſultationi ante fin. & cap. Litteras, nu. 3. vbi etiam gloſ. infr. eod. & idem Hoſt. hic nu. 2. verſ. Niſi in quatuor temporibus, Syluestr. in ver. Ordo, il ſecondo, num. 6. & habetur in dict. § Cæterorum, & alibi ſæpe per doctores. Item
29 non obſtat text. in cap. Quando, ead. diſt. 75. cuius verba ſunt hæc: Quando, & vbi libitum fuerit, vſque ad Subdiaconatus officium ordinantur Clerici. Quo textu videtur concedi Epiſcopis, vt in collatione minorum ordinum non teneantur ſeruare aliquem locum, vel aliqua tempora. Nam ad hoc reſpondent ibidem Doctores illum textum eſſe paleam ſine authoritate, & debere intelligi iuxta textum hic, vt etiam notat gloſ. in cap. Ordinationes, il primo, ead.
30 diſtin. 75. Hic autem habetur licere Epiſcopis ordines minores conferre non pro libito, ſed quando minores conferri poſſunt, vel diebus Dominicis, vel alijs feſtiuis diebus: & propterea vt dicitur in d. cap. fin. 75. diſtin. non ſufficit ſi obſeruentur hebdomadæ, ſed & dies ipſarum heb-

hebdomadarum in id deputati obſeruandi ſunt, ita vt maiores diebus Sabbathi dictarum hebdomadarum, minores verò vel eiſdem, vel Dominicis, ſeu Feſtis conferri debeant.

31 Pro ſolutione diſtinguendum eſt, nam aut in dicto loco Epiſcopus die veneris habet publicam ordinationem, in eiſque publicè confert quatuor minores ordines. Et hoc arbitror non potuiſſe conſuetudine introduci, quamuis eam obſeruantes à pœna à ſacris Canonibus inflicta ſint excuſandi, ex gloſ. penult. in cap. proximo,
32 ſupra eod. Et hoc eſt quod epiſcopis conſulunt Doctores hic, videlicet vt cum voluerint conferre minores ordines pluribus, quàm duobus, caueant ne ita eos conferant, vt videantur generales ordinationes habere, vt hic notat gloſ. 1. & alij, quos retuli ſupra nu. 6. & in ſpecie Card. aduertit hic in prima quæſtione, cautum eſſe debere Epiſcopum, vt hos ordines conferat in Capella, & non in loco publico. Nec obſtat quod in hac ordinatione vtcumque publica Epiſcopus non conferat niſi minores ordines, qui ad formam huius decretalis poſſunt conferri extra tempora ſtatuta in d. cap. fin. 75. diſt.

33 Quoniam ex quo hos ordines confert per modum habentis generales ordinationes, ſubijcitur regulis, quæ præſcriptæ ſunt omnibus generales ſacrorum ordinum ordinationes habere volentibus; alioquin Epiſcopo non debet permitti ordinatio, argu. cap. Dilecti, de priuileg. nam qui aliqua conceſſione vult vti, non debet reſpuere eius qualitates, ex his, quæ plenè notat Anchar. conſil. 208. Iudex de iure, ſub num. 11. verſ. Et primo pro fundamento. Cum igitur ſtatutum fuerit ne generales ordinationes, niſi ſtatis diebus, & temporibus, habeantur cum derogatione cõſuetudinis contrariæ, vtpote eccleſiaſticæ inſtitutioni inimicæ, cap. prox. ſupra eod. hinc ſequitur, vt talis conſuetudo non ſit toleranda; præſertim cum nulla ratio ſufficiens afferri poſſit, ob quam rei tam ſeriò ſtatutæ derogari oporteat: nam vt in ſimili notat Hoſt. hic in princ. in ver. Vnum aut duos, cum Dominici, ac Feſti dies in quibus minores ordines conferri poſſunt; tam ſæpe occurant, nullo caſu tanta vtilitas, & neceſſitas eccleſiarum ſubeſſe poteſt, vt aduerſus Canones introducenda ſit huiuſmodi conſuetudo.

34 Aut Epiſcopus dicto die veneris confert minores ordines non per modum tenentis generales ordinationes, ſed priuatim in ſua Capella, vel etiam in ſecreta Sacriſtia, & ſuppoſita neceſſitate, vel vtilitate eccleſiarum, vt in propoſita quæſtione, & arbitror dictam conſuetudinem legitimè præſcriptam excuſare nedum à pœna, ſed etiam à culpa: nam etſi nullo iure
35 legatur permiſſum Epiſcopis, vt dicto die minores conferant ordines, ſicut permittitur quoad primam tonſuram, quæ omnibus diebus conferri poteſt, vt dixi ſupra nu. 4. tamen nec aliquo iure hoc eis expreſsè legitur prohibitum, imò nec reperitur aliquis canon, qui ſpecificè ſtatuerit tempora, in quibus minores ordines conferri debent. Nam d. cap. fin. & cap. Ordinationes, cum ſeq. 75. diſt. loquuntur de ordinibus ſacris. Sicut etiam cap. prox. ſupra eodem, cum alijs ſimilibus loquuntur de ſacris ordinibus, ſeu publicis ordinationibus. Textus autem in præſenti non loquitur prohibendo, ſed permittendo, videlicet, vt poſſint conferri etiam
36 Dominicis, & feſtiuis diebus. Hinc Palud. in 4. diſt. 25. quæſt. 2. tit. 3. in concl. 2. cum loquitur de minoribus ordinibus, cautè vtitur verbis permiſſiuis, videlicet Epiſcopus poteſt conferre minores ordines nedum diebus quibus conferuntur ſacri, ſed etiam Feſtis, & Dominicis. At cum in concl. 3. agit de maioribus, loquitur per verba prohibitiua, videlicet non liceat Epiſcopis eos conferre, niſi in Sabbathis quatuor temporum, Sabbatho medianæ Quadrageſimæ, & Sabbatho ſancto. Quo loquendi modo vtitur etiam hæc Decretalis. Cum ergo nullus canon reſiſtat, quominus ordines minores poſſint conferri alijs diebus; ſequitur vt ſubſiſtente cauſa potuerit introduci conſuetudo, vt etiam alio tempore, quàm in iure expreſſo, licitè conferantur, ex not. per gl. in c. vlt. in ver. Conſuetudo, de conſuet. lib. 6. maximè cum hoc neq; iure naturali, neque diuino repugnet, c. fin. ſup. de conſuet. iuncta gloſ. c. 1. vbi Gemin. & Franc. eod. tit. lib. 6.

37 Quod etiam confirmatur ex modo loquendi Doctorum de hac re ſcribentium: nam Abb. poſt Hoſtien. in d. c. Conſultationi, ante fin. cum dixiſſet maiores ordines non poſſe conferri, niſi in dictis Sabbathis, addidit, & hoc non obſtante quacumque conſuetudine. At verò poſtea agens de minoribus ordinibus, inquit, & illos debere eiſdem diebus, vel Feſtis, ſeu Dominicis conferri: & ſic vtitur verbo *debere*, quod non ſemper eſt præcepti, gloſ. in Clem. Attendentes, in ver. Debeant, de ſtatu Monach. nec addit clauſulam, quæ excludat conſuetudinem. Eodem modo loquendi vtitur Rebuff. in Praxi benefic. ſuper reg. Cancell. de Cler. malè promot. gloſſ. 1. & alij Doctores, qui propterea tacitè admittere viden-
38 tur contraria conſuetudine id poſſe induci. Quibus accedit quod in minoribus ordinibus ceſſat ratio, ob quam à ſacris Canonibus inſtitutum fuit, vt die Sabbathi dictorum ieiuniorum, & non alijs debus ſacri conferantur ordines. Ea enim fuit ratio, vt ſignificaretur eos, qui ad ſacros aſſumuntur ordines, à ſæculi laboribus ad requiem Domini tranſire, gloſ. in d. c. Litteras, in ver. Pertinere, infra eod. ad quam, vt notant ibi Hoſtien. & Cardin. cum non tranſeant qui minoribus initiantur ordinibus, quippe qui poſſunt ad ſæculum reuerti, inde fit, vt quemadmodum ibi citati authores animaduertunt, minores ordines conferantur etiam alijs diebus, quàm Sabbathi, ſcilicet Dominicis, & feſtis. Cum ergo hoc cap. & c. 15. ſupr. eod. declarent minores ordines non eſſe adeò adſtrictos diei Sabbathi, quin poſſint cõferri Dominico, & alijs diebus Feſtis, eo quod in ipſis non militat ratio, quę militat in ſac. Ordinibus: nulla ſubeſt cauſa, cur cõſuetudo, quæ non minoris eſt authoritatis, quàm lex ipſa, l. Imò, ff De legib. non potuerit introducere, vt minores ordines etiam alijs die-
39 bus conferri poſſint, videlicet die veneris. Quemadmodum communis praxis, & conſuetudo habet, vt minores ordines Epiſcopi conferant etiam in feria quarta quatuor temporum, ſi credimus Henriquez hoc atteſtanti in Summa lib. 10. c. 12. §. 2. Imò quod plus eſt, etiam ceſſante conſuetudine, modò adſit neceſſitas, hoc idem fieri poſſe innuit Hoſtien. qui cum in d. c. 1. n. 2. in ver.

Virgines, ſupra eod. dixiſſet Virgines poſſe velari diebus Dominicis, ac per totam hebdomadam Paſchæ, & ſi neceſſitas vrgeat, etiam alijs diebus, c. Deuotis, 20.q.1. poſtea in hoc cap. in princ. in ver. Dominicis, addit minores ordines poſſe conferri illis diebus, quibus & virgines velari: & Hoſtien. ſequuntur Ioan. Andr. Butr. & alij, vt dixi ſupra nu.5. ex quo infertur, vt etiam ex conſuetudine minores ordines alijs diebus conferri poſſint.

40 Cæterùm etſi hæc opinio videatur vera, & ex deductis pateat reſponſio ad contraria, quæ loquuntur de ſacris Ordinibus, vel publicis ordinationibus; magis tamen expediret vt hæc aboleretur conſuetudo: nam cum minores ordines poſſint conferri diebus Feſtis, & Dominicis, nimis feſtiuat, qui diem crebrò venientem non poteſt expectare; eccleſiaque ex hac inordinata ordinatione plus damni recipere poteſt, quàm emolumenti, pluraque vitia ad Dei ſeruitium pro virtutibus introduci, vt notat Gelaſ. in Decretali prima ad Epiſcopos per Lucaniam tranſmiſſa, ex qua ſumitur c. fin. 77. diſt.

41 Ad tertiam quæſtionem, quæ demum reſpicit decretum Concilij d. cap.11. ſeſſ.23. reſpondetur affirmatiuè: nam conſuetudine poteſt introduci vt vno die poſſint conferri omnes quatuor minores cum Subdiaconatu. Rebuff. d. gl.1. Cui conſuetudini Concilium non derogauit Nauarr. in Man. cap.25. num. 71. Ideoque ex ſententia S. Congregationis qui ex conſuetudine illius regionis quatuor minores ordines, & Subdiaconatum ſuſceperunt, non ſunt ſuſpenſi. Ergo multò magis potuit introduci, vt duobus diebus, aliàs tamen licitè, conferantur, arg. c. Litteras, infra eod. Et ita conſuetudo vbique recepta concedit, vt feria ſexta veſpere præcedente Sabbathum, in quo de iure ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas ſit ordines minores dare, quaſi in hoc officio dies Sabbathi videatur incipere pridie veſpere, vt atteſtatur Henriq. in Summa lib. 10. c.12. §.2. vbi etiam reddit rationem, vt ſcilicet minoribus iam collatis in die veneris, poſſint Epiſcopi in Sabbatho maiori cum ſolemnitate ſacros ordines dare. Sed hæc non eſt bona ratio, cum minores potuerint dari in Dominica præcedenti. Vnde hanc quoque conſuetudinem tollere præſtaret ex ratione adducta in fine præcedentis quæſtionis, ita tamen vt Epiſcopus poſſet cum aliquo diſpenſare ex cauſa vrgenti.

Vel certè ad hoc tertium dubium poſſet reſponderi, licere Epiſcopo in die veneris omnes minores ordines conferre, & in Sabbatho ſequenti Subdiaconatum, ſi dies veneris ſit dies feſtus, & ſi neceſſitas, aut vtilitas eccleſiæ iudicio Epiſcopi id expoſcat, iuxta decretum d.c.11. ſeſſ. 23. non tamen quoad minores ordines in publicis ordinibus, ſed priuatim, & aliquibus tantum: & ita Sac. Congregatio reſpondit, vt in vltima ex infraſcriptis reſolutionibus.

42 Præſuppoſito quod minores ordines poſſunt conferri diebus Dominicis, aut aliàs feſtiuis; dubitatur an appellatione diei feſti comprehendatur feſtum, in quo ab eccleſia fit officium, an verò debeat eſſe feſtum quod à populo colatur.

Secundò: Idem eſt dubium quoad promouendos vigore diſpenſationum de promouendo extra tempora diebus feſtis.

Tertiò an ex conſuetudine poſſit Epiſcopus vno, & eodem die ad minores ordines aliquos promouere.

Quartò an vbi conſueuerit ordinatus ad quatuor minores ordines die veneris, in die Sabbathi ſequentis ad ordinem Subdiaconatus promoueri, id ſit licitum propter conſuetudinem.

Ad primum S. Congregatio Concilij cenſuit, comprehendi dies feſtos, qui à populo ſeruantur: toto tit. de fer. de conſecr. diſt.3. c.1. c.12. ſeſſ.25. de regular.

Ad ſecundum idem reſpondit.

Ad tertium, præſuppoſita conſuetudine poſſe.

Ad quartum licere Epiſcopo ſi dies veneris ſit dies feſtus, & ſi neceſſitas aut vtilitas eccleſiæ iudicio Epiſcopi id expoſcat, iuxta decretum Concilij c.11. ſeſſ.23. non tamen in publicis ordinationibus, ſed priuatim, & aliquibus prædictos minores ordines conferre.

DE TEMPORIS Ordinatione.

Cap. Ex tenore.

SVMMARIVM.

1 *Criminoſus occultus moneri poteſt ne promoueatur ad ordines, ſed prohiberi non debet.*

2 *Criminoſus occultus pœnitentia, vel illius parte peracta poteſt in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi crimen ſit degradatione dignum.*

Et quid ſi crimen impediat ordinis executionem etiam poſt peractam pœnitentiam. num.6.

3 *Satisfactio criminoſi occulti an ex præcepto præcedere debeat celebrationem Miſſæ.*

4 *Crimen etiam enorme ſi ſit occultum non impedit quominus acta pœnitentia poſſit quis ſine peccato officio ſuo vti, & ad maiores ordines aſcendere.*

5 *Nec requiritur diſpenſatio Epiſcopi.*

6 *Fallit ſi crimen impediat officij executionem, etiam poſt peractam pœnitentiam; quia tunc non licet ſine peccato aſcendere, aut miniſtrare.*

7 *Et quæ ſint eiuſmodi crimina.*

8 *Epiſcopus ob crimen occultum quantumcumque enorme non poteſt de iure communi interdicere ſubdito aſcenſum ad ordines.*

9 *Etiamſi crimen ſit tale, vt poſt peractam pœnitentiam impediat ordinis executionem.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum. num.12.

10 *Vindictæ ratio ceſſat in occultis criminibus.*

Peccata latentia ſolum Deum habent vltorem. ibidem.

11 *Intellectus huius cap. & cap. Ad aures, infra eod.*

Clerico non arctato ratione tituli an poſſit ob occultum crimen prohiberi aſcenſus ad ordines. ibidem.

12 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino poteſt ob crimen occultũ extraiudicialiter prohibere ſubdito aſcenſum ad ſacros ordines, eumque ſuſpendere à ſuſceptis ordinibus, gradibus, & dignitatibus.*

13 *Epiſcopus an poſſit ex cauſa occulta extraiudicialiter*

ter interdicere Subdiacono aſcenſum ad ordines Diaconatus, & Presbyteratus. & num. ſeq. vſque in finem.

14 *Pluralis oratio duorum ſaltem concurſum requirit.*

15 *Epiſcoporum præcipuum munus eſt ſubditorum vitia redarguere.*

16 *Proœmij ratio præſumitur finalis, & regulat totam diſpoſitionem, eamque extendit etiam ad caſus non comprehenſos.*

17 *Clerici, præſertim in ſacris conſtituti minus capaces reperti poſſunt ab Epiſcopo ſuſpendi ab executione ordinum.*

18 *Dictio,* præſertim, *quid importet.*

19 *Epiſcopus poteſt ob occultum crimen ſuſpendere iam promotum ad ſacros ordines ne miniſtret etiam ſub pœna excommunicationis.*

20 *Promouendus faciliùs impeditur, quàm deijciatur promotus.*

21 *Miniſtrat in ſuſceptis, qui ab vno ordine ſacro ad alium aſcendit.*

1 EX TENORE. Criminoſus occultus
moneri poteſt ne promoueatur ad ordines,
ſed prohiberi non debet. hoc
dicit. Communis diuiſio. Secunda
ibi, *Verum*.
2 Nota primò criminoſum occultum, pœnitentia,
vel illius parte peracta, poſſe in ſuſceptis
ordinibus miniſtrare, etiamſi crimen ſit degradatione
dignum, vt per Butr. num. 15. Cardin.
in ſecundo not. Et claré probatur ex littera ibi,
3 [Suadeas, vt ordine ſuſcepto vtatur.] Et quod
dictum eſt de pœnitentia peracta, intellige de
conſilio; non enim peccat celebrando etiam
ſtatim facta confeſſione; ſed bonum eſt conſilium,
vt prius pro parte ſatisfaciat, vt formaliter
inquit Innocent. hic num. 1. verſ. Et idem dicimus
quod non peccat; cum quo alij tranſeunt.
4 Sed an qui tale crimen cómiſit aſcendere poſſit
ad ſuperiores ordines. Doctores non conueniunt.
Quidam opinati ſunt poſt mortale peccatum,
quod depoſitionem inducit, etiam poſt
peractam pœnitentiam nec licere ordines ſuſcipere,
nec in ſuſceptis miniſtrare. Et in hoc rigore
fuit Hugo: ſed eius opinio expreſsè reprobatur
in cap. Niſi cum pridem, § Propter conſcientiam,
ſupra de renunc. ſecundum Hoſtien.
hic nu. 2. Et quoad ordines iam ſuſceptos apertè
etiam reprobatur hic in ijſdem verbis: [Suadeas
vt ordine ſuſcepto vtatur.] Et dicit gloſ. hic
in ver. Vtatur, quam Innocent. Hoſt. & omnes
ſequuntur, hanc fuiſſe rigidam opinionem;
quia res penè contra naturam eſt, vt quis ſit ſine
peccato, cap. Vnum, §. Hunc autem, 25. diſtin.
Sed Alan. & Tancred. tenuerunt crimen etiam
enorme ſi ſit occultum non impedire quominus
acta pœnitentia, poſſit quis officio ſuo vti, &
ad maiores ordines aſcendere. Et dicit Tancredus
hos amfractus ſublatos eſſe per decretalem
vltimam infra eod. vbi eſt expreſſum, criminoſos
occultos, præter reos homicidij, poſt pœnitentiam
in ſuſceptis miniſtrare, & ad ſuperiores
promouèri. Et hanc opinionem ſequitur
gloſ. hic in eod. ver. Vtatur, & Innocent. nu. 1.
5 verſ. Si enorme, & occultum. Dicens, talem
promoueri poſſe ſine peccato per c. 2. in fine
infra de apoſt. & d. c. fin. inf. eod. nec neceſſariam
eſſe diſpenſationem ordinarij, ſed ſufficere
Sacerdotis abſolutionem ex poteſtate Clauium,
arg. cap. Illi qui, 6. q. 1. quamuis meritoria ſit
humilitas, ſi abſtineat. Ita Innocen. cui ſubſcribunt
Hoſt. num. 2. verſ. Notauit autem hic. Io.
Andr. num. 7. verſ. Et putat Innocentius, Cardin.
n. 1. verſ. Oppono ad ſecundum. Anchar. nu. 2.
6 in prima oppoſitione, & alij communiter; fallit
tamen hoc ſecundum Innocen. n. 1. verſ. Et hæc
ſunt vera, & omnes prææalleg. Si crimen ſit tale,
vt poſt peractam pœnitentiam impediat officij
executionem; quia tunc, quamuis prohiberi non
poſſit in ſuſceptis miniſtrare, vel ad ſuperiores
aſcendere, quia delictum occultum eſt, vt ſtatim
dicam in 2. not. tamen peccat ſiue miniſtret, ſiue
promoueatur, arg. c. Erga ſimoniacos, 1. q. 1. &
c. Matthæus, inf. de Simon. Et eſt expreſſum in
7 d. c. fin inf. eod. ibi, *præter reos homicidij*. Quæ
autem ſint eiuſmodi crimina plenè notatur per
DD. in c. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam,
& ibi dixi, de renunc. & in c. At ſi Clerici.
§. De adulterijs, vbi in ſpecie Butr. de iudic.
Itaque vt dicunt gloſ. & Innocen. quamuis facilius
impediatur promouendus, quàm deijciatur
promotus; tamen quoad hoc non conſtituitur
differentia inter promotum, & promouendum;
nam ſi crimen non impediat ordinis executionem
poſt pœnitentiam peractam, licet ſit enorme,
dummodo tamen ſit occultum, poteſt quis
ſine peccato in ſuſceptis ordinibus miniſtrare,
& ad maiores promoueri, licet ſit mouendus vt
abſtineat à ſuſcipiendis, vt hic, & faciat actum
meritorium, ſi Prælato hoc ſuadenti ex humilitate
obtemperet ſecundum Innoc. n. 1. verſ. Item
non hoc ideò præcipit. Si verò impediat ordinis
executionem, nec poteſt miniſtrare, nec promoueri
ſine peccato, licet prohiberi non poſſit, vt
mox dicetur.
8 Secundò nota Epiſcopum, qui per confeſſionem
criminoſi, vel aliàs extraiudicialiter nouit
crimen quantumcunque enorme non poſſe illi
abſolutè interdicere ne promoueatur ad ordines,
ſi crimen ſit occultum; hic enim delictum
erat enorme ſecundum Innocen. in princ. & patet
ex verbis textus ibi, [Adeò deliquit, vt ſi peccatum
eius eſſet publicum, degradaretur ab
ordine, quem ſuſcepit.] Huiuſmodi enim pœna
non infligitur niſi Clericis enormiter delinquentibus
in caſibus in iure expreſſis, vt in cap.
Ad falſariorum, de crim. falſi, cap. ab abolendam
de hæret. c. Nouimus, de verb. ſignif. & plenè notatur
in c. Cum non ab homine de iudic. & in
cap. 2. de pœn. lib. 6. Et delictum innotuit Epiſcopo
per confeſſionem rei, vt notat hic gloſſ.
in figuratione caſus in fin. Et fortè in foro pœnitentiali,
vt innuit littera ibi, [Pœnitentiam ei
condignam imponas.] Et tamen decidit textus
talem poſſe quidem commoneri, ſed non pro-
9 hiberi quominus promoueatur. Quinimmo
hoc habet locum etiamſi crimen ſit tale, vt impediat
ordinis executioné poſt peractam pœnitentiã.
Nam etſi eiuſmodi crimine irretitus non
poſſit ſine peccato miniſtrare, aut promoueri, vt
dictum eſt ſupra, nu. 6. tamen ab Epiſcopo prohiberi
non poteſt, cum peccatum eius occultum
ſit, vt in cap. Ex tuæ, infra de ſimon. & arg. cap.
Si tantum, 6. q. 2. Et hoc tenet Innocen. hic n. 1.
verſ. Et hæc ſunt vera. Hoſt. Io. Andr. & alij prææalle-

10 allegati. Ratio eſt quia cùm crimen ſecretum ſit, probatione ceſſante, vindictæ ratio conquieſcit, cap. Chriſtiana, 32. qu. 5. Nam ſecretorum ſolus Deus iudex, & cognitor eſt, cap. Erubeſcant, 32. diſtin. & c. Conſuluiſti, 3. q. 5. Latentia igitur peccata ſolum Deum habent vltorem, l. Iuſiurandi, C. de iureiur. Et not. gloſſ. prællegata hic in ver. Vtatur, & in ver. Occultum.

11 Oppono ex cap. prox. infra eod. vbi patet criminoſum occultum prohiberi poſſe ne promoueatur ad ordines, cuius contrarium hic deciditur, gloſſ. fin. & Hoſtien. hic num. 13. & Innoc. in c. ſeq. in princ. dant multas ſolutiones. Prima ſolutio eſt quod hic textus procedat in Clerico, qui habet ius petendi ordines ratione tituli, quem habet, vel dignitatis. Vnde ſine cauſa prohiberi non poteſt, arg. c. Præterea, il ſecondo infr. de ſponſal. Textus verò in d. cap. prox. habeat locum in Clerico non intitulato, qui ius petendi non habet. Et in hac ſolutione reſidet gloſſa, dum eam ponit tertio loco per illa verba, *Vel melius*. Et idem facit Hoſt. num. 13. verſ. Vel melius, adijciens hanc ſolutionem ab omnibus communiter commendari. Et fuit intellectus Raymun. ad hunc textum, quem ſequitur Syluest. in ver. Ordo, 3. quæſt. 9. & ex recentioribus Thom. Sanch. in tract. de matrim. lib. 3. diſp. 15. num. 8. verſ. Quarto. Concludentes propterea Epiſcopum poſſe abſolutè repellere Clericum ordinari volentem, niſi ſit arctatus ratione beneficij, cui ordo ſit annexus, ſicut beneficio curato Sacerdotium, vt in cap. Licet Canon, de elect. in 6. cum concordant. Sed hic intellectus planè diuinat, vt benè obſeruat Cardin. hic in tertia oppoſitione. Quis enim reuelauit Clericum, de quo hic agitur, fuiſſe beneficiatum, & arctatum ratione tituli, cum id nullibi colligatur ex verbis huius Decretalis? Vnde hæc ſolutio à Doctoribus non tenetur. Et dicit Vincentius occultum peccatorem non poſſe per Prælatum repelli ab ordine, ſiue ordo petatur ad titulum, ſiue non; ſaluo eo quod Epiſcopus non tenetur ordinare non habentem titulum. Et cum eo tranſeunt hic Ioan. Andr. num. 16. in vlt. gloſ. verſ. Et dicit Vincent. Bellamer. num. 14. ad fin. & Card. nu. 2.

Secunda ſolutio eſt quod in d. cap. prox. prohibeatur aſcenſus ad ordines propter ſcandalum Prælatorum, arg. c. Niſi cum pridem, §. Pro graui quoque ſcandalo, ſupra de renunc. hic verò nullum imminebat ſcandalum. Sed hic quoque intellectus ad hunc textum eſt diuinatiuus, vt aduertit Cardin. vbi ſupra non enim apparet ex littera, quod ſcandalũ non ſubeſſet, quin potius colligitur oppoſitum; quia cum hic Clericus adeò enormiter deliquerit, vt ſi crimen eius foret publicum, degradaretur ab ordine, vt dicitur in littera, vtique non potuit aſcendere ad ordines ſine ſcandalo Prælati, qui illius crimen nouit. Et hoc ſcandalum in genere, non autem in aliquo ſpeciali caſu conſiderat textus in d. cap. prox. dum dicit honeſtius, ac tutius eſſe inferiori miniſterio deſeruire, quàm cum Prępoſitorum ſcandalo graduum appetere dignitatẽ. Vtrobique igitur in promotione criminoſi occulti ſuberat ſcandalum Prælati, & conſequenter oportet aliam ſolutionem afferre ad hæc iura concilianda.

Tertia ſolutio eſt Innocentij, & Hoſtienſis, quod ibi agatur de ordinatore, & Prælato ſuo, qui prohibere poteſt aſcenſum, etiam ob delictũ occultum; hic verò de Prælato alieno, ſcilic. Pœnitentiario. Sed melius Archid. relatus à Syluestr. vbi ſupra intelligit hunc textum in Prælato proprio. Et probatur tum ponderando illa verba, [pœnitentiam ei condignam imponas,] iuncta ſupraſcriptione. Pœnitentia enim ne in foro quidem pœnitentiali poteſt iniungi à Prælato alieno, cap. Omnis vtriuſque, infra de pœniten. & remiſſion. & c. 2. eod. tit. lib. 6. tum quia aliàs deciſio textus noſtri eſſet de indubitabili; nulli enim dubium eſſe poterat Prælatum alienum non poſſe prohibere non ſubdito ne promoueatur ad ordines, c. 3. De parochijs, cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. c. Vt animarum, de conſtitut. eod. lib.

Quartam ſolutionem ponit hic Hoſtien. quod ſcilicet hoc capitulum intelligatur in minoribus criminibus; contrarium verò in grauibus, arg. cap. Quæſitum, infra eod. Sed hic intellectus eſt manifeſtè falſus Quia textus noſter expreſsè loquitur de enormi crimine, & degradatione digno, vt dictum eſt ſupra nu. 8.

Quintam ponit idem Hoſtienſis, quod ſcilicet Prælatus non debeat prohibere aſcenſum, vt hic; ſi tamen omnino prohibeat, neceſſe habet ſubditus obedire, vt in contrario, quia ſecundum Auguſtinum ſemper in dubio eſt parendum, licet quandoq; reum faciat iniquitas imperandi, cap. Quid culpatur, ad finem, 23. qu. 1. Sed huic quoque interpretationi videtur refragari littera huius textus ibi: [Suadeas, vt ordine ſuſcepto contentus exiſtens, ad ſuperiores non aſcendat; veruntamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.] Nec Hoſtienſis videtur huic ſolutioni acquieſcere, cum immediatè ſubdat, vel melius.

Sextam ſolutionem affert Hoſt. in c. proxim. num. 2. in ver. Honeſtius, dicens illud cap. intelligi de cauta honeſtate, vt innuit littera, dum dicit, cum honeſtius, & tutius, non tamen fortè iuſtius, vt Hoſtienſis inquit. Hoc verò Capitulum eſſe intelligendum de rigore iuſtitiæ, additque Hoſtienſis hanc ſolutionem euidenter elici ex vtroque. Sed illam reprobat Bellam. in d. cap. prox. num. 6. verſ. Verum Hoſtienſis dicit. quia vtrumque Capitulum fundatur in iure.

Vltima igitur ſolutio, quam gloſ. Innocen. Hoſt. & omnes recenſent primo loco eſt, quod in c. ſequen. agatur de regulari, qui propriam voluntatem non habet, cap. Nolo, & c. Non dicatis, 12. qu. 1. hic verò de Clerico ſæculari, qui non eſt ita adſtrictus obedientiæ. Et hæc vltima ſolutio ſecundum Ioan. de Anan. hic num. 4. eſt vera, & conformis litteræ vtriuſque decretalis, & communiter tenetur à Doctoribus teſte Cardin. num. 1. 3. oppoſit. vt dixi latius in d. c. prox. num. 16. & ſeqq. eamque probauit S. Congreg. Concilij, vt mox dicetur.

12 Verùm hodie hæc Decretalis hac in parte correcta eſt ex iure nouiſſimo Concilij Tridentini in c. 1. ſeſſ. 14. vbi vt Epiſcopi liberius exequi poſſint proprium ſuum munus, quod eſt vitia ſubditorum redarguere, vt eſt expreſſum ibi in proœmio, ſtatuitur vt ei, cui aſcenſus ad ſacros

cros

cros ordines à ſuo Prælato ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen quomodolibet extraiudicialiter fuerit interdictus, aut qui à ſuis ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus eccleſiaſticis ſuſpenſus nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus, & dignitates, ſiue honores reſtitutio ſuffragetur. Vnde ex ſententia S. Congregationis Concilij eo decreto corrigitur diſpoſitio textus noſtri in ea parte, in qua determinat criminoſum occultum eſſe tantummodo commonendum, ſed non prohibendum aſcendere ad ſuperiores ordines: & diſpoſitio cap. prox. quod de regularibus loquitur, extenditur etiam ad Clericos ſæculares; ac præterea ampliatur in eo, quia Epiſcopus non ſolum poteſt ob crimen occultum prohibere aſcenſum ad ordines, ſicut poterant Prælati in vim d. c. prox. ſed etiam eos ſuſpendere ab ordinibus, gradibus, & dignitatibus iam ſuſceptis, quod nec Epiſcopo, nec Prælatis Regularibus ante Concilium licebat, vt plenius dixi in d. c. prox. vbi etiam oſtendi hodie quoad facultatem interdicendi, & ſuſpendendi, Epiſcopos, & Prælatos regulares eodem iure cenſeri.

Si verò crimina ſint publica, diſtingue vt hic per gloſſ. præallegatam; & ſigna eam quia magiſtra, & communiter à Doctoribus recipitur.

13 QVÆRO, An decretum Concilij Tridentini in d. c. 1. ſeſſ. 14. qua parte tribuit Epiſcopo facultatem interdicendi ſubdito ex quacumque cauſa etiam occulta, ne aſcendat ad ſacros ordines, vendicet ſibi locum in iam promoto ad ordinem Subdiaconatus, ita vt aſcenſus ad alios ordines poſſit illi extraiudicialiter interdici.

Videtur reſpondendum habere locum etiam in ſic promoto: nam Concilium in d. c. 1. tribuit Epiſcopo facultatem ob crimen occultum interdicendi aſcenſum ad ſacros ordines. Sed cum Epiſcopus prohibet Subdiacono ne fiat Diaconus, aut Presbyter, vtique interdicit illi aſcenſum ad ſacros Ordines. Ergo cum huiuſmodi prohibitioni conueniant verba Concilij, conſequenter & illius diſpoſitio conuenire debet, l. 4.
14 §. Toties, & ibi Bartol. ff. De damn. infec. cum ſimilib. Præterea Concilium loquitur per illa verba, *ad ſacros ordines*, quæ cum ſint pluralis numeri, non poſſunt verificari in ſolo ordine Subdiaconatus; l. fin. ff. Ad Trebell. l. Vbi numerus, ff. De teſtib. Bald. Abb. Præpoſ. & alij in c. fin. de appellat. Vnde ex vi comprehenſiua eorundem verborum poteſt Epiſcopus prohibere aſcenſum non tantùm ad Subdiaconatum, ſed etiam ad Diaconatum, vt ſic pluralis illa oratio ſaltem in duobus verificetur. At prohibitio aſcenſus ad Diaconatum multo congruentius fieri poteſt Subdiacono, quàm Clerico in minoribus; ineptum enim eſſet vt prohiberetur Acolytho ne fieret Diaconus, cum prius ordinari debeat Subdiaconus, cap. Sollicitudo, 52. diſt. cap. vnico infra de Cleric. per ſal. prom. Igitur ex verbis Concilij poteſt Epiſcopus aſcenſum ad Diaconatum etiam Subdiacono interdicere. Et cum verba ſint ſatis clara, non admittunt interpretationem, neque voluntatis coniecturam, l. Licet Imperator, ff. de leg. 1. Gloſſ. magna in cap. Quod interrogaſti, in fine 27. diſtinct. Abb. conſil. 97. num. 1. verſ. Et primo quia, lib. 2.

Sed nihilominus expreſſa quoque mens Concilij viget æquè in promoto, atque in promouendo, vt patet ex illis verbis: [Cum honeſtius, ac tutius ſit ſubiecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo in inferiori miniſterio deſeruire, quàm cum Præpoſitorum ſcandalo altiorum graduum appetere dignitatem,] quæ deſumpta ſunt ex cap. prox. infra eodem.

15 Quæ quidem mens quoad iam promotum apertius etiam colligitur ex verbis proœmij, vbi poſtquam Patres docuerunt præcipuam curam Epiſcoporum eſſe ſubditorum vitia redarguere, illiſque præcipuè cauendum eſſe ne Clerici, ac Sacerdotes præſertim ad animarum curam conſtituti criminoſi ſint; additur poſtea: vt autem Epiſcopi id liberius exequi queant, &c. eadem Sacroſancta Synodus hos, qui ſequuntur Canones ſtatuendos, ac decernendos duxit. Et immediatè ſubſequitur dictum cap. primum, quo tribuitur facultas Epiſcopo interdicendi ſubdito ne aſcendat ad ſacros Ordines. Igitur huiuſmodi facultas maximè procedit in iam promotis, de quibus præcipuè loquitur proœmiũ,
16 ad cuius executionem editum eſt decretum dict. cap. 1. Illa enim ratio cum ſit expreſſa in proœmio, præſumitur finalis, l. fin. ff. de hæred. inſtit, Oldrad. conſ. 103. Quæſtio eſt, num. 2. verſ. Secundo hoc probat præfatio, Lap. alleg. 101. in Ciuitate, num. 24. verſ. Circa ſecundum, Bart. in l. Cum ij, num. 4. in princ. ff. de tranſact. vbi propterea ait expreſſa in præfatione cenſeri repetita in diſpoſitione. Quod clarè procedit hoc caſu in quo Concilium exprimit ſe ob prædictam cauſam ſequentes Canones ſtatuere; tunc enim abſolutè illa cauſa dicitur inhærens, & finalis, quæ regulat totam diſpoſitionem, vt pluribus probat Socin. conſ. 159. num. 20. & ſeq. lib. 2. Imò eam extendit etiam ad caſus alias non comprehenſos. Ioan. de Anan. conſ. 7. Viſis, num. 4. & ſeq. verſ. de iis. Roman. conſ. 16. Viſo themate, num. 4. verſ. Primum videtur, de communi teſtatur Socin. conſ. 24. Abundè, in princ. lib. 4. & Menoch. lib. 6. præſumpt. 2. Præſertim cum proœmium hoc caſu ſit vnitum cum diſpoſitione. Angel. in l. Item quia, §. Idem Iuliano, ff. de pact. ita vt propterea ſicut corpus pendet ab anima, ita & diſpoſitio à ratione proœmij, vt Iaſ. ait in l. qui quadraginta, num. 2. ff. ad Trebell. quem refert, & ſequitur Gomeſ. in reg. de annali, qu. 1. n. 5.

Et confirmatur, quia, vt ſuperius diximus, ſacra Congregatio tempore Cardin. Alciati cenſuit ex d. cap. 1. fuiſſe correctam hanc decretalem, dum ſtatuit non poſſe Clericum ob occultum crimen ab Epiſcopo prohiberi aſcendere ad ſacros Ordines, ſed moneri dumtaxat; quia ex Concilio poteſt omnino prohiberi. Cum autem hoc Capitulum procedat etiam in iam promoto, vt omnes notant, & patet ex cap. fin. infra eod. ſequitur vt ex ſententia ſacræ Congregationis Epiſcopus poſſit nedum monere, ſed etiam prohibere iam promotum, ne ad altiores ordines aſcendat. Sicuti etiam d. cap. prox. quod permittit ſuperioribus regularibus prohibere ſubditos etiam promotos, ne aſcendant ad altiores gradus, ſacra Congregatio contra Nauarr. conſ. 42. incipien. An cap. 1. in titulo de tempor. ordinat. cenſuit fuiſſe ampliatum à Concilio etiam ad Cler. ſæculares. Ergo eodem modo

ex

ex mente ſacræ Congregationis decretum Concilij habet locum in Clericis iam promotis, cũ dictum capitulũ proximum extenſum à Concilio ad ſæculares loquatur etiam de Regularibus iam promotis.

17 Quibus accedit quòd intentio S. Synodi eſt vt ratione ſcandali diſtrictius prohibeantur ab ordinum miniſterio Clerici in ſacris conſtituti, quàm Clerici in minoribus, vt probatur ex decreto, cap. 3. eiuſdem ſeſſ. 14. quo tribuitur Epiſcopo facultas ſuſpendendi ab executione ordinum quoſcunque Clericos, præſertim in ſacris Conſtitutos, quos minus capaces repererit, &c.

18 Vbi ponderanda eſt dictio illa *præſertim*, quæ cum idem importet quod maximè, arguit maiorem rationem ſubeſſe in promotis, quàm in promouendis, cap. Ex litteris, de homicid. c. Continebatur, & ibi gloſ. de deſponſat. impub. cap. Cum contumacia, de hæret. in 6. Dec. in cap. Denique, nu. 33. de except.

19 Ac poſtremo ſi poteſt Epiſcopus ex decreto d. cap. 1. ſuſpendere iam promotum ad ſacros ordines, ne miniſtret in ſuſceptis etiam ſub pœna excommunicationis, vt ſacra Congregatio cenſuit in cauſa Hieracenſi tempore eiuſdem Cardinalis Alciati: ergo multo magis poterit interdicere eidem promoto ne ad alios ſacros

20 aſcendat, quia facilius impeditur promonendus, quàm deijciatur promotus, §. vlt. 15. qu. 1. & not. gloſ. hic in ver. Vtatur, Innocen. n. 1. verſ. Nos dicimus: Butr. & Abb. in 3. notab. ſub n. 2.

21 Præſertim verò quia vt ait Nauarr. conſ. 26. n. 2. eod. tit. miniſtrat in ſuſceptis, qui ab vno ordine ſacro ad alium aſcendit. Vnde ſi ex ſacra Congregatione licet Epiſcopo prohibere promoto ne miniſtret, nulla eſt ratio cur non item ei liceat prohibere ne aſcendat, cum aſcendendo miniſtret.

DE TEMPORIS Ordinatione.

Cap. Ad aures.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus contra prohibitionem Prælati ſui ordinari non debet.*

2 *Prælati Regulares poſſunt prohibere ſuis ſubditis etiam ob crimen occultum ne aſcendant ad ſuperiores ordines.*

3 *Prælatorum Regularium appellatione qui intelligantur.*

4 *Prælatis Regularibus ex Concilio Tridentino an liceat extraiudicialiter criminoſis occultis non ſolùm prohibere aſcenſum ad ordines, & dignitates, ſed etiam eos ſuſpendere à iam ſuſceptis. & num. ſeqq. vſque in finem.*

5 *Intellectus cap. Ex tenore, ſupra eodem.*

Epiſcopus de iure communi monere poteſt criminoſos occultos ne ordinentur, ſed prohibere non debet. ibidem.

6 *Epiſcopi, & Prælati Regulares de iure communi non poterant ſuſpendere criminoſos occultos à ſuſceptis ordinibus.*

7 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino poteſt ſuſpendere ſubditos ab ordinibus, gradibus, & dignitatibus iam ſuſceptis ex cauſa etiam occulta, & extraiudicialiter.*

Item à ſuſcipiendis. num. 9. & 12.

8 *Suſpenſio irrogatur ipſo iure ob manifeſtum crimen etiam non enorme.*

9 *Promotum qui poteſt deijcere, multo magis poteſt impedire promouendum.*

10 *Suſpenſus ab ordinibus ſacris ſuſcipiendis cenſetur etiam ſuſpenſus à dignitatibus ordinem ſacrum annexum habentibus.*

11 *Prooemij verba cauſam finalem important.*

Dictio, vt an cauſam finalem inducat, vel impulſiuam, ibidem. & num. 15.

12 *Clericis ob occultum crimen ab Epiſcopo ſuſpenſis ab ordinibus, & dignitatibus obtentis, vel obtinendis appellare non licet.*

13 *Concilij Tridentini decretum in cap. 1. ſeſſ. 14. expenditur.*

14 *Prælatorum appellatione ex proprietate veniunt etiam Prælati Regulares.*

15 *Verba diſpoſitionis magis attendenda ſunt, quàm præfationis.*

16 *Prælatus Regularis de iure communi maiorem habet authoritatem quoad impediendam ſubditorum promotionem, quàm Epiſcopus.*

17 *Regulares non habent velle, nec nolle.*

18 *Regularis magis tenetur obedire ſuo Prælato, quàm Clericus ſæcularis Epiſcopo.*

19 *Beneficia ſæcularia ſunt perpetua; regularia verò manualia.*

20 *Regulares pro dignitatibus obtinendis debent aut eſſe Sacerdotes, aut in tali ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri valeant.*

21 *Regulares ſuſpenſi ob crimen occultum à ſuis Prælatis habent remedium recurſus ad Sedem Apoſtolicam.*

22 *Epiſcopo recuſante aliquem ordinare, quis ſtylus ſeruetur in Dataria.*

23 *Religioſus non poteſt obtinere prælationem abſque ſui Superioris licentia petita, & obtenta.*

1 AD AVRES. Religioſus contra prohibitionem Prælati ſui ordinari non debet: hoc dicit. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Tuæ*.

2 Nota Prælatos Regulares poſſe inhibere ſuis religioſis ne aſcendant ad ſuperiores ordines;

3 etiam ob occultum crimen. Et Prælatorum, ſeu Præpoſitorum nomine hoc loco intellige Abbates, vel Priores, cap. Ea quæ, § fin. infra de ſtat. Monachor. vel Miniſtros, vel Cuſtodes, c. Nimis praua, primo reſpon. in ver. Fidelitatem, infr. de exceſs. Præl. vel Guardianos, vel alios, qui Religioſis præſint, quoquo titulo nuncupentur; non enim eſt vis in nominibus, vt in cap. Petitio, infra de Procurat. ſecundum gloſſ. 1. hic, Hoſt. in ver. Sed Prælati, in princip. Io. Andr. in ver. Præpoſitis, nu. 2. Cardin. in primo notab. Butr. in fine, & Abb. itidem in fine, qui Butrij lecturam de verbo ad verbum tranſtulit in ſuam.

4 QVÆRO, An hodie ſtante decreto Concilij Tridentini in cap. 1. ſeſſ. 14. liceat Prælatis Regularibus extraiudicialiter ob crimen occultum non tantùm prohibere ſuis ſubditis aſcenſum ad ordines, gradus, & dignitates, ſed etiam

eos

eos à iam ſuſceptis ſuſpendere.

5 Pro clariori quæſtionis ſolutione præmittendum eſt primò de iure communi quoad prohibitionem aſcenſus ad ſuperiores ordines, eſſe differentiam inter Prelatos Regulares,& Epiſcopos: nam Prælati Regulares interdicere poterant ſuis ſubditis ne promouerentur ad ordines, etiam ob delictum occultum, vt eſt expreſſum in hoc capitulo ibi, [Quoniam eſſe poteſt quòd Prælati eorum commiſſa ſecreta nouerint.] Ex quibus conſtat eis quòd ſalua conſcientia nequeunt ſublimari,& tenent in ſumma huius textus Ioan.Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes, vt dictum eſt ſupra in princip. At verò Epiſcopi monere quidem poterant criminoſos occultos ne ordinarentur, ſed prohibere non debebant, vt eſt caſus ſupra in cap. prox. qui textus cùm ſtatuat contrarium eius, quod hic deciditur, gl.fin.ibi ad iura concilianda dat tres ſolutiones; ſed duæ vltimæ diuiuant. Primam autem ſequitur Innocent. hic in princip. videlicet quod textus noſter loquatur de Regulari, textus verò in d. cap.prox. de ſæculari. Et hæc ſolutio vera eſt, & communiter tenetur, vt dicam infra num.18.

6 Præmittendum ſecundò, quoad ſuſpenſionem ab ordinibus iam ſuſceptis ex iuris communis diſpoſitione pari paſſu ambulare Epiſcopum, & Prælatum Regularem; neutri enim licebat ſuos ſubditos ſuſpendere extraiudicialiter,& ob crimen occultum, cap.fin. infra eod.& d.c.prox. cum concord.de quibus ibi per gloſ.in ver.Vtatur, & latius patebit infra num.12.

7 Præmittendum tertiò, ex decreto d. cap. 1. ſeſſ.14. fuiſſe attributam Epiſcopis facultatem prohibendi ſuis ſubditis aſcenſum ad alios ordines quomodolibet extraiudicialiter,& ex quacunque cauſa etiam ob occultum crimen,vt ibi eſt expreſſum diſertis verbis. Atque ita hodie correctum eſt, cap.prox. ſupra eod. Et Epiſcopi eandem habent facultatem quoad prohibendam ordinationem, quam habent Prælati Regulares ex hac decretali.

Præmittendum eſt quartò, in d.cap.1. ſeſſ.14. fuiſſe conceſſam Epiſcopis authoritatem etiam ſuſpendendi criminoſos occultos ab ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus: nam etſi verba illa, [ex quacunque cauſa,etiam ob occultum crimen, &c.] non ſint appoſita, niſi in priori parte d. cap.1. vbi agitur de interdictione; tamen cenſeri debent repetita etiam in ſequenti, vbi agitur de ſuſpenſione;Tum quia Concilium ſub vnica oratione,ac verborum ſtructura complectitur interdictionẽ à ſuſcipiendis,& deiectionem à ſuſceptis; ideoque cenſeri debet vtrumque caſum æqualiter determinare, per regulam l.Iam hoc iure, ff.De vulg. & pupill. l.fin. C. De ſentent. Dec. in cap. Nouit. num.56. infra de Iudic. Tum quia alioquin Concilium in ſecunda parte nullam poteſtatem Epiſcopis attribuiſſet; nemini enim dubium eſſe poterat quin ob crimen manifeſtum, & iudicialiter liceret Epiſcopis Sacerdotes ſuſpendere, vt ſupra in cap.prox. ibi: [Si peccatum eius eſſet publicum, degradaretur ab ordine, quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores ordines promoueri.] Et in cap.fin. infra eod. cum multis ſimilib.

8 Quinimmo manifeſtum crimen propter ſcandalum irrogat ipſo iure ſuſpenſionem, etiamſi aliàs non ſit enorme,ſecundum gloſſ. in d. c.Ex tenore, in ver.Vtatur,verſ.Si mediocre.& Anton. de Butr.col.3. verſ.Quædam ſunt delicta mediocria. Cuius verba ad litteram tranſcribit Abb. ſub num.3.

9 Quintò, & vltimò præmittendum eſt Epiſcopos in vim d. cap.1. ſeſſ.14. poſſe extraiudicialiter,& ob delictum occultum prohibere aſcenſum etiam ad gradus, & dignitates. Nam etſi littera illa non loquatur niſi de interdictione aſcenſus ad ordines; tamen idem dicendum in prohibitione promotionis ad gradus,& dignitates; tum quia cum ex d. cap. 1. poſſint iam promotum ab huiuſmodi gradibus, & dignitatibus deijcere; multò magis poſſunt impedire promouendum, §. vlt.15.qu.1.gloſſ.in dict.cap. Ex tenore,in ver. Vtatur,in princ. Nam turpius eijcitur,&c. c.Quemadmodum, de iureiuran.gloſſ. in d.§. vltim. in ver.Deijciunt. Tum quia cum Epiſcopi ex d.cap. 1. poſſint ob occultum crimen prohibere aſcenſum ad ſacrosOrdines,poſſunt etiam in neceſſariam conſequentiam prohibere aſcenſum ad dignitates, quæ ſacros ordines habent annexos, cap.1. de ætat.& qualit. c.Cum in cunctis, de elect.c. Licet canon. & cap.

10 Cum ex eo,eod.tit. in 6. Qui enim ob Epiſcopi prohibitionem non poſſunt ad ſacros ordines promoueri, vtique dignitates obtinere non poſſunt, vt colligitur ex decreto Concilij Tridentini in cap.4. ſeſſ.22.& c.12. ſeſſ. 24. ibi. Neminem etiam deinceps ad dignitatem, &c. recipiant, niſi qui eo ordine ſacro aut ſit initiatus, quem illa dignitas requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & ab hac S.Synodo ſtatutum initiari valeat.

Quibus ſuppoſitis cum ex Concilio facultas Epiſcoporum in duobus excedat facultatem quam de iure habent ſuperiores Regulares,Primò ſcilicet quia Epiſcopi impedire poſſunt extraiudicialiter promotionem criminoſi occulti etiam ad gradus, & dignitates, quod tamen non erat ita certum de Prælatis Regularibus, cum hoc capitulum non loquatur de promotione ad dignitates, ſed de promotione ad ordines. Secundò, quia Epiſcopi ex Concilio ſuſpendere poſſunt criminoſum occultum ab ordinibus, ſeu gradibus, & dignitatibus iam ſuſceptis, quod Prælatis Regularibus non licebat, vt dictum eſt ſupra in ſecundo ſuppoſito: reuocatur in dubium an eiuſmodi facultates cenſeãtur à Concilio attributæ etiam Prælatis Regularibus quoad eorum ſubditos.

Pro opinione negatiua duo magis videntur vrgere. Primum quia ex verbis proœmij ante d. c. 1. Videtur conſtare Concilium in hac materia non cogitaſſe niſi deEpiſcopis,vt ibi,[Cum proprium Epiſcoporum munus ſit ſubditorum omnium vitia redarguere.] Et ibi, [monebunt propterea Epiſcopi ſuos Clericos.] Et clarius ibi, [Vt autem ipſi Epiſcopi id liberius exequi valeant, ſacroſancta Synodus hos qui ſequuntur Canones ſtatuendos duxit.] Quæ quidem verba ſatis indicant futuros Canones, ac præſertim primum immediatè ſequentem nonniſi ad Epiſcopos pertinere: nam quæ dicuntur in proœmio, cauſam finalem important, l.fin.ff.de hæredib. inſtit. præſertim ponderando dictionem,

Vt, quæ ſimiliter importat cauſam finalem ſecundum gloſſam primam per illum textum in Clemen. Vt ij, de ætat. & qualit. Hæc autem proœmij ratio eſt adeo potens, vt ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à ratione proœmiali reguletur. Iaſ. in l. Quadraginta, col. 2. ff. ad Trebell. Gomeſ. in reg. de annal. quæſt. 1. nu. 1. & 2. Secundum, quia hæc materia videtur ſtrictè accipienda ex tribus capitibus.

12 Primò, quia corrigit ius commune, ex cuius diſpoſitione poteſt quidem Prælatus regularis interdicere ſubditis aſcenſum ad ſacros Ordines etiam ob occultum crimen, vt hic deciditur; ſed non videtur poſſe illos ex occulta cauſa ſuſpendere ab ordinibus, & dignitatibus iam ſuſceptis, cùm id non reperiatur iure cautum, vt dictum eſt in ſecundo ſuppoſito; & tenet Innocen. in c. Ex tenore, ſub nu. 3. ibi, [A beneficio tamen non credimus eum debere abſtinere,] ſupra eod. Et ita cenſuit Sac. Congregatio à Concilio fuiſſe correctam diſpoſitionem d. c. Ex tenore, qua Epiſcopi prohibentur ſuos ſubditos ex occulta cauſa ſuſpendere, & ampliatam diſpoſitionem huius Capituli, ita vt comprehendat quoſcumque Clericos ſæculares, etiam dignitates, vel beneficia, quibus annexus ſit ordo, obtinentes, tam quoad facultatem prohibendi aſcenſum ad ordines, quàm etiam ſuſpendendi, ipſiſque poteſtatem appellandi ademptam eſſe.

Deinde quia hæc materia eſt odioſa, & pœnalis, ideoque non extendenda extra caſum expreſſum, c. Pœnæ, de pœnit. diſtin. 1. c. In pœnis, & c. Odia, de regul. iur. in 6. l. 3. in fin. ff. De præuaricat. gl. in c. fin. in ver. Ex vi iuriſpatronatus, quam ibi omnes ſequuntur, de iurepatr.

Ac denique quia ſi ſuperiores regulares haberent hanc liberam, & abſolutam poteſtatem prohibendi aſcenſum ad gradus, & dignitates, facilè illa in electionibus abuti poſſent; ſæpè enim accideret vt Prælati priuarent ſubditos voce potiùs ob priuatos animi affectus, quàm ob conſcientiam delictorum, vel certè hoc metu libertatem electionis impedirent, contra c. Cum terra, de elect. & c. Vbi periculum, §. Cæterum, eod. tit. in 6. cum concordan. Vnde vt hoc abſurdum vitetur, verba d. c. 1. videntur preſſius accipienda, quàm fieri poſſit, l. Nam abſurdum, ff. De bon. liber. Mandoſ. in reg. 8. q. 4. num. 8. Ideoque hanc opinionem etſi nihil allegent, videntur tenere recentiores, in Manual. Præl. q. 23. art. 22. concluſ. 3. vbi damnant conſuetudinem quarundam Religionum, in quibus Præſidentes in Capitulis generalibus priuant ſubditos voce actiuà, nulla præcedente monitione, aut iuris ordine ſeruato.

13 Cæterùm his non obſtantibus, verius videtur facultatem d. c. 1. etiam Prælatis regularibus competere ex infraſcriptis: nam verba illius Canonis æquè conueniũt Prælatis regularibus, atq; Epiſcopis, vt ibi, [Cum tutius ſit ſubiecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo.] & ibi, [quàm cum præpoſitorum ſcandalo.] ibi, [à ſuo Prælato] Ac demum ibi, [contra
14 ipſius Prælati voluntatem.] Quinimò eiuſmodi verba videntur magis conuenire ſuperioribus regularibus, cum ad litteram deſumpta fuerint ex conſtitutione Lucij III. de qua in hoc cap. quæ loquitur de Prælatis regularibus tantùm non autem de Epiſcopis ſecundum intellectum Innocentij, & communem, de quo infra nu. 18. Nec videtur factum ſine myſterio, vt Concilium hoc loco quatuor vicibus vſum fuerit verbis illis, Prælati, ac Præpoſiti: nunquam autem verbo Epiſcopi, ſeu Ordinarij, quemadmodum vti conſueuit, cum de illis Epiſcopis, aut Ordinarijs
15 ſæcularibus ſtatuere voluit. Qua ratione Nauar. conſ. 42. De tempor. ordinat. vice verſa putauit, quamuis malè, d. cap. 1. procedere in Prælatis regularibus tantùm, non autem in Epiſcopis.

Ideoque non obſtat quòd proœmium præcipuè de Epiſcopis loquatur: nam adhuc magis attendenda ſunt verba clara diſpoſitionis, quàm præfationis: ex his, quæ notat Gomeſ. in dict. regul. de annal. quæſt. 1. num. 7. & 8. vbi etiam reſpondet dictionem, *Vt*, aliquando non denotare cauſam finalem, ſed impulſiuam ex doctrina Ægidij deciſ. 632. vbi dicit verba proœmij poſita in regula Gregorij XI. videlicet vt honori Cardinalium deferatur, non cauſam finalem, ſed impulſiuam inducere.

Et propterea quamuis proœmium d. c. 1. declaret ſe ſtatuere ſequentes Canones, ad hoc, vt Epiſcopi munus ſuum liberiùs exequi poſſint: tamen videmus in eadem ſeſſione extare aliquot Canones, qui non diſponunt niſi de regularibus, vt ſunt in ſpecie cap. 10. & 11. Vnde ſequitur vt quamuis Concilium principaliter ſtatuerit de Epiſcopis, tamen voluerit etiam Prælatos regulares comprehendere.

16 Ad hæc ex diſpoſitione iuris cõmunis maiorem authoritatem habet Prælatus regularis quoad impediendam ſubditorum promotionem, quàm Epiſcopus. Quod patet, quia Epiſcopus non poteſt cuiquam prohibere aſcenſum ad ordines ob occultum crimen, can. Erubeſcant, 32. diſt. cap. Si tantùm, 6. q. 2. c. prox. ſupra eod. & infra in c. fin. c. Ex tuæ, de Simon. Prælatus autem regularis etiam ob delictum occultum poteſt ſuo ſubdito regulari aſcenſum prohibere, vt hic patet. Vnde cum ius commune ampliorem poteſtatem in hac materia tribuat Prælatis regularibus, quàm Epiſcopis, non eſt credendum Concilium per contrarium voluiſſe ampliorem facultatem attribuere Epiſcopis, quàm regularibus, ſed potiùs cenſendum voluiſſe adæquare amborum authoritatem, cum recipiat interpretationem paſſiuam à iure communi, l. 2. vbi not. C. De nox. act.

Sed & ratio illa Concilij, nempe quia honeſtius, ac tutius eſt ſubiecto debitam Præpoſitis obedientiam impendendo in inferiori miniſterio deſeruire, quàm cum Præpoſitorum ſcandalo graduum altiorum appetere dignitatem, æquè viget in ſubditis regularibus, atque in ſæcularibus.
17 Imò regularibus magis videtur conuenire, cùm ipſi propriam voluntatem non habeant, c. Si Religioſus, de elect. in 6. vbi dicitur Religioſi arbitrium non ex ſua, cum velle, vel nolle non habeat, ſed ex illius, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit, voluntate dependet. Ad idem textus in c. Nolo, & in c. Non dicatis, 12. q. 2. in c. Quorumdam, de elect. in 6. & in vlt. de ſepult. eod. lib. Vnde B. Bernardus relatus ab Hoſtien. in c. prox. n. 13. ſupra eod. [Qui curam (inquit) veſtri nobis ſemel commiſiſtis, quid amplius de vobis vos intromittitis?]

Et

Et hæc eſt ratio diuerſitatis cur Superior Regularis de iure cōmuni poſſit interdicere aſcenſum ad ſacros ordines, cùm tamen id non poſſit
18 Epiſcopus; nam propter ſolemne votum obedientiæ magis tenentur Religioſi obedire ſuis Prælatis Regularibus, quàm Clerici ſæculares Epiſcopo ſecundum Innocent. hic in princip. in illis verbis: [Hic de Regulari loquitur, qui non habet velle, nec nolle; ibi de ſæculari, qui non eſt ita aſtrictus in obedientia.] Et ſequitur hic Petr. de Anchar. in prima oppoſ. & in d. c. prox. gloſ. fin. Hoſtien. num. 13. Butr. & Abb. col. vlt. ibi, [Sæcularis non poteſt prohiberi, Regularis ſic, quia non habet propriam voluntatem, Ioan. de Anan. num. 4. & gloſ. in d. cap. Ex tuæ, in ver. Subiecto, de Simon. Et eſt communis ſolutio ad textum in d. cap. prox. ſupra eod. vt ibi teſtatur Cardin. num. 1. in tertia oppoſit. quam dicit veram Ioan. de Anan. eod. nu. 4. & dictum eſt ſupra in primo ſuppoſito, & latius in dicto cap. prox. num 11.

19 Nec ſolùm ratione obedientiæ maior ratio viget in ſubditis Regularibus vt poſſint interdici, ac ſuſpendi, quàm in ſæcularibus; ſed etiam ratione præiudicij: nam dignitates, ac beneficia, quæ à ſæcularibus obtinentur, ſunt perpetua, can. Præcepta, 55. diſtin. cap. 1. de Capell. Monach. in 6. Felin. in cap. Poſtulaſti, col. 1. & 2. de reſcrip. Mill. in repert. in ver. Beneficium, num. 24. Achill. deciſ. 1. num. 4. de offic. Vicar. At Religioſi, præſertim clauſtrales nequeunt in beneficijs perpetuari; vt dicit Federic. de Sen. conſ. 134. Caſus talis eſt, num. 3. & 4. & Hoſt. in cap. vlt. Qui Cler. vel vouen. & ſunt iura clara in cap. Cum ad Monaſterium, §. Tales, de ſtat. Monach. in cap. Ad noſtram, & cap. Porrecta, de confirm. vtil. vel inutil. Et in Clem. 1. verſ. Licet Priores, de ſupplen. neglig. Prælat. cum ſuis concordant. Et ſacra Congregatio ſæpiùs cenſuit eos non poſſe eccleſijs præfici, niſi ad nutum amouibiles. Et illorum officia, & dignitates ex Cōſtitutionibus omnium ferè Religionum ſunt triennales. Quamobrem ſi Epiſcopus ex Concilio poteſt ſuſpendere ſubditos à dignitatibus, quas in titulum perpetuum obtinent, multo magis licebit Religioſo ſuſpendere ſubditum à dignitate, quam habet ad tempus, cum hoc ſit longè leuioris præiudicij, ex notatis per Bart. in l. fin. C. In quibus cauſis in integr. reſtit. non eſt neceſſ. Et in leg. Etiam, ff. De minor. Et in propoſito per Anchar. hic in 1. oppoſ. verſ. Vel aliter poſt gloſ. ſupra in cap. prox. in ver. Prohibere, verſ. Vel melius, & Butr. ibi nu. 35. verſ. Vel vbi quis ratione dignitatis habet titulum.

Accedit quod Prælatus Regularis poteſt etiā ex occulta cauſa prohibere ſubdito aſcenſum ad ſacros ordines, vt hic. Ergo poteſt etiam illi prohibere aſcenſum ad dignitates.

Probatur conſequentia dupliciter. Et primò ex ratione expreſſa in hoc cap. quæ dum comprehendit etiam aſcenſum ad gradus, & dignitates, ibi, *Quoniam eſſe poteſt*, videtur propterea ampliare præcedentem diſpoſitionem, vt l. Cum Pater, §. Dulciſſimis, ff. De leg. 2.

20 Deinde quia non poteſt eligi ad dignitates is, cui aſcenſus ad ſacros ordines eſt interdictus, cap. 1. de poſtul. Prælat. cap. Cum dilectus, de conſuet. cap. Si celebrat, de Cler. excomm. miniſtr. & tradit Innoc. in d. cap. prox. num. 4. ſupra eod. Regulares enim qui dignitates obtinere voluerint, debent aut eſſe Sacerdotes, aut ſaltem eſſe tales, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri valeant, Clement. 1. §. Cæterum, de ſtat. Monach. & Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. à Trident. Concilio innouata in cap. 4. ſeſs. 22. Sed Prælatus Regularis poteſt ſubdito interdicere aſcenſum ad ſacros ordines, vt hic. Ergo etiam aſcenſum ad dignitates, quippe quæ obtineri non poſſunt ab eo, qui ad ſacros ordines promoueri non poteſt. Sylueſt. in ver. Electio, 1. quæſt. 14. num. 15. Quamobrem ceſſat abſurdum quòd Regulares abuti poterunt hac facultate in impedienda libertate electionum, tum quia illis nihil noui iuris tribuitur, cum id iam habeant à iure communi ex ſupradictis, tum
21 quia abuti non præſumuntur, vt in hac Decretali, ibi, *Quoniam eſſe poteſt*; atque hic notant Butr. & alij, tum denique quia ſi abuterentur, ſubditi haberent remedium recurſus ad Sedem Apoſtolicam, c. Ex litteris, de in integr. reſtitut.
22 Ideoque cum olim de hoc ipſo dubitatum eſſet quoad Epiſcopos, ſacra Congregatio re ad Gregorium XIII. delata, edidit deciſionem, quæ poſtea perpetuò obtinuit in Dataria, videlicet. Quotieſcunque Ordinarius recuſauerit quenquā ordinare, committendum eſſe Metropolitano, vel viciniori Epiſcopo, vt ab eodem Ordinario prius requirat cur recuſauerit; quo cauſam legitimam non allegante, liceat illi eundem recuſatum ordinare.

23 Quod ipſum ſeruandum erat quoad Regulares ex iuris communis diſpoſitione: nam cum Religioſus non poſſet aſſumi ad Prælationem ſine ſui Superioris licentia petita, & obtenta, cap. Si Religioſus, de elect. lib 6. & Extrauag. Si Religioſus, eod. tit. Si ſuperior abſque iuſta cauſa licentiam denegaſſet, non poterat cogi illam dare, niſi à Papa, vt in d. c. Si Religioſus, tradunt Archid. Ioan. Mon. Ioan. Andr. & alij.

DE TEMPORIBVS Ordinationum.

Cap. Si Archiepiſcopus.

SVMMARIVM.

1 *ARchiepiſcopus ob omnibus ſuffraganeis eſt conſecrandus: aliàs irrita eſt conſecratio. & num. 9.*
2 *Epiſcopus ſuffraganeus conſecratur à tribus Epiſcopis Metropolitano iubente. & nu. 10.*
Vel à Metropolitano cum duobus Epiſcopis. dict. num. 10.
Debent tamen omnes ſuffraganei conſentire expreſsè, vel tacitè. num. 11.
Alioquin conſecratus non recipit executionem, num. 12.
Declaratur. num. 15. & 16.
3 *Epiſcopi Comprouinciales tenentur vnà omnes conuenire ad ſedem Metropolitanam pro conſecratione Archiepiſcopi.*
4 *Et quid poſt Concil. Trid. & num. ſeqq.*

5 *Suffraganei nec per ſe, nec per procuratorem extra Concilium Prouinciale poſſunt accedere ad Metropolitanam Eccleſiam, & contraria conſuetudo ſublata eſt à Cõcilio Tridentino, etiamſi ſit immemorabilis, & num. 7. & 8.*

6 *Archiepiſcopus conſecrari non poteſt niſi in ciuitate metropoli Comprouincialibus ibi conuenientibus.*

8 *Conſuetudine ſublata tanquam irrationabili, cenſetur ſublata etiam immemorabilis.*

13 *Archiepiſcopi iuſſus in conſecratione ſuffraganei eſt actus iuriſdictionis, non ordinis.*

14 *Suffraganei defuncto Archiepiſcopo cõſecrant Epiſcopum propria authoritate.*

15 *Archiepiſcopus in conſecratione Epiſcopi debet ſtare ſententia maioris partis ſuffraganeorum.*

16 *Sed ſi eam non ſequitur, nihilominus tenet conſecratio.*

17 *Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.*

18 *Declaratur procedere in his, quæ competunt pluribus, vt ſingulis, non autem in his, quæ competunt pluribus, vt vniuerſis.*

1 SI ARCHIEPISCOPVS. Metropolitanus
ab omnibus Suffraganeis conſecratur:
2 Suffraganeus verò à tribus metropolitano iubente. Hoc dicit: cum c. ſeq. Io. Andr.
Bellam. Butr. Cardin. Anchar. & Ioan. de Anan.
Ponit duo dicta, ſecundum ibi, *reliqui verò*.
3 Nota primò, ibi, *ad Sedem Metropolitanam*
conueniant, Comprouinciales Epiſcopos teneri
vna omnes conuenire ad ſedem Metropolitanam
pro conſecratione Archiepiſcopi, Concordant
cap. Metropolitano, 63. diſtin. cap. vltim. in fin.
51. diſt. Et hic notat gloſ. 1. Hoſtien. num. 1. in
verb. Omnes, Butr. in primo notab. Sed nunquid
4 diſpoſitio huius text. hac in parte ſublata fuerit
à Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 2. quo cau-
5 tum eſt vt Epiſcopi Comprouinciales prætextu
cuiuſlibet conſuetudinis ad Metropolitanam
eccleſiam impoſterum accedere inuiti non com-
6 pellantur. Reſpondeo non videri ſublatam,
quia hoc caſu Comprouinciales non cõueniunt
ad eccleſiam Metropolitanam prætextu conſuetudinis, ſed vigore iuris communis, vt hic, &
in præcitatis iuribus. Vnde quemadmodum
tenentur illuc accedere ad celebrandum prouinciale Concilium, vt in dict. cap. 2. ita quoque ad
conſecrandum Metropolitanum, qui conſecrari
non poteſt niſi in ciuitate metropoli, Comprouincialibus ibi conuenientibus, vt legitur in
7 dicto cap. vlt. in fin. 51. diſt. Alioqui eis accedere renuentibus, non eſſet qui Archiepiſcopum
conſecraret, Accedit quod Concilium Tridentinum eo loco vix referri poteſt ad ius commune, cum particulares conſuetudines, quibus
Epiſcopi Comprouinciales grauabantur onere
accedendi ad ſedem metropolitanam ſuſtulerit tanquam abuſus, & corruptelas, vt ſac. Congregatio declarauit. Nam cum ex conſuetudine immemorabili Epiſcopus Hoſtunen. mitteret
ad Eccleſiam Metropolitanam Surrenti quotannis procuratorem Presbyterum, qui die 29. Iunij horis veſpertinis, Miſſæ, ac proceſſionibus
feſtiuitatis eius diei aſſiſteret: Sac. Congregatio
dixit illum tali onere liberari, cum ex hoc decreto ſuffraganei non ſolum ab acceſſu perſonali, ſed etiam ab onere mittendi procuratorem liberentur, cum verbum illud, *accedere*,
8 poſſit etiam intelligi per alium. Conſuetudinem verò immemorabilem in hoc viſam
eſſe irrationabilem; & ideo Concilium illius
non meminiſſe: præſertim cum nullo iure id
cautum reperiatur, nec deceat; & ideo in Concilio Tridentino hæ conſuetudines poſitæ fuerint inter abuſus, & grauamina. Vnde ſequitur
vt ſub illa generali excluſione cuiuſuis conſuetudinis, cenſeatur etiam ſublata hæc immemorabilis, quia vt irrationabilis excuſat, Couar.
lib. 3. var. reſol. cap. 13. n. 15. verſ. Aduertendum
tamen erit. Et hic iunge quæ in propoſito adnotaui in cap. Quoniam, num. 57. ſupra de conſtitutionibus.
9 Secundò nota ibi, *vt ab omnibus ordinetur*. Metropolitanũ, vel Primatem ab omnibus epiſcopis ſuffraganeis eſſe ordinandum, ideſt conſecrandum, vt exponit gloſſ. 1. Innoc. in verb. Ordinandus. Hoſt. num. 1. in eod. verb. Abb. Antiq.
Ioan. Andr. Butr. & omnes in Summario textus
aliàs irrita eſt ordinatio, vt cap. Archiepiſcopus,
66. diſtinct.
10 Tertiò nota ibi, *à tribus*. Suffraganeum à
tribus epiſcopis eſſe conſecrandum, vel à Metropolitano cum duobus epiſcopis, vt in litte-
11 ra: debere tamen omnes ſuffraganeos conſentire expreſsè, vel ſaltem tacitè, & ſatis eſſe, vt
12 non contradicant, vel ſi contradicant, nil rationabile opponant, ſecundum Antonium de Butr.
hic num. 12 Alioquin ſi conſecratio fieret, vel
vno ex eis contempto, ſic conſecratus executionem non reciperet, vt notat gloſ. Io. in cap. 1.
in ver. Poteſtas, 64. diſtin. & Butr. eod. nu. 12.
13 Quartò nota ibi, *Iuſſu Archiepiſcopi*. In conſecratione ſuffraganei Archiepiſcopum non
adeſſe neceſſariò vt conſecrantem, ſed vt iuben-
14 tem vt conſecratio fiat. Et ſic eius actus eſt
potius iuriſdictionis quàm ordinis, vt bene hic
per Butr. num. 5. Metropolitano tamen vita functo, ipſi ſuffraganei epiſcopum conſecrant propria auctoritate, cap. Quia, 64. diſt. Innocen. hic
in verb. iuſſu. Abb. antiq. nu. 1. in eod. verb. Hoſtien. num. 1. poſt medium in verb. Iuſſu Archiepiſcopi, Io. Andr. nu. 3. & alij communiter.
15 Quintò nota ibi, *Maiori numero Metropolitanus conſentiat*. Diſcrepantibus ſententijs inter epiſcopos Comprouinciales Archiepiſcopum ſtare debere ſententiæ maioris partis, con-
16 cordat cap. 1. 2. 3. & 4. 65. diſt. Verumtamen ſi
eam non ſequitur, ſed minorem, tenebit ſententia Archiepiſcopi ſecundum Innocen. hic in
princ. in verb. Numero. Quod verum eſt in negotio conſecrationis epiſcopi, de quo hic agitur:
& eſt ratio ſecundum Innoc. quia hic non requiritur conſenſus ſuffraganeorum tanquam ei tribuentium ius in epiſcopatu, ſed tanquam Conſiliariorum: ſecus autem eſt in alijs negotijs, vt
in Concilio prouinciali, quia præualet ſententia ſuffraganeorum, vt audita ſententia Congregationis Concilij declarauit Gregorius XIII. vt
plenè ſcripſi in cap. Sicut olim in 8. qu. 33. & 34.
infra de accuſat.
17 In gloſſ. in verb. Ab omnibus, nota declarationem regulæ, quæ habetur hic, & in c. Quod
omnes, de regul. iur. lib. 6. videlicet, Quod omnes
18 tangit, debet ab omnibus approbari. Procedit
enim

enim in priuatis, vt dicit gloſſ. in fin. ideſt in his, quæ competunt pluribus, vt ſingulis, vt concedendo hauſtum aquæ, in quo debent omnes conuenire, ad quos ius aquæ ſpectat, nec ſufficit maior pars, vt l. In concedendo, ff. De aqua pluuia, arcen. ad idem l. vlt. C de auth. præſtand. l. Quicunque in fin. C. De côm. agro deſer. lib. 11. l. Nam diuus, ff. De adopt. c. Licet ergo, 8. q. 1. et adde quod de côceſſione iuris paſcendi aduotaui in c. Cum in cunctis, nu. 9. de his quæ fiunt à maior. part. Capitul. ſecus verò in his, quæ competunt pluribus vt vniuerſis, ſeu vt Collegio, quia tunc ſufficit maior pars, vt l. Quod maior, ff. ad municipal. & cap. 1. de his, quæ fiunt à maior. part. cap. Cum multis ſimilibus. Quam declarationem poſuit etiam Dyn. gloſ. & Doctores communiter in dicto, c. Quod omnes, gloſ. 1. in c. Cum omnes, de conſtitution. vbi etiam Felin. à num. 15. & Dec. nu. 5. Duenn. reg. 295.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Nec Epiſcopi.

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio Epiſcopi à tribus ſaltem Epiſcopis facienda eſt.*
Et hoc eſt de ſubſtantia conſecrationis, num. 3. & num. ſeqq. & num. 9.
Nec eſt Epiſcopus, qui minus quàm à tribus auctoritate etiam Metropolitani factus eſt Epiſcopus. num. 5.

2 *Quod ſi in prouincia non ſint tot Epiſcopi, vel vnus ſolus, conuocari debent vicinorum auxilia.*

4 *Conſecrationis Epiſcopi formam ab Apoſtolis introductam poteſt Papa immutare, & numer. 8. & ſeqq.*
Et ſolus ordinando cenſetur diſpenſare, num. 10.

6 *Corepiſcopi, qui ab vno fiunt Epiſcopo, non ſunt Epiſcopi.*

7 *Conſecrationem Epiſcopi vnus Epiſcopus perficit, alij verò duo ſunt aſſiſtentes.*

8 *Diſpenſandum an ſit, vt in Prouincia, in qua Epiſcoporum copia haberi non poteſt, loco duorum Epiſcoporum, qui conſecrationi Epiſcopi intereſſe debent, ſubrogentur duo Abbates, vel duo alij in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti. & num. 9. & 10.*

NEC EPISCOPI. Summatum eſt ſupra in cap. prox. Ponit duo dicta. Secundum ibi, *Quod ſi.*

1 In textu ibi, *Sine tribus, vel duobus.* Nota conſecrationem Epiſcopi faciendam eſſe à tribus Epiſcopis, & non paucioribus: concordat, cap. 1. cap. Comprouinciales, & c. penult. 64. diſtinct. cap. Porrò, 66. diſtinct. c. Epiſcopus cum ordinatur, 23. diſtinct. & cap. proximo ſupra eod. & dum textus dicit Metropolitanum hoc poſſe cum tribus, intellige ipſo computato in numero trium: nam cum hoc fieri poſſit à tribus iuſſu Archiepiſcopi, vt in præcitatis iuribus, cur non poſſit fieri ab ipſomet Archiepiſcopo vnà cum duobus? Ideoque additum fuit in littera, *vel duobus*, quos non erat in antiqua compilatione, vt aduertit gloſ. hic in verb. Sine tribus, Hoſt. in princ. in eod. verb. Ioan. Andr. num. 2. in verb. Comprouincialibus, Butr. nu. 5. Anchar. in 1. notab. & refertur ab Anton. Auguſtin. in 1. Compilat. Decretal. in tit. de elect. cap. 4.

2 Quod ſi in prouincia non ſint tot Epiſcopi, vel vnus ſolus, conuocentur vicinorum auxilia, vt
3 cap. Pontifices, 7. q. 1. eſt enim de ſubſtantia conſecrationis, vt non à paucioribus, quàm à tribus Epiſcopis alius Epiſcopus conſecretur, vt probatur in cap. præcedenti: nam textus dicit: Epiſcopum, ſi neceſſe fuerit poſſe conſecrari à tribus Epiſcopis, ſed melius eſſe, vt à metropolitano vnà cum omnibus Epiſcopis Comprouincialibus conſecretur: nam ſi eſt ad bene eſſe, vt conſecretur ab omnibus: ergo eſt neceſſarium ſimpliciter, vt conſecretur à tribus, & non pauciori-
4 ribus. Idipſum patet in cap. Porrò, 66. diſt. vbi traditur forma conſecrationis ab Apoſtolis introducta, quæ omnino ſeruanda eſt, vt cap. fin.
5 infr. de Sacr. non iteran. & eſt expreſſum in Epiſtola Ioannis Papæ III. ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ, quæ habetur tom. 2. Concil. part. 3. pag. 205. col. 2. litera D, vbi ſic legitur: [Omnia quoque maxima Concilia affirmant eum non eſſe Epiſcopum, qui minus quàm à tribus Epiſcopis authoritate etiam Metropolitani fuerit
6 factus Epiſcopus: Ideoque illos, quos Chorepiſcopos vocatis, quia ab vno, vt audiuimus, fiunt epiſcopo, epiſcopos non eſſe, nec aliquid de Pontificali priuilegio agere debere perſpicuum eſt.] Hæc ibi: & hic tenent gloſſ. in verb. Sine tribus. Hoſt. num. 1. in verb. Præſumat. Ioan. Andr. num. 3. Bellam. num. 2. Butr. in 3. notab. & nu. 11. Anchar. in c. præced. in 3. notab. Hoſt. & cômuniter Canoniſtæ in c. vnic. de Sacr. Vnct. & ex Theolog. Caietan. in 3. part. q. 67. art. 6. & alij, quos retuli in cap. Requiſiuit, num. 86. de
7 ordinat. ab epiſc. vnus tamen epiſcopus totam perficit conſecrationem, alij verò duo ſunt aſſiſtentes, vt cap. Quod ſicut, §. Super eo, ſupra de electión. Hoſtien. hic num. 1. in fin. verſ. Ita quod, Ioan. Andr. num. 4. Bellam. num. 3. Butr. num. 12. & patet ex Pontificali Romano in tit. de conſecrat. electi in epiſcopum. An autem impoſitio libri euangeliorum ſit de ſubſtantia ordinationis epiſcopi, ſcripſi in cap. Requiſiuit, num. 55. de ordinat. ab epiſcop. in queſt. quam ibi latiſſimè diſputaui, An epiſcopatus ſit ordo Sacramentalis à n. 8. vſque ad n. 94.

8 Ex facto quæſitum eſt, an in Prouincia, in qua Epiſcoporum copia haberi non poteſt, diſpenſandum ſit, vt in loco duorum Epiſcoporum, qui conſecrationi Epiſcopi intereſſe debent, ſubrogentur duo Abbates, duove alij dignitates eccleſiaſticas habentes.

In libris publicis ſacræ Congregationis Concilij hæc reperi adnotata manu bon. mem. Cardinalis Alciati illius Præfecti ad ſeſſ. 7. cap. 9.

9 Conſecratio Epiſcopi neceſſariò facienda eſt à tribus Epiſcopis, cap. Porrò, 66. diſt. & eſt de ſubſtantia, adeo vt à paucioribus facta conſe-
10 cratio non teneat DD. in cap. Nec Epiſcopi, de temp.

temp.ordinat.Poſſet tamen Papa immutare hāc formā tanquam traditam ab Apoſtolis. Archid. d. c.Porrò Gemin. quia non eſt iuris Diuini forma. Præpoſit. Card. d. c. Porro. expenſius in c. Archiepiſcopus, 66.diſt. Item Papa ſolus ordinando videtur diſpenſare ſuper tali forma. Cardin.Præpoſ.dicto cap.Porro, ſed ſi in Prouincia non adſunt tot Epiſcopi, accerſendi ſunt ex vicina prouincia, cap.Si forte.65. diſtin.Quod arguit in caſu neceſſitatis non eſſe adhibendos Abbates, ſed tantum Epiſcopos ex vicinia. Idque ſenſit Abbas in cap. Nec Epiſcopi de tempor.ordin. Conſueuit tamen in Curia diſpenſari, & maior pars Theologorum, qui conſulti fuerunt, ſic reſponderunt faciendum. Et ita Pius V. diſpenſauit. Hæc ibi.

Hodie in litteris pro conſecratione Epiſcoporum in Indijs apponitur clauſula infraſcripta, videlicet, Tibi Presbytero, vt à quocunque malueris Catholico Antiſtite gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habente accitis & in hoc illi aſſiſtentibus duabus, vel tribus dignitatibus, munus conſecrationis recipere valeas, &c.

Cap. Ex parte.

1 SI Monachus vnius Ordinis in ſecundo ordine, ad quem tranſiuit, recipit Sacerdotium, ad primum Ordinem rediens, in eo liberè miniſtrabit. Hoc dicit. Io.Andr.& ſequentes, communis diuiſio, ſecunda, ibi, *mandamus*.

Pro intellectu huius textus vide quod ſcripſi in cap. Conſultationi, nu.6. infra, de Apoſtatis.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Litteras.

SVMMARIVM.

1 *Ordines ſacri duo non poſſunt conferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio.*

2 *Ordinatus Diaconus in temporibus Quadrageſimæ poteſt anno ſequenti in eiſdem temporibus ordinari Sacerdos, licet Paſcha præuenerit.*

Annus integer iudicio Eccleſiæ qui dicatur. ibidem.

1 LITTERAS. Duo ſacri ordines non poſſunt cōferri eidem vno die, vel duobus continuato ieiunio. Hoc dicit ſecundum Ioan.Andr. Butr. Card.& alios communiter. Concordat Concilium Tridentinum ſeſſ.23. cap.13. ibi: [Duo ſacri ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, priuilegijs, ac indultis conceſſis non obſtantibus quibuſcumque.] Nec ſuper hoc diſpenſat Epiſcopus, imò punitur ſi contrafecerit etiam de mandato Metropolitani, vt in cap. Dilectus, inf. eod. Diſpenſat tamen ſuper anno interſtitij, quod debet intercedere à Subdiaconatu ad Diaconatum, & à Diaconatu ad Presbyteratum, vt in d. c.13. ibi: [Promoti ad ſacrum Subdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur:]& in c.14. immediatè ſequenti, vbi diſponitur, vt [qui ad Presbyteratus ordinem aſſumuntur, hi ſint, qui in Diaconatu ad minus annum integrum, niſi ob eccleſiæ vtilitatem, ac neceſſitatem
2 aliud epiſcopo videretur, miniſtrauerint.] Porrò cum Concilium dicat *annum integrum*, hoc intelligas non de anno naturali, vel ciuili ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in l. Anniculus, l. 2. ff. De verb. ſignif. ſed de eccleſiaſtico; itaut ſi ordinatus Diaconus in quatuor temporibus quadrageſimæ ordinetur Sacerdos in quatuor temporibus quadrageſimæ anni ſequentis, annus dicatur integer iudicio eccleſiæ, licet Paſcha celerius aduenerit, quàm præcedens, vt ex ſententia Sac. Congregationis dixi in cap. Ad noſtram, n.18. verſ. et confirmatur, inf. de regul.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Vel non eſt compos.

SVMMARIVM.

1 *Ordinans puerum tredecim annorum in Diaconum ſuſpenditur à collatione ordinum, & ordinatus ab ipſius executione vſque ad ætatem legitimam. & num.10.*

2 *Furioſus, ſeu fatuus, vel idiota præſumitur qui venit contra iura.*

3 *Mentis indiſcretio ex operibus cognoſcitur.*

4 *Ordinans Clericum ad ſacros ante ætatem legitimam non eſt ipſo iure à collatione ordinum ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus.*

5 *Puniendus eſt quis in eo, in quo peccauit.*

6 *Ordinans Clericum ætate inhabilem ad vnum ex ſacris ordinibus an ſuſpendatur à collatione omnium.*

7 *Ordinatus antè ætatem legitimam, aut extra tempora characterem recipit.*

8 *Ordo Presbyteratus non requirit vſum rationis ex neceſſitate Sacramenti; ordo Epiſcopalis ſecus.*

9 *Suſpenſus ab ordine an ſit inhabilis ad beneficium obtinendum.*

10 *Ordinatus ad ſacros ante ætatem à iure præfixam an ſit ipſo iure ſuſpenſus; an verò ſuſpendendus ab illorum executione.*

11 *Et quid poſt Conſtitutionem Pij II.*

Anne ſi celebret irregularitatem incurrat. & num.42.

12 *Conſtitutio Sixti V. contra Epiſcopos in ordinum collatione peccantes redacta eſt per Clem. VIII. ad terminos iuris, Bullæ Pij II. & Concilij Tridentini, excepto capite Simoniæ.*

13 *Ordinati ad ſacros extra tempora, vel antè ætatem legitimam, aut ſine litteris dimiſſorijs ex Bulla Pij II. an ſint perpetuò ſuſpenſi.*

14 *Irregularis efficitur promotus ante ætatem ad vnū ex ſacris ordinib. etiamſi miniſtret in maioribus in legitima ætate ſuſceptis.*

15 *Niſi ignoranter hoc fecerit.*

Suſ-

16 *Suſpenſus à collatione certi ordinis an ſit etiam ſuſpenſus à collatione ordinis ſuperioris, vel inferioris.*
17 *Epiſcopus à collatione ordinum ſuſpenſus ſi illos conferat, an efficiatur irregularis, & nu. ſeqq. vſque ad num. 42.*
18 *Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ irregularitatem incurrit, ſi Miſſam celebret in ipſa Eccleſia.*
19 *Secus ſi in priuato Oratorio, vel Altari viatico.*
20 *Epiſcopus à Pontificalibus ſuſpenſus Miſſam celebrando in apparatu pontificali nõ ſit irregularis. Contrarium. num. 36.*
21 *Suſpenſionem violans ad hoc vt contrahat irregularitatem requiritur vt actus, à quo eſt ſuſpenſus, ſit proprius alicuius ordinis. & num. ſeqq. Item requiritur vt actum illum exerceat tanquam Miniſter. num. 28.*
22 *Intellectus c. 1. de re iudic. & de ſent. excom. lib. 6. & num 28.*
23 *Suſpenſus non ſit irregularis abſoluendo ab excommunicatione, niſi hæc faciat tanquam ſacerdos, & cum ſolemnitate.*
24 *Collatio beneficij non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis.*
25 *Epiſcopus à collatione beneficiorum ſuſpenſus ſi illa conferat, in irregularitatem non incidit.*
26 *Suſpenſus ab officio prædicandi ſi contraueniat an efficiatur irregularis.*
27 *Prædicationis officiũ an ſit annexum ordini Diaconatus.*
29 *Epiſcopatus eſt verè, & propriè ordo Sacramentalis.*
30 *Ordines conferre eſt principalis actus ordinis Epiſcopalis.*
31 *Suſpenſio à collatione ordinum eſt verè, & propriè cenſura eccleſiaſtica.*
32 *Epiſcopus ſuſpenſus à collatione ordinum an fiat irregularis ſi minores ordines conferat.*
33 *Suſpenſus ab ordine an per exercitium ſolemne Minorum ordinum irregularitatem incurrat.*
34 *Ordinum Minorum, & prima tonſura ordinarius miniſter eſt ſolus Epiſcopus. & num. ſeq.*
35 *Epiſcopus à collatione ordinum ſuſpenſus an efficiatur irregularis conferendo primam tonſurã.*
36 *Pontificalia quamuis non ſint de ſubſtantia Pontificalis officij, ſunt tamen actus peculiaris ordinis Epiſcopalis.*
37 *Epiſcopus ſuſpenſus ſi ſolemniter benedicat, irregularis efficitur.*
38 *Benedictio ſolemnis eſt ordinis Epiſcopalis.*
39 *Irregularitas inducitur ex violatione ſuſpenſionis non ſolùm per actum alicui ordini competentem iure diuino, ſed etiam iure eccleſiaſtico.*
40 *Epiſcopus ſuſpenſus à collatione ordinum an ſit ſuſpenſus à collatione tonſuræ.*
41 *Irregularitas non inducitur niſi in caſibus in iure expreſſis.*
42 *Epiſcopus à collatione ordinum ſuſpenſus ſi Miſſam celebret, an efficiatur irregularis. & num. ſeq. vſque in finem.*
43 *Suſpenſus à Deo quoad ſe propter peccatum, non autem à Canone niſi per approbationem, miniſtrando irregularitatem non incurrit.*
44 *Epiſcopus ſuſpenſus ab ordinibus conferendis non poteſt abſoluere ſubditum à ſuſpenſione, de qua in cap. 1. de re iudic. lib. 6.*
45 *Suſpenſio ab actu ordinis Epiſcopalis non includit ſuſpenſionem ab actu ordinum inferiorum.*

1 VEL NON EST COMPOS. Ordinans puerum tredecim annorum in Diaconum ſuſpenditur à collatione ordinum, & ordinatus ab ipſius executione vſque ad ætatem legitimam. Hoc dicit. Et quãuis loquatur de ordinato in Diaconum; idem tamen dicendum de ordinato in Subdiaconum, ſecundum Hoſtien. Ioan. Andr. & Card. per iura allegata in gloſſa ſecunda. Diuiditur in duas partes. Primò narrat factum. Quod ſecundo puniri præcipit ſi eſt verum, ibi *diſcretioni*.

2 Nota primò ibi, *compos ſui*, &c. venientem contra iura furioſum fore præſumendum, ſeu fatuum, vel idiotam omnimodo, ſecundum Collectar. in princ. Ad idem textus in cap. Si homo, 27 qu. 1 Et quod dixit furioſum, ſeu fatuum, intellige ideſt indiſcretum, ſecundum Abb. Antiq. & Ioan. Andr. qui ex littera colligunt mentis indiſcretionem ex operibus cognoſci. Alioquin ſi intelligeretur de totali dementia, ordinatio non eſſet punibilis, l. Diuus, ff. de offic. Præſid. l. penult. ff. ad l. Pomp. de parr. l. Infans, ff. ad l. Corn. de ſicar. Clemen. Si furioſus, cum ibi notatis per gloſſ. 1. & Doctores de homic. Et eſt ſimile in l. Secunda, ff. de inoff. teſtam. ibi, *quaſi non ſana mentis fuerint*; & hoc dicitur non quaſi verè furioſus, vel demens teſtatus ſit, ſed rectè quidem fecerit teſtamentum, ſed non ex officio pietatis.

4 Secundò nota ibi, *Suſpendentes*. Epiſcopum ordinantem ad ſacros ordines Clericum ætate inhabilem, quamuis non ſit ipſo iure ſuſpenſus; eſſe tamen ſuſpendendum à collatione ordinum,
5 vt ſcilicet in eo puniatur, in quo peccauit, cap. Qui & diuinis, & c. De Viro 12. qu. 2. Reuertimini, 16. quæſt. 1. & ſupra cap. prox. & notat glo. hic in ver. Suſpendentes. Hoſtien. num. 4. in eo-
6 dem ver. & Butr. num. 3. in 2. notab. Et quamuis non peccauerit niſi in collatione vnius ordinis; tamen punitur pœna ſuſpenſionis à collatione omnium, cum littera loquatur de ordinibus indiſtinctè, vt per Collect num. 1. Butr. num. 7. & Cardin. in 2. qu. Sylu. in ver. Suſpenſio, num. 5. verſ. Et ſimiliter ſi ſit à collatione ordinum, idq; propter duo ſecundum Hoſtienſem. Primò ſcilicet propter quantitatem exceſſus, ideſt grauitatem, vel fortè quia ordinatus in Diaconum in decimo tertio anno multum diſtabat ab anno vigeſimo quinto, qui tunc temporis requirebatur ad ordinem Diaconatus, c. Placuit, c. Qui Epiſcopus, c. In ſingulis, & cap. Quicunque, 77. diſt. Deinde vt cæteri à ſimilibus deterreantur, vt in cap. 1. De transl. Epiſc. licet contrariam opinionem, ideſt Epiſcopum non eſſe ſuſpenſum niſi à collatione ordinis malè collati pluribus tueatur Gemin. in cap. Nos col. 3. verſ. Ego tenui opinionem Archid. de tempor. ordin. lib. 6.

7 Tertiò nota ibi, *ab executione*, defectum ætatis in ordinato non impedire impreſſionem characteris. Et de hoc eſt caſus hic ſecundum Compoſtell. & Abb. antiq. in princ. Idem tenet gloſſ. in ver. Ætate. Innoc. num. 1. in eod. ver. dicens ætatem non eſſe de ſubſtantia Hoſtien. n. 6. itidem in ver. Ætate, Collectar. num. 2. in ver. ab executione, Bellam. num. 2. in 3. quæſt. Butr. n. 4. in 3. notab. Card. in 4. notab. Et eſt ſimile in tempore. Nam ordinatus ad ſacros extra tempora à iure ſtatuta ordinem recipit, vt in cap.

Con-

Conſultationi, infra eodem.

8 Procedit autem ſupradicta concluſio etiamſi ordines conferantur infanti, quia vſus rationis in Sacramentis, in quibus non requiritur actus ſuſcipientis, ſed aliqua poteſtas ſpiritualis diuinitus datur, vt in ſacra ordinatione, non eſt ex neceſſitate ſacramenti, ſed tantum ex neceſſitate præcepti, cap.1. de Cler. per ſalt. prom. et poſt S.Thomam, S.Bonauent. Scotum, & alios ſcripſi in cap.Super inordinata,num.36.& ſeqq. infra de præben. Vnde puer poſt baptiſmum in cunis ordinatus etiam in Presbyterum, characterem recipit, vt tenent Hugo, Archid. Turrecrem. & Præpoſ. in cap.Subdiaconus,77.diſtin. Hoſt. hic num.6.verſ. Adeo quod etiam puer in cunis, & Collectar. num. 2. & eſt ad hoc argumentum optimum in cap.Maiores,§. penult. & fin. infra de Baptiſ.Licet ſecus ſit in ordine epiſcopali, in quo ex neceſſitate conſecrationis requiritur actus ſuſcipientis curam paſtoralem, & ſic vſus rationis, vt reprobata Hugonis, & Archidiaconi opinione, dixi in prædicta decretali ſuper inordinatas, num.38.

9 Quartò nota ſecundum Anton. de Butr. nu.6. Suſpenſum ab ordine non eſſe inhabilem ad beneficium obtinendum, quod efficaciter probatur hic: nam Pontifex ſuſpendit puerum tredecim annorum à Subdiaconatu vſque ad legitimam ætatem; & tamen præcipit, vt ei prouideatur de competenti beneficio eccleſiaſtico. In contrarium, c. Si celebrat, infra de Cler. excomm. miniſtr. In ſuſpenſo ab homine, vide textum in c.Cum bonæ,cum glo.in ver.Suſpenſi, infra de ætat. & qualit.

10 Vltimò nota ibi, *ſuſpendimus*, promotum ad ſacros ordines ante ætatem à ſacris Canonibus præfinitam ſuſpendi ab illorum executione quouſque ad ætatem legitimam peruenerit. Simile in cap.ex ratione, infra de ætat. & qualit. vbi ſuſpenditur adminiſtratio talibus conceſſa vſque ad legitimam ætatem.

Sed QVÆRO. An ſic ordinatus ſit ipſo iure ſuſpenſus, vel ſuſpendendus?

Doctores non conueniunt.Nam Compoſtell. & poſt eum Abb. Antiq. hic in princ. tenent eſſe ipſo iure ſuſpenſum, aſſerentes de hoc eſſe caſum hic.

Sed gloſſa in ver.Ætatem. Item gloſ.penul. in Clemen.fin. de ætat.& qualit. ſentit eſſe ſuſpendendum, & ſic recipere ordinem non tantum quoad characterem, ſed etiam quoad executionem, niſi ſuſpendatur. et hoc placet Raym. in. ſumm.de ætat.& qualit. §. Pœna cuius,in princ. Archidiac. in cap. Placuit, 77. diſtin. et Henr. Boich. in cap. Conſultationi, §. Si propter defectum, infra eod. cum quibus tranſeunt hic Bellam.num.2. in 3. quæſt.Butr.num.4. in 3.notab. & num.12. in vlt.quæſt.Cardin. in 4.quæſt.Ioan. de Anan. in princ.verſ.An autem iſte minor. Rebuff. in praxi benef.par.2. tit. de Cler. ad ſacros ordines malè prom.glo.2.n.8. Nauarr. conſ.39. num.3.hoc titulo,& Couarr. in Clem. Si furioſus, part.1.§.1. nu.4. et ita dixerunt ferè omnes, vt idem Nauarr.teſtatur in Man.cap.27.nu.155. verſ.Declaratio prima, qui etiam in hanc ſentẽtiam citat ſanctum Antoninum in 3.par.tit.14. cap.16.& Maior. in 4. diſtin.24. qu.1. Mouentur quia littera dicit *ſuſpendimus*, non autem ſuſpenſum nunciamus. Idem notatur in c.Placuit,77. diſt.

11 Verùm hodie prima opinio Compoſtellani, & Abbatis Antiqui eſt canonizata in Conſtitutione Pij II. quæ incipit, Cum ex ſacrorum,in Bullar.tom.1.pag.319. qua ſtatuitur, vt qui ad aliquem ex ſacris ordinibus ante ætatem legitimam ſe fecerint promoueri, à ſuorum ordinum executione ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante, in eiſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant, & vltra alias pœnas beneficijs eccleſiaſticis poſſint iure priuari.et pœna irregularitatis fortè adiecta fuit propter opinionem Ioannis de ſancto Georgio, qui tenuit ordinatum ante ætatem legitimam, licet non debeat celebrare, tamen ſi celebret, non incurrere irregularitatem, cum hoc non reperiatur iure cautum,c.Is qui,de ſenten.excomm.li.6. & ſequitur Gemin. in c. eos,col.4. in princ.verſ. Per prædicta infert, & ibi etiam Franc. verſ. ex

12 quo infertur,de tempor.ord. lib.eod.Omitto cõſtitutionem Sixti V. incipien.Sanctum, & ſalutare contra epiſcopos in ordinum collatione peccantes. In Bullar.tom.2.pag.651. quoniam illa Cõſtitutio præterquam quod ad ſimoniacè ordinantes, & ordinatos redacta fuit per Clemen.VIII. ad terminos iuris, Conſtitutionis Pij II. & Concilij Tridentini, vt in extrauag. incipien. Romanum Pontificem. In Bullar.tom.3. pap.54.

13 Sed remanet dubium, an ſuſpenſio, de qua in Conſtitutione Pij II. ſit perpetua, vel potius temporalis vſque ad ætatem legitimam, vt ſic conſtitutio accipiat interpretationem paſſiuam ab hac Decretali, iuxta regulam l.2. & ibi Bart. C. De noxal.

Exiſtimo eſſe perpetuam, quamdiu ordinatus abſolutionem non obtinuerit: quia cum ſit ſimplex, & indeterminata, non eſt noſtrum eam limitare ad certum tempus: nam iura vbi volunt ſuſpenſionem eſſe temporalem, id ſolent exprimere, vt in c. Eos, de tempor. ordin lib.6. cum alijs allegatis per gloſ. in Clem. fin. in ver. Suſpenſi, de pœnis; & per Franc. in c.1. n.6.de re iudic. lib.6. Vnde & Pius II. ſi voluiſſet ſuam ſuſpenſionem durare tantummodo vſque ad ætatem legitimam, hoc expreſſiſſet, ſicut expreſſit Honorius III. in hac Decretali, arg. c.2. verſ. Vnde ſi circa tranſlationem, ſupra de tranſlat. Epiſc. & c. Ad audientiam, infr. de decim. Præterea conſtitutio ſub vnicâ determinatione, & verborum ſtructura decernit ſuſpenſos eſſe ipſo iure ordinatos extra tempora, ante ætatem legitimam, & abſque litteris dimiſſorijs. Sed ordinati in primo, & tertio caſu abſque dubio ſunt ſuſpenſi, quamdiu abſolutionem non obtinuerint. Ergo & ordinati in ſecundo; quia vna determinatio reſpiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare, l. fin. & ibi Bart. C. De ſentent. l. Quamuis, C. De impuber. & alijs ſubſtitut. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulg. & pupill. Decius in cap. Nouit. num. 56. infra de iudic.

14 Ac demum cum conſtitutio ſtatuat vt promotus ad aliquem ex ſacris Ordinibus ante ætatem legiti-

legitimam, ſi durante ſuſpenſione in eiſdem ordinibus miniſtrauerit, irregularitatem incurrat; ponderanda ſunt illa verba, *ad aliquem*, nec non illa, *in eiſdem*, quæ important vt promotus ante ætatem ad vnum ex ſacris ordinibus in irregularitatem incidat etiam miniſtrando in alijs maioribus in legitima ætate ſuſceptis. Ergo per ſuperuenientiam legitimæ ætatis ſuſpenſio non expirauit: nam ſi expiraſſet, vtique miniſtrando non efficeretur irregularis. Et hanc partem, licet nihil adducant, tenent Rebuff. in praxi benef. part. 2. titul. de Cleric. ad ſacros ordines malè promotis, gloſ.4. n.3. & Toletus in ſumma lib.1. cap. 71.

15 Cæterùm ſi quis credens ſe eſſe in legitima ætate conſtitutum teſtimonio parentum deceptus ſe faceret ad ſacros ordines promoueri, & in eis bona fide miniſtraret, non incurreret irregularitatem, quia conſtitutio hac in parte loquitur per illa verba, *temerè præſumpſerit*, quæ dolum, & temeritatem requirunt ſecundum Card. in Clem. 1. q. 38. de priuil. & ita ex facto reſpondit Nauarr. conſ.8. incipien. Quæſitum eſt: hoc titulo, licet dicat Conſtitutionem Pij II. quæ imponit pœnam ſuſpenſionis ordinato ante legitimam ætatem, loqui per verbum *præſumpſerit*. Quod non eſt verum, quia Conſtitutio qua parte imponit pœnam ſuſpenſionis, loquitur ſimpliciter de illis; qui ante ætatem ſe fecerint promoueri, nec vtitur verbo, *præſumpſerint*, niſi in ſecunda parte, vbi imponit pœnam irregularitatis. Hoc ipſum tenet idem Nauarr. in Man. c.27. num.155. verſ. Declaratio prima, & fuſius in cap. Accepta, in octaua oppoſitione, num.34. de reſtitut. ſpoliat. Conferunt notata per Ioan. Andr. in cap. Eos, num.1. in gloſſ. Sed numquid, hoc tit. lib.6.

An autem ordinatus ad ſacros ordines ante annum decimum quartum teneatur continere, necne, plenè examino poſt gloſ.2. in cap. vn. infra de Cler. per ſalt. prom.

16 Secundò QVÆRO, An ſuſpenſus à collatione ordinis Diaconatus ſit etiam ſuſpenſus à collatione Presbyteratus, & è conuerſo.

Videtur prima facie non eſſe ſuſpenſus per textum in cap. Si qui Epiſcopi, 1. quæſt.1. ibi: nec illi vnquam Sacramento intererunt, quod neglecto diuino iudicio immeritò præſtiterunt. Et hoc videtur ſentire ibi, gl. pen. dum ait ordinantem eſſe puniendum in eo, in quo deliquit, & ſic in collatione ordinis Diaconatus dumtaxat, per iura ibi allegata.

Sed dicendum eſt ſuſpenſum à collatione certitudinis ordinis, puta Diaconatus, non eſſe ſuſpenſum à collatione minoris, cap. Qualis, 25. diſt. c. Nonne de præſumption. cap. In pœnis, de regul. iur. & regula Odia, eod. tit. lib.6. Maiorem verò ideſt Presbyteratum, conferre non poterit, quia ſi quod minus eſt interdicitur, ergo & quod maius eſt, cap. Quod ſicut, §. Præterea, ſupra de elect. Et quia quamuis in ipſo maiori non deliquerit; fecit tamen ſe indignum delinquendo in minori, per l. Cui pacto, ff. de ſeru. exportan. & cap.1. infra de ordin. ab epiſc. Ita Hoſt. hic num.4. verſic. numquid verò interim. Ioan. Andr. num.11. Bellam. num.2. & Butr. num.11. Syluest. in ver. Suſpenſio, num.5. verſ. Et ſi ſit à collatione inferioris ordinis.

17 Tertiò QVÆRO, An epiſcopus à collatione ordinum ſuſpenſus, vt hic, ſi ordines conferat, efficiatur irregularis.

Negant Gemin. in c. Eos, col. 4. poſt princ. verſ. Et per prædicta infert, & Philipp. Franc. ibidem, n.5. verſ. Secundo infertur, de tempor. ordinat. lib.6. allegant Ioannem de S. Georgio, & Specul. in tit. 3. de diſpenſat. §. Iuxta, verſ.
18 Quid ſi quis. Sed certè Specul. ibi tantùm dicit
ſuſpenſum ab ingreſſu Eccleſiæ non fieri irregu-
larem celebrando, quia etiam extra Eccleſiam
celebratur, c. Concedimus, de conſecr. diſt. 1.
Quod hodie eſt expeditum in c. Is cui, de ſent.
excomm. lib. 6. vbi patet ſuſpenſum ab ingreſſu
Eccleſiæ irregularem fieri, ſi exerceat ea, quæ
19 ſunt ordinis, in ipſa Eccleſia. Et ex illa littera
infert gloſſ. 3. ſecus eſſe ſi extra eam ſub aere,
ſub tentorio, vel in domo priuata celebret, vel
concelebret, fortè celebrantibus cum Altari via-
tico, vt in c. In his, de priuil. & c. vlt. eod. tit.
lib.6. quia irregularis non erit. Et in additione
allegat Innocen. & Hoſtienſem idem tenentes in
c. Sacro, de ſenten. excomm. & Specul. loco ci-
tato. Idem tenet Abb. in c. Cum dilectus, n.20.
verſ. Aut eſt alicui interdictus, de conſuetud. &
Marian. Socin. in c. Ad audientiam, n.130. de
20 homicid. Pro opinione tamen Geminiani, &
Franchi facit, quia Epiſcopus à Pontificalibus
ſuſpenſus ſi Miſſam celebret in apparatu Ponti-
ficali, irregularitatem non incurrit, vt firmat
Innocen. in c. Cum medecinalis, in ver. A diui-
nis, de ſentent. excomm. lib. 6. Specul. in d. §.
Iuxta, verſ. Quid ſi Epiſcopus à Pontificalibus
ſit ſuſpenſus. Marian. Socin. in d. c. Ad audien-
tiam, num.129. S. Antonin. 3. part. tit.28. de
ſuſpen. c. 4. poſt med. Hoſtien. Archid. Abb. &
alij apud Syluest. in ver. Suſpenſio, n.4. verſ. Cum
autem ſuſpenſio.

Contrariam opinionem, ideſt epiſcopum ſu-
ſpenſum à collatione ordinum incidere in irre-
gularitatem ſi ordines conferat, tenet idem
Syluest. in eod. ver. num.4. verſ. Et ſimiliter ſi ſit
à collatione ordinum: iuncto verſ. Et in omni-
21 bus prædictis. Pro ſolutione quæſtionis obſer-
uandum eſt duo copulatiuè requiri ad hoc, vt
quis ex violatione ſuſpenſionis efficiatur irre-
gularis.

Primò enim requiritur vt actus, à quo eſt ſu-
ſpenſus, ſit proprius alicuius ordinis. Et hoc
pro regula conſtituunt Abb. in d. cap. Cum di-
lectus, num.17. de conſuetud. Felin. in cap. Apo-
ſtolicæ, nu.13. de exception. S. Antonin. in 3. par.
tit. 29. de ſuſpenſ. cap. 1. in fin. Angel. in ver. Su-
22 ſpenſio tertio, nu.1. Syluest. in eod. ver. num.4.
quæſt.5. vbi ait ſuſpenſum ab eo, quod non per-
tinet ad actum alicuius ordinis, ſi contrafaciat,
non eſſe irregularem, ſed alio modo eſſe punien-
dum. Et iura in cap. Cum æterni, de ſent. & re
iudic. lib.6. & in cap. Cum medicinalis, de ſent.
excomm. eod. lib. quæ videntur eſſe in oppoſi-
tum, ſecundum eum loquuntur in eo tantum
caſu, in quo exerceretur actus certo ordini de-
putatus, vt notatur in d. cap. Cum dilectus, de
conſuet. in cap. Si celebrat, de Cler. excommun.
miniſtr. & in Clement. Cupientes, de pœnis. Et
fuit ſententia Innocentij in d. cap. Cum æterni,
& cap. Cum medicinalis, quem ſequitur, & dicit
commun. receptum Nauar. in Man. c.27. n.163.

23 Secus autem eſt ſi ſuſpenſione durante quis
exerceat actum iuriſdictionis, puta abſoluendo
ab excommunicatione, aut excommunicando;
quia tunc non eſt irregularis, niſi hæc faciat
tanquam Sacerdos, & cum ſolemnitate, de qua
in cap. A nobis, il ſecondo, infr. de ſent. excom.
& in c. Debent. 11. quæſt. 3. vt per Marian. Socin.
in d. cap. Ad audientiam, num. 107. de homicid.
poſt Innoc. & Ioan. Andr. in cap. fin. de exceſſ.
Prælat. & Specul. in titul. de diſpenſ. §. Iuxta,
24 verſ. Quid de abſoluente. Vnde fit vt cum bene-
ficiorum collatio nullius ordinis actus ſit, ſed
ſolius iuriſdictionis, vt probatur in c. Transmiſ-
ſam, iuncta glo. vlt. ſupr. de elect. & notat Abb.
25 in c. Cum dilectus, num. 17. de conſuet. Epiſco-
pus à collatione beneficiorum ſuſpenſus ſi illa
conferat, irregularitatem non incurrat. c. Cum
in cunctis, §. Clerici, de elect. & c. Quia diuer-
ſitatem, de conceſſ. præb. quidquid contra ſcri-
pſerit Maiol. de irregul. lib. 6. c. 19. n. 2. cuius
errorem redarguit Sayrus de cenſur. lib. 4. c. 15.
num. 3.

26 Hinc etiam fit vt ſuſpenſus ab officio prædi-
candi ſi contraueniat, non ſit irregularis, cum
huiuſmodi actus nulli certo ordini ſit deputatus,
vt tenent Paul. de Eleazar. & Calder. in Clem.
Cupientes, de pœnis. Angel. in ver. Suſpenſio 3.
num. 8. Maiol. d. c. 19. num. 21. Tolet. in Summ.
27 lib. 1. c. 14. & plerique alij. Et quamuis Nauarr.
in Man. c. 27. num. 163. verſ. Octauò infertur,
& Gregor. de Valent. to. 4. diſp. 7. q. 18. puncto 1.
dub. 3. exiſtimauerint talem fieri irregularem,
eo quod prædicatio ſaltem ex conſuetudine an-
nexa ſit ordini Diaconatus: tamen non apparet
vnde huiuſmodi annexio probari poſſit, & op-
poſitum deducit Sayr. d. c. 16. n. 20.

28 Secundò ad hoc vt violans ſuſpenſionem ſit
irregularis, requiritur vt actum ordinis exerceat
tanquam miniſter. c. 2. de Cler. excom. miniſt.
& colligitur ex c. Cum medicinalis, in fine, de
ſenten. excom. lib. 6. ponderando illa verba, Si
contingeret eos diuina officia exequi ſicut prius,
ideſt tanquam in officio ſuo agentes, vt ibi ex-
ponit gloſſa, per textum in c. Si quis Epiſcopus
in Concilio, 11. q. 3. notatur in c. Tanta, infra
de exceſſ. Prælat. & tradunt Marian. Socin. in
d. c. Ad audientiam, nu. 106. Silueſt. in ver. Ir-
regularitas, num. 14. verſ. Sexto ſecundum om-
nes, & Nauarr. in Man. cap. 28. n. 163.

29 His ita conſtitutis haud difficilis eſt ſolutio
quæſtionis propoſitæ; nam cum Epiſcopatus ſit
verè, & propriè ordo ſacramentalis, adeo vt
contrarium aſſerere ſaltem poſt Concilium Tri-
dentinum ſit periculoſum in fide, vt latiſſimè
probaui in c. 1. de ordin. ab Epiſcop. & in pro-
poſito obſeruat Nauarr. d. c. 27. n. 163. verſ. Ex
30 quo infertur primò. Cumque principalis actus
ordinis epiſcopalis ſit conſecrare Sacerdotes, &
Miniſtros eccleſiæ, vt in c. Quamuis Chorepiſco-
pis, 68. diſt. & eſt diffinitum ab eadem Triden-
tina Synodo ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. c. 4. verſ.
31 Proinde, & can. 7. conſequens eſt vt hæc ſuſpen-
ſio à collatione ordinum ſit verè, & propriè cen-
ſura eccleſiaſtica, de qua loquitur c. Querenti,
de verbor. ſignif. quippe quæ adimit Epiſcopo
principalem actum ſui ordinis, qui, vt prædixi,
eſt miniſtros eccleſiæ ordinare. Vnde ſi ordines
conferat, & ſic tanquam miniſter exerceat actum
ordinis Epiſcopalis, à quo eſt ſuſpenſus, procul-
dubio irregularis efficitur ex c. Cum æterni, de
ſenten. & re iudic. lib. 6. & c. Cum medicinalis,
de ſenten. excomm. eod. lib. Concurrit enim
hoc caſu vtrumq; requiſitum ſuperius firmatum
ad hoc vt ex violatione ſuſpenſionis inducatur
irregularitas.

32 Ampliatur hæc concluſio, vt vendicet ſibi lo-
cum etiamſi Epiſcopus à collatione ordinum
33 ſuſpenſus minores ordines conferat. Nam etſi
non ſatis conſtet inter Doctores an ſuſpenſus à
minoribus ordinibus per ſolemne exercitium
actus efficiatur irregularis; (negant enim S. An-
tonin. poſt Specul. quem citat 3. part. tit. 26. de
irregul. cap. 1. §. De Subdiaconatu. Paludan. n. 4.
diſtin. 18. q. 7. art. 3. concl. 2. Veruec. & Aſten. re-
lati à Sylueſt. in ver. Irregularitas, num. 15. verſ.
Fallit tamen eo quod ordines huiuſmodi com-
muniter exerceri ſoleant etiam à Laicis: affir-
mant verò Innocen. in c. fin. De exceſſ. Prælator.
Specul. in tit. De diſpenſat. §. Iuxta, verſ. Hoc
etiam nota. Hoſtien. & Io. Andr. in cap. 2. De
Cler. excomm. miniſtr. vbi Abb. dicit hanc opi-
nionem communem, & veram eſſe, quia iura
loquuntur indiſtinctè de ordinibus, Sylueſt. vbi
34 ſupra, & Nauarr. in Man. c. 27. num. 163.) nihi-
lominus diuerſa eſt ratio in minorum ordinum
collatione, quàm ſit in ipſorum executione.
Quoniam ipſorum collatio iure ordinario ad
ſolum Epiſcopum pertinet, adeout aſſerere
hanc poteſtatem eſſe Epiſcopis communem cum
Presbyteris, hodie ſit hæreſis, vt in Concil. Tri-
dent. ſeſſ. 23. de Sacram. Ordin. can. 7. Non ſic
in illorum executione, quæ Clericis, & Laicis
communis eſt, ſaltem abſque ſolemnitate, vt per
Diuum Thomam in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art. 2. ad 9.
& Sylueſtr. in ver. Irregularitas, num. 14.

35 Ampliatur ſecundò eadem concluſio, vt lo-
cum habeat etiam in collatione primæ tonſuræ.
Quod ſine difficultate procedit, ſi ſequamur opi-
nionem Canoniſtarum exiſtimantium primam
Clericalem tonſuram eſſe verè, & propriè ordi-
nem, quam latiſſimè defendimus in cap. Cum
contingat à num. 10. vſque ad num. 135. infra
de ætat. & qualit. Sed ſi ſequamur ſententiam
Theologorum, qui tenent tonſuram non eſſe or-
dinem, ſed diſpoſitionem ad ordines, res non
caret difficultate.

Pro opinione affirmatiua facit, quia ad hoc
vt per exercitium actus, à quo quis eſt ſuſpen-
ſus, contrahatur irregularitas, non requiritur
vt actus ille ſit ordo Sacramentalis, ſed ſatis eſt
vt ſit alicui ordini deputatus, vt patet ex dictis
ſupra nu. 21. Prima autem Clericalis tonſura
eſto non ſit ordo propriè ſecundum Theologos;
tamen conſtat apud omnes illius collationem
eſſe actū ordinis epiſcopalis, & illius miniſtrum
ordinarium eſſe ſolum epiſcopum, vt dixi in
prædicta Decretali Cum contingat num. 94.
Ergo epiſcopus ſuſpenſus per collationem ton-
ſuræ exercendo actum ſui ordinis non videtur
36 ab irregularitate immunis. Et propterea multi
tenent epiſcopum à pontificalibus ſuſpenſum,
ſi Miſſam celebret in apparatu pontificali, irre-
gularitatem non effugere; quia etſi pontificalia
non ſint de ſubſtantia ordinis, nec officij, cum
etiam ſine ipſis poſſit quodlibet officium exer-
ceri, ſecundum Innoc. in d. cap. Cum medici-

nalis,

nalis, num.2. verſ. Secus autem dicunt quidam, tamen ſunt actus proprius ordinis epiſcopalis, vt cap. Transmiſſam, de elect. & notat Abb. in cap. Cum dilectus, nu.20. verſ. Aut ſuſpenditur epiſcopus à pontificalibus, de conſuet. Atque huius ſententiæ contra Authores ſupracitatos, nu. 20. ſunt Ioan. Calder. in tract. de eccleſiaſt. interdicto memb. 2.qu.3.quæ incipit, Sed ſi qui, Gemin. in d.cap.Cum medicinalis, §.Si quis autem, num.5. Angel. in ver.Suſpenſio 3. num. 3. Nauarr. in Man. cap.27. num.163. verſ. Ex quo infertur primò. Et ex Theologis Paludan. in 4.diſt.18. quæſt.7. art.3. concluſ.2.

37 Et ob eãdem rationem irregularis eſt epiſcopus, qui ſuſpenſione durante ſolemnem benedictionem impertitur, per illa verba, *Sit nomen Domini benedictum*, de qua in cap.Abbates, de priuileg.lib.6.& in Clement.2. eod.tit. vt firmat Nicolaus Dionyſij de Peruſio antiquus Doctor
38 in d. cap. Cum medicinalis, §.Caueant, quia nimirum huiuſmodi benedictio quamuis non ſit ordo; eſt tamen actus proprius Ordinis epiſcopalis, qui iure ordinario inferioribus Presbyteris non competit, c.Miniſtrare, iuncta gloſſ. in
39 ver.Benedictionem, 26. qu.6. Suſpenſionis enim violatio irregularitatem inducit non ſolùm per actum alicui ordini competentem iure diuino, ſed etiam iure humano, videlicet ex præcepto Eccleſiæ, vel ex vniuerſali conſuetudine, ſecundum Speculat.in præallegato tit. de diſpenſat. §. Iuxta, verſ. Item nota quod ſuſpenſus. Paludan. loco cit. S.Antonin. in 3.part.tit.29. De irregular.cap.1.§.De Subdiaconatu, Angel. in ver.Suſpenſio,3.n.8.& Nauarr.in Man.cap.27.n.163.

40 Pro contraria verò opinione facit, quia ſi tonſura propriè non eſt ordo: ergo epiſcopus ſuſpenſus à collatione ordinum, non eſt ſuſpenſus à
41 collatione tonſuræ, arg.l.4.§.Toties,ff.De damn. inf. cum præſertim materia ſit pœnalis, & irregularitas non contrahatur, niſi hoc ſit expreſſum in iure, vt legitur in c.Is qui, de ſent.excomm.lib.6. & not.Innoc.in d.c.Cum medicinalis, n.2. verſ. Secus autem dicunt quidam, eod.tit.& lib.

Niſi dixerimus primam tonſuram includi in ſuſpenſione à collatione ordinum, etiamſi concedamus eam non eſſe ordinem, ſed diſpoſitionem ad ordines, quia aliquo prohibito, omne id prohibetur, per quod peruenitur ad illud, vt l.Oratio,ff.De ſponſal.Ioan.Andr. in regula Cum quid prohibetur, de regul. iur. lib. 6. in Mercurial.

42 Vltimò QVÆRO. Nunquid Epiſcopus à collatione Ordinum ſuſpenſus Miſſam celebrando efficiatur irregularis.

Negat Rebuff. in praxi beneficial. in tit. de Cleric. malè promot. in gloſ.2. num.7. vbi allegat Gemin. in cap.Eos, de tempor.ordinat. li.6. & Phil.Franc. in cap.Cum æterni, col.vlt.de ſent. & re iud. eodem lib. Sed certè Gemin. dum dicit ſuſpenſum non fieri irregularem celebrando, non loquitur de Epiſcopo ſuſpenſo à collatione ordinum, ſed de Clerico ordinato ante ætatem legitimam, vel ab alieno Epiſcopo, qui quidem Clericus miniſtrando in ſuſceptis ordinibus nõ efficitur irregularis. Et ita ipſe loquitur ibi col. 3. in fine verſ. In eadem gloſſ. in fin. poſt gloſſ. in ver.Statuunt, & Io.Andr. in cap.Quod tranſ-
43 lationem, de temp. ordinat. et eſt ratio quia talis eſt ſuſpenſus quoad ſe, & non quoad alios, ſecundum vnam opinionem, vt in cap. Si celebrat, de Cler.excomm. miniſtr. Generaliter enim ſuſpenſi à diuinis tantùm, quoad Deum, vt conſtituti in mortali peccato, qui non debent ſe diuinis immiſcere, c.fin.de cohabit. Cler.& Mulier. celebrando notam irregularitatis non incurrunt, quia nullo iure id cauetur, dict. cap. Is qui, de ſen.excomm. lib.6. Neque enim talibus eſt directè interdictum officium ipſo iure, ſed peccant celebrando, ideoque non fiunt irregulares, cum ſint à Deo ſuſpenſi ſolum quoad ſe propter peccatum, non autem à Canone, niſi per approbationem, vt poſt Innoc.Hoſt.& Abb. in dict.c.Si celebrat, declarat Marian.Socin. in cap.Ad audientiam, num.92.De homicid. Hæc autem ratio non viget in epiſcopo à collatione ordinum ſuſpenſo, iuxta terminos huius Decretalis, quia eſt directè ſuſpenſus ex præcepto Canonis, vt hic. Et propterea in præcedenti quæſtione firmauimus eum eſſe irregula-
44 rem ſi ordines conferat. Franchus verò in dict. cap.Cum æterni, num.6. Tantùm aſſerit Epiſcopum ſuſpenſum ab ordinibus conferendis huiuſmodi ſuſpenſione durante non poſſe abſoluere ſubditum à pœna ſuſpenſionis, de qua ibi. Quod etiam tenet ibi Ioan.Andr.& in cap.1. de Cler.venat.ex notatis per gloſſ. in cap. Cupientes, §. Cæterum, de elect. lib. 6. Sed non dicit Franchus epiſcopum taliter ſuſpenſum celebrando incidere in irregularitatem.

45 Sed nihilominus exiſtimo opinionem negatiuam eſſe veram, licet pro ea Rebuff. nihil adducat. Moueor, quia ſuſpenſus ab actu certi ordinis non eſt ſuſpenſus ab actu ordinis inferioris, vt ex ſententia Hoſtien. & communi concluſum eſt ſupra in 2.quæſt. num. 16. Ordo autem Epiſcopalis eſt maior ordine presbyterali, c.Quanto, de conſuet. cap. Vnico, § Per frontis, de ſacr. Vnct. cap. Aqua, de conſecr. eccleſ. vel altar. & eſt diffinitum à Conc. Tridentino, ſeſſ.23. De Sacramen.Ordin. c.4.& can.6. & 7. Et ordinum collatio ad Presbyteros inferiores non ſpectat, ſed ad Summos Sacerdotes dumtaxat, ideſt Epiſcopos, vt patet in iuribus præallegatis. Et in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenij IV.§. Sextum Sacramentum. ergo ſuſpenſus à collatione ordinum, & ſic ab actu ordinis ſuperioris, ſcilicet epiſcopalis, non eſt ſuſpenſus à celebratione Miſſæ, qui eſt actus ordinis inferioris, ideſt presbyteralis, c.Perlectis, §.Ad Presbyterum, 25.diſt.& cap.1. §. Vna verò verſ. et hoc vtiq; Sacramentum, ſupra de Summ. Trinit. & notat Abb.in cap.Cum dilectus, nu.20. verſ.Si ergo ſuſpenſio, de conſuet. vbi expreſsè tenet epiſcopum ſuſpenſum ab ordine Pontificali non cenſeri ſuſpenſum niſi ab his, quæ ſunt ordinis epiſcopalis. et conſequenter Miſſam celebrando, & ſic exercendo actum ordinis inferioris, à quo non eſt ſuſpenſus, in irregularitatem non incidit.

DE TEMPORVM Ordinationibus.

Cap. Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *EPiſcopus conferens eidem vna die plures ſacros Ordines etiam de mandato Metropolitani ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur.*

2 *Epiſcopi diſpenſare non poſſunt contra canones, niſi appareat eis expreſſè permiſſum. & n. ſeqq. vſque ad n. 22.*

Diſpenſationis edictum eſt prohibitorium. ibid.

3 *Diſpenſare non poteſt in lege humana niſi is, à quo lex auctoritatem habet.*

4 *Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, ſeu vulneratio.*

5 *Inferior iura ſuperioris non relaxat.*

6 *Epiſcopi ſunt cuſtodes canonum, & iurant ſacras regulas defendere, & retinere.*

7 *Epiſcopis diſpenſare non licet in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum cum eis, qui beneficia in irregularitate occulta obtinuerunt.*

8 *Simoniacum occultum poteſt Epiſcopus rehabilitare ad ordines, & cum eo diſpenſare quoad ſuſpenſiones tam ab ordinibus, quàm beneficijs, ſed non diſpenſare quoad beneficia obtenta, vel obtinenda.*

9 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinato ante ætatem, ſi ad legitimam ætatem peruenerit, & defectus ſit occultus.*

10 *Intellectus c. Nuper de ſent. excom.*

11 *Abſolutio ab excommunicatione eſt fauorabilis, diſpenſatio autem odioſa. & n. ſeqq.*

12 *Diſpenſare maius eſt, quàm abſoluere.*

13 *Concilij Trid. decretum in c. 6. ſeſſ. 24. expenditur.*

14 *Epiſcopi in criminibus diſpenſare poſſunt, niſi eis appareat prohibitum.*

15 *Diſpenſare nunquam poteſt Epiſcopus, niſi ei conceditur à canone, etiam ſi reperiatur in canone quod Papa diſpenſet.*

16 *Epiſcopus an poſſit omnia in ſua diœceſi, quæ poteſt Papa in vniuerſo orbe, exceptis reſeruatis.*

17 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus, vbi Canon permittit diſpenſationem, licet eam Epiſcopo non indulgeat.*

18 *Et quid ſi Canon ſit Conciliaris.*

19 *Epiſcopi ſunt executores Canonum, & diſpenſatores.*

20 *Diſpenſatio reſpectu diſpenſantis non eſt ſtricti iuris, ſed quid fauorabile.*

21 *Caſus, in quibus Epiſcopi poſſunt, vel non poſſunt diſpenſare.*

22 *Epiſcopi ex Concilio Tridentino diſpenſant in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus.*

23 *Item abſoluunt à caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis in foro conſcientiæ tantum.*

24 *Crimina multa licet occulta impediunt ordinis executionem etiam poſt peractam pœnitentiam.*

25 *Epiſcopi Regionum, in quibus Concilium Tridentinum non eſt receptum, vti non poſſunt facultate ſibi tributa in cap. 6. ſeſſ. 24.*

26 *Prælati Regulares & Abbates iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes diſpenſare, & abſoluere nequeunt in caſibus occultis ex Concilio Tridentino.*

27 *Cardinales in ſuis titulis Vrbis vti non poſſunt facultatibus quæ tribuuntur Epiſcopis à Concilio Trident.*

28 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate occulta ex mutilatione membri, licet non poſſit in irregularitate ex homicidio occulto.*

29 *Homicidium, & mutilatio membri in quibus æquiparentur.*

30 *Epiſcopus abſoluere non poteſt à caſibus occultis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis poſt Concilium Tridentinum.*

31 *Epiſcopis, & Inquiſitoribus ex Bulla Cœnæ adempta eſt facultas, quàm habebant ex Conc. Trid. abſoluendi ab hæreſi occulta.*

32 *Bulla Pij V. ſuper clauſura monialium habet etiam locum in caſibus occultis.*

33 *Moniales ſecretò delinquentes in materia clauſuræ ab Epiſcopo abſolui non poſſunt.*

34 *Epiſcopus lapſus in aliquod delictum poteſt etiam in Vrbe ad ſe abſoluendum deputare proprium confeſſorem ex Conc. Trid. c. 6. ſeſſ. 24.*

35 *Abſolui poteſt forenſis in ſacramento Pœnitentiæ ab Epiſcopo, in cuius diœceſi commoratur, ſed non diſpenſari.*

36 *Etiamſi materia ſit coniuncta, ex qua peccatum, & irregularitas incurratur.*

37 *Abſolutus, & diſpenſatus ab Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, non eſt tutus in conſcientia.*

38 *Occultum dicitur quod probari non poteſt.*

1 DILECTVS: Epiſcopus conferens eidem vna die plures ſacros ordines, etſi de mandato Metropolitani hoc fecerit, ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur. Hoc dicit. Prima pars ponit reprehenſibilem ordinationem. Secunda punit ordinantem: ibi, *cum igitur*.

2 Nota ex hoc textu inſignem regulam, quod epiſcopi cōtra canones diſpenſare non poſſunt, niſi eis expreſsè reperiatur permiſſum; & ſic edictum diſpenſationis eſt prohibitorium. Quam regulam conſtituūt hic & firmant Laurentius, & Ioannes relati ab Anton. de Butr. num. 9. Item Innoc. num. 2. in ver. Diſpenſatio, Abb. Antiq. in ver. Permiſſa, Hoſtien. nu. 2. in verbo Huiuſmodi diſpenſatio; vbi ait generalem regulam eſſe, vt epiſcopi, vel Archiepiſcopi circa ordines, ſeu ordinatos diſpenſare non poſſint, niſi probent hoc ſibi permiſsum, Io. Andr. n. 7. in ver. Diſpenſatio, Ant. de Butr. n. 6. verſ. Quintò nota regulam, quod inferior à Papa nō diſpenſat, Card. num. 2. dicens diſpenſationem intelligi prohibitam omni caſu, quo non inuenitur expreſsè permiſſa, & ad hoc quotidie hunc text. allegat Bellam, num. 1. vbi notat hanc eſſe bonam conſequentiam de iure; Hæc diſpenſatio non eſt Archiepiſcopo conceſſa, igitur denegata, Abb. num. 3. verſ. Quinto nota regulam, Idem ſentit gloſ. in c. Cupientes, in ver. Suſpenſos, de elect. lib. 6. Philipp. & Ioan. de Lignan. relati ab Anton. de Butr. in cap. Ac ſi Clerici, §. De adulterijs, nu. 17. verſ. Prima opinio, de Iudic. plenè Archid. in cap. Licet canon. num. 3. ver. Et ibi aſſertiuè

dixit,

dixit, de elect. lib. 6. dicens hanc ſententiam tenendam eſſe tamquam veram, quicquid alias ſit notatum; & pluribus eam comprobat Rebuff. in praxi, tit. de diſpenſat. ad plura, num. 27. Mandoſ. reg. 13. Cancell. quæſt. 6. nu. 6. ex quibus apparet hanc eſſe communem Canoniſtarum opinionem, cum præcipuè eam ſequantur quatuor iuris Pontificij cardines, & illuminatores, Innocentius, Hoſtien. Archid. & Io. Andreas, prout ita communiter teneri teſtatur Abb. in dicto §. De adulterijs, nu. 6. verſ. Quandoque conſtitutio loquitur generaliter nec permittendo, nec vetando diſpenſationem. Vnde decipitur Syluest. qui in verb. Diſpenſatio, nu. 8. affirmat ſecundum communem Doctorum opinionem epiſcopos habere poteſtatem diſpenſandi in his, quæ non ſunt eis à iure, vel aliàs à Superiore prohibita.

3 Nec aliud ſentit D. Thom. in 1. 2. quæſt. 97. art. 4. ab aliquibus perperam allegatus pro contraria ſententia. Ait enim: Ille, qui habet regere multitudinem, habet poteſtatem diſpēſandi in lege humana, quæ ſuæ auctoritati innititur, vt ſcilicet in perſonis, vel in caſibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat, vt præceptum legis non ſeruetur. Pondera illa verba, Quæ ſuæ auctoritati innititur, quæ clarè oſtendunt, eum loqui de poteſtate, quam habet Superior diſpenſandi in lege propria. Quod apertius explicat in reſponſione ad tertium dicens, in lege humana publica non poſſe diſpenſare, niſi illum, à quo lex auctoritatem habet, vel eum, cui ipſe commiſerit. Et ſic S. Doctor eſt euidenter pro hac ſententia, vt epiſcopi non poſſint contra legem Superioris diſpenſare, niſi ex illius commiſſione, ſed diſpenſatio ad eum tantùm pertineat, à quo lex auctoritatem habet; & ſic ad Summum Pontificem, qui ſolus auctoritatem ſacris Canonibus impertitur, §. His ita, 25. q. 1.

Hæc autem communis regula probatur primò euidenter in hac decretali vbi reprehēditur collatio plurium ſacrorum Ordinum vna die facta eidem ab epiſcopo, etiamſi præceſſerit mandatum, ſeu diſpenſatio Archiepiſcopi. Et reprehenſio fundatur in ea ratione, quia illi huiuſmodi diſpenſatio à Canone minimè eſt permiſſa. Igitur ex eo, quod diſpenſatio non permittitur, rectè licet inferre vt cenſeatur prohibita, alioquin ratio tex. non eſſet concludens, & adæquata, prout eſſe debet, l. Neque Natales, & ibi Bald. & Salicet. C. De probation.

Secundò probatur in cap. penult. & cap. fin. infr. de fil. presbyt. vbi irritæ declarantur diſpenſationes factæ ab inferiori à Papa contra iuris diſpoſitionem, quos canones ad hoc citat gloſ. hic in ver. Permiſſa.

Tertiò, idem colligitur ex decreto Concil. Trident. in cap. 6. ſeſſ. 24. vbi indulgetur epiſcopis vt diſpenſare poſſint in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus: Ex quo decreto duo eliciuntur; Alterum eſt vt facultas diſpenſandi in irregularitatibus occultis antea epiſcopis non competeret; aliàs enim ſuperuacaneum fuiſſet indultum Concilij, & nihil illis contuliſſet contra tex. in cap. In his, infr. de priuileg. Alterum vt Concilium concedendo epiſcopis facultatem diſpenſandi in caſibus occultis cenſeatur eam denegaſſe in caſibus publicis, quia conceſſio in vno arguit denegationem in alio, & è conuerſo, cap. Qualis, 25 diſt. cap. Nonne, de præſumpt. gloſ. fin. in cap. De multa, infr. de præb. & in his terminis eſt gloſ. 1. in cap. At ſi Clerici, §. De adulterijs, de iudic.

4 Quartò. Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, ſeu vulneratio, vt ait Fed. de Sen. conſ. 30. An capitulū circa princ. verſ. Sed diſpenſatio, per c. Ipſa pietas 23. qu. 4. & c. Vt conſtitueretur, 50. diſtin. Et Oldrad. conſ. 327. Omiſſa thematis repetitione, nu. 1. Vnde in decreto Conc. Trid. c. 18. ſeſſ. 25. ſic legitur, Sicuti publicè expedit legis vinculum quandoque relaxare, vt plenius euenientibus caſibus, & neceſſitatibus pro communi vtilitate ſatisfiat, ſic frequentius legem ſoluere, nil aliud eſt, quam vnicuique ad leges tranſgrediendas

5 aditum aperire. Igitur ex S. Synodo diſpenſare eſt legem ſoluere, & relaxare. Sed inferior iura ſuperioris non relaxat, c. Inferior, 21. diſt. cap. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. Ne Romani de elect. hoc enim eſſet Hierarchiam eccleſiaſticam confundere Dei ordinatione inſtitutam, vt in Conc. Trident. ſeſſ. 23. De Sacrmen. Ordin. can. 4. & can. 6. Ergo nec contra iura ſuperioris diſpenſat.

6 Quintò probatur eadem regula manifeſtè ſecundum Archid. loc. cit. ſupra num. 2. quia Epiſcopi ſunt Cuſtodes Canonum, c. Cum quibus 24. qu. 3. Itaut à regulis præſtitutis nulla negligentia, aut præſumptione diſcedant, cap. Igitur, in fin. 25. q. 2. Et vt legitur in ſeptima Synodo, Epiſcopi debitores ſunt omnes ſacras regulas cuſtodire, c. Cum ſimus, 9. qu. 3. & eſt adeo expreſſum in c. Inſtitutionis, 25. qu. 2. vt reſponderi non poſſit ſecundum eum, ibi enim ait Gregor. [Inſtitutionis noſtræ decreta perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſeruari, ſiue quæ ſcripto decreuimus, ſiue quæ in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita, nec à quoquam Pontificum in totum, vel in partem ex qualibet occaſione conuelli decernimus, vel mutari. Hæc ibi,] & alia multa in propoſito congerit, Feder. de Sen. conſ. 17. Quæſtio talis eſt, per tot. & Petr. de Anchar. in repet. cap 1 n. 188. verſ. In contrarium, & num. 190. verſ. Accedit his vtilis quæſtio, ſupra de conſtitut. Quid plura? Nonne Epiſcopi obligantur iuramento ad regulas ſanctorum Patrum defendendum, & retinendum, vt eſt expreſſum in cap. Ego N. de iureiur. Qua ergo conſcientia diſpenſando, vel, vti verius loquar, temerando iura ipſa venient contra, niſi in quantum eis ab ipſo iure permiſſum inuenitur non video, quæ ſunt verba formalia Archid. in d. c. Licet Canon, num. 3. verſ. Quid plura, de elect. lib. 6. allegat. tex. hic & in c. Romana, de ſuppl. neglig. Prælat. eod. lib.

7 Vltimò hanc ſententiam in caſibus particularibus ſæpius ſecuta eſt S. Congregatio Concilij. Aliquando enim dubitatum fuit an ſicut Epiſcopis ex cap. 6. ſeſſ. 24. Licet diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, ita etiam liceat diſpenſare in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum cum eis, qui prædicta beneficia in irregularitate, ſed aliàs canonicè obti-

8 nuerunt. Item aliàs dubitauit Epiſcopus Bituntin. an poſſet abſoluere ſibi ſubditum à ſimonia occulta, eumque rehabilita re ad ordines,

nes, & beneficia tam obtenta, quàm obtinenda ex dicto cap. 6. ſeſſ. 24. ſac. Congregatio cenſuit epiſcopum poſſe abſoluere ex Concilio, & diſpenſare ſuper irregularitate, ſeu ad ordines rehabilitare, vt poſſit miniſtrare, & aſcendere. Item poſſe diſpenſare quoad ſuſpenſiones tam ab ordinibus, quàm beneficijs, ſed non poſſe diſpenſare quoad beneficia, quibus priuatus quis exiſtit, nec ad beneficia obtinenda rehabi-
9 litare. Amplius cùm eſſet quæſitum an epiſcopus ex dicto cap. 6. poſſet abſoluere à ſuſpenſione, & irregularitate eum, qui ante legitimam ætatem ſe fecit ſcienter ad ſacros ordines promoueri, & in eiſdem miniſtrauit, ità vt deinceps tuta conſcientia, & abſque periculo irregularitatis propterea incurrendę poſſet ſic abſolutus in dictis malè ſuſceptis ordinibus miniſtrare, præſuppoſito quod defectus ætatis ſit occultus, Sac. Congregatio reſpondit ſi is Clericus peruenit iam ad ætatem legitimam, poſſe epiſcopũ cum illo diſpenſare, tam ſuper ſuſpenſione, quàm ſuper irregularitate; ſi nondum ad legitimam ætatem peruenit Clericus, Epiſcopum non poſſe, ſed petendam diſpenſationem à Sede Apoſtolica. Demum alijs omiſſis declarauit epiſcopũ non poſſe diſpẽſare cum ſibi ſubdito vero bigamo ad minores ordines, & beneficia ſimplicia, & Congregationis ſententiam ad ſe relatam approbauit Gregor. XIII. vt plenius dixi in cap. Super eo, infr. de bigam. Igitur ex mente ſac. Congregationis facultas, quam habent epiſcopi diſpenſandi reſtricta eſt ad terminos Concilij, ideſt ad irregularitates, & ſuſpenſiones ex delicto occulto prouenientes, ita vt in alijs diſpenſare non liceat, niſi in caſibus, in quibus à iure id eis apparet permiſſum, ſed pro diſpenſatione Sedes Apoſtolica ſit adeunda.

10 Non obſtat Decretal. Nuper, infr. de ſentent. excomm. vbi conſtituitur contraria regula, ibi, [Quia tamen Conditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem alijs relaxandi.
11 Etenim primo loco reſpondet Archid. in dicto cap. Licet canon, nu. 3. in fin. ſuperſtitioſam eſſe talem obiectionem, & inutilem, cum non loquatur in diſpenſatione, quæ habetur ius vulnerare, & communiter eſt prohibita; ſed in abſolutione ab excõmunicatione, quæ eſt fauorabilis,
12 & per quam ius minimè vulneratur.] Eandem ſolutionem poſuit gloſ. in cap. Cupientes, in ver. Suſpenſos, de elect. lib. 6. Philipp. relatus ab Anton. de Butr. in d. c. At ſi Clerici, §. De adulterijs, num. 11. verſ. Prima opinio, de Iudicijs, dicens text. in d. cap. Nuper, loqui in abſolutione ab excommunicatione, quæ facilius permittitur, quàm diſpenſatio; iura enim nolunt, vt quis in excommunicatione decedat, cap. Qua fronte, de Appell. cap. Cum illorum, de ſentent. excommunicationis; atque ita ſecundum eum maior eſt diſpenſatio, quàm abſolutio. Et eodem modo ſoluit Card. hic num. 2. in 3. oppoſitione, ſubdens diſpenſationem fieri contra ius, & ideò intelligi prohibitam, niſi inueniatur permiſſa, vt hic: abſolutionem verò fieri ſecundũ ius; & ideo intelligi permiſſam, niſi inueniatur prohibita, vt in d. cap. Nuper, & ſequuntur Bellam.
13 num. 4. Quæ diſtinctio veriſſima eſt, & pro ea pondero decretum Concil. Trident. in d. cap. 6. ſeſſ. 24. nam in princ. vbi tribuitur epiſcopis facultas diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, nulla ſit mentio reſeruationis Apoſtolicæ; ſed poſtea dum datur illis poteſtas abſoluendi in quibuſcumque caſibus occultis, adduntur illa verba, *Etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis*. Inquiro, cur in primo caſu S. Synodus non meminerit reſeruationis. Certè non alia ratione, niſi quia epiſcopi carent diſpenſandi poteſtate non ex vi reſeruationis papalis, ſed quia diſpenſatio illis non eſt conceſſa. Vnde reſeruationis qualitas ineptè adiecta fuiſſet, quia nulla eſt differentia quoad hoc inter reſeruata, & non reſeruata, ſed indiſtinctè omnis diſpenſatio prohibita eſt, niſi appareat permiſſa, iuxta text. hic. In ſecundo autem caſu neceſſe fuit addere verba illa, *Etiam in caſibus reſeruatis*, quia epiſcopi facultatem habent abſoluendi à quibuſcumque caſibus non ſolum occultis, ſed etiam publicis, niſi conditor canonis abſolutionem ſibi retinuerit, iuxta regulam d. cap. Nuper, de ſent. excomm. Vnde ſi Concilium dediſſet illis facultatem abſoluendi nulla facta mentione reſeruationis, vtique contuliſſet, quod priùs habebant, & nihil noui illis contuliſſet, contra text. in cap. In his, de priuil.

14 Reſpondetur ſecundò regulam d. cap. Nuper, quatenus procederet etiam in diſpenſatione, tamen non habere locum niſi in criminibus, in quibus diſpenſant epiſcopi niſi ei ſit expreſsè prohibitum, ſecundum gloſ. hic in ver. Permiſſa, in fin. Innoc. num. 2. Butr. n. 12. Bellam. n. 4. & alios prȩallegatos. Ratio eſt, quia in Adulterio, & minoribus criminibus à iure tributa eſt poteſtas epiſcopis diſpenſandi, vt eſt caſus in dicto §. De adulterijs. Ergo in vim illius generalis facultatis conſtituenda eſt regula affirmatiua, vt diſpenſatio ſit permiſſa, niſi appareat prohibita, vt ibi omnes notant, & in ſpecie Abb. num. 6. verſ. Quandoque conſtitutio; & Ioan. Andr. poſt Hoſt. in cap. 1. nu. 3. de ſupplen. neglig. Prælat. lib. 6. Et ita intelligo gl. primam in cap. Miror, 50. diſtin. & gloſ. 1. in dicto §. De adulterijs. Rationem verò differentiæ cur liceat epiſcopo in criminibus diſpenſare, & non in alijs, aſſignat Petrus de Sampſone in ſua notabili diſtinctione, quæ ponitur in additione poſt gloſ. primam in dicto §. De adulterijs, Specul. in tit. 2. §. Nunc de epiſcoporum, verſ. Sed cum epiſcopus, Butr. in cap. fin. de fil. presbyt.

15 Reſpondet tertio loco Innocent. hic num. 2. dicens: vbi ius concedit diſpenſationem ſimpliciter epiſcopus diſpenſare poteſt. Et ſic loquitur infr. de ſentent. excomm. Nuper, de Cleric. excomm. miniſtr. poſtulaſtis. Si autem diſpenſatio non conceditur à canone, nunquam poteſt epiſcopus diſpenſare, etiamſi in canone reperiatur, quod Papa diſpenſet, vt in cap. Quod dilectio, infr. de conſangu. & affinit. & in c. Quod ſcripſi, aliàs eſt c. Quædam lex, §. Quod ſcripſi, 35. quæſt. 3. quia cum epiſcopi debeant ſeruare canones, non debent contrafacere, niſi expreſsè concedatur, 25. quæſt. 1. cap. 1. 2. & 3. Ita Innoc. qui tandem reſidet in hac ſolutione, & eam ſequuntur hic Io. Andr. num. 13. verſ. Vel dic fortè melius; Card. num. 2. in 3. oppoſit. & Bellam. num. 4. verſ. Quarta ſolutio. Et quamuis quod ſpectat ad dict. cap. Nuper, eadem ſolutio non videa-

videatur procedere, quia ibi non permittitur diſpenſatio, ſed dicitur videri permiſſum, niſi appareat prohibitum, vt aduertit Card. d. nu.2. tamen ille tex. non loquitur in diſpenſatione, ſed in abſolutione ab excommunicatione, vt dictum eſt in prima ſolutione.

16 Non me latet multos ex recentioribus Theologis firmare contrariam regulam, videlicet epiſcopis intelligi conceſſam diſpenſandi facultatem, ſi illam Papa ſibi expreſsè non reſeruauerit. Quod tenent Henriquez in Summa lib.10. c.35.§.2. & lib.12. c.3. §.2. in comm. littera N. Sanch. de Matrimonio lib.1. diſput.61. num.3. Suarez tom.4.de Pœnit. diſput.25. ſect.1.nu.13. & de Legibus, lib.6. c.14. ſub num.3. Et ducuntur hoc principali fundamento, quod epiſcopus de iure diuino poteſt in ſua diœceſi quicquid poteſt Summus Pontifex in vniuerſo orbe, ijs tantùm exceptis, quæ idem Pontifex ſibi expreſsè reſeruauit, vt docet Abulen. c.19. Matth. quæſt 87. littera E. Victoria de Matrim. part.1. num.7. Sotus in 4.diſt.27.quæſt.1. art.4. verſ.At quo tandem, & lib.10. de iuſt. & iur. quæſt. 1. art.3. ad ſecundum, & ex Iuriſperitis, Gammar. de offic. leg. lib.10. nu. 466. Maiol. de Irregul. lib.3. cap.22. & lib.5. cap.1. Sed hanc doctrinam falſam eſſe oſtendimus, in cap.1. infr. de offic. ordinar. & illius falſitas ſatis etiam euidenter apparet ex hac Decretali, vbi epiſcopus diſpenſare non poteſt, non quia diſpenſandi poteſtas ſit illi adempta ex vi reſeruationis, ſed quia diſpenſatio à canone non reperitur ei conceſſa. Præterea etſi epiſcopi ſint animarum Paſtores, & iuriſdictionem habeant ordinariam in ſua diœceſi, tamen ſubſunt Romano Pontifici, & conſequenter illius canones ſoluere, & diſpenſando relaxare, ſeu temerare non poſſunt, ſecundũ Archid. & alios præallegatos; Et ſicut Papa quamuis habeat plenitudinem poteſtatis in Eccleſia Vniuerſali, c.Cum ex eo, de pœnit. & remiſs. cap.Propoſuit, de conceſs. præb. tamen non diſpenſat contra ius diuinum, cuius authoritas eſt à Deo, cap.Sunt quidam, 25.q.1. Ita nec inferior, eſto poſſit omnia in ſua diœceſi, diſpenſat contra Canones, qui à Summo Pontifice authoritatem accipiunt. Quo argumento vtitur in terminis S.Thom. in 1. 2.qu.97. art.4. ad tertium.

Stat igitur communis regula quod Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, niſi appareat eis ex-
17 preſsè permiſſum. Intelligitur autem expreſsè permiſſum ſi Canon dicat ſimpliciter in aliquo caſu poſſe diſpenſari. Nam etſi expreſsè non indulgeat Epiſcopo diſpenſationem, tamen Epiſcopus diſpenſare poterit, vt tenent Ioan. de Lign. & Io.Calder. in c.At ſi Clerici, §.De adulterijs de iudic. & fuit originale dictum Innocen. hic nu.2.verſ.Vel dic & fortè melius, & notatur in cap.Poſtulaſtis de Cler.excomm.miniſtr. in gloſſ.3. Idem firmant in d. §. De adulterijs Anton. de Butr.n.17. verſ. Tamen eo quod ius ſimpliciter permittit diſpenſationem, & Abb.nu.5. verſ. Si vero expreſsè non indulget. Archidiac. in cap.Licet Canon, num. 3. verſ. Et ibi aſſertiuè dixit, de elect. lib.6. Ioan. Andr. poſt Hoſtien. in cap.1. Super gloſſ.penult. de ſuppl. negl.Prælat. eod.lib. Bellam.hic nu.4. verſ. At finaliter teneatis, Syluestr. in verb. Diſpenſatio, num.15. verſ. Tertiò quando Canon. Ratio eſt, quia vbi ius exprimit, vt diſpenſari poſſit, ius ſeruatur ſi diſpenſetur. Ergo ipſe Epiſcopus canonum cuſtos diſpenſare poteſt, quia ſic iura conſeruat, ſecundum Io.de Lignan. & Archid.

18 Et quamuis Anton. de Butr. in d. §. De adulterijs eod.num.17. verſ. Si autem apparet ſpecificè permiſſa, diſtinguat an cõſtitutio ſit Concilij, an alia, vt primo caſu non poſſit inferior diſpenſare, per tex. in c. fin. De fil.Presbyter. & cap.Cum ad monaſterium, de ſtat. Monachor. In ſecundo caſu poſſit: tamen hanc differentiam reprobat ibi Abb. num.5. verſ. Sed iſta differentia mihi non placet, nec iure probatur. Ex quo enim conſtitutio cuiuſcunque illa ſit, indulget diſpenſationem, ſatis videtur concedere Epiſcopis, maximè vt verba aliquid operentur; nam reſpectu Papæ non poteſt intelligi, quia illius auctoritas ſemper intelligitur excepta, c. Significaſti ſupra de elect. Et ſic Epiſcopus hoc caſu diſpenſando non tranſgreditur, quin potiùs ſequitur Concilium indulgens diſpenſationem. Sequitur Card. Iacobat. de Concil. lib.5. §.7. artic.19. Felin. in c.Nonnulli num.3. de reſcript. & Couarr. in c.Alma mater.par.1.§.7.num.8. De
19 ſenten.excomm. lib.6. Sunt enim Epiſcopi executores Canonum, & diſpenſatores in cunctis, c.Perlectis, 25.diſt. & notat Vincent. in d. §. De adulterijs, & poſt eum Bellam. hic eod.num.4. Hoſtien.in cap.1.num.9. & ibi etiam Ioan.Andr. num.3. de ſuppl.negl. Præl.lib.6. Secus ſi Concilium non indulgeret diſpenſationem, ſed generaliter diſponeret, quo caſu loquuntur iura per
20 Butr.allegata. Pro qua concluſione facit ſecundum Abb. quia diſpenſatio non eſt ſtricti iuris reſpectu diſpenſantis, imò quid fauorabile, cum ſæpè diſpenſatio ſit neceſſaria, & debita, vt notatur in c.Vt conſtitueretur, & c. Domino Sancto, 50.diſt. in cap.Exigunt, & c. Diſpenſationes 1.quæſt.7. & tradit Anton.de Butr.in c.Niſi cum pridem, §. Perſonæ veró, nu. 36. de renunc. Primam tamen opinionem Butr. conantur tueri Aret. & Dec. in d.§.De adulterijs, & pro eis facit decretum Concilij Trident.in c.5.ſeſſ.24. De reform.matrim. vbi dicitur poſſe diſpenſari cum his, qui bona fide, & ſolemnitatibus adhibitis in gradu prohibito matrimonium contraxerũt, & in ſecundo gradu inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, & hic Concilium permittit diſpenſationem, & tamen certum eſt in impedimentis dirimentibus Epiſcopum non poſſe diſpenſare, præſertim in ſecundo gradu, cap. Deus qui, infr. de diuort. gloſ. in c.Propoſuit in verb. Diſpenſare, de conceſſ. præb.

21 Duos autem & viginti caſus, in quibus poſſunt, & vnde viginti, in quibus non poſſunt Epiſcopi diſpenſare, recenſent hic Innoc. num.2. Hoſt.num.3. Ioan. Andr.num.1. in fin. Butr.n.17. Cardin.num.4. De quibus in Speculat. in tit. de diſpenſ.§.Nunc de Epiſcoporum, & ex his aliquos concedit Eccleſia, quos negat Innocẽtius; & aliquos concedit Innocentius, quos negat Eccleſia, vt hic per Abb. num.7. & de his conſule Syluestr. in verb. Irregularitas, & fuſius Nauarr. in Man.c.27.

22 Hodie vero vt ſuperius tetigimus, ex decreto Conc.Trident. in cap. 6. ſeſſ.24. Licet Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus

ex

ex delicto occulto prouenientibus diſpenſare,
excepta ea, quę oritur ex homicidio voluntario,
exceptis alijs deductis ad forum contentioſum,
23 & in quibuſcunque caſibus occultis etiam Sedi
Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes quoſcunque
ſibi ſubditos in diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vi-
carium ad id ſpecialiter deputandum in foro
conſcientiæ gratis abſoluere. Idemque in cri-
mine hæreſis eis tantum, non autem eorum Vi-
carijs eſt permiſſum.

Nec refert quod Hoſtien. in c. Niſi cum pri-
dem, num. 74. in verbo Culpa latet, & poſt eum
Ioan. Andr. num. 53. ſupra de renunc. dicant pec-
catum latens non inducere irregularitatem, in
qua requiratur Prælati diſpenſatio; ſed irregu-
laritatem, etiamſi illius culpa lateat, benè re-
quirere diſpenſationem, quia hoc verum non
eſſe conſtat apertè ex decreto d. c. 6. vbi apparet
ex delicto occulto prouenire irregularitatem,
in qua ſuperioris diſpenſatio requiritur: multa
enim ſunt crimina, quæ vtcumque occulta im-
pediunt ordinis executionem, etiam poſt pera-
ctam pœnitentiam, c. Inquiſitionis infr. de accu-
ſat. d. cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcien-
tiam, vt ibi dixi, atque ita indultum Concilij
non eſt inutile.

25 Porrò ex ſententia S Congregationis Conci-
lij epiſcopi illarum regionum, in quibus Conc.
adhuc receptum non eſt, non poſſunt vti facul-
26 tate in hoc decreto conceſſa. Nec Prælati Regu-
larium, atque alij Abbates iuriſdictionem haben-
tes quaſi-epiſcopalem, & Sedi Apoſtolicæ im-
mediatè ſubiecti, ſed tantum Epiſcopi.

27 De Cardinalibus autem, qui habent titulos
eccleſiarum Vrbis, cum dubitatum eſſet an
poſſent in ſuis eccleſijs Titularibus, & in earum
ſubditis vti illis facultatibus, quæ à Concilio
Tridentino tributæ ſunt Epiſcopis in ſuis ciuita-
tibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ
comprehenduntur hoc decreto: diſcuſſo articu-
lo Gregor. XIII. dixit ſe nolle ea, quæ Epiſco-
pis conceſſa ſunt à Concilio Tridentino com-
petere Cardinalibus in ſuis titulis, quia licet
habeant quaſi epiſcopalem iuriſdictionem, ibi
tamen verè, & propriè Epiſcopi non ſunt. Quod
dictum interpretata eſt S. Congregatio appro-
bante Summo Pontifice quoad facultates con-
ceſſas Epiſcopis à Concilio. Vnde extra illas
ſalua manebit iuriſdictio Cardinalium in ſuis ti-
tulis prout Doctores illis attribuunt in c. His
quæ de maior. & obed.

28 Sed quæritur an Epiſcopus poſſit diſpenſare
in irregularitate proueniente ex mutilatione
membri in caſibus occultis ex decreto d. cap. 6.
ſeſſ. 24. Non videtur, quia cum à Conc. excipia-
tur ea irregularitas, quæ prouenit ex homicidio
voluntario, videtur etiam excepta irregularitas,
quæ prouenit ex membri mutilatione, quæ illi
æquiparatur, vt per gloſſ. in Clem. 1. in verbo
29 Mutilet, de homicid. Sed contrarium reſpondit
S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres ab
Epiſcopo Cremonenſi conſulta; quia æquipa-
ratio homicidij, & mutilationis ibi fit quoad
incurrendam ipſam irregularitatem. At præſens
quæſtio eſt quoad facultatem diſpenſandi ſuper
ea. Et quamuis Summa Angel. in verbo Homi-
cidium, 5. num. 3. videatur ſentire idem etiam
quoad diſpenſationem, Tamen gloſſ. in d. Clem.
loquitur tantum quoad ipſam irregularitatem.
& ita quoque Hermanctus ſenſit.

30 Sed numquid Epiſcopis facultate ſibi tributa
in d. cap. 6 ſeſſ. 24. in caſibus occulis poſt con-
cilium ex noua lege Sedi Apoſtolicæ reſeruatis
etiam cum clauſula, Non obſtantibus, abſoluere
poſſit. S. Congregatio cenſuit non poſſe. Et in
31 ſpecie cum dubitatum fuerit, an Epiſcopus, &
Inquiſitores poſſint hodie ex d. c. 6. ſeſſ. 24. ab-
ſoluere lapſos in hæreſim, non obſtante bulla
Cœnæ Domini: cenſuit eam bullam derogaſſe
decreto, cap. 6. Vnde fruſtra nonnulli ex recen-
toribus Theologis hunc articulum in contro-
uerſiam adducunt, cum habeamus claram de-
32 terminationem S. Congreg. Præterea cum du-
bitaſſet Archiepiſcopus Florentinus an vigore,
cap. 6. ſeſſ. 24. poſſet abſoluere quamdam Monia-
lem, quæ occultè, & ad malum finem fregerat
clauſuram, non obſtante Bulla Pij V. quæ videtur
habere locum in caſu publico: variatum eſt ſen-
tentijs: nam ex decem Cardinalibus, tres cen-
ſuerunt bullã intelligendã eſſe etiam in occultis,
quia illius verba ſunt generalia, & eſt tantum
exceptus caſus niſi in mortis articulo, &c. Et quia
iam declaratum bullam Cœnæ Domini, quæ
prohibet ab alijs abſolui, habere locum etiam
in occultis. Et quia cum bulla ſit confecta poſt
Concilium, cenſetur derogaſſe Concilio. Qua-
tuor cenſuerunt eam bullam non habere locum
in caſibus occultis. Reliqui autem tres dixe-
runt agendum cum Sanctiſſimo, qui declarauit
Bullam Pij V. habere locum etiam in occultis.
Tamen conceſſit facultatem Archiepiſcopo ab-
33 ſoluendi illam Monialem. Vnde poſtea S. Con-
gregatio generaliter conſulta, An ſi Monialis
alicuius monaſterij iuriſdictioni Regularium
ſubiecti ſecretò deliquerit in materia clauſuræ,
in foro conſciẽtiæ abſolui poſſit vigore eiuſdem
decreti ab Epiſcopo, cui tanquam delegato in
ijs, quæ ad clauſuram pertinent, auctoritas tri-
buta eſt decreto, c. 5. ſeſſ. 25. De Regular. ſtante
prædicta Bulla Pij V. reſpondit non poſſe. Epiſco-
po autem lapſo in aliquod delictum, de quo in
d. c. 6. ſeſſ. 24 ex ſententia S. Congregationis licet
ad ſe abſoluendum proprium ipſius Confeſſo-
rem deputare cum eadem authoritate quam
ipſe poſſet, ex eodem c. 6. in alios ſibi ſubditos
exercere, etiamſi Epiſcopus Romæ eſſet, & ſic
extra ſuam diœceſim.

35 Sed cum eſſet quæſitum An forenſis, qui ha-
bet domum, & commoratur in ciuitate, vel diœ-
ceſi, diceretur ſubditus Epiſcopo illius ciuitatis,
vel diœceſis, cum ibidem eccleſiaſtica ſacramen-
ta percipere teneatur; & ita an ab eodem Epi-
ſcopo abſolui poſſet in caſibus dicti c. 6. quam-
uis crimen ſit alibi commiſſum: Gregorius XIII.
audita relatione Cõgregationis declarauit poſſe
abſolui in Sacramento pœnitentiæ ab illo Epi-
ſcopo, in cuius ciuitate, vel diœceſi commora-
tur, ſed non diſpenſari.

36 Nec poſtea probauit Gregorius diſtinctionem
Abb. in c. Omnis vtriuſque, de pœnit. & remiſſ.
nam ſuborta dubitatione, an diſpoſitio Conc.
Trident. in d. c. 6. ſeſſ. 24. quod liceat Epiſcopis
in quibuſcumque caſibus occultis etiam Sedi
Apoſtolicæ reſeruatis delinquentes ſibi ſubditos
in diœceſi ſua in foro conſcientiæ gratis abſol-
uere, comprehendat forenſem fungentem Præ-
toris

toris, vel Medici officio, & commorantem in ciuitate, vel diœceſi, adeò vt tanquam ſubditus, ex quo ibi Eccleſiaſtica ſacramenta percipere tenetur, debeat cenſeri: S. Congregatio cenſuit epiſcopum poſſe hos abſoluere tãquam verè ſubditos ex facultate ei attributa d. c. 6. poſſe item diſpenſare quando eſt materia coniuncta, nempe idem factum in eadem perſona concurrens, ex quo & peccatum, & irregularitas incurratur, ex Doctrina Abb. in c. Omnis vtriuſque, n. 23. de pœnit. & Remiſſ. Verùm relata ad Gregorium XIII. Congregationis ſententia, Sanctitas Sua dixit poſſe epiſcopum abſoluere dumtaxat in Sacramento Pœnit. non autem diſpenſare.

37 Sed quæres an delictum coram vno, aut duobus teſtibus dicatur occultum adeò vt epiſcopus cum delinquente poſſit diſpenſare in foro conſcientiæ, iuxta d. c. 6. S. Congregatio hac de re conſulta cenſuit hoc pendere ex diſpoſitione iuris communis. Poſtea tamen cum dubitatum eſſet an abſolutus, & diſpenſatus à proprio epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, quod tamen non fuit no-
38 torium; eſſet tutus in conſcientia: Reſpondit non eſſe tutum, quia Concilium vtitur termino *occulto*, quod propriè loquendo eſt illud, quod probari non poteſt. Abb. in c. Veſtra, de cohab. Cler. & Mulier. At per duos teſtes probari poteſt, & verba Concilij debent accipi ſecundum proprietatem.

DE ORDINATIS Ab Epiſcopo, qui renunciauit Epiſcopatui.

Cap. Requiſiuit.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, qui renunciauit loco tantùm, inuitatus poteſt ordinare ſicut prius. Si verò & dignitati, characterem imprimit; ſed non confert executionem. & num. ſeqq.*

Diſpenſat Epiſcopus ſuus cum ordinato ad minores, vel ignoranter ad ſacros ab Epiſcopo, qui renunciauit loco, & dignitati. ibidem.

2 *Ordinis poteſtas per reſignationem Epiſcopi mortificatur, ſed non funditus moritur.*

3 *Character Epiſcopalis animæ infixus à Deo per miniſterium hominis deleri non poteſt. & n. 34. & ſeqq.*

4 *Reſignatio non ſubtrahit Epiſcopo ordinem, ſed executionem.*

5 *Ordini renunciare quid importet.*

6 *Epiſcopus, qui renunciauit ordini, poteſt de licentia Papæ executionem reaſſumere, ſine noua conſecratione.*

7 *Character ordinis, habitus, & exercitium qualiter conſiderentur in ordinante.*

8 *Epiſcopatus an ſit ordo Sacramentalis imprimens characterem, latiſſimè diſcutitur. vſque in finem.*

9 *Opinio eorum, qui dixerunt Epiſcopatum non fuiſſe à Chriſto inſtitutum, reſellitur tanquam erronea. & num. 69. & ſeqq.*

10 *Epiſcopatum non eſſe ordinem, prout eſt Sacramentum, ſed prout eſt officiũ, & poteſtas ad actiones hierarchicas, qui Authores ſenſerint.*

11 *Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt. & num. 70.*

12 *Concilium Florentinum, & Tridentinum expenditur pro ſententia Theologorum. & num. 78.*

13 *Ordo non prærequirit characterem alterius ordinis ex neceſſitate Sacramenti. & num. 81.*

14 *Ordinatus in Presbyterum omiſſo Diaconatu, vel Subdiaconatu recipit characterem, licet non ordinis executionem.*

15 *Epiſcopalis conſecrationis fundamentum eſt Sacerdotium, ſine quo nihil recipitur.*

Contrarium. num. 79. Declaratur. num. 81.

16 *Ordinis Sacramentum confertur in Sabbathis quatuor Temporum; Epiſcopatus verò tantùm in Dominicis.*

17 *Epiſcopi conſecratio non fuit inſtituta immediatè à Chriſto.*

Contrarium. num. 68. & ſeqq. & num. 85.

18 *Iacobus Frater Domini fuit primus Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus. & num. 85.*

19 *Euangeliorum liber non potuit eſſe materia conſecrationis Epiſcopalis ante obitum Chriſti, & cur. & num. 86.*

20 *Ordo ſecundum quod eſt Sacramentum; ordinatur ſpiritualiter ad Sacramentum Euchariſtiæ.*

Declaratur. num. 88. & ſeq.

21 *Epiſcopus quoad Sacramentum Euchariſtiæ non habet poteſtatem ſuperiorem ſimplici Sacerdote.*

Declaratur. num. 88. & num. 92. & ſeq.

22 *Ordinum diſtinctio eſt propter Altaris ſacrificium, poſt cuius conſummationem vlterius non eſt ordo. & num. 88. & 93.*

Contrarium. 90.

23 *Ordo duplex, & de quo ordine intelligantur Canones loquentes de ordine, & ordinatione Epiſcopi.*

24 *Ordines hierarchici tres à Dionyſio aſſignantur. & num. 41.*

25 *Epiſcopi poteſtas quamuis ſit indelebilis, tamen non habet rationem characteris.*

26 *Epiſcopatum eſſe ordinem Sacramentalem, ſed non diſtinctum ab ordine ſacerdotali, qui Theologi tradiderint.*

27 *Ordinem epiſcopalem imprimere characterem, & non eſſe Sacramentum non compatiuntur.*

28 *Character ſacerdotalis in impoſitione manuum extenditur ad poteſtatem ligandi, & ſoluendi.*

Contrarium. num. 91.

29 *Ordo vnus eſt eminentior alio ſecundum quod proximius ordinatur ad Sacramentũ Euchariſtiæ. & n. 88.*

30 *Actus conſecrandi Euchariſtiam, qui ad Sacerdotem pertinet eſt principalior, & nobilior, quàm actus conſecrandi Miniſtros, qui pertinet ad Epiſcopum. & num. 93.*

31 *Finis eſt potior ijs, quæ ſunt ad finem.*

32 *Ordo Epiſcopalis eſt ſuperior Presbyterali. & n. 93.*

33 *Canoniſtæ in quo differant ab opinionibus Theologorum circa ordinem Epiſcopalem.*

34 *Poteſtas, quæ confertur Epiſcopo in conſecratione an attingat rationem characteris. & nu. ſeqq.*

35 *Poteſtas conferendi minores ordines, quam accipit Abbas in impoſitione manuum, poteſt in totum ab Eccleſia auferri.*

36 *Abbas benedictus ordinando poſt Eccleſiæ prohibitionem,*

tionem, ſeu mandati reuocationem, non imprimit characterem.

37 *Papa poteſt facere de Monacho non Monachum.*

38 *Conſecratio omnis, vel poteſtas in conſecratione collata auferri poteſt per Papam, præter ſacramentalem.*

Res ſacræ an poſſint in prophanos vſus conuerti authoritate Epiſcopi, ibid.

39 *Ordinis poteſtas remanet in Epiſcopo etiam degradato.*

40 *Intellectus, c. Cleros, 21. diſt.*

41 *Gradus appellatione quid veniat.*

42 *Intellectus, c. Perlectis, 25. diſt.*

43 *Concilium Carthaginenſe quartum expenditur pro ſententia Canoniſtarum.*

44 *Intellectus, c. Diaconos, 93. diſt.*

45 *Intellectus, c. 1. 32. diſt. & c. Quia ſanctitas, 50. diſt.*

46 *Sacerdotale officium poteſt eſſe ſine Pontificali, ſed non è conuerſo, & num. 79. & ſeqq.*

47 *Epiſcopatum eſſe ordinem ſacramentalem, & diſtinctum ab ordine Presbyterali deducitur ex Conc. Trid. & num. 71.*

48 *Dictio,* Cætera, *eſt implicatiua ſimilium.*

49 *Canones loquentes de ordine, & ordinatione Epiſcopi generaliter expenduntur.*

50 *Gratia in ſacramentis confertur, non autem in ſacris ceremoniis non eſſentialibus.*

51 *Ordinatio Epiſcopi gratiam confert.*

52 *Ordo quid ſit.*

53 *Sacramentum quid.*

54 *Ordini Epiſcopatus conuenit diffinitio ordinis, & ſacramenti.*

55 *Materia ordinis Epiſcopalis quæ ſit.*

56 *Vnctiones in conſecratione Epiſcopi non ſunt de ſubſtantia.*

57 *Opinio aſſerentium impoſitionem libri Euangeliorum non eſſe materiam ordinis Epiſcopalis, ſed manuum impoſitionem, refellitur.*

58 *Græci conueniunt cum Romana Eccleſia in impoſitione libri Euangeliorum ſuper ceruice Epiſcopi conſecrandi.*

59 *Forma in ordinatione Epiſcopi, quæ ſit.*

60 *Ordinum diuerſitas elicitur ex diuerſitate materiæ, & formæ,*

61 *Item ex diuerſitate miniſteriorum, & poteſtatis.*

62 *Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel poteſtatem, quam habent confirmandi, & ordinandi eſſe cum Presbyteris communem, eſt hæreſis, & num. 89.*

63 *Græci qua forma vtantur in ordinatione Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi.*

64 *Poteſtas ſpiritualis duplex.*

65 *Cardinalis eſt maior Epiſcopo Dignitate, & officio, Epiſcopus eſt maior ordine, & nu. 67.*

66 *Epiſcopi ſunt pares Apoſtolico quantum ad ordinem, & poteſtatem conſecrationis.*

67 *Epiſcopus eſt maior ordine Presbytero Cardinali.*

68 *Ordines à Chriſto inſtituti verè, & propriè ſunt ſacramentum.*

69 *Ordo epiſcopalis eſt ex diuina inſtitutione, & nu. ſeqq.*

70 *Sacerdotum ordo bipartitus eſt.*

71 *Hierarchia eccleſiaſtica conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris.*

72 *Epiſcopum in primitiua eccleſia non fuiſſe diſtinctum à Presbytero in collatione ſacramentorum, eſt error.*

73 *Epiſcopus in caſibus in iure expreſſis actualiter degradatur adhibitis duodecim Epiſcopis.*

74 *Degradatio fit ab ordine tantùm; Depoſitio verò ab officiis, & dignitatibus.*

75 *Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur.*

76 *Cardinalis depoſitus non retinet dignitatem, ſed ordinem ſacrum, qui erat impreſſus.*

77 *Ordines nouem computantur in eccleſiaſtica, ſicut in cæleſti hierarchia.*

78 *Dictio,* Sicut, *eſt exemplificatiua.*

79 *Ordinis epiſcopalis collatio an teneat ſi Epiſcopus non ſit ſacerdos. & num. ſeqq.*

80 *Intellectus cap. Ex litteris, de exceſſ. Prælat.*

81 *Epiſcopatus cur prærequirat ſacerdotium, & alii ordines non prærequirant characterem ordinum inferiorum.*

82 *Epiſcopi actus principalis eſt Miniſtros Eccleſiæ ordinare.*

83 *Epiſcopus conferre non poteſt ordinem, quem non habet.*

84 *Epiſcopatus eſt ſummus ordo.*

85 *Intellectus cap. In nouo, 21. diſtin.*

Petrus fuit primus Epiſcopus à Chriſto inſtitutus. ibidem.

86 *Epiſcopi tres in conſecratione Epiſcopi ſunt adhibendi ex neceſſitate Sacramenti.*

87 *Iacobum fratrem Domini tres Apoſtoli conſecrarunt, ſed vnus tantùm Epiſcopus, idest Petrus,*

Canon Apoſtolorum primus expenditur. ibidem.

88 *Ordo Sacramentalis non requirit ad ſui eſſe miniſterium cooperatiuum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ.*

89 *Ordo Epiſcopalis quam relationem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum.*

91 *Character Sacerdotalis non extenditur in ordinatione Epiſcopi, ſed nouus imprimitur.*

92 *Poteſtas tanto eſt altior, quanto ad plura ſe extendit.*

93 *Epiſcopalis poteſtas in quo excedat poteſtatem Sacerdotalem.*

94 *Character ordinis prærequirit ex neceſſitate Sacramenti characterem Baptiſmi.*

1 REQVISIVIT. Epiſcopus, qui renunciauit loco tantùm, inuitatus conferre poteſt ordines ſicut prius. Si verò & dignitati, cum ordinato per eum ad minores, vel ignoranter ad ſacros diſpenſat epiſcopus ſuus; cum ordinato verò ſcienter ad ſacros non diſpenſat. Hoc dicit ſecundum omnes. et reſpectu minorum ordinum fuit originaliter intellectus Vincentii, Goffredi, & Tancredi, qui expoſuerunt litteram ibi, *poterit*, ideſt diſpenſatiuè, vt refert Io. Andr. num. 7. in ver. Poterit, & Card. in princip. in eod. ver. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio diſtinguens: ibi, *reſpondemus.* et hæc iterum ſubdiſtinguit, ibi, *in ſecundo.*

Nota primò ſecundum Anton. de Butr. n. 1. Abb. eod. n. in 1. notab. & Ioan. de Anania in princ. duo iura concurrere in epiſcopo. Primum ius dignitatis epiſcopalis cohærens perſonæ, quod acquiritur per conſecrationem. Secundum ius adminiſtrationis cohærens loco, cui præſidet, quod acquiritur per confirmationem, cap. Tranſmiſſam, ſupra de elect. et quoniam poteſtas in his, quæ ſunt in habitu ordinis reſidet in digni-

dignitate cohærente perſonæ; quoad exercitium verò reſidet in loco, cui præeſt, & in quo habet adminiſtrationem; Et hæc iura non ſunt indiuidua, ſeu inſeparabiliter connexa, cùm vni poſſit renunciari ſine altero, ſi inchoetur à loco: inde fit vt Epiſcopus, qui renunciauit loco, ideſt adminiſtrationi, ſed non dignitati poſſit illa, quæ ſunt ordinis, quoad habitum, ſed non quoad exercitium, quia caret ſubditis, exemplo Epiſcopi titularis clero, & populo carentis, vt in Clem. In plerisque, de elect. & in decreto Concilij Tridentini c. 2. ſeſſ. 14. quaſi dicat bonus faber eſt, non deeſt ei niſi materia, ſuper qua fabricet, vt formaliter dicunt hic Hoſtien. in princip. in ver. De ratione, & Ioan. Andr. num. 7. in eod. ver. Vnde ſi in ſubditis integretur per inuitationem alterius Epiſcopi, qui habeat exercitium; vtique poterit etiam ipſe ordines illis conferre, vt hic, & in c. Cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.

2 Secundò nota poteſtatem ordinis mortificari quidem per reſignationem, quia Epiſcopus qui ceſſit loco, & dignitati ordinis, executionem non confert; ſed non funditùs mori, quia ordinando benè imprimit characterem, vt hic, & in c. Conſultationi, ſuprà tit. 1. & hic notant Innoc. in ver. Executionem, Hoſt. in princ. in ver. Permanere, Io. Andr. n. 3. in ver. In ipſis, & Card. in princ. in eod. ver.

3 Rationem aſſignat Henric. Boich. ante med. quia ſemper remanet ſibi character, & ſpiritualle matrimonium, quod inter eum, & Eccleſiam generalem intelligitur eſſe conſummatum in conſecratione, c. Licet, ſupra de tranſlat. Et ſic collige ſingulariter ex hac Decretali, poteſtatem ordinis Epiſcopalis eſſe indelebilem, quia character animæ infixus à Deo per miniſterium hominis auferri non poteſt c. Quod quidam, 1. q. 1. gloſſ. & DD. in c. 1. & ibi dixi infra de ſchiſma-
4 ticis. Et hoc inſinuat gloſ. hic in ver. Executionem, & Hoſtien. in eod. ver. num. 3. dum dicunt reſignationem Epiſcopo non ſubtraxiſſe ordinem, ſed executionem.

5 Nec obſtat textus in c. Poſt tranſlationem, in fine, ſuprà de renunc. vbi patet Epiſcopum poſſe renunciare non tantùm loco, & dignitati, ſed etiam ordini, vt ibi, *præſertim ſi locum tantùm, & non ordinem reſignauit.* Nec non ibi: *loco tantummodo ceſſerit memorato, & non ordini, vel etiam dignitati.* Etenim illud verbum, *ordinem*, exponitur ibi à gloſ. ideſt ordinis executionem, quia, inquit, characteri nemo poteſt renunciare.

6 Quinimò quærit gl. ibidem in ver. Ordini. Quid ſi Epiſcopus renunciauerit ordini, an nihilominus adhuc poſſit reaſſumere de licentia Papæ ſine noua conſecratione? Et reſoluit poſſe; quia, inquit, characterem retinuit, c. Quod quidam, 1. q. 1. verſ. Si fortè militiæ, & c. Licitè, 32. q. 7. Et ideo ſola executio ſibi deeſt, quam reaſſumit de licentia Papæ. Et ita etiam declarat Innocen. hic in ver. Dignitati, ait enim: Idem quod hic appellat renunciare dignitati, ſupra de renunc. c. Poſt tranſlationem, appellauit renunciare ordini, ideſt executioni ordinis, vel dignitatis: & ſequuntur Ioan. Andr. num. 4. verſ. Et dicit Innocen. Cardin. num. 3. & communiter DD. in
7 d. c. Poſt tranſlationem. Habeo igitur hic optimum textum pro opinione Canoniſtarum, quòd Epiſcopatus ſit propriè ordo characterem imprimens. Vnde benè ſecundum Anton. de Butr. hic num. 2. [In ordine, & in conferente conſiderantur tria, character ordinis, habitus, & exercitium. Primum quoad poteſtatem conferendi reſidet in charactere conſecrationis, & dignitatis Epiſcopalis. Secundum reſidet in habitu dignitatis Epiſcopalis prout cohæret perſonæ. Tertium reſidet in adminiſtratione dignitatis. Et ex hoc infertur vt habens omnia hæc tria, conferat characterem, habitum, & executionem: habens primum, & ſecundum, conferat characterem, & habitum, ſed non executionem; habens verò primum ſolùm, conferat characterem. Et nota argumentum quod ex toto renuncians dignitati Epiſcopali, non propterea ipſam quoad potentiam ordinandi perdit, quin ordinando characterem imprimat. Et ſecundum hoc hic apertè videtur probari quod Epiſcopatus eſt ordo, & habet characterem, aliàs vt poſitiuum ex toto tolleretur renunciatione.] Hæc Antonius de Butrio, licet codex ſit corruptus, quia deeſt ſecundum membrum, & ſequitur Abb. num. 3 qui formalia verba Butrij, imò integram illius lecturam ſuper hoc capitulo ad litteram tranſtulit in ſuã. Sed quia hic articulus grauiſſimus eſt, & apud Theologos valdè controuerſus, operæpretium duxi illum diligenter examinare: nam Doctores noſtri leuiter attingunt, nec materiam tractant ex principijs.

8 QVÆRO, an Epiſcopatus ſit ordo ſacramentalis imprimens characterem.

Antiqua, & celebris controuerſia, in qua non modo Catholici ab hæreticis diſſident, & Theologi à Canoniſtis, ſed nec Theologi con-
9 ueniunt inter ſe. Vnde in vniuerſum in hoc articulo quatuor ſunt opiniones. Prima opinio eſt eorum qui affirmant Epiſcopatum non eſſe de iure diuino, ſed ex Pontificia inſtitutione. Et hi procul dubio ſentiunt Epiſcopatum non eſſe ordinem ſacramentalem, cum ſacramenta omnia, & in ſpecie ſacramentum ordinis ſint immediatè ex inſtitutione Chriſti, vt in Concilio Trident. ſeſſ. 7. de ſacramen. can. 1. & ſeſſ. 23. De ſacram. ordin. can. 3. Et hic quidem fuit quorundam hæreticorum error, quos nouiſſimè refert, & refellit Gabriel Vaſq. in 3 par. D. Thom. tom. 3. diſput. 240. c. 3. In quem lapſi ſunt etiam nonnulli ex Catholicis, quos latè confutauimus in c. Quanto, ſupra de conſuetud.

10 Secunda opinio eſt illorum Theologorum, qui etſi ſentiant Epiſcopatum eſſe de iure diuino, & in Eccleſia eſſe hierarchiam Dei ordinatione inſtitutam; atque ad hunc hierarchicum ordinem Epiſcopos præcipuè pertinere, iuxta catholicam veritatem hodie ab eodem Concilio diffinitam ſeſſ. 23. de ſacram. ordin. c. 4. & can 6. & 7. Tamen putant Epiſcopatum non eſſe ordinem propriè, prout eſt ſacramentum, licet alia ratione ordo dici poſſit, videlicet quia eſt officium quoddam, & poteſtas ad actiones hierarchicas in corpore myſtico Eccleſiæ, quam poteſtatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. Quod docuerunt grauiſſimi Theologi, inter quos præcipuè numerantur Alber. Magn. in 4. diſtin. 24. art. 29. S. Thom in 4. diſtin 24. q. 3. art. 2. qu. 2. Richard. ead. diſt. art. 5. qu. 2. & Palud. qu. 7. Caprcol. diſt. 25. qu. 1. art. 1. concl. 2. S. Bonauen.

nauen. in 2.par. diſtin.24.art.2.qu.3.Scot. qu.1. §.De ſecundo articulo. Thomas de Argentina quæſt.vn. art.2. ad 5. & 8. Abulen. in c.16. Matthæi,qu.74.col.2. Sylueſt. in ver.epiſcopus,qu.1. Caietan.tom.2. opuſc.qu.1. De ord. Ferrarien. in 4. contra Gentes cap.76. §. An huius euidentiam. Et hanc partem latè tnetur Cardin. Turrecrem. in c.Cleros,n.14.§.Ad quintum,21.diſt. et latius Dominicus Sotus in 4.diſt. 24.quæſt.1. art.3.& lib.10.de iuſt.& iur.qu.1.art.2. vbi etiam teſtatur eam receptionem eſſe apud Theologos. Quod & Couarr. affirmat eandem ſequutus lib. prim.variar. reſolut.cap.10. num.15. vbi etiam citat Abb. in cap. Ex litteris, num.4. de exceſſ.
11 Prælat. Quinimmo huic ſententiæ non immeritò adſcribitur Magiſter ſententiarũ in 4.diſt. 24. c.Sunt & alia: nam poſtquam numerauit ſeptem ordines Eccleſiæ, & diffiniuit quid ſit ordo; ſubdit eſſe alia nomina non ordinum, ſed dignitatum, & officiorum, & inter hæc recenſet epiſcopum. Et quamuis in cap.ſeq. dicat ordinem epiſcoporũ quadripartitum eſſe;ſunt enim, inquit, Patriarchæ, Archiepiſcopi Metropolitani, & Epiſcopi, quod habuit ex Iſidoro lib.7. Ethymolog. cap.12. vt refertur in cap. Cleros, §.Ordo epiſcoporum, 21.diſtin. tamen hoc loco accepit ordines in latiori ſignificatione, cum manifeſtum ſit Patriarchatum non eſſe Sacramentum.

12 Pro qua opinione ponderatur primò Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. poſt ſeſſ.25. in §. Sextum Sacramentum, vbi ſic legitur: Sextum Sacramentum eſt ordinis, cuius materia eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo, ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem, Subdiaconatus verò per Calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem. Et ſimiliter de alijs per rerum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem. Et poſtea ponit formam Sacerdotij, & ſubdit; Et ſic de aliorum ordinum formis, prout in Pontificali Romano latè continetur, nec ibi vlla ſit mentio de ordine epiſcopatus. Quæ ſanè mentio omitti non potuiſſet, ſi epiſcopatus eſſet ordo Sacramentalis, ex Syluestro in ver. Ordo, primo, n.1. verſ. Tum quia iura.

Secundò pro hac opinione inducitur Concilium Tridentinum ſeſſ.23. de Sacram.ordin.c.2. vbi generaliter agitur de ordinibus tam maioribus, quàm minoribus, & ſinguli nominatim recenſentur à Presbyteratu vſque ad Acolythatum,& nuſquam agitur de epiſcopatu. Ergo ex mente Cõcilij epiſcopatus non eſt propriè ordo.

13 Tertiò probatur eadem opinio, quia nullus ordo prærequirit characterem alterius ordinis ex neceſſitate Sacramenti, cum poteſtates ſint diſtinctæ, vt docet S.Thom. in 4.diſt.24.quæſt.1. art. 2. quæſt. 5. Syluestr. in ver. Ordo, ſecundo,
14 nu.1. verſ.Nec etiam. Vnde recipiens ordinem poſteriorem omiſſo priori, non iterum ordinatur in poſteriori, & ordinatus in Presbyterum omiſſo Subdiaconatu, vel Diaconatu recipit characterem ordinis Presbyteralis, licèt non ordinis executionem, cap. Sollicitudo, 52.diſt. & cap.vnic. de Cler.per ſal.promoto,& eſt communis opinio, vt teſtatur ibi Abb. num.4. Sed epiſcopatus præſupponit characterem Presbyteratus ex neceſſitate conſecrationis; adeo vt ſi non Sacerdos conſecretur epiſcopus, nihil recipiat, cum fundamentum huius conſecrationis ſit Sacerdotium, arg. c.Ex litteris, ibi; [Cum igitur Pontificale officium ſine Altaris miniſterio non valeat adimpleri,] infra de exceſſ.Prælat. & tenent Hugo,& Archid. in d.cap.Sollicitudo, & Raymun. in cap.Gratia, 1.quæſt.1. vbi dicit huius opinionis eſſe omnes ferè Doctores, vt refert Turrecrem. eandem opinionem ſequutus in d. cap. Sollicitudo, num. 4. quam etiam dicit veriorem gloſ. fin. in d. cap.vnic. & Syluest. loco citato. vbi ait contrariam opinionem Ioannis Andr. non teneri. Ergo epiſcopatus non eſt ordo imprimens characterem. Quo argumento vtitur Turrecrem.in d.cap.Cleros,nu.16. verſ. Tertiò, 21.diſtinct. & Soto in 4. diſtin.24. quæſt.1. art.3.

16 Quartò, Sacramentum ordinis in Sabbathis, Quatuor temporum confertur, c.3. de tempor. ordinat.epiſcopatus verò tantùm in Dominicis, cap.Qui in aliquo, 51.diſtin. & cap.Quod die Dominico, 75.diſtin. Ergo epiſcopatus non eſt ordo cùm normam cæterorum non ſequatur. Et ita arguit Soto loco citat.

Quintò ſecundum eum, In conſecratione epiſcopi nulla apparet materia, & forma Sacramenti, ſiue conſideres vnctiones, ſiue traditionem baculi, ſiue impoſitionem mitræ, ſiue alia omnia. Ergo neque eſt ordo, neque Sacramentum,quia quilibet ordo,& vnumquodque Sacramentum ſuam materiam, & formam peculiarem habet. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. poſt ſeſſ.25. §.Sextum Sacramentum, & Tridentinum, ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnitent. & Extremæ Vnct. cap.2.in princ.

17 Sextò Sacramenta omnia fuerunt inſtituta immediatè à Chriſto, vt de Sacramentis in genere diffinitum eſt à Tridentina Synodo ſeſſ.7. de Sacram. can.1. & in ſpecie de Sacramento ordinis ſeſſ. 23.can.3. Conſecratio autem epiſcoporum non fuit inſtituta à Chriſto immediatè. Tum quia à Petro Sacerdotalis, ideſt epiſcopalis cœpit ordo, vt legitur in cap.In nouo,
18 21.diſt. & Iacobus Apoſtolus Frater Domini à Petro, Iacobo, & Ioanne fuit ordinatus primus Hieroſolymorum Epiſcopus, vt in cap. Porrò, 66.diſtin. vbi hoc latè probat Turrecrem. nu.1.
19 Tum quia ad eſſentiam conſecrationis epiſcopalis requiritur impoſitio libri Euangeliorum ſuper ceruice ordinandi, vt in c.Epiſcopus cum ordinatur, 23.diſtin. vbi Turrecr. & latiùs dicam infra num.55. Euangelium verò ante obitum Chriſti non fuit conſcriptum: nam primus omnium Euangeliſtarum hoc præſtitit Matthæus anno Chriſti 45. ſecundum Irenæum lib.3. c.1. vt exponit Cardin. Baron. ad annum Chriſti 41. pag.278. littera E, & pag.279. littera E, & dixi plenius in cap. vnico, num.17. & 18. de ſacra Vnct.& conſequenter cum non potuerit eſſe materia conſecrationis epiſcopalis,huiuſmodi conſecratio non fuit inſtituta immediatè à Chriſto; quia ſicut Sacramenta ipſa, ita illorum materia, & forma ſunt ex immediata Chriſti inſtitutione, vt fusè probauimus in d. c.vn. de ſacra Vnctione. Ergo conſecratio epiſcopalis non eſt Sacramentum.

Septi-

20 Septimò, & vltimò. Omnis ordo ſecundum quod eſt ſacramentum ordinatur ſpiritualiter ad ſacramentum Euchariſtiæ, c. Perlectis, 25. diſtin. Concil. Trident. ſeſſ. 23. de ſacramen. Ordin. c. 2.
21 & can. 2. Sed epiſcopus quantum ad ſacramentum Euchariſtiæ non habet poteſtatem ſuperiorem ſimplici Sacerdote. Ergo epiſcopalis ordo non eſt ſacramentum. Et ita arguit formaliter S. Thom. in 4. diſt. 24. quæſt. 3. art. 2. quæſt. 2. & alij Theologi initio citati, & eſt præcipuum fundamentum pro hac ſententia.

Et confirmatur ſecundum Turrecrem. in d. c.
22 Cleros, num. 16. verſ. Secundo ſic, 21. diſt. Nam diſtinctio omnis graduum, & ordinum eſt propter altaris ſacrificium, in quo eſt conſummatio omnis diuini cultus. Ergo cum peruentum eſt ad illam conſummationem, ibidem eſt ſtatus, ſed per ſimplex Sacerdotium peruenitur ad illam. Ergo vlterius non eſt aliquis ordo.

23 Et tenendo hanc opinionem non obſtant iura, quæ aliquando mentionem faciunt ordinationis, & ordinis epiſcoporum, vt in c. 1. 77. diſt. in c. Aqua, infra de conſecr. eccleſ. cum ſimil. de quibus infra, nu. 49. Nam vt reſpondet S. Thom. d. quæſt. 2. Ordo poteſt accipi dupliciter, vno modo ſecundum quod eſt ſacramentum; & hoc modo epiſcopatus non eſt ordo. Alio modo conſiderari poteſt ſecundum quod eſt officium quoddam reſpectu quarundam actionum ſacrarum; & ſic cum epiſcopus habeat poteſtatem in actionibus hierarchicis reſpectu corporis myſtici ſupra Sacerdotem, epiſcopatus erit ordo.

24 Et ſecundum hoc loquitur S. Dionyſ. de eccleſ. hierarch. c. 5. vbi aſſignat hos tres ordines hierarchiæ eccleſiaſticæ, videlicet epiſcopum, Sacerdotem, & Miniſtrum. Et ita etiam intelliguntur iura in contrarium inducta, vt per Syl-ueſt. in ver. Ordo, primo, n. 1.

25 Item non obſtat hæc decretalis. Nam vt reſpondet S. Thom quæſt. 2. ad 2 [Ordo ſecundum quod eſt ſacramentum imprimens characterem, ordinatur ſpiritualiter ad ſacramentum Euchariſtiæ, in quo ipſe Chriſtus continetur, quia per characterem ipſi Chriſto configuramur. Et ideo licet detur aliqua poteſtas ſpiritualis epiſcopo in ſui promotione reſpectu aliquorum ſacramentorum; non tamen illa poteſtas habet rationem characteris. Et propter hoc epiſcopatus non eſt ordo, ſecundum quod ordo eſt quoddam ſacramentum.] Hæc ille. Et ſequitur Sylueſtr vbi ſupra ſubdens poteſtatem illam eſſe indelebilem, ſicut & character, licet non attingat ad rationem characteris, quia datur cum conſecratione, quæ annullari non poteſt, vt idẽ S. Thom. probat in 2. 2. q. 39. art. 3.

26 Tertia opinio eſt aliorum Theologorum, qui exiſtimant epiſcopatum eſſe quidem ordinem, & ſacramentum, non tamen diſtinctũ à Sacerdotio, non quod omnino idem ſit epiſcopus quod Sacerdos, ſed quod epiſcopus ſit quaſi Sacerdos magis perfectus. Ita Duran. in 4. diſt. 24 qu. 6. num. 8. Paludan. qu. 7. art. 13. num. 14. Supplem. Gabriel. qu. 1. art. 3. dub. 6. Vaſq. in 3. par. D. Th. tom. 3. diſp. 240. cap. 4. & 5. Card. Bellarm. lib. de ordine c. 5. & recentiores Theologi penè omnes. quorum ſententia vt vides conuenit cum ſecunda in numero ordinum. Vtraque enim affirmat in eccleſia non eſſe niſi ſeptem ordines conſtituentes vnicum ſacramentum, ſed diſcrepat ab illa, quia hæc tertia inter hos ſeptem adſcribit etiam epiſcopatum licet indiſtinctum ab ordine Presbyteratus, illa verò epiſcopatum prorſus excludit à numero ordinum ſacramentalium. Item conuenit hæc tertia ſententia cum Canoniſtis in eo quod epiſcopatus ſit ordo imprimens characterem, ſed diſcrepat ab illis in diſtinctione, & numero ordinum, vt inferius
27 patebit. Sotus verò mediam quandam ſententiam ſequutus in 4. diſt. 24. q. 2. a. 2. & 3 etſi neget cum Theologis ſecundæ ſententiæ ordinem epiſcopatus eſſe ſacramentum, & in eo gratiam conferri; tamen concedit cum authoribus tertiæ ſententiæ per eam imprimi characterem, non quidem diſtinctum omnino à Sacerdotali, ſed veluti gradum quendam ipſius ſecundum extenſionem. Sed eum reprobat Vaſquez loco citato. Et ſanè hæc non compatiuntur, vt epiſcopatus imprimat characterem, & non ſit ſacramentum. Nam character interior eſt eſſentialiter, & principaliter ſacramentum ordinis, vt inquit Diuus Thomas in 4. diſt. 24. quæſt. 1 art. 1.
28 qu. 2. ad primum. Porrò hæc tertia opinio quatenus affirmat ordinem epiſcopatus eſſe ſacramentum, nititur fundamentis inferius adducendis pro opinione Canoniſtarum, & hac in parte Bellarmin. loco citato illam certiſſimam, & Petrus Soto lect. 4. de ſacramen. Ordin. certa fide tenendam cenſent. Michael Medina de ſacror. homin. continen cap. 15. dicit contrariam ſententiam eſſe periculoſam, eamque ſine graui nota teneri non poſſe putat Vaſquez, vbi ſupra. Sed quatenus eadem opinio addit hunc ordinem non eſſe diſtinctum à Presbyterali probatur à Theologis exemplo Sacerdotis, qui in ordinatione accipit poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam; ac deinde in impoſitione manuum eius character extenditur ad poteſtatem ligandi, & ſoluendi, vt in ſpecie dicit Paludan. dict. art. 13. num 16. Sed Vaſq. d. diſput. 240. cap. 5. num. 54. opinatur in ordinatione Epiſcopi nec imprimi characterem nouum diſtinctum à præcedenti, nec præcedentem extendi, ſed permanente eodem charactere conferri aliam poteſtatem diſtinctam à præcedente. Et concludit Epiſcopatum eſſe ſacerdotium perfectum, quo Sacerdos alios Sacerdotes generare, & ordinare poteſt. Et ita Epiſcopus, vt ait Vaſquez, cum Sacerdote comparatur, ſicut vir adultæ ætatis, qui alios homines poteſt gignere, cum iuuene qui non poteſt: nam epiſcopus generare poteſt Sacerdotes per ordinationem; Sacerdos autem non poteſt.

29 Ego verò arbitror hanc ordinis indiſtinctionẽ efficacius probari poſſe hoc fundamento: nam ſi epiſcopatus, & Presbyteratus eſſent ordines diſtincti, vt tenent Canoniſtæ, ſequeretur vt ordo epiſcopalis eſſet inferior Presbyterali. Quoniam cum conſecratio, quæ fit in ordinis Sacramento ordinetur ad Sacramentum Euchariſtiæ, ille eſt principalis actus cuiuſque ordinis, ſecundum quem magis proximè ordinatur ad Euchariſtiæ Sacramentum. Et ſecundum hoc vnus ordo eſt eminentior alio, ſecundum quod vnus actus magis de proximo ad prædictum Sacramentum ordinatur, vt formaliter inquit S. Thom in 4. diſt. 24. quæſt. 2. art. 2. Idemque poſt Albertum

Ma-

Magnum, & Durandum tradit Turrecrem. in c. Presbyter, & in c. Diaconus, num. 1. verſ. In oppoſitum, 23. diſt. Et propterea Diaconus eſt maior Subdiacono, c. A Subdiacono, 93. diſtin. Quia Diaconus habet poteſtatem ſuper Corpus Chriſti in vaſe contentum, Subdiaconus verò ſuper vaſa tantùm, c. Cleros, 21. diſt. & c. Perlectis, 25. diſt. S. Thomas, & alij apud Syluest. in ver. Ordo, ſecundo, n. 4. verſ. Diacono verò.

30 Principalior autem, & nobilior eſt actus conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, qui ad Sacerdotē pertinet. DD. c. Cleros, verſ. Sacerdos, & c. Perlectis, verſ. Ad Presbyterum, & c. Ecce, 95. diſtin. quàm actus ordinandi miniſtros, qui pertinet ad Epiſcopum, d. c. Perlectis, verſ. Ad Epiſcopum, & c. Quamuis, 68. diſt. Nam ſecundus eſt propter primum, vt poſt Petr. de Pala tradit Turrecrem. in cap. Sollicitudo, n. 4. verſ. Probatur iſta concluſio, 52. diſtin. Conſecratio enim miniſtrorum eſt in ordine, & ad finem cōſecrandi Euchariſtiam in quo actu perficiuntur,
31 & conſummantur ſingulorū ordinum miniſteria, Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. de Sacram. Ord. c. 2. & finis eſt præſtantior ijs, quæ ſunt ad fin. l. 2. ff. De ſtat. homin. Authen. Multò magis, C. De ſacroſ. eccleſ. S. Thom. in 2. 2. quæſt. 88. art. 11. Ioan. Andr. in regula ſemel, num. 5. verſ.
32 Finis autem, in Mercurial. Sed conſequens eſt falſū, quia ordo Epiſcopalis eſt maior Presbyterali, vt eſt diffinitum à Trident. Synodo ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. c. 4. & can. 7. Propterea enim Epiſcopi dicuntur ſummi Sacerdotes, vt in cap. vnic. §. Per frontis, de ſacra Vnct. & ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. cap. 7. Ergo falſum eſt etiam ordinem Epiſcopalem eſſe diſtinctum ab ordine Sacerdotali.

33 Quarta, & vltima opinio, cui tanquam veriori adhæremus, eſt Canoniſtarum, qui vnanimiter cenſent Epiſcopatum eſſe ordinem, ſecundum quod eſt Sacramentum, & characterem imprimere diſtinctum ab ordine Presbyteratus. Atque ita omnino diſcrepant à ſecunda ſententia Theologorum, qui abſolutè negant Epiſcopatum eſſe ordinem Sacramentalem, & conueniunt cum Theologis tertiæ ſententiæ in eo quod Epiſcopatus ſit ordo imprimens characterem. Sed diſſentiunt in numero, & diſtinctione ordinum: nam illi ſeptem tantùm ordines conſtituunt, Canoniſtæ verò aſſignant nouem diſtinctos ordines imprimentes characterem, & inter hos numerant primam tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum, & Epiſcopatum. Ita Hoſt. in c. Cum contingat, num. 6. de ætat. & qualit. quem ibi ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & cæteri omnes, gloſ. in proœm. ſexti in ver. Epiſcopus, gloſ. vnica in c. Sollicitudo, & ibi etiam Præpoſ. num. 4. 52. diſtin. gloſ. in Clem. In pleriſque, in ver. Aliquod, de elect. Abb. in c. Aqua, de conſecr. eccleſ. vel Altar. Butr. in c. vnic. de Cler. per ſalt. prom. Præpoſ. in c. Cleros, n. 9. 21. diſt. & tenent hîc DD. communiter, prout de communi teſtatur Cardin. n. 1. Et ex Theologis idem ſentiunt Altiſiodoren. lib. 4 ſummæ tract. 8. qu. 1. vbi aſſerit Epiſcopatum adiungendum eſſe ſeptem alijs ordinibus, & ita ordinem eſſe. Dixerat autem initio quæſtionis ordinem eſſe Sacramentum, vnde ſequitur vt ex ſententia ipſius Epiſcopatus ſit ordinis Sacramentum. Et apertius Maior in 4. diſt. 24. qu. 1. col. 2. vbi ait Epiſcopatum eſſe ordinem, & cum prima tonſura conſtituere numerum nouenarium. Et deinde aſſerit ordinem eſſe Sacramentum, & in cuiuſlibet ordinis collatione ordinato gratiam conferri. Cum quibus videtur etiam conuenire Petr. Soto lib. de inſtitut. Sacerdot. lect. 4. §. Ex his igitur, quatenus aſſerit indubitatum fidelibus eſſe debere Sacerdotium, & Epiſcopatum, & Diaconatum eſſe tria Sacramenta perfecta, & diſtincta, & quatenus etiam Epiſcopatum, & Sacerdotium duos ordines vocat, idem de ordine Epiſcopatus, licet primam Tonſuram excludat. Pro viribus tuetur Michael Medina lib. 1. de ſacrorum hominum continentia cap. 16. & 18. qui propterea octo tantùm ordines videtur admittere. Similiter Nauarr. in Man. c. 22. num. 18. planè ſentit Epiſcopatum eſſe diſtinctum ordinem à Sacerdotio, & ita ingenuè fatetur eſſe octo ordines, licet non admittat cum Canoniſtis Tonſuram eſſe ordinem.

34 Et pro hac opinione videtur primò textus clarus hic, vbi ordinati ſcienter ad ſacros ordines ab Epiſcopo, qui renunciauit loco, & dignitati, ordinem accipiunt, licet officij executionem non habeant, quod non eſſet, niſi Epiſcopus indelebilem characterem haberet impreſſum. Quod clarè ſentit gloſſ. hic in ver. executionem, & alij plures, quos citaui ſupra in ſecundo notab. num. 2. Vnde Angel. in Summa in ver. Ordo, ſequitur Canoniſtarum ſententiam dicens pro ea inconuincibiliter facere hanc Decretalem. Et quamuis Theologi, & in ſpecie Syluest. in ver. Ordo, 1. num. 1. verſ. Tertio eſt dubium, dicat Epiſcopi poteſtatē eſſe quidem indelebilem, ſed tamen non habere rationem
35 characteris; ego tamen, vt ingenuè fatear, non percipio quomodo in conſecratione infigatur animæ Epiſcopi poteſtas ſpiritualis indelebilis, & illa poteſtas non ſit character. Nam poteſtas omnis, quæ confertur in alijs conſecrationibus excepta poteſtate ordinis ſacramentalis, auferrī poteſt ab eccleſia. Et ideo quamuis Abbas in conſecratione, ſeu ſolemni benedictione accipiat poteſtatem conferendi primam Tonſuram, & minores ordines, vt in cap. Quoniam 69. diſt. in c. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit. tamen quia illa poteſtas non habet rationem characteris, ſed eſt ex conſtitutione, ſeu delegatione eccleſiæ; poteſt ab ipſa in totum illi auferri; quia eccleſia poteſt mandatum reuocare,
36 & ita auferre quod dedit. Vnde Abbas etiam benedictus ordinando poſt eccleſiæ prohibitionem, ſeu mandati reuocationem, nihil confert, vt determinat Innocen. in c. Quanto, n. 4. ſupra
37 de conſuet. cum quo alij tranſeunt. Similiter quamuis S. Thom. in 2. 2. quæſt. 88. art. 11. deridens Iuriſtas dixerit Papam non poſſe facere, vt ille, qui eſt profeſſus religionem, non ſit religioſus, eo quod ſolemnitas voti conſiſtat in aliqua conſecratione, & nullus Prælatus eccleſiæ poſſit facere, vt homo Deo conſecratus quandiu viuit, conſecratus eſſe deſinat, ſicut etiam patet in rebus inanimatis: tamen eius opinio in hoc non tenetur, vt latè per Ioan. Andr. in Reg.
38 Semel Deo in Mercurialibus. Nec refragatur quod ſemel Deo dicatum non ſit in alios vſus transferendum, vt in dicta regula Semel Deo.

Et

Et ideo etiamſi ædes ſacra diruatur, locus tamen remaneat ſacer, vt l. In tantum, §. Sacræ, ff. de rer. diuiſ. & l. Ædes ſacræ, ff. De contrahen. empt. Quandoquidem hoc reſpicit ad iuris poſſibilitatem, non autem ad Summi Pontificis poteſtatem, qui poteſt ſacrum ad prophanum reducere, vt eſt textus in l. Continuus, §. Cum quis, ff. de verb. obligat. Quem ita intelligunt Dyn. & Ioan. Andr. in d. Regula Semel Deo, in princip. vbi etiam Francus, num. 1. Et ita hæc impoſſibilitas iuris ſecundum eos non obſtat Papæ, qui eſt ſupra omne ius poſitiuum, & illud immutat, & contra illud diſpenſat, vt in cap. Propoſuit, de conceſſ. præb. Et ideò paſſim videmus per illius auctoritatem eccleſias, & loca ſacra in prophanos vſus non ſordidos conuerti iuxta decretum Concilij Tridentini in c. 7. in fin. ſeſſ. 21. Licet de iure communi ſatis ſit dubium an hoc fieri poſſit authoritate epiſcopi de quo vide pro, & contra per Franc. vbi ſupra num. 2. Quapropter nulla eſt conſecratio, vel poteſtas in conſecratione collata, quæ authoritate Summi Pontificis auferri non poſſit præter ſolam ſacramentalem, quæ eſt de iure diuino, ac proinde omnino indelebilis, vt in Concilio
39 Tridentino, ſeſſ. 7. de ſacram. can. 9. Poteſtas autem quæ datur epiſcopo in conſecratione eſt omnino indelebilis, vt hic, nec poteſt auferri ab eccleſia. Vnde remanet in epiſcopo etiam excommunicato, hæretico, depoſito, & degradato, c. Ordinationes, 9. q. 1. c. Quod quidam, 1. q. 1. c. Oſtenditur, & ibi Archid. de conſecr. diſtin. 4. S. Thom. in 2. 2. quæſt. 39. art. 3. Sylueſt. in ver. Degradatio, num. 9. & dixi plenius in c. 1. n. 31. infra de ſchiſmat. Ratio eſt, quia in his homo non agit niſi vt Miniſter Dei, vt per D. Thomam vbi ſupra, licet ordinis executionem non conferat propter eccleſiæ prohibitionem, vt notat glo. & DD. in d. cap. 1. de ſchiſmat. Cum igitur poteſtas collata in alijs conſecrationibus extra ſacramentum ordinis auferri poſſit ab eccleſia, quæ illam tribuit, poteſtas verò tradita in conſecratione epiſcopi auferri non poſſit; hinc neceſſariò ſequitur vt hæc poteſtas habeat rationem veri, & proprij characteris, qui propterea deleri non poteſt ab homine, quia non confertur per Miniſtrum, ſed infigitur animæ immediatè à Deo, vt per Innoc. in cap. 1. & ibi dixi infra de Baptiſ. S. Thom. in 3. par. quæſt. 63. art. 3. & in 4. ſenten. diſt. 4. qu. 1. art. 4. qu. 4. Sylueſtr. vbi ſupra. Et qui negant hoc, aut aſſignent, ſi poſſunt, rationem diuerſitatis, aut nobiſcum conſentiant.

40 Secundò pro hac parte adducitur textus in cap. Cleros, 29. diſtin. vbi Iſidorus generaliter, inquit, Clerici nuncupantur omnes, qui in eccleſia Chriſti deſeruiunt, quorum gradus, & nomina ſunt hæc Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Preſbyter, Epiſcopus. Ecce igitur nouem ordines in eccleſia, & inter hos ordo epiſcopatus. Vnde ex hoc textu rectè infert gloſ. in ver. Epiſcopus,
41 vt epiſcopatus ſit ordo. Neque verò ibi ordines accipiuntur pro hierarchicis, quia tales non ſunt niſi Diaconatus, Presbyteratus, & Epiſcopatus ſecundum B. Thomam ita explicantem authoritatem Dionyſij in 4. ſentent. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 2. Prætərquam quod Dionyſius etſi tres tantùm ponat ordines hierarchicos, non tamen excludit quin omnes illi ſint Sacramentū. Nec ordines in d. c. Cleros intelliguntur, prout ſunt nomina dignitatum, ſeu officiorum, quia ſic inter hos poſuiſſet Iſidor. etiam Archidiaconos, Archipresbyteros, & Abbates. Item Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, vt alibi fecit. Sed pro gradibus intellexit ordines, prout ſunt Sacramentum, tum quia ſub vnica verborum ſtructura, & determinatione ponit Pſalmiſtatum, Epiſcopatum, & reliquos ſeptem ordines, de quibus ſeptem non ambigitur quin ſint ordines Sacramentales, & conſequenter omnes æqualiter determinat, l. fin. C. De ſenten. Dec. in cap. Nouit, nu. 56. infra de Iudic. Tum quia initio illius capituli egit de ordinatione Matthiæ Apoſtoli. Tum denique quia paſſim in ſacris Canonibus appellatione graduum cōprehenduntur ordines tam minores, quàm ſacri. c. 2. & c. Miramur, de ſeru. non ordinan. c. In ſingulis, & c. Quicunque, 77. diſt. & alibi ſæpè.

42 Tertiò ad idem adducitur textus in cap. Perlectis, 25. diſtin. vbi Iſidor. conſultus à Ludifredo quale eſſet officium cuiuſcunque ordinis, recenſet ſingula ordinum miniſteria, incipiens ab Oſtiariatu; Et poſteaquam vltimo loco expreſſit miniſterium epiſcopi, ſubdit immediatè, Hi ſunt ordines, & Miniſteria Clericorum. Ergo Iſidorus manifeſtè hoc loco ſenſit epiſcopatum eſſe ordinem Sacramentalem.

Et confirmatur quia enumeratis miniſterijs ſingulorum ordinum, ſtatim meminit Archidiaconi, Archipresbyteri, Primicerij, & Theſaurarij; quos inter ordines non numerauit, cum ordines non ſint, ſed dixit Miniſteria ordinum Pontificali authoritate diuidi in Archidiaconi cura, & Primicerij ac Theſaurarij ſollicitudine. Vnde ex hac diſtinctione palam fit priori loco Iſidorum egiſſe de ordinibus eccleſiaſticis, non prout ſunt officia, & dignitates, de quibus ſeorſim egit ſecūdo loco, ſed prout ſunt Sacramentū.

43 Quartò ad idem ponderantur Canones Concilij Chartaginenſis IV. qui præſcribunt ritum obſeruandum in ſingulis ordinibus conferendis, & incipiunt ab ordinatione epiſcopi, vt patet in cap. epiſcopus cum ordinatur, in cap. Presbyter cum ordinatur, in c. Diaconus cum ordinatur, & in ſex cap. ſeqq. 23. diſt. Qui Canones ſicut intelliguntur de ordinatione Presbyteri, Diaconi, & aliorum, prout ſunt Sacramentum, eodem modo intelligendi ſunt de ordinatione epiſcopi, cum per eademmet verba loquantur de Presbytero cum ordinatur, ac de epiſcopo cum ordinatur. Et eo magis quia ſi egiſſent de ordinibus prout ſunt officia, & gradus eccleſiaſtici, eodemmodo debuiſſent præſcribere ritum obſeruandum in ordinatione Abbatis, Archiepiſcopi, Primatis, & Patriarchæ.

44 Quintò adducitur textus in cap. Diaconos, 93. diſtin. ibi, Primis ordinibus, vbi gloſ. exponit, id eſt maioribus, epiſcopali, ſcilicet, & Preſbyterali. Et ita epiſcopatus eſt ordo. Quæ expoſitio colligitur ex littera, quæ ſubſequitur ibi: Abſque epiſcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, niſi prædictis ordinibns longius conſtitutis. Quo loco ſimiliter ſicut ordo Presbyteralis accipitur propriè, ita & ordo epiſcopalis. cum de vtroque agatur ſub vnica determinatione,

tione, arg. d.l.fin. C.De ſenten. l.Iam hoc iure, ff.De vulg. cap.Tranſlato, de Conſtit.cum ſimil.

Sextò adducitur Canon Concilij Carthaginen. II. cap.2. relatus in cap.Cum in præterito, 83.diſtin. vbi habetur: Gradus iſti tres Caſtitati per conſecrationes annexi ſunt, epiſcopi inquam, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramentis diuinis inſeruiunt, ideſt Subdiaconi, vt explicat gloſ. in ver.Qui Sacramentis. Quem textum ad probandũ epiſcopatum eſſe ordinem, ſicut ſunt alij tres ibi enumerati inducit gloſ. in d. cap.Diaconos, in ver.Primis, 93.diſtin.

45 Septimò ad idem eſt textus ſatis clarus in c.1. 32.diſt.vbi Leo Papa [Cum, inquit, extra Clericorum ordinem conſtitutis, ideſt ſacrorum, vt ibi exponit gloſſa, nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentię puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur. Quod ſi in hoc ordine qui quartus eſt; à Capite dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel in ſecundo, tertioue ſeruandum eſt, ne aut Leuitico Miniſterio, aut Presbyterali honore, aut epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe à voluptate vxoria nec dum frænaſſe detegitur. Qui textus efficaciter probat epiſcopatum non ſolùm eſſe ordinem ſacrum, ſicut ſunt alij tres ibi enumerati, vt notat gloſſa in ver. Clericorum, & in ver.A capite. Sed etiam eſſe ordinem diſtinctum à Presbyteratu, alioquin Subdiaconatus non eſſet quartus ordo, vt ibi dicitur à Capite, ideſt epiſcopatu ſecundum gloſs. & Archid. ſed eſſet tertius, prout etiam obſeruat ibi Præpoſ.in princ. dicens de hoc eſſe ibi optimum textum.

Octauò ad idem eſt ſimilis textus in cap.Quia Sanctitas, 50.diſt. ibi, à Capite itaque incipientes (ideſt ab epiſcopatu ſecundum expoſitionem gloſſæ, & Doctorum) vſque ad quartum Altaris miniſtrum, ideſt Subdiaconatum, vt ibi per gloſſ. Archid. & omnes; ſi Subdiaconus eſt quartus: ergo epiſcopus eſt primus Altaris Miniſter, & conſequenter ſacrum ordinem habet, alioquin non eſſet Miniſter Altaris.

46 Nonò adducitur textus in c.Veritatis, prope fin. ibi & eum tam à pontificali, quàm ab omni officio Sacerdotali priuantes, infr. de dolo, & contum. vbi Hoſt. in ver. Officio Sacerdotali, num.7. Hic inquit eſt expreſſum quod ſicut Sacerdotalis eſt certus ordo in eccleſia Dei, ſic & Pontificalis, & quilibet habet ſuum officium, licet non debeat eſſe Pontificalis ſine Sacerdotali, vt patet in cap. Ex litteris, §. fin. infr. de exceſſ. Prælat. Sacerdotalis tamen bene poteſt eſſe ſine Pontificali, vt hic innuitur. Et ſequitur ibi totidem verbis Bellam. num.7. in 2. notab.

Decimò adducitur textus in cap. Quod die, 75.diſt. vbi Leo Papa agens de ordinatione epiſcoporum ſub nomine Sacerdotum illam appellat tantæ benedictionis Sacramentum.

Vndecimò allegatur Hieronymus, hoc eſt author epiſtolæ ad Ruſticum Narbonenſem apud Hieronymum in 9. tom. relatus à Michaele Medina lib.1. de ſacrorum Hominum continentia cap.16. & 18. qui ſeptem tantum enumerat ordines, licet longe diuerſa ratione eos recenſeat, videlicet Foſſarios, Oſtiarios, Lectores, Subdiaconos, Diaconos Sacerdotes, & epiſcopos. et ſic epiſcopos à Sacerdotibus planè diſtinguit.

47 Duodecimò valdè ſuffragatur eidem ſententiæ Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. c.4. ibi: In ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & cæterorum ordinum. Quæ verba
48 ſatis clarè innuunt ordinem Epiſcopalem non tantùm eſſe diſtinctum ab ordine Sacerdotali, ſed etiam eſſe Sacramentum, ſicut eſt Presbyteratus, & cæteri ordines, ponderando dictionem, *cæterorum*, quæ ex propria ſignificatione eſt implicatiua ſimilium, gloſſa in cap. Deinde, & ibi etiam Gemin. & Præpoſ. 26. diſt. gloſ. in c. etſi illa, in ver. Scienda ſunt, 1. q.7. Præſertim verò, quia in can. 6. eiuſdem ſeſſionis S. Synodus diffiniit ſacram Ordinationem verè, & propriè eſſe Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum. Et pro ſacra Ordinatione intelligenda eſt ordinatio illa, de qua prius mentionem fecerat in d.cap.4. videlicet epiſcoporum, Sacerdotum, ac cæterorum ordinum, vt latius dicam infra, n.71.

49 Decimotertiò pro hac parte adducuntur generaliter iura, quę ſępiſſimè faciunt mentionem ordinis, ſeu ordinationis epiſcopalis, cap.Si ſeruus, ibi: Epiſcopalis enim ordo liberat à fortuna ſeruili, 54.diſt. cap.1. ibi: epiſcopatus ordine de teſtamen.c. Aqua, ibi: Quæ ordinis epiſcopalis exiſtunt, de conſecr.eccleſ.c.Epiſcopus c[illegible]ra ordinatur, 23. diſtin.cap.Illud ibi: epiſc[illegible] ordinetur, 77. diſtinct. c. Si Archiepiſcop[illegible] bi: Ab omnibus ordinetur, & c.ſeq. ibi: Epiſcopum ordinare, ſupra de tempor. ordinat. cum ſimil. Cum enim tam crebrò ſacri Canones loquantur de ordine & ordinatione Epiſcoporum, non videtur conuenie[illegible] vt ſemper acceperint nomen ordinis largè [illegible] impropriè. Et hoc modo cauillari poſſ[illegible] omnia iura, quæ inter ordines recenſent Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, aſſerendo illa impropriè loqui. A ſignificatione igitur & proprietate vocis non recedamus, vt in iuribus vulgatis, cum præſertim Canones multoties non ſimpliciter mentionem faciant ordinis Epiſcopalis, ſed ex profeſſo doceant ritum ipſum ordinationis epiſcopi, vt in d. cap. Epiſcopus cum ordinatur, 23. diſt. in c. Porrò, 66. diſtin. & in d.c. Si Archiepiſcopus, & in cap. ſeq. de temp. ordin.

50 Decimoquartò principaliter validis etiam rationibus innititur Canoniſtarum ſententia: nam gratia in Sacramentis confertur, non autem in ſacris, & ceremonijs non eſſentialibus, vt docet S. Thom. in 1. 2. q.108. art.2. ad 2. Proprium enim eſt Sacramentorum conferre gratiam gratum facientem, vt inquit Richar. in 4. diſtin. 24. art.4. qu.1. & patet ex diffinitionibus Concilij
51 Tridentini ſeſſ. 7. de ſacram. can. 6. 7. & 8. Sed in ordinatione Epiſcopi confertur gratia, ait enim Apoſtolus 1. ad Timoth.4.[Noli negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuũ Presbyterij.] Quæ authoritas communiter à Patribus intelligitur de ordinatione Timothei in Epiſcopum, vt patet ex relatis à Vaſq. in 3.par. D.Thom. to.3. diſp. 235. c.2. Vnde forma ordinationis epiſcopi exprimitur per illa verba, Accipe Spiritum ſanctum, vt patebit in ſequenti fundamento. Ergo ordinatio epiſcopi eſt verè, & propriè Sacramentum.

52 Decimoquintò Ordo à Magiſtro ſententiarum in 4. diſt.24. in c. Si autem quæritur, & communi-

muniter à Theologis diffinitur eſſe ſignaculum quoddam, quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato, & dicitur ſignaculum, ideſt cum exteriori ſigno traditum. S.Thom.d.diſt.24.q.1.art.1. q.2. & Petr. de Palud. apud Syluest.in ver.Ordo, primo in princ. In actu enim traditionis inſtrumenti character imprimitur, vt in Pontificali Romano in tit.de epiſcopo conſecrante ibi: moneat ordinandos, vt inſtrumenta, in quibus character imprimitur, tangant. Vnde hæc diffinitio conuenit ordini ſecundum quod eſt eccleſiæ ſacramentum, imprimens characterem, vt docet S.Thom.d.q.2. Sacramentum autem à Con-
53 cilio Tridentino ſeſſ.13. de ſacram. euchar.c.3. Diffinitur eſſe ſymbolum rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ forma viſibilis. et dicitur ſymbolum, ſeu forma viſibilis rei ſacræ, ideſt gratiæ inuiſibilis ſecundum Magiſtrum ſententiarum loco citato. et in hoc conuenit cum illis verbis diffinitionis ordinis ſignaculum quoddam, ideſt ſacramentum, ſeu ſacræ rei ſignum, vt exponit
54 Magiſter, vbi ſupra. Vtraque autem diffinitio conuenit per omnia ordini Epiſcopatus.
55 Nam quod pertinet ad ſignaculum, & ſymbolum, ſeu formam viſibilem Epiſcopatus traditur per inſtrumentum, videlicet per impoſitionem libri Euangeliorum ſuper ceruice ordinandi, quemadmodum præſcribitur à Concilio Carthaginenſi 4. c.2. Relato in c.Epiſcopus cum ordinatur, 23. diſt. Eamque impoſitionem eſſe eſſentialem, pluribus probat ibi Card. Turrecr. S.Antonin. in 3.par. tit.14.c.16. §.4.Carol. Bou. in ſcholio cap.3.lib.8. Conſtit.Clemen. in primo tomo Conciliorum, & Franciſ.Turrian.lib.2.pro Epiſt.Pontif.cap.21.& cenſent Hoſtien. & vnanimiter Canoniſtæ noſtri in c.Vnico, infra de ſacra
56 Vnct. Certum eſt enim vnctiones in conſecratione Epiſcopi non eſſe de ſubſtantia, vt clarè probatur in d. cap. vnic. & ibi dixi num. 72. poſt Hoſtien. Io.Andr. & omnes, & apertius conſtat ex Conſtitutione Innocentij IV. Sub Catholicæ, in Bullar.tom.1.pag.76.& Clementis VIII.
57 Sanctiſſimus, tom.3.pag.47. Nec admittendum eſt quod dicunt Maior in 4. diſt.24. qu.1. in vltimis verbis ante §.His paucis, Armilla in ver.Ordo, num.10.& Vaſq. in 3.par. D.Thomæ tom.3. diſp.240. cap.5. nu.58. Videlicet materiam proximam ordinationis Epiſcopalis eſſe manuum impoſitionem, non autem impoſitionem libri Euangeliorum, eo quod materia ab eodem adhiberi debeat, à quo proferri poteſt forma, vt legitimo Miniſtro, liber autem Euangeliorum, vt ait Vaſq. num. 62. imponitur ſcapulis conſecrandi non ab Epiſcopis conſecratoribus, ſed ab vno ex Capellanis, vt in rubrica Pontificalis. Et antiquitus fiebat à Diaconis, vt tradit Clemens Romanus lib.8.conſtit.c.2.aut 3. Qui non ſunt miniſtri, neque formam proferre poſſunt. Et quamuis in d.cap. epiſcopus cum ordinatur, 23.diſtinct. præcipiatur vt duo epiſcopi teneant librum euangeliorum, & reliqui manus imponant, tamen, vt Vaſq. ſubijcit, cum oppoſitum ſit in vſu in eccleſia Romana, & Clemens tradiderit, non pertinet ad eſſentiam ordinationis, vt liber ab Epiſcopo teneatur.

Hoc inquam non eſt admittendum, quia repugnant verba clara Pontificalis Romani, ad quæ Vaſquez non bene aduertit. Nam in tit. de conſecr.electi in epiſcopum ponitur materia, & forma ordinis epiſcopatus his verbis: [Tum conſecrator accepto libro euangeliorum illum apertum adiuuantibus Epiſcopis aſſiſtentibus nihil dicens imponit ſuper ceruicem, & ſpatulas electi, ita quod inferior pars libri ceruicem capitis electi tangat, littera ex parte inferiori manente, quem vnus ex Capellanis electi retro ipſum genuflexus quouſque liber ipſe eidem electo in manus tradendus ſit, continuè ſuſtinet. Deinde conſecrator, & aſſiſtentes epiſcopi ambabus manibus caput conſecrandi tangunt dicentes: Accipe Spiritum ſanctum.] Hæc ibi.

Ex quibus planè conſtat librum euangeliorum ab epiſcopo conſecratore adiuuantibus Epiſcopis aſſiſtentibus imponi ſuper ceruice conſecrandi. Et eodem libro ita manente ſuper ceruice, à conſecrante, & Epiſcopis aſſiſtentibus formam proferri. Capellanus autem librum non imponit, neque tradit, ſed genuflexus ſuſtinet quouſque ordinatio perficiatur. Quod miniſterium à Diacono translatum eſt in Capellanum, fortè quia indecens viſum eſt, vt Diaconus qui diſpenſat corpus, & ſanguinem Chriſti tandiu genuflexus à tergo ordinandi librum euangeliorum ſuſtineret. Vnde liquidò apparet decretum Concilij Carthaginenſis prorſus conuenire cum Pontificali, & vſu Eccleſiæ Romanæ, quidquid contra incautè ſcripſerit Vaſquez. Generaliter autem manuum impoſitionem in ſacra ordinatione non eſſe materiam eſſentialem, ſed traditionem inſtrumenti videtur non obſcurè diffinitum à Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. in §. Sextum ſacramentum, vt dixi latiſſimè in c. fin. de ſacramen. non iteran.

58 Et confirmatur ex vſu eccleſiæ Græcæ, quæ in conſecratione Epiſcopi vtitur eadem materia qua vtitur eccleſia Latina, & Africana, vt patet in Euchologio, ſeu Rituali, quo Græci vtuntur è Græco idiomate in Latinum translato à Petro Arcudio Coregreo in tract. de concordia eccleſ. Orient. & Occident. in ſeptem ſacram. adminiſtrat.lib.6.de ſacramen.Ordin. in tit.Ordo, qui obſeruari ſolet in ordinatione Epiſcopi, vbi ſic legitur: [Pontifex impoſita manu recitat quæ ſunt ſcripta in charta, videlicet. Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & imperfecta perficit promouet N.amabiliſſimum Preſbyterum in Epiſcopum à Deo cuſtoditæ ciuitatis N.Cunctis reſpondentibus, &c. aperit librum euangeliorum, & imponit capiti illius qui ordinatur ſimul vna tangentibus alijs quoque Pontificibus. Deinde facta trina Cruce in capite illius, impoſitaque manu ſic precatur, &c. & recitat quaſdã orationes, quibus oſtendit eum iam eſſe ordinatum epiſcopum.] Ex his apparet impoſitionem libri euangeliorum vbique in eccleſia haberi pro materia eſſentiali in ordinatione epiſcopi: materia enim in ſacramento ordinis eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo, vt diffinitum eſt in Concilio Florentino loco citato. Hæc de ſignaculo, & ſymbolo, ſeu forma viſibili. Quo verò ad ſpiritualem poteſtatem, & rem ſacram, ſeu inuiſibilem gratiam quæ eſt altera pars diffinitionum ordinis, & ſacramenti, ſimiliter patet hæc tradi

Epiſcopo ordinato, manente adhuc libro euangeliorum ſuper illius ceruice dum conſecratur, & aſſiſtentes epiſcopi proferunt verba formæ videlicet, Accipe Spiritum ſanctum, &c. Quæ denotant abundantiam gratiæ Spiritus ſancti, quæ Epiſcopo in ordinatione confertur ad conſecrandos Sacerdotes Miniſtros Dei, & eos cum eccleſia gubernandos. Nec refragatur quod eadem verba proferantur etiam in ordinatione Diaconi; nam huic motiuo bene reſpondet Vaſq. d.cap.num.60. Adde quod in ordinatione Diaconi ea verba non proferuntur in actu traditionis inſtrumenti, id eſt libri euangeliorum, vt in ordinatione epiſcopi. Quamobrem cum ordini epiſcopatus per omnia conueniant verba diffinitionum ordinis, & ſacramenti, neceſſariò ſequitur vt epiſcopatus ſit ordo, & ſacramentum: oportet enim naturaliter eſſe tale, cui competit diffinitio talis, vt docet Ariſtot.6.Topic.cap.1.& ſæpè alibi, & probatur in l.1.§.1.ff. De dolo, & in l. Quiutus Mutius, §. Cui aurum, ff. De auro, & argen. leg. glo. & DD. in rubr. ſupra de Summa Trin. & fide Catholica adeout propterea mirum non ſit ſi Hugo relatus ab Archid. in c. Diaconos, nu.2.93. diſt. formaliter dixerit de hoc nullum dubitare niſi cæcum, & inordinatum, cum ſpecialis ordinatio
60 in epiſcopum habeatur poſt Sacerdotium. Hoc autem fundamentum non tantum probat epiſcopatum eſſe verè, & propriè ordinem ſecundum quod eſt ſacramentum imprimens characterem contra ſecundam opinionem Theologorum, ſed etiam probat eſſe diſtinctum ab ordine Presbyterali contra tertiam eorundem opinionem triplici ratione. Prima ratio eſt quia habet ſpecialem materiam, & formam ab alijs ordinibus diſtinctam vt prædiximus, ergo eſt ordo ab alijs diſtinctus, vt probatur in decreto Concilij Trident. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. & extremæ Vnct. cap. 1. vbi S. Synodus elicit dictorum ſacramentorum diuerſitatem ex diuerſitate materiæ, & formæ, ibi: [Præterquam quod materia, & forma, quibus ſacramenti eſſentia
61 perficitur longiſſimè diſſidet.] Secunda ratio eſt quia ex diuerſitate miniſteriorum, & poteſtatis oritur diſtinctio ordinum, vt patet in cap. Perlectis, 25. diſt. & docet S.Tho. in 4. diſt. 24. q. 2. art. 1. & 2. Et ex Epiphanio, & Patribus probat Vaſq. in 3. par. D. Thomæ tom. 3. diſput. 240. c. 3. num. 30. & ſeqq. Epiſcopi autem poteſtatem à
62 poteſtate Sacerdotali diſtinctam eſſe liquidò conſtat ex cap. Quamuis Chorepiſcopi, 68. diſt. c. Quanto, de conſuet. & cap. vn. §. Per frontis, de ſacra Vnct. cap. Aqua, de conſec. eccleſ. cum concordan: & eſt diffinitum à Concilio Triden. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. c. 4. & can. 7. [Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi, vel eam quam habent illis eſſe cum Presbyteris communē, &c. anathema ſit.] Tertia
63 ratio eſt quia Eccleſia Græca in ordinatione Diaconi vtitur hac forma: Diuina gratia, quæ ſemper infirma curat, & imperfecta perficit promouet N. reuerendum Subdiaconū in Diaconum, vt in euchologio in tit. Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Diaconi. Similiter in ordinatione Presbyteri vt patet in ſeq. tit. dicit: Diuina gratia quæ ſemper infirma curat, & quæ deſunt ſupplet, promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterū. et codē modo in ordinatione epiſcopi dicit: Diuina gratia, quæ ſēper infirma ſanat, & imperfecta perficit promouet N. amabiliſſimū Presbyterum in Epiſcopum à Deo cuſtoditæ ciuitatis N. vt in tit. Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Epiſcopi: & omnes huiuſmodi ordinationes includuntur ſub generali titulo de Sacramento ordinis. Ergo euidenter apparet epiſcopatum in Eccleſia Græca haberi pro ordine ſacramentali, & diſtincto à Presbyterali. Conſtat autem in eſſentialibus Sacramentorum non poſſe eſſe differentiam inter eccleſiam Orientalem, & Occidentalem, c. Licet Græcos, de Baptiſ. & dixi in c. vnico n.25. de ſacra Vnct.

64 Decimoſextò duplex eſt poteſtas ſpiritualis, videlicet ordinis, & iuriſdictionis c. Aqua, & ibi gloſ. in ver. Iuriſdictionis, & DD. notant infra de conſecr. eccleſ. In conſecratione autem non confertur epiſcopo poteſtas iuriſdictionis, quia illam accipit epiſcopus electus, & confirmatus etiam ante conſecrationem, c. Tranſmiſſam, ſupra de elect. Ergo in conſecratione confertur epiſcopo poteſtas Ordinis, prout eſt caſus in d.c. Tranſmiſſam, & conſequenter epiſcopatus Ordo eſt.

65 Et confirmatur quia in quæſtione illa An Cardinalis ſit maior epiſcopo, vel è conuerſo, communiter ſic conſueuit diſtingui Aut Cardinalis ſit maior dignitate, & officio c. Conſtantinus, 96. dictin. Io. Mon. Io. Andr. Gemin. & alij in c. primo, de ſchiſmat. lib. 6. epiſcopus vero ſit maior ordine, c. Ante omnia, 40. diſtinct. c. De his, de conſecr. diſt. 5. Clem. Si quis ſuadente, §. Nec ſuper hæc, de pœnit. & remiſſ. gloſ. fin. in c. Quanquam, 2. q. 7. Hoſtien. Abb. & alij in c. Eccleſia, il ſecondo, de elect. latiſſimè Andreas Barbatia in tract. de præſtan. Cardin. à n. 42. vſque ad n. 52. Gomeſ. in regul. de va-
66 lore q. 1. n. 6. In poteſtate enim ordinis, Papa, & epiſcopi ſunt æquales, c. In nouo, 21. diſtinct. vbi glo. in ver. Pari dicit epiſcopos eſſe æquales Apoſtolico quantum ad ordinem, & rationem conſecrationis, & docet S. Thom. in 4. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 3. ad 3. licet ſint inferiores iuriſdictione, quia epiſcopi vocati ſunt in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, cap. Qui ſe ſcit, & c. Decreto, 2. q. 6. & c. Multum, 3. q. 6. Ergo epiſcopi ordinem habent non prout eſt gradus, dignitas, vel officium, quia hoc reſpectu ſunt inferiores Cardinalibus, & longè magis Summo Pontifice, ſed prout eſt Sacramen-
67 tum imprimens characterem. Vnde Bald. in cap. Bonæ memoriæ, il primo, n. 2. ſupra de poſtul. Prælat. ex eo textu arguit epiſcopum eſſe maiorem Presbytero Cardinali; quia, inquit, [Presbyter Cardinalis non poteſt epiſcopos conſecrare, ſed epiſcopus ſic. Cardinalatus eſt officium, non ordo epiſcopalis. Ordo non, quia nil addit ad conſecrationem Miſſæ: non eſt ſupra ordinem Presbyteri, ita quod ſit noua ſpecies, ſed eſt quædam adiectio.] Hæc ille.

68 Decimoſeptimò ſecundum Catholicam veritatem Ordines à Chriſto inſtituti verè, & propriè ſunt Sacramentum, vt diffinitum eſt à Tridentina Synodo ſeſſ. 23. de Sacrament. ordin.
69 can. 3. ordinem verò epiſcopalem fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutum, vt docent Duran. in 4. diſt.

diſt.24.quæſt.5. num.9. Palud. ead. diſt. quæſt.6. art.3. nu.12. Supplem.Gabriel.diſt.24.qu.vnic. art.3. dub.6. Maior in 4. diſt.24. quæſt.1. col.2. & §. ſeq. Almain. ead. diſtin. quæſt.vnica, art.2. in fine, & ex recentioribus Nauarr. in Manuali cap.22. num.18. Petr. Soto lib.de inſtit. Sacerd. lect.4.de Sacram.Ordin. §.Ex his igitur,Michael Medina lib.1. de Sacror. homin.continen.cap.3. & 4.& Vaſq.in 3.par D.Thomæ tom.3.diſp.240. cap.3. & ſequuntur Canoniſtæ in cap. Quanto, & ibi dixi ſupra de conſuet. Et probatur apertè
70 authoritate Anacleti ep.3.c.1.vbi ait:[Sacerdotũ ordo bipartitus eſt, & ſicut Dñs illum inſtituit à nullo debet perturbari.]Deinde explicãs de quo ordine loquutus fuerit, dicit ordinẽ epiſcoporũ ſub Apoſtolis traditum fuiſſe,& inſtitutum; Sacerdotũ autem ſub ſeptuaginta duobus diſcipulis, & in fine. [Amplius, inquit, quàm iſti duo ordines Sacerdotum, nec nobis à Deo collati ſunt, neque Apoſtoli docuerunt.] Perturbantur ergo,vt inquit Vaſq. dict.cap.3. num.29. hi duo ordines non tantùm ab hæreticis, ſed etiam à Catholicis, qui putant iure diuino inter ſe non differre, cum Anacletus dicat bipartitum eſſe ordinem Sacerdotum ſicut Dominus conſtituit, & ſicut Apoſtoli à Domino edocti nobis tradiderunt. Neque obſtat quod cap.3. diuidat ordinem epiſcoporum in Primates,& Patriarchas. Siquidem ait, epiſcoporum ordo vnus eſt, licet ſint Primates illi, &c. quaſi dicat iure diuino vnus eſt ordo epiſcoporum, ſed iure eccleſiaſti-
71 co in plures diuiſus. Quæ ſententia,vt ait Vaſq. non ſolùm veriſſima eſt, ſed etiam ſecundum fidem Catholicam hoc tempore amplectenda, ita vt ſine nota hæreſis negari non poſſit. Ita enim expreſsè definiuit Tridentina Synodus ſeſſ.23. de Sacram. Ordin. cap.3. iuncto cap.4. & can.6.& 7. Nam poſtquam in d. cap.3.Patres in vniuerſum diffinierunt ordinem eſſe verè, & propriè Sacramentum vnum ex ſeptem, deinde in d. cap.4. docent eos qui dicunt omnes Chriſtianos promiſcuè eſſe Sacerdotes, aut omnes pari poteſtate ſpirituali præditos eſſe nihil aliud facere, quàm hierarchiam eccleſiaſticam confundere, ad quam epiſcopos præcipuè pertinere definiunt,& Presbyteris ſuperiores eſſe. Hanc autem hierarchiam iure diuino conſtare can.6. definiunt his verbis: [Si quis dixerit in eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam diuina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis Presbyteris,& Miniſtris, anathema ſit. Demum can.7. damnant eos, qui aſſerunt epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores. Quam quidem diffinitionem ſacrarum litterarum teſtimonijs, & Patrum traditionibus conſentaneam eſſe fusè oſtendit idem Vaſquez. d.diſp.240. cap.2.nu.27. circa finem. Quæ tamen referre non eſt opus cum res diffinita ſit; Conſtat igitur his auctoritatibus ordinem epiſcopalem non ſolùm eſſe Sacramentum contra primam,& ſecundam opinionem, ſed etiam contra tertiam ex diuina inſtitutione eſſe prorſus diſtinctum ab ordine Presbyterali. Cum enim iure diuino conſtet de diſtinctione; in ſuperioribus autem probatum ſit habere diuerſam materiam, & formam integram, & completam; diuerſum inſuper Miniſterium, & poteſtatem: vtique hinc neceſſariò ſit, vt non tantùm partialiter, ſed etiam integrè diſtinguantur tanquam duo integri ordines ſacramentales.

72 Neque obſtat quod in primitiua Eccleſia idem eſſet Presbyter, & Epiſcopus, vt habetur in cap.Olim, 95.diſtin. Siquidem hoc fuit quantum ad nomen, non quantum ad officium ſecundum Hugonem, & declarat D. Thom. in 2.2.quæſt.184. art.6. ad primum, & ſcripſi plenius in c.Quanto, ſupra de conſuet. in 2. notab. à num.6. vbi confutaui errorem Antonij de Butrio, & Abbatis exiſtimantiũ in primitiua eccleſia in collatione Sacramentorum nullam fuiſſe differentiam inter epiſcopos, & ſimplices Sacerdotes. Et ita ſummam poteſtatem ordinis eſſe poteſtatem Sacerdotalem.

73 Decimooctauò epiſcopus in caſibus in iure expreſſis ſolemniter, & actualiter degradatur ab ordine. Et quidem duodecim epiſcopis adhibitis, cap.Felix, 15.quæſt.7. Abb. in cap. Non poteſt, de re iudic. Sylueſt. in ver. Degradatio, num.1. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſt.74. verſ. Sed quæro quot epiſcopi, cum tamen in degradatione Presbyteri ſex epiſcopi ſufficiant, & tres in degradatione Diaconi,vel Subdiaconi, d. cap.Felix,& cap.ſeq. & cap.Degradatio, cum gloſ. in ver.Canonibus, de pœn. lib.6. Dixi in cap.Aqua, infr.de conſecr. eccleſ. vel alt. Ergo Epiſcopus ordinem habet; alioquin non eſſet poſſibile vt actualiter degradaretur ab ordine, quem non haberet, cum priuatio præſupponat habitum, cap.Ad diſſoluendum, de deſponſ. impuber. c.Ex parte, de reſtit. ſpoliator. l.Decem, ff. De verb. obligat. cum concord.

74 Neque verò in degradatione actuali conſiderari poteſt ordo Epiſcopalis prout eſt dignitas, vel officium, quia ab officijs, vel dignitatibus non fit ſolemnis,& actualis degradatio, ſed verbalis tantùm depoſitio, ſeu priuatio per ſententiam,vt diſertis verbis declarat Pontificale Romanum in tit. de degradationis forma, ibi: [Propriè loquendo quis à dignitatibus, & honoribus deponitur, ſed ab ordinibus degrada-
75 tur.] Ratio diuerſitatis eſt, quia officia, & dignitates ſicut nuda voluntate, & verbo conferri poſſunt, ita & auferri,gloſ. in d. cap.Aqua, in ver. Iuriſdictionis, S. Thom. in 2. 2. quæſt.184. art.6. ad ſecundum. At verò in collatione ſacramenti Ordinis ſola voluntas,aut verbum non ſufficit, ſed opus eſt facto, quia ſacra ordinatio verbis, & ſignis exterioribus perficitur, vt in decreto Cõcilij Tridentini ſeſſ.23. de ſacramento Ordinis c. 3. & conſequenter etiam in externa ordinis ablatione non ſufficit verbalis depoſitio, ſed exigitur factum actualis degradationis, qua miles cæleſtis Militiæ ſuſceptis ordinibus, & inſignibus Clericalibus ſpoliatur, vt habetur in d.cap.Degradatio, in §.Actualis, quia omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur,dicit tex. in cap.1. infra de regulis iur. Bald. conſ.28. Super eo, nu.1. lib.3.

76 Vnde,vt idem Bald.dicebat in cap.Bonæ memoriæ, il primo, num.3. ſupra, de poſtul. Prælat. Si Cardinalis deponitur non retinet dignitatem tamen retinet ordinem ſacrum, qui erat impreſſus, quia mortificari quidem poteſt, ſed non funditus mori, niſi cum anima, de quo latiùs per Abb. poſt D.Thomam,quem citat in cap.Si quis Presbyter, n.6.infr.de Cler.excom.miniſtr.

77 Decimonono, & vltimò, noſtra Hierarchia à Deo traditis ordinibus ſanctè diſpoſita, Sanctis, & cæleſtibus hierarchijs conformis eſt, vt inquit Dionyſ. de Eccleſ. Hierarch. cap. 6. nam Eccleſia militans exemplata eſt à triumphanti, c. Ad hoc, 89. diſtin. gloſ. in Clem. fin. in ver. Eccleſia, de hæret. Sed in cæleſti Hierarchia, & Eccleſia triumphanti nouem ſunt ordines Angelorum, c. Principium, §. Omnis lapis, de pœnit. diſt. 2. Ergo totidem ordines eſſe debent in Eccleſia militanti. Atque ita ſi ſeptem ordinibus adiunxeris primam Tonſuram, & Epiſcopatum, nouem ordines in Eccleſia Dei ſine errore calculi computabis, vt ſic ſuperiori hierarchiæ hæc inferior conformetur, vt inquit formaliter Hoſt. in cap. Cum contingat, num. 6. ſupra de ætat. & qualit. quem totidem verbis referunt, & ſequuntur ibi Ioan. Andr. Butr. Card. & alij communiter, Præpoſ. in cap. Cleros, num. 4. 21. diſt. Eodem argumento ex Theologis vtitur Altiſiodorenſis lib. 4. Summæ tract. 8. q. 1. dicens nouem eſſe ordines in Eccleſia militante, ſicut etiã ſunt in triumphante nouem ordines Angelorum; & alijs ſeptem adiungit duos alios, videlicet Epiſcopatum, & Archiepiſcopatum. Primatum enim, & Patriarchatum cenſet ordines non eſſe, quia, inquit, non differunt niſi penes maiorem, & minorem poteſtatem. Et eodem modo arguit Maior in 4. diſtin. 24. quæſt. 1. col. 2. exiſtimans nouem eſſe ordines eccleſiaſticos in Eccleſia militante inſtar triumphantis, & alijs ſeptem addit, & bene, primam Tonſuram, & Epiſcopatum, non autem Archiepiſcopatum. Itaque rationibus, & authoritatibus firmatum eſt epiſcopatum non ſolùm eſſe ordinem propriè, prout eſt Sacramentum, ſed etiam eſſe diſtinctum ab ordine Presbyteratus.

Non obſtant argumenta pro ſecunda ſententia Theologorum.

78 Ad primum enim reſpondetur intentum Concilij Florentini ibi eſſe tantummodo docere Armenos materiam, & formam Sacramenti ordinis in genere, non autem diffinire quot ſint ordines. Et propterea per modũ exẽpli exprimit materiã Presbyteratus dicẽs ſicut Presbyteratus traditur, &c. ponderando dictionẽ illã, *ſicut*, quæ eſt exemplificatiua, vt l. 1. ff. De rer. diuiſ. Et idẽ facit de ordine Diaconatus, & Subdiaconatus. Vnde hinc non licet inferre vt in Eccleſia nõ ſint alij ordines, quàm ibi expreſſi. Quia exempla regulam non reſtringunt, l. Damni infecti, la ſeconda, ff. De damno infec. cum ſimil. non ſumpſit autem exemplum ab ordine Epiſcopatus, non quia non eſſet ordo, ſed fortè quia noluit diffinire veterem hanc controuerſiam inter Doctores Catholicos, Theologos ſcilicet, & Canoniſtas. Præterquamquod ſubſequentia verba. [Et ſimiliter de alijs per rerũ ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem.] Nec non illa: [Et ſit de aliorum ordinum formis,] prout in Pontificali Romano latè continetur in ſui latitudine apta ſunt comprehendere etiam ordinem epiſcopatus, qui traditur per impoſitionem libri Euangeliorum, & habet ſpecialem formam in Pontificali exaratam, vt dictum eſt in decimoquinto fundamento pro ſententia Canoniſtarũ.

Ad ſecundum reſpondetur Concilium Tridentinum licet in d. c. non meminerit ordinis Epiſcopalis; tamen alibi apertè declarauit Epiſcopatum eſſe ordinem, ſecundum quod eſt Sacramentum, videlicet in c. 3. iuncto c. 4. & can. 6. & 7. eiuſdem ſeſſionis, vt abundè oſtenſum eſt ſupr. n. 47. & 71.

79 Ad tertium reſpondetur primò, negando minorem. Imò enim tenet collatio ordinis Epiſcopalis, licet ordinatus non ſit Sacerdos. Et ita communiter teneri teſtatur Abb. in cap. vnico num. 5. verſ. Quoad ſecundum, infra de Cler. per ſalt. prom. Vnde laicus ſi ordinetur Epiſcopus, benè recipit characterem vt tenet glo. in c. Sollicitudo, in ver. Subdiaconatus, 52. diſt. Nam præpoſteratio in collatione ordinum non vitiat,

80 licet impedit executionem. Neque obſtat c. Ex litteris, de exceſſ. Prælat. quia illud cap. loquitur de executione ordinis, non autem de impreſſione characteris, quia ſcilicet non Sacerdos exequi non poteſt Epiſcopalem ordinem, ſed character benè imprimitur ex collatione ordinis Epiſcopalis ſine Sacerdotio ſecundum Abb.

81 vbi ſupr. Sed quia opinio gloſſæ in d. c. Sollicitudo non tenetur ſaltem à Theologis, vt patet ex dictis in argumento contrario n. 15. & ſcripſi pleniùs in d. c. vnico, num. 6. de Cler. per ſalt. prom. Ideò reſpondetur ſecundò, negando maiorem; illa enim propoſitio vniuerſalis negatiua, (Nullus ordo, ex neceſſitate Sacramenti prærequirit characterem alterius ordinis) abſolutè non eſt vera, quia Epiſcopatus eſt ordo; & tamen prærequirit ordinem Sacerdotalem. Prædicta igitur propoſitio procedit tantummodo in alijs ordinibus, quorum nullus ex neceſſitate prærequirit characterem alterius ordinis. Ratio differentię eſt, quia in collatione aliorum ordinũ accipit ordinatus poteſtatẽ exercendi principalẽ actum ordini collato annexum, ſicut Presbyter cum ordinatur accipit eo ipſo poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, qui eſt principalis actus Sacerdotis. Ad hoc autem non prærequiritur character Diaconatus, vel alterius ordinis, quia poteſtates ſunt diſtinctæ ſecundum D. Thom. in 4. diſt. 24. q. 1. art. 2. q. 5. Abb. in d. c. vn. n. 9. de Cler. per ſalt. prom. & Turrecr. in d. c. Sollicitudo, num. 3. verſ. Ad ſecundum,

82 52. diſt. At verò quia actus principalis Epiſcopi eſt ordinare Sacerdotes, c. Cleros, §. Pontifex, 21. diſt. c. Quamuis, 68. diſt. & poteſtatem exercendi huiuſmodi actum non poteſt Epiſcopus in

83 ſua conſecratione accipere, niſi etiam ſit Sacerdos, cum non ſit poſſibile vt conferat alteri ordinem Sacerdotalem, quem non habet ſecundum Innoc. in c. Quanto, de conſuet. Sylueſt. in ver. Ordo 1. num. 1. verſ. Sed ſi ſit Sacerdos, conſequens eſt vt character Epiſcopalis ex neceſſitate prærequirat characterem Sacerdotalem tanquam fundamentum ſuæ poteſtatis, quia nimirum principalis actus ordinandi Sacerdotes eſſet inanis, ſi Epiſcopus ordinem Sacerdotalem non

84 haberet, ſed hinc non rectè infertur, vt Epiſcopatus non ſit ordo, quin potiùs infertur vt ſit ſummus ordo, prout illum appellat Hoſtien. in c. Cum contingat, num. 6. de ætat. & qualit. qui ſcilicet neceſſariò ſupponit ordinem Sacerdotalem, cum tamen reliqui ordines non requirant ad ſui eſſentiam ordines præcedentes. Poſſet etiam tertio loco reſponderi ex Præpoſ. in cap. Subdiaconus. nu. 4. 77. diſt. vbi ait. [Iſta argumenta

menta Theologorum procedunt retento quod epiſcopatus non ſit ordo per ſe ſeparatus à Sacerdotali, ſed quædam vberior facultas. Sed retenta opinione Canoniſtarum, quam tenui in c. 1. 21. diſt. ſcilicet quod epiſcopatus ſit ordo ſeparatus, & imprimat ſuum characterem; iſta opinio non procederet, quia imò imprimeretur character; & eſt eadem ratio, quæ in ordine Sacerdotali.] Hæc Præpoſitus. Magis tamen placet præcedens reſponſio; quia etiam tenendo opinionem Canoniſtarum, verius videtur characterē Sacerdotalē eſſe de ſubſtantia conſecrationis epiſcopalis per rationem ſuperiùs ponderatā.

Ad quartum reſpondetur ratiocinationem Soti eſſe valde friuolam; non enim ſequitur: Epiſcopatus confertur in die Dominico, reliqui ordines in Sabbatho. ergo epiſcopatus non eſt ordo. Quin potius hinc licet inferre vt ſit præſtantior ordo, cum confertur in ſolemnioribus diebus; idque ſatis inſinuant verba c. Quod die, 75. diſt. ibi: Ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum.

Ad quintum patet reſponſio ex dictis in 15. fundamento num. 55. vbi oſtenſum eſt ordinationem Epiſcopi habere ſpecialem materiam, & ſpecialem formam ab alijs ordinibus diſtinctam. Et mirum eſt Sotum meminiſſe tantummodo Mitræ, & Baculi, & aliorum inſtrumentorum, quæ ad rem non pertinent, & miſiſſe impoſitionem libri Euangeliorum, quæ eſt materia eſſentialis in ordinatione epiſcopi.

85 Ad ſextum ſimiliter patet reſponſio ex dictis ſupra in decimoſeptimo fundamento, num. 68. vbi probatum eſt ordinem epiſcopatus fuiſſe à Chriſto inſtitutum. Nec obſtat tex. in d. cap. In nouo, 21. diſt. quin potius facit pro hac parte, quia dum dicit à Petro Sacerdotalis, ideſt Epiſcopalis cœpit ordo, hoc intelligi debet paſſiuè, & idem eſt ac ſi dixiſſet: Petrus fuit primus epiſcopus à Domino inſtitutus. Et quidem Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ per illa verba, *Paſce oues meas*: vt in c. Conſiderandum, & c. Fidelior, 50. diſt. c. Significaſti, ſupra de elect. gloſſ. in d. c. In nouo, in ver. Tu es Petrus. Item non obſtat d. c. Porrò, 66. diſtin. quia tantum probat Iacobum fuiſſe primum epiſcopum ab Apoſtolis ordinatum, quod verum eſt, quia ſolus Petrus fuit conſecratus epiſcopus immediatè à Chriſto, vt ibi firmat Turrecrem. & dixi latè in c. 1. infra,
86 de off. ordin. ſicut non obſtat quod eo tempore, quo Iacobus fuit ordinatus epiſcopus, non extaret liber euangeliorum: nam eadem obiectio fieri poteſt de ordine Diaconatus. Certum eſt enim Stephanum fuiſſe ordinatum Diaconum ab Apoſtolis, quo tempore nondum ſcriptus fuerat liber euangeliorum, qui eſt materia eſſentialis ordinis Subdiaconatus, vt ſcripſi in cap. fin. de Sacram. non iteran. Vnde ad hanc difficultatem reſponde vt ibi dixi.

Sic etiam videmus in conſecratione epiſcopi eſſe de ſubſtantia vt ſaltē tres epiſcopi adhibeantur, vt patet in d. c. epiſcopus cum ordinatur, 23. diſtin. in c. 1. & per totam, 64. diſtin. cap. Si Archiepiſcopus, & in cap. ſeq. ſupra de tempor. ordinat. & in Pontificali Romano, & docet Hoſt. in c. vnico num. 5. & 6. verſ. Item numerus, de ſacra Vnct. quem ibi ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Card. Abb. & alij communiter. Henricus Boich. in c. fin. de ſacram. non iteran. Et ex Theologis Caiet. in 3. part. q. 67. art. 6. Bellarm. de notis eccleſ. cap. 8. §. Quantum, & Vaſq. de ſacram. diſp. 243. c. 6. n. 63. quos nouiſſimè citat Franciſcus Hallier Pariſienſis in tract. de ſacris electionibus & ordinationibus par. 1. lect. 5. cap. 2.
87 art. 2. Et tamen in conſecratione primi epiſcopi à Petro Apoſtolo ordinati, certum eſt non fuiſſe adhibitos tres epiſcopos, cùm alius epiſcopus non extaret, quàm Petrus qui ſolus immediatè à Chriſto fuit conſecratus epiſcopus, vt prædiximus. Neceſſe eſt igitur fateri tunc temporis hæc fuiſſe omiſſa ex authoritate diuina pro illo tempore Apoſtolis collata & ad illud tempus videtur referri poſſe Canon Apoſtolorum primus, vbi dicitur: epiſcopus à duobus, vel tribus epiſcopis ordinetur. Vel melius, hic canon videtur intelligendus de epiſcopis aſſiſtentibus, qui præter epiſcopum conſecrantem non debent eſſe pauciores quàm duo, poſſunt tamen eſſe plures; & ideò dictum eſt à duobus, vel tribus. Imò ceſſante neceſſitate epiſcopus conſecrari debet à Metropolitano cum omnibus epiſcopis Prouinciæ, vt eſt tex. in d. c. Si Archiepiſcopus, & in d. c. 1. & c. epiſcopum, 64. diſt. Senſus igitur eſt: epiſcopus ordinetur ab epiſcopo conſecrante, & ſaltem duobus, vel tribus epiſcopis aſſiſtentibus: & ita ſi computetur conſecrator in ordinatione epiſcopi non poſſunt eſſe pauciores tribus.

88 Ad vltimum argumentum, in quo Theologi ſecundæ ſententiæ conſtituunt vim totam præſentis diſputationis, reſpondetur ſecundum Præpoſ. in c. Cleros, num. 4. verſ. Non enim, 21. diſt. ad eſſe ordinis eccleſiaſtici, & ſacramentalis non requiri, vt habeat miniſterium cooperatiuum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ, ſed ſatis eſſe, vt vel quoad ipſum ſacramentum, vel quoad ſuſcipientes cooperetur præparando; ſicut clarè patet in minoribus ordinibus, cap. Perlectis, 25. diſt. c. Acolythus, cum tribus ſeqq. 23. diſt. & declarat S. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 1. q. 2. verſ. Et ideò aliter dicendum, vbi ait Ordinis ſacramentum ad ſacramentum euchariſtiæ ordinari, quod eſt ſacramentum ſacramentorum, vt dicit Dionyſ. de eccleſ. hierarch. c. 3. par 3. Et ideò diſtinctio ordinum eſt accipienda ſecundum relationem ad Euchariſtiam, quia poteſtas ordinis aut eſt ad conſecrationem euchariſtiæ ipſius, aut ad aliquod Miniſterium ordinandum ad hoc. Et ibi latè proſequitur quomodo Miniſtri ſinguli cooperentur mediatè, vel immediatè, vel in ordine ad ipſum ſacramentum, vel in ordine ad ipſum ſuſcipien-
89 tes. Epiſcopi autem poteſtas quamuis non ſit ad conſecrationem ipſius euchariſtiæ immediatè; quia hæc eſt poteſtas Sacerdotum, vt in d. c. Perlectis, §. Ad Presbyterum, 25. diſt. tamen negari non poteſt quin ſaltem mediatè relationem habeat tam ad ipſum ſacramentum, quàm ad ſuſcipientes. Ad ſacramentum quidem quia Sacerdotes, à quibus Euchariſtiæ ſacramentum conficitur, à ſolo Epiſcopo ordinantur, c. Quamuis, 68. diſt. d. c. Perlectis, §. Ad epiſcopum. Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. de ſacram. ordin. c. 4. & can. 7. Quoad ſuſcipientes verò quia ſolus epiſcopus conſignat pueros in fronte, c. De his verò, de conſec. diſt. 5. c. Quanto de conſuet. c. vnico, §. Per frontis, de ſacra Vnct. cum alijs præ-

prææallegatis. Quod ſi Oſtiarius ex hoc ſolo quod arcet ab eccleſia infideles; Lector quia inſtruit Catechumenos, & Exorciſta, quia purgat Energumenos relationem habent ad Euchariſtiam in ordine ad ſuſcipientes, c. Exorciſta, c. Lector, & c. Oſtiarius, 23. diſt. longè magis idem dicendum in Epiſcopo, cuius miniſterio in ſacramento Confirmationis fideles armantur, & inſtruuntur ad agones Mundi huius, & prælia contra inuiſibiles hoſtes, vt in c. Spiritus ſanctus de conſecr. diſt. 5. nemo enim negabit quin proximiùs accedat ad Euchariſtiam, quantum ad ſuſcipientes Confirmatio baptizatorum, quàm expulſio infidelium ab eccleſia, inſtructio Catechumenorum, aut Energumenorum purgatio.

90 Præterquam quod vt dicit Vaſq. in 3. par. D. Thomæ tom. 3. diſp. 240. cap. 2. num. 51. DD. oppoſitæ ſententiæ abſque vllo fundamento dixerunt ordinem debere tantum conſtitui per relationem ad ſacramentum Euchariſtiæ. Quid enim inquit obſtare poteſt, quominus per reſpectum ad conſecrandos, & ordinandos Sacerdotes Miniſtros euchariſtiæ poſſit ordo conſtitui, qualis eſt epiſcopatus? et per hoc patet etiam reſponſio ad confirmationem. Nam etſi confectio euchariſtiæ ſit vltimus actus, & conſummatio diuini cultus; nihil tamen proponitur, quin potuerit conſtitui ſpecialis ordo pro conſecrandis Presbyteris, qui actum illum, & conſummationem perficiant; & hic eſt ordo epiſcopatus, quem conſtitui oportet ad conſecrandos Miniſtros, quia alioquin Sacerdotium fuiſſet extinctum cum Apoſtolis, quos Dominus in Cœna conſtituit Sacerdotes noui teſtamenti, vt in Concil. Tridentino ſeſſ. 21. de ſacrif. Miſſæ, cap. 1. & can. 2.

Non obſtant argumenta tertiæ opinionis Theologorum.

91 Ad primum enim reſpondet Michael Medina lib. 1. de ſacr. Homin. continen. c. 16. §. Imbecillior. vbi irridet eos, qui dicunt per ordinationem Epiſcopi non imprimi characterem omnino diſtinctum à Sacerdotali, ſed ſacerdotalem extendi, quoniam per talem extenſionem, nihil ei diuerſæ naturæ addi poteſt, quod in ipſo antea virtute non contineretur; ac proinde ſi tantùm fieret extenſio à poteſtate ſacerdotali ad epiſcopalem, nulla poteſtas Epiſcopo tunc conferretur, quæ in ordinatione ſacerdotis collata non eſſet. Nam ſicut, inquit, extenſio non addit rei extenſæ maiorem eſſentiam, aut naturam; ita etiam neque maiorem virtutem ad operandum tribuit, vt patet in extenſione pellis, per quam acquiritur ſolùm maior loci quãtitas, non autem maior ſubſtantia, vel natura, vel potentia, licet hanc reſponſionem Medinæ impugnet Vaſquez dicta diſput. 240. cap. 5. nu. 5. eo quod extenſio characteris non ſit excogitanda inſtar extenſionis quantitatis, ſed inſtar extenſionis habitus circa varias concluſiones. Reſpondetur ſecundo exemplũ quo vtuntur Theologi de extenſione characteris Sacerdotalis, quam dicunt fieri in impoſitione manuũ ad poteſtatem ligandi, & ſoluendi eſſe magis obſcurum, ac dubium, quàm ſit principalis articulus de quo diſputatur. A pleriſque enim negatur huiuſmodi extenſio. Ac præterea non procedit ſimile à Presbytero ad Epiſcopum, quia Presbyter qui characterem ſacerdotalem accepit in porrectione Calicis cum vino, & patena cum hoſtia, vt in Concilio Florentino in decreto fidei, §. Sextum ſacramentum, poſtea in impoſitione manuum non ordinatur iterum, quia non traditur ei nouum inſtrumentum prout requiritur ad eſſentiam ordinationis, ſed tantum tribuitur noua poteſtas, vt poſt Sylueſtrum in ver. Ordo ſecundo, n. 4. plenè probaui in c. fin. num. 22. de ſacram. non iteran. At verò Sacerdos in conſecratione epiſcopali iterum ordinatur per nouam materiam, & formam, ex qua oritur ordinum diſtinctio, vt fuse oſtenſum eſt ſupra in decimo quinto fundamento. Præterquam quod Sacerdos qui manuũ impoſitionem accepit non dicitur ſuperior, vel maior Sacerdos, quàm is, qui illam non accepit. At epiſcopus eſt Superior, & maior ſimplici Sacerdote, vt eſt diffinitum. Ergo in hoc ſecundo caſu non eſt ſimplex extenſio, vt fortè in primo, ſed realis diſtinctio ordinum.

92 Ad vltimum reſpondetur ex D. Thoma in 4. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 2. verſ. Sed contra poteſtatem tanto eſſe altiorem, quanto ad plura ſe ex-

93 tendit. Poteſtas autem Sacerdotalis, vt dicit Dionyſ. c. 5. eccleſ. Hierarch. extendit ſe ad purgandum, & illuminandum, Epiſcopalis verò ad hoc & perficiendum. Et in reſponſione ad ſecundum oſtendit poteſtatem Epiſcopalem quantum ad actum conſecrationis Corporis, & Sanguinis Chriſti non eſſe maiorem Sacerdotali, ſed eſſe maiorem quoad actum ſecundarium, qui eſt præparare populum ad ſuſceptionem huius Sacramenti. Item epiſcopus maiorem habet poteſtatem ſuper Corpus Chriſti myſticum, licet non ſuper Corpus Chriſti verum, vt idem docet in 3. part. q. 82. art. 1. ad 4. & in 4. ſent. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 2. Et his reſpectibus Epiſcopus habet ordinem ſuperiorem ordine Sacerdotali, etiã præſcindendo à Sacerdotio. Præterea poteſtas Epiſcopalis conſiderari non debet ſine fundamento ordinis Sacerdotalis, ſed prout illum includit ex neceſſitate Sacramenti, cum non poſſit eſſe Epiſcopus quin etiam ſit Sacerdos, & comparatio hoc modo fieri debet, videlicet conſtituendo ex vna parte ſimplicem Sacerdotem, & ex altera Sacerdotem Epiſcopum, quo modo dubium non eſt quin Sacerdos epiſcopus ſit maior, quia non ſolum habet poteſtatem in miniſterio Altaris, ſed etiam conſecrandi miniſtros, & alia pleraque faciendi, quæ inferioribus Sacerdotibus non competunt, vt ſæpius repetitum eſt.

94 Hinc autem non ſequitur vt ordo epiſcopalis non ſit diſtinctus à Presbyterali, ſed tantum ſequitur vt Presbyteralem includat. Sicut character ordinis includit ex neceſſitate Sacramẽti charact. Baptiſmi, c. fin. de Presbyt. non bapt. et tamen non ſequitur vt character Baptiſ. & character Ordinis nõ ſint diſtincti. Quia igitur in epiſcopo cumulantur duę diſtinctę poteſtates, & duo characteres, ideſt Epiſcopalis, & Sacerdotalis, quorum vnus neceſſariò includit alium, propterea Epiſcopus ſimpliciter, & abſolutè dicitur in eminentiori ſtatu conſtitutus, quàm ſimplex Sacerdos.

DE ÆTATE, & QVALITATE, & ordine præficiendorum.

Cap. Vt Abbates.

SVMMARIVM.

1 Beneficiati per priuationem beneficij arctantur ad ordines ſumendos, quos beneficia requirunt.

2 Dignitates, Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus de iure annexum habent ordinem Sacerdotalem.
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.8.& ſeqq.

3 Abbas an debeat prius benedici, an in Presbyterum ordinari.

4 Archipresbyter habet curam animarum, & ideò debet in Presbyterum ordinari.

5 Dignitates omnes, quibus animarum cura nulla ſubeſt, hodie obtineri poſſunt in vigeſimo ſecundo anno completo, ac proinde non ſunt presbyterales.

6 Archimandrita idem eſt quod Abbas.

7 Ordines ſacros Epiſcopus in vim Concilij Tridentini annectere non poteſt Dignitatibus, ſed Canonicatibus, & Portionibus tantum.

8 Abbas de iure antiquo eſſe poterat etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, quinimò & laicus.

9 Ordo annexus beneficio non requiritur contemporaneè in ipſo actu collationis.
Declaratur. num. 11.

10 Capellania Sacerdotalis in Cathedrali obtineri poteſt in vigeſimoquarto anno inchoato.

11 Parochialis validè conferri non poteſt ei, qui annum vigeſimumquintum non attigerit. ibidem.

12 Archidiaconatus de iure annexum habet ordinem Diaconatus.

13 Sed ex ſtylo vbi eſt prima dignitas poſt pontificalem, requirit ordinem Presbyteratus.

14 Abbates, Decani, Præpoſiti, Archidiaconi, & Archipresbyteri ſunt Prælati.

15 Abbatia an, & qualis ſit dignitas.

16 Et an comprehendatur in cap. Licet, il primo, de præben. lib.6.

17 Abbates titulares, vel habentes vſum mitræ in Synodis prouincialibus præcedunt Cõmendatarijs.

18 In Concilio Tridentino ſedebant immediatè poſt Epiſcopos.
Abbas Clarauallenſis in Concilio Tridentino ſedit inter Abbates primus. ibidem.

19 Generales ordinum in Concilio Tridentino poſt Abbates collocati fuerunt, & inter hos primus Generalis ordinis Prædicatorum.

20 Decanus eſt honorabilior de Capitulo.

21 Decanatus an ſit dignitas. & n.ſeqq.

22 Decanus non eſt de Capitulo niſi ſit etiam Canonicus, vel hoc habeat conſuetudo.

23 Præpoſiti, & Decani rurales non habent dignitatem.

24 Præpoſitura an ſit dignitas.

25 Præpoſiti in Germania, Belgio, & Polonia dignitatem habent, & alicubi iuriſdictionem, & curam animarum.

26 Archidiaconus de iure eſt prima dignitas poſt pontificalem, & caput Capituli.

27 Et ad eum ſpectat Capitulum conuocare.

28 Ac ſi renuerit, cogi poteſt ab Ordinario.
Capitulum conuocare de conſuetudine ſpectat ad Decanum. ibidem.

29 Archidiaconatus dignitas an ſit maior Abbatiali, vel è conuerſo. & num.31.

30 Archipresbyter an ſit maior Archidiacono, vel remiſſiuè. & num. ſeq.

32 Ordo litteræ non eſt attendendus quando ex alijs iuribus apparet varius, & inuerſus.
Decanus an ſit maior Præpoſito, vel è contra. ibidem.

33 Impeditus ex iuſta cauſa ſuſcipere ordines ſuo beneficio annexos, quãuis non ſit ipſo iure beneficio priuatus, tamen priuari debet.

34 Quod procedit ſi culpa ſua ad talem ſtatum peruenit, vt promoueri non poſſit, aliàs ſecus.

35 Item procedit in eo, qui impedimentum priùs contractum in ordinatione ſua ſubticuit.

36 Infirmitas præbet iuſtam cauſam excuſationis à priuatione beneficij ob non promotionem ad ordines, licet ex propria culpa prouenerit.

37 Beneficium Sacerdotale an requirat vt quis actu ſit presbyter tempore collationis, an verò ſufficiat aptitudo. Latè diſcutitur vſque ad num.60.

38 Quid ſi Eccleſia ſit Parochialis.

39 Quid in dignitate Curata, & Collegiata Eccleſia etiam Parochiali.

40 Quid ſi ſit dignitas non Curata.

41 Et quid in Canonicatibus, præbendis, aut portionibus Presbyteralibus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia.

42 Beneficia ſimplicia de iure communi non habent certos ordines annexos, ſed ad illa obtinenda ſufficit prima Clericalis Tonſura.

43 Aliquando tamen habent ordines annexos ex fundatione, priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.

44 Ordinum annexio duplex.

45 Ordinis annexio reſpectu actus requirit ordinem in ipſo actu collationis beneficij, aliàs non tenet collatio.

46 Epiſcopatus habet annexum ordinem Diaconatus reſpectu actus, maiores verò reſpectu aptitudinis.

47 Commenda Parochialis Eccleſiæ fieri non poteſt, niſi actu Sacerdoti.

48 Ordinis annexio reſpectu aptitudinis non requirit vt quis habeat ordinem annexum tempore collationis, ſed ſatis eſt vt infra tempus à iure præfixum ſe faciat promoueri.

49 Expectans Apoſtolicus an poſſit acceptare præbendam, cui reſpectu actus annexus eſt ordo ſacerdotalis, ſi actu non ſit Sacerdos.

50 Fundationi beneficij per clauſulas generales Papa non cenſetur derogare.

51 Ordinis annexio reſpectu aptitudinis non requirit ætatem ordinis in ipſo actu collationis, ſed ſatis eſt vt prouiſus ſit in ea ætate, vt infra annum promoueri poſſit. & num. ſeqq.

52 Capella, in cuius fundatione cautum eſt vt Capellanus per ſeipſum Miſſas celebrare teneatur, conferri poteſt ſimplici Clerico, in ea tamen ætate conſtituto, vt infra annum poſſit in presbyterum ordinari.

53 Capellaniæ in Cathedrali, quarum Capellani à Capitulo electi tenentur Miſſas Conuentuales canere, & diuinis intereſſe, ſunt Sacerdotales aptitudine.

Ordi-

54 *Ordinis annexio an, & quando cenſeatur facta reſpectu actus, vel reſpectu aptitudinis. & n. ſeq. vſque ad num. 60.*

55 *Exempla annexionis ordinis reſpectu actus. & num. ſeqq.*

56 *Qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, id eſt in ipſo actus initio.*

57 *Gerundium vnde dictum, & quam vim habeat.*

58 *Ordo quibus caſibus cenſeatur beneficio annexus reſpectu aptitudinis.*

59 *Beneficia ſacerdotalia regulariter non requirunt ſacerdotium actu, ſed aptitudine.*

60 *Capellania, cui eſt annexum onus Miſſarum celebrandarum, an ſit ſacerdotalis, anve Capellanus teneatur perſeipſum Miſſas celebrare, & num. ſeq. vſque ad num. 89.*

61 *Beneficium ſacerdotale quod dicatur.*

62 *Capellania ea lege erecta, vt Capellanus teneatur Miſſas celebrare, & in diuinis deſeruire, non eſt ſacerdotalis, & conferri poteſt Clerico quatuordecim annorum. & num. 66. & 70.*

63 *Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine perſonali reſidentiam non requirunt. & num. 74. & 97.*

64 *Verba, Miſſas, vel diuina officia celebret, aut in diuinis deſeruiat, non important perſonale ſeruitium. & num. 66. 70. 73. & 74.*

Declaratur. num. 88. 97. 100. & 102.

65 *Capellaniam obtinens non tenetur ſacros ordines ſuſcipere, ſed miſſarum oneri poteſt per alium ſatisfacere, niſi in fundatione cautum ſit, vt per ſeipſum celebret.*

67 *Beneficium ea lege erectum vt prabendarius ſingulis diebus teneatur miſſas celebrare, & diuinis officijs intereſſe, non eſt ſacerdotale.*

68 *Capellania ſic inſtituta vt Capellanus quotidie Miſſam celebret, & ſi negligens fuerit, certam pœnam incurrat, non requirit perſonalem reſidentiam.*

69 *Idem ſi cautum ſit vt domus pro Capellano adiſicetur, vbi habitet, & ſeruiat diuinis, alioquin amoueri poſſit.*

71 *Capella ſic ordinata vt eligatur idoneus Capellanus Presbyter, qui Miſſam celebret, eſt ſacerdotalis, ſed Capellanus non tenetur inſeruire perſeipſum.*

Declaratur. num. 79.

72 *Capellania in Cathedrali Eccleſia ſic fundata vt Capellanus debeat celebrare diu noctuque diuinum officium, non requirit vt Capellanus debeat eſſe presbyter.*

Officij diuini celebratio non refertur ad celebrationem Miſſæ. ibidem.

Declaratur. num. 82. & ſeqq.

75 *Capellaniam non requirere ſeruitium perſonale declaratur ex obſeruantia ſubſecuta. & num. 99.*

Capellano habenti onus perſeipſum celebrandi miſſas in Eccleſia à Teſtatore deſtinata, potius indulgetur vt celebret in eadem Eccleſia per ſubſtitutum, quàm alibi per ſeipſum. ibidem, verſ. Nec aduertatur.

76 *Capellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare ſi id verbis expreſſis aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Capellaniæ.*

77 *Legatum ſimplex cum onere aſſumendi ordinem ſacerdotalem, & Miſſas celebrandi nulla eget Ordinarij inſtitutione.*

78 *Reſidentia perſonalis, & obligatio Miſſas celebrandi, & inſeruiendi perſeipſum in Capellis, & beneſi ijs ſimplicibus, quibus caſibus cenſeatur inducta ex ſententia S. Congregationis Concilij.*

79 *Capellas, & beneficia Sacerdotalia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs tenentur Miſſas celebrare, & onera adimplere per ſeipſos. & num. ſeq.*

80 *Capellaniæ erectæ in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia cum onere Miſſarum celebrandarum non comprehenduntur in decreto Concilij Tridentini cap. 4. ſeſſ. 22. niſi ordinem annexum habeant. & num. 90.*

81 *Beneficia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis compelli debent diuina officia obire per ſeipſos.*

82 *Miſſa Conuentualis quamuis non ſit de horis, eſt tamen de officio. & num. ſeqq.*

83 *Intellectus cap. De his, 12. diſtin.*

84 *Diſtributiones quotidianæ aſſignantur pro Miſſa Conuentuali, ſicut pro horis.*

85 *Beneficia obtinentes in Cathedrali, vel Collegiata cum onere inſeruiendi diuinis tenentur intereſſe miſſæ Conuentuali, ſed non illam celebrare, niſi beneficia ſint Sacerdotalia. & num. ſeq.*

86 *Intellectus cap. Cum creatura, de celebr. Miſſar.*

87 *Capellam obtinens an, & quando teneatur eſſe Presbyter, & Miſſas, ac diuina officia celebrare perſeipſum, compendioſa diſtinctio.*

88 *Verba*, diuinis inſeruire, aut intereſſe *in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia important ſeruitium chori, quod adimpleri non poteſt per ſubſtitutum. & num. 97. 100. 103. & 105.*

89 *Capella ſic fundata in Collegiata Eccleſia vt illam obtinens obligatus ſit in dicta Eccleſia Miſſas dicere, eique in diuinis deſeruire, an requirat vt Capellanus hæc munia expleat per ſeipſum. & num. ſeq. vſque in finem.*

90 *Capellania cum onere inſeruiendi choro requirit perſonale ſeruitium.*

92 *Manſionariæ, & alia beneficia, quibus eſt annexum ſeruitium chori, comprehenduntur in cap. 12. verſ. Præterea, ſeſſ. 24. Concilij Tridentini.*

93 *Capellaniæ, quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & choro inſeruiendi, non ſunt compatibiles cum Canonicatibus, & Parochialibus, quamuis per earum Conſtitutiones liceat ſeruire per ſubſtitutum.*

94 *Capellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum reditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirunt.*

95 *Capella etiam in Collegiata non dicitur Sacerdotalis ex eo quod cautum ſit in fundatione vt Capellanus teneatur Miſſas celebrare.*

96 *Capellania extra Cathedralem, vel Collegiatam Eccleſiam ea lege erecta vt Capellanus teneatur in diuinis deſeruire, non requirit ſeruitium perſonale.*

98 *Fundator beneficij in dubio cenſetur ſe retuliſſe ad vniuerſalem conſuetudinem.*

99 *Obſeruantia plurimum valet ad cognoſcendam qualitatem beneficij.*

101 *Reſidentia intelligitur de perſonali ex vulgari modo loquendi eorum, qui fundant Capellanias in Cathedralibus, & Collegiatis.*

102 *Verba*, reſideant, cantent, interſint, *ſunt æquipollentia.*

103 *Capellania cum onere intereſſendi officijs in Cathedrali, vel Collegiata requirit perſonale ſeruitium.*

Ca-

104 *Capellaniæ cum onere Miſſas, & diuina officia celebrandi, quarum reditus diſtribuuntur inter præſentes, requirunt reſidentiam iuxta formam Concilij non obſtante contraria conſuetudine.*
105 *Verba*, deſeruire in diuinis, *intelligenda ſunt ſecundum. ſubiectam materiam.*
106 *Diuina officia non requirunt ordinem Sacerdotalem.*
107 *Conſuetudo an poſſit immutare ſtatum beneficij.*

1 VT ABBATES. Per priuationem beneficij arctantur beneficiati ad ordines ſumendos, quos beneficia requirunt. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. Prima loquitur cum quis poteſt, & non vult. Secunda eſt contra cum vult, & non poteſt, ibi, *Quod ſi*.

2 Nota primò quatuor Dignitates quæ de iure communi annexum habent ordinem Preſbyteratus, videlicet Abbatiam, Decanatum, Præpoſituram, & Archipresbyteratum. Quoad Abbates ſi hoc intelligatur de Conuentualibus, planum eſt; tum quia ſolemniter benedicuntur, vt in cap. 1. ſupra, de ſupplen. negligen.
3 Prælat. & ita neceſſariò debent eſſe Presbyteri, ſiue ſequamur opinionem Hoſtien. hic, & in c. Cum inter, infra, de re iudic. volentis, vt prius debeant eſſe presbyteri, ac deinde benedici: ſiue ſequamur opinionem Collectarij hic in princ. ſentientis eſſe benedicendos ante Presbyteratum ex hac littera, quæ de Abbatibus loquitur: nam ante benedictionem non videntur Abbates, vt in d. c. 1. Tum quia minores ordines conferunt, idque præſtare nequeunt niſi ſint benedicti, & Presbyteri, vt in c. Quoniam, 69. diſtin. & in c. Cum contingat, infra, eod. Tum denique quia curam habent animarum ſaltem reſpectu Monachorum ſuorum, cap. Nullam, 18. q. 2. cap. Cum ad monaſterium, infra de ſtatu Monach. & notat Abb. in cap. Cum in cunctis, num. 4. verſ.
4 Sed ego non video, ſupra de elect. Et idem de Archipresbyteris; nam & ipſis de iure communi cura animarum incumbit, cap. 1. ibi, *curam gerere animarum*, & per tot. infra de offic. Archipresb. Vnde abſque dubio promoueri debent ad ordinem Sacerdotalem, vt in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora. & in Clem. Ne in agro,
5 §. Cæterum, de ſtatu Monach. Verum ſi hæc littera intelligatur de Abbatibus Titularibus cura, & Conuentu carentibus, quales ſunt in aliquibus religionibus, vt per Abb. conſ. 101. In quæſtione, num. 1. verſ. Nam Papa, lib. 1 & de Decanis, Præpoſitis, & Archipresbyteris, quibus animarum cura nulla ſubeſt, exiſtimo hodie non procedere quod hic ſtatuitur, vt debeant eſſe, aut fieri presbyteri; quoniam ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. ad quaſcunque Dignitates non curatas ſatis eſt vt aſciſcantur Clerici viginti duobus annis non minores, ideſt qui vigeſimum ſecundum ætatis annum expleuerint, vt declarauit Sac. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres. Et cum decretum illud loquatur per verba vniuerſalia, & excipiat illas tantum Dignitates, quibus cura imminet animarum, vtique vendicat ſibi locum etiam in quatuor Dignitatibus, de quibus diſponit hæc decretalis, alioquin decretum illud ferè eluſorium eſſet; nam Dignitates hic expreſſæ ſunt frequentiores in eccleſijs; ac ſi illas excipias, paucæ ſunt aliæ à ſac.
6 Canonibus cognitæ, & Archimandrita idem eſt quod Abbas, vt exponit gloſſ. in epiſt. Inter claras, § Manifeſtum igitur, in ver. Archimandrita, C. de Summa Trinit. & fide Cathol. Quamobrem cum ex dicto cap. 12. Ad eiuſmodi Dignitates obtinendas ſufficiat annus vigeſimus ſecundus, hinc neceſſario ſequitur vt non habeant ordinem Presbyteratus annexum, cum infra annum ſic prouiſi nequeant in Presbyteros ordinari, Clem. Generalem, de ætat. & qualit. prout requiritur in obtinentibus dignitates, quibus ordo Presbyteratus annexus eſt, vt in Clem. Vt 1, eod. tit. & in dict. Clem. Ne in agro, §. Cæterum, & in c. 4. ſeſſ. 22. Concilij Tridentini, & hanc ſententiam in Abbatia, & Præpoſitura non curata aliàs probauit S. Congregatio Concilij, vt dixi in d. c. Cum in cunctis, num. 45. & 49. ſupra de elect.

Neque obſtat quod ex decreto d. c. 12. §. Neminem etiam, ſeſſ. 24. nemo ſit recipiendus ad Dignitatem, niſi qui eo ordine ſit initiatus, quem illa Dignitas requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus à iure, & ab eodem Concilio ſtatutum initiari valeat. Etenim decretum illud intelligi debet de Dignitatibus, quę annexum habent ordinem ſacrum de iure ſpeciali, ideſt ex priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, vt notat gloſ. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, de reſcript. in 6. non autem de iure communi. Ratio diuerſitatis eſt, quia Concilium ſtatuendo generaliter, vt ad obtinendas Dignitates non curatas ſufficiat ætas viginti duorum annorum, non cēſetur ſuſtuliſſe conſuetudines, & ſtatuta localia requirentia maiorem ætatem propter annexionem ordinis Sacerdotalis, hæc enim probabiliter ignorari poſſunt cum in facto conſiſtant: at iuris communis diſpoſitionem vtique reuocauit conſtitutionem condendo poſteriorem, iuxta textum in cap. 1. de Conſtitut. lib. 6.

7 Ac propterea cum Canonici eccleſiæ Patauinæ conqueſti eſſent apud ſacram Congregationem Concilij, quod Vicarius in annexione ſacrorum ordinum, quam fecerat Canonicatibus illius eccleſiæ, incluſiſſet etiam Dignitates, non adhibitis eis, nec auditis: ſacra Congregatio cenſuit, cum Concilium non meminerit Dignitatum cum de illa annexione diſpoſuit, cum item voluerit ſaltem dimidiam partem Presbyteralem eſſe; conuocare debere Vicarium iterum Capitulum, ac de eius conſilio ſubtrahere Dignitates, & earum loco deſignare, & diſtribuere quibus alijs Canonicatibus debeat eſſe ſacer ordo annexus. Quo decreto non obſcurè ſacra Congregatio inſinuauit Dignitates hodie circumſcripta conſuetudine, vel alio iure ſpeciali, non habere annexum ordinem Presbyteralem; alioquin non iuſſiſſet ex annexione, vt præfertur facta abſolutè detrahi Dignitates.

8 Ex præmiſſis quoad Abbates collige tria tempora. Primum eſt ius commune antiquum, quo & in minoribus ordinibus conſtitutus poterat eſſe Abbas, quinimo & laicus, vt in cap. A Subdiacono, & ibi gloſ. in ver. Abbas, 93. diſt. Innocen. hic in princ. Hoſt. num. 1. Ioan. Andr. num. 2. Cardin. in ſecunda oppoſitione, & Anchar. in 1. notab.

Secundum tempus eſt Concilij Pictauienſis, ex quo deſumpta eſt hæc Decretalis, & tunc Abbates debebant eſſe Presbyteri, nec aſſumi poterant Clerici in minoribus, niſi inſtante neceſſitate, vt in c. Tuam, §. fin. infra eod.

Tertium tempus eſt Concilij Tridentini, & hoc tempore inſpecto ſi Abbatiæ non immineat cura fori Pœnitentialis, aut iuriſdictionalis, ad eam obtinendam ſufficit annus vigeſimus ſecundus completus, & conſequenter non habet ordinem Presbyteratus annexum, vt ex dictis conſtat.

9 Secundò nota ibi, *Presbyteri fiant*, ad obtinendum beneficium, cui ſacer ordo ſit annexus, non requiri vt quis actu in eo ordine ſit conſtitutus tempore collationis, ſed ſatis eſſe vt ſe promoueri faciat infra tempus à iure præfixum: concordat textus in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ibi, Præfixo à Canonibus tempore in Presbyteros ordinati, ſupra, de elect. & hic notat Butr. in 4. notab. dicens: [De iure ordo ad validitatem promotionis ad beneficium non exigitur contemporaneè cum promotione quantumcunque illi ſit annexus ordo, ſed ſufficit vt faciat poſt promotionem ſe promoueri.] & ſequuntur Petr. de Anchar. in 2. notab. & Ioan. de
10 Anan. num. 3. ideoque cum Capitulum eccleſię Paduanæ contuliſſet quamdam Capellam ſacerdotalem ad altare S. Ioannis in Cathedrali Franciſco annum vigeſimum quartum agenti, & quæſitum eſſet an ſic prouiſus de dicta Capellania ſacerdotali eſſet inhabilis ex cap. 4. ſeſſ. 22. in fine, & cap. 5. ſeſſ. 25. Die 3. Decembris 1578. S. Congregatio Concilij cenſuit, Parochialem non poſſe validè conferri ei, qui non attigerit vigeſimum quintum annum, c. Cum in cunctis, §. Inferiora, vbi, Abb. num. 2. de elect. ſed ſi presbyteratus ſit annexus alicui beneficio, non tamen eſt neceſſe vt promouendus habeat ordinem requiſitum tempore promotionis, ſed ſatis eſt vt faciat ſe promoueri in proximis temporibus. Abb. d. §. num. 10. arg. c. Si pro Clericis, de præb. in 6. De quo tamen dic vt ſcripſi in d. cap. Cum in cunctis, à num. 63. & infra num. 44. & 48.

11 Quod tamen limita niſi in fundatione beneficij ſit cautum, vt conferatur actu Sacerdoti, ſeu conſtituto in ordine ſacerdotali, tunc enim requiritur ordo tempore collationis, vt latius dixi in d. c. Cum in cunctis, à num. 63. & latiſſimè dicam infra in 1. & 2. quæſt.

12 Tertiò nota ibi, *qui Archidiaconatus tenent Diaconi*, de iure communi Archidiaconatui eſſe annexum ordinem Diaconatus, vt hic per
13 Butr. in 2. notab. Sed quia in pleriſque eccleſijs hæc dignitas eſt prima poſt Pontificalem, prout eſſe de iure communi affirmat Bellam. in c. 1. in princ. infra, de offic. Archid. & ideò illius collatio per regulas eſt Sedi Apoſtolicæ reſeruata; in litteris collationis ex ſtylo conſueuit apponi clauſula, *Vt prouiſus teneatur infra annum in Presbyterum ordinari; alioquin Archidiaconatus eo ipſo vacare cenſeatur*, vt re ipſa experti ſumus in Archidiaconatu à nobis fundato in eccleſia noſtra S. Angeli in Vado à S. D. N. Vrbano VIII. nuper in Cathedralem erecta.

14 Quartò nota ibi, *prælationes*. Abbatem, Decanum, Præpoſitum, Archidiaconum, & Archipresbyterum eſſe prælatos, prout ex hac littera deducunt Hoſt. & Ioan. Andr. ambo nu. 3. in ver. Prælationes, Bellam. ante num. 1. in eod. ver. & num. 4. in 4. notab. Butr. num. 3. in vltim. notab. & Cardin. in 3. notab. Ad hoc c. Cum ab
15 eccleſiarum, infra, de offic. ordin. De prærogatiua Abbatum vide Lapum alleg. 85. n. 11. verſ. Itē Abbatia, vbi ait Abatiā eſſe in primo Dignitatis gradu ſicut Epiſcopatus, & cæteras Dignitates appellari inferiores, & propterea prouiſionem Abbatiæ pronunciari, & expediri in Conſiſtorio inſtar Epiſcopatus. Quod probatur optimè in c. Si quis deinceps, 16. q. 7. nam ibi in primo gradu ponitur Dignitas Epiſcopalis, & Abbatialis, cæteræ appellantur inferiores Dignitates, ſecundum eum; & notat Archid. in cap. Licet, il primo, num. 1. de præben. lib. 6. vbi videtur ſentire, licet vacillandò, dignitatem Abbatialem æquiparari dignitati Epiſcopali. Verum Oldrad. con. 14. incip. Cum quæritur, num. 8. verſ. Non obſtat, dicit hoc verum non eſſe niſi in caſibus in iure expreſſis, vt in cap. Ne pro defectu, ſupra de elect. & in c. Quam ſit, eod. tit. lib. 6. ſed regulariter recenſeri inter Dignitates inferiores, vt in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra de elect. Quinimò Ioan. Monach. in c. Inquiſitores, num. 1. de hæret. lib. 6. refert ſe vidiſſe declarari appellatione Dignitatis non contineri Abbatiam. Cuius dictum refert Archid. in d. cap. Licet, num. 1. verſ. Scias tamen quod D. Io. Card. & poſt eum Io. Andr num. 4. verſ. & ibi in Abbatis. Pro quo facit textus in c. 1. 18. qu. 2. vbi nomen Abbatis potius eſt ſolicitudinis, quàm
16 honoris. Sed tu aduerte, quia Ioan. Monach. vbi ſupra non dicit abſolutè ſe vidiſſe declarari Abbatiam non venire appellatione Dignitatis; ſed dicit in diſpoſitione d. c. Licet, appellatione Dignitatis Abbatiam non contineri; & ita ſe vidiſſe declarari: vnde reſtringit ſe ad terminos prædictæ Decretalis Licet, & ita notabiliter declarat Oldrad. d. conſ. 14. num. 10. dicens; Nec obſtat quod dicit Archid. in præalleg. cap. Licet, vbi videtur innuere quod nomine Dignitatis inferioris Abbatia non comprehenditur. Quod fateor in caſu illius cap. quod odioſum eſt, & pœnale, videlicet quod manus ordinarij ligentur quin ſuum beneficium conferre poſſit; & ideò reſtringi debet potius, quàm laxari, vt extra de elect. c. Statutum, de regul. iur. c. Odia, lib. 6. & de pœnit. diſt. 1. §. penult.

Sed quidquid ſit de dicto Io. Monachi, illud non recipit Curia, vt teſtatur Ioan. Andr. in d. c. Licet, num. 4. verſ. Sed quantum percipio. Conclude igitur Abbatiam eſſe propriè Dignitatem, vt apertè probatur hic, & in d. c. Si quis deinceps, 16. qu. 7. in c. Indemnitatibus, §. Verum de elect. lib. 6. & in cap. Vt Apoſtolicæ, de priuileg. eod. lib. & tenet gl. fin. in c. Expoſuiſti, infra, de corp. vitiat. Philipp. Franc. in d. c. Licet, num. 5. Collegium Paduanum conſ. 2. poſt conſ. Zabar. num. 24. & ſeq. & Felin. alios cumulans in cap.
17 Decernimus, in princ. infra de iudic. Et hanc partem probauit S. Congregatio Concilij, quæ in Synodis Prouincialibus inter alias dignitates primum locum tribuit Abbatibus Titularibus, cenſuit enim in Concilijs Prouincialibus Commendatarios Monaſteriorum, ſiue Abbatiarum inter Abbates eſſe recipiendos. Canonicos Cathe-

thedralis eccleſiæ præferendos eſſe quando ca-
pitulariter procedunt. Extra hunc caſum Abba-
tes titulares, vel habentes vſum mitræ, debere
præcedere Commendatarios: poſt hos locum
tenere Dignitates; & poſt Dignitates collocan-
di ſunt Procuratores eccleſiarum Cathedralium.
18 Et in Concilio Tridentino immediatè poſt Epi-
ſcopos ſedebant Abbates, & inter hos primus
19 Abbas Claraualleu. & poſt Abbates ordinum
Generales, inter quos primus Generalis ordinis
Prædicatorum, vt patet in Catalogo Patrum,
qui habetur expreſſius in calce ipſius Concilij.
20 De Decanis, & eorum prærogatiuis vide
textum in c. Poſt electionem, infra de conceſſ.
præben. vbi patet Decanum eſſe honorabiliorem
de Capitulo, vt per illum textum notat gloſſ. 1. in
c. Cum inter vniuerſas, ſupra, de elect. & Petr.
Brixien. in repert. in verſ. Decanus: & Rotam
21 deciſ. 442. incipien. Fuit dubitatum: aliàs 17.
de conceſſ. præben. in nouis: vbi per illam de-
cretalem ſimiliter videtur firmare Decanatum
ſonare in nomen dignitatis, & eſſe dignitatem
iuris, & caput Capituli: præſertim quia, vt in
facto tunc ſupponebatur, in caſu deciſionis non
agebatur de Decano in eccleſia, ſed de Decano
22 eccleſiæ. Et adde Abbatem in d. c. Cum inter
vniuerſas, num. 2. vbi dicit Decanum eſſe de
Capitulo ſi ſit Canonicus, vel hoc habeat con-
ſuetudo: aliàs enim ſoli Canonici faciunt Capi-
tulum, vt in c. Nouit, & in c. Quanto, de his,
quæ fi. à Prælat. notatur in c. 1. de elect. & in
c. 2. de inſtitut. & in c. Cum olim, de re iudic.
ideſt ſi Decanus præter Dignitatem Decanatus
habeat etiam Canonicatum, vtique eſt de Capi-
tulo; ſecus ſi habeat Dignitatem Decanatus
dumtaxat, quia Dignitates non ſunt de Capi-
tulo, vt notatur in iuribus prællegatis, maximè
in d. c. Cum olim, & ſic Abbas ſupponit Deca-
natum de iure eſſe Dignitatem. Id quod expreſ-
sè tenet Archid. in c. 1. de conſuetud. lib. 6. in
fine magnæ gloſ. vbi ait Archipresbyteros, De-
canos, & Præpoſitos eccleſiarum Parochialium
eſſe conſtitutos in dignitate. Sed hoc dictum
declarat Feder. de Sen. in conſ. 86. Caſus talis
eſt, num. 1. in fine, verſ. Sed contra videtur face-
re vt procedat ſi prædicti habeant Collegiatas
eccleſias; & hanc fuiſſe mentem Archid. vt patet
ex iuribus, quæ allegat in c. Cum ab eccleſia-
rum, de offic. ordin, & c. Cum olim, de præb.
& de talibus videtur intelligenda hæc decretalis
23 in ver. Prælationes. Secus autem eſt in Præpoſi-
tis, ſeu Prioribus, vel Decanis ruralibus, quia
non habent dignitatem, cum non habeant præ-
rogatiuam ſuper alios, vel iuriſdictionem, vt
ſunt habentes perſonatus, vel dignitates in ec-
cleſijs Cathedralibus, nec præſunt Collegio, nec
aliàs habent Capellas ſub ſe, ſecundum Federi-
24 cum. Præpoſitura itidem, quamuis Præpoſiti
nomen generale ſit ad omnes qui præſunt, cap.
Quamuis, infra, de verb. ſignific. tamen eſt per
ſe dignitas, vt tenet hic gloſ. in ver. Præpoſiti.
Hoſt. num. 1. in eod. ver. gloſſa in c. 1. in ver.
Præpoſituras, de conſuet. lib. 6 & Gemin. conſ.
132. in princ. verſ. Nam licet Præpoſiti. Sed op-
poſitum tenet Innocen. in c. De multa, de præb.
& Archid. in c. 1. de conſuet. lib. 6. vbi notant,
& deducunt Præpoſituram de iure communi
non eſſe Dignitatem, prout eos ad hoc allegat
Rota in d. deciſ. 17. de conceſſ. præben. in no-
uis; & ſequitur Franc. Aretin. conſ. 23. in princ.
vbi reſpondet Præpoſitum non habere Dignita-
tem etiamſi habeat primum locum in choro ſi-
ne adminiſtratione, & multò magis ſi non ha-
beat, vt Præpoſitus Senarum. Pro conciliatione
poteſt dici Præpoſituram importare Dignitatem
ſi ex priuilegio, fundatione, conſuetudine, vel
ſtatuto hoc habeat vt ſit Dignitas, vel ſi habeat
adminiſtrationem cum iuriſdictione, aut ſit Ca-
put Collegij, & de tali poteſt intelligi hoc cap.
& textus in cap. 1. de conceſſ. præben. lib. 6.
aliàs ſecus, vt per Aretin. d. conſ. 23. num. 7. Item
poteſt dici Præpoſituram ſonare in nomen Di-
gnitatis, quando eſt in Cathedrali cum præemi-
nentia, vel eſt Collegiata, vel habet ſub ſe Ca-
pellas, quia ex his tribus iudicatur Dignitas,
quibus ceſſantibus non eſt Dignitas de iure com-
muni, vt per Feder. de Sen. in prælleg. conſ. 86.
num. 1. in fine, verſ. Et meritò. Sic videmus Præ-
poſitum Cameracenſem habere dignitatem, vt
per Aretin. d. conſ. 23. n. 6. & Præpoſitum Tau-
rinenſem habere primam Dignitatem de con-
ſuetudine, vt per eum num. 7. Et in Cathedrali
noſtra S. Angeli in Vado Præpoſitura ex funda-
tione eſt tertia Dignitas poſt Pontificalem: è
contra verò Præpoſitura Senarum non eſt Di-
gnitas, ſecundum Aretin. loco citat. In Germa-
25 nia, Belgio, & Polonia Præpoſiti Dignitatem
habent, & alicubi iuriſdictionem, & curam ani-
marum, iuxta textum in c. Cum in illis, §. 1. de
præben. lib. 6. & c. Quamuis, infra, de verbor.
ſignificat. & interdum Præpoſitura eſt maior Di-
gnitas poſt Pontificalem, vt per Rebuff. ad l. 124.
verſ. Præpoſitus etiam dicitur pag. 478. ff. De
verbor. ſignific.
26 De Archidiacono non ambigitur quin ſit Di-
gnitas; nam de hoc eſt textus expreſſus hic ſe-
cundum Anton. de Butr. num. 3. in vlt. notab.
qui remittit ad notata in c. Decernimus, infra,
de iudic. Idem efficaciter probatur in c. 1. infra,
de offic. Archid. vbi Doctores communiter te-
nent Archidiaconum eſſe primam Dignitatem
poſt Pontificalem: item caput Capituli, vt no-
tat Butr. in cap. Dilecti, num. 2. de maiorit. &
27 obed. Vnde ad ipſum tanquam ad maiorem
ſpectat Capitulum conuocare, vt in c. 1. eod. tit.
notant Hoſtien. nu. 2. in ver. Maior. verſ. Et ea-
dem ratione. Ioan. Andr. n. 5. verſ. Dicit etiam.
Bellam. num. 4. verſ. Et ſimiliter, in 5. quæſt. &
28 Butr. num. 10. Ac ſi renuerit conuocare, ad id
cogi poteſt ab Ordinario, vt notat ibi Innocen.
in fine, licet hoc ius conuocandi Capitulum
ſpectet ad Decanum de conſuetudine ſecundum
Abbat. in c. Auditis, in 3. notab. ſupra, de elect.
29 Quinimò Bellam. in d. c. in princ. per illum
textum de offic. Archid. dicit Archidiaconalem
Dignitatem de iure communi poſt epiſcopalem
eſſe maiorem Dignitatem quacumque alia in
eccleſia Dei, & per conſequens maiorem Abba-
tiali, licet Abbates propter pinguedinem redi-
tuum contrarium vſurpauerint.
30 De Archipresbyteris denique, & eorum præ-
rogatiuis ſcripſi latiſſimè in c. Ad hæc, infra, de
offic. Archid. vbi etiam videatur de præeminen-
tia inter Archidiaconum, & Archipresbyte-
rum.
31 Quintò nota ex ordine litteræ Abbates eſſe

maiores Decanis, Decanos maiores Præpoſitis,
& Præpoſitos eſſe maiores Archidiaconis. Sed
ad hoc vltimum, vt inquit Bellam. num. 1. in
1. notab. facilis eſt reſponſio, quia non ideo vl-
timo loquitur de Archidiaconis, quod minoris
dignitatis exiſtant, ſed quia ſunt minores or-
dine; & quia in eodem ordine cum alijs non
conueniunt, maior enim videtur Archidiaco-
nus de iure communi poſt episcopum, cùm
ſolus ſit de iure illius Vicarius generalis, vt in
cap. 1. De offic. Archid. & arg l. fin. C. de eo qui
vic alter. ger. Sed ſi eſt ita, cur textus poſt Archi-
diaconum poſuit Archipresbyterum, qui eſt
maior ordine? Attenta enim ratione Bellamerę
debuiſſet Archidiacono præmittere Archipreſ-
byterum, ſicut præmiſit Abbatem, Decanum,
& Præpoſitum, cum omnes conueniant in or-
dine Sacerdotali. Fortè hoc fecit Concilium
Pictauienſe, quia Archipresbyter in ſpecie ſub-
eſt Archidiacono, vt eſt textus in c. 1. infra de
offic. Archid. vbi dicitur: Archipresbyter ſciat
ſe ſubeſſe Archidiacono, & eius præceptis ſicut
ſui Epiſcopi obedire. Vnde ſecundum Hoſtien.
hic num. 3. Archidiaconi & hic, & infra in ſuis
rubricis Archipresbyteris in ordine præponun-
tur, quia & ſic debent eſſe, vt qui maior eſt in
honore, prior ſit in ſede, vt notatur in cap. 1.
32 & c. Statuimus, infra, de maiorit. & obed. Po-
teſt etiam dici ordinem litteræ non eſſe atten-
dendum quando ex alijs iuribus apparet varius
& inuerſus. Vnde quamuis hic Decanus præ-
mittatur Præpoſito, tamen in c Quamuis, infra
de verbor. ſignific. Præpoſitura alijs præponi-
tur, & ſic videtur maior Decanatu, vt per illum
textum dixit Rota deciſ. 17. fuit dubitatum, de
conceſſ. præben. in nouis, & ſimiliter quamuis
Decanus, & Præpoſitus hic præmittantur Ar-
chidiacono; tamen in c. Innouamus, 60. diſt. Ar-
chiaconus ei præmittitur, vt patet ibi, Archi-
diaconi, vel Decani, vel Præpoſiti. Sed & Con-
cilium Tridentinum in c. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24.
etſi præponat Decanos Archidiaconis, ibi, Non
Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum;
nihilominus in c. 3. eiuſdem ſeſſ. ordine inuerſo
Decanis præpoſuit Archidiaconos, vt patet ibi,
Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores,
& idem fecit in cap. 14. in fine, ſeſſ. 25. de refor-
mat. Quinimò Concilium Lateranenſe in c. Cum
in cunctis, §. Inferiora, ſupra de elect. primo lo-
co Decanos Archidiaconis, & paulo poſt Ar-
chidiaconos Decanis præpoſuit. Vel dic in
his ſtandum eſſe conſuetudini, vt ibi per Cardin.
in 3. notab.
33 Vltimò nota ex fine litteræ textum ad hoc
valde notabilem, quod impeditus ex iuſta cau-
ſa ſuſcipere ordines ſuo beneficio annexos, quã-
uis non ſit ipſo iure beneficio priuatus, d. c. Cum
in cunctis, §. Inferiora, ver. Cum autem, ſupra
de elect. & ibi Butr. in 6. not. Clem. Vt ij, de ætat.
& qual. Conc. Trid. c. 4. ſeſſ. 22. tamen eſt priuan-
dus, vt hic eſt textus apertus, hoc enim importat
illud verbum, *amittant*, ideſt per ſententiam iu-
dicis, vt notat Innoc. in c. Accepta, in ver. Con-
ſtiterit, verſ. Alijs tamen videtur de reſtit. ſpoliat.
& Hoſt. in d. c. Cum in cunctis, num. 32. in ver.
Admoniti.
34 Sed oppono, quod imò legitimè impediti
non ſint priuandi, c. 1. infra, de Cler. ægrotan.
l. Qui furere, ff. de ſtatu homin. & l. 1. §. Caſum,
ff. de poſtulan. & eſt expreſſum in d. Clem. Vt ij,
§. Illi verò, ibi, Iuſto impedimento ceſſante.
Pro ſolutione diſtingue. Aut quis ex culpa ſua
ad talem ſtatum peruenit; vt promoueri non
poſſit putà quia duellum obtulit, vel ſuſcepit,
vel bello ſponte ſe ingeſſit, & oculum, vel ma-
num, vel pedem amiſit, vt in c. 1. infra, de corp.
vitiat. & §. 1. 23. qu. 6. vel quia vir cum vxore
ſua deprehendit eum turpiter conuerſantem,
vnde illi ea, cum quibus deliquerat, amputa-
uit, vt in c. 3. §. fin. infra, de ſent. excomm. &
notatur in cap. 3. & 4. de corp. vitiat. ſecundum
Hoſt. hic num. 3. in ver. Iuſta cauſa. Et hoc caſu
priuari debet beneficio, & ita intelligitur tex-
tus hic. Aut ſine culpa ſua in impedimentum
incidit, & priuari non debet, & ita procedunt
contraria, quia non debet addi afflictio afflictis,
vt in d. c. 1. de Cler. ægrot. & hic declarat gloſſ.
in ver. Amittant, Innoc. in eod. verſ. Abb. Antiq.
in ver. Prohibente, Hoſt. nu. 3. in ver. Iuſta cauſa,
cum quibus conſentiunt Ioan. Andr. Butr. Card.
35 & reliqui omnes. Vel certè intelligitur de his,
qui ante ordinationem hæc habebant impedi-
menta, & in ordinatione ſua hæc fraudulenter
tacuerunt, vt legitur, & notatur in c. Expoſui-
ſti, de corp. vitiat. & in c. 1. verſ. Idem reſpondet,
ſupra de ordinat. ab epiſc. Quo caſu etiam ce-
dendi licentia peti poteſt, vt in c. Niſi cum pri-
dem, §. Propter conſcientiam, & §. Perſonę verò,
ſupra de renunc. ſecundũ Innoc. & Hoſt. vbi ſup.
36 Sed contra primam ſolutionem oppono.
Qui ex proprio peccato in infirmitatem incidit,
iuxta tex. in c. Cum infirmitas, infra de pœnit. &
remiſſ. non modo non eſt priuandus titulo be-
neficij, ſed nec diſtributionibus quotidianis, vt
tradit Couarr. lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. nu. 8.
& cenſuit S. Congregatio Cardinalium Concilij
Tridentini interpretum, & declarauit ſanctæ
memoriæ Gregorius XIII. vt ſcripſi in c. Licet,
num. 147. infra, de præb. Et ſimiliter debilitas
corporis, quæ reddit Epiſcopum inhabilem ad
executionem paſtoralis officij, eſt iuſta cauſa
cedendi, etiamſi ex peccato proueniat, dum-
modo epiſcopum pœniteat, vt notat Hoſtien.
in d. c. Niſi cum pridem, num. 13. in fine. Ergo
impedimentum præbet iuſtam cauſam excuſa-
tionis à priuatione ob non promotionem, licet
ex propria culpa proueniat.
At reſpondetur id eſſe ſpeciale in impedi-
mento ægritudinis, quod nec à iure, nec ab ho-
mine, ſed ab ipſo Deo illatum eſt, c. Cum per-
cuſſio, 7. qu. 1. vbi Gregorius: cum percuſſio cor-
poralis imminet, vtrum pro purgatione, an pro
vindicta contingat, Dei in hoc iudicium igno-
ratur, & ideo non debet à nobis addi flagella-
tus afflictio. Et huic reſpexit S. Congregatio
dum dixit Superiorem non debere inquirere an
Canonicus in morbum inciderit ex culpa ſua
necne, quia multæ poſſunt eſſe cauſæ, & non
turpes. At ſecus eſt in alijs impedimentis, de
quibus non ambigitur quin prouenerint ex cul-
pa propria, & de his intelligo hanc decretalem:
quod benè nota. Aduerte tamen quia quod hic
ſtatuitur, vt qui ordines ſuis beneficijs annexos
non ſuſcipiunt, beneficijs priuari poſſint, & con-
ſequenter non ſint ipſo iure priuati, hodie cor-
rigitur per decretum Concilij Conſtantienſis
ſub

ſub Martino V. vt ſcripſi plenius in dicto c. Cum in cunctis, §. Inferiora, in vltim. notab. à n.23. ſupra de elect.

37 QVÆRO, An ad obtinendum beneficium Sacerdotale requiratur vt quis ſit actu Sacerdos tempore collationis, ſeu alterius prouiſionis an verò ſufficiat aptitudo.

38 Si eccleſia ſit Parochialis, clarum eſt non requiri Sacerdotium actu, ſed ſatis eſſe vt prouiſus infra annum ad presbyteratum ſe faciat promoueri: alioquin elapſo anno, monitione aliqua non præmiſſa, eſt ipſo iure beneficio priuatus, vt in c. Licet canon, & cap. Commiſſa, de elect. lib.6. de quo plenè per Rebuff. in praxi benefic. in tit. de non promot. intra ann. Et idem eſt in Prioratibus Conuentualibus, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum, de ſtatu Monach.

39 Si eccleſia ſit collegiata etiam Parochialis, aut Dignitas curata, ſimiliter non requiritur ordo presbyteratus tempore electionis, ſeu prouiſionis, ſed ſatis eſt vt electus promoueatur infra tempus à iure præfixum, vt in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, verſ. Cum autem, & ibi gloſſ. in ver. Canonibus, ſupr. de elect. licet hoc caſu contraueniens non ſit ipſo iure beneficio priuatus, ſed priuandus, vt eſt deciſum in cap. Statutum, eod. tit. lib. 6.

40 Si ſit Dignitas non curata, vt Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus, eodem modo non requiritur vt illa obtinentes ſint actu presbyteri, ſed ſatis eſt vt presbyteri fiant. Quod ſi admoniti non paruerint, ſunt à beneficijs amouendi, vt eſt textus hic, & dixi, ſupra in 2. notab. Ex Concilio tamen Conſtantienſi ſub Martino V. ſunt ipſo iure priuati, vt ſcripſi in d. §. Inferiora, in 2. notab. à num. 23. licet hodie prædictæ Dignitates non habeant ordinem Presbyteratus annexum, cum ad eas obtinendas ſufficiat ætas viginti duorum annorum ex decreto Concilij Tridentini in c. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. vt ſimiliter dixi ſupra in 2. notab.

41 Si ſint Canonicatus, vel præbendæ, aut portiones presbyterales in Cathedrali vel Collegiata eccleſia, ſimili modo ſatis eſt vt prouiſi infra annum in presbyteros ordinentur, vt in Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qualit. & in Concilio Tridentino in d. cap. 12. §. Neminem etiam, ſeſſ. 24. alioquin incidunt in pœnas d. Clem. ab eodem Concilio innouatas cap. 4. ſeſſ. 22. id eſt amiſſionis vocis in Capitulo, & ſubtractionis dimidiæ partis diſtributionum, vt ibi, non autem in pœnam priuationis tituli, de qua in d. c. Licet Canon, quæ non habet locum niſi in Parochialibus, vt ibi notat glo. in ver. Parochialis, gl. 1. in d. c. Statutum, & ibi etiam Gemin. & Franc. num. 2. de elect. lib. 6. Vitalin. in d. Clem. Vt ij, §. Illi verò, num. 9. Roman. conſ. 325. nu. 2. & 3. quamuis priuari poſſent ſi admoniti contumaciter recuſarent ordines ſuſcipere requiſitos, vt ex ſententia S. Congregationis Concilij dixi in c. Quæris, in 2. quæſt. num. 33. & 34. infra eod. in quo tamen aduertendum eſt ad decretum Concilij Conſtantienſis, de quo ſupra n. 40.

42 Alia verò beneficia ſimplicia & Capellæ de iure communi non habent certos ordines annexos vt in d. c. Quæris, & notant Hoſt. & omnes in c. Super inordinata, de præben. Sed ad illa obtinenda ſufficit prima clericalis tonſura, c. ex litteris, de tranſact. cap. 2. de inſtit. Felin. in c. Cum adeo, à num. 2. de reſcript. Staphil. de litter. grat. nona forma expectatiuar. nu. 24. Rebuff. in Praxi tit. de Cler. à quib. & quom. creentur, num. 4. & hodie eſt expreſſum in conſtitutione Sixti V. de habitu, & Tonſura Clericorum, & militum beneficia eccleſiaſtica obti-
43 nentium, quæ incipit, Cum ſacroſanctam. Poſſunt tamen habere ordines annexos ex fundatione, priuilegio, ſtatuto, vel conſuetudine, vt notat gl. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, verſ. Et hæc vera intelligo, de reſcript. lib. 6. Item gl. in d. Clem. Vt ij, in ver. Annexi. Quare ad dignoſcendum an eiuſmodi beneficia requirant Sacerdotium actu, necne, ſpectandum eſt priuilegium, ſtatutum, vel conſuetudo, vt tradit Petr. à Biaxio in direct. elect. cap. 9. par. 2. n. 3. Petr. Gregor. de benefic. cap. 36. Sed præcipuè recurrendum eſt ad verba fundationis, ſeu inſtitutionis beneficij, quibus contrarijs ordinationibus non eſt detrahendum, vt in decreto Concilij Trid. c. 5. ſeſſ. 25. de reformat.

44 Et quidem Abb. in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. de elect. in hoc articulo vtitur hac diſtinctione, videlicet: Quædam eſt annexio ordinum reſpectu actus, quædam verò reſpectu
45 aptitudinis. In primo caſu requiritur vt quis ſit conſtitutus in illo ordine tempore collationis, alioquin non tenet collatio, vt ſentit gloſſ. in
46 Clem. Vt ij, in ver. Annexi, de ætat. & qualit. Vnde cum aſſumendus ad Cathedralem eccleſiam debeat eſſe actu ſaltem Subdiaconus, vt in c. A multis, de ætat. & qualit. & in decreto Concilij Tridentini c. 2. ſeſſ. 22. ibi, In ſacro ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio conſtitutus: inde fit vt Epiſcopatus dicatur habere annexum ordinem Subdiaconatus reſpectu actus, maiores verò reſpectu aptitudinis, vt per Abb. loco cit. &
47 in d. Clem. Vt ij, n. 12. & eſt ſimile in commenda Parochialis eccleſiæ, quæ cum fieri non poſſit niſi Sacerdoti, c. Nemo deinceps, de elect. lib. 6. neceſſe eſt vt Commendatarius ſit actu Sacerdos, vt ibi notat gl. in ver. Sacerdotio, & Abb. dicto
48 num. 12. verſ. Item pone exemplum. In ſecundo autem caſu non requiritur vt quis habeat ordinem beneficio annexum tempore collationis, ſed ſatis eſt vt in ea ætate ſit conſtitutus, vt infra tempus à iure præfixum promoueri valeat: & de hac annexione ſecundum Abb. intelligitur text. in d. §. Inferiora, & in c. Si pro Clericis, & c. Eum cui, de præben. lib. 6. in quibus iuribus patet eccleſiam curatam, vel dignitatem habere ordinem Presbyteratus annexum; & tamen non requiri vt quis ſit actu presbyter tempore promotionis, ſed ſatis eſſe, vt poſtea ad illum ordinem promoueatur: nimirum quia talis annexio eſt reſpectu aptitudinis tantum, eò quod aptus eſſe debeat ad illum ordinem, non autem reſpectu actus: & hanc diſtinctionem ſequitur in
49 d. §. Inferiora, Dec. n. 21. & ſeq. eamque non obſcurè probauit Rota deciſ. 3. incipien. Statutum, alias 1. de præben. in nouis: vbi ponit notabilem, & quotidianam quæſtionem, videlicet, ſtante ſtatuto eccleſiæ de certa præbenda non conferēda niſi actualiter in Sacerdotio conſtituto, numquid impetrans Apoſtolicus poſſit huiuſ-
50 modi præbendam acceptare ſi actu non ſit Sacerdos. Et tandem videtur concludere poſt Io.

Monac.

Monac.& alios,quod aut beneficium habet actu Sacerdotium annexum ex primæua fundatione: & tunc expectans non poteſt beneficium illud acceptare niſi actu ſit Sacerdos, ſaltem in eo caſu,in quo beneficium fuit fundatum per laicum, quia non eſt veriſimile vt per clauſulas generales in litteris appoſitas Papa voluerit derogare ordinationi beneficij, ne laici à fundationibus retrahantur, arg. c. Cum dilectus, de iurepatr. & eorum, quæ leguntur: & notantur in c. Licet, de præben. lib. 6. Aut beneficium habet Sacerdotium annexum non ex fundatione, ſed ex ſtatuto poſtea facto per Epiſcopum, & Capitulum: & tunc beneficium acceptari poteſt per expectantem propter clauſulas, Non obſtantibus, &c. quæ in litteris apponi conſueuerunt: & hoc intelligitur de annexione reſpectu actus, non autem de annexione reſpectu aptitudinis, quia tunc indiſtinctè poteſt expectās beneficium Sacerdotale acceptare, licet actu nonſit Sacerdos, vt in d. c. Si pro Clericis, de præb. lib. 6.

51 Non tamen in eo caſu, in quo annexio ordinum facta eſt reſpectu aptitudinis, neceſſe eſt vt quis tempore collationis ſit in ætate ad ordinem requiſita. Et in hoc admitti non debet doctrina Abb. loco citato, ſed ſatis eſt, vt in ea ætate ſit conſtitutus, vt infra annum ad ordinem illum promoueri valeat, vt tenet Rota in præalleg. deciſ.1.de præben.& hodie eſt expreſſum in decreto Concilij Tridentini, c.12.§. Neminem etiam, ſeſſ. 24. vt ſcripſi plenius in dict. c.Cum in cunctis, à num.67. de elect.& patet ex ſubiectis declarationib⁹ S. Congregationis Con-

52 cilij,videlicet, ſi ex fundatione Capellaniæ cautum ſit vt Capellanus per ſeipſum, celebret Miſſas, an poſſit iſta conferri ſimplici Clerico, anve Capellania, cui annexum eſt onus duarum Miſſarum in hebdomada per proprium Rectorem celebrandarum dicatur Sacerdotalis,& non poſſit conferri Clerico quatuordecim annorum. S.Congregatio ad vtrumque dubium reſpondit poſſe quidem conferri ſimplici Clerico, in ea tamen ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri queat, niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ requirerent obtinentem tempore collationis eſſe actu presbyterum.

Item poſitis verbis fundationis. Quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam reſidentiam perſonalem in dicta eccleſia facere teneatur, & ſingulis diebus, quibus facultas, & commoditas ſibi aderit, in dicta eccleſia teneatur Miſſam deuotione debita celebrare. Die 13. Iunij 1608. Sacra Congregatio cenſuit ad huiuſmodi eccleſiam non poſſe præſentari aliquem, qui non ſit conſtitutus in tali ætate, vt infra annum poſſit ad Sacerdotium promoueri. Item poſitis verbis fundationis videlicet,[Legauit dictæ eccleſiæ Collegiatæ libras octoginta pro conſtituenda, & erigenda vna præbēda Sacerdotali in dicta eccleſia cum onere, vt præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam præbendam teneatur ſingula hebdomada celebrare Miſſas duas in dicta eccleſia;] quæritur an ſufficiat præſentare Clericum talis ætatis, vt infra annum promoueri poſſit ad Sacerdotium.Die 5.Ianuarij 1604. S.Congregatio cenſuit ſufficere.

53 Item in Cathedrali eccleſia Montis Politiani ſunt plures Capellaniæ perpetuæ, quas obtinentes ex antiqua conſuetudine, & conſtitutionibus eccleſiæ habent onus pluries in hebdomada celebrandi, & eorum octo electi à Capitulo diebus feſtis non ſolemnibus, & ferialibus Miſſas Conuentuales canere, & vna cum Capitularibus choro intereſſe tenentur cum perceptione dimidiæ partis diſtributionum, quas percipiunt Canonici. S.Congregatio cenſuit has Capellanias inſpecta inſtitutione eſſe Sacerdotales, ideoque ſolis Sacerdotibus, vel conſtitutis in ætate, vt intra annum poſſint ad Sacerdotium promoueri, eſſe conferendas, niſi earum ſtatus forte fuerit immutatus. Sed ad omnem dubitationem remouendam eſſe agendum cum Sanctiſſimo, vt Sacerdotales in poſterum decernantur abſque eas nunc obtinentium præiudicio. Sanctitas Sua voluit exhiberi veteres Conſtitutiones, inclinauitque, vt ſi ita res ſe habet, hæ Capellaniæ decernantur ſacerdotales.

Item ſtantibus verbis fundationis Capellæ videlicet: Vſufructuariæ teneantur manutenere vnum Capellanum, ſeu presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Miſſam vnam in eccleſia per ipſum teſtatorem fundata,&c. & poſt earum obitum per N. & N. quos eligit in patronos dictæ eccleſiæ, manuteneri debeant duo Capellani, qui omni die reſidentiam faciant in dicta eccleſia, & qui celebrent, & celebrare debeant Miſſam in eadem: an Capella huiuſmodi ſit ſacerdotalis; ita vt actu ſacerdoti ſit conferenda. Die 22. Februarij 1614.S.Congregatio ex omnium ſententia cenſuit huiuſmodi Capellam eſſe quidem Sacerdotalem, ſed ſatis eſſe vt ad eam præſentetur Clericus in ea ætate conſtitutus, vt infra annum poſſit ad ſacerdotium promoueri.

Conclude igitur ad obtinendam Capellaniam, ſeu beneficium ſacerdotale requiri ſacerdotium in ipſo actu collationis ſi ordinis annexio facta ſit reſpectu actus. Si verò annexio facta ſit reſpectu aptitudinis, nec requiri, vt prouiſus ſit actu ſacerdos, quod & Abbas concedit, neque vt tempore collationis habeat ætatem, quam requirit ordo Presbyteratus, quod Abbas non concedit; ſed ſatis eſſe vt ſit in tali ætate, vt infra annum poſſit in presbyterum ordinari, & ſic in vigeſimo quarto anno inchoato, quia ſic poterit in vigeſimo quinto inchoato promoueri ad ſacerdotium ad præſcriptum Clem. fin. de ætat. & qualit. & Conc. Trident.c.12.ſeſſ.23.

54 Sed ſupereſt difficultas quomodo cognoſcatur an annexio facta ſit reſpectu actus, an verò reſpectu aptitudinis.

Abbas in d. c. Cum in cunctis, §.Inferiora, nu. 10. de elect. dicit in hoc recurrendum eſſe ad verba,& adducit exemplum annexionis reſpectu actus. Sed reſpectu aptitudinis, in qua maior eſt difficultas,nihil declarat.

Tu verò ſequere theoricam Rotæ in Romana Capellaniæ 19. Martij 1586. coram Cardinali Pamphilio, & in alijs quampluribus relatis in Recanaten. Beneficij 14 Iunij 1608. coram Cardinali Lancellotto, quæ habetur impreſſa in recent. par.2.deciſ.216.num.1.& fuit confirmata coram eodem 19.Ianu.1619. Quam quidē theoricam ſæpius probauit S.Congr.Conc.videlicet.

Aut

Aut verba fundationis, ſeu inſtitutionis beneficij reſpiciunt ex neceſſitate ipſum actum præſentationis, inſtitutionis, vel collationis. Aut non reſpiciunt actum, ſed potius illius proſe-
55 cutionem. In primo caſu requiritur Sacerdotium in ipſo actu, veluti ſi in fundatione beneficij, vel capellaniæ cautum ſit vt præſentetur, vel inſtituatur, aut eligatur ſacerdos, vel vt capellania conferatur Sacerdoti, ſeu conſtituto
56 in ordine ſacerdotali: nam qualitas adiuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, l. In delictis, §. Si extraneus. ff. De noxal. l. Si Titius, vbi Bart. ff. De teſtamen. milit. ideſt in ipſo actus initio, vt declarat Cardin. in c. Perpendimus, ſub num. 7. verſ. Sed redeundo ad contrarium, de ſenten. excomm. Gomeſ. deciſ. 72. in princ. lib. 1. & in propoſito præter Rotam tenent Abb. in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. verſ Secundo caſu, & Dec. poſt eum num. 21. ad finem, & num. 22. de elect. Idem Abb. in Clem. Vt ij, ſub num. 18. verſ. Item pone exemplum, & ibi etiam Cardin. in §. Illa verò, num. 4. & Vitalin. nu. 16. poſt Imolam col. 1. de ætat. & qualit. Pariſ. conſil. 50. num. 12. & ſeq. lib. 4. Ripa in l. Ex facto, num. 31. ff. De vulgar. Rebuff. in Praxi benefic. tit. requiſita ad collationem, num. 35. & in repet. c. Extirpandæ. §. Qui verò, in 2. notab. de præben. Lambertin. de iurepatr. par. 1. lib. 2. q. 7. art. 29. Ferret. conſ. 211. num. 8. & 9.

Et idem eſt ſi cautũ ſit vt præſentetur Presbyter, vel Capellanus, qui Miſſam celebret, in quo caſu propriè loquitur præcitata deciſio Romana Capellaniæ. Et hoc teneas, quidquid contra ſcripſerint nonnulli ex recentioribus, quos citat Nicolaus Garz. in tract. de benef. par. 7. c. 1. num. 62. verſ. Et quamuis Zerola, & nu. ſeqq.

Nec requiritur adiectio illius dictionis, *actu*, ſeu *actualiter*, puta præſentetur, ſeu inſtituatur actu presbyter, vel qui actualiter ſit conſtitutus in ordine presbyterali, vt perperam opinatus eſt Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloſ. 5. à num. 104. ſed ſatis eſt, vt ſimpliciter cautum fuerit, vt præſentetur, ſeu inſtituatur Sacerdos iuxta concluſionem Rotæ, & communem per rationem illã, quod qualitas adiuncta verbo, &c.

Nec refert vtrum verba fundationis concepta fuerint affirmatiuè, puta præſentetur, vel inſtituatur Sacerdos, an negatiuè, putà præſentari, ſeu inſtitui non poſſit niſi Sacerdos, vel beneficiũ non conferatur niſi Sacerdoti: nam etſi nonnulli exiſtimauerint in eo tantũ caſu requiri ſacerdotiũ actu, in quo verba ſunt negatiuè concepta, vt Ferret. conſ. 305. veritas tamen eſt inter has annexiones ordinum nullam eſſe realem differentiam, & vtroque caſu requiri ſacerdotium actu, vt probat Pariſ. conſ. 50. num. 18. lib. 4. & moderni de re beneficiar. lib. 2. c. 47. num. 8. & de annexione facta verbis affirmatiuis loquitur Rota, Abbas, & Doctores præallegati, num. 54. & ſeqq.

57 Rurſus nihil refert an fundator dixerit, præſentetur, vel eligatur Sacerdos; an verò dederit poteſtatem præſentandi, vel eligendi Sacerdotem, huiuſmodi enim duæ formæ æquipollent, & vtroque caſu requiritur Sacerdotium in ipſo actu præſentationis, vel electionis, vt in caſu Rotæ deciſ. 216. ſub num. 1. verſ. Nam qualitas presbyteri, par. 2. in recent. nulla enim conſtitui poteſt differentia inter verbum, & gerundium, cum gerundium ſui verbi vim gerat, vnde proprium nomen ſortitum eſt, vt notat Bald. in l. Falſus, num. 6. ad finem verſ. Et nota iſta, C. De furt. & Prob. ad Ioan. Monach. in c. vnico, num. 1. de poſtulat. Prælat. lib 6. & habeat vim hanc imprimendi qualitatem tempore actus, perinde ac verbum ſuum, vt deducit Dec. conſ. 433 num. 6. & 7. & in propoſito moderni proximè citati, num. 9.

58 In ſecundo autem caſu, ideſt cum verba fundationis, ſeu inſtitutionis beneficij, vel Capellaniæ non reſpiciunt ipſum actum præſentationis, ſeu electionis, vel collationis, ſed illius proſecutionem, annexio ordinis dicitur facta reſpectu aptitudinis, nec requiritur Sacerdotium actu, ſed ſatis eſt vt præſentandus, vel eligendus in ea ætate ſit conſtitutus, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri queat, iuxta theoricam Abbatis in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, num. 10. de elect. & Rotæ à Doctoribus communiter receptam.

Exemplum eſt ſi fundator dixerit, Capellanus debeat eſſe presbyter, vel præſentetur Clericus, qui per ſeipſum teneatur Capellaniæ in diuinis inſeruire, & Miſſas celebrare: nam etſi hoc caſu Andreas Siculus in conſ. 33. Scripſit Pſalmiſta, lib. 2. & poſt eum Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 1. q. 7. art. 27. ſenſerint requiri Sacerdotium actu; veritas tamen eſt in oppoſitum: quia huiuſmodi verba reſpiciunt proſecutionem ipſius præſentationis, & tempus poſt inſtitutionem, & ideò ſufficit vt præſentatus ſit Sacerdos habitu, licet non actu: & in hoc caſu loquitur Rota in Romana Capellaniæ de Capiſucchis, die 20. Nouembris 1573. coram Cotta: quæ refertur in præalleg. Romana Capellaniæ coram Cardinali Pamphilio 14. Martij 1586. Et ita etiam in his, & conſimilibus terminis ſæpius reſpondit Sac. Congregatio Concilij, vt patet ex reſolutionibus relatis in præcedenti quæſtione num. 52. in quibus huiuſmodi verba, [Capellanus per ſeipſum celebret, vel celebrare debeat Miſſas,] & alia id genus S. Congregatio ita interpretata eſt vt Capella ſit quidem Sacerdotalis, ſed tamen ſatis ſit vt ad eam præſentetur, ſeu inſtituatur Clericus in ea ætate conſtitutus, vt infra annum poſſit ad
59 Sacerdotium promoueri. Regulare enim eſt in beneficijs Sacerdotalibus ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium, c. 2. cum ibi notatis, de inſtit. lib. 6. cap. Si pro Clericis, vbi Gemin. & Franc. de præben. eod. lib. Innoc. in d. c. Cum in cunctis, & ibi Abb. & Dec. in §. Inferiora, Roman. conſ. 325. num. 1. Dec conſ. 122. ſub num. 2. & Rolan. conſ. 47. num. 59. lib. 1.

60 Secundò QVÆRO, An Capellania, cui eſt annexum onus Miſſarum celebrandarum, ſit Sacerdotalis, an ve Capellanus teneatur per ſeipſum Miſſas celebrare.

61 Propoſita quæſtio duas habet partes, de quibus tamen promiſcuè agendum fuit, quia ſunt connexæ, & complicatæ, & plerumque vna dependet ab altera. Vnde ad euidentiam præmittendum eſt beneficium dici Sacerdotale, cum de iure, aut priuilegio, fundatione, ſtatuto, vel conſuetudine ordinem presbyteratus habet annexum ſiue annexio huiuſmodi ſit facta reſpectu actus, ſiue reſpectu aptitudinis, ſecundum ea, quæ

quæ dicta ſunt in quæſtione præcedenti, vt notat gloſſ. in Clem. Vt ij, §. Illi verò, in ver. Annexi, de ætat. & qual. & gl. in c. Si eo tempore, in ver. Ætatem, verſ. Et hæc vera intelligo, de reſcript. lib. 6. Item glo. in ver. Sacerdotalis, Archid. & Ioan. Andr. in c. Ei cui, de præben. eod. lib. & hodie eſt expreſſum in decreto Concilij Tridentini c. 12. §. In omnibus verò, ſeſſ. 24. Ex eo autem, quod Capellanus teneatur Miſſas celebrare, non infertur neceſſariò vt Capella ſit Sacerdotalis, ſeu vt Capellanus debeat eſſe presbyter, quia onus Miſſarum celebrandarum poteſt per alium adimpleri, vt inferius patebit. Et ſimiliter ex eo quod Capella ſit Sacerdotalis, regulariter non licet inferre vt Capellanus teneatur celebrare per ſeipſum, quia ſtant ſimul vt Capellanus debeat eſſe Sacerdos, & nihilominus Miſſas celebrare poſſit per ſubſtitutum, vt pariter conſtabit ex his, quæ dicentur infra, præſertim nu. 71.

62 Quibus præcognitis, in propoſita quæſtione etſi multi multa ſcripſerint, vt referunt moderni in tract. de benefic. part. 7. c. 3. à num. 75 nihilominus vera eſt, & communiter recepta opinio Lapi Abbatis in ſuis allegationibus, videlicet allegat. 35. aliàs 36. Vtrum abſque diſpenſatione, alleg. 116. Philippus in ſuo teſtamento, n. 3. verſ. In contrarium arguitur, & verſ. Et licet prædicta, & alleg. 117. factum ſuper quo, nu. 2. quibus in locis cenſuit Altare, ſeu Capellam ea lege erectam vt Capellanus, ſeu Presbyter eligendus debeat in diuinis deſeruire, & Miſſas celebrare pro anima fundatoris, neque actu, neq; aptitudine eſſe Sacerdotalem, ſed poſſe conferri

63 ſimplici Clerico quatuordecim annorum. Mouetur, quia de generali conſuetudine, quam Papa ſcit, & tolerat, beneficia ſimplicia perſonalem reſidentiam non requirunt, vt notat gloſſa in c. Gratia, in ver. De iure teneri, de reſcr.

64 lib. 6. Et quamuis teſtator iuſſerit vt presbyter debeat ibi in diuinis deſeruire, & Miſſas celebrare; tamen ſatisfit teſtatori ſi ibi per alium diuina celebrentur, vt in reg. Qui per alium, cum iure expreſſum non ſit vt hoc caſu per ſe deſeruire debeat: & allegat Ioan. Calderin. in c. Super inordinata, de præben. vbi expreſsè dicit maiorem quatuordecim annis, licet minorem viginti quinque poſſe obtinere eccleſiam non curatam, ſeu beneficium in eccleſia non curata. Nec obſtat opinio gloſſæ, quod minor vigintiquinque annis eccleſiam Rectoriæ habere non poſſit ea ratione quia eccleſia dedicatur vt in illa Rector Miſſam celebret, & alia diuina officia, c. 1. de conſecr. diſt. 1. Talis autem Miſſam celebrare non poteſt niſi ſit Sacerdos, c. 1. §. Vna, verſ. Et hoc vtique Sacramentum, ſup. de Summa Trinit. & minor vigintiquinque annis non poteſt eſſe Sacerdos, Clem. Generalem, de ætat. & qualit. Etenim vt dicunt Calder. in d. c. Super inordinata, & Lap. d. alleg. 35. num. 3. & 4. prædicta opinio eſt contra multa iura; quia in eccleſijs iura diſtinguunt inter curatam, & non curatam, & maiorem ætatem requirunt in curatis, quam in ſimplicibus, vt in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. cap. Licet canon, eod. tit. lib. 6. c. Eam te, de ætat. & qualit. Vbi autem à iure non exigitur perſonalis reſidentia, ſatis eſt per Vicarium deſeruire: ad hoc glo. in c. Super eo, in ver. Non obuiet, de præben. lib. 6. Item ſi hoc habeat conſuetudo, poteſt quis abſque peccato in abſentia reditus percipere, dummodo in beneficio teneat Vicarium, vel per alium beneficio deſeruiat, vt notat glo. fin. in c. Cum omnes, de conſtit. in c. Extirpandæ, in fin. de præben. & in c. Dudum, il ſecondo, in gl. pen. de elect. Ita Lapus Abbas cuius ſententiam ſequuti ſunt Felin. in c. Cum omnes, ſub n. 32. & ibi etiam Dec. in 2. lectura n. 55. de conſtit. Mill. in repert. in ver. Beneficium ſimplex. Ferret. conſ. 112. & pleriq; alij: & Rota in cauſa Brixien. Capellaniæ, 2. Martij 1598. coram Litta, & in Romana Capellaniæ, de qua infr. n. 73. & eamdem ſæpius probauit S. Congr. Concilij, vt conſtat ex declarationibus infraſcriptis.

65 Cum petitum eſſet, vt iniungeretur Vicario Mediolanenſi, vt inſtitueret præſentatum ætatis annorum 21. ad Capellaniam, ad quam ab immemorabili tempore conſueuit præſentari Capellanus etiam non ſacerdos, nec in ſacris conſtitutus; die 6. Iulij 1581. S. Congregatio cenſuit, dummodo in fundatione cautum non ſit, vt Capellanus per ſeipſum celebret, non teneri ipſum ſacros ordines ſuſcipere, ſed per alium Miſſarum oneri ſatisfacere poſſe. Item Archiepiſcopus Compoſt. poſuit ſub ſequeſtro fructus cuiuſdã Capellaniæ, eo quod illius Capellanus non ſatisfeciſſet ibi oneri quatuor Miſſarum in fundatione iniuncto. Capellanus verò aſſerens ſe celebraſſe Salamanticæ, vbi ſtudiorum cauſa degebat, adijt ſacram Congregationem Concilij. Die prima Decembris 1581. S. Congregatio cenſuit Miſſas celebrandas eſſe in Capella ſiue per ipſum Capellanum, ſiue per alium, niſi ſecus in fundatione cautum ſit, & Archiepiſcopum debere relaxare ſequeſtrum fructuum, retentis tamen fructibus pro ea quantitate, ex qua ſolui debeat ſtipendium ijs, qui in defectum Capellani celebrarunt Miſſas in dicta Capella, vel celebrabunt.

66 Item in Bulla Pauli II. exponitur, quod Iacobellus de Maioribus in ſuo teſtamento inter cætera voluit, vt in Parochiali S. Stephani fundaretur de bonis ſuis Capella, quodque Paula de Matis teſtatoris filia in exequutionem teſtamenti Capellam huiuſmodi ſub inſtitutione Sanctorum Laurentij, & Antonij in dicta eccleſia fundauit, & competenter dotauit pro vno Clerico, qui ei in diuinis deſeruiret, ius patronatus ſibi reſeruando, vtque illud pro tempore obtinens in eadem Capella certas Miſſas qualibet hebdomada celebrare deberet ordinando, & pro prima vice Hieronymum Clericum Romanum præſentauit. Deinde Summus Pontifex ad ſupplicationem eiuſdem Paulæ dictam Capellam in perpetuum ſine cura beneficium eccleſiaſticum pro vno Clerico, qui eidem Capellæ in diuinis inſeruiat, erexit, cum reſeruatione iuris patronatus. Dubitatum eſt an Capellania, de qua agitur, requirat neceſſariò vt Capellanus debeat eſſe presbyter. Die 15. Iunij 1589. S. Congregatio cenſuit non requiri, ſicut etiam aliàs declarauit ſequuta opinionem Lapi in ſuis allegationibus.

Item ſtante fundatione, quod in dicta Capella ſit, & eſſe debeat vnus Capellanus bonus Clericus ſæcularis exemplaris, & Deum timens qui qualibet hebdomada teneatur, & obligatus

ſit

ſit vnam Miſſam celebrare: reſponſum eſt ex verbis appoſitis in fundatione huius Capellæ non inferri neceſſariò vt Capellanus debeat eſſe presbyter.

67 Similiter in cauſa Placentina S. Congregatio cenſuit beneficium ea lege erectum vt in eo deputari debeat vnus præbendarius, qui ſingulo quoquodie teneatur Miſſam celebrare,& diuinis officijs intereſſe, vtique non eſſe Sacerdotale, ideoque poſſe Miſſas per alium celebrari facere.

68 Item conſulta an Capellania inſtituta à teſtatore his verbis, vt beneficiarius ipſius Capellæ omni die, ſeu ſaltem quinquies in hebdomada Miſſam celebrare teneatur, & ſi negligens fuerit ipſe beneficiarius incurrat pœnam ſolidorum duorum, cenſeatur requirere perſonalem reſidentiam: Reſpondit obtinentem hanc Capellaniam non teneri reſidere, nec perſonaliter
69 Miſſam dicere. Idemque dictum fuit in vna Caſalen. in cuius fundatione cauebatur, vt domus Capellano ædificaretur, in qua habitaret, & diuinis ſeruiret; & niſi habitaret, & ſeruiret poſſet amoueri, & de alio prouideri.

70 Item fuit alias in eccleſia Cathedrali Malecitana erecta quædam Capellania per Michaelem Gilalphonſum eo onere adiecto, vt Capellanus in ea pro tempore teneretur qualibet hebdomada celebrare certum numerum Miſſarũ. et cum dubitaretur ex parte Io. Guerrero collitigantis an prædicta Capellania eſſet Sacerdotalis, vel talis, quæ non ita comprehenderetur ſub decreto de reformat. cap. 5. ſeſſ. 25. quominus conferri poſſet Clerico quatuordecim annorum; & illa verba, Capellanus, &c. eſſent potius poſita ad demonſtrandum onus, quod teſtator capellæ impoſuit, quàm vt reſpiciant factum ipſum celebrationis Miſſarum per proprium Capellanum: reſponſum eſt ſecundum ea, quæ proponuntur huiuſmodi Capellaniam non eſſe Sacerdotalem, poſſeque celebrationi Miſſarum per alium ſatisfieri, ac propterea ad illam obtinendam ſufficere ætatem annorum decem, & quatuor.

Rurſus poſitis verbis fundationis, videlicet, Introitus dictæ decimæ diſpenſentur ad tenendum vnum Presbyterum, qui celebret Miſſas, & diuina officia ad dictum altare pro eo tempore, quo poterit ibidem ſtare ad celebrandum dicta officia omni die, & inferiùs: N. & N. habeant regere dictos introitus, & diſpenſare ad tenendum dictum presbyterum tantum quãtum tenere poterunt ſingulo anno. Die 17. Nouembris 1605. Sacra Congregatio cenſuit dictum presbyterum poſſe per alium celebrare.

71 Item ſtantibus verbis fundationis: voluit, & ordinauit debere eligi vnum idoneum Capellanum presbyterum per N. & quod Capellanus debeat, & teneatur celebrare in ea Miſſam pro anima, &c. Dubitatum eſt primò an hæc capella poſſit conferri Clerico, qui Sacerdos non ſit: Deinde ſi neceſſarium ſit eam conferri ſacerdoti, an idem Sacerdos teneatur per ſeipſum in dicta capella celebrare: die 3. Aprilis 1610. S. Congr. ad primum reſpondit capellam eſſe Sacerdotalem. Ad ſecundum non teneri inſeruire per ſeipſum.

Item Epiſcopus Aquilanus petijt declarari an Capellania de iurepatronatus laicorum poſſet conferri ei, qui non eſt eius ætatis, vt intra annum ad ordines promoueri poſſit, onera ſubiturus, quæ dictæ Capellaniæ ſunt annexa, iuxta, cap. 4. verſ. Ii verò, ſeſſ. 22. S. Congregatio cenſuit non poſſe conferri ſi ei iniunctum ſit onus dicendi Miſſas perſonaliter, vel euangelium, vel epiſtolam cantandi, vel in fundatione dictum fuerit vt obtinens eſſet Sacerdos, vel Diaconus, vel Subdiaconus.

72 Demum ſtante fundatione capellę in eccleſia Cathedrali Piſtorienſi ſub his verbis teſtatoris, quod Capellanus debeat celebrare diu, noctuq; diuinum officium, ſicut cęteri Capellani faciunt, fuit dubitatum an Capellanus debeat eſſe Preſbyter. Sacra Congregatio cenſuit ex iſtis verbis poſitis in fundatione huius Capellaniæ non inferri neceſſariò vt Capellanus debeat eſſe Presbyter, & ita ſimpliciter reſpondendum abſque eo quod dicatur, vel reſeruetur, niſi probaretur quod tempore fundationis factæ de huiuſmodi Capellania cæteri Capellani omnes eſſent Presbyteri celebrantes Miſſam. Tum quia in iſta ſerie facti hoc negatur; tum quia etſi alij Capellani conſueuiſſent eſſe Presbyteri, hoc non debet alterare puritatem verborum huius fundationis, de quorum natura non eſt, vt teneatur eſſe Sacerdos, vel Miſſam dicere, cum verbum, Celebret officium diuinum, non referatur ad celebrationem Miſſæ, vt colligitur ex Clem. 1. §. Ne igitur de celebr. Miſſarum, vbi Zabar. n. 2. & ad exemplum prædictæ deciſionis idipſum reſpondit in Capella fundata in Cathedrali eccleſia Abulenſi ſub iiſdem verbis, Capellanus debeat celebrare diuina officia diu, noctuq;

73 Nec eſt omittendum, quod propter deciſionem in cauſa Piſtorien. vt præfertur editam, Rota in præallegata Romana Capellaniæ 2. Ianuarij 1589. coram Cardinali Pamphilio mutauit ſententiam, & receſſit à reſolutis, vt apparet ex ipſa deciſione infraſcripti tenoris, videlicet: [Domini attenta reſolutione Illuſtriſſimorum Dominorum S. Concilij Interpretum in cauſa Piſtorien. quod præſentandus non debeat eſſe presbyter ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta allegat, Lapi 36. niſi expreſsè caueatur, quod per ſeipſum hoc agat, ſatis cenſetur prouiſum voluntati Teſtatoris, ſi per alium diuina celebrari faciat, ad reg. Qui per alium, &c. & tradit Cardin. in c. De multa, in fin. verſ. Quanto, de præben. receſſerunt à reſolutis in hac cauſa, & dixerunt Capellaniam non eſſe Sacerdotalem; quia ex verbis fundationis non adſtringitur Capellanus ad deſeruiendum capellæ in diuinis,
74 & Miſſam celebrare per ſeipſum. Et cum ſimus in beneficio ſimplici, in quo ex quadam generali totius orbis conſuetudine non requiritur reſidentia, vt poſt Cardin. tradit Imola in c. fin. nu. 9. de Cler. non reſiden. ſufficit quod deſeruiatur per ſubſtitutum, ad notata in cap. Super eo, de præben. in 6. Lap. alleg. 36. ſub num. 5. & alleg. 117. ſub num. 2. Cardin. d. cap. De multa, in fin. Dec. cap. Cum omnes, ſecunda lectura de Conſtit. cum alijs allegatis. Non obſtat quod in hoc caſu verba fundationis videantur directa in perſonam ipſius Capellani, cum dicant, quod beneficium pro tempore obtinens certas Miſſas in qualibet hebdomada in eadem capella cele-

brare deberet: quia illa non reſpiciunt actum ipſum celebrationis Miſſarum ab ipſomet Capellano, ſed potius ſunt poſita ad denotandam obligationem, & onus, quod ipſa teſtatrix capellæ imponebat; & ſufficit quod onus non ſit ita impoſitum Capellano, quod per alium expleri non poſſit; quia aliàs cum à iure perſonalis reſidentia non requiratur, poterit per alium inſeruire, ex præallegatis. Vltra quod in caſu reſolutionis Congregationis verba erant directa ad Capellanum, prout etiam in caſu allegationis Lapi, vbi teſtator mandauit dimidiam ſuorum bonorum Presbytero eligendo dari pro celebrandis Miſſis. Quod dicitur in caſu deciſionis Piſtorien. non fuiſſe factam mentionem celebrationis Miſſarum, ſed tantum diuinorum, tollitur per rationem deſeruire per alium, quæ
75 militat vtroque caſu. Et eo magis venerunt Domini in hanc ſententiam, quia concurrit mens fundatricis, quæ colligitur ex præſentatione ab ipſamet facta de Hieronymo de Longonibus, qui huic capellæ deſeruiuit per ſubſtitutum, Parif. conſil.56. num.19. lib.4.& poſtea fuit ferè ſemper poſſeſſa à ſimplicibus Clericis, qui miſſas per alios fecerunt celebrari, l.Si de interpretatione, ff. De legib. Aymo conſ.101. cum ſimil.

Nec aduerſatur concluſioni ſuperius firmatæ, quod cum quidam Ioannes habẽs Capellaniam in diœceſi Hiſpalen. cum onere celebrandi Miſſas eſſet Romæ litis cauſa, & petijſſet ſibi indulgeri vt ſibi liceret eaſdem Miſſas in aliqua Vrbis Eccleſia celebrare; ſac. Congregatio cenſuit ſi Sanctiſſimo placuerit id tantum oratori eſſe cõcedendum, vt Miſſas in Eccleſia à Teſtatore deſtinata per alium celebrari faciat. Etenim in eo caſu ſupponendum eſt ex fundatione fuiſſe iniunctum Capellano onus per ſeipſum celebrandi alioquin indultum celebrandi in eadem Capella per ſubſtitutum fuiſſet prorſus inutile, contra cap. In his, de priuileg. cum concordan. de quibus ibi in gloſ. vltima.

Conſtat igitur ex prædictis verum eſſe quod prius dicebamus, videlicet capellam non eſſe Sacerdotalem ex eo quod Capellanus teneatur Miſſas, vel diuinum officium celebrare, neque Capellanum regulariter teneri per ſeipſum celebrare ex eo quod Capella ſit Sacerdotalis, cum vtroque caſu huic oneri ſatisfieri poſſit per ſubſtitutum.

76 Verum ſi in ipſa erectione, ſeu fundatione capellæ, aut alijs conſtitutionibus ſecus conſtitutum fuerit, id omninò erit obſeruandum, vt diſertis verbis ſtatuitur à Concil. Tridentino in cap.5. ſeſſ.25. & ſæpius fuit reſponſum.

Obſeruandum eſt tamen ad hoc non requiri vt in fundatione expreſſè ſit cautum vt Capellanus celebret per ſeipſum, ſed ſatis eſſe vt id verbis æquipollentibus ordinatum fuerit, arg. c.In his, infra, de verb. ſignific. l.fin. l.De donat. quæ ſub modo, l. Quid tamen, §.1. ff. De arbitr. & patet ex ſubiecta reſolutione Sac. Congregationis.

77 Teſtator cauit vt ſui hæredes dent vni ex filijs ipſius pro alimentis, cui dictis hæredibus melius placuerit, & qui ad officium clericatus aſcendere voluerit, vnam vineam ipſius Teſtatoris cum onere vt cui dederint, ille teneatur pro anima, &c. celebrare annuam Miſſam cantatam in qualibet annali die mortis ipſius Teſtatoris, & dicto eius filio Sacerdote defuncto alius ex eius filijs ſimiliter Sacerdos ſuccedat cum eodẽ onere; & dictis eius filijs Sacerdotibus defunctis, vadat in perpetuum cum eodem onere ad propinquiorem Sacerdotem de familiâ. Dubitatur primò an ſupradictum relictum ſit ſimplex legatum cum onere tamen aſſumendi ordinem Sacerdotalem, & Miſſam celebrandi, ita vt nulla ſit opus inſtitutione Ordinarij, vel potius ſit erectum beneficium eccleſiaſticum de iure patronatus dictæ familiæ, Secundò, an is, qui vult conſequi tale legatum, debeat eſſe Sacerdos, & teneatur perſeipſum Miſſam celebrare. Die 28. Iulij 1605. ſac. Congregatio ad primum cenſuit hoc eſſe ſimplex legatum cum onere aſſumendi ordinem Sacerdotalem, ac Miſſas celebrandi, ideoque non eſſe opus vlla ordinarij inſtitutione. Ad ſecundum, ad huiuſmodi legatum conſequendũ oportere eſſe conſtitutum in tali ætate, vt intra annum ad Sacerdotium poſſit promoueri, eoque anni ſpatio Sacerdotij ordinem debere ſuſcipere. Sed quoad celebrationem Miſſæ poſſe etiam per alium huic oneri ſatisfacere, niſi fundationi præter expreſſa inſint alia verba, quæ ſignificent vt perſeipſum id muneris expleat.

78 Caſus autem, in quibus cenſetur inducta obligatio celebrandi per ſeipſum ſatis colligi poſſunt ex infraſcriptis exemplis, Poſito tenore fundationis, videlicet: Sint tres voces in præſentando Sacerdotem, & Capellanum dictæ capellæ, qui ſeruiat in diuinis eidem capellæ, & ibidem continuè diuina celebret, Miſſam, & officia nocturna, & diurna, & reſidentiam continuam faciat iuxta eccleſiam S.Andreæ, & ſeruiendo dictæ capellæ quæritur an Rector eiuſdem capellæ teneatur reſidere, ac ſubire onera per ſeipſum. Die 20. Iulij 1600. Sac. Congregatio cenſuit huiuſmodi Rectorem teneri reſidere, ac munia huiuſmodi explere per ſeipſum.

Item ſtante fundatione: Quod Capellani, & quilibet illorum debeat dicere pro anima mea in dicta mea Capella centum, & nonaginta duas Miſſas recitatas quolibet anno in perpetuũ, &c. Item quod ſit Presbyter bonus Chriſtianus bonæ vitæ, & famæ, & non habeat onus alicuius officij, nec obtineat aliquam præbendam, Vicariam, Rectoriam, nec curatam, nec aliquod aliud beneficium, nec Capellaniam, quibus inſeruire debeat, ſed quod ſolum debeat ſe occupare, & aſſiſtere ſeruitio iſtius meæ Capellaniæ, & non in aliqua alia re, ſiue præbenda, & ſi poſtquam fuerit nominatus in Capellanum fuerit prouiſus de aliqua alia prebenda, ſeu Capellania, ſi illã acceptauerit, perdat eo ipſo huiuſmodi meam Capellaniam, & vacet, & prouideatur in perſonã alterius. Præſuppoſitis clauſulis ſupraſcriptis, quæritur vtrum Capellanus teneatur præciſe perſeipſum celebrare. Die 12. Maij 1606. S.Congregatio cenſuit ſecundum ea quæ proponuntur, teneri celebrare per ſeipſum. Rurſus poſitis verbis fundationis: omne incrementum, & lucrum proueniens ex ſumma 500. ſcutorum dari debeat Capellano, qui dictæ ſocietati in diuinis inſer-

inſeruiat, &c. Et quod Syluester Olinerius ſi
voluerit pro Capellano dictæ ſocietatis inſerui-
re, cæteris præferri debeat: Die 23. Februa-
rij 1608. S.Congregatio cenſuit ex dictis verbis,
quæ Syluestrum præferri mandant, eum per ſeip-
ſum inſeruire teneri. Ad hæc poſito tenore
dotationis, videlicet: [Dono bona opportuna
Vicario Archiepiſcopi nomine, & vice ipſius
ecclesiæ, ſeu Capellæ, & perpetui Sacerdotalis
beneficij ad dictam ecclesiam creandam; eo ta-
men tenore vt Sacerdotes ad ipſam ecclesiam,
ſeu Capellam, vt fertur, ordinandam inſtituen-
di illis gaudeant, & ſub his conditionibus, &
non aliter, videlicet vt beneficialis ipſius eccle-
ſiæ, ſeu Capellæ omni die, ſeu ſaltem quinquies
in hebdomada Miſſam in dicta eccleſia celebra-
re teneatur, iuſto tamen impedimento ceſſante.
Et ſi negligentes fuerint, vel remiſſi ad celebran-
dam ipſam Miſſam, ſeu ipſam Miſſam non cele-
brauerint, beneficialis incurrat pœnam ſolido-
rum, &c. pro qualibet vice conuertendam in
vtilitatem eccleſiæ.] Vltimo autem loco Vica-
rius Capitularis ſede tunc Archiepiſcopali va-
cante dotationem, & erectionem huiuſmodi per
hæc verba admiſit, videlicet; conſiderans quod
ex bonis donatis poteſt vnus Sacerdos cum vno
Clerico ſeruitore vitam congruè ſuſtentare, be-
neficium creauit, & bona donata prædictæ eccle-
ſiæ, & perpetuo Sacerdotali beneficio, & prò do-
te ipſorum eccleſiæ, ſeu beneficij aſſignauit.
Quæritur primo an dictum beneficium ſit Sacer-
dotale. Secundò an prouiſus de huiuſmodi be-
neficio poſsit aliud beneficium perſonalem re-
ſidentiam requirens retinere. Sac.Congregatio
ad primum reſpondit eſse Sacerdotale. Ad ſe-
cundū ex verbis fundationis teneri obtinentem
huiuſmodi beneficium per ſeipſum celebrare,
neque poſse cum eo aliud beneficium reſiden-
tiam requirens obtinere.
79 Sed prædictis videtur valdè obſtare decretum
Concilij Tridentini in cap.4. ſeſs.22. vbi diſertis
verbis ſtatuitur primò vt qui dignitates, perſo-
natus, officia, præbendas, portiones, ac quæ-
libet alia beneficia in Cathedralibus, vel Colle-
giatis eccleſijs obtinent, aut in poſterum obti-
nebunt, quibus onera varia ſunt annexa, vide-
licet vt alij Miſsas, alij Euangelium, alij Epiſto-
las dicant, ſeu cantent, teneantur iuſto impe-
dimento ceſsante infra annum ordines ſuſcipe-
re requiſitos. Et paulò poſt ſubnectitur: Co-
gantque epiſcopi eos diebus ſtatutis dictos ordi-
nes per ſeipſos exercere: concordat c.12. ſeſs.24.
ibi, Omnes verò diuina per ſe, & non per ſub-
ſtitutos compellantur obire officia.
Si igitur obtinentes quæcunque beneficia in
prædictis eccleſijs tenentur onera Miſſarum ad-
implere, & diuina celebrare per ſeipſos, ergo
falſa eſt concluſio ſuperiùs firmata quod obti-
nentes Capellas Sacerdotales poſſint oneri Miſ-
ſarum, & diuinorum celebrationi per alium
ſatisfacere.
80 Solutio eſt difficilis. Sed obſeruandum eſt
decretum d.cap.4. ſeſſ.22. loqui in eo tantum
caſu, in quo ordines ſacri ſunt annexi beneficio
in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia, & ita
decretum illud iam pridem intellexit S.Congre-
gatio. Vnde obtinens Capellam Sacerdotalem
in prædictis eccleſijs tenetur celebrare per ſe-
ipſum, atque ita quod ſuperius firmauimus ob-
tinentem beneficium Sacerdotale poſſe per aliū
celebrare, notabiliter limitari debet vt non
procedat in obtinente beneficium ſacerdotale
in eccleſijs Cathedralibus, vel Collegiatis. Sin
autem ordines non ſint annexi beneficio, ſeu
Capellæ eo quod cautū non ſit in fundatione, vt
Capella ſit Sacerdotalis, vel vt Capellanus de-
beat eſſe Presbyter, aut celebrare per ſeipſum,
ſed ſimpliciter diſpoſitum ſit vt Miſſas celebra-
re teneatur; tunc oneribus huiuſmodi congruè
ſatisfieri poteſt per ſubſtitutum, etiam in Cathe-
drali, vel Collegiata eccleſia. Neque hoc caſu
vt prædixi, eſt locus diſpoſitioni, d c.4. quia lo-
quitur de beneficijs, quibus onera ſunt annexa;
ſed eſt locus allegationibus Lapi, & declaratio-
nibus ſuperius relatis, num.62. & 65. & ſeqq.
81 Sed contra hoc vltimum arguitur ſic. Obti-
nentes beneficia in Cathedralibus, & Collegia-
tis eccleſijs tenentur, & cogi debent diuina
officia obire per ſe, & non per ſubſtitutos, vt
expreſsè ſtatutum eſt in d.cap.12. verſ. Omnes
82 verò, ſeſſ.24. Sed Miſſa quamuis non ſit de Ho-
ris, cap.1. De celebr. Miſſarum, cap. vnico, de Cle-
ric. non reſiden. lib.6. & notat gloſ. in Clem. Vt
ij, in ver. Certis horis, de ætat. & qualit. eſt ta-
men de officio, & venit diuini officij appella-
tione. Ergo obtinentes Capellas cum onere
Miſſarum in prædictis eccleſijs tenentur per ſeip-
ſos celebrare, & ſic Capellæ huiuſmodi cum
prædicto onere Miſſarum generaliter, & indi-
ſtinctè ſunt Sacerdotales. Minor probatur in
c. De his, 12. diſt. in Clem. vnica, in fine ibi, Ma-
tutinalibus, Veſpertinis, Miſſæ, ac prædictarum
horarum officijs, de reliq. & venerat. Sanctor.
& tenet gloſſ. in dicta Clem. 1. in ver. Canonicas,
vbi ait, Miſſam de officio dicimus, ſed non de
horis. Quinimò Miſſam eſſe de horis non obſcu-
rè ſentit gloſſa in d. Clem. vnica, in ver. Totidem,
dum inquit, argue pro æquandis diſtributioni-
bus in his tribus horis, Matutino, Miſſa, &
Veſpere.
83 Cæterum reſponderi poteſt Miſſam priuatam
non eſſe de officio, ſed tantummodo Miſſam ſo-
lemnem, & Conuentualem, de qua loquitur tex.
in c. Cum creatura. de celebr. Miſſar. & ita intel-
ligitur textus in d. c. De his, 12. diſtinct. loquitur
enim de officijs publicis ibi, Publica officia,
id eſt veſpertinas, matutinum, ſiue Miſſam. Et
quamuis gloſſa exponat illud verbum, *publica*,
id eſt Clericorum ſæcularium; tamen expoſitio
illa non congruit litteræ, & textus debet intel-
ligi in propria ſignificatione, vt ibi declarat
Gemin. num.3. in fine verſ. Nec eſt bona expoſi-
84 tio gloſſæ, vnde Miſſa ibi intelligitur Conuen-
tualis, & ſolemnis, & ita etiam intelligitur tex-
tus in dicta Clem. vnica, & gloſ. prælleg. pro-
pterea enim dicunt diſtributiones aſſignari pro
Miſſa, ſicut pro horis. Quod etiam adnotauit
Præpoſ. poſt alios in d. c. De his, num.7. Hoc au-
85 tem non congruit niſi Miſſæ Conuentuali. Con-
cluditur ergo obtinentes beneficia in Cathedra-
li, vel Collegiata eccleſia cum onere diuinis in-
ſeruiendi, ſeu intereſſendi teneri quidem per
ſeipſos intereſſe etiam Miſſæ Conuentuali, &
mulctari poſſe niſi interfuerint; ſed hinc non
ſequi vt teneantur indiſtinctè eamdem Miſſam
Conuentualem canere, id eſt ipſum ſacrificium

offerre per ſeipſos. Patet, quia in eccleſijs cathedralibus non omnibus præbendis iubetur annecti ordo Sacerdotalis, ſed dimidiæ parti dumtaxat, vt in d.cap.12. §. In omnibus verò, ſeſſ.24. Ergo non omnes præbendati, ſeu beneficiati tenentur Miſſam ſolemnem celebrare per ſeipſos, ſed illi tantum, qui obtinent præbendas, quæ annexum habent ordinem presbyteratus; alioquin præbendæ omnes eſſent presbyterales, & diſtinctio Concilij eſſet inanis. Sed Capellæ cum onere Miſſarum celebrandarum, niſi aliud ſit cautum in fundatione, non habent ordinem Presbyteratus annexum, vt ſuperius dictum eſt ex S. Congregationis ſen-
86 tentia. Ergo illas obtinentes non tenentur Miſſam Conuentualem celebrare per ſeipſos, ſed tantummodo illi intereſſe, & hoc important verba d.cap.Cum creatura, de celebr. Miſſarum ibi, Miſſarum ſolemnia conuentualiter celebretis, ideſt intereſſendo, & pſallendo. Et hoc modo etiam quoad Miſſam Conuentualem dicuntur diuina officia per ſeipſos obire ad præſcriptum d.§. Omnes verò. Non autem ſacrificium offerendo, quod non conuenit niſi presbyteris, c.1.§.Vna. verſ. Et hoc vtiq. Sacramentum, ſupra de Summa Trinit.

87 Itaque vt in hac materia perſtringantur omnia, cum quæritur an, & quando obtinens Capellam teneatur eſſe Sacerdos, & oneri Miſſarum, diuinorumque celebrationi ſatisfacere per ſeipſum, necne, ſic diſtingue.

Aut Capellæ huiuſmodi eſt annexus ordo Presbyteratus, puta quia in illius fundatione cautum eſt, vt Capellanus debeat eſſe Sacerdos, aut non eſt annexus. In primo caſu ſi quidem Capella ſit in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia; tunc illam obtinens tenetur eſſe Sacerdos, & Miſſas, ac diuina officia in fundatione iniūcta per ſeipſum celebrare, ad præſcriptum dicti cap.4 ſeſſ.22.& cap.12.verſ.Omnes verò, ſeſſ.24. vt clarius patebit in quæſtione ſequenti. Sin autem Capella non ſit in Cathedrali, aut Collegiata eccleſia, ſed in alia inferiori, in qua horę canonicæ non recitantur, tunc iterum ſubdiſtingue. Nam aut in illius fundatione expreſsè, aut verbis æquipollentibus ſtatutum eſt, vt Rector teneatur Miſſas dicere, & onera adimplere per ſeipſum; & lex fundationis ad amuſſim ſeruanda eſt, vt in c.5. ſeſſ.25. & in reſolutionibus, de quibus ſupra, num.78. verſ. Caſus autem. Aut in fundatione Capellæ nihil de hoc tacitè, vel expreſsè cautum reperitur, ſed ſimpliciter dictum eſt vt Capellanus debeat Miſſas celebrare, vel diuinis inſeruire; & tunc Capellanus non tenetur ordinem Presbyteratus aſſumere, nec Miſſas, vel diuina officia celebrare per ſeipſum, ſed poteſt eiuſmodi oneribus per alium ſatisfacere. Et in hoc caſu propriè loquuntur Lap. in ſuis allegationibus, Rota in deciſione ſuperius relata, nu.73. & declarationes S.Congregationis, de quibus ſupra, num.65.

In ſecundo autem caſu principali, ideſt cum Capella non habet ordinem presbyteratus annexum, ſed ſimpliciter in eius fundatione cautum eſt vt illam obtinens debeat Miſſas celebrare, vel diuinis officijs inſeruire: & tunc refert an Capella ſita ſit in eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, an verò in alia eccleſia non habente ſeruitium Chori. Et quidem ſi in Cathedrali, vel Collegiata, diſtingue. Aut in fundatione Capellæ cautum eſt tantummodo vt Capellanus debeat Miſſas celebrare; & non tenetur eſſe Presbyter, nec Miſſas celebrare per ſeipſum, vt patet in declaratione Malecitana, de qua ſupra nu.80. Neque enim hoc caſu eſt locus decreto Concilij in d. c.4 ſeſſ. 22. quia, vt dictum eſt, loquitur in eo tantum caſu, in quo Capellæ, ſeu beneficia in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia habeant ſacros Ordines annexos. Nec refragatur reſolutio in cauſa Montis Politiani, de qua ſupra, n 53. quia ibi Capellani à Capitulo electi tenebantur Miſſas Conuentuales canere per ſeipſos ex antiqua conſuetudine, & ſic Capellæ habebant
88 ordinem Presbyteratus annexum. Aut in fundatione adiectum eſt vt Capellanus teneatur diuinis inſeruire, ſeu intereſſe, aut diuina officia celebrare: & tunc propriè locum habent reſolutiones Piſtorien. & Abulen. de quibus ſupra num.72. vt ſcilicet Capellanus non debeat eſſe Presbyter; ſed nihilominus tenebitur diuina Officia celebrare per ſeipſum; quia verba, Diuinis officijs inſeruire, ſeu intereſſe in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia important ſeruitiū Chori, quod adimpleri non poteſt per ſubſtitutum, vt in d. cap. 12. verſ. Omnes verò, ſeſſ.24. & fuſius patebit in ſequenti quæſtione. Nec aduerſatur deciſio Piſtorien. quia eo caſu non fuit quæſitum an Capellanus deberet per ſeipſum Horis Canonicis intereſſe, ſed tantummodo an deberet eſſe Sacerdos. Si verò capella exiſtat in eccleſia non Cathedrali, vel Collegiata, ſed in alia eccleſia non habente ſeruitium Chori; hoc vltimo caſu quamuis in fundatione capellæ diſpoſitum ſit vt Capellanus debeat Miſſas celebrare, & diuinis inſeruire, ſeu intereſſe, tamen non tenebitur ordinem Sacerdotalem ſuſcipere, nec Miſſas, aut diuina officia celebrare per ſeipſū, ſed ſatis erit vt hæc munia per alium expleat: & in hoc ſpeciali caſu loquuntur declaratio S.Congregationis in cauſa Placentina, de qua ſupra nu.67. verſ. Similiter; deciſio Rotæ in cauſa Romana Capellaniæ, & Lapi allegationes, de quibus ſup. n.62. & 73.

89 Tertiò iuxta præmiſſa QVÆRO. Poſita fundatione capellæ in eccleſia Collegiata S. Sixti Viterbij infraſcripti tenoris videlicet, Capellanus teneatur, & obligatus ſit qualibet hebdomada dicere in ipſa eccleſia pro remiſſione peccatorum ipſius teſtatoris duas Miſſas, & deſeruire eccleſiæ in diuinis. An Capellanus huiuſmodi per ſeipſum Miſſas celebrare, atque inſeruire teneatur.

Propoſita hac cauſa die 9. Nouembris 1619. S.Congregatio Concilij viſa eſt probare concluſiones infraſcriptas.

90 Prima concluſio eſt decretum Concilij Tridentini c.4. ſeſſ.23. qua parte ſtatuit vt habentes beneficia in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſijs cum onere dicendi Miſſam, Euangelium, vel Epiſtolā, teneantur infra annum ordines recipere requiſitos, & dictos ordines per ſeipſos exercere, non habet locum in omnibus beneficijs, quorum rectoribus prædicta onera incumbunt, ſed in illis tantum, quæ certum ordinem habent annexum. Quam concluſionem iam dudum probauit S. Congregatio in cauſa Tudertina dū

cenſuit

cenſuit Capellanias in Cathedrali eccleſia erectas cum onere Miſſarum celebrandarum non comprehendi in d. c.4. niſi ordinem annexum habeant. Ratio eſt, quia oneribus huiuſmodi congruè poteſt per ſubſtitutum ſatisfieri, nec cenſetur in his electa induſtria perſonæ, vt pluribus probat Lap. alleg. 117. qui propriè loquitur de altari, ſeu Capellania erecta in Cathedrali eccleſia cum onere Miſſas celebrandi, iuxta terminos Clem. Vt ij, de ætat. & qual. innouata in d. c.4.

91 Secunda concluſio. Capellania ea lege erecta in Cathedrali eccleſia, vt Capellanus teneatur choro inſeruire requirit perſonale ſeruitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum. Pro qua concluſione ponderatum fuit decretum Concilij c.12. ſeſſ.24. ibi, Omnes verò diuina per ſe, & non per ſubſtitutum compellantur
92 obire officia; iuncta deciſione Sac. Congregationis, qua declaratum fuit d. c.12. verſ. Præterea, comprehendere etiam Manſionarias, & alia beneficia, quæ ſunt perpetua, & habent annexum ſeruitium in choro.

93 Hinc cum dubitatum fuerit an capellaniæ, quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & in choro inſeruiendi, ſint compatibiles cum Canonicatibus, & Parochialibus cum per earum conſtitutiones liceat eis inſeruire per ſubſtitutum cum licentia Ordinarij, & Capituli; S. Congregatio cenſuit non eſſe compatibiles.

94 Item orta dubitatione an Capellaniæ Cathedralis eccleſiæ, quarum reditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirant: reſponſum eſt requirere.

Sed & Sac. Congregatio Epiſcoporum olim conſulta an Capellani habentes diſtributiones quotidianas, & onus celebrandi diuina Officia in Cathedrali Piſarum teneantur ad reſidentiam; reſpondit capellanias requirere reſidentiam in choro Cathedralis.

95 Tertia concluſio: ex illis verbis fundationis, de qua nunc agitur, videlicet Capellanus teneatur Miſſas celebrare, non infertur vt capella ſit Sacerdotalis, quia huiuſmodi oneri poteſt per alium ſatisfieri, licet capella erecta fuerit in collegiata eccleſia, ex his, quæ dicta ſunt in prima concluſione ex ſententia eiuſdem Congregationis.

96 Quarta & vltima concluſio. Verba illa, Capellanus teneatur in diuinis deſeruire, extra Cathedrales, & Collegiatas eccleſias non important ſeruitium perſonale: in quibus terminis loquitur Lap. alleg.35. & deciſiones S. Congregationis, & Rotæ inferiùs allegandæ.

97 Quibus poſitis, ad hoc reſtricta fuit difficultas, an ſcilicet verba illa, Capellanus teneatur in diuinis deſeruire, in Collegiata importent ſeruitium chori, ita vt propterea illud non poſſit adimpleri per ſubſtitutum.

Et quidem ad probandum hæc verba non importare ſeruitium chori infraſcripta adducuntur.

Primò, diuinorum celebratio in ſui latitudine apta eſt comprehendere non ſolum recitationem horarum Canonicarum, iuxta c.1. de celebr. Miſſar. verum etiam celebrationem Miſſæ, lectionem Euangelij, & Epiſtolæ, ac diuini Officij extra chorum, c.3. de vita, & honeſt. Cleric. & c. Propoſuit, de fil. Presbyter. Card. in Clem.1. §. Ne igitur, num. 7. verſ. Quinto quæro, de celebrat. Miſſar. Hoc autem caſu dicta verba, in diuinis, videntur potius referenda ad lectionem euangelij, vel epiſtolæ, aut diuini officij extra chorum, quàm ad onus pſallendi horas ca-
98 nonicas, quia fuerunt appoſita in fundatione capellæ, quæ ex ſui natura annexum non habet ſeruitium chori, vt in d. c.3. nec requirit perſonalem reſidentiam ex generali conſuetudine, vt poſt Cardin. tradit in cap. fin. Imola num. 9. & Abb. num.3. de Cler. non reſiden. Menoch de arbitr. caſu 201. num. 95. ergo in dubio fundator cenſeri debet ſe retuliſſe ad vniuerſalem conſuetudinem. Bald. in l. Precibus, num 44. C. De impuber. & in terminis Spin. in Specul. teſtam. gl.4. princ. nu. 66. & Gonzal. ad reg.8. Cancell. gl.5. num.80. & ſeq.

Secundò nulla conſtituenda videtur differentia in reſidentia beneficij ex hoc ſolum quod fuerit erectum in collegiata, vel extra eam, ſed quando origitur beneficium extra Collegiatam, hæc verba, *deſeruire in diuinis*, non inducunt perſonalem reſidentiam. Lap. alleg.35. & 116. & dictum eſt in 4. concl. Ergo nec quando beneficium in Collegiata erigitur. Maior propoſitio probatur, quia aut ex verbis fundationis conſtat beneficium requirere perſonalem reſidentiam, aut non conſtat. Si conſtat, ſeruanda eſt lex fundationis tam in Collegiatis eccleſijs, quàm extra eas, vt in c.5. ſeſſ.25. de reform. Si non conſtat, beneficium non requirit reſidentiam perſonalem, etiãſi fuerit erectum in Collegiata, quia nec Clem. Vt ij, nec d. c.4. habent locum in beneficijs, quæ ex fundatione certum ordinem, ideſt perſonale ſeruitium annexum non habent, vt in prima concluſione.

Tertiò affertur deciſio Rotæ coram Pamphilio 23. Ianuarij 1589. in cauſa Romana Capellaniæ ſuperius relata num.73. in qua fuit reſolutum Capellaniam non requirere reſidentiam perſonalem, licet in eius fundatione cautum fuerit vt Capellanus teneatur Miſſas celebrare, & deſeruire in diuinis.

Quartò loco adducitur reſolutio S. Congregationis in cauſa Placentina tempore Cardinalis Matthæi, vt etiam diximus in quæſtione præcedenti, qua declaratum fuit beneficium in Cathedrali eccleſia ea lege erectum vt in eo deputari debeat vnus præbendarius, qui ſingulo quoquo die teneatur Miſſam celebrare, & diuinis Officijs intereſſe, non eſſe Sacerdotale, ideoque præbendarium poſſe Miſſas per alium celebrari facere.

99 Vltimo affertur pro hac parte obſeruantia ſubſecuta, quia Sixtus V. anno 1588. & Clemens VIII. anno 1601. dictam capellaniam contulerunt tanquam ſimplex beneficium perſonalem reſidentiam non requirens, vt ex litteris collationis exhibitis, hæc autem obſeruantia plurimum valet ad cognoſcendam qualitatem beneficij, vt tradit Pariſ. conſ.50. num.19. lib.4. cum alijs allegatis in alia propoſitione huius cauſæ.

100 Cæterum pro contraria parte infraſcripta videntur magis vrgere, & primò verba illa, [Capellanus teneatur ſeruire in diuinis, cum fuerint appoſita à fundatore tamquam diuerſa à Miſſarum

rum celebratione] vtique in eccleſia Collegiata nihil aliud videntur poſſe importare, quàm recitationem horarum canonicarum. Quod ſatis probatur ex conſtitutione Bonifacij VIII. in c. vnico, de Cler. non reſiden. lib. 6. vbi Pontifex agens de Canonicis, qui tenentur in choro horas canonicas recitare, vtitur proprijs verbis huius fundationis ibi, Ipſis eccleſijs in diuinis officijs deſeruire. Si igitur verba, *deſeruire in diuinis*, in Collegiata important ſeruitium chori; ergo Capellanus tenetur per ſeipſum inſeruire, cum ſeruitium chori non poſſit adimpleri per ſubſtitutum, ex dictis in ſecunda concluſione.

101 Secundò ex vulgari modo intelligendi eorum, qui fundant huiuſmodi Capellanias in Cathedralibus, & Collegiatis, reſidentia intelligitur de perſonali, iuxta cap. Conquerente, de Cler. non reſiden. vt teſtatur Nauarr. conſ. 6. num. 2.
102 eod tit. Verbo autem, *reſideant*, æquipollent ſequentia verba, videlicet interſit, cantet, vel
103 ſeruiat, vt per Nauarr. ibidem num. 3. Vnde cum olim dubitatum eſſet in ſacra Congregatione an habens Capellaniam, cui in fundatione iniunctum fuerat onus celebrandi Miſſas, atque intereſſendi diuinis officijs, teneretur reſidere, atque celebrare officia per ſeipſum; licet nihil deciſum fuerit, tamen manu Cardinalis Caraſæ adnotatum reperitur Capellanum teneri per ſeipſum celebrare diuina officia, quia intereſſe quiſpiam non poteſt per ſubſtitutum, ad c. vnicum de Cler. non reſiden. lib. 6.

104 Vltimò vrget pro hac parte antiqua deciſio ſacræ Congregationis. Siquidem fuit olim dubitatum an Capellaniæ in eccleſia Cathedrali exiſtentes, quarum reditus ex varijs defunctorum relictis cum onere Miſſas aliquot, & diuina officia celebrandi inter ſe tantum diſtribuunt Capellani præſentes, qui onera prædicta per ſeipſos, & per alios presbyteros quoſcumque perſoluunt, reliquis Capellanis, qui præſentes non ſunt, nihil percipientibus, perſonalem reſidentiam requirant, ita vt qui eas obtinent: ad reſidendum præcisè etiam per priuationem cogi poſſint, non obſtante conſuetudine contraria: Sacr. Congregatio cenſuit teneri ad reſidentiam iuxta formam Concilij.

105 Neque verò huic ſententiæ videntur obſtare argumenta ſuperius in contrarium adducta: nam ad tria priora in ordine reſpondetur verba illa, *deſeruire in diuinis*, eſſe intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, itaut ſi fuerint appoſita in fundatione capellæ erectæ intra eccleſiam, in qua horæ canonicæ non recitantur; tunc non importent ſeruitium chori, quia ſubiecta materia id non patitur, ſed ſint referenda ad celebrationem diuinorum extra chorum, iuxta notata in c. 3. de vita, & honeſt. Cleric. Quod quidem ſeruitium rectè fieri poteſt per ſubſtitutum, & in his terminis loquitur Lap. dicta allegat. 35. & Rota in dicta cauſa Romana Capellaniæ.

Sin autem fuerint appoſita prædicta verba in fundatione Capellæ intra eccleſiam, in qua horæ Canonicæ recitantur, vt in caſu præſenti, tunc benè important ſeruitium chori, quia id ſuadet ſubiecta materia. Ad quod adducitur Gugliel. de Monte Lauduno relatus à Cardin. in Clem. 1. §. Ne igitur, ſub n. 7. verſ. Quinto quæro, de celebr. Miſſar. cuius hæc ſunt verba, [Expedit quod pſallendo intra eccleſiam dicat Clericus officium iuxta Pſalmum. Benedicite Dominum. maximè in magnis feſtiuitatibus, arg. cap. Si quis in Clero, 7. quæſt. 1. & cap. Si quis extra Parochias, de conſecr. diſt. 1. Quod vltimum procedit in eo, qui habet beneficium in eccleſia Collegiata, alias in non Conuentuali, vbi eſt ſolus Sacerdos, & Clericus, hoc non poteſt obſeruari, & ſufficit quod Sacerdos, & Clericus dicant officium vel ſimul, vel ſeparatim ſine cantu; tamen bonum eſt vt in eccleſia dicant.] Hæc ille. Quibus accedit quod hoc caſu fundator non dixit ſimpliciter, Capellanus teneatur deſeruire in diuinis, ſed addidit, teneatur deſeruire in diuinis dictæ eccleſiæ; atque ita fuit ab ipſo contemplatum ſeruitium non ipſius Capellaniæ, ſed eccleſiæ, in qua Capellania inſtituebatur, quæ cum ſit Collegiata habet præcipuum ſeruitium in pſallendo horas Canonicas, vt in dicta Clem. 1. de celebr. Miſſar. ita vt proinde ſeruire in diuinis prædictæ eccleſiæ nihil aliud ſit, quàm choro intereſſe.

Non obſtat quartum argumentum quod ex ſententia S. Congregationis præbendarius habens onus celebrandi, & inſeruiendi in diuinis in Cathedrali eccleſia, non teneatur eſſe ſacerdos.

106 Nam reſpondetur hinc non inferri quin teneatur diuinis officijs perſonaliter intereſſe, ad hoc enim non requiritur ordo Sacerdotalis, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qual. Boer. deciſ. 171. n. 1.

107 Sicut neque obſtat contraria obſeruantia, quia non eſt tanti temporis, vt potuerit immutare ſtatum Capellaniæ, iuxta cap. Cum de beneficio, de præb. in 6. Ac præterea eſt varia, quia Capellani interdum inſeruierunt etiam per ſeipſos, imò nonnunquam fuerunt etiam punctati. Et nihilominus cum verba fundationis importent ſeruitium chori, contraria conſuetudo non valeret vti ſublata à Concilio iuxta deciſionem S. Congr. vltimo loco allegatā, n. 103.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Indecorum.

SVMMARIVM.

1 *Minori quatuordecim annis regimen Eccleſiæ committi non debet.*
2 *Abſurdum eſt vt carens monaſtica eleuetur ad oeconomicam, & carens oeconomica ad politicam.*
3 *Pueri in quibus differant ab adultis.*
4 *Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia non contrahunt obtinentes beneficia ſimplicia.*
5 *Verba,* regere, & gubernare, *an, & in quo differant. & num. ſeq.*
6 *Ethica diuiſio in Monaſticam, Oeconomicam, & Politicam.*
7 *Collatio beneficij facta minori quatuordecim annis eſt ipſa iure nulla.*
8 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper defectu ætatis ad beneficia.*
9 *Præpoſitura habens nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario an poſſit*

poſſit conferri Clerico quatuordecim annorum. & num. ſeq. vſque ad num. 17.

10 *Dignitas non conſtituitur ex nudo miniſterio conferendi beneficia.*

11 *Beneficium nullam habens iuriſdictionem fori contentioſi, vel pœnitentialis non poteſt dici Curatũ.*

12 *Conſuetudine conferendi beneficia non Curata in minori ætate conſtitutis plurimum defertur.*

13 *Ius conferendi beneficia poteſt competere maiori annis quatuordecim tam ex priuilegio, quàm ratione Eccleſiæ, à qua collatio dependet.*

14 *Mulier ſuccedens in officio habente iuriſdictionem, & curam annexam poteſt perſeipſam adminiſtrare, ac beneficia conferre, & curam Viro committere capaci talis poteſtatis.*

15 *Pupillus maior ſeptennio poteſt præſentare, & in concurſu præſentatus ab eo præfertur præſentato à tutore.*

16 *Iuriſdictio ſola ſine obligatione reſidentiæ non efficit beneficium curatum.*

17 *Ordo ſacer an eximat à patria poteſtate, latiſſimè diſcutitur vſque in finem.*

18 *Epiſcopalis dignitas ius patriæ poteſtatis ſoluit tam de iure ciuili, quàm canonico.*

19 *Ordines minores non liberant à patria poteſtate.*

20 *Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmatiua, & num. ſeq. vſque ad num. 33.*

21 *Prælati, & qui alios tenentur regere, non debent eſſe ſub poteſtate alterius.*

Contrarium, num. 53.

22 *Filiusfamilias pater, cum ſit in poteſtate alterius, filiam non habet in poteſtate, nec eam poteſt occidere cum adultero.*

23 *Tutor non debet eſſe ſub tutela, nec curator ſub cura.*

24 *Patria poteſtas quantum ad ius publicum non curatur.*

25 *Ius publicum in ſacris, in Sacerdotibus, in Magiſtratibus conſiſtit.*

26 *Intellectus cap. Cum voluntate, de ſentent. excommunic. & num. 48.*

27 *Ordo ſacer liberat à ſeruitute. & num. 55.*

28 *Monſtruoſum eſt vt qui legitimus ad ſpirituales ſit actiones, circa ſæculares actus illegitimus remaneat.*

29 *Dignitas Patritiatus, & Conſulatus ius patriæ poteſtatis ſoluit. & num. 56.*

30 *Sacerdotali dignitati nulla dignitas ſæcularis æquiparari poteſt. & num. 56.*

31 *Ordinibus ſacris initiati, & Illuſtres interdum æquiparantur.*

32 *Patria poteſtas ſoluitur per profeſſionem regularem. & num. 58.*

33 *Referuntur Authores, & fundamenta opinionis negatiuæ. & num. 36. & ſeqq.*

Filiusfamilias per ſacrum ordinem non eximitur à patria poteſtate in rebus patrimonialibus, & & profectitijs. ibidem & num. 41.

34 *Secus in rebus Eccleſiaſticis, & in his, quæ agit ratione ordinis, vel dignitatis. & nu. 44.*

35 *Legitima debetur Patri in bonis prophanis filij, non autem in eccleſiaſticis.*

36 *Ordo ſacer non ſoluit omnino ius patriæ poteſtatis. Tollit tamen illius effectus ordini ſacro improportionabiles, & incongruos. n. 44. & ſeq. vſque in finem.*

37 *Intellectus cap. Per venerabilem, in princ. qui fil. ſint legit.*

38 *Ordo Epiſcopalis ſupponit neceſſariò ordinem Sacerdotalem.*

39 *Ius patriæ poteſtatis à iure naturali ſumpſit originem.*

40 *Et quoad vinculum naturale debet immutabile permanere.*

42 *Filiusfamilias per ſacrum ordinem non ſoluitur à naturali reuerentia, quam tenetur patri exhibere.*

43 *Pater debet reuerentiam filio Sacerdoti in oblationibus, Confeſſionibus, & alijs ſpiritualibus.*

45 *Filiusfamilias Clericus in beneficialibus, & alijs cauſis ſpiritualibus, & ab eis dependentibus ſine authoritate Patris agere poteſt. & nu. ſequenj*

46 *Si maior ſit quatuordecim annis agit per ſe, vel per Procuratorem; Si minor, per Procuratorẽ datum ad lites authoritate Iudicis eccleſiaſtici.*

47 *Pater percutiens filium in ſacro ordine conſtitutum excommunicationem incurrit.*

49 *Prælatus excommunicatus eſt ſi correctionis cauſa faciat percuti Clericum per Laicum.*

50 *Pater ob nimiam egeſtatem diſtrahere non poteſt filium in ſacris conſtitutum.*

51 *Filiusfamilias per ſacrum ordinem eximitur à poteſtate patris quoad peculium aduentitium, & quæſita poſt clericatum.*

52 *Licet aliàs de illis teſtari non poſſit etiam permittente patre.*

53 *Filiusfamilias Presbyter quidquid acquirit ex cauſa aduentitia, & non contemplatione Sacerdotalis offirij, acquirit ſibi pleno iure.*

54 *Quiſquis habet alium ſub ſe neceſſe eſt vt recognoſcat alium ſuper ſe, excepto Papa.*

55 *Patria poteſtas in quibus differat à Dominicali.*

56 *Sacerdotalis dignitas eſt eminentior qualibet dignitate ſæculari quantum ad ſpiritualia.*

57 *Patria poteſtas ſicut ſoluitur per dignitatem Patritiatus, & Conſulatus in temporalibus, ita ſoluitur per dignitatem Sacerdotalem in ſpiritualibus.*

58 *Profeſſio regularis cur magis ſoluat ius patriæ poteſtatis, quàm ſacer ordo.*

1 INDECORVM. Regimen Eccleſiæ minori quatuordecim annis committi non debet. Hoc dicit. Et ſunt tres partes. Prima ponit exordium, & cauſas mandati. Secunda mandatum, ibi, *Nolentes*. Tertia comminationem irritationis, & pœnæ, ibi, *Scituri*.

Nota primò minores quatuordecim annis non eſſe habiles ad beneficia ſonantia in nomen rectoriæ, etiamſi curam non habeant animarũ; nam de his propriè loquitur hæc Decretalis, vt indicat littera ibi, *regere*, & ibi, *regimen*, nec non ibi, *perſonatum*. Et aduertunt Ioan. Andr. num. 4. in ver. Regimen, Anton. de Butr. num. 7. & Card. in ſecunda oppoſitione. Idem firmat Abb. poſt Ioan. Calderin. in cap. Super inordinata, nu. 12. infr. de præben. Guiliel. de Benedict. de repet. cap. Raynutius, verſ. Adiectæ impuberi, num. 60. de teſtament. & Lambert. de iure patr. lib. 2. par. 1. art. 26. quæſt. 7. nu. 5. Secus autem eſt ſi non ſonent in nomen Rectoriæ, ſed ſint beneficia in Eccleſia; quia tunc ſi maturitatem conſilij non requirant, vt ſunt Capellæ, ſatis eſt ſeptimum annum exegiſſe, ſecundum Abbatem loco citato. Rationem diuerſitatis habes hic in litte-

littera, quia ſcilicet indecorum eſt, vt regant Eccleſias qui non nouerunt gubernare ſeipſos. Sic inſtitur. de excuſat. tutor. §. Minores, l.fin. C. De legit. tutel. & l.Sic eueniet, ff.De adulter. Nemo enim teſte Ariſtotele 3. Ethicor. iuuenes eligit duces, eo quod non conſtat eſſe prudentes. Et ſtultum eſt vt alijs imperet qui ſibi ipſi imperare non poteſt, vt ait Socrates hic relatus à Io.Andr. nu.3.in ver.Nouerunt, Bellam.
2 nu.1. & Cardin. in 2. notab. Rurſus, vt inquit Ioannes Mon. in præfatione ſexti nu.4.[Abſurdum eſt vt carens monaſtica, quæ docet ſeipſum regere, eleuetur ad oeconomicam, vt hic, & carens oeconomica eleuetur ad politicam.] §.Neceſſe, 47.diſt. & 48.diſt. in princip. argum. l.Vt gradatim, primo reſpon. & l.Honor. §.Gerendorum, ff.De muner. & honor.

Sed hodie hæc differentia ſublata eſt iure nouiſſimo Concilij Tridentini in cap.6.ſeſſ.23.quo minores annis quatuordecim redduntur inhabiles ad beneficia, nec diſtinguitur an ſonent in nomen Rectoriæ, vel ſint beneficia in eccleſia.

3 Porrò inter pueros, & adultos complures ſunt differentiæ, ſecundum Hoſtien. num. 11. nam pueri teſtari non poſſunt,adulti poſſunt,l.1. ff.De teſtam. Item illi non obligantur iuramento; hi verò obligantur, cap.Pueri, & c.Paruuli 22. qu.5. Vnde & tenet contractus adoleſcentis iuramento firmatus,l 1.& Authen.Sacramenta puberum,C. Si aduerſ. vendit. & notatur in cap. Cum contingat, infra de iureiuran. Item pueri non ſunt habiles ad matrimonium contrahendum; adulti verò habiles ſunt ſiue agatur de carnali,vt in c.Puberes,infra de deſponſ.impub. ſiue de ſpirituali, ideſt profeſſione Regulari, vt in c.Ad noſtram,c.Significatum, c. Cum virum, & cap.Cum ſimus,infra de regul. Et ſummatim maiores annis quatuordecim diſcretionem habent, & conſenſum perfectum, vt in d.cap.Cum virum,& in c.1.De regular.lib.6.& in Clem.Eos eod.tit.

4 Moderni de re beneficiaria lib.1.qu.49.nu.19. aſſignant aliam rationem cur Concilium Tridentinum hac in parte receſſerit à iuris communis diſpoſitione, & voluerit ad beneficium non ſufficere ſeptennium, vt prius, videlicet quia inter beneficiatum, & eccleſiam ſpirituale matrimonium contrahitur, quod maturiorem exigit ætatem, allegant, c. Sicut in vnaquaque, vbi gloſſ. & DD. 21. qu.2. Verum hæc ratio infirma eſt, quia ſpirituale coniugium contrahitur tantummodo inter Epiſcopum, ſeu Prælatum, & Eccleſiam. Et de Prælato intelligitur d.c.Sicut in vnaquaque ſecundum Laurent. Archid.& Bellamer. exponentes verbum, *Presbyterum*, ideſt Prælatum Rectorem.Et in Epiſcopo loquuntur,c.Sicut vir, & c.Sicut alterius, 7. q.1. cap.2. & per totum ſupra de translat. Epiſcop. At verò inter Rectorem, & Eccleſiam non curatam, de qua loquitur hæc Decretalis, propriè ſpirituale coniugium non contrahitur, vt notat gloſſ.1. in c.Quia propter,ſupra de elect. Butr.in cap.fin.nu.15. de poſtulat. Prælator. & Cardin. Turrecrem.poſt D.Thomam in d.cap.Sicut alterius, nu.2. & 5.

5 Secundò nota differentiam inter verbum, *regere*, & *gubernare*: nam regere propriè refer-
6 tur ad alios, gubernare ad ſeipſum. Vnde infert Butrius, num. 2. vt gubernare reſpiciat partem œconomicam, regere reſpiciat politicam. Sed certè ſi verbum, *regere*, refertur ad ſe: ergo non reſpicit oeconomicam, ſed monaſticam, quæ eſt prima pars Ethicæ, ſeu moralis philoſophiæ: nam vt docet Ioan.Mon. in præfatione Sexti,num.3.verſ.Nam cum Ethica dicta eſt, monaſtica agit de regimine ſui ipſius, oeconomica de regimine domus, & politica de regimine ciuitatis. Quæ diuiſio eſt ex mente Ariſtot.6. Ethicorum, cap.8. Eamque ſimiliter pònit, & prolixius explicat Ioan.Andr. in procem.Decretal.num.29.dicens: [Eſt autem Ethica, quæ habet mores informare, & virtutibus ornare, & diuiditur in tres partes.Eſt Ethica monaſtica, quæ docet quem regere ſeipſum. Vnde dicitur Monaſtica, quæ curam ſui gerens ſe virtutibus exornat, nihil in vita committens, quo non gaudeat, nihil faciens pœnitendum. Oeconomica docet patrem familias bene regere familiam; familiaris enim officij curam mediocri diſpoſitione componens bene diſtribuit. Politica ad Rectores vrbium ſpectat, docens Rempublicam benè regere; nam Reipublicæ curam ſuſcipiens cunctorum ſaluti medetur ſuæ prudentiæ ſolertia, iuſtitiæ libra, fortitudinis ſtabilitate,ac temperantiæ patientia.] Hæc ille.

Tu dic verba, *regere*, & *gubernare*, eſſe ſynonyma, & promiſcuè vſurpari tam in ordine ad ſeipſum, quàm ad alios, vt de verbo regere, in ordine ad ſeipſum eſt textus.

Vnde Philoſoph. de regim. Princip. Seipſum regere Summa Sapientia eſt. Et de verbo, gubernare, in ordine ad alios ſunt iura clara in c.penult. ibi, *Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit*, infra de Cler. ægrotan. in c. In ſingula de præben. lib.6. in procem. inſtitut. in princ.& paſſim alibi.

7 Tertiò nota ibi, *irritabimus*, collationem beneficij factam minori annis quatuordecim non videri irritam ipſo iure, ſed irritandam, vt hic per Bellam. in vltimo notabil. At in oppoſitum eſt textus in cap.prox. In fin. ſupra eod. Timore huius contrarij Hoſtien.hic circa finem,& Ioan. Andr. num. 5. exponunt verbum illud, *irritabimus*, ideſt irritum eſſe pronunciabimus, vt in cap. Qualiter, in fine, ſupra de elect. Et hoc teneas, concordat Concilium Tridentinum in c.6. ſeſſ.23. vbi verbum, *poteſt*, præcedente negatione, *nullus*, adimit potentiam, & actum inficit, ſecundum gloſſam ordinariam in c.Beneficium,de regul.iur.lib.6.Et ex ſententia ſacr. Congregationis Concilij dixi in c. Superinordinata,nu.15. infra de præben.

8 Vltimò nota ibi, *inobedientiam veſtram grauiter puniemus*: argumentum optimum quod Epiſcopus diſpenſare non poteſt ſuper defectu ætatis ad beneficia: nã ſi poſſet diſpenſare, vtiq; minori conferendo non eſſet puniendus, vt hic dicitur. Quia quod legitimè factum eſt,pœnam non meretur, l. Gracchus, C. De adult. & notat glo.1. in c.2. ſupr.de conſtit. concordat textus in c.Nihil, ſupra de elect. vbi puniuntur Prælati confirmantes electum ante ætatem legitimam: & gloſ. ibi, in ver. Ætatis, [expreſsè, inquit, patet hic quòd Epiſcopi in ætate diſpenſare non poſſunt, cùm puniantur ſi hoc fecerint,aliàs non deberent puniri.]

Verum

Verùm Innocen. hîc circa finem, & Hoſtien. num. 10. in ver. Annum, dicunt in hac Decretali prohibitam eſſe diſpenſationem infra decimumquartum annum dumtaxat, ſupra verò tenent Epiſcopum diſpenſare poſſe etiam ad perſonatus, & beneficia curata vrgente neceſſitate, vel euidenti Eccleſiæ vtilitate exigente, cum non ſit prohibitum, argum. c. Nuper, infra de ſent. excomm. Nam defectus ætatis morum poterit ſuppleri probitate, cap. fin. 77. diſtin. l. Certè, & l. Vnicuique, C. De proxim. ſacror. ſcrin. lib. 12. Nec obſtat c. prox. ſupra eod. vbi Archiepiſcopus diſpenſat in decimo. Quoniam ſecundum Innocen. Decretalis illa corrigitur per hanc. Vel ſecundum Hoſtienſem, Illud fit ibi authoritate Papæ; aliàs enim Epiſcopus cum minore quatuordecim annorum diſpenſare non poteſt, licet poſſit cum maiore.

Sed quidquid dicant. De iure teneas quod habetur in cap. vnico, de ætat. & qualit. lib. 6. vbi permittitur vt Epiſcopi diſpenſent cum maioribus viginti annis in Dignitatibus, & Perſonatibus, quibus cura non imminet animarum. Ergò à contrario ſi imminet, diſpenſatio eis non permittitur, vt ibi notat glo. in verſ. Non imminet, quæ à Doctoribus communiter approbatur, & tenent hîc Ioan. Andr. ad finem, verſ. Sed quidquid dicant Bellam. in 3. oppoſit. verſ. Sed contra. Butr. n. 6. verſ. Sed quidquid dicant, & Card. in 4. notab. licet etiam poſt illam Decretalem Archid. tenere voluerit eamdem opinionem, & malè, vt inquiunt Ioan. Andr. & Card. vbi ſupra. Verùm hodie cum ex decreto Concilij Tridentini, cap. 12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. ad dignitates non curatas aſſumi debeant Clerici viginti duobus annis non minores, adempta eſt Epiſcopis facultas, quam habebant ex d. cap. vnico. Nam contra decretum illud Conciliare Epiſcopi diſpenſare non poſſunt, vt ſcripſi latiſſimè in c. fin. infra de fil. Presbyter. & in c. Dilectus, ſupr. tit. prox.

9 QVÆRO, An Clericus quatuordecim annorum ſit capax Præpoſituræ habentis nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario.

10 Cùm Præpoſitura, de qua agitur, non ſit Dignitas, vt poſt Archid. deducit Gemin. in c. 1. ſub num. 7. de conſuet. in 6. & Rota deciſ. 17.
11 Incipien. Fuit dubitatum ſub num. 1. verſ. Præterea, de conceſſ. præb. in nou. nullamque curam fori contentioſi, aut pœnitentialis habeat, quæ beneficio inhæreat vt beneficium dici poſſit curatum, iuxta c. Dudum, il ſecondo vbi Abb. num. 8. & cæteri, de elect. Rebuff. de nomin. q. 9. num. 53. minuſque collationem, vel adminiſtrationem, ſeu iuriſdictionem ſuper ſubditos habeat, ſed tantummodo nudum miniſterium in conferendo aliqua beneficia approbatis ab Ordinario: meritò dicitur, & reputatur ſimplex beneficium, & tanquam tale poteſt Clerico in decimoquarto ſuæ ætatis anno conſtituto conferri, vt patet hic, & in c. Super inordinata, vbi Hoſt. Ioan. Andr. & omnes notant, infra de præben. Bertach. de Epiſc. in 1. par. 2. lib. q. 31. num. 56. vbi loquitur etiam in Canonicatu, & præbenda, quæ ſonant in Dignitatem. Et Feder.
12 de Sen. conſ. 132. Qui loquitur in Prioratu. Quod videtur ſine difficultate procedere inſpecta conſuetudine conferendi, ſeu commendandi ſimilia beneficia Clericis in minori ætate conſtitutis, cui plurimum tribuitur quando ipſa beneficia non habent curam animarum, vel ſacrum ordinem annexum ex priuilegio, vel conſtitutione, vt notat Abb. in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, in fin. ſupra de elect.

13 Non obſtat quod Præpoſitura huiuſmodi habeat collationem quorumdam beneficiorum in diœceſi Caſalen. & extra conſiſtentium; & propterea prætendatur vt tam ratione examinis approbandorum, quàm ipſius collationis requiratur maior ætas. Etenim examen pertinet ad Ordinarium, in cuius diœceſi ſita ſunt beneficia tam ex diſpoſitione iuris, vt in cap. Relatum, de Iurepatr. & in cap. Ex frequentibus, de Inſtitution. quàm Concilij Tridentini, vt in cap. 13. ſeſſ. 14. Atque ita ſolum nudum miniſterium collationis faciendæ remanet penes Præpoſitũ: quod competere poteſt ne dum ex priuilegio, cap. Cum aliquibus, de reſcrip. in 6. & c. Is cui, de præben. eod. lib. & tradit Rebuff. de nominat. quæſt. 8. nu. 6. 8. & 9. Sed etiam ratione ipſius Eccleſiæ, à qua collatio dependet, vt per Rebuff. vbi ſupra, & Abb. in c. Cum nobis, circa finem de elect.

14 Et hinc eſt vt mulier ſuccedens in aliquo officio, ſeu dignitate, quæ habeat aliquam iuriſdictionem annexam, quamuis aliàs capax non ſit iuriſdictionis, & exercitij curæ animarum; tamen efficitur capax, & poteſt per ſeipſam adminiſtrare iuriſdictionem, & committere exercitium eius viro capaci talis poteſtatis, & beneficia conferre, vt reſoluit Rota deciſ. 21. de præb. in antiquior. Abb. in cap. Cum dilectus, nu. 10. de conſuet. Felin. in cap. Cum venerabilis, n. 36. de except. & Ioann. de Selua de benef. quæſt. 5.
15 nu. 1. & 5. Et ſimili modo pupillus maior ſeptennio poteſt præſentare, & nominare, & quod amplius eſt, ſi concurrat cum eius tutore, præfertur præſentatus à pupillo, c. Ex eo, vbi gloſ. fin. & Gemin. num. 8. & Franc. ſub num. 3. de elect. in ſexto.

16 Quapropter cum hoc ius conferendi conſiſtat in mero, & nudo exercitio, cuius tam maiores, quàm minores, & mulieres ſunt capaces. & hoc beneficium ſit ſimplex, licet dictam iuriſdictionem habeat, vt ſupra oſtenſum eſt, & reſpondit aliàs ſacra Congregatio Concilij ferè in his terminis, quam ſequuta fuit Rota coram Pegna in cauſa Conchen. Archipresbyteratus 28. Ianuarij 1594. quæ habetur impreſſa apud Garziam de benefic. part. 5. cap. 3. num. 98. meritò prouiſio, pro qua ſupplicatur, niſi aliter Sanctiſſimo D. N. videatur, non videtur deneganda.

17 In gloſſa prima QVÆRO, an Sacer ordo eximat filium à patria poteſtate.

18 De ordine, ſeu dignitate Epiſcopali expeditum eſt tam de iure ciuili, vt in authen. Sed Epiſcopalis dignitas, C. De epiſc. & Cler. quàm de iure Canonico, vt in c. Si ſeruus ſciente, ibi, ſed & ius patriæ poteſtatis ſoluit epiſcopalis dignitas, 54 diſt. & in c. Per venerabilem, circa princ. ibi, Eo ipſo quod aliquis ad apicem epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate, infra qui fil. ſint legit. & tenent hîc Innocen. num. 2. verſ. De Epiſcopali. Abb. antiq. eod. num. Hoſt. nu. 5. Anton. De Butr. nu. 8. verſ. Dic quod

ordo Epiſcopalis, Anchar. num. 3. & alij com-
muniter, Abb. in c. Cum voluntati, num. 8. infra
19 de ſenten. excomm. Similiter nō dubitatur quin
Clericus ſit in patria poteſtate quandiu eſt in
minoribus ordinibus conſtitutus, niſi emanci-
petur; ita enim probat textus in d. c. Cum volun-
tate, §. fin. Vbi hoc tenet gloſ. vltim. communiter
approbata. Lap. Abb. & Petr. de Anchar. in c. fin.
De iudic. lib. 6. & Bellam. hic num. 13. verſ. Nec
etiam per promotionem.

20 Sed de Ordinibus ſacris articulus eſt admo-
dum controuerſus. Nam gloſ. 1. hic arguit pro,
& contra; & tandem concludit quemlibet ſacr.
Ordinem liberare à patria poteſtate, dicens hoc
eſſe verius. Idem tenent hic Lauren. Vincen. &
Tancred. Item gloſ. vlt. & Goffred. in d. c. Cum
voluntate, & Bartolom. Brixien. in ſuis quæſtion.
veneralib. quæſt. 87. quæ incipit, Quæritur an
pater percutiens, in tit. de ſenten. excomm. vt
notatur, cap. Cum beatus, in gloſſ. 1. in fine
45. diſtin.

21 Pro qua opinione inducitur primò ratio hu-
ius Decretalis. Nam indecorum eſt vt regat ec-
cleſiam qui nō nouit gubernare ſeipſum, vt hic.
Ergo ſi debet ſcire ſeipſum regere, non debet
regi, & conſequenter non debet eſſe in pote-
ſtate alterius, vt deducit gloſſa prima, & Card.
in 2. notab. Ex quo apparet nullum Prælatum,
aut in ſacris ordinibus conſtitutum debere in
poteſtate patris exiſtere, ad quod allego textum
in Authen. Conſtitutio, quæ de Dignitatibus,
§. Propterea, ibi, eum namque qui tantorum
iudex eſt, & tantis iubet, manere ſub poteſtate
22 alterius indignum iudicauimus. Ad idem tex-
tus in l. Patri, in fine, & l. Sic eueniet, ff. de adul-
ter. vbi filius familias pater non poteſt occide-
re adulterum ſimul cum filia, quia illam in ſua
poteſtate non habet, cum ſit in poteſtate alterius.
23 & in l. fin. C. De legit. tut. vbi tutor non debet eſſe
ſub tutela, nec Curator ſub cura, & §. Minores,
inſtitut. de excuſat. tutor. vbi exiſtentes ſub cu-
24 ra tutelam, vel curam non gerunt. Secundò pro
hac opinione inducitur textus in l. Filiusfami-
lias, ff. De ijs, qui ſunt ſui, vel alien. iur. vbi
quantum ad ius publicum patria poteſtas non
curatur, ſed filius familias loco patrisfamilias
habetur, & l. Ille, §. fin. & in l. Nam quod ad ius,
ff. Ad Trebell. vbi filiusfamilias Magiſtratum
gerens cogit patrem adire, & reſtituere hære-
ditatem, quam dicit ſuſpectam, quia non at-
tenditur patria poteſtas in eo, quod ad ius pu-
25 blicum attinet. Ius autem publicum in ſacris,
in Sacerdotibus, in Magiſtratibus conſiſtit, l. 1.
§. Publicum ius, ff. De iuſtit. & iur. & cap. Ius
26 publicum 1. diſt. Tertiò inducitur pro hac par-
te, cap. Cum voluntate, §. fin. De ſent. excomm.
vbi filius familias eſt ſub patria poteſtate quoad
violentam manuum iniectionem, ſi ſit in infe-
riori gradu, ideſt in minoribus ordinibus con-
ſtitutus, ſecundum communem expoſitionem.
Ergo à contrario ſi ſit in ſuperiori gradu, ideſt
in ſacro ordine, exemptus eſt à poteſtate patris,
ex eo enim quod de illis ſpecialiter permittit,
videtur de alijs negare, c. Diſciplina, 45. diſtin.
gloſ. in c. Qualis, in ver. Negatur, 25. diſtinct. Et
ita arguit gloſ. fin. in d. c. Cum voluntate.

27 Quartò probatur eadem ſententia, quia ſa-
cer ordo liberat à poteſtate Dominica, ideſt
ſeruitute, quod eſt plus, Ergo & à patria pote-
ſtate, quod eſt minus, c. Ex parte il terzo de
decim. Aſſumptum patet de Ordine epiſcopali
in d. cap. Si ſerues ſciente, 54. diſtin. De Sacerdo-
tio in c. Ex antiquis, & c. Frequens, ead. diſt. & in
d. cap. Per venerabilem circa princ. verſ. Præter-
ea, qui filij ſint legit. de Diacono, in eod. cap.
Ex antiquis vbi cautum eſt, vt præſtando Vica-
rium liberetur. Subdiaconus autem eodem iu-
re cenſetur cum Diacono, vt in c. Miramur, de
ſeru. non ordinan. & in c. à multis, infra eod.

28 Et confirmatur, quia ratio cur ordo Sacer-
dotalis liberet à iugo ſeruitutis, ea eſt, quia
monſtruoſum videretur vt qui legitimus ad ſpi-
rituales fieret actiones, circa ſæculares actus: il-
legitimus remaneret, vt formaliter dicitur in
d. c. Per venerabilem. Hæc autem ratio viget
etiam in patria poteſtate. Ergo vtrobique idem
ius eſſe debet, vt l. Illud, ff. Ad l. Aquil. & l. Cum
Pater, §. Dulciſſimis, ff. De leg. 2. Cum vulgar.
29 Quintò valde vrget pro hac parte, quod Digni-
tas Patritiatus, & Conſulatus ius patriæ pote-
ſtatis ſoluit, vt inſtitut. quibus mod. ius patriæ
poteſt. ſoluat. §. Filius familias, l. fin. C. de conſul.
lib. 12. in authen. quæ de dignitate, §. 1. Collat. 6.
30 & authen. Sed dignitas, C. De Epiſc. & Cler. Ergo
fortius idem dicendum in Sacerdotio, quia nul-
la dignitas ſæcularis æquiparari poteſt Sacer-
dotali. c. Duo ſunt, 96. diſtin. & cap. Solitæ, de
maior. & obed. & notant hic gl. 1. verſ. Item nul-
31 la dignitas, & Hoſt. num. 5. licet interdum æqui-
parentur conſtituti in ſacris, & illuſtres, l. Ad ſi-
militudinem, C. De epiſc. & Cler. Ioan. Andr. hic
32 num. 12. Vltimò, alijs omiſſis pro hac opinione
adducitur, quod profeſſio regularis liberat à
patria poteſtate, ſicut liberat à dominica, vt in
d. cap. Si ſeruus ſciente, 54. diſtin. & tenent gloſ.
in l. Si ex cauſa, §. Pomponius, in ver. Cum ſta-
tum mutat, & ibi Doctores, ff. De minor. Feder.
de Sen. conſ. 191. Quæſtio talis eſt, Scholaris, n. 2.
verſ. Hinc eſt, & Alexand. conſ. 78. In cauſa, & li-
te, in princ. lib. 7. & Butr. hic nu. 25. Ergo idem
dicendum in ſacro ordine; quia ſicut ſolemni-
zatur votum per profeſſionem regularem, ita &
per ſacr. Ordinis ſuſceptionem, vt in c. vn. de voto
lib. 6.

33 Contrariam opinionem tenet Innocent. hic
num. 2. verſ. *Nobis videtur*: qui diſtinguit inter
res patrimoniales, ſeu profectitias, & inter res
Eccleſiaſticas. Et in primo membro concludit
Prælaturam inferiorem Epiſcopatu, vel ſacrum
Ordinem non eximere filium familias à patria
poteſtate in rebus paternis, & in omnibus ſæcu-
laribus, cum hoc iure cautum non reperiatur.
Ideoque ſi talis velit agere de patrimonio, ſeu
conueniri, vel hæreditatem adire, aget autho-
ritate patris, in cuius poteſtate exiſtit, l. Cum
oport. & l. Cum non ſolum, C. De bon. quæ
liber. Ita Innoc. cui in hoc primo membro con-
ſentiunt Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. hic n. 2.
verſ. Sed cum Innocentio dicebat magiſter Pe-
trus. Hoſt. n. 5. verſ. Non puto quod ſacer ordo,
& verſ. Vnde dicas quod quantum ad patrimo-
nialia. Ioan. Andr. num. 13. Collectar. in princ.
Bellam. num. 13. Butr. num. 8. Anchar. num. 2.
& Ioan. de Anan. num. 1. Lap. in c. fin. de iudic.
lib. 6. Idem tenent in c. Cum voluntate, de ſent.
excomm. Henr. Boich. circa fin. Anchar. num. 5.
verſ.

verſ. Ego dico ſecundum Iuriſtas. Abbas num.8. & Felin. circa med. in gloſ. ver. Graduum, & idem Abb.conſ.45. Videtur primo, num.3.circa finem, verſ. Et quamquam dictus hæres ſit Clericus, lib. 2. vbi ait hanc opinionem tenere Innocentium hic, & communiter Doctores, licet gloſ. tertia contrarium ſenſerit, & malè.

34 In ſecundò autem membro, ideſt in rebus eccleſiaſticis Innocen.tenet filium in ſacris ordinibus conſtitutum non eſſe ſub patria poteſtate, arg. cap.Ex parte, §.Quia igitur, vbi hoc videtur expreſſum, infra, de reſtit. ſpoliat. c.Benè quidem, 96.diſt. & cap.Cauſam, il primo, infra, de Iudic. In his enim, quæ filius ratione ordinis, vel dignitatis agit, nihil ad patrem, vt in l.Ille à quo, §.vlt.& l.ſeq.in princ. ff.Ad Trebell. & in alijs iuribus ſupra allegatis in primo argumento contrario, nu.21. & ſeq. Ideoque ſi Beneficiatus ſit minor,dabitur ei à Prælato curator ad lites, cap.1. 12.quæſt.1. l.fin. in princ. C.De Curat. furioſ.& l.fin. §.Qui à patre, C. De bon. quæ liber. Si autem maior ſit aget vt alius, l.2. ff. Ad Macedon. Si verò nomine Eccleſiæ agat, authoritas patris non requiritur, ſed Prælati, cuius etiam authoritate adminiſtrabit,cap.1.de Procurat. l.Omnes, §.Hoc nihilominus, C.De Epiſc. & Cler.

35 Nec obſtat authen. Presbyteros, C.De Epiſc. & Cleric vbi patri legitima in bonis filij reſeruatur. Quoniam hoc verum eſt in bonis prophanis; In eccleſiaſticis autem pater nec per ſucceſſionem, nec alio modo commercium habebit, ſecundum Innocent. cui in hoc ſecundo membro adſtipulantur Hoſt. num. 13. verſ. Alij verò, Petr.& Abb. loco citato. Cæterum Ioan. Andr. & reliqui omnes poſt eum, quod ſpectat ad Iudicium, non recipiunt indiſtinctè dicta Innocentij in bonis eccleſiaſticis, ſed dicunt, & benè hodie ſeruandam eſſe diſpoſitionem decretalis vltimæ de Iudic. lib.6. quam Innoc. Hoſt. Petr.& Abb. non viderunt, cum ſcripſerint ante Bonifacium VIII. illius conditorem.

Quid dicendum? Ego vniuerſam hanc materiam expediam per duas concluſiones cum quibuſdam illationibus.

36 Prima concluſio eſt Hoſt. hic nu.5. verſ.Non puto. Anton. de Butr. num.8.verſ. Ordo ſacer. gloſ. penult. & Archid.in d. cap. Circumcelliones, nu.5. verſ.Dic ergo, 23.quæſt.5.& aliorum ferè omnium,videlicet: Sacer ordo non ſoluit omnino ius patriæ poteſtatis, ſiue ſpectemus ius ciuile, ſiue ius canonicum: De iure ciuili hoc patet in d. authen. Presbyteros, C.De Epiſc. & Cleric. vbi diſertis verbis expreſſum eſt Presbyteros, Diaconos,Subdiaconos, Cantores, & Lectores ſub parentum poteſtate eſſe. Et ita ibi tenent Legiſtæ, & in authen. Sed epiſcopalis dignitas, C.Eodem,vt hic per Collectar. in princ. Ad idem textus in authen. Conſtitutio quæ de dignitatibus, §. Illud quoque, vbi Angelus ait de iure ciuili filium Sacerdotem non eſſe liberum à patria poteſtate, & de hoc eſſe textũ ibi.

37 De iure canonico probatur hoc efficaciter in cap.Per venerabilem, circa princip. Qui fil. ſint legit. inducendo illud dupliciter. Primò per locum à ſpeciali: nam ſpeciale eſt in epiſcopatu vt liberet à patria poteſtate, idque propter culmen dignitatis epiſcopalis, vt ibi, & in auth. Sed dignitas epiſcopalis, C.De epiſc. & Cleric. Ergo in contrarium eſt ius commune, l. Ius ſingulare, & l.ſeq. & l.Quod verò contra, ff. De legib. & ita hunc textum inducit Abb. in c.Cum voluntate, nu.8. verſ.Nam dictum gloſſæ, infra,

38 de ſentent. excomm. Deinde,& fortius ponderando illa verba,eo ipſo quod aliquis ad apicem epiſcopalis dignitatis attollitur, eximitur à patria poteſtate. Ergo filiusfamilias antequam ad epiſcopatum promoueretur erat in poteſtate patris, & tamen erat Sacerdos, quia aliter non potuiſſet ordinari epiſcopus, cap. Ex litteris de exceſſ. Prælat. & tenent communiter Theologi, & plerique ex Canoniſtis, vt ſcripſi in c.vnico, in primo notab.nu.6. de Cler. per ſalt. promot. Quam inductionem probant hic Abbas Antiq. num.2. poſt Petr. Magiſtrum ſuum, Ioan.Andr. num. 10. Bellam. num. 15. verſ. Probatur hoc, Butr. num.8. verſ.Ordo ſacer non ſoluit, & Anchar. num.2. verſ Nam & Presbyter eſt ſub patria poteſtate.

39 Quæ concluſio ratione etiam confirmari poteſt: nam,vt inquit Hoſtienſis n.5. ius patriæ poteſtatis à iure naturali rationabili ſumpſit originem. Quod tamen ius gentium lex vocat ad differentiam iuris communis naturalis, vt l. 1.

40 in fine, l.2. & 3. ff.De iuſt.& iur. Vnde quamuis quoad effectus ciuiles tolli poſſit, vt inferius patebit in ſecunda concluſione; tamen quoad vinculum naturale debet immutabile permanere, vt §.Sed naturalia, inſtitut. de iure natur. & §.fin.de legit. agnator. tutel. l.2. §.Sed quia diuinæ, C. De veter. iur. enucl. & diſt.5. in princ. §.Naturale ius, & notat idem Hoſt. in d.cap.Per venerabilem, num.7. verſ. Eximitur à patria, cuius vinculum eſt naturale. Qui fil. ſint legit.

41 Hinc infertur, vt in bonis patrimonialibus, & profectitijs adhuc remaneant effectus patriæ poteſtatis: nimirum quia hac in parte non reperiuntur à iure ſublati ſecundum opinionem Innocentij hic, quæ communiter à Doctoribus recipitur, vt dictum eſt ſupra num.33.

42 Infertur ſecundò, vt filius per ſacrum ordinem non ſoluatur à patria poteſtate quoad naturalem reuerentiam, quam tenetur patri exhibere. Sicut è conuerſo pater exhibebit reueren-

43 tiam filio in oblationibus, confeſſionibus, & alijs id genus, & ſic erit inter eos reciproca reuerentia, quia aliud domi, & aliud in eccleſia, ſecundum Hoſt. vbi ſupra, verſ. Et etiam quoad reuerentiam.

44 Secunda concluſio eſt, quamuis per ſacrum ordinem funditus non tollatur patria poteſtas, vt in præcedenti concluſione; tolluntur tamen illius effectus ordini ſacro improportionabiles, & incongrui. Hæc concluſio eſt Antonij de Butr. hic num.8. verſ.Ordo ſacer: & probatur in dicta authen. Presbyteros, C.De Epiſc. & Cleric. vbi Presbyteri,& alij Clerici in caſibus ibi expreſſis quoad effectus ciuiles non tenentur ſequi patris authoritatem, ſed liberam habent bonorum diſpoſitionem. Et tamen dicuntur eſſe in patria poteſtate, vt patet ibi, licet ſub parentum

45 poteſtate ſint. Idem efficaciter probat text. in cap. final. in fine, de Iudic. lib.6. vbi in cauſis eccleſiaſticis Clericus in poteſtate patris exiſtens ſine aſſenſu patris agere poteſt, & ſic tollitur effectus ciuilis,ſed patria poteſtas nõ tollitur.

Gg 2 Hinc

46 Hinc infertur primò vt in beneficialibus, & alijs cauſis ſpiritualibus, & ab eis dependentibus filiusfamilias Clericus agere poſſit ſine patris authoritate, itaut ſi maior ſit quatuordecim annis, per ſe, & per procuratorem poſſit cauſam agere, & defendere. Si verò ſit minor quatuordecim, agere poſſit tantummodo per procuratorem ſibi datum ad lites auctoritate Iudicis eccleſiaſtici, vt de his omnibus eſt caſus litteralis in d. cap. fin. de Iudic. lib. 6. ad quem generaliter remittunt Doctores hic, & in ſpecie Io. Andr. Collectar. Bellam. Butr. & alij ſupracitati num. 35. verſ. Cæterum, effectus enim patriæ poteſtatis in huiuſmodi cauſis non cõgruit cum ſacro ordine.

47 Infertur ſecundò, vt quoad violentam manuum iniectionem ſacer ordo tollat effectum patriæ poteſtatis, itaut pater percutiens filium in ſacro ordine conſtitutum in excommunicationem incidat perinde ac ſi Clericum extraneum percuteret, vt efficaciter probat textus à contrario ſenſu in cap. Cum voluntate, §. fin. De ſenten. ex-
48 comm. Cum enim percutientes correctionis cauſa propinquos inferiorum graduum, idest minorum ordinum in ſententiam excommunicationis non incidant, vt ibi deciditur, vtique à contrario in huiuſmodi ſententiam incidunt, qui percutiunt propinquos ſuperiorum graduũ, idest in ſacris conſtitutos, & ita videtur ſentire ibi gloſ. fin. & tenent expreſsè Hoſt. nu. 13. Butr. num. 25 & Abb. num. 8. verſ. Item quoad percuſſionem. Idem firmant hic Hoſt. nu. 8. verſ. Item quoad nimiam violentiam. Ioan. Andr num. 13. verſ. Item quoad violentam, & reliqui omnes, gloſ. in c. 1. in ver. et à magiſtris, 23. q. 5. dicens: datur iſta poteſtas patri in filium Clericum quouſque ſacrum ordinem receperit, licet ordo non liberet à patria poteſtate. Archid. ibid. num. 5. Lap. in c. fin. de iudic. lib. 6. Effectus enim patriæ poteſtatis quoad manuum iniectionem vtique non eſt proportionabilis cum dignitate
49 ſacri ordinis, vt per Abb. vbi ſupra. Et quamuis nonnulli ex antiquis contrarium ſenſerint, videlicet Barthol Brixien. & Tancred. ſupra citat. num. 20. aſſerentes patrem non incurrere excommunicationem ſi correctionis cauſa percutiat filium in ſacris conſtitutum, quia manus illa non dicitur iniurioſa; tamen vt Butr. & Abb. inquiunt, huiuſmodi manus ſaltem eſt temeraria ratione ſacri ordinis. Ideoque videmus Prælatum in excommunicationẽ incidere ſi correctionis cauſa faciat percuti Clericum per laicum, quia reperitur ibi temeritas, licet non violentia, vt in c. Vniuerſitatis, ibi, Temerarias manus præſumit iniicere, ſupra eod.

50 Infertur tertiò, vt propter nimiam egeſtatem non liceat patri diſtrahere filium in ſacris conſtitutum, iuxta text. in l. 2. C. De patrib. qui fil. diſtraxer. quia hic effectus diſtractionis ordini ſacro non congruit. Ita Hoſt. hic num. 8. verſ. Quare, & bene ſequitur, quem Io. Andr. Butr. & alij ſequuntur. Idem tenet gloſ. in c. fin. in ver. Regulariter, de iudic. lib. 6.

51 Fatetur etiam Hoſt. num. 7. in fine filium in ſacris conſtitutum eſſe priuilegiatum quoad peculium aduentitium, ex notatis in c. Quia nos, de teſtam. Et cum eo tranſeunt ſimpliciter Ioan. Andr. num. 13. verſ. Fatetur tamen Bellam. eod. num. verſ. Nec etiam per promotionem ad ſacros, Butr. num. 8. vbi ait quoad peculium aduentitium eſſe ſublatum effectum patriæ poteſtatis. Anchar, num. 2. verſ. Fatetur tamen Hoſtienſis, & alij communiter. Idem firmat Specul. in tit. de actore; verſ. Sed cum Clericorum, & Lap. Abbas in d. c. fin. de iudic. lib. 6. vbi tenet filium per ſacrum ordinem non liberari à patria poteſtate in bonis patrimonialibus, & profectitijs; ſecus in aduentitijs, & in quæſitis poſt
52 Clericatum: quamuis alias de aduentitijs filius familias teſtari non poſſit etiam, permittente patre, vt l. Qui in poteſtate, ff. De teſtamen. & notat hic Petr. de Anchar. num. 2. verſ. In aduen-
53 titijs enim. Et ita ex facto reſpondit Barthol. in conſ. 61. incipien. Filius familias, num. 3. verſ. Circa quod ſciendum eſt, lib. 1. Nam, vt ipſe ait, quidquid acquiritur à filio Presbytero, quæritur ſibi pleno iure; & hoc ſi quæratur cauſa aduentitia, non contemplatione eccleſiæ, vel ſacerdotalis officij: allegat tex. in d. authen. Preſbyteros, C. De epiſc. & Cleric. ſubdens hoc tenere ibi Cynum, & Innocen. & Hoſtien. in d. c. Quia nos, de teſtam. & concludit quoad huiuſmodi acquiſitionem filium familias haberi ſui iuris.

54 Non obſtant argumenta ſuperius adducta pro contraria opinione. Ad primum enim reſpondetur non eſſe inconueniens vt qui alios regit, nihilominus regatur ab alio. Quinimo, vt inquit Hoſt. hic, num. 3. & poſt eum Ioan. Andr. nu. 9. & Bellam, num. 15. verſ. Supple gloſſas, eo ipſo quod habet aliquis alium ſub ſe, neceſſe eſt, vt recognoſcat alium ſuper ſe, excepto Papa, c. Licet, §. fin. De elect. alioquin eſſet acephalus, c. A Subdiacono, & cap. Nulla, 93. diſt. c. Abbatibus, 18. qu. 2. Et propterea in l. 2, ff. De muner. & honor. quantum ad honores dicitur habere filium in poteſtate etiam is, qui eſt in poteſtate alterius. Ad idem tex. in l. Per adoptionem, & l. Si conſul, ff. De adopt. vbi ſi Senator à plebeio adoptetur, nec ipſe, nec eius filius deſinit eſſe Senator, quia dignitas per adoptionem non minuitur.

Ad ſecundum patet ſolutio ex dictis in ſecunda concluſione num. 44. & ſeq.

Ad tertium ſimiliter patet reſponſio ex dictis, nu. 47.

55 Ad quartum reſpondet Hoſt. hic num. 5. circa finem non eſſe bonum ſimile de dominicali ad patriam poteſtatem: nam etſi dominicalis ſit fortior quoad quædam, non tamen ſimpliciter, & abſolutè, vt notatur in c. vnico, §. Quod & de prædictis ſupra, de infan, expoſ. Etenim Dominicalis adeò deletur per ſacrum ordinem, vt nec ſeruus remaneat, vt in d. cap. Per venerabilem, §. Præterea. Qui fil. ſint legit. cum concordan. ſed patria quantumcumque ſoluatur, ſemper filius remanet, vt §. Adoptiui verò emancipati, & §. ſeq. inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt. deferun. Rurſus dominicalis odioſa, quia violenta, §. Ius autem gentium, inſtit. de iure natur. ſed patria fauorabilis, quia naturalis, vt inſtit. de iure natur. reſpon. 1. & de libertin. §. 1. Non ergo ſequitur, Odioſa ſoluitur per ſacri ordinis ſuſceptionem: igitur, & fauorabilis. Ad hoc l. Cum quidam, ff. De liber. & poſthum. & c. Odia, de regul. iur. lib. 6. & ſequuntur hic totidem verbis Ioan. Andr. num. 11. Bellam. num. 15. verſ. Dicebat Hoſtienſis

ſtienſis,& plerique alij: & ex his patet etiam reſponſio ad confirmationem.

56 Ad quintum reſpondetur dignitatem ſacerdotalem eſſe eminentiorem qualibet dignitate ſæculari quantum ad ſpiritualia,c.Suſcipitis,10. diſt. c.Cum ad verum,96. diſt.& d.cap. Solitæ,§.

57 Quod autem ſequitur,de maior.& obed. & hoc reſpectu ſicut Dignitas Patritiatus,vel Conſulatus ſoluit ius patriæ poteſtatis in prophanis; ita ſacerdotalis dignitas in eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, vt in c.fin.De iudic.lib.6. & latius dictum eſt ſupra,nu.46.

58 Ad vltimum reſpondetur quoad hoc non procedere paritatem inter profeſſionem regularem, & ſacrum ordinem. Nam filius familias per ingreſſum religionis ita tranſit in poteſtatem Prælati regularis, vt velle, vel nolle non habeat, & eius arbitrium non ex ſua, ſed ex illius,quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit,voluntate dependeat, vt dicit text. in c. Si religioſus, de elect. lib.6. & concord.c.Non dicatis, 12. q. 1.c. Quorumdam, ſupra de elect.c.vlt.De ſepultur.& c.Religioſus, de teſtam.lib.6. Quod non contingit per aſſumptionem ſacri ordinis. Ad hoc autem vt per mutationem ſtatus filij familias pater perdat ius patriæ poteſtatis, requiritur vt filius eumdem ſtatum prorſus amittat. Quod verificatur ſi filius efficiatur ſeruus pœnæ, vel monaſterium ingrediatur, aut ſeruituti mancipetur, vt declarat gloſſ.d.l. Si ex cauſa,§.Pomponius,in ver. Cum ſtatum mutat,ff.De minor.Preterea per ingreſſum religionis quicquid habet Monachus transfert in monaſterium, & monaſterio acquiritur,authen, ingreſſi,C.De ſacroſ.eccleſ. d.cap. Non dicatis,& c.Nolo, 12.q.1. Doctores in cap. In præſentia,de probat. ergo pater ex vi patriæ poteſtatis nullum ius poteſt in eiſdem bonis ſibi vendicare quoad proprietatem,vel adminiſtrationem, c.2.& c. Cum ad monaſterium, de ſtatu Monach.

Hæc autem non obtinent in filio ad ſacros ordines aſſumpto, quia nihilominus habere poteſt bona profectitia,quæ patri ex toto acquiruntur, vt l.Cum oportet, C. De bon.quæ liber.ſecundum Innoc. & alios ſupracitatos,nu.33.

DE ÆTATE,& QVALITATE.

Cap. Eam te.

S V M M A R I V M.

1 *INdignus ſcientia, moribus, vel ætate ad Eccleſiam curatam inſtitui non debet. & num.8.*

2 *Inſtitutio beneficiorum de iure communi ad Epiſcopum ſpectat.*

3 *Inſtitutio authorizabilis non competit inferioribus Prælatis etiam ex conſuetudine, vel præſcriptione.*

4 *Niſi habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & Populum priuatiuè ad Epiſcopum.*

5 *Inſtitutio corporalis de iure communi ad Archidiaconum pertinet.*

6 *Epiſcopus de iure communi fundat intentionem ſuper collatione omnium beneficiorum ſuæ diœceſis.*

7 *Inſtitutio collatiua poteſt competere inferiori ex conſuetudine.*

8 *Epiſcopus etiam diſpenſatiuè non poteſt præficere Parochiali Eccleſiæ non idoneum ætate, moribus, vel doctrina.*

9 *Scientia in promouendo ad beneficium curatum an ſit moribus præferenda.*

10 *Doctrina ſufficiens requiritur de ſubſtantia in Paſtore; Sanctitas verò tanquàm conditio ſine qua non.*

11 *Prælatus eligendus eſt melior non ſimpliciter, ſed quoad regimen Eccleſiæ. & num.22.*

12 *Idoneus magis ad officium regiminis aliquis eſſe poteſt, qui tamen non excellit gratia ſanctitatis.*

13 *Prælatus poteſt verbum Dei prædicare, & Sacramenta adminiſtrare,etiam ſine charitate; non autem ſi ſit prorſus illiteratus.*

14 *Qualitates ſcientiæ, & morum in Paſtore vario ordine recenſentur à ſacris Canonibus, & Concilijs.*

15 *Examinatores niſi retulerint concurrentes idoneos quoad omnes qualitates, concurſus eſt nullus.*

16 *Sufficit tamen ſi renuncient ſimpliciter aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel reprobatum.*

17 *Examinatores in concurſu Parochialium Eccleſiarum an debeant vota ſua palam dare.*

18 *In Concurſu Parochialis præferri debet is, cuius mores probati ſunt, doctiori, cuius vita ignoratur, & multo magis ſi praua ſit.*

19 *Criminoſi non prohibentur admitti ad concurſum, cum ſit in facultate ordinarij eos non approbare.*

20 *Epiſcopus in concurſu Parochialis an teneatur, omnino præeligere digniorem, ita vt aliàs liceat poſtpoſito appellare. & numer. ſeq. vſque ad num.40.*

Quid de iure communi, num.21. Quid ex Concilio Tridentino, num.24. Et quid poſt Bullam Pij V. num.27.

21 *Dignus eligens poſthabito digniori peccat contra iuſtitiam diſtributiuam.*

23 *Electio de digno poſt habito digniori poſt factum ſuſtinetur de iure communi.*

24 *Præſumitur pro Ordinarij iudicio.*

25 *Et ad irrationabilitatem ordinarij excludendam ſufficit vt poſſint in electo concurrere maiores qualitates.*

26 *Appellatio deuolutiua in vim Concilij Tridentini datur à reprobatione Examinatorum, ſed non ab irrationabili iudicio Epiſcopi.*

27 *Appellare poteſt magis idoneus poſtpoſitus à mala Epiſcopi electione, & prouocare prælectum ad nouum examen ex Conſtitutione Pij V.*

28 *Sed interim executio non ſuſpenditur.*

29 *Concurſus, Iudex appellationis ex Bulla Pij V. an poſſit vocare prælectum ad nouum examen antequam reiectus doceat per alia documenta de irrationabili iudicio Epiſcopi. & num.ſeq. vſque in finem.*

30 *Appellatio à mala Epiſcopi electione ex ſententia Rotæ ita demum conceditur, ſi Epiſcopus doloſè, & irrationabiliter iudicauerit.*

Et irrationabilitas,& dolus liquidò probari debent. ibidem.

Contrarium ex ſententia Congregationis Concilij. nu.31.

num.31. vſque ad num.40.

31 *Bulla Pij V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum expenditur. & nu.ſeq. vſque ad nu.36.*

32 *Examen interiectum, & præelectum in concurſu coram Iudice appellationis fieri debet non ſolum quoad ſcientiam, ſed etiam quoad alias qualitates. & num.42.*

33 *Promouendus de iure communi prius examinandus eſt quoad doctrinam, deinde quoad alias qualitates. & num.49.*

34 *Bulla Pij V. recipit interpretationem paſſiuam à iure communi.*

35 *Appellans debet cauſam talem exponere, quæ ſi foret probata, deberet legitimè iudicari.*

36 *Appellans à reprobatione Examinatorum, & à mala Epiſcopi electione, poteſt prouocare præelectum ad nouum examen.*

37 *Concurſus plures in Vrbe habiti ex decreto ſacræ Congregationis Concilij inter appellantem, & præelectum.*

38 *Electo decretante nouum examen ſubire infra præfixum terminum, iubetur appellans coram Vrbis Vicario examinari.*

39 *Concurſus nouus ex ſtylo Congregationis Concilij in Vrbe inſtituitur, vbi appellans de irrationabili iudicio Epiſcopi dederit fumum.*

40 *Epiſcopi iudicium in præelectione vnius ex concurrentibus ad Parochialem Eccleſiam ex quibus deprehendatur fuiſſe irrationabile. & num.42. vſque in finem.*

41 *Cauſa appellationis à mala Epiſcopi electione prius Rotæ commiſſa in tertia inſtantia remittitur à Sanctiſſimo ad Congregationem Concilij.*

42 *Concurrentium qualitates ſunt inuicem conferenda vt liqueat vter eorum ſit magis idoneus.*

43 *Canoniſta in locis de hæreſi non ſuſpectis præferendus eſt non Theologo.*

44 *Nobilis cæteris paribus ignobili eſt præferendus.*

45 *Furoris qualitas ex quibus probetur.*

46 *Furor probatur per teſtes ſingulares.*

47 *Furioſus etiamſi reſipuerit, promoueri non poteſt abſque diſpenſatione Apoſtolica.*

48 *Affectus inordinatus Epiſcopi in præelectione minus idonei ex quibus eliciatur.*

49 *Scientiæ defectus euidentius, facilius, & promptius probari poteſt per examen, quàm defectus perſonæ.*

1 EAM TE. Ad eccleſiam curatam inſtitui non debet indignus ſcientia, moribus, vel ætate. Et qui habet duas Eccleſias, alterum dimittere cogitur, niſi ſint tenues, vel vna dependeat ab alia. Hoc dicit communis diuiſio. Secunda ibi, *ſed in plures.*

2 Nota primò ibi, *tui Epiſcopatus*: necnon ibi, *inſtituas*; de iure communi inſtitutionem beneficiorum ad Epiſcopum pertinere, c.3. infra de inſtitut. Hoſt. hic, & Cardin. ambo in princ. & idem Cardin. in Clem. vnica, n.11. de ſupplen.
3 neglig. Prælat. Loquitur tamen hæc decretalis de beneficijs curam animarum habentibus; & ſic de inſtitutione authorizabili; quæ non competit inferioribus Prælatis etiam ex conſuetudine, vel præſcriptione, vt eſt caſus in c. Cum ſa-
4 tis, infra de offic. Archid. niſi iuriſdictionem habeant quaſi-epiſcopalem in Clerum, & populum priuatiuè ad Epiſcopum, ſecundum ea, quæ notantur in Clem.1. §. Volumus, in gloſ. in ver. Diœceſanis, & ibi per Cardin. in 4. quæſt. n.2. Imola n.38. Vitalin n.4. & Abb. n.15. de foro competen. Et ex ſententia Sac. Congregationis Concilij ſcripſi in c. Cum contingat, n.31. 37.
5 & ſeq. infr. de foro competen. At ſecus eſt in conſtitutione corporali, ſeu inſtallatione, quæ de iure communi ad Archidiaconum ſpectat, vt in c. Ad hæc, §. In quadam, & in c. Vt noſtrum in fine, infra de off. Archid. Hoſt. in rubr. de inſtitut. n.3. verſ. Sequi debet alia inueſtitura.
6 Inſtitutio autem collatiua, per quam ſcilicet confertur titulus beneficij non curati, pertinet quidem ad Epiſcopum de iure communi, vt in d. c. 3. de inſtitut. c. Si quis epiſcopus, 1. qu. 3. c. Cum ex iniuncto, in fin. de hæret. c. Gratiæ, de reſcript. lib. 6. & c. Si tibi, de præb. cod. lib. Et in hoc epiſcopus fundat intentionem, c. Omnes Baſilicæ, 16. q.1. Rota apud Card. Seraph.
7 deciſ. 779. n.1. Sed tamen poteſt competere inferiori ex conſuetudine, c. Cum veniſſent, de inſtitut. c.2. de exceſſ. Prælat. & c. Referente, de præben. Abb. in d. c. Cum ſatis, in 1. oppoſ. de offic. Archid. Seraph. deciſ. 306. n.9.

An autem inſtitutio hæc collatiua de iure communi ſpectet ad epiſcopum ſolum; an verò ad epiſcopum, & Capitulum ſimul, aut ad epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli, ſunt opiniones, quas recitant Henric. Boich. in c. Nouit, infra, de his quæ fiunt à Præl. Ægid. Bellam. in conſ. 10. incip. Factum eſt tale, col. penult. num. 58. verſ. Quæritur ergo, Caſſador. deciſ. 22. de præben. ego plenè examinaui in c. Cum eccleſia Vulterana, ſupra de elect. poſt gloſ. ibi in ver. Poſtulauit. Compoſt. Hoſt. & Doctores.

8 Secundò nota epiſcopum nulla occaſione debere curæ animarum præficere non idoneum ſcientia, moribus, & ætate. Prætermiſit qualitatem ordinis, de qua in c. ſeq. & in c. Si pro pauperibus, de præb. lib.6. Item amiſit qualitatem prudentiæ, cuius meminit cap. Non oportet, 36. diſt. & Concilium Tridentinum in cap. 18. §. Peracto, ſeſſ. 24. ibi, Quotcumque ab his idonei iudicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs ad vacantem eccleſiam guber-
11 nandam opportunis. et pondera illa verba, nulla occaſione, quæ à Petro de Anchar. hic in 1. notab. exponuntur, ſcilicet friuola, puta carnali, vel venali; quia omnia iura ſunt intelligenda ex cauſa, c.fin. de tranſl. epiſc. Sed hoc iudicio meo non bene dicitur, quia epiſcopus etiam ex cauſa non poteſt diſpenſare cum patiente defectum ætatis, vel aliàs inhabili ad beneficium curatum, cum qualitates huiuſmodi requirantur ex decreto Concilii Lateranen. ſub Alexand. 1
III. vt in c. Cum in cunctis, §. Inferiora, ſupra de elect. contra quod etiam ex cauſa non diſpenſat epiſcopus, gloſſa eſt ſingularis, quæ loquitur de diſpenſatione ſuper ætate in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, de elect. quæ à Doctoribus communiter illic recipitur: & mouetur per hanc decretalem per d. §. Inferiora, & per c. Nihil, cod. tit. vbi grauiter puniuntur, qui hoc faciunt. et hoc tene per ea, quæ ſcripſi latiſſimè in c. fin. intr. de fil. Presbyter. & in c. Dilectus, de temp. ordinat.

Vlti-

9 Vltimò nota arguendo ab ordine litteræ iuxta textum in l. Quoties, ff. De vſufruct. in promouendo ad beneficium curatum qualitatem ſcientiæ moribus eſſe præferendam, prout eam in ordine ſcripturæ etiã Symmachus prætulit in c. Viliſſimus, 1. q.1. dicens: Viliſſimus computandus eſt, niſi ſcientia, & ſanctitate præcellat, qui eſt dignitate præſtantior, & Hieronym. in cap. Licet ergo, 8. q.1. ibi, Qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior ille in Sacerdotium eligitur: & Auguſt. epiſt. 29. ad Hieronym. propè fin. Quis ferat ſi quis diuitem eligat ad ſedem honoris eccleſiæ, contempto
10 paupere inſtructiore, & ſanctiore. Et Concilium Tridentinum c.12. §. Nemo igitur, ſeſſ. 24. ibi, Doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur. Id quod eam habet rationem, quia ſufficiens doctrina requiritur de ſubſtantia in Paſtor. c. Niſi cum pridem, §. Pro defectu, de renunc. Nam ſi cæcus cæco ducatum præſtet, &c. Matth. 15. c. Quæ ipſis, & per totam; 38. diſt. & c. Cum ſit, infr. eod. Sanctitas verò exigitur vt conditio ſine qua non ex mente D.Thomæ in 2. 2. q.185.
11 art. 3. Nam vt docet in corpore, [Ille qui debet aliquem eligere in Paſtorem, vel de eo prouidere, non tenetur aſſumere meliorem ſimpliciter, quod eſt ſecundum charitatem, ſed meliorem quoad regimen eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eccleſiam & inſtruere, & defendere, & pacificè gubernare. Et in reſponſione ad primam dicit, in Paſtore præcipuè debere attendi eminentiam diuinæ dilectionis, vbi tamen aliàs inuenitur idoneus ad eccleſiæ regimen. Et propterea Dominus de ampliori dilectione Petrum examinauit, quia ſciebat ex ſuo munere eſſe idoneitatem quantum ad alia gubernandi eccle-
12 ſiam. Et in reſponſione ad tertium, ait, Nihil prohibere aliquem eſſe magis idoneum ad officium regiminis, qui tamen non excellit in gratia ſanctitatis.] Hæc ibi. Et quod l.6.art.9. docet quandoque contingere, vt aliquis ſit melior ſimpliciter, ideſt ſanctior, & plus habens de charitate, qui tamen non eſt melior quantum ad hoc vt prælationem ſuſcipiat, quia alius fortè poteſt religionem magis iuuare vel per conſilium ſapientiæ, vel per auxilium potentiæ. Non ergo ſemper eſt præeligendus melior ſim-
13 pliciter, ſed quoad aliquid. Ita S.Thomas. Præterea cum præcepto diuino curati teneantur paſcere oues ſibi commiſſas verbi Dei prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum exemplo, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 1. in princ. ſeſſ. 23. non repugnat quin hæc præſtari poſſint ab eo, qui alias ſit habilis ſcientia, & ætate, licet charitatem non habeat. Ad hoc c. Veſtra, & c. fin. infra, de cohabitat. Cleric. & mulier. c. Denique, 6. q.3. & c. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, cũ ibi not. ſupra, de renunc. Vnde Hieron. [Sicut lixiuium per cinerem humidum fluens lauat, & non lauatur; ita bona doctrina per malum doctorem animas credentium lauat à ſordibus peccatorum.] Refertur in §. vlt. 83. diſt. At non eſt poſſibile vt verbum Dei prædicet, & ſacramenta miniſtret prorſus illiteratus, vt in authen. de Sanctiſſ. Epiſc. §. Damus coll. 9. & in cap. fin. cum gl. in ver. Defectum, infra eod.

14 Cæterum aduerte, quia de his qualitatibus vario ordine loquuntur Canones, & Concilia. Nam Lateranenſe in d.c. Cum in cunctis. §. Inferiora, de elect. primo loco ponit ætatem, deinde ſcientiam, & tertio mores. Tridentinum in d.c.18. ſeſſ.24 primo ætatem, ſecundo mores, tertio ſcientiam, & in cap. 1. Eiuſdem ſeſſionis primo vitam, ſecundo ætatem, tertio doctrinam. Textus autem noſter, & Concilium Viennenſe in Clemen. 1. de ætate, & qualit. primo ſcientiam, ſecundo mores, tertio ætatem. Vnde ſtante hac diuerſitate, non licet in his arguere
15 ab ordine litteræ. Quidquid tamen ſit, illud certum eſt has omnes qualitates debere in Paſtore copulatiuè concurrere, vt in locis ſupracitatis cum multis ſimilibus.

Ideoque orta dubitatione an ſicut Epiſcopo, & Examinatoribus ſimul iunctis Concilium Tridentinum, cap.18. ſeſſ.24. committit examen ſcientiæ, ſic etiam committat eiſdem ſimul examen morum, & prudentiæ; itaut ſi examen ætatis morum, & prudentiæ factum fuerit à ſolo Epiſcopo, concurſus ſit nullus. Die 2. Auguſti 1607. S. Congregatio cenſuit, ſi examinatores non retulerint idoneos, quod omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullũ eſſe concurſum.

16 Caue tamen, quia non requiritur ad validitatem concurſus vt de ſingulis qualitatibus examinatores ſpecialiter, & nominatim referant. Sed ſatis eſt, vt ſimpliciter renuncient aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel
17 reprobatum Et ita cum Cardinalis Paleottus, aliàs petijſſet declarari, an examinatores ad Parochiales per concurſum deberent vota ſua palam dare, aut per ſuffragia ſecreta; & quid magis expediret: ſacra Congregatio reſpondit Concilium nihil de hoc expreſſiſſe, videri tamen magis expedire vt ſinguli palam inter ſe ſententias ſuas dicant, deinde iubeant notario, vt ſimpliciter in actis ſuis ſcribat. Titium approbatum idoneum, Seium reprobatum, prout Romæ fieri dicitur.

18 Rurſus certum eſt Clericum mediocris litteraturæ, & bonis moribus imbutum in collatione beneficij Curati præferri debere Clerico eminentis ſcientiæ, ſed malæ vitæ. Quinimo propoſito dubio, cum Examinatores non habent vllam de vita, & moribus examinati notitiam, licet eum doctum eſſe compererint, & concurrat alius, qui non ita eſt doctrina idoneus, ſed benè notus, & probatus quoad vitam, & mores, vter eorum ſit præferendus: ſacra Congregatio cenſuit præferendum eum, cuius mores noti, probatique ſint, ei, cuius vita ignoratur prorſus, licet doctior ſit. Quod multò magis procedere cenſuit ſi vita, & mores doctioris praui eſſent. Conferunt notata per Abbatem in c. Inter cætera, num.2. verſ. Nota ibi potentes, ſupra de offic. ordinar. vbi dicit in prædicatione magis attendendam eſſe vitam, quàm ſcientiam, quia longè plus proficit Prædicator exemplo boni operis, quàm verbo doctrinæ. Qua de re plurima notatu digna ibi cumulat Felin. num.2. Et cuius vita deſpicitur, reſtat vt prædicatio eius contemnatur, c. 3. §. Porrò, in fin. 3. quæſt. 7. Et adde Bald. in cap. Cum in cunctis, num.13. ſupra de elect. vbi ex illo textu notat vitam præmitti ſcientiæ, quia vita facit hominem beatum,

ſcien-

ſcientia inflatum. Nam, vt ait Pſalmiſta ; *Quia non cognoui litteraturas , introibo in potentias*
19 *Domini* . Cæterum cum vacante Parochiali in diœceſi Patauina dubitaretur, an epiſcopus prohiberetur admittere ad concurſum criminoſos , ſcandaloſos , & eos , qui alia beneficia curata poſſidentes numquam reſederunt : cenſuit non prohiberi admittere ad concurſum criminoſos , cũ in facultate Ordinarij ſit eos non approbare.

20 QVÆRO, an ex pluribus ad Parochialẽ eccleſiam cõcurrentibus Epiſcopus teneatur omnino præeligere digniorem , ita vt aliàs liceat poſtpoſito appellare ab irrationabili Epiſcopi iudicio .

Pro clariori ſolutione inquirendum eſt primò , quid dicendum ſit in terminis iuris communis. Secundò quid dicendum in terminis Concilij Tridentini , Tertiò quid poſt Conſtitutionem Pij V. ſuper collatione Parochialium eccleſiarum .

21 De iure communi ante electionem vbique clamant Canones præſtantiorem, ac digniorem eſſe aſſumendum ad regimen animarum , d. cap. Licet ergo, 8. quæſt. 1. & d. cap. Viliſſimus, 1. qu. 1. & ideo peccat contra iuſtitiam diſtributiuam , qui omiſſo digniori eligit dignum , vt notant omnes in cap. Conſtitutis, il ſecondo, vbi in ſpecie Dec. num. 5. de appellat. Butr. in cap. Inter cætera, nu. 15. ſupra, de offic. ordinar. vbi dicit hos mortaliter peccare , & orandum pro eis , quia multi incidunt in hunc laqueum . Et docet S. Thomas in 2. 2. quæſtion. 63. art. 2. ad tertium, quem ſequitur Couarr. in reg. Peccatum, par. 2. §. 7. num. 3. verſ. Sed hoc in hunc ſenſum, & Rota deciſ. 65. num. 8. part. 1. in recentior.

22 Et dignior intelligitur qui ſimpliciter eſt ſanctior, & plus habens charitatis ; ſed ille, qui perſpectis omnibus qualitatibus aptior eſt ad eccleſiam gubernandam, vt in iuribus citatis, & declarat D. Thomas præallegatus in 2. 2. quæſt. 185.
23 art. 3. & quodl. 6. art. 9. Sed tamen poſt factum ſuſtinetur electio de digno, prætermiſſo digniori, vt in cap. Monaſterium, 16. quæſt. 7. in c. Cum nobis, de elect. in d. cap. Conſtitutis , & hic in textu, vbi patet ſatis eſſe vt non aſſumatur indignus . Rationem aſſignat S. Thomas d. art. 2. ad tertium dicens. [Quantum ad hoc vt electio impugnari non poſſit in foro iudiciali , ſufficit eligere bonũ , nec oportet eligere meliorem , quia ſic omnis electio poſſet habere calumniã.] Hæc ille , & ſequuntur alij præallegati , & Rota apud Gregor. XV. deciſ. 11. num. 6. ad finem, & in pluribus præſentatis fuit deciſum in vna Fauentina Iuris patronatus, ibid. relata . Itaque hoc iure inſpecto nullum remedium competit digniori poſtpoſito ad irritandam , aut reſcindendam præelectionem factam de digno .

24 Ex Concilio Tridentino ſimiliter tenetur epiſcopus præeligere digniorem . Sed tamen S. Synodus in huiuſmodi præelectione defert iudicio epiſcopi, vt patet in cap. 18. §. Peracto , ſeſſ. 24. ibi, Ex hiſque (ideſt ex probatis ab Examinatoribus Synodalibus epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit . Præſumitur enim pro ordinario iudicio , qui ex varijs animi ſui motibus , penſatis, & conſideratis omnibus ſupradictis, ſe informare potuit , vt in cap. In præſentia, in princ. de renunciat. Rota deciſ. 29. num. 4. de reſcript. in antiq. Achill. deciſion. 1. num. 4. de Confeſſ. & dixit eadem Rota in cauſa Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592. coram Cardinali Arigonio, deciſ. 654.
25 par. 4. diuerſ. Et ad irrationabilitatem Ordinarij excludendam ſufficit vt poſſint in electo concurrere maiores qualitates, vt fuit dictum in eadem cauſa Rauennaten. Et in nullius Parochialis , ſeu Concurſus 4. Decembris 1600. coram Gregorio XV. in impreſſis deciſ. 11. num. 6.

26 Ac proinde quamuis ex ſententia S. Congregationis Concilij à reprobatione Examinatorum detur appellatio deuolutiua , vt etiam reſoluit Rota coram Gregorio XV. deciſ. 515. num. 2. & deciſ. 538. num. 1. & in Calaguritana Beneficij 21. Februarij 1611. coram Coccino Decano : & patet clarè ex d. cap. 18. ſeſſ. 24. verſ. Nec prædictorum Examinatorum, vt plenius dicam in cap. Cum ſit ars, in 4. quæſtion. infr. eod. tamen non poteſt poſtpoſitus appellare ab irrationabili iudicio epiſcopi in vim Concilij .

27 Ex Conſtitutione verò Pij V. quæ incipit, In conferendis, edita 15. Calen. Aprilis 1567. aliud dicendum eſt : nam in §. 7. ſtatuitur in hæc verba . [Vt autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis iuxta Tridentini Concilij decretum Parochiales eccleſiæ conferantur ; Volumus, & decernimus quod ſi epiſcopus minus habilem poſthabitis magis idoneis elegerit , poſſint ij , qui reiecti fuerint , à mala electione huiuſmodi ad Metropolitanum , vel ſi ipſe eligens Metropolitanus , aut exemptus fuerit , ad viciniorem ordinarium vti Noſtrum, & Sedis huiuſmodi delegatum , aut aliàs ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad nouum examen coram ipſo appellationis Iudice, & eius Examinatoribus prouocare. Et conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato , Parochialis magis idoneo per eumdem Iudicem appellationis authoritate noſtra (quatenus collatio ad epiſcopum, à quo appellatum fuit, ſpectaret) conferantur , aliàs eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda , remittatur ad eum , ad quem collatio , prouiſio , vel inſtitutio ſpectabit .
28 Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat quominus electio per Ordinariũ primo loco facta interim debitæ demandetur executioni ; & prouiſus ab eadem eccleſia cauſa appellationis huiuſmodi pendente non amoueatur. Et ſi quis à ſententia per Iudicem appellationis lata duxerit appellandum , is tunc ad ſedem ipſam Apoſtolicam appellabit.] Hæc ibi.

Vnde palam eſt hodie licere magis idoneis reiectis appellare ad effectum deuolutiuum à mala electione epiſcopi , & prouocare præelectum ad nouum examen coram Iudice appellationis . Atque ita quamuis præelectio de digno poſthabito digniori mero iure & hodie ſuſtineatur ; & hac in parte non fuerit immutata diſpoſitio iuris communis , & Concilij Tridentini ; tamen poteſt retractari, & infringi in iudicio appellationis conſtito de irrationabili eligentis iudicio , quod ex iure veteri , & ex Concilio Tridentino fieri non poterat . Et ita fuit multoties reſolutum . Et in ſpecie à Rota fuit ad Sac. Congregationem Concilij tranſmiſſum hoc dubium . Præſuppoſita Bulla Pij V. ſuper

proui-

prouiſionibus Parochialium, & quod vacante Parochiali Firmana, de qua agitur, Nicolaus, & Galeatius fuerint ab Examinatoribus Synodalibus in concurſu examinati, quorum quatuor approbarunt Nicolaum, & quinque Galeatium; & quod Parochialem Ordinarius Galeatio contulerit, qui illius poſſeſſionem adeptus eſt; an Nicolaus poſſit prouocare Galeatium ad nouum examen: die 15. Octobris 1573. relato decreto in quadam cauſa Interamnenſi facto à ſacra Congregatione, quod in fortioribus terminis probata iudicio Examinatorum, etiamſi abſolutè quem reprobauerint, poſſe appellari, item à prælectione Epiſcopi, qui ſequutus iudicium examinatorum vnum magis idoneum prætulerit poſſe per eum, qui repulſus ſit, abſolutè appellari, & ad nouum examen prouocari: Congregatio generalis re diligentiſſimè perpenſa, cenſuit poſſe. Rationes retuli in cap. Cùm ſit ars, in . . quæſt. infra eod.

29 Sed grauior eſt difficultas an iudici appellationis per alia documenta conſtare debeat de irrationabili iudicio Epiſcopi antequam decernat nouum examen inter prouocantem, & prælectum.

30 Rota coram Gregorio XV. deciſ. 11. num. 1. reſoluit in concurſu ad Parochialem ex conſtitutione Pij V. ita demum concedi appellationem à iudicio, & electione Epiſcopi, ſi doloſè, & irrationabiliter iudicauerit; quæ irrationabilitas, & dolus liquidò probari debent, & dixit hoc probari ex verbis conſtitutionis expreſſis aliàs ad hoc pôderatis in præallegata Rauen. Parochialis. Et idem reſoluit in deciſione eiuſdem Gregorij 538. num. 5. Item in deciſ. 40. ſub num. 1. par. 1. in recentior. & deciſ. 654. num. 4. par. 4. in nouiſſ. & complures aliàs deciſiones refert Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ in gl. 4. à num. 139.

31 Sed oppoſitum cenſuit S. Congregatio Concilij: nam die 12. Iunij 1603. In cauſa Piſtorien. propoſito hoc dubio; [Cardinalis Matthæius inter cætera dixit examini valdè fauere conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij V. ſuper collatione Parochialium eccleſiarum, quæ dum vult licere magis idoneo poſt habito per Epiſcopum appellare, & ad nouum examen prouocare. Et conſtito de Epiſcopi eligentis irrationabili iudicio, Parochialem huic magis idoneo eſſe conferendam: ſatis manifeſtè requirit nouum examen ad huiuſmodi irrationabile iudicium cognoſcendum, itaut non ſit neceſſe de illo conſtare antequam decernatur examen; ſed abſque eo quod de tali iudicio irrationabili conſtet, illud debere decerni, vt per examen perueniatur ad cognitionem irrationabilis iudicij:] Et propterea Rota, quæ in deciſione coram Ludouiſio aliter ſenſit, non videtur conſentanea menti, & verbis dictæ conſtitutionis. Nec deciſio defendi poteſt ea ratione, quod cum conſtitutio ita demum tribuat reiecto facultatem appellandi, & ad nouum examen prouocandi, ſi prælatus ſibi fuerit minus idoneus, de hac conditione, ſub qua conſtitutio loquitur; ante omnia conſtare debeat. Quia reſpondetur hâc conſtitutionem eſſe ante omnia probandam, ſed de ea conſtare poſtea debere per examen, & proceſſum, alioquin ſequeretur vt talis conditio deberet verificari nedum ante examen, ſed etiam ante appellationem, cum illam conditionem conſtitutio requirat in vtroque. Abſurdiſſimum autem eſſet oportere de irrationabili iudicio conſtare ante appellationem. Præterea ea non poteſt dici conditio, cum præſentiæ rei veritatem reſpiciat, & non futuræ implementum quod eſt de natura conditionis. Itaque Matthæius omnino ſenſit nouum inter vtrumque examen eſſe decernendum. Iuſtinianus eiuſdem fuit ſententiæ, eo quod ſimus in caſu Conſtitutionis ſanctæ memoriæ Pij V. quæ requirere videtur nouum examen, vt conſtare poſſit de irrationabili iudicio, præſertim cum ſuſpiciones Epiſcopi ſint graues, & vehementes. De Monte, & Paranicinus eidem ſententiæ adhæſerunt. Plattus quoque ſuſpicionibus prædictis motus nouum examen probauit. Blanchettus, Sancti Marcelli, & Roſatus in aliorum ſententiam, & ipſi ierunt præter vnum Sanctorum Quatuor, qui ſenſit hoc relinquendum arbitrio Rotæ.

Et in cauſa Montis Regalis cum rurſus dubitatum fuerit an iudex appellationis interpoſitæ à reiecto poſſit vocare prælectum ad nouum examen, & dictus prælectus ad inſtantiam reiecti teneatur ſe ſubijcere nouo examini coram dicto iudice, quamuis per alia documenta non doceat de irrationabili iudicio Epiſcopi: die 2. Auguſti 1607. Sacra Congregatio cenſuit poſtpoſitum poſſe prouocare prælectum ad nouum examen coram iudice appellationis etiam antequam per alia documenta doceat de irrationabili iudicio Epiſcopi. Atque ita intellexit Conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij V. aduerſus nonnullas Rotæ deciſiones.

32 Quod iudicio meo ex ſequentibus confirmari poteſt. Et primò Conſtitutio Pij V. dum concedit reiecto, vt poſſit prouocare prælectum ad nouum examen coram Iudice appellationis, & eius examinatoribus, iubetque vt conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo conferatur; vtique requirit vt nouum examen inter prouocantem, & prælectum fiat, non tantum quoad ſcientiam, ſed etiam quoad mores, prudentiam, & alias qualitates, quarum meminit Concilium Tridentinum in d. cap. 18. verſ. Peracto, ſeſſ. 24. aliàs enim ſi fieret examen tantummodo quoad ſcientiam, conſtare non poſſet vter eorum eſſet magis idoneus, quia reiectus poſſet eſſe doctior, & tamen imprudens, aut criminoſus, & conſequenter ex huiuſmodi examine retractari non poſſet iudicium Epiſcopi. Vnde in nouo examine qualitates omnes concurrentium ſunt inuicem conferendæ, & ex collatione huiuſmodi formandum eſt iudicium, an electio Epiſcopi retractari, aut confirmari debeat, vt ſæpiſſimè tam in Rota, quàm in ſacra Congregatione, fuit reſolutum. Quod cum ita ſit, dum Rota exiſtimat conſtare debere de irrationabili iudicio antequam decernatur nouum examen; inquiro de quo examine hoc intelligatur, an ſcilicet de examine quoad doctrinam tantum, an verò de examine quoad omnes qualitates. Si intelligatur primo modo de examine ſolùm quoad doctrinam, hoc eſt contra Conſtitutionem Pij V. quæ vt proximè dictum eſt, exigit nouum

nouum examen quoad omnes qualitates ad regendam eccleſiam requiſitas, nec ſpecies examinum, aut illorum tempus diſtinguit. Si verò intelligatur de examine hoc ſecundo modo, implicat contradictionem vt ante examen conſtare debeat de irrationabili iudicio, quia examen huiuſmodi nihil eſt aliud quàm inquiſitio, ſeu inſtructio, & proceſſus coram iudice appellationis ſuper moribus, prudentia, doctrina, & alijs qualitatibus concurrentium, c. Si forte, de elect. lib. 6. Concilium Tridentinum, c. 1. ibi, *Examinis, ſeu inquiſitionis, aut inſtructionis*, ſeſſ. 24. Ex qua quidem inquiſitione, & proceſſu reſultare debet probatio irrationabilis iudicij tamquam effectus ex ſua cauſa. Vnde impoſſibile eſt vt hæc probatio examen præcedat, quia ſic effectus ſuam cauſam præcederet. Supereſt ergo vt ante omnia fieri debeat nouum examen, & inquiſitio de omnibus qualitatibus, vt inde conſtare poſſit verum Epiſcopus in præelectione minus idonei irrationabiliter proceſſerit, necnè. Quod apertè liquet ex alio eiuſdem Concilij decreto, nempe ex d. c. 1. ſeſſ. 24. ibi, Si idonei per examen, ſeu per inquiſitionem factam reperti fuerint.

Deinde ſi liquidò conſtare deberet de irrationabili iudicio Epiſcopi quoad alias qualitates, & deinde inſtitui examen quoad ſcientiam; & examen eſſet deriſorium, & ſeruiret, vt aiunt, de vento. Nam probata irrationabilitate quoad alias qualitates, veluti quod reiectus ſit bonis moribus imbutus, præelectus verò ſcandaloſus, & malæ vitæ; inutile eſſet illos examinare quoad litteraturã. Quoniam etſi in examine præelectus ab Epiſcopo doctior appareret, nihilominus propter qualitatem melioris vitę, quæ præponderat in reiecto, reuocandum eſſet iudicium Epiſcopi; & Parochialis eidem præelecto eſſet conferenda, vt patet ex dictis ſupra, num. 18. Ergo ne dicamus Bullam inſtituiſſe examen fruſtratorium, fateri oportet nouum examen propterea fieri debere, vt ex illo conſtare poſſit, de mala præelectione, & irrationabili iudicio Epiſcopi.

33 Præterea cum præelecto obijcitur defectus ſcientiæ, & aliarum qualitatum, iura præcipiunt, vt ante omnia inſtituatur examen quoad doctrinam, cùm hæc probatio euidentior, facilior & promptior ſit, vt eſt textus in cap. Si fortè, de elect. lib. 6, vbi Ioan. Monach. Ioan. Andr. & alij notant & latius dicam infra, num. 49. ergo non eſt conueniens, vt ex Bulla Pij V. huiuſmodi qualitates ordine conuerſo probari debeant, primo ſcilicet quoad prudentiam, & mores, quæ, vt inquit Ioan. Monach. in d. cap. Si fortè in princ. non ita de facili poſſunt probari; & poſtremo loco quoad ſcientiam, quæ illico per
34 examen probari poteſt. Quin potius debemus interpretari Conſtitutionem, vt hac in parte ſit conformis iuri communi, l. 2. & ibi Bald. C. de noxal. l. 1. §. Lex Falcidia, & ibi Bart. & DD. ff. Ad leg. Falcid. cum ſimil.

Ad hæc conſtitutio non requirit vt conſtet de irrationabili iudicio, ad hoc vt reiectus poſſit appellare, & ad nouum examen prouocare; ſed ad hoc vt iudicium Epiſcopi reuocetur, & Parochialis magis idoneo conferatur, vt clarè innuunt verba illa: Poſſint ij, qui reiecti fuerint, à mala electione huiuſmodi ad Metropolitanum, &c. appellare, ac præelectum ad nouum examen prouocare; & conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo conferatur. Et ſic clauſula, *conſtito*, ponitur poſt appellationem, & prouocationem, & ad alium effectum, videlicet reuocationis iudicij, & collationis beneficij; & conſequenter ſatis eſt, vt huiuſmodi probatio fiat ante ipſam collationem. Vnde quod ante appellationem, & examen conſtare debeat de mala præelectione, eſt contra expreſſa verba, & mentem conſtitutionis.

Accedit quòd non eſt poſſibile, vt appellans docere poſſit per alia documẽta de irrationabili iudicio Epiſcopi ante appellationem, vt voluit Rota: quæro enim coram quo iudice docere debeat de hac irrationabilitate. Et quidem non coram Epiſcopo, quia in præelectione, & collatione Parochialis iam functus eſt officio ſuo, nec poteſt eſſe iudex grauaminis à ſe illati, & alioquin eſſet iudex à quo, & iudex ad quem, quod repugnat, vt inquit Ioan. Andr. in c. A collatione, de appell. lib. 6. Coram iudice autem appellationis certum eſt nullã poſſe fieri probationem ante appellationem legitimè interpoſitam, quia antea ad eumdem iudicem negotium non eſt deuolutum, c. Romana, §. Si verò, de appell. lib. 6. Atque ita probatio hæc ſi fieri deberet ante appellationem coram iudice appel-
35 lationis eſſet impoſſibilis de iure. Ac præterea eſſet contra canonicas ſanctiones, quæ non exigunt vt in appellatione cauſa probetur, ſed tantummodo vt talis exponatur, quæ ſi foret probata, deberet legitima iudicari, vt ſtatuitur in c. Vt debitus, de appellat. & in d. c. Romana, §. Cum autem. Vnde non mirum ſi Cardinalis Matthæius in voto ſuperius relato num. 31. dixerit abſurdiſſimum eſſe, vt de irrationabili iudicio conſtare debeat ante appellationem. Itaq; cum conditio illa conſtitutionis, videlicet, ſi Epiſcopus minus habilem poſthabitis magis idoneis elegerit, nec debeat, nec poſſit verificari ante appellationem, conſequens eſt vt nec verificanda ſit ante nouum examen; cum conſtitutio illam conditionem ponat pariformiter tam ante examen, quàm ante appellationem, ſicut Sacra Congregatio conſiderauit. Ad hoc l. fin. C. De ſent. l. Quamuis, C. De impuber. & alijs ſubſtit. l. Iam hoc iure, §. fin. ff. De vulg. & pupill. & c. Maiores, verſ. Et ob hoc tota auctoritas, infra de baptiſ.

Poſtremò ſi eadem conditio importaret vt deberet conſtare de iudicio irrationabili ante appellationem, & nouum examen, ſenſus conſtitutionis talis eſſet, videlicet, conſtito de irrationabili iudicio Epiſcopi, poſſint qui reiecti fuerint appellare, & præelectum ad nouum examen prouocare, & conſtito de irrationabili iudicio Epiſcopi, Parochialis magis idoneo conferatur. Atque ita clauſula, conſtito, eſſet bis repetita. Quod eſſet ſuperfluum, & nugatorium, arg. in c. Abbate, de verbor. ſignificat.

Dicamus igitur de irrationabili iudicio ſemel tantum conſtare debere, id eſt ante illius reuocationem, & Parochialis collationem: & ſic iudicem appellationis debere illico inter poſthabitum, & præelectum inſtituere nouum examen primò quoad ſcientiam, deinde quoad alias qualitates

litates

litates iuxta ordinem iuris, de quo in d. cap. Si fortè, de elect. lib.6. & ita ex libris publicis Sac. Congregationis reperi multoties obſeruatum, fuiſſe, & meo tempore obſeruatum vidi.

36 Et in ſpecie tempore Cardinalis Alciati paulò poſt publicationem Conſtitutionis Pij V. vacante Parochiali eccleſia S. Nicolai ciuitatis Interamnen. poſitis ab Epiſcopo edictis concurſus, ſe inſcripſerunt examini Alemannus Clericus Interamnen. & Leontius eiuſdem ciuitatis. Et cum ab examinatoribus fuiſſet approbatus, & præpoſitus Alemannus; atque deinde à Sede Apoſtolica prouiſus; Leontius ad ſacr. Congregationem appellauit, dicens ſe eſſe grauatum tanquam magis idoneum, eo quod ipſe eſſet Presbyter à decem, & quinque annis, & verſatus in cura animarum; aduerſarius verò nunquam illam exercuiſſet; petijtque nouum concurſum, vt per eum poſſet docere de irrationabili iudicio. Sacra Congregatio Concilij cenſuit ex Bulla Pij V. licuiſſe Leontio appellare ad Sedem Apoſtolicam, & dictum Alemannum ad nouum examen prouocare; & cum nunc ambo
37 Romæ ſint examinandi coram Tribunali illuſtriſſimi Vicarij, & deinde ad Sac. Congregationem referendum quis eorum magis idoneus ſit ad onus prædictæ Parochialis ſubeundum.

Similiter in cauſa Vicenſi decretum eſt vt iuxta litteras ſcriptas Epiſcopo Vicenſi prælectus Romam veniat, & poſtquam venerit, iterum vterque examinetur, & videatur quis ſit magis idoneus. Litteræ ſcriptæ fuerunt ſub die 28. Septembris 1570. Rurſus expoſuit Aſcanius Sacerdos Cluſinæ diœceſis peracto concurſu ad Parochialem S. Angeli ſe examinatum ab examinatoribus Synodalibus, & quamuis magis idoneũ, reprobatum, ac ſibi præpoſitum quemdam Ciuolum, ex quo ſentiens ſe grauatum, appellauit ad Sanctiſſimum; ideoque petijt nouum concurſum in Vrbe, vt ſic doceret de irrationabili iudicio, petens interim ſuſpendi prouiſionem Datarij. Die 2. Martij 1580. Sac. Congregatio cenſuit vocandum aduerſarium Romam pro nouo concurſu faciendo coram illuſtriſſimo Vicario, ſed non ideò mandandum ſuſpendi prouiſionem Datarij. Atque ita ſcriptæ fuerunt litteræ ad Epiſcopum Cluſinum infraſcripti tenoris, videlicet. [Illuſtriſſimi Cardinales interpretationi S. Concilij Tridentini præpoſiti cognitis quæ in hoc libello Aſcanij Beltrami nomine expoſita ſunt, amplitudini tuæ ſcribendum cenſuerunt, vt ea intimari curet Ciuolo de Ciuolis, eumdemque citari iubeat Romam ad ſubijciendum ſe nouo examini inter ipſum, & Aſcanium prædictum faciendo: Ita igitur Amplitudo tua fa-
38 ciet, &c.] at quia idem Ciuolus detrectabat nouũ examen; die 21. Iulij 1580. Sacra Congregatio cenſuit præcipiendum eſſe Vicario Cluſino per litteras Congregationis, vt citari faceret prædictum Ciuolum, vt infra quindecim dies Romæ compareret, & ſubijceret ſe examini coram illuſtriſſimo Vicario Vrbis: alioquin admitteretur ſine alia dilatione prædictus Aſcanius ad examen.

Amplius cum in concurſu Plebis S. Natoliæ Camerinen. diœceſis Dominicus Sebaſtianus Presbyter ab Epiſcopo prælectus fuiſſet, & Pacificus Vitalis Clericus poſthabitus ad Sanctiſſimum appellaſſet, & vterque nouum examen in Vrbe ſubijſſet: S. Congregatio tempore Cardin. Arigonij audita relatione Card. Vicarij, qui nouo concurſu ex eiuſdem Congregationis ſententia inter dictos duos concurrentes in Vrbe habito, Dominicum magis idoneum iudicauit; mandauit Parochialem ipſi Dominico adiudicari, atque litteras opportunas hac de re expediri.

39 Cæterum etſi ad obtinendum nouum examen in iudicio appellationis non ſit neceſſe vt prius conſtet de irrationabili iudicio, vt ex prædictis liquet; nihilominus ſac. Congregatio conſueuit nouum examen decernere dato aliquo fumo irrationabilitatis, & malæ prælectionis Epiſcopi, vt ſatis colligitur ex deciſione Piſtorien. Et ex alijs ſuperius relatis. Sed expreſſius hoc dixit in cauſa Feretrana. Nam Petrus Guccius in concurſu Parochialis eccleſiæ ab Examinatoribus æqualiter approbatus cum Ioan. Petro Migliorino, ſed eidem poſtpoſitus, appellauit, nouumque in Vrbe concurſum petijt, eo quod ipſe eſſet Doctor in Theologia, Aduerſarius verò minimè; Et quia Migliorinus erat familiaris Epiſcopi; & inter quatuor Examinatores, qui interfuerunt examini, alter item eorum erat Epiſcopi familiaris, alter aſſumptus ad officium Secretarij loco ipſius Migliorini; alter demum valdè confidens; ijdemque Examinatores contra ipſius reſponſiones argumentati ſunt; reſponſiones verò Aduerſarij abſque oppoſitione fuerunt admiſſæ. Die 21. Febr. 1612. S. Congregatio cenſuit concurſum nouum in Vrbe eſſe inſtituendum, vbi orator de veritate narratorum dederit fumum, idest poſtquam per atteſtationes extraiudiciales, vel alia informia documenta de huiuſmodi ſuſpicione, & grauamine aliqualem fecerit fidem, vt ſic probabilis, & ſufficiens cauſa eum excuſet à calumnia, cap.1. in fine, de elect. lib.6. gloſſ. in cap. Si fortè, in ver. Initium, verſ. Vel dic quarto, eod. tit. & lib.

40 Vlterius QVÆRO, ex quibus deprehendatur iudicium Epiſcopi fuiſſe irrationabile in prælectione minus idonei inter plures concurrentes, ad Parochialem eccleſiam.

41 Anno 1602. menſe Auguſti vacauit Parochialis eccleſia S. Petri Caſalis Plebania nuncupata, Piſtorien. diœceſis Epiſcopus ſtatim vocauit per edictum omnes comparere volentes cum termino decem dierum. Quem in vltima die termini ad diem ſequentem prorogauit: & poſtea eo die ſequenti ſecunda vice prorogauit terminum ad alios decem dies. Intra terminum ad concurſum præter alios comparuerunt Thomas Celleſius, & Fabius de Verdechijs de Mammiano vterque Piſtorienſis diœceſis.

Ex quinque examinatoribus Synodalibus, in hoc concurſu tres adhibiti ſunt ab Epiſcopo, relictis Honuphrio Celleſio vti conſanguineo Thomæ, & Coſmo Bracciolino. Peracto examine, examinatores ſuffragia ſecreta tulerunt, & inſpectis fabis, Fabius inuentus eſt approbatus ab omnibus Examinatoribus per tres fabas nigras. Thomas verò à duobus per duas nigras, cum altera eſſet alba. Epiſcopus Fabium digniorem pronunciauit, eique Parochialem contulit. Thomas ab hac pronunciatione ad Metropoli-

tanum appellauit, & ſententiam fauorabilem obtinuit, à qua Fabius appellauit, & cauſam in Rota committi obtinuit. Sed nunc ſupplici libello Sanctiſſimo D.N. à Thoma porrecto, cauſa commiſſa eſt S.Congregationi.

42 Thomas prætendit iudicium Epiſcopi Piſtorienſis, qui illi prætulit Fabium, fuiſſe irrationabile ex duplici capite. Primò quia, vt ait, pluribus qualitatibus aduerſario præſtantior eſt. Secũdò quia Epiſcopus ſpeciali affectu erga Fabium motus eſt ad iudicandũ illum magis idoneum, conferendamque ipſi Parochialem.

Quoad primum ſi aliæ qualitates, excepta prudentia, vtriuſque inter ſe conferantur, non magna inter eos reperietur differentia. Nam in quibuſdam ſunt ferè æquales, in quibuſdã alter nunc ſuperat alterum, nunc ſuperatur ab altero. Nam quoad ætatem ſunt fermè pares, cum Thomas ſit ætatis annorum triginta, & Fabius annorum triginta duorum.

Quoad originem quoque vterque eſt diœceſanus. Sed Thomas ex Ciuitate, Fabius ex diœceſi.

43 Quoad gradum Thomas eſt I. V. Doctor, & ſic Canoniſta, Fabius verò Theologus. In locis autem de hæreſi non ſuſpectis Canoniſta præferendus eſt Theologo. Hoſt. quem Ioann. Andr. Abb. & cæteri Doctores ſequuntur in cap. 1. de Conſang. & affinit. Felin. in cap. Clerici, num. 5. de Iudic.

44 Quoad conditionem perſonarum Thomas eſt nobilis, Fabius verò non item. Nobilis autem cæteris paribus eſt ignobili præferendus, Lambert. poſt alios de iure patron. lib. 2. part. 3. in 5. princ. art. 3. num. 1.

Quoad ordinẽ S.Tho. eſt conſtitutus tantum in quatuor ordinib' minoribus; Fabius verò eſt Sacerdos, & verſatus in exercitio curæ animarũ. Sed tamen cum alias quæſitum fuerit an ex plurib', quorum aliqui in ordine Presbyteratus conſtituti ſunt, aliqui non ſunt, & omnes ab Examinatoribus renunciati fuerunt idonei, poſſit Epiſcopus ſecundum diſpoſitionem, c.18. ſeſſ.24. præferre eum, qui Presbyter non ſit, alijs, quamuis presbyteri ſint: Sac. Congregatio cenſuit poſſe, ſi modo ipſum Epiſcopus magis idoneum iudicauerit. De ſcientia verò vter ſit præſtantior non conſtat, cum interrogationes, & reſponſiones examinis habiti coram Epiſcopo Piſtorienſi minimè ſcriptæ fuerint. Atque ita quoad prædictas qualitates non magna eſt differentia inter eos; ſed remanet perpendenda qualitas prudentiæ.

45 Quoad prudentiam nihil adducitur contra Thomam. Sed contra Fabium allegatur eum olim fuiſſe dementem, vel furioſum, vtpotè aliquibus diebus detentum hic in Vrbe in Hoſpitali nuncupato *de i Pazzarelli*; nempè à die 22. menſis Maij, & ab eodem poſtea inde demiſſum die 8. Iulij immediatè ſequentis, vt publica fide, libro dicti Hoſpitalis à ſe inſpecto teſtatus eſt Magiſter domus Hoſpitalis eiuſdem.

Fabius ad hanc fidem euertendam miſit duos Notarios ad librum inſpiciendum, alterum Auditoris Cameræ, alterum Capitolinum, qui teſtantur in dicto libro reperiri deſcriptum Fabium Marianum, non autem Fabium Mammianum. E contra Thomas ad fidem prædictam confirmandam producit aliam fidem eiuſdem Magiſtri Domus, qui teſtatur de hac re actum eſſe in Congregatione dicti Hoſpitalis, & Congregationem inſpecto dicto libro mandaſſe vt ex dicta fide iam edita nihil immutaretur.

Præterea ad eandem fidem coadiuuandam examinatus eſt Annibal Dominici de Bernardinis Piſtorienſis diœceſis, in proceſſu fol.2. qui deponit ſe, cum eſſet familiaris D. Cardinalis Medices, & audiſſet filium Sandri (quod eſt nomen patris dicti Fabij de Mammiano) eſſe in dicto Hoſpitali Dementium illuc acceſſiſſe tanquam amicum dicti Sandri, ſibique oſtenſum fuiſſe quemdam iuuenem vti filium dicti Sandri de Mammiano, quem deſcribit, licet eius nomen ſe ignorare dicat. Examinatus eſt etiam alius teſtis Dominicus de Caſtigliano, qui deponit in dicto proceſſu fol.6. eſſe in loco Mammiani publicam vocem, & famam, quod dictus Fabius Sandri fuit furioſus, & vti talis detentus fuit Romæ in Hoſpitali prædicto. Quibus accedit quod Thomas coram Vicario Florentiæ in ſecunda inſtantia fecit poſitionem de furore Fabij, vt in proceſſu fol.36. poſit.32. Et quia Fabius non comparuit, nec reſpondit, Iudex pronunciauit habendam eſſe pro confeſſata, iuxta tex. in c.2. de confeſs.

46 Hæc qualitas furoris non videtur bene probata, quia quoad fidem ſatis dubia redditur ex atteſtatione contraria duorum Notariorum, ad gloſ. in cap. Licet cauſam, in ver. Vti poſſidetis, verſ. Si verò probationes, infra, de probat. niſi oculari inſpectione veritas fidei comprobetur. Teſtes verò etſi ſingulares ad probandum furorem ſufficiant, Alexand. plurimos cumulans in conſil.141. incipien. Ponderatis, num.2. lib.1. Ruin. conſ.63. num.3. vol.1. cum alijs adductis per Gabrielem tit. de Teſtib. concluſ.2. num.42. tamen hic habemus vnicum teſtem ſemiplenè tantum probantem. Nam alius teſtis deponit de publica voce, & fama, qui ſolus eam non probat; præſertim cum non deponat cum requiſitis neceſſarijs ad famæ probationem, ad notata per Innocentium in cap. Cum oporteat, de accuſat.

47 Ideò res tota dependet ab inſpectione libri: nam ſi conſtabit eum furore vexatum fuiſſe, etiamſi poſtea reſipuerit, non potuiſſet tamen ad ſacros ordines abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ promoueri, Syluest. in ver. Corpore vitiatus, num.8. & Angel. eod. ver. nu.8. & probatur per textum in cap. Vſque adeò, 33. diſtin. Et ſic tanquam irregularis nõ debuiſſet admitti ad concurſum, vel ſaltem non erat præponendus aduerſario nulla irregularitate, vel defectu ſimili laboranti.

48 Secundum caput, quo nititur Thomas aduerſus iudicium Epiſcopi Piſtorienſis, eſt id quod pluribus modis probare tentauit, nempe Epiſcopum paſſionis affectum, non rationis iudiciũ, dum aduerſarium prætulit, ſequutum eſſe, cuius rei inditia, & coniecturas plurimas deducit, quarum vrgentiores ſunt infraſcriptæ.

Primò quia Epiſcopus ex quinque Examinatoribus Synodalibus duos excludit, quorum alter nempe Honuphrius Celleſius erat conſanguineus Thomæ, alter verò nempè Coſmus Bracciolinus erat eiuſdem amicus, & inter tres adhibuit Archidiaconum, qui extra Vrbem moraba-

raba-

rabatur, & in concurſibus adhiberi non conſueuerat, eo quod eſſet infeſtus familiæ de Celleſijs, cum qua ipſe plurimas, & grauiſſimas lites habuerat, vt deponunt teſtes examinati coram Vicario Florentino ſuper vigeſimo ſecundo articulo.

Secundò quia Epiſcopus ante concurſum pluribus dixerat ſe nolle Parochialem vacantem conferre Thomæ prædicto, quia homines familiæ illius iactabant futurum eſſe, vt vbi Thomas fuiſſet ab examinatoribus approbatus; vellet, nollet Epiſcopus, Parochialem conſequeretur; & ad id tum Romam, tum Florentiam litteras miſerant; addiditque Epiſcopus, ſi Parochialem conferret Thomæ fore vt non poſſet eam aliqua penſione onerare ob litteras Magni Ducis Hetrutiæ, qui eum rogabat vt ſi Thomas cæteris præferretur, penſio ne aliqua Parochialem illam grauare non deberet. Qua de re deponit vnicus teſtis, nempe Ioan. Baptiſta de Vaſellinis, vt in proceſſu fol.133. Cum hoc teſte concordant depoſitiones Ioan. de Bardis, & Petri Mariæ de Rutatis, dum affirmant epiſcopum ipſis dixiſſe ſe hanc Parochialem nullo pacto conferre velle Thomæ ſupradicto. Sed Ioan. addit epiſcopum ſubiunxiſſe ſe velle eam per fas, & nefas conferre Presbytero Cherubino dicti Ioannis amico, & velle vt is conſentiret penſioni ſcutorum centum ad requiſitionem epiſcopi, & quinquaginta pro nepote Ioannis. Quod ſi nimis grauis ei videretur, poſſet ipſe ceſſare ab ea perſoluenda. Et cum ipſe obiret, tunc nepos Ioannis à ſucceſſore eam poſſet exigere. Et Petrus Maria alius teſtis ſupradictus addit epiſcopum dixiſſe Parochialem velle conferre Presbytero Cherubino, qui ſibi penſionem promittebat. Et propterea ei dixiſſe, vt quemdam Canonicum adiret, qui illum inſtrueret pro examine futuro; nolle autem ſe eam Parochialem conferre Thomæ Celleſio, quia penſioni conſentire recuſauerat.

Tertiò ad eumdem epiſcopi affectum oſtendendum adducitur pro parte Thomæ, quod non fuerunt ſcriptæ interrogationes, neque reſponſiones concurrentium. Quemadmodum alias factum fuiſſe ab epiſcopis prædeceſſoribus videre eſt ex tribus concurſibus, quorum acta authenticè exhibita ſunt. Et propterea dicitur pro parte Thomæ epiſcopum receſſiſſe à conſueto ſtylo Tribunalis, & conſequenter ſe reddidiſſe ſuſpectum.

Sed pro parte Fabij negatur hic ſtylus, & producuntur acta publica quatuor concurſuum habitorum coram epiſcopis prædeceſſoribus, ex quorum inſpectione conſtat non eſſe ſcriptas interrogationes, nec reſponſiones concurrentium. Producitur etiam fides plurium Notariorum atteſtantium has interrogationes, & reſpõſiones in illo Tribunali ſcribi non conſueuiſſe; adeò vt de huiuſmodi ſtylo non poſſit dici conſtare, nec ſuper eo fieri fundamentum.

His ita ſe habentibus in hac cauſa viſum eſt ante omnia inſtituendum eſſe inter vtrumque nouum concurſum in Vrbe coram Cardinali Vicario. Nam etſi in vim Concilij Tridentini, cap.18. ſeſſ. 24. non liceat poſtpoſito appellare à mala prælectione epiſcopi, ſed tantum à reprobatione examinatorum, vt dictum eſt ſupra, num. 26. Datur tamen appellatio ab irrationabili iudicio ex Conſtitutione Pij V. ſuper collatione Parochialium eccleſiarum, & nouum examen decernitur inter appellantem, & prælectum etiam antequam conſtet per alia documenta de mala prælectione, vt patet ex deciſionibus relatis in præcedenti quæſtione à nu. 31. Et quamuis oporteat dare fumum de irrationabili iudicio; tamen hic ſufficienter datur. Ideoque plerique ex Patribus in hac ipſa cauſa Piſtorienſi nouum examen inſtituendum cenſuerunt, innixi præcipuè ſuſpicionibus epiſcopi à

49 reiecto vt ſupra propoſitis. Quippe ex ipſo examine formandum erit iudicium vter eorum ſit præſtantior in qualitate ſcientiæ, vt in c. Cum ſit ars. infra eod. ibi, Si rudes, & ignaros ordinare præſumpſerint (quod quidem facilè poterit deprehendi) id eſt per examinationem, vt exponunt Ioan. Andr. num. 10. in ver. Deprehendi, & Bellam. in princ. in eod. ver. Ad idem textus in c. Si fortè, de elect. lib. 6. vbi ſi promouendo ad dignitatem obijciatur defectus ſcientiæ, vel perſonæ, textus præcipit, vt ſuper ſcientia ante omnia ſubijciatur examini. Et initium propterea iubetur fieri à defectu ſcientiæ, quia illius probatio euidens, facilis, & prompta eſt, videlicet per examinationem, vt ibi notat Archid. num. 1. verſ. Et ſecundum hoc, & Ioan. Monach. in princ. & num. 11. Statim enim atque aduerſus Mathematicos imperitus Matheſeos examinabitur, riſui patebit; & aduerſus philoſophos diſputans, ſi ignoret dogmata philoſophorum; vt inquit Hieron. in c. Qui de menſa, 37. diſt. & in propoſito refert Hoſt. in d. c. Cum eſt ars, num. 10. in ver. Facilè poterit. Plura de hac materia examinis per concurſum in Parochialibus eccleſijs ſcripſi in prædicta decretali, Cum ſit ars.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Præterea.

SVMMARIVM.

1 *SVbdiaconatus ordo non eſt de minoribus, ſed de ſacris, licet in primitiua eccleſia ſacer ordo non reputaretur.*

2 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum, an verò ſufficiat prima tonſura & n. ſeq. vſque in fin.*

3 *Clericus non exiſtens in ſacris olim non poterat aſſumi ad beneficium curatum niſi diſpenſatiuè.*

4 *Parochialis conferri poteſt Clerico in tali ætate conſtituto, vt infra annum ad ſacros ordines promoueri poſſit.*

5 *Textus hic an fuerit correctus per c. Si pro Clericis, de præb. lib. 6.*

6 *Ordines minores an requirantur ad obtinendum beneficium curatum tam per viam impetrationis, quàm electionis, vel inſtitutionis.*

7 *Verba aſſumi, vel admitti verificantur tam in electione, quàm in collatione, vel inſtitutione.*

8 *Electio eſt fauorabilis, collatio, & inſtitutio odioſa.*

PRÆ-

PRÆTEREA. Is qui non eſt in ſacris, ſi aliàs ſit idoneus ad regimen Parochialis eccleſiæ, diſpenſatiuè poteſt aſſumi. Hoc dicit. Sunt tres partes. Prima ponit rigorem. Secunda diſpenſationem. Tertia diſpenſationis determinationem. Secunda ibi, *diſpenſatiuè*. Tertia ibi, *dum tamen*.

1 Nota ordinem Subdiaconatus non eſſe de minoribus, ſed de ſacris. Licet enim ſacer ordo non reputaretur in eccleſia primitiua, tamen à Conſtitutione Gregorij, atque Vrbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minimè dubitatur. Quæ ſunt verba Innocentij III. in c. Miramur, intr. de ſeru. non ordin. Conſtitutionem Gregorij habes in c. Ante triennium, 31. diſt. Conſtitutionem Vrbani II. in c. erubeſcant, 32. diſt.

Nec audiendi ſunt qui incautè dixerunt Subdiaconatum olim non fuiſſe ordinem ſacrum, vt Hoſt. in c. 1. num. 2. infra de ſacram. non iteran. & alij paſſim, quoniam non reputabatur ordo ſacer, non quod ſacer non eſſet, ſed quia continentiam non habebat annexam, vt in d. c. Ante triennium, vnde in c. 2. de ſacram. ordin. ſeſſ. 23. Concil. Trident. ſic legitur. Ab ipſo eccleſiæ initio ſequentium ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarij in vſu fuiſſe cognoſcuntur, quamuis non pari gradu; nam Subdiaconatus ad maiores ordines à Patribus, & ſacris Concilijs refertur.

2 QVÆRO, An ad obtinendum beneficium curatum oporteat eum, cui confertur, eſſe nedum prima tonſura, ſed quatuor etiam minoribus ordinibus initiatum.

3 Deciditur in hac decretali ad beneficium curatum non debere aliquem admitti, niſi ſaltem ſit Subdiaconus. Adijcitur tamen conſueuiſſe aſſumi diſpenſatiuè eum qui ſit in quatuor minoribus ordinibus conſtitutus.

4 Superuenit deinde text. in c. Si pro Clericis, de præb. in 6. quo clarè ſtatuitur vt is cui Papa mandat beneficium curatum conferri, non oporteat eſſe promotum ad ordines ſacros, ſed ſufficiat eſſe in tali ætate, vt proximis ſtatutis à iure temporibus poſſit promoueri.

5 Cum text. in d. c. Si pro Clericis, aduerſetur huic Decretali, quia hic dicitur non poſſe abſq; diſpenſatione obtineri curatum, niſi ab eo qui ſit Subdiaconus; at in c. Si pro Clericis, ſtatuitur apertè contrarium: gloſ. in d. c. Si pro Clericis mouit dubitationem præſentem an hoc cap. requirens Subdiaconatum in promouendo ad beneficium curatum ſit in totum correctum adeò vt hodie indiſtinctè poſſit quis aſſumi ad beneficia curata; nedum per viam impetrationis, de qua loquitur d. cap. Si pro Clericis. Sed etiam per viam præſentationis, & electionis: & gloſſ. dicit ſe non eſſe auſam corrigere hanc decretalem: ideoque quod diſponitur in c. Si pro Clericis, habere locum ſolum in caſibus in quibus hoc eſt expreſſum nempe in impetratione de qua loquitur ille textus, & in præſentatione de qua habetur in c. 2. de inſtit. in 6. & ita ſentit ſecus eſſe in electione. Hanc gl. opinionem ſequitur ibid. Ioan. Andr. & Petr. de Anchar. & Imol. in cap. Licet canon, de elect. in 6. tamen contrarium, hoc eſt etiam in electione locum habere c. Si pro Clericis, & ita eligi ad curatum poſſe non Subdiaconum; & conſequenter hunc textum eſſe indiſtinctè correctum tenent Paul. Archid. Ioan. de Lign. Ioan. de Fan. Calderin. Florian. & alij quorum communis eſt opinio, vt teſtatur Franc. in d. cap. Si pro Clericis, propè fin. Rebuff. in tit. Requiſita ad collationem, num. 34.

Dum ergo in glo. agitur de correctione huius Decretalis id quæritur an d. c. Si pro Clericis, eam correxerit indiſtinctè, vt nedum per viam impetrationis, & præſentationis, ſed etiam per viam electionis, qui beneficium curatum adipiſcitur, non ſit opus vt ſit Subdiaconus; non autem quæritur an hoc cap. Præterea, ſit correctum in eo quod dicit de minoribus ordinibus:
6 ideoque etiam hodie poſt d. c. Si pro Clericis, erit locus huic Decretali in ea parte in qua minores ſaltem ordines requirit: nam quod non eſt immutatum cur ſtare prohibetur? l. Sancimus, C. De teſtam. l. Præcipimus, in fine, C. De appel. notat Hoſt. in c. Ad Apoſtolicam, n. 2. de regul. Imò id videtur apertè inſinuare tex. in d. c. Si pro Clericis, & in d. c. 2. de inſtit. in 6. Cũ enim dicant non requiri, vt promouendus ſit initiatus ſacris Ordinibus, per excluſionem ſacrorum, videntur includere, & requirere minores ordines.

Quam opinionem ſequuntur Doctores in d. c. Si pro Clericis. Supponunt enim minores ordines eſſe neceſſarios ad curatum obtinendum dum diſputant an conſtitutus in minoribus licet non Subdiaconus poſſit aſſumi etiam per viam electionis ad eccleſiam curatam. Calder. Archid. Lap. quos refert ibi Franc. in 2. col. verſ. Secundo verò caſu, & in verſ. Tu aduerte, & clarius ac fuſius in c. Licet canon, in 3. col. verſ. In ea, gloſ. in fine, de elect. in 6. Gemin. ibid. in 4. col. verſ. Item quærit an de iure, & d. c. Si pro Clericis, in 2. col. in gloſ. in ver. Prouideri, & in ſpecie quoad curatum obtinendum, quamuis non ſit neceſſe vt aliquis ſit in ſacris, opus tamen eſſe, vt ſit conſtitutus in ordinibus minoribus, expreſsè tradunt Archid. in cap. 2. de inſtit. in 6. in ver. In ſacris, & ibid. Franc. in vlt. notab. vbi citat textum hic tanquam minimè correctum quoad ordines minores, & ibid. Gemin. propè fin. verſ. Sed an poſſit.

Nec obſtat quod Rebuff. d. tit. num. 33. dicat expreſsè contrarium, ſcilicet quemlibet poſſe habere beneficia curata etiãſi ſolùm habeat primam tonſuram: Tum quia magis eſt deferendum pluribus, ac grauioribus Doctoribus ſupracitatis: Tum quia iura quæ Rebuff. allegat, id non probant: imò potius oſtendunt oppoſitum, dum diſponendo non requiri ſacros ad obtinendum curata, videntur tacitè innuere minores ſaltem requiri, vt eſt dictum. Deinde quia contra Rebuf. ſtat text. hic, qui circa minores ordines nullibi legitur correctus.

7 Sed obijcies etſi ad obtinendum curatum ſaltem minores ordines requirantur, dicendum eſt tamen hoc habere locum quando proceditur per viam electionis dumtaxat: nam nullo iure cauetur, vt ad obtinendum curatum requirantur minores ordines niſi in hac decretali: ergo minores erunt neceſſarij in eo tantum caſu, in quo loquitur hic text. ideſt cum proceditur per viam

viam electionis, aut inſtitutionis: & in hunc ſenſum fortè accipi poſſent Archid. & Franc. locis proximè citatis: nam dum dicunt ad obtinendum curatum eſſe neceſſarios minores ordines, & citent textum, hic intelligendi ſunt iuxta textum quem allegant, idest quando per viam electionis quis ad curatum aſſumitur: ad tradita per Bart. in l. Non ſolum, §. Si liberationis verba, ff. De liber. legat.

At huic obiectioni reſponderi poteſt admittendo minores ordines requiri iuxta terminos huius Decretalis, ſed negando hunc textum non procedere niſi in electione; nam etſi illa verba, *admitti*, vel *aſſumi*, conſueuerint frequentius vſurpari per ſacros Canones in electionibus, tamen tamquam generalia applicantur etiam prouiſis per viam collationis, vel inſtitutionis, vt eſt text. in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, ponderando verbum, *aſſumptus fuerit* & verbum *conferatur*, ſupra de elect. & in c. Licet canon. eod. tit. lib. 6. ibi: [Quodque talis ad regimen aſſumptus huiuſmodi ſi monitus non fuerit præfixo à canonibus termino in Presbyterum ordinatus, à regiminis eiuſdem amoueatur officio, & alij conferatur, & notat Gemin. in c. Statutum, in 1. notab. eod. tit. & lib. et eo magis quia hæc conſtitutio non eſt poſita ſub rubrica de elect. ſicut duo textus proxime citati. Archid. autem, & Anchar. in d. cap. 2. expreſsè loquuntur de collatione, & inſtitutione. et quãuis citent textum hic, tamen hinc potius colligitur eos conſentire vt hic textus habeat locum etiam in prouiſionibus per viam collationis, & inſtitutionis. Nec differentiæ ratio aſſignari poteſt cur minores ordines requirantur in electo ad Parochialem eccleſiam, & non in prouiſo,
8 ſeu præſentato. Imò hoc caſu maior ſubeſt ratio cur minores ordines exigantur, vt conſiderat Franc. in d. cap. Si pro Clericis, num. 5. prope fin. Quia via electionis inquit eſt ordinaria, & fauorabilis, & via præſentationis, vel impetrationis eſt extraordinaria, & ſic odioſa, vbi etiam plures alios allegat in hanc ſententiam.

Præterquam quam quod congruentius cenſeri debet præſcripta à Sacris Canonibus hæc qualitas minorum ordinum in impetrante quam in electo, quia maius periculum ſubeſt, vt minus idoneus de curata eccleſia prouideatur ad ſolius Patroni præſentationem, vel ſolius Ordinarij collationem, quàm ſi aſſumatur ad Collegij electionem: integrum enim eſt iudicium quod plurimorum ſententijs confirmatur, vt legitur in c. Prudentiam, de offic deleg. & quod à pluribus quæritur ſapientibus facilius inuenitur, c. De quibus, 20. diſt. & per ampliores homines perfectiſſima veritas reuelatur, l. vlt. ad fin. C. De fideicomm. Negari tamen non poteſt quin in practica ſeruetur oppoſitum; nam Parochiales conferuntur etiam Clericis primæ tonſuræ. Et S. Congregatio Concilij aliàs conſulta, an matrimonium contractum coram Parocho adhuc intra annum ad ſacros non promoto, ſed prima tantum tonſura initiato ſit validum, necne, cenſuit eſſe validum. Quam ſententiam Clemens VIII. ad ſe relatam approbauit.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Quæris.

SVMMARIVM.

1 *Clerici beneficia ſimplicia obtinentes compelluntur ſuſcipere ordines ſacros ſuis beneficijs non annexos ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis Eccleſiæ.*

Etiamſi beneficia ſint modici valoris. num. 4.

2 *Neceſſitas, & vtilitas Eccleſiæ regulariter æquiparantur.*

3 *Et quæ dicatur neceſſitas, quæuè vtilitas.*

5 *Epiſcopus non tenetur credere beneficiato aſſerenti ſe non poſſe ordines recipere propter conſcientiam læſam.*

6 *Ordinari renuentes ob occultum crimen perpetuò beneficijs priuantur niſi ſint valdè vtiles in alijs eccleſiæ negotijs.*

Declaratur. num. 16.

7 *Renuentibus verò pro nuda voluntate ſubtrahuntur reditus quouſque ordinentur, ſed beneficia non auferuntur.*

8 *Niſi rebelles extiterint.*

9 *Et Epiſcopus contra contumaces proceſſerit per ſubtractionem fructuum, vel nihil profecerit.*

10 *Pœna priuationis tituli contra renuentes ordinari non eſt puniens, & coercens.*

11 *Niſi ab initio cum obſtinatione dixeri ſe nullo modo promoueri velle.*

12 *Nolle, & non poſſe in iure æquiparantur.*

13 *Ordinari renuentes propter occulta peccata non coguntur præciſè, ſed cauſatiuè vt de nolentibus fiant volentes.*

14 *Nec poſſunt excommunicari.*

15 *Renuentes autem pro nuda voluntate præciſè ſunt compellendi.*

16 *Ordinari renuentes propter occulta peccata ſi ſint valde vtiles Eccleſiæ non priuantur, ſed tamen coguntur per ſubtractionem prouentuum.*

17 *Ordinari non debet inhabilis ad ſacros ordines etiam ex cauſa neceſſitatis, uel vtilitatis eccleſiæ.*

18 *Illiterati ad ſacros non ſunt promouendi, ſed iam promotis conferuntur Parochiales, quando litteratiores non inueniuntur.*

19 *Ordinandorum habilitas in caſibus neceſſitatis non adeò exactè exquirenda eſt.*

20 *Confeſſio occulti criminis propter quod Clericus renuit ſuſcipere ordines ſuo beneficio non annexos, an ei præiudicet, ita vt beneficio priuari poſſit. & num. ſeq. vſque ad num. 25.*

21 *Quid ſi confeſſio emanauerit in foro contentioſo.*

22 *Et quid ſi in foro Pœnitentiali.*

23 *Et quid ſi in foro mixto.*

24 *Epiſcopus poteſt Clericos ab ordinibus repellere, & ſuſpendere ex delicto etiam occulto, dummodo illud nouerit extra Sacramentum Pœnitentiæ.*

25 *Epiſcopus an, & qualiter poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad ordines ſuſcipiendos. & num. ſeq. vſque in finem.*

Quid in Clericis non beneficiatis. num. 26.

Quid in expectantibus, num. 27.

Et quid in Penſionarijs. num. 28.

Sacra-

26 *Sacramentum ordinis eſt voluntarium.*
27 *Expectantes ad titulum beneficij, quod expectant, ordinari non poſſunt.*
28 *Penſionarius etiam ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiæ cogi non poteſt ad ſacros ordines ſuſcipiendos.*
29 *Beneficiati an, & qualiter cogi poſſint ad ſuſcipiendos ordines ſuis beneficijs annexos. & num. ſeq. vſque ad num. 42.*
30 *Quid ſi beneficium ſit Parochiale, vt Prioratus Conuentualis.*
31 *Et quid ſi beneficium ſit Collegiatum, & curatum.*
32 *Et quid in Dignitatibus non curatis.*
33 *Et quid in Canonicatibus, Præbendis, & Portionibus.*
34 *Epiſcopus an poſſit ſine adiunctis procedere ad priuationem Canonicorum ex eo quod ordines ſuis præbendis annexos non ſuſceperint, aut non reſederint.*
35 *Beneficiati, qui propter impedimentum non ſuſcipiunt ordines ſuis beneficijs annexos, an & quãdo amoueri poſſint, aut ad ordines compelli.*
Quid ſi impedimentum fuerit contractum ante adeptum beneficium. num. 36.
Et quid ſi poſt. num. 40.
36 *Ordinandus tenetur prodere impedimentum ſuum, aliàs amoueri debet à beneficio poſt ordinationem obtento.*
37 *Diſpenſatus ſuper impedimento cogi poteſt ordines ſuſcipere perinde ac ſi impedimentum non contraxiſſet.*
38 *Diſpenſatus ad beneficium non intelligitur diſpenſatus ad ordinem beneficio annexum.*
39 *Diſpenſatus ſuper defectu ætatis ad præbendam, ob non promotionem ad ordinem eidem præbendæ annexum priuari non poteſt.*
40 *Beneficiatus, qui ſine culpa ſua poſt adeptum beneficium in impedimentum incidit, non poteſt priuari ob non promotionem ad ordines.*
41 *Secus ſi culpa ſua.*
42 *Beneficiati an, & quando cogi poſſint ſuſcipere ordines ſuis beneficijs non annexos. & nu. ſeq. vſque in finem.*
Quid ſi nulla ſubſit neceſſitas, vel vtilitas. ibidem.
Et quid ſi ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis renuat ordinari propter crimen. nu. 43.
Et quid ſi propter impedimentum. num. 45.
Et quid ſi pro ſola voluntate. num. 46.
43 *Peccator quilibet occultus poteſt peracta pœnitentia promoueri, & miniſtrare, niſi ſint crimina, quæ poſt pœnitentiam impediant ordinis executionem.*
44 *Ordo procedendi aduerſus Beneficiatos renuentes ordinari propter crimen.*
45 *Appellatio Clerici renuentis ordinari propter impedimentum an ſit admittenda.*
46 *Ordines non ſuſcipere pro nuda voluntate, & ex iniuſta cauſa æquiparantur.*
47 *Ordo procedendi contra beneficiatos renuentes ordinari pro ſola voluntate.*
48 *Appellatione remota priuari poteſt beneficio qui neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ exigente contumaciter renuit ſuſcipere ordines beneficio non annexos.*

1 QVÆRIS. Propter neceſſitatem, vel vtilitatem eccleſiæ compelluntur ipſius Clerici recipere ordines ſuis beneficijs non annexos. Hoc dicit. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Cum igitur*, Quæ duo facit. Primò ponit contrarietatem Canonum. Quos ſecundò diſtinguendo concordat ibi, *Statuentes*, & ſecundum membrum diſtinctionis proſequitur ibi, *Quod ſi*.

2 Nota primò ibi *neceſſitas, & vtilitas*, cum agitur de compellendis Clericis ad recipiendos ordines ſacros ſuis beneficijs non annexos, non eſſe diſtinguendum inter neceſſitatem, & vtilitatem eccleſiæ, quoniam hæc duo æquiparantur, cap. Poſt tranſlationem, §. Cum ergo, ſupra, de renunc. c. Etſi illa, in fine, 1. quæſt. 7. c. Mutationes, 7. quæſt. 1. cap. Ab excommunicatis, 9. quæſt. 1. cap. Nemo, de elect. lib. 6. & Concilium Tridentinum cap. 1. verſ. Nam cum Chriſtiana charitas, & c. 11. in fine, ſeſſ. 23. Et c. 18. ſeſſ. 25. cum mult. ſimil. Licet hoc non ſit perpetuum, vt cap. Cum veniſſent, infra, de eo qui mitt. in poſſeſſ. & l. Impenſæ, cum duabus ſeqq. ff. De impen. in reb. dotal. fact. & notat gloſ. in cap. Statutum, §. Inſuper, in ver. Vtilitas, de reſcrip. lib. 6. Dicitur autem neceſſitas cum eccleſia indiget miniſtris illorum ordinum, nec reperiuntur alij, qui poſſint ordinari. Vtilitas verò quando eccleſia indiget, ſed non deſunt alij, qui promoueri poſſint, vt hic declarat Ioann. Andr. num. 12. Henric. Boich. col. 2. ad finem, verſ. Dicitur autem exigere, Bellam. ante num. 1. in ver. Vtilitas, & Cardin. in 3. notab.

4 Secundò nota Clericos beneficia ſimplicia obtinentes per amiſſionem locorum, & beneficiorum ſubtractionem cogi poſſe ad ſuſcipiendos ordines ſacros ſuis beneficijs non annexos ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiæ, vt hic eſt caſus. Quod procedit in omnibus intitulatis etiamſi beneficium eſſet viginti ſolidorum, cum hæc littera loquatur de Clericis in genere: nam & tales ad reſidentiam, & ſeruitium tenentur, vt in cap. Conquerente, infra, de Cler. non reſiden. Et notant hic Hoſt. num. 3. in ver. Si prædicti Cleric. Io. Andr. nu. 6. & Bellam. num. 5. in verſ. Quæritur.

5 Tertiò nota ibi, *Salua conſcientia, &c.* Epiſcopum non teneri ſtatim credere Beneficiato dicenti ſe non poſſe ad ſacros ordines promoueri, eo quod læſam habeat conſcientiam, ſed poſſe nihilominus eum compellere ad ordines ſuſcipiendos, & per ſeipſum ordinare, vel alteri ordinandum committere, arg. cap. Paſtoralis, §. Quia verò, de offic. deleg. & cap. Per tuas, il tertio, de Simon. ſecundum Innoc. num. 2. in ver. Auferantur, Hoſt. num. 3. Io. Andr. num. 5. Bellam. n. 3. verſ. Hinc eſt, & alios communiter.

6 Quartò nota ſecundum Innocent. num. 2. in ver. Compellas, duas differentias inter eos, qui renuunt ordinari ex cauſa eo quod fateantur ſe aliquid tale ſecretò commiſiſſe, quod eos ſalua conſcientia ordinari non ſinit, putà enorme, vel mediocre delictum, vt in cap. Ex tenore, ſupra, de tempor. ordinat. & eos, qui renuerant ordinari pro ſola voluntate.

Prima differentia eſt, quia in primò caſu niſi ſint valde vtiles in alijs eccleſiæ negotijs, perpetuò beneficijs priuantur, vt patet ibi, [Auferantur

rantur eis beneficia, & alijs canonicè conferan-
tur: expedit enim vt ſuccidantur tamquam ar-
bores inutiles, vt inquit Hoſt. num.5. & in hoc
conueniunt omnes. Quod tamen intellige ſe-
cundum ea quæ dicentur infra in 1.quæſt. n.21.
7 In ſecundò autem caſu cùm renuunt ordinari
pro ſola voluntate, non ex toto auferuntur eis
locus, & beneficium, ſed tantum reditus ſub-
trahuntur ad tempus, quouſque ordines reci-
piant, & hoc innuit verbum, *compellas*. Si
enim auferrentur eis ex toto, iniquum eſſet eos
vlterius compellere ad ordines ſuſcipiendos, vt
bene aduertit hic Innocent. num.2. in ver. Per
amiſsionem. Quod etiam ſuadetur ex eo, quod
ſequitur in littera ibi, *per ſubtractionem*: hæc
enim ſubtractio ad tempus fieri conſueuit, c.Pa-
ſtoralis, §.fin.infra, de appellat.ſecundum Hoſt.
num.5. & Butr. num.10.
8 Verum hoc limitat Hoſt. num.6. niſi rebelles
extiterint, quia tunc ex toto priuandi ſunt be-
neficijs, & eſt ratio ſecundum eum, quia magis
contemnit is, qui ſua voluntate ordinari recuſat,
quàm is, qui iuſtum impedimentum allegat.
Ergo cum magis rebelli durius, & cum minus
rebelli mitius eſt agendum. De quo remittit ad
Summam eod. tit. §. Ordo, verſ. Circa hoc quæ-
ritur, & verſ.ſeq. vbi ad litteram ponit diſtinctio-
nem Raymundi, quam etiam recitat Io. Andr.
in c.Licet canon, in ver.Priuatus, de elect.lib.6.
& ſequitur hic idem Io.Andr. nu.14. Butr.nu.10.
& plerique alij.
9 Sed tu tempera hoc vltimum dictum Hoſt. ſe-
cundum Bellam.num.4.in 3. oppoſ.vt locum ha-
beat dummodo prius contra contumacem epi-
ſcopus proceſſerit per ſubtractionem prouen-
tuum, & nihil profecerit: nam tunc demum
procedere poterit ad priuationem tituli; alio-
quin quamdiu ſubeſſet ſpes eum inducendi ad
conſentiendum ordinationi, ex toto non eſſet
priuandus, ſed per amiſſionem fructuum coer-
10 cendus. Pœna enim priuationis tituli ceſſare
debet ceſſante contumacia, cum non ſit puniẽs,
ſed coercens, vt in c. Ex litteris, ſupra de Con-
11 ſtit. fatetur tamen Bellam. & bene, talem fore
priuandum ſi ab initio cum obſtinatione dice-
ret ſe nullo modo promoueri velle: eo enim
caſu adhibenda non eſſet pœna coercens, ſed
infligens, videlicet depoſitionis, & priuationis.
12 Et in hoc caſu ſaluari poteſt dictum Hoſtien.
arg. cap.Eum qui, de dolo, & contumac. lib.6.
Nolle enim, & non poſſe in iure æquiparantur,
cap.Sciſcitatus, de reſcript. & cap. Prudentiam,
§.Adiecimus, infra de offic. deleg.
13 Altera differentia eſt, quia in primo caſu cùm
beneficiati renuunt ordinari propter occulta
peccata, non coguntur præcisè, ſed cauſatiuè;
vt ſic de nolentibus fiant volentes: nam ſi vo-
luerint promoueri, non ſunt priuandi ſecundum
gloſ. hic in ver. Vtilitas, & Innocen. num.2. in
ver.Auferantur, cum quibus alij conſentiunt, &
14 eſt ſimile in cap. Conſuluit, 74. diſt. Vnde nec
poſſunt hoc caſu excommunicari, cum nemo
præciſè cogendus ſit creſcere, c.Geſta, & c.Vbi,
ead. diſtin. alioquin ſequeretur hoc inconue-
niens, vt excommunicatus, qui in ſe nouit impe-
dimentum irregularitatis, vel aliud, propter
quod ſalua conſcientia promoueri non poſſet,
non eſſet abſoluendus, niſi ſatisfaceret propter
manifeſtam inobedientiam. Satisfacere autem
non poſſet propter conſcientiam criminis, & ſic
numquam poſſet abſolui, vt in cap. Ex parte,
il primo, infra, de verbor. ſignific. ſecundum
Innoc. licet de hoc non curet Ioan.Andr. nu.14.
ſed remittat ad notata per ſe in cap.Pro illorum,
15 in gloſs. penult. infra, de præben. In ſecundò
autem caſu abſolutè cogi poſſunt ad ſacros or-
dines recipiendos, cum impedimentum crimi-
nis non allegent, ſed pro nuda voluntate contu-
maciter reſiſtant.
16 Quintò nota in verſ. *Niſi fortè*, caſum, in quo
beneficiati etiamſi ſubſit cauſa neceſsitatis, vel
vtilitatis, tamen non coguntur recipere ordines
ſuis beneficijs non annexos, ſed tolerantur in
minoribus, videlicet cum in alijs eccleſiæ ſerui-
tijs ſunt valdè vtiles. Fortè quia ſunt prudentes
in negotijs temporalibus, cap.Accedens,50.diſt.
ſecundum Innoc. hic num.1. in ver.Vtiles. Vel
ratione potentiæ, cap.Officij, ſupra, de elect. vel
ratione ſcientiæ, vel ratione artificij, ſecundum
Hoſtien. num 4. in ver.Auferantur. Qui tamen
ſubdit quod etſi hoc caſu non compellantur per
ſubtractionem beneficiorum, compelluntur ta-
men per ſubtractionem prouentuum ad tem-
pus, vt in cap.Conſuluit, 74.diſt. De quo tamen
remittit ad notata in cap. fin. de offic. Vicar.
17 Vltimò nota textum ad hoc valdè notabilem,
quod Clericus inhabilis promoueri non debet
ad ſacros ordines etiam ſubſiſtente cauſa neceſ-
ſitatis, & vtilitatis eccleſiæ. Quod optimè pro-
bat hæc littera in fine, quia dum ſtatuit, vt qui
pro nuda voluntate renuunt ordinari, ad id
compellantur per ſubtractionem beneficiorum,
ſi ſuaſerit neceſsitas; vel vtilitas interſerit condi-
tionem illam, Dummodo idonei ſint. Ergo à
contrario ſi non ſint idonei etiam ex cauſa ne-
ceſsitatis, vel vtilitatis non ſunt cogendi.
18 Hinc ſacra Congregatio Cardinalium Con-
cilij Tridentini Interpretum ab epiſcopo Fere-
trano conſulta an Subdiaconi, & Diaconi, qui
carent doctrina à iure requiſita in ordine Preſ-
byteratus, promoueri debeant ad eum ordi-
nem in eo loco, in quo maxima eſt Sacerdotum
inopia, & vbi propter præbendarum exiguita-
tem, & paucitatem nulla ſpes eſt habendi exte-
ros Sacerdotes: audito quod nunquam in ſimi-
libus exemplis antea cenſuerat ignaros poſſe
promoueri ad ſacros, licet iam promotis ad
presbyteratum cenſuerit conferri poſſe Paro-
chiales quando litteratiores inueniri non poſ-
ſunt. Ad propoſitam conſultationem reſpondit
ignaros nullo modo promouendos ad ſacros
ordines, ſed epiſcopum diligenter curare de-
bere vt diſcant, & prout profecerint, tunc pro-
mouere, & ex ſua conſcientia, & iudicio rem
totam conficere: interea autem ſi adſit penu-
ria Sacerdotum ſæcularium, debere vti opera
regularium.
19 Cæterum in his caſibus neceſſitatis non ad-
eo ſubtiliter exquirenda eſt habilitas promo-
uendorum, arg. c. Tuam, infra eod. Ideoque
cum quidam ante Concilium Tridentinum ad
Subdiaconatus ordinem promoti, & poſt idem
Concilium quadraginta annorum maiores effe-
cti ob beneficiorum, ac Sacerdotum in eorum
diœceſi penuriam ſe ad titulum patrimonij in
presbyteros ordinari Sanctiſſimum exorarent;

Sanctitas ſua etſi hoc remiſerit arbitrio epiſcopi, nihilominus ſubiunxit cum his quoad ſufficientiam epiſcopum non debere exquirere tam exactè illa, quæ ex Concilio exiguntur, niſi ad adminiſtranda ſacramenta, & ad curam animarum exercendam deputari eſſent.

20 QVÆRO. Si Epiſcopus ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiæ velit compellere Clericos ſuæ diœceſis ad ſuſcipiendos ordines ſacros ſuis beneficijs non annexos, & ipſi fateantur ſe peccatum aliquod ſecretò commiſiſſe, quod eos ordinari non ſinat, an talis confeſſio præiudicet adeò vt ſic renuentes beneficijs priuari poſſint?

21 Pro ſolutione diſtinguendus eſt triplex forus, ex mente DD. hic, & præcipuè Hoſt. num. 2. in ver. Secretò. Ioan. Andr. num. 4. Bellam. num. 2. & Butr. num. 4. Alius enim eſt contentioſus, ſeu iudicialis. Alius pœnitentialis, qui etiam dicitur forus animæ, ſeu forus ſacramentalis. Alius verò mixtus, quem alij forum quaſi pœnitentialem appellant.

Et quidem ſi beneficiati fateantur in foro contentioſo ſe huiuſmodi peccata commiſiſſe, vtique talis confeſſio præiudicat adeo vt ſecundum quantitatem delicti beneficijs priuari poſſint; quia facit notorium iuris, vt in c. Quæſitum, ſupra, de tempor. ordinat. & in hoc conueniunt Hoſt. Io. Andr. & reliqui omnes. Quod procedit ſiue fateantur ſe talia crimina commiſiſſe ante promotionem; remouendi enim ſunt ex quo tempore ſuæ examinationis illa ſubticuerunt, cap. vlt. 24. diſt. cap. Ex pœnitentibus, 50. diſt. cap. Si qui ſine, & cap. ſeq. 81. diſt. Siue fateantur ſe illa commiſiſſe poſt promotionem: nam ſimiliter ſunt expellendi ex quo ſua culpa reddiderunt ſe indignos, arg. cap. 1. ſupra eodem ſecundum gloſſ. hic in ver. Fatentur, quæ à DD. communiter approbatur.

22 Sin autem hæc confiteantur in foro Pœnitentiali, nullatenus priuari debent; quia ſic proderetur peccator pœnę impoſitione contra iura, vt in c. 2. infra, de offic. ordin. cum ſuis concordan. in quo ſimiliter omnes conueniunt. Debent tamen ſecretò, idest in ipſo Pœnitentiæ ſacramento inſtrui, & informari, quod ſalua conſcientia beneficium retinere non poſſunt, & ſuaderi vt cedant ſi crimina ſint talia, quæ poſt pœnitentiam impediunt ordinis executionem; ſecundum ea quæ leguntur, & notantur in cap, Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, ſupra, de renunc. ac deinde conſcientiæ ſuæ ſunt relinquendi, ſecundum Hoſt. & alios prællegatos. Si tamen poſtea ex contemptu renuerent ordinari, & de hoc conſtaret iudicialiter, benè priuari poſſent, aliàs non, prout diſtinguit hæc Decretalis, quæ ſic poteſt intelligi ſecundum Anton. de Butr. num. 8. verſ. Si in foro animæ. Sed certè tunc non verſaremur in hoc ſecundo caſu, ſed in primo, quia Sacerdos non ſolum ſciret eos eſſe criminis reos, vt Deus in foro ſacramentali, ſed etiam vt iudex in foro contentioſo, vt in d. c. 2. de offic. Ordinar.

23 Si verò talis confeſſio fiat in iudicio mixto, puta in examinatione ordinandorum, vel ſi audita monitione Prælati ſecretò confiteantur ei, non tanquam Sacerdoti, ſed tanquam epiſcopo: tunc quia iudiciale, repelluntur, & quia pœnitentiale pœna ordinaria non puniuntur, vt formaliter inquit Hoſt. d. n. 2. in ver. Secretò, idest talis confeſſio cum emanauerit in iudicio mixto partim ſapit naturam fori iudicialis, partim fori pœnitentialis. In quantum participat de foro contentioſo, Clerici, qui confitentur talia, repelluntur. In quantum participat de foro pœnitentiali non plectuntur pœna ordinaria. Quod ipſum notat idem Hoſtien. in ſumma de ſcrutin. §. Finem, verſ. penult. vbi ait huiuſmodi confeſſionem in iudicio mixto habere effectum, & finem repellendi, non autem effectum, & finem puniendi: allegat c. Cum dilectus, de ordin. cognit. c. 1. de except. & l. Lucius, ff. De his qui notan. infam.

Verùm Bellam. hic num. 3. miratur de dicto Hoſtienſis in iudicio mixto, quia ſi Sacerdos ſcit delictum ſecretò, ita vt nemo alius ſciat niſi ipſe, non debet peccatorem publicè arguere, nec ei propter hoc pœnitentiam imponere, vt in d. c. 2. de offic. Ordinar. quod loquitur alternatiuè, videlicet, ſi Sacerdos ſciat pro certo aliquem eſſe reum alicuius criminis, vel ſi confeſſus fuerit, & emendare noluerit, vt ibi notat Bernar. in glo. 1. Vnde dicit ipſe pœnam hic non imponi propter criminis confeſſionem occultam, ſed propter alia duo ſimul coniuncta, videlicet quia dicunt ſe nolle promoueri, & quia dicunt ſe habere cauſam quare promoueri recuſent, & illam nolunt propalare. Ex eo enim quod renuant illam publicè aperire, epiſcopus non ſolum tanquam Sacerdos ſecretus, quia hoc non ſufficeret, ſed tanquam iudex, & ſuperior præſumere debet eam cauſam non eſſe rationabilem, iuxta illud euangelicum, Qui facit malum, odit lucem, arg. c. Vt noſtrum, infr. Vt eccleſ. benef. Et ſic delictum, propter quod hic pœna infligitur, non eſt occultum, ſed eſt notorium, ſcilicet iniuſta recuſatio promouendorum.

24 Sed iudicio meo magis mirandum eſt de dictis Bellam. Quoniam Hoſt. non dicit ex confeſſione emanata in iudicio mixto Clericis poſſe pœnam infligi. Imò clarè dicit oppoſitum, videlicet eos propterea puniri non poſſe, ſed tantummodo repelli ab ordinibus. Quod veriſſimum eſt etiamſi crimina ſint prorſus occulta, dummodo illa nouerit Epiſcopus extra Sacramentum Pœnitentiæ, vt eſt text. formalis in cap. Ad aures, ibi, Quoniam eſſe poteſt quod Prælati eorum commiſſa ſecreta nouerint, ex quibus conſtat eis, quod ſalua conſciẽtia nequeunt ordinari, ſupra, de tempor. ordinat. Qui textus etſi loquatur in ſubditis regularibus, tamen ampliatus eſt etiam ad Clericos ſæculares à Concilio Tridentino in cap. 1. ſeſſ. 14. vt declarauit S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres. Nec obſtat text. in d. c. 2. de offic. ordin. Quoniam loquitur in iudice, qui delictum occultum ſibi extraiudicialiter notum vult publicè arguere, & punire, non autem in Prælato, qui ob delictum occultum vult repellere ab ordinibus ſuſcipiendis Clericos non arctatos ratione beneficij, vt ſic concilietur cum prædicta decretali Ad aures. Cum enim ſit in facultate epiſcopi illos non promouere, eiuſque arbitrio relinquantur an ſubſit eccleſiæ vtilitas, vel neceſſitas; vtique repellendo non intelligitur prodere illorum delicta. Et nihilominus hodie ex d. c. 1. ſeſſ. 14.

poteſt

poteſt Epiſcopus ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen quomodolibet extraiudicialiter non tantum prohibere ſuis ſubditis aſcenſum ad ſacros ordines, ſed etiam eos ſuſpendere à ſuis ordinibus, gradibus, & dignitatibus eccleſiaſticis; & corrigitur, c. Ex tenore, ſupra, de tempor. ordinat. vt ibi dixi ex S. Congregationis ſententia.

25 Secundò QVÆRO generaliter, An, & qualiter Epiſcopus poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad ordines ſuſcipiendos. Hæc quæſtio plures implicat inſpectiones. Vnde ſic diſtingue ex mente gloſſæ in Summa 74. diſt. Item gl. in c. Liceat Canon. in ver. Priuati, de elect. lib. 6. Goff. in Sũma hoc tit. §. Secunda diſcordia. Raymun. in Summa rubr. de ætat. & qual. § Item numquid Epiſcopus poteſt compellere, Ioan. Friburg. in Summa Confeſſ. eod. tit. 15. q. 48. Aſten. lib. 6. tit. de obedien. art. 4. verſ. Numquid Prælatus, Hoſt. in Summa, de ætat. & qualit. §. Ordo, verſ. Circa hoc quæritur, & eiuſdem Hoſt. & DD. hic, & præſertim Henr. Boich. in princ. & Anton. de Butr. num. 6. & 11.

26 Aut Clerici ſunt non beneficiati, nec habentes titulum, & hos Epiſcopus compellere non poteſt, quia ſacramentum ordinis eſt voluntarium, vt legitur, & notatur in §. Si ergo ſacramenta, 1. qu. 1. in §. vlt. 22. q. 4. & in cap. Veniens. infra de tranſact. & notat Hoſtien. in Summa, de ſacramen. non iteran. §. Quod ſint ſpecies, & in cap. 1. infra, eod. tit.

27 Quod procedit etiamſi ſint expectantes authoritate Apoſtolica vigore mandati, de prouidendo, ſeu ad vacatura: nam tales, etiamſi velint, ad titulum huiuſmodi expectationum ad ſacros ordines promoueri non poſſunt, vt notat Ioan. Andr. in cap. Si Epiſcopus, de præben. lib. 6. & Guglielm. de Monte Laud. in extrauag. Io. 22. Sedes Apoſtolica, in ver. Ius ad rem, de conceſſ. præben. quos hic ſequitur Henric Boich. col. 1. poſt princ. verſ. Quod intellige, & ſatis probatur iure nouiſſimo Concilij Tridentini in c. 2. ſeſſ. 21. vbi ſtatuitur ne quis deinceps ad ſacros ordines promoueatur niſi prius legitimè conſtet eum beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat pacificò poſſidere, nam expectantes non poſſident, nec habent ius in re, ſed tantum ius ad rem, vt in dicta extrauag. Sedes Apoſtolica, ideſt ius ad petendum beneficium competens conditione ex Canone, ſeu officio iudicis, vt notat Innocen. in c. Cum M. in glo. penult. ſupra, de Conſtit. & in c. Inter cætera, in ver. Scilicet collatio, de præben. & gloſ. in præalleg. extrauag. in ver. Ius ad rem.

28 Rurſus hoc procedit etiamſi ſint penſionarij, nam nec tales etiam volentes ad titulum penſionis promoueri poſſunt, cum penſio non ſit titulus ad ordines niſi diſpenſatiuè, vt ſac. Congreg. declarauit, & dixi in c. Ad audientiam, il ſecondo in vltima quæſt. num. 137. ſupra de reſcript. et cum hæc materia compulſionis ad ordines in non arctatis ratione beneficij ſit exorbitans, appellatione beneficij non venit penſio, vt eſt text. in c. Quamuis, & ibi Franc. num. 2. de præben. lib. 6 Staphil. de litter. grat. in nona forma expectiuar. num. 27. & ſcripſi latè in d. cap. Ad audientiam, à num. 74. vſque ad nu. 121. & in c. Cum in cunctis, à nu. 101. ſupr. de elect.

29 Aut Clerici ſunt beneficiati, & tunc ſubdiſtinguenda ſunt duo membra. Primum eſt cùm beneficia huiuſmodi habent ordinem annexum. Secundum eſt cùm non habent.

In primo membro principali, ſi quidem nullum appareat Canonicum impedimentum quod obſiſtat, vtique poterit Prælatus compellere Clericos ad ſuſcipiendos ordines ſuis beneficijs annexos, ſub diſtinctione tamen beneficiorum, ſecundum gloſ. præalleg. in c. Licet Canon. in ver. Priuati, de elect. lib. 6. & Antonij de Butr. hic poſt Ioan. Andr. num. 6. verſ. Quia ſi habent ordines annexos.

30 Nam ſi beneficium ſit Parochiale, & non fecerint ſe promoueri infra annum, abſque monitione aliqua, ſunt ipſo iure beneficio priuati, vt in d. c. Licet Canon. Idemque dicendum de Prioratibus Conuentualibus, vt in Clem. Ne in agro, §. Cæterum de ſtatu Monac. Et eſt ſimile in Epiſcopatu, in quo non requiritur monitio, ſed ſufficit negligentia electi per lapſum temporis à Canone præfiniti, vt in cap. Quoniam quidem, 100. diſt. & in d. cap. Cum in cunctis, §. Cum verò, de elect. & hodie eſt expreſſum in Conc. Tridentino, c. 2. ſeſſ. 23.

31 Si beneficium ſit Collegiatum, & curatum, priuari poterunt, vt in d. c. Cum in cunctis, §. Inferiora, quod non eſt correctum per d. c. Licet Canon, vt ibi notat gloſ. in ver. Parochialis, & hodie eſt expeditum, in c. Statutum, de elect. li. 6. & ibi gloſ. 1. Gemin. & Franc. num. 2. nec eſt correctum per Conſtitutionem Concilij Conſtantienſis ſub Martino V. vt per Gemin. conſ. 131. & dixi in d. §. Inferiora.

32 Si ſint dignitates non curatæ puta Archidiaconatus, Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus ſimiliter cogi poterunt per ſubtractionem beneficij monitione præmiſſa, vt in c. 1. ſupra, eod. Sed hodie an in hoc ſit ſeruanda prædicta conſtitutio Concilij Conſtantienſis, ſcripſi in præalleg. §. Inferiora. An autem dictæ quatuor dignitates poſt Concilium Tridentinum ſint Presbyterales, dixi in d. cap. 1. num. 5.

33 Si ſit Canonicatus, vel Præbenda, aut portio in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia, quamdiu non promouentur ad ordinem illi annexum, priuantur voce in Capitulo, eiſque ſubtrahitur pars dimidia diſtributionum: hic eſt textus in Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qualit. innouata, & ampliata à Concilio Tridentino in c. 4. ſeſſ. 22. & ſæpius reſpondit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum.

34 Cæterùm in eccleſijs, in quibus Epiſcopus tenetur procedere cum adiunctis ad præſcriptum c. 6. ſeſſ. 25. de refor. non poterit hoc caſu ſolus ad ſententiam priuationis procedere, vt eadem S. Congregatio declarauit: nam conſulta an Epiſcopus poſſit abſque adiunctis procedere ad priuationem Canonicorum ex eo quod ordines eorum præbendis annexos non ſuſceperint, vel quod non reſederint: reſpondit non poſſe, niſi velit contra eos ad alias pœnas, & multas ob non reſidentiam procedere; id enim ſolus poſſet.

Nec refert quod oppoſitum videatur cenſuiſſe in litteris ad Archiepiſcopum Burgen. exaratis, quo-

quorum tenor talis eſt, videlicet, Dubium viſum non eſt illuſtriſſimis Patribus ad explicandas quæ ex Tridentino Concilio poſſunt oriri quæſtiones à S. D. N. in concilium adhibitis, quin Amplitudini tuæ liceat tertiam partem ex fructibus dignitatum iſtius eccleſiæ non quemadmodum deducta olim fuit, ſed ſecundum veram eorumdem fructuum æſtimationem ex integro nunc deducere. Sed ſi inter vtramque deductionem non ita multum interſit, magis placuit in ea re nihil nouari. Illud autem ſine diſtinctione verum eſt, eos, qui non ſuſcipiunt ordines ſuis Canonicatibus, Portionibuſque annexos pœnam etiam priuationis ab Amplitudine tua per ſeipſam etiam ſolam ſine adiunctis ad id compelli poſſe. Quod & ad eamdem Amplitudinem tuam reſcribi Patres voluerunt, quam Deus incolumem, & diuinæ gratiæ muneribus auctam velit. Romæ die 29. Maij 1590. Hieronymus Cardinalis Matthæius.

Id inquam non obſtat, quia huiuſmodi litteræ videntur intelligendæ de pœna priuationis fructuum, vel quotidianarum diſtributionũ, de quibus actum fuerat in priori parte ad formam Clem. Vt ij, §. Illi verò, de ætat. & qual. & c. 4. ſeſſ. 22. non autem de pœna priuationis tituli: & hoc modo vltima hæc deciſio cum præcedenti conciliatur, quidquid contra ſcripſerit Nicolaus Garz. de benef. par. 3. c. 4. n. 18.

Nec refert quod vbi non proceditur per viam accuſationis ad pœnam depoſitionis vel degradationis, ſed tantummodo ad remotionem à beneficio per viam denunciationis, inquiſitionis, vel exceptionis, non dicatur agi criminaliter, actualiter de crimine, vt in c. Per tuas, il primo circa fin. de Simon. & notat Feder. de Senis, conſ. 23. Titius electus, num. 2. verſ. Sed in caſu noſtro. Etenim decretum d. c. 6. ſeſſ. 25. complectitur omnes modos procedendi, vt patet ibi, *Sed & quoties ex officio, vel ad petitionem alicuius, &c.* & dum poſtea præcipit adhiberi adiunctos, hoc tantum requirit vt Epiſcopus extra viſitationem procedat, vt in verſ. Ita tamen.

35 Si verò appareat aliquod impedimentum canonicum, propter quod promoueri non poſſunt, vt irregularitas, vel aliud huiuſmodi, tunc aut tale impedimentum erat contractum antequam
36 Clerici eſſent huiuſmodi beneficium, vel dignitatem aſſecuti, aut poſt: ſi ante, tunc aut in promotione ad beneficium, vel dignitatẽ tale impedimentum ſubticuerunt; & ſunt ab huiuſmodi beneficio amouendi, vt cap. Ex pœnitentibus, 50. diſt. & c. Expoſuiſti cum ibi notat, infra, de corp. vitiat. Idque in odium ipſorum ordinandorum, qui debuerunt prodere impedimentum ſuum, vt c. Quando, & c. vlt. 24. diſt. c. Tantis Daniel, & c. Quicumque, 81. diſt. & c. Artaldus, 8. quæſt. 3. gl. hic in ver. Fatentur. Quod intellige ſi hoc iudicialiter cõfeſſi fuerint, quia tunc poſſunt deponi incontinenti, & immediatè ex delicto, vt c. Si conſtiterit, infra, de accuſat. Secundum Anton. de Butr. n. 11. Secus ſi in iudicio animæ, aut mixto, vt dixi in præcedenti quæſtione num. 23. & ſeq. Rurſus hoc in-
37 tellige niſi cum eis fuerit legitimè diſpenſatum ad beneficium, & ordinem illi annexum, quia tunc compelli poterunt ad ordinem ſuſcipiendum, arg. cap. Quia ſimpliciter. 56. diſt. ex quo enim cum eis diſpenſatum eſt quoad ordinem, perinde eſt ac ſi numquam tale impedimentum contraxiſſent, arg. l. Quod ita Senatum, ff. De ædilit. edict. & c. Ferrum, 50. diſt. Sed ſi ab initio non contraxiſſent huiuſmodi impedimentum, vtique ad ordinem illum poſſent compelli, vt prædiximus: ergo & nunc. Neque enim hoc caſu debent eſſe melioris conditionis, quàm ſi numquam habuiſſent impedimentum, vt c. 2. de fil. Presbyt. lib. 6. & l. 1. & 2. ff. De natal. reſtit.

38 Quod tamen intellige, vt prædixi, ſi cum eis diſpenſatum fuerit nedum ad beneficium, ſed etiam ad recipiendum ordinem illi annexum, alioquin ſi diſpenſatum fuerit ad beneficium dumtaxat, non poterunt ad ordinem compelli, cum non poſſint ad illum promoueri, vt in cap. Tuam, cum ibi notatis, infra eod. & hic notat Henric. Boich. col. 1. ante med. verſ. Aut
39 nedum ad beneficium; & hinc fit vt obtinens præbendam ante ætatẽ legitimã ex diſpenſatione Apoſtolica priuari non poſſit ob nõ promotionẽ ad ordinẽ eidẽ præbendæ annexũ, vt not. Rebuff. in Praxi benef. in tit. de non promo. 55. & ſcripſit S. Congregatio Concilij ad Epiſcopum Calaguritanum his verbis: [Sacræ Congregationi datus eſt ſupplex libellus Ioannis Ferret, velle Amplitudinem tuam ei Canonicatum cum præbenda, quæ iſtic obtinet, adimere, ob eam cauſam quod intra annum non ſit promotus ad ſacros ordines ex decreto Concilij. Qui cum tantummodo decem & octo annos, vt ab eo relatum eſt, natus ſit, neque per decretum Concilij cap. 12. ſeſſ. 23. ante vigeſimumſecundum annum ſacris initiari poſſit, non videtur eſſe cogendus vt niſi ſacros ordines ſuſcipiat Canonicatu priuetur, de quo Pontificias litteras expediuit. Itaque ſi res ita eſt, mandat tibi ſua Sanctitas vt conſeruata iſti Ioanni poſſeſſione, eum prius non cogas ad ſacros ordines promoueri, quàm ad vigeſimumſecundum annum peruenerit.]

40 Si verò huiuſmodi impedimentum eſt contractum poſtea quam Clerici fuerunt beneficium, vel dignitatem aſſecuti, tunc aut contractum eſt ſine culpa ipſorum, vt quia poſt electionem, & confirmationem, ſed tamen ante ordinationem effecti ſunt irregulares, putà quia ſine culpa oculum, vel manum amiſerunt, & tunc nec priuari debent beneficio, nec ad ordines compelli, vt cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, verſ. Hic ſanè, ibi, *Si canones non obſiſtant*, ſupra de elect. cap. 1. infra, de Cleric. ægrot. Clem. Vt ij, §. Illi verò, ibi, *iuſto impedimento ceſſante.* de ætat. & qual. l. Qui furere, ff. De ſtatu homin. l. 1. §. Caſum, ff. De poſtul. & l. Diuus, ff. De offic. Præſid. neque enim debet addi afflictio afflictis, vt in d. cap. 1. & in cap. Cum percuſſio, 7. quæſt. 1. & ita tenent in c. 1. ſupra eod. gl. in ver. Amittant, Innoc. in eod. ver. Abb. Antiq. in ver. Prohibente, Hoſt. num. 3. in ver. Iuſta cauſa, & alij com-
41 muniter. Aut in tale impedimentum inciderunt culpa ſua, vt ſi duellum obtulerint, vel ſuſceperint, & in eo manum, vel pedem amiſerint ſecundum ea quæ declarat Hoſt. loco citato, & hoc caſu non ſunt compellendi ad ordines, ſed priuandi ſunt beneficio, vt in cap. Ex parte B. & cap. Significauit, infra, de corpor. vitiat. & in hoc caſu loquitur text. in d. cap. 1. in

in fine, ſupra eod. vt ibi declarant gloſ. Innoc. & alij proximè citati, vt ibi dixi in prima oppoſitione.

42 In ſecundo autem membro principali, ideſt cùm epiſcopus vult cogere Clericos ad ſuſcipiendos ordines ſuo beneficio, vel dignitati non annexos iuxta terminos huius decretalis, in quidem neceſſitas, vel vtilitas eccleſiæ non exigit eos promoueri, non ſunt vllatenus cogendi. Quinimò puniendus eſſet epiſcopus ſi eos cogeret, vt cap. 1. & 2. & cap. Vbi iſta, 74. diſt. vt hic

43 per Henr. Boich. in fine. Si verò id exigat eccleſiæ neceſſitas, vel vtilitas, refert an Clerici renuant ordinari propter crimen, quod fatentur ſe commiſiſſe, aut propter aliud impedimentum quod aſſerunt ſe contraxiſſe, aut pro nuda voluntate.

In primo caſu, cùm, excepto homicida, & ſimoniaco, & alijs criminoſis, qui poſt peractam pœnitentiam ordinis executionem non habent, de quibus per gloſ. Innoc. & Doct. in cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, ſupra, de renunc. quilibet peccator occultus peracta pœnitentia ſalua conſcientia poſſit promoueri, & in ſuſceptis miniſtrare, vt cap. Quæſitum, ſupra, de tempor. ordinat. cogendi erunt ſe dignos facere per pœnitentiam, c. Prædicandum, 22. q. 2. c. Subdiaconus, 24. quæſt. 1. c. Nec licuit, 17. diſt. vt ſcilicet epiſcopus diſpenſet cum eis, cap. In ſcripturis, 8. quæſt. 1. & notat hic Hoſt. num. 4.

44 Quod ſi pœnitere, ac ſe dignos facere recuſauerint, epiſcopus debet alios inferiores ad illos ordines promouere, & renuentes à beneficijs amouere, & illa conferre Clericis, vt præfertur, promotis, vt hic, & in hoc caſu poteſt intelligi, cap. Conſuluit, 74. diſt. Niſi tamen renuentes ſint valde vtiles in alijs eccleſię negotijs. Quo caſu tolerãdi sũt in ſuis beneficijs, vt hic eſt caſus in ver. Niſi, & dictũ eſt ſup. in 5. not. Vnde ſecũdũ Ant. de Butr. n. 11. ordo procedendi eſt vt ſi epiſcopus cognoſcat Cleric. fore vtiles in alijs eccleſię negotijs, eos non cogat ordines aſſumere. Sin minus, & neceſſitas, vel vtilitas eccleſiæ id poſtulet, eos cõpellat, & ſtatim priuet beneficio, & alijs conferat non ex vi delicti, quod ſibi iudicialiter non innoteſcit, ſed ex contumacia non parendi, quæ ſaltem iudicialiter habebit aſpectum veræ contumaciæ, & indicabit talem non ex delicto priuari, ſed ex contumacia. Poterunt etiam compelli per ſuſpenſionem ab ordinibus iam ſuſceptis, & ſic poſſunt intelligi textus in cap. Si qui Clerici, & cap. Placuit, 74. diſtin.

45 In ſecundo autem caſu, ideſt cum renuunt ordines ſuſcipere propter impedimentum puta infirmitatis, vel aliud temporale, aut perpetuum non proueniens ex delicto ſuo, tunc non ſunt cogendi. Quod ſi cogerentur, & appellarent, eſſet eorum appellatio admittenda, arg. l. 1. §. Si quis tutor. ff. quan. appellan. ſit.

46 In tertio denique caſu, ſcilicet cum renuunt ordinari pro ſola voluntate, ſeu quod idem eſt ex iniuſta cauſa, vt in c. 2. §. Sed neque, verſ. Sicut iuxta, ſupra de transl. epiſc. Secundum Hoſt. hic num. 4. in ver. Voluntate, & Ioan. Andr. num. 12.

47 primum debet Epiſcopus eos priuare loco, auferendo vocem in Capitulo, vel quotidianas diſtributiones, vel aliter aggrauando, vt hodię patet in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. quæ declarat hoc cap. ſecundum Anton. de Butr. hic num. 12. nam etſi loquatur de obtinentibus beneficia, quibus certi ordines ſunt annexi, vt ſtatim non ſint priuandi, à fortiori vendicat ſibi locum in obtinentibus beneficia, quæ huiuſmodi ordines non requirunt, de quibus agitur hic.

48 Quod ſi in contumacia perſtiterint, debebit eis beneficiorum reditus ſubtrahere ſecundum intellectum Innoc. Hoſt. & communem, de quo ſupra in 4. notab. num. 7. & durante adhuc contumacia, poterit eos priuare beneficio appellatione remota, vt hic, & c. Si qui Clerici, & c. Placuit, 74. diſtin. & cap. Diſplicet, 23. qu. 4. nam ſi quis non vult operari, nec manducet ad Theſſalon. 2. c. 3. l. Si ex duobus, §. fin ff. De noxal. & l. Quamuis, ff. De damn. infect.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *ABBAS ſi ſit Presbyter, & benedictus, poteſt ordinem clericalem conferre.*

2 *Item poteſt conferre Lectoratum.*

Et quid de alijs minoribus ordinibus, ibidem & num. ſeq.

3 *Lectoris appellatione aliquando includuntur etiam reliqui minores ordines.*

4 *Abbas vt poſſit tonſuram, & minores ordines conferre, quæ requirantur.*

5 *Abbas conferens tonſuram, vel minores ordines Monacho alterius monaſterij imprimit characterem, ſi ſit Presbyter, & benedictus.*

6 *Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus an poſſit conferri à ſimplici Presbytero, & num. ſeqq.*

7 *Intellectus, c. Pſalmiſta, 23. diſt.*

8 *Presbyter de iure communi poteſt primam tonſuram conferre ſæcularibus, in quos habet Epiſcopalem iuriſdictionem.*

9 *Cardinales de iure communi tonſuram conferre non poſſunt niſi ſubditis, in quos habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

10 *Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus an ſit ordo, & num. ſeq. vſque in fin.*

11 *Theologi, & Canoniſtæ quomodo ſe inuicem hab...t in iuribus, & rationibus expendendis.*

12 *Sententia Theologorum refertur, qui cenſent tonſuram non eſſe ordinem, ſed præparationem ad ordines, & Pſalmiſtatum eſſe officium Lectori annexum.*

13 *Tonſuram clericalem non eſſe ordinem propriè quibus fundamentis probetur, & num. ſeq. vſque ad num. 45.*

Intellectus c. Illud, 77. diſtin. ibidem & num. 119. & ſeq.

14 *Prophetia vt eſt ſimpliciter littera in Eccleſia non habet ordinem ad ſe ordinatum, ſed vt eſt lecta cum explanatione.*

Contrarium, num. 121.

15 *Pſalmiſta, & Cantor idem ſunt, eiuſque officium eſt non ſolùm Pſalmos cantare, ſed etiam alios cantus harmonicos lectionibus interſerere, & num. 19.*

16 *Pſalmiſtatus eſt officium communitatis totius cor-*

poris

poris Eccleſiæ, & num. 27.
Contrarium, num. 108. & 124.

17 *Ordo eſt diſtinctarum perſonarum.*

18 *Pſalmiſtatus eſt officium Lectori annexum, & num. 41.*
Contrarium, num. 55. vſque ad nu. 62. & nu. 71.

19 *Cantor non eſt nomen ordinis ſpecialis, ſed officij.*
Contrarium, num. 56. vſque ad nu. 62. & n. 71.

20 *Pſalmiſtæ officium non habet aliquam relationem ad Euchariſtiam, & num. 28.*
Contrarium, num. 110.

21 *Ordinum omnium Miniſter eſt ſolus Epiſcopus.*
Declaratur, num. 94.

22 *Ordo nullus confertur, niſi in Miſſæ celebratione.*
Declaratur, num. 127.

23 *Media diſpoſitio conuenienter interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum.*
Declaratur, num. 130.

24 *Tonſura eſt media diſpoſitio inter ſtatum laicalem, & clericalem, & num. ſeq. nu. 40. & 41.*
Contrarium, num. 128.

25 *Tonſura Clericorum, & Monachorum quid ſignificet.*

26 *Clericus primæ tonſuræ non eligitur in militiam Dominicam, ſed in ſortem Domini.*
Contrarium, num. 129.

27 *Poteſtas ordinis datur determinatè ad aliquod ſpeciale miniſterium diuini cultus, non autem ad ea, quæ communiter fiunt à toto Miniſtrorum Collegio.*

28 *Tonſura Clericalis relationem non habet ad Euchariſtiæ ſacramentum.*
Contrarium, num. 110.

29 *Tonſura non eſt repetenda, ſi ea omiſſa reliqui ordines fuerint collati.*
Contrarium, num. 100. & ſeqq.

30 *Miniſtri Eccleſiæ principaliter ordinantur ad ſacramentum Euchariſtiæ.*

31 *Materia ità eſt de neceſſitate ſacramenti, vt ſine ea nihil perficiatur.*

32 *Ordinis materia quæ ſit.*

33 *Tonſura confertur ſine vlla rei traditione.*
Contrarium, num. 69. & num. 87.

34 *Superpelliceum in collatione tonſuræ non eſt neceſſitatis, ſed congruitatis.*
Contrarium, num. 70.

35 *Clericus poteſt tonſuram clericalem dimittere, & ad ſtatum laicalem redire.*

36 *Concilium Tridentinum non habuit tonſuram clericalem pro ordine eccleſiaſtico, & n. ſeqq.*
Declaratur, num. 132.

37 *Ordinum functiones à Concilio Tridentino iubentur in Eccleſiis reſtitui à Diaconatu ad Oſtiariatum.*

38 *Epiſcopus qui ſubdito alterius Epiſcopi primam tonſuram contulit declaratur non incidiſſe in pœnam ſuſpenſionis.*

39 *Vicarius Capituli Sede vacante non prohibetur dare Dimiſſorias ad primam tonſuram præſentato ad Capellam ſimplicem.*

40 *Catechiſmus Romanus quid ſenſerit de clericali tonſura, & num. 133.*

41 *Ordo multipliciter accipitur, & nu. ſeq.*

42 *Monachi, Virgines, & Viduæ Deo ſacratæ, ſeu Diaconiſſæ, & laborantes in ſepeliendis mortuis quandoque ordines dicuntur à Patribus.*

43 *Opiniones de numero ordinum inter Theologos, & Canoniſtas conciliantur.*
Contrarium, num. 44. & num. 135.

44 *Canoniſtæ à Theologis diſſentiunt tam in identitate tonſuræ, & Pſalmiſtatus, quàm in numero ordinum, & num. 79.*

45 *Tonſuram clericalem, vel Pſalmiſtatum eſſe ordinem propriè, & characterem imprimere qui Authores ſenſerint.*

46 *Referuntur fundamenta pro ſententia Canoniſtarum, & num. ſeq. vſque ad num. 119.*
Intellectus huius capituli, ibidem vſque ad nu. 55.

47 *Reſponſio debet congruere interrogationi.*

48 *Argumentum à maiori ad minus qualiter procedat.*

49 *Forma in Sacramentis tantum ſunt præfinita, non autem in collatione officiorum, ſeu dignitatum.*

50 *Tonſuræ collatio irrita eſt, ſi fiat non ſeruata forma præſcripta Eccleſiæ.*

51 *Forma, & materia Sacramentorum ſunt ex inſtitutione Chriſti.*

52 *Formæ omnium Sacramentorum cur non habeantur ex ſacris litteris.*

53 *Præparatio ad formam non eſt forma.*

54 *In Manifeſtis non ſunt extenuanda quæ ſcripta ſunt.*

55 *Pſalmiſtatum non eſſe officium Lectori annexum quibus argumentis probetur. & num. 56. vſque ad num. 62. & nu. 71.*

56 *Ordines nouem in Eccleſia numerantur ab Iſidoro.*
Intellectus cap. Cleros, 21. diſt. ibidem.

57 *Graduum Eccleſiæ appellatione intelliguntur ordines eccleſiaſtici.*

58 *Pſalmiſtatus ordo cur aliquando à Patribus ponatur poſt Oſtiariatum.*

59 *Acceſſio non poteſt fieri niſi rei, quæ præexiſtit.*

60 *Oſtiarij, & Acolythi officia quæ ſint.*

61 *Clericus primæ tonſuræ degradatur ab ordine Pſalmiſtatus.*

62 *Intellectus cap. Degradatio, de pœn. in 6.*
Clerici primæ tonſuræ degradantur ab ordine, ibidem, & num. ſeqq. vſque ad num. 71.

63 *Degradatio ſolemnis quid ſit.*

64 *Degradationis forma in Clericis primæ tonſuræ.*

65 *Priuatio præſupponit habitum.*

66 *Degradatio actualis non fit ab officijs & dignitatibus, ſed tantùm verbalis depoſitio.*

67 *Ordinatio ſacra non ſolum verbis, ſed etiam ſignis exterioribus perficitur.*

68 *Solemnitas eadem quæ requiritur ad conſtructionẽ actus, requiritur ad illius deſtructionem.*

69 *Character ordinis imprimitur in actu traditionis inſtrumenti.*

70 *Veſtis traditio in collatione tonſuræ non eſt congruitatis tantùm, ſed neceſſitatis.*

71 *Cantoria, ſeu Pſalmiſtatus in primitiua Eccleſia erat ordo eccleſiaſticus à Lectoratu diſtinctus.*

72 *Ordines Minores Sacramentum eſſe oſtenditur, diffinitum à Concilio Florentino, & Tridentino, & reſellitur contraria opinio.*

73 *Conciliorum diffinitionibus obtrudere non licet defectum cauſæ.*

74 *Conciliorum inſtitutum eſt non ſolùm hæreticos confutare, ſed etiam Catholicos orthodoxam fidem docere. & num. ſeqq.*

75 *Diſpenſari non poſſe ab Eccleſia in nonnullis Conſanguinitatis. & affinitatis gradibus, qui in Leuitico exprimuntur, eſt hæreſis.*

76 *Epiſcopos eſſe Presbyteris ſuperiores in eccleſiaſtic-*

hierarchia ex inſtitutione diuina eſt de fide.

77 *Ordinum Minorum nomina, & vniuſcuiuſque eorum propria miniſteria ab initio Eccleſiæ fuerunt in vſu.*

78 *Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ordo Conſtitutione Eccleſiæ ſupprimi, aut deſuetudine aboleri non potuit. & num. ſeq.*

79 *Sacramentorum eſſentialia diſpoſitioni iuris eccleſiaſtici non ſubſunt.*

80 *Tonſura clericalis, & Pſalmiſtatus idem ſunt. & num. 88.*

81 *Triburienſis Concilij Canon de clericali tonſura expenditur.*

82 *Clerici primæ tonſuræ gaudent priuilegio Canonis, & fori iure diuino. & num. 112.*

83 *Pſalmiſtarum, ſeu Cantorum origo, & antiquitas.*

84 *Tonſura clericalis vnde ortum duxerit.*

85 *Tonſura à Pontificali Romano inter ordines computatur. & num. ſeqq.*

86 *Datur inter Miſſarum ſolemnia, ſicut & reliqui ordines in ſolemnibus ordinationibus.*

87 *Tonſuræ clericalis materia, & forma quæ ſit. & num. ſeqq.*

88 *Pſalmiſtatus forma quæ.*

89 *in Tonſuræ collatione confertur gratia.*

90 *Gratia gratum faciens datur in Sacramentis, non autem in ſacris, & ceremonijs non eſſentialibus.*

91 *Spiritualia in actibus Eccleſiæ corporalibus reſpondent.*

92 *Sacramentum quid.*

93 *Character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum ordinis.*

94 *Tonſura clericalis, ſeu Pſalmiſtatus iure ordinario conferri non poteſt niſi ab Epiſcopo.*

95 *Ordinis Sacramentum dumtaxat prærequirit Sacramentum Confirmationis, ex neceſſitate præcepti.*

96 *Tonſuratus ante ſuſceptum Chriſma eſt malè promotus, & eget diſpenſatione Apoſtolica.*

97 *Ordo importat quendam dignitatis gradum, & poteſtatem ſupra populum.*

98 *Clerici ſicut in Eccleſia militanti per tonſuram, ita in triumphanti per characterem à laicis diſtinguuntur.*

99 *Character quid ſit.*

100 *Præparatio debet ſemper præcedere præparatum.*

101 *Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus eſt principium, & quaſi fundamentum militiæ clericalis.*

102 *Principium eſt pars potiſſima cuiuſque rei.*

103 *Hierarchia Eccleſiæ Sanctis, & cæleſtibus Hierarchijs conformis eſt.*

104 *Ordines nouem numerantur in Eccleſia militanti ſicut in triumphanti ſunt nouem ordines Angelorum.*

105 *Pſalmorum cantu aut datur ſpiritus compunctionis, aut ſpiritus prophetiæ.*

106 *Ordinum diſtinctio deprehenditur ex diſtinctione Miniſterij; Item ex diuerſitate materiæ, & formæ.*

107 *Pſalmiſtæ officium quod ſit, & in quo diſtinguatur ab officio Lectoris.*

108 *Pſalmiſtæ officium non conuenit multitudini.*

109 *Ordinum minorum actus exerceri poſſunt etiam à laicis, non tamen ex officio.*

110 *Tonſura clericalis, ſeu Pſalmiſtatus quam relationem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum.*

111 *Ordo ad ſui eſſe non requirit miniſterium cooperatiuum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ.*

112 *Tonſuræ clericalis effectus memorabiles complures recenſentur.*

113 *Sixti V. Conſtitutio de prima tonſura expenditur.*

114 *Dictio*, alius, *eſt implicatiua, & repetitiua ſimilium.*

115 *Tonſuræ clericalis miniſterium eſt ſacrum.*

116 *Clerici etiam primæ tonſuræ malè promoti ab executione ordinis ſunt ſuſpenſi.*

117 *Congregatio Epiſcoporum iubet expungi decretum Epiſcopi, declarans in collatione tonſuræ non imprimi characterem.*

118 *Character imprimitur in collatione tonſuræ ex ſententia Congregationis Concilij.*

119 *Primus dicitur non ſolum quem nemo præcedit; ſed etiam qui habet alios poſt ſe.*

120 *Epiſcopum quem fieri ex mero laico repugnat Canonicis inſtitutis.*

121 *Ordines minores ante ſeptimum annum completum conferri non poſſunt.*

122 *Actus eius eſt, cuius eſt potentia.*

123 *Lectoris officium quod ſit.*

124 *Ordo ad ſui eſſe non requirit vt per ſolum, & vnicum exerceri debeat.*

125 *Conſecrationis actum perficere poſſunt plures Sacerdotes ſimul, & vnà omnes eandem hoſtiam conſecrare.*

126 *Officij nomen conuenit tam minoribus, quàm maioribus ordinibus; & latiſſimè patet.*

127 *Tonſura, & minores ordines extra ſolemnes ordinationes dari poſſunt etiam ſine celebratione Miſſæ.*

128 *Clerici per primam tonſuram transferuntur à ſtatu laicali, ad clericalem, & veniunt propriè Clericorum appellatione.*

129 *Item efficiuntur milites cæleſtis militiæ.*

130 *Diſpoſitio media congruè interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum, à quo non datur receſſus.*

131 *Clericus minorum ordinum poteſt retrocedere, & pro laico ſe gerere, & omnibus priuilegijs clericalibus ſe exuere.*

132 *Concilij Tridentini decreta de clericali tonſura expenduntur.*

133 *Catechiſmus Romanus de clericali tonſura expenditur.*

134 *Oſtium continetur appellatione Domus.*

135 *Cardinalis Turrecremata in dubio magis fauebat opinionibus Theologorum, quàm Canoniſtarum, & cur.*

1 CVM CONTINGAT: Abbas ſi eſt Presbyter, & benedictus, conferre poteſt ordinem clericalem. Hoc dicit Communis diuiſio. Secunda ibi, *Super quo.*

Nota primò per primam tonſuram conferri ordinem Clericalem, & ſignâ textum rotundum contra opinionem illorum, qui dicunt tonſuram non eſſe ordinem, quorum opinio hic corrigitur, vt dicit gloſ. 2. Sed hunc articulum pleniſſimè examino infra in prima quæſtione.

2 Secundò nota ibi, *Lectores*, Abbatem Presbyterum, & benedictum poſſe Lectoratum conferre. Quod autem dicitur de Lectoratu, idem intelligas de duobus alijs ordinibus, cum eadem ſit ratio ſecundum Hoſt. hic nu. 6. in ver. Septima Synodo, verſ. Et quamuis, & Io. Andr. nu. 3. in ver. Lectores, & ita ſecundum eos ſeruatur de facto.

Et quamuis Hoſtien. ſimpliciter loquatur de alijs duobus minoribus ordinibus, nec aperiat de quibus, & ita à Cardin. in 6. quæſt. & Bellam. nu. 1. intelligatur de duobus ordinibus minoribus, Lectoratu, ideſt Pſalmiſtatu, & Oſtiariatu; tamen non videtur hæc mens Hoſtien. quia ſic non dixiſſet, eſt eadem ratio in alijs duobus minoribus, ſed potius dixiſſet, de Pſalmiſtatu non eſt dubium, quia eſt expreſſum hic, et de Oſtiariatu eſt maior ratio. Vnde illius authoritas de reliquis duobus ordinibus, ideſt Exorciſtatu, & Acolythatu videtur intelligenda, ſicuti etiam intelligitur Ioann. Andr. d. num. 3. dum allegat ſimile in cap. De ijs, 20. diſt. vbi ſub nomine Lectoratus comprehenduntur omnes minores ordines, vt ibi per gloſ. in ver. Lectorum, ſed contrarium tenet Bart. Briſcien. in cap. Quoniam, 69. diſt. idemque videtur ſentire gloſ. in ver. Lectoris, ibidem, & Innoc. in cap. 1. nu. 2. verſ. Et idem intelligo, de ſupplen. negligen. Prælat. & clarè Turrecrem. in d. cap. Quoniam, num. 3. vbi tenet Abbates huiuſmodi non poſſe conferre niſi Lectoratum, & duos inferiores ordines, ideſt Oſtiariatum, & Pſalmiſtatum, & num. 15. vbi poſt Hugon. in ſpecie concludit eos non poſſe cõferre ordines Exorciſtatus, & Acolythatus, & pro eis videtur facere verbum, *ſolummodo* hic poſitum, quod eſſet verum ſi determinaret verbum Lectores, ſed non eſt ita, quia determinat verba illa, *in proprio monaſterio*, quæ ſequuntur, vt per Ioan. Andr. num. 4. Butr. nu. 13. Cardin. quæſt. 6. Anchar. num. 2. quorum opinionem tu ſequere, quia communis eſt, vt hic teſtatur Ioan. de Anan. in princip. & eam ſæpius probauit in caſibus contingentibus ſacra Con-
3 gregatio Concilij. Et ad text. hic, & in dicto cap. Quoniam, reſpondetur ſub nomine Lectoris comprehendi etiam Exorciſtam, & Acolythum, vt in d. cap. De ijs, 18. diſt. & in cap. Si quis epiſcopus, 27. quæſt. 1. & notat Archid. in cap. Degradatio, in ver. Clericus cujuſcumque gradus. de Pœnit. lib. 6.

4 Tertiò nota quatuor requiſita ad hoc vt Abbas poſſit conferre tonſuram, & minores ordines. Primò enim ex parte conferentis requiritur, vt habeat ordinem Sacerdotalem, vt in littera, ibi, *& conſtet eum exiſtere Sacerdotem*. Deinde vt ſit ſolemniter benedictus, hoc enim important illa verba, *dummodo ipſis ab Epiſcopo manus impoſitio facta noſcatur*, ſecundum omnes. Et ſi horum alterutrum deficiat, character non imprimitur, vt ſcripſi in c. Quanto, ſupra, de conſuet. Saluo eo quod habetur in c. 1. de ſupplen. neglig. Prælator. Tertiò requiritur vt in conferendo ſeruetur forma eccleſiæ quod probat littera ibi, *iuxta formam Eccleſiæ datam, qua prætermiſſa nihil confertur*, ſecundum Hoſt. num. 10. qui ſic intelligit cap. Extra Catholicam 1. quæſt. 1. cap. 1. §. Sacramentum, de Summa Trinit. & fide Cathol. ſequitur Io. Andr. in verb. Iuxta formam num. 11. & Cardin. nu. 1. in 4. not. Quartò exigitur ex parte eius cui ordines conferuntur vt ſit proprius Monachus Abbatis conſecrantis, Butr. hic num. 2. Cardin. & Abb. ambo num. 1. & patet ex illis verbis, *ſolummodo in proprio monaſterio*, & in hoc concordat Concil. Trid. in cap. 10. ſeſſ. 23. Hoc tamen
5 quartum requiſitum ad ſubſtantiam, ſeu validitatem ordinationis non pertinet, ſed tantum ad legitimum vſum eius; Ac propterea Abbas ordinando regulares alterius monaſterij, ſi modo ſit Presbyter, & bene dictus, & formam Eccleſiæ ſeruet, characterem imprimit, cum non careat poteſtate ordinis. Ita Archid. in cap. Quoniam, num. 5. in fin. verſ. In ead. gloſſ. innitatus, & ibi etiam Turrecrem. num. 10. & Præpoſ. in fin. 69. diſtin. & fuit ſententia Boattini, quam ſequitur gloſſ. penult. Archid. & Franc. in cap. Abbates, de priuil. in 6. & Ioan. Andr. hic num. 2. Anchar. & Bellam. ambo, num. 1. & ſecundum Turrecr. vbi ſupra eandem opinionem tenet, is qui gloſſauit Summam Raym. & Richar. de ætat. & qualit. §. Presbyt. & omnes in gloſſ. quæ incipit Monachus ſuis. Quod procedit etiam poſt Concilium Tridentinum, vt ſæpius reſpondit ſacra Congregatio ſuper cap. 10. ſeſſ. 23. Cuius reſolutiones complures retuli in cap. 1. ſuprà, de ſupplen neglig. Prælat. in quæſt. An Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem à Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum conferendi minores ordines aliquibus perſonis ſæcularibus tantum; ſi conferat alijs, imprimat characterem, necne, à num. 11. vſque ad num. 53. An autem Abbates poſt Concilium Tridentinum vti poſſint facultate, quam habebant ex cap. Abbates, de priuileg. in 6. ordinandi ſæculares, in quos habent eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem, eiſque dimiſſorias concedendi, dixi in cap. Significaſti de off. Archid. & in cap. Nonnulli, de reſcript. Similiter an Abbates Presbyteri, & benedicti poſſint tonſuram, & minores ordines conferre ſæcularibus habentibus litteras dimiſſorias ab Epiſcopo diœceſano, dixi in cap. Aqua, infr. de conſecr. Eccleſ. vel Altar.

6 In gloſſ. in ver. Abbati; nota ordinem Pſalmiſtatus, ideſt primam clericalem tonſuram conferri poſſe etiam à ſimplici Sacerdote, qui præſit, vt dicunt Hugo, Raym. & Goffred. in Summ. de ordinat. ab Epiſc. gl. in c. Quoniam, in ver. Lectoris, 69. diſt. Innocen. hic & Abb. Antiq. ambo in princ. Hoſt. nu. 2. Ioan. Andr. n. 16. Butr. n. 7. & Henr. Boich. alios referens in princ.

Fundatur hæc opinio in c. Pſalmiſta, vbi hoc tenet Archid. nu. 2. in fin. 23. diſt. ſed reſiſtit vſus Eccleſiæ, & propterea illam non eſſe accipiendam, tenet Sotus in 4. diſt. 25. q. 1. art. 1. ad ſecundum. Videtur etiam huic opinioni repugnare hæc Decretalis, vbi Innocentius III. ad probandum per primam tonſuram conferri ordinem clericalem, vtitur auctoritate ſeptimæ Synodi, quæ indulſit Abbatibus vt poſſent conferre Lectoratum, dummodo eſſent ſolemniter benedicti, & Presbyteri. Ergo Pontifex videtur has duas conditiones exigere etiam in collatione primæ tonſuræ; & conſequenter ſimplex Sacerdos non poteſt eam conferre, niſi etiam ſit benedictus; alioquin fruſtra meminiſſet illius conditionis, dummodo ipſis ab Epiſcopo ſecundum morem præficiendorum Abbatum manus impoſitio facta noſcatur.

7 Nec obſtat text. in d. c. Pſalmiſta, quia reſponderi poteſt primò ibi non caueri, vt Presbyter poſſit conferre Pſalmiſtatum, ſed vt ad Preſbyteri præceptum poſſit ſuum officium exequi. Et ita reſpondent ad illum textum Lauren. &

Bar-

Barthol. Brixien. in cap. Non liceat, 92. diſtin. & hanc ſententiam ſequebatur Bernar. relatus ab Archid. in eod. cap. Pſalmiſta, num. 2. dicens verba, *officium cantandi ſuſcipere*, non debere intelligi de ordinis collatione, ſed de ordinis iam collati ab Epiſcopo executione; & ſic debere exponi officium cantandi, ideſt officij executionem; & ſequitur Hoſt. in Summ. de ordin. ab epiſcop. qui renunc. epiſc.

8 Reſpondetur ſecundò textum in d. cap. Pſalmiſta, debere ſuppleri per alia iura, ita vt dum ſequitur de Presbytero, vel intelligatur de Presbytero ſolemniter benedicto reſpectu Monachorum ſui monaſterij, iuxta hunc textum, vel de Presbytero, qui ſuper laicum, quem ordinat, habeat epiſcopalem iuriſdictionē, vel quaſi, arg. d. cap. Abbates, in fin. de priuil. lib. 6. Et hoc videntur velle Hugo, Innoc. & DD. prælleg. dum dicunt primam tonſuram poſſe conferri à Presbytero, qui præſit, ideſt qui in laicos habeat ordinariam iuriſdictionem. Et tenent expreſſe hic Ioan. Andr. ad fin. num. 17. verſ. Primam ſequor. Butr. num. 10. in fin. Card. qu. 4. in fin. & Abb. num. 1. ad fin. Gemin. in d. cap. Pſalmiſta, col. 2. circa med. verſ. Ioan. Andreas tamen, & ibi Præpoſ. num. 5. circa fin. & idem Præpoſ. in d. cap. Quoniam, nu. 5. 69. diſt. Rota dec. 731.

9 num. 9. par. 1. diuerſ. Vnde Cardinales Presbyteri de iure communi non poſſunt primam Tonſuram conferre, niſi ſubditis, in quos habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, iuxta tex. in cap. His quæ de maior. & obed. vt tenet Ioan. Andr. in c. 1. De ſupplen. neglig. Prælat. quem cæteri ſequuntur, vt teſtatur Rota d. deciſ. 731. num. 10. quæ tamen facultas inferiorum in ordinandis Pſalmiſtis, ſeu Cantoribus, eſt ex conceſſione Eccleſiæ, qua ſecluſa, Cantores à ſolo Epiſcopo eſſe ordinandos apertè docet Clemens Romanus lib. 3. Conſtit. cap. 11. vbi inquit, Presbyterum, ſeu Sacerdotem non habere poteſtatem ordinandi Diaconos, Diaconiſſas, Lectores, aut Miniſtros, aut Cantores, aut Ianitores, ſed Epiſcopis tantùm hoc conuenire.

10 QVÆRO, an prima Clericalis tonſura, ſeu Pſalmiſtatus ſit ordo.

11 Inſignis eſt quæſtio, in qua diſcrepant Theologi à Canoniſtis. Et quidem Theologi vſque adeo ſuis rationibus, & argumentis nituntur, vt ad ſtatuta Canonum ferè vix aduertere videantur; & tamen in articulis deciſis à Canone licet quidem rationes ſcrutari, ſed ad deciſionem ſuſtinendam, non impugnandam; tandem enim aſſentiendum eſt authoritati, & credendum in editione Canonis fuiſſe omnia maturè diſcuſſa, ſeque potius hallucinari, quàm Canonis conditorem, iuxta documentum Auguſtini in cap. Ego ſolis, 9. diſtin. E conuerſo autem Canoniſtæ ſuis Canonibus hærent tam fixè, & tenaciter, vt Theologorum ratiocinationes, & obiecta omnia videantur contemnere. Vnde Cardin. hic num. 1. in 3. quæſt. in hoc ipſo articulo concludit: ſed non expedit vexari, ex quo iure probatur, quod Epiſcopatus, & Pſalmiſtatus ſunt ordines, c. Scriptum, 6. qu. 3. cum tamen ſacrorum Theologorum authoritas magni ſit facienda; quia ſacrorum Canonum diſciplina eſt ſacræ Theologiæ ſubalternata, & Canonicæ ſanctiones ex puriſſimis ſacræ Theologiæ fontibus emanarunt, cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, in princ. de accuſ. Abb. in c. Super ſpecula, num. 7. Ne Cler. vel Monach. Io. Mon. & Doctores in proœm. Sexti, & lex eſt omne quod ratione conſiſtit, cap. Conſuetudo, 1. diſtin. Bald. in cap. Ne innitaris ſupra de Conſtit. Expedit igitur iura, & rationes, quæ in hoc articulo vtrinque afferuntur, diligenter examinare.

12 Prima ſententia eſt Theologorum, qui cenſent primam tonſuram, ſeu coronam non eſſe ordinem, ſed præambulum, vel diſpoſitionem, ſeu præparationem ad ordines; & Pſalmiſtatum eſſe officium ordini Lectoratus annexum. Altiſiodoren. in Summ. lib. 4. tract. 8. q. 1. col. 1. Supplemen. D. Thom. qu. 40. art. 2. vbi de Corona, & Pſalmiſtatu, S. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 1. q. 2. Turrecrem. in cap. Pſalmiſta, num. 1. 23. diſt. vbi agens de Pſalmiſtatu affirmat hanc eſſe ſententiam S. Thomæ, Alberti Magni, S. Bonauenturæ, & aliorum quaſi omnium Theologorum. Et de Corona in c. Clerici, num. 3. ead. diſtin. Sot. in 4. diſtin. 24. quæſt. 1. art. 1. circa fin. Sylueſt. in ver. Ordo 1. num. 1. in .1. & 2. dubio, vbi citat Richard. & Petr. de Palud. & tam de Corona, quàm de Pſalmiſtatu ait hanc opinionem Theologorum tenendam eſſe; quia loquuntur in propria materia, & Canoniſtæ in aliena. Et inter Canoniſtas fuit opinio Vincentij, quam ſequuntur Theologi, vt refert Archid. in d. cap. Pſalmiſta, num. 4. 23. diſt. quam etiam tenet idem Archid. in c. Cleros, nu. 16. & poſt eum Bellam. num. 4. 21. diſt. & Coronam propriè non eſſe ordinem ſecundum omnes Theologos, affirmat Nauarr. conſ. 4. num. 1. de ſacram non iteran. in vltima editione. Plures etiam citat Vaſq. in 3. partem D. Thomæ tom. 3. diſp. 236. c. 1. Adijciens in id conſentire recentiores omnes Theologos: nam ſeptem tantum ordines in Eccleſia numerat Magiſter Sententiarum in 4. diſt. 24. quem omnes Theologi ſequuntur, teſte Card. Bellarm. Controuerſ. tom. 2. controuer. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 11. Nititur hæc ſententia his præcipuè fundamentis.

13 Et primò pro ea adducitur textus fortis in c. 1. 77. diſt. vbi Caius Papa: [Ad ordines, inquit, Eccleſiaſticos ſic aſcendant in Eccleſia qui ordinari merentur, ideſt ſi quis Epiſcopus eſſe meretur, ſit primum Oſtiarius, deinde Lector, poſtea Exorciſta, inde ſacretur Acolythus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, & poſtea Presbyter, & exinde ſi meretur, Epiſcopus.] Si Oſtiarius eſt primus ordo: ergo nullus alius antecedit, c. Ioſeph. de verb. ſignif. l. Proximus, ff eod. & conſequenter prima Tonſura, quæ eſt minor Oſtiariatu, ordo non eſt. Et quamuis gloſ. vt vitet hanc difficultatem dicat illam dictionem, *primum*, ſequentia reſpicere, & Oſtiarium non eſſe primum, ſed primum reſpectu ſequentium: tamen illa gloſ. eſt valdè inepta, vt inquit Turrecrem. in c. Pſalmiſta, num. 1. verſ. Neque valet gloſ. 23. diſt. quia hoc modo quilibet ſequens reſpectu ſequentium diceretur primus ordo, & non tantum Oſtiarius.

Secundò pro eadem ſententia ponderatur textus in c. Seriatim, 32. diſt. vbi Leo IX. ſic ait: [Seriatim, & apertè proſequamur quid Sancta Romana Eccleſia in gradibus Clericorum agat. Clericos tantùm Oſtiarios, Lectores, Exorciſtas,

Acolythos, &c. vxorem ducere virginem cum
benedictione Sacerdotali permittit: nam cum
textus primò agat de Clericis in genere, & de-
inde ad nomina Clericorum deſcendat in ſpe-
cie, & non nominet Pſalmiſtam; ſequitur vt
Pſalmiſtatus non ſit ordo: & ita tenent multi
per eam litteram, teſte Archid. ibidem num. 1.
Turrecr. n.7. & Bellam. in princ.

Tertiò, adducitur text. in cap. A Subdiacono,
93. diſt. vbi dicitur, [Pontifici Presbyter, Preſ-
bytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Sub-
diacono Acolythus, Acolytho Exorciſta, Exor-
ciſtæ Lector, Lectori Oſtiarius, Oſtiario Abbas,
Abbati Monachus in omni loco repræſentent
obſequium, &c.] Ecce igitur ibi diſtinctè nume-
rantur ſinguli ordines, & gradus Eccleſiæ; &
tamen nulla fit mentio primæ Tonſuræ, ſeu Pſal-
miſtatus; quod fieri non potuiſſet, ſi eſſet ordo,
vt dicit Syluest. in ver. Ordo 1. n. 1. verſ. Tum
quia iura, ſimiliter Cornelius Papa in epiſt. ad
Fabianum apud Euſeb. lib. 6. Hiſtor. c. 33. dicit
in Eccleſia Romana ſuo tempore, idest ante
annos 130. fuiſſe Presbyteros 46. Diaconos
ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolythos qua-
draginta duos, Exorciſtas cum Lectoribus, &
Oſtiarijs quinquaginta duos: nec meminit Pſal-
miſtarum, ſeu Cantorum, vt refert Cardin.
Bellam. controuerſ. tom. 2. controu. 2. lib. 1. de
Cler. c. 11.

14 Quartò, probatur hæc ſententia ſecundum
Alber. Magn. apud Turrecr. in c. Pſalmiſta, n. 1.
verſ. Ad ſecundam reſpondetur, 23. diſt. quia
prophetia vt eſt ſimpliciter littera in Eccleſia,
non habet ordinem ad ſe ordinatum, ſed vt eſt
lecta cum explanatione, ſicut fit per Lectorem:
& pro hoc dicto Alberti videtur text. in c. Per-
lectis, 25. diſt. ibi, [Ad Lectorem pertinet non
tantùm lectiones pronunciare, ſed etiam quæ
vaticinati ſunt prophetæ, populis prædicare.]
Et in c. Cleros, 21. diſt. verſ. Lectores, ibi [præ-
dicant populis quid ſequantur:] exponendo
verbum, *prædicare*, ideſt cum explanatione le-
gere; ſed Pſalmiſta, ſeu Cantor non habet offi-
cium explanandi Pſalmos, ſed tantùm canendi,
d. c. Perlectis, §. Ad Pſalmiſtam, & d. c. Cle-
ros, ibi: Pſalmiſta à pſalmis canendis. Ergo
ad cantum Pſalmorum non eſt ordo ſpecialiter
deputatus; & conſequenter Pſalmiſtatus non eſt
ordo.

15 Quintò, ſecundum D. Bonau. apud Turrecr.
in d. c. Pſalmiſta, num. 1. verſ. Secundo proba-
tur, 23. diſt. Pſalmiſta, & Cantor pro eodem re-
putantur, vt patet in d. c. Pſalmiſta, vbi dicitur
Pſalmiſta, id eſt Cantor, Pſalmiſtæ enim non
ſolùm eſt Pſalmos cantare, ſed etiam alios can-
tus harmonicos, ſicut Antiphonarum, & reſ-
ponſoriorum Lectionibus interſerere, & hoc vt
audientium corda excitentur ad Dei laudem, &
eruditionem lectoris, & non afficiantur tædio
16 in auditione verbi Dei. In hoc ergo quod eſt ad
laudem Dei, eſt omnium fidelium communiter,
& ſimul. Vnde vt dicit Alber. Magn. eſt officium
communitatis totius corporis eccleſiæ in deuo-
tione Deo ſeruientis, & non officium miniſtro-
rum, vt miniſtri ſunt. Et quod indicantur ei ho-
ræ, & Pſalmi hoc fit ad perficiendum eos in
merito Sanctitatis, ſicut perfecti ſunt in poteſta-
17 te ordinum.] Si igitur eſt officium commune
ad laudem Dei, non oportet ad hoc ſpecialiter
ordinem deputari; quia ordo debet eſſe diſtin-
ctarum perſonarum, c. Singula, 89. diſt. Concil.
18 Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 4. & can. 6.
In hoc autem quòd excitantur corda ad erudi-
tionem, & ad percipiendum ſenſum, quem præ-
dicat Lector eſt officium annexũ ordini Lecto-
ris; & ſic patet ſtrictè accipiendo ordines, &
gradus, Pſalmiſtatum non debere inter ordines
computari. Et ita accipit Iſid. in c. Cleros, 21.
diſt. & in c. Perlectis, 25. diſt. & Concilium Car-
thaginenſe in d. c. Pſalmiſta, 23. diſt. cum de
ordinatione Pſalmiſtæ loquitur: vnde notanter
non ordinem, ſed officium vocat: & ita expo-
19 nenda eſt littera, vbicunque reperiatur ordo no-
minatus. Et concordat D. Thom. in 4. diſt. 24.
q. 2. art. 1. q. 2. Ad quintum, dicens [Pſalmiſta-
tum non eſſe ordinem, ſed officium ordini lecto-
ris annexum; quia enim Pſalmi cum cantu pro-
nunciantur, ideo dicitur Pſalmiſta, & Cantor.
Cantor autem non eſt nomen ordinis ſpecialis;
20 tum quia cantare pertinet ad totum chorum;
tum quia non habet aliquam ſpecialem relatio-
nem ad Euchariſtiæ Sacramentum; tum quia
officium quoddam eſt, quod inter ordines lar-
go modo acceptos computatur quandoque.]
Hæc D. Thom. & conſentit in his Alber. Magn.
ſecundum Turrecr. loc. cit.

21 Sextò, omnes ordines conferuntur ab Epiſco-
po tantùm, non à ſimplici Sacerdote, c. Perle-
ctis, §. Ad epiſcopum pertinent, 25. diſt. & eſt
diffinitum à Trident. Synodo de Sacram. ordin.
ſeſſ. 23. c. 4. & can. 7. Sed tonſura, ſeu Pſalmi-
ſtatus confertur etiam à ſimplici Sacerdote, d.
c. Pſalmiſta, 23. diſt. & eſt communis opinio, vt
patet ex dictis ſupra in glo. in ver. Abbati, n. 6.
Ergo ſequitur vt non ſit ordo.

22 Septimò, nullus ordo datur, niſi in Miſſæ ce-
lebratione; ſed prima Clericalis tonſura datur
etiam abſque officio Miſſæ; nam, vt habetur in
Pontificali Rom. in rubr. de ordin. conferen.
Clericatus, ſeu prima Tonſura quocunque die,
hora, & loco conferri poteſt. Ergo non eſt ordo,
Et ita arguit ſupplementum D. Thom. quæſt. 40.
art. 3. verſ. Sed contra eſt, & Turrecr. in c. Cleri-
ci, n. 3. 23. diſt.

23 Octauò, ſecundum Duran. & D. Bonauent. &
poſt eos Turrecrem. in d. c. Clerici, n. 4. 23. diſt.
In omni tranſitu de ſtatu ad ſtatum conuenien-
ter interponitur aliqua media diſpoſitio; ſicut
Nouitiatus eſt media diſpoſitio inter ſtatum ſæ-
cularem, & Religioſum: ergo inter ſtatum lai-
corum, & miniſtrorum Eccleſiæ conuenienter
24 ponitur diſpoſitio media: hæc autem eſt Tonſu-
ra Clericalis, per quam illi, qui tonſurantur, à
ſtatu laicorum ſeparantur, & præparantur ad
ſtatum miniſtrorum: & quia ſeparantur à ſtatu
laicorum, deponunt capillos, & tondentur in
ſignum depoſitionis ſuperfluæ curæ temporalium.
25 Quia verò præparantur ad miniſterium Dei, cui
ſeruire, regnare eſt; ideò raduntur in modum
coronæ, quæ eſt ſignum regale. Religioſi verò
non Clerici tondentur quidem, quia à ſtatu ſæ-
cularium ſeparantur, ſed non in modum coro-
næ, quia non applicantur ad miniſterium diui-
num, prout hæc habentur in c. Duo ſunt, 12. q. 1.
in c. Cleros, 21. diſt. ergo Corona nõ eſt ordo, ſed
tantùm diſpoſitio ad ordines, ſeu, vt, inquit
Nauarr.

Nauarr. conſ.4. de Sacram.non iteran. poſt Sot. in 4. diſt. 24. qu.1. art.1. circa fin. eſt quid medium inter ſtatum laicalem, & clericalem, vt eſt catechumenus inter baptizatum, & nolentem baptizari, & Nouitius inter omnino ſæcularem, & Religioſum profeſſum. Sequitur Card.Bellar. controu. tom. 2. controu. 2. lib. 1. de Clericis cap. 11. dicens primam tonſuram non eſſe ordinem, cum nullum habeat officium annexum, ſed eſſe præparationem ad ordines, vt Catechiſmus ad Chriſtianiſmum. Qua ratione vtitur etiam Catechiſmus Romanus, vt dicemus infr. num.40.

26 Nonò, vt formaliter inquit Archid. in d.cap. Cleros, num.17.& poſt eum Bellam n.4.21. diſt. prima tonſura non eſt ordo, nec ibi confertur character; quia non eſt res, & ſacramentum: ſed ſignum viſibile extra, cum forma verborum eſt ſacramentum tantum, & ipſa gratia eſt res tantum, & hoc ideo eſt, quia prius oportet aliquem eligere in ſortem Domini, & poſtmodum eligere ipſum in militiam. Per Clericatum autem ſignificatur electio in ſortem Domini, ſed per alios ſignificatur electio in militiam. Vnde in alijs eſt propriè militia dominica, & quia militibus debentur ſtipendia propriè; ideò in illis ſunt ſtipendij ſigna, ſcilicet characteres; ſed Clericus à prima tonſura non eſt electus ad militiam Dominicam: ergo non eſt ibi ſacramentum ordinis; ſequitur Lap.allegat.138. n.11.

27 Decimò ſecundum D.Tho. & Turrecrem. relatos ſupra in 7. arg. In collatione cuiuslibet ordinis ſit mentio de aliqua poteſtate data, non autem in collatione coronæ. Ergo non eſt ordo: nam miniſtri eccleſiæ à populo ſeparantur ad vacandum diuino cultui. In cultu autem diuino quædam ſunt, quæ per potentias determinatas ſunt exercenda, & ad hoc datur ſpiritualis poteſtas ordinis. Quædam autem ſunt quę communiter à toto Miniſtrorum Collegio fiunt, ſicut dicere diuinas laudes, & ad hoc non exigitur aliqua poteſtas ordinis, ſed ſolùm deputatio ad tale officium, & hoc fit per coronam; & ideo non eſt ordo, ſed præambulum ad ordinem.

28 Vndecimo, non apparet quam poteſtatem conſequatur Clericus per primam tonſuram ad Corporis Chriſti conſecrationem; imò ſecundum Innoc.hic in ver. Ordo in tonſura nullum
29 officium ſpirituale conceditur. Et propterea ſecundum eum non eſt repetenda, ſi ea omiſſa reliqui ordines fuerint collati; quia recipiendo quemlibet aliorum ordinum, videtur recepiſſe poteſtatem faciendi omnia, quæ ad tonſuram pertinent. Ergo non eſt ordo, vt hic per Collectar.num.3. quia ad ordinem non tantùm requiritur, vt tradatur poteſtas ſpiritualis, cum ordo ſecundum Magiſtrum ſententiarum, & Theologos, in 4.diſt.24. ſit ſignaculum quod-
30 dam, in quo ſpiritualis poteſtas traditur ordinato. Sed etiam vt relationem habeat ad Euchariſtiæ ſacramentum, ad quod omnes Miniſtri eccleſiæ principaliter ordinantur, c.Perlectis 25.diſtin.Concilium Trident.ſeſſ.23. de ſacram. ordin.c.2.& can.2.S.Tho.in 4.diſt.24.qu.2.art.1. qu.2. ad 3.

31 Duodecimò materia in Ordine ſicut in reliquis Sacramentis ita eſt de neceſſitate Sacramenti vt ſine ea nihil perficiatur. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. in §. Quinto. Et Concil. Trident. ſeſſ.14.de ſacram. Pœnit. & extremæ Vnction. c.2. ibi, *materia,*
32 *& forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur*; & ſeſſ.23. de ſacram.Ordin. c. 3. Materia autem Sacramenti ordinis eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo: vt diſertis verbis diffinitur in eodem decreto fidei propè fin. §. Sextum Sa-
33 cramentum. Sed in collatione primæ tonſuræ nihil traditur, vt notant Archid. & alij in c. Degradatio, de pœn.lib.6. Ergo prima tonſura non eſt Sacramentum ordinis. Sacra enim ordinatio non ſolùm verbis, ſed etiam ſignis exterioribus perficitur, vt habetur in Concilio Trident.
34 d. ſeſſ.23. de ſacram. Ordin. c.3. Et quamuis in collatione tonſuræ detur ſuperpellicium; tamen hoc non eſt neceſſitatis, ſed congruitatis, vt inquit Io.Mon.in d. c. Degradatio.

35 Decimotertiò Clericus primæ tonſuræ poteſt retrocedere ab ordine, & habitu, & tonſuram Clericalem dimittere, c. 1. & 3. de Apoſtat. c. 1. c. Cum olim, & c.fin. de Cler. coniug. ergo Tonſura non eſt ordo.

36 Decimoquartò, & vltimò hanc ſententiam Theologorum videtur clarè probaſſe Concilium Tridentinum, quod pluribus in locis contradiſtinguit tonſuram à minoribus ordinibus, videlicet ſeſſ.23. de ſacram.Ordin. cap.2. ibi, [Vt qui iam prima clericali tonſura inſigniti eſſent, per minores ad maiores aſcenderent:] & in c.4. iuncto cap. 5. eiuſdem ſeſſ. de reform. ſed præcipuè ponderanda ſunt verba cap. immediatè ſequentis, videlicet, ***Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus***, &c. quæ apertè oſtendunt tonſuram à Concilio non cõputari inter ordines minores: ſi enim tonſura eſſet vnus ex minoribus ordinibus, non fuiſſet opus illam nominatim exprimere, ſed ſatis fuiſſet ſimpliciter dicere, nullus in minoribus ordinibus conſtitutus. Et tamen Concilium non ſolùm tonſuram exprimit, ſed etiam ſeiungit ab alijs minoribus, eamque vti diuerſam agnoſcit, ponderando dictionem alternatiuam, *aut*, quæ ponitur inter diuerſa, & particulam, *etiam*, quæ ex
37 ſui natura eſt augmentatiua, ſeu ampliatiua præcedentium. Expendendum eſt etiam c. 17. eiuſdem ſeſſ. vbi præcipitur Epiſcopis, vt in eccleſia reſtituant ordinum functiones à Diaconatu ad Oſtiariatum ab Apoſtolorum temporibus receptas, & pluribus in locis aliquandiù intermiſſas: dum enim dicit ad Oſtiariatum, inſinuat Clericos primæ tonſuræ nullum habere in eccleſia miniſterium; alioquin illius quoque functiones reſtitui iuſſiſſet, ſicut aliorum ordinum. Et hunc ſenſum habuiſſe Patres Concilij ſæpiùs declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij interpres.

38 Et in ſpecie cum Epiſcopus Hieracen. dubitaſſet, an incidiſſet in pœnam ſuſpenſionis, quia cuidam extraneo ſubdito alterius Epiſcopi primam tonſuram contulerat: Sacra Congregatio cenſuit non incidiſſe; nec cap.8. ſeſſ.23. loquens de ordinationibus habere locum in conferentibus primam tonſuram, quæ à Concilio non habetur pro ordine, vt patet cap.4. ſeſſ.23 iuncto cap.5. & 6. eiuſdem ſeſſ. Item cum fuiſſet quæſitum, an cap.10. ſeſſ.7. de reform. procedat in

inſignito ſolùm charactere primæ tonſuræ: Sacra Congregatio cenſuit non procedere.

39 Rurſus dubitatum fuit an Vicarius Capituli Sede vacante poſſit concedere litteras dimiſſorias ad primam tonſuram præſentato ad Capellam ſimplicem: Sac.Congregatio cenſuit poſſe; quia non prohibetur dare dimiſſorias ad primam tonſuram,& quia præſentatus eſt arctatus.

40 Sed & Catechiſmus Romanus ex præſcripto Patrum eiuſdem Concilij editus,vt patet ſeſſ.25. de indice libror.& Catechiſmo. Idem apertè docuit in tit. de Sacram.Ordin. §.Iam vero, in hæc verba: [Incipiendum eſt autem à prima tonſura, quam quidem docere oportet quandam præparationem eſſe ad ordines accipiendos; Vt enim homines ad baptiſmum exorciſmis, ad matrimonium ſponſalibus præparari ſolent; ita cum tonſo capillo Deo dedicantur, tanquam aditus ad ordinis Sacramentum illis aperitur.] Et infra: [Poſt primam Tonſuram ad Oſtiarij ordinem primus gradus fieri conſueuit.]

41 Et tenendo hanc opinionem non obſtant iura, quæ aliquando inter ordines recenſent primam Tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum: quia vt dicunt Albert. Magn. S.Thom. & Palud. relati ab Archid. in cap.Cleros, num.16. 21.diſtin. ordo multipliciter accipitur. Nam aliquando eſt nomen Dignitatis, vt cum Epiſcopatus dicitur ordo; aliquando nomen officij, vt cum Pſalmiſtatus dicitur ordo; aliquando nomen dignitatis, vel poteſtatis, vt cum Diaconatus dicitur ordo. Vltimo modo accipitur quando ordo dicitur Sacramentum. Et hoc modo Pſalmiſtatus non eſt ordo, ſed officium quoddam annexum ordini Lectoris. Et dicunt primam tonſuram non eſſe ordinem, ſed ſolùm diſpoſitionem ad ordines, eamque non exigi ad eſſe ordinis, ſed ad bene eſſe. Eſt enim diſpoſitio congruitatis, non neceſſitatis, ita Archid.

Sed & Card.Bellarm.Controuer.to.2. contr.2. de Cler. lib.1. cap.11. dicit duobus modis accipi ſolere apud Auctores ordinem eccleſiaſticum. Vno modo propriè, alio modo communiter, propriè illi dicuntur ordines, qui certo ritu ſacro, & ſolemni conferuntur ab Epiſcopo, & ad certum miniſterium ſacrificio diuino exhibendum, referuntur. Qua ratione ſeptem duntaxat
42 ordines numerantur. Communiter autem dicuntur ordines illi omnes, qui quomodocunque dedicantur diuinis obſequijs, etiamſi non referantur ad ſacrificium. Et hoc modo etiam Monachi, Virgines, & Viduæ Deo ſacratæ, nec non laborantes in ſepeliendis defunctis ordines aliquando dicuntur à Patribus. Nam de ordinat.Monach. ſcribit. Dionyſ. c.6.Eccleſiaſt. Hierarch. De ordine verò laborantium in ſepeliendis mortuis, Epiphanius in compendiaria doctrina. De ordine Diaconiſſarum, Virginum, aut Viduarum,quæ ſeruiebant Eccleſiæ in inſtructione Mulierum, quæ baptizandæ erant, idem
43 Epiphanius ibidem. Quibus præhabitis Bellar. concludit, Canoniſtas facere nouem ordines, quia diſtinguunt Epiſcopum à Presbytero, & Lectorem à Cantore, quod Theologi nō faciunt; ſed in re, inquit, non eſt diſſenſio; Theologi enim ſolùm conſiderant ordines vt ſe habent ad ſacrificium,quo modo Epiſcopus, & Presbyter, Lector,& Cantor non diſtinguuntur. Canoniſtæ autem conſiderant ordines vt Hierarchiam conſtituunt; & idcircò rectè diſtinguunt Epiſcopum à Presbytero. Quibus addi poteſt Pontificale Romanum in rubr. de benedictione Abbatis, vbi Abbas benedicendus ab Ordinario præſtat iuramentum hac formula: [Ego N. Monaſterij N. ordinandus Abbas promitto, &c.] vbi patet ordinationem accipi pro benedictione, & ſic largè, & impropriè. Ad idem ſunt iura in cap.Presbyter, 32.diſtin. ibi *Presbyteram ſuam*; in Authen. Diaconiſſam, C. De Epiſc. & Cler. & in cap.Diaconiſſam, 27.quæſt.1.dum ibi dicitur Diaconiſſam non debere ante annos 40. ordinari, vbi gloſs. exponens illud verbum, ordinari, dicit: nec ordinatur hæc, ſed fundebatur ſuper eam fortè aliqua benedictio, ex qua conſequebatur aliquod officium ſpeciale.

Quæ diſtinctio videtur etiam ex mente Innoc. hic in ver. Ordo. Nam etſi affirmet primam Tonſuram,ideſt Pſalmiſtatum eſſe ordinem, tamen ſubdit, in hoc ordine nullum officium ſpirituale conceditur, ſed in alijs ſic. Sentit ergo Innocentius primam tonſuram eſſe ordinem largè, & non eſſe Sacramentum, cùm de eſſentia Sacramenti ordinis ſit vt ſpiritualis poteſtas tradatur ordinato, ſicut patet ex illius definitione, & ita eum intelligit, & ſequitur Lap. alleg.138. num.11. Et hac diſtinctione poſſe ad concordiam reduci diſſidentes Theologorum, & Iuriſtarum opiniones, putat Turrecrem. in cap.Cleros, num.17. 21.diſtin.

44 Sed his non obſtantibus adhæreo ſententiæ Canoniſtarũ, qui in duobus diſſentiunt à Theologis,non verbo tantùm, vt putauit Bellarm. ſed re, vt fatetur Sylueſt. in ver.Ordo primo, nu.1. Nam Canoniſtæ Tonſuram, & Pſalmiſtatum pro eodem accipiunt; Theologi dicunt aliud eſſe Tonſuram, aliud Pſalmiſtatum, vt ibi per Sylueſt. Item Canoniſtæ ponunt nouem ordines non ſimpliciter, prout ſunt gradus Eccleſiæ, ſed prout ſunt Sacramentum,& inter hos connumerant Tonſuram, & epiſcopatum; quod non pla-
45 cet Theologis. Itaque primam Clericalem Tonſuram, ſeu Pſalmiſtatum eſſe ordinem propriè; & characterem imprimere, tenent hic gl.2. Abb. Antiq. nu.1. Hoſtien.in princ.& nu.2.verſ.Quod non placet, Io.Andr. num.12. verſ. Ex eo quod in hac forma, Anton.de Butr.num.6. Card.q.2. Bellam. ſibi contrarius quæſt.7. Anchar. in fin. & Abb. ſub num.1. verſ.Quæro an Pſalmiſtatus. Archid. in cap.Pſalmiſta, num.3. & ibi Gemin. col.2. poſt med. verſ. Ad ſecundum, & Præpoſ. nu.3. 23.diſt. Card. in Clem. Dudum, in princ. de Sepult. Couarr. in cap.Quia nos, num.4. de teſtam. latè Gemin.in c.Cleros, col.2.propè fin. verſ.Ad primum, & latiſſimè Præpoſ. ibi num.4. 21. diſtin. Et hanc eſſe communem opinionem Canoniſtarum, teſtantur Gemin. Præpoſ. & Couarr.vbi ſupra, Felin.in cap.Sicut, il terzo.nu.2. de Simon. Angel.& Sylueſt. in ver.Ordo primo, ſub num.1. quam etiam multoties ſequuta eſt Rota, & præſertim deciſ.731. nu.5. & 6. par.1. diuerſ. & deciſ.50. par.5. recent. vbi nu.5. affirmat, quidquid dicant Theologi, hanc eſſe magis communem ſententiam Canoniſtarum. Et ex Theologis eidem adſtipulantur Maior. in 4. diſt.24. quæſt.1. col.2. Ioannes Echius in homilia de Ordinibus, Angel.in ver.Ordo primo, n.1.

Et

Et clericalem tonſuram vocat ordinem Alcui-
nus lib. de diuinis officijs, cap. 35. in 3. tom. Bi-
bliothecæ ſacræ.

46 Pro qua primo eſt caſus in hac decretali, cui
nullatenus aptari poteſt generalis illa Theolo-
gorum ſolutio, quod nomen ordinis hic acci-
piatur largè, & impropriè pro diſpoſitione ad
ordines, vt dicunt Turrecrem. Dominicus Sotus,
& alij. Si quidem Papa de hoc dubio hic prin-
cipaliter requiſitus, deciſiuè reſpondet per pri-
mam tonſuram iuxta formam eccleſiæ datam,
Clericalis ordo confertur. Et nemo non videt
hanc litteram corrumpi, ſi exponatur, per ton-
ſuram confertur ordo, ideſt per tonſuram quis
præparatur, ſeu diſponitur ad ordinem; vt pro-
pterea non mirum ſi gloſ. 2. dixerit hic corrigi
opinionem illorum, qui negant tonſuram eſſe
propriè ordinem, & Archid. in cap. Pſalmiſta,
num. 3. 23. diſt. per hanc litteram confundi opi-
nionem Theologorum. Et Card. hic num. 1. in
3. quæſt. non expedire ſuper hoc vexari, cum res
ſit à iure deciſa.

47 Præterea ineptum eſſet vt Papa hic fuiſſet
fortiter requiſitus, an per tonſuram confera-
tur ordo Clericalis largè, & impropriè. Ergo
ineptum eſt etiam vt reſponſio, & deciſio ad or-
dinem largè, & impropriè ſumptum referatur,
cum reſponſio debeat congruere interrogatio-
ni, l. 1. §. 1. & 2. ff. De verbor. oblig. leg. Is qui,
§. Si fundus, ff. Quod vi, aut clam. gloſ. in c. In-
ter dilectos, in ver. Petitioni, infr. de fid. inſtrum.

48 Ad hæc textus fundat reſponſionem in diſpo-
ſitione ſeptimæ Synodi, quæ loquitur de Lecto-
rate, quem nemo negat eſſe propriè ordinem,
& arguit à Lectoratu ad primam Tonſuram; &
ſic à maiori ad minus, vt poſt Petr. dicunt hic
Io. Andr. num. 4. Butr. num. 13. Cardin. quæſt. 6.
& Anchar. nu. 2. Ineptè autem ad probandum
per primam Tonſuram conferri ordinem cleri-
calem argueret à Lectoratu qui eſt verus ordo,
ſi Tonſura eſſet officium, & non ordo propriè.
Neque enim procedit argumentum de maiori
ad minus, & Regul. Plus, de regul. iur. in 6. niſi
quando minus comprehenditur ſub maiori, vt
ibi not. & tradit Card. in Clem. Quia contingit,
num. 11. de relig. Domib. Dixi in cap. Recolen-
tes, num. 45. infra de ſtat. Monach. Vnde ſenſus
huius textus eſt: Sicut Abbates Presbyteri, &
benedicti per Lectoratum conferunt verum or-
dinem, & characterem Lectoratus, ita & mul-
to magis per primam Tonſuram conferunt
verum ordinem, & characterem clericalem.
Et ex hoc tollitur reſponſio Paludani aſſerentis
nomen ordinis hic accipi pro Collegio, ſicut di-
citur ordo Monachorum, vel pro gradu eminen-
tiori in populo Chriſtiano, non autem in eccle-
ſia, vt dicit Vaſquez.

49 Amplius in collatione officij, ſeu gradus nul-
la certa forma ab eccleſia reperitur præſcripta;
nam in collatione Sacramentorũ duntaxat for-
mæ ſunt præfinitæ, Concil. Florent. in Inſtruct.
Armenorũ, in decreto fidei, in §. Quinto, Con-
cil. Trident. in c. 2. ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. &
extremæ Vnctionis, & ſeſſ. 23. de Sacram. ordin.
50 c. 3. Sed in collatione tonſuræ ſeruanda eſt for-
ma eccleſiæ, vt hic dicitur, ſine qua nihil da-
retur, cap. Extra Catholicam, 1. quæſt. 1. cap. 1.
§. Sacramentum, ſupra de Summ. Trinit. & fid.
Cathol. & notant hic Doct. in ver. Iuxta formam
quos retulimus ſupra n. 4. in 2. notab. Ergo ton-
ſura eſt Sacramentum. Et ita hæc verba vide-
tur expendere Hoſtien. hic nu. 9. dicens: Et ex
hoc etiam quod certa forma requiritur fortius
arguo, quod certus ordo detur.

51 Præterea ponderanda ſunt eadem verba, *Iuxta
formam Eccleſiæ datam*. Non dicit textus datam
ab Eccleſia, ſed datam eccleſiæ, per hoc innuẽs
Tonſuram eſſe Sacramentum, quia ſacramenta
omnia, & conſequenter materia, & forma, qui-
bus ſacramenti eſſentia perficitur, vt habetur
ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. & extrem. Vnct. cap. 2.
ſunt immediatè ex inſtitutione Chriſti, non au-
tem eccleſiæ. S. Thom. in 3. par. q. 60. art. 3. 5. & 7.
eſt diffinitum à Tridentina Synodo de ſacramẽ-
tis omnibus in can. 1. ſeſſ. 7. de ſacram. & in ſpe-
cie de Ordine in can. 3. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin.
& ſcripſi plenè in cap. fin. à num. 13. infr. de ſa-
52 cram. non iteran. Et quamuis huiuſmodi formæ
omnes non habeantur ex ſacris litteris; tamen
vt ex S. Dionyſ. obſeruat S. Thom. in 4. diſt. 7. q. 1.
art. 1. hæc occultanda erant in primitiua eccle-
ſia propter irriſiones gentilium. Et propterea
idem S. Dionyſ. in fin. eccleſiaſt. Hierarch. ex-
cuſat ſe à determinatione formarum ſacramen-
talium.

53 Demum præparatio, ſeu diſpoſitio ad for-
mam, non eſt ipſa forma, l. Fundi, §. Labeo, ff.
De act. empt. l. Granaria, eod. tit. Sicut diſpoſitio
ad ignem non eſt ignis. Sed in collatione pri-
mæ tonſuræ Clericalis ordo confertur, vt for-
maliter hic dicitur. Ergo tonſura non eſt diſ-
54 poſitio ad ordinem, ſed ordo. Et ita in hoc
textu, vt ſupra ponderato eſt aperta deciſio pro
ſententia Canoniſtarum. Stamus ergo litteræ;
quia in manifeſtis non ſunt extenuanda, quæ
ſcripta ſunt, vt inquit Ioan. Andr. in cap. Super
ſpecula, in fin. infra ne Cler. vel Monach.

55 Secundò pro hac ſententia videtur textus
clarus in cap. Non oportet, il primo, 44. diſtin.
dum dicit, Non oportet Clericos Deo ſeruien-
tes à Presbyteris vſque ad Subdiaconos, & dein-
ceps omnes eccleſiaſtici ordinis vſque ad mini-
ſtros, aut Lectores, aut Oſtiarios, aut Pſalmi-
ſtas, aut qui in propoſito continentiæ ſunt,
tabernas, niſi cauſa neceſſitatis, intrare.
Ecce ſub determinatione eccleſiaſtici ordi-
nis cum Lectore, & Oſtiario pariformiter com-
prehendit Pſalmiſtam, ideſt Clericum primæ
tonſuræ. Et ita hunc Canonem ad hoc expen-
dit Præpoſ. in c. Cleros, num. 4. 21. diſtin. Quo
textu etiam confunditur opinio Theologorum,
qui dicunt Pſalmiſtatum eſſe officium lectori
annexum: nam ibi Lector, & Pſalmiſta ponun-
tur tanquam ordines diuerſi tum ponderando
dictionem alternatiuam, *aut*; tum quia Pſalmi-
ſta ponitur poſt Oſtiarium, quod incongue fie-
ret, ſi eſſet officium annexum Lectori. Et eo
magis quia huiuſmodi ordines non ponuntur
ibi reſpectu miniſterij in eccleſia peragendi; quo
caſu admitti poſſet diſtinctio inter Lectorem, &
Pſalmiſtam; ſed ponuntur reſpectu ingreſſus ta-
bernæ. Quod ſi officium Pſalmiſtæ incumbe-
ret Lectori, & ſic eſſet eadem perſona Lector, &
Pſalmiſta, quid opus fuiſſet prohibere ingreſſum
tabernarum diſtinctè non ſolum Lectoribus, ſed
etiam Pſalmiſtis, & inter hos interſerere Oſtia-
rios?

tios? Numquid Clericus in taberna aliquando conſideratur, vt Lector, aliquando vt Pſalmiſta, ſeu Cantor? Similis eſt in c. Si quis Epiſcopus, 27. qu. 1. ibi, Aut Lector, aut Pſalmiſta, aut Oſtiarius, & in cap. 1. 35. diſtin. quod eſt deſumptum ex Canone Apoſtolorum 42. ibi: Subdiaconus, aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens, (id eſt ebrietati deſeruiens) communione priuetur. Cantor enim & Pſalmiſta idem ſunt, vt in cap. Pſalmiſta, 23. diſt. Ad idem textus in cap. Clericum, 72. diſtin. ibi: Clericorum autem nomen etiam Lectores, & Pſalmiſtæ, & Oſtiarij retinent.

56 Tertiò adducitur tex. in d. c. Cleros, 21. diſt. vbi Iſidor. recenſet ſingulos ordines per hæc verba, [Quorum gradus, & nomina ſunt hæc, Oſtiarius, Pſalmiſta, Lector, Exorciſta, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Epiſcopus. Ecce igitur nouem ordines in Eccleſia.

57 Concordat tex. in c. Perlectis, 25. diſt. Et quamuis vtrobique Iſidor. hos appellet gradus Eccleſiæ; tamen pro gradibus intelligit ordines eccleſiaſticos; tum quia ſub determinatione Pſalmiſtatus, & Epiſcopatus, ponit etiam reliquos ſeptem ordines, de quibus non ambigitur quin ſint ordines propriè. Vnde ſuccedit regula l. Iam hoc iure, ff. De vulgar. cap. Tranſlato, de Conſtitut. tum quia paulò ſuperius meminit Matthiæ, quem primum poſt Apoſtolos legimus ordinatum, & frequens eſt apud ſacros Canones, vt graduum eccleſiaſticorum appellatione comprehendantur ordines tam minores, quàm ſacri, cap. 2. & cap. Miramur, de ſeru. non ordinan. cap. In ſingulis, & c. Quicunque 77. diſt. cum multis ſimil. Conc. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 4.

58 Nec refert quod in ordine ponat Pſalmiſtatum poſt Oſtiariatum: quia in hoc videmus variè per ſacros Canones obſeruatum fuiſſe: nam vt vidimus in præcedenti fundamento Pſalmiſtatus in d. c. Non oportet, il primo 44. diſt. ponitur ſuo loco vltimus, & inferior Oſtiariatu, idemque fit in Concilio Carthaginenſi, vt mox dicetur, & in d. c. Perlectis, 25. diſt. ponitur immediatè poſt Acolythum. Et fortè hoc fecit Iſidor. ne incipiendo à Pſalmiſtatu præberet alicui anſam exiſtimandi Pſalmiſtatum non eſſe ordinem, ſed præambulum ad ordines; & ideò illum inter alios minores interſeruit. Vel fortè id fecit propter ſimilitudinem, quam habet cum ordine Lectoratus: nam Pſalmiſta, qui & Cantor appellatur, officium habet canendi Pſalmos, ſicut Lector legendi alias prophetias, vt dicetur in 16. fundamento; non autem poſuit Pſalmiſtam ante Lectorem eo quod ſit officium Lectori annexum: nam ſi hoc eſſet, potiùs præponi debuiſſet Lectoratus, & poſtea poni Pſalmiſtatus,

59 vt quid annexum, & concomitans ordinem Lectoratus; quia acceſſorium ſequitur, & non præcedit ſuum principale; & acceſſio, ſeu annexio non poteſt fieri niſi rei, quę præexiſtit, l. Pomponius, §. fin. ff. De acquir. poſſeſſ. l. In vſucapione, circa princip. ff. De diuerſ. & tempor. præſcript.

60 Præterea cur Iſidor. expreſſit tanquam diſtinctum hoc officium Lectoris, & de nullo alio ordine hoc fecit, cum tamen alij quoque ordines minores habeant varia officia, ſeu miniſteria? Nam Oſtiarium oportet percutere Cymbalum, & Campanam, aperire Eccleſiam, & Sacrarium, & librum aperire ei, qui prædicat, vt in Pontif. Roman. in tit. de ordin. Oſtiar. Et Acolythum oportet Ceroferarium ferre, luminaria eccleſiæ accendere, vinum, & aquam ad Euchariſtiam, ſeu ad miniſterium ſanguinis Chriſti miniſtrare, vt in tit. de ordinat. Acolythor. & in d. c. Perlectis, §. Ad Acolythum. Præſertim verò quia officium legendi, & canendi non tàm differunt, ſicut prædicta miniſteria Oſtiarij, & Acolythi, vt propterea oportuerit in ſolo Lectoratus ordine conſtituere diſtinctum officium, illudque appellare peculiari nomine Pſalmiſtatus, arg. ad hoc, l. Si idem, C. de Codicill.

Et confirmatur quia Concilium Carthaginenſe IV. cuius Canones referuntur in cap. Epiſcopus, cum pluribus ſeq. 23. diſt. docens ritum cuiuſque ordinis, incipiendo ab ordine Epiſcopatus, etiam de Pſalmiſtatu, ſicut de alijs ordinibus ſingillatim edidit particularē Canonem, videlicet, c. Pſalmiſta, & eum poſuit vltimo loco poſt Oſtiariatum, quod ſimiliter demonſtrat Pſalmiſtatum non eſſe officium Lectori annexū, cum inter Lectorem, & Pſalmiſtam interponatur Oſtiarius. Et idem patet ex Pontificali Romano, vbi titulus de officio Pſalmiſtatus, præponitur titulo de ordinatione Oſtiariorum.

61 Sed apertiſſimè id conuincitur ex eodem Pontificali, quod poſt titulos de degradatione ab ordine Lectoratus, & de degradatione ab ordine Oſtiariatus, ſubijcit titulum de degradatione à prima Tonſura, & ibi primò præſcribit formam, qua Clericus primæ tonſuræ actualiter degradatur, videlicet, *Exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio Clericali, &c.* Deinde à Pontifice eum tondente dicitur: *Te velut ingratum filium à ſorte Domini, ad quam vocatus fueras abijcimus, & coronam de tuo capite amouemus.* Demum priuatur officio Pſalmiſtæ his verbis: *Quod ore cantaſti, corde non credidiſti, nec opere impleuiſti, ideo cantandi officium in Eccleſia Dei à te amouemus.* Ex quibus verbis apparet manifeſtè Pſalmiſtatum non eſſe officium annexum lectori, ſed primæ tonſuræ quia Clericus ſolummodo tonſuratus, non habet Lectoratum, & tamen priuatur officio Pſalmiſtatus, vt ibi etiam legitur in margine. Et eo magis quia de degradatione Lectoris actum fuerat ſupra ſuo loco ante titulum de degradatione Oſtiarij.

62 Quartò pro ſententia Canoniſtarum affertur tex. in cap. Degradatio, de pœn. lib. 6. vbi Bonifacius VIII. præſcribens formam ſolemnis degradationis; Clericus, inquit, degradandus veſtibus ſacris indutus, in manibus habēs librum, vas, vel aliud inſtrumentum, ſeu ornamentum ad ordinem ſuum ſpectans, ac ſi deberet in officio ſolemniter miniſtrare, ad Epiſcopi præſentiam adducatur, cui Epiſcopus publicè ſingula, ſiuè ſint veſtes, calix, liber, ſeu quæuis alia, quę illi iuxta morem ordinandorum Clericorum in ſua ordinatione ab Epiſcopo fuerint tradita, ſeu collata, ſingulariter auferat, ab illo veſtimento, ſeu ornamento, quod datum, vel traditum fuerat, vltimò, inchoando, & deſcendendo gradatim, degradationem cōtinuet vſque

ad

ad primam veſtem, quæ datur in collatione Tonſuræ; tuncque radatur caput eius, ſeu tondeatur, ne tonſuræ, ſeu Clericatus veſtigium remaneat in eodem.]

63 Ex quo contextu multipliciter oſtenditur, tonſuram eſſe propriè ordinem; & primo ſolemnis degradatio nihil eſt aliud, quàm actualis depoſitio ab ordinibus ſuſceptis, vt ibi dicitur: Et in Pontificali Romano in rubr. de degradationis forma, verſ. Et talis degradatio. Sed Clericus primæ tonſuræ ſolemniter degradatur, vt conſtat ex illis verbis: *degradationem continuet vſque ad primam veſtem, quæ datur in collatione tonſuræ*. Concordat text. in cap. Si quis epiſcopus, 27. qu. 1. qui loquitur de depoſitione Pſalmiſtæ, & de ſolemni degradatione intelligitur ab Hugone, vt refert Archid. in d. cap. Degradatio, nu. 4. verſ. Clericus cuiuſcunque gradus. Idem tenet ibi Io. Andr. num. 4. in ver. Primam veſtem, dicens: Quia in tonſuræ, vel Pſalmiſtatu nihil traditur, videtur aliquibus degradationi locum non eſſe. Sed iſta littera probat contrarium. Sequitur ibi Gemin. col. 4. verſ. Quæro an degradatio poſſit fieri in exiſtente in prima tonſura, Anchar. num. 5. verſ. Et quia in prima tonſura, & Franc. in §. Actualis, num. 4. in vlt. notab. Ergo Clericus primæ tonſuræ actualiter deponitur ab ordine, & conſequenter ordinem habet, aliàs non eſſet poſſibile vt actu deponeretur ab ordine, quem non haberet actu,
64 ſed tantùm potentia, & diſpoſitione. Et confirmatur ponderando illa verba: *Exuimus te ordine, beneficio, & priuilegio clericali*; quæ non minus ſunt referenda ad Clericos primæ tonſuræ, quàm aliorum ordinum, cum textus de omnium degradatione promiſcuè loquatur, c. Maiores, verſ. Cæterum ex vi litteræ, infra de Baptiſ. Et patet manifeſtè ex Pontificali, in tit. de degradatione à prima tonſura, vbi formæ degradationis Clerici primæ tonſuræ præſcribitur his verbis: *Auctoritate Dei omnipotentis*, &c. *Tibi auferimus habitum Clericalem, & nudamus te religionis ornatu, atque deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio,*
65 *& priuilegio Clericali*, &c. Si igitur tonſuratus ſpoliatur, & exuitur ordine, neceſſe eſt vt ordinem habeat, cum priuatio præſupponat habitum, c. Ad diſſoluendum, de deſponſat. impub. c. Ex parte, de reſtit. ſpol. l. Deum, ff. De verbor. obligat. cum concordant. Et ita in propoſito arguit Archid. in cap. Subdiaconus, in princip. & ibi etiam Præpoſ. nu. 1. verſ. Si enim non imprimeret characterem, non deponeretur, 77. diſtin.

66 Preterea ab officijs, ſeu dignitatibus nō fit actualis degradatio, ſed verbalis tantùm depoſitio, ſeu priuatio per ſententiam, vt declarat Pontificale Romanum in tit. de degradationis forma, in hæc verba: [Talis degradatio ſolemnis depoſitio vocatur; propriè tamen loquendo quis à dignitatibus, & honoribus deponitur, ſed ab ordinibus degradatur.] Hæc ibi. Sed à prima tonſura fit actualis degradatio, vt oſtenſum eſt ſupra: ergo prima tonſura non eſt officium, ſed
67 propriè ordo. Propterea enim in eius externa ablatione requiritur factum actualis degradationis, quia ſicut in collatione Sacramenti non ſufficit ſola voluntas, aut verbum, ſed opus eſt facto, ideſt conſecratione; S. Thom. in 2. 2. q. 39. art. 3. gloſ. in cap. Aqua, in ver. Iuriſdictionis, infr. de conſecr. eccleſ. vel Altar. quia ſacra ordinatio verbis, & ſignis exterioribus perficitur, Concil. Trident. de Sacram Ordin. ſeſſ. 23. c. 3. Ita in Sacramenti exteriori ablatione, ſeu dum ordinis veſtigia auferuntur, voluntas, aut verbum non ſufficit, ſed neceſſaria eſt actualis degradatio, ac veluti quædam execratio, qua miles cæleſtis Militiæ ſuſceptis ordinibus, & inſignibus Clericalibus ſpoliatur, vt habetur in ead.
68 Decretal. Degradatio, in §. Actualis. Nihil enim tam naturale eſt, quàm eo genere quodque diſſoluere, quo colligatum eſt, l. Nihil tam naturale, & l. Ferè, la ſeconda, ff. De regul. iur. Et vt Bald. inquit conſil. 28. Super eo, num. 1. lib. 3. Regula generalis eſt quod prout quodque producitur, ſic reſoluitur, & eadem ſolemnitas, quæ requiritur ad conſtructionē actus, requiritur ad illius deſtructionē Rom. conſ. 65. Viſo themate, n. 2. verſ. Hoc enim, & conſ. 116. Viſis, in princ.

69 Præterea in Sacramento ordinis materia eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo, vt diffinitur in Concil. Florent. in Inſtruct. Armenorū, ſeu in Decreto fidei poſt ſeſſ. 25. in §. Sextum. Sacramentum. Et in actu traditionis Inſtrumenti character imprimitur, vt in Pontificali Romano, in tit. de epiſc. conſecrante, ibi: *Moneat ordinandos, vt inſtrumenta in quibus character imprimitur tangant.* Et docet S. Bonauent. in 4. diſt. 24. part. 2. art. 1. quæſt. 4. nu. 58. & dixi latius in cap. vnico, num. 34. infr. de ſacra Vnct.
70 Sed in collatione primæ tonſuræ traditur veſtis, vt dicitur in d. c. Degradatio, ibi, *vſque ad primam veſtem, quæ traditur in collatione primæ tonſuræ*. Ergo in eo actu character imprimitur. Et quamuis Io. Monac. ibi dicat traditionem veſtis, ideſt ſuperpellicij non eſſe neceſſitatis, ſed congruitatis, tamen eum refellit Io. Andr. n. 4. in ver. Primā veſtem, per litteram illius Decretalis. Et opinionem Ioan. Monachi falſam eſſe clariùs patebit infra, in nono fundamento nu. 85. & ſeqq.

Demum prædicta Decretalis Degradatio pariformiter determinat primā tonſuram, & alios ſuperiores ordines: ſed ſuperiores ſunt ordines propriè: ergo & prima tonſura, per regul. Determinabilium, de qua in l. Iam hoc iure, ff. De vulg. & pupill. Et in l. Quamuis, C. De impuber. Et arguendo à connexis, c. Tranſlato, ſupra de Conſtitut. & cap. 2. de tranſl. epiſc.

Quintò ad idem faciunt plura iura, videlicet cap. 1. de Apoſtat. ibi, *relicto ordine clericali, & habitu tanquam laici conuerſantur*, cap. 1. de vit. & honeſt. Cleric. lib. 6. ibi, Clerici, qui Clericalis ordinis dignitati non modicum detrahentes, cap. Cum inter, de re iudic. ibi. *tonſuratione*, & cap. Eo libentius, ibi. *& oblati ordini Clericali*, de ſeru. non ordinan. & §. Ne vero, 2. q. 1. ibi, *Cantores, quos omnes Clericos appellamus*: nam Cantor idem eſt quod Pſalmiſta, vt in cap. Pſalmiſta, 23. diſt.

71 Sextò ponderari poteſt pro hac ſententia Canon Apoſtolorum 25. aliàs 27. vbi ſic legitur: Ex ijs qui non ducta vxore ad Clerum promoti ſunt, iubemus ſi velint vxorem ducere Lectores, & Cantores ſolos. Qui Canon probat primò Cantores, ſeu Pſalmiſtas habere propriè ordinem in eccleſia, cum ab Apoſtolis numerentur vna cum Lectoribus inter eos, qui ad Clerum

ſunt

ſunt promoti, ſeu ordinati. Deinde probat Can-
tores eſſe diſtinctos à Lectoribus; alioquin non
dixiſſet, Lectores, & Cantores. Et confirmatur
ex nouella Conſtitutione 123. cap. 19. quæ ha-
betur in Authen de Sanctiſs.Epiſc. §.Presbyteros,
& eſt canonizata in cap.De perſona, 11.quæſt.1.
cuius hæc ſunt verba. [Presbyteros autem, &
Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lecto-
res, quos omnes Clericos appellamus.]

72 Nec ſubſiſtit quod ait Vaſq. in 3.par. D.Tho.
tom.3. diſput.237.cap.2.num.18.videlicet Can-
tores, ſeu Pſalmiſtas fuiſſe quidem in primitiua
Eccleſia conſtitutos in ordine eccleſiaſtico ſicut
Lectores. Et propterea ex decreto Clementis Ro-
mani lib.3.Conſtitut.cap.11.Non potuiſſe quem
in Cantorem ordinari, niſi ab Epiſcopo: ſed ta-
men poſt tempora Concilij Carthaginenſis IV.
ex Conſtitutione eccleſiæ hunc ordinem ſubla-
tum fuiſſe, cum conferri poſſit etiam à ſimplici
Presbytero, vt habetur in d.c.Pſalmiſta,& hodie
non eſſe amplius in vſu. Etenim hoc ideò dixit,
quia ipſe in ea fuit ſententia, vt quatuor mino-
res ordines non ſint ſacramentū, vt ibi affirmat.
Verùm hæc opinio falſa eſt, nec vacat periculo;
quia in oppoſitum ſtat diffinitio Conc. Floren.in
decreto fidei Eugenij IV.poſt ſeſſ.25.in §. Sextum
ſacramentū,vbi legitur;Sextū ſacramentū eſt Or-
dinis,cuius materia eſt illud,per cuius traditionē
confertur ordo, ſicut Presbyteratus traditur per
calicis cum vino, & patenæ cum pane porre-
ctionem: Diaconatus verò per libri Euangelio-
rum dationem: Subdiaconatus verò per calicis
vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditio-
nem; & ſimiliter de alijs per rerum ad miniſte-
ria ſua pertinentium aſſignationem.] Et poſtea-
quam aſſignauit formam Sacerdotij, ſubdit;
[Et ſic de aliorum ordinum formis, prout in
Pontificali Romano latè continetur.] Si igitur
Concilium ibi diffinit materiam eſſentialem ſa-
cramenti ordinis, & exemplificat in ordinibus
tam ſacris, quàm minoribus; in ſacris quidem
exprimendo peculiaria eorum inſtrumenta; in
minoribus verò generaliter deſignando res ad
eorum miniſteria pertinentes; idemque facit de
forma eſſentiali Presbyteratus nominatim, &
aliorum ordinum per relationem ad Pontificale
Romanum: quis audeat negare ex diffinitione
Concilij tam maiores, quàm minores ordines
eſſe ſacramentum. Repugnat etiam hæc opinio
diffinitioni Concilij Tridentini, quod in cap 2.
ſeſſ.23. de ſacram. Ordin. numerat ſeptem ordi-
nes; deinde in cap.3.& can.3. Abſolutè diffinit
ordinem, ſiue ſacram ordinationem eſſe ſacra-
mentum. Et in can.6. itidem diffinit in eccle-
ſia Catholica eſſe hierarchiam diuina ordina-
tione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Preſ-
byteris; & Miniſtris, ideſt Diaconis, Subdia-
conis, Acolythis, & reliquis, quos expreſſit in
73 d. c.3. Neque obſtat quod Vaſq. ſubijcit d. diſ-
put.237. cap.3. num.39. Inſtitutum Eugenij, &
Concilij Tridentini non fuiſſe hanc controuer-
ſiam ſcholæ de ordinibus minoribus definire,
cum hæc definitio neque Græcis neceſſaria eſſet,
quæ illuc vſque non fuerat etiam Latinis, neque
eccleſię Dei, in qua cum hæreticis hac de re
nulla fuerat controuerſia, ſed tantum in ſchola
inter Catholicos aliqua fuerat opinionum va-
rietas. Id inquam non obſtat, quia ſic liceret
philoſophari ſi res dubia eſſet. Sed cum mani-
feſtum ſit Concilium Florentinum non ſolum
definiuiſſe materiam in genere ſacramenti Or-
dinis, ſed etiam in ſpecie tam ſacrorum, quàm
minorum ordinum; ſacrorum quidem explicitè,
minorum verò ſaltem implicitè in verbis, num.
præceden. relatis, & Tridentinum ſimiliter diſ-
finiuiſſe ſacram. ordinat. quæ ſeptem ordinibus
conſtat eſſe ſacramentum, non eſt noſtrum his
diffinitionibus obtrudere defectum cauſæ; quia
ſacrorum Conciliorum decreta poſtquam vni-
uerſali eccleſiæ conſenſu ſunt conſtituta, obſer-
uari debent ſicut Euangelium, vt Gregor. inquit
in cap.Sicut, 15. diſtin. & not. Hoſt. Io. Andr.&
omnes in c. Cum laicis, infra de reb.eccleſ.non
alienan. Nec verum eſt ſuper hoc articulo nullū
fuiſſe diſſidium inter Catholicos, & hæreticos;
imò enim, cum hæretici audacter negarent ſa-
cram ipſam ordinationem eſſe ſacramentum,
conſequenter id fortius negabant de minoribus
ordinibus. Vnde non ab re fuit diffinire non
ſolum ordinationem in genere, ſed etiam ſin-
74 gulos ſeptem ordines eſſe ſacramentum. Ac-
cedit quod nec verum eſt prædictorum Conci-
liorum inſtitutum non fuiſſe dirimere contro-
uerſias inter Catholicos ſcholaſticos, imò enim
illas multoties definierunt, quando Catholi-
ci cum hæreticis in aliquo articulo errabant.
Et propterea in eodem decreto Eugenij in §. Se-
cundum ſacramentum diffinitur Papam poſſe
tribuere poteſtatem conferendi ſacramentum
Chriſmatis etiam ſimplici Sacerdoti, de quo ta-
men olim erat in ſcholis Catholicorum grauis
controuerſia, vt notatur in c. Peruenit, 95.diſt.
& in cap.vnic.§. Per frontis chriſmationem, &
ibi dixi, infra, de ſacra Vnctione. Quinimmò in
hac ipſa materia ſacramenti ordinis de materia
ordinis Presbyteratus, & Diaconatus nullo mo-
do conueniebant Catholici: nam librum Euan-
geliorum non fuiſſe materiam Diaconatus; cō-
plures ſibi perſuadebant eo quod Euangelium
quo tempore in Actibus Apoſtolorum Stepha-
nus fuit ordinatus Diaconus nondum fuiſſet ſcri-
ptum à quoquam Euangeliſtarum, vt dixi in
dict.cap. Vnic. num. 17. & ſeq. & traditionem
Calicis cum vino; & patenæ cum hoſtia non
eſſe eſſentialem tradiderunt Innoc. Hoſtien. &
Canoniſtæ ferè omnes in eod. c. vn. vt ibidem
adnotauimus num. 4. Et tamen Concilium Flo-
75 rentinum vtrumque articulum diffiniuit. Et in
Concilio Trident. vt alia exempla omittamus,
ſeſſ.24. de matrim. can.3. damnantur qui dixe-
runt Eccleſiam non poſſe diſpenſare in nonnul-
lis cōſanguinitatis & affinitatis gradibus, qui in
Leuitico exprimuntur; cum tamen de hoc non
leuis eſſet controuerſia in Scholis inter DD.
quos nouiſſimè citat Thom. Sanch.de matrim.
lib. 8. de impedim. diſp.6. n. 10. & 11. & lib.7.
76 diſp. 52. num. 5. & ſeq. Et idemmet Vaſq. eod.
tom.3. diſput.240.c.3. n.26. affirmat à Concilio
Trident. ſeſſ.23. de ſacram. ordin. c.3. & can.6.
& 7. diffinitum fuiſſe Epiſcopatum iure diuino
inſtitutum fuiſſe ſupra Sacerdotium; cum tamen
multi ex Catholicis ſenſiſſent hoc diſcrimen in-
ter Epiſcopos, & Sacerdotes non iure diuino,
ſed eccleſiaſtico conſtitutum eſſe; idcircò enim,
vt ipſe ait ſub nu.27. Patres ſententiam Catholi-
corum damnarunt, quia in hac re Catholici ex
parte

parte cum hæreticis communem ſententiam habuerunt. Qua de re nos latè diſſeruimus in cap. Quanto, à n.6. vſque ad n.20. de conſuet. Adde vniuerſalium Conciliorum inſtitutum fuiſſe non ſolùm hæreticorum dogmata confutare; ſed etiam Catholicos ſanam, & orthodoxam fidem docere, vt ſublatis erroribꝰ puritas ipſa Euangelij in Eccleſia cõſeruetur, vt habetur in d. decreto Conc. Trid. de Canon ſcript. ſeſſ. 4. & ſæpè alibi.

77 Demum non credimus eſſe conſonam veritati illam varietatem ordinum minorum in Eccleſia, quam prædictus author comminiſcitur in d.c.2. nec quod in ſpecie aſſerit num. 19. videlicet Acolythorum nullam apud antiquos, qui propè tempora Apoſtolorum fuerunt, haberi mentionem, etiam apud eos, qui de alijs ordinibus eccleſiaſticis meminerunt, cum poſt tempora Cypriani, & Cornelij, qui ducentis, & quinquaginta annis poſt Chriſtum floruerunt, illius mentionem apud Patres factam inueniamus. Etenim oppoſitum docet apertè Concil. Trident. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. c. 2. in hæc verba. [Et ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarij in vſu fuiſſe cognoſcuntur.]

78 Si igitur ſecundum Canonem Apoſtolorum ordo Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ab initio Eccleſiæ fuit vnus ex minoribus ordinibus, vt admittit Vaſq. Et omnes ordines non ſolùm ſacri, ſed etiam minores ſunt Sacramentum, vt monſtratum eſt ſupra: hinc ſequitur manifeſtè, vt idem ordo non potuerit contraria Eccleſiæ conſtitutione ſupprimi, aut deſuetudine

79 aboleri: nam vt idemmet Vaſq. affirmat eod. tom.3. diſp. 240. c.3. num.29. in fin. quæ pertinent ad eſſentiam Sacramenti, qualia ſunt miniſter, materia, & forma illius, ita eſſe iure diuino ſtatuta, & diffinita, vt diſpoſitioni iuris humani, & Eccleſiaſtici nullo modo ſubdita ſint, concors Catholicorum ſententia eſt: & patet ex decreto Concil. Trident. ſeſſ. 21. de commun. ſub vtraque ſpecie cap. 2. vbi habetur hanc poteſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpenſatione ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi magis expedire indicaret, ſed ſalua illorum ſubſtantia; quod fuſiùs explicauimus in c. fin. n. 13. & ſeq. de ſacram.

80 non iteran. Quòd ſi Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ordo eſt Sacramentum, conſequenter & clericalis Tonſura Sacramentum eſt, cum ex vnanimi Canoniſtarũ ſententia idem ſit Pſalmiſtatus, & prima tonſura, vt patet ex dictis in præcedentibus fundamentis, præſertim num. 55. & 64. alioquin præter tonſuram, & quatuor minores, daretur in eccleſia alius ordo ex minoribus, quòd nemo dixerit. Pſalmiſtatum verò, ideſt primam tonſuram in deſuetudinem non abijſſe, docet quotidianus Eccleſiæ vſus. Vnde Innocen. hic in fin. Imò, inquit, aliqui dixerunt hunc ordinem Pſalmiſtatus abijſſe in deſuetudinem, quod nos non credimus: cuius dictum referunt, & ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Card. & reliqui omnes.

81 Septimò fauet huic ſententiæ Concilium Triburienſe c.2. tom.7. Concil. pag. 151. col.2. in impreſſ. Pariſienſ. vbi ſic legitur: [Si quis irreuerens timorem Domini poſtponens in ſeruos eius ſæuire præſumpſerit, quos ipſe præ cæteris ſibi ſegregauit, & coronæ ſuæ ſimilitudinem tradente Apoſtolorum Principe geſtare fecit, ſortemque illorum ſe conſtituit, ſicut de eis ſcriptum eſt, Ego hæreditas eorum, Dominus hæreditas mea eſt.] Et hæc prima pars manifeſtè loquitur etiam de Clericis primæ tonſuræ; qui per eam à populo ſegregantur, coronam geſtant, ſerui Dei ſpecialiter dicuntur, & in ſortem, hæreditatemque Domini aſſumuntur, vt patet in c. Cleros, 21. diſt. in c. Duo ſunt, 12. q.1. in c. Cum ſecundum, de præben. & in cap.2. & ibi gloſ. in ver. Omnibus ſeruis, de Cler. venat. Et ex proprietate vocabuli veniunt Clericorum appellatione gloſ. in Clem.2. in ver. Clericus, de vita & honeſt. Cleric. Deinde proſequitur Concilium: [Si quis, vt diximus, vllum eorum quocunque ordine conſecratum cęſis vulneribus, vel quibuſcunque iniurijs anguſtiauerit, &c. conſtringat proteruum Epiſcopus authoritate canonica, vt eidem Clerico, qui contra diuinas, & humanas leges contumelias ingeſſit, iuſtam, & debitam perſoluat compoſitionem.] Hæc ibi. Et hæc quoque poſteriora verba, *Si quis vt diximus vllum eorum quocunque ordine conſecratum*, ſimiliter referri debent etiam ad Clericos primę tonſuræ; tum quia illa dictio, *vllum*, eſt vniuerſalis diſtributiua, & includit ſingulos gradus in priori parte Canonis comprehenſos; tum quia illa verba, *vt diximus*, habent relationem ad præcedentia. Atque ita etiam Clerici primæ tonſuræ dicuntur ordine conſecrati. Hæc autem verba non congruunt, niſi ordini à Chriſto in Sacramentum inſtituto, quia ſacra ordinatio, verè, & propriè eſt Sacramentum, vt diffinitur in Concil. Trident. ſeſſ. 23. de ſacram. ordinat. can. 3.

82 Et confirmatur ponderando illa verba, *contra diuinas, & humanas leges*, quæ oſtendunt etiam Clericos primæ tonſuræ iure diuino gaudere priuilegio Canonis, ſicut iure diuino gaudent priuilegio fori, c. Si Imperator, 96. diſtin. & dicemus infra in decimonono fundamento nu. 112. Ergo Clericalis tonſura eſt ex Inſtitutione Chriſti, alioquin Clerici non iure diuino, ſed eccleſiaſtico tantùm ſortiti eſſent hæc priuilegia.

83 Octauò, multum habet ponderis ipſa Pſalmiſtatus, ſeu Clericalis tonſuræ origo, & antiquitas: nam de Cantoribus, qui ijdem ac Pſalmiſtæ, vt in d. cap. Pſalmiſta, 23. diſt. & fatentur Theologi, vt dictum eſt ſupra num. 15. & 19. habetur mentio tam in Canonibus Apoſtolorum, 25. & 42. relatis in 2. & 6. fundam. quàm in Decreto Clementis Romani, qui fuit quartus Pontifex poſt Petrum Apoſtolum, vt ſimiliter dictum eſt ſuprà in ſexto fundamento. Quorum etiam meminit præter alios antiquos Ignatius Martyr Epiſcopus Antiochiæ ab ipſo Petro conſtitutus in Epiſtola ad Antiochenſes, quæ eſt 9. aliàs 12. propè fin. vbi ſalutat Presbyterum eorum, & Diaconos, deinde poſt pauca ſalutat

84 Subdiaconos, Lectores, Cantores, Oſtiarios, &c. Et ex Concilio Triburienſi proximè relato conſtat clericalem tonſuram tradente Apoſtolo Petro in Eccleſiam fuiſſe deriuatam; cuius rei etiã ſit mẽtio in Epiſtola Aniceti, quæ refertur à Gratiano in c. Prohibetur, 33. diſt. ſed & Iſidor. lib. 2.

de off. eccleſ. c. 4. ſcribit hunc vſum tonſuræ in eccleſiam euangelicam, & perſonas eccleſiaſticas fuiſſe deriuatum ex tonſura Nazaræorum, qui in lege veteri tondebantur; & hoc ritu fuiſſe tonſos Ezechielem, vt dicitur c.5. ſuæ prophetiæ & Priſcillam, & Aquilam, & Paulum in Actibus Apoſtolorum c. 18. vt quemadmodum Nazaræi in veteri lege diuino cultui mancipati crine præciſo innouabantur, ſic etiam Clerici eodem ritu ſuam innouationem denotent. Qua de re plura apud Card. Baron. anno 58. n. 122. et in notis ad Epiſt. Aniceti tom.1.Concilior. pag.87.col.2. Lutetiæ Pariſior. Ex huiuſmodi autem antiquitate videtur colligi non obſcurè Pſalmiſtatum, ſeu Clericalem tonſuram non ex inſtitutione Eccleſiæ, ſed diuina traditione ad nos perueniſſe, ac proinde Sacramentum eſſe. Quo argumento vtuntur plerique ex Theologis ad probandum, quatuor minores ordines eſſe Sacramentum. Confert decretum Concilij Tridentini de Canonicis ſcripturis ſeſſ. 4. ibi: *traditionibus, quæ ipſius Chriſti ore ab Apoſtolis acceptæ, aut ab ipſis Apoſtolis Spiritu ſancto dictante quaſi per manus traditæ ad nos vſq; peruenerunt, &c.* Et Clericatũ, ſeu tonſurã eſſe de iure diuino, pluribus probat Card. Caiet. to.2. opuſc. in tr.9. de Simonia, q.1. poſt princ. verſ. Clericatum eſſe ex iure diuino.

85 Nonò probat Canoniſtarum ſententiam Pontificale Romanum. Primo ex ipſa nuncupatione in tit de Cleric. facien. ibi: *pro Clericis ordinandis parentur forſices pro incidendis capillis*, & ibi: *Quilibet ordinandorum habere debet ſuum ſuperpellicium ſuper brachium ſiniſtrum.* Nec non in fine ibi: *ordinati* (id eſt prima tonſura inſigniti) *redeunt ad loca ſua.* Et in tit. de ordinib. conferen. ibi: *ordinati ad primam tonſuram.* Et in tit. de ordin. Oſtiar. ibi: *Pontifex Clericis ordinatis ſurgit*, loquitur enim de Clericis primæ tonſuræ. Deinde ex præambulis ad tonſuram: nam ad eam præmittitur ſcrutinium, & reliqua omnia ad eum modum, quo præmittuntur ad alios minores, vt in eadẽ rubr. de ordin. confer.

86 Tertiò, ex ſolemnitate, qua confertur tonſura: nam in generalibus ordinationibus tonſuræ ſicut & reliqui ordines dantur à Pontifice ſedente cum mitra inter Miſſarum ſolemnia, vt in ead. rubr. verſ. Si ordinationes fiant.

87 Quartò ex materia, & forma, quæ in collatione tonſuræ adhibentur, vt in tit. de Cleric. facien. ibi: *Pontifex ſedet cum mitra*, & accipiens in manibus ſuperpellicium dicit ſingulis: *Induat te Deus nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in iuſtitia, & ſanctitate veritatis.* Et mox imponit, illud ſeriatim cuilibet repetendo, *Induat te.* Quod enim ſpectat ad materiam exiſtimo characterem imprimi in traditione ſuperpellicij, quæ videtur res proportionata ad miniſterium canendi diuinas laudes; non autem in ipſa tonſuratione, quia in eo actu tantummodo tondentur capilli, & nihil traditur; & ſic deeſt materia, quæ in Sacramento ordinis eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo ſecundum diffinitionem Concilij Florentini, vt dictum eſt ſupra in 4. fundamento num. 69. verſ. Præterea in Sacramento: nec Pontificale ibidem habet tonſos pro ordinatis, niſi poſt traditionem veſtis. Quo verò ad formam verius videtur eam contineri ſub illis verbis Pontificalis, *Induat te Deus nouum hominem, &c.* quæ pronunciantur à Pontifice ſedente cum mitra in ipſo actu tra-
88 ditionis veſtis, et in ſingulis ordinandis ſeriatim repetuntur. Non enim tranſit abſque difficultate quod ait Abb. Antiq. hic in principio, & Hoſt. in ver. Eccleſiæ, videlicet formam in collatione tonſuræ, ſeu Pſalmiſtatus eſſe illam, quæ habetur in c. Pſalmiſta, 23. diſtin. id eſt, *Vide vt quod ore cantas, corde credas, & quod ore credis, operibus comprobes.* Tum quia Pontificale Romanum in rubr. de off. Pſalmiſtatus relatis ad litteram verbis d. cap. Pſalmiſta, ſubdit in fine: Et ſi Epiſcopus Clericum ordinans hæc faciat, benè facit. Quod ſatis clarè indicant verba illa, *Vide*, &c. in ordinatione Clerici primæ tonſuræ non eſſe neceſſitatis, ſed congruitatis: Tum quia illius formæ nulla fit mentio in tit. de Cler. facien. vbi habetur ritus ſeruandus in collatione tonſuræ. Quod tamen omitti non potuiſſet, ſi illa eſſet forma eſſentialis: alioquin Eccleſia Romana docuiſſet ritum non integrum in ordinatione Clerici, quod ſine errore affirmari non poteſt. Quare cum certum ſit in collatione tonſuræ formam eſſe adhibendam, vt apertè probatur hic in illis verbis, Iuxta formam Eccleſiæ datam; oportet fateri formam contineri ſub verbis, quibus ex præſcripto Pontificalis vtitur Pontifex in collatione tonſuræ, videlicet *Induat te*, &c. cum ibi in tit. de Cler. facien. aliam non habeamus. Niſi fortè dixerimus Pontificale expreſſiſſe formam illam, *Vide vt quod ore cantas*, &c. in tit. de off. Pſalmiſtatus, quem poſuit paulò ante titulum de cler. facien. & cum Pſalmiſtatus iuxta Pontificale ſit officium annexum primæ tonſuræ, vt oſtenſum eſt ſup. in 4. fundam. n.64. verſ. Et cõfirmatur. Et ideò pro tonſura ipſa à ſacris Canonibus, & Canoniſtis accipiatur, vt ſimiliter monſtratum eſt in ſecundo fundamento pro hac ſententia, num. 55. ſatis fuit vt Pontificale prędictam formam exprimeret ſuo loco, vbi in ſpecie egit de Pſalmiſtatu, licet illam non repetierit in tit. de Cleric. facien. Quod ex eo etiam confirmari poteſt, quia in tit. de degradatione à prima tonſura expreſsè cauetur vt Epiſcopus ſi velit dicat Clerico degradando: *Quod ore cantaſti, corde non credidiſti, nec opere impleuiſti, ideò officium cantandi in Eccleſia Dei à te amouemus.* Quod neceſſariò ſupponit illa verba fuiſſe prolata, & poteſtatem canendi traditam in collatione primæ tonſuræ. Et tenendo hanc opinionem Abbatis Antiqui, quæ videtur à Canoniſtis recepta, non obſtant verba, quæ ponuntur in fine rubricæ de officio Pſalmiſtatus. Quoniam in principio ibi dicitur: Pſalmiſta poteſt abſque licentia Epiſcopi ſola iuſſione Preſbyteri officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi Presbytero, *Vide vt quod ore cantas*, &c. Dum autem poſtea ſubiungitur, Si Epiſcopus Clericum ordinans hæc faciat, benè facit; ſenſus eorum verborum videtur eſſe: Pſalmiſta, ſeu Clericus primæ tonſuræ ordinari poteſt etiam à Presbytero ſine iuſſione Epiſcopi per illa verba, *Vide vt quod ore cantas*, &c. Sed ſi Epiſcopus ipſe Clericum ordinet, pronunciando illa verba *benè facit*. Quo ſenſu, congruentia non refertur ad formam, ſeu prolationem verborum, ſed ad ipſam ordinationem, licet primus intellectus videatur magis congruere litteræ.

Quintò,

89 Quintò & vltimò, idem colligitur ab effectu, qui ordinationem conſequitur: nam in tonſura, ſicut & in alijs ordinibus datur Spiritus ſanctus, vt patet in ead. rubr. Pontificalis de Cler. facien. vbi Pontifex recitat orationem dicens: *Oremus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum pro his famulis ſuis, qui ad deponendum comas capitum ſuorum pro eius amore feſtinant, vt donet eis Spiritum ſanctum.* Et ſic in collatione tonſuræ confertur gratia, cap. Omnes, & c. Spiritus ſanctus, de conſecr. diſtin. 5. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de Sa-
90 cram. Ordin. can. 4. Ergo tonſura eſt Sacramentum, quia in ſolis Sacramentis gratia confertur, non autem in ſacris, & ceremonijs non eſſentialibus, aut præambulis ad Sacramentum, vt docet S. Thom. in 1.2. quæſt. 108. art. 2. ad ſecundum. Et proprium eſt Sacramentorum conferre gratiam gratum facientem, vt inquit Richard. in 4. diſt. 24. art. 4. quæſt. 1.

91 Decimò, principaliter Canoniſtarum ſententia probatur rationibus: nam in actibus eccleſiæ ſpiritualia corporalibus reſpondent; exteriora enim fiunt propter interiora, cap. Sacrifi-
92 cium, de conſecrat. diſt. 2. Vnde Sacramentum à Concilio Tridentino in c. 3. ſeſſ. 13. de Sacram. Euchar. diffinitur eſſe Symbolum rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ forma viſibilis. Et ordo vt dictū eſt ſupra à Theologis diffinitur eſſe ſignaculum quoddam quo traditur ordinato ſpiritualis poteſtas: & dicitur ſignaculum, ideſt cum exteriori ſigno traditum, ſecundum Petr. de Palude, apud Syluest. in ver. Ordo primo, in princ. Sed prima Clericalis tonſura traditur cum exteriori ſigno coronæ, & impoſitionis veſtis, vt in c. Degradatio, §. Actualis, de pœn. lib. 6. Et in Pontificali Romano, vt eſt dictum nu. 87. Ergo ſignatum interius in anima ei reſpondet: ſed ſigna-
93 tum interius in anima eſt character, qui nihil aliud importat, niſi quandam ſignationem, S. Thom. in 3. parte quæſtion. 4. art. 1. & patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 6. de Sacram. can. 9. ibi: *Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale*, &c. Ergo prima tonſura imprimit characterem; & ita eſt proprie ordo: nam character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum ordinis, vt inquit D. Thom. in 4 diſt. 24. quæſt. 1. art. 1. quæſ. 2. ad primum.

94 Vndecimò, ſicut ab epiſcopo datur Confirmatio, & alij ordines; ita & prima tonſura: nam etſi Abbates Presbyteri, & benedicti, vel habentes iuriſdictionē quaſi epiſcopalem poſſint tonſuram conferre, vt hic, & in cap. Abbates, de priuileg. in 6. vt dictum eſt ſupra nu. 6. tamen hoc prouenit ex conceſſione eccleſiæ. At iure ordinario ſolus epiſcopus eam confert. Supplementum D. Thom. qu. 38. art. 1. in corpore, & q. 40. art. 2. ad ſecundum. Vnde Clemens Romanus lib. 3. Conſtitut. cap. 11. docet Presbyterum, ſeu Sacerdotem non habere poteſtatem ordinandi Lectores, aut Miniſtros, aut Cantores, aut Ianitores, ſed epiſcopis tantùm hoc conuenire, quia, inquit, hic eſt ordo, & harmonia eccleſiaſtica. Et ſolum Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum Sacramenti ordinis, diffinitum eſt à Concilio Florentino in Inſtructione Armenorum, §. Sextum Sacramentum; & à Trid. ſeſſ. 23. de Sacram. Ord. c. 4. & can. 7. Sed in Confirmatione & alijs ordinibus imprimitur character, Conc. Trident. ſeſſ. 7. de Sacram. can. 9. ergo & in prima tonſura.

95 Duodecimò, nullum Sacramentum prærequirit characterem Sacramenti Chriſmatis ex neceſſitate præcepti, niſi Sacramentum Ordinis, D. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 1. art. 2. qu. 4. Sylueſt.
96 in ver. Ordo ſecundo, num. 1. Sed prima tonſura de neceſſitate præcepti prærequirit Sacramentum Chriſmatis, Concil. Trident. cap. 4. ſeſſ. 23. Vnde aliàs declarauit ſac. Congregatio Concilij prima tonſura initiatum non ſuſcepto chriſmatē, ac poſtea ad minores ordines eo ſuſcepto eſſe malè promotum, beneficia minus legitimè acquiſiuiſſe, & non poſſe ad ſacros ordines aſcendere, niſi præuia Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, quicquid contra incautè ſcripſerit Nauarr. in Man. c. 22. in tit. de Sacram. Confirmat. num. 9. verſ. Quintò peccat. Ergo tonſura eſt ordinis Sacramentum. Propterea enim ad ordines prærequiritur Confirmatio, quia cum per ſacram ordinationem tradatur ordinato ſpiritualis poteſtas, conuenit, vt priuſquam laicus eam adipiſcatur, per Sacramentum Chriſmatis roboretur, inſtruatur, & armetur ad pugnam contra inuiſibiles hoſtes, c. Spiritus ſanctus, de conſ. diſt. 5.

97 Decimotertiò ordo importat quendam dignitatis gradum, & poteſtatem ſupra populum, S. Thom. in 4. diſtin. 24. qu. 1. art. 2. qu. 1. et colligitur ex Concilio Tridentino, ſeſſ. 23. de ſacram. ordin. c. 4. Sed Clericus hoc ipſo quod Clericus eſt, in altiori ſtatu, quàm laicus, conſtituitur, cap. Duo, 12. qu. 1. cap. Denique, & ibi glo. 1. 4. diſtin. gloſ. in cap. Qui viderit, in ver. ſtudioſa, 32. qu. 5. & in c. Sedes, in ver. Maiores. ſupra de reſcript. Gemin. conſ. 65. D:ſcuriam, num. 4. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, & conſtituitur etiam in maiori officio, & poteſtate, vt patebit infra in 18. fundamento. ergo tonſura per quam quis efficitur Clericus, ordo eſt.

98 Decimoquartò, eccleſia militans exemplata eſt à triumphanti, cap. Ad hoc, 89. diſtinct. gloſ. in Clemen. fin. in ver. eccleſia, de hæret. ſed in eccleſia militanti Clerici per ſolam tonſuram à laicis diſtinguuntur, d. cap. Duo ſunt, 12. qu. 1. & c. Cleros, 21. diſtin. ergo ſimiliter diſtinguuntur
99 in eccleſia triumphanti. At hæc diſtinctio ibi eſſe non poteſt, niſi mediante charactere, qui, vt dicunt Innoc. Hoſt. Io. Andr. & omnes in c. fin. de ſacram. non iter. eſt quædā figura intellectualis, & indelebilis animę infixa, per quam ſic inſignitus à non inſignito in die Iudicij diſcernetur. ergo in Clericali tonſura character imprimitur.

100 Decimoquintò, prima tonſura eſt repetenda, ſi ea prætermiſſa ſequentes ordines fuerint collati. ergo eſt ordo, non autem ſimplex diſpoſitio, ſeu præparatio ad ordines; alioquin fruſtra ordinatus diſponeretur ad id quod iam eſſet aſſecutus, cum diſpoſitio ſit quidam habitus incompletus ſecundum Diuum Thomam in 4. diſtinct. 4. artic. 1. & præparatio debeat ſemper præcedere præparatum, l. 1. ff. De interrog. action. l. Ad legatum, ff. De Procur. c. Ad audientiam, de eccleſ. ædifican. c. Quoniam, de ſenten. excomm. lib. 6. notatur in c. 1. De accuſat. & in
101 cap. Ante baptiſmum de conſecr. diſtinct. 4. Antecedens probatur authoritate Hoſtienſ. hic num. 2. verſ. Quod non placet, vbi reprobans opinionem Innocentij contrarium ſentientis,

Pſalmiſtatus, inquit, certus ordo eſt, vt hic
dicitur, & eſt principium, & quaſi fundamen-
tum militiæ Clericalis, cui quis per hunc ordi-
nem adſcribitur, cap. Eo libentius, de ſeru. non
ordinan. Et in hæreditatem Domini aſſumitur,
cap. Cleros, 21. diſt. cap. Cum ſecundum, infra,
de præben. Non eſt ergo contemnendus. Nam
in omnibus rebus, id eſt perfectum, quod ex
102 omnibus ſuis partibus conſtat. Et certè cuiuſq;
rei potiſſima pars eſt principium, l. 1. ff. De orig.
iur. Ordinatè ergo ad ordines aſcendendum eſt:
nam caſum appetit, qui poſtpoſitis gradibus
per abrupta quærit aſcenſum, c. Sicut Neophy-
tus, 48. diſtin. Et cum manus impoſitio, & vnctio
in alijs ordinibus ritè exhibitis repetantur, c. 1.
& fin. De ſacram. non iteran. cap. vn. de ſacra.
Vnct. multò fortius erit hic ordo, qui omnes
debet præcedere, repetendus. Eſt enim certus
in eccleſia Dei per quem vinculum inter pro-
mouendum, & eccleſiam quodammodo initia-
tur. Ita Hoſtien. quem totidem verbis referunt,
& ſequuntur hic Ioan. Andr. num. 12. verſ. Ex
eo quod in hac forma, & num. 28. Butr. num. 6.
Cardinal. num. 2. verſ. 5. Quæro. Abb. num. 2. &
alij communiter.
103 Decimoſextò, vt inquit Dion. de Eccl. Hierac.
c. 6. [Noſtra Hierarchia Deo traditis ordinibus
ſanctè diſpoſita, ſanctis, & cœleſtibus Hierarchijs
104 conformis eſt.] Sed in cæleſti hierarchia nouem
ſunt ordines Angelorum, cap. Principium,
§. Omnis Lapis, de pœniten. diſt. 2. Ergo totidem
ordines eſſe debent in Eccleſia militanti. Atque
ita ſi ſeptem ordinibus adiunxeris primam
tonſuram, & Epiſcopatum, nouem ordines in
Eccleſia Dei ſine errore calculi computabis, vt
ſic ſuperiori hierarchiæ hæc inferior conforme-
tur, vt inquit formaliter Hoſt. hic num. 6. cum
quo tranſeunt Ioan. Andr. Butr. Cardin. & cæteri
omnes. Præpoſ. num. 4. 21. diſt. Quo argumen-
to vtitur etiam ex Theologis Altiſiodorenſis in
Summa lib. 4. tract. 8. q. 1. & Maior. in 4. diſt. 24.
qu. 1. col. 2.
105 Decimoſeptimò, prophetia Pſalmorum non
eſt minus nobilis, quàm aliæ. In omnibus enim
loquutus eſt Spiritus ſanctus, vt in Symbolo
Patrum. Imò, vt ait Gregor. ſuper Ezechiel. ſu-
per illud Pſalmi: *Illuc iter, quo oſtendam illi ſa-
lutare Dei*, relatus à Turrecrm in d. c. Pſalmiſta,
n. 1. verſ. Quartò Gregorius, 23. diſt. Pſalmorum
cantu aut datur ſpiritus compunctionis, aut
ſpiritus prophetiæ ſi cum attentione, & deuo-
tione fiat, quod non dixit de alijs prophetijs.
Item Pſalmos magis, quàm cæteras prophetias
frequentant miniſtri eccleſiæ. Ergo ſicut eſt or-
do in eccleſia deputatus ad recitandum, ſeu ca-
nendum alias prophetias, ſcilicet ordo Lecto-
ratus, cap Perlectis, verſ. Ad lectorem, 25 diſt. ita
aliquis ordo fuit in eccleſia deputandus ad re-
citandum, & canendum Pſalmos. Sed hic eſt
Pſalmiſtatus, d. c. Perlectis, verſ. Ad Pſalmiſtam.
Ergo Pſalmiſtatus eſt ordo.
106 Decimooctauò Pſalmiſta habet ſpeciale mi-
niſterium in eccleſia ab aliorum miniſterijs di-
ſtinctum, quod non conuenit multitudini, habet
ſpeciale nomen, ſpecialem formam, & ſpecia-
lem materiam. Ergo eſt propriè ordo ab alijs
diſtinctus. Conſequentia patet quia ex diuer-
ſitate miniſterij, & poteſtatis ſpiritualis depre-
henditur diuerſitas cuiuſque ordinis, vt proba-
tur in d. c. Perlectis, 25. diſtin. Et docet S. Thom.
in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 1. & 2. Item ex diuerſitate
materiæ, & formæ, vt patet in Concil. Triden.
ſeſſ. 14. de ſacramen. Pœnit. & extr. Vnct. cap. 2.
ibi: [Materia, & forma, quibus ſacramenti
eſſentia perficitur, longiſſimè diſſidet.] Con-
fert etiam ad oſtendendam diuerſitatem ordi-
nis ipſa nominis diuerſitas, vt in cap. 2. ſeſſ. 23.
De ſacram. ordin. arg. l. Si idem, C. de Codicill.
107 Antecedens probatur quoad diuerſitatem
miniſterij in d. cap. Perlectis, vbi ſic legitur: ad
Pſalmiſtam pertinet officium cantandi, dicere
benedictiones, laudes, ſacrificium, reſponſo-
ria, & quidquid pertinet ad canendi peritiam.
Hoc autem officium nulli ex alijs ordinibus
competit. De Oſtiario, Exorciſta, & Acolytho
eſt manifeſtum. De Lectore autem probatur
in eod. c. Perlectis, vbi Lectoris officium expri-
mitur per hæc verba: [Ad lectorem pertinet le-
ctiones pronunciare, & ea, quæ Prophetæ vati-
cinati ſunt populis prædicare. Diuerſitas igitur
in hoc conſiſtit: nam Pſalmiſta officium habet
canendi Pſalmos; Lector pronunciandi lectio-
nes. Vnde Lectores à legendo, Pſalmiſtæ à Pſal-
mis canendis vocati; illi enim prædicant popu-
lis quid ſequantur; iſti canunt, vt excitent ad
compunctionem animos audientium. Quæ ſunt
verba textus in c. Cleros, verſ. Lectores, 21. diſtin.
Et propterea, vt ibi ſubnectitur, Lectores dicun-
tur etiam Pronunciatores, quod populo annun-
tient; tanta enim, & tam clara erit eorum vox,
vt quamuis longè poſitorum aures adimpleant.
Pſalmiſtæ verò dicuntur Cantores, quia vocem
modulantur in cantu. Pſalmiſta officium habet
cantandi non tantum Pſalmos, ſed etiam bene-
dictiones, laudes, & quidquid pertinet ad canen-
di peritiam; Lector pronunciandi ſolas lectio-
nes. Rurſus ad Lectorem pertinet populo pro-
phetias prædicare, ſeu legere cum explanatio-
ne, vt interpretatur Alber. Magn. apud Turrecr.
in d. cap. Cleros, nu. 1. verſ. Ad ſecundam reſpon-
detur. At munus hoc explanandi non conuenit
Pſalmiſtæ, ſed canendi ſimpliciter. Demum ad
Lectorem pertinet panem, & omnes fructus no-
uos benedicere, vt in Pontificali Romano in
tit. de ordin. Lector. quod ſimiliter Pſalmiſtæ non
competit.
108 Sed nec multitudini conuenit officium Pſal-
miſtæ. Siquidem multa ad eum peculiariter
ſpectant, quæ ab alijs ex officio in eccleſia præ-
ſtari non debent, puta dicere benedictiones,
ideſt Benedicamus Domino, vt exponit gloſ. in
ver. Benedictiones, in d. cap. Perlectis, & alia, quæ
decantantur à ſolo Pſalmiſta, non autem à Cho-
ro. Et quamuis hæc poſſint etiam ab alijs exer-
ceri, non tamen cum ſolemnitate, & ex officio:
109 nam actus quoque aliorum ſequentium mino-
rum ordinum exerceri poſſunt ab alijs Clericis,
imò etiam à laicis, non tamen ex officio, vt do-
cet S. Thom. in 4. diſt. 24. q. 2. art. 2. ad 9.
110 Nec refragatur quod non appareat quam re-
lationem habeat hoc officium ad Sacramentum
Euchariſtiæ. Imò enim ſicut Lector ex hoc ſo-
lo quod erudiat fideles per ſenſum verborum in
pronunciandis lectionibus, dicitur habere ſuf-
ficienter hanc relationem: eodem modo ean-
dem relationem dicitur habere Pſalmiſta pro-

pterea

præterea quod per cantum, & per emiſſionem vocum reſonantium in pſalmis, & alijs, quæ illi ex officio incumbunt, excitat corda, & præparat ad Euchariſtiam ſuſcipiendam. Ita formaliter declarat Præpoſ. in c.Cleros, nu.4. verſ. Et dum dicitur, 21.diſtin.dicens: [Clericatus habet ſuũ diſtinctum miniſterium, ſcilicet pſallendi, & canendi reſponſoria, hymnos, & reliqua, per quod miniſterium etiam ipſe cooperatur circa Sacramentum Euchariſtiæ, diſponendo fideles, qui habent ſuſcipere ſacramentum. Et ita dicit Speculat. in rational. diuinorum in lib.3.cap. De graduali: nam canendo reſponſoria repræſentat vitam actiuam, in qua Sancti ad inuicem hortantur, vt ad æternam vitam perueniant; auxiliũ pro populo implorant; Deum ad miſericordiam inuitant; labores præſentis vitæ inſinuant, concordiam charitatis infidelibus debere vigere præmonſtrant. Quæ in Tractu, & proſa declarantur fideles ad profitendum ſymbolum inuitant; offertoria canunt, vt notet populus dum offert, quod impletiorem mandatorum offerimus noſmetipſos. Etiam dum canunt Clerici hymnum Angelicum, & poſtea *Sanctus*, repræſentant totam eccleſiam, gloriam Dei, laudem, & honorem cantantes, & ſic præparantes ſe ad Euchariſtiæ venerationem, & etiam deſtinatis ab eccleſiæ temporibus ſuſce-
111 ptionem.] Hæc ibi. [Quæ omnia, vt Præpoſ. ſubdit, negari non poteſt quin conferant circa Sacramentũ Euchariſtiæ, cum præparent fideles ad ſacramentũ ipſum Euchariſtiæ ſuſcipiendum, licet non operentur in ipſo actu cõſecrationis Euchariſtiæ. Non enim ad eſſe ordinis eccleſiaſtici, & ſacramentalis requiritur vt habeat miniſterium cooperatiuum in ipſo actu conſecrationis; ſed ſatis eſt, vt quoad ſuſcipientes cooperetur ipſos præparando, ſicut clarè patet in Exorciſta, & Oſtiario, dicto, c.Perlectis, 25.diſt. cap.Exorciſta, cap.Oſtiarius, 23.diſtin. & docet S.Thom. in 4.diſt.24. qu.4.verſ. Ad ſecundam quæſtionem.] Hactenus verba Præpoſ. locus D.Thom. aliàs eſt d.diſt.24.qu.2.art.1.qu.2. Vnde hoc miniſterium Pſalmiſtæ, ſeu Clerici primæ tonſuræ eſſe ſacrum fatetur Paludan. in 4. diſtin.24.qu.3. num.6. Et contra vtrumque Sotum Vaſquez in 3.par.D.Thom. tom.3. diſput. 236. c.1. Licet non benè affirment hoc miniſterium conuenire multitudini.

De diuerſitate nominis patet; quia paſſim hic ordo appellatur Pſalmiſta, ſeu Cantor à ſacris Canonibus, & concilijs, vt patet in iuribus præallegatis in 2. 3. & 6. fundamento. De materia, & forma dictum eſt ſatis ſupra in nono fundamento nu.87. Concurrunt igitur in Pſalmiſtatu omnia eſſentialia ad conſtituendum ordinem, prout eſt Sacramentum, ideſt traditio poteſtatis ſpiritualis in ordine ad Sacramentum Euchariſtię per rem ſenſibilem, & verba, S.Thom. in 4. diſt.1. quæſt.1. art.3. ad ſecundum. Et in 3.par. q.60. per tot. Syluest. in ver.Ordo, primo, in princip.

112 Decimononò mirabiles ſunt effectus primæ clericalis tonſuræ; nam per eam Chriſtiani à ſtatu laicali ad Clericalem transferuntur, & de ſorte Domini efficiuntur, cap.Duo ſunt genera, 12.quæſt.1. c.Cleros, 21.diſtin. Eximuntur iure diuino ab omni poteſtate ſæculari, cap.Si Imperator, 96.diſt. Præpoſ. in d. cap.Cleros, num.4. col.4. verſ. Et ſic ſtat Concluſio, plenè Alexand. conſ.8. Videtur ſuper primo dubio, nu.1. lib.1. Vnde huic priuilegio renunciare non poſſunt, cap.Si diligenti, de foro competen. Hoſtien. hic num.4. Eorum bona exempta ſunt ab omnibus impoſitionibus, & oneribus laicalibus ſimiliter iure diuino, text. in c.Quanquam, de cenſ. lib.6. cap.Benè quidem, 96. diſtin. cap. In canonibus, 16.quæſt.1. cap. Cum laicis, de reb. eccleſ. non alienan. gaudent priuilegio Canonis, cui priuilegio nec renuntiare poſſunt, cap.Contingit, de ſenten excomm. gloſs. in d.cap.Si diligenti in ver.Pacto priuatorum. Sunt capaces excommunicandi, beneficia conferendi, cauſas ſpirituales cognoſcendi, perſonas eccleſiaſticas diſtringendi, & omnis iuriſdictionis eccleſiaſticæ tam ordinariæ, quàm delegatæ, cuius merus laicus non eſt capax, cap.Ex litteris, de tranſact. Turrecrem. in cap.Clerici, num.5. 23.diſt. Poſſunt beneficia eccleſiaſtica obtinere, Concil.Trident. c.6. ſeſſ.23. & gaudent omnibus priuilegijs Clericorum, Couarru. practic. quæſt. cap.31. ſub num.9. & patet ex Pontificali Romano, vt dicetur infra num.128. Et quamplures alios effectus cõſimiles cumularunt Moderni in tract. de effect. Cleric. Tot verò, & tam inſignes effectus vtique non congruerent primæ Clericali tonſuræ, ſi eſſet tantùm ſimplex diſpoſitio, ſeu præparatio, vel præambulum ad ordines, & non ordo; Cauſa enim per effectus cognoſcitur, & demonſtratur, cap. Quod Dei timorem, de ſtat. Monach. Clemen. Exiui, §.Cupientes, verſ. Cum enim, & ibi Cardin. in 2. notab. de verbor. ſignif. Et vt Bald. inquit in cap.Dudum, il ſecondo, nu.31. de elect. ab effectu eſt locus demonſtratiuus, & ſufficit ad intelligentiam rei, intelligere effectũ.

113 Vigeſimò. Canoniſtarum ſententiæ videtur clarè adhæſiſſe Sixtus V. in conſtitutione contra Clericos malè promotos, edita Nonis Ianuarij 1588. quæ incipit Sanctum, & ſalutare, in illis verbis: [Rem quidem ſacram, & diuinum munus affectantes, ad ſuſcipiendum Clericalem characterem, alioſque ordines minus ritè, vel etiam temerè ſe ingerant.] Nec non in illis: [Clericali charactere non legitimè inſigniuerit.] Si enim per primam tonſuram inſignitur quis clericali charactere; ergo prima tonſura eſt ordo Sacramentalis, quia vt ex D.Thoma diximus in 10. fundamento num. 93. Character interior eſt eſſẽtialiter, & principaliter Sacramentũ Ordinis. Et vim infert litteræ reſponſio Vaſquez in 3.par. D.Thom. tom.3. diſp.236. c.1. n.12. Quòd Pontifex ibi characterem accipiat pro deſtinatione ad ſtatum Clericalem: nam hac ratione verba omnia ſcripturarum licebit in ſenſus extraneos detorquere, & cauillari. Quid enim commune habet character cum deſtinatione? Et eo magis, quia Sixtus V. paulò ſuperiùs in verſ. Quare, dicit Clericali militiæ quem adſcribi per primã tonſuram: Ergo tonſura non eſt deſtinatio ad ſtatum Clericalem, vt dicit Vaſq. ſed ſtatus ipſe
114 Clericalis, cui ſic promotus adſcribitur. Præterea in Conſtitutione dicitur Clericalem characterem, alioſque ordines. Pondera illam dictionem, *alios*, quæ indicat primum tonſuram eſſe propriè ordinem, cum ex propria vocabuli ſignificatione dictio, *alius*, ſtet implicatiuè, & ſit

repe-

repetitiua ſimilium Clem. 2. de celebr. Miſſar. gloſ. in c. Hinc etenim in ver. Aliarum, 49.diſt.

115 Ad hæc Sixtus appellat primam tonſuram rem
ſacram, & diuinum munus; quæ ſanè verba
non congruunt ſimplici deſtinationi ad ſtatum
Clericalem: quibus etiam confunditur opinio
vtriuſque Soti apud Vaſq. loco cit. qui ſcripſe-
runt miniſterium primæ tonſuræ nô eſſe ſacrum,
116 vt dictum eſt ſupra num.111. in fine. Demùm
Sixtus agens de Clericis tam inſignitis clericali
charactere, quàm alijs ordinibus, in eadem
conſtitutione declarat eoſdem Clericos poſthac
malè promotos ab executione, miniſterio, &
exercitio ordinum ſuſceptorum perpetuò eſſe
ſuſpenſos. Ergo Clerici primæ tonſuræ habent
ordinem, & peculiare miniſterium in eccleſia.
Quod malè negarunt Palud. & Vaſq. citati ſupra in decimooctauo fundamento in fine. Ad idem c. Sicut dignum, infr. de homicid. vbi interdicitur Clericis irregularibus, ne lectiones in eccleſijs legant, ſeu reſponſoria in Choro ſeparatim cantent: hoc enim vltimum eſt peculiare officium Clericorum primæ tonſuræ, ſeu Pſalmiſtarum, vt in c. Perlectis, 25. diſtin. porrò in manifeſtis regula ſcripturarum eſt non extenuare quæ ſcripta ſunt. Stemus ergo litteræ, vt ex Hieron. formaliter inquit Io.Andr. c.Super ſpecula, in fin. Ne Cler.vel Monach.

117 Vigeſimoprimò eandem ſententiam probauit ſacra Congregatio epiſcoporum,& Regularium: nam cum ei relatum fuiſſet epiſcopum Cauenſem declaraſſe quendam Clericum primæ tonſuræ fori priuilegio priuatum, eo quod tonſura non imprimeret characterem: ſacra Congregatio binis litteris, videlicet 12. Maij 1620. & 16. Nouemb. 1621. eidem epiſcopo iniunxit vt decretum illud reuocaret, & obliteraret, ſi in eo contineretur declaratio quod prima tonſura characterem non imprimeret, & in poſterum à ſimilibus declarationibus abſtineret.

118 Ad extremum. Apertiùs hanc ſententiam probauit S. Congregatio Concilij. Siquidem conſulta an Abbas habens iuriſdictionem quaſi epiſcopalem ſi alijs quàm Regularibus ſibi ſubditis primam tonſuram conferret, cenſeretur ſaltem impreſſiſſe characterem, adeo vt taliter tonſuratus non iterum tonſurari deberet: reſpondit impreſſum eſſe characterem; & ita tonſuratum, tonſurari iterum non debere. Quæ fuit ſententia Boattini hic,& Archid. in c. Quoniam, num.5. in fin. 69. diſtin. & in c. Abbates, de priuil. in 6. quam ſequitur gloſſ. ibi in ver. Tonſuram, & alij plures, quos ſupra attulimus in 3. notab. n.4.

Supereſt nunc vt reſpondeamus ad contraria argumenta Theologorum.

119 Ad primum igitur, nempe ad cap. primum, 77.diſtin. reſpondet glo. ibi dictionem, *primum*, reſpicere ſequentes ordines. Et quamuis Turrecr. dicat illam gloſ. eſſe ineptam, ego tamen ſaluando gloſſam allego textum ſimilem in cap. Si officia, 59. diſtin. vbi habetur: [Aſſueſcat in Domini caſtris in Lectorum primitus gradu, diuini rudimenta ſeruitij, nec illi vile ſit exorciſtam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri.] Ecce quod in d. c. primo dicitur, ſit primum Oſtiarius; in c. Si officia, dicitur, primitus aſſueſcat in gradu Lectoris. Et tamen certum eſt Lectoris gradum non eſſe primum, ſed ſecundum ab Oſtiariatu, vt in cap. A Subdiacono, 93. diſtinct. Neceſſe eſt igitur vt dictiones, *primum*,& *primitus*, vtrobique reſpiciant ſequentes gradus duntaxat. Sic aliquando primus dicitur reſpectu ſecundi, l. Si finita, §. Iulius, ff. De damn. infect. glo. in l. Si duos, ff. De reb. dub. Secundus dicitur primus reſpectu tertij, & tertius primus reſpectu quarti, vt in Authen. de hæredit. ab inteſt. §. Inordinatum, tex. cum glo. in l.2. §. Iuris ciuilis ſcientiam, ff. De orig. iur. glo. in l. Si duobus, §.1. in ver. primum annum, ff. quib.mod. vſuſfr. amitt. Et ſic dicitur primus non ſolùm quem nemo præcedit, ſed etiam qui habet alios, poſt ſe gl.fin. in c.Ioſeph, de verbor. ſignif.

120 Reſpondeo ſecundò litteram d.cap.1. non eſſe intelligendam de laicis: nam etſi dicat, ſi quis; tamen dictio illa, *Quis*, referri debet ad Clericos tantùm. Ratio eſt, quia repugnat Canonicis inſtitutis, vt quis de ſtatu laicali ad epiſcopatum aſſumatur, licet præmittantur gradatim ſinguli inferiores ordines, c.1. c.Non negamus, cap.Miſerum, c. Quid proderit, & §. His omnibus, 61.diſt. Imò graue opprobrium eſt Clero, ſi nullus inter eos ad epiſcopatum reperiatur idoneus, cap. Studij, ead. diſtin. Vnde ſenſus illius textus videtur eſſe: Si quis de Clero ordinandus eſt epiſcopus, primum ſit Oſtiarius, deinde Lector, &c. Idque inſinuat littera ibi, [In eccleſia, ideſt qui in eccleſia exiſtunt, & ſic iam ſunt prima tonſura initiati, & de foro eccleſiæ ſic aſcendant ad gradus eccleſiaſticos, Primum ordinentur Oſtiarij, &c.] Alioquin ſi textus de laicis eſſet intelligendus, illius ſenſus eſſet, ſi quis laicus ordinandus ſit epiſcopus, primum ſit Oſtiarius. At certè abſurdum eſſet vt Pontifex ibi generaliter docuiſſet meros laicos poſſe ad apicem Epiſcopatus aſſumi contra Canonicas ſanctiones. Præterea ſi ille textus intelligeretur de mero laico, ſequeretur vt quis de laico poſſet fieri Oſtiarius, omiſſa prima tonſura, quæ tamen ſiuè ordo ſit, ſiue non, certè omitti non debet; imò eſt ſupplenda, ſi ea prætermiſſa ſequentes ordines fuerint collati, ſecundum opinionem Hoſt. quæ communiter recipitur, vt dictum eſt ſupra in decimoquinto fundamento. Verba igitur textus licet indefinita, & generalia ad Clericos reſtringi debent, ne hoc abſurdum ſequatur. l.2.C.De noxal.action. Bartol. in repet. l.Omnes populi, in 6.qu.principali poſt princ. ff.De iuſt.& iur. Et hunc arbitror eſſe verum,& germanum ſenſum illius textus, licet alij non tangant.

Ad ſecundum, & tertium reſpondetur illa iura ſuppleri per alia, in quibus fit mentio de Pſalmiſtatu. Non enim eſt inuſitatum in ſacris Canonibus, vt quandoque omittatur aliquis ordo; vt patet in cap. Si quis Epiſcopus, 27.qu.1. vbi recenſentur ſinguli ordines eccleſiaſtici ab epiſcopo vſque ad Pſalmiſtam; & tamen nulla fit mentio Acolythi, vel exorciſtæ. Vnde ſicut ex eo textu non liceret arguere. Ergo Acolythus, & Exorciſta non ſunt ordines; ita neque ex iuribus prædictis; quia omiſſio Pſalmiſtatus ſuppleri debet per alia iura. Simile, in cap.Si officia, 59.diſt.& in cap. In ſingulis, 77.diſt. vbi ordines eccleſiaſtici exprimuntur, nec fit mentio Oſtiariatus.

Ad

121 Ad quartum reſpondetur nec iure, nec ratione probari ad Lectorem ſpectare munus explanandi prophetias. Nam verbum *prædicare*, quod ponitur in c.Perlectis, 25. diſt.& in c. Cleros, 21.diſt. à glo.& DD. exponitur, ideſt legere. Vnde in Pontificali Romano in rubr. de ordinat. Lector. dicitur, Lectorem ſiquidem oportet legere ea, quæ prædicat, & lectiones cantare. Et ſanè cum more eccleſiæ receptum ſit vt ad minores ordines ex neceſſitate præcepti ſufficiat ætas ſeptem annorum, vt patet ex Pontificali Romano in rubr.de ordinibus conferen.
122 ibi: [Prima tonſura,& minores ordines ante ſeptimum annum completum dari nõ debent.] & docet S.Thom. in 4.diſt.25. art.2. qu.2. non eſſet poſſibile, vt puer annorum ſeptem ordinatus Lector exponeret quod vaticinati ſunt Prophetæ, cùm vix præſtare id poſſint prouecti Theologi, & Magiſtri; ac proinde huiuſmodi munus explanationis non exigitur, quia ſecundum Philoſoph. in lib. de ſomno,& vigil. Cuius
123 eſt potentia, eius eſt actus. Itaque vt dictum eſt ſupra num. 107. Lectoris officium eſt lectiones legere, & prædicare, ſeu cantare, ideſt alta voce illas pronunciare, ita vt etiam à longè diſtantibus exaudiantur, vt declarat Iſidor. in d. cap.Cleros,21.diſtin. verſ.Iidem etiam, & pronunciatores, licet, vt ibi dicitur, quidam Lectores ita miſerabiliter pronuncient,vt quoſdam ad luctum, lamentationemque compellant. Atque ita corruit fundamentum quod ordo non ſit annexus prophetiæ pſalmorum, prout eſt littera in Eccleſia, ſed prout eſt lecta cum explanatione.

124 Ad quintum patet reſponſio ex dictis in decimooctauo fundamento pro hac ſententia. Reſpondet etiam Præpoſ. in d.c. Cleros, num.4. col,3.verſ. Nec obſtat dum dicitur quod in alijs ordinibus, 21. diſt. de eſſentia ordinis non reperiri cautum hoc, vt debeat per ſolum,& vnicum exerceri, nec eſſe neceſſariam illationem, Miniſterium ordinis impletur per plures: ergo non
125 eſt ordo. Imò actum conſecrationis Euchariſtiæ,quod eſt principale ſacramentum, ad quod referuntur ordines eccleſiæ poſſunt plures Sacerdotes ſimul expedire, & plures Sacerdotes ſimul vnam, & eandem hoſtiam conſecrare, vt docet S.Thom.in 3.part.q.82.art.2. Sicut omnes ſimul acceperunt poteſtatem in Cœna,& omnes Chriſto inſtituenti Sacramentum Euchariſtiæ, & cœnanti concœnauerunt: Sacerdos enim non conſecrat niſi in perſona Chriſti. Multi autem ſunt vnum in Chriſto; ideo non refert vtrum per vnum, aut multos Sacramentum Euchariſtiæ conſecretur. Multo fortius ergo non refert, vt per multos ſimul miniſterium pſallendi, & canendi adimpleatur, maximè cum & ipſe chorus Clericorum totam Eccleſiam repræſentet, & Congregationem fidelium, quæ vna debet eſſe in Chriſto, cap.1.De Summ.Trinit.quia in multis nihilominus iſta vnitas repræſentatur. Facit quod not. in c.Romana, §. Vniuerſitatem, de ſenten.excomm. in 6. Nam vbi actus exercetur à pluribus ſimul, tamen ſingulorum facto, & opere, & eſt applicabilis pluribus vt ſingulis; tunc videtur eos plures vt ſingulos reſpicere, non autem vt vniuerſos. Ita hic, licet exercitium canendi fiat ſimul cum pluribus; tamen quia quilibet Clericus ratione miniſterij ſibi commiſſi illud implet; quilibet Clericus dicitur ſingulariter ſuum ordinem Clericalem ſuſcepiſſe.

126 Neque obſtat quod Iſidor. Pſalmiſtatum,non ordinem, ſed officium vocet, quia hoc nomen officij latiſsimè patet, vt magiſtraliter explicat Petr.de Anchar.in c.Ea quæ,in princip.de regul. iur. in 6.& Felin. in cap.Poſt ceſſionem,in princip.de probat. Et conuenit etiam ſuperioribus ordinibus, vt patet in Pontificali Romano in rubr. de ordine Oſtiarij, ibi, [Accedant qui ordinandi ſunt ad officium oſtiariorum.] Et infra ibi, [Suſcepturi filij chariſſimi officium Oſtiariorum.] Et ibi, [Quos in officio Oſtiariorum eligere dignatus es.] Et idem patet in ſequen. rubr.de off.Lector. Exorciſtar.&c.

Ad ſextum reſpondetur retorquendo argumentum, vt dictum eſt in 11. fundamento.

127 Ad ſeptimum reſpondetur negando maiorem. Nam ſicut prima tonſura, ita & minores ordines dari poſſunt vbicunque & extra Miſſarum ſolemnia, vt patet in Pontificali Romano in rubr. de Cleric. facien. ibi; Minores verò ordines poſſunt dari ſingulis Dominicis, & feſtiuis diebus vbicunque. Et in rubr. de minor. ordin. in princ.vbi dicitur; Quatuor minores ordines dari poſſunt extra Miſſarum ſolemnia. In ſolemnibus verò ordinationibus tam minores ordines, quàm prima tonſura dari debent cum celebratione Miſſæ, vt in rubr. de ordin. conferen. Et ita retorquetur argumentum, cùm tonſura, & minores ordines in hoc pari paſſu ambulent.

128 Ad octauum, & nonum reſpondetur negando primam clericalem tonſuram eſſe diſpoſitionem mediam inter ſtatum laicalem, & clericalem, ſeu miniſtrorum eccleſiæ,& per eam quem non eligi ad militiam Dominicam. Imò enim per tonſuram de ſtatu laicali quis tranſit ad ſtatum Clericalem, & efficitur verè, & propriè Clericus, vt in d.cap.Duo ſunt,12.qu.1.& venit Clericorum appellatione,gloſ. in Clem.2.in ver. Clericus, de vit. & honeſt. Clericor. & gaudet omnibus prærogatiuis, & priuilegijs Clericalibus,vt dictum eſt in decimonono fundamento. Et propterea ſicut Epiſcopus poſt collatã tonſuram dicit Clerico ordinato: [Hodie de foro eccleſiæ factus es, & priuilegia Clericalia ſortitus es,] vt in Pontif. in tit. de Cler. facien. Ita poſt degradationem dicit Clerico degradato: [Te velut Clericalis profeſſionis indignum redigimus in ſeruitutem, & ignominiam habitus ſæcularis, ac ſtatus,] vt in rubr. de degradatione à prima tonſura. Item per primam tonſuram transfertur Clericus ad ſtatum Miniſtrorum eccleſiæ, vt ſimiliter patet ex dictis ſupra in decimooctauo, & vigeſimo fundamento. Rurſus Clericus
129 per primam tonſuram efficitur propriè miles cæleſtis militiæ,cap.Chriſtianis,11. quæſt.1. ibi, [Cum Clericali cingulo tenerentur adſtricti.] Et ibi, [qui cæleſtem militem pulſat,]cap. Degradatio, de pœn.in 6. ibi cæleſtis militiæ militis, ideſt Clerici etiam primæ tonſuræ,nam & de his loquitur ille textus, vt in verſ. [Vſque ad veſtem,]c.Nullus Epiſcoporum,53.diſt.ibi,[Debet enim eſſe immunis ab alijs qui diuinæ militiæ eſt aggregandus,vt à caſtris Dominicis,quibus

nomen

nomen eius adſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur. Itaque per primam tonſuram Clericus non deſtinatur, imò aggregatur, & adſcribitur Clericali militiæ, vt illic patet, & in Conſtitutione Sixti V. Sanctum, & ſalutare, ibi, *Clericali militiæ adſcribere*; & ſcripſi plenius in cap. Cum percuſſio, in 3. notab. infra, de Cler. ægrot. Quibus ſtantibus retorquetur argumentum Archid. Nam ſi Clericus per primam tonſuram efficitur propriè miles cæleſtis, habere debet propria ſtipendia, & conſequenter ſtipendij ſigna, ideſt characterem.

130 Præterea eſt ſatis infirma illa ratio interpoſitionis medij à ſtatu ad ſtatum; imò enim videmus à ſtatu cœlibatus quem tranſire paſſim ad coniugalem, etiam non præcedentibus ſponſalibus. Quod iure fieri poteſt ſecundum opinionem gloſſæ quam dicit veriorem Bald. in l. 1. ff. De ſponſal. & in alijs pluribus etiam nullo medio interpoſito. Accedit quod in baptiſmate & profeſſione congruè interponitur medium Catechiſmi, & Nouitiatus, quia à baptiſmate, & profeſſione poſtea non licet retrocedere abſque hæreſis, vel apoſtaſiæ nota; idemque contingit in matrimonio viuente vxore. At à minoribus ordinibus licitus eſt reditus ad ſtatum laicalem, vt patebit in ſeq. reſpon.

Reſponderi etiam poteſt ad argumentum Durandi, & aliorum, vt dicemus infra in reſponſione ad vltimum, num. 133. Porrò ad principium noni argumenti omiſimus reſpondere, quia nihil concludit, & fortè intentio Archidiaconi fuit arguere ad eum modum, quo dictum eſt in duodecimo argumento pro ſententia Theologorum num. 31. ad quod reſponſum eſt ſupra in nono fundamento num. 85. & in quarto fundamento num. *69*. verſ. Præterea in Sacramento.

131 Ad decimum abundè reſponſum eſt ſupra in decimooctauo fundamento pro hac ſententia, & in reſponſione ad quintum.

Ad vndecimum ſimiliter reſponſum eſt in eodem decimooctauo fundamento n. 110. verſ. Nec refragatur.

Ad duodecimum itidem eſt reſponſum in nono fundamento. Et doctrina Ioan. Monach. refellitur à Ioann. Andr. vt diximus in quarto fundamento num. *69*. verſ. Præterea in Sacramento.

Ad decimum tertium reſpondetur negando conſequentiam, quia etiam à reliquis Minoribus ordinibus poteſt Clericus, dummodo non ſit in ſacris conſtitutus, retrocedere, & vxorem ducere, ac pro laico ſe gerere, & exuere ſe ipſum omnibus priuilegijs Clericalibus, ita vt amplius non dicatur Clericus, vt habetur in cap. vnico, de bigam. lib. *6*. cap. 1. de Cler. coniug. eod. lib. cap. Ioannes, cap. Cum olim, infra eod. tit. c. 1. de vit. & honeſt. Cler. lib. *6*. & in Clem. 1. eod. tit. Et ita reſpondet Præpoſ. in cap. Cleros, num. 4. verſ. Nam per hoc non concluditur quod non ſit ordo, 21. diſtin.

132 Ad vltimum, ideſt ad ponderationes ex decretis Concilij Tridentini deſumptas, reſponderi poteſt ſanctam Synodum noluiſſe diffinire hanc controuerſiam inter Theologos, & Canoniſtas an Tonſura ſit ordo Sacramentalis nec ne, fortè quia id neceſſarium, aut expediens non putauit; Et propterea Tonſuram diſtinxit ab alijs minoribus: nam cum multa ſtatuenda eſſent circa primam Tonſuram, oportuit illam nominatim exprimere; alioquin ſi illam non expreſſiſſet, ſed tantùm meminiſſet minorũ ordinum, Theologi dixiſſent Tonſuram non comprehendi, quia non eſt ordo; Canoniſtæ è contra dixiſſent comprehendi, quia ordo eſt. Quod ſi Concilium ſub ordinibus Minoribus intellexiſſet comprehendere Tonſuram, probaſſet ſententiam Canoniſtarum, Si intellexiſſet illam non comprehendere, probaſſet ſententiam Theologorum. At neutrum præſtare voluit, fortè ne condemnaret ſacros Theologos, aut honorabiles Canoniſtas. Ergo neceſſe habuit de illa nominatim loqui, & ſeorſim ab alijs quatuor ordinibus. Et hinc licet tantùm inferre, vt Concilium non declarauerit Tonſuram eſſe ordinem, non tamen licet inferre vt declarauerit oppoſitum; & hoc intendit, Sac. Congregatio dum dixit Tonſuram à Concilio non haberi pro ordine, ideſt Concilium non diffiniuiſſe Tonſuram eſſe ordinem; & ideo illam non comprehendiſſe minorum ordinum appellatione, & certè ſi Concilium hoc diffiniuiſſet, Congregatio eiuſdem Concilij interpres non declaraſſet in Clericali tonſura imprimi characterem, prout declarauit ſecundum ea, quæ diximus num. 118. Et ad decretum, cap. 17. ſeſſ. 23. reſponderi poteſt idcircò Concilium iuſſiſſe in eccleſia reſtitui ordinum functiones à Diaconatu vſque ad Oſtiariatum dumtaxat, quia fortè munus Clericorum primæ tonſuræ, videlicet canendi pſalmos, & diuinas Laudes, numquam fuit in eccleſia intermiſſum, & propterea nec Presbyteratus vllam fecit mentionem. Vel certè non meminit primæ tonſuræ propter rationem ſuperiùs expreſſam, quia noluit decidere quæſtionem Theologorum, & Canoniſtarum, ſicut decidiſſet ſi declaraſſet tonſuratos habere certum miniſterium in eccleſia. Qui intellectus non obſcurè deprehenditur ex varietate loquendi, qua vſa eſt S. Synodus de clericali tonſura: nam etſi alicubi vſa fuerit illis verbis, prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, vt in cap. *6*. ſeſſ. 23. quæ videntur magis probare ſententiam Theologorum vt tonſura non ſit ordo: tamen alibi loquuta eſt per alia verba, quæ magis fauere videntur contrariæ Canoniſtarum ſententiæ, vt patet ſeſſ. 21. cap. 1. ibi, Pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonſuræ. Quæ verba ſatis clarè innuunt tonſuram eſſe ordinem ſacramentalem. Quandoquidem illa dictio *etiam* quamuis exprimat caſum æquè, vel magis dubitabilem; tamen eſt implicatiua præcedentium, Clem. 1. & ibi Card. in 1. notab. de teſtamen. Bart. in l. Suus quoque, nu. 4. ff. De hæred. inſtituen. Alex. conſ. 1*16*. Animaduerſis, num. 14. lib. 2. Vnde quemadmodum ſi quis legaret libros etiam equum, oratio eſſet inepta, quia librorum appellatione equus non continetur, & dictio, *etiam* non retineret propriam naturam quæ eſt implicare, vt notat Calderin. conſ. 225. An per iſtam formam, in fin. aliàs 4. de præben. eodem modo inepta eſſet oratio pro collatione quorumcumque ordinum etiam clericalis tonſuræ, ſi tonſura ſub nomine ordinum non comprehenderetur.

Ad

133 Ad authoritatem verò catechiſmi Romani reſponderi poteſt, ex eo quod dixerit primam tonſuram eſſe præparationem ad ordines, non rectè inferri vt non ſit ordo; Siquidem vnus ordo ad alium ſuperiorem præparat, & diſponit, & ita reſpondet Vaſquez in 3. part. D. Thomæ tom.3. diſput.236. cap.1. num.4. adijciens propterea hanc rationem præparationis, ſeu diſpoſitionis ad ordines valde infirmam eſſe. Quemadmodum nec licet inferre, Tonſura clericalis eſt aditus ad ſacramentum Ordinis; ergo non eſt ſacramentum: nam & Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum, §.Verum, 32.diſt. cap.2. de cognat. ſpirit. lib.6. & tamen impium eſſet hinc deducere, ergo Baptiſmus non eſt ſa-
134 cramentum. Facit quia aditus eſt anterior pars domus, leg. 1. §. 1. ff. Si vſusfruct. pet. Bart. conſ.109. Factum tale eſt, num.2. lib.2. Alber. in dictionar. in ver. Aditus, & ſi aquæductus debeatur prædio, debentur etiam fiſtulæ, per quas aqua ducitur, l. Si aquæductus, ff. De contrah. empt. & appellatione domus etiam oſtium continetur, l.1. ff. De Cloac. cum concord. de quibus ibi per Bart. num.1. Oſtiariatus verò non dicitur in Catechiſmo primus gradus ſimpliciter, ſed poſt primam tonſuram, & ſic reſpectu ſequentium ſecundum ea, quæ dixi ſupra nu.119.
135 Ad extremum quamuis Card. Turrecrem. citatus ſupra nu.43. conciliando opiniones dixerit Canoniſtas accipere nomen Ordinis largè, & impropriè; tamen his verbis eò tantū ſpectaſſe videtur vt pertraheret Canoniſtas in ſententiam Theologorum; Vnde hanc Conciliationem non admittunt Canoniſtæ, & Turrecr. quamuis ſimul Canoniſta celebris, & Theologus egregius, magis tamen fauebat opinionibus Theologorum, quia actu ſacram Theologiam legebat, vt ipſemet fatetur ingenuè in c.Sunt qui dicunt, n.5. 27. q.2. vbi in ſimili quæſtione, in qua diſſidēt Canoniſtæ, & Theologi, ſic ait: nos cum ſimus Doctor in ſchola Theologorū, magis fauemus opinionibus eorum, non audemus tamen honorabiles Canoniſtas oppoſitum aſſerentes condemnare.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Accepimus.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinatus ad ſacros ſine titulo ab ordinatore iuſtè petit beneficium niſi poſt ordinationem ſe reddiderit indignum. & num. ſeq.*
2 *Approbato ad ordines, aut ad officium, vel beneficium obijci non poteſt quod ſit criminoſus, vel irregularis, niſi poſtea noua cauſa ſuperuenerit.*
3 *Ampliatur, & num.* 37.
Declaratur, num. 4. *&* 38.
4 *Exceptio criminis contra ordinatum de æquitate ſemper eſt admittenda.*
5 *Clauſula in litteris apponi conſueta ſemper ſubintelligitur.*
6 *Clauſula,* ſi preces veritate nitantur, *ſubintelligitur in reſcripto, licet non exprimatur.*
7 *Idem de clauſula,* rebus ſit ſtantibus.
8 *Idem de clauſula,* iuſto impedimento ceſſante.
9 *Clauſula apponi ſolita in reſcripto ſi fuerit omiſſa, reſcriptum non vitiatur.*
10 *Clauſula,* ſi eſt idoneus, & beneficio non indignus, *an, & in quo differant.*
11 *Ordinato ad ſacros ſine titulo, ac beneficium petenti nec ordinator, nec ſucceſſor poteſt obijcere quod ſit illiteratus.*
12 *Succeſſor tenetur non ex delicto, ſed ex facto defuncti.*
13 *Approbatus ad ſacros ordines cenſetur etiam approbatus ad beneficium, nec debet iterum examinari. & n.32. & 35.*
Fallit in beneficio curato. n. 40.
*Item fallit quando Epiſcopus per alium examinauit. num.*15.
*Item fallit in Epiſcopo ſucceſſore, num.*16. *&* 42.
*Item fallit in ordinato, qui eligitur ad beneficium in alia diœceſi. n.*17.
14 *Examinandi non ſunt quoad doctrinam prouiſi de Canonicatibus in forma dignum, ſi iam Diaconi, vel Presbyteri ſunt.*
15 *Ordinati ſine examine, & commendatitijs litteris proprij Epiſcopi poſſunt ab eo iterum examinari, & ab ordinum exercitio ſuſpendi ex Concilio Tridentino c.3. ſeſſ.14.*
Quod tamen decretum non comprehendit ordinatos ab Epiſcopo prædeceſſore, niſi noua cauſa ſuperuenerit, ibid.
16 *Ordinatus poteſt iterum examinari ab Epiſcopo ſucceſſore quoad beneficium ei de nouo conferendum, non autem quoad ordinem iam collatum à prædeceſſore.*
17 *Approbatus ad dignitatem eſt examinandus ad ordinem eidem dignitati annexum, niſi ſtatim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit.*
18 *Epiſcopus non præſumitur violare Canonicas ſanctiones.*
19 *Præſumptio ſemper eſt pro iudice.*
20 *Præſumuntur omnia ritè, & ſolemniter acta.*
21 *Forma iuſtitiæ appellatur forma communis.*
22 *Executor reſcripto præſentato ſuper modo prouidendi in beneficialibus quomodo debeat procedere. & n. ſeq.*
23 *Exceptiones friuolas executor debet reijcere, rationabiles admittere, & interim ſuperſedere.*
24 *Idoneus reputatus ad vnam dignitatem, ſi eligatur ad aliam, debet ſimiliter idoneus reputari.*
Declaratur num. 39.
25 *Indignus in vno officio debet indignus haberi in alio. & n. ſeq.*
26 *Tutor, qui malè ſe geſſit, ſi detur curator, vt ſuſpectus remoueri debet.*
27 *Reſcriptum, quo mandatur alicui prouideri in eccleſia Cathedrali, an locum habeat in Eccleſia diœceſis, & è conuerſo. & n. ſeqq.*
28 *Forma iuſtitiæ regulatur ſecundum naturam obligationis præcedentis.*
29 *Reſcriptum, quo mandatur alicui prouideri de beneficio, non extenditur ad Prælaturas.*
30 *Examinatus, & promotus ad ordinem ſacrum, an quoad doctrinam ſit iterum examinandus ad beneficium iuris patronatus requirens eumdem ordinem. & num. ſeqq. vſque in fin.*
31 *Tridentini Concilij textus cap.13. ſeſſ.7. corruptus reſtituitur.*

32 *Examinatus ſemel quoad doctrinam regulariter non debet iterum examinari.*
33 *Medicus ſemel approbatus reprobari poteſt cauſa legitima ſubſiſtente. & num. 44.*
34 *Bis de eodem hominis facto quæri non debet.*
35 *Examinatus ad ordines non poteſt ratione inſufficientiæ à beneficio repelli.*
Declaratur. num. 39.
36 *Ordo, & titulus ſunt connexa.*
38 *Approbatus ſemel poteſt reprobari ex noua cauſa ſuperueniente reſpectu criminis, ſed non reſpectu illiteraturæ.*
39 *Examinatus ad beneficium, vel officium non tenetur ad aliud ſimile ſe iterum examini ſubijcere; ſecus ſi ad maius, vel diſſimile.*
42 *Approbatus ad ordines poteſt ad beneficium ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari, & reprobari.*
43 *Approbatio non eſt ſententia diffinitiua, ſed decretum admiſſorium.*
44 *Doctor ſemel probatus reprobari poteſt.*
45 *Approbatus ad duas Parochiales debet ad tertiam æqualem, vel minorem iterum examinari.*
46 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illitterato, anve illum promouendo cenſeatur cum eo tacitè diſpenſare.*
47 *Prælatus poteſt contra factum proprium venire reprobando prorſus illitteratum, quem ſemel approbauit.*
48 *Illiteratus an poſſit priuari beneficio obtento etiam à promouente.*
49 *Regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas an, & quando poſſint iterum examinari, & reprobari: Remiſſiuè.*

1 ACCEPIMVS. Ordinatus ad ſacros ſine titulo ab Ordinatore iuſtè petit beneficium, niſi poſt ordinationem ſe reddiderit indignum. Hoc dicit. Communis diuiſio. Conſultatio, & reſponſio, 2. ibi, *licet igitur*. Et facit ad 2. par. Rubricæ, de qualitate Præficiendorum.

2 Nota primo ibi, *Exceptionem non poteris prætendere contra illos*. Epiſcopum qui aliquem ordinauit non poſſe contra eum excipere, quod ſit criminoſus, irregularis, vel inſufficiens, niſi poſt ordinationem noua cauſa ſuperuenerit, quæ illum reddat indignum, vt hic patet. Idem in electo, cap. Dilectiſſimi, 8. qu. 2. ſeu qualitercunque promoto, cap. Cum ſuper quæſtione, infra de exceſſ. Prælator. cap. Diaconi, 28. diſt. cap. In iſtis, 4. diſtin. c. Diuerſis, infra de Cler. coniug. Idem in iudice, cap. Inſinuante, infra de offic. delegat. Idem in Procuratore, l. Poſt litem, ff. De Procur. Idem in teſte, cap. Præterea, §. 2. infra de teſt, & ita hic notant gloſ. 1. Innoc. nu. 1. Hoſt. num. 2. & Abbas Antiq. in fin. Ioan. Andr. in cap. Cum venerabilis, in 3. col. verſ. Si autem, infra de except. Cardin. in Clem. 1. nu. 15. de conceſſ. præben. Quod procedit etiam ſi crimen poſt ordinationem ad notitiam ordinatoris peruenerit; nam nihilominus non poterit contra ordinatum de crimine excipere, dummodo tamen etiam antea per diligentem examinationem id ſcire potuerit, arg. c. Cum inhibitio §. Si quis ve-
4 rò infra de clandeſt. deſponſat. Et hoc de mero iure. Sed de æquitate exceptio criminis ſiue præcedentis, ſiue conſequentis ordinationem, ſemper eſt admittenda; quia beneficia indignis conferri non debent, cap. Cum adeo, ſupra de reſcript. c. Dudum, infra de præſumpt. ſecundum Innocent. hic, num. 1. cum quo tranſeunt Hoſt. num. 2. verſ. Ideoque non eſt audiendus, Io. And. num. 5. & Butr. in 3. not. Epiſcopus tamen, qui talem ordinauit, puniendus eſt, cap. Cum ſit ars. infra eod.

5 Secundo nota ibi, *Ex ſuperabundanti*. Clauſulam in litteris apponi conſuetam ſemper ſubintelligi, vt hic per Butr. in 4. not. & Cardin. in 5. notab. Ad hoc, cap. Cauſam de reſcript. & c. 2. & cap. Cum oportet de conſt. & ita de clauſula, *ſi ſit idoneus*, habes text. hic, nam cum Pontifex dicat ſe facere illam apponi in litteris ex ſuperabundanti, apertè innuit illam fore ſubintelli-
6 gendam, quamuis non eſſet expreſſa. Idem de clauſula, ſi preces veritate nitantur, quæ ſemper in reſcripto ſubintelligitur, cap. 2. ſupra de reſcript. Oldrad. conſ. 223. Pactum tale eſt Dominus, nu. 3. verſ. 2. Hoc idem; & Anchar. conſ. 240. Per predicta in prin. & per totum, Card. conſ. 92. Fauendo pupillis, num. 5. Idemque de clauſula, ſi eſt ita, vel ſi conſtiterit ita eſſe, Abb. conſ. 99.
7 Illud in præſentiarum, circa fin. lib. 1. & de clauſula, *Rebus ſic ſtantibus*, Rota apud Cæſarem de
8 Graſſis deciſ. 135. aliàs 4. de rebus eccleſ. non alienan. num. 17. & ſeq. Et eodem modo clauſula, *iuſto impedimento ceſſante*, in omni præcepto, & priuatione, & alias pœnali diſpoſitione ſubintelligitur; quia aliàs diſpoſitio eſſet ini-
9 qua. Cardin. conſ. 132. Primum an valeat, num. 2. verſ. Item præſuppoſito. Et ex his infertur, vt ſi clauſula apponi ſolita in reſcripto deficiat, reſcriptum non vitietur, quia tacitè ſubintelligitur, Roman. in conſ. 376. Quæſtio eſt, in fin. per tex. in c. Cum M. ibi, *ſicut conſueuit*, ſupra de conſtitut.

10 Tertiò nota in eod. verſ. In litteris gratioſis, quæ expediuntur in forma dignum, quandoque apponi clauſulam, *Si eſt idoneus, & eccleſiaſtico beneficio non indignus*, & ſic collige inter hæc duo differentiam eſſe; quia omnis indignus eſt non idoneus; ſed non conuertitur, quia aliquis poteſt eſſe non indignus, qui tamen non ſit idoneus, vt comes, cerdo, vel miles. prout hic notant Anchar. in 3. not. Cardin. in 6. not. & Ioan. de Anan. nu. 2.

11 Quartò nota ibi, *Quos à te, vel Prædeceſſoribus tuis ordinatos fuiſſe conſtaret*. Non tantum Epiſcopum, qui Clericum illiteratum ordinauit ad ſacros ordines ſine ſufficienti titulo, ſed etiã illius ſucceſſorem teneri, & compelli poſſe ſic ordinato prouidere de competenti beneficio. Et ita hic eſt caſus valdè notabilis, quem neſcio alibi, nam c. Non liceat, c. Epiſcopus, & c. Cum ſecundum, infra de præben. loquuntur de ordinato ſine ſufficienti titulo, cui tamen nihil fuit obiectum, ſed de illo, contra quem à ſucceſſore excipitur de inhabilitate, loquitur tantum hæc
12 Decretalis. Et ſic collige ſucceſſorem teneri non quidẽ ex delicto, ſed ex facto defuncti; & eſt ſpeciale in hoc caſu, ne clericus cogatur in oprobriũ ordinis clericalis mendicare, cap. Diaconi ſunt, verſ. Mendicat infelix clericus, 93. diſt. c. Ad ſupplicationem, ſupra de renunc. gloſ. in c. Ad hæc, in ver. Examinentur, in fin. infra, de offic. Archid.

Ita

Ita Innoc. hic. num. 1. verſ. Sed ſi obijcetur, & num. 3. & Hoſtien. eod. num. verſ. Si verò obijceret. Io. Andr. num. 5. eod. verſ. Butr. in 1. & in 5. notab. Card. in 7. not. Anchar. num. 1. & Ioan. de Anan. num. 5. & hanc pœnam contra Ordinatorem, & illius ſucceſſorem innouauit Tridentina Synodus ſeſſ. 21. cap. 2. In illis verbis, [Antiquorum Canonum pœnas, ſuper his innouando.] non autem pœnam ſuſpenſionis contra ordinatum, de qua in cap. Neminem, & c. Sanctorum 70. diſt. niſi ipſe ordinatus fraudem adhibuerit, vt ex ſententia S. Congreg. Concilij dixi in cap. Cum ſecundum, in 2. qu. à num. 63. vſque in fin. infra de præben. vbi etiam plenè videas an, & quando Epiſcopus teneatur prouidere ordinato ſine titulo, in 1. qu. à num. 20. vſque ad nu. 63.

13 Quintò nota, ibi, *Eos debes idoneos reputare quos ad ordines ſuſcepiſti*. Statim atque Clericus fuit admiſſus ad ſacros ordines, cenſeri etiam idoneum ad beneficium eccleſiaſticum, itavt non ſit nouo examini ſubijciendus, vt hic eſt expreſſum, & notat Innoc. num. 3. in ver. reputare, Butr. num. 8. Anchar. in 5 notab. & Cardin. in 2. oppoſ. Rota deciſ. 16. num. 1. par. 2. diuerſ.

14 Sed hoc latius examinabitur infra in 2. quæſt. à num. 32. Hic tamen declarat regulam hanc ſex modis. Primò ſcilicet, vt procedat in beneficio ſimplici, non autem in Præbenda Cathedralis eccleſiæ; vel alio beneficio ſpecialem formam requirente, vt hic per Collectar. in princ. poſt Gulielm. de monte Laud. in Clem. vn. de conceſſ. præben. Hoc credo verum in beneficio curato, vt latius dicam infra, n. 40. non autem in præben. Cathedralis eccleſiæ, nam cum bo. me. Card. Boromeus petijſſet reſponderi à S. Cong. Concilij, cum à Sede Apoſtolica conferuntur Canonicatus Cathedralium in forma dignum, ſi prouiſi iam ſint Diaconi, vel Sacerdotes, an ſint vlterius examinandi: Sac. Congregatio conſ. in his, qui iam Diaconi, vel Presbyteri ſunt, & ad Canonicatus Cathedralis Eccleſiæ in forma dignum ſibi collatos admitti poterunt, opus non eſſe examine, quod ad explorandam litteraturā pertineat. Eos verò, qui ſacris Ordinibus nondum initiati ſunt, examinandos eſſe an illa habeant adiumenta doctrinæ, quæ ex præſcripto Triden. Conc. neceſſaria ſunt ſacro illi ordini, qui Ca-

15 nonicatui, quem conſequi volunt, erit annexus. Secundò declara regulam, vt locum habeat quādo Epiſcopus per ſeipſum examinauit: ſecus ſi per alium, puta Archidiaconum, iuxta tex. in c. Ad hæc, infra, de offic. Archid. quia tunc benè poteſt ſemel examinatum iterum examinare: nam negligentia primi examinatoris obſtare non debet quominus quæratur an promotus ſit dignus, vt notat gloſ. in d. c. Ad hæc in ver. Examinentur, item gloſ. penult. in c. Cum ſit ars, infra eodem, & hic tenet gloſ. in ver. Examinari Innoc. num. 1. verſ. Vel niſi alius ſit, ſicut Archidiaconus, Hoſtien. num. 14. in ver. Sine examinatione, Ioan. Andr. num. 7. verſ. Excuſatur, tamen Epiſcopus: & Bellam. num. 8. in 5. & 6. quæſt. Quæ declaratio multum corroboratur ex decreto Concilij Trident. ſeſſ. 14. c. 3. quo ſtatuitur vt Epiſcopus à ſuſceptorum ordinum exercitio poſſit interdicere, & ſuſpendere quoſcunque ſuos clericos, præſertim in ſacris conſtitutos abſque ſuo præcedenti examine, & commendatitijs litteris quacunque authoritate promotos, quos ad diuina officia celebranda, ſeu Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtranda minus idoneos, & capaces repererit; licet tanquam habiles ab eo, à quo ordinati ſunt, probati fuerint. Obſeruandum eſt tamen hoc decretum non vendicare ſibi locum in ordinatis ab epiſcopis prædeceſſoribus, vt declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij interpres. Expoſuit enim Alphonſus Gomeſius ſe ordinatum fuiſſe ab Anteceſſore Archiepiſcopo Iſpalen. & ſe ſolùm beneficium ſimplex poſſidere: tamen præſentem Archiepiſcopum Iſpalen. voluiſſe eum cogere ad ſubijciendum ſe nouo examini ex decreto cap. 3. ſeſſ. 14. cumque ipſe noluiſſet, coniectum fuiſſe in carcerem, deinde dimiſſum, & à celebranda Miſſa ſuſpenſum: Sac. Congregatio cenſ. cap. 3. ſeſſ. 14. non comprehendere examinatos, & probatos ad ſacros ordines ab Anteceſſoribus Epi-

16 ſcopis, niſi poſt promotionem noua cauſa ſuperueniſſet. Tertiò declara ſupra dictam regulā, vt procedat in Epiſcopo, qui ordinauit, non autem in illius ſucceſſore, qui bene poteſt examinatum ad ordinem à prædeceſſore, iterum examinare ad beneficium, vt dicam infra n. 42. licet non poſſit prætextu inſufficientiæ denegare alimenta ordinato ad ſacros Ordines ab Epiſcopo prædeceſſore ſine inſufficienti titulo, vt oſtenſum eſt ſupra in 4. not. & notat. gloſ. in d. c. Ad hæc, in ver. examinentur, infra de offic. Archidiac. & ex hac declaratione collige, aliud eſſe vt epiſcopus velit clericum examinare ad ordinem iam ſuſceptum à prædeceſſore; & aliud eſſe, vt velit ſic ordinatum examinare ad beneficium ei de nouo conferendum: nam in primo caſu non poteſt; quia decretum Trident. Conc. d. c. 3. ad hunc caſum non pertinet, vt prædixi. In ſecundo autem poteſt, vt patet in hac tertia declaratione, & poteſt eſſe ratio diuerſitatis; quia facilius repellitur promouendus, quàm deijciatur promotus, §. vlt. 15. q. 1. gloſ. in c. Ex tenore, in ver. Vtantur, & ibi etiam Innoc. n. 1. &

17 DD. ſupra de tempor. ordinat. Quartò declara regulam vt non procedat in eo, qui fuit ordinatus, vel obtinuit beneficium in vna diœceſi, & poſtea eligitur ad beneficium in alia: nam talis poteſt iterum examinari; quia fortè in diœceſi, in qua eligitur, ſunt alij mores, ad quos oportet eum adaptari, c. Oportet, 8. q. 1. cap. Illa, 12. diſt. & res inter alios acta, &c. ita notabiliter declarat Collectar. hic n. 2. Quintò declara regulam ſuperius poſitam, vt non procedat in penitus illiterato, vt dicam infra num. 48. Sextò, & vltimò declara eandem regulam, vt locum habeat, prout loquitur, in eo, qui ſacris Ordinibus initiatus eſt, & intendit obtinere beneficium: non autem in caſu conuerſo, videlicet in eo, qui iam beneficium obtinet, & intendit ſuſcipere ſacros Ordines eidem beneficio annexos; nam talis vtique poteſt ſubijci nouo examini, vt Sac. Congregatio Concilij declarauit: nam conſulta, An approbatus ad dignitatem ordinem annexum habentem, alia indigeat probatione ad ſacrum Ordinem ſuſcipiendum. Die 23. Ianuarij 1580. Reſpondit eum, qui ad dignitatem approbatus eſt, examini nihilominus ſubijciendum eſſe tam eius Epiſcopi, qui non contulit dignitatem, quàm eius, qui contulit; niſi tamen

ſtatim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit, iuxta decretum Conc. Trident. c. 7. ſeſſ. 23.

18 Sextò nota ibi, *Quos ſine examinatione non credimus ordinatos*. Non eſſe veriſimile vt aliquis Epiſcopus violet Canonicas ſanctiones, vt hic per Hoſtien. num. 16. Ioan. Andr. num. 17. Card. in 10. not. & Ioan. de Anan. in 3. notab. licet quandoque ſecus fiat, vt c. Vel non eſt compos, ſupra de tempor. ordinat. ſunt enim Epiſcopi Cuſtodes Canonum, c. Cum quibus, 24. q. 3. Archid. in c. Licet canon, nu. 3. verſ. Quid plura, de elect. lib. 6. Federicus de Sen. conſ. 17. Quæſtio talis eſt, per totum. Anchar. in repet. c. Canonum tonſura, num. 188. verſ. In contrarium, & num. 190. verſ. Accedit his vtilis quæ-

19 ſtio, ſupra de conſtitut. Vnde eſt argumentum, pro iudice præſumi, vt c. In præſentia, ſupra

20 de renunc. Et omnia præſumi ſolemniter acta, l. Ab ea parte, ff. De probation. & inſtitut. de fideiuſſor. in fin. & c. Sicut, infra de re iudicat. Hoſt. hic num. 17. & 18. Ioan. Andr. & Cardin. vbi ſupra.

21 Septimò nota ibi, *In forma communi*, formam iuſtitiæ appellari formam communem; & in beneficialibus per huiuſmodi formam compelli Epiſcopum prouidere non ſolum in Eccleſia propria, ſed etiam compelli, & poſſe prouidere in Eccleſijs diœceſis; gloſ. hic in ver. In maiori eccleſia. Sed de hoc latius infra, in prima quæſtione.

22 Vltimò nota in verſ. *Exceptiones autem*, ſecundum Hoſt. num. 20. in ver. Exceptiones, quod quando ſcribitur pro aliquo beneficiando, non eſt neceſſe vt lis conteſtetur, vel vt libellus detur in ſcriptis; ſed ſufficit vt impetrans dicat executori, Domine ſupplico, vt exequamini mandatum vobis iniunctum, & tunc ſi nil opponatur, procedat executor ſecundum formam reſcripti, c. Si quando, & c. Cum dilecta, ſupra de reſcript. & cap. Pro illorum, infra de præbend.

23 Idemque obſeruandum ſi friuola opponatur exceptio, c. Dilectus, il terzo, de præben. & c. Cum noſtris, de conceſſ. præben. Si verò aliquid rationabile opponatur, illud examinabitur, & executio ſuſpendetur, c. Conſtitutus, ſupra de reſcript. & cap. Dilectus, infra de appellat. Sed ſuper exceptione propoſita priuſquam teſtes recipiantur, erit lis conteſtanda, c. Veniens, ſupra de renunc. de quo plene per Hoſt. in Summa titul. de except. §. Quando, ſub §. Hæc de dilatorijs, verſ. penult. & vlt. & per Roffred. Beneuentan. in libell. titul. An plures præben. §. Et primo videamus, & per Compoſtellan. in c. Mandatum, num. 4. col. 6. verſ. Si vero Capitulum non recipit mandatum, & num. 5. ſupra de reſcript. hanc practicam Hoſt. probant hic Io. Andr. num. 21. Bellam. num. 13. Butr. nu. 15. Card. in 13. not. & Ioan. de Anan. in 6. notab.

24 In gloſſa ſecunda nota bene hanc gloſſam, quod idoneus reputatus ad vnā dignitatem ſi eligatur ad aliam, debet ſimiliter idoneus reputa-

25 ri, vt hic, & in cap. Geſta, 74. diſtin. Ita è conuerſo qui reputatus eſt indignus in vno officio,

26 debet indignus haberi in alio. Nam & qui malè ſe geſſit in tutela, ſi deinde detur Curator, tanquam ſuſpectus remoueri debet, vt l. 3. §. Quæri poteſt, ff. De ſuſpect. tutor. & l. Si aliquid, C. De ſuſpect. & Anchar. lib. 10. & cum gloſ. conſentit hic Hoſtien. num. 12. & 13. & alij plures apud Boerium deciſ. 149. num. 16. hoc tamen limita, vt dicam infra num. 39.

27 QVÆRO, an per illam formam, qua mandatur alicui vt prouideat de beneficio in aliqua eccleſiarum diœceſis, prouidere poſſit in eccleſia Cathedrali; & è conuerſo ſi mandatur vt prouideat in Cathedrali an poſſit prouidere in aliqua eccleſia diœceſis. Pro ſolutione breuiter ſic diſtingue, Aut huiuſmodi mandatum fit per litteras iuſtitiæ, ſeu in communi forma, puta quia ſcribitur epiſcopo, vt prouideat ordinato ad ſacros ſine titulo de competenti beneficio; & tunc prouideri poteſt, & debet in quacunque Eccleſia tam ciuitatis, quàm diœceſis, & in hoc caſu loquitur iſte textus, & cap. Pro illorum, & cap. Cum ſecundum, infr. de præben. Et gloſſa hic in ver. In maiori Eccleſia, in princ. Aut mandatum fit per litteras gratiæ, ſeu in forma gratioſa, & tunc ſi mandatur prouideri in aliqua Eccleſia ciuitatis, non poteſt prouideri in Eccleſia diœceſis. Et idem in caſu conceſſo; quia per clauſulam illam, in aliqua Eccleſia diœceſis, non comprehenduntur Eccleſiæ ciuitatis; nec è contra, cap. Rodulphus, ſupra de reſcript. Et eſt expreſſum in cap. Quamuis, il primo, de præben. lib. 6. quod emanauit ad declarationem eorum, quæ notantur in hoc c. Accepimus, per Tancred. Bernard. & alios, vt ibi notatur in gloſ. 1. Et in hoc caſu, ideſt in litteris gratiæ, intelligenda eſt gloſſa noſtra in ver. In

28 maiori Eccleſia, ver. Sed quid ſi dicatur. Ratio differentiæ eſt, quia forma iuſtitiæ venit executiuè ad obligationem ſurgentem ex ordinatione, quæ principaliter reſpicit Eccleſiam Cathedralem, cap. Cum ſecundum, infr. de præben. & ideo regulatur ſecundum naturam præcedentis obligationis. Eſt enim hoc mandatum obligationis excitatiuum, quod commenſuratur quantitati obligationis antiquæ excitatæ, ad hoc cap. Licet, & c. Graue, & quod ibi dixi in 1. not. poſt Butr. num. 3. & 6. ſupra de offic. Ordinar. At hæc ratio ceſſat in litteris gratiæ ſuper beneficijs obtinendis, quæ cùm ſint ambitioſæ, reſtringi debet, vt legitur, & notatur in d. c. Quam-

29 uis. Vigore tamen talis mandati non poterit executor de aliqua Prælatura prouidere; quia ad Prælaturas non extenditur intentio mandatoris, vt eſt caſus in cap. vlt. infra, de præben. & hic fatetur gloſſ. præalleg. in ver. In maiori eccleſia, & ſupradictam diſtinctionem ſequuntur hic Butr. num. 13. Cardin. in 11. not. & Ioan. de Anan. num. 4. & vide bonam gloſſam in c. vn. in ver. Diœceſi, de rerum permut. lib. 6.

30 Secundò QVÆRO. An præſentatus, ſeu electus à Capitulo ab beneficium requirens ordinem ſacrum, ad quem iam præuio examine ab Epiſcopo promotus fuerat, poſſit, & debeat ab eodem epiſcopo, ad quem ius confirmandi, ſeu inſtituendi pertinet, ante confirmationem, vel inſtitutionem quoad doctrinam examinari; & niſi idoneus repertus fuerit, repelli vigore Tridentini Concilij, cap. 13. ſeſſ. 7.

31 Quæſtio hæc diſcutienda eſt iuxta terminos iuris communis: nam concilium d. cap. 13. loquitur in caſu, quo præſentatio, electio, vel nominatio ſit alijs, quàm epiſcopo. Et ſic quando con-

confirmatio, vel inſtitutio ad alium, quàm
epiſcopum pertinet, ſecundum quem ſenſum
abundat illa præpoſitio, à, quæ ante verbum,
quibuſuis, in aliquibus Codicibus mendosè legi-
tur impreſſa, quæ tamen non habetur in Codice
Bibliothecæ Vaticanæ, & expreſsè declaratur
alio textu ipſius Concilij, c.9.ſeſſ.25. verſ.Quod
ſi ad inferiores, tuncque iubet non aliter quem
eſſe confirmandũ, vel inſtituendũ, quàm epiſcopi
examine. Nos autem verſamur in caſu, quo
præſentatio, ſeu nominatio fit Epiſcopo, ad
quem ius inſtituendi, ſeu confirmandi pertinet,
qui caſus à Concilio omittitur, ideoque rema-
net in diſpoſitione iuris communis, l. Commo-
32 diſſimè, ff. De liber. & poſthu. Perpenſa autem
iuris communis diſpoſitione, regula eſt, ſemel
approbatum præuio examine quoad doctrinam
non eſſe rurſus examinandum, nec reprobari
poſſe, vt in hoc c.Accepimus, vbi omnes notant
Cardinal. in c.Cum ſecundum, de præben.nu.5.
in 3. oppoſitione, Felin. in c. Cum venerabilis,
nu.47. de except. & hanc eſſe regulam ſentiunt
communiter DD. qui ſemper caſus, in quibus
ſemel approbatus poteſt reprobari, dicunt eſſe
ſpeciales, gloſſ. in d. cap. Cum ſecundum, in
ver. Liceat, quam ibi cui adhærent omnes ſe-
quuntur, de præben. vbi Card. iam citatus in
dicta 3. oppoſ. Bald. in l. Vt gradatim, §. Repro-
33 bari, ff. De muner. & honor. Bart. & Alber. in l.
Sed & reprobari, ff. De excuſat. tutor. dum aiunt
poſt Dynum, Medicum probatum reprobari
poſſe cauſa legitima ſubſiſtente; aliàs ſecus, &
ita ſupponunt regulam eſſe in contrarium, ita
etiam Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de
iurepatr. in med. addit. margin. vbi ait [In me-
dico, vt ſemel probatus poſſit reprobari, eſſe
ſpeciale propter hominum ſanitatem,] idemq;
ſcribit Oldrad. conſ.18. Circa primum articulum
34 num.1. verſ. Eſt enim ſpeciale in medico. Et ra-
tio eſt, quia bis de eod. hominis facto quæri non
debet, l. Licet, ff. naut. caup. ſtab. gloſ. in c. Licet,
in fin. ff. De offic. legat. gl. in d.c. Cum ſecundum,
35 in ver. Liceat, de præben. Et in ſpecie quæſtionis
noſtræ, quod promotus ab Epiſcopo præuio
examine ad ordines ſacros, non poſſit repelli
per ipſum à beneficio, neque rurſus examinari,
tex. eſt clarus hic, vt dixi ſupra, in 5. notab.
36 Ordo enim, & titulus ſunt connexa, c.1.70. diſt.
vt qui vnum dedit, reliquum dare teneatur, d.
c. Cum ſecundum, vt conſiderat Innocen. hic in
princ. vbi cæteri Doctores, præſertim Hoſt. nu.2.
37 in ver. Contra illos, & Bellam. num.5. Butr. in d.
c. Cum ſecundum, num.18. Idque procedit ſiue
detegatur quem fuiſſe illiteratum tempore exa-
minis prioris, ſiue etiam poſtea talem effectum
eſſe, ſecundum Inocen. & alios proximè citan-
38 dos. Neque obſtat quod approbatus poſſit re-
probari ex cauſa ſuperueniente, vt hic patet, &
dictum eſt ſupra in 1. notab. Quia id eſt verum ſi
loquamur de crimine: ſecus autem ſi loquamur
de litteratura, ſeu doctrina, ſicut in caſu noſtro,
vt optimè declarat hic Innoc. num.1. verſ. Sed ſi
obijceretur, & poſt eum Hoſt. nu.3. verſ. Si verò
obijceret, Ioan. Andr. nu.5. eod. verſ. & Butr. n.9.
verſ. Hoc verum.
39 Regula tamen ſuperiùs propoſita pluribus
modis limitatur.
Primò enim declaratur procedere in exami-
nato, & approbato ad idem, vel ſimile officium
vel beneficium; ſecus autem eſſet ſi beneficium,
vel officium eſſet maius, vel diſſimile, gloſ. hic
in ver. Reputare, quam Hoſt. num.12. & ſeq. Bu-
tr. nu.9. & cæteri ſequuntur, Bald. in c. Scriptum,
col. vltim. ſupra de elect. dicens, ſemel examina-
tum debere iterum examinari ſi tranſeat ad lon-
ge altiora. Et eſt theorica Innoc. in d.c. Cum
venerabilis, quam ibi ſequuntur alij, teſte Felin.
num.48 vbi etiam num.49. prope finem refert id
in ipſo ſeruatum fuiſſe, qui aſſumptus in Au-
ditorem ſacri Palatij examinatus fuit, tametſi
viginti annos in publicis Vniuerſitatibus ius
pontificium docuiſſet, & in hoc nullus diſcre-
pat. Et hanc ſententiam aliàs probauit S. Con-
gregatio Concilij. Nam conſulta an ſemel exa-
minatus ab Epiſcopo ad ſimplex beneficium, ſi
ad aliud ſimile præſentetur, teneatur iterum
40 ſe Epiſcopi examini ſubijcere: Reſpondit non
teneri, cum ſit ſimile beneficium. Hinc autem
ſequitur magna limitatio ad regulam huius, c.
Accepimus, & cap. Cum ſecundum, de præben.
vt examinatus, & approbatus ad ordinem non
poſſit examinari, & reprobari ad beneficium,
vt ſcilicet procedat in ſimplici, non autem in
beneficio curam animarum habente, vt per Ol-
41 drad. d. conſ.18. num.1. Et hoc eſt quod ſcribit
Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. in titul. de iu-
repatr. in addit. margin. in fin. dum ait, cap. Ac-
cepimus, arctare ordinantem ad dandum bene-
ficium, non autem curam. Huc etiam ſpectat,
quod ſcribunt Oldrad. vbi ſupra, & Anchar. d.
Clem.1. de conceſ. præben. dum aſſerunt regu-
lam prædictam deſumptam ex c. Accepimus ha-
bere locum in connexis, dependentibus, vel
cohærentibus, non autem in diuerſis, Anton. de
Butr. d.c. Cum ſecundum, num. 18. vbi ait poſ-
ſibile eſſe, vt dignus beneficio per approbatio-
nem ordinum non ſit dignus beneficio quolibet
quaſi inſinuans non eſſe dignum Curatis, vel
alijs requirentibus magnam habilitatem, Felin.
loco citato.
42 Secundò regula limitatur, vt habeat locum
in eodem examinante, & approbante; is enim
ſemel probatum amplius examinare, vel repro-
bare non poteſt. At diuerſum eſt ius in ſucceſ-
ſore eius, qui ſemel approbauit, vt ſentiunt hic
Doctores poſt gl. in verſ. examinari, Butr. n.9. verſ.
43 Quandoq; ordinauit per ſe, & Felin. loc. cit. Neq;
in caſu huius limitationis obſtat exceptio rei iu-
dicatę ſucceſſori examinare volenti: tũ quia cauſa
agẽdi mutatur, & eſt alia res, ſcilicet aliud bene-
ficium; tum quia approbatio non eſt ſententia
diffinitiua, ſed appellatur decretum admiſſo-
rium, Oldrad. d. conſ.18. n.3. Anton. de Butr.
in d. cap. Cum ſecundum, num.18. Ioan. Andr. in
d. Addit. Anchar. in dicta Clem. 1. num.18. &
Felin. in d. cap. Cum venerabilis, num.49.
Tertiò limita ratione publicæ vtilitatis, ob
44 quam Medicus, qui ad curandam hominum
valetudinem adhibetur, ſemel probatus, repro-
bari poteſt, l. Vt gradatim, §. Reprobari, ff. De
muner. & honor. leg. Sed & reprobari, vbi Bald.
ff. De excuſat. tutor. ex quo deducit Bart. in dict.
l. Sed & reprobari. Doctorẽ ſemel probatum re-
probari poſſe, vt facere cõſueuerat Archiepiſco-
pus Capuanus, quem hoc nomine laudat, optatq;
ita etiam hodie obſeruari. Idque ſpeciale eſt
pro-

propter præiudicium publicum, ne Doctoribus imperitis cauſæ defendendæ, aut iudicandæ cõmittantur, Lambertin. infra allegandus num. 6.
45 Hinc etiam ex facto reſpondit Oldrad. d. conſil. 18. approbatum ad duas Parochiales ſi velit conſequi tertiam etiã æqualem, vel minorem, debere iterũ examinari, & ſi minus idoneus fuerit, repelli: nam ſi id eſt ſpeciale in Medico corporum, vt propter periculum, quod verſatur in exercitio artis ſuæ, ſemel probatus reprobari queat: multò magis debet eſſe ſpeciale in Medico animarum, in cuius imperitia maius periculum vertitur, c. Cum ſit ars, infra eod. facit, cap. Cum infirmitas, de pœniten. & remiſs. Et ijſdem fundamentis ſentit Io. Andr. in d. Addit. ad Speculat. & ſequitur Anchar. in d. Clem. 1. de conceſſ. præben. nu. 15. Lambert. in tract. de Iurepatr. in 1. part. 2. libri, 9. quæſt. princ. 20. art. num. 4. cum ſeq. Felin. in d. c. Cum venerabilis. n. 49. de except.
46 Quartò, Regula procedit quoties ſemel examinatus eſt quidem inſufficiens, ſed non penitus illitteratus: nam ſiue Epiſcopus promouendo eum, qui non eſt prorſus ſufficiens, tacitè cum eo videatur diſpenſare, iuxta cap. Veniens, de filijs Presbyter. vt ſentiebat Præceptor Hoſt. relatus à Io. Andr. in d. cap. Diuerſis fallacijs in 2. col. ſiue diſpenſare non videatur, iuxta doctrinam Innoc. & Hoſtien. ibid. relati: ſatis eſt vt ipſemet Epiſcopus contra factum ſuum venire non poſſit in caſu, quo ſibi competebat facultas diſpenſandi, vt certè competit cum eo, qui non eſt prorſus illitteratus, vt per Io. Andr. ibid. quem Doctores ſequuntur.
47 At cum quis eſt prorſus illitteratus, ſecus eſt; quia quoad ipſum diſpenſare non poteſt, imó etiam de Papa dubitatur an poſſit, Felin. in cap. Si quando, in penul. col. de reſcript. & ideó ſi illum admittat, poteſt Prælatus contra factum proprium venire in caſibus, in quibus aliquid fecit contra ius, nec habebat diſpenſandi facultatem, vt tradit Io. Andr. poſt Innoc. & Hoſtien. in loco ſupra proximè citato, cui cæteri conſentiunt. Et ita hanc regulam limitat Lambert. in d. art. 26. nu. 4. qui tamen refert Doctores in d. cap. Diuerſis fallacijs, velle vt quando Epiſcopus promouit illum, cum quo habet facultatem diſpenſandi, vt habet cum eo, qui non eſt penitus illitteratus, ita demum poſſit venire contra factum proprium, ſi ſine cauſæ cognitione proceſſerit; ſecus ſi cum cauſæ cognitione, qua in re fallitur Lambertin. nec opus fuit vt tot rationibus eam opinionem refelleret; quia Ioan. Andr. & cæteri nunquam ſentiunt Epiſcopum, etiam ſi ſine cauſæ cognitione proceſſerit, poſſe venire contra factum proprium in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare; ſed tantum dicunt ſuperiorem, vel ſucceſſorem Epiſcopi poſse tunc reuocare id, quod Epiſcopus fecit; ſed ipſummet non poſſe factum proprium improbare, ſemperque id pro certo habent, ſiue adhibuerit cauſæ cognitionem, ſiue non, quando ſumus in caſibus, in quibus ei licet diſpenſare; & tunc tantùm affirmant ipſum contra factum ſuum venire poſſe, cum diſpenſare non poteſt, ſicut non poteſt cum penitus illit-
48 terato. Et in hunc ſenſum accipiendum eſt quod ſcribit Felin. in d. cap. Cum venerabilis, num. 49. de except. dum abſolutè, & ſimpliciter ait inſufficientem poſſe priuari beneficio obtento etiã à promouente: quia id eſt verum in penitus inſufficienti. cum quo Epiſcopo diſpenſare non licet; ſecus ſi non eſſet penitus inſufficiens; quia cùm Epiſcopus diſpenſare potuerit, contra factum ſuum ipſe venire non poteſt, vt per Doctores in d. cap. Diuerſis fallacijs.

His poſitis ſequitur reſponſio ad quæſtionem ſupra propoſitam: nam cùm nos agamus de eodem Epiſcopo, non autem de ſucceſſore, & de beneficijs, quæ non requirunt maiorem idoneitatem, quàm ordo collatus (quæſtio enim eſt de examine ad beneficia requirentia eundem ordinem ſacrum, ad quem quis antea fuerat promotus) explorati iuris eſt eos promotos non eſſe rurſus examinandos, nec poſſe reprobari, niſi in duobus caſibus, id eſt cum ageretur de beneficio requirente ordinem Presbyteratus, cui ſit annexum onus coadiuuandi curatos; vel cùm iam promoti ad ordines eſſent penitus illiterati. His enim duobus caſibus verſaremur in tertia & quarta ſuprapoſitis limitationibus; & ita liceret Epiſcopo examinare, & reprobare ſemel probatos.

49 Inquirendum hic eſſet, an & quando regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones ac perſonarum ſæcularium audiẽdas poſſint iterum examinari & reprobari; ſed de hoc articulo plene egimus in c. Graue, n. 50. inf. de offic. ordin. illuc recurrere.

DE ÆTATE, & QVALITATE.

Cap. Cum ſit ars.

SVMMARIVM.

1 *Minus idoneus ad Sacerdotium promoueri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet.*
2 *Ars artium eſt regimen animarum.*
3 *Inſtruendi munus alicui ex debito incumbens poteſt alteri demandari.*
4 *Doctor poteſt interdum ſubrogare ſcholarem.*
5 *Rudes, & ignari in quo differant.*
6 *Ignorantia promoti probatur per examinationem.*
7 *Ordinatoris delictum probatur eo ipſo quod conſtat de inhabilitate ordinati.*
8 *Quod procedit ſi per ſeipſum examinauerit, ſecus ſi per alios.*
9 *Niſi inſufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit.*
10 *Sacerdotes, & curati ſuper quibus ſint examinandi. & n. ſeqq.*
11 *Canones ignorare periculoſum eſt Theologis, & Catholicis omnibus.*
12 *Religioſi, qui canones ignorant, reputandi ſunt idiotæ.*
13 *Sanctius eſt paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros.*
14 *Clericorum numeroſam multitudinem quibus ex cauſis expediat compeſcere.*
15 *Regulares, qui multitudinem nouitiorum, & noua loca in dies recipiunt, corripiuntur.*
16 *Allegationibus multis ſe dilatare inutile eſt.*

Pra-

17 *Præterquam in compilatione librorum, in legibus, & in gloſſis.*
18 *Examinis forma à Concilio Tridentino præſcripta in Parochialibus conferendis quæ ſit.*
19 *Concurſus an requiratur in Dignitatibus, & Manſionarijs, ſeu Hebdomadarijs curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis, eccleſijs. & n. ſeq. vſq. ad n. 28.*
20 *Dignitates curatæ in Cathedrali, vel Collegiata an veniant Parochialis appellatione. & n. ſeqq. & num. 29.*
21 *Intellectus cap. Statutum, de elect. lib. 6. & n. 25. & 29.*
22 *Vacatio an detur mortuo vno ex pluribus curam animarum exercentibus in Cathedrali, vel Collegiata eccleſia. & n. ſeq. & n. 26.*
24 *Concurſus an requiratur in Parochialibus non Collegiatis, vbi cura animarum per plures exerceatur, aut in parochialibus habentibus nomen dignitatis. & n. 27.*
28 *Item an requiratur in Prioratu commendari ſolito, qui eſt Dignitas habitu, & non actu, cuiuè cura imminet animarum. & num. ſeq. vſque ad num. 41.*
30 *Dignitas habitu tantum curata an comprehendatur appellatione Parochialis. & n. ſeqq.*
31 *Impoſſibilia reputantur quæ pendent à voluntate Principis, & concedi non conſueuerunt.*
32 *Exercitium cum nec ſubeſt re, nec ſpe, nunquam comprehenditur in lege coniunctim reſpiciente habitum, & actum. & n. ſeq.*
33 *Collegio ſublato an eccleſia deſinat eſſe collegiata.*
34 *Potentia ita demum attenditur, cum eſt facilè reducibilis ad actum.*
35 *Collegium conſeruatur in vno.*
36 *Parochialis habitu tantum curata non venit appellatione parochialis*
37 *Concurſus non requiritur in beneficijs regularibus curatis etiam Clericis ſæcularibus commendari ſolitis. & n. ſeq. vſq. ad n. 41.*
38 *Commendæ noſtri temporis redactæ ſunt ad inſtar titulorum.*
39 *Commenda etiam perpetua non mutat ſtatum beneficij.*
40 *Beneficium etiam perpetuò commendatum propriè non vacat per obitum Commendatarij.*
41 *Terminus decem dierum à Concil. Tridentino præfixus in c. 18. ſeſſ. 24. an ſit computandus à die habita notitiæ vacationis eccleſiæ, an verò liberum ſit Epiſcopo quandocumque illum præfigere volentibus concurrere. & n. ſeq. vſque ad n. 48.*
42 *Epiſcopus poteſt differre electionem magis idonei vſque ad ſex menſes ſi parochialis in ſuo menſe vacauerit, & vſque ad quatuor ſi vacauerit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato.*
43 *Concilij Tridentini decretum c. 18. ſeſſ. 24. expenditur. & n. ſeqq.*
44 *Dictio, Porrò, eſt diuerſificatiua præcedentium.*
45 *Terminum implicat currere ipſo iure, & eſſe ab Epiſcopo aſſignandum.*
46 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*
47 *Obſeruantia generalis Epiſcoporum plurimum valet ad interpretationem Conc. Trident.*
48 *Concurſus habitus infra terminum decem dierum non eſt nullus ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum prætendat.*
49 *Idem ſi aliqui fuerint examinati infra decem dies, alij verò poſt, ita vt nullus ex concurrentibus remanſerit non examinatus.*
50 *Appellare an liceat in concurſu Parochialis eccleſiæ à reprobatione examinatorum Synodalium, & ad nouum examen prouocare. & n. ſeqq. vſque in finem.*
51 *Cap. Conſtitutis, il ſecundo, de appell. correctum eſt à Conc. Trid. c. 18. ſeſſ. 24.*
52 *Examinatorum officium eſt idoneos iudicare; electio autem magis idonei ad ſolum Epiſcopum pertinet. & n. ſeq.*
53 *Appellari poteſt à prælectione Epiſcopi, qui iudicium examinatorum ſequutus, vnum magis idoneum prætulerit.*
54 *Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret, & an Epiſcopus in locum demortuorum poſſit alios extra Synodum ſubſtituere.*
55 *Concurſus, in quo vna cum tribus examinatoribus Synodalibus alij non Synodales fuerunt adbibiti, eſt nullus, & collatio Parochialis ad Sedem Apoſtolicam deuoluitur.*

1 CVM SIT ARS. Minus idoneus ad Sacerdotium promoueri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet. Hoc dicit. Primò exordium. Secundò præceptum ibi, *diſtinctè*. Tertiò pœna contrafacientis, ibi, *quoniam*. Quartò antypophora, ibi, *Sanctius enim eſt*. Quintò ratio ibi, *Quia ſi cæcus*.

2 Nota primò excellentiam regiminis animarum, eſt enim ars artium, vt antonomaſticè hic dicit Concilium generale, & latius explicant Hoſt. & Ioan. Andr. ambo in princ. Bellam. & Card. num. 1. in 1. oppoſ.

3 Secundò nota ibi, *per alios*, eum qui tenetur ex debito alios inſtruere, poſſe id munus alteri demandare. Et ſic Doctor poteſt interdum ſubrogare ſcholarem, vt hic notant Ioan. Andr.
4 num. 7. Cardin. in 3. notab. Anchar. in 2. & Io. de Anan. num. 3. de quo dic vt per eumdem Cardin. in c. 1. in princ. in 26. notab. num. 18. ſupra de Summa Trinit. & per Ioan. Andr. in reg. Qui per alium, in Mercurial. de reg. iur. lib. 6. & in c. Extirpandæ, infra, de præben. & per legiſtas, nempè Bart. in l. Nemo eſt qui neſciat, ff. De duob. reis, Cyn. & Bald. in l. Quiſquis, C. De Epiſcop. & Cleric.

5 Tertio nota differentiam eſſe inter rudes, & ignaros, quia rudes dicuntur quoad temporalia, ignari quoad ſpiritualia, ſiue iura: nam vtrumque requiritur in Sacerdotibus, & Rectoribus animarum, vt in c. Petrus, 39. diſt. ſecundum Hoſt. & Io. Andr. num. 10. & Bellam. in prin. omnes in ver. Rudes, & Cardin. num. 2. in ſecunda oppoſitione.

6 Quartò nota ibi, *Quod facilè poterit deprehendi*. Ignorantiam promoti facilè probari poſſe, ideſt per examinationem, vt c. Si fortè, de elect. lib. 6. & hic notant Ioan. Andr. num. 10. in ver. Deprehendi, Bellam. in princ. in eod. ver. Butr. in 4. notab. & Cardin. in 6. Statim enim atque imperitus matheſeos examinabitur, riſui patebit, c. Qui de menſa, & c. Relatum, 37. diſt. ſecundum Hoſtien. nu. 10. in ver. Facilè poterit.

7 Quintò nota ibi, *Ordinatores, & ordinatos*. Eo ipſo quod conſtat de inhabilitate promoti, pariter conſtare de delicto promouentis, vt hic, & in

cap.

c.Tantis,Daniel.81. diſt. in fine ibi,Qualis enim ipſe ſit, quiſquis tales ordinauerit, oſtendit, & arg.c.Quamuis, infra,de regul.iur.& l.Quiſquis,
8 C.de reſcin.vend.Quod intelligũt Doctores quã do promouens per ſeipſum examinauit. Secus ſi per alios,quia tunc Examinatores tantum punientur, vt in c.Quando,24.diſt.& c.Ad hæc,inf. de offic.Archid.& hic declarãt gl.in ver. Deprehendi,Innoc.n.2.in ver. Ordinatos,Hoſt.n.10.in ver.Deprehendi,Io.Andr.in gl.3.n.13.& Bellam.
9 n.3. Qui tamen hoc vltimũ ſublimitant niſi Ordinatori ſit imputandũ quod inſufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit, vt l.1.§.Qui ſunt igitur, & l.fin.ff.Naut. Caupon.Stabul.& l.1.§.Idem Pomponius,ff.de poſ. & c.Ea quæ,§.Vnico, infra,de offic.Archid. Quid autem in promotis ſine examinatione,dic vt per Archid. in c.Si quis,24.diſtin.& per Collectar.hic,num.1.

10 Sextò nota promouendos ad Sacerdotium, & regimen animarum eſſe examinandos ſuper diuinis officijs, & eccleſiaſticis ſacramentis. Quod plenè fieri non poteſt ſine ſcientia Canonum, c.Inter cætera,infra,de offic.Ordinar. c.1. De ferijs,cap.1. De celebr. Miſſarum, & de conſecrat. per tot. & patet in hoc tractatu, & alijs
11 hoc tangentibus. Hæc autem ſecundum Hoſt. num.8. ignorant puri Theologi non ſine periculo animarum; quia ad canonum obſeruationem, quæ cenſetur regula omnium, & ipſi, & omnes Catholici adſtringuntur, vt c.1.Supra, de conſtit. Non eſt ergo modicum periculum ſuam regulam ignorare, & inniti prudentiæ ſuæ
12 contra canonicas ſanctiones, vt c. Ne innitaris eod.tit.& religioſi,qui canones ignorant, reputandi ſunt idiotæ, vt legitur, & notatur in cap. Ex multa,in primo reſponſo, verſ.Sic ergo,infra de voto. Ergo debent tales eſſe gnari diuinæ legis, & exercitati in eccleſiaſticis ſanctionibus, ſecundum Goffred. & Io.Andr.num.12.

13 Septimò nota axioma in materia regiminis eccleſiaſtici, videlicet ſanctius eſſe paucos bonos, quàm multos malos habere miniſtros.

14 Et ſigna hunc textum contra Epiſcopos ordinantes multitudinem Clericorum: nam etſi miniſtrorum numerum augere ſpectet ad incrementum diuini cultus, c. Ex parte, ſupra de conſtit. & notat. Innocen.in c. Cum ſecundum, num.1. & poſt eum Hoſt. num.9. infra, de præben. tamen plerique clericalem militiam aſſumunt,non vt Deo fidelem cultum præſtent, ſed ſæcularis iudicij fugiendi fraude, contra quos Concilium Tridentinum, cap.4. ſeſſ.23. Vnde & crebra inter vtrumque forum oriuntur diſſidia, & libertas eccleſiaſtica in dies magis violatur. Nec deſunt qui hanc calumniam obtrudant eccleſiarum Prælatis, quod gregem ſibi numeroſum parent auaritiæ ſtudio non vt paſcant, ſed vt emungant, aut mactent. Præterea vt inquit Hieronymus ad Euagrium Epiſcopum epiſt.85. Diaconos paucitas honorabiles, preſbyteros turba contemptibiles facit, cap. Legimus,93.diſt. Ideoque Concilium Calcedonenſe, can.6. à Concilio Tridentino innouatum, c. 16. ſeſſ.23. præcipit nullum debere ordinari, qui iudicio ſui Epiſcopi non ſit vtilis, aut neceſſarius ſuis eccleſijs,& iura interdicunt quemquam promoueri ſine titulo etiã ad minores ordines, vt plerique Interpretes tradiderunt in cap. Non liceat & ibi,dixi,n.5. infra,de præb. Et quamuis id non ſeruetur ex cõſuetudine, tamen vtile eſſet vt in vſum induceretur ad compeſcendam effrenatam Clericorum multitudinem, vt aduertit Abb. in d.c. Non liceat, num.2. Sed & Imperatores Clericorum numerum præfixerunt, vt in authen. Vt determinatus ſit numerus Clericorum,&c. in rubro, & nigro, nam multitudo numeroſa nihil habet honeſti,vt dicitur in Authen. de referendar. ad fin. Ergo non refert quam multos Epiſcopi habeant Clericos, ſed quam bonos, vt hic, & in c.Tales,23.diſt.vbi Clemens ad Iacobum fratrem Domini, Tales, inquit, ad miniſterium eligantur Clerici,qui dignè poſſint Dominica ſacramenta tractare,melius eſt enim Domini Sacerdoti paucos habere miniſtros, quàm multos inutiles, qui onus graue ordinatori adducant.

15 Deinde ſigna hunc textum contra ſuperiores regulares, qui nouitiorum multitudinem ad habitum, & profeſſionem admittunt,quiuè nouas domos, & loca in dies recipiunt vt religionem longè, lateque, diffundant: vix enim fieri poteſt vt immenſitas camporum benè, vt par eſt,excolatur. Et hinc potiſſimum contigiſſe arbitror vt multæ religiones à priuæui inſtituti puritate, & monaſticæ diſciplinæ obſeruantia infeliciter ceciderint. Porrò immoderatum hunc affectum ſe propagandi vt comprimerent ſacri Canones, Concilia, & Apoſtolicæ conſtitutiones, prouidè ſanxerunt vt is tantum numerus in ſingulis monaſterijs conſtituatur, & in poſterum conſeruetur, qui vel ex reditibus proprijs monaſteriorum vel ex conſuetis eleemoſynis commodè poſſit ſuſtentari, vt in cap. 1. & 3. infr. de inſtitut. in c. vnico, §. Sanè, de ſtatu regul. lib. 6. & in Concilio Tridentino c.3. ſeſſ.25. de regul. Neuè ſuperioribus ordinum liceat noua loca acquirere ſine conſenſu Ordinarij, & Sedis Apoſtolicæ licentia, vt in c. vnico, de exceſſ. Prælat. lib.6.& in d. c.3. in fine, ſeſſ.25.de regular.& in decretis hac de re editis. Ingentem quoque religionum Mendicantium numerum reduxit Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. vt in c. vnico, de relig. domib. lib. 6. Cum tamen ab eo tempore vſque adeò excreuerint, vt à multis pijs viris Apoſtolicæ Sedis prouiſio hac in re deſideretur.

16 Poſtremò ex hac littera arguit Hoſt. num.13. & gloſ. in c. Tales, in ver. Multos, 23. diſt. contra eos, qui pretioſum tempus conterunt in allegationibus ſe inutiliter dilatantes, vt in c. Non mediocriter, de conſecr. diſt.5. & c.Odi, & proieci, 24. q.1. non enim multis opus eſt, ſed efficacibus, vt ait Seneca ad Lucil. Epiſt. 38. ideoque doctis, & cordatis viris nauſeam mouet tot authorum, præſertim nullius nominis, aut ponderis, inepta congeries.

17 Hoc tamen limita dupliciter ſecundum Hoſt. num. 13. Primò ſcilicet vt non procedat in compilatione librorum, vt patet in eo, quod legitur, & notatur in cap. Ad liberandam, infr. de Iudæis, in parte deciſa cum ſuis concordan. & in c. vnico, in primo reſponſo, infra de Sacr. Vnct.

Deinde limita vt non procedat in legibus, & in gloſſis, quas non debemus, cum ibi ſint multa difficilia, multa latentia, & obſcura, plerum-

rumque tamen vtilia, aut etiam neceſſaria perfunctoriè pertranſire. Aliquando enim vidimus aliquam legem negligi, per quam poſteà quæſtionem difficilem cognouimus terminari: & ſecundum Ariſt. 3. Phyſic. c. 1. de ſingulis dubitare non eſt inutile. De quo per eundem Hoſt. in c. 1. §. fin. ſuper ver. Breuiter, infra, de Sacram. non iteran. & per Io. Andr. in c. Exmulta, n. 2. de Voto.

Vltimò nota rationem cur aſſumendi ad regimen animarum ſubijciendi ſint examini, videlicet quia ſunt duces aliorum, ideoque illuminati eſſe debent, vt alijs præluceant. Ignorantia autem eſt cæcitas intellectus, vnde ſi cæcus cæcum ducit, ambo in foueam dilabuntur. Matth. 15. & Lucæ 6. & hic in littera, & in cap. Quæ ipſis, 38. diſtin. & facit ad titulum de qualitate præficiendorum.

18 Hodie in aſſumendis ad regimen parochialium eccleſiarum nouam formam examinis per concurſum præſcripſit Sancta Tridentina Synodus in cap. 18. ſeſſ. 24.

Statuit enim primò, vt examen huiuſmodi ſeruari debeat in omnibus parochialibus etiamſi cura eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur, & per vnum, vel plures adminiſtretur, per obitum, vel reſignationem vacantibus, etiamſi reſeruatæ, vel affectæ fuerint. Secundò, ſtatuit, vt cum parochialis eccleſiæ vacatio contigerit, Epiſcopus, & qui ius patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum (quod hodie eſt limitatum ad alios decem dies ex Conſtitutione Pij V. In conferendis) idoneos aliquot Clericos coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen etiam alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre. Quod ſi Epiſcopo, aut Synodo prouinciali videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur qui volent examinari. Tertiò, ſtatuit vt tranſacto conſtituto tempore omnes deſcripti examinentur ab Epiſcopo, ſiue eo impedito, ab eius Vicario generali, atque ab alijs examinatoribus non paucioribus quam tribus, quorum votis ſi pars, aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius. Quartò, præcipit vt Examinatores ſingulis annis in diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel eius Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur, & eorumdem qualitates præſcribit, videlicet vt ſint Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut iure Canonico, vel alij Clerici, qui videbuntur magis idonei. An autem alternatiua, vel, hoc caſu ſit ordinis, vel electionis, dixi in cap. Inter cæteras, à num. 45. vſque in finem, ſupra de reſcript. Quintò, iubet vt examine peracto Examinatores renuncient quos idoneos iudicauerint, ex hiſque Epiſcopus eligat digniorem, eique, & non alteri per eum, ad quem ſpectat, collatio eccleſiæ fiat. Sextò præſcribit quid obſeruandum ſi Parochiales iuris patronatus eccleſiaſtici, aut laicorum fuerint. Septimò, ſtatuit vt Examinatorum relationem nulla deuolutio, vel appellatio etiam ad ſedem Apoſtolicam impediat, aut ſuſpendat, quominus executionem habeat. An autem ex Concilio, ex Conſtitutione Pij V. Epiſcopus in concurſu ita teneatur præeligere digniorem, vt aliàs liceat poſtpoſito appellare, etiamſi prius non conſtet de irrationabili Epiſcopi iudicio, ſcripſi plenè in c. Eam te, in prima 2. & 3. quæſt. à n. 20. vſque in finem ſupra eod. Octauò in huiuſmodi forma examinis iubet haberi rationem Parochialium exigui reditus, vel locorum, vbi non ſunt qui velint ſe examini ſubijcere. Vltimò tribuit facultatem Synodo Prouinciali prouidendi circa examinationis formam ſi quid addendum, aut remittendum eſſe cenſuerit.

19 QVÆRO, An in dignitatibus, & Manſionarijs, ſeu Hebdomadarijs curam animarum habentibus in Cathedralibus, vel Collegiatis eccleſijs requiratur forma examinis per concurſum à Concilio Trident. præſcripta in d. cap. 18. ſeſſ. 24.

Cum in eccleſia Patauina, alijſque eiuſdem diœceſis multa ſint beneficia, quæ licet curam animarum habeant, tamen Parochiales non ſunt, veluti quædam beneficia Manſionariæ nuncupata exiſtentia in Collegiatis, quibus per hebdomadas animarum curam exercendi onus incumbit, vel dignitates, quæ caput Collegiatæ exiſtunt, vt Præpoſitura Montis Selicis, vel Cathedralis: quæſitum fuit à Sac. Congregatione Concilij an talia beneficia per concurſum conferri deberent ſeruata forma, c. 18. ſeſſ. 24. Sacra Congregatio cenſuit, reclamante Cardinali Alciato, & ſubdubitante Cardinali Peruſino examen concurſus non requiri in Manſionarijs Collegiatæ Montis Selicis, & etiam Cathedralis eccleſiæ Parmen. nec in dignitate Præpoſituræ Collegiatæ Papienſis. Tamen Sanctiſſimo referendum bonum eſſe, vt Sanctitas ſua decernat vt huiuſmodi beneficia, quæ ſunt curata, & ad collationem liberam inferiorum, aut Epiſcopi ſpectant, non poſſint conferri niſi prius examinatis, & approbatis ab Epiſcopo. Sanctitas ſua dixit amplius ſtudendum, & deliberandum.

20 In Congregatione generali etſi dictum fuiſſet in ſumma Hebdomadarias, ſeu Manſionarias eccleſiæ Parmen. Cathedralis, itemque Collegiatæ Montis Selicis diœceſis Patauinæ, item Præpoſituram Collegiatæ Papien. debere appellatione parochialium venire, ideoque in eis eſſe neceſſarium examen per concurſum, quia in ſubſtantia omnes ſunt parochiales, eadem cura animarum, idem finis, idem modus, eademque ratio Concilij d. cap. 18. & cum nullus ſit canon qui dicat appellatione parochi non comprehendi Collegiatam, & Dignitatem, niſi cap. Statu-
21 tum, de elect. in 6. Ergo regula eſt in contrarium; & poſſunt duo tantum contra deduci. Vnum d. cap. Statutum. Sed illud non obſtaret, quia procedit in materia pœnali tantum, vt verba d. cap. expreſsè dicunt, & Io. Andr. & alij certum aſſerunt eſſe textum illum non habere locum in materia fauorabili, qualis eſt iſta, prout etiam declarauit Parcus maior Cancellariæ; Alterum conſil. Oldradi 67. & conſ. Anchar. 59. ex cap. Cum non ignores, de præben. & c. Statutum. Sed nec illa obſtarent duplici ratione. Primò quia loquuntur in materia pœnali, & fundant ſe ſolum ſuper d. cap. Statutum. Altera quia verba illa Concilij, cura eccleſiæ, vel Epiſcopo, & per vnum, vel plures, poſita ſunt à Concilio ad tollendum conſilia Oldradi, & Ancha-

rani, vt Rota iam decidit; & in omnem caſum in dignitate curata non ſubeſſe dubiũ ex eiſdem conſilijs Oldradi, Ancharani, Cardin. conſil. 30.
22 Prob. c. Super eo, de præben. in 6. Nec obſtare, quod Concilium dicit, vacatio parochialis; ſed vno Manſionario mortuo non vacat parochialis; quia cum Concilium dicat, per vnum, vel plures, mortuo vno ex illis pluribus, habetur pro vacatione eccleſiæ reſpectu loci vacantis in illa: Item non obſtare quod aliàs Cõgregatio reſpondit in quibuſdam beneficijs Carthaginen. quia factum fuit fundamentum quod in Archiuio eccleſiæ repertum fuit in fundatione eorum beneficiorum expreſsè cautum fuiſſe vt eſſent ſeruitoria beneficia ſimplicia: Tamen ex vndecim Cardinalibus, Geſualdo, & Alciato exceptis, & Columna nolente proferre ſententiam, quia non ſtuduerat, omnes alij cenſuerunt in ſupradictis tribus caſibus Parmen. Papien. Patauin. nullum examen requiri per concurſum ex Concilio dict. cap. 18. & generaliter in omnibus Dignitatibus curam animarum habentibus in Cathedralibus & Collegiatis; itemque generaliter in omnibus Manſionarijs, & Hebdomadarijs curam animarum habentibus per plures alternis vicibus exerceri ſolitam in Cathedralibus, vel Collegiatis non eſſe neceſſarium aliquod examen per concurſum ex d. c. 18. illa præcipuè ratione, quia
23 non datur vacatio eccleſiæ; & d. cap. 18. non loquitur de Dignitatibus, nec expreſſit de Col-
24 legiatis, prout fecit alibi vbi voluit. Quid autem ſi in vna eccleſia parochiali eſſent duo, vel tres exercentes curam animarum, neque eſſet ſimplex parochialis duobus, vel tribus curam animarum exercentibus, ſed nec Collegiata; Quid item ſi eſſet parochialis habens nomen Dignitatis, puta Archipresbyteratus, Abbatiæ, vel Præpoſituræ, & non eſſet Collegiata; Congregatio nihil decidit de his caſibus, licet aliud eſſe inclinauerit, & ita in illa Carthaginen. Beneficij, videtur Rota ſenſiſſe, & ita etiam ſaluari poſſe videtur deciſio Rotæ Gerunden. Hæc tamen omnia referenda Sanctiſſimo, & nihilominus dicendum de examine faciendo ſaltem ſine concurſu.

25 Sanctiſſimus licet ei viſum ſit d. c. Statutum, habere tantum locum in materia pœnali; tamen doctrinam Ancharani viſus eſt intelligere etiam
26 in materia fauorabili. Licet idem viſus fuerit non ſatis probare illud argumẽtum quod eccleſia non vacat mortuo vno, licet item viſus fuerit bis inclinare in eam ſententiam vt quando Dignitas habet curam animarum. & obtinens tenetur eam perſonaliter exercere, vt in illa Papien. requiratur concurſus. Tamen poſtquam tamdem audiuit ſententiam communem Congregationis præuio ſtudio, & diſcuſſione facta, illam approbauit etiam in Dignitatibus ea ratione, quia Concilium non fecit expreſſam mentionem Dignitatum. In Manſionarijs autem, & Hebdomadarijs innixa eſt Sanctitas Sua illis rationibus Oldradi, & Ancharani, licet Concilium viſum ſit illis verbis, per vnum, vel plures, illas ſuſtuliſſe. Sic igitur ſtatuit in Dignitatibus. & Manſionarijs, ſeu Hebdomadarijs habentibus curam animarum in eccleſijs Cathedralibus vel Collegiatis non eſſe neceſſarium examen
27 per concurſum. Quid autem in Parochialibus, quæ non ſunt in Cathedralibus; neque in Collegiatis, in quibus adſunt tres, vel quatuor exercentes curam animarum alternis vicibus, prout videtur fuiſſe in caſu Rotæ, vel quia Parochiales haberent ſimplex nomen Dignitatis, Abbatiæ, Præpoſituræ, quem caſum Congregatio reliquit indeciſum: Sanctitas Sua dixit, ex quo de præſenti non occurrebat in facto tale dubium, debere Congregationem eſſe contentam deciſione caſuum Parmen. Papien. Patauin. Si poſtea hic caſus occurrerit, tunc agendum. Et quia Rota illam deciſionem fecit, & Parcus Maior aliam; Sanctitas ſua interrogata an admittendi eſſent, reſpondit nihil eis dicendum.

Congregatio generalis cum hæc audiuiſſet, mandauit vt ſignificaretur hoc decretum ijs, quibus opus eſſet: & ſi caſus eueniret de parochialibus non Collegiatis, neque in Cathedralibus tunc de integro agendum in Congregatione. Licet Patres vnanimiter ſenſerint abſque dubio faciendum examen per concurſum.

28 Secundò QVÆRO, præſuppoſito quod beneficium ſit regulare, & quod in eo aliàs eſſent Prior, & Monachi Conuentum, & Capitulum facientes, Dignitatemque habitu, & actu conſtituentes; hodie tamen per deſinentiam Monachorum deſierit quidem eſſe dignitas actu, remanſerit autem dignitas habitu, quia facile poteſt in actum tranſire quando Monachi reuertantur; Et quod ſit ſolitum commendari clericis ſæcularibus: An propter curam animarum illi imminentem ſubiaceat concurſui iuxta formam, cap. 18. ſeſſ. 24. Concilij Tridentini.

Emerſit hæc diſputatio in cauſa Tudertina Prioratus, in qua Rota 14. Iunij 1593. coram Litta, & 21. Aprilis 1595. coram Penia, in impreſſ. deciſ. 587. & 588. part. 4. diuerſ. concluſit Prioratum habere curã animarũ ab anno 1523. & eſſe dignitatem habitu tantum, non actu, cum in eo Monachi iam dudum commemorati deſierint. An vero huiuſmodi Dignitas ſit per concurſum conferenda necnè, ſententiam S. Cong. exquiri debere.

In quo articulo etſi ſacra Congregatio tempore Cardinalis Alciati declarauerit Dignitates curatas non eſſe conferendas præuio concurſu; ægrè tamen in eam ſentẽtiam deſcendit, multis enim Patribus, quinimò & Sanctiſſimo contraria ſententia magis probatur, vt patet ex dictis in præcedenti quæſtione. Quòd non ideò diximus vt Dignitas curata conferri non poſſit abſque concurſu; ſed vt indè appareat huiuſmodi deciſionem non ſine opinionum conflictu editam ſtrictè eſſe intelligendam, nec eo vſque extendendam, vt ſub ea comprehendantur dignitates, quæ habitu tantum, & non actu ſunt
29 tales. Nam Dignitates curatæ regulariter veniunt appellatione parochialium, vbi non verſamur in materia pœnali, vt clarè colligitur ex c. Statutum, de elect. lib. 6. Nam ibi deciditur Dignitates curatas non comprehendi in c. Licet canon. & deciſio fundatur in eo, quia cum conſtitutio illa de Parochialibus loquatur, & ſit pœnalis, reſtringi potius debet, quàm laxari. Ergo innuit textus aliud iuris eſſe ſi Conſtitutio ſit fauorabilis. Et ita ex illa Decretali colligit Ioan. Andr. in gloſſ. 1. quem ſequuntur Gemin. Anchar. Franc. & alij communiter.

De-

Decretum autem Concilij in c. 18. ſeſſ. 24. cum non modo non ſit pœnale, ſed potius fauorabile, vt patet ex illis verbis proœmij, expedit maximè animarum ſaluti, circumſcripta declaratione Sacræ Congregationis, videri potuiſſet comprehendere etiam Dignitates habitu, & actu ſecundum theoricam Io. Andr. Ergo fortius dicendum eſt includere eas Dignitates, quæ habitu tantum tales exiſtunt.

30 Confirmatur, quia etiamſi admitteremus Dignitates non comprehendi appellatione Parochialium, de hoc tamen alia ratio reddi non poſſet, niſi quia qualitas dignitatis præponderat qualitati curæ, vt in ſpecie notat Franc. in d. c. Statutum. Quæ ratio procedit quidem in Dignitate, quæ eſt talis habitu, & actu, ſed ceſſat in ea, quæ eſt Dignitas habitu tantum. Ideoque proculdubio debet venire appellatione parochialis. Nam alioquin ſequeretur abſurdum, vt cum concurrunt cura, & dignitas, & cura imminet habitu, & actu; pluris fieret ſola dignitas habitu ad excludendum concurſum, quàm cura habitu, & actu ad illum inducendum.

Accedit communis in hac materia Doctorum concluſio, quod quoties iura vtuntur verbis denotantibus exercitium numquam appellatione alicuius rei venit id, quod habitu tantum, & non actu ſit tale, & hoc modo procedunt dicta Doctorum limitantium illum textum in c. Licet canon, de elect. lib. 6. & in c. De multa, de præben. ſecundum opinionem Hoſt. & Ioan. Andr. quam ibi Doctores ſequuntur, & poſt Butr. tradit Barbat. conſ. 17. col. 4. lib. 1. Sed textus in d. c. Statutum, dum decidit appellatione parochialis non venire dignitatem, vtitur verbis ſignificantibus exercitium, ibi, [Aſſumptis ad earum regimen.] Ergo ea diſpoſitio intelligitur de Dignitatibus habitu, & actu, & conſequenter quę ſunt dignitates habitu tantum non includuntur appellatione parochialium.

Idque multo magis eſt dicendum, quia cum huiuſmodi eccleſiæ regulares, quæ prius habebant Collegia, & poſtea commendari à Sede Apoſtolica cœperunt, numquam conſueuerint redire ad ſuum ſtatum primæuum, nec Collegium recuperare, ſed ſemper Summi Pontifices tales eccleſias ſemel commendatas ceſſante commenda rurſus commendare ſint ſoliti: ſequitur vt exercitium in Collegio conſideratum in prædicta Decretali, ſtatutum poſt commendam non ſolum non adſit re, & actu, ſed nec
31 etiam ſpe: nam quæ pendent à voluntate Principis, & concedi non conſueuerunt, reputantur impoſſibilia, l. Apud Iulianum, aliàs incipit, Africanus, §. fin. Et ibi Bart. num. 2. & Iaſ. poſt Alexan. & alios, num. 13. ff. De legat. 1. gloſ. in l. Continuus, §. Cum quis, in ver. Relictæ, ff. De
32 verbor. obligat. Cum autem exercitium non ſubeſt re, nec ſpe, numquam comprehenditur in lege coniunctim reſpiciente habitum, & actũ, vt per Gemin. qui multis diſtinctionibus hanc materiam explicauit in d. c. Licet canon, col. 3. verſ. Tertio caſu.

33 Præterea Dignitatem Curatam habitu tantum non eſſe de his, quæ ſpeciali nota dignæ cenſentur, & non veniunt in generali legis diſpoſitione quando actus eſt ſublatus auctoritate ſuperioris, tradit gloſſa in d. cap. Statutum, in ver. Collegiatas, vbi quærens an illa Decretalis habeat locum cum deſijt in eccleſia eſſe Collegium, ita diſtinguit, videlicet, ſi Collegium deſijt ibi eſſe ob mortem Canonicorum, itaut alij in eorum locum debeant ſubſtitui Decretalis habeat locum, quia ob ſpem reuerſionis non videtur Collegium ibi deeſſe. Si autem deſtruatur Collegium ſuperioris authoritate, tunc non habeat locum, nimirum quia Collegium eſt ſublatum re, & ſpe, & gloſſam Docto-
34 res communiter ſequi videntur, nam ita demum potentia attenditur, cum eſt facilè reducibilis ad actum. Hoſt. in Summa de pœnit. & remiſſ. §. Cui. Nos quidem verſamur in ſecundo caſu, non in primo, cum Collegium deſierit eſſe non per mortem Canonicorum, ſed per commendam Papæ, qui illud nec reſtituit, nec reſtiturus præſumitur. Ideoque huiuſmodi Dignitas non comprehenditur in d. cap. Statutum, ſed venit appellatione parochialis. Nec poteſt dici nos verſari in primo caſu gloſſæ, cum Collegiũ deſierit morte Regularium, non per commendam Papæ, & commenda non ſit incompatibilis cum Collegio, cum ſæpe videamus monaſteria Conuentum habentia commendari: nam
35 reſpondetur cum in caſu noſtro à tempore Commendæ conuentus deſierit eſſe in monaſterio, & numquam tot annis ſit reſtitutus; inde videtur quodammodo inferri poſſe ad mutationem ſtatus longiori tempore, quàm annorum quadraginta, iuxta text. in c. Cum de beneficio, de præben. in 6. de quo tamen inferius dicemus. Et ſic non ſumus in primo caſu gloſſæ, in quo Collegium deſierat per mortem, & alij ſunt reſtituendi; & ſic in vno etiam Collegium remanebat, vt ibidem per gloſ. ex cap. Gratum, de poſtul. Prælat. & l. Sicut, §. fin. ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom.

36 Sic etiam videmus parochialem habitu tantum curatam, quæ actu deſijt habere Parochianos, non venire appellatione beneficij Curati, nec includi in diſpoſitione c. De multa, de præben. vt aduerſus Specul. & Cardin. tradiderunt gl. in d. cap. Licet canon. Hoſt. Io. Andr. & Abb. in d. c. De multa, & in c. Quia nonnulli, de Cler. non reſiden. Staphil. in tract. de qualit. & ſtat. benefic. num. 22. Io. de Selua in tract. de benefic. in 3. part. num. 42. Capra ex communi regul. 9. num. 74.

37 Cæterùm ex alio capite dicendum eſt hoc caſu non requiri formam examinis per concurſum, nempè quia verſamur in Prioratu regulari, ac propterea non eſt locus decreto Concilij in d. c. 18. ſeſſ. 24. vt aliàs S. Congregatio reſpondit. De monaſterijs enim, ac domibus regularibus, quibus cura animarum imminet perſonarum ſęcularium, Concilium ſpecialiter diſpoſuit in c. 11. ſeſſ. 25. de regular. & de monaſterijs com-
38 mendatis in cap. 21. eiuſdem ſeſſ. Neque obſtat quod hic Prioratus commendari conſueuerit Clericis ſæcularibus, & quod commendæ noſtri temporis redactæ ſint ad inſtar titulorũ. Sarnen.
39 in reg. de infirm. quæſt. 13. Nam reſpondetur non propterea Prioratum deſijſſe eſſe regularem, quia commenda etiam perpetua non mutat ſtatum beneficij. Caſſad. deciſ. 1. num. 2. de priuil. Put. deciſ. 25. lib. 1. & Sarnen. loco citato. Qui-

 bus

bus accedit quod Concilium in d. c.18. loquitur de Parochialibus, quæ conferuntur, vt patet ibi, atque ipſi, & non alteri collatio eccleſiæ fiat, ac proinde non habet locum in hoc prioratu, qui non confertur, ſed commendatur. Item Concilium loquitur de parochialibus vacantibus, vt patet ibi, [Statuit S. Synodus vt ſi parochialis eccleſiæ vacatio per obitum, vel reſignationem etiam in curia, vel aliàs quomodocumque contigerit, &c.] Et infra ibi, [Debeat Epiſcopus ſtatim
40 habita notitia vacationis eccleſiæ, &c.] At ex declaratione Cancellariæ beneficia etiam perpetuò commendata verè, & propriè non vacant; vnde numquam dat litteras per obitum commendatarij, ſed ceſſante commenda, vt refert Mandoſ. in reg. 32. de impetran. benefic. vacan. per obit. familiar. Cardin. qu. 7. in fine. Præſertim verò quia cum Concilium voluit huiuſmodi commendas comprehendere, de illis ſpecialiter meminit, vt patet in c. 8. ſeſſ. 21. in c.17. ſeſſ.24. & alibi. Quod cùm non fecerit in d. c. 18. cenſeri debet eas noluiſſe comprehendere, vt in ſimilibus terminis arguit idem Mandoſ. d. q. 7. n. 15. verſ. Secundo argumento, [Quia, inquit, quando Summus Pontifex voluit regulam aliquam comprehendere commendas, ſeu vacationes per ceſſationes commendarum, id claris, & proprijs verbis expreſſit, prout in illa de infirmis, ita vt idem veriſimiliter feciſſet, ſi de commendis, ſeu de earum ceſſationibus ſenſiſſet.]

Non obſtat quod in beneficijs regularibus ideò concurſus non requiratur, quia cum religioſi ſint obedientiarij, non poſſunt inter eos habere locum quæ præſcribuntur à Concilio in d. c.18. Et quod hæc ratio impedimenti ceſſet in commendatarijs, qui ſunt Clerici ſæculares, vt perpendit Rota in deciſione coram Cardinali Mellino.

Nam reſpondetur hanc rationem impedimenti ceſſantis infirmam eſſe, quia cùm ſtatus huius Prioratus ab initio fuerit regularis, nec fuerit poſtea alteratus per commendam, attendi debet illius primordialis natura. Gemin. conſ. 8. n. 8. & Sarnen. vbi ſupra. Et quemadmodum ſi iterum ibi redintegraretur Collegium Monachorum, Prior non eſſet eligendus præuio concurſu ſecundum declarationem S. Congregationis; ita nec Commendatarius ſæcularis, cum iura omnia, quæ de Monachis loquuntur, habeant locum in his Commendatarijs. Philipp. Prob. ad Monac. in c. Nemò, num. 11. & 23. de elect. lib. 6. Rebuff. in tit. de non promot. num. 32. & in rubr. de pacific. poſſeſſ. nu. 36. & 42. Sarnen. loc. cit. & in reg. de Idiomate, q. 5. n. 6.

Demùm S. Congregatio aliàs conſulta an in beneficijs regularibus curam animarum habentibus commendari ſolitis requiratur concurſus iuxta formam cap. 18. ſeſſ. 24. reſpondit non requiri. Die 3. Auguſti 1600. Ad dubium Rotæ ſuperius propoſitum S. Congregatio reſpondit huiuſmodi Prioratum vtpotè regularem quamuis in commendam concedi conſueuerit, nequaquam ſubiacere concurſui. Quam Congregationis ſententiam Sanctiſſimus ad ſe relatam approbauit. De hoc articulo ſcripſi pleniùs in c. Cum ad naturam, à num. 23. vſque in fin. ſupra de elect.

41 Tertiò QVÆRO, Cùm decreto Concilij Tridentini in eodem c. 18. ſeſſ. 24. inter cætera caueatur vt Epiſcopus, & qui ius patronatus habeat intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam eccleſiam coram deputandis examinatoribus nominet: An terminus ille decem dierum ſit computandus à die habitæ notitiæ vacationis eccleſiæ, itaut Epiſcopus poſt habitam huiuſmodi notitiam teneatur Clericos nominare, vel edicta proponere infra decem dies pro concurſu peragendo; an verò hoc ſpatium decem dierum cenſeatur à Concilio præfixum concurrere volentibus, itaut poſſit quidem Epiſcopus infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre iuxta Conſtitutionem Pij V. quæ incipit, In conferendis quandocumque præfigere tempus decem dierum, ſed qui volunt ſe examini ſubijcere non admittantur nomina niſi eorum detulerint infra præfixum terminum.

Videtur reſpondendum huiuſmodi terminum non eſſe computandum à die habitæ notitiæ vacationis eccleſiæ, ſed liberum eſſe Epiſcopo quandocumque decem dies præfigere volentibus con-
42 currere, dummodo id faciat infra ſemeſtre, vel quadrimeſtre: nam cum Epiſcopus ex decreto Lateranenſis Concilij habeat ſemeſtre ſpatium ad conferendum, vt in c. 2. de conceſſ. præben. & ex Conſtitutione Pij V. poſſit differre electionem magis idonei vſque ad ſex menſes ſi parochialis in ſuo menſe vacauerit, & vſque ad quatuor ſi vacauerit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſeruato, fruſtratorium fuiſſet illum arctare ad præfixionem termini decem dierum ſtatim poſt habitam notitiam vacationis eccleſiæ. Quinimò nec vtilis fuiſſet hæc prouiſio, quia multoties poteſt non expedire, vt edicta concurſus illicò proponantur, veluti ſi Epiſcopus abſit, vel alias ſit impeditus, ſi aliquis Sacerdos ſit expectandus qui ad regendam eccleſiam ſit magis idoneus, vel quid ſimile contingat. Vnde veriſimilius eſt vt Concilium voluerit eſſe in arbitrio Epiſcopi præfigere quandocumq; tempus decem dierum concurrere volentibus; ipſis autem concurrentibus ideò hunc terminum præfixiſſe, ne examen inuito Epiſcopo diutius protraheretur ſi liberum eſſet vnicuique ſe quandocumque examini ſubijcere.

43 Qui ſanè intellectus magis etiam ſuadetur ex verbis ipſius, cap. 18. nam paulò ante dum Concilium agit de Congrua Vicario aſſignanda, vtitur illis verbis, [Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis eccleſiæ idoneum in ea Vicarium conſtituere.] At verò cum poſtea immediatè agit de termino dictorum decem dierum, non exprimit amplius verba illa, *habita notitia*
44 *vacationis Eccleſiæ*, imò vtitur dictione, *Porrò*, quæ potius eſt diuerſificatiua præcedentium, cap. Quoniam, §. Porro, vt lit. non conteſt. c. fin. § fin. de ſtatu regul. lib. 6. leg. 1. §. 1. ff. Si quis à Paren. fuer. manumiſſ. Quod eſt ſignum in ſecundo caſu terminum decem dierum non currere à die ſcientiæ vacationis eccleſiæ, ſed eſſe aſſignandum arbitrio Epiſcopi, arg. leg. vnicæ, §. Sin autem ad deficientis, verſ. Sed & varietatis ratio, C. de caduc. tollen. Deinde hæc termini præfixio non videtur inducta à Concilio niſi ad effectum nominandi Clericos ad regendam eccleſiam idoneos, & ad deferenda nomina

na

na aliorum concurrere volentium, non autem ad finem accelerandi epiſcopum ad edictorum propoſitionem, vt indicant verba d. cap. 18. ibi, epiſcopus infra decem dies, &c. idoneos aliquot Clericos nominet, rurſus ibi, Liberum ſit tamen alijs, qui aliquos ad id aptos nouerint, eorum nomina deferre, & ibi, Tranſacto conſtituto tempore omnes qui deſcripti fuerint, examinentur.

Ex quibus patet hunc terminum pro deſcriptione cõcurrentium tantum epiſcopo præfixum fuiſſe. Quod manifeſtius colligitur ex prædicta Conſtitutione Pij V. quæ in hunc ſenſum accepit Concilij decretum, vt patet ex illis verbis, Prohibentes ne decem dies ad nominandum præfixos audeant prorogare, &c.

45 Ac demum ſi Concilium voluiſſet terminum decem dierum currere ipſo iure à die habitæ notitiæ, non poſuiſſet poſtea illum in arbitrio epiſcopi, vt fecit per illa verba, Infra decem dies vel aliud tempus ab epiſcopo præſcribendum, quę ſunt verba facti hominis miniſterium requirentia, Alciat. parerg. lib. 1. cap. 58. Pariſ. conſil. 33. num. 6. vol. 3. Dec. conſil. 640. num. 6. & optimè declarat Felin. in cap. Rodulphus, nu. 34.
46 verſ. Conſidera, de reſcript. implicat enim terminum currere ipſo iure, & eſſe aſſignandum ab epiſcopo, cum factum hominis tollat prouiſionem legis, l. Quamdiu, la ſeconda, ff. De acquir. hæredit. gloſ. magna in l. 2. & ibi per Cyn. & Bart. C. De iur. Emphyteut.

Itaque ſecundum verum Concilij intellectum videtur poſſe epiſcopus infra quatuor menſes, ſi parochialis vacauerit in menſe reſeruato, ſin minus infra ſex quandocumque proponere edicta concurſus, vel Clericos nominare ad regendam eccleſiam idoneos, dummodo in edictis, vel Clericorum nominatione præfigat terminũ decem dierum concurrentibus ad ſua nomina deferenda, vel deſcribenda, & poſtea hunc terminum non proroget vltra alios decem dies; hoc enim ſenſu magis conſulitur eccleſiæ, epi-
47 ſcopo, & concurrentibus. Quibus etiam accedit vniuerſalis epiſcoporum obſeruantia, quæ plurimum valet ad Concilij Interpretationem, cap. Cum dilectus, de conſuet. gloſ. in cap. Cæterum, in ver Actibus, de teſtib. cogen. gloſ. in cap. Nonnulli, in ver. Vltra duas, de reſcript. Et hanc ſententiam probauit Sacra Congregatio.
48 Porrò cum epiſcopus Montis Regalis publicaſſet concurſum, & ſtatuiſſet terminum decem dierum concurrentibus, intra quem terminum habitus fuit concurſus, quæſitumque eſſet an propterea ſit nullus concurſus intra dictum terminum habitus: Die ſecunda Auguſti 1607. S. Congregatio cenſuit examen factum intra terminum dictorum decem dierum non eſſe nullum, ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum propterea prætendat.
49 Rurſus vacãte Parochiali eccleſia S. Margaritæ Placentinæ prouincię Bononienſis poſitis edictis concurſus decem dierũ, in vltima die nempè decima, duo ex deſcriptis fuerunt examinati, alij verò omnes poſt lapſũ dicti termini; Et cũ fuerit quæſitum an propterea concurſus ſit nullus: die tertia Iulij 1608. reſponſum eſt, tametſi duo examinati ſint durante termino, ſi tamen reliqui omnes fuerint poſtea examinati, ita vt tranſacto conſtituto tempore ante renunciationem examinatorum, & electionem epiſcopi nullus remanſerit non examinatus ex deſcriptis, ſatisfactum eſſe formæ Concilij, & concurſum ex hoc capite non eſſe nullum.

50 Quartò QVÆRO, an in concurſu Parochialis eccleſiæ à reprobatione examinatorum Synodalium liceat appellare, & ad nouum examen prouocare, fuit à Rota ad S. Congregationem Concilij tranſmiſſum hoc dubium, videlicet, Præſuppoſita Bulla Pij V. ſuper prouiſionibus Parochialium; & quod vacante Parochiali Firmana, de qua agitur, & poſitis ab Ordinario edictis, Nicolaus Moretus, & Galeatius Recchia fuerint ab Examinatoribus deputatis in Synodo epiſcopali examinati, quorum quatuor approbarunt Nicolaum, & quinq; Galeatium; & quod Ordinarius dictam Parochialem Galeatio contulerit, qui illius poſſeſſionem adeptus fuit, appellatione infra legitima tempora Nicolai ab irrationabili iudicio examinatorum, & à prouiſione Ordinarij interpoſita coram quibuſdam Canonicis Maceratenſibus; & quod de mandato Dominorum idem Galeatius fuerit ab Examinatoribus Vrbis non tamen in concurſu examinatus, & approbatus: An hodie Nicolaus poſſit prouocare Galeatium ad nouum examen, & interim ſit reuocandum ſequeſtrum appoſitum ſuper parochiali, quia Galeatius nolebat ſe examini ſubijcere.

Pro ſolutione quæſtionis ſatis erit referre diſcurſum manu Cardinalis Alciati exaratum, qui eſt huiuſmodi, videlicet. [Tota quæſtio eſt, an nouum examen ſit cum concurſu faciendum, vel ſine. Ita dubium Rotæ, prout vtraque pars concorditer attulit, & huc tendunt allegationes vtriuſque partis. An verò potuerit, vel non potuerit appellare, neque Rota dubitat, neque partes principaliter controuertunt, licet aliqua alleget Galeatius ad ſubterfugiendum examen per concurſum. Sed quod iure potuerit appellare patet, quia Nicolaus voluit improbare iudicium examinatorum, prout in inſtrumen-
51 to appellationis, & tunc clarum quod potuit appellare ex verbis claris Concilij, d. cap. 18. verſ In omnibus ſupradictis caſibus, ibi, Examinatorum relationem appellatio, &c. Non obſtante cap. Conſtitutis, de appellat, quod Concilium in hoc correxit; quia voluit magis idoneum. At voluit improbare iudicium epiſcopi. Quod patet ex inſtrumento appellationis ibi, De dicta collatione, & ita Rota fatetur, quod appellauit à iudicio Epiſcopi. Et tunc potuit appellare non ex Concilio, quod id non permiſiſſet, ſed ex Bulla Pij V. verſ. Poſſint ij qui reiecti fuerint. et ita appellatio admiſſa fuit, & per Signaturam commiſſa Rotæ, & de ea Rota non dubitat, ſed de concurſu. Rota nos conſuluit propter concurſum. Ideò reſpondendum ad interrogata. Igitur concludendum quod Nicolaus potuit appellare, & à iudicio examinatorum, & à iudicio Epiſcopi, prout appellauit. Et cum ab Epiſcopo appellauerit, intrat Bulla Pij V. quæ vult examen per concurſum. Solum ad Bullam reſpondetur, quod habet locum quando epiſcopus minus habilem poſthabitis magis idoneis elegerit. Sed in iſto caſu videtur epiſcopus elegiſſe magis idoneum, ex quo elegit eum, qui quinque vota habebat poſthabito eo

qui

52 qui tantum quatuor habuit. Sed ad hoc reſpondetur quod quis ſit magis idoneus, vel non, non iudicant examinatores, ſed ſolus Epiſcopus, vt ſe habent verba clara Concilij, d.c.18.verſ. Peracto, ibi, Quotquot ab his idonei, ponderanda eſt dictio, *idonei*, non dicit, magis idonei, ſicq; ad eos tantum ſpectat iudicare idoneos, & eatenus eorum ſuffragia ſpectanda ſunt, quatenus demonſtrari poſſit idoneitas multorum. Et ita licet Galeatius habeat quinque vota, & Nicolaus quatuor; tamen non poteſt negari quin & Nicolaus idoneus reputatus ſit ab examinatoribus, quia habet maiorem partem votorum, ſcilicet quatuor ex ſex votis. Quis autem magis idoneus ſit, non ſpectat hoc ad examinatores, ſed ad epiſcopum, dicto cap.18. verſ. Ex his quæ epiſcopus quem magis idoneum. Sicque an magis idoneus ſolius epiſcopi videre eſt, nec maior idoneitas argui poteſt ex maiori numero ſuffragiorum examinatorum, cùm ad eos id non ſpectet. Vnde cum epiſcopus iudicauerit, ipſe, qui ab epiſcopo reiectus eſt tamquam minus idoneus poteſt appellare, & iudex appellationis definit quis ſit magis idoneus.

53 Cauſa in S.Congregatione bis propoſita cum dubitaretur an deferendum eſſet appellationi, licet Rota de hoc non dubitaret, duæ ſententiæ Congregationis fuere. Altera quod deferendum eſſet, quia appellatio eſt à collatione epiſcopi ad ſiniſtram relationem ei per examinatores factam; & ſic ab vtroque appellauit, & à iudicio examinatorum, & à mala electione epiſcopi. Quantum ad iudicium examinatorum videtur potuiſſe appellare, quia nullo iure prohibetur appellatio, & Concilium eam admittit d. c.18. vbi inquit, Examinatorum relationem quominus executionem habeat nulla deuolutio, aut appellatio impediat, aut ſuſpendat. Sicque permittit appellationem, quæ non ſuſpendat, ſed deuoluat, & deuolutio iſta non impedit executionem. Et ita ſemper Congregatio credidit licere appellare à iudicio examinatorum propter iſta verba. Quo autem ad appellationem à collatione epiſcopi, intrat Bulla Pij V. quæ permittit claris verbis appellationem, quæ deuoluit, & mandat fieri nouum examen. Altera fuit opinio, quod imò non ſit locus appellationi iſto caſu neque ex Concilio, neque ex Bulla Pij V. ex Concilio, quia non dicit expreſsè quod liceat appellare, ſed quod appellatio non impedit. Ad Bullam Pij V. reſpondetur quod non procedit quando epiſcopus eligit eum, qui ab examinatoribus pro magis idoneo approbatus eſt, ponderando illa verba, *magis idoneis repertis*. Sed reſpondetur dupliciter. Primò, iſtud iudicium, quis ſit magis idoneus, Conciliũ dedit epiſcopo, non examinatoribus, quia illa verba, *magis idoneis repertis*, reguntur à verbo, *conferantur*, & hoc pendet ab euentu coram iudice appellationis, qui nouo examine pronunciabit magis idoneum. Secundò quia illa verba, magis idoneis repertis, intelliguntur de ijs, qui magis idonei reperti fuerint, etiam ex examine ſubſequenti. Sed poſtea relato decreto in quadam cauſa Interamnen. facto à Sac. Congregatione, quod in fortioribus terminis probat à iudicio examinatorum etiam qui abſolutè quem reprobauerint, poſſe appellari, & ad nouum examen prouocari; item à prælectione epiſcopi, qui ſequutus iudicium examinatorum vnum magis idoneum prætulerit, poſſe per eum, qui repulſus ſit abſolutè appellari, & ad nouum examen prouocari, ita Congregatio generalis re diligentiſſimè perpenſa cenſuit.

54 Quintò QVÆRO. An, & quando expiret examinatorum Synodalium authoritas; & an Epiſcopus in locum demortuorum poſſit alios extra Synodum ſubſtituere.

Solutio, Si quidem Epiſcopus ſit intra annum, quo Synodum tenetur celebrare, & Examinatores in vltima Synodo deputati omnes obierint: ex decreto Clementis VIII. hac de re edito ex antiquis examinatoribus Synodalibus, ſi fuerint, ſubroget alios non pauciores numero ſex: quod ſi non exiſtant examinatores Synodales antiqui, qui ad hunc numerum aſcendant, tunc Epiſcopus eligat illos qui fuerint, & alios ſuppleat de nouo, approbatos tamen à Capitulo, vſque ad numeri prædicti ſupplementum. Verum ſi nulli ex antiquis ſuperſtites fuerint, tunc Epiſcopus omnes nouos examinatores: qui à Capitulo approbati ſint, non pauciores dicto numero ſex ſubſtituat, ex quibus epiſcopus debebit tres eligere pro concurſibus perficiendis. Verum elapſo anno, quo epiſcopus tenetur Synodum Congregare, S.Congregatio cenſuit ſi ex ſex examinatoribus in vltima Synodo deputatis aliquis fuerit defunctus, cæterorum officium expirare, atque eos, qui ſuperſunt, pro legitimis amplius non haberi, neque ad examen promouendorum ad Parochiales eccleſias adhibendos eſſe; idque etiamſi è ſex examinatoribus vnus tantum obierit.

Porro tametſi in quolibet concurſu ſufficiant tres examinatores Synodales ex præcepto Concilij Tridentini, d.cap.18.§. Tranſacto, verſ. Non paucioribus quàm tribus, ſeſſ.24. nihilominus quia poteſt contingere, vt aliquis ex eis in illo concurſu ex aliqua cauſa ſit ſuſpectus, aut non vſquequaque idoneus, & ex culpa, & negligentia Epiſcopi, qui Synodum diſtulit celebrare, factum eſt, vt non extet integer numerus ſex examinatorum à Concilio præfinitus merito elapſo anno ex ſententia S. Congregationis ceſſat officium, & authoritas cæterorum ſuperſtitum.

55 Ad hæc S.Congregatio conſulta ab Epiſcopo Carthaginenſi, an concurſus, & examen pro Parochialibus prouidendis factum à tribus, vel quatuor examinatoribus Synodalibus vna cum alijs tribus, vel quatuor ab Ordinario tamen deputatis, ſit contra formam Triden. Concil. & prouiſiones Parochialium ſic ab eo ordinario factæ ſint nullæ, & Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ: reſpondit eſſe contra formam à Trident. Concilio præſcriptam, nulliuſque eſſe momenti, & collationem ad Sedem Apoſtolicam vigore Conſtitutionis Pij V. eſſe deuolutam.

DE

DE SACRA VNCTIONE.

Cap. Cum veniſſet.

SVMMARIVM.

1 Eccleſia Græca in ordinationibus, & conſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat Eccleſia Romana.

Epiſcopus cũ conſecratur, inungitur Chriſmate in capite, & manibus, quod ſi fuerit omiſſum per tres Epiſcopos eſt ſupplendum. ibidem.

2 Vnctio exterior, & interior an congruè hic deſcribantur, & an interior vnctio ſit gratia, vel character Sacramentalis. Anuè Codex ſit Mendoſus, & quonam modo reſtituendus ex manuſcripto Bibliothecæ Vaticanæ.

3 Ordo Presbyteratus an ita requirat porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, vt ſi vinum deſit, character non imprimatur. & num. ſeqq. vſque in fin.

4 Calicis, & patenæ traditio ex ſententia antiquorum Canoniſtarum non eſt de eſſentia ordinis Sacerdotalis.

5 Ordinationis, & conſecrationis ſubſtantialia quæ ſint.

6 Ordinatio, ſi quid ex ſubſtantialibus fuerit prætermiſſum, ex integro eſt iteranda, ac ſi nihil eſſe actum. & num. 50. & ſeqq.

7 Ordinatio, ſi aliquid de ſolemnitate prætermiſſum fuerit, non iteratur, ſed cautè ſuppletur omiſſum, & quæ ſint de ſolemnitate.

8 Miſſ., & ieiunium ordinantis, & ordinandi an ſint de ſubſtantia ordinis, vel de ſolemnitate tantùm.

9 In ordinatione ſi leuia fuerint prætermiſſa, ſuppleri poſſunt ad cautelam. Et quæ dicantur leuia.

10 Canoniſtarum ſententia, quòd calicis, & patenæ traditio non ſit de ſubſtantia ordinis Presbyteratus, quibus fundamentis nitatur.

11 Character in ſacramento Confirmationis imprimitur in ipſa vnctione.

12 Veſtimenta ſacra non debent contrectari niſi à ſacratis hominibus, nec ſemel conſecrata iterum conſecrantur.

13 Et refici poſſunt filo, ſeu panno non ſacro.

14 Character idem in Sacramento ordinis iterari non poteſt, & cur.

15 Acolytho an imprimatur character in acceptione candelabri, an verò vrceoli. & num. 63.

16 Diaconi in primitiua Eccleſia fuerunt ordinati per manus impoſitionem abſque traditione libri Euãgeliorum. & num. 65.

17 Stephanus ab Apoſtolis fuit ordinatus Diaconus, & miniſtrauit in altari Iacobo Apoſtolo.

18 Euangelium quibus temporibus ſcriptum fuerit ab Euangeliſtis.

19 Sacramenta omnia ſunt ex Inſtitutione Chriſti.

20 Eccleſia ſicut non poteſt noua Sacramenta inſtituere, ita nec materiam, & formam Sacramentorum immutare.

21 Sacramenta ſunt fundamenta Religionis.

22 Ritus, qui in Sacramentis ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ, non ſunt de eſſentia, ſed de ſolemnitate tantùm.

23 Character ordinis poteſt animæ infigi per Inſtitutionem Eccleſiæ ex ſententia Canoniſtarum.

Contrarium. num. 67.

24 Animæ ſunt de iuriſdictione Papæ, & ſpiritualium Patrum.

25 Eccleſia Græca à Latina diſcrepare non poteſt in eſſentialibus Sacramentorum.

26 Sacramentorum vniformitas pertinet ad vnitatem fidei.

27 Græci in ordinatione Sacerdotum an vtantur porrectione calicis, & patenæ; an verò ſola manuum impoſitione. num. 69. & 90. vſque in fin.

28 Ordinum materias Chriſtus non inſtituit in particulari, ſed generaliter, & indeterminatè.

Contrarium. num. 80.

29 Ordinatio Presbyteri valida eſt ſi fiat per traditionem vaſis cum altera ſpecierum ex ſententia Henriq.

Contrarium à num. 31. vſque in fin. & præſertim, num. 76.

30 Species vna ſufficit ad eſſentiam ſacrificij.

Contrarium. num 46.

Papa poteſt ex graui cauſa diſpenſare vt in vna ſpecie tantùm fiat conſecratio. eod. num. 30.

31 Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, miniſtro.

32 Ordinis materia eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo.

Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. ibidem.

33 Characterem ordinis Presbyteratus non imprimi ſi porrigatur calix ſine vino, quibus fundamentis probetur vſque ad num. 89.

34 Sacramentis, in quibus imprimitur character, illud eſt eſſentiale, in quo, ſiue per quod character imprimitur.

35 Materia in ordine ita eſt ex neceſſitate Sacramenti, vt ſine illa irrita ſit ordinatio.

36 Ordinis cuiuſque principalis actus eſt, ſecundum quem magis proximè ordinatur ad Euchariſtiæ Sacramentum.

37 Subdiaconi principalis actus eſt vaſa Dominici Corporis offerre.

38 Presbyteri principalis actus eſt miniſtrare Corpus, & Sanguinem Chriſti.

39 Character in quolibet ordine imprimitur per ſuſceptionem illius ſigni exterioris, in quo principalis actus quem reſpicit ille ordo ſignificatur.

40 Ordo quid ſit.

41 Signi exterioris traditio requiritur ad eſſentiam ordinis.

42 Manus impoſitione non imprimitur character ordinis Presbyteratus, ſed tantùm confertur poteſtas ligandi, & ſoluendi. & num. 58.

43 Subdiaconatus materia eſt traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ.

44 Materia debet eſſe diſtincta in Sacramentis, in quibus eſt diſtincta forma.

45 Presbyteratum, & Subdiaconatum eſſe in Eccleſia ordines diſtinctos, eſt de fide.

46 Species vna nullo caſu poteſt ſine alia ex intentione conſecrari.

47 Materia in Sacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam.

48 Significatio rei ſacramentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habetur ſufficienter per materiam eius.

49 Copula requirit concurſum omnium copulatorum, &

& coniungit æquè principaliter.
50 *Materiæ defectus in qualibet parte totum inficit Sacramentum.*
51 *Oleum non ſanctificatum ſi adhibeatur in extrema Vnctione, non fit Sacramentum.*
52 *Extremæ Vnctionis materia eſt oleum Oliuæ ab Epiſcopo benedictum.*
53 *Confirmationis materia eſt chriſma confectum ex oleo, & balſamo.*
54 *Ordinatio tota eſt repetenda ſi aliquid omiſſum fuerit, de quo dubitetur an ſit de ſubſtantia ordinis, necne.*
55 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur eſſe factum.*
56 *Manus impoſitio, & Vnctio cur ſit de eſſentia Confirmationis, non autem Ordinis.*
57 *Vnctio in ordinatione Presbyteri eſt de ſolemnitate tantùm.*
58 *Apoſtoli quando, & quibus verbis fuerint ordinati Sacerdotes, & acceperint poteſtatem ligandi, atq; ſoluendi.*
59 *Conſecratio veſtium in quo differat à conſecratione Miniſtrorum.*
60 *Veſtis ſacerdotalis traditio quid ſignificet.*
61 *Diaconi poteſtas eſt media inter poteſtatem Subdiaconi, & Sacerdotis.*
62 *Diacono imprimitur character in traditione libri Euangeliorum.*
63 *Acolytho tradendum eſt tam candelabrum, quàm urceolus; ſed ſi vnum ſine alio tradatur imprimitur character in traditione vrceoli.*
64 *Intellectus, cap. Presbyter, 23. diſtin.*
65 *Stephanus, & alij Diaconi antequam ſcriptum eſſet Euãgeliũ quomodo fuerint ab Apoſtolis ordinati.*
66 *Formas, quibus in ordinatione imprimitur character, eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ, erroneum eſt aſſerere.*
67 *Character ordinis infigitur animæ immediatè à Deo, ab Eccleſia autem infigi, aut deleri non poteſt. & num. 68.*
69 *Græcorum ritus ordinandi Presbyteros per ſolam manus impoſitionem an olim extiterit in Eccleſia Græca.*
70 *Græci an receperint Canones Concilij IV. Carthaginenſis.*
71 *Græcos in ſacra ordinatione habere vſum porrectionis inſtrumentorum multis rationibus ſuadetur. & num. ſeqq.*
72 *Vnctio in conſecratione Epiſcopi, non eſt de eſſentia, ſed de ſolemnitate tantùm.*
73 *Græci an adeſſent in Concilio Florentino, quo tempore editum fuit ab Eugenio decretum fidei.*
74 *Græci in quibus articulis diſcreparent ab Eccleſia Latina in Concilio Florentino.*
75 *Materia ordinis Presbyteratus quæ dicatur eſſe in Eccleſia Græca.*
76 *Florentini Concilij decretum de materia ordinis Presbyteratus expenditur.*
77 *Hoſtienſis dictum contra eos, qui ſuo ſenſu præſumunt articulos dubios diffinire circa ſubſtantialia ordinationis.*
78 *Significatio ſanguinis Chriſti non habetur ſufficienter per traditionem patenæ cum pane.*
79 *Conciliorum diffinitionibus firmiter adhærendum.*
80 *In Sacramentis requiruntur res determinatæ ex inſtitutione Chriſti.*
81 *Sacramentum ſine materia, & forma determinata, non eſt realiter Sacramentum.*
82 *Subſtantiam impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cuius eſt ſubſtantia.*
83 *Ordinationem ſacram eſſe verè, & propriè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, eſt de fide.*
84 *Verba realiter, & cum effectu ſunt accipienda.*
85 *Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbolum, & inuiſibilis gratiæ viſibilis forma.*
86 *Diffinitum cui conuenit, impoſſibile eſt non conuenire diffinitionem.*
87 *Eccleſia ordinem Sacerdotalem non tradit diuerſo modo ab inſtitutione Chriſti.*
88 *Sacramentum aliquod Chriſtus non exhibuit niſi quod ipſe accepit in exemplum, excepta pœnitentia, & extrema Vnctione.*
89 *Materia ſemel determinata in ſacramentis eſt de eſſentia, & amplius mutari non poteſt ab Eccleſia.*
90 *Græci quam formam & materiam adhibeant in ordinibus conferendis oſtenditur ex eorum Ritualibus.*
91 *Græci in ordinationibus non vtuntur inſtrumentis tanquam materia.*
92 *Græcorum Euchologio manuſcripto, quod aſſeruatur in Monaſterio Cryptæ Ferratæ, an, & quæ fides ſit adhibenda.*
93 *Decretum fidei Eugenij IV. editũ in Concilio Florentino adſtringit etiam Græcos.*
94 *Fides alia eſſe non poteſt apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos.*
95 *Græci non tenentur canere inter Miſſarum ſolemnia ſymbolum Patrum cum additione,* Filioque.
96 *Tenentur tamen credere Spiritum ſanctum etiam à Filio procedere, ſed & pronunciare ſi ſubeſſet ſcandalum, aut neceſſitas poſtularet.*
Hæreticus eſt, qui de Sacramentis aliter ſentit, aut docet, quàm Romana Eccleſia prædicat, & obſeruat. ibidem.
97 *Attritus non fit contritus, ſi abſoluatur à Sacerdote poteſtatem non habente.*
98 *Ordinatus, de quo dubitatur an receperit characterem necne, iterum ordinari debet ſub conditione.*

1 CVM VENISSET. Hoc intendit principaliter: eccleſia Græcorum in ordinationibus, & conſecrationibus ſeruare debet vnctiones, quas ſeruat eccleſia Romana. Epiſcopus autem cum conſecratur inungitur chriſmate in capite, & manibus. Quod ſi fuerit prætermiſſum, per tres epiſcopos eſt ſupplendum. Hoſtienſis diuidit totam hanc decretalem in nouem partes. Sed Io. Andr. diuidit in duas principales. Prima inſtruit eccleſiam Græcorum circa materiam vnctionum. Secunda reſpondet ad principalem quæſt. 2. in fin. ibi, *licet Romanus Pontifex.* Prima pars poteſt ſubdiuidi in alias tres principales. Secunda ibi, *ſcire.* Tertia ibi, *monemus.*

2 Nota ex prima parte textus duas eſſe vnctionis ſpecies. Alia enim eſt vnctio exterior, quæ materialis eſt, & viſibilis, qua inungitur corpus, & de qua loquitur Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo,* &c. & hæc eſt ſignum interioris, & inuiſibilis vnctionis. Alia eſt interior, id eſt ſpiritualis, & inuiſibilis, qua inungitur cor, ſcilicet anima, & de qua loquitur

quitur 1. Ioan. 2. Vos vnctionem, quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis, &c. & hæc non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi dignè ſumitur, vel agit, vel auget quod deſignat, vt diſertis verbis dicitur in textu.

Contra hoc oppono. Vnctio interior, & inuiſibilis eſt gratia ſanctificans, c. Vnctio, de pœnit. diſt. 2. de hac enim loquitur authoritas Ioannis citata in textu: hæc autem neque eſt ſignum, neque Sacramentum: non eſt ſignum, quia ſpiritualis, & inuiſibilis, vt dicitur in littera: & de ratione ſigni eſt vt ſit ſenſibile, & externum, cap. Signum, de conſecr. diſt. 2. & docet S. Thomas in 4. diſtin. 1. q. 1. art. 1. q. 2. nec eſt Sacramentum, cum hoc ſit ſacræ rei ſignum, ſeu inuiſibilis gratiæ forma viſibilis, c. Sacrificium, ead. diſt. Concilium Tridentinum, ſeſſ. 13. de ſanctiſ. Euchar. Sacram. cap. 1. Atque ita de eſſentia Sacramenti eſt vt ſit ſignum viſibile, id eſt ſenſibile, & externum. Ergo non videtur poſſe conſiſtere quod dicitur in littera, Vnctio interior, & inuiſibilis non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum; quia gratia ſacramentalis non ſacramentum, ſed ſacramenti effectus eſt, cuius cauſa inſtrumentalis eſt Sacramentum, vt per Diuum Thomam in 3. ſentent. quæſt. 19. art. 1. qu. 1. Præterea cum textus dicat vnctionem interiorem eſſe Sacramentum, quia ſi dignè ſumitur, agit, vel auget quod deſignat, ſcilicet gratiam, vt in decreto Concilij Trident. ſeſſ. 7. de ſacram. can. 6. ibi, gratiam, quam ſignificant: verba illa, *ſi dignè ſumitur*, nullatenus conueniunt gratiæ ſanctificanti, quæ non poteſt niſi dignè ſumi, c. Quomodo, de conſecr. diſt. 4. & declarat S. Thom. in 1. 2. q. 112. art. 2. & q. 9. art. 6. vnde conditio illa, cum de neceſſitate inſit, videtur inepta, & ſuperuacua, & notat gloſ. in c. In electionibus, in ver. Incerta, de elect. lib. 6. & eodem modo gratiæ iuſtificanti non congruunt verba ſequentia, Agit, vel auget quod deſignat: quia nihil agit vel auget ſeipſum, cap. Debitum, de Baptiſmo. Ac demum dum primò dicitur in textu, Vnctio viſibilis ſignum eſt inuiſibilis vnctionis, & poſtea immediatè ſubiungitur, Vnctio verò inuiſibilis non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum: vtique per hoc innuitur vt vnctio viſibilis non ſit Sacramentum, ponderando dictionem aduerſatiuam, *verò*, necnon dictiones implicatiuas, & ampliatiuas, *non ſolum, ſed etiam.* Quod tamen conſtat eſſe falſum; quia vnctio viſibilis & ſignum, & ſacramentum eſt, cum de illa, vt dicit textus, loquatur Iacobus Apoſtolus, *Infirmatur quis in vobis*, &c. Quam quidem authoritatem Catholica Eccleſia ſemper docuit eſſe intelligendam de ſacramento extremæ Vnctionis, vt in Concilio Florentino in decreto fidei, §. Quintum ſacramentum, & in Tridentino ſeſſ. 14. de ſacram. extrem. Vnct. c. 1. & can. 1.

Solutio. Quamuis Canoniſtæ has difficultates non attingant, tamen ex mente ipſorum ſaluando litteram dici poſſet interiorem vnctionem, de qua textus loquitur, eſſe characterem, qui imprimitur in ſacramento Chriſmatis, de quo infra in §. Per frontis; nam characteri congruunt omnia illa verba, Non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi dignè ſumitur, agit, vel auget quod deſignat. Primo enim character eſt ſignum, quia ſignat animam, c. Quod quidam, 1. qu. 1. & notatur in rubr. ſupra de ſacram. non iteran. Vnde à Concilio Florentino in præall. decreto fidei, §. Quintò, diffinitur eſſe ſpirituale quoddam ſignum indelebiliter impreſſum animę, imprimitur enim per modum ſigni, vt per D. Thomam in 3. par. q. 63. art. 1. 2. & 3. Item character ſacramentalis eſt ſacramentum, quemadmodum idem S. Thomas declarat d. q. 63. art. 3. ad 2. & tenent hic Doctores, vt mox ſubijciam. Rurſus characteri aptatur illa conditio, ſi dignè ſumitur: quia imprimitur etiam indignè ſumentibus, vt d. c. Quod quidam, §. Opponitur, circa med. 1. q. 1. Tandem illi conueniunt & verba ſequentia, Agit, vel auget quod deſignat, ſcilicet gratiam ſacramentalem, cuius cauſa eſt character, vt docet S. Thom. in præall. q. 63. art. 2. & q. 69. art. 10. & in 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. q. 1. & diſt. 4. q. 1. art. 1. ad 4. & q. 3. art. 2. q. 3. & hic intellectus ad hunc textum elicitur ex Innoc. num. 2. Hoſt. num. 11. & Ioan. Andr. num. 7. dicunt enim, [Vnctio ſpiritualis, & inuiſibilis nihil eſt aliud, quàm charitas, ſiue donum Spiritus ſancti impreſſum animæ ſicut character corporalis corpori imprimitur: & eſt ſignũ, quia præter id quod ingerit ſenſibus hominum, ſcilicet exteriorem vnctionem, facit & aliud venire in ipſorum notitiam, ſcilicet gratiam animæ infuſam: hic enim character impreſſus animæ eſt ſacramentum, quia facit id, quod ſignificat: nam præter id, quod deſignat, eſt etiam ipſius gratiæ infuſionis cauſa: vnde & ſequitur littera, quia ſi dignè ſumitur agit, vel auget quod deſignat.] Hęc illi, & ſequũtur totidẽ verbis Bellam. n. 4. Butr. in 1. lect. n. 16. & 20. & in 2. nu. 4. Card. num. 2. & 3. & reliqui omnes. Cæterum hic intellectus Canoniſtarum infraſcriptas patitur difficultates. Primò enim textus diſtinguit duas ſpecies vnctionis, ſcilicet exterioris, & interioris, & ponit exemplum exterioris in ſacramento extremæ Vnctionis, dum inducit locum Iacobi 5. *Infirmatur quis in vobis*, &c. Qui de hoc Sacramento intelligitur, vt dicunt hic Doctores in ver. Infirmatur, & eſt catholica veritas, vt ſuperius dictum eſt, & iſta vnctio, vt dicit textus, eſt ſignum, quia deſignat inuiſibilem vnctionem, & mox exponens, quæ ſit huiuſmodi vnctio inuiſibilis, quæ deſignatur per viſibilem vnctionem, declarat illam eſſe characterem ſi ſequamur intellectum Canoniſtarum. Quod ſtare non poteſt, quia in ſacramento extremæ Vnctionis, in quo textus exemplificat vnctionem exteriorem, non imprimitur character ſecundum catholicam veritatem, vt in præcitato decreto fidei, §. Quintò. Deinde verba illa, quæ de interiori vnctione proferuntur, *Non ſolum eſt ſignum*, &c. Supponunt eodem modo primam vnctionem extereriorem eſſe ſignum. Ergo ſi vnctio interior eſt ſignum, id eſt character, ſeu ſignum indelebile infixum animæ, vnctio quoque exterior erit character. Quod eſt falſum, quia vnctio exterior, de qua loquitur auctoritas Iacobi inducta in textu non eſt character, & erroneum eſſet affirmare, Vnctio exterior, ſcilicet ſacramentum extremæ Vnctionis deſignat interiorem, & inuiſibilem vnctionem, ſcilicet characterem: nam quomodo poteſt deſignare, ſeu repræſen-

tare characterem, ſi per illam vnctionem nullus character imprimitur? Ac denique ſi vnctio interior eſſet character, prout intelligunt Canoniſtæ, doctrina, quæ hic traditur, non eſſet generalis, ſed reſtringeretur ad ſolum Sacramentum Confirmationis, de quo nullam fecit mentionem: nec haberet locum in illa vnctione, de qua præcipuè exemplificauit, videlicet in vnctione infirmorum, quæ non eſt character,

Ad has difficultates ſubmouendas ſciendum eſt in libro manuſcripto vitæ Innocentij III. authoris huius Conſtitutionis, qui aſſeruatur in Bibliotheca Vaticana, non haberi verba illa, *Vnctio verò viſibilis, & interior*, & ante illa verba, *non ſolum*, appoſitã eſſe particulam, *&* Vnde ſic legitur, [Vnctio viſibilis, & exterior ſignum eſt interioris, & inuiſibilis vnctionis; & non ſolum eſt ſignum, ſed etiam Sacramentum, quia ſi dignè ſumitur, agit, vel auget abſque dubio quod deſignat.] Et ſecundum hanc litteram ceſſant obiectæ difficultates, & omnia ſunt plana; quia cum vnctio viſibilis non ſolum ſit ſignum inuiſibilis vnctionis, vt habet littera in præſenti, ſed etiam Sacramentum, vt conuincit Iacobi authoritas, quæ tali vnctioni applicatur; vtique poteſt dignè, & indignè ſumi, vt d.c. Quod quidam, §. Opponitur, verſ. Quamuis poſſet generaliter dici, 1.qu.1. & ſi dignè ſumitur; ideſt deuotè & ſine mortali, vel agit, ideſt creat nouam gratiam, & iuſtificat impium, vel auget, hoc eſt veterem gratiam ampliat ſecundum Io. Andr. num. 18. & probantur hæc in Concilio Tridentino, ſeſſ.6. de iuſtific. c.4. 7. & 10. ſeſſ.7. de Sacram. can.6. & 7. & ſeſſ.14. de ſacramen. extrem. Vnct. c.2. & can.2. vel dic: ſi dignè ſumitur, ideſt cum attritione, agit, ideſt creat primam gratiam ſanctificantem, & iuſtificantem, & iuſtificat impium, qui virtute Sacramenti ex attrito fit contritus, & Deo reconciliatur, Non tantum enim Baptiſmus, & Pœnitentia, vt in decreto Concilij Tridentini ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. cap.4. ſed & reliqua Sacramenta viuorum conferunt primam gratiam attrito exiſtenti in peccato, ſi illius conſcientiam non habeat, vel probabiliter credat ſe eſſe contritum, vt per Nauarr. in Man. cap.22. num.3. & patet ex D. Thoma in 3. par. quæſt.72. art.7. ad ſecundum. Vel auget, ideſt ampliat primam gratiam iam infuſam ei, qui Sacramentum ſuſcipit ſine mortali. Neque obſtat quod ſecundum hanc lecturam Pontifex videatur hic tradere doctrinam diminutam, quia cum generaliter proponat duo membra, poſtea vnum tantum proſequitur, videlicet exterioris vnctionis: nam reſpondetur de interiori ſufficienter egiſſe, dum illam ter diſtinxit ab exteriori, & vtriuſque differentias explicauit; vnde non fuit opus vt ſecundum membrũ interioris vnctionis iterum reaſſumeret, ſed congruè proſequi potuit primum membrum exterioris, de quo principaliter erat tractaturus; & admiſſa hac lectura, fateri oportet codicem eſſe mendoſum. Neque hoc mirum videri debet, quia in hac decretali alius etiam error irrepſiſſe dicitur: illa enim verba, quæ habentur in fine, [non iudaizat eccleſia ſicut antiqui mentiuntur, qui neque ſcripturas, neque Dei nouere virtutem,] ſine dubio corruptè leguntur, adeo vt Hoſtien. hic nu.51. inhærens litteræ redarguat Pontificem dicens: ſatis groſſo modo loquitur hic Papa contra antiquos, & verbo vtitur ruſticano, quare loco, *antiqui*, legendum eſt, *aliqui*, vt nouiſſimè aduertit Card. Bellarm. Controuerſ. to. 3. lib.1. de ſacram. Ord. cap.12. verſ. Quartò mendacium eſt, contra errorem Kemnitij, qui ex hoc loco Innocentij III. eliciebat in eccleſia Græca non fuiſſe receptam iſtam vnctionem vſque ad annum 1200. imò etiam antiquis diſplicuiſſe. Quibus addo verbum, *aliqui*, non autem, *antiqui*, haberi in prima collectione Decretalium, quæ ponitur ab Antonio Auguſtino lib. 3. tit. 11. cap. Vnico, quæ omnia obſerua diligenter, quia non reperies alibi. In his tamen non audeo quidquam firmare, neque huic compilationi aliquid addere, vel detrahere propter Conſtitutionem Gregorij XIII. Cum pro munere, editam die 1. Iulij 1580. quæ habetur ante Decretum Gratiani.

Occaſione Epiſcopi Græci, qui cum in conſecratione ſua ſacram non accepiſſet vnctionem, eo quod apud Græcos id fieri non conſueuiſſet, iubetur ab Innocentio III. inungi per tres Epiſcopos; & ita ex omiſſione vnctionis non iteratur ipſa ordinatio, ſed tantum ſuppletur quod fuit prætermiſſum: tractant hic DD. de ſubſtantialibus ſacramenti Ordinis, & cum ſcripſerint ante Concilium Florent. & Tridentinum, & materiam inuoluunt, incerta pro certis, & clara pro dubijs conſtituentes, & multa etiam incautè affirmantes contra diffinitiones Eccleſiæ, vt patebit in quæſtione ſequenti,

3 QVÆRO igitur An porrectio calicis cum vino, & patenæ cum pane cum ita ad materiam Presbyteratus pertineat, vt ſi vinum in calice infuſum non fuerit, character Sacerdotalis non imprimatur.

Contigit hic caſus in Cathedrali Oxomenſi in Hiſpania, vbi in ordinatione quorundam Sacerdotum tradita fuit ordinandis patena cum hoſtia, & calix ſine vino, quod infuſum non fuit per incuriam Miniſtri. Vnde conſuluit Epiſcopus ſacram Congregationem Concilij, an eiuſmodi ordinatio eſſet irrita, necne?

4 Canoniſtæ ferè omnes cenſent ne ipſam quidem traditionem calicis, & patenæ pertinere ad eſſentiam ordinis; ideoque non eſſe iterandam ordinationem, ſed ſupplendum actum ordinationis, ſi per errorem fuerit prætermiſſus. Cuius ſententiæ eſt Innocen. in cap. fin. n.2. infr. de ſacram. non iteran. Ait enim. [Et eſt verum, quod non eſt iterandum, ſed ſupplendum vbi diuiſi, & diuerſi ſunt actus, ſicut eſt in ordinatione Sacerdotis, vbi alius actus eſt tenere manus ſuper caput, aliud dare ei calicem, aliud patenam, aliud inungere, quorum ſi aliquod fuerit legitimè factum, non erit poſtea reiterandum. Quidam tamen dicunt, quod hæc duo, ſcilicet de patena, & calice non ſunt ſupplenda, quia non ſunt de ſubſtantia; tamen ſecurius eſt ſupplere.] Hæc Innocentius. Idem apertius tenet Abb. Antiq. in eod. cap. fin. num. 2. in hæc verba: [Cum in ordinatione Sacerdotis ſint plures actus, puta tenere manus ſuper caput, dare ei calicem, & dare patenam, & inungere manus; & quilibet actus ſuam ſpecialem habeat ſolem nita-

nitatem; ſi in vno actu aliquid eſt omiſſum, non ideo alij actus penitus ſeparati iterari debebũt, ſed tantum illa, quæ ei actui inhærent. Et conſentit Hoſt. ibidem, num. 9. in ver. Quod per errorem, dicens: [Illud autem verum eſt, quod vbi diuerſi ſunt actus, ſicut in ordinatione Sacerdotis, vbi alius actus eſt tenere manus ſuper caput, alius ei dare calicem, alius dare patenam, alius inungere; ſi aliquis iſtorum omittatur, nõ eſt ordo iterandus, ſed actus, qui omiſſus eſt cautè ſupplendus. Aliqui tamen dicunt quod hæc duo, quæ dicta ſunt de calice, & patena, non ſunt ſupplenda, quia non ſunt de ſubſtantia, (ideſt quia ſunt de leuibus, vt idemmet ſe explicat hic num. 10.) ſed tutius eſt ſupplere. Ita Hoſtien. quem ſequitur ſimpliciter Io. de Anan. in d. cap. fin. num. 2. de ſacramen. non iteran. Idem dicit ibi Io. Andr. totidem ferè verbis, num. 2. in ver. Manus, Bellam. num. 3. Butr. num. 9. Card. in 10. qu. & Abb. num. 2. licet Ioan. Andr. ſubdat quoſdam tenere in ordinatione Presbyteri per dationem calicis pleni, ideſt cum patena, conferri ordinato poteſtatem principalem quoad principalem actum confectionis Euchariſtiæ, ita vt ſi deſit traditio calicis cum certa verborum forma, non imprimatur character, nec ſit Sacerdos qui ordinandus erat. Subdit tamen pro prima opinione Innocentij facere textum in cap. Subdiaconus, 23. diſt.

5 Quinimò ſecundum Hoſtien. hic nu. 5. In conſecratione, ſeu ordinatione huiuſmodi quædam ſunt ſubſtantialia, vt in conſecratione Epiſcopi liber, qui ponitur ſupra ceruicem conſecrandi, c. Epiſcopus, 23. diſtin. Item numerus conſecrantium, vt ad minus ſint tres, cap. Porrò, 66. diſt. Item vt vnus totam conſecrationem perficiat,
6 cap. Quorundam, 23. diſtin. & in his ſi aliquod omiſſum fuerit, totum eſt iterandum, & ex toto ac ſi nihil eſſet actum, cap. Nihil 7. q. 1. cap. Re vera, de conſecr. diſt. 2. c. Chorepiſcopi, cap.
7 Quamuis, & c. Presbyteri, 68. diſt. Quædam ſunt, de quibus eſt expreſſum in iure, vt non ſint de ſubſtantia ordinis, ſed de ſolemnitate tantum, vt eſt tempus, c. Sanè, & cap. Cum quidam, ibi, *à ſuſceptis ordinibus*, &c. & c. Conſultationi, ſupra de tempor. ordinat. Item ætas, c. Subdiaconus, 77. diſt. cap. Vel non eſt compos, de tempor. ordin. Item vnctio, vt hic. Item manus impoſitio, vt in c. 1. & c. fin. de ſacram. non iter. Item vt ordinatio fiat à proprio Epiſcopo, c. Lugdunenſi. 9. quæſt. 2. & ſeruatis interſtitijs, cap. Litteras de tempor. ordin. Et ſi hæc, quæ nõ ſunt ſubſtantialia, ſed de ſolemnitate, omittantur, vel aliquid eorum, nihil iteratur, ſed cautè ſuppletur, vt hic, & in d. cap. 1. & cap. fin. de ſacram.
8 non iteran. niſi talia ſint, quæ ſuppleri non poſſint, vt tempus, ætas, & interſtitia. Quædam ſunt dubia, de quibus ſcilicet non conſtat an ſint de ſubſtantia, vel de ſolemnitate, vt Miſſa, & quod tam ordinans, quàm ordinandus ſint ieiuni, in quibus vt Hoſt. dicit videntur diſcrepare Canones, & Magiſtri; & in his eligendum quod eſt tutius, ita vt ſi aliquid horum omiſſum fuerit, iteretur ordinatio, c. Preſbyteris, & cap. Chorepiſcopi, 68. diſt. (de quo latius dicam inf. in vltim. arg. pro 2. ſententia
9 num. 54.) Quædam denique ſunt leuia, quæ non ſunt ſupplenda, & multo minus iteranda ordinatio. Si tamen ſuppleantur, non eſt malum, quia quæ dubitationis tollendæ cauſa, &c. l. Qui mutuam, ff. Mand. & bonarum mentium eſt ibi culpam timere, vbi culpa minimè reperitur, cap. Conſilium, infra, de obſeruat. ieiunior.

Explicans autem Hoſt. quæ ſint huiuſmodi leuia, exemplificat, vt ſi Epiſcopus non tradidit librum, vel calicem, vel vrceolum; vel candelabrum, vel oſtiarius non tetigit oſtium, vel campanam non pulſauit, & ſimilia. Cenſet igitur Hoſtien. calicis traditionem non modo non eſſe de ſubſtantia ordinis, ſed nec de ſolemnitate, ideoque ſi omiſſa fuerit, non ſolum non eſſe iterandam ordinationem, ſed nec ſupplendum omiſſum. Doctrinam Hoſt. referunt, & ſequuntur hic Ioan. Andr. num. 3. Bellam. Anton. de Butr. & Card. omnes, num. 1. & Abb. num. 2. & latius Henric. Boich. in d. c. fin. de ſacramen. non iter.

10 In re tã graui Doctores præcitati nec Canone, nec ratione vlla mouentur, vt non mirum ſi Syluestr. in ver. Ordo ſecundo, nu. 11. dixerit, Canoniſtas in hac parte materiam inuoluere, & multiplicare ſcrupulos ſine cauſa, quia non habent clauem. Tantum Io. Andr. dicit pro opinione Innocentij facere, c. Subdiaconus, 23. diſt. qui tamen textus parum, aut nihil facit, quia ſolùm diſponit vt Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non recipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum; de manu verò Archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua, mantile, & manutergium. Sed non aperit textus an acceptio patenæ, & calicis ſit de ſubſtantia, necne; imò ille Canon potiùs probat traditionem patenæ vacuæ, & calicis vacui eſſe materiam ordinis Subdiaconatus; Et ideo ſi omiſſa fuerit, non eſſe ſupplendam, vt habet opinio Innocentij, ſed totam ordinationem eſſe iterandam ex regula, quam ponimus infra in vlt. arg. pro ſecunda ſententia, num. 54. Et in hoc concordat cum diffinitione Concilij Florentini, vt patebit infra nu. 43.

Verùm Canoniſtarum ſententia, ideſt nec porrectionem calicis, & patenæ, & multò minus vinum infuſum, & panem ſuperimpoſitum eſſe de eſſentia ordinis Presbyteratus, & ita characterem Sacerdotalem non imprimi in ipſa porrectione, videtur probari poſſe infraſcriptis fundamentis.

11 Et primò, conſecratio Sacerdotis fit quadam Vnctione, ſicut & Confirmatio, §. Ecce ſufficienter, 1. quæſt. 1. Sed in confirmatione in ipſa vnctione imprimitur character, cap. Manus, de conſecr. diſt. 5. & patet ex Concilio Florentino in decreto fidei, §. Secundum Sacramentum; Ergo & in Sacerdotio, quod tenet Hugo in cap. Præterea, 23. diſt. relatus ibi à Turrecrem. num. 2. & conſequenter non in porrectione calicis.

Secundò, Dominus dedit diſcipulis Sacerdotalem poteſtatem, quando dixit, *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata*, &c. Ioan. 20. Sed Spiritus datur per manus impoſitionem, c. Ex multis, 1. quæſt. 3. Extrauag. Innocentij IV. ſub Catholicæ, in Bullar. to. 1. pag. 76. Ergo in ipſa manus impoſitione imprimitur character ordinis; quod tenet Sanct. Bonauent.

in 4.diſt.24. par.2. art.1. quæſt.4. num.58. Scot. & Palud. ead. diſt. Altiſiodoren. in ſua Summa, par.4.& quidam alij ex recentioribus Theologis, quos refert, & ſequitur Cardin.Bellarm. tom.3. Controuerſ. lib.1. cap.9.de Sacram.Ordinis.

12 Tertiò, ſicut conſecratur miniſter, ita & veſtes miniſtrorum, cap. Veſtimenta, de conſecr. diſtin.1. quæ propterea contrectari non debent, niſi à ſacratis hominibus, vt ibi deciditur, & ſemel conſecratæ iterum conſecrari non debent,
13 gloſ.2. in cap.2.infr. tit. prox. Vnde in reficiendis ſacris veſtibus poteſt apponi filum non ſacrum, ſiue panus non ſacer, nec eſt opus noua conſecratione, vt ait gloſ.fin. in cap. Quod in dubijs, de conſecr. eccleſ. vel Altar. Sed veſtes ſola benedictio conſecrat, vt patet in d. cap.2. Ergo in ipſa benedictione epiſcopi, & conſecratio Sacerdotis perficitur.

14 Quartò, ſicut Sacerdoti datur calix, ita & veſtis Sacerdotalis, vt in Pontificali. Si ergo in datione calicis imprimitur character, eadem ratione, & in datione caſulæ; & ſic haberet duos characteres, quod falſum eſt, c.2. inf. de Apoſtat. vbi gloſ. in ver. Iniuriam; quærens quid ſit facere iniuriam Sacramento, per iterationem infigitur, inquit, Animæ quædam imago, ſeu pictura, vel character. Vnde ſi alia Imago ſuperponeretur, illa prima pictura obſcuraretur; & ita videretur offuſcare primum Sacramentum.

Quintò, ordo Diaconi conformior eſt ordini Sacerdotis, quàm Subdiaconi ordo, cap.Perlectis, verſ.Ad Subdiaconum, iuncto verſ.Ad Diaconum, 25.diſt. cap. A Subdiacono, 93.diſtin. Sed ſi character imprimeretur Sacerdoti in porrectione calicis, Subdiaconus eſſet conformior Sacerdoti, quàm Diaconus, quia Subdiaconus characterem reciperet in ipſa calicis porrectione, non autem Diaconus, iuxta textum in dict. cap.Subdiaconus, 23.diſtin. Ergo character Sacerdotalis non imprimitur in ipſa calicis porrectione.

15 Sextò, Acolythorum ordo magis appropinquat ad actum Sacerdotis per hoc quod habet actum ſuper vrceolum, quàm per hoc quod habet actum ſuper candelabrum, cap.Acolythus, 23.diſt. ibi; Accipiat & vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti. Et tamen magis imprimitur character in Acolythatu quando accipiunt candelabrum, quàm quando accipiunt vrceolum, quia nomen Acolythi cerei portationem ſignat, vt tenent D.Bonauent. Richard.& Palud. relati à Syluest. in ver. Ordo ſecundo, nu.4. verſ.Acolythi verò. Ergo nec in Sacerdotio imprimitur character, quando calicem accipit.

Septimò, in Concilio Carthaginenſi IV. in quo deſcribitur quomodo ſinguli ordines conferantur, can.3.de Presbyter. ordinat. habentur hæc verba. [Presbyter cum ordinatur epiſcopo eum benedicente manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt manus ſuas iuxta manum epiſcopi ſuper caput illius teneant, vt refertur in cap.Presbyter, 23.diſt. nec ibi vlla ſit mentio traditionis inſtrumentorum. Quam tamen mentionem vtique Concilium non prætermiſiſſet, ſi in traditione inſtrumentorum character Sacerdotalis imprimeretur. Idem conſtat ex Concilio Nicæno, c.9. Antiocheno, cap.10.& 17.vbi non fit mentio niſi impoſitionis manuum, & clarè ex Concilio Trident. ſeſſ.14. cap.3. de extrem. Vnct. vbi habetur, Miniſtros Sacramenti extremæ Vnctionis eſſe epiſcopos, aut Sacerdotes ab ipſis ritè ordinatos per impoſitionem manuum Presbyterij. Ad idem ſunt text in cap.Ex multis, 1.quæſt.3. in cap.Daybertum, 1.quæſt.7. & in cap.2. de Cler. non ordin. miniſtr.

16 Octauò, in primitiua eccleſia Diaconi ordinabantur per manuum impoſitionem. Vnde in ſecunda Synodo ab Apoſtolis celebrata Actor.6. ſic legimus: *Conuocantem autem duodecim multitudinem Diſcipulorum dixerunt; Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei*, &c. *Conſiderate ergo fratres ex vobis viros boni teſtimonij ſeptem plenos*, &c. *Et placuit ſermo coram omni multitudine, & elegerunt Stephanum virum plenum fide, & Spiritu ſancto*, &c. Nos à multitudine electos ſtatuerunt ante conſpectum Apoſtolorum, & ipſi Apoſtoli orantes impoſuerunt eis manus. Per orationem, & manus impoſitionem ipſos Diaconos ordinando, vt ibi exponit gloſſa ordina-
17 ria. Vnde S.Stephanum Diaconum fuiſſe, & miniſtraſſe altari B.Iacobo Apoſtolo tradit S.Ignatius Martyr, & teſtis oculatus epiſt.5. ad Trallanos, & epiſt.13. ad Heron. vt refert Card.Baron. tom.1.ad annum Chriſti 34. pag.231. littera D. At quo tempore Stephanus fuit ordinatus Diaconus, traditio libri euangeliorum non potuit eſſe materia Diaconatus: nam eundem fuiſſe paſſum, & mortuum eodem anno, quo Chriſtus Dominus, non longè poſt eius Aſcenſionem, tradit Martyrologiũ Romanum 7.Calen.Ianuar. & Baron. tom. 1. pag.23. anno Chriſti 34. vel
18 certè initio 35. Euangelium verò ex communi Doctorum conſenſu primus omnium euangeliſtarum ſcripſit Matthæus, vt apud Baron. ad annum Chriſti 41. pag.278. littera E. & pag.279. littera E. Idque non præſtitit ſecundũ Iræneum lib.3. cap.1. niſi cum Petrus Romam acceſſit, anno, ſcilicet Chriſti 45. vt Baronius interpretatur; Vel ſecundum Nicephorum Hiſtoriarum lib. 2. cap. 41. quintodecimo anno poſt Chriſti Aſcenſionem; vel demum ſecundum Euſebium in Chronica, cui aſſentitur Baron. loco citato, pag.278.littera C. & pag.279. littera D. Olympiade 204. anno 3. Caij Caligulæ, & Chriſti anno 41. Marcus ex Euſebio loco cit.& Eulpomio in præfatione ſuper Matthæum, quos ſequitur Baronius vbi ſupra pag. 336. littera E. ſcripſit euangelium Olympiade 205. Claudij anno 3.& Chriſti 45.Lucas euangelium ſcripſit anno Chriſti 58. vt per Baron. ibidem, pag.506. littera A. Ioannes verò anno Chriſti 99. ex eodem Baron. ibi pag.703. littera E.& 704. Ergo cum eo tempore, quo Stephanus fuit ordinatus Diaconus, nondum eſſet ſcriptum euangelium, vt ex prædictis conſtat; neceſſariò ſequitur, vt idem receperit characterem Diaconatus abſque traditione libri euangeliorum: alioquin Stephanus, & alij, vt præfertur, ordinati ab Apoſtolis per ſolam manus impoſitionem non fuiſſent veri Diaconi, nec potuiſſent in altari miniſtrare, vt fecit
19 B.Stephanus. Neque verò traditio libri euangeliorum potuit poſtea effici materia huius ordinis; quia Sacramenta omnia ſunt inſtituta à Chriſto; vt eſt diffinitum à Trid.Synodo can.1. ſeſſ.7.

ſeſs.7. de Sacram. [Si quis dixerit Sacramenta
nouæ legis non fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Do-
mino noſtro inſtituta,&c. anathema ſit.] Et in
ſpecie de hoc Sacramento in can. 3. ſeſs. 23 de
Sacram. Ordin. [Si quis dixerit ordinem, ſiue
ſacram ordinationem non eſse verè, & propriè
Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum,&c.
anathema ſit. Et ideò in Sacramentis requirun-
tur res determinatæ, ex ipſa Chriſti inſtitutio-
ne, vt docet S.Thom. in 3.par. quæſt.60. art.3.
5. & 7. & latiùs dicam infra in reſponſione ad
20 vltimum argumentum, nu.80. Vnde ſicut eccle-
ſia non poteſt noua Sacramenta inſtituere, ita
nec materiam, vel formam Sacramentorum
immutare, cap.Sunt quidam, 25.quæſt.1. Idem
S.Thom. in 4.diſt.3. quæſt.1. art.2. quæſt.2. Soto
in 4.diſt. quæſt.1. notab 7. & conſtat ex Conci-
lio Tridentino, cap.2. ſeſs.21. de Commun. ſub
vtraque ſpecie, vbi S.Synodus declarat hanc po-
teſtatem perpetuò in eccleſia fuiſse, vt in Sacra-
mentorum diſpenſatione, ſalua illorum ſubſtan-
tia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium
vtilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venera-
tioni, pro rerum, temporum, & locorum varie-
21 tate magis expedire iudicaret.] Hæc ibi. Cum
enim Sacramenta ſint fundamenta Religionis,
& gratiam conferant, non eſt puri hominis illa
immutare, aut de nouo inſtituere, vt D.Thom.
dicit in 4. diſtin.2. quæſt.1. art. 4. quæſ.4. & in
1.2.quæſt.108. art.2. ad ſecundum. Si ergo in
traditione libri euangeliorũ in primitiua eccle-
ſia non fuit impreſsus character Diaconatus;
nec traditio huiuſmodi potuit poſtea effici ma-
teria eiuſdem ordinis, & conſequenter nec in
porrectione calicis imprimi poteſt character Sa-
cerdotalis, cum non poſſit aſſignari ſufficiens
ratio diuerſitatis.
22 Nonò, ritus, qui in ſacramentis ſunt ex inſti-
tutione Eccleſiæ non ſunt de eſſentia, ſed de
ſolemnitate tantum, cap.1. & cap.fin.inf.tit.pro-
xim.& tradit S.Thom. in 4.diſt.13.quæſt.1.art.1.
ad 6. ſed porrectio calicis cum vino, & patenæ
cum hoſtia in ordinatione Presbyteri eſt ex in-
ſtitutione Eccleſiæ. Ergo huiuſmodi porrectio
23 non eſt de eſſentia ordinis Presbyteratus. Mi-
nor probatur auctoritate Innocentij in d.cap.fin.
in princ.vbi.[Credimus, inquit, quod niſi eſſent
formæ poſtea inuentæ, ſufficeret Ordinatori di-
cere, ſis Sacerdos, vel alia æquipollentia verba;
ſed ſubſequentibus temporibus, formas, quæ
ſeruantur, Eccleſia ordinauit; & ſunt tantæ ne-
ceſſitatis dictæ formæ, quod ſi eis non ſeruatis,
aliquis fuerit ordinatus, ſupplendum eſt quod
omiſſum eſt, & ſi formæ ſeruantur, character in-
figitur animæ, ideſt figura intellectualis, & in-
delebilis, oſtendens ordinem collatum ipſi
24 conſecrato. Nec mireris ſi per inſtitutionem
Eccleſiæ infigitur character in anima, cum ani-
mæ ſint de iuriſdictione Papæ, & ſpiritualium
Patrum, vnde ſuper eis Conſtitutiones facere
poteſt, dummodo non ſint contrariæ Conſtitu-
tionibus Dei, arg. 10. diſtin. Suſcipitis, 95.diſt.
Cum ad verum, infr. de maior. & obed. ſolitæ.]
Hæc Innocentius, qui ad hoc etiam allegat exẽ-
plum Imperatoris, per cuius Conſtitutiones
character militaris indiuiſibiliter affigitur mi-
liti, vt in cap.Quod Deo, 1.qu.1. & illius dicta
tranſcribunt in eod.cap.fin. Hoſtien. Ioan. Andr.
Butr. Card.& reliqui omnes. Quinimmo Angel.
in l.2.C. De crimin. ſacri.eg. dicit Papam poſſe
vnico verbo facere quem Sacerdotem, & in l.1.
C. De ſent.paſſ. per illum text. affirmat, Papam
ſolo verbo facere Epiſcopum. Et eum refert,&
ſequitur Felin. in c.1.num. 23. ſupra de Conſtit.
& ibi etiam Dec. num.50.
25 Decimò, in ſubſtantialibus conſecrationum,
& ordinationum inter eccleſiam Græcam, &
eccleſiam Latinam non poteſt eſſe diſſormitas,
vt probatur à fortiori in hac Decretali,& in cap.
Licet Græcos, inf.de baptiſ. & patet ex Conſtit.
Innocentij IV. Sub Catholicæ, circa Ritus Græ-
corum edita 2.Non.Martij eius Pontificatus an-
no vndecimo,& ex alia Clementis VIII. Sanctiſ-
26 ſimus, edita 31.Auguſti 1595. *Vnus* enim *Domi-
nus, vna Fides, vnum Baptiſma*, ad Epheſ. 4.
Extrauag. Vnam ſanctam, de maior. & obed.
27 Vnde vniformitas Sacramentorum ad vnitatem
fidei pertinet. Extrauag. Sancta Romana, & ibi
Glo. in ver. Sacramenta, de Relig. domib. c. Ad
abolendam. infr. de hære. Ex diuerſitate enim
materiæ fit diuerſitas Sacramentorum; & cum
ſacramenta ſint fundamenta Religionis, vt di-
ctum eſt ſupra, ſi alia eſſent Sacramenta in Ec-
cleſia Græca, quàm in eccleſia Latina, eſſet etiã
alia Religio, & alia fides. Sed Eccleſia Græca
in ordinationes Presbyterorum non vtitur por-
rectione calicis, & patenæ, ſed ſola manuum
impoſitione, vt teſtatus eſt Sacræ Congregationi
Concilij Antonius Aquinas Archiepiſcopus Ta-
rentinus antea Epiſcopus Sarnenſis, & vnus ex
Prælatis Congregationis à Clemente VIII. in-
ſtitutæ pro reformandis ritibus Græcorum.
Ideoque Græci ordinationem vocant manus
impoſitionem, & ſcribit Simeon Metaphraſtes
in Vita S.Ioannis Chryſoſtomi, cum ei manus
imponeret Epiſcopus Antiochenus, vt eum
crearet Presbyterum, continuò deſcendiſſe in
eum viſibiliter Spiritum ſanctum in forma Co-
lumbæ, vt refert Card.Bellarm. tom.3.Contro-
uerſ.lib.1.de ſacram.Ordinis, cap.9. verſ. Deni-
que. Et tamen ſacerdotes Græco ritu ordinati
indifferenter habiti fuerunt pro veris Sacerdo-
tibus in Eccleſia Latina, ne alioquin cogamur
dicere Baſilium, Athanaſium, Chryſoſtomum,
Nazianzenũ, & alios Patres illius eccleſię veros
Prębyt. non fuiſſe: nec Græcos Presbyteros ad
concordiam, & vnitatem fidei conuerſos Ro-
mana eccleſia præcipit iterum ordinari. Ergo
porrectio calicis, & patenæ cum vino, & pane
non eſt ſubſtantialis in ordine Presbyteratus.
28 Vndecimò & vltimò, Eſto, traditio inſtrumen-
torum ſit de ſubſtantia ordinis Sacerdotalis; ta-
men in ordinatione, de qua agitur, fuit porre-
ctus calix, & patena cum hoſtia, & defuit tan-
tummodo vinum, quod per errorem miniſtri
non fuit infuſum in calice. Credibile eſt autem,
vt ait Cardinal. Bellarm. loco cit. Chriſtum in-
ſtituiſſe materias ordinũ non in particulari, ſed
tantum generatim monendo Apoſtolos, vt or-
dines conferrent per inſtrumenta, quibus ſigni-
ficaretur eorum poteſtas. Vnde fortè nihil con-
tra inſtitutionem immediatam Chriſti, aut con-
tra eſſentiam ordinationis Sacerdotalis hoc ca-
ſu actum videtur, cum Epiſcopus aliquot in-
ſtrumenta ad ſignificandam poteſtatem Sacer-
dotalem adhibuerit; non enim omnia videntur
ita

ita neceſſariò ſimul requiri, vt ſi vinum deficiat,
29 character non imprimatur. Et propterea Henriquez alios adducens in Summa tom.1.lib.10. cap.6. §.1. cenſet validam eſſe ordinationem, ſi per vaſis cum altera ſpecierum porrectionem fiat: Cum enim, vt ipſe ait, poteſtas vini, & panis conſecrandi vnica, & indiuiſa ſit; ex communi, & certa ſententia ſit vt patenæ traditio cum hoſtia, dum ſignificat directè, ac per ſe conſecrandi panis poteſtatem, ſimul ſignificet indirectè quaſi cõcomitanter conſecrandi etiam vini poteſtatem.

30 Et confirmatur; quia multi ex Theologis tenent ad eſſentiam ſacrificij ſufficere vnam ſpeciem, ac proinde Summum Pontificem poſſe ex graui cauſa diſpẽſare, vt in vna ſpecie tantùm aliquando fiat conſecratio, ſicut multi referunt Innocentium VIII. re ipſa olim diſpenſaſſe, vt per Henriq. loco cit. Ergo quemadmodum poteſtas conſecrandi non datur diuiſim in vna ſpecie, ſed qui poteſt vnam, poteſt etiam vtramque conſecrare, quia ſub qualibet ſpecie adeſt totus Chriſtus, & verum ſacramentum, vt eſt diffinitum à Concil. Trident. in can.3. ſeſſ.21. in doctrina de commun. ſub vtraque ſpecie: ſimiliter & per traditionem vnius ex ſpeciebus integra, & indiuiſa poteſtas Sacerdotis congruè ſignificatur. Ac propterea validè quis videtur ordinari per porrectionem ſolius patenæ cum pane, & multo magis ſi præter patenam cum pane, etiam calix fuerit porrectus, licet ſine vino, vt hoc caſu.

31 In contrarium ſtat authoritas Concilij Florentini in decreto fidei Eugenij IV. Nam in §. Quintò, ſic diffinitur. [Omnia ſacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia; quorum ſi aliquod deſit, non perficitur ſacramentum.] Et infr. pro-
32 pè finem. Sextum Sacramentum eſt ordinis, cuius materia eſt illud, per cuius traditionem confertur ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, vt patet tom.4. Concil. par.1. pag.613. col.2. & pag.614. col.2.

33 Quibus ſtantibus, porrectionem calicis cum vino, ita ad eſſentiam ordinis Sacerdotalis pertinere, vt ſi vinum defuerit, character non imprimatur.

34 Probatur primò, quia in omni Sacramento, in quo imprimitur character, illud eſt eſſentiale in quo, ſiue per quod character imprimitur, vt docet D. Bonauent. in 4. diſt. 24. par.2. art. 1. q.4. n.58. & Tabien. in ver. Ordo, 2. num. 5. in fin. Sed character Sacerdotalis imprimitur, & Presbyteratus traditur cum porrigitur Calix cũ vino, & patena cum pane, vt eſt diffinitum in Concilio Florentino. Et conſtat ex verbis Pontificalis Romani in rubr. de Epiſcop. conſecrante ibi, *Moneat ordinandos, vt inſtrumenta in quibus character imprimitur, tangant*. Neque enim in ordinatione Presbyteri alia porriguntur inſtrumenta, quàm calix cum vino, & patena cum hoſtia; & docent in 4. ſent. diſt.24. Alber. Magn. num. 5. S. Thom. S. Bonauent. Durand. Scot. Raymund. Petr. de Palude, & alij omnes. Turrecrem. in cap. Presbyter. in princip. & ibi etiam Præpoſ. nu.1. 23. diſt. Stephan. de Caieta in repet. c. Ad limina, §.3. n.117. 30. q.1. Syluest. in ver. Ordo 2. ſub n. 4. Ergo vinum eſt eſſentiale in ordine Presbyteratus, ita vt ſi deficiat, character non imprimatur.

35 Secundò idem probatur, quia materia in Ordine, ſicut in reliquis Sacramentis, ita eſt ex neceſſitate Sacramenti, vt ſine illa irrita ſit ordinatio, vt conſtat ex prima diffinitione Concilij Florentini proximè relata, & Concilij Tridentini in cap.2. ſeſſ.14. de ſacram. Pœniten. & extremæ Vnctionis ibi, *Materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur*: & c.3. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. Sed vinum, & panis in ſecunda diffinitione eiuſdem Concilij Florentini ingrediuntur materiam ordinis Sacerdotalis, non ſecus atque ipſa inſtrumenta. Ergo ſi alterutrum omittatur, ſacra ordinatio irrita eſt.

36 Tertiò, cum conſecratio, quæ fit in Ordinis ſacramento ordinetur ad ſacramentum Euchariſtiæ, ille eſt principalis actus cuiuſque ordinis, ſecundum quem magis proximè ordinatur ad Euchariſtiæ ſacramentum, & ſecundum hoc, vnus ordo eſt eminentior alio, ſecundum quod vnus actus magis de proximo ad prædictum ſacramentum ordinatur. Quæ ſunt verba formalia D. Thom. in 4. diſt. 24. q.2. art.2. Idemque poſt Albertum Magnum, & Durandum tradit Turrecrem. in c. Presbyter, & in cap. Diaconus,
37 num. 1. verſ. In oppoſitum, 23. diſt. Et quia principalis actus Subdiaconi eſt vaſa Dominici Corporis offerre, c. Cleros, verſ. Hypodiaconos, 21. diſt. & c. Perlectis, ver. Ad Subdiaconum, 25. diſt. ideò in actu traditionis ſolius calilis, & patenæ vacuæ Subdiaconus recipit characterem, c. Subdiaconus, 23. diſt. & dicetur infra
38 in 5. arg. nu. 43. At verò Sacerdos, cuius principalis actus, & miniſterium eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti, dd. c. Cleros, verſ. Sacerdos, c. Perlectis, verſ. Ad Presbyterum, & c. Ecce, 95. diſt. Concil. Trident. c. 1. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. non in traditione ſolius calicis, & patenæ, ſed calicis cum vino, & patenæ cum pane accipit poteſtatem, cum habeat tranſubſtantiare panem in Corpus, & vinum in Sanguinem Chriſti. Ita Richard. d. diſt. 24. art.4. q.3. poſt D. Thomam ibidem q.2. art.3. S. Antonin. de ordin. §. 4. Tabien. in ver.
39 Ordo, 2. num. 7. & 9. Syluest. ibid. num.3. Ergo ſi vinum defuerit, character non erit impreſſus, cum in quolibet ordine imprimatur huiuſmodi character per ſuſceptionem illius exterioris ſigni, in quo principalis actus, quem reſpicit ille ordo, ſignificatur, qualis eſt calix cum vino, & patena cum pane in ordine Sacerdotali, vt docent S. Thom. Richard. & S. Antonin. locis proximè citatis: S. Bonauent. in 4. diſt. 24. par.2. q.4. n.58. Aſten. in Summ. in tit. de collat. ordin. verſ. Sequitur ſextò, Angel. in ver. Ordo, §.1. nn.4. verſ. Poteſtatis Sacerdotis. Tabien. Ordo, 2. num. 7. & 9. Syluest. ibid. nu. 4. Laud. in ſacramentali rubr. de ſacr. Ordin. & fusè explicat Stephan. de Caieta in d. repet. c. Ad limina, §.3. num.117. & ſeq. & num.124. verſ. Sed ordo Presbyteratus traditur, cum ab Epiſcopo datur ſibi calix cum vino, & patena cum pane.

40 Quartò, Ordo ſecundum Magiſtrum ſententiarum in 4. eſt ſignaculum quoddam, in quo ſpi-

ſpiritualis poteſtas traditur ordinato; & dicitur
ſignaculum ſecundum Petr. de Palude, & Syluеſ.
41 in verbo Ordo, 1. in princ. ideſt cum exteriori ſi-
gno traditum. Quod clarè conſtat ex Tridenti-
na Synodo de ſacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 3. ibi,
per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis
exterioribus perficitur. Ergo ad eſſentiam ordinis
42 requiritur traditio alicuius ſigni exterioris. Hoc
autem exterius ſignum in ordine Presbyteratus,
de quo agitur, non poteſt eſſe manuum impoſi-
tio; quia per eam non imprimitur character
Sacerdotalis, ſed tantùm confertur poteſtas ſe-
cundaria ligandi, atque ſoluendi, vt plenè pro-
baui in c. Presbyter. infr. de ſacram. non iteran.
in quæſt. An manus impoſitio in ordinatione
Presbyteri ſit de eſſentia ſacramenti, vel de ſo-
lemnitate tantùm à num. 10. vſque in fin. Ergo
neceſſaria eſt traditio aliorum inſtrumentorum,
quibus deſignetur principalis actus Sacerdotis,
qui eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chri-
ſti, d. c. Cleros, 21. diſt. cum alijs ſupra alleg.
in præcedenti argumento; ſed hic actus deſigna-
ri non poteſt, niſi per porrectionem calicis cum
vino & patenæ cum pane. Ergo hæc inſtrumen-
ta cum materia impoſita ſunt de eſſentia ordinis
Presbyteratus.
43 Quintò, Cum materia Subdiaconatus ſit tra-
ditio Calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſi-
ta, c. Subdiaconus, 23. diſt. & declaratur diſer-
tis verbis in eodem decreto fidei edito ab Euge-
nio IV. in Concilio Florentino, §. Sextum Sa-
cramentum, verſ. Subdiaconatus verò. Si panis
& vinum in ordinatione Presbyteri non eſſent
de neceſſitate Sacramenti, materia huius ordi-
nis nihil differret à materia Subdiaconatus, quod
44 tamen eſt neceſſarium, quia vbi eſt diſtincta
forma in eodem Sacramento, vel in diuerſis,
oportet vt etiam ſit diſtincta materia, ſiue ſpe-
cies, ſecundum Petr. de Palud. in 4. diſt. 24. &
45 Syluеſt. in ver. Ordo 1. in princ. alioquin Pres-
byteratus, & Subdiaconatus non eſſent ordines
diſtincti contra d. cap. Cleros, & cap. Perlectis,
25. diſt. c. Erubeſcant, 32. diſt. c. In multis, de
ætat. & qualit. contra Canones Apoſtolorum,
c. 42. & 43. & Catholicam veritatem à Triden-
tina Synodo declaratam in c. 2. ſeſſ. 23. de ſacra-
men. Ordin. & conferunt eiuſdem Concilij ver-
ba in c. 2. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. ibi, Materia,
& forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur
longiſſimè diſſidet. Ergo cum calix, & patena
ſine vino, & pane non poſſint eſſe inſtrumenta
adæquata ordinis Presbyteratus eo quod ſint
inſtrumenta Subdiaconatus; neceſſe eſt vt pro
traditione ordinis Presbyterij præter calicem,
& patenam etiam panis, & vinum adhibeantur.
46 Sextò, ex veriori, & magis recepta Theolo-
gorum ſententia, ad eſſentiam ſacrificij, vtraque
ſpecies requiritur, nec poteſt vllo caſu vna ſpe-
cies ſine alia ex intentione conſecrari, vt colli-
gitur ex Concilio Tolet. VII. c. 2. & ex D. Thom.
in 3. part. quæſt. 83. art. 6. & probat Cardinal.
Bellarm. tom. 3. Controuerſ. lib. 4. de Sacram.
Euchariſtiæ, c. 32. Ergo ſimiliter etiam vtraque
ſpecies requiritur in conſecratione Sacerdotis
ad ſignificandum principalem illius actum con-
ſecrandi, ſcil. Dominicum Corpus, & Sanguinem.
47 Septimò, materia in Sacramentis debet ſigni-
ficare principaliter rem contentam, ſecundum
D. Tho. in 4. diſt. 3. q. 1. art. 3. q. 1. ad quartum.
Quamuis autem Corpori Chriſti inſit ſanguis,
& Sanguini Corpus concomitanter; tamen pani
non ineſt vinum; nec vino ineſt panis; ac pro-
pterea panis nō eſt principaliter ſymbolum San-
guinis. Ergo ſi in ordinatione Presbyteri deſit
vinum, nihil perficitur, quia deeſt ſignificatio
48 Sanguinis Chriſti. Significatio autem rei Sa-
cramentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habe-
tur ſufficienter per materiam eius, vt idem
S. Th docet in 4. diſt. 13. q. 1. ar. 2. q. 6. ad ſecundũ.
49 Octauò, Concilium Florentinum clarè diffi-
nit ordinem Presbyteratus tradi per calicis cum
vino, & patenæ cum pane porrectionem; & ſic
loquitur copulatiuè. Ergo neceſſe eſt vt omnia
hæc ſimul concurrant; quia de natura copulæ eſt
requirere concurſum omnium copulatorum,
l. Si quis ita ſtipulatus, & ibi Bart. de verb. Oblig.
cap. Ex parte, ſupra de reſcript. gl. in Extrauag.
Suſcepti, in ver. Taxata, de elect. & coniungere,
æquè principaliter, non autem per modum acceſ-
ſorij, vt tradit Abb. conſ. 75. Attingam, col. 1.
ſub num. 1. verſ. Fortiùs idem dicendum lib. 1.
Et confirmatur, quia cum Concilium hoc lo-
co declaret materiam, in cuius traditione im-
primitur character ordinis Sacerdotalis, & ſine
qua non perficitur Sacramentum; profectò nul-
latenus aſſignaſſet pro hac materia primo loco
calicem cum vino; ſi neutrũ, ideſt nec calix, nec
vinum eſſet porrigendum ex neceſſitate Sacra-
menti, ſed tantùm ex neceſſitate præcepti.
50 Certum eſt enim in materia, & forma Sacra-
mentorum per omiſſionem partis totum infici
Sacramentum, nec ſatis eſſe ſupplere omiſſum,
ſed ex integro eſſe iterandum, ac ſi nihil actum
eſſet, ſecundum D. Thom. in 4. diſt. 13. quæſt. 1.
art. 3. & tradit hic Hoſt. num. 5. cum quo tranſ-
eunt Io. Andr. Butr. & alij communiter, & pro-
51 batum eſt ſupra nu. 6. Et propterea ſi in Sacra-
mento extremæ Vnctionis adhibeatur oleum
non ſanctificatum, etiam ſi Sacerdos vngendi
proferat verba, Per iſtam Vnctionem, &c. non
52 fit Sacramentum, vt per D. Tho. in 3. part. q. 60.
art. 5. & ibi Caiet. in fin. cùm materia huius Sa-
cramenti ſit oleum oliuæ ab Epiſcopo benedi-
ctum, vt diffinitur à Concilio Florentino in eo-
dem decreto, §. Quintum Sacramentum; & à
Trident. in cap. 1. ſeſſ. 14. de extrem. Vnction.
53 Et in Sacramento Confirmationis, ſi deficiat
oleum, aut balſamum, character non imprimi-
tur, cum illius materia ſit Chriſma confectum,
ex oleo, & balſamo, vt in d. Decreto fidei, §. Se-
cundum Sacramentum. Et in vniuerſum vbi ad
ſubſtantiam alicuius Sacramẽti plura requirun-
tur, ſi vnum deficiat, nihil agitur, c. penult. & ibi
DD. infr. de Baptiſ.
54 Nonò & vltimò, generaliter quotieſcunque
dubitatur an aliquid, quod omiſſum fuerit, ſit
de ſubſtantia ordinis, necne, & tamen expreſſum
eſt in iure, vt fieri debeat; æſtimari debet de
ſubſtãtia, & tota ordinatio eſt repetenda, c. Preſ-
byteris, & cap. Chorepiſcopi, 68. diſt. cap. Nihil,
7. quæſt. 1. c. vnic. infr. de Cler. per ſalt. promo-
tis, & c. 2. de Baptiſmo. Ita Innoc. in c. Presby-
ter, de Sacram. non iteran. Raymun. in Summ.
tit. de ætat. ordinand. §. Quid ſi aliqua. Goffred.
in tit. de ætat. & qualit. §. Vnctionem autem,
Hoſt. in Summ. eod. tit. §. A quo, verſ. Conſilium
tamen

tamen eſt, Ioan.Friburg. in Summ. Confeſs. tit. de ætat.ordinand. quæſt.34. Archid. in cap.Quorundam, num.3. 23.diſtin. S. Antonin.in Summ. par.3. de ordinan. §.Quinta, Turrecr. in c.Epiſcopus, nu.7. 23.diſt. Angel. in ver.Ordo,ſecundo, num.14. verſ.Sed quomodo ſupplebitur, Piſanella ibidem, verſ.Quid ſi aliquid, & Armilla num.8. Hoſt. Io.Andr. Butr. Card.& omnes hic.

55 Ratio eſt quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum, vt dicitur in c. Veniens, infr. de Presbyt. non baptiz. in cap. Solemnitates, il primo, de conſecr.diſt.1. in cap.Si multa, de conſecr. diſtin.4.& tradunt omnes locis citat. Hoc autem caſu aut certum eſt propter vini omiſſionem non eſſe impreſſum characterem, aut certè negari non poteſt, quin res ſit valdè dubia. Ergo tota ordinatio eſt repetenda.

56 Non obſtat primum argumentum contrariũ: nam vt reſpondet S.Thom. in 4. diſt.24. quæſt.2. art.3. ad primum, in Confirmatione non datur officium ſuper aliquam materiam exteriorem; & ideò ibi character non imprimitur in aliqua exhibitione alicuius rei, ſed in ſola manus impoſitione, & vnctione. Sed in ordine Sacerdotali

57 aliter eſt; Et ideo non eſt ſimile. Præterea Vnctio in ordinatione Presbyteri fit tantùm propter ſolemnitatem, & dignitatem Dominici Corporis, quod non eſt contrectandum niſi manibus conſecratis. Vnde in ea character non imprimitur, vt poſt D.Bonauent. in 4.d. diſt.24. dicit Turrecrem. in cap.Præterea, nu.2.23. diſt. facit tex. in c.In ſancta,de conſ.diſt.1.

58 Non obſtat ſecundum,quia,vt inquit S.Thom. ibidem in reſponſ.ad 2. & Turrecrem.in c. Preſbyter,num.2.23.diſt. Dominus Diſcipulis dedit Sacerdotalem poteſtatem quantum ad principalem actum ante paſſionem quando dixit *Accipite, & manducate*. Vnde ſubiunxit, *Hoc facite in meam commemorationem*.Matth.26.Marc.14. Luc. 22. & Ioan. 13.& hodie diffinitum eſt à Concilio Tridentino in can. 2. de ſacrif.Miſſæ ſeſſ.22.[Si quis dixerit illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, vt ipſi, alijque Sacerdotes, offerrent Corpus,& Sanguinem ſuum,&c. anathema ſit.] Sed poſt reſurrectionem dedit eis Sacerdotalem poteſtatem quantum ad actum ſecundarium, qui eſt ligare, & abſoluere, vt ſimiliter eſt diffinitum in can.3. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. [Si quis dixerit verba illa Domini Saluatoris, *Accipite Spiritum ſanctum*, &c. Non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, anathema ſit.] Itaque in impoſitione manus datur Spiritus ſanctus, ideſt poteſtas ligandi, & ſoluendi, ſed non imprimitur in ea character ſacerdotalis,vt ſcripſi latè in c.Presbyter, infr. de Sacram. non iteran. Præterea in caſu præſenti tantùm quæritur an porrectio calicis cum vino ſit materia eſſentialis ordinis Presbyteratus; & quoad hoc parum refert an manus impoſitio ſit de eſſentia necne; quia etiam Authores,qui tenent eſſe de eſſentia; tamen non negant, quin potius admittunt requiri etiam traditionem inſtrumentorum ex neceſſitate Sacramenti. In hoc enim euitari non poteſt aperta diffinitio Concilij Florentini. Et erroneum eſt quod ait Petrus Arcudius Corcyræus in tract. quem edidit de Concordia eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione lib.6. de Sacramento Ordin.cap.7. manus impoſitionem in Sacramento Ordinis ſolam eſſe materiam, eamque determinatam à Chriſto Domino, & nullam prorſus aliam, idque eſſe intelligendum non minus in eccleſia Latina, quàm Græca, intelligens pro impoſitione manuum illam extenſionem, quam facit epiſcopus in ipſa inſtrumentorum porrectione. Incongruè enim ab ipſo, neque hactenus ab alio quoquam illa extenſio manus appellata fuit impoſitio; nec eſt ſimile de Sacramento Confirmationis, quia in illa epiſcopus dum chriſmate ſignat in fronte, imponit manum. Vnde manus impoſitio appellatur in c.2.3. & 4. de conſecr. diſt.5. à gloſ. Archid. & DD.in cap.Manus, 1.quæſt.1. Præterea Concilium Florentinum nõ diffinit materiã Presbyteratus eſſe porrectionem manus, ſed porrectionem calicis,&c. Ergo manus poteſt dici potiùs conditio, ſine qua non, quàm eſſentialis materia ordinis.

59 Non obſtat tertium; quia vt dicunt S.Thom. & Turrecr.locis proximè citatis, in reſponſ. ad ſecundum, in veſtibus non requiritur alia conſecratio niſi vt diuino cultui mancipentur, & ideò ſufficit pro conſecratione benedictio, vt in cap.1. infr. tit. prox.Sed aliter eſt de ordinatis, vt ex dictis patet.

60 Non obſtat quartum; quia veſtis ſacerdotalis non ſignat poteſtatem Sacerdoti datam, ſed idoneitatem, quæ in eo requiritur ad actum poteſtatis exequendum;Et ideò nec Sacerdoti,nec alicui imprimitur character in alicuius veſtis datione, vt per S.Thom. vbi ſupra ad quartum.

Non obſtat quintum, quia poteſtas Diaconi
61 eſt media inter poteſtatem Subdiaconi,& Sacerdotis. Sacerdos enim directè habet poteſtatem ſuper Corpus Chriſti; Subdiaconus autem ſuper vaſa tantum; ſed Diaconus ſuper Corpus in vaſe contentum, &c.dicto cap. Cleros, 21.diſt. & cap.Perlectis,25. diſt.Vnde eius non eſt tangere CorpusChriſti,ſed portare CorpusChriſti in patena,& diſpenſare Sãguinem cum calice, & ideò
62 eius poteſtas ad actum principalẽ nõ potuit exprimi,nec per dationẽ vaſis tantùm, nec per dationem materiæ;ſed exprimitur poteſtas eius ad actum ſecundarium in hoc quod datur ſibi liber euangeliorum; Et in hac poteſtate intelligitur alia; & ideò in ipſa libri datione imprimitur character,ſecundum S. Thom. Richard. Petr. de Palude, & communem opinionem,de qua teſtatur Sylueſt.in ver.Ordo,ſecundo, nu.4. verſ.Diacono verò, & diffinitur in præallegato decreto fidei Eugenij IV.in Concilio Florentino, §.Sextum Sacramentum, verſ.Diaconus verò per libri euangeliorum dationem.

63 Non obſtat ſextum, quia principalior actus Acolythi eſt quo miniſtrat in vrceolo,quam quo miniſtrat in candelabro; quamuis denominetur ab actu ſecundario propter hoc quod eſt magis notus, & magis proprius ei. Et ideò in datione vrceoli imprimitur character virtute verborũ ab epiſcopo pronuntiatorum ex ſententia D. Tho. in 4.d.diſtin.24.q.2. art.3. ad ſextum,quam dicit veriorem Sylueſtr. in ver. Ordo ſecundo, num.4. verſ.Acolythi verò. Quia propinquius ſe habet ad euchariſtiam præparare materiã eius, quàm deſer-

deferre lumen, quod eſt quid communiſſimum, quo vtimur etiam in veſperis, & matutinis; & ideò potiùs in acceptione vrceoli, quàm candelabri character imprimitur; Intellige ſi vnus ſine alio tradatur; quod tamen fieri non debet, quia vtrunque debet accipere, c.Acolythus, 23. diſt. & d. cap.Perlectis, 25.diſtin. vt per Syluest. vbi ſupra.

64 Non obſtat ſeptimum; quia vt reſpondet Turrecrem. in d.cap.Presbyter, 23.diſt. nu.1. in fin. quamuis littera ibi dicat, cum Presbyter ordinatur, episcopus manum ſuper caput illius teneat; non tamen ſequitur propter hoc vt in ipſa impoſitione manus imprimatur Sacerdotalis character.

Præterea Concilium Carthaginenſe non ponit ibi eſſentialia ordinis Presbyteratus, ideoque nec de forma, nec de materia vllam facit mentionem; ſed tantummodo docet ritum illum impoſitionis manuum; quod probo apertiſſimè; nam ille canon loquitur expreſsè de illa impoſitione manuum, quam faciunt episcopus, & Sacerdotes adſtantes ſuper caput Presbyteri ordinandi, vt ibi, omnes Presbyteri qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum episcopi ſuper caput illius teneant: At certum eſt impoſitionem illam non eſſe de eſſentia, quia fit antequam ordinando porrigantur inſtrumenta, nec tunc enuntiatur forma, ſed tantùm funduntur quædam preces, & orationes, quibus ordinandus præparatur ad ordinem ſuſcipiendum, vt patet ex Pontificali Romano in rubr. de ordin. Presbyt. ideoque S.Thom. eandem impoſitionem recenſet inter præparatoria ad ordinem in 4. diſtin.24. quæſt.2. art.3. & latius dixi in c.Presbyter, in 1. notab. infr. de Sacrament. non iteran. Non bene igitur ex Canone Concilij Carthaginenſis deducunt nonnulli ex Theologis impoſitionem manus eſſe de eſſentia ordinis Presbyteralis. Eundem ritum ponit S. Dionyſ. in lib. de eccleſ.Hierarch. cap.5. qui propterea in fine libri excuſat ſe à determinatione formarum Sacramentalium, quia hæc occultanda erant in primitiua eccleſia propter irriſiones Gentilium, vt refert S.Thom. in 4.diſt.7.quæſt.1.art.1. Cur autem in Actibus Apoſtolorum, in Concilijs, & Decretis Patrum ſacra ordinatio plerunque exprimatur per manus impoſitionem, cum tamen manus impoſitio non ſit de eſſentia ipſius ordinationis, dixi in d. cap.Presbyter.

65 Non obſtat octauum; quia cum in primitiua eccleſia antequam ſcriptum eſſet euangelium, impoſſibile eſſet adhibere materiam traditionis libri euangeliorum, credendum eſt Christum Dominum aliam materiam præſcripſiſſe, qua Apoſtoli vterentur in ordinatione Diaconi quouſque euangelium ſcriptum eſſet. Ad quod dicendum nos impellit neceſſitas: nam cum ex vna parte Concilium Florentinum diffiniat traditionem huius libri eſſe materiam ordinis Diaconatus; & ex altera certum ſit tunc temporis librum huiuſmodi non extitiſſe; ne dicamus Sacramentum ordinis Diaconatus fuiſſe tunc adminiſtratum ſine materia: cogimur dicere aliam materiam fuiſſe à Domino inſtitutam, cum eſſentialia Sacramentorum præſcribere non ſpectet niſi ad ipſum Sacramentorum inſtitutorem, vt patet ex dictis ſupra num. 19. & ex his, quæ dicentur infra n. 80. & ſeqq.

Quicquid enim ſit de quæſtione An manus impoſitio ſit de eſſentia ordinationis necne; tamen apertè diffinitum eſt traditionem inſtrumentorum requiri ex neceſſitate ſacramenti ad impreſſionem characteris. Ergo Beatus Stephanus non fuit ordinatus per ſolam manus impoſitionem, ſed etiam per traditionem alicuius inſtrumenti, quod poſtea mutatum fuit ex inſtitutione Christi, non ex determinatione eccleſiæ, quæ mutare non poteſt ſacramentorum ſubſtantiam, vt conſtat ex decreto Concilij Tridentini in can.2.ſeſſ.21. de commun.ſub vtraque ſpecie ibi, *ſalua illorum ſubſtantia*, & dixi latius eod.num.19. & ſeqq.

66 Non obſtat nonum, nam doctrina illa, quod formæ, quibus in ordinatione inſigitur character animæ, ſunt ex inſtitutione eccleſiæ, hodie erronea eſt ſtantibus diffinitionibus Concilij Tridentini, de quibus ſupra num.19. & ſeqq.

67 Nec valet argumentum. Animæ ſunt de iuriſdictione Papæ. Ergo Papa poteſt inſtituere, vt character imprimatur in anima. Etenim à poteſtate iuriſdictionali non licet arguere ad poteſtatem ſacramentalem: illa enim ex ſimplici iniunctione hominis confertur; & ideo non immobiliter adhæret, c.Omnibus, c. Ait Cæleſtinus, & c.Apertè, 29.quæſt.1. Poteſtas verò ſacramentalis confertur per aliquam conſecrationem, & character non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediatè à Chriſto, §. Verùm, 32.diſt. Ita declarat D.Thom. in 2.2. qu.39. art.3. & Syluest. in ver.Schiſmaticus, n.3. & dixi latius in cap.1.num.31. infr. de ſchiſmat. Præterea character ordinis ſemel impreſſus ab eccleſia deleri non poteſt, cap. Quod quidam 1.qu.1.gloſ.penult. in c.1.infr. Qui Cler. vel vouen. Archid. in c.Oſtenditur, 4 diſt S.Thom. loc.

68 cit.Syluest. in ver. Degradatio, num. 9. Nam, vt inquit, Bald. in cap. Bonæ memoriæ, il primo, nu.3. ſupra de poſtul. Prælator. mortificari quidem poteſt, ſed non funditus mori, niſi cum anima, & eſt diffinitum à Concilio Trident. in can.4. ſeſſ.23. de ſacram.Ordin. Ergo nec poteſt animæ ab eccleſia infigi, arg. cap.Verbum, de pœnit.diſt.1.cap.1. infra de regul.iur. l. Qui condemnare, ff.De re iudic.l. Nemo qui condemnare, ff.De reg.iur.l.Poſſideri, & l.Quemadmodum, ff. De acquir. poſſeſs.

69 Non obſtat decimum; quia non probatur hunc morem ordinandi Presbyteros per ſolam manus impoſitionem abſque traditione inſtrumentorum olim extitiſſe in eccleſia Græca. Quin potius contrarium conijci poteſt ex decreto fidei, quod editum fuit ab Eugenio IV. Sacro approbante Concilio, vt legitur in principio decreti, & de conſilio Prælatorum, vt inquit S.Antoninus, qui præſens aderat, cuius verba referuntur in notis ad eandem Synodum tom.4. Concil.par.1.pag 731.col.1. Et ſic Patres Græci nondum abierant. At Epiſcopi, & Sacerdotes Græci, qui Synodo intererant, nullatenus fuiſſent paſſi, vt diffiniretur ſine materia nullum ſacramentum perfici poſſe, & in ſacramento Ordinis materiam eſſe illud, per cuius traditionem confertur ordo, & Presbyteratum tradi per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, non inquam fuiſſent paſſi, vt ſic

diffiniretur, quin potius reclamaſſent, ſi tunc temporis, vel antea eccleſia Græca huiuſmodi inſtrumentorum vſum non habuiſſet. Inde enim reſultaſſet vt nullus ex antiquis Patribus eccleſię Græcæ, nec aliquis eorum, qui aderant in Concilio, habendi eſſent pro veris Epiſcopis, & Sacerdotibus.

70 Præterea in c.Subdiaconus, 23. diſt. præcipitur,vt Subdiaconus, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum. Deſumptus eſt autem hic Canon ex Conc.Carthaginenſi IV. cap.5. Quod fuit celebratum Carthagine anno Domini circiter 398. à ducentis quatuordecim Epiſcopis prouinciarum Africæ. In Codice autem Canonum vnica eſt Synodus Carthagin. continens Canones triginta tres, qui ex varijs Concilijs Carthagine habitis collecti fuerunt; & hos Canones Græci cum alijs multis Africanarum Synodorum coniunctos in ſuam linguam verterunt, & hi ipſi ſunt, quos iiſdem numeris Anſelmus, Burchardus, & Iuo citant, vt eſt adnotatum poſt can. De libellis,20,diſt.in ver.Carthaginenſium,& habentur Græcè, & Latinè tom.1. Concil. par.1. pag.570.& pag.758. Probabile eſt igitur in eccleſia Græca iam tunc extitiſſe vſum porrectionis calicis, & patenæ; alioquin Græci auctoritati Conciliorum Car-
71 thaginenſium non adhæſiſſent. Amplius in ſacris Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis nuſquam reperi improbatum hunc vſum eccleſiæ Græcæ.Et tamen Summi Pontifices etiam in his,quæ ad ſubſtantiam Sacramentorum non pertinent, multoties reformarunt Græcorum difformitatem ab eccleſia Latina, vt in c. Licet
72 Græcos, inf. de Baptiſ. et in hac Decretali, vbi in ſpecie ſancitur, vt eccleſia Græca in conſecrationibus Epiſcoporum ſeruet vnctiones,quas ſeruat eccleſia Romana, & tamen vnctio in conſecratione epiſcopi non eſt de ſubſtantia, ſed de ſolemnitate tantum, quod patet ex eo, quia ſi fuerit prætermiſſa, non iteratur conſecratio, ſed tantùm ſuppletur omiſſum, vt hic dicitur, & not. Hoſtien. Ioan. Andr. & omnes per hunc. textum. Idem apertius conſtat ex Conſtitutionibus Innocentij IV. Sub Catholicæ, in Bullar. tom.1. pag.76. & Clement. VIII. Sanctiſſimus, quæ inſcribitur, Inſtructio ſuper aliquibus ritibus Græcorum in Bullar. tom. 3. pag.47. Quod cum ita ſit, ego non percipio quomodo Pontifices Romani toties reformauerint Græcorum Catholicorum ritus in his, quæ ſunt de ſolemnitate tantum, & tam inſignem diſcrepantiam inter eccleſiam Græcam, & eccleſiamLatinam in materia eſſentiali ſacramenti Ordinis ſilentio prætermiſerint.

73 Et quod magis vrget, probabilius eſt Patres Græcos non fuiſſe præſentes in Concilio Florentino, quo tempore ab Eugenio editum fuit ſupraſcriptum decretum fidei, in quo declaratur materia ſacramenti Ordinis: nam poſt diffinitum Concilium, & peractum negotium vnionis, tom.4.Concil.par.1.pag.611.col. 2. de Patribus Græcis ſic legitur. [Feria ſecunda die Iulij 20. ſubſcripſere tomos Præſules,qui proficiſci cogitauerant. Hi porrò erant Heracleenſis, Cizicenus, Trapezuntius, Monembaſienſis, Nicomedienſis, Donamenſis. Ex Clericis etiam profecti ſunt cum illis ad quinquaginta nos expectaturi. Nos autem feria tertia vno, & vigeſimo die Iulij congregati, &c. Tomos ſubſcripſimus, ita finem habuit totum negotium ſanctæ vnionis. Et immediatè in tit. de Armenis ſic habetur. Poſt aliquot dies venerunt Apocriſiarij Patriarchæ Armenorum, qui Beatiſſimum Papam venerati, viſerunt Imperatorem, conſiliumque ſuum de conficienda cum eccleſia Catholica vnione expoſuerunt.] Et infra: [His dictis, receſſerunt Armeni, nos (ideſt Patres Græci) Florentia exeuntes, Venetias petiuimus,& inde rurſus domum redijmus.] Et ſic à diffinitione Concilij, & negocio vnionis, quod abſolutum fuit anno 1439. ab Incarnatione, & 6947. ab orbe condito pridie Nonas Iulij vſque ad diſceſſum à ciuitate Florentiæ aliquot tantum dies interceſſerunt. Decretum verò fidei editum fuit eodem anno 10. Calen. Decembris, & ſic quatuor circiter menſibus poſt diffinitionem Concilij. Nec refert quod decretum illud fuerit editum ſacro approbante Concilio, ſeu de conſilio Prælatorum, vt ſuperiùs dictum eſt: nam hinc non ſequitur neceſſariò, vt Patres Græci eſſent præſentes, quia etiam ſine ipſis potuit Concilium continuari ab Eugenio cumPatribus Latinis, & Armenis; cum præſertim Græci ante diſceſſum conſenſerint vnioni Armenorum. Græci ergo abierant quando diffinitum fuit ordinem Presbyteratus tradi per calicis cum vi-
74 no, & patenæ cum pane porrectionem. At quis credat Concilium Florentinum,quod principaliter fuit congregatum ad componendas differentias inter eccleſiam Græcam, & eccleſiam Latinam, Græcis præſentibus, & conſentientibus diffiniuiſſe articulos de proceſſione Spiritus ſancti, de Purgatorio, de Primatu eccleſiæ Romanæ, & de conſecratione in fermentato, in quibus Græci diſcrepabant ab eccleſia Latina; & tamen de modo ordinandi abſque traditione inſtrumentorum ne verbum quidem feciſſe, quod ex Actis Concilij appareat? Præſertim verò quia poſt abſolutam vnionem Patres Latini obiecerunt Patribus Græcis per plura capita, & petierunt ab eis, vt reſponderent cur in his diſcreparent ab eccleſia Latina; & tamen inter hæc nulla fit mentio de diſcrepantia in ordinando per ſolam manus impoſitionem, vt patet tom.4. Concilior. par.1. pag.609. verſ. Poſt hæc Latini quæſiuere à nobis hæc. Porrò Græci iuſtam querimoniæ cauſam habuiſſent quod Eugenius diffinitionem articuli adeò præiudicialis eccleſiæ Gręcæ poſt eorum diſceſſum diſtuliſſet; præterquamquod ſi Græci in hoc errabant, doctrina de porrectione calicis, & patenæ cum vino, & pane, illis potius tradenda fuiſſet, quàm Armenis, de quibus non conſtat an hunc errorem haberent, necne.

Ad hæc inter ſcriptores, qui tractant de eſſentialibus ſacramenti Ordinis, & præcipuè de traditione inſtrumentorum, & de impoſitione manuum, non reperi quemquam meminiſſe de hac Græcorum diſcrepantia ab Eccleſia Romana.
75 Imò in libro Græco, ſeu Opuſculo de ſacramentis Gabrielis Metropolitani Philadelphien. edito anno 1600.ſic legitur: Ordinis Sacerdotalis materia eſt ſacratiſſimus Panis,&.ſacrorũ Vaſorum numerus, ſeu,vt alij exponunt,quantitas, & reliqua

qua

cuiuſque ordinis propria, vti moris eſt. Ac demum ne quidquam in re tam graui prætermitterem, curaui nuper, vt inſignis Religioſus ſacræ Theologiæ Lector, & ex primarijs Venetorum familijs percunctaretur à Græcis Venetijs degentibus quid hac in re obſeruarent; reſponderunt ſe, & omnes Græcos non ſola vti impoſitione manuum in ordinandis Sacerdotibus, ſed panem in patena, & vinum in calice ordinandis tangendum porrigere. Probabilius eſt igitur hunc morem ordinandi ſine traditione inſtrumentorum, nec olim viguiſſe, nec hodie vigere in eccleſia Græca; ac ſi fortè aliquando contrarium fuerit obſeruatum, huiuſmodi errorem irrepſiſſe poſt Concilium Florentinum, quemadmodum etiam perplures alij errores irrepſerunt poſt recidiuum ſchiſma,& inexcuſabilem receſſum ab vnione eccleſiæ Romanæ.

76 Non obſtat vndecimum, & vltimum argumentum quòd ſufficiat porrectio ſolius patenæ cum pane, cum per eam ſufficienter ſignificetur vnica, & indiuiſa poteſtas conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti. Etenim hoc pugnat apertè cum diffinitione Concilij Florentini, quod diſertis verbis in traditione Presbyteratus ex neceſſitate ſacramenti requirit concurſum vtriuſque inſtrumenti cum materia impoſita: nam ſi voluiſſet alterutrum ſufficere, vtique concepiſſet orationem alternatiuè, videlicet, Presbyteratus traditur per calicis cum vino, vel patenæ cum pane porrectionem, non autem coniunctiuè per copulam, &, quæ requirit omnium concurſum, vt oſtenſum eſt ſupra in octauo argumento nu. 49. Cum præſertim ibi Concilium declaret materiam Ordinis Presbyteratus, & primo loco præſcribat porrectionem calicis cum

77 vino. Vnde ſi Hoſt. hic num. 10. dixit cum his iura, & magiſtri diſcrepent, quæ nec de lana caprina ſunt, neſcio ſi hæc, quæ potiſſimum dependent ex ſtatutis Canonicis, quæ & à pluribus ignorantur, ſuo ſenſu purus Theologus præſumeret diffinire: quid diceret, ſi videret Concilium Florentinum,& audiret Theologos præſumentes dimidiare integritatem materiæ à Concilio diffinitæ in ordine Presbyteratus?

78 Nec vrget quòd vnica ſit poteſtas conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti; quia materia in Sacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam: licet autem Corpori Chriſti concomitanter inſit etiam ſanguis, & è conuerſo, & ideò qui poteſtatem habet conſecrandi Corpus, habeat etiam poteſtatem conſecrandi Sanguinem; tamen pani non ineſt vinum, nec vino ineſt panis;& conſequenter per traditionem ſolius patenæ cum pane non habetur ſufficienter ſignificatio Sanguinis Chriſti, prout requiritur ad eſſentiam ſacramenti, vt probatum eſt ſupra

79 in ſeptimo argumento num. 47. Et cum in hoc habeamus apertam diffinitionem oecumenicæ Synodi, neceſſe eſt quemlibet Catholicum illi adhærere, nec propriæ prudentiæ inniti, c. De libellis, 20.diſt. c. Ne innitaris, ſupr. de conſtit. cum concord.

80 Nec videtur admittendum quod dicunt Henriquez & Bellarm. materias ordinum fuiſſe inſtitutas à Chriſto generatim, & indeterminatè. Imò enim in Sacramentis requiruntur res determinatæ ex ipſa Chriſti inſtitutione, vt conſtat ex D.Thom. in 3. part. q.60. art.3. 5. & 7. & in 4. diſt.2. q.1. art.1. q.3. Et probatur euidenter,

81 nam Sacramentum ſine materia, & forma determinata, non eſt realiter Sacramentum, vt conſtat ex Concilio Florentino in decreto fidei, §. Quintò, & ex Tridentino in cap. 2. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. & extrem. Vnct. Sed Chriſtus per ſeipſum immediatè inſtituit omnia Sacramenta, vt docet S. Thom. in 3. par. d. art. 3. 5. & 7. & eſt hodie diffinitum à Tridentina Synodo de Sacramentis omnibus in can.1. ſeſſ.7.de ſacram. & in ſpecie de Ordin. in can.3. ſeſſ.23. ſacram.

82 ordin. Ergo Chriſtus immediatè determinauit materiam, & formam cuiuſq; Sacramenti, quia ſubſtantiam, qualis eſt materia in Sacramentis, impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cuius eſt ſubſtantia,vt dicit Philoſoph.1. Metaphyſ.c.4.& probatur in c. Inter corporalia, de tranſl. epiſc.

83 alioquin Chriſtus Sacramenta inſtituiſſet verbaliter tantùm, & non realiter; quod eſt apertè contra diffinitionem Concilij Tridentini in dicto can.3. vbi non ſimpliciter diffinitur ſacram Ordinationem eſſe Sacramentum, ſed verè,& propriè Sacramentum à Chriſto Domino inſtitu-

84 tum; quæ verba non verificarentur, ſi Dominus non determinaſſet eſſentialia huius Sacramenti, ſed reliquiſſet Apoſtolis determinanda: confert text. in l. 1. §. fin. ff. Quod quiſque iur. & in l. 1. §. Idem Pomponius, ff. De dolo cum ſimil.

85 Præterea Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbolum, & inuiſibilis gratiæ viſibilis forma,vt diffinitur à Concilio Tridentin o ſeſſ. 13. de ſanctiſſ. Euchariſt. ſacram. c.3. ſeu ſignum viſibile, vt legitur in c. Sacrificium, de conſecr. diſt. 2. Ergo ſi Chriſtus inſtituit ſacramentum Ordinis, vt in d. can.3. inſtituit etiam ſignum viſibile,& externum, & ſic materiam huius ſacramenti; quia

86 cui conuenit diffinitum,impoſſibile eſt non conuenire diffinitionem, l. 1. §. Dolum, ff. De dol. inſtit. de tutel. in princ. c. Cum cauſam, infra de raptor. notat gloſſ. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Card. & alij in rubr. ſupra de Summ. Trinit. & fid. Cathol.

87 Accedit quòd Chriſtus inſtituit ſacramentum Ordinis, & Apoſtolos ordinauit Sacerdotes in Cœna nouiſſima. Concilium Tridentinum in c.1. & can.2. ſeſſ.22. de ſacrif. Miſſæ. Ergo tunc determinauit etiam materiam ordinis Presbyteratus; alioquin non ſolùm inſtituiſſet, ſed etiam adminiſtraſſet hoc ſacramentum ſine materia; & ita eccleſia hodie diuerſo modo traderet ordinem Sacerdotalem, quàm inſtituiſſet, & adminiſtraſſet Dominus, quod eſt abſurdum, cùm omnis Chriſti actio, noſtra ſit inſtructio, c. Si-

88 gnificaſti,& ibi notatur ſupra de elect. Et Chriſtus non exhibuerit aliquod ſacramentum, niſi quod ipſe accepit in exemplum, excepta Pœnitentia,& extrema Vnctione, quia illa accipere ſibi non competebat, quia ſine peccato erat, vt inquit S. Thom. in 3. par. q. 60. art. 3. ad 3. et ita ex factis Chriſti in propoſito arguit Sot. in 4 diſt.24. q.1. art.5. licet in reliquis propter poteſtatem, quam vocant excellentiæ, Chriſtus multa aliter fecerit, quàm hodie fiunt ab eccleſia, vt per Nazianzenum in oratione ad ſanctum lauacrum.

89 Denique eſto, Dominus reliquerit Apoſtolis de-

determinandam materiam ſacramenti Ordinis, hinc tamen non ſequitur, vt poſteaquam Eccleſia determinauit materiam Presbyteratus eſſe porrectionem calicis cum vino; & patenæ cum hoſtia, materia huiuſmodi non ſit ex neceſſitate ſacramenti, cum diffinitum ſit à Concilijs Florentino, & Tridentino, nullum ſacramentum ſine materia perfici poſſe, vt ſuperius dictum eſt. Item hinc non ſequitur, vt poſteaquam Eccleſia ſemel materiam huius Ordinis determinauit, nunc poſſit illam immutare, cùm per determinationem ſemel factam expirauerit facultas amplius determinandi, arg. c. In litteris, de off. deleg. c. Publicato, c. Cum inter, ſupra de elect. cum ſimil. de quibus per Abb. conſ. 11. Tria ſunt, n. 4. verſ. Venio ad tertium dubium, lib. 2. habens enim poteſtatem declarandi non poteſt declarari, niſi ſemel tantùm, l. Quicquid adſtringendæ, ff. De verb. oblig. vbi omnes ſcribentes ad hoc allegant illum textum pro ſingulari ſecundum vnam lecturam in ver. Nec rurſus, vt ibi eſt adnotatum in margine, quod non reperitur alibi, ſecundum Bald. in c. 1. num. 57. ſupra de conſtit. Et propterea Tridentina Synodus declarat ſubſtantialia ſacramentorum non ſubeſſe poteſtati Eccleſiæ, in c. 2. ſeſſ. 21. de comm. ſub vtraq; ſpecie, ibi, [Salua illorum ſubſtantia.] Ergo defectus vini in calice poſt Apoſtolorum determinationem eſt ſubſtantialis, ſiue porrectio calicis cum vino proueniat immediatè ex determinatione Chriſti, ſiue Apoſtolorum.

Quid dicendum? Secunda ſententia proculdubio eſt verior. Cæterum conſultius videtur vt in præſentia Sedes Apoſtolica neutram ex his opinionibus approbet, aut reprobet, ſed tantummodo iubeat ſic ordinatos iterum ordinari ſub conditione, iuxta text. in cap. 2. & ibi gloſ. 1. infr. de Baptiſ. Et tam his, qui ordinationem iterarunt, quàm his, qui in Sacerdotio miniſtrarunt, ad cautelam concedat diſpenſationem; illis quidem à pœnis, in quas potuerunt incidere ex cap. 1. 68. diſt. & cap. Dictum, de conſecr. diſt. 1. de quibus per Sylueſt. in ver. Irregularitas, num. 6. His verò, qui miniſtrarunt, ab Irregularitate, de qua in c. 1. & 2. de Cler. non ordin.
90 miniſtr. Hoc enim modo euitabitur difficultas Eccleſiæ Orientalis, quæ ſanè grauiſſima eſt: nam ex Euchologio, ſeu Rituali, quo Græci vtuntur, apparet eos non vti porrectione calicis, & patenæ, ſed ſola manus impoſitione, non tantùm in ordinatione Presbyteri, ſed etiam Subdiaconi, qui in Eccleſia Latina, & Africana manus impoſitionem non recipit, iuxta Pontificale Romanum, & Concilium Carthaginenſe cap. 5. Etenim in prædicto Euchologio à Græco idiomate in Latinum tranſlato à Petro Arcudio Coregreo in tract. de concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione lib. 6. de Sacram. Ordin. cap. 2. in tit. Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Subdiaconi, ſic legitur. [Deinde ter obſignans eius caput, & imponens manum, vbi Diaconus dixerit, Dominum deprecemur, Pontifex hanc recitat orationem *Domine Deus noſter*, &c. abſoluta oratione, ſequitur vt infra: Accipiens Pontifex Mantile imponit ſiniſtro humero eius, qui ordinatur. Similiter præbet illi vas ad infundendam aquam pro lotione manuum: ille verò vas accipiens deoſculatur manum ipſius, & aquam infundit ad manus Pontificis, qui eas lauat; tandem accepta benedictione diſcedit, &c. Peracto verò maiori ingreſſu, cum ſacram menſam Diaconus incenſat, rurſus lauat manus Pontifex in catenulo, quod geſtat qui ordinatus eſt. Porrò in ingreſſu maiori ipſe quoque ordinatus poſt omnes ſequitur geſtans etiam vas pro manuum lotione, ac mantile, &c. ſic fit ordinatio, & ſi multi ſunt qui ordinantur, oratio ad multos accommodatur.] Hæc ibi: In ſequenti autem titulo Euchologij, ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Diaconi habetur ſic. [Pontifex habens manum impoſitam capiti ordinandi clara voce enunciat: [Diuina gratia, quæ ſemper infirma curat, & imperfecta perficit, promouet N. Reuerendum Subdiaconum in Diaconum.] Et infra. [Tandem peracta communione Clericorum in Sanctuario Pontifex porrigit calicem Diacono tunc conſecrato, vt ipſe populo ad communionem accedenti, diſtribuat.] Nec ibi vlla fit mentio traditionis libri Euangeliorum. Rurſus in titulo Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Presbyt. [Surgente Pontifice accedit ad eum, qui ordinatur, cuius caput ter ſignat Pontifex. Qui verò ordinatur fronte incumbens ſacræ Aræ vtrunque genu flectit. Diacono verò elata voce dicente, Attendamus, &c. ſtatim Pontifex impoſita manu vna cum Pallio clara voce enunciat: Diuina gratia, quæ ſemper infirma curat, & quæ deſunt ſupplet, promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.] Et infra immediatè cum appellat ordinatū ibi; [Vt iſte; quem tibi placuit à me promoueri.] Et infra, [Tu Domine, &c. hunc, quem voluiſti, vt ſubiret gradum Presbyteri. Et ibi, [Induitur ſtola, & diſcedens ſtat vna cum Presbyteris.] Nec non ibi; [Accedit ordinatus, cui præbet Pontifex ſanctum Panem, hoc eſt particulam panis conſecrati; Et primus inter alios Presbyteros communicat.] De porrectione autem calicis cum vino, & patenæ cum Hoſtia, ne verbum quidem. In ſola Epiſcopi conſecratione Græci præter manus impoſitionem vtuntur impoſitione libri Euangeliorum ad inſtar Eccleſiæ Latinæ, & Africanæ ad præſcriptum cap. Epiſcopus, 23. diſt. Vt enim legitur in Euchologio in tit. Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Epiſcopi. Pontifex impoſita manu recitat quæ ſunt ſcripta in charta, videlicet, [Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & imperfecta perficit, promouet N. amabiliſſimum Presbyterum in Epiſcopum à Deo cuſtoditæ Ciuitatis N. Cunctis reſpondentibus, &c.] Aperit Euangeliorum, & imponit capiti illius, qui ordinatur ſimul vna tangentibus alijs quoque Pontificibus: Deinde facta trina Cruce in capite illius, impoſitaque manu ſic precatur, &c. & recitat quaſdam orationes, quibus oſtendit eum iam eſſe conſecratum Epiſcopum.

91 Ex his apparet in Eccleſia Orientali ordines conferri per ſolam manus impoſitionem abſque vlla inſtrumentorum traditione. Vnde Petrus Arcudius d. lib. 6. de Sacram. ordin. cap. 5. concludit apud Græcos præter manus impoſitionem nullam aliam reperiri materiam, & ſupra in cap. 3. reprehendit Philadelphien. qui dixit materiam apud Græcos eſſe ſacrum panem, &

cer-

certum inſtrumentorum numerum.

Et quamuis etiam apud Græcos in ordinatione ſit vſus nonnullorum inſtrumentorum; tamen hæc non adhibentur, niſi poſt abſolutam ordinationem; ideoque non poſſunt eſſe materia huius ſacramenti: nam vt idem Arcudius ait d. cap.3. de materia Sacramenti Ordinis [Apud Græcos; Lectori, Subdiacono, Diacono. Presbytero, & epiſcopo cum ordinantur, imponuntur manus à Pontifice, eſtque id cōmune omnium.

Deinde peractis orationib' conſecratorijs lectori porrigit Pontifex librum Epiſtol. Canonicarū cum Actib' Apoſtolicis, Subdiacono præbet vaſa, vrceolum, & lebetem vna cum mantili ad infundendam aquam Pontifici. Diacono exhibet flabellum, quo arcet muſcas, pulueres, & id genus à ſacratiſſima eucharistia. Presbytero Pontifex porrigit miſſale, licet hoc de porrigendo miſſali in Euchologio non legatur, ſed tantùm mos huiuſmodi ſit alicubi vſitatus. Et dùm celebrat epiſcopus præbet Presbytero particulam abſciſſam ex maiori particula, quæ eſt in patena ſuper Altari. Et propterea idem Arcudius eod. lib.6. de Sacram.ordin. c.3. [Inſtrumenta, inquit, apud Græcos exhibentur quidem, quia tamen exhibentur ſine vllis verbis peractis iam ſacris ordinibus, & nulla ſit eorum mentio in orationibus conſecratorijs, non videntur de facto, & vt nunc ſe res habet, eſſe materia, quamuis poſſent eſſe, vt ſunt apud Latinos, ſi aliter & vna cum forma exhiberentur.] Hæc ille. Nec refert quòd in traditione Panis conſecrati proferantur illa verba, quæ habentur in Euchologio; [Accipe depoſitum hoc, & ſerua illud vſque ad aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, quando debet abs te illud repetere.] Etenim non propria illa ſunt forma, neque panis conſecratus eſt materia, quod probatur euidentiſſima ratione: nam antequam Pontifices eum porrigant, ipſemet Presbyter tanquam perfectè ordinatus vna cum epiſcopo eum conſecrat, vt in Euchologio. At conſecrare non poſſet niſi iam recepiſſet characterem Sacerdotalem. Vnde in eodem Euchologio qui accedit ad accipiendum panem, appellatur ordinatus iam; & conſecratus per manus impoſitionem, vt in rubr. Ordo qui obſeruari ſolet in ordinatione Presbyteri. Porrò in antiquo Patriarchali Euchologio, vt ipſe Arcudius teſtatur cap.2. ſic habetur Archiepiſcopus porrigit ordinato vnum panem. Et ſecundum eum differentia inter Euchologia manuſcripta, & typis excuſa, hæc eſt; quòd in manuſcriptis panis datur Presbytero ordinato non conſecratus, vt eum conſecret; in excuſis datur conſecratus; & putat ipſe corrigendum eſſe Euchologium impreſſum ab Euchologio antiquo manuſcripto, & dandam eſſe particulam panis, quam ipſe nuper ordinatus conſecrare debeat, ſicuti obſeruant Rutheni. Sed nihilominus etiam inſpecto hoc ritu Euchologij manuſcripti, panis non conſecratus non poteſt eſſe materia ordinis Sacerdotalis, quia datur Presbytero iam ordinato, vt habent verba Euchologij, nec in traditione huius panis profertur forma. Forma autem in Sacramentis non poteſt præcedere materiam.

Præterea quicquid ſit de his, illud certiſſimum eſt pleroſque ex Græcis iuxta Euchologia ſiue manuſcripta, ſiue impreſſa in ordinatione Presbyteri non porrigere calicē cum vino, atque ita non adhibere materiam integram à Concilio Florentino diffinitā in traditione Presbyteratus.

92 Porro, an hic mos ordinandi per ſolam manus impoſitionem ſeruaretur olim in eccleſia Orientali, planè non conſtat. Nam etſi in Concilio Florentino Georgius Vari Gretenſis Presbyter Græcus exhibuerit Iuliano Presbytero Cardinali S.Sabinæ Euchologium Patriarchali manu ſcriptum, quod eundem prorſus modum præſcribit ordinandis, quem hodie ad vnguem ſeruat Græcorum eccleſia; quod quidem Patriarchale dicitur aſſeruari in Monaſterio Cryptæ Ferratæ manu eiuſdem Cardinalis ſubſcriptum, vt refert Arcudius in eod. tract. lib.6.c.5. Ignoratur tamen quanta fides eiuſmodi Euchologio ſit adhibenda, nec vllam illius rationem habuit Concilium Florentinum, cum diffinierit materiam ordinis Presbyteratus eſſe porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum pane.

93 Et quamuis hæc doctrina in ſpecie tradita fuerit Armenis; tamen decretum illud continet fidem orthodoxam, vt patet ex principio decreti ibi, [nec vlla in futurum de fidei veritate apud ipſos Armenos hæſitatio eſſe valeat, atque idem per omnia ſapiant cum Sede Apoſtolica, [& ibi, [Vt ſub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatem, quam ſuper præmiſſis Romana profitetur eccleſia, per hoc Decretum ſacro approbante Florentino Concilio ipſis Oratoribus ad hoc etiam conſentientibus traderemus.]

94 Vnde fit vt adſtringat etiam Græcos, neq; enim alia fides eſſe poteſt apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos, cap. Loquitur Dominus, 24.qu.1. Extrauag. Vnam ſanctam, de maior. & obed. cum concord.

95 Neque obſtat quod in eo decreto fuerit traditum Armenis Symbolum à centum quinquaginta Epiſcopis in Oecumenico Conſtantinopolitano Concilio editum cum illa additione, *filioque*, ipſi Symbolo declarandæ veritatis gratia, & vrgenti neceſſitate licitè, & rationabiliter appoſita, & ordinatum vt per omnes Armenorum eccleſias intra Miſſarum ſolemnia ſicut apud Latinos mos eſt ſingulis ſaltem Dominicis diebus, & maioribus feſtiuitatibus decantaretur, aut legeretur, vt habetur in §. In primis ergo damus, hoc autem præceptum Græcos non arctet. Id inquam non obſtat: nam quod Symbolum Patrum decantetur in eccleſia cum illa additione, *filioque*, non eſt de iure diuino, ſed ex Conſtitutione eccleſiæ; vt ſcripſi in cap.1.num.32. ſupra de Summa Trinit. & fid. Cathol. Vnde à præcepto illo iuris poſitiui Græci iuſtè eximi potuerunt ab eccleſia Romana, ſicut fuerunt exempti. At verò in his, quæ ad fidem pertinent, & ſunt de iure diuino, ſicut ſunt materia, & forma Sacramentorum, vt patet ex dictis ſupra num.79.& 80.

96 Decretum Eugenij ligat etiam Græcos: nam in c. Ad abolendam, de hæret. tanquam hæretici excommunicantur vniuerſi, qui de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel de Baptiſmate, ſeu de peccatorum Confeſſione, Matrimonio, vel reliquis Sacramentis aliter ſentire, aut docere non metuunt, quàm ſacroſancta Romana eccleſia prædicat,

dicat, & obſeruat. Ad idem tex. in cap. Hæreſis, 24.q.3. Ac propterea Græci quoque iuxta diffinitionem Florentini Concilij tenentur credere Spiritum ſanctum etiam à filio procedere, licet non teneantur pronunciare, niſi ſubeſſet ſcandalum; præſertim ſi degant inter Latinos, aut neceſſitas poſtularet confitendi fidem; quia tunc oporteret etiam pronunciare, vt habetur in inſtructione Clementis VIII. ſuper aliquibus ritibus Græcorum, §.6. In Bullar. tom.3. pag.47. & eo magis, quia Decretum Eugenij vtitur dictione illa *orthodoxa*, ideſt Catholicæ, l.2. C.de Summ. Trinit. Alber. in repert. in ver. Orthodoxa. Verbum autem *Catholica* idem importat quod vniuerſalis, & vbique porrecta; cap. Fundamenta, de elect. lib.6. & notat gloſſ. in rubr. C. eod. Item gloſſ. in d. extrauag. Vnam ſanctam, in ver. Sponſo, de maior. & obed.

Illud certum eſt, etſi Græci, qui Venetijs degunt adhærentes Philadelphienſi calicem, & patenam ordinandis tangenda porrigant; tamen in Orientali Eccleſia innumeros ferè Sacerdotes fuiſſe initiatos per ſolam manus impoſitionem, quorum ordinationes irritas nunc de-
97 cernere non videtur expedire. Chriſtiana charitas ſuadet vt ordinatio ſaltem conditionaliter repetatur ob periculum animarum, præſertim in Sacramento pœnitentiæ, quod non proderit attritis ſi abſoluantur ab eo, qui non habet characterem ordinis Sacerdotalis, vt patet ex decreto Conc. Trid. c.4. De contrit. verſ. Et quamuis ſine Sacramento, ſeſſ.14. de ſanctiſſ. Pœniten.
98 & extrem. Vnct. Sacramen. iuncto c. 7. Eiuſdem ſeſſ. Quam repetitionem ſub conditione fieri debere, ſatis etiam probatur ex c. Solemnitates, il primo, cum ibi notatis per gloſſ. & DD. de conſecr. diſt.1. ex c.2. & ibi gloſſ.1. infr. de baptiſm. & ex prædicta inſtructione Clementis VIII. §. Epiſcopi Latini, ibi, [Tutius videtur, vt cum cautela, & ſub conditione id faciant,] & infra, §. Si Epiſcopus Latinus.

DE SACRA VNCTIONE.

Cap. Cum veniſſet. §. Per frontis.

SVMMARIVM.

1 *Abbatis S. Pacundi ſupplicatio pro facultate conferendi Sacramentum Confirmationis ſuis ſubditis.*

2 *Papa poteſt munus adminiſtrandi Confirmationem committere etiam ſimplici Sacerdoti, & num. ſeqq.*

3 *Epiſcopi ſoli manus imponunt ob honorem Sacerdotij, non ob legis neceſſitatem.*

4 *Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter Confirmationis. Delegatus tamen eſſe poteſt etiam non Epiſcopus, & num.9.*

5 *Chriſma conferendi facultas ex quibus cauſis per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda inferiori Prælato.*

6 *Cauſa expreſſa in lege, vel diſpenſatione cenſetur rationabilis, niſi ſit manifeſtus error.*

7 *In ſacramento Confirmationis datur Spiritus ſanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes.*

8 *Prælati inferiores ſi ſint nullius diœceſis, habeantque iuriſdictionem Epiſcopalem, poſſunt conuocare quem maluerint Epiſcopum pro chriſmate adminiſtrando.*

9 *Abbati petenti confirmationem facultatis conferendi Chriſma an obſtet Concilium Tridentinum; annue expediat dictam confirmationem concedere.*

10 *Abbas Caſſinenſis, qui ex priuilegio poteſt omnia, quæ ad Epiſcopum ſpectant, præterquam Chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, non poteſt adminiſtrare ſacramentum Confirmationis.*

Conceditur tamen ei à Sanctiſſimo hæc facultas de licentia Ordinarij. num.13.

11 *Ordinis Epiſcopalis quæ ſunt non veniunt in generali conceſſione, niſi de illis fiat ſpecialis mentio.*

12 *Exceptio regulam firmat, ſed non ampliat.*

5. PER FRONTIS. Tractat de Vnctione Chriſmatis poſt baptiſmum, quæ dicitur Confirmatio. Et ad triplicem Conſultationem Patriarchę Conſtantinopolitani reſpondet primo, per Chriſmationem in fronte deſignari manus impoſitionem, quæ alio nomine appellatur Confirmatio, quia per eam datur Spiritus ſanctus ad augmentum, & robur. Ad ſecundum reſpondet, etſi cæteras vnctiones ſimplices quoque Sacerdotes exhibere poſſint; tamen vnctionem Chriſmatis à ſolis Epiſcopis eſſe conferendam. Et hoc ea ratione, quia vt in Actibus Apoſtolorum legitur, ſoli Apoſtoli, quorum vices gerunt Epiſcopi, dabant Spiritum ſanctum. Ad tertiam reſpondet, per Confirmationem deſignari Spiritus ſancti aduentum. Hoc dicit.

Nota Confirmationis Sacramentum à Summis tantum Sacerdotibus, ideſt Epiſcopis conferri. Concordat cap. Presbyteri, de conſecrat. diſt.4. & cap. Quanto, & ibi dixi, ſupra de Conſuetud.

1 QVÆRO. Abbas Sancti Facundi Ordinis Sancti Benedicti nullius diœceſis quoddam Territorium per Gregorium VII. & alios Summos Pontifices diſtinctum, & delineatum habet, in quo plura ſunt oppida, & caſtra, in quibus Abbas exercet omnimodam iuriſdictionem ſpiritualem priuatiuè ad quoſcunque Epiſcopos, vt per tres conformes ſententias Rotales contra Epiſcopum Legionen. qui vicinior eſt, declaratũ fuit. Pro actibus Conſecrationis in hac Abbatia exercendis Abbas habet priuilegium ab Alexandro III. conceſſum, & à Cæleſtino III. Gregorio IX. alijſq; Pontificibus confirmatũ, conuocãdi ſcilic. Epiſcopos, qui de licentia Abbatis dictos actus in eadem Abbatia exerceant. Et ſic per quadringentos, & plures annos iuxta huiuſmodi priuilegium Abbas conuocauit Epiſcopos, qui ferè ſemper Titulares erant, & hi adminiſtrabant ibidem Sacramentum Confirmationis. Sed cum iam poſt Concilium Tridentinum difficile ſit Epiſcopos Titulares inuenire; & diœceſani maximè in Hiſpania ad alienam diœceſim pro Pontificalibus exercendis accedere nolint, &

hæc

qua hæc Abbatia à viciniori ciuitate diſtet per triginta, & plura milliaria: ideò Abbas ſuppliciter petijt à Sede Apoſtolica facultatem conferendi, & adminiſtrandi ſacramentum Confirmationis ſuis ſubditis. Dubitabatur an huiuſmodi ſupplicationi annuendum eſſet, nec ne.

2 De Summi Pontificis poteſtate hæſitandum non eſt; nam poſſe Romanum Pontificem munus Confirmationis committere ſimplici Sacerdoti, ſenſit S. Ambroſius ad Epheſ. c. 4. dum dixit in Ægypto Presbyteros confirmare in abſentia Epiſcoporum, & Hieron. in dialog. contra Lu-
3 cif. ait ob honorem Sacerdotij fieri, vt ſoli Epiſcopi manus imponant, non autem ob legis neceſſitatem. Sed & Gregorius lib. 13. epiſt. 26. commiſit Presbyteris Sardiniæ vt in abſentia Epiſcoporum confirmarent, vt habetur, 95. diſt. c. Peruenit.

Et hæc eſt communis Theologorum ſententia in 4. diſt. 7. & tenet D. Thom. 3. par. qu. 72. ar. 11. & ibi Caiet. art. 8. Ferrarien. 4. cont. gent. cap. 60. Victoria in Summa, num. 50. S. Antonin. 3. par. tit. 14. §. De Miniſtro. Eſt etiam communis Canoniſtarum in d. cap. Peruenit, 95. diſt. Innoc. Hoſtien. & aliorum in cap. Quanto, de conſuet. vbi ponderanda ſunt illa verba textus, *ſua temeritate*, quaſi dicat Pontifex, ſecus ſi noſtra auctoritate.

Sed iam hoc determinatum videtur in Conc. Florent. in inſtruct. Armenorum in §. Secundum ſacramentum. Vnde Soto vbi ſupra dicit iam non licere de hoc dubitare. Et ex eo quod Tridentinum Concilium, ſeſſ. 7. de confirm. cau. 3.
4 dicit Miniſtrum ordinarium Confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum, colligunt moderni Conciliũ determinaſſe alium eſſe poſſe Miniſtrum delegatum, vt tetigit Nauar. in Catech. Rom. pag. 226. & expreſsè tenet Durant. de ritib. Eccleſ. lib. 1. cap. 20. num. 12. Ad finem, & Viuald. in ſuo Candel. cap. De confirmatione, qu. 26. vbi alia citat Concilia pro hac ſententia. Et quamuis pro hoc concedendo ſufficeret voluntas; tamen in hoc caſu non ſolùm affertur congruentia, ſed etiam vrgens, & rationabilis cauſa: nam hanc poteſtatem à Domino collatam Summo Pontifici quandoque exerceri congruit, & oportet, maximè quia hoc extollit, & magnificat Pontificiam poteſtatem, & pulchritudini conuenit eccleſiæ, vt ſicut ſtella ab ſtella in claritate differt, ita Prælati Prælatis priuilegijs, & prærogatiuis clareſcant amplioribus, c. Ad hoc, 89. diſt. & ſic patet de congruentia.

5 Quòd autem extet rationabilis, & vrgens cauſa, videtur manifeſtum, primò quia Eugenius IV. in Concilio Florentino in decreto fidei pro inſtructione Armenorum loc. cit. dicit Pontifices id munus Presbyteris conceſſiſſe ex rationabili, & vrgenti cauſa, ſed hæc nulla alia erat, niſi illa, de qua loquitur S. Ambroſius, & decreuit Gregorius; abſentia ſcilicet, & penuria Epiſcoporum, & hæc videtur ſubeſſe in caſu noſtro. Ergo & cauſa rationabilis, & vrgens.

6 Deinde cauſa à Principe in lege, vel diſpenſationibus expreſſa cenſetur rationabilis, niſi ſit manifeſtus error, vt tenet Caiet. tract. de indulg. qu. 2. Sed Gregorius in d. c. Peruenit, ob ſolam abſentiam Epiſcoporum commiſit huiuſmodi munus Presbyteris, neque Catholicus aliquis dicet illum erraſſe: ergo hæc cauſa eſt rationabilis.

Præterea Paſtor tenetur paſcere oues, & miniſtrare eis ſacramenta per ſe vel per idoneum Miniſtrum, vt in Concilio Tridentino, c. 1. ſeſſ. 23. Sed oues iſtius Abbatiæ carent Miniſtro Confirmationis: igitur Paſtor tenetur eis prouidere de tali Miniſtro. Et hæc ratio vrget. Ergo datur vrgens cauſa.

Denique ſatis vrgens, & rationabilis cauſa eſt illa quando aliquid fit, ne quis priuetur, vel defraudetur aliquo bono ſibi conceſſo, maximè ſpirituali, ſed in ſacramento Confirmationis
7 conceditur maximum bonum; in eo enim vt hic patet, & in Concilio Florentino datur Spiritus ſanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes. Quo tanto bono, imò ſummo bono hi priuari non debent, præcipuè petentes, & reclamantes.

Quod ſi hoc ſuauiori, & commodiori medio fieri debet, cum Epiſcopi titulares iam vix reperiantur, & diœceſani ad iſtam Abbatiam accedere nolint, & ſubditi non teneantur cum tanto labore, & diſpendio per alienas diœceſes ſic diſtantes peregrinari, quærentes qui pueros ſuos confirment; nullum medium videri poteſt ſuauius, quàm ſi hoc munus committatur Abbati, cui eſt commiſſa cura animarum iſtius Abbatiæ, qui ſemper reſidet, & vigilat ſuper oues ſuas. Deinde quia ſic non committitur hoc munus ſimplici Sacerdoti, ſed Abbati inſigni amplum habenti territorium, & iuriſdictionem Epiſcopalem, qui Mitra, Baculo, & alijs Pontificalibus, vtitur inſignijs, ſolemnemq; dat benedictionem, & eſt à Conſilijs Regis Catholici, ſicut Epiſcopi illius Regni. Hæc ſunt quæ pro Abbate adducuntur.

Cæterùm cum res ſit valdè exemplaris, videtur accuratè conſiderandum an hoc caſu inſpecta diſtantia à viciniori diœceſi, & alijs facti circumſtantijs, verè ſubſit in illis partibus talis neceſſitas, ob quam prædicta facultas ſit concedenda inferiori Prælato: cum præſertim Abbates, vt proponitur, quadringentorum annorum ſpatio conuocauerint Epiſcopos ad ſacramentum Confirmationis adminiſtrandum. Quod iure eis licuit: nam S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ſæpius declarauit, inferiores Prælatos, qui nullius diœceſis ſunt, habentque iuriſdictionem Epiſcopalem, poſſe conuocare quem maluerint Catholicum Antiſtitem pro miniſtrando Sacramento Chriſmatis.

9 Porrò cum olim quæſitum fuerit an Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. de Confirm. can. 3. & ſeſſ. 6. c. 5. obſtet quo minus facultas miniſtrandi ſacramentum Confirmationis conceſſa à Sede Apoſtolica ante Conciliũ Abbati regulari, nunc confirmetur, accedente præſertim conſenſu Ordinarij. Die 3. Martij 1575. Congregatio generalis cenſuit Papam poſſe id concedere ſi velit. An autem debeat, vel expediat, ſex Cardinales, ſolo diſſentiente Alciato, cenſuerunt non debere, neque expedire, cum nulla neceſſitas ſubſit. Præſertim cùm in illis regionibus ſint multi hæretici, qui credunt ſimplicem Sacerdotem poſſe miniſtrare Chriſma, ſicut Epiſcopus. Et ſi viderint Abbatem id facere, ſe confirmabunt in

iſta

iſta hæreſi, quam Concilium Tridentinum damnauit. An autem ſi Papa concederet, videretur facere contra Concilium d. can. 3. tres Cardinales cenſuerunt aliquo modo eſſe contra Concilium, quod vult Epiſcopum eſſe ordinarium miniſtrum. Alij quatuor Cardinales cenſuerunt non eſſe contra Concilium, quod decidit Ordinarium miniſtrum eſſe Epiſcopum, extraordinarium autem eum, cui Papa concederet. Et ita Couarr. lib. 1. var. reſol. c. 10. num. 4. Referendum tamen Sanctiſſimo; qui dixit videndum an Prædeceſſores ſui reſtrinxerint iſtas facultates.

10 Ad hæc propoſito dubio an Abbas Caſſinenſis habens ex priuilegio Apoſtolico vt poſſit omnia, quæ ſpectant ad Epiſcopum, exercere, præterquam Chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, poſſet Sacramentum Confirmatio-
11 nis adminiſtratione: S. Congregatio cenſuit non poſſe, cum ea, quæ ſunt Ordinis, requirant ſpecialem mentionem vt intelligantur inferioribus Prælatis conceſſa, vt in conſ. 19. Antonij de
12 Butrio. Et quamuis exceptio firmet regulam in contrarium in non exceptis, præſertim ſi caſus excepti ſint ſpeciali nota digni, & excipiantur taxatiuè, vt notat Dec. in l. 1. num. 30. 36. & ſeq. ff. De regul. iur. non tamen ampliat eius naturam vt comprehendat ea, quæ ſunt aliàs reſeruata, & de quibus eſt facienda mentio ſpecialis, prout de facultate confirmandi. Cum præſertim diſpenſatio huius caſus concedi non debeat niſi ex cauſa admodum vrgenti, vt Eugenius voluit in prædicta inſtructione Armenorum, Vnde numquam venit, niſi expreſsè concedatur, & cauſa exprimatur. Præterea Gregorius in d. c. Peruenit, loquitur diſpenſatiuè vbi Epiſcopi deſunt, & propter ſcandalum, vt hic notat gloſ. in ver. Hanc. Et ita reſpondit Sacra
13 Congregatio, die 18. Martij 1574. Sanctiſſimus tamen conceſſit tale priuilegium ante Concilium habenti, vt poſſit conferre Sacramentum Confirmationis, de licentia tamen Ordinarij.

DE SACRAMENTIS non iterandis.

Cap. Presbyter.

SVMMARIVM.

1 *Manus impoſitio ſi in ordinatione Sacerdotis fuerit prætermiſſa, ſtatutis temporibus ſupplebitur.*

2 *Manus impoſitio quotuplex ſit, & quæ iterari poſſit, vel non. & num. ſeqq.*

3 *Abbas ſemel benedictus non poteſt iterum benedici.*

4 *Pœnitentia ſolemnis iterari non poteſt, & cur.*

5 *Presbytero, cum ordinatur, manus imponitur ab Epiſcopo, & Presbyteris adſtantibus; Diacono ab Epiſcopo tantùm.*

6 *Ritus impoſitionis manuum, & Ordinationis Epiſcoporum ab Apoſtolis introductus eſt. & n. 53.*

7 *Petrus ſolus immediatè à Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus, reliqui Apoſtoli ab ipſo Petro.*

8 *Ordinationis tempore ſupplendum eſt quod in ordinatione fuit prætermiſſum.*

9 *Solemnitas ſuppleri debet eo tempore, quo ſubſtantialiter actus poteſt celebrari.*

10 *Manus impoſitio in ordinatione Presbyteri an ſit de eſſentia Sacramenti, vel de ſolemnitate tantùm. & num. ſeqq. vſque in fin.*

11 *Ordinatio tota eſt iteranda, ſi aliquid ex ſubſtantialibus fuerit prætermiſſum.*

12 *Iteratum non dicitur, quod ambigitur eſſe factum.*

13 *Sacramenta omnia, & eorũ eſſentialia ſunt immediatè ex inſtitutione Chriſti.*

14 *Eccleſia in Sacramentorum diſpenſatione poteſtatem habet ſtatuendi, vel mutandi, ſalua eorum ſubſtantia.*

15 *Verbum* introducere, *quid importet.*

16 *Ritus propriè quid ſit.*

17 *Sacramentum quid.*
Signum illud exterius in quolibet ordine eſt eſſentiale, in quo principalis actus illius ordinis deſignatur.

18 *In Sacramentis habentibus materiam corporalem, actus humani non ſunt de eſſentia Sacramentorum.*

19 *Res ſenſibilis, & verba ſunt de eſſentia Sacramenti.*

20 *Apoſtoli quando fuerint à Chriſto ordinati Sacerdotes.*

21 *Presbyter ordinatus abſque manus impoſitione non accipit poteſtatem à peccatis abſoluendi.*

22 *Presbyter in impoſitione manus non ordinatur iterum, nec nouum recipit characterem.*

23 *Ordinum diuerſitas oritur ex diuerſitate materiæ, & formæ.*

24 *Poteſtas ordinis eſt indelebilis; poteſtas iuriſdictionis ſecus.*

25 *Confeſſiones quas Sacerdos audit non approbatus, ſunt irritæ.*

26 *Sacerdos ordinatus ante manus impoſitionem eſt verus Sacerdos habens poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti.*

27 *Subſtantiam impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab eo, cuius eſt ſubſtantia.*

28 *Subſtantialia rei, quæ dicantur, & quæ accidentalia.*

29 *Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, forma, & miniſtro.*

30 *Ordinum materia quæ ſit ex diffinitione Concilij Florentini.*

31 *Manus impoſitionem non eſſe de ſubſtantia ordinis, qui ſenſerint ex Theologis, & Canoniſtis.*

32 *Manus impoſitionem eſſe materiam eſſentialem ordinis Presbyteratus, qui Theologi affirmauerint, & quibus fundamentis.*

33 *Presbyteri, & Diaconi in primitiua Eccleſia per manus impoſitionem ordinabantur. & num. 38.*

34 *Dictio,* per, *cauſam efficientem ſignificat.*

35 *Manus impoſitione datur gratia, & Spiritus ſanctus.*
Declaratur. num. 37.

36 *Manus eſt organum organorum.*
Declaratur. num. 42.

37 *Manus impoſitio in ordinatione Sacerdotis eſt de eſſentia poteſtatis iuriſdictionalis, non ordinis.*

38 *Ordinis materia, & forma cur in Actibus Apoſtolorum non exprimatur.*

39 *Ordinationis denominatio cur in ſacris litteris fiat ab impoſitione manuum.*

40 *Subdiaconus non recipit manus impoſitionem, ſed ordi-*

ordinatur per traditionem calicis vacui, & patena vacua.

41 *Pontificale Romanum habet legis authoritatem.*

42 *Manus quo ſenſu dici poſſit eſſe de eſſentia ordinationis.*

1 PRESBYTER. Si in ordinatione Preſbyteri, vel Diaconi manus impoſitio fuerit prætermiſſa, ſtatutis temporibus ſupplebitur. Hoc dicit, ſecunda pars breuis ibi, *ſuſpenſio*.

2 Ad intelligentiam tex. præmitto, manus impoſitionem multiplicem eſſe ſecundum Hugon. gloſſ. Archid. Bellam. Turrecrem. & Præpoſ. in c. Manus, 1. qu. 1. Quædam enim eſt confirmatoria, ideſt in fronte baptizatorum facta Chriſmatio, c. vn. §. Per frontis, ſuprà de ſacr. Vnct. & eſt ſacramentum, quod non reiteratur, & cuius miniſter eſt ſolus epiſcopus, & de hac habetur in c. 2. 3. & 4. de conſecr. diſt. 5. In Concilio Florentino in decreto fidei, §. Secundum Sacramentum eſt Confirmatio. Et in Concil. Tridentin. ſeſſ. 7. de Confirm. can. 1. 2. & 3. Quædam eſt curatoria, ideſt cum olei vnctione ſuper infirmum facta benedictio, de qua Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis? inducat Preſbyteros Eccleſiæ, qui orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum.* §. Sed iſtud, 95. diſt. Et hæc ſimiliter eſt Sacramentum, non tamen imprimens charácterem; & ideo iterari poteſt, & eius miniſter eſt Sacerdos, ideſt aut Epiſcopus, aut Preſbyter, cap. Illud ſuperfluum, 95. diſt. de quo in Concilio Florentino, vbi ſupra, §. Quintum Sacramentum eſt extrema Vnctio. Et in Triden. ſeſſ. 14. in Doctrina de ſacramen. extremæ Vnctionis. Quædam eſt conſecratoria, quæ ſcilicet fit Epiſcopis dum conſecrantur, vt in cap. Epiſcopus, 23. diſtin. de qua dicit Apoſtol. 1. Timoth. 5. *Nemini citò manum imponas*, ideſt, nullum citò conſecrabis, ſecundum Ioan. de Fan. & Archid. in d. cap. Manus, 1. qu. 1. Et hæc manus impoſitio repeti non poteſt, & fit ab epiſcopis tantùm, vt in d. c. Epiſcopus, & c. 1. 75. diſt. Et quamuis Turrecrem. & Præpoſ. in d. cap. Manus, dicant hanc manus impoſitionem eſſe quæ fit omnibus Clericis in Minoribus dum ordinantur: tamen huic non congruit nomen Cõſecratoriæ, cum ſit quædam benedictio, c. Quoniam, 69. diſt. & not. gloſ. in c. 1. In ver. Impoſitione, ſupra eod. Vnde melius Archid. intelligit impoſitionem manus conſecratoriam pro illa ſolemni, quæ fit in conſecratione Epiſcopi, dum allegat tex. qui de ipſa loquitur in d. c. Epiſcopus, & auctoritatem illam, Nemini citò manum imponas, quæ propriè de Epiſcopo intelligitur, vt eſt tex. in cap. Cum
3 nobis olim, ſupra de electione. Alia impoſitio manus eſt benedictoria, ideſt quædam ſolemnis oratio, ſiue benedictio ſuper quoſdam Abbates, & Abbatiſſas facta, vt in c. Quoniam, 69. diſt. & hæc fit ab Epiſcopo, vt ibi, niſi in caſu, cap. 1. de ſupplend. negligen. Prælat. & eſt quaſi ſacramentum, & non iteratur ad inſtar benedictionis nuptialis, cap. 1. & cap. Vir, de ſecund. nupt. Et quamuis Archid. referat ſe vidiſſe contrarium obſeruari in Curia in quodam Abbate, qui priori dignitati ceſſerat, & fuit iterum benedictus: tamen illud potius fuit factum, quàm ius, ſecundum Archid. cum quo Turrecrem. & alij tranſeunt, & de hac manus impoſitione ſcripſi
4 plenè in c. Cum contingat, ſupra de ætat & qualit. Alia eſt reconciliatoria, ideſt manus extenſio ſuper pœnitentes cum inuocatione Spiritus Paracliti, vel aliqua oratione, ſicuti Chriſtus, & Apoſtoli leguntur credentibus manus impoſuiſſe. Et hæc fit hæreticis reuerſis, c. Arianos, 1. qu. 1. Item excommunicatis, c. Cum aliquis, 11. quæſt. 3. Item pœnitentibus, cap. Si qui pœnitentiam, 26. q. 6. & quidem ſi reconciliatio ſit priuata, ſeu occulta, iterari poteſt; quia ſacramentum pœnitentiæ eſt reiterabile, & conuenit omnibus Preſbyteris, vt cap. Miniſtrare, §. Eccleſ. & c. Preſbyteri, ead. cauſ. & quæſt. ſin autem pœnitentia ſit ſolemnis, ſeu publica, cõuenit epiſcopo tantum, c. in capite, 50. diſtin. & d. §. Ecce, & iterari non poteſt, non ea ratione quam ponit glo. in d. cap. Manus, quod ſit ſacramentum; quoniam non eſt ſacramentum imprimens caracterem: ſed ne ſalutaris medicina ex iteratione vileſcat, & minus vtilis ſit ægroto, vt legitur, & notatur in cap. Quamuis de pœnit. diſtinct. 3. & in c. Si quis poſt, §. poteſt, & aliter, 50. diſtin. & ob alias rationes, quas poſt D. Tho. & Durand. recenſet Turrecrem. in dict. §. Poteſt, num. 6. Alia eſt exſufflatoria, quæ ſcilicet ſuper energumenos extenditur ad exſufflationem dæmonum, & hæc repeti poteſt, cum non ſit ſacramentum, & conuenit exorciſtis, vt in c. exorciſta, 23. diſt. addit Archid. aliam manus impoſitionem ideſt expulſoriam, quæ imponitur ſolemniter pœnitentibus, qui ab eccleſia abijciuntur, vt in d. c. In capite. Sed hæc coincidit cum Reconciliatoria ſolemni, de qua ſupra num. 4. Alia demum impoſitio manus eſt ordinatoria, quæ ſcilicet imponitur Preſbyteris, & Diaconis dum ordinantur, vt in c. Preſbyter, & in c. Diaconus, 23. diſtin. & de hac loquitur hæc Decretalis, & non iteratur, ſed tantum ſuppletur, ſi fuerit prætermiſſa, vt hic, & in c. 1. ſup. eod. Quibus præmiſſis,

5 Nota primò Preſbyterum, & Diaconum in ordinatione recipere manus impoſitionem: concordat tex. in cap. Quorundam, 23. diſt. Manus enim impoſitio ſignificat plenitudinem gratiæ, per quam ad magna officia ſint idonei; & ita fit ſolis Diaconis, & Sacerdotibus, quia eis competit diſpenſatio Sacramentorum, licet vni vt principali, & alteri ſicut miniſtro, vt docet S. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 2. art. 3. ſed in hoc eſt differentia, quod ſuper caput Preſbyteri manus imponitur ab Epiſcopo, & Preſbyteris adſtantibus, c. Preſbyter cum ordinatur, 23. diſt. S. Tho. in 4. diſt. 25. q. 1. ar. 1. Ad primum. Intellige ſi ſint veſtibus Sacerdotalibus induti, vt declarat Hoſt. in c. Nec epiſcopus, num. 2. verſ. ex præmiſſis, ſupra de tempor. ordin. qui tamen non reprobat contrariam conſuetudinem, quam dicit vigere in aliquibus eccleſijs, vt manus imponant Preſbyteri adſtantes etiam non induti: Super caput verò Diaconi manus imponitur ab epiſcopo tantùm, cap. Diaconus, 23. diſt. ſed tu aduerte, quia vt apparet ex Pontificali Romano in tit. de ordinatione Preſbyteri, manus impoſitio bis fit in ordinatione Sacerdotum. Primò antequam eis porrigatur calix cum vino, & pa-

tena cum hoſtia, & tunc presbyteris ordinandis imponuntur manus ab Epiſcopo, & Presbyteris ſimul, vt dictum eſt. Et hanc manus impoſitionem S.Thom. d.art.3. recenſet inter præparatoria ad ordinis ſuſceptionem, dicens: [Epiſcopus in collatione ordinum duo facit; præparat enim ordinandos ad ordinis ſuſceptionem, & ordinis poteſtatem tradit; præparat quidem & inſtruendo eos de proprio officio, & aliquid circa eos operando, vt idonei ſint poteſtatis accipiendæ; quæ quidem præparatio in tribus conſiſtit, ſcilicet benedictione, manus impoſitione, & vnctione.] Hæc D. Thom. Deinde fit manus impoſitio Sacerdotibus iam ordinatis poſt Miſſæ celebrationem; & tunc ſolemniter imponuntur eis manus ab Epiſcopo tantùm. Et proferuntur illa verba, Accipe Spiritum Sanctum, &c. In ordinatione verò Diaconi ſemel tantùm imponitur manus, ideſt antequã tradatur liber Euangeliorum, & ſic priuſquam in Diaconũ ordinetur, vt in eodẽ Pontificali in tit. de ord. Diaconi.

6 Secundò nota ibi, *ritu ab Apoſtolis introducto*, ritũ impoſitionis manuum in ordinatione Presbyteri, & Diaconi ab Apoſtolis introductum fuiſſe, Act.6. 8. & 13. cap. Quod de Dominico, 75. diſtin. Et de hoc ritu Apoſtolico, vt inquit Innoc. hic num.1. & Hoſtien. num. 4. inuenitur in Epiſtola ad Timotheum, quod manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant ſuper eos. Et eodem modo ordinatio, ſiue conſecratio Epiſcoporum ab Apoſtolis, ſcilicet Petro, Iacobo, & Ioanne introducta eſt dantibus formam ſucceſſoribus, vt habetur in cap. Porrò, 66. diſt. & not. hic gloſ. in ver. Ab Apoſtolis, &
7 Hoſtien. num.1. Solus enim Petrus immediatè à Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus per illa verba, *Paſce oues meas*. Reliqui autem Apoſtoli non à Chriſto immediatè, ſed ab ipſo Petro conſecrationem acceperunt, vt probat Præpoſ. in Summ. 15. diſt. num. 27. & fuſius Cardin. Turrecrem. in c. In nouo, 21. diſt. & in d. cap. Porrò, vbi etiam per illum textum oſtendit Iacobum Alphæi non fuiſſe conſecratũ Epiſcopum à Chriſto, ſed à Petro Apoſtolo, & confutat contrarias rationes gloſsæ, & Hugonis tanquam friuolas. Et idem Turrecr. in Summ. de Eccleſ. lib.2. cap.3. & nouiſſimè Card. Bellarm. tom.1. Controuerſ. de Summo Pontifice lib.1. c.23. verſ. Vigeſima ſecunda eſt.

8 Tertiò nota ibi, *ſtatuto tempore*, ſuppletionem eius, quod in ordinatione omiſſum eſt, faciendam eſſe eo tempore, quo ipſa ordinatio, ſcilicet quatuor Temporibus, cap.1. 2. & 3. ſu-
9 pra de tempor. ordin. Et ſic ſuppletio ſolemnitatis fieri debet eo tempore, quo ſubſtantialiter actus poteſt celebrari, vt hic notat Butr. num.4. & Ioan. de Anan. num.1. Vnde in Sabbato quatuor temporum vocabitur Sacerdos, & manus impoſitio, quæ defuit in ordinatione, tunc ſupplebitur, & dicentur orationes quæ præcipiuntur dici, quando fit manus impoſitio, ſecundum Innoc. hic num.1. in fin. in ver. Statuto, & nu.2. in ver. Supplendum, & Abb. Antiq. nu.1.

10 QVÆRO, An manus impoſitio in ordinatione Presbyteri ſit de eſſentia Ordinis, vel de ſolemnitate tantùm.

Canoniſtæ omnes, & plerique ex Theologis, de quibus infra num.31. cenſent manus impoſitionem eſſe tantùm de ſolemnitate.

11 Probatur primò, euidenter in hac Decretali: nam ſi eſſet de eſſentia, non ſufficeret ſupplere omiſſum, vt hic deciditur, & in cap.1. ſupra eod. Sed ordinatio ipſa eſſet ex integro iteranda, c. Nihil, 7. quæſt.1. cap. Reuera, de conſecr. diſt.2. cap. Daybertum, & cap. Per illicitam, 1. quæſt.7. & cap. Chorepiſcopi, 68. diſt. & in ſpecie aduertunt hic Hoſt. n.8. & Io. de Anan. n.1. & fuſius explicat idem Hoſt. in c. vn. n.5. ſup. de ſacr. Vnct. & ibi etiam Collectar. n.7. & docet S. Thom. in 4. diſt.24. quæſt.2. art.3. Sot. ead. diſt. q.1. art.4. & Sylueſt. in ver. Ordo, num.11. Ratio eſt, quia
12 non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum, vt legitur in c. Veniens, infr. de Presbyt. non baptiz. in cap. Solemnitates, il primo, de conſecr. diſt.1. in c. Si multa, de conſecr. diſt.4. & tradunt omnes locis citatis. Nec dicatur hunc textum eſſe intelligendum de prima impoſitione manuum præparatoria ad ordinem ſuſcipiendum, quam certum eſt non eſſe de eſſentia ordinationis, vt dixi ſupra in 1. not. num.5. verſ. Sed aduerte: nam etſi hoc verum ſit quoad ſecundam partem textus, in qua dicit ſuſpenſionem manuum fieri debere cum oratio funditur ſuper caput ordinandi, quæ quidem ſuſpenſio non fit, nec oratio funditur, niſi antè conſecrationem Presbyteri, vt in Pontifical. Rom. in rubr. de ordinat. Presbyter. tamen ſecus dicendum eſt quoad primam partem textus, quia cum ſimpliciter, & indefinitè loquatur de impoſitione manus, debet ſimpliciter, & indefinitè intelligi tam de prima, quàm de ſecunda, quæ fit ab Epiſcopo tantùm poſt peractam ordinationem, c. fin. 55. diſt. & cap. Conſuluiſti, 2. quæſt.5. cum ſimil.

13 Secundò idem probatur, quia manus impoſitio in ordinatione Presbyteri, & Diaconi eſt ritus ab Apoſtolis introductus, vt hic dicitur, & oſtenſum eſt ſupra in 2. notab. Ergo non eſt de eſſentia, quia Sacramenta omnia, & conſequenter etiam omnia eſſentialia Sacramentorũ Chriſtus immediatè per ſeipſum inſtituit, vt docet S.Thom. in 3. part. quæſt.60. art.3. 5. & 7. & in 1.2. quæſt.108. art.2. ad ſecundum, vbi rationem reddit, quia in Sacramentis nouæ legis datur gratia, quæ non eſt niſi à Chriſto; & ideò oportuit vt ab ipſo inſtitutionem haberent, & eſt hodie diffinitum à Tridentina Synodo de Sacramentis omnibus in can.1. ſeſſ.7. de Sacram. & in ſpecie de Ordine in can.3. ſeſſ.23. de Sacrament. Ordin. Quæ verò addita ſunt ex ritu ab Eccleſia ſunt de ſolemnitate tantùm, vt per eundem in
14 4. diſtin.13. quæſt.1. art.2. ad ſextum. Vnde in cap.2. ſeſſ.21. de Commun. ſub vtraque ſpecie declarat S. Synodus hanc poteſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpenſatione, ſalua illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedi-
15 re iudicaret. Nec videtur admittendum, quod dicit Cardin. Bellarm. tom.3. Controuerſ. lib.1. cap.9. de Sacram. verſ. Ad ſecundum, videlicet hunc ritum dici introductum ab Apoſtolis, non quod illum inſtituerint, ſed quia primi cœperunt vſurpare in ordinationibus: hoc enim propriè non congruit litteræ huius Decretalis, quia introducere ex vocabuli proprietate eſt originali-

ginaliter inſtituere, l. vn. in princ. ibi, Ex bellis ortam, iuncto verſ. Quod belli calamitas introduxit, C. de Caduc. tollen. l. Sancimus, §. Si quis autem, per diuerſa, C. De donat. l. Ex hoc iure, ff. De iuſt. & iur. cum ſimil.

16 Præterea ponderandum eſt verbum, *Ritus*, quod ex propria ſignificatione refertur ad ſolemnitatem, non ad ſubſtantiam actus, c. Cum ſecundum, de tempor. ordin. c. Cum olim, de Cler. coniug. l. Non putauit, §. Non quæuis, & ibi gloſ. in ver. ritè, ff. De bonorum poſſeſſ. contr. tabul. Concil. Trident. ſeſſ. 7. de ſacram. can. 13. & ſeſſ. 22. de Sacrif. Miſſæ, can. 9. Vnde Butr. in d. cap. Cum ſecundum, num. 1. Ritus, inquit, propriè eſt quædam conſuetudo in ordinandi modo, vel alio actu exercendo, ſolemnitatem præbens. Et Petr. Brixien. in repert. Ritus, inquit, eſt vſus diſponens circa ſolemnitatẽ actus, allegat Innocen. in cap. Quoniam in pleriſque de off. ordin. & Archid. in cap. Contra Chriſtianos de hæret. lib. 6. Et hunc ritum impoſitionis manuũ ortum eſſe ex ipſa Apoſtolorum inſtitutione, videtur ſatis probari in cap. Quod die dominico, ibi, Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, 75. diſtin.

17 Tertiò, cum ſacramentum ſit ſymbolum rei ſacræ, & inuiſibilis gratiæ forma viſibilis, ſeu ſignum viſibile, cap. Sacrificium, de conſ. diſt. 2. cap. 3. De excellen. Sanctiſſ. Euchariſtiæ, ſeſſ. 13. Concil. Triden. & ſignum debeat habere ſimilitudinem ad ſignatum, c. vnico, §. Ad exhibendum, ſupra de ſacr. Vnct. c. Qui eccleſiaſticis, §. ecce, 36. diſtin. in quolibet ordine illud exterius ſignum eſt eſſentiale, & intrinſecum Sacramento, in quo principalis actus illius ordinis deſignatur; idque pro generali regula habendum eſſe affirmat S. Bonauen. in 4. diſt. 24. par. 2. art. 1. qu. 4. num. 58. & conſentiunt alij, quos refero in d. c. vnc. in 4. arg. num. 36. Sed in impoſitione manuum non deſignatur principalis actus, qui eſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti, c. Cleros, 21. diſt. can. 1. de ſacram. Ordin. ſeſſ. 23. Concil. Triden. ſed actus ſecundarius, qui eſt abſoluere, & ligare, vt patebit infra, num. 20. & ſeqq. ergo impoſitio manuum non eſt eſſentialis, & intrinſeca ordin. Presbyteratus.

18 Quartò, in Sacramentis habentibus materiam corporalem actus humani non ſunt de eſſentia Sacramentorum, ſed diſpoſitiuè ſe ha-
19 bent ad ſacramenta. S. Thom. in 3. par. q. 84. ar. 1. ad primum: nam res ſenſibiles, & verba ſunt de eſſentia Sacramenti, non autem facta: ſed hæc pertinent ad vſum, vel diſpenſationem eius, vt idem docet in 4. d. 1. qu. 1. art. 3. ad ſecundum, & in 3. qu. 60. Sed manus impoſitio eſt actus humanus, non autem res ſenſibilis à facto diſtincta. Ergo non eſt de eſſentia ſacramenti Ordinis.

20 Quintò, Apoſtoli fuerunt à Chriſto ordinati Sacerdotes in Cœna, vt conſtat ex Tridentina Synodo in cap. 1. De ſacrif. Miſſæ, ſeſſ. 22. ibi, [In Cœna nouiſſima Corpus, & Sanguinem ſub ſpeciebus & panis, & vini Apoſtolis, quos tunc noui teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit.] & in can. 2. [Si quis dixerit illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem*, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, vt ipſi, alijque Sacerdotes offerent Corpus, & Sanguinem ſuum, anathema ſit.] Et ita, vt inquit S. Thom. in 4. diſtin. 24. qu. 2. art. 3. ad 2. & Turrecrem. in c. Presbyter, nu. 2. 23. diſt. Dominus dedit Diſcipulis ſacerdotalem poteſtatem quãtum ad principalem actum ante paſſionem quando dixit, *Accipite, & manducate*, Vnde ſubiunxit, *Hoc facite in meam commemorationem*. Matth. 26. Marc. 14. Lucæ 22. & Ioan. 13. Sed poſt Reſurrectionem dedit eis Sacerdotalem poteſtatem quantum ad actum ſecundarium, qui eſt ligare, & abſoluere, vt ibi per eos, & eſt diffinitum in can. 3. ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnit. Concil. Trid. [Si quis dixerit verba illa Domini Saluatoris, *Accipite Spiritum ſanctum*, &c. Non eſſe intelligenda de poteſtate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, &c. Anathema ſit.] Quarum poteſtatum meminit idem Concilium ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. cap. 1. ibi, In Sacerdotio poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, nec non & peccata dimittendi, & retinendi ſacræ litteræ oſtendunt, & Catholicæ Eccleſiæ traditio ſemper docuit. Sententiam D. Thomæ ſuppreſſo nomine recitat hic Ioan.
21 Andr. num. 2. his verbis: [Dicunt aliqui, quod in ordinatione Presbyteri per dationem calicis, pleni, ideſt cum patena confertur ordinato poteſtas principalis quoad principalem actum confectionis euchariſtiæ; & per impoſitionem manus ſub certa forma verborum *Accipite*, &c. Matth. 24. confertur poteſtas Sacerdotalis quoad actum ſecundarium, qui eſt abſoluere, & ligare: nam & has poteſtates Dominus diuiſim contulit Apoſtolis: antè paſſionem enim contulit primam; poſt reſurrectionem, ſecundam, quando ſcilicet *inſufflauit*, &c. Ioan. 19. Per impoſitionem verò manuum aliorum Sacerdotum deſignatur quædam gratiæ plenitudo. Dicunt ergo iſti quod ſi deſijt traditio calicis cum certa forma verborum, non imprimitur character, nec eſt Sacerdos qui ordinandus erat; ſi verò fiat primum, ſed deſijt ſecundum, Sacerdos eſt quoad poteſtatem conficiendi, ſed non poteſt abſoluere, vel ligare, niſi facta ſuppletione: ſi verò deſijt manuum impoſitio, quam faciunt alij Sacerdotes, licet hóc ſit ſupplendum; tamen primum, & ſecundum poterit.] Hæc Io. Andr. cuius verba hic tranſcribunt Anton. de Butr. num. 9. licet illius non faciat mentionem Bellam. num. 3. Card. Zabar. num. 1. col. 3. verſ. Decimo quaro, & Abb. num. 2. Et in hoc vltimo, ideſt Sacerdotem, qui non accepit manus impoſitionem, non poſſe Confeſſiones audire, conſentit in Summ. Roſell. quem refert, & ſequitur Syluef. in ver. Ordo, 2. nu. 4. verſ. et ideo videtur verum. Vnde quod legitur in cap. 15. ſeſſ. 23. Concil. Triden. quod Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, videtur notabiliter limitari poſſe, vt non procedat in Presbyteris, qui non acceperunt manus impoſitionem, niſi ſuppleatur omiſſum. Hanc autem diſtinctionem probat etiam quotidianus eccleſiæ vſus: nam Sacerdotes fiunt cùm eis dicitur, *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium*. Et tunc non imponitur manus, ſed tantum porriguntur inſtrumenta, vt patet ex ordine Romano antiquo, & ex Pontificali, quo nunc eccleſia vtitur, in rubrica de ordinatione

Presbyteri. Ergo manus impoſitio, quæ ſeorſim fit, ad eſſentiam Sacramenti non pertinet, cum ante illam ordinati characterem Presbyte-
22 ralem recipiant. Nec poteſt admitti quod ait Card. Bellarm. to 3. Controu. li. 1. de ſacram. Ord. c. 9. verſ. Ad tertiũ, videlicet Sacerdotes ordinari cum illis dicitur, *Accipe poteſtatem ſacrificium offerendi*: ſed ordinari, etiam poſtea, cum illis dicitur, *Accipe Spiritum ſanctum*. Hoc enim ſubſiſtere non poteſt: nam etſi Sacerdotes accipiant ſeorſim varias poteſtates, vt dictum eſt ſuprà: non tamen dum ſecundam poteſtatem accipiunt dicuntur iterum ordinari; repugnat enim Canonicis inſtitutis, vt quis in Presbyterum bis ordinetur, & duplicem characterem recipiat, cap. 1. 68. diſtin. quidquid dixerit Scotus in 4. diſt. 24. quem meritò reprehendit Sylueſtr. in ver. Ordo ſecundo, nu. 4. verſ. Non eſt etiam
23 verum quod dicit Scotus. Præterea ſi per impoſitionem manuum Sacerdos iterum ordinaretur, in Presbyteratu eſſent duo ordines diſtincti. Patet; quia ſecunda ordinatio haberet pro materia impoſitionem manus, & pro forma, *Accipe Spiritum ſanctum*, &c. Et prima ordinatio haberet pro materia porrectionem inſtrumentorum, & pro forma, *Accipe poteſtatem*, &c. Ex diuerſitate autem materiæ, & formæ oritur diſtinctio ordinum, ſicut & diuerſitas Sacramentorum, vt conſtat ex cap. 2. de Sacramen. Pœnit. ſeſſ. 14. Concil. Trident. ibi: Materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſimè diſſidet, & ſic in Eccleſia eſſent quatuor Ordines ſacri, ideſt Subdiaconatus, Diaconatus, & duo Presbyteratus, quod eſt contra Catholicam veritatem, vt in Concilio Carthaginenſi IV. c. 2. 3. & 4. & in Tridentino cap. 2. ſeſſ. 23. de Sacram.
24 Ordin. Vlterius ſi in ordinatione Sacerdotis eſſent duæ formæ partiales, & in impoſitione manus imprimeretur nouus character, ſeu fieret extenſio primi, vt putat Scotus: hinc ſequeretur vt poteſtas abſoluendi à peccatis, quæ traditur in impoſitione manus, eſſet indelebilis, quia poteſtas, quæ fit per conſecrationem, inhæret characteri, & ab homine auferri non poteſt, vt docet S. Thom. in 2. 2. quæſt. 39. art. 3. Et propterea Sacerdos etiam hæreticus, excommunicatus, depoſitus, & degradatus celebrando conficit, ſecundum Archid. in cap. Oſtenditur, 4. diſt. Richard. in 4. diſt. 13. & Sylueſtr. in ver. Degradatio, num. 9. quia, vt inquit S. Thom. in his homo non operatur; niſi vt inſtrumentum Dei, §. Verùm, 32. diſtin. Sed conſequens eſt falſum, quia poteſtas iuriſdictionalis ex ſimplici iniunctione hominis confertur, nec immobiliter adhæret. Vnde in ſchiſmaticis, & hæreticis non manet, cap. Omnibus, c. Ait Cæleſtinus, & c. Apertè, 24. quæſt. 1. & declarat S. Thom. vbi ſupra.
25 Ideoque quamuis Presbyteri in impoſitione manuum à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant: tamen Concil. Trident. in cap. 15. ſeſſ. 23. ſtatuit eos non poſſe confeſſiones ſæcularium audire, nec ad id idoneos reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeant, aut ab Epiſcopis approbationem accipiant. Et S. Congregatio eiuſdem Cõcilij Interpres declarauit irritas eſſe confeſſiones, quas audiunt Sacerdotes ab Epiſcopo non approbati. Ergo ſimiliter eſt falſum Sacerdotes in manus impoſitione characterem
26 recipere. Quæ cum ita ſint, inquiro an is, cui Epiſcopus porrexit calicem cum vino, & patenam cum hoſtia, & dixit verba, *Accipe poteſtatem ſacrificium offerendi*, ſed nondum impoſuit manus, quia nondum Miſſa fuit abſoluta, ſit verus Sacerdos, & receperit characterem verum Ordinis Presbyteratus, necne. Si dixeris non eſſe verum Sacerdotem; hoc eſt manifeſtè falſum, & contra diuinam inſtitutionem, quia Apoſtoli, in Cœna fuerunt ordinati verè Sacerdotes, & acceperunt poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti; & tamen tunc non acceperunt ſecundam poteſtatem abſoluendi à peccatis, quæ traditur in impoſitione manuum, vt patet ex diffinitionibus Concilij Tridentini ſupra relatis. Item eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ, & præſcriptum Pontificalis: nam ſic ordinatus conſecrat vna cum Epiſcopo celebrante; Et propterea in eadem rubr. de Ordin. Presbyt. diſponitur, vt Pontifex celebrans ſecreta moroſè dicat, & aliquantulum altè, ita vt ordinati Sacerdotes poſſint ſecum omnia dicere, & præſertim verba Conſecrationis, quæ dici debent eodem momento per ordinatos, quo dicuntur per Pontificem. At conſecrare non poſſet, niſi eſſet verus Sacerdos, cap. 1. §. Vna verò, verſ. Et hoc vtique Sacramentum, de Sum. Trinit. & fid. catholic. cap. 1. & 2. de Cleric. non ordinat. miniſtran. Quoties enim ſunt duo gradus ſucceſſiui, & ab inuicem ſubordinati, exiſtens in primo non attingit ea, quæ ſunt vltimi; Sicut Diaconus non attingit ea, quæ ſunt Presbyteri, cap. Diaconus, & cap. ſeq. 93. diſtin. Quæ ſunt verba Oldradi conſ. 180. Quæſtio eſt, nu. 11. Ideoque in prædicta rubrica Pontificalis poſt porrectionem inſtrumentorum, & prolationem verborum, *Accipe poteſtatem*, &c. multoties vocantur Sacerdotes ordinati, licet ſolemnem manus im-
27 poſitionem nondum acceperint. Si dixeris ſic ordinatos ante manuum impoſitionem eſſe veros Sacerdotes, & recepiſſe characterem Presbyteratus: ergo euidenter hinc ſequitur, vt manus impoſitio, quæ poſtea accedit, non ſit materia ordinis Presbyteratus, nec ſit de illius ſubſtantia. Nam quod poteſt fieri poſt actum, non eſt de ſubſtantia actus, c. Quamquam, de Vſuris, lib. 6. l. Vniuerſa, C. De precibus Imperator. offeren. & notat Petr. Brixien. in ver. Forma. Impoſſibile enim eſt ſubſtantiam eſſe ſeparatam ab eo, cuius eſt ſubſtantia. vt inquit Ariſt. 1. Metaph.
28 cap. 4. Item ſubſtantialia rei dicuntur, ſine quibus res non poteſt conſiſtere. Quæ verò accedunt poſtea dicuntur accidentalia, vt declarat Berengar. in repet. leg. Pacta conuenta, num. 45. ff. De contrahen. empt. & de ſubſtantia alicuius rei illud eſſe dicitur, quo poſito, & illa res ponitur; & quo remoto, remouetur & illa, cap. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop. Manifeſtum eſt autem in Sacramento Ordinis, ſi quid omittatur ex ſubſtantialibus, characterem non imprimi, & totam ordinationem eſſe iterandam, ac ſi nihil eſſet actum, vt tradunt Hoſtien. Ioan. Andr. & omnes in cap. vnic. ſupra de Sacramen. Vnct. & dictum eſt ſupra, in verſ. Probatur primo, num. 11.

29 Sextò, pro hac ſententia ſtat authoritas Concilij Florentini in decreto fidei Eugenij IV. nam in §. Quinto, ſic diffinitur: [Omnia Sacramenta

ta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbo tanquam forma, & perſona miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia, quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum.]

30 Deinde declarat formam, & materiam cuiuſque Sacramenti; & in ſpecie in §. Sextum Sacramentum, diffinit materiam ſacramenti Ordinis eſſe illud, per cuius traditionem confertur ordo, ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, nec ibi vllam facit mentionem impoſitionis manuum. Ergo manus impoſitio non eſt materia ordinis Presbyteratus; quia alioquin Concilium tradidiſſet materiam ordinis dimidiatam, & doctrinam imperfectam, & maximam erroris cauſam tum Armenis, tum Catholicis omnibus præbuiſſet, ac præterea non verificarentur illa verba Concilij; Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, ſi ad traditionem Presbyteratus pro eſſentiali materia exigeretur etiam concurſus impoſitionis manuum. Accedit quod cum Concilium Florentinum aſſignauerit materiam integram in omnibus alijs Sacramentis;cur non idem fecerit in Sacramento Ordinis? Nec valet quod ait idem Card. Bellarm. etiam Concilium Carthaginenſe in c. Presbyter, 23.diſt.meminiſſe tantùm impoſitionis manuum, nec explicuiſſe totum ritum, ſed tantum eam partem, quam poſtea omiſit Concilium Florentinum, fortè quia Armeni, qui à Concilio inſtruebantur, in hoc non errabant. Etenim inter vtrumq; Concilium maxima viget diuerſitatis ratio;nam Carthaginenſe ibi non declarat eſſentialia Sacramenti Ordinis, ſed tantummodo docet ritum ſolemnitatis ſeruandum in ordinatione Presbyteri, vt probaui in c. vn. num.64. ſupra de ſacr. Vnct. At Florentinum explicat materiam eſſentialem Ordinis Presbyteratus. Vnde inconuenienter omiſiſſet mentionem impoſitionis manuum, ſi illa eſſet de integritate materiæ requiſitæ ad traditionem Ordinis. Et de errore Armenorum, cum nullum extet veriſimile argumentum, non eſt licitum in hac grauiſſima materia diuinare,& confugere ad id, quod eſt poſſibile. Præter quam quod ſi Concilium Florentinum in eo decreto docuiſſet Armenos ea tantùm, in quibus ipſi errabant: concludendum eſſet ipſos erraſſe in materia, forma, & miniſtro omnium Sacramentorum, cum hæc omnia ibi doceantur à Concilio. Quod abſurdum eſſet aſſerere.

2. Septimò, materia debet eſſe propria cuiuſque Sacramenti, vt actum proprium Sacramenti determinatè ſignificet, prout declarat Sot. in 4. diſt.24. q.1. art.5. & patet,tum ex Concilio Florentino in præallegato decreto fidei, vbi declaratur peculiaris, & diſtincta materia ſingulorum Sacramentorum: tum ex Concilio Tridentino, quod elicit diuerſitatem Sacramentorum tam ex diuerſitate formæ, quàm materiæ, vt patet ſeſſ. 14. de ſacr. Pœnit, c.2. de differentia ſacramenti Pœnitentiæ, & Baptiſmi. At manus impoſitio eſt ceremonia quædam communiſſima, qua Eccleſia vtitur non ſolùm in Sacramentis, vt in Confirmatione, iuxta tex. in cap. 1. 2. & 3. de conſecr. diſt.5. & in extrema Vnctione, vt in §. Oleo,aliàs incipit. Sed iſtud, 95. diſt. ſed etiã in alijs permultis actibus extra Sacramenta; & ſeptem ſpecies impoſitionis manuum ex ſacris Canonibus deſumptas retulimus ſupra num. 2. Et Græci manus impoſitione vtuntur in collatione ſingulorum ordinum: Et Eccleſia Romana non tantùm in ordinatione Presbyteri, & Diaconi, vt hic, & in c.1. ſupra eodem, ſed etiam in ordinibus minoribus; quam tamen certum eſt non eſſe de eſſentia, cum ſit quædam benedictio, ſecundum gloſ. in d. c.1. in ver. Impoſitione. Non igitur impoſitio manus poteſt eſſe materia propria, & eſſentialis ordinis Presbyteratus. Nec diluitur huius argumenti vis ex eo quod nouiſſimè ſcripſit Petrus Arcudius Corcgræus in tract. de concord. Eccleſiæ Orientalis, & Occidentatis in ſeptem Sacramentorum adminiſtratione,lib.6. de ſacram. Ordin. c.6. verſ. Ad ſextum, vbi retorquens argumentum dicit oleum eſſe communem materiam Confirmationis cum Extrema Vnctione; atque ita Sacramenta non ſemper diſtingui materia, & ſatis eſſe vt diſtinguantur forma; Falſum enim eſt aſſumptũ; nam oleum ſimpliciter non eſt materia Confirmationis, ſed Chriſma confectum ex oleo, & balſamo; vt eſt diffinitum in Concilio Florentino in eodem decreto fidei, §. Secundum ſacramentum; & ſic tertia quædam ſpecies mixta à ſimplici oleo, & à ſimplici balſamo diſtincta, vt ſi ex vino, & melle fiat mulſum, aut ex medicamentis emplaſtrum, ſeu collyrium, vt in l. Adeò, §. Cum quis, ibi, [Ac ne mulſum quidem ad vinum, & mel, vel emplaſtrum, aut Collyrium ad medicamenta reuerti poſſunt.] ff. De acquirendo rerum dominio. Et ſimiliter non ſimplex oleum oliuæ eſt materia Sacramenti Extremæ Vnctionis,ſed oleum oliuæ ab Epiſcopo benedictum, vt eodem modo diffinitum eſt in prædicto Decreto,in §.Quintum Sacramentũ. Et in Conc. Trid. in c. 1. ſeſſ. 11. de Extrem. Vnct. Quæquidem benedictio differentiam ad eo eſſentialem conſtituit ab oleo ſimplici, vt ſi adhibeatur oleum non ſanctificatum, etiamſi Sacerdos vngendo proferat verba, *Per iſtam vnctionem*,&c. tamen non fiat Sacramentum, vt docet S.Thom. in 3. par. q. 60. art. 5. & ibi etiam Caiet. in fin. Facit tex.in c. Statuimus, infra, de regul.vbi per ſolam benedictionem habitus Profeſſorum diſtinguitur ab habitu Nouitiorum,ad effectum inducendi, vel excludendi tacitam profeſſionem. Cum igitur ſingula Sacramenta habeant propriam, & determinatam materiam ab alijs diſtinctam: manus impoſitio, quæ communis eſt Sacramento Confirmationis, Extremæ Vnctionis,& Ordinis; imò & alijs actibus extra Sacramenta, nullo modo eſſe poteſt materia propria in ordinatione Sacerdotis.

31 Poſtremò, impoſitionem manuum non eſſe de eſſentia ordinis Sacerdotalis, ſed de ſolemnitate tantum, tenent Canoniſtæ omnes in c. vnic.ſup. de ſacr.Vnct.& in ſpecie Hoſt. nu.5.Io. Andr. num.3. Bellam. & Anton. de Butr.ambo, num.1. & tradunt hic Innoc.num.2. Abb.Antiq. eod.num. Hoſt.num 9. Ioan.Andr.num.2.Henric. Boich,in princ.Bellam.num.2.Butr.num.9.Card. in 10.quæſt.& Abb. Siculus, num.2. Turrecrem. & Præpoſ.in cap.Presbyter,23. diſtin.& eandem ſententiam ſequuntur pleriſque ex Theologis, & in

in ſpecie S.Thom. in 4. diſtin.24. quæſt.1. art.3. Durand.d. diſtin. 24. relatus à Turrecrem. in d. cap. Presbyter, Sot.ead.diſt.qu.1.art.4.& Syluest. in ver.Ordo,2.num.11.

32 Cæterum quamuis hæc ſint ſatis euidentia; non tamen deſunt grauiſſimi Theologi qui ſentiant manus impoſitionem eſſe eſſentialem, & intrinſecam ordini Presbyteratus; vt in ſpecie S.Bonauentura in 4.diſtin.24. part.2.art.1. qu.4. num.58.Scot. & Palud.ead. diſtin. Altiſiodoren. in ſua Summ. par. 4. & nouiſſimè Cardinal. Bellarm.tom.3. Controu.lib. 1. de ſacramen. Ordin. cap.9. Vbi pluribus conatur tueri non ſolum inſtrumentorum porrectionem, ſed etiam manus impoſitionem eſſe materiam eſſentialem ſacramenti, dicens hanc ſententiam eſſe longè probabiliorem, & veriorem. Id quod etiam affirmant Petr. à Soto lect. 5. de ſacram. Ordin. Martinus Ledeſm. in 4.quæſt. 36. art. 4. ad primum, & Cardinalis Hoſius in Confeſſione Polonica, c.50.

33 Mouentur præcipuè, quia in Primitiua Eccleſia Sacerdotes, & Diaconi ordinabantur per manus impoſitionem, Actor.13. & 14. 1. Timoth.4. & 5. Et 2. Timoth. 1. Et ſucceſſiuis temporibus Presbyteros eodem modo ordinatos fuiſſe, colligitur ex Clemente lib.8. Conſt.c.2.& ſeqq. ex Damaſo epiſt.4.Ex Innocen. I. epiſt.22. Ad Epiſcopos Macedoniæ, ex Leone I. epiſt.87. Ad epiſcopos Africæ. Et recentiùs ex Alexandro II. in c.Ex multis,1.qu.3.Vrbano II. in cap. Daybertum,1.q.7.Vrbano III. in cap.2.de Cler. non ordin. miniſtr. & ex alijs paſſim. Id ipſum conſtat ex Concilio Nicæno,cap.9.Antiocheno, cap.10.& 17. Carthaginenſi IV. cap.2.3. & 4. & nouiſſimè ex Tridentino ſeſſ.14.c.3.de extrema

34 Vnct.vbi habetur Miniſtros ſacramenti extremæ Vnctionis eſſe epiſcopos, aut Sacerdotes ab ipſis ritè ordinatos per impoſitionem manuum Presbyterij, vbi pondera illam dictionem, *per*, quæ cauſam efficientem ſignificat, vt eſt textus in cap. Vt noueritis,22.qu.1.quem dicit ad hoc valdè notabilem LudouicusRomanus conſ.301. In propoſita, num.13. verſ. et ex dictione *per*.

35 Vnde Hieronym. in cap.58. Iſaiæ [Ordinatio, inquit, non ſolùm ad imprecationem vocis, ſed etiam ad impoſitionem impletur manuum.] Et Ambroſ.lib.de dignitate Sacerdotali,[Homo, inquit, manum imponit, & Deus largitur gratiam.] Et Auguſtin. lib.de geſtis cum Emerito, & alibi dicit manus impoſitione ordinari Sacerdotes, quod ipſum veteres omnes paſſim affirmant.

[Dicere autem (vt verbis Bellarmini vtar) omnia Concilia, Pontifices, & Patres loqui de accidentaria cæremonia, ridiculum eſt. cum nuſquam ponant aliam cæremoniam; & ſæpè ex profeſſo tractent de ritu ordinationis. Quis enim credat tot Patres, & Concilia, cum nihil frequentiùs tractent, quàm ordinationes Sacerdotum, ne ſemel quidem attigiſſe id, quod ad eſſentiam Sacramenti pertinet?] Hæc ille: Qui etiam affirmat,niſi manus impoſitio ſit de eſſentia non poſſe hæreticos conuinci ordinationem eſſe Sacramentum propriè dictum, quia non poſſumus in Scriptura demonſtrare Symbolum externum huius Sacramenti.Præterea Scriptura non ſolet in alijs Sacramentis tradere niſi eſſentiales cæremonias, & vix etiam illas integrè. Quis ergo ſibi perſuadeat in hoc Sacramento ſemper nominare ritum accidentarium,omiſſo eſſentiali? Ad hæc Paulus dicit per manus impoſitionem dari gratiam, 1.Timoth.4. & 2.Timoth.1. Ergo manus impoſitio eſt pars Sacramenti eſſentialis; non enim gratiæ promiſſio facta eſt cæremonijs accidentarijs, ſed eſſentialibus. Dicunt inſuper in can. 4. ſeſſ.23. de Sacram. Ordin. Concil. Trident. ſic diffiniri. [Si quis dixerit per ſacram ordinationem non dari Spiritum ſanctum,ac proinde fruſtra epiſcopum dicere, *Accipe Spiritum ſanctum*, anathema ſit.] vbi Concilium declarat tunc ordinari Presbyteros,& tunc dari illis gratiam, cum eis dicitur, Accipe Spiritum ſanctum. At cum hoc dicitur, manus imponuntur, vt patet ex Pontificali, & Eccleſiæ conſuetudine. Ergo ſentiebat Concilium illam impoſitionem manus eſſe de eſſentia.

36 Afferunt denique illud generale, manum eſſe organum organorum ſeu inſtrumentum inſtrumentorum,vt in 3. de Anima,text. commen.38. Quibus addi poteſt quod B. Stephanus Protomartyr fuit ordinatus Diaconus ab Apoſtolis per ſolam manus impoſitionem. Act.6.Neque enim tunc ordinari potuit per traditionem libri euangeliorum, quia Euangelium ſcriptum non fuit ab euangeliſtis niſi poſt illius obitum, vt oſtendi in cap.vn.num.17.& ſeqq.ſup.de ſacr. Vnct. ergo ſola manus impoſitio, non autem traditio inſtrumentorum tunc fuit materia Diaconatus,nec eadem traditio potuit poſtea effici materia ordinis; quia eccleſia non poteſt inſtituere materiam, & formam ſacramentorum,vt ibidem probaui, num.19.& ſeqq.

37 His ita reſpondetur. Manus impoſitio in ordinatione Sacerdotis eſt quidem de eſſentia poteſtatis iuriſdictionalis, ideſt ligandi, atque ſoluendi; quia ordinatus ſine impoſitione manus eam poteſtatem non conſequitur, vt oſtenſum eſt ſupra in verſ.Quinto Apoſtoli,nu.20. Et hoc intendunt auctoritates ex ſacris litteris, deſumptæ, dum dicunt per impoſitionem manuum dari gratiam, vel Spiritum ſanctum. Ideoque S.Thomas quamuis ſit apertè in ea ſententia, vt manus impoſitio non ſit de eſſentia ordinis; vt in 4.diſtin.24.q.1. art.3. nihilominus diſt.15. qu.1.art.1. dicit impoſitione manuum dari gratiam ſacramentalem, quia ſcilicet per eam confertur poteſtas dimittendi, & retinendi peccata. Et Turrecrem. in d.c.Presbyter, num.4.23. diſt. referens ſententiam Hugonis dicentis; Manus impoſitionem aliorum Sacerdotum non eſſe de eſſentia Conſecrationis, quia ſolus epiſcopus conſecrat; non tamen, inquit, intelligas quod per impoſitionem manus Epiſcopi fiat impreſſio characteris, licet per eam detur gratia, per quam ſint idonei ad exequendum ordinem. Et in hunc ſenſum admitti poteſt ſententia dicentium manus impoſitionem in ordinatione Sacerdotis eſſe de eſſentia, ideſt requiri ad integritatem poteſtatis Presbyteralis. Verùm ſi intendant vt impoſitio huiuſmodi ſit de eſſentia ipſius ordinationis, ita vt ordinatus ſine illa non recipiat characterem Sacerdotalem, nec poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti: eorum opinio nec vera, nec probabilis eſt, vt abundè oſtenſum eſt ſupra.

Nec

38 Nec vrget conſideratio quod in Actibus Apoſtolorum non fiat mentio de materia, & forma ſacramenti Ordinis, ſed de ſola impoſitione manuum. Quia vt ex Sancto Dionyſio obſeruat S.Thom. in 4.diſt.7.qu.1. art.1. hæc occultanda erant in primitiua eccleſia propter irriſiones Gentilium. Et propterea idem S. Dionyſ. in fin. eccleſ. Hierarchiæ excuſat ſe à determinatione formarum ſacramentalium. Vnde non mirum ſi in c. 5. vbi ordinationum ritus declarat,
39 non meminerit niſi ſolius manuum impoſitionis, facta eſt autem denominatio ordinationis ab impoſitione huiuſmodi, quia in illa perficitur, & integratur poteſtas Sacerdotalis quoad actum ſecundarium abſoluendi à peccatis. Et hoc inſinuat Hieronymus in contrarium citatus dum dicit ordinationem impleri ad impoſitionem manuum. Et hunc morem propter authoritatem Apoſtolorum etiam Summi Pontifices, & Patres poſtea retinuerunt.

Similiter non obſtat quod niſi manus impoſitio eſſet eſſentialis, hæretici non poſſent conuinci ordinem eſſe ſacramentum, nam certè admodum leuis eſſet hic modus probandi ſacramentum ab eo actu, quem Canoniſtæ omnes, & plerique ex Theologis tenent eſſe accidentalem, & de ſolemnitate tantum.

Præterea quomodo manus impoſitio probabit ordinem eſſe ſacramentum, ſi multo ante ſine illa Dominus in Cœna ordinem ſacerdotalem inſtituit, & Presbyteros ordinauit, ſicuti etiam quotidie facit eccleſia, vt in ſuperioribus probatum eſt?

40 Ad hæc Subdiaconus non accipit manus impoſitionem, ſed ordinatur per traditionem calicis vacui, & patenæ vacuæ, vt in cap. Subdiaconus 23. diſt. Nec audiendus eſt Hoſt. in cap. 1. ſupr. eod. relatus ab Archid. in d. c. Subdiaconus num. 1. dum dixit Subdiaconum hodie accipere manus impoſitionem, cum Subdiaconatus ſit ſacer ordo, & gaudeat eodem priuilegio, quo Diaconus, vt in cap. Miramur, de ſeru. non ordin. & ita litteram, d. cap. 1. quæ habebat, Subdiaconus, quam dicebat Innoc. eſſe falſam, & legendum eſſe, Diaconus, hodie eſſe veram litteram; adijciens non obſtare tex. in d. cap. Subdiaconus, quia loquitur ſecundum tempora primitiuæ eccleſiæ, ſecundum quæ Subdiaconatus non erat ſacer ordo; & ideo non recipiebat manus impoſitionem; & illud tempus reſpicere rubricam libri Pontificalis. In hoc, inquam, Hoſtien. non eſt audiendus, quia vt ipſemet fatetur primam opinionem approbat conſue-
41 tudo Romanæ eccleſiæ. Vnde cum Innocentio tenet Turrecrem. in dicto cap. Subdiaconus, num. 2. 23. diſt. Eſt ex Pontificali reformato, quo nunc eccleſia vtitur, & à quo non licet recedere, cum fuerit approbatum authoritate Clementis VIII. veteribus omnibus Pontificalibus abolitis, vt in eius Conſtitutione. Ex quo in eccleſia, edita die 10. Februarij 1596. in Bullar. to. 3. pag. 33. conſtat apertè Subdiaconum non recipere manus impoſitionem. Neque obſtat tex. quem ad hoc Hoſt. inducit, in cap. 1. De Cler. pereg. quia etſi generaliter loquatur de Clericis ordinatis in ſacris, quibus facta fuit manus impoſitio: tamen intelligi debet tantum de Preſbyteris, & Diaconis, non autem de Subdiaconis, quibus manus non imponitur; recipere enim debet declarationem ex textu hic, & ex c. 1. ſupra eod. Quod cum ita ſit, quomodo ab impoſitione manuum poterimus conuincere hæreticos ſacrum Subdiaconatus ordinem eſſe ſacramentum, iuxta decretum Concilij Tridentini in can. 2. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. ſi Subdiaconatus traditur ſine manus impoſitione? Quamobrem hæc probatio in vniuerſum ad conuincendos hæreticos aliunde ſumenda erit, quod ad Theologos reijcimus.

Non obſtat inductio Concilij Tridentini in can. 4. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordin. nam hæretici contendebant ſacram Ordinationem non eſſe Sacramentum, nec gratiam conferre, & inde inferebant fruſtra Eccleſiam in traditione ſecundæ poteſtatis proferre illa verba, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. quia ſi in ipſamet ordinatione quando datur principalis poteſtas conſecrandi ſecundum eos non confertur Spiritus ſanctus, longè minus conferri poterit in traditione poteſtatis ſecundariæ abſoluendi à peccatis, quæ poſtea accedit per manus impoſitionem. Et hunc errorem damnauit S. Synodus, in quo ſenſu non rectè ex eo canone deduci poteſt Concilium ſenſiſſe impoſitionem manuum eſſe de eſſentia ordinationis.

42 Ad extremum non obſtat quòd manus ſit organum organorum: hoc enim eſt verum in quantum manus facit omnia inſtrumenta, & eſt loco omnium inſtrumentorum. Vnde Ariſt. in 4. de partib. animal. c. 10. [Manus, inquit, eſſe videtur non vnum inſtrumentum, ſed multa; eſt enim vt ita loquar, inſtrumentum ante inſtrumēta.] Hæc ibi. Et in hunc ſenſum manus poteſt dici eſſe de eſſentia ordinationis, ſeu potiùs conditio, ſine qua non, in quantum ſcilicet illius miniſterium eſt neceſſarium ad traditionem inſtrumentorum, ſed ſi accipiatur manus pro illa impoſitione, quæ fit ſolemniter ab Epiſcopo ſuper caput Presbyteri, hæc non poteſt eſſe materia ordinationis, quia ad hoc non ſufficit qualecunque inſtrumentum, ſed requiritur inſtrumentum aptum ad ſignificationem rei ſacramētalis, vt declarat D.Thom. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 2. q. 6. & in 4. diſt. 3. q. 1. ar. 3. q. 1. ad 4.

Ad obiectum de Beato Stephano reſpondi in d. c. VII. n. 65. de ſacr. Vnct.

Supereſt difficultas eccleſiæ Græcæ, quæ in ordinatione Sacerdotum dicitur non vti traditione inſtrumentorum, ſed ſola manus impoſitione; & tamen Presbyteri Græco ritu ordinati indifferenter habiti ſunt pro veris Presbyteris in Eccleſia Latina. Sed & hanc difficultatem plenè examino in eodem, cap. VII. num. 15. & num. 69. cum ſeqq.

DE FILIIS PRESBYTERORVM Ordinandis, vel non.

Cap. Vt filij.

SVMMARIVM.

1 Illegitimus non ordinatur niſi Religioſus fiat, nec tunc præficitur.

2 Illegitimus etiam ex fornicatione genitus nec ad ſacros, nec ad minores ordines promouetur.

In minoribus tamen diſpenſat Epiſcopus, in ſacris verò diſpenſat ſolus Papa. num. 4.

3 Ordines minores largè dicuntur ſacri.

5 Illegitimus tribus ex cauſis repellitur à promotione.

6 Illegitimi vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent.

7 Illegitimus ignoranter promotus excuſatur ſi ignorantia ſit probabilis; aliàs ſecus.

8 Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum eſſe illegitimum. & num. ſeqq. vſque ad nu. 13.

9 Rex, qui credidit matri aſſerenti eum ex adulterio genitum, & renunciauit Regno, de fatuitate redarguitur à Legiſtis. & num. 12.

10 Conſcientiam ſuam tenetur quis informare ſecundum leges.

Et quid ſi habeat conſcientiam læſam. nu. 12.

11 Filius iudicatur qui conſtante matrimonio natus eſt, niſi probetur abſentia, vel infirmitas, ſeu impotentia generandi.

13 Profeſſio emiſſa in monaſterio Monachorum, vel Canonicorum Regularium, aut alterius Ordinis, tollit irregularitatem ex defectu natalium.

14 Procedit quoad ordines ſuſcipiendos, & exercendos,

15 Non autem quo ad effectum obtinendi dignitates, & Prælationes.

16 Irregularitates, quæ ex proprio delicto proueniunt, per ſolemnem profeſſionem non abolentur.

17 Conſtitutio Sixti V. contra illegitimos redacta fuit ad terminos iuris à Gregorio XIV.

18 Filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem filij, profeſſus fuit, non admittitur patre viuente.

19 Illegitimus per ingreſſum Religionis non habilitatur ad Prælationem, nec in Monaſterijs ſui, vel alterius Ordinis, nec in Eccleſia Sæculari.

20 Poteſt tamen obtinere adminiſtrationem ad nutum Prælati, dummodo curam non habeat.

21 Illegitimus per Papam diſpenſatus ad Sacerdotium non cenſetur diſpenſatus ad Eccleſiam curatam.

22 Papa ſolus diſpenſat cum Religioſo illegitimo ad dignitates.

23 Poſſunt tamen ſuperiores Ordinum diſpenſare iuxta eorum priuilegia, dummodo ſint in vſu, & ſub illis reuocationibus non comprehenſa.

24 Illegitimus à ſæcularibus dignitatibus non repellitur.

25 Monialis illegitima an poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica.

Et quid in Italia vbi Abbatiæ ſunt triennales. num. 36.

26 Maſculinum concipit fœmininum, non ex propria ſignificatione, ſed ex interpretatione, ſeu extenſione.

27 Maſculinum in materia differenti non concipit fœmininum.

Nec in materia odioſa odio irrationabili. nu. 30. & 55.

28 Mulier non eſt capax ordinum.

29 Moniales S. Claræ non veniunt appellatione Fratrum Minorum. & num. 34.

31 Filijs non debent obeſſe iniquitates parentum.

32 Venia ſunt digni, qui alieno vitio laborant.

33 Moniales illegitimæ non comprehenduntur in Conſtitutione Sixti V. contra illegitimos. & nu. 54.

34 Monachorum appellatione non veniunt Moniales.

35 Monachatus omnem maculam abſtergit.

36 Abbatiſſæ in Italia ex Conſtitutione Sixti V. eligi non poſſunt niſi ad triennium.

37 Abbatiſſa, quæ non eſt perpetua, nec habet Monaſterium in titulum, non dicitur habere dignitatem.

Declaratur. num. 56. & 57.

38 Abbatiſſa habet dignitatem.

39 Maſculinum in diſpoſitione legis concipit fœmininum.

40 Etiamſi materia ſit odioſa, & pœnalis.

41 Moniales veniunt Monachorum appellatione, vbi materia æquè conuenit mulieribus, ac Religioſis.

42 Præcipuè vbi militat ead. ratio.

43 Perſonæ integri ſtatus debent promoueri ad honores.

44 Illegitimum eſſe eſt nota defectus, & vacillat eius opinio,

45 Incontinentiæ paternæ ſuſpicio magis viget in filia, quàm in filio.

46 Maſculus, & fœmina à iure in multis æquiparantur.

47 Maſculinum probatum à Canone crimina puniente comprehendit fœminas.

48 Mulier à ſucceſſione temporali repellitur propter illegitimitatem.

49 Abbatiſſa non habet ius à defuncta, ſed à canonica electione, & ideò in dignitate non habet ſucceſſionem hæreditariam, ſed ſucceſſionem ſimpliciter.

51 Pœnitentiaria diſpenſat cū Monialibus in vtroque foro, vt non obſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ.

Etiam triennales. num. 60.

52 Monialis illegitima in Abbatiſſam non eligitur, ſed poſtulatur à Papa.

53 Diſpenſare tamen poſſunt ſuperiores ordinum iuxta eorum priuilegia, vt illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ.

57 Vicarius Epiſcopi qualiter dicatur habere dignitatem, licet non ſit perpetuus.

58 Abbatiſſæ in Italia durante triennio remoueri non poſſunt, niſi ex iuſta cauſa, & iuris ordine ſeruato.

59 Generales ordinum regularium quinam hodie ſint perpetui.

60 Curia Romana diſpenſat cum monialibus, vt defectu natalium non obſtante poſſint eſſe Abbatiſſæ etiam temporales.

1 VT FILII. Illegitimus non ordinatur, niſi Religioſus fiat: nec tunc præficitur. Ioan. Andr. Bellam. Cardin. & Anchar. ideſt ad Prælaturam non habilitatur. Butr. & Ioan. de Anan. Abb. Siculus ab aliquibus per errorem hic allegatur, quia non ſcripſit ſuper hoc, & alijs quibuſdam titulis primi libri Decretalium, ſed in eius volumine, vt opus habeatur completum, inſertæ ſunt lecturæ Anton. de Butr. & Ioan. de Imol. vt notatur in lectura ipſius Abbatis poſt cap. vlt. ſupra de ſacram. non iteran. Diuiditur in duas partes. Secunda ibi, *Sed neque*: & hæc non facit ad titulum Prima pars duas prohibitiones ponit: & à prima vnum caſum excipit ibi, *Niſi*.

2 Nota primò ex princ. textus, illegitimos non eſſe promouendos ad ſacros Ordines, vt dicitur in littera. Sed quid de Ordinibus non ſacris? Innoc. hic num. 1. arguit quod aliud ſit in eis, arg. cap. Priſcis, 55. diſt. Contrarium tamen tenet per cap. Litteras, infra eod. & quamuis ſubdat id poſſe intelligi ſpeciale in filijs Presbyterorum, tamen verius eſt, nec genitos ex fornicatione promouendos eſſe ad ordines etiam
3 minores abſque diſpenſatione, ſecundum Card. hic num. 2. in 2. quæſt. & ver. Sacros, largè hic ſumitur pro quolibet ordine, vt c. De ordinationibus, & cap. Quibuſdam, & §. Quilibet, ad fin. quæſt. 1. q. 1. & c. Non ſolùm, in princ. quæſt. 3. c. Infames, 6. q. 1. c. Nullus, 27. q. 1. ad idem, cap. 2. 54. diſtinct. facit quod habetur in ſumma, 33. diſt. & poſt Ægid. hic notant Ioan. Andr. n. 2. in ver. Ordines, Bellam. in princ. in eod. ver. Butr. & Anchar. in 1. not. Cardin. vbi ſupra, & Io. de Anan. in princ. verſ. Et intellige verbum ſacros.

4 In hoc tamen eſt differentia inter minores, & ſacros Ordines, quod in minoribus diſpenſat Epiſcopus ſuper quocumque defectu, ſiue ſint ſpurij, ſiue adulterini, vel naturales, vt eſt textus in cap. 1. iuncta gloſ. communiter approbata in ver. Defectum. De filijs Presbyter. lib. 6. licet aliàs quo ad ſucceſſiones diſtinguatur, nec ita facilè diſpenſetur cum vno ſicut cum alio, & ita intelligas, cap. Cum pridem, §. Perſonæ verò, ſupra de renunciat. In ſacris verò diſpenſat ſolus Papa, vt eſt expreſſum in d. cap. 1. & ibi notant Ioan. Andr. Gemin. Franc. & omnes in ſummario.

5 Triplex autem eſt ratio cur defectus natalium repellat à promotione, vt notat gloſſ. 4. in cap. fin. in ver. Defectu, infra eod. lib. 6. Ioan. Monach. in cap. Indemnitatibus, num. 9. de elect. eod. lib. Prima ratio eſt propter ordinis prærogatiuam, cap. penult. & vlt. 26. diſt. cap. Inter dilectos, infra de exceſſ. Prælat. l. Neque famoſis, C. De dignitatibus lib. 12. Secunda ratio eſt propter deteſtationem paterni criminis, quod punitur in filio, vt per id puniatur pater, cap. Cum ergo, §. Sed qui, 24. quæſt. 3. l. Iſti quidem, §. vlt.
6 ff. De eo quod met. cauſ. Tertia ratio propter incontinentiam paternam, quæ in filio timetur ſecundum illud, Sæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri, l. Quod ſi nolit, §. Qui mãcipia, ff. De edilit. edict. cap. Sunt plurimi, §. Verum, 6. q. 1. l. Quiſquis, §. 1. ibi, [In quibus paterni, hoc eſt hæreditarij criminis exempla metuuntur.] ff. Ad leg. Iul. maieſt. qua ratione vtitur Sixtus V. in Conſtitutione, 71. contra illegitimos edita, §. 1. ibi, Illegitimè genitos, qui vt plurimum parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent. Vnde ſtylus eſt Curiæ, ſi paternæ incontinentiæ non ſit imitator, vt notat præcitata gloſſa in cap. final. infra eod. lib. 6. & ibi Guil. de Monte Laudun. & Prob. ad Monach. in cap. Indemnitatibus, n. 12. in ver. Pro dicto, de elect. lib. 6.

7 Sed hic incidit quæſtio quid ſi illegitimi per ignorantiam fuerint promoti? Reſpondeo ſecundum Hoſt. hic num. 1. apud omnes habetur, probabilis ignorantia excuſata, cap. 1. De ordinat. ab Epiſc. arg. l. 1. C. De teſtam. & l. 3. ff. De offic. Prætor. Ipſe verò in conſpectu Dei cecidit, ſi veritatem nouit, licet id ſit occultum, c. fin. de tempor. ordinat. Si verò ignorauit, vt quia mater coniugata latenter admiſit Sacerdotem, nec filio reuelauit, erit in omnibus, & per omnia excuſatus, arg. l. filium, ff. De his, qui ſunt ſui, vel
8 alien. iur. & l. Quia ſemper, ff. De in ius vocan. ſed ſi reuelauit, prima facie verbis matris eſt credendum, arg. cap. Per ſuas, infra de probat. & cap. Afferte, & c. Litteras, de præſumpt. & quia in dubio tutius eſt abſtinere, cap. Ad aures, de tempor. ordinat. non tamen cogitur credere, ex quo natus eſt ex nuptijs, vt l. Neque profeſſio, C. De teſtam. & patet ex notatis in cap. Officij, in gloſſ. in ver. Deneganda, infra de pœnit. & remiſſ. Conſulit tamen Hoſtien. vt ſi talis habet conſcientiam læſam, ipſam ſeruet, & accedat ad Sedem Apoſtolicam pro diſpẽſatione, quam facilè in hoc caſu obtinebit, & cum Hoſt. totidem verbis concordant hic Ioan. Andr. num. 4. & 5. Bellam. in 2. & 3. quæſt. Butr. nu. 10. & 11.
9 Cardin. in 4. & 5. quæſt. & Io. de Anan. num. 3. quibus adde Iacob. de Arena relatum à Cyno in l. Si vicinis, num. 3. C. De nupt. vbi dicit, ſtultum fuiſſe quendam Regem, qui ad dictum matris renunciauit Regno, vt pote non filius Regis; nam cum quondam Regina mater ſua vetula de morte timeret, traxit eum in partem, & dixit ei: licet fueritis conceptus, & natus in matrimonio, nullum ius habetis in Regno, quia
10 non eſtis filius Regis, quapropter ille Rex reſignauit Regnum, quod fatuiſſimum fuit, quia nec matri, nec patri debet credere filius, ſed debet ſe, & conſcientiam ſuam informare ſe-
11 cundum legem, quia non debet quis eſſe clementior lege, vt in Auth. de iudic. §. Oportet. At lex iudicat filium, qui conſtante matrimonio natus eſt, niſi probetur abſentia, vel infirmitas, ſeu impotentia generandi, vt d. l. Filium, vbi notat Bart. nu. 2. & communiter Legiſtæ, & Bellam. hic in 3. quæſt. ad fin. Corn. conſ. 137.
12 Placet mihi, num. 8. vol. 2. Sed tu limita dictum Legiſtarum ſecundum opinionem Hoſt. nam ſi mater detexit veritatem filio, & filius habet conſcientiam læſam ex delicto matris, debet credere, & omnia bona reſtituere; aliàs ſi faceret contra conſcientiam, ædificaret ad gehennam, vt in cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & in c. Per tuas, de ſimon. & notat idem Hoſt. in d. c. Officij, nu. 4. & ibi etiam Io. Andr. num. 3. Abb. nu. 4. & communiter Canoniſtæ, de pœnit. & remiſſ.

13 Secundò nota ibi, *Niſi aut Monachi fiant*. Per ingreſſum Religionis in monaſterijs tam Monachorum, quàm Canonicorum Regularium tolli irregularitatem prouenientem ex de-

fectu natalium, vt hic notat Bernard. poſt caſum,
Butr. in 2. notat. & alij communiter. Et idem
in Monaſterijs aliorum ordinum, vt hic not. An-
char. in 2. not. Et ingreſſum Religionis intelli-
gas cum effectu, ideſt ſequuta profeſſione: nam
& ſi Rodriq. quæſt. Regul. to. 1. quæſt. 13. art. 4.
teneat irregularitatem hanc ex defectu natalium
aboleri non modo per ſolemnem profeſſionem,
ſed etiam per nouitiatum, quinimo & per in-
greſſum educationis, dicens ita ſenſiſſe viros
doctiſſimos: tamen contrarium probat hic text.
ibi, [*Niſi Monachi fiant*: nam Monachum non
facit habitus, ſed profeſſio Regularis, vt c. Por-
rectum, infr. de Regular. cum concord. ibi alle-
gatis in gloſ. 1. & verba cum effectu ſunt acci-
pienda, vt in cap. Relatum, infra de Cleric. non
reſident. aliâs poſſet fieri fraus, ſcilicet intrando
Religionem, & ſuſcipiendo ordines ſacros, &
ante profeſſionem exeundo, & ſic lex eſſet im-
poſita verbis contra c. Commiſſa, de elect. lib. 6.
quod in proprijs terminis perpendit Francus in
cap. 1. nu. 11. verſ. Et quod dicitur de filijs Preſ-
byter. eod. lib. & Felinus in cap. Cum deputati,
num. 2. verſ. Et intellige quod ſolus ingreſſus,
infra de iudic.

14 Cæterùm aduerte, quia hæc irregularitas per
ſolemnem profeſſionē tollitur ſolummodo quo-
ad effectum ſuſcipiendi ordines, vel in eis mini-
ſtrandi, vt hic patet: & in c. 1. 56. diſt. vbi dici-
tur; Presbyterorum filios à ſacris Altaris remo-
uemus miniſterijs, niſi aut in Cœnobijs, aut in
Canonijs religiosè probati fuerint conuerſati:
& notat Ioan. Monach. in cap. Indemnitatibus,
num. 5. de elect. lib. 6. & alij proximè citandi.
15 Sed quoad alios effectus, ſcilicet obtinendi di-
gnitates, & prælationes, vtique non deletur, vt
hic eſt expreſſum in verſ. prælationem verò, &
16 latiùs dicam infra in 3. notab. & quamuis gloſ-
ſa vltima in c. Cum deputati, infr. de iudic. di-
cat eo ipſo, quod quis eſt deputatus obſequio
Ieſu Chriſti, omnis tollitur irregularitas: & Col-
lect. hic poſt princ. notet indefinitè ingreſſum
Religionis tollere irregularitatem: tamen com-
muniter tenetur irregularitates, quæ ex proprio
delicto proueniunt, per profeſſionem non ab-
oleri, vt probat tex. in cap. 2. inf. de apoſtat. vbi
hoc tenent gloſ. in ver. Religionis. Hoſt. num. 6.
Butr. num. 13. Cardin. n. 2. in 5. oppoſ. dicens
eam gloſſam ſingularem, & veram. Anchar. n. 4.
in 1. oppoſit. Abb. num. 6. & Ioann. de Anan. in
fin. Marian. Socin. in c. Ad audientiam, col. vlt.
de homicid. Felin. in d. c. Cum deputati, nu. 2.
de iudic. Syluest. in ver. Irregularitas, quæſt. vlt.
Nauarr. Comment. 2. de Regular. num. 60. &
alibi paſſim Doctores.

17 Sed obijcies, ex Conſtitutione 71. Sixti V.
incipien. Cum de omnibus eccleſiaſticis ordini-
bus, Illegitimi prohibentur admitti ad habitum,
& profeſſionem Regularem. Ergo habilitatio
ad ordines, quam facit iſte text. de illegitimis
ingredientibus Religionem, eſt inanis, & non
reducibilis ad actum. At reſpondetur prædi-
ctam Conſtitutionem; & aliam illius declara-
toriam fuiſſe redactas ad terminos iuris à Gre-
gorio XIV. vt in eius Conſtitutione 3. quæ inci-
18 pit, Circumſpecta, in Bullar. to. 2. pag. 687. qua
ſtatuitur, vt ij, qui quouis modo illegitimi pro-
creati fuerint, ad habitum, & profeſſionem Re-
gulares admitti poſſint, quemadmodum admit-
ti poterant ſi Conſtitutiones memoratæ editæ
non fuiſſent; dummodo eorum qualitates pro-
bentur ab ijs, ad quos receptio pertinet, & dum-
modo filius illegitimus in Religione, in qua
pater ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij
profeſſus fuerit, ipſo patre viuente, non admit-
tatur vt in §. 2. & 3.

19 Tertio nota ibi, *Prælationes verò nullatenus
habeant*. Illegitimè natos per ingreſſum Reli-
gionis, & profeſſionem in eo emiſſam non ha-
bilitari ad prælationem, vt hic eſt expreſſum.
Idque intelligas indiſtinctè ſiue in eiſdem, ſiue
in alijs Monaſterijs, ſiue in Eccleſia ſæculari,
cap. Legi, 16. quæſt. 1. & hic notant Ioan. Andr.
num. 6. Butr. in 4. notab. & num. 13. Card. nū. 2.
in 7. quæſt. & Anchar. num. 3. Nauarr. conſil. 6.
de fil. Presbyt. Card. Paleott. de Noth. & Spur.
cap. 57. num. 4.

20 Hoc tamen verum eſt de Prælatione perpetua,
vt Abbatia, Prioratu Conuentuali, vel alia di-
gnitate: At verò ſimplicem adminiſtrationem,
à qua poſſint remoueri ad nutum Prælati, po-
terunt obtinere, dummodo curam non habeat
animarum, quod probatur in cap. Propoſuit,
infra eodem. Ex quo enim promouentur ad ſa-
cros: ergo & adminiſtrationem non curatam
habere poterunt, vt ibi: Et ſic aliud ſtatuitur in
adminiſtratione perpetua, aliud in temporali, &
aliud in curata, aliud in beneficio ſine cura.
21 Ad hoc cap. 1. infra eod. lib. 6. Vnde ſi per Pa-
pam fuerit cum illegitimo diſpenſatum in Sa-
cerdotio, non propterea poterit habere Eccle-
ſiam curatam: nam ius commune diſpenſat cum
Religioſo in ſacris; & tamen per id non præfi-
citur Curæ, vt patet in hac Decretali. Et ita
poſt Petr. de Sampſ. Abb. Antiq. & Ægid. hic no-
tant Ioan. Andr. num. 6. & 7. Butr. nu. 13. Card.
in 8. & 9. quæſt. Anchar. n. 3. & Ioan. de Anan.
22 nu. 4. Et cum talibus ad Prælaturas, & Digni-
tates ſolus Papa diſpēſat; quod probat ver. Nul-
latenus, hic poſitum, ſecundum Collect. in princ.
poſt Archid. in cap. 1. nu. 3. 56. diſtinct. quicquid
dicat Tancred. ſecundum eum, & ita ſac. Pœni-
tentiaria diſpenſat in vtroque foro cum Regu-
laribus ad quaſcunque dignitates, & officia ſuæ
Religionis, licet conſueuerit apponere clauſu-
23 lam, *non tamen ad Generalatum*. Quod etiam
ſeruatur in Dataria. Verumtamen Greg. XIV.
in motu proprio ſupracitato nu. 18. in §. 4. de-
clarauit Superiores Ordinum poſſe diſpenſare
cum illegitimis ad dignitates iuxta eorum pri-
uilegia, dummodo ſint in vſu, nec ſub vllis re-
uocationibus ſint comprehenſa. Et has facul-
tates Tridentinum Concilium non ſuſtulit, vt
ex ſententia S. Congregationis dixi in cap. Perni-
cioſam, nu. 24. infra de offic. ordinar.

24 A ſæcularibus autem dignitatibus illegitimè
procreati non repelluntur, vt l. 2. §. Nullum, &
l. Spurij, ff. De Decurionibus. Et hic notant Hoſt.
num. 1. Ioan. Andr. nu. 2. in ver. Promoueantur,
Butr. num. 8. Card. num. 2. in 3. quæſt. Anchar.
in 1. notab. & Ioan. de Anan. ante num. 1.

25 Ex his infero ad quæſtionem. An Monialis
illegitima poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prio-
riſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica.

Ad partem affirmatiuam arguitur primò, quia
iura illegitimos à dignitatibus etiam Regulari-
bus

bus repellentia loquuntur de filijs, & non de
filiabus, vt patet in hoc cap. & 56. diſt. per tot.
& in Authent. Quibus modis natural. effician.
ſui, §. Filium. Item hic textus loquitur de Mo-
nachis, & non de Monialibus.
26 Nec obſtat, quod appellatione maſculini
contineatur fœmininum, l. 1. ff. De verborum ſi-
gnificat. Ioan. Monach. in ca. 1. num. 3. de elect.
lib. 6. Quoniam hoc non eſt ex propria ſignifi-
catione, ſed ex interpretatione, ſeu extenſione,
vt l. Pronunciatio, ff De ver. ſignif. & notat glo.
vnic. & Dynus in d. l. 1. & Bald. in l. Quicunque,
num. 10. C. De ſeruis fugit. & ideo maſculinum
non concipit fœmininum, præcipuè in duobus
27 caſibus. Primus eſt quando maſculinum pro-
fertur in materia differenti, quæ ſcilicet con-
gruit maſculino, & non fœminino, vt l. vlt. ff. De
tutel. iuncta, l. Fœminæ, ff. De regul. iur. & de-
clarat Bart. in d. l. 1, num. 1. verſ. Aut de mente
non conſtat, ff. De ver. ſignif. poſt Io. Monachum
in c. Generali, nu. 2. verſ. Quod eſt verum quando
maſculinum, de elect. lib. 6. Hoc autem caſu maſ-
culinum pronunciatur in materia, quæ non
congruit fœminino: nam textus noſter tria fa-
cit. Primò ponit regulam. Secundò limitatio-
nem. Tertiò limitationis modificationem. Regu-
la eſt, vt filij illegitimi non promoueantur ad
ordines. Limitatio eſt, niſi fiant Monachi. Mo-
dificatio limitationis eſt, vt quamuis Monachi
28 fiant, tamen Prælationem non habeant. Sed re-
gula, & limitatio non adaptātur fœminino, quia
mulier ordinum non eſt capax, S. Thom. in 4.
29 diſt. 25. q. 2. art. 1. Ergo nec limitationis modifi-
catio, arg. c. Maiores, §. Cęterum, infra de Baptiſ.
Facit quod notat Bart. in l. Quicumque, nu. 17.
C. De ſeruis fugit. vbi dicit appellatione Fratrum
Minorum non contineri ſorores S. Claræ, quia
illud fœmininum non eſt ex illo maſculino, quia
alio iure viuunt, & differunt in alio, quàm in ſe-
xu, quia differũt in reg. & in ſpecie, & hic iunge,
quod ſcripſi in cap. Niſi praua, num. 19. de ex-
30 ceſſ. Prælatorum. Secundus caſus, in quo maſ-
culinum non concipit fœmininum, eſt cum ma-
teria, in qua profertur, odioſa eſt odio irratio-
nabili, vt l. Quiſquis, C. Ad leg. Iul. Maieſt. & l. 1.
§. Quare, ff. De ventr. in poſſeſſ. mitten. Bart. in
d. l. 1. n. 1. vſque in fin. verſ. Aut de odio irratio-
31 nabili, ff. De verb. ſignific. In propoſito autem
videtur agi de odio irrationabili, quia iniqui-
32 tates parentum filijs obeſſe non debent, c. Vnde-
cumque; cap. Numquam, & per totum 56. diſt.
& ſunt venia digni qui alieno vitio laborant,
l. Legem, & ibi, Bald. nu. 1. C. De natural. liber.
ideoque Imperator quia in ea voluit compre-
hendere fœminas illegitimas, id expreſſit; vt
patet ibi, *Naturalibus inſuper filijs, & filiabus.*
33 S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium
declarauit Moniales ex legitimo thoro procrea-
tas Conſtit. Sixti V. contra Regulares illegitimos
non comprehendi quominus ad officium, vel
dignitatem Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ eligi poſ-
34 ſint, vt refert Iulius Lauor. var. Lucubrat.
tit. 4. cap. 24. num. 38. Et meritò quia Monacho-
rum appellatione non veniunt Moniales, vt pa-
tet in cap. Impudicas, ibi, Monachorum, atque
Monacharum, 27. qu. 1. & in Clement. Eos, ibi.
Religioſos, & Moniales, & ibi notat Cardin. in
fin. de conſang. & affinit. Concil. Trident.
ſeſſ. 25. de Regular. & Monial. cum ſimil. vt per
Alex. conſ. 135. Circa princ. num. 4. lib. 1.
35 Præterea Monachatus, qui omnem maculam
abſtergit, vt in Auth. de Monach. in princ. in
maſculis tollit omnem illegitimitatem quoad
omnes ordines ſuſcipiendos, licet non tollat
quoad prælationem, vt hic patet, & dictum eſt
ſupra in 2. & 3. not. Sed mulier Ordinum non
eſt capax. Ergo Monachatus ſuſceptio, ne aliàs
in iſta ſit inutilis, operabitur habilitatem ad
prælationem. Et confirmatur, quia multa incum-
bunt maſculis Prælatis, quæ non competunt
mulieribus, vt cap. Noua, infra de pœnit. & re-
miſſ. cap. Dilecta, de maior. & obed. Ergo non
eſt inconueniens, vt maior aptitudo ad Præla-
tionem requiratur in maſculo, cui plura incum-
bunt.
36 Hæc autem præcipuè videntur procedere in
Abbatiſſis monaſteriorum Italiæ, quia ex Con-
ſtitutione 80. Gregor. XIII. incip. Exposcit, non
37 poſſunt eligi niſi ad triennium. Abbatiſſa au-
tem, quæ non eſt perpetua, nec habet monaſte-
rium in titulum, non dicitur habere dignita-
tem, vt dixi in cap. Quia propter, num. 16. ſupr.
de elect. & conſequenter non includitur in hoc
cap. Quod inhabilitat Religioſos ad dignitates,
& Prælationes perpetuas, non autem ad officia,
& adminiſtrationes temporales, vt dixi ſupra
num. 20. Et hanc partem amplectitur Emmanuel
Rodriq. ſibi contrarius in Summa tom. 2. c. 29.
num. 12. Nam primo dixit, illegitimè natas eli-
gi non poſſe in Abbatiſſas perpetuas, quibus
benedictio impenditur; ſecus ſi ſint temporales.
Sed poſtea tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 13. art. 21.
tenet abſolutè nullam illegitimam indigere diſ-
penſatione, vt ſit Abbatiſſa temporalis, vel per-
petua, & benedicta. Et idem firmat Ludou. Mi-
randa in tract. de Monial. quæſt. 6. art. 3. dicens
hanc opinionem tenere Io. Andr. Gemin. & alios
quos refert, & ſequitur Felin. in c. Meminimus,
nu. 4. de accuſat. ſed certè Felin. & alij ab ipſo
citati tenent oppoſitum; vt ex eorum verbis ap-
paret, & latius dicam infra, num. 50. Vnde pro
hac ſententia non ſunt niſi Rodriq. & Miranda,
quidam alij moderniores.
38 Contrariam verò opinionem, ideſt Monia-
lem illegitimam eligi non poſſe in Abbatiſſam,
vel Prioriſſam ſine diſpenſatione Papæ tenent
Doctores antiqui ferè omnes, & plerique ex
recentioribus, vt inferius patebit, num. 50. Quæ
etiam eſt de iure verior: nam Abbatiſſa præla-
tionem habet, ſeu dignitatem, vt patet in c. In-
demnitatibus, §. Verum ſi quæ, ibi, vt à dignitate
deijciatur adepta, de elect. lib. 6. & ibi, Gemin.
in 2. not. l. Generali, ibi, [Religioſi honoris,
vel dignitatis fœmina.] C. De ſacroſ. Eccl. vbi
gloſſ. in ver. Dignitatis, exemplificat in Abba-
tiſſa, & notat Bart. in l. 1. num. 43. C. De dignit.
lib. 12. vbi dicit, Abbatiſſam habere dignita-
tem cum adminiſtratione non ſolum in ſuas
Moniales, ſed etiam quandoque extra, quia
habent caſtra, & ſimilia, Bald. in l. Fœminæ,
num. 10. ff. De reg. iur. vbi etiam Dec. nu. 8. Re-
buff. de pacif. poſſeſſ. col. 2. facit Conc. Tridenti-
num, cap. 7. ſeſſ. 25. de regular. ibi, Abbatiſſa, &
Prioriſſa, & quocunque alio nomine Præfecta,
vel Præpoſita, &c. Licet S. Thom. in 4. diſtin. 25.
qu. 2. art. 1. qu. 1. ad ſecundum dicat Abbatiſſas

non habere prælationem ordinariam , ſed quaſi
ex commiſſione propter periculum cohabita-
tionis virorum ad mulieres . Profeſſio autem
regularis non habilitat patientes defectum na-
talium ad prælationes, ſeu dignitates, vt hic eſt
39 expreſſum , & dictum eſt ſupra in 3. notab. Et
quamuis textus vtatur verbis maſculini generis,
vt patet ibi , Filij Presbyterorum , & cæteri ex
fornicatione nati, nec non ibi, Niſi aut Monachi
fiant ; tamen in diſpoſitione legis maſculinum
concipit fœmininum, vt eſt textus in d.l.1.ff De
ver. ſignif. vbi dicitur, hoc verbum, *ſi quis* , tam
maſculos , quàm fœminas complectitur, & lex,
quæ loquitur de eo , etiam in ea intelligitur , vt
l.1.§.1.ff. De conſtitut.pecun.l.4. in princ.ff. De
negot.geſt. & ita communiter omnes tenere at-
teſtatur Dec. in d.l. Fœminæ, num.108. ff. De
40 regul. iur. quod locum habet etiamſi materia
ſit odioſa, & pœnalis, vt dicit Cynus poſt Odo-
fred. in l.Quicumque C. De ſeruis fugitiu. Bart.
in l.1.§. Sed etſi, num.2. ff. De ventr. in poſſeſſ.
mitten. Alberic. in l.Si quis ad quod, per illum
textum, ff. De iuriſd. omnium iudic. gloſ. in c. Ge-
neralis, in ver. Vniuerſos , de elect. lib.6. & alijs
41 citatis. Dec. in d.l.Fœminæ, nu. 108. Et vbi ma-
teria æquè conuenit mulieribus ſicut Religioſis,
Monachorum appellatione veniunt etiam Mo-
niales , vt notat Cardin. in Clem.1. in 5. quæſt.
de reſcript. & Dec. in d.l.Fœminæ, num.110. verſ.
42 Sed tamen iſta limitatio , ff. De reg. iur. Quod
præcipuè vendicat ſibi locum vbi militat ead.
43 ratio, Bart. in l.Si ita ſcriptum, in 2. oppoſ.ff. De
legat. ſecundo, prout militat in propoſito: nam
vt dicunt Ioan. Monachus, num.10. & Ioan. And.
nu.6. in d.c.Indemnitatibus, de elect. lib.6. Per-
ſonæ integri ſtatus debent promoueri ad hono-
res, l.Cognitionum, §.Æſtimatio, ff. De ver. & ex-
44 traordin. cognit. cap. Omnipotens Deus, infra
de accuſat. At eſſe illegitimum eſt nota defe-
ctus, cap. Accedens, infra de purgat. Canon. &
vacillat eius opinio , quod eſſe non debet , cap.
45 Laici, 33. diſt. Et cum illegitimus repellatur pro-
pter ſuſpicionem imitationis incontinentiæ pa-
ternæ, vt dictum eſt ſupra , num.6. hæc ſuſpicio
plus ineſt in fœmina , quàm in viro, ſecundum
illud: Inſequitur leuiter filia matris iter, arg. cap.
Litteras, infra eod. Ergo fœminas fortius repel-
46 lemus. Item iura maſculos, & fœminas in mul-
tis æquiparant, vt cap. Virgines , & cap. Mona-
chum, 20. quæſt. vlt. & in Auth. de Monach. §. Or-
dinationum, in fin. Alias, §. Quæcunque, & §. Om-
nibus ad idem cap.1. §. Præterea, infr. de iuram.
calum quia iſti loco vnius habentur, vt l.Cui fun-
47 dus, ff. De condit. & demonſtrat . Item vt, inquit
idem Ioan. Monachus in cap. Generali , num. 1.
in fin. verſ. Dicas igitur , de elect. lib.6. Maſculi-
num prolatum à Canone crimina puniente fœ-
minas comprehendit , quia ita peccant fœminæ
ſicut maſculi, licet minus puniantur, cap. Si quis
ſuadente, 17. qu.4. iuncto cap. Mulieres, de ſent.
excomm. lib.6. In repellendis autem illegitimè
natis iura puniunt filium ; vt per id parentum
crimina puniantur ; vt notat gloſſ.4. in cap. fin.
48 in ver. Defectu, Infr. eod. lib.6. Præterea, vt inquit
Ioan. Monachus in d.cap. Indemnitatibus, nu.7.
& Archid. ibi, num.3. mulier à ſucceſſione tem-
porali repellitur propter illegitimitaté. c. Tuam
infra de ordin. cognit. & in Auth. Quibus mod.
natur. effic. legit. §. Filium . Ergo multò magis
49 repellitur à ſucceſſ. in dignit. eccleſ. Vbi enim
eligitur Abbatiſſa , ſuccedit loco mortuæ ; &
quia non habet ius à defuncta , ſed à Canonica
electione , propter hoc dicitur non habere ſuc-
ceſſionem hæreditariam , ſed ſucceſſionem ſim-
pliciter, cap. Ecce in quibus , 7. quæſt.1. c. Apo-
ſtolica , & cap. ſeq. 8. quæſt.1.
50 Atq; ita monialem illegitimam eligi non poſſe
in Abbatiſſam, vel Prioriſſam ſine diſpenſatione
tenet gloſſ. in d. c. Indemnitatibus, §. Sanè , in
ver. Canonica, de elect. libr.6. & ibi plene Ioan.
Monach. à n.6. vſque ad num.10. Archid. num.3.
Ioan. Andr. nu.6. Butr. in princ. & n.9. Anchar.
num.5. & in 8. notab. Gemin. n.7. verſ. In ea
gloſſa ibi , Illegitimè nata , in fin. & Franc. n.4.
Bellam. in c. Cum in cunctis, n.36. & ibi etiam
Abb. & Dec. in fin. princ. ſupra de elect. Felin.
in c. Meminimus, num.4. de accuſat. Nauarr. in
comment. 2. de regul. n.60. & in Manuali c.27.
n.201. & ſequuntur alij moderniores.
Quod autem inferiores à Papa ſuper hoc non
diſpenſent, expreſsè tenent Felin. & Nauar. locis
citatis: & probat ver. Nullatenus, hic poſitum,
per Collectar. in princ. intelligendo hanc litte-
ram tam de maſculis , quàm de fœminis , ſecun-
dum ea quæ dixi ſupra num.39. Et hæc opinio
ſeruatur etiam in practica ; & ipſimet Epiſcopi
agnoſcunt ſe hanc facultatem non habere, cum
etiam ad eorum ſupplicationem in monaſterijs
Monialium ſibi ſubiectis, & in exemptis ad ſuppli-
51 cationem ſuperiorem Regularium ſacra Pœni-
tentiaria ex facultate quam habet à Greg. XIV.
diſpenſandi in vtroque foro cum Regularibus
ſuper quocumque defectu ad officia , gradus, &
dignitates ſuæ Religionis , conſueuit etiam di-
ſpenſare cum Monialibus, vt non obſtante defe-
ctu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ . Et ego ipſe
tanquam illius Corrector multoties Breuia de-
52 ſuper ſubſcripſi: & ideò Monialis illegitima
debet per Capitulum poſtulari, & poſtea eidem
diſpenſatiuè prouideri per Sedem Apoſtolicam.
Et formulam diſpenſationis , & prouiſionis hu-
iuſmodi ponit Philip. Probus in addit. ad Mo-
nach. in d. c. Indemnitatibus, num.13. de elect.
lib. 6.
53 Non tamen diffiteor multas Religiones ha-
bere à Sede Apoſtolica priuilegium diſpenſan-
di cum Monialibus ſibi ſubiectis , vt non ob-
ſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ ,
prout habent ab Eugenio IV. Monachi Caſſi-
nenſes , nec non Generales, & Prouinciales Or-
dinum Mendicantium, vt refert Thomas Sanch.
ſuper Decalogo lib.5. cap.5. n.20. & ante eum
Emanuel Rodriq. quæſt. Regular. qu.13. art.22.
& in ſumma tom.2. cap.29. n.12. Quæ quidem
priuilegia à Trid. Conc. non ſunt ſublata, vt te-
tigi ſupra n.23.
Non obſtant modò argumenta contraria :
nam ad primum , nempe quod hoc cap. lo-
quatur de maſculis , & non de fœminis , de Mo-
nachis , & non de Monialibus , patet reſponſio
ex dictis ſupra num. 39. 40. & 41. Nec refert
quod hæc Decretalis non congruat mulieribus
reſpectu promotionis ad ordines ; quia ſatis eſt,
vt congruat reſpectu promotionis ad dignitates,
ſecundum ea, quæ ſunt dicta ſupr. n.43. 44. & 45.
54 Et quamuis ſacra Congregatio Regularium de-
clara-

claraucrit Moniales non comprehendi in Bulla
Sixti V. contra illegitimos; tamen non ideò hoc
fecit, quod appellatione Regularium non ve-
niant Moniales, ſed quia ipſemet Sixtus V. no-
luit illas comprehendere, & explicitè hoc de-
clarauit, vt in eius Conſtitutione declaratoria,
quæ incipit Ad Romanum §. 18. in Bullar. tom. 2.
55 pag. 605. Quemadmodum nec releuat quod
maſculinum non concipiat fœmininum, ſi mate-
ria ſit odioſa, & odium ſit irrationabile. Imò
enim ob publicum bonum, & ex cauſis multum
rationabilibus ſtatutum eſt, vt illegitimè nati
à Prælationibus repellantur, vt conſtat ex dictis
ſupra in 1. not. n. 5. & 6.

Ad illud verò, quod profeſſio in muliere ille-
gitima cum non poſſit operari habilitatem ad
ordines, debeat ſaltem operari habilitationem
ad dignitates, Reſpondetur illationem non pro-
cedere, tum quia iura difficilius habilitant ille-
gitimos ad prælationem, quàm ad ordines, vt
hic probatur; tum quia patientes defectum na-
talium à prælatione nominatim excluduntur; &
ſi mulier per profeſſionem non habilitatur ad
ordines ſuſcipiendos propter ſuam incapacita-
tem, habilitatur tamen ad alia, quorum Monia-
les ſunt capaces.

56 Nec refragatur quod Abbatiſſæ hodiernæ ex
Gregoriana Conſtitutione in Italia ſint trienna-
les: Quoniam etſi non habeant dignitatem
quoad hoc, vt in earum electione ſeruanda ſit
forma cap. Quia propter, ſupra de elect. cum
ille textus loquatur de Prælatis, per quorum
obitum Eccleſiæ remanent viduatæ, & ſic de
perpetuis, & intitulatis, vt ibi dixi in 2. not.
poſt gloſ. 1. communiter approbatam: tamen
quoad alios effectus dicuntur habere dignita-
tem, & Prælationem in moniales ſibi ſubiectas,
57 licet non ſint perpetuæ, ad exemplum Vicarij
Epiſcopi, qui licet non dicatur habere dignita-
tem quoad hoc, vt per illius aſſecutionem vacent
alia beneficia incompatibilia: habet tamen di-
gnitatem quoad præeminentiam ex iuriſdictio-
ne prouenientem, quamuis non ſit perpetuus,
vt notat gloſ. communis in Clem. etſi principa-
lis in ver. Delegatus, de reſcriptis Mill. in repert.
in ver. Dignitas eſt, eſſe Vicarium Epiſcopi cum
ſimil. vt dixi in cap. Ad hæc, num. 28. infra, de
præben.

58 Nec applicatur obiectum, quod Religioſus
illegitimus non prohibeatur habere admini-
ſtrationem, à qua poſſit remoueri ad nutum
Prælati; quoniam Abbatiſſæ in Italia non ſunt
ad nutum amouibiles: imo durante triennio
amoueri non poſſunt, niſi ex iuſta cauſa, & iuris
ordine ſeruato, ad textum in c. Monachi, §. Prio-
res, infra de ſtat. Monachor. & notat Hoſtienſ.
in c. Cum ad monaſterium, n. 5. & ibi dixi n. 24.
eod. tit.

59 Quod ſi diceremus defectum natalium non
excludere Religioſos, ſequeretur, vt habentes
hanc maculam fere in omnibus Religionibus
poſſent indiſtinctè aſſumi ad dignitates, & Præ-
lationes, cum hodie ſuperiores quorumcunque
ordinum ſint temporales exceptis Generalibus
Carthuſienſi, Ciſtercienſi, S. Antonij Viennen.
Præmonſtratenſi, Cluniacenſi, & ſanctiſſimæ Tri-
60 nitatis in Gallia reſidentibus, S. Dominici &
Societatis Ieſu, qui ſunt ad vitam. Hoc autem
eſſet valde abſurdum, & contra mentem Cano-
num, & ſtylum curiæ, quæ diſpenſat cum Re-
gularibus, & Monialibus, vt natalium defectu
non obſtante poſſint eligi ad Prælationes etiam
temporales, vt conſtat ex dictis ſupra num. 51.
& 52.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Veniens.

S V M M A R I V M.

1 *Filium Sacerdotis legitimum Epiſcopus amouere non poteſt ab Eccleſia paterna, quam ei contulit ſcienter.*

2 *Sed ſi ignoranter, amouere poteſt, dummodo tamen aliunde illi prouideret.*

3 *Filius illegitimus de capella patris ſcienter prouiſus, & ad illius titulum ordinatus, ac deinde ſpoliatus, debet ad eam reſtitui amoto alio inſtituto.*

4 *Diſpenſare an tacitè cenſeatur Epiſcopus ſi ſcienter conferat filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediatè.*

5 *Diſpenſare intelligitur Epiſcopus quotieſcunque facit ſcienter, quod eſt contra ius commune, & materia eſt talis, in qua poteſt diſpenſare.*

6 *Dummodo ſuper cauſa præcedat ſummaria cognitio, & cauſa in diſpenſatione exprimatur.*

7 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum filio legitimo ad Eccleſiam paternam.*

8 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus contra canonem in articulo dubio propter diuerſas opiniones, ſaltem quo ad hoc vt non poſſit contrauenire.*

9 *Filius illegitimus poteſt licitè retinere beneficium paternum ſibi ab Epiſcopo ſcienter collatum, ad cuius titulum fuit ordinatus. & nu. ſeqq. vſque ad num. 15.*

10 *Factum ſuum illicitum, & peccati nutritiuum quandoque Epiſcopus retractare non poteſt.*

11 *Filij illegitimi promotio ad Eccleſiam paternam, ad cuius titulum ſcienter fuit ordinatus, licet non valeat quoad alios, valet tamen quoad promouentem vt retractare non poſſit.*

12 *Filius illegitimus ſpoliatus beneficio paterno debet reſtitui antequam cognoſcatur de Canonico ingreſſu.*

13 *Licet vitium innotuerit Epiſcopo.*

14 *Spoliato iniuſtè etiam iudicialiter datur poſſeſſoriũ recuperandæ non ſolum contra ſpoliantem, ſed etiam contra ſuccedentem in vitium.*

15 *Filius illegitimus ab Epiſcopo ignoranter promotus ad Eccleſiam paternam, ad cuius titulum fuit ordinatus, poteſt eam licitè retinere donec in alia Eccleſia ſibi prouideatur.*

Et interim erit Prælatus ex tacita diſpenſatione Papæ. num. 17.

Vel Commendatarius. num. 18.

16 *Beneficia ad tempus conferri non poſſunt niſi per Papam.*

19 *Hoc cap. Veniens an ſit abrogatum per Concil. Trident. cap. 15. ſeſſ. 25. & num. ſeqq.*

20 *Collatio Beneficij facta filio illegitimo in Eccleſia, in qua pater, eſt ipſo iure nulla, . . . Etiamſi aliàs mendicare cogeretur: & num. ſeq.*

Niſi

21 *Niſi ad illius titulum fuiſſet Presbyter ordinatus.*

22 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

VENIENS. Legitur dupliciter; Vno modo intelligitur de filio ante ſacerdotiũ genito, & ſic legitimo: nam talis congruè appellatur filius Sacerdotis, vt in c. Ad extirpandas, & ibi dixi in 3. notab. infra eod. Alio modo vt intelligatur de filio poſt Sacerdo-
1 tium genito, & ſic illegitimo, Iuxta primam lecturam, quam tenet Innoc. in 1. gloſ. & veriorem dicit Cardinalis in 2. oppoſ. ſic ſummatur. Epiſcopus qui ſcienter contulit filio Sacerdotis, ſcilicet legitimo, paternam eccleſiam, exinde
2 eum remouere non poteſt. Hoc primo ſecundum Ioan. Andr. Butr. & Anchar. Si verò ignoranter, amouere poteſt, dum tamen aliunde illi prouideat, vnde poſſit ſuſtentari, hoc dicit ſe-
3 cundo, vt per Cardinal. & Ioan. de Anan. Sed ſecundum poſteriorem lecturam, quam putat veriorem Bellam. in princ. & eſt ex mente S. Congregationis Concilij, vt dicam infr. nu. 22. hoc intendit. Si epiſcopus illegitimum de Capella patris Presbyteri, quam ſciens eius defectum eidem contulerat, & ipſum ad eam in Presbyterum ordinauerat, ſpoliauit, & alium inſtituit in eadem; illegitimus debet reſtitui amoto alio inſtituto. Sed ſi ignorans defectum contulit, debet ſibi reſtitui, donec ſibi aliàs idoneò ſit prouiſum. Diuiditur in duas partes, in Prima ponit querelam Clerici. Secunda ibi, *Ideoque prouidet diſtinguendo*. Secundum membrum ibi, *Verum*.

4 Tenendo primam lecturam nota ex primo membro diſtinctionis, epiſcopum, qui ſcienter contulit filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediatè, non poſſe illum exinde remouere. Et ſit ratio, quia cum materia ſit diſpenſabilis, epiſcopus ſcienter conferendo, cen-
5 ſetur cum eo tacitè diſpenſare. Nam vbicunque epiſcopus facit ſcienter quod eſt cõtra ius commune, & materia eſt talis, in qua poteſt diſpenſare, pro diſpenſatione habebitur, maxime ſi nullus inde læ datur, cap. Super eo, infra de bigam. & cap. Diuerſis, in fin. de Cler. coniugat.
6 Et hoc pro regula generali conſtituit hic Innoc. num. 2. Caue tamen, quia ad hoc vt intelligatur tacitè diſpenſatum, oportet vt præcedat ſummaria cognitio ſuper cauſa diſpenſationis, ſcil. an ſubſit neceſſitas, vel vtilitas, vel alia iuſta cauſa, l. Libertus, ff. De in ius vocan. §. Niſi rigor. cum multis cap. ſeqq. 1. quæſt. 7. Idque ſecurius dicit, & fieri conſulit Innoc. d. num. 2. verſ. Alij dicunt & ſecurius, & conſenſit Hoſt. nu. 5. adijciens requiri etiam vt cauſa exprimatur in ipſa diſpenſatione, Ioan. Andr. nu. 12. & 13. Collectar. in fin. Butr. num. 8. & Ancharan. num. 2. verſ. Quærit, Ioan. Andr.

7 Cæterum aduerte, quia hic primus intellectus ſupponit epiſcopum poſſe diſpenſare cum filio legitimo, vt poſſit immediatè ſuccedere in beneficio paterno contra diſpoſitionem iuris communis, de qua in cap. Præſentium, ſupra eod. At verior opinio eſt epiſcopum hoc caſu diſpenſare non poſſe, per textum in cap. penult. infra eod. ſecundum Cardinal. hic num. 3. in 12. quæſt. verſ. Si autem legitimus. Vnde ſi epiſcopus non poteſt diſpenſare expreſsè, multo minus tacitè, arg. l. Licet, in princ. & l. Eſt differentia, ff. In quib. cauſ. pign. tacit. contrah. & l. Si ſtipulatus, in princ. ff. De vſur. Verumtamen quia ſunt opiniones an filius legitimus inſtitui poſſit ad eccleſiam paternam per diſpenſationem epiſcopi, vt notatur in cap. 1 in gloſ. quia non paternum, infra eod. lib. 6. In hoc dubio propter opinionum varietatem videtur ſtandum inſtitutioni factæ per epiſcopum ſcienter, per id, quod notatur in c. vnico, in gloſ. Licet iſta, de poſtul. lib. 6. Et ita procedat iſte text. ſecundum Cardinal. vbi
8 ſupra. Et ex hoc collige notabilem limitationem ad concluſionem, quam firmaui in cap. Dilectus, ſupra de tempor. ordinat. Quod epiſcopus non poſſit contra Canones diſpenſare, vt non procedat in articulo dubio propter diuerſas Doctorum opiniones. Tunc enim ſi alteram eligat tacitè diſpenſare intelligitur, ſaltem quo ad hoc vt non poſſit contrauenire, vt hic per Cardin. in prææallegat. quæſt. 12. verſ. Ad tertium. Quod nunquam obliuiſcaris.

9 Iuxta ſecundam lecturam nota caſum ſingularem, quem non reperies alibi, in quo filius Sacerdotis illegitimus ex collatione epiſcopi poteſt licitè retinere beneficium paternum, videlicet quando Epiſcopus ſciens defectum, ordinauit eum ad ſacros Ordines ad titulum illius beneficij, quod videtur mirabile, tum quia illegitimus beneficium paternum quantumcunq; ſimplex obtinere non poteſt, etiam per diſpenſationem Epiſcopi, vt cap. Ex tua, infra eod. & notat infra in cap. vlt. Henric. Boich. num. 9. verſ.
10 Si non interuenit. Tum quia eſt contra iuris regulas, vt quis factum ſuum illicitum, & peccatum ſuum illicitum, & peccati nutritiuum retractare non poſſit, vt cap. Quod quis commiſit, 35. qu. 9. & cap. Noſti, ſupra de elect. cum concord. quibus hic in gloſ. penult. & not. Butr. in 3. not. Sed ad hæc triplex datur ſolutio. Prima eſt, totum quod hic dicitur gratiam continere; quia Papa hic in odium Epiſcopi, qui ſpurium ſcienter promouit, & ne ſic promotus in opprobrium ordinis clericalis mendicare cogatur, ex miſericordia diſpenſat cum ipſo, vt poſſit licitè retinere beneficium paternum, licet nulliter ſibi collatum, & in hoc reſidet hic gloſ. penult. Abb. Antiq. in fin. Hoſt. num. 7. & Ioan-
11 Andr. num. 6. in fin. Secunda ſolutio eſt, quod licet promotio illegitimi non valeat quoad alios, valet tamen quoad ipſum promouentem, & imprimitur quidam color tenendi, quem ipſe retractare non poteſt. Ita Innoc. hic, cuius
12 verba ad litteram tranſcribit Butr. nu. 8. Tertia ſolutio deducitur ex verbo, *ſpoliaſti*, ſecundum Innoc. poſt princ. verſ. Sed primam: nam ex quo Epiſcopus de facto ſpoliauit filium illegitimum beneficio paterno, debet eum reſtituere antequam cognoſcatur de canonico ingreſſu, cap. Notum, 2. qu. 1. cap. In litteris, & cap. Item cum
13 quis, infr. de reſtitut. ſpoliat. Quod ſi obijciatur ex quo notum eſt eum eſſe filium Sacerdotis, non debuit ſeruari ordo, nec fieri reſtitutio, c. ſignificaſti, infr. de diuort. & cap. Quoniam, infra eod. Reſpondet Innoc. immo ſeruandum fuiſſe, quia forte promotus de diſpenſatione contendebat, arg. cap. Demum, il ſecondo, ſupra

de

de elect. & ſequitur Cardin. hic in 2. oppoſ. & ex
14 hac tertia ſolutione nota ſecundum Anton. de
Butr. in 5. not. & Ioan. de Anan. nu. 2. per ſpo-
liationem iniuſtam etiam iudicialem dari poſ-
ſeſſorium recuperandæ, nec ſolum contra ſpo-
liantem, ſed etiam contra quemlibet in vitium
ſuccedentem.
15 Nota ex ſecundo membro diſtinctionis, filium
Sacerdotis poſſe ad tempus licitè retinere bene-
ficium, de quo fuit ab Epiſcopo ignoranter
prouiſus, & ad illius titulum ordinatus, donec
ſibi de alio ſufficiente titulo prouiſum fuerit: &
ſic quamuis illegitimus non poſſit ab initio ob-
tinere ex gratia, & authoritate ordinaria bene-
ficium patris; poteſt tamen illud ad tempus po-
ſtea retinere, ſi per viam iuſtitiæ ſibi reſtituatur
neceſſitate impellente, ex quo ad illius titulum
promotus fuit, vt hic per Butr. in 6. not. & Io.
16 de Anan. nu. 4. & ex hoc collige caſum ſingula-
rem, in quo beneficiũ confertur ad tempus: nam
regulariter contra, quia beneficia eccleſiaſtica
ad tempus conferri non poſſunt, cum debeant
eſſe perpetua, c. Præcepta, 55. diſt. & arg. l. Hæ-
reditas, ff. De hæred. inſtituen. l. Actus legitimi,
ff. De regul. iur. & l. Libertas, ff. De manumiſ.
teſtam. & ſcripſi plenius in c. Ex parte, num. 8.
infr. de cler. ægrot. poſt gloſ. final. ibi: Hoſt. n. 3.
Ioan. Andr. num. 5. & Card. num. 3. in 2. oppoſ.
ſed in caſu iſto hoc intelligitur fieri de mandato
17 Domini Papæ, qui ſolus poteſt beneficia ad tem-
pus conferre. Atque hic filius Presbyteri ordi-
natus ad titulum eccleſiæ paternæ ſibi collatæ,
& ad eamdem eccleſiam reſtitutus, interim do-
nec de alia eccleſia prouideatur, erit Prælatus
ex tacita diſpenſatione Papæ, vt hic ſenſit gloſ-
ſa vltima & Innoc. propè finem, in ver. Donec,
18 & declarat Butr. num. 12. Vel certè erit Com-
mendatarius ex cauſa, & adminiſtrabit tanquã
Prælatus, & hæc commoditas ei auferri non
poterit ſine mandato Papæ, cuius authoritate
hoc fit, niſi ex noua cauſa ſuperueniente, ſecun-
dum Hoſt. num. 9. cum quo ſimpliciter tranſeunt
Ioan. Andr. nu. 17. & Anchar. n. 2. ver. Secundo
oppono. Sed primum verius, vt per Cardin. in
7. quæſt.
19 Sed QVÆRITVR, An hoc capitulum ſit
hodie abrogatum ex iure nouiſſimo Concilij
Tridentini c. 15. ſeſſ. 25. de reform. & verius vi-
detur eſſe abrogatum, vt in ſequenti declaratio-
ne S. R. E. Cardinalium eiuſdem Concilij Inter-
pretum, videlicet.
20 An collatio Beneficij facta filio illegitimo ſit
nulla ipſo iure, præſertim in caſu, quo facta ſit
Presbytero, qui ſi beneficium collatum obtinere
non poſſit, in dedecus ordinis Clericalis mendi-
care cogetur.

Die 22. Martij 1576. Congregatio publica
cenſ. collationem beneficiorum factam illegiti-
mo in eccleſia, in qua pater, fuiſſe nullam ipſo
iure, vt probat ad litteram c. Ad abolendam,
21 de filijs Presbyter. ibi, Decernimus non valere.
An autem illegitimo ſuffragetur c. Veniens, de
filijs Presbyteror. viſum fuit hoc caſu clarè non
ſuffragari ei; quia d. c. Veniens, procedit quan-
do illegitimus fuit promotus ad Presbyteratum
ad titulum beneficij in Eccleſia, in qua pater, vt
clarè verba illius textus oſtendunt: nec Abbas in
hoc contrarium vult. In caſu autem præſenti
agitur de Capellania in eccleſia, in qua pater,
quæ collata fuit illegitimo poſtquam factus fuit
Presbyter, nec in actu promotionis ad Presby-
teratum, legitur quod fuerit promotus ad titu-
22 lum illius Capellaniæ. Sed etiam quod conſta-
ret promotum ad titulum illius Capellaniæ, ad-
huc aliqui ex Cardinalibus, Montaltus, Caraſa,
Lumellinus videntur ſenſiſſe c. Veniens fuiſſe
correctum à Concilio propter verba generalia,
& exuberantia d. c. 15. Sed dixerunt quod ſi ca-
ſus eueniet quod illegitimus ſit promotus ad be-
neficij paterni titulum, & velit vti beneficio d.
c. Veniens, tunc proponatur in Congregatione
Concilij, & amplius deliberetur. Et cum Con-
cilium c. 15. prohibeat omnem diſpenſationem,
& c. Veniens innitatur diſpenſationi; videtur à
Concilio ſublatum. Item propter illa verba, *lon-
giſsimè arceatur*. Item propter illa verba, *quo-
quomodo miniſtrare*. Et ſic etiam prætextu d. cap.
Veniens, & quamquam dictum fuerit an ſaltem
agendum cum Sanctiſſimo pro gratia: tamen
reſponſum eſt, ex quo alteri collatum eſt bene-
ficium, & ſic ius tertio quæſitum, non agen-
dum.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Ex tranſmiſſa.

SVMMARIVM.

1 *Filius præeſſe poteſt eccleſiæ, cui pater præ-
fuit mediatè.*
Declaratur, num. 4.
2 *Vitium ſucceſſionis in beneficio paterno
purgatur ex intitulatione extraneæ perſonæ in-
ter patrem, & filium.*
3 *Vitia realia in ſucceſſores tranſeunt, perſonalia
verò non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorum,
ſed benè in vniuerſalem.*
5 *Nepos an poſſit immediatè ſuccedere in beneficio
aui, & num. ſeqq. vſque ad num. 24.*
*Referuntur authores, & fundamenta primæ opi-
nionis, ibidem, & num. ſeqq.*
6 *Abbas Siculus ab aliquibus incautè allegatur ſuper
capitulis huius tituli.*
7 *Nepotes veniunt appellatione filiorum ex proprie-
tate vocabuli.*
Contrarium, num. 15. & ſeqq.
8 *Filius vnde dicatur.*
9 *Filiorum appellatione deſcendentes omnes conti-
nentur.*
Contrarium num. 15.
Declaratur, num. 21. & 22.
10 *Parentum nomine comprehenduntur omnes aſcen-
dentes.*
11 *Cuius filium habere non licet, nec eius nepotem.*
Contrarium, num. 18. & 19.
12 *Referuntur authores, & fundamenta ſecundæ opi-
nionis.*
*Nepos ex filio quamuis ſuccedere poſſit immediatè
in beneficio aui viuente patre, non tamen eo
mortuo, & cur ibidem.*
Contrarium, num. 14.
13 *Nepos ex filia poteſt immediatè obtinere benefi-
cium aui ſiue mater viuat, ſiue non.*

Refe-

14 *Referuntur Doctores, & fundamenta pro tertia opinione, & num. ſeqq. vſq; ad num. 24.*

15 *Liberorum appellatione veniunt nepotes, & alij deſcendentes; ſed appellatione filiorum regulariter ſecus.*

16 *Baptizari poſſunt in priuatis domibus non ſolum filij Regum, & Principum, ſed etiam nepotes, & alij deſcendentes.*

17 *Nepos venit appellatione filiorum ex quadam interpretatione, & num. 21.*

18 *Quæ locum non habet in materia odioſa pœnali, vel contra ius commune, & num. 20. & ſeqq.*

19 *In filio, & nepote diuerſæ ſunt ſpecies, & diuerſi gradus.*

22 *Nepos non venit appellatione filiorum, niſi materia ſit merè fauorabilis, & tanta, vel ſimilis ratio ſit in nepote, ſicut in filio.*

23 *Extenſio in odioſis, prohibitiuis, & exorbitantibus non fit ad caſum, qui licet videatur eiuſdem rationis, tamen eſt omnino ſimilis.*

24 *Nepos ex fratre an prohibeatur immediatè ſuccedere in beneficio patrui, vel frater fratris.*

25 *Pater an prohibeatur immediatè ſuccedere in beneficio filij.*

26 *Pater ſuccedit filio, licet turbato ordine, ſicut filius patri, & vterque habet querelam.*

27 *Pater an poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius filius illegitimus reperitur intitulatus:*

1 EX TRANSMISSA. Io. Andr. & poſt eum Bellem. & Cardin. ſic ſummant textum, Filius præeſſe poteſt eccleſiæ, cui pater præfuit mediatè, ideſt extraneo mediante, ſecundum Hoſt. num. 8. verſ. Vt ſicut vides, Butr. Anchar. & Ioan. de Anan. omnes in princ. Primò ponit querelam. Secundo prouidet ibi, *Ideoque*. Tertiò tollit obſtaculum, ibi *non ideo*.

2 Nota ibi, *quo defuncto media interceſſit perſona*, Vitium ſucceſſionis in beneficio paterno purgari ex intitulatione extraneæ perſonæ inter patrem, & filium, prout hic notant gloſ. in princ. Innoc. in ver. Decreto, Hoſtien. num. 3. Abb. Antiq. in princ. Ioan. Andr. num. 2. Bellam. Anchar. & Ioan. de Anan. omnes in primo notab. Butr. num. 4. & Cardin. in 2. notab. Quandoque tamen perſona media vitium non purgat, ſed extenuat, cap. In primis, & ibi notatur, 2. qu. 1.
3 ſecundum Io. Andr. & Bellem. locis citatis. Verumtamen, vt dicebat Goffred. & poſt eum Hoſt. hic num. 4. & Ioan. Andr. num. 2. vitia, quæ rem afficiunt, ſicut furti, & violentiæ, in ſucceſſores tranſeunt, vt l. Vitia, C. De acquir. poſſeſſ. l. Qui furtum, & l. fin. ff. De condit. furt. l. 1. §. Si rem, ff. Depoſ. c. Reintegrandæ, 3. q. 1. & cap. Sæpe, de reſtit. ſpoliat. Perſonalia verò, vt dolus, & contumacia, non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem, vt in d. c. In primis, & in c. Cito turpem, 1. q. 1. & in §. Venditor, ff. De hæredit. & act. vendit. In vniuerſalem verò vtique tranſeunt, quia ſuccedit cum ſua cauſa, & ſuis vitijs, l. In vitium, & l. Cum hæres, ff. De
4 diuerſ. & temporali præſcript. Aduerte tamen quia quod ſpectat ad vitium ſucceſſionis in beneficijs parentum, ſi hæc decretalis intelligatur tantum de filio legitimo, adhuc ſtat in ſuo robore, cum nullibi reperiatur abrogata, l. Præcipimus, in fin. C. De appellat. l. Statuimus, C. De teſtam. & ſic etiam hodie filius legitimus poteſt ſuccedere mediatè in beneficio patris, iuxta tex. hic, licet non immediatè, vt c. Ad extirpandas, & ibi dixi in 4. notab. poſt gloſſ. vlt. Innoc. & omnes infra eod. Sed ſi intelligatur de filio illegitimo, prout intelligit Innocen. in princ. & in ver. Admittere, eſt correcta per Conſtitutionem Clementis VII. quæ incipit, Ad Canonum conditorem: & per Concil. Trident. c. 15. ſeſſ. 25. de reform. vt plene notaui in d. c. Ad extirpandas, n. 7. 9. & 12.

5 QVÆRO, An nepos poſſit immediatè ſuccedere in beneficio aui.

Hæc eſt ardua quæſtio, in qua tres principales reperiuntur Doctorum opiniones.

Prima opinio eſt eorum, qui ſimpliciter affirmant prohibitionem immediatæ ſucceſſionis filiorum in beneficijs parentum extendi etiam ad nepotes: & in hac ſententia fuerunt ex antiquis Ioannes Theutonicus in c. Apoſtolica, in glo. vn. 8. q. 1. Alanus Tancredus & Philippus in c. Quoniam, infr. eod. Archid. in c. Presbyterorum, num. 2. 56. diſt. Laurentius in d. c. Ad extirpandas, & ibi etiam Bernardus in gloſſ. 1. & Innoc. in princ. in ver. Filijs, dicens idem eſſe in nepotibus, & alijs deſcendentibus, vt in §. Sui,
6 inſtit. de hæred. qualit. & differ. eamque communem eſſe atteſtantur ibidem ex Petro de Rauenna Anton. de Butr. & ambo n. 7. vt referunt Domini de Rota deciſ. inferiùs alleganda pro 3. opinione ſub num. 5. verſ. Ex quibus patet, & Nauarr. conſ. 9. num. 1. verſ. Et licet, hoc tit. ſed quod ad Abbatem vtique falluntur, quia ipſe non ſcripſit ſuper hac Decretali, nec ſuper alijs Capitulis huius tituli, & integra lectura, quæ in volumine Abbatis inſerta eſt, non eſt ſua, ſed Antonij de Butrio, vt apparet perſpicuè tum ex collatione vtriuſque lecturæ, tum ex ſupraſcriptione, quæ habetur in rubr. ſupra eod. tum denique ex ipſamet ſubſcriptione Antonij de Butrio, quæ legitur poſt finem huius cap.

7 Præcipuum huius opinionis fundamentum eſt; quia filiorum appellatione veniunt etiam nepotes, l. Liberorum, §. Sed & Papyrius, & l. Iu-
8 ſta, ff. De verborum ſignific. l. Filium. ff. Ad Macedon. & hoc ex proprietate vocabuli, vt tenent notabiliter duæ gloſſæ, quarum altera eſt in §. Quod ſi nepotes, in ver. Appellantur. Inſtit. quibus teſtam. dar. tutor. poſſ. vbi expreſsè ait ſecundum veram ſignificationem verbi, quia filius dicitur à philos, quod eſt amicus, etiam ne-
9 potem dici filium. Altera in Authen. de non eligen. ſecund. nuben. §. Cum igitur, in ver. Filios, quæ dicit hac appellatione omnes deſcendentes contineri, licet vulgariter contineantur tantum conſtituti in primo gradu, ideſt filij. Si-
10 cut è conuerſo parentum nomine aſcendentes omnes comprehenduntur, l. 3. §. penult. ff. De in ius voc. & propterea Senatus conſulto, quo cautum eſt ne tutor pupillam ſuam filio tradat nuptui, etiam nepos ſignificatur, dicit textus in
11 l. Senatus, ff. De ritu nupt. Atque ita videtur, ibi hoc tradi pro regula, vt nomine filij ſignificetur etiam nepos. Ad idem §. Fratris, inſtit. de nupt. vbi generalis ratio redditur, quia cuius filiam habere non licet, nec eius nepotem.

Secun-

12 Secūda opinio diſtinguit an pater viuat, necne;
vt in primo caſu nepos obtinere poſſit benefi-
cium aui, in ſecundo autem non poſſit imme-
diatè. Ratio differentiæ eſt, quia viuente patre
nepos non habet ius ſuccedendi auo in bonis
hæreditarijs, ſed eius pater, qui eum præcedit
gradu. Auth. in ſucceſſione, C. De ſuis, & legit.
hæred. & ſic eo caſu ceſſat ratio ſucceſſionis in
beneficio. At patre de medio ſublato nepos ſuc-
cedit in bonis aui; ideoque ſi eius beneficium
nulla perſona media obtineret, notaretur in ipſo
hæreditaria ſucceſſio; quam ſacri Canones tan-
topere deteſtantur in beneficijs eccleſiaſticis, vt
dicitur in fin. huius cap. in cap Ad extirpandas,
& in cap. Ad abolendam, infr. eod. cum ſuis con-
cordan. Sicut igitur perſona extranea media
purgat vitium, vt hic dicitur, ſic & perſona me-
dia naturalis: & hanc diſtinctionem probant hic
Hoſt. nu. 8. verſ. Poteſt dici. & Bellam. in 2. quæſt.
Henric. Boich. in d. cap. Ad extirpandas, nu. 2.
infr. eod. Gemin. & Præpoſ. in cap. Presbytero-
rum, 56. diſtin. Hoſt. in Summa huius tit. §. Qui
filij, verſ. Sed numquid, Aſten. Roſell. Angel. Syl-
ueſtr. Armilla, & Summiſtę fere omnes in ver. Be-
neficium, vt aſſerunt Domini de Rota in deci-
ſione inferiùs citanda pro tertia opinione. Imò
hanc declarationem teneri per omnes Doctores
liberè teſtatur Nauar. conſ. 9. nu. 5. de fil. Presby-
ter. Adſcribitur etiam hæc opinio Innocentio
in d. cap. Ad extirpandas, in princ. in ver. Filijs;
vt ibi per Butr. num. 7. & fortè bene, quia licet
Rota in ſua deciſione dixerit Innocentium ſim-
pliciter loqui, & tenere contra nepotem: tamen
dum ipſe allegat tex. in §. Sui, inſtitut. de hæred.
qualit. & differ. videtur intellexiſſe de nepotibus,
& deſcendentibus, qui habent ius ſuccedendi;
& ſic mortuo iam patre; & eſt ex mente gloſſæ
primæ in prædicta decretali, Ad extirpandas,
dum dicit idem eſſe in nepotibus, quorum eſt
13 ius ſuccedendi. Nepos autem ex filia poteſt in-
diſtinctè ſuccedere in beneficio aui; ſiue mater
viuat, ſiue non: nimirum quia neutro caſu in
huiuſmodi nepote notari poteſt initium ſucceſ-
ſionis in beneficio, cum mater illud habere non
poſſit, ad hoc c. Licet, il ſecondo, verſ. Cum ſatis,
infra, de teſtib. & c. Fraternitatis, infr. de hæret. &
prædium quod non ſeruit, impedit ſeruitutem;
leg. Qui ſella, §. fin. ff. De ſeruit. ruſtic. præd. Ita
Bellam. hic 2. quæſt. verſ. De nepote.
14 Tertia opinio primæ oppoſita eſt illorum, qui
abſolutè exiſtimant hanc prohibitionem non ex-
tendi ad nepotes, etiam patre vita functo. Eamq;
ex veteribus amplexi ſunt Ioan. de Fano, & Bar-
thol. Brixien. in cap. Apoſtolica, 8. quæſt. 1. vt
ibi patet in gloſ. vnica ad fin. Laurentius, & Ioan-
nes in cap. 1. in gloſ. in verſ. Filios, 56. diſtin. &
ibi etiam Archid. in gloſ. penult. Turrecr. nu. 10.
Gemin. & Præpoſ. ambo num. 2. & in d. cap. Ad
extirpandas, infr. eod. Abb. Antiq. num. 1. Ioan.
Andr. nu. 6. Martinus de Selua Epiſcopus Pam-
pilonen. quem ibi refert, & ſequitur Bellam.
num. 3. Collectar. nu. 1. in fin. dum vltimo loco
refert Archid. Butr. nu. 7. in fin. dum hanc opi-
nionem ſimiliter refert vltimo loco, Cardin. in
1. quæſt. Anchar. circa med. verſ. Quærit gloſſa.
Idem tenuerunt Goffred. in ſumma huius tit.
§. De hac ſecunda, & in apparatu d. cap. Ad extir-
pandas, Raymun. in Summa, eod. tit. §. 3. Frater
Ioann. in Summa Confeſs. quæſt. 8. Summa Pi-
ſanella in ver. Illegitimus, Bald. in c. 1. §. Et quia,
num. 3. verſ. Quandoque vt terminus. De his qui
feud. dar. poſs. Dec. conſil. 95. Et pro tenui fa-
cultate, n. 5. verſ. Adde etiam, quos maiori parte
cumulauit, & ſequuta eſt Rota in cauſa nullius
legitimitatis, die 12. Februarij 1574. coram Ru-
beo, quæ habetur impreſſa apud Nauarr. conſ. 10.
de fil. Presbyter. vbi num. 5. verſ. Licet in hoc,
dicit Rotam ſequutā fuiſſe hanc tertiam opinio-
nem tanquam melioribus rationibus fultam;
magis communem, magiſque ad plenum per
Doctores tractatam, & defenſam: & redarguit
Butrium, & Abbatem, quod incautè loquuti
fuerint, dum dixerunt communem eſſe in con-
trarium, & hanc deciſionem poſtea approbauit
Rota coram Cardinali Seraphino, deciſ. 1442.
nu. 11. ſecundum quam conſuluit etiam latiſſi-
mè Nauarr. conſ. 9. hoc tit.
15 Huius ſententiæ potiſſimum fundamentum
eſt, quia filiorum appellatione ex proprietate
16 vocabuli non veniunt Nepotes. Quod proba-
tur primo per textum in l. Quod ſi Nepotes, ff.
De teſtam. tutel. inducendo eum dupliciter. Pri-
mò ſcilicet in ſui ratione, dum dicit, aliter enim
filij, aliter nepotes appellantur. Quæ quidem
ratio cum generalis ſit, & fundetur in proprie-
tate verborum, concludit non modo in tutela,
ſed etiam in quacumque alia diſpoſitione,
vt conſiderat Dec. d. conſ. 95. num. 5. verſ. Proba-
tur iſta concluſio. Deinde inducitur ponderan-
do differentiam, quæ ibi conſtituitur inter libe-
ros, & filios: nam ſi do tutorem liberis, de ne-
potibus intelligitur; ſecus ſi filijs. Vnde gloſ. in
Clem. vn. in ver. Liberi: de baptiſm. dicit exce-
ptionem, quæ ibi fit de liberis Regum, & Prin-
cipum, vt in priuatis domibus baptizari poſ-
ſint, extendi ad nepotes, & alios deſcendentes,
quia loquitur ſub nomine liberorum. Secus ſi
dixiſſet de filijs, quia filiorum appellatione
regulariter nepotes non comprehenduntur.
Similiter gloſſa in cap. Presbyterorum, in ver.
Filios, 56. diſt. dicit prohibitionem de filijs Preſ-
byterorum non promouendis ad nepotes non
extendi ob præmiſſam rationem, quia non de
liberis, ſed de filijs loquitur.
17 Probatur ſecundò in l. Iuſta, ff. De verb. ſigni-
fic. vbi textus dicit per interpretationem filij
appellatione nepotem contineri: Si per inter-
pretationem, ergò non ex proprietate vocabuli,
l. Quicquid aſtringendæ, & ibi Bart. in princ. ff.
De verborum obligat. l. Labeo, ff. De ſupellect.
legat. Ad idem textus in l. Filium, ff. ad Mace-
don. vbi dictum in filijs habet locum in nepoti-
bus per viam extenſionis, & ſic non ex propria
18 ſignificatione; facit textus in l. Lege, §. Hoc ca-
pite, ff. De ritu nupt. vbi Senator non poteſt du-
cere filiam illius, qui artem ludicram exercuit;
& tamen ducit neptem.
19 Probatur tertiò, ex cap. 2. §. 2. de hæret. lib. 6.
Cuius diſpoſitio dum punit filios hæreticorum,
nepotes non comprehendiſſet, niſi de ſecunda
generatione expreſſiſſet; & tamen etiam illud
in ſpeciali caſu reſtringitur, vt patet in c. Statu-
tum, il ſecondo, eod. tit. & lib.
20 Probatur quartò: Quia conſtat in filio, &
nepote diuerſas ſpecies eſſe, & diuerſos gradus, vt
c. 1. & 3. & vlt. 35. qu. 5. l. Iuriſconſulti, ff. De

gradib. & inſtit. eod.tit. per tot. & patet ex Arbore. Ideoque ſi filius eſt mulieri coniunctus in quarto gradu conſanguinitatis linea æquali, vel inæquali, nepos tuus ex illo, cum ſit remotior, licitè cum illa contrahit, cap.vlt.de conſang. & affinit. Rurſus qui contrahere non poteſt cum filia ſpirituali, contrahere tamen poteſt cum illius filia, cùm hoc prohibitum non reperiatur, vt notat Ioan.Andr. in rubr. infra de cognat. ſpirit. Idemque patet in filio ſororis adoptiuæ, vt §.Fratris, verſ. Eius inſt. de nupt.

Si igitur ex proprietate vocabuli appellatione filij non venit nepos, conſequens eſt vt quod de vno dicitur, alium non comprehendat, l. Illam, C. De collat. interpretatio autem, & extenſio in caſu præſenti ceſſare debet, cum hæc prohibitio ſit pœnalis, exorbitans, & odioſa quia pœnæ, &c. cap.Pœnis, & c.Odia,de regul. iur.lib.6. c.Pœnæ,de pœnit.diſt.1. & generaliter cum aliquid ſpeciale in filijs inducitur contra ius commune, non extenditur ad vlteriores in gradu,l.Sed & milites,§.1.verſ.Hoc autē de filijs, ff.De excuſ.Tutor. l.Milites, C.De quæſtion. & poſt Iacob.de Arena notat Bart. in d. l. Liberorum,num.6. ff.De verb. ſignific. qui per hoc determinat multas notabiles quæſtiones.

Quid dicendum? Pro ſolutione ſupponendum eſt hunc textum loqui de filio tam legitimo, quàm illegitimo, & non continere diſpenſationem, & gratiam, prout ſentit Innoc. hic in princ, ſed ius commune, & iuſtitiam ſecundum intellectum,quem ſequuntur Petrus de Sampſone,Abb.Antiq. Hoſtien. Ioan.Andr. & ferè omnes, vt teſtatur Ægid.Bellam. in 1.q.Atque hoc ſuppoſito dicendum eſt hanc quæſtionem hodie eſſe de indubitabili,quia Gregorius XIII. ex ſententia S.Congregationis Concilij re maturè diſcuſſa declarauit nec ius commune, nec Conſtitutionem Clementis VII. quæ incipit, ad Canonum conditorem, nec Concilium Tridentinum ſeſſ.25. cap. 15. obſtare quominus nepos legitimus ex filio illegitimo poſſit obtinere beneficium aui; idque tam viuente, quàm defuncto patre, vt dixi latiſſimè in d.cap.Ad extirpandas, in 5. quæſt. præſertim num.38.circa fin. Si igitur caſus eſt deciſus in nepote ex filio illegitimo etiam in terminis Conſtitutionis Clementis, & Concilij Tridentini; vtique multò fortius cenſetur deciſus in nepote ex filio legitimo. Ad quod vide bonam gloſſam in Summa 56.diſt. &
21 in cap.Ad abolendam, in ver. Maximè,infr.eod. & ita incunctanter tenendum. Sed nihilominus abs re non erit contrarijs reſpondere.

Non obſtat igitur quod filiorum appellatione aliquando comprehendantur nepotes: quia, vt ex ſuperioribus patet, hoc non eſt ex propria vocabuli ſignificatione, ſed ex quadam interpretatione, vt dicitur in d.l.Iuſta, de verbor.ſignific. vbi hoc tradit Dyn. & Bart. in d.l. Liberorum, num.3. ff. eod.& Io.Andr. communiter receptus in d.c.Ad extirpandas, nu.6. circa fin. verſ.Quæ lex etiam inducitur. Vnde duæ gloſſæ in contrariū allegatæ videntur falſæ, & contra textum in d.l.Iuſta, vt animaduertit Bellam. in prædicta Decretali, Ad extirpandas, nu.3. col.2. verſ.Ca-
22 ue tamen. Hæc autem interpretatio procedit tantum vbi eſt tanta, vel ſimilis ratio in nepote, ſicut in filio, & vbi diſpoſitio eſt merè fauorabilis reſpectu filiorum, aliàs ſecus, vt notat gloſ. in cap.1. in ver.Filios: 56.diſt. & omnes ſupra citati pro hac opinione, Iaſ. in l. Gallus, §.Inſtituens, à num.17. ff. De liber. & poſthum. Alciat. in d. l.Iuſta, præſertim in ver.Patris, Paul. de Caſtr. conſ.170.incipien. Ne improprijs, col.2. vbi ait appellatione filiorum non venire nepotes ex proprio ſignificatu, nec ex interpretatione in quacumque diſpoſitione legis, vel hominis, quando non tractatur de ipſorum commodo, & fauore: & ſequitur illud conſil. Dec. in conſ.95. Et pro tenui, num.5. col.5. poſt med. verſ.Et in terminis, in ſpecie noſtra tradunt Domini de Rota in præalleg. deciſ. Nullius ligiti-
23 mitatis, nu.4. Quinimò Martinus Pampilonen. & poſt eum Bellam. in d. cap. Ad extirpandas, nu.3. col.2. poſt princ. tenuit illum textum non extendi ad nepotes eo fundamento, quia in his prohibitionibus non arguitur ex identitate rationis; Et quia in odioſis, prohibitiuis, & exorbitantibus non eſt facienda extenſio ad caſum, qui licet videatur eiuſdem rationis, tamen non eſt omnino ſimilis,nec ex toto eiuſdem rationis, cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de regular. lib.6. Certum eſt autem hoc caſu non eſſe ſimilem, vel tantam rationem prohibitionis in nepote quanta eſt in filio. Conſtat enim ſucceſſionem in beneficio non æque notari in illo ſicut in hoc, vt poſt alios deducit Rota in dicta deciſ. num.3.& Nauarr. conſ.9. nu.7. de fil.Presbyter. Non obſtat d.l.Senatus, ff.De ritu nuptiar. Quoniam, vt reſpondet Ioan. Andr. & alij poſt eum, quamuis ibi videatur tradi regula, vt nomine filij nepos ſignificetur; tamen non eſt ita; imò verius eſt ibi eſſe caſum ſpecialem, vt patet ex prædictis, & ex præalleg. §. Fratris, Inſtitut. de nupt.

24 Secundò QVÆRO. Quid in collateralibus? an ſcilicet nepos ex fratre prohibeatur obtinere beneficium patrui, vel frater fratris immediatè.

Innocentius in cap.Ad extirpandas, in princ. infr. eod. dixit hanc prohibitionem extendi non modo ad deſcendentes, ſed etiam ad collaterales, qui petunt iure ſucceſſionis, per c. Apoſtolica,8.quæſt.1.Verum cum in præcedenti quæſtione firmatum ſit eandem prohibitionem non porrigi ad nepotem ex filio, vtique ex hoc concluditur vt longè minus porrigatur ad nepotem ex fratre,& alios collaterales, & ita in præalleg. cap.Ad extirpandas, tenet gloſ.1. verſ. In collateralibus non prohibetur, Io.Andr.in fin. Bellem. nu.4. Hentic.Boich. nu.3. Butr. num 8. & communiter omnes, Hoſt. hic num.8. verſ.Secus eſt de collateralibus, Collectar. num.1. in fin. Bellem. in 2.qu. verſ. Secus eſt de collaterali, Butr. num.11. Gloſ. vnica licet ſub dictione *fortè* in d.cap.Apoſtolica. Sed Archid. ibi num.2. dicit, hoc teneas ſine *fortè*, & probatur in cap.Ex parte, il primo, infra, de offic. deleg. in cap.2. de arbitr. & in cap. Accedens, de Accuſat.

Non obſtat textus in d. cap.Apoſtolica, quoniam prohibet tantum ſucceſſionem hæreditariam, vt clarè oſtendunt verba illa, hæreditario iure valeat vendicare, & hoc videtur intellexiſſe Innoc. in contrarium allegatus. At nunc non quærimus de huiuſmodi ſucceſſione, ſed de illa, quæ fit ex inſtitutione Epiſcopi, vt bene per Bellam. hic num.4. verſ.Et iſta plus mihi placet.

Tet-

25 Tertiò QVÆRO quid in patre, numquid prohibeatur immediatè ſuccedere in beneficio filij.

26 Ad partem affirmatiuam arguitur, quia ſucceſſio in beneficijs eccleſiaſticis generaliter prohibetur, c. Apoſtolica, 8. q. 1. ſicut autem filius ſuccedit patri, ſic & pater filio, licet turbato ordine mortalitatis, l. Nam etſi parentibus, & l. præced. ff. De inoff. teſtam. & vterque habet querelam, vt in Auth. Vt cum de appell. cognoſ. §. Illud quoque. Item eadem ratio eſt in vtroque ex correlatiuis: ergo & idem ius eſſe debet, vt legitur, & notatur in c. Tranſlato, ſupr. de conſtit. & in cap. Inter cæteras, de reſcript. & ita per has rationes concludit Hoſtienſ. hic num. 9. cum quo videtur tranſire Collectar. n. 1. verſ. Item nota, & Archidiac. in dicto cap. Apoſtolica, num. 3.

Sed his non obſtantibus contrarium tenuerunt, licet hæſitanter. Ioſ. in d. c. Apoſtolica, in gloſ. vn. Alan. Tancred. Vincent. & Philipp. in cap. Quoniam, infr. eod. & firmant hic Ioan. Andr. num. 3. Bellam. num. 4. Butr. num. 11. Cardin. in 2. quæſt. & Anchar. num. 2. Rebuff. in Praxi benefic. tit. de diſpenſat. ſuper defec. natal. num. 29. & hanc opinionem contra Hoſt. affirmat eſſe veriorem Butr. d. n. 11. & communem, atque tenendam Gigas in tract. de penſion. q. 86. num. 16. & Nicol. Garz. de benefic. par. 7. c. 3. n. 28.

Et probatur, quia pater nullibi repetitur prohibitus ſuccedere in beneficio filij: & cum materia ſit exorbitans, odioſa, & pœnalis, non debet fieri extenſio de filijs ad parentes, c. Pœnæ, de pœnit. diſt. 1. cap. Quia nonnulli, ſupra de reſcript. cap. Quæ à iure, & c. Odia, de reg. iur. libr. 6. Quod enim non eſt ſanctorum Patrum decreto ſancitum, &c. c. Conſuluiſti, 2. q. 5. & cap. Inter corporalia, §. Sed neque, ſupra, de tranſlat. epiſcop. cum concord. Ad cap. Apoſtolica, 8. quæſt. 1. ſufficienter reſponſum eſt in præcedenti quæſtione in fin. Quod nota pro intellectu Concilij Tridentini, cap. 15. ſeſſ. 25. de reformat. vt locum non habeat in caſu conuerſo; cum præſertim per perſonam filij magis repræſentetur incontinentia paterna, quàm per præſentiam patris, vt dicit Sacra Congregatio Concilij in declaratione relata à Garzia d. c. 3. num. 75.

27 An autem ſicut pater poteſt immediatè ſuccedere in beneficio filij, vel obtinere beneficium in eccleſia, in qua eius filius olim fuit beneficiatus, ita etiam poſt Concilium Tridentinum in dict. cap. 15. poſſit obtinere beneficium in eccleſia, in qua eius filius illegitimus de præſenti reperitur intitulatus, vide per eumdem Garziam negatiuè concludentem in d. c. 3. n. 30.

DE FILIIS PRESBYTERORVM.

Cap. Ad extirpandas.

SVMMARIVM.

1 *Filius etiam legitimus remouetur ab Eccleſia, in qua immediatè ſucceſſit patri Vicario, vel Rectori. & n. 5.*

2 *Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditum ſuffraganei, qui publicè beneficium deſinet illicitè.*

3 *Et eſt iudex in communi vitio prouinciæ.*

4 *Filius Sacerdotis appellatur etiam genitus ante Sacerdotium.*

5 *Filius legitimus quamis non poſſit immediatè ſuccedere in beneficio patris; poteſt tamen beneficiari in Eccleſia, cui pater præeſt.*

6 *Secus in filio illegitimo.*

Intellectus c. Ad abolendam, inf. eod. ibid.

7 *Filius illegitimus de iure communi poteſt intitulari in beneficio, quod pater obtinuit mediatè.*

Secus ex conſtitutione Clem. VII. & Conc. Trid. n. 9. & 12.

8 *Media perſona purgat vitium ſucceſſionis.*

10 *Sex differentiæ inter ius commune, & ius nouiſſimum Conſtitutionis Clementis VII. & Concilij Tridentini circa ſucceſſionem illegitimorum in beneficijs parentum. & num. ſeqq. vſque ad num. 26.*

11 *Filij illegitimi non modò Presbyterorum, ſed etiam Clericorum hodie repelluntur à beneficijs parentum.*

13 *Filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater de præſenti eſt Beneficiatus.*

14 *Poteſt tamen de iure communi habere aliud beneficium ab eo, quod in ead. Eccleſia pater habuit in præteritum, niſi in caſu, &c.*

Secus ex Concilio Tridentino. ibid.

15 *Filius illegitimus poteſt intitulari in Eccleſia cui pater præfuit ſine titulo, & tanquam Capellanus ad nutum amouibilis.*

16 *Secus ex Conſtitutione Clem. VII.*

17 *Conſtitutio Clem. VII. contra illegitimos an fuerit correcta per Concilium Tridentinum.*

18 *Argumentum à contrario ſenſu non procedit ad correctionem iuris communis, nec quando non ſumitur à contrario ſenſu rationis, ſeu mentis legis, ſed ſimpliciter à contrario ſenſu litteræ.*

19 *Filius illegitimus hodie non poteſt eſſe Cappellanus amouibilis in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus.*

20 *Item nec Cantor.*

21 *Dictio, quoquomodo, generalem modum includit. Diſpoſitio excludens illegitimum ab Eccleſia, in qua pater, cenſetur fauorabilis, & amplianda. ibid. & num. 37. & 44.*

22 *Filius illegitimus an hodie poſſit celebrare deuotionis gratia in Eccleſia, in qua pater.*

23 *Filij illegitimi non poſſunt hodie obtinere penſiones ſuper beneficijs, quæ eorum patres habent, vel habuerunt.*

24 *Cum illegitimo ad dignitatem, perſonatum, & beneficium Curatum ſolus Papa diſpenſat, ad ſim-*

plex verò beneficium diſpenſat etiam Epiſcopus.

25 *Sed ad beneficium paternum etiam ſimplex ſemper requiritur diſpenſatio Apoſtolica.*

26 *Penſionem habens ſuper Parochiali, ad quam fuit præſentatus cum facultate transferendi, an poſſit eam transferre in Filium illegitimum ad penſiones obtinendas diſpenſatum. & num. ſeqq.*

27 *Illegitimus diſpenſatus ad Ordines cenſetur etiam diſpenſatus ad penſiones, & beneficia ſimplicia.*

28 *Præſentatio non tribuit titulum, ſed tantummodo ius ad rem.*

29 *Nec per eam contrahitur ſpirituale coniugium, ſicut per inſtitutionem, & electionem.*

30 *Filius illegitimus poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater olim fuit intitulatus, ſed poſſeſſionem nec per ſe, nec per Procuratorem habuit.*

31 *Beneficium intelligitur cum apprehenſione poſſeſſionis.*

32 *Filius illegitimus prohibetur obtinere beneficium, quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquandiu poſſedit.*

33 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater. Secus ſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium.*

34 *Filius illegitimus, cuius pater fuit Rector Eccleſiæ Matricis, an poſſit obtinere filialem dependentem, ſeu aliàs illi vnitam.*

35 *Nepos legitimus ex illegitimo patre an admitti poſſit ad beneficium, quod ipſius auus habuit, non obſtante Concilio Tridentino cap.15. ſeſſ.25. & num. ſeqq. vſque ad num.48.*

36 *Nepotes an comprehendantur filiorum appellatione. & num. ſeqq.*

38 *Pater prohibitus relinquere filio ſpurio non cenſetur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio.*

40 *Nepos legitimus ex filio illegitimo an prohibeatur obtinere beneficium auitum viuente auo, & patre, adeo vt in eius fauorem nec auus reſignare, nec penſio conſtitui poſſit.*

41 *Reſignationes reciprocæ parentum Clericorum in fauorem filiorum reprobantur à Concilio Tridentino.*

42 *Patri ſuper fructibus beneficij, quod filius obtinet non acquiritur vſusfructus, ſicut in peculio caſtrenſi, vel quaſi.*

43 *Nepos legitimus ex patre illegitimo eo mortuo non recidit in poteſtatem aui.*

44 *Finis attendi debet ad dignoſcendum an diſpoſitio cenſeatur fauorabilis, vel odioſa.*

45 *Nepotes in materia fauorabili veniunt filiorum appellatione, etiamſi diſpoſitio loquatur de filijs ex ſe natis.*

46 *Parentum appellatione aui, & proaui continentur.*

47 *Filij illegitimi quas ob cauſas excludantur ab Eccleſijs parentum.*

48 *Nepos illegitimus ex filio itidem illegitimo an excludatur à beneficio aui.*

1 AD EXTIRPANDAS. Filius etiam legitimus remouetur ab Eccleſia, in qua immediatè ſucceſſit Patri Vicario, vel Rectori, hoc dicit, ſecundum Io. Andr. & alios poſt eum. In prima parte ponitur deciſum exordium. In ſecunda, prouiſio, ibi *Fraternitati*, & refertur integra ab Antonio Auguſtino in 2. collect. Decretal. lib. 2. tit. 9. cap. 1.

Nota primò ex principio Decretalis, cauſam, ob quam filius prohibetur inſtitui in Eccleſia patris, videlicet, quia per hoc notatur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, quæ deteſtabilis eſt, & ſacris canonibus inimica, cap. Accepimus, & ibi dixi in 3. notab. ſupra de pact. cap. Ex transmiſſa, in fin. ſupra hoc tit. & c. Ad abolendam, infra eod.

2 Secundò nota, ibi *Prouincia tuæ*. Et ſigna caſum notabilem, in quo Archiepiſcopus in ſubditos ſuffraganei habet iuriſdictionem, videlicet quando publicè Clericus beneficium detinet illicitè, vt hic per Butr. in 2. notab. Et ex hoc
3 notat Hoſt. in princ. Metropolitanum eſſe iudicem in communi vitio prouinciæ, ad idem cap. fin. ſupra de reſcript. ad hoc, cap. 3. infra de inſtitut. & conſentiunt, hic Ioan. Andr. num. 1. in ver. Prouinciæ. Bellam. & Cardinal. ambo in princip. Anchar. in 1. not. & Ioan. de Anan. nu. 1. Quod nota ad declarationem eorum, quæ habentur in c. Paſtoralis, inf. de offic. Ordinar.

4 Tertiò nota, filium Sacerdotis appellari & illum, qui ante Sacerdotium genitus eſt, vt hic probatur euidenter; nam primò textus dicit filij Presbyterorum; & paulo infra ſubiungit, ſiue geniti ſint in Sacerdotio, ſiue non; concordant tex. in c. Inter cæteras, ſupra de reſcript. & ibi vide quod ſcripſi in 3. not. de Ioan. Andr. qui fuit filius Sacerdotis, ſed non in Sacerdotio procreatus.

5 Quartò nota ibi, *Nulla perſona media*. Filium etiam legitimum non poſſe immediatè ſuccedere in beneficio patris, vt hic, niſi cum eo per Apoſtolicam ſedem fuerit diſpenſatum, cap. Ex tua, ſupra eod. Nam etiam de filijs ex legitimo matrimonio ſuſceptis intelligitur hæc littera, arg. cap. Ex tranſmiſſa, & c. Conſtitutus, ſupra eod. ſecundum gloſſam final. hic. Innoc. in fin. in ver. Filij, Hoſt. nu. 1. in ver. Sacerdotio, Io. Andr. Bellam. Cardinal. & omnes ſupra in Summar. & Butr. in 5. not.

Cæterum etſi filius legitimus non poſſit intitulari in ipſomet beneficio, quod immediatè pater obtinuit, poteſt tamen beneficiari in eccleſia, cui pater præfuit, aut præeſt, c. Ad hæc, & ibi notat gloſſ. final. communiter approbata, infra
6 eod. & Hoſt. hic num. 1. in ver. Sin non. Nec obſtat, cap. Ad abolendam, inf. eodem, quoniam ille textus procedit tantum in filio illegitimo, qui in Eccleſia paterna præbendari non debet. Et illa dictio, *maximè*, exponitur, pro tantum, vt ibi notat gloſſ. 2. & communiter Doctores. Vel dic melius, dictio, *maximè*, ibi ponitur ad differentiam illegitimorum, qui ante Sacerdotium ſunt geniti: ita ut ſit ſenſus; Filij illegitimi, ideſt naturales, & non in Sacerdotio, imo dum laici erant procreati, & maximè ſpurij, ideſt geniti in Sacerdotio, Canonici in Eccleſijs Patrum ſuorũ eſſe non poſſunt. Et ſic dictio *maximè*,

me, ſtat in propria ſignificatione, & implicat idem in ſenſu contrario; ſed legitimos non includit, & hunc intellectum ad illum textum poſuit gloſ.ſeq. in ver. In ſæcularibus, & Hoſt. in Summ.hoc tit.§.Qui filij, circa princip. concordat, cap.Cum decorem, infra eod.

7 Quintò nota in ijſdem verbis, *Nulla perſona media*. A contrario ſenſu filium illegitimum hoc iure inſpecto poſſe intitulari in beneficio, quod pater obtinuit mediatè, ideſt cum eo vita functo media interceſſit perſona, cui beneficium illud eſt collatum, vt in cap.Ex transmiſſa, ſupra
8 eod. Nam perſona media purgat vitium ſucceſſionis, vt illic notant Innoc. in ver. Decreto. Hoſt.num.3. Ioan.Andr. num.2. Butr. num.4.& communiter omnes.

9 Cæterum aduerte, nam quantum ad ſucceſſionem mediatam illegitimorum in beneficijs parentum hæc Decretalis Alexandri III. nominatim corrigitur à Clem. VII. in Conſtitutione 30. incipien. Ad Canonum conditorem, in Bullar.tom.1, pag.598. qua ſtatuitur, vt de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, ſæcularia, & quorumuis ordinum regularia, quæ eorum patres Presbyteri, & Clerici, ac Religioſi in titulum, vel commendam, ſeu adminiſtrationem ad tempus, vel in perpetuum aliquando obtinuerunt, nullo vnquam tempore quoquomodo obtinere poſſint, non obſtante, quod Alexan.III. diſpoſuerit filios Sacerdotum poſſe ſuccedere in beneficijs parentum media intercedente perſona.

Id ipſum, quamuis non ita clare, poſtea ſanxit Tridentina Synodus in cap.15. ſeſſ.25. de refor. in hæc verba, [Vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo conſecratis, quos maximè puritas, ſanctitaſque decet, longiſſimè arceatur; non liceat filijs Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcunq; etiam diſſimile beneficium obtinere; nec in dictis eccleſijs quoquo modo miniſtrare; nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere.] Hæc ibi: verba enim illa, *longiſſimè arceatur*, repellunt filium illegitimum à beneficio paterno, etiamſi media perſona interceſſerit, & ita declarauit Sac. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres.

Nam conſulta, an filius illegitimus obtinere poſſit beneficium in eccleſia, in qua eius pater fuit etiam beneficiatus, media tamen alia perſona: reſpondit, non poſſe, quia illa diſtinctio, an pater mediatè, vel immediatè obtinuerit, procedit (ſcilicet poſt Concilium.) tantum in legitimis.

10 Porrò ex contextu tam Conſtitutionis Clementis VII. quam Concilij Trident. in d. c. 15. ſeſſ.25. collige ſex notabiles differentias inter ius nouiſſimum, & ius commune antiquum in materia ſucceſſionis filiorum illegitimorum in beneficijs parentum.

11 Prima differentia eſt; quia de iure communi non erat vſquequaque clarum an excluderentur à beneficijs parentum filij illegitimi clericorum: nam de filijs Presbyterorum inſcribitur hæc rubrica, de quibus etiam loquitur, cap.Ad præſentiam, & cap. Præſentia ſupra eod. Item filijs Sacerdotum, non autem Clericorum congruit ratio prohibitionis, quæ habetur in c. Cum decorem in fine infra eod. videlicet quia indecorum eſt, vt in altaris officio illegitimus filius impudico patri miniſtret, in quo Vnigenitus Dei Filius Æterno Patri pro ſalute humani generis victimatur. Nec obſtat, cap.Ex ſua, ſupra eod. vbi improbatur vt filij Sacerdotum, vel Clericorum obtineant immediatè eccleſias parentum ſine diſpenſatione Apoſtolica. Quoniam verba illa, vel Clericorum, referri poſſunt ad filios legitimos, cum & ipſi prohibeantur obtinere eccleſias parentum nulla intercedente perſona, c. Ex tranſmiſſa, & cap. Conſtitutus, ſupra eod. & fuſius oſtenſum eſt ſupra in 4. not. & eod. modo reſpondetur ad hoc cap. vbi excluduntur filij ſiue ſint geniti in Sacerdotio, ſiue non; nam verba illa, *ſiue non*, ſunt appoſita propter legitimos, qui pariter repelluntur ab Eccleſijs, quas patres proximè obtinuerunt, vt prædixi. Verum hanc dubitationem ſuſtulit ius nouiſſimum memoratæ Conſtitutionis Clementis VII. quæ nominatim excludit etiam Clericorum filios, vt patet ex illis verbis; Presbyteri, Clerici, ac Religioſi eorum patres, & conſonat Concilium Tridentinum in d.cap. 15. ſeſſ.25.ibi, Non liceat filijs Clericorum. Quamobrem beneficium ſimplex, quod pater in minoribus ordinibus conſtitutus aliquando obtinuit, filius illegitimus hodie nullatenus poteſt obtinere ſine diſpenſatione Papæ, qui ſolum diſpenſat contra Concilium Generale, vt ſcripſi plené in cap. final. inf. eod.

12 Secunda differentia eſt, quia de iure communi filius illegitimus prohibetur inſtitui in beneficio patris immediatè tantum, non autem mediatè; quia perſona media purgat vitium ſucceſſionis, vt hic, & in concordantibus, de quibus ſupra in 5. notab. ſecus ex Conſtitutione Clem. VII. & Concilio Tridentino, quia prohibita eſt ſucceſſio illegitimorum etiam mediata, vt dixi ſupra n. 9.

13 Tertia differentia eſt, quia ex diſpoſitione iuris communis quamuis filius illegitimus non poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater de præſenti eſt beneficiatus, vt eſt tex. in c. Cum
14 decorem, & c. ſeq. & vtrobique omnes notant, infra eod. Poteſt tamen obtinere aliud beneficium ab eo, quod in eadem Eccleſia pater habuit in præteritum, ſed non habet de præſenti; niſi debeat patri miniſtrare; vt per Abb. in d. c. Cum decorem, num. 1. verſ. Credo, & niſi ſit perſonatus illius Eccleſiæ, cuius Vicariam perpetuam immediatè habuit pater ſuus, vel è contra, cap. Michael, ſupra eod. & notat Henric. Boic. in c. vlt. nu. 10. infra eod. Verum ex Concilio Tridentino in d. c. 15. ſeſſ. 25. filio illegitimo non licet obtinere beneficium etiam diſſimile in eccleſia, in qua pater in præteritum fuit beneficiatus, licet non ſit in præſenti, vt patet ibi, *habent, vel habuerunt*.

15 Quarta differentia eſt, quia iure communi inſpecto filius illegitimus poterat obtinere eccleſiam, in qua pater ſine titulo miniſtrauit vt Vicarius temporalis, vt leg. & not. in c. Conſtitutus, ſupra eod. & declarat Henric. Boich. in d.

d. c. vlt. n. 7. verſ. et tunc aut quæris, infra, eod. & quoad hoc nil noui iuris ſtatuit Concilium Tridentinum in d. c. 15. quia reſpectu patris requirit beneficium, ſicut requirit ius commune, vt in d. c. Conſtitutus, & in c. Cum decorem, infr. eod. & ita declarauit S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres vt in ſubiecta declaratione, videlicet, An illegitimus prohibeatur acquirere beneficium in Eccleſia, in qua pater nunquam fuit intitulatus, ſed aliàs celebrauit, vel inſeruiuit tanquam Capellanus ad nutum amouibilis, & ſacramenta miniſtrauit, ſed non habuit in ea titulum proprium Capellani, aut alterius beneficij; S. Congregatio cenſ. non prohiberi.

16 At ex Conſtitutione Clem. VII. ſecus dicendum videtur, quia diſertis verbis in ea prohibetur, ne filij Presbyterorum ex fornicatione nati obtinere poſſint adminiſtrationes, officia, vel alia quæcumque beneficia etiam regularia, quæ eorum patres in titulum, vel cōmendam, ſeu adminiſtrationem ad tempus, ſeu in perpetuum aliquando obtinuerunt. Atque ita filius illegitimus non videtur poſſe obtinere beneficium manuale, ſeu vicariam, aut commendam temporalem, quam pater obtinuit: tales enim ſunt commendæ, vel adminiſtrationes ad tempus, de quibus loquitur conſtitutio, vt patet in dicto c. Conſtitutus, ſupra eod. & in c. Nemo, de elect. lib. 6. Item tales ſunt adminiſtrationes, ſeu beneficia manualia Regularium, de quibus ibi fit mentio, vt in Clem. Quia Regulares, §. Præmiſſa, & ibi glo. in ver. Reuocari, de ſuppl. neglig. Prælat.

17 Sed dices, Concilium Tridentinum in d. c. 15. ſeſſ. 25. ſolum prohibet ne filius illegitimus poſſit habere beneficium, vel penſionem, aut miniſtrare in eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus: ergo à contrario ſenſu hoc permittit ſi pater ibi non fuit beneficiatus, ſed tantum conductitius, arg. l. Cum Prætor, ff. De iudic. & c. Nonne, infra de præſumpt. & conſequenter conſtitutio Clementis VII. videtur reuocata per legem Concilij poſteriorem illi contrariam, c. 1. de conſtitut. lib. 6. l. Sed & poſteriores, ff. De legib. & in 1. conſtitut. C. §. Quidam, & fortè cum Concilium grauauerit filium illegitimum in hoc vt non poſſit miniſtrare, vel penſiones obtinere in eccleſia, in qua pater fuit intitulatus, ſicut poterat de iure communi, voluit eum releuare, in alio, vt poſſit præfici Eccleſiæ, in qua pater miniſtrauit ſine titulo, argum. l. 1. in fin. ff. De ijs, qui ante apertas tab. l. fin. C. De inſtitut. & ſubſtitut. & l. Eum qui, ff. De iureiuran.

18 At reſponderi poteſt argumentum à contrario ſenſu non procedere quando eius argumenti cōtrarium reperitur in iure expreſſum, c. Si qui à ſimoniacis, 1. quæſt. 1. l. Conuenticulam, C. De epiſcop. & Cler. & notat Ioan. Andr. in cap. Publicato, nu. 18. & Butr. nu. 24. ſupra de elect. & ita ſumi non poteſt ad correctionem Conſtitutionis Clementis VII. cap. A nobis, il ſecondo, & ibi Abb. num. 4. & Felin. num. 1. verſ. Nota argumentum, infra de ſent. excommun. gloſ. in Clement. 1. in ver. Obſeruare, eod. titul.

Præterea cum Decretum d. c. 15. emanauerit in odium illegitimorum, & ad arcendam memoriam paternæ incontinentiæ à locis Deo ſacratis, vt patet ibi in princip. eſſet contra mentem Concilij, vt in eorum fauorem redundaret, arg. l. Legata inutiliter, ff. De adimendis Legatis, & notat gloſ. in cap. Quod ob gratiam, in fin. de regul. iur. lib 6. Argumentum autem à contrario ſenſu generaliter non procedit quādo non ſumitur à contrario ſenſu rationis, ſeu mentis Legis, vel Canonis, ſed ſimpliciter à contrario ſenſu litteræ, cap. Quod dicitur, cum ſua gloſs. & cap. Ioſeph, infra de ver. ſignific. & notat Euerard. in ſua centuria legali in loco à contrario ſenſu. num. 21.

Aduerte tamen, quia in Conſtitutione Clementis VII. quam ad litteram referunt Gigas de penſion. quæſt. 86. in princ. & Nauarr. in cap. Si quando except. 2. in princip. de reſcript. & ſummatim Nicol. Garz. de benefic. part. 7. cap. 3. num. 9. deſunt illa verba, (ad tempus, ſeu in perpetuum) & eorum loco leguntur ſequentia, videlicet (ſeu vt alijs perpetuo vnita.) & poſita hac lectura, ceſſaret hæc tertia differentia, & ſeruandum eſſet ius vetus. Sed prima lectura habetur etiam in Bullario veteri in Conſtit. 31. Clem. VII. pag. 221. Quod nota, quia ad prædicta Conſtitutionis verba Doctores non aduertunt.

19 Quinta differentia eſt, quia de iure communi non reperitur prohibitum, quominus filius illegitimus poſſit miniſtrare ſine titulo, & tanquam Vicarius temporalis in Eccleſia, in qua pater fuit beneficiatus. Nam iura omnia excludunt filios Sacerdotum à beneficijs parentum dumtaxat, non autem ab adminiſtratione ſine titulo eccleſiaſtici beneficij, vt patet hoc titulo ferè per totum. Et in hoc concordat Conſtitutio Clementis VII. Sed Concilium Tridentinum diſertis verbis prohibet ne illegitimi in Eccleſijs, vbi eorum patres beneficium aliquod eccleſiaſticum habent, vel habuerunt, poſſint quoquomodo miniſtrare. Vnde ex Concilio illegitimus prohibetur eſſe Capellanus amouibilis in Eccleſia, in qua pater fuit intitulatus.

20 Quinimo propoſito dubio, an filius illegitimus prohibeatur eſſe Cantor in Eccleſia, in qua pater eſt beneficiatus: die 2. Decembris 1574. Sacra Congregatio cenſuit filium hunc cenſeri prohibitum eſſe cantorem in eccleſia, in qua pa-
21 ter eſt Beneficiatus. Tum quia licet propriè non dicatur filius cantor miniſtrare; tamen Concilium vtendo illa dictione, *quoquomodo*, includit generalem modum, licet propriè non dicatur miniſterium. Tum quia hæc materia tendens ad decorem, & honeſtatem clericalem, non eſt odioſa, ſed fauorabilis; ideo ad improprium eſt extendenda. Tum quia militare videtur illa ratio, ne memoria incontinentiæ paternæ. Tum quia poteſt contingere vt pater celebret Miſſam Conuentualem, & canat Surſum corda; filiuſque cum alijs cantoribus canat, Habemus ad Dominum, & ſic filius patri miniſtret voce ſua in altari. Et ideo ex duodecim Cardinalibus nouem fuerunt in hac ſententia, vt filius comprehendatur decreto d. c. 15.

His addo Nauar. conſ. num. 46. de Conſtit. vbi conſuluit filium illegitimum non poſſe Subdiaconatus, vel Diaconatus officio fungi, neque Sacriſtam, vel Cantorem agere in Eccleſia, in

qua pater eſt beneficiatus; quia negari non po-
teſt quin huiuſmodi actus exercendo in illa Ec-
cleſia aliquo modo miniſtret.

22 Amplius putat ibi Nauarrus nec licere ille-
gitimo in tali eccleſia Miſſam priuatim celebra-
re tanquam extero, & peregrino Sacerdoti; quia
etſi videatur non tam miniſtrare in Eccleſia,
quàm ſuæ conſolationi conſulere; negari ta-
men non poteſt eum miniſtrare aliquo modo
in illa Eccleſia in altaris miniſterio; & conſtat
rationem arcendi memoriam paternæ inconti-
nentiæ attingere aliqua ex parte celebrationem
illam priuatam; & ratio legis eſt anima legis,
vt Dyn. ait in cap. fin. de regul. iur. lib. 6. Licet
Nauarri ſententiam in hoc vltimo nimis eſſe ri-
goroſam, & conſuetudinem eſſe in contrarium
affirmet Emmanuel Rodriq. de regular. tom. 1.
cap. 247. num. 1. quem refert, & ſequitur Nicol.
Garz. in tract. de benefic. par. 7. c. 3. n. 70.

23 Sexta differentia eſt, quia filio illegitimo di-
ſpenſato ad penſiones obtinendas non eſt prohi-
bitum de iure communi obtinere penſionem
ſuper beneficio paterno: hæc enim decretalis,
& iura concordantia tantummodo eum repel-
lunt à beneficio, cuius appellatione non venit
penſio, c. Quamuis, vbi hoc notat Franc. num. 3.
de præben. lib. 6. Saruen. in regul. de infir. q. 16.
Paleot. de noth. & ſpur. c. 58. nu. 4. & probaui
latiſſimè in c. Ad audientiam, il ſecondo, à n. 74.
vſque ad n. 121. ſupra de reſcript. poſt Abb. ibi
num. 2. & Felin. in princ. & in terminis Conſti-
tutionis Clem. VII. ſic probat Gigas de penſion.
qu. 86. nu. 4. & 5. verſ. Prædictis tamen non ob-
ſtantibus. At Concilium in d. c. 15. ſeſſ. 25. ſtatuit
expreſsè, ne illegitimi habere poſſint penſiones
ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eo-
rum obtinent, vel aliàs obtinuerunt.

24 Porrò in omnibus caſibus, in quibus ſuperiùs
dictum eſt illegitimum poſſe obtinere benefi-
cium, hoc intelligas tu per diſpenſationem Pa-
pæ, ſi ſit dignitas, perſonatus aut beneficium cu-
ratum. Vel per diſpenſationem Epiſcopi, ſi be-
neficium ſit ſimplex, vt c. 1. ſupr. eod. & infra
c. vlt. & c. 1. eod. tit. lib. 6. Archid. in Summa,
66. diſt. gloſſ. final. & Henric. Boic. poſt alios,
quos citat in d. c. vlt. num. 4. 5. & 6. infra eod.

25 Vt autem filius illegitimus obtinere poſſit bene-
ficium patris neceſſaria eſt diſpenſatio Apoſto-
lica qualecunque ſit beneficium, vt in c. ex tua,
ſupra eod. & hoc propter duplex impedimen-
tum, ideſt illegitimitatis, & ſucceſſionis, arg.
c. 2. infr. eod. lib. 6. & tenet Specul. in rubr. de
legato, §. Nunc oſtendendum, verſ. 63. Io. Mon.
in d. c. 1. ſuper ver. Natalium, quos refert, &
ſequitur Henric. Boich. in d. c. vlt. n. 9. verſ. Si
non interuenit, infr. eod.

26 QVÆRO, poſito Trident. Concilij decreto
c. 15. ſeſſ. 25. de reform. Vtrum Sacerdos habens
generaliter facultatem transferendi penſionem
ſibi authoritate Apoſtolica reſeruatam ſuper
fructibus Parochialis eccleſiæ, ad quam antea
præſentatus fuerat abſque vlla inſtitutione, poſ-
ſit eamdem penſionem transferre in Clericum
eius filium illegitimum ad penſiones, & benefi-
cia eccleſiaſtica obtinenda à Sede Apoſtolica
diſpenſatum.

27 Videtur affirmatiuè reſpondendum: nam ex
parte filij ſublatum eſt impedimentum illegiti-
mitatis per Apoſtolicam diſpenſationem, per
quam fuit habilitatus ad Clericatum; & conſe-
quenter ad obtinendas penſiones, & beneficia
ſimplicia, vt notat Innoc. in cap. vlt. nu. 2. infra
eod. Oldrad. conſil. 215. Puncta breuia, num. 6.
verſ. Quædam ex intentione, Calder. conſil. 66.
num. 2. verſ. Quædam diſpenſatio, quod eſt vni-
cum in tit. de Filijs Presbyt. ex parte autem pa-
tris Sacerdotis impedimentum non adeſt: nam
decretum Concilij d. cap. 15. ſeſſ. 25. non prohi-
bet quominus filij illegitimi poſſint obtinere
penſiones, quas eorum parentes obtinuerunt,
ſed tantùm prohibet filios illegitimos obtinere
penſiones ex fructibus beneficiorum, quæ pa-
rentes obtinebant, vel aliàs obtinuerunt; & ſic
28 requirit vt patres fuerint intitulati. At in caſu
præſenti pater non obtinuit Parochialem Eccle-
ſiam, ſuper cuius fructibus habuit penſionem,
ſed tantùm fuit ad ipſam præſentatus; atque
ita non habuit titulum, ſed tantùm ius ad rem,
c. Quod autem, de iurepatr. & notatur in c. Cum
29 Bertoldus, de re iudicat. Præſentatio enim dici-
tur quoddam inchoamentum ad inſtitutionem
obtinendam. Abb. conſ. 76. Plura nu. 3. verſ. Con-
firmo prædicta, lib. 2. neque ex præſentatione
contrahitur cum Eccleſia matrimonium ſpiri-
tuale, ſicut contrahitur ex inſtitutione, vel ele-
ctione, Lapus allegat. 76. num. 4. verſ. Hinc eſt.
Deficiente igitur hoc caſu intitulatione non in-
trat diſpoſitio Concilij; Ideoque S. Congrega-
tio, vt dixi ſupra num. 16. iam cenſuit filium ille-
gitimum non prohiberi obtinere beneficium
in eccleſia, in qua eius pater nunquam fuit in-
titulatus ad aliquod beneficium eccleſiaſticum,
licet pro Capellano amouibili in eadem eccle-
ſia inſeruierit, vt etiam tradit Pariſ. de reſignat.
benef. lib. 6. quæſt. 4. num. 22. & latiùs quæſt. 2.
à nu. 108. vſque ad nu. 112. & Gonzal. ad regul. 8.
Cancellariæ gloſ. 5. §. 5. num. 23. vbi in terminis
aſſerunt decretum Concilij non obſtare quomi-
nus pater habens poteſtatem transferendi pen-
ſionem, quam poſſidet, poſſit illam transferre
in filium ſuum Clericum illegitimum. Sed nec
ius commune, ante Conſtitutionem Clemen-
tis VII. obſtare, probat Gigas de penſ. quæſt. 86.
num. 5. verſ. Prædictis non obſtantibus.

Quamobrem ad dubium ſuperius propoſitum
S. Congregatio Cardinalium Trident. Concilij
Interpretum cenſuit eiuſdem Concilij decretum,
cap. 15. ſeſſ. 25. non obſtare, quin prædictus Sa-
cerdos penſionem ſibi, vt proponitur, reſerua-
tam transferre poſſit in Clericum eius filium
illegitimum.

30 Secundò QVÆRO, An filius illegitimus
poſſit obtinere beneficium in eccleſia, in qua
pater olim ius habuerat ad quoſdam Canoni-
catum, & Præbendam in eadem Eccleſia Cathe-
drali, ſuper quibus tandiu litigauerat quouſque
ceſſerat iuri ſibi competenti, nec vnquam in
eiuſdem Canonicatus, & Præbendæ pacifica poſ-
ſeſſione fuerat; nec vnquam tanquam Canoni-
cus in Choro, vel in Capitulo dictæ eccleſiæ
comparuerat, vel inſeruierat.

Breuiter reſpondeo ex ſententia S. Congrega-
tionis Concilij, Si pater poſſeſſionem appre-
hendit etiamſi per ſolum Procuratorem appre-
hendiſſet, filium comprehendi d. cap. 15. ſeſſ. 25.
Sed ſi pater nunquam poſſeſſionem habuiſſet, ne-

que

que per ſe, neque per Procuratorem, filium non
31 comprehendi: nam quando lex loquitur de obtinentibus beneficium, intelligitur cum apprehenſione poſſeſſionis, c. Si tibi conceſſo, de præb. lib. 6. gloſ. pragm. ſanct. tit. de collat. §. Item inſuper, in ver. Obtinebunt, & de pacif. poſſeſſ. §. Ordinarij, in ver. Inquirant, fol. 76.

32 Itaque poſſeſſio principaliter ſpectanda eſt. Quinimò S. Congregatio cenſuit filium illegitimum prohiberi ex Concilio obtinere beneficium quod olim eius pater abſque legitimo titulo, & minus pacificè aliquandiu poſſedit.

33 Tertiò QVÆRO, An prohibitio Concilij d. c. 15. ſeſſ. 25. extendatur etiam ad filium legitimatum.

Cardinalis Alciatus hæc adnotauit, Concilium dicit, filijs Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt: & ſic excluduntur legitimati, qui non ſunt nati ex legitimo matrimonio.

Hoc credo verum in legitimato per reſcriptum Principis, ſecus ſi filius eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium, quia talis venit appellatione nati ex legitimo matrimonio etiam in materia ſtricta, vt firmat gloſ. in c. Innotuit, in ver. Coniugata, ſupra de elect. quam ſequuntur communiter Doctores, vt ſcripſi in c. Cum in cunctis, num. 13. eod. tit. & notat Brixienſis in ſuo repertorio in ver. Legitimatus, & in propoſito hoc tenet Butrius hic in vltim. quæſtione.

34 Quartò QVÆRO, An illegitimus, cuius pater fuit Rector eccleſiæ matricis, poſſit obtinere filialem dependentem, ſeu aliàs illi vnitam, in qua ead. matrix habeat etiam quædam iura Parochialia, ſaluo decreto Concilij c. 15. ſeſſ. 25. Ad hoc dubium S. Congregatio reſpondit illegitimum poſſe obtinere eccleſiam filialem dependentem, ſeu aliàs vnitam acceſſoriè, & per viam ſubiectionis matrici, dummodo pater in ea non miniſtrauerit; vnitam verò æquè principaliter, ita vt intitulatus in vna cenſeatur in vtraque intitulatus, aut ſi in vtraque pater miniſtrauit, non poſſe. Similem quæſtionem proponit Hoſtienſis in cap. Ex tranſmiſſa, n. 9. verſ. Quid ſi Eccleſia, vbi etiam Bellam. n. 5. & Butr. n. 12. ſupr. eod.

35 Quintò QVÆRO, An nepos legitimus ex illegitimo patre admitti poſſit ad beneficium, quod ipſius auus habuit, non obſtante decreto Conc. Trid. c. 15. ſeſſ. 25.

Die 21. Ianuarij 1573. Sacra Congregatio ex ſententia omnium, ſolo Cardinali Alciato dubitante, cenſuit non poſſe, propter illam rationem finalem expreſſam in Concilio, vt paternæ incontinentiæ, quæ militat etiam in nepote legitimo ex ſpurio; & præſertim ponderando illam dictionem Concilij, *longiſſimè arceatur*, ſic vt extendatur ad aliàs perſonas omnes, quæ memoriam hanc facilè refricare poſſent: & quia
36 communis opinio videtur eſſe in cap. Ad extirpandas, de fil. Presb. quod prohibitio in filio extendatur etiam ad nepotem legitimum ex ſpurio, vt atteſtantur ibi Abb. & Butr. ſecundum quam in terminis iudicauit Senatus Tholoſanus, vt refert & probat Rebuff. in prax. benef. fol. 312. num. 17. Et quamuis Ioan. And. Abb. Butr. Bellam. Card. Anchar. Henric. teneant nepotes non comprehendi; & fortè illa opinio ſit hodie communior: tamen procedit in terminis d. c. Ad extirpandas, quod innititur illi ſoli rationi, ne ſucceſſor detur. At Concilium d. c. 15. innititur rationi, ne memoria paternæ incontinentiæ, &c. Quæ ſemper militat. Vnde nõ obſtat quod in caſu præſenti viuat adhuc pater illegitimus, quo caſu Henr. vult non excludi nepotem. Quia hoc eſt intuitu illius ſolius rationis, ne ſucceſſio detur. Et ita quoque non obſtat, quod in caſu præſenti nepos nolit ſuccedere immediatè auo, cum beneficium ad perſonam mediam prius tranſierit; & Bero intelligat d. cap. Ad extirpandas, quia immediatè ſucceditur. Quoniam hoc quoque rationi illi innititur, ne detur ſucceſſio, & Concilium conſiderat illam rationem
37 paternæ incontinentiæ. Nec obſtat quod in materia odioſa nepotes non veniant appellatione filiorum, quia Congregatio non habuit hanc materiam pro odioſa, ſed fauorabili, propter
38 honeſtatem Eccleſiaſticam. Non obſtat, quod pater prohibitus relinquere filio ſpurio, non cenſeatur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio, Bart. in l. Gallus, §. Quod ſi is, ff. De liber. & poſt. & Paleot. de noth. & ſpur. c. 53. per l. final. C. de natural. liber. Nam hoc procedit in prophanis, & in quibus non eſt poſita illa ratio memoriæ incontinentiæ paternæ. Quamquam autem hæc fuerit ſententia Congregat. totius, ſolo Alciato dubitante; quia tamen duriuſcula, & exemplaris viſa eſt: ideo verbum cum Sanctiſſimo faciendum. Sanctiſſimus audita reſolutione Congregationis iuſſit perquiri, an aliquid inueniretur in Dataria, in Cancellaria, & Rota. Sacra Congregatio adhibita diligentia in Dataria, & in Cancellaria, nihil certi inuenit. Rota verò re diſcuſſa, exhibuit deciſionem pro nepote. Cumque de eo caſu iterum agendum eſſet in Congregatione, dilata res fuit in longum, & amplius de eo caſu non fuit tractatum in Congregatione, quia qui procurabant illum caſum, non curarunt amplius proſequi, nec ſcire quid ſtatueretur in Congregatione.

Poſtea ſuperuenit alius caſus Legionen. quem Sanctiſſimus ad Congregationem miſit, vt tandem decerneret. Viſæque fuerunt nouæ allegationes cum deciſione Rotæ, & die 17. Maij 1576. in Congregatione re maturè diſcuſſa, ex nouem Cardinalibus duo Sanctæ Crucis, & Commendonus cenſuerunt amplius deliberandum, & videndum deciſionem Rotæ. Tres Geſuald. Vrſin. Alciat. pro nepote omnino cenſuerunt. Quatuor Vuarmien. Lomellin. Senon. Carafa contra nepotem. Geſuald. fuit etiam in ſingulari opinione nihil decidendum, ſed ſi decidendum, ſenſit pro nepote, tamen referendum Sanctiſſimo.

Die 7. Iunij 1576. Congregatio Generalis dixit quod licet aliàs dubitauerit, tamen viſa deciſione Rotæ, ſtat pro nepote, & etiam Commendonus, & ita quinque Cardinales ſteterunt pro nepote.

Die 17. Iulij 1576. cum Alciatus retuliſſet ſupradicta omnia; Sanctitas ſua omnibus diligenter perpenſis, & memor illius legis fin. C. de natural. lib. Item illorum verborum Concilij de diſpenſatione agentium, item aliarum rationum aliàs adductarum: ſtatuit pro nepote legitimo ex filio, ſeu filia illigitimis, itaut non com-

com-

comprehendatur decreto Concilij, d. cap. 15.& ſic poſſit habere beneficium, quod fuiſſet aui.

39 Et addidit duas alias rationes. Prima, quia cùm communis ſtet contra aſſertionem illam in d.cap. Ad extirpandas, vt Rota collegit in ſuo voto; ſicque communis opinio hodie ſtet pro nepote iſto; cum item ex nouem Cardinalibus Congregationis, quinque pro nepote ſenſerint: ſtandum eſt communi ſententiæ. Altera eſt, [quia Conciliũ dicit, vt paternæ incontinentię:] at hoc numquam poterit obijci iſti nepoti, cuius pater non fuit incontinens, quia eum ex vxore legitima genuit.

Rotæ deciſio edita fuit in cauſa nullius legitimatus die 12. Februarij 1574. coram Rubeo,& habetur impreſſa apud Nauar. conſ.10. de filijs Presbyterorum, & approbatur apud Cardin. Seraph.deciſ.1442.num.11. Pro ead. ſententia conſuluit latiſſimè idem Nauar. conſ. 9. eodem titulo.

40 Sextò QVÆRO, An declaratio S.Congregationis qua deciſum fuit nepotem legitimum ex filio illegitimo non prohiberi obtinere beneficium auitum, procedat etiam viuente auo, & patre, adeo vt auus beneficium, quod hodie obtinet, huic nepoti renunciare non poſſit, aut ſi tertio renuntiauerit, non ſit ſuper eo beneficio nepoti penſio reſeruanda.

41 Ratio dubitandi cur non procedat viuente auo eſt, quia præſumitur fraus quando conſentit auus penſioni in fauorem perſonæ tam coniunctæ, arg. l.penult. §.1. ff.De bon. libert.pater enim, & filius vna cenſetur perſona, l.final.C.De impub. At Concilium cap. 15. ſeſſ. 25. expreſsè fraudibus obuiam iri voluit dum reciprocas reſignationes reprobauit. Secundò, quia maius ſcandalum eſt vt auus ſoluat penſionem, ſeu renunciet beneficium ſuum nepoti ex filio ſpurio, quàm vt ſoluatur, aut renuncietur ab extraneo, ipſoque auo defuncto. Rurſus videtur non poſſe viuente filio illegitimo, primò quia, qua ratione excluditur filius, ead. excluditur nepos in eius poteſtate conſtitutus, l.Quæritur, ff.De bon. libert. alioquin ex perſona filij ſui legitimi conſequeretur ſpurius indirectè à patre naturali, quod ipſe prohibetur obtinere, contra l. Quod conditionis: vbi hoc notat gloſ.1. ff. De donat. cauſ. mort. Secundò, turpitudo, & memoria incontinentiæ paternæ magis ſpectatur, & viuit viuente ipſo filio illegitimo, quàm eo mortuo. Imò declaratio videtur non procedere filio illegitimo defuncto, quia tunc nepos incipit eſſe proximior auo, qua ratione Hoſt.hic,& in ſumma eod. tit. §. Qui filij: alijque nonnulli cenſuerunt ad euitandam ſucceſſionem in beneficijs, nepotem ex filio illegitimo mortuo non poſſe beneficium aui obtinere.

His non obſtantibus videtur reſpondendum, declarationem procedere etiam viuente auo, tum quia ſecundum conſiderationes S. Congregationis ſufficit nepoti natum eſſe ex legitimo matrimonio, vt capax ſit beneficij auiti, & non comprehendatur ſub diſpoſitione Cõcilij excluſiua, nec repręſentare incontinentiam paternam. Ergo viuat auus, necne, non debet eidem nepoti obeſſe: tum quia talis diſtinctio non probatur iure, nec fit ab aliquo Doctore, licet exagitata ſit quæſtio, An nepos ex filio illegitimo ſuccedere valeat in beneficio auito, vt hic per DD. & patet ex deciſ. Rotæ ſupracitata num.39. in fin. quæ collegit tres opiniones Doctorum ea de re: tum quia ſicut Concilium d. cap. 15. non diſtinguit, viuat necne pater, ſed indiſtinctè excludit
42 filium illegitimum ab eccleſia paterna; ita declaratio, quæ non excludit nepotem legitimum; indiſtinctè accipienda eſt: tum quia ratio dubitandi propter fraudem ceſſare videtur ex eo, quod de bonis, & fructibus beneficij, quæ filius obtinet, pater non percipiat, cum in his non quæratur patri vſusfructus, ſicut nec in peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrenſi, Inſtitut. Per quas perſonas nob. acquir. & ibi not. Facit reſponſum Guid. Pap. conſ.99. Si replicetur illos prouentus, quos nepos accipit ex beneficio auito, percipere ex occaſione filij ſpurij: Reſpondetur occaſionem non facere, vt ipſi filio quidquam acquiratur, arg. l.Socium qui, §.Socius, ff. Pro ſocio. Prouiſio Concilij contra fraudes non extenditur vltra terminos præmiſſæ prohibitionis. Ratio maioris ſcandali non eſt per ſe ſufficiens ad includendum nepotem ſub diſpoſitione Concilij, quem declaratio S.Congregationis à decreto Concilij exemit, non obſtante quod viderit aliqua ſcandala ſubeſſe.

Nec diſtinguendum viuat necne filius illegitimus, tum quia S.Congregatio ſequuta ſententiam Rotæ huiuſmodi diſtinctionem nõ admiſit, tum quia cum ex dictis appareat diuerſam eſſe rationem excludendi nepotis, & filij, ceſſat argumentum ex l. Quæritur, & l. Quod conditionis, nec memoria incontinentiæ paternæ nocere debet nepoti in his, quæ aliunde ſibi, quàm ex patre proueniunt, l.Cum qui, ff.De interd.&
43 relig. Butr. conſ.29. Tum quia ſi aliqua diſtinctio facienda eſſet, videretur amplectenda illa Hoſtienſis, vt nepos tunc excludatur, quando pater mortuus reperitur, propter ſpeciem ſucceſſionis prohibitæ. At iſta non probatur, quia in iure ille, qui eſt incapax, non facit gradum in ſucceſſorio edicto. Spurius autem eſt incapax, &c. Præterea diſtinctio eſt probabilis ſi nepos per mortem patris recideret in poteſtatem aui: at hoc non contingit niſi in filijs ſuſceptis ex iuſtis nuptijs, Inſtitution. de patr. poteſt. in princ. ergo, &c.

Prædicta multò magis procederent ſi ageretur de nepote ex filia illegitima, quem non habet in poteſtate, §.Sui, Inſtitut. de hæred. qualit. & diff. neque eſt capax beneficij, vt eius perſona intermedia prodeſſe, aut obeſſe non debeat.

44 Cæterum ſi principalis declaratio olim à Sac. Congregatione edita cum approbatione felic. record. Gregorij XIII. in dubium reuocaretur, non abſurdè probari poſſet, nepotem ex filio illegitimo comprehendi decreto Concilij excluſiuo. Primò, quia fuit præſuppoſitum materiam cap.15. eſſe odioſam, quæ tamen inſpecto fine principali fauorabilis cenſenda videtur, vtcunque odiũ, & pœnam reſpectu certi generis perſonarum contineat, arg. eorum, quæ notat Bart. in leg.Qui exceptionem, ff.De condict. indebit.
45 In materia autem fauorabili appellatione filiorum comprehendi nepotes, in confeſſo eſt apud Bart. & alios in l.Liberorum, de verbor. ſignific. etiamſi diſpoſitio loqueretur de filijs ex ſe natis, vt poſt Bart. ibi num.6. per l.Lucius, de hæred.

inſtit. tenuit Iaſ. in l. Gallus, ſ. Quid ſi is, nu. 23. de liber. & poſth. & conſequenter etſi Concilium loquatur de filijs Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati ſunt, verum eſt tamen hunc nepotem attenta paterna origine non eſſe natum de legitimo matrimonio, & vitium patris influere in filium in iure non eſt nouum, l. Quiſquis, C. ad l. Iuliam, maieſt. præterquã quod illa verba intelligenda ſunt, vt non excludantur filij eorumdem Clericorum ex legitimo matrimonio.

46 Secundò conſidero illa verba Concilij in principio, vt paternæ incontinentiæ memoria longiſſimè arceatur: item illa, quę parentes eorum obtinent, vel obtinuerunt: nam non arcentur longiſſimè ſi arcentur dumtaxat filij primi gradus, nec fruſtra vſi ſunt Patres Concilij verbo, Parentum, quod auos, & proauos complectitur, l. Quique, §. parentem, ff. De in ius vocan.

47 Tertiò, non ſola ſuſpicio, quam Rota conſiderauit, quod filius eſſe ſolet patri ſimilis, eſt ratio decreti Conciliaris, ſed multiplex, nempe odium paternæ incontinentiæ, propter quam etiam leges ciuiles alienos faciunt filios à ſucceſſione parentum, tot. tit. C. De natural. liber. puritas, & decor Eccleſiæ, c. Cum decorem, inf. eod. & d. c. Is, in princ. ſeſſ. 25. ne peculium Chriſti indignis concedatur, Pius V. in Conſtitutione contra illegitimos, &c. Incipiens, Quæ ordini, ſ. Primo. Scandalum Populi, & ad extirpandas ſucceſſiones in beneficijs, ex quibus rationibus, ſi non omnes æqualiter militant in filio, certè pleræque ſunt conſiderabiles. At quando ſunt plures rationes alicuius diſpoſitionis, non protinus vbi aliqua deficit ceſſat diſpoſitio, §. Affinitatis, inſt. de nupt.

Non recedendo à principali declaratione in caſu propoſito, videtur reſpondendum nepotem legitimum ex filio, vel filia illegitimis non prohiberi quin poſſit obtinere beneficium auitum, ſeu penſionem ſuper fructibus auiti beneficij, ſiue auus, & pater, vel mater viuant, ſiue non.

48 Quid autem iuris ſit in nepote illegitimo, ex filio itidem illegitimo, an ſcilicet excludatur à beneficio aui, vide nouiſſimè per Nicol. Garz. de benef. par. 7. cap. 3. num. 27. in fin. vbi refert deciſum pro nepote.

Cap. Ad abolendam.

1 AD ABOLENDAM, Si illegitimus maximè ſpurius inſtituitur in Eccleſia, in qua inſtitutus eſt pater, inſtitutio non valet, & inſtituens à ſuis beneficijs ſuſpenditur. Hoc dicit, ſecundum Ioan. Andr. Bellameram, Butrium, Cardinal. Anchar. & Ioan. de Anan. & primo ponit inhibitionis cauſam impulſiuam. Secundò, inhibet. Tertiò, decernit. Quartò contrafacientes puniri præcipit. Partes patent, Io. Andr.

Pro intelligentia huius textus vide quod ſcripſi in cap. Ad extirpandas, nu. 6. ſup. eod.

DE FILIIS PRESBYTERORVM

Cap. Nimis.

SVMMARIVM.

1 *ILlegitimus abſque diſpenſatione Papæ ad dignitatem, vel perſonatum, vel beneficium curatum promoueri non poteſt.*

2 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt contra Concilium generale, licèt Concilium non prohibeat diſpenſationē. & n. 44. vbi refellitur cõtraria opinio.*

3 *Epiſcopi ex magna cauſa an poſſint contra generale Concilium diſpenſare. & num. 11. vſque in finem.*

4 *Diſpenſatio quid ſit.*

5 *Rigor quid ſit.*

6 *Diſpenſatio cauſam requirit communis vtilitatis, vel neceſſitatis. & num. ſeqq.*

7 *Cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna.*

8 *Diſpenſatio fieri nõ debet cum cauſa cognitione, aliàs cenſetur ſubreptitia. & n. ſeqq.*

9 *Diſpenſatio ſine iuſta cauſa dicitur diſſipatio.*

10 *Epiſcopus ſine iuſta cauſa diſpenſans eſt deponendus, ſi de hoc fuerit accuſatus.*

11 *Intellectus Extrauag. Ioan. XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem.*

12 *Poteſtatis defectus nunquam ſuppletur ex cauſa quantumcunque vrgenti.*

13 *Cardinalium cœtus non diſpenſat contra generale Concilium ex defectu poteſtatis.*

14 *Intellectus c. Canones, & c. Sicut, 15. diſt. Concilia omnia œcumenica obſeruari debent ſicut Euangelia. ibidem.*

15 *Papa diſpenſat in omnibus ſtatutis Eccleſijs.*

16 *Epiſcopi contra Canones non diſpenſant, niſi diſpenſatio illis appareat permiſſa.*

17 *Papæ ſolius authoritas in omnibus Concilijs cenſetur excepta.*

18 *Diſpenſatio contra generale Concilium difficilius conceditur, quàm contra alios Canones non Conciliares. & num. ſeq.*

19 *Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones.*

20 *Epiſcopus cum vero bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia diſpenſare non poteſt, etiam ex magna cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis.*

21 *Epiſcopum contra generale Concilium non diſpenſare etiam ex magna cauſa, qui Authores ſenſerint.*

22 *Neceſſitas à rigore iuris excepta intelligitur.*

23 *Declaratur.*

24 *Rota deciſio quod Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſare poſſit contra Canones etiam Concilij multipliciter declaratur. & num. ſeq. vſque in finem.*

25 *Inferior contra legem ſuperioris in caſibus inopinatis non diſpenſat ſi ad ſuperiorem poſſit haberi recurſus.*

26 *Impedimentum recurſus ad Papam ex qua diſtantia ab Vrbe conſtituatur.*

27 *Opinio Nauarri, & nonnullorum Theologorum circa diſpenſationes in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis refellitur.*

Cauſa

28 *Cauſa magna de nouo emergens, & impedimentum recurſus non ſufficiunt ad diſpenſandum niſi periculum ſit in mora.*

29 *Lex diſpenſatiua ceſſat ceſſante cauſa diſpenſationis.*

30 *Epiſcopi concurrentibus requiſitis poſſunt rigorem Canonum relaxare per viam diſpenſationis, non per viam ſtatuti.*

31 *Conſtitutio reſpicit futura, diſpenſatio autem præterita.*

32 *Concilium Prouinciale ſtatuere non poteſt vt aliquis Baro propter inimicitias cum Epiſcopo, & Clero confiteatur extero Sacerdoti, etiam approbato à ſuo Ordinario.*

33 *Epiſcopus cæteris concurrentibus diſpenſat in impedimentis, ſi ſint occulta, & matrimonium publicum, & ſeparatio ſine magno ſcandalo fieri non poſſit.*

34 *Sed non diſpenſat in matrimonio contrahendo in articulo mortis ad legitimandam prolem, & reſellitur contraria opinio.*

Declaratur num. 43.

35 *Diſpenſatur faciliùs ſuper iam facto, quàm ſuper faciendo.*

36 *Inferior à Principe non diſpenſat ſuper iure prohibitorio.*

37 *Epiſcoporum facultas diſpenſandi in impedimentis & irregularitatibus occultis habet locum in foro conſcientiæ tantùm.*

38 *Et dummodo matrimonium ſit contractum cum probabili ignorantia impedimenti.*

39 *Matrimonium contrahens ſcienter in gradu prohibito caret omni ſpe diſputationis.*

40 *Idem ſi ignoranter quando ſolemnitates requiſitas neglexit.*

41 *Diſpenſatus ab eo, à quo aliàs non poterat ceſſante impedimento tenetur recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro noua diſpenſatione.*

42 *Diſpenſare poſſet inferior in articulo mortis in impedimento dirimente nè publica ſalus Regni periclitaretur.*

43 *Priores facere poſſunt contra aliquod ordinamentum adunantiæ generalis, ſi illius obſeruantia ſit damnoſa Reipublicæ.*

1 NIMIS. Illegitimus abſque diſpenſatione Papæ ad dignitatem, vel perſonatum, vel beneficium curatum promoueri non poteſt. Hoc dicit. Sunt duæ partes. Prima ponit abuſum prouinciæ. Secunda corrigit præteritum, & prohibet in futurum ibi, *quocirca*.

2 Nota primò ex hac Decretali iuncto cap. 1. ſupra eodem, Epiſcopum non habere poteſtatem diſpenſandi contra Concilium, etiamſi Concilium non procedat vlterius prohibendo diſpenſationem: nam in d. cap. 1. Statuit Concilium Pictauienſe, vt illegitimi ad ſacros Ordines non promoueantur: niſi vt Monachi fiant, nec tunc præficiantur, ideſt ad Prælaturam habilitentur, hic verò Gregorius IX. pronunciat irritas promotiones factas de illegitimis ad dignitates Perſonatus, aut beneficia curata abſque diſpenſatione Papæ, & hoc facit non per viam ſtatuti, ſed per viam declarationis, dum mandat vt illegitimis à beneficijs huiuſmodi prorſus amotis, ea perſonis idoneis conferantur. Propterea enim hęc cõſtitutio trahitur ad præterita, quia eſt iuris veteris declaratoria, vt hic notant Anton. de Butr. & Abb. ambo in 3. notab. Nullitas ergo diſpenſationum, quas conceſſerunt epiſcopi prouinciæ Turonenſis, vt in textu, non oritur ex prohibitione, quæ habetur hic in fine ſed ex præcedenti decreto Pictauienſis Concilij, quo illegitimi arcentur à ſacris ordinibus, & prælationibus. Verùm an hoc procedat magna ſubſiſtente cauſa diſpenſandi, dic plenè vt in quæſtione ſequenti.

QVÆRO. An Epiſcopi ex magna cauſa poſſint contra generale Concilium diſpenſare.

Domini de Rota deciſ. 262. incip In religioſo aliàs quinta, de iure patron. in nou. decidunt, Epiſcopum diſpenſare poſſe contra canones etiã Concilij ex magna cauſa neceſſitatis, & vtilitatis. Mouentur per cap. Tali, & cap. Exigunt, 1. quæſt. 7. & cap. Propoſuiſti, de Præb. & allegant Ioan. de Lignan. in cap. Atſi Clerici, infra de iudic. & eos ſequuntur Abb. in cap. Cum dilectus, num. 5. ſupra de elect. Roman. conſ. 325. incip. Quo ad primum conſultationis articulum num. 7. verſ. Hinc eſt, quod notabiliter concludunt Domini de Rota, & conſ. 428. incipien. In terminis propoſitæ conſultationis, num. 14. & Felin. in cap. 1. num. 49. verſ. Et per illum textum dicunt Domini de Rota, de Conſtit. Id ipſum ante eos voluit Hoſt. in cap. Expoſuiſti, num. 6. de præben. vbi per textum ibi, & per c. Vacante eod. tit. dixit Epiſcopum ex magna cauſa, & probabili poſſe venire contra Concilium.

Pro veritate quatuor ſunt videnda. Primum quid ſit diſpenſatio. Secundum quam cauſam requirat. Tertium an Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſet contra Concilium, IV. An & quibus concurrentibus deciſio Rotę ſaluari poſſit.

4 Quoad primum diſpenſatio communiter diſfinitur eſſe iuris communis relaxatio facta cum cauſæ cognitione ab eo qui poteſtatẽ habet diſpenſandi, vt per gloſ. in §. Niſi rigor, 1. qu. 7. & in c. Vt conſtitueretur, in ver. Detrahendum, 50. diſt. Et ita formaliter poſt Innocen. diffinit. Archid. in cap. Licet canon, num. 3. de elect. lib. 6. Ioan. Andr. & Abb. in cap. Dilectus, ambo nu. 6. ſupra de tempor. ordinat. Vel ſecundum Speculat. lib. 1. tit. 2. de diſpenſat. §. 1. in princ. Diſpenſatio eſt prouida iuris communis relaxatio vtilitate, ſiue neceſſitate penſata. Vel ſecundum Hoſtien. relatum à Turrecrem. in cap. Vt conſtitueretur, nu. 7. 50. diſtin. & Sylueſtro in verb. Diſpenſatio, nu. 1. eſt rigoris iuris per eum, ad quem ſpectat, miſericors canonicè facta relaxatio, quam diffinitionem poſuit etiam Speculat. vbi ſupra abſque illa additione, *miſericors*.

5 Rigor autem nihil aliud eſt quàm quidam exceſſus iuris, & quædam auſteritas facta ad terrorem, ſecundũ quod dicit Canon pœnitentiam imponi cõtrahenti ſecundas nuptias, vt in c. Hac ratione, 31. quæſt. 1. & communionem non eſſe dandam, etiam in fine vitæ, his qui defecerunt in in accuſatione Clericorum, ideſt Epiſcoporum, vt in cap. Si quis Epiſcoporum, 2. quæſt. 3. Quandoque tamen rigor idem eſt quod ſubtilitas iuris, vt in c. In litteris, infr. de reſtit. ſpoliat. prout hæc notantur in cap. Vt conſtitueretur in gloſ. præalleg. in ver. Detrahendum, 50. diſtinct. Idem dicit Hugo, ſed ſecundum Bernardum

Hiſp. & Laurentium relatos ab Archid. num. 3. rigor eſt ius; nihil enim aliud eſt, quàm ius rigidum, argum. leg. Generaliter, §. Si quis ſeruo, ff. De fideicomm. libert. & hoc tenet ibi Bellam. num. 1. per text. in leg. Proſpexit, ff. Qui, & à quibus.

6 Quoad ſecundum in diſpenſatione cauſam eſſe neceſſariam ſatis conſtat ex diffinitionibus diſpenſationis proximè relatis, & docet S. Thom. in 1.2. quæſt. 97. art. 4. nam [Diſpenſatio propriè importat commenſurationem alicuius communis ad ſingula. Vnde etiam gubernator familiæ dicitur diſpenſator, in quantū vnicuique de familia cum pondere, & menſura diſtribuit, & operationes, & neceſſaria vitæ. Sic igitur in quacunque multitudine ex eo dicitur aliquis diſpenſare, quia ordinat, quomodo aliquod commune præceptum ſit à ſingulis adimplendum: Contingit autem quandoque vt aliquod præceptum, quod eſt ad commodum multitudinis, vt in pluribus non ſit conueniens huic perſonæ, vel in hoc caſu, quia vel per hoc impediretur aliquid melius, vel etiam induceretur aliquod malum. Periculoſum enim eſſet, vt hoc iudicio cuiuſlibet committeretur, niſi fortè propter euidens, & ſubitum periculum; & ideo ille qui habet regere multitudinem, habet poteſtatem diſpenſandi in lege humana, quæ ſuæ authoritati innititur, vt ſcilicet in perſonis, vel in caſibus, in quibus lex deficit, licentiam tribuat vt præceptum legis non ſeruetur. Si autem pro ſola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in diſpenſatione, aut erit imprudens. Infidelis quidem ſi non habet intentionem ad bonum commune. Imprudens autem ſi rationem diſpenſandi ignoret, propter quod Dominus dicit Luc. 12. Quis putas eſt fidelis diſpenſator, & prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam.] Hæc S. Thom. cum quo conſentit Archid. in cap. Licet Canon, num. 3. de elect. lib. 6. nam ſecundum eum diſpenſatio dicitur quaſi diſcreta penſatio, quando ſcilicet iudex in lance mentis ſuæ diſcretè penſat, & ponderat quid magis Eccleſiæ expedit, ſcilicet ſequi rigorem iuris, aut æquitatis diſpenſationem præferre, allegat Innoc. in c. Cum ad monaſterium, in gloſ. Niſi ex cauſa, infr. de ſtat. Monach. & Hoſt. in c. Diuerſis, de cleric. coniug.

Requiritur ergo in diſpenſatione cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis eccleſiæ: nam etſi in cap. De multa, de præb. addatur tertia cauſa, videlicet prærogatiua meritorum, tamen hæc reducitur ad cauſam vtilitatis, vt plenè declarat Ludouic. Roman. conſil. 315. Quoad primum conſultationis articulum, nu. 8. verſ. Sed in propoſita. Vnde neceſſitatis, & vtilitatis tantum meminit text. in cap. Etſi illa, 1. quæſt. 7. in fin. ibi, [Quæ nec vlla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas.] Ad idem, text. in cap. Mutationes, 7. quæſt. 1. ibi, [Communi vtilitate, atque neceſſitate,] & infr. ibi, [Quoties vtilitas, aut neceſſitas exegerit.] Hæc enim duo æquiparantur, cap. Poſt tranſlationem, §. Cum
7 ergo, de renunciat. Et quidem cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis in diſpenſatione epiſcopi debet eſſe magna, vt notat Archid. in dicto cap. Licet Canon, num. 3. verſ. Item requiritur quod talis vtilitas, vel neceſſitas ſit magna, de elect. in 6. per cap. Cenomanen. in fin. 56. diſtin. & eſt expreſſum in cap. Ab excommunicatis, 9. quæſt. 1. ibi, [Ad ſuperiores autem conſcendere non concedimus, niſi neceſſitas, vel vtilitas maxima flagitauerit, & ipſorum ſancta conuerſatio promeruerit, & in cap. Nemo, eod. tit. & lib. vbi Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi ſtatuit, vt nemo deinceps parochialem eccleſiam alicui non conſtituto in ætate legitima, & ſacerdotio cōmandare præſumat, nec tali etiam niſi vnam, & euidenti neceſſitate, vel vtilitate ipſius eccleſiæ ſuadente. Ad idem tex. in c. Expoſuiſti, ibi, [Si euidens neceſſitas, vel vtilitas exigat,] infr. de præb. Quoniam diſpenſationis gratia eget negotium multum, vt dicitur in c. Didici, 1. q. 7. multum, ideſt magnum, vt ibi exponunt Hugo, Laurentius, & Ioannes, & qui hoc negant, vt Archid. inquit, profectò ſacras re-
8 gulas non intelligunt. Quod ipſum hodie apertè conſtat ex decreto Concilij Tridentini, in cap. 18. ſeſſ. 25. vbi ſtatuitur, vt ſi vrgens, iuſtaque ratio, & maior quandoque vtilitas poſtulauerint cum aliquibus diſpenſandum eſſe, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate atque gratis fiat à quibuſcunque ad quos diſpenſatio pertinebit; aliterque facta diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur. Eodem ſpectat Concilij decretum in cap. 1. ſeſſ. 23. ibi, *Vrgens neceſſitas, ac euidens Eccleſiæ, vel Reip. vtilitas*, & in cap. 5. ſeſſ. 24. de reform. matrim. vbi prohibetur diſpenſari, niſi inter magnos Principes, in ſecundo gradu, & ob publicam cauſam. Eſt igitur vnanimis conſonantia Canonum, Conciliorum, & Interpretum, vt cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis in diſpenſatione debeat eſſe magna, ſeu, quod idem eſt, maior, maxima, iuſta, euidens, vrgens, & his conſimiles, quibus ſacri Canones promiſcuè
9 vtuntur tanquam ſynonymis. Alioquin ſi eiuſmodi cauſa deſit, non eſt diſpenſatio, ſed diſſipatio, vt dicunt Ioan. Andr. in cap. Niſi cum pridem, §. Perſonæ, in ver. Diſcretionis, de renunciat. & Petrus de Anchar. in repet. Canonum ſtatuta, num. 18. de Conſt. vbi diſpenſans, inquit, debet habere intuitum rationis, & boni vniuerſi, & cauſam, propter quam diſpenſat; quibus ceſſantibus diſpenſatio non meretur appellari, ſed diſſipatio. Idem dicit Richar. de media Villa, in 4. diſt. 38. qu. 9. art. 1. in fin. relatus à Felin. in c. Quæ in Eccleſiarum, num. 25. de conſt. & Caietan. in 1.2. qu. 97. art. 4.
10 vel ſecundum Archidiaconum loco citato, n. 3. cauſa huiuſmodi deficiente non dicitur diſpenſatio, ſed depoſitio; nam qui ſine iuſta cauſa diſpenſat, deponendus eſt ſi ſuper hoc fuerit accuſatus, vt in cap. 1. & cap. Qui in aliquo, in fin. 51. diſt. Ratio eſt, quia cum diſpenſatio, vt dictum eſt, ſit iuris relaxatio, & vulneratio, vt ait Feder. de Sen. conſ. 30. An capitulum, circa princ. verſ. Sed diſpenſatio, per cap. Ipſa pietas, 23. qu. 4. & cap. Vt conſtitueretur, 50. diſtin. debet talis receſſus à iure communi non eſſe incoloratus, & ſine notabili cauſa mouente. Quę ſunt verba Oldradi in conſ. 327. omiſſa thematis repetitione, num. 1. Et non ſolum debet eſſe cauſa mouens, ſed debet exprimi, eò quod talis actus repugnantiam iuris habet, l. Sciendum, ff. de appell. & l. Cū hi, §. Si Prætor. ff. De tranſact. alioquin habetur pro omiſſa, vt ibi, latiùs per eū.

Quo-

11 Quoad tertium videtur reſpondendum Epiſcopos non poſſe contra Concilium diſpenſare, etiam ex magna cauſa.

Quod primò apertè deciditur in extrauag. Ioan. XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem, ibi, Quod nec eis, id eſt Epiſcopis, vel eorum ſuperioribus, concedere licuit contra formam Concilij generalis; vbi hoc notat gloſ. in verb. Concilij, ponderandum eſt enim in eo text. non
12 improbari diſpenſationem Epiſcoporum ex defectu cauſæ, ſed quia diſpenſatio eſt contra formam generalis Concilij, & ſic ex defectu poteſtatis: ergo diſpenſatio non valet etiamſi ex magna cauſa proceſſerit, quia cauſa quantumcunq; vrgens nunquã ſupplet defectum poteſtatis, vt tradit Bald. in l. Cunctos populos, num. 15. verſ. Iſta ratio non valet, C. De Summa Trinit. & fid. Cathol. Anton. de Butr. in cap. Eccleſia S. Mariæ num. 20. ſupra de conſtit. vbi etiam Dec. n. 233. cauſa enim neceſſitatis, vel publicæ vtilitatis qualitatem diſpenſationis reſpicit, poteſtas verò ſubſtantiam ſine qua nulla poteſt conſiderari qualitas, l. 2. ff. De vſufruct. & l. Nec vllam, aliàs eſt, l. Etiamſi, §. Si quis abſentis, & ibi Angel. in princ. De petit. hæred. quia impoſſibile eſt prædicari de non ente, vt idem Angel. ait conſ. 390. Chariſſime frater, num. 1. Ideóque parùm refert vt in Epiſcopo adſit modus diſpenſandi, ſcilicet euidens vtilitas, vel neceſſitas; niſi etiam adſit poteſtas, quæ ad cuiuſcunque actus validitatem requirur, c. Cum ſuper. de off. deleg. l. Cum te, vbi Bal. num. 1. C. De donation. ante nuptias, & idem Bald. in conſ. 326. Rex Romanorum, nu. 2. lib. 1. Et conſtat euidenter ex Tridentini Concilij decreto in cap. 18. ſeſſ. 25. vbi ad validitatem diſpenſationis non ſolum exigitur, vt diſpenſatio fiat ex iuſta, & vrgenti cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis; ſed etiam vt fiat ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi.

Secundò idem probatur ex tex. hic inducendo eum, vt dixi ſupra, in 1. notab. nu. 2. nam, neque hic diſpenſationes epiſcoporum Conprouincialium declarantur irritæ ex eo quod emanauerint ſine vrgenti, & rationabili cauſa, ſed quia ſunt contra canonem Concilij Pictauienſis, vt ibi dixi: concordat tex. ſupra in c. Proximo, quæ iura ad hoc propoſitum adducit glo. in c. Cum dilectus, in verb. In ætate ſupra de elect. Anton. de Butr. in c. Atſi Clerici, §. De adulterijs, num. 17. infr. de iudic.

13 Tertiò probatur in Clem. 2. de elect. vbi cœtus Cardinalium non diſpenſat contra conſtitutionem Concilij Lugdunen. & redditur ratio, quia lex ſuperioris per inferiorem tolli non poteſt, & ſic diſpenſatio inferiorum eſt irrita, non ex defectu cauſæ, ſed ex defectu poteſtatis.

14 Quartò ad idem adducitur tex. in cap. Canones, & cap. Sicut, 15. diſt. vbi Gregorius ait, ſicut ſancti Euangelij quatuor libros, ſic quatuor Cõcilia ſuſcipere, & venerari me fateor. Et quamuis loquatur de Synodis vniuerſalibus Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina, & Calcedonenſi, tamen paulo poſt ſubijcit rationem generalem, quæ idem concludit in alijs Concilijs Oecumenicis, ibi, Quia ſcilicet, dum ſunt vniuerſali conſenſu conſtituta, ſe, & non illa deſtruit quiſquis præſumit aut ſoluere quos religant, aut ligare quos ſoluunt. Et propterea Doctores intelligunt hunc Canonem procedere in omnibus Concilijs, cum omnia emanauerint ab eodem fonte Apoſtolicæ Sedis, cap. Significaſti, ibi cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem, & facta ſint, & robur acceperint, & ibi dixi de elect. & in Concilio Lateranenſi exemplificant Hoſt. & Io. Andr. in c. Cum laicis propè fin. de reb. Eccl. non alienan. & indefinitè in Concilijs Bald. in tit. de Pace Conſtantiæ, col. 4. §. Imperialis clementiæ, in ver. Mos Roman. ſub num. 22. in fin. Iaſ. in l. De quibus, col. 13. nu. 54. verſ. Addo quod eodem modo, ff. De legibus, & Roch. de Curte in tract. de conſuet. num. 546. verſ. Secundò limita. Et quamuis non obſtante hoc dicto Gregorij, Summus Pontifex diſpenſet
15 contra Concilium; tamen hoc ideò eſt, quia Papa eſt ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. §. His ita, 25. quæſt. 1. & ideò diſpenſat in omnibus ſtatutis eccleſiæ, S. Thom. quodlib. 4. art. 13. Felin. in cap. 1. in 2. notab. de Conſtit. & quia in omnibus Concilijs authoritas Papæ intelligitur excepta, vt in dicto cap. Significaſti. At ſecus in epiſcopis. Vnde per textum in d. cap. Sicut. Epiſcopum non diſpenſare contra conſtitutionem Concilij latæ ſententiæ determinat ibi Archid. quem refert, & ſequitur Anton. de Butr. in d. §. de adulterijs, num. 17. eodem verſ. Si autem apparet.

16 Quintò Epiſcopi contra Canones etiam non conciliares regulariter diſpenſare non poſſunt, idq; non ex defectu cauſæ, ſed quia diſpenſatio illis à Canone non eſt permiſſa. Caſus eſt in c. Dilectus, ſupr. de temp. ordin. vbi hoc pro generali regula conſtituunt Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Bellam. Anton. de Butr. Cardin. & Abb. & eſt communis, & vera opinio, vt dixi pleniùs in eod. c. Dilectus: ergo longè minùs diſpenſare poſſunt contra Canones Conciliares, contra quos difficiliùs diſpenſatur, vt latè per Oldrad. conſ. 326. incipien. Quod articuli, num. 1. & dicetur latiùs in 6. & 7. argum. Et propterea in articulo An edictum diſpenſationis reſpectu epiſcopi ſit prohibitorium, quamuis Doctores abierint in diuerſas ſententias, quæ recenſentur à gloſ. 1. & Anton. de Butr. in d. cap. Atſi Clerici, §. De adulterijs, num. 17. de iudic. nihilominùs etiam Doctores qui faciunt regulam pro epiſcopis, id eſt, vt liceat eis diſpenſare contra Canones niſi reperiantur prohibiti; tamen eam limitant vt non procedat ſi Canon ſit Concilij, vt per Butr. in d. §. De adulterijs, num. 17. verſ. Si autem apparet, & ibi etiam. Abb. num. 5. verſ. Secùs ſi concilium non indulgeret diſpenſationem. Vnde idem Butr. in c. Cum dilectus, num. 13. de elect. Nota, inquit gloſ. quod licet aliquo caſu contra canonem diſpenſet epiſcopus, hæc tamen ſit regula, quod contra Concilium non diſpenſat epiſcopus.

17 Sextò in generalibus Concilijs excipitur tantum authoritas Papæ d. c. Significaſti, de elect. ergo ſolus Papa ex legitima cauſa contra Concilium diſpenſat, non autem epiſcopus, & ita hunc text. ad hoc ponderat Abb. in d. c. Cum dilectus, num. 10. de elect. & Andr. Barbatia in addit. ad Abb. in dicto §. De adulterijs in verb. Concedere: Prædicta enim exceptio firmat regulam in contrarium in alijs omnibus non ex-

ceptis, cap. Cum apud, de Sponſal. l. Nam quod liquidè, §. finali, ff. De pœn. leg. cum ſuis concord.

18 Septimò etiam Summus Pontifex reddit ſe difficilem ad diſpenſandum contra Concilium c. Poſt tranſlationem ſupra de renunc. authoritas enim Concilij eſt maioris efficaciæ, vt ſingulariter voluit Archid. in c. 1. de conſt. lib. 6. & Bald. in l. Humanum, C. De legib. & ita hunc tex. notat ad hoc Anton. de Butr. ibi in 5. notab. num. 11. dicens: [Nota vnde ſumitur illa regula, qua dicimus, quòd Epiſcopus contra Concilium non diſpenſat, Clem. 2. de elect. notatur in c. fin. de fil. Presbyt. & in cap. Cum dilectus, de elect. vbi glo. quod etiam de facili contra Concilium non diſpenſat Papa, vt hic: nam ſi de facili non diſpenſat Papa contra Concilium, ſequitur vt inferior diſpenſare non poſſit, & eſt cauſa, quia Concilium maiori innititur authoritati, quàm decretum aliud ſimplex. Vnde ſeruatur, vt Euangelium.] Hæc Butr. quo argumento vtitur etiam Andr. Barbatia loc. cit.

19 Octauò Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, ita vt ex defectu voluntatis, nec priuilegium, ſeu diſpenſatio Papæ ſit valida, niſi Concilio fuerit expreſsè derogatum. tex. eſt in c. ex parte, de Capell. Monach. & in c. eam te, de ætat. & qualit. & notat Archid. in d. c. 1. in ver. Noſcatur, de conſt. libr. 6. Oldrad. d. conſ. 326. n. 1. Cardin. Iacobat. de concilio, lib. 5. art. 18. Felin. in c. Nonnulli, nu. 2. de reſcript. Couarr. lib. 4. variar. reſolut. c. 16. num. 16. verſ. Sed & ex his diffinitionibus. Ergo ſi Epiſcopi haberent facultatem diſpenſandi contra Concilium, oporteret eos expreſsè Concilio derogare, aliàs nulla eſſet diſpenſatio. At non credimus quemquam Epiſcoporũ auſurum ponere in ſuis litteris hanc clauſulam, Non obſtante generali Concilio, cui expreſsè derogamus, cum vix hoc fiat in litteris Apoſtolicis, vt in d. c. Poſt tranſlationem, de renunc.

Nonò pro hac concluſione faciunt ea, quæ in c. Dilectus, ſupra de tempor. ordin. adduximus ad probandum Epiſcopos non poſſe contra Canones diſpenſare, niſi appareat eis expreſsè permiſſum: omnia enim argumenta, & reſolutiones S. Congregationis Concilij, quæ probant Epiſcopos non habere poteſtatem diſpenſandi contra Canones non conciliares, à fortiori probant eos diſpenſare non poſſe contra Canones generalium Conciliorum, cum his difficiliùs derogetur, vt oſtenſum eſt ſupra.

Decimò, ſi Epiſcopis liceret ex magna cauſa contra Concilium diſpenſare non eſſet differentia quoad hoc an conſtitutio eſſet conciliaris, necne; nam hoc ſine magna cauſa etiam in caſibus à iure permiſſis, numquam inferior diſpenſat in lege ſuperioris, vt patet ex decreto Conc. Trident. in c. 18. ſeſſ. 25. & latè oſtenſum eſt ſupra in ſecunda inſpectione à n. 6. Hoc autem eſt abſurdum, & contra vnanimem Canoniſtarum ſententiam, qui in hac materia diſtinguunt an conſtitutio ſit Concilij, an non, vt dictum eſt in 5. argum.

20 Vndecimò propter canonem generalis Concilij Lugdunenſis de quo in c. vnic. de bigam. lib. 6. Sacra Congregatio Concilij articulo accuratè diſcuſſo declarauit Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum ſibi ſubdito verè bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia, eamque declarationem Sixtus V. ad ſe relatam approbauit, in diſcuſſione autem illius articuli, in quo inter primarios, & claſſicos Canoniſtas maximè diſſidetur, fuit propoſita diſtinctio Gomeſij de breuib. num. 20. qui conciliandas opiniones putat diſtinguendum eſſe, an ſubſit legitima, & euidens cauſa diſpenſandi cum bigamo contra Concilium; an non ſubſit. Primo caſu liceat Epiſcopo diſpenſare ſecundum ſententiam Theologorum. In ſecundo non liceat iuxta Canoniſtarum ſententiam. Verumtamen S. Congregatio hanc diſtinctionem non admiſit, cenſuitque abſolutè reſpondendum eſſe Epiſcopum diſpenſare non poſſe. Vnde ex ſententia S. Congregationis non licet Epiſcopo contra generale Concilium diſpenſare etiam ex magna cauſa neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis.

21 Vltimò Epiſcopos abſolutè non poſſe contra Concilium diſpenſare tenet gloſ. in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, ſupra de elect. quam ſequitur: & dicit eſſe veram ibi Anton. de Butr. num. 13. & Abb. num. 10. gloſ. in c. Proximo, in ver. Non obſtante, ſupra eod. gloſ. 1. in c. Dilectus, il primo, de præben. gloſ. in extrauag. Ioannis XXII. Sancta Romana, §. Quidam autem, in ver. Concilij, de relig. domib. Archid. in c. Licet canon, de elect. in 6. & in c. Sicut, n. 2. in ver. Abſoluere, 15. diſt. Anton. de Butr. in c. Poſt tranſlationem, in 5. not. n. 11. de renunc. Abbas, hic num. 6. verſ. Aut volunt diſpenſare. Felin. in cap. 1. n. 1. de Sponſal. Rebuff. in tract. nominat. q. 5. n. 30. Couarr. in 4. decret. 2. par. c. 6. in princ. num. 15. ver. Maximè cum ſit illa conſtitutio à Concilio condita, & Epiſcopi nequeant contra Concilia diſpenſare ex frequentiori ſententia. Doctores in cap. At ſi Clerici, §. De adulterijs, vbi in ſpecie Butr. n. 17. verſ. Si autem apparet, Abb. num. 5. verſ. Secus ſi Concilium non indulgeret diſpenſationem, & Felin. num. 5. de iudic. & hanc opinionem amplectitur Curia Romana in diſpenſatione ſuper defectu ætatis, vt fatetur Hoſtien. in d. cap. Cum dilectus, num. 9. de elect. & in cap. Ex tua, ſupra eod. & quamuis ſubdat contrarium de iure eſſe verius, vt ſcilicet ex cauſa neceſſitatis diſpenſet Epiſcopus; tamen eum reprehendit Butr. hic num. 5. verſ. Hoſtien. iſtud recitat dicens, Teneas quod ſeruat Curia de iure eſſe. Pro eadem ſententia eſt S. Thom. in 1. 2. qu. 97. art. 4. in corp. & ad tertium vbi docet in lege humana publica non diſpenſare niſi illum, à quo lex auctoritatem habet, vel eum cui ipſe commiſerit; & ita ſentit contra Concilium generale non diſpenſare niſi Romanum Pontificem, cum Concilia ab ipſo authoritatem accipiant, d. cap. Significaſti, de elect. cap. 1. & 2. cap. Multis, & per tot. 17. diſt. latiſſimè Card. Alban. in tract. de poteſt. Papæ, & Concilij, par. 2. à nu. 188. vſque ad n. 220. & loquitur D. Thom. in diſpenſatione ad bonum commune, quæ niſi concederetur, vel impediretur aliquid melius, vel induceretur aliquod malum; & ſic de illa, quæ fit ex cauſa neceſſitatis, vel euidentis vtilitatis. Quibus demum adiungi poſſunt DD. omnes, qui tenent Epiſcopos non poſſe contra canones diſpenſare, niſi

appa-

apparcat eis expreſsè conceſſum, quod cenſent Innoc.& Canoniſtæ ferè omnes in cap. Dilectus, & ibi dixi de tempor.ordinat.Archid. in d.cap. Licet canon.num.3.verſ.Et ibi aſſertiuè dixit, de elect.lib.6. Hi enim omnes ſentiunt longè minus poſſe Epiſcopos diſpenſare contra Concilium, cui difficilius derogatur, vt dictum eſt ſupra. Prædicti autem nec poſſunt, nec debent intelligi niſi de diſpenſatione, quæ conceditur ex magna cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis, quia ſine hac nunquã diſpenſatur, ſaltem in lege ſuperioris, etiam in caſibus à iure permiſſis, vt eſt tex. in cap. Ab excommunicatis, 9. quæſt.1. & latius oſtenſum eſt ſupra in ſecunda inſpectione, & in ſpecie Abb. in dict.cap. Dilectus, num.6. primo diffinit diſpenſationem eſſe iuris communis relaxationem cum cauſæ cognitione, &c. Et poſtea immediatè ponit regulam negatiuam ideſt Epiſcopos diſpenſare non poſſe niſi in caſibus expreſſis in iure, & apertius Archid. in d. cap. Licet Canon.num.6.verſ.Item requiritur.primò oſtendit in diſpenſatione requiri, vt neceſſitas, vel vtilitas ſit magna; & mox ſolidiſſimis rationibus determinat Epiſcopos non poſſe diſpenſare contra Canones:& in ſpecie,etiam ex cauſa imminentis neceſſitatis, Epiſcopum diſpenſare non poſſe in impedimentis dirimentibus cenſent multi ex recẽtioribus Theologis,inter quos Sot. de iuſt. & iur.q.7. art.3. verſ. At vero ſciſcitaris, Corduba in Quæſtionario lib.1.q.11. verſ. Hec igitur 2.opin. et in sũma q.45.§.el' ſegundo punto, Medina in 1. 2. q. 97. art.4.Veracrux. in 3. par. Speculi, art.18.& in terminis noſtris Epiſcopum etiam ex magna cauſa, & probabili non poſſe venire contra Concilium generale, tenet apertè Ioan. Andr. in c. Expoſuiſti, num.5. verſ. Et ſic nota, de præb. vbi reprobat Hoſtienſem contrarium ſentientem, & reſpondet ad iura per eum allegata: & dictum Hoſtienſis eſſe contra commune dictum gloſſarum, & iure non probari affirmant ibidem Butr. n. 6. Imol. n. 3. verſ. Et per hoc dicebat Hoſt.& Cardin.num.9.

22 Non obſtat, quod ſecundum Hoſtien. in cap. Cum dilectus, num. 7. de elect. Epiſcopus, ſi ex cauſa diſpenſat, non intelligatur hoc facere contra Concilium, quia ſemper neceſſitas à rigore iuris excepta intelligitur, quæ legem non habet, c. Conſilium, §. vlt. infr. de obſern. ieiun. & c. Quod non eſt, de reg. iur. & à iuramento, vt in c. Breui, infr. de iureiur. Et ſicut iuramentum contra vtilitatem Eccleſiæ promulgatum, vel intellectum ab Hoſtien. irrationabile iudicatur, quòd ſi ratione caret, ergo & iure c. Conſuetudo, 1.diſt.

23 Id inquam non obſtat, quia neceſſitas eſt in duplici differentia; Alia enim eſt præciſa, ſeu extrema; & hæc exempta eſt ab omni lege, nec requirit ſuperioris diſpenſationem, tex.eſt in cap.Exijt, §. Porrò, de verb.ſignif.lib.6. ibi, nec ipſis fratribus iure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad prouidendum ſuſtentationi naturæ via omnibus extrema neceſſitate detentis conceſſa præcluditur, cũm ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta. Alia verò eſt neceſſitas non præciſa, & hæc quidem præbet iuſtam cauſam relaxandi rigorem iuris, ſed tamen relaxatio huiuſmodi, ſeu diſpenſatio fieri non poteſt niſi ab eo, qui poteſtatem habet diſpenſandi, vt in cap.18.ſeſſ.25. Concilij Tridentini,ideſt ab eo, à quo lex accipit authoritatem, ſecundum D.Thom. præallegatum in 1.2.qu.97.art.4. in corpore,& ad tertium,& Archid. in d.cap.Licet canon.nu.3.verſ.Et ibi aſſertiuè dixit, de elect. lib. 6. Inferior enim etiã ſuppoſita vrgenti cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis iura ſuperioris temerare, ſeu vulnerare non poteſt, cap. Inferior, 21.diſtin. cap.Cum inferior, de maior.& obed. Clem.Ne Romani, de elect.niſi diſpenſatio appareat ei ſpecialiter permiſſa, d. cap. Dilectus, cum materia de tempor. ordin. quam differentiam inter præciſam, & non præciſam neceſſitatem in terminis d.cap. Exigit, iam dudum probauit Sacra Congregatio Concilij, vt dixi in cap.2.num.15.inf.de ſtat. Monach.

Ad iura in deciſione Rotæ allegata, nempè cap.Tali,& cap.Exigunt, 1. qu.7. & cap. Propoſuiſti (eſt cap. Expoſuiſti:) infra de præb. reſpondetur propterea ibi in caſibus expreſſis licere contra canones etiam Concilij diſpenſare ex magna cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis, quia iura dicunt diſpenſari poſſe: tunc enim diſpenſatio intelligitur permiſſa Epiſcopis, licet eis expreſsè non indulgeatur, ſecundum Io.de Lign. & Ioan. Calder.in cap.At ſi Clerici,de iudic. & fuit originale dictum Innocentij in dicto cap. Dilectus, de tempor. ordin. cum quo alij tranſeunt, vt ibi dixi, n.17. & tradit Syluest. in verb. Diſpenſatio,n.15. verſ. Tertiò,quando canon dicit poſſe fieri diſpenſationem, & ita in ſpecie ad textum in d. c. Expoſuiſti, reſpondet Ioan. Andr. ibid. n.5. in fine.

Ad oppoſitionem, quod circumſcriptis reſeruationibus Apoſtolicis Epiſcopi in ſua diœceſi poſſint omnia, quæ ſummus Pontifex in vniuerſo orbe, reſpondi in eodem cap. Dilectus. Imò hanc doctrinam periculoſam eſſe diffuſè oſtendi in c.1. infr. de off. ordin.

24 Quò ad vltimum deciſio Rotæ 5. de iurepatr. in nou.quod Epiſcopus ex magna cauſa vtilitatis & neceſſitatis diſpenſare poſſit contra Canones, etiam Concilij, ſaluari poteſt octo infraſcriptis declarationibus.

Primò enim declaratur vt procedat quando oriretur aliqua cauſa vrgens de nouo, & incognita veriſimiliter per Concilium tempore editæ conſtitutionis. Ita in indiuiduo prædictam deciſionem Rotæ declarat Abb. in c. Cum dilectus, num.10. verſ. Hoc dictum puto procedere, ſupra de elect. allegans text. in l. Si hominem, ff. Mandat. Idem in terminis tradit Syluest. in verb. Diſpenſatio, num.15. vbi ait Epiſcopum poſſe diſpenſare contra Canonem,& Concilium, licet ei non cõcedatur expreſsè, ratione magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis nouiter emergentis, & tempore conſtitutionis inexcogitatæ veriſimiliter allegat Ioan. de Lignan. & Abb. in c. At ſi clerici, §. De adulterijs, de iudic. idem dicit Tabien. in eod. ver. q.14. & Armill. in verbo diſpenſare, n. 20.

25 Declaratur ſecundo prædicta Rotæ deciſio, vt habeat locum dummodo ſuper caſu opinato emergenti non poſſit conſuli ſuperior. Aliàs enim Epiſcopo ex cauſa quamuis graui, & vrgenti non licet diſpenſare contra legem ſuperioris, ſed ad eundem ſuperiorem debet haberi recurſus. Ita Ludouic. Roman. in l.1. ff. De vi-

ro,

ro, in 42. fall, ff. Solut. matrim. per tex. in l. Diuus, l. vltima ibi, Imperatori reſcribatur, ff. De falſ. Abb. in cap. Dilecti, il ſecondo, col. 2. de appellat. & Petrus de Anchar. conſ. 409. Viſo, & diligenter inſpecto, num. 7. & ſic etiam eamdem Rotæ deciſionem in terminis declarat Felin. in cap. 1. num. 50. ver. Nihilominus, ſupra de conſt. & eſt ex mente S. Thom. in 2. 2. quæſt. 147. art. 4. vbi poſteaquam docuit Legiſlatorem non intendere obligare, ſi quid ex ſpeciali cauſa in aliquo inueniatur, quod obſeruantiæ ſtatuti repugnet, immediatè ſubnectit: [In quo tamen eſt diſcretio adhibenda; nam ſi cauſa ſit euidens per ſeipſum poteſt homo licitè obſeruantiā ſtatuti prætererire præſertim conſuetudine interueniente, vel ſi non poteſt de facili recurſus ad ſuperiorem haberi; Si verò ſit cauſa dubia, debet aliquis ad ſuperiorem recurrere qui habet poteſtatem in talibus diſpenſandi.] Hæc D. Thom. et hanc conditionem, vt non pateat aditus ad ſuperiorem, ad hoc vt epiſcopis liceat in caſibus inopinatis diſpenſare contra Concilium, exigunt etiam Ioan. de Lignan. à Rota allegatus in d. cap. At ſi clerici, & ibi etiam Abb. in §. De adulterijs, num. 9. de iudic. Bald. in l. Omnes populi, num. 8. ff. De iuſt. & iur. Roman. ſing. 486. Cott. in memorab. in ver. Epiſcopus Mil in repet. in ver. Diſpenſare, Dia. reg. 238.

26 Porrò ad conſtituendum impedimentū recurrendi ad Summum Pontificem pro diſpenſatione in caſibus non præuiſis à Concilio, vel à canone, obſeruandum eſt, non ſufficere quamlibet diſtantiam ab Vrbe, ſed ex remotiſſimis regionibus tantum, puta ex tranſmarinis. Manifeſtum eſt enim ex Germania, Hiſpania, Belgio, & alijs Europæ prouincijs ſaltem quæ ſunt citra mare Germanicum, & Balticum, eſſe facilem recurſum ad Sedem Apoſtolicam, vt vſus docet quotidianus: nam in multis annis, quibus exercui Signaturam Sanctiſſimi in officio per Conceſſum, plerumque me reddidit in ſcribendo defeſſum ingens copia ſupplicationum ex partibus vltramontanis pro diſpenſationibus præſertim matrimonialibus, Et id ipſum diu expertus ſum in officio Correctoris Sac. Pœnitentiariæ in irregularitatibus ex abortu, vel alio homicidio occulto prouenientibus, & in diſpenſationibus ſuper matrimonio contracto cum impedimento occulto dirimente, puta homicidij alterius coniugis, animo contrahendi cum alia, iuxta textum in cap. Si quis viuente, 31. quæſt. 1. vel adulterij cum fidei datione, vt in cap. vlt. infra, de eo qui dux. in matrim. vel affinitatis ex copula fornicaria occulta, vt in cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & in cap. Inquiſitioni, de ſentent.

27 excommun. & in alijs conſimilibus. Vnde perperam Nauarr. in manual. cap. 22. num. 85. Dubium autem, & latiùs in d. cap. At ſi clerici, §. De adulterijs, de iudic. poſt Ioann. de Lign. Abb. Ang. l. & Syluest. quos citat, ſcripſit epiſcopum poſſe diſpenſare in impedimētis quę impediunt, & dirimunt, ſi impedimentum ſit occultum, matrimonium publicum, & ſeparatio magno ſcandalo fieret, & ad Papam, aut eius Nuntium poteſtatem ad id habentem confugi non poſſet, propter paupertatem, & alia legitima impedimenta, & gloriatur ſe hanc doctrinam primùm vulgaſſe Salamanticæ, & propter eam nonnullos epiſcopos aliquoties diſpenſaſſe; eamq; nouiſſimè ſequitur Thom. Sanch. de matrimon. lib. 2. diſp. 40. num. 3. Etenim quidquid ſit de veritate huius doctrinæ profectò illa malè fuit applicata à Nauarro in partibus Hiſpaniarum. Vnde meritò illius ſententiam reprobauit S. Congregatio Concilij. Item Congregatio deputata in cauſa Leodienſi, vt dixi in c. Cum de ſua, nu. 15. de corpor. vitiat. nec eam ſeruant epiſcopi timoratæ conſcientiæ. Multoque minùs ſeruari poteſt quod generaliter ſcripſerunt idem Sanch. in Summ. tom. 1. lib. 4. cap. 40. num. 39. & Salas. de legib. diſp. 20 ſect. 3. nu. 27. videlicet poſſe epiſcopos diſpenſare in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis cum ſubditis qui ob paupertatem ad Vrbem accedere non valent; Tum quia huiuſmodi cauſa dici non poteſt de nouo emergens & veriſimiliter incognita tempore reſeruationis, cum frequentiſſimè Sedes Apoſtolica cum pauperibus diſpenſare conſueuerit: Tum quia pro impetratione diſpenſationum non eſt neceſſarius perſonalis acceſſus ad Vrbem. Et in impedimentis occultis ſatis eſt, vt Confeſſores in partibus, ſuppreſſis nominibus ſupplicantiū per litteras conſulant Pœnitentiarios Baſilicarum Vrbis, vel alios, qui poſtea ſupplicationes deferunt ad miniſtros S. Pœnitentiariæ, vt praxis obſeruat, & ab ea diſpenſationum litteræ expediuntur gratis omnino etiam quoad ſcripturam. Vnde non apparet quomodo paupertas poſſit præbere Epiſcopis iuſtam cauſam diſpenſandi.

28 Declaratur tertiò deciſio Rotæ, vt procedat dummodo periculum ſit in mora: nam magna cauſa de nouo emergens cum impedimento recurſus ad ſuperiorem non ſufficeret ad diſpenſandum, etiam in remotiſſimis Regionibus, ſi res dilationem pateretur. Ceſſaret enim cauſa relaxandi vinculum ex lege ſuperioris iniectum.

29 Textus eſt in cap. Priſcis, 55. diſtin. vbi apparet Epiſcopos non poſſe facultate diſpenſandi ſibi per Canonem attributa vti, vbi nulla, vel rerum, vel temporum perurget anguſtia. Et ibi Archid. Gemin. & alij notant legem diſpenſatiuam ceſſare ceſſante cauſa diſpenſationis. Vnde conſtitutio permittens aliquid propter periculum ceſſat eo ceſſante, vt inquit Bald. in l. fin. per illum textum, C. Qui non poſſ. ad libert. peruen. & ſequitur Felin. alia adducens in cap. Quæ in Eccleſiarum, num. 29. ſupra de Conſt. Ad quod optimè facit, quod notat idem Bald. in Authen. Hodie, C. De iudic. vbi ait minoribus magiſtratibus non licere transgredi leges, vel ſtatuta ſuperiorum propter emergentiam caſuum inopinatorum, ſed debere illa tenaciter obſeruare, nec ab eorum forma recedere, niſi quando ſuperior non poſſet adiri, & periculum eſſet in mora, atque ita Bald. propter emergentiam caſus inopinati exigit etiam hęc duo copulatiuè, vt non pateat aditus ad ſuperiorem, & periculum ſit in mora, per text. qui efficaciter hoc probat in cap. vnic. §. fin. Ne ſede Vacan. lib. 6. Idem probatur in l. Si longius, §. fin. ff. De iudic. quam ad hoc allegat Petrus de Anchar. in dicto c. vnic. num. 4. verſ. Circa tertium, & cum Baldo tranſit Felin. in cap. 1. nu. 50. verſ. Imò dixit Baldus ſupra de Conſtit. & eſt ex mente D. Thom. in 1. 2. qu. 97. art. 4. vbi dicit periculoſum fore,

vt

vt diſpenſatio iudicio cuiuſlibet committeretur, niſi fortè propter euidens, & ſubitum periculum. Et confert decretum Conc. Trid. in cap. 1. ſeſſ. 23. ibi, Cuius quoniam cauſæ ſunt notoriæ interdum repentinæ, ne eas quidem ſignificare Metropolitano neceſſe erit.

30 Declaratur quartò, vt habeat locum, dummodo epiſcopus procedat per viam diſpenſationis in aliquo ſpeciali caſu, prout loquitur deciſio Rotæ, non autem per viam ſtatuti, vt probatur in d. c. Priſcis, 55. diſt. vbi conceditur epiſcopis facultas diſpenſandi, priſcis tamen manentibus conſtitutis, quæ cuſtodiri debent, vbi nulla, vel rerum, vel temporum perurget anguſtia. Atque ita permittitur epiſcopis diſpenſatio vrgente neceſſitate, ſed non canonis abrogatio, ſeu immutatio. Ratio eſt, quia epiſc. cum ſint debitores, ſacras Canonum regulas obſeruare debent, vt dicitur in c. Cum ſimus, 9. q. 3. vnde ipſos appellat tex. Canonum magiſtros atq; cuſtodes in c. Cum quibus, 24. q. 3. Igitur nullus Pontificũ in totum, vel in partem qualibet occaſione poteſt conuellere, vel mutare decreta Summorum Pontificum ſtabilita. Quæ ſunt verba tex. in c. Inſtitutionis, 25. q. 2. Vnde nec in Synodo, licet eis quidquam ſtatuere quod obuiet canonicis inſtitutis, vt eſt caſus in c. Quod ſuper his, & ibi dixi infra de maior. & obed. & ita plenè conſuluit Feder. de Sen. conſ. 17. Quæſtio talis eſt per totum; quem refert, & ſequitur Petr. de Anchar. in repet. Canon. ſtatuta, de conſtit. nu. 188. verſ. In contrarium, & nu. 190. verſ. Accedit his vtilis quæſtio. Alioquin, vt dicunt Feder. & Anch. Si epiſcopi id poſſent per viam ſtatuti per conſequens poſſent totum ius comunem ſubuertere in ſingulis caſibus à iure prouiſis aliud ſtatuendo; quod ſentire ſecundum eos modicum differt ab hæreſi, c. 1. 27. diſt. c. Nulli, 19. diſt. gloſ. in c. 1. in ver. Facti, verſ. Quod ſi contrarium diceremus, de conſt. lib. 6. & docet S. Thom. opuſc. 19. c. 3. de quo ſcripſi pleniùs in d. c. Quod ſuper his, de
31 maior. & obed. et hanc differentiam inter diſpenſationem, & ſtatutum ponit expreſsè idem Feder. de Sen. conſ. 275. Caſus talis eſt, num. 2. verſ. Non obſtat ad præmiſſa, vbi propterea dicit epiſcopos diſpenſare poſſe cum illegitimis in multis caſibus contra iura; tamen non poſſe ſuper hoc facere legem, vel ſtatutum vt illegitimi poſſint promoueri, reddens rationem, quia lex, & conſtitutio reſpicit futura; & ſic per eam indpcerentur homines ad peccandum; ſed diſpenſatio reſpicit præterita, ideſt ſuper eo, quod iam factum eſt, diſpenſatur, vt in cap. Quemadmodum, de iureiur. & l. Si vnus, §. Pacta, ff. De
32 Pactis. Hinc S. Congregatio Concilij aliàs conſulta An contra c. 15. ſeſſ. 24. Concilium Prouinciale aliquid ſtatuere poſſit veluti ſi aliquis Baro prætextu inimicitiarum cum epiſcopo, & eius Clero vellet confiteri Presbytero etiam approbato à ſuo Ordinario, cenſuit non poſſe.

33 Declaratur quintò, vt quoad diſpenſationem in gradibus prohibitis procedat dummodo matrimonium ſit iam publicè contractum, impedimentum ſit occultum, & ſeparatio ſine magno ſcandalo fieri non poſſit, prout requirunt Syluest. in ver. Diſpenſatio, num. 1. verſ. Ex quibus concluditur. Nauarr. in Man. cap. 22. num. 85. verſ. Dubium autem Tabien. & Armilla citati, num. 24. in prima declaratione. Alioquin ſi matrimonium eſſet occultum, aut nondum contractum, ceſſaret ratio magni ſcandali, ſuper qua fundatur iuſtitia diſpenſationis. Quinimò ſi matrimonium eſſet occultum, aut impedimentum publicum, potius eſſet ſcandalum vt coniuges pergerent in copu
34 la fornicaria. Vnde non bene Baſil. Pontius de matrim. lib. 8. cap. 13. n. 6. & alij moderni ſcripſerunt Epiſcopum poſſe diſpenſare in articulo mortis in matrimonio etiam contrahendo ad legitimandam prolem. Et ſanè nec Nauarr. nec qui ante eum ſcripſerunt auſi ſunt tradere hanc doctrinam niſi prædictis conditionibus concurrentibus. Baſil. verò, & alij hanc doctrinam liberè extendunt ad impedimentum etiam publicum; imò & ad matrimonium contrahendũ, & cum cauſa ſatis leui. Quid enim vrget legitimatio prolis ex paupere muliercula, vt inferior diſpenſare debeat in caſibus Summo Pontifici reſeruatis. Vnde arbitror eorum ſententiam ſeruari non poſſe ab Ordinarijs abſque incurſu excommunicationis qua in Bulla Cœnæ feriuntur vſurpantes iuriſdictiones, & iura ad Sedem Apoſtolicam pertinentia, vt in ſimilibus caſibus ſæpius reſpondit S. Congregatio Conci-
35 lij. Ad quod facit quod notat Innoc. in c. Dilectus, num. 2. verſ. Dic non licere, ſupra de tempor. ordin. vbi concilians regulam præd. Decretalis cum contraria regula Decretal. Nuper de ſenten. excomm. dat vnam ſolutionem dicens Epiſcopos poſſe quidem diſpenſare ſuper iam facto, vt tolleretur niſi prohibeatur, vt in dicto cap. Nuper ſed numquam poſſe ſuperfaciendo, ideſt, vt aliquid fiat contra Canones, niſi vbi permittitur à iure, vt in d. cap. Dilectus, allegat. cap. Hoc videtur, 22. quæſt. 5. quam ſolutionem ponunt ibi etiam Ioan. Andr. num. 13. Anton. de Butr. num. 9. Bellam. num. 4. verſ. Tertia ſolutio, & Abb. num. 5. & fuit diſtinctio Petri de Sampſone, quæ ponitur in additione poſt gloſ. 1. in cap. Atsi Clerici, §. De adulterijs, infr. de iudic.

36 Poteſt igitur admitti, vt prædictis concurrentibus, Epiſcopus aliquando diſpenſare poſſit ſuper matrimonio contracto, non tamen ſuper contrahendo, quia ſuper iure prohibitorio inferior à Principe non diſpenſat, vt notat Innoc. in cap. Vel non eſt compos, ſupra de tempor. ordin. Bart. in l. Barbarius, ff. De off. Præt. & Petrus Brixien. in repert. in ver. Diſpenſatio.

37 Declaratur ſexto, vt prædicta facultas diſpenſandi in impedimentis dirimentibus vbi matrimonium eſt publicum, & impedimentum occultum, procedat in foro conſcientiæ tantum, non autem in foro externo, prout obſeruat ſacra Pœnitentiaria exemplo Concilij Tridentini, in cap. 6. ſeſſ. 24. quod tribuit Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, non tamen deductis ad forum contentioſum, & abſoluendi à caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis pro ſolo conſcientiæ foro. Et tradunt ex recentioribus Henriquez, lib. 12. de matrim. c. 3. num. 2. & Sanchez in tract. de matrim. lib. 2. diſp. 40. nu. 10.

38 Declaratur ſeptimò, vt eadem facultas locum habeat dummodo qui petunt diſpenſationem contraxerint matrimonium bona fide, ideſt

cum probabili ignorantia impedimenti, aliàs
enim indigni eſſent diſpenſatione, arg. c. Frater,
& Coepiſcopus, & cap. ſeq. 17. qu. 4. & c. fin. infr.
39 de immun. Eccleſ. Et conſtat ex decreto Conci-
lij Tridentini in c. 5. ſeſſ. 24. de reform. matrim.
vbi ſtatuitur, vt ſi quis intra gradus prohibitos
ſcienter contrahere præſumpſerit, ſeparetur, &
ſpe diſpenſationis conſequendæ careat. Idque
in eo multò magis locum habeat, qui non ta-
men matrimonium contrahere, ſed & conſum-
40 mare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fece-
rit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in con-
trahendo matrimonio neglexerit, eiſdem ſubij-
ciatur pœnis; non enim dignus eſt qui eccleſiæ
facilè benignitatem experiatur, cuius ſalubria
præcepta temerè contempſit. Si verò ſolemni-
tatibus adhibitis impedimentum aliquod poſtea
ſubeſſe cognoſcatur, cuius ille probabilem igno-
rantiam habuit, tunc facilius cum eo gratis diſ-
penſari poterit. Atque ita hanc conditionem
exigunt poſt Concilium Tridentinum Bartho-
lomæus à Ledeſma de matrim. dub. 5. ad fin. &
Ludouic. Lopez 2. par. inſtructorij, cap. vlt. ad fin.
quicquid contra ſcripſerit Henriquez loco cita-
to, quem meritò refellit Sanch. dicta diſp. 40. n. 4.
Et certè ſi Summus Pontifex non diſpenſat cum
his, qui mala fide inierunt matrimonium, lon-
gè minus diſpenſabit epiſcopus, vt arguit Ant.
de Butr. in cap. Poſt translationem, in 5. notab.
nu. 11. de renunciat. & Andreas Barbat. in addi-
tion. ad Abb. in c. At ſi Clerici, §. De adulter. in
ver. Concedere, de iudic.

41 Declaratur vltimò, vt procedat, dummodo
ſic diſpenſati ab epiſcopo, cum primum dabi-
tur facultas, recurrant ad Sedem Apoſtolicam
pro noua diſpenſatione per tex. in c. Eos qui de
ſenten. excomm. lib. 6. vbi abſolutus propter
mortis periculum, vel aliud impedimentum, à
quo aliàs abſolui non poterat; ceſſante impe-
dimento cum commode poterit tenetur ſe præ-
ſentare ei, à quo aliàs abſolui debebat, alioquin
ne ſic cenſuræ illudat eccleſiaſticæ, in eamdem
ſententiam recidit ipſo iure. Quo textu corri-
gitur ſententia Goffredi Bernard, & Hoſtien. qui
contrarium dixerunt in c. De cætero, infra eod.
tit. vt notat gloſ. in dicto c. Eos qui, in ver. Decer-
nimus. Et ita in terminis diſpenſationis per
illum tex. tradit Petr. de Anchar. conſ. 409. Viſo
& diligenter inſpecto, num. 7.

42 His plane omnibus concurrentibus videtur
non eſſe inconueniens, vt iuxta prædictam deci-
ſionem DD. de Rota epiſcopus ex magna cau-
ſa diſpenſet contra canones etiam Concilij.
Finge enim à Principe contractum fuiſſe matri-
monium bona fide in gradu prohibito, & futu-
rum eſſe, vt niſi proles inde ſuſcepta per ſubſe-
quens matrimonium legitimetur ſuccedat in
Regno Infidelis, vel Tyrannus, certè non eſſet
abſurdum vt altero ex coniugibus in periculo
mortis conſtituto, epiſcopus diſpenſaret ſuper
matrimonio ſic contracto ad legitimationem
prolis, ne alioquin publica ſalus Regni pericli-
taretur. Non enim credendum eſt Canonis cō-
ditorem fuiſſe crudelem, & ſalutem omnium
deſpicere voluiſſe, cap. 3. de Poſtul. c. Licet, de re-
gul. cap. Si quis rectè, 12. qu. 3. c. Scias, 7. q. 1. quin
potiùs veriſimile eſt vt noluerit hunc caſum in
ſua prohibitione includere, & hæc eſt epicheia,
ſeu æquitas, quam egregiè explicat S. Thom.
in 2. 2. q. 120. art. 1. Vtitur hoc exemplo in ſimili
caſu diſpenſationis Innoc. in c. Cum ad mona-
ſterium, de ſtat. Monach. num. 4. verſ. Quid enim
ſi tota Chriſtianitas, vel etiam aliqua pars eius
eſſet in periculo, vbi hæc ſolidiſſimis rationibus
comprobat, & eum ſequuntur, ibi Hoſt. Ioan.
Andr. num. 29. Abb. num. 21. & reliqui omnes.
Confert quod notat Bart. in l. Cum Nauarcho-
43 rum per illum textum, C. De nauib. li. 11. dicens
Priores poſſe facere contra ordinamenta adu-
nantiæ generalis, ſi cognoſcant aliquid ordina-
tum eſſe, cuius obſeruantia ſit Reipublicæ dam-
noſa. Et quod ſcripſit Bald. in l. Obſeruare in
10. quæſt. ff. De off. Proconſul. vbi ait iudicem ex-
cuſari in ſyndicatu, qui ob multorum ſalutem
tranſgreditur ſtatuta.

Sed his requiſitis deficientibus, vel aliquo ex
eis, vt ſi pateret aditus ad Summ. Pontificem, aut
ſi periculum non eſſet in mora, diſpenſatio irri-
ta eſſet, & ſic diſpenſati non eſſent tuti in con-
ſcientia ob defectum poteſtatis ſecundum opi-
nionem Innoc. & communem in d. c. Cum ad
monaſterium, Couarr. de ſponſ. par. 2. c. 6. §. 9.
num. 11. Vnde ſi qui Epiſcopi in Hiſpania innixi
doctrinæ Nauarri cum pauperibus in impedi-
mentis diſpenſarunt, id malè & ſuo periculo
præſtiterunt, vt ex dictis conſtat, &c.

44 Vnde etiam apparet longè minùs admitten-
dum eſſe, quod generaliter dixit Baſil. Pont. de
matrim. lib. 6. cap. 8. num. 11. allegans Sotum
in 4. diſt. 32. q. vnic. art. vlt. videlicet iure ordi-
nario Epiſcopum diſpenſare contra legem Con-
cilij generalis, vel Summi Pontificis quoties diſ-
penſandi facultas illi non adimitur: hæc enim
doctrina, niſi temperetur ſecundum ea quæ di-
cta ſunt falſa, & pericuoſa eſt & nullatenus ad
praxim deducenda: nam inferiorem poſſe con-
tra legem ſuperioris abſolutè diſpenſare nihil
eſt aliud, quàm caput membris, & ſuperiora in-
ferioribus ſubijcere, & ordinem naturalem in-
uertere, c. Inferior, 21. diſt. gloſ. notab. in Clem.
fin. in ver. Eccleſiæ, de hæret. S. Thom. in 2. 2.
qu. 104. art. 1. & Eccleſiaſticam Hierarchiam
confundere Dei ordinatione inſtitutam, vt in
c. 4. & canon. 6. ſeſſ. 23. de ſacr. ordin. Conc. Trid.
Præſertim verò quia mos ſacrorum Canonum,
& Conciliorum eſt ferè vbique ſimpliciter præ-
cipere, aut prohibere quid faciendum ſit, vel
non faciendum, rarò autem deſcendunt ad
prohibitionem diſpenſationis. Vnde ſi liceret
Epiſcopis diſpenſare, quotieſcunque diſpenſa-
tio in ſpecie non prohibetur conſequenter eſſet
in eorum facultate totum ius commune, &
Concilia vniuerſalia ſubuertere in ſingulis caſi-
buc diſpenſando, quod eſt erroneum aſſerere
ſecundum Feder. de Sen. & Petr. de Anch. cita-
tos ſupra in 4. declaratione, num. 30.

DE

DE FILIIS PRESBYTER.

Cap. Conſtitutus.

SVMMARIVM.

1 *Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtrauit, & n. 26. Et quid poſt Conc. Trid. & Conſt. Clem. VII. n. 27.*

2 *Spoliatus beneficio an, & quando ſit reſtituendus antequam doceat de Canonica inſtitutione, & num. ſeqq. vſque ad num. 21.*

3 *Spoliato petēti reſtitutionē beneficij regulariter obijci nō poteſt de nō Canonica inſtitutione, & n. 11.*

Fallit ſi ſpoliatus conſentiat, vt cognoſcatur de bono iure, num. 5.

Itē fallit ſi defect' tituli nō Canonici ſit notorius, n. 6.

Item fallit ſi ſpoliatus ſimul intentauerit poſſeſſorium, & petitorium num. 9. & 12.

4 *Intellectus plures huius c. & n. ſeq. vſque ad n. 21.*

6 *Spoliatus non tenetur reſpondere ſuper petitorio.*

7 *Agenti poſſeſſorio recuperandæ in propbanis obijci non poteſt vitium proprietatis etiam notorium.*

8 *In beneficialibus ſecus, ſiue ſit notorium de iure, ſiue per confeſſionem ſpoliati, ſiue per euidentiam facti, vel probationum iudicialium.*

9 *Poſſeſſorium recuperandæ, & Petitorium ab eadem perſona cumulari poſſunt; & vtrumque vnica ſententia terminatur.*

10 *Canonica inſtitutio dicitur, quæ eſt ſine vitio conferentis, recipientis, vel formæ.*

13 *Spoliatus agens poſſeſſorio, & petitorio ſi probet poſſeſſionem, & ſpoliationem, ſed non proprietatē, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbit in petitorio.*

14 *Libellus ſuper poſſeſſorio non vitiatur ſi in eo narretur aliquid de proprietate.*

15 *Libellus cognoſcitur ex modo cōcludēdi, nō narrādi.*

16 *Commiſſio Papæ præſumitur conformis libello.*

17 *Libellus coram Papa procedit etiā ſine concluſione.*

18 *Spoliatus reſtituitur vna cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt.*

19 *Etiamſi egerit ſimul poſſeſſorio, & petitorio.*

20 *Prædo non debet eſſe melioris conditionis, quàm poſſeſſor cum titulo.*

21 *Perſonæ appellatione intelligitur Rector Eccleſiæ.*

22 *Vicaria perpetua, & Rectoria à pari procedunt quoad repellendos filios à beneficijs parentum.*

23 *Vicarius perpetuus ius habet in Eccleſia, & ſine cauſa remoueri non poteſt.*

24 *Item pro Rectore habetur, & ſicut Rector dicitur intitulatus.*

25 *Vicarius perpetuus, & Rector eandem curam habent in ſolidum.*

1 CONSTITVTVS. Filius præeſſe poteſt eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtrauit. Hoc dicit ſecundū Io. Andr. & omnes, & ſunt duæ partes. Prima ponit quæſtionē, ſecunda prouiſionē, ibi, *fraternitati.*

2 Nota primo ibi, *Si tibi conſtiterit.* Ad hoc vt ſpoliatus beneficio ſit reſtituendus, non ſufficere vt probet ſpoliationem, niſi etiam doceat de bono iure, ſeu canonica inſtitutione. De vtroque enim Papa hic mandat inquiri.

3 Sed contra, cùm hic Clericus fuerit beneficio ſpoliatus de facto, debuit ſimpliciter reſtitui abſque eo, quod cognoſceretur de ſuo iure, c. in litteris, c. Item cùm quis, & c. ex conqueſtione, infra de reſtitut. ſpoliat. 3. quæſt. 1. & 2. qu. 2. per

4 tot. Timore huius contrarij Decretalis legitur variè, & quinque lecturas proſequitur hic Cardinalis à princ. vſq. in fin. Ego tres tantum attingam, ex quibus, ni fallor, Decretalis remanebit

5 plana, & clara. Prima lectura eſt Hoſt. hic nu. 1. verſ. Tu dicas, qui putauit commiſſionem Apoſtolicam ſuper ſpoliatione, & Canonica inſtitutione hic proceſſiſſe de voluntate Clerici ſpoliati, cui propterea mos gerendus fuit, & fortè Papa eum ad hoc induxit ex quadam æquitate ad tollendos circuitus; quia reſtitutus niſi de canonica inſtitutione appareret, nihilominus breui manu amoueretur, arg. c. Ad petitionem, ad fin. infra de accuſat. & fortè Clericus ſatis confidebat de iure ſuo, & cum Hoſt. videntur ſimpliciter tranſire Io. Andr. hic n. 7. & Butr. nu. 10. verſ. Tertiò, Verū hic intellectus diuinat ad hunc textū, ideoq; nullatenus videtur recipiēdus, prout etiā obſeruat Card. poſt med. ver. quartò legitur.

6 Secunda lectura deſumitur ex Innoc. hic poſt medium verſ. Secundum, qui poſuit inſignē declarationem ad iura præallegata, quæ dicunt Clericum beneficio ſpoliatum ante omnia eſſe reſtituendum; nempe vt procedant, quando res eſt dubia ſuper proprietate, ſeu canonica inſtitutione: tunc enim ſpoliatus poteſt dicere, Non reſpondebo niſi de poſſeſſione mea; & tu non es audiendus niſi priùs facta reſtitutione, vt in d. c. In litteris; quod etiam dixerunt Domini de Rota deciſ. 365. num. 10. part. 3. Recent. Secus verò ſi conſtaret per confeſſionem ſpoliati, vel probationes admiſſas quod eſſet talis, vt eccleſia non eſſet ei reſtituenda, puta, quia eſſet illegitimus vel poſſeſſionem Eccleſiæ occupaſſet, & diſpenſationem non haberet: tunc enim ad poſſeſſionem Eccleſiæ non eſſet reintegrandus, cùm eam ſine peccato retinere nō poſſet, vt c. Significaſti, infr. de diuort. l. 1. §. Redigir, ff. quorum legat. & l. Dolo, ff. de doli except. Ita Innoc. dicens in hoc

7 conuenire omnes. Tu ſigna, & memoriæ commenda hanc theoricam: nam etſi in alijs iuribus, vel rebus contra ſpoliatum excipi non poſſit de vitio proprietatis etiam notorio; quia eo quod poſſidet iuſtè poſſidet, etiamſi in totum deficiat in proprietate, vt hic per Butr. num. 8. verſ. Sed tu dic, & Io. de Anan. in fin. tamen in Benefi-

8 cialibus ſecus eſt; quia agenti poſſeſſorio recuperandæ obſtat defectus notorius proprietatis, ſiue ſit notorius ex iuris diſpoſitione, ſiue per confeſſionem ipſius ſpoliati, ſiue per euidentiam facti, ſiue per euidentes probationes iudiciales. Et eſt ratio, quia beneficia ſine canonica inſtitutione licitè obtineri non poſſunt, vt in reg. 1. Sexti; ideoq; non competit reſtitutio, niſi contra notorium aliquid rationabile oſtendatur. Et hoc dictum Innoc. tanquam ſingulare extollunt, & approbant hic idem Butr. d. n. 8. verſ. Sed tu dic, & num. 9. Cardin. poſt princ. verſ. Tertio legitur, & circa fin. verſ. Dic ſtandum tertiæ lecturæ. Anchar. & Io. de Anan. ambo in 2. not. Nauar. in c. Accepta, n. 9. verſ. Confirmatio decuplex, de reſtit. ſpoliat. vbi de communi DD. de Rota deciſ. 2. incip. Fuit dubitatū, & n. 2. eod. tit. in nouis.

9 Tertia lectura, quæ mihi videtur admodum conſona verbis Decretalis, eſt gloſ. 2. hic: & videtur ex mente Innoc. in princ. in ver. Querelam, & Io. Andr. n. 2. videlicet quod iſte clericus ſpoliatus non egit tantùm poſſeſſorio reintegrandæ, ſed ſimul intentauit poſſeſſorium, & petitoriū, quod iure fieri poteſt, & eo caſu recipiuntur probationes tam ſuper poſſeſſione, & ſpoliatione, quàm ſuper proprietate: & vnica ſententia poſſeſſoriū, & petitorium terminatur, vt eſt caſus in c. Cum dilectus, & ibi notat gloſ. 1. & communiter Do-

ctores, infr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Quod intentauerit poſſeſſorium eſt extra dubium, quia in ſua querela diſertis verbis propoſuit ſe fuiſſe ſpoliatum extra iudicium per potentiam laicalem, & Papa conſtito de ſpoliatione mandat illũ reſtitui: vnde inepta eſt quarta lectura eorum, qui dixerunt hunc clericum egiſſe petitorio tantùm. Quod verò ſimul cum poſſeſſorio intentauerit etiam petitorium, conſtat euidenter ni fallor

10 ex ſequentibus: & primo ex querela, quam propoſuit Papæ, in qua ſignificauit ſe fuiſſe canonicè inſtitutum de Capella, à qua fuit per potentiam laicalem eiectus, vt patet ex princ. tex. ibi, Eccleſiã de Horton. canonicè fuiſſe adeptus, hoc eſt ſine vitio conferentis, recipientis, vel formæ, vt explicant hic Hoſt. & Card. ambo in princ. &

11 Io. Andr. n.2. quæ omnia proculdubio pertinent ad petitorium. Secundò ex eadem querela, quam Clericus depoſuit coram Epiſcopo Vigoren. & ex obiectione illi facta ex aduerſo, quod eius pater in eadem Eccleſia miniſtraſſet: & conſequẽter illius inſtitutio non eſſet Canonica: quod fieri non potuiſſet ſi ſolum poſſeſſorium intentaſſet, quia agenti interdicto recuperandæ non poteſt obijci de non Canonica inſtitutione, vt eſt caſus in d. c. In litteris, inf. de reſtit. ſpoliat. Ac demum ex commiſſione Papæ, qui mandat inquiri non tantum de ſpoliatione, ſed etiam an pater Clerici ſpoliati fuerit in ead. Eccleſia intitulatus, & ſic an filius eſſet canonicè inſtitutus: quod ſimiliter reſpicit proprietatem, & titulum

12 beneficij. Vnde ſaltem his omnibus ſimul iunctis non videtur ambigendum quin iſte Clericus egerit ſimul poſſeſſorio, & petitorio. Et conſequenter ceſſat obiectum quod debuerit reſtitui priuſquam, cognoſceretur de bono iure iuxta textum in d. c. In litteris, cum concordat. ſupra citatis. Quoniam prædicta iura limitantur non procedere, quando ſpoliatus agit ſimul poſſeſſorio, & petitorio, quia tunc cauſa committitur, & cognoſcitur ſuper vtroq; vt in d. c. Cum dilectus,

13 de cauſ. poſſeſſ. & propriet. licèt poſtea ſi probet poſſeſſionem, & ſpoliationem, ſed non proprietatem, obtineat in poſſeſſorio, ſed ſuccumbat in petitorio, vt in c. Cum Eccleſia Sutrina, cum materia, & in c. Cum ſuper, eod. tit.

14 Non obſtat quod iſte clericus ſpoliatus ſolum narrauerit in libello aliquid de proprietate, (quod fieri poteſt, & libellum non vitiat, ſecundũ Ant. de Butr. in 1. not.) in cõcluſione verò reſtrinxerit ſe ad poſſeſſorium: & conſequenter non ob-

15 tulerit ſe probaturum de proprietate, & titulo, quia libellus cognoſcitur ex modo concludendi, non narrandi, vt eſt caſus in c. Ex parte B. infra de for. compet. & obſeruat idem Butr. hic n.12. & Io. de Anan. n.1. in fin. Id inquam non obſtat, quia de hac concluſione ſuper poſſeſſorio nulli-

16 bi apparet ex littera: quinimo cum clericus in libello narrauerit ſimul poſſeſſionem, & proprietatem, vt Butr. fatetur, & Papa de vtroque inquiri mandauerit, vehemens eſt præſumptio, quod vtrumque deduxerit in concluſione libelli, cui commiſſio Papæ præſumitur eſſe conformis, l.1. C. de diuerſ. reſcr. vbi eſt caſus c. In inter dilectos §. Cæterũ, inf. de fid. inſtrum. & reſpondit Gemin. conſ.47. Supplicatur Papæ, n.1. verſ. Nam in reſcripto, & Roman. conſ.132. Vt retulit, in princ.

17 Præterquam quod coram Papa procedit libellus etiam ſine concluſione, ſecundum Innoc. in c. 1. n.1. verſ. Niſi cauſa coram Papa ageretur, infr. de lit. conteſt.

18 Rurſus obſtat quod Papa hic mandet reſtitui Capellam ſpoliato, vna cum fructibus perceptis, ac etiam qui percipi potuerunt, ſecundum gl. vlt. quod eſt proprium in interdicto poſſeſſorio recuperandæ, c. Grauis, inf. de reſtit. ſpol. & ponderant hic Hoſt. in fin. Io. Andr. n.3. in ver. Eiectus,

19 Anch. in 1. not. & plerique alij: Nam reſpondetur fructus perceptos, & qui percipi potuerũt à fortiori deberi ſpoliato, quando docet non ſolùm de poſſeſſione, & ſpoliatione, ſed etiam de titulo & proprietate vt hoc caſu: ne ſit melioris condi-

20 tionis Prædo, & Incubator, quàm legitimus poſſeſſor, & intitulatus: contra tex. in c. Ad decimas, de reſtitut. ſpol. lib.6. & c. Licet cauſam, cum ibi not. inf. de probat. cum mult. ſimil. Vnde arg. hoc in quo tantam vim faciunt Doctores concludit quidem hunc clericum egiſſe poſſeſſorio, ſed minimè cõcludit, quin ſimul etiã egerit petitorio: et ex his arbitror optimè ſaluari poſſe intellectũ gl.

21 Secundò nota ibi, *perſona*, Appellatione perſonæ intelligi Rectorẽ Eccleſiæ, vt hic, & in c. Ad extirpandas, inf. eod. & adde Innoc. in c. De multa n.6. inf. de præb. vbi adnotauit in Anglia perſonas eccleſiarum dici quę præſunt Eccleſijs, qui alibi dicuntur Curati, vt c. Perſonas, inf. de appellat.

22 Tertiò nota ibi, *ſeu perpetuus Vicarius*. Rectoriã & Vicariam perpetuam à pari procedere quoad

23 prohibitam ſucceſſionem filiorum in beneficijs parentum. Nec mirum, quia ſecundum Goffred. hic, Vicarius perpetuus habet ius in Eccleſia, & ſine cauſa remoueri nõ poteſt, c. Prouideas, c. Ad hæc, & in c. fin. inf. de offic. Vicar. c. G. perpetuus, inf. de fide inſtrum. c. Poſtulaſti, ſup. de reſcr. ſicut emphyteuta, & qui ad non modicum tempus cõduxit ius habet in re l.1. & fin. ff. Si ager vectigal,

24 l.1. §. Quod ait, ff. de ſuperficiebus. Itẽ perpetuus Vicarius, ſecundum Anch. hic in fin. pro Rectore habetur, & vt ait Butr. in 3. not. dicitur intitulatus ſicut Rector, ad quod vide quæ ſcripſi in c. Ex parte, n.1. & ſeqq. & n.19. de offic. Vicar. Aliam

25 rationem aſſignat hic Hoſt. n.1. in ver. Eiectus. Nempe quia Rector, & Vicarius perpetuus eandem curam habent in ſolidũ, cum talia diuiſionem facile non recipiant, vt notatur in c.1. infra de iurepatr. Vnde ſi filius inſtitueretur Rector poſteaquam pater fuit Vicarius perpetuus; vel è conuerſo daretur ſucceſſio in eod. vel conſimili iure contra Canonũ inſtituta, vt notat idẽ Hoſt. in c. Ad hæc, ad fin. in ver. Præfuerunt, infr. eod. Non obſtat c. Ad extirpandas, inf. eod. quod loquitur ſimpliciter de Vicario. Quoniam illa Decretalis intelligitur ſecundũ hanc, & ſic de Vicario perpetuo, vt ibi notat gl. in ver. Vicarij, Innoc. in eod. ver. Hoſt. n.1. in ver. Perſonæ, & Bellam. in princ. Henr. Boic. in c. Nimis, n.7. inf. eod.

26 Vltimò nota id, quod dictum eſt in Summario, videlicet filium de iure præfici poſſe Eccleſiæ, in qua pater non fuit intitulatus, ſed tantum nomine filij miniſtrauit, vt Vicarius conductitius, ſeu Capellanus amouibilis, & hic notat gl. pen. Hoſt. n.1. in ver. Miniſtrauit, & n.3. in ver. Nomine, But.

27 in 4. notab. & Anch. in vlt. not. Et nota diſpoſitionem huius textus, quatenus intelligatur etiã de filio illegitimo, non fuiſſe ſublatam à Conc. Trid. c.15. ſeſſ.25. vt ex ſententia S. Congr. dixi in c. Ad extirpandas, n.16. inf. eod. An autem ſublata fuerit per Conſtit. Clem. VII. quæ incipit, Ad Canonum conditorem ſcripſi in prædicta Decretali Ad extirpandas, n.17. & ſeqq. vbi plene videas,

DE OBLI-

DE OBLIGATIS AD ratiocinia ordinandis, vel non.

Cap. Magnus.

SVMMARIVM.

1 Obligatus ratiocinijs depoſito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, prius verò non. & num. 11. & 22.
2 Clerici non poſſunt eſſe Procuratores, nec Aduocati in foro Sæculari, niſi pro Eccleſia, miſerabilibus perſonis, conſanguineis, & quorum negotia de iure gerunt.
3 Secus in foro Eccleſiaſtico.
4 Clerici vnum negotium clericorum, vel etiam laicorum in foro ſæculari procurare non prohibentur.
5 Clerici an poſſint eſſe conductores.
6 Clerici poſſunt emere fructus Eccleſiæ ad tempus.
7 Curator dari poteſt etiam pupillo.
8 Tutor teſtamentarius, vel datiuus ordinari non debet ante depoſitam tutelam, & redditas rationes, ſecus ſi tutor ſit legitimus.
9 Tutela legitima eſt, quæ iure agnationis, vel cognationis defertur.
10 Filius vulgò conceptus nullum agnatum habet, neque cognatum.
11 Ratiocinia quæ ſint.
12 Obligatus ratiocinijs prohibetur promoueri ad Ordines, ſed non ad dignitates.
13 Clerici prohibentur adminiſtrationes ſuſcipere, ſed non prohibentur eligi dum tolerantur.
14 Debent tamen ſuſpendi ab executione Ordinum quouſque rationes reddiderint.
15 Obligati ratiocinijs prohibentur in aliqua religione ad habitum, & profeſſionem admitti; Sed ſi de facto admittantur, profeſſio non eſt irrita.
16 Obligatus iuramento ad librum ſcribendum, vel aliud ſeruitium exhibendum an poſſit religionem ingredi. & num. ſeqq.
17 Ingratitudo aboletur Religionis ingreſſu.
18 Iuramentum non violat qui in melius commutat.
19 Obligati ratiocinijs quas ob cauſas prohibeantur ordinari.
20 Ordinari quis non debet, ex cuius ordinatione Eccleſia infamatur.
21 Executio ſententiæ capitalis an ſit differenda ſi compareat aliquis dicens reum eſſe ſibi obligatum ad reddendam rationem alicuius adminiſtrationis, vel negotiationis.
22 Adminiſtratores bonorum alterius an, & quibus caſibus prohibeantur ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia. & num. ſeqq.
23 Quid in adminiſtrationibus Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum.
24 Et quid in adminiſtrationibus perſonarum ſæcularium non miſerabilium.
25 Laicus, qui ſine vlla fraude factus eſt clericus, an iudicari, & puniri poſſit à Iudice ſæculari pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante clericatum. & nu. ſeqq. & nu. 64.
26 Priuilegium ſuperueniens vniuerſaliter eximit, & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur. Declaratur. num. 42. verſ. Non obſtat.
27 Sacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum, & ſoluit compromiſſum prius initum.
28 Ordinatus in fraudem fori ſæcularis an pro maleficijs commiſſis ante clericatum coerceri & puniri poſſit à Iudice laico. & num. ſeq. vſque ad num. 35. & num. 63.
29 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura deliquit, & poſtea habitum, & tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſeruiuit, gaudet priuilegio fori, niſi reaſſumpſerit habitum in fraudem.
30 Fraus in omni diſpoſitione intelligitur excepta.
31 Cap. Odoardus, de ſolut. non ſuffragatur doloſo.
32 Clericus in fraudem promotus non poteſt à Iudice laico perſonaliter diſtringi, niſi perſona ſit præuenta. & num. 51. & ſeq. & num. 71.
33 Cognitio an clericus fuerit ordinatus in fraudem, ſpectat ad Iudicem eccleſiaſticum; & interim Iudex laicus non poteſt procedere. & num. ſeq. & num. 74.
34 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura dedit mandatum ad committendum delictum, quod fuit commiſſum poſtquam habitum, & tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſeruiuit, gaudet priuilegio fori, niſi reaſſumpſerit habitum in fraudem.
35 Fraus an præſumatur ex hoc ſolo quod quis fuerit ordinatus poſt maleficium commiſſum, an verò requiratur vt ante clericatum fuerit in Curia ſæculari conuentus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus. & nu. ſeq. vſque ad nu. 41. & num. 72.
36 Quid ſi fuerit ordinatus longe poſt commiſſum delictum.
Et quid ſi incontinenti. num. 38.
37 Fraudis ſuſpicio ſicut excluditur ex temporis interuallo, ita arguitur ex breuitate temporis, & num. ſeq.
39 Fraus an præſumatur ex infamia criminis ante Clericatum.
40 Votum præcedens Clericatum, vel Monachatum excludit ſuſpicionem fraudis.
41 Laicus conuentus in Curia ſæculari, qui poſtea factus eſt Clericus, an pro illa cauſa à Iudice laico iudicari, & puniri poſſit, & num. ſeq. vſque ad num. 77.
42 Continentia cauſæ non debet diuidi.
Declaratur. n. 49.
43 Reus per Eccleſiam tranſiens dum ad ſupplicium ducitur, gaudet immunitate, nec poteſt inde violenter extrahi. & num. 61.
44 Declinatoria fori nouiter orta opponitur etiam poſt litem conteſtatam.
45 Res alterata, vel conſecrata non reſtituitur priori domino.
Declaratur, num. 60.
46 Fori adiectio aliud eſt, & aliud mutatio.
47 Per Clericatum mutatur ſtatus, & forus, quinimo & genus fori.
48 Fori priuilegio clericus nec tacitè, nec expreſsè poteſt renunciare.
Declaratur. num. 56. & 59.
49 Clerici coercitio eſt iuriſdictionis merè ſpiritualis, quæ non cadit in laicum.
Declaratur. num. 56. & ſeq.
50 Votum Domini Robuſterij à Signatura Iuſtitiæ approbatum ſuper articulo. An inſtantia contra

laicum inchoata in foro ſæculari tranſeat in clericum ſucceſſorem, & num. 61. verſ. Non obſtat.

51 Theorica notabilis Ioan. Andr. à DD. approbata ſuper iuriſdictione in laicum, qui lite pendente factus eſt clericus, vel profeſſus.

52 Laicus, qui dum detineretur in carcere Curiæ ſæcularis, factus eſt clericus, vel profeſſus, poteſt à Iudice laico diſtringi, & puniri etiam in perſona. & num. 85.

53 Reus ad mortem damnatus Euchariſtiam ſuſcipiens non gaudet immunitate.

54 Iudex laicus qualiter, & quando poſſit procedere contra Clericum ordinatum lite pendente perſtringitur octo concluſionibus ex dictis Io. Andr. & Canoniſtarum.

55 Et concluſiones omnes rediguntur ad vnam.

56 Iuriſdictio Iudicis laici in cauſa ante clericatum præuenta perpetuatur in clericum propter principium habile; licet deuenerit ad caſum, à quo non potuit incboari.

57 Clericus agens contra laicum in foro ſæculari poteſt ibi ciuiliter reconueniri.

58 Clericus hæres laici conuenti in foro ſæculari an teneatur ibi cauſam proſequi, & num. 61. verſ. Non obſtat.

60 Res ſacra nullo caſu contrectari poteſt niſi à ſacratis, & Deo dicatis hominibus.

61 Immunitas non fuit conceſſa perſonis ad Eccleſiam confugientibus, ſed ipſi Eccleſiæ.

62 Clericus, qui poſt quæſtionem ſibi motam in foro ſæculari ordinatus eſt non ſpontè, ſed tractus à ſuperiore, an in cauſa illa teneatur coram Iudice laico reſpondere.

63 Laicus, aut Clericus non beneficiatus non poteſt cogi ad ordines ſuſcipiendos etiam ex cauſa vtilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.

64 Laicus poſt commiſſum delictum ſine vlla fraude prima tonſura initiatus omnino eximitur à iuriſdictione Iudicis laici, tam quoad perſonam, quàm quoad bona ex ſententia S. Congregationis Concilij.

65 Sed ſi in fraudem, eximitur nihilominus quoad perſonam.

Sed non quoad bona. num. 71.

Præcedere tamen debet declaratio ſuper fraude. num. 74.

Quæ declaratio pertinet ad Iudicem eccleſiaſticum. ibidem, verſ. Quinta concluſio.

66 Clericus poſt delictum in fraudem promotus an ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſæculari perſonaliter puniendus.

67 Degradatio an requiratur in Clerico primæ tonſuræ. & num. 70.

68 Clericus primæ tonſuræ incorrigibilis non poteſt puniri à Iudice laico antequam fuerit traditus Curiæ ſæculari præuia declaratione eccleſiaſtici ſuper delicto.

69 Clericus aſſaſſinus poteſt à Iudice laico puniri, etiam abſque alia degradatione; requiritur tamen declaratio Ordinarij ſuper qualitate aſſaſſinij.

73 Clericus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram deliquit, & in Curia ſæculari condemnatus fuit, & deinde habitum, & tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſeruire cœpit, an poſſit à Iudice laico iudicari, & puniri. & nu. 81. & ſeqq.

74 Iudex Eccleſiaſticus tantum cognoſcit an clericus fuerit ordinatus in fraudem, an duxerit vnicam, & virginem, & an inceſſerit in habitu, & tonſura, & interim iudex laicus conquieſcit.

75 Homicida, & ſpurius licet tonſurari non debeant, tamen tonſurati recipiunt characterem, ſed non ordinis executionem.

77 Laicus conuentus in curia ſæculari, qui poſtea in in aliqua religione profeſſionem emiſit, an poſſit pro illa cauſa à iudice laico iudicari; & puniri. & num. ſeq.

Et quid infra annum probationis. num. 79.

Et quid in eo, qui factus eſt Becchettus, vel Tertiarius, aut miles S. Gaudentij. num. 80.

78 Profeſſi, & clerici quoad priuilegium fori à pari procedunt.

80 Signatura quid ſenſerit in muliere, quæ lite pendente in foro ſæculari effecta eſt Mantellata, ſeu Pizzocara S. Auguſtini.

82 Clericus coniugatus per dimiſſionem habitus non perdit perpetuò priuilegium fori, ſed ad tempus, quamdiu habitum non defert.

83 Clericus immiſcens ſe enormitatibus an perdat priuilegium fori.

84 Laicus inquiſitus, & carceratus in curia ſæculari, & poſtea dimiſſus ſub fidiuſſione de ſe repræſentando, ſi interim fuerit ordinatus, an poſſit pro cauſa illa à iudice laico ad carceres reuocari, & puniri. & num. ſeq.

86 E carceribus dimiſſus ſub fideiuſſione de ſe repræſentando cenſetur adhuc detentus.

87 Clericus Eccleſiæ non inſeruiens cui Epiſcopus beneficium contulit, dum detineretur in carceribus curiæ ſæcularis puniri poteſt à iudice laico etiam pœna corporis afflictiua.

88 Eccleſia poteſt declarare Clericorum exemptionem à ſæculari poteſtate, licet ſit de iure diuino, in aliquibus caſibus non ſuffragari.

89 Laicus in exilium pulſus à iudice ſæculari cum hoc vt ſi exilium non ſeruaret, incideret in pœnam triremium, ſi poſtea ordinatus exilium non ſeruauerit, & propterea ab eodem iudice in carcerem coniectus fuerit, an ſit remittendus ad iudicem eccleſiaſticum.

90 Tempus tranſgreſſionis exilij an debeat attendi ad dignoſcendum qui ſit iudex competens tam contra Clericum, quàm contra Laicum.

91 Iudex delegatus poſt latam ſententiam, ſi victus inquietat victorem inductum in poſſeſſionem, an poſſit de iniuria huiuſmodi cognoſcere.

92 Iudex eccleſiaſticus an teneatur ſtare ſententiæ iudicis laici contra clericum, qui dum laicus eſſet, in exilium damnatus fuit pœna adiecta in caſu tranſgreſſionis.

1 MAGNVS. Obligatus ratiocinijs depoſito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, priùs verò non. Hoc dicit ſecundum omnes; & ſunt tres partes. In prima proponitur quæſtio. In ſecunda quæſtionis reſponſio: ibi, *Gratus*. In tertia reſponſionis approbatio: ibi, *Vniuerſi*.

Nota primo Procuratores, Actores, Executores, & Curatores æquiparari quoad hoc vt nullus ipſorum poſſit Clericus ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia. Aliàs tamen differunt, vt hic declarat gloſ. 1. & Hoſtien. in princ.

Secun-

2 Secundò nota ibi, *Procuratores*, argumentum optimum quod Clerici non poſſunt eſſe Procuratores cauſarum, alioquin non prohiberetur quis promoueri ante dimiſſum Procuratoris officium, vt hic, ſi etiam promotus poſſet illud ſuſcipere, & exercere: nam facilius datur retentio, quàm noua aſſecutio, l. Per retentionem, C. De vſufruct. l. 2. & ibi Bald. in 3. notab. ff. De fideicomm. facit textus in c. Quemadmodum, infr. de iureiur. Quod verum eſt in foro ſæculari, in quo clerici poſtulare prohibentur, niſi pro eccleſia, vel miſerabilibus perſonis, conſanguineis, nec non ijs, quorum negotia de iure gerunt, vt l. 1. §. 1. & l. ſeq. ff. De poſtul. & quod dictum eſt de Procuratore; idem intellige de Aduocato, vt eſt textus in c. 1. infra, de poſtulan.

3 & notat hic Innoc. At verò coram iudice eccleſiaſtico Clerici poſſunt eſſe Procuratores, & Aduocati etiam pro laicis, arg. eius, quod dicitur à contrario ſenſu in d. c. 1. 2. & 3. de poſtul. Ita Innoc. hic n. 3. in fin. & Cardin. in 8. quæſt.

4 Vel certè quod dictum eſt clericos non poſſe eſſe procuratores laicorum in foro ſæculari intelligi debet generaliter; ſed vnum negotium procurare non prohibentur, ſecundum Innoc. in fin. Hoſt. num. 3. & Cardinal. dicta quæſt. 8. in fin.

5 Hinc ſumpta occaſione quærunt Doctores an Clerici poſſint eſſe conductores, negant Innoc. num. 4. & Hoſtien. nu. 2. ſi ſint conductores publicorum negotiorum, puta vectigalium, & conſimilium, vel etiam ſi ſint conductores aliorum ratione quæſtus, videlicet ſi viliùs conducant, vt cariùs locent: & ita intelligunt c. 1. & 2. 21. q. 3. & l. Milites, C. Locati, & idem putant de ijs, qui conducunt reditus villarum. At verò vnam poſſeſſionem pro opere manuum ſuarum egeſtate ingruente ſua, vel conſanguineorum, aut miſerabilium perſonarum, quorum negotia geſſerunt, licet eis conducere, vt in Auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Si autem, & c. Clericus, 91. diſt. licet verba Innocen. aliter intelligat Cardinalis in 8.

6 quæſt. dicens Codicem videri corruptum. Fructus etiam Eccleſiæ emere poſſunt ad tempus, vt c. fin. ne Prælat. vic. ſuas.

7 Tertiò nota ibi, *curatores pupillorum*: curatorem poſſe dari etiam pupillo, de quo dic vt notat Bart. in l. Curator, num. 1. ff. De tutor. & curator. dat. ab his, & l. Qui habet, §. Si pupillus, num. 2. ff. De tutel. Regulariter tamen pupillo vſque ad decimumquartum annum datur tutor, & inſtitut. quibus modis tutel. finiat. in princ. & à decimoquarto anno, vſque ad vigeſimumquintum datur curator. inſtit. de curator. in princ. & hic notat gloſ. in verb. Curatores, & complures alias differentias recenſet gloſ. final.

8 in l. Ventri, ff. De tutor. & curator. Quod tamen ſpectat ad diſpoſitionem huius textus curatores & tutores à pari procedunt. Vnde Hoſt. Io. Andr. Bellam. & Cardin. poſt ver. Curatores, ſupplent, ideſt adultorum, & poſt ver. Pupillorum, ſubaudiunt tutores. Indiſtinctè enim tam curator, quã tutor ordinari prohibetur, niſi ſeruato quod præſcribitur hic. Fallit hoc ſecundum Innocen. num. 4. verſ. Et nota, in eo, qui tutelam, vel curam gerit legitimam, & neceſſariam ſibi à lege impoſitam; hic enim non prohibetur ordinari, cum etiam promotus poſſit eam ſuſcipere, cap. Peruenit, 86. diſt. ſaltem authoritate epiſcopi, licet non cogatur inuitus, vt ibi notat gloſſ. in verſ. Tutelas. Itaque hic textus intelligi debet tantùm de tutela teſtamentaria, vel datiua, quia cum hanc Clerici prohibeantur ſuſcipere, vt c. Cyprianus, 21. q. 3. & tenet gloſſa prællegata in d. cap. Peruenit, quæ communiter à Doctoribus recipitur; & Speculat. in titul. de tutel. §. Generaliter, conſequens eſt vt tutor datiuus, vel teſtamentarius ante depoſitam tutelam, & redditas rationes ordinari non debeat, vt hic: & ita eſt ex mente Innocentij, cui conſentiunt Bellam. n. 1. Card. in 4. oppoſ. & plerique alij.

9 Et ex hoc notabiliter infero, vt laicus ſuſcipiens tutelam nepotis ex filio ſpurio, ſeu vulgò concepto ſibi datam teſtamẽto eiuſdem filij non ſit promouendus ad ordines niſi depoſita tutela, quia nec promotus poſſet eam exercere. Ratio eſt, quia tutela huiuſmodi non eſt legitima, ſed teſtamentaria, cum legitima tutela ſit quæ de iure agnationis, vel cognationis defertur, vt Authen. Presbyteros, C. De Epiſc. & Cler. poſi-

10 ta ſuper lege Generaliter. At filius vulgò quæſitus, de quo in l. Vulgò concepti, ff. De ſtat. hom. nullum agnatum habet, cum agnatio à patre ſit, is autem nullum patrem habere intelligatur, vt inſtit. de legitim. ſucceſſor. agnator. § Vulgò quæſitos. Item conſtat eum non eſſe cognatum, cum iura cognationis à matre proueniant, d. §. Vulgò. Ita ex facto conſuluit Bart. 143. incipien. Paulus, lib. 1.

11 Quartò nota duo copulatiuè requiri ad hoc vt adminiſtrator generalis bonorum alterius promoueri poſſit ad ordines, videlicet vt deponat officium, & rationes reddat, vt probat littera ibi, *poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia*: nam, vt inquit Goffred. & poſt eum Abb. Antiq. hic n. 2. Ratiocinia ſunt redditiones rationum, quibus aliquis obligatur ex adminiſtratione rei publicæ, vel priuatæ. Vnde ſecundum Hoſt. n. 4. in ver. Pupillorum, debet & reliqua reſtituere, quæ ad ipſum peruenerunt, vel quæ peruenire potuerunt ſi dolo, vel culpa ipſius factum ſit quo minus peruenerint, vt l. 1. & fin. ff. De tutel. & ration. diſtrahen. & l. 2. ff. De negot. geſt. nihil enim de adminiſtratione apud eum remanere debet, l. Idemque, & l. Ex Mandato, ff. Mandat. etiamſi indebitum ſit l. Qui proprio, §. Et vt in cæteris, ff. De Procur.

12 Quintò nota ibi, *Ordinati*. Ratiocinijs obligatum repelli ab ordinibus ſuſcipiendis, non autem à dignitatibus, de quibus hic nulla fit mentio; vnde clericus ex hoc capite non prohibetur eligi. Ratio diuerſitatis eſt, quia per promotionem ad ordines fit præiudiciũ his, quorum negotia geruntur ex mutatione fori. At cum iam promotus aſſumitur ad dignitatem, forus non mutatur, ad hoc cap. 2. infr. de alien. iud. mutan. cauſ. fact. Ita Innoc. & Hoſt. hic ambo num. 1. Ioann. Andr. num. 4. in ver. Ordinati,

13 Anchar. in 4. notab. & alij communiter. Non obſtat quod clerici prohibeantur ſimiles adminiſtrationes ſuſcipere, vt cap. 1. & 2. 21. quæſt. 3. quia non prohibentur eligi dum tolerantur, ſecundum Innocent. & alios prællegatos, & ex

14 prædicta ratione videtur conſequi, vt obnoxius ratiocinijs, qui iam clericus ordinatus eſt, non

pro-

prohibeatur ad ſuperiores ordines aſcendere. Ex hoc enim non mutat forum, cùm per clericatum iam effectus ſit de foro Eccleſiæ, cap. 1. & 2. & cap. Si diligenti, infra, de for. compet. Verum Innoc. & Collectar. hic dicunt talem eſſe remouendum, ideſt ſuſpendendum, vel impediendam ordinis executionem quouſque rationes reddiderit, arg. leg. Seruo legato, §. Seruus,
15 ff. De legat. 1. Sed vice verſa laicus ratiocinijs obligatus prohibetur ingredi religionem, quia ex hoc forum mutat, cum nouitius ſit perſona eccleſiaſtica, & gaudeat priuilegio fori, & canonis, cap. Religioſos, §. Quamuis, de ſentent. excomm. lib. 6. & ibi notat gloſ. in ver. Non poſſit. Dixi in cap. Statuimus, num. 44. poſt Hoſt. ibi num. 4 infra de regular. Hodie hoc eſt expeditum in Conſtitutione Sixti V. Cum de omnibus, in Bullar. tom. 2. pag. 601. qua ſtatutum eſt vt ingenti ære alieno ſupra vires ſuarum facultatum grauati, vel reddendis ratiocinarijs ita obnoxij, vt ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia iam ſit eis illata, vel timendum ſit ne inferatur, nullatenus in aliqua religione recipiantur, & receptiones ad habitum, vel profeſsionem non ſeruata forma ibi præſcripta irritæ decernuntur; licet quoad nullitatem profeſsionis eam Conſtitutionem ad terminos iuris reduxerit Clemens VIII. in Conſtitutione quæ incipit, In ſuprema, in Bullar. tom. 3. pag. 129.

16 Sed hic incidit quæſtio, An obligatus etiam iuramento ad aliquod ſeruitium exhibendum, puta ad ſcribendum librum, vel quid ſimile, poſsit religionem ingredi.

Mouet hanc quæſtionem gloſ. 1. in cap. Præterea, 51. diſt. & recitat tres opiniones. Prima eſt Hugonis, qui arbitratus eſt abſolutè ſic obligatum ingredi poſſe, & Eccleſiam teneri licentiam dare. Neque enim infertur iniuria illi, cui tenetur ſeruitium præſtare, cum hoc inſtinctu Spiritus ſancti fiat, vt cap. Dixit, 14. qu. 1. & huic opinioni ſuffragantur iura in c. Scripturæ, infra de voto. in c. Ex publico, & cap. fin. de conuerſ. coniugat. in cap. Duæ, 19. qu. 1. & in c. Admone-
17 re 33. qu. 2. Item ſuffragatur ſimile quod ingratitudo aboletur religionis ingreſſu, c. Non liceat, & ibi gloſ. 1. 19. q. 3. Secunda opinio eſt illorum, qui putant ingreſſum non prohiberi; ſed nihilominus monaſterium teneri tantum de eo, quod ad ipſum peruenerit, niſi ex perſona ipſius plus acquiſierit ex aliqua ſucceſſione, vt c. Si qua mulier, 19. q. vlt. Tertia demum opinio eſt gloſ. Ioannis in dict. c. Præterea, quod exiſtens in monaſterio perficiat opus ad quod ſe adſtrinxit, dummodo tamen non negligat diuinum obſequium, c. Clericus, 91. diſt. Et pro hac parte determinat Innocent. in hac rubrica in princip. ait enim: ſi talis nulla fraude ducitur, ſcilicet vt fugiat laborem, vel expenſas, ſed ſola Dei charitate, ſecurè ingrediatur; quia qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt à lege publica conſtringatur, & vbi Spiritus Dei, ibi libertas, d. c. Duæ. & cap. Licet, infra de regul. tamen de bonis, quæ habet tempore ingreſſus, vel quæ poſtea obuenerint, ſatisfiet illis, quibus erat obligatus, d. c. Si qua mulier, & l. Deo nobis, §. 1. C. De epiſc. & Cleric. vel etiam ſi ſciat ſcribere, vel opus facere, ad quod tenebatur, illud expleat proprijs manibus, dum tamen id poſſit ſalua regula, & officio non neglecto, arg. d. c. Clericus, 91. diſt. ita Innoc. cui adhærent hic Hoſtien. num. 10. Io. Andr. & Butr. ambo nu. 15. Cardin. num. 2. & Anchar. eodem num. verſ. Gloſſa magna, & alij communiter. Raymund. in Summa hoc tit. §. Pone aliquem, Archid. in d. c. Præterea, num. 2. circa finem, & Speculat. in titul. de ſtat.
18 Monach. §. Vigeſimo octauo, n. 34. Neque his obſtat iuramentum. Quia illud non violat, qui in melius commutat, c. Peruenit, infra de iuriur. c. Verum, de conuerſ. coniug. ſecundum Speculat. qui tamen poſt Hoſtien. conſulit, vt in talibus priuſquam ingrediatur, adimpleat quod promiſit. Quamuis autem Laurentius putet primitus eſſe deducendas expenſas ne ſit monaſterio oneroſus, c. De lapſis, §. Qui verò, 16. q. 6. & l. Is qui bonis, ff. De ceſſion. bonor. Hoc tamen reprobant Innoc. & Hoſt. quia & ſcribere poteſt, & nihilominus altari ſeruire, vnde ex altari viuere debet, cap. Cum ſecundum, infra de præbendis. Nec ſecundum eos obſtat d. cap. de lapſis, quia loquitur de Monachis in arctiori monaſterio detruſis ad agendam pœnitentiam, qui multa bona contulerant primo monaſterio, ex quibus ſic detruſis ſuppeditari debent vitæ neceſſaria, quod latius proſequitur Hoſt. in Summa hoc tit. §. penult. & idem dicit Speculator, vbi ſupra, verſ. Vigeſimo nono, de Doctore qui ſe obligauit ad legendum, & de poteſtate, qui ſe iureiurando adſtrinxit ad regendam ciuitatem, & conſimilibus, de quibus, & de obligatis cauſa pignoris, & de filijs vſurariorum & de eo, qui iurauit ad tempus ſoluere, vide plenius per Hoſt. loco cit.

19 Deinde QVÆRO, Cum hic dicatur ratiocinijs obligatos non eſſe ordinandos niſi depoſito onere, & redditis rationibus, quæ ſit cauſa huius prohibitionis.

Reſpondeo eſſe duplicem. Prima eſt, quæ hic ponitur in littera, videlicet, quia ex promotione talium infamatur Eccleſia, hoc eſt vilificatur, ſeu dehoneſtatur ſi de dolo, vel fraude conueniantur ſecundum Hoſt. num. 9. vel infamatur, ideſt oneratur, & grauatur, quia hac occaſione quamuis iniuſtè hoc fiat, multoties bona eccleſiæ deprædantur à creditoribus, arg. c. Parochiano, infra de ſepultur. Quia igitur eccleſia hinc vituperari, ſeu grauari poſſet, iure
20 merito præcaueri debet, vt hic. Vnde colligit generaliter Butr. num. 3. neminem eſſe habilem ad ordines, ex cuius ordinatione Eccleſia infamatur, c. vnic. ſupra de ſcrutin. in ordin. facien. Ad quod conferunt quæ leguntur in Conſtitutione Sixti V. ſuperius allegata, num. 15. in §. Cæterum.

Secunda cauſa eſt, quia ex mutatione fori infertur præiudicium ijs, quorum negotia geruntur, vt tetigi ſupra, num. 12. Non ſunt autem promouendi, per quorum ordinationem aliorum iura læduntur, vt notatur in c. 2. ſupra tit. prox. Quapropter ſuperſedendum erit ab ordinatione quouſque fuerint depoſitæ adminiſtrationes, & reddita ratiocinia.

21 Ex hoc infero ad quæſtionem. Quidam fuit condemnatus ad mortem; comparet tertius, dicens reum eſſe ſibi obligatum ad reddendas rationes ex aliqua adminiſtratione, vel negotiatione, & petit ſuperſederi in executione ſententiæ

tiæ

tiæ quibuſque ſibi rationes reddantur; numquid
ſit audiendus? Dynus format hanc quæſtionem,
in leg. Seruus vni, ff. De legat. 1. Alij habent in
leg. Seruo legato, §. Seruus, eod. tit. & conclu-
dit executionem eſſe differendam, Idem firmant
Cyn. Bart. & Bald. in l. 1. C. De bon. proſcript. &
idem Bart. in l. Interdum, nu. 2. ff. De publican.
Ludouic. Roman. in l. Pomponius ſcribit, ff. Fa-
mil. erciſcun. Quod dicit eſſe ſingulariter no-
tandum, Bald. in d. leg. Seruus vni, quia dilata
executione interim poſſet haberi gratia à Prin-
cipe. Pro qua concluſione eſt argumentum opti-
mum in d. l. Seruus vni, vbi id notat Bart. nu. 1.
& in d. §. Seruus, & videtur caſus in d. leg. Inter-
dum, vbi idem Bart. num. 2. & eſt caſus ad litte-
ram in d. l. 1. C. De bon. proſcript. Vnde dicit
ibi Angelus illã legem decidere vt volens differ-
re executionem condemnati ad mortem vt eius
gratiam conſequatur à ſuperiore, debeat habe-
re iſtam cautelam, videlicet proteſtari Præſidi,
vel Pontifici vt non exequatur eo quia condem-
natus eſt ſibi obligatus ad reddendam ratio-
nem, niſi primò illam reddiderit, & petat ſu-
per hoc ſibi terminum aſsignari. Eamdem cau-
telam ad protrahendam executionem ſententiæ
capitalis, poſuit Bartholom. Cæpol. cautela 2.
aliàs 5. num. 31 verſ. Si vis differre mortem.
Facit quod notat gloſ. 1. in c. Præterea, 51. diſt.
quæ dicit debitorem etiam mortuum non debe-
re ſepeliri inuito creditore, niſi prius ei ſatisfiat,
per textum in cap. Qua fronte, infra de appellat.
Verum cautela huiuſmodi hodie parum pro-
deſſet, quia hoc de conſuetudine non ſeruant
iudices; licèt de iure ita ſit, & ſententias capi-
tales executioni demandant, non expectata red-
ditione rationis, ſicut atteſtantur Angel. & Ro-
man. loc. citatis. Raphael Cuman. & Iaſ. in
d. leg. Seruus vni, in princ. Angel. de Malefic. in
ver. Et ibi caput, num. 31. Paris de Put. de Syn-
dicat. fol. 356. cap. 2. n. 1. Pract. Carcer. fol. 149.
num. 82. Subdit tamen Cæpol. vbi ſupra, quod
ſi in aliquo loco non eſſet ſeruatum, quia non
fuiſſet petitum, deberet ſeruari, quia leges tol-
luntur per contrarium vſum, non per deſuetu-
dinem, vt notatur per Cynum, & alios in l. fin.
C. De iur. dot. & per gloſ. & Doctores in proœ-
mio inſtitut. §. 1. ſed poſſet dici non eſſe dene-
gandam breuem dilationem, puta bidui, vel tri-
dui, dummodo tamen hęc quatuor concurrant.
Primò ſcilicet vt appareat dilationem non peti
in fraudem differendæ, aut vitandæ executio-
nis. Secundò, vt non ſubſit timor, vel pericu-
lum vt condemnatus poſsit è carceribus euade-
re, aut alterius ſcandali. Tertiò, vt ille tertius
non potuerit priùs petere talem rationem ſibi
reddi. Quartò, vt ex eo quod ſibi ratio non
reddatur, poſsit pati aliquod præiudicium irre-
parabile, Ita Iul. Clar. Pract. Crimin. §. fin. q. 97.
verſ. Ego verò dicerem.

22 Vlterius QVÆRO, cùm hic ſtatuatur vt ad-
miniſtratores bonorum alterius ordinari non
debeant niſi dimiſſo officio, & redditis ratioci-
nijs, numquid hoc ſit generaliter verum.

Vincentius non aduertens ad gloſſam, quę hic
ponitur in ver. Infamatur, dixit placere ſibi vt
obligati ex adminiſtratione poſſint fieri clerici,
quia ſi nihil habent, conueniri non poſſunt; ſi ha-
bent, etiam facti clerici poſſunt conueniri, vel ſi
facti ſunt Monachi, monaſterium conuenietur,
vel cedet quæ ad ipſum peruenerunt: & hoc ca-
pitulũ intelligit procedere poſt litem conteſta-
tam: conuentus enim tutelæ de mala admini-
ſtratione notatur, & idem in ſimilibus. Fatetur
tamen communiter omnes tenere quod hic te-
net gloſ. magna. Alanus, & Guilielmus Naſo
eius ſcholaris, vt refert hic Hoſtien. num. 9. di-
ſtinctione gloſſæ. Fortè nimis prolixam repu-
tantes, indiſtinctè ſcripſerunt obligatum ad ra-
tiocinia nullatenus eſſe promouendum, per id,
quod legitur, & notatur in l. Officiales, C. De
Epiſcop. & Cleric. et ſi. diſt. per totam: & quia
cum hæc decretalis non diſtinguat, nec nos di-
ſtinguere debemus, l. 3. ff. De offic. Præſid. &
l. De pretio, ff. De public. in rem action. ſed vt
verbis vtar Hoſtienſis, non videtur tam ſolem-
nis, & rationabilis diſtinctio vnico verbo can-
cellanda, arg. cap. eccleſia veſtra, il ſecondo, §.
23 Denique, ſupra de elect. Verum Ioan. Andr. n. 21.
miratur de his verbis Hoſt. cum iſta diſtinctio
gloſſæ fuerit Alani, vt dicit ſe vidiſſe in antiquis
apparatibus. Quapropter coniungendo dicta
gloſſæ, & Doctorum in hac materia ſic diſtin-
gue. Aut agitur de adminiſtratoribus bono-
rum alicuius perſonæ Eccleſiaſticæ, vel ſecula-
ris, ſed miſerabilis, puta pupillorum, vidua-
rum, vel ſimilium ex cauſa pietatis, & eleemo-
ſynæ, & tales etiam in officio perſeuerantes nõ
prohibentur ad ordines promoueri, ſi aliud ca-
nonicum non obſiſtat: nam & promoti poſſunt
conſimilium adminiſtrationes ſuſcipere, vt cap.
Peruenit, 86. diſtin. c. Indicatum, 89. diſtin. c. Mo-
nachi, il ſecondo, 16. q. 1. & cap. In nona, 16. q. 7.
Ergo fortius ante clericatum aſſumptas pote-
runt retinere, arg. l. 2. & ibi Bald. in 3. notab. C. de
fideicommiſſ. & l. Per retentionem, ff. De vſufruct.
& cap. Quemadmodum, de iureiur. & hoc pla-
24 num. Aut agitur de adminiſtratoribus bono-
rum perſonarum ſecularium non miſerabilium;
& tunc ſi ad agendam adminiſtrationem per pe-
tuò ſunt adſtricti, ab ordinibus perpetuò re-
pelluntur; & ſic intellige, cap. Legem, 53. diſtin.
c. Quicunque 54. diſtin. Si verò ad tempus depu-
tati fuerint, quamdiu in adminiſtratione huiuſ-
modi perſeuerant, nullatenus promoueri de-
bent, cap. 1. & 2. & cap. Sed nec procurationes,
infra Ne Cler. vel Monach. cap. 1. & 2. 21. q. 3. ita
Goffred. & Hoſt. hic num. 6. Ioan. Andr. num. 16.
Henric. Boich. poſt principium, Bellam. num. 13
Butr. num. 7. Archid. in cap. Præterea, n. 2. 51. diſt.
Sin autem adminiſtrationem depoſuerint, & re-
manſerint ratiocinijs obligati, tunc ſequere di-
ſtinctionem gloſſæ noſtræ in ver. Ratiocinia, cui
adhærent Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & reliqui om-
nes: nam ſi ratiocinia ſint publica, puta quia
rempublicam adminiſtrarunt, promoueri non
debent quouſque rationes reddiderint, & libe-
rationem fuerint conſequuti, vt cap. Præterea,
51. diſt. & l. Officiales, C. De Epiſc. & Cler. obli-
gatus enim ex cauſa adminiſtrationis Reipubli-
cæ arcetur ab honoribus: ex cauſa verò mutui,
vel alia ſimili non arcetur, l. Reſcripto, §. Debi-
tores, ff. De muner. & honor. & l. Quiſquis emen-
ſis, C. De Epiſc. & Cler. ſin autem ratiocinia
ſint alicuius perſonæ priuatæ; tunc aut ante
promotionem, vel in ipſa promotione ſibi mo-
ta eſt quæſtio, aut non eſt mota. In primo caſu
ſub-

ſubdiſtinguemnam aut ratiocinijs obligatus conuenitur de dolo, aut de culpa tantum, ſi de dolo, vel perfidia, ante finem litis ordinari non debet, cap. Tantis Daniel, 81.diſt.c. Laici, 33.diſt. c. Illud, 23.diſtin.c. Omnipotens, infra de accuſat. & l. Verum, C. De procur. nam ſi condemnaretur, infamis eſſet, l. Furti, §.penult.ff. De his qui notantur infam. & ſic intellige quod hic dicitur: ſi enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum fuerint ordinati, Eccleſia infamatur. Cæterum vt hic prudenter aduertit Hoſt.n.7. Quoniam hoc poſſet in fraudem, & per calumniam fieri, attendere debet iudex, & qualitatem oppoſitorum, & merita perſonarum; iiſque libratis ſi certus ſit de fraude, repellat opponentem; ſi certus ſit de debito, repellat promouendum; ſi dubitet, aſſignet opponenti terminum competentem, intra quem probare debeat quod intendit; quo elapſo ſi nihil probauerit, de extero non audiatur, niſi docuerit de rationabili impedimento, c. Cum inhibitio, infra de clandeſt. deſponſat. c. Ex publico, de conuerſ. coniugat. & melius, in cap. Frequens, §. Solet, & §. ſeq. eod. tit. lib. 6. cum alijs hic allegatis in gloſ. Si verò obligatus ratiocinijs conuenitur de culpa, tunc promoueri poterit non obſtante reclamatione Creditoris, cuius conditio non fit deterior ex promotione cum lis debeat ſuo marte decurrere ſub eodem iudice, coram quo fuit præuenta: ex promotione enim hoc caſu forus non mutatur, vt c. Propoſuiſti, infr. de for. compet. & l. Cum quædam puella, ff. De iuriſdict. omn. iudic. In ſecundo autem caſu principali, ideſt cum ante promotionem, vel in ipſa promotione nulla eſt ſibi mota quæſtio, ordinator ex officio de qualitatibus ordinandi inquirere debet, vt cap. Quando Epiſcopus, 24.diſt. & notatur in c. Litteras, ſupra de filijs Presbyter. In qua examinatione ſi manifeſtū apparuerit ipſum de dolo teneri, ordinator debebit eum repellere, ſicut quemlibet criminoſum, vt cap. Infames, 6. quæſt. 1. ſed ſi Canonicum aliquod impedimentum non occurrat, promouendum debet idoneum reputare, vt notat Hoſt. in cap. vnic. verſ. Idem reſpondet, ſupra de ſerutin. in ordin. facien.

In magna gloſſa ibi, *Etiam ſub eod. Iudice*. Nota ſingulariter hanc gloſſam, quæ intendit, vt Laicus conuentus de culpa tantum coram iudice ſæculari, & poſtea effectus Clericus teneatur ſub eod. iudice cauſam proſequi. Qua ſumpta occaſione Ioan. Andr. num. 19. & alij poſt eum latè proſequuntur hanc quæſtionem, & recenſent multiplices ſcribentium opiniones. Ego vero plenius reaſſumendo materiam mutationis fori per ſuſceptionem Ordinis, & clara à dubijs ſegregando, ordinatè, & diſtinctè proſequar quæſtiones infraſcriptas. Primò, ſcilicet an Laicus, qui non accuſatus, nec conuentus in Curia ſæculari, ſed ſine vlla fraude factus eſt Clericus, iudicari, & puniri poſſit à iudice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatum. Secundò, quid ſi fuerit ordinatus in fraudem fori ſæcularis. Tertiò, an ad hunc effectum fraus ſufficienter probetur ex hoc ſolo, quod fuerit ordinatus poſt commiſſum delictum. Quartò, an laicus conuentus in curia ſæculari, qui poſtea effectus eſt Clericus, pro illa cauſa à iudice laico iudicari, & puniri poſſit. Quintò, quid dicendum in profeſſo. Sextò, an Clericus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram deliquit, & pro eo delicto in curia ſæculari citatus fuit, deinde reaſſumpto habitu, & tonſura eccleſiæ inſeruire cœpit, poſſit à Iudice laico propter huiuſmodi delictum iudicari, & puniri. Septimò, ſi laicus inquiſitus, & carceratus in curia ſæculari, & poſtea è carcere dimiſſus ſub fideiuſſione de ſe repræſentando interim fuerit ordinatus, an poſſit pro cauſa illa à Iudice laico ad carceres reuocari, & puniri. Octauò, an laicus in exilium pulſus à Iudice ſæculari cum hoc vt ſi exilium non ſeruaret, incideret in pœnam triremium; ſi poſtea ordinatus exilium non ſeruauerit, & propterea ab eodem Iudice in carcerem coniectus fuerit, ſit remittendus ad Iudicem Eccleſiaſticum.

25 Primò igitur QVÆRO, An laicus, qui non accuſatus, nec conuentus in curia ſæculari, ſed ſine vlla fraude factus eſt Clericus, iudicari, & puniri poſſit à iudice laico pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatū.

26 Hæc prima quæſtio cùm proponatur ſecluſa omni fraude, parum habet dubitationis; quia priuilegium ſuperueniens vniuerſaliter eximit, c. Frater noſter, & ibi gloſ. in ver. Aliquid, 16. q.1. c. Cum capella, infr. de priuil. & liberat ab obligatione, qua quis antea tenebatur, cap. Ex antiquis, cap. Fraternitatem, & cap. Si ſeruus, 54. diſtin. l. penult. §. Si poſt, & l. Spadonem, §. Scire, ff. De excuſat. tutor. l. Is cui, ff. De

27 alimen. & cibar. legat. Item Sacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniunctum, vt expreſsè habetur in l. Prætor, circa princ. ff. De vacat. & excuſat. muner. ibi, *vel ſi qui Sacerdotium nacti ſunt*: & ſoluit compromiſſum prius initum, vt l. Non diſtinguemus, §. Sacerdotio, ff. De arbitr. Item dignitas ſuperueniens tollit vinculum obligationis præcedentis etiam voluntariè contractæ, vt l. Interdum, ff. De oper. libert. Item vbi ſæcularis aliàs deberet eſſe iudex, propter rei conditionem deſinit eſſe, cap. Tuam, de ordin. cognit. Item confugiens ad Eccleſiam etiam crimine prius commiſſo, non inde abſtrahitur, nec medio tempore contra eum criminaliter proceditur, niſi in quibuſdam criminibus propter eorum enormitatem, vt l. Præſenti, C. De his qui ad Eccleſ. confugiunt, & in Auth. de mandat. princ. §. Sed neque, & §. Neque autem homicidijs, collat. 3. c. Inter alia, de immunit. eccleſ. ergo multò fortius hoc priuilegium dabitur ei, qui ſe incorporat Collegio Eccleſiaſtico; & videtur de hoc caſus in l. Hos accuſare, §. Hoc beneficio, ff. De accuſ. Item videtur caſus à contrario ſenſu in c. Propoſuiſti, infra, de for. compet. exemplificando illum textum in laico poſt citationem promoto, prout exemplificant ibi Hoſtien. in princ. Ioan. Andr. nu. 2. Collectar. in princ. & plerique alij. Hanc quæſtionem diſputauit Oldrad. & determinauit vt ſupra pro exemptione Clerici; ſubdens ita ſententiaſſe Senaculum in Curia Aquenſi, vt videre eſt in eius conſil. 4. incipien. Factus Clericus, Quod conſil. ad litteram refert Petr. de Anchar. in d. cap. Propoſuiſti, num. 6. & fuit opinio Dyni in l. Idem Vlpianus, ff. De excuſat. Tutor. quem ſequuntur Gulielmus de Cuneo in l. pe-

l.penult. ff. Si ex noxal. cauſ. agat. Iacob. Butrigar. in l.Si quis poſtea, per illum textum, ff.De iudic.& Bart.in l.1. ff.De pœnis. Et in hoc concordant opiniones omnes, quas hic ponit Ioann. Andr. nu.19. & alij poſt eum: nam illarum varietas eſt in laico conuento in curia ſæculari,qui poſtea factus eſt Clericus: ſecus in non conuento, vt aduertit Oldrad. d. conſ.4. verſ. Qui autem contra iſtam opinionem, & latiùs dicam infra in 4.quæſt. num.41. nam,vt inquit Bellam. in d. cap.Propoſuiſti, in 2.quæſt. num.7. de fori compet. refert multum an ſolum delictum præcedat ſtatus mutationem, quia tunc pro parte iudicis ſæcularis nulla præuentio; & ideo nullum dubium: hoc ſimiliter certum eſſe affirmat ibidem Marianus Socin.in 15.articulo principali num.53. Sed & Couarr. Pract.quæſtion.cap.32. nu.4 verſ.Prima concluſio, in hac materia ponit hanc concluſionem tanquam indubitatam,videlicet eccleſiaſticus Ordo poſt commiſſum delictum ſine vlla fraude ſuſceptus eum omnino liberat à iuriſdictione iudicis ſæcularis: idque frequentiori Doctorum calculo receptum eſſe atteſtantur Plaza lib.1. Delict. cap.35. num.1.& Iul.Clar.in practic.crimin. §.fin. quæſt.36.nu.38. verſ.Sæpenumero contingit. Et hoc teneas ſine trepidatione; quia cùm perſonarum eccleſiaſticarum exemptio à ſæculari poteſtate ſit generaliter tam ordinatione Diuina, quàm Canonicis ſanctionibus conſtituta, c.Si Imperator, 96.diſt. cap.1. & 2.& c.Si diligenti, infr. de for.compet. Concilium Tridentinum, c.20. ſeſſ.25. & ſcripſi plenè in cap.Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.10. ſuprà de Conſtitut.non eſt noſtrum eam reſtringere, & coarctare ad obligationes contractas, & delicta commiſſa poſt Clericatum; & hoc tenet Curia, vt dicam infra num.64. Procedit autem hæc concluſio etiamſi laicus pro aliqua cauſa conuentus fuerit coram iudice ſæculari: nam ſi poſtea ordines ſuſceperit, quidquid ſit in cauſa illa, in qua fuit inducta præuentio, de quo agemus infr.in 4.quæſt. certè pro alijs cauſis iudicium erit inchoandum coram eccleſiaſtico; ſic probat textus in d. cap. Propoſuiſti ponderando illa verba, *In prædicta cauſa ius reuocandi forum non habet*; quæ reſtringunt deciſionem illam, & perpetuationem deciſionis iudicis laici ad cauſam præuentam, & ibi notat Bellam.in 4. not. verſ. Et etiam non obſtante,vbi dicit priuilegium ſuperueniens eximere generaliter à iuriſdictione primi iudicis,etiam non obſtante citatione præcedente, quia ſaltem in ſequentibus priuilegium locum habebit, arg. l.Cum quidam, §.Fiſcus, ff. De vſur. & l.Fiſcus, ff. De iure Fiſci, l.Ea quæ, & Auth. Si minor. C. De in integr. reſtitut.

28 Secundò QVÆRO, an factus Clericus in fraudem, videlicet ad declinandum iudicium fori ſæcularis, pro delictis commiſſis ante Clericatum poſſit à iudice laico coerceri,& puniri.

Non defuerunt qui opinati fuerint Clericum vtcunque in fraudem promotum gaudere fori priuilegio,& huic opinioni adſcribi poſſunt Authores, qui cenſuerunt laicum, etiamſi ordines ſuſceperit poſteaquam fuit conuentus in curia ſæculari, nihilominus nec in cauſis ciuilibus,nec in criminalibus poſſe à iudice laico iudicari, & puniri. Hi enim abſque dubio ſentiunt ordinatum in fraudem gaudere fori priuilegio, cum fraus indiſtinctè præſumatur in eo, qui ordines ſuſcepit poſt cauſam præuentam,& cœptũ iudicium in foro ſæculari,vt dicam infra in 3. quæſt. num.38. Quod tenuerunt nonnulli ex Antiquis hic relatis à Ioann Andr.num. 19. verſ.Tertij dicunt, & poſt eos Ægidius Bellam. in prædicta Decretali, Propoſuiſti,in 2.quæſt. n.7. verſ.Quid dicendum. Et ex Recentioribus Epiſcopus Montis Marani in ſua praxi Archiepiſcopali Neapolitana cap.9. num.5. verſ.Quamuis etiam, quorum fundamenta adducam infr.in 4 quæſt.n.42. verſ.Tertia opinio. Nec obſtat quod dicitur de fraude: quia, vt reſpondet ibi Bellam. hoc tantũ operatur vt fraudoloſus Clericus de huiuſmodi fraude ſit puniendus: ſed hoc intelligitur per iudicem ſuum, cum ſæcularis iudex poteſtatis eum puniendi ſit prorſus incapax, cap.Cauſam quæ,de præſcript.Item non obſtat quod ex fraude ſua commodum quis reportare non debeat, cap. Cum vniuerſarum, de rerum permutat.& cap.Officij, de teſtam. cum ſimilib. Quoniam hæc ratio eſſet attendenda ſi priuilegium fori emanaſſet in fauorem perſonæ ſuæ ſingularis. Sed non eſt ita, quia fuit conceſſum in fauorem totius Ordinis Clericalis, vt cap. Si diligenti, infra de foro compet. Ergo propter delictum, vel odium perſonæ auferri non debet, vt in regul.ſexti. Delictum,cum concordan. Fatetur tamen Bellam. hanc eſſe iuſtam cauſam monendi Summum Pontificem ad edendam conſtitutionem pro iudice ſæculari.

Verum Dynus in l. Idem Vlpianus, ff. De excuſat. tutor. originaliter diſtinxit inter clericum promotum bona fide,& promotum in fraudem, vt in primo caſu etiam pro delictis ante ordinationem patratis gaudeat priuilegio fori; in ſecundo autem non gaudeat, per textum in l. Si maritus, §. 1. ff. De adulter. vbi qui bona fide abeſt Reipublicæ cauſa non poteſt accuſari; ſecus ſi abſit in fraudem, & data opera vt euitet cognitionem iudicis, vt ibi dicitur. Ad idem textus in l. Hos accuſare, §. Hoc beneficio, ff. De accuſat.& in l. Et qui data opera, ff. ex quibus cauſ. maior. Ad hoc Concilium Tridentinum, c. 4. ſeſſ.23. ibi, Non ſæcularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent hoc vitæ genus elegiſſe. Nec ſecundum eum obſtat textus in l. 1. ff. De pœn. vbi indiſtinctè videtur inſpici tempus maleficij commiſſi: quoniam ille text. procedit quando controuertitur quæ pœna debeat imponi; hic verò tractatur ſub quo indice reus debeat conueniri. Hanc Dyni diſtinctionem poſtea ſequuti ſunt Oldrad. conſ.4.circa finem,verſ. Qui autem contra. Archid. in c. Nemo, num.2. verſ. Et hoc vbi bona fide, 11. q. 1. Collect. in d. c. Propoſuiſti, in princ. & Henric. Boich. ibidem col.2. verſ. Et hoc vbi bona fide, & non in fraudem factus eſt Clericus, Bart. & Doctores in d. l. 1. ff. De pœn. Ioan. Andr. & alij hic. Quorum opinio communis eſt,vt conſtat ex citatis per Aufrer.in Clem.1. reg. 1. Fallent.11. de offic. Ordin.& de communi teſtantur Imola conſ. 119. incipien. Ad primum quæſitum, num.1. Couarr. alios adducens practic. quæſt. c. 32. num. 4. verſ. Secunda concluſio. & Clar. in §. fin. q.36. num. 38. verſ. Sæ-

29 penumero contingit. eamque multoties probauit

uit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum in Clerico, qui dimiſſo habitu, & tonſura deliquit, & poſtea habitum, & tonſuram reaſſumpſit, & eccleſiæ inſeruiuit: declarauit enim hunc gaudere fori priuilegio, dummodo non reaſſumpſerit habitum in fraudem. Ergo idem dicendum in laico in fraudem promoto. Quandoquidem Clericus non beneficiatus quandiu in habitu, & tonſura non incedit, & non inſeruit eccleſiæ, fori priuilegium amittit, perinde ac ſi eſſet laicus ex decreto Concilij Tridentini cap. 6. ſeſſ. 23. Vnde quemadmodum reaſſumens habitum in fraudem fori priuilegio non gaudet, ex S. Congregationis ſententia; ita nec ille, qui in fraudem Clericatum aſſumit. Quinimo in cauſa Nepeſina Sacra Congregatio in ſpecie hanc ſententiam probauit etiam in laico, qui dicebatur prima tonſura initiatus poſt commiſſum delictum ad declinandam iudicis ſæcularis iuriſdictionem, vt dicam infra in 4. quæſt. num. 64. & 76.

Ad conſiderationes Bellameræ reſpondetur priuilegium fori non cenſeri conceſſum ei, qui Clericatum aſſumpſit in fraudem ad eludendum
30 iudicium ſæculare; quia fraudem committentes beneficio legis ſunt indigni; cap. penult. de colluſ. degen. & in generali conceſſione priuilegij non venit fraus, l. Si pater, & ibi Bart. in princ. ff. De his, quæ in fraud. creditor. cùm in omni diſpoſitione fraus ſemper intelligatur excepta, l. Imperialem, §. 1. de prohibit. feud. alienan. per Feder. Afflict. deciſion. 111. num. 3. & deciſ. 8. num. 3. cum alijs relatis ab Alciat. conſil. 69. num. 10. & ſeq. lib. 8. Put. deciſ. 134. circa fin. verſ. Si autem, lib. 3. Quod vendicat ſibi locum etiamſi priuilegium non ſit conceſſum in fauorem ſingularium perſonarum.

31 Vnde videmus priuilegium, c. Odoardus, de ſolut. tametſi indultum fuerit in fauorem ordinis Clericalis, nihilominus non ſuffragari doloſo, vt decidunt Domini de Rota deciſ. 841. lib. 3. part. 3. diuerſ. Verall. deciſ. 278. lib. 1. Put. deciſ. 251. part. 1. Præterea ad rationes Bellam. reſponde, vt dicam infra in 4. qu. n. 56.

32 Cæterum in hac materia fraudis duo ſunt animaduertenda. Primum eſt, quod etſi laicus ſit iudex competens in cauſa Clerici in fraudem promoti; non tamen poteſt eum perſonaliter diſtringere niſi perſona ſit præuenta, ſecundum opinionem Io. Andr. de qua infra in 4. q. nu. 52. & notat Marianus Socinus in d. cap. Propoſuiſti, num. 53. & alij inferius relati in 4. quæſt. nu. 71.

33 Alterum eſt quod vbi vertitur controuerſia an Clericus fuerit in fraudem promotus nec ne, cognitio ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, nec Iudex laicus poteſt procedere, niſi præceſſerit declaratoria Eccleſiaſtici ſuper fraude, vt dicam infra, num. 74. Et vtramque animaduerſionem multoties probauit eadem Sacra Congregatio, & in ſpecie in ſubiectis declarationibus, videli-
34 cet. Præſuppoſito quod quidam Clericus initiatus prima tonſura dimiſſo habitu, & ſeruitio Eccleſiæ dederit mandatum ad committendum prætenſum delictum; poſtea verò reſumpto habitu, & ſeruitio eccleſiæ fuerit commiſſum prætenſum delictum quo tempore in habitu, & tonſura incedebat inſeruiendo diuinis: dubitatur an Clericus prædictus fori priuilegio gaudeat. Die prima Februarij 1607. Sacra Congregatio cenſ. debere vtique gaudere, niſi in fraudem habitum reſumpſerit, quod Iudex eccleſiaſticus deſpicere debebit; ac propterea ſi de huiuſmodi fraude conſtiterit, iudicem ſæcularem eatenus in illum iuriſdictionem habere, quatenus à ſacris Canonibus permiſſa eſt illi iuriſdictio in eos, qui poſt delictum commiſſum in fraudem ordinibus initiati ſunt. Rurſus quidam diœceſis Lunen. Sarzanen. in puerili ætate conſtitutus ſuſcepit Ordines minores, ſed deinde per viginti annos in circa numquam geſtauit habitum; nec tonſuram Clericalem, ſed ſemper inceſſit vti ſæcularis, & vti talis per dictum tempus habitus fuit. Verum nouem, vel decem abhinc menſibus cum fuiſſet occiſus quidam eius frater carnalis, ſtatim reſumpſit ex ſuo capite, & abſque aliqua adſcriptione eccleſiæ habitum, & tonſuram Clericalem, & aliquando etiam inſeruiuit eccleſiæ intereſſendo in choro diuinis Officijs, ac etiam inſeruiendo Miſſis. Modò fuit occiſus pater occiſoris fratris dicti Clerici; & Iudex ſæcularis prætendens inquirere de dicto homicidio contra Clericum prædictum, illum carcerari fecit, & in actu capturæ fuit inuentus ſine tonſura, & cum armis, ipſe verò ad declinandam iuriſdictionem ſæcularem exhibuit inſtrumentum ſuorum Ordinum, ac per teſtes probauit à dicto tempore nouem, vel decem menſes ſe geſtaſſe habitum, & tonſuram Clericalem, ac etiam inſeruiſſe eccleſiæ. Ex hoc dubitatur numquid debeat gaudere priuilegio fori eccleſiaſtici. Die 26. Aprilis 1607. S. Congregatio Concilij cenſ. huiuſmodi inquiſitionem an inquiſitus reſumpſerit habitum in fraudem ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum. Cæterùm an talis fraus ſubſit, nec ne, ipſum magis ſcire poſſe: itaque eius muneris eſſe id decernere. Ita etiam fertur reſpondiſſe Sacra Congregatio ſuper controuerſijs iuriſdictional. in cauſa Ciuitatis Caſtellanæ 18. Februarij 1631.

35 Tertiò QVÆRO, an fraus præſumatur ex hoc ſolo, quod poſt maleficium commiſſum quis fuerit ordinatus, an vero ad hoc requiratur, vt ante Clericatum fuerit in curia ſæculari conuentus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus.

Et quidem indiſtinctè fraudem præſumi ex eo quod poſt crimen commiſſum timore ſæcularis punitionis ordinem ſuſceperit, affirmat Bald. in l. 1. num. 7. C. An ſeruus ex ſuo facto, vbi reprobans Dyni diſtinctionem, de qua in quæſtione præcedenti, num. 28. dicit per eam confundi totam regulam; quia cum ſciat ſe deliquiſſe, & ſe debitorem eſſe, eo ipſo conſtat de fraude, vt l. Quæſitum, ff. Qui, & à quibus. Item non prodeſt mutatio fori, cùm iam eſſet acquiſitum ius Reipublicæ, arg. l. Poſt contractum, ff. De donat. & l. Chirographis, §. final. ff. De adminiſt. Tutor, licet ſubdat hoc eſſe limitandum niſi pœna corporalis eſſet imponenda.

36 Alij diſtinguentes dicunt hunc caſum dupliciter poſſe contingere. Primò cum quis ordinatur
37 longè poſt maleficium commiſſum. Et hoc primo caſu indubiè concludunt fraudem non præſumi; quia temporis interuallum fraudis ſuſpicionem excludit, vt eſt textus notabilis in l. 4.

§. Si

§.Si ab ignoto, ff. De manumiſs. & poſt Iacob. Butrig.notat Bart. in leg.Pacta nouiſſima, col.1. verſ. Et per hoc dicebat, C. De pactis, Bald. & Angel.in l.Si quis cum aliter, ff.De verbor. obligat. & idem Bald. in l. fin. in 15.quæſt. C.Si ſeruus extero, Alexander conſ.28. in cauſa, & lite, num. 7. lib. 5. Quemadmodum enim arguitur fraus ex breuitate temporis, vt inferiùs dicetur; ita fraudis ceſſare debet ſuſpicio ex temporis interuallo,vt idẽ operetur oppoſitũ in oppoſito, quod propoſitum in propoſito,l.final. §.fin.ff.De legat.3.& vt contrariorum ead.ſit diſciplina; l.1. ff.De his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & ita arguit Crauetta conſil.44. Nobilis, num.2.

38 Secundò hic caſus poteſt contingere cum laicus in continenti poſt maleficium cõmiſſum curauit ſe Clericum fieri. Et hoc ſecundo caſu exiſtimant hunc præſumi ordinatum ſæcularis iudicij fugiendi fraude: coniecturatur enim fraus ex propinquitate actuum, & breuitate temporis quod interceſſit inter delictum commiſſum,& ordinationem ſubſequutam cap.Officij,& ibi gloſ.1.& Anchar.in vlt.notab.de Elect. l.Si ventri, §.fin. ff.De priuileg.creditor. & notat Bart. in l. Poſt contractum, col.4. verſ. Quinto præſumitur, ff. De donat. & alij cumulati ab Anton. Gabrieli Commun. concluſ. lib.1. titul. de præſumption. concluſ.13. num.6. & 7. Et ita in ſpecie diſtinguunt, quamuis hæc non allegent; Hippolyt.de Marſil. in l.Statu liber. ff.De quæſtion. & Boſſ. in titul. de pœnis, num.38.

Sed his non obſtantibus concludendum eſt indiſtinctè fraudem non præſumi, niſi priùs fuerit in foro ſæculari conuentus, vel accuſatus,aut in crimiue deprehenſus, arg. tex. opt. in l.final. ff.De bon. eor. qui mort. ſibi conſciuer.vbi qui ſibi mortem conſciuit, non præſumitur id feciſſe propter maleficium commiſſum, niſi priùs fuerit accuſatus, aut in crimine deprehenſus; ad idem textus in l.vlt.ff. De re milit. vbi factus miles poſt commiſſum delictum non repellitur è militia, niſi prius fuerit poſtulatus, ideſt accuſatus, vt ibi exponit glo.Concordat textus in l.1.C. De reis poſtulat. lib.10. & notatur in l. Si quis poſtea,ff. De iudicijs, & in l. Si adulterium, §.Si eo tempore,ff.Ad l.Iul. de adulter. & ita concludit Dyn.in præalleg l.Idem Vlpianus, ff.De excuſat. tutor. cum quo alij tranſeunt in l.1.ff.De pœn. vt idemmet Bald fatetur in d. l.1. num.7.C.An ſeruus ex ſuo facto. Idem firmant Gulielm de Cuneo, Iacob.Butrigar. & Bart. ſupracit. in prima quæſt.num.27. vbi declarantes opinionem Dyni quod promotus ſine fraude eximatur à iuriſdictione primi iudicis, dicunt eam procedere in delinquente per ſęcularem Iudicem non præuento, & ſequuntur Oldrad. Archid. Collect. & alij citati in præcedenti quæſtione,num.28.verſ.Hanc Dyni diſtinctionem, & cenſuit S.Congreg.Concilij: vt dicam infra, nu.72.& num.76.

39 Addit Iacob.Butrigar. in l. Si quis poſtea, ff. De iudic.& criminis infamiam fraudis præſumptionem inducere,allegat,l. Qui rei poſtulati,ff. De bon.eorum,qui mor.ſibi conſciuer. l.vnic.C. De reis poſtulat.lib.10.& l.fin. ff. De re militar. idem tenet Couar. practicar.quæſt.cap.32.nu.4. verſ.Secunda concluſio, & ita cenſet maior pars Interpretum, vt teſtatur Plaza lib.1.delict.c.35. num.1.& Clar.in §.fin.d. qu.36. verſ. Sed in hoc propoſito.

Sed hæc opinio non videtur vera, quia non fit fraus iudici ex mutatione fori niſi iudicium coram eo fuerit inchoatum, prout requiritur ad hoc vt eius iuriſdictio perpetuetur,& non proſit mutatio fori,vt l.vbi cœptum,ff.De iudic. d.l.Si quis poſtea,& l.penult. ff. De iuriſdict. omn. iudic.& d. cap.Propoſuiſti, de foro compet. Vnde præuentionem requirit Ioan.Andr. hic num.19. verſ.Puto quod in ciuili; cuius opinionem poſtea ferè omnes ſequuti ſunt, vt dicam infra, num.51.& ſeqq. Nec obſtant iura allegata, quia potius probant oppoſitum, cum requirant vt reus fuerit poſtulatus, vel in crimine deprehenſus; & ſic non ſufficit, vt ſit diffamatus. Et eodem modo reſpondetur ad d.l.Poſt contractum, ff.De donat. & d.l.Chirographis,§.fin.ff. De adminiſtrat.Tutor,quas Bald. allegat pro ſua opinione, quoniam requirunt, vt præcedat ſententia condemnatoria; & ita in contrarium retorquentur. Nec obſtat textus in d.l.Quæſitum, ff. Qui, & à quibus, quia ibi agitur à quo tempore pœna ſit infligenda, ſed non ſub quo iudice.

40 Longè autem magis abeſſet præſumptio fraudis ſi ante perpetratum delictum quis emiſiſſet votum ingrediendi Religionem, aut ſuſcipiendi ordinem ſacrum: ita Bald.in l.1. n.11.C.An ſeruus ex ſuo facto, dicens hoc caſu poſſe ſaluari Dynum; quia ille ſtatus erat implicitus tempore delicti; & ideo iudicandum eſt tanquam de Clerico, vel profeſſo. Idem firmant Iaſ. in l. Cum quædam puella, ff. De iuriſdict. omn. iudic. Marſil. ſingular. 534. Couarr. loc. cit. & Chaſſan. in conſuetud. Burgund. rubric. 1. §. 5. verſ. Archidiaconus, num.68. qui tamen ſubdit ſe non credere hanc opinionem à practicis fore admittendam. Sed malè; quia etiam ſine voto fraus non præſumitur,niſi præceſſerit accuſatio, vel deprehenſio in crimine, vt ex dictis conſtat.

41 Quartò QVÆRO, An laicus conuentus in curia ſæculari, qui poſtea effectus eſt Clericus, pro illa cauſa à iudice laico iudicari, & puniri poſſit.

Celebris eſt hæc controuerſia, & vſu forenſi admodum frequens. Goffred. in c. Eam te, de reſcript. arguens pro, & contra, ad partem affirmatiuam inducebat illam decretalem, & alia iura, quæ probant ex mutatione ſtatus quem non liberari ab eo, ad quod prius tenebatur, videlicet l. Si quis poſtea, ff. De iudic. l. Si reus, ff. Iudic. ſolu. l. Cum quædam puella, ff. De iuriſdict. omn. iudic. c. 3. 16. q.1. c. Admonere, 33. q.2. c. Deſignata, & cap. Præterea, 51. diſt. c. Ex antiquis, c.Frequens,& c.Si ſeruus,54.diſt. c. Gaudemus, in fin. infra de diuort.Ad partem negatiuam inducebat c. Si quis iam tranſlatus, 21. q. 2. c. vnico, 18. q. 1. c. Ne pro cuiuſlibet, 16. q. 1. c. Ferrum, 50. diſt. c. Deinde, 26.diſt. l. Non diſtinguemus, §. Sacerdotio, ff.De arbitr. l. penult. §. vlt. ff. De vacat. muner. l. Spadonem, §. Scire, ff. De excuſ. tutor. l. Is cui, ff.De aliment. & cibar. legat. l. Eum actum,& l.Atqui natura, ff. De negot. geſt. inſtitut. de aſſignat. libert. §. Datur, & nil vlterius addebat. Sed alibi idem Goffred. & alij iuris interpretes in varias

opiniones ſcinduntur,quas hic recitant Io.Andr. num.19. Bellam. in 8. quæſt. Butr. n 9. Cardin. in 9.quæſt.& Anchar. num.2. verſ. vltimo, Ioan. Andr.Siquidem Abb. Siculus ſuper hunc textum non ſcripſit, vt incautè dixerunt moderni Collectores hic: nam lectura in eius volumine inſerta non eſt Abbatis, ſed Antonij Butr. vt patet ex illius inſpectione. Legiſtæ recenſent has opiniones in l.1. ff. De pœnis,& l. Si quis poſtea, ff.De iudic. Aliqui ex Canoniſtis in c.Propoſuiſti,vbi in ſpecie Anchar. num.6. in fin. & plenius Mar. Socin. in 15. articulo principali, n.45. verſ. Primum exemplum, de foro compet. Archid. Turrecrem. Gemin. & Præpoſit. in cap. Nemo, 11. quæſt.1.

Prima opinio eſt Alani, Goffredi, & Bernardi hic, qui ſcripſerunt indiſtinctè iudicem laicum poſſe procedere: idem Vincent. in c. At ſi clerici, de iudic. & Hoſtien. hic.addentes iudicem ſæcularem poſſe etiam procedere ad executionem ſententiæ. Id ipſum firmant in d. c. Propoſuiſti. Hoſt. in princ. Ioan. Andr. n.2. Collectar. in princ. Bellam. num. 1 Butr. num. 7. & Abb. num. 13. qui omnes exemplificant illam decretalem in laico, qui conuentus in foro ſæculari poſtea factus eſt Clericus, aſſerentes eum non poſſe in cauſa illa declinare iuriſdictionem iudicis laici: & ex Legiſtis Gulielm. de Cuneo, in l. penult. ff. Si ex noxal. cauſ. agat. Iacob. Buſſigar. in d. l. Si quis poſtea,& Bart.in l.1.num.1. ff. De pœn. vbi dicunt mutationem ſtatus in præuento non prodeſſe, quominus primus iudex pronunciet, & exequatur, vt hic refert Bellam. num. 8. verſ. Septima opinio, & conſentit. Bald. in d. l. Si quis poſtea, in princ. ff. De iudic. dicens, [Nota quod ſufficit quod citatus ſit tempore citationis de foro citantis, nec mutat forum, licet mutet qualitatem perſonæ, vt quia fiat Clericus. Eſt ergo hic expreſſum quod Clericatus aſſumptus poſt citationem nil prodeſt.]
42 Hæc Bald. Idem determinauit Barthol. Brixien. in quæſtione ſua Venereali 32. quæ incipit, Aliquis litigabat. inter tract. commun. tom. 17. pag. 54. Motus quia continentia cauſæ diuidi non debet, vt l. Nulli, C.De iudic. in Auth. de exception. collat. 7.& in c.1. infra, de ſequeſtr. poſſeſſ. vbi enim ſemel cœptum eſt iudicium, ibi finem accipere debet, vt l. Vbi cœptum, ff. De iudicijs, cum præſertim de qua cauſa cognouerit iudex, de ea pronunciare debeat, vt l. De qua re, ff. eod. tit. Item ſi aliquis lite pendente factus eſt miles, nihilominus iudicium debet ſub primo iudice terminari, vt leg.Si quis poſtea, ff.De iudic. Et ſimiliter ſi mulier, quæ coram aliquo iudice litigabat, pendente iudicio facta ſit de foro alterius, tamen primus iudex terminabit cauſam, vt l.Cum quædam puella, ff. De iuriſdict. omn. iudic. Item res tranſire debet cum onere ſuo,& cum ſua cauſa,vt c.Cum non ſit, de decim. & in hoc tandem reſidet per illam Decretalem, Propoſuiſti, de foro competenti, & ad hanc partem Io.Andr. allegat leg.2. in princ.& l.Tutor, ff.De excuſat. Tutor. l.Incola,l2 ſeconda, ff.Ad municipal. l.Semper, §.Hoc circa, ff. De iur. immunit. leg.Adulterium, §.1. ff.De adulter. l. Officiales, C.De Epiſc. & Cler. Non obſtat quod priuilegium ſuperueniens vniuerſaliter eximat, & liberet ab obligatione, qua quis tenebatur, vt in iuribus ſupra per Goffred. inductis ad partem negatiuam, quoniam per actum cōuentionis priuilegium fuit præuentum; & ideo non ſuffragatur, vt d. l. Tutor, & ita ad hanc oppoſitionem reſpondent in d. cap.Propoſuiſti, Hoſtien. num.2. Io.Andr. num.4. Bellam. in 4. notab. & Butr. num. 10. Federicus de Sen. conſ.97. num.4.

Secunda opinio fuit Ioannis de Deo in Cauillationibus ſub rubr. de priuileg. Clericor. in fin. vbi ſupradictam opinionem diſtinguens, dixit eam eſſe veram, & iudicem laicum poſſe procedere ſi cauſa ſit ciuilis, ſecus ſi ſit criminalis; quia hoc ſecundo caſu procedit iudex eccleſiaſticus tantum,cap.De perſona, 11.quæſt.1. cum ſimil. Pro hac diſtinctione videtur caſus in l.Qui cum vno, §.Reus, ff.De re militari, vbi reus de capitali crimine poſtulatus,& poſtea factus miles non eſt remittendus ad iudicem,ſub quo poſtulatus eſt; quod ſi eſt ita in milite armatæ militiæ; fortius obtinere debet in Clerico, qui eſt miles cæleſtis militiæ, vt in propoſito arguit Iacob. Butrigar. in l.pen.ff.Si ex nox. cauſ.agatur.

Tertia opinio primæ oppoſita ex diametro eſt eorū, qui ſimpliciter aſſerunt iudicem ſæcularem non poſſe procedere nulla habita diſtinctione cauſarum ciuilium, vel criminalium. Mouentur primò per l.Non diſtinguemus, §.Sacerdotio, ff. De arbitris, & d. leg.Qui cum vno, §.Reus, ff.De re militari, & leg.Hos accuſare, §.Hoc beneficio, ff. De accuſat. ad idem l.Prætor, §. 1. *vel ſi qui Sacerdotium*, & §. final. & l.His honoribus, §.Auctis, ff. De vacat. muner. leg.Idem Vlpian. & l.Spadonem, §.Si autem. & l.Iuriſperitos, ff. De excuſat. Tutor. Mouentur ſecundò, quia res lite pendente deuenit ad eum caſum, à quo non poterat inchoari. Ad hoc facit regul. Iuri factum, cum concord. l.Poſt finitam, ff. De ſuſpect. Tutor. l.4. §. 1. ff. De liber. agnoſc. & quod notatur in l. Nemo poteſt, cir-
43 ca med. 2.gloſ. ff. De legat. tertio. Mouentur tertiò, quia fugiens ad Eccleſiam habet immunitatem, cap. Inter alia, de immunit. Eccleſiæ, etiamſi primò fuerit carceratus; quinimmo ad mortem damnatus: nam ſi quo tempore ad ſupplicium ducitur, per Eccleſiam, vel Cœmeterium tranſeat, gaudet immunitate Eccleſiæ, neque poteſt inde violenter extrahi: & eſt communis opinio, vt atteſtatur Remig. de immunitate Eccleſiæ, fol.301. in 30.fallentia, & ita ſe vidiſſe in facto iudicari affirmat Chaſſan.ſuper conſuetud. Burgund.fol.55. nu.121. quem refert Boer. deciſ.110. poſt num.8.& Clar. in §.fin. quæſt.30. verſ.Scias autem. Ergo fortius hac immunita-
44 te gaudere debet qui factus eſt Clericus. Mouentur quartò, quia declinatoria nouiter orta bene opponitur poſt litem conteſtatam, c. Inſinuante de offic. delegat. gloſ. in Clement.1. de ſequeſtrat.poſſeſs.& fruct. quam in terminis Clerici præuenti allegat Socin.Senior conſ.91.n.14.
45 in fin. verſ.Aut Clerico, lib.3. Vltimò mouentur per textum fortem in cap.Calumnijs, 14.q.6. vbi res alterata, vel conſecrata non reſtituitur priori domino. His addi poteſt textus in l.Qui autem, ff. Si quis caut.cuius hæc ſunt verba, Qui autem nouo priuilegio vtitur, non videtur in ead. cauſa ſiſti, ex qua Paul.de Caſtr. in l.Præcedenti colligit priuilegium generale quod quis

non a

non teneatur coram tali iudice comparere, extendi etiam ad iudicem præuentum, & ſequi-
tur Iaſ. in l.Cum quædam puella, num.9. circa
finem, ff.De iuriſdict.omn. iudic.& pro hac par-
te ſecundum Io.Andr. hic bis fuit in diſputatio-
nibus determinatum, & placet Archid. Turrecr.
Gemin. & Præpoſit. in cap. Nemo, 11. quæſt.1.
propter ordinem impreſſum, præcipuè vbi agi-
46 tur de pœna corporali. Nec obſtant iura con-
traria, videlicet leg.Si quis poſtea, & leg.Cum
quædam puella,& cap.Propoſuiſti. Quoniam vt
ipſi reſpondent,in illis iuribus,ſi bene inſpician-
tur non mutatur forus, ſed adijcitur forus foro;
nam aliud eſt fori adiectio, aliud mutatio, l.Se-
natores, ff.De Senator. & l. Si eum, §.Item ſi ſer-
47 uus, ff.De exercit. act. Per Clericatum verò mu-
tatur ſtatus, & forus, vt cap. 1. 53. diſtin. ibi,
nequaquam ſtudens ſæculum fugere, ſed mutare,
cap. Quid proderit, 61. diſtin.ibi, [In aliud vitæ
genus calcata reuerentia eccleſiaſticæ diſciplinæ
tranſire,] Concil. Tridentinum cap.4. ſeſſ.23. ibi
hoc vitæ genus elegiſſe. Quinimmo non tantum
mutatur forus, ſed etiam genus fori, vt c. Duo
ſunt genera, 12 qu.1. & ita ad illa iura reſpon-
dent in ſpecie Philipp.& Franciſcus Vercellen.in
prædicta Decretali, Propoſuiſti, quos hic refert
Io.Andr. nu.19. verſ.Ad contraria, & eod.modo
reſpondet Archid. in c.Nemo, nu.2. 11.quæſt.1.
& Oldrad.conſ.4. Quod laicus delinquens nu.1.
48 verſ.Ad contraria verò. In eamdem opinionem
dicit ſe magis inclinare Ægidius Bellam.in eod.
cap.Propoſuiſti, in 2.quæſt.num.7. verſ.Quid di-
cendum, de foro compet. duplici fundamento.
Alterum eſt,quia priuilegium non eſt conceſſum
Clericis in fauorem ſingularium perſonarum,
ſed in fauorem totius Ordinis Clericalis, vt c.Si
diligenti de foro compet. Igitur non poſſunt
Clerici huic fauori tacitè, vel expreſsè renun-
ciare, vt ibi dicitur, & eſt communis Doctorum
ſententia, vt atteſtatur Boer. ſuper conſuetud.
Bituricen. fol.26. col.3. & Clar. §. fin. quæſt.36.
verſ.Secundò infertur. Ergo nulla ratio haben-
da eſt obligationis perſonalis inductę per cauſæ
49 præuentionem coram iudice ſæculari. Alterum
fundamentum eſt, quia coercitio clerici eſt iu-
riſdictionis merè ſpiritualis, quæ non cadit in
laicū,& cuius laicus eſt omnino incapax, c.Cau-
ſam, de præſcript. & legitur,& notatur in cap.1.
& 2. & d.cap.Si diligenti, de for. compet. in c.2.
& cap. At ſi clerici, de iudicijs. Igitur depen-
dentia,vel cōnexitas iudicij nihil facit, vt c.Tuā,
de ordin. cognit. cap. Lator, de re iudicat. &
c.Cauſam quæ, il ſecondo, qui filij ſint legitim.
Et hæc duo fundamenta ſimul iuncta ſecundum
eum videntur diſſoluere omnia argumenta con-
traria. Et ad obiectum de fraude reſpondet vt
dixi ſupra in 2.quæſt. num.28. verſ. Nec obſtat,
ſubdit tamen argumēta contraria eſſe ſufficien-
tia ad inducendum Summum Pontificem ſuper
hoc poteſtatem habentem ad faciendam nouam
conſtitutionem pro iudice ſæculari.
50 Demum hanc tertiam opinionem tuetur bo.
mem. D. Robuſterius olim Rotæ Auditor in
eius voto relato per Marcheſ. de commiſ. tit. de
cōmiſ auoc.cauſ.par.2.§.2.à n.130.vſq; ad n.140.
Quod quidem votum fuiſſe ab omnibus votan-
tibus approbatum in plena Signatura Iuſtitiæ
teſtatur idem Marcheſ.dict.§.2. num.95.fol.314.

ſubdens ſe illud retuliſſe ad publicam vtilitatem
& futuras controuerſias ſedahdas, & num. 166.
refert id ipſum in alio ſimili caſu fuiſſe reſolutū.
Quarta opinio eſt illorum, qui dicunt tertiam
opinionem procedere ſi bona fide, & ſine vlla
fraude factus ſit Clericus, aliàs ſecus. Et huius
ſententiæ fuit originaliter Dynus, cuius funda-
menta retulimus ſupra in 2.qu.num.28.verſ.Ve-
rum Dynus, licet hæc quarta opinio videatur
extra terminos, de quibus nunc agitur; quia
præſens quæſtio proponitur de laico, qui prius
fuit conuentus coram iudice ſæculari, & poſtea
procurauit ſe Clericum fieri; quod ſemper præ-
ſumitur in fraudem feciſſe, vt fusè oſtenſum eſt
ſupra in 3. qu.num.38. verſ. Sed his non obſtan-
tibus,niſi dixeris poſſe contingere, vt aliquando
abſit fraus etiam in præuento, veluti cum quis
ordinatur non voluntariè, ſed tractus à ſupe-
riore, ſed de hoc latius dicam infra, n.62.
Quinta eſt opinio Specul. in tit. de reo, verſ.
Sed quid ſi pendente, & verſ. ſeq. Qui videtur
potius inclinare in opinionem primam Alani,
& ſecundam Ioannis de Deo, dum ait, in cau-
ſa ciuili omnes tenere cauſam eſſe terminan-
dam ſub eod.Iudice, per d. cap.Propoſuiſti, de
for.compet.& per d.l.Si quis poſtea, ff. De iudic.
l.Si quis decurio, C.Ad, l.Cornel. de falſ l.final.
§. Ex bonis, ff.De bon.damnat.licet quidam con-
tradicant. Sed ſi cauſa eſt criminalis dicit eam
fore terminandam coram Eccleſiaſtico,cum ſæ-
cularis non poſſit punire,c.De perſona, 11. q.1.
& c.At ſi Clerici,ſupra de iudic. In contrarium
tamen allegat.cap.Epiphanium,2.quæſt.3.auth.
Qua in prouincia, C. Vbi de crimin. ag. oport.
c.1.3.qu.6.Verum finaliter concludit etiam cau-
ſam criminalem finiendam eſſe coram iudice
citante, ſed mandabitur executioni per eccle-
ſiaſticum, arg. c.Poſtulaſti: de foro competen.
& c.1.de raptor.
51 Sexta denique opinio eſt Ioan.Andr.hic n.19.
verſ.Puto quod in ciuili qui concordando iura,
& opiniones contrarias: [Puto, inquit, quod
in ciuili, vel criminali nulla diſtinctio perſona-
lis per ſæcularem iudicem fieri poſſit, vt pone-
re in carcerem, vel mala pagha,vel detinere, vel
ſimilia; & etiam in criminali realis executio per
ipſum ſæcularem, qui inchoauit, fieri poterit;
vt ſic Clericatus exemerit perſonam quoad
omnem manus iniectionem, vel diſtinctionem;
ſed non exemerit cauſam à iuriſdictione præ-
uenientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam
finiendam,& realiter exequendam,allegat ſimi-
le in c. Sanè de foro competen. vbi in reali eſt
quis quandoq; iudex cauſæ, & non perſonæ.] et
52 paulo poſt ſubdit: [Quæ dicta ſunt de perſonali
diſtrictione, procedere non videntur in illo,qui
in carcere ſæcularis iudicis exiſtens ibi ordina-
retur. Tum quia hic præuenta eſt cauſa, & per-
ſona. Tum quia Ordo non inuenit iſtum libe-
rum. Tum denique, quia ex contrario nimium
53 eluderetur iuſtitia.] Et ad hæc duo facit quod
notat idem Ioan.Andr. in cap.Sane,num.4. in
ver. Apud omnes, infra de celebrat. Miſſarum,
vbi poſt Vincent.& Hoſt. ibi, & gloſ. Ioan. in c.
Quæſitum,in ver.In patibulis, 13. qu.2. conclu-
dit damnatum ad mortem ſuſcipientem Corpus
Chriſti, iuxta textum in c. Quæſitum, 13. qu.2.
non gaudere immunitate; reddens rationem,
quia

quia Corpus Chriſti eum captiuum inuenit, & ſic captiuum dimittit, ne videatur iuſtitiam damnare, & ita pluries iudicatũ fuiſſe refert Igneus in l.1. in princ. num.6. ff. ad Syllanian. quem refert Clar. in §.fin.q.98.verſ.Sed pone. Supradictæ opinioni Ioan. Andr. poſtea adhæſerunt Doctores frequentiori calculo, & in ſpecie in hac Decretal. Butr.num.9. Cardinal. in 9.qu. Anchar. num.2.verſ.Vltimo Ioan.Andr.& Marian.Socin. in d.15. articulo principali, num. 53. & ſeq. Anchar. in c.Ea quæ, qu.13.num.19. de reg.iur.li.6. Feder.de Sen. conſ. 97. incipien. Quoniam, quæ eſt repetitio dict. cap. Propoſuiſti, nu.5. et hanc Theoricam Ioan. Andr. eſſe communiter receptam teſtatur Stephan. Aufr. alios adducens in tract.de poteſtat. ſæcular. ſuper perſon. eccleſ. in 1. regula, fallent.11.nu.19. inter tractat.commun.tom.14.fol.390. & conſentiunt Domini de Rota, vt dicam infra, num.161. in fin.

54 Ex dictis Ioan.Andr. in hac ſexta opinione eliciuntur quatuor concluſiones in cauſis ciuilibus, & quatuor itidem in criminalibus. In cauſis ciuilibus; Prima concluſio eſt, Iudex ſæcularis qui verbaliter citauit laicum, qui poſtea factus eſt Clericus, poteſt cauſam proſequi, & diffinitiua ſententia terminare: & in hoc concordant opiniones omnes, de quibus ſupra à n.41. excepta tertia.

Secunda concluſio. Idem iudex poteſt ſententiam realiter exequi in bonis Clerici, in quo ſimiliter excepta tertia opinione omnes concordant.

Tertia concluſio. Idem iudex non poteſt Clericum pro illa cauſa perſonaliter diſtinguere, veluti ponere in carcere, vel mala pagha. Diſcordare videtur prima opinio dumtaxat inſpecta ſui generalitate.

Quarta cõcluſio; Iudex ſæcularis ſi pro debito ciuili realiter, ideſt per capturam perſonæ citauerit laicum, qui exiſtens in carcere ordinatus ſit Clericus, poteſt in cauſa procedere, eumque in carceribus detinere. Opiniones omnes conueniunt, præter tertiam.

In cauſis criminalibus prima concluſio eſt. Iudex ſæcularis, qui verbaliter citauit laicum, qui poſt commiſſum delictum factus eſt Clericus, poteſt in cauſa illa procedere, & pronunciare. Hæc concluſio concordat cum prima, quarta & quinta opinione.

Secunda concluſio. Idem iudex poteſt ſententiam ſuam exequi realiter in bonis Clerici, concordat prima & quarta opinio.

Tertia concluſio. Non tamen poteſt eandem ſententiam exequi in perſona, nec clericum perſonaliter diſtringere: concordant omnes opiniones, & ſolum prima videtur diſcrepare attenta ſui generalitate.

Quarta concluſio. Iudex ſæcularis, qui pro criminali cauſa realiter, ideſt per capturam perſonæ citauit laicum, qui dum detineretur, factus eſt Clericus, poteſt eum diſtringere, & punire etiam in perſonam: concordat prima & quarta opinio. Et probantur concluſiones ſupraſcriptæ iiſdem rationibus, & authoritatibus, quibus nituntur opiniones cum eis concordantes: quas quidem concluſiones videtur etiam collegiſse Anton. de Butr. nu. 12. verſ. Concludendo: qui explicans mentem Ioan. Andr. diſtinguit ſic. [Quandoque quæritur an mutatione ſtatus de laico in Clericum mutetur iuriſdictio: quandoque an mutetur executio, vel exequendi poteſtas. Si quæritur an mutetur iuriſdictio; tunc tene, aut eſt præuenta iuriſdictio, & perſona; ſeu executio, quia iam captus eſt, & efficitur ibi clericus; & non proficit mutatio: aut non eſt præuenta perſona, ſeu executio, quia non capta, ſed ſola cauſa, vel iuriſdictio, vt quia eſt citatus, vel lis eſt contra eum conteſtata; & tunc non impeditur iuriſdictio quoad proceſſum, & cauſam finiendam; & ſic iſte remanet iudex cauſæ, & non perſonæ. Quandoque quæritur an mutetur executio; & tunc aut perſona, aut cauſa, ſeu executio eſt præuenta, quia iam eſt in carceribus poſitus; & non proficit etiam quoad executionem, & etiam quoad exequendi modum mutatio fori. Aut non eſt præuenta perſona, ſeu executio, ſed ſolum cauſa, quia fuit citatus, vel lis conteſtata; & tunc quædam eſt executio præparatoria, & diſtrictiua perſonæ, vt ponere ad carceres poſt Clericatum, vel aliàs diſtringere perſonam ne fugiat; & ab hoc eximitur. Quædam eſt diſtrictio realis, & hanc adhuc facere poſſet iudex ſæcularis, nec prodeſt mutatio ſtatus. Quædam eſt executio deciſiua; & hanc ſicut alias, ſi eſt perſonalis, facere non poteſt; ſi realis ſic.] Hæc Butrius.

55 Supradicta omnia præſtringi poſſunt hac vna concluſione, videlicet, iudex ſæcularis, qui in cauſa ciuili, vel criminali ſiue per citationem, ſiue per capturam præuenit contra laicum, qui poſtea factus eſt Clericus, poteſt cauſam illam proſequi, ac diffinire, & exequi realiter, vel perſonaliter ad limites præuentionis dumtaxat, & non vltra.

56 Non obſtant duo motiua Bellam. de quibus ſupra in tertia opinione, num.48. videlicet incapacitas laici, & priuilegium ordini conceſſum: nam reſpõderi poteſt iuriſdictionem iudicis laici in cauſa ante Clericatum præuentã perpetuari in Clericum propter principium habile, licet poſtea deuenerit ad caſum à quo non potuit inchoari, vt in d.cap.Propoſuiſti, de for. compet. & ibi dixi, num.13. cum concordant. ſupra allegat. pro prima opinione. Facit l. Nec enim, ff. De itin.act. priuat. cap. Conſultationibus, de iurepatr. cap. Placet, de conuerſ.coniug. cap. Diſcretionem, de eo qui cognouit conſanguineam
57 vxor.ſuæ, & cap. Factum, de reg. iur.lib.6. Et eſt ſimile in Clerico litigante coram iudice ſæculari: nam cum laicus ſit iudex competens, quia actor ſequitur forum rei, cap.Si Clericus laicum & c.Cum ſit generale, de foro compet. propter principium habile eſt etiam iudex in cauſa reconuentionis, c.1. de mut.pet. ſecundum opinionem, quam dicit communem, & latè tuetur Decius in c.At ſi Clerici, à num. 156. de iudic. & magis communem, & de conſuetudine obſeruatam, Stephan. Aufr. de poteſt. ſæcular. ſuper eccleſ. perſon. in 2. regul. num.4. in 3. fallentia.
58 Item eſt ſimile in Clerico, qui efficitur hæres laici iam conuenti coram iudice ſæculari; quia inſtantia ſicut præmittitur cum laico inchoata tranſit in Clericum: ſecundum vnam opinionem, quam ſequuntur Bald.conſ.340. Tria ſunt, verſ. Item quia dictus Clericus, lib.2. Imol. in l.Si eum hominem, ff. De fideiuſſor. & alij, quos refert,

refert, & ſequitur Aufr. vbi ſupra, num.7. in 6. fallentia, dicens illam maxima æquitate fulciri, & adducens rationem, quæ facit ad propoſitum noſtrum, videlicet, quia aliàs tertius læderetur ſine culpa qui inchoauit litem cum defuncto, ſi cogeretur deſerere iudicium prius cœptum coram ſæculari iudice, & aliud inchoare coram eccleſiaſtico, & lites ex litibus orirentur, contra textum in cap. Paſtoralis, infra, de cauſ. poſſeſs. & propriet. licet alij contra, vt per eum. Neque verò hoc contingit ex facto, vel miniſterio Clerici renunciantis fori priuilegio, ſed ex auctoritate Eccleſiæ, quæ iuſtitia ita exigente iubet perpetuari iuriſdictionem, vbi ſemel cœptum eſt iudicium non obſtante mutatione fori, vt in prædicta Decretali Propoſuiſti. Præterea ſi valeret ratio Bellameræ, nullus eſſet caſus, in quo iudex laicus poſſet procedere contra Clericum, ſemper enim illi obſtaret incapacitas, & priuilegium conceſſum Ordini, quod tamen conſtat eſſe falſum, cum in pluribus caſibus ſit iudex competens, & vnum & viginti in cauſis criminalibus, & triginta tres in cauſis ciuilibus enumerat Stephan. Aufrer. in d. tract. de poteſt. ſæculari in perſonis eccleſiaſt. in 1. & 2. reg. à num. 1. vſque in finem. Rurſus quamuis Clericus directè renunciare non poſſit priuilegio fori, poteſt tamen indirectè, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij, puta dimittendo habitum, vel tonſuram, vel ſeruitium Eccleſiæ, aut matrimonium contrahendo cum vidua, vel corrupta, vt in decreto Concilij Tridentini, c.6. ſeſſ.23. Ad quod facit, quod dixi in cap. Significatum, num. 17. infra de reg. Et ex his patet etiam reſponſio ad cap. Comperimus, 14. qu. 6. ſupra allegatum pro 3. opinione: nam res conſecrata propterea non reſtituitur priori domino, quia in vſus prophanos amplius non debet redigi, c. Aurum, 12. qu. 2. & cap Ligna, de conſec. diſt. 1. & ita effugit omne commercium laicorum. vt nullo caſu conſecrari poſſit niſi à ſacratis, & Deo dicatis hominibus, c. In ſancta, & cap. ſeq. ead. diſtin. At verò Clericus non ita eximitur à poteſtate ſæculari quin in certis caſibus illi remaneat ſubiectus, vt prædixi. Inter hos autem conſtat vnum eſſe præcipuum, cum cauſa, vel perſona ante Clericatum eſt præuenta. Præterea aliud eſt in re inanimata, aliud in animata, arg. l. Si rem mobilem, & l. Pomponius, in princ. ff. De acquir. poſſeſſ. Ideoque ſi ſeruus alicuius fuerit conſecratus, bene reſtituitur domino ſuo, vt c. Ex antiquis, 54. diſt. Ratio diuerſitatis, &c. eſt, quia cum ſeruus ſit res animata, delinquit permittendo ſe ordinari; quemadmodum in caſu noſtro delinquit is, qui permittit ſe Clericum fieri, vt ſæculare iudicium effugiat, ſed res inanimata in nihilo delinquit. Ita notabiliter diſtinguit, & declarat gloſ. vnic. in dict. cap. Comperimus, quam ibi ſequuntur Archid. & DD. Et eſt ſimile in cap. Epiſcopus in diœceſim, 7. qu. 1. ibi. Amotis his quos ordinauit, Altaris tamen conſecratione manente.

59 (margin)

60 (margin)

61 Vnde etiam colligitur non procedere argumentum ſuperius deductum pro tertia opinione nu.43. à priuilegio immunitatis ad priuilegium fori. Quandoquidem priuilegium fori fuit conceſſum rei animatæ, ideſt Clericis, & ideo non ſuffragatur præuentis. Sed immunitas non fuit conceſſa confugientibus, ſed rei inanimatæ, ideſt Eccleſiæ, quæ non eſt præuenta, & cuius priuilegium ita violatur per extractionem liberi, ſicut captiui, cum ſit locale, leg. Præſenti, verſ. Ipſis ſeruata locis reuerentia, C. De his qui ad Eccleſ. confugien. cap. Reum, cap. Frater, & cap. Definiuit, 17. quæſt. 2. Abb. in cap. Sanè, num. 1. verſ. Item quia ipſa Eccleſia, de celebratione Miſſarum.

Demum non obſtat votum D. Robuſterij, de quo ſupra num.59 quoniam loquitur ſatis implexè, & confundit duos articulos valde diuerſos, & quamuis adducat nonnulla fundamenta pro incompetentia iudicis laici in cauſa Clerici promoti lite pendente; tamen principaliter tractat an inſtantia inchoata contra laicum in foro ſæculari tranſeat in eius hæredem clericum, vt patet apud March. ſ. loc. cit. num. 135. qui quidem articulus eſt admodum controuerſus, vt patet ex dictis ſupra nu. 58. & opinio fauens eccleſiæ habet pro ſe multorum DD. authoritatem, maximè Rot. deciſ. 5. de for. compet. in Antiquis, Seraphin. deciſ. 957. num. 9. & ſeruari in Senatu Sabaudiæ teſtatur Anton. Faber in ſuo Cod. lib. 3. tit. 1. Definit. 13. adeo vt idemmet Ioan. Andr. author opinionis contra clericum ordinatum lite pendente, vt hic, tamen prædicto articulo ſentiat pro Clerico hærede in cap. Qui in ius, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. Nec mirum, quia omiſſis alijs rationum diuerſitatibus, in Clerico hærede nulla fraus conſiderari poteſt, cum ſine facto ſuo ſuccedat laico. Secus in illo, qui poſt litem motam voluntariè Clericatum aſſumit, vt idemmet Marcheſ. obſeruat nu. 140. Præterea in primo caſu iudicium fuit cœptum contra tertium; at in caſu noſtro inchoatum fuit contra eademmet perſonam, quæ poſtea forum mutauit, & hanc diffinitiuam in puncto conſtituit Rota d. deciſ. 5. poſt medium his verbis: [Sed poſſet dici quod illa vera cum eadem perſona eſſet præuenta; hic autem ſunt diuerſæ perſonæ debitoris laici, & Clerici.] Hæc ibi. Atque ita Rota in noſtro articulo eſt apertè pro hac ſententia.

62 Declarant concluſionem ſuperius firmatam num.52. Bart. in leg. 1. num. 3. verſ. Quod eſt verum, ff. De pœn. & Marian. Socin. in d cap. Propoſuiſti, num. 53. verſ. Sed ſi appareret, de for. compet. & alij Recentiores, vt procedat in eo, qui poſt præuentam iuriſdictionem voluntariè ordines ſuſcepit; tunc enim præſumitur hoc in fraudem feciſſe, & ideo non prodeſt ei mutatio fori, ſecundum diſtinctionem Dyni. Secus ſi tractus à ſuperiore; quia tunc ceſſat ſuſpicio fraudis, per l. Qui autem, in princ. ff. Si quis caution. & l. Iuriſperitos, & l. Tutor petitus, ff. De excuſat. Tutor. l. Idem Vlpianus, §. 1. ff. Eod. tit. & l. Prætor, in princ. ff. De vacat. & excuſat. muner. Sed

63 hanc limitationem ego non puto veram. Primò quia non videtur poſſe dari hic caſus vt laicus ad ordines inuitus trahatur, quoniam nec clericus etiam ex cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis Eccleſiæ poteſt compelli ad ordines ſuſcipiendos, cum ſacramentum Ordinis ſit voluntarium, vt notatur in §. Si autem ſacramenta, 1. quæſt. 1. §. vlt. 22. quæſt. 4. cap. Veniens, infr. de tranſact. & notat Hoſt. in Summ. de Sacram. non iterand. §. Quot ſint ſpecies. Nec obſtat textus in c. Quæris.

tis, infra de ætat. & qualit. quia procedit tantummodo in Clericis beneficiatis, qui ſi neceſſitas, vel vtilitas poſtulet, cogi poſſunt ad recipiendos Ordines ſuis beneficijs non annexos, nec habet locum in non beneficiatis, vt ibi declarat Henrich. Boich. in princ. Præterea iura, quæ probant clericatum non eximere à iuriſdictione iudicis præuenientis, non fundant ſe in fraude, in ſed ipſa præuentione, vt patet in prædicta Decretali, Propoſuiſti, ibi, ius reuocandi forum non habet quaſi præuentus; & ideo Ioan. Andr. in opinione ſua non cõſiderauit fraudem, ſed præuentionem dumtaxat, per quam iuriſdictio perpetuatur, & cauſa remanet affecta iudici præuenienti, in cuius præiudicium non prodeſt mutatio fori, & compulſio, ſeu attractio ſuperioris excuſat quidem Clericum à fraude, & dolo, ſed non eripit eum à iuriſdictione iudicis præuenientis, vt ex dictis conſtat. Ac demum ſi tractus à Prælato eximeretur à iuriſdictione iudicis, ſub quo iudicium fuit inchoatum; hinc eſſet aperta via fraudibus, quia laicus vt vitaret vltionem iudicis ſæcularis facilè poſſet colludere procurando vt Epiſcopus eum induceret ad ſuſcipiendos Ordines; & ipſemet Prælatus ex ſe poſſet illum attrahere, vt iudici præuenienti cauſam, & perſonam præriperet, & ita prædicta Decretalis, Propoſuiſti, eſſet ludibrio poſita, contra textum in c. Commiſſa, de elect. lib. 6.

64 Concluſiones ſupra firmatas tam in hac quarta quæſtione ex mente Io. Andr. quàm in tribus præcedentibus non obſcurè probauit meo tempore S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum in cauſa Alexandri, & Zuccari Nepeſinæ diœceſis, qui dicebantur prima tonſura initiati in fraudẽ fori ſæcularis propter homicidium, vt prætendebatur, ab eis patratum. Primò enim cenſuit Sac. Congregatio eos quoad perſonam gaudere fori priuilegio, tametſi in fraudem fori ſæcularis clericatũ aſſumpſerint, ſed quoad bona an ſubſint ſæculari iuriſdictioni, maturius eſſe deliberandum. Verum poſtea, quia amplius prætendebatur ex parte Curiæ ſæcularis clericatum in fraudem ſuſceptũ nedum illis non ſuffragari quoad bona; ſed nec quoad perſonam, cum de hoc iterum actum eſſet in Sac. Congregatione firmatæ fuerunt concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio, ſemota fraude, laicus poſt commiſſum delictum prima tonſura initiatus omnino eximitur à iuriſdictione iudicis laici tam quoad perſonam, quàm quoad bona, hoc probatur argum. textus in leg. Hos accuſare, §. Hoc beneficio, ff. De accuſat. vbi Angelus, notat, & Alber. in l. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militar. notatur in c. Propoſuiſti, de for. compet. & in l. Si quis poſtea, ff. De Iudic. Et hanc concluſionem pluribus probat Oldrad. conſil. 4. per totum; & ponit Couarr. pract. quæſt. cap. 32. ſub num. 4. verſ. Prima concluſio. Et dicunt magis cõmuniter receptum Plazza lib. 1. delictor. c. 35. num. 1. & Clar. §. final. quæſt. 36. verſ. Sæpenumero, in primo membro diſtinctionis, & adde quæ dixi ſupra in 1. quæſt. à num. 25.

65 Secunda concluſio. Laicus, qui poſt patratum delictum primam tonſuram in fraudem ſuſcepit, vt ſcilicet ſe eximeret à ſæculari poteſtate, quoad perſonam nihilominus gaudet fori priuilegio, nec poteſt à iudice laico puniri, aut perſonaliter diſtringi, vt probat textus in d. l. Qui cum vno, §. Reus, ff. De re militari, et hanc concluſionem ſtatuunt, & tuentur hic Ioan. Andr. & alij, intelligendo eos, vt dicam in concluſione proximè ſequenti. Bart. in l. 1. num. 3. ff. De pœn. & communem dicunt Aufrer. in tract. de poteſt. ſæcular. ſuper perſon. eccleſ. ſeu in Clem. 1. in 1. reg. num. 19. de offic. ordin. Couarr. d. c. 32. poſt num. 4. verſ. Tertia concluſio. Boſſ. in tit. de pœn. num. 35. & alij plures apud Clarum, d. verſ. Sæpenumero, & Baiard. ibidem in Additionibus num. 42. & ſeq. & hic iunge quæ dicta

66 ſunt ſupra in 2. quæſt. à nu. 28. Et quamuis nonnulli ex Authoribus relatis ſenſerint clericum in fraudem promotum eſſe degradandum à iudice Eccleſiaſtico, & tradendum ſæculari etiam corporaliter puniendum, vt Bartol. in d. l. 1. Anchar. in regul. ea quæ, quæſt. 13. de regul. iur. lib. 6. & alij Prælati à Couarr. loc. cit. qui amplius cenſet hanc degradationem non requiri in Clericis primæ tonſuræ: Verius tamen eſt hunc caſum, ideſt cum quis eſt promotus in fraudem, non recenſeri inter eos, in quibus pœna degradationis imponitur, vt patet in c. Nouimus, de verb. ſignif. in c. Cum non ab homine, de iudic. in c. Ad falſariorum, de crim. falſ. & in c. Ad abolendam, de hæreticis. Ideoque Clericum neque eſſe hoc caſu degradandum, neque tradendum curiæ ſæculari probat Butr. hic col. 4. verſ. Ex his apparet. Ac præterea Bart. & alij aſſerentes Clericum fraude promotum eſſe degradandum ſunt intelligendi ſi Clericus talia delicta perpetrauerit, ob quæ degradationem mereatur, vt declarat optimè Cardinalis hic prope finem. [Et in eo, inquit, quod dicit Bartholus de degradatione, non intelligas quod fieri debeat pro quolibet crimine; quia imò non fit niſi de incorrigibili, præterquam in tribus caſibus, vt notatur in d. c. Nouimus, in gloſ. 3. de verbor. ſignif.

67 Et quamuis Couar. d. c. 32. verſ. Sed ſi Clericus, exiſtimet Clericum primæ tonſuræ poſſe hoc caſu puniri per iudicem ſæcularem etiam pœna mortis abſque vlla degradatione; eius tamen opinio, ſi vera eſt, intelligenda eſt procedere dummodo clericus ſit incorrigibilis, vel aliquod delictum ex ſupradictis patrauerit, & fuerit traditus ab eccleſia iudici ſæculari, præuia declaratione ſuper delicto: patet, quia Couarr. dicit primò clericos in minoribus non poſſe puniri à Curia ſæculari ante degradationem, et hoc certũ eſt intelligi debere in caſibus, in quib' degradatio requiritur.] Deinde ſubdit hoc non procedere in clericis primæ tõſuræ, qui poſſunt puniri per laicum ante vllam degradationem; quæ exceptio vt ſit de regula, ſimiliter eſt intelligenda in caſibus, in quibus in alijs clericis eſt opus degradatione; alioquin ſequeretur abſurdum, vt Clerici primæ tonſuræ pro quolibet crimine puniri poſſent à poteſtate laica, nec vnquam fori priuilegio gauderent, contra textum in d. cap. Cum non ab homine, cum ſimil. & decretum Concilij c. 6. ſeſſ. 23. latè Alex. conſ. 8. Videtur, num. 1.

68 lib. 1. Quatenus igitur degradatio in illis non requiratur, adhuc tamen coerceri non poſſunt à ſæculari poteſtate, niſi duobus concurrentibus. Primò ſcilicet vt tradantur ab Eccleſia Curiæ ſæcu-

ſæculari, vt per gloſſ. in d. c. Cùm non ab homine, in ver. Poſtmodum, & eſt communis opinio ſecundum Alciat. ibidem num. 108. & Clar. d.
69 quæſt.36. verſ. Scias autem, deinde vt præcedat declaratio iudicis Eccleſiaſtici ſuper delicto, cap. Cum ſecundum, de hæret. lib. 6. Ideoque clericus aſſaſſinus poteſt à iudice laico puniri, etiam abſque alia degradatione, c. 1. vbi Gemin. Franc. & alij de homic. lib. 6. & tamen neceſſe eſt vt præcedat declaratoria Ordinarij eccleſiaſtici ſuper qualitate aſſaſſinij, vt ibi Ioan. Andr. & Geminianus notant, & eſt communis opinio, vt teſtatur Alexand. conſil. 166. num. 5. lib. 7. & extat hac de re conſ. Cardin. Alba. 13. relatum à Farinacio, titul. de inquiſit. quæſt. 8. n. 85. qui num. 109. amplius cenſet etiam Clericum primæ tonſuræ, quantumuis grauia delicta commiſerit, non poſſe à iudice laico corporaliter puniri, niſi poſtquam illum iudex eccleſiaſticus degradauerit, & Curiæ ſæculari tradiderit, ſi modo habitum, & tonſuram deferat.

71 Tertia concluſio. Laicus, qui poſt delictum aſſumpſit Clericatum in fraudem, quoad bona ſubeſt ſæculari iuriſdictioni; ideoque poteſt à iudice laico puniri pœna pecuniaria, & confiſcatione bonorum. Hæc eſt opinio Ioan. Andr. hic num. 19. verſ. Puto quod in ciuili, & Bart. in d. l. 1. num. 3. ff. De pœnis, quam ſequuntur, & communem dicunt Authores omnes relati ſupra in ſecunda concluſione, num. 65. & hic iunge quæ dixi ſupra in ſecunda quæſtione, n. 32.

72 Verum hæc concluſio videtur intelligenda dummodo Iudex laicus in cauſa præuenerit, ſic probat textus in l. Si quis poſtea, ff. De iudic. ex qua leg. deſumptus eſt ſimilis textus in c. Propoſuiſti, de for. compet. vbi legitimè citatus tenetur coram iudice citante cauſam proſequi, licet poſt citationem forum mutauerit: quem textum ibi exemplificant Hoſtien. & alij in Clerico poſt citationem promoto. Huius ſententiæ, licet recentiores illum generaliter referant, fuit Ioan. Andr. vbi ſupra: ait enim, [Puto quod in ciuili, vel in criminali nulla diſtrictio fieri poſſit per iudicem ſæcularem, loquitur de Clerico promoto poſt delictum, ſed realis tantum executio per ipſum ſæcularem, qui inchoauit, fieri poterit, vt ſic Clericatus exemerit perſonam quoad omnem manus iniectionem, vel diſtrictionem, ſed non exemerit cauſam à iuriſdictione præuenientis quoad ipſius proceſſum, & inſtantiam finiendam, vel realiter exequendam.] Atque ita Ioan. Andr. apertè ſentit iudicem ſæcularem catenus poſſe procedere quatenus præuenerit, & illum totidem verbis refert, & ſequitur Cardinal. col. 4. verſ. Septima eſt opinio. Hoc idem probat Anton. de Butr. col. 4. verſ. Quandoque quæritur an mutetur executio, & apertius Feder. de Sen. conſ. 97. Quoniam, in fin. vbi ait: ſola commiſſio criminis non facit præuentionem, ſed conuentio, vel deprehenſio, vt in fraudem vitandæ pœnæ videatur ordinatus. Eamdem opinionem tenet Anchar. in c. Ea quæ, num. 19. qu. 13. verſ. Secundo caſu, de reg. iur. lib. 6. vbi quærens coram quo debeat reſpondere laicus poſt commiſſum delictum effectus Clericus, ſic ait: [Cum ante iudicium inchoatum aſſumpſit Clericatum, non videtur dubium quod coram iudice eccleſiaſtico; poſtquam iudex ſæcularis non præuenit.] Et infra [Quando iudicium fuit iam cœptum coram ſæculari, ſentit cum Ioan. Andr. Clericatum eximere perſonam quoad omnem manuum iniectionem, & diſtrictionem, ſed non eximere cauſam à iuriſdictione præuenientе quoad ipſum proceſſum, & inſtantiam finiendam, & realiter exequendam.] Hic adde quæ ad corroborationem huius concluſionis dicta ſunt ſupra in 3. quæſt. à num. 35. vſque ad nu. 41. Atque hoc ipſum videntur ſentire omnes, qui cenſent Clericum in fraudem promotum quoad bona adhuc ſubeſſe ſæculari iuriſdictioni; quia quoad bona de fraude tunc dicitur conſtare, quando iudicium iam erat cœptum, & cauſa præuenta, vel per citationem, vel per litis conteſtationem, iuxta textum in d. l. Si quis poſtquam, de iudic. in d cap. Propoſuiſti, de for. compet. & in l. penult. ff. De iuriſdict. omn. iudic. & docet Oldrad. dict. cap. conſil. 4. num. 2.

Ex hac igitur tertia concluſione, & illius declaratione conſtat iudicem laicum ita demum poſſe procedere contra bona Clerici poſt delictum promoti, ſi in cauſa præuenerit iudicem
73 eccleſiaſticum ante Clericatum. Et in hunc ſenſum accipienda eſt deciſio in cauſa Nuſcana, in qua cum dubitatum fuerit, An Clericus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram Clericalem deliquit, & pro eo delicto in curia ſæculari citatus, & condemnatus fuit; deinde reaſſumpto habitu, & tonſura, eccleſiæ inſeruire cœpit iuxta decretum, cap. 6. ſeſſ. 23. poſſit à iudice laico poſt delictum commiſſum iudicari, & puniri: S. Congregatio cenſ. non poſſe propter idem delictum in carcerem conijci, aut perſonaliter diſtringi, modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem: iudicem poſſe proceſſui finem imponere, & contra illum realiter procedere, iuxta doctrinam Ioan. Andr. in c. vn. de obligat. ad ratiocin. Verba enim illa deciſionis, *modo non reaſſumpſerit habitum in fraudem*, non important vt qui habitum reaſſumpſit animo euitandi iudicium ſæculare, poſſit indiſtinctè in eo foro perſonaliter diſtingui, ſed ita demum ſi perſona fuerit præuenta, puta quia poſitus in carcere aufugit, aut dimiſſus fuit ſub fideiuſſione; tunc enim de fraude conſtare dicitur quantum pertinet ad perſonalem diſtrictionem, quemadmodum de ea dicitur conſtare quoad bona quando cauſa eſt præuenta, per ſupradicta.

74 Quarta concluſio. Ad hoc vt iudex laicus poſſit procedere contra bona Clerici in fraudem promoti, neceſſe eſt, vt præcedat declaratio ſuper fraude, & interim debet ſuperſedere, cap. Si iudex laicus, in fin. ibi, Contra eum interim quiuis proceſſus iudicis conquieſcat, de ſenten. excomm. lib. 6. etenim cum eius iuriſdictio ſit fundata ſuper hac qualitate fraudis, & ea circumſcripta Clericus ſit exemptus ab eius iuriſdictione etiam quoad bona, vt diximus in prima concluſione; priuſquam de huiuſmodi fraude conſtiterit, laicus neſcit ſe iudicem; ideoque de qualitate fraudis iuriſdictionem tribuentis ante omnia conſtare debet, l. 2. §. Sed ſi dubitetur, & l. Si quis ex aliena, ff. De iudic. Abb. & alij in cap. Si Clericus laicum, de foro compet. Bart. in l. Multum intereſt, ff. de condition.

& demonſtrat.& in l.Si finita.§.Iulianus,ff. De dam. infect. & ponderat Rolan.conſ.4.num.21. volum.1.Idemque de Clerico aſſaſſino,de cuius delicto conſtare debet priuſquam à iudice ſæculari puniri poſſit, tradunt omnes in c.1. de homic.lib.6. & diximus ſupra in ſecunda concluſione,verſ. Quatenus igitur,nu.69.& hic iunge quæ ex ſententia ſacræ Congregationis poſui ſupra,num.33.

Quinta concluſio. Cognitio, & declaratio an clericus fuerit promotus in fraudem, necne, ad iudicem ſæcularem non pertinet, ſed ad eccleſiaſticum tantum; quia cum agatur de clericatu, & illius qualitatibus,ſiue quæſtio ſit iuris, ſiue facti, iudex laicus nullam habet iuriſdictionem, d.c.Si iudex laicus, vbi not.de ſentent.excomm. lib.6. Ideoque cognitio an clericus duxerit vnicam, & virginem, ad hoc vt tanquam bigamus omni priuilegio clericali nudatus ſit, pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, vt dixit Rota deciſ.107. incipien. Item ſi clericus coniugatus, quam refert, & ſequitur Alex. conſ.8.Videtur, nu.4.lib.1. Ac ſimiliter quæſtio, An clericus inceſſerit in habitu, & tonſura ab Ordinario eccleſiaſtico eſt priùs definienda, Gemin. in c.1. §.final. in fin. de cler. coniug. lib.6. & Couar. practicar.quæſt. cap.33. ſub num.1. vbi aliam opinionem reprobat, veluti falſam & contrariam ſacris Canonibus. Et in terminis, an clericus primæ tonſuræ ſit benè, vel malè promotus ad effectum priuilegij fori eſſe cognoſcendum ab eccleſiaſtico, reſpondit Rolan. à Valle, d. conſ.4. num.18. 19. & 20.& 33. & de qualitate aſſaſſinij, Card.Abb. conſil.13. & tetigi ſupra in ſecunda concluſione prope finem.

75 Vltima concluſio pro præſentis cauſæ reſolutione laicus ſpurius, vel homicida licet initiari non debeat abſque diſpenſatione Apoſtolica, cap.Tanta, & ibi gloſ. fin.Qui filij ſint legitimi, & cap.7. ſeſſ.14. Concil.Trident. tonſuratus tamen recipit characterem, & gaudet fori priuilegio, licet ordinis executionem non habeat, vt reſpondit Alex. conſil.149. In cauſa, in princip. lib.6. & Rolan. d.conſ.4. Et quamuis Rebuff. in tract. nomin. quæſt. 14. num.72. dixerit nullam eſſe ordinationem ſi tonſura conferatur ab alieno Epiſcopo; & ſic initiatum non gaudere fori priuilegio,addens ſe vidiſſe ita iudicari, eo quod actus factus lege prohibente ſit nullus, leg. Non dubium,C.De legib.Eius tamen opinio erronea eſt; quia ſiue prima tonſura ſit ordo, quemadmodum tenent Canoniſtæ,per cap.Cum contingat, & ibi dixi latiſſimè de ætat. & qualit. ſiue diſpoſitio ad ordines,ſecundũ S.Thom.& Theologos in 4. ſentent. diſt.24. ſiue quid medium, ſecundum opinionem Nauar.in Manual.cap.22. num.18.& conſ.4. de ſacr. non iter. illud tamen certum eſt per eam licet lege prohibente collatam imprimi characterem, ſiue notam,vel ſignũ indelebile, quod reiterari amplius non debet, vt idem Nauarr. conſuluit, conſ.11. de tempor. ordinat. num. 3. & pluribus probat Guid. Pap. deciſ.449. vbi cenſet collationem primæ tonſuræ factam à non ſuo Epiſcopo eſſe validam, nec debere reiterari. Quod etiam cenſuit Sac.Congregatio in clerico ſæculari tonſurato ab Abbate benedicto contra prohibitionem Conc. Trid. in cap.10. ſeſſ.23.

76 Ex his omnibus videtur reſpondendum Alex. & Zuccar.quamuis malè promotos, vt in vltima concluſione,dummodo non ſæcularis iudicij fugiendi fraude clericatum aſſumpſerint, tã quoad perſonam, quàm quoad bona exemptos eſſe à ſæculari iuriſdictione, ex dictis ſupra in prima concluſione; ſed etſi in fraudem primã tonſuram ſuſceperint; gaudere tamen fori priuilegio quoad perſonam, patet ex ſecunda concluſione; ſed quoad bona ſubditos eſſe ſæculari poteſtati, ſi modo iudex laicus ante illorũ promotionem præuenerit in cauſa, vt in tertia concluſione. Cæterum non poſſe iudicem ſæcularem præuenientem in bonis procedere,niſi poſtquam iudex eccleſiaſticus pronunciauerit eos in fraudem curiæ ſæcularis promotos fuiſſe,conſtat ex dictis in quarta, & quinta concluſione,& ita reſolutũ. An autem hæc vendicent ſibi locum in Regno Neapolitano propter capitulum Caroli II.quod incipit, Item ſtatuimus quod clerici ad ſæcularia iudicia, vide Vincent.de Franchis, deciſ.545. & Marc. Anton. Genuen. in ſua praxi Archiepiſcopali, cap.9. num.4.

77 Quintò QVÆRO, an quæ dicta ſunt in ſuperioribus quæſtionibus de Clerico procedant in profeſſo. Videtur reſpondendum procedere, ſaluo eo, quod defenſio cauſæ ſpectabit ad monaſterium, prout concludit hic Io.Andr. nu.20. cum quo Butr. Cardin. & alij tranſeunt, & Bart. in d. l.1. num.3. in fin. verſ. Et quæ de Clerico, ff.De pœn. & Marian.Socin. in d.cap.Propoſuiſti, nu.52. verſ. Et ſubdit. Ioan.Andr. & Aufrer.

78 loc. ſupra citat. num. 6. nam licet propter characterem plus habeat ordo, quàm profeſſio, vt ſcripſit idem Ioan.Andr. in cap. Placet, infr. de conuerſ. coniug. tamen eo reſpectu, quo profeſſus Mundo mortuus eſt, vt l.Deo nobis, C.De Epiſcop. & Cler. & plura promittit, vt notatur in cap.vn.in 3.gloſ.de voto, lib.6. Concluſiones ſupraſcriptæ fortius quoad perſonalem diſtrictionẽ procedunt in Monacho,quàm in Clerico, & præſertim in minoribus, arg. cap.Cum ex eo, de elect. lib. 6. Facit ad hoc, §. His authoritatibus,de pœnit. diſt.1.cap.Admonere, 33.quæſt.2. & quod notatur in Auth.de Monachis, in princ. & §.Si quis igitur,ad fin. Itaque in illis caſibus, in quibus iudex ſæcularis poteſt procedere contra clericum pro obligationibus initis, vel maleficijs commiſſis ante ſuſceptos ordines; poteſt etiam procedere contra eum, qui profeſſionem emiſit, & è conuerſo; in quibus caſibus eximitur clericus à iuriſdictione iudicis laici, eximitur etiam profeſſus, cum in hac materia à pari

79 procedant. Quid autem ſi nondum ſit profeſſus, ſed infra annum probationis, vide per Angelum in d. l.1.& Alex.ibi in additione ad Bart. littera A, & quod legitur, & notatur in cap.Religioſo, §.Quamuis, de ſentent. excomm. lib.6.

80 Item quid iuris ſit de his, qui non promouentur,ſed ſolummodo aſſumunt quemdam modum viuendi ab Eccleſia approbatum, vt quia efficiuntur Becchetti, aut milites gaudentes, aut Tertiarij, vel alium ſimilem habitum, aut regulam ſuſpiciunt, vide per Bart. & Marian. Socin. locis proximè citatis, vbi concludunt in his non procedere ſupradictam diſtinctionem Io. Andr. Sed habere locum iura, quæ dicunt mutationem fori non eximere quem à iuriſdictione iudicis

dicis præuenientis : & dicit Bart. ita fuiſſe obſeruatum de facto : ſubdit tamen eos debere prius denudari inſignijs , vt leg. Qui cum vno , §. Reus , ff. De re milit. vnde remouebitur Bechettum , ſeu chordula ſi ſit tertij Ordinis, & ex loco cincturæ ponetur ad collum , cum qua ſuſpendatur , vt inquit Marian. Socin. ibidem,& in cap.1. num.12. verſ. Nona declaratio, de for. compet. ſed tu vide quod ibi dixi nu.65.& ſeqq. Non me latet quod refert Marcheſ. de commiſ. part.2. de commiſ. auocat. cauſar. §.2. à n.166. vſque in fin. fol. 324. videlicet quod cum fuiſſet introductum iudicium reintegrandæ poſſeſſionis contra mulierem in curia Capitolina , & poſtea lite pendente ipſa mulier deuotionis feruore fuiſſet recepta in Mantellatas, ſeu Pizzocaras S. Auguſt. Ordinis S. Monicæ , & obtinuiſſet à Vicario Vrbis cauſam reaſſumi , & inhiberi ſecundo collaterali ; cumque actor adijſſet Signaturam iuſtitiæ pro moderatione inhibitionis, & remiſſione cauſæ ad ſuum iudicem: Signatura nihil cenſuit reſcribendum , ex Oldrad. conſ. 4. Quod eſt contra concluſiones ſuperius firmatas ex communi Canoniſtarum conſenſu, & ex ſententia S. Congregationis Concilij,etiam in Clerico, vel profeſſo : & conſ. Oldradi loquitur in clerico poſt delictum promoto , ſed nullatenus præuento in Curia ſæculari , vt ipſemet declarat circa fin.verſ.Qui autē contra iſtam opinionem, & fuſius dictum eſt ſupra in 1. quæſt. à num.25. Nec eſt omittendum quod Feder.de Sen.conſ.97. in fin. concludit non eſſe faciendam differentiam , an quis lite pendente fiat clericus, vel profeſſus , an verò alia eccleſiaſtica perſona , puta miles S. Mariæ.

81 Sextò QVÆRO , An clericus coniugatus, qui poſt dimiſſum habitum , & tonſuram clericalem deliquit , & pro eo delicto in curia ſæculari citatus fuit ; deinde reaſſumpto habitu , & tonſura eccleſiæ inſeruire cœpit, iuxta decretum Concilij , c. 6. ſeſſ.23. poſſit à iudice laico propter delictum antea commiſſum iudicari, & puniri .

Solutio videtur petenda à iure communi eo quod Concilium Tridentinum in d. c.6. ſeſſ.23. innouet Conſtitutionem Bonifacij VIII. in c.vn. de cler. coniugat. lib.6. addendo quod niſi clericus coniugatus ſeruitio alicuius Eccleſiæ ab Epiſcopo deputatus eidem eccleſiæ ſeruiat , vel miniſtret , non gaudeat priuilegio fori , nec Canonis , quoad hoc ius commune reſtringendo. Quare adhærendo his, quæ in hac materia tradunt Doctores dicendum videtur, clericum, qui reaſſumpſit habitum , & tonſuram , & Eccleſiæ deſeruiuit iuxta requiſita Concilij Tridentini gaudere priuilegio fori, & Canonis quoad ea , in quibus non eſt inducta præuentio ; ſed quoad ea, in quibus eſſet præuentus , non prodeſſe

82 reaſſumptionem . Ad quod ponderatur quod clericus coniugatus per dimiſſionem habitus non perdit priuilegium perpetuò , & abſolutè , ſed ad tempus , quandiu habitum non defert. Quod innuunt illa verba d. c.vn. in fin. *gaudere nolumus* . Ergo quandocunque reaſſumet habitum , & deſeruiet , gaudebit prout tenent ibi Io.Monachus,num.2.arg.l. penult.ff. De teſtam. milit.& l.vlt ff.De curat. furioſ.Archid.num.1.in ver.Retinent, & Ioan.Andr. num.4. & probatur in Clem.1. de vita & honeſtat. Clericorum ponderando verbum, *quandiu* ſecundum primum intellectum, quem ibi ſequitur Zenzelin.& Cardinal.qu.12. & communiter Doctores , vt teſtatur Alex.hoc latè comprobans in conſ. 49. In cauſa,num.7.vol.6.& Prob. ad Monach. in dict. cap.vn.num.4.diſputat Ioan.Andr. in cap.Ioannes, in 4.quæſt. de Cler.coniugat.& atteſtatur ſe vidiſſe Paduæ ſic diffiniri , & in hoc reſidet , licet ſubdat agere declaratione . Huc transferri poſſunt quæ latè afferuntur per Doctores in ea quæſtione, An ſi laicus conuentus poſtea efficiatur Clericus , quæſtio terminanda ſit coram Eccleſiaſtico , vel ſęculari iudice , quam proſequitur hic Io.Andr. reaſſumendo diuerſas opiniones , vbi num.19. verſ. Puto quod in ciuili : concludendo ponit diſtinctionem , ſecundum quam apertè videtur reſponſum ad præſens dubium , vt latè oſtenſum eſt ſupra in quarta quæſtione,num.52.

Non obſtat cap. Ex parte de Cleric. coniug. quia procedit reſpectu obſequiorum , non reſpectu diſtrictionis perſonalis , & ita eſt de mente Franchi in d.cap.vn.de Cler.coniugat. lib.6.& Abb.in d.c. Ex parte .

83 Non obſtat,cap.Ex parte,il tertio de priuileg. arguendo à Clericis non coniugatis ad coniugatos . Quia ibi iuriſdictio erat præuenta;vel eſt ſpeciale in Clerico deprehenſo in enormitatibus , vt perdat priuilegium Clericale , de quo tamen articulo viderdus eſt Alexand. conſ. 61. quia ſæpiſſimè,lib.4. quod eſt conſ. Io.Andr. & Capic.qui recenſet ſex conditiones ad id requiſitas,dec.161. In cauſa .

Non obſtat quod Clericatus ſuperueniens poſt commiſſum delictum non proſit , Oldrad. conſ.4. quia præſumitur in fraudem : nam reſpondetur non prodeſſe ſecundum diſtinctionem, de qua ſupra per Ioan. Andr. Præterea dictum Oldradi non applicatur ; ſiquidem in caſu propoſito non ſuperuenit mutatio ſtatus , qui eſt fundamentum priuilegij , ſed ſublatum eſt obſtaculum impediens fori priuilegium , quod ex ordine , & habitu Clericali ſibi competebat . Hanc ſententiam aliàs probauit ſacra Congregatio Concilij,vt dixi ſupra in 4. quæſt.num.73. verſ.Et in hunc ſenſum .

84 Septimò QVÆRO , An laicus à curia ſæculari pro criminali cauſa carceribus mancipatus , ac ſub fideiuſſione dimiſſus , ſi poſtea clericali charactere inſignitus habitum,& tōſuram deferat , atque alicui eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſeruiat, pro eadem cauſa poſſit à iudice laico perſonaliter diſtringi,ac puniri .

Ioan.Andr. hic num. 19. tractans quæſtionem an laicus conuentus coram iudice ſæculari , qui poſtea effectus eſt Clericus , gaudeat priuilegio fori tam quoad bona, quàm quoad perſonam, relatis aliorum opinionibus , ponit opinionem ſuam quod in ciuili , vel criminali cauſa Clericatus exemerit perſonam quoad omnem manus iniectionem , & diſtrictionem , ſed non exemerit cauſam à iuriſdictione præuenientis quoad ipſius proceſſum , & inſtantiam finiendam , &

85 realiter exequendam , Ac deinde ſubijcit limitationem his verbis: Quæ dicta ſunt de perſonali diſtinctione procedere non videntur in illo, qui in carcere ſæcularis iudicis exiſtens ibi profite-

retur , vel ordinaretur ; hic enim præuenta eſt cauſa, & perſona ; Item ordo, & profeſſio non inuenit illum liberum ; Item ex contrario nimium eluderetur iuſtitia : & adducit ſimile de ſuſcipiente Corpus Chriſti , vt dixi ſupra in 4. quæſt. num.53. & ſequitur ad litteram Cardinalis in 9. quæſt. col.4. verſ. Quæ dicta ſunt de perſonali diſtinctione. Butr. nu.12. verſ. Quandoque quæritur. Anchar. prope fin. Mar.Socin. in c. Propoſuiſti, num.52. verſic. Subdit etiam Ioan. Andr. de foro compet. Et ex Legiſtis Bart. in l.1.n.3. in fin. verſ. Præcedentia vera, ff. De pœn. & Aug. in l. Si quis poſtea , ſub num. 4 in fin. verſ. Fallit ſi eſſet detentus , ff. De iudicijs, & hanc partem ſequi Legiſtas omnes teſtatur Aufrer. de poteſtate ſæculari , reg. 1. nu. 19. & ſimpliciter omnes amplecti hanc opinionem affirmat nouiſſimè Vincent.de Franc. deciſ.209. n.4. Et re vera habet hæc ſententia ſummam rationem : nam Clerici ſiue ordinatione diuina, ſiue eccleſiaſtica ſunt prorſus exempti à iuriſdictione ſæculari quoad bona, ſicuti quoad perſonam,& in cauſis ciuilibus ſicut in criminalibus, vt diffinitur in Synodo Romana 6. cuius diffinitio refertur in canone, Bene quidem,96.diſt. in Concilio Lateranenſi ſub Innoc.III. c.44. relato in c. Cum laicis, de reb. eccleſ. non alienandis, in c. eccleſia S.Mariæ,de conſtit. & in c.Quamquam, de cenſ. lib.6. Vnde ſicut aſſumptio Clericatus in fraudem non eximit bona Clerici à iuriſdictione iudicis laici quando cauſa eſt præuenta; ita nec eximit perſonam quando eſt præuenta perſona; vtroque enim caſu ius diuinum, ſiue eccleſiaſticum declaratur ab eccleſia ad eã ſpeciem non pertinere.

86 Sed quia hic caſus in terminis , in quibus loquitur Ioan. Andr. ideſt vt laicus in carceribus curiæ ſæcularis ordinetur , vel profiteatur , vix poteſt contingere , cum in ordinum collatione, & profeſſione tot ſolemnitates requirantur,& ij, ad quos pertinet ordines conferre , non accederent ad carceres ; & Officiales , & cuſtodes carcerum etiamſi illi vellent accedere , hoc non permitterent, vt conſiderat Vincent. de Franch. d. deciſ.209. in fin. dicendum eſt in duobus caſibus hanc doctrinam ad practicam deduci poſſe . Primò cùm laicus aufugit è carceribus , & exinde ab aliquo Epiſcopo ordinatus eſt.Secundò cùm à iudice dimiſſus eſt, ſeu relaxatus ſub fideiuſſione de ſe repræſentando : nam adhuc cenſetur carceratus, ſeu in vinculis detentus , vt firmat Guid. Pap. deciſ.253. quæ incipit,Si quis dedit fideiuſſiones : de tenendo Areſtum,& probatur apertè , in l. In eadem , ff. ex quib. cauſ. maior. In vinculis, inquit, eos etiam accipimus, qui ita alligati ſunt,vt ſine dedecore non poſſint in publico apparere ; vel quia nudi , vt ibi ait gl.vel quia iurauerant,vel ſub fideiuſſoribus ſunt: ad idem tex. in l. Nec non, ibi, Item ſi quis nec in cuſtodia , nec in vinculis ſit, ſed ſub fideiuſſo-
87 rum ſatiſdatione, ff.eod. tit. Et in indiuiduo per dicta iura ſic cenſet ex recentioribus Anna conſ.140. n. 11.& Carolus de Graſſ. de effect. Cler. effectu primo n. 1142. & ita in caſu valde huic ſimili anno 1622. S. Congregatio cenſuit Clericum primæ tonſuræ,qui in carcerem curiæ laicalis coniectus , ac deinde in carcere curiæ Eccleſiaſticæ depoſitus fuerat , eo quod ex defectu ſeruitij eccleſiæ non gauderet fori priuilegio, poſſe à iudice laico puniri etiam pœna corporis afflictiua,non obſtante quod poſt capturam Epiſcopus ei contuliſſet beneficium Eccleſiaſticum, & mota fuit S.Congregatio,quia quamuis ſolum beneficium eximat clericum à iuriſdictione iudicis laici ex c. 6. ſeſſ. 23. tamen hæc qualitas ſuperueniens illi non profuit ; quia perſona erat præuenta , & beneficium non reperit eum liberum , per doctrinam Ioan. Andr. ſuperiùs relatam . Nec conſtituenda videtur differentia in hoc,quod ille iam eſſet clericus : etenim quoad fori priuilegium nulla eſt diuerſitas inter laicum & clericum non habentem qualitates à Concilio requiſitas ; ambo enim pariformiter ſubijciuntur iuriſdictioni iudicis ſæcularis. Vnde ſicut qualitas beneficij, quæ per ſe ſola poteſt eximere , nihil operantur quando eſt præuenta perſona;ita nec operatur Clericatus ſuperueniẽs. Nec refert quod clericorum exemptio ſit de iure diuino, c. Si Imperator , 96.diſt. quia nihilominus ex graui cauſa Eccleſia potuit declarare perſonam clerici in aliquo caſu non gaudere fori priuilegio, arg. c. In omni, de teſt. & tradit Cardin. in repet. c. Perpendimus,in 7. oppoſit. de ſent. excomm.& Couar. alios referens Pract. quæſt. c. 31. n.4. & 6. ſicuti declarauit clericum hoc priuilegio non gaudere cum non incedit in habitu, & tonſura, & non inſeruit alicui Eccleſiæ , vt in dict.cap.6. ſeſſ.23. Et in pluribus alijs caſibus , nempe in Clerico incorrigibili, vt in cap. Cum non ab homine , de iudic. in Clerico aſſaſſino , vt in cap.1. de homic. lib.6. in Clerico tabernario, vel carnifice , iuxta terminos Clem. 1.de vit.& honeſt.Clericorum.In Clerico bigamo , vt cap.vn. de bigam. lib.6. & in alijs ſimilibus . Eccleſia enim quæ declarat perſonam Clerici in his caſibus ſubeſſe iudicibus ſæcularibus non obſtante exemptione à iure diuino prouenicnte, abſurdum non eſt , vt ſimiliter declaret eamdem Clerici perſonam ſubeſſe laicorum iuriſdictioni quoties Clericatus aſſumitur poſt perſonalem diſtrictionem curiæ ſæcularis . Et de hac poteſtate eccleſiæ vide gloſ.vn. in c.Sunt quidam,25.qu.1.& quæ ſcripſi in cap. Ex parte , num.58. infra , de Cler. non reſid.

89 Octauò QVÆRO , An clericus qui dum laicus eſſet , ex cauſa homicidij à iudice laico ad certum tempus in exilium damnatus , pulſuſque fuerat cum eo vt ſi exilium non ſeruaret, incideret in pœnam triremium, & durante tempore exilij prima tonſura initiatus, eccleſiaſticum beneficium adeptus, exilium deinde non ſeruauit ; & hac de cauſa nouiſſimè inquiſitus , iuſſuque ſæcularis iudicis in carcerem coniectus opponit exceptionem fori declinatoriam; ſit remittendus ad iudicem eccleſiaſticum , necne . Magna fuit opinionum varietas apud antiquos Doctores in eo articulo , An laicus qui poſt delictum commiſſum effectus eſt clericus , à ſæculari iudice coerceri , & puniri poſſit : Sed hæc opinionum diſcordia ferè omnis ceſſauit authoritate Io.Andr.hic,qui tradidit theoricam,quam poſtea Doctores ferè omnes ſequuti ſunt , videlicet : Vt ſi ordinem quis ſuſceperit ſine vila fraude, ideſt antequam fuerit conuentus in foro ſæculari , clericatus cum eximat à quacunque iuriſ-

iuriſdictione iudicis laici tam quoad perſonam, quàm quoad bona. Quod primum membrum optimis nititur fundamentis, vt fuse oſtenſum eſt ſupra in prima,& tertia quæſtione,& extat in his terminis conſ.4. Oldradi ab omnibus approbatum. Sin autem ordines ſuſceperit poſteaquam fuit conuentus in curia ſæculari, & ſic in fraudem iudicis præuenientis; tunc clericatus non eximat quoad proceſſum,& inſtantiã finiendam, & realiter exequendam; ſed tantummodo quoad perſonalem diſtrictionem; vt ſic laicus præueniens remaneat iudex cauſæ, ſed non perſonæ; niſi perſona ſit præuenta, quia tunc clericatus non impedit quin iudex laicus poſſit pro illo crimine Clericum diſtringere,& punire etiam pœna corporis afflictiua. Ita in effectu diſtinguit hic Ioan.Andr. nu.19. verſ.Puto quod in ciuili. Cuius diſtinctionem integrè reaſſumit Mar. Socin. in cap. Propoſuiſti, num.52. in fin. verſ.Vnde ex omnibus prædictis,de for.compet. prout hæc omnia nos fusè explicauimus ſupra in 4.quæſt. à num.51. vſque ad num.77. Verum ſi clericatus aſſumptus fuerit ante maleficium commiſſum, nemo dubitat quin cognitio pertineat ad iudicem eccleſiaſticum: conſtat enim apud omnes à ſæculari poteſtate clericos diſcuti, & iudicari non poſſe; idque conſtitutum eſſe tum ordinatione Diuina, cap. Si Imperator, 96.diſt. Concil. Trident. cap.20. ſeſſ.25. Tum canonicis ſanctionibus, vt cap.1. & 2. & cap. Si diligenti de for. compet. cum ſimil. tum etiam Imperialibus Conſtitutionibus, vt in Auth. Statuimus, C. De Epiſcop. & Cleric. & in Authen. Vt clerici apud proprios Epiſcopos, coll. 6.

90 Quamobrem in caſu dubij propoſiti cum inſpecto tempore ſententiæ, & delicto homicidij clericatus fuerit aſſumptus, & beneficium acquiſitum poſt delictum, & nedum poſt præuentam cauſam,& perſonam, ſed etiam poſt condemnationem executam; inſpecto autem tempore tranſgreſſionis Clericatus fuerit ſuſceptus, beneficiumque receptum ante delictum: videndum eſt quod tempus attendatur. Et certè videtur attendendum hoc tempus poſterius exilij non obſeruati. Qua in re habemus expreſſam deciſionem Alberici in l.Meminiſſe, ff.De offic. Proconſul. num.5. qui in caſu conuerſo propoſita quæſtione de Officiali Tholoſano, qui Clericum ad tempus relegauerat, reſeruata ſibi pœna duplicationis, ſi ante tempus reuerteretur; Eo interim laico effecto ob viduam in vxorem ductam, & ante tempus reuerſo, reſpondet nouum iudicem, ideſt ſæcularem vindicare debere;quia agitur de nouo facto, & de noua conditione perſonæ. Quam opinionem Alberici non eſt cur improbare debeamus; tum quia magna eſt eius authoritas, cum in hac re non habeat contradictorem; tum quia illa in terminis noſtris ſequutum eſt Neapolitanum Conſilium, teſte Vincent. de Franc. deciſ.209.

91 Nec obſtat quod pœna triremium ſit impoſita in priori ſententia iam lata, & exequuta quoad exilium; & ſic exilio non ſeruato videatur poſſe cognoſcere iudex prior, cùm ad iudicem pertineat ſuam ſententiam legitimè latam tueri, l.1. ff. Ne vis fiat ei, qui in poſſ. qua ratione gloſ. in cap.Quærenti,de off.deleg. in ver. Ad integrum,ſentit delegatum,cuius iuriſdictio eſt certis limitibus circumſcripta, etiam poſt latam ſententiam, ſi victus inquietat victorem inductum in poſſeſſionem, poſſe de iniuria huiuſmodi cognoſcere; licet enim, inquit, ſit noua iniuria, tamen ſequela eſt præcedentis, & ſecundum Anton. de Butr. prior iudex poteſt cognoſcere tãquam de connexo,arg. l.Cuicunq; §. pen. ff.De inſtit. act. Hoc inquam non obſtat, nam reſpondetur poſſe quidem tunc delegatum compeſcere contradictores, ſed non ſumendo ſibi ordinariam cognitionem, quam ſoli iudici ordinario relinquere debet, vt ibid. gloſ. declarat, & Doctores omnes poſt eam tradiderunt. At nos agimus de ordinaria cognitione, quæ requiritur ad condemnandum Clericum ad triremes ob non ſeruatum exilium, quod exigit plenam, & exactam ſui iudicis cognitionem; ideoque nouus iudex cognoſcere debet,arg.l.Si mater, §.2.ff. De except. rei iudic. Reſpondetur ſecundò in caſu gloſ. agi tantummodo de nouo facto, ſed in caſu noſtro agimus de nouo facto, & noua conditione perſonæ, vt ibidem per Albert.& ideo non eſt mirum ſi ad poſteriorem iudicem pertinet cognitio. Eſt igitur ab eccleſiaſticis reſpondendum pro eccleſiaſtica iuriſdictione, quod etiam ſæculares iudices iam deciderunt. Die 14. Nouembris 1609. propoſito ſupraſcripto dubio in ſacra Congregatione Concilij, Patres vnanimiter exiſtimarunt hunc Clericum remittendum eſſe ad iudicem eccleſiaſticum. Actum eſt etiam an exigenda eſſet ratio ab eius ordinatore cur illum ordinauerit, vtpote ex homicidio irregularem, & ſententia iudicis ſæcularis actum in exilium, quod tempore ordinationis adhuc durabat. Conſultius tamen viſum eſt prius obtinere remiſſionem, & poſtea de actione epiſcopi in Congregatione iterum agere. Itaque decretum in hac forma editum eſt, Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. interpretum re diligenter perpenſa,cenſ.hunc Clericum ante tranſgreſſionem exilij promotum, eccleſiaſticumque beneficium adeptum, remittendum eſſe ad iudicem eccleſiaſticum.

92 Vlterius poſſet dubitari an iudex eccleſiaſticus ſecuta remiſſione teneatur ſtare ſententiæ contra hunc Clericum latæ in foro ſæculari, dum ipſe laicus eſſet, & cogere eum ad ſeruandum tempus exilij, ac etiam punire ob exilij tranſgreſſionem pœna triremium. In qua quæſtione Velaſc. tom. 1. conſultat. Regni Portugal. conſult.44. ſentit non teneri ſtare, ſed denuo cognoſcere debere. Contrarium tradidit Bart.in l. Cum quædam, ff. De iuriſd.omn. iudic. & Stephan. Aufrer. in prælleg. tract. de poteſt. ſæcular.ſuper perſon. Eccleſ. reg.1.fallentia 11.num.30.Sed quia hoc eſt extra dubium poterit Epiſcopo, cui facta eſt remiſſio,relinqui deliberandum.

DE BIGAMIS non ordinandis.

Cap. Super eo.

SVMMARIVM.

1 Bigamus quamuis ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fiat, characterem recipit.

2 Epiſcopus ordinans bigamum quas pœnas incurrat, & num. 44.

3 Suſpenſus ab ordinum executione eſt capax pœnæ depoſitionis ab ordine.

4 Bigamus qua ratione ſit irregularis. & num. 10.

5 Diſpenſatur facilius cum ordinante bigamum, quàm cum ordinato.

6 Culpa deletur per pœnitentiam, irregularitas ſecus, & num. 9.

7 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum bigamo in ſacris ordinibus.

8 Epiſcopi non diſpenſant contra Apoſtolum.

9 Criminoſus poſt peractam pœnitentiam incipit eſſe quod non erat.

10 Bigamus ordinari prohibetur non propter culpam, ſed propter Sacramenti defectum.

11 Papa diſpenſare poteſt cum bigamo ad omnes ſacros.

12 Papa quamuis in articulis fidei diſpenſare non poſſit, in alijs tamen poteſt, vt in iuramento, & voto.

13 Bigamiæ non eſt adiuncta irregularitas iure naturali, ſed poſitiuo.

14 Papa diſpenſat in omni conſtitutione Eccleſiæ.

15 Papa an, & quando diſpenſare poſſit contra Apoſtolum.

16 Papa eſt maior Apoſtolo adminiſtratione.

17 Nec Pauli, nec Petri Conſtitutionibus adſtringitur, ſed Dei.

18 Papa non diſpenſat cum bigamo de poteſtate ordinaria, ſed abſoluta.

Papam non decet ſemper vti plenitudine poteſtatis, ibidem.

19 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus authoritate ordinaria cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia, & num. ſeq. vſque in finem.

20 Quod ſi diſpenſet, & tonſuram, ac beneficium conferat quas pœnas collator, & collatarius incurrant. & num. 44. & ſeqq.

21 Pro ſententia affirmatiua referuntur authoritates Theologorum.

Et Canoniſtarum. num. 28.

22 Afferuntur fundamenta pro eadem ſententia affirmatiua.

23 Intellectus cap. Lector, 34. diſt. & num. 32. verſ. Ad primum igitur.

24 Epiſcopus diſpenſat cum illegitimo.

25 Item cum Diacono qui matrimonium contraxerat.

26 Item cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt.

27 Apoſtoli prohibitio ſuper bigamia, de quibus ordinibus intelligatur.

29 Referuntur Authores pro ſententia negatiua.

30 Theologorum, & Canoniſtarum conciliatio.

31 Bigami omni priuilegio clericali nudati ſunt, & ſub anathemate prohibentur tonſuram, vel habitum clericalem deferre.

32 Epiſcopus an poſſit ex neceſſaria cauſa contra generale Concilium diſpenſare. & num. 40.

33 Inferior à Papa non diſpenſat contra præceptum Apoſtoli.

34 Papa poteſt iure ordinario ſuper bigamia diſpenſare.

Epiſcopus non diſpenſat contra Canonem etiam non Conciliarem ſtatuentem per verbum non poteſt. ibid. verſ. Adſunt etiam.

35 Diſpenſatio contra Concilium cenſetur prohibita eo ipſo quod non reperitur conceſſa.

36 Diſpenſatur facilius in delictis, quæ pœnitentia tolluntur, quàm ex defectibus, qui durant etiam poſt Baptiſmum.

37 Epiſcopus cur diſpenſet cum illegitimo, & non cum bigamo.

38 Bigamiæ irregularitas cur inducta.

39 Ordines omnes ſunt vnum Sacramentum.

40 Epiſcopus quo caſu poſſit ſuper bigamia diſpenſare. Diſpenſatio nulla concedi debet ſine iuſta cauſa. ibid. verſ. Cæterum.

41 Clerici coniugati non ſunt adhibendi in miniſterijs ordinum, niſi cum deficiunt Clerici cælibes.

Bigami etiamſi cælibes deficiant prohibentur ſuſfici ab Epiſcopo in minorum ordinum miniſterijs. ibidem.

42 Epiſcopus an poſſit cum bigamo diſpenſare ad beneficia ſimplicia.

Laicus non eſt capax beneficij eccleſiaſtici. ibid.

43 Bigamus ordinatus ab Epiſcopo ad primam tonſuram non habet ordinis executionem, nec eſt capax beneficij.

44 Pœna ſuſpenſionis inflicta Epiſcopo bigamum ordinanti an ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ.

45 Ignorantia iuris valdè dubij, & intricati an excuſet Epiſcopum à pœna.

46 Opinionum diuerſitas in aliquo articulo excuſat à contemptu, & à pœna.

1 SVPER EO. Cum bigamo, qui ordinatus eſt ad ſacros, non diſpenſatur, & ordinator priuabitur poteſtate ordinandi, niſi cum eo fuerit diſpenſatum. Hoc dicit. Primò recitat conſultationem. Secundò dat reſponſionem, ibi *reſpondemus*. Vel diuide in quatuor partes, vt per Cardinal. & Io. de Anan.

Nota primò bigamum, quamuis ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fiat, characterem recipere, vt clarè probat hæc littera, ibi *ſunt priuandi*; nec non ibi, *remanere*: nam quomodo priuari, & remanere poſſent ſi ordines non recepiſſent? Idipſum patet in cap. Quicunque pœnitens, quicunque bigamus, 50. diſt. ibi, *in hoc quo inuenitur ordine perpetua ſtabilitate permaneat*, & tenet hic gloſſa magna in fine. Innoc. num. 1. in ver. Diſpenſare, Butr. n. 3. & 7. Anchar. num. 2. & cæteri omnes, S. Thomas in 4. diſt. 27. qu. 3. art. 3. Syluest. in ver. Bigamia, num. 7. Rota deciſ. 1. de bigam. in nouis, & deciſ. 7. num. 3. & plenius deciſ. 50. num. 6. part. 5. recent. & coram Gregor. XV. deciſ. 516. num. 8. & ſæpe alias. Vnde merito Hoſtien. hic num. 5. in ver. Remanere, redar-

redarguit Nicolaum Furioſum, quod non ſine furore ſcripſerit bigamum non magis characterem recipere, quàm aſinum.

2 Secundò nota pœnam ordinantis bigamum: eſt enim ſuſpenſus ipſo iure à collatione Ordinũ: intellige per annum, vt in c.Nullus pœnitentem,55.diſtin. per quem textum ita ex facto reſpondit Nauarr.conſ.3. incipien. Epiſcopus quidam, hoc tit.Nec obſtat littera huius textus ibi, *ſunt priuandi*, quia exponitur, ideſt deponendi, ſecundum Hoſt.in princ. in ver.Officio, Io.And. num.2. Bellam. & Card. in princ. in eod.ver. Et notat Archid. in dict.cap.Nullus,nu.2. in 1.gloſ. qui ad hoc allegat, cap.1.51. diſt. & cap.v. 62.
3 diſt.& hoc ſenſit Anton.de Butrio hic n.2. dum dixit: nota quod carens ordinis executione eſt habilis ad recipiendam ordinis depoſitionem, & ſic eſt capax depoſitionis; per quod videtur quod depoſitio ab ordine aliquid operetur in ſuſpenſo ab executione,quia tollit ipſam executionem. His enim verbis Butr. apertè ſupponit ordinatorem, de quo textus loquitur, eſſe ipſo iure ſuſpenſum. Et quamuis ſacra Congregatio Concilij videatur ſenſiſſe epiſcopum ſic ordinantem in nullam pœnam incidere ipſo iure;tamen contrarium probauit Sixtus V.in caſu contingenti, vt dicam infra,num.46. in fin.

4 Tertiò nota ex textu pœnam bigami ordinati, quia prohibetur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, & ad altiores aſcendere, & ſic eſt irregularis,cap.Nuper, infra,eod.Quod probat S.Thomas in 4.diſt.27.quæſt,3.art.1.qu.1.quia aliquis per Sacramentum Ordinis miniſter Sacramentorum conſtituitur; & ille qui alijs Sacramenta miniſtrare debet, nullum defectum in Sacramentis pati debet. Defectus autem in Sacramento eſt quando Sacramenti ſignificatio integra non inuenitur. Sacramentum autem matrimonij ſignificat coniunctionem Chriſti ad eccleſiam, quæ eſt vnius ad vnam; & ideo requiritur ad perfectam ſignificationem Sacramenti,vt vir ſit tantum vnius vir,& vxor tantum vnius vxor, & ideo bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit. Ad hoc c.Debitum, infra, eod. & ſequitur totidem verbis Syluest. in ver.Bigamia,n.1.

5 Quartò nota faciliùs diſpenſari cum ordinante, licet grauius delinquat,quam cum ordi-
6 nato. Et eſt ratio, quia in primo eſt culpa tantum, in ſecundo autem culpa, & irregularitas, quæ non tollitur per pœnitentiam, ſicut culpa, poſt Boattin.notant hic Cardin.col.1.in 3.oppoſ. Anchar.num.2. in 3.notab. & Io. de Anan. in princ.& ſic ſoluitur contrarium dec.2. ad finem ſupra de tranſl.

7 Vltimò nota epiſcopum cum bigamo diſpenſare nõ poſſe vt remaneat in ſuſceptis ordinibus vel ad ſuperiores aſcendat. Quod hodie admittunt omnes in ordinibus ſacris: nam contraria opinio, quæ olim irrepſerat, expreſsè reprobatur in c.Nuper, & cap.A nobis,infra eod.
8 nec mirum quia epiſcopi non diſpenſant contra legem Apoſtoli, vt hic patet, ſicut nec contra legem Concilij, vt in extrauag. Io.XXII.Sancta Romana,§.Quidam autem, de relig. domib.& notat hic Butr. n.5.nec refragatur quod epiſcopus diſpenſet cũ criminoſis, c.Atſi Clerici, §.De adulter.de iudic. & tamen Apoſtolus æquè pro-
9 hibeat criminoſos ordinari, §. Nunc autem, 25.diſtin.Quoniam, vt reſpondet hic gloſſa magna, criminoſus poſt peractam pœnitentiam reſtitutus videtur in priſtinum ſtatum, & incipit eſſe quod non fuit, cap.Ferrum,c.Ponderet, & cap. Domino Sancto, 50. diſtin. & ideò cum
10 talibus diſpenſatur. Sed bigamus non prohibetur promoueri propter crimen, ſed propter Sacramenti defectum, vt in cap.Debitum infr. eod.c.Acutius,26.diſt. quia carnem ſuam diuiſit in plures ab vnitate recedendo, & hoc Sacramentũ amplius reſtitui non poteſt per aliquam ſatisfactionem, cum non ſit crimen; & ita aliud cõſiderauit Apoſtolus cum dixit non bigamum, & aliud conſiderauit dum dixit, non criminoſum. Ita gloſſa, cuius opinionem communiter ſequuntur DD. & dicunt veram eſſe Hoſt. nu.2. in ver.Diſpenſare, & Butr.num.8. In minoribus autem an epiſcopus diſpenſet dicam latiſſimè in proxima qu. à nu.20. vſque in finem.

11 Sed Papa ſi velit diſpenſare poteſt ad omnes ordines etiam Diaconatus, & Presbyteratus, ſicut Lucius Papa diſpẽſauit cum Panormitano
12 Archiepiſcopo, vt in c.Lector,34.diſtin.nam etſi contra articulos fidei diſpenſare non poſſit, cap.Sunt quidam.25.qu.1.gloſſa fin.in cap.Sicut 15.diſtin. in alijs tamen poteſt, vnde & in iuramento,& in voto diſpenſat, ſiue in melius commutat, cap.Iuratos, 15. qu.6. cap.3. infra de iureiur.cap.Magnæ,& per totum,infra,de voto. Et euangelium interpretatur, & illi addit, vt colligitur ex cap.In omni,infra,de teſtibus, & c.Præſul. 2.qu.5. ſecundum Innocentium hic nu.2. &
13 Hoſt.num.3.Præſertim verò quia cum bigamus characterem ordinis recipiat, vt dixi in 1.notab. inde patet bigamiæ non eſſe adiunctam irregularitatem de iure naturali, ſed de iure poſitiuo, nec eſſe de eſſentialibus ordinis, vt quis non ſit bigamus, vt docet S.Thomas in 4.diſt.27. q.3. art.3. & poſt eum Archid. in c. Subdiaconus, & in c. ſeq. 34. diſt. Collect. & Anchar. hic ambo nu. 2. & determinat Innoc. communiter approbatus in c. Niſi cum pridem, & ibi dixi nu. 84.
14 ſupr. de renunc. Papa autem diſpenſat in omni conſtitutione Eccleſiæ, cum ſit ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap. Propoſuit, §. Licet, infr. de conceſſ. præben. & c. Ad honorem,ſupr. de vſu pallij. Nec obſtat authoritas Apoſtoli ad
15 Titum 1. & 1. Timoth. 3. dicentis *Oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum.* Etenim Apoſtolus dupliciter in doctrina ſua aliqua propoſuit. quædam ſcilicet, ſicut promulgans ius diuinum, ſicut illud, quod habetur ad Galat. 5. *Si circumcidimini Chriſtus vobis nihil proderit*, & multa alia huiuſmodi, & in hoc Papa non poteſt diſpenſare. Quædam verò ſicut propria authoritate aliqua ſtatuens: nam ipſe dicit 1. ad Corinth. 11. *Cætera cum venero diſponam*: & infra ibi, *mandauit vt collectæ, quæ fiunt in Sanctos per vnam Sabbathi fiant*, quod non pertinet ad ius diuinum: & ſimiliter etiam quod dicitur de bigamo non promouendo non eſt iuris diuini, ſed inſtitutio authoritatis humanæ diuinitus homini conceſſæ.Ita formaliter declarat S.Thomas quodl. 4. art. 13. ad 1. Vnde & in eadem Apoſtoli regula continetur, non percuſſorem: & tamen Papa nedum cum percuſſore, ſed & cum homicida diſpenſat, vt notatur in c. Sicut dignum,

dignum, §.fin. infra de homicid c.pen. & vlt.de Cler. percuſſ.c.1. ſupra tit. prox. dixi in c. Henricus, num. 30. de Cler. pugn. in duello. Poteſt ergo eodem modo diſpenſare cum bigamo,licet
16 Paulus prohibeat ipſum ordinari. Præterea ibi Apoſtolus prohibet ordinationem, non autem diſpenſationem,ſecundum Goffred. & Ioan. Andr. hic num. 9. ſed etſi diſpenſationem prohibuiſſet, nihilominus Papa eſt maior Apoſtolo adminiſtratione, vt dicit hic Innocent. in fine. Ioan.Andr. num.10. poſt Goffred. Ioan. Tancr. Hoſtienſ. & Abb. Antiq. quos citat. & Collect. num. 2. Et quamuis Apoſtolus oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendit quid facere poſſit, quia poteſtas clauium eſt talis, ac tanta, vt non recipiat interpretationem reſtrictiuam, vt formaliter inquit Bald. in d. c. Niſi cum pridem, num. 14. ſubdens hanc eſſe intentionem Innocentij notabilem, & veram. Quinimò ſecundum Hoſt. hic num. 4. & Ioan Andr.
17 d. nu. 10. nedum beatus Paulus, ſed nec Petrus Apoſtolorũ Princeps in talibus potuiſſet ipſum adſtringere, etſi hoc expreſſiſſet: eſt enim Papa ſucceſſor Petri, & Vicarius verbi Dei, vt legitur & not. in cap.2. 3. & 4.ſupra de tranſlat.nec ab homine poteſtatem recepit, ſed à Deo, c.Sacroſancta,22. diſt. Vnde nec ipſum adſtringunt vlla Concilia, cap. Significaſti, de elect. nec aliqua conſtitutio ſeu regula Apoſtolica,cũ non habeat imperium par in parem, cap. Innotuit, eod. tit. Vnde quidquid dicat gloſſa, ſic docet S. Thom. 4. diſt.27. q.3. art.3. & plenius quodl. 4. art.13. vbi egregiè hanc ſententiam probat, & obiectis reſpondet: & eum ſequitur Archid. in d. c. Subdiaconus, 34 diſt. & concludunt hic Innocent. Hoſt. Ioan.Andr. Collect. & communiter Doctores, prout de communi teſtatur Ioan. de Anan.
18 num.1. & Silueſt. in ver. Bigamia, num.7. Dicit tamen Florian. relatus à Ioan. de Anan. eodem, num. 1. hoc verum eſſe de poteſtate abſoluta, non ordinaria: & eſt ſimile in cap. Ex publico, infra, de conuerſ. coniugat. & eſt ex mente Hoſtienſ. hic num. 4. ait enim: licet Papa hoc poſſet facere, non tamen decet eum ſemper vti plenitudine poteſtatis, & ſic potentiæ non congruit: & hac congruentia, ſeu decentia conſiderata dicimus cum non pone. Simile in c. Cum ad Monaſterium, in fine infra, de ſtatu Monach. & c. Si Paulus, 32. q.5.

19 Ex facto QVÆSITVM eſt, An Epiſcopus authoritate ordinaria potuerit cum ſibi ſubdito vero bigamo, qui ſucceſſiuis temporibus cũ duabus nunc defunctis viginibus matrimonium legitimè contraxerat,& conſummauerat,diſpenſare,vt idem bigamus poſſet primam tonſuram, & beneficia ſimplicia ſuſcipere, & Epiſcopus illa eidem conferre, prout contulit.

20 Secundò,quatenus non potuerit, an aliquas, & quas tam Epiſcopus, quàm ſic promotus incurrerit cenſuras, & pœnas.

21 Quoad primam quæſtionem, ex authoribus, qui arbitrantur Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores ordines adducitur Primò S. Raymundus relatus ab Archid. in cap. Lector, 34.diſtin. qui cenſet Epiſcopũ propter neceſſitatem poſſe cum bigamo in minoribus ordinibus diſpenſare. Secundò adducitur Albertus Magnus relatus à Turrecr. in d. cap.Lector, poſt num.6. qui ait Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores ordines. Tertiò adducitur D.Thom.in 4.diſt.27.q.3. art.3. ibi, & ideo Papa poteſt in tali irregularitate totaliter diſpenſare, ſed Epiſcopus quantum ad minores ordines. Quartò adducitur Petrus de Palude ead. diſtin 27. quæſt.4. art.5. qui concluſione quarta tenet Epiſcopum poſſe abſolutè diſpenſare cum bigamo ad minores ordines; ac ſi adſit neceſſitas quãdo pauci inueniuntur miniſtri poſſe diſpenſare etiam in Subdiaconatu: & concluſione quinta tenet eidem conferri poſſe ſimplex beneficiũ. Quintò adducitur Duran. qui vt refert Turrecr. in d. cap.Lector poſt nu.6. ait Epiſcopum poſſe cum bigamo quoad minores ordines diſpenſare. Sextò adducitur Ioan.de Friburgo in Summa Confeſſ. lib.3. tit.3. de bigam. quæſt.12. qui idem ſentit, & alios in hanc ſententiam citat.Septimò adducitur Aſten. in Summa in 2.part. lib.6. tit.7. de Monogamia quæſt 7.qui atteſtatur de communi ibi. Vtrum Epiſcopi poſſint cum bigamo diſpenſare? Reſpondetur quod ſic, ſicut communiter dicitur in minoribus. Octauò adducitur Turrecrem.qui vbi ſupra alijs relatis latè diſſerit de hac quæſtione, & tenet idem quod Paludanus ſupra allegatus. Nonò adducitur Sylueſt. in ver Bigamia, qui quæſt.7. ait ſententiam D.Thomæ probari in d cap.Lector,vt Epiſcopus diſpenſet cum bigamo quantum adhoc vt miniſtret in ſuſceptis, & ſi fuerit neceſſe aſcendat ad Subdiaconatum ſecundum illa tempora, quibus habebatur ordo non ſacer. Decimò adducitur Petrus de Soto de inſtitut. Sacerdot. de Sacram. Matr.ſect 18.poſt med.ibi: Poteſt ergo Pontifex diſpenſare iuſta de cauſa in vtilitatem Eccleſiæ, & inferiores etiam Epiſcopi quantum de iure, vel conſuetudine non eſt eis inhibitum: Vnde in minoribus tantum diſpenſant. At ſi ſine cauſa fiat nec diſpenſatus, nec diſpenſans eſt tutus in conſcientia. Vltimò, adducitur Dominicus de Soto d.diſtin.27. quæſt.3. art.3. concl.2. ibi: Licet ad ſuſcipiendos ſacros ordines maiores ſolus Papa cum bigamo diſpenſare valeat;tamẽ ad ſuſcipiendos minores Epiſcopus id præſtare valet ſubdens Epiſcopum modò non diſpenſare in Subdiaconatu, eo quod modò habeat annexum votum caſtitatis, & hanc dicit rationem quare in minoribus Epiſcopus diſpenſet, & non in maioribus, per quos arctè adeo ordinandus Eccleſiæ vnitur, & copulatur.

22 Et pro hac Theologorum ſententia, quod ex eorum ſcriptis colligi poteſt, & præcipuè ex Paludano, Turrecrem. Soto, & Sylueſt. vbi ſupra infraſcripta potiſſimum afferuntur.

23 Primò text.in d.cap.Lector, vbi Martinus Papa ſic ait. [Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut ſi fortè neceſſe ſit Subdiaconus fiat; nihil autem ſupra.] Similiter, & ſi bigamus fuerit. Qui text. vt inquit ibi Turrecr. cum non poſſit referri ad poteſtatem Papæ, ſequitur vt referatur ad poteſtatem Epiſcoporum, & ſic dicto canone eis conceditur, vt cum talibus diſpenſet.

24 Secundò affertur text.in cap.1.de fil.Presbyt. in 6. vbi cum illegitimis facilè diſpenſant Epiſcopi ad minores ordines. Ergo idem dicendum cum Bigamis, cum vtraque irregularitas ſit ex defectu.

Tertiò

25 Tertiò affertur in argumentum c. 1. Qui Cler. vel vouen. vbi etiam cum Diacono, qui matrimonium contraxerat, diſpenſat Epiſcopus.

26 Quartò affertur text. in cap. Virginem, cap. Si quis ſacro, il ſecondo, cap. Si qua virgo, 27.q.1. vbi permittitur epiſcopo, vt cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam cōtraxerunt, miſericordiam faciant, & cum eiſdem diſpenſent.

27 Et ad contrarium quod poſſet deduci ex prohibitione Pauli in epiſtola ad Titum, ibi: *Oportet Epiſcopum eſſe vnius vxoris virum*. Reſpondent ſolum loqui de Presbytero, & Diacono, non autem de inferioribus ordinibus, & generaliter eſſe ius poſitiuum. Et eodem modo reſponderi poteſt ad alia iura prohibentia ne Bigami ordinentur. Ad prohibitionem autem cap. 1. de Bigam. in 6. reſpondent, & maximè Soto poſt Syluest. vbi ſupra d. cap. Non prohiberi cum talibus diſpenſari. Vnde ille canon ſolum procedit contra Bigamos, qui ſine diſpenſatione in habitu clericali incedunt.

28 Ex Canoniſtis eamdem ſententiam ſecutus eſt Hoſtien. hic & in Summ. de Bigam. in fin. ibi: Epiſcopi verò diſpenſare poſſunt cum bigamis vſque ad minores ordines, c. Quicunque, il ſecondo, 50. diſt. & adducit rationem. Quia tales non ſunt miniſtri, nec Rectores, nec habent officium prædicandi. Vnde de diuiſione non eſt timendum cum talibus, de conſecr. diſt. 2. c. Tribus. Secundò in eamdem ſententiam à Ioan. de Friburg. loc. cit. affertur Innoc. hic, & in c. Nuper, in eod. qui tamen hoc non dicit, imo in c. Super eo, apertè ſentit contrarium, vt inferius dicetur. Tertiò allegatur Rota in nouiſ. dec. 447. quæ modo eſt prima ſub tit. de Bigam. num. 1. in fin. cuius hæc ſunt verba; Quoad minores ordines ſecundum aliquos etiam epiſcopi poſſunt diſpenſare cum vero bigamo. Verum dicta deciſio dum poſtea concludit, hoc aliorum dictum non ſequitur, imo potius reijcit. Nec additio, ſeu annotatio, quæ ponitur in fine dictarum deciſionum ſub tit. de Bigam. id affirmat, imò & ipſa potius inſinuat contrarium, dum inquit Pontificem non ſolere cum talibus diſpenſare, vt poſſint ordinari; licet indulgeat, vt poſſint gaudere priuilegio Clericorum; non obſtante bigamia; ſubdens: credere etiam id Ordinarios facere poſſe. Alios Canoniſtas non legi qui id aſſerant, licet in genere dicantur aliqui Doctores id tenere hic, & cap. 1. eod. tit. in 6. Tantum pro hac parte videtur poſſe induci gloſſa fin. in d. cap. 2. in princ. & dict. cap. Quicumque, diſt. 50. dum ſignat eos de quibus in textu poſſe accipere minores ordines. Cuius ſententiæ fuit etiam Gratianus, qui vt patet in §. Sed poſtea, ante cap. Si Subdiaconus, diſt. 34. aſſerit Papam Martinum condeſcendendo temporum defectui cōceſſiſſe bigamos poſſe conſtitui in minoribus ordinibus, & §. Seq. ſubdit: Item conceſſum vt ſubſiſtente neceſſitate poſſent vſque ad Subdiaconatum promoueri. Et hoc eſt quod ſcripſerunt Palud. & Turrecrem. vbi ſupra, bigamo nō fuiſſe neceſſariam diſpenſationem epiſcopi, niſi pro accipiendo Subdiaconatu.

29 Negatiuam tenet gloſ. in d. c. Lector, diſt. 34. nam ibi agitur de minoribus ordinibus: tunc enim Subdiaconatus non erat de maioribus, & tamen gloſ. intelligit illum textum non loqui non de epiſcopo, ſed de Summo Pontifice, innuens ſecus eſſe de epiſcopo; & in d. cap. Virginem abſolutè dicit epiſcopum non diſpenſare in bigamia. Innoc. item hic idem ſentit ibi: [Nota quod non licet diſpenſare cum bigamo, quod fateor in epiſcopo, Papa autem poteſt vſque ad Subdiaconatum 34. diſt. cap. Lector.] Et epiſcopum non poſſe cum bigamo, nec in minoribus ordinibus diſpenſare contra Hoſt. tenent hic expreſsè Ioan. Andr. Anchar. Cardin. & Abb. Idem tenet Franciſcus Gloſſator, quem refert Ioan. Andr. in cap. 1. in gloſ. 2. de bigam. in 6. idem etiam ibi affirmant Gemin. poſt n. 5. & Anchar. ibi, num. 6. & Franc. num. 4. expreſsè tenentes epiſcopum non diſpenſare cum bigamo, nec quoad minores ordines, Item in dicto cap. Lector. Idem Gemin. atteſtatur hanc eſſe communem, ſicut & de communi atteſtatur ibidem Præpoſ. qui prolixè tractat hanc quæſtionem, & multis hanc ſententiam, quam dicit communem tuetur argumentis. De communi etiam teſtatur Ioan. Montagne de bigam. qu. vlt. poſt nu. 13. verſ. Secunda autem pars, vbi præter alios ad idem citat Imol. & Alberic. de Roſate, & eam comprobat, & reſpondet ad contraria, eidem ſententiæ adhæret Tabien. verſ. Bigamia, qu. 7. Angel. ibi, num. 8. Nauarr. cap. 27. num. 197. verſ. Sextò dico, Couarr. qui itidem dicit communem in Clem. 1. de homicid. part. 1. §. 2. nu. 4. & Maiol. de irregular. lib. 1. cap. 33. num. 4. qui ad corroborationem huius ſententiæ putat adduci poſſe Concilium Tridentinum, ſeſſ. 23. cap. 17. in fin. Adducitur item ab ijſdem Authoribus Rota citata deciſ. 447.

30 Porrò hanc Theologorum, & Canoniſtarum diſſenſionem Gomeſ. de Breuib. num. 20. putat ſic poſſe conciliari, videlicet, vt opinio Canoni-
31 ſtarum procedat regulariter cum decreto Gregorij X. in generali Concilio Lugdunenſi edito, ac relato in d. c. 1. de bigam. in 6. Bigami nedum declarentur omni Clericali priuilegio nudati, ſed amplius ſub pœna anathematis prohibentur
32 tonſuram, vel habitum clericalem deferre. Theologorum autem ſententia admittatur tantum in illis caſibus, in quibus ſubeſt legitima, & euidens cauſa, quia tali caſu poteſt epiſcopus contra Concilium diſpenſare? ex Roman. conſ. 427. col. penult. & conſ. 325. in 4. col. & eſſet ſufficiens cauſa litteratura, & nobilitas, ſicut ſuis temporibus maior Pœnitentiarius diſpenſauit cum Fabio Mignatello Aduocato Conſiſtoriali ad primam tonſuram, & hanc limitationem Gomeſij admittit Couarr. loc. cit. quando cauſa diſpenſandi eſſet grauis ſeu maxima.

Cæterum non videtur recedendum à ſententia Canoniſtarum, quia potioribus rationibus, & authoritatibus fulcitur, præſertim Siricij, & Gelaſij Papæ, Conciliorum Nicæni, Lugdunenſis, Arelatenſis, & aliorum Canonum, de quibus infra, vt clariùs patebit ex reſponſionibus ad argumenta Theologorum.

Ad primum igitur, & præcipuum eorum fundamentum ſumptum ex cap. Lector, diſt. 34. reſpondetur declarari quidem illic bigamos contra Apoſtoli, & Conciliorum ſtatuta ſperare poſſe, vt eis concedatur exercitium, ſeu aſſumptio minorum ordinum, & in neceſſitate etiam Sub-

Subdiaconatus, ſed non decerni per quem debeat dicta diſpenſatio, ſeu gratia eis concedi, neque enim tribuitur ijs, quibus antea non erat permiſſa hæc poteſtas, vt in ſimili reſpondet Pōtifex in cap.Ex multa,in fin. de Voto. Cum igitur ante Papam Martinum hæc diſpenſatio tamquam contraria Generalis Concilij præcepto, contra quod epiſcopus non permittitur diſpenſare, vt habetur in extrauag.Vnica Ioan. XXII. §. Quidam autem,de relig. domib.gl. in c.Cum dilectus, in ver. In ætate, de elect. eis non competeret, & ex eo etiam eis non permitteretur,
33 quod eſſet contra Apoſtoli præceptum, in quo inferior à Papa non diſpenſat, vt hic patet, & dictum eſt ſupra in vlt. notab.n. vtique nec per illud Papæ Martini reſcriptum dictis epiſcopis poteſt dici data facultas diſpenſandi,ſed potius Papæ reſeruata, vt inſinuat Siricius Papa in d.c.Quicumque pœnitens,ead.diſt.50.

Addo præterea videri aliò reſpexiſſe Papam Martinum, quàm vt epiſcopis dictam prohibi-
34 tionem relaxaret. Nam cum (vt patet ex Diuo Thoma vbi ſupra, & omnibus alijs Doctoribus, maximè in hac Decretali, controuerſum eſſet an Papa poſſet bigamum ordinare, adeovt quidam dixiſſent, ſi ordinaſſet non magis ita ordinatus characterem recepiſſet quàm aſinus, vt dictum eſt ſupra in 1. notab. in fine, Papa Martinus dicto ſuo reſcripto declarauit iure ordinario Pontificio bigamos poſſe admitti ad ordines minores,& ex neceſſitate etiam ad Subdiaconatum, & hoc abſque eo quod præcepto Apoſtoli contraueniretur, cum illud de Presbyteris, & Diaconis intelligeretur, vt hic notat gloſ.fin. in princ.

Nec obſtat ſi quis retorqueat argumentum hoc modo. Si Apoſtolus non prohibuit bigamis ordines non ſacros: ergo ad illos etiam ſine diſpenſatione ab Epiſcopis poſſunt admitti:nam reſpondetur prohibitioni Apoſtoli ex Concilio Nicæno additum fuiſſe, ne omnino in Clero tales admitterentur, vt expreſſe habetur in cap.Cognoſcamus, ead. diſt.34. ibi: [Cognoſcamus non ſolum de epiſcopo, & Presbytero Apoſtolum ſtatuiſſe, ſed etiam Patres in Concilij Nicæni tractatu addidiſſe neque Clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda coniugia ſortitus ſit.] Adſunt etiam alij Canones Conciliares idem prohibentes, vt habetur in cap. Si cuius, dicta diſtin.34.vbi ponitur verbum *non poteſt*, quo prohibetur inferiori diſpenſatio, etiamſi non eſſet Conciliaris. Idem etiam habetur, in c. ſeq.

Ex quibus patet ex d. c. Lector,non probari efficaciter relaxatam eſſe poteſtatem epiſcopis diſpenſandi cum Bigamis vſque ad Subdiaconatum. Præterea eſto Papa Martinus id conceſſiſſet, tamen poſtea id prohibitum legitur hic in c. Nuper,& c. fin. infra eod.& clarius ex decreto textus noſtri, de quo in d. c.1. de Bigam. in 6. quo bigamis ſub excommunicationis pœna prohibetur ne habitum clericalem deferant,ſpolienturque omni priuilegio Clericali, & tanquam merè laici decernuntur iudicibus ſæcularibus ſubeſſe.

Quibus ſtantibus quomodo poterit epiſcopus laicos bigamos inter Clericos aſſumere? argum. c. Quemadmodum, de iureiur. gloſ. in c. Cum omnibus, 81. diſt. cùm id facere non poſſit niſi ſimul eiſdem contra dictum conciliare ſtatutum concedat, vt veſtibus clericalibus vtantur,& priuilegijs Clericorum gaudeant.

35 Ex quibus tollitur reſponſio quam Syluest. Soto, & alij dant ad d. c.1.Conciliare,videlicet, quod epiſcopus poterit diſpenſare, cum diſpenſatio d. c. Non prohibeatur: nam eo ipſo quod diſpenſatio non conceditur, cenſetur prohibita d. extrauag. vnica, de relig. domib. Eorum autem reſponſio fortè procederet, ſi alijs Canonibus reperiretur in genere conceſſum, vt poſſet contra d. c. primum diſpenſari. Felin. in c.Nonnulli, num. 3. de reſcript. Couarr. in c. Alma mater, part. 1. §. 7. num. 8. de ſentent. excommunic. in 6.

Tollitur item ex prædictis ratio Paludani, & Gratiani vbi ſupra, & Turrecr. in d.cap.Lector, num.8. atque aliorum putantium Martinum relaxaſſe Bigamis impedimentum irregularitatis vſque ad Subdiaconatum excluſiuè abſolutè, & quoad Subdiaconum cum licentia epiſcopi ſubſiſtente neceſſitate: nam etiamſi Martinus id feciſſet, tamen eius conceſſio virtualiter, imò tam per Concilium Lugdunenſe d. cap. 1. fuiſſet ſublata cum prohibitione pœnali,de qua in eod. cap. quàm per hanc decretalem, c.Nuper, & cap.fin. infra eod.

Aliæ item rationes, quibus innititur contraria ſententia, non ſubſiſtunt, arguunt enim; Sicut epiſcopis licet in alijs irregularitatibus ab eodem Apoſtolo inductis diſpenſare, vt patet de adulterijs, & de alijs inferioribus delictis in cap.At ſi Clerici, §. De adulterijs, de iudic. ita etiam debet idem ipſis licere in hac, quæ ſine delicto eſt, ſed ad hoc reſpondent Doctores, & in ſpecie Ioann. Montagne vbi ſupra, num.18. & 19. Ideò in dictis delictis epiſcopos diſpenſare, quia in illis diſpenſationem iura conceſſerunt. Secus in hoc defectu, in quo tale quid conceſſum nō legitur, imò potius expreſsè prohibitum hic in cap.Nuper,& c. fin. infr. eodem.

36 Et quia facilius in delictis diſpenſatur, quæ pœnitentia delentur, quàm in defectibus, qui nec pœnitentia, neç baptiſmo tolluntur, ſed & poſtea durant, cap. Acutius, & cap. ſeq. 26. diſtinct. cum ſimil. DD. in dict. §. De adulter.

37 Ad aliud ſimile,quod ſecundo loco adducunt ex cap.1.de fil.Presbyt.in 6. reſpondetur eodem modo quo ſupra, & adducitur etiam ratio diuerſitatis: nam ideo filijs illegitimis prohibetur, ne inter Clericos aſſumantur, quia timetur ne ſint imitatores paternæ incontinentiæ, & ita eorū irregularitas reducitur ad materiam irregularitatis procedentis à præſumpto incontinentiæ delicto; quæ præſumptio poteſt ceſſare
38 ex laudabili eorumdem vitæ inſtituto. Secus eſt in bigamia, quæ eſt inducta ob defectum illum, quia propter carnis diuiſionem nunquam poteſt repræſentare vnitatem Chriſti cum Eccleſia ſibi copulata, cap. Debitum, infra eod. cum concordant.

Et eodem modo reſpondetur ad tertium argumentum deſumptum ex cap. 1. Qui Cleric. vel vouentes: ibi enim non agitur de irregularitate ex defectu, ſed ex delicto illius Diaconi, qui de facto contraxit matrimonium. Et ideo gloſ. ibi

ibi in ver. Diſpenſatiué. Opponens d. c. Imper. infra eod. ſoluit contrarium, quia ibi agebatur de illo, qui in ſæculari habitu vnam habuit de iure vxorem, & in ſacro contraxit cum alia; & ideò cum illo tanquam cum bigamo non poteſt diſpenſari per Epiſcopum. Conſtituit ergo gloſ. manifeſtam differentiam quoad facultatem diſpenſandi inter bigamum, & eum qui in ſacris cum vna tantum de facto matrimonium contraxit.

Ad quartum argumentum, quod deſumebatur ex c. Virginem, c. Si quis ſacro, il ſecondo, & cap. Si qua virgo, 27. qu. 1. reſpondetur poſt gloſ. in d. c. Virginem, ibi agi de abſolutione ab excommunicatione, non autem de diſpenſatione irregularitatis, vt notat Præpoſ. in d. cap. Lector, & gloſ. in d. c. Virginem.

Ratio item differentiæ quam adducit Soto, vbi ſupr. videlicet quod epiſcopus diſpenſat cum bigamo in minoribus, & non in ordinibus ſacris propter votum ſolemne, quod eis eſt annexum, nihil concludit. Vnde D. Tho. in 4. diſt. 27. q. vlt. in fin. dum ait Pontificem totaliter, Epiſcopos verò quoad minores ordines tantùm poſſe diſpenſare, nullam huius differentiæ rationem aſſignat, prout nec aſſignare poterat, cùm defe-
39 ctus Sacramenti prędictæ ſignificationis vnitatis carnis æquè militet in omnibus ordinibus, qui non plura, ſed vnum tantum ſunt Sacramentum, ex eod. Soto diſt. 24 q. 1. art. 3. col. penult. ibi: *Omnes ordines non plura, ſed vnum tantum ſunt Sacramentum:* & ſatis colligitur ex Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c. 2. & 3. iuncto canone ſecundo de Sacramento Ordinis. Ex quibus patet omnes gradus huius Sacramenti ordinis ſiue ſint maiores, ſiue minores debere dictam vnitatem carnis repræſentare. Nec tamen hoc negamus, quin ſit maior ratio diſpenſandi cum bigamis ad minores, quàm ad maiores; ſed hoc ſolum adſtruimus dictum defectum diuiſionis carnis pariformiter aduerſari omnibus huius Sacramenti Ordinis partibus, cum ex omnibus vnum, & non plura reſultet Sacramentum.

Ad rationem quam hic refert Hoſtien. quod diuiſio carnis parum ſit euitanda quoad conſtitutos in minoribus ordinibus, qui nec ſunt Rectores, nec miniſtri Sacramenti, nec habent officium prædicandi, reſpondetur per hanc rationem tolli illud incommodum, quod patiuntur Bigami, quod non tam liberè alijs poſſint continentiam perſuadere; ſed non tollitur aliud incommodum, quod eſt principale, videlicet defectus repræſentationis vnitatis carnis. Vnde ceſſante vno impedimento, remanet aliud, §. Affinitatis, inſt. de nupt. & ad cap. Quicumque, diſt. 50. reſpondetur imo ex d. c. inferri diſpenſationem cum bigamis Pontifici reſeruatam, dum ipſe quoad præterita relaxat eamdem, & hoc limitatur citra aſcenſum. ex quibus videtur concludendum Canoniſtarum ſententiam veriorem eſſe.

40 Diſtinctio autem Gomeſij videtur tunc demum admitti poſſe quando cauſa cum talibus diſpenſandi eſſet neceſſaria, & concerneret vtilitatem Eccleſiæ; vt puta quia non adeſſent alij Clerici, qui poſſent eccleſiæ deſeruire, arg. d. c. Lectores, & eorum quæ retulimus ſupra ex Petro, & Soto, nec poſſet haberi recurſus ad Pontificem.

Cæterum verius videtur nullatenus eſſe admittendam Gomeſij diſtinctionem ex duobus fundamentis. Primum eſt, quia cum Epiſcopus contra Canones conciliares diſpenſandi facultatem non habeat, vt ſuperius deductum eſt, ineptum videtur limitare hanc regulam, vt non procedat quando diſpenſatur ob eccleſiæ vtilitatem, vel neceſſitatem, quandoquidem nulla diſpenſatio abſque huiuſmodi cauſa eſt concedenda, d. c. Fraternitatis, & c. Lector, 34 diſtin. c. Priſcis, 55. diſt. alioquin non dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio, vt inquit Richard. in 4. diſt. 38. q. 9. art. 1. in fin. imò nec Papa ſuper bigamia diſpenſat abſque magna, & euidenti cauſa. Felin. qui plura cumulat in cap. Quæ in eccleſiarum, num. 28. & ſeq. de conſt. Vnde ſi admitteremus epiſcopum poſſe ex cauſa diſpenſare, conſequens eſſet vt abſolutè illi competeret diſpenſandi facultas, cum ſine iuſta, & rationabili cauſa diſpenſare nemini liceat: & eo magis quod decreta Conciliaria, & ſacri Canones non ſolum repellunt bigamos à ſuſceptione, & miniſterio Ordinum; quinimò & à delatione tonſuræ & habitus Clericalis ſub pœna anathematis, ſed ſerio etiam interdicunt, nequis illorum miniſterio vti poſſit, vt patet in ſpecie ex c. Non confidat, 50. diſt. vbi Gelaſius Papa: [Non confidat, inquit, quiſquam Pontificum bigamos diuinis ſeruituros applicare miniſterijs:] & ex Concilio Arelatenſi relato in c. Nullus, 55. diſt. [Nullus bigamũ in prædictis honoribus audeat ordinare:] & ex alijs ſuperiùs relatis, cùm præſertim videamus in priuilegijs, quæ conceduntur in materia diſpenſandi etiam regularibus cum ſuis profeſſis ſemper abſolutè excludi facultatem ſuper bigamiæ defectu. Confert text. in cap. Inferior ſedes, 21. diſt. & cap. Cum inferior, de maior. & obed.

41 Secundum fundamentum deducitur ex Concilio Tridentino d. cap. 17. ſeſſ. 23. vbi videtur efficaciter refelli Gomeſij conciliatio: nam ibi in princ. iuncto verſ. Quod ſi miniſterijs. Primò conſtituitur regula, vt ordinũ miniſteria nonniſi per cælibes conſtitutos in dictis ordinibus exerceantur. Deinde ſubnectitur limitatio his verbis. [Quod ſi miniſterijs quatuor minorum ordinum exercendis Clerici cælibes præſtò non erunt, ſuffici poſſunt etiam coniugati vitæ probatæ.] Itaque Concilium non permittit in hac limitatione, vt clerici coniugati miniſtrent in minoribus ordinibus, niſi in caſu neceſſitatis, idest ſi clerici cælibes præſtò non erunt. Demum hanc limitationem, quod ſcilicet nonniſi in caſu neceſſitatis, ideſt cum deficiunt cælibes. Suffici poſſint clerici coniugati, ſublimitat Concilium per illa verba, dummodo non bigami. Patet igitur apertè ex eo decreto clericos bigamos ab epiſcopis ſuffici non poſſe in miniſterio ordinum, etiamſi neceſſitas poſtulet eo quod clerici cælibes deficiant; quod pugnat ex diametro cum diſtinctione Gomeſij.

Neque obſtat ſi dicas Concilium ibi ſtatuere in eo tantum caſu, in quo deficiunt Clerici cælibes, & extant Clerici coniugati; tunc enim permittit, vt in illorum locum ſubrogari poſſint coniugati, dummodo non bigami, ſed nihil diſponere in caſu, in quo etiam Clerici coniugati deficiunt; ideoque tunc admitti poſſe propoſi-

tam diſtinctionem, cùm caſus videatur à Concilio omiſſus, & Clericis etiam coniugatis deficientibus ſit præciſè neceſſarius. Reſpondetur enim imò Concilium nullo caſu voluiſſe, vt contra Canonum, & generalium Conciliorum inſtituta bigami adhiberentur. Nam quemadmodum diſpoſuit, vt cum Clerici cœlibes preſtò non ſunt, ſuffici poſſint Clerici coniugati non bigami, ita veriſimiliter ſtatuiſſet, vt deficientibus etiam coniugatis in eorum locum bigami ſubrogari poſſent. Quod cùm non fecerit, ſed ſimpliciter abſque diſtinctione voluerit, vt coniugati ſuffici poſſent, dummodo non eſſent bigami: cenſendum eſt noluiſſe, c. 2. verſ. Vnde ſi circa tranſlationem, de tranſlatione epiſcopi, & cap. Ad audientiam, de Decim. ſupra eodem.

Similiter quamuis Henricus in cap. 1. quem refert Couarr. in Clem. 1. de homicid. part. 1. §. 2 num. 4. in fin. diſtinguat inter illum, qui bigamiam contraxit dum eſſet ſæcularis, & cum hoc diſpenſet epiſcopus, & hanc diſtinctionem etſi non probabilem, dubiam tamen dicat idem Couarr. tamen neque hæc diſtinctio videtur recipienda, tum quia non ſufficit ad euacuandum ea, quæ pro negatiua fuerunt adducta; tum quia Authores pro affirmatiua fundant ſe ſuper d. cap. Lector, qui canon loquitur de illis qui poſt Clericatum tranſierunt ad bigamiam; tum quia nullo iure prohibentur Clerici in minoribus conſtituti æquè ac merè laici vnam, & plures ſucceſſiuè ducere vxores. Vnde bigamiæ defectus non debet vni magis quàm alteri imputari; maximè quia impedimentum bigamiæ non ex Apoſtaſia, vel alio deducitur peccato, ſed à ſolo defectu prædictæ ſignificationis. Vnde impertinens eſt ad materiam noſtram diſtinguere an bigamia ſit contracta à laico, vel Clerico, & nullam eſſe differentiam inter bigamiam contractam in ſtatu laicali vel Clericali ſatis clarè patet ex c. Si cuius vxorem cum duobus ſeqq. d. diſt. 34. Vnde periculoſum eſt ei adhærere.

42 Quoad ſecundam partem primæ quæſtionis breuiter ex ſupradictis infertur, vt epiſcopus non potuerit cum prædicto bigamo ad beneficia ſimplicia diſpenſare., ex quo nec ei ritè potuit primam tonſuram conferre, ſine qua minimè capax beneficiorum exiſtit, ad notata per Rebuff. in praxi, tit. de dimiſſorijs, num. 21. & 22.
43 cum antecedentibus. Ratio eſt quia etſi recipit characterem, non tamen recipit executionem ex Diuo Thoma loco citato, & alijs Doctoribus hic, & alibi ſæpe. Vnde nec eſt capax beneficij quod datur propter officium, cap. fin. de offic. Vicar. in 6. & ſucceſſiuè ſic prouiſus tenetur illud dimittere, arg. c. 1. de reg. iur. in 6. cum ſimil.

44 Ad ſecundam quæſtionem reſpectu ordinantis non videtur reperiri aliqua pœna ipſo iure impoſita, ſed ſolum imponenda, vt hic. et quamuis in cap. Nullus pœnitentem, diſt. 55. videatur imponi pœna ſuſpenſionis à celebratione per annum, tamen ex quo antequam incurratur, requiritur factum iudicis, coram quo delictum, ſeu tranſgreſſio probetur, vt patet ex text. ibi; Ab ea die qua potuerit ei hoc approbari, forte illa pœna non eſt dicenda Canonis latæ ſententiæ, ſed ferendæ ſecundum Abbat. in c. Si diligenti, num. 19. de for. compet. qui poſt Hugon. & Archid. notat eſſe pœnam ferendæ ſententiæ. de quo tamen dic vt ſupra in ſecundo notabili.
45 Præterea in caſu propoſito epiſcopus eſſet à pœna imponenda excuſandus ex eo quod Canones non puniunt ſimpliciter ordinantem bigamum, ſed præſumentem ordinare, vt patet in d. cap. 2. diſtin. 55. à qua cum qualibet cauſa
46 excuſet Cardin. in Clem. 1. qu. 38. de priuil. vtique multo magis excuſabitur epiſcopus hoc caſu, in quo adſunt tot auctoritates ſibi fauentes, & articulum valde dubium, & intricatum reddentes, ex Bellam. deciſ. 755. Nauarr. in c. Nullam, 19. q. 2. n. 32. vbi in ſpecie Præpoſ. Quando, inquit, de aliquo articulo ſunt duæ opiniones, qui vni adhæret, alteri non dicitur ex contemptu contrauenire, vt pœnam incurrat. At verò reſpectu Clerici, vt præfertur, ordinati, aliud dicendum videtur; ſiquidem tamquam non legitimè promotus venit priuandus dicto beneficio, quod de facto obtinuit, inhibendumque illi eſt ne gerat ſe pro Clerico, arg. cap. Si quis viduam, diſtin. 50. Ioan. Montagne d. tractat. de bigam. qu. 5. in ſecundo effectu, num. 8. ſed obſeruat ſtatuta in d. cap. 1. de bigam. in 6.

Porrò cum hic caſus olim contigiſſet, etiam Congregatio Concilij ob prædictas rationes inclinaret excuſari poſſe epiſcopum qui primam tonſuram, & beneficium ſimplex ſuo ſubdito vero bigamo ordinaria authoritate contulerat; nihilominus Sixtus V. in Conſiſtorio reſpondit ſignificandum epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum à collatione ordinum. Item promotum incidiſſe in pœnas ſuperiùs propoſitas. Ait tamen ſe benignè acturum cum vtroque, vbi abſolutionem, & diſpenſationem peterent.

DE BIGAMIS.

Cap. Nuper à nobis.

SVMMARIVM.

1 *SVbdiaconus qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit.*
2 *Bigamia quot ſint ſpecies.*
3 *Bigamia vera quæ ſit.*
4 *Bigamus vnde dictus.*
5 *Bigamia interpretatiua quæ dicatur. & num. 12. & ſeqq.*
Et quæ ſimilitudinaria.
6 *Bigamia irregularitatem an incurrat Clericus in ſacris, vel profeſſus contrahens cum vnica, & virgine. ibidem, & num. ſeqq.*
7 *Similitudo, & effectus facit vt quis dicatur de numero eorum, de quorum numero non eſt.*
8 *Bigamiæ pœnam non incurrit Subdiaconus contrahens cum vidua, niſi illa ſit corrupta.*
9 *Intellectus cap. 1. Qui Cler. vel vouen.*
10 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Clerico in ſacris, qui de facto contraxit cum vnica, & virgine.*
11 *Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem Subdiaconatus.*
12 *Bigamia vera an incurratur ex matrimonio cum vidua*

vidua legitimè contracto, & conſummato. & num ſeqq.

13 *Bigamia cur inducat irregularitatem.*

15 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, ſed ſolus Papa cum Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua.*

16 *Et an hoc procedat tam in officio, quàm in beneficio.*

17 *Et quid ſi contraxerit ignoranter.*

18 *Bigamia etiam interpretatiua per ſolemnem profeſſionem non aboletur.*

19 *Opimo quandoque magis attenditur, quàm veritas.*

20 *Clericus qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognouit, an priuilegio clericali gaudere debeat. & num. ſeq. vſque ad num. 29.*

Quid in Clerico minorum ordinum. num. 21.

Et quid in conſtituto in ſacris. num. 28.

21 *Intellectus cap. vnic. de bigam. lib. 6. & num. ſeqq. vſque ad num. 29.*

22 *Bigamia interpretatiua eſt in duplici differentia.*

23 *Bigami ex matrimonio validè contracto, & conſummato cum vidua, vel corrupta omni priuilegio clericali nudati ſunt, & ſub pœna anathematis interdicti habitum, & tonſuram clericalem deferre.*

24 *Bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur.*

25 *Voluntas non habetur pro facto quando actus non tenet ex impedimento iuris.*

26 *Bigamiam contrahens ex eo quod reddat debitum vxori adulteræ, clericale priuilegium non perdit.*

27 *Nec qui contraxit plura matrimonia de facto.*

29 *Subdiaconus à Summo Pontifice diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, qui poſtea cum vidua contraxit, & conſummauit, an fori priuilegio gaudeat. & num. ſeq. vſque in fin.*

30 *Ordo ſacer non opponitur matrimonio eſſentialiter.*

31 *Diſpenſare poteſt Eccleſia ſuper voto continentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem ſacri ordinis.*

32 *Græci legem continentiæ non ſuſceperunt. & n. 37.*

33 *Subdiaconis licuit habere vxores vſque ad tempora Gregorij I. nec antea Subdiaconatus ordo inter ſacros computabatur.*

34 *Subdiaconus gaudet priuilegio fori, etiamſi habitum, & tonſuram non deferat.*

35 *Milites Calatrauæ, & Alcantaræ, licet vxorati, gaudent fori priuilegio.*

36 *Fori priuilegium conceſſum eſt clericis propter characterem animæ indelebiliter impreſſum.*

37 *Conſuetudo Anglorum, qua clerici coniugati etiam in ſacris conſtituti conueniuntur coram iudice ſæculari, improbatur.*

38 *Regularis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica matrimonium contraxit, eſt perſona Eccleſiaſtica, & gaudet fori priuilegio.*

39 *Bigami omni priuilegio clericali nudati ſunt ſi ſint in minoribus tantum ordinibus conſtituti: Secus ſi in ſacris.*

40 *Bigamiæ irregularitatem an incurrat clericus minorum ordinum, vel laicus contrahens inualidè matrimonium cum vidua, vel corrupta. & n. ſeq. vſque in fin.*

41 *Voluntas in maleficijs ſpectatur, non exitus.*

42 *Ratio generalis expreſſa in lege ampliat diſpoſitionem ſpecialem etiam in pœnalibus, & exorbitantibus à iure communi.*

43 *Et quæ ſunt eiuſdē rationis includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione tanquam expreſſa propriè, non tacitè. & num. 44.*

44 *Bigamiæ pœnam incurrit clericus minorum ordinum, vel laicus, qui ſecundam vxorem accepit de facto propter quodcumque impedimentum dirimens.*

45 *Bigamiæ pœnam inducit matrimonium inualidè contractum in omnibus caſibus, in quibus contractum validè induceret bigamiam.*

1 NVPER A NOBIS. Subdiaconus qui
cum vidua contraxit, & eam cognouit,
bigamiæ pœnā incurrit, licet bigamus
non ſit. Hoc dicit, & primò ponit quæ-
ſtionem. Secundò ſolutionem ibi, *profectò*.

2 Ad intelligentiam textus præmitto tres eſſe
ſpecies bigamiæ. Alia enim eſt vera, alia inter-
pretatiua, alia ſimilitudinaria, vt notat Specul.
in tit. de diſpenſat. §. Iuxta, num. 6. Cuius diui-
ſionem Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 195. &
poſtea Moderni ferè omnes ſequuti ſunt. Licet
duo tantum membra, videlicet bigamiam ve-
ram, & interpretatiuam conſtituat gloſ. in
cap. Super eo, in ver. In bigamis, & ibi etiam
Butr. num. 6. ſupra eod. Hoſt. in Summa eod. tit.
§. Quot ſunt ſpecies, Ioan. Andr. in gloſ. ordin.
in c. vnico, in ver. Bigamos, eod. tit. lib. 6. Ro-
ta deciſ. 447. aliàs 1. de bigam. in nouiſ. & alij
complures apud Ioan. Montagne de bigam. q. 4.
inter tractat. communes tom. 14. pag. 108. qui
bimembrem gloſſæ diuiſionem amplectitur, vti
veriorem, & magis communem, & pluribus co-
natur probare tertiam ſpeciem ſimilitudinariæ
eſſe ſuperuacuam.

3 Bigamia vera eſt cum quis diuerſis tempori-
bus ſucceſſiuè habuit, & cognouit duas legiti-
mas vxores etiam prius non corruptas, quamuis
vtramque, vel alterā habuerit ante Baptiſmum.
Iura ſunt clara in cap. Acutius, & in cap. Deinde,
4 26. diſt. & in hoc conueniunt omnes: nam ſtri-
ctè, & propriè, & iuxta alluſionem vocabuli di-
citur bigamus, ideſt binæ vxoris maritus, ſicut
monogamus, qui habuit vnam tantum, c. Vnius,
26. diſt. Et ſic dicimus trigamū, & octogamum,
cap. Aperiant, 31. quæſt. 1. vt declarat Io. Andr.
5 in d. cap. Super eo, num. 8. Bigamia interpreta-
tiua eſt illius, qui fingitur, ſeu interpretatur duas
vxores habuiſſe, veluti cum contrahit cum vni-
ca, & vidua prius cognita, vel cum corrupta
ab alio, & eam cognoſcit, c. Maritum, 33. diſt.
cap. Si quis viduam, 34. diſt. cap. De bigamis, &
cap. Debitum, ſupra eod. etiamſi crediderit eam
virginem, cap. Nemo, 32. diſt. cap. Illæ, 32. qu. 5.
ſecundum Ioan. Andr. loco citato. Hoſtien. in
Summa hoc tit. quæſt. 7. Decian. in tract. crimin.
part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 135. in fin. quamuis
enim talis iuxta propriam verbi ſignificatio-
nem non ſit verè bigamus; tamen quia per car-
nalem copulam vir, & vxor efficiuntur vna ca-
ro, & eadem perſona reputantur, cap. Marti-
nus, de cognat. ſpirit. cap. Sciſcitatur, & cap. Si
quis ex vno, 30. quæſt. 4. ex eo quod mulier car-
nem ſuam diuiſit in plures, cenſetur & vir hoc
feciſſe, ideoque interpretatiuè bigamus repu-
tatur, cap. Quiſquis, 84. diſtin. cap. Si quis vi-
duam,

duam, il ſecondo, 34. diſt. & in Auth. de Sanctiſſ. Epiſcop. §. Clericos autem, collat. 9. Et ita ſentit gloſſa præall. in d. cap. Super eo, in ver. In bigamis, ſupra eod. dicens veram bigamiam contrahi vno tantum caſu, videlicet cùm quis ſucceſſiuè habuit vxores duas, reliquos verò dicit interpretatiuè bigamos reputari quantum ad legem promotionis, & inter hos recenſet contrahentes cum vidua, vel corrupta. Et cum illa gloſſa tranſeunt ibi Ioan. Andr. Butr. & communiter Doctores, Ioan. Montagne, & Nauarr. locis citatis. Licet Rota in prælleg. deciſ. 1. de bigam. in nou. dicat maritum viduæ, vel corruptæ eſſe verè bigamum; & hæc opinio videtur de iure verior, vt plenè dicam infra in 2. notab. Similiter dicitur bigamus interpretatiuè, qui contraxit cum duabus de facto, aut cum vna de iure, cum alia de facto ſimul, aut diuerſis temporibus, & ambas carnaliter cognouit. Item qui de facto contraxit, & conſummauit cum vidua, vel corrupta, vt in c. Nuper, ſupra eod. Rurſus dicitur interpretatiuè bigamus, qui contraxit cum virgine, eique debitum reddidit poſt adulterium ab ea commiſſum, c. Si cuius, 34. diſt. & dicam infra nu. 14. Licet reddiderit ad præceptum Eccleſiæ ſecundum communem opinionem, de qua teſtatur Aufer. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 234. etiamſi ignoranter id fecerit, vt in d. cap. Si cuius, tenet gloſ. Hugo, Laurent. Raymun. & Hoſt. in Summa huius tit. §. Item pone, quos ſequitur Ioan. Andr. in dict. cap. Super eo, num. 8. quia non agitur hic de vitio ordinandi, ſed de defectu ſacramenti, quem etiam ignorans poteſt pati. Vnde vt feſtiuè dicebat Hoſt. in prælleg. Decretali, Super eo, cum teſtante Ouidio, Caſta ſit, quam nemo rogauit; non eſt ſine periculo promouere coniugatum, & remit-
6 tit ad Summam eod tit. §. 1. 2. & 3. Bigamia ſimilitudinaria dicitur cum quis ſacro ordine inſignitus, vel ſolemniter profeſſus cum vnica, & virgine matrimonium contrahit de facto: & eam cognoſcit, ad quod allegatur textus in cap. Quotquot, 27. quæſt. 1. In hac tamen tertia ſpecie Doctores non conueniunt: nam quidam putant tales incurrere irregularitatem bigamiæ, licet bigami non ſint, quia textus præallegatus dicit: Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati ſunt profeſſione contempta, inter bigamos, id eſt inter eos, qui ad ſecundas nuptias
7 tranſierunt, haberi debebunt, vbi gloſſ. 2. ex eo textu colligit propter ſimilitudinem, & effectum quem dici de numero eorum, de quorum numero non eſt, cap. vlt. 27. diſtin. & ex illa gloſſa videntur Doctores ſumpſiſſe denominationem ſimilitudinariæ: cum enim per ſacri ordinis ſuſceptionem, vel votum ſolemne religionis quis contraxerit ſpirituale coniugium cum Chriſto, poſtea contrahendo carnale matrimonium, licet de facto, propter affectum contrahendi cum opere ſubſequuto cenſetur quodammodo diuiſus; & ideò pœnam bigamiæ incurrit ad ſimilitudinem bigami. Quam rationem aſſignat Archid. ibi in ver. Bigamos, quia inquit primò Deo, & poſtea homini nubunt, & hanc partem amplectuntur Specul. loco citato. S. Antonin. in 3. par. tit. 21. c. 1. Angel. in ver. Bigamia, ſ. 9. Nauarr. d. cap. 27. num. 195. Couarr. in Clemen. Si Furioſus, par. 1. §. 2. verſ. Tertio, de homicid. & communiter recentiores. Quibus etiam adiungi poteſt authoritas gloſſæ in d. cap. Super eo, in ver. In bigamis, ſupra eod. & ſequacium, qui hanc tertiam ſpeciem ſimilitudinariæ tribuunt bigamiæ interpretatiuæ. Alij dicunt voto ſolemni adſtrictos de facto contrahentes cum vnica, & virgine eſſe irregulares non ex vlla ſpecie bigamiæ, ſed propter præſumptionem incontinentiæ, & ad maiorem ſacri ordinis reuerentiã. Quorum opinio fundatur in cap. 1. qui Cler. vel vouen. vbi Epiſcopus peracta pœnitentia diſpenſat cum Diacono, qui de facto matrimonium contraxit, nec vlla ſit mentio de bigamia, & in cap. 2. eod. tit. vbi ſimiliter Epiſcopus diſpenſat cum Subdiacono, qui de facto vxorem accepit vt ad ſuperiores ordines promoueatur ſi ad religionem tranſire voluerit: & in hanc partem propendit Syluest. in ver. Bigamia, in princ. qui ſic videtur conciliare diſſidentes opiniones. Alij demum affirmant tales nulla ratione eſſe irregulares, ſed ſolum ſuſpenſos tanquam notoriè crimininoſos. Ita Hoſt. in cap. Sanè, il ſecondo, num. 2. in ver. Ex indulgentia, infra, de Cleric. coniug. cui conſentiunt ibi Imol. & Abb. ambo num. 2. & Couarr. in d. Clem. Si Furioſus, part. 1.
8 §. 2. nu. 2. verſ. Secundò. Quibus etiam adſcribi poſſunt Abb. Antiq. hic in princip. Hoſt. itidem in princ. in ver. Viduam, Ioan. Andr. num. 1. in eod. ver. Butr. nu. 8. & Cardin. in princip. dum tenent Subdiaconum, qui de facto contraxit cum vidua, non incurrere pœnam bigamiæ, niſi illa ſit corrupta, ſupplentes verbum, viduam, ſcilicet & corruptam, ne ſit contra cap. Sanè, il ſecondo, de Cler. coniugat. hi enim proculdubio ſentiunt contrahentem cum virgine in hanc pœnam non incidere. Pro qua opinione facit, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus in iure expreſſis, vt notat Ioan. Andr. in addit. ad ſpecul. in tit. de legat. §. Iuxta, verſ. Et generaliter, & Marian. Socin. in cap. Ad audientiam,
9 num. 1. de homicid. Item facit, textus in d. cap. 1. qui Cleric. vel vouen. qui loquitur promiſcuè de diſpenſatione cum Diacono, qui alium Diaconum vulnerauit, & de facto vxorem accepit. Sed reſpectu vulneris diſpenſatio non poteſt verificari in irregularitate, cum ibi nulla fiat mentio de mutilatione. Ergo nec reſpectu matrimonij contracti, ne difformis ſit determinatio, arg. leg. Iam hoc iure, §. Sed ſi, & ibi Bart. ff. De vulg. & pupill. & l. fin. C. De ſentent. & interlocut. omn. iudic. cum ſimil. Nec eſt incongruum vt diſpenſationis verbum referatur ad ſuſpenſos, vt clarè probatur in decreto Concilij Tridentini cap. 6. ſeſſ. 24. in princip. vbi Epiſcopi dicuntur poſſe diſpenſare tam in irregularitatibus, quàm in ſuſpenſionibus ex delicto occulto pronenientibus. Non obſtat d. cap. Quotquot, 27. quæſt. 1. quia ibi nulla ſit mentio de virgine, & de contrahentibus cum corrupta, vt ſic concordet cum hac decretali, intelligunt illum textum Archid. & Summa Piſan. vt refert Sylueſtr.
10 loco citato. Hæc tamen controuerſia videtur ferè inutilis: nam ſi caſus ſit publicus, cum Doctores conueniant in duobus, videlicet vt tales miniſtrare, & promoueri non poſſint niſi diſpenſatiuè; atque vt Epiſcopus poſſit cum eis diſpenſare, cum hæc ſint expreſſa in præcitatis iuribus, & poſt Innocent. & Hoſt. tenet Abb. in

cap.Ex litterarum, num.5. qui Cleric.vel vouen. & Syluest. in ver.Bigamia, in 7.quæſt. verſ.Si verò exiſtens in ſacris, parum refert an ſint per ſimilitudinem bigami, an verò irregulares, aut ſuſpenſi. Quod ſi caſus ſit occultus, ſuccedit diſpoſitio Concilij Tridentini in prælleg.cap.6. ſeſſ.24. Quibus præmiſſis.

11 Nota primò ibi, *de iure non potuit*: votum ſolemnizari per ſuſceptionem Subdiaconatus quoad hoc vt dirimat matrimonium poſt contractum, concordat cap. Presbyterum, 28.diſt. cap. A multis,§. Verum, ſupra de ætat. & qual. infra,de Cler.coniug per tot.cap.1. qui Cler. vel vouen. & c.vnic.de voto lib.6.

12 Secundò nota ibi, *profectò bigamus non exiſtit*, ex matrimonio validè contracto,& conſummato cum vidua veram bigamiam inſurgere, vt hic probatur apertè: nam textus decidit eum, qui de facto contraxit cum vidua, bigamum non exiſtere, ſcilicet verè, vt exponit gloſſa in figuratione caſus,& probat illud aduerbium, *profectò*; ſed tantummodo pœnam bigamiæ incurrere, & ſic fieri bigamum interpretatiuè, vt omnes intelligunt hanc litteram, & redditur ratio cur ſic contrahens non ſit verè bigamus, quia ſcilicet non poteſt in veritate dici maritus viduæ, cum inter ipſum, & illam non fuerit vinculum maritale contractum. Ergo à contrario ſenſu ſi matrimonium inter eos fuiſſet validum, ſic contrahens fuiſſet verè bigamus. Quod argumentum eſt fortiſſimum in iure, l 1.§. Eius rei, ff. De offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict. & ſemper eſt verum quando ponitur cauſatiuè, ſicut ponitur hic, vt notat Ioan.Andr. in c.Publicato, num. 18. ſupra de elect. & ita hic eſt textus clarus pro opinione Dominorum de Rota in præcit. deciſ.1. in princ. de bigam. in nouis,vbi firmant veram bigamiam incurri, non autem interpretatiuam ex matrimonio validè contracto cum vidua.Et ponderandum eſt deciſionem illam eſſe magiſtralem, & materiam fuiſſe diſcuſſam ibi de mandato Sanctiſſimi, & ſecundum illam deciſionem Sanctitatem ſuam diſpenſaſſe, & conſentit Petrus de Anchar. in
13 conſ.124. Circa bigamos, num. 2. Præterea vt docet Sanctus Thomas in 4 diſtin.27.qu.3.art.1. qu.1. . . . . [Bigamia irregularitatem inducit, quia habens alijs miniſtrare Sacramenta, vt habens Sacramentum ordinis, nullum debet in Sacramentis defectum pati: defectus autem in Sacramento eſt quando Sacramenti ſignificatio integra non inuenitur. Sacramentum autem matrimonij ſignificat coniunctionem Chriſti ad eccleſiam, quæ eſt vnius ad vnum, vnde ad perfectam ſignificationem Sacramenti pertinet, vt vir ſit tantum vnius vir, & vxor tantum vnius vxor; & conſequenter bigamia quæ hoc tollit, irregularitatem inducit.] Hęc ex illo, & ſequitur Syluest. in ver. Bigamia, in princ.Sed in matrimonio validè contracto cum vidua deeſt ſignificatio Sacramenti, quia vidua non eſt vnius vxor, & ſic non repræſentat coniunctionem Chriſti cum eccleſia, quæ eſt vnius ad vnam.Ergo ſic cōtrahens verā bigamiam incurrit,cùm eſſentia,& veritas bigamię in defectu Sacramenti conſiſtat,& hoc innuit textus hic,dū dicit contrahentem cum vidua de facto verè bigamum non exiſtere,quia non patitur defectum Sacramenti, ſed interpretatiuè tantum,propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto;per hoc clarè inſinuans eum fore bigamum in veritate propter Sacramenti defectum ſi matrimo-
14 nium eſſet validum. Nec refragatur quod cognoſcens vxorem poſt adulterium ab ea commiſſum patiatur defectum Sacramenti,cum illa diuiſerit carnem ſuam in plures; & tamen non ſit verè bigamus, ſed interpretatiuè tantum, vt dixi ſupra, num.5. verſ.Rurſus, quandoquidem hoc verum eſt nunc,non autem tempore primæ deſponſationis cum vnica, & virgine, vel conſummati matrimonij, quod eſt reſpiciendum, cap. Qualis, 30. quæſt.5. Capell.Tholoſ. dict. deciſ.234. circa med.verſ. Nec obſtat quod iſta diuiſerit,& facit quod notat Abb.in c.Debitum, in vltima gloſſa ſupra eod. Ad hæc ponderandum eſt, textum in præſenti ponere eamdem deciſionem, quam ponit c.Nuper, ſupra eodem, in caſu tamen diuerſo, quia hic agitur de Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua; ibi verò de Clerico in ſacris, qui mortua vxore de facto contraxit cum ſecunda, & vtrobique deciditur hos non eſſe bigamos in veritate, ſed tamquam bigamos eſſe reputandos non propter Sacramenti defectum, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto. Sed in caſu d.cap.Nuper, ſi ſecundum matrimonium fuiſſet validum, abſque dubio maritus verè fuiſſet bigamus propter defectum Sacramenti. Ergo idē dicendum in terminis huius cap. Cum vtrobiq; ratio deciſionis fundetur in nullitate matrimonij. Quibus etiam addi poteſt quod Siricius Papa in c.Quiſquis, 84.diſtin. volens denudare bigamos omni priuilegio clericali primo loco commemorat viduarum maritos, deinde qui ad ſecundas nuptias tranſierunt ibi, *viduam, vel ſecundam vxorem duxerit*. Incongruè autem maritum viduæ prætuliſſet bigamo vero, ſi ille non eſſet niſi interpretatiuè bigamus, arg. cap.1.infra, de maior.& obed.cum ſimil. Neque huic opinioni aduerſatur alluſio vocabuli, de qua ſupra,num.4. Quoniam maritus viduæ congruè dici poteſt binæ vxoris maritus, ſcilicet illius, quæ fuit bina vxor, ideſt duorum; & hæc videtur veritas, ſed nihilominus in contrarium ſtat communis Doctorum ſententia, vt dixi ſupra in euidentialibus,num.5. Licet reſpectu effectus nulla ſit diſſonantia, quia verè bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur, vt cap.De bigamis,ſupra eod.

15 Tertiò nota ibi, *diſpenſare non licet*: ſuper bigamia interpretatiua, quam incurrit Subdiaconus de facto contrahens cum vidua, non eſſe licitum diſpenſare, & doctrinam Apoſtoli 1. ad Timoth. c. 3. de bigamis non ordinandis,comprehendere hanc quoque ſpeciem bigamiæ interpretatiuæ;Doctores tamen intelligunt hoc verum eſſe in diſpenſatione Epiſcopi, non autem Papæ, qui diſpenſat in omni irregularitate, cap. Niſi cum pridem, §. Propter conſcientiam, ſupra, de renunc. Ita Abb. Antiq. in princ. in ver. Non licet, Ioan. Andr. num. 4. & Butr. n.8. in 2. oppoſit. qui omnes referunt Petrum de Sampſone aſſerentem ſe vidiſſe ab Innocent.IV. ſic diſpenſatum cum quodam Monacho in caſu
16 huius decretalis.In his Doctorum aſſertionibꝰ tu aduerte ad duo. Alterum eſt quod dum affirmāt

epiſco-

epiſcopum diſpenſare non poſſe ſuper hac ſpecie bigamiæ interpretatiuę, nonnulli intelligunt hoc verũ eſſe in officio, ſecus in beneficio, vt c. Preſbyterum, & ibi gloſ. in ver. Habere, 28. diſt. & tenẽt hic Io. And. Bellam. Butr. omnes in fin. Neque obſtat quòd tales cum omnibus bonis ſuis tradi debeant Curiæ ſeruituri, vt in Auth. de Sanctiſſ. Epiſc. §. Si verò poſt. Quoniam ibi non prohibetur diſpenſatio ſecundum Vincent. Io. Andr. & Butr. vbi ſupra, licet Cardin. in 2. oppoſ. dicat verius eſſe vt ſicut nullus citra Papam diſpẽſat cum bigamo ſuper officio, ita nec ſuper beneficio, quod accedit officio, vt c. fin. de reſcr.
17 lib. 6. & ad textum in d. c. Presbyterum, reſponderi poteſt ibi permitti diſpenſationem cum Presbytero, quia ignoranter contraxit, vt ibi notat gloſ. 1. & Archid. num. 3. & vide quod
18 ſcripſi in c. Super eo, ſuprà eodem. Alterum eſt quod dum Doctores referunt per Papam fuiſſe diſpenſatum cum Monacho, per hoc ſentiunt irregularitatem bigamiæ interpretatiuæ per ſolemnem profeſſionem non aboleri, vt per Butr. n. 8. Quæ concluſio vera eſt, & eam tenent Domini de Rota in alleg. deciſ. 1. de bigam. in nouiſ. & ita Vrbanus VI. diſpenſauit cum Monacho, qui ante ingreſſum religionis cum vidua de facto matrimonium contraxerat, vt ibi refertur, motus rationibus in ipſa deciſione adductis. Nec mirum, quia nec per Baptiſmum huiuſmodi irregularitas aboletur, quamuis in Baptiſmo vberius, quã in religionis ingreſſu quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit ſolutum, vt c. Deinde, 26 diſt. Bigamia enim non eſt peccatum, imo contrahitur etiam cum merito, vt cap. Inter opera charitatis, infra, de pœnit. & remiſſ. & notant in c. Nuper, ſupra eod. Ioan. Andr. num. 3. Butr. num. 8. & Card. in 6. notab. Et quando irregularitas ex defectu, vel ex delicto proueniens per ingreſſum religionis tollatur, vide per Marian. Socin. plenius diſtinguentem in c. Ad audientiam, num. 421. verſ. Tertio quæro, infr. de homicid.

19 Vltimò nota ibi, *propter affectum intentionis* quandoque magis attendendam eſſe opinionem, quàm veritatem. Sed vide iura pro, & contra, in cap. Nuper, in gloſſ. in ver. Non videntur, ſupra eodem, & ſolue vt ibi. Vel dic ſecundum Collect. hic ad fin. in terminis huius cap. Non interceſſiſſe ſolam, & nudam opinionem, ſed voluntatem, & factum ipſum, & veritatem, quia hic Subdiaconus voluit contrahere, & contraxit de facto, id eſt quantum in ſe fuit, vt dicitur in d. c. Nuper, & opere conſummauit, vt hic dicitur. Ad hoc c. Si quis pulſatus, de pœnit. diſt. 1. cum ſimil.

20 QVÆRO, An Clericus, qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognouit, priuilegio clericali gaudere debeat.

Propoſita quæſtio implicat duo dubia ſeorſim examinanda. Primum eſt an hæc ſpecies bigamiæ, quæ contrahitur ex matrimonio inualido, excludat à clericali priuilegio Clericos minorũ ordinum. Secundum eſt an excludat in ſacris
21 conſtitutos. Circa primum de Clericis minorum ordinum, quatenus ex matrimonio ſic contracto efficiantur bigami, qua de re latiſſimè agemus infra in vltima quæſtione. Punctus difficultatis ad hoc reſtringitur, videlicet an cap. Vnicum, de bigam. lib. 6. quod declarat bigamos omni priuilegio clericali eſſe nudatos, locum habeat in hac ſpecie bigamiæ, necnè. Ad partem affirmatiuam inducitur primò textus in c. De bigamis, ſupra eod. vbi verè, & interpretatiuè bigami per omnia æquiparantur. Sed verè bigami exuti ſunt omni priuilegio clericali, vt d. cap. vnico, ergo & bigami interpretatiuè, quales ſunt contrahentes de facto, vt hic, & in c. Nuper, ſupra eod. & dixi ſupra in 2. notab. Secundò inducitur hoc cap. vbi patet contrahentes de facto cum vidua, vel corrupta bigamiæ pœnam incurrere, licet bigami non ſint. Sed præcipua pœna bigamiæ eſt amiſſio clericalis priuilegij, vt in prædicta decretali vnica. Ergo huiuſmodi pœna incurritur etiam à ſic contrahentibus. Tertiò inducitur gloſ. 3. in d. cap. vnico, quæ exponit verbum, *bigamos*, ſcilicet verè, vel interpretatiuè, inter quos recenſentur etiam qui de facto cum vidua, vel corrupta matrimonium contrahunt, vt proximè dictum eſt.

22 In oppoſitum eſt veritas, quæ vt facilius innoteſcat, obſeruandum eſt interpretatiuè biga-
23 mos eſſe in duplici differentia. Quidam enim ſunt bigami propter Sacramenti defectum ſecundum ea quæ dicta ſunt ſupra, num. 5. veluti cum quis validè contrahit cum vidua, vel corrupta, iuxta textum in cap. Maritum, 33. diſt. qui dicitur bigamus interpretatiuè ſimpliciter ſecundum Gemin. & alios proximè citandos, & in his concludendum eſt habere locum Conſtitutionem Concilij Lugdunenſis in d. cap. vnico, infr. eod. lib. 6. vt ſcilicet omni priuilegio clericali ſint ſpoliati. Præcipua ratio eſt quia dict. cap. vnicum, vt ibi notat gloſ. in ver. Altercationis, emanauit ad decidendam controuerſiam quæ olim erat inter Doctores antiquos ſuper interpretatione, cap. Quiſquis, 84. diſtin. in illis verbis, Omni Eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox denudetur, quibus non videbatur priuatus, ſed priuandus; quæ altercatio fuit deciſa in d. cap. Vnico. Sed illud cap. Quiſquis, loquitur tantum de Clerico, qui viduam, vel ſecundam vxorem duxit; & ſic de bigamo propter Sacramenti defectum: ergo eodem modo intelligi debet dict. cap. Vnicum, quod emanauit ad illius declarationem, arg. l. 2. C. De noxal. & ita ibi concludunt Gemin. Franch. & alij, Ioann Andr. & Abb. in cap. Ioannes, de Cler. coniug. Capell. Tholoſ. dec. 64. & fuſius dec. 234. & hanc ſententiam aliàs probauit Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Concilij interpretum. Cenſuit enim Clericum, qui minoribus ordinibus ſuſceptis cum vidua matrimonium contraxit, vti bigamum omni clericali priuilegio eſſe nudatum, & ſub pœna anathematis interdictum
24 deferre tonſuram, & habitum clericalem. Et in hac ſpecie bigamiæ procedit æquiparatio, quæ fit in dict. cap. De bigamis, ſupra eod. dicit enim textus. De bigamis, & viduarum maritis idem ſancimus omnino, & in hoc caſu etiam loquitur gloſ. præalleg. in ver. Bigamos: nam poſteaquam expoſuit verbum illud *bigamos*, id eſt verè, vel interpretatiuè; immediatè hoc declarans ſubiungit, vt quia duas vxores habuit, vel cum vidua, vel corrupta contraxit; atque ita gloſ. reſtringit opinionem ſuam ad illam ſpeciem interpretatiuæ quæ contrahitur pro-

pter

pter defectum Sacramenti. Quæ ſententia extra dubium eſſet ſi ſequeremur opinionem Rotæ, quam diximus eſſe veriorem ſupra in 2. notab. vt ſcilicet maritus viduæ ſit verè, non autem interpretatiuè bigamus. Sed hic non eſt caſus noſter.

Quidam verò ſunt bigami interpretatiuè, non propter defectum Sacramenti, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto, vt cum quis contrahit cum vidua, vel corrupta de facto propter aliquod impedimentum dirimens, quem Gemin. in d.c.vn. & Aufrer. in addit. ad dictam deciſ.64. appellant bigamum interpretatiuè, non ſimpliciter, ſed ſecundū quid; & tales dicendum eſt non comprehendi in d. cap.vnic. Ratio eſt, quia cùm conſtitutio illa loquatur ſimpliciter de bigamis; intelligi debet in propria ſignificatione, tum quia eſt pœnalis, cùm exuat tales omni priuilegio clericali, c. Pœnæ, de pœnit. diſt.1. tum quia hoc cap. & cap. Nuper, ſupra eodem.
25 deuiant à regula iuris, quæ habet vt quando actus non tenet ex impedimento iuris, voluntas non habeatur pro facto, vt l.Inter omnes, §.penult. ff. De furt. inſtit. de obligat. quæ ex delict. naſcun. §.Placuit, & notatur in §.His autem, in vltima gloſ. 22.quæſt.5. & c.In audientia, infra, de ſentent. excomm. & conſequenter intra prædicta extendi non debent ad illos, qui largè, & impropriè ſunt bigami, ſecundum Cardin. hic circa fin. & ita tenent Gemin. Abb. & Capell. Tholoſ. locis ſupra citatis. Stephan. Aufrer. in tract. de poteſtat. ſæcul. ſuper perſon. eccleſ. regul.1. limitat.8. num.16.

26 Quibus etiam adiungi poſſunt Doctores, qui dicunt priuilegio clericali gaudere Clericum, qui vxorem poſt adulterium ab ea commiſſum carnaliter cognouit, quod tenent concorditer omnes, vt atteſtatur Capell. Tholoſ. d. deciſ 64. referens ita fuiſſe deciſum in facti contingentia, quia talis non eſt bigamus propter defectum Sacramenti inſpecto initio, prout inſpici debet, vt dixi ſupra num.14. Et quamuis ſit bigamus quoad legem promotionis, non tamen quoad priuilegium conceſſum Clericis coniugatis, per cap.vnicum, de Cleric. coniug. lib.6. Sequitur Aufrer. ibi in addit. & dicta limitat. 8. num.16. Decian. in tractat. crimin. part.1. lib. 4. cap 9. n.134. qui ſimiliter teſtatur ita iudicatum fuiſſe, & Iul. Clar. in Practic. Crimin. §. fin. quæſt.36.
27 num.7. verſ. Sed an ille. Rurſus d. cap. vnicum non habere locum in eo, qui contraxit plura matrimonia de facto, nec talem amittere fori priuilegium tradit Marian. Socin. in cap.Peruenit, num.101. de ſentent. excomm.

28 Circa ſecundum breuiter concludendū eſt Clericos ordine ſacro inſignitos, qui de facto vxorē ducunt viduam, vel corruptā, non amittere priuilegium clericale, prout hic concludit Hoſt.n.3. dicens Subdiaconū, qui ſic contraxit iuxta textū in præſenti retinere priuilegiū clericale ſi corrigibilis ſit, cap.Dictum, 81.diſtin. cap.Studeat, 50 diſt aliàs ſecus, cap.Cum non ab homine, de iudic.cap.fin.de vita, & honeſt.Cleric. & cap.2.3. & 4. de cohabit. Cleric. & mulier. & cum eo tranſeunt hic Io Andr. num.3. Collec.in princip. & Cardin. col. vltima, qui hanc opinionem contra Boattinū dicit æquiorem, & illam approbat: & idem Ioan. Andr. in cap. Ioannes, infra de Cler.coniug. plenè Capell.Tholoſ. deciſ.234. & Tiber. Decian. tractat. crimin. part.1. cap.9. n.31. Nititur hęc concluſio triplici fundamento. Primum eſt, quia Conſtitutio Gregorij X. in d.cap.vn. de bigam. lib.6. quæ loquitur ſimpliciter de bigamis, complectitur tantum bigamos verè, vel interpretatiuè propter defectum Sacramenti, ſcilicet illos, qui ſecundam vxorem duxerunt, aut viduam, vel corruptam, vt oſtenſum eſt ſupra num.23. nec locum habet in contrahentibus de facto, qui non ſunt bigami niſi fictè, propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto, vt hic dicitur, & in cap.Nuper, ſupra eod. arg. cap. Si quem, infra de ſentent. excomm. & cap. Suſceptum, de reſcript. lib.6. & ita intelligunt d.cap.vnicum, Ioan.Mon. Archid. Guil. de Monte Laud. & omnes gloſſantes illam decretalem, vt inquit Capella Tholoſ. in præallegat. deciſ.234. Secundum fundamentum eſt, quia hæc decretalis, & cap. Nuper, ſupra eod. decidunt ſic contrahentes de facto non eſſe bigamos, ſed tantummodo bigamiæ pœnam incurrere quantum ad legem promotionis. Igitur hæc pœna extendi non debet ad priuationem clericalis priuilegij, vt cap.2. ſupra eod. Tertium, & fortè validius fundamentum eſt, quia decretalis vnica, de bigam. lib.6. locum habet tantummodo in Clericis minorum ordinum, nec extenditur ad conſtitutos in ſacris, vt dicam plenè in quæſtione ſeq. à num.39. vſque in fin. quæſtionis.

29 Secundò QVÆRO, An Subdiaconus à Summo Pontifice diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, qui poſtea cum vidua contraxit, & conſummauit, fori priuilegio gaudeat, necne?

Præſens quæſtio duas habet difficultates. Altera eſt an matrimonium obſtet Subdiacono, quominus hoc priuilegio vti poſſit. Altera an ei obſtet bigamia, eo quod contraxerit cum vidua.

30 Quoad primam receptum eſt ſacrum ordinem non opponi matrimonio eſſentialiter, quia non habet intrinſecè annexum votum continentiæ, ſed lege poſitiua tantum, vt docet D.Thomas in 2.2. quæſt.88. art.11. vbi propterea aſſe-
31 rit Eccleſiam poſſe diſpenſare in voto continentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem ordinis ſacri: quam ſententiam ſequuntur ex Canoniſtis Ioan. Andr. in reg. ſemel Deo, in mercurial. Bellam. in c.Sunt quidam, 25.quæſt.1. in 3.quæſt. gloſs. & Hoſtien. in cap.Rurſus, qui Cler. vel vouen. Ioan.Andr. & Anchar. in c. vnico, de voto lib.6. & eſt communis opinio, vt teſtatur Stephan. de Gaiet. in repet. cap. Ad limina, 3.quæſt.1. in quæſt.194. nu.464. & ſeq. quam latè tuetur Nauarr. conſ.37. incipien. Peto primo, num.6. de
32 voto. Ideoque olim Sacerdotes veteris teſtamenti contrahebant, cap. Tenere, 31.diſtin. & hodie Græci non tenentur continere, quia legem Canonicam hac in parte non ſuſceperunt, c.Nicæna, cap.Quoniam, & cap.Aliter, ead. diſtin. cap.Cum olim, de Cleric. coniug. & notatur in
33 cap.Diaconi, 28.diſt. Quod nullam habet dubitationem quoad Subdiaconos: nam eis licuit habere vxores vſque ad tempora Gregorij I. vt patet in cap.1. 31.diſt. vbi cum olim promouerentur Subdiaconi non promiſſa continentia, & licitè vterentur vxoribus, & beneficijs; & Pelagius Papa poſtea edidiſſet Conſtitutionem, in

qua præcisè prohibuit ne Subdiaconi ſuis vxoribus commiſcerentur: Gregorius illius ſucceſſor reuocauit illam Conſtitutionem tanquam iniquam, ſtatuitque vt Subdiaconi, qui tunc erant, inuiti non cogerentur; at in futurum nemo promoueretur niſi continentiam voueret, quod refertur etiam in cap. Multorum, 27. quæſt. 2. & notat gloſ. 1. in d. cap. Diaconi, 28. diſt. Ad idem textus in cap. Miramur, de ſeru. non ordinan. Cuius hæc ſunt verba: licet Subdiaconatus ſacer ordo non reputaretur in Eccleſia primitiua; tamen à Conſtitutione Gregorij, atque Vrbani ſecundum moderna tempora ſacer gradus eſſe minimè dubitatur, habetur in c. Nullus, 60. diſt. & refertur in cap. A multis, de ætat. & qualit. quamobrem cùm ordo Subdiaconatus, & matrimonium eſſentialiter non ſint oppoſita, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ tantum; hinc ſequitur vt ſublato cõſtitutionis impedimento per diſpenſationem Pontificis, Subdiaconus, qui matrimonium legitimè contraxit, adhuc ſit immunis à poteſtate ſęculari ſicuti erat ante matrimoniũ tam ordinatione diuina, cap. Si Imperator, vbi Tancred. & alij notant 96. diſtin. c. Quamquam, de Cenſib. lib. 6. quàm ex Conſtitutione eccleſiæ, vt in cap. 1. 2. & cap. Si diligenti, de foro compet. & in Concilio Tridentino, c. 20. ſeſſ. 25. plenè Rota deciſ. 10. incip. Vtrum valeat conſue-
34 tudo Anglicana, de Conſuet. in antiqu. Idque etiamſi habitum, & tonſuram non deferat, quia Conſtitutio Bonifacij VIII. in cap. vn. de Cler. coniug. lib. 6. & decretum Tridentini Concilij, cap. 6. ſeſſ. 23. non ſtatuit niſi de Clericis coniugatis conſtitutis in minoribus, vt in d. cap. vn. notat Gemin. in 1. notab. & Couarr. pract. quæſt. cap. 31. ſub num. 6. verſ. Quintò hinc apparet, & cap. 32. in fin.

Secundò Clerici in minoribus licet coniugati ideò fori priuilegium retinent, quia matrimonium contrahunt lege permittente, nec ſtatus coniugalis eſt incompatibilis cum clericali, vt fusè probat Lap. allegat. 118. per tot. Couarr. d. cap. 31. num. 7. & Clar. in praxi, §. fin. quæſt. 36.
35 verſ. Quæro an Clericus. Sed & Subdiaconus in vim Apoſtolicæ diſpenſationis legitimè contrahit, nec ſtatus coniugalis eſt incompatibilis cum ſacro ordine, vt ſupra oſtendimus. Ergo & Subdiaconus licet coniugatus retinet fori priuilegium. Sicuti videmus Milites Alcantaræ, & Calatrauæ non ideò minus potiri priuilegijs perſonarum eccleſiaſticarum, quod matrimonium contrahãt ex diſpenſatione Papæ, vt apud Nauarr. in tract. de reddit. eccleſ. q. 1. monit. 55. & ſeq. & conſ. 10. & 11. de regul. & Rot. dec. 266. num. 5. par. 2. diuerſ. & de oblatis, qui ante, vel poſt oblationem matrimonium contraxerunt, ſcripſi plenè in c. Vt priuilegia, num. 28. infra de priuileg.

36 Ad hæc beneficium fori conceſſum eſt Clericis ratione characteris eiſdem indelebiliter impreſſi in ipſa ordinum ſuſceptione. Io. Andr. in d. cap. vn. num. 3. & Gemin. ibid. §. 1. paulo ante fin. n. 7. in princ. verſ. Nam illud eſt priuilegium. Præpoſ. in cap. 1. ſub num. 3. in vltimis verbis, & num. 5. 11. q. 1. Oldrad. conſ. 83. num. 5 Sed per matrimonium ſubſequens character impreſſus nõ deletur, vt notat Abb. in c. Ioannes, in 2. not. de cler. coniug. & eſt catholica veritas vt in Concilio Florentino in decr. fidei, §. Quintò, & in Tridẽtino ſeſſ. 7. de ſacram. can. 9. Ergo nec fori priuilegium tollitur. Et quamuis neque per degradationem deleatur character, & tamen Clericus degradatus ſubijciatur ſæculari diſtrictioni, cap. 2. vbi gloſ. fin. de pœn. lib. 6. Id tamen ſpecialiter ſtatutum eſt in pœnam Clericorum enormiter delinquentium, cap. Ad abolendam, de hæret. cap. Super eo, & c. Accuſatus, eod. tit. lib. 6. cap. Ad falſariorum, de crim. fal. & c. Cum ab homine de iudic. At Subdiaconus nihil peccat contrahendo Pontifice concedente, cap. Qui peccat, 23. qu. 4. cap. Dixit, 14. q. 5. l. Gracchus, C. De adult. l. Auxilium, ff. De minor.

37 Ac demum Græci coniugati in ſacris ordinibus conſtituti gaudent priuilegio fori eccleſiaſtici, vt tenet Ioan. de Imol. in cap. Nullus, n. 3. infra de for. compet. & Couarr. practic. qu. c. 31. ſub num. 5. verſ. Qua ratione, vbi improbat conſuetudinem Anglorum, apud quos Clerici coniugati, etiam in ſacris, coram iudice ſæculari litigare coguntur, & refert eam improbaſſe etiã iudices Rotæ deciſ. 840. alias 10. de conſuet. in antiq. & deciſ. 2. in antiquior. Idemque probant authores omnes, qui cenſent hoc priuilegium extendi etiam ad vxores Clericorum. Quod ſenſit gloſ. in cap. 2. 11. qu. 1. Gemin. in d. c. vn. §. In cęteris, num. 7. & Franc. ſub num. 6. de Cler. coniug. lib. 6. Abb. in cap. 2. num. 9. ibique Imol. & Felin. num. 3. de foro compet. Decian. in tract. de crimin. tom. 1. lib. 4. nu. 53. & eſt ratio, quia hoc de iure ciuili, & communi eſt, vt vxor ſequatur forum viri, l. Cum quædam puella, ff. de iuriſd. omn. iudic. l. penult. & fin. C. De Imol. lib. 10. Abb. & Felin. in d. cap. 2. de foro compet. etiam circumſcripto communi Clericorum priuilegio, ſecundum quod ex perſona Clerici etiã familiaribus priuilegia communicantur, l. 1. & 2. C. De epiſc. & Cler. gloſ. 1. in c. Clericum 11. qu. 1. & ſic corruit argumentum Franchi in d cap. vn. per illum textum in fin. ibi, *in cæteris*, & ad argumenta Ioan. Andr. in ead. cap. Vn. reſpondet Abb. in d. cap. 2. Licet cum de hoc aliàs dubitatum eſſet, reſponſum fuerit non eſſe ſacrę Congregationis id decidere, ſed quęſtionem eſſe ſoluendam ex diſpoſitione iuris communis, vt ſcripſi plenè in d. cap. 2. à num. 33. vſque ad num. 46. Ergo eodem priuilegio potiri debet etiam Subdiaconus eccleſiæ Occidentalis, qui matrimonium contraxit ex legitima diſpenſatione: nam Græci vxorati ideo retinent Clericale priuilegium, quia cum Orientalis eccleſia votum continentiæ non admiſerit, d. cap. Cum olim de Cler. coniug. cap. Aliter, 31. diſt. & notatur in cap. Diaconi, 28. diſt. vſus matrimonij non eſt illis interdictus. Quæ ratio viget etiam hoc caſu, quia Subdiaconus propter Pontificis diſpenſationem ſolutus eſt voto continentiæ perinde, ac ſi non vouiſſet, & legitimè vtitur matrimonio, vt initio diximus ex doctrina D. Thomæ, & aliorum.

Quare quoad hanc primam dubitationem videtur reſpondendum, matrimonium, vt proponitur, contractum non obſtare Subdiacono quominus gaudeat exemptione à iudicibus ſæcularibus, & reuera abſurdum eſſet, vt exiſtens in ſacris ſubijceretur laicorum iuriſdictioni ob matrimonium contractum approbante Pontifice,

ce, cum tamen ob quodcumque crimen quamtumuis enorme, & irregularitatem irrogante fori priuilegium non amittat ante actualem degradationem, & traditionem curiæ ſæculari, cap. Cum non ab homine, de iudic. vbi omnes notant, & tradit Clar. poſt alios in §.fin.qu.36. verſ. Succeſſiuè quæro, & verſ. Dixi etiam: &
38 pro hac ſententia adducitur Nauarr. in d. tract. de reddit. eccleſ.monit.55.num.10.vbi in fortioribus terminis docet regularem ſolemniter profeſſum, qui ex diſpenſatione Summi Pontificis matrimonium contrahit, eſſe perſonam eccleſiaſticam, & gaudere priuilegio fori, & canonis. Pari enim paſſu ambulant quoad clericale priuilegium Clericus, & profeſſus, vt notat Ioan. Andr. in cap.vn.num.19.verſ.Et quæ dicta ſunt de Clerico procedant in profeſſo,ſupra de oblig. ad ratioc.

39 Quoad ſecundam verò difficultatem Bonaguida, aliàs Boattinus Doctor antiquus in c.1. ſupra eod. opinatus eſt Sacerdotem, qui cum vidua matrimonium contraxit, eſſe omni Clericali priuilegio nudatum,ac poſſe per iudicem ſæcularem coerceri, & gloſ. vlt. in c. Si Subdiaconus,34.diſtin. dicit Subdiaconum, qui ſecundam vxorem duxit, de iure communi perdere priuilegium clericale, ſed loquitur ſecundum illud tempus, quo Subdiaconatus non exiſtimabitur eſſe inter ſacros ordines, vt illic notatur, & aduertit Sot. in 4. Sentent.diſtin.28.q.3.art.3. quod etiam ſenſit Nauarr.conſ.3. incip.Quidam ex Illuſtriſſimo, ſub num.6. vbi poſtquam dixit Pontificem poſſe cum Subdiacono diſpenſare vt ducat vxorem, ſubdit immediatè: diſpenſatus enim vt contrahat matrimonium, eo contracto,& conſummato præſertim cum vidua,poteſt iuſta bella gerere,milites ducere,ſententiam ſanguinis ferre,&c. et perinde eſt ab eccleſiaſtica poteſtate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus iure ipſo communi id ſtatuente. Quo loco Nauarr. loquitur apertè de Subdiacono, tum quia de eo proximè egerat; tum quia verba illa, *diſpenſatus vt contrahat matrimonium*, non poſſunt congruè referri ad Clericum in minoribus, qui nulla eget diſpenſatione ad matrimonium contrahendum. Iura tamen adducta à Nauarro,nempe cap.1. de bigam.lib.6. & alia alium habent intellectum, vt inferius dicetur. Hanc eamdem opinionem ſequitur Sanch. de matrim.lib.8.diſp.8.num 11.verſ.Quare hinc infero; ſed perfunctorie loquitur, & nullam affert rationem, vel authoritatem. Ac demum idem cenſet Suarez aduerſus Anglos lib.9. cap.28.num 3.

Verum huic ſententiæ nemo adhæret ex antiquis, & grauioribus ſcriptoribus; quia Conſtitutio Siricij Papæ relata in c.Quiſquis,84.diſtin. & Gregorij X. in Concilio Lugdunenſi edita, per quas bigami declarantur omni priuilegio nudati, & coercitioni fori ſæcularis addicti ad Clericos ſacris ordinibus inſignitos non pertinent, nec ad eos extenduntur, ſed ad Clericos in minoribus tantum, vt docet gloſ.in ver. Clericus in d. c. Quiſquis,cui adhærent ibi Archid. & Præpoſ.& gloſ.in cap. vnico,in ver. Bigamos de bigam.lib.6. atque ibidem Archid.Io.Andr. Gemin.Franc.& alij omnes,Tiber. Decian.tract. crimin.cap.9 num.31.vbi propterea cenſent exiſtentem in ſacris, ſi de facto contrahat matrimonium cum vidua, cenſeri quidem bigamum quoad inhabilitatem ordinum per hoc cap. & cap.Nuper, ſupra eod. ſed non quoad priuationem priuilegij Clericalis. Quod etiam tenent Hoſtien.& Ioan. Andr. ambo num.3. Collectar. in princ.& Cardin. in vlt.col.Addo Capell.Tholoſ.dec.234.Ioan. de Montaigne in tract.de bigam.qu.5.effectu 4. ſub num.15. verſ. Nonò, & eund.Nauarr.in tract.de reddit.eccleſ.monit.55. nu.13. Ratio differentiæ eſt, vt inquit Gemin. ibi nu.6. quia in minoribus conſtitutus ſic contrahendo matrimonium, cum ad ſæculum redeat, & non remaneat perſona eccleſiaſtica, priuatur fori priuilegio; ſed conſtitutus in ſacris cum propter characterem ordinis ſacri non poſſit ad ſæculum redire, nec deſinere eſſe perſona eccleſiaſtica, retinet priuilegium fori, & Ioan. de Fan. ibidem eamdem rationem aſſignans dicit non eſſe iuſtum, nec æquum,vt conſtituti in ſacris in pœnam bigamiæ exuantur priuilegio clericali, cum iam religati diuino obſequio ad laicalem ſtatum redire non valeant.Sequitur Ioan. de Montaign. de bigam. qu.5. effec.4. nu.24. in fin. vbi aſſerit cum Ioan. de Fant. communiter tranſire omnes Doctores, & Syluest.in ver.Bigamia, num.8. vbi reprobata opinione Boatini, atque alijs relatis, ſimiliter teſtatur hanc eſſe magis communem, & veriorem ſententiam; quæ in caſu ſpeciali, de quo agitur, redditur clarior, quia Summus Pontifex in litteris diſpenſationis multifariam oſtendit hunc Subdiaconum non deſinere eſſe de foro eccleſiæ; illi enim indulſit vt poſſet abſque metu irregularitatis eſſe iudex in cauſis criminalibus, etiamſi ſanguinis effuſio, membrorum mutilatio, ſeu mors inde ſequeretur. Rurſus eidem reſeruauit penſionem eccleſiaſticam ſuper Archidiaconatu, eumque obligauit ad recitationem officij B. Mariæ Virg. Quæ omnia neceſſariò ſupponunt eum eſſe perſonam eccleſiaſticam, quia laici non egent diſpenſatione pro iudicio in cauſis Capitalibus ferendo, nec ſunt capaces penſionis eccleſiaſticæ,vt eſt notiſſimū, & ita reſolutum in ſacra Congregatione Concilij pro Archidiacono Toletano ex vnanimi Patrum ſententia.

40 Tertiò QVÆRO, An diſpoſitio huius Decretalis vendicet ſibi locum in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui cum vidua, vel corrupta de facto propter aliquod impedimentum dirimens matrimonium contraxit, & eam cognouit,adeo vt exinde bigamię irregularitatem incurrat.

Ad partem negatiuam arguitur primò, quia irregularitas non inducitur niſi in caſibus à iure expreſſis, cap. Super eo, ſupra eod. & dictum eſt ſupra num.7. At nullibi reperitur iure cautum, vt Clericus minorum ordinum, vel laicus inualidè contrahens cum corrupta incurrat irregularitatem, cum iura, quæ contrahentibus, de facto hanc pœnam infligunt, loquantur de Clericis ad ſacros ordines promotis, vt inferiùs dicetur.

Secundò omnis bigamia vel eſt vera, vel interpretatiua, vel ſimilitudinaria, ſecundum Specul. in tit.de diſpenſat,§.Iuxta,num.6. & fuſius oſtenſum eſt ſupra,num.2. Hoc autem caſu

 non

non adeſt bigamia vera, quia talis non contraxit validè cum duabus ſucceſſiuè, cap. Acutius, & cap. Deinde, 26. diſtin. neque interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualidè, vel cum vna validè, & cum alia inualidè, vt in c. Nuper, ſupra eod. nec cum corrupta validè, vt in cap. Maritum, 33. diſtin. neque ſimilitudinaria, quia non contraxit de facto cum vnica, & virgine poſt votum ſolemne ſacri Ordinis, vel religionis, vt in cap. Quotquot, 27. qu. 1. & ita per hæc fundamenta concludit Nauarr. conſ. 1. quod incipit. Quidam laicus, hoc tit. & idem firmat in Man. cap. 27. num. 195. vbi etiam teſtatur ſic nuper concluſum fuiſſe in ſacra Pœnitentiaria, & eidem ſententiæ poſtea adhæſerunt Gregor. de Valen. in 4. part. diſput. 7. qu. 19. punc. 3. in prima ſpecie irregularitatis, & Sanchez alios recentiores adducens de matrim. diſp. 84. num. 11. Et tenendo hanc partem non obſtat ſecundum Nauarr. hæc Decretalis, quia non loquitur de Clerico minorum ordinum, ſed de Subdiacono, qui per ſuſceptionem ſacri ordinis Subdiaconatus obligatur voto ſolemni, quo contraxit ſpirituale matrimonium cum Chriſto, vt cap. A multis ſupra de ætat. & qual. iuncto, c. Vnico, de voto lib. 6. vnde poſtea contrahendo, licet de facto, aliud matrimonium carnale, bigamiæ pœnam incurrit, vt hic. Quæ ratio non viget in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui prius nullum ſpirituale coniugium contraxit, vt palam eſt. Vnde meritò Innoc. in c. Nuper, ſupra eod. exponit illud verbum, *Clericis*, ideſt in ſacro Ordine conſtitutis, quaſi per hoc ſentiat illam Decretalem non habere locum in Clericis minorum ordinum, & eodem modo reſpondetur ad cap. 1. infra, qui Cler. vel vouen. & ad cap. Sanè Sacerdotes, de Cler. coniug. Illud enim loquitur de Diacono; hoc vero de Preſbyteris, qui poſt contractas nuptias ſpirituales contraxerunt, licet inualidè, alias carnales.

Ad contrariam partem inducitur textus hic, qui non fundat ſe in ratione illa, quod Subdiaconus per ſacri ordinis ſuſceptionem contraxerit ſpirituale matrimonium cum Chriſto, vt putauit Nauarr. aliàs enim Subdiaconus incurreret pœnam, de qua hic etiam contrahendo cum vnica, & virgine: nam & eo caſu vigeret illa ratio, quod prius contraxiſſet nuptias ſpirituales, & deinde carnales; & tamen Doctores communiter intelligunt Subdiaconum in hanc pœnam non incidere contrahendo cum viduà, niſi illa ſit corrupta, ſupplentes verbum, *viduam*, ſcilicet & *corruptam*, ne ſit contra cap. Sanè, il ſecondo, de Cler. coniug. prout hic ſupplent Abb. Antiq. Hoſt. Ioan. Andr. Bellam. & Cardin. omnes in princ. in ver. Viduam, & Butr. num. 8. Quinimò hic textus ſi ſedulò expendatur, potius excludit rationem binarum nuptiarum: nam cùm dicat hunc Subdiaconum incidere in pœnam bigamiæ non propter Sacramenti defectum; vtique per hoc excludit rationem duplicis coniugij ſpiritualis, & carnalis, quæ inducit defectum Sacramenti, cùm perimat ſignificationem coniunctionis, & vnitatis Chriſti cum eccleſia, ſecundum ea quæ dicta ſunt ſupra, num. 13. Vera igitur ratio eſt, quæ exprimitur in textu, videlicet propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto, quia quantum in ſe fuit, matrimonium contraxit, & conſummauit, vt hic, & in c. Nuper, ſupra eod. Hæc

41 autem ratio æquè viget in Clerico minorum ordinum, vel laico, qui inualidè contrahit propter impedimentum dirimens, atque in Subdiacono, cum in vtroque adſit affectus coniugij hic ponderatus: nam in matrimonijs contrahendis non iuris effectus, ſed animi deſtinatio attenditur, vt legitur in d. cap. Nuper, & in maleficijs ſpectatur voluntas, non exitus, c. vlt. 48. diſtin. l. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & l. Seruo, C. eodem, ſecundum Innoc. in d. c. Nuper, num. 2. & Hoſtien. num. 5. Ergo quamuis

42 textus loquatur de Subdiacono; tamen vendicat ſibi locum etiam in Clericis inferioribus, & laicis, qui ſub dicta ratione includuntur: nam vbi ratio legis, vel Canonis eſt amplior, vel generalior dicto, ſeu diſpoſito, tunc ad ampliationem rationis extenditur ipſa diſpoſitio, text. eſt in l. Regula, §. fin. & ibi Bart. & Bald. notant, ff. de iur. & fact. ignor. & hoc pro regula conſtituunt Cardin. in Clem. 1. num. 18. de elect. Abb. in cap. Sicut, circa fin. de teſtibus Corſett. ſingul. ſuo 23. & ſingul. 218. Euerar. in ſua centuria legali in loco à ratione legis larga, & paſſim Doctores. Quæ regula procedit etiamſi materia ſit exorbitans, & pœnalis, vt eſt gloſ. notab. in d. Clem. 1. in ver. Eligatur, de elect. Item gloſ. in c. Cupientes, §. Denique, in ver. Inſtructas, eod. tit. & tradunt Gemin. conſ. 37. Dubitatur de duobus, n. 6. verſ. Item licet conſtitutio. Petr. de Anchar. conſ. 304. Iſta allegata, nu. 4. & Crauett. conſ. 227. Iaffredus Regiſ. num. 4. 5. & 6. & ex hoc tollitur primum fundamentum contrariæ ſententiæ, quod pœna irregularitatis non ſit inducenda niſi in caſibus à iure expreſſis. Quoniam caſus, de quo agitur, ſatis dicitur expreſſus in iure, cum includatur ſub generali ratione expreſſa in hoc cap. Ita notabiliter dicit gloſ. prælleg. in d. cap. Cupientes, §. Denique in ver. Inſtructas, & Paul. de Caſtr. conſ. 441. Pro declaratione, num. 6. verſ. Item caſus tacitus à ſtatuto videtur expreſſus, libr. 1. nam, vt ait Calder.

43 conſ. 1. Vt lit. penden. vbi locum habet legis ratio, circa id prodita dici debet lex. & ſecundum Bald. conſ. 384. Statuto Ciuitatis, col. 2. lib. 5. quæ ſunt eiuſdem rationis includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, ideſt tamquam expreſſa propriè, non tacitè, & ſequitur Crauett. plura cumulans conſ. 183. Regula, n. 3.

44 Secundò ad hanc partem inducitur textus in c. Nuper, ſupra eod. vbi qui de facto ſecundam vxorem accepit, bigamiæ pœnam incurrit, licet bigamus non ſit. Qui textus loquitur de Clerico in ſacris ordinibus conſtituto; & tamen procedit etiam in Clerico minorum ordinum, & in laico, qui contraxit ſecundum matrimonium de facto propter quodcumque impedimentum dirimens, vt tenet ibi Hoſtien. num. 4. in ver. Clericis, qui expreſsè ponit exemplum in Clerico minorum ordinum, qui contraxit ſecundum matrimoniũ de facto cum conſanguinea, vel affine: & conſentiunt ibi Ioan. Andr. Cardin. Butr. & omnes; & in non Clerico Sylueſt. in ver. Bigamia, n. 7. verſ. Et ſimiliter, & fatetur Nauarr. in prælleg. conſ. 1. num. 8. Ergo eodem modo textus noſter quamuis loquatur de Subdiacono, tamen includit etiam Clericum minorum ordinum, & laicum

eum qui contraxit cum vidua, vel corrupta de facto propter impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, vel aliud ſimile, arg. c. 2. ſupra de tranſl. Epiſcopi. Et ſtringitur argumentum, quia textus decidit tales non eſſe bigamos, ſed bigamiæ pœnam incurrere: & rationem exprimit non propter defectum Sacramenti, ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto. Cum ergo hos caſus nectat eadem ratio, quoad iuris diſpoſitionem non ſunt ſeparandi: textus in l. Illud, & ibi Oldrad. ff. Ad leg Aquil. & notat Bald. in l. De quibus, ff. De legib. ait enim. Vbi eſt eadem ratio in pluribus caſibus, vna, & eadem ratio decidit omnes illos caſus, non per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendit ſpecies, ſic generalis ratio diuerſas ſpecies. Quod Baldi dictum pro eleganti referunt, & ſequuntur Paul. de Caſtr. d. conſ. 441. num. 6. ad fin. lib. 1. & Crauett. d. conſ. 183. num. 3. Et hinc patet reſponſio ad authoritatem Innocentij in dicto cap. Nuper. Ipſe enim exponit verbum, Clericis, id eſt in ſacris conſtitutis, quia textus de illis loquitur non ad excluſionem inferiorum Clericorum, ſed in quantum ordo ſacer eſt impedimentum dirimens matrimonium: vnde ex quocumque capite proueniat impedimentum dirimens ſiue in Clerico, ſiue in laico, procedit illa deciſio ſecundum omnes.

Tertiò ad idem arguitur, quia contrahens cum duabus ſucceſſiuè, & ſemel contrahens cum corrupta in omnibus æquiparantur vbi matrimonium eſt validum, c. De bigamis, ſupra eod. & latè oſtenſum eſt ſupra in 2. notab. Ergo eodem modo æquiparantur cum matrimonium eſt nullum, vt idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, vt l. Si ex toto, ff. De legat. 1. l. 3. §. fin. l. 4. & l. Legata, in fin. ff. De adimen. legat. & contrariorum eadem ſit diſciplina, vt l. 1. ff. De his qui ſunt ſui, vel alien. iur. cum ſimil. Sed contrahens nulliter, & de facto cum duabus incurrit pœnam bigamiæ, etiamſi ſit Clericus in minoribus, aut laicus, vt ſupra proximè oſtenſum eſt. Ergo eamdem pœnam incurrit Clericus, vel laicus contrahens nulliter cum vidua, vel corrupta: & reuera negari non poteſt quin iſti duo caſus æquiparentur coniungendo deciſionem d. c. Nuper, cum deciſione textus noſtri. Et per hoc patet reſponſio ad ſecundum fundamentum Nauarri quod talis non ſit bigamus verè, nec interpretatiuè, nec ſimilitudinariè: nos enim dicimus contrahentem cum vidua de facto ſiue propter impedimentum Ordinis ſacri, ſiue propter quodcumque aliud impedimentum fieri bigamum interpretatiue per hoc cap. Sicut efficitur talis, qui contrahit cum ſecunda de facto: & ſic diuiſio illa trimembris non eſt integra, quia in ſecundo membro interpretatiuę omittitur hæc ſpecies, quæ incurritur propter matrimonium quomodolibet contractum de facto cum vidua, vel corrupta.

45 Vltimò ad hanc partem inducitur theorica Ioan. Andr. in d. cap. Nuper, num. 5. vbi regulam generalem conſtituit his verbis: [Quomodocunque non teneat matrimonium conſanguinitate, affinitate, voto, vel alia quacunque de cauſa, ſi de iure contractum induceret bigamiã, contractum de facto copula ſequuta inducit pœnam bigamiæ, & infra: Satis eſt enim quod habuerit affectum coniugij, & iſte affectus hic attenditur, vt dixi ſupra poſt Innocent. Sicut ergo publica honeſtas inducitur ex matrimonio, quod non tenet dummodo teneat ex conſenſu, de Sponſal. cap. vn. lib. 6. ſic ex tali matrimonio conſummato inducitur bigamia.] Hæc ille. Et eamdem regulam ante ipſum poſuit ibid. Hoſt. nu. 4. in ver. Clericis, & eam ſequuntur Collect. num. 3. Butr. num. 8. Cardin. in 6. notab. Anchar. in 3. notab. & Ioan. de Anan. num. 2. Sed matrimonium de iure contractum cum vidua, vel corrupta inducit bigamiam, etiam in Clerico minorum ordinum, & in laico, vt cap. Si quis viduam, 1. & 2. 34. diſtin. cap. Quiſquis, 84. diſt. & cap. Maritum, 33. diſtin. Ergo contractum de facto etiam in talibus inducit pœnam bigamiæ.

Et hanc ſententiam ſequuntur Domini de Rota deciſ. 1. de bigam. in nou. vbi articulo de mandato Papæ maturè diſcuſſo vnanimiter reſoluunt Clericum minorum ordinum, qui de facto contraxit cum vidua, eſſe bigamum interpretatiuè, & egere diſpenſatione Apoſtolica; ſubeſſe tamen iuſtam cauſam diſpenſandi, quia ille Clericus ignorauit impedimentum, & poſtea matrimonio diuortiato, bona fide intrauit religionem, & promotus fuit ad omnes ſacros ordines, & ita Vrbanus VI. diſpenſauit propter illam deciſionem, vt ibi refertur. Quamobrem ſententiæ S. Pœnitentiariæ opponitur ſententia Papæ, qui diſpenſando vtique probauit tales contrahere irregularitatem bigamiæ, & egere diſpenſatione Apoſtolica. Eidem ſententiæ adhęſerunt in Summa huius tit. Goffred. & Hoſtien. num. 3. §. Quot ſunt ſpecies, verſ. Quartò, Alber. in Dictionar. littera B. in ver. Bigamia, in fin. Aſten. in Summa 2. part. lib. 6. tit. 7. art. vn. q. 2. Montaign. de Bigam. quæſt. 6. nu. 2. verſ. Quarto, & ex Theologis Richard. in 4. diſt. 27. art. 4. quæſt. 3. in corpore, & ad primum, & Petr. de Palud. ibid. quæſt. 4. art. 4. num. 28. & diſtin. 38. art. 5. concluſ. 2. in fin. num. 34. Et eſt communis omnium ſententia, vt teſtatur Couarr. in Clem. Si Furioſus, par. 1. §. 2. nu. 2. verſ. Secundo, & tertio, de homicid.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Cap. Ad hæc.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi, & Archipresbyteri officia quomodo inuicem ſe habeant, & in quibus diſtinguantur. & num. ſeqq. vſque in fin.*
2 *Dubia plura inter Archidiaconum, Archipresbyterum Atrien. & num. 10. verſ. Ex ſupra dictis.*
3 *Archidiaconus, & Archipresbyter Vicarij Epiſcopi à iure ſunt conſtituti.*
4 *Dignitates Archidiaconatus, & Archipresbyteratus habent ſe tanquam excedentia, & exceſſa.*
5 *Archipresbyter eſt maior ordine, Archidiaconus eſt maior adminiſtratione.*
6 *Archidiaconi poteſtas quæ complectatur.*
7 *Archidiaconus vnde dicatur.*

Ar-

8 *Archipresbyteri officium quod ſit. & num. ſeqq.*
9 *Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad iuriſdictionem; Archipresbyter quoad Sacerdotalia.*
10 *Archipresbyter in quibus ſubſit Archidiacono. & num. 16.*
11 *Presbyteri Cardinales qui dicantur.*
12 *Archipresbyter poteſt vices ſuas alteri delegare.*
13 *Diuinorum celebratio an ſpectet ad Archidiaconum, vel Archipresbyterum.*
14 *Conſuetudines, & Conſtitutiones per diuerſa loca præualent in officijs.*
15 *Archidiaconi, Præpoſiti, & Decani ferè tot ſunt ex conſuetudine, quot ſunt Eccleſiæ.*
16 *Archidiaconus poſt Epiſcopum omnibus præeſt.*
17 *Si ſit Presbyter, in quibus præſit Archipresbytero.*
18 *Iura nihil magis abborrent, quàm vnum occupare officia duorum.*
19 *Epiſcopus ordine non eſt minor Archiepiſcopo, nec Presbyter Archipresbytero.*
20 *Papa, & omnes alij Epiſcopi ſunt coæquales in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis.*
Cauſa naturalis in concurſu præualet accidentali, ibidem verſ. Nam vbi concurrunt.
21 *Canonicus ratione præbendæ Subdiaconalis dicitur Subdiaconus, licet ex accidenti ſit Presbyter, & Miſſam ſolemnem non celebrat, ſed inſeruit in officio Subdiaconi, & ſedet poſt Canonicos Diaconos.*
Euchariſtiæ cuſtodia an ſpectet ad Archidiaconum, vel ad Archipresbyterum. ibid. verſ. Decij conſ.
22 *Abbates, & Abbatiſſas ponere in ſede, & inſtitutio corporalis ſpectat ad Archidiaconum.*
23 *Archidiacono quæ competant de iure communi.*
24 *Iurgij appellatione quid veniat.*
25 *Archidiaconi ius examinandi promouendos ad ordines, & beneficia an ſit ſublatum à Concilio Tridentino.*
26 *Archidiaconus cur dicatur oculus Epiſcopi.*
27 *Poteſt modicam pœnam imponere & ad modicum tempus ſuſpendere.*
28 *Habet curam.*
29 *Eſt Vicarius Epiſcopi in omnibus, & habet iuriſdictionem ordinariam.*
30 *Archidiaconatus dignitas poſt Epiſcopalem eſt maior dignitas in Eccleſia Dei, & ſic maior Abbatiali.*
31 *Epiſcopus an poſſit remouere Archidiaconum à Vicaria, & illius munera exercere.*
32 *Archidiaconus eſt Vicarius nō ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus à iure.*

AD HÆC. Dicit primò quod ſit officium Archidiaconi, & in quo per eum releuetur Epiſcopus. Secundò, dicit Decanos rurales per Epiſcopum, & Archidiaconum eligendos, & amouendos, ſi illorum vices communiter gerant. Secunda, ibi; *Subſequenter*. Et quælibet pars ſubdiuiditur in conſultationem, & reſponſionem.

1 QVÆRO cùm textus dicat Archipresbyteros iuriſdictioni Archidiaconi ſubiacere, quomodo ſe inuicem habeant, & in quibus diſtinguantur officia Archidiaconi, & Archipresbyteri; & in ſpecie quid dicendum de infraſcriptis controuerſijs vertentibus inter Archidiaconum, & Archiepiſcopum Atrien.

Primò ſcilicet quis eorum in feſtiuitatibus Miſſarum ſolemnia celebrare debeat.

Secundò quis debeat ferre Sacramentum ad Sepulchrum feria quinta maioris hebdomadæ, & in feſto Corporis Chriſti proceſſionaliter.

Tertiò quis debeat aperire portam, quam vocant Sanctam in Aſſumptione Beatæ Mariæ, qua aperta incontinenti nulla interpoſita mora de dicta porta incedendo ad altare maius proceſſionaliter, ſtatim inchoantur primæ veſperæ ſolemniter.

Quartò, quis debeat communicare populum in eccleſia, & præſertim in Paſchate Reſurrectionis.

Quintò, quis debeat dare benedictiones Preſbyterales in Eccleſia Cathedrali, & præſertim in proceſſionibus quadrageſimalibus.

Sextò, quis portare debeat Crucem in die Veneris ſancti, & Sabbathi Pentecoſtes.

Septimò, quis aſperget populum in Eccleſia prædicta Aqua baptiſmali in die Sabbathi ſancti, & Sabbathi Pentecoſtes.

Vltimò cui competat in poſſeſſionem mittere Prælatos, item & Canonicos nouos.

3 Et quidem cum Epiſcopus multiplici cura, varijſque oneribus, ac ſollicitudinibus prematur, ad eum laboribus aliqua in parte ſubleuandum ſacri Canones duos ipſi Vicarios, Archidiaconum ſcilicet, & Archipresbyterum conſtituerunt, vt inter eos, quamuis ipſe idoneus eſſet, ſua onera partiretur, vt patet hic, & in cap. 1. ſupra eodem, & in cap. 1. ibi, Ad vicem eius, infra de offic. Archipresbyt. & notat Hoſt. in Summa hoc tit. §. Quis dicatur. in princ. & in §. Quod ſit eius officium, verſ. Et demum, & tit. de offic. Archipresbyt. §. Quæ pertinent, verſ. Hæc quæ ſupra, & verſ. Ad Epiſcopum.

4 Hæ duæ dignitates habent ſe tamquam excedentia, & exceſſa. Altera enim aliquibus reſpectibus eſt minor, & aliquibus eſt maior altera, vt per Hoſt. dict. §. Quis dicatur, verſ. Quarta, hoc tit. Ioan. Andr. in d. cap. 1. de offic. Archipresbyt. in gloſ. 1.

5 Archidiaconus quidem eſt maior Archipreſbytero adminiſtratione: Archipresbyter verò eſt maior ordine, gloſ. in cap. Deliberatione, in ver. Electio, de offic. Leg. lib. 6. Hoſt. & DD. in locis ſupracitatis, & alibi ſæpe.

Vtriuſque dignitatis diſtincta ſunt munia, & officia, quæ ſpeciali vtriuſque titulo ſunt comprehenſa.

6 Archidiaconi ſanè poteſtas, & iuriſdictio complectitur ius viſitandi, iurgia audiendi, & alia mandandi, ac faciendi, quæ habentur in textu hic, & in cap. 1. ſupra eod. & recenſentur præter alios diligenter ab Antonio de Butr. & Abbate hic in princ. ab Hoſt. in dict. §. Quod ſit eius officium, Ioan. And. in c. Officium, ſupr. eod. & Syluestro in ver. Archidiaconus, n. 1. verſ. Vbi verò non eſſet talis conſuetudo, adeout officium Archidiaconi ad duo precipuè capita reducatur, videlicet ad ea, quæ ipſi competunt tamquam Principi Diaconorum Cathedralis, atque ad ea, quæ ſunt ſimplicis iuriſdictionis Epiſcopalis. Illa enim competunt ipſi ea ratione, quia caput Diaconorum conſtituitur, vt per Hoſt. in §. Et vnde dicatur hoc titulo. Dicitur enim Archidiaconus ſecundum eum ab archon, quod

eſt

eſt Princeps, & Diaconus, quaſi princeps Diaconorum, & ſequitur Bellam. in c.1. n. 7. ſupra eod. Hæc verò ſunt illi à iure tributa, vt Epiſcopus faciliùs vacare poſſit his, quæ ſunt ordinis, atque auctoritatis Epiſcopalis, à quibus Archidiaconus excluditur, vt declarat poſt Hoſtienſ. Ioan.Andr. in c. Dilecto, infr. eod. & Henric. Boich. ſupra in c.Archidiaconis. Et hoc intendunt Anton. de Butr. & Abb. hic in princ. dum dicunt Archidiaconi officium principaliter conſiſtere in releuando Epiſcopo in per ſe gerendis, & aliqua habere eo quod Archidiaconus.

Officium autem Archipresbyteri illud eſt præcipuè, vt præſit Presbyteris in presbyteralibus officijs, cap.1. infra de offic.Archipresbyt. vbi DD. vt benedictiones Sacerdotales in Eccleſia impertiatur abſente Epiſcopo, Confeſſiones audiat, Miſſarum ſolemnia celebret, ſolicitudinemque quoad Sacramentum Euchariſtiæ, & Baptiſmatis gerat, & alia præſtet, quæ copiosè ſcripta reliquit Hoſt.in Summa de officio Archipresbyt. §.Quæ pertinent, & ferè habentur omnia in cap. Miniſterium, eod. tit. adeo vt ſi ſingulas functiones ipſi attributas diſpiciamus, conſtet euidenter eidem tanquam Presbyterorũ capiti competere poteſtatem ſuper Presbyteris, atque rebus, quæ ab illis adminiſtrandæ, ac peragendæ ſunt ratione Ordinis Presbytera-
9 lis. Hinc rectè vtriuſque muneribus perpenſis, ſcripſit Ioann. Andr. in cap. 1. infra tit. prox. Archipresbyterũ gerere vicem Epiſcopi quoad Diuinorum celebrationem; Archidiaconum verò quoad iuriſdictionem, vel, vt inquit ibidem Cardin. num.1. Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad iuriſdictionem; Archipresbyter ve-
10 rò quoad Sacerdotalia. Et quamuis Archipresbyter ſubſit Archidiacono, vt hic,& in c.1.infra tit.proximo,& in cap.Perlectis,25.diſt. id tamen eſt intelligendum quoad ea tantum, quæ Archidiacono competunt de iure, vel conſuetudine, ſecundum Innocent. in d.cap.1. in ver.Et intellige, & Ioann. Andr. ibid. poſt princip. & ſic ratione huius iuriſdictionis Archidiaconus nullam habet auctoritatem in Archipresbyterum quoad ea, quæ ſibi non ſunt à iure communi tributa.

Ex ſupradictis fluunt ſua ſponte ſolutiones ſeptem dubiorum, quæ inter Archidiaconum. & Archipresbyterum ſunt excitata: nam cùm ex his quædam ſint ſpecialiter Archipresbytero tributa, ſcilicet vt Miſſarum ſolemnia celebret, per text. in d. cap.1. de offic. Archipresbyteri & ſolemnes benedictiones impertiatur, iuxta c.Officium, eod. tit. alia verò, quæ continentur in dictis ſeptem dubijs celebrationem Diuinorũ reſpiciant, & à Presbyteris ſint præſtanda. Sequitur, vt ad Archipresbyterum, non autem ad Archidiaconum pertineant, vt deducitur ex ſupradictis, quibus conſtat hæc eſſe attributa Archipresbytero, non autem Archidiacono, & hoc eſt, quod dicit textus in d. cap.Miniſterium, videlicet Archipresbyterum, ſi defuerit Epiſcopus, debere prouidere cuncta, quæ in Sacerdo-
11 tum miniſterio ſunt præſtanda. Et quod adnotauit Hoſt. in Summa de Offic. Archipresbyter, §. Quæ pertinent, verſ.Tertiò debet, nempe Archipresbyterum debere prouidere miniſterium Presbyterorum Cardinalium, ideſt Eccleſiam regentium, à cardine, quo oſtium ſuſtentatur, ſic dictorum, vt ipſe declarat, & habetur in d. cap.Miniſterium. Et confirmatur, quia cum prædicta Decretalis Miniſterium, apertè concedat Archipresbytero,vt prouideat cuncta præſtanda in miniſterio Sacerdotum, exceptis his, quæ ſunt prohibita, quæ ſecundum gloſs. ibi, in ver.Prohibita, cõtinentur in c.Quamuis,68.diſt. & ſunt omnia ordinis Epiſcopalis, ad eo vt ad ea acceſſiri debeat vicinus aliquis Epiſcopus, vt ibi gloſ.& DD. notant,& Hoſt. in d.verſ.Hæc quæ ſupra. Sequitur hinc vt exceptio firmet regulam in omnibus alijs caſibus non exceptis, & ita in omnibus quæ ad Sacerdotum miniſterium pertinent, & non ſunt ordinis Epiſcopalis.
12 Archipresbyter eſt præordinator. Hæc autem Archipresbyter vel per ſeipſum præſtare debet, vel committere alij, vt poteſt, ex notatis per Hoſtien. in d. §.Quæ pertinent, verſ. Hæc quæ, ſupra.

13 Non obſtat, quod ibi Hoſtien. poſteaquam explicauit ius Archipresbyteri quoad Diuinorum celebrationem, ſubdat illud ſpectare principaliter ad Archidiaconum, & ſecundariò ad Archipresbyterũ ſub Archidiacono, qua diſtinctione conciliat textum d. cap.Miniſterium, tribuentis Archipresbytero Diuinorum præordinationem, cum d. cap.Officium, quo cauetur Archidiaconum omne eccleſiaſticum officium debere prouidere. Id inquam non obſtat, quia Hoſt. ei ſolutioni non acquieſcit, cùm poſtea aliam afferat, vt ſcilicet id proueniat ex diuerſis conſuetudinibus diuerſarũ Eccleſiarum. Et hanc poſteriorem ſolutionem,cui videtur Hoſt. adhærere, veram eſſe, non autem priorem, probatur reſpondendo etiam ad textum in d. c.Officium, quod maximè fauet Archidiacono, & pugnat valde cum d. c.Miniſterium: nam d.c.Officium, loquitur de conſuetudine, quæ vbi non ſubeſt, Archidiacono non competit ius ordinandi officium eccleſiaſticum. Id quod optimè colligitur ex traditis per Ioan. Andr. hic in 2. col. verſ. In quadam, dum ait, illa tantum, quæ continentur in hac Decretali, de iure ad Archidiaconum pertinere, adeo vt in illis minimè opus ſit ipſum aliquid probare: Cætera autem omnia, quæ & in d.cap.Officium, & toto hoc titulo habentur, procedete de conſuetudine, ita vt niſi eam probet, debeat Archidiaconus ſuccumbere. Ioannem Andr. refert, & ſequitur Abbas hic num.5. Et ſecundum hanc doctrinam cum Archidiaconus de iure communi non habeat ius ordinandi officium eccleſiaſticum, eo quod ius huiuſmodi hic non enumeretur: Hinc reſultat,vt textus in d.cap.Officium loquatur vbi viget conſuetudo, qui intellectus congruit etiam cum ſupradicta conciliatione Hoſt. vt ſcilicet Archipresbytero id ius diuina celebrandi competat de iure communi, iuxta d.cap.Miniſterium. Archidiacono verò tantum, vbi eſt conſuetudo, vt in d. c.Offi-
14 cium: nam vt dicit Innocentius in cap.1. ſupra eod.Conſtitutiones, & conſuetudines per diuerſa loca præualent in officijs, cap.Cum olim, de
15 conſuet. Et ſecundum Raymundum relatum à Syluestro in ver. Archidiaconus, in princip. ferè tot ſunt in officijs Archidiaconatus, Præpoſiti, vel Decani, quot ſunt Eccleſiæ. Vnde in officio ſuo facit ſecundum quod habet Eccleſiæ ſuæ

con-

conſuetudo præſcripta, qua ceſſante, ſeruandum erit quod hic dicitur, ſecundum Ioannem Andream.

Præterea ad textum in d. cap. Officium poteſt aliter reſponderi, vt ſcilicet non procedat quoad miniſteria Presbyterorum, quorum præordinatio pertinet ad Archipresbyterum, ſed tantum vt determinet lectiones, & reſponſoria officij, & ante illa auſcultet, vt declarat ibi Anton. de Butr. num. 1.

16 Non obſtat quod ad Archidiaconum omnia pertineant ſub Epiſcopo, cum ſit Vicarius in omnibus, vt hic, & ad Archipresbyterum omnia ſub Archidiacono, adeo vt poſt Epiſcopum Archidiaconus omnibus præſit, vt notat Hoſt. in ſumma hoc tit. §. Et quibus præeſſe. Nam reſpondetur doctrinam Hoſtien. cum ſimilibus, quæ adduci poſſunt, eſſe ſano modo intelligendam, vt ſcilicet Archipresbyter ſubſit Archidiacono eo modo, quo, vt ſupra dixi, illum ſubeſſe intelligunt Innoc. Ioan. Andr. & Abb. in d. c. 1. inf. tit. prox.

Secundò reſpondetur huiuſmodi miniſteria ſpectare quidem ad Archipresbyterum, non ad Archidiaconum, ſed tamen Archipresbyter, etiam cum illa præſtat, ſubeſt Archidiacono, adeo vt ab eo viſitari, & corrigi poſſit, ac ſi in eis quid perperam, aut inordinatè geſſerit, coerceri, cum hæc omnia ad Archidiaconum iure pertineant, vt hic.

17 Non obſtat quod agatur de Archidiacono, qui eſt Presbyter, quo caſu cùm ſit Archipresbytero maior adminiſtratione, & par ordine, debeat ei Archipresbyter cedere, vt per Hoſt. in cap. 1. n. 5. verſ. Quid ſi Archidiaconus de offic. Archipresbyt. quem ibi ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Anchar. & alij. Reſpondetur enim doctrinam Hoſt. eſſe intelligendam quoad præcedentiam, vt ſcilicet in omnibus actibus indifferentibus Archidiaconus Presbyter præferatur Archipresbytero: nam alioquin ſi eam intelligeremus, vt miniſteria ad Archipresbyterum iure pertinentia illi præcipere poſſet, Hoſtienſis vno verbo ſubuertiſſet totum titulum de offic. Archipresbyt. Quis enim eſſet Archidiaconus, qui non curaret ad Sacerdotium aſcendere, cum non propterea amittat Archidiaconatum, vt notat Goffred. in c. Ad ſupplicationem, de renunc. quem ibi ſequuntur Hoſtien. Ioan. Andr. & alij. Præterea cum iura miro ordine conſtituerint has duas dignitates ad releuandum Epiſcopum, & cuique propria munia ita aſſignauerint, omnia peruerterentur ſola Archidiaconi voluntate, vbi ſcilicet Presbyteratus ordinem ſuſciperet; tunc enim Archidiaconus tot curis implicitus, quot in hoc, & ſequenti titulo continentur, vix illis par eſſe poſſet; & Archipresbyter omni iure
18 ſibi adempto, ludibrio omnibus eſſet. Quod quàm ſit abſurdum, nemo non videt, cùm iura nihil magis abhorreant, quàm vnum occupare officia plurium, c. Singula, 89. diſt. vbi Gregorius. [Sicut (inquit) varietas membrorum per diuerſa officia, & robur corporis ſeruat, & pulchritudinem repræſentat, ita varietas perſonarum per diuerſa nihilominus diſtributa officia, & fortitudinem, & venuſtatem S. Eccleſiæ Dei manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt in corpore humano, vt alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium, ſimulque turpiſſimum eſt ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.] quem tex. cum alijs concordantibus ad probandam duorum officiorum incompatibilitatem adducit Alphonſ. Hoieda, in tract. de incompatibil. benef. cap. 8. nu. 4.

19 Accedit, quod ratio, ob quam Archipresbyter præeſt Presbyteris, & presbyteralibus officijs, ea eſt, quia ipſe eſt caput eorum, quamuis ſit eis æqualis in ordine: nam ſicut Epiſcopus
20 ordine non eſt minor Archiepiſcopo, quia Archiepiſcopus Epiſcopus eſt, imo Papa, & omnes alij Epiſcopi ſint coæquales in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, vt docet S. Thom. in 4. diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 3. ad 3. ita & ſimplex Presbyter non eſt minor ordine Archipresbytero, quia & Archipresbyter Presbyter eſt, vt per Hoſt. in ſumma hoc tit. §. Vnde dicatur, ex quo ſequitur vt hæc miniſteria non competant Archipresbytero propter ſolum ordinem, ſed quia ſunt aſſignata peculiariter ſuæ dignitati; alioquin omnibus Presbyteris competerent. Nulla eſt igitur ratio cur Hoſt. velit, vt Archidiaconus ex eo quod promotus ſit Sacerdos, debeat ſibi aſſumere ea, quæ ſpectant ad Archipresbyterum, cum potius dicendum ſit cum ratione huius ordinis tamquam vnum ex Presbyteris Cardinalibus, de quibus in d. cap. Miniſterium, quoad celebrationem diuinorum ſubeſſe Archipresbytero, vt Presbyterorum capiti.

Et ex his tollitur ratio in oppoſitum conſiderata, quod Archidiacon' Presbyter ſit par ordine cum Archipresbytero: nam Archidiac. eſt Presbyter per accidens, cum illius dignitati ſit tantũ annexus ordo Diaconatus, non autem Presbyteratus: Archipresbyter autem, vt caput Presbyterorum eſt Presbyter per ſe, & eius dignitati ordo Sacerdotalis eſt annexus; ac proinde incumbit ei ex officio Miſſam celebrare, prout hæc probantur in cap. 1. ſupra de ætat. & qualit. & in c. 1. & per tot. infra de Offic. Archipresbyt. Sacri enim ordines non annectuntur perſonis, ſed dignitatibus, & præbendis, vt eſt textus clarus in Clem. Vt ij, ibi, Dignitates, Perſonatus, Officia, vel Præbendas, quibus certi ordines ſunt annexi, de ætat. & qualitate, innouata à Concilio Tridentino in cap. 4. ſeſſ. 22. Ideoque in cap. 12. §. In omnibus, ſeſſ. 24. ſtatuitur, vt in Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, Subdiaconatus; & Epiſcopus cum conſilio Capituli deſignet, ac diſtribuat quibus quiſque ordo ex ſacris annexus in poſterum eſſe debeat. Quamobrem ex eo, quod Archidiaconus ſit Sacerdos, non ſequitur vt ſit par ordine cum Archipresbytero quoad hoc, vt in celebratione Miſſæ ſit ei præferendus, cũ id munus nõ ſpectet ad officium Archidiaconi, ſed ad officiũ Archipresbyteri, & in Archidiacono Presbyteratus ordo ſit accidẽtalis, & ideo non attendendus in præiudicium Archipresbyteri, cui idẽ ordo eſt naturalis: nam vbi cõcurrunt duæ cauſæ vna naturalis, & alia accidentalis, præualet naturalis, vt l. Qui habent, & ibi Bart. in Sum: ff. De tutelis, & idem Bart. in ſua q. 18. incip. Pupillus, n. 2. verſ. Tertio ſic, Abb. conſ. 62. in controuerſia, num. 16. lib. 2. & in cap. Si quis contra,

num. 2.

21 num.2. infra de for.compet. Vnde videmus in Cathedralibus Eccleſijs, & in Baſilicis Vrbis hoc ſeruari, vt Canonici habentes Canonicatus Subdiaconales, licet Presbyteri ſint, Miſſam ſolemnem non celebrent, ſed inſeruiant in officio Archidiaconi, & ſedeant in choro poſt Canonicos Diaconos: & meritò, quia ratione præbendæ Subdiaconalis dicitur quis Canonicus Subdiaconus, licet ex accidenti ſit Presbyter. Card. Seraph. deciſ. 924. num. 1. Quinimò & in ipſa Capella Pontificia Cardinales Diaconi quamuis ſint in Presbyteros ordinati, & habeant epiſcopatus, vel Archiepiſcopatus, tamen non celebrant, ſed aſſiſtunt celebranti in officio Diaconi, & ſedent vltimi poſt Cardinales Presbyteros.

Poſt hæc ſcripta reperi Dominos de Rota in cauſa Viterbien. celebrationis Miſſarum coram Cardinali Sacrato tenuiſſe pro Archidiacono contra Archipresbyterum, vt in impreſſis deciſ.244. part. 3. recent. vbi reſoluunt Archidiaconum ſi ſit Sacerdos, in celebratione Miſſarum Epiſcopo abſente præferendum eſſe Archiepiſcopo, ex præallegata doctrina Hoſtienſis, qui ſecundum eos non loquitur de ſimplici præcedentia, ſed de celebratione Miſſarum; & ad obiectum, quod ordo Presbyteralis in Archidiacono ſit ex accidenti, reſpondent ordines non eſſe annexos dignitati, ſed perſonæ, in cuius anima character imprimitur. Sed certè obſtant iura, & fundamenta ſuperiùs ponderata.

Decij conſ.410. num.4 pluribus poſſet rationibus impugnari; ſed quantum ad caſum noſtrũ pertinet, ſatis eſt ibi agi de cuſtodia ſanctiſſimæ euchariſtiæ, quam dicit eſſe ſeparatam ab his, quæ per Canones mandantur Archipresbytero. At nos loquimur de celebratione diuinorum, & miniſterijs Sacerdotalibus, quæ ad ipſum ſpectant, vt dictum eſt.

22 Ex his patet ſeptem dubia priora in ordine pro Archipresbytero eſſe decidenda. Octauum vero clari iuris eſt debere decidi pro Archidiacono cum ſit id ei tributum, per c. Vt noſtrum, infra eod. vbi dicitur de iure communi ad Archidiaconum pertinere Abbates, & Abbatiſſas ponere in ſede: quod etiam conſtat ex hac decretali §. In quadam, vbi deciditur inſtitutionem corporalem: tam ſuper beneficijs, quàm etiam dignitatibus debere ad Archidiaconum pertinere, & tradunt DD. in locis ſupracitatis.

23 Neque eſt, quod Archidiaconus conqueratur quaſi exigua ſit eius poteſtas, cũ iuriſdictionem habeat contentioſam, in eaque ſit curæ Epiſcopalis Socius, & Adminiſter.

24 Nam primò iurgia audit ſingulorum, vt hic, ideſt ciuilia, & vbi de crimine ciuiliter agitur, ſecundum Innocent. Vel iurgia, ideſt humilia, & minima, ſecundum & Hoſt. Ioan. Andr. nam magna refert, vt infra dicitur. Secundò, inſtituit, cap. Si plebibus, 63. diſt. & cap. Cum ſatis, ſupra eodem, intellige auctoritate, & mandato epiſcopi, non autem auctoritate propria, vt in prædictis iuribus patet, & declarat Sylueſter in ver. Archidiaconus, num.2. verſ. Sed intellige, niſi inſtitutio ſit corporalis, vt dictum eſt ſupra num.22. Tertiò, præcipit ſubiectis obſequia, cap. Ad hæc, de exceſſ. Prælat. Quartò, imperat
25 Diaconis, & Leuitis, vt hic. Quintò, examinat Clericos promouendos ad ſacros ordines, & ad beneficia, vt qui beneficijs eccleſiaſticis præficiendi fuerint, à ſuo priùs examinentur Archidiacono, & per ipſum poſtmodum epiſcopo præſententur, vt hic dicitur. Quam quidem facultatem ex ſententia Sacræ Congregationis Concilium Tridentinum non ſuſtulit, niſi quoad Parochiales, quæ conferendæ ſunt præuia forma examinis per concurſum. Cum enim quæſitum fuerit An facultas de iure antiquo competens Archidiacono examinandi nedum promouendos ad ſacros ordines, ſed etiam inſtituendos in eccleſijs, vt habetur in cap. Ad hæc, de offic. Archid. ſit ſublata per Concil. Trident. diſpoſitionem, quæ habetur ſeſſ.24. cap.18. vbi quoad eccleſias Parochiales hoc munus demãdatur Examinatoribus electis in Synodo. Secundò, quatenus ſit derogatum prærogatiuæ Archidiaconi, vt non poſſit ſolus hæc facere, an ſaltem debeat interuenire cum examinatoribus, licet ipſe non ſit vnus ex deputatis in Synodo: S. Congregatio ad primum cenſuit Concilium priuaſſe Archidiaconũ ſua facultate examinandi. Ad ſecundum, reſpondit non debere, niſi
26 ſit vnus ex deputatis in Synodo. Sextò, loco epiſcopi per epiſcopatum proſpiciens, quæ corrigenda viderit, corrigit, & emendat; & ideo oculus epiſcopi dicitur, vt in epiſtola Clementis cap. Diaconi, il primo, 93. diſt. & in tex. hic, & in epiſtola Euariſti, cap. Diaconi, il ſecondo, ead. diſt. & in Concil. Trident. cap.12. verſ. Ar-
27 chidiaconi verò, ſeſſ.24. Corrigit verbis, monitionibus, & præceptis: pœnam tamen ſine epiſcopo non imponit, vt in c.2. infra tit. prox. & ita intelligi poteſt Decretalis, Referente, infra de præben. vbi Archidiaconus priuat beneficijs, ideſt epiſcopi authoritate. Si quis tamen dicat eum modicam pœnam imponere poſſe, vel ad modicum tempus ſuſpendere, forſitan non errabit, ſecundum Innoc. & Io. Andr. hic in ver. Corrigat, num.5. ad hoc, cap. Licet, de pœnis.
28 Septimò, curam habet tam in vrbe poſitorum, quàm eorum, qui Parochias habitant, & delinquentium rationem coram Deo redditurus eſt, vt legitur in d.cap.1. ſupra eod. Octauò, viſitat diœceſim de triennio in triennium impedito
29 epiſcopo, vt in eodem cap. 1. Nonò, poſt epiſcopum eſt eius Vicarius in omnibus, & conſequenter habet iuriſdictionem ordinariam, ſecundum Innoc. & Hoſt. in d.cap.1. tum quia iuriſdictionem ordinariam tribuit perpetua Vicaria, vt in cap.2. infra de offic. Vicar. tum quia eius iuriſdictio eſt ad vniuerſitatem cauſarum, c. penult. infra de offic. leg. l. 1. C. De offic. eius, qui vicem alterius gerit, cap. Perlectis, 25. diſt.
30 & ſequitur Sylueſt. loco citato. Addit Bellam. in d. cap.1. per illum textum in princ. Archidiaconalem dignitatem de iure communi poſt epiſcopalem eſſe maiorem dignitatem in eccleſia Dei, & per conſequens maiorem Abbatiali, licet Abbates propter pinguedinem redituum contrarium vſurpauerint: circa quod tamen vide quod ſcripſi in cap. Accedentibus, nu.27. & 28. infra de exceſſ. Prælat. Quæ omnia, ac ſi quæ alia ei competant, ſi Archidiaconus voluerit, prout tenetur, ſedulò adimplere, profectò non ſupererit illi otium ad alieni muneris negotia peragenda.

Cæterum ſi in aliquibus ex dubijs ſuperiùs pro-

propoſitis ex conſuetudine aliter obſeruaretur, ab ea non eſſet recedendum, cùm in prædictis magna ſit vis conſuetudinis, ſecundum Innocentium, & omnes in d cap. 1. & dictum eſt ſupra num. 14.

31 Illud non omitto: Si Archidiaconus, & Archipresbyter prædictis non acquieſcant, forſitan poſſe epiſcopum cuilibet eorum prohibere ne muneribus fungantur ſibi per Canones attributis; nàm cum in illis ſint Epiſcopi Vicarij, neuter eorum aliquid agere poteſt epiſcopo prohibente, vt de Archidiacono tradit Abb. in d. cap. Officium, num. 5. poſt Anton. de Butr. ſupra eod. Et de Archipresbytero Hoſtien. in Summa tit. de offic. Archipresbyteri, §. Quæ pertinent, in fin. Verùm id non auſim affirmare, quia contrarium determinat Lucerna iuris Innocentius in cap. 1. num. 1. ſupra eod. dicens Archidiaconum, & ſimiles ideò dici Vicarios Epiſcopi, quia exercent ea, quæ etiam ad epiſcopum pertinent; ſed tamen non eſſe tantùm Vicarios, ſed certa dignitate potiri, adeo vt propterea remoueri non poſſint ad libitum epiſcopi, nec ipſe pro ſuo velle illorum officia exercere, & ſequuntur ibi Hoſtien. num. 1. Ioan. Andr. num. 4. Anton. de Butr. num. 8. plenius Petrus de Anchar. num. 2. in 3. not. & Abb. num. 8. in cuius volumen tranſlata fuit de verbo ad verbum integra lectura Antonij de Butrio ſuper eodem cap. idem ſentit Archid. in d. cap. Perlectis, 25. diſt.

32 Ex quibus apparet opinionem Innocentij communiter teneri à Canoniſtis, & videtur etiam de iure verior: nam Archidiaconus eſt Vicarius non ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus à iure; & ſic non eſt amouibilis, ſed habet Vicariam perpetuam ſuæ dignitati annexam ex priuilegio Canonis, quod in totum, vel in partem à quoquam Pontificum conuelli, vel mutari non poteſt, vt eſt textus in cap. Inſtitutionis, 25. quæſt. 2. cui non poteſt reſponderi, vt inquit Archidiaconus in c. Licet canon, num. 3. verſ. Et ibi aſſertiuè dixit, de elect. lib. 6.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Cap. Significaſti.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines.*

2 *Litterarum commendatitiarum, & dimiſſoriarum quot ſint ſpecies, & à quibus concedi poſſint.*

3 *Capitulum Sede vacante non concedit litteras formatas, quibus Clericus abſoluitur à poteſtate ſui Epiſcopi.*

4 *Apoſtoli qui dantur appellantibus cur dicantur dimiſſoriæ.*

5 *Dimiſſorias concedendi facultas an includatur in generali mandato, & num. ſeq.*

6 *Vicarius Epiſcopi an, & quando poſſit concedere dimiſſorias ad ordines.*

7 *Capitula tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Eccleſiarum Sede vacante prohibentur ſub pœna Interdicti dare dimiſſorias ad ordines infra annum, niſi arctatis occaſione beneficij recepti, vel recipiendi.*

8 *Ordinati cum dimiſſorijs Capituli, vel alterius ſuccedentis in iuriſdictione Epiſcopi Sede vacante, ſi in minoribus ordinibus, non gaudent priuilegio Clericali; ſi in maioribus, ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum.*

9 *Vicarius Capituli Sede Vacante concedens dimiſſorias non incidit in pœnam interdicti à Concilio Trid. impoſitam.*

10 *Ordinati cum dimiſſorijs Vicarij Collegiatæ eccleſiæ an incidat in pœnas Con. Trid.*

11 *Archidiaconus de iure communi an poſſit concedere dimiſſorias abſente Epiſcopo.*

12 *Abbates qui in Parochos, & Parochianos quaſi epiſcopalem habent iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopos, an poſſint ſuis ſubditis ſæcularibus litteras dimiſſorias ad ordines concedere, & nu. ſeq. vſque in fin.*

13 *Abbas Presbyter, & benedictus de iure communi poteſt minores ordines conferre, & dimiſſorias concedere tam ſuis ſubditis regularibus, quàm ſæcularibus, in quos habet ordinariam iuriſdictionem.*

14 *Concilio Tridentino in cap. 10. ſeſſ. 23. obijci non poteſt quod non derogauerit ſeptimæ Synodo, aut priuilegijs clauſis in corpore iuris.*

15 *Rotæ deciſio in cauſa Salamantina iuriſdictionis, cur non impreſſa inter deciſiones Cardinalis Seraphini, & num. 20.*

16 *Prælati inferiores habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem excluſis Epiſcopis non prohibentur cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere.*

17 *Abbates nullius diœceſis, de quibus in c. 10. ſeſſ. 23. propriè dicuntur qui habent iuriſdictionem ordinariam in clerum, & populum priuatiuè ad Epiſcopos.*

18 *Nullius diœceſis exiſtere, & habere proprium territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi idem important.*

19 *Territorium proprium ab inferiori Prælato ſine omnimoda iuriſdictione priuatiuè ad Epiſcopum acquiri non poteſt.*

21 *Conſuetudines etiam ſpeciales, & priuilegia tolluntur per clauſulam generalem, Non obſtantibus conſuetudinibus, & priuilegijs.*

22 *Conſuetudo immemorabilis inferiorum cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales, non eſt ſublata à Conc. Trident.*

23 *Ordinatio Clericorum nullius diœceſis pertinet ad Epiſcopum intra cuius diœceſis fines locus ſitus eſt; ac ſi ſit extra fines, ad proximiorem Epiſcopum.*

Et proximitas attenditur eccleſiæ, non territorij, ibid. & num. 31.

24 *Abbatibus etiam nullius, & vtramque iuriſdictionem habentibus ſiue intra, ſiue extra fines diœceſis, non licet ſuis ſubditis ſæcularibus tonſuram, & minores ordines conferre, nec dimiſſorias dare, ſed commendatitias tantum.*

25 *Abbas Caſſinenſis à Sixto V. & Cauenſis à Paulo V. ius habent dimiſſorias concedendi ſuis ſubditis ſæcularibus.*

26 *Litteræ commendatitiæ iuriſdictionem non conferunt, vnde illarum vigore non licet Epiſcopo alienos ſubditos ordinare.*

Abba-

27 *Abbates, ſeu Commendatarij Parſen. S. Laurentij in Campo, & Caſtri Durantis non poſſunt ſuis ſubditis ſæcularibus minores ordines conferre, aut litteras dimiſſorias concedere, & n. 33.*

28 *Abbates habentes vſum mitræ, & baculi prohibentur à Concilio Tridentino concedere dimiſſorias ſuis ſubditis ſæcularibus.*

29 *Præpoſiti Praten. & Piſcien. minores ordines conferre, ac litteras dimiſſorias concedere non poſſunt.*

30 *Epiſcopus obtinens in commendam monaſterium exemptum non poteſt ibi ordinare ſæculares ſubditos ratione dicti monaſterij.*

32 *Epiſcopus Marſican. non poteſt viſitare oppidum Cauen. in quo Abbas Caſſinenſis vtramque iuriſdictionem exercet; poteſt tamen hominibus dicti loci dimiſſorias concedere.*

1 SIGNIFICASTI. Archidiaconus non dat commendatitias ad ordines. Hoc dicit; Et ſunt tria dicta. Secundum ibi, *& eis.* Tertium ibi, *qui ſi.*

2 Nota ex hac Decretali inferiorem epiſcopo, & etiam eius Vicarium, ſicuti eſt Archidiaconus, concedere non poſſe litteras dimiſſorias ad ordines: nam verbum, *commendatitias*, non eſt hic accipiendum pro litteris teſtimonialibus, quæ ſimpliciter perhibent teſtimonium de vita, & moribus, & conceduntur etiam à Parocho, & Magiſtro ſcholæ, vt in c. 5. ſeſſ. 23. Concilij Tridentini. Nec de Commendatitijs, quæ promouendos de vita, & moribus ſimpliciter commendant ordinatoribus, quæ dicuntur commendatitiæ pacificæ à Ioan. Andr. in cap. Fraternitati, num. 2. de Cler. non reſid. & conceduntur etiam ab inferioribus Prælatis, vt ibi per eum, ſi modo habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt dicam infra, num. 24. & ſeqq. Sed eſt accipiendum pro litteris commendatitijs, quæ non ſolum commendant, ſed etiam facultatem impertiuntur ordines ſuſcipiendi ab alieno Antiſtite, quas litteras appellat dimiſſorias idem Concilium in c. 10. ſeſſ. 23. ibi, litteras dimiſſorias, vt ab alijs ordinentur, & reuerendas in cap. 10. ſeſſ. 7. Quæ itidem dimiſſoriæ & formatæ dicuntur à Nicæna Synodo relata in cap. 2. 73. diſtin. vbi ponitur formula earumdem litterarum; & ita intelligunt hunc textum gloſſ. 2. Innocent. Hoſtien. num. 3. & Io. Andr. num. 1. exponentes verbum, *litteras*, ideſt continentes, vt poſſint ab alio Epiſcopo ordinari. Quas Hoſtien. num. 1. appellat licentiales, quia, inquit, per tales litteras datur licentia vel ordinandi, vel peregrinandi; & quas minor Epiſcopo non poteſt concedere, vt hic, & in cap. Quamuis, 68. diſtin. cap. Extraneo, & c. Primatus, 71. diſt.

3 cap. Non oportet de conſecr. diſt. 5. & multo minus dimiſſorias, ſeu formatas, de quibus notatur in cap. 1. & 2. de Cler. peregrin. ideſt quibus Clericus dimittitur, & abſoluitur à poteſtate ſui Epiſcopi, & perhibetur teſtimonium de vita, & ordinibus illius, gloſ. vn. in cap. Fraternitati, de Cler. non reſid. quarum formulam edidit Concilium Nicænum, & refertur in c. 1. 73. diſtin. & has non concedit Capitulum Sede vacante, quia ſunt ſpecies alienationis, vt dicit Ioan. Andr. in d. cap. Fraternitati, num. 1. Dicun-

4 tur etiam dimiſſoriæ, quæ dantur appellantibus, & vulgo Apoſtoli appellantur, l. Dimiſſoriæ, ff. De verborum ſignif. gloſ. in d. cap. Fraternitati, & dicuntur dimiſſoriæ, quia ad eum ad quem appellatur, cauſa dimittitur. Io. Andr. ibid. num. 3.

5 In gloſ. in ver. Litteras, collige tres caſus, in quibus inferior Epiſcopo concedere poteſt litteras commendatitias, ſeu dimiſſorias ad ordines. Primus habetur in fine gloſſæ, cum ſcilicet inferior habet ſpeciale mandatum ab epiſcopo: hæc enim poſſunt ab epiſcopo delegari, & committi, vt hic, & in cap. Cum Bertoldus, primo reſponſo, infra de ſenten. & re iudic. Hoſtien. hic num. 3. & hæc, & ſimilia ſecundum eum, num. 4. verſ. Nec iſta etiam, non tranſeunt in generali commiſſione, arg. cap. Poſt tranſlationem, in fin. de off. leg. l. Obligatione generali, ff. De pignor.

6 cap. penult. in fin. de off. Vicar. vbi de hoc. Si tamen aliquis gereret vices Epiſcopi generaliter, & in generali commiſſione eſſet hic caſus expreſſus, vel aliqui ſimiles appoſita clauſula generali, quæ conſueuit apponi in huiuſmodi litteris, ſcilicet, Super præmiſſis, & in omnibus alijs ad nos ſpectantibus; vtique poſſet dimiſſorias concedere, arg. c. 1. ſupra eod. & cap. Sedes Apoſtolica reſcr. l. Sed etſi, §. Quæſitum, ff. Si quis caution. & notatur in cap. Vnico, infra de Commod. ſubdit tamen Hoſt. in præſentia Epiſcopi, qui ſic generaliter hoc commiſit, non debere hoc ſine ipſius conſcientia expediri, arg. cap. Volentes, infra de off. Leg. & cap. Romana in fin. de off. ordin. lib. 6. & cum eo tranſit hic Ioan. Andr. num. 4. in gloſ. & ibi ſpeciale. Butr. num. 7. & alij communiter, & hanc theoricam Hoſt. ſequitur etiam gloſſ. fin. & Doctores in c. 2. de off. ordin. lib 6. Epiſcopo tamen in remotis agente ipſius in ſpiritualibus Vicarius generalis dare poteſt licentiam ordinandi, vt formaliter dicit textus in cap. Cum nullus, §. Epiſcopo in fine de tempor. ordin. lib. 6.

7 Secundus caſus eſt in c. Sede vacante, c. Cum olim, de maior. & obed. ſecundum gloſ. & eſt text. in d. §. Epiſcopo, in fine. Sed in hoc hodie ſeruari debet diſpoſitio Concilij Tridentini in c. 10. ſeſſ. 7. quo ſtatutum eſt vt non liceat Capitulis eccleſiarum Sede vacante, infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut litteras dimiſſorias tam ex iuris communis diſpoſitione, quàm etiam cuiuſuis priuilegij, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui beneficij eccleſiaſtici recepti, ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit concedere; ſi ſecus fiat, Capitulum con-

8 traueniens eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto; & ſic ordinati ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant; in maioribus verò ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi. Quam pœnam poſtea in c. 10. ſeſſ. 23. Concilium extendit etiam ad illos, qui eaſdem litteras non à Capitulo, ſed ab alijs quibuſuis in iuriſdictione Epiſcopi loco Capituli Sede vacante ſuccedentib⁹ obtine-

9 rent. Quo decreto non extēditur pœna interdicti impoſita Capitulo, ſed tantùm pœna impoſita obtinentibus dimiſſorias; vnde vacante Prioratu Barenſi cum Vicarius Capituli deputatus non nullis ſubditis dimiſſorias conceſſiſſet, vt Prior-

conſueuerat, quarum vigore fuerunt ordinati; & dubitatum fuiſſet an potuiſſet illas concedere, & an incidiſſet in pœnam cap. 10. ſeſſ. 7. quæ eſt vt eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: S. Congregatio die 18. Aprilis 1578. cenſuit eum non potuiſſe concedere dimiſſorias, quia Capitulum Collegiatæ prohibetur, & quilibet alius d. c. 10. ſeſſ. 23 non autem incidiſſe in pœnam eccleſiaſtici interdicti d. c. 10. ſeſſ. 7. quia fuit tantum extenſum ad perſonas obtinentium dimiſſorias à Vicarijs Cathedralium, vt ſubeant eas pœnas, quas ſubirent obtinentes ab ipſo Capitulo Cathedralis, quod voluit incurrere interdictum
10 iuxta c. 10. ſeſſ. 7. Item fortè eſſet dubium an reſpectu Capituli Cathedralis concedentis voluerit Concilium ſubire tantum pœnas d. c. 10. ſeſſ. 23. Ratio huius dubitationis eſt, quia c. 10. ſeſſ. 7. loquitur tantum in Capitulo Epiſcopali. Ita declarat ad litteram d. c. 10. ſeſſ. 23. verſ. Pœnam, & licet etiam cap. 10. ſeſſ. 20. prohibeat, etiam Capitulo Collegiatæ, tamen nihil de Vicario deputato ab eo. Vnde ſicut cap. 10. ſeſſ. 7. de Capitulo loquens non extenditur ad Vicariũ; ita c. 10. ſeſſ. 23. niſi fortè includi poſſet ſub illis vniuerſalibus verbis, *alijs quibuſcunque*, &c. Sed eſto Vicarius Collegiatæ comprehendatur in prohibitione, non tamen videtur incidiſſe in pœnam c. 10. ſeſſ. 7. quia illud extenſum tantum eſt ad Vicarios Cathedralium dicto cap. 10. ſeſſ. 23. verſ. Pœnam.

11 Tertius caſus in quo inferior epiſcopo concedere poteſt commendatitias, ſeu dimiſſorias ad ordines ſecundum gloſ. eſt quando Epiſcopus abeſt à Parochia ſua, ideſt diœceſi, & imminet neceſſitas, vel vtilitatis ordinandorum, quia tunc poteſt Archidiaconus illos præſentare alijs epiſcopis, per quos ordinentur: ſi tamen hoc habeat ex conſuetudine, quia abſente Epiſcopo Archidiaconus ſupplet vices illius, argum. c. 1. & c. Ad hæc, ſupra eod. & ſequuntur Butr. hic n. 5. & Abb. verſ. Oppono. Sed hanc gloſſam Bernardi reprobat Hoſtienſ. n. 4. verſ. Sed quid ſi Epiſcopus. Quia hæc littera contradicit; benè enim ſciebat Papa illa iura, & tamen nullum caſum excepit: & cum hoc prohibeatur generaliter, contradicit alia littera euidenter in c. 2. §. Si Epiſcopus defuerit, infra de offic. Archipr. ibi. [exceptis his quæ prohibita ſunt, Archipresbyter prouideat, &c.]

His addi poteſt quartus caſus, videlicet in Abbatibus, qui concedere poſſunt dimiſſorias ſæcularibus, ſi in eos habeant eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem, vel aliàs id eis competat ex Apoſtolicæ Sedis indulto: nam cum hoc caſu poſſint eis tonſuram, & minores ordines conferre, vt eſt tex. in c. Abbates, iuncta gloſ. in ver. Tonſuram, de priuil. lib. 6. vtique eis poſſunt etiam litteras dimiſſorias concedere vt ab alijs ordinentur, c. 1. 72. diſt.

Verum hodie in his ſeruandum eſt decretum Concilij Tridentini in c. 10 ſeſſ. 23. quo ſtatutum eſt vt Abbatibus, ac alijs, quibuſcumque quantumuis exemptis non liceat in poſterum intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre: nec ipſi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam eccleſiarum Cathedralium, litteras dimiſſorias aliquibus Clericis ſæcularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant: ſed horum omnium ordinatio ad Epiſcopos, intra quorum diœceſis fines exiſtant, pertineat, non obſtantibus quibuſuis priuilegijs, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

Quo decreto ſtante nulli omnino inferiorum ab Epiſcopo, excepto primo, & ſecundo caſu ſuperius propoſito, licet hodie concedere perſonis ſæcularibus litteras dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos: vnde ceſſant quæ dicta ſunt in tertio, & quarto caſu de Archidiacono abſente epiſcopo, & de Abbatibus habentibus eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem. Sed quia nonnulli ex recentioribus adhuc cenſent hoc decreto Concilij non comprehendi inferiores Prælatos habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem in clerum, & populum, excluſis Epiſcopis, non abs re futurum putaui hanc dubitationem plenè examinare.

12 Reuoco igitur in dubium an Abbates, qui in Parochos, & Parochianos iuriſdictionem habent quaſi epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopũ, poſſint ſuis ſubditis ſæcularibus litteras dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos concedere, non obſtante Concilij Tridentini decreto, cap. 10. ſeſſ. 23.

13 Ex iuris communis diſpoſitione Abbates, ſi Sacerdotalem ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, tonſuram & minores ordines conferre, & conſequenter dimiſſorias concedere poſſunt non modo ſuis ſubditis regularibus, cap. Quoniam, 69. diſtin. cap. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit. ſed etiam ſæcularibus, in quos habent eccleſiaſticam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem, vt eſt text. in d. c. Abbates, de priuil. lib. 6. quem etiam de puris laicis nec conuerſis, nec conuertendis intelligit gloſſ. ibi in ver. Quaſi epiſcopalem, & poſt Hugon. & Archid. confirmat Turrecrem. in d. c. Quoniam, num. 6. 69. diſtin. & docuit Innocent. in rubr. de Cler. peregr. num. 3. Angel. in ver. Ordo, ſecundo, poſt Ioan. Andr. & Butr. in d. cap. Cum contingat, de ætat. & qualit. et hanc facultatem quoad ſubditos regulares expreſsè præſeruauit Concilium in d. cap. 10. ſeſſ. 23. ſed illam ſuſtulit quoad ſubditos ſæculares in illis verbis: *cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit*, & paulò infra ibi: *aliquibus Clericis ſæcularibus*, atque ita ſuſtulit diſpoſitionem prædictæ decretalis Abbates, vt ſæpius declarauit S. Congregatio Concilij, & dixit etiam Rota coram Cardinali Seraphino deciſ. 985. num. 1.

14 Sed nihilominus quamuis diſpoſitio Concilij ſit ſatis clara, non deſunt tamen qui illam in dubium reuocent. Quidam enim exiſtimant decretum d. cap. 10. ſeſſ. 23. non valere, tum quia non derogat ſeptimæ Synodo vniuerſali, de qua in d. cap. Quoniam, 69. diſt. tum quia non derogat priuilegio in corpore iuris inſerto, de quo in d. cap. Abbates, & vtramque derogationem putant fuiſſe neceſſariam ad illius decreti validitatem. Horum opinionem falſam eſſe diffusè probauimus in cap. Nonnulli, à num. 20. vſque in fin. ſupra de reſcript.

Sed alij paulò modeſtius non audent affirmare

re decretum illud eſſe nullum, ſed dicunt in eo non comprehendi Abbates, qui habent iuriſdictionem ordinariam in Parochos, & Parochianos priuatiuè ad epiſcopum. Ac propterea huiuſmodi Abbates eo decreto non obſtante poſſe ſuis ſubditis ſæcularibus dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos concedere opinatus eſt Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom.2. cap.212. per tot. & alij recentiores.

Mouentur quia cùm huiuſmodi Abbates habeant iuriſdictionem epiſcopalem, vel quaſi in locis ſibi pleno iure ſubiectis, cenſentur habere facultatem cōcedendi dimiſſorias iure proprio, cum ſint Ordinarij, & vices epiſcoporum gerant, ſecundum gloſs. in Clem.1. in ver. Proprijs, de reb. eccleſ. non alien. latè Mandoſ. reg.24. qu.1. num.4. col.1. in fin.

15 Adducunt etiam pro hac ſententia deciſionem Rotæ in cauſa Salamantinæ iuriſdictionis, 9. Maij 1594. coram Cardinali Seraphino, in qua deciditur Abbatem exercentem iuriſdictionem ordinariam in aliquo territorio ex conſuetudine immemorabili confirmata à Sede Apoſtolica, poſſe concedere litteras dimiſſorias ad ordines ſuis ſubditis ſæcularibus, non obſtante decreto cap. 10. ſeſſ.23. per doctrinam gloſsæ in cap. Cum nullus, §. Inferiores, in ver. Indultum, de tempor. ordinat. lib.6. quæ ſentit Prælatos inferiores ex conſuetudine præſcripta poſſe concedere litteras dimiſſorias, & huiuſmodi conſuetudinem non cenſeri ſublatam per poſteriorem Conſtitutionem iuxta cap.1. de Conſtit. lib.6.

16 Afferunt etiam ſimile de decreto, c.20. §. Ad hæc ſeſſ.24. in quo tametſi cautum fuerit, vt cauſæ matrimoniales, & criminales non inferiorum Prælatorum iudicio, ſed Epiſcopi tantum examini, & iuriſdictioni relinquantur: tamen non comprehenduntur inferiores habentes iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem in loco, excluſis Epiſcopis, vt ſacra Congregatio
17 declarauit, & alia multa idem Gratianus congerit auctoritate eorundem Abbatum. Quibus tamen non obſtantibus dicendum eſt Abbates huiuſmodi nequaquam poſſe ſuis ſubditis ſæcularibus litteras dimiſſorias concedere: nam decretum Concilij Tridentini in d. c.10. ſeſſ.23. cum ſtatuat vt Abbatibus, & alijs quibuſcunq; intra fines alicuius diœceſis conſiſtentibus, etiã nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non liceat cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre; nec litteras dimiſſorias concedere; apertè includit Abbates, & inferiores illos, qui iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, & ordinariam habent: nam ſiue ſequamur opinionem Archidiaconi, & Ioan. Andr. aſſerentium inferiorem Prælatum poſſe præſcribere territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi, ſiue ſequamur opinionem Hoſtienſis, & Antonij de Butrio exiſtimantium non eſſe poſſibile, vt inferior acquirat territorium, vt ſeparatum ab Epiſcopo, itaut faciat caput in eadem ciuitate, ſeu diœceſi, ſed ad hoc requiri priuilegium Papæ, qui ſolus poteſt hoc concedere, vt per Abb. in c. Cum contingat, num.18. & ibi dixi de foro compet. illud tamen certiſſimum eſt, ad conſtituendum Prælatum in ſtatu nullius diœceſis, ſiue ex immemorabili præſcriptione, ſiue ex priuilegio, neceſſariò requiri vt habeat iuriſdictionem Epiſcopalem in clerum, & populum, excluſo Epiſcopo; per hoc enim inferior efficitur Ordinarius cum territorio ſeparato à quacunque diœceſi, vt tenet gloſ. in Clem.1. §. Volumus, in ver. Diœceſanis, de for. comp. Gemin. poſt Ioan. de S. Georgio in cap.2. col.4. verſ. Quæro an inferiores Prælati habeant territorium, atque ibi etiam Anchar. ſub num.10. verſ. Si verò per priuilegium de conſtit. lib.6. gloſſ. pragmaticæ ſanctionis tit. de annuis, &c. verſ. In diœceſi pag.117. tunc enim territorium ſeparatur à diœceſi Epiſcopi, & fit proprium Abbatis quando priuilegium nedum eximit, ſed etiam tribuit iuriſdictionem, ſecundum Io. Andr. in cap. Nimis, circa med. de iureiur. Anchar. in c. Poſtulaſti, ſub num.4. de for. comp. Abb. in c. Sicut vnire, de exceſſ. Prælat. & in Clem. diœceſani, de vit. & honeſt. Cler. Rota deciſ. 207. in fin. part. 2. diuerſ. Quamobrem dum Concilium decernit vt Abbatibus etiam nullius diœceſis non liceat tonſuram, & minores ordines conferre, vel dimiſſorias concedere, niſi ſuis ſubditis regularibus; perinde eſt ac ſi expreſsè id prohibuiſſet Abbatibus iuriſdictionem ordinariam, & Epiſcopalem habenti-
18 bus priuatiuè ad Epiſcopos. Idem enim omnino importat eſſe nullius diœceſis, & habere proprium territorium ſeparatum à diœceſi Epiſcopi, ſecundum gloſſam prælleg. in d. Clem.1. de foro comp. & ibi Card. in 4. qu. num.2. Imol.
19 num.38. Vital. num.4. & Abb. n.15. territorium verò ſine omnimoda iuriſdictione priuatiuè ad Epiſcopum ab inferioribus Prælatis acquiri non poteſt ſecundum Gemin. & alios ſupracit.

20 Non obſtat deciſio Rotæ in cauſa Salamantina iuriſdictionis: nam præterquam quod loquitur in ſuo ſpeciali caſu conſuetudinis à Sede Apoſtolica confirmatæ: vlterius cum de illa actum eſſet in ſacra Congregatione & compertum eſſet eam non eſſe conformem decretis Concilij Trident. & declarationibus hac de re editis: Sacra Congregatio facta relatione Sanctiſſimo iuſſit eam non imprimi. Vnde factum eſt vt deciſio illa non habeatur inter deciſiones impreſ-
21 ſas Cardinalis Seraphini. Neque applicatur doctrina gloſsæ quòd conſuetudo Abbatum concedendi dimiſsorias non cenſeatur ſublata per poſteriorem conſtitutionem. Si quidem Concilium in fine d. c.10. ſeſs. 23. expreſsè derogauit non ſolùm priuilegijs, ſed & conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Vnde ſiue hæc facultas competat Abbati iure ordinario, ſiue iure ſpeciali priuilegij, aut præſcriptæ conſuetudinis; indiſtinctè ſublata fuit à Concilio per prædictam generalem derogationem. Bart. in Extrauag. ad reprimendum in ver. Non obſtantibus, in fine num. 13. verſ. Tertio caſu. Bald. poſt Cyn. in l. fin. C. Si contra ius, vel vtil. publ. Feder. de Sen. conſ.47. habita ſuper caſu præfato, num.2. verſ. Si diceremus quòd generalis derogatio. Alex. conſ.212. Viſo puncto, num.8. lib.4.

22 Rurſus non obſtat quod in decreto cap.20. §. Ad hæc, ſeſſ.24. ex ſententia S. Congregationis non comprehēdantur Abbates nullius diœceſis facultatem habentes ante Concilium cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, & criminalibus in ſuos ſubditos, & omnem iuriſdictionem.

Si-

Siquidem decretum illud loquitur per alia verba, quàm loquatur decretum cap. 10. ſeſſ. 23. nam in d. §. Ad hæc, Concilium prohibet ne huiuſmodi cauſæ Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio relinquantur. Quæ quidem verba non conueniunt Abbatibus nullius diœceſis, qui habent dignitatem excellentem, & primam poſt Pontificalem; Bald. in cap. Paſtoralis, in gloſ. in ver. Superiores, de offic. deleg. & ſequitur ibi Felin. col. 4. Lap. alleg. 84. nu. 15. verſ. Item Abbatiam, per tex. in c. Si quis deinceps, 16. queſt. 7. maximè ſi ſint Abbates habentes iuriſdictionem ordinariam, & epiſcopalem priuatiuè ad Epiſcopos per doctrinam Abbatis in Clem. Diœceſanis, de vit. & honeſt. Cleric. vbi determinat etiam in materia noua, & inferenti præiudicium appellatione diœceſani venire inferiores habentes ſupradictam iuriſdictionem. Nec refragantur illa verba d. §. Ad hæc, & aliorum inferiorum, quæ videntur comprehendere omnes Prælatos Epiſcopis inferiores, gloſs. in cap. Cum ab eccleſiarum, in ver. Eccleſiaſtica, de offic ordin. quandoquidem dictio illa, *aliorum*, importat omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, ſecundum Bald. in l. Si fugitiui, num. 6. C. De ſeru. fugit. & in l. Conuenticula, col. 4. in princ. verſ. Si ſtatutum, C. De epiſcop. & Cleric. Bart. in l. Sed & is probari, in princ. col. 1. de excuſ. tut. Bero. conſ. 41. nu. 10. volum. 1. Sed ſupra expreſſi fuerant Decani, & Archidiaconi, qui ſunt inferiores epiſcopis, & quoad legem iuriſdictionis, & quoad legem diœceſanam, & quoad obedientiam, quam illis præſtare tenentur. Eiuſmodi enim inferiores vtcunque exempti quamuis non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, Cardin. in Clem. 2. §. Simili, num. 4. de priuil. Rota deciſ. 207. num. 2. part. 2. diuerſ. Ergo illa verba, aliorum inferiorum, non comprehendunt Abbates, de quibus agitur. At decretum d. cap. 10. ſeſſ. 23. diſertis verbis loquitur de Abbatibus nullius diœceſis, qui alij non ſunt quàm habentes iuriſdictionem ordinariam in clerum, & populum, excluſis Epiſcopis, vt oſtenſum eſt ſupra. Meritò de vno decreto ad aliud non eſt facienda illatio, l. Papinianus exuli, ff. De minor. cum vulg. Præſertim verò quia inter illa à Concilio aliæ etiam differentiæ conſtituuntur, & in ſpecie d. §. Ad hæc, non comprehendit inferiores habentes facultatem cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales ex immemorabili conſuetudine, vt ſacra Congregatio cenſuit. At cap. 10. expreſsè ſuſtulit præſcriptiones, & conſuetudines etiam immemorabiles.

23 Demum non obſtant illa verba d. c. 10. [Intra fines alicuius diœceſis exiſtentibus,] quæ à contrario ſenſu videntur innuere, vt ſi locus nullius diœceſis omnino extra fines cuiuſque diœceſis exiſtat, non ſit locus prohibitioni Concilij: nam reſpondetur ea verba habere alium ſenſum; tantum enim important vt ſi locus nullius ſit intra fines alicuius diœceſis, ordinatio Clericorum, & conceſſio litterarum dimiſſorialium ſpectet ſolummodo ad epiſcopum, intra cuius diœceſis fines idem locus ſitus eſt, iuxta terminos d. cap. 10. Quod ſi locus ſit omnino extra fines, non ſequitur à contrario ſenſu vt ad nullum epiſcopum id ius pertineat; eo enim caſu hoc ius ex ſententia ſacræ Congregationis competit illi epiſcopo, cuius Cathedralis Eccleſia eſt proximior, & qui poteſt eundem locum viſitare iure delegato ad præſcriptum, cap. 9. ſeſſ. 24. per quod declaratur decretum d. cap. 10. ſeſſ. 23. vt latè oſtendimus in cap. Nullus, num. 10. infr. de Paroch. in quæſtione: Epiſcopus quando, & quomodo poſſit loca nullius diœceſis viſitare, & illorum ſubditis ordines conferre, & dimiſſorias ad ordines concedere: vbi etiam in fin. reſponſum eſt ad exceptionem, quæ habetur in cap. 11. ſeſſ. 25. de reg. de locis, in quibus Abbates epiſcopalem, & temporalem iuriſdictionem exercent in Parochos, & Parochianos.

24 Itaque nullus Prælatus inferior regularis, aut ſæcularis hodie reperitur, cui liceat tonſuram, & minores ordines conferre perſonis ſæcularibus, tametſi omnimodam iuriſdictionem ordinariam, & quaſi epiſcopalem, ac etiam temporalem habeant in clerum, & populum, excluſis Epiſcopis; & ſiue illorum territorium ſit intra fines alicuius diœceſis, ſiue extra; nec ſcio quenquam poſt Concilium obtinuiſſe ſuper hoc priuilegium à Sede Apoſtolica. Sed nec quiſquam eorum circumſcriptis priuilegijs poſt Conciliũ dimiſſorias ad ordines ſuſcipiẽdos concedit cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit. Vnde S. Congregatio olim declarauit nec Abbati Caſſinenſi, nec Cauenſi, nec Farfenſi, nec Sublacenſi, nec Caſtri Durantis (hodie Vrbanea) nec Nonantulano, nec S. Laurentij in Campo hanc

25 facultatem competere, quamuis Abbas Caſſinenſis cum prætenderet per ſuppreſſionem epiſcopatus ſe remanſiſſe in propria diœceſi, ex ſententia Sacræ Congregationis id obtinuerit ex priuilegio Sixti V. & Abbas Monaſterij Cauenſis, in cuius territorio, & ex cuius redditibus Eccleſia Cathedralis Cauenſis erecta fuit, cum prætenderet ſe poſse dimiſsorias concedere in vim concordiæ, ſeu pacti oneroſi in limine erectionis ante Concilium à Sede Apoſtolica

26 confirmati, obtinuerit ſuper hoc indultum à Paulo V. ex ipſius Congregationis ſententia. Concedunt quidem prædicti, & alij ſimiles Abbates litteras teſtimoniales, ſeu commendatitias, quas Ioan. Andr. appellat pacificas in c. Fraternitati, num. 2. de Cler. non reſid. & de quibus dictum eſt ſupra in 1. notab. idque præbuit multis occaſionem erroris exiſtimantibus prædictos Abbates concedere litteras dimiſsorias ad ordines, cum tamen non concedant niſi dictas commendatitias, in quarum vim, cum iuriſdictionem non conferant; ſicut dimiſsoriæ, non licet alieno epiſcopo quemquam ordinare, vt cenſuit Sacra Congregatio. Ideoque cum Archimandrita Meſſanen. in litteris teſtimonialibus vteretur verbo Mittimus, faceret mentionem de ordinibus, quodque proclamata præceſſerint, prætenderetque ſe non eſſe comprehenſum decreto Concilij eo quod non modo eſſet nullius, ſed etiam extra fines diœceſis Meſſanen. Item cum Archiepiſcopus conquereretur quod ex litteris Congregationis epiſcoporum Archimandrita deberet atteſtari de qualitatibus ordinandorum de valore beneficij, &c. Sanctiſſimus iuſſit omni areduci ad formam decretorum Congregationis Concilij.

Quæ omnia clariùs patebunt ex ſubiectis reſo-

ſolutionibus ipſius ſacræ Congregationis.

27 Et primo Cardinalis Farneſius, obtinens in Commendam Abbatias S. Zeni, & Farfæ, in quibus habet iura Epiſcopalia, dubitauit an poſſet dimiſſorias ad ordines concedere: S. Congregatio reſpondit non poſſe; licet die 26. Ianuarij 1635. hæc facultas fuerit conceſſa Cardinali Barberino; ſicut etiam facultas faciendi concurſus, vt habetur in Regiſtris S. Congregationis Epiſcoporum 16. Aprilis 1641.

28 Item Epiſcopus Oſcen. petijt declarari An cap. 10. ſeſſ. 23. prohibens Abbatibus concedere dimiſſorias, habeat locum in habentibus vſum mitræ, & baculi, S. Congregatio cenſuit Epiſcopo reſcribendum ex decreto Concilij, cap. 10. ſeſſ. 23. nulli Abbati licere quocunque priuilegio ſuffulto concedere alicui Clerico ſæculari litteras dimiſſorias etiam ad Ordinarium directas.

29 Item inſtante Cardinali Medices declarari An ipſe vti Præpoſitus Praten. poſſet concedere ſuis ſubditis ſæcularibus dimiſſorias ad ordines; & ſic an cap. 10. ſeſſ. 23. procederet etiam in Abbatibus ſæcularibus exemptis, & ordinariam iuriſdictionem habentibus, ſacra Congregatio cenſuit Præpoſitum Praten. ex Concilio, cap. 10. ſeſſ. 23. non poſſe dare dimiſſorias ſuis ſubditis ſæcularibus, ſicque d. cap. 10. intelligi, tam de ſæcularibus, quàm de regularibus reſpectu Clericorum ſæcularium.

Ad hæc dubitante Præpoſito Piſcien. habente in ſuos ſubditos quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem an eos poſſet ordinare quoad minores ordines, litteraſque dimiſſorias quoad maiores eiſdem concedere iuxta priuilegium ei conceſſum à Leone præſertim cum habeat populum, & territorium à quocunque alio diſtinctum; Sacra Congregatio cenſuit non poſſe.

30 Item propoſito dubio An Epiſcopus, cui commendatum eſt Monaſterium exemptum, poſſit ſibi ſæculares ſubditos ratione dicti Monaſterij ordinare, non obſtante cap. 10. ſeſſ. 23 S. Congregatio cenſuit non poſſe, quia ordinaret eos ſubditos tanquam Abbas, non tanquam Epiſcopus.

31 Vlterius cum terra Putiniani nullius diœceſis iuriſdictioni Hoſpitalis S. Ioan. Hieroſol. in temporalibus, & ſpiritualibus ſubeſſet, dubitauit à quo poſſent ordinari homines dicti loci; & an tenerentur adire Epiſcopum Motulan. qui cum obtinente d. Hoſpitale ſuper iuriſdictione ſpirituali dictæ Terræ litigat: S. Congregatio cenſuit facultatem hanc relinquendam viciniori Epiſcopo, ſi neſcitur intra cuius diœceſis fines conſiſtant, & vicinitatem attendi Eccleſiæ, non territorij, vt aliàs deciſum fuit ſuper c. 9. ſeſſ. 24. nec habendam eſſe rationem Epiſcopi litigantis.

32 Item Epiſcopus Marſican. dubitauit An poſſet viſitare Oppidum Cauen. in quo Congregatio Caſſinen. vtramque iuriſdictionem exercet, & hominibus eius oppidi litteras dimiſſorias concedere: ſacra Congregatio cenſuit quoad cap. 10. ſeſſ. 23. dimiſſorias dandas eſſe à ſolo Epiſcopo, ſed quoad cap. 11. ſeſſ. 25. de regul. cum Monachi in eo oppido vtramq; iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem exerceant, non poſſe Epiſcopum viſitare.

33 Rurſus Cardinalis Vrbini obtinens Abbatias ſancti Laurentij in Campo, & Caſtri Durantis nullius diœceſis intra fines alicuius diœceſis non conſiſtentes, exemptos, quarum Commendatarij ſubditis litteras dimiſſorias concedere, & ordines conferre conſueuerunt, dubitauit an eadem & ipſe facere poſſet: S. Congregatio cenſuit non poſſe, ſed hoc ius ſpectare ad Epiſcopum, intra cuius diœceſis fines Abbatiæ conſiſtunt; & ſi intra nullius fines exiſtant, vel id non conſtet, ad viciniorem, niſi regulares ſubditi ſint.

34 Demum cenſuit Abbatem regularem nullius diœceſis, intra alicuius diœceſis fines non conſiſtentem, territorium ſeparatum, & vtramque iuriſdictionem habentem in Parochos, & Parochianos, habentem etiam ſpontaneam renunciationem Epiſcoporum à Sede Apoſtolica confirmatam, non poſſe minores ordines Clericis ſæcularibus conferre, nec dimiſſorias concedere, ſed harum conceſſionem ſpectare ad Epiſcopum viciniorem, non autem ad Epiſcopos, qui ceſſerunt.

Cap. Dilecto.

1 DILECTO. Archidiaconus in Monaſterijs iuriſdictionem non habet, niſi quantum tribuit ei generalis, vel ſpecialis conſuetudo. Hoc dicit, Ioann. Andr. Bellam. Butr. Cardinal. Anchar. Abb. & Ioan. de Anan. Et ſunt tres partes. In prima generalis cauſæ commiſſio. In ſecunda, ibi, *coram*, Actoris petitio. In tertia, ibi, *Ideoque*, ſecunda determinata commiſſio, Io. Andr.

Pro intelligẽtia huius textus vide quod ſcripſi in cap. Nullus, num. 24. de foro compet.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.

VT ARCHIPRESBYTER. Hæc tria capitula non ſummantur, nec diuiduntur propter multiplicitatem dictorum. Sed tamen ſecundum Ioan Andr. Butr. Abb. & alios principaliter hoc intendunt. Archipresbyter ciuitatis ſubeſt Archidiacono, & principaliter præeſt Presbyteris, & presbyteralibus officijs.

Archidiaconi, & Archipresbyteri officia inuicem ſe habent tanquam excedentia, & exceſſa. In ſpecie autem in quibus conſiſtant, & in quibus diſtinguantur examinaui in cap. Ad hæc, à nu. 1. vſque in fin. ſupr. titul. proximò, vbi plene videas.

DE

DE OFFICIO CVSTODIS.

Cap. Cuſtos Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *CVſtos Eccleſiæ dicitur is, cui ea, quæ Eccleſiæ competunt, cuſtodienda committuntur ſub obedientia Archidiaconi.*
2 *Cuſtodis officium quod ſit.*
3 *Campanarum vſus multiplex, & ad quid fuerit adinuentus. & num. ſeqq.*
4 *Indulgentiam plenariam pro recitantibus ſalutationem Angelicam ad tria ſigna campanæ in Solis occaſu dicitur conceſſiſſe Adrianus VI.*
5 *Campanæ cur benedicantur.*
6 *Et vnde dictæ.*
7 *Tintinnabulorum ſex ſunt genera.*

CVSTOS ECCLESIÆ. Ponit quę ſpectant ad officium Cuſtodis, & non diuiditur.

1 Nota primò ex principio litteræ quis dicatur Cuſtos eccleſiæ. Dicitur enim is, cui ea, quæ eccleſiæ competunt, cuſtodienda committuntur ſub obedientia Archidiaconi.

2 Secundo nota plura, quæ ad officium Cuſtodis pertinent: oportet enim primò, vt in horis Canonicis pulſet tintinnabula, ſeu campanas iubente Archidiacono. Secundò, vt pallia, & linteamina altaris, ſeu cuncta vtenſilia eccleſiæ indeſinenter cuſtodiat. excipe tamen vaſa aurea, & argentea, & veſtimenta pretioſa, quorum cuſtodia pertinet ad Sacriſtam, vt cap. vnico ſuprà de off. Sacriſt. ſecundum Hoſt. hic num. 2. in verb. vtenſilia, & Ioan. Andr. n. 1. in eodem ver. Tertiò vt lampades, & lanternas in accendendo, ſeu extinguendo peruigil exiſtat, ne aut ſupra modum lucendo oleum depereat, aut minus lucendo obſcurior ſit eccleſia, vt in littera.

3 Tertiò nota ibi, *In canonicis horis ſigna tintinnabulorum.* Vnum peculiare ſignum pulſationis campanæ, videlicet horarum dicendarum, vt hic, & in cap. prox. verſ. Et per ſingulas, infra eod. alibi hoc eſt ſignum Capituli congregandi, vt in cap. In cauſis, §. 1. ante finem, ibi [Campanam pulſari fecerunt, vt moris eſt, ad Capitulum congregandum,] ſupra de electione. Sed & quandoque eſt ſignum gratiarum actionum, veluti cum Chriſtiani aduerſus aliquem obtinuerunt aliquam glorioſam victoriã. Quandoque eſt ſignum celebratæ electionis: quandoque ſubtractionis alicuius ab hac vita: quandoque aliquem excommunicandi: quandoque gaudij, & honoris, & alicui perſonæ ſublimi proceſſionaliter occurrendi: quandoque ignem extinguendi, & ad bellum exeundi: quandoque lectum intrandi: quandoque parlamentum populi conuocandi: quandoque ad menſam veniendi: quandoque ad ſcholas: quandoque ad prædicationem conueniendi; & quandoque corpus Epiſcopi honorandi. Quæ ſigna ſingillatim recenſet Hoſtien. hic num. 1. & poſt eum Ioan. Andr. num. 13. Bellam. num. 4. Card. nu. 1. verſ. Quarto in eo quod dixi de Tintinnabulis.

4 Anchar. num. 4. & Abb. num. 2. Addit Io. Andr. dicto nu. 13. quod eſt etiam ſignum ſalutationis Beatæ Mariæ Virginis in crepuſculo de laudabili conſuetudine ad quam orantibus cum ſalutatione Angelica Clemens Papa dedit Indulgentias, vt refert Bellamera num. 5. & Adrianus VI. dicitur conceſſiſſe Indulgentiam plenariam omnibus Chriſti fidelibus, qui ad tria ſigna campanæ in ſolis occaſu ter recitant ſalutationem Angelicam cum verſiculo *Angelus Domini nunciauit Mariæ,* &c. Et generaliter eſt ſignum multorum aliorum, ſecundum varios mores, & conſuetudines Ciuitatum, vt per Anchar. hic in

5 fine. Adde tu Concilium Colonienſe part. 9. in titul. de Conſtitutionibus, & conſuetudinibus cap. 14. tom. 4. Concilior. part. 2. pag. 201. col. 1. vbi ſic legitur: [Benedicuntur quoque Campanæ, vt ſint tubæ Eccleſiæ militantis, quibus vocetur populus ad cõueniendum in templum, & audiendum Verbum Dei: Clerus verò ad annuntiandum mane miſericordiam Dei, & veritatem eius per noctem, vt per illarum ſonitum fideles inuitentur ad preces, & vt creſcat in his deuotio fidei. Quamuis etiam Patres aliò reſpexerint, videlicet vt Dæmones tinnitu Campanarum Chriſtianos ad preces concitantium terreantur, quin potius precibus ipſis territi abſcedant, illiſque ſubmotis, fruges, mentes, & corpora credentium ſeruentur, vt procul pellantur hoſtiles exercitus, & omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatum, & fulgurum temperentur, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ poteſtates proſternantur. Breuiter, vt audientes confugiant ad Sanctæ Matris Eccleſiæ gremium, ac ante Sanctæ Crucis vexillum, cui flectitur omne genu.] Hæc ibi. Quæ omnia complectitur gloſſa vnica in Extrauag. Ioannis XXII. Quia cunctos, de offic. Cuſtod. vbi Campana de ſe ipſa loquitur his verſibus.

Laudo Deum verũ, Plebẽ voco, congrego Clerũ,
Defunctos ploro peſtem fugo, feſta decoro.

6 Dicitur autem Campana à Campania, vt dicunt Hoſtien. Ioan. Andr. & alij ſupracitati, num. 3. vel maiora vaſa à Campania regione; minora verò Nolæ ſunt appellatæ à Nola ciuitate Campaniæ, vbi primum illarum vſus fuit adinuentus, vt notat Speculat. in Rationali diuini Offic. lib. 1. in tit. de Campanis in princ. & Ioan. de Selua in tract. de benef. part. 1. qu. 5. num. 93. Sed de antiquiori tintinnabulorum, & campanarum vſu in eccleſia lege Cardinalem Baronium Annalium tom. 1. ad annum Chriſti 58.

7 pag. 16. verſ. Cęterum, fol. mihi 403. Sunt autem tintinnabulorum, quibus eccleſia vtitur, ſex genera, vt notat Speculator vbi ſupra num. 11. & ex ipſo Ioan. de Selua loco citato num. 98. videlicet Squilla, Symbolum, Nola, Noluba, ſeu ſeu Dupla, Campana, & Signum Squilla pulſatur in Triclinio, ideſt Refectorio; Symbolum in Clauſtro; Nola in Choro; Noluba, ſeu dupla in Horologio; Campana in campanili, Signum in turri, quodlibet tamen generaliter poteſt nuncupari tintinnabulũ, & minora tintinnabula appellãtur campanulæ in pręallegata extrauag.

Quia

Quia cunctos, verſ. Verum campanulas, quæ in Refectorijs, de offic. Cuſtod, & de illarum ſignificatione, & allegoria plenè videas apud Speculatorem vbi ſupra num. 4. & ſeqq. & Ioan. de Selua locis citatis, & an Religioſis Mendicantibus liceat in eorum eccleſijs, & Oratorijs vnam vel plures habere campanas, dic vt ſcripſi in cap. Patentibus, à num. 6. vſque ad num. 28. de priuileg. De campanis ſcripſerunt Iodocus Coccius in Theſaur. Cathol. tom. 2. lib. 3. cap. 7. Iodocus Lorithius in Theſauro Nouo Theologico. Petr. Creſpetius in Summa Cathol. fid. eod. ver. et campanas legitimè benedici Vuilelmus Lindanus in Apolog. pro Relig. concord. tom. 3. c. 52.

DE OFFICIO VICARII.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Vicarij perpetui compelluntur ordinari, & Eccleſijs deſeruire per ſubtractionem prouentuum, & Vicariarum.*

2 *Vicarij perpetui tenentur ad reſidentiam ſicut Parochi intitulati.*

3 *Vicarius perpetuus tenetur habitare in domo Parochialis Eccleſiæ, & in eius defectum, in alia à ſe conducta infra limites Parochiæ.*

4 *Coadiutores perpetui in cura animarum ea lege ad reſidentiam tenentur, qua Rectores Eccleſiarum Parochialium.*

Nec poſſunt ſibi alios Vicarios ſubſtituere. ibidem.

5 *Vicarius perpetuus tenetur ſe facere in Presbyterum ordinari, ſicut Rector principalis. & n. 25.*

6 *Beneficium quodlibet curatum habet ordinem Presbyteratus annexum.*

7 *Vicarij perpetui habent curam animarum.*

8 *Et in eis habent locum iura de pluralitate incompatibilium, de ætate, & promotione ad Sacerdotiũ.*

9 *Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum curam animarum habentium, & eam per Vicarios temporales exercentium an cogi poſſint ad conſtituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant, & num. ſeq. vſque ad num. 14.*

10 *Anne expediat vt Sedes Apoſtolica decernat de cætero huiuſmodi Vicarios perpetuos in prædictis Eccleſijs eſſe inſtituendos. & num. ſeq. vſque in finem.*

11 *Vicarij perpetui inſtituendi ſunt in parochialibus vnitis Capitulis, Collegijs, Monaſterijs, & Pijs locis.*

12 *Vicarij temporales inſtitui poſſunt à Capitulis in Parochialibus ſibi pleno iure ſubiectis.*

13 *Cura animarum incumbit Capitulo, non autem Epiſcopo cum Eccleſia Collegiata habet parochiam.*

14 *Cura animarum in Cathedralibus, & Collegiatis curatis non eſt penes ſingulares perſonas, ſed penes Capitulum.*

15 *Cura non eſt diuidenda inter Sacerdotes, ſed vnus conſtituendus qui eam regat.*

16 *Mutatio frequens Miniſtrorum eſt plerumque Eccleſijs pernicioſa.*

17 *Curam animarum exercentes quas qualitates habere debeant ex ſacrorum Canonum præſcripto.*

18 *Hæreſum cauſa, Paſtorum abſentia.*

19 *Vicarij perpetui in quos tota cura animarũ translata eſt habent curam tam in habitu quàm in exercitio.*

20 *Item habent verum titulum.*

21 *Item veniunt Parochi appellatione.*

22 *Vicaria perpetua comprehenditur in extrauaganti Execrabilis, & eſt incompatibilis cum alia ſimili Vicaria, vel beneficio curato. & num. ſeq.*

24 *Vicarius perpetuus comprehenditur in Clem. Gratiæ, de reſcriptis.*

25 *Vicarius perpetuus tenetur ſuſcipere infra annum ordinem presbyteratus.*

26 *Regula de annali, & de idiomate habet locum in Vicarijs perpetuis. & ſeq.*

27 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Vicario perpetuo ſuper ætate. num. 17.*

28 *Vicarij perpetui priuari non poſſunt abſque legitima cauſa.*

29 *Vicarius perpetuus fundat intentionem ſuam ſuper decimis.*

30 *Vicarij temporales non poſſunt conſtituere Procuratores ad agendum, ſicut poſſunt perpetui pro iuribus ſuis.*

31 *Vicarius Eccleſiæ an dici poſſit Rector Eccleſiæ.*

32 *Vicarij amouibiles an comprehendantur in diſpoſitione de Vicarijs perpetuis.*

33 *Vicarij temporales non habent titulum.*

34 *Eccleſiæ conductitijs Sacerdotibus non cõmittendæ.*

35 *Vicarij perpetui vtiliter inſtituti in Eccleſijs Patriarchalibus, & Collegiatis Vrbis curam animarum habentibus. num. 25.*

36 *Vicarij perpetui an ſint conſtituendi in Monaſterijs curam animarum habentibus.*

37 *Praiudicium minimum non attendendum.*

1 EX PARTE. Vicarij compelluntur ordinari, & Eccleſijs deſeruire per ſubtractionem prouentuum, & Vicariarum. Hoc dicit. Et in prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio: ibi *Mandamus*.

2 Nota primò ibi, *reſideant*. Vicarios perpetuos, id eſt authoritate Epiſcopi inſtitutos ſecundum Hoſtienſem, teneri ad reſidentiam, ſicut tenentur Parochi intitulati. Vnde fit vt quemadmodum Parochus tenetur habitare in domo Parochialis eccleſiæ, nec permittendus eſt in alia domo habitare, etiam infra limites Parochiæ, vt dixi in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 12. infra de præben. Ita & Vicarius perpetuus ex ſententia S. Congregationis Concilij reſidere teneatur in ædibus Parochialis vnitæ præbendis Capitularibus, non obſtante immemorabili conſuetudine. Quòd ſi Parochialis ædibus careat, teneatur reſidere in alia domo propinquiore infra Parochiæ limites à ſe conducta.

4 Similiter declarauit S. Congregatio Rectores Capellaniarum, ſeu beneficiorum, quibus in exercenda cura animarum onus coadiuuandi Rectorem Parochialis Eccleſiæ annexum eſt, ea lege Concilij Tridentini c. 1. ſeſſ. 23. ad reſidendum teneri, qua Rectores Parochialium Eccleſiarum ex eodem decreto tenentur. Et aliàs conſulta, An Coadiutores perpetui in cura anima-

rum exercenda Rectori à Sede Apoſtolica conceſſi, reſidere teneantur: Reſpondit Epiſcopum ex Concilio Tridentino cap. 1. ſeſſ. 23. poſſe eos cogere ad reſidentiam, & curam animarum perſonaliter exercendam. Ad hoc c. Clericos, ſupra eodem: vbi eſt expreſſum Vicarios perpetuos non poſſe ſibi alios Vicarios ſubſtituere, cùm id ſatis ſit abſonum, & abſurdum.

5 Secundò nota ibi, *Presbyteros.* Vicarium perpetuum teneri ſe facere in Presbyterum ordinari, ſicut Rector Principalis: vt per Cardin. n. 1.
6 in 2. not. Vnde generaliter colligit Ant. de Butr. num. 1. quodlibet beneficium curatum habere annexum ordinem Presbyteratus.

7 Vltimò nota ibi, *Vt eorum cura exigit.* Vicarios perpetuos habere curam animarum, vt hic probatur, & in c. Super eo, de præben. lib. 6. Et notant hic gloſſ. 1. Ioan. Andr. & Bellam. ambo num. 1. in ver. Cura. Anton. de Butr. in 3. notab. Card. & Anchar. ambo num. 1. in 1. not. Vnde
8 infertur vt decretalis De multa, de præb. c. Cum in cunctis, de elect. & c. Licet Canon, eod tit. li. 6. ita vendicent ſibi locum in Vicarijs perpetuis, ſicut in Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, quod hodie eſt expreſſum in Clem. vn. de offic. Vicar.

9 QVÆRO, An Capitula Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum curam animarum habentium, & eam per Vicarios temporales exercentium cogi poſſint ad conſtituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant.

10 Anve expediat vt Sedes Apoſtolica decernat de cætero huiuſmodi Vicarios perpetuos in prædictis Eccleſijs eſſe inſtituendos.

Quoad primam partem propoſitæ quæſtionis, inſpecta iuris communis diſpoſitione, videtur reſpondendum prędicta capitula minimè cogi poſſe ad deputandos Vicarios perpetuos.

11 Nam etſi aliàs in beneficijs eccleſiaſticis curatis, quæ Cathedralibus collegiatis, ſeu alijs eccleſijs, Monaſterijs, Beneficijs, ſeu Collegijs, aut Pijs locis quibuſcumque perpetuò ſunt vnita, inſtituendi ſint Vicarij perpetui, c. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. cap. de Monachis eo tit. & cap. 1. de cappell. Monachorum lib. 6. c. Tuarum, de priuil. quem textum poſt alios ponderat ibi Marian. Socin. n. 10. & cap. 7. ſeſſ. 7. Concilij Tridentini.

12 Vbi tamen beneficia curata ſunt in eiſdem eccleſijs Cathedralibus, ſeu Collegiatis pleno iure eis ſubiecta, poſſunt Capitula dictarum eccleſiarum, penes quæ animarum cura reſidet pro libito deputare Vicarios temporales idoneos, gloſ. communiter recepta: in Clem. Frequens, in ver. Ad menſam de exceſſ. Prælat. quam ibi Abb. num. 17. dicit ad hoc eſſe valde notabilem, & ſequũtur cæteri, præſertim Vitalin. num. 82. cum ſequen. Ant. de Butr. conſ. 51. nu. 6. Rota deciſ. 2. ſub tit. de exceſſ. Præl. aliàs eſt 273. in nouis: & deciſ. 1. ſub tit. de off. ordinar. quæ eſt 290. in antiquis, Rebuſſus in praxi
13 benef. tit. de Vicar. perpetuis, num. 6. Vbi enim eccleſia Cathedralis habet Parochiam, iura parochialia pertinent ad Capitulum, non ad epiſcopum, cap. Cum ſuper, de ſepultur. vbi notat poſt alios Abb. notab. 3. num. 4. & idem Panor. in c. 1. num. 5. de Cappell. Monach, vbi ait; In eccleſijs ſęcularibus, & Collegiatis videmus, quod vnus, vel duo exercent curam nomine Collegij: nec per hoc notatur diuerſitas, quia is facit cuius nomine fit, cap. Cum quis, de ſent. excomm, lib 6. cap. Cum veniſſent, de inſtitution. Et ſane, inſpecta iuris communis diſpoſitione, res videtur ſatis clara.

Quo verò ad ſecundam partem videtur reſpondendum, magnopere expedire vt Sanctiſſimus ſtatuat, de cætero inſtituendos eſſe Vicarios perpetuos in dictis eccleſijs, quod ſuadetur ex ſequentibus.

14 Primò quia cum beneficia curata ſunt in eccleſijs Cathedralib. ſeu Collegiatis; animarum cura non eſt penes ſingulos Canonicos in particulari, ſed potius penes Collegium, ſeu Capitulum; Oldrad. conſ. 7. Roman. conſ. 235. num. 2. & 3. & tenet gloſ. Ioan. Andr. in Clem. vlt. in verbo Capitulo de reb. eccl. non alien. quatenus ſe remittit ad notata per Hoſt. in c. expoſuiſti, de præb. ſequitur Marian. Socin. in c. Sicut vnire, nu. 125. de exceſſ. Prælat. atque ita deciſum fuiſſe refert Putjus deciſ. 288. lib. 1. Rebuff. in Praxi beneficiorum tit. de non promotis intra annum nu. 64. & 65. At Capitulum penes quod reſidet cura animarum, etſi dicatur repræſentare perſonas eiuſdem Capituli, viuentis, non tamen eſt perſona vera, ſed ficta, & repræſentata, & carens anima. Facit textus in c. Romana, §. In Vniuerſitatem, de ſententia excommunicationis lib. 6. & tradit Imol. in l. Mortuo, ff. De fideiuſſoribus. Felinus in c. eam te, num. 14. verſ. Secunda declaratio, de reſcript. Gomeſ. in regul. de annali, q. 12. col. 1. & ſic Parochia non habet certum, & particularem Paſtorem, qui curam animarum exerceat.

Siquidem cum quid eſt commune pluribus, vt ſic, nullus de Collegio poteſt dicere, hoc eſt meum, Lapus allegat. 50. n. 15. & vt ait D. Th. in 1. ſent. diſt. 19. q. 1. art. 1. ad primum. Omne id, quod conuenit plurib⁹ conuenit eis ſecundũ id quod eſt eis commune, non autem ſecundum id quod eſt eis proprium; atque ita inconueniēs videtur, vt in huiuſmodi eccleſijs non ſit vnus, & certus Rector, ſeu perpetuus Vicarius cui animarum cura incumbat, cap. Sicut 21. quæſt. 2.
15 [Sicut inquit in vnaquaque eccleſia vnus Preſbyter eſſe debet, ita ipſa, quæ ſponſa, vel vxor eius dicitur non poteſt diuidi in plures Preſbyteros, ſed vnum tantummodo habebit Sacerdotem, qui eam caſtè & ſincerè regat.] Facit cap. Cum non ignores de præben. ibi, [cum non ignores, quod vna eccleſia vnius debeat eſſe Sacerdotis.]

Suadetur ſecundò, quia, vt inquit Ariſtoteles 2. Politicorum cap. 2. quæ communia ſunt negligentius curari, atque aſſeruari ſolent, & vt dicitur in l. Meminimus, C. Quando, & quibus quarta pars debetur, lib. 10. Naturale vitium eſt negligere, quod communiter poſſidetur, vtque ſe nihil habere, qui non totum habeat arbitretur.

Suadetur tertiò, quia experientia, quæ eſt efficax rerũ Magiſtra, c. Quam ſit, de electio, l. 6. & veritatis probatio legitima Clem. Cum eccleſiæ, de ætat. & qualit. docuit in dictis eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis in quibus eſt cura animarum communis, circa nominationem, ac deputationem Vicariorum temporalium crebras

bras

bras inter ipſos capitulares oriri diſcordias, & contentiones, cum quilibet eorum ſtudeat nominare Vicarium pro ſuo libito, & ſæpè etiam non zelo vtilitatis eccleſiæ. Ad hoc, l. Cum Pater, §. Dulciſſimis, ff. De legat. Secundò ibi: [cum diſcordijs ſedandis proſpexerit quos materia communis ſolet excitare.] & quod notat gloſ. in cap. 1. in ver. Diſſolueretur Religio. Ne Sede Vacan. & in cap. Nullus in ver. In mutuam, 17. quæſt. 4.

Suadetur quartò, quia cum Vicarij temporales, qui ſolent nominari per dicta Capitula, ſint ad nutum eorum amouibiles, ſæpè etiam ſine cauſa ob priuatos affectus à Capitulis amouentur.

16 Hæc autem frequens Miniſtrorum mutatio, vt plurimum eſt valde eccleſijs pernicioſa, arg. textus, cum ibi notatis, in Clem. Cum illuſio, de renunciationibus.

Suadetur quintò, quia ex parte etiam ipſorum mercenariorū mutationes non raro fiunt: nam cùm non ſint in eccleſijs intitulati, oblato maiori ſtipendio ſtatim recedunt, ideoque eccleſiam non diligunt, nec ouium ſolicitam curam gerunt, &c. Ad hoc, cap. 2. ſeſs. 14. Concil. Trid. ibi, *Cum ferè vagabundi ſint, & permanentem ſedem non habeant, non quæ Ieſu Chriſti, &c. ſed alienas oues, &c.*

Suadetur ſextò, quia, vel ob mutationum frequentiam, vel ob periculum amotionis, vel ob ſtipendij tenuitatem, ſeu aliam cauſam conſimilem, vix reperiuntur Vicarij, qui qualitates habeant requiſitas ad curam animarum exercendam, vt docet experientia. Quod quam ſit eccleſijs, atque ouibus pernicioſum patet ex cap. Graue, de præb. c. Petrus, 39. diſt. cap. Indecorum eſt, & c. pen. de æt. & qual. c. 1. verſ. Verum de præb. in 6. Clem. 1. eod. tit. & paſſim alibi. Vnde Dionyſius Carthuſianus lib. vn. de vita, & regimine epiſcoporum, art. 34. [Cum igitur inquit, peccet Antiſtes ſæcularia, & ciuilia officia committendo viris inſufficientibus, imprudentibus, & iniuſtis, multò, & quaſi incomparabiliter enormiùs peccat conſtituendo in officio paſtorali, & curato eos, qui ad talem executionem officiorum non ſunt ſcientia, moribus, virtutibus, & ætate idonei, ſimiliter ſi diſpenſet, & permittat, quod inſufficientes conſtituantur, & ſint Capellani Vicarijq; Paſtorum.] Hæc Dionyſius.

Suadetur ſeptimò, quia etſi huiuſmodi Vicarij temporales paſſim non mutarentur, nec ipſi eccleſiarum curam deſererent, & præditi eſſent qualitatibus requiſitis, negari tamen non poteſt, quin ſint mercenarij, & conductitij, de quibus Ioan. 10. *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis: Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cuius non ſunt oues propriæ, videt lupum venientē, & dimittit oues, & fugit, & lupus rapit, & diſpergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum ouibus.*

17 Vnde Rebuffus praxi in beneficiorum tit. de diſpenſatione, de non reſidendo, num. 57. & 58. [Cultus, inquit, diminuitur Diuinus per mercenarios, qui non ſeruiunt, & quibus nulla eſt cura de ouibus, vt ſacrum docet euangelium:] & textus in cap. Ex parte, de Conſtitution. hære-
18 ſes naſcuntur, & pullulant. Et hanc fuiſſe etiam potiſſimam cauſam hæreſum ſcribit Alphonſus Caſtrenſis lib. 1. aduerſus omnes hæreſes. c. 13.

19 Suadetur octauò, quia Vicarij perpetui, in quos tota cura animarum tranſlata eſt, dicuntur habere verè titulum eccleſiæ Parochialis, & curam animarum non tantum in exercitio, ſed etiam in habitu; & quamuis propriè non dicantur Rectores Eccleſiarum, ſunt tamen propriè Rectores curæ animarum, eiſque incumbit ex officio gregem ſibi creditum paſcere; cum enim Canonico titulo ſint ſubrogati, in animarum cura tenentur ad omnia illa, ad quæ tenentur Rectores, vt hic, & in cap. Prouideas, & ibi Doctores ſupra eod. & in Clement. vn. vbi gloſ. Abb. & Vitalin. eod. titul. Rota dec. 274. aliàs 2. de exceſſ. Prælator. in nouiſ. Thomas Faſtolus caſu 8. dub. 25. num. 21. Dec. in cap. Poſtulaſti, num. 1. de reſcriptis. Nauarrus in cap. Placuit, num. 69. de pœnit. diſtinct. 6. Quintil Mandoſ. in regul. de annali quæſt. 13. num. 3. Vnde opinio gloſs. penult. in cap. Ad hæc, ſupra eod. quod Vicarij perpetui non habeant titulum, ſed eccleſiam quaſi commendatam; non videtur vera,
20 quia imò habent verum titulum in ipſa eccleſia, vt ſenſit ibi Abbas, & Vitalin. in Clem. Cæterum, num. 3. de ſepulturis, Romanus conſ. 356. nu. 5. & alij paſſim.

Vnde pro regula conſtituitur, vt diſpoſitio loquens de parochiali, habeat locum in Vicaria
21 perpetua, quæ venit appellatione beneficij curati, vt in d. Clemen. 1. vbi hoc tenet gloſ. Abb.
22 Vitalin. ſuperiùs citati. Vnde fit, vt diſpoſitio extrauagantis execrabilis, Ioan. XXII. de præbendis, habeat locum etiam in Vicarijs perpetuis, ſecundum gloſ. in dicta Clem. 1. de officio Vicarij, in verbo Amittendis, quam ibi ſequuntur, Abb. Vitalin. & cæteri communiter, Anton.
23 de Butr. conſil. 51. num. 2. Atque ita, qui habet vicariam perpetuam, non poteſt ſimul habere beneficium curatum, nec poteſt habere duas Vicarias cap. primo, & cap. Prouideas, ſupra eodem. Et Vicarius in vna non poteſt in alia intitulari, vicaria retenta, cap. Poſtulaſti, de reſcriptis. Notat Hoſtien. in ſumma rubric. de officio Vicarij, §. vlt. & Goffr. in eadem rubr. n. 8.

24 Item Clem. Gratiæ, de reſcriptis procedit, quando quis beneficium adipiſcitur vti perpetuus vicarius. Roman. conſ. 376. num. 5. Item cap. Licet canon, de elect. lib. 6. habet locum in
25 Vicario perpetuo. Quinimò obtinens vicariam perpetuam poteſt compelli etiam infra annum ad ſuſcipiendum ordinem Sacerdotij; non obſtante pœna priuationis ipſo iure, quæ imponitur in d. cap. Licet canon, poſt lapſum anni, gloſ. in d. Clem. 1. de offic. Vicarij: in verbo promouendus, quam ſequuntur ibi Abb. n. 4. & cæteri.
26 Itē procedit eodem modo in Vicarijs perpetuis, Gomezius in eadem reg. q. 11.

27 Et ſicut epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Rectore ſuper ætate, cap. 1. de ætat. & qual. ita nec cum Vicario perpetuo, gloſ. in d. Clem. 1. in verbo Ætate: vbi Abb. num. 9. Rota deciſ. 2.
28 aliàs 273. de exceſſ. Prælat. in nouis: Nec Vicarij perpetui poſſunt remoueri, nec priuari, niſi ex legitima, cauſa & per iudicē competentem, c. Ad hæc, vbi DD. ſupra eod. Hoſtien. in Summ. eodem titul. §. et quod, num. 6. & Goffred. num. 8.

Et denique Vicarij perpetui poſſunt agere pro iuribus concernentibus ſuam Vicariam abſque alio mandato, cùm habeant verum titulum, ita probat tex. in dicta Clem. 1. de offic. Vicarij. & tex. vbi notant Card. Ant. de Butr. Abb. & Felin. in cap. 9. Perpetuus de fid. inſtrum. Goffred. loco
29 citato n. 9. & Hoſt. d. n. 6. Vnde Vicarius perpetuus petendo decimas, & iura parochialia habet ſuam intentionem fundatam de iure communi Rota deciſ. 5. aliàs 542. de offic. Vicarij in anti-
30 quis, & Vicarij perpetui pro iuribus ſuæ Vicariæ conſtituere poſſunt procuratorem ad agendum; quod quidem non poſſunt Vicarij temporales, vt poſt alios tenet Vitalinus in d. Clem. 1.
31 nu. 41. & idem in Clem. Cæterùm, de ſepultur. n. 4. addit ſi Vicarius perpetuus agat pro aliquibus iuribus ſuæ Vicariæ, ſi in libello vocet ſe rectorem eccleſiæ, non nocere, quia intelligitur id eſt iure populi illius eccleſiæ, & ſic illo reſpectu poteſt dici Rector eccleſiæ, ſubdens ſe ita in facti contingentia obtinuiſſe in curia, & dicit Petrus Rebuff. in tractat. congruæ portionis num. 110. & 112. ſiue vocetur Vicarius, ſiue Curatus, ſiue Rector non eſſe curandum.

32 Hæc autem omnia & alia ſimilia quæ diſpoſita ſunt circa Vicarios perpetuos non habent locum in temporalibus, gloſ. verbo Perpetuis in
33 d. Clem. 1. de officio Vicarij: vbi Abb. num. 10. ſiquidem huiuſmodi Vicarij temporales, & ad nutum amouibiles, de quibus in cap. Peruenit, il ſecondo, de appellation. & in cap. Cum ex eo, de election. lib. 6. nullum habent titulum, nec animarum curam dicuntur habere; ita probat tex. iuncta gloſ. in verbo Perpetuus, in cap. Conſtitutus, de filijs Presbyterorum, & in extrauag. execrabilis, §. Quantum autem, cum gloſ. in verbo Temporales Vicarios, de præben. glo. in c. Si pauper in verb. Eſſet eod. tit. lib. 6. Faciunt notata per glo. in Clem. Dudum, §. Deinde in verbo Impendant, de ſepultura, & per Gemin. conſ. 86. incip. In cauſa.

Ex quibus differentijs planè conſtat multò fructuoſiùs conſultum eſſe eccleſijs, & curæ animarum per inſtitutionem Vicariorum perpetuorũ, quàm per deputationem amouibilium, vt colligitur ex d. extrauag. execrabilis, de præben. in princ. [ibi Diuinus cultus minuitur, hoſpitalitas in ipſis beneficijs debita non ſeruatur, & dum non ſunt ſui in vnaquaque regione rectores, eccleſiarum detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defenſorum auxilio in iuribus ſuis, & libertatibus multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia, quæ magnificentia extruxerat deceſſorum, & quod amariùs eſt dolendum animarum cura negligitur, & vitiorum ſenſibus fomentum periculoſè præbetur.]

34 Suadetur nonò ex cap. Præcipimus, 21. diſt. vbi Innocentius II. [Præcipimus inquit ne conductitijs Presbyteris eccleſia committatur: ſed vnaquaque eccleſia cui facultas ſuppetat proprium habeat Sacerdotem.] Ad idem text. in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, de præb. cap. 1. de Cappel. Monachorum lib. 6. Item in Concilio habito in Alemania ſub Conrado Epiſcopo Cardinali Portuenſi, & ſanctæ Rufinæ Legato Apoſtolico, cap. 22. tom. 3. Conciliorum. Quia enormis quædam conſuetudo in quibuſdam Alemaniæ partibus contra Canonicas ſanctiones inoleuit, vt imponantur in eccleſijs conductitij Sacerdotes, Vicarij temporales, ne id fiat de cætero auctoritate Legationis qua fungimur, omnibus modis inhibemus, vt cum Vicarius poni debet, & poteſt, perpetuò inſtituatur, idque aſſenſu, & auctoritate diœceſani: Hæc ibi. Vnde Rota deciſ 21. aliàs 331. nu. 2. in nouis efficaciter probat longè melius deſeruiri eccleſiæ per propriũ Rectorem, quàm per Vicarium temporalem.

Suadetur decimò quia ratio qua moti fuerunt Pontifices, & Concilium Tridentinum in locis ſuperius citatis ad ſtatuendum, vt in parochialibus vnitis perpetui Vicarij conſtituantur militat etiam in noſtro caſu, vt conſtat ex ſupradictis: ergo idem ius ſtatuendum, c. Inter corporalia, de tranſlat. Epiſcopi, cum vulg. Rotæ deciſ. 21. nu. 2. de præben. in nouis. Imò vt plurimum Parochiæ eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum ſunt ampliores ergo longè periculoſius eſt vt ibi ſeruiant Vicarij mercenarij, cap. Præcipimus, 16. quæſt. 1. cap. 3. & cap. vltimo, cum ibi not. de eccleſ. ædificandis. Quod tenet in Opuſculo de vita, & regimine Epiſcopi, art. 34. ad finem.

Suadetur vndecimò, quia huiuſmodi Mercenarij cum vt plurimum pauperes ſint facilè contemnuntur à Parochianis, nec poſſunt miniſterium ſuum exercere, vt par eſt, iuxta præceptũ Apoſtoli ad Titum 2. *Loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio, nemo te contemnat.* Vnde Gregorius in Paſtorali cap. 15. agens de Prælatis animarum curam habentibus, [Sæpè, inquit, improuidi, humani, gratiam amittere formidantes loqui libere recta pertimeſcunt, in hoc iam non Paſtores, ſed Mercenarij, quia lupo oues vorante, ipſi ſilent aſſimilati, canibus mutis, non valentibus latrare.]

35 Suadetur vltimò, quia in omnibus Vrbis eccleſijs Patriarchalibus, & Collegiatis, quibus cura animarum imminet, conſtituti ſunt Vicarij perpetui, quod quidem in maximam eccleſiarum vtilitatem, & animarum profectum, & cultus diuini augmentum euaſiſſe palam eſt. Vnde congruum eſt vt eccleſiæ inferiores ad illarum exemplum inſtituantur, argumento, cap. De his, 12. diſtinct.

Nec ſupradictis obſtat quod cum multi Canonici eiuſdem Capituli ſint viri docti, & graues aptiùs, & ſolertius poterunt inuigilare circa animarum curam, & gregi prodeſſe quàm quilibet Vicarius, etiam perpetuus, arg. c. Prudentia, de off. deleg. nam ad hoc reſpondetur, imò, vt ſupra in principio probauimus, ratione
36 communitatis potius curam negligi. Vnde Soto lib. 9. de iuſtitia, & iure qu. 4. art. 3. ad finem, ſic ait, [Vtrum congruat ſacerdotia cum curis animarum Monaſterijs annecti: nam ex vna parte videntur Monachi ſolertius, ac vigilantius poſſe gregi proſpicere: ex altera verò propinquius Euangelio videtur, vt proprius Parochus ſit in ſua Parochia qui cum ſuis ſubditis conuerſetur, & denique conſilijs, ope, & eleemoſynarum largitate iuuet, cum tamen Monachi non niſi per Vicariũ rem adminiſtrare poſſint] & certè hæc ratio apud me ſemper inualuit.

Minus etiam obſtat quod in terminis videtur tenere Ant. de Butrio conſ. 51. num. 6. verſ. Item etiam hoc.

Deni-

Denique non obſtat quod ex hoc irrogaretur præiudicium Capitulo, & nihil cum præiudicio alterius ſit faciendum, cap. Cum olim de Conſ. cum ſimilibus: nam ad hoc primo reſpondetur leue eſſe præiudicium quod Capitulis ex hoc inferri poſſit: nam ex ſtipendio quod aſſignari conſueuit Vicarijs temporalibus, ſaltem addendo quid modicum, poterit conſtitui portio ipſis Vicarijs perpetuis, & ex hoc melius, ac ſecurius poterunt ſuas conſcientias exonerare, & ſe eximere à moleſtijs, quæ occaſione frequentis mutationis Vicariorum contingere ſolent.

37 Secundò reſpondetur cum damnum ſit minimum non eſſe in conſideratione, vt dicit gloſ. in dicto capitulo, Cum olim, & nihilominus etiãſi eſſet conſiderabile damnum particulare, vtilitas tamen publica eccleſiæ præferenda eſt. Textus iuncta gloſ. in verbo Præferenda, eſt in cap. Scias 7. quæſt. 1. in omni enim diſpoſitione intelligitur excepta publica vtilitas, l. Iubemus nullum, & ibi Bald. C. De ſacroſ. eccleſ. l. Si quis in graui, ff. ad Sillanian. Salicet. in l. 2. C. De noxal. Gambara lib. 7. de offic. & poteſtate Leg. de Later, num. 194. Vtilitas autem publica conſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus, cap. Ius publicum, 1. diſtin.

DE OFFICIO, & POTESTATE Iudicis Delegati.

Cap. Sanè, il ſecondo.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa iuriſdictionem habet ſuper Ordinarium, & quemcunque maiorem.*

2 *Perſona vna diuerſis reſpectibus poteſt eſſe ſuperior, & inferior.*

3 *Delegatus Papæ poteſt procedere etiam contra Epiſcopum, qui in cauſa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit. & num. 15.*

4 *Inferior aliquando iuriſdictionem habet in ſuum ſuperiorem, etiam poteſt in eum animaduertere.*

5 *Delegatus à Sede Apoſtolica gerit vices Papæ.*

6 *Interdicto an ſupponi poſſit tota ciuitas, vel diœceſis ob contumaciam Epiſcopi. & nu. ſeqq. vſque ad num. 15.*

7 *Ciuitas, vel Diœceſis pertinet ad iuriſdictionem Epiſcopi in ſpiritualibus. & num. 14.*

8 *Non tamen dicitur propria ipſius Epiſcopi. Contrarium. nom 14.*

9 *Interdici poteſt terra ob delictum domini, vel Rectoris. & num. 13.*

10 *Regnum ob delictum Regis, & terra feudalis ob delictum vaſſalli.*

11 *Interdictum eſt pœna ſpiritualis.*

12 *Tranſitus eſt facilior in habentibus ſymbolum.*

13 *Epiſcopus dicitur officialis communis.*

15 *Delegatus Apoſtolicus poteſt procedere contra Epiſcopum rebellem, aut contumacem etiam per cenſuras eccleſiaſticas.*

16 *Debet tamen in his deferre dignitati Pontificali, & ſeruare ordinem hic deſcriptum. & nu. 38.*

17 *Conſeruatores Regularium an poſſint procedere per cenſuras contra Epiſcopos, & alios ſuperiores. & num. 37.*

18 *Angelopolitani Epiſcopi in Indijs Occidentalibus cum Societate Ieſu controuerſia ſuper confeſſionibus, prædicatione, & conſeruatorum iuriſdictione refertur, & num. 41.*

Examinatur. num. 19. & ſeqq. vſque ad nu. 40.

Deciditur in Congregatione ad hoc deputata, & deciſio à Sanctiſſimo confirmatur. num. 40. & ſeqq. vſque in finem.

19 *An Epiſcopus præcipere poſſit ſuis ſubditis ne alienent prædia Regularibus priuilegiatis, niſi reſeruatis eccleſiæ decimis.*

20 *Decimalia prædia alienari prohibentur ſub conditione de non ſoluendis decimis: tenet tamen alienatio, ſed conditio vitiatur.*

21 *Locatio prædiorum decimalium in eos, qui ex conſuetudine non ſoluunt decimas, eſt prohibita.*

22 *Societatis Ieſu, & aliorum Ordinum Regulares audire non poſſunt confeſſiones perſonarũ ſæcularium ſine approbatione Epiſcopi diœceſani. & num. 42. & num. 54. & 55.*

23 *Nec prædicare in Eccleſijs ſui Ordinis non petita Epiſcopi benedictione, nec in alijs Eccleſijs ſine eius licentia, nec in Eccleſijs etiam ſui Ordinis ipſo contradicente.*

Non tamen poſſunt ab Epiſcopo probiberi per cenſuras, & alijs pœnas; nec ſi contrafecerint, in vim Concilij ab Epiſcopo, ſed à ſuis ſuperioribus ſunt puniendi. num. 25.

Secus ex Bulla Gregorij XV. num. 27. & num. 43. & 55.

24 *Epiſcopi ſunt executores decretorum Concilij Tridentini, non tamen contra exemptos, niſi in caſibus, in quibus hæc facultas ſpecialiter eis attribuitur. & num. 46.*

26 *Conſeruatores dicuntur contra notorias iniurias ſeruatores.*

28 *Confeſſarijs omnibus vnius Conuentus Epiſcopus ſimul admire non poteſt facultatem audiendi confeſſiones ſæcularium, Sac. Congregatione inconſulta.*

29 *Quod locum non habet in Epiſcopis Indiarum, quibus tamen ab hac generali ſuſpenſione abſtinendum eſt, niſi grauiſſima ſubſiſtente cauſa. & num. 64.*

30 *Confeſſarios Regulares liberè à ſe prauio examine approbatos Epiſcopus ſuſpendere non poteſt ſine noua cauſa, eaque ad confeſſiones pertinente. & num. 65.*

31 *Iniuriam non infert qui iure publico vtitur.*

32 *in Conſeruatorem an eligi poſſit Prior Conuentualis. & num. ſeq.*

33 *Prior Conuentualis dicitur habere dignitatem in Eccleſia Collegiata.*

34 *Diffinitores Ordinum Prædicatorum nullam habent dignitatem eccleſiaſticã, nec poſſunt eſſe Conſeruatores.*

35 *Conſeruatores vltra vnam dietam, aliquos à fine diœceſum eorum trahere non poſſunt.*

36 *Et priuilegium de tribus dietis, quod habet Societas Ieſu à Gregorio XIII. ſublatum eſt per Conſtitutionem Gregorij XV.*

38 *Conſeruatores in cenſuris contra Epiſcopos ferendis deferre debent dignitati Pontificali, nec incipere ab excommunicatione.*

39 *Si tamen incipiant, excommunicatio tenet, ſed ipſi malè faciunt.*

Regu-

44 *Regularibus etiam Societatis Ieſu, qui non docent ſe obtinuiſſe approbationem, ſeu licentiam Epiſcopi pro confeſſionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione, poteſt Epiſcopus per cenſuras præcipere, vt ab his abſtineant. & num. 56.*

45 *Nec ob eam cauſam licet Regularibus quaſi à manifeſtis iniurijs ad Conſeruatores recurrere.*

46 *Conſeruatores eligere non licet ex eo quod Epiſcopus iniungat Regularibus obſeruantiam alicuius decreti Concilij Tridentini in illis caſibus, in quibus exempti ſubijciuntur iuriſdictioni, & correctioni Epiſcopi.*

47 *Idem ſi Epiſcopus in prædictis caſibus contra Regulares procedat iuris ordine ſeruato.*

48 *Regularibus aſſerentibus ſe habere priuilegia, &c. non tenetur Ordinarius fidem adhibere abſque integrali illorum exhibitione.*

49 *Priuilegiorum verba ſi ſint obſcura, & ambigua, pro interpretatione adeundus eſt Papa, nec licet in Indijs recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, aut Conſeruatores.*

50 *Conſtitutio Gregorij XV. de Conſeruatoribus æquè afficit Religioſos Societatis Ieſu, atque aliorum Ordinum, eorumque priuilegia ad illius terminos ſunt redacta.*

51 *Regulares in cauſis ciuilibus coram Ordinario loci ſunt conueniendi ſi Conſeruatores infra tempus præſcriptum in Conſtitutione Gregorij XV. non elegerint, &c.*

52 *Regulares in cauſis coram ſuis Conſeruatoribus non tenentur cauere de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo.*

53 *Ad conſeruatores recurrere non licet, ſi Epiſcopi coram iudice competenti iura eccleſiarum ſuarum producant, & immoderatas Regularium acquiſitiones veraciter, ac modeſtè referant.*

54 *Regulares etiã Societatis Ieſu in vna diœceſi approbati ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, non poſſunt eas audire in alia diœceſi ſine approbatione Epiſcopi diœceſani.*

55 *Regularibus audientibus confeſſiones ſæcularium, vel prædicantibus ſine licentia Epiſcopi, &c. poteſt Epiſcopus adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, & prædicationem interdicere.*

57 *Regulares inſurgentes maledictis contra Epiſcopum cum populi ſcandalo, an, & quando ab Epiſcopo puniri poſſint.*

58 *Conſeruatores tenentur ante exercitium ſuæ iuriſdictionis exhibere ſuæ electionis documentum coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum.*

59 *Regulares ſi uti voluerint priuilegijs contra iuriſdictionem Epiſcopi, tenentur coram eo illa exhibere.*

60 *Societatis Ieſu prædia ruſtica, opificinæ, & domus ſæculares, in quibus vnus, vel duo Religioſi degunt, non gaudent priuilegijs Collegiorum.*

61 *Regularibus non poteſt Epiſcopus prohibere, ne illicita negocia exerceant; ſed ſi in his deliquerint notoriè, & cum populi ſcandalo, ſeruandum Concilium Tridentinum, cap. 14. ſeſſ. 25. de regular.*

62 *Societatis Ieſu Religioſi familiaribus degentibus in eorum opificinis, & domibus ſæcularibus ſacramenta hic enumerata adminiſtrare non poſſunt, &c.*

63 *Nec in diœceſi Angelopolitana vaſa ſacra, altaria, & ſimilia conſecrare.*

66 *Conſtitutio Pij V. ſuper adminiſtratione Sacramentorum in Indijs non eſt reuocata, ſed non ſuffragatur, niſi in locis. vbi non ſunt Parochi.*

67 *In Regulares inobedientes in confeſſionibus audiendis, & prædicatione Verbi Dei poteſt Epiſcopus per cenſuras procedere non in vim Concilij Tridentini, ſed in vim Bullæ Gregorij XV.*

68 *Licentias audiendi confeſſiones, & prædicandi poteſt Epiſcopus concedere etiam per litteras miſſiuas, vel ore tenus.*

69 *Societatis Ieſu priuilegium eligendi Conſeruatores, an ſuffragetur vbi non ſunt iudices Synodales.*

70 *Conſeruatores Societatis Ieſu poſſunt compeſcere Vicarios Generales Epiſcoporum à manifeſtis iniurijs, & violentijs, etiam cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis.*

1 SANE, il ſecondo. Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa iuriſdictionem habet ſuper Ordinarium, & quemcumque maiorem. Hoc dicit in Summa, Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Felin. & Decius. Diuiditur vt per eos.

2 Nota primo ibi, *Superior eſt, & maior*, ſecundum Abb. hic num. 3. Diuerſis reſpectibus poſſe vnam, & eamdem perſonam eſſe ſuperiorem, & inferiorem. Nam ſi Papa delegat cauſam, v. g. Præpoſito Senenſi contra Archiepiſcopum Senen. Præpoſitus eſt maior Archiepiſcopo reſpectu illius cauſæ, vt hic in littera, & tamen in reliquis eſt minor, cum ſit Archiepiſcopo ſubditus, & adde Hoſt. in c. Cum Canonicis, num. 1. de cenſibus vbi ait Epiſcopum diuerſis reſpectibus eſſe dominum, & ſubditum. Item Baldum idem dicentem in cap. Cum inferior, num. 1. in fin. de maior. & obedien. per tex. in l. Sed ſi hac, §. Si liberta, ff. De in ius vocand. cum ſimilibus, vt per Tiraquell. in tract. de nobilitate, cap. 28. num. 15. dixi in c Poſtulaſtis, nu. 14. infra de conceſſ. præben.

3 Secundò nota ibi, *Si Epiſcopus*. Iudicem delegatum poſſe procedere etiam contra Epiſcopum, qui in cauſa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit, ſcilicet non obediendo in his, quæ ad cauſam pertinent, vel ipſius iuriſdictionem impediendo, vt cap. 1. c. Significaſti: & c. Si quando, ſupra eod. ſecundum Ioan. Andr.
4 hic num. 4. & Abbatem eod. num. Et ſic nota caſum, in quo inferior habet iuriſdictionem in ſuum Superiorem, & poteſt in eum animaduertere, vt per Abbatem, num. 3. Et ſigna rationem in textu expreſſam, nempe quia Delegatus à Sede Apoſtolica gerit vices Papæ, & ideo eſt ſicut & ipſe Papa honorandus, & reuerendus in eo, in quo vices ipſius gerit, c. final. 90. diſt. c. 1. 94. diſt. l. Etſi Prætor, ff. De offic. eius, cui mandata eſt iuriſdictio, & patet in c. Cum olim Magiſter, circa princ. infra eod. ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver. Vices noſtras, & Abb. in 1. notab.

6 Tertio nota ibi, *aut etiam terram illius*, ob contumaciam Epiſcopi iudicem Delegatum poſſe interdicere totam terram illius iuriſdictioni ſubiectam, vt hic eſt expreſſum.

Et ex hoc notabiliter infertur, vt tota ciuitas, vel diœceſis poſſit ſubijci generali interdicto

ob

ob contumaciam Epiſcopi, prout ex hac littera
7 deducunt Tancredus, & Bernardus, in gloſ. vltima; quia negari non poteſt, quin tota ciuitas, vel diœceſis pertineat ad iuriſdictionem epiſcopi in ſpiritualibus, cap. Cum Epiſcopus, de offic. ordin. lib. 6.

Sed Vincentius intellexit hunc textum de terra pertinere ad menſam epiſcopi; aliàs niſi ſic pertineat, non debet ex facto epiſcopi ſubijci inter-
8 dicto, ſecundum eum. et hanc opinionem Vincentij ſequuntur Card. Barbat. & Abb. hic n. 7. qui pro illa ponderat litteram huius textus ibi, *Terra illius*. Nam ciuitas non eſt epiſcopi, licet ibi habeat iuriſdictionem ſpiritualem, ſed dicitur domini temporalis, cap. 1. de poſtul. Prælat. iuxta gloſ. in ver. Terram propriam. Ponderat etiam verbum, *ſpecialiter*, hic poſitum in fine textus, quod innuit hanc litteram eſſe intelligendam de terra ſpecialiter pertinente ad iuriſdictionem epiſcopi; id eſt in qua epiſcopus habet iuriſdictionem temporalem.

9 Verum Hoſtienſ. hic num. 4. generaliter dicit hunc textum loqui qualitercumque epiſcopus contumax fuerit, & rebellis, cum propter delictum domini ſui terra interdicatur, vt hic, & in c. P. & G. infra eod. in c. Ex reſcripto, de iureiur. & in cap. Non eſt vobis, infra de Sponſal. Vnde Archid. in c. Si ſententia, num. 3. de ſent. excomm. lib. 6. dicit per hoc Hoſtienſem accedere opinioni Tancredi, quod propter contumaciam epiſcopi ciuitas ipſius poſſit ſubijci interdicto: & hæc opinio ibi placet ipſi Archidiacono: qui pro ea inducit textum in d. c. Si ſententia, & eam ſequuntur Gemin. ibi in §. Cæterum, col. 2. verſ. Quæro an propter contumaciam epiſcopi, & Franc. n 1. eamque probant, & communem eſſe atteſtantur Felinus hic n. 2. & Decius n 26. & ſeqq.

10 Quæ etiam videtur de iure verior: nam pro peccatis Regis regnum interdicitur d. c. Non eſt vobis, de Sponſal. ciuitas pro peccatis domini, aut Rectoris, d. cap. Si ſententia, de ſenten. excomm. lib. 6. Terra feudalis propter delictum vaſalli, vt determinat Calder. in tract. de eccleſ. interdict. in 2. membr. q. 17. & aſſignari non
11 poteſt ſufficiens ratio diuerſitatis cur non item interdici poſſit ciuitas pro peccatis epiſcopi. Quinimo interdictum poni poteſt ob delictum eius, qui iuriſdictionem habet temporalem; à fortiori ob delictum Epiſcopi, qui ſpiritualem habet iuriſdictionem, quia interdictum eſt pœna ſpiritualis, cap. Quærenti, de ver. ſignific. in qua ſpiritualitate terra interdicta
12 Epiſcopum recognoſcit; & in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus, l. Cum Aquiliana,
13 ff. De tranſact. Præterea Epiſcopus dicitur officialis communis, vt per Anchar. conſ. 340. Viſo themate, num. 1. & ſic dici poteſt Rector ciuitatis; ideoque in eo verificatur quod dicitur in d. c. Si ſententia, ibi, Domini, vel Rectoris, de ſent. excomm. lib. 6. Ac demum pro communi opinione videtur textus hic in illis verbis, *Terram illius*, ſcilicet Epiſcopi: nam intellectus Vincentij nimis reſtringit hanc litteram. Nec obſtat ponderatio Abbatis: quia etiã ratione iuriſdictionis ſpiritualis ciuitas, vel diœceſis dicitur propria ipſius Epiſcopi. Ad quod allego textum in c. Romana, in princ. ibi, Ac ciuitatem, & diœ-
14 ceſim propriam de cenſib. lib. 6. Præſertim quia poſt verba, *Terram illius*, immediatè ſubnectitur, *quæ ad iuriſdictionem ſuam pertinet*. Quæ verba propriè verificantur etiam in iuriſdictione ſpirituali, Clement. 1. in princip. cum gloſſa in ver. Iuriſdictionem, de for. compet. Nec obſtat aduerbium, *ſpecialiter*, ponderatum per Abbatem, quia referri poteſt ad interdictum, quod ſpecialiter ponatur, punctando poſt verbum, *pertinet*, vt bene hic per Decium nu. 27. verſ. Et non obſtat.

15 Vltimò nota ex poſteriori parte textus Delegatum Apoſtolicum poſſe procedere contra epiſcopum rebellem, aut contumacem etiam per cenſuras eccleſiaſticas, prout de interdicto eſt caſus hic; & de alijs cenſuris in cap. 2. infra
16 eodem lib. 6. Ita tamen vt in his promulgandis dignitati Pontificali reuerenter deferatur, & primo interdicatur ei ingreſſus eccleſiæ, vel Sacerdotale officium: deinde ab officio ſuſpendatur; & ſubſequenter aggrauentur cenſura eccleſiaſtica contra eum; id eſt ſententia excommunicationis; quæ primò ferri non debet, niſi aliud ſuaſerit nimia contumaciæ proteruitas, vt dicitur in d. cap. 2. puta quia iniurias, vel contumelioſa verba profert in iudicem, cap. Dilectus, infra de pœnis, & notat gloſ. vltima in d. cap. 2.

17 QVÆRO; Quid in Conſeruatoribus, qui à Sede Apoſtolica aliquibus conceduntur, vt eos tueantur à manifeſtis iniurijs, & violentijs, iuxta cap. 1. & cap. final. de offic. deleg. lib. 6. numquid procedere valeant per cenſuras eccleſiaſticas contra epiſcopos, & alios Superiores.
18 Hic caſus non ita pridem contigit in Indijs Occidentalibus inter Epiſcopum Angelorum, ſeu de la Puebla, & Clericos Societatis Ieſu: nam cum prouiſor Epiſcopi publicis edictis intimari mandaſſet Rectoribus Collegiorum S. Spiritus, & S. Ildefonſi ipſius Societatis in ciuitate Angelopolitana, vt infra diem naturalem exhiberent Epiſcopo omnes licentias, quas habent Religioſi commorantes in dictis Collegijs audiendi Confeſſiones perſonarum ſæcularium, & verbum Dei prædicandi, & interim ab ipſis Confeſſionibus, & Prædicatione abſtinerent: Prouincialis eiuſdem Societatis, qui tunc degebat in ciuitate Mexicana de his admonitus, prætendens plures iniurias Societati illatas fuiſſe in huiuſmodi edictis, nominauit duos Conſeruatores ex ordine Prædicatorum, qui ſic nominati ſuis edictis præceperunt Epiſcopo, & Prouiſori, vt decreta ab ipſis, vt præfertur, edita reuocarent, ſub pœna bis mille aureorum quoad Epiſcopum, & excommunicationis quoad Prouiſorem. Quam ob cauſam ab eodem Prouiſore Conſeruatores denunciati fuerunt incidiſſe in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, & ipſi viciſſim Epiſcopum, eiuſque Prouiſorem excommunicatos declararunt.

Re ab epiſcopo ad Sanctiſſimum D. N. delata, ac proceſſu tranſmiſſo, Sanctitas ſua mandauit has controuerſias dirui in Congregatione ad hoc ſpecialiter deputata, vt infra, n. 40.

19 Diſcordiarum origo fuit edictum, quo Ordinarius Angelopolitanus in executionem Concilij Moguntini relati in cap. Si quis laicus, vel clericus, 16. qu. 1. & Lateranenſis ſub Innoc. III. in c. In aliquibus, de decimis, præcepit ſæcularibus

bus

bus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt in alienationibus, quas facerent in Regulares exemptos, reſeruarent decimas Cathedrali Eccleſiæ. Hæc fuit petra ſcandali, vt Epiſcopus ſuis litteris ad Sanctiſſimum ſcriptis teſtatur.

20 Cæterum d.c.Si quis laicus, minimè interdicit, ne bona alienentur Regularibus exemptis, nec præcipit, vt in huiuſmodi alienationibus decimæ reſeruentur eccleſijs: ſed tantum inhibet, ne prædia decimalia alienentur ſub conditione, vel pacto de non ſoluendis decimis; & ideo tenet alienatio, ſed conditio, vel pactum
21 vitiatur, vt ibi notant gloſ. Archid. & Turrecr. Similiter d.c.In aliquibus non prohibet, quin fiant alienationes in perſonas exemptas: ſed ſolum ne prædia decimalia locentur ijs, qui decimas non ſoluebant ſecundum ritus ſuos, & de more; ideſt ex praua conſuetudine, vt ibi per Hoſtienſ. in princ. in ver. de more. At Societas Ieſu in ſua exemptione à decimis prædialibus non innititur pactis in alienatione appoſitis, nec prauæ conſuetudini, ſed tantum priuilegijs Apoſtolicis.

22 Quo verò ad alia edicta circa ſacramentum Pœnitentiæ, & prædicationem Verbi Dei, manifeſtum eſt Regulares etiam Societatis Ieſu non poſſe audire confeſſiones perſonarum ſæcularium ſine approbatione Epiſcopi, vt in Concilio Tridentino, cap.15. ſeſſ.23. & in Breui ſan. mem. Vrbani VIII. incipien. Cum ſicut accepimus, in Bullar. tom.4. pag. 418. edito ex voto S.Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, quo reuocantur indulta omnia audiendi ſæcularium confeſſiones abſque Ordinarij examine, & approbatione quibuſuis Regularibus cōceſſa, etiam Societatis Ieſu, & ex Authoribus ipſius Societatis cenſent Suar. to.4. in 3. part. diſp.18. ſect.7. dub.3. Gabriel. Vaſquez tom.4. in 3. part.
23 quæſt.93. lib.4. & alij complures. Similiter manifeſtum eſt prædictos Religioſos non poſſe prædicare in Eccleſijs ſui Ordinis non petita epiſcopi benedictione, nec in alijs eccleſijs ſine ipſius licentia, vt in cap.2. ſeſſ.5. nec in eccleſijs etiam ſui Ordinis ipſo contradicente, vt in cap.4. ſeſſ.24.

24 Verum etſi epiſcopi Decretorum Tridentini Concilij ſint executores, non tamen illa exequi poſſunt contra exemptos, niſi in caſibus, in quibus hæc facultas ſpecialiter eis attribuitur, quod factum non legitur in præcitatis Decretis, & Bulla Pij IV. Benedictus Deus, in §. Mandamus autem, dum præcipit epiſcopis, vt decreta ipſius Concilij in ſuis eccleſijs, ciuitatibus, & diœceſibus obſeruent, & obſeruari faciant, addit illa verba, *à ſubditis quiſque ſuis*, quales non ſunt Regulares exempti. Quinimo Concilium in d.c.2. ſeſſ.5. poſteaquam inhibuit, ne Regulares prædicent non petita benedictione, vel non obtenta licentia epiſcopi, immediatè ſubiunxit: ſi verò, quod abſit, Prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, epiſcopus ei prædicationem interdicat. Sed ſi hæreſes prædicauerit, contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus. Vnde patet quanta circumſpectione proceſſerint Patres Concilij in non violandis exemptorum priuilegijs, cum noluerit quoad hoc eos ſubijcere coercitioni epiſcopi, niſi in prædictis duobus caſibus, & tunc auctoritate tantum
25 delegata. Ideoq; S. Congregatio Cardinalium eiuſdem Concilij interpretum conſulta, An Regulares abſque epiſcopi approbatione perſonarum ſæcularium confeſſiones audire præſumētes, ab ipſo epiſcopo iure puniri queant: die nona Maij 1597. reſpondit, non poſſe puniri ab epiſcopo, ſed tantùm à ſuis Superioribus Regularibus. Et in cauſa Hieracen. die 14. Decembris 1613. cenſuit in eccleſijs ſuorum Ordinum Prædicatores debere priùs ſe epiſcopo preſentare, ab eoque petere benedictionem: ſi verò in alijs eccleſijs prædicare voluerint, etiam licentiam habere teneri. Nullo autem modo epiſcopo contradicente prædicare debere. Cæterum non poſſe ab epiſcopo prohiberi per cenſuras, atque aliàs pœnas, quemadmodum ſi contrafecerint non ab epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus eſſe puniendos.

Quamobrem in vim Concilij Trident. minimè potuiſſet Ordinarius Angelopolitanus prohibere ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna Religioſis Societatis Ieſu, qui non docuerunt ſe huiuſmodi approbationem, ac licentiam obtinuiſſe, vt à Confeſſionibus audiendis, & prædicatione verbi Dei abſtinerent, & ab hac manifeſta iniuria, & violentia licuiſſet eis ad remedium Conſeruatorum confugere, vt cap.1.
26 & final. de off.deleg lib.6. Dicuntur enim Conſeruatores contra notorias iniurias ſeruatores, vt inquit Archid. in d.cap.1.num.2. Tabiena in ver. Conſeruator. in princ.

27 Sed poſtea ſuperuenit Conſtitutio Greg. XV. Inſcrutabili Dei prouidentia, compilata in Sac. Congregatione Concilij, quæ tribuit facultatem Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato coercendi, ac puniendi etiam per cenſuras eccleſiaſticas Regulares delinquētes in adminiſtratione alicuius Sacramenti, & verbum Dei prædicantes, non petita, vel habita epiſcopi benedictione, aut ipſo contradicente: & quamuis hæc conſtitutio dicatur fuiſſe ſuſpenſa in Hiſpania per Breue ſanct. mem. Vrbani VIII. tranſmiſſum ad D. Cardinalem Sachettum tunc temporis ibi Nuncium Apoſtolicum: de hoc tamen non liquet authenticè, & Conſtitutio Gregorij dicitur recepta in Indijs, etiam ex ordine Regio. Vnde non videtur ambigendum, quin epiſcopus Angelorum in vim huius conſtitutionis potuerit ſub cenſuris prohibere Patribus Societatis, ne Confeſſiones ſæcularium audirent, aut verbum Dei prædicarent abſque ſua approbatione, ac licentia.

28 Neque obſtat quod ex decreto S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium edito die 20. Nouembris 1615. Epiſcopus non potuerit duobus integris Collegijs ſimul adimere facul-
29 tatem audiendi ſæcularium confeſſiones ipſa Congregatione inconſulta: etenim decretum hoc ex intentionis defectu non videtur extendi ad remotiſſimas Indiarum partes, ad textum in cap. Cum longè, 63. diſt. Ac præterea hoc caſu Ordinarius non ademit facultatem audiendi confeſſiones, ſed tantum prohibuit, ne illas audirent Religioſi, qui approbationem non obtinuiſſent; iuſſitque vt vel oſtenderent, vel peterent licen-

licentias, quas promptè ſe daturum obtulit, vt
30 in proceſſu. Et ex hoc tollitur etiam aliud obie-
ctum, quod Epiſcopus ex decreto ipſius Con-
gregationis non potuerit ſuſpendere Cōfeſſarios
à ſe liberè approbatos ſine noua cauſa, eaque
ad confeſſiones pertinente. Quoniam Ordinarius
hoc caſu non ſuſpendit confeſſarios iam appro-
batos, ſed tantum inhibuit ne confeſſiones au-
31 dirent non approbati. Atque ita videtur ſolùm
executioni demandaſſe decretum Concilij in
vim facultatis ſibi attributæ in præcitata Bulla
Gregorij XV. & hoc poſito nullam fecit iniu-
riam, quia is qui iure publico vtitur, non di-
citur iniuriæ faciendæ cauſa hoc feciſſe; iuris
enim executio non habet iniuriam, dicit textus
in l. Iniuriarum, la prima, ff. De iniurijs, & con-
ſequenter non videtur licuiſſe Patribus Societa-
tis ob eám cauſam quaſi à manifeſtis iniurijs
conſeruatores eligere.

32 Quibus accedit, quod ex duobus conſeruato-
ribus electis alter fuit Prior Conuentus S. Do-
minici: nam etſi vbi non ſunt iudices Synoda-
les, vt in diœceſi Angelorum, poſſint eligi Con-
ſeruatores habentes dignitatem in Collegiata
Eccleſia ad præſcriptum d. cap. Finalis, de offic.
33 Deleg. lib. 6. vt S. Congregatio Concilij decla-
rauit; & Prior Conuentualis dicatur habere
dignitatem in Eccleſia Collegiata, ideoque poſ-
ſit eſſe non modo iudex Delegatus, vt eſt text.
in Clem. 2. de reſcript. & notat Felin. poſt alios
in c. Cum olim, num. 1. de maior. & obedient.
Sed etiam conſeruator, vt in d. Clem. 2. firmant
gloſſa in ver. Delegatus, Imol. num. 30. & Vital.
nu. 37. Tabiena in ver. Conſeruator, §. 2. Tamen
non deſunt qui oppoſitum ſentiant, vt Antonius
de Butr. relatus per Imol. loco citato, & nouiſſi-
mè Thomas Sanchez in Decalogo tom. 2. lib. 6.
cap. 13. num. 79. Item quærente Archiepiſcopo
Turritano, An Regulares vnius conuentus,
monaſterij, vel domus aliquem Priorem, ſeu
Guardianum, vel quemuis alium quauis digni-
tate Regulari fulgentem in ſuum Conſeruato-
rem eligere vel deputare poſſint: ſacra Congre-
gatio Cardinalium negotijs Regularium præ-
poſitorum non poſſe reſpondit, Romæ 6. Octo-
bris 1617.

34 Sed quicquid ſit in Priore, alter electus in
Conſeruatorem fuit Diffinitor Prouinciæ eiuſ-
dem Ordinis S. Dominici pro Capitulo Gene-
rali, qui nullam habet dignitatem eccleſiaſti-
cam, eiuſque auctoritas vltra decem dies non
extenditur, vt in Conſtitutionibus Ordinis diſt. 2.
cap. 9. littera G. & §. 7. Ideoque in Conſerua-
torem eligi non potuit, vt in d. cap. final. de offic.
Deleg. lib. 6. Licet geſta fortè ſuſtineri poſſent
ex perſona alterius legitimi Conſeruatoris, ſi
ambo fuiſſent deputati in ſolidum, vt c. Cum
plures, eod. tit. & lib. vel cum clauſula *Quod ſi
non omnes*, &c. vt cap. Sciſcitatus, de reſcript.
licet ſit argumentum contra, in cap. Maſſana,
ſupra de elect.

35 Amplius ex Conſtitutione Bonifacij VIII. in
præcitato cap. final. ſtatutum eſt vt Conſerua-
tores vltra vnam dietam aliquos à fine diœce-
ſum eorum trahere non præſumant. Iſti autem
Conſeruatores proceſſerunt in ciuitate Mexica-
na contra Epiſcopum Angelorum, cuius diœce-
ſis fines diſtare dicuntur à Mexico per duode-
36 cim leucas, & ſic vltra vnam dietam. Et quam-
uis in ſuo edicto aſſerant ſe hoc feciſſe in vim
Conſtitutionis Gregorij XIII. quæ extendit fa-
cultatem Conſeruatorum ad tres dietas: tamen
hæc Conſtitutio ſublata eſt per Bullam poſte-
riorem Gregorij XV. de Conſeruatoribus, §. 11.
vbi Gregorius innouat prædictam Conſtitutio-
nem Bonifacij VIII. in omnibus, quæ ſuæ Con-
ſtitutioni non aduerſantur, & contrarijs priuile-
gijs derogat.

37 Ad extremum exceſſerunt iſti Conſeruatores
etiam in ordine procedendi; quia etſi generali-
ter Cōſeruatores Regularium poſſint vti cenſu-
ris, etiam contra Epiſcopos, tam de iure commu-
ni, vt eſt textus in cap. 2. de offic. Deleg. lib. 6.
quàm hoc caſu ex memoratis litteris Grego-
rij XIII. in §. 3. & S. Congregatio Concilij in
Compilatione Bullæ Gregorij XV. de Conſer-
uatoribus noluerit eis hanc facultatem adime-
38 re: tamen in his deferendum eſt dignitati Pon-
tificali, & ſeruandus ordo præſcriptus in d. c. 2.
Ipſi autem ab initio excommunicarunt Epiſco-
39 pum. Et quamuis excommunicatio ex hoc ca-
pite non ſit nulla, quia ille textus procedit de
honeſtate: tamen, vt ibi ait gloſſa, ipſi non bene
fecerunt.

Placeret tamen aliquod temperamentum ad
pacem componendam, & poſſet moneri Epiſco-
pus, vt erga Societatem, quæ in Eccleſia Dei
fructus tam vberes in dies profert, paterno ſe
gerat affectu, eamque ſuæ priſtinæ beneuolen-
tiæ reſtituat. Et Pater Generalis ſimiliter poſſet
iniungere Religioſis illis, vt ſe humilient Epiſco-
po, eique, vt par eſt, honorem, ac reuerentiam
exhibeant.

40 In ſacra Congregatione ſuper his controuer-
ſijs ſemel, atque iterum habita, nempe die 6.
& 16. Aprilis anno 1648. cui interfuerunt S.R.E.
Cardinales Spada, Sacchettus, Ginettus, Car-
pineus, Franciottus, & ex Prælatis Farneſius
Archiepiſcopus Patracen. Maraldus, Paulutius,
& Ego, editæ fuerunt quamplures reſolutiones
poſtea confirmatæ à Sanctiſſimo Domino No-
ſtro per litteras in forma Breuis, quarum teno-
rem hic inſerendum duxi ad communem vtili-
tatem, cùm ſint de rebus admodum grauibus,
& exemplaribus.

INNOCENTIVS PAPA DECIMVS

Ad futuram rei memoriam.

41 CVM ſicut accepimus, aliquæ fuerint ortæ
differentiæ inter Vener. Frat. Ioannem
Epiſcopum Angelopolitanum, ſiue Populi San-
ctorum Angelorum in Indijs Occidentalibus ex
vna, & dilectos filios Clericos Regulares Socie-
tatis Ieſu partibus ex altera, de, & ſuper mune-
re prædicationis Verbi Dei in proprijs eorum-
dem Clericorum Regularium, petita ſolum Epi-
ſcopi benedictione [illegible] quàm in alienis Eccleſijs
petita, & obtenta ab eodē Epiſcopo diœceſano
licentia exercendi, nec non ſuper Confeſſioni-
bus laicorum audiendis præuio examine, ſiue
approbatione eiuſdem Epiſcopi diœceſani, quæ
dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum
prædictæ Societatis Apoſtolica auctoritate con-
ceſſorum ſibi proprio iure licere prætendebant:
& deſuper in partibus fuerit deuentum ad plures

actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiuſmodi ad electionem Conſeruatorũ priuilegiorum huiuſmodi: Nobiſque tam dicti Ioannis epiſcopi, quàm eorundem Clericorum Regularium nomine pro ſopiendis differentijs huiuſmodi quædam dubia deciſionem differentiarum præfatarum, nec non iuriſdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipſorum Clericorũ Regularium exemptionem à iuriſdictione Ordinarij concernentia fuerint propoſita, ad quæ ambæ partes reſponderi, & quid deſuper obſeruandum ſit auctoritate noſtra Apoſtolica ſtatui, & ſtabiliri deſiderabant. Nos qui omnium fidelium, & præſertim eccleſiaſticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas totumque negocium particulari Congregationi aliquorum Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum examinan. commiſimus, qui auditis ſæpius Procuratoribus prædicti Ioannis epiſcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ negocio maturè diſcuſſo omnibus dubijs, & petitionibus hinc inde propoſitis reſponderunt prout ſequitur, videlicet.

42 Sacra Congregatio à Sanctiſſimo D. Noſtro deputata ſuper controuerſijs vertentibus inter epiſcopum Angelorum in Indijs Occidentalibus, & Religioſos Societatis Ieſu, ſæpius auditis Procuratoribus ab eodem epiſcopo ad Vrbem ablegatis; nec non ipſius Societatis Procuratore Generali, negotioque accuratè diſcuſſo cenſuit prædictos Religioſos nequaquam poſſe in Ciuitate, & Diœceſi Angelopolitana perſonarum ſæcularium confeſſiones audire ſine approbatione epiſcopi diœceſani; nec Verbum Dei prædicare in Eccleſijs ſui Ordinis non petita ipſius benedictione; nec in alijs eccleſijs ſine eius licentia, nec in eccleſijs etiam ſui Ordinis
43 ipſo contradicente; & contrauenientes ab epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſe etiam cenſuris eccleſiaſticis in vim Cõſtitutionis ſanct. me. Gregorij XV.
44 quæ incipit Inſcrutabili Dei Prouidentia, ac proinde memoratis Religioſis, qui huiuſmodi approbationem, & licentiam ſe obtinuiſſe non docuerunt, potuiſſe epiſcopum, ſeu eius Generalem Vicarium præcipere ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt à Confeſſionibus audiendis, & Verbi Dei prædicatione abſtinerent;
45 Nec ob eam cauſam licuiſſe dictis Religioſis quaſi à manifeſtis iniurijs, & violentijs eligere Conſeruatores, eoſque vt præfertur electos in epiſcopum, eiuſque Vicarium Generalem indebitè, ac nulliter excommunicationem fulminaſſe. Cæterum Congregatio ſeriò in Domino hortatur, ac monet Epiſcopum, vt Chriſtianæ manſuetudinis memor, ergà Societatem Ieſu, quæ laudabili ſuo Inſtituto in eccleſia Dei tam fructuosè laborauit, ac ſine intermiſſione laborat, paterno ſe gerat affectu, eamque in regimine eccleſiæ ſuæ perutile adiutricem agnoſcens, benignè foueat, ac priſtinæ ſuæ beneuolentiæ reſtituat, quemadmodum S. Congregatio ipſum facturum confidit, ſibique certò pollicetur, cum eius zelum, pietatem, ac paſtoralem ſollicitudinem compertam habeat. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648.

Et præmiſſorum occaſione pro parte prædicti Ioannis epiſcopi, nec non Religioſorum Societ. Ieſu in eadem Congregatione propoſita fuerunt diuerſa dubia de mandato Sanctiſſimi reſoluenda, quæ quidem S. Congregatio ſæpius auditis, vt in præmiſſis ab eodem epiſcopo ad Vrbem miſſis, nec non Procuratore Generali ipſius Societatis, negotioque maturè perpenſo ad ſingula dubia ab vtraque parte propoſita reſpondit ordine quo ſequitur.

46 Primo, An in caſu, quo epiſcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini à Regularibus obſeruari, & executioni demandari, Regulares quicunque etiam Societatis Ieſu ſub prætextu quod huiuſmodi præcepta infringant ſua priuilegia, poſſint eligere Conſeruatores: Congregatio reſpondit, ſi epiſcopus præcipiat Regularibus etiam Societatis Ieſu, vt decreta aliqua Concilij Tridentini obſeruent, ac exequantur in illis caſibus, in quibus per ipſum Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas Regulares exempti ſubijciuntur iuriſdictioni, & correctioni Epiſcopi, minimè licere ipſis Regularibus ob eam cauſam Conſeruatores eligere.

47 Secundò, An quando Ordinarius procedit, iuris ordine ſeruato aduerſus Regulares exemptos in caſibus, in quibus per Concilium Tridentinum, vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubijciuntur, poſſint Conſeruatores iudices aſſignare. Reſp. vt ad proximum, non poſſe.

48 Tertiò, An Regularibus etiam Societatis Ieſu aſſerentibus ſe habere priuilegia, quominus obediant Epiſcopo in executione decretorum iuris communis, Concilij Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum, Ordinarij debeant ipſi adhibere fidem abſque exhibitione huiuſmodi priuilegiorum: Reſp. Ordinarios non teneri huiuſmodi aſſertioni fidem adhibere abſq; integrali priuilegiorum exhibitione.

49 Quartò, An in caſu, quo Regulares quicunq; etiam Societatis Ieſu exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudicent ea non ſuffragari caſui de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati poſſint, & debeant prouocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotiſſimis ad Metropolitanum, ſiue Ordinarium viciniorem, vel potius poſſint hoc caſu eligere iudices Conſeruatores: Reſpondit, ſi verba priuilegiorum ſunt obſcura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, nec Conſeruatores eligere, ſed ad Summum Pontificem pro interpretatione eſſe adeundum.

Quintò, vtrum Conſtitutio fel. record. Gregor. XV. circa Conſeruatores Regularium publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentiſſimorum S. Congregationis Concilij interpretum deſuper editis æquè afficiat, & comprehendat Religioſos Societatis Ieſu, ac reliquos Regulares, ita vt omnia alia præfatæ Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos dictæ Conſtitutionis, & ſic in poſterum debeant ab ijs eligi Conſeruatores iuxta formam, & tenorem præſcriptæ Conſtitutionis. Reſpondit huiuſmodi Conſtitutione cum declarationibus, vt præfertur, editis æquè afficere Religioſos Societatis Ieſu, atque aliorum Ordinum, & Conſeruatores ad illius præſcriptum eſſe eligendos

non

non obſtantibus quibuſuis priuilegijs; quippe quę omnia ſunt redacta ad terminos ipſius Conſtitutionis.

51 Sextò, An Regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel teſtamentorum executores poſſint conueniri coram Ordinario, ſi Conſeruatores nō nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum: Reſp. Regulares in cauſis præfatis coram Ordinario loci eſſe conueniendos, ſi ad præſcriptam Conſtitutionis ſan. mem. Gregorij XV. Conſeruatores non elegerint, ipſumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis curiæ ipſius Ordinarij non exhibuerint, ac dimiſerint.

52 Septimò, An dicti Regulares Conſeruatores, ſiue ad iura, ſiue ad priuilegia tuenda aſſumentes teneantur ante exercitium commiſſionis præſtare cautionem coram Ordinario, ſiue alio iudice competente de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, caſu quo in lite, ſeu cauſa ſuccubuerint. Reſp. Non teneri.

53 An quando Epiſcopi iura, vel decimas Cathedralium aduerſus Regulares prædictos dote ſua ſpoliantes eccleſias coram iudice competenti tuentur, libroſque, memorialia, & allegationes producunt, ius Eccleſiarum Cathedralium exprimentes, & acquiſitiones Religioſorum, aliaque id genus adnumerantes, huiuſmodi ſcriptorum occaſione poſſunt Regulares nominare Conſeruatores prætendentes iniuriam ſibi inferri in referendo immoderatas acquiſitiones? Reſp. Si Epiſcopi pro tuendis iuribus Cathedralium eccleſiarum coram iudice competenti huiuſmodi ſcripta producant, & regularium immoderatas acquiſitiones veraciter, & modeſtè referant, non licere ob eam cauſam ad Conſeruatores recurrere.

54 Nonò, Vtrum Regularis quicumque etiam Societatis Ieſu poſſit adminiſtrare Sacramentū pœnitentiæ ſæcularibus abſque licentia Epiſcopi diœceſani, etiamſi in alia diœceſi ab Epiſcopo approbatus ſit: Reſpondit Regulares etiam Societatis Ieſu in vna diœceſi ab Epiſcopo approbatos ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas nequaquam poſſe in alia diœceſi huiuſmodi confeſſiones audire ſine approbatione epiſcopi diœceſani.

55 Decimò, An Epiſcopus contra dictos Regulares audientes in ſua diœceſi confeſſiones ſæcularium abſque approbatione, vel concionatores abſque licentia epiſcopi intra, & extra proprias Eccleſias, poſſit procedere, eos à talibus miniſterijs remouendo ſiue præceptis, & alijs iuris remedijs coercendo: Reſpondit eiſdem Regularibus, qui confeſſiones perſonarum ſæcularium audiunt ſine approbatione Epiſcopi loci, vel prędicant in eccleſi s ſui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in alijs Eccleſijs abſque ipſius licentia, vel in Eccleſijs etiam ſui Ordinis ipſo contradicente, poſſe Epiſcopum in vim Conſtitutionis felic. record. Gregor. XV. quæ incipit Inſcrutabili Dei Prouidentia, tanquā Sedis Apoſtolicę Delegatum adminiſtrationem ſacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eoſque iuris remedijs coercere, & punire.

56 Vndecimò, An quando Epiſcopo conſtat dictas licētias obtentas non fuiſſe, ipſe poſſit præcipere, vt donec licentiam intra præſcriptum tempus exhibeant, à tali miniſterio abſtineant; & an requirendus ſit per epiſcopum pro his exhibendis Prouincialis in alia diœceſi, vel longiſſimè exiſtens, vel ipſi Regulares Confeſſarij, vel eorum Superiores eiuſdem diœceſis, in qua prædicta exercentur: Reſp. Poſſe epiſcopum ſic præcipere, nec pro huiuſmodi licentijs requirendum eſſe Prouincialem, ſed ſatis eſſe ipſos Religioſos requirere, aut eorum Superiores in diœceſi epiſcopi exiſtentes.

57 Duodecimò, An ſi contingat, vt aliquis prædictorum Regularium inſurgat contra epiſcopū in propria diœceſi maledictis, ſcripto, vel dicto, populum ſcandalizando, poſſit ab epiſcopo puniri; & qua animaduerſione; & quid, ſi huiuſmodi delinquens tranſierit ad aliam diœceſim, hoc caſu ſeruandum ſit; & qua pœna puniendus ſit Regularis qui cōmorans in vna diœceſi, ſpargat famoſos libellos contra Ordinarium alterius diœceſis: Reſpondit. Si Regularis intra clauſtra degens extra ea in caſibus in dubio expreſſis ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, epiſcopo inſtante teneri Superiorem Regularem infra tempus ab eo præfigendum ſeuerè illum punire, ac de punitione Epiſcopum certiorem facere; alioquin ſic delinquentem ab Epiſcopo puniri poſſe ad præſcriptum Concilij Tridentini, cap. 14. ſeſſ. 25. de Regularibus, quod ſi deliquens ad aliam diœceſim migrauerit, ſeruandum eſſe quod præcipitur in Conſtitut. ſan. mem. Clem. VIII. Incip. Suſcepti muneris ratio.

58 Decimò tertiò, An Conſeruatores nominati, & electi à Regularibus præſcriptis ante exercitium ſuæ iuriſdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario ſub pœna nullitatis actuum: Reſpondit vtique teneri.

59 Decimoquartò, An priuilegia, quæ ſunt contra iuriſdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares præfati, debeant Epiſcopis notificari, ſeu inſinuari: Reſpondit, Regulares teneri huiuſmodi priuilegia Epiſcopo exhibere, ſi eis vti voluerint.

60 Decimoquintò, An prædia ruſtica, metallorum fodinæ, ſacchari opificinæ à Regularibus Societatis, vel alijs poſſeſſa, vel aliæ domus ſæculares, in quibus videlicet vnus, vel duo Regulares tantum commorantur, gaudeant priuilegio Collegiorum, ſeu Conuentuum: Reſpondit non gaudere.

61 Decimoſextò, vtrum Regulares præſcripti apothecas quarumcumque mercium, macella, & ſimilia, præſertim prope Collegia, ſeu Conuentus exercentes poſſint ab Ordinario ſub cenſuris inhiberi ne huiuſmodi exerceant: Reſpondit non poſſe epiſcopum hæc prohibere Regularibus exemptis; ſed ſi in præmiſſis ita notoriè delinquant extra clauſtra, vt populo ſcandalo ſint, ſeruandum eſſe quod dictum eſt ſupra in reſponſione ad duodecimum.

62 Decimoſeptimò, vtrum Regulares etiam Ieſuitæ in ſuis prædijs, opificinis, alijſque ſuis domibus ſæcularibus ſitis intra limites Parochialium ad ſe ſpectantium poſſint adminiſtrare ſacramenta Baptiſmatis ſolemnis, Matrimonij, Extremæ vnctionis, & Euchariſtiæ in feſto Paſchatis famulis mercenarijs, ruſticis, ſiue alijs

id genus hominibus ſæcularibus abſque Ordinarij vel Parochi licentia: Reſpondit non poſſe.

63 Decimooctauò, vtrum Patres Societatis in ciuitate, & diœceſi Angelorum poſſint conſecrare vaſa ſacra, altaria, & ſimilia, in quibus vnctio requiritur. Reſpondit itidem non poſſe. Pro parte verò Religioſorum Societatis Ieſu propoſita fuerunt inf. aſcripta dubia.

64 Primò, An Epiſcopi in partibus Indiarum poſſint ex integro totum vnum monaſterium, vel Collegium ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere: Reſpondit Epiſcopos Indiarum poſſe quidem omnibus ſimul vnius Monaſterij, vel Collegij Confeſſarijs adimere facultatem audiendi Confeſſiones perſonarum ſæcularium etiam inconſulta ſacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negotijs præpoſita, cum decretum ab ea editum ſub die 20. Nouembris 1615. ex intentionis defectu, & conuenientia morali non extendatur ad regiones illas tam longè ab Vrbe diſſitas. Verum ab hac generali ſuſpenſione, quæ vix ſine ſcandalo, & animarum pernicie contingere poteſt, abſtinendum eſſe Epiſcopis, niſi grauiſſima ſubſiſtente cauſa, ſuper quo S. Congregatio illorum conſcientias grauiter voluit eſſe oneratas.

65 Secundò, An Epiſcopus Regularem pro Confeſſionibus ſemel approbatum ſine noua cauſa ſuſpendere poſſit ab ipſis Confeſſionibus audiendis: Reſpondit Regulares aliàs liberè ab Epiſcopo præuio examine approbatos ad audiendas confeſſiones perſonarum ſæcularium ab eodem Epiſcopo ſuſpendi non poſſe ſine noua cauſa, eaquè ad confeſſiones ipſas pertinente.

66 Tertiò, An Bulla Pij V. 34. in ordine, tom. 2. Bullarij conceſſa inſtante, & ſupplicante Sereniſſimo Rege Catholico non ad petitionem Regularium ſit reuocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur: Reſpondit agendum cum Sanctiſſimo, an velit declarare Bullam non eſſe reuocatam, illam tamen non ſuffragari, niſi in locis, vbi eſt defectus Parochorum.

67 Quartò, An Epiſcopus poſſit cum cenſuris procedere contra Regulares exemptos, ſi inobedientes fuerint in confeſſionibus audiendis, vel prædicatione Verbi Dei, & hoc an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem: Reſpondit poſſe procedere non quidem in vim Concilij Tridentini, ſed in vim Conſtitutionis Gregorij XV. quæ incipit, Inſcrutabili Dei Prouidentia.

68 Quintò, An licentia audiendi confeſſiones, & prædicandi ab Epiſcopo per litteras miſſiuas, an ſolùm per litteras patentes Cancellariæ concedi poſſit: Reſpondit poſſe concedi etiam per litteras miſſiuas ſi ita Epiſcopo videbitur.

Sextò, An talis licentia ore tenus ſine ſcripturis concedi poſſit: Reſpondit vt ad proximum.

69 Septimò, An facultas eligendi conſeruatores conceſſa Societati à Greg. XIII. ſuffragetur illis in locis, in quibus non adſunt iudices Synodales: Reſpondit priuilegium Gregorij XIII. ſuffragari quoad, vt Societas non teneatur ex illis eligere Conſeruatores, dummodo tamen in reliquis ſeruetur forma Conſtitutionis Greg. XV. hac de re editæ.

Octauò, An Conſeruatores Societatis Vicarios Generales Epiſcoporum auctoritate Apoſtolica per ſententias, cenſuras, & pœnas eccleſiaſticas cōpellere poſſint virtute Bullæ Greg. XIII. incipien. Æquum reputamus. Datum vltima Februarij 1573. Reſpondit poſſe à manifeſtis iniurijs, & violentijs eos compeſcere etiam cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter vt præmiſſa firmius ſubſiſtant, & inuiolabiliter obſeruentur, Nobis pro parte Ioannis Epiſcopi huiuſmodi fuit humiliter ſupplicatum, vt illa auctoritate Apoſtolica confirmare de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur dicti Ioannis Epiſcopi votis hac in re annuere, illumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & eundem Ioannem Epiſcopum à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq; eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſoluen. & abſolutum fore cenſentes huiuſmodi ſupplicationibus inclinati præinſerta reſponſa, ſeu reſolutiones auctoritate prædicta tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illiſque Apoſtolicæ firmitatis vim, & robur adijcimus, & inuiolabiliter obſeruari mandamus, ſalua tamen ſemper in præmiſſis auctoritate dictæ Congregationis, Decernentes ſic, & non aliter in præmiſſis per quoſcunque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi quid ſecus à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Apoſtolicis, ac Vniuerſalibus, Prouincialibuſque, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, & ſpecialibus conſtitutionibus, & ordinationibus, nec non eccleſiæ Angelopolitanæ, ac Societatis prædictæ etiā iuramento confirmatione Apoſtolica, vel alia quauis firmitate roboratis ſtatutis, & cōſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis eiſdem eccleſiæ, & Societati ſub quibuſcunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio, ac etiam conſiſtorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret illorum omnium, & ſingulorum tenores præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes illis aliàs in ſuo robore permanſuris ad effectum præmiſſorum ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datū Romę apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris, die 14. Maij 1648. Pontificatus noſtri anno 4.

DE

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans dignitatem in Eccleſia primò vacaturam præfertur ſecundò impetranti certam dignitatem ipſius Eccleſiæ cum vacaret.*

2 *Succeſſio immediata tranſuerſalium in beneficijs à iure non improbatur.*

3 *Nepos de iure poteſt obtinere beneficium vacans per reſignationem auunculi.*

Et quid poſt Conſtitutionem Pij V. num. 8.

4 *Filius etiam legitimus non poteſt immediatè ſuccedere in beneficio patris.*

5 *Idem in nepote ex filio, & alijs deſcendentibus.*

6 *Succeſſio hæreditaria in collateralibus non conſideratur.*

7 *Dignitates etiam ſæculares non debent pluribus de eadem domo ſucceſſiuè deferri.*

8 *Beneficia per reſignationem vacantia hodie ab Epiſcopo conferri non poſſunt eius, aut reſignantium conſanguineis, vel familiaribus.*

9 *Idem in vacantibus per dimiſſionem ob alterius incompatibilis aſſecutionem.*

10 *Litteræ ſecundæ de prioribus mentionem non facientes ſunt ſubreptitiæ, vbi ambæ ſuper eodem beneficio reflectentur.*

11 *Clauſula, anteferri, facit de poſteriore priorem.*

12 *Eſt odioſa, & ſtrictè intelligenda.*

13 *Reſignatio facta in manibus Ordinarij eo pacto, vt beneficiũ certæ perſonæ conferatur, eſt ſimoniaca.*

14 *Vitium tamen purgatur ſi Papæ auctoritas intercedat.*

15 *Simoniaca an ſit reſignatio facta ea intentione, vt beneficium conferatur nepoti, vel alteri.*

16 *Canonicus, qui principaliter intereſt diuinis pro denario, committit ſimoniam mentalem. & n. 20.*

17 *Simoniaca quædam ſunt quia prohibita, quædam prohibita quia ſimoniaca.*

18 *Simoniam an inducat ſola voluntas in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita. & num. ſeqq.*

19 *Simonia mentalis reſignationem, aut collationem non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum.*

20 *Vſurarius mentalis tenetur ad reſtitutionem rei acceptæ vltra ſortem.*

21 *Simonia mentalis inducitur ſola voluntate, & propoſito quoad Deum, licet non quoad Eccleſiam.*

22 *Papa poteſt inuolui ſimoniæ in prohibitis, quia ſimoniacis, non autem in ſimoniacis quia prohibitis.*

23 *Beneficium vendere an ſit prohibitum quia ſimoniacum. Et quid de exactione annatarum, remiſſiuè.*

1 EX PARTE, il primo. Si primus impetrauit primam dignitatem in Eccleſia vacaturam, ſecundus impetrauit certam dignitatem ipſius eccleſiæ cum vacaret, & illa poſtea vacat, primo non ſecundo debetur: Hoc dicit. Primò ponitur partis conqueſtio. Secundò proviſio, ibi, *Quoniam.*

2 Nota primò ſucceſſionẽ immediatam collateralium, ſeu tranſuerſalium in beneficijs à iure
3 non improbari: nam vt hic vides nepos obtinuit beneficium vacans per reſignationem auunculi: Idem habetur in cap. 2. de arbitr. & in c. Acce-
4 dens, de accuſat. Vnde collige aliam eſſe cauſam filiorum, & deſcendentium, aliam collateralium: nam filius etiam legitimus non poteſt immediatè ſuccedere in beneficio patris, c. Ad
5 extirpandas, de fil. Presbyter. Et idem in nepote ex filio, & alijs deſcendentibus, quorum eſt ius ſuccedendi, vt inſtitut. de hæred. qualit. & differ. §. Suum, & tenet gloſ. 1. in d. cap. Ad extirpandas, Gulielm. de Benedict. in repet. c. Raynutius, in ver. Et vxorem, nu. 693. de teſtament. & Rebuff. poſt alios in Praxi benefic. in tit. de diſpenſat. ſuper defectu natalium, nu. 25. Quidquid cõtra ſcripſerint Moderni in d. c. Ad extir-
6 pandas, vt ibi dixi num. . . At ſecus eſt in collateralibus, quia in his non conſideratur ſucceſſio hæreditaria, quam in eccleſia Dei ſacri Canones deteſtantur, cap. Ex tranſmiſſa, eod. tit. & ita per hanc decretalem cõcludit gloſſa præallegata; Ioann. Andr. hic in ver. Auunculus, nu. 3. Anton de Butr. num. 9. Cardin. in 1. oppoſitione, Anchar. in 2. notab. Abb. num. 1 in 3. notab. &
7 Dec. num. 6. Cæterum quamuis hoc fieri poſſit; tamen non decet, vt notat Abb. per illum textum in c. Venerabilem, num. 15. in penult. notab. ſupra de elect. vbi notabiliter concludit non ſolum beneficia eccleſiaſtica, ſed etiam dignitates ſæculares non debere pluribus de eadem domo ſucceſſiuè deferri, ne videantur delatæ ex ſucceſſione. [Ad quod inquit non aduertunt nonnulli improbi laici, qui ſæpenumero inſtant vt beneficium aliquod non exeat de familia eorum allegantes antiquitatem pro cauſa, Dicunt enim: iamdiù illud beneficium ſemper fuit collatum alicui de domo eorum: nam hæc ſola allegatio debet eſſe ſufficiens ad impediendum collationem alicui de domo fiendam: nam ſi iſtud debet ſeruari in dignitatibus ſæcularibus fortius in eccleſiaſticis.] Hæc ille, quem ſequitur Dec. hic n. 6.

8 Aduerte tamen quia quod ſpectat ad ordinarios collatores, hæc differentia inter deſcendentes, & tranſuerſales hodie procedit tantum in beneficijs vacantibus per obitum, ſecus verò in vacantibus per reſignationem: nam ex Conſtitutione Pij V. quæ incipit. Quanta eccleſiæ Dei incommoda, in §. Cæterum, prohibentur epiſcopi beneficia in eorum manibus reſignata ſuis aut reſignantium conſanguineis affinibus, vel familiaribus conferre. Atque ita quantumcumque reſignatio ſit libera, non ſolum filij, & deſcendentes, quibus obſtat ius commune; ſed etiã tranſuerſales prohibentur obtinere beneficium
9 reſignantis. An autem prædicta conſtitutio vendicet ſibi locum in Parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob alterius Parochialis aſſecutionem: Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum meo tempore reſoluit affirmatiuè, de quo articulo ſcripſi plenè in c. Non ſine, infr. de arbitr.

10 Secundò nota ibi, *nulla de prioribus facta mentione.* Secundas litteras de primis mentionem

non

non facientes, vbi ambæ ſpecificè ſuper eodem beneficio reflectuntur, eſſe ipſo iure nullas, tamquam ſubreptitias; vt hic per Butr. num. 2. in 3. notab. & Abb. num. 3. Ratio eſt quia non eſt veriſimile, vt Papa voluerit pro ſecundo reſcribere in præiudicium primi, vt patet ex littera
11 ibi, *ſi memores fuiſſemus*. Quandoque tamen in litteris apponitur clauſula, *anteferri*, vt in c. Auctoritate, de conceſſ. præb. lib. 6. Sed tunc præfertur ſecundus, quia conſtat de intentione Papæ volentis primò præiudicare c. Quorumdã, eod. tit. & lib. Oldrad. conſ. 136. Quod ex productis, n. 2. verſ. Et quamuis, Cardin. hic in 1. notab. Huiuſmodi enim clauſula facit de poſteriore priorem. Ægid. Bellam. conſ. 33. nu. 20. verſ. Ter-
12 tiò hoc probatur. Dicit tamen Cardin. vbi ſupra hanc clauſulam non habere multum honeſtatis. Eamque odioſam eſſe, & repugnantem iuri, & ideò reſtringendam quantum fieri poteſt ſcripſerunt Oldrad. conſ. 198. n. 3. ver. Tertio clauſula *anteferri*, & Bellam. d. conſ. 33. num. 22. verſ. Modo clauſula.

13 Vltimo nota ibi, *omnino dimittere*, eum, qui vult licitè beneficio ſuo renunciare, non poſſe in pactũ deducere, vt beneficium certæ perſonæ conferatur, ſed debere purè, ac liberè reſignare in manibus ſuperioris, alioquin ſi hoc in pactum deduceret, reſignatio eſſet nulla, & ſimoniaca, cap. Talia, 8. qu. 3. c. Veniens, de teſtib. & tenet hic gloſſa 1. & 2. dum exponit ver. Omninò, id eſt ſine aliqua pactione, conditione, vel modo. Innoc. in ver. Omnino. Hoſtien. ante num. 1. in eod. ver. Ioan. Andr. num. 9. in gl. ibi, *conditione*, Abb. num. 4. & reliqui omnes. Idem firmat Innocen. in c. Tua nos, in ver. Culpabiles, de ſimonia, & poſt eum Hoſtien. ibi ad finem, & Cardin. in 1. quæſt. Alios complures cumulat
14 Redoan. in tract. de ſimon. part. 2. cap. 10. Hæc tamen ſpecies ſimoniæ non eſt prohibita iure diuino, ſed ex Conſtitutione eccleſiæ tantum ſecundum Innocen. & omnes in d. c. Tua nos, & in cap. fin. de ſimon. & ideo vitium purgatur, ſi Papæ auctoritas intercedat, vt in cap. Niſi, iuncta gl. in ver. Ex iuſſione, de præben. in c. Quæſitum, de rer. permut. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. Hoſt. & Henr. Boich. in c. 1. Ne Præl. vic. ſuas, Ioan. Andr. in cap. 1. de ſimonia. Redoan. in tract. de ſimon. part. 2. c. 12. Caſſad. deciſ. 2. de ſimon.

15 An autem reſignans beneficium in manibus Ordinarij ea intentione, vt certæ perſonæ conferatur, ſimoniam committat, ſi hoc tacitè, vel expreſsè non deducat in pactum; gloſſa 2. hic, & Hoſtien. num. 1. tenent non committere. Idem determinant Innocen. & Hoſt. in cap. fin. de ſimonia, vbi Cardin. dicit nullam ſimoniam committere reſignantem beneficiũ ea intentione, vt detur nepoti, vel alteri, nulla de hoc facta conuentione, ſequitur Felin. in cap. Ad audientiam, il ſecondo, de reſcript. & Redoan. de ſimonia part. 1. cap. 25. num. 3. Sed circa hoc vide quod ſcripſi in c. Tua nos, ad finem, de ſi-
16 monia, & quod dicam infra, num. 18. & 21. Item vide Hoſtien. in c. Olim, de verborum ſignificat. vbi firmat, Canonicum, qui diuinis officijs intereſt principaliter pro denario, quamuis veram ſimoniam non committat, cum nulla expreſſa pactio intercedat; grauiter tamen peccare, & committere ſimoniam mentalem. Cuius dictũ ſequitur gl. in c. vnico, in ver. Receperit, in fine, de Cler. non reſiden. lib. 6. & idem firmat Archid. in cap. Odi, 43. qu. 1. Cardin. in Clem. 1. in 6. notab. de celebr. Miſſarum, Io. de Anan. in c. Suam, in 1. notab. de ſimonia, Abb. hic, num 4. in fine, & Felin. num. 2. Ratio differentiæ inter hos duos caſus patebit infra num. 18.

17 Gloſſa Vincentij hic in ver. Dimittere, ponit celebrem diſtinctionem in materia ſimoniæ, videlicet: Quædam ſunt prohibita quia ſimoniaca, quæ in veteri, nouoque Teſtamento ſimoniaca erant in ſui natura, vt vendere Sacramenta. Quædam verò ſunt ſimoniaca, quia prohibita, quæ ſcilicet per Conſtitutionem Eccleſiæ facta ſunt ſimoniaca, vt reſignare beneficium cum pacto vt alteri conferatur, vel paſtum dare poſt receptionem in Canonicum. Quam diſtinctionem ſequuntur hic Hoſtien. Io. Andr. Butr. Card. Imola, & alij communiter. Innoc. Hoſt. & alij in cap. Tua nos, & in cap. fin. de Simonia. eamque amplectuntur etiam Theologi fere omnes. Et quamuis illam impugnet Duran. in 4. diſtin. 25. quæſt. 5. eius tamen obiecta diluit Petr. de Palude, & poſt eum Turrecr. & Præpoſ. in cap. Latorem, 1 quæſt. 1. Soto lib. 9. de iuſt. & iur. quæſt. 5. art. 2. & nos latiſſimè in cap. Cum pridem, à num. 2. vſque ad num. 30. infra, de Pactis.

18 Inter hæc duo genera ſimoniæ conſtituuntur à Doctoribus duæ potiſſimum differentiæ. Altera eſt ſecundum aliquos, quia in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, ſola voluntate ſimonia non committitur; dum tamen ſit contenta ſuis terminis, vt concludit gloſſa noſtra, Innoc. in cap. Tua nos, in vltima gloſſa, in ver. Culpa-
19 biles, de ſimonia. In his verò, quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca, ſola voluntate committitur ſimonia mentalis, cap. Qui ſtudet, 1. quæſt. 1. Quæ tamen reſignationem, aut collationem beneficij non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum, ſed ſatis eſt per pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori, vt eſt text. ſingularis in c. fin. de Simonia, vbi ſic determinat Innocentius,
20 cum quo alij tranſeunt. Et ibi torquentur Doctores indagantes rationem diuerſitatis cur vſurarius mentalis teneatur ad reſtitutionem rei acceptæ vltra ſortem, iuxta textum in c. Conſuluit, de Vſuris. Simoniacus autem mentalis non teneatur, vt in d. cap. fin. Hinc etiam intelligi poteſt diſcrimen, cur reſignans beneficium ea mente vt alteri conferatur; quamuis peccet, non tamen committat Simoniam mentalem; & nihilominus illam committat Canonicus, qui vadit ad horas principaliter vt lucretur diſtributiones quotidianas, vt dictum eſt ſupra num. 16. Illud enim eſt ſimoniacum quia prohibitum, vt hic, & in cap. Quæſitum, de rer. permutat. & cap. 1. eodem tit. lib. 6. hoc verò eſt prohibitum quia ſimoniacum, vt eſt text. in cap. Licet, & ibi notat gloſ. fin. infra, de pœnis, Abb. in cap. Conſuluiſti, de celebr. Miſſar. & in cap. Significatum,
21 num. 8. de præben. Cæterum aduerte quia primum membrum diſtinctionis gloſſæ, & Innocentij, quod in ſimoniacis quia prohibitis ſola voluntas nullam inducat ſimoniam, à Doctoribus non tenetur. Imo enim ſola deliberatio, & propoſitũ inducit peccatũ ſimoniæ mentalis quoad Deum, licet non quoad eccleſiam, quæ non indi-

cat

cat de occultis, cap. Chriſtiana, 32.quæſt.5. & cap.Sicut, il ſecondo, de Simonia; & ita declarat Abb.in cap.Tua nos, num.5. eod. tit. & poſt eum Marian. Socin. num.9. & Felin. num.3. & idem Socin. in rubr. eod. tit. num. 5. & Sylueſt. in ver. Simonia, num.5. verſ. Quinto quæritur. Nec contradicit gloſ.vltim.in d.c.fin. de Simon. quia ſecundum Sylueſtr. loquitur quantum ad forum iudicialem.

22 Altera differentia eſt, quia in his, quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca, etiam Papa poteſt ſimoniam committere, cap.Qui ſtudet, 1.quæſt.1. In his verò, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, Papa hoc crimine non inuoluitur, cum ſit ſupra omne ius humanum poſitiuum, cap.Propoſuit, de conceſſ. præben. Ita diſtinguit gloſſa notabilis in d. c.Cum pridem, in ver.Illicitæ pactionis, infra de Pactis. Henric. Boich. in cap. 1. in princ. Ne Præl. vic. ſuas, Ioann. de Anan. in cap.1. nu.7. verſ. Et hic concordant opiniones, de Simonia, Felin. in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num.3. verſ. Quod autem dicta conuentio, de reſcript. & in hoc conueniunt vnanimiter Canoniſtæ, ac Theologi ferè omnes, vt teſtatur Turrecr. in cap.Latorem, num.5. verſ.In oppoſitum, 1.quæſt.1. & alij quos retuli in d. c.Cum pridem, num.6. verſ. Sed his non obſtantibus, & num.57.

23 An autem vendere titulum beneficij eccleſiaſtici ſit prohibitum quia ſimoniacum, an è conuerſo, inſignis eſt controuerſia, quam ad partes examino in prædicta decretali, Cum pridem, in 2. & 3.quæſt. à num.30. vſque ad num.139. De annatis verò, & an illarum exactio ſit ſimoniaca quod non tantum Hæretici, ſed nonnulli etiam ex Catholicis ſcriptoribus auſi ſunt affirmare, latiſſimè diſſero in dict. cap.1. infra, ne Prælat. vic. ſuas.

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Quoniam.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ poteſt ſubdelegare, licet datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel eum clauſula* quod ſi non omnes. *& num.9.*

2 *Subdelegare poteſt de partium conſenſu is, cui committitur negocium perſonaliter exequendum, niſi in duobus caſibus.*

3 *Secus ſi committatur nudum miniſterium.*

4 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali mandato procedere in illis caſibus, in quibus ex Concilio Tridentino tribuitur Epiſcopo facultas tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato.*

5 *Et an Epiſcopus poſſit huiuſmodi facultatem Vicario ſuo ſpecialiter ſubdelegare.*

Diſtinguitur, vt num. ſeqq. vſque in fin.

Quid ſi Epiſcopo tribuatur facultas in his, quæ iure ordinario ei competebant ante Concilium. nu.6.

Et quid in his, quæ Epiſcopo non competebant. num.8.

Et quid ſi Epiſcopus iubeatur procedere per dictionem taxatiuam tantum, *vel* ſolus, *num.*17. 18. 23. *& 40.*

6 *Epiſcopus habens facultatem etiam vt delegatus poteſt iure ordinario procedere in his, quæ prius ei competebant de iure communi.*

7 *Dictio, etiam, eſt implicatiua.*

10 *In Vicarium Generalem non tranſit facultas, quæ competit Epiſcopo de iure ſpeciali.*

11 *Iuriſdictio delegata non extenditur de perſona ad perſonam.*

12 *Epiſcopus in cauſa ſibi delegata non procedit vt Epiſcopus, ſed vt Delegatus.*

13 *Iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante.*

14 *Delegatio facta Vicario non tranſit in Epiſcopum.*

15 *Vicarij & Epiſcopi vnum eſt Tribunal in iuriſdictione ordinaria, ſecus in delegata.*

16 *Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior Ordinario.*

18 *Vicario non poteſt Epiſcopus ea ſubdelegare, in quibus induſtria Epiſcopi cenſetur electa. & num.23.*

19 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali commiſſione explicare infraſcripta.*

Abbates compellere ad lectionem ſacræ Scripturæ. ibidem.

20 *Procedere contra Regulares prædicantes hæreſes.*

21 *Vicarios in Parochialibus deputare abſentibus Rectoribus.*

22 *Regulares extra clauſtra degentes punire.*

23 *Cognoſcere de obreptione, vel ſubreptione gratiæ, abſolutionis, vel remiſſionis pœnæ à Sede Apoſtolica obtentæ.*

24 *Exceſſus priuilegiatorum corrigere.*

25 *Tertiam partem fructuum præbendarum, & dignitatum in diſtributiones conuertere.*

26 *Parochos cogere ad coadiutores ſibi adiungendos; & nouas Parochias erigere.*

27 *Viſitare monaſteria, & beneficia commendata, hoſpitalia, Confraternitates laicorum, & alia pia loca. & num.30.*

28 *Exequi decretum de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ.*

29 *Cognoſcere de obreptione, & ſubreptione Apoſtolicarum diſpenſationum.*

31 *Notarios imperitos ab officio ſuſpendere.*

Viſitare Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis. num.33. & num.39.

Clauſuram monaſteriorum Monialium reſtituere, & conſeruare, & gubernare monaſteria monialium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta. num 36.

Cognoſcere de ſubreptione Vnionum à 40. annis citrà ad eccleſias iuriſpatronatus. num.37.

Clericos concubinarios à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendere, & beneficijs priuare. num.38.

32 *Approbatus ſemel poteſt reprobari fauore publicæ vtilitatis.*

34 *Epiſcopus viſitare volens Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis exprimere debet ſe id facere vt Sedis Apoſtolicæ delegatum.*

35 *Et poteſt eas viſitare etiam per Vicarium Generalem, cum ſpeciali tamen in ſcriptis facultate.*

39 *Vicario Epiſcopi an cenſeantur ſubiecta monaſteria regularium in Congregationem non redacta.*

40 *Vicarius Epiſcopi, & Capituli Sede vacante an poſſint decernere excommunicationes ad finem reuelationis. & num. ſeqq.*

41 *Vicarius Generalis Epiſcopi, & Capitulum Sede vacan-*

vacante in his quæ pertinent ad iuriſdictionem, nec competunt Epiſcopo iure aliquo ſpeciali continentur Epiſcopi appellatione.

42 *Actus iuriſdictionis contentioſæ comprehenduntur ſub generali commiſſione.*

43 *Epiſcopus non poteſt alteri quàm Vicario Generali delegare facultatem decernendi excommunicationes ad finem reuelationis.*

44 *Monitoria ad finem reuelationis pro locis nullius diœceſis petenda ſunt à Sede Apoſtolica.*
Legati de Latere non prohibentur à Concilio excommunicationes ad finem reuelationis decernere. ibidem.

45 *Litteræ in forma Significauit cõmitti poſſunt Abbatibus temporalem, & ſpiritualem iuriſdictionem habentibus.*

1 QVONIAM. Subdelegare poteſt Delegatus Papę, licet datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum
2 clauſula *Quod ſi non omnes, tu cum altero, &c.* Idem poteſt conſentientibus partibus is, cui committitur negocium perſonaliter exe-
3 quendum. Fallit in duobus caſibus hic expreſſis, in quibus induſtria perſonæ videtur electa; ſecus ſi commiſſum ſit ſibi nudum miniſterium. Hoc dicit. Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. Ioan. de Anan. Barbatia, Felin. & Guidopap. Diuiditur in quatuor partes principales, quæ per ſe patent.

4 Cum à Tridentina Synodo in quam pluribus caſibus attributa ſit epiſcopo facultas procedendi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato; Quæro generaliter an in dictis caſibus procedere poſſit Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali ipſius
5 commiſſione, Anve Epiſcopus poſſit eidem Vicario facultatem huiuſmodi ſpecialiter ſubdelegare.

6 Pro ſolutione propoſitæ quæſtionis obſeruandum eſt, epiſcopo à Concilio Tridentino multifariam tribui ſolere iuriſdictionem. Quandoque enim tribuitur illis iuriſdictio in his, in quibus etiam ante Concilium Tridentinum iure ordinario facultatem habebat: & in his caſibus etſi conſtituatur etiam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, poteſt tamen vt ordinarius cognoſcere, & videtur potiùs excitata iuriſdictio prius competens, quàm noua conceſſa, l. Sæpè, & l. ſeq. ff. De offic. Præſid. c. Licet in corrigendis, vbi Felin.
7 num. 1. infra, de offic. ordinar. etenim illa dictio, *etiam*, implicat Epiſcopum cognoſcere poſſe etiam iure ordinario l. Conuenticula, C. De Epiſc. & cler. l. Etiam, ff. De verb. ſignificat. Clem. Religioſus, & ibi Card. in 1. notab. de procurat. vnde Vicarius poterit hos actus explicare, quippe qui vices gerit Epiſcopi, vt in rubr. de offic. Vicarij.

8 Quandoque & ſecundò epiſcopus conſtituitur delegatus in caſibus, in quibus iure ordinario
9 ante Concilium non habebat facultatem: & in his poteſt quidem facultatem ſibi attributam ſpecialiter concedere Vicario ſuo, quia Dele-
10 gatus à Principe ſubdelegat, vt hic patet, & in l. A iudice, C. De iudicijs, ſed per generalem Vicarij conſtitutionem non cenſetur in eum tranſlata facultas, quæ competit Epiſcopo de iure ſpeciali, & tanquam Delegato, vt cap. fin. cum ibi notat. de offic. vic. lib. 6. Franc. in cap. Non putamus, nu. 4. ver. Delegatio tamen, de conſuetudine lib. 6. Dec. in cap. Quoniam Abbas, num. 19. & 20. ſupra eod. Doctores in
11 Clem. 2. de reſcript. In iuriſdictione enim delegata non fit extenſio de perſona ad perſonam, cap. Edoceri, vbi gloſ. vltim. de reſcript. Feder. de Sen. conſ. 163. Super innouatione, num. 2.
12 verſ. Ad primum, nec in cauſa delegata epiſcopus procedit vt Epiſcopus, ſed vt Delegatus. Dec. poſt Gulielm. de Cuneo quem citat in dict. cap. Quoniam Abbas, & ante eum Alex. in l. Et quia, ad fin. ff. De iuriſdict. omn. iud. vnde
13 iuriſdictio delegata nec tranſit in Capitulum Sede vacante, Dec. in cap. Eam te, vbi in ſpecie Felin. num. 17. de reſcript. & in cap. Cum olim, vbi Abb. in 5. quæſt. de maior. & obed. Federic. de Sen. conſ. 130. Factum tale eſt, Quædam domus: circa finem, vbi allegat Archid. & idem Feder. conſ. 30. An Capitulum Sede vacante.
14 Dec. in dicto cap. Quoniam Abbas, n. 20. Quod adeo verum eſt, vt non ſolum in cauſa epiſcopo delegata non poſſit vicarius procedere, ſed nec in caſu conuerſo poſſit procedere epiſcopus in cauſa eius vicario Delegata, vt notant DD. in d. Clem. 2. præſertim Cardin. num. 10. Anchar. col. 1. & Imol. num. 14. de reſcript. Franc. in cap. Dilecti, il ſecondo, q. 5. de appellat. & in d. cap. Non putamus, num. 4. verſ. Sicut è contra dicitur, quod Delegatio facta Vicario non tranſiret ad epiſcopum, de conſuetudin. lib. 6.
15 Quod tamen limitat vt ibi per eum. Nec refert quod epiſcopi, & Vicarij vnum, & idem ſit Tribunal, ſeu Conſiſtorium cap. Romana, in princ. de appell. lib. 6. & notant in dicta Clem. 2. Card. num. 10. & Imola num. 14. quoniam id vendicat ſibi locum in iuriſdictione ordinaria, non in delegata, & vicarius cauſam ſibi delegatam non cognoſcit vt Vicarius Epiſcopi, ſed vt Delegatus Papæ Guil. de Cuneo in l. Et ſi Prætor, ff. De
16 off. eius Dec. loco citato. Delegatus autem in cauſa ſibi per Papam commiſſa eſt maior ordinario cap. Sanè, & ibi dixi in 2. notab. ſupra eodem, Federic. de Senis, conſ 216. Domino Federico, num. 2. verſ. Cum igitur hic Delegatus.

17 Aliquando, & tertiò Epiſcopus iubetur aliqua explicare per dictionem taxatiuam *tantum* vel *ſolus*, aut cum alia adiectione, quæ ſpecialem epiſcopi perſonam deſignando cæteros ex-
18 cludat, & eodem modo Vicarius cenſeri debet excluſus, quia cum induſtria perſonæ cenſeatur electa, non poterit Epiſcopus negotium alteri demandare, vt eſt tex. hic in §. Is autem, verſ. Propter quam, & notat gloſ. in verb. Inquiſitionem, quæ communiter approbatur, Iaſ. in l. à Iudice num. 11. in 5. limitat. C. De Iudic. facit tex. in l. Inter artifices, ff. De ſolut.

19 Ex his infertur ad ſolutionem infraſcriptorum dubiorum.

Et primò, An Vicarius Epiſcopi poſſit compellere Abbates negligentes, vt in eorum monaſterijs habeant lectionem ſacræ Scripturæ, ſicut Epiſcopus tanquam Delegatus Sedis Apoſtolicæ hoc poteſt ex Concil. Trid. ſeſſ. 5. c. 1. & videtur reſpondendum non poſſe niſi ex ſpeciali delegatione iuxta regulam huius textus, quia ante Concilium Epiſcopus iure ordinario hanc facul-

facultatem non habebat, niſi quoad ſubditos, cap. 2. de magiſtr. vbi gloſ. in verb. Liceat, & propterea Concilium in dicto c.1. non ponit dictionem implicatiuam *etiam*, ſed ſimpliciter dicit, In hoc vt Sedis Apoſtolicæ delegatus.

20 Secundò. An poſſit Vicarius concedere licentiam regularibus prædicare volentibus, & contra prędicantes hęreſes procedere, etiamſi exemptione muniantur, ſicut poteſt Epiſcopus ex c.2. ſeſſ.5. & videtur poſſe, quia hæc facultas iure ordinario Epiſcopo competebat ante Concilium, cap. Excommunicamus, il primo, §. Qui verò, de hæret. Sed contra prædicantem exemptũ non videtur poſſe procedere, niſi ſpecialiter delegetur ad hunc effectum, quia contra exemptos iure ordinario Epiſcopus non habet iuriſdictionem, cap. Sicut nobis, verſ. Niſi à iuriſdictione tua exempti ſint, de ſupplen. neglig. Prælat. cum concordant. Quod clarè indicant verba illa Concilij. Etiamſi Prædicator ipſe generali, vel ſpeciali priuilegio exemptum ſe eſſe prætenderet, quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus procedat. Ponderando dictionem illam reſtitutiuam, *quo caſu*, quæ oſtendit tunc ſolum Epiſcopo vtendum eſſe auctoritate delegata, cum procedit contra exemptos, ad notata per Anchar. conſ.356. ex ſerie n.3. verſ. Tertiò, cum ſimilibus, & per Crauett. conſ.98. Nobilis, & Potens, num.5. & 6.

21 Tertiò, An facultas deputandi idoneos Vicarios in Parochialibus, à quarum reſidentia Rectores ſunt à Sede Apoſtolica diſpenſati, Epiſcopo competens ex cap.2. ſeſſ.6. tranſeat in eius Vicarium Generalem. & videtur diſtinguendum, nam aut agitur de non exemptis: & videtur tranſire (nam iure ordinario hæc Vicariorum deputatio ſpectabat ad Epiſcopum ante Concilium, cap. Cum ex eo, §. Porrò, de elect. lib.6.) aut agitur de priuilegiatis, & exemptis: & non videtur tranſire ſine ſpeciali delegatione, quia eo caſu Concilium iubet Epiſcopum procedere Apoſtolica auctoritate, vt patet ibi, *tanquam in hac parte à Sede Apoſtolica delegatorum*: non enim voluit priuilegia exemptorum violare, ex his, quæ notat Abb. in c. Graue, num.1. & infra de offic. ordinar. & dixi in cap. Tuarum nu.31. & 33. de priuileg.

22 Quartò, An transferatur in Vicarium Generalem facultas puniendi Regulares priuilegiatos extra clauſtra degentes, quam habet Epiſcopus ex cap.3. ſeſſ.6. vti Delegatus Apoſtolicę Sedis: & non videtur transferri niſi per ſpecialem delegationem, cum iure ordinario careat Epiſcopus hac poteſtate, niſi quoad non exemptos, cap. Quanto, & cap. Licet, infra, de off. ordin. & Concilium non vtatur dictione implicatiua, *etiam*, ſed tantum dicat tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato.

23 Quintò, An Vicarius poſſit cognoſcere de obreptione, vel ſubreptione gratiæ à Sede Apoſtolica obtentæ, ſicut poteſt Epiſcopus iuxta cap. 5. ſeſſ. 13. Hæc facultas priùs Epiſcopo non competens tribuitur Epiſcopo, vt per ſe ipſum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus cognoſcat: & ideò non ſolum tranſit in Vicarium generalem, ſed nec ſpecialiter eidem demandari poſſe videtur. Illa enim verba *per ſe ipſum*, demonſtrant cenſeri electam induſtriam perſonæ, & cauſam non eſſe delegabilem, vt per Felin. hic in §. Ius autem nu. 3. & fuſius dictum eſt ſupra in tertio membro, num 17.

24 Sextò, An auctoritas conceſſa Epiſcopo per c.4. ſeſſ. 14. cognoſcendi de exceſſ. priuileg. transfundatur in Vicarium? Non videtur transfundi per generalem commiſſionem: poſſe tamen ei ſpecialiter ab Epiſcopo delegari iuxta regulam huius cap. Conſtituitur enim ibi Epiſcopus delegatus Papæ in his, quæ non poterat ante Concilium explicare cap. Irrefragabili, infra de off. Ordinar. ſed non per verba denotantia electam eſſe induſtriam perſonæ, vt patet ibi, *tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegati*.

25 Septimò, An poſſit Vicarius, quæ Epiſcopo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato cõmittuntur in c.3. ſeſſ.21. & in cap.3. ſeſſ.22. & videtur diſtinguendum, nam aut agitur de Capitulis exemptis, & non poteſt, quia hæc facultas ante Concilium Epiſcopis non competebat, & ideo opus eſt ſpeciali delegatione vt hic. Aut agitur de Capitulis non exemptis: & poteſt, quia Epiſcopi hanc poteſtatem habebant de iure communi quoad Capitula illis iure ordinario ſubiecta. Ideoque Concilium hoc loco vtitur dictione illa, *etiam* quæ innuit Epiſcopum aliquando debere procedere iure delegato, ideſt reſpectu exemptionum, quibus vtrobique in fin. dictorũ capp. Sancta Synodus derogauit; ſed tamen poſſe etiam aliquando procedere iure ordinario, quod verificari non poteſt niſi in non exemptis.

26 Octauò, An Vicarius poſſit quæ Epiſcopo ſimili modo cõmittuntur, c.4. ſeſſ.21. in princ. & videtur poſſe propter illã dictionem *etiã*, quæ, vt dictum eſt ſupra, eſt implicatiua iuriſdictionis ordinariæ, niſi tamen obſtarent prouiſiones, derogationes, vel ſuſpenſiones, quibus ibi derogatur. eo enim caſu, quia ſublata eſſet facultas erigendi nouas Parochias Epiſcopo competens de iure communi, iuxta c. Ad audientiam, il primo, de eccleſ. ædificand. non poſſet Epiſcopus procedere niſi iure delegato; ideoque talis facultas Vicario non competeret abſque ſpeciali ſubdelegatione.

27 Nonò, An Epiſcopus per ſuum Vicarium Generalem poſſit viſitare Abbatias, & alia beneficia exempta, vt in cap.8. ſeſſ.21. Hoc decretum loquitur de beneficijs quibuſcunque commendatis tam exemptis, quàm non exemptis, vt probant verba illa, *etiam exempta*, & propterea tribuit Epiſcopis ius viſitandi etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, nempe quia quoad beneficia illis iure ordinario ſubiecta noluit eos arctare ad procedendum auctoritate delegata, ſed tantum quoad exempta. Ex quo infertur, vt Vicarius reſpectu exemptorum non poſſit vti facultate illius decreti, niſi ei ab Epiſcopo ſpecialiter delegetur, iuxta regulam huius c. Sicut poteſt quoad non exempta. Ideoque ſacra Congregatio iam cenſuit, ſi Epiſcopus velit viſitare ex c. 4. ſeſſ.6. debere id perſonaliter agere, ſecus ſi ex alijs Concilij Decretis, cum id per ſuum Generalem Vicarium agere poſſit, aut viſitatorem; ſi modo legitime impeditus fuerit; vt permiſſum eſt ſeſſ.24. c.3. etiamſi de viſitandis exemptis ageretur iuxta cap.8. ſeſſ.21.

cum dict. cap. 3. exemptiones tollat.

28 Decimò, An exequi poſſit Vicarius, quæ Epiſcopo iniunguntur, in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ in fin. ſeſſ. 22. & videtur eodem modo diſtinguendum inter exemptos, & non exemptos: nam Concilium ibi loquitur tam de ſæcularibus, quàm de regularibus; & ſuſtulit in fine exemptiones, ac priuilegia. Vnde dum iubet Epiſcopos procedere in his, quæ ad Miſſæ ſacrificia pertinent, pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam vt Delegatus Sedis Apoſtolicæ, ſatis innuit eos reſpectu ſæcularium, & non exemptorum poſſe iure ordinario procedere, reſpectu verò aliorum vti debere delegata auctoritate, quæ Vicario Epiſcopi non competit niſi de ſpeciali mandato ex regula huius cap.

29 Vndecimò, An poſſit cognoſcere Vicarius de obreptione, & ſubreptione Apoſtolicarum diſpenſationum, quemadmodum poteſt Epiſcopus ex cap. 5. ſeſſ. 22. & videtur non poſſe ſine ſpeciali delegatione, quia Epiſcopus hanc cognoſcendi facultatem iure ordinario non habebat, vt dixi in cap. Si quis, num. 16. 21. & 26. infra de confirm. vtil. vel inutil. Ideoque Concilium hoc loco non vtitur dictione *etiam*, ſed ſimpliciter ait, ab eiſdem tanquam Delegatis Apoſtolicis.

30 Duodecimò, An poſſit Epiſcopus viſitare per Vicarium Confraternitates ex cap. 8. ſeſſ. 22. Et videtur poſſe, iuxta diſtinctionem ſuperiùs poſitam in nono dubio: nam hoc decretum tribuit facultatem Epiſcopo etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato viſitandi Confraternitates, Hoſpitalia, & loca Pia, etiamſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis priuilegio ſint munita.

31 Decimotertiò, An Vicarius poſſit ſcrutari ſufficientiam notariorum, ſicut poteſt Epiſcopus ex cap. 10. ſeſſ. 22. Et videtur poſſe, quia iure ordinario poterat id Epiſcopus ante Concilium, quod innuitur ex illa dictione, *etiam*, &

32 patet ex notatis per Bart. & Bald. in l. Sed & reprobari in princip. ff. De excuſ. tutor. vbi dicunt fauore publicæ vtilitatis approbatũ ſemel poſſe reprobari: & refert ibi Bart. num. 2. ab Archiepiſcopo Capuano fuiſſe exauctoratos omnes, qui Doctoris inſignia adepti, ſed minus quàm decebat eruditi Capuam reuerſi fuerant.

33 Decimoquartò, An poſſit Epiſcopus per Vicarium exercere quæ ſtatuta ſunt in c. 8. ſeſſ. 7. & in cap. 9. & 10. ſeſſ. 24. Hoc loco obſeruanda eſt differentia, qua Conciliũ vtitur in his decretis: nam in cap. 8. ſeſſ. 7. & in cap. 10. ſeſſ. 24. loquitur implicatiuè per dictionem, *etiam*. At in cap. 9. ſimpliciter loquitur de Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, quod idcirco factum eſt, quia in c. 8. tribuitur Epiſcopo ius viſitandi Eccleſias etiam exemptas; & in cap. 10. diſponitur, vt Epiſcopi ius, & poteſtatem habeant procedendi in his, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, non obſtantibus exemptionibus; itaq; in his duobus decretis Concil. promiſcuè loquitur tã de exemptis quàm de non exẽptis. Vnde non mirũ ſi vtatur oratione implicatiua, *etiam tanquã Sedis Apoſtolicæ Delegati*: nam quoad Eccleſiam, & perſonas ſibi ſubiectas Epiſcopus vti poterit auctoritate ordinaria, quæ etiam transfunditur in generalem Vicarium ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupr. in primo membro n. 6. In exemptis verò delegata dumtaxat, quæ Vicario non competit ex generali commiſſione; poteſt tamen ei ſpecialiter ſubdelegari, vt in princ. huius cap. At verò in cap. 9. ſeſſ. 24. non agitur niſi de iure viſitandi Eccleſias nullius diœceſis, quod ante Concilium Epiſcopo non competebat, itaut propterea mirum non ſit ſi Cõcilium velit Epiſcopum procedere ſimpliciter tanquam Sedis Apoſtolicæ De-

34 legatum. Vnde etiam factum eſt, vt S. Congregatio declarauerit Epiſcopũ Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis viſitare volentem exprimere

35 debere ſe id facere vti Delegatum Sedis Apoſtolicæ, & poſſe illas viſitare etiam per ſuum generalem Vicariũ, ſed opus eſſe ſpeciali in ſcriptis facultate.

36 Decimoquintò, An Vicarius habeat auctoritatem circa clauſuram Monialium Epiſcopo ſubiectarum, ſicut habet Epiſcopus ex cap. 5. ſeſſ. 25. de regul. & cap. 9. Decreto cap. 5. apertè approbatur diſtinctio ſuperius propoſita: nam præcipitur Epiſcopis vt in Monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs verò idest in exemptis, Sedis Apoſtolicæ auctoritate procedant. Idemq; priùs ſtatuerat Bonifacius VIII. in Decretali Periculoſo, §. vlt. de ſtat. regular. lib. 6. à Concilio innouata. Quo fit, vt quoad non exempta idem ius competat Vicario generali Epiſcopi, quo verò ad alia non item, niſi ei ab Epiſcopo ſpecialiter committatur iuxta regulam huius text. At in dicto cap. 9. quia ſubijciuntur Epiſcopo monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, quæ prius illi non ſuberant, iubetur Epiſcopus ſimpliciter procedere tanquam Delegatus: vnde fit, vt abſque ſpeciali commiſſione hoc ius in Vicarium generalem non tranſeat, iuxta ſuperiùs dict. in 2. memb. n. 8.

37 Decimoſextò, An Vicarius poſſit cognoſcere de ſubreptione vnionum ad eccleſias iuriſpatronatus, quemadmodum poteſt Epiſcopus ex cap. 9. ſeſſ. 25. verſ. Quæ verò. Et videtur non poſſe, niſi ad hoc ſit ſpecialiter delegatus, cum hanc facultatem Epiſcopus non habeat iure ordinario Clem. Ne Romani, de elect. & propterea Concilium tribuat Epiſcopo hanc facultatem ſimpliciter tanquam Delegato Sedis Apoſtolicæ abſque particula, *etiam*.

38 Decimoſeptimò, An facultas conceſſa Epiſcopo in cap. 14. ſeſſ. 25. etiam vti Delegato Sedis Apoſtolicæ, vt poſſit clericos concubinarios à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendere, & beneficijs priuare, tranſeat in vicarium: videtur tranſire quoad non exemptos, quia & iure ordinario poterat Epiſcopus in concubinarios animaduertere, toto titulo de cohabitatione cler. & mulier. quoad exemptos verò opus eſſe ſpeciali ſubdelegatione ſecundum regulam, de qua hic. Idcircò enim hoc loco Concilium vtitur dictione implicatiua iuxta propoſitam diſtinctionem.

39 Decimooctauò, alijs omiſſis, An Vicario cenſeantur ſubiecta monaſteria, quæ in c. 20. ſeſſ. 25. de regul. ſubijciuntur Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, quando infra præſcriptum tempus ſe in Congregationem redigere neglexerunt? Videtur reſpondendum non cenſeri ſubie-

cta,

cta, quia cùm hæc facultas prius epiſcopo de iure communi non competeret obſtantibus ſcilicet exemptionibus, vt c. Sicut nobis, verſ. Niſi à iuriſdictione, ſupra de neglig. Prælat, cap. Cum tempore, infr. de arbitr. & cap. Cum olim, il ſecondo, de priuileg. non cenſetur tranſlata in Vicarium abſque ſpeciali mandato ex ſupradictis.

40 Vlterius QVÆRO, An excommunicationes, ad finem reuelationis pro rebus ſubtractis, vel deperditis, de quibus in cap. 3. ſeſſ. 25. concedere poſſit Vicarius generalis Epiſcopi, ſi hanc ei facultatem ſpecialiter Epiſcopus non delegauit: & an Vicarius Capituli Sede Vacante poſſit eaſdem excommunicationes decernere.

Aliàs ſacra Congregatio in vna Eboren. cenſuit Vicarium Generalem Epiſcopi poſſe concedere monitoriales ad finem reuelationis. In alia Senen. Congregatio cenſuit poſſe, ſi hanc ei facultatem epiſcopus ſpecialiter delegauit, ſed poſtea propoſitis ſupraſcriptis dubijs in Congregatione generali, cui interfuerunt Cardinales Geſualdus, Palauicinus, Senonenſis, Montaltus, Albanus, S.Sixti, & Carafa die 10.
41 Februarij 1583. Congregatio nihil decreuit: Sententiæ enim fuerunt inter ſe diſcrepantes. Tres enim Palauicinus, Senonenſis, & Carafa partem affirmatiuam defenderunt dicentes nihil officere negatiuam illam poſitam in decreto Concilij, *nemine prorſus*, quandoquidem intelligi debet ad excludendos inferiores epiſcopo, & appellatione Epiſcopi in ijs, quę pertinent ad iuriſdictionem, nec competunt epiſcopo iure ad quo ſpeciali, continentur Vicarius Generalis Epiſcopi, & Capitulum Sede Vacante, & dum Concilium id committit arbitrio, & conſcientiæ Epiſcopi, id innuere videtur ne epiſcopi aliqua Magiſtratus, vel Principum Sæcularium auctoritate adducantur ad id concedendum. Montaltus verò cenſuit non poſſe per ea verba Concilij, *nemine prorſus*, & per alia, *arbitrio, & conſcientia Epiſcopi*: vnde videtur electa induſtria perſonæ, nihilominus credidit poſſe per ſpeciale mandatum Vicario delegari. Albanus per geminatam negationem, & exceptionem à nemine prorſus, præterquam, &c. negauit omnino huiuſmodi facultatem poſſe delegari, tum etiam propter eam dictionem, *ipſe*, quæ eſt dictio perſonaliſſima, & demonſtratiua ad oculum. Demum quia committitur arbitrio, & conſcientiæ ipſius epiſcopi. Quam ſententiam S.Sixtus ſequutus eſt. Poſtremo Geſualdus ait etiamſi ante Concilium huiuſmodi facultas competeret etiam Vicarijs, tamen poſt Concilium effecta eſt epiſcopalis. Vnde neceſſarium videtur ſpeciale mandatum tam epiſcopi ad Vicarium, quàm Capituli ad Vicarium Capituli. Fuit præterea additum agi de impoſſibili, quia epiſcopus in huiuſmodi cauſis ſemper erit occupatus, ideo agendum cum Sanctiſſimo, qui
42 die 27. Februarij 1583. reſpondit ad vtrumque dubium, nimirum poſſe Vicarium tum epiſcopi, tum Capituli concedere litteras monitoriales ad finem reuelationis pro rebus deperditis. Addidit Sanctiſſimus rationem, quia hic eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, quæ comprehenditur ſub generali commiſſione.

43 Verum cum poſtea dubitatum fuerit, An liceat epiſcopo alteri, quàm Generali Vicario huiuſmodi facultatem ſpecialiter delegare, ſtante, c. 3. ſeſſ. 25. die 8. Februarij 1590. ſacra Congregatio cenſuit non licere.

44 Rurſus orta dubitatione an monitoria ad finem reuelationis decernere ſpectet ad Archipresbyterum nullius diœceſis exemptum, an verò ad viciniorem epiſcopum; reſponſum eſt neutrum ſpectare, ſed huiuſmodi monitoria petenda eſſe à Sede Apoſtolica. Idemque reſponſum de Abbatibus habentibus epiſcopalem iuriſdictionem licet verba dicti cap. 3. à nemine prorſus præterquam ab epiſcopo decernantur, non excludant Legatos de Latere, vt ſacra Congregatio cenſuit.

45 Verumtamen cum eſſet quæſitum an expeditiones; quæ *Significauit* appellantur, poſſent committi Abbatibus temporalem, & ſpiritualem iuriſdictionem in loco habentibus: S.Congregatio cenſuit poſſe.

DE OFFICIO, & POTESTATE Iudicis Delegati.

Cap. Cum in iure.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus quis non creditur niſi delegationem probet.*

2 *Delegatus Papæ in ſuis litteris dicit, noſtris, ſeu verius Apoſtolicis parere mandatis, & cur.*

3 *Delegatus poteſt præcipere Ordinario, vt exequatur factum ſuum.*

4 *Delegato non tenetur Ordinarius fidem adhibere, nec eius mandatis obtemperare, niſi ille ſuam delegationem probet.*

Hæc regula ampliatur tredecim modis, vt num. 7. vſque ad num. 44.

Et declaratur duobus modis, à d. num. 44. vſque in fin.

5 *Delegatus quis non præſumitur licet præſumatur bonus.*

6 *Bonus quilibet præſumitur. ibid.*

Fallit in quinque caſibus, & præſertim cum agitur de præiudicio alterius.

7 *Delegatio Principis probari non poteſt niſi per litteras delegationis. & num. 35.*

8 *Mandatũ Principis non probatur niſi per ſcripturam.*

9 *Delegatio probari debet per mandatum originale.*

10 *Vel per exemplum ab originali ſolemniter ſumptũ.*

11 *Inſtrumenti regiſtratio facta in actis partibus præſentibus, & non contradicentibus probat originale.*

Secus ſi ſolus Notarius exemplauerit originale inſtrumentum reducendo illius tenorem ad acta. num. 13.

12 *Præſens in iudicio, & non contradicens his, quæ aguntur in ſui præiudicium, cenſetur conſentire.*

14 *Inſtrumenta cum producuntur ſola productio eſt de actis, & non tenor.*

15 *Delegatus ſi citet aſſerendo ſe Delegatum, non tenetur*

tenetur citatus comparere, niſi in citatione inſeratur tota copia reſcripti.
Contrarium, num. 17.
16 *Citatio non inſerta copia delegationis cenſetur emanaſſe tanquam à priuato, & non valet.*
17 *Sed contra.*
18 *Citatus tenetur comparere ſi delegatus ponat in citatione cauſam iuriſdictionis, vt ſi dicat ſe delegatum.*
19 *Delegato creditur in minoribus etiam non oſtenſis litteris delegationis.*
20 *Delegatus tenetur inſerere in citatione copiam reſcripti quando eſt perſona incapax delegationis.*
21 *Idem quando citatus eſt in loco longinquo.*
22 *Niſi citatio fiat per Nuntium publicum, & notum puta Curſorem Papæ.*
23 *Commiſſarius tenetur non modo oſtendere litteras ſuæ commiſſionis, ſed etiam illarum copiam parti dimittere.*
24 *Sententiæ, in qua iudex aſſerit ſe delegatum, non ſtatur, niſi oſtendatur commiſſio.*
Etiam ſi lata ſit contra contumaciter abſentem, num. 27.
Secus ſi pars fuerit præſens in probatione ſententiæ, & non appellauerit. Itèm ſecus ſi quandoque comparuerit ante litis conteſtationem, & non contradixerit, num. 26.
25 *Exceptio quod non conſtet de delegatione, poteſt opponi etiam in actu executionis.*
27 *Contumax dici non poteſt qui negat iuriſdictionem.*
28 *Iuriſdictio Ordinarij cenſetur notoria, & ideo non eſt opus de ea fidem facere.*
29 *Excommunicatio lata in Ordinarium à Delegato non oſtenſis litteris ſuæ commiſſionis, eſt ipſo iure nulla.*
30 *Proceſſus Delegati, qui de ſua commiſſione non docuit, eſt nullus.*
31 *Ordinarius poteſt ex officio ſuo petere, vt ſibi exhibeatur reſcriptum Delegationis etiam parte non petente.*
32 *Delegato iuriſdictionem exercenti non oſtenſis litteris ſuæ commiſſionis poteſt Ordinarius de facto reſiſtere, & num. 43.*
33 *Nuncijs Principis non creditur ſine litteris, & aliorum bona capientibus poteſt reſiſti de facto.*
34 *Delegato etiam ab inferiore à Principe non eſt credendum, niſi delegationem probet.*
35 *Delegatio Papæ, vel Imperatoris non probatur niſi per ſcripturam; ſed delegatio inferioris probari poteſt etiam per teſtes.*
36 *Subcollectoris commiſſio facta à Collectore poteſt per teſtes probari.*
37 *Litteræ Delegationis non oportet vt ſint ſcriptæ, vel ſubſcriptæ à Delegante, ſed ſufficit vt ſint eius ſigillo munitæ.*
38 *Sigilli appoſitio tantum probat, quantum ſubſcriptio manu propria.*
39 *Arbitro non creditur ſi de compromiſſo non conſtat, licet aſſerat in laudo factũ fuiſſe compromiſſum.*
40 *Niſi laudum ſit latum partibus præſentibus, & non contradicentibus.*
41 *Executori, de cuius facultate non conſtat, impunè non paretur.*
42 *Nuntio, ſeu alij deſtinato ad aliquid non creditur, niſi doceat ſe habere poteſtatem ab eo, qui poteſt dare.*
43 *Commiſſarij, qui de prouincia ad prouinciam mittuntur, debent præſentare litteras ſuæ facultatis præſidi prouinciæ, aliàs poteſt eis reſiſti.*
44 *Ordinarius prudenter agit ſi pareat Delegato etiam non viſis litteris, dummodo ille ſit probata perſona.*
45 *Cardinali aſſerenti ſe Legatum creditur etiam ſine litteris.*
46 *Idem ſi aſſerat ſe delegatum in aliqua cauſa. & num. 50.*
47 *Sed contra.*
Declaratur, num. 48. & ſeqq.
48 *Legatis ad Curiam Romanam venientibus de ſtylo non creditur ſine litteris.*
49 *Legato etiam de latere aſſerenti ſe habere mandatum Principis non creditur ſine programmate legationis in his, quæ directè concernunt præiudicium tertij.*
50 *In alijs ſecus.*
51 *Cardinali aliquid aſſerenti de mandato Papæ creditur tribus concurrentibus.*

1 CVM IN IVRE. Non creditur quis Delegatus niſi delegationem probet. Hoc dicit, ſecundum Ioan. Andr. & communiter DD. Vel ad idem ſecundum Abb. & Felin. Non tenetur quis parere mandatis aſſerentis ſe Delegatum, niſi mandatum probet. Communis diuiſio. Secunda ibi, *Super quo*.

Nota primò, quod dictum eſt in Summario textus.

2 Secundò, nota practicam præcipiendi cum quis vtitur alterius poteſtate, iniungit enim auctoritate, qua fungitur, vt in littera ibi, auctoritate, qua fungor, iniungq; & ſic Delegatus Papæ præcipit auctoritate Apoſtolica, quod facit ſecundum Abb. hic ſub num. 2. pro ſtylo hodierno: nam Delegatus in ſuis litteris inter cætera dicit, noſtris, ſeu verius Apoſtolicis parere mandatis.

3 Vltimò nota ex fine textus, Delegatum poſſe præcipere Ordinario, vt exequatur factum ſuum, vt hic per Abb. num. 3. & notat Speculat. in tit. de offic. Ordinar. §. Officium, num. 3. vbi ait, Ordinarium debere ſententias Delegatorum Principis, ſi eis iniunctum fuerit, executioni debitæ demandare, per cap. Quærenti, & c. Paſtoralis, & cap. Si quando, ſupra eod. Nec mirum, quia Delegatus gerit vices Papæ quoad illam cauſam, & eſt maior quolibet Ordinario, etiam de Latere Legato; cap. Studuiſti, infra de offic. Leg.

Expeditis breuiter notabilibus venio ad materiam Decretalis, quæ valdè vtilis eſt, & quotidie occurrit in practica, præſertim in iſtis Commiſſarijs, qui in dies mittuntur ad diuerſas prouincias pro aſſumendis informationibus iudicialibus, vel executionibus faciendis. Et pro faciliori explicatione eam expediam propoſita regula cum ſuis ampliationibus, & declarationibus.

4 Regula eſt: Ordinarius non tenetur fidem adhibere aſſerenti ſe iudicem delegatum, nec eius mandatis obtemperare, niſi ille ſuam delegationẽ probet. Habetur hæc regula in hoc cap. ſecundum Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. Ioann. de Anan. & Felin. in Summario textus, & notat Bernard. poſt caſum, Inno-

Innocent. num.1. Hoſt. eod. num. in ver. Certus
extiteris, Abb. num.2. verſ. Item nota quod Or-
dinarius, & reliqui omnes, Ludouic. Roman.
conſ.336. Circa prædicta, ſub num.4. verſ. Non
autem exhibita, Guidopap. deciſ.286. ſub nu.6.
5 & alibi paſſim Doctores. Neque obſtat, quod
cum quilibet præſumatur bonus, cap. Vnic. de
Scrutinio, cap. final. de præſumpt. qui dicit ſe
delegatum, non ſit credendus mentiri; & ideo
illius aſſertioni ſit fides adhibenda: nam reſpon-
det Hoſt. hic num.1. Licet quilibet præſumatur
bonus, non tamen quilibet præſumitur iudex.
Ratio eſt, quia ex Baptiſmo non conſequitur
quis iudicaturam, ſed virtutes tantum, & de
malo fit bonus, cap. Maiores, §. Illud verò, de
Baptiſ. Clem. vn. §. Ad hoc, de Sum. Trinit. &
fid. Cathol. Et ſic, quod ſemel verum, ſemper
verum, niſi contrarium probetur, l. Sine poſſi-
detis, C. De probat. l. Ait Prætor. aliàs incipit,
at ſine, §. penult. in fine, ff. De minoribus. At ve-
rò qualitas iudicaturæ cum ſit accidentalis, &
non proueniat à natura, vel à Baptiſmo, non
præſumitur, niſi probetur, vt in cap. Si fortè, de
6 elect. lib 6. Deinde reſpondetur regulam illam,
quilibet præſumitur bonus, pati multas fallen-
tias, & quinque recenſet hic Felin. num.1. inter
quas illa eſt præcipua, niſi agatur de præiudicio
alterius: tunc enim non ſufficit præſumptio,
ſed fieri debet plena probatio, cap. Cum à nobis,
de teſtibus, & quod notatur in cap. Sicut, in gloſ.
in verſ. Litteras noſtras, de ſentent. excomm. &
pro hac fallentia adducitur Sanctus Thomas in
2.2. quæſt.20. art.3. in fin. dicens: Vbi imminet
periculum alterius, non eſt de quolibet præſu-
mendum bonum, ſed adhibenda eſt cautela, vt
non de facili vnicuique credatur, allegat illud
Ioannis Apoſtoli epiſt. 1. cap. 4. *Nolite credere
omni ſpiritui*, & eſt bona gloſſa in cap. Si quis
præpropera, in ver. Videri, 50. diſt. in quæ dicit:
non eſt ſemper credendum bono viro vbi agitur
de periculo tertij, cũ ſimilib⁹, vt hic per Felin. n.1.
7 Amplia primò regulam huius textus vt proba-
tio aſſerentis ſe Delegatum à Principe aliter fieri
non poſſit, quàm per litteras Delegationis, vt
eſt textus in l. vnica, ibi, Niſi quod ſcriptis pro-
8 bauerit: & infrà ibi, Sed ſacras noſtras litteras
eſſe quærendas, C. De mandat. Princip. quem
textum ſic ſummat Baldus: Mandatum Principis
non poteſt probari niſi per ſcripturam: ad idem
textus in l. Prohibitum, C. De iure fiſci, lib.10.
& in cap. 1. de fid. inſtrum. & in extrauag. In-
iunctæ, poſt princ. de elect. ibi: Aſſerenti namq;
cum mandatis Principis ſe veniſſe credendum
non eſt, niſi hoc ſcriptis probauerit: cum mul-
tis concordantibus cumulatis ab Angelo de Pe-
ruſio in conſil. 182. Mandatũ Principis, in princ.
& not. Speculat. in tit. de Probat. §. Videndum
reſtat. n.1. & in titul. de Legat. §. Supereſt, verſ.
Quid ſi Delegati iuriſdictionem, num. 14. & 15.
Butr. in c. Venerabilis, ſub n. 10. verſ. Quartus
caſus, de cenſibus, & decidunt Domini de Rota
diſp.397. incipien. Si Epiſcopus, aliàs 5. num.3.
verſ. De ſecundo dubio, de off. Vicar. in Nouis.
Bellam. diſt. 110. incipien. Præſumitur, & hunc
caſum inter alios quàm plures, in quibus requi-
ritur ſcriptura recenſet gloſ. in c.1. §. Poſtquàm,
verſ. Vigeſimusquintus, in Delegato Papæ, de
cenſ. lib. 6.

9 Amplia ſecundò, vt delegatio probari debeat
vel per mandatum originale, vt in l. Sancimus,
C. De diuerſis reſcriptis, quæ eſt canonizata in
cap. Sancimus, 25. quæſt. vlt. & infra de fide
inſtrum. quaſi per tot. ſecundum Abbatem hic
nu.6. & multis confirmat Ludou. Romanus conſ.
10 336. circa propoſitum, n.5. Vel per exemplum
ab originali ſolemniter ſumptum, vt per Abba-
tem dicto n.6. Quæ autem ſolemnitas ſit adhi-
benda dic vt legitur, & notatur in c. penult. &
vlt. de fide inſtrum. & in c. Significauit, & c. Al-
11 bericus, de teſtibus. Idem eſt ſi partibus conſen-
tientibus, vel præſentibus, & non contradicen-
tibus originale fuerit exemplatum in actis. Hu-
iuſmodi enim regiſtratio probat originale, adeo
vt non ſit opus illud amplius producere, vt dicit
Innocentius hic num. 5. Cuius dictum allegant
Domini de Rota diſp.93. quæ eſt prima ſub fide
inſtrum. & ſequuntur hic Hoſt. num. 2. circa
med. verſ. Tu dicas, Abb. n.6. & pluribus exor-
12 nat Felin. num.8. Nam in præiudicium ipſarum
partium acta faciunt fidem de tenore originalis,
arg. l.1. C. De relat. per quem textum dicit Bart.
num. 6. quod ſi partes præſentes in iudicio non
contradicunt his, quæ poſſunt tendere in earum
13 præiudicium, videntur conſentire; ſecus verò
dicendum eſt vbi ſolus Notarius exemplauit in-
ſtrumenta originalia reducendo tenorẽ ad acta:
nam vt notabiliter ait Innocentius hic num. 6.
14 Cum producuntur inſtrumenta, ſola productio
eſt de actis, & non tenor, quaſi dicat, ſi Notarius
ſcripſit in actis, quod pars produxit tale inſtru-
mentum, creditur Notario ſuper productione,
vt in cap. Quoniam contra, de probat. ſed non
creditur ſuper tenore inſtrumentorum, niſi pro-
betur tenor per originalia, vel alijs modis præ-
dictis. Notarius enim non eſt rogatus de conten-
tis in inſtrumentis productis, & ideo de illorum
tenore fidem facere non poteſt; & ita mentem
Innocentij declarat Abb. hic num.6. verſ. Nam
vt notabiliter.
15 Ampliatur tertiò ſecundùm vnam opinio-
nem, vt ſi Delegatus citet aſſerendo ſe delega-
tum, non teneatur citatus comparare, niſi in
citatione inſeratur tota copia reſcripti, ita ſin-
gulariter determinat Innocentius in c. Præterea
16 num.1. in ver. Vlterius, de dilat. & idem firmat
Feder. de Senis conſ.251. Caſus talis eſt, in prin.
verſ. Primo quia dicens, huiuſmodi citationem,
ſeu præceptum non inſerta copia iuriſdictionis
cenſeri emanaſſe tanquam à priuato, & ideo
poſſe illi impunè non pareri. Angelus conſ. 8.
His proximis diebus, num.2. verſ. Secundo quia,
Paulus de Caſtro conſ.81. in cauſa quæ vertitur
col.4. circa medium, verſ. Eſt etiam alius, lib.2.
vbi ait defectum citationis, in qua non fuit in-
ſertus tenor Delegationis, eſſe patentem, &
manifeſtum, cui non poteſt reſponderi. Angel.
Aretin. conſ.6. in caſu, num.17. & hanc partem
tenet gloſ. in c. Si epiſcopus, in ver. Conuocari,
circa medium, 3. q. 2. quæ expreſsè dicit citatio-
nem non valere, ſi in ea reſcriptum Apoſtoli-
cum non inſeratur, & Bart. in Auth. Qui ſemel,
num.12. C. Quomodo, & quando iud. vbi ſequi-
17 tur Innocentium in d. c. Præterea. Verum vt for-
maliter inquit Felin. hic num.5. Veritas eſt in
contrarium, quia Delegatus minimè tenetur
inſerere copiam reſcripti Delegationis, ſed ſuf-

ficit

ſicit citare aſſerendo ſe Delegatum, licet parti comparenti teneatur dare copiam reſcripti per iſtum textum, & pro hac parte allegat gloſſam, & Bart. in locis ſupracitatis, ſed non beneidem voluit Speculator in tit.de citat. §. 1. ſub nu.14. verſ. Item quod reſcriptum Apoſtolicum, & Butr. in d.c.Præterea, num.7. verſ. Puto quod ſi in citatorijs, de dilat. cuius hæc ſunt verba poſt recitatas varias ſcribentium opiniones: [Puto quod ſi in citatorijs aſſerit ſe Delegatum, dato quod nec reſcriptum, nec copia reſcripti tranſmittatur, arctetur citatus ad comparendum, quia ſufficit per iudicem cauſam allegari in citatione, per quam probetur iuriſdictio, quia ſatis eſt quod hæc aſſertio iudicis ingerat probabilem dubitationem reo, quod poſſit eſſe verum, quod ſit Delegatus.] Hæc Butrius. Contra Innocent.tenent etiam in eodem c.Præterea, Hoſti.col.3. verſ. Non ſunt vlterius.Card. col.2. verſ. Oppono quod non teneatur, Imola,n.1. & Baldus,num.2. circa finem,verſ.Nota enim primo de tenoris inſertione. Quorum verba ſingillatim ad hoc expendit Tiberius Decianus conſ.18. ex prædicta,num.156 vol.1. allegando
18 etiam Pariſium conſ.99.num.9.vol.4. Quid plura? Ipſemet Innocentius, in c. Prudentiam, nu.1. ſupra eodem contrarium docuit his verbis: [ergo tantum tenetur citatus ire quando citans ponit in citatione ſua cauſam iuriſdictionis, puta quia dicit ſe Delegatum: nam ex his dictis iudicis ſit res dubia, vel ſaltem aliquam cauſam dubitationis habet, & ideo comparere tene-
19 tur.] Et idem in effectu voluit in hoc cap nu.1. verſ.In minoribus, vbi limitat iſtum textum, vt non procedat in minoribus, in quibus fortè quis parere debet, etiamſi non videat reſcriptum delegationis, puta ſi citetur vt compareat, c.2. de dilat.niſi eſſet nimis remotus, & iudex eſſet
20 vilis perſona. Et hanc partem puto veram. Addit Felin. vbi ſupra Doctores præallegatos aſſerere ita practicari præter quam in duobus caſibus, in quibus Delegatus tenetur inſerere copiam reſcripti in citatione. Primus eſt quando citans eſt perſona incapax Delegationis, vt cum quis citatur à ſimplici Sacerdote.Ita Ioan. Andr. in addit. ad Speculatorem in tit. de citat.
21 §. 1. verſ. Item quod reſcriptum. Secundus eſt quando citandus eſt in loco longinquo, vt per Abbatem in d.c.Præterea, num.5. verſ. Idem videtur velle Innocentius de dilat. Quem caſum
22 poſuit etiam Innocentius in d. c. Prudentiam, num.1.ſupra eod.Limitatur tamen hic ſecundus caſus niſi citatio fieret per nuncium publicum, vel notum, ſicut ſunt Curſores Papæ, ita Domini de Rota dec.15. incipien. Si executor, de dolo, & contumacia, in Nouis, quos ſequitur Butr. in c.Cum parati,num.7. in penult.col.de appellat. & Felin. hic num.5. verſ. Limita iſtum caſum.

23 Amplia quartò, vt non modò Delegatus teneatur oſtendere reſcriptum parti, ſed etiam cogatur ei dimittere copiam commiſſionis: ita tenet gloſſ.3. in c. Porro, de priuil. fortè enim pars intendit redarguere reſcriptum de falſo, & opus eſt ſtudio ad ponderandam falſitatem, facit textus in c. Accepimus, in c. Ex litteris, & in cap. Contingit, de fid.inſtrum. & in c. Cum perſonæ, circa medium, de priuil. lib.6.& ſequitur Felin. hic n. 6.

24 Amplia quintò, etiamſi Delegatus oſtendat ſententiam, in qua aſſerit ſe Delegatum, quia non creditur eius aſſertioni, nec præſumitur pro ſententia, niſi oſtendatur commiſſio, arg. cap. Cum à nobis, infra de teſtibus: & ſententia poteſt dici nulla ex defectu iuriſdictionis, ita gloſ.1. hic dicens; hoc eſſe valde notabile, & propterea conſulit vt quiſquis impetret à Principe cauſam committi alicui, vel delegari, & ſententia pro ipſo lata fuerit, ſit cautus,vt ita bene cuſtodiat commiſſionem, ſicut ipſam ſententiam. Lapſu enim temporis ſi conueniretur,vt oſtenderet ſententiam ſine commiſſione,
25 non prodeſſet ei, niſi probaret de commiſſione. Quinimo hæc exceptio quod non conſtat de Delegatione poteſt opponi etiam in actu executionis, cap. Pia, de except. lib.6. Feder. de Sen. d. conſ.251. Caſus talis eſt, in princ.

26 Hanc tamen quintam ampliationem limitat notabiliter Innoc. hic num.4. verſ.Sed certè hoc quibuſdam non placet, vt locum non habeat ſi pars fuerit præſens in prolatione ſententiæ, & non appellauerit: & idem eſt ſi pars quandoque comparuit ante litis conteſtationem, & non contradixit; nam poſt litis conteſtationem non poterit allegare defectum commiſſionis, ſeu mandati, vt c. Inter monaſterium, de re iudicata: ex quo enim pars comparuit, & defectum iuriſdictionis non oppoſuit, præſumendū eſt iudicem habuiſſe iuriſdictionem & opponenti defectum iuriſdictionis incumbit onus probandi: ſecus autem eſt ſi ſententia fuerit lata contra abſentem in caſu, in quo ferri potuit,& pars abſens nunquam paruit Delegato; quia tunc ſemper poteſt allegare incompetentiam iudicis, & opponere defectum iuriſdictionis; & onus pro-
27 bandi contrarium incumbit aduerſario. Quidam tamen ſentiunt contrarium, vt refert Innocentius, ſed nihilominus prædicta diſtinctio eſt ſatis æqua, ſecundum Abbatem hic num.7 qui eam extendit etiamſi pars fuerit abſens contumaciter, motus optima ratione, quia pars negando iuriſdictionem, negat per conſequens contumaciam: nam ſi non erat iudex, non tenebatur coram eo comparere. Quam rationem ponderauit etiam Paulus de Caſtro conſ.81. In cauſa, quæ vertitur, num.3. col.4. poſt medium, lib.2. facit textus in l. Non videtur latitare, ff. De iudic. Item ceſſat præſumptio iuriſdictionis quando pars fuit ſemper abſens, quia delegatio cum ſit facti, non præſumitur, nec adeſt tacitus conſenſus partium.

28 Porro hæc procedunt in Delegato, ſententiæ autem Ordinarij ſemper ſtatur, quia conſtat de iuriſdictione cap. Sicut, infra,de re iudic. c.Hoc etiam, 2. q.6. & notat Laurentius hic relatus in gloſ 1. & Innoc. num.4. poſt princ. verſ. Et hoc in Delegato, nam, vt Bald. inquit in l. Ea quidem, num.14. verſ. Hinc eſt, C. De accuſat iuriſdictio Ordinarij cenſetur notoria, ideo non eſt opus de iſta facere fidem, ſecus in Delegata. Sequitur Felin. hic plura cumulans, n. 10.

29 Amplia ſextò, vt geſta per Delegatum, qui non docuit de mandato petito, ſint ipſo iure nulla, vt notabiliter dicit Innocentius hic nu.1. in ver.De mandato. Vnde ſecundum eum ſi Delegatus in Ordinarium parere volentem proferret ſententiam excommunicationis, ſententia

non

non teneret, quia non habet iuriſdictionem in Ordinarium, niſi quando eſſet ei rebellis; petendo autem ſibi fidem fieri de commiſſione, ſeu mandato, facit quod ſibi à iure permittitur; & ideo non poteſt dici rebellis; & ſic non tenet excommunicatio ex defectu iuriſdictionis, & cum Innocent. concordant hic Abbas nu.3. & Felin. eod. num. verſ. Et ad hanc materiam, Butr. in cap. Venerabilis, num.10. verſ. Quartus caſus, de cenſibus, vbi ait, quod ſi Delegatus viſitare vellet, non poſſet niſi oſtenderet ſuam delegationem; & ſi viſitaret, vel excommunicaret, non teneret viſitatio, nec excommunicatio, plenè Cephal. conſ.236. in princ. Et ſententia poteſt dici nulla per viam actionis, & exceptionis quãdo non conſtat de delegatione, Angel. Aretin.
30 conſ.237. Quoniam à me, nu.8. & ſeq. Et ſimiliter nullus eſt proceſſus fabricatus à Delegato, qui de ſua commiſſione non docuit, præſertim quoad actus, qui ſunt de ſubſtantia iudicij, vt citatio, litis conteſtatio, oblatio libelli, & Procuratoris legitimatio, & ſimilia, vt c. Quoniam contra, de probat. c.1. de fide inſtrumentorum, l.1. C. De mandat. Princip. l. Ne arbitris, §. Sin autem, C. De arbitr. ſecundum Innoc. hic nu.4. in princip.

31 Amplia ſeptimò, etiam parte non petente, quia nihilominus Ordinarius poteſt ex officio ſuo petere, vt ſibi reſcriptum delegationis, ſeu mandatum Apoſtolicum exhibeatur; ita Innoc. hic num.1. in ver. De mandato, verſ. Et poteſt petere.

32 Amplia octauò, vt Delegato volenti iuriſdictionem exercere non oſtenſis litteris delegationis poſſit Ordinarius de facto, & quaſi vim vi repellendo impunè reſiſtere: caſus eſt in l. Prohi-
33 bitum, C. De iur. Fiſci, lib.10. quem textum ſic ſummat Bart. Nuncijs Principum non creditur ſine litteris, & ipſis volentibus aliorum bona capere, quilibet, cuius intereſt, poteſt de facto reſiſtere, concordat textus in Auth. de Collat. §. Eos, collat.14. Poteſt enim Ordinarius poſſeſſionem ſuam tueri armis materialibus, & ſpiritualibus, vt cap. Dilecto, §. Et quidem, de ſent. excomm. lib.6. & ſic poteſt eam turbantem excommunicatione percellere, etiam nulla monitione præmiſſa, quia non procedit vt iudex, ſed vt pars pro ſui iuris conſeruatione, vt determinat Innocentius in ſua celebri gloſſa, quam poſuit in cap. Venerabili, de cenſibus. Et quam ibi ſequuntur Io. Andr. Butr. Cardin. Abb. & communiter Doctores, & reaſſumpſit Hoſtienſis in cap. Procurationes, eodem titulo, vt ibi dixi, num.27. & ſeqq.

34 Amplia nonò, regulam huius textus, vt locum ſibi vendicet non tantùm in Delegato à Principe, ſed etiam in Delegato à quocunque alio inferiori. Quod ſentit Innocent. hic num.4. dicens: nullius Delegati ſententiæ creditur, nec aliqua executioni mandabitur, niſi oſtendat
35 litteras commiſſionis. Hæc tamen eſt differentia quod delegatio Papæ, vel Imperatoris aliter probari non poteſt, quàm per ſcripturam, vt plenè oſtenſum eſt ſupra in prima ampliatione, num.7. Secus verò in Delegatione inferiorum, quia in ea locum habent iura communia, quæ dicunt eandem vim habere teſtes, & inſtrumenta, vt leg. In exercendis, C. De fide inſtrument. Ita Speculat. in titul. de probat. §. vltim. num.1. verſ. Sed numquid Delegatus. Et decidunt Domini de Rota deciſ.397. alias 5. incipien. Si Epiſcopus, num.3. verſ. De ſecundo dubio, de offic. Vicar. in nouis: & apud Bellam. deciſ.110. Incipien. Præſumitur, ſentit gloſ.2. in cap. Nobiliſſimus, 97. diſt. Millis in Repertorio in ver. Pro-
36 batio gratiæ Papalis. Barthol. Bellencinus de Charitat. ſubſid. quæſt.111. vbi propterea dicit gratiam Subcollectoris Apoſtolici, quæ fit à Collectore, & ſic ab inferiore à Principe, poſſe probari per teſtes, ſecundum Dominos de Rota deciſ.10. aliàs 266. incipien. Dixerunt, & concluſerunt, num.4. de offic. Delegat. in nouis.

37 In eo tamen caſu, in quo Delegatus ab inferiore vellet probare ſuam commiſſionem per litteras, non eſſet opus vt litteræ huiuſmodi eſſent ſcriptæ, vel ſubſcriptæ manu propria ipſius delegantis, ſed ſufficeret, vt eius ſigillo eſſent munitæ, vt notat Angelus in l. Conſentaneum, nu.7. cap. Quomodo, & quando iud. Innoc. & Doctores in cap. Quoniam contra, de probat. Hippol. Marſil. in Rubrica, C. Eodem tit. nu.323. ver. Et
38 idem Angel. Appoſitio enim ſigilli tantum probat, quantum ſubſcriptio manu propria, vt per Marſil. ibidem num.320. verſ. His expeditis.

39 Amplia decimò, eamdem regulam vt procedat etiam in arbitro, cui non creditur ſi de compromiſſo non conſtat, licet ipſe atteſtetur in laudo factum fuiſſe compromiſſum, l. Ne in arbitris, cum l. ſeq. & ibi Doctores, C. De arbitris, Socinus in Authent. Si quis in aliquo, in vlt. not. num.10. verſ. Ex quo videtur, C. De edendo: &
40 innuit gloſs. 1. hic. Sed hoc intelligas niſi laudum eſſet latum partibus præſentibus, & non contradicentibus aſſertioni arbitri, cap. Niſi eſſent, de præben. Felinus in cap. Quoniam contra, num.37. & ſeq. verſ. Sexta concluſio, de probationibus, Angel. & Ioan. de Imola in l. Sciendum, circa fin. ff. De verb. obligat. Blancchet. in tract. de Compromiſ. quæſt 9. col. penult. & facit quod dixi ſupra num.26.

41 Amplia vndecimò, in executore, vel Subexecutore, quia ſi non conſtat de eius facultate, non poteſt procedere, & ei impunè non paretur. Rota dec.15. de dol. & contum. in Nouis, quam ſequitur Felinus hic num.3. verſ. Pro hoc adde, Feder. de Senis conſ.251. Caſus talis eſt, per totum, & irrita eſt executio facta non oſtenſa delegatione, Romanus conſ.336. n.4.

42 Amplia duodecimò in quocunque Nuncio, miſſo, & alio deſtinato ad aliquid, vt ſibi non credatur niſi doceat ſe habere poteſtatem ab eo qui poteſt dare, Feder. de Senis d. conſ.251. nu.1. verſ. Non enim debet.

43 Amplia 13. in omnibus iudicibus cõmiſſarijs qui de prouincia ad prouinciã mittuntur, debẽt enim præſentare litteras ſuæ facultatis Præſidi prouinciæ antequam exercere incipiant, aliàs poſſet eis reſiſti. Auth. de collat. § Eos, collat.14. & notat Bart. & Bald. in l. Prohibitum, C. de iur. fiſci, lib.10. & in l.1. C. De ſuper indict. eod. lib. & probatur clarè in l.1. C. De mandat. Princip.

44 Nunc declara primò regulam huius textus, vt quamuis Ordinarius non cogatur parere mandato aſſerentis ſe Delegatum, niſi oſtendat litteras ſuæ delegationis, vt patet in littera ibi, *Niſi*, &c. tamen poteſt, & prudenter agit ſi exequatur

quatur

quatur, etiamſi litteras non videat, dummodo probata perſona ſit, quæ hoc dicit, ita formaliter Innoc. hic num. 1.

45 Declara ſecundò eamdem regulam, vt locum non habeat in Cardin. cui atteſtanti de commiſſione ſibi facta per Papam credendum eſt, licet litteras ſuæ commiſſionis non oſtendat, c. Nobiliſſimus, iuncta gloſ. in ver. Nihilominus, 97. diſtin. Sed aduerte, quia ille textus non loquitur de ſpeciali commiſſione, ſed de ipſa legatione, & gloſ. dicit Cardinali credendum eſſe ſine litteris, maximècum non contingat Cardinalem vnquam abeſſe, niſi legationis cauſa. Itaque creditur Cardinali ſi aſſerat ſe Legatum. Idem tenet gloſ. in cap. Cum olim, il primo in ver. Sine reprehenſione, de priuileg. & gloſ. in c. Ad Apoſtolicæ, in ver. Proponi, de re iudicat. lib. 6. Lapus allegat. 14. quæ incipit. Idem eſt dicere, & allegat. 33. incipien. An Frater Minor. Rota dec. 2. incipien. Item nota quod Legatus, de off. Legat. in Antiq. Hoſt. Butr. Anchar. Abb. & alij copioſè relati ab Anton. Gabriel. commun. concluſ. lib. 1. in tit. de probat. concluſ. 3. num. 2. & 3. & hoc planum.

46 Sed nihilominus credendum eſſe Cardinali ſine litteris, etiam quando atteſtatur ſe Delegatum in aliqua cauſa, docuit Hoſt. in Summa in tit. de probat. §. Interdum, verſ. Quid de Auditoribus, Abb. in c. Quod ſuper his, num. 5. de fid. inſtrum. & in conſ. 17. incipien. In cauſa Ottonelli, in fin. lib. 2. Bald. & Salicet. in l. Iuriſiurandi, C. De teſtibus, Roman. conſ. 59. Ad diſcutiendum, num. 6. in 4. dubio, Alex. conſ. 92. Perſpectis, num. 14. lib. 6.

47 Contrarium Angelus conſ. 182. Mandatum Principis, poſt principium, verſ. In contrarium facit, vbi redarguit Ioan. Andr. quod alleget iura in contrarium facientia, nec ad ea reſpondeat, videlicet ad l. vnicam, C. De mandat. Princip. ad l. Prohibitum, C. De iure fiſci, lib. 10. & ad l. Miſſi opinatores, ibi, cum delegatorijs, C. de exact. tribut. lib. 10. & ſubdit Angelus ſuper hoc puncto non poſſe ſine dubio pertranſiri, & Decretiſtas ſic, & indiſcuſsè procedere.

48 Tenendo primam opinionem, quæ proculdubio eſt magis communis, eam limita in duobus caſibus, ſecundum Felin. hic num. 12. verſ. Præter quam. Primus eſt in Legatis venientibus ad Curiam Romanam, quia de ſtylo Curiæ eis non creditur ſine litteris, textus eſt in d. c. Nobiliſſimus, 97. diſt. ibi, licet nunquam Apoſtolicę Sedis mos fuerit abſque ſignatis eſt apicibus vndecunque legationes ſuſcipere, & notat Abbas in d. c. Quod ſuper his, num. 5. poſt med. verſ.

49 Poſſet tamen dici, de fid. inſtrum. Secundus eſt vbi legatio, ſeu commiſſio eſt alteri præiudicialis. Hanc limitationem poſuit Angelus in dict. conſ. 182. poſt princ. his verbis: [Finaliter credo, quod quandoque Legatus quantumcunque de latere, vel quis alius quocunque alio pollens honore, aut dignitatis fulgore, aſſerit ſe habere mandatum Principis, aut Papæ ſuper his, quæ directè concernunt præiudicium alienum: & tunc nullo modo creditur ſine programmate legationis. Sic intelliguntur in contrarium

50 allegata ſi bene inſpiciuntur. Quandoquidem aſſerit ſe habere mandatum ſuper eo, quod principaliter ordinatur, nec tendit in præiudicium alienum, ſed ad commodum Papæ, vel Principis, & ad commodum aliorum abſque alieno diſpendio, ſicut eſt vt diſpenſare poſsit ſuper his, de quibus aſſerit ſe ſpecialem commiſsionem habere: & tunc ſine litteris creditur, quia ſatis eſt veriſimile, vt hanc commiſsionem habeat.] Hactenus verba Angeli, qui vt vides in effectu non diſcrepat ab opinione Canoniſtarum. Et illud Conſilium Angeli ſequuntur Petrus de Anchar. in Clem. 1. num. 3. de probat. de Barbat. de Cardin. Legat. quæſt. 1. in 2. prælud. & alij, quos retuli in c. De Rectoribus, n. 42. infra de Clerico ægrot.

51 Conclude Cardinali aſſerenti aliquid de mandato Papæ ſtandum eſſe quando tria ſimul concurrunt; Primum eſt, vt Cardinalis aſſerat veriſimilia. Secundum eſt, vt Papa, vel Princeps ſit præſens in loco, & ad eum facilè poſsit haberi recurſus. Tertium vt aſſertio non contineat rem tertio præiudicialem, prout hæc tria ad conciliandas opiniones requirit Rota deciſ. 630. n. 2. par. 4. recent. & de hac materia vide latiſsimè per Ant. Gabr. commun. concluſ. in tit. de probat concl. 3. per tot.

DE OFFICIO DELEGATI.

Cap. Significantibus.

S V M M A R I V M.

1 *Delegatus, qui pronunciauit ſe iuriſdictionem non habere, etiam de conſenſu partium cauſa non reaſſumit.*

2 *Viduarum, & miſerabilium perſonarum cauſæ ſine qualitate paupertatis contra laicos non pertinent ad Eccleſiam principaliter, ſed ſecundariò. & n. 64. & ſeqq. & n. 85.*

3 *Sententia, qua quis pronunciat ſe incompetentem, eſt interloquutoria.*

4 *Habet tamen vim diffinitiuæ.*

5 *Et ab ea appellari poteſt etiam ſecundum leges.*

6 *Sententia interlocutoria regulariter reuocari poteſt ab eodem iudice, qui eam tulit reponendo partem appellantem.*

7 *Sententia, qua quis pronunciat ſe iuriſdictionem non habere, non poteſt contrario imperio reuocari.*

8 *Etiamſi iudex malè pronunciauerit eo quod aliàs eſſet competens.*

9 *Fallit primò in iudice Ordinario.*

10 *Fallit ſecundò ſi à tali pronunciatione fuerit appellatum.*

Fallit tertiò ſi iudex pronunciauerit non ſuper principali, ſed ſuper aliquo incidenti. n. 12.

Fallit quartò in exequutore dato ſuper gratia beneficiali. n. 13.

11 *Appellatio inſpecto futuro euentu ſententiam ſuſpendit, ſed inſpecto ſtatu præſenti eam extinguit.*

14 *Iuriſdictio delegati, qui pronunciauit ſe incompetentem, etiamſi alias eſſet competens, ex pacto prorogari non poteſt. & num. ſeqq. uſque ad num. 19.*

15 *Iuriſdictio extincta non poteſt per partes reſuſcitari.*

Scho-

16 *Scholaris ſi faciat pactum de litigando coram vno ex iudicibus ſuis, tenet pactum.*
17 *Prorogatio iuriſdictionis impeditur ſi partes errant in iure, vel in facto.*
18 *Clauſula* quod partes redeant ad primos iudices in compromiſſo appoſita *non ſapit compromiſſum.*
19 *Iudicis eſt non tantum æſtimare, ſed etiam pronunciare an ſua ſit iuriſdictio.*
20 *Iuriſdictio licet competat ipſo iure, tamen ſi ope exceptionis ſit elidibilis, per pronunciationem ſuper exceptione ipſo iure extinguitur.*
21 *Miſerabiles perſonæ quæ ſint. & n. ſeqq. vſque ad n. 35.*
22 *Et quæ miſerabilia.*
23 *Miſerabiles qui ſint in genere, & cur ſic appellati.*
24 *Miſericors quis.*
25 *Miſerabilis vt aliquis dicatur num ſit relinquendum arbitrio iudicis.*
26 *Miſerabiles qui ſint in ſpecie. & n. ſeqq. vſque ad n. 35.*
27 *Vidua dicitur non tantum cuius maritus eſt mortuus, ſed etiam quæ maritum non habuit.*
28 *Item illa, quæ virum habet inutilem, vel proſcriptum, aut damnatum ad perpetuum carcerem.*
29 *Pupillus, & orphanus in quibus differant.*
30 *Peregrini quoad res, quas ſecum deferunt, & iniurias, quas patiuntur, & contractus in ipſa peregrinatione initos ſunt miſerabiles, & de foro Eccleſiæ. & n. 85.*
31 *Mercatores ſi in teloneis, vel in pedagijs grauentur quando ſunt in itinere, poſſunt conqueri coram iudice Eccleſiaſtico. & n. ſeq.*
33 *Idem ſi exiſtant in nundinis.*
34 *Moniales an veniant appellatione miſerabilium perſonarum. remiſſiuè.*
35 *Vidua, pupillus, & orphani, & conſimiles an ſint miſerabiles perſonæ ſi diuites ſint. & num. ſeqq. vſque ad n. 58.*
36 *Vidua, & pupillus non gaudent priuilegio l. vnica, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. niſi ſint pauperes. & n. ſeq.*
Contrarium. num. 42.
37 *Statutum vt de relictis miſerabilibus perſonis non ſoluatur gabella non comprehendit diuites.*
38 *Conſtitutio regni, quæ prouidet pupillis, viduis, & alijs de aduocato non includit tales, niſi etiam ſint pauperes.*
39 *Cæcus non numeratur inter perſonas miſerabiles niſi ſit pauper: ſed contra. n. 50.*
40 *Pecuniæ obediunt omnia.*
Declaratur. n. 57.
41 *Viduarum, pupillorum, & orphanorum cauſas audit Eccleſia negligente iudice ſæculari, etiamſi diuites ſint.*
42 *L. vnica, C. Quando Imperator, & pupil. & vid. comprehendit tales etiam diuites ſecundum magis communem, & veriorem opinionem, quam ſeruat ſignatura.*
43 *Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis non eſt nulla ab initio, ſed pendet validitas ex negligentia iudicis ſæcularis.*
44 *Regina vidua eſt miſerabilis perſona, & ratione ſpolij, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ.*
45 *L. vnica, C. Quando Imperator. inter pupill. & vid. expenditur.*
46 *Alimenta ſunt priuilegiata etiamſi diuiſi relinquantur.*
47 *Dos dicitur cauſa pia, ſiue detur pauperi, ſiue diuiti.*
48 *Miſerabiles perſonæ quoad protectionem, & defenſionem Eccleſiæ pari paſſu ambulant cum pauperibus. & num. 53.*
49 *Dictio,* alius, *importat diuerſitatem in ſubſtantia, & identitatem in qualitate.*
50 *Cæcitatis calamitas quanta ſit. & num. 52.*
Cæcitas corporis, & cæcitas mentis quid ſint. n. 50.
51 *Miſeriam quilibet naturaliter fugit, & appetit felicitatem.*
52 *Cæci, & ſenio confecti, licet diuites, ſunt pauperibus miſerabiliores.*
54 *Miſerabiles perſonæ qualiter dicantur quæ res proprias adminiſtrare non poſſunt. & num. ſeqq.*
55 *Clerici poſſunt patrocinari pro miſerabilibus perſonis etiam diuitibus, quæ aduocatum non reperiunt.*
58 *Miſerabiles perſonæ an, & quando ſint de foro Eccleſiæ. & num. ſeqq. vſque in fin.*
59 *Quid ſi ſint pauperes. & num. 86.*
Et quid ſi ſint diuites. num. 64. & 85.
60 *Cauſæ viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum, ſi ſint pauperes, principaliter, & immediatè ad Eccleſiam pertinent. & n. 86.*
61 *Etiam extra caſum oppreſſionis, & negligentiæ iudicum ſæcularium.*
62 *Delegationis litteræ contra laicos ad petitionẽ viduæ pauperis ſunt validæ ab initio.*
63 *Miſerabiles perſonæ pauperes ſi magnas hæreditates, vel caſtra petant, non poſſunt directè agere coram iudice Eccleſiaſtico.*
64 *Cauſæ viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum, quæ pauperes non ſunt, principaliter ad Eccleſiam non ſpectant. & num. 85. ſed ſecundariò. n. 67. & 85.*
65 *Niſi quoad protectionem, & defenſionem. & numero 77.*
66 *Miſerabiles perſonæ vtcumque diuites ſi opprimantur, vel ſpolientur, poſſunt conqueri Eccleſiæ etiam alijs iudicibus Ordinarijs prætermiſſis. & num. 86.*
69 *Papa vacante Imperio vices Imperatoris gerit.*
70 *Iudex ſæcularis quando dicatur negligens ad effectum vt iudex Eccleſiaſticus procedere valeat in cauſis miſerabilium perſonarum non pauperum.*
71 *Et quid ſi ſit ſuſpectus de malitia.*
72 *Laici non miſerabiles nunquam poſſunt in ſuis cauſis temporalibus contra laicos directè, & principaliter ad Eccleſiam recurrere. & n. 84.*
Niſi quando in prouincia nullus extat iudex ſæcularis, vel ſi extat recuſatur, aut negligit iuſtitiam adminiſtrare. n. 74.
Idem ſi iudex non extet in ciuitate. n. 75.
73 *Cauſas miſerabilium non pauperum audit Eccleſia in defectum iudicis ſæcularis, nec reijcit illos ad proximum ſuperiorem.*
75 *Ciuitas quælibet hodie habet ſua regimina.*
76 *Miſerabiles perſonæ non pauperes ſi in iudicio, vel extra grauentur iniuſtè, poſſunt ad Eccleſiam recurrere nõ per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ.*
77 *Miſerabiles perſonæ fauorabilius ſunt exaudiendæ, quàm aliæ non miſerabiles.*

78 *Et in earum cauſis potiori gaudent prærogatiua quàm Clerici.*

79 *Et reſcriptum contra eas impetratum non valet niſi de illarum miſeria mentionem faciat.*

80 *Indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales obſtantias.*

81 *Nec poteſt illis expreſsè renunciari.*

82 *Legatum miſerabilibus perſonis dicitur ad pias cauſas.*

83 *Nec de illo detrahitur Falcidia.*

84 *Laici non miſerabiles regulariter nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſiæ.*

85 *Miſerabiles perſonæ aliquando ſunt de foro Eccleſiæ habitu tantum; aliquando verò habitu, & actu. & num. ſeq.*

1 SIGNIFICANTIBVS. Delegatus qui pronunciauit ſe iuriſdictionem non habere, etiam de conſenſu partium cauſam non reaſſumit. Hoc dicit, diuiditur in duas partes. In prima appellans narrat factum. In ſecunda Papa dat ei iudices, ibi, *Ideoque*.

2 Nota primò ibi, *Mentiens ſe pauperem*, cauſam viduæ, ſeu alterius miſerabilis perſonæ ſine qualitate paupertatis contra laicum non pertinere ad eccleſiam immediatè, & principaliter, ſed ſecundariò tantum, negligente ſcilicet iudice ſæculari, vt hic per Imol num. 1. Prima pars apertè probatur hic; quia hæc vidua immediatè adiuit Papam contra laicos, & ſub expreſsione paupertatis ab eo litteras delegationis impetrauit. Secunda pars itidem probatur; quia cum eſſet dices validitas litterarum pendebat à negligentia iudicis ſæcularis, vt patet ex littera ibi, *niſi requiſito prius domino*, & conſequenter illius cauſa pertinebat ad Eccleſiam ſecundariò, & in defectum ſæcularis iuſtitiæ, vt latiùs dicam infra, num. 43. 62. & 85.

3 Secundo nota ibi, *interloquendo*; ſententiam qua quis pronunciat ſe incompetentem, eſſe interlocutoriam, prout hic notant Bald. num. 3. Butr. num. 8. Cardinal. in 2. notab. Imol. num. 9. & Abb num. 3. & meritò, quia non diffinit negotium principale, ideoque dici non debet
4 diffinitiua. Habet tamen vim diffinitiuæ, quia non expectat aliam ſententiam poſt ſe, ſed prorſus extinguit iuriſdictionem pronunciantis, vt hic patet, & notat Abb. & alij præcitati, Angel. conſ. 200. in Ciuitate Lucana, nu. 5. verſ. Ad ſecundum, & Roman. plenè conſ. 358. In præſenti
5 per totum. Vnde fit vt quamuis de iure ciuili ab interlocutoria appellari non poſsit, vt l. Apertiſsimi, C. De iudic. l. Ante ſententiæ tempus, C. Quorum appellat. non recip. & c. Super eo, il ſecondo in fr. de appellat. tamen à ſententia, qua quis ſe incompetentem pronunciat appellari poteſt, etiam ſecundum leges, vt ſentit gloſ. fin in Auth. Habita, C. Ne filius pro patre, & notant in d. c. Super eo, Abb. nu. 3. verſ. Et qui ſint iſti caſus. Franc. in 2. notab. verſ. Et communis concluſio, & Præpoſ. nu. 7. verſ. Et eſt alia regula. Bald. hinc
6 eod. nu. 3. Hinc etiam fit vt quamuis interlocutoria regulariter reuocari poſsit per ipſummet iudicem, qui eam tulit, reponendo partem appellantem, vt l. Quod iuſsit, ff. De re iudic. c. Cum ceſſante, vbi gloſ. vnica, & Doctores notant, infra de appellat. Bald. conſ. 65. Præmittendum eſt, in fin. lib. 4. Cardinalis conſ. 32. verſ. Ad ſecundum, plenè Iaſ. in d. l. Quod iuſsit, à nu. 23. verſ. Breuiter
7 concludc. Tamen ſecus fit in interlocutoria lata ſuper incompetentia; quia cum habeat vim diffinitiuæ, & iudicis officium totaliter extinguat, non poteſt contrario imperio reuocari, vt hic eſt caſus, qui nõ reperitur alibi ſecundum Card. in 4. not. Et eſt communis concluſio, quam hic firmant Butr. num. 11. Imol. num. 4. Abb n. 3. & Felin. num. 1. Paul. de Caſtr. conſ. 281. in cauſa iſta, num. 2. verſ. Nam imo dicitur, lib. 1. Angel. & Roman. locis citatis, & ad textum in c. Dilectus, il terzo, de præben. vbi apertè videtur probari contrarium, reſponde, vt hic per Imol. num. 5.

8 Ampliatur hæc concluſio, vt locum habeat etiam ſi iudex, qui pronunciauit ſe incompetentem, malè pronunciauerit, eo quod aliàs eſſet competens, vt hic eſt caſus ſecundum Collectarium in princip. & Cardin. num. 4. nam iſti iudices qui pronunciant ſe incompetentes, iuriſdictionem habebant; quia etſi reſcriptum delegationis cauſæ eſſet ſubreptitium, quia vidua illud impetrauit ſuggeſto mendacio paupertatis: tamen per huiuſmodi reſcriptum ad lites fuit illis collata iuriſdictio, licet elidibilis ope exceptionis, vt cap. Super litteris, cum materia ſupra de reſcript. & ſcripſi plenè in c. Ad audientiam, il primo, nu. 31. & 38. eod. titul. & tamen, quia ſic pronunciando iuriſdictionem à ſe abdicarunt, non potuerunt illam reaſſumere, & apertè hic deciditur.

9 Limita primò eandem concluſionem vt procedat in iudice Delegato, prout loquitur hæc Decretalis, non autem in iudice ordinario. Et ita eam limitant Bald. in l. Præſes, in 1. oppoſ. C. Quom. & quand. iudex, & in l. penult. C. De pactis. Et Paul. de Caſtr. in d. l. Quid iuſſit, & in l. Pater, in fin. ff. Si quis ius dicen. non obtemper. Ratio limitationis eſt, quia in iudice Delegato, qui ſe incompetentem pronunciat, non remanent aliquæ reliquiæ iuriſdictionis, ſuper qua fundari poſſit reuocatio interlocutoriæ. At ſecus eſt in Ordinario, quia ſibi firma remanet ſua ordinaria iuriſdictio. Et quamuis contrarium teneant Roman. ſingular. 121. incipien. Si iudex, & Marian. Socin. in cap. Qualiter, il primo, de accuſation. eo quod neque in Ordinario remaneat aliqua iuriſdictio in illa cauſa, in qua pronunciat ſe iuriſdictionem nõ habere: magis tamen placet prima opinio, quam etiam dicit veriorem Felin. hic num. 1. verſ. Limita primò.

10 Limita ſecundò prædictam concluſionem vt locum non habeat ſi ab huiuſmodi interlocutoria appellatum fuerit, tunc enim poterit dele-
11 gatus illam reuocare. Ratio eſt, quia ſententia huiuſmodi, quamuis inſpecto futuro euentu per appellationem ſit tantum ſuſpenſa, cap. Venientes, de iureiur. Oldrad. conſ. 255. Contra prouiſionem, in princ. num. 2. verſ. Sed in caſu noſtro: tamen inſpecto ſtatu præſenti dicitur extincta, adeo vt perinde ſit, ac ſi non fuiſſet lata; text. eſt in l. 1. §. fin. ibi, prouocationis remedio cõdemnationis extinguitur Pronunciatio, ff. Ad Turpilian. & declarat Bartol. in ſua quæſt. 9. incipien. Iudex per imperitiam, in princ. & Fuſius Alex. conſ. 36. Viſo themate, num. 5. & 6. lib. 4. Ca-

Caſtill. conſ 34. num.2. Roman. conſ. 41. nu.4.
Sed ſi ſententia ſuper incompetentia non fuiſſet
lata, iudicis poteſtas remanſiſſet integra, vt eſt
clarum. Ergo eodem modo remanſit poſt inter-
poſitam appellationem; & ſic poteſt Delegatus
ſuam interlocutoriam reuocare, iuxta regulam,
cap. Cum ceſſante, de appellat. ita Domini de
Rota deciſ. 74. incipien. Si Auditor, aliàs 9. &
deciſ.86. incipien. Si à pronunciatione, aliàs 12.
de appellat. in nouis, vbi decidunt vt ſi iudex
pronunciauerit ſuper deſertione appellationis,
& ab huiuſmodi pronunciatione fuerit appella-
tum, poſſit iudex ſuam interlocutoriam reuo-
care, & appellantem reponere in primis termi-
nis, iuxta textum in dict. cap. Cum ceſſante, &
cap. Si à iudice, de appellat. lib.6. & ita ſingu-
lariter limitant hoc cap. Et quamuis Paulus de
Caſtro in præallegat. conſ.281. num.2. verſ. Nec
obſtat quædam deciſio Rotæ, lib.1. dicat deci-
ſionem Rotæ loqui quando ſuper deſertione
fuit pronunciatum incidenter, ſecus ſi principa-
liter, & vlterius miretur de deciſione illa dicens
nullum ex ſcribentibus in iure ciuili, vel cano-
nico facere talem diſtinctionem an fuerit appel-
latum, an non, nec iure probari: tamen non
videtur recedendum à limitatione Rotæ, quia
ratio ſuperiùs ponderata multum ſtringit, &
deciſionem illam ſequuntur Butr. & Abbas in
cap. Peruenit, il ſecondo, de appellat. Imola, &
Abb. in d. cap. Cum ceſſante, Felin. hic num.2.
& idem Abb. in cap. Cum dilectus, l. vltimo, de
præben. vbi de hoc eſt textus valde ſingularis,
ſecundum vnam lecturam.

12 Limita tertiò concluſionem vt ſupra firmatam
vt procedat quando iudex pronunciat ſe incom-
petentem ſuper principali negotio ſibi cõmiſſo;
ſecus ſi ſuper aliquo incidenti, ſeu dependenti à
negotio principali. Ratio eſt, quia talis inter-
locutoria eùm non extinguat funditus officium
iudicis; non habet vim diffinitiuæ: & ideo po-
teſt contrario imperio reuocari iuxta regulam
d. l. Quod iuſſit, & per Geminianum in cap. fin.
in 8.col. de elect. lib.6. quam limitationem po-
nit Salicet. in l. Poſt ſententiam, C. De ſentent.
dicens ſe ita intelligere textum in d.c. Dilectus,
& conſentit Paul. de Caſtro in d. l. Quod iuſſit,
& Felin. hic num.2. in tertia limit.

13 Limita quartò, prædictam concluſionem, vt
vendicet ſibi locum in iudice, qui fuit datus in
cauſa principaliter, non autem in eo, qui fuit
datus acceſſoriè, vt eſt executor in cauſa bene-
ficiali; nam ſi talis pronunciet ſe non eſſe execu-
torem, non propterea abdicat à ſe iuriſdictio-
nem, quin poſſit reuocare, quia cum adhuc per-
duret principalis gratia, ſuper qua fuit deputa-
tus executor, non potuit ſua pronunciatione
ius partis auferre; non enim iniqua pronuncia-
tio executoris nocet impetranti, vt notat gloſ.
magna in fin. in cap. Si ſoli, de conceſſ. præben.
lib.6 & ita limitat hoc cap. Felin. hic num.3.
poſt Paul. de Leazar. & Gemin. in cap. Si ſuper
gratia, de offic. deleg. eod. lib.

14 Tertiò nota ibi, *ad eorumdem iudicum* redi-
rent examen partes non poſſe ex pacto proro-
gare iuriſdictionem iudicis Delegati, qui pro-
nunciauit ſe eſſe incompetentem, etiamſi aliàs
eſſet competens. Prima ratio eſt, quia proro-
gatio fieri non poteſt in eum, qui funditus iu-
riſdictionem non habet, l. Priuatorum, C. De iu-
riſdict. omn. iudic. & cap. Significaſti, cum ma-
teria infra, de foro compet. ſecundum Innocent.
hic num.5. in ver. Reſumpſerunt, Hoſt. nu.12.
15 Io. Andr. num.8. & Imol. num.7. Talis autem
eſt Delegatus, qui pronunciat ſe iuriſdictionem
non habere; abdicat enim à ſe iuriſdictionem
etiamſi malè pronunciauerit, vt hic eſt caſus ſe-
cundum Collectar. in princ. Nam vt inquit Bald.
num.3. talis interlocutoria funditus eradicat iu-
riſdictionem, ita vt non remaneant aliquæ reli-
quiæ, quæ poſſint prorogari, vel demum ad iu-
riſdictionem ſic eliſam redire: nam iuriſdictio
extincta non poteſt per partes reſuſcitari, ſe-
16 cundum Imol. num. 8. Non obſtat textus in
leg. Si quis in conſcribendo, C. De pact. quia ſe-
cundum eas illa lex procedit quando quis habet
plures iudices Ordinarios, vt Scholares Bono-
niæ, qui habent iudices Epiſcopum, Poteſtatem,
& Magiſtrum ſuum: nam ſi Scholaris faciat pa-
ctum de litigando ſub vno ex illis, tenet pactum.
Secus ſi ex pacto velit prorogare iuriſdictionẽ in
eũ, cuius iuriſdictioni non ſubeſt; quia nihilomi-
nus nõ cogitur inuitus corã eo litigare, vt in l. Si
conuenerit, ff. De iuriſdict. omn. iudic. & ita con-
tigit in caſu huius cap. quia partes conſenſe-
runt in iudices delegatos, qui iuriſdictionem à
17 ſe protſus abdicauerant. Secunda ratio eſt, quia
etſi prædicti iudices aliàs eſſent Ordinarij, ta-
men partes nõ intendebant illorum iuriſdictio-
nem ordinariam prorogare, ſed priori commiſ-
ſioni innitebantur, quaſi ex debito, cum tamen
non tenerentur, tum quia delegatio fuerat ſub-
reptitiè impetrata ſuggeſto mendacio pauper-
tatis; tum quia iudices pronunciarunt ſe iuriſdi-
ctionem non habere, atque ita partes errabant
in iure, vel in facto, quorum vtrumque proro-
gationem impedit, l.1. in princ. ff. De iuriſdict.
18 omniũ iudic. Non obſtat quod per viam com-
promiſſi partes cõſentire poſſint etiam in eum,
qui non præeſt iuriſdictioni, l. Pædius, & l. Sed
etſi in ſeruum, §.1. ff. De arbitr. cum ſimil. Bart.
in tract. de arbitr. in princip. Quoniam reſpon-
detur in caſu huius cap. partes non compromi-
ſiſſe tanquam in arbitris, ſed fecerunt pactum
de redeundo ad illos iudices, ſicut erat de iure,
& ſic per viam prorogationis, quod fieri non
potuit, vt ex dictis patet, & declarat Innocent.
hic in fin. Et ex hoc infert Bald. num.5. vt clau-
ſula, quod partes redeant ad primos iudices,
appoſita in compromiſſo non ſapiat compro-
miſſum; quia litigatores non intendebant com-
promittere in iudices, ſed redire ad iuriſdictio-
nem ipſorum: quod eſt bene notandum ſecun-
dum eum, ſequitur Imol. num.14.

19 Quartò nota ibi *pronunciarunt*. Iudicis eſſe
non tantum æſtimare an ſua ſit iuriſdictio, vt di-
cit textus in l. Si quis ex aliena, ff. De iudic. ſed
etiam pronunciare, vt hic patet euidenter ſe-
cundum Hoſt. num.11. Ioan. Andr. num.7. in
ver. Pronunciauerunt, & Imol. num.6.

20 Quintò nota ibi, *reſumpſerunt*. Quod vbi
iuriſdictio ipſo iure competit, ſed eſt exceptio-
ne elidibilis, prout contingit in reſcriptis con-
tentioſis ad lites ratione ſubreptionis, cap. Super
litteris, ſupra de reſcript. per pronunciationem
ſuper exceptione funditus; & ſic ipſo iure ex-
tinguitur iuriſdictio: quod ſatis probatur hic

ſecundum Anton. de Butr. nu. 12. & Imol. nu. 4.
quia ſi poſt pronunciationem remanſiſſent iſtis
iudicibus aliquæ reliquiæ iuriſdictionis, licet
eliſæ, potuiſſet ex pacto eorum iuriſdictio pro-
rogari, cuius contrarium hic deciditur.

Venio ad apparatum, & pro explicatione
materiæ tria ſunt inueſtiganda. Primum, quæ
ſint perſonæ miſerabiles. Secundum, an tales di-
ci poſſint quamuis diuitijs abundent. Tertium,
an, & in quibus caſibus huiuſmodi perſonæ
ſubſint iuriſdictioni Eccleſiæ.

21 Primò igitur QVÆRO, quæ ſint perſonæ
miſerabiles.

Proponitur hæc quæſtio generaliter, & cir-
cumſcripto effectu, de quo agetur in tertia quæ-
ſtione.

22 Et quidē authore Ariſt. 2. Rhetor. in tit. de mi-
ſecordia tex. 11. [Quæ ægritudinem, & dolorem
afferunt, & ad interitum perducunt, omnia mi-
ſerabilia ſunt, & quæcunque perdendi, & de-
ſtruendi vim habent, & quæ mala à fortuna
proueniunt, magnaque ſunt; quæ verò dolorem
afferunt, & interitum, ſunt mortes, verbera,
corporum vexationes, ſenectus, morbi, & cibi
penuria, quæ à fortuna proueniunt mala, hæc
ferè ſunt, amicis penitus ſpoliari, aut cum paucis
relinqui; quo fit vt miſerabile ſit ab amicis, & fa-
miliaribus diuelli, deformitas, imbecillitas cor-
poris, membri alicuius priuatio. Atque hæc qui-
dem, & cætera huiuſmodi ſunt, quæ homines ad
miſericordiam moueant.] Hæc Ariſtot.

Sed iure noſtro miſerabiles perſonæ in gene-
re dicuntur omnes, quibus natura mouemur ad
miſerendum propter fortunæ iniuriam. Sic pro-
bat textus in l. vn. §. Quod ſi pupilli, C. Quando
Imper. inter pupill. & vidu. & diffinit Azo, in
Summ. illius tit. num. 4. & ſequuntur Hoſt. hic,
num. 1. Ioan. Andr. nu. 2. Bellamer. in princ. Al-
ber. in diction. in ver. Miſerabiles, Stephan. Au-
fier. ad Guidopap. deciſ. 566. in ver. Miſerabiles,
Rebuff. in tr. de ſent. prouiſ. art. 3. in gl. fin. Afflict.
23 deciſ. 257. in princ. Et dicuntur miſerabiles, quia
propter miſeriam, in qua ſunt conſtituti ſunt
miſericordia digni, vt c. Licet, infra de cēnſib.
cap. Omnis, 7. qu. 1. & in Authen. vt immob. ante
nupt. donat. in princip. & ibi gloſ. 1. collat. 5.
24 Dicitur enim miſericors quaſi ſuper miſeria al-
terius miſerum habens cor, vt inquit D. Thomas
Ioan. 2. lect. 1. in princ. Eſt autem miſeria non
quicunque defectus, ſed tantum defectus natu-
ræ rationalis, quia opponitur felicitati, vt idem
docet in 1. part. qu. 21. art. 4. & in 2. 2. qu. 30. ar-
tic. 1. Alibi dicuntur perſonæ miſerabiles, quæ
cauſas proprias adminiſtrare non poſſunt, vt
c. 1. in fin. infra de poſtulan. Cardin. hic in 1. qu.
ſed de hoc latius infra in 2. qu. n. 54. & ſeq.

25 In ſpecie autem quæ perſonæ ſint miſerabiles
Bart. & Bald. in l. vn. in fin. C. Quand. Imper. con-
cludunt eſſe relinquendum arbitrio iudicis, ſed
hoc dictum limitant Doctores, vt non proce-
dat in illis caſibus, in quibus in iure expreſſum
eſt, vt aliqua perſona ſit miſerabilis, ita Ma-
rian. Socin. in c. Ex tenore, num. 4. de for. com-
pet. Couar. practicar. qu. c. 6. num. 3. in fin. & Me-
nochius de arbitrar. iudic. in addit. ad librum
ſecundum caſ. 66. num. 1. & meritò, quia in his,
quæ ſunt à iure determinata, iudicis arbitrium
non intrat, c. De cauſis. §. Illis, ſupr. eod. c. fin. de
tranſact. lib. 1. §. Ait Prætor, ff. De iur. deliber. cum
concordant. de quibus per Hoſt. in d. c. De cau-
ſis, num. 9.

26 In iure autem cautum eſt, vt dicantur per-
ſonæ miſerabiles infraſcriptæ, ſecundum Inno-
centium hic num. 1. cui cæteri adſtipulantur, vi-
delicet viduæ, pupilli, & orphani, vt in d. l. vn. C.
Quando imperat. c. 1. & 2. 87. diſt. c. Super qui-
buſdam, §. Cum autem infra . . . de ver. ſignif.
27 & dicitur vidua non tantum cuius maritus
mortuus eſt, vt c. Vidua, & ibi gloſ. 1. & Archid.
34. diſtin. ſed etiam quæ maritum non habuit,
l. Malum, §. Viduam, ff. De verb. ſignif. vbi textus,
& notat gloſ. vn. in d. c. 1. Bart. in d. l. vn. num. 4.
& Guidopap. deciſ. 566. num. 2. licet gloſ. 2. in d.
l. vn. videatur intelligere illum textum ſtrictē pro
mulieribus, quæ virum habere deſierunt. Gene-
raliter in materia ſtricta teneri poteſt opinio
gloſſæ, ſed in materia larga, & fauorabili vidua
dicitur, licet impropriē, etiam quæ virum non
habuit, ſecundum Felin. hic num. 8. qua de re
28 latiſſimè diſſerit Couar. practicar. quæſt. c. 7. n. 2.
Sed & illa, quæ habet maritum inutilem, vel ad
perpetuum carcerem damnatum, aut proſcri-
ptum dicitur vidua, & miſerabilis perſona, ſe-
cundum Bald. in l. fin. per gloſ. ibi in fin. ff. De
29 plagiar. & Felin. hic num. 8. Pupillus autem di-
citur qui ſimul impubes eſt, & extra poteſtatem
patris, vel morte, vel emancipatione, l. Pupillus,
ff. de ver. ſignif. & orphanus, qui infra quartum
decimum annum exiſtens parentibus orbatus eſt
vt per Rebuff. in commentar. ad Conſtitutiones
Regias Galliar. tom. 1. in titul. de ſent. prouiſio-
nal. in gloſ. vlt. col. 2. verſ. Secundo orphani, &
Menoch. de arbitrar. in addit. ad lib. 2. caſ. 66.
num. 7. Couar. Quam differentiam inter pupil-
lum, & orphanum conſtituunt Paulus de Caſtro
in rubr. C. Quand. Imper. & Rolan. à Valle
30 conſ. 76. Pluribus ex cauſis, num. 42. lib. 1. ſimi-
liter ſecundum Innocentium d. num. 1. miſera-
biles perſonæ, & de foro eccleſiæ ſunt peregrini
quoad res, quas ſecum ferunt, & iniurias, quas
patiuntur, & contractus in ipſa peregrinatione
initos, c. Si quis Romipetas, & cap. ſeq. 24. qu. 3.
31 Et idem intelligit de Mercatoribus ſi in telo-
neis, vel pedagijs grauentur, per iura prælle-
32 gata. Vnde ſi grauētur paſſagijs iniuſtè poſſunt
immediatè conqueri coram iudice eccleſiaſtico
quando ſunt in itinere, quia dicuntur miſera-
biles, cum ſuſtineant in itinere multos labores,
& pericula, vt per Alex. conſ. 130. Super eo, in
fin. lib. 7. & hic per Bald. num. 8. & Felin. num. 6.
qui ad hoc allegat Anchar. & Ioan. de Anan. in
33 c. fin. de Iudæis. Vbi dicunt negotiatores exi-
ſtentes in nundinis poſſe agere coram eccleſia-
ſtico. De Romipetis vide Bullam Cœnæ, §. 10.
. . . Idemque intelligit de manumiſſis ab ec-
cleſia, vel eis commendatis, aut ad eam con-
fugientibus, c. Eos qui, & c. ſeq. 87. diſt. l. fin. C.
De his qui ad eccleſ. confug. c. Inter alia, infra
de immunit. Eccleſ. Idem de pœnitentibus,
c. Aliud, 11. qu. 1. de quibus latè Couar. pract. qu.
c. 34. à num. 3. Idem de officialibus Eccleſię li-
bertis, ruſticis, vxoribus, filijs, & ſeruientibus, vt
l. Aſſumptio, ff. Ad municipal. l. Cum quædam
pueſla, ff. De iuriſdict. omn. iud. l. 1. & 2. C. De
Epiſcop. & Cler. c. Iudicatum, 79. diſtin. & de
his vide quod ſcripſi in c. 2. infra de for. compet.

Idem

Idem de Senibus,c.1.87.diſtin.de quibus egi latiſſimè in c.Cum ſis, infra de conuerſ.coniugat. Idem de omnibus libertis,cap.Liberti,87.diſtin. Rurſus idem intelligit Innoc.de cæcis, mutilatis membris, leproſis, captiuis, debilibus, furioſis, ac diuturno morbo fatigatis, c. Licet infra de cenſibus,c.Cum percuſſio,7.q.1. cap.2. infra de eccleſ.ædifican.c.1. de reſtitut.ſpoliat. l.Iudices, C.De Epiſcopal.audient. & d.l.vn.C.Quand.Imperat. & inter captiuos recenſentur etiam carcerati,qui inter perſonas miſerabiles numerantur, vt notat Bart. in tract. de carc. in fin. Marſil. in pract.crimin. §.Nunc videndum, num.11. Ac demum idem de Cruce ſignatis,cap.Ad libe-berandam, infra de Iudæis. Supraſcriptæ omnes perſonæ dicuntur miſerabiles ſecundum Innocentium,cui conſentiunt hic Hoſtien.nu.5. & ſeq.Ioan.Andr.& Bellam.ambo num.4. Butr. num.22.Cardinal.num.3.in 6.qu. Imol. num.19. Abb.num.6. verſ. Quoad ſecundam ſpeciem, & Ioan.de Anan.num.5.verſ.Quæ autem dicuntur, & Henric.Boich. in c. Ex tenore circa fin. de for.compet. Quibus adde Iudæos nouiter ad fidem conuerſos; nam & hi dicuntur miſerabiles perſonæ ſecundum Innoc. in c.Iudæi,il ſecondo, infra de Iudæis, quem hic ſequuntur Card. in 6.qu.in fin.Ioan.de Anan.num.5. ad fin.& Felin. num.8.in fin. verſ. Item nota quod Iudæa nouiter baptizata. Item his adde expoſitos, vt in cap. vlt. 87. diſt. ſecundum Cardin. hic in 6. qu. circa finem. Perſonæ tamen ſupra numeratæ ponuntur per modum exempli, quod regulam non reſtringit: nam & aliæ poſſunt eſſe miſerabiles ſi in eis qualitas concurrat, quæ moueat ad habendam de ipſis miſericordiam, vt per
34 eundem Cardinalem in 12. qu. poſt princ. An autem Moniales veniant appellatione miſerabilium perſonarum, ita vt frui poſſint beneficio l.vn.C.Quand.Imper. vide Couar. pract.qu. c.7. num.3. & de Eccleſia, Ciuitate, agricolis, ſcholaribus, & meretricibus conſule Menochium d.caſ.66. à num.25. vſque ad num.33.

35 Secundò QVÆRO, An vidua, pupillus, cæcus,& alij,de quibus in præcedenti quæſtione, ſint miſerabiles perſonæ ſi diuites ſint.

Viduam non eſſe perſonam miſerabilem ſi ſit locuples tenet Speculat.in tit. de aduoc. §.1.n.7. Hoſt. hic num.1. verſ. Non tamen omnis vidua Ioan.Andr. num.2. in ver. Et diues. Bellam. in princ. in eod. ver. Cardin. in 1. not.& in 1. qu. Alex. in l. 1. col. 5. verſ. Nec obſtat, ff. Solut. matr. Decius in l.1.num.8.ff. De iuriſdict. omn. iudic. & in c.Cæterum, num.72. de iudic. Idemque de viduis,pupillis, & orphanis notant idem Speculat. in tit. de inſtrum. edit. §. Nunc verò aliqua, verſ. Et ſcias, num.62. Hoſt. in c.1. n.3. in fin. & ibi etiam Ioan.Andr. num.7. & 8. infr. de poſtul. vbi aſſerunt non omnes viduas, & pupillos, & orphanos, & conſimiles debere miſerabiles reputari, quia multi diuites ſunt, & potentes; & in talibus magis eſt conſideranda oppreſſionis potentia, quàm vocalis nominatio perſo-
36 narum. Et inde fit, vt tales non gaudeant beneficio l. vnicæ, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. niſi concurrat paupertas,vt firmant Specul. loco proximè citat. Paul. de Caſtr. in rubr. C. eod. Alex. conſ.121. Viſo proceſſu, n. 14 lib. 1. vbi ait pupillos,& orphanos tunc enumerari inter perſonas miſerabiles,& frui beneficio d.l.vn. quando ſunt pauperes, aliàs ſecus: & de iud. idem dixit in conſ.126. In hac hæſitatione, n.9. lib. 4. & eum ſequitur Iaſ. in l. Titiæ textores, col.5. in princ. ff. De legat.1.& Addent. ad Guidopap. deciſ.566. Idem tradit Maranta in Spec. diſput.9. num.195. Cornel. Benincaſ. in tract.de priuil. paupert. q. 4. nu.12. & Tiraquell. in l. Si
37 vnquam, in ver. Facultatum, num. 1. circa fin. C. De reuocan. donat. Inde etiam fit vt in ſtatuto diſponente vt de relictis miſerabilibus perſonis non ſoluatur gabella,non comprehendantur
38 tales ſi diuites ſint, vt ex Baldo deducit Alex. d. conſ.126. num.9. Sed & conſtitutio Regni, quæ prouidet pupillis, viduis, & alijs ibi nominatis de aduocato, locum non habet niſi in viduis, & pupillis pauperibus. Quod ſi diuitijs abundarent, non teneretur pro eis aduocatus pauperum aduocare; quia non dicerentur miſerabiles perſonæ,vt tradit Afflict. in conſtit. Regn. Conſt. lege
39 præſenti, col.2. ſimiliter cæcum non pauperem inter perſonas miſerabiles non adnumerari, & idcirco non eſſe à collectis immunem, tenet Cardin. hic in 6. quæſt. in fin. & in c. Licet,inf. de cenſ. & Petr. Antibol. in tract. De muner. in 3. part. principali num. 28. inter tractatus communes, tom.11. fol.60.

Ad hanc partem inducitur primò hoc cap.vbi patet litteras à vidua impetratas eſſe nullas;quia expreſſit ſe pauperem, cum tamen eſſet nobilis, & diues. Propterea enim iudices ſe iuriſdictionem non habere pronunciarunt, & bene ſecundum Hoſt.num.8. in ver. Pronunciauerunt. ergo pro vidua diuite Pontifex non reſcribit, nec illi dat iudices; & conſequenter talis non dicitur miſerabilis perſona.

Secundò inducitur d.rubr. C.Quando Imper. inter pupill. & vid. vel miſerabiles, &c. ponderando particulam *vel*, quæ ponitur inter diuerſa, l. Hæc ver. ff. De ver. ſignif. & ſic abſolutè pupilli, & viduæ inter perſonas miſerabiles non numerantur: & ita rubricam inducit Alex. in præall. conſ.121. n.14.lib.1.

Tertiò inducitur textus in c.1. infra de poſtul. vbi miſerabiles perſonæ dicuntur quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt; ſubaudi quoad ſumptus,ſecundum Cardinal. hic in 1. quæſt. Tales autem dici non poſſunt vidua, pupilli, & orphani, qui opibus abundant,vt per ſe patet.

40 Quartò vt formaliter arguunt hic Hoſt. nu.1. verſ. Non tamen omnis viduæ & Ioan.Andr.n.2. in ver. Et diues, mulier, de qua hic, erat diues: ergo non miſerabilis, licet vidua;quia is dicitur miſerabilis, ſuper quem natura mouetur ad miſerendum, vt diutino morbo grauata, fatigata, & debilis, d. l.vn. C. Quando Imper. vel pauper oppreſſa, vel deſolata, c. Defenſionis, 87. diſt. ſed iſta erat nobilis, & diues, & per conſequens potens, quia pecuniæ obediunt omnia, Eccl.10. Igitur non miſerabilis. Contrarium tenet Azo in ſumma, C. Quando Imper. inter pupill. & vid. nu. 4. vbi ait, miſerabiles dici ſenes decrepitos, & diuturno morbo fatigatos, & debiles, & omnes, quibus natura mouetur ad miſerendum propter fortunæ iniuriam, etiamſi diuites ſint: & eum ſequuntur Rebuff. in præalleg. titul. de ſent. prouiſional. art. 3. in gloſ. fin. & Stephan. Aufrer. ad Guidop. deciſ. 566. in ver. Miſerabiles

biles. Et in ſpecie de vidua, pupillo, & orphano hoc firmat Innoc. hic nam num. 1. eos connumerat inter perſonas miſerabiles, & verſ. Pupil-
41 lorum autem, ſic ait: [Pupillorum autem, & orphanorum cauſas audiet Eccleſia non negligente iudice ſæculari eis facere iuſtitiam, etiam ſi ſint diuites, ſicut de viduis diximus: & conſentit Cardinal. num. 2. in 1. oppoſit. vbi dicit viduam quamuis diuitem, tamen videri miſerabilem reſpectu iudicij; quia non poteſt adminiſtrare proprias cauſas, ſed per alium cogitur eſſe in iudicio, nec habet ſpecialem defenſorem, ſcilicet maritum. Idem voluit Innoc. in cap. Ex parte, num. 1. in fin. de for. compet. vbi ait, defenſionem viduarum ex ſpeciali gratia, & in odium ſpoliatorum eſſe Eccleſiæ reſeruatam,
42 etiamſi viduæ ſint diuites, Et eodem modo priuilegium d. l. Vnicæ, C. Quand. Imperat. inter pupill. & vid. conceſſum miſerabilibus perſonis competere viduis, pupillis, orphanis, & conſimilibus, etiamſi diuitijs affluant, firmant Azo vbi ſupra. Alber. in d. leg. vn. col. 2. verſ. Sed numquid ſi tales, & in tract. ſtatut. quæſt. 112. incipien. Quid ergo ſi prædictæ, part. 1. Iſern. in conſtitutione Statuimus, Afflict. deciſ. 257. Neuizan. in Sylua nupt. fol. 25. col. 3. Rolan. à Valle conſ. 76. pluribus ex cauſis, num. 44. lib. 1. plenè Natta conſ. 590. circa præſentem. nu. 8. Couarr. practicar. quæſt. cap. 6. nu. 2. Theſaur. deciſ. 177. num. 7. Vincent. de Franch. deciſ. 100. num. 19. Viu. deciſ. 459. num. 12. & deciſ. 521. à num. 7. Menoch. de arbitrar. in addit. ad librum ſecundum caſu 66, num. 9. & 18. Et hanc ſententiam vti magis communem, & iuri, æquitatique conſentaneam quotidie amplectitur, & ſeruat Signatura, vt nouiſſimè teſtatur Marcheſ. de commiſſ. part. 2. in tit. de commiſſ. auocat. cauſar. §. 2. num. 31. Quam etiam probauit Rota in Romana Caſalis Triſuſæ 15. Februarij 1593. coram Litta inter impreſſas apud eumdem Marcheſ. dicta part. 2. pag. 369. & ſeruatur etiam in Senatu Pedemontano, in Concilio Neapolitano, in Senatu Patauino, in Senatu Cathaloniæ, & in Regia audientia Barenſi, vt nouiſſimè refert Nouar. in tract. de elect. & variat. fori, quæſt. 30. vbi latè.

43 Pro qua allegatur primò hæc Decretalis: nam litteræ delegationis, quas hæc vidua nobilis, & diues impetrauit ſub falſa expreſſione paupertatis, non fuerunt ipſo iure nullæ ab initio, vt ſupponitur in primo argumento contrario, ſed manſerunt in ſuſpenſo, earumque validitas pendebat ex negligentia iudicis ſæcularis, qua ſuſpenſione manente iudices delegati bene potuerunt pronunciare ſe incompetentes. Ergo hæc vidua, quamuis locuples, erat perſona miſerabilis, & de foro eccleſiæ; alioquin litteræ ab initio non manſiſſent in ſuſpenſo, ſed fuiſſent nullæ ipſo iure, cum pro laicò non miſerabili Pontifex non reſcribat, nec illi det iudices. Vnde Butr. hic num. 3. Nota, inquit, quod Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis non eſt nulla, ſed pendet validitas ex negligentia Ordinarij. Idem tenet Imol. n. 12. & Abb. num. 6. & idem Abbas in c. Licet ex ſuſcepto, nu. 7. verſ. Si verò alias miſerabiles, infr. de for. competent. & eſt communis opinio, vt bis teſtatur Butr. hic n. 18. verſ. Cõmunis opinio.

44 Secundò pro hac parte allegatur cap. Ex parte, de foro compet. vbi vidua diues, imo & Regina ratione ſpolij, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro eccleſiæ, & coram eccleſiaſtico iudice experitur, vt ibi etiam notat Innocen. num. 1. in fin. & communiter ſcribentes, & conſequenter eſt miſerabilis perſona, quia laicus non miſerabilis etiam in cauſa ſpolij non eſt directè, & principaliter de foro eccleſiæ, vt plenè dicam infra num. 72. & 84.

45 Tertiò pro hac opinione inducitur textus in d. leg. vn. C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. nam dicitur ibi: [Si pupilli, vel viduæ, aliįque fortunæ iniuria miſerabiles iudiciũ noſtræ Serenitatis orauerint, cogantur aduerſarij examini noſtro ſui copiam facere.] Ponderandum eſt namque Imperatorem ibi appellare pupillos, & viduas miſerabiles; quia pupillus amiſit patrem, ſeu patria poteſtate exiuit intra quartumdecimũ annum, & vidua amiſit virum: & hæc eſt fortunæ iniuria, quia ex hoc conſequitur, vt neuter ſibi poſſit in proprijs cauſis opẽ ferre; pupillus propter ætatẽ, vidua propter ſexus imbecillitatem: hoc enim eſt miſeratione dignũ, vxores, & filios maritorum, & parentum ſubſidio orbatos conſpicere. Quod procedit etiamſi non ſubſit timor oppreſſionis, vt probatur in d. l. vn. ibi, *præſertim cum alicuius potentiam perhorreſcunt*: nam implicatiua illa, *præſertim*, oſtendit idem eſſe in caſu contrario, vt etiamſi diuites ſint, & nullius potentiam formident; tamen ratione pupillaris ætatis, & viduitatis poſſint aduerſarios ſuos ad Curiam trahere: & ita illum text. inducit Natta d. conſ. 590. num. 3.

Quartò, diuina Scriptura, Canones, & Leges de pupillis, & viduis loquuntur generaliter, & indiſtinctè, nec conſiderant niſi viduitatẽ ipſam, & pupillarem ætatem. Ergo non eſt conſtituenda differentia an pauperes ſint, an diuites,
46 c. Si Romanorum, 19. diſtinct. Quod ſuadetur exemplo alimentorum, quæ ſunt priuilegiata, etiamſi relinquantur diuiti; quia attenditur quid ſint ipſa alimenta, non cui relinquantur, vt eſt textus in leg. Cum hi, §. Nihil, ff. De tranſact.
47 Similiter dos dicitur cauſa pia, vt leg. Cum his, §. Si mulier, ff. de condict. indeb. & tamen non fit differentia an detur pauperi, vel diuiti, vt per Nattam vbi ſupra num. 5. & 6. & in addit. ad Alex. conſ. 121. in ver. Decidit, lib. 1. ſic igitur in propoſito non paupertas, vel diuitiæ, ſed conditio ipſa pupillaris ætatis, & viduitatis inſpicitur, quia tales ſolent communiter opprimi, c. Regum, 23. quæſt. 5. & cap. 1. & 2. 87. diſt. Quinimo magis commiſerandum eſt viduis, & pupillis cum diuites ſunt, quia tunc maiores patiuntur inſidias, vt conſiderat Menoch. de arbitrar. in addit. ad lib. 2. caſ. 66. num. 8.

48 Quintò, pro hac parte allegatur Concilium Tridentinum in cap. 1. in princ. ſeſſ. 23. vbi dicitur præcepto Diuino mandatum eſſe omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere. Ergo quoad protectionem, & defenſionem eccleſiæ miſerabiles perſonæ cenſentur etiam non pauperes; & pari paſſu ambu-
49 lant cum pauperibus: nam illa dictio, *aliarum*, importat diuerſitatem in ſubſtantia; & identitatem in qualitate, l. Quidam relegatus, ff. De reb. dub.

dub. & notat Bald. in l.Filiæ dotem, in 1.oppo-
ſitione, C. De collat. Cardinal. in Clem. Vtrhi,
in 2.quæſt. de ætat. & qualitat. & conſ.126. Va-
carunt, num.8:

50 Sextò ad idem allegatur textus in cap.Licet,
infra de cenſibus, vbi patet cæcum eſſe perſo-
nam miſerabilem, ponderando litteram ibi,
inhumanum eſt nimis, nec non ibi, *miſereri*, &
tenent ibi gloſſa, Hoſt. & Doctores frequentiori
calculo, & tamen ille cæcus non erat pauper,
vt ibi latiſſimè probaui in 1.qu.à num.9.vſque
ad num.15.Et confirmatur reſpectu cæci ex for-
mulis loquendi, quibus vtuntur iura diuina,
& humana dum calamitatem cæcitatis exagge-
rant, alibi enim cæcitas dicitur oppreſſio, vt in
l.1.C. Qui morb. ſe excuſ. lib.10. & totius cor-
poris humani debilitas in d.l.1.& ibi Lucas de
Penna,num.4.Alibi grauamen, & miſeria, vt in
d.c.Licet,de cenſib.alibi flagellum, vt in princi-
pio epiſtolæ B. Gregorij, ex qua deſumptus eſt
textus in c.1. infra de reſtit. ſpoliat. Tentatio &
plaga,Tobiæ, c.2.Qui etiam aiebat, c.5. *Quale
gaudium erit mihi, qui in tenebris ſedeo, & lumen
cæli non video:* nam vt dicitur Eccleſ. 11. *dulce
lumen, & delectabile oculis videre ſolem*. Alibi
etiam tenebræ, & vmbra mortis, vt in cantico
Zachariæ. Sumitur enim ſimilitudo illa à cæci-
tate oculorum, vt ſicut in tenebris ſedent, &
vmbra mortis corporalis,qui cæci ſunt corpore;
ita ſedeant in tenebris, & vmbra mortis ſpiri-
tualis qui cæci ſunt mente, vt c.penult. 49.diſt.
nam, vt inquit Diuus Thomas in 2.2. quæſt.15.
art.1. [Sicut cæcitas corporalis eſt priuatio eius
quod eſt principium corporalis viſionis; ita
etiam cæcitas mentis eſt priuatio eius, quod eſt
principium mentalis, ſiue intellectualis vi-
ſionis.]

51 Septimò idem ſuadetur ratione naturali:nam
ille dicitur miſerabilior, cui propter majorem
fortunæ iniuriam natura magis mouemur ad
miſerendum, vt in dict. l.vn. §. Quod ſi pupilli,
Quand: Imper.inter pupill. & vid. maior autem
fortunæ iniuria, & miſeria eſt, quam natura
vehementius refugit: naturaliter enim,& ex ne-
ceſſitate quilibet homo appetit felicitatem, &
abhorret miſeriam, arg.cap.Si euangelica, verſ.
Nec quicquam ei prodeſt.55.diſtin.& docet ſan-
ctus Thomas in 1.part.qu.94.art.1.& ſæpe alibi.
52 Hoc poſito: ſi quiſquam magnus diues interro-
garetur, an mallet eſſe cæcus an pauper, ſi eſſet
neceſſitas alterutrum eligendi; vtique reſpon-
deret ſe malle pauperem eſſe, quàm cæcum, &
ita ſine trepidatione reſponderunt multi, quos
curioſè hac de re ſum percontatus. Quemadmo-
dum etiam plures requiſiti an iuuentutem, &
paupertatem ſuam permutarent cum decrepi-
tate, & opibus alicuius magni diuitis: ex tem-
pore dederunt reſponſum, ſe proculdubio mal-
le iuuenes, & pauperes eſſe, quàm Papam ſenio
confectum. Si igitur cæcitatem, & ſenium
magis refugit natura, quā paupertatem, vtique
miſerabiliores ſunt cæci,& decrepiti quàm pau-
53 peres. Ad extremum inter miſerabiles perſo-
nas iura connumerant pupillos, viduas, orpha-
nos, & conſimiles; ac præter hos etiam paupe-
res, vt in c. Defenſionis, 87. diſt. & in præalleg.
decr.Concilij Tridentini,cap.1. in princ.ſeſſ.23.
ibi Pauperum, aliarumque miſerabilium perſo-
narum: Quod etiam facit Ariſtot. 2.Rhetor. in
tit. de miſericord.tex.11. ibi [Mortes, verbera,
corporum vexationes, ſenectus, morbi, & cibi
penuria.] Ergo neceſſe eſt dari perſonas miſe-
rabiles, quæ pauperes non ſint; alioquin ſola
paupertas efficeret quem miſerabilem; & nulla
eſſet differentia inter pupillos, & adultos, inter
viduas, & coniugatas, inter decrepitos, & iuue-
nes; quandoquidem omnes indiſtinctè eſſent
miſerabiles ſi inopia laborarent, & nullus indi-
ſtinctè miſerabilis eſſet ſi opibus abundaret, &
tam ſolemnis legum, & canonum diſtinctio vni-
co verbo deſtrueretur contra tex. in c. eccleſia
veſtra, il ſecondo de elect. Conclude veritatem.
Cæcus, vidua, pupillus, orphani, & alij, de
quibus in præcedenti quæſtione ſunt miſerabi-
les perſonæ, ſeu pauperes ſint, ſeu diuites.
Differunt tamen reſpectu effectus; quia ſi pau-
peres ſint, principaliter, & directè ſunt de foro
Eccleſiæ tam quoad habitum, quàm quoad
actum. Si vero ſint diuites, ſunt de foro Eccle-
ſiæ ſecundariò, & habitu tantum, non actu, niſi
in caſibus, vt in quæſtione ſeq. fuſius explica-
bitur.

Non obſtat hoc cap. immo probat oppoſi-
tum, quia litteræ delegationis non fuerunt nul-
læ ab initio, prout fuiſſent ſi hæc vidua diues
non eſſet perſona miſerabilis, vt fuſius dictum
eſt ſupra in primo fundamento pro hac ſenten-
tia,num.43.

Non obſtat fundamentum Alexandri; quod
Imperator habuerit viduam, & pupillum pro
perſona miſerabili in rubr.C.Quand. Imper.pō-
derando dictionem alternatiuam, *vel.* Quoniam
reſpondetur alternatiuam illam non fuiſſe adie-
ctam ſimpliciter, ſed cum illa dictione, *aliàs*,
quam omiſit Alex. & ponitur inter diuerſa in
ſubſtantia, & ſimilia in qualitate, vt dixi ſupra
num.49. & aduertit Nata d.conſ.590.n.12.

54 Non obſtant quod miſerabiles ſint qui res
proprias adminiſtrare non poſſunt, iuxta tex-
tum in c.1. de poſtulan. & hoc intelligi debeat
quoad ſumptus ſecundum Cardinal. Quoniam
reſpondetur hoc poſſe admitti in terminis dict.
c.1.quia in patrocinando pro miſerabilibus per-
ſonis magis ſpectatur paupertas, & oppreſſio,
55 quàm miſerabilitas, vt ibi notant Hoſt. nu.13.
in fin. & Ioan.Andr. num. 8. & propterea com-
prehenduntur ibi miſerabiles etiam diuites ſi
56 non reperiant aduocatos, ſecundum Abb. ibi-
dem,num.2. & eod. modo reſpondetur ad deci-
ſionem Afflicti,de qua ſupra,num.38.nam Con-
ſtitutio Regni loquitur de Aduocato, qui non
tenetur pro miſerabilibus perſonis patrocinari
niſi quando ſunt pauperes. Sed huiuſmodi de-
ciſiones extendi non debent generaliter ad alios
caſus, in quibus magis perſonæ miſerabilitas,
quàm inopia conſideratur; & propterea idem-
met Card.hic in 12. quæſt. concludit eſſe perſo-
nas miſerabiles, quæ proprias cauſas admini-
ſtrare non poſſunt, ſiue propter ætatem, vt pu-
pillus, ſiue propter ſexum, vt vidua; æquipa-
rantur enim orphano; ſiue propter inopiam,
ſiue propter ſimilem cauſam, quæ moueat ad
habendam de ipſis miſericordiam.

57 Demum non obſtat illatio, Vidua diues: ergo
non miſerabilis, quia pecuniæ obediunt omnia,
quoniam hæc illatio procederet ſi ratio miſera-

bilitatis

bilitatis conſtitueretur in ſola paupertate. At
non eſt ita, quia conſtituitur in iniuria fortunæ,
quam diuitiarum copia propulſare non poteſt.
Neque enim pecunia cæcis lumen, orphanis pa-
rentes, aut iuuentam ſenibus vnquam reſtituit,
vt palam eſt: & authoritas Hoſt. & Specul. aſſe-
rentium tales non eſſe miſerabiles ſi ſint diuites,
intelligi debet quoad effectum, vt ſint principa-
liter de foro Eccleſiæ, non autem quoad prote-
ctionem, & defenſionem, vt in quæſtione ſequen-
ti clarius apparebit.

58 Tertio QVÆRO, An, & quando miſera-
biles perſonæ ſint de foro Eccleſiæ.

Pro clariori ſolutione duo caſus ſunt diſtin-
guendi. Primus eſt, quando perſonæ miſerabi-
les ſunt pauperes. Secundus quando ſunt diui-
tes.

59 In primo caſu gloſ. 1. hic, & Hoſtien. num. 3.
verſ. Etſi pauper eſſet, tenent viduas, pupillos,
& orphanos etiam pauperes principaliter non
eſſe de foro eccleſiæ, ſed ſub iudicio Regis, vel
ſui Ordinarij, c. Regum, 23. q. 5. & c. Ab Impe-
ratoribus, q. 3. Ideoque ſequi debere forum rei
iuxta regulam, c. Cum ſit generale, infra de foro
compet.

60 Sed communis opinio eſt in contrarium, vide-
licet cauſas viduarum, & miſerabilium perſona-
rum ſi ſint pauperes, principaliter, & immedia-
tè ad Eccleſiam pertinere. Quod tenet in ſpecie
61 Innoc. num. 1. dicens: ſed ſi viduæ eſſent paupe-
res, ſicut cæteri pauperes, etiam non negligenti-
bus dominis, vel iudicibus ſuis, non tantum de
oppreſſione eorum, ſed etiam de alijs iuribus
poſſent conqueri Eccleſiæ, c. Si quis de potenti-
bus, 24. q. 3. c. Super quibuſdam, de verb. ſignif.
& ſequuntur totidem verbis idemmet Hoſt. n. 5.
verſ. Quid ergo ſi pauperes, Ioan. Andr. num. 4.
Collectar. num. 1. Bellam. eod. n. verſ. Sed quid
ſi ſunt pauperes. Butr. num. 18. verſ. Secundus
caſus. Cardinal. in 5. quæſt. Imol. in 1. notab.
& n. 16 Abbas in 1. not. & n. 6. & idem Abbas
in c. Licet ex ſuſcepto, n. 7. infra de for. compet.
& in c. 1. §. 1. in 1. notab. ne Cler. vel Monach.
Bart. in extrauag. Ad reprimendum, in ver. De-
nunciationem, num. 9 Paul. de Caſtro, conſ. 350.
Quæritur an laicus, verſ. Quartus caſus, lib. 1.
Natta conſ. 590. Circa præſentem, num. 8.

62 Probatur hæc opinio à contrario ſenſu in
hac Decretali, nam hic litteræ delegationis ideo
initio fuerunt in ſuſpenſo quouſque appareret
an iudex Ordinarius recuſaret, aut negligeret
iuſtitiam adminiſtrare, necne, quia iſta vidua
erat diues, & falsò expreſſit ſe pauperem eſſe.
Ergo ſi verè fuiſſet pauper, litteræ ipſo iure
fuiſſent validæ ab initio, & ſic vidua potuiſſet
trahere aduerſarios coram Delegatis Apoſtoli-
cis, ſecundum communem opinionem; de qua
teſtatur hic Anton. de Butr. num. 18. verſ. Com
munis opinio.

63 Aduerte tamen, quia etſi perſonæ miſerabi-
les, habito reſpectu ad ea quæ poſſident, ſint
pauperes; tamen ſi magnas hæreditates, vel ca-
ſtra petant, non poterunt directè, & principa-
liter agere coram iudice eccleſiaſtico; quia
ceſſat cauſa, ob quam toleratum eſt, vt eccle-
ſiaſticus cognoſcat non deficiente ſæculari, quia
ſcilicet de modica re agitur, ita expreſsè Innoc.
hic, num. 4. ideſt cum petunt exigua, ſubeſt ratio
miſerabilitatis; non ſic cum petunt magna,
ſecundum Cardin. in 8. qu. & hoc modo ad con-
cordiam reduci poſſunt opiniones Innocentij,
& Hoſt. qui tamen in hac materia remittit ad
ea, quæ notantur in c. Cum ſit generale, de for.
64 compet. In ſecundo caſu ideſt cum miſerabiles
perſonæ ſunt diuites, firmandæ ſunt duæ con-
cluſiones. Prima concluſio eſt: Cauſæ vidua-
rum, pupillorum, & aliarum miſerabilium
perſonarum, quæ pauperes non ſunt, princi-
paliter ad Eccleſiam non pertinent. Ideoque ſi
tales conueniantur ſub iudice ſæculari, vel or-
dinario, tenentur coram ipſo reſpondere, nec
vnquam poſſunt excipere quod ſint de foro Ec-
cleſiæ. Hæc concluſio eſt gloſſæ primæ hic, In-
noc. num. 2. Collect. num. 1. Butr. num. 17. in fin.
Imol. & Abb. locis cit. Card. num. 3. in 2. q. Nat-
tæ dict. conſ. 590. num. 8. & probatur ſecundum
omnes in c. Ex tenore, de for. compet. & in hac
Decretali inducendo eum vt dixi ſupra in 1. no-
tab. & num. 43. & 62.

65 Fallit hæc concluſio quoad protectionem, &
66 defenſionem, c. 1. & 2. 87. diſt. Vnde ſi miſerabiles
perſonę vtcunque diuites à quoquam oppri-
mantur, vel bonis ſuis per violentiam ſpolien-
tur, poſſunt principaliter conqueri eccleſiæ, etiam
alijs iudicibus Ordinarijs prætermiſſis, textus
eſt in c. Super quibuſdam, in fin. infra de ver. ſi-
gnif. & in c. Ex parte, & ibi Innoc. nu. 1. & com-
muniter Doctores de for. compet. Vbi vidua
diues, immo & Regina in cauſa ſpolij, de quo
conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ.
Et tenet idem Innoc. hic num. 1. verſ. Immo de
exſpoliatione, cum quo Cardin. q. 5. Imol. nu. 19.
Abb. num. 6. & alij tranſeunt Henric. Boich. in
c. Ex tenore in princ. de for. compet. Abb. in
c. Cæterum, num. 16. de iudic. Natta d. conſ. 590.
num. 8. & innuit gloſ. 1. hic dum dicit, textum
in d. c. Ex parte, loqui in poſſeſſorio (ſcilicet re-
cuperandæ) in quo caſu miſerabiles perſonæ
poſſunt implorare iudicium Eccleſiæ. Ad idem
textus in c. 1. infra de reſtitut. ſpoliator. vbi cæ-
cus, cui bona per violentiam fuerant occupata,
conqueſtus fuit, & obtinuit iudices; licet non
fuerit redintegratus, quia renunciauerat poſſeſ-
ſorio, vt ibi omnes notant, & loquitur ille tex-
tus de cæco non paupere, vt fusè probaui in
c. Licet in prima quæſtione infra de cenſibus.

67 Secunda concluſio eſt; cauſæ viduarum, pu-
pillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum
quæ non ſunt pauperes pertinent ad Eccleſiam
ſecundario. Hæc concluſio ſimiliter eſt gloſ. 1.
Innoc. & aliorum, de quibus in prima conclu-
ſione; & probatur hic à contrario, vt dixi ſup.
in 1. notab. & in c. Adminiſtratores, 23. q. 5.

68 Hinc infertur primò, vt ſi proprius iudex non
faciat miſerabilibus perſonis iuſtitiæ comple-
mentum, iudex Eccleſiaſticus facere debeat,
c. Ex tenore de foro compet. & arg. cap. 1. & 2.
87. diſt. & c. Epiſcopus, 88. diſt. & hic tenet gl. 1.
& Innoc. num. 1. in princ. & verſ. Pupillorum, &
orphanorum cauſas, ſicut & viduarum audiet
Eccleſia, negligente iudice ſæculari eis facere
iuſtitiam, etiam ſi diuites ſint, & ſequitur Imol.
in 1. notab. Abb. in 1. notab. & alij communiter.
Quod regulare eſt etiam de iure ciuili, nam in
defectum iudicis, ſiue quia non habetur, ſiue
quia recuſatur, ſiue quia iuſtitiam facere negli-
git,

-git; ſuo quia notoriè ſubditum lædit, nedum
Papæ, ſed etiam Epiſcopi eſt iudicare, & in
melius reformare, vt in Auth. Vt differ. iudic.
reſpon. 1. & §. 1. & §. Si tamen contigerit, &
69 §. In Ciuitatibus, coll. 9. Sed & vacante Imperio
Papa in caſibus vices Imperatoris gerit, vt c. Li-
cet, de for. compet. ſecundum Hoſt. nu. 9. in fin.
70 & num. 10. & Ioan. Andr. num. 6. & 7. Ad hoc
autem vt iudex eccleſiaſticus in cauſis miſera-
bilium perſonarum non pauperum procedere
valeat, requiritur vt proprius iudex expreſsè di-
cat ſe iuſtitiam eis non redditurũ, vel alis hoc
ſit notorium, alioquin ſi ſuus iudex inciperet eis
iuſtitiam adminiſtrare, non eſſet iudicis eccle-
ſiaſtici dicere, da breuiores terminos, vel ſen-
tentiam pro eis, arg. c. Statuimus, infra eodem
lib. 6. vt formaliter inquiunt Innoc. hic num. 1.
verſ. Etſi ſuus iudex, Hoſt. num. 5. Io. Andr. nu. 3.
Vel dic, proprij iudicis negligentiam probari
ſecundum Bald. num. 7. quando requiſitus non
exhibet iuſtitiam cum debeat, & poſſit, eo quod
ſibi liqueat de cauſa, vel litigator vult litigare,
& ipſe non vult audire, vel non reſpondet
ad interrogata, vt in cap. 1. de mil. vaſſall. qui
contum. eſt, col. 10. & in l. Si pro meis. § fin. ff. de
71 arbitr. Quod ſi iudex laicus ſit ſuſpectus de ma-
litia, poterit ei præfigi terminus ab eccleſiaſti-
co, infra quem cauſam cognoſcat, & terminet,
vel ſaltem incipiat procedere, arg. c. Cauſam.
& c. Lator, infra qui fil. ſint legitimi, & c. Irrefra-
gabili, §. Exceſſus, de offic. Ordinar. ſecundum
opinionem, quam vltimo loco recitat Innoc.
loc. cit. & expreſsè approbat Hoſt. n. 5. verſ. Quid
ſi ſit ſuſpectus, Ioan. Andr. num. 3. & Cardin. in
4. quæſt.
72 Sed obijcies. Quid eſt ſpeciale in miſerabili-
bus perſonis, cum etiam omnibus Eccleſia de-
beat iuſtitiam adminiſtrare, ſi iudices ſæculares
ſint negligentes, c. Licet, infra, de for. compet.
& in Auth. Vt differ. iudic. §. Si tamen contige-
rit. col. 9. Reſpondeo inter perſonas miſerabiles,
& alios laicos non miſerabiles, quod ſpectat ad
rem præſentẽ, præcipuè duas eſſe differẽtias. Pri-
ma eſt, quia querelas miſerabilium perſonarum
quandoque audit Eccleſia etiam non requiſitis
dominis, vel iudicibus ſæcularibus, puta in caſu
violentiæ, ſpolij, oppreſſionis, & conſimilibus,
vt dixi ſupra num. 66. Vel quando miſerabiles
ſunt pauperes, vt ſimiliter oſtenſum eſt ſupra
n. 60. quod non cõtingit in alijs ſæcularibus non
miſerabilibus, qui nunquam in ſuis cauſis
temporalibus contra laicos poſſunt directe, &
principaliter ad eccleſiã recurrere, c. Quo iure,
8. diſt. & c. Cauſam quæ, il ſecondo, infra qui fil.
73 ſint legitimi. Secunda differentia eſt, quia eccle-
ſia ſemper audit querelas perſonarum miſerabi-
lium, quando iudex ſæcularis renuit, aut negli-
git iuſtitiam facere, nec dicitur eis, ite ad
alium proximum ſuperiorem: & ita intelligitur
c. Ex tenore, de for. compet. & 87. diſt. per to-
74 tam: & hoc ideo, ne diu laborent pro iuſtitia
obtinenda: ſed in alijs ſæcularibus non miſera-
bilibus ſe non intromittit Eccleſia, niſi quando
aliquem ſuperiorem non habent, ad quem poſ-
ſint ſuas querelas deponere, vt in d. cap. Licet,
ideſt cũ in prouincia nullus extat iudex ſæcula-
ris, vel ſi extat, recuſatur, aut negligit iuſtitiam
adminiſtrare: nam tunc demum poteſt quilibet
laicus contra alium quemlibet recurrere ad iu-
dicem eccleſiaſticum, vt habetur in d. Auth. Vt
75 differ. iudic. §. Si tamen contigerit. Et cum
hodie quælibet ciuitas habeat ſua regimina, ſi-
cut olim quælibet prouincia, vt notat gloſ. in
l. final. in ver. Ideſt in vna prouincia, C. De
præſcript. long. tempor. Propterea quod olim
ſtatutum fuerat in vna prouincia, hodie locum
habet in qualibet ciuitate, vt ſcilicet ſi in ciuita-
te non adſit iudex ſæcularis, vel ſi adſit recuſe-
tur, aut negligat iuſtitiam facere; tunc cuilibet
liceat recurrere ad iudicium Eccleſiæ, vt ſingu-
lariter tenet Abb. hic num. 5. Itaque in primo
caſu ſtatim ſe ingerit Eccleſia renuente, aut
negligente iudice laico, ſed in ſecundo non
niſi in defectum aliorum omnium ſuperiorum,
& in ſubſidium: ita in effectu prædictæ obiectio-
ni reſpondet Innoc. hic n. 3. Hoſt. n. 8. verſ. Hoc
tamen eſt ſpeciale. Bald. eod. n. verſ. Dicit Innoc.
quod vbi eſt quæſtio. Cardin. in 7. quæſt. Imol.
n. 17. & Abb. n. 5. idem firmat Calder. conſ. 95.
aliàs 1. de treg. & pac. nu. 5. verſ. Quia tamen
prædicta. Alias duas differentias inter miſerabi-
les, & alios non miſerabiles ponit Imol. ad
num. 17.
76 Infertur ſecundò, vt ſi perſonæ miſerabiles
non pauperes in iudicio, vel extra grauentur in-
iuſtè, poſſint ad Eccleſiam recurrere, non quidem
per viam appellationis, vt quidam putarunt.
quoniam appellatio gradatim interponi debet,
videlicet à ſæculari iudice ad primum ſuperio-
rem, vt c. Anteriorum, 2. qu. 6. ſed per viam
ſimplicis querelæ, vt cap. Libertos, §. Liberris,
87. diſt. ſecundum Innoc. hic num. 2. Hoſt. n. 8.
Ioan. Andr. num. 4. verſ. Supradictæ perſonæ, &
Bald. n. 8. verſ. Nam iſtæ perſonæ.
77 Infertur tertiò, vt miſerabiles perſonæ fauo-
rabiliùs ſint exaudiendæ quàm aliæ non miſe-
rabiles, ſecundum Hoſt. num. 9. Ioan. Andr. n. 5.
& Cardin. in 10. quæſt. nam vt legitur ex Ezech.
c. 22. *Viduis, & pupillis non nocebitis, & ſi eos læſe-
ritis, vociferabunt ad me, & audiam clamorem
eorum, indignabitur furor meus, percutiamque
vos gladio, & erunt vxores veſtræ viduæ, & filij
orphani.* Hæc ibi. Ideoque Geruaſius Pontifex in
c. Licet, 87. diſt. [Plus tamen, inquit, vidua-
rum, & orphanorum cauſas duximus exequen-
das, quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina
78 manifeſtat aſſertio.] Quod vſque adeo verum
eſt vt tales in eorum cauſis potiori gaudeant
prærogatiua, quàm Clerici, quod eſt notatu
dignum: nam viduæ, pupilli, orphani, & conſi-
miles etiamſi abſint à curia, & diuitijs affluant,
poſſunt alios ad curiam trahere vigore l. vnicæ,
C. Quando Imper. inter pupill. & vid. & aduer-
ſarij coguntur ibi reſpondere, nec vnquam ſi-
gnatura remittit cauſas ad partes, vt patet ex
dictis ſupra n. 42. At clerici etiamſi in curia ſint
præſentes, tamen non poſſunt ibi quemquam
conuenire, ſed tenentur ſequi forum rei, vt c. Si
clericus laicum, infra, de for. compet. Cum Be-
neficium Eugenianæ Conſtitutionis locum non
habeat in Clerico actore, vt ſcripſi plenè in
79 c. fin. num. 47. eod. tit. Illud etiam eſt ſpeciale
in his miſerabilibus perſonis: nam reſcriptum
contra eas impetratum niſi de miſeria ipſarum
mentionem faciat, non valet, vt hic tenet Innoc.
num. 5. Hoſt. num. 9. Ioan. Andr. nu. 5. & Felin.

num. 6. verſ. Item nota quod ſi quis, Archid. in
80 c. 1. in princ. 87. diſt in. Et indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales non obſtãtias, vt ſingulariter notat Cynus in d. l. Vnica, quem refert, & ſequitur Bald. in l. 1. ff. Si quis in ius vocat. non ier. Roman. conſ. 269. Non eſt dubium, num. 3. & Felin. in c. Nonnulli, num. 19.
81 verſ. Prima concluſio, de reſcript. Imò nec poteſt illis expreſsè renunciari, ſecundum Felin. in cap. Si diligenti num. 3. concluſ. 4. infra de for. compet. Roman. loc. citat. Afflict. in Conſtit. Regni, incipien. Statuimus, lib. 1. n. 9. Neuizan.
82 in Silua, nupt. lib. 6. num. 3. Vlterius relictum, ſeu legatum factum perſonis miſerabilibus dicitur factum ad pias cauſas, vt tenet Speculat. in tit. de inſtrum. edit. §. Nunc aliqua, verſ. Et ſcias quod relicta. Cuius deciſionem ſequitur Bald. in Auth. Similiter, C. Ad leg. Falc. & Alex. conſ. 116.
83 in hac hæſitatione, num. 5. in fin. lib. 4. Inferentes propterea vt de relictis miſerabilibus perſonis non detrahatur falcidia, ſicut non detrahitur de relictis ad pias cauſas, vt in prædicta Auth. & generaliter ex deciſione Specul. infert Felin. hic num. 7. vt omnes fauores, qui præſtantur piæ cauſæ, præſtari etiam debeant miſerabilibus perſonis. De cauſis autem mercedum, & miſerabilium perſonarum vide Concil. Tridentinum ſeſſ. 7. c. 14.

84 Ad extremum ex mente Cardin. hic in 12. qu. Imol. num. 19. & Abb. nu. 6. ſupraſcripta omnia redigi poſſunt in compendiũ diſtinguendo tres ſæcularium ſpecies. Quidam enim ſunt non miſerabiles, qui nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſię, cuius modi ſunt adulti, potentes, fœminæ coniugatæ, diuites, & alij id genus, qui nullam habent qualitatem, quæ naturam moueat ad miſerendum; & tales nec principaliter, nec ſecundariò poſſunt trahere ſęculares ad tribunal Eccleſiæ, niſi ratione cauſæ, aut ratione perſonæ. Vnde ſi ab his impetrarentur litteræ ad iudices Delegatos, eſſent ipſo iure nullæ, & hic propriè eſt caſus in cap Licet, infr. de foro compet. niſi daretur prius totalis defectus iuſtitiæ ſęcularis ad eum modum, quo dixi ſupra nu. 73.
85 & 74. Quidam verò ſunt miſerabiles, qui habitu, ſed non actu ſunt de foro Eccleſiæ, quales ſunt viduæ, & pupilli diuites, & tales non poſſunt trahere laicos immediatè ad iudicium eccleſiaſticum, ſed debent priùs recurrere ad iudicem ſæcularem, vt conſtat ex dictis ſupra nu. 64. & ſi litteras delegationis ab eccleſia impetrant, ante negligentiam iudicis laici, litteræ non ſunt ab initio nullæ ipſo iure, ſed ſtant in pendenti, quouſque appareat de huiuſmodi negligentia, vt eſt textus hic, & fuſius oſtenſum eſt ſupra num. 43. Fallit hoc in caſu oppreſſionis, vel vbi ageretur de poſſeſſorio recuperandæ; tunc enim poſſunt tales habitu, & non actu miſerabiles principaliter, & immediatè recurrere ad iudices eccleſiaſticos, patet ex dictis ſupra num. 66. & ſub hac ſecunda ſpecie Innocentius comprehendit peregrinos quoad res, quas ſecum deferunt. & quoad iniurias eis illatas,, & contractus initos in peregrinatione; Mercatores ſi in toloneis
86 grauentur, libertas, officiales eccleſiæ, & alios quos numeraui ſupra in 1. quæſt. num. 30. Quidam denique ſunt miſerabiles, & de foro eccleſiæ, quoad habitum, & quoad actum, vt viduæ, pupilli, pauperes, vel ſimpliciter pauperes; & tales poſſunt trahere laicos ad iudicium eccleſiæ, etiam principaliter, & immediatè, & non data negligentia iudicis laici, vt hic eſt textus à contrario, & in cap. Supra quibuſdam, in fin. ver. ſignificat, & fuſius oſtenſum eſt ſupra num. 60.

DE OFFICIO LEGATI.

Cap. Studuiſti.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Papæ de cauſa alteri ſpecialiter delegata per Papam ſe intromittere non poteſt.*

2 *Iuriſdictio minoris iudicis non expirat per præſentiam maioris, ſed ſuſpenditur vſus inſigniorum.*

3 *Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato.*

4 *Legatus non poteſt ſe intromittere in cauſa alteri delegata etiam antequam Delegatus incipiat cognoſcere.*

Declaratur. num. 13.

5 *Nec poteſt aduerſus illius ſententiam reſtituere.*

6 *Legatus in cauſis per Papam alteri vniuerſaliter delegatis an poſſit ſe intromittere. & num. ſeq.*

7 *In cauſa hæreſis concurrunt Legatus, & Epiſcopus cum Inquiſitore.*

8 *Viſitare an probibeatur Ordinarius ſi Papa det ſpecialem Viſitatorem.*

9 *Ordinarij, quorum vnus habet iuriſdictionem vniuerſalem, alius ſpecialem, an ſimul concurrant. Remiſſiuè.*

10 *Delegatus Papæ quamuis ſuâ facultate abutatur, tamen à Legato prohiberi non poteſt.*

Contrarium. num. 14. & num. 19.

11 *Legatus non poteſt ſupplere negligentiam Delegati, niſi vbi vertitur periculum animæ.*

12 *Iuriſdictio delegata poteſt præueniri per Ordinariũ antequam litteræ delegationis fuerint Delegato præſentatæ.*

13 *Legati proceſſus in cauſa alteri delegata valet, niſi opponatur declinatoria ante litis conteſtationem.*

14 *Si Delegatus procedat contra formam commiſſionis, vel aliàs, nulliter Legatus poteſt de nullitate cognoſcere.*

15 *Inferior non prohibetur cognoſcere de geſtis per ſuperiorem vbi geſta ſunt nulla.*

16 *Statutum prohibens opponi contra ſententiam non impedit quin poſſit dici de nullitate.*

17 *Collector decimæ ſi capiat calices, vel miſſalia, aut alia ornamenta, diuinis officijs deputata, an poſſit puniri ab Ordinario.*

18 *Delegatus Papæ an ſortiatur forum Ordinarij loci, vbi delinquit. & num. ſeq.*

19 *Delegatus exigens immoderatas ſportulas poteſt puniri ab Ordinario.*

20 *Legatus de Latere exequi poteſt ſententiam iudicis Delegati, ſed ab eo non poteſt compelli.*

21 *Niſi Legatus aliàs eſſet ibi Ordinarius.*

22 *Legatus poteſt cogere delegatum à ſuo Prædeceſſore ad ſententiam ferendam, commiſſionem reuocare, & malum illius proceſſum corrigere.*

Man-

23 Mandatum ſpeciale derogat generali.

24 Species quando euellitur de generali corpore, ſemper derogat generi; Aliàs ſecus.

25 Exequutor ſpecialis ad maritandas virgines poteſt illis dotes conſtituere, non autem generalis exequutor.

26 Contrariorum quandoque non eſt eadem diſciplina.

27 Legatus de latere qualiter poſſit confirmare ſententiam Delegati Papæ.
Confirmatio quotuplex ſit, ibid.

28 Collector Portugalliæ an poſſit cognoſcere cauſas appellationum à ſententijs Commiſſarij Cruciatæ non obſtante clauſula, appellatione remota. & num. ſeqq. vſque in fin.

29 Quid de iure communi.
Et quid rigore facultatum. num. 37.

30 Appellari non poteſt à ſententia Delegati Papæ ad legatum de Latere.

31 Appellatio eſt à minori iudice ad maiorem prouocatio.

32 Appellari non poteſt à ſententijs, & grauaminibus Conſeruatorum niſi ad Papam.

33 Conſuetudo vt à Delegato Papæ appelletur ad Legatum de Latere non valet.

34 Conſuetudo nil poteſt contra ſubſtantiam rei.

35 Conſuetudo appellandi ad parem, ſeu ad æqualem eſt contra ſubſtantiam appellationis.

36 Appellari non poteſt à delegato niſi ad delegantem.

37 Collector Portugalliæ facultatem habet cognoſcendi cauſas tam per viam querelæ, quàm appellationis à quibuſuis iudicibus etiam Sedis Apoſtolicæ Delegatis.

38 Clauſula, appellatione poſtpoſita, quæ habetur in Bulla Cruciatæ, an ſolum tollat appellationem contra reſiſtentes de facto, an verò etiam contra reſiſtentes de iure. & num. ſeqq.

39 Commiſſarius Cruciatæ non eſt conſtitutus iudex, ſed exequutor.

40 Appellatio in reſcripto Papæ tribus modis remoueri poteſt.
Clauſula, Contradictores, iuriſdictionem non confert niſi contra reſiſtentes de facto. ibidem.

41 Clauſula appellatione remota in medio litterarum appoſita quid operetur. & num. ſeq.

42 Exequutores litterarum Apoſtolicarum non habent iuriſdictionem niſi contra reſiſtentes de facto.

43 Appellatio qualiter, & quādo prohibeatur per clauſulam, appellatione remota. & num. ſeqq.
Indulgetur à iure in quinque caſibus hic expreſſis prædicta clauſula non obſtante. num. 45.

44 Intellectus cap. Paſtoralis, de appellat. & num. ſeq.

46 Appellatio à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarij Cruciatæ in illis caſibus, in quibus non eſt prohibita per clauſulam, appellatione remota, an interponi poſſit ad Collectorem, an verò ad Papam ſit interponenda. & num. ſeq.

47 Appellatio deuolutiua à decretis Epiſcopi in viſitatione editis iure delegato interponi poteſt etiam ad Metropolitanum.

48 Collector Portugalliæ ex conſuetudine admittit appellationes etiam ad Papam interpoſitas.

49 Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio.

1 STVDVISTI. Legatus Papæ de cauſa alteri ſpecialiter delegata per Papam ſe intromittere non poteſt. Hoc dicit. communis diuiſio. Secunda ibi, *Reſpondemus*.

Nota primo ex textu, Legatum de latere nullatenus ſe poſſe ingerere in cauſa per Papam alteri delegata, nec illius proceſſum, aut ſententiam, vel exequutionem impedire, aut infirmare, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, & in ſpecie notant Butr. in 3. notab. Anchar. num. 3. & Abb. num. 2. Prima ratio deciſionis exprimitur in textu, videlicet quia mandatum ſpeciale derogat generali, de quo latiùs dicam infra in 2. notab. num. 23.

2 Secunda ratio ponitur in gloſ. in ver. Non poteſt, quia iuriſdictio minoris iudicis non expirat per præſentiam maioris, c. Denique, 21. diſt. cap. Peruenit, 11 quæſt. 1. cap. Ecce, 95. diſtin. l. fin. ff. De offic. Proconſul & l. In hac ſacratiſſima, C. De donat. licet ſuſpendatur vſus inſigniorum, vt cap. Antiqua, §. Dominicæ, de priuileg. & notatur in cap. Volentes, infra eod. ſecundum Hoſtien. hic num. 1. in ver. Non poteſt.

3 Tertia ratio eſt, quia Delegatus Papæ quantum ad cauſam ſibi commiſſam eſt maior quolibet Ordinario etiam de latere Legato, argum. cap. Præcipimus, 93. diſt. cap. Paſtoralis, infra de offic. Ordinar. & cap. Sanè, il ſecondo, ſupra de offic. Delegat. Et quamuis Hoſt. hic num. 1. aſſerat hoc verum non eſſe; quia vterque gerit vices Papæ: tamen hanc rationem approbant gloſſ. præallegat. in ver. Non poteſt, Butr. in 1. notab. & num. 8. Cardinal. in 4. & 5. notab. Imol. in 1. notab. Abb. in fin. & alij communiter.

4 Extenditur primò concluſio ſupra firmata, qua dictum eſt Legatum de Latere ſe intromittere non poſſe de cauſa alteri delegata, vt locum habeat etiamſi delegatus nondum cœperit in cauſa procedere, vt probat hæc littera ibi, *ante cognitionem*, ideſt antequam incipiat cognoſcere Delegatus, prout exponunt Innocent. Hoſtien. Ioan. Andr. Bellam. & Cardinal. omnes in princ. quod bene nota pro intellectu eorum, quæ dicam infra in 1. limitatione.

Extenditur ſecundò, vt non poſſit Legatus de latere à ſententia Delegati appellationē admittere, vt hic probatur ponderando illa verba; *quomodolibet irritare*, ſecundum Io. Andr. nu. 3. & latiùs dicam infra num. 30.

5 Extenditur tertiò; vt nec poſſit Legatus reſtituere aduerſus ſententiam iudicis delegati: arg. leg. Aduerſus, C. Si aduerſus rem iudic. Vbi aduerſus ſententiam eius, qui vice Principis iudicauit; ideſt Vicarij, vel Delegati Principis, vt exponunt Bald. & Salicet. non Prætor, ſeu Præſes prouinciæ, ſed ſolus Princeps cognoſcit, & reſtituit, & in Legato ita ſentit gloſ. hic in ver. Mandatum ſpeciale, Hoſt. nu. 2. in eod. ver. & Ioan. Andr. num. 5. in 4. gloſ. & tenet expreſsè Abbas num. 3.

6 Extenditur quartò eadem concluſio vt locum habeat etiamſi agatur de delegatione non ad vnam cauſam tantum, ſed ad vniuerſitatem cauſarum: nam & talis dicitur ſpecialis commiſſio ad hoc vt intret diſpoſitio huius capituli & deroget generali; adeo vt Legatus in cauſis ſic de-

legatis ſe intromittere non poſſit, provt hic fir-
7 mat Cardinal. in 1.oppoſit. Non obſtat quod in
generali inquiſitione hæreticæ prauitatis con-
currant Legatus, vel Epiſcopus cum Inquiſitore,
vt in cap.Per hoc, de hæret. lib.6. Et quod Ioan.
Andr. hic num. 1. in ver. Delegamus, ſuppleat
verbum, *ſpecialiter*, quaſi ſentiat hoc cap. non
procedere, quando vniuerſitas cauſarum alicui
delegatur: nam, vt reſpondet Cardinal. loco ci-
tato contrarium procedit, quia ſic ibi exprimi-
tur in caſu illo: & intellectus Ioan.Andr. nimis
reſtringit hunc textum. Vnde ſiue delegatio ſit
ad vnam cauſam, ſiue ad vniuerſitatem cauſa-
rum, ſemper derogat generali, quia ſic delega-
tus gerit vices Papæ, & eſt maior Legato. Po-
teſt dici ſpeciale eſſe in caſu hæreſis vt plures
iudices concurrant. Et ratio ſpecialitatis eſt,
quia fauore fidei geminãtur iuriſdictiones reſpe-
ctu certi generis cauſarum, vt notat Ioann. de
8 Imola in d. cap.Per hoc. Vide tamen Petr. de
Anchar. hic in 3. notab. vbi videtur velle, vt ſi
Papa det ſpecialem Viſitatorem Fratribus Hu-
miliatis, per hoc Epiſcopus non cenſeatur pro-
hibitus viſitare; & ita ſentit per generalem de-
legationem non derogari ordinariæ iuriſdictio-
ni. Mouetur præcipuè per textum in l. 1. C.De
offic. Præfect. Vrbis: vbi creatio noui Officialis
non derogat officiali antiquo, nec illius iuriſdi-
ctioni. Adde Iacob. de Are, in l.Quod in rerum,
§.Si quis poteſt, ff.De legat. primo, vbi vult, vt
ſpecialis Viſitator deputatus faciat ceſſare gene-
ralem. Et vide Abb.in cap.Paſtoralis, ſub nu.4.
verſ. Sed in regularibus aliud puto, & ibi Felin.
num.4. de offic. ordin. declarantes hic procede-
re in Prælato regulari, cui ex ſpeciali iure cen-
ſetur conceſſa iuriſdictio priuatiuè. Et ſequitur
hanc declarationem Rota apud Greg. XV.dec.8.
num.3. vbi etiam vide quid iuris ſit in terminis
Concilij Tridentini cap.8. ſeſſ.22. Quid autem
iuris ſit in duobus Ordinarijs, quorum vnus ha-
bet iuriſdictionem vniuerſalem, alius ſpecia-
lem, vide Bald. magiſtraliter diſtinguentem hic
num. 3. & Marian. Socin. in cap. Propoſuiſti,
in ſecundo principaliter articulo, à nu.8. infra,
de for. compet. vbi latiſſimè examinat mate-
riam præuentionis iuriſdictionis inter iudices
Ordinarios, ſiue Delegatos.
10 Extenditur quintò, etiamſi delegatus ſua fa-
cultate abuteretur: nam quicquid ſit in alijs
mandatis, vt l. Si hominem, ff.Mandati, tamen
in materia iuriſdictionis habens generale man-
datum non poteſt eum prohibere, qui ſpeciali
mandato abutitur, ſecundum Bald. hic num. 2.
quia quod ſpecialiter eſt conceſſum vni, alteri
eſt prohibitum, arg. l.Maritus, C.De procura-
tor. & l. Cum Prætor. ff.De iudic. Præterea di-
ſtincta ſunt officia. Ergo vnus non poteſt ſe de
alterius officio intromittere, vt leg. & not. in
l.Quicunque, C.De excuſat. & exact. lib.12. ad
hoc cap. Singula, 89.diſtin. Sed huic doctrinæ
difficultatem ingerunt quę dicam infra in 3.& 4.
limitatione, num.14. & 17.
11 Extenditur ſextò, vt locum habeat etiamſi
Delegatus fuerit negligens in procedendo, quia
nihilominus Legatus non poterit eum com-
pellere, aut illius negligentiam ſupplere, vt te-
net Speculator in tit. de denunciat. §. Qualiter,
Collect. hic num.1. & Bellam. col 2. in princip.
ver. Sed numquid Delegatus, ſequitur Barthol.
Bellenc. in tract. de Charitatiuo ſubſidio, qu.91.
num.9. vbi hoc limitat, niſi vbi vertitur pericu-
lum animæ, puta in cauſis matrimonialibus, vel
ſimilibus: allegat. cap.Significauit, infra de offic.
ordinar. & Archidiac. in §.Spatium, 3.quæſt.3.
12 Recipit tamen ſupradicta concluſio limita-
tiones, ſeu declarationes infraſcriptas.
Et primò limitatur vt non procedat ſi Dele-
gati iuriſdictio per Legati citationem fuerit prę-
uenta; quia tunc Legatus poterit in cauſa illa
procedere, nec proderunt Delegato litteræ ſpe-
cialis commiſſionis, ita hunc tex. limitat Abb.
Antiq. num.1. & Butr. num 7. iudex enim Dele-
gatus poteſt præueniri per Ordinarium, vt tenet
Innoc. Hoſt. & alij in c.Ad petitionem, infra de
accuſat. & idem Hoſt. in Summ. in tit. de offic.
delegati, §.Quod ſit officium, Henric. Boich. in
c.Plerumque ſupra de reſcript. & Marian. Socin.
in d.c.Propoſuiſti, num.11. de for. compet. & eſt
textus ſecundum vnum intellectum in c. Vt de-
bitus de appellat. verum hoc intellige, & ſubli-
mita dummodo Legatus, ſeu Ordinarius in cau-
ſa præuenerit, & proceſſum contra impetran-
tem inchoauerit antequam litterę commiſſionis
fuerint ab eo præſentatæ iudici Delegato: ſecus
poſt præſentationem; quia tunc Legatus, ſeu
Ordinarius non poteſt amplius præuenire iu-
riſdictionem delegati: hic eſt textus in d. c. Vt
debitus, nec requiritur, vt delegatus præuene-
rit citando, ſed ſufficit ſola litterarum receptio
ſecundum intellectum Goffred. quem dicit eſſe
communem, & latè tuetur Abb. ibi num. 4. &
22. & fuſius Marian. Socin. in 6. notab. & in
gloſ.4. in fin. Vnde quod hic dicitur, Legatum
non poſſe ſe intromittere de cauſa alteri dele-
gata etiam antequam Delegatus incipiat co-
gnoſcere, notabiliter limita, vt procedat tan-
tùm poſt litterarum præſentationem. Et eſt ra-
tio, quia quoad exercitium iuriſdictionis non
attenditur tempus Datæ, ſed præſentationis lit-
terarum, vt cap. Super eo, il ſecondo, in fin. &
ibi notat Collect. num.3. infr. de appellat. Et im-
petrans antequam litteras præſentauerit, poteſt
ipſis renunciare, & eis non vti, ſecundum Innoc.
& Hoſt. in c.Ex conqueſtione, infra de reſtitu-
tionę ſpoliat. & Aretin. in d. c. Ad petitionem,
num.19. de accuſat.
13 Secundò limitatur prędicta concluſio, vt pro-
cedat dummodo opponatur exceptio declina-
toria fori: aliàs enim parte non opponente,
teneret proceſſus legati in cauſa alteri ſpeciali-
ter delegata, arg. c. Si duobus, de appellat. &
quod notatur per Innoc. in c.Cum M.Ferrarien.
de conſtit. & tenet hic Petr. de Anchar. in 1.no-
tab. Vnde ſit cautus qui intendit litem proſequi
coram iudice delegato, vt opponat declinato-
riam, & quidem ante litis conteſtationem, quia
poſtea non prodeſſet, vt c.Paſtoralis, infra de
except. & c.Inter Monaſterium, de re iudic. &
notat Marian. Socin. in cap. Licet, num.6. de for.
comp.
14 Tertiò limitatur vt non procedat ſi iudex de-
legatus proceſſerit contra formam mandati
Apoſtolici, quia tunc legatus poteſt de huiuſ-
modi nullitate cognoſcere, & delegati proceſ-
ſum, & ſententiam irritare, vt probatur hic à
contrario ſenſu in illis verbis, *ſi ſecundùm for-*
mam

mam mandati noſtri ſententia fuerit promulgat. Et notant Anton. de Butr. in 4. notab. & Io. de Imol. num. 3. & idem videtur ſecundum Imol. ſi ſententia delegati ex aliquo capite ſit nulla, puta quia lata contra ius conſtitutionis; atque ita hæc Decretalis, & concluſio ſuperiùs firmata procedit tantùm vbi ſententia eſt aliqua, licet lata contra ius litigatoris; tunc enim legatus non poteſt ſe intromittere: ſecus ſi ſit nulla,
15 quod nota perpetuò. Et generaliter hinc collige. Quod etſi inferior, qualis eſt legatus quantum ad cauſam alteri ſpecialiter delegatam, non poſſit ſe intromittere de geſtis per ſuperiorem, qualis in ea cauſa eſt delegatus: hoc tamen eſt verum vbi geſta ſunt valida; ſecus ſi ſunt nulla, quia tunc non impeditur inferior cognoſcere,
16 quod eſt notabile ſecundum Imol. Vnde etiam infertur, vt vbi per conſtitutionem, vel ſtatutum tollitur facultas opponendi contra ſententiam, vel diſputandi, aut cognoſcendi de ſententia; per hoc non cenſetur ſublata facultas dicendi de nullitate ſententiæ, vel cognoſcendi de illa, vt tenent Butr. & Imol. vbi ſupra, de quo tamen dicendum vt notat Bart. in l. 1. §. 1. ff. Quod vi, aut clam.

17 Quartò limitatur concluſio initio firmata, vt locum non habeat ſi delegatus delinquat in ſua commiſſione, veluti ſi Collector deputatus à Papa ad colligendam decimam capiat calices, miſſalia, vel alia ornamenta diuinis officijs deputata pro exactione decimæ contra prohibitionem Concilij Vienneñſis in Clemen. Si
18 beneficiorum, de decim. Nam etſi multi ſenſerint Delegatum Papæ non poſſe puniri per Ordinarium loci, vbi exceſſum fecit, inter quos Feder. de Sen. conſ. 115. quod incipit, Caſus talis eſt; Quidam Delegatus, & Petr. de Anchar. in repet. c. Poſtulaſti, in 6. oppoſ. infra de for. compet. præſertim ſi adhuc pendeat iuriſdictio Delegati, & ex hoc impediretur exequutio mandati Apoſtolici, vt tenet Ioan. Andr. in c. fin. ſupra de reſcript. cum quo ſimpliciter tranſit Io. Calder. in c. 1. in vlt. qu. infra de raptor. verior tamen videtur contraria opinio, quam tenet Petrus Cyn. & Bald. in Auth. Qua in prouincia, C. Vbi de crimin. agi oportet, gloſſ. vlt. Butr. & Abb. in d. c. fin. de reſcript. Anchar. hic, num. 3. & latius Bartholo. Bellenc. in tract. de charitat. ſubſid. quæſt. 91. num. 3. nam ratione delicti non ſubditus efficitur ſubditus, vt eſt textus in dict. Auth. Qua in Prouincia in cap. fin. de for. compet. & c. Volentes, de priuil. lib. 6. & reatus omnem honorem excludit, l. 1. in fin. C. Vbi Senator,
19 vel Clariſſ. Et eſt ſimile in Delegato, qui delinquit in exigendis immoderatis ſportulis, poteſt enim puniri ab Ordinario, vt eſt caſus in §. Volumus; & ibi Angelus in Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio. Quod multò magis procederet ſi delictum eſſet notorium, vt per Bellencin. loco citato. Contraria autem opinio Feder. de Sen. & aliorum de quibus ſupra; idem Bellenc. intelligit eſſe veram quando Ordinarius vellet cognoſcere de iniuſtitia ſententiæ delegati, fortè ad finem inquirendi vtrum feciſſet litem ſuam iniuſtè iudicando; vel quando per huiuſmodi punitionē impediretur proceſſus, & iuriſdictio Delegati Apoſtolici, his enim caſib' nō liceret Ordinario ſe intromittere, vt ibi per eum.

Quintò limitatur ſupradicta concluſio, vt non procedat reſpectu confirmationis: nam etſi legatus non poſſit ſententiam delegati irritare, poteſt tamen eam confirmare, vt hic patet expreſsè in verſ. Ipſam tamen, ſed quomodo hoc ſit intelligendum, & de qua confirmatione, latius dicam, infra in 3. notab.

20 Sextò limitatur, vt ſimiliter non procedat reſpectu executionis ſententiæ; quia poteſt Legatus ſententiam Delegati executioni demandare, ſi velit, vt probant verba text. ibi, *confirmare valebit, & exequutioni mandare.* Ergo ad id cogi non poterit à Delegato; quia textus non dicit, *debebit*, ſed *valebit*, quod eſt verbum facultatiuum, & neceſſitatem non inducit, vt l. Sæpè, ff. De offic. Præſid. & l. Non quicquid, ff. De iudic. notatur in c. Si tibi conceſſo, ſuper ver. Valeas, de præben. lib. 6. Debebit ergo delegatus ipſi legato ſupplicare, vt ſuam ſententiam exequatur, cum in alijs legatus ſit maior delegato: & in hoc tandem reſidet gloſ. vlt. hic in fin. cui conſentiunt Hoſt. & Ioan. Andr. itidem in fin. qui allegat Speculatorem in tit. de delegat. §. Supereſt, verſ. Is cui aliqua cauſa: & ſequuntur Bald. num. 9. Butr. num. 10. & Imol. num. 5. & hanc opinionem dicit æquiorem Abb. in fin. licet ſubdat contrariam fortè veriorem eſſe; quia delegatus in cauſa ſibi commiſſa eſt maior le-
21 gato. Sed tenendo primam opinionem eam limitabis, vt locum non habeat ſi legatus aliàs eſſet ibi Ordinarius; tunc enim ratione illius iuriſdictionis ordinariæ vtique cogi poſſet à Delegato: ita notabiliter limitat Vincent. hic, cum quo tranſeunt Ioan. Andr. & Abb. vterque ad finem.

22 Septimò limitatur concluſio ſupraſcripta, ſeu declaratur procedere in terminis, in quibus loquitur hæc decretalis, videlicet in Delegato Papæ. Secus ergo eſt ſi delegatio facta ſit à Prædeceſſore ipſius Legati; quia tunc ſucceſſor poteſt cogere delegatum ad ſententiam ferendam, aut etiam commiſſionem reuocare, ſeu prohibere ne pronunciet, vt l. Venditor, c. fin. & l. Iudicium ſoluitur, in 1. reſponſo, ff. De iudic. & malum proceſſum illius corrigere, vt c. 3. §. fin. inf. de eo, qui mittitur in poſſeſſ. ſecundum Hoſt. hic in princ. in ver. Alij factam.

23 Secundò nota regulam, quæ quotidie allegatur, videlicet mandatum ſpeciale derogat generali: intellige quoad illam ſpeciem, vt hic per Bald. num. 1. in fin. Procedit autem hæc regula, ſecundum Petr. de Anchar. num. 2. in reſcriptis, vt hic: & in c. 1. cum materia ſupra de reſcriptis, in vltimis voluntatibus, vt l. Cohæredi, §. Cum filiæ, ff. De vulgar. & pupillar. in contractibus, vt l. Doli clauſula, de verbor. obligat. & in materia delictorum, vt l. Sanctio legum, ff. De pœn. ſed plenius an, & quando generi per ſpeciem derogetur vide hic prolixā diſtinctionem Henr. Boich. in princ. & ferè per quatuor columnas: & quæ notantur per DD. in regula Generi, de
24 reg. iur. lib. 6. & generaliter, quando ſpecies euellitur de generali corpore, vt hoc caſu, ſemper derogat generi, licet ſecus ſit vbi de ipſo corpore non euellitur, vt in caſu l. Si alij, ff. De
25 vſufruct. legat. vt hic per Bald. nu. 1. qui ex hoc infert, vt ſi teſtator reliquerit Titium generalem exequutorem, & Bertam ad maritandas virgi-

virgines; ſola Berta poſſit virginibus maritandis dotes conſtituere; quia dos eſt de exequutiuis ſpecialis mandati: facit ſecundum eum l. Theopompus, ff. De dat. præleg. & quod notatur in c. vlt. de iudic. lib. 6.

26 Tertiò nota in verſ. Ipſam tamen, legatum poſſe confirmare ſententiam Delegati Papæ, licet non poſſit eam infirmare: & ſic poteſt prodeſſe qui non poteſt obeſſe. Vnde hinc colligit Abb. Antiq. in fin. vt contrariorum non ſit ead. diſciplina, ſic quandoque poteſt quis abſoluere, qui tamen non poteſt condemnare, arg. c. Quoniã Apoſtolica, §. fin. ſupra de offic. Deleg. l. fin. C. vbi Senator. vel Clariſſ. & §. Si tamen, in auth. Vt clerici apud propr. Epiſc. col. 6. Regulæ tamen ſunt in oppoſitum, vt l. Qui condemnare, ff. De re iudic. & l. Eius eſt nolle, ff. de reg. iur. & Dominus par ius eſſe voluit ligandi, atque ſoluen-
27 di, vt c. Verbum, de pœnit. diſt. 1. Vnde quidam dicunt hunc textum eſſe intelligendum de confirmatione de facto, quæ nihil operatur. Alij de confirmatione in forma communi, quæ parum prodeſt, vt c. Quia diuerſitatem, infra de conceſſ. præben. non autem de confirmatione ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione. Communiter tamen recipitur intellectus Hoſt. & Ioan. Andr. num. 3. qui exponunt verbum, *confirmare*, ideſt approbare, laudare, & commendare, vt cap. 1. infr. de treg. & pac. [Atque ita vt notabiliter ait Bald. num. 5. Iſta confirmatio fit ad bene eſſe, & quia teſtimonium, & opinio legati eſt elegans, & magnæ authoritatis; ſed non ad ſubſtantiam eſſe; quia qui non poteſt infirmare, non poteſt authorizabiliter confirmare.] Hæc ille. Ex prædictis collige duas ſpecies confirmationis. Altera enim eſt confirmatio authorizationis, quam Legatus impertiri non poteſt, ſiue ſit ex certa ſcientia, ſiue in forma communi; quia neque hanc poteſt concedere, niſi ſuperior, vt hic tenet gloſ. vlt. & ſic regula contrariorum non vacat; quia ſicut legatus non poteſt ſententiæ delegati robur adimere infirmando, ita nec poteſt robur adijcere confirmando. Altera eſt confirmatio commendationis, quæ magis propriè dicitur approbatio, & hæc competit etiam inferiori. Vnde quamuis Papa confirmet decreta generalis Concilij, cum ſit ſupra Concilium, c. Significaſti, ſupra de elect. tamen è contra Concilium decreta Summorum Pontificum non confirmat, ſed approbat, vt egregiè declarat Cardin. Turrecrem. in c. Sancta Romana, n. 2. & 6. 15. diſt. poſt Hoſtien. in c. Qualiter, il ſecundo, in princ. infra de accuſat. & fuſiùs dixi in prædicta Decretali Significaſti, n. 53. & ſeqq.

28 QVÆRO, An Collector Portugalliæ poſſit cognoſcere cauſas appellationũ à ſententijs latis per Commiſſarium Cruciatæ, non obſtante clauſula appoſita in litteris eius commiſſionis, Omni, & quacunque appellatione poſtpoſita.

29 Si hæc quæſtio ſoluenda eſſet inſpecta iuris communis diſpoſitione, manifeſtum eſſet Collectorem non poſſe huiuſmodi cauſas cognoſcere;
30 quia nec Legatus de latere poteſt ſe intromittere in cauſis per Romanum Pontificem alteri ſpecialiter delegatis, vt hic eſt caſus ſecundum Ioan. Andr. Bald. Butr. Cardin. & omnes in Summa huius textus. Quod procedit etiam per viam appellationis, vt probat hæc littera ibi, *Non poterit Legatus eam*, (ſcilicet ſententiã Delegati) *quomodolibet irritare*, & notat Ioan. Andr. num. 3. vbi ponderando aduerbium illud, *quomodolibet*. Per hoc, inquit, patet quod ad eum non poterit appellari, & ſequuntur Butr. in vlt. q. n. 11. Imol.
31 num. 5. & Abb. num. 3. Ratio huius concluſionis eſt, quia appellatio eſt à minori iudice ad maiorem prouocatio, cap. Anteriorum, 2. qu. 6. c. 2. de conſuet. lib. 6. Abb. in ſua quæſtione prima, quæ incipit Epiſcopus, & quidam Rector. num. 17. verſ. In ſecunda quæſtione. Sed delegatus à Papa in cauſis ſibi commiſſis eſt maior Legato, vt tenet gloſ. hic in ver. Non poteſt, quæ à Doctoribus communiter approbatur; vt dixi ſupra num. 3. Ergo à ſententia Delegati ad Le-
32 gatum appellari non poteſt. Et ita per hanc rationem firmat Petr. de Anchar. in conſ. 132. incipien. In primo dubio, vbi ex facto reſpondit, de appellationibus, & querelis interpoſitis à grauaminibus illatis à Conſeruatore, qui eſt iudex Delegatus Sedis Apoſtolicæ, non autem Ordinarius, vt c. 1. & ibi gloſ. 2. & c. fin. de off. delegat. lib. 6. Legatum de latere non poſſe cognoſcere; alioquin excedere limites ſuæ facultatis; & geſta ab ipſo, tanquam à iudice incompetenti, eſſe ipſo iure nulla, vt C. Si non à com-
33 petent. iudic. per totum. Quinimo, vt ſubdit Anchar. etiamſi vigeret conſuetudo vt à grauaminibus illatis per iudicem Delegatum à Sede Apoſtolica appellaretur ad Legatum de latere, talis conſuetudo non valeret; quia delegatus in cauſis ſibi commiſſis eſt maior Legato, cum fungatur vice Papæ, l. 1. §. Qui mandatum, ff. de iuriſdict. omn. iudic. vt autem à maiori appelletur ad minorem, non poteſt conſuetudine introduci, vt tenet gloſ. in d. c. 2. in ver. Officiali,
34 de conſuetud. lib. 6. nam de ſubſtantia appellationis eſt, vt à minori prouocetur ad maiorem, nec contra ſubſtantiam rei quicquam poteſt conſuetudo, vt ibi per gloſ. & per Abb. in præalleg. q. 1. num. 20. verſ. Appellatio enim. Et probatur naturali ratione: nam iudex appellationis corrigit, & infirmat ſententiam iudicis à quo, & illam irritat, & annullat, atqui vt inferior corrigat, & infirmet geſta ſuperioris, omnia iura abhorrẽt, c. Inferior, 21. diſt. c. Cùm inferior, de maiorit. & obed. & clem. Ne Romani, de elect. ita Petr. de Anchar. cuius cõſiliũ refert, & approbat in ead. facti ſpecie Ruinus conſ. 3. Circa illud,
35 num. 2. lib. 4. Sed etſi admitteremus opinionem Hoſt. qui voluit Legatum, & Delegatum eſſe pares, cum vterque gerat vices Papæ, vt dixi ſupra eod. num. 3. nihilominus non liceret Legato recipere appellationes à ſententijs delegati, aut illas quomodolibet reuocare, ſeu irritare, vt hic deciditur, quia par in parem non habet imperium, vt l. Aduerſus ſententiam, ff. Si aduerſus rem iudicatam, & c. Innotuit, de elect. cum alijs hic allegatis in gloſ. penult. Quod adeo verum eſt, vt nec valeat conſuetudo appellandi ad parem, ſeu ad æqualem, vt firmat gloſ. communis in d. c. 2. in ver. Officiali ad finem, de con-
36 ſuetud. lib. 6. & Abbas d. quæſt. 1. num. 20. Quamobrem iure communi inſpecto à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarijs Cruciatæ nullatenus appellari poteſt ad Collectorem, ſed tantummodo ad Summum Pontificem delegantem, vt c. Super quæſtionum, ſupr. de offic. Delegat. &

c. Licet

c Licet in corrigendis infra de offic. Ordinarij, Marian. Socin.conſ.83. Pro clariori, num.5. & per totum lib.4. Anchar.& Ruin.loc.cit.

37 Verum attentis facultatibus Collectoris ſecus dicendum videtur; quia in litteris ſpecialem habet facultatem audiendi, & terminandi cauſas motas, & mouendas tam per viam ſimplicis querelæ, quàm per viam quarumcunque appellationum à quibuſuis iudicibus Ordinarijs, & à Sede Apoſtolica Delegatis. Ergo intrat exceptio, quæ habetur in hac Decretali ibi, *Niſi ſuper hoc ſpeciale mandatum receperit*: & ſcripſit Ferrettus conſ.270. incipien. Videtur prima facie, num.5. vbi de Nuntio Veneto, qui eamdem facultatem

38 obtinuit ab Adriano VI. Sed quia Commiſſarius Cruciatæ habet in litteris ſuæ commiſſionis clauſulam, *appellatione poſtpoſita*; idcirco tota hæc controuerſia videtur diuidenda in tres articulos. Primus eſt, An hæc clauſula in caſu, de quo agitur, ſolum habeat locum contra reſiſtentes de facto. Secundus quatenus locum habeat etiam contra reſiſtentes de iure, aut ſint aliqui caſus, in quibus liceat appellare eiuſmodi clauſula non obſtante. Tertius, an in illis caſibus appellari poſſit ad Collectorem, an verò appellandum ſit ad Summum Pontificem.

39 Quoad primum articulum ſupponimus Commiſſarium non fuiſſe conſtitutum iudicem, ſed executorē: nam Bulla Cruciatæ duo facit. Primo deputat executorē his verbis: Eundem, &c. [Indulgentiarū, & gratiarū ſpiritualium huiuſmodi Executorem, & Commiſſarium generalem deputamus.] Deinde remouet appellationem in hæc verba: [Eidemque plenam, & liberam in præmiſſis facultatem tribuimus ad exequutionem præmiſſorum, omni, & quacunque appellatione poſtpoſita, procedendi, aliaque faciendi, & exequendi, quæ in præmiſſis, & circa ea, &c.] His autem clauſulis non demandatur cauſæ cōgnitio, ſed nudum miniſterium dumtaxat, iuxta cap. Paſtoralis, §. Quia verò, de offic. delegati. ibi, [Attendentes quod non cognitio, ſed exequutio tantum demandatur eidem.] & l. Si vt proponis, C. De exequut. rei iudic. Quamuis enim verba, *procedas in negotio, vel cauſa*, importent cauſæ cognitionem, vt c. vlt. in fin. infra, de iudic. & cap. Tenor, de re iudic. cum ſimil. Secus tamen eſt ſi dicatur, procedas ad exequutionem, cap. Sciſcitatus, ſupra de reſcriptis, Rota deciſ.30. eod. tit. in nouis.

40 Hoc ſuppoſito, obſeruandum eſt appellationem in reſcripto Papæ quandoque remoueri in clauſulis exequutiuis in fin. litterarum per illa verba, [Contradictores quoſlibet, & inobedientes auctoritate noſtra appellatione poſtpoſita compeſcendo.] Et tunc conueniunt omnes per huiuſmodi clauſulam intelligi collatam iuriſdictionem exequutori ſolùm aduerſus eos, qui de facto, non autem de iure contradicunt, & reſiſtunt impedientes effectum, & exequutionem litterarum Apoſtolicarum, ita tenet gloſ.2. & Doctores in cap. Pro illorum, infra de præben. Oldrad. conſ.81. Quod proceſſus, in fin. verſ. Præterea poſito, Roman. conſ.482. in caſu præmiſſo, in princip. Card. in Clem.2. in ver. Contradictores, de religioſ. domib. & Felin. in cap. Cauſam quæ, num.20. de reſcript. Sed hic non eſt caſus noſter.

41 Quandoque remouetur appellatio in diſpoſitiua, quod poteſt contingere duobus modis. Primo ſcilicet cum remouetur in ea parte litterarum, in qua committitur cognitio cauſæ, veluti cum dicitur in reſcripto, Procedas in negotio, appellatione remota, vt c. Paſtoralis, §. fin. ſupra de offic. Delegat. Et tunc ſimiliter ferè omnes conſentiunt appellationis remedium eſſe ſublatum, iuxta terminos c. Paſtoralis, infr. de appellat. & hoc caſu intrant difficultates inferiùs examinandæ in 2. articulo n. 43. Sed neque hic eſt caſus noſter. Secundò poteſt remoueri ap-

42 pellatio in diſpoſitiua in ea parte, in qua committitur gratiæ exequutio: qui propriè eſt caſus, in quo nunc verſamur: & tunc videtur admittenda doctrina Philippi Franchi in c.1. in princ. num.6. de conceſſ. præben. lib.6. vbi firmat exequutores litterarum Apoſtolicarum non habere iuriſdictionem niſi contra rebelles, vel reſiſtentes de facto. Secus ſi appellent, & reſiſtant de iure. Sequuntur Domini de Rota apud Puteum deciſ.271. num.6. lib.1. & Achill. deciſ.4. nu.11. de ſent. excomm. Rebuff. in forma litterarum exequutorialium in ver. Contradictores. Et in proprijs terminis clauſulā, appellatione remota, poſitam in medio capituli diſponentis de exequutione in litteris Apoſtolicis intelligi ſolùm de appellatione interpoſita ab actu exequutiuo, tradit Corn. conſ. 122. Egregiè diſcuſſa, num.7. volum.3. Et in hoc caſu verificari poteſt quod ſcripſerunt Hoſt. & alij relati à Præpoſito in d. c. Paſtoralis, num 12. de appellat. videlicet clauſulam, *appellatione remota*, nihil operari de conſuetudine: id enim propriè locum habet cum huiuſmodi clauſula apponitur in ea parte, in qua committitur exequutio litterarum, vt declarat Puteus deciſ. 328. lib.2. & ſcripſi plenius in prædicta decretali paſtoralis, num.32. Itaque ſi quis de facto obſtaret exequutioni Bullæ Cruciatæ puta impediendo illius publicationem de facto abſque vlla cauſa, aut reſiſtendo quominus abſolueretur quis à caſibus reſeruatis iuxta formam ibi præſcriptam: vtique poſſet commiſſarius cogere contradictores ad deſiſtendum, non obſtante illorum appellatione. Verum ſi quis obſtaret de iure, puta quia haberet priuilegium ne in ſua Eccleſia aliqua Bulla publicaretur ſine ſuo conſenſu, vel quia Prælatus regularis prætenderet Religioſis non licere in vim Cruciatæ obtinere abſolutionem à caſibus reſeruatis eorum ſuperioribus, vt nuper contigit in Monachis Benedictinis: his caſibus liceret appellare, & collectori appellationem admittere, vt ex dictis conſtat.

43 Sed quatenus clauſula ſupradicta locum haberet etiam contra reſiſtentes de iure, tunc ſuccedit ſecundus articulus, videlicet, An ſint aliqui caſus, in quibus appellari poſſit, quamuis appellatio ſit remota in reſcripto.

44 Ad euidentiam præmittendus eſt tenor c. Paſtoralis, infra de appellat. vbi Pontifex conſultus, An quando inhibetur appellatio in reſcripto, fruſtratoria tantum inhibita videatur. Reſpondet per hæc formalia verba, videlicet, Nos igitur attendentes quod per appellationem fruſtratoriam etiamſi non fuiſſet inhibita, negotium non debeat impediri; Reſpondemus quod quælibet prouocatoria intelligitur remoueri, quæ à iure

iure non indulgetur expreſsè: Sed ſi appellans fuerit grauatus iniuſtè, grauamen huiuſmodi per ſuperiorem poterit emendari. Hæc ibi.] Ex quo contextu, quod ſpectat ad rem præſentem, eliciuntur à Doctorib' concluſiones infraſcriptæ.

45 Prima concluſio. Per clauſulam, *appellatione remota*, non impeditur appellatio, quæ à iure expreſsè permittitur. Sic notant in ſumma illius textus Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardinal. Abb. Franchus, & omnes. Dicitur autem appellatio à iure expreſsè permiſſa, vbicunque in iure expreſsè cautum eſt, vt liceat appellare non obſtante clauſula, *appellatione remota*, & in hoc conueniunt gloſſ. & Doctores nemine diſcrepante in d. c. Paſtoralis; & in cap. Vt debitus, de appellat. Accipe quinque exempla. Primum eſt cum locus minus tutus aſſignatur, vt in c. Ex parte, il primo, eod. tit. Secundum eſt cum ſpoliato reſtitutio denegatur, vt in cap. Ex conqueſtione ſupra de reſtitut. ſpoliator. Tertium, ſi iudex non faciat ſpecificari rem, quæ petitur in libello, vt in c. Significantibus, de appellat. Quartum ſi iuſtam cauſam recuſationis non admittat, c. Poſtremo, eod. titul. Quintum ſi cogat coram ſuſpecto Subdelegato litigare, vt in cap. Super quæſtionum, §. fin. de offic. Delegat. in ſupraſcriptis caſibus iura exprimunt, vt liceat appellare non obſtante, quod appellatio in litteris ſit inhibita. Vnde res eſt extra omne dubium. Sed nihilominus etiamſi iura ſpecificè non loquantur in caſu, in quo appellatio eſt remota in reſcripto, ſed ſimpliciter in aliquo caſu permittant appellationem; in caſu illo dicitur appellatio expreſsè à iure indulgeri; ideoque ad præſcriptum d. c. Paſtoralis. licitum eſt appellare non obſtante clauſula, *appellatione remota*. Sic reprobata Bernardi opinione concludit Hoſt. in illa Decretali, Paſtoralis, num. 2. verſ. Tu dicas expreſsè, cum quo tranſeunt communiter Doctores, vt ibi teſtatur Abb. num. 14. Habentur exempla, in c. Significante, cap. Rodulphus, & c. Significauit, ſupra de reſcript. in c. Exhibita, infra de iudic. in c. Dilecti, c. Dilectæ, & c. Significauerunt, de except. & in c. Significauit, de appellat. Quamobrem in his caſibus, & alijs conſimilibus, eſto appellatio fuerit remota in Bulla Cruciatæ, nihilominus appellari poterit à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarij, & tenebitur ipſe Commiſſarius eiuſmodi appellationibus deferre.

Secunda concluſio eſt. Per clauſulam, *appellatione remota*, prohibetur omnis appellatio, quæ à iure non indulgetur expreſsè, hic eſt caſus ad litteram in d. cap. Paſtoralis, de appellation. quod non eſt correctum per c. Vt debitus, eod. titul. vt aduerſus opinionem gloſ. & Innocent. concludit Hoſtien. in eod. c. Paſtoralis, num. 8. verſ. Sed ſi bene aduertas. Cuius opinio optimis nititur fundamentis, eique poſtea adhæſerunt omnes ſcribentes, vt ibi dixi, num. 26. verſ. Sed his non obſtantibus.

Tertia concluſio eſt declaratio concluſionis præcedentis, videlicet quamuis clauſula, *appellatione remota*, tollat omnem appellationem, quæ à iure non eſt expreſsè permiſſa; hoc tamen procedit reſpectu iudicis à quo, qui non tenetur huiuſmodi appellationi deferre; non autem reſpectu partis quin ei licitum ſit appellare, nec reſpectu iudicis ad quem, quin poſſit appellationem admittere, & ſic per clauſulam, *appellatione remota*, in his caſibus remouetur appellatio ad effectum ſuſpenſiuum tantum, non autem deuolutiuum. Sic probat textus in præallegato, c. Paſtoralis, verſ. Sed ſi appellans, ſecundum intellectum Abb. Antiq. ibidem num. 3. quem communem eſſe atteſtatur ibi Præpoſitus num. 6. & magis communem Abb. Siculus n. 15. et hanc opinionem ſeruat Curia Romana teſte Collectario, vt ibi plenius dixi in vlt. not. Quarta concluſio eſt, Vbicunque iudex notoriè granat, licitum eſt appellare non obſtante quod ſit datus cum clauſula, *appellatione remota*, textus eſt in c. Ex conqueſtione, infra de reſtit. ſpoliat. vbi id notat gloſſa penult. Hoſt. Ioan. Andr. & communiter Doctores, vt teſtatur Abb. conſ. 44. in præſenti quæſtione, num. 3. verſ. Sed his non obſtantibus, part. 1. ſequitur Put. dec 414. lib. 3. & Verall. deciſ. 33, part. 1.

Collige ex prædictis, à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarij non obſtante clauſula, *appellatione remota*, quandoque licitum eſſe appellare ad vtrumque effectum, deuolutiuum ſcilicet, & ſuſpenſiuum, vt quando appellatur ex cauſa in iure expreſſa, vel à notorio grauamine; quandoque ad effectum deuolutiuum tantum, vt quando appellatur ex iuſta cauſa, non tamen expreſſa in iure.

46 Supereſt nunc tertius articulus, videlicet an in caſibus ſupraſcriptis appellari poſſit ad Collectorem; an verò appellandum ſit ad Papam. Ratio dubitandi oritur ex d. c. Paſtoralis, de appellat. quod cum decidat non obſtante clauſula, *appellatione remota*, ſi appellans fuerit grauatus, poſſe grauamen huiuſmodi per ſuperiorem emendari: quidam opinati ſunt Superiorem hoc caſu eſſe ſolum Papam; quia ipſe ſolus poteſt dare iudices appellatione remota, vt notatur in c. Super quæſtionũ, §. 1. ſupra de offic. Delegat. & in hac ſententia fuit Hoſtienſ. in prædicta Decretali, Paſtoralis, num. 4. in ver. Per ſuperiorem, & Henric. Boich. col. 1. verſ. Aut appellatur ex cauſa expreſſa in iure.

Sed nihilominus videtur reſpondendum appellari poſſe etiam ad Collectorem. Primò per doctrinam Innocentij in d. c. Paſtoralis, num. 1. qui exponit verbum, *Per Superiorem*, ideſt per iudicem appellationis, in quo etiam reſidet ibi Ioan. Andr. num. 3. intelligens Superiorem eſſe non ſolum Papam, ſed etiam alium proximum, ad quem prædicta clauſula non obſtante appellari poteſt à iudice Ordinario, vel Delegato, & ſequuntur Bellam. nu. 1. in ver. Superiorem. Abb. nu. 16. Franch. col. 5. verſ. Sextò operatur, dicens, poſſe Superiorem admittere appellationem, & emendare grauamen, licet ſit dicta clauſula, *appellatione remota*; & hoc procedere non ſolum quando foret appellatum ad Papam, ſed etiam ad quemlibet alium Superiorem; quia textus ille indiſtinctè loquitur. Et conſentit Decius ibi prope finem, qui dicit hoc verum, dummodo Superior poſſit adiri per viam querelæ, qui propriè eſt caſus noſter.

47 Et confirmatur, quia etſi Epiſcopus in vim Concilij Tridentini ſeſſ. 24. c. 10. non obſtante appellatione poſſit procedere in his, quæ ad viſitationem, & morum correctionem pertinẽt

tan-

tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus; tamen facta Congregatio eiuſdem Concilij interpres cenſuit non propterea impediri appellationem deuolutiuam etiam ad Metropolitanum.

Sed etſi ſequeremur opinionem Hoſt. loco citato; tamen ipſe dicit Superiorem eſſe Papam, vel illum, cui Papa commiſerit, ſed Collector in litteris ſuæ commiſſionis habet, vt poſſit recipere appellationes à quibuſcunque iudicibus, etiam à Sede Apoſtolica delegatis: ergo ad ipſum tanquam ad ſuperiorem licebit appellare.

Præterea in illis caſibus, in quibus clauſula *appellatione remota* nihil operatur ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra, num.42. perinde eſt ac ſi non eſſet adiecta, arg. l.2. ff. De authorit. Tutor. l. De ætate, §. Ait Prætor, ff. De interrogat. action. l.4.§.Condemnatum, ff. De re iudic. c. Non præſtat, de reg. iur. lib. 6. & notat Bald. conſ. 367. Ad euidentiam, num.1. lib.1. & conſ. 430. conſiderandi ſunt, in princ. lib.3. ſed ſi dicta clauſula non eſſet adiecta in Bulla Cruciatæ, vtiq; poſſet Collector in vim ſuarum facultatum recipere appellationes à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarij. Ergo idem poterit in caſibus, in quibus clauſula in litteris appoſita nihil operatur.

48 His accedit quod Collector ex conſuetudine admittit appellationes interpoſitas, etiam ad Papam, quaſi ipſe in hoc vices illius gerat, vt c.1. in fin. ſup. eod. & l.1.§.Mandatum, ff. de offic. eius, cui mandata eſt iuriſdict. Ergo in illis caſibus, in quibus per clauſulam non prohibetur appellatio, licebit Collectori recipere appellationes à Commiſſario interpoſitas, etiamſi aliàs ad Papam eſſent interponendæ. In quo etiam concurrit multa æquitas, & veriſimilis mens Pontificis, qui non eſt credendus in Regno adeo remoto voluiſſe iudicem conſtituere ad vniuerſitatem cauſarum, & ſubtrahere partibus appellationis remedium, prout per indirectum videretur quodammodo ſubtraxiſſe, ſi pro quolibet grauamine à Commiſſario illato recurrendum illis foret ad Sedem Apoſtolicam. Ob quam rationem & in Sardinia fuit conſtitutus iudex à Sede Apoſtolica ad recipiendas appellationes, quæ illic à ſententijs Ordinariorum, & Delegatorum interponuntur, vt in litteris Pij I I. incip. Cunctorū fidelium, datis Petricoli Senen. diœceſis, nonis Kalen. Iulij anno 1641. Ad hoc textus optimus in l. Cum poſt ſententiam, C. De appellat. ibi, Si longinquitas regionis ad iudicium ſuum litigatores venire non patiatur, iudicio Rectoris prouinciæ negotium deleges facit, c. Cum longè, 63. diſtin. c. Iuxta, 93. diſt. c. Nihil eſt, §. fin. ſupra de elect. c. Ad audientiam, il primo, de Eccl. ædific. & l. Si longius, ff. De iudic. Quæ omnia magis roborantur ex obſeruantia ſubſequuta: nam Collectores non ſolum indiſtinctè admiſerunt appellationes à ſententijs, & grauaminibus Commiſſariorum; ſed eis inhibuerunt, ipſique Commiſſarij habuerunt ſe pro inhibitis, vt apparet ex proceſſu exhibito, ad l. Si de interpretatione, ff. De legib. & c. Cum dilectis de conſuetudine.

49 Non obſtat ſtylus Signaturæ. Quia reſpōdetur primò non valere illationem; Signatura gratiæ committit cauſas appellationum à Delegatis, cum clauſula *appellatione remota*. Ergo ad ſolum Papam licet appellare, quandoquidem hoc eſt partibus arbitrarium, cum licet ad Papam appellare omiſſo medio, c. Ad Romanam 2. q.6. & tradunt Geminian. conſ. 63. Quia ſubtiliter, num.2. Abb. conſ. 77. In quæſtione, in fin. verſ. Ego puto, lib. 2. Ioan. de Anan. conſ. 51. In cauſa illorum, num. 3. & eſt ſpeciale in Papa, vt per Alex. conſ. 12. Viſo proceſſu, num.11. lib. 6. Deinde reſpondetur hunc ſtylum procedere quando in partibus non eſt alius iudex ad recipiendas appellationes; tunc enim à ſententia Delegati neceſſariò appellandum eſt ad Sedem Apoſtolicam, iuxta tex. hic, ſecus alius ſi iudex ſit ibi conſtitutus, vt hoc caſu; quia tunc intrat arbitrium, vt in d. c. Ad Romanam.

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, ſi ſequamur primam opinionem, de qua ſupra nu.42. Collectorem poſſe recipere quaſcunque appellationes interpoſitas à ſententijs, & grauaminibus Commiſſarij, illis tamen exceptis, quæ de facto, & non de iure interponuntur ab ipſamet exequutione litterarum Apoſtolicarum: ſi verò ſequamur ſecundam, de qua ſupra n.43. poſſe collectorē recipere appellationem ad effectum deuolutiuum indiſtinctè, & etiam ad effectum ſuſpenſiuum in illis caſibus, in quibus appellatio à iure indulgetur expreſsè, vel vbi grauamen eſſet notorium.

DE OFFICIO IVDICIS Ordinarij.

Cap. Pernicioſam.

SVMMARIVM.

1 Epiſcopi in ſuis diœceſibus poſſunt crimina inquirere, & punire, & cum opus fuerit, inuocare brachium ſæculare.

2 Epiſcopi ſinguli in ſingulis vrbibus ſunt conſtituendi.

3 Iudex non poteſt ad ordinariam, & ſpecialem inquiſitionem contra aliquem procedere, niſi clamoſa inſinuatione præcedente.

4 Fama in iudicio inquiſitionis obtinet vicem accuſatoris.

5 Appellari poteſt ab inquiſitione quæ fit contra ſubditum non præcedente fama.

6 Inquiſitio extraordinaria, & generalis quæ ſit.

7 Fieri poteſt etiam fama non præcedente ſummariè, & ſine ſtrepitu iudiciali.

8 Epiſcopus in viſitatione inquirere poteſt nedum de rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecretis.

Edicta contra non reuelantes concubinarios, & vſurarios publicari poſſunt ab Epiſcopo, etiam non adhibitis duobus de Capitulo.

10 Executio non debet præcedere ſententiam.

11 Pœna in notorijs infligitur etiam ſententia non præcedente.

12 Epiſcopus in criminibus Eccleſiaſticis inquirere poteſt contra laicos priuatiuè ad iudicem ſæcularem.

13 In criminibus mixti fori procedit tam iudex Eccleſiaſticus,

ſiaſticus, quam ſecularis, & eſt locus præuentioni.

14 Iudex eccleſiaſticus in terris Imperij regulariter non ſe ingerit contra laicos in delictis non eccleſiaſticis, nec mixtis.

15 Adulterij crimen eſt mixti fori.

16 Laici adulteri poſſunt ab Epiſcopo excommunicari, & in Monaſterium detrudi.

17 Iudex eccleſiaſticus tantum procedit in crimine adulterij quando agitur ad ſeparationem thori.

18 Concubinarij tam ſoluti, quàm vxorati ſi ter admoniti concubinas non eiecerint, excommunicari poſſunt ex Conc. Trid.

19 Etiamſi eum diuerſis concubinis ſucceſſiuo tempore fuerint deprehenſi.

20 Monitio trina contra adulteros, & concubinarios non eſt neceſſaria, niſi quando ad excommunicationem proceditur: & puniri poſſunt alijs pœnis etiam non expectato anno poſt excommunicationem, & num. 22.

21 Concubinarij in prima, ſecunda, & tertia monitione puniri poſſunt pœna pecuniaria pijs locis, vel apparitoribus applicanda.

22 Pœnæ à iure communi, vel ſtatutis Synodalibus contra concubinarios inflictæ non ſunt ſublatæ à Concilio Trid.

23 Pœna eiectionis extra oppidum contra mulieres adulteras, & concubinas non habet locum in viris.

24 Priuilegium habilitandi illigitimos ad dignitates, & gradus aliquibus Religionibus conceſſum non eſt ſublatum à Conc. Trid.

25 Epiſcopus in ſua diœceſi habet iuriſdictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium, & num. ſeqq.

Iuriſdictio ordinaria, quæ dicatur ibidem.

26 Diœceſis appellatione etiam ciuitas includitur.

27 Imperium merum quid ſit.

28 Epiſcopi an poſſint in ſua diœceſi quidquid poteſt Papa in vniuerſali eccleſia exceptis his, quæ Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit, & num. ſeqq. vſq; ad num. 72.

29 Epiſcopi an accipiant poteſtatem iuriſdictionis immediatè à Chriſto, an verò à Papa, & nu. ſeq. vſque ad n. 55.

30 Iuriſdictio haberi poteſt ab alio immediatè dupliciter.

31 Epiſcopi vocati ſunt ab eccleſia Romana in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. & num. 67.

32 Intellectus c. Qui ſe ſcit, & c. Decreto, 2. q. 6.

33 Papa, & omnes alij Epiſcopi ſunt coæquales in poteſtate ordinis.

34 Intellectus c. In nouo, 21. diſt.

35 Conceſſio liberæ poteſtatis cenſetur reſtricta ad limites iuris.

36 Eccleſiæ omnes reguntur per authoritatem eccleſiæ Romanæ.

37 Dignitates omnes inſtituit, & fundauit Romana eccleſia.

38 Iuriſdictio omnium Prælatorum eccleſiæ dependet ab eccleſia Romana non quoad executionem, ſed etiam quoad ſubſtantiam poteſtatis.

39 Iuriſdictiones ſunt principaliter apud Principem tanquam apud fontem.

40 Eccleſiæ particulares ad eccleſiam Romanam comparantur ſicut radij ad ſolem, riuuli ad fontem, & rami ad radicem.

41 Caput vnde dictum.

42 Iuriſdictio non eſt ſine ſubditis. & n. ſeq.

43 Correlatiua poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt.

44 Poteſtas Sacramentalis non poteſt auferri ab eccleſia.

45 Poteſtas iuriſdictionalis eſt ex iniunctione hominis, nec immobiliter adhæret.

46 Epiſcopi titulares habent poteſtatem ordinis, ſed non executionem, ſeu poteſtatem iuriſdictionis.

47 Apoſtoli non receperunt immediatè iuriſdictionem à Chriſto, ſed à Petro.

48 Petrus ſolus immediatè à Chriſto fuit creatus Epiſcopus.

49 Iuriſdictio non poteſt eſſe niſi in ſubiecto, & principaliter cohæret perſonæ.

50 Epiſcopos eſſe poſitos à Spiritu ſancto regere eccleſiam Dei, quomodo ſit intelligendum.

51 Petro, & illius ſucceſſoribus tantum data eſt à Chriſto poteſtas regendi vniuerſalem eccleſiam.

52 Apoſtolis populos Chriſtus non diuiſit.

53 Iuriſdictio non debet eſſe vaga, & incerta.

54 Iuriſdictio ordinaria, & vniuerſalis cohæret territorio.

55 Epiſcopi poſſunt cauſas fidei ventilare, ſed non diffinire.

56 Cauſæ maiores eccleſiæ ex diuina inſtitutione ad Romanam eccleſiam referuntur.

57 Canonizatio Sanctorum, tranſlatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum pertinent ad ſolum Papam non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina.

58 Papa ſolus diſpenſat in voto ſolemni paupertatis, & continentiæ.

59 Item delegat mero laico cauſas criminales Clericorum, & facultatem excommunicandi.

60 Epiſcopus Clericorum cauſas delegare non poteſt laico, & clerico ſimul nec clerico coniugato.

61 Papa ſolus diſpenſat in matrimonio rato non conſummato.

62 Item in aliquibus gradibus prohibitis in Leuitico.

63 Item inducit impedimenta dirimentia, & inhabilitat homines ad contrahendum.

64 Item diſpenſat contra Apoſtolum ſuper bigamia.

65 Poteſtas clauium non recipit interpretationem reſtrictiuam.

66 Indulgentias concedendi poteſtas plenè reſidet in Papa, in Epiſcopis verò eſt taxata ſecundum Papæ ordinationem.

67 Papa ſolus poteſt commutare pias diſpoſitiones tam in vltima voluntate, quàm inter viuos.

68 Item derogare iuramento, pactis, & priuilegijs in limine fundationis.

69 Et rem vni eccleſiæ auferre, & dare alteri.

70 Item nouum ordinem, ſeu Religionem approbare, & erigere dignitates omnino nouas.

Epiſcopus de Capituli conſenſu poteſt in Cathedrali nouas dignitates erigere, vſitatas tamen, & factis Canonibus cognitas, ibid.

71 Ordo Epiſcoporum eſt de iure diuino, & præcipuus in eccleſiaſtica Hierarchia.

72 Epiſcopi cogere poſſunt iudices laicos ad præſtandum brachij ſecularis auxilium, ſed non è conuerſo.

73 Conſilium reuerentiæ obligationem non excludit.

PER.

1 PERNICIOSAM. Epiſcopi in ſuis
diœceſibus poſſunt crimina inquirere,
& punire,& cum opus fuerit inuocare
brachium ſæculare. Hoc dicit. Primò
ponit deciſum exordium. Secundò diſpoſitio-
nem: ibi, *habeant*.
2 Nota primò ex illis verbis *Epiſcopi ſingula-
rum vrbium*, in ſingulis vrbibus ſingulos Epi-
ſcopos eſſe conſtituendos, c. Epiſcopi, 80. diſtin.
c.1. de priuil. & notant hic Ioan. Andr.& Cardin.
in princ.& Abb. num. 1. in 3. notab.
3 Secundò nota ibi, *inquirere*, epiſcopum in
criminibus procedere poſſe per viam inquiſi-
tionis, intellige dummodo præcedat infamia,
ſi inquiſitio ſit ordinaria, & ſpecialis contra
4 certam perſonam, ſecundum Doctores, quia
tunc frequens, & clamoſa fama obtinet vicem
accuſatoris, cap. Qualiter, infra de accuſat. c. In-
ter ſollicitudines, de purgat. canon. c. Licet Heli,
de Simon. & ideo recipiuntur teſtes etiam lite
non conteſtata, c. Quoniam frequenter. Vt lit.
non conteſt. ſecundum gloſ. hic in ver. Inquirere.
Butr. num. 16. qui poſt Hoſtien. num. 18. decla-
rat hoc vltimum verum eſſe quando proceditur
ex puro, & mero officio iudicis; ſecus ſi ad al-
5 terius inſtantiam. Quod ſi fieret ſpecialis in-
quiſitio contra ſubditum non præcedente fama,
poſſet appellari, ſecundum gloſ. in c. Licet, in
ver. Appellare, infra eod. & Bald. hic in princ.
6 Sin autem inquiſitio ſit extraordinaria, & ge-
neralis, quæ fit quando incerta ſunt delicta, &
perſonæ in viſitando diœceſim, vel prouinciam,
cap. Sicut olim, de accuſat. & c. Romana, §. Sanè,
de cenſ. lib. 6, vel quando maleficium eſt certum,
ſed ignoratur quis fecerit, vt in l. Congruit, ff. de
7 offic. Præſidij. tunc ſummariè, & ſine ſtrepitu iu-
diciorum procedi poteſt etiam infamia non
præcedente, c. Bonæ, il primo, & ibi gloſ. de elect.
cap. 1. de poſtul. Prælat. c. Vt Clericorum, de vit.
& honeſt. Cler. Ita poſt Petr. de Sampſone diſtin-
guit, & declarat hic Abb. Antiq. num. 2. & poſt
eos Guido, Hoſt. & Ioan. Andr. num. 15. in gl. 1.
Anton. de Butr. num. 16. verſ. Veniamus ad gloſ-
ſam primam, Imol. num. 8. Bald. num. 21. verſ. Si
8 maleficium eſt commiſſum, & Abb. nu. 6. Vnde
ſacra Congregatio Concilij ab Epiſcopo Abu-
lenſi conſulta An epiſcopus poſſit nedum de
rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecre-
tis in viſitatione inquirere? Reſpondit poſſe.
9 Et cum alias Epiſcopus Gerunden. publicaſſet
edicta aduerſus ſcientes, & non reuelantes con-
cubinarios, & vſurarios tam Clericos, quàm
laicos, eaque Canonici prætenderent ipſos non
afficere, cùm non fuiſſent adhibiti duo de Ca-
pitulo, iuxta, c. 6. ſeſſ. 25. Concil. Trid. ſacra Con-
gregatio cenſuit eiuſmodi edictis & Canonicos
comprehendi, nec opus eſſe, vt eis proponendis
epiſcopus Adiunctos adhibeat.
10 Tertiò nota differentiam inter verbum *vl-
ciſci*, & *iudicare*, atque ita ordo eſt præpoſterus:
nam primò fertur ſententia, deinde infligitur
pœna, nec præmittitur executio, cap. Quod ad
conſultationem, de re iudic. ſimile habetur in
c. 2. de iudic. Sed dic verbum *vlciſci* referri ad
notorium, verbum *iudicare*, ad non notorium
11 Quo ſenſu ordo hic poſitus non eſt præpoſterus,
quia in notorijs pœna infligitur non præcedente
ſententia, c. Ex parte: de verb. ſignif. & ibi notat
Innoc. Vel dic verba *vlciſci*, & *iudicare*, eſſe hic
ſynonyma, vel primum quando epiſcopus pro-
cedit ex officio. Secundum quando in forma
iudicij, id eſt per viam accuſationis, quos intel-
lectus ad hunc textum poſuit Boattinus, cum
quo tranſeunt Ioan. Andr. num. 4. in ver. Vlciſci,
& Butr. num. 9.
12 Quartò nota epiſcopum in adulterio, & alijs
criminibus poſſe ad inquiſitionem, & punitionẽ
procedere, non ſolum contra Clericos, ſed etiam
cõtra laicos; quia hæc Decr. generaliter loquitur
ſecundũ Innoc. hic in princ. in ver. Inquirere, cui
ſubſcribunt Hoſt. & Ioan. Andr. in eod. ver. Alle-
gantes textum in c. Atſi Clerici, de iudic. & in
c. Ad petitionem, de accuſat. Anton. de Butr. n. 10.
Bald. num. 12. & Abb. num. 3. Et quamuis Inno-
centius ſubdat hoc verum eſſe dummodo ſint
ſpiritualia, vel alias pertineant ad ſuam iuriſ-
dictionem ea de quibus inquirit: hoc tamen
ideo dixit, quia quædam ſunt crimina merè ec-
cleſiaſtica, in quibus palàm eſt epiſcopum pri-
uatiuè ad iudicem ſæcularem procedere poſſe
etiam contra laicos, vt in crimine hæreſis, c. Vt
inquiſitionis, §. Prohibemus, de hæret. lib. 6.
13 Quædam ſunt crimina mixti fori, in quibus
procedit epiſcopus etiam contra laicos, non ta-
mèn priuatiuè ad iudicem ſæcularem, ſed vter-
què procedere poteſt, & eſt locus præuentioni,
vt in crimine ſacrilegij, c. Cum ſit generale, de
14 for. compet. & c. Felicis, de pœn. lib. 6. De alijs
verò criminibus, quæ nec ſunt merè eccleſiaſti-
ca, nec mixta, regulariter non ſe ingerit iudex
eccleſiaſticus contra laicos in terris imperij,
c. Venerabilem, de elect. c. Cauſam, il ſecondo,
qui fil. ſint legit. quia non debet ponere falcẽ in
meſſem alienã, cùm diſtinctæ ſint iuriſdictiones,
c. Quorum, 10. diſt. c. Cum ad verum, & c. Si Im-
perator, 96. diſt. pulchrè Oldrad. conſ. 83. incip.
An epiſcopus, niſi indirectè quoad pœnitentiam
imponendam, & ad peccatum prohibendum,
c. Nouit, cum ibi notatis, per Innocent. & Do-
ctores, de iudic. vel niſi notoria ſint crimina,
vt ſuper his meritò notari poſſit iudicis laici ne-
gligentia, d. c. Nouit. c. 1. §. Sanè, de cenſ. lib. 6. &
c. Ex tranſmiſſa, infra, de foro compet. Et de his
vide gloſ. quæ alios etiam caſus recenſet, in Sum-
15 ma, 11. qu. 1. Crimen autem adulterij eſt mixti
fori, & poteſt in eo Epiſcopus procedere etiam
contra laicos, vt tradit Abb. in c. Intelleximus,
num. 1. de adulter. et eſt communis opinio, vt
teſtatur hic Alciat. num. 18. in 5. notab. & Iulius
Clar. in practic. crimin. §. fin. qu. 37. verſ. Num-
quid cauſa adulterij ſit communis fori, & de
hoc dicit Abb. nu. 3. eſſe textum notabilem hic,
quem ſæpius ſolet allegare, quia non reſtringi-
tur ad Clericos, nam de Clericis nullum fuiſſet
dubium, ſed loquitur generaliter in tota diœ-
ceſi; & ideo locus eſt præuentioni inter iudicem
16 eccleſiaſticum, & ſæcularem, vt per eum. Vnde
epiſcopus præueniens poteſt laicos excommu-
nicare, & in monaſterium detrudere, & eſt com-
munis opinio teſte Couarr. in 4. Decretal. par. 2.
c. 7. num. 20. quem refert Villalob. in ſua col-
lecta communium opinionum, littera L. num. 5.
& Clar. loc. cit. Et ſanè cum hoc delicto violetur
ſacramentum matrimonij, vt in c. Nemo, 32. q. 4.
& in decreto Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. ma-
trimon. cap. 8. ibi: in huius magni Sacramenti

ſingularem contemptum: meritò eius vindicta non minus pertinet ad iudicem eccleſiaſticum, quàm ad ſæcularem, vt ibi ait Clar. Præterquam quod ſi epiſcopus in crimine ſtupri, in quo nulla fidei matrimonialis violatio intercedit, poteſt procedere etiam contra laicos, vt eſt text. in cap. 1. & 2. de adulter. fortius idem dicendum in
17 crimine adulterij. Quinimò Ioan. Andr. in c. fin. de for. compet. li. 6. & Butr. hic n. 10. dicunt adulterium eſſe crimen eccleſiaſticum, ita vt in eo nullatenus procedere poſſit iudex ſæcularis: & eſt de mente gloſſæ hic in ver. Secundum quod canones cenſent, dum dicit pertinere ad Epiſcopum inquirere de huiuſmodi criminibus eccleſiaſticis, & primo loco exemplificat in adulterio. Verum hoc debet intelligi quando agitur ad ſeparationem thori; ſed quando agitur ad pœnam, non eſt merè eccleſiaſticum, ſed mixtum, & in eo procedit etiam laicus, vt in c. Rex debet, 23. qu. 5. & in c. Tuæ, de procurat. & declarat hic Abb. num. 3. Et de communi opinione teſtantur Decius conſ. 212. poſt nu. 2. Couarr. & Clar. locis citatis.

18 Hodie epiſcopum procedere poſſe in crimine adulterij, etiam contra laicos, eſt extra omne dubium, quia in d. c. 8. ſeſſ. 24. de refor. matrim. ſtatutum eſt, concubinarios tam ſolutos, quàm vxoratos cuiuſcumq; ſtatus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſi poſtquam ab Ordinario etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non eiecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſeiunxerint; excommunicatione feriendos eſſe, à qua non abſoluantur donec re ipſa admonitioni factæ paruerint. Quod ſi in concubinatu per annum cenſuris neglectis permanſerint, contra eos ab Ordinario ſeuerè pro qualitate criminis procedatur. Et mulieres ſiue coniugatæ, ſiue ſolutæ, quæ cum adulteris, ſeu concubinarijs publicè viuunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinarijs locorum nullo etiam requirente ex officio grauiter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœceſim, ſi id eiſdem Ordinarijs videbitur, inuocato ſi opus fuerit brachio ſæculari, eijciantur; alijs pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis in
19 ſuo robore permanentibus.] Hæc ibi: Quod decretum S. Congregatio cenſuit eſſe intelligendum etiam in eo, qui cum diuerſis concubinis ſucceſſiuo tempore fuerit comprehenſus: & monitionem, de qua in eodem decreto, poſſe fieri quandocumque in peccato deprehenditur; & poſſe procedi non modo in viſitatione, ſed in omnibus temporibus, & omnibus modis etiam
20 per inquiſitionem: nec trinam monitionem eſſe neceſſariam, niſi quando ad excommunicationem proceditur, nec poſt excommunicationem eſſe expectandum annum antequam ad alias pœnas contra concubinarios procedatur.

21 Sed an ſtante forma huius decreti, & probato cõcubinatu poſſit iudex eccleſiaſticus in prima, ſecunda vel tertia monitione, & in vnaquaque earum laicum concubinarium punire aliqua pœna pecuniaria pijs locis, vel apparitoribus applicanda? Et fuit reſponſum poſſe, ſtante præſertim conſuetudine eccleſiæ: nec iudices ſæculares poſſe inhibere iudicibus eccleſiaſticis ne ſeruent formam trium monitionum dum contra concubinarios procedunt.

22 Porrò hoc decreto non tolluntur aliæ pœnæ à iure communi, vel ſtatutis Synodalibus contra concubinarios inflictæ; neque alius contra eoſdem modus procedendi, niſi vellet Ordinarius illos excommunicare, quia tunc forma trium monitionum ibi præſcripta ſeruanda eſt,
23 vt S. Congregatio declarauit. Verum quod ſtatuitur de mulieribus eijciendis, fuit iudicatum non intelligi de viris; Sed mulieres quæ cum adulteris & concubinarijs publicè viuunt, poſſe vltra exilium alijs etiam pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis cumulatiuè puniri.
24 Non tamen eo decreto ſublatum eſſe priuilegium alicui religioni conceſſum habilitandi illegitimos ad dignitates, & gradus illarum. Contra Clericos verò concubinarios ſeruandum eſt quod ſtatuitur eiuſdem Concilij decreto in c. 14. ſeſſ. 25 de reform.

25 Quintò nota Epiſcopum in ſua diœceſi habere iuriſdictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium. De iuriſdictione patet, tum quia hic tribuitur à lege: ergo eſt ordinaria, vt notatur in cap. Cum ab eccleſiarum, infr. eod. & tradit hic Cardin. in 3. notab. & ad hoc quotidie allegatur hæc decretalis: tum quia eſt ad vniuerſitatem cauſarum in ciuitate, & diœceſi: ex hoc enim deprehenditur iuriſdictio eſſe ordinaria, c. penult. de offic. Deleg. lib. 1. C. De off. eius qui vic. alter. ger. & notat Hoſt. in c. 1. n. 1. ſupra de off. Archid. Bart. in l. Ambitioſa in fin. de decr. ab ordin. facien. & Bald. conſ. 90. Quæritur vtrum arbitri, & conſ. 364. Dominus Dux
26 lib. 1. Dixi in ciuitate, & diœceſi, quia hic diœceſis appellatione etiam ciuitas includitur, ſecundum Hoſt. Ioan. Andr. & omnes: abſurdum enim eſſet vt Epiſcopus haberet iuriſdictioné in diœceſi, & non in ciuitate, vt aduertit Abb. nu. 2.

27 De mero, & mixto imperio ſimiliter patet, quia Epiſcopi in ſuis diœceſibus liberam habent poteſtatem inquirendi, & puniendi crimina, vt hic ſtatuitur. Hoc autem eſt meri imperij, l. Imperium, ff. De iuriſd. omn. iudic. l. Illicitas, §. Qui vniuerſas, iuncta gloſſ. in ver. Ius gladij, ff. De offic. Præſid. l. Sciant, C. De probat. Eſt enim merum imperium poteſtas, ſeu iuriſdictio ſeuerioris vltionis exercendæ in perſonam pro vtilitate publica introducta, vt magiſtraliter diffinit, & explicat Oldrad. conſ. 10. Venditum eſt Caſtrum, num. 2. ſic Præſes, ad quem ſpectat prouinciam malis hominibus purgare, vt l. Congruit, ff. De offic. Præſid. maius omnibus poſt Principem habet imperium, l. Præſes prouinciæ, la prima, ff. eod & ita de Epiſcopis tenet per hanc litteram Cardin. in 3. notab. & Abb. in 2. gloſſ. in c. Si quis Epiſcopus, in ver. Quia alibi, 2. q. 7. & Gundiſal. Villadiego in tract. de hæret. q. 11. n. 16. & ſeq.

28 QVÆRO, An vera ſit eorum opinio qui putant Epiſcopos iure diuino in ſua diœceſi poſſe quidquid poteſt Papa in tota vniuerſali eccleſia exceptis his, quæ Papa ſibi ſpecialiter reſeruauit.

Id enim affirmant Abulen. c. 19. Matth. qu. 87. litt. E. Victor. de matrim. par. 1. num. 7. Soto in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. verſ. At quo tandem, & lib. 10. de iuſt. & iur. qu 1. art. 3. ad ſecundum Sanch. de matrim. lib. 1. diſp. 61. nu. 3. Suarez tom. 4. de pœnit. diſp. 25. ſect. 1. num. 13. & de legib. lib. 6.

c. 14.

c.14.ſub num.3. & ex iuriſperitis Gammara de
off.leg.lib.10.c.35.§.2. & lib.12. c.3. §.2. in com-
men.littera N.
29 Exiſtimo hanc doctrinam falſam eſſe. Quod
vt euidentius appareat, diſcutiendum eſt prius,
An epiſcopi accipiant poteſtatem iuriſdictio-
nis immediatè à Chriſto, an verò à Papa.
30 Pro cuius articuli clariori ſolutione præmit-
tendum eſt ex Diuo Thoma in 1. ſent. diſtin. 12.
qu.1.art.3. & Cardin. Turrecr. in c.Omnes, nu.2.
& Præpoſ.ibidem num.1.verſ. Nam vt etiam di-
cit, 22.diſtin. duobus modis dici poſſe aliquem
habere iuriſdictionem ab alio immediatè. Pri-
mò, quantum ad immediationem virtutis, &
hoc modo omnis authoritas, & poteſtas cuiuſ-
cunque Prælati in eccleſia eſt à Chriſto imme-
diatè ſecundum illud ad Rom.13. *Omnis poteſtas
eſt à Deo*, & hic non eſt caſus noſter. Deinde
quantum ad immediationem ſuppoſitorum
agentium; quomodo tunc tantum dicitur ali-
quis à Chriſto immediatè poteſtatem ſuſcipere,
quando inter accipientem poteſtatem, & ipſum
Chriſtum conferentem non eſt aliquod medium
ſuppoſitum ſuſcipiens à Chriſto, & conferens
ipſam poteſtatē alteri. et ſecundū hoc ſtatuenda
eſt cōcluſio, epiſcoporū iuriſdictionem non eſſe
immediatè à Chriſto, ſed à Romano Pontifice.
31 Probatur primò, in c. Qui ſe ſcit, 2.q.6. vbi Vi-
gilius Papa ſic ait. [Ipſa namque eccleſia, quæ
prima eſt, ita reliquis eccleſijs vices ſuas credi-
dit largiendas, vt in partem vocatæ ſint ſollici-
tudinis, non in plenitudinem poteſtatis.] & in
c. Decreto, ead. cauſ. & quæſt. vbi Gregorius ad
omnes Epiſcopos, [Romana, inquit, eccleſia
vices ſuas ita alijs largiendas impertiuit eccle-
ſijs, vt in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non
in plenitudinem poteſtatis. Ponderanda ſunt
32 enim illa verba, *largiendas impertiuit* quæ cla-
rè oſtendunt iuriſdictionem epiſcopis collatam
fuiſſe non immediatè à Chriſto, ſed ex largi-
tione, & conceſſione Eccleſiæ Romanæ. Præ-
terea ponderanda ſunt verba, *vocatæ in partem.*
nam ſi eccleſia Romana vices ſuas impertitur
alijs eccleſijs in partem ſollicitudinis eas vocan-
do: ergo ab ipſa eccleſia Romana aliæ eccleſiæ
poteſtatem regiminis accipiunt. Quam conſe-
quentiam dicit eſſe claram Turrecr. in d. c. Om-
33 nes, num.3. verſ. Sextò, 22.diſtin. Neque verò præ-
citati canones intelligi poſſunt de poteſtate or-
dinis, quia in illa Summus Pontifex, & omnes
alij epiſcopi ſunt coæquales, & omnem actum
hierarchicum, quem poteſt facere Papa in mi-
niſtratione Sacramentorum, poteſt facere epi-
ſcopus, vt formaliter inquit S.Tho. in 4.diſt.24.
34 quæſt.3. art.2. qu.3. ad tertium. Et de hac po-
teſtate ordinis intelliguntur verba Anacleti in
cap. In nouo, 21.diſt. ibi: Cæteri Apoſtoli cum
eodem (ſcilicet Petro) pari conſortio honorem
acceperunt, vt illic declarat gloſ. in ver. Pari.
Archid. nu.12. Bellam. num.5. & Præpoſ. nu.9.
Supereſt ergo vt prædicta iura loquantur de po-
teſtate iuriſdictionis, & concordat text. in c. Mul-
tum, 3.quæſt.6. ibi: [Vices enim noſtras ita tuæ
credimus charitati, vt in partem ſit vocatus ſol-
licitudinis.]
Secundò id etiam probatur in hac decretali,
vbi dicitur: Habeant epiſcopi in ſuis diœceſibus
liberam poteſtatem adulteria, & ſcelera inquire-
re, vlciſci, & iudicare: non enim dicit, habent,
per viam declarationis, ſed habeant, per mo-
dum ſtatuti, & conceſſionis, ſecundum gloſ. in
princ. Ideoque Cardin. in 3 notab. ex hac litte-
ra elicit iuriſdictionem epiſcoporum eſſe ordi-
nariam, quia illis tribuitur à lege. Concordat
text. in cap. Omnes, 16.quæſt.7. in cap.1. 16.q.2.
& in cap. Perfectis, 25.diſtin. per quæ iura Inno-
cent. in cap. Cum ab eccleſiarum, num.4. infra
eod. dicit epiſcopos habere ordinariam iuriſdi-
35 ctionem à Canone. Præterea quamuis text. di-
cat, liberam poteſtatem, ſubdit tamen, ſecun-
dum quod canones cenſent: ex quibus verbis
Anton. de Butr. num.3. & Abb. num.4. notant
conceſſionem liberæ poteſtatis reſtrictam cen-
ſeri ad limites iuris, cap.1. & cap. Ne innitaris,
ſupra de conſtitut.
36 Tertiò idem conſtat ex c. Sacroſancta, 22 diſt.
vbi Anacletus: [Hæc verò, inquit, Apoſtolica Se-
des cardo, & caput omnium eccleſiarum à Do-
mino, & non ab alio eſt conſtituta, & ſicut cardi-
ne oſtium regitur, ſic huius Sanctæ Sedis autho-
ritate omnes eccleſiæ Domino diſponente re-
guntur.] Si reguntur per authoritatem Romanæ
Eccleſiæ, ergo ab ipſa immediatè habent iuriſ-
dictionem.
37 Quartò, omnes ſiue Patriarchij cuiuſlibet api-
ces, ſiue Metropoleon primatus, aut Epiſcopo-
rum Cathedras inſtituit Romana eccleſia. Quæ
ſunt verba Nicolai II. relata in c. Omnes, 22. diſt.
Idemque habetur in decretali epiſtola, quam ad
Archiepiſcopum Cantuarienſem ſcripſit Euge-
nius IV. dum præſideret in Concilio Florentino,
quæ incipit, Non mediocri, in §. Quod verò hæc
dignitas. Sed & Vigilius Papa in decretis ſuis
ſcribens epiſcopo Eleutherio, [Nulli, inquit,
vel tenuiter ſcienti, vel pleniter ſapienti dubium
eſt quod eccleſia Romana fundamentum ſit, &
forma eccleſiarum, à qua omnes eccleſias prin-
cipium ſumpſiſſe nemo rectè credentium igno-
rat.] Et Innocentius I. ad Decentium epiſco-
pum, [Manifeſtum eſſe ait in omnem Italiam,
Gallias, Hiſpanias, Africam, atq; Siciliam, in-
ſulaſque interiacentes nullum inſtituiſſe eccle-
ſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus,
aut eius ſucceſſores conſtituerunt Sacerdotes.]
Quod refertur in c. Quis neſciat, 11. diſt. Si igitur
38 omnes eccleſias inſtituit, & fundauit eccleſia Ro-
mana; conſequēter ab ipſa in omnes eccleſię Præ-
latos iuriſdictio deriuauit, cùm fundamentum ſit
principiū, & origo totius ædificij, c. Cum Paulus,
1.q.1. Vnde Turrecr. in d. c. Omnes, diſt.22. n.3.
verſ. Quinto. [Nullus, inquit, credentium du-
bitare debet quin poteſtas iuriſdictionis omniū
Prælatorum non modo quoad executionem,
ſiue vſus amplitudinem, vt quidam fingere vo-
luerunt; ſed etiam quantum ad ſubſtantiam po-
teſtatis dependeat à Romana eccleſia, à qua
etiam omnes principium ſumpſiſſe dicuntur.]
Quintò ſecundum Alexand. de Alez. Albertum
Magnum, S.Thom. S.Bonauent. & Turrecr. infe-
rius citandos ſub num.50. probatur eadem ſen-
tentia, quia in omni principatu poteſtas iuriſdi-
ctionis deriuatur ad quamcumque perſonam
illius principatus ab ipſo Principe. Vnde Bea-
tus Dionyſius tam in cæleſti Hierarchia, quàm
in eccleſiaſtica docet ab ipſo Hierarcha in om-
nes Hierarchiæ perſonas irradiationis lumen
pro-

39 profluere. Et vt Bald. inquit in cap.1.§.Ad hoc, num.11. de pace iuram. firman. iuriſdictiones principaliter ſunt apud Principem tamquam apud fontem, à quo fluunt, & refluunt ſicut flumina ad mare: adeò vt ſecundum eum in d.§.Ad hoc num.2. nec minima iuriſdictio poſſit conferri, niſi authoritate Principis mediata, vel immediata, allegat notata in l.Et quia, ff. De iuriſd. omn. iudic. in l. Priuatorum, C. eod. tit. & per Innocent. in cap.Cum ab eccleſiarum, infr.eod. Sed Papa eſt Princeps, ſiue Monarcha Principatus Eccleſiæ, cap.Nolite, 11.diſtin.& dixi latiſſimè in cap.Significaſti, ſupra, de elect. Ergo poteſtas iuriſdictionis omnium Prælatorum eccleſiæ deriuatur à Papa.

Sextò, in vnoquoque ordine ab eo, in quo reſidet plenitudo virtutis, pendet, & profluit virtus ſequentium illo ordine, ſecundum Ariſtot. 2. metaphyſic. ſed Romanus Pontifex eſt primus in ordine Prælatorum Eccleſiæ, vt in Concilio Conſtantinopolitano, in quo Patres ſic dixiſſe leguntur [Veneramur ſecundum ſcripturas & canones, & diffinitiones Sanctiſſimum Romę Epiſcopum primum, & maximum omnium epiſcoporum.] Et in eo reſidet plenitudo poteſtatis, vt in c.Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ.& in c.Quodcumque 24. qu. 1. Ergo poteſtas iuriſdictionis omnium ſequentium Prælatorum pendet, & deriuatur ab ipſo Romano Pontifice.

40 Septimò, Eccleſiæ particulares ad Eccleſiam Romanam comparantur ſicut radij ad Solem, ſicut riuuli ad fontem, ſicut rami ad radicem, c.Loquitur Dominus, 24.quæſt.1.ergo quidquid habent virtutis, regiminis, aut iuriſdictionis ab eccleſia Romana habent.

41 Octauò, omnia membra à capite recipiunt deriuationem virtutis, ſenſus, & motus ſui regiminis: nam, vt inquit Iſidor. relatus à Turrecr. in d.c.Omnes,num.3. verſ.Quartò.22. diſt.Ideo datum eſt capiti hoc nomen, quod ſenſus omnes, & nerui initium capiant, atque ex eo omnis vigendi cauſa oriatur. Sed Summus Pontifex eſt caput omnium Prælatorum, c. Non decet, 12.diſt.c.Ita Dominus, 19.diſtin. & c.Sacroſancta, 22.diſtin. ergo à Summo Pontifice cæteri eccleſiæ Prælati poteſtatis ſuæ capiunt originem.

42 Nonò, epiſcopi omnes recipiunt ſubditos immediatè à Romano Pontifice, ad quem pertinet ſingulis epiſcopis diœceſes aſſignare, eccleſias, & ſubditos præfinire, cap.Omnes, 16.q.7. & notatur in c.Sicut vnire, in gloſ. in ver. Pertineant, de tranſl. epiſc. Sicut fecit Dionyſius Papa, vt in c.Eccleſias, 13.qu.1. Ergo ab ipſo Romano Pontifice recipiunt immediatè iuriſdictionem: nam poteſtas iuriſdictionis dicitur rela-
43 tiuè ad ſubditum. Relatiua autem poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt, l.fin. ff. De acceptilat. quam ad hoc notat Bald. in Authen. Si quas ruinas, col.2.C.De ſacroſ. eccleſ. Vnde ſicut ſi non eſt ſeruus, non eſt dominus, propter quod ſecundum Auguſtin. Deus non fuit Dominus quouſque non habuit creaturam ſuam: ita ſi non eſt ſubditus, non eſt Prælatus, nec iudex qui poſſit eum iudicare, ad Roman.14. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? ſuo domino ſtat, aut cadit.* Et declarat Turrecr. in c.Ita Dominus, num. 10. 19. diſtin. Atque ita ſine ſubditis non eſt iuriſdictio, c.Monachi, c. Sic iure, c. Si Clericatus, & c. ſeq. 16. qu. 1. in quibus patet Monachos, quamuis recipiendo ordinem recipiant officij poteſtatem, non tamen recipere iuriſdictionem niſi occaſione populi, & idem probatur in Concilio Tridentino ſeſſ.14.cap.7. de Caſ. reſeruat.

44 Decimò, ſi poteſtas iuriſdictionalis epiſcoporum eſſet immediatè à Chriſto, non poſſet auferri ab eccleſia, vt patet in poteſtate Sacramentali, ſeu ordinis, quæ cum conferatur per conſecrationem, eſt immobilis ſicut aliæ conſecrationes eccleſiæ, c.1.& cap.3. de conſecr. eccl. vel altar. & ideo ſecundum ſuam eſſentiam manet in Epiſcopo quamdiu viuit, ſiue in ſchiſma, ſiue in hęreſim labatur, c. Quod quidam, 1.q.1. S.Thom. in 2.2.q.39. art.3. & in epiſcopo etiam depoſito, & degradato ſecundum gloſ. & Doctores in Summa, 9.quæſt.1. & Archid. in cap.1. oſtenditur de conſecr diſt.4. quia character, ſuper quo fundatur poteſtas Sacramentalis animę impreſſus à Deo, ab homine auferri non poteſt, vt inquit Sylueſt. in ver. Degradatio, num.9.
45 Sed conſequens eſt falſum, quia poteſtas iuriſdictionalis auferri poteſt ab Eccleſia, nec immobiliter adhæret, vt patet in Epiſcopo ſuſpenſo, excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico, c.Omnibus, c.Ait Cæleſtinus, c.Apertè, & §. His auctoritatibus, 24. qu.1. ergo falſum eſt etiam poteſtatem iuriſdictionalem eſſe immediatè à Chriſto. Quo argumento ſanctus Thomas loco citato concludit poteſtatem iuriſdictionis in Epiſcopo eſſe ex iniunctione hominis.

Vndecimò, ſi ex Diuina inſtitutione vnuſquiſque eo ipſo quod eſſet conſecratus epiſcopus haberet poteſtatem iuriſdictionis in proprietatem, vt in neceſſariò coniunctam cum poteſtate Sacramentali, ſequeretur vt nullus epiſcopus creari, aut reperiri poſſet ſine poteſtate iuriſdi-
46 ctionis. Sed conſequens eſt falſum, quia epiſcopi titulares in partibus infidelium quamuis habeant poteſtatem ordinis, tamen executionem, & poteſtatem iuriſdictionis non habent tamquam Clero, & populo carentes, vt in c.2. ſeſſ 14. Concilij Tridentini: ſicut nec Epiſcopi ante expeditas litteras Apoſtolicas ſuæ promotionis, conſecrationis, vel confirmationis, vt in extrauagan. Iniunctæ, de elect. nec epiſcopus qui renunciauit epiſcopatui. Ergo & antecedens.

47 Duodecimò, & vltimò, alijs omiſſis probatur hæc ſententia, quia Apoſtoli non receperunt immediatè iuriſdictionem à Chriſto, ſed à Petro, c.Ita Dominus, 19.diſt. vbi Leo Papa: [Ita Dominus huius muneris Sacramentum ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet:] & docet S.Th. in ſumma cõtra gẽtiles q.77. dicens: [Soli Petro promiſit Dominus, *Tibi dabo claues regni cælorum*, vt oſtenderetur poteſtas clauium per eum ad alios deriuanda ad conſeruandam eccleſiæ vnitatem, iuxta c. Loquitur Dominus, 24.quæſt.1. Idque ſolidiſſimis rationibus, & authoritatibus comprobat, & ab obiectis tuetur Cardinalis Turrecr. in d. c. Ita Dominus num.9. verſ. Ad tertium, vſque in fin. 19.diſt.

19. diſt. & Cardin. Iacobatius de Concil. lib. 10.
48 art. 7. Et confirmatur quia ſolus Petrus imme-
diatè à Chriſto fuit creatus Epiſcopus per illa
verba; *Paſce oues meas*: reliqui verò Apoſtoli
facti fuerunt Epiſcopi non à Chriſto immedia-
tè, ſed ab ipſo Petro, vt colligitur ex c. Porrò,
66. diſt. vbi hoc latè probat Turrecr. & ex c. In
nouo, 21. diſt. vbi dicitur: Ab ipſo Petro Sacer-
dotalis (ideſt Epiſcopalis) cœpit ordo: & ibi
ſimiliter hoc ipſum docet Turrecr. Præpoſ. in
ſumma 15. diſt. num. 27. & nouiſſimè Cardinal.
Bellarm. tom. 1. controuerſ. de Summo Pontifi-
ce lib. 1. c. 23. verſ. Vigeſima ſecunda eſt. et con-
ſequenter Apoſtoli excepto Petro non potuerunt
accipere poteſtatem ordinariam iuriſdictionis
49 Epiſcoporum immediatè à Chriſto, cum non-
dum eſſent creati Epiſcopi. Iuriſdictio enim
non poteſt eſſe niſi in ſubiecto, arg. c. Baptizari,
5. diſt. & l. 2. ff. de vſufruct. cum principaliter
cohæreat perſonæ, vt notat Bartol. in l. Primo,
ff. de iuriſdict. omn. iud. circa fin. & Paul. de
Caſtro conſ. 203. Viſo quodam ſaluo conductu,
num. 3. lib. 1. Ergo longè minus à Chriſto reci-
piunt immediatè iuriſdictionem alij Epiſcopi,
qui in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt, c. In
nouo, 21. diſt. Concil. Trident. c. 4. ſeſſ. 23. de
ſacram. Ordin. effectus enim quanto eſt remo-
tior à ſua cauſa, tantò eſt debilior, vt inquit S. Th.
in 1. 2. q. 66. art. 1. & in 3. ſent. diſt. 1. q. 1. art. 4.
Vnde epiſcopos non accipere poteſtatem iuriſ-
dictionis à Chriſto immediatè, ſed à Romano
Pontifice docent Alex. de Ales, Albert. Magnus,
S. Thom. & S. Bonauent. relati à Cardin. Turrecr.
in c. Omnes, 22. diſt. vbi latè hanc ſententiam
tuetur: & latiùs in ſumma de eccleſ. lib. 2. c. 54.
& pro eadem ſententia Henriq. in ſumma lib. 6.
cap. 5. in commen. littera A, citat S. Thom. in 4.
contra Gentes, c. 76. & in 2. 2. quæſt. 1. art. 10.
Syluestr. in ver. Indulgentia, verſ. Quinto quæ-
ritur, n. 9. & ſeqq. Caietan. de poteſt. Papæ c. 2.
19. & 27. & Victor. in releɛt. 2. de poteſt. eccleſ.
quæſt. 2. ſubdens illam tribui S. Bonauent. in 4.
diſt. 25. art. 1. q. 2. Duran. diſt. 24. q. 5. & Maior.
q. 3. Eamdem ſententiam amplectitur Dominicus
à Soto in 4. diſt. 20. q. 1. art. 2. Franciſcus Var-
gas in libello de hac ipſa quæſtione. Heruæus
in libro de poteſtate Papæ, Gabriel in Canonem
Miſſæ lect. 3. quos citat Cardin. Bellarm. tom. 1.
controuerſ. de ſummo Pontifice, lib. 4. dicens
hanc videri ſententiam veterum ſcholaſticorum,
& veriſſimam eſſe, eamque pluribus confirmat
in c. 24. Idem docet ex Canoniſtis Innocen. in
c. Cum ab eccleſiarum, num. 4. infra eod. dum
firmat epiſcopos habere ordinariam iuriſdictio-
nem à Canone. Anton. de Butr. ibidem num. 18.
verſ. Canon dat iuriſdictionem Epiſcopo, Card.
num. 3. in 4. quæſt. verſ. Item Canon. Ioan. de
Imola, num. 7. verſ. Et eodemmodo ſi Papa præ-
ficiat aliquem alicui ciuitati. Bellarm. num. 15.
verſ. Sic etiam dicit: & idem Innoc. in c. Cum
ex eo, num. 1. infra de pœnit. & remiſſ. vbi red-
dens rationem cur Papa poſſit reſtringere pote-
ſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgen-
tijs, diſertis verbis inquit: [Quia Prælati mino-
res omnes habent hanc poteſtatem à Papa, &
ipſe à ſolo Deo, cap. Quanquam, 21. diſt. cap. 1.
22. diſt.] & concordat ibi Ioan. Andr. n. 13.
50 Non obſtat quod legitur Act. 20. *Attendite vo-
bis, & vniuerſo gregi, in quo Spiritus ſanctus vos
poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* cap. Sugge-
ſtum, 7. quæſt. 1. Concil. Trident. cap. 1. ſeſſ. 6.
Nam primò reſpondetur hoc debere intelligi
mediante iuriſdictione illis tribuenda, & deter-
minanda à Romano Pontifice. Quod euidenter
probatur: nam aut verbum illud, *Eccleſiam*,
volumus intelligere de eccleſia vniuerſali reſpe-
ctu ſingulorum epiſcoporum, ita vt quilibet epi-
ſcopus ſit poſitus à Spiritu ſancto ad regendam
51 eccleſiam vniuerſalem. Et hoc eſt erroneum,
quia hæc poteſtas data eſt ſoli Petro Apoſtolo-
rum Principi, & Romanis Pontificibus illius
ſucceſſoribus, c. Quamuis, 21. diſt. cap. Omnes,
& cap. Sacroſancta, 22. diſt. cap. Decreto, & c. ſeq.
2. quæſt. 6. cap. Nemini, 17. quæſt. 4. & diffinitum
eſt in Concilio Florentino ſub Eugenio IV. poſt
ſeſſ. 25. tom. 8. Concil. pag. 854. Lutetiæ Pariſio-
rum; alioquin tot eſſent Papæ, quot epiſcopi
contra vnitatem eccleſiæ, & catholicam verita-
tem, cap. Loquitur, 24. quæſt. 1. extrauag. Vnam
Sanctam, de maior. & obed. cum concord. Aut
volumus intelligere prædictam authoritatem de
ſingularibus eccleſijs, ita vt quilibet epiſcopus
poſitus ſit à Spiritu ſancto ad regendam ſuam
eccleſiam particularem; & ita concurrant om-
nes collectiuè ad regimen vniuerſalis eccleſiæ:
& hoc ſimiliter eſt falſum, quia Chriſtus popu-
52 los Apoſtolis non diuiſit, & multò minus epiſco-
pis illorum ſucceſſoribus, ſed dixit omnibus, &
ſingulis, *Docere omnes gentes*: Marc. vlt. & *præ-
dicate Euangelium omni creaturæ*, Matth. vltim.
*Quæcumque ligaueritis ſuper terram erunt ligata
& in cælo*, Matth. 18. & *quorum remiſeritis pec-
cata, remittuntur eis*, Ioan. 20. Ergo non eſt no-
ſtrum fingere hanc limitationem, & diuiſionem
iuriſdictionis fuiſſe factam immediatè à Chriſto,
cum ex euangelio haberi non poſſit: nulla enim
limitatio aut quoad ſubditos, aut quoad caſus
ibi legitur, vt inquit Turrecr. in cap. Ita Domi-
53 nus, num. 10. verſic. Tertio ſic, 19. diſt. Supereſt
ergo vt Apoſtolis, & alijs epiſcopis eccleſiæ, &
ſubditi, & conſequenter iuriſdictio præfinita
fuerit immediatè primum à Petro, & deinde à
Summis Pontificibus eius ſucceſſoribus. Atque
ita epiſcopi conſtituti ſunt à Spiritu ſancto ad
regimen eccleſiæ mediante iuriſdictione, quæ ſin-
gulis tribuitur, & præfinitur ab eccleſia Roma-
na, quia ſecundum Turrecr. vbi ſupra, Collatio
poteſtatis ſiue ſit antiqua, ſiue noua, debet eſſe
certa quantum ad caſus, & quantum ad territo-
rium; alioquin habens talem poteſtatem neſci-
ret quid agere deberet, aut in quem, ſiue ſuper
quo aut quatenus ſua authoritas ſe extenderet,
& illius poteſtas eſſet vaga, & incerta, quod eſt
inconueniens. Vnde iuriſdictio ſemper reſtrin-
gitur ad ſubditos, c. A nobis, il primo, de ſent.
excomm. cap. 3. de Paroch. cap. Vt animarum,
54 de conſtitut. lib. 6. Item iuriſdictio ordinaria,
& vniuerſalis cohæret territorio, & illius finibus
circumſcribitur, & terminatur, l. fin. & ibi Bart.
nu. 9. C. Vbi & apud quem, & de communi opi-
nione teſtatur Caſtillon. conſil. 4. Illuſtriſſime
Princeps, num. 19. & conſiſtit, ſicut ſeruitus in
gleba, & ſicut ſigillum in cera, vt cum Baldo
loquar conſil. 322. Punctus quæſtionis, num. 2.
lib. 4. vel certè, vt idem ait in tit. de pac. iuram.
firman. §. Ad hoc, verſ. Imaginetis, iuriſdictio eſt

ſupra

ſupra territorium prout nebula ſupra paludem,
& ſic ſe extendit iuriſdictio per modum menſuræ territorij, ſicut nebula per modum menſuræ paludis: & de iuriſdictione epiſcoporũ, quæ reſtringitur ad diœceſim, & ad ſubditos ſunt iura aperta, in cap. epiſcopi, cum duob. cap. ſeqq. 9. quæſt. 2, in cap. Placuit, & ſeq. 7. quæſt. 1. & in Clem. 1. de foro compet. cum multis ſimil.

Et eodem modo diluitur obiectum ex authoritate Bernardi ad Eugenium III. dicentis, Non ſolum poteſtatem Papalem, ſed etiam aliorum inferiorum Prælatorum poteſtates à Chriſto eſſe. Stant enim ſimul vt poteſtas Prælatorum eccleſiæ ſit à Chriſto, & tamen mediante Romano Pontifice eius Vicario, & ita hunc locum Bernardi exponit idem Turrecr. in d. c. Omnes, n. 3. verſ. Ad ſecundam, 22. diſt. Deinde reſpondetur ex præallegatis auctoritatibus deſumptis ex ſacris litteris ad ſummum inferri poſſe, vt Apoſtoli acceperint iuriſdictionem immediatè à Chriſto, quod etiamſi verum eſſet, non tamen inde ſequeretur vt idem procederet in alijs epiſcopis; quia non eſt bona conſequentia, Apoſtoli, & Diſcipuli Chriſti habuerunt ab ipſo immediatè poteſtatem iuriſdictionis: ergo & nunc Prælati eccleſiæ poteſtatem iuriſdictionis recipiunt à Chriſto immediatè, vt fusè oſtendit Turrecr. loco proxime citato, & ſequitur ibidem Præpoſ. num. 1. verſ. et licet aliquo loco dicatur.

Ex concluſione vt ſupra firmata deducitur falſitas propoſitæ aſſertionis, quod epiſcopi circumſcriptis reſeruationibus Apoſtolicis poſſint in ſuis diœceſibus quidquid poteſt Papa in eccleſia vniuerſali: nam ſi poteſtatem iuriſdictionis recipiunt epiſcopi immediatè à Papa, vt probatum eſt ſupra, neceſſariò hinc ſequitur, vt illam partem duntaxat habeant iuriſdictionis, ad quam ſecundum Canonicas ſanctiones ſunt vocati ab eccleſia Romana: nam poteſtatis plenitudinem Sedes Apoſtolica illis non impertiuit, vt in d. c. Decreto, & c. ſeq. 2. qu. 6. & quamuis iuriſdictio ab eadem Sede fuerit cuique epiſcopo in ſua diœceſi generaliter demandata iuxta textum, hic tamen in hac conceſſione non veniunt multa, non quia Romani Pontifices de illis fecerint ſpeciales reſeruationes, ſed quia in generalitate huiuſmodi non includũtur, quæ ſpeciali indigẽt cõmiſſione, vt c. quod tranſlationẽ, ſupr. de off. leg. c. 2. de offic. Vicar. lib. 6. c. Qui ad agendum, de procur. eod. lib. & l. 1. in princ. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſdictio. Et eſt ſimile, nam licet paterfamilias liberam concedat filio adminiſtrationem, non tamen filius poteſt alienare, l. Si pater, ff. De his, quæ in fraud. Credit. & l. Contra iuris, ff. De pact. item in generali conceſſione non veniunt ea, quæ veriſimiliter, quis non eſſet ſpecialiter conceſſurus, c. In generali, de reg. iur. lib. 6. c. vlt. de offic. Vicar. eod. lib. l. Obligatione generali, ff. De pignor. l. Qui peculij, ff. De pecul. item maiora non committuntur ſine ſpeciali mandato, l. Pomponius, & l. Mandato, ff. de procur. & propterea per plura poteſt Romanus Pontifex in vniuerſali eccleſia, quæ non poſſunt epiſcopi in ſuis diœceſibus
55 etiam ſecluſis reſeruationibus Apoſtolicis: nam, vt omittamus ea quæ ſunt fidei, quæ ad ipſum tantum ſpectat determinare, cap. Hæc eſt fides, c. Eſt aliud, c. Quoties, & per tot, 24. quæſt. 1. c. Maiores, de bapt. & docet S. Thom. in 2. 2. qu. 1. art. 10. Pro Petro enim Dominus rogauit, vt non deficeret fides eius, vt in dict. c. Maiores, in prin. epiſcopi autem quamuis poſſint cauſas fidei ventilare, non tamen poſſunt diffinire, vt per gloſſam primam & ſecundam in d. c. Quoties; generaliter maiores omnes eccleſiæ cauſæ ad
56 Summum Pontificem referuntur non ex vi reſeruationis Apoſtolicæ, ſed ex diuina inſtitutione, vt conſtat ex c. Dudum, 3. qu. 6. ibi Domino inſtituente ad Romanam eccleſiam quaſi ad matrem, atque apicem omnes maiores eccleſiæ cauſæ, & iudicia epiſcoporum recurrant, & in c. 1. ſupra de tranſl. epiſc. vbi dicitur ex illo generali priuilegio, quod Beato Petro, & per eum eccleſiæ Romanæ Dominus indulſit, canonica poſtmodum emanaſſe inſtituta continentia maiores eccleſiæ cauſas ad Sedem Apoſtolicam
57 perferendas; & idcirco canonizatio Sanctorum pertinet tantummodo ad cognitionem, & determinationem eccleſiæ Romanæ, cap. 1. & 2. de reliq. & vener. Sanctorum, idque non ex vi Apoſtolicæ reſeruationis, ſed ob rationes quas adducit gloſ. in cap. vnic. in ver. Sedis Apoſtolicæ, eod. tit. lib. 6. quarum prima eſt, quia hæc cauſa eſt de maioribus. Secunda, quia miracula attribuuntur fidei; & ideo cauſa fidei eſt. Tertia, quia dubia Scripturæ pertinent ad declarationem Summi Pontificis; multo fortius dubia ſanctitatis. Quarta ne propter multorum Epiſcoporum ſimplicitatem populum decipi contingat. Quinta ne in infinitum contingat Sanctos multiplicari, & ſic deuotionem refrigeſcere, & Sanctitatem vileſcere, quibus adde rationes Turrecrem. in c. 1. nu. 21. verſ. Ad quintum, de conſecr. diſtin. 3. ſimiliter tranſlatio, depoſitio, & ceſſio epiſcoporum, per quas coniugium ſpirituale diſſoluitur, non tam Conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione diuina pertinent ad ſolum Papam, vt legitur in c. Inter corporalia, eod. tit. Nec apparet in maioribus cauſis vllam poteſtatem fuiſſe epiſcopis attributam ab eccleſia Romana; & ideo hanc poteſtatem ſibi vendicare non poſſunt, c. Huic,
58 17. diſtinct. Item ſolus Papa diſpenſare poteſt ex magna cauſa; vt Monachus habeat proprium, ſecundum Innoc. in c. Cum ad monaſterium, de ſtatu Monach. cuius opinionem communiter recipiunt Theologi, & Canoniſtæ. Item vt Monachus matrimonium contrahat licet in ſacris ſit conſtitutus; vt notat Ioan. Andr. in c. Semel Deo, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. & in d. c. Cum ad monaſterium, in fin. & plenè Dec. conſ. 108.
59 In præſenti conſultatione per tot. idque ex plenitudine ſuæ poteſtatis, quo poteſt etiam committere ſimplici Sacerdoti vt conferat chriſma, vt eſt diffinitum in Conc. Florent. in decreto fidei Eugenij IV. §. Secundum Sacramentũ, & dixi plenius in c. vn. §. Per frontis chriſmationem, ſupra de ſacr. Vnct. & delegare mero laico cauſas criminales clericorum, ſecundùm communem opinionem, de qua teſtatur Clar. in §. fin. queſt. 41. num. 6. verſ. Sed quid dicendum; & facultatem excommunicandi, vt per gloſ. in extrauag. Suſcepti. Ioan. XXII. in ver. Vel perſonis, de elect.
60 cum tamen Epiſcopus huiuſmodi cauſas non ſolum delegare nequeat ſoli laico, ſed nec laico,

&

& Clerico ſimul, imò nec Clerico coniugato, vt per Clar. d. q 41. num.5. & num.7. verſ. Sed an
61 poterit, vbi de communi. Similiter ſolus Papa diſpenſat ſuper matrimonio rato non conſummato, ſecundum gloſſam Vincentij in c. Ex publico, de conuerſ. coniugat. & Bellam. conſ. 28. In facto, col. 2. ante med. verſ. Quarto quia, vbi teſtatur de magis communi opinione. At Epiſcopis certum eſt hanc facultatem non competere, quia non reperitur illis conceſſa per ſacros Canones, vt fatentur omnes. Quinimò plerique ex antiquis Theologis nec Summo Pontifici eam concedunt, licet in hoc præualuerit ſententia Canoniſtarum, quia Sedes Apoſtolica multoties diſpenſauit, vt referunt Caietan. in opuſc. to.1. tract.28. de matrim. q. vnica, & Nauarr. in Manual. c.22. num.2. Et ego ipſe memini in ſacra Congregatione Concilij, cui prima vice interfui vt Secretarius anno 1613. die 20. Aprilis, reſolutum fuiſſe concedendam eſſe diſpenſationem ſuper matrimonio contracto, & non conſummato inter Iulium Cæſarem Stellam & Gineuram Rouerellam, prout poſtea audita S. Congrega-
62 tionis ſententia Sanctiſſimus diſpenſauit. Et eodem modo diſpenſat Papa in aliquibus gradibus prohibitis in Leuitico 18. & eſt de fide, vt patet in Concil. Trid. ſeſſ.24 de ſacram. matrim. can. 3. & ex facto reſpondit pleniſſimè Anchar. conſ. 373. Reuocatur in dubium, per tot. vbi num.5. dicit Papam hoc poſſe ratione plenitudinis poteſtatis; quia ipſe eſt ſucceſſor Petri, & Vicarius Ieſu Chriſti vicem non puri hominis, ſed veri Dei gerens in terris, vt in c. Inter corporalia, de tranſl. & c. Pro humani, de homic. lib.6. vnde omnia regit, ordinat, & diſponit prout ſibi placet, cap. Cuncta per mundum, & c. Per principalem, 9. qu.3. & generaliter dummodo non faciat contra fidem, poteſt omnia; nec quiſquam poteſt ei dicere, Cur ita facis? c. In memoriam, 19. diſt. §. Ex perſona, aliàs c. Quamuis de pœnit. diſt. 3. & notat Specul. in tit. de leg. §. Nunc oſtendendum, verſ. 89. Hæc Petr. de Anchar. nec vllibi apparet hanc poteſtatem fuiſſe Epiſcopis communicatam à Summo Pon-
63 tifice. Amplius ſolus Papa poteſt inducere impedimenta matrimonium dirimentia, & inhabilitare ad contrahendum, vt in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 1. Doctores in c. fin. de ſponſa duor. Anchar. conſ. 239. Parum dubitationis, num.1. verſ. Circa contracta dirimenda, & conſ. 409. Viſo & diligenter inſpecto num.3. verſ. Sed in oppoſitum, quod ſimiliter hodie eſt de fide, vt in can.4. eiuſdem ſeſſ. de ſacram. matr. Epiſcopi autem id non poſſunt, non quia caſus ſit reſeruatus, vt putant Victoria relect. de matr. 1. par. 2. partis, ad fin. Ledeſm. 2. par. q.56. art.3. dub.1. concl. 2. ad med. & Sanchez de matrim. lib. 7. diſp.1. nu. 9. nullibi enim conſtat de hac reſeruatione, vt idem Sanchez fatetur, licet malè opinetur hunc caſum eſſe reſeruatum de conſuetudine; ſed hoc prouenit, quia, vt inquit Anchar. d. conſ.239. num.1. Chriſtiani coniuncti in gradibus prohibitis non dicuntur coniuncti à Deo, ſed contra Deum, quia contra eius Vicarium, & hoc facit non homo, ſed Deus, vel eius Vicarius, cui ſuam poteſtatem dedit. Vnde Butr. in c. Tua fraternitas, num. 5. de ſponſa duor. ſimpliciter dicit ius poſſe introducere nouam cauſam perpetuam prohibitionis matrimonij, ſed inferiorem à Papa hoc non poſſe: & ſequuntur in c. penult. de deſpon. impub. Abb. in fin. & Alex. de Neuo, num. 21. Quod fuſius explicat Couarr. in 4. Decret. 2. par. c. 6. §. 10. num.16. poſt Paludan. in 4. ſenten. diſt. 26. q. 4. art.3. reddentes rationem, quia ſolus Papa poteſt ſubtrahere materiam Sacramenti inhabilitando homines ad contrahendum in certis caſi-
64 bus, eod. modo ſolus Papa diſpenſat contra Apoſtolum, vt in bigamia, c. Lector, 34. diſtin. c. Niſi cum pridem, §. Perſonæ verò, & ibi Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. & cæteri notant, ſupra de renunc. Anchar. conſ. 124. Circa bigamos. Ægid. Bellam. conſ. 28. In facto, verſ. Quarto,
65 vbi de communi: nam licet Apoſtolus oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendit quid facere poſſit, quia poteſtas clauium eſt talis, & tanta, vt non recipiat interpretationem reſtrictiuam. Quæ ſunt verba Baldi in d. c. Niſi cum pridem, num.14. atque ita id facit Summus Pontifex ex plenitudine ſuæ poteſtatis; Epiſcopi autem licet habeant clauim in ſua diœceſi, eam tamen non habent cum plenitudine, vt conſtat ex dictis in primo argumento, num. 31.
66 & mox dicetur. Idem patet in Indulgentijs: nam vt docet S.Thom. in 4. diſt. 20. quæſt.1. art.4. quæſt.3. [Papa habet plenitudinem pontificalis poteſtatis quaſi Rex in Regno, ſed Epiſcopi aſſumuntur in partem ſollicitudinis, quaſi iudices ſingulis ciuitatibus præpoſiti: propter quod etiam eos ſolos in ſuis litteris fratres vocat; reliquos autem vocat filios; & ideo poteſtas faciendi indulgentias plenè reſidet in Papa, quia poteſt facere quod vult, cauſa tamen exiſtente legitima; Sed in Epiſcopis eſt taxata ſecundum ordinationem Papæ; & ideo poſſunt dare ſecundum quod eis taxatum eſt, & non amplius.] Hęc S.Thomas, cuius mentem explicans Syluest. in ver. Indulgentia, nu. 11. dicit ſolum Papam concedere poſſe indulgentiam plenariè in toto orbe, quia ſolus aſſumptus eſt in plenitudinem poteſtatis, cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ. & cap. Quodcunque, 24. quæſt.1. Epiſcopum verò eo ipſo quod eſt Epiſcopus ex commiſſione generali Papæ poſſe indulgentias concedere particulariter in ordine ad ſubditos ſuos.
67 Inſuper ſolus Papa poteſt in alium vſum cõmutare pias diſpoſitiones, Conc. Tridentinum c.6. ſeſſ.22. Epiſcopi autem non poſſunt, non quia caſus ſit reſeruatus, ſed quia ſola authoritas Sedis Apoſtolicæ in his ſalua eſſe intelligitur, iuxta text. in Clem. Quia contingit, & ibi notat gloſ. in ver. Sedis Apoſtolicæ, & Abb. num.3. ver. So-
68 lus Papa, de relig. domib. & hæc etiam eſt ratio cur diſpenſet in iuramento, cap.2. 15. quæſt.6. quia ſcilicet in eo authoritas Papæ intelligitur excepta, cap. Venientes, de iureiur. Petr. de Anchar. dicto conſ.239. num.4. Qua itidem ratione derogat pactis, concordijs, & priuilegijs in limine fundationis. vt in cap. Significatum, & ibi dixi num.13. & ſeq. de præb. & in Concilio Tridentino cap. vlt. ſeſſ.25. de regular. & cap.6.
69 ſeſſ.25. de reform. Item poteſt ipſe ſolus non autem Epiſcopus rem vni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, c. Conqueſtus, cap. Nec vero, & c. Per principalem, 9. quæſt.3. gloſ. in c.1. in ver. Iniuſtitiam, 22. diſtin. Paul. de Caſtr. conſ.415. In

facto præſenti, nu.4. verſ.Præterea, & conſ.228. Primum dubium col.2. verſ.Nam aut quæritur, lib.1. Ratio eſt quia, vt inquit Laudun. in dicta Clem. Quia contingit, & poſt eum Cardin. ibi num.4. Papa eſt gubernator in ſolidum vniuerſalis eccleſiæ; cuius caput eſt eccleſia Romana; & ideo eius eſt tamquã capitis ad membra ſingula alimenta transfundere, c.Cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. & d. cap. Per principalem.

70 Vlterius ſolus Papa poteſt approbare, & confirmare nouum ordinẽ, ſeu religionem, cap.vnico, de voto, lib.6. cap.vnico, & ibi Franc. nu.1. in 3.notab.de relig.domib. eod lib. cap.fin. eod. tit. in antiquis. Item ſolus creare poteſt dignitates omnino nouas, & inuſitatas: Epiſcopi autem id non poſſunt, vt tenet Compoſtellan. in cap.Cum acceſſiſſent, de conſtitut. gloſ. Archid. Turrecrem. Bellam. & Præpoſ. in cap.1. 22.diſt. quorum ſententiam ſequuta eſt S. Congregatio Concilij. Sæpius enim declarauit poſſe epiſcopum de conſenſu Capituli in Cathedrali eccleſia erigere nouam dignitatem; dummodo ſit ex ijs, quæ vſitatæ ſunt, & ſacris Canonibus cognitæ. Quod ſimiliter non prouenit ex vi reſeruationis Apoſtolicæ, ſed quia ſola Romana eccleſia à principio inſtituit dignitates; ideſt ordinauit quę dignitates eſſent in eccleſia, vt in d. cap. 1. & in cap. Perlectis, 25. diſtin. Et ideo poteſt quidem epiſcopus cum ſuo Capitulo nouam dignitatem puta Sacriſtam, quæ non erat in eccleſia ſua, ibidem inſtituere; Cardinalatum autem non poteſt ſine auctoritate Romanæ Sedis, cum non ſit per Romanam eccleſiam ordinatum, vt Cardinalatus ſit dignitas in eccleſijs Cathedralibus, ſed ſolum in Romana eccleſia, vt formaliter dicunt Compoſt. & Archid. vbi ſupra, & ſequuntur alij præallegati.

Alia complura his ſimilia addi poſſent, quæ longum eſſet recenſere, de quibus per gloſs. & DD. in cap. Sicut vnire, de exceſſ. Prælat. in cap.1.de tranſlat. epiſcop. in cap.Propoſuit, de conceſſ. præben. in cap. Quod tranſlationem, de offic. Legati, & in cap.Sunt quidam, 25.q.1. de quibus per Anchar. dicto conſil. 373. num.4. & latiùs per Hoſt.in Summ.de offic.Leg. §.Illud quidem nota, & Specul. in tit.de Legatis, §.Nunc oſtendendum; nam ex prædictis ſatis ſuperque conſtat non eſſe tutum affirmare Epiſcopum poſſe in ſua diœceſi ſemotis reſeruationibus Apoſtolicis quidquid poteſt Papa in vniuerſo orbe. Et ita hanc propoſitionem non eſſe veram, poſt Vincentium, Hoſtienſem, & alios tenet Petr. de Anchar. in d. cap.Sicut vnire, in 1.notab. & ibi dixi num. 2. & contrarium clarè colligitur etiam ex c. Dilectus, de tempor. ordin. vbi improbatur diſpenſatio Archiepiſcopi, non quia ſit prohibita, ſed quia non reperitur illi conceſſa à canone: ergo etiam ſecluſa prohibitione, vel reſeruatione, non poteſt epiſcopus in ſua diœceſi quod poteſt Summus Pontifex in vniuerſali Eccleſia.

71 Fatemur tamen ordinem Epiſcoporum in vniuerſum eſſe de iure Diuino, iuxta text. in cap. In nouo, 21.diſtin.& ſententiam Turrecrem. in Summa lib.5.c.54. Caietan.tom.1.tract.1. de poteſt.Papæ, cap.19. S.Bonauen. Albert. Magn. Richard. Durand. & aliorum in 4.diſt.19.& eſſe præcipuum in eccleſiaſtica hierarchia diuina ordinatione inſtituta, vt in Conc.Triden.ſeſſ.23. de ſacram.ordin. c.4.& can.6.

72 In gloſ. *publicum conuocent auxilium*, nota epiſcopos vbi opus fuerit non ſolum poſſe inuocare auxilium brachij ſæcularis, vt in textu, & in cap.Principes, 23.qu.5.& c.Cum ad verum 96. diſtin. vtraque enim poteſtas per alteram adiuuatur, vt ibi dicitur, & in cap.Quoniam, infr.eod. ſed etiam poſſe ſæcularem poteſtatem ad hoc compellere, vt in c.2. de maledic. Item tenet Innoc.hic, num.1. in ver. Præiudicandum, dicens eſſe diuerſitatem inter poteſtatem eccleſiaſticam, & ſæcularem, quia Prælatus exequi non cogitur per ſæcularem poteſtatem, ſed ſæcularis bene cogitur per ſuum Prælatum, arg. c.Ad reprimendam, infr. eod. & ſequuntur alij.

73 Adde Concilium Tridentinum in cap.5. ſeſſ.25. de regular. ibi, [Quod auxilium, vt præbeatur omnes Chriſtianos Principes hortatur Sancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus magiſtratibus ſæcularibus iniũgit.] Et aduerte quia etſi Concilium quoad Principes vtatur verbis hortatorijs, tamen cum materia ſit neceſſitatiua, vt in d.c.Principes, hoc dicitur conſilium reuerentiæ, cui eſt parendum, vt in c. Ad aures, iuncta gloſ. in ver. Conſilio, ſupra de ætat. & qualit. & ſcripſi plenius in c.1.num.44. de Conſtit.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Cum ab Eccleſiarum.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarius Epiſcopo ſubiectus ſi in ſibi ſubditum iuſtam ſententiam ferat, Epiſcopus eam ſeruari faciat, & ſine ſatisfactione non relaxet.*

2 *Prælati Eccleſiarum dicuntur non tantum Epiſcopi, ſed etiam inferiores ordinariam iuriſdictionem habentes.*

3 *Ordinariam iuriſdictionem qui habere dicantur.*

4 *Plebanus an ſit Prælatus, & ordinarius Parochianorum ſuorum.*

5 *Prælati propriè dicuntur illi tantum, qui habent iuriſdictionem fori contentioſi.*

6 *Sed largè dicuntur Prælati etiam Presbyteri Parochiales.*

7 *Sententia eccleſiaſticæ appellatione venit excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum.*

8 *Exequi debent Epiſcopi ſententias iuſtas Prælatorum ſibi ſubiectorum.*

9 *Executor poteſt admittere exceptiones ſententias infringentes, & de eis cognoſcere.*

10 *Exequi poſſunt minores iudices ſententias ſuas verbaliter, non autem realiter.*

11 *Abſoluere poteſt Epiſcopus ab excommunicatione lata ab Ordinario ſibi ſubiecto, ſi iniuſta ſit, alias ſecus.*

12 *Ordinarius inferior an ſubſit Epiſcopo diœceſano.*

13 *Prati oppidum an ſit nullius diœceſis, an verò in diœceſi Piſtorienſi. & num. ſeqq. vſque in fin.*

14 *Loca nullius diœceſis aut origine, aut priuilegio, aut præſcriptione.*

15 *Pratenſis Eccleſiæ originalis exiſtentia in diœceſi Piſtorienſi.*

Enun-

16 Enunciatiuæ Papæ per modum ſtatuti plenè probant ſituationem in diœceſi.

17 Piſtorienſis diœceſis fines ex Mappa Geographica.

18 Locus probatur eſſe in diœceſi ſi Epiſcopus ibi tribunal erexerit, & iuriſdictionem exercuerit.

19 Enunciatiuæ plures, & antiquiſſimæ plenè probant ſituationem.

20 Præſertim ſi ſint alijs adminiculis, & probationibus fulcitæ.

21 Locus eximitur à diœceſi per diſmembrationem territorij, & conceſſionem iuriſdictionis in Clerum, & Populum excluſo Epiſcopo.

22 Præpoſituræ Pratenſis priuilegia cõſiderari poſſunt iuxta tria tempora.

23 Prati origo.

24 Exemptio ſupponit exiſtentiam in diœceſi.

25 Prælatus inferior non acquirit territoriũ, niſi tam ipſe, quàm ſubditi eximantur à iuriſdictione Epiſcopi.

26 Enunciatiua partis non probat.
Licet Papa in ea ſe fundet. num. 28. verſ. Item non obſtat.

27 Enunciatiua unica non probat etiamſi ſit ſupra centum annos, cum ad minus debeant eſſe duæ.

28 Iuriſdictio tributa ad limites conſuetudinis non competit niſi probata conſuetudine.

29 Loca nullius diœceſis præſcriptione. & num. 34.

30 Præpoſitus Pratenſis an iuriſdictionem quaſi epiſcopalem præſcripſerit priuatiuè ad Epiſcopum Piſtorienſem. & num. ſeqq. vſque in fin.

31 Prælatus inferior poteſt præſcribere iura epiſcopalia.

32 Præſcriptio Epiſcopi contra inferiorem Prælatum non requirit titulum.

33 Præſcriptio inferioris nondum completa interrumpitur per actus Epiſcopi.

34 Præſcriptio iuriſdictionis quaſi epiſcopalis non conſtituit inferiorem in propria territorio, niſi ſit priuatiuè ad Epiſcopum. 10

1 CVM AB ECCLESIARVM. Si
Ordinarius ſubiectus Epiſcopo fert in
ſibi ſubiectum iuſtam ſententiam, epi-
ſcopus illam ſeruari faciat, & eam
ſine ſatisfactione, & illius conſcientia non re-
laxet. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. Bald.
Butr. Cardin. & alios communiter. Et primò
ponit exordium, ex quo ſecundò infert manda-
tum, ibi, *quapropter*.
2 Nota primò ex principio litteræ iuncta ſu-
præſcriptione. Prælatos eccleſiarum appellari
non tantum Epiſcopos, & illorum ſuperiores, ſed
etiam inferiores iuriſdictionem ordinariam ha-
bentes ſecundum Abb. hic in 1. not. Ad idem
c. 2. infra de iudic. Vnde Abbates, Archidiaconi,
Archipresbyteri, Decani, & Præpoſiti dicuntur
Prælationem habere in cap. 1. & ibi, dixi in 4.
notab. poſt Hoſt. Ioan. Andr. Bellam. & alios, ſu-
3 pra de ſtat. & qualit. Dicuntur autem habere
ordinariam qui electi ſunt à Collegio, vel Vni-
uerſitate, & qui Collegio, vel Vniuerſitati præ-
ficiuntur ab eo, qui adminiſtrationem habet cũ
iuriſdictione, puta epiſcopo, vt hic in gloſ. 1.
in fin. reliqui autem ſecus, niſi hoc habeant à
Principe, vel ex conſuetudine, quod latius hic
proſequitur Innoc. in princ. cum quo Hoſtien.
Ioan. Andr. Butr. Cardin. & alij tranſeunt.
4 Secundò nota ibi, *Plebanus*, iuncto princi-
pio textus. Plebanum eſſe Prælatum Eccleſiæ,
& habere poteſtatem ferendi cenſuras, & ita eſſe
Ordinarium Parochianorum ſuorum, quod
concedunt Innoc. num. 5. Hoſt. num. 11. Io. And.
num. 4. Anchar. in 3. not. & Imol. num. 2. Sed tu
aduerte quia iſte Plebanus Sancti P. habebat
iuriſdictionem contentioſam de iure ſpeciali,
videlicet ex priuilegio, vel præſcriptione; & ideo
poterat excommunicare, & interdicere, vt bene
deducit Abb. hic. num. 1. verſ. Nam iſte plebanus.
At ſecus eſt de iure communi, quia Ple-
bani, & Presbyteri parochiales, quamuis ha-
beant curam, & iuriſdictionem ordinariam fori
Pœnitentialis tam in Clericos, quàm in laicos
habitantes ipſorum parochiam; tamen nullam
habent iuriſdictionẽ fori contẽtioſi; & ideò pote-
ſtatem non habẽt excõmunicandi nec in genere,
nec in ſpecie, vt firmat Abb. in c. Si Sacerdos,
5 n. 10. ſup. eod. Nec Prælati propriè appellari poſ-
ſunt; nam ſtrictè illi tantum dicuntur prælati, qui
habent iuriſdictionẽ aliquam fori contentioſi, vt
probatur in c. Decernimus, iuncta gloſ. vlt. infr.
de iudic. & in c. 1. & ibi gloſ. 2. de eo, qui furt.
ordin. ſuſcept. & propterea Prælati à parochia-
lium Eccleſiarum Rectoribus diſtinguuntur, in
6 Clem. Dudum, §. 1. de ſepult. Licet late ſumpto
vocabulo etiam plebani, & alij presbyteri paro-
chiales dici poſſint prælati hoc reſpectu, quia
præſunt parochianis ſuis in foro animæ, & ita
intelligas textum in c. Tua, infra de Cleric. ægro-
tant. ſecundum Abb. hic. num. 1.
7 Tertiò nota ibi, *Interdict*, iuncto princ. tex.
appellatione ſententiæ eccleſiaſticæ comprehen-
di ſententiam excommunicationis, & interdi-
cti, adde & ſuſpenſionis, vt c. Quærenti, infra, de
verbor. ſignificat.
8 Quartò nota ibi, *ipſam facias inuiolabiliter ob-
ſeruari*. Superiores prælatos debere prælatorum
ſibi ſubiectorum ſententias exequi, ſi ſint ratio-
nabiles, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, con-
cordat textus in l. Properandum, §. Sin autem
9 reus, Codice De iudic. & ſic Superior vbi re-
quiritur ab inferiore, vt exequatur illius ſenten-
tiam, videtur poſſe admittere exceptiones eam-
dem ſententiam infringentes, & de eis cogno-
10 ſcere, vt hic per Butr. num. 4. & Imol. nu. 3. Hæc
tamen exequendi facultas competit Superiori
prælato non priuatiuè ad inferiorem, qui ſen-
tentiam tulit: nam & minores iudices tam Or-
dinarij, quàm Delegati à principe, ac etiam
Subdelegati poſſunt exequi ſententias ſuas ex vi
iuriſdictionis quam habent, vt in d. §. Sin au-
tem reus, & arg. c. Significaſti, & c. In litteris, ſu-
pra de offic. Delegat. ſecundum Innoc. hic, nu. 7.
& Io. Andr. num. 3. Intellige verbaliter, ſcilicet
pronunciando exequendum, excommunicando,
mulctam indicendo, & ſimilia; non autem rea-
liter in poſſeſſionem mittendo, vt per Innocen.
d. num. 7. & Anchar. num. 2. in 2. oppoſ. Speculat.
in tit. de execut. ſent. §. Nunc dicendum eſt à
quibus circa princip. qui tamen nil firmat. Sed
tu vide Bart. in l. à Diuo Pio, num. 14. ff. De re
iudic.
11 Quintò nota ex fine textus, epiſcopum poſſe
abſoluere ab excommunicatione lata per Ordi-
narium inferiorem ſibi ſubiectum, ſi eam minus
iuſtam eſſe compererit, ipſo tamen vocato, qui

ſententiam tulit, vt per Butr. hic num. 4. Sed ſi eam inuenerit rationabilem, non debet illum abſoluere, ſed remittere ad ſuum excommunicatorem, vt abſoluat, ad præſcriptum, cap. Ad reprimendam, infra eod. vt hic in gloſ. final. & per Abb. num. 3.

12 Vltimò nota Ordinarios inferiores eſſe ſubiectos Epiſcopo diœceſano, eorumque iuriſdictionem non eſſe priuatiuam, ſed cumulatiuam cum ipſo, vt hic probatur apertè: nam iſte Epiſcopus Florentinus iubetur exequi ſententiam iuſtam Plebani, eamque non relaxare niſi eo vocato, quorum neutrum facere poſſet ſi Plebanus illi ſubiectus non eſſet, ad idem, c. 1. infra de eo qui furt. ordin. ſuſcept. cum multis ſimilibus. Hoc tamen intellige, niſi inferior præſcripſiſſet in certa parte diœceſis iuriſdictionem ordinariam in excluſionem Epiſcopi, quod fieri poteſt, vt eſt textus in cap. Auditis, & ibi plenè ſcripſi, infra de præſcript. Item hoc intellige, niſi inferior ex priuilegio Apoſtolico haberet territorium ſeparatum cum iuriſdictione Epiſcopali, vel quaſi in clerum, & populum excluſo Epiſcopo, ex hoc enim locus efficeretur nullius diœceſis, ita vt nec eſſet de diœceſi, nec in diœceſi Epiſcopi, vt dixerunt Domini de Rota deciſ. 207. nu. 2. diuerſ. & fuſiùs ſcripſi in c. Graue, num. 10. infra eod. & in cap. Nullus, num. 20. de Paroch. & dicam infra, num. 21. Quorum quidem locorum meminit Tridentina Synodus in c. 9. in princ. ſeſſ. 24. & alijs in locis.

13 Hinc infero ad iuriſdictionem Præpoſiti Pratenſis, & quæro An oppidum Prati ſit nullius diœceſis, an verò in diœceſi Piſtorienſi.

Cum iam dudum penderet in ſacra Congregatione Concilij cauſa iuriſdictionis inter Epiſcopum Piſtorienſem, & Præpoſitum Collegiatæ Eccleſiæ ſancti Stephani Terræ Prati, vt hęc controuerſia quantocyus diffiniretur, D. Cardinalis Medices præſens dictæ Eccleſię Præpoſitus, & Epiſcopus Piſtorienſis per ſupplicem libellum ab vtroque ſubſcriptum ſupplicauerunt fel. record. Gregorio XV. quatenus eidem Congregationi committeret, & mandaret, vt cauſam huiuſmodi tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio terminaret, ac decideret, & eius ſanctitas per ſpeciale reſcriptum annuit illorum petitioni, mandauitque ipſi Congregationi, vt totam hanc cauſam cognoſceret, ac diffiniret. Poſt huiuſmodi autem commiſſionem partes concordarunt, vt pro cauſæ expeditione ante omnia proponeretur infraſcriptum dubium, videlicet An Terra Prati ſit in diœceſi Piſtorien. in caſu, & ad effectum de quo agitur. Ex ſcripturis autem ab Epiſcopo exhibitis videtur concludenter probari exiſtentia in diœceſi.

14 Quod vt euidentius appareat obſeruandum eſt tribus modis poſſe contingere, vt aliquis locus ſit nullius diœceſis, videlicet origine, priuilegio, ac præſcriptione, vt ſcripſi latiſſimè in cap. Nullus, à num. 12. infra de Paroch. origine, quia in antiqua diuiſione prouinciarum, & vrbium, in quibus Petrus Apoſtolorum Princeps Archiepiſcopos, & Epiſcopos conſtituit, ſecundum ea quæ leguntur, & notantur, in c. 1. & in c. In illis, 80 diſt. & in c. 1. 99. diſt. quædam loca remanſerunt omnino extra limites cuiuſq; diœceſis, quæ vtcunque contermina, ſeu adiacentia vni, aut pluribus diœceſibus, verè tamē in nullius finibus fuerunt incluſa. Quorum quidem locorum meminit Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. tit. de priuil. verſ. Et ſciendum quod quidam ſunt Abbates, vbi de Abbate Sublacenſi, Farfenſi, atque alijs pluribus, & verſ. Aliqui verò poſt Hoſt. in c. Cum contingat, n. 1. de for. compet.

15 Et quidem quod pertinet ad originem tantum abeſt, vt Pratum fuerit ex illis locis, quæ in diuiſione limitum remanſerunt extra limites cuiuſque diœceſis, vt potius conſtet apertiſſimè incluſum fuiſſe in diœceſi Piſtorienſi: nam inter alia exhibentur ab Epiſcopo litteræ Apoſtolicæ, & Conſiſtoriales ſex diuerſorum Pontificum ab anno 1134. videlicet Innocentij II. Cæleſtini II. Anaſtaſij IV. Vrbani III. Innocentij III. & Honorij III. Epiſcopo Piſtorien. directæ, in quibus præſcribũtur termini, & Eccleſiæ Piſtorien. diœceſis, inter quas primo loco recenſetur Plebs S. Stephani in Prato, & deinde adijciuntur hæc formalia verba: [Ad hæc adijcientes ſancimus, vt occaſione priuilegij, quod Pratenſes à nobis ſe impetraſſe congaudent, nulla iniuria, vel imminutio, & inobedientia matri ſuæ Piſtorienſi Eccleſiæ in aliquo inferatur: nec Pratenſis Eccleſia, vel Clerici ipſius loci eod. reſcripto contra iuſtitiam, vel dignitatem, aut inobedientiam Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi Piſtorienſis vtantur; ſed quemadmodum prædeceſſorum noſtrorum tempore extitit, ita iam dicta Pratenſis Eccleſia abſque alia diminutione poteſtatis, aut dignitatis Piſtorienſi Eccleſiæ, vel Epiſcopo eius in omnibus obediens, & ſubiecta permaneat, ſimile in c. vlt. infr. de confir. vtil. vel inutil. & in c. Cum non liceat, de præſcript.

Rurſus exhibentur litteræ in forma Breuis eiuſdem Cæleſtini II. quibus anno 1147. Idem Pontifex ſcripſit Clero, & Populo Pratenſi his verbis: [Per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus Venerabili Fratri noſtro Piſtorienſi Epiſcopo tanquam proprio paſtori, & animarum veſtrarum Epiſcopo, abſque vlla contradictione debitam obedientiam, & reuerentiam
16 ſimiliter deferatis.] Quæ quidem litteræ Apoſtolicæ clariſſimè probant originalem exiſtentiam in diœceſi Piſtorienſi, & omnimodam dictæ Præpoſituræ ſubiectionem Piſtorienſi Epiſcopo; quia emanarunt principaliter ad deſcribendam diœceſim, & in illis non enunciatur ſimpliciter, ſed authoritate Apoſtolica ſtatuitur, & diſponitur, vt Prępoſitura, & illius Clerici ſubſint eidem Epiſcopo, illumque recognoſcant in Paſtorem, & proprium Epiſcopum animarum ſuarum. Vnde ex his reſultat pleniſſima probatio, cap. Si Papa, §. 1. vbi omnes notant de priuileg. lib. 6. Clemen. vn. de probat. & in his terminis reſoluit Rota deciſ. 405. num. 1. & 2. & per totam, & deciſ. 432. num. 2. & deciſ. 683. num. 2. ad finem,
17 par. 1. recent. Cum quibus conſonat Mappa antiquiſſima, ſeu Planta Geographica compulſata ex Archiuio Piſtorienſi, ex qua apparet limites dicti Epiſcopatus ab Oriente eſſe flumen Biſentij diuidens diœceſim Piſtorienſem à Florentina; & trans flumen à parte Piſtorij ſitam eſſe Terram ipſam Prati: quod ponderat Rota in prææallegata deciſ. 405. num. 1.

Ac præterea extat in Oppido Prati antiquiſſi-
mum

mum epiſcopale Palatium, in quo Epiſcopi tanquam in proprio Tribunali ſemper ordinariam iuriſdictionem exercuerunt, vt patet ex innumeris ferè actis productis, & compulſatis ab anno 1424. vſque in præſentem diem, & dantur Vicariorum deputationes in eadem Terra Prati factæ non ſolũ ab epiſcopo, ſed etiam à Capitulo Piſtorienſi Sede vacante vſque ad annum 1536. quo ex concordia inita inter epiſcopum, & Præpoſitum fuit conſtitutus communis Vicarius qui nomine vtriuſq; ius diceret, videlicet pro epiſcopo in his, quæ ſpectant ad iuriſdictionem Ordinariam, & pro Præpoſito in his, quæ pertinent ad illius indultum. Erectio autem Tribunalis, & exercitiũ iuriſdictionis nulli dubiũ eſt quin probent ſituationem in diœceſi per text. in c. Cum epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6. & docuit Bald. conſ. 420. nu. 1. in fin. verſ. Item per exercitium, lib. 1. & alij citati à Maſcardo, de probat. concluſ. 103. volum. 1.

Ac poſtremò dantur innumeræ ferè enunciatiuæ antiquiſſimæ tam in litteris Apoſtolicis, quàm in alijs ſcripturis etiam à Prępoſito compulſatis, & productis vſque ab anno 1246. in quibus Pratum enunciatur Piſtorienſis diœceſis: inter quas extat mandatum procuræ Coſmi Primi Magni Ducis Etruriæ anno 1549. ad præſentandũ Præpoſitum coram Epiſcopo Piſtorienſi, vel eius Vicario cum inſtitutione ſubſequuta, & effectum ſortita; in quo mandato, & inſtitutione ſimiliter Præpoſitura pluries enunciatur Piſtorien. diœceſis, & datur etiã ſolemnis enunciatiua Ioan. Cardinalis Medices, qui poſtea ad Pontificatum euectus eſt, & Leo X. appellatus. Is enim in inſtrumento ſui perſonalis acceſſus ad dictam Præpoſituram enunciatur Præpoſitus Collegiatæ Eccleſiæ Prati Piſtorienſis diœceſis anno 1492.

Sed nouiſſimè exhibitæ ſunt centum quinquaginta tres ſimiles enunciatiuæ, ex regiſtris Apoſtolicis extractæ, à Sixto IV. vſque ad Paulum V. inter quas quatuor ſunt de ipſamet Præpoſitura, prima ſcilicet Innoc. VIII. ad fauorem dicti Ioan. Card. Medices; ſecunda eiuſdem Leonis; tertia Iulij III. quæ fuit noua prouiſio ſuper inſtitutione facta ab epiſcopo Piſtorienſi ad præſentationem ipſius Coſmi, quarta Gregorij XIII. ad fauorem Ferdinandi Cardinalis Medices, poſtea Magni Ducis. Reliquæ enunciationes ſunt in collationibus Canonicatuum dictæ Eccleſiæ, ſeu Beneficiorum in Terra Prati, ſeu illius Comi-
19 tatu exiſtentium. Quæ quidem enunciatiuæ cum ſint quàmplurimæ, & antiquiſſimæ, plenè probant ſituationem, vt notant Butr. Aretin. & alij in cap. Cum cauſam, de probat. DD. in l. Cum aliquis, C. De iur. deliber. & ſæpius decidit Rota vt apud Card. Seraph. deciſ. 438. nu. 1. & dec. 161. num. 4. & in recent. deciſ. 261. num. 8. part. 6. &
20 ſæpè aliàs. Cum præſertim non ſolum ſint fulcitæ tot adminiculis, ſed etiam alijs corroboratæ probationibus, Achil. deciſ. 7. de confeſſ. Rot. deciſ. 405. nu. 3. part. 1. & deciſ. 223. par. 2. recent. Hæc quoad originem.

21 Priuilegio autem locus fieri poteſt nullius diœceſis per ſeparationem, ſeu diſmembrationem à diœceſi, in qua priùs exiſtebat, & per conceſſionem iuriſdictionis quaſi epiſcopalis factam inferiori Prælato in Clerum, & Populum priuatiuè ad epiſcopum. Per hoc enim inferior conſtituitur in proprio territorio; & ſic extra diœceſim epiſcopi, vt reſoluit Rot. deciſ. 324. par. 1. recent. & dictum eſt ſupra nu. 12. Quotieſcunque enim Prælati inferiores habent territorium ſeparatum, illud dicitur eſſe nullius diœceſis; ita vt nec in diœceſi, nec de diœceſi alterius eſſe dicatur; ſed ſit proprium territorium, reſpectu cuius ipſi quoque diœceſani vocantur, vt voluit gloſ. in Clem. 1. §. Volumus, in ver. Diœceſanis, quam ibi ſequuntur Cardin. in 4. quæſt. num. 2. Imol. num. 38. Abb. num. 15. & Vital. num. 4. de for. compet. Et vbi priuilegium eſt tale, vt non modo eximat, ſed etiam tribuat iuriſdictionem excluſo Epiſcopo, territorium dicitur effectum, veluti propria diœceſis Prælati inferioris, vt notat Ioan. Andr. in c. Nimis, circa med. de iureiur. Anchar. in c. Poſtulaſti, ſub nu. 4. de for. compet. & Rot. deciſ. 207. in fin. part. 2. diuerſor.

22 Verum huiuſmodi diſmembratio, ac iuriſdictio nullatenus probatur ex parte Præpoſituræ: nam illius priuilegia conſiderari poſſunt iuxta tria tempora.

23 Primum tempus eſt ab erectione Prati, quod dicitur initium cepiſſe ſub anno 1107. vt Ricordanus Malaſpina antiquiſſimus rerum Florentinarum Scriptor teſtatur, vſque ad annum 1134. et hoc tempore quamuis eccleſia Pratenſis obtinuerit quædam priuilegia ab Vrbano, Paſchali, & alijs Pontificibus; tamen Innoc. II. & alij quinq; Pontifices declararunt ex hoc priuilegio nihil cenſeri detractũ poteſtati epiſcopali Piſtorienſi, & Eccleſiã Pratenſem eſſe eidem epiſcopo ſubiectam ſicut prius, vt dictum eſt ſupra nu. 15.

Secundum tempus eſt anni 1463. quo tempore eccleſia Pratenſis obtinuit indultum exemptionis à Pio II. ſed hoc priuilegium tantum abeſt vt probet ſtatum nullius diœceſis, vt potius
24 illum excludat: tum quia in eo dicta Eccleſia enunciatur diœceſis Piſtorienſis: tum quia tribuitur eidem Eccleſiæ indultum ſimplicis exemptionis; quæ quidem exemptio neceſſariò ſupponit exiſtentiam in diœceſi, vt probat text. in c. Cum Epiſcopus, & ibi Gemin. in 3. not. de offic. Ordinar. lib. 6. Ioan. Andr. in addit. ad Speculator. tit. de priuil. verſ. Sciendum. Tum denique quia exemptio non eſt vniuerſalis totius cleri, & populi, ſed reſtricta ad Eccleſiam, illius beneficia, & perſonas his verbis: Decernentibus Eccleſiam, ſeu Plebem cum Præpoſitura, Canonicatibus, Præbendis, & Beneficijs eiuſdem nec non Præpoſitum, Capitulum, & Perſonas, & Beneficiatos Presbyteros nobis, & eiuſdem ſedi immediatè ſubiectos exiſtere: & tamen ad conſtituendum Prælatum extra diœceſim requiritur vt tam ipſe Prælatus, quàm clerus, & populus eximatur, vt patebit infra n. 25.

Nec eſt omittendum ex dictis litteris Pij II. Præpoſitum obligari ad prꝑſtandum iuramentum ſub forma infraſcripta, videlicet, Ego Carolus de Medicis Præpoſitus Eccleſiæ, ſeu Plebis S. Stephani Praten. Piſtorienſis diœceſis, &c. quod eſt ſumptum ex Regiſtro Bullarum Cam. Apoſtolicæ, & exhibetur in forma authentica.

25 Vltimum tempus eſt anni 1543. quo Paulus III. conceſſit indultum Epiſcopalis iuriſdictionis Cardinali de Rodulphis tunc præpoſito Pratenſi cum enũciatiua Nullius diœceſis. Quod

tamen

tamen priuilegium tribuit Præpoſito iuriſdictionem in Canonicos, & Beneficiatos dictæ eccleſiæ, & oppidi Pratenſis tantum, ſed non in populum, neque in alios Clericos non Beneficiatos. Ergo non conſtituit præpoſitum in proprio territorio, ſeu in ſtatu nullius diœceſis iuxta gloſſ. communiter receptam in Clem 1. §. Volumus, in ver. Diœceſanis, de for. compet. & dictum eſt ſupra, n. 21. Rurſus non eximit Præpoſitum à iuriſdictione Epiſcopi, vt requiritur ad hoc vt inferior dicatur habere proprium territorium, vt firmat Gemin. poſt Ioan. de S. Georgio in c. 2. col. 4. verſ. Quæro an inferiores Prælati, & ibi etiam Petr. de Anchar. ſub num. 10. verſ. Si verò per priuilegium; de conſtitur. lib. 6. & animaduertit S. Congregatio Concilij in cauſa iuriſdictionis inter Archiepiſcopum Vrbinaten. & Abbatem Caſtri Durantis, vt dixi in c. Cum contingat, num. 37. infra de for. comp. Vnde Piſtorien. Epiſcopus remanet Ordinarius cleri, & populi in priuilegio non comprehenſi, c. Ex ore, ad fin. de priuil. cap. Cum olim in fin. de præſcript.

26 Neque obſtat dicta enunciatiua, nullius: tum quia eſt enunciatiua partis, & non Papæ, ideoque non probat. Seraph. deciſ. 330. n. 2. Rot. in recent. deciſ. 71. n. 5. part. 2. & deciſ. 160. part. 1.
27 tum quia eſt vnica, & ideo non probaret etiãſi eſſet antiquiſſima ſupra centum annos. Crotus conſ. 34. Viſo, n. 17. verſ. Hoc enim caſu, lib. 1. & fuit deciſum in cauſa Aſtoricen. Beneficij die 4. Nouembris 1585. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in alijs pluribus cauſis, vt refertur in præallegata deciſ. 160. n. 6. Ad minus enim debent eſſe duæ, vt per Aret. in c. Cum cauſam, n. 23. verſ. Sed poteſt reſponderi, de probat.

28 Ac præterea Paulus III. tribuit præpoſito iuriſdictionẽ adiectis verbis, Prout hactenus exercere conſueuiſti: quare vt ſit locus priuilegio, Præpoſitus probare debet ſe hanc iuriſdictionem exercere conſueuiſſe, arg. l. Fundum, ff. De contrah. emptio, & notat Innoc. Abb. & alij in c. Inter dilectos, de fid. inſtrum. Seraph. dec. 360. n. 1. & deciſ. 404. num. 10.

Item non obſtat, quod præpoſitus aſſeruerit ſe eſse in pacifica, & immemorabili poſseſsione dictam iuriſdictionem exercendi, nam præterquamquod hæc eſt aſsertio partis, quæ nihil probat, vt dictum eſt ſupra nu. 26. etiamſi Papa in illa ſe fundaret, Rota deciſ. 154. num. 4. par. 2. diuerſ. vbi de communi. In hoc indultum eſt manifeſtè ſubreptitium, quia idem Cardinalis præpoſitus, qui indultum impetrauit, inijt concordiam cum Card. Puccio Epiſcopo Piſtorien. anno 1536. & ſic ſeptem annis ante indultum, in qua concordia partes, vt aſseruerunt, finem imponere cupientes omnibus differẽtijs, diſcordijſque, & controuerſijs ortis, & oriundis durante eorum vita ſuper iuriſdictione tam eccleſiæ Piſtorienſis, quàm præpoſituræ Pratenſis in Oppido Prati, conuenerunt deputare in dicto Oppido Vicarium communem, qui nomine vtriuſque videlicet Epiſcopi Piſtorienſis in ijs, quæ ad iuriſdictionem ipſius, & præpoſiti occaſione indulti Apoſtolici concernunt, ius dicere.

29 Demum præſcriptione acquiri poteſt ſtatus nullius diœceſis ſi inferior prælatus in certo territorio omnimodam iuriſdictionem quaſi epiſcopalem exerceat in Clerum, & populum priuatiuè ad Epiſcopum ſpatio annorum quadraginta cum titulo, vel per tantum tempus, cuius initij non extet memoria, c. Cum perſonæ, de priuileg. lib. 6. & notat Abb. poſt alios, in c. Auditis, num. 7 de præſcript. & tangetur infra, n. 34.

30 Cæterum hæc præſcriptio ex parte præpoſituræ ſimiliter non probatur, quod patebit ſatis apertè ex diſtinctione temporum, quibus Epiſcopus, & præpoſitus iuriſdictionem exercuerunt. Præpoſitus enim cępit actus iuriſdictionales anno 1282. vſque ad 1372. & ſic per annos 90. quo
31 tempore nulli dantur actus pro Epiſcopo, Vnde Præpoſitus concurrentibus requiſitis potuit hoc ſpatio præſcribere iura Epiſcopalia, cap. Irrefragabili, §. Exceſſus, inf. eod. c. Cum contingat, de for. compet. c. Dilectus, de appellat. c. Auditis, & c. Cum olim, de præſcript. Sed è conuerſo ab anno 1372. vſque ad 1561. & ſic per annos 189. nulli dantur actus pro Præpoſito. Epiſcopus verò docuit ſe omnimodam iuriſdictionem exercuiſſe per ſe ſolum abſque vllo actu intermedio præpoſiti ab anno 1424. vſque ad annum 1536. quo anno inita fuit concordia ſupradicta. Vnde ſpatio annorum 112. dubium non eſt quin Epiſcopus præſcripſerit contra præſcriptionem præpoſiti, c. 1. 13. qu. 2. & cap. 1. & 2. 16. quæſt. 3.
32 Præſertim quia præſcriptioni Epiſcopi, cum per eam fiat reditus ad ius commune, Canones aſſiſtunt, adeo vt nec titulus requiratur, c. 1. vbi omnes notant, de præſcrip. lib. 6. A tempore autem concordiæ, id eſt ab anno 1536. vſque ad annum 1561. nulli dantur actus præpoſiti ita vt potuerit præſcribere contra Epiſcopum. Ac demum ab anno 1561. vſque ad annum 1607. quo tempore lis mota fuit, actus vt plurimum geſti fuerunt à Vicario communi, qui iuriſdictioni Epiſcopi nullatenus præiudicauit iuxta tenorem
33 concordiæ. Ac præterea per actus ab Epiſcopo geſtos ſemper fuit interrupta qualiſcunque præpoſiti præſcriptio non dum completa, vt notat Innoc. in c. Auditis, de præſcrip. num. 4. verſ. Poteſt etiam, & num. 5. verſ. Item fit interruptio quem ibi ſequuntur Hoſt. num. 2. in fin. & nu. 3. verſ. fit etiam Ioan. Andr. num. 5. eod. verſ. Butr. num. 10. verſ Oppono, Anchar. num. 8. in 5 oppoſ. & Ioan. de Anan. num. 9. Præter quamquod etiamſi hoc tempore, quod capit annos quadraginta Præpoſitus potuiſſet præſcribere iuriſdictionem, ſecundũ ea, quæ leg. & not. in d. c. Cum perſonæ de priuil. lib. 6. non tamen illam præſcripſiſſet priuatiuè, ſed cumulatiuè cum Epiſcopo; quia etiam Epiſcopus illam eod. tempore exercuit: hoc enim caſu aut nullo modo inferior præſcribit, cum actus Epiſcopi interrumpant præſcriptionem inferioris, ſecundum opinionem Innocent. de qua ſupra proximè, aut ad ſummum pręſcribit cumulatiuè, ſecundum opinionem Abb. & Alex. de Neuo in dict. c. Auditis,
34 vt ibi plenè ſcripſi à num. 6. vſque in fin. At certum eſt iuriſdictionem non conſtituere prælatum inferiorem in proprio territorio, niſi illa ſit priuatiuè ad Epiſcopum, vt notat gloſ. communiter approbata in præallegata Clemen. 1. §. Volumus, in ver. Diœceſanis, de for. compet. Abb. in c. Sicut vnire, num. 3. verſ. Aut iſte Prælatus, de exceſſ. prælat. & in Clem. Diœceſanis, num. 1.

num.1. in ver. proprij, de vit. & honeſt. Clericor. & dictum eſt ſupra, nu. 29. Vnde quod pertinet ad præſens dubium perinde eſt præpoſitum præſcripſiſſe cumulatiuè, ac ſi nullo modo præſcripſiſſet.

Ex quibus videtur reſpondendum oppidum prati exiſtere in diœceſi piſtorienſi. Poſtea tamen hoc oppidum fuit erectum in ciuitatem à fel. rec. Innoc. X. & eius eccleſia in Cathedralem æquè principaliter vnitam eccleſiæ piſtorienſi.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Cum vos.

SVMMARIVM.

1 *OEconomus in Eccleſia vacante per Epiſcopum eſt ponendus, ſi illius ordinatio ex aliqua cauſa differatur. & num. 4.*

2 *Patronus laicus præſentans indignum an ſit ipſo iure priuatus poteſtate præſentandi. & num. 34. & ſeqq. vſque in fin.*

3 *Oeconomus de iure communi non poteſt conſtitui per Epiſcopum in Eccleſia vacante, ſi ea ſit iuriſpatronatus eccleſiaſtici. & num. 8.*
Secus ex Concilio Tridentino. num. 7.

4 *Patronus eccleſiaſticus de iure habet cuſtodiam Eccleſiæ vacantis.*
Contra ex Concilio Tridentino. num. 6.

5 *Patronus laicus non poteſt ſe ingerere in rebus Eccleſiæ, nec habet cuſtodiam, ſed defenſionem tantum.*

6 *Patroni tam laici, quàm eccleſiaſtici poſt Concilium Tridentinum nullatenus poſſunt ſe ingerere in fructibus beneficij.*

7 *Oeconomum debet Epiſcopus conſtituere in Parochiali ſtatim habitâ notitia illius vacationis.*

10 *Oeconomus dicitur cui res Eccleſiæ gubernandæ mandatur.*

11 *Capitulum ſede vacante poteſt ponere œconomos in beneficijs vacantibus, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum.*

12 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

13 *Cuſtodia Eccleſiæ vacantis ad quem ſpectet, remiſſiuè.*

14 *Principes ſæculares an ex conſuetudine poſſint habere ius deputandi œconomos in Eccleſijs vacantibus.*

15 *Oeconomus in Eccleſia vacante ab Epiſcopo deputatus habet adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiæ vacantis, etiam ſi inſtitutio non ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem ſpectet.*

16 *Non tamen debet fructus ſibi applicare, ſed in vtilitatem eccleſiæ conuertere, vel ſucceſſoribus reſeruare.*

17 *Item tenetur inuentarium conficere.*

18 *Et debet eſſe clericus.*

19 *Debetur tamen illi congrua arbitrio Epiſcopi.*

20 *Et vnde hæc portio ſumenda in ſi fructus ſint conſumpti, vel inſufficientes.*

21 *Fructus eccleſiæ vacantis ſucceſſori ſunt reſeruandi.*

22 *Niſi ſint tales, qui ſeruando ſeruari non poſſint.*

23 *Vel niſi ſint fructus, ſeu ſpolia beneficiati præmortui.*

24 *Oeconomi deputatio in eccleſia vacante non pertinet indiſtinctè ad Epiſcopum, ſed ad eum, qui habet ius inſtituendi.*

25 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

26 *Oeconomi deputatio in Parochialibus vacantibus non ſpectat ad Abbatem habentem ius conferendi, ſed ad Epiſcopum viciniorem.*

27 *Patronus præſentando indignum an ſit ipſo iure priuatus pro illa vice poteſtate præſentandi, latiſſimè diſcutitur, vt num. ſeqq. vſque in fin.*

28 *Quid in patrono eccleſiaſtico, qui præſentat indignum ſcienter. & num. 49.*
Et quid ſi ignoranter. num. 32.
Et quid in patrono laico, qui præſentauit indignum ignoranter. num. 33.
Et quid ſi patronus laicus præſentauit indignum ſcienter. num. 34. & ſeqq. vſque in fin.
Referuntur auctores, & fundamenta pro opinione negatiua. nu. 35. & nu. ſeqq. vſque ad nu. 39.
Item referuntur auctores, & fundamenta pro contraria opinione affirmatiua à dicto nu. 39. vſque ad num. 46.
Approbatur prima opinio negatiua à dicto num. 46. vſque ad num. 56.
Et refellitur diſtinctio Lambertini. num. 56. & num. ſeqq. vſque in finem.

29 *Patronus eccleſiaſticus non poteſt variare, & eo ipſo quod præſentat ſcienter indignum, ius prouidendi eccleſiam ad Epiſcopum deuoluitur, vel ad eum, ad quem pertinet inſtitutio. & nu. 31.*

30 *Eligentes ſcienter indignum ſunt ipſo iure priuati pro illa vice poteſtate eligendi. & nu. 44. & 50.*

32 *Patronus eccleſiaſticus qui ignoranter præſentauit indignum, poſt caſſationem poteſt variare, & habet integrum tempus ad præſentandum.*

33 *Patronus laicus, qui præſentauit indignum ignoranter, infra quatuor menſes poteſt variare, & alium præſentare.*

36 *Præſentare minus idoneum, vel nullum paria ſunt.*

37 *Variatio faciliùs permittitur quando actus eſt illicitus.*

38 *Patronus clericus habet ſemeſtre ad præſentandum, quia variare non poteſt, laicus verò quadrimeſtre tantum, quia poteſt variare.*

40 *Intellectus §. Si quis Oratorij domum in authen. de Sanctiſſ. Epiſcop. & num. 53.*

41 *Electionem habens ex diſpoſitione teſtatoris, eligendo indignum priuatur ipſo facto poteſtate eligendi.*

42 *Idem ſi habeat electionem ex gratia, vel ex priuilegio.*
Declaratur. num. 54.

43 *Patronus laicus habet poteſtatem præſentandi ex gratia. & num. ſeq.*
Declaratur. num. 54.

45 *Poſtulantes dignum ante præſentationem factam ſuperiori poſſunt variare, ſed poſtulantes indignum non, quia ſunt ipſo iure priuati.*

46 *Pœna priuationis poteſtatis præſentandi non debet induci niſi expreſsè de iure cautum reperiatur, & num. 48. & 51.*

47 *Præſentans indignum præſumitur eum præſentare ſcienter.*

52 *Electio dat ius in re, præſentatio verò ius ad rem.*

53 *Leges ciuiles diſponentes de materia ſpirituali, vel ſpiri-*

ſpirituali annexa, ſicut eſt iuſpatronatus, etiam
in fauorem Eccleſiarum non ſunt attendendæ.
55 *Patronus laicus non obſtante reprobatione exami-*
natorum de primo præſentato, & appellatione ab
eo interpoſita poteſt alterius nomen deferre.
56 *Præſentatio de non idoneo, & de indigno differunt,*
& refellitur contraria opinio Lambertini.

1 CVM VOS. Si ordinatio vacantis Eccle-
ſiæ differtur ex cauſa, œconomus in
ea per Epiſcopum eſt ponendus: Hoc
dicit Ioann. Andr. Bald. Bellam. Butr.
Cardin. Ioan. de Anan. & Barbatia. Commu-
nis diuiſio. Secunda ibi, *Fraternitati*.
2 Nota primò, ibi, *Perſonæ minus idoneæ præ-*
ſentantur. Patronum laicum ex eo, quod præ-
ſentet indignum, non eſſe priuatum iure, nec
priuandum poteſtate præſentandi, vt non obſcu-
rè innuitur hic: nam ſi eſſet priuatus, ordinatio
eccleſiæ non eſſet differenda, ſed ſtatim ad epi-
ſcopum deuolueretur, vt hic per gloſ. 2. & Ab-
batem in 1. notab. Sed an hoc ſit verum, plenè
dicam infra à num. 34. vſque in finem.
3 Secundò nota ibi, *In quibus eccleſiaſtica per-*
ſona præſentationem non habet. Si eccleſia ſit iu-
riſpatronatus eccleſiaſtici, & ordinatio Eccleſiæ
ex cauſa differatur, Epiſcopū nō poſſe in ea œco-
nomum conſtituere, nec eſſe locum diſpoſitio-
ni huius textus. Rationem reddit gloſs. 1. quia
perſona eccleſiaſtica faciliùs cogitur ad concor-
dandum, & conſentiendum, puta per ſuſpenſio-
nem, vel per ſubtractionem beneficij, vt c. Con-
4 ſuluit, 74. diſt. Aliam rationem reddit hic Inno-
cent. num. 1. verſ. Vbi autem, Hoſtien. num. 4. &
Ioan. Andr. nu. 15. verſ. Sed ſi patronus, & Abb.
num. 4. verſ. Sed tu dic meliùs; videlicet, quia
vbi Patronus eſt eccleſiaſticus, cum ei debeat de
temporalibus reſponderi, cap. 2. 16. quæſt. 2. c. 1.
de capell. Monach. ipſe habet cuſtodiam Eccle-
ſiæ vacantis, & non Epiſcopus, arg. cap. Bonæ,
de appell. cap. Relatum, il ſecondo, §. Nomine,
de teſtam. cap. Cum & plantare, §. In eccleſijs,
5 de priuileg. Et ſic differentia eſt inter patronum
laicum, & eccleſiaſticum, quia patronus laicus
non poteſt ſe intromittere de rebus Eccleſiæ, nec
habet cuſtodiam, ſed defenſionem tantum, vt
cap. Decernimus, & cap Filij, 16. quæſt. 7. cap. 1.
cum quatuor cap. ſeqq. 10. diſtin. gloſs. penult.
hic verſ. Et ex hac litiera, Innocen. num. 1. Hoſt.
num. 3. verſ. Et idem eſt, Ioan. Andr. num. 15. et
ideo ſi Eccleſia ſit patronatus laicalis, œcono-
mus in ea ab Epiſcopo eſt conſtituendus, ſecus
ſi ſit patronatus eccleſiaſtici, quia cuſtodia per-
tinet ad patronum, vt dictum eſt.
6 Sed hæc differentia ſublata eſt à Concilio Tri-
dentino in cap. 9. verſ. Patroni autem, ſeſſ. 25.
vbi ſtatuitur, vt patroni beneficiorum cuiuſcum-
que ordinis, & dignitatis, etiamſi Communi-
tates, Vniuerſitates, Collegia quæcunque cleri-
corum, vel laicorum exiſtant, in perceptione
fructuum, prouentuum, obuentionum quorum-
cunque beneficiorum, etiamſi verè de iure pa-
tronatus ipſorum ex fundatione, & dotatione
eſſent, nullatenus, nullaue cauſa, vel occaſione
ſe ingerant, ſed illos liberè Rectori, ſeu Benefi-
ciato non obſtante, etiam quacunque conſuetu-
7 dine diſtribuendos dimittant. Itaque ſiue eccle-
ſia ſit liberæ collationis, ſiue iuriſpatronatus
eccleſiaſtici, ſiue laicalis, epiſcopus ſtatim habi-
ta notitia vacationis, debet in ea Oeconomum,
ſeu Vicarium conſtituere, qui onera eccleſiæ ſu-
ſtineat, eiuſque cuſtodiam, & adminiſtrationem
habeat, vt patet in cap. 18. ſeſſ. 24. eiuſdem Con-
cilij. Adde quod Hoſt. hic num. 2. verſ. Idem ta-
men iuris eſt, & num. 5. verſ. Et idem puto, fir-
miter concludit non eſſe differentiam an eccle-
ſia ſit iuriſpatronatus eccleſiaſtici, vel laicalis,
ſed vtroque caſu pendente tempore ſex, vel qua-
tuor menſium ad præſentandum epiſcopum de-
bere œconomū conſtituere: & hæc opinio Hoſt.
eſt hodie approbata à Concilio Tridentino, vt
prædixi.
9 Tertiò nota ibi, *Ponatis œconomos*, vbi proui-
ſio eccleſiæ vel ex præſentatione minus idonei,
vel ex diſcordia inter præſētatores, & epiſcopos,
vel ex alia cauſa protrahitur, & ſuperior non
poteſt iuridicè Rectorem præficere, Epiſcopum,
vel alium habentem ius inſtituendi debere in
ea œconomum deputare ad fructus conſeruan-
dos, vt hic, & in c. Quoniam quidam, 75. diſt.
Dicitur enim œconomus, cui res eccleſiæ guber-
nanda mandatur, l. Omnes §. Hoc nihilominus,
C. De Epiſc. & Cleric. ſecundum Hoſtienſ. hic
num. 5. et ita qui non poteſt ponere rectorem
in eccleſia, ponat œconomum, vt inquit Abb.
hic in 2. notab. Ad quod tamen vide omnino
quod ſcripſi in c. Quoniam, à num. 16. vſque ad
n. 22. infra de iurepatr.
Et ex hoc infert idem Abbas vbi ſupra, vt
Capitulum Sede vacante, quamuis non poſſit
beneficia conferre, cap. Illa, infra ne Sede va-
cante, tamen poſſit ponere œconomum in be-
neficijs vacantibus, quorum collatio pertinet
ad epiſcopum, allegat Ioan. Andr. in cap. vnic.
ne ſede vacan. lib. 6.
12 Sed hodie Capitulum ſede vacante nullam
ſibi vendicat auctoritatem deputandi œcono-
mos in parochialibus vacantibus, ſed infra octo
dies poſt mortem epiſcopi Officialem, ſeu Vica-
rium conſtituit, vt in Concilio Tridentino c. 16.
ſeſſ. 24. Qui quidem Vicarius ſtatim habita no-
titia vacationis eccleſiæ conſtituet in ea Vica-
rium, ſeu Oeconomum, & illa omnia munia
obibit, quæ idem Concil. ſeſſ. 24. cap. 18. ſtatuit
obeunda ab epiſcopo, ſeu eius Vicario, cùm Pa-
rochialis eccleſiæ vacatio contigerit, vt ex ſen-
tentia S. Congregationis Cardinalium eiuſdem
Concilij Interpretum, dixi in d. c. Illa, nu. 17. 18.
& 28. Ne ſede vacant.
13 Generaliter autem ad quem ſpectet cuſtodia
eccleſiæ vacantis, dic vt plenè per Henric. Boich.
14 in cap. In Lateranenſi, infra de præbend. & an
cuſtodia, vel ius deputandi œconomos in Eccle-
ſijs vacantibus, poſſit competere Principi ſæcu-
lari ex conſuetudine, vide hic per Hoſt. num. 3.
verſ. Et idem eſt vbi habet patronum laicum,
Ioan. Andr. num. 15. Abb. num. 4. & per DD. in
cap. Generali, & cap. Quia ſæpe, de elect. lib. 6.
& in cap. Præſenti, §. Porro, de offic. ordinar.
eodem lib.
15 Quartò nota ibi, *qui debeat fructus percipere*.
Oeconomum in Eccleſia vacante ab Epiſcopo
deputatum debere illius fructus percipere, vt hic
in littera, quod locū habet etiamſi ius inſtituen-
di ſpectet ad inferiorem Prælatum, vt aliàs cen-
ſuit

ſuit ſacra Congregatio Concilij: nam conſulta
an Vicarius ex cap. 18. ſeſſ. 24. conſtitutus habeat
cuſtodiam, & adminiſtrationem omnium bono-
rum Eccleſiæ vacantis, etiam cuius inſtitutio
non ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem ſpecta-
uerit: Reſpondit habere, non obſtantibus ijs,
16 quæ traduntur per Doctores in cap. Vos, de off.
ordin. Non tamen debet fructus ſibi imburſare,
vt inquit Hoſt. hic num. 5. in verb. Percipere;
ſed in vtilitatem eccleſiæ conuertere, aut ſuc-
ceſſoribus fideliter reſeruare, videtur in littera.
17 Vnde & debet de fructibus inuentarium confi-
cere, vt hic per Bald. num. 5. verſ. Quæro vtrum
18 iſte œconomus, & debet eſſe Clericus, quia per-
ſona eccleſiaſtica facilius poteſt cogi rationes
reddere Epiſcopo, quàm perſona laica, l. Omnes
§. Nihilominus. C. De Epiſc. & Cleric. Bald. loco
19 citato. Debetur tamen illi congrua portio, vt
in Concilio Tridentino ſeſſ. 24 cap. 18. ibi, [Ido-
neum in ea Vicarium cum congrua eius (ſcili-
cet Epiſcopi) arbitrio fructuum portionis aſſi-
20 gnatione. Qualiter autem huiuſmodi arbitrium
in taxatione congruæ portionis ab Epiſcopo ſit
moderandum, dic vt ſcripſi ex ſententia eiuſdem
ſacræ Congregationis in cap. de De Rectoribus
num. 9. & 10. infra de Cler. ægrot. & cum quæ-
ſitum fuerit vnde hæc portio ſumenda ſit quan-
do conſtat fructus eſſe conſumptos, aut extantes
ita tenues, vt Vicarij ſuſtentationi non ſufficiant:
reſponſum eſt ſumendam eſſe ex fructibus perci-
piendis, niſi aliquæ perſonæ ſint iure obligatæ
ad ſupplendum aliunde.
21 Vltimò nota ex fine textus, fructus eccleſiæ
vacantis eſſe reſeruandos in tempus ſucceſſoris,
vt hic, & in concordantibus, de quibus in gloſ.
vltim. Ad idem Concilium Tridentinum ſeſſ. 25.
cap. 9. verſ. Patroni autem, ibi: ſed illos liberè
Rectori ſeu beneficiato, non obſtante etiam qua-
cunque conſuetudine diſtribuendos dimittant.
Nec debet œconomus aliquid exinde alienare,
niſi ſint tales, qui ſeruando ſeruari non poſſunt,
22 vt l. Lex quæ Tutores, in fin. C. De adminiſtr. Tu-
tor. l. Diuus, in fin. Primi reſponſ. ff. De petit. hæ-
redit. cap. Si quis Epiſcopus 10. qu. 2. gloſ. vbi ſu-
pra. Hos enim poteſt œconomus vendere, cum
hoc expediat eccleſiæ, ſed tamen illorum pre-
tium debet fideliter conſeruare, vt l. Si & rem, &
pretium, ff. De petit. hæredit. l. Non vtitur, & l. ſeq.
quia pretio, ff. De vſufruct. & l. Procuratoris,
§. Non autem totum, ff. De tributar. action. ſe-
cundum Hoſt. hic in fin. in Cathedralibus, &
23 Collegiatis eccleſijs locum habet, cap. Quia
ſæpe, de elect. lib. 6. ſecundum Ioan. Andr. hic
in fin. & quod dixi de fructibus eccleſiæ vacan-
tis intelligas de fructibus, & redditibus tempo-
re vacationis prouenientibus; de his enim lo-
quitur hæc Decretalis, & tex. in cap. Præſenti,
de off. ord. lib. 6. & in c. Quia ſæpe, de elect. eod.
lib. Secus verò de ſpoliis beneficiati præmortui,
quia de his nullo iure cautum reperitur, vt re-
ſeruandi ſint ſucceſſori. Et ita hunc text. decla-
rat Nauarr. in tract. de ſpol. Clericor. §. 10.
n. 1. 2. 3. & 30.
24 In gloſ. penult. ibi, *vel alius Prælatus*. Nota
ex hac gloſ. deputationem œconomi in eccle-
ſia vacante non pertinere indiſtinctè ad Epiſco-
pum, ſed ad eum, ad quem pertinet inſtitutio,
& cum gloſ. tranſit hic Io. Andr. nu. 16.

25 Sed hodie ex Concilio Tridentino in dicto
c. 18. ſeſſ. 24. in Parochialibus vacantibus Epi-
ſcopus ſolus poteſt Vicarium, ſeu œconomum
conſtituere, & alia facere, quæ ibi præſcribun-
tur, non autem inferiores Prælati, niſi habeant
requiſita, quæ poſui ex ſententia ſacræ Congre-
26 gationis Concilij in cap. Cum contingat, nu. 31.
& 38. infra de foro compet. Vnde propoſito du-
bio an ius deputandi Vicarios in Parochialibus
vacantibus ex cap. 18. ſeſſ. 24. vel alia quapiam
ratione competat Abbati, ad quem ipſarum Pa-
rochialium collatio pertinet, an verò ad vici-
niorem Epiſcopum: ſacra Congregatio cenſuit
pertinere ad Epiſcopum viciniorem.
27 QVÆRO, An patronus præſentando in-
dignum ſit ipſo iure priuatus pro illa vice pote-
ſtate præſentandi.
28 Pro ſolutione quæſtionis diſtinguendum eſt
cum gloſ. 2. hic inter patronum eccleſiaſticum,
& patronum laicum, ſeu clericum ratione pa-
trimonij.
Et quidem patronus eccleſiaſticus præſentan-
do indignum, ſi hoc fecerit ſcienter eſt ipſo iure
priuatus pro prima vice præſentandi poteſtate,
quia cum non poſſit variare, c. Cum autem, de
iurepatr. Hoſt. in ſumm. de iurepatr. §. In qui-
bus, verſ. Eccleſiaſticus autem, eo ipſo quod
præſentat indignum, ius prouidendi eccleſiam
29 ad Epiſcopum deuoluitur, vt cap. 2. in fin. ſupra
de ſupplen. neglig. Prælat. & cap. 3. in fin. infra
30 de eccleſ. ædifican. idque ad exemplum eligen-
tis ſcienter indignum, c. Cum in cunctis, §. vltim.
cap. Innotuit, & in c. Cum Vvintonien. ſupra
de elect. & c. Quamquam, eod. tit. lib. 6. & hoc ſi
31 Epiſcopus habeat ius inſtituendi; alioquin deuo-
lutio ſit ad eum, ad quem pertinet inſtitutio, vt
voluit gloſ. in Clem. vnica in verb. Prælati, &
in verb. Diſpoſitionem, de ſupplen. negl. Prælat.
quam dicit ſingularem Abb. hic nu. 6. & ſequi-
tur Lambertin. de iurepatron. 1. par. 2. lib. in
10. quæſt. princip. art. 4. num. 6. verſ. Demum,
32 ibi Abbas ſubdit. Si verò patronus eccleſiaſticus
hoc fecerit ignoranter, tunc non poteſt variare
vſque ad caſſationem, & poſt caſſationem habet
integrum tempus ſemeſtre ad præſentandum,
arg. cap. Electi, de elect. lib. 6. ſecundum Hoſt.
in ſumma de iurepatron. §. In quibus, dicto
verſ. Eccleſiaſticus autem. Ioan. Andr. hic n. 13.
verſ. Et ſic erit differentia. Butr. eod. n. & verſ.
Imol. num. 6. verſ. Sed ſi clericus. Quod credo
verum niſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, vt no-
tat gloſ. in dicto cap. Innotuit, in verb. Ignoran-
tiam, de elect. & in hoc primo membro gloſſæ
noſtræ concordant, Hoſt. in ſumma de iurepatr.
d. §. In quibus, in princ. 3. col. in verſ. Pœna, &
communiter DD. vno excepto Card. nullus diſ-
crepat, vt inquit Lambertin. in tract. de iurepatr.
prima parte, 2. libri in 10. quæſt. princip. art. 4.
num. 15.
33 Sed patronus laicus, vel clericus ratione
patrimonij ſi præſentauit indignum ignoranter,
conueniunt omnes, vt non ſit priuatus poteſta-
te præſentandi, quia poteſt variare præſentando
alium idoneum infra quadrimeſtre tempus, vt
in c. Cum autem, de iurepatr.
34 Verum ſi hoc fecerit ſcienter, magna eſt Do-
ctorum altercatio an ſit ipſo iure priuatus, nec-
ne. Gloſſ. 2. hic tenet non eſſe priuatum, nec

35 priuandum : & cum gloſ. conſentit Archidiac. in c.1. n. 1. verſ. Sed contra in laico de præben. libr. 6. & in cap. vnico, in fin. de iurepatr. eod. lib. Feder. de Sen. conſ.129. caſus talis eſt, Teſtator, num.3. in fin. verſ. Ad vltimum & conſ.147. quidam de ciuitate Tuderti num.4. verſ. Nam patroni eligentes indignum, Innoc. hic in princ. in verb. Minus, verſ. Vel dic quod licet patronus laicus, tametſi loquatur alternatiue. Card. in 2. quæſt. & cum hac opinione in effectu concordat Ioan. Andr. num. 12. in fine verſ. Per quæ dico, vbi finaliter concludit patronum laicum non eſſe priuatum per hoc quod præſentat indignum ſcienter, ſed ex tunc erit priuatus, cum infra quatuor menſes ſibi ad præſentandum præfixos reſpectu prioris inchoationis alium non præſentat, & tunc demum poterit Epiſcopus de alio prouidere : & cum opinione Ioan. Andr. conſentiunt Butr. hic num. 13. col. 3. poſt princip. verſ. Per hoc concludit, dicens hanc opinionem eſſe æquiorem, licet de rigore poſſet contraria dici verior : & Paulus de Eleazar. in Clem.1. de iurepatron. prout eum refert Cardin. hic in 2. quæſt. num. 1. verſ. Paulus. Idem per omnia Anchar. hic num.4. verſ. Ioan. Andr. tenet, latè Imol. nu.5. eod. verſ. & num.6. verſ. Et per prædicta, dicens tutius eſſe tenere cum gloſ. cum qua etiam videtur tranſire Innocen. eamq; videri etiam æquiorem. Licet diſputationis gratia poſſet etiam alia opinio ſuſtineri : tamen in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum à gloſſ. ſequitur Ioan. de Anan. num. 3. dicens hanc opinionem tenere communiter DD. quam etiam ex Legiſtis ſequutus eſt Bart. in tract. de differentijs inter ius ciuile, & canonicum n.119. vbi conſtituens in hoc differentiam inter ius ciuile, & canonicum, dicit patronum præſentando indignum de iure ciuili priuari poteſtate præſentandi ea vice, & illam poteſtatem deuolui ad ſuperiorem, iuxta tex. in auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Si quis oratorij domum, ſed de iure canonico patronum non perdere talem poteſtatem, vt in hoc cap.

Pro hac opinione gloſſæ inducitur Primò hæc Decretalis : nam hic certò præſupponitur fuiſſe præſentatum indignum à patrono laico, & tamen non deuoluitur ad epiſcopum ius prouidendi eccleſiam, ſed tantummodo ius deputandi œconomum durante vacatione : ergo patronus non fuit priuatus : nam ſi hoc eſſet, epiſcopus ſtatim debuiſſet prouidere de rectore, & non de œconomo, cap. Nulla, infra de conceſſ. præb. & cap. vnico, de ſupplend. negligen. Prælator. lib. 6.

36 Secundò pro hac opinione Ioan. Andr. arguitur ſic. Paria ſunt nullum præſentare, vel minus idoneum, vt in cap. 2. de tranſlat. Epiſcop. & in cap. Tuæ, de cleric. non reſident. ſed quando patronus laicus infra quadrimeſtre neminem præſentauit, eo termino elapſo Epiſcopus poteſt de Rectore prouidere, vt in cap. vnico, §. Verum, de iurepatr. lib.6. ergo eodem modo prouidere poterit ſi fuerit præſentatus minus idoneus.

37 Tertiò pro eadem opinione adducitur ratio, quæ multum ſtringit : nam ſi licitum eſt patrono ſæculari variare, quando præſentauit idoneũ, vt in cap. Cum autem, de iurepatr. fortiùs debet eſſe licitum ſi præſentauit indignum ; nam vt formaliter inquit Ioan. Andr. hic num. 12. Abſurdum videtur, vt patronus benefaciendo poſſit variare, vel accumulare ; malè faciendo, non, cum tamen variatio à iure præcipuè concedatur quando actus eſt illicitus, ſecundum ea, quæ notantur in cap. Noſti, de elect. & in cap. Diuerſis fallacijs, de cler. coniugat. quaſi hæc fuerit mens iuris permittentis variationem, vt patronus accumulando variare poſſit quod male fecit.

38 Gloſſa ſecunda hic pro ſua opinione ponderat rationem differentiæ inter patronum Clericum, & Patronum laicum ; nam Clericus variare non poteſt, laicus verò poteſt antequam præſentatus ſit confirmatus, vt in dicto c. Cum autem de iure patronat. & hæc eſt ratio cur laico dentur tantum quatuor menſes à tempore vacationis, cap. Cum propter de iurepatronat. Collegio verò, ſiue Clericis dentur ſex menſes, vt in cap. Nulla, de conceſſ. præbend. Igitur laicus non priuatur poteſtate præſentandi, licet indignum præſentet, Clericus verò ſecus. Concordat textus in l. Cum quidam, ita cum ibi notatis per Bart. num. 4. ff. De leg. 2. nam vt dicit gloſ. hic fit quædam compenſatio hinc inde ; nam laici quoniam grauantur in tempore, releuantur in hoc, quia non puniuntur. Contra verò Clerici quoniam releuantur in maiori tempore, grauantur in hoc, quia puniuntur eligendo, vel præſentando indignum. Item quia Clerici magis debent eſſe diſcreti, & ſcire iura, idcirco puniuntur ſi peccent in electionibus, ſeu præſentationibus. Sequitur Bald. hic, nu.4. aliàs rationes differentiæ aſſignans inter patronum clericum, & patronum laicum.

39 Contrariam opinionem ideſt patronum laicum, qui ſcienter præſentauit indignum, eſſe priuatum ipſo iure poteſtate præſentandi pro illa vice, & prouiſionem eccleſiæ ſtatim ad Epiſcopum deuolui ſequutus eſt variando Innocen. in cap. Propoſuit, num.1. circa fin. verſ. Sed dices, vbi recitata diſtinctione Bernardi inter patronum clericum, & patronum laicum concludit ad ſuperiorem reuolui prouiſionem patrono præſentante indignum, licet ſubdat Epiſcopum benefacere ſi reddat prouiſionem, ideſt præſentationem patrono, quia laici non ſunt ita inſtructi in eccleſiaſticis negotijs, & cum eo conſentit ibi Hoſt. num. 5. verſ. Si quæras, & idem Hoſt. hic num. 2. verſ. Abbreuiaui, dicens gloſſam Bernardi eſſe omnino cancellandam, Bald num.3. vbi concludit Epiſcopum poſſe præuenire variationem patroni laici, & pœnitentiam non expectare. Allegat notata per Innoc. & Hoſt in dicto c. Propoſuit, & ita ſentit patronum laicum eſſe priuatum ipſo iure, licet ei ſit parcendum ex benignitate. Henric. Boich. in cap. Auditis, num. 2. 3. & 4. ſupra de elect. vti concludit patronum laicum, qui indignum præſentauit, etiam infra quatuor menſes variare non poſſe, niſi epiſcopus variationem admittat, Ioan. de Lignan. in Clem. 1. de iurepatr. Gemin. in c. 1. in 2. col. & ibi etiam Franc. nu. 2. verſ. Debet tamen de prębend. lib. 6. licet male alleget Archid. & Ioan. Andr. pro hac opinione. Latè Bellam. hic num. 2. col 3. poſt princ. vbi in verſ. Ego autem, concludit pro hac parte, liceat fateatur ſe in conſilijs ſemel dixiſſe, nec in præſentatione

pa-

patroni clerici; nec in præſentatione patroni laici habere locum pœnam c.Cum in cunctis,de electión.Hanc etiam opinionem ſequitur, & veriſſimam dicit Abbas hic num.5.& allegat Doctores de Rota idem tenentes deciſ. 205. & ex Legiſtis eam tenent Bart.& Angel. in auth. de Sanctiſs. Epiſcop.§.Si quis Oratorij domum relati à Io. de Anan. hic num.3.verſ. Et iſtam partem. Sed certè Bart. ibi de hoc nihil dicit, & Angel.remittit ſe ad hoc cap. Et ad Archid. in c.1. de præbend. lib. 6. & ſic potuiſset potius allegari pro contraria opinione. Hanc tamen tenet Angel. Aretin. in conſ.99. Videndum cenſeo,num. 18.& eam aliàs approbauit Rota apud Creſcent.deciſ.11. de iurepatronat vbi reſoluit patronum etiam laicum ſcienter præſentantem criminoſum, vel aliàs indignum priuari ea vice poteſtate iterum præſentandi, ex notat. per Rocch. de Curt. in tract. de iurepatronat. in verb. Honorificum, num.15.qu.4.verſ. Si autem præſentans. Rota deciſ.262. aliàs 5. de iurepatron. in Nouis,Bellamer.deciſ.172.& deciſ.751. & alios apud Lambertin. in eod. tract.1. part.2. lib. in 10.qu. art.4. col.5. in fin. cum ſeq. Henric. Boich. in dict.c.Auditis,& Collectar.hic Adde Caputaquen. deciſ.293.p.2.

Mouentur omnes per text. in dict. §. Si quis Oratorij domum in auth. de Sanctiſs. Epiſcop. In illis verbis: ſi verò qui ab eis (ſcilicet patronis laicis) eliguntur, tanquam indignos prohibent ſacræ Regulæ ordinari; tunc Sanctiſſimus Epiſcopus quoſcunque putauerit meliores ordinari procuret, & loquitur tex. de præſentantib. indignos ſcienter, alioquin non eſset delictum, vt ibi ſupponitur.

Nec refert quod textus non dicat, vt Epiſcopus ordinet eccleſiam, cum patronus præſentat indignum, ſed vt procuret ordinari,ſcilicet ſollicitando patronum ad alium præſentandum, prout exponit Ioan.Andr. hic num.12. verſ. Melius potuiſſet. Quoniam, vt reſpondet Abbas, num.50. circa fin. verſ. Et ad §.Si quis Oratorij, expoſitio Io.Andr.non eſt bona, quia textus dicit Epiſcopus quoſcunq; putauerit meliores; & ſic ad Epiſcopum ſpectat alium idoneum proponere, cum præſentatus à patrono eſt indignus.

Deinde mouentur per textum in auth. de eccleſiaſt. titul. §. Si quis ædificationem: vbi cauetur, vt ſi Patronus præfecit Hoſpitali Rectorem indignum, Epiſcopus eo amoto alium idoneum ſubſtituat.

41 Tertiò pro hac opinione Abb. allegat Bart.in l.Cum quidam ita, ff.De legat. 2. & ibi bonum textum iuncta gloſ. vbi probatur eum, qui habet electionem ex diſpoſitione teſtatoris, eligendo indignum priuari ipſo facto poteſtate eligendi.

42 Quartò idem Abbas adducit aliud ſimile; nam ſi alicui ex priuilegio, ſeu gratia competit poteſtas eligendi,vel poſtulandi,ſi ſcienter eligit, vel poſtulat indignum, perdit eo ipſo poteſtatem ſibi attributam, quia dicitur abuti priuilegio, textus eſt notab. in cap.Gratum, ſupra de
43 poſtulat.Prælat. Sed patronus habet poteſtatem eligendi, ſeu præſentandi ex gratia, vt in cap.3. de iurepatronat.ergo prçſentando ſcienter indignum huiuſmodi gratia abutitur, & conſequenter cadit eo ipſo à poteſtate præſentandi, quod argumentum fortificat Lambertin. in tract. de iurepatron. 1.parte, 2. lib. in 10.quæſt. princip. art.4. num.6. verſ.Fortifico.

44 Vltimò,pro hac opinione Ioan. de Lignan. in dicta Clem.1.de iurepatr. arguit à fortiori: nam ſi eligentes, vel habentes collationem de iure communi priuantur ipſo iure eligendo,vel inſtituendo indignum, vt in cap. Cum in cunctis, §.vltim.de elect. fortius patroni, qui habent præſentationem ex ſola gratia, cap.3. de iurepatr. quia ius commune difficilius tollitur, quàm priuilegium, l.Eius militis, §.Militia, ff.De militar. teſtament.

Ad hanc Decretalem reſpondent Hoſtien. & Abb. eam poſſe intelligi de patrono, qui ignoranter præſentauit indignum.

45 Ad rationem Ioan. Andr. quod iura faciliùs admittant variationem contra actum illicitum, reſpondet Henric. Boich. in dicto cap.Auditis, num.4. de electión. inſtantiam eſſe in promptu; nam poſtulantes dignũ re integra, ſcilicet ante præſentationem factam ſuperiori poſſunt variare, cap.Bonæ, il ſecondo, §.Nec nocebat, ſupra de poſtulat.Prælat. & tamen poſtulantes ſcienter indignum ſunt priuati ipſo iure,vt in c.Scriptum eſt, in fin. eodem tit.

46 Ex his patet articulum eſſe ſatis dubium, & diſputabilem, cum vtrinque ſint rationes, & authoritates Doctorum primæ claſſis, opinio tamen gloſſæ æquior, & benignior eſt;& videtur etiam de iure verior, quia pœna poteſtatis præſentandi non debet induci, niſi de iure expreſsè cautum reperiatur, vt notat gloſs.2. in cap. fin. infra de iurepatr. Sed nullibi reperitur de iure cautum, vt patronus laicus præſentando ſcienter indignum, ſit ipſo iure priuatus poteſtate præſentandi; imo oppoſitum non obſcurè cautum reperitur in hoc cap.Vt oſtenſum eſt,ſupra num.2.& nu.35. verſ.Imo hac opinione. Neque enim videtur admittendum quod dicunt Hoſt. & Abb. videlicet hunc textum poſſe intelligi in patrono, qui præſentauit indignum ignoranter; hoc enim eſt diuinare, cum textus hoc non aperiat, ſed indefinitè loquatur de laico præſentan-
47 te non idoneum. Et eo magis quia præſentans indignum præſumitur eum præſentare ſcienter, vt hic firmat Bald.num.6. allegat ſimile in l.Qui cum alio contra lit. ff. De reg. iur. & ſequitur Lambertin. dicto art.4. num.14.

48 Quare cùm iſta pœna hoc caſu non ſit in iure ſcripta, non debes eam ex tuo capite inuenire. Quæ ſunt verba Hoſt. in d.cap.fin. num.4.de iu-
49 repatr. Imo propter hanc rationem Cardin. in Clem.1. in 13.quæſt. de iurepatr. & poſt eum Imol. in 3.quæſt. dicunt, nec patronum eccleſiaſticum præſentando indignum eſſe priuatum,
50 cum hoc non ſit iure expreſſum. Nec dicatur id eſſe cautum in eligentibus ſcienter indignum, vt in cap. Cum in cunctis, §.vltim. de electión.
51 Ideoque fortius debere procedere in præſentantibus ſecundum rationem Ioan. de Lignano, de qua ſupra num.44 Quoniam, vt bene reſpondet Imol. hic nu.6. verſ.Item non obſtat ratio, cum illud ius pœnale ſit,& pœnam infligat ipſo iure, non debet extendi extra proprios terminos, vt plenè notatur per Ioan.Andr.in regula Odia,de regul.iur. lib.6. Et ideo quamuis in eligentibus

indignum habeat locum pœna priuationis;
hinc tamen non ſequitur vt locum habere de-
beat in præſentantibus indignum, arg. cap. Sta-
52 tutum ſupr. de elect. cùm præſertim ſubſit etiam
diuerſitas rationis: nam eligentes dant ius in
re, præſentantes autem dant ius ad rem, c. Cum
Bertoldus, infra de re iudicat. vnde non mirum
ſi puniatur eligens, qui tribuit ius indigno, non
autem præſentans, qui ius non tribuit, vt con-
tra Barbat. conſiderat Lambertin. de iurepatr.
1. parte 2. lib. in 10. quæſt. princip. art. 4. nu. 13.
verſ. Sed tu aduerte. Ad quod confert etiam
diuerſitas titulorum, & quod notat gloſ. in c. fin.
in verb. Electione, de elect. lib. 6. vbi tenet illam
decretalem, quæ loquitur in electione, non ha-
bere locum in præſentatione. Adde quod cum
laicis mitiùs eſt agendum, ne ab ecclesiarum
fundationibus retrahantur, gloſ. magna in fine,
& Hoſt. num. 10. in cap. Cum dilectus, infra de
iurepatron. Et plenè notatur in cap. Dilectus,
53 ſupra de offic. Legat. Nec refragantur leges ci-
uiles, & ſignanter textus in §. Si quis Oratorij
domum, in auth. de Sanctiſs. Epiſcop. Quoniam
cum diſponant de materia eccleſiaſtica, & ſpi-
rituali, ſeu ſpirituali annexa, qualis eſt materia
iuriſpatronatus, vt cap. Quanto, de iudic. non
ſunt attendendæ ſecundum ea, quæ notantur in
c. 1. infr. de noui oper. nunciat. vt bene hic per
Imol. nu. 6. verſ. Poſſet etiam reſponderi. Et ſic
eſt bona ſolutio gloſſæ noſtræ dicentis in hoc
ſtandum eſſe canoni, & non legi, vt hic per Bald.
num. 4. verſ. Dicit Bernardus. Nec refert quod
Ioan. de Anan. num. 3. verſ. Tu conſidera, dicat
hanc ſolutionem non eſſe bonam ex notatis per
Hoſt. & Ioan. Andr. in cap. fin. de ſolution. quia
quod patronus præſentando indignum ſit pri-
uatus, eſt fauor eccleſiæ. Etenim non bene lo-
quitur, quia leges ciuiles de rebus eccleſiaſticis,
& ſpiritualibus ſpecialiter diſponentes etiam in
fauorem eccleſiarum ponunt falcem in meſſem
alienam, & non valent ex defectu iuriſdictionis
ſecundum communes theoricas in cap. Eccleſia
Sanctæ Mariæ, & in cap. Quæ in eccleſiarum, &
ibi dixi num. 25. & 30. ſupra de Conſtitutionib.
vnde ineptè Lambertin. in dicto art. 4. num. 14.
verſ. Certè opiniones, dixit ſolutionem, quod
aliud ſit de iure ciuili, aliud de iure canonico,
54 eſſe refuglum miſerorum. Nec obſtat quod ha-
bentes ius eligendi, vel poſtulandi ex priuile-
gio, &c. incurrant hanc pœnam ſi eligant, vel
poſtulent indignum, vt dictum eſt ſupra nu. 42.
Quoniam iuriſpatronatus conceſſio, poſtquam
redacta eſt in corpore iuris, non dicitur priuile-
gium, ſeu gratia, ſed iuſtitia, vt dixi in c. Quo-
niam, num. 12. de iurepatr. Ac præterea in hac
materia pœnali non licet arguere ab electione
ad præſentationem, vt dictum eſt ſupra nu. 46.
55 48. & 51. & hanc ſententiam videtur alids pro-
baſſe Sacra Congregatio Cardinalium Concilij
Tridentini interpretum: nam cum eſſet quęſitum
an poſt primum præſentatum à patrono, ſcilicet
laico, ſed examinatorum iudicio reprobatum,
liceat patrono alterius nomen ſecundo deferre,
quem ordinarius, ſi idoneus repertus fuerit, ad-
mittat, non obſtante appellatione ad Sedem
Apoſtolicam interpoſita per priori loco nomi-
natum: fuit priuatis litteris ſcriptum licere al-
terius nomen deferre, eumq; admittendum eſſe,
ſi idoneus reperiatur, non obſtante appellatione
56 priori. Non omitto Lambertin. dicto art. 4. n. 15.
verſ. Aut ſumus in patronis laicis, quaſi conci-
liando opiniones diſtinxiſſe inter præſentatio-
nem de non idoneo, & præſentationem de in-
digno. In primo caſu putauit patronum non eſſe
priuatum poteſtate præſentandi, niſi poſt lapſum
quatuor mēſium, & exemplificauit non idoneum
in illiterato, bigamo, clerico coniugato, mo-
nacho, & conſimilibus: & in hoc caſu ſecundum
eum loquitur textus noſter, ponderando litterā
ibi *perſonæ minus idoneæ præſentantur*: & lo-
cum habet prima opinio gloſſæ, & ſequacium.
In ſecundo autem caſu, ideſt cùm patronus lai-
cus præſentat ſcienter indignum, tunc eo ipſo
pro illa vice priuatus eſt poteſtate præſentandi;
& ius ordinandi eccleſiam ad epiſcopum deuol-
uitur, & intelligit indignum, ideſt habentem
impedimentum, quod ſonat in vitium, ideſt ſi-
moniacum, homicidam, vel alium notoriè cri-
minoſum, item laicum, puerum, illegitimum, ac
prorſus illiteratum: & in hoc ſecundo caſu ſe-
cundum eum loquitur textus in d. §. Si quis ora-
torij domum in auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis, ibi:
tanquam indignum prohibent ſacræ regulæ or-
dinari: & locum habet ſecunda opinio Hoſtien.
& ſequacium. Allegat pro ſua diſtinctione Ho-
ſtienſem in ſumma de iurepatron. §. In quibus
col. 3. in princ. verſ. Pœna, ſed certè Hoſtienſ.
non dicit, id ad quod eum allegat Lambertin.
nam ibi recitat primò opinionem quorumdam,
qui diſtinguendo dicebant patronum clericum
præſentando non idoneum priuari poteſtate
præſentandi, laicum verò non: & hanc diſtin-
ctionem reprobat ibi Hoſt. dicens, etiam laicum
præſentando indignum eſſe priuatum, & ſic nul-
lam conſtitui differentiam; imo pro eodem ac-
cipit non idoneum atque indignum; nec imme-
ritò, quia hæc diſtinctio Lambertini, quamuis
videatur plauſibilis, tamen iure non probatur,
quia canones de non idoneis, & indignis pro-
miſcuè loquuntur, vt in c. 2. in fin. de ſupplen.
neglig. Prælat. & in cap. 3. in fin. de eccleſ. ædi-
ficand. vbi ad effectum vt ius prouidendi eccle-
ſiam deuoluatur ad ſuperiorem, non requiritur
vt fuerit præſentatus indignus, ſed ſatis eſt, vt
non fuerit præſentatus idoneus: & gloſſ. 2. hic
exponendo litteram ibi, *minus idoneæ*, dicit:
& ſic patet quod patronus laicus, licet præſentet
indignum, non eſt priuatus, &c. vnde male
ſaluatur prima opinio gloſſæ hoc fundamento,
quod non procedat in indigno, ſed in non ido-
neo, cum gloſſ. exponat non idoneum id eſt in-
dignum. Sed nec ſecunda opinio Hoſtien. hac
diſtinctione ſaluari poteſt, quia Hoſt. hic num. 2.
verſ. Abbreuiaui, reprobat gloſſam, quia lex di-
cit expreſsè, quod ſi ſæcularis patronus non re-
præſentet idoneum, Epiſcopus eccleſiam ordina-
bit, vt in auth. de ſanctiſſ. Epiſcop. §. Si quis
oratorij domum: & ita ille textus, qui expreſsè
loquitur de indigno ab Hoſtienſi exponitur in
minus idoneo. Item Monachus ſecundum Lam-
bertin. non eſt indignus, ſed non idoneus, & ta-
men Rota inducit deuolutionem ſi patronus lai-
cus ad eccleſiam ſæcularem præſentet Monachū,
vt apud Bellam. diſp. 172. incipien. collatio, &
diſp. 751. incip. patronus. Rota dec. 262. In re-
ligioſo, aliàs, 5. de iurepatr. In nouis. Itaque
in

in hac materia omnis non idoneus eſt indignus, & è conuerſo: nam tales prohibent ſacræ Regulæ ordinari, vt de fil. presbyter. ordinand. vel non, de ſeru. non ordin. de corpor. vitiat. ordin. vel non, & de bigamis non ordinandis, cum ſimilib. Item textus optimus in cap. Qui in aliquo, 51. diſt. in hac materia promotionis æquiparat criminoſos, bigamos, laicos, litterarum inſcios, ſeruos, ſæculari militiæ deditos, curiales, & alios complures: & ipſemet Lambertin. ſe confundit miſcendo vitioſos cum non vitioſis, vt illegitimos, laicos, & illiteratos, & inter non idoneos recenſendo bigamos, coniugatos, Monachos. Quamobrem reiecta illius diſtinctione, adhæreo opinioni gloſſæ noſtræ, quam dicunt ſequendam in iudicando, & conſulendo Imol. & Ioan. de Anan. in locis ſupracit. nu. 35. & quæ videtur etiam magis communis: habet enim ſequaces Archid. Io. Andr. Paul. de Eleaz. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Item Bart.

Pro contraria veró ſunt Hoſt. Ioan. de Lignan. Henric. Boich. Abb. Authen. Gemin. & Francnam Innocent. & Bellamer. tanquam varij pro neutra allegari debent, & Collectarius hic nu. 1. tamen recitat opiniones. Rurſus hæc opinio præponenda, cum habeat pro ſe gloſſ. & Archidiaconum: nam opinio gloſſæ in dubio præualet communi opinioni ſecundum Iacob. Butrig. in l. 1. C. Qui pro ſua iuriſd. & Bald. in l. Cum hæreditas, depoſit. & adde quod de authoritate gloſſæ ſcripſi in c. Ne innitaris num. 75. & 109. ſupra de Conſtitut. & ſimiliter opinio Archidiaconi ſuper ſexto etiam ſingularis communi opinioni eſt præferenda ſecundum Felin. in cap. 1. num. 54. in 4. limitatione de Conſtitut. qui ad hoc allegat Rotam deciſ. 348. in Antiquis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Quanto.

SVMMARIVM.

1 *ORdinarius ſupplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum.*

2 *Monachus ſine Monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua.*

3 *Canonici Regulares debent in Clauſtro Diuinis obſequijs vigilare, nec hodie poſſunt exercere curam animarum in Parochialibus annexis eorum Monaſterijs.*

4 *Regulares accedentes ad Curiam Principis ſine licentia Superioris ſunt ipſo facto excommunicati.*

5 *Regulares de licentia ſui Superioris non prohibentur eſſe in obſequio alicuius Principis, vel Epiſcopi.*

Sed hodie contra, num. 7.

6 *Epiſcopus poteſt ſibi aſſumere Monachum in cubicularium, etiam contradicente Abbate, ſi ſit neceſſarius.*

Contrarium, num. 7.

7 *Regularibus concedi non poſſunt facultates degendi extra clauſtra niſi ex grauiſſima cauſa à Sede Apoſtolica approbanda.*

8 *Monachorum correctio, & coercitio primo loco pertinet ad Abbatem.*

9 *Regularium cauſa an ab Epiſcopo, vel Abbate cognoſci, ac diffiniri debeant; diſtinguitur, vt num. ſeqq.*

10 *Regularium coercitio, quando agitur criminaliter in figura iudicij, cognitio ſpectat ad Epiſcopum.*

Sed de pertinentibus ad Regulam Clauſtralem cognoſcit Abbas, & n. 18. & ſeqq.

11 *Prælatus Collegiatæ Eccleſiæ qui præficitur per electionem, habet iuriſdictionem ordinariam in illos de Collegio.*

Declaratur, num. 21.

12 *Abbas, vel Prior Conuentualis poteſt Monachos excommunicare.*

13 *Abbas habet iuriſdictionem in Monachos etiam in criminalibus.*

14 *Abbas exercet iuriſdictionalia ante benedictionem, & num. 17.*

15 *Conſecratio in Epiſcopo magis operatur, quàm benedictio in Abbate.*

16 *Abbas vocatur etiam ante benedictionem.*

18 *Monachus in his quæ pertinent ad obſeruantiam Regulæ, magis tenetur obedire Abbati, quàm Epiſcopo.*

19 *Abbas poteſt Monachum vagabundum reuocare, punire, & eijcere ad præſcriptum Regulæ.*

20 *Regularis eſt puniendus ab Epiſcopo tantum, quando agitur iudicialiter, & ad pœnam ordinariam.*

22 *Regularis vagabundus à quibus, & quo ordine ſit reuocandus, & puniendus.*

23 *Monachus in cauſis ciuilibus, & pecuniarijs conueniri non poteſt coram Abbate, ſed Eccleſia, vel Monaſterium conuenietur coram Ordinario.*

24 *Regulares exempti tam in ciuilibus, quam in criminalibus reſpondere debent coram Superiore ſuo, & non coram Ordinario.*

25 *Et quid poſt Conſtitutionem Gregorij XV. de Conſeruatoribus.*

26 *Iuriſdictio in paruis Conuentibus Ordinario attributa ex Decreto Innocentij X. an cenſeatur Superioribus Regularibus adempta, & priuatiuè*

26 *in Ordinarium translata, & num. ſeqq. vſque ad 43.*

27 *Abbas, vel Prior in Monaſterio, Prouincialis in omnibus Conuentibus prouinciæ, & Generalis in toto Ordine habent iuriſdictionem vniuerſalem, & ordinariam.*

28 *Iuriſdictio ſpecialis à lege vni tributa non cenſetur alijs adempta.*

29 *Iuriſdictio in dubio cenſetur cumulatiuè collata.*

30 *Iuriſdictio inter Epiſcopum Burgi S. Donini, & Præpoſitum Buxeti eſt cumulatiua.*

31 *Iuriſdictio Epiſcopo tributa à Concilio Tridentino ſeſſ. 7. c. 7. & 8. & ſeſſ. 25. de Regul. cap. 11. intelligitur cumulatiuè cum inferioribus.*

32 *Iuriſdictio data fauore certarum perſonarum cenſetur priuatiuè collata, ſecus ſi ratione cauſarum.*

33 *Iuriſdictio an cenſeatur collata priuatiuè vel cumulatiuè, in primis ſpectanda eſt mens concedentis.*

34 *Monaſteria omnia de iure communi ſubiecta*

ſunt iuriſdictioni Epiſcopi Diœceſani, ſed cumulatiuè cum Prælatis Superioribus, & n. 39.

35 *Monachi in monaſterio Epiſcopatui vnito ſubſunt Epiſcopo, & Præpoſito, vel Priori.*

36 *Decretum Innocentij X. de paruis Conuentibus ordinario ſubiectis expenditur.*

37 *Regulares delinquentes in caſibus Conſtitutionis Greg. XV. de Exempt. Priuilegijs quamuis ſubſint iuriſdictioni Ordinarij, tamen puniri poſſunt etiam à ſuis Superioribus.*

38 *Idem in Regularibus degentibus in monaſterijs poſt Decretum Vrbani VIII. erectis non minori numero, quàm duodecim Religioſorum.*

39 *Abbas habet totam poteſtatem in monaſterio, excluſo Epiſcopo.*

40 *Iuriſdictio delegata eſt extraordinaria, & odioſa. Iuriſdictio ordinaria eſt fauorabilis, neceſſaria, & amplianda ibid.*

41 *Regulares ſunt ſubiecti Prælatis ſuis ex obligatione ſurgente à voto ſolemni obedientiæ, quod tenetur eſſe de iure naturæ.*

42 *Declarationes Congregationis ſuper ſtatu Regularium ad Decretum ſubiectionis paruorum conuentuum iuriſdictioni Ordinarij.*

43 *Synodo Diœceſanæ an ex decreto Innoc. X. intereſſe teneantur Abbates, Priores, & Guardiani paruorum conuentuum, latè diſcutitur, vt n. ſeqq. vſque ad n. 64.*

44 *Abbates non ſunt cogendi ab Epiſcopo ad Synodum accedere, niſi rationabilis cauſa ſubſit, num. 43.*
Declaratur, n. 58.
Regulares lege Diœceſana Epiſcopo ſubiecti cogi poſſunt illius Synodo intereſſe.
Declaratur, n. 53.

45 *Vocatio ad Synodum eſt de lege Diœceſana.*
Declaratur, n. 53.

46 *Intellectus c. Nimis praua, de exceſſ. Prælat, & n. 59. & 60.*

47 *Fratres Mendicantes an cogi poſſint accedere ad Synodum Diœceſanam, & n. 59. & n. 60.*

48 *Exempti qui ſubſunt Generalis Capitulibus, non tenentur Synodo intereſſe.*
Declaratur n. 60.

49 *Exempti habentes Capellas, vel Populum ſubiectum Epiſcopo, vel Parochiales Eccleſias, ab acceſſu ad Synodum Diœceſanam non eximuntur.*

50 *Synodus celebratur ab Epiſcopo auctoritate ordinaria, & eſt de iuribus Epiſcopalibus.*
Declaratur, n. 63.

51 *Exempti à iuriſdictione Epiſcopi non tenentur ire ad illius Synodum.*
Declaratur, n. 57.

52 *Abbates, & alij Superiores Regulares, qui ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi, tenentur accedere ad illius Synodum, quamuis ſub ſe non habeant Capellas, vel Populum.*

53 *Synodus mixta eſt de lege Diœceſana, & de lege iuriſdictionis.*

54 *Prælati Regulares iuriſdictioni Epiſcopi ſubiecti, quamuis non teneantur ad ea, quæ ſunt de lege Diœceſana, tamen tenentur ire ad Synodum.*

55 *Abbatibus bonum eſt accedere ad Synodum Epiſcopi, & cur.*

56 *Synodus eſt præambulum viſitationis.*

57 *Regulares paruorum conuentuum hodie ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopi ordinaria, ſed non à delegata.*

58 *Abbates Ciſtercienſes non tenentur ire ad Synodum.*

60 *Priores, & Guardiani cogi poſſunt ad Synodum venire, ſed non fratres.*

61 *Monachus Clauſtralis non tenetur ire ad Synodum.*

62 *Abbas habens Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus ad Synodum vnius ire tenetur per ſeipſum, ad alias per ſubſtitutos, ſi Synodi eodem tempore celebrentur.*

63 *Iura Epiſcopalia exercentur ab Epiſcopo in ſubditos auctoritate ordinaria; in exemptos verò delegata.*

64 *Declaratio Apoſtolica ſuper acceſſu Superiorum paruorum conuentuum ad Diœceſanam Synodum.*

1 QVANTO, Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis non reuocantis Monachum vagabundum. Hoc dicit, Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Imol. Anchar. Abb. & Ioan. de Anan. communis diuiſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

2 Nota primò ibi, *In clauſtro*, Non tantùm Monachos, qui ſine Monaſterio carent vita, ſicut piſcis ſine aqua, cap. Placuit communi, 16. q. 1, ſed etiam Canonicos Regulares, qui regulæ in-
3 ſeruiunt laxiori, cap. Quod Dei timorem, de ſtat. Monachor. debere in clauſtro iuxta Regularia conſtituta diuinis obſequijs vigilare, vt in littera. Vnde Fel. rec. Innocentius X. noluit eos morari extra clauſtra etiam pro exercenda cura animarum in Parochialibus annexis eorum monaſterijs, non obſtante præallegata Decretali, Quod Dei timorem. Sed iuſſit in talibus Eccleſijs per Epiſcopos deputari Sacerdotes ſæculares ad nominationem ſuperiorem Regularium in Vicarios perpetuos, vel amouibiles ad præſcriptum S. Concilij Tridentini, ſeſſ. 7. c. 7. vt ſcripſi in c. Relatum, n. 67. & 68. infra, Ne Cler. vel Monach.

4 Secundò nota ibi, *Per curias Principum*, interdictum eſſe Regularibus cuiuſuis Ordinis per curias Principum percurrere; & hodie accedentes ad curiam Principis ſine licentia Superioris ſunt ipſo facto excommunicati, vt in Clem. Ne in agro, §. Quia verò, de ſtat. Monach. Ex quo ſequitur, vt mortaliter peccent, cum excommunicatio non feratur niſi pro culpa
5 mortali, cap. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 3. dicit tamen Hoſtienſ. hic in princ. per hoc non tolli, quin Religioſus de licentia Abbatis deputari poſſit obſequio alicuius Principis, vel Epi-
6 ſcopi, ſicut fit tota die, vt in dict. §. Quia verò, à contrario ſenſu. Quamuis ſubdat hoc eſſe valdè periculoſum propter proprium, quod conantur acquirere, & ideo Abbas de facili conſentire non debet, de quo remittit ad ſummam, de maior. & obed. §. Et ad quid, verſ. Si Epiſcopus: & ſequuntur, & concordant hic Io. Andr. num. 5. Bellam. num. 1. Butr. n. 11. Imol. num. 5. Guidopap. num. 6. & Abb. in primo not. ſubdens ſic tenere Doctores, in cap. Ex reſcripto, de iureiurand. Amplius dicit gloſſ. in cap. Cum Paſtoris, in ver. Vt quidam, 2. qu. 7. Epiſcopum poſſe ſibi aſſumere Monachum in ſocium etiam contradicente Abbate,

ſi ſit neceſſarius, niſi monaſterium ſit exemptum. Quinimò in d.cap. Cum paſtoris, inducitur Epiſcopus, vt potius Religioſos, quàm alios habeat in cubicularios, qui vitam eius in ſecreta conuerſatione videant, & ex viſione
7 ſedula exemplum profectus ſumant. Verùm hodie in decretis generalibus Clementis Papæ VIII. ſuper reformatione Regularium innouatis ab Vrbano VIII. in Decretis de celebratione Miſſarum, in §.19.ſic ſtatuitur. Ineatur ratio,qua ſublatis licentijs, ac facultatibus hactenus quibuſcunque conceſſis degendi extra Conuentus clauſtra, ad ea quamprimum reuocentur,nec de cætero, niſi ex grauiſſima cauſa à Sede Apoſtolica probanda, huiuſmodi facultates concedi poſſint, vt in Bullar. tom.3. pag.81. Quare ſublata videtur facultas, quam habebant Prælati Regulares de iure communi, deputandi ſuos Religioſos ad ſeruitia Principis, vel Epiſcopi: & Cardinales qui voluerunt penes ſe habere aliquem Regularem pro Theologo,obtinere ſolent licentiam à Papa, vt ſæpius vidi obſeruari.

8 Tertiò nota ibi, *ſi Prælati eorum*, correctionē, & coercitionem Monachorū primo loco ad Abbatem pertinere: vt hic, & in c. Reprehenſibilis, in fin. de Appellat. & in c.Corripiantur,24. q.3. & ita ex hac littera colligit gloſſ.vlt. hic Innocent. nu.1. Hoſtien.num.8.Butr.& Card. in 5. not. Imol. num.6. & Abb. in 3. not. & communiter Doctores.

9 Sed pro pleniori doctrina cum quæritur an iuriſdictio in cauſis Regularium ſpectet ad Abbatem, vel ad Epiſcopum? Diſtingue, nam aut agitur de delictis,aut de contractibus,vel quaſi; primo caſu ſunt plures opiniones,quas hic proſequitur Innocen. & alij poſt eum.

10 Prima opinio eſt Hugonis hic relati in vltima gloſſa. Quod aut agitur criminaliter in figura iudicij de ijs, quæ ſunt delicta quoad omnes, vt furtum, homicidium, & ſimilia; & tunc ad ſolum Epiſcopum ſpectat cognitio,& correctio,vt videtur eſſe caſus in cap. Hoc tantum,ibi, *atque extra regulam facta corrigere*, & in c. Abbates, 18. q.2. aut agitur de ijs, quæ ſpectant ad officium Abbatis, & ad Regulam clauſtralem, vt quia Monacnus exiuit è Monaſterio ſine Abbatis licentia, vel aliàs deliquit contra regulam Monachalem; & tunc ad Abbatem pertinet cognitio, & correctio,vt hic, & in cap. De perſona,11.q.1. & in cap.Cum ad Monaſterium,§.Si verò Abbates. Infra de ſtat. Monach. & in l.4. c.De patr. poteſt. & dic ad ſolum Abbatem ſine Conuentu, vt notat Hoſt. in cap.Reprehenſibilis in fin. infra de appellat.& Ioan.Andr.ibi poſt eum Archid. in cap.Nullam, 18. q.2. Notat hic Henric.Boich. num.3. & hanc opinionem Hugonis tenent Io. in præallegato cap. Hoc tantum, in glo. in ver. Corrigere, & ibi etiam Laurentius, 18.q.2.& Hoſtien. in ſumma de temp. ordinat. §. Et cui, ad finem ſub §. Sed nunquid Religioſus, verſ.Puto in ijs, & in c.Dilecto, de offic.Archid.& in c. Nimis praua,in ver. Nec in ijs ſuper hoc corrigendis, de exceſſ. Prælat. & idem Hugo, Laurentius, & Archid. in cap.Qui reſiſtit, 11.q.3. eamque dicit veriorem Henric. hic in princ.& cum ea ſatis concordat Innocentius, vt dicam infra in 5.opinione.

11 Secunda opinio eſt Bernardi hic in vltimâ gloſſa,qui reiecta diſtinctione Hugonis, tenet correctionem Monachorum etiam quando agitur in figura iudicij primo loco ſpectare ad Abbatem, quia Prælatus Collegiatæ Eccleſiæ habet iuriſdictionem, cap.1.16.quæſt.5. & Abbas, &

12 Prior Conuentualis poteſt Monachos excommunicare, vt eſt expreſſum in c.Cum in Eccleſijs, infra de maior. & obed. & in cap. Sicut, il primo de ſimonia, & hanc opinionem tenuerunt Lauren.Io.Vinc. & Philippus, quos hic refert Ioan.Andr.num.15. & Abb.n.3.licet gloſſa fateatur in his potiſſimum ſpectandā eſſe cuiuſque Eccleſiæ conſuetudinem, quę dat iuriſdictionem,vt in c. Conqueſtus. 9.q.3. & l.1. & fin. C.de Emancipat.liber.

13 Tertia eſt opinio relata in gloſſ.vlt. in d. cap. Hoc tantùm,18.quæſt.2. quod in minimis exceſſibus correctio pertinet ad Abbatem, ſed in maioribus,& grauioribus ad Epiſcopum tantùm, cap.Monachi,infra de ſent.excomm.cap. Si quis Monachus, 90. diſt. & cap. Non dicatis,12.q.1. & in hac opinione videtur fuiſſe Abbas in cap. Cum ab Eccleſiarum,num.10.ſupra eod,vbi tenet Abbatem habere iuriſdictionem in Monachos etiam in criminalibus,cap. Ea quæ,& cap. in ſingulis,de ſtat.Monach. vbicumque deliquerint,vt c.Abbates, 18.qu.2. niſi eſſet crimen,pro quo veniret imponenda pœna depoſitionis quia tunc non Abbas, ſed Epiſcopus cognoſcere debet,cap.Viſis,16.quæſt.2.& c.Monaſteria,18.q.2 Idem ſi Abbas eſſet negligens,vt hic; & licet de hoc ſint opiniones, tamen id ſibi videtur verius; & allegat Ioan. de Lignano in Clem. Ne in agro, de ſtat.Monach.

14 Quarta eſt opinio, quod aut Abbas recepit manus impoſitionem,ſeu benedictionem.Secūdum morem præficiendorū Abbatum; & tunc poteſt primo loco Monachos corrigere,& coercere,ſicut quilibet Prælatus Colleg. Eccleſiæ: nā talis & minores Ordines confert, & baculo paſtorali vtitur, & Monachum benedicit, c.Quoniam 69.diſt. c.Cum contingat, de ætat. & qualit. Aut manus impoſitionem non recepit, & correctio Monachi ad ipſum non ſpectat, quia non habet plenitudinem officij, ſed eſt nudus Miniſter,vt olim erat,arg.cap.Tuam,de ætat. & qualit. cap.A Subdiacono,93.diſt.cap.Accedens 50.diſt.& d.cap.Hoc tantùm,18.q.2. & ſic ante benedictionem Epiſcopus eſt adeundus. Sed Hoſtien.num.8.verſ.Sed hoc ſecundum quoſdam dicit hanc diſtinctionem reprobari in c.Tranſmiſſam, ſupra de elect. vbi Epiſcopus ante conſecrationem ex quo confirmationem recepit, conſequitur ea, quæ ſunt iuriſdictionis, licet non ea, quæ ſunt Ordinis. Ergo fortiùs idem dicendum in Abbate confirmato, nondum benedicto; quia magis operatur conſecratio in Epiſcopo,quàm benedictio in Abbate, vt notat gloſ. in Clem.2.in ver. Benedici,de ſtat. Monach. & hinc eſt vt electus non poſſit appellari Epiſcopus ante conſecrationem, vt in cap. Niſi, de Auct.& vſu pall. & tenet gloſſ. in Clem.2. in ver.Pontificum,de celebrat.Miſſar.& tamen Abbas appellatur ante benedictionem, vt notat Hoſt. in c.Inter cæteras, de ſent. & re iudicat. & pro hoc videtur tex. in c. 1. de ſupplen. neglig. Prælat. & hanc opinionem, quod Abbas ante

benedictionem exerceat iuriſdictionalia, tenet Innoc.& Ioan.Andr.in c.Venerabilem,de elect. & idem Ioan. Andr. hic n.15. Butr.n.19. Card. 5. quæſt. & Abb. n.4.

Quinta opinio eſt ipſius Innocentij hic n. 1. verſ.Hoc autem bene credimus, qui ſic diſtinguit; videlicet aut Monachus delinquit in his, quæ regulæ ſunt; & correctio magis pertinet ad Abbatem, quàm ad Epiſcopum: & eſt ratio, quia Monachus in his debet potius obedire Abbati, quàm Epiſcopo. Ad hoc faciunt notata in c. Quæ contra, 8.diſt. c. Qui reſiſtit, 11.q.3.&
19 c. Noluit, 33. qu. 5. Aut delinquit in alijs non pertinentibus ad regulæ obſeruationem; & tunc Innocentius ſubdiſtinguit; nam aut agitur de reuocando, & puniendo Monachum vagabundum, vel de illo eijciendo ad præſcriptum Regulæ per Superiorem approbatæ: & tunc punitio, reuocatio, & eiectio huiuſmodi ſpectat ad Abbatem. Et ratio, quia ex quo ſuperior confirmauit regulam, & illius executionem demandauit Abbati, videtur etiam ei conceſſiſſe poteſtatem faciendi ea, quæ in regula continentur, de quo dic vt legitur, & notatur in c.2. c. Ioannes, & c. final. de Regular. Quod ſi Abbas per ſe hoc facere non poſſit, Epiſcopus ei auxilium
20 impendet, vt hic & in c. Abbates, & c.ſequent. 18.q.2. Aut agitur de puniendo Monachum iudicialiter; & pœna ordinaria, putà quia in iudicio accuſatur: & tunc ad ſolum Epiſcopum pertinet cognitio, & punitio, cum minor Epiſcopo cauſas criminales non agat, c. Monaſteria, 18. q. 2. ita Innocentius cuius opinio reverà coincidit cum opinione Hugonis, & illam ſequuntur hic Hoſtien. n. 8. poſt med. verſ. In his autem quæ regulæ ſunt, Ioan.Andr.n.15. eod.verſ. Butr. nu.19. verſ. In his quæ ſunt regulæ.Card. in 5. quæſt. verſ. In his, & in 6. quæſt. Anchar. n.6. Imol. n.10. verſ. Si autem nihil diſponit. Et Ioann. de Anan. n. 1. eamque dicit tenendam tanquam veram, Bellam. n. 4. verſ. Et ſic iſta diſtinctio: & ante eum Collectarius n. 1. circa finem dicens; Tutius, & verius eſſe ſentire cum Innocentio, quam etiam dicit eſſe veriorem Henr.Boich. in princip.& mihi quoque videtur verior, maximè per textum in d. c. Hoc tantum, 18. qu. 2. vbi ſatis clarè approbatur iſta diſtinctio Hugonis, & Innocentij; pro qua etiam facit textus in l. Magiſteriæ, c. De Iuriſ. omn. iudic. cum ibi notatis in gloſſ. 1.

21 Et tenendo hanc opinionem non obſtat quod tota diſpoſitio Monachi ſpectet ad Abbatem, vt cap. Nullam, & cap. Abbates, 18. q. 1. & quod electus à Collegio Clericorum, vel Religioſorum habeat iuriſdictionem ordinariam in illos de Collegio, vt in iuribus hic allegatis in gloſſa vltima, & poſt Innoc. & Hoſt. notat Abbas in cap. Cum ab Eccleſiarum, n.5. ſupra eod. Nam reſpondetur hæc ſibi vendicare locum in concernentibus Regularem diſciplinam, & in ciui-
22 libus ſecundum Bellam. vbi ſupra. Item non obſtat hæc Decretalis vbi Ordinarius loci non corrigit primo loco Religioſos, ſed monere debet Prælatos eorum, vt corrigant, & ijs negligentibus, poteſt ſupplere: nam reſponderi poteſt primo verbũ *Prælati* hic poſitum eſſe exponendum, ideſt Abbates, vel Epiſcopi, nam cum ambo ſint negligentes, & ambo habeant iuriſdictionem, ambo monendi ſunt ſecundum Innocentium hic ante num. 1. in ver. Si Prælati, atque ita ſeruabitur hic ordo ſecundum meum, num.3. in verb. Negligentes. Nam primo Archiepiſcopus monebit Abbatem vt reuocet Monachum vagabundum cum proprio, quod tenet. Si fuerit negligens, monebit ſecundò loco Diœceſanum vt ſuppleat Abbatis negligentiam, cap. Romana, §. Sanè, de Cenſ. lib. 6. ſi ambo negligentes fuerint, monebit tertiò ipſum Monachum, vt redeat, & proprium reſignet in manibus Prælati conuertendum in vtilitatem monaſterij: & ſi obedire noluerit, ipſum compellet per ſuſpenſionem ab officio, & beneficio: & in his concordant Hoſtienſ. n. 8. Ioan. Andr. num.10. Qui ad hoc allegat Petrum, & Abbatem. Butr. num. 15. Anchar. & Ioan. de Anan. num.4. Sed quia alius intellectus, quod ſcilicet ver. *Prælati*, exponi debeat ideſt Abbates, vel Priores, communiter tenetur, vt dicit Abbas hic in 3. notabili, ver. Sed primus intellectus. Ideo reſpondetur ſecundò hanc decretalem fundari in regulari obſeruantia, videlicet ſuper tertio regulæ voto, quod in proprietatis abdicatione conſiſtit, vt in cap. Ad monaſterium, in fin. de ſtat. Monach. nec non in clauſtri, ac diuinorum frequentatione, & obedientia filiali, quæ nullus dubitat quin ad regularem obſeruantiam pertineant.

23 Secundò autem caſu principali, ideſt cum agitur de contractibus, vel quaſi, dicit hic Innoc. num.2. verſ. Cum autem. Monachos non poſſe ciuiliter conueniri ſub Abbate, quia nihil poſſunt habere proprij, c. Nolo, & c. Non dicatis, 12. qu. 1. Sed ſi Monachus in ſcholis mutuum contraxerit, vel alium contractum licitum fecerit, non ipſe Monachus, ſed Eccleſia, ſeu Monaſterium poterit conueniri, non tamen coram Abbate, quia ipſe Abbas iudex, & reus eſſe non poteſt, ſed ad Ordinarium erit recurrendũ, vt in Auth.Cauſa, quæ fit cum Monacho, C. de Epiſcop. & Cler. cum ſuis concordantijs. et cum Innoc. concordant hic Hoſt. n.9. verſ. Vbi verò agitur de pecunia, Ioan.Andr. n.16. Henr.Boic. n.4.verſ. Aut quæris, de Contractibus. Bellam. n.5. Butr. n.21. Cardin.in 7.quæſt. Anchar.n.6. verſ. Vbi autem agitur de pecunia, nu.1. & alij communiter.

24 Hæc ferè ſunt quæ de iuriſdictione Epiſcopi, & in cauſis Regularium criminalibus, & ciuilibus differunt Magiſtri Canonum. Verum hodie videtur ceſſare huiuſmodi controuerſia, quia Regulares omnes ſunt muniti ampliſſimis priuilegijs exemptionis à iuriſdictione Epiſcopi, etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, & rei ſitæ extra locum exemptum, vt ſcripſi latiſſimè in c.Tuarum, inf.de Priuil. & opiniones Doctorum ſuperius relatæ locum non habent in Regularibus ſic exemptis: nam vt hic dicit Henr.Boic.n.1. exempti à iuriſdictione Epiſcopi reſpondebunt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, vel coram ſuo Superiore, ſi hoc ei competat de conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex tenore priuilegij: & ita intelligit gloſſam Accurſij in d.Auth.Cauſæ, in gl.2. C.de Epiſc.& Cler. vel coram Papa, vel Legato ipſius, vt notatur in c.Quod tranſlationem, ſupra de offic.Legat. Et in c.2. infr. de in integr. reſtit. vnde tenor

Priuilegij eſt ſeruandus, c. Porrò, de Priuileg.
ſimiliter Bellam. hic, nu.4. verſ. Et aduerte; De
exemptis, inquit, à iuriſdictione Epiſcopi non
quærimus, quia illi tam in ciuilibus, quàm in
criminalibus coram ſuo ſuperiore reſpondent,
maximè ſi de conſuetudine legitimè præſcripta,
vel ex tenore priuilegij hoc illis competat.
25 Rurſus hodie in cauſis ciuilibus Regulares con-
ueniri debent coram ſuis Conſeruatoribus, &
quamdiu illos ſecũdum formam ſibipræſcriptã
non elegerint, coram Ordinarijs locorum ſunt
conueniendi, vt ſtatuitur in Conſtitutione 9.
Gregorij XV. publicata die 20. Septemb. 1621.
in §.7. & 9. vt in Bullar. tom. 4. pag. 80. de quo
dic vt ſcripſi in d.c. Tuarum, num. 37. & ſeq. de
Priuileg. & in c. Si Clericus, de for. compet. Plu-
rimi etiam ſunt caſus, in quibus hodie Regu-
lares, non obſtantibus quibuſuis exemptioni-
bus, ſubiacent iuriſdictioni Epiſcopi, & quadra-
gintaſeptem poſcimus, in c. Graue, infra eod.
26 Hic QVÆRO, poſito decreto ſan. mem. Inno-
centij Papæ X. edito die 10. Februarij 1654. in
quo Regularium virorum Conuentus non ha-
bẽtes numerum Religioſorum, ibi præſcriptum
plenè in omnibus ſubijciuntur viſitationi, cor-
rectioni, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij
loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica De-
legati: an iuriſdictio huiuſmodi cenſeatur ſu-
perioribus Regularibus adempta, & priuatiuè
in Ordinarium tranſlata. Quamuis hic articu-
lus vtrum iuriſdictio vni conceſſa cenſeantur
alijs adempta, ſit valdè intricatus, vt inquit
Angel. in l. Teſtamenta, num. 1. C. de teſtam. &
poſt eum Felin. in c. Paſtoralis, num. 2. infra
eod. & Grammat. deciſ. 30. num. 9. tamen in ca-
ſu propoſito verius videtur iuriſdictionem fuiſ-
ſe Ordinario loci attributam cumulatiuè cum
ſuperioribus Regularibus, non autem priuati-
27 uè. Nam ſecluſo Decreto Innocentij cum ſu-
periores Regulares ex priuilegijs Apoſtolicis
habeant in ſubditos omnimodam iuriſdictio-
nem ordinariam tam in ciuilibus; quàm in
criminalibus, vt dixi ſupra num. 24. & fuſius in
præallegato, cap. Tuarum, de priuileg. itaut
Abbas, vel Prior in ſuo Monaſterio, Prouin-
cialis in omnibus Conuentibus prouinciæ ſuæ,
& Generalis in toto Ordine habeant iuriſdi-
ctionem vniuerſalem, & ordinariam, vt notat
Feder. de Senis in conſ. 145. Io. Epiſcopus, n. 2.
verſ. Nec poteſt negari, & num. 7. verſ. Ad præ-
dicta facit. Cardin. in conſ. 89. Caſus ſuper quo,
num. 2. verſ. Nam tales miniſtri, & Abbas in
c. Cum ab Eccleſiarum, num. 10. ſupra eodem.
28 Cumque Papa in d. Decreto non proceſſerit
eximendo, iuriſdictionem adimendo, ſed iuriſ-
dictionem tribuendo, vtique per ſpecialem con-
ceſſionem iuriſdictionis factam Ordinario loci
in aliquibus conuentibus ſuæ diœceſis iuriſdi-
ctio minime intelligitur adempta Ordinarijs
Regularibus. Quod patet efficaciter ex iuribus
infraſcriptis. Primò ſcilicet ex text. in l. final.
C. de iuriſd. omn. Iudic. vbi quamuis Rectori
Militum in eorum cauſis tribuatur à lege iuriſ-
dictio, per hoc tamen Præſidi, vel alteri ſuperio-
ri in cauſis eorumdem iuriſdictio ablata non
intelligitur. Secundò, ex tex. in l. vlt. iuxta gloſ.
in verb. Examen, C. Vbi cauſ. fiſcal. vbi licet Co-
miti domorum detur iuriſdictio ſpecialis in co-
lonos, aut inquilinos Imperiales, & per verba
taxatiua, vt patet ibi: *non alterius quàm ſui
culminis*, &c. nihilominus circa eaſdem perſo-
nas iuriſdictio non cenſetur adempta Præſidi
prouinciæ, vt l. Cum aliquis, eod. tit. Tertiò, ex
text. in l. Viri, ff. de off. Præfect. Vrb. vbi quam-
uis ſecundum intellectum Baldi Conſuli Argen-
tariorum (qui hodie ſunt mercatores, ſeu cam-
pſores) detur ſpecialis iuriſdictio in cauſis eo-
rum, tamen circa eaſdem non intelligitur adem-
pta iuriſdictio Præfecto Vrbis. Quartò, ex text.
in l. 1. C. De off. Præfect. Vrb. vbi licet in concer-
nentibus annonam tribuatur ſpecialis iuriſdi-
ctio Præfecto Annonæ, per hoc tamen non cen-
ſetur iuriſdictio abdicata à Præfecto Vrbis.
Quintò, ex text. in l. Quoties, §. final. ff. De admi-
niſtrat. tutor. vbi quamuis propter patrimonium
pupilli augmentatum reſpectu partis adauctæ
deputetur ſpecialis curator; nihilominus po-
teſtas adminiſtrandi, cætera non intelligitur
adempta tutori vniuerſaliter conſtituto. Sextò,
ex text. in cap. Super hoc, de Hæret. lib. 6. & in
Clem. 1. eod. tit. vbi in cauſa hæreticæ prauita-
tis quamuis deputetur aliquis ſpecialis Inquiſi-
tor, nihilominus per hoc adempta non cenſe-
tur circa eaſdem iuriſdictio ordinaria eiuſdem
diœceſis. Quæ iura cum alijs pluribus ad hoc
ponderat Ludouic. Romah. in conſ. 393. Præſens
conſultatio, n. 1. & ſeqq.
Vltimò, idem probatur, quia iuriſdictio tri-
buta per legem cenſetur conceſſa cumulatiue
cum alijs illam habentibus, DD. in d. l. fin. C
De iuriſd. omn. Iudic. Roman. loco citato, Fe-
lin. in c. Paſtoralis, num. 2. infra eod. Ad quod
facit doctrina Barthol. in l. Viros, in 1. not. C.
De diuerſ. offic. lib. 12. vbi ſentit ſtatuto diſpo-
nente, vt ſcholares coram Epiſcopo conuenian-
tur, non eſſe ademptam iuriſdictionem Rectori
illam habenti vigore legis, aut conſuetudinis,
niſi ſtatutum vteretur dictione taxatiua, videli-
cet vt Epiſcopus ſolus cognoſceret: in quo ca-
ſu tantum putat auferri iuriſdictionem Rectori
competentem de iure communi, non autem ſi
ei competat ex conſuetudine & eum refert, &
ſequitur Felin. in d. cap. Paſtoralis, num. 2. in
29 3. limit. & hanc eſſe regulam, quod iuriſdictio
in dubio cenſeatur cumulatiuè collata, poſt
Io. Andr. & alios firmat Felin. in d. c. Paſtoralis,
num. 2. & in c. Cæterum. n. 4. de iudic. & Iaſ. plura
cumulans in l. Quod in rerum, §. Si quis, poſt
col. vlt. ff. de leg. 2. vbi teſtatur hanc eſſe magis
30 communem opinionem, quam etiam multoties
probauit S. Congregatio Concilij, in ſpecie in
cauſa iuriſdictionis inter Epiſcopum Burgi
S. Donini, & Præpoſitum Buxeti: cenſuit enim
neque litteras erectionis Eccleſiæ Burgi S. Do-
nini in Cathedralem, nec ſubreptionem litte-
rarum Eugenij IV. quam Epiſcopus afferebat,
quidquam obeſſe Præpoſito, quin ſua iuriſdi-
ctione vti poſſit in Eccleſias, Canonicos, & per-
ſonas iiſdem literis deſignatas. Cæterum nec
Præpoſiti priuilegium obſtare Epiſcopo, quo-
minus, ſi præuenerit, ius ſuum in eaſdem Ec-
cleſias, Canonicos, & perſonas exercere valeat,
ita Præpoſiti iuriſdictionem eſſe cumulatiuam
31 cum Epiſcopo, non autem priuatiuam. Rurſus
cum in c. 7. ſeſſ. 7. detur facultas Ordinarijs viſi-
tandi beneficia eccleſiaſtica curata Monaſterijs

annexa, & in cap.8. immediatè ſeq. ſtatuatur vt locorum Ordinarij eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas authoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & in c.11. ſeſſ.25. de Regul. in Monaſterijs, quibus incumbit cura animarum perſonarum ſæcularium, perſonæ illam exercentes in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, ſubijciantur immediatè iuriſdictioni, correctioni, & viſitationi epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt ſita: S. Congregatio declarauit iuriſdictionem tributam epiſcopo vigore prædictorum Decretorum intelligi cumulatiuè cum inferioribus. Nulla ergo ſubeſt ratio cur non idem ſit dicendum in terminis Decreti, de quo agitur, præſertim verò quia

32 etſi iuriſdictio data fauore certarũ perſonarum cenſeatur priuatiuè collata, quando eſt eis fauor, vt intelligatur alijs adempta, vt per Angelum in d.l.Teſtamenta ſub num.1.verſ.Cumque contingit, cap.De teſtam. tamen ſecus eſt ſi data ſit ratione cauſarum, vt plene probat Afflict. deciſ.41.num.3.verſ.Vt in ſimili, vſque in fin. Paul. de Caſt. in l.Si quis cum Procurator, §. fin. ff. de Procurat. poſt Bald. in l.Vnica, §. Sin autem c.de caduc. tollen. hoc autem caſu iuriſdictio tributa fuit Ordinario loci non fauore perſonarum, ſed ratione cauſarum, nempè, vt in paruis Conuentibus piè, ac religiosè viuatur, & regularis diſciplina quo exactius fieri poteſt obſeruetur, & hæc fuit cauſa finalis in proœmio Decreti expreſſa, ad text. in l.1. ff.de orig. iur.& in l.vlt. ff. de hæred. inſtituen.

33 Hic autem finis pinguius adimpletur ſi iuriſdictio ſit cumulatiua inter Ordinarium, & ſuperiores Regulares, quia quo plures ſunt Iudices, & Viſitatores ſuper dictis Cõuentibus inuigilantes, eo magis continebunt Religioſos in officio, & obſeruantia Regularium inſtitutionum, arg.cap.Super hoc, de hæret. lib.6. & Clemen.1.eod.tit. Quare mens Põtificis iuriſdictionem tribuentis fuit nouum iudicem Superioribus Regularibus addere, & cumulare, non autem illis iuriſdictionem auferre: quæ quidem mens in hac materia iuriſdictionis cumulatiuè, vel priuatiuè in primis ſpectanda eſt, vt plene notat Angel. in dict.l.Teſtamenta, num.1. verſ. Cum contingit, C. De teſtam. Ludou.Rom. in d.conſ.393. num.12. & ibi Hor. Mand. in additionibus in ver.Accumulatiuè, & Fel. in d.c.Paſtoralis, n.2. in 1.limit.

34 Quibus accedit quod iure communi inſpecto, Monaſteria omnia ſubiecta erant iuriſdictioni epiſcopi Diœceſani, cap.Monaſteria, 18.q.2. vbi dicitur, Monaſteria, vel Monachorum diſciplina ad eum pertineant Epiſcopum, in cuius territorio ſunt conſtituta, c.2.9.q.3.cap. Nulla, 93.diſt. cap.Cum dilectus, vbi Ioan.Andr. & omnes in ſumm.text.de Relig.domib.& tamen iuriſdictio huiuſmodi non competebat epiſcopo priuatiuè ad ſuperiores Regulares, ſed cumulatiuè cum ipſis, quia nihilominus Monachi erant ſub poteſtate Abbatis, vt c. Abbates, & cap.Nullam, 18. q.2.& c.Cum ad Monaſterium, §.Abbas, de ſtat. Monach. & plenè dictum eſt ſupra nu.22. & per diſcurſum in examinatione quinque opinionum à num.10. ſed & Monaſteria, quæ in Congregationem non ſunt redacta, nec ſuos habent ordinarios Viſitatores, ſed epiſcopis ſubduntur, de quibus legitur, & notatur in c.In ſingulis, de ſtat. Monachor. & in Concilio Tridentino, cap.8.ſeſſ.25. de Regular. prout ſunt multæ

35 Abbatiæ in Germania, & in Polonia, nihilominus ſubijciuntur etiam iuriſdictioni Abbatis, vt in d.c.Abbates, cum ſuis concordantibus. Quinimo & in Monaſterijs epiſcopatibus vnitis iuxta text. in cap. 1. Ne Sede vac. cuiuſmodi eſt Monaſterium Affighenien. vnitum Archiepiſcopatui Meclinien. in Belgio, & alia plura, quamuis epiſcopus ſit loco Abbatis, & omnimodam habeat iuriſdictionem, vt notat Abbas in cap. Cauſam, num.8. de Iudic. Rota coram Coccino, dec.157.num.1. nihilominus Monachi ſubſunt etiam Præpoſito, vel Priori ipſius Monaſterij, vt patet in Bulla Pij IV. ſub datum Romæ 1566. Idibus Martij, Pontificatus anno ſecundo; & ſic iuriſdictio ſemper eſt cumulatiua, prout notat gloſ. in d.cap.Nullam, in ver.Tota, 18.q.2. cum qua concordant ibi Archid. & alij, Hoſt. Ioan. Andr. & omnes in d.c.Cauſam.

36 Nec refragatur quod verba memorati Decreti ſint multum prægnantia, vniuerſalia, ac geminata, videlicet viſitationi, correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci plenè in omnibus ſubijciuntur. Nam reſpondetur hęc verba non fuiſſe appoſita in Decreto ad effectum iuriſdictionis adimendæ, ſed ad effectum iuriſdictionis conferendæ. Vnde ſenſus eſt, vt Ordinarius loci in prædictis Conuentibus habeat iuriſdictionem omnimodam, & plenariam in omnibus, ideſt tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, & in mixtis cauſis, & tam in minoribus, quàm in grauioribus delictis, & ſiue procedatur in figura iudicij per viam accuſationis ad pœnam depoſitionis, ſiue ad correctionem in concernentibus regularem obſeruantiam, & ſiue Prælati Regulares ſint negligentes, & moniti, ſiue non, & in his prægnantia verborum Decreti multum operatur, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra in examinatione quinque opinionum à n.16. ſed reſpectu exemptionis, & abdicationis iuriſdictionis à Prælatis Regularibus prægnantia huiuſmodi nihil operatur, vt c. Nullam, iuncta gloſ.in ver.Tota,

37 18.q.2. Et obſeruandum eſt hæc verba fuiſſe ad calamum deſumpta ex Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, quæ incipit, Inſcrutabili Dei Prouidentia, in qua Regulares delinquentes in exercitio curæ animarum, vel adminiſtratione alicuius Sacramenti, aut in prædicatione verbi Dei ſubijciuntur per ipſamet verba plenè in omnibus omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi Diœceſani tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ampliãdo Decretum Concilij Tridentini, in cap. 11. ſeſſ.25. de Regular. & nihilominus ex eo tempore inconcuſsè obſeruatum eſt, vt Regulares in præmiſſis delinquentes etiam à ſuis ſuperioribus Regularibus coërceri, & puniri valeant; & S. Congregatio eiuſdem Concilij Interpres aliàs declarauit iuriſdictionem Epiſcopo attributam ex d. c.11. in Conſtitutione Gregoriana innouato, & extenſo eſſe cumulatiuam cum Superioribus Regularibus, vt ſuperius dictum eſt,

38 num.31. Similiter in Decretis fel. record. Vrbani VIII. de celebr. Miſſar. me Secretario com-

pilatis

pilatis in ead. S. Congregatione, §. Deinceps diſertis verbis ſtatuitur, vt monaſteria deinceps recipienda, in quibus ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis duodecim ſaltem Religioſi ſuſtentari, atq; inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur, & tamen perpetuò obſeruatũ eſt, vt iuriſdictio in Religioſos ibi degentes non cenſeatur adempta Superioribus Regularibus. Igitur prægnantia verborum tribuit quidem Ordinario loci totalẽ, & plenariam iuriſdictio-
39 nem, ſed non tranſlatiuè, ſeu priuatiuè. Et eſt ſimile in d. c. Nullam, 18. q. 2. vbi dicitur: vniuerſa, quæ vel ad diuini cultus reuerentiam, vel ad vtilitatem monaſterij pertinent, Abbatis ſollicitudo, ad quem poteſtas tota pertinere conuenit, debeat adimplere. Et ſic tex. loquitur per verba vniuerſalia, & geminata; & nihilominus gloſ. ibi in ver. Tota, dicit iſtud verbum *tota*, non excludit Epiſcopum, vt c. In venditionibus, 17. q. vlt. & c. Abbatibus, 12. q. 2. Et eò magis quia in Decreto Vrbani VIII. iuriſdictio datur ſimpliciter loci Ordinario: in Decreto autem Innocentij tribuitur Ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato: ergo in terminis Decreti Vrbani non cenſetur illatum præiudicium Ordinariæ iuriſdictioni ſuperiorum Regularium in concurſu alterius iuriſdictionis ordinariæ, fortius idem dicendum in terminis Decreti Innocentij, in quo iuriſdictio ordinaria concurrit
40 cum delegata. Nam iuriſdictio delegata eſt extraordinaria, & odioſa, vt l. Si quando, C. de dilation. iuriſdictio ordinaria eſt fauorabilis, neceſſaria, & amplianda, l. 1. §. Cum Vrbem, de off. Præf. Vrb. & notat Bald. in l. Barbarius, n. 18. ff. de offic. Præto.

41 Poſtremò nunquam mos fuit Apoſtolicæ Sedis eximere Religioſos à ſuis Prælatis Regularibus, quibus ſunt ſubiecti ex obligatione ſurgente à voto ſolemni obedientiæ, quod tenetur eſſe de iure naturæ, vt poſt Innocentium in c. Cum ad monaſterium, n. 2. de ſtat. Monachor. notat Ioan. Andr. in reg. Semel Deo, n. 3. de reg. iur. lib. 6. & quando Romani Pontifices in aliqua ſpeciali cauſa voluerunt tribuere iuriſdictionem Epiſcopo priuatiuè ad Superiores Regulares, id claris verbis expreſſerunt, ſicut fecit Vrbanus VIII. in Conſtitutione edita contra Monetarios. Quod cum Innocentius X. non fecerit in Decreto, de quo agitur, vtique cenſetur noluiſſe, l. vnic. §. Sin autem ad deficientis, C. de ead. tollen. Et ſanè quaſi monſtrum eſſet in Eccleſia, vt in tot conuentibus eſſent Abbates, Priores, & Guardiani, qui non poſſent ſuos Religioſos corrigere, & coercere, & liceret ſubdito cornua erigere, & rebellare contra Prælatum, quem vice Dei ſupra caput ſuum poſuit, & cuius imperio ſe ſubiecit, vt legitur in c. Si Religioſus, de elect. lib. 6. & in c. 2. de Teſtam. eod. lib. & notat Abbas, in cap. Cum ab eccleſiarum, n. 10. ſupr. eod. Præſertim cum multi ſint conuentus in inſulis, aut locis campeſtribus, ſuper quibus Epiſcopi in Vrbibus reſidentes vix poſſunt vigilare, & Religioſos ſine capite, & rectore clauſtrali in regulari diſciplina continere.

Ex quibus concludendum videtur iuriſdictionem inter Ordinarium, & Prælatum Regularẽ eſſe cumulatiuam, ita vt ſit locus præuentioni, quod tenet Abbas poſt Innoc. in d. c. Cum ab Eccleſiarum, n. 9. dicens Epiſcopum concurrere in iuriſdictione cum Prælatis inferioribus, & locum eſſe præuentioni, arg. l. final. C. de iuriſd. omn. Iud. & in hanc ſententiam ſcriptæ fuerunt literæ à S. Congregatione ſuper ſtatu Regulariũ ad Epiſcopos Caſſani, & Auellini ſub die 17. Decembris 1654. ſed quia Prælatus Regularis facilè poſſet in omnibus cauſis præuenire, & iuriſdictionem Ordinarij eludere, videtur expedire, vt S. Congregatio ſtante prægnantia verborum ipſius decreti, declaret non obſtante præuentione ſuperioris Regularis Ordinarium nihilominus poſſe cauſam reaſſumere, & illi inhibere ſi iuſta cauſa ſubſit, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeueritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quàm cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi ſcientia oneretur, & ita fuit reſolutum vt patebit infra in duodecima declaratione.

42 Decreti tenorem habes per extenſum in cap. Relatum, n. 71. infra Ne Cler. vel Monach. nunc ſequuntur Declarationes ad dictum Decretum à Sac. Congregatione ſuper ſtatu Regularium editæ, atque à S. D. N. Alexandro Papa VII. approbatæ. Poſito decreto Felic. rec. Innoc. Papæ X. ſuper ſubiectione nonnullorum Conuẽtuum correctioni, viſitationi, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, contingit dubitari de infraſcriptis.

1. An Epiſcopus in Conuentibus ſuæ iuriſdictioni ſubiectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere.

2. An poſſit Epiſcopus à prædictis Conuentibus Religioſos amouere.

3. An Regulares eorumdem Conuentuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis.

4. An Epiſcopus in eiſdem Conuentibus ſe ingerere poſſit in his, quæ regularem diſciplinam concernunt.

5. An Eccleſiæ dictorum Conuentuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conuerſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint.

6. An ipſæ Granciæ, & Conuerſi in eis degentes ſubſint viſitationi Epiſcopi.

7. Quid in Eccleſijs, ſeu Capellis Granciarũ in quibus nullus degit Conuerſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi.

8. An liceat Epiſcopo viſitare Cõuentus tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quàm non ſuppreſſos ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi.

9. An Epiſcopus viſitans huiuſmodi Conuentus ſuæ iuriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes poſſit à viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia.

10. An iuriſdictio Ordinarijs locorum tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis attributa in ſupradicto Decreto competat Vicarijs generalibus Epiſcoporum, nec non Abbatibus, & alijs infe-

inferioribus Prælatis proprium territorium, ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

11. An Prouinciales, & alij Superiores Regulares poſſint eiuſmodi Conuentus iuriſdictioni Ordinarij ſubiectos, & Religioſos in illis degentes viſitare, corrigere, & punire, omnemq; iuriſdictionem in eis exercere ſicut poterant ante dictum Decretum.

12. Si Superior Regularis in cauſa præuenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex eiſdem Conuentibus Ordinario ſubiectis fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando; an Epiſcopus poſſit huiuſmodi cauſam reaſſumere, ac ſuperiori inhibere.

13. Si è conuerſo Epiſcopus in cauſa præuenerit contra Religioſum in tali Conuentu commorantem, an Superiori Regulari eo caſu liceat illum amouere, & in alio Conuentu collocare; & ſi de facto collocauerit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic amotum reuocare ad primum Conuentum.

14. Si Prouincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conuentu remouere, an Epiſcopus prohibere poſſit.

15. Si à Conuentu primum ſuppreſſo, ac deinde Religioni reſtituto abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breue tempus vnus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentiũ, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conuentus remaneat ſuppreſſus vt prius.

16. Quid ſi à Conuentu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis è ſex Religioſis ibi exiſtentibus, an durante tali abſentia, Conuentus ſubiaceat iuriſdictioni Ordinarij.

17. An Religioſo illo redeunte, vel aliàs impleto numero ſex Religioſorum Conuentus recuperet priſtinam exemptionem.

18. Si gratia reſtitutionis Conuentus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſtea contingat, vt eiuſmodi numerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conuentus reuiuiſcat.

19. Ad hoc vt gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conuentus denuò remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto præuia cauſæ cognitione.

20. An ab huiuſmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum tam deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum.

21. Cum ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conuentibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura.

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita hunc in modum reſpondit, videlicet.

Ad 1. Non poſſe.

Ad 2. Poſſe ex rationabili cauſa, commonito tamen prius ſuperiore Regulari, ad quem pertinet, vt eoſdem Religioſos aſſignet in alijs Conuentibus.

Ad 3. Poſſe compelli.

Ad 4. Poſſe.

Ad 5. Poſſe.

Ad 6. Subeſſe.

Ad 7. Itidem ſubeſſe.

Ad 8. Minimè licere antequam aliunde conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia numeri conſtituto.

Ad 9. Expedire vt S. D. N. decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conueutus viſitauti quicquam accipere procurationis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Poſſe ſicut prius, non tamen priuatiuè ad Epiſcopum.

Ad 12. Non poſſe, niſi ex iuſta cauſa, veluti cum videt Superiorum Regularem ex odio vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeueritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quàm cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum à loco amouere, & ſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcumque remedij reuocare, etiam inuocato auxilio Ordinarij, & brachio ſæculari, ſi opus fuerit, cuiuſcumque loci, in quo Religioſus ille reperiatur.

Ad 14. Non poſſe.

Ad 15. Gratiam ob id non eſſe nullam, ceſſante omni fraude, nec Conuentum remanere ſuppreſſum.

Ad 16. Subiacere durante abſentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reuiuiſcere.

Ad 19. Debere ita procedere, nec ante declaratoriam licere Epiſcopo Conuentus poſſeſſionem apprehendere, aut Religioſos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectũ deuolutiuum tantùm, non autem ſuſpenſiuum.

Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectũ completo anno quadrageſimo.

Declarationes ſupraſcriptas S. D. N. ad ſe relatas approbauit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſeruari præcepit, contrarijs quibuſcunque non obſtantibus. Datum Romæ die 27. Iulij 1655.

43 Vlterius QVÆRO ſtante eodem decreto Innocentij X. quo parui Conuentus non habentes numerum Religioſorum ibi præſcriptum viſitationi, correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegati plenè in omnibus ſubijciuntur: An Abbates, Priores, Guardiani, & alij prædictorum Conuentuum Superiores ab Epiſcopo vocati ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur.

Ad partem negatiuam allegatur primò Concilium Turonenſe c.2. vbi ſic legitur. Epiſcopus non

non debet Abbatem cogere ad Synodum ire, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat; Refertur in c. Epiſcopus, il 2. 18. diſt. & in §. final. 18. q. 2. Per quæ iura glo. in c. Abbates in ver. Vocatione, 18. q. 2. exponens litteram ibi, *accepta vocatione conueniant*: dicit, ſi neceſſitas magna fuerit, aliàs Abbates non debenr vocari ad Synodum. Item gloſ. 1. in c. Nimis praua, de exceſſ. Prælat. dicit: omnes enim Religioſi, qui populum non habent, ad Synodum ire non tenentur, & concordat gloſſa, in c. Decernimus, in ver. Abbates, 18. diſt. Item gloſſ. 1. in c. Quod ſuper his, infra de maior. & obed. quæ ſimiliter ait Abbates non habentes populum non teneri ad Synodum venire, niſi cauſa rationabilis ſubſit; & ideo Abbates Ciſtertienſes non teneri, quamuis non eſſent exempti cum non habeant Populum, & ſequitur ibi Butr. n. 10. verſ. Vnde dicit. Ergo parum refert quod hodie ex Decreto Innocentij X. Abbates ſubſint iuriſdictioni Epiſcopi, cum etiam ſuppoſita huiuſmodi ſubiectione, ad Synodum non ſint vocandi.

44 Secundò, ad hanc partem inducitur text. in d. c. Quod ſuper his, de maior. & obed. vbi Innocentius III. Abbates, inquit, & Sacerdotes Diœceſana tibi lege ſubditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt, &c. per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas. Ex quo textu arguitur ſic. Regulares qui non ſubſunt Epiſcopo lege Diœceſana, non tenentur ad illius Synodum accedere, vt ibi probatur à contrario ſenſu: Sed Regulares non ſubſunt Epiſcopo lege Diœceſana c. Eleutherius, 18. q. 2. gloſ. in c. 1. in verb. Diſciplinæ infra de ſtat. Monach. & ex Decreto Innocentij ſubijciuntur Epiſcopo lege iuriſdictionis dumtaxat, vt patet ex illis verbis *omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci ſubijciuntur*. Ergo ad illius Synodum ire non tenentur.

Et confirmatur, quia lex Diœceſana, & lex iuriſdictionis ſunt diuerſæ; vnde res iudicata in vna non obſtat agenti in alia, vt eſt caſus in cap. Dilectus, & ibi Ioan. Andr. & omnes notant in ſum. infra eodem. Vocatio autem ad Synodum pertinet ad legem Diœceſanam, vt ibi notat gloſſa magna ante medium verſ. Ad legem verò

45 Diœceſanam ſpectat vocatio ad Synodum, & Butrius in d. c. Quod ſuper his, in 2. not. num. 3. Ergo Decretum Innocentij, quod loquitur de lege iuriſdictionis trahi non debet ad vocationem ad Synodum, quæ eſt de lege Diœceſana, arg. l. Papinianus exuli, ff. de Minoribus, & conſequenter Regulares quoad huiuſmodi vocationem ad Synodnm remanent exempti, quemadmodum erant ante illud Decretum: nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. de Teſtamen. l. Præcipimus, in fin. C. De appellat. Gloſſ. in c. Conſtitutionem in ver. Prorogamus, de Regularibus, lib. 7.

46 Tertiò, ad idem allegatur textus in cap. Nimis praua, infra de exceſſ. Prælat. vbi Gregorius IX. inter grauamina Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus illata recenſet primo loco quod Prælati eos ad Synodos ſuas cogunt accedere. Igitur quicquid ſit de Abbatibus, &

47 Monachis, certè Fratres Mendicantes non videntur cogendi, prout hanc differentiam inter Abbates, & Mendicantes poſt Gemin. conſtituit Felin. in cap. Quod ſuper his, num. 1. infra de maior. & obedien. & Henric. Bott. de Synodo Epiſcopi in 2. p. num. 4. & num. 12. inter Tractatus communes, volum. 2. folio 209.

48 Quartò, exempti qui ſubſunt Generalibus Capitulis, non tenentur Synodo Epiſcopi intereſſe, vt in Decreto Concilij Trid. c. 2. §. Synodi quoque, ſeſſ. 24. ſed Regulares paruorum Conuentuum in Italia ad quam reſtringitur Decretum Innoc. X. ſubſunt omnes Generalibus Capitulis. Ergo Synodo Epiſcopi intereſſe non tenentur.

Et confirmatur, nam ratio cur Patres Concilij noluerint adſtringere ad Synodum Regulares ſubiectos ſuis Capitulis Generalibus, ea videtur fuiſſe, quia cum tales habeant ſuos Generales Viſitatores, & eorum ſtatutis ligentur, vt cap. Quia in ſingulis infra de ſtat. Monach. non videtur conueniens, vt legibus, & Conſtitutionibus alterius Superioris adſtringantur: hæc autem ratio viget etiam poſt decretum Innoc. cum per illud Regulares non eximantur à ſuis Prælatis Regularibus, vt fusè probatum eſt in præcedenti quæſtione à nu. 26. & in declarationibus n. 42.

49 Quintò, tam de iure communi, quàm ex Concilio Trid. eximuntur ab acceſſu ad Diœceſanam Synodum ſoli exempti habentes Capellas, vel populum ſubiectum Epiſcopo, & habentes animarum curam perſonarum ſæcularium, vt in c. Ex ore, in fin. de Priuileg. & in d. c. 2. ſeſſ. 24. Ergo in alijs omnibus firmatur regula, quod accedere non teneantur, vulgata leg. Nam quod liquidæ, §. final. ff. De pœna legata.

50 Sextò, Synodus celebratur ab Epiſcopo auctoritate ordinaria, cum ſit de iuribus Epiſcopalibus, c. Conquerente, infra eod. Ergo facultas delegata quæ tribuitur Ordinario in Decreto Innocen. quantum ad Synodum videtur impertinens.

51 Septimò, & vltimò, Religioſi exempti à iuriſdictione Epiſcopi non tenentur illius Synodo intereſſe, c. Ex ore, in 2. membro diffinitionis de Priuil. d. c. Nimis praua de exceſſ. Præl. Gloſſ. in d. c. Quod ſuper his, de maior. & obed. quam ibi omnes ſequuntur, vt reſtatur Henr. Bott. de Synod. Epiſcopi in 2. p. ſub nu. 4. circa finem verſ. Si autem Abbates, reddens rationem, quia ex quo tales exempti non ſubſunt Epiſcopo, non adſtringuntur, nec ligantur ſtatutis eius, vt not. in cap. 1. ſupra de Conſtit. Religioſi autem fere omnes exempti ſunt ex priuilegijs Apoſtolicis à iuriſdictione Epiſcopi, vt ſcripſi plenè in c. Tuarum, infra de priuileg. et hanc exemptionem nō ſuſtulit ipſum Decretum Innocentij, quia auctoritas Apoſtolica in illo Epiſcopis delegata non violat priuilegia, nec perimit exemptionem Abbas in c. Graue, n. 1. & 5. ſupra de Off. ordin. & ſcripſi in d. c. Tuarum, n. 31. & 33. Igitur Religioſi tanquam exempti ab Epiſcopi iuriſdictione illius Synodo ex prædicto Decreto intereſſe non tenentur.

52 Quibus tamen non obſtantibus, ad propoſitum dubium videtur reſpondendum, Abbates,

Priores, Guardianos, & alios paruorum Conuē-tuum huiuſmodi ſuperiores teneri ad Synodum Diœceſanam accedere ſi ad eam vocentur ab Epiſcopo vt Sedis Apoſtolicæ Delegato, ex infraſcriptis.

Et primò ad hoc allegatur Concilium Aurelianēſe relatum in c.Abbates, 18.q.2.his verbis, Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant: & ſi quid extra Regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur: qui ſemel in anno in loco, vbi Epiſcopus elegerit, accepta vocatione conueniant.

Concordat c.Annis ſingulis, 18.diſt.vbi habetur: Annis ſingulis Epiſcopus in ſua Diœceſi Synodum faciat de ſuis Clericis, nec non Abbatibus, & diſcutiat alteros Clericos, & Monachos, ad idem c.Decernimus, ead.diſt. Ecce igitur perſpicua facultas Epiſcoporum vocandi Abbates ad Synodos ſuas. Et quamuis iura præallegata intelligenda ſint de Abbatibus non exemptis, ſecundum Goffred.& Hug.quos refert, & ſequitur Archid. in d.c.Abbates, nu 9.verſ.Vel loquitur, tamen tales ſunt hodie Superiores Regulares paruorum Conuentuum ex Decreto Innocentij X. vt mox dicetur.

Secundò, pro hac parte multum ſtringit text. in c.Ex ore, infra de priuileg. vbi exorta controuerſia, an Abbas Cœnobij Suaſen. tam in capite, quàm in membris eſſet liber ab acceſſu ad Synodum Epiſcopalē, Innocentius III. ait: [Sententialiter diffinimus, quod Suaſen. Cœnobium liberum eſt in capite tanquam ab Epiſcopali iuriſdictione prorſus exemptum, & ſoli Romanæ Eccleſiæ ſubiectum: in membris autem quæ non probantur exempta, Diœceſano Epiſcopo ipſum ſubiacere decernimus: propter quod Abbas ad Synodum eius debet accedere.] Hactenus verba Innocentij, ex quibus euidenter apparet fundamentum acceſſus ad ſynodum eſſe ſubiectionem iuriſdictioni Epiſcopi, ac proinde Superiores Regulares, qui iuriſdictioni Epiſcopi ſubſunt, abſq; dubio teneri ad illius Synodum accedere, quãuis Capellas, vel Populum Epiſcopo ſubiectū non habeant. Et ita hanc Regulam conſtituit Hugo in c.Abbates, 18.q.2.Innoc. in c.Graue. in princip. infra de præben.& poſt alios quamplures Henric.Bott.de Synodo Epiſcopi in 2.p.ſub n.4.ante medium, verſ. Si verò Abbates, & infra in verſ. Quid tenendum, dicens, hanc opinionem eſſe communem, & de iure veriorem. Quamobrem cum ſuperiores Regulares paruorum Conuentuum ex Decreto Innocentij ſint ſubiecti iuriſdictioni Epiſcopi vt Sedis Apoſtolicæ Delegati, dubitandum non eſt quin ad illius Synodum teneantur accedere, ſi ad eam vocentur ab ipſo auctoritate delegata.

53 Tertiò, Synodus mixta eſt de lege Diœceſana, & de lege iuriſdictionis, vt notat Hoſt. in d. c.Quod ſuper his, num. 2.de maior. & obed. vbi exponens illud verbum, *Diœceſana*: Dicas, inquit, quod Synodus mixta eſt, in eo enim, quod Synodus, de lege Diœceſana eſt: & in eo, quod ibi iudicatur, vel aliquid ſtatuitur, de lege iuriſdictionis eſt: vnde dic, Diœceſana, ſubaudi & iuriſdictionis: & eum ſequuntur ibi totidem verbis Io. Andr. n 6.Butr.nu.12. verſ. Idem Hoſt. Abbas col.2.& alij communiter, Gemin. in d. c. Epiſcopus, il ſecondo poſt med. verſ. Aut non ſunt exempti, 18.diſtin.vbi concludit Synodum eſſe mixtam, & participare de vtraque lege, propter ſtatuta, & aliqua, quæ ibi fiunt reſpicientia vtramque legem; & ideo tales Abbates etiamſi habeant populum, debere venire ad Synodum, & ita procedere, tex. in d.c. Quod ſuper his, & eum ſequitur ad litteram Præpoſitus ſub nu. 1. poſt med. verſ. Aut non ſunt exempti. Et hoc præcipuo fundamento Doctores vnanimiter tenent Prælatos Regulares, ſicut ſunt Abbates, Priores, & Guardiani: qui à iuriſdictione

54 Epiſcopi non ſunt exempti, quamuis non teneantur ad Cathedraticum, & alias angarias, & perangarias, quæ ſunt de lege Diœceſana, tamen teneri ad Synodum propter mixturam iuriſdictionis. Et ita expreſſe notat Hoſt. vbi ſupra dicens: ex hoc cap. euidenter patet, quod etſi Monaſteria ſint exempta à lege Diœceſana quoad præſtationem Cathedratici, &c. Abbas tamen non eſt exemptus quoad Synodum, imo tenetur ad ipſam venire, & ſi populum non habeat, & concordant ibi Io. Andr. n.7.Butr.nu.12. d.verſ.Idem Hoſt. & reliqui omnes. Quare cum hodie ex decreto Innoc. Superiores Regulares paruorum Conuentuum ſint ſubiecti iuriſdictioni Epiſcopi ſequitur perneceſſe, vt ad illius Synodum accedere teneantur, quod argumentum ni fallor ſufficeret pro deciſione præſentis controuerſiæ; & eo vtitur Hugo in cap.Abbates, 18. q.2.vbi ait, quod Abbas non exēptus tenetur ire ad Synodum, in qua aliquid ſtatuitur, quod ipſum tangat, quia hoc eſt de lege iuriſdictionis, Butr.d. n.12.verſ.dicit Hugo, & Præpoſitus in d.c.Epiſcopus, il ſecondo, col.2.18. diſt. Et alijs relatis Henric. Bott.de Synodo Epiſcopi in 2.p. ſub nu.4.verſ.Quid tenendum. Et confirmatur, quia Decretum Innocentij ſubijcit Religioſos iuriſdictioni Epiſcopi non ſimpliciter, ſed dicit omnimodæ iuriſdictioni plenè in omnibus, quæ verba vniuerſalia, & geminata includunt etiam ea, quæ aliàs in diſpoſitione generali non includerentur, vt ſcripſi in c.Ex parte, num. 31. & 44. de Priuileg.

55 Quarto, cum Superiores paruorum Conuentuum ex Decreto Innoc. iure delegato ſubſint iuriſdictioni, & foro Epiſcopi, ambigendum non eſt, quin eodem iure, etiam ligentur illius ſtatutis, qui forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, c.Vt animarum, de Conſtit. lib.6. & ſcripſi in cap.Quæ in Eccleſiarum, n.23.ſupra de Conſtit. & ſtatuendi poteſtas à iuriſdictione regulatur, vt notat Bart. in l. Omnes populi, in 1.q.principali de iuſt.& iure, Dec.in c.Eccleſia S.Mariæ, num.69.de Conſtit. & in his terminis Henric.Bott. de Synodo Epiſcopi in 2.p.num.4. circa fin.verſ.Si autem Abbates. Ex quo ſequitur, vt teneantur etiam accedere ad Synodum: nam qui Conſtitutionibus ſynodalibus adſtringuntur, non eſt ratio cur ſimiliter non teneantur Synodo intereſſe ad illas diſcutiendas, arg. cap. Nimis praua, ibi Ad ſynodos ſuas cogunt accedere, & ſuis Conſtitutionibus ſubiacere, de exceſſ.Prælat. cum ſimilibus. Quinimo dicunt Doctores bonum eſſe vt Abbates interſint propter ſtatuta quæ in ſynodo fieri poſſunt ſibi præiudicialia, quibus poterunt reſiſtere ſi ſunt

præ-

præſentes, cap. Nicęna, 31. diſtin. ita Cardinalis, in d. cap. Quod ſuper his, qu. 1. in fin. de maior. & obed. dicens, tutius eſſe vt tales Abbates veniant ad ſynodum epiſcopi propter euitandas opiniones falſas, quia propter ſtatuta bonum eſt etiam Abbates accedere ad Synodum prouincialem, & ſequitur Henr. Bott. de ſynodo epiſcopi, in 2. par. ſub num. 4. verſ. Aduerte etiam.

56 Quintò, Synodus eſt præambulum viſitationis, quia iuxta praxim S. Congregationis Concilij epiſcopi debent primò Synodum congregare, & ſtatuta edere, ac deinde Diœceſim viſitare, vt cognoſcant, an ſtatuta Synodalia ſeruentur, nec ne. ergo epiſcopus qui ex Decreto Innocentij poteſt Regulares viſitare, poteſt etiam eos vocare ad ſynodum, quia quando aliquid permittitur, videntur eſſe omnia permiſſa per quæ peruenitur ad illud, leg. Ad remmobilem, & l. Ad legatam, ff. De Procurat. leg. 2. ff. De iuriſdictione omn. Iudic. & notat Barthol. in leg. Oratio, ff. De Sponſalibus.

57 Vltimò obſeruandum eſt in Epiſcopo conſiderari poſſe duplicem iuriſdictionem, videlicet ordinariam, & delegatam. Reſpectu iuriſdictionis ordinariæ Regulares exempti, qui ſubſunt generalibus Capitulis, ſunt prorſus immunes ab acceſſu ad Diœceſanam Synodum tam de iure communi, vt in dicto cap. Ex ore, in fine de Priuileg. cum alijs ſupracitatis, quam ex Decreto Concilij Tridentini, in dicto cap. 2. §. Synodi, ſeſſ. 24. & hac in parte nil noui ſtatuit Decretum Innocentij, quia poteſtas delegata in eo Decreto Epiſcopo attributa non violat exemptionem à iuriſdictione ordinaria, vt dixi ſuprà in vltimo argumento contrario, num. 51. At reſpectu iuriſdictionis Delegatæ à Sede Apoſtolica Regulares paruorum Conuentuum nunquam fuerunt exempti, quia Papa neminem eximit à ſeipſo, vel à ſua auctoritate, vt notat Abbas in cap. Graue, num. 1. & 5. ſupra de offic. Ordin. & dixi in cap. Ex parte, num. 22. infra de Priuileg. Et hodie poſt Decretum Innocentij expreſsè ſunt ſubiecti Epiſcopo procedenti vt Sedis Apoſtolicæ Delegato, Ergo palam eſt eos tanquam ſubiectos iuriſdictioni delegatæ teneri accedere ad Synodum Epiſcopi, ſi ad eam vocentur ab ipſo delegata auctoritate. Et per hoc patet reſponſio ad ſeptimum, & vltimum argumentum contrarium, quia dum dicitur facultas delegata non violat exemptionem, hoc verum eſt de exemptione à iuriſdictione ordinaria, à qua Regulares remanent exempti, prout erant ante Decretum Innocentij; & ideo non tenentur venire ad Synodum ſi iure ordinario vocentur ab Epiſcopo: at verò ab auctoritate ei delegata non ſunt exempti, imò expreſsè ſubiecti ex eodem Decreto: ac proinde tenentur accedere ſi ab Epiſcopo vocentur ex facultate delegata.

Non obſtant alia contraria.

58 Ad primum enim reſpondetur illam paleam in d. c. Epiſcopus, il 2. 18. diſtin. poſſe intelligi de Abbatibus Ciſtertien. Ordinis, & ſic de priuilegiatis, & exemptis, prout intelligit ibi glo. 1. ſed alij Abbates tenentur venire ad Concilium, vt gl. ſubdit, cum qua videtur tranſire ibi Præpoſitus, n. 1. & concordant Archidiaconus, & Lapus in d. c. Abbates, 18. q. 2. Facit c. Cum ſecundum ordinem, de Præſcr. Licet hoc durum videatur Henr. Bott. de Syn. Epiſc. in 2. p. n. 8. Vel dicas d. c. Epiſcopus non loqui de obligatione accedendi ad Synodum, ſed de coactione, qua Epiſcopus vti non debet etiam contra Abbates non priuilegiatos ſine rationabili cauſa. Et ita expreſsè notant Hoſt. Io. Andr. Gemin. & Præpoſ. ſupra relati n. 53. dum dicunt Synodū participare de vtraque l. Diœceſana, & iuriſdictionis; & ideo Abbates iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectos, quamuis ſint exempti à l. diœceſana, teneri ad Synodum Epiſcopi accedere, ſed tamen Epiſcopum non debere illos cogere ſine cauſa rationabili, putà ſi ageretur de illorum reformatione; Itaq; vocati ab Epiſcopo tenentur omnino parere, quia diuinare non poſſunt ob quam cauſam Synodus congregetur, vt conſiderat Abbas in d. c. Quod ſuper his, col. 2. circa fin. verſ. Vlt. oppono. Et ideo indiſtinctè accedere tenentur, ſed non debet Epiſcopus per cenſuras, & pœnas eos cōpellere, niſi aliqua rationabilis cauſa exiſtat, vt dicitur in illa palea. Et hoc modo ad concordiā reducuntur iura, quæ in hac materia videntur oppoſita, ſecundum DD. In contrarium tamen videtur textus in prædicta Decretali quod ſuper his, in fin. ibi; Per cenſuram Eccleſiaſticam ad Synodum ipſam venire compellas.

Ad ſecundum, & ad illius confirmationem patet reſponſio ex dictis ſupra in 3. argum. pro hac ſententia n. 53. quia Synodus non eſt abſolutè de lege diœceſana, ſed mixta etiam de lege iuriſdictionis, & ideo tenentur accedere omnes, qui ſunt de lege iuriſdictionis quamuis non ſint de lege Diœceſana, ſecundum Hoſt. & alios ibi allegatos.

59 Ad tertium reſpondetur textum in præallegato c. Nimis praua, de exceſſ. Prælat. loqui de Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus in hoc ſpecialiter priuilegiatis, vt innuit ibi gl. 1. dum allegat c. Ex ore, in fin. de Priuil. quod loquitur de priuilegiatis, & exemptis ab acceſſu ad Synodū: & apertiùs not. Hoſt. in d. c. Quod ſuper his, n. 2. verſ. Niſi priuilegium aliud inducat. Et ex illo Io. Andr. n. 7. eod. verſ. Et Abbas, col. 2. circa fin. verſ. Limita textum, de maior. & obed. Regulares autem paruorum Conuentuum poſt Decretum Innocentij non ſunt in hoc priuilegiati, imò expreſsè ſubiecti Epiſcopo vt Delegato Sedis Apoſtolicæ; & conſequenter tenentur ire ad illius Synodum ſi iure delegato vocentur.

60 Vel dicas textum in d. c. Nimis praua, loqui de fratribus ſimplicibus, non autem de prioribus, & Guardianis, qui coguntur accedere, ita Hoſt. in d. c. Quod ſuper his, n. 2. in fin. verſ. Vel illud de fratribus, hoc de Abbatibus: coguntur, ergo priores, & Guardiani, & non fratres: hactenus Hoſt. cum quo concordant ibi Io. Andr. n. 7. in fin. verſ. Fratres non tenentur venire, Prælati vero ſic. Et Abbas col. 2. circa fin. verſ. Vel intelligatur in ipſis Religioſis inferioribus, ſecus

in eorum prælatis. Et eſt ſimile in ſimplici Monacho clauſtrali, qui non tenetur venire ad Synodum, c. Conuenientibus, 1. q. 7. Felin. in d. c. Quod ſuper his, n. 1. & Henr. Bott. de Syn. Epiſc. in 2. p. n. 11. & tamen Abbas tenetur, vt in d. c. Abbates, 18. quæſt. 2. & in cap. Annis ſingulis, 18. diſt.

61 Ad quartum reſpondetur exemptos, qui ſubſunt Capitulis generalibus, non teneri ad Synodum accedere in vim Concil. Trident. ſed tamen teneri in vim Decreti Innocentij, Vt in paruis,

Ad confirmationem reſpondetur Innocentiũ in ſuo Decreto nullam rationem habuiſſe, quod Regulares paruorum Conuentuum ſubſint pluribus iudicibus, quin potius voluit iuriſdictionem Epiſcopo attributam eſſe cumulatiuam cum Superioribus Regularibus, & Religioſos in eis degentes adſtringi, & ligari tam legibus ſuorum prælatorum, quàm ſtatutis Epiſcoporum, & ab vtriſque viſitari, corrigi, ac puniri poſſe: & ſic iuriſdictionem inter Epiſcopos, & Superiores Regulares eſſe cumulatiuam, & locum eſſe præuentioni, vt fusè probatum eſt in quæſt. præced. à n. 26. vſq. ad n. 43. & in declarationibus

62 ibi poſitis in fine. Quod ſi contingat vt Synodus congregetur eo tempore, quo celebratur eorum Capitulum, tunc prælatus Regularis poterit vni accedere per ſeipſum, & alteri per ſubſtitutum, ſicuti dicunt DD. de Abbate habente Eccleſias in diuerſis Epiſcopatibus, quia poterit ire ad Synodum vnius Epiſcopi perſonaliter, & ad Synodos aliorum Epiſcoporum per ſubſtitutos, ſi eodem tempore celebrentur, vt inter alios notat Ant. de But. in d. c. Quod ſuper his, n. 2. de maior. & obedien.

Ad quintum reſpondetur argumentum procedere in terminis iuris communis, & Concilij Tridentini, ſecus verò poſt Decretum Innocentij.

63 Ad ſextum reſpondetur negando conſequentiam, quia non eſt nouum in iure, vt Epiſcopus exerceat iura epiſcopalia in ſubiectos auctoritate ordinaria, & in exemptos delegata à Sede Apoſtolica. Vnde videmus viſitationem, & correctionem ſubditorum fieri ab Epiſcopo ordinaria auctoritate, cum hæc ſint de iuribus Epiſcopalibus, vt in d. c. Conquerente, inf. eod. & tamen Religioſos in paruis Conuentibus degentes Epiſcopus viſitat, & corrigit vt Delegatus Apoſtolicus, prout eſt expreſſum in decreto Innoc. X. ſed & loca nullius diœceſis ſimiliter viſitat Epiſcopus proximior vt Delegatus Apoſtolicæ Sedis ex Conc. Trid. c. 9. ſeſſ. 24. Ergo eodem modo quamuis Synodus reſpectu Subditorum celebretur iure ordinario, tamen ex Decreto Innocentij reſpectu exemptorum poteſt Epiſcopus eam congregare, exemptos vocare, & ſtatutis Synodalibus adſtringere non ſua, ſed Apoſtolica auctoritate. Ad hoc textus optimus in c. Periculoſo, §. final. de ſtat. Regular. lib. 6. innouato à Concilio Tridentino in c. 5. ſeſſ. 25. de Regular. ibi: In omnibus monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs verò, Sedis Apoſtolicæ auctoritate, &c. & quam plurimos alios caſus, in quibus Epiſcopus ex Concilio procedit in Subditos facultate ordinaria, & in exemptos delegata, enumerauimus in c. Quoniam, ſupra de off. Deleg. vbi plenè videas.

Ad ſeptimum reſponſam eſt ſupra in vltimo argumento pro hac parte, n. 57.

Et hanc ſententiam probauit Sanctiſſimus, vt in eius literis in forma Breuis quarum tenor talis eſt.

ALEXANDER PAPA VIII.

Ad futuram rei memoriam.

64 CVm (ſicut accepimus) poſito Decreto fel. rec. Innoc. PP. X. Prædeceſſoris noſtri incipien. Vt in paruis, &c. die 10. Februarij 1654. edito, quo parui Conuentus non habentes præſcriptum numerum Religioſorum viſitationi, correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica Delegati plenè in omnibus ſubijciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, & alij prædictorum Conuentuum Superiores ab Epiſcopo vocati, ad Diœceſanam Synodum accedere teneantur: Nos eiuſmodi dubium tollere cupientes, poſſeſſos Abbates, Priores, Guardianos, & alios paruorum Conuentuum huiuſmodi Superiores ad Synodum Diœceſanam accedere teneri, ſi ad eam ab Epiſcopo vti Sedis Apoſtolicæ delegato vocentur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus: Et ita ab omnibus, ad quos pertinet, ſeruari præcipimus. Decernentes eaſdem præſentes literas ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere; ſicque in præmiſſis per quoſcumque iudices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumuis Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cœteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris, die 30. Martij 1661. Pontificatus noſtri anno ſexto.

DE

DE OFFICIO Ordinarij.

Cap. Irrefragabili.

SVMMARIVM.

1 *PRalati ſubditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel conſuetudine non obſtante.*

2 *Diſſimulatio peccatorum in Prælato eſt culpa mortalis.*

3 *Conſuetudo quæ morum reformationem, & correctionem impedit, non valet.*

4 *Diuturnitas temporis ſine veritate; & ratione eſt vetuſtas erroris.*

5 *Præſcriptio non valet ſi ſit correctionis impeditiua; Secus ſi correctionis translatiua.*

6 *Appellatio non impedit executionem eorum, quæ ad morum reformationem, & correctionem pertinent.*

7 *Admittitur tamen ad effectum deuolutiuum.*

8 *Et admittitur ad vtrumque effectum, ſi Prælatus limites viſitationis, ſeu correctionis excedat.*

1 IRREFRAGABILI. Prælati ſubditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel conſuetudine non obſtante. Hoc dicit, vſque ad §. Exceſſus. Diuiditur in duas partes, in prima prouidet, in ſecunda remouet obſtacula, ibi, *Vt autem*.

2 Nota primò ibi, *Ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur*. Diſſimulationem peccatorum in Prælato eſſe culpam mortalem. Quod ſatis innuit gloſſ. 1. hic, dum dicit, Durum verbum eſt iſtud pro Prælatis negligentibus ſubditos corrigere: cum enim increpare delinquentes noluerit, eos proculdubio tacendo Paſtor occidit, vt Gregor. ait in cap. Epheſijs, 43. diſtinct. & hoc intendit hæc littera, dum dicit, Sanguis eorum. Idem probatur in cap. Sit Rector, eadem diſtinct. & in cap. Error, 83. diſtinct. & tenet gloſſ. penult. in cap. Clericis, §. fin. de Immunit. Eccleſ. libr. 6. Petr. Brixien. in Repert, in ver. Diſſimulatio, gloſſ. pragmat. in procemio, §. Quæ omnia, in ver. Diſſimulare, Antonius de Butriuo, in cap. Nouit, num. 27. verſ. Nota diſſimulationem peccatorum inferiorum eſſe mortalem in Prælato, & ibi etiam Petr. de Anchar. num. 12. infra de Iudic. dixi in cap. fin. in 1. notabili, de Regular.

3 Secundò nota conſuetudinem, quæ correctionem, & reformationem impedit, non valere, vt hic & in cap. Cum ex officij, de præſcriptionibus: cum enim ſit nutritiua peccati, corruptela potiùs quàm conſuetudo dicenda eſt, cap. Cum venerabilis, ſupra de conſuetud. nam diuturnitas temporis ſine veritate, & ratione eſt vetuſtas erroris, vt in cap. Veritate, 8. diſtinct. & quanto diuturnior, tanto culpa grauior, cap. fin. de conſuetud. cap. Flagitia, 32. quæſt. 7. Abb. in cap. Extirpandæ, §. Qui vero, num. 36. verſ. Conſuetudo autem, infra de præbend. Vnde meritò huiuſmodi conſuetudinem ſuſtulit etiam Concilium Trident. in c 4. ſeſſ. 14.

5 Quod tamen vendicat ſibi locum ſi ſubditus conſuetudine, vel præſcriptione velit ſe tueri aduerſus correctionem Prælati, vt in cap. Cum non liceat, de præſcript. Secus ſi alius Superior alleget conſuetudinem, vel præſcriptionem corrigendi alterius ſubditos, vt probatur in dict. cap. Cum ex officij, vbi ſubditus non poteſt præſcribere viſitationem, vel procurationem contra Prælatum, ſed alius in perſonam alterius præſcribere poteſt vtramque. Et ita ſecundum Abb. hic in princip. conciliatur prima pars huius Decretalis, quæ improbat conſuetudinem cum ſecunda, quæ illam admittit; nam prima loquitur de conſuetudine correctionis impeditiua; Secunda verò de conſuetudine correctionis tranſlatiua, per quam ſcilicet ius corrigendi, ſeu reformandi ſubditos ab vno in alium ſuperiorem transfunditur.

6 Vltimò nota appellationem non impedire executionem, quæ ad morum eorum reformationem, & correctionem pertinent, concordat, cap. Reprehenſibilis, in finem, & c. Ad noſtram, infra de appell. & cap. Prox. ſupra eodem. Quod ipſum ſancitum eſt à Concilio Tridentino, in cap. 1. verſ. Nec appellatio exequutionem hanc, quæ ad morum reformationem pertinet, ſuſpendat, ſeſſ. 22. & fu-
7 ſius in cap. 10. ſeſſ. 24. Verum neque ex diſpoſitione textus noſtri, neque ex decretis Concilij ſublata eſt appellatio deuolutiua, ſed ſuſpenſiua tantum, vt oſtendunt verba illa,
8 *Impediat, aut ſuſpendat*. Niſi Prælatus procedens tela iudiciaria excederet limites viſitationis, ſeu correctionis; quia tunc liceret appellare ad vtrumque effectum, vt hic patet in verſ. Niſi formam in talibus exceſſerint obſeruandam, & ex ſententia S. Congregationis Conc. plenius ſcripſi in d. c. Ad noſtram, de Appellat.

***

DE

DE OFFICIO IVDICIS Ordinarij.

Cap. Irrefragabili, §. Exceſſus.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum ſi Canonicorum exceſſus conſueuit corrigere, niſi hoc faciat infra terminum ab Epiſcopo præfixum, Epiſcopus corriget. & num. 11.*

2 *Capitulum ex conſuetudine poteſt habere poteſtatem corrigendi exceſſus Capitularium.*
Etiam excluſo Epiſcopo. num. 7.

3 *Et quid in criminibus grauibus. & num. 10.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum. num. 9.

4 *Præſcribi poſſunt per inferiorem Epiſcopo iura omnia Epiſcopalia ad vtramque legem pertinentia.*

5 *Negligentia inferioris conuincitur ex præfixione termini.*

6 *Terminus Capitulo præfixus ab Epiſcopo ad corrigendos Capitulares non eſt expectandus ſi Capitulum dicat ſe nolle corrigere.*

7 *Dictio*, alioquin, *orationem conditionalem facit, & inducit conditionem in caſu contrario.*

8 *Dictio*, ex tunc, *denotat temporis extremitatem.*

9 *Capitula quæ conſuetudine, priuilegio, vel alio iure ſpeciali ſe tuentur aduerſus iuriſdictionem Epiſcopi, qua forma procedere debeant in cauſis criminalibus Capitularium. & num. ſeq. & 21.*

11 *Capitulo negligente in corrigendis exceſſibus Capitularium, an, & quando iuriſdictio ad Epiſcopum deuoluatur. & num. ſeqq. vſque ad num. 22.*
Quid ſi Epiſcopus interſit Capitulo tanquam Prælatus. num. 13.
Et quid ſi interſit tanquam Canonicus. num. 14.
Et quid ſi vocem in Capitulo non habeat. num. 18.
Et quid poſt Concilium Tridentinum. num. 20. & 21.

12 *Epiſcopus de iure communi eſt Caput Capituli.*

15 *Canonici ſinguli non ſunt coniudices vbi Capitulum conſueuit exceſſus illorum corrigere, ſed ipſum Capitulum eſt iudex, & penes ipſum eſt iuriſdictio.*

16 *Epiſcopus, ad quem propter negligentiam Capituli deuoluta eſt iuriſdictio, tenetur procedere contra Canonicos cum Capituli conſilio, vel aſſenſu. & num. 26.*

17 *Item tenetur cauſam appellationis ad ſe interpoſitæ alteri delegare, ſi interfuit Capitulo tanquam Canonicus; & animum ſuum propalauit.*

19 *Iuriſdictio negligente Capitulo propriè ad Epiſcopum non deuoluitur, ſed impedimentum remouetur.*

21 *Iuriſdictio ad Epiſcopum non deuoluitur ſi adiuncti à Capitulo electi vna cum Epiſcopo negligant, vel recuſent procedere contra Capitulares; ſed cogi debent à Metropolitano, vel à Sede Apoſtolica, vt procedant.*

22 *Epiſcopus Abulen. an. poſſit cognoſcere de appellationibus Capitularium à ſententijs contra eos latis à Capitulo pro delictis in Eccleſia patratis, & n. ſeqq. vſque in fin.*

23 *Appellatio, & negligentia quoad deuolutionem iuriſdictionis ad ſuperiorem æquiparantur.*
Declaratur. num. 32.

24 *Appellatio ad proximum ſuperiorem deuoluitur, nec omiſſo medio eſt appellandum.*

25 *Appellatio ad parem interponi non poteſt. & num. 28.*

26 *Epiſcopus in cauſis criminalibus contra Capitulares de iure communi procedere debet cum conſenſu Capituli.*

27 *Capitulum in cauſis Capitularium an de iure communi ſit coniudex cum Epiſcopo.*

29 *Appellatio in cauſa alteri delegata ab vno ex duobus ſocijs in iuriſdictione non deuoluitur ad delegantem, ſed ad ſuperiorem amborum.*

30 *Appellatio à ſententijs Capitulorum in Cathedralibus Hiſpaniarum non conſueuit interponi ad Epiſcopos, ſed ad alios ſuperiores.*

31 *Conſuetudini interpretatiuæ potius ſtandum eſt, quàm communi opinioni.*

§ 1 EXCESSVS. Si Capitulum Canonicorum exceſſus conſueuit corrigere, niſi hoc faciat infra terminum ab Epiſcopo præfixum, Epiſcopus corriget. Hoc dicit vſque ad §. Cæterum, & ſunt duæ partes. In prima ſtatuitur de correctione facienda per Capitulum. In ſecunda de ſuppletione facienda per Epiſcopum, ibi, *Alioquin*.

2 Nota primo, ibi, *Qui conſueuerunt corrigi per Capitulum*. Ex conſuetudine Capitulum Eccleſiæ Cathedralis poſſe acquirere poteſtatem corrigendi exceſſus Capitularium, vt hic eſt caſus ſecundum omnes. Verum Hoſt. num. 5. in ver.
3 Per Capitulum hoc notabiliter temperat, vt habeat locum in correctione exceſſuum plana, & ſimplici, non autem in criminibus grauibus, arg. l. Reſpiciendum, §. Furta, ff. de poen. & l. fin. ff. De his qui ad eccl. confug. nam ſi ageretur de degradatione, non poſſet conſuetudo hanc poteſtatem in inferiorem transfundere, & ita ſecundum eum intelligitur textus in c. Cum contingat, de for. compet. maximè cum talia nec electus, & nondum confirmatus poſſit expedire, vt c. Transmiſſa, §. fin. de elect. & notat idem Hoſt. in c. Dilecto, §. fin. in ver. Dumtaxat, de offic. Archid. & cum eo ſimpliciter transeunt hic Ioan. Andr. num. 22. Bald. num. 3. Butr. num. 27. & Cardin. num. 4. in 1. quæſt. Sed tu aduerte quia degradatio eſt ordinis Epiſcopalis, vt notatur in c. Cum non ab homine, inf. de iudic. & per Hoſt. in c. Dilectus, infr. hoc tit. & Collectar. in dict. c. Cum contingat, num. 3. Vnde non mirum ſi acquiri non poſſit ex conſuetudine; quia quæ ordinis epiſcopalis ſunt, nullo vnquam tempore præſcribuntur, cap. Quanto, ſupra de conſuetud. c. vn. §. per frontis. de ſacr. vnct. & in terminis degradationis ſcripſi plenè in c. Aqua, num. 20. in-
4 fra de conſecrat. Eccleſ. vel altar. At ſecus eſt in materia iuriſdictionis, ſecundum ea quæ notantur

tantur in dict. c. Tranſmiſſa, in gloſ. vlt. Quia etſi
priuatæ perſonæ conſuetudo non poſſit niſi mo-
dicam iuriſdictionem tribuere; tamen Capitu-
lo, vel Abbati, aut alteri inferiori Prælato con-
ferre poteſt etiam ordinariam, & omnimodam
quaſi Epiſcopalem, vt c. Auditis, & c. Cum olim,
infr. de præſcript. c. Accedentibus, & ibi gloſ. fin.
infra de exceſſ. Prælator. Archid. & Ioan. Andr. in
c. Cum Epiſcopus, infra eod. lib. 6. Et in terminis
Capitulum poſſe præſcribere ius diſtinguendi, &
excommunicandi Beneficiatos Eccleſiæ, & alia
faciendi quæ ſunt meri imperij, concludunt Do-
mini de Rota, deciſ. 416. incipien. Fuit dubita-
tum, alias, 2. de præſcript. in nou. Mouentur,
quia omnia iura Epiſcopalia ad vtramq; legem
ſiue iuriſdictionis, ſiue diœceſanam pertinentia
ſunt per inferiores epiſcopis præſcriptibilia, al-
legant iura ſupracitata, & c. Quicunque 16. q. 3.
de hoc dicunt eſſe textum in hoc §. Et ſequitur
Abb. in d. c. Cum contingat, num. 9. 10. & 18. vbi
latè refellit opinionem. Hoſtienſis. Et hæc eſt
veritas, quæ videtur hodie canonizata à Conc.
Trident. vt dicam infra, num. 10.
5 Secundò nota ibi, *infra terminum competen-
tem ab eo præfigendum*. Hanc eſſe practicam con-
uincendi inferiorem de negligentia, vt ſcilicet
præfigatur ei terminus à Superiore ad actum
explicandum, quo elapſo, poterit Superior ſup-
plere, & actum explicare, vt c. Paſtoralis, infra
de exceptionibus, & hic notant Butr. num. 10.
in 5. not. & Abb. num. 1. in vlt. notab. Quod ta-
men procedit niſi terminus ſit ſtatus à iure;
quia tunc dies interpellat pro homine, c. Potuit
de locato, c. 2. de conceſſ. præb. Cardin. hic in 2.
not. & in 4. oppoſ. & in c. Cum Eccleſia, in 7. q.
6 ſupra de elect. Rurſus hoc procedit niſi inferior
ſtatim diceret ſe nolle actum explicare; quia
tunc non oporteret expectare, vt terminus labe-
retur, ſed illico poſſet ſuperior ad actum pro-
cedere, ſecundum Ioan. Andr. num. 9. & Cardin.
in 5. quæſt. arg. d. c. Potuit, de locat. c. Ab eo de
appellat. lib. 6. & c. Venerabilibus, §. Secus de
ſent. excomm. eod. lib.
7 Tertiò nota Capitulum Cathedralis Eccleſiæ
poſſe punire exceſſus Canonicorum etiam exclu-
ſo Epiſcopo, ſi ita ſe habeat conſuetudo, vt per
Butr. n. 10. in 4. not. Quod eſt valde notabile, &
clarè probat hęc littera ibi, Alioquin ex tũc ipſos
corrigere non poſtponat, ponderando dictionem
alioquin, quę non ſolum orationẽ conditionalem
facit, ſed in ſeipſa orationem continet, & condi-
tionem inducit in caſu contrario, vt declarat
Bart. in l. 1. num. 11. ff. De cond. & demonſtrat.
Vnde clauſula illa importat vt ita demum poſſit
Epiſcopus ad correctionem Capitularium pro-
cedere, ſi Capitulum infra terminum præfixum
neglexerit eos corrigere: & conſequenter ſecluſa
negligentia, hæc poteſtas eſt ſolius Capituli pri-
uatiuè ad Epiſcopum, ſecundum Hoſtien. nu. 8.
8 in ver. Alioquin. Ioan. Andr. eod. num. & ver. &
Cardin. in 4. not. Idem inſinuat illa dictio, *ex-
tunc*, quæ denotat temporis extremitatem,
c. Perſonas, infra de appellat. atque ita poteſt
epiſcopus ad correctionem procedere lapſo ter-
mino ipſi Capitulo ad corrigendum præfixo, &
non prius, nec eſt locus præuentioni, vt dicunt
Ioan. Andr. num. 9. & Cardin. in 5. not. & idem
Cardin. in c. Paſtoralis, in 2. q. ſupra eod. Opor-
tet tamen vt ad excludendum Epiſcopum à ſua
iuriſdictione ſolum Capitulum eam exercere
conſueuerit, vt in c. Auditis, infra de præſcript.
& ita contigit in caſu huius Decretalis: nam
Capitulum conſueuit procedere Pręlato non vo-
cato, nec requiſito, ſecundum Hoſtien. num. 8.
verſ. Sed tota hæc quæſtio, & Butr. num. 25. Ne-
que vero hic intellectus eſt diuinatiuus, vt putat
Abbas num. 1. verſ. Item nota quod in dubio,
quandoquidem ſi ſolũ Capitulum quandiu non
eſt negligens poteſtatem habet corrigendi deli-
cta Capitularium excluſo epiſcopo, & hoc in
vim conſuetudinis, vt hic deciditur: Ergo ne-
ceſſe eſt vt Capitulum conſueuerit ad illorum
correctionem procedere epiſcopo non adhibito;
alias enim ſi illum adhibuiſſet, aut conſuetudo
Capituli fuiſſet interrupta per actus epiſcopi, ſe-
cundum vnam opinionem; aut fuiſſet cumulati-
ua ſecundum aliam, vt ſcripſi latiſſimè in præ-
dicta Decretali, Auditis, à nu. 2. vſque in finem.
9 Sed hodie tota hæc controuerſia ſublata eſt à
Concilio Tridentino: nam in cap. 4. ſeſſ. 6. datur
epiſcopo facultas viſitandi, & corrigendi Capi-
tulum ſuæ Cathedralis Eccleſiæ, illiuſque perſo-
nas non obſtantibus exemptionibus, & conſue-
tudinibus, &c. Et hæc facultas extenditur etiam
extra viſitationem, in cap. 6. ſeſſ. 25. & corrigitur,
ſeu ampliatur diſpoſitio huius §. cuius vigore
erat pręmittenda monitio, & terminus pręfigen-
dus, quo elapſo, & non antea epiſcopus corri-
gebat. Hodie verò ex dicto cap. 4. Epiſcopus vel
ſolus, vel illis, quibus ſibi videbitur adiunctis
poteſt Capitularium exceſſus in viſitatione cor-
rigere, & emendare, etiam non data Capituli
negligentia in corrigendo: extra viſitationem
verò ex d. cap. 6. Epiſcopus, vel illius Vicarius
tam informando proceſſum, quàm in cæteris
omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè
procedere debet cum conſilio, vel aſſenſu duo-
rum Capitularium initio cuiuſlibet anni à Capi-
tulo eligendorum, & ſeruata in reliquis forma
ibi præſcripta. Quo loco obſeruandum eſt, ſa-
cram Congregationem de voto Rotæ cenſuiſſe
d. cap. 6. comprehendere non ſolum Capitula
exempta, ſed etiam omnia alia prætendentia ſe
poſſe tueri non modo aduerſus viſitationem, vt
in cap. 4. ſeſſ. 6. Sed etiam aduerſus ea, quæ eo-
dem cap. 6. diſponuntur, quæ agenda ſunt extra
viſitationem ſiue vigore priuilegiorum etiam
ex fundatione competentium, nec non conſue-
tudinum, (vt in caſu huius §. Exceſſus) etiam
immemorabilium, ſententiarum, iuramentorum,
concordiarum, quæ tantum ſuos obligent au-
10 ctores. Hactenus verba declarationis. Rurſus
obſeruandum eſt decreto d. c. 6. ſpecialiter cau-
tum eſſe, vt in criminibus ex incontinentia pro-
uenientibus, & in atrocioribus delictis depo-
ſitionem, aut degradationem requirentibus,
vbi de fuga timetur, poſſit epiſcopus ſolus ad
ſummariam informationem, & neceſſariam de-
tentionem procedere; ſeruato tamen in reliquis
ordine præmiſſo, quæ verba non obſcurè viden-
tur corrigere opinionem Hoſt. hic num. 4. exi-
ſtimantis Capitulum vigore conſuetudinis pro-
cedere poſſe ad correctionem Canonicorum pla-
nam, & ſimplicem, & in leuibus tantum, vt la-
tiùs dixi ſupra num. 3. Etenim ex Concilio ſi
Capitulum conſuetudine ſe tueatur aduerſus
iuriſdi-

iuriſdictionem epiſcopi iuxta declarationem ſa-
cræ Congregationis vtique Adiuncti ab ipſo Ca-
pitulo electi poterunt procedere etiam in atro-
cioribus, & ad ſententiam depoſitionis, ac de-
gradationis, licet non ad actualem degradatio-
nem, quæ eſt ordinis epiſcopalis, vt tetigi eod.
num. 3. in fin. Ipſi enim Adiuncti ſunt Coniudi-
ces vna cum epiſcopo, licet vtriuſque vnum
tantum ſit votum, poſſitque alter epiſcopo acce-
dere, vt diſertis verbis ſtatuitur in d. cap. 6. Et
conſequenter Capitulum vigore conſuetudinis
per ſe ſolum poterat ante Concilium in his cri-
minibus procedere, cum Concilium ex parte
reſtituerit epiſcopo iuriſdictionem illi ex con-
ſuetudine ademptam.

11 In gloſsa, per Capitulum, QVÆRO, an
procedat generaliter, & indiſtinctè quod hic de-
ciditur, vt propter negligentiam Capituli in pu-
niendis exceſſibus Capitularium iuriſdictio ad
epiſcopum deuoluatur.

12 Ratio dubitandi eſt, quia Epiſcopus de iure
eſt caput Capituli, argum. c. Cum clerici, de
ver. ſignific, leg. 2. ff. De his qui not. infam. &
§ Plebs, inſtit. de iur. nat. & tenent hic gloſſ.
præalleg. & Innoc. num. 1. verſ. Sed cum Epi-
ſcopus ſit de Capitulo. Feder. de Sen. conſ. 1.
num. 5. Aut igitur Epiſcopus vna cum Capitu-
lo eſt negligens: & ad eum non poteſt fieri de-
uolutio, ſed ad Metropolitanum; quia paria
delicta pari pœna puniri debent, cap. Dilecto,
ſupra de ſupplen. neglig. Prælator. & cap. Bonæ
memoriæ, il primo, in fin. de elect. Aut non
omnes ſunt negligentes, & penes non negligen-
tes remanet iudicandi poteſtas, c. Gratum, de
poſtul. Prælat. & d. cap. Bonæ. Præterea Epi-
ſcopus ſolus non cognoſcit de cauſa criminali
Canonicorum, ſed de Capituli conſilio, vel aſ-
ſenſu, vt c. Epiſcopus nullius, 15. q. 7. At ſolus
cognoſceret ſi ad eum fieret deuolutio.

13 Pro ſolutione Doctores communiter diſtin-
guunt plures caſus. Quandoque enim Epiſco-
pus intereſt Capitulo tanquam Epiſcopus, & ca-
put Capituli ſiue de iure communi, ſiue ex con-
ſuetudine Eccleſiæ: & tunc habent locum ſupra-
dicta, vt ſcilicet ſiue Epiſcopus cum Capitulo,
ſiue ſolum Capitulum fuerit negligens, pote-
ſtas iudicandi non ad Epiſcopum, ſed Ar-
14 chiepiſcopum deuoluatur. Quandoque Epi-
ſcopus intereſt Capitulo non tanquam Epi-
ſcopus, ſed tanquam Canonicus, puta quia
Papa eidem contulit Canonicatum, vel quia
epiſcopatus habet ſpeciale priuilegium vt quiſ-
quis eſt epiſcopus, ſimul etiam ſit Canonicus;
vel ita ſe habet eccleſiæ conſuetudo, & hoc caſu
cum epiſcopus gerat vices duarum perſonarum,
ad eum tanquam ad Epiſcopum fit deuolutio.
Et ſic votum habet in Capitulo quatenus eſt Ca-
nonicus, & ſupplet negligentiam Capituli qua-
tenus eſt Epiſcopus. Similis diſtinctio habetur in
cap. Poſtulaſtis, infra de conceſſ. præben. & in
15 c. A collatione, de appellat. lib. 6. Neque hoc
mirum videri debet, quia ſtante conſuetudine,
de qua hic, Epiſcopus, & alij Concanonici, vt
ſinguli non ſunt iudices illius, de quo inquiritur,
vt malè putauit gloſ. noſtra, ſed ipſum Capitu-
lum eſt iudex, vt determinat Innocent. num. 2.
pro quo facit hæc littera ibi, *per Capitulum*,
nec non ibi, *per ipſum*; atque ita penes Capitu-
lum eſt iuriſdictio, & non penes ſingulos Cano-
nicos, vt probatur in l. Sed ſi ab hac lege, §. Qui
manumittitur, ff. De in ius vocan. in leg. Sicut
municipium, ff. Quod cuiuſque vniuerſ. nom. &
in c. Qui manumittitur, 14. q. 2. Et de nullo po-
teſt dici, hic eſt iudex, vel coniudex, ſed verba
reſonantia actum de eis dici poſſunt, ſcilicet Ca-
nonicus iudicat: ſicut electio eſt penes Capitu-
lum, & non penes ſingulos, c. In Geneſi, ſupra
de elect. & tamen ſinguli coeligunt: ita Innoc.
quem totidem verbis referunt, & ſequuntur Ioan.
And. num. 23. Bellam. num. 2. in 3. oppoſ. Bald.
num. 8. Butr. nu. 29. Cardin. in 2. quæſt. & Abb.
num. 2. verſ. Sed quilibet. Hinc S. Congregatio
Cardinalium Conc. Trid. Interpretum conſulta,
An ex decreto cap. 6. ſeſſ. 25. tributa ſit aliqua
iuriſdictio Adiunctis ab Epiſcopo ſeiunctis: cen-
ſuit nullam eſſe tributam. Et iterum conſulta,
An decreta ordinationes, actuſque omnes, &
ſententiæ in caſibus d. c. 6. fieri debeant ſub no-
mine Epiſcopi, & Adiunctorum, videlicet ex-
primendo epiſcopum ita decreuiſſe etiam de
conſilio, & aſſenſu Adiunctorum: & an ea, quæ
ſic communi conſenſu decreta fuerint, commu-
ni pariter nomine exequenda ſint, & mandata
relexanda: Reſpondit tam quoad primam, quàm
quoad ſecundam partem ita debere. Si igitur
epiſcopus, qui in cauſa Canonici intereſt vt Ca-
nonicus, non eſt iudex, ſed ſolum Capitulum;
nulla eſt abſurditas, vt à Capitulo ad Epiſco-
pum, tamquam ad iudicem ſuperiorem fiat
deuolutio, vt in dicto cap. A collatione.
16 Non obſtat quod ſi eſſet locus deuolutioni, ſe-
queretur, vt Epiſcopus ſolus cognoſceret ſine
aſſenſu, vel conſilio Capituli contra tex. in c. Epi-
ſcopus nullius, 15. qu. 7. c. Nouit, & c. Quanto, in-
fra de his, quæ fiunt à Prælatis: nam reſponde-
tur negando conſequentiam, quia poſtea quam
per negligentiam Capituli facta erit deuolutio
ad epiſcopum, tenebitur nihilominus epiſcopus
procedere cum conſenſu, vel conſilio Capituli,
prout tenetur de iure communi, niſi adſit con-
ſuetudo legitimè præſcripta, vt eiuſmodi conſi-
lium requirere non teneatur, vt eſt textus in
c. Non eſt, de conſuet. lib. 6. nam etſi Capitulum
propter negligentiam perdiderit ius corrigen-
di, quod habebat de conſuetudine; non tamen
perdidit ius præſtandi conſilium; quod habe-
bat de iure communi, prout concludit gloſſa
noſtra, quæ in hoc communiter approbatur: &
eſt ſimile in c. Ne pro defectu, ſupra de elect. li-
cet contrarium videatur ſentire Bald. hic in fin.
quia conſilium non eſt habēdum cum ſuſpecto,
vt in Auth. de Triente, & ſemiſſ. §. Et quod ſæpè,
17 vbi eſt gloſ. not. in ver. Artificis. Aduerte tamen
ad vnum valde notabile, quod ponunt Doctores,
nam in eo caſu, in quo Epiſcopus interfuit Ca-
pitulo tanquam Canonicus, ſi inquiſitus ad
ipſum appellat tanquam ad Epiſcopum, quod
poteſt, vt in dict. c. A collatione, de appell. lib. 6.
tunc Epiſcopus tenebitur cauſam alteri delega-
re; quia cum propalauerit animum ſuum, ſi iu-
dicaret, eſſet ſuſpectus, arg. l. Prætor, ff. De iu-
riſdict. omn. iudic. Vnde poteſt per ſeipſum iu-
dicare in eo tamen caſu, in quo propter negli-
gentiam, vel aliam cauſam non interfuit Capi-
tulo, & voluntatem ſuam non manifeſtauit, vt
hic; ita Innoc. num. 2. verſ. Sed dices, cum quo
tranſ-

tranſeunt Hoſt. num. 7. Ioan. Andr. nu. 25. Card.
18 num. 4. in 2. opp. Abb. num. 4. & reliqui omnes. Quandoque verò Epiſcopus nec tanquam Prælatus, nec tanquam Canonicus habet vocem in Capitulo, vt c. Eam te, ſupra de reſcript. puta quia ex conſuetudine ſolum Capitulum Prælato excluſo poteſtatem habet iudicandi de criminibus Capitularium, vt in caſu huius, §. & tunc propter negligentiam Capituli ad Epiſcopum fit deuolutio, vt hic deciditur, & omnia ſunt plana, ita in effectu diſtinguit gloſſa noſtra, licet ſecundum Anton. de Butr. ſit ineptè compoſita, & conſentiunt Innoc. num. 2. verſ. Nos dicimus, Hoſt. num. 8. dicentes ſecundùm hanc diſtinctionem eſſe intelligendam, l. 1. §. Solent in fin. ff. Quando appell. ſit. Butr. num. 20. Cardin. num. 4. in 2. oppoſ. & Abb. num. 3. verſ. Conclu-
19 de mentem gloſſæ. Subdit tamen Hoſt. d. nu. 8. & poſt eum Ioan. Andr. num. 27. neque hoc vltimo caſu poteſtatem deuolui, ſed tantummodo impedimentum remoueri; hanc enim poteſtatem habet Epiſcopus iure ſuo, vt c. De perſona, 11. qu. 1. ſed propter conſuetudinem illius exercitium impeditur, & eſt ſimile in c. Quanto ſupra eod. & infra, c. Graue, ſecundum vnam lecturam, & in c. Paſtoralis, § fin. ſupra de reſcript. & ad hoc impedimentum ſubmouendum adhibetur hic remedium monitionis, & præfixionis termini.

20 Verum hodie poſt Concilium Tridentinum ſupradicta diſtinctio eſt ferè inutilis, quia aut verſamur in terminis iuris communis, eo quod Capitulum non ſit exemptum ex conſuetudine, vel alio iure ſpeciali, ſed ſubiectum iuriſdictioni Epiſcopi, qualia ſunt Capitula omnia Cathedralium Eccleſiarum in Italia, & non eſt quærendum de negligentia Capituli, aut de iuriſdictionis deuolutione; quia Epiſcopus primo, & principaliter iure ſuo Ordinario poteſt, & debet exceſſus Canonicorum corrigere, & punire, vt c. 1. & c. Cum ab Eccleſiarum, & ibi notatur ſupra eod. & dict. c. De perſona 11. qu. 1. & notant hic Innoc. num. 1. in ver. Conſueuerunt, & Hoſt. num. 5. in eod. ver. Ideoque in c. 4. ſeſſ. 6. Concilij Tridentini decernitur, vt poſſint Epiſcopi exceſſus Capitularium corrigere, & emendare, etiam authoritate Apoſtolica. & illa particula, *etiam*, ex ſacræ Congregationis ſententia fuit appoſita propter Capitula non exempta; quæ ab Epiſcopo viſitari poſſunt ordinaria authori-
21 tate. Aut non verſamur in terminis iuris communis, eo quod Capitulum conſuetudine, priuilegio, vel alio iure ſpeciali ſe tueatur aduerſus iuriſdictionem Epiſcopi, prout ſunt Capitula Cathedralium in Hiſpania: & tunc ex diſpoſitione Concilij, in c. 6. ſeſſ. 25. Epiſcopus nulla expectata Capituli negligentia procedere debet aduerſus Capitulares cum duobus adiunctis à Capitulo electis, vt fuſiùs dictum eſt ſupra n. 9. Quod ſi ambo adiuncti in aliquo actu, ſeu interlocutoria, vel diffinitiua ſententia ab Epiſcopo diſcordes fuerint, non fit deuolutio iuriſdictionis ad Epiſcopum, ſed intra ſpatium ſex dierum tenentur cum Epiſcopo tertium eligere. Quod ſi in electione tertij etiã diſcordent, eo caſu ad viciniorem Epiſcopum electio deuoluitur; & iuxta eam partem, cum qua tertius conuenerit, articulus, in quo erat diſcordia, terminabitur, alias proceſſus, & inde ſequuta nulla ſunt, nulloſque producunt iuris effectus, vt diſertis verbis ſtatuitur in dict. c. 6. & ſacra Congregatio declarauit totam iuriſdictionem non deuolui ad Epiſcopum ſi adiuncti cum eo procedere negligant, vel recuſent: itemque nec ab Epiſcopo negligente, vel recuſante ad Adiunctos. Præſuppoſita autem hac deciſione cùm fuerit quæſitum quid agendum ſit vt aduerſus Capitulares delinquentes ſine dilatione procedatur: die 27. Octobris 1589. S. Congregatio cenſ. ad eundum Metropolitanum; & ſi Eccleſia ipſa fuerit Metropolitana, ad eandem Sedem Apoſtolicam, vt compellat recuſantẽ, vel negligentẽ procedere.

22 Ex facto QVÆSITVM, An poſito ſtatuto Eccleſiæ Abulen. de quo infra proximè, liceat Epiſcopo cognoſcere de cauſis appellationum, quas ad eum interpoſuerunt nonnulli Capitulares à ſententijs contra eos latis à Capitulo pro prætenſis delictis in Eccleſia commiſſis.

In Eccleſia Abulen. extat ſtatutum ſub c. 57. quo diſponitur, vt ſi beneficia in eadem Eccleſia obtinentes inter ſe ipſos iurgati fuerint vel iniurioſa verba cõtra Capitulares Eccleſiæ prædictæ protulerint, vel aliud quidpiam in contemptum eiuſdem Capituli egerint, liceat ſolis Decano, & Capitulo abſque eorum Prælato, ipſoque excluſo delinquentibus huiuſmodi ſuam domũ pro carcere ſub grauibus pœnis etiam amiſſionis fructuum ſuæ præbendæ per duos menſes aſſignare, & culpabiles inuentos pœna amiſſionis fructuum prædictorum per vnum menſem, & alijs pœnis ad menſuram delicti punire. Capitulo autem negligente deueniat Prælatus vnà cum Capitulo ad correctionem. In cuius ſtatuti quaſi poſſeſſione Capitulum iamdiu obtinuerat mandatum de manutenendo. Procedente autem Capitulo ſuper certis delictis in Eccleſia per nonnullos Capitulares commiſſis, datis iudicibus per Capitulum, cum ipſi Capitulares grauatos ſe prætenderent; à certis grauaminibus; ad Epiſcopum Abulen. appellarunt; cuius occaſione coram Nuntio Apoſtolico in Regnis Hiſpaniarum motum, & agitatum fuit iudicium ſuper eo, An liceat Epiſcopo prædicto de huiuſmodi appellationum cauſis cognoſcere, quæ controuerſia ad S. Congregationem Concilij delata non parum difficilis viſa fuit: multa enim pro parte Epiſcopi adducebantur, quibus cognitionem cauſarum huiuſmodi per appellationem ad ipſum Epiſcopum pertinere poſſe contendebatur. In primis verò adducebatur textus in præſenti, vbi quamuis Capitulum in exceſſibus Capitularium iudicet ex conſuetudine; tamen in caſu negligentiæ ad Epiſcopum tanquam ad ſuperiorem iuriſdictio de-
23 uoluitur, parificari enim videntur caſus appellationis, & negligentiæ, vt notat Abb. in c. Cæterum, num. 12. de iudic. & in cap. Licet ex ſuſcepto, num. 9. verſ. Hæc dicta, & in cap. Poſtulaſtis nu. 10. de for. compet. quod confirmabatur ex ipſomet ſtatuto; cuius vigore in caſu negligentiæ ad Epiſcopum iuriſdictio deuoluitur. Ad id etiam adducebatur text. in cap. A collatione, de appellat. lib. 6. vbi etiam in fortioribus terminis quando Epiſcopus tanquam Canonicus interfuit electioni, appellatio à Capitulo de Epiſcopũ deuoluitur; & ibi notant Doctores.

Rurſus adducebatur cap. Romana, § 1. eod. tit. & lib. iuncta gloſs. in ver. Prælatis, quorum appellatione Capitulum continetur, vt cap. Cum ab eccleſiarum Prælatis, ſupra eod. nec non gloſ. in cap. Paſtoralis, in ver. Inuitum, ibi, Niſi per appellationem deferantur ad eum, ſupra eod.
24 vbi etiam Abb. num. 6. Et facit ratio, quia appellatio ſemper ad proximum ſuperiorem deuoluitur, nec omiſſo medio eſt appellandum cap. Dilecti, il tertio, de appellat. Romana, §. 1. eod. tit. lib. 6.

25 Prædictis tamen non obſtantibus contraria ſententia in caſu propoſito verior videtur, nempe à ſententia Capituli in vim dicti ſtatuti prolata ad epiſcopum appellari non poſſe, pro qua idem Nuntius iudicauit. Hoc autem ſuadetur ex multis. Et primo, quia ad parem iudicem non appellatur, cap. Anterior, §. Illo videlicet, & cap. Placuit, 2. qu. 6. l. Si quis, ff. De appellat. gloſ. in c. 2. in ver. Officiali, de conſuetud. lib. 6. Bart. in Rubrica, ff. Eodem. Capitulum verò in cauſis criminalibus, ad Capitulares ſpectantibus tum de iure communi, tum virtute Concilij Tridentini, tum etiam, & multo magis ex vi ſtatuti prædicti 57. & demum ex vſu ipſo, & modo procedendi ipſius Capituli Abulen. parem iuriſdictionem cum epiſcopo habere con-
26 uincitur. Nam etſi controuerſa admodum ſit quæſtio illa, an epiſcopus debeat cum conſenſu, vel cum conſilio Capituli procedere; tamen recepta magis videtur opinio vt in criminalibus Capituli conſenſus requiratur, per textum in cap. Epiſcopus nullius, 15. quæſt. 7. & in cap. Si quid verò, 86. diſt. vbi hoc tenet gloſ. vlt. in fin. item gloſs. vn. in cap. Epiſcopus, ſine conſilio, 24. diſtin. & gloſ. 1. in cap. Cum nos, de his quæ fiunt à Prælat. Innoc. in cap. Graue, num. 5. in verb. Item ſecus, de præben. Felinus hic num. 3. & alij plures cumulati ab Ant. Gabriel. comm. concluſ. lib. 7. concluſ. 36. nu. 2. & 3. quam opinionem etiam amplectitur Rota, vt per Put. de-
27 ciſ. 209. lib. 1. Cui non aduerſatur quod replicat epiſcopus, iuriſdictionem quidem ſolius eſſe epiſcopi, licet cum conſilio, vel etiam conſenſu Capituli iudicet, vt per gloſ. hic in ver. Per Capitulum, vbi etiam Abb. num. 3. & Innocent. in cap. Poſtulaſtis, in fin. de conceſſ. præben. & videtur ſentire Gemin. in cap. A collatione, nu. 3. & 4. & Franc. ibidem num. 4. de appellat. lib. 6. poſt Feder. de Sen. conſil. 1. nam tollitur obiectum, quia conſenſus ille, quem præſtat Capitulum, non eſt ſine iuriſdictione vt ſupponunt informantes pro epiſcopo, dum dicunt adhiberi tantummodo pro quadam actus ſolemnitate; ſed Capitulum habet votum in proferenda ſententia vna cum epiſcopo, vnde & ſimul cum eo iudex nominatur, vt per gloſ. in d. cap. Epiſcopus nullius, in fin. quam ſequitur ibi Archid. & videtur conſentire Anchar. hic in 1. notab. Quæ opinio videtur canonizata à Trident. Concil. in d. cap. 6. ſeſſ. 25. vt patet ex dictis ſupra num. 9. & 21. In caſu verò, de quo agitur, nullo modo de hoc dubitari poteſt propter verba clariſſima ipſius ſtatuti, quæ indicant iuriſdictionem eſſe pœnitus cõmunem in puniendis exceſſibus Capitularium inter Capitulum, & epiſcopum, dum dicit epiſcopum, & Capitulum conueniſſe corrigere, punire, & caſtigare Beneficiatos eccleſiæ. Et inferiùs etiam dum dicit, huiuſmodi delinquentes caſtigandos eſſe per epiſcopum, & Capitulum iunctim. Et ſic quicquid ſit de iure communi, ex forma certè ipſius ſtatuti neceſſe eſt fateri iuriſdictionem non eſſe ſolius epiſcopi, ſed amborum ſimul & epiſcopi, & Capituli, præſertim verò quia ſtatutum ſupponit Capitulum ipſum non ſolum habere id, quid ius commune ſibi tribuit, ſed aliquod amplius ex conſuetudine acquiſiuiſſe, vt in princip. ſtatuti, quod non eſſet ſi Capitulum haberet tantummodo ius dandi conſenſum, vt ita dicam, ſolemnizantem, ſicut ex parte epiſcopi ſupponitur. Coadiuuantur prædicta ex concordia inita anno 1562. inter epiſcopum, & Capitulum, in qua apparet ſimul conueniſſe partes ambas vt iuriſdictio in huiuſmodi cauſis æqualiter ad ipſos pertineret. Et demum ex modo ipſo pro-
28 cedendi clarè conſpicitur: nam in caſibus, qui acciderunt, Epiſcopus, & Capitulum tanquam iudices ſimul proceſſerunt; non autem proceſſit epiſcopus ſolus de conſenſu Capituli. Ex quibus omnibus colligitur in huiuſmodi cauſis Capitularium iuriſdictionem eſſe communem inter Epiſcopum, & Capitulum, & ipſos eſſe iudices hac in parte pares, & conſequenter à Capitulo ad Epiſcopum appellari non poſſe, vt conſtat ex dictis ſupra num. 25. Quod autem non ſit conueniens vt hoc caſu à Capitulo ad Epiſcopum appelletur, conſtat ex deciſione Rotæ 27. de præben. in nou. quæ propriè loquitur in terminis huius §. Exceſſus, & ſupponit iuriſdictionem Capituli eo caſu non ſolum eſſe parem, ſed ſuperiorem. Et ex hoc tollitur reſponſio, quæ datur ad d. deciſ. 27. dum deciſio illa dicitur loqui reſpectu primæ inſtantiæ, non reſpectu ſecundæ: nam cum iuriſdictio in hac materia ſit communis Epiſcopo, & Capitulo Abulen. in prima inſtantia; clarum eſt non poſſe iuriſdictionem huiuſmodi, à qua Epiſcopus fuit pro parte excluſus per Capitulum virtute dicti ſtatuti, reuerti ad eundemmet Epiſcopum; quia cùm eſſet ſocius, & ſic æqualis Capitulo in prima inſtantia (Societas enim quodammodo æqualitas eſt, l. Verum, ff. Pro ſoc.) non poteſt appellatio ab æquali ad æqualem, vt dictum eſt, interponi, ad quod facit etiam aliud fundamentum, quod ſtatim ſubijcitur.

29 Secundò igitur loco pro parte Capituli adducitur Alber. in l. comm. diuidundo, §. Cum de vſufructu, ff. comm. diuidunt, vbi ſi alter ex ſocijs in iuriſdictione deleget cauſam; non ad ſocium delegantem, ſed ad ſuperiorem amborum ſociorum deuoluitur iuriſdictio: & ſic videtur illa deciſio in terminis noſtris. Hic enim, vt diximus, iuriſdictio ab initio erat communis virtute concordiæ, & per ſtatutum de conſenſu epiſcopi factum fuit conceſſa Capitulo tota iuriſdictio reſpectu delictorum huiuſmodi in eccleſia commiſſorum. Vnde appellatio ad ſuperiorem amborum ſociorum deuolui debet: Nec intrat reſponſio, quæ dabatur, quod ibi iuriſdictio erat partim ordinaria, partim delegata; ideò præualebat ordinaria, hic verò ſola eſt iuriſdictio ordinaria. Imò enim, ſi bene aduertatur, in caſu præſenti eſt maior ratio, quàm in caſu Albert. quia ibi facta fuerat delegatio per vnum ex ſocijs: vnde à delegato ad delegantem appel-

appellari poſſe videbatur, c. Super quæſtionum, §. fin. de off. Deleg. & tamen ne appelletur ad ſocium, & ſic ad parem, deuoluitur appellatio ad ſuperiorem vtriuſque; hic verò ceſſat ratio delegationis, & firma remanet ea ratio, ne ad ſocium ipſum, & ſic parem in iuriſdictione appelletur; cum enim deberent eſſe ſocij in prima inſtantia, non poterat poſtmodum Epiſcopus eſſe ſuperior in ſecunda.

Tertiò loco adducitur textus in §. Cæterum, & ibi gloſ. & Innocen. infra eod. ibi enim ex eo non punit Epiſcopus ipſos Canonicos, & datur iuriſdictio Archiepiſcopo, quia Capitulum erat reum: & propterea iuriſdictio defertur ad Metropolitanum: ita ergo in caſu noſtro cum conſenſus Capituli adhiberi non poſſit, quia iam iudicauit; meritò ad ſuperiorem appellatio deuoluitur. Quod certè multò maiorem habet rationem in hoc caſu; quia, vt dixi, iuriſdictio, quæ in prima inſtantia erat communis, virtute ſtatuti ad ſolum Capitulum eſt delata.

30 Quartò loco non parum vrgere videtur quod cum huiuſmodi ſtatuta, ſeu conſuetudines in pleriſque Cathedralibus eccleſijs Hiſpaniarum vigeant; nuſquam tamen apparet ad ipſos Epiſcopos appellationes fuiſſe deuolutas à ſententijs ipſorum Capitulorum, ſed bene ad alios ſuperiores, vt in nonnullis eccleſijs compertum ex-
31 titit: conſuetudo enim eſt optima legum interpres, l. Si de interpretatione, ff. De leg. & c. Cum dilectus, de conſuetud. adeò vt conſuetudini interpretatiuæ potius, quàm communiori opinioni ſit ſtandum, vt per Abb. in d. c. Cum dilectus, num. 7. Bald. conſ. 275. nu. 3. lib. 1. Mant. de coniectur. vltimar. volunt. lib. 11. titul. 18. num. 34.

Quintò ad id adducuntur verba ſtatuti prædicti, quæ habent vt de huiuſmodi delictis in eccleſia commiſſis ſolum Capitulum poſſit excluſo Epiſcopo cognoſcere: nam ibi appoſita eſt illa dictio, *ſolum*, per quam ita excluditur omnis cognitio, vt alius nullo modo poſſit cognoſcere: ita poſt Angel. in l. Si vacantia, C. De bon. vac. concludit Barbat. in c. Studuiſti, num. 36. de offic. Legat. Dum verò in d. ſtatuto ponitur verbum, *excluſo Epiſcopo*, ſatis oſtenditur ante ſtatutum pertinuiſſe iuriſdictionem, ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul, prout in reliquis delictis Capitularium pertinebat; ſed poſtea virtute ſtatuti illum excludi: priuatio enim præſupponit habitum, cap. Ad diſſoluendum, de deſponſ. impuber. & leg. Decem, ff. De verb. obligat.

Vnde & ſextò pro Capitulo facit, quod cùm ſtatutum circa hoc emanauerit ad excludendũ Epiſcopum, & ad fauorem Capituli, vt ſolum hoc caſu cognoſcat, non debet in odium ipſius retorqueri, & contrarium effectum reſpectu Epiſcopi operari, contra l. Quod fauore, C. De leg. cum vulg. nec ad rem facit reſponſio Epiſcopi, quod ſtatutum loquatur de prima inſtantia, non de ſecunda; quia aduertendum eſt Epiſcopum, nec quidem ante ſtatutum potuiſſe de huiuſmodi cauſis in ſecũda inſtantia cognoſcere propter duplex impedimentum: alterum erat, quia iam iudicauerat in prima inſtantia cum Capitulo, alterum verò quod iuriſdictio erat ſibi communis cum Capitulo. Vnde non poterat ſolus in ea ſe intromittere. Hæ duæ cauſæ remanent etiã poſt ſtatutum. Prima quidem permanet, quia facto Epiſcopi conſentientis ſtatutis accidit vt nõ poſſit cognoſcere in prima inſtantia. Vnde non debet eſſe melioris conditionis, quam eſſet ante. Altera verò cauſa, & quidem euidentior adhuc manet; quia ſi non poterat propter communionem iuriſdictionis cognoſcere ſolus in prima inſtantia, nec poterit in ſecunda, cum adhuc eadem communis ratio vigeat, & ſic intrat deciſio Alber. in d. §. Cum de vſufructu, de qua ſup. n. 29. Quod ſecunda inſtantia agi debeat coram ſuperiore vtriuſque iudicis; & Innoc. 1. in d. §. Cæterum, quod Epiſcopus non poſſit in ſecunda inſtantia ſolus cognoſcere.

Hinc etiam & vltimum omiſſis cęteris reſultat pro Capitulo fundamentum; quia ex voluntate Epiſcopi fuit data facultas Capitulo, vt ſolum in huiuſmodi cauſis cognoſceret. Vnde non videtur apud Epiſcopum transferentem remanſiſſe, arg. l. 1. ff. De conſtit. princ. & §. Sed & quod Principi, inſt. de iur. nat. gent. & ciu. & c. Tranſlato, de conſtitut. & c. Ex tranſmiſſò, de renunc. Nec dicatur Epiſcopus non tranſtuliſſe, ſed id factum fuiſſe ex conſuetudine, quia reſpondetur potius ex vi concordiæ factum fuiſſe, vt tota iuriſdictio in delictis Capitularium eſſet communis, vt verò ſolum Capitulum iudicaret in commiſſis intra eccleſiam vi ſtatuti factum videtur, vt ex lectura ſtatuti patet. Præterea cum tota iuriſdictio reſpectu Capitularium ſit communis Epiſcopo, & Capitulo, vt fuit dictum, ſemper manet firma concluſio, quod nec in prima, nec in ſecunda inſtãtia poteſt Epiſcopus ſolus contra voluntatem Capituli cognoſcere, cum in re communi potior ſit conditio prohibentis, l. Sabinus, ff. De communi diuid. l. In re communi, ff. De ſeru. vrb. prædior.

Ex quibus facilis eſt reſponſio ad ſuperiùs obiecta, & alia, quæ forſan pro parte Epiſcopi deduci poſſent, re vera enim nec textus aliquis dicit dari appellationẽ à Capitulo ad Epiſcopum quando iuriſdictio eſt communis, vt eſt hoc caſu, nec Doctores ex aduerſo adducti id aſſerunt, imò potius contrarium ſupponunt.

Itaque ad textum in hoc §. & æquiparationem inter deuolutionem ob negligentiam, & appellationem; reſpondetur non procedere æquiparationem ex diuerſitate rationis, quia appellatio à pari ad parem, vt oſtendimus, non interponitur. Et communio quæ operatur deuolutionem tantum abeſt, vt pariat appellandi facultatem, vt etiam contrarium operetur; quia vt dictum eſt, in re communi potior eſt conditio prohibentis, & inter ſocios ſeruanda eſt paritas, ſeu æqualitas, quæ impedit ad æqualem appellationem interponi. Vnde cùm inter iſta diuerſa ſit ratio, diuerſa quoque eſſe debet iuris diſpoſitio, l. Papinianus, ff. De minor. cum ſimil. ſtatutum verò quod admittit in caſu negligentiæ deuolutionem ad Epiſcopum, potiùs poteſt in contrarium retorqueri; quia admittit cum illa qualitate vt cognoſcat ſimul cum Capitulo; quod cum in cauſa appellationis verificari non poſſit, etiam in hoc oſtenditur diuerſitas inter caſum, & caſum.

Minus obſtat cap. ſi collatione, de appellat. lib. 6. quia in illa materia, quæ eſt ciuilis, tota

iuriſdictio pertinet ad epiſcopum abſque participatione Capituli, vt fatentur ibi Doctores omnes, hic verò iuriſdictio criminalis eſt communis Epiſcopo, & Capitulo, qui termini ſunt longè diuerſi, vt eſt dictum, & eodem modo reſpondetur ad alia iura, prout etiam reſpondetur ad rationem illam de ſuperiore immediato; quia ex ſupradictis apparet in huiuſmodi iuriſdictione epiſcopum eſſe ſocium, & æqualem, non autem ſuperiorem.

Quibus omnibus accedit, quod hæc ſententia non parum conuenit cum recta gubernandi ratione: nam vt plurimum iuriſdictio huiuſmodi ſoli Capitulo conceſſa verſatur circa ea, quæ in choro, & in Capitulo fiunt; quæ vel ob ipſorum leuitatem nullam appellationem admittunt, vel ita ſunt aperta, vt Capitulo ipſi, quod in actibus Capitularibus ſemper eſt præſens: in Eccleſia verò frequentiſſimè ſunt notoria, & ſine ambagibus iudiciorum vnico momento expediuntur. Vnde ſi poſſent ſtatim impediri interpoſita appellatione ad epiſcopum, vel eius Vicarium; profectò eccleſiaſtica diſciplina plurimum minueretur.

An verò cauſæ atrociores poſſint per ſolum Capitulum cognoſci, quia partes ſuper eo non inſtabant, nec ſatis ſufficienter iura ſua deduxerant, placuit Nuncio ad aliud iudicium reſeruari. Illud verò videtur correctione, & declaratione dignum, vt Capitulum non poſſit in poſterum cenſuras in ipſos epiſcopos, vel eorum prouiſores occaſione iuriſdictionis huiuſmodi, prout aliàs fecit, fulminare, ne ipſi ſibi in propria cauſa ius dicant, ſed vt ſuperiores Iudices, vel Conſeruatores adeant.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Irrefragabili, ſ. Cæterum.

SVMMARIVM.

1 *Canonici ſi ſine iuſta cauſa ceſſent à diuinis, Epiſcopus ceſſationem non ſeruabit, & Metropolitanus cognoſcet.*

2 *Prælatus in impoſitione pœnæ cauere debet à quæſtu pecuniæ.*

3 *Epiſcopus, vel alius iudex eccleſiaſticus an poſſit pœnam pecuniariam imponere, latiſſimè diſcutitur vſque ad num. 33.*

4 *Iudex ordinarius poteſt contra contumaces procedere etiam per mulctas pecuniarias, ſi illæ magis timeantur.*

5 *Et quid in iudice Delegato.*

6 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

7 *Et quid ſi in litteris data ſit certa forma procedendi per cenſuram eccleſiaſticam.*

8 *Statutum, vel conſuetudo vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet.*

9 *Delinquens nullam pertimeſcit culpam cum ſperat eam nummis redimere.*

10 *Statutum, vel conſuetudo vt vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria, tenet, niſi procedat ex radice cupiditatis.*

11 *Epiſcopus poteſt Canonem adiuuando nouam pœnam adiungere.*

12 *Epiſcopus, vel Prælatus non poteſt pœnam pecuniariam exigere extra iudicium.*

13 *Intellectus cap. Licet, de pœnis.*

14 *Prælatus, qui pecuniam recipit vt criminoſos non corrigat, iuſtitiam vendit.*

15 *Prælati, qui in viſitatione ſubditos de crimine ſuſpectos concutiunt, vt ſe nummis redimant, increpantur.*

16 *Iudex eccleſiaſticus vbi certa pœna non eſt à iure ſtatuta poteſt iudicialiter pecuniariam infligere, ſi videat illam magis timeri, & abſit auaritiæ ſtudium.*

17 *Pœna vbi non reperitur ſtatuta à iure, imponenda eſt arbitrio iudicis.*

18 *Appellari poteſt à pœna arbitraria, non autem à pœna in iure expreſſa.*

19 *Iudex eccleſiaſticus qui poteſt ſuper crimine diſpenſare vt Epiſcopus, poteſt per ſententiam ſuam pœnam à iure, vel conſuetudine ſtatutam in pecuniariam commutare. & num. ſeqq.*
Secus ſi diſpenſare non poſſit, vt inferior Prælatus vel iudex delegatus. ibidem.
Contrarium num. 22.

20 *Pœna determinata à conſuetudine habetur pro ordinaria perinde ac ſi eſſet determinata à iure.*

21 *Conſuetudinis tranſgreſſor puniendus eſt vt tranſgreſſor legis.*

22 *Iudex quilibet, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poteſt pœnam à iure ſtatutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cauſa cognita, & in ipſa ſententiæ prolatione.*

23 *Quod procedit tam in iudice ordinario, quàm delegato.*

24 *Iudex delegatus qui cauſa cognita temperat pœnas à iure impoſitas, non excedit fines mandati, nec iura tranſgreditur.*

25 *Iudex etiam delegatus poſt Concilium Tridentinum vti non debet cenſuris, niſi in ſubſidium.*

26 *Pœnam à lege, vel ſtatuto impoſitam ipſo iure non poteſt iudex per ſententiam ſuam commutare, vel alterare.*

27 *Niſi poteſtatem habeat ſuper illa pœna diſpenſandi.*

28 *Canonicis, qui vltra tres menſes abſuerunt à ſeruitio Eccleſiæ, poteſt Epiſcopus pœnâ priuationis fructuum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ augere vel diminuere, & non in totum remittere.*

29 *Iudex quibus ex cauſis temperare poſſit pœnas à iure inflictas.*

30 *Iudex eccleſiaſticus poteſt ſententiam, non poteſt pœnam à iure ſtatutam in pecuniariam commutare.*

31 *Niſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare.*

32 *Mulcta propter inopiam rei poteſt à quolibet iudice etiam poſt ſententiam temperari.*

33 *Metropolitanus in cauſa appellationis an poſſit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id ſpectet ad Epiſcopum, à quo fuit appellatum.*

34 *Iudicis appellationis iuriſdictio expirat per ſententiam.*

35 *Gratiam facere reo eſt actus iuriſdictionis.*

36 *Epiſcopus an poſſit reo gratiam facere poſt ſententiam.*

37 *Et quid in inferiori Prælato.*

CÆTE-

§ CÆTERVM. Si Canonici ſine manifeſta, & rationabili cauſa maximè in contemptum Epiſcopi ceſſant à diuinis, Epiſcopus ceſſationem non ſeruabit, & Metropolitanus vice Papæ cognoſcet.

2 Hoc primò. Prælatus in impoſitione pœnæ cauere debet à quæſtu pecuniæ, & ab omni alio grauamine. Hoc dicit ſecundò vſque in finem. Et ſunt duæ partes principales. Secunda ibi, *prouideant*.

Circa primam partem textus nota caſum, in quo Archiepiſcopus exercet iuriſdictionem in Canonicos ſui ſuffraganei. Quod bene nota pro limitatione regulæ, quæ habetur in c.Paſtoralis, ibi,Cum in eum, exceptis quibuſdam articulis, nullam habeat poteſtatem, ſupra eod. Quomodo autem ſit hodie procedendum in ceſſatione à diuinis, dic vt legitur, & notatur in c.Si Canonici, & in c.Quamuis, infr. eodem lib.6.

3 Circa ſecundam partem QVÆRO, An Epiſcopus, vel alius iudex eccleſiaſticus poſſit pœnam pecuniariam imponere.

Gloſſa in c.Licet, in ver. Pœnam, ad quam quotidie fit remiſſio, diſtinguit tria membra, nam aliquando ius ſtatuit pro aliquo crimine pœnam pecuniariam eſſe infligendam, & tunc quicunque iudex cognoſcit de illo crimine poteſt eam infligere. Aliquando ius non pœnam pecuniariam, ſed aliam ſpiritualem,vel corporalem ſtatuit; & tunc iudex non debet, nec poteſt illam pœnam in aliam commutare, ſed ille tantum qui ſuper illo crimine poteſt diſpenſare. Et in his duobus membris conſentit Innocent.ibi num.1.in ver. Pœnam, & alij complures. Aliquando de pœna criminis nihil reperitur de iure cautum; & tunc iudex poterit pecuniariam, vel aliam arbitrio ſuo infligere ſecundum gloſſam, cum qua ſimpliciter tranſit ibidem Henric.Boich. in princip.ſed Abb.num.4. impugnat ſecundum membrum diſtinctionis; tum quia nimis reſtringit illam litteram; tum quia quilibet iudex cognoſcens de crimine poteſt ex cauſa, dum pronunciat, pœnam temperare. Felin. hic in princ. num.5.in hoc articulo ponit more ſuo concluſionem cum quatuor limitationibus. Sed non complectitur omnia.

4 Ego verò in hac materia pleniùs diſtinguo duo membra principalia: nam aut quæritur an iudex eccleſiaſticus poſſit imponere pœnam pecuniariam mulctando pro contumacia arcenda. Aut quæritur an poſſit eam imponere diffiniendo, ſeu puniendo.

Primo caſu tenendum eſt poſſe iudicem eccleſiaſticum aduerſus contumaces etiam per mulctas pecuniarias procedere, ſi illæ magis timeantur,arg.c.De cauſis,ſupra de offic.deleg. & l. 1. ff. Si quis iuſdicen. non obtemper. & tenet Hoſtien. in c. 1.num.16.verſ. Sed ordinarius, quem ibi totidem verbis ſequitur Ioann. Andr. num.3 in fine, de homicid. lib.6.Abb.in d.c.Licet,num.4.& Marian. Socin. n. 8. infr. de pœn. & ſatis innuit gloſſa præallegata: nam cum ad frangendam contumaciam nulla certa pœna ſit à iure ſtatuta, iudex poteſt illam ſuo arbitrio infligere, iuxta tertium membrum diſtinctionis gloſſæ, & latiùs patebit infr.num.17.

Hodie hoc eſt extra omne dubium, quia ex Decreto Concilij Tridentini, in c.3. ſeſſ.25. de reform. expreſsè ſtatutum eſt, vt iudicibus eccleſiaſticis in cauſis ciuilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, ſi expedire videbitur, liceat contra quoſcunque etiam laicos procedere per mulctas pecuniarias. Et ſimiliter in cauſis criminalibus vbi fieri poſſit ad executionem realem, vel perſonalem procedant, nec cenſuris vtantur, niſi in ſubſidium; de quo vide quod ſcripſi latiſſimè in dict. c. Li-
5 cet, & in cap. peruenit, infra de adult. Limita ſupradictam concluſionem vt procedat in Epiſcopo, & iudice ordinario, non autem in delegato, quia non poteſt mulctam grauem indicere,niſi hoc in litteris ſit expreſſum; licet poſſit paruam, & temperatam, vt declarant in d.c.1. de homicid. in 6. Hoſt.num.16. in ver. Ferire, vt metus, & num.17. verſ.Sed & quod ſupradixi, & Ioan.Andr.n.3.verſ.Dicit Hoſtienſis,& Franc. in 2.notab.Facit quod dicam infra num.19.verſ. Nec diſſentit.

Sed contra hanc limitationem valdè vrget quod vbi certa pœna non eſt à iure ſtatuta, non tantùm iudex ordinarius, ſed etiam delegatus poteſt illam infligere arbitrio ſuo, vt eſt caſus in d. c. De cauſis, §.fin.de offic.deleg.Sed pro contumacia nulla certa pœna reperitur à iure ſtatuta, l.antepenult.ff. De verbor.ſignif. Abb. in d.c.Licet,num.4. de pœnis. Ergo delegatus poterit eam ſuo arbitrio infligere, & ſic etiam pecuniariam. Et hoc ſentiunt Abb. & Marian. Socin.locis citatis,dum firmant quemlibet iudicem poſſe mulctam pecuniariam imponere, & allegant textum in d. c. De cauſis, qui loquitur de delegato,& eſt ex mēte gloſſæ in d.c.Licet,in tertio membro ſuæ diſtinctionis, vt dictum eſt
6 ſupra,num.4. Et hoc videtur verius, & conſtantur tenendum eſt poſt Concilium Tridentinum in d.c.3. ſeſſ. 25. Tum quia Decretum illud vtitur verbis vniuerſalibus, & geminatis ibi, omnibus iudicibus cuiuſcunque dignitatis. Et ibi, Quomodolibet. Et ita includit iudices tam ordinarios, quàm delegatos, & cauſas ad forum eccleſiaſticum pertinentes tam iure proprio, quàm ex commiſſione, ſeu delegatione alterius. Tum quia cum præcipiat iudicibus, vt abſtineant à cenſuris etiam contra contumaces niſi in ſubſidium; vtique deficiente hoc remedio gladij ſpiritualis, neceſse eſt, vt iudicibus delegatis competant alia remedia temporalia mulctarum, captionis pignorum, & huiuſmodi ad frangendam reorum contumaciā,ne alioquin illorū iuriſdictio reddatur inanis, & eluſoria ad
7 textū in c.1 de offic.Deleg.& in c.1.de pœn.lib.6. Fortè poſset procedere doctrina Hoſtien.quãdo in litteris commiſſionis data eſt certa forma procedendi per cenſuram eccleſiaſticam tantùm; tunc enim delegatus videtur poſse tantùm procedere ad excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum, quæ tria veniunt cenſuræ appellatione, vt in c.Quærenti,infra de verbor. ſignificat.nec debet vltra ſe extendere. Et in his terminis loquitur Hoſtien. & alij præallegati; ſecus ſi talis forma in litteris non ſit præſcripta, quia tunc procedere poterit etiam per mulctas pecuniarias ex ſupradictis. In litteris commiſſionum ex ſtylo Curiæ apponitur clauſula,Contradictores, & rebelles per cenſuras, & pœnas eccle-

eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia compeſcendo.

8 In ſecundo membro principali quando ſcilicet iudex eccleſiaſticus vult pœnam pecuniariam infligere diffiniendo, & puniendo, ſubdiſtingue: nam aut extat ſtatutum, vel conſuetudo, vt pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria; & non valet, quia inde inſurgit diſſo-
9 lutio, & incentiuum ad delinquendum. Nullam enim delinquens pertimeſcit culpam, cum ſperat eam nummis redimere; vt dicit textus in c. Pauper, 11. qu. 3. & hoc tenent Hoſtien. & Ioan. Andr. in c. fin. de Conſtitut. & in c. 2. de delict. puer. Abb. in c. Licet, nu. 5. Marian. Socin. n. 13. infra de pœn. & Felin. hic num. 6. verſ. Limita
10 hanc concluſionem. Aut extat ſtatutum, vel conſuetudo, vt vltra pœnam iuris imponatur pœna pecuniaria; & valet, dummodo non procedat
11 ex radice cupiditatis; poteſt enim epiſcopus Canonem adiuuando nouam pœnam adiungere, vt in c. 2. de Conſtitut. lib. 6. & notat gl. in Clem. Ne Romani, in ver. Tolli, de elect. Ioan. Andr. in c. fin. de off. Archid. Abb. in dict. c. Licet, num. 5. & Marian. Socin. num. 14. & Felin. loco citato.
12 Aut ſuper hoc nullum extat ſtatutum, vel conſuetudo; & tunc iterum ſubdiſtingue duos alios caſus.

Primus eſt cùm epiſcopus, vel prælatus vult pro delicto pœnam pecuniariam exigere extra iudicium; & non poteſt, quia certi modi ſunt à iure præſcripti, quibus contra delinquentes
13 procedendum eſt. Et in his terminis poteſt intelligi textus in d. c. Licet, de pœnis, nam Archidiaconi illi fortè extraiudicialiter abſque alia cauſæ cognitione pro quolibet delicto pœnam pecuniariam exigebant, nec aliter procedebant cõtra criminoſos, ſed eos in delictis ſuſtinebant recepta pecunia ſecundum Cardin. ibi, num. 2. in 3. oppoſit. & num. 3. verſ. et cum quæritur, Abb. num. 5. verſ. Aut non ſubeſt ſtatutum, Marian. Socin. n. 14. eod. verſ. Imola in c. Dilectus, in vlt. col.
14 infr. eod. & Felin. hic num. 6. verſ. Limita ſecundò, & ſatis clarè ſenſit Innoc. in prædicta Decretali Licet, in princ. nam explicans illud verbum, *corrigendis*, hic; inquit, vult dicere quod cum crimina eſsent punienda, & exceſsus corrigendi perpetua ſuſpenſione, vel temporali; ipſi accipiebant pecuniam, vt non corrigerent, & quandoque, vt in peccato remanerent. Quod eſt iuſtitiam vendere, vt in d. c. Licet de pœnis, notat Hoſtien. in princ. in ver. pro corrigendis, Ioan. Andr. num. 1. in eod. ver. & Marian. Socin. num. 7. in 7. notab. & inter grauiora crimina computatur, c. fin. §. fin. de purgat. canon. Vnde hos meritò appellat iudices ſimo-
15 niacos Bald. hic num. 3. in fine. Quod facit contra illos epiſcopos, qui diœceſim viſitationis titulo peragrantes diligenter inueſtigant an in loco reperiantur aliqui de vllo crimine ſuſpecti, vel diffamati; eiſque accerſitis conteſtantur ſe velle contra eos criminaliter procedere, ſuadentque vt ſe componant in certa pecuniarum ſumma, quam ſi recuſent ſoluere, minantur ſe proceſſuros ad formalem inquiſitionem, carcerationem, & condemnationem, & his concuſſionibus breui manu ingentes pecuniarum ſummas extorquent. Quod eſt deteſtabile; & non ſemel vidi proceſsus contra epiſcopos ſuper huiuſmodi extorſionibus, & concuſſionibus fabricatos.

16 Secundus caſus eſt quando iudex eccleſiaſticus vult procedere iudicialiter, & cauſa cognita, & tunc ſiquidem certa pœna non ſit à iure ſtatuta; indubitanter poteſt pœnam pecuniariam irrogare, ſi cognoſcat illam magis timeri, & abſit cupiditatis, & auaritiæ ſtudium, vt poſt Hugonem tenet gloſ. in d. cap. Licet, in ver. Pœnam de pœnis, & ibi etiam Butr. nu. 5. verſ. Tertius eſt caſus, Cardin. nu. 3. verſ. Aliquando iudicialiter, Abb. num. 5. verſ. Aut vult iudex procedere iudicialiter, & Marian. Socin. num. 14. in eod. verſ. Et hanc regulam firmant hic Hoſtien. Ioann. Andr. Abb. & alij, vt per Felin. num. 5.
17 Et eſt ratio, quia cum certa pœna non eſt impoſita à iure, venit imponenda iudicis arbitrio, vt ſunt iura aperta in d. cap. De cauſis, ſupra de offic. deleg. & in l. 1. §. Expilatores, ff. De effract. & expilat. & in l. Hodie, ff. De pœnis, gloſ. in cap. Super his, in ver. Arbitrium, infr. de accuſat.
18 quæ etiam addit à tali pœna arbitraria poſſe appellari, licet ſecus ſit à pœna expreſſa in iure, vt l. antepenult. ff. De verbor. ſignificat.

Sin autem certa pœna pro crimine ſit ſtatuta, & determinata à iure, tunc aut quæritur an iudex poſſit illam in pecuniariam commutare per ſententiam ſuam, aut poſt latam ſententiam.

19 Primo caſu gloſ. prælleg. in d. cap. Licet, in ver. Pœnam, de pœnis, diſtinguit an iudex habeat poteſtatem diſpenſandi ſuper illo crimine, ſicuti habet Epiſcopus iuxta textum in cap. At ſi Clerici, §. De adulterijs, infra de Iudic. & tunc poſſit pœnam iuris in pecuniariam commutare. An verò non habeat poteſtatem diſpenſandi; & hoc caſu commutare non poſſit. Et in his terminis poteſt intelligi quod legitur Deuteron. cap. 19 *Homicida morietur, nec miſereberis eius.* Et hanc diſtinctionem ſequuntur ibi Innocent. in ver. Pœnam, Hoſt. num. 1. in eod. ver. Butr. num. 6. Cardin. num. 2. in 3. oppoſit. & in 4. verſ. Ad hoc oppono, & Anchar. num. 2 Gemin. in cap. Quoniam, ad finem, 18. diſtin. & Felin. hic num. 7. verſ. Limita tertiò, vbi concludit inferiores Prælatos non poſſe pœnam à iurē ſtatutam in pecuniariam commutare, quia ſoli epiſcopi diſpenſant in pœnis. Nec diſſentit Henric. Boich. in cap. In Archiepiſcopatu, in princip. infra de raptor. dum firmat iudicem delegatum abſolutè non poſſe pœnam à iure ſtatutam mutare, diminuere, vel augere, cùm debeat ipſe procedere ſecundum iuris ordinem, nec valeat diſpenſare, aut fines mandati excedere, c. Cum dilecta, ſupra de reſcript. c. Venerabili, de offic. deleg. Et in hoc conſentit Marian. Soc. in d. c. Licet, num. 11. de pœnis. Ordinarium verò ita demum poſſe pœnam à iure ſtatutam commutare, ſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare; & dummodo id faciat cauſa cognita, & in ipſa ſententiæ prolatione.
20 Idemque putant DD. ſi pœna ſit determinata à conſuetudine; quia habetur pro ordinaria, perinde ac ſi eſſet ſtatuta à iure; nec eam immutare poteſt niſi qui ſuper crimine poteſt diſpenſare, vt in d. cap. Licet, de pœn. tenet Butr. nu. 6. verſ. Tertius eſt caſus, & Cardin. num. 2. in vltima oppoſitione per textum in l. Sacculari, §. Sunt

quæ-

quædam, ff. De extraord. crimin. & notatur in l.Quid ergo, §.Pœna grauior, ff. De his qui no-
21 tan. infam. Tranſgreſſor enim conſuetudinis vt tranſgreſſor legis puniendes eſt, c.In his, 11.diſt. gloſ.1. in cap.Cum omnes, ſupra de conſtitut.

22 Verum ſupradictam gloſſæ diſtinctionem impugnat Abb. in eod. cap.Licet, num.4. & 5. in fine, verſ.Si verò eſt certa pœna: concludens indiſtinctè quemlibet iudicem, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poſſe pœnam à iure ſtatutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cum cauſæ cognitione. Et hæc ſecunda opinio verior videtur, & probatur in cap.In Archiepiſcopatu, de raptor. & in d.l.Quid ergo, §.Pœna grauior, ff.De his qui notan. infam. & in l.Hodie, ff. De pœn. & eam tenet Bart. Bald. & Angel. in repet. l.Et ſi ſeuerior, C. De infam. & Marian. Socin. qui eam communem eſſe teſtatur in d. c.Licet, num.21. Licet reuera vſque ad tempora Abbatis communis eſſet in contrarium, vt ex prædictis patet.

23 Nec placet diſtinctio, quam faciunt Henric. Boich. & Marian. Socin. locis ſupracit.num.19. inter iudicem delegatum, & ordinarium. Imò enim quicunque iudex, qui de illo crimine poteſt cognoſcere, poteſt cauſa cognita pœnam
24 alterare ſecundum Abb. Neque hoc caſu iudex etiam delegatus excedit fines mandati, aut tranſgreditur iura, quin potius illa exequitur, vt ſcri-
25 pſi plenè in c.1. à n. 55. ſupra de conſtit. Quod maximè procedit poſt Concilium Tridentinum in c.3. ſeſſ.25. nam ex ſacrorum Canonum præſcripto ante omnia vti debebant cenſura eccleſiaſtica iudices tam Ordinarij, vt in c. Dilecto, de ſenten. excomm. in 6. quàm delegati, vt in c. 1. de offic. Deleg. cum ſuis concordant. At poſt Concilium vti non poſſunt cenſura, niſi in ſubſidium, vt ſcripſi plenius in d. cap. Licet, de pœnis. & in c.2.de adulter. ergo neceſſariò concluditur vt iudices etiam delegati non ſolùm poſſint, ſed etiam debeant pœnam ſpiritualem
26 à iure ſtatutam in aliam commutare. Limita nunc ſupradictam concluſionem ſecundum Marian. Socin. in d.c. Licet, num.21. de pœnis, vt non procedat ſi pœna à iure, vel ſtatuto ſit impoſita ipſo iure; quia tunc iudex non poteſt illã alterare, vel commutare, etiamſi erraſſet, vt l.1. §. fin. ff. De quæſtion. & l. Diui Fratres, & l.Relegati, ff.De pœnis, per quæ iura ſic firmat Bald. in leg. Quid ergo, §. Pœna grauior, ff.eod. Et ratio eſt euidens, quia vbi pœna eſt ipſo iure impoſita, iudex non procedit ad aliam pœnam condemnatoriam, ſed tantummodo ad declaratoriam pœnæ inflictæ à iure, vt notat Archid. in c. Salonitanæ, 63. diſt. Ioan. Andr. in cap.1. infra de Sagittar. & in c. 1. de eo qui furt. ordin.
27 ſuſcep. Verumtamen ſi iudex haberet poteſtatẽ diſpenſandi ſuper illa pœna, ſeu delicto; tunc poſſet illam alterare, & commutare, ſicut poſſet poſt ſententiam, vt mox dicetur. Et in hoc caſu poteſt ſaluari opinio gloſſæ, Innocentij & Hoſtienſis ſecundum Marian. Socin. vbi ſupra.

Concluditur ergo cuicumque iudici licere in ipſa ſententiæ prolatione alterare, vel commutare pœnam à iure ſtatutam. Dummodo id faciat cauſa cognita, & pœna non ſit impoſita
28 ipſo iure. Et hanc ſententiam videtur olim probaſſe S. Congregatio Concilij: nam cum Canonici qui vltra tres menſes abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ, fructibus priuandi ſint ex decreto c.12. ſeſſ.24. Epiſcopus Vercellen. ſupplicauit declarari an huiuſmodi pœnam poſſet ipſis Canonicis remittere: Sacra Congregatio cenſuit poſſe Epiſcopum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ ex cauſa iuſta augere, vel diminuere, & non in totum remittere ad tradita per Abb.in c. Niſi ſpecialis, de offic. leg. in 6. Socin. in
29 cap. Licet, de pœnis, num.21. In cauſæ autem cognitione iudex qui vult pœnam temperare, vel commutare, principaliter conſiderare debet cauſam, perſonam, tempus, locum, qualitatem, quantitatem, & euentum, vt dicit textus notab. in l. Aut facta, ff. De pœn. quæ ſingula luculenter explicat idem Marian. in præalleg. c. Licet, à n.22. & ante eum Henr. Boich. in c. In Archiepiſcopatu, col.2. & in hac cauſæ conſideratione de raptor.

30 Secundo caſu, ideſt poſt latam ſententiam condemnatoriam dic breuiter iudicem regulariter non poſſe pœnam irrogatam alterare, vel commutare: textus eſt in c.Si quem pœnituerit, §. Notandum, 2. q.3. & in l. 1. §. Calumniatoribus, ff. Ad Turpil. & tenet Henr. Boich. in d. cap. In Archiepiſcopatu, poſt princip. verſ. Aut eam facit cauſa cognita, & poſt ſententiam: & Abb. in d. c. Licet, n.6. & eſt ex mente Cardin. ibidem num. 2. in 4. oppoſit. dum firmat iudicem Eccleſiaſticum poſtquam pronunciauit poſſe quidem incontinenti pœnam à iure impoſitam in pecuniariam commutare; ſecus ſi ex interuallo, vt in dicto §. Calumniatoribus. Ratio differentiæ eſt quia quando incontinenti, facit legis permiſſione, quæ vult ſecundum qualitatem iudicem poſſe pœnas arbitrari, ac temperare, vt in d. §. Calumniatoribus, & l.Hodie, ff. de pœnis. Sed quando ex interuallo, tunc obſtat ratio, quia ſuccedit pœna legis, cui iudex non poteſt contrauenire, c.Cum deuotiſſimam, 12. q.2. c.Forus, de verb. ſignific. Fallit prædicta
31 concluſio ſi iudex poteſtatem habeat ſuper crimine diſpenſandi, vt in d. c. At ſi Clerici, §. De adulterijs, de iudic. quia tunc etiam poſt ſententiam, & ex interuallo poteſt pœnam minuere, vel commutare ſecundum Card. in d.c.Licet, n.3. ad fin. & Abb. d. n.6. de pœnis.

32 Item fallit in mulcta impoſita, quæ propter inopiam rei poteſt à quolibet iudice etiam poſt ſententiam temperari, vt eſt textus notabilis in l.Illicitas, ff.de off.Præſid.& tenet Abb. vbi ſupra.

33 Vlteriùs QVÆRO, An Metropolitanus, ad quem cauſa per appellationem eſt deuoluta, poſſit reo gratiam facere, ſeu pœnam pecuniariam, vel aliam, in qua fuit condemnatus illi ex gratia minuere, vel remittere; an verò hæc facultas ſpectet ad Epiſcopum, à cuius ſententia extitit appellatum.

Cum in caſibus à iure permiſſis ab Epiſcopo ad Metropolitanum appellatur in cauſis criminalibus, Metropolitanus vel ſententiam confirmat, vel infirmat, aut pœnam minuit, vel auget. Sed quia poſt ſententiam confirmatam, vel reformatam aliquando Metropolitani prætendunt ad ſe etiam ſpectare, ſi velint reo gratiam facere; Quæſiuit Epiſcopus Tropien. an huiuſmodi facultas ad Metropolitanum; an verò ad Epiſcopum pertineret.

34 Videtur reſpondendum non ſpectare ad Me-
tropolitanum, quia illius partes ſolum ſunt in
pronunciando benè, vel malè appellatum, l. Eos,
C. De appellat. Ioan. Andr. in c. Diſpendio, de
reſc. in 6. At per ſententiam expirat iuriſdictio
iudicis ad quem, & executio ad primum iudi-
cem reijcitur, gl. in c. Paſtoralis, §. Præterea, in
verb. diſcuſſa, ſupra de offic. deleg. Ioan. Andr. in
addit. ad Speculat. tit. de execut. ſenten. verſ. Sed
35 pone. Vnde loquitur vt Metropolitanus, qui
poſt ſententiam functus eſt officio ſuo, & am-
plius iuriſdictionem non habet, minimè poſſit
reo gratiam facere, cum hic ſit actus iuriſdi-
ctionis, l. 1. in fine, ff. De quæſt. l. Relegati, in fine,
vbi not. Bart. ff. de pœnis.

Præterea hic caſus faciendi gratiam Reo non
recenſetur inter eos, in quibus Archiepiſcopus
habet iuriſdictionem in ſuffraganeos, vt patet
ex his, quæ notantur in cap. Paſtoralis ſupra
36 eod. Propoſito hoc dubio S. Congr. Concilij exi-
ſtimauit Metropolitanum, ad quem cauſa appel-
lationis eſt deuoluta, nequaquam poſſe reo gra-
tiam facere. Sed quia non leuis eſt difficultas
num id liceat iudici, qui in prima inſtantia ſen-
tentiam tulit. Et ſi decideretur Metropolitanum
id non poſſe, videretur inde quodammodo in-
ferri hanc facultatem eſſe reſeruatam iudici à
quo; ideo conſultius putauit à deciſione ſuper-
ſedere, donec diffinitum fuerit an re vera iudici
primæ inſtantiæ eiuſmodi facultas competat.

Porrò cum in adulterio, & minoribus crimi-
nibus Epiſcopus poſſit diſpenſare, vt in c. At ſi
Clerici, §. De adulter. infra de iudic. non videtur
ambigendum quin poſſit pœnam minuere, vel
remittere etiam poſt ſententiam, vt patet ex di-
ctis ſupra, num. 31. dum tamen ſeruet ea, quæ
habentur in decreto Concilij Tridentini, cap. 18.
37 ſeſſ. 25. Alijs verò iudicibus, & inferioribus Præ-
latis certum eſt hoc non licere, cum diſpenſandi
facultatem non habeant, vt eſt textus in d. c. Li-
cet, de pœnis. Et ſimiliter patet ex dictis ſupra,
num. 19. Et hanc diſtinctionem in puncto ſequi-
tur Abb. in c. Niſi ſpecialis, num. 6. verſ. Poſt ſen-
tentiam verò, ſupra de off. Legati.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Inter cætera.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopi in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſijs inſtituere debent viros idoneos pro prædicationibus, viſitationibus, & confeſſionibus audiendis.*

2 *Prædicatio verbi Dei eſt pabulum ſpirituale non minus neceſſarium animæ, quàm ſit cibus ſpiritualis corpori.*

3 *Anima occiditur per ſubtractionem panis ſpiritualis, ſicut corpus per ſubtractionem materialis.*

4 *Prædicatores dicuntur ſpiritualiter mortuos ſuſcitare.*

5 *Occupatio, morbus, & hoſtium incurſus æquiparantur.*

6 *Prædicatio Euangelij eſt præcipuum Epiſcoporum munus.*

7 *Incumbit tamen omnibus curam animarum habentibus, & Parochialium Eccleſiarum rectoribus.*

8 *Prædicandi licentiam generalem cōcedit ſolus Epiſcopus in ſua diœceſi.*

9 *Prædicare prohibentur de iure communi tam Clerici ſæculares, quàm regulares ſine Ordinarij licentia.*

10 *Epiſcopi, ſi legitimè impediti non fuerint, tenentur prædicare per ſeipſos.*

11 *Nec excuſantur in vim contrariæ conſuetudinis, vel prætextu quod aptitudinem non habeant ad concionandum.*

12 *Epiſcopus de iure communi fundat intentionem ſuper deputatione Prædicatorum in tota ſua diœceſi. & num. 19. & ſeqq.*

13 *Poſſeſſio ſola non ſuffragatur inferiori contra Epiſcopum in interdicto uti poſſidetis. & num. 29.*

14 *Prædicatori miniſtrari debent expenſæ ab Epiſcopo de iure communi. & num. 19.*

15 *Legati Cæſaris cùm mittuntur in prouinciam, viuere debent expenſis Imperatoris, vel Fiſci.*

16 *Legati Papæ recipiunt procurationem ab ijs, ad quos declinant.*

17 *Romanam Eccleſiam excuſat neceſſitas, cum non poſſit de ſuo omnibus prouidere.*

18 *Prædicatoris electio tam in Cathedrali, quàm in alijs inferioribus Eccleſijs, & onus ei ſoluendi eleemoſynam, ad quem ſpectet. & num. ſeq. vſque ad num. 33.*

19 *Prædicatorem eligere, & eleemoſynam eidem ſoluere in Cathedrali Eccleſia, circumſcripta conſuetudine ad ſolum Epiſcopum pertinet.*

20 *Conſuetudo eligendi prædicatorē in Cathedrali, eique præſtandi eleemoſynam an, & quando ſit obſeruanda. & num. ſeq. vſque ad num. 25.*

21 *Et quid ſi ſit immemorabilis. & num. ſeqq.*

24 *Epiſcopus in Cathedrali an, & quomodo poſſit ſibi vendicare electionem prædicatoris populo competentem ex immemorabili conſuetudine.*

25 *Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ in inferioribus Eccleſijs cui incumbat. & num. ſeq. vſque in finem.*

26 *Conſuetudo eligendi prædicatorem, eique expenſas miniſtrandi in Eccleſijs inferioribus an, & quando ſeruanda ſit. & num. ſeqq.*

Et quid ſi ſit immemorabilis. & num. 28.

27 *Epiſcopus quando, & quomodo poſſit vendicare ſibi electionem alteri ex conſuetudine competentem in alia Eccleſia, quàm Cathedrali. & numero 31.*

29 *Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ ſpectat ad Epiſcopum donec populus probauerit immemorabilem.*

30 *Quandoque tamen ex cauſa iubetur ſeruare ſolitum per modum prouiſionis.*

32 *Conſuetudo, qua Epiſcopus prædicatores deputat in Eccleſijs regularium ſeruanda eſt; ſed prædicatores eiuſdem ordinis cæteris paribus ſunt præferendi.*

33 *Parochi an teneantur in ſuis Eccleſijs formaliter prædicare.*

IN-

1 INTER CÆTERA: In Cathedralibus,
& Collegiatis Eccleſijs inſtituendi ſunt viri
idonei, quibus cùm expedierit, Epiſcopi
committere poſſint prædicationes, viſita-
tiones, & confeſſionum auditiones. Hoc dicit:
Diuiditur in tres partes. In prima ponitur exor-
dium. In ſecunda Conſtitutio, ibi. *Vnde*. In
tertia pœna, ibi, *Si quis autem*.
2 Nota primò prædicationem verbi Dei eſſe
pabulum ſpirituale, & non minus neceſſarium
animæ, quàm ſit cibus materialis corpori. Cum
enim homo conſtet corpore, & anima, cap. In
quadam, verſ. Nam ad eſſe hominis, infra de
celebr. miſſar. Sicut corpus materiali, ita anima
cibo ſpirituali nutritur, vt hic in littera. *Non
enim in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo
quod procedit de ore Dei.* Matt. 3. in princ. Lucæ 4.
& Deuteron. 8. cap. 4. Et ſermo Domini dicitur
Panis cæleſtis, vt in cap. Ieiunium, il ſecondo, in
fine, 76. diſt. quo ſubtracto Chriſtiani dicuntur
pati famem, & ſitim, vt ibi patet ad finem, &
in c. Audacter, 8. quæſt. 1. ibi, Sub quo famem,
& ſitim populus patiatur, non famem panis, ne-
que ſitim aquæ, ſed famem audiendi verbum
3 Domini. Vnde quemadmodum per ſubtractio-
nem panis corporalis occiditur corpus, c. Im-
molans, 14. quæſt. 5. cap. Paſce, 86. diſt. l. Neca-
re, ff. De liber. agnoſcen. ita per ſubtractionem
panis ſpiritualis occiditur anima, cap. Epheſijs,
4 43. diſtin. gloſſa vnica in d. cap. Paſce, vbi plura
ſimilia cumulat. In eo autem cibum corpora-
lem præcellit cibus ſpiritualis prædicationis
euangelicæ, quod ille corpus extinctum non vi-
uificat. At prædicatores dicuntur ſpiritualiter
mortuos ſuſcitare, vt in c. Olim, 8. quæſt. 1.
5 Secundò nota ibi, *occupationes*. Hæc tria
æquiparari, ſcilicet occupationem, morborum,
& hoſtium incurſum, vt hic per Bald. ſub nu. 1.
6 Tertiò nota ſecundũ Ant. de Butr. n. 8. in 7. not.
& Imol. n. 3. officium prædicandi de iure cõmuni
ad Diœceſanũ pertinere, & aliũ à Diœceſano de
iure cõmuni non exercere officiũ prędicandi, niſi
ab Epiſcopo hoc ipſi in diœceſi cõmittatur. Sed
hoc vltimum non videtur verum; quia etſi præ-
dicatio Euangelij ſit præcipuum Epiſcoporum
munus, cap. Epiſcopus nullam, 88. diſt. Conci-
lium Carthag. IV. cap. 20. Concilium Tridenti-
7 num, cap. 2. ſeſſ. 5. & cap. 4. ſeſſ. 24. tamen ge-
neraliter incumbit omnibus curam animarum
habentibus non tantum iure communi eccleſia-
ſtico, vt de Parochis eſt expreſſum in cap. Quod
Dei timorem, de ſtatu Monach. & in Clem. Du-
dum, §. Huiuſmodi, de ſepultur. & in Concilio
Tridentino, d. c. 2. ver. Archipresbyteri quoque;
& d. cap. 4. verſ. In alijs autem eccleſijs, & firmat
gloſ. in Clem. 1. in ver. Officia, de regular. Car-
dinal. in dicta Clem. Dudum, §. Ab olim, nu. 7.
in 6. quæſt. Abb. hic nu. 1. verſ. Dic etiam quod
quilibet Rector, & Felin. in cap. Excommunica-
mus, il primo, §. Quia verò, n. 4. infra, de hæret.
Sed etiam præcepto diuino, quo mandatum eſt
omnibus curam animarũ habentibus oues ſuas
paſcere verbi Dei prędicatione, Io. 21. Actor. 20.
cap. Epheſijs, 43. diſtin. & habetur in decreto
Concilij Tridentini cap. 1. in princip. ſeſſ. 23.
8 Saluari tamen poteſt dictum Antonij de Butr. &
Ioan. de Imola in tribus caſibus. Primus eſt in
generali licentia prædicandi, quam in ſua diœ-
ceſi impertiri poteſt ſolus Epiſcopus: Et ita pro-
cedit text. hic ſecundum Cardin. loco citato,
verſ. Sed generaliter inuentiam, & Felin. in dict.
§. Quia verò, num. 1. in eod. verſ.
9 Secundus eſt reſpectu Clericorum, quibus
cura animarum non incumbit: non enim poſſunt
prædicare ſine Ordinarij licentia, ſiue ſint regu-
lares; ſiue ſæculares de iure communi, vt eſt
text. in c. Quam ſit, de iudic. ibi, Quicumque Re-
ligioſi, ſeu Clerici idonei ad annunciandum
Gentibus Euangelicam veritatem requiſita, &
habita Prælatorum ſuorum licentia. Ad idem
ſunt iura in c. Cum ex iniuncto, in c. Sicut, & in
d. c. Excommunicamus, §. Quia verò, de hæret. De
quo tamen vide plenius per Cardin. in præalleg.
qu. 6. vbi latiſſimè examinat quibus liceat præ-
dicare. Fratres tamen Mendicantes ſunt in hoc
ſpecialiter priuilegiati in dicta Clem. Dudum
in princ. de ſepultur. Sed hodie quoad regulares
ſeruari debet diſpoſitio Concilij Tridentini, in
dict. c. 2. ſeſſ. 5. & d. c. 4. ſeſſ. 24. & Conſtitutio Gre-
gorij XV. de exemptor. priuileg. vt ſcripſi ple-
nius in c. Cum capella, infra de priuileg. Tertius
eſt in formali prædicatione, ad quam grauis eſt
difficultas, An Parochi teneantur, an verò ſuffi-
ciat, vt ſe vergant ad altare, & ſacram ſcriptu-
ram, diuinamque legem annuncient ad præ-
ſcriptum Concilij Tridentini in d. c. 4. ſeſſ. 24. de
quo latius infr. in 2. quæſt. n. 35.
10 Quartò nota ibi, *per ſeipſos non ſufficiunt*,
nec non ibi, *cum per ſe ijdem nequiuerint*. Epi-
ſcopos iuſto impedimento ceſſante teneri præ-
dicare per ſeipſos. Idem habetur in d. c. 2. ſeſſ. 5.
ibi, [Omnes Epiſcopos, Archiepiſcopos, Prima-
tes, & omnes alios eccleſiarum Prælatos teneri
per ſeipſos, ſi legitimè impediti non fuerint, ad
prædicandum ſanctũ Ieſu Chriſti Euangelium.]
& in d. c. 4. ſeſſ. 24. ibi, [In eccleſia ſua ipſi per ſe;
aut ſi legitimè impediti fuerint per eos, quos ad
prædicationis munus aſſument, &c.] Vbi etiam
præſcribitur quibus diebus id muneris obire te-
neantur.
Ratio eſt, quia officium paſcendi; quod eſt
principalis actus Epiſcopi, perſonale eſt, nec
poteſt per ſubſtitutum adimpleri, vt poſt Caiet.
Sot. & alios latiſſimè probaui in c. Ex parte, il
primo, à num. 38. vſque ad nu. 54. infra, de Cler.
non reſiden. Sed officium paſcendi principaliter
conſiſtit in prædicatione Verbi Dei, vt patet in
c. 1. ſeſſ. 23. Ergo munus prædicationis per alium
impleri non poteſt. Præterea cum hoc ſit præ-
cipuum munus Epiſcopi, vt prædiximus, cenſe-
tur electa induſtria perſonæ; ac proinde non
admittitur ſubſtitutus, c. fin. §. Is enim de offic.
deleg. Archid. in c. Sacerdotibus, 11. q. 1. Abb. in
c. Extirpandæ, §. Quia verò, num. 32. verſ. Quia in
commiſſione curæ, inf. de præben. Dec. in c. Cum
omnes, in ſecunda lectura in 1. notab. ſupra de
Conſtit. Confert optimus textus in l. Inter arti-
11 fices, ff. De ſolut. Neque in his Epiſcopi poſſunt
ſe excuſare in vim contrariæ conſuetudinis,
quia cum ſit contra præceptum diuinum, eſt
corruptela, c. Flagitia, 30. qu. 7. c. Cum venera-
bilis, & c. fin. de conſuetudine, & clarè proba-
tur in decreto dict. c. 1. ſeſſ. 23. nam in principio
dicitur præcepto diuino mandatum eſſe omni-
bus, quibus animarum cura commiſſa eſt pa-
ſcere oues ſuas verbi Dei prædicatione, & pro-

pe finem derogatur conſuetudini etiam immemorabili, quæ potius corruptela cenſenda eſt. Rurſus quamquam multi epiſcoporum nitantur ſe eximere à nexu obligationis huiuſmodi, eo prætextu quod aptitudinem non habeant ad concionandum & maiori cum fructu, id munus explere valeant per Religioſos idoneos: hanc tamen excuſationem vti friuolam refellit, ac funditus euertit Pater Hieronymus à Narnio Apoſtolica illa verbi Domini tuba.

12 Quintò nota ibi, *aſſumant*, epiſcopum de iure communi fundare intentionem ſuper depu-
13 tatione Prædicatorum in tota ſua Diœceſi. Quo fit vt ex ſola iuris aſſiſtentia deputare poſſit, etiamſi populus, vel alius ſit in quaſi poſſeſſione deputandi per textum in c. Cum perſonæ, cum materia, de priuil. lib. 6. inferior enim non poteſt iuuari ſola poſſeſſione, nec obtinere contra Superiorem in interdicto retinendæ, vt notat Bart. in l. 1. §. Huius auctoritate interdicti, ſub num. 3. verſ. Nam interdictum hoc, ff. Vti poſſidetis. Verall. deciſ. 306. num. 4. part. 1. Sed de hoc latiùs infra, à nu. 20. vſque in finem, & præſertim num. 29. & 30. & 32. Nec in deputatione huiuſmodi requiritur Capituli conſenſus, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, vt olim reſpondit ſacra Congregatio Concilij à Didaco Couarruuias epiſcopo Segobien. conſulta.

14 Vltimò nota ibi, *quibus ipſe cum indiguerint, congruè neceſſaria ſubminiſtrent*; epiſcopos ex iuris communis diſpoſitione teneri miniſtrare expenſas Prædicatoribus, prout hic notant Butr. num. 10. in 9. notab. Ioan. de Anan. num. 3. Non enim, vt inquit Bald. hic in fine, cogitur quis prædicare expenſis ſuis, l. Suo victu, ff. De oper. libert. & confert tex. in c. Cum ab omni, infra de vita, & honeſt. Cleric. & in c. Statutum, §. Inſuper, de reſcr. lib. 6. Nec eſt magnum ſi ab eo metantur temporalia, per quem ſpiritualia ſeminantur, 1. ad Corinth. 9. c. Si epiſcopus de off. ord. lib. 6. c. Cum officij, infra de præſcript. ſecundum Innoc. hic in ver. Indiguerint, & laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere, vt dicitur 2. ad Timoth. 2. quem locum gloſſa exponit de Prædicatore, qui ſcilicet in agro eccleſiæ ligone verbi Dei excolit corda auditorum, vt refert S. Thom. in 2. 2. q. 187. art. 4. ad ſecundum, ſubdens poſt gl. ad Rom. 15. poſſe de euangelio viuere non tantum Prædicatores, ſed etiam eos, qui Prædicatoribus miniſtrant. Sed de ſumptibus Prædicatori miniſtrandis dic plenius, vt infra in 1. q. n. 18.

15 In gloſ. vltimam nota differentiã inter legatos Cæſaris, & legatos Papæ: nam legati Cæſaris, cum mittuntur in prouinciam, expenſis Imperatoris, vel fiſci viuere debent, vt in iuribus al-
16 legatis in gloſſa: Legati autem, & Nuncij Papæ recipere debent procurationem ab ijs, ad quos declinant, non obſtante contraria conſuetudine, vel præſcriptione, c. Cum inſtantia, & c. Procurationes, de cenſib. & c. Accedentes, de præſcr.
17 Nec mirum, quia vt Hoſtien. inquit n. 9. Romanam eccleſiam excuſat tum neceſſitas, cum nec poſſit de ſuo omnibus prouidere; tum priuilegium de antiqua conſuetudine iam obtentum. Cuius exemplum vt Hoſtien. ſubijcit, ſequuntur epiſcopi noſtri temporis quantum poſſunt. Quod eſſe non debet, c. 1. de tempor. ordin. & c. In cauſis, de re iudic. Et idem repetunt Io. Andr. Bellam. Cardin. & Abb. omnes ad finem. Addit Ioan. Andr. quid expediret ſtatuere pro ſuſtentatione Papæ & Cardinalium, & quid ad ſui clamorem deliberatum fuerit in Concilio Viennenſi. et illius verba ad litteram referunt Bellam. & alij proximè citati.

18 QVÆRO, Ad quem ſpectet electio Prædicatoris tam in Cathedrali, quàm in alijs inferioribus eccleſijs, & cui incumbat onus eidem præſtandi eleemoſynam. Cum in materia electionis Prædicatoris, atque eleemoſynæ eidem præſtandæ variæ extent S. Congregationis Concilij declarationes; ad controuerſias, quæ ſuper hoc crebrò oriuntur, faciliùs dirimendas, ſex caſus in Cathedrali, ſex itidem in alijs eccleſijs inferioribus ſunt diſtinguendi.

19 Primus caſus eſt in Cathedrali, vbi non conſtat de conſuetudine eligendi concionatorem, aut præſtandi eidem eleemoſynam, neq; ex parte Epiſcopi, neque ex parte Vniuerſitatis, vel alterius: & hic caſus eſt extra dubium, quia vtrumque onus in ſua eccleſia incumbit Epiſcopo, tam ex diſpoſitione iuris communis, vt hic patet, & dictum eſt ſupra in 5. & in vlt. notab. quàm ex decretis Concilij Tridentini in d. c. 2. ſeſſ. 5. vbi Epiſcopo impedito iubetur ſeruari decretum Concilij generalis, de quo hic, & in c. 4. ſeſſ. 24. Hinc Sac. Congregatio conſulta, An deputatio Prædicatoris in Cathedrali eccleſia pertineat ad ſolum Epiſcopum ita vt Canonici, & Capitulum non poſſint ſe in deputatione intromittere: reſpondit pertinere ad ſolum Epiſcopum. Item ſæpius cenſuit Epiſcopum teneri proprijs expenſis alere Prædicatorem in Cathedrali eccleſia. Id quod multo magis vendicat ſibi locum, ſi Epiſcopus ſit in poſſeſſione eligendi, & præſtandi eleemoſynam.

20 Secundus caſus eſt cùm Epiſcopus eligit, & populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili, eidem præſtat eleemoſynam: & tunc hac conſuetudine non obſtante Epiſcopus, qui eligit, tenetur illi ſic electo eleemoſynam erogare. Etenim Concilium d. c. 4. ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundum quam præſtatio eleemoſynæ Prædicatori in Cathedrali deputando incumbit alteri, quàm epiſcopo. et ita fuit ſæpius reſolutum, vt patebit ex his, quæ dicentur in caſu proximè ſequenti.

21 Tertius eſt vbi epiſcopus eligit, & Vniuerſitas, vel alius ex immemorabili conſuetudine eleemoſynam præſtat: Quo caſu cum ab immemorabili tempore cõmunitas Potentiæ conſueuiſſet præſtare ſtipendium Concionatori, & dubitaſſet epiſcopus Potentiæ an poſſet compellere ciuitatem ad prædictæ conſuetudinis obſeruantiam, Sac. Congregatio cenſuit poſſe, cum Concilium non ſuſtulerit immemorabilem conſuetudinem.

Poſtea autem cum epiſcopus Eugubinus dubitaret an poſſet cogere regulares ad eleemoſynam, quam Prædicatori ab immemorabili tempore præſtiterunt; relatum fuit ad Gregor. XIII. an vellet obſeruari ſupradictum Pij V. decretũ. Gregorius de eo decreto valdè dubitauit, & interrogauit Cardinalem Alciatum quid ſibi videretur: qui reſpondit duriuſculam ſibi videri de-

clara-

clarationem Pij V. cum decretum Concilij dict. c. 4. non ſuſtulerit immemorabilem, & quando voluit tollere, expreſſit, & in dubio non cenſetur ſuſtuliſſe: Sanctitas ſua viſa eſt approbare diſtinctionem Cardinalis Vrſini, videlicet ſi laici ſoliti contribuere, nunc quoque contribuere debeant; ſecus ſi regulares, quoniam prædicationes fiunt præcipuè ad vtilitatem laicorum, tamen nihil certi ſtatuit. Sed quia agebatur tunc tantum de epiſcopo eugubino, cui aliàs ſcriptæ fuerunt litteræ ſecundum decretum Pij V. ideò ſimpliciter reſcribendum, relatis ſuis litteris in Congregatione, & relatione facta Sanctiſſimo, Sanctitas ſua dixit vt obſeruaret id, quod aliàs tempore Pij V. ſcriptum fuerat ad ipſum. Poſtea verò dubitante epiſcopo Reatino an poſſit compellere vniuerſitatem ad præſtandum Concionatori ſalarium iuxta immemorabilem conſuetudinem, & facta relatione Sanctiſſimo die 19. Maij 1575. Sanctitas Sua iuſſit ſcribi litteras epiſcopo vt cogeret vniuerſitatem ad ſeruandam hanc immemorabilem conſuetudinem, quam Concilium non ſuſtulit. Et licet Pius V. aliud decreuerit; voluit tamen vt litteræ manerent in ſuo robore quoad eos tantum, ad quos ſcriptæ fuerunt. In reliquis verò caſibus, & locis, ſuper quibus nihil ſcriptum fuit, vt ſcriberentur ſecundum hoc decretum, vt hæc conſuetudo immemorabilis indiſtinctè obſeruaretur.

Ideoque ſacra Congregatio ab eo tempore conſueuit reſpondere, poſſe Epiſcopum in ſua Cathedrali Concionatorem deputare, & populum nihilominus compellere ad præſtandam eleemoſynam à tempore, cuius initij memoria non extat, præſtari ſolitam.

Et in ſpecie epiſcopus Meliten. expoſuit ſacræ Congregationi obſeruatum fuiſſe à tempore immemorabili, etiam antequam Inſula Militæ à Religione Hieroſolomytana poſſideretur, vt tempore Quadrageſimæ eleemoſyna præſtaretur Concionatoribus Eccleſiæ Cathedralis de redditibus cuiuſdam gabellæ appellatæ *laſcetta del vino* quæ antiquitus ad iura Vniuerſitatis pertinebat, & deinde ad Magnos Magiſtros neſcitur quo iure peruenit; qui licet ſemper dictam eleemoſynam præſtiterint ex gabella prædicta; tamen Magnus Magiſter Petrus de Monte contra inſtitutum ſuorum anteceſſorum perſoluere recuſauit, & huiuſmodi eleemoſynas de redditibus epiſcopatus ſede vacante contra dictam conſuetudinem de facto percipi, & ſubminiſtrari mandauit; cumque ſuper hoc epiſcopus declarationem, & remedium poſtulaſſet: S. Congregatio cenſuit ſeruandam eſſe conſuetudinem.

22 Quartus caſus, rarò tamen contingibilis, eſt vbi epiſcopus præſtat eleemoſynam, & populus, vel alius eligit ex quacunque conſuetudine. Et hoc caſu poteſt ac debet epiſcopus pergere in præſtatione eleemoſynæ, quia hoc eſt onus ipſius vt ſupra dictum eſt in primo caſu. Sed poteſt etiam electionem ſibi vendicare. Quia S. Congregatio ſæpius cenſuit deputationem Prædicatoris in Cathedrali ad ſolum epiſcopum ſpectare, non obſtante conſuetudine etiam immemorabili. Et in ſpecie cùm petijſſet declarari epiſcopus Cæſarauguſtanus, ad quem pertineret electio Prædicatoris in Cathedrali Eccleſia, & an eſſet habenda ratio immemorabilis conſuetudinis, quæ talem electionem alteri quàm epiſcopo tribueret: Reſponſum eſt electionem, & deputationem Prædicatoris in eorum eccleſijs Cathedralibus ad ſolos epiſcopos pertinere, nulla habita ratione cuiuſcumque conſuetudinis etiam immemorabilis, qua talis electio, vel deputatio Capitulo, vel epiſcopo vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio, aut cuiuis alteri competeret.

23 Quintus caſus eſt, vbi populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili eligit Prædicatorem, atque illi ſic electo præſtat eleemoſynam. Et hoc quoque caſu poteſt, ac debet epiſcopus electionem ſibi vendicare, non obſtante conſuetudine, quam ſuſtulit Cõcilium d. cap. 4. vt ſupra dictum eſt in 2. caſu. Sed non poteſt compellere populum ad conſuetam eleemoſynam, quia Concilium eodem modo ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundum quam præſtatio eleemoſynæ alteri quàm epiſcopo in ſua Cathedrali incumbit, vt etiam dictum eſt in ſecundo caſu ex ſententia S. Congregationis.

24 Sextus, & vltimus caſus, cùm populus, vel alius ex immemorabili conſuetudine eligit Prædicatorem, atque eidem præbet ſalarium. Hoc caſu quamuis immemorabilis conſuetudo, ſecundum quam alius quàm epiſcopus eligit Prædicatorem in ſua Cathedrali, ſublata fuerit, & præſeruata quoad eleemoſynam, quam alius præſtare conſueuit, iuxta declarationem Gregorij XIII. ſuperiùs relatam, tamen vbi hæc duo ſimul concurrunt, vt ex immemorabili conſuetudine populus & eligat Concionatorem, & ſalarium præbeat; eo caſu ſemper Sac. Congregatio cenſuit poſſe quidem epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere populum ad eleemoſynam, quam illi ab immemorabili præſtare conſueuit. Eſſe autem in electione epiſcopi vtrum ipſe malit Prędicatorem eligere, cùm populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere conſueuerit, vel Prædicatoris electionem alteri ex immemorabili competentem relinquere; Ita tamen vt ſi epiſcopus huiuſmodi electionem ſibi aſſumat, populum, vel alium ad ſolitas impenſas Prædicatori erogandas non compellat. Sin verò populum, vel alium prædicta facultate eligendi Prædicatorem vti ſinat, eumdem cogere poſſit ad eas impenſas, quas in hanc cauſam præſtare ſolitus eſſet. Atque ita in ſpecie reſpondit S. Congregatio ab Archiepiſcopo Cæſarauguſtano conſulta.

25 In eccleſijs verò inferioribus primus caſus poteſt conſtitui vbi epiſcopus eligit, & alter ſoluit eleemoſynam, qui illam tenetur, vel ſolet præſtare. Et hic primus caſus eſt ſatis clarus; quia in alijs eccleſijs quàm Cathedralib' electio Concionatoris ſi parochi impediti fuerint ipſi per ſe prædicare, ſpectat ad epiſcopum impenſis eorum, qui illas tenentur, vel ſolent præſtare, vt apertè cauetur decreto d. cap. 4. verſ. In alijs autem eccleſijs, ſeſſ. 24.

Hinc cum epiſcopus Meliten. prouidere voluiſſet de Concionatore in ſuburbio Victorioſæ ſubditis ſuis, & officiales ipſius cõſulto prius magno Magiſtro Petro de Monte reſpondiſſent

electionem dicti Concionatoris non ſpectare ad epiſcopum, ſed ad eos, qui eleemoſynam Concionatoribus ex bonis Vniuerſitatis miniſtrant; Epiſcopo ſuper hoc declarationem poſtulante, S. Congregatio cenſuit electionem Concionatoris ad epiſcopum pertinere ex decreto Concilij cap. 4. ſeſſ. 24.

26 Secundus caſus eſt vbi Epiſcopus Prædicatorem eligit, & eleemoſynam præſtat: & tunc ſimiliter manifeſtũ eſt epiſcopum debere vtrunque adimplere, quia tam facultas Prædicatorem deputandi in tota diœceſi, quàm onus miniſtrandi expenſas incumbit epiſcopo de iure communi, vt dictum eſt ſupra in 5. & vltim. notab. Et ex Concilio Tridentino in d. cap. 4. in eccleſijs inferioribus eodemmodo ius deputandi ad epiſcopum pertinet, & ſumptus miniſtrari debent ab his, qui tenentur, vel ſolent. Epiſcopus autem, vt ſupponitur in hoc ſecundo caſu, & tenetur, & ſolet.

27 Tertius eſt cùm populus, vel alius eligit Prædicatorem in eccleſijs inferioribus ex conſuetudine non immemorabili, non tamen ei præſtat eleemoſynam. et in hoc tertio caſu S. Congregatio ſæpius cenſuit conſuetudinem non immemorabilem, quam habet populus, vel alius eligendi Prædicatorem in ſupradictis eccleſijs, eſſe ſublatam à Concilio d. cap. 4. Ideoque poſſe epiſcopum electionem ſibi vendicare.

28 Quartus caſus eſt cùm populus, vel alius Prædicatorem eligit ab immemorabili tempore, licet ei ſumptus non miniſtret: & tunc epiſcopus non poterit ſibi vendicare electionem, quia concilium in d. cap. 4. non ſuſtulit immemorabilem, ſecundũ quam facultas nominandi Prædicatorem in eccleſijs non Cathedralibus, alij quàm epiſcopo competeret, vt ſæpius fuit reſolutum.

Et in ſpecie cum Abbas Sancti Maioris Eccleſiæ Collegiatæ Neapolitanæ eſſet à tempore immemorabili in quaſi poſſeſſione deputandi Concionatores in ſua eccleſia; Poſtea verò ſuperueniente Tridentino Concilio Archiepiſcopus Neapolitanus prætenderet ex Concilio facultatem deputandi Concionatorem in dicta Collegiata non ad Abbatem, ſed ad ſe tantùm pertinere; proindeque dubitatum eſſet an cap. 4. ſeſſ. 24. Tridentini Concilij ſuſtuliſſet immemorabilem conſuetudinem. S. Congregatio cenſuit per d. cap. immemorabilem conſuetudinem non eſſe ſublatam quoad effectum prædictum.

Quintus; vbi populus, vel alter ſolet præſtare eleemoſynam, & ex immemorabili conſuetudine eligit Prædicatorem. Et hic quoque caſus eſt clarus, quia Concilium illam non ſuſtulit. Et propterea populus, vel alius poterit eligere Concionatorem, quem ab immemorabili eligere conſueuit, & debebit etiam illi à ſe electo impenſas ſolitas miniſtrare, iuxta decretum

29 d. c. 4. Quouſque tamen Vniuerſitas probet immemorabilem per tres conformes, Epiſcopum debere eligere cenſuit S. Congregatio. Sufficit enim Epiſcopo ſola iuris communis aſſiſtentia,

30 vt dictum eſt ſupra, num. 12. in 5. notab. Licet quandoque ex aliqua rationabili cauſa, puta ad vitanda ſcandala, S. Congregatio Epiſcoporum, ac Regularium, cum imminente iam Quadrageſima præ anguſtia temporis iura partium examinari non poſſunt, in hoc quinto caſu conſueuerit reſcribere, vt pro ea vice ſeruetur ſolitum, per modum tamen prouiſionis, & abſq; præiudicio iurium vtriuſque tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.

31 Sextus denique caſus eſt vbi populus, vel alius miniſtrat expenſas, & eligit ex conſuetudine non tamen immemorabili; & tunc quamuis conſuetudo huiuſmodi ſecundum quam alius quàm Epiſcopus eligit Prædicatorem in Eccleſijs inferioribus, ſit à Concilio ſublata, vt ſæpius repetitum eſt ex ſacræ Congregationis ſententia: vbi tamen hæc duo concurrunt, vt populus præſtet eleemoſynam, & eligat ex conſuetudine; tunc ſacra Congregatio multoties reſpondit, & præcipuè in cauſa S. Marci poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere Vniuerſitatem ad eam eleemoſynam Prædicatori præſtandam, quam à ſe electo tantum præbere conſueuit.

32 An autem ſit ſeruanda conſuetudo, ſecundum quã Epiſcopus in monaſterijs Regularium Prædicatores deputat, qui aliquãdo eorum Ordinis non ſunt, S. Congregatio cenſuit conſuetudinem eſſe obſeruandam. Si tamen Prædicatores eiuſdem Ordinis haberi poſſint, cæteris paribus eſſe præferendos.

33 Secundò QVÆRO, an Parochi teneantur in ſuis eccleſijs formaliter prædicare.

Cùm Epiſcopus Eugubinus vellet compellere Regulares Montis Oliueti ad præſtandum ſalarium Concionatori ſuæ Cathedralis; aliàs autem comminaretur ſe eos compulſurum ad ſuſtentandum proprium Concionatorem in eorum eccleſijs Curatis; Regulares adierunt S. Congregationem Concilij dicentes onus eſſe Epiſcopi præſtare ſalarium Concionatori Cathedralis. Quoad eccleſias autem eorum curatas Concilium Tridentinum non iubere, vt in eis prædicetur formiter, ſed ſufficere vt Parochus ſe vergat ad altare, & declaret Euangelium, & ſermocinetur. Vnde cum hoc ſit onus Parochi, compellendus ipſe erit ab Epiſcopo, & non Regulares cogendi ad ſuſtentandum Concionatorem. Sacra Congregatio cenſuit hos Regulares non teneri contribuere impenſæ Prædicatoris Cathedralis, vt aliàs deciſum fuit. Quod autem pro minori impenſa eorum Epiſcopus conſentiat, vt contribuant Cathedrali, & ſubleuet eos à ſuſtentando proprium Prędicatorem in eorum Eccleſijs Curatis, non probauit ſacra Congregatio; quia ſi verè tenentur ſuſtentare proprium Prædicatorem in ſuis Curatis, malè facit epiſcopus eximendo eos ab hoc onere pro ſeruitio Cathedralis ſuæ; imò ad ſuſtentationem propriam, cùm ipſe teneatur de ſuo alere Prædicatorem in Cathedrali. Si non tenentur, non debet Epiſcopus eos grauare, vt habeant ibi Prædicatorem formalem. An autem teneantur, eſt probabile dubium: nam licet iure veteri qui habet curam animarum videatur teneri ad prædicandum, c. Quod Dei timorem, de ſtatu Monach. verſ. Ad parochialium eccleſiarum regimen in Preſbyteros ordinati; ex quo debent Prædicationis officium exercere, vbi Abb. nu. notat officium Preſbyteri parochialis eſſe prædicare, Ripa lib. 1 reſpon. 14. num. 39. & 41. tamen Concilium cap. 4. ſeſſ. 24. non videtur adegiſſe

egiſſe Parochos ad prędicandum formiter, ſed tantùm ad ſacram Scripturam, & diuinam legem annunciandam, quod fieri poteſt lectione Catechiſmi. Sed quia certum eſt verba illa *Sacras Scripturas, & diuinam legem annuncient*, ita referri ad Epiſcopos in ſuis eccleſijs, ſicut ad Parochos, quia verba illa ſuperiora, *ipſi per ſe* &c. reguntur ab illis verbis inferioribus, *Sacras Scripturas*, &c. ſicut illa, *in alijs autem eccleſijs per Parochos*, &c. In Epiſcopis intelligitur de prædicatione formata, ita vt in Parochis, per regulam, Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare: ideò referendum ad Congregationem generalem.

Congregatio generalis die 9. Februarij 1576. fecit magnam vim quod Concilium ſeſſ. 5. c. 2. non adegerit Parochos ad prædicandum, ſed ad docendum, prout ibi dicitur. A quo capitulo videtur, cap. 4. declarationem accipere. Item in d. c. 4. leguntur illa verba, [Aptius accommodando præſentium temporum vſui, ſtante quod vſus rei inualuit poſt Concilium, vt Parochi non prædicent formaliter, vt fit in Cathedralibus,] & ſic vſus ita videtur interpretatus per Concilium. Nec obſtat quod d. c. 4. ſub vna ſtructura verborum, eademque determinatione comprehendat & Parochos, & Epiſcopum, ideò æqualiter debeat determinare. Quia reſpondetur dupliciter. Primò quando Concilium priùs expreſſit de Epiſcopis, ibi (ipſi per ſe, aut per eos, quos ad prædicationis munus aſſumēt) in perſona Epiſcoporum expreſſit illam vocem, Prædicationis. At quando poſtea diſponit de Parochis, non repetit eam dictionem; itaut propterea ſit ſenſus: Annuncient Epiſcopi in Cathedralibus per prædicationem; Parochi verò in Parochialibus ſimpliciter. Secundò illa regula, Vna determinatio, &c. fallit quando eſt diuerſa ratio, Iaſ. in l. Iam hoc iure, de vulgar. & pupill. Sed munus prædicandi formiter dicitur eſſe Epiſcoporum, non Parochorum. Sanctus Thomas in 2. 2. qu. 184. art. 8. vbi Caietan. Sot. de iuſt. & iur. lib. 10. qu. 9. art. 3. Item in Cathedralibus conueniunt Auditores intelligentes, in Parochialibus vt plurimum rudes. Et magna eſt diuerſitas reſpectu locorum, & perſonarum. Et ad iura vetera, quæ dicunt Parochos teneri prædicare, reſponſum, ea forma qua Parochi ſolent, alioquin ſi in omnibus Parochialibus prędicaretur formiter, quodammodo plures eſſent prædicatores, quàm Auditores. Fuere tamen qui diſtinguerent, vt Cardinalis Alciatus. Aut Parochialis numeroſi eſt populi, & pinguis, vt Pariſijs 60. millia, vt in Hiſpanijs 347. millia; & tunc ibi prædicetur formiter; in alijs verò non. Alij dixerunt ſimpliciter, & generaliter reſpondendum Parochos non cogendos habere in ſuis Parochialibus Prædicatores formatos, ſed ſatis eſſe ſi doceant ſecundum d. c. 2. Alij conſiderarunt rem hanc eſſe grauem, & exemplarem; & ſi ita vniuerſaliter enunciaretur, parituram ſcandalum, multos Parochos, qui prædicant formiter, auocaturam ab hoc bono opere. Præterea non eſſe tutum ſententiam ſic generalem enunciare propter Parochiales, & populo, & reditu magnas, quæ plerumque maiores ſunt pluribus Cathedralibus. Ideò ſatis eſſe ita ſolum reſpondere Epiſcopo Eugubino pro Parochialibus ſuæ ciuitatis, & diœceſis, & præſertim horum regularium Oliuetanorum, quas ſciunt omnes & parui redditus, & non ſatis frequentes populo eſſe. Tandem omnium conſenſu decretum fuit, vt Alciatus ore tantum, & abſque ſcriptis dicat Epiſcopo Eugubino vt nolit cogere iſtos regulares ad ſuſtentandum Prædicatorem formatum in ſuis Parochialibus. Et ſi alius Epiſcopus hoc idem quæſierit, aut alia ſimilis quæſtio occurrerit, referret Alciatus, & proponeret in ſacra Congregatione, nec hanc reſponſionem datam Epiſcopo Eugubino daret alij, niſi facto verbo in Congregatione. Dictum eſt etiam, dum S. Thomas, Caietan. & Sot. dicunt officium eſſe Epiſcopi præcipuè prædicare, verum id eſſe. Sed cum ſubijciunt; Parochum autem ſolùm docere debere orationem Dominicam, & ſymbolum, non alia fidei myſteria; non eſſe ſecundum c. Quod Dei timorem, quod dicit eos debere prædicare. Et dum Sotus dicit in Concilio Tridentino ſuperſeſſum fuiſſe à danda Parochis facultate prædicandi, verum eſſe ſub Paulo III. ſecundum d. cap. 2. cui Sotus interfuit. Secus autem eſſe quoad Concilium Tridentinum ſub Pio IV. cui Sotus non interfuit.

Supraſcriptis adde Concilium Arelatenſe IV. celebratum ſub Leone III. & Carolo Magno Imperatore anno ſalutis 813. c. 10. de prædicatione, tom. 3. Concil. part. 1. ſect. 2. pag. 188. vbi ſic legitur: [Prouidimus enim pro ædificatione omnium eccleſiarum, & pro vtilitate totius populi vt non ſolum in ciuitatibus, ſed etiam in omnibus Parochijs vt Presbyteri ad populum verbum faciant, & vt bene viuere ſtudeant, & populo ſibi commiſſo prædicare non negligāt.] Hæc ibi. De prædicatione etiam loquitur Concilium Viennenſe in Clem. Dudum, §. Huiuſmodi, de ſepultur. ibi, [Parochiales eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habent eccleſiaſtica ſacramenta, quibus noſcitur de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, &c. Et Concilium Tridentinum in c. 1. in princ. ſeſſ. 23. vbi eſt expreſſum curatos omnes teneri præcepto diuino oues ſibi commiſſas paſcere verbi Dei prædicatione. Et de officio prædicandi ſimiliter loquuntur DD. quos citaui ſupra n. 7.

Præterea orta dubitatione an in Parochiali eccleſia vnita Regularium Monaſterio, in qua per Regularem cura animarum exercetur, poſſit Epiſcopus compellere Regulares vt aliquem eiuſdem ordinis ad prædicandum in eadem eccleſia deputent, qui de licentia Epiſcopi hoc munus expleat, non obſtante quod in eccleſia Monaſterij per eoſdem Regulares concio habeatur: Sac. Congregatio cenſuit poſſe compellere, ſed non poſſe alium, præterquam eiuſdem ordinis inuitis Fratribus ad prædicandum in dicta eccleſia deputare.

DE

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Conquerente.

S V M M A R I V M.

1 *EPiſcopus in Eccleſijs diœceſis ſuæ debet eſſe contentus iuribus Epiſcopalibus.*
2 *Oeconomus agit nomine Monaſterij, & ſtat in iudicio pro cauſis ad Monaſterium ſpectantibus.*
3 *Oeconomi appellatione quis veniat.*
4 *Abbas agere poteſt pro Eccleſijs, ſeu Capellis ſuo Monaſterio ſubiectis, ne indebitis grauentur oneribus.*
5 *Sed ſi illarum Rectores agere voluerint, erunt præponendi.*
6 *Actor an, & quando cogi poſſit ſuam petitionem ſpecificare. & num. 40. & ſeqq.*
7 *Epiſcopus ab Eccleſijs ſibi ſubiectis non poteſt petere niſi iura epiſcopalia in iure expreſſa.*
8 *Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad præſtandum aliquod ſeruitium non expreſſum in iure.*
9 *Collecta aliqua ab Epiſcopo imponi non poteſt Eccleſijs ſibi ſubiectis præter charitatiuum ſubſidium. & num. 38.*
10 *Capellæ Monaſterio ſubiecta an, & quando teneantur Epiſcopo ad iura epiſcopalia.*
11 *Epiſcopalia iura, quæ competunt Epiſcopo in Eccleſijs ſuæ diœceſis, etiam inferiori Prælato ſubiectis ſunt decem, & octo hic per ordinem enumerata. vſque ad num. 40.*
12 *Clerici, & laici quantumcunque potentes tenentur Epiſcopo ad canonicam obedientiam.*
13 *Imperator, & omnes Principes Epiſcopis ſuis in ſpiritualibus ſunt ſubiecti.*
14 *Reuerentia in quibus conſiſtat.*
15 *Debetur Epiſcopo ſuo etiam ab exemptis.*
Item à Regibus, & Principibus ſæculi. num. 17.
16 *Exemptus à iuriſdictione Epiſcopi non cenſetur exemptus à iure reuerentiali.*
18 *Inſtitutio cui de iure communi competit, eidem & deſtitutio.*
Secus ſi de iure ſpeciali.
19 *Epiſcopus fundat intentionem ſuper iure inſtituendi; & deſtituendi in Eccleſijs omnibus ſuæ diœceſis.*
20 *Præſcripta inſtitutione non cenſetur præſcripta deſtitutio.*
21 *Deſtituere qui poteſt, multo magis poteſt corrigere, ſed non è conuerſo.*
22 *Correctio, & reformatio an, & in quo differant, remiſſiuè.*
23 *Epiſcopus de iure communi procedere poteſt contra omnes Clericos ſuæ diœceſis, licet ſubſint inferiori Prælato.*
24 *Declaratur.*
25 *Pœnitentiam publicam ſolus Epiſcopus poteſt iniungere, pro enormibus tamen criminibus, & ſcandaloſis.*
26 *Et poteſt eam in aliam ſecretam commutare.*
27 *Parochus cui debeat confiteri.*
28 *Super quarta decimationum Epiſcopus fundat intentionem de iure communi contra Parochos, non contra Parochianos.*
29 *Quarta mortuariorum quæ dicatur.*
30 *Debetur Epiſcopo non iure conſuetudinario, ſed iure communi.*
31 *Item debetur etiam cum Eccleſia hæres ex aſſe inſtituta eſt.*
32 *Super quota ſtandum eſt conſuetudini.*
33 *Et poteſt Epiſcopus iuxta conſuetudinem exigere trigeſimam rationem viſitationis teſtamentorũ.*
34 *Viſitare poteſt Epiſcop' Eccleſias ſuæ diœceſis ſemel tantũ in anno. Niſi neceſſitas aliter poſtulauerit.*
35 *ad Viſitationem diœceſis abſoluendam Concilium Tridentinum nullum tempus præfixit, ſed relliquit arbitrio Epiſcopi.*
36 *Debet tamen eam continenter proſequi, nec ad extraneos actus diuertere.*
37 *Viſitator non poteſt recuſari, niſi iudicialiter procedat, vel modum excedat in corrigendo.*
38 *Charitatiuum ſubſidium quas ab cauſas ſit ab Epiſcopo poſtulandum, & an ſit liberalitas.*
39 *Et qua verborum formula ſit petendum, & an reges poſſint illum imponere.*
40 *Petitio Actoris alia vniuerſalis, alia generalis alia ſingularis.*
41 *in Libello non tenetur Epiſcopus exprimere epiſcopalia iura, quæ ſunt in iure expreſſa.*
42 *Secus ſi petat iura ſibi competentia ex conſuetudine.*
43 *ad Cathedraticum monaſteria non tenentur vtpotè exempta à lege diœceſana; ſed eorum Capellæ ſoluunt hoc nomine duos ſolidos.*
44 *Cathedraticum, ſeu ſynodaticum cur ita appellatum. & num. 53.*
45 *Denominatio ſumitur quandoque à cauſa, quandoque à loco.*
46 *pro Cathedratico ad cuius monetæ æſtimationem duo ſolidi ſint ſoluendi. & num. ſeq.*
47 *Solidi appellatione intelligitur aureus, & quot ſolidi conſtituant libram.*
48 *Cathedraticum an ſit ſublatum à Concilio Tridentino. & num. ſeqq. vſque in fin.*
49 *Eſt de iuribus epiſcopalibus, & adeo priuilegiatum vt in totum præſcribi non poſſit.*
50 *Non comprehenditur in generali diſpoſitione, niſi de eo fiat mentio ſpecialis.*
51 *Fuit introductum ex Concilio Bracharenſi ſecundo.*
52 *Cathedraticum eſt cenſus duorum ſolidorum, qui ſoluuntur Eccleſiæ Cathedrali in ſignum ſubiectionis, & honorem Cathedræ.*
53 *Non exigitur in viſitatione, ſed in Synodo.*
54 *Eſt de lege diœceſana; Viſitatio de lege iuriſdictionis.*
55 *Concilij Tridentini decretum cap. 3. ſeſſ. 24. expenditur. & num. ſeqq. vſque in fin.*
56 *Relatio non eſt facienda ad præcedentia quando induceretur correctio iuris communis.*
57 *Quarta canonica, & alia iura epiſcopalia præſeruata ſunt à Concilio Tridentino.*
58 *Dictio, alius eſt repetitiua ſimilium etiamſi ei adiuncta ſit dictio vniuerſalis.*
59 *Argumentum de pacto ad legem validum eſt.*
60 *Exceptio facta per dictionem taxatiuam non excludit alias ſimiles exceptiones.*
61 *Viſitationis Eccleſiæ typus, & compendioſa deſcriptio.*

CON-

1 CONQVERENTE. Epiſcopus in eccleſijs diœceſis ſuæ debet eſſe contentus iuribus Epiſcopalibus; & quæ ſint iura Epiſcopalia declarat. Hoc dicit ſecundum omnes; & ſunt duæ partes. In prima ponitur petitio, & conteſtatio. In ſecunda ſententia ibi, *nos autem*.

2 Nota primò ex principio textus œconomum agere nomine monaſterij, & ſtare in iudicio pro cauſis ad monaſterium ſpectantibus, vt hic, & in c. Imperatorum, infra de iuram. calumn. & notant hic Butr. Card. Anchar. & Imol. omnes in 1. notab. Quis autem veniat appellatione
3 œconomi notatur in c. In pertractandis, eod. tit. non tamen diſtinguit Canon an nominetur Oeconomus, Syndicus, Actor, vel Procurator, quia licet nomina ſint diuerſa, officium tamen eſt idem, c. Petitio, & ibi gloſſ. in ver. Actores, infr. de procur. gloſ. penult. in cap. 1. de iuram. calumn.

4 Secundò nota Abbatem agere poſſe pro eccleſijs, ſeu Capellis ſuo monaſterio ſubiectis ne indebitis grauetur oneribus: ad idem c. 1. & vlt. ſupra de offic. Archid. c. Auditis, & c. Ex tranſmiſſa, infra de præſcript. Clem. 1. de reſcript. Innocent. hic in princ. Hoſtien. & Bellam. vterque n. 1. Ioan. Andr. num. 3. & Abb. in 1. notab. nam ſi poteſt agere œconomus, multò fortius Abbas, ſecundum Imol. in 1. notab. Si tamen
5 Rectores ipſarum Capellarum voluerint agere, erunt præferendi, arg. cap. penult. infra, de re iudic. & notat Innoc. in c. Edoceri, ſupra, de reſcript. Quod latius proſequitur idem Innoc. hic & poſt eum Hoſtien. & Ioan. Andr. omnes in princ.

6 Tertiò nota ibi, *petens vt ſpecificaret*: reum petere poſſe vt generalis petitio actoris declaretur, & ſpecificetur ad hoc vt ſcire poſſit an ſibi expediat cedere, vel contendere, cap. penult. & vlt. infra, de libell. oblat. Sed quomodo hoc intelligatur, plenius examinabitur infra in gloſſa prima.

7 Quartò nota ibi, *his iuribus in præfatis eccleſijs contentus*. epiſcopum vltra iura epiſcopalia in iure expreſſa non poſſe aliud petere ab eccleſijs
8 ſibi ſubiectis. Ex quo infert Abbas hic num. 1. vt Epiſcopus petere non poſſit à Clericis ſuæ diœceſis aliqua ſeruitia quæ in iure non ſunt expreſſa, cap. Quia cognouimus, 10. qu. 3. Et per hoc alias reſpondi epiſcopum Burgi Donnini potuiſſe quidem inuitare, ſed non compellere Clericos ſuæ ciuitatis vt intereſſent Litanijs Beatiſſimæ Virginis, quas in Sabbatho decantari iuſſerat in ſua Cathedrali eccleſia. et alias reſponſum eſt Clericos non habentes officium, vel beneficium eccleſiaſticum cogi non poſſe ab epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere.
9 Nec etiam ſecundum Abbatem poteſt epiſcopus eccleſijs imponere aliquam collectam, præter charitatiuum ſubſidium manifeſta, & rationabili cauſa imminente, vt in fine textus, & dicam inf. n. 38.

10 Quintò nota ibi, *ad monaſterium ſpectantibus*. Capellas monaſterio ſubiectas teneri epiſcopo ad iura epiſcopalia, vt hic eſt caſus ſecundum Ioan. Andr. & omnes: licet monaſterium ipſum non teneatur ad ea, quæ ſunt de lege diœceſana, vt ad Synodaticum, & ad alia, quæ notantur in c. Dilectus, infra eod. Hoc tamen intelligit Abb. hic num. 1. verſ. Sed nota, dummodo capellæ, & eccleſiæ ſint ſæculares, & ſubiectæ monaſterio de iure ſpeciali: ſecus ſi ſint regulares, ibique inhabitent Monachi; quia tunc gaudent priuilegio Monaſterij, cùm monaſteria dici poſſint, allegat Archid. & Ioan. Andr. in c. 1. de præb. lib. 6. & Ioan. de Lignan. in Clem. 1. de exceſſ. Prælat. & notata per Innocent. in c. 1. de ſtatu Monach. Tu verò dicas hoc pendere ex forma priuilegij, c. Porrò, de priuil. cap. Si Papa, & c. Per exemptionem, eod. tit. lib. 6. Multæ enim ſunt eccleſiæ ſæculares ſubiectæ monaſterijs exemptis, vel nullius diœceſis, quæ non tenentur epiſcopo de iuribus epiſcopalibus reſpondere, vt ſcripſi latiſſimè in c. Graue, infr. eod.

11 Sextò nota ex integro contextu iura epiſcopalia hic per ordinem enumerata quæ competunt Epiſcopo de iure communi in eccleſijs, ſeu capellis diœceſis ſuæ etiam ſubiectis inferiori Prælato, ſiue ſæculari, ſiue regulari, vt hic per Butr. n. 9.

12 Primum ius epiſcopale eſt canonica obedientia, quæ conſiſtit in obſeruando Epiſcopi monita, & mandata, vt c. Dilecto, infra, de maior. & obed. & ad hanc tenentur tam Clerici, quàm laici quantumcumque potentes, c. Omnes Principes, & ibi gloſ. vn. & Doctores eod. tit. Abb. hic num. 2.

13 Secundum ius epiſcopale eſt ſubiectio: ſcilicet in ſpiritualibus, c. 2. 16. qu. 5. ſecundum Innoc. hic num. 3. in ver. Subiectionem. Ad quam ſimiliter tenentur indiſtinctè omnes: nam in ſpiritualibus Imperator, & omnes Principes ſunt ſubiecti epiſcopis ſuis, c. Duo ſunt, 96. diſt. gloſ. in d. c. Omnes Principes, Petr. de Anchar. in repet. c. Canonum ſtatuta, num. 5. verſ. Similiter ratione ſpiritualium, de conſtit. Si quis verò non exemptus hanc ſubiectionem Epiſcopo negauerit, tolerandus non eſt, ſed abijciendus ab eccleſia, & tanquam acephalus iudicandus, nec ſunt ei aliqua epiſcopalia ſuffragia miniſtranda, c. Nulla ratione, 93. diſtin. & cap. Abbatibus, 18. qu. 2. Hoſt. hic, num. 8. in ver. Subiectionem,
14 & Ioan. Andr. num. 17. Tertium ius epiſcopale eſt reuerentia, quæ conſiſtit in honore, qui exhibetur in aſſurgendo, caput inclinando, genuflectendo, & his ſimilibus. Licet multoties reuerentia, & obedientia accipiantur vt ſynonyma, vt dixi in c. His quæ, in 2. notab. poſt Card. ib. in 3. qu. & Abb. num. 1. in antepenult. notab.
15 de maior. & obed. Ad hanc autem reuerentiam Epiſcopo exhibendā tenentur etiam exempti,
16 vt poſt Oldrad. notat Bald. in l. fin. n. 3. verſ. Item per hunc textum, C. De bon. libert. vbi ait exemptum à iuriſdictione epiſcopi non cenſeri exemptum à iure reuerentiali, & ſequitur hic Felin.
15 in princ. et ad hanc ſimiliter tenentur etiam Principes ſupremi, vt eſt textus in c. Schiiæ, ibi, cum alij Reges, & Principes Archiepiſcopis ſuis, ſicut debent, reuerenter aſſurgant, de maior. & obedien.

18 Quartum, & quintum epiſcopale ius eſt inſtitutio, & deſtitutio, ſcilicet authorizabilis, ſecundum Hoſtien. hic nu. 8. in ver. Inſtitutionem, & Ioan. Andr. num. 18. qui remittunt ad c. Cum ſatis, ſupra de offic. Archid. & ita cui competit de iure communi ius inſtituendi, competit, & ius.

19 ius deſtituendi. Vnde ſuper vtroque epiſcopus fundat intentionem in eccleſijs omnibus ſuæ diœceſis, vt hic, & in c.Omnes baſilicæ, & in c.Si quis deinceps, 16.qu.2. & in c.Cum ex iun-
20 cto, in fin. inf. de hęret. Abb. hic num.2. Secus ſi inſtitutio competeret alicui de iure ſpeciali, puta ex præſcriptione: nam præſcripta inſtitutione non cenſetur præſcripta deſtitutio, vt tenet Hoſt. & omnes in d.c.Cum ex iniuncto, teſte Fel in hic num.1, verſ. Præſcripta inſtitutione, &
21 plenius in c.Auditis, infra, de præſcript. An autem præſcriptio iuris inſtituendi cenſeatur cumulatiua cum epiſcopo, an priuatiua latiſſimè examinaui in prædicta Decretali, Auditis.

Sextum, & ſeptimum ius epiſcopale eſt correctio, & reformatio, & ita hæc duo non comprehenduntur in inſtitutione, cum hic ponantur tamquam diuerſa, ſecundum Anton. de Butr. num.1. Quod non placet, quia qui poteſt deponere, ſeu deſtituere, quod plus eſt, vtique multò magis poteſt corrigere, & emendare, quod minus eſt, c. Ex parte, il terzo, de decim. & c.Cui licet, de regul. iur. lib.6. ad hoc c.Ad pe-
22 titionem, infra, de accuſat. Hic verò ponuntur tamquam diuerſa, quia in correctione non continetur deſtitutio, ſed non è conuerſo. An autem, & in quo differant correctio, & reformatio, vide Abb. hic num.2. verſ. Quinto, & in c.Irrefragabili, in 2. notab. ſupra eod.

Octauum ius epiſcopale eſt cenſura eccleſiaſtica, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, vt c.Quærenti, de verb. ſignif. gloſ. in c.1. in ver. Interdicti, de his quæ vi met. cau.
23 Nonum ius epiſcopale eſt iuriſdictio in cauſis omnibus ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, de quibus vide Concilium Tridentinum, c.20. ſeſſ.24. & ex hoc infert Abb. hic nu.2. verſ. Septimò, vt epiſcopus de iure communi procedere poſſit contra omnes Clericos ſuæ diœceſis, licet
24 ſubſint inferiori Prælato. Adde tu etiamſi Prælatus ſit regularis, vt dixi ſupra in 5. notab. Hoc tamen, vt ibi tetigi, pendet ab inſpectione an iuriſdictio competens inferiori Prælato de iure ſpeciali ſit cumulatiua, vel priuatiua ad epiſcopum. De quo dic vt plenè ſcripſi in d.c.Auditis infra, de præſcript. & in c. Graue, infr. eod.
25 Decimum ius epiſcopale eſt pœnitentia, ſcilicet publica ſecundum gloſ. hic in ver. Pœnitentias: nam ſoli epiſcopo ius competit huiuſmodi pœnitentiam iniungendi, cap.In capite, 50.diſt. c.Accedentibus, & ibi gl. pen. de exceſſ. Prælat. Nec tamen pro omnibus criminibus, ſed tantum pro enormibus, & ſcandaloſis, cap.fin. 26.qu.6. Abb. hic num.4. verſ. Et in eo quod gloſſa dicit. Quando enim ab aliquo publicè, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, vnde alios ſcandalo offenſos, commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè iniungi oportet, vt quot exemplo ſuo ad malos mores prouocauit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam reuocet vitam, Concilium Tridentinum c.8. ſeſſ.24.
26 Epiſcopus tamen, vt ibi dicitur, publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit cõmutare, quando ita magis iudicauerit expedire. Alij verò intelligunt hunc textum de pœnitentijs etiam priuatis, quæ ſcilicet pro maioribus criminibus imponuntur in caſibus Epiſcopo reſeruatis à iure communi, de quibus vide gloſſ. in cap.2. in ver. Reſeruantur, de pœnit. & remiſſ. lib.6. vel in alijs, quos ſibi epiſcopus duxerit ſpecialiter reſeruandos ad præſcriptum Concilij Tridentini ſeſſ.14. de Sacram. Pœnit. c.7. de caſ. reſeru. & decreti Clementis VIII. impreſſi apud Stephan. Quarant. in ver. Caſus reſeruati,
27 fol.163. Sed Abbas hic num 4. col.4. in princ. intelligit hunc textum propriè prout loquitur, vt ſcilicet Presbyteri Parochiales teneantur pro omnibus pœnitentijs recurrere ad epiſcopum: nam cùm ei ſubſint immediatè, non poſſunt ab alio, quàm ab ipſo abſolui, vel ab Archipresbytero eccleſię Cathedralis, qui in hoc eſt Vicarius Epiſcopi, vt eſt textus in cap.Officium, ſupra de offic. Archipresbyt. de quo plenius per Hoſtien. in Summa de Pœnit. & remiſs. §. Cui confitendum, verſ. Cui presbyter parochialis. Qui tamen hoc limitat, niſi Parochus ſit alteri ſubiectus in ſpiritualibus, & ſequitur Felin. hic nu.2. vide Concilium Tridentinum c.15. ſeſſ.23. extrauag. Vas electionis, de hæret. & quod ſcripſi in cap.Omnis, infra de pœnit. & remiſſ.

Vndecimum ius epiſcopale eſt collatio omnium ſacrorum, idest chriſmatis, & ordinis, c.Quanto, ſupra de conſuet. cap.vn. §.Per frontis, de ſacr. Vnct. Concilium Florentinum in decreto fidei Eugenij IV. §. Secundum Sacramentum, & §. Sextum. Item conſecratio eccleſiarum, altarium, virginum, & conſimilium, de quibus in cap.Quamuis Choreptſcopis, 58.diſt.

Duodecimum ius epiſcopale eſt Synodus, ad quam tenentur accedere exempti omnes, qui alids ceſſante exemptione intereſſe deberent. Concilium Tridentinum in cap.2. ſeſſ.24. Dixi in c.Quod ſuper his, n.5. inf. de maior. & obed.

Decimumtertium epiſcopale ius eſt Synodaticum, ſeu Cathedraticum, de quo infra in gloſ. Duos ſolidos.

28 Decimumquartum eſt quarta decimationis, & ſic epiſcopus de iure communi fundatam habet intentionem ſuper iure exigendi quartam decimarum totius epiſcopatus, vt hic, & in cap.Quoniam, infra de decim. & eſt communis opinio omnium ferè Doctorum, vt deducunt Domini de Rota decit.31 num.5. part.2. diuerſ. Dixi in cap.Cum contingat, num.23. de decim. non tamen fundat intentionem contra Parochianos, ſed contra Parochos, vt ſcripſi plenè in d.cap.Quoniam, num.23.
29 Decimumquintum ius epiſcopale eſt quarta mortuariorum, quæ ſcilicet debetur epiſcopo ex legatis pijs, & appellatur mortuariorum, quia in morte relinquitur, ſecundum gloſ. hic in ver. Mortuariorum, & Butr. n. 46. & alias appellatur quarta, ſeu portio canonica, de qua in cap.Officij, & cap.Requiſiſti, infra, de teſtam.
30 & hæc debetur epiſcopo non iure conſuetudinario, vt hic putauit Innocent. num.4. ſed iure communi, cum inter iura epiſcopalia hic connumeretur, ſecundum gloſ. proximè citatam, Butr. num.47. & communiter Doctores. Quorum ſententiam non obſcurè probauit Tridentina Synodus ſeſſ.24. cap.3. in illis verbis, præter
31 id quod ex relictis pijs iure debetur. Vnde cum Fundanus epiſcopus quęſierit an iuris diſpoſitio, qua de legatis pijs eccleſijs, ſeu Capellis relictis debetur quarta Canonica portio epiſcopo, ſit ſer-

ſeruanda quando eccleſia, vel Capella ipſa hæres inſtituta eſt: Die 31. Auguſti 1606. S. Congregatio cenſuit deberi etiam cum eccleſia eſt hæres ex aſſe inſtituta. Quod ſentiunt Lapus de Canon. portion. cap. 2. nu. 22. & Petr. de Vbald. eod. tract. cap. 2. num. 12.
32 Fateor tamen ſuper quota ſtandum eſſe conſuetudini, quia aliquando eſt quarta, & aliquando medietas, cap. 1. & 2. & c. Certificari, de ſepultur. Butr. hic nu. 5.
33 Vnde aliàs reſponſum eſt potuiſſe epiſcopum iuxta conſuetudinem exigere trigeſimam ex relictis pijs ratione viſitationis teſtamentorum: ſecus ſi in teſtamentis nullum eſſet relictum pium.

34 Decimumſextum ius epiſcopale eſt annua viſitatio, & ſic epiſcopus ſemel tantum in anno poteſt eccleſias ſuæ diœceſis viſitare, vt hic tenet gloſ. in ver. Annuam, concordat c. Decreuimus, c. Epiſcopus, & c. Placuit, 10. quæſt. 1. & c. Mandamus, vbi gloſſ. vltim. & DD. ſupra, de offic. Archidiac. Concilium Tridentinum c. 3. ſeſſ. 24. Verumtamen ſi neceſſitas poſtulauerit, etiam pluries in anno viſitare poterit cap. Regenda, 10. quæſt. 1. cap. Viſitandi, & cap. Non ſemel, 18. quæſt. 2. & ita intelligi debet quod alibi dicitur bis in anno, vt in cap. Cum venerabilis, infra de cenſib. id eſt ſi toties opus fuerit, vt declarant gloſ. prælleg. Butr. hic num. 48.

35 An autem epiſcopus teneatur ſuam viſitationem concludere intra certum, & determinatum tempus iuxta latitudinem ſuæ diœceſis: S. Congregatio Concilij ab Epiſcopo Aſtoricen. conſulta cenſuit Concilium nullum tempus præfixiſſe, ſed reliquiſſe arbitrio epiſcopi, quod tamen debet eſſe moderatum, & diſcretum.
36 Item conſulta an epiſcopus poſſit interpolatis temporibus proſequi viſitationem: Reſpondit debere Epiſcopum viſitationem incontinenter proſequi, nec ad extraneos actus diuertere, ſed quam primum, iuſto impedimento ceſſante, vt
37 perficiatur incumbere. Rurſus orta dubitatione an Epiſcopus viſitans poſſit tanquam ſuſpectus reuocari: Sac. Congregatio cenſuit non poſſe, nec cum generalem viſitationẽ aggreditur, nec cum ad ſpecialem deſcendit, ſi modo ſine ſtrepitu, & figura iudicij procedens, pœnas non imponat delictorum ordinarias, ſed eas tantum, quæ morum correctionem reſpiciunt, & modum corrigendo non excedat, per doctrinam Archid. in c. Quia plerique, de offic. Ordin. lib. 6.

Porro de viſitatione egerunt copioſiſſimè Io. Franciſcus de Pauinis Rotæ Auditor in ſuo tractatu de Viſitationibus inter tractatus communes tom. 14. fol. 115. aliàs fol. 178. & Marian. Socin. in Opuſculo de Viſitatione in 13. libellos diſtincto, quem habes in 2. vol. ſuper Decretal. pag. 126. omiſſis recentioribus. Tu verò quanta ſit Viſitationis latitudo, & quam multa oporteat Viſitatorem inquirere & ſcrutari, vt muneri ſuo ſatisfaciat, aſpice quaſi in tabula, & ſub compendio ex typo viſitationis eccleſiaſticæ, quem in calce huius cap. inſerendum duxi ad communem vtilitatem.

Decimumſeptimum, epiſcopale ius eſt procuratio, de qua ſcripſi latiſſimè in cap. Venerabili, infra de cenſib. illuc recurre.

38 Decimumoctauum, & vltimum ius epiſcopale eſt charitatiuum ſubſidium, ſeu moderatum auxilium ab Epiſcopo ex neceſſaria cauſa poſtulandum, vt hic in fin. & in cap. Apoſtolus. infra, de cenſib. veluti ſi Epiſcopatus ſit tenuis, vel ære alieno grauatus, aut Epiſcopo eundum ſit ad generale Concilium, ad Papam, vel Imperatorem pro communibus negotijs, vel quid ſimile, vt hic per Hoſtien. num. 16. Anchar. num. 4. & Abb. num. 2. verſ. vltimo. Quo fit vt charitatiuum ſubſidium licet cum charitate petatur, tamen non ſit liberalitas, quia in neceſſitatibus nemo charitatiuus eſt, vt inquit Bald. hic num. 10.
39 Qua autem verborum formula cum charitate à ſubditis ſit poſtulandũ pulchrè hic docet Hoſt. num. 17. & an Reges poſſint eiuſmodi ſubſidia imponere, vide hic per Bald. in vlt. quæſt. & per Butr. in cap. Peruenit, num. 6. infra, de immun. eccleſiaſt. De charitatiuo ſubſidio egregium tractatum ſcripſit Barthol. Bellencin. Rotæ Auditor, & Remigius de Gonn. inter tract. comm. tom. 15. part. 2. fol. 169.

40 In gloſſa prima cum quæritur an Auctor teneatur petitionem ſuam in libello declarare, ſeu ſpecificare, diſtingue triplicem petitionem, vt hic magiſtraliter per Innoc. num. 5. Quædam enim eſt petitio vniuerſalis; videlicet cum petitur vniuerſum ius, exemplum in petitione hæreditatis, & in iudicio familiæ erciſcundæ, in quibus venit vniuerſum ius defuncti. Quædam eſt petitio generalis, quæ ſcilicet includit multa capitula, vt actio pro ſocio, vel tutelæ, ſeu negotiorum geſtorum. Quædam eſt petitio ſingularis, cuius ſignificatio ſumitur ex re vndique circumſcripta, ſecundum Bald. hic n. 7. ver. Ille autem dicitur, vt rei vendicationis, hypothecæ, & ſimilium, de quibus omnibus notatur in l. 1. ff. De edend. & in cap. 2. infra, de libell. oblat. In petitione igitur vniuerſali, vel generali non eſt opus vt ſingularia capitula ſpecificentur, ſed
41 ſatis eſt cauſam exprimere. Vnde ſiue petitio iuris epiſcopalis ſit vniuerſalis, vt ſentit gloſſa noſtra, & Bald. num. 7. ſiue ſit generalis eo quod non complectatur vniuerſum ius Eccleſiæ, ſed tantum iura epiſcopalia hic enumerata, vt tenet Innocent. tamen indiſtinctè procedit libellus, in quo Epiſcopus petit ſibi adiudicari totum ius epiſcopale ſecundum Innoc. cum quo Hoſtien. Ioan. Andr. Butr. Anchar. Abb. & alij tranſeunt, & quamuis Butr. dicat Actorem teneri ſingula hæc iura ſpecificare, ſi reus hoc poſtulauerit per iſtum textum: Hoc tamen verum non eſt ſecundum Abb. num. 4. quia cum iura epiſcopalia ſint in iure expreſſa, ſunt certa, & clara, nec tenetur quis exprimere quæ à iure
42 ſpecificantur. Nec obſtat textus hic, quoniam iſte Epiſcopus quotidie has Capellas vexabat, nec erat contentus iuribus epiſcopalibus, vt dicitur in littera: meritò Abbas petijt vt iura epiſcopalia exprimeret, quia multa poterant illi competere ex conſuetudine, quo caſu neceſſaria eſt Actoris ſpecificatio, & probatio, ſecundum Innocent. & omnes. In petitione autem rerum ſingularium, quæ debeant ſpecificari, dic vt plenè notatur in dicto cap. 2. infra, de libell. oblat.

43 In gloſſa, duos ſolidos. Nota primò differentiam inter monaſteria, & eorum Capellas: nam monaſteria ad Cathedraticum non tenentur; Capellæ verò hoc nomine tenentur ſoluere duos ſoli-

ſolidos, vt hic, & in c. Inter cætera, 10. quæſt.3. Ratio differentiæ eſt, quia monaſteria exempta ſunt à lege diœceſana, vt ibi; & in c. Pro vtilitate, 16. q.1. & c. Quam ſit, 18. q. 2. ſed eorum Capellæ ſecus, vt c. vlt. & c. penult. infra, de Capell. Monach. & c. De Monachis, de præben. & notat gloſ. in d. c. Inter cætera, in ver. Solu-
44 tiones, & Hoſt. hic num. 12. Secundò nota hoc ius epiſcopale quandoque appellari Cathedraticum, quia ſoluitur pro honore Cathedræ, cui præeſt epiſcopus, c. Placuit, 10. q. 3. Quandoq; Synodaticum, quia ſoluitur in Synodo, c. Olim, inf. de cenſib. Innoc. hic n.3. in ver. Synodatici, Abb. conſ.7. Tria circa primum, n. 4. verſ. Sed quamquam, lib. 2. Dixi in c. Venerabili, n. 16.
45 eod. titul. & hinc collige denominationem ſumi quandoque à cauſa, quandoque à loco, vt hic per Butr. n. 42. concordat textus in l. Ius pluri-
46 bus, in fin. ff. De iuſt. & iur. Tertiò nota duos ſolidos pro Cathedratico ſoluendos eſſe iuxta æſtimationem illius monetæ quæ antiquitus, & ab initio ſolui conſueuit, niſi circa ſolutionem minoris, vel maioris monetæ, quæ modo eſt in vſu, ſit præſcriptũ, vt in d.c. Olim, de cenſib. & cum gloſſa tranſeunt hic Hoſt. n.12. in fin. Io. Andr. n.39.
47 Butr. n. 43. & Abb. n. 6. Nomine autem ſolidi intelligitur aureus, vt notat gloſ.1. in cap.1. 10. q.3. nam & lex ciuilis pro ſolido aureum intelligit, & antiquitus ſeptuaginta duo ſolidi vnam libram auri conſtituebant, vt l. Quotieſcumque, & ibi gloſ. vlt. & Bart. C. De ſuſcept. & Anchar. lib. 10. Vnde ad illam æſtimationem ſoluendi eſſent, niſi obſtaret conſuetudo. Hodie verò nonaginta ſex aurei conſtituunt vnam libram, vt per Abb. d. num.6. Quod latius proſequitur hic Felin. multos cumulans n. 2. verſ. Dum Abbas tantum, & de varia ſolidorum, & aureorum æſtimatione vide Couarr. variar. reſol. cap. 10. num. 3.

48 QVÆRO, An Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. c.3. prohibens quidquam exigi ex cauſa procurationis pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pios vſus, præter id, quod ex relictis pijs iure debetur, & alio quouis nomine, exceptis victualibus, cenſeatur ſuſtuliſſe Cathedraticum.

Videtur negatiuè reſpondendum.

49 Primò quia cum de iure communi epiſcopis Cathedraticum debeatur, & inter epiſcopalia iura connumeretur, vt hic patet; & ſit adeò priuilegiatum, vt in totum præſcribi non valeat, ſecundum Archid. & Ioan. Andr. in c.1. de præb. lib.6. Abb. in c. Cum venerabilis, num.3. de cenſib. & conſ.99. Videtur primò, in fin. lib.1. & d. conſ.7. num.4. verſ. Sed quamquam, lib.4. vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem; & in eo frequenter pars non modica redituum epiſcopalis menſæ dicatur conſiſtere: non eſt veriſimile ſublatum fuiſſe ius tam inſigne ſine nota, & mentione ſpeciali, & ad l. Item apud Labeonem, §. Hoc edictum, ff. De iniur. de quo
50 eſt textus expreſſus in c. Paſtoralis, de donat. vbi deciditur Cathedraticum non comprehendi in diſpoſitione generali, niſi de eo fiat expreſſa mentio: & ibi hoc notat gloſſ. in ver. Cathedraticum. Ioan. Andr. & cæteri. Hoſt. in ſumma in titul. de off. Ordin. §. Quid pertinet, verſ. et nota. Henric. Boic. de Synod. Epiſc. par.3. n.83. Card. in c. Cum venerabilis, in 3. qu. vbi etiam
51 Abb. n. 3. de cenſib. Et confirmatur, quia Cathedraticum inductum fuit ex Concilio Bracharenſi II. cap.2. vt refertur in c. Placuit, 10. q.3. Vnde multò minus cenſeri debet illi derogatum fuiſſe abſque ſpeciali mentione, c. Ex parte, de Capell. Monach. c. Eam te, de ætat. & qual. & c. Nouit, vbi Felin. n.2. verſ. Sed nota, de reſcr. Quamuis enim ſecunda conſtitutio Conciliario tollat primam contrariam etiamſi Concilio ſpecialiter non deroget, ſecundum gloſſ. Archid. Ioan. Monach. Ioan. Andr. & alios in c. 1. de conſtit. lib.6. tamen requiritur vt ſecunda Conſtitutio ſtatuat expreſsè contrarium eius, quod diſponitur in prima: neque enim decretis in Concilio tanta cum deliberatione, & ſolemnitate editis præſumitur fuiſſe derogatum ſub tali taciturnitate, vt bene per Oldr. conſ.326. Quod articuli, n.1.

Secundò quia Concilium prohibet exactiones cauſa procurationis pro viſitatione: ergo non cenſetur prohibere Cathedraticum, quod neque exigitur cauſa procurationis, neque pro viſitatione. Tum quia titulo valido, & à procura-
52 tione diuerſo exigitur, vt conſtat ex hoc cap. Eſt enim cenſus duorum ſolidorum, qui ſoluitur eccleſiæ Cathedrali in ſignum ſubiectionis, & honorem Cathedræ, d.c. Placuit, c. Illud te, & c. fin. 10. qu.3. Abb. in c. Paſtoralis, num.7. in gloſ. in ver. Præter Cathedraticum, de donat.
53 Tum quia non exigitur in viſitatione, ſed in Synodo, c. Olim, infra de cenſib. & ex ſententia ſacræ Congregationis Concilij, dixi in cap. Venerabili, num.16. eod. tit. propterea enim appellatur etiam ſynodaticum, vt hic patet, & tetigi ſupra num.44. vel quia datur pro Synodo, quam Epiſcopus celebrare debet ſingulis annis, ſecundum Gemin. conſ.85. Super primo dubio, nu.6.
54 verſ. Sed Cathedraticum à viſitatione, quia viſitatio eſt de lege iuriſdictionis, Cathedraticum verò de lege diœceſana, gloſ. in c. Dilectus, in ver. de lege iuriſdictionis, & ibi Hoſt. num.6. Abb. num.4. & communiter Doctores infr. eod. Vnde ex prohibitione vnius, tamquam ex diuerſis non poteſt inferri ad probationem alterius, ad l. Papinianus exuli, ff. De minor. cum vulg. & cum differenter, diuerſis locis & temporibus exigatur, non poteſt applicari ad cauſam viſitationis, quæ habet tempus, & loca particularia, & præciſa. Effectus enim non debet tribui non proportionatæ cauſæ, quæ limitata limitatum producit effectum, l. In agris, ff. De acquir. rer. domin. l. Quod dictum, vbi Angel. ff. de Pact.
55 Tertiò quia illa verba Concilij Tridentini, *vel alio quouis nomine*, videntur referri potius ad exceptionem, quam ad regulam negatiuam in dict. c. poſitam; vt ſit ſenſus, Epiſcopus nihil exigat pro viſitatione etiam teſtamentorum præter id, quod debetur ex relictis pijs, vel alio quouis nomine, & ita Cathedraticum expreſsè ſub illis
56 verbis præſeruaretur. Quæ interpretatio rationabilis videtur, cum non ſit facienda relatio ad præcedentia quando induceretur correctio iuris communis, ſicut in hoc caſu, vt per Alex. con-
57 ſil.88. Quod concurrere, nu.6. vol.1. & quia cum prohibuiſſet Concilium quidquam exigi pro viſitatione etiam teſtamentorum ad pias cauſas, quæ cadunt ſub viſitatione, vt videat Epiſcopus

au

an executioni mandentur iuxta teſtatorum voluntatem, Bald. in l.Si quis ad declinandam, §. In omnibus, num.19. C. De Epiſc. & Cler. Et poſſet dubitari, quia ſub hac generalitate verborum ſublata eſſet quarta Canonica Epiſcopo debita iuxta textum hic, & c.Officij, infra de teſtam. Ideirco eam excepit ſub illis verbis præter id quod ex relictis pijs iure debetur. Et ne occaſione huius exceptionis poſſet quis opinari ſublatum eſſe quod alio nomine legitimè deberetur, adiecit verba, alio quouis nomine. Quibus verbis omnia iura legitime Epiſcopo competentia præſeruauit.

Quarto quia etiamſi illa verba, *vel alio quouis nomine*, referantur ad prohibitionem, vt ſit ſenſus, non poſſe exigi quidquam pro viſitatione teſtamentorum, vel alio quouis nomine: tamen vtcumque generalia ſint, referri debent ad cauſam expreſſam, & ſic ad viſitationem, l. Si de certa re, vbi Iaſ. in 2. notab. C. De tranſact. atq; ita non comprehendunt Cathedraticum, quod non debetur ex cauſa viſitationis, vt oſtenſum eſt ſupra.

58 Præſertim cum dictio illa *alio* ſit repetitiua ſimilium etiamſi adiuncta ſit dictio vniuerſalis ſicut eſt adiuncta in d. c.3. ibi, alio quouis, &c. vt probat textus in l.Si fugitiui, iuncta gloſ. in ver. Alia pœna, C. De ſeru. fugit. Roman. in conſil.92. Indubitatiſſima, num. 2. & Iaſ. in l.Quicumque, num.3. C. Qui admitt. & propterea intelligendum, alio quouis ſimili nomine, non de Cathedratico, quod prorſus diuerſum eſt à viſitatione. Generalitas enim vltimorum verborum coarctari, & limitari debet à ſpecie præcedenti nec vltra eam euagari. Oldrad. conſil.8. Quidam paterfamilias, n.1.

59 Quintò validum eſt argumentum de pacto ad legem, l.Non impoſſibile, vbi Doctores, ff. De pact. Sed in generali remiſſione, ſeu donatione, quam alicui faceret Epiſcopus, non comprehenditur Cathedraticum, d.c.Paſtoralis, de donat. Franc. poſt Ioan. Andr. in c. 1. de præben. lib.6. ſuper gloſ. in ver. Onera, ergo nec in verbis d.c.3. generalibus dicendum eſt eſſe comprehenſum.

60 Nec obſtat quod fuerit per Concilium excepta ſola exactio, quæ fit ex legatis pijs, & ſic in cæteris caſibus non exceptis regula firma maneat, ad l.Nam quod liquidè, §. fin. ff. De pœn. leg. Nam reſpondetur exceptionem factam per dictionem taxatiuam, *præter*, non excludere alias ſimiles exceptiones, l.Ob æs, C. de præd. min. cum ſimil. & in hanc ſententiam S.Congregatio reſpondit, vt dixi in c.Venerabili, n.16. infra de cenſibus.

Typus, ſeu compendioſa deſcriptio Viſitationis eccleſiaſticæ.

61 Capita Viſitationis.

Loca.
Res.
Munera.
Perſonæ.

Loca ſunt

Eccleſia Cathedralis.
Eccleſiæ Collegiatæ.
Eccleſiæ Parochiales, vel Curatæ.
Eccleſiæ ſimplices.
Oratoria.
Altaria.
Sacraria.
Chori.
Cœmeteria.
Monaſteria.
Hoſpitalia.
Mons Pietatis.
Confraternitates.
Loca pia omnia.

Res ſunt

Sacroſanctæ Euchariſtiæ ſacramentū.
Fons Baptiſmalis.
Fons Aquæ Benedictæ.
Cruces.
Calices.
Patenæ.
Vaſa ſacra.
Corporalia.
Purificatoria.
Mappæ.
Sacerdotalia veſtimenta.
Thuribula.
Lampades.
Candelabra.
Nablia, vel Organa.
Laquearia.
Nolæ.
Fores.
Claues.
Miſſalia.
Gradualia.
Antiphonaria.
Breuiaria, &
Reliqui libri Rituales.
Scripturæ ad Eccleſias ſpectantes.
Priuilegia.
Iura.
Regulæ.
Conſtitutiones.
Statuta.
Tituli.
Prouiſiones.
Reditus eccleſiarum.
Prouentus beneficiorum.
Eleemoſynæ.
Expenſæ.
Beneficia de iurepatronatus.
Dotationes.
Fundationes.
Fabricæ.
Obligationes.
Seruitia.

Munera ſunt

Celebrandi Miſſam.
Prædicandi verbum Dei.
Audiendi Confeſſiones Pœnitentium.
Publicandi excommunicationes.
Theologi.
Pœnitentiarij.
Magiſtri Chori.
Magiſtri Ceremoniarum.
Punctatoris.
Sacriſtæ.
Theſaurarij.

Archiniarij, vel Conſeruatoris ſcripturarum.
Procuratoris Capituli.
Capellanorum.
Magiſtri actorum.
Fiſcalis, &
Cuſtodis Carcerum.

Perſonæ ſunt
Vicarius Epiſcopi cum ſua Curia.
Dignitates eccleſiaſticæ.
Canonici.
Presbyteri.
Diaconi.
Subdiaconi.
Clerici quiſque ſuo ordine.
Parochi, vel Curati.
Monachi, ac Religioſi.
Moniales.
Confratres.
Populus.

Quoad loca
Vrbana.
Suburbana.
Ruralia.
Silueſtria.

Scrutanda ſunt
Penetralia.
Species, vel forma.
Situs.
Diſpoſitio.
Ornatus.

Si quid
Non firmum.
Non concluſum.
Imperfectum.
Indecorum.
Immundum.
Araneoſum.
Hians.
Malè tutum.
Vexatum.
Pollutum.
Violatum.

Quoad res ſcrutanda
Neglectus.
Indignitas.
Deformitas.
Pædor.
Caries.
Defœdationes.
Lacerationes.
Diſtractiones.
Conſumptiones. Ac denique portentoſæ, ſi quæ erunt, beneficiorum, ac rerum ſacrarum
Venditiones.
Emptiones.
Alienationes.
Permutationes.
Intruſiones.
Vſurpationes.
Confidentiæ.

Quoad munera exquirenda,
Officia.
Diuina,
Humana.
Media;
Vtrum,
Vigeant,
Langueant,
Colantur,
Negligantur,
Seruentur,
Prætermittantur.

Diligentes, & officioſi viri
Qui,
Qua fide,
Qua pietate,
Qua prudentia,
Qua diligentia,
Qua religione.

Officia
Polliceantur,
Deferant,
Suſcipiant,
Præſtent,
Perſoluant,

Inofficioſi autem, & indulgentes, qui officia
Recuſent,
Fugiant,
Intermittant,
Deſerant,
Vt illi pro meritis laudentur,
Hi corripiantur.

Quoad perſonas exquirendum
De Vicario; an ſit
Virtute potens,
Corripiat inquietos,
Conſoletur puſillanimes,
Vnicuique reddat ius,
An alicui inferat iniuriam.

De Dignitatibus, & Canonicis
An in promouendis Clericis ad ſacros ordines iuuerint aliquem fauore,
Pretio,
Prece,
An aſſiſtant Epiſcopo, illique, vt par eſt obediant.
An inter ſe ordinem, pacem, & charitatem ſeruent.
An in dicendis ſententijs pro rebus publicis in Capitulo à veritate, & iuſtitia declinent.
An Canonice, & ſecundum regulam viuant.

Et generaliter de Sacerdotibus omnibus an habeant
Doctrinam ſanam,
Probatos mores,
Verba pudica,
Teſtimonium bonum ab iis, qui foris ſunt,
An ſtudeant Pſalmodiæ, & ſacris lectionibus,
An induantur viſcera miſericordiæ, & pietatis.

De Parochis
An ſæpè offerant Hoſtias pro delictis populi.
An ſolliciti ſint, ne quis ſua ipſorum culpa de Eccleſia pereat.
An ſint ſine crimine, & irreprehenſibiles,
An dona Dei dent gratis, quæ gratis acceperunt.

De

De Diaconis, Subdiaconis, vniuerſiſque ſingulorum ordinum Clericis.
An habeant litteras ſuarum ordinationum,
An ſint deuoti, idque
Domi, &
Foris,
An aſſidui ſint in diuinis Officijs,
An reuereantur Sacerdotes, & omnes Dignitates,
An ſint beneuoli,
Officioſi,
Faciles,
Bene ſentientes,
Honore inuicem præuenientes;
Siue potius,
Duri,
Rigidi,
Indociles,
Inhoſpitales;
Inofficioſi,
Inurbani,
Inhumani.

Monachi, & Religioſi, tametſi Apoſtolicis priuilegijs ab epiſcopi iuriſdictione ſint exempti, poterunt tamen qua par eſt charitate in Domino admoneri vt ſint,
Pauperes ſpiritu, & non elati,
Mites animo, & manſueti, non iracundi,
Diligentes, ſed non curioſi,
Religioſi, ſed non ſuperſtitioſi,
Pacifici prorſus, & nullo pacto contentioſi, ita vt populus boni expers exemplum accipiat, & propter eorum laudem glorificetur, non blaſphemetur nomen Dei.

De Sanctimonialibus,
Vt ſint ſimplices corde, ore, & opere,
Vt nihil ſit in eis fictum, vel fucatum,
Vt orationibus vacent,
Vt colloquia exterorum vitent,
Vt virginitatem, & humilitatem perpetuò colant,
Vt in communi viuant,

De Confratribus,
An ſit inter eos lis, & contentio,
An conuenticula faciant, & diſſidia excitent aduerſus Religiones, & Presbyteros,
An vacent comeſſationibus,
An Parochis obediant,
An conſtitutiones Canonicas habeant, & illas obſeruent.

De populo,
Gubernator admonendus
Vt non accipiat munera,
Vt defendat viduas,
Vt introeat ad eum clamor pauperum,
Vt non inferat falcem in meſſem alienam,
Vt diſcernat inter ſanctum, & prophanum.

Senes, & iuuenes vt ſint,
Illi ſobrij,
Pudici & tã animo, quàm capite cani,
Hi dociles & obedientes, ac nullis parcentes laboribus.

Viri,
Vt quiſque poſſideat vas ſuum in ſanctificatione, & honore.

Vxores,
Vt timeant, ac diligant viros ſuos.

Patres & filios,
Vt hi obediant parentibus,
Illi ſua ipſorum bona non prodigè fundant, & filios non prouocent ad iracundiam.

Domini,
Vt remittant ſeruis minas, & onera,
Et illos mercede ſua nulla ratione defraudent.

Serui,
Vt dominis non ſolum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis in omni timore ſubditi ſint.

Diuites, & pauperes,
Vt illi faciant ſibi amicos de Mammona iniquitatis,
Hi confidant repoſitum ſibi eſſe theſaurum in cælis.

Viduæ,
Vt dum deſolatas ſe putant, non contriſtentur, ſed delectentur in Domino.

Docti,
Vt ornent in omnibus doctrinam ſuam exemplo inculpatæ vitæ.

Idiotæ
Vt amplectantur ſupereminentem.
Scientiæ charitatem.

Denique omnes Chriſti fideles,
Vt poteſtatem eccleſiæ, ac Sedis Apoſtolicæ
In primis reuereantur,
Timeant gladium excommunicationis,
Excommunicatos vitent,
Ablata reſtituant,
Se morituros credant, ac ſæpe recogitent,
Abſtineant à fœnore, & vſuris.
Sacerdotibus, & Religioſis obedientiam, ac reuerentiam præſtent,
Verbum Dei libenter audiant,
Miſſas frequentent,
Dies feſtos cuſtodiant,
Decimas ritè ſoluant,
Pœnis ſibi in foro pœnitentiæ iniunctis diligenter cum fiducia remiſſionis peccatorum ſuorum quoad poſſunt ſatisfaciant,
Tandem vt
Deum timeant, &
Mandata eius obſeruent, ſicque
Vnanimes in fide,
Fraternitatis amatores,
Miſericordes,
Modeſti,
Humiles,
Non reddentes alicui malum pro malo, neq; maledictum pro maledicto,
Alter alterius onera portantes, vt adimpleant legem Chriſti,
Quibus habetur, perficitur, abſoluitur materia, forma, finis viſitationis.

DE

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Iuxta.

SVMMARIVM.

1 *Viſitans Epiſcopus Monaſterium non introducat ſæculares, ſed duos, vel tres Canonicos ſuos cum aliquot Religioſis.*

2 *Viſitare poteſt Epiſcopus de iure communi Monaſteria Regularium, ſicut Eccleſias ſæculares.*

3 *Diſſolutionis materia generatur ex introductione Clericorum ſæcularium intra clauſtra Monaſterij.*

4 *in Viſitatione an Epiſcopus poſſit ſecum ducere Clericos ſæculares.*

5 *in Viſitatione laici non ſunt admittendi.*

6 *Nec aduocati.*

7 *Viſitator inquirit de his, quæ ſecretò denunciantur.*

8 *Exceptio, quæ non eſt de regula, eſt deriſoria.*

9 *Declarat regulam de materia exceptionis eſſe intelligendam.*

10 *in Viſitatione Capituli Cathedralis præcipuè Regularis Epiſcopus poteſt ſecum habere tres Clericos, quorum vnus ſit Religioſus, item Notarium, qui ſit clericus. & num. 33.*

11 *Archiepiſcopus in viſitatione poteſt vti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ.*

12 *Et quid in Epiſcopo. & num. 25.*

13 *Viſitator poteſt maiorem numerum perſonarum adhibere dum ad locū viſitationis accedit, quàm in actu ipſius viſitationis.*

14 *in Viſitatione poteſt Epiſcopus ſecum ducere aliquot Religioſos, ſi ita expedire iudicauerit.*

15 *in Viſitatione Monialiū ſeruari debet Clem. Attendentes, de ſtat. monach. in viſitatione Capituli Cathedralis extrauag. Debent, de offic. Ordinar. in alijs viſitationibus hoc c. Vt iuxta. & nu. 33.*

16 *Viſitatores Monaſterij Monialium quot, & quales perſonas poſſint ſecum introducere.*

17 *Differentiæ ſex quoad numerum, & qualitatem perſonarum, quas Epiſcopus poteſt ſecum ducere in viſitatione Monialium, & alijs viſitationibus.*

18 *Notarij duo adhiberi poſſunt in viſitatione ſanctimonialium.*

19 *Et quid in alijs viſitationibus.*

20 *Canonici in viſitatione adeſſe debent in habitu, cum quo intrant Chorum, cum cappa, & ſuperpelliceo.*

21 *Eccleſia tam Cathedralis, quàm inferior poteſt dici Eccleſia ipſius Epiſcopi.*

22 *in Viſitatione Monaſterij Monialium Epiſcopus poteſt ſecum ducere Clericos ſæculares.*

23 *Et quid de laicis.*

24 *Et quid de Religioſis. & num. 35.*

25 *in Viſitatione Epiſcopus poteſt de Religioſis, & Clericis ſæcularibus tot ſecum ducere, quot expedire iudicauerit.*

26 *Viſitans Monaſterium Monialium ſi introducat vltra octo perſonas à iure præſcriptas, an Moniales poſſint propria authoritate omnes eijcere, an verò illas tantum, quæ ſunt vltra numerum.*

27 *Vtile per inutile vitiatur ratione inſeparabilitatis.*

28 *Et inſeparabilitas intelligitur non reſpectu iuris, ſed reſpectu facti.*

29 *Monaſterij Monialium ſepta Prælatis hodie ingredi non licet, niſi in caſibus neceſſarijs, & cum paruo, ſeniore, & religioſo comitatu.*

30 *Viſitatores, qui intra ſepta Monaſterij Monialium introducunt vltra octo perſonas, incidunt in pœnas Conſtitutionis Gregorij XIII.*

31 *Bulla Gregorij XIII. an reſtringat numerum perſonarum, quas Viſitatores de iure poſſunt ſecum ducere intra clauſtra Monaſterij Monialium.*

32 *Pauci quot dicantur.*

34 *Arbitrium regulatur à iure.*

35 *Decretum prohibens Regularibus acceſſum ad Monaſteria Monialium an deroget Conſtitutioni Gregorij XIII.*

36 *Prouiſio generalis non extenditur ad ea, de quibus ſpecialiter eſt prouiſum.*

37 *Viſitans Epiſcopus Capitulum ſuæ Cathedralis vigore Concilij Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. an teneatur ſibi adiungere aliquem ex Canonicis. & nu. ſeqq.*

38 *Diſpoſitio loquens de ſolo Epiſcopo non excludit Capitulum ratione coniunctionis.*

39 *Quod procedit in materia, quæ communiter explicatur.*

1 VT IVSTA. Epiſcopus viſitans Monaſterium non introducat ſæculares, ſed duos, vel tres Canonicos ſuos cum aliquot Religioſis. Hoc dicit: Et duo facit. Primo præmittit motiuum prohibitionis. Secundo prohibet: ibi, *Firmiter*.

2 Nota primò ibi, *In monaſterio veſtro viſitationis officium exercente*. Epiſcopum habere ius viſitādi Monaſteria Regularia, ſicut Eccleſias ſæculares. Abbas hic in 2. notab. hoc ius commune eſt, ſed ſtantibus priuilegijs, & Trid. Concilij decretis, an, & quibus caſibus Monaſteria Religioſorum ſubſint viſitationi Epiſcopi, plenè notaui in cap. Graue, à num. 9. infra eod.

3 Secundo nota ibi, *Per quos*: ex introductione clericorum ſecularium intra Monaſterij clauſtra diſſolutionis materiam generari: nam de clericis ſecularibus intelligitur hæc littera ſecundum communem intellectum, vt dicam in ſequenti notab. Et eſt ratio, quia cohærere, & coniungi non poſſunt quibus ſtudia ſunt diuerſa cap. In nona, 16. quæſt. 7. gloſ. 1. hic Hoſtien. num. 1. & Butr. in 2. notab. facit cap. 3. infra de regular. cap. Dudum, 18. quæſt. 2. & cap. Quæ ſemel, 19. quæſt. 3.

4 Tertio nota ibi, *ſæculares*: Epiſcopum in viſitatione non debere ſecum ducere ſæculares; vt in text.

5 Sed in dubium vertitur an hæc littera intelligatur de laicis, an verò etiam de clericis ſæcularibus. Gloſſa prima ponit duos intellectus. Vnus eſt, vt hæc prohibitio referatur ad meros laicos, quos de facto ſecum ducebant Viſitatores, & in hoc videntur reſidere gloſ. & Butr. n. 6. cum eum ponant vltimo loco: laici enim in talibus non ſunt admittendi, quia nobis oppido ſunt infeſti, cap. Laicos, & cap. Laicis, 2. quæſt. 7. & c. Clericis laicos, de immunit. Eccleſiar. lib. 6.

6 Vnde nec congruit in actu viſitationis Aduocatos

tos admittere, ſecundum Hoſt.hic n.1.cum quo tranſeunt Io.Andr.n.7.Bellam. in gl.1. Butr.n.1. Card.in 1.q.& Imol. n.1.in fin.nam Viſitator ſe-
7 cundum eos inquirit de his quæ ſecretò denunciantur;ac proinde ſecretò ſunt corrigenda, c.Si peccauerit, 2.q.1. Et ſecundum hanc lecturam non eſſet inhibitum Epiſcopo Monaſterium viſitanti vti miniſterio clericorum ſæcularium. Alter intellectus eſt, vt hæc prohibitio referatur ad clericos ſæculares: nam de laicis non erat dubium. Et hanc lecturam ſequitur Hoſt. nu.3. licet num.4. prohibitionem reſtringat ad Clericos in habitu ſæculari incedentes,quod hic non probatur. Eumdem intellectum approbat Abb. ſub nu.2. in gloſ.1. & mihi magis placet triplici conſideratione. Prima eſt, quia ver. Sæculares, hic ponitur ad differentiam Religioſorum; de quibus paulò infra fit mentio. Vnde non ad meros laicos, ſed ad clericos referendum videtur. Ad hoc cap.Duo ſunt, 12.quæſt.1. Secunda eſt, quia textus dicit (Nullos de cætero ſæculares.) Dictio autem, *nullos*, cum ſit vniuerſalis negatiua, excludit ſæculares omnes ſiue laicos, ſiue
8 clericos, cap. Nullus, cum ibi not. per Hoſt. in princip. infra de for.compet. & ponderat Hoſt. hic d. num.3. Vltima conſideratio eſt, quia exceptio, quæ in textu ſubſequitur ibi, Niſi duos, vel tres de Canonicis;oſtendit prius actum fuiſſe de clericis, non autem de laicis: alioquin exceptio illa non eſſet de regula, & eſſet deriſoria, l.Sed an vltrò, §.1. verſ. Sed iſtam ſententiam, ff. De negoc. geſt. Paul. de Caſtr. conſ.79. incip.
9 Pro pleniori, num.3. lib.1. Exceptio ergo de Canonicis, qui clerici ſæculares ſunt, declarat regulam de materia exceptionis eſſe intelligendam,& ſic de clericis ſecularibus.vt notat Bald. conſ.401. Super facto, nu.2. verſ. Secundo quæritur, lib.5. & ita ſenſus Decretalis eſt, Archiepiſcopus in viſitatione Monaſterij, nullos clericos ſæculares ſecum ducat, exceptis duobus,
10 vel tribus Canonicis. Non obſtat extrauag.Bonifac.VIII. quæ incipit Debent, de offic Ordin. vbi cauetur, vt Epiſcopus viſitans poſſit ſecum habere tres clericos, quorum vnus ſit Religioſus, & Notarium, qui ſit clericus: quoniam ille textus loquitur in Epiſcopo viſitante Capitulum ſuæ Cathedralis, quæ in caſu illo Regularis erat, vt hic notant Ioan.Andr. nu.6. Butr. num.11. Cardin. num. 1. in 2.oppoſ. Anchar. in 3.notab. Abb. nu.3. verſ.Et hodie vide, & Ioan. de Anania eod. num. gloſ.in Clem.Attendentes, in ver. Contentos, de ſtat. Monachor. In alijs verò viſitationibus ſeruabitur hoc cap. vt notat gloſ. in præalleg. extrauag. in ver.Religioſa.

11 Quartò nota ibi, *Vel tres de canonicis.* Archiepiſcopum in viſitatione poſſe vti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis.

12 Nec obſtant iura c.De cætero,& c.Ad audientiam, infra de Cleric. non reſid. vbi cauetur de duobus tantum. Quoniam illa iura loquuntur in Epiſcopo; hic in Archiepiſcopo, cui maior numerus permittitur, facit cap.Cum Apoſtolus, infra de cenſib. Vel illa loquuntur de Canonicis, qui continuè cum Epiſcopis equitant; hic de comitantibus Epiſcopum in actu viſitationis, qui per paucos dies abſunt; ac proinde Eccleſia non grauatur: Et ita iura contraria: cum textu noſtro conciliat Hoſt. hic num. 4. in verb. Niſi duos, cui ſubſcribunt Ioan. Andr. eodem num. Bellam.in 2.notab. Butr.num.9.Cardin. num.1. in 1.oppoſ. Imol.nu.3.& Abb. nu.2.verſ.Oppono, contra text. qui tamen meminit poſterioris tantum ſolutionis.

13 Non obſtat c.Cum Apoſtolus,infra de cenſib. Quoniam ille text. loquitur de numerò, quem Archiepiſcopus,vel Epiſcopus ſecum ducit,dum accedit ad locum viſitandum, qui poteſt eſſe maior, vt ibi dicitur: hic verò loquitur de numero eorum,qui à Viſitatore in Capitulum, ſeu intra clauſtra introducuntur, & in ipſa inquiſitione adhibentur, vt obſeruat Petr. de Anchar. in Clement. Attendentes, num.5. de ſtat. Monachor.

14 Quintò nota ibi, *Religioſis adiunctis:* Epiſcopum in viſitatione poſſe ſecum ducere aliquot Religioſos, ſi ita expedire iudicauerit.

15 Sed QVÆRITVR, An diſpoſitio huius textus vendicet ſibi locum in monaſterijs Monialium.

Gloſſa Bernardi, Ioan.Andr.& DD. ſummantes textum videntur eum intelligere generaliter,cum loquantur de viſitatione monaſterij indefinitè, nec exprimant an Monachorum, an vero etiam Monialium. Sed contradicit littera, quæ ſe reſtringit ad Monachos, ibi, *In monaſterio veſtro*: iuncta ſupraſcriptione.

Tu dicas in viſitatione Sanctimonialium ſeruandam non eſſe hanc decretalem, ſed Clemen. Attendentes, §. Ipſos autem Viſitatores, de ſtat. Monachor. vt ibi notat gloſ in ver. Contentos, Card. in 1. quæſt. & Vital. num.2. Et hic Ioan. Andr. num.6. Butr. num.11 Cardin. num.1. in 2.oppoſit. Anchar. in 3.notab. Imol. num.4. & apertè Abb. num.2. verſ.Secundo quæritur, dicens in monaſterijs virorũ ſeruandum eſſe quod
16 hic dicitur. In monaſterijs verò Monialium ſeruandam eſſe Clem. Attendentes: vbi ſtatuitur, vt Viſitatores monaſteriorum Monialium contenti ſint Notarijs duobus, & perſonis duabus ſuæ Eccleſiæ. quatuorque viris alijs honeſtis,
17 atque maturis. Ex quo contextu collige text. differentias quoad numerum,& qualitatem perſonarum, quos Epiſcopus ſecum ducit in viſitatione monaſterij Monialium, & in alijs viſitationibus.

18 Prima differentia eſt, quia in viſitatione Monialium Epiſcopus debet eſſe contentus duobus Notarijs, vt in d.Clem. Attendentes, & ſic non pluribus, quia negatiuè ſumitur, vt ibi notat gloſſa in ver. Duobus, Abb. num.22.Cardin.&
19 Vitalin. in §. Ipſos ambo, num.1. quod non reperitur iure cautum in alijs viſitationibus, quin imò contrarium innuitur hic, quia vniuerſalis negatiua, *nullos* excludit etiam Notarios, ſiue ſint laici, ſiue clerici, vt dixi ſupra in 3. notab num.7.verſ.Secunda eſt, et ſolum in viſitatione Capituli Cathedralis Eccleſiæ præcipuè regularis cautum legitur de vno tantum Notario, qui ſit clericus, & in extrauag Bonifacij, Debent, de offic. Ordinar. & dixi ſupra num.10.

Secunda differentia eſt, quia in alijs viſitationibus Epiſcopus poteſt ſecum ducere duos, vel tres Canonicos, vt hic, & fuſiùs dictum eſt ſupra in 4. notab.At in viſitatione Monialium duas perſonas Eccleſiæ ſuæ, & ſic non plures, quia

quia negatiuè ſumitur, vt in d. Clem. Attendentes, vbi hoc notant gloſ. Cardin. & Imol. ſupracitati in 1. differentia.

20 Tertia differentia eſt, quia in viſitatione aliorum locorum illi duo, vel tres debent eſſe Canonici Cathedralis Eccleſiæ, prout Doctores communiter intelligunt litteram textus noſtri: & debent adeſſe decenti habitu, in quo ſcilicet intraut in chorum cum cappa, & ſuperpellicio, arg. c. Clerici officia, verſ. Cappas, infra de vita, & honeſt. Cleric. & hic notant Hoſt. nu. 4. in ver. In decentis, Ioan. Andr. in fin. Bellam. itidem in fin. Butr. num. 8. & Anchar. in 4. notab. In viſitatione verò monaſterij mulierum ſatis eſt vt Epiſcopus adhibeat perſonas duas Eccleſiæ ſuæ, vt in d. Clem. Attendentes, & ſic non requiritur vt ſint Canonici, ſed ſatis eſt vt ſint aliàs Præbendati, imo gloſ. ibi in ver. Suæ Eccleſiæ, intelligit illam litteram tam de Cathedrali, quàm de inferiori Eccleſia ſuæ diœceſis, & quamuis Vitalinus contradicat, nu. 3. tamen cum gloſ. tenent ibi Paulus, & Ioan. de Imola,
21 num. 25. in fin. & Abb. nu. 23. qui ex illa gloſſa ſingulariter notat tam eccleſiam Cathedralem, quàm inferiorem ſuæ Diœceſis poſſe dici eccleſiam ipſius epiſcopi.

22 Quarta differentia eſt, quia ab alijs viſitationibus excluduntur non tantum laici, ſed etiam clerici ſæculares, vt hic in tex. & dixi ſupra in 3. not. à viſitatione verò monaſterij mulierum Clerici ſæculares non excluduntur: & in hoc
23 conueniunt omnes. Sed de laicis ſunt opiniones, quia Concilium Viennenſe in d Clem. loquitur ſimpliciter de alijs quatuor viris honeſtis, & maturis, & gloſſa ibi ver. Viris alijs, dicit non diſtingui an ſint clerici, vel laici, & idem Paul. & Ioan de Imol. num. 26. ſed Cardin. ibi, in §. Ipſos, num. 4. dicit videri abſonum, vt ſi viſitetur monaſterium virorum, non poſſint duci ſæculares, & ad monaſterium Monialium ſic; ideoq; melius eſſe intelligere illam Clem. Secundùm hanc Decret. quia vnum ius per aliud ſuppletur, c. Cum expediat, de elect. lib. 6. & ſequitur Vitalin. ibi n. 4. Hanc tamen controuerſiam ſuſtulit ſacra Congregatio Epiſcoporum, & Reg. quæ prohibuit laicos vllo modo interuenire viſitationi monaſteriorum Monialium, vt in Taruiſina 20. Nouembris 1601 quæ habetur in originali regiſtro fol. 105. etiamſi eſſent officiales, ſeu ſanctæſij eiuſdem monaſterij, vt in Genuen. 16. Ianuarij 1607. in regiſtro fol. 2. & 3. & in Lucana 22. Ianuarij 1616. fol. 15.

24 Quinta differentia eſt, quia epiſcopus cum viſitat alia loca, poteſt ſibi adiungere aliquot Religioſos, vt hic: ſed cum viſitat monaſterium puellarum in præalleg. Clem. Attendentes, nulla fit mentio de Religioſis. Vnde reſtat dubium, an ſaltem poſt prohibitiones Apoſtolicas ſuper acceſſu, & ingreſſu Regularium ad monaſteria Monialium, poſſit epiſcopus ſecum introducere Religioſos. Pro cuius ſolutione vide quod dicam infra n. 35.

25 Sexta, & vltima differentia eſt, quia in alijs viſitationibus taxatur quidem numerus duorum, vel trium Canonicorum; idque ob eam rationem, ne ſi epiſcopus plures, aut omnes Canonicos ſecum duceret, eccleſia remaneret debito ſeruitio deſtituta, ſed aliarum perſonarum numerus non determinatur. Vnde viſitator de Religioſis, & Clericis ſæcularibus idoneis, & indecenti habitu poterit ſecum ducere quotquot expedire iudicauerit, vt hic in littera, & notant Hoſtien. num. 5. verſ. De his. ergo Ioan. Andr. num. 5. Bellam. in 3. not. Butr. n. 9. Card.
26 in 4. quæſt. & Anchar. in 3. not. At verò in viſitatione Monialium taxatur numerus octo perſonarum, quas viſitator poteſt ſecum ducere, vt in præcitata Clem. Attendentes. Vnde ſi introducat plures, quærit ibi Paulus de Leazar poſt Vincentium, quem citat, vtrum moniales poſſint omnes eijcere propria authoritate, an verò illos tantum, qui ſunt vltra numerum conceſſum. Arguit in vtramque partem, & ad extremum concludit ſub diſtinctione, videlicet aut Viſitator ex pluribus, quos ſecum duxit vltra, vel intra numerum, non elegit quos velit ſecum eſſe: & tunc eijci poſſunt omnes; imò & ipſemet Prælatus, c. Ad quorundam, infra de exceſſ. Prælatorum, c. Quia cognouimus, 10. qu. 3. l. 1. §. Trebatius, ff. De aqua quotid. & æſtiu. vbi dicitur, cum amplior numerus pecoris ad aquam appelleretur, quam deberet appelli, poſſe vniuer-
27 ſum pecus impunè prohiberi. Et eſt ratio, quia ratione inſeparabilitatis vtile per inutile vitia-
28 tur, vt notatur in reg. Vtile, de regul. iur. lib. 6. Hanc autem inſeparabilitatem intelligit non reſpectu iuris, ſed reſpectu facti. Vel quia Prælatus non vult viſitare, niſi omnes interſint: aliàs enim homo ab homine ſeparabilis eſt, ſicut animalia, vt in d. §. Trebatius. Vel propter impotentiam ſeparationis prouenientem ab ignorantia, quia neſcitur quos Epiſcopus eſſe velit intra, vel vltra numerum; & ſic nil eſt ibi vtile propter animum excedentis Prælati. Aut Viſitator ſeparat exiſtentes intra numerum ab iſs, qui ſuperfluunt: & tunc admitti debent illi tantum, quos de numero elegit. Ita Paulus, quem ibi ſequuntur Petr. de Anchar. num. 5. & Cardin. in §. Ipſos, num. 4. in 2. & 3. qu.

29 Hodie ex declaratoria Greg. XIII. ſuper dubijs Conſtitutionis 28. incip. Vbi gratiæ. Prælati omnes tam ſæculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium incumbit, ita demum vti poſſunt facultate ingrediendi illorum ſepta ſibi ex officio attributa (& ſic etiam ex cauſa viſitationis) ſi id faciant in caſibus neceſſarijs, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati, & contrafacientes, ſi Pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice ingreſſu eccleſiæ interdicti; pro ſecunda à munere Pontificali, & à diuinis ſuſpenſi; ac deinceps excommunicati; Regulares vero omni officio, & miniſterio priuati, & excommunicati decernuntur, vt in Bullar. tom. 2. pag. 393.

30 Pondera primò, nam in declaratoria non determinatur numerus perſonarum, quas Prælati poſſunt ſecum ducere intra ſepta monaſterij Monialium, determinatur tamen in præcitata Clem. Attendentes de ſtat. Monachorum, à qua conſtitutio Gregorij recipit interpretationem paſſiuam, iuxta tex. in l. 2. C. De noxal. Vnde ſi viſitatores introducerent plures quàm octo, ibi præfinitas, vtique pœnas conſtitutionis non euaderent,
31 & hoc planum. Sed ambigui iuris eſt, an eadem Conſtitutio reſtringat numerum perſona-

ſonarum conceſſum in d. Clem. Et ratio dubitandi oritur ex illis verbis, *à paucis comitati*, quæ
32 videntur eumdem numerum reſtrinxiſſe. Nam pauci quandoque dicuntur duo, vt l. 1. ff. De præſcr. verb. Quandoque tres, l. Sciendum, ff. De
33 verbor. ſignificat. quandoque quatuor, l. 1. ff. Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine, & ſi verba illa, *à paucis comitati*, intelligerentur de quatuor, declaratoria Gregor. eſſet conformis extrauag. Debent, de offic. Ordinar. in qua taxatur numerus quatuor perſonarum in viſitatione Capituli Cathedralis, præcipuè Regularis, vt dixi ſupra num. 10. In contrarium facit, quia dictio, *paucis*, maiorem etiam habet latitudinem, prout patitur ſubiecta materia, vt ſcripſi in cap 1. in 1. notab. infra ne Cler. vel Monach. Quare interdum pauci dicuntur quatuordecim vt ibi; Interdum quadraginta, c. Latores, de Cler. excomm. miniſtr. Interdum viginti tria millia, cap. Diſciplina, 45. diſt. & in ſpecie pauci dicuntur octo, vt notat Bart. in l. Scire etiam oportet, num. 1. ff. De excuſat. Tutor, & ſic intelligendo verba illa, *à paucis comitati*, declaratoria Gregorij eſſet conformis prædictæ Clem. Attendentes, de ſtat. Monachorum. Et hoc credo verius: nam cum ſignificatio illius verbi *paucis*, in iure ſit varia, arbitrio iudicantis relinquitur, vt notat gloſ. in c. Cupientes, §. Cæterum, in ver. Contradicentium paucitas, de elect. lib. 6. & in c. Statutum, §. Inſuper, in ver. Paucis, de reſcript.
34 eod. lib. Arbitrium verò ad iuris correctionem non extenditur, cùm potius debeat à iure regulari, vt notat Bart. in Extrauag. Ad reprimendum, in ver. Videbitur, num. 8. Cæſar de Craſſ. deciſ. 7. num. 7. & deciſ. 8. num. 2. & 4. de ſent. & re iudic. Rota deciſ. 164. nu. 1 part. 7. recent.

35 Pondera ſecundò, quia Gregor. in præallegata Conſtitutione declarat Prælatos non aliter poſſe ingredi ſepta monaſterij Monialium, quàm comitati à Religioſis perſonis: atque ita Epiſcopi in viſitatione Clauſuræ non ſolum poſſunt, ſed etiam debent ſecum introducere aliquot regulares ad præſcriptum huius Decretalis. Et quamuis decretum prohibens Regularibus acceſſum ad monaſteria Monialium ſit poſterius Conſtitutione Gregorij, vt apud Steph. Quaranta in Summa Bullarij in ver. Monaſteria Monialium, fol. 348. non tamen videtur eidem
36 Conſtitutioni derogaſſe; tum quia prouiſio generalis non refertur ad ea, de quibus ſpecialiter eſt prouiſum, cap. Studuiſti, ſupra de offic. legat. Tap. allegat. 88. num. 5. Angel. conſ. 214. Primo eſt videndum, nu. 2. Tum quia ob Epiſcopi præſentiam in actu viſitationis ceſſant rationes prohibitionis acceſſus conſideratæ, in c. Diffinimus 18. qu. 2. Quod nota ad declarationem eorum, quæ dixi ſupra, num. 24. & circa pœnas, in quas incidunt Prælati ingredientes ſepta monaſterij Monialium, non ſeruata forma Conſtitutionis Gregorij, vide quod ſcripſi in c. Nuper, in vlt. qu. infra de ſent. excom.

37 Secundò QVÆRITVR An Epiſcopus viſitans Capitulum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis vigore Concilij Tridentini, cap. 4. ſeſſ. 6. teneatur ſibi adiungere aliquot Canonicos ad præſcriptum huius Decretalis, non obſtantibus illis verbis dict. cap. 4. *Per ſe ipſos ſolos*, vel illis *quibus ſibi videbitur adiunctis*.

Ad propoſitum dubium Rota dixit, Epiſcopum de iure communi teneri ſibi adiungere in viſitatione aliquem ex ſuis Canonicis, per tex. in hoc cap. Vt iuxta, cum hic notatis per Doctores. Vnde idem dicendum hoc caſu intelligendo decretum Concilij iuxta terminos iuris communis, quos videtur reſpexiſſe in illis verbis, quibus ſibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas
38 ſanctiones. Nec obſtaret illa verba, *per ſeipſos ſolos* quia non excludunt Capitulares propter coniunctionem quam habent cum Epiſcopo; c. Nouit, de his, quæ fiunt à præl. & alternatiua, *Vel illis, quibus ſibi videbitur*, quaſi declaratur per ſubſequentia, *iuxta canonicas ſanctiones*, vt intelligi debeant de extraneis.

Sed his non obſtantibus, contrarium ex ſententia Sac. Congregationis Concilij probauit Greg. XIII. videlicet Epiſcopum poſſe per Concilium d. c. 4. viſitare ſuum Capitulum per ſeipſum ſolum, nullis ſibi Capitularibus adiunctis; quidquid ſecundum antiquos canones dicendum fuerit: immo poſſe aſſumere aliquos extra Capitulum omiſſis ſuis Capitularibus; tum quia hoc expreſsè permittunt illa verba, *per ſeipſos ſolos*, excludentia etiam illos de Capitulo, vt in Extrauag. Debent, de offic. Ordin. Vnde videntur deſumpta: tum quia aliàs ceſſaret arbitrium Epiſcopo tributum ibi, *Vel illis, quibus ſibi vide-*
39 *bitur*. Et quamuis interdum diſpoſitio loquens de ſolo Epiſcopo non excludat Capitulum ratione coniunctionis; hoc tamen dicendũ procedere in materia, quæ cõmuniter explicatur: Capitulũ verò ſeipſum viſitare cum Epiſcopo, nouum eſt.

Quod ſi dicas, aliud eſſe Epiſcopum viſitare Capitulum cum Capitulo, aliud cum aliquibus de Capitulo; iam ceſſabit ratio coniunctionis cum toto capitulo, non cum ſingulis, c. Vt iuxta, loquitur de viſitatione alterius Eccleſiæ, quàm Cathadralis, prout declarat gloſſa in d. Extrauag. Debent, in ver. Religioſa, vbi dicit ſecus eſſe in viſitatione Cathedralis, quam ideo viſitare facilius poteſt, quia præſumitur habere notitiam perſonarum; & ſi velit aliquos ſibi adiungere, conuenientius eliget extraneos, quàm Capitulares, ne ſe committat ſuſpectis, prout conſiderat ibi Bonifacius VIII et quatenus ſecundum antiquos canones debuiſſet Epiſcopus aſſumere adiunctos ex Capitulo, Concilium intendens remouere omnia impedimenta viſitationum liberauit Epiſcopos hac neceſſitate. Nec faciunt negotium illa verba relatiua, *iuxta canonicas ſanctiones*: quia potius determinant ſubſequentia, vt ſit ſenſus, Epiſcopos viſitare poſſe, & corrigere iuxta canonicas ſanctiones quoties opus fuerit per ſeipſos ſolos, vel etiam, &c. prout eadem verba habentur in c. 4. ſeſſ. 24. vbi determinant ipſam viſitationem, & correctionem: & in c. 10. ſeſſ. 24. & alibi. Quod autem non poſſint commodè referri ad præcedentia de adiunctis, oſtenditur, quia non reperiuntur Canones in quibus ſtatuatur Epiſcopum in viſitatione ſui Capituli debere adhibere Canonicos, præter eos, qui ſibi videbuntur: & quatenus adeſſent, non erat neceſſe ad eos ſe referre, ſi Concilium diſertis verbis aliud expreſſit, arg. l. Doli clauſula, ff. De verbor. obligar. Itaq; S. Congregatio cenſuit Epiſcopum in viſitatione Capituli ſuæ Eccleſiæ Cathedralis non teneri aſſu-

aſſumere aliquos ex gremio Capituli, ſed poſſe vel per ſeipſum ſolum viſitare, vel alijs, quos voluerit extra Capitulum, adiunctis.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Dilectus.

SVMMARIVM.

1 *LEx diœceſana, & lex iuriſdictionis ſunt diuerſæ, & res iudicata in vna nõ obſtat agenti in alia.*

2 *Epiſcopus habet duplicem legem in Eccleſijs ſibi ſubiectis, ideſt legem iuriſdictionis, & legem diœceſanam, in quibus conſiſtit totum ius, & poteſtas Epiſcoporum.*

3 *Leges diœceſanæ, & leges iuriſdictionis quæ dicantur.*

4 *Iuriſdictio epiſcopalis tota reducitur ad ea, quæ ſunt ordinis, iuriſdictionis, & ſimplicis poteſtatis, ſeu dignitatis.*

5 *Priuilegium conceſſum Abbati, vt poſſit omnia libere, ſicut verus Epiſcopus, & Ordinarius tam in his, quæ ſunt iuriſdictionis, quàm in alijs quibuſcumque ad forum eccleſiaſticum pertinentibus, non extenditur ad ea, quæ ſunt ordinis Epiſcoporum.*

6 *Pœnas pecuniarias ex iuriſdictione ſpirituali prouenientes an iudex eccleſiaſticus poſſit ſibi applicare ſaltem ſtante conſuetudine. & num. ſeqq. & num. 20. & 22.*

7 *Iudex eccleſiaſticus poteſt leuare ſportulas.*

8 *Vlixbonen. Archiepiſcopus an poſſit applicare officiali Merino pœnas pecuniarias ex Conſtitutione Synodali impoſitas exponentibus res venales tempore prædicationis. & num. ſeq. vſque in finem.*

9 *Pœnæ pecuniariæ ex decretis Concilij Tridentini in quibus caſibus ſint locis pijs applicandæ. & num. 18.*

10 *Pœnas pecuniarias à ſtatuto impoſitas poteſt iudex eccleſiaſticus ſibi retinere, ſed impoſitas per ſententiam debet in piam cauſam expendere ex honeſtate.*

Contrarium. num. 12. & 19.

11 *Epiſcopi habent fiſcum, & ex conſuetudine ſolent pœnas pecuniarias ſuæ Cameræ applicare.*

Declaratur. num. 13.

12 *Prælati pœnas pecuniarias ſibi imburſantes vehementer præſumuntur id facere, non ad correctionem, ſed ad quæſtum.*

14 *Pœnæ de iure ciuili quibus ſint applicandæ.*

15 *Pœnas pecuniarias à iure, vel Conſtitutionibus præfinitas Epiſcopus ſibi poteſt applicare, ſi verè, & euidenter egeat. & num. 17.*

16 *Eleemoſynam alterius nomine facere obligatus poteſt eam facere ſibi ipſi, ſi ſit in neceſſitate conſtitutus, vel ſuis conſanguineis ſi ſint pauperes.*

17 *Pœnæ pecuniariæ, quæ ex arbitrio imponuntur pijs tantum vſibus ſunt applicandæ.*

21 *Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ex obſeruantia quadraginta annorũ non intrat niſi data ſcientia ſpecifica, & patientia Papæ.*

23 *Pœnæ violantium dies feſtos pro tertia parte debentur accuſatori, & pro quarta executoribus ex Bulla Pij V.*

1 DILECTVS. Lex diœceſana, & lex iuriſdictionis ſunt diuerſæ; vnde res iudicata in vna non obſtat agenti in alia. Hoc dicit, ſecundum Ioan. Andr. & omnes, & ſunt duæ partes. In prima ponitur partis conqueſtio. In ſecunda Papæ prouiſio, ibi, *Cum ergo*.

2 Nota primo ex textu, Epiſcopos habere duplicem legem in Eccleſijs ſibi ſubiectis, videlicet legem iuriſdictionis, & legem diœceſanam, in quibus conſiſtit totum ius, & poteſtas epiſco-
3 porum. Ad dignoſcendum autem quæ ſint de lege iuriſdictionis, vel de lege diœceſana, gloſſa magna videtur conſtituere duas regulas. Prima eſt, quod ea quæ conſiſtunt in dando, vel conferendo, ſeu, vt inquit Hoſtien. in actione, ad legem iuriſdictionis pertinēt; & in hac ſpecie connumerantur datio curæ animarum, ſecundum gloſ. Item omnis inſtitutio, deſtitutio, confirmatio, & inueſtitura ſecundum Innoc. & Ioan. Andr. n. 10. Item delictorum coercitio, ſecundum gloſ. Item cauſas audire, & omnia, quæ circa iudicium aguntur expedire, viſitare, corrigere, excommunicare, ſuſpendere, interdicere, ſtatuta facere, inquirere tam de vita Clericorum, quàm de officijs, & ſtatu Eccleſiarum, ſecundũ Innocentium, & Ioann. Andr. vbi ſupra. Item Sacramentorum omniũ collatio, & dicit Innoc. in verb. Diœceſanum, mirabile videri, quod de lege iuriſdictionis dicatur collatio Sacramentorum: probat tamen id cap. Interdicimus, 16. q. 1. quod ad id arctat Monachos, qui non tenentur niſi ad ea, quæ ſunt de lege iuriſdictionis vt hic. Secunda regula eſt, quod ea, quæ conſiſtunt in recipiendo, ſeu in paſſione dulci, vt inquit Hoſt. ſpectant ad legem diœceſanam, ſicut eſt recipere Synodaticum, quartam decimarum, & mortuariorum, & ſi qua poſſunt ſimilia reperiri. Similem glo. habes in Summa, 10. quæſt. 1. & hæc theorica gloſſæ placet Baldo in l. Si quis ad declinandam, §. In omnibus, num. 3. C. De epiſcopis, & Cleric. dicenti opinionem gloſſæ non eſſe totaliter ab interpretatione nominis alienam. Placet etiam Mariano Socino in tract. de viſitatione epiſcopi, lib. 1. col. 1. & lib. 11. col. 34. verſ. Quid de Capellis, & Præpoſito in c. 1. col. 1. 10. quæſt. 1. vbi ait, legendo hoc cap. Dilectus, ſe ſemper eam tenuiſſe, ſed aliam regulam dat Cardin. hic in 1. quæſt. nam ſecundum eum cum in hoc non poſſit dari certa doctrina; ideo qui dicit aliqua eſſe de lege iuriſdictionis, ita vt non ſint de lege diœceſana, vel è conuerſo, debet hoc probare inducendo iura dicentia tale quid eſſe de lege diœceſana, vel de lege iuriſdictionis; & ſi nihil probet, ſuccumbet; nam ſola illa dicuntur de lege diœceſana, & non iuriſdictionis, vel è conuerſo, de quibus inuenitur ſic iure expreſſum, aliàs non dicuntur de lege diœceſana, diſtincta à lege iuriſdictionis, nec è conuerſo, ſed dicuntur de iure epiſcopi. Verum Innoc. in c. 1. de ſtatu Monachor. proſequendo, ea quæ ſpectant ad vtramque legem, num. 2. Similiter dicit in hac materia dari non poſſe propriam, generalem, & inuariabilem doctrinam, quia in iuri-

iuribus antiquis non reperitur hæc diſtinctio, quod aliqua ſint de lege diœceſana, & aliqua de lege iuriſdictionis, ſed ſolum in hac decretali noua, quæ tamen plenè non declarat, ſed tantum facit mentionem de his, quæ in textu continentur. Vnde concludit vnicam eſſe legem episcopi, ſcilicet diœceſanam, ſub qua comprehenditur lex iuriſdictionis. Ideoque ſolum in expreſſis à iure poſſumus facere iſtam diuerſitatem inter has leges: ſed quia iure cautum eſt, vt monaſteria non ſubſint epiſcopo quoad legem diœceſanam, vt in cap. 1. 10. quæſt. 1. poſſumus dicere ſecundum eum ad legem diœceſanam pertinere illa, à quibus monaſteria de iure exempta reperiuntur, reliqua verò ſpectabunt ad legem iuriſdictionis, & hanc doctrinam Innocentij ſequuntur hic Hoſt. num. 6. Io. Andr. num. 15. Anchar. num. 2. in 2. quæſt. Imol. nu. 6. poſt med. verſ. Item etiam, Abb. num. 4. dicens eam meliorem eſſe, ac communiorem, quàm theoricam gloſſæ, prout etiam dicunt Petr. de Rauenna in compendio cap. 1. de offic. ordinarij col. 26. & Henric. Bottæus de Synodo epiſcopi, part. 1. nu. 61. verſ. Quid tenendum: nam regulæ gloſſæ nullo iure probantur; nullibi enim cauetur, vt ea, quæ conſiſtunt in recipiendo, ſint de lege diœceſana, & ea, quæ conſiſtunt in dando, ſeu conferendo, ſint de lege iuriſdictionis. Imò hæc regula apertè reprobari videtur tum exemplo procurationis, quæ conſiſtit in recipiendo, & tamen monaſteria non ſunt exempta à procuratione debita ratione viſitationis, vt in cap. Sopitæ, & in c. Venerabilis, infra de cenſib. Tum exemplo quartæ mortuariorum, quæ ſimiliter in recipiendo conſiſtit, & nihilominus monaſteria ad illam tenentur cap. Requiſiſti infra de teſtam. Contra vero Synodus non conſiſtit in recipiẽdo quinimo epiſcopus ibi præeſt, & exercet iuriſdictionem, & punit contemnentes accedere; & tamen ſecundum gloſ. eſt de lege diœceſana.

4 Tu verò ad prædicta vide Anton. de Butr. in ſuo celebri conſil. 19. quod incipit In nomine Patris, &c. quia hic agitur nu. 1. vbi redarguit iſtum modum loquendi de lege Diœceſana, & Iuriſdictionis dicens eam non eſſe doctrinalem, quia Epiſcopalis iuriſdictio in vniuerſum reduci poteſt ad tria membra. Quædam enim ſunt Epiſcopo competentia ratione ordinis, quædam ratione iuriſdictionis, & quædam ſunt ſimplicis
5 poteſtatis, ſeu dignitatis: & ſingula membra luculenter proſequitur concludens principaliter priuilegium conceſſam Abbati, vt poſſit omnia liberè ſicut verus Epiſcopus, & Ordinarius, tam in ijs, quæ ſunt iuriſdictionis, quàm in alijs quibuſcumque ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, non extendi ad ea, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis: & nota perpetuò illud conſilium, quia fuit ſæpius approbatum in ſupremis Vrbis Tribunalibus, & eius meminit Felin. poſt. Gemin. hic num. 8. & Henr. Bottæus d. n. 61. verſ. Felin. autem.

6 Secundò nota ibi, *Tertia pars emendarum*: Iudicem eccleſiaſticum poſſe ſibi applicare pœnas pecuniarias prouenientes ex ſpirituali iuriſdictione, ſaltem ſtante conſuetudine: nam & ſi iudex ordinarius aſtringatur ad gratis reddendum officium, arg. cap. Inter cætera, ſupra eod. tamen ſuper hoc poteſt habere conſuetudinem certam, & moderatam, qua vti poteſt, arg. c. Ad Apoſtolicam, §. fin. infr. de ſimon. ſecundum
7 Hoſtien. hic num. 3. in verb. Ac emendæ. Item poteſt leuare ſportulas, ſecundum ea, quæ notantur per eundem Hoſtienſ. in c. Cum ab omni ſpecie, n. 2. & 8. infra de vita, & honeſt. cleric. Quidam tamen intelligunt hanc Decretalem, & cap. Referente, de delectis puerorum in caſu, in quo adeſt ſtatutum, vt ſi quis tale quid commiſerit tantum ſoluat; tunc enim poteſt leuare, & ſibi retinere, vt per Hoſtien. in ſumma hoc tit. §. Quid pertinet, ſub nu. 4. circa med. verſ. Non tamen debet, ſed hoc latius examinabitur in quæſt. ſeq.

8 Ex facto quæſitum eſt, an Archiepiſcopus Vlixbonenſis poſſit Officiali ſuo Merino applicare pœnas pecuniarias, quæ ex conſtitutione Synodali imponuntur eis, qui diebus feſtis tempore prædicationis res venales exponunt.

9 Hæc quæſtio videtur ſoluenda ex diſpoſitione iuris communis: nam decreta Tridentini Concilij, quibus ſtatuitur, vt pœnæ applicentur locis pijs, non videntur ad hunc caſum pertinere: nam c. 1. ſeſſ. 23. loquitur de pœnis non reſidentium c. 3. ſeſſ. 25. de mulctis, quæ ob contumaciam irrogantur, cap. 14. eiuſdem ſeſſion. de pœnis in concubinarios. In præſenti autem caſu agitur de pœna ex conſtitutione Synodal. inflicta ijs, qui prędicationis tempore res venales exponunt.
10 De iure communi verò. Hoſt. in Summ. de off. Ordinar. d. §. Quid pertinet, ſub num. 4. circa medium verſ. Non tamen debet, aſſerit pœnas pecuniarias in caſibus permiſſis à ſtatuto impoſitas poſſe ſibi iudicem eccleſiaſticum retinere, ac in proprios vſus conuertere: ſed pœnas, quas ipſe per ſententiam ex officio infligit, poſſe quidem ſibi applicare; ſed ſi velit euadere cupiditatis ſuſpicionem, debere illas in piam cauſam expendere. Atque ita ſentit Hoſt. vtroque caſu poſſe iudicem eccleſiaſticum conuertere huiuſmodi pœnas in proprios vſus, ſed de honeſtate non eſſe ita, quando ex ſuo officio opponuntur, & hanc ſententiam. Hoſt. ſequuntur Ioan. Andr. in c. Licet, ſub num. 50. verſ. Et conſuluit Hoſt. & ibi etiam Henric. Boich. in fin. verſ. Conſuluit tamen Anton. de Butr. etiam in fin. verſ. vltimo, Anchar. num. 2. verſ. et hic dicit: & Abbas ſub num. 9. verſ. Sed quæro quid fiet de iſta pœna, infra de pœnis, & idem Hoſtien. & Ioan. Andr. in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. Henric. Bottæus, de Synod. epiſc. part. 3. art. 1. nu. 129. & ſeq. Abb. in cap. Quia plerique, in 3. notab. per illum textum de immunit. eccleſ. Gemin. in cap. Quoniam, col. fin. vbi etiam Præpoſ. ſub num. 8. verſ. Vos latius diſtinguite, 18. diſtinct. Henric. Boich. in cap. Irrefragabili, col. 2. verſ. Superiores prouideant, & Felin. ibid. in §. Cæterum, n. 8. & 9. ſupra eod.

11 Prælati enim ex veriori opinioni atque vſu vbique comprobata habent fiſcum, & ex conſuetudine pœnas pecuniarias ſuæ Cameræ applicare conſueuerunt; vt atteſtatur Bald. in Auth. Bona damnatorum, nu. 2. C. De bon. proſcript. quem refert Ioan. de Anan. in cap. Excommunicamus, in princ. num. 9. de hæret. Angel. de Malefic. in verb. Et eius bona, num. 30. Andr. Barbatia conſ. 22. n. 12. lib. 3. & alij apud Iulium

Clar. in pract. §. fin. q. 80. verſ. In hac autem materia.

12 Contra verò, idest de iure communi, pœnas eſſe indiſtinctè applicandas locis pijs ſcripſerunt idem Hoſt. in cap. Irrefragabili, n. 21. verſ. Caueat tamen, ſupra eodem, vbi dicit cauendum eſſe Prælatis eccleſiaſticis, vt pœnas pecuniarias in pios vſus conuertant, nec ſibi imburſent, quia tunc vehementer præſumerentur id facere non ad correctionem, ſed ad quæſtum. Gemin. in cap. Si Canonico, §. Licet autem in 4. notab.

13 de off. Ordin. lib. 6. Dec. in rubr. de iudicijs in ſecunda lectura, nu. 66. Couarr. lib. 2. var. reſol. c. 9. n. 11. vbi ait, eſſe quidem communem opinionem Eccleſiam, & Prælatum diœceſanum fiſcum habere, non tamen id eſſe temerè permittendum ad explendam auaritiam Epiſcoporum, ſed vt ea, quæ eorum fiſco fuerunt delata, in vſus pios erogentur.

Pro quibus videtur textus in cap. Presbyteri de pœnis, vbi compoſitionem Presbyteri interfecti iubet Pontifex pro dimidia parte in eccleſiæ vtilitatem, pro altera in eleemoſynam erogari: atque ita ibi notat gloſ. in verb. Vtilitatibus, & poſt alios Petr. de Anchar. in 3. not. Quod multò magis procedit hoc caſu, in quo Archiepiſcopus poteſt alia ratione prouidere officialibus ſuis, nempe ex reditibus admodum pinguibus menſæ Archiepiſcopalis, prout tenetur de iure, arg. cap. Cum ab omni, de vita, & honeſt. cler. & ſcripſi latiùs in d. c. Presbyteri à n. 24. de pœnis.

14 Porrò idem Anchar. in dict. c. Presbyteri, n. 4. ſic diſtinguit. Aut ius accuſationem inducit, & pœna fiſco applicatur, aut inducit actionem, & applicatur parti. Aut ſimpliciter loquitur, & cenſetur actionem inducere, & ſequitur Syluest. in Summa in verb. Pœna, num. 26. Quæ tamen diſtinctio procedit de iure ciuili, non autem de iure Canonico, vt declarat Dec. in rubr. de iudicijs, d. n. 66. in 2. lectur.

15 Cæterum in hac opinionum diſcrepantia admittunt omnes poſſe Epiſcopum, ſi verè, & euidenter indigeat, in proprias neceſſitates huiuſmodi pœnas à iure, vel conſtitutionibus præfinitas expendere, Hoſt. in c. Irrefragabili, n. 21. verſ. Caueat tamè, ibi *niſi forſan egeret*, ſupra eod. quem ibi ſequuntur Io. Andr. num. 18. verſ. Dicit hic Hoſtien. Ioan. de Anan. num. 14. Abb. in §. Cæterum, n. 1. & Felin. ibid. n. 9. verſ. Limita dupliciter, vbi dicit ita ibi omnes tenere, & hic notant idem Hoſtien. num. 5. verſ. et idem dicit de Epiſcopo ſi egeret, Ioan. Andr. num. 7. verſ. Item ſi egeat, Butr. num. 8. poſt medium verſ. Vel in ſuam vtilitatem, Anchar. num. 2. verſ. Non obſtat. Præpoſit. poſt Gemin. in cap. Quoniam ſub num. 8. verſ. Dicit tamen Hoſtien. 18. diſtinct. Diaz in pract. criminal. Canonic. c. 134. circa med. Couar. var. reſol. lib. 2. cap. 9. verſ. Quintum, Ioan. Lap. in rub. de donat. inter virum, & vxor. §. 19. col. vltim. Iul. Clar. in practic. §. fin.

16 qu. 8. verſ. In hac autem materia. Sic etiam obligatus ad eleemoſynam nomine alterius poteſt eam facere ſibi ipſi, ſi ſit in neceſſitate euidenti, vt docet D. Thom. in 4. ſentent. diſt. 8. qu. 2. art. 6. & in 2. 2. qu. 185. art. 7. ad fin. Abbas conſ. 34. Attingam, in fin. lib. 1. & alij à Felin. relati in d. §. Cæterum, ſub num. 9. verſ. Limita dupliciter, ſicut poteſt eam applicare ſuis conſanguineis, ſi indigeant, vt notat Imol. in c. 1. num. 2. & 6.

17 de cohabitat. clericor. & mulier. Et hanc ſententiam probauit ſacra Congregatio Concilij, quæ ſæpius cenſuit Epiſcopum ſi indigeat poſſe pro ſe retinere eas tamen pœnas pecuniarias, quæ à ſacris Canonibus, vel ſynodalibus, ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem fuerint præfinitæ: eas autem, quæ vel ab eius arbitrio, vel per ſententiam nulla præcedente Canonum, vel Statutorum ſynodalium determinatione imponun-

18 tur, nequaquam alijs, quàm pijs locis, vel vſibus applicare poſſe: verum pœnas Clericorum non reſidentium, item concubinariorum, ac mulctas pecuniarias ſemper pijs locis eſſe applicandas, quemadmodum Tridentini Concilij decretis ſalubriter cautum eſt. Licet poſtea ſacra Congregatio exiſtimauerit Epiſcopos pauperes conſultiùs facturos, ſi pro huiuſmodi applicationibus ſibi vel ſuis officialibus faciendis, ad Sedem Apoſtolicam recurrant, vt dixi in c. Presbyteri, num. 22. de pœnis.

19 Ex his patet non licere Archiepiſcopo huiuſmodi pœnas Merino applicare: nam priorem Hoſtienſis ſententiã, videlicet pœnas ex ſtatuto impoſitas poſſe Epiſcopum in proprios vſus conuertere, iam reiecit S. Congregatio, niſi in caſu indigentiæ; reditus autem eccleſiæ Vlixbonen. dicuntur aſcendere ad ſexaginta millia aureorum.

Neque obſtat, quod hoc caſu Archiepiſcopus applicet pœnas huiuſmodi officiali Merino, qui niſi hoc lucro alliceretur, delicta Tabernariorum impunita remanerent in diminutionem diuini cultus, & contemptum authoritatis Archiepiſcopalis: nam reſpondetur huic inconuenienti non eſſe obuiandũ per aliud inconueniens, c. Is autem, & c. Nequis, 22. q. 2. c. Non magnopere, & ibi gloſ. infra, ne Clerici, vel Monach. & in puncto reſpondit eadem ſacra Congregatio Concilij conſulta ab Epiſcopo Montis Alcini: nam cum is petijſſet facultatem applicandi ſuis miniſtris ſaltem dimidiam partem pœnarum huiuſmodi, ſicut fecerant eius anteceſſores, cum præ inopia ipſe non poſſet ſalarium conſtituere, eaque de cauſa vix reperiretur, qui operam ſuam eius Curiæ præſtare vellet: ſacra Congregatio cenſuit huiuſmodi miniſtros ea de cauſa nihil percipere debere, nec quidquam eſſe contra ius, quod aliquid perci-

20 pi vetat concedendum. Cui conſonat alia declaratio edita tempore Cardinalis Alexandrini: nam cum Epiſcopus Tudertinus quæſiuiſſet, an Vicario Epiſcopalis Curiæ ex pœnis, & mulctis aliqua portio aſſignare poſſet pro eius mercede, vt vigilantius criminibus indagandis incumberet iuxta antiquum ritum ipſius Curiæ, S. Congregatio cenſuit non poſſe.

21 Rurſus non obſtat quod dicta Conſtitutio fuerit obſeruata per quadraginta annos, ideoque præſumatur confirmatio Apoſtolica, gloſ. 1. in cap. Peruenit, de cenſib. Seraphin. deciſ. 536. n. 5. Quoniam id fortè poſſet procedere, ſi probaretur ſcientia ſpecifica, & patientia Papæ, vt declarat Cardin. in proœm. Clem. §. Vniuerſitati, num. 2. verſ. Dic melius, & patet exemplo alienationis bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico, in quo cum ſit neceſſaria ſcientia

Apo-

papæ, illa non præſumitur ex antiquitate temporis, vt pluribus probat Alex.conſ.9. Viſo themate, num.8.lib.3. Afflict.deciſ.107.num.7. Cravett. de antiq. temp.3.part.in princ.n.18.

22 Ac poſtremò tollitur obiectum, quia ex ſententia ſacræ Congregationis pœnæ pecuniariæ ſunt ab Epiſcopo pijs vſibus applicandæ, contraria conſuetudine non obſtante.

23 Aduerte tamen, quia pœnæ violantium dies feſtos pro tertia parte debentur accuſatori, & pro quarta executoribus ex peculiari Conſtitutione Pij V. Cum primum, verſ. Cum vero dierum feſtorum, & inferius, verſ. Mulctæ autem pecuniariæ, vt dixi in cap. Presbyteri, num.34. & 35. de pœnis, & ibi vide latius per diſcurſum de hac materia applicationis pœnarum.

DE OFFICIO ORDINARII.

Cap. Graue.

S V M M A R I V M.

1 *ORdinarius in vim reſcripti de corrigendis Clericis ſuæ diœceſis non poteſt procedere contra exemptos.*
2 *Mandatum iuriſdictionis excitatiuum non ampliat iuriſdictionem, ſed commenſuratur poteſtati iuriſdictionis antiquæ excitatæ.*
3 *Appellatio ad Metropolitanum non impeditur per litteras commiſſionis excitatiuas iuriſdictionis Ordinarij.*
4 *Clauſula*, authoritate noſtra procedas, *importat iuriſdictionem delegatam.*
5 *Delegatus Papæ an procedere poſſit cõtra exemptos ſi in litteris non ſit facta mentio exemptionis.*
6 *Sententia Ordinarij in exemptos eſt ipſo iure nulla ex defectu iuriſdictionis. & num. ſeq.*
7 *Relaxari debet de facto quod de facto proceſſit.*
8 *Exemptus excommunicatus à iure in caſu Papæ non reſeruato an poſſit abſolui ab ordinario loci.*
9 *Eccleſia, & perſona exempta vel nullius diœceſis tam ſeculares, quàm regulares an, & quibus caſibus hodie ſubſint viſitationi, & iuriſdictioni Epiſcopi. & num. ſeq. vſque in fin.*
10 *Locus exemptus, in quo differat à loco nullius diœceſis.*
11 *Epiſcopi viſitationi, vel iuriſdictioni an, & quando ſubſint Eccleſiæ ſeculares exemptæ.*
12 *Eccleſiæ exemptæ regulares.*
13 *Monaſteria in Congregationem non redacta.*
14 *Monaſteria non curata.*
15 *Parochiales monaſterio vnitæ.*
16 *Monaſteria non curata, in quibus viget regularis obſeruantia.*
17 *Monaſteria commendata.*
18 *Eccleſiæ regulares non curatæ, nec commendatæ.*
19 *Eccleſiæ nullius diœceſis regulares.*
20 *Beneficia regularia nullius diœceſis quoad ſeminarium.*
21 *Eccleſiæ ſeculares nullius diœceſis.*
22 *Perſonæ ſeculares nullius diœceſis.*
23 *Clerici nullius diœceſis quoad Synodum.*
24 *Regulares perſonæ nullius diœceſis.*
25 *Regulares Curati nullius diœceſis.*
26 *Regulares nullius diœceſis quoad proceſſiones.*
27 *Item quoad ordines, & dimiſſorias.*
Item quoad falſam monetam. num.80.
28 *Perſonæ ſeculares exemptæ curam animarum exercentes.*
29 *Aut non exercentes.*
30 *Exempti ſeculares priuilegio perſonali, vel locali, & Capitula Cathedralium.*
31 *Regulares degentes extra clauſtra.*
32 *Apoſtatæ, & eiecti.*
33 *Regulares extra clauſtra in ciuilibus cauſis.*
34 *Regulares degentes intra clauſtra.*
35 *Et quando cenſeantur intra clauſtra degere.*
36 *Perſonæ ſeculares intra clauſtra degentes.*
37 *Regulares ſubſunt Epiſcopo in caſibus infraſcriptis, videlicet; Cum delinquunt in adminiſtratione alicuius Sacramenti.*
38 *Cum delinquunt circa perſonas, clauſuram, & adminiſtrationem monaſteriorum Monialium.*
39 *Quoad præſidendum electioni Abbatiſſæ, & quoad Confeſſiones Monialium, & bonorum adminiſtrationem.*
40 *Cum euulgant libros non ſeruata forma Concilij.*
41 *Quoad lectionem ſacræ Scripturæ.*
42 *Cum prædicant ſine licentia Epiſcopi, vel benedictione, aut eo contradicente.*
43 *Cum prædicant errores, & ſcandala, & quoad fidei profeſſionem.*
44 *Quoad Conſeruatores.*
45 *Quoad indulgentias, & eleemoſynas.*
46 *Quoad celebrationem Miſſarum.*
47 *Cum adminiſtrant bona Confraternitatum, vel Hoſpitalium.*
48 *Quoad viſitationem Confraternitatum in Eccleſijs regularium.*
49 *Quoad interſtitia, & ordines.*
50 *Cum audiunt Confeſſiones ſine Epiſcopi licentia, aut ea expirata, vel reuocata.*
Et an, & quando ſemel approbati ad Confeſſiones reprobari poſſint. ibidem.
51 *Quoad acceſſum ad Synodum diœceſanam.*
52 *Quoad præfixionem numeri Monialium.*
53 *Quoad erectionem monaſteriorum vtriuſque ſexus. Et qua authoritate, & quibus conditionibus monaſteria ſint erigenda. ibid.*
54 *Cum reperti fuerint extra conuentus ſine mandato ſuorum ſuperiorum.*
55 *Cum ſtudiorum cauſa abſentes in Conuentibus non habitant.*
56 *Quoad clauſuram monaſteriorum Monialium.*
57 *Quoad licentiam Monialiũ exeundi à monaſterio.*
58 *Quoad licentiam ingrediendi monaſteria Monialium.*
59 *Quoad licentias accedendi ad colloquia cum Monialibus.*
60 *Quoad ius educendi Abbatiſſam pro inſtitutione alterius monaſterij.*
61 *Quoad oblationem Confeſſoris extraordinarij pro Monialibus.*
62 *Cum ſe in Congregationem redigere neglexerunt.*
63 *Quoad monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta.*
64 *Quoad Vicarios perpetuos in Parochialibus monaſterio vnitis, & amouibiles in monaſterijs curatis.*
65 *Quoad publicationem cenſurarum epiſcopalium.*
66 *Quoad dies feſtos ab Epiſcopo indictos.*
Et quid quoad ritus, & conciones. ibid.

Quoad

67 *Quoad controuerſias de præcedentia.*
68 *Quoad publicas proceſſiones.*
69 *Cum delinquunt extra clauſtra notoriè, & cum ſcandalo.*
70 *Quoad nouitiorum renunciationes.*
71 *Quoad explorationem puellarum Deo dicandarum.*
72 *Quoad iudicium nullitatis profeſſionis.*
73 *Quoad executionem decretorum ſeſſ.25. de Regul.*
74 *Quoad quartam funeralium.*
75 *Cum ob notorium delictum ſunt excommunicati.*
76 *Cum impediunt Epiſcopum in exercitio iuriſdictionis.*
77 *Quoad expoſitionem Sanctiſſimæ Euchariſtiæ,*
78 *Cum in monaſterijs poſthac recipiendis actu non inhabitant duodecim religioſi.*
79 *Cum monetam auream, vel argenteam in Italia adulterant,*
81 *In Conuentibus ſuppreſſis, ac poſtea reſtitutis donec habuerint reditus pro duodecim religioſis.*
82 *In Conuentibus non ſuppreſſis, in quibus non aluntur ſex religioſi.*

1 GRAVE. Per reſcriptum, quo Papa mandat Ordinario, vt corrigat Clericos ſuæ diœceſis, non datur ei iuriſdictio ſuper exemptos. Hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. & alios communiter. Vel ſic, Mandatum directum Ordinario non ampliat iuriſdictionem, nec confert eam quoad Eccleſias in eius diœceſi exiſtentes ſub iuriſdictione, & poteſtate Abbatum. Baldus. Sunt duæ partes. In prima Conqueſtio. In ſecunda, Prouiſio ibi, *Mandamus*.

2 Nota primo ex hoc textu per mandatum iuriſdictionis excitatiuum non ampliari iuriſdictionem in exemptos, quia mandatum huiuſmodi commenſuratur poteſtati iuriſdictionis antiquæ excitatæ, & illius terminos non egreditur. Et ſic cum id mandatur, quod prius competebat de iure communi, non creatur noua poteſtas, quia expreſſio illorum, quæ inſunt ſui natura, nihil operatur, ſecundum Ant. de
3 Butr. hic num. 3. & 6. Quod facit contra Epiſcopos, qui ſtudioſè procurant ſibi mandari per litteras ſacræ Congregationis Epiſcoporum, vt procedant in aliqua cauſa ciuili, vel criminali aliàs ſpectante ad eorum ordinariam iuriſdictionem eo tantùm fine, vt ſic impediant appellationem ad Metropolitanum: nam per regulam huius Decretalis patet eos per huiuſmodi litteras non effici delegatos, vt neceſſe ſit appellare ad delegantem iuxta gloſ.fin. in c. Dilecti, il terzo, infr. de appellat. Vnde ſi cauſa ſit appellabilis, ad Archiepiſcopum poterit nihilominus appellari, perinde, ac ſi mandatum huiuſmodi non emanaſſet, vt eſt caſus apertus in cap. Licet ſupra eod. etenim vt hic dicit Goffred. hoc caſu reſcribitur incitando eorum officium, non delegando. Cuius dictum ſequuntur Hoſtien. num. 3. in ver. Tranſmiſimus, Ioan. Andr. in eod. ver. & num. 1. Cardin. num. 2. in 4. oppoſit. Butr. num. 2. & 3. Anchar. num. 1. in 3. not. Et ita aliquando ſuas litteras declarauit ea-
4 dem ſacra Congregatio. Quinimò interdum ad has prauas interpretationes ſubmouendas Sanctiſſimus mandauit exprimi in litteris commiſſionis, vt Epiſcopus procedat authoritate ſua ordinaria. Si tamen in litteris appoſita eſſet clauſula, *noſtra authoritate*, Delegatus cenſeretur, ſecundum Collectar. hic in princ.

5 An autem eo caſu Epiſcopus delegatus à Papa procedere poſſit contra exemptos, ſi de exemptione nulla ſit facta mentio in litteris, Hoſt. hic num. 2. in ver. Occaſione litterarum, ſentit non poſſe procedere, quia in generali mandato non includuntur exempti ex defectu intentionis Papæ. Et cum eo tranſit Ioan. Andr. num. 3. in ver. Tranſmiſimus. Sed contrarium tenet Abb. num. 5. quia hoc caſu ſcribitur Ordinario tanquam cuilibet extraneo, nec eſt opus facere mentionem de exemptione, quia in nullo derogatur priuilegio exemptionis, cum Ordinarius procedat, vt delegatus Papæ, & tanquam Delegatus non infert præiudicium exemptioni, cum gerat vices Papæ. Et hæc eſt ratio cur Concilium Tridentinum dum tribuit Epiſcopis authoritatem in exemptos, iubet eos procedere tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatos, vt in c. 3. ſeſſ. 6. in c. 8. ſeſſ. 7. in c. 4. ſeſſ. 14. in c. 9. ſeſſ. 24. & ſæpè alibi. Nimirum quia authoritate delegata iura exemptorum non violantur, vt dixi in c. Tuarum, num. 31. & 32. infra de priuileg. Cæterum opinio hæc Abbatis ſingularis eſt; nam reliqui omnes tenent contrarium. Vnde non videtur recedendum à ſententia Hoſt. & Io. And. contra quam difficile eſſet in practica obtinere, vt inquit Felin. hic num. 5. vbi hanc partem pluribus confirmat, & ad motiua Abbatis reſpondet.

6 Secundò nota ſententiam, quam profert Ordinarius in exemptos, eſſe ipſo iure nullam ex defectu iuriſdictionis, quod euidenter probat hæc Decretalis ibi, *nullam habeas iuriſdictionem ordinariam, aut etiam delegatam*, & not. gloſ. fin. Hoſt. num. 4. in ver. Relaxes, Butr. nu. 3.
7 Cardin. num. 2. verſ. Secundò oppono. Neque obſtat verbum *relaxes*, quia ſecundum Innocent. intelligitur de facto, vt ſic de facto reſcindatur, quod de facto proceſſit, vt in c. Dilecto, infra de teſtamen. Magnæ enim prudentiæ eſt errorem proprium reuocare, c. Magnæ, 22. q. 4. Hoſt. hic in ver. Relaxes, & Bald. num. 1. qui propterea exponit verbum, *attentatum*, ideſt à iure non conſummatum, & ſic de facto. Vel dic relaxes, ideſt relaxatas eſſe oſtendas. Simile in c. Accedens, inf. vt lit. non conteſt. Quas duas ſolutiones ponit hic gloſ. fin. cum qua alij tranſeunt.

Procedit autem hæc concluſio etiamſi exempti ab Ordinario citati non venerint allegaturi ſuam exemptionem quia nihilominus ſi eorum exemptio ſit notoria, ſicuti eſt exemptio regularium, proceſſus ordinarij eſt nullus, vt per Collectar. hic num. 5. de quo articulo ſcripſi plenè in d. cap. Tuarum, infra de priuileg.

8 Sed numquid exemptus excommunicatus à iure in caſu Sedi Apoſtolicæ non reſeruato poſſit abſolui ab Ordinario loci, Fedr. de Sen. conſuluit poſſe abſolui; ſed eum refellit Abb. hic num. 4. per text. iuncta gloſ. not. in Clemen. pen. de ſenten. excom. & per textum hic in ver. Nullam iuriſdictionem habeas. Et plenius hunc articulum examinat in quæſtione ſua incipien. Duo clericali ordine inſigniti. Et hanc partem efficaciter probat decretum Concilij Tridentini

in

in doctrina de Sacramento Pœniten. ſeſſ. 14. c. 7. de caſuum reſeruat. iuncto textu hic, nam in d. c. 7. dicitur. Quoniam ratio, & natura iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos duntaxat feratur; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe ſynodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. Hæc ibi. Sed Ordinarius in exemptos nullam habet iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam, vt hic deciditur. Ergo ſententia abſolutionis nulla eſt. Concordat. cap. Omnis de pœnit. & remiſſ. & c. Paſtoralis, §. Præterea, ſupra eod.

9 QVÆRO An, & quibus caſibus hodie eccleſiæ, & perſonæ exemptæ, vel nullius diœceſis tam ſæculares, quàm regulares ſubſint viſitationi, & iuriſdictioni epiſcopi.

Quoniam de viſitatione, ac iuriſdictione epiſcoporum in eccleſias, & perſonas huiuſmodi varia Decreta in Tridentino Concilio, atque in Conſtitutionibus Apoſtolicis ad idem Concilium ſpectantibus reperiuntur, & ob multiplicem caſuum diuerſitatem facilè poſſunt perplexitatem ingerere; non ab re futurum exiſtimaui illa omnia aliquo ordine diſtinguere, atque in compendium referre, vt vſui eſſe poſſint.

10 Ad euidentiam præmittendum eſt eccleſias exemptas hoc differre ab eccleſijs nullius diœceſis, quod eccleſiæ exemptæ in diœceſi eſſe dicuntur, vt clarè probat littera huius textus ibi, *In tua diœceſi exiſtentes*. Idem probat text. in c. Cum epiſcopus, hoc tit. lib. 6. dum dicit in qualibet parte ſuæ diœceſis, dummodo in loco non exempto. Ergo locus exemptus eſt in diœceſi, prout ibi ponderat Gemin. in 3. not. & Franch. in 2. not. Idem tenet gloſ. Clem. 1. in ver. Aut earum, de foro compet. Cardin. in Clemen. Ne Romani, §. Sanè in 5. quæſt. de elect. Abb. hic in 1. not. & Felin. poſt alios, num. 1. eccleſiæ verò nullius diœceſis neque ſunt de diœceſi, neque in diœceſi, vt verba ipſa ſonant, & tradit Rota deciſ. 207. num. 2. part. 2. diuerſ. Conſtituitur enim locus nullius diœceſis non per ſimplicem exemptionem à iuriſdictione diœceſani, ſed per diſmembrationem territorij cum omnimoda iuriſdictione inferioris Prælati in clerum, & populum excluſo epiſcopo; gloſ. communiter approbata in d. Clem. 1. in ver. Diœceſanis, de foro compet. & ex ſententia S. Congregationis Concilij dixi in c. Nullus num. 20. infr. de Parochijs. Itaque ſtatus nullius diœceſis liberat non modo à ſubiectione, ſed etiam à ſituatione, & denominatione exemptio verò à ſubiectione tantùm. Vital. in Clem. 2. num. 44. de priuil. Franch. in c. 2. §. Statuto, verſ. Sed aduerte, de conſtit. lib. 6. quas differentias latius proſequor in cap. Cum contingat, infr. de foro competen.

His præhabitis, primò agendum de eccleſijs, deinde de perſonis.

11 Eccleſiæ aut ſunt exemptæ, aut nullius diœceſis, prout hæ duæ ſpecies diſtinguuntur à Concilio in c. 10. & c. 18. ſeſſ. 23. & in cap. 9. ſeſſ. 24. Si exemptæ, aut ſunt ſæculares, aut regulares. Si ſæculares ſunt, Epiſcopus poteſt eas viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus ex cap. 8. ſeſſ. 7. Quod procedit etiamſi dictæ Eccleſiæ ſæculares exemptæ ſint commendatæ, & ſiue illis curam animarum immineat, ſiue non, vt patet in cap. 8. verſ. Necnon beneficia, ſeſſ. 21.

12 Si verò eccleſiæ exemptæ ſint regulares, aut in monaſterijs viget regularis obſeruantia, aut non; ſi viget, aut monaſteria non ſunt redacta
13 in Congregationem, aut ſunt redacta. Primò caſu ſi infra annum regulares neglexerint ſe in Congregationem redigere, habet Metropolitanus tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ authoritatem eos conuocandi pro prædictis cauſis; eoque prædicta exequi non curante, monaſteria huiuſmodi ſubijciuntur epiſcopis tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, in quorum diœceſibus ſita ſunt iuxta cap. 8. ſeſſ. 25. de regul.

14 Secundo caſu, aut monaſterijs in Congregationem redactis imminet cura animarum perſonarum ſæcularium, aut non. Si imminet, viſitari poſſunt ab Epiſcopo diœceſano in his tantùm, quæ curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt ex cap. 11. ſeſſ. 25. de regul. Quod tamen fallit in tribus caſibus ibi exceptis in verſ. Excepto monaſterio. Et hæ tres fallentiæ iterum ſublimitantur in fine dicti c. 11. verſ. Saluo tamen illorum Epiſcoporum iure.
15 Quod ſi monaſterio parochiales Eccleſiæ perpetuò vnitæ, vel annexæ reperiantur, epiſcopus
16 poteſt illas viſitare ex cap. 7. ſeſſ. 7. Non tamen poteſt viſitare domus ipſarum parochialium, in quibus non viget regularis obſeruantia, ſed ſoli Parochi regulares ab ipſo approbati habitant, vt aliàs reſpondit S. Congregatio. Poteſt etiam epiſcopus in iiſdem Parochialibus vnitis erigere Vicarias perpetuas ad præſcriptum d. cap. 7. quas tamen erigere nequit ſi cura incumbat monaſterio, ſed tantum vti poteſt facultate ſibi attributa in d. c. 11. verſ. Nec ibi aliqui, vt ſæpius fuit reſolutum. Si verò iiſdem monaſterijs in Congregationem redactis cura animarum non immineat, nullo modo poſſunt ab epiſcopo viſitari, etiamſi ſint commendata, cum facultas
17 epiſcopis attributa in d. cap. 8. viſitandi monaſteria qualitercumque cõmendata reſtringatur ad ea tantum, in quibus non viget regularis obſeruantia, vt in verſ. In quibus non viget.

Si vero in dictis eccleſijs regularibus non Curatis regularis obſeruantia non vigeat, tunc aut illæ ſunt commendatæ, aut non. Si commendatæ poſſunt ab epiſcopo viſitari ſiue illis immineat cura animarum, ſiue non, ex d. c. 8. ſeſſ. 21. Idque authoritate delegata, quia illa particula, *etiam*, in illis verbis: *Etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis*, in dicto cap. 8. ſeſſ. 21. Fuit appoſita ad diſtinctionem eccleſiarum non exemptarum, quæ authoritate ordinaria viſitari poſſunt; vel certè cumulatur iuriſdictio ordinaria cum delegata, vt aliàs perpendit S. Congregatio. Quod tamen dictum eſt de monaſterijs Commendatis non habet locum in iis monaſterijs, ſeu Prioratibus, quæ ſuorum ordinum Capitibus ſubſunt, vt declaratur in cap. 20. ſeſſ. 25. de regul.

Quod ſi prædictæ eccleſiæ regulares non curatæ non ſint commendatæ, epiſcopus nullam habet auctoritatem illas viſitandi, vt patet tum ex cap. 20. in fin. ſeſſ. 25. de regul. tum quia c. 8. ſeſſ. 7. quod tribuit epiſcopo facultatem viſitandi eccle-

Eccleſias exemptas, ex ſententia Sacræ Congregationis non habet locum in eccleſijs Regularibus, & Regulares interpretata eſt eadem Congregatio etiam monaſterio vnitas, aut ab eo dependentes, ſi eis à regularibus deſeruiatur.

19 Eccleſiæ autẽ nullius diœceſis aut ſunt regulares, aut ſæculares: Si regulares, epiſcopus non poteſt eas viſitare; nec vllã in eas auctoritatem exercere; quia c.9. ſeſſ. 24. reſtringit ſe ad eccleſias ſæculares dumtaxat in verſ. Eadem etiã; quemadmodum & c.18. ſeſſ. 23. quod Seminario Clericorum iubet vniri beneficia, etiam nullius diœceſis, ſtatim adijcit verba illa, non tamen regularia.

Quod procedit etiamſi prædictis eccleſijs Regularibus nullius diœceſis cura animarũ immineat, quia cap. 11. ſeſſ. 25. de regul. non habet locum in eccleſijs nullius diœceſis, vt patet ibi *Epiſcopi in cuius diœceſi ſita ſunt*. Item procedit ſiue ſint commendatæ, ſiue non, quia cap.8. ſeſſ. 21. tribuens epiſcopis facultatem viſitandi monaſteria commendata, loquitur de monaſterijs, & beneficijs regularibus exemptis; non autem nullius diœceſis, vt patet tam ex verbis text. ibi, *etiam exempta*, quam ex ampliatione, quæ de d. cap.8. poſtea facta fuit ad eccleſias ſæculares nullius diœceſis in cap.9. ſeſſ. 24. Solùm in caſu cap.18. verſ. Et quia ad Collegij,
20 ſeſſ. 23. Regularia beneficia nullius diœceſis epiſcopi iuriſdictionem agnoſcunt, cùm obligentur contribuere Seminario epiſcopi vt patet ibi, beneficiorũ quorumcumque etiamſi exempta, etiamſi nullius diœceſis. Quod eſt intelligendum de Seminario epiſcopi, intra cuius diœceſis fines dicta beneficia ſita ſunt: aut ſi extra fines de Seminario epiſcopi, cuius Cathedralis eccleſia proximior eſt, vt inferiùs diſtinguemus in eccleſijs ſæcularibus.

21 Si verò eccleſiæ nullius diœceſis ſint ſæculares; tunc aut ſunt omnino extra fines cuiuſque diœceſis, ſiue Origine, ſiue Priuilegio, ſiue Præſcriptione ſecundum ea, quæ dixi in cap. Nullus, nu.12. infra de Parochijs; & tunc poteſt eos viſitare epiſcopus, cuius Cathedralis Eccleſia proximior eſt ex cap.9. ſeſſ. 24. Idque authoritate tantum delegata, vt illic patet. Aut ſunt intra fines alicuius diœceſis: & tunc poteſt huiuſmodi eccleſias ſæculares viſitare epiſcopus, intra cuius diœceſis fines exiſtunt, qui poteſt etiam illorum ſubditos ordinare, eiſque dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos concedere, iuxta c.10. ſeſſ. 23. vt alias interpretata eſt S. Congregatio. Hactenus de eccleſijs.

22 Perſonæ ſimiliter aut ſunt nullius diœceſis, aut exemptæ. Si nullius diœceſis, aut ſunt ſæculares, aut regulares. Si ſæculares Epiſcopus in dictis locis poteſt tantum eas viſitare tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, iuxta diſtinctionem ſuperiùs propoſitam in viſitatione eccleſiarum ſæcularium nullius diœceſis: nam epiſcopus viſitans huiuſmodi loca in vim d. c.9. ſeſſ. 24. ex mente S. Congregationis admitti debet ad viſitationem plenariam non tantum Eccleſiarum, ſed etiam cleri, & populi ibi exiſtentis.

23 Et ad exemplum viſitationis, Clerici nullius diœceſis tenentur accedere ad Diœceſanam Synodum illius Epiſcopi, qui ex Concilio poteſt eos viſitare, vt S. Congregatio declarauit; ſed excepta viſitatione & Synodo, Item ordinibus ac dimiſſorijs vt ſupra num.21.& infra num.27. nulla facultas per Concilium conceditur epiſcopo in perſonas eorumdem locorum. Ideoque cum Epiſcopus Feretranus conſuluiſſet S. Congregationem, An Concilium Tridentinum quotieſcunque mandat aliquid fieri per Epiſcopum, det ei iuriſdictionem etiam in exemptos, & eorum ſubditos tam exiſtentes intra ſuam diœceſim, quàm extra eam, Cathedrali tamen ipſius Epiſcopi proximiores, & ab ipſo Epiſcopo viſitandos: Congregatio reſpondit affirmatiuè, dum tamen ſint intra diœceſim epiſcopi.

24 Si verò perſonæ nullius diœceſis ſint regulares, nullatenus viſitationi Epiſcopi ſubijciuntur, quia d. c.9. ſeſſ. 24. vt ſuperius dictum eſt, reſtringit ſe ad Eccleſias ſæculares tantum.

25 Quòd habet locum etiamſi regulares nullius diœceſis in monaſterijs, ſeu domibus regularibus, aut aliàs animarum curam perſonarum ſæcularium exerceant; quia decreta Concilij, quæ ſubijciunt regulares iuriſdictioni epiſcopi in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, reſtringunt ſe ad loca, quæ in diœceſi Epiſcopi ſita ſunt, vt patet in caſu cap.2. ſeſſ. 5. ibi, modo reipſa in diœceſi ſint. & generaliter in c.11. ſeſſ. 25. de regul. in illis verbis; In cuius diœceſi ſita ſunt. Et in his terminis etiam loquitur Conſtit. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs: non enim comprehendit perſonas nullius diœceſis, vt aliàs S.Congregatio declarauit. Quemadmodum autem epiſcopus non poteſt regulares nullius diœceſis viſitare; ita nec vllam in eos iuriſdictionem exercere. Ideoque Monachos Sanctiſſimæ Tri-
26 nitatis Cauen. Sac. Congregatio cenſuit non poſſe cogi ab Epiſcopo accedere ad publicas proceſſiones in vim c.13. ſeſſ. 25. de regul. tum quia nullius diœceſis, tum quia non poſſunt dici exempti, cum nunquam ſubiecti extiterint.

Verumtamen in duobus caſibus Regulares eorumdem locorum agnoſcunt Epiſcopi ſuperioritatem.

27 Primus eſt quoad ordines ſuſcipiendos in c.10 ſeſſ. 23. Secundus eſt quoad litteras dimiſſorias in eod. cap.10. nam ſuperiores Regulares nullius diœceſis ſubditis regularibus dimiſſorias concedentes ex ſententia S. Congregationis tenentur illas dirigere ad epiſcopum proximiorem, vel ad Epiſcopum intra cuius diœceſis fines exiſtunt, vt ſuperiùs diſtinximus in viſitatione Eccleſiarum ſæcularium nullius diœceſis.

28 Perſonæ itidem exemptæ aut ſunt ſæculares, aut regulares. Si ſæculares, aut curam animarum exercent, aut non. Primò caſu in ijs, quæ d. curam, & Sacramentorum adminiſtrationẽ concernunt, ſubſunt iuriſdictioni, viſitationi & correctioni Epiſcopi diœceſani, ex dict. c.11. ſeſſ. 25. de regul. & ex prædicta Conſtitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, vt inferius dicetur, num.27.

29 Secundo caſu ſimiliter poſſunt viſitari ab epiſcopo authoritate delegata, ex c.3. ſeſſ. 6. Ac, ſi Epiſcopus in ſua eccleſia reſederit, ſubſunt illius iuriſdictioni in cauſis criminalibus etiam extra viſitationem, vt patet ex c.4. ſeſſ. 14. Porrò hic
30 tex. videtur pugnare cum decreto cap.4. ſeſſ. 7.

nam

nam in dicto c.4.decernitur, vt Clerici ſæculares poſſint puniri ab Epiſcopo etiam extra viſitationem, non obſtantibus quibuſuis exemptionibus. In decreto autem d.cap.24. in cauſis exemptorum iubetur ſeruari Conſtitutio. c.Volentes, de priuileg. lib.6. qua præſeruantur exẽptorum priuilegia, & declarantur non habere locum in tribus caſibus delicti, ſeu contractus, aut rei litigioſæ. At pro conciliatione obſeruandum eſt dictum cap. 4. loqui de exemptionibus perſonalibus dumtaxat; nam cum in cap. 3. ſeſſ.6. ſtatutum eſſet vt nullus Clericus ſæcularis cuiuſuis priuilegij perſonalis prætextu tueri ſe poſſet contra viſitationem Epiſcopi: ſuperuenit poſtea cap.4.ſeſſ.14. quo fuit ampliatum, d.c.3. quoad Clericos ſæculares etiam extra viſitationem. Vnde manifeſtum eſt d. cap.4. procedere tantum in Clericis ſæcularibus habentibus perſonale priuilegium; cum veniat ampliatiuè ad d.cap.3. quod ſimiliter loquitur de Clericis ſæcularibus ſimile priuilegium habentibus, vt indicant verba illa, *cuiuſuis perſonalis*, &c.

At verò decretum dict. cap.14. ſeſſ.7. loquitur tantum de exemptionibus mixtis, ideſt conceſſis loco, & perſonis ſimul. Quod manifeſtè liquet ex Decretali dict.cap.Volentes, à Concilio innouata, quæ dum ſubijcit Epiſcopo exemptos quotieſcumque delinquunt, ſeu contrahunt, aut res ſita eſt extra locum exemptum, apertè ſupponit eorum exemptionem eſſe mixtam: nam ſi eſſet merè perſonalis, numquam poſſet verificari diſtinctio illa, an delinquant, ſeu contrahant: aut res litigioſa conſiſtat in loco exempto, an extra eum. Itaque priuilegia exemptionum perſonalia in criminalibus ſunt funditus ſublata à Concilio in d.c.4.in fauorem Epiſcoporum reſidentium. Mixta verò reſtricta ſunt in d. c. 14. ad tres caſus exceptos in d. cap. Volentes.

Capitula item exempta Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum, illorumque perſonæ ab Epiſcopo, vel alijs maioribus Prælatis per ſeipſos, vel illis quibus ſibi videbitur adiunctis viſitari poſſunt etiam authoritate Apoſtolica ex cap.4. ſeſſ.6. quod iam ſæpius cenſuit ſacra Congregatio habere locum in Capitulis dumtaxat, quæ priuilegio, vel alio ſpeciali iure tuentur ſe aduerſus iuriſdictionẽ Epiſcopi. extra viſitationem verò ſeruandum cap.6.ſeſſ.25. de reform. quod ſimiliter ex ſententia Congregationis non habet locum niſi in Capitulis exemptis.

31 Si verò perſonæ ſint regulares; aut degunt extra clauſtra, aut intra. Si degunt extra, viſitari, corrigi, & puniri poſſunt ab epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato ex cap.3.ſeſſ.6. Quod tamen procedit in viſitatione tantum, vt patet ex ampliatione, quam de dicto c. 3. facit c. 4. ſeſſ.14. ad Clericos ſæculares, etiam extra viſitationem, vt ſacra Congregatio declarauit Ex bulla tamen Pij IV. ſuper reſidentia epiſcoporum regulares extra clauſtra degentes etiam extra viſitationem puniri poſſunt ab epiſcopis,
32 ſi in ſuis eccleſijs reſederint. Et ſimiliter regulares apoſtatæ, & eiecti indiſtinctè ſubſunt epiſcoporum iuriſdictioni, vt patet ex decretis editis à ſacra Congregatione Concilij de Apoſta-
33 tis, & eiectis. Sed & in ciuilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiam ſi certum iudicem non habeant coram locorum Ordinarijs, tanquam in hoc à Sede Apoſtolica delegatis conueniri, & iuris medio ad ſoluendum debitum cogi, & compelli poſſunt, vt ſtatuitur in c.14.ſeſſ.7.

34 Si verò regulares degant intra clauſtra, tunc pro regula conſtituitur, vt nullo modo ſubſint viſitationi, aut iuriſdictioni epiſcopi. Quod probatur in cap.11. in verſ. Siue ijs, qui legitimè, ſeſſ.24. & clarius in c.20. in fin. ſeſſ.25. de regul. nec quidem ratione delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum: nam cum regulares reperiantur ſpecialiter priuilegiati etiam in dictis tribus caſibus exceptis, non comprehenduntur in conſtitutione, c.Volentes, de priuileg. lib. 6. ac proinde nec in decreto Concilij, cap.14.ſeſſ.7. dictam Conſtitutionem innouante, vt articulo diligenter diſcuſſo alias cenſuit ſacra Congregatio. Et inde fit, vt Concilium attribuat epiſcopis poteſtatem in regulares degentes intra clauſtra in certis tan-
35 tùm caſibus, vt inferius dicetur. Vnde in reliquis ſalua manent illorum iura, ac priuilegia. Cenſentur autem degere intra clauſtra etiam cum degunt in Parochialibus monaſterio vnitis. Ideoque etiamſi curam animarum exerceant, ſi delictum non concernens curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem commiſerint; non poſſunt puniri ab epiſcopo in vim dict. c. 3. vt in Canonico Regulari Lateranenſi olim reſpondit ſacra Congregatio. Idemq; reſpondit ſi Regulares degant in domo ad erectionem monaſterij deſtinata, ibique ſub Supe-
36 riore regulariter viuant. Quæcumque autem de Regularibus intra clauſtra degentibus dicta ſunt, eadem habent locum etiam in perſonis ſæcularibus, quæ eorum monaſterijs, ſeu militijs actu inſeruiunt, intra eorum ſepta, ac domos reſident, ac ſub eorum obedientia viuunt, vt patet in c.11.ſeſſ.24.verſ. Exceptis tamen, & in eodem c.11.verſ. Præter eas, quæ ſunt, ſeſſ.25. de regul. & in bulla Greg. XIII. quæ incipit, Circumſpecta. A regula ſuperius propoſita excipiuntur caſus infraſcripti, in quibus Regulares etiam intra clauſtra degentes ſubſunt viſitationi, aut iuriſdictioni epiſcopi.

37 Primus caſus eſt in Regularibus, qui quamuis non exerceant animarum curam perſonarum ſæcularium, tamen adminiſtrant perſonis ſæcularibus aliquod Sacramentum præuia epiſcopi licentia, aut in alicuius Sacramenti adminiſtratione de facto abſque vlla authoritate ſe ingerunt: nam & ſi hoc caſu non ſubſint epiſcopo in vim Concilij, eo quod cap.11. ſeſſ.25. de regul. non habeat locum niſi in regularibus exercentibus curam animarum perſonarum ſæcularium monaſterijs incumbentem: tamen ſuperuenit poſtea Conſtitutio Greg.XV. de Exempt. Priuil. compilata in Sac.Congregatione Concilij, quæ ipſius Concilij diſpoſitionem in d. cap.11. ampliauit ad exemptos tam ſæculares, quàm regulares, etiam aliquod Sacramentum adminiſtrantes; ſubiecit enim illos in his, quæ eamdem adminiſtrationem concernunt, plenè in omnibus iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati; cum

tamen ex d. cap. Epiſcopus habeat iuriſdictionem ordinariam, non delegatam in regulares curam animarum exercentes, vt indicant verba illa, *ſubſint immediatè*. Cæterum facultas epiſcopis eo caſu attributa per dictam Conſtitutionem non habet locum niſi cum regulares delinquunt in adminiſtratione alicuius Sacramenti: nam & ſi conſtitutio initio generaliter ſubijciat regulares omnimodæ iuriſdictioni epiſcopi in his, quæ dictam adminiſtrationem concernunt: tamen reſtringitur poſtea in verſ. Ita vt epiſcopi, &c. ad perſonas in ſupradictis caſibus delinquentes duntaxat, vt interpretata eſt Sac. Congregatio Concilij, ex cuius voto edita fuit prædicta Conſtitutio, eamque interpretationem ad ſe relatam poſtea approbauit Gregor. Conſtitutionis conditor.

38 Secundus, tertius, & quartus caſus eſt cum regulares delinquunt circa perſonas degentes intra ſepta monaſteriorum Monialium, aut circa earumdem Monialium clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem monaſteriorũ Monialium: nam in his tribus caſibus etiamſi Monaſteria ſint ipſis Regularibus ſubiecta; tamen nullis priuilegijs, & exemptionibus Regulares tueri ſe poſſunt, quo minus ab epiſcopo loci tanquam in hoc à Sede Apoſtolica delegato quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant, vt ſtatuitur in eadem Conſtit. Gregor. XV. in §. Ad hæc.

39 Quintus, ſextus, & ſeptimus habentur in ipſa Conſtitutione, §. Ac ſimiliter, vbi indulgetur epiſcopis, vt poſſint vna cum ſuperioribus regularibus Abbatiſſarum electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; Et in regularibus, qui deputari non poſſunt ad audiendas confeſſiones Monialium etiam regulariũ ſubiectarum ſine epiſcopi approbatione; & in regularibus adminiſtrantibus eorumdem monaſteriorum bona, qui adhibitis ſuperioribus tenentur ſingulis annis reddere rationem adminiſtrationis epiſcopo loci, liceatque epiſcopo ex rationabili cauſa admonere ſuperiores regulares, vt eoſdem Confeſſores, & adminiſtratores amoueant; ijſque negligentibus, datur facultas epiſcopo eos amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit, vt ſimiliter ſtatuitur in eadem Conſtitutione Gregorij in §. Confeſſores verò.

40 Octauus caſus eſt in regularibus, qui libros de rebus ſacris imprimunt, vel imprimi faciunt ſine nomine Authoris, aut illos vendunt, vel etiam apud ſe retinent abſque epiſcopi, & ſuorum ſuperiorum examine, & approbatione; ſubijciuntur enim poenæ anathematis, & pecuniæ in Canone Concilij nouiſſimi Lateranenſis appoſitæ, atque à Tridentina Synodo innouatæ ſeſſ. 4. de edit. & vſu ſacrorũ librorum; ijſdemque pœnis illic ſubijciuntur qui ſcriptos communicant, vel euulgant, niſi antea, vt ſupra examinati, probatique fuerint, & qui eos habuerint, vel legerint, niſi prodiderint Authores, pro Authoribus habentur. Ad cuius decreti intelligentiam cum olim Magiſter Sac. Palatij aſſereret nullum poſſe aliorum ſcripta tuta conſcientia abſque licentia retinere; & tamen contra communis vſus conſtare videretur, cum pauci ſint ij, qui ſacras litteras profitentur, qui lectiones, annotationes, diſputationes, conciones, & pleraque alia ſine alicuius licentia apud ſe non retineant; Cumque propterea quæſitum eſſet, num ſic vniuerſaliter eſſet authoritas illa intelligenda: Sac. Congregatio cenſuit comprehendi etiam conciones, & omnia; Et ideo Oratorem debere petere abſolutionem pro omnibus, ſi in ea commiſit.

41 Nonus eſt in cap. 1. §. In monaſterijs, ſeſſ. 5. quo ſtatuitur, vt in monaſterijs Monachorum, vbi commodè fieri queat, lectio ſacræ Scripturæ habeatur. Quod ſi Abbates negligentes fuerint, epiſcopi locorum in hoc vt Sedis Apoſtolicæ delegati eos ad id opportunis remedijs cõpellant. Et inferius in verſ. Et, ne ſub ſpem: vbi diſponitur neminem ad huiuſmodi lectionis officium tam publicè, quàm priuatim admittendum eſſe, qui prius ab epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus non fuerit. Quo decreto etiam Monachi comprehenduntur, cum ab illo in verſ. Quod tamen, excipiantur tantum Lectores in clauſtris Monachorum.

42 Decimus caſus eſt in Regulari, qui in eccleſia ſui ordinis ſine benedictione, vel in eccleſia alterius ordinis ſine licentia epiſcopi, aut in alterutra contradicente epiſcopo prædicare prohibetur in cap. 2. verſ. Regulares vero, ſeſſ. 5. & cap. 4. ſeſſ. 24. Verum regulares in hoc delinquentes S. Congregatio olim declarauit non ab epiſcopo, ſed à ſuis ſuperioribus regularibus eſſe puniendos.

Poſtea tamen attributa fuit Epiſcopis facultas illos puniendi hoc caſu per Conſtitutionem prædictam Gregor. XV. de exempt. priuil. §. Ac demum.

Putant nonnulli decretum c. 2. ſeſſ. 5. corrigi per c. 4. ſeſſ. 24. Sed hoc eſt omninò falſum, quia aliud eſt ſimpliciter non concedere benedictionem, aliud expreſsè contradicere; nam Epiſcopus qui benedictionem non concedit, habet ſe merè negatiuè. At qui contradicit facit actum poſitiuum interdicendo prædicationem. Si igitur Epiſcopus tantummodo non impertiatur benedictionem, ſed vlterius non procedat, Regularis poterit nihilominus prædicare in Eccleſia ſui ordinis licentia petita, licet non obtenta, iuxta d. c. 2. ſeſſ. 5. Sed ſi non tantum benedictionem non concedat, ſed vlterius etiam progrediatur contradicendo, ſeu expreſsè prohibendo Regulari ne audeat prædicare; tunc non licebit ei prædicare etiam in eccleſia ſui ordinis, prout loquitur d. c. 4. ſeſſ. 24. ac ſi contra fecerit, puniri poterit ab Epiſcopo non in vim Concilij, ſed ex Gregoriana Conſtitutione. et ita me Secretario declarauit S. Congregatio Concilij à Cardinali epiſcopo Giennenſi conſulta; eamque declarationem approbauit S. D. N. Vrbanus VIII. per litteras in forma Breuis die 30. Ianu. 1629. in hæc verba. [Ad hæc quod in eiſdem præinſertis litteris dicitur (loquitur de prædicta Conſtitutione Gregorij XV.) Regulares non poſſe verbum Dei prædicare ſine epiſcopi licentia, id locum ſibi vendicare in ijs tantùm eccleſijs, quæ ſui ordinis non ſunt, cum in alijs eccleſijs ſui ordinis ſufficiat epiſcopi benedictio petita, licet non obtenta: ita tamen vt ſi epiſcopus non modo benedictionem ſimpliciter non conceſſerit, verùm etiam Regularibus prohibuerit quo minus prædicent; tunc illo contradicente ne in ſui qui-

quidem Ordinis eccleſijs liceat illis prædicare, quemadmodum Sac.Trid.Concilij decretis ſalubriter eſt cautum. Quod ſi Regulares ſiue in confeſſionibus audiendis,ſiue in prædicando aduerſus ea, quæ ſuperiùs declarauimus, quoquomodo deliquerint, in vim earumdem præinſertarum litterarum ab epiſcopo Giennenſi coerceri, & puniri poſſint, etiam cenſuris eccleſiaſticis.Hæc ibi. Quo loco abs re non erit admonere ſupraſcriptas litteras S. D. N. haud fideliter referri ab aliquibus recentioribus: nam verba illa *ne* in ſui quidem ordinis eccleſijs liceat illis prædicare, referuntur ſine illa particula negatiua, *ne*, vt apud Auguſt. Barboſ. in Collectari ad cap.4. ſeſſ.24. de reform. num.24. Quod multis occaſionem præbuit decreta hæc detorquendi in ſenſus à mente S. Synodi prorſus alienos.

43 Vndecimus habetur in c.2. verſ. Si verò, quod abſit, ſeſſ.5. in Regulari, qui errores,& ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicauerit, debet enim ei ab epiſcopo munus prædicationis interdici, vt illic præcipitur. Ad quod decretum cum olim fratres ſancti Franciſci Prouinciæ del Zuzco petierint declarari an ipſi vigore ſuorum priuilegiorum eximentium eos ab Ordinarijs, poſſint, ſi prædicando aliquod hæreticum, vel erroneum protulerint, caſtigari ab Ordinario iuxta dict.cap.2. cum eorum priuilegia ſint poſt Concilium confirmata: ſacra Congregatio cenſuit per confirmationem priuilegiorum non eſſe derogatum dict. cap.2. verſ. Si verò niſi in ipſis priuilegijs appareat expreſsè diſpoſitio, quæ ſit contraria diſpoſitioni Concilij. Rurſus cenſuit Congregatio ab Archiepiſcopo Mediolanenſi conſulta ex bulla Pij IV. de fidei profeſſione, Regulares conciones habere volentes nõ teneri facere illam fidei profeſſionem,antequam hoc munus aſſumant: poſſe tamen Ordinarios, quo tempore concionandi licentiam ex decreto Concil.cap.4.ſeſſ.24. dabunt Regularibus, exigere ab eis hanc profeſſionem fidei, ſi ita ipſis expedire videbitur.

44 Duodecimus eſt circa Conſeruatores nam etſi decretum Concilij,cap.5. in fin.ſeſſ.14.quoad hoc nominatim excipiat regularia loca; tamen ſuperuenit poſtea Conſtitutio Gregorij XV. De Conſeruatoribus: itidem compilata in S. Congregatione Concilij, qua inter cætera ſtatuitur, vt Regulares,qui ſecus quàm iuxta formam ibi præſcriptã Conſeruatores eligere, aut electis vti auſi fuerint; voce actiua, & paſſiua ſint ipſo iure priuati, & illorum Conuentus, ac Monaſteria, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum, itaut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinarijs cognoſci, ac diffiniri debeant. Præterea in §.Inſuper, decernitur vt Regulares infra tempus ibi præſcriptũ Conſeruatores eligere, eiuſque electionis documentum infra idem tempus penes acta curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur: alioquin eo termino elapſo,quamdiu Conſeruatores ſecundum formam eiuſdem Conſtitutionis non elegerint; coram eiſdem Ordinarijs conueniantur. Et infra, vt Conſeruatores ſemel deputati durante quinquennio amoueri non poſſint, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica,aut locorum Ordinarijs,prout Regularibus libuerit approbanda.

45 Decimus tertius eſt quoad Indulgentiarum publicationem, & eleemoſynarum corrogationem, de quibus in cap.9. ſeſſ.21. nam cum dubitatum fuerit, an Regularibus liceat publicare, vel proponere populo Indulgentias olim ſibi conceſſas ſine licentia, vel approbatione, vel authoritate Ordinarij, aut illas quæ Confraternitatibus quibuſcumque ſint conceſſæ: S. Congregatio cenſuit non licere. Et quoad eleemoſynas declarauit, Fratres Ordinum Mendicantium non poſſe quidem ab epiſcopis prohiberi, quo minus per ſeipſos, in diœceſibus, vbi habent Conuentus, eleemoſynas quærant; Sed tamen ſi extra loca, vbi monaſteria exiſtunt; quæritare voluerint; teneri ſuorum ſuperiorum licentiam Ordinario oſtendere: Ac ſi extra diœceſim, teneri etiam illius conſenſum obtinere. Cæterum nulli eſſe permittendum vt eleemoſynas quærant per alios, quàm ſui Ordinis fratres.

46 Decimus quartus habetur in c. vnico, ſeſſ.22. de obſer. & euitand. in celebr. Miſſ. ibi: Neue patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra eccleſiã, & ad diuinum tantùm cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinarijs deſignanda,& viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium à ſæcularibus, aut regularibus quibuſcumque peragi. Quibus verbis ſublatum eſt priuilegium ab Honorio III. conceſſum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus celebrandi in altari viatico etiam epiſcopo non permittente iuxta text. in cap. In his, de Priuileg. Et generaliter hoc decretum cenſuit Sac. Congregatio comprehendere etiam Regulares quantumuis exemptos, eoſque ea omnia, quæ ab ordinarijs locorum circa obſeruanda, & euitanda in Miſſarum celebratione ſtatuta fuerint, omnino ſeruare teneri, ad idque etiam pœnis,ac cenſuris eccleſiaſticis ab iiſdem ordinarijs cogi, & compelli poſſe. Qua de re extat etiam extrauagans Pij V. publicata die 29. Martij 1566. quæ dum interdicit Presbyteris omnibus tam ſæcularibus, quàm regularibus ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis, ne prætextu licentiarum, aut facultatum Miſſas celebrent veſpertino tempore; præcipit locorum Ordinarijs, vt eamdem conſtitutionem ſub prædictis, & alijs ſibi bene viſis pœnis inuiolabiliter obſeruari faciant.

47 Decimusquintus eſt in Regularibus,qui Confraternitatum, vel Hoſpitalium adminiſtrationem ſuſcipiunt: poteſt enim epiſcopus eos cogere ad reddendas rationes adminiſtrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad iuris præſcriptum animaduertere iuxta c.8. & 9. ſeſſ.22. vt S.Congreg.declarauit. Verum cõſulta an Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti Regulares, qui habent liberam adminiſtrationem ſuarum eccleſiarum ex immemorabili conſuetudine, teneantur reddere rationem fabricarum ſuarum eccleſiarum epiſcopo vigore decreti d. c. 9. Reſpondit: Non teneri.

48 Decimus ſextus eſt, quoad Confraternitates laicorũ in eccleſijs Regularium exiſtentes, quas epiſcopus poteſt viſitare,atque ab illarum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere ad præſcriptum d.cap.8. & 9. ſeſſ.22. non tamen poteſt earum capellas inibi ſitas, aut altaria viſi-

viſitare, niſi quatenus Confratrum adminiſtrationem concernunt, vt ſimiliter Sac. Congregatio reſoluit.

49 Decimus ſeptimus eſt quoad interſtitia, & examen ordinandorum in cap. 11. 12. 13. & 14. ſeſſ. 23. nam cum dubitatum fuerit an d c. 11. 12. & 13. quibus diſponitur, vt promoti ad ordines minime poſſint ad altiorem gradum aſcendere, niſi in ſubiectis ordinibus ſint verſati, regulares comprehendant, præſertim eos, qui vel ſuo instituto, vel alia ratione in ſacris ordinibus ſe exercere non ſolent: Sac. Congregatio cenſuit comprehendere; quia cap. 11. generaliter loquitur, & eadem ratio ſubeſt; & mentiones de regularibus in cap. 12. & 13. fiunt ad tollendam dubitationem de priuilegijs Regularium. Et iterum, diſponente cap. 11. & cap. 14. ead. ſeſſ. ordinatos ad minores ordines nonniſi poſt annum à ſuſceptione poſtremi ordinis ad ſacros ordines promoueri debere, nec ad Preſbyteratus ordinem aſſumendum, qui in Diaconatu integrum annum verſatus non fuerit, niſi vtroque caſu vtilitas, vel neceſſitas eccleſiæ aliud ſuadeat; Cum dubitaſſent Regulares S. Franciſci de Paula, an hoc iudicium quoad regulares eſſet Generalium, & Prouincialium Ordinis, adeo vt ipſi vtilitate Prouinciarum, vel Conuentuum inſpecta, in huiuſmodi caſibus valerent diſpenſare: Sac. Congregatio cenſuit iudicium hoc ad epiſcopum ſolum pertinere, non ad Generales, vel Prouinciales ordinum: poſſe tamen eos in ſuis litteris dimiſſorialibus ad epiſcopum ſignificare cauſas vtilitatis, ſeu neceſſitatis ſuæ Religionis, ex quibus poſſit epiſcopus iudicium ſuum formare.

50 Decimuſoctauus eſt quoad confeſſiones ſacramentales perſonarum ſæcularium etiam ſacerdotum, quas nec Regulares audire poſſunt, niſi fuerint ab Epiſcopo approbati, vt in cap. 15. ſeſſ. 23. Si tamen eas de facto audierint, non poſſunt puniri ab Epiſcopo in vim Concilij, vt alias cenſuit S. Congregatio. Cæterum puniri poterunt ab eo vt Sedis Apoſtolicæ delegato in vim Conſtitutionis Greg. XV. de exempt. priuil. tanquam delinquentes in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ſi confeſſiones audierint, aut omninò abſque Epiſcopi licentia, aut illa expirata, vel reuocata.

Porrò cùm quæritur an, & quando licentia audiendi confeſſiones ſemel Regularibus conceſſa expiret, aut reuocari poſſit; tres caſus ſunt diſtinguendi.

Primus eſt cum Regularis fuit approbatus ab Epiſcopo ad certum tempus, puta ad annum, vel biennium; quo tempore elapſo expirat facultas audiendi confeſſiones, poſſunt enim Regulares ad certum tempus approbari poſt decretum S. Congregationis Epiſcoporum, & Regul. hac de re editum.

Secundus eſt cum fuit approbatus ad beneplacitum: poteſt enim confeſſiones audire, quamdiu Epiſcopus beneplacitum non reuocauerit.

Tertius eſt cum fuit approbatus ſimpliciter: & tunc, aut poſt approbationem ſuperuenit noua cauſa: & ſemel approbatus poteſt iterum reprobari, dummodo cauſa illa confeſſiones concernat; quam tamen Epiſcopus non tenetur ſuperioribus Regularibus patefacere. Aut noua cauſa, vt ſupra non ſuperuenit: & tunc aut Regularis fuit approbatus à Vicario Epiſcopi, aut ab ipſo Epiſcopo. Si à Vicario, poteſt Epiſcopus Regularem ſemel à ſuo Vicario examinatum iterum examini ſubijcere, & minus idoneum repertum reprobare: ſi ab Epiſcopo non poteſt idem Epiſcopus quem ſemel ſimpliciter approbauit abſque noua cauſa reprobare: poteſt tamen Epiſcopus ſucceſſor iuxta Conſtit. Pij V. quæ incipit, Romani Pontificis prouidentia, §. 2. verſ. Volumus autem. Quamdiu tamen ſic approbatus per ſucceſſorem reprobatus non fuerit, poteſt audire confeſſiones virtute approbationis Epiſcopi prædeceſſoris. Probantur hæc, tum ex his, quæ ſcripſi in c. Accepimus, ſupra de ætat. & qualit. tum ex infraſcriptis declarationibus.

Prima eſt S. Congregationis Concilij in hæc verba: An Regulares approbati ab Ordinario ad audiendas confeſſiones præuio examine ad tempus, elapſo tempore tanquam ſemel approbati poſſint inuito Ordinario deinde audire confeſſiones: Congregatio cenſuit non poſſe.

Secunda, an Epiſcopus volens ex noua cauſa Regulares ſemel ad confeſſiones audiendas approbatos examinare, teneatur eam patefacere ſuperioribus Regularibus, & an de huiuſmodi cauſa conſtare debeat, vel ſit credendum Epiſcopo atteſtanti huiuſmodi cauſam ſubeſſe: Congregatio Concilij cenſuit poſſe Epiſcopum ex noua cauſa, etiamſi de ea non conſtet in actis, rurſum examinare, ac minus repertum idoneum reprobare Regularem ſemel ad audiendas confeſſiones approbatum, idque eius arbitrio, quod tamen eſſe debebit moderatum, atque diſcretum, ita vt eo non abutatur. Verum vbi hoc facere voluerit, debere id ſuperioribus Regularibus ſignificare, non quidem cum indiuidua expreſſione cauſæ; ſed tantum exprimendum ſe velle ob nouam, quæ ſuperuenerit, cauſam ad huiuſmodi examen procedere.

Tertia conquerentibus Regularibus S. Dominici Neritonen. quod cum ſint præuio examine approbati ad confeſſiones ſæcularium audiendas à Vicario Epiſcopi, dum epiſcopus Romæ moraretur, nunc Epiſcopus ad ſuam Eccleſiam accedens velit eos rurſus pro audiendis confeſſionibus examini ſubijcere: Sac. Congregatio Concilij cenſuit, poſſe Epiſcopum rurſum examinare confeſſarios Regulares à ſuo Vicario approbatos.

Quarta eſt ſacræ Congregationis epiſcoporum his verbis. An Epiſcopus, qui Regulares ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas approbauit, poſſit eoſdem ex noua cauſa ab ijſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendere, aut licentias illis conceſſas reuocare, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs in fauorem quarumcunque perſonarum, atque ordinum; & qualis huiuſmodi cauſa eſſe debeat: ſacra Congregatio negotijs, & conſultationibus epiſcoporum, ac Regularium præpoſita cenſuit Epiſcopum quamuis ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas; poſſe tamen eoſdem, ſi noua cauſa ſuperueniat, vt ſupra ſuſpendere, ac licentias illis con-

conceſſas reuocare, dummodo cauſa huiuſmodi confeſſiones ipſas concernat. Cæterum ſi regulares cum ſcandalo, aut aliàs inhoneſtè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Epiſcopi iudicio videantur à confeſſionibus ſuſpendendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam voluit eſſe oneratam, cum præcipua Miniſtri ſacramenti Pœnitentiæ qualitas ſit integritas vitæ, ac morum honeſtas: vtique eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quominus ob eam poſſit Epiſcopus Regulares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere à confeſſionibus audiendis.

Quinta eſt ſacræ Congregationis Concilij, vt infra. An Regulares poſſint perſonarum ſæcularium confeſſiones audire virtute licentiarum à prædeceſſoribus ordinarijs obtentarum etiam renuente Epiſcopo Ordinario pro tempore exiſtente: ſacra Congregatio cenſuit poſſe, quamdiù Epiſcopus non prohibuerit. Cæterum eſſe in facultate Epiſcopi ſucceſſoris illos rurſum examinare, atque interim prohibere.

51 Decimus nonus habetur in cap. 2. verſ. Synodi quoque ſeſſ. 24. quoad acceſſum ad Synodum diœceſanam. Quibus autem caſibus ex eo decreto Abbates, & Regulares cogi poſſint ad illã accedere ex ſententia S. Congregationis Concilij dixi plenè in c. Quod ſuper his, à n. 1. & præſertim n. 5. & ſeqq. de maiorit. & obed.

52 Vigeſimus eſt quoad præfixionem numeri in Monaſterijs Monialium, de qua in c. 3. ſeſſ. 25. de regul. Verum S. Congregatio aliàs conſulta, an taxatio numeri Monialium Regularibus ſubiectarum, quæ facienda eſt ex decreto Concilij in d. cap. 3. pertineat ad Epiſcopum ſolum, vel ad Superiorem Regularem: Reſpondit ſpectare ad vtrumque, & ad Ordinarium, & ad Superiorem. Poſtea edita fuit Conſtitutio Gregorij XIII. quę incipit, Deo ſacris Virginibus, quæ obſeruanda eſt.

53 Vigeſimus primus habetur in eod. cap. 3. in fine ſeſſ. 25. de regular. vbi Monaſteria tam virorum, quàm mulierum de cętero erigi prohibentur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta. Quo decreto ſublata eſt prohibitio Bonifacij VIII. in cap. vn. de exceſſ. Prælat. lib. 6. & Clem. Cupientes, de pœnis, vt cenſuit S. Congregatio. Qua tamen de re extant tria decreta Apoſtolica.

Primum eſt Clementis VIII. qui de voto S. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium ſub die 26. Auguſti 1603. motu proprio declarauit, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos Conuentus, cuiuſque etiam Mendicantium ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis, erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit, in eiſdem ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Si vero ab eorum in huiuſmodi cauſis ſententijs ad Apoſtolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiù erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque ab Apoſtolica Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit, Irritum, &c. Alterum decretum eſt Gregorij XV. quo ſancitum eſt, vt deinceps noui Conuentus non erigantur, niſi in eis duodecim ſaltem Religioſi degere, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis competenter ſuſtentari valeant.

Tertium Sanctiſs. D. N. Vrbani VIII. quo adijcitur, vt alioquin Conuentus impoſterum erigendi, in quibus duodecim Religioſi, vt ſupra, ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non habitauerint; Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecti eſſe intelligantur, vt dicam infra num. 78.

Conuenit quandoque dubitari, an Epiſcopis liceat ordinaria authoritate monaſterium Monialium erigere in vim dict. c. 3. ſeſſ. 25. de regul. Practica eſt, vt erectiones fiant à Sede Apoſtolica, tum propter gratias, indulgentias, priuilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur; tum propter facultatem educendi Abbatiſſam ex alijs Monaſterijs pro noui monaſterij inſtitutione. Cum enim hæc facultas fuerit Epiſcopis adempta per Conſtitutionem Pij V. ſuper clauſura Monialium, vt idemmet Pius V. declarauit; illa non conſueuit concedi niſi pro monaſterijs erigendis auctoritate Apoſtolica. Supplicationes autem reijciuntur à Sanctiſſimo ad Congregationem Epiſcoporum, ac Regularium, in qua examinantur conditiones, & qualitates ad id requiſitæ, nempe, vt erectio non fiat pro pauciori numero, quàm duodecim Monialium Choriſtarum: vt dos conſtituatur non in cenſibus, ſed in bonis ſtabilibus frugiferis, ac liberis ab omni onere, & fideicommiſſo purificato, aut purificando; & non minoris redditus pro dicto numero duodecim, quàm trecentorum ducatorum aureorum, & maioris pro locorum qualitate, vltra dotes ordinarias à puellis deferendas: vt monaſterium erigatur intra mœnia in loco ſalubri, ac libero à proſpectu: vt fabrica, clauſura, eccleſia interiori, & exteriori, loco pro nouitijs diſtincto, atque omnibus officinis ſit ſufficienter inſtructum, & alia id genus.

54 Vigeſimus ſecundus habetur in c. 4. ſeſſ. 25. de regul. in illis verbis: nec licet Regularibus à ſuis Conuentibus recedere etiam prætextu ad Superiores accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur.

55 Vigeſimus tertius habetur in eod. c. 4. in fin. vbi decernitur, vt regulares qui ſtudiorum cauſa ad Vniuerſitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent; alioquin ab Ordinarijs puniantur.

56 Vigeſimus quartus habetur in c. 5. in princ. ſeſſ. 25. de Regularibus, quo innouatur conſtitutio Bonifacij VIII. in cap. Periculoſo, de ſtat. reg. lib. 6. & tribuitur Epiſcopo, vt Sedis Apoſtolicæ delegato pleniſſima authoritas in his, quæ pertinent ad clauſuram conſeruandam, & in monaſterijs Monialium exemptis. Vnde ex ſententia ſacræ Congregationis licet Epiſcopo monaſteria Monialium etiam Regularibus ſubiectarum viſitare, & ſingulas Moniales abſque Re-

Regularium interuentu alloqui in concernentibus clauſuram, & examinare, & clauſuram violantibus pœnam imponere. Præterea cum Epiſcopus N. ſcripſiſſet ad ſacram Congregationem quoſdam laicos cuiuſdam conuentionis vigore detinere claues monaſterij Monialium Carmelitanis regularibus ſubiectarum: S.Congratio cenſuit claues auferendas iſtis Oeconomis, ſæcularibus, & tradendas Epiſcopo tamquam Ordinario, cui Concilium cuſtodiam clauſuræ Monialium commiſit. Quod ſæpius etiam ordinatum fuit à Sac.Congregatione epiſcoporum, ac Regularium in caſibus contingentibus.

57 Vigeſimus quintus ponitur in eod.c.5.ſeſſ.25. de regul. in illis verbis: Nemini autem Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à monaſterio etiam ad breue tempus quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda. Cæterum hæc facultas poſtea in Conſtit. Pij V.De clauſura Monialium reſtricta fuit ad tres caſus dumtaxat, videlicet

58 epidemiæ, lepræ, & magni incendij. Quod verò ſubnectitur in d.c.5.vt ingredi intra ſepta monaſterij nemini liceat ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtẽta,ita eſt intelligendum, vt Epiſcopus dare poſſit licentiam in monaſterijs ſibi ſubiectis tantum; at verò talem licentiam obtinendam eſſe à Regularibus cenſuit ſacra Congregatio ſi eis, non autem Epiſcopo ſubiecta ſint. Sed tamen cum dubitatum fuerit an attendenda ſit conſuetudo poſt Concilium introducta, vt Ordinarij concedant licentiam ingreſſus ad monaſteria regularibus ſubiecta, priuatiuè ad ipſos Superiores Regulares: Congregatio cenſuit attendendam eſſe huiuſmodi conſuetudinem, ſi legitimè præſcripta fuerit, quod iudex competens cognoſcat, maneatque Epiſcopus in ea quaſi poſſeſſione, in qua nunc reperitur.

59 Porrò quoad licentias accedendi ad colloquium cum Monialibus ad crates,ſac. Congregatio dixit, ſi in loco ſit conſuetudo non accedendi ad monaſteria Regularibus ſubiecta ſine licentia epiſcopi, eam conſuetudinem eſſe obſeruandam, ſed circumſcripta conſuetudine aliud dicendum eſt: nam cum Epiſcopus Potentiæ conſuluiſſet ſacram Congregationem an poſſet prohibere edictis ſuis, ne ſæculares accederent ad colloquia cum Monialibus abſque ſua licentia in ſcriptis, etiamſi ſint ex monaſterijs ſubiectis regularibus: Sac. Congregatio cenſuit epiſcopum non potuiſſe ex Concilio prohibere acceſſum ſæcularium ad crates ferreas monaſterij non ſubiecti ſibi,cum de licentia Superiorum regulariũ monaſterij poſſint accedere ſæculares, ſed antequam reſcribatur epiſcopo, ſciendum à Tribunali Vicarij Romæ quid obſeruetur, qualia edicta proponat in hac re; & ſi edicta, & obſeruantia Romæ conſentiant cum ſententia ſacræ Congregationis reſcribendum Epiſcopo abſque alio verbo faciendo in Congregatione viſis poſtea edictis propoſitis à Vicario Vrbis, repertum eſt ea eſſe concepta hiſce verbis: Prohibetur cuique perſonæ, ne audeat ire ad colloquendum cum Monialibus ad crates, vel ad rotam monaſterij ſine licentia Vicarij in ſcriptis, aut Protectorum dictorum monaſteriorum: ex quibus verbis apparuit in monaſterijs ſubditis Regularibus habitam fuiſſe rationem eorum Superiorum, & datam illis facultatem concedendi huiuſmodi licentiam. Et quia Romæ inter Superiores monaſteriorum nullus maior Protectoribus; ideo eorum facta mentio. Hac relatione ſic facta Sanctiſſimo ex ſententia Sac. Congregationis, Sanctiſs. cenſuit ſcribendum epiſcopo licere Superioribus Regularibus dicti monaſterij dare licentiam accedendi,& alloquendi ad crates, à fortiori arguendo, quia poſſent etiam dare licentiam ingrediendi ex Concilio; ideo non poſſe prohiberi edictis ipſius epiſcopi. Admonendos tamen Regulares à ſuis Viſitatoribus, ne abutantur iſta facultate.

Poſt quam reſolutionem cum hæſitatum eſſet, an ſi Ordinarijs expedire ex aliqua legitima cauſa, & iuſta videretur, licentias à ſuperioribus regularibus conceſſas aliquando improbare poſſent: Sac.Congregatio cenſuit non poſſe improbare, cum epiſcopus in exemptos nullam habeat iuriſdictionem, niſi illam, quæ vel à Canone, vel à Sede Apoſtolica reperitur conceſſa, cap.Sane, de exceſſ. Prælat. Cæterum, etſi hæc ita ſe habeant, tamen poſtea Sac. Congregatio epiſcoporum, & Regularium ob rationem recti regiminis authoritate ſibi tributa decreuit licentias acceſſus eiuſmodi etiam ab epiſcopo eſſe ſubſcribendas, licet ex conſuetudine à ſuperiobus Regularibus dumtaxat ſubſcribi conſueuerint.

Quo verò ad acceſſum ipſorummet Regularium ad colloquendum cum Monialibus, cum anno 1590. S.Congregatio epiſcoporum, & Regularium de mandato Sixti V. decreuerit,ne vlli religioſo, excepto ſuperiore, cui cura monaſterij incumbit, Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & extraordinario, cum ad tempus deputabitur, liceat abſque licentia eiuſdem Congregationis accedere ad monaſteria Monialium ſiue ſui, ſiue alterius ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis; nenè permiſſi ad prædicandum, vel Miſſas celebrandas Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra clauſuram degentes alloqui poſſint ſub pœna priuationis officiorum, ac vocis actiuæ,& paſſiuæ ipſo facto incurrenda; nec non reatu mortalis peccati,vt poſtea declarauit die 1.Iulij 1606. Nuper tamen iuſſu Sanctiſſ. D. N. Vrbani VIII. eadem ſacra Congregatio facultatem tribuit locorum Ordinarijs,vt poſſint licentiam concedere per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque regulari vt Moniales ſibi in primo tantum, & ſecundo conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit; Id verò non aliter, quàm ſeruata ad vnguem forma infraſcripta; Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, Sabbatho, & vigilijs, prædictaque licentia obtenta conſignetur Confeſſario ordinario Monaſterij,qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant, & licentiæ huiuſmodi pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedantur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Ordinarij annotentur. Serioque præcipit Ordinarijs, ne aliter licentiam concedant,quam iuxta formam ſupra-

ſuprascriptam ; alioquin Sanctitatis Suæ iudicium reformident, & regulares eo ipſo ſint addicti pœnis decreti perinde ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent, vt in decreto edito 13. Calend. Decembr. 1623.

Sanè quod decernitur in d. cap. 5. ſeſſ. 25. de regul. de tranſlatione, & reductione monaſteriorum Sanctimonialium extra mœnia ad noua, vel antiqua monaſteria intra vrbes, vel oppida frequentia, non pertinet ad epiſcopum ſi monaſteria ſint exempta, ſed ad eorum ſuperiores, vt indicant verba illa *& alij ſuperiores*: et S. Congregatio declarauit.

60 Vigeſimus ſextus eſt in c. 7. ſeſſ. 25. de Regul. quo decernitur, vt ſi in monaſterio nulla Monialis reperiatur qualitatibus requiſitis ad hoc, vt poſſit eligi in Abbatiſſam, ex alio eiuſdem ordinis eligi poſſit. Verum facultas epiſcopo attributa educendi Monialem ex monaſterio ex cauſa ſuperius propoſita, ſublata fuit per Bullam Pij V. editam ſuper clauſura Monialium; vt idemmet Pius V. Conſtitutionis lator declarauit. Quod autem ſubijcitur in eod. cap. 7. verſ. Si hoc etiam incommodum, vt Abbatiſſa eligi poſſit cum qualitatibus ibi præſcriptis epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente, hunc habet ſenſum, vt epiſcopi quidem in monaſterijs ſibi ſubiectis tantū, in alijs vero ſuperioris cōſenſus exigatur. Et eundē ſenſū habent verba, quę ponitur in fin.

61 d. c. 7. verſ. Si verò, nec non verba c. 10. eiuſdem ſeſſ. 25. de regul. quibus iubetur, vt præter ordinarium Confeſſorem, alius extraordinarius ab epiſcopo, & alijs ſuperioribus bis, aut ter in anno offeratur. Hæc enim facultas in monaſterijs Monialium Regularibus ſubiectarum non pertinet ad epiſcopum, ſed ad ſuperiores regulares dumtaxat, vt Sac. Congregatio reſpondit ab Archiepiſcopo Ianuenſi conſulta. Hodie tamen in hoc ſeruari debent, quæ præſcribuntur in Conſtit. Gregor. XV. de Exempt. Priuileg.

62 Vigeſimus ſeptimus eſt in monaſterijs, quæ generalibus capitibus, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent Regulares ordinarios viſitatores : nam ſi infra annum in Congregationem ſeſe redigere neglexerint, licet Metropolitano, in cuius prouincia prędicta monaſteria ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato eos pro prædictis cauſis conuocare. Quod ſi Metropolitanus id exequi non curauerit; Monaſteria, eorumque perſonæ ſubduntur epiſcopo, in cuius diœceſi ſita ſunt, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, vt ſtatuitur in cap. 8. ſeſſ. 26. de regul.

63 Vigeſimus octauus habetur in c. 9. eiuſdem ſeſſ. 25. de regul. quo monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta ſubijciuntur epiſcopo tanquam eiuſdem ſedis Delegato.

64 Vigeſimus nonus habetur in c. 11. ſeſſ. 25. de regul. in ea parte, in qua diſponitur, vt in monaſterijs; quibus imminet cura animarum perſonarum ſecularium, aliqui etiam ad nutum amouibiles non deputentur, niſi de epiſcopi conſenſu, & præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendo. Quo loco obſeruanda eſt differentia inter c. 7. ſeſs. 7. & hoc decretum. Illud enim loquitur cum Parochiales ſunt monaſterio vnitæ : hoc verò cum cura animarum principaliter ipſi monaſterio incumbit : in caſu c. 7. poteſt epiſcopus in parochialibus vnitis erigere vicarias perpetuas, ſi pro bono eccleſiarū regimine ita expedire iudicauerit, præuia tamen erectione tituli Vicariæ, vt S. Congregatio cenſuit; in terminis vero d. c. 11. Vicarias erigere non poteſt, ſed Regulares pro tempore præficiendi ad curam animarum perſonarum ſecularium exercendam in eccleſia monaſterij, ſeu etiam in membro monaſterij non vnito, ex ſententia Sac. Congregationis non aliter ſunt deputandi, quàm ad ſuorum Superiorum nutum amouibiles. Præterea Vicaria perpetua beneficium parochiale cenſetur, vbi abdicata eſt prorſus cura à Rectore, & in Vicarium tranſlata, DD. in c. extirpandæ, §. Qui verò, de præbend. & in Clem. Vnica, de off. Vicarij. Ideoque eo caſu conferri debet præuia forma examinis per concurſum à Concilio præſcripta in c. 18. ſeſſ. 24. vt S. Congregatio cenſuit, licet regulariter in huiuſmodi Vicarijs concurſus non requiratur : at in beneficijs Regularibus curatis cēnſuit non requiri formam concurſus, quia de eis extat ſpecialis prouiſio Concilij in d. c. 11. ſeſſ. 25. de regul. Rurſus nominationem Vicariorū ſecularium amouibilium in beneficijs curatis vnitis cenſuit ſpectare ad epiſcopos : Vicariorum vero ſecularium perpetuorum, atque regularium ſiue perpetuorum, ſiue amouibilium in vim certæ Conſtitutionis à Pio V. emanatæ ſpectare ad eos, in quorum eccleſijs vnitis ipſi Vicarij ponentur: Illoſque non eſſe præuio concurſu, ſed tantum examine, & approbatione epiſcoporum deputandos. Atqui in caſu c. 11. nominationem Capellani pro exercenda cura monaſterio incumbente indiſtinctè ad ſuperiores Regulares pertinere. Et generaliter dixit ſi monaſterium erectum legitime fuerit ſuper corpus parochialis ſeruandum eſſe d. c. 11. ſeſſ. 25. de regul. & ſic poſſe curam animarum exerceri per Regularem; qui tamē præuio examine epiſcopi fuerit idoneus approbatus; ſecus autem eſſet, ſi Parochialis eſſet vnita, quia tunc ſeruaretur c. 7. ſeſſ. 7. Cęterū quid obſeruandum ſi Parochiales nec ſint monaſterio vnitæ, nec cura ipſi monaſterio incumbat, liquet ex infraſcripta declaratione S. Congregationis, videlicet vtrum in collatione Parochialium quæ Regularibus conferri conſueuerunt, requiritur examen de litteratura, vita, & moribus, &c. itaut nullæ ſint prouiſiones dicto examine non præcedente; ſacra Congregatio cenſuit hanc rem non eſſe determinatam vllo textu Concilij, quia cap. 11. ſeſs. 25. de Regul. loquitur de cura animarum incumbente monaſteriis Regularium, & c. 7. ſeſs. 7. loquitur de vnitis. In dubio autem propoſito agitur de parochiali, quæ nec monaſterium eſt, nec vnita monaſterio, ſed pertinet ad collationem Regularium, tamen ex identitate rationis Patres exiſtimarunt requiri examen, & approbationem Ordinarij, ita tamen vt nullæ non ſint prouiſiones, ſed regularis poſsit amoueri, niſi ab Ordinario fuerit examinatus, & approbatus.

65 Trigeſimus eſt in c. 12. ſeſs. 25. de regul. vbi ſtatuitur, vt cenſuræ, & interdicta eccleſiaſtica etiam ab Ordinarijs emanata mandante epiſcopo à Regularibus in eorum eccleſijs publicentur, atque ſeruentur. Et ad hunc textum cum dubitatum fuerit an epiſcopus loci ordinarius pro-

prohibere poſſit, ne regulares in eccleſijs ſuis Sacerdotes ſæculares exteros diuina Officia celebrare permittant, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitijs ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint: Sac. Congregatio cenſuit poſſe.

66 Trigeſimus primus ponitur in eodem cap.12. in 2. parte vbi mandatur Regularibus, vt ſeruent dies feſtos, quos obſeruari in ſua diœceſi epiſcopus præcipit. Quod quidem decretum S. Congregatio declarauit, ita eſſe intelligendum, vt Regularium ritus illis diebus feſtis ſemper permaneat quoad Miſſas celebrandas, & cætera diuina officia tam publicè, quàm priuatim ab ipſis Regularibus in eorum eccleſijs perſoluenda. Nec circa hunc ritum ab epiſcopis quoquo modo quicquam in contrarium eiſdem Religionibus præcipi poſſe; quod ſi de facto præceperint, Regulares neutiquam ipſis epiſcopis obedire teneri. Verum quoad conciones, & lectiones, quas iidem regulares ad populum habuerint, debere ſe conformare euangelijs, & epiſtolis, quibus vtitur clerus ſæcularis illis diebus feſtis.

67 Trigeſimus ſecundus eſt in cap.13. immediatè ſequenti, quo tribuitur epiſcopis facultas componendi appellatione remota controuerſias omnes de præcedentia inter eccleſiaſticas perſonas tam ſæculares, quàm regulares cum in proceſſionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda Vmbella, & alijs ſimilibus.

68 Trigeſimus tertius ponitur in eodem cap.13. vbi ſtatuitur vt exempti omnes ſiue ſæculares, ſiue regulares ab epiſcopo ad publicas proceſſiones vocati accedere compellantur. Quod fieri poſſe cenſuit S. Congregatio etiam compellendo eos per pœnas, vel cenſuras eccleſiaſticas; nec eo caſu abſolui poſſe à ſuis ſuperioribus, quia ſunt excommunicationes ab homine, quarum abſolutio petenda eſt à iudicibus, qui tulerunt, vel à Sanctiſſimo.

Excipiũtur in fine huius decreti, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt. Item Gregor. XIII. excipit regulares, quorum monaſteria diſtant à Ciuitate vltra medium milliare.

69 Trigeſimus quartus eſt in regularibus, qui etſi degant intra clauſtra, tamen extra ea notoriè, & cum ſcandalo delinquunt; hi enim puniri poſſunt ab epiſcopo iuxta terminos cap.14. ſeſſ.25. de regular. & Conſtitut. Clementis VIII. editæ 18. Martij 1596. ideſt cum ſuperior Regularis ab Epiſcopo admonitus delinquentem infra tempus ab epiſcopo præſcribendum non punierit, ac de punitione epiſcopum certiorem non fecerit. In qua quidem conſtitutione illud etiam adijcitur, vt ſi ſuperior ſic delinquentem ad aliã diœceſim tranſmiſerit, inſtante epiſcopo intra terminum ab Epiſcopo præſcribendũ ad locum, in quo deliquit, illum reuocare teneatur: alioquin Ordinarius loci, in quo tranſmiſſus fuit, ab Ordinario loci commiſſi delicti, requiſitus; vel aliàs de illius delicto informatus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus decretum Concilij exequi, & eum punire poſſit, ac debeat. Extra clauſtra verò S. Congregatio intellexit Regularem delinquere, etiam cum in Eccleſia monaſterij delinquit, niſi clauſis portis, & ſolis regularibus in ea exiſtentibus delictum ſit commiſſum.

Cæterum quando extra clauſtra Regularis delinquit, cum dubitatum fuerit, an detinendus ſit in carceribus Epiſcopi, donec proceſſus in curia epiſcopali conficiatur, eoque compilato inſtante ſuperiore remittendus ſit vna cum proceſſu puniendus, vel potius non expectata compilatione proceſſus; ſtatim remittendus ſit ad ſuperiorem vnà cum ijs probationibus, quæ habentur: S. Congregatio cenſuit ſtatim eſſe remittendum.

70 Trigeſimus quintus eſt in cap.16. ſeſſ. 25. de regul. quo nullæ decernuntur renunciationes nouitiorum, niſi fiant cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij infra duos menſes ante profeſſionem.

Trigeſimus ſextus habetur in eodem cap.16. in fin. vbi ſtatuitur vt Nouitijs à monaſterio ante profeſſionem abeuntibus omnia reſtituantur, quæ ſua erant. Idque vt rectè fiat, epiſcopus etiam per cenſuras eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

71 Trigeſimus ſeptimus eſt quoad voluntatis puellarum Deo dicandarum explorationem ab epiſcopo faciendam ex decreto, 7. eiuſdem ſeſſ. tam ante habitus ſuſceptionem, quàm ante profeſſionem ſi puella ſit maior duodecim annis; ac ſi minor duodecim annis ſit, ante profeſſionem dumtaxat. Ita enim hunc textum S. Congreg. interpretata eſt, cuius profeſſionis tempus ne epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta monaſterij eum ante menſem certiorem facere: alioquin ſuſpenſa eſt ab officio, quamdiu epiſcopo videbitur.

72 Trigeſimus octauus eſt in c.19. ſeſſ.25. de Regul. vbi ſtatuitur vt Ordinarius debeat adhiberi vna cum Superiore regulari in iudicio nullitatis profeſſionis; quem textum ſacra Congregatio declarauit habere locum ſiue Profeſſus nullitatem ſuæ profeſſionis alleget, ſiue Religio velit illum expellere tamquam nulliter profeſſum.

73 Trigeſimus nonus ponitur in c.vlt. ſeſſ.25. de regul. in fin. vbi Capitulis generalibus deficientibus exequi decreta illius ſeſſ. diſponitur, vt Concilia prouincialia per deputationem aliquorum eiuſdem ordinis prouideant.

74 Quadrageſimus habetur in c.13. ſeſſ.25. de reform. quo decernitur, vt quibuſcunque in locis iam ante annos 40. Quarta funeralium Cathedrali, aut parochiali eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocumque priuilegio alijs monaſterijs, aut quibuſcumque locis pijs conceſſa, eadem poſthac integrè Cathedrali, ſeu Parochiali eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus priuilegijs, etiam Mari Magno nuncupatis.

75 Quadrageſimus primus eſt in Regularibus, qui ob notorium delictum in excommunicationem inciderunt, quos cenſuit Sac. Congregatio poſſe ab epiſcopo publicè denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.

76 Quadrageſimus ſecundus eſt in Regularibus etiam S. Ioannis Hieroſol. qui in perſonam epiſcoporum delinquunt, Prælatorumve iuriſdictionem turbant, aut illos impediunt, ne munus ſuum exequantur; quibus caſibus ſacra Congregatio cenſuit eos citra vllam exceptionem per eoſdem Ordinarios legitimè coerceri, & puniri poſſe, nec non incidere in Bullam, quæ

legi

legi conſueuit in die Coenæ Domini. Quam ſacræ Congregationis ſententiam Greg.XIII.ad ſe relatam approbauit, præterquam quoad illud verbum, *turbant*, quod viſum eſt nimis generale; ideò dixit decretum concipiendum eſſe contra impedientes iuriſdictionem Prælatorum eodem verbo vtitur Alex.III.in cap.1.ſupra de off. deleg. ibi: Si eos manifeſtè cognoueris iuſtitiam impedire, & Innocentius IV. in c.1.de poenis,lib.6. ibi: Si hac occaſione ſua impediatur iuriſdictio.

77 Quadrageſimus tertius eſt quoad expoſitionem Sanctiſsimæ Euchariſtiæ: decreuit enim ſac. Congregatio, vt non liceat Regularibus etiam in proprijs eccleſijs Sanctiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordinario,ex cauſa autem priuata poſsint, dummodo Sanctiſsimum Sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita vt ipſa Hoſtia videri non poſsit, &c.

78 Quadrageſimus quartus habetur in decretis de celebratione Miſsarum à ſacra Congregatione Concilij editis authoritate Sanctiſsimi D. N. Vrbani VIII. in §. Deinceps verò, in Bullar. to.4.pag.314.vbi ſtatuitur vt monaſteria, & loca Regularia poſt hac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint, Ordinarij loci viſitationi, correctioni, atque omnimodæ iuriſdictioni ſubiecta eſſe intelligantur,Decreta fuerunt edita anno 1625. die 21.Iunij, & publicata die 22. Septembris. Quod nota propter aduerbium illud *poſthac*.

79 Quadrageſimus quintus habetur in alia eiuſdem Conſtitutione, quæ incipit, In ſuprema, edita IdibusNouembris 1627. qua ſtatutum eſt, vt cognitio cauſarum contra perſonas eccleſiaſticas tam ſæculares, quàm Regulares, quæ monetas aureas, vel argenteas tundunt, fabricant, colorant, vel aliàs adulterant, erogant, aut exponunt, in Italia ſpectet ad Ordinarios locorum priuatiuè quoad omnes Superiores Religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis: & quo ad loca intra fines alicuius dioeceſis,

80 non tamen de dioeceſi exiſtentia, ad Ordinarios ipſarum dioeceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint: quo verò ad ea, quæ extra fines alicuius dioeceſis conſiſtunt, ad viciniores eorumdem locorum Ordinarios.

81 Quadrageſimus ſextus eſt in Conſtitutionibus Regularium, qui primum fuerunt ſuppreſsi, & ſæcularizati, ac deinde ex rationabilibus cauſis ad primæuum ſtatum Regularem reducti, ac ſuis Religionibus reſtituti; ſubſunt enim omnimodæ iuriſdictioni Ordinarij loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, donec habuerint reditus ſufficientes, quibus ſuſtentari valeant,& cũ effectu ſuſtententur duodecim Religioſi, vt in decreto ſan.mem. Innocentij X. cuius tenorem retulimus in c. Relatum, num. 71. infr. ne Cler. vel Monac.

82 Quadrageſimus ſeptimus eſt in Conſtitutionibus Regularium nunquã ſuppreſsis, in quibus actu non aluntur ſaltem ſex Religioſi, quorum ad minus quatuor ſint Sacerdotes; ſubiacent namque iuriſdictioni Ordinarij ſimiliter tanquàm Delegati Sedis Apoſtolicæ, vt habetur in eodem Decreto, verſ. Inſuper.

An autem iuriſdictio in his vltimis duobus caſibus cenſeatur attributa Ordinario priuatiuè ad Superiores Regulares an cumulatiuè, plenè examinauimus, in c.Quanto, ſupra eod.

DE MAIORITATE, & Obedientia.

Cap. Cum certum.

SVMMARIVM.

1 *Maior in honoribus reuerentialibus exhibendis æſtimatur cæteris paribus ex prioritate temporis.*

2 *Honores, & munera etiam inter perſonas eccleſiaſticas diſtribui debent ſecundum diſtinctionem graduum, & ordinum.& nu.ſeqq.*

3 *Graduum, & ordinum diſtinctio cur à Deo conſtituta fuerit in Eccleſia militanti.*

4 *Hierarchiam eccleſiaſticam confundit, qui affirmat omnes in Eccleſia pari poteſtate prædictos eſſe.*

5 *Præcedentia in honoribus deferenda eſt ex temporis prioritate.*

Declaratur procedere ſi cætera ſint paria. nu.11.

6 *Prior tempore potior eſt iure.*

7 *Doctoribus antiquis magis eſt deferendum, quàm modernis.*

8 *Præcedentia debetur ratione antiquioris ingreſſus in religionem.*

9 *Congregatio Canonicorum Regularium Lateranenſium præ antiquitate præcedit omnes alias religiones.*

10 *Canonici Congregationis S. Georgij in Alga Venetiarum veniunt Cleri ſæcularis appellatione, & ideo præcedunt Canonicis Regularibus Lateranenſibus.*

11 *Præcedentia ex prioritate temporis debetur ijs, qui ſunt eiuſdem dignitatis, & ordinis? aliàs ſecus.*

12 *Maior ordine, licet in Eccleſia poſterius receptus, præfertur in loco, & portione; nec valet conſuetudo contraria.*

Conſuetudo vt non habens dignitatem præferatur illam habenti, irrationabilis eſt. ibidem.

13 *Præcedentia Epiſcoporum in Concilijs prouincialibus attendi debet ſecundum tempus ordinationis, non ſecundum dignitatem Eccleſiarum.*

Canonici, Abbates, Commendatarij, Dignitates, & Procuratores Cathedralium quem locum habeant in Concilio prouinciali. ibidem.

14 *Ordinatus à maiore, maior eſt, & præcedit antiquiori ſi ſit eiuſdem ordinis; ſecus ſi inferioris.*

15 *Miles creatus à Rege præfertur Militi creato ab inferiori, ſi ſint pares dignitate.*

16 *Conſuetudo attendi debet in deferenda præcedentia, etiamſi repugnet iuri communi.*

17 *Conſuetudo vt minor præferatur maiori, vel poſterior antiquiori, eſt irrationabilis, & impræſcriptibilis.*

18 *Niſi contingat ratione dignitatis, vel officij.*

19 *Patriarcha Conſtantinopolitanus etiam poſterius ordinatus præfertur inter quatuor Patriarchas.*

20 *Præcedentia in honoribus quo ordine ſingulis adiudicari debeat.*

21 *Epiſcopi appellatione remota nequeunt componere controuerſias de præcedentia vertentes inter perſonas eccleſiaſticas, & ſæculares, ſed inter eccleſiaſticas tantum.*

22 *Fratres Mendicantes quo ordine inter ſe præcedere debeant: & quid de Confratribus ſocietatum.*

23 *Præcedentia an ſit adiudicanda Capitulo Valuenſi, an verò Capitulo Eccleſiæ Sulmonen. & nu. ſeq. vſque in fin.*

24 *Valuenſis Eccleſia vbi, & quo tempore conſtructa fuerit. & num. 29.*

25 *Sulmonenſis Eccleſiæ origo. & num. 27.*

26 *Blondi error quod Sulmo eſſet caput Epiſcopatus Valuenſis.*

28 *Valuenſis prouincia pro dote Eccleſiæ S. Pelini à Romano Imperio donata.*

29 *Præcedentia arguitur ab ordine litteræ.*

30 *Concordia Capituli Valuen. ac Sulmonen. an præſumatur confirmata.*

31 *Vnio principalis operatur vt qualibet Eccleſia ſuas retineat prærogatiuas.*

32 *Cathedralis Eccleſiæ ſtatus deducitur ex electione Vicarij Capitularis.*

33 *Epiſcopus olim eligebatur ab vniuerſo Clero.*

34 *Electio Prælati fit per Collegium vtriuſque Eccleſiæ æquè principaliter vnitæ.*

Eccleſia Conuentualis per vnionem æquè principaliter non efficitur Cathedralis, ibid.

1 CVM CERTVM. In honoribus reuerentialibus impendendis maior ponderatur cæteris paribus ex temporis diuturnitate, ſeu prioritate. Hoc dicit, ſecundum Antonium de Butr. & Ioan. de Imol. Prima pars ponit deciſum exordium. Secunda diſpoſitionem, ibi, *Sit*.

2 Nota primò, ex hac decretali etiam inter perſonas eccleſiaſticas habendam eſſe diſtinctionem in honoribus exhibendis: noſtra enim Hierarchia, vt Dionyſ. inquit in cap. 6. Eccleſ. Hierarch. à Deo traditis ordinibus ſanctè diſpoſita ſanctis, & cæleſtibus Hierarchijs conformis eſt: & ſic Eccleſia militans exemplata eſt à triumphante, vt dicit gloſ. in Clement. fin. in ver. Eccleſiæ, de hæret. Vnde quemadmodum in
3 Eccleſia triumphante non omnes ſunt pares ordine, & officio. (Sunt enim ibi Angeli, Archangeli, &c. c. Principium, §. Omnis lapis, de pœnit. diſtin. 2.), ita & in eccleſia militante non omnes debent eſſe pares gradu, & poteſtate; ſed alij maiores, & alij minores; & ſecundum maioritatem, & minoritatem honores, & munera ſunt deferenda. Quippe vt legitur in epiſt. 52. Gregorij I. ad Epiſcopos Galliarum; & totidem fere verbis in epiſtola Bonifacij II. ad Eulalium. [Ad hoc diſpenſationis diuinæ prouiſio gradus diuerſos, & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, & ex diuerſitate contextio, & rectè officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorum. Neque enim Vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret.] Refertur in can. Ad hoc, 89. diſt. idque ad exemplum
4 cæleſtis militiæ, vt ibi in verſ. Quia verò. Vnde Concilium Tridentinũ de Sacram. Ordin. ſeſſ. 23. cap. 4. [Si quis, inquit omnes Chriſtianos promiſcuè noui Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm eccleſiaſticam Hierarchiam, quæ eſt vt caſtrorum acies ordinata, confundere; perinde ac ſi contra B. Apoſtoli doctrinam omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Euangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint Doctores.] Hæc ibi. Quare honores, & munera non ordinatis omnibus, ſed potioribus quibuſue iniungenda ſunt, dicit text. in l. Honores, ff. De decurion.

5 Secundò nota præcedentiã in honoribus deferendam eſſe ex prioritate temporis, vt hic eſt caſus ſecundum omnes, idque in voto, in ſede, & perceptione præbendæ, in ſcribendo, in ſigillando, & ſimilibus, ſecundum Innocent. in princ. cum quo tranſeunt Hoſt. nu. 5. in ver. Qui prius, Ioann. Andr. & Bellam. ambo in princip. in ver. Prior, Abb. num. 2. verſ. Sed quæro pro de-
6 claratione, & reliqui omnes. In his enim habet locum illud brocardum, Qui prior eſt tempore, potior eſt iure, cap. vlt. 75. diſt. cap. Concilia, §. Hinc etiam, 17. diſt. in. cum concord. de quib. hic per gloſ. 2. Quod facit pro Senibus, & Doctoribus, qui prius lauream adepti ſunt; & pro militibus, qui prius militare cœperunt, vt poſterioribus ſint præponendi, ſecundum Butr.
7 hic num. 2. Imol. num. 1. & Abb. num. 3. Item facit pro Scriptoribus antiquis, quibus magis eſt deferendum, quàm iunioribus, quia temporis diuturnitas videtur eis authoritatem contuliſſe, Syluestr. in ver. Opinio, nu. 2. & fusè oſtendimus in cap. Ne innitaris, ſupra, de Conſtitut. contra opinionem quorumdam recentiorum, qui dixerunt Doctores neotericos, ſeu modernos antiquioribus præſtare authoritate.

8 Hinc præeminentia debetur ratione antiquioris ingreſſus in religionem, vt per hunc textum dixit Rota in Meliten. præcedẽtiæ 15. Maij 1577. vt apud Cardin. Seraphin. deciſ. 326. num. 3. poſt Aretin. conſ. 23. n. 10. verſ. Ad tertium.

9 Hinc etiam Religio Canonicorũ Regularium, cum ortum habuerit ab initio naſcentis eccleſiæ, in proceſſionibus, & alijs actibus publicis præcedit omnes alias religiones, & obtinet primum locum immediatè poſt Clerum ſæcularem, vt patet in Cõſtitutione Pij V. quæ incipit, Cum ex ordinum, edita 10. Cal. Ianuarij 1570. in Bullar. tom. 2. pag. 324. & dixi plenius in c. Quod Dei
10 timorem num. 8. & ſeq. infra, de ſtat. Monach. licet non præcedat Congregationi Canonicorũ S. Georgij in Alga Venetiarum, quia veniunt Cleri ſæcularis appellatione, vt idemmet Pius V. poſtea declarauit in alia Conſtitutione incipien. Cum aliàs, 10. Calen. Iunij Pontificatus anno 6. in Bullar. tom. 2. pag. 340. Et complures prærogatiuas, quæ antiquioribus, & ſenioribus competunt, congerit Ludouic. Roman. in repet. leg. Si verò, §. De viro, in 53. Fallen. ff. Solut. matrim. & decem enumerat Archid. in c. Domino Sancto, 50. diſt.

11 Cæterùm prædicta concluſio quod præcedentia in honoribus ex prioritate temporis adiudicari debeat, ex mente omnium declaratur procedere tantummodo cæteris paribus: & ita in ſpecie adnotarunt Anton. de Butr. in ſumma huius textus, Imola num. 1. in gloſ. 1. & Abb. n. 3. Aretin. d. conſ. 23. n. 10. verſ. Ad tertium.

Vnde

Vnde infertur primò vt habeat locum dumtaxat inter eos, qui ſunt eiuſdem dignitatis, & ordinis, vt Epiſcopus inter Epiſcopos, Presbyter inter Presbyteros, & ſic de ſingulis; aliàs ſecus. Quare epiſcopus antiquior non præcedit Metropolitano, nec Diaconus Presbytero etiam poſterius ordinato, vt eſt caſus in c. Statuimus,
12 infra eod. vbi maior ordine, licet in eccleſia poſterius receptus, in loco, & portione præfertur: & tradunt hic Innoc. in princ. verſ. Item in his, qui eiuſdem ordinis ſunt Hoſt. n.2. Io. Andr. n.1. Anchar. in princ. Abb. num.2. & alij communiter. Imò non valet conſuetudo vt prius recepti præferantur poſtea receptis, ſi poſtea recepti ſint conſtituti in ordine maiori, vt per tex. in d. cap. Statuimus, dixit Rota coram Seraphino deciſ.716. n.4. & irrationabilis eſt conſuetudo, vt non habens dignitatem præferatur illam habenti. Aretin. d. conſ.33. in fine. Dec. in l. Cum quid, num.24. ff. Si cert. petatur. Seraphin. vbi ſupra. Quo verò ad digniores meritis vide textum in c. Licet ergo, 8. q. 1. & diſtinctionem Abbatis hic n. 2. verſ. Aduerte quia hæc vltima limitatio.

13 Porrò in Concilijs Prouincialibus ex ſententia S. Congregationis Concilij attendi debet in præcedentia epiſcoporum tempus ordinationis, non autem dignitas Eccleſiarum: & Commendatarij inter Abbates ſunt recipiendi. Canonici Cathedralis eccleſiæ præferendi ſunt quando Capitulariter procedunt. Extra hunc caſum Abbates titulares, vel habentes vſum mitræ debent præcedere Commendatarios. Poſt hos locum obtinentes Dignitates; & poſt Dignitates collocandi ſunt procuratores eccleſiarum Cathedralium.

14 Infertur ſecundò vt eadem concluſio non procedat ſi poſterior ordinatus fuerit à maiore; quia maior eſt, & præcedit antiquiores, c. Per tuas infr. eod. l. 1. & vltim. ff. De alb. ſcriben. glo. 1. hic Innoc. in princ. verſ. Ordinatis tamen à Papa. Butr. num.3. & Imola nu.1. verſ. Saluo, niſi poſterior fuerit ordinatus à Papa, & primus ab Ordinario. Conſilium Bononienſe conſ. 1. Pro Monachis S. Benedicti, num.8. & ſeq. Quod tamen intellige dummodo ſint eiuſdem ordinis: neque enim Diaconus etiam prius à Papa ordinatus præfertur Presbytero poſterius ordinato
15 ab Epiſcopo, quia termini non ſunt pares, vt Imol. vbi ſupra, qui hinc infert ad militem creatum à Rege, vt præferri debeat militi etiam prius creato ab inferiori. Adde dummodo ſint pares dignitate, aliàs ſecus, vt ex dictis patet.

16 Infertur tertiò vt locum habeat prædicta concluſio niſi probetur contraria conſuetudo, quæ præcipuè attendi debet in honoribus exhibendis, c. Cum omnes, de conſtit. c. Cum olim, de conſuet. ſecundum Innocent. hic in fin. Bald. in d. c. Cum olim, n.1. Cardin. conſ.62. incipien. In Eccleſia Bellunen. num. 1. Mantic. deciſ.244. n. 2. Rota in Orcolen. iuris ſedendi, 24. Octobris 1586. coram Blanchetto, & in Calaguritana Præeminentiarum 13. Nouembris 1591. coram Seraphino, vt in eius deciſ.264. n.1. Quod procedit etiamſi talis conſuetudo repugnaret iuris diſpoſitioni, puta vt minus dignus præferendus ſit digniori, vt in caſu dictæ deciſionis Oriolen. in qua datus fuit locus dignior Cantori ſupra Sacriſtam, licet digniorem, ex notatis per Hoſtien. in c. Indecorum, de ætat. & qualit. cum alijs congeſtis per Menoc. in conſ.52. n.99. lib.1. vt per Seraph. vbi ſupra.

17 Sed Hoſt. hic num.2. verſ. Verum ſi ſubtiliter attendas: dicit conſuetudinem vt minor præferatur maiori, vel poſterior antiquiori, eſſe irrationabilem, c. Ad hoc, 89. diſt. & ſic impræſcriptibilem tanquam Eccleſijs oneroſam, c.1. & vlt.
18 de conſuet. niſi contingat ratione dignitatis, vel officij: & cum Hoſtien. conſentiunt Ioan. Andr. num.3. Collectar. in fin. Butr. nu.11. & Anchar. num. 1.

19 Et hac ratione licet omnes quatuor Patriarchæ ſint pares dignitate, tamen inter eos præfertur Conſtantinopolitanus etiam poſterius ordinatus, cap. Antiqua, de priuil. ſecundum Ioan. Andr. & Anchar. vbi ſupra. Quem quidem ordinem inter Patriarchas renouauit Eugenius IV. in diffinitione Concilij Florentini, quæ habetur poſt ſeſſionem vigeſimamquintam, §. Renouantes.

20 Itaque ex mente Innocentij, cum quo alij tranſeunt, in præcedentijs deferendis hoc ordine eſt procedendum, vt ille primo maiori honore fungi debeat, qui maioris eſt dignitatis in eccleſia; vel ſi non eſt ibi dignitas, qui maioris eſt ordinis; vel ſi ſunt æquales ordine, ille, qui ordinatus eſt à maiore; alioquin qui primò ordinatus eſt, niſi aliud ſit de iure conſuetudinario, vel priuilegio. Hanc autem prioritatem temporis, & conſuetudinem, ſeu obſeruantiam in deferenda præcedentia conſueuit multoties attendere in caſibus contingentibus etiam Sac. Congregatio Concilij.

21 Vnde orta controuerſia præcedentiæ inter Capitulum, Canonicos, & Priores, & Magiſtratum ciuitatis fuit dubitatum an eam epiſcopus quacumque appellatione remota componere poſſet vigore facultatis ſibi à Concilio tributæ cap.13. ſeſſ.25. de regular. & dictum eſt ex hoc decreto non poſſe; tamen agendum cum Sanctiſſimo Sanctitas Sua dixit idem, quod Congregatio, caſum hunc non comprehendi decreto Concilij, quia Concilium dicit inter eccleſiaſticas perſonas: hic autem ſunt ſæculares ex vna parte, et quod ad deciſionem attinet ſcribendum epiſcopo, vt faciat obſeruari id, quod hactenus ab annis viginti quatuor citra fuit ſolitum obſeruari.

22 Rurſus delata ad S. Congregationem Concilij controuerſia de præcedentia inter Dominicanos, Franciſcanos, Auguſtinianos, & Carmelitanos, ſumptæ fuerunt informationes, & repertum conſuetudinem ita inoleuiſſe, & obſeruatum ſemper fuiſſe, vt ea Religio, quæ prius in loco habuit monaſterium, illa præcedat: quam conſuetudinē Sanctiſſimus iuſſit obſeruari & nihil innouari; & ſecundum hoc poſtea edita fuit Conſtitutio ab eodem Gregorio XIII. incipien. Expoſcit 15. Iulij 1583. qua diffinitū eſt, inter Fratres Mendicantes, necnon inter Confraternitates Chriſti fidelium in proceſſionibus tam publicis quā priuatis, ij præcedere debeant, qui ſunt in quaſi poſſeſſione pręcedentiæ. Quod ſi de quaſi poſſeſſione huiuſmodi non conſtet, inter Fratres quidē Mendicātes præcedere debeāt ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ: inter Confratres

verò inter ſe litigantes, qui prius Saccis vſi ſunt.

23 Ex facto QVÆSITVM eſt, An præcedentia ſit adiudicanda Capitulo eccleſiæ Valuenſis, an verò Capitulo eccleſiæ Sulmonenſis.

Cùm de præcedentia diù litigatum eſſet inter Capitulum S. Pelini Valuen. & Capitulum ſancti Pamphili Sulmonen. tandem Gregor. XIII. iuſſit, vt cauſa huiuſmodi ageretur in S. Congregatione Concilij, quæ poſtea conſideratis diligenter ſcripturis tunc exhibitis, auditiſque ſæpius partium Procuratoribus, & Aduocatis, & eorum allegationibus accurato ſtudio perpenſis; die 6. Aprilis 1576. cenſuit ex his, quæ hactenus in dictis ſcripturis deducta fuerunt, deberi, & ita deferendam, adiudicandamque eſſe præcedentiam Capitulo Valuen. cui quidem decreto cum poſt multos annos Capitulum Sulmonenſe non acquieſceret: ſacra Congregatio tempore Cardinalis Matthæi perſtitit in decretis, ac deinde ſæpius dedit litteras ad Epiſcopum, vt in Synodo, in proceſſionibus, ac alijs eiuſmodi actibus Capitulo, & Canonicis Valuen. primum locum aſſignaret, vt ſæpius re ipſa factum eſt, præſertim in Synodis habitis anno 1590. & 1603. Quinimo cum ab aliquot annis Epiſcopus Synodum conuocaturus petijſſet, vt in vnaquaque Cathedrali ad vitandos tumultus liceret ſibi Synodum celebrare, itaut Capitulum & Clerus vnius in alia non intereſſet: ſacra Congregatio abnuit, deditque ad Epiſcopum litteras, vt Synodum celebraret, & præcedentiam Capitulo Valuenſi tribueret.

24 Ex notis autem Cardinalis Alciati, quæ in libris ſacræ Congregationis leguntur, conſtat fuiſſe adiudicatam præcedentiam Capitulo Valuenſi his præcipuè fundamentis, videlicet, quia eccleſia S. Pelini de Valua olim in celebri Corfinij vrbe conſtructa ſemper fuit Cathedralis, vt conſtat ex inſtrumentis, & ſcripturis exhibitis.

25 At verò eccleſia S. Pamphili de Sulmona erat Plebania diœceſis Valuenſis, vt apparuit ex Bulla Lucij III. anno 1183. & Honorij III. 1225. vbi deſcribuntur eccleſiæ, & bona epiſcopatus Valuenſis his verbis: [In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis; eccleſia videlicet S. Pelini, vbi ſedes Epiſcopalis habetur cum caſtello de Victoria cum omnibus pertinentiis ſuis; plebem S. Pamphili de Sulmona cum omnibus ſuis pertinentijs.] Necnon ex litteris collationis Canonicatus anno 1496 productis in Rota à Capitulo Sulmonenſi, in quibus eccleſia S. Pamphili de Sulmona dicitur eſſe Valuenſis diœceſis, & litteræ diriguntur in forma dignum Epiſcopo Valuenſi, quod etiam aſſeritur in litteris eiuſdem Epiſcopi Valuen. 1421. & 1561. & in manuſcriptis pluribus bibliothecæ Vaticanæ vſque ad annum 1488.

Deinde quia nulla erectio oſtenſa fuit Epiſcopatus Sulmonenſis. Quinimò redditus ferè omnes epiſcopatus Valuen. ſunt in loco de Valua, ex Sulmona verò nulli propemodum fructus percipiuntur.

At demum quia anno 1539. Canonici Sulmonenſes mouerunt litem in Rota contra epiſcopum Valuenſem, quod Sulmo eſſet epiſcopatus, & ab eo ſumenda eſſet Epiſcopi denominatio. Et Mohedanus anno 1541. ſententiam tulit contra Canonicos Sulmonenſes, quæ deinde tranſitum fecit in iudicatum.

Concordiam verò anno 1238. initam inter Capitulum Valuenſe, & Capitulum Sulmonenſe, qua conuentum fuit, vt deinceps vnum eſſet Capitulum, vna eccleſia Cathedralis, eaque Sulmonenſis appellaretur: ſacra Congregatio tunc cenſuit non obſtare, quia Canonici non potuerunt transferre Cathedralem eccleſiam Sancti Pelini ad Plebaniam Sancti Pamphili, nec Capitula huiuſmodi vnire, cap. Et temporis qualitas, 7. qu. 1. c. Sicut vnire de exceſſib. Prælat. Auctoritas autem Papæ non interceſſit, nec præſumitur interceſſiſſe, quia concordia non fuit poſtea obſeruata.

26 Aduertit etiam ſacra Congregatio errore fuiſſe deceptum Blondum, qui in opere de illuſtrata Italia videtur ſentire Sulmonam eſſe caput totius Epiſcopatus Valuenſis: nam eccleſia S. Pelini eſt caput eius epiſcopatus; vt patet ex Bullis, & alijs ſcripturis ſupra relatis.

At nunc Sulmonenſes exhibent alias ſcripturas, quibus prætendunt recedendum eſſe à deciſis, & ſibi adiudicandam præcedentiam.

27 Et primò quia epiſcopatus Sulmonenſis eſt antiquior epiſcopatu Valuenſi, cum habeatur memoria cuiuſdam Palladij epiſcopi in Concilio habito ſub Symmacho Papa. Cum tamen epiſcopatus Valuenſis initium cœperit ann. 700. & ſic pluſquam ducentis annis poſt epiſcopatum Sulmonenſem. Verum ad hoc poteſt reſponderi ſubſcriptionem ex dicto Concilio deſumptam non eſſe originalem, & variam eſſe in diuerſis Codicibus, cum alicubi legatur, Sul-

28 montinus. Nec conſtat cuius eccleſiæ tunc temporis potuerit eſſe Epiſcopus, cum eccleſia Sancti Pamphili de Sulmona conſtructa fuerit ducentis annis, & amplius poſt dictum Concilium; vt patet ex vita ſancti Pamphili. Quod eo magis fit veriſimile, quia ex ſcripturis ſupra adductis oſtenditur eccleſiam S. Pamphili fuiſſe ſimplicem Plebaniam diœceſis Valuenſis. Sed quatenus vera eſſet ſubſcriptio Epiſcopi Sulmontini, & ſignificaret Epiſcopum Sulmonenſem, extant tamen indicia ſtatus epiſcopatus Valuenſis multò antiquioris, nam ex vita ſancti Pelini habemus poſt illius martyrium contigiſſe dedicationem eius eccleſiæ, cui in dotem Imperium Romanum adſcripſit totam adiacentem prouinciam, quæ Valuæ eſt appellata. Vnde ſubductis rationibus temporis eius martyrij, atque obitus Iuliani Apoſtatæ, ſub cuius imperio paſſus eſt, conſtat dictam eccleſiam fuiſſe ædificatam anno circiter 325. atque ita 163. annis ante Concilium Romanum. Et quamuis in quadam tabula marmorea eccleſiæ S. Pelini, & in vita S. Pamphili enuncietur S. Pamphilus primus epiſcopus Valuenſis: tamen id fortè factum fuit, vel ſanctitatis ratione, vel quia qui hiſtoriam ſcripſit notitiam non habuit antiquioris epiſcopi, præſertim quia in quinta Synodo habita anno 504. legitur interfuiſſe Fortunatus Epiſcopus Valuenſis, qui fuit longè ante ſanctum Pamphilum, quamuis in Codice Coloniæ Agrippinæ impreſſo ann. 1567. habeatur Fortunatus epiſcopus Valuẽſis, qui fortè fuit Valuẽtijs. Sed re vera anno 320. nec ex vita S. Pelini apparet in Eccleſia extitiſſe ſexaginta tres

Cano-

Canonicos: neque eſt veriſimile, vt ibi eſſent abſq; epiſcopo, & in ſexta Synodo habita anno Domini 681. ſub Agathone actione quarta in ſubſcriptione ſic legitur: Benedictus humilis epiſcopum S Eccleſię Valuen. & eſt medius inter epiſcopus Aſten. & Albiganen.

Secundò Canonici Sulmonen. deducunt eccleſiam ſancti Pamphili fuiſſe Cathedralem ex Bullà Leonis I X. 1054. in qua Pontifex confirmat Epiſcopo Valuenſi ad epiſcopalem Sedem eccleſiæ S.Pelini cum ſuis pertinentijs pariter eccleſiam ſancti Pamphili cum cæteris eccleſijs.

Sed reſpondetur hinc potius probari ſolam eccleſiam ſancti Pelini eſſe Cathedralem. Neque obſtat aduerbium, *pariter*, quia eſt poſitum reſpectu confirmationis, non reſpectu ſedis
29 Epiſcopalis. Et nihilominus hoc nihil faceret ad præcedentiam, cum primo loco Epiſcopus fuerit confirmatus ad eccleſiam ſancti Pelini, gloſ. in c.Quorumdam, in ver. Prædicatores de elect.lib.6. quam ibi Dominicus, & Francus ſequuntur. Item Abbas in c.Sedes, de reſcript. & in c.Auaritiæ, de præben.

Tertiò produnt litteras Epiſcopi Sicinulphi 1164. in quibus ipſe vocat ſe epiſcopum de epiſcopio S.Pelini, & Pamphili.

Sed Canonici Valuenſes reſpondent eorum eccleſiam, quæ ab initio ſancto Pelino fuit dedicata, poſtea ſuſcepiſſe in Patronum S.Pamphilum, quia fuit eiuſdem eccleſiæ Epiſcopus, Ideoque deinde retinuiſſe vtramque inuocationem S. Pelini, & S. Pamphili, itaut non mirum ſit ſi Epiſcopi nonnumquam ſe nuncupauerint de epiſcopio vtriuſque Sancti. Aliæ autem ſcripturæ, in quibus fit mentio de epiſcopio ſancti Pamphili ciuitatis Sulmonæ non ſunt in forma probante. Ac præterea in dictis quoque ſcripturis primo loco in ordine recenſetur epiſcopium S.Pelini, deindè S.Pamphili.

Quartò exhibent Bullam Innocentij III. 1206. in qua committitur Canonicis Sulmonenſibus, vt aliquem ex eis mittant ad recipiendum Epiſcopum eis datum.

Verùm reſpondetur hinc non inferri, vt eccleſia Sulmonen. eſſet Cathedralis, quia epiſcopus datur omnibus diœceſanis, & conſtituitur Prælatus omnium eccleſiarum ſuæ diœceſis, in quibus Prælatus non reperitur, ſecundum Hoſt. in c.Cum contingat, de foro competenti, quem refert, & ſequitur Oldrad.conſ.67. Quæſtio talis eſt, verſ. Et dicimus in talibus, n.3.

Et tales commiſſiones olim fieri conſueuerunt non ſolum Capitulò Cathedrali, ſed etiam Canonicis, & Clero ciuitatis, vel diœceſis; imò etiam ſæcularibus Principibus, vt patet ex Regeſtis Apoſtolicis.

Quintò exhibent Bullam 1404. in qua Innocentius VII. donat mitram Canonicis Sulmonenſibus ad vſum eccleſiæ illorum.

Ad quod reſpondetur hanc donationem factam fuiſſe, vt Epiſcopus poſſet in dicta eccleſia Pontificalia exercere, non quod eſſet Cathedralis. Quod patet eo quod idem Pontifex erat oriundus Sulmon. & tamen in alia Bulla dicit Sulmonam eſſe Valuen. diœceſis.

Sextò exhibent ſcriptum, in quo epiſcopus Valuenſis anno 1350. dedit mandatum ad capiendam poſſeſſionem epiſcopatus in ciuitate Sulmonæ.

Ad Capitulum Valuenſe reſpondet id non fuiſſe factum in vim litterarum Apoſtolicarum. Quinimò repugnare prouiſionibus Apoſtolicis, quæ ſunt tantum de eccleſia Valuenſi, ac ſententiæ Rotali.

30 Septimò deducunt validam eſſe vnionem vtriuſque epiſcopatus, & concordiam olim initam inter vtrumque Capitulum; quia cum aliqua ſaltem in parte fuerit obſeruata, præſumitur beneplacitum Apoſtolicum.

Verum reſpondetur non probari huiuſmodi obſeruantiam ſaltem in ſubſtantialibus: nam in concordia primum tranſactum fuerat, vt deinceps eſſet vna tantum eccleſia, quæ diceretur Eccleſia Sulmonen. & vnum Capitulum, quod Sulmonenſe appellaretur.

Et tamen in iiſdemmet ſcripturis, ex quibus Canonici Sulmonenſes deducunt obſeruantiam concordiæ, patet tam Eccleſiam, quàm Capitulum fuiſſe appellatum Valuenſe, & Sulmonenſe; & ex i[illegible]bus productis à Capitulo Valuenſi apparet illas eſſe duas Eccleſias diſtinctas, quæ in hoc ſtatu reperiuntur; Itidem duo Capitula, ac ſub diuerſis nominibus; & quamuis nonnunquam promiſcuè fecerint nonnullos actus; id tamen contigit quia ea negotia ad vtrumque Capitulum pertinebant.

Deinde tranſactum fuerat, vt vnicum eſſet ſigillum cum duabus imaginibus, ideſt S.Pelini, & S. Pamphili continens in circuitu ſigillum Capituli Sulmonen. Et tamen nullum tale ſigillum exhibetur à Canonicis Sulmonenſibus, & ſigillum quo vtuntur Canonici Valuenſes eſt longè diuerſum.

Tertiò tranſactum fuit vt bona vniuerſa eſſent communia. Quod tamen obſeruatum non fuiſſe ijdemmet Canonici Sulmonenſes nõ diffitentur.

Quartò fuit tranſactum vt vna eſſet dignitas Præpoſituræ vtriuſque Eccleſiæ: cuius tamen obſeruantiam non probant ſcripturæ, & litteræ exhibitæ à Sulmonenſibus: nam in illis hoc ſolum legitur; nempe N. Præpoſitus Valuen. & Canonicus Sulmonen. quod tantum indicat Præpoſitum Eccleſiæ S.Pelini habuiſſe etiam Canonicatum in Eccleſia S.Pamphili.

Ac demum omiſſis alijs leuioribus tranſactum fuit vt peteretur confirmatio tranſactionis à Sede Apoſtolica, quod ſimiliter non conſtat factum fuiſſe.

31 Deinde reſpondetur quatenus hæc vnio auctoritate Apoſtolica proceſſiſſet, tamen cum facta fuerit æque principaliter, vt prætendunt Canonici Sulmonenſes, quælibet eccleſia retinuiſſet ſuas prærogatiuas, & præeminentias, vt tradit in vnionibus æque principalibus, Caccialup. in tract. de Vnion. art.8. ſub num.5. verſ. Et hoc ſi modo: & latè conſuluit Mandoſ. conſil.27. per totum. Vnde etiam poſita vnionis validitate præcederet eccleſia Valuenſis, quippe quæ prius erat Cathedralis, & caput totius Epiſcopatus.

Et hoc modo tollitur etiam fundamentum, quod ſumitur ex Bullis Innocentij VII. 1359. Clementis VII. 1529. & Pij V. 1571. in quibus hæ duæ Eccleſiæ enunciantur inuicem vnitæ; hinc enim non ſequitur quominus eccleſia Valuenſis retinuerit ſua priuilegia, & prerogatiuas.

Octa-

Octauò pro Sulmona producitur collatio 1532. de eccleſia Sulmonen. tanquam de Cathedrali eccleſia.

At reſpondetur hanc collationem dediſſe cauſam liti, quæ poſtea initium ſumpſit anno 1538. & tamen hoc ad præcedentiam non pertinet.

32 Nonò deducitur ſtatus Cathedralis Sulmonẽſis, quia Capitulum eius eccleſię ſede vacante Vicarios Capitulares eligit. Qui quidem actus fieri non poteſt niſi à Capitulo Cathedralis eccleſiæ: & hinc ſtatum Cathedraticum deduxit Rota in cauſa Vercellen. Vnitatis Capituli, 12. Iunij 1598. coram Penia.

Cæterum reſpondetur eodemmodo hos actus electionis factos fuiſſe ab anno 1571. & ſic poſt motam litem, quæ in Rota initium habuit anno 1539. coram Epiſcopo 1572. & in Sac. Congregatione 1575.

Decimò producuntur plures ſcripturæ, ex quibus colligitur Capitulum Sulmonenſe cum Capitulo Valuenſi de iure, & conſuetudine habere ius eligendi Valuenſem Epiſcopum.

33 At poteſt reſponderi ex iure eligendi epiſcopum non probari ſtatum Cathedralis eccleſiæ; tum quia epiſcopi antiquitus eligebantur ab vniuerſo Clero, cap. Epiſcopos, & cap. Obeunti-
34 bus, 63. diſt. Tum quia quotieſcunque Eccleſia Cathedralis vnitur cum Eccleſia Collegiata æque principaliter, fit electio Prælati in eccleſia Cathedrali per Collegium vtriuſq; Eccleſiæ, nec per huiuſmodi vnionem Conuentualis efficitur Cathedralis, vt in ſpecie declarat Petr. de Peruſ. de vnione Eccleſiar. c. 129. verſ. Tertiò, vt neutra ſubijciatur alteri, & Caccialup. in eod. tract. ar. 8. ſub n. 2. verſ. Si verò ea eſt Cathedralis.

Vltimò Canonici Sulmonẽſes vt euitent enunciatiuas litterarum Apoſtolicarum, pluribus conantur probare ſub nomine Valuen. Eccleſiæ comprehendi etiam Sulmonenſem. Sed ſcripturæ, quæ producuntur ad hoc probandum, ſunt folia volantia, & nihil probant: & contrarium apparet concludenter ex innumeris ferè ſcripturis, etiam per eos productis, in quibus eccleſia Valuen. cõtradiſtinguitur ab eccleſia Sulmonen. Et in ſpecie ex dicta Bulla Innocentij VII. in qua Sulmo dicitur eſſe Valuen. diœceſis, & ex Bullis Lucij III. & Honorij III. quæ carent omni ſuſpicione tanquam ſubſcriptæ à Collegio Cardinalium, & recenſent eccleſiam S. Pamphili de Sulmona tanquam Plebem epiſcopatus Valuenſis. Item anno 1541. Cum in Rota Canonici Sulmonenſes prætenderent ſe proprium habere epiſcopatum, & ab eo denominandum eſſe epiſcopum Valuenſem, & Sulmonenſem, à tali denominatione epiſcopus fuit abſolutus per ſententiam Rotalem, quæ in rem iudicatam tranſiuit.

His omnibus accedit quod probationes Capituli Sulmonenſis magis confunduntur, & conquaſſantur ex contrarijs probationibus, & ſcripturis nunc primum productis à Capitulo Valuenſi, & præſertim ex litteris Leonis IX. Nicolai II. Benedicti XI. & Ioannis XXII. in Summ. nu. 7. quibus conſtat eccleſiam S. Pelini ſemper fuiſſe Cathedralem, & ſolam illic primatum tenuiſſe: Eccleſiam verò S. Pamphili de Sulmona eſſe plebaniam ſeu Collegiatam diœceſis Valuen, ſine diœceſi, ſine dote, ſine dignitate. Et in ſpecie aduertunt Canonici Valuenſes Pontificem, qui dixit ſedem epiſcopalem eſſe in Eccleſia S. Pelini, & Eccleſiam S. Pamphili de Sulmona eſſe plebem eius diœceſis, fuiſſe Innocentium VII. qui erat oriundus Sulmona, ac nouerat eius diœceſis ſtatum. Vnde nullo modo hoc præiudicium patriæ intuliſſet illam inter Eccleſias inferiores recenſendo, niſi verè talis fuiſſet; præterquamquod in omnibus ſcripturis, in quibus fit mentio de Eccleſia, aut Capitulo Sulmonen. ſemper præcedit Valuenſis, atque ita obſeruat Cancellaria. Et reuera hoc ſaltem negari non poteſt quin ſtatus Eccleſiæ Valuenſis ſit vndequaque limpidus, & inconcuſſus; Sulmonenſis verò Eccleſiæ turbidus, & confuſus: vnde nihil proponitur quamobrem à deciſis ſit recedendum.

DE MAIORITATE. & Obedientia.

Cap. Quod ſuper his.

SVMMARIVM.

1 *Abbates in diœceſi Epiſcopi exiſtentes tenentur accedere ad eius Synodum diœceſanam ſi habeant populum, licet ſint exempti.*

2 *Sacerdotes cogi poſſunt accedere ad Synodum Epiſcopi ſi curam habeant animarum; aliàs ſecus.*

3 *Clerici ciuitatis, & diœceſis an & quando teneantur accedere ad diœceſanam Synodum.*

4 *Laicus ex cauſa poteſt ad Synodum vocari.*

5 *Synodo diœceſanæ qui exempti intereſſe teneantur ex Concilio Tridentino.*

6 *Abbates habentes vſum mitræ, & baculi, quorum Abbatiæ nec curam habent, nec conuentum, non tenentur accedere ad Synodum Epiſcopi ſi populum non habeant, etiamſi exempti non ſint. Declaratur. ibidem.*

7 *Abbas poteſt per vicarium Synodo intereſſe ſi per eum curam animarum exerceat, & non per ſeipſum.*

8 *Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, cogi poſſunt ab Epiſcopo etiam ſub pœna excommunicationis venire ad Synodum, & illius decreta obſeruare.*

9 *Fratres Capellani S. Ioannis Hieroſolymitani curam animarum habentes tenentur Synodo Epiſcopi intereſſe.*

10 *Parochi nullius diœceſis tenentur accedere ad Synodum illius Epiſcopi, qui ex Concilio Tridentino poteſt eos viſitare.*

11 *Exempti actu exercentes vtramque iuriſdictionem non tenentur Synodo Epiſcopi intereſſe ratione Parochialium eccleſiarum.*

12 *Abbates, & Monachi Parochialium rectores, quorum exemptio confirmata fuit poſt Concilium Tridentinum, ad diœceſanam Synodum accedere non tenentur.*

13 *Nec Sacerdotes, qui in aliena diœceſi dumtaxat obtinent beneficium, & ibi morantur.*

14 *Epiſcopus in diœceſana Synodo, & Archiepiſcopus*

in

in Concilio prouinciali an poſſint aliquid ſtatuere aduerſus regularium priuilegia.

Synodi Cracouienſis, & Gneſnenſis decreta circa regularium exemptionem an ſuſtineantur. ibid. & n. ſeq. vſque in fin.

15 *Synodi Cracouenſis decreta contra regulares expenduntur.*

16 *Abbates, & Monachi an, & quando ſint conueniendi coram Epiſcopo ex Concilio Prouinciali Gneſnenſi à Sede Apoſtolica confirmato.*

17 *Regulares priuilegijs Apoſtolicis ſine licentia Papæ renunciare non poſſunt.*

18 *Clericus ſine licentia proprij Epiſcopi non poteſt ſubijcere ſe alieno, & illius iuriſdictionem prorogare.*

19 *Conſuetudo conueniendi regulares coram Ordinario ſublata fuit ex priuilegijs Apoſtolicis.*

30 *Regulares exempti ſunt à iuriſdictione Epiſcopi, etiam ratione rei, contractus, & delicti.*

Regulares tanquam ſpecialiter exempti à iuriſdictione Ordinarij non comprehenduntur in c. Volentes, de priuileg. lib. 6. nec in cap. 14. ſeſſ. 7. Concilij Tridentini. ibidem.

21 *Regulares notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes quando ab Epiſcopo puniri poſſint.*

22 *Regulares degentes extra clauſtra, ſi delinquant puniri poſſunt ab Epiſcopo in actu viſitationis tantum.*

23 *Regularium priuilegia in caſibus non exceptis præſeruantur à Concilio Tridentino. & num. ſeq.*

24 *Concilium prouinciale non poteſt quidquam ſtatuere contra Concilium generale, nec contra regularium priuilegia. & num. 28.*

25 *Concilium prouinciale non poteſt ſuper regularium exemptionibus ſtatuere etiam illud idem, quod Concilium Tridentinum ſtatuit.*

26 *Epiſcopi in Synodo non poſſunt quidquam ſtatuere, quod obuiet canonicis inſtitutis.*

27 *Concilij prouincialis Gneſnenſis decreta contra regularium exemptionem expenduntur.*

28 *Priuilegia regularium inuiolabiliter ab Epiſcopis cuſtodiri debent.*

29 *Regulares ſunt Coadiutores Epiſcoporum in ijs, quæ ad ſalutem pertinent animarum.*

QVOD SVPER HIS. Abbates, & Sacerdotes, qui ſunt diœceſani epiſcopi, ad eius Synodum venire, & eidem obedire per cenſuram eccleſiaſticam compelluntur. Hoc dicit, ſecundum Cardinal. & Abb. vel plenius ſecundum Bald. Abbates, & Sacerdotes diœceſana lege ſubiecti coguntur venire ad ſynodum, & debitam obedientiam, & reuerentiam exhibere, dummodo ibi non ſit aliquid ſtatuendum, quod canonibus ſit inimicum. Ponit dictũ cum incluſa limitatione, ibi, *Dummodo*, ſed formaliter non diuiditur.

1 Nota primò ad ſynodum epiſcopi teneri accedere Abbates, & Sacerdotes eidem lege diœceſana ſubiectos, ideſt in diœceſi epiſcopi exiſtentes, accipitur enim hic lex diœceſana generaliter, vt comprehendat etiam legem iuriſdictionis, ſecundum Cardin. num. 2. in 2. oppoſ. poſt Hugon. & Abb. Antiq. Vnde Io. Andr. Anton. de Butr. & Petr. de Anchar. ſic ſummant ſimpliciter hanc Decretalem, videlicet: ſubditi epiſcopi ad eius ſynodum venire, & illi obedire coguntur.

Quod autem dictum eſt de Abbatibus, intellige de habentibus populum, de quibus loquitur c. Abbates, 18. qu. 2. Hi enim propter populum tenentur accedere etiamſi ſint exempti, ſecundum Innoc. hic in princ. per c. Ex ore, infr. de priuil. Sed alij populum non habentes non tenentur, c. Epiſcopus, 18. diſt. §. fin. 18. q. vlt. gl. 1. hic Innocent. in princ. Hoſt. num. 1. Io. Andr. n. 5. Butr. eod. num. 5. Cardin. n. 2. in 1. oppoſ. & alij communiter.

2 Rurſus quod dictum eſt de Sacerdotibus, intellige de Curatis: nam alij curã non habentes non ſubijciuntur legi diœceſanæ, cum non habeant eccleſias, quarum ratione teneantur ad Cathedraticum, & ad quartam decimarum, & ſimilium, vt in c. Conquerente, de off. ordin. & ideo cogi non poſſunt venire ad ſynodum, ſecundum Ioan. Andr. hic num. 2. Butr. num. 8. &
3 Cardin. num. 2. in 3. oppoſ. & idem dicendum de Sacerdotibus obtinentibus beneficia ſimplicia; nam etſi etiam tales ſubſint viſitationi epiſcopi, c. fin. de cenſ. tamen ſufficit vt accedant Curati, qui poſtea populis publicant ſtatuta ſynodalia, ſecundum Card. Verum Abb. in 1. notab. declarat hoc procedere ſi in ſynodo eſſet agitandum aliquid animarum curam, vel ſtatum eccleſiarum concernens: tunc enim accedere non tenentur niſi Curati. At ſecus eſſet ſi Epiſcopus in ſynodo procedere vellet ad morum reformationem, vel ad aliquid ſtatuendum concernens totum Clerum, quia tunc omnes Clerici ciuitatis, & diœceſis tenerentur accedere, ita tamen vt eccleſijs debita ſeruitia
4 non ſubtrahantur. Nec mirum, quia etiam laicus ex cauſa poteſt ad ſynodum vocari, vt in c. fin. 18. diſt. & ita ſecundum Abb. poteſt intelligi Innoc. in c. Graue, de præb. dum dicit totum Clerum ciuitatis. & diœceſis debere accedere ad ſynodum epiſcopalem.

5 Hodie decreto Concilij Tridentini in cap. 2. ſeſſ. 24. ſancitum eſt, vt ad ſynodum diœceſanam exempti etiam omnes, qui aliàs ceſſante exemptione intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur: ratione tamen Parochialium, aut aliarum ſæcularium eccleſiarum etiam annexarum debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe.

6 Porrò Abbates habentes vſum mitræ, & baculi, quorum Abbatiæ nec curam habent, nec Conuentum, S. Congregatio Trid. Concilij interpres cenſuit non teneri accedere ad ſynodum diœceſanam ſi populum non habeant, etiamſi exempti non ſint, niſi aliqua rationabilis cauſa adeſſet, vel conſuetudo inualuiſſet, vt accederent.

7 Et cùm quæreretur an Abbas Monachus, cuius monaſterio, vel eccleſiæ imminet cura animarum, cui facit deſeruire per Vicarium ſæcularem ab epiſcopo loci approbatum, teneatur accedere ad Synodũ ipſius epiſcopi per ſeipſum, vel ſufficiat mittere dictum Vicarium: reſponſum eſt ſufficere, cùm cura animarum per ipſum vicarium exerceatur.

Item reſponſum Abbatem S. Matthæi, cui incumbit cura animarum perſonarum ſecularium, teneri, & compelli poſſe tam ipſum, quàm Rectorem S. Therani eccleſiæ annexæ accedere ad Synodum

&c.

nodum diœceſanam Archiepiſcopi Ianuenſis; quamuis exempti eſſent, atque obſeruare in eadem Synodo ſtatuta, perinde atque alios non exemptos.

8 Et generaliter deciſum eſt Regulares omnes, qui vel Capitulis generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, teneri, & cogi poſſe accedere ad Synodum diœceſanam ſub pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrenda, aliiſque pœnis arbitrio epiſcoporum etiam excommunicationis, adeo vt ius declarandi, & pœnas imponendi ad epiſcopos exemptione non obſtante pertineat. Item ius eſſe epiſcopis dictos regulares, qui nullis Capitulis ſubduntur, abſolutè cogere ad Synodi obſeruationem: Alios verò curam animarum exercentes ad ſeruanda ea, quæ fuerint decreta circa ipſam curam, & adminiſtrationem Sacramentorum.

9 Item Fratres Capellanos S.Ioannis Hieroſolymitani habentes curam animarũ teneri accedere ad Synodum diœceſanam, cenſuit S. Congregatio.

10 Quinimò conſulta an Rectores, qui ſunt nullius diœceſis, teneantur accedere ad Synodum diœceſanam illius epiſcopi, qui tanquam proximior poteſt eos viſitare: reſpondit teneri, quia cum epiſcopus ius habeat eos viſitandi, fruſtra viderentur viſitare, niſi priùs ad Synodum vocati, & inſtructi eſſent eorum omnium, quæ ſcire eos oportet.

11 Verum ſuborta dubitatione an exempti, qui actu exercent vtramque iuriſdictionem ſpiritualem, & temporalem in Parochos, & Parochianos iuxta cap.11. ſeſſ.25. de regul. teneantur ratione Parochialium eccleſiarum Synodo epiſcopi intereſſe: Sacra Congregatio cenſuit non teneri.

12 Item Abbates, & Monachi S.Sophiæ negabant velle accedere ad Synodum diœceſanam epiſcopi Beneuentani allegantes eorum priuilegia à Pio V. confirmata, quibus ab hoc onere eximebantur, etſi Rectores eſſent Parochialium eccleſiarum dicto monaſterio ſubiectarum. Contra Archiepiſcopus eos compellere volebat ad accedendum, ex quo poſt Concilium per decem, & ſeptem annos non obſtantibus priuilegijs Monachi ipſi Rectores ſemper ad Synodũ diœceſanam acceſſerant. Et cum vtraque pars S. Congregationem Concilij hac de re conſuluiſſet: Congregatio cenſuit non teneri hos Monachos accedere ad Synodum, quia priuilegia expreſsè diſponentia de hoc fuerunt à Pio V. poſt Concilium confirmata, quo caſu cenſetur derogaſſe Concilio, tantò magis cum vnicam exceptionem fecerit de viſitatione facienda ex Concilio, quod arguit in reliquis Concilio derogatum. Hæc de Abbatibus, & Sacerdotibus curam animarum habentibus.

13 Quo verò ad alios cùm Nicolaus Georgius diœceſis Comenſis Sacerdos conqueſtus eſſet apud S.Congregationem Concilij, quod licet in dicta diœceſi nullum beneficiũ haberet, & iam decem annos extra eam commoratus beneficia in aliena diœceſi obtinuiſſet; ſuſpenſus fuiſſet ab epiſcopo eo quod ad eius diœceſanam Synodum non acceſſiſſet: S. Congregatio cenſuit ſi hic Presbyter tunc non obtinebat aliquod beneficium in diœceſi Comenſi, non potuiſſe epiſcopum illum ſuſpendere, quia non comparuerit in Synodo, ſi in aliena diœceſi tunc manebat, & beneficium obtinebat: ideo tollendam eſſe ab epiſcopo ſuſpenſionem.

Quæ omnia vt vides conſonant cum diſpoſitione ſacrorum Canonum, & dictis Doctorum hic.

Quid autem dicendum de Pœnitentiario Cathedralis eccleſiæ, an ſcilicet ſit admittendus in Synodo diœceſana, ſcripſi in cap.Graue, à nu 9. vſque in finem, infra de præb. vbi plene videas.

Secundò nota ex littera in verſ. *Dummodo*. Epiſcopùm non poſſe etiam in Synodo quidquam ſtatuere contra canones: & ad hoc quotidie à Doctoribus, de quo dicam plenè in quæſtione ſequenti præſertim num.26.

14 QVÆRO, An Epiſcopus in diœceſana Synodo, & Archiepiſcopus in Concilio prouinciali poſſint aliquid ſtatuere aduerſus regularium priuilegia, An vè ſuſtineantur decreta Synodi Cracouien. & Gneſnen. ſuper exemptione Regularium.

15 Epiſcopus Cracouienſis in diœceſana Synodo menſibus præteritis habita decreuit inter cætera, vt Abbates, & Præpoſiti regulares, ideſt ordinum non mendicantium, forum habeant in epiſcopali audientia, hoc eſt indiſtinctè coram epiſcopo conueniantur: Alij autem regulares mendicantium ordinum poſſint ab epiſcopo iudicari ratione rei, contractus, & delicti iuxta Conſtitutione Innocentij IV. in Concilio Lugdunen. editam, quæ incipit, Volentes, innouatam per Concilium Tridentinum in cap. 14. ſeſs.7. Et cùm deinde actum eſſet de his decretis inſerendis in prouinciali Synodo Gneſnenſi poſtea habita, obtentum quidem fuit à Regularibus, vt ea decreta expungerentur ex Synodo, in qua inſerta iam fuerant. Sed tamen epiſcopo Cracouienſi acriter vrgente, decretum fuit (Abbatibus magnoperè reclamantibus) vt ſalua eſſet regularium exemptio, præterquam in his, quæ ſacris canonibus, conſuetudinibus, & aduerſantur. Et quamuis Abbates inſtitiſſent, Concilij decretis vt in eo capite adderentur verba, *ſaluis Sedis Apoſtolicæ priuilegijs*: nihil tamen obtinuerunt, reclamante ſcilicet Cracouienſi Epiſcopo.

16 Quod pertinet ad Synodum diœceſanam Cracouienſem decretum ſuperius propoſitum duas habet partes. In prima abſolutè ſupponit Abbates epiſcopi iuriſdictioni, & hac in parte epiſcopus duobus modis conatur tueri ſuum decretum ſynodale.

Primò, quia in Synodo prouinciali illius Regni pauló ante celebrata, & confirmata à Paulo V. ex ſententia S.Congregationis Concil. ſtatutum eſt vt infra, videlicet iudicium rationis exigit, vt qui in Eccleſia Dei, vel ob officij excellentiam, vel religionis, vitæque tranquillioris ſtatum ſublimiori loco poſiti ſunt, peculiari quoque præ cæteris modo in eorum occurrentibus tractentur negocijs. Proponentibus itaque dominis Abbatibus diuerſorum ordinum prouinciæ huius, ſtatuit, & decernit Synodus, quòd de cætero coram locorũ Ordinarijs ipſis, aut coram ſpecialibus commiſſarijs conueniantur. Quo quidem decreto contendit Epiſcopus ſubla-

ſublatam in Regno Poloniæ Abbatum, & Monachorum exemptionem.

Alij autem hoc decretum aliter interpretantur: nam Præpoſitus Corporis Chriſti Caſimiriæ, qui eidem Synodo interfuit, putat illud non eſſe intelligendum, niſi in cauſis, in quibus exempti poſſunt coram Ordinarijs conueniri; ita vt propterea editum fuerit in fauorem exemptorum, declarandos eos in illis cauſis, in quibus ſubſunt Ordinarijs, non debere tamen remitti ad quemcumque officialem, ſed ab ipſiſmet Epiſcopis, vel eorum ſpecialibus Commiſſarijs eſſe iudicandos. Atque hoc indicant illa verba procemij indicium rationis exigit, vt qui ſublimiori loco poſiti ſunt, peculiari etiam modo tractentur, &c. Atque alia ſequentia, coram Ordinarijs ipſis, aut coram ſpecialibus Commiſſarijs conueniantur. Et cum decretum enuncietur editum Abbatibus proponentibus, non eſt credendum Abbates ipſos propoſuiſſe Synodo, vt eos ſubmitteret iuriſdictioni Epiſcoporum. Nuntius verò Apoſtolicus putauit decretum non loqui de Abbatibus, & Monachis exemptis, cum hæc qualitas exemptionis ibi non exprimatur.

De quibus cum aliàs actum fuerit in S. Congregatione Concilij re ad eundē Paulum V. delata, Sanctitas Sua, die 9. Iulij 1618. mandauit dari litteras ad Nuntium, quibus ei ſignificaretur ex deductis ab ipſo prætenſionem Epiſcopi Cracouienſis, & aliorum epiſcorum non ſubſiſtere; ſed antequam alio remedio vteretur ageret cum ipſis epiſcopus, & eos moneret ad petendam à Sede Apoſtolica determinationem; ac præterea ageret cum Sereniſſimo Rege, atque illius ſenſum exquireret.

Secundus modus, quo Epiſcopus Cracouienſis conatur defendere decretum Synodale, eſt conſuetudo, ſecundum quam à ducentis annis aſſerit ſe cognouiſſe Abbatum Regularium cauſas, adeovt ipſimet iam iuriſdictionem ordinariam recognoſcant: ſed in ſuis litteris ſemper loquitur de Abbatibus non exemptis.

Nuntius Apoſtolicus anno 1618. quando de hac ipſa exemptione actum fuit, ſuis litteris teſtatus eſt præteritis temporibus variè fuiſſe obſeruatum. Monachos fuiſſe admodum ſegnes, & negligentes in ſua exemptione tuenda, ita vt quidam Abbas Gneſnenſis apertè faſſus fuerit ſe exemptionem perdidiſſe, atque Epiſcopo Cracouienſi eſſe ſubiectum.

17 Quæ tamen negligentia, imò etiam ipſa exemptionis renunciatio Romanorum Pontificum priuilegijs, quibus Regulares immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubijciuntur nullum intulit præiudicium, vt eſt text. in c. Cum tempore, & ibi Abb. in 5. notab. de arbitr. Ad idem tex. in c. 2. de in integr. reſtit. & in c. Cum olim, il ſecondo, de priuil. Et ita plenè conſuluit Paul. de Caſtr. conſ. 432. Videtur dicendum, nu. 3. & ſeq. lib. 1. vbi pluribus oſtendit Regulares, nec tacitè, nec expreſsè poſſe ſuis priuilegijs renunciare, & proceſſus fabricatos in curia Epiſcopali contra Monachos renunciantes, eſſe ipſo iure nullos. Et idem reſpondit Roman. conſ. 369. circa primum, num. 19. generaliter enim nemini licet alieni iudicis iuriſdictionem prorogare etiam tacitè non opponendo declinatoriam fori, gloſſ. Communiter approbata in l. Si conuenerit, in ver. Stare, ff. De iuriſd. omn. iud. Maran. de
18 ordin. iudic. in 4. par. num. 15. Sic videmus nec Clericum ſine proprij Epiſcopi licentia poſſe ſubijcere ſe alieno, & eius iuriſdictionem prorogare, c. Significaſti, de foro compet. Angel. in l. fin. n. 4. de conſtit. Princip. Soccin. poſt Innoc. Archid. & alios conſ. 87. Viſis n. 3. lib. 3. Maran. vbi ſupra num. 20. Ratio, quia ex conſequente obeſſet iuri, ac fauori proprij Epiſcopi, ſecundum Abb. in d. c. Significaſti, n. 9. Et per illum textum Abb. in c. Graue, num. 3. de off. Ordin. dicit exemptum etiamſi vellet non poſſe ſe ſubmittere iuriſdictioni Ordinarij ſine licentia Papæ, vel illius, cui ſubeſt. Et allegat Ioan. Andr. in reg. Scienti, de regul. iur. lib. 6. In Mercurial. Quinimò ob prædictam rationem præiudicij alieni ne in vna quidem cauſa poteſt Regularis etiam indirectè exemptioni renunciare, vt not. idem Abb. in c. Si terra, num. 5. de priuil. Soccin. in d. c. Significaſti, num. 40. de for. compet. & in c. Recepimus, num. 69. de priuil. Felin. in c. P. & G. num. 13. de off. Deleg. & in c. Cum olim, num. 3. de reſcript. Dec. in c. primo de iud. in prima lect. n. 86. & in 2. lect. nu. 64. Et quamuis Federic. de Sen. videatur contrarium ſentire conſ. 14. Monachus Peruſinus, num. 6. tamen non figit pedes, & ſua dicta veluti dubia ſubijcit correctioni Patris, & illuminatoris iuris Canonici Ioannis Andreæ, quem dicit oppoſitum ſentire in gloſſ. ſua in Clem. penult. de ſenten. excomm. & tandem ſe retractat in 6. addit. & hanc partem contra Federicum amplectitur Rota apud Creſcen. deciſ. 3. de foro compet. & Gregor. XV. deciſ. 325. num. 23.

19 Conſuetudo autem quatenus etiam probaretur, eam habet difficultatem, quòd cum Regulares ante priuilegia ſubeſſent Ordinariorum iuriſdictioni, præterquam in concernentibus diſciplinam Regularem, c. Abbates, c. Abbas pro, c. Si quis Abbas, & c. Monaſteria, 18. q. 2. Conſuetudo conueniendi eos coram Ordinarijs, cum eſſet iuri communi conformis, nihil aliud erat, quàm iuris communis obſeruantia. Ideoque ſublato iure communi ex priuilegijs Regularium, ſublata etiam fuit conſuetudo illi conformis, gloſ. in c. 1. in ver. Facti, verſ. Item probo id euidentiſſima ratione, de Conſtit. libr. 6. Ioan. Andr. Gemin. Anchar. & alij in c. vn. de Cler. coniug. eod. lib. & aliàs in cauſa Mediolanen. priuilegij fori animaduertit Sac. Congregatio. Præterquam quod Regularium priuilegia habent derogationes conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Item habent clauſulas derogatorias ampliſſimas, & decreta irritantia, quæ inficiunt titulum, & poſſeſſionem, vt de clauſula decreti decidit Rota deciſ. 2. de reſtit. Spol. in Antiq. & deciſ. 11. & 12. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. itidem in Antiquis Bellam. deciſ. 342. & deciſ. 536. Caſſador. deciſ. 1. & deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat. qui fusè hoc probat. Put. deciſ. 99. par. 1. & deciſ. 27. part. 2. Rota diuerſ. deciſ. 99. par. 3. lib. 1. Et nihilominus probanda eſſet ſcientia, & patientia Summi Pontificis, ſecundum communem Canoniſtarum opinionē in prohemio Clementinarum, vbi in ſpecie Card. §. Vniuerſitati, num. 3. Gloſ. Hoſtien. Abb. & DD. in c. fin. de conſuet. Put. d. deciſ. 1. Imò Rota reſoluit propter decretum irritans non poſſe allegari

non vſum, neque vſum contrarium, vt apud Caſſad. deciſ. 2. de reſeruat. & deciſ. 11. num. 5. ſuper regulis Cancellariæ, & Verall. deciſ. 134. part. 3.

His accedit quòd Regulares conſueuerunt crebrò obtinere à Summis Pontificibus ſuorum priuilegiorum confirmationes, atque innouationes, quibus qualiſcunque præſcriptio, ſi cœpta fuit, interrumpitur, ſi completa, tollitur per derogationem in ijſdem confirmationibus appoſitam, vt per Felin. in c. Cum non liceat, col. fin. de præſcript.

20 In ſecunda parte decretum Synodi Cracouienſis ſupponit Regulares mendicantes iuriſdictioni Epiſcopi non abſolutè, ſed ſolùm ratione rei, contractus, & delicti, & innititur Conſtitutioni Innocentij IV. in Concilio Lugdunenſi edita, relata in c. Volentes de priuil. lib. 6. & innouata à Concil. Trid. c. 14. ſeſſ. 7.

Sed hac in parte Synodale decretum omnino perimit mendicantium exemptionem, nam cum ipſi ex priuilegijs Sedis Apoſtolicæ ſint ſpecialiter exempti ab Ordinariorum iuriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, vel contractus initi, aut rei ſitæ etiam extra locum exemptum, vt dixi pleniſſimè in d. c. Tuarùm, infra de priuileg. vtique non comprehenduntur in ea Decretali, quæ nullo modo ſuſtulit priuilegia ſpecialium exemptionum, nec aliquid noui iuris induxit, ſed tantùm emanauit ad dirimendas antiquas altercationes ſuper exemptionibus generalibus, declarando eas non habere locum in dictis tribus caſibus delicti, contractus, & rei vt illic aduertunt Archid. & Ioan. Mon in princ. quos cæteri communiter ſequuntur, & ex facto reſpondit Gemin. conſ. 72. at cum Regulares non comprehendantur in Conſtitutione d. c. Volentes, neceſſariò ſequitur, vt nec comprehendantur in decreto Concil. c. 14. ſeſſ. 7. eandem Conſtitutionem innouante, quemadmodum olim re diligentiſſimè examinata, declarauit S. Congregatio Concilij: nam cum eſſet dubitatum an Regulares degentes intra clauſtra, cõprehenderentur in d. c. 14. ità ut ratione rei, contractus, & delicti poſſent coram Ordinarijs locorum conueniri: ſacra Congregatio cenſuit non comprehendi.

21 Quod etiam colligitur ex decreto Conc. Trident. c. 14. ſeſſ. 25. de regul. & ex Conſtitutione Clementis VIII. vbi Regulares ratione delicti notorij commiſſi extra clauſtra, & ſic in loco non exempto, non poſſunt puniri ab epiſcopo, niſi Superioribus negligentibus poſt terminum eiſdem ab Epiſcopo præfixum. Et ſi delictum non ſit notorium, & cum ſcandalo, nullo modo puniri poſſunt. Ergo in ipſis non habet locum conſtit. d. cap. Volentes, aliàs enim pro delicto commiſſo extra clauſtra, ſubeſſent indiſtinctè Ordinariorum iuriſdictioni.

22 Præterea idem probatur in c. 3. ſeſſ. 6. vbi Regulares extra clauſtra degentes, & ſic in loco non exempto, ſi delinquant, ſubijciuntur epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato in actu viſitationis duntaxat; verba enim illa punitioni, & correctioni epiſcopi intelliguntur de punitione, & correctione morum, cum regulentur, & reſtringantur à verbo viſitari, quod immediatè præcedit, qui intellectus colligitur apertiſſimè ex c. 4. ſeſſ. 14. vbi quæ ſtatuta fuerant in d. c. 3. de Clericis exemptis tam ſæcularibus, quàm regularibus extra clauſtra degentibus, extenduntur quoad Clericos ſæculares tantùm etiam extra viſitationem, quod clarè innuit Concilium in d. c. 3. non ſtatuiſſe niſi in actu viſitationis; nam ſi etiam extra viſitationem ſtatuiſſet, ſuperuacaneum fuiſſet illam diſpoſitionem ampliare. quoad Clericos ſæculares tantùm etiam extra viſitationem, atque ita decretum illud aliàs interpretata eſt ſacra Congregatio. Ex illo igitur textu duo apertè colliguntur: alterum Regulares extra viſitationem, etiamſi degant in loco non exempto, atque ibi delinquant, nullatenus ſubeſſe Epiſcopi iuriſdictioni: alterum Regulares intra clauſtra degentes vbiuis delinquant, ne viſitationi quidem Epiſcopi ſubiectos eſſe, cum ad hoc vt Epiſcopus habeat ius viſitandi, Concilium voluerit duo concurrere, ideſt vt regulares extra clauſtra degant, atque ibi delinquant.

Eodem reſpicit decretum, cap. 11. ſeſſ. 25. de regul. vbi Regulares adminiſtrantes curam animarum perſonarũ ſæcularium monaſterij incũbentem, ſubijciuntur iuriſdictioni epiſcopi in ijs tantùm, quæ dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem concernunt. Ergo ſi extra dictam Curam delinquant, Epiſcopi iuriſdictioni non ſubſunt.

23 Rurſus idem probatur in cap. 5. ſeſſ. 14. vbi decernitur, vt litteræ Conſeruatoriæ nemini ſuffragentur ad hoc vt in cauſis criminalibus, & mixtis coram Epiſcopo accuſari, & conueniri, ac contra eum inquiri, & procedi non poſſit. Deinde præſcribitur certa forma in cauſis ciuilibus obſeruanda. Ac demum in fine adijcitur clauſula infraſcripta, videlicet [Regularia loca eorumque perſonæ in præſenti canone minimè comprehenſæ, ſed exemptæ omnino ſint, & eſſe intelligantur.] Ex quo decreto ſatis patet Regulares nec ratione delicti in cauſis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei ſitæ in cauſis ciuilibus poſſe coram epiſcopo accuſari, & conueniri, ſed eorum priuilegia ſalua, atque illibata permanere. Ideoque cum epiſcopus Mantuanus conqueſtus eſſet quod Regulares pro contractibus, vel debitis non ſinerent ſe in prima inſtantia coram locorum Ordinarijs conueniri: Sac. Congregatio cenſuit, ſi hi Regulares extra clauſtra monaſterij degunt, ſeruandum eſſe quod dicitur ſeſſ. 7. cap. 14. Si intra monaſteria maneant, cõueniendos eſſe coram Superioribus, vel Conſeruatoribus eorum, non autem coram Ordinarijs, aut alibi. Salua igitur manent Regularium priuilegia, quorum præſeruatio etiam generaliter habetur in cap. 20. ſeſſ. 25. de regul. in fin. his verbis [In cæteris omnibus præfatorum Ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & iura concernunt, firma ſint, & illæſa.]

Vnde Synodus dum vulnerat priuilegia Regularium, aduerſatur etiam Concilio Tridentino, contra quod certiſſimum eſt Synodum prouincialem non habere vllam ſtatuendi poteſtatem. Vt in Extrauag. Ioan. 22. Sancta Romana, §. Quidam autem, ibi: [Quos nec eis (ideſt epiſcopis vel eorum ſuperioribus) concedere licuit contra formam Concilij generalis] vbi gloſ. in

ver.

ver. Concilij, de relig. domib. Item gloſs. in cap. Cum dilectus, in ver. In ætate, & ibi Abb. col. 5. de elect. Felin. in cap. 1. num. 1. de ſponſ. Et de priuilegijs, quæ generalis Concilij ſunt fixa decretis, eſt tex. in cap. Priuilegia, il terzo, 25. quæſt. 2. Ad idem eſt auctoritas Auguſtini lib. 2. de Baptiſ. in hæc verba: [Concilia, quæ per ſingulas regiones, vel prouincias fiunt, plenariorum Conciliorum authoritati, quæ fiunt ex vniuerſo orbe Chriſtiano, ſine vllis ambagibus cedere.] Et infra de Cypriano ait: [Si autem Concilium eius attenditur, huic eſt vniuerſæ Eccleſiæ Concilium præponendum, cuius ſe membrum eſſe gaudebat: nam & vniuerſum partibus ſemper optimo iure præponitur.] Quem locum ad hoc propoſitum citat Turrecrem. in cap. Domino ſancto, num. 5. ver. Secundo patet, 50. diſt. Ideoque ſacra Congregatio conſulta an contra cap. 15. ſeſſ. 23. Concilium prouinciale aliquid ſtatuere poſſet, veluti ſi aliquis Baro prætextu inimicitiarum cum Epiſcopo, & eius Clero vellet confiteri extero Presbytero etiam approbato à ſuo Ordinario; cenſuit non poſſe. Et cùm prouincialia Concilia priùſquam publicentur ex Conſtitutione Sixti V. recognoſci, atque emendari debeant à ſacra Congregatione Concilij, mos eiuſdem Congregationis fuit ex huiuſmodi Synodis delere decreta omnia, quibus Regularium exemptiones, indulta, ac priuilegia quoquomodo violantur. Quinimo etiam
25 quando Synodus prouincialis ſtatuit in exemptos illud idem, quod ſtatuit Concilium Tridentinum; vt ſi dicat Statuimus, vt regulares, ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant (quod præcipitur eis in c. 1 ſeſſ. 25. de Regul.) nihilominus ſacra Congregatio iubet expungi verbum *ſtatuimus*, & in eius locum iubet reponi, Intelligant Regulares ſe teneri ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituere, vt ſæpius vidi obſeruatum, nimirum quia verbum, Statuimus, eſt authoritatiuum, & inducit ius nouum Clem. fin. §. fin. de reſcript. gloſ. in extrauag. Suſcepti Ioannis XXII. in ver. Statuimus. Et ſuper ſtatutis legem item ſtatuere non eſt æquitatem in medium proponere, ſed præteritis calumniam inuenire, l. penult. C. De decur. lib. 10. Anchar. in c. Cum veniſſent, num. 5.
26 de iud. Generaliter autem non poſſe Epiſcopos in Synodo quidquam ſtatuere, quod obuiet Canonicis inſtitutis, deciditur apertè in hac Decretali: nam Canon præcipit ſtatuta Romanorum Pontificum ab omnibus cuſtodien. c. 1. de conſtit. præſertim ab Epiſcopis, qui ſunt debitores ſacras regulas cuſtodire, cap. Cum ſimus, 9. qu. 3. Et hoc iurant, c. Ego N. de iureiur. Et pœna depoſitionis eis imminet ſi fuerint tranſgreſſores, vt in §. vltim. 4. diſt. c. Hac conſona, & c. Violatores, 25. quæſt. 1. Sic Præfectus Prætorio Conſtitutionem legi contrariam facere non poteſt, l. 2. C. de off Præf. Præt. & Legatus non poteſt mandare, vt in cauſa procedatur ſine ſtrepitu, & figura iudicij, c. fin. de hæret. lib. 6. quia hoc eſſet contra iura, c. 1. de lit. conteſt. & l. prolatam, C. de Sen. & pro hac parte ex facto conſuluit Feder. de Sen. conſ. 17. Quæſtio talis eſt, per totum, quem refert, & ſequitur Petr. de Anchar. in repet. Canonum ſtatuta, num. 188. verſ. in contrarium, & num. 190. verſ. Accedit his vtilis quæſtio ſupra de Conſtitut. Alioquin ſecundum eos ſi Epiſcopi hoc poſſent, per conſequens poſſet tum ius commune ſubuertere in ſingulis caſibus à iure prouiſis aliud ſtatuendo, quod ſentire, modicum differt ab hæreſi, cap. 27 diſt. c. Nulli, 19. diſtin. gloſ. in c. 1. in ver. Non enim renocat, verſ. etſi in contrario diceremus, de conſtit. lib. 6. S. Thom. opuſc. 19. cap. 3. Quamobrem integrum hoc caput tam ob regularium, ac Sedis Apoſtolicæ præiudicium, quàm ob defectum authoritatis, videtur omnino expungendum. Hæc quoad Synodum diœceſanam Cracouienſem.

27 Quo verò ad prouincialem Gneſnenſem, decretum illud, quod ſaluam facit regularium exemptionem præterquã in his, quæ ſacris Canonibus, conſuetud. & Concilij decretis aduerſantur, videtur itidem abſolutè perimere regularem libertatem; nam illorum priuilegia, & exemptiones ſunt ferè omnes aut præter, aut cõtra ſacros Canones, c. In his de priu. cum multis ſimil. Vnde illas reducere ad limites ſacrorum Canonum nihil ferè aliud eſt, quàm illas ad nihilum redigere.

Ad hæc non videtur tolerandum decretum dum ſaluam facit exemptionẽ Regularium præterquam in his, quæ conſuetudinibus aduerſantur; id enim eſt confirmare, & canonizare tanquam validas quaſcunq; conſuetudines cõtra Regularium priuilegia. Quod tamen habet difficultates ſuperiùs propoſitas circa præſcriptionem à Cracouienſi Epiſcopo allegatam.

28 Accedit, quod Synodus prouincialis nullam habet auctoritatem ſtatuendi in Regulares exẽptos: nam priuilegia pontificia per quamcumque inferiorem poteſtatem conuelli, aut labefactari non poſſunt, c. Inferior, 21. diſt. c. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. Ne Romani, de elect. Vnde Leo Papa Martiano Auguſto epiſt. 52. aliàs 54. [Priuilegia inquit eccleſiarum, & monaſteriorum ſanctorum patrũ authoritate inſtituta, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari.] & Greg. lib. 7. epiſt. 17 [Inſtitutionis noſtræ decreta, quæ pro defenſorum ſunt priuilegijs, & ordinatione diſpoſita, perpetua ſtabilitate, & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſeruari, nec à quoquam *P*ontificum in totum, vel in partem ea qualibet occaſione conuelli decernimus, vel mutari.] Cui textui reſponderi non poteſt, vt inquit Archid. in c. Licet canon. num. 3. verſ. & ibi aſſertiuè dixit, de elect. lib. 6. Idem Gregor. lib. 7. epiſt. 115. [Cura eſt ſollicitudinis adhibenda, vt ea, quæ pro quiete Monachorum, religioſæque conuerſationis fuerunt ordinata, nec diſſimulatio negligere, nec quædam valeat præſumptio perturbare. Sed ſicut hoc quod ratio exigebat vtilitatis, oportuit diffiniri, ita quod diffinitum eſt non debet violari. Referuntur à Gratiano in c. 2. c. Inſtitutionis, & cap. Cum piæ, 25. qu. & concordant ibidem c. 1. c. Priuilegia, & c. Quæcumque, Innocentius III. in Concilio generali Lateranenſi; priuilegia, quæ quibuſdam religioſis Romana conceſſit eccleſia, permaneant inconcuſſa, Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi decernit libertatem, quam nonnullis Apoſtolica ſedes priuilegio exẽptionis indulſit, ſic integram obſeruari, vt & illam alij non infringant, & ipſi eius limites non excedant, vt refertur in c. Vt priuilegia infra

de priuil. & in c. 1. eod. tit. lib. 6. Id ipſum & leges ciuiles ſanxere, vt in l. Priuilegia, C. De ſacroſan. Eccleſ. & l. Omnia priuilegia, C. De epiſcopis & Cler. nec non leges Regiæ, vt leg. 4. in fin. tit. 3. lib. 2. recopil. in qua referuntur notabilia verba Gratiani, in c. fin § Hoſpitalitatis, 25. qu. 2. & in c. fin. §. Oportet, 25. q. 1.

29 In primis autem dedecet ea priuilegia violari ab Epiſcopis, quibus Regulares ſubſeruiunt, & Coadiutores exiſtunt, in prædicatione verbi Dei, in ſacramentorum adminiſtratione, & in cæteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum, vt habetur in c. Ex auctoritate, 16. quæſt. 1. & docet S. Thom. in 2. 2. quæſt. 187. art. 1. verſ. Sed contra, & qu. 188. art. 4. Quapropter Hoſt. in c. Inter cætera num. 16. verſ. Hodie tamen ſupra de off. ordin. exaggerat valde dolendum, quod Epiſcopi non agnoſcant Regulares eſſe Coadiutores ſuos, adijciens Paraclitum prouidere per Ordines Prædicatorum, & Minorum; licet non omnes capiant verbum iſtud, cuius dictum referunt ibidem Ioan. Andr. num. 10. verſ. Dicit denum, qui idcirco num. 11. in verb. cooperatores, conqueritur quod Epiſcopi noſtri temporis ædificent parietes, & ſubtrahant columnas, &c. Card. nu. 3. & Syluest. in ver. Epiſcopus, num. 12. verſ. Decimò quæritur.

DE MAIOR. ET OBED.

Cap. Cum in Eccleſijs.

S V M M A R I V M.

1 *Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo per ipſum excommunicari poſſunt, & ſi fuerint incorrigibiles, de Fratrum conſortio expelli debent.*

2 *Prior poteſt ſuos Canonicos excommunicare, quia Ordinarius eſt.*

3 *Regulares inobedientes, & incorrigibiles excludendi ſunt à conſortio Fratrum, ſed non expellendi à monaſterio, & num. ſeq.*

4 *Penitus dictio quid importet.*

5 *Profeſſio emiſſa ſub conditione, vt ſi profeſſus vnquam repertus fuerit fregiſſe vota caſtitatis, paupertatis, vel obedientiæ, eijci poſſit à Religione, an ſit valida, & num. ſeqq. vſq. in finem.*

6 *Adiectio non repugnans contractui, vel actui qui geritur, non vitiat, nec vitiatur.*

7 *Conditio, quæ non aduerſatur ſubſtantiæ Religionis, ſi ſit licita, tenet, ſi illicita, vitiatur, ſed non vitiat profeſſionem.*

8 *Monachus, qui in profeſſione ex pacto ſibi reſeruat proprium, in dubio intelligitur reſeruaſſe tamquam obedientiarius monaſterij.*

9 *Conditio reſeruationis proprij licet aduerſetur ſubſtantiæ Religionis, tamen ex communi opinione vitiatur, & non vitiat ingreſſum.*

10 *Conditio reſolutiua aliàs honeſta an vitiet matrimonium carnale, & num. 14.*

11 *Profeſſionem non vitiat conditio reſolutiua, ſed vitiatur, & num. ſeqq.*

12 *Status Religioſi eſt perpetuus, & ſua ratione immobilis.*

13 *Profeſſio eſt votum ſolemne de præſenti, quod diem, aut conditionem non recipit.*

1 CVM IN ECCLESIIS. Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo per ipſum excommunicari poſſunt; & ſi fuerint incorrigibiles de fratrum conſortio expelli debent. Hoc dicit, Io. Andr. Bald. Bellam. Butr. Card. Anchar. Imol. Abb. & Io. de Anania. Diuiditur vt per Ioan. Andr.

2 Nota primo, ibi, *In eos excommunicationis ſententiam promulgauit*. Priorem poſſe in Canonicos excommunicationis ferre ſententiam, quia Ordinarius eſt, vt notatur in c. 1. & c. Cum ab Eccleſiarum, ſupra de offic. ordinar. ſecundum Innoc. hic in princ. Poſſunt ergo Abbates, & Priores excommunicare ſubditos, vt hic, & in cap. Sicut, infra de ſimon. quia ad ipſos ſpectat primo loco correctio Monachorũ, c. Quanto, ſupra de offic. ordinar. cum ibi notatis, & in cap. fin. in primo reſponſo, de offic. Archid. & hic notant Bernard. poſt caſum, Hoſt. num. 3. in ver. Sententiam, Bald. num. 2. in fin. Ioann. Andr. & omnes, in Summ. textus. Sed aliud eſt in Abbatiſſis, c. Dilecta, infra eod. Hoſt. hic n. 4.

3 Secundò nota ex fine textus. Regulares inobedientes, & incorrigibiles à conſortio fratrum eſſe excludendos. Et pondera bene, quia textus non dicit à monaſterio, ſeu ab Ordine expellatis, ſed dicit de fratrum conſortio excludatis: & ex hoc collige ne decipiaris, Religioſos incorrigibiles non eſſe eijciendos ab Ordine, ſeu monaſterio ita vt ad ſæculum redeant, ne ſic ſtudiosè faciant ſe inobedientes, & iugum Religionis excutiendo, ex ſua malitia commodum conſequantur, ſed eſſe ſeparandos, & ſeiungendos à ſocietate, & conſortio fratrum, & recludendos in ergaſtulis ad agendam pœnitentiam: & ita intelligas iura, quæ loquuntur de expulſione Regularium incorrigibilium, provt ex hac littera deducunt Petr. de Sampſon. & Abb. Antiq. qui ſub num. 4. ponderando ver. *Excludatis* [Ergo, inquit, ſecundum hoc quandocunque voluerit vagari Regularis, faciat ſe inobedientem, & ſic expulſus ſuæ intentionis conſequitur effectum; quod eſt prorſus abſurdum. Sed reſpondeo non eſt ſenſus, quod ipſi à monaſterio excludantur, ſed tantum à conſortio aliorum, vt cum alijs non comedant in refectorio, vel in dormitorio non iaceant, ſed in eodem monaſterio detrudantur in carcerem, hoc dicit, & non à monaſterio excludantur, ne occaſionem habeant euagandi.] Hæc Abbas Antiquus, & concordat Ioann. Andr. num. 9. Bellam. poſt princip. in ver. Conſortio.

4 Et quamuis Goffredus exponat verbum, *penitus*, ideſt irreuocabiliter, & Hoſtienſis num. 10. intelligat penitus, ideſt ſine ſpe reſtitutionis cum ſit eijcienda ab ouili ouis morbida, ne inficiat ſanas oues, cap. Sed illud, 45. diſt. cap Ea quæ, §. 1. de ſtat. Monach. tamen vt dicit Henric. Boich. num. 15. facienda eſt vis in eo, quod dicit textus de fratrum conſortio, cap. Impudicas, 27. quæſt. 1. Non enim dicit de monaſterio eijciendos, quia etiam eiecti eſſent reuocandi, cap. fin. de regular. Sed excludantur à conſortio, ideſt non ſtent cum alijs fratribus in Capitulo, Refectorio, & ſimilibus, ſed in aliquo loco arcto ponentur ad pœnitentiam per-

peragendam: & ſubdit hoc eſſe verius, & tutius,
arg. cap. Peruenit, 27. diſt. vbi hoc notat Archid.
Ad hoc cap. Dilectus, de ſimon. & ſequitur hic
Bellam. nu. 4. Butr. num. 19. & 20. Cardin. nu. 5.
in 7. oppoſit. Anchar. num. 6. Imol. nu. 8. Abbas
in vlt. notab. & Ioan. de Anan. nu. 4. ex quibus
patet hanc eſſe magis cõmunem Canoniſtarum
ſententiam, de cuius veritate plenius diſſero in
d. cap. fin. à nu. 36. vſque ad num. 71. de regular.
ibi videas.

5 Quæſiuerunt Regulares Ordinis Reformato-
rum Sanctiſſimæ Trinitatis an ſit nulla, vel vali-
da profeſſio emiſſa à nonnullis in eorum Reli-
gione in manibus ſuperioris Regularis cum cõ-
ditione, vt ſi procedente tempore comperiatur,
eos fregiſſe vota paupertatis, caſtitatis, & obe-
dientiæ, vel aliud quid graue commiſiſſe, à Re-
ligione eijci poſſint exuti habitu regulari.

Viſum eſt reſpondendum profeſſionem eſſe
validam.

Primò, quia huiuſmodi conditio non videtur
aduerſari ſubſtantiæ religionis, quæ conſiſtit in
tribus votis ſubſtantialibus, iuxta notata in
cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. Monachor.
& in cap. Dudum, de conuerſ. coniugat. & per
Abbatem in rubrica de Regularib. nu. 1. Tan-
tum enim abeſt, vt dictis tribus votis aduerſetur
talis conditio, vt potius oppoſita videatur ad
illorum executionẽ, & firmitatem, dum tribuit
facultatẽ eijciendi & ſic puniẽdi vota non ſeruan-
6 tẽ. At quando adiectio non repugnat contractui,
vel actui, qui geritur; tunc nec vitiat, nec vitia-
tur, ſed valet regulariter, ſicut & actus, cui adij-
citur, ſiue cedat ad argumentum, vt l. Ea tamen
adiectio, ff. De legat. tertio, l. 1. cum quatuor ſe-
quentibus, & per totum, ff. De fundo inſtructo,
l. Si ſtipulatus, ff. De vſuris, l. Si vt certo, §. Si de
me, ff. Commodati, l. Qui mutuam, ff. Mandat.
l. Illi, ff. De vſufruct. legat. l. 1. §. Qui depoſitis,
cum ibi notatis, ff. Depoſiti, cap. 1. & 2. de fil.
Presbyt. cap. Quamuis, il primo, & cap. Cum in
illis, §. 1. & §. Is cui, verſ. Vel niſi, de præben.
lib. 6. & Clem. Si dignitatem, eod. tit. Siue ce-
dat ad diminutionem, l. Legatis Seius, ff. De le-
gat. 3. cap. Quoniam, ibi, In quibus, de conceſſ.
præb. lib. 6. & notat Henric. Boich. in cap. final.
7 num. 13. de condit. appoſit. Et in ſpecie quan-
do pactum, vel conditio non contrariatur Reli-
gionis ſubſtantiæ, vel pactum, & conditio te-
nent ſi ſunt licita, vel ſi ſunt illicita vitiantur, &
non vitiant profeſſionem, ita videtur eſſe de
mente omnium in d. cap. fin. in d. cap. Cum ad
monaſterium, de ſtat. Monachor. & in cap. Inſi-
nuante. Qui Cleric. vel vouent. Ideoque in illa
quæſtione, vtrum reſeruatio proprij facta à Re-
gulari profitente ſub cõditione vitiet ingreſſum,
vel vitietur, omnes laborant circa eam difficul-
tatem tanquam ab ea pendeat ſolutio quæſtio-
nis, videlicet an retinere proprium ſit contra
ſubſtantiam Religionis, necne, vt per Henric.
Boich. in d. cap. fin. num. 14. & num. 15. verſ. Sed
hoc quod Monachus habeat proprium.
8 Secundò quia hoc pactũ, ſeu conditio poſſet
forte recipere aliquem intellectum, ita vt nec
etiam contineret iniuſtitiam: nam vt declarat
Abb. in d. cap. Inſinuante, num. 6. verſ. Sed ego,
quem referunt, & ſequuntur Angel. in ver. Reli-
gioſus, nu. 13. & Syluestr. in ver. Religio tertio,
num. 8. verba appoſita in tali contractu ſi fieri
poteſt intelligenda ſunt ſecundum naturam cõ-
tractus, vt l. Si vno, in princ. ff. Locati, maximè
vt res potius valeat, quam pereat, l. Quoties,
ff. De verb. obligat. & cap. Abbate, de verb. ſignif.
etiam impropriatis verbis, vt eſt textus in
d. cap. Inſinuante, ſecundum vnum intellectum
ex quibus concludit Abbas eum, qui reſeruat
ſibi proprium, niſi magis declaret, intelligi re-
ſeruare tanquam obedientiarium monaſterij, ita
in propoſito illa conditio vt Regularis compertus
tus aliquod ex votis fregiſſe, vel aliud graue
commiſiſſe, eijci poſſit, fortè eſt intelligenda ſi
is, qui vota fregit, vel aliud graue commiſit,
nolit corrigi, nec recipere pœnitentiam condi-
gnam, iuxta inſtituta Religionis; quo caſu etiam
de iure communi eijci poteſt. Vmbertus in Re-
gula S. Auguſtini, cap. 99.
9 Tertiò etiam ſi dicta conditio ſubſtantiæ Re-
ligionis eſſet contraria, nec aliquo modo re-
ciperet intellectum congruentem ſubſtantiæ Re-
ligionis; tamen ex communi ſententia, quamuis
multos habeat contradictores, valet ingreſſus,
& conditio reijcitur, vt de conditione proprium
reſeruante tenent Innocent. Hoſtienſ. Archid.
Laudunus, Ioan. Andr. & alij relati pleniſſimè ab
Henric. Boich. in cap. fin. de condit. appoſ. in
vltima quæſt. num. 14. verſ. Sed contrarium, &
de communi teſtatur Imola in cap. Cum M. Fe-
rarien. nu. 41. verſ. Quandoque vera, de Conſtit.
& ratio præcipua Ioan. Andr. in d. c. final. nu. 9.
verſ. Dic quod in monaſterio: eſt, quia culpa
miniſtri pactum, vel conditionem iniuſtam
adijcientis, obligationem, quæ Deo quæritur,
non diſſoluit, vt latius per Henric. Boich. ibid.
num. 15. verſ. Hoc idem tenet.
10 Vltimò obſeruandũ eſt hoc caſu non agi de cõ-
ditione ſuſpenſiua, ſed de conditione reſolutiua,
quæ ſi alias ſit honeſta, non vitiat matrimonium
carnale, puta cõtraho tecum matrimonium, & ſi
non dederis mihi decem, vel ſi Romã iueris, volo
te relinquere: nam ex quo a principio matrimo-
nium fuit validum, non poteſt diſſolui ex futuro
euentu, vt in cap. Cum ſis, de conuerſ. coniugat.
& ideo ſeruandum eſt conditione reiecta: caſus
eſt in cap. Quicunque, de condit. appoſ. iuxta
intellectum Vincentij, cum quo tranſeunt ibi
Ioan. Andr. Butr. & Abb. omnes num. 2. & Alex.
de Næuo num. 1. ad finem: quem ſequitur, &
communem dicit Nauarr. in Manual. cap. 22.
11 nu. 62. verſ. Tertium. Ergo nec vitiat profeſſio-
nem Regularem, per quam coniugium ſpirituale
contrahitur: nam ſicut non poteſt contrahi ad
tempus matrimonium carnale, vt in d. cap. final.
de condit. appoſit. ita nec ſpirituale illi æquipa-
ratum, cap. Inter corporalia, & cap. Quanto, de
12 tranſlat. epiſcopi. Status enim Religioſi per-
petuus eſt, & ſua ratione immobilis, vt docet
S. Thom. in 2. 2. quæſt. 88. art. 7. & quæſt. 183.
13 art. 1. Et quemadmodum lex abhorret adopti-
uos filios temporales, vt l. Si tibi, aliàs incipit
Quæſitum, ff. De adopt. ad eumdem modum ſa-
cri Canones abhorrent filios ſpirituales Religio-
num ad tempus conſtitui, & ad ſæculum remea-
re, cum profeſſio ſit votum ſolemne de præſen-
ti, quod diem, aut conditionem non recipit,
cap. De viduis, cap. Hæ vero, & cap. Quæ Chri-
ſto, 27 quæſt. 1. cap. Inſinuante. Qui cler. vel vou.
&

14 & ſcripſi plenius in c. Porrectum, num.6.de Regular. Præterea eſto conditio reſolutiua tanquã deſtructiua matrimonij, & ſic repugnans illius ſubſtantiæ vitiaret ab initio matrimonium carnale, ſecundum aliam opinionem, quæ fortè eſt verior, vt dixi in d.c.final. num.2. de condit. appoſ.tamen non ſic vitiaret votum ſolemne Religionis, per quod obligatio acquiritur Deo, ſecundum rationem differentiæ,quam inter hęc aſſignat, & pluribus confirmat Ioan.Andr. in eod.cap.final.num.9.verſ.Dic quod in matrimonio, & poſt eum Henriç. Boich. ibid. num. 15. verſ.Hoc idem tenet.

Ex his patet validam eſſe profeſſionem, & pactum vel reduci ad ſenſum congruum, vel vitiari, & non vitiare profeſſionem. Quia tamen eo pacto Superiores Regulares occaſionem captare poſſunt ſæuiendi in Regulares, & facilè eos eijciendi, quod multa mala parit, & reprehenditur ab Vberto d.c.99.expediret interdicere Prælatis, ne deinceps cum tali pacto aliquem reciperent ad profeſſionem. Quod ſi aliqui eiecti, qui vxores duxerint, audiri vellent, æquum eſſet eos audire, & ita reſolutum.

DE MAIORITATE, & obedientia.

Cap. His quæ.

SVMMARIVM.

1 *Cardinali Titulari Presbyteri, & Clerici Capellarum Titulo ſubiectarum debent obedientiam, & alia, de quibus hic.*

2 *Capitulum vacante titulo Cardinalatus ſuccedit in iuriſdictione, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum.*

3 *Obedientiam manualem Presbyteri, & ſimplices Clerici tenentur Prælato ſuo, & ſucceſſoribus exhibere.*
Declaratur, num.7.

4 *Et quæ dicatur obedientia manualis.*

5 *Feudatarius ſatis eſt,vt iuret fidelitatem eccleſiæ, ibidem, num. 5.*

6 *Curati tenentur præſtare Prælato obedientiam per iuramentum, nec ſufficit manualis.*

8 *Obedientia,reuerentia, & honorificentia, an & in quo differant.*

9 *Salutandi modi complures referuntur ſecundum diuerſas nationes.*

10 *Prælatos hodie, & maximè Papam adoramus, & genuflectimus.*

11 *Matricem eccleſiam tenentur adire Presbyteri, & Clerici Capellarum pro ſcrutinio, baptiſmo, & Capitulo.*

12 *In his tamen præualere debet conſuetudo.*

13 *Scrutinium quot modis accipiatur.*

14 *Ad Capitulum, vel Congregationem ſubditi conuenire debent non ad voluntatem Superioris,ſed temporibus conſuetis.*

15 *Cardinales habent in ſuo titulo, & in eccleſijs titulo ſubiectis epiſcopalem iuriſdictionem. & num.ſeq. vſque ad num.27.*

16 *Non tamen quoad ea, quæ à Concilio Tridentino Epiſcopis ſunt conceſſa.*
Quod intellige, vt num.52.

17 *Vicarius Vrbis non cognoſcit de cauſis ſub titulis Cardinalium.*

18 *Cardinales Presbyteri in ſuis titulis, & Diaconi in ſuis Diaconijs, & in Capellis ſubiectis habent ius epiſcopale.*

19 *Ideſt corrigendi, & cenſuras fulminandi.*

20 *Item ius viſitandi in ſuis titulis ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus.*

21 *Item inſtituendi, & deſtituendi.*

22 *Vnde poſſunt conferre beneficia ſuarum Eccleſiarum Titularium.*
Dummodò ſint præſentes in Curia alioquin ſolus Papa confert.
Item ius habent reſignationes admittendi. ibidem, & num.37.

24 *Item vtendi inſignijs Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcoporum, licet Epiſcopi non ſint.*

25 *Item ſuis ſubditis, & familiaribus in ſuis titulis primam tonſuram, & minores ordines conferendi.*

26 *Cardinales in ſuis titulis habentur loco Epiſcoporum quoad iuriſdictionalia tantum, non autem quoad Epiſcopalia, niſi ſint Epiſcopi.*

27 *Cardinalis in ſua eccleſia habet titulum, ac per eius obitum eccleſia dicitur vacare.*

28 *Cardinales Presbyteri tantum habent titulum, & eum titulo inſcribuntur, præter vnum.*

29 *Cardinalibus Presbyteris quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ aſſignantur à Sixto V.*

30 *Eccleſia S.Laurentij in Damaſo eſt titulus Cardinalis, & perpetuò aſſignata Vicecancellario pro tempore exiſtenti.*

31 *Capitulum an ſuccedat in iuriſdictione Prælati vacante Eccleſia. & num. ſeqq. vſque in fin.*

32 *Quid in Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, quæ eſt titulus Cardinalis. & num.42.*
Et quid in Capitulo alterius Collegiatæ. nu.36. & 39.
Et quid in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis. nu.49.
Et quid poſt Concilium Tridentinum. num.67.

33 *Capitulum Eccleſiæ, in qua eſt titulus Cardinalis, mortuo Titulari, non ſuccedit in iuriſdictione quoad ius puniendi crimina, & fulminandi cenſuras. & num.42.*

34 *Et an hoc procedat de iure communi, an verò propter reſeruationem, de qua hic.*

35 *Priuilegium in corpore iuris clauſum facit ius commune inter nominatos.*

36 *Prælati inferiores, exceptis Cardinalibus in ſuis titulis, non habent iuriſdictionem ordinariam de iure communi. & num. ſeqq.*

37 *Cardinales in ſuis titulis habent ius pinguius,quàm plebani.*

38 *Plebs non fundat intentionem in Capellis de iure communi, niſi Eccleſia matrix ſit titulus Cardinalis.*

39 *in Capitulum ſede vacante an tranſeat iuriſdictio competens inferiori Prælato de iure ſpeciali & num.ſeqq. vſque ad num.49.*

40 *Deuolutio iuriſdictionis non inducitur niſi in caſibus iure expreſſis.*

41 *Abbatiali ſede vacante Epiſcopus de iure ſuccedit in facultate dandi licentiam Monacho acceptandi*

di executionem teſtamenti.

43 *in Capitulum ſede vacante non tranſeunt quæ competunt Prælato de iure ſpeciali. & num. 46.*

44 *Capitulum Paduanum ſede vacante non ſuccedit in facultate conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterij.*

45 *Monaſterio vacante an Conuentus poſſit Monachos recipere.*

47 *Prælatus, & Capitulum faciunt vnum corpus, & poteſtas eſt in Eccleſia, & dignitate.*

48 *Iuriſdictio ſimultanea inter Prælatum Eccleſiæ inferioris, & Capitulum item adminiſtratio bonorum abſque dubio tranſit in Capitulum ſede vacante.*

49 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante poteſt iudicare, abſoluere, & excommunicare, ſed non anathematizare.*

50 *Item poteſt viſitare, & procurationes recipere. & num. 75.*

51 *Item poteſt de delictis etiam extra viſitationem contra certas perſonas inquirere.*

52 *Item poteſt ſindicare Fiſcalē Epiſcopi prædefuncti.*

53 *Item poteſt ſtatuta condere, non tamen duratura in tempus ſucceſſoris.*

54 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante non ſuccedit in iuriſdictione Epiſcopo delegata, etiam ex generali delegatione Sedis Apoſtolicæ.*

55 *in Capitulum ſede vacante non tranſeunt ea, quæ ex Concilio Tridentino competunt Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato.*

56 *Niſi detur Epiſcopo facultas procedendi etiam authoritate Apoſtolica.*

Vicarius Capituli ſede vacante poteſt transferre beneficia ſimplicia ab Eccleſijs collapſis. ibidem.

57 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante non poteſt beneficia conferre, licèt poſſit præſentationes admittere, & inſtituere.*

58 *Item non poteſt bona Eccleſiæ alienare. & n. ſeqq.*

59 *Item non poteſt dare licentiam Clerico tranſeundi ad aliam Eccleſiam.*

60 *Item non poteſt dimiſſorias ad Ordines concedere infra annum à die vacationis, niſi arctatis ratione beneficij recepti, vel recipiendi.*

61 *Et quibus caſibus Capitulum poteſt dimiſſorias concedere, poteſt etiam interſtitia remittere; non autem Capituli Vicarius, niſi ex mandato ſpeciali.*

62 *ad Capitulum Epiſcopo exiſtente hæretico ſpectat facultas concedendi dimiſſorias.*

Dimiſſorias ſufficit obtinere ab vno ex Canonicis ſi reliqui propter hæreſim ſint diſperſi, vel adeunda eſt Sedes Apoſtolica. ibid. & num. ſeq.

63 *Capituli ius in vno conſeruatur.*

64 *in Capitulum ſede Epiſcopali vacante an, & quomodo tranſeant ea, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, & num. ſeq.*

65 *Ordinum, & Sacramentorum collatio eſt de lege iuriſdictionis.*

66 *Capitulum ſede vacante de iure communi non arctatur ad conſtituendum Vicarium, ſed poteſt iuriſdictionem per ſeipſum exercere.*

67 *Capitulum infra octo dies poſt mortem Epiſcopi ex Concilio Tridentino tenetur Vicarium, ſeu Officialem conſtituere, vel exiſtentem confirmare.*

68 *Capitulum ſede Epiſcopali vacante poſt Concilium Trident. ita demum poteſt duos Vicarios in ſolidum, vel alternis menſibus conſtituere, ſi ita ſe habeat immorabilis conſuetudo.*

69 *Vicarius ſede vacante datus etiam ad certum tempus poteſt ad libitum Capituli reuocari.*

70 *Non obſtante iuramento, licèt reuocantes ſint periuri.*

71 *Aliquando tamen dari ſolent litteræ ad Capitulum, vt Vicarium non amoueat.*

72 *in Vicarij deputatione ſede vacante Capitulum poteſt præfinire tempus, quo elapſo eius iuriſdictio expiret.*

73 *Sede vacante iuriſdictio reſidet principaliter penes Capitulum; exercitium verò penes Vicarium.*

74 *ad Capitulum ſede vacante non ſpectat ſubſtitutio facienda propter abſentiam Vicarij, vel aliorum Officialium, ſed ad ipſos Officiales.*

75 *Capitulum ſede vacante abſque Vicario non poteſt Viſitatorem eligere ad viſitandam diœceſim.*

76 *Item non poteſt eligere arbitros ad cognoſcendum de cauſis ſuſpicionum Vicarij, ſed per ſeipſum cognoſcere.*

77 *Capitula Cathedralium dumtaxat arctantur à Concilio Tridentino ad eligendum Vicarium ſede vacante, non autem Capitula Collegiatarum Eccleſiarum.*

1 HIS QVÆ. Mortuo Prælato, ipſius ſubditi debent Capitulo in omnibus obedire, niſi pro bono pacis aliquid fuerit exceptum. Hoc dicit: ſecundum Ioan.
Andr. Bald. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. &
Imol. vel aliter ſecundum Abb. & Ioan. de Anan.
Presbyteri, & Clerici Capellarum in titulo Cardinalatus debent Cardinali obedientiam, & cæ-
2 tera, de quibus hic. Vacante autem titulo ſuccedit Capitulum illius eccleſiæ, niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum. Diuiditur in duas partes. In prima determinat quid iuris ſit non vacante eccleſia. In ſecunda quid iuris ea vacante.
Secunda ibi, *Quando autem.*
3 Nota primo ibi, *earumdem Capellarum Presbyteri, & Clerici.* Sacerdotes non curatos, &
ſimplices clericos teneri exhibere Prælato ſuo,
& Succeſſoribus manualem obedientiam, vt hic,
& in cap. Olim, in primo reſponſo verſ. A quo,
ſupra de reſtitut. Spoliat. & hic notant Innoc. in
4 princ. Hoſt. num. 3. & Ioan. Andr. num. 9. & dicitur manualis, ſcilicet ſine ſcriptura, vt hic, &
c. Legebatur, ſupra eod. & ſine iuramento, vt in
c. Nullus, de iureiur. & declarat gloſſ. prima hic,
& Butr. num. 11. Neque hoc eſt ſpeciale in Cardinalibus, vt quidam putant; ſed obtinet etiam
in alijs Prælatis ſecundum Hoſtien. cuius opinionem dicit eſſe veriorem Cardinal. num. 2. per
5 d. c. Legebatur, vbi etiam hoc tenet gloſſa prima. Non obſtat c. Veritatis, infra, de iureiur.
vbi non tenetur quis præſtare obedientiam Succeſſori. Quoniam illud procedit in feudatario,
6 qui ſatis eſt vt iuret fidelitatem Eccleſiæ, ſecundum Abb. Antiq. hic num. 1. Item non obſtat
d. c. Nullus, vbi Sacerdotes tenentur præſtare
obedientiam Prælato ſuo per iuramentum, &
ſic non ſufficit manualis. Quoniam loquitur in
Sacerdotibus curatis, ſecundum gloſ. primam
7 in d. c. Legebatur, & Butr. hic nu. 10. Demum
non obſtat c. Si in plebibus, 63. diſt. & c. Poſtulaſti, infra de iurepatr. vbi ſatis eſt vt Presbyteri, & Clerici Capellarum faciant obedientiam
manualem Prælato ſuo immediato. Si quidem
illa iura vendicant ſibi locum in Capellis, in

qui-

quibus ſunt Collegia: tunc enim ſatis eſt, vt is, qui præeſt Collegio, manualem obedientiam exhibeat Prælato Superiori: quod verò hic dicitur, obtinent in Capellis, in quibus non ſunt Collegia, ſed in ſingulis ſinguli, vnus, vel plures, non tamen vt Collegium; tunc enim facient obedientiam Cardinali, vel alteri, cui ſubſunt. c. dilecta, inf. de exceſ. Prælat. ſecundum Vincen. hic, cum quo tranſeunt Io. Andr. num. 3. Bellam. in 1. oppoſ. Card in 2. quæſt. Anchar. in not. & Ioan. de Anan. n. 1.

8 Secundò nota ibi, *obedientiam*, aliud eſſe obedientiam, aliud reuerentiam, & aliud honorificentiam, vt per Butr. num. 5. Obedientiam ſecundum Abb. Antiq. num. 1. in ver. Obedientiam, conſiſtit in his, quæ fiunt in iudicio, vt veniant cum citabuntur: & extra iudicium, vt pareant iuſtis præceptis. Reuerentia pertinet ad executionem præcepti in his, quæ fiunt extra figuram iudicij, veluti vt quotannis accedant ad Synodum, c. Quoniam quidam, 18. diſt. niſi
9 neceſſitas eos excuſet, cap. Romana de ſentent. excomm. Honorificentia eſt in aſſurgendo, & huiuſmodi Vincentius exponit honorificentiam, ſcilicet Hiſpanicam *humiliamus nos*. Francorum *Deus vos ſaluet*. Lombardorum, *Benuegna*. Sara-
10 cenorum *ex illa mela aloe*. ſecundum Romanos pilei. Hodie ſecundum Io. Andr. n. 4. & Bellam. in princ. flectimus genua, & prælatos adoramus, præcipuè Papam: de quo tamen remittit Ioan. Andr. ad ea, quæ ipſe notat poſt Hoſt. in c. Etſi Chriſtus, num. 5. in ver. Transferetur, infra, de iureiur. Tu vide S. Thomam in 2. 2. qu. 84. art. 1. vel ſecundum alios obedientia conſiſtit in executione mandatorum. Reuerentia in honore, qui exhibetur ſine verbis. Honorificentia cum verba proferuntur, vel dic iſta eſſe Synonima, & hic fuiſſe inculcata maioris expreſſionis cauſa, vt per Cardinalem in 3. q. & Abb. n. 1. in antepenult. notab.

11 Tertiò nota ibi, *Scrutinio*. presbyter, & Clericos Capellarum tenere accedere ad Eccleſiam matricem pro ſcrutinio, baptiſmo, & Capitulo, concordant cap. Dilectus, infr. de Capell. Monach. & hic notant Innoc. num. 2. verſ. Nam de iure, Hoſt. num. 5. in eod. verſ. Ioan. Andr.
12 num. 7. & Bellam. in princ. verſ. Nam de iure, & idem Innoc. in c. Ad audientiam, il primò, circa fin. in ver. Honor, infr. de Eccleſ. ædific. cum quo Hoſt. num. 3. in verſ. Competens, Ioan. Andr. num. 10. & alij tranſeunt, licèt in his ſe-
13 cundum eos præualere debeat conſuetudo, c. fin. ſupra de offic. Archid. Scrutinij autem nomine intelliguntur catechiſmi, ſiue exorciſmi, qui fiunt baptizandis per viginti dies ante baptiſmum, vt cap. Ante viginti, de conſecr. diſt. 4. & c. Peruenit, 10. q. 1. Hoſtien. & Abb. Antiq. hic ambo nu. 1. & eſt vulgare Romanorum, vt notat gloſſa in d. c. Dilectus, in ver. In ſcrutinijs, de Capell. Monachor. Hæc enim ſcrutinia in maiori hebdomada fieri conſueuerunt circa pueros poſt in magno ſabbatho baptizandos, vt ibi adnotatur in gloſſa marginali, & ex Goffredo ibidem referunt Hoſtien. & Ioan. Andr. Aliter accipitur ſcrutinium in Concilio generali, cap. Quia propter, de elect. & in Concilio Lugdunenſi, c. In electionibus, eod. tit. lib. 6. vbi Hoſt. num. 3. ponit treſdecim modos, quibus accipitur ſcrutinium.

14 Quarto nota ibi, *conueniant temporibus conſuetis*. Non ad voluntatem Superioris, ſed ſicut conſuetum eſt debere ſubditos venire ad Capitulum, ſeu Congregationem, vt ex hac littera colligunt Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. n. 2. Ioan. Andr. num. 5. Bellam. num. 3. Butr. num. 6. Cardin. in 3. not. & Abb. in penult. not.

15 Quinto nota ibi, *ipſius Cardinalis correctionem*. Cardinales habere in ſuo titulo, & in Eccleſijs titulo ſubiectis Epiſcopalem iuriſdictionem, vt hic eſt tex. qui ad hoc conſueuit quotidie allegari, & non reperitur alibi, ſecundum Abb. in 2. not. & quem omnes extollunt, vt inquit Felin. in princ. & ita Ioan. Monach. in c. Vnic. num. 2. infra eod. lib. 6. atteſtatur Papam ſibi reſpondiſse, cuius dictum hic referunt, & ſequuntur Ioan. Andr. num. 11. Bellam. in fine, Cardin. in 3. oppoſ. in fin. & communiter Doctores, vt dicit Abb. in 2. notab. & Ludouicus Romanus in ſermone ſuo, quem habuit in Concilio Baſileenſi poſito in calce Conciliorum ſuorum, n. 19. in fin. Idem firmant Cardin. in Clem. Ne Romani, §. Irritum, num. 4. de elect. Cardinalis Iacobat. de Concilio lib. 2. art. 2. num. 11. Gondiſal. Villadiego de orig. Cardinal. num. 7. Aeneas de Falcone de reſeruat. qu. 2. principali, num. 10.
16 & alij paſſim. Et quamuis Gregorius XIII. dixerit, ſe nolle, vt ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt à Concilio Tridentino competant Cardinalibus in ſuis titulis, eo quod licet habeant quaſi epiſcopalem iuriſdictionem, ibi tamen verè, & propriè non ſunt Epiſcopi: nihilominus extra facultates à Concilio conceſſas ſalua manet iuriſdictio Cardinalium in ſuis titulis ad præſcriptum huius Decretalis, vt ex ſacræ Congregationis ſententia ſcripſi plenius in c. Ne pro dilatione num. 42. infra de pœnit. & remiſ.

17 Ideoque Cardinalis Vrbis Vicarius non cognoſcit de cauſis ſub titulis Cardinalium, vt per Manfred. de Cardin. deciſ. 106. & modernos de reſignat. benef. lib. 7. q. 12. num. 12.

18 Procedit autem hæc concluſio non ſolum in Cardinalibus Præsbyteris, ſed etiam Diaconis videlicet, vt illi in ſuis Titulis, hi verò in ſuis Diaconijs quaſi epiſcopalem habeant iuriſdictionem, vt eſt expreſſum in conſtitutione Sixti V. quæ incipit Religioſa. Idibus April. 1587. in Bullar. tom. 2. pag. 571. vbi in princ. ſic legitur. [Præter ſex Epiſcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Vrbi finitimis præſunt, ſingulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propriæ in Vrbe Eccleſiæ tituli videlicet, & Diaconiæ cum ſuis Clero, & Populo, ac quaſi epiſcopali iuriſdictioni in ſpiritualibus, & temporalibus regendæ, & adminiſtrandæ committantur.] Hæc ibi.

19 Itaque Cardinales in ſuis Titulis, Diaconijs, & in cappellis ſubiectis ius habent corrigendi, & excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias fulminandi, vt hic eſt expreſ-
20 ſum, & notat Abbas loco citato. Item ius habent viſitandi in ſuis titulis, ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus, vt tradit Io. Franciſcus Pauin. de viſitat. par. 1. q. 2. nu. 26. per hunc textum, & Felin. hic num. 1. verſ. Et iſtis adde, & patet ex Conſtitutione Leonis X. incipien. Supernæ, §. 19. in Bullar. tom. 1. pag. 474. vbi diſponitur, vt Cardinales tituli ſui loca ſi præſentes

in

in Curia fuerint, perſonaliter, ſi verò abſentes per Vicarium idoneum ſemel ſaltem ſingulis annis viſitent Clericos, & populos Eccleſiarum titulo ſuo ſubiectarum, cum diligentia inquirant, vigilentque circa cultum Diuinum, & bona dictarum eccleſiarum, moreſque in primis, & vitam Clericorum, & Parochianorum ſolerter explorent, eoſque omnes, & ſingulos ad rectè, honeſtèque viuendum paterno moneant affectu.

21 Item ius habent, inſtituendi in ſuis titulis, vt eſt textus in c. Querelam ſupra de elect. ibi [à Cardinali S. Suſannæ, cui ead. eccleſia tanquam capella ſuo titulo in ſpiritualibus eſt ſubiecta, canonicè fuerat inſtitutus] & notat Innocent. in c. Dilectus, num. 4. de capell. Monachor. dicens inſtitutionem, & deſtitutionem ſpectare ad Cardinales in ſuis titulis, Felin. hic num. 1. verſ. Adde Innocentium, & alij apud Quintil. Mandoſ. in reg. 7. Cancellar. quæſt. 31. num. 5.

22 Vnde poſſunt conferre beneficia ſuarum eccleſiarum titularium, vt per Sarnen. in reg. de Trien. quæſt. 31. num. 16. & Felin. loc. citato, vbi refert Ioan. Franciſ. Pauin. in tract. de poteſt. cap. Sede vacan. fol. 38. enumerantem aliqua priuilegia Cardinalium, inter quæ dicitur fuiſſe eis conceſſum à Sixto IV. vt liberè poſſint conferre omnia beneficia eccleſiarum, in quibus intitulati ſunt, vel Commendatarij, non obſtantibus expectatiuis, & reſeruationibus, niſi vacent in Curia, nec de illis Papa prouidet, niſi de expreſſo Cardinalis, Ordinarij, vel commendatarij conſenſu. Sed circa hoc indultum vide tu

22 Conſtitutionem Pauli V. incipien. Sanctiſſimus

23 in Bullar. tom. 3. pag. 246. Et prædicta intellige dummodo ſint præſentes in curia, alioquin ſolus Papa confert, vt in prædicta regula ſeptima Cancellariæ, & eadem ratione ius habent eorundem beneficiorum reſignationes admittendi, vt tradunt Moderni de reſignat. beneficior.

24 lib. 7. qu. 12. num. 8. Amplius inſignijs Pontificalibus in ſuis titulis vti, & ſolemnem benedictionem impertirj more epiſcoporum, licèt epiſcopi non ſint, vt notat Hoſt. & Ioan. Andr. in cap. 1. de ſupplen. neglig. Prælat. & Felin. in c. In-

25 ter monaſterium, num. 3. de re iudic. Item poſſunt ſuis ſubditis, & familiaribus in ſuis titulis primam tonſuram, & minores ordines conferre, ſecundum Hoſt. & Ioan. Andr. loco citato, & idem Io. Andr. in c. Cum contingat, & ibi dixi num. 9. ſupra de ætat. & qualitat. Felin. in dict. c. Inter monaſterium, num. 2. Martin. Lauden. in tract. de Card. qu. 20. Cardin. Iacobat. de Conc. lib. 1. art. 12. verſ. Item Cardinalibus, Rota deciſ. 731. nu. 10. part. 1. diuerſ. Dummodo tamen ſint Sacerdotali charactere inſigniti: aliàs ſecus, per ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Quo-

26 niam, 69. diſt. & in dict. c. Cum contingat. Reliqua verò, quæ ordinis epiſcopalis ſunt, exercere non poſſunt, niſi ſint epiſcopi, vt hic per Bald. num. 1. Imol. in Clem. Ne Romani, in 4. q. num. 24. de elect. vbi dicit Cardinales in ſuis titulis haberi loco Epiſcoporum quoad iuriſdictionalia, & quoad epiſcopalia ſi ſint Epiſcopi, aliàs quoad iuriſdictionalia, ſecundum cuius dictum ſequitur Felin. hic num. 1.

27 Sexto nota ibi, *vacabit*. Cardinalem in ſua eccleſia habere titulum, ac proinde per eius obitum eccleſiam vacare, vt hic per Butr. in

28 1. notab. ſoli tamen Presbyteri Cardinales habent titulum, & cum titulo inſcribuntur, vt in c. Querelam, & in c. Coram ſupra de elect. in c. Licet, il terzo, de teſtib. & in c. 2. de cler. non reſid. & notat hic Hoſt. num. 1. Cardin. in 1. not. & Ioan. Andr. num. 2. Hoſtienſis in c. Cum olim, il primo ante num. 1. in ver. Baſilicæ, de priuileg. vbi notat omnes Cardinales Presbyteros ſcribi cum titulo præter vnum, qui inſcribitur, Baſilicæ Duodecim Apoſtolorum Presbyter Cardinalis, vt illic patet, & ſequitur Ioan. Andr. n. 3. in eod. ver. Vbi redarguit Speculatorem, quod ad hoc non aduerterit, in tit. de libell. conuent.

29 §. Iam nunc videndum, poſt principium. Hodie hæc ſunt expreſſa in conſtitutione Sixti V. de qua in præcedenti notabili, vbi quinquaginta Cardinalibus Presbyteris aſſignantur quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ, & in §. 7. in fin. interdicitur ne vnquam aliqua ex Diaconijs Presbytero, neque contra vllus ex titulis Diacono Cardinali concedatur, vel aſſignetur. Verum tamen quod attinet ad diſpoſitionem huius textus prædicta diſtinctio impertinens eſt, quia ſiue Cardinales ſint Presbyteri, ſiue Diaconi, & ſiue habeant titulum, ſiue Diaconiam, habent indiſtinctè in ſuis Eccleſijs, & Capellis ſubiectis ius epiſcopale, vt concluſum eſt in præcedenti notab.

30 Septimo nota ibi, *Eccleſia S. Laurentij in Damaſo*: iuncta ſuprafcriptione, huiuſmodi Eccleſiam eſſe titulum Presbyteri Cardinalis. Per litteras Clementis VII. eccleſia hæc Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuo conceſſa, & aſſignata fuit, vt refertur in præcitata Bulla Sixti V. vbi etiam in §. 5. diſponitur, vt alius præterea titulus vltra numerum præfinitum additus ſit, vt ſi quando contingat Diaconum, vel epiſcopum Vicecancellarium eſſe, & ideo eumdem prædictæ Eccleſiæ Sancti Laurentij præeſſe, alieni Presbytero Cardinali proprius titulus non deſit.

31 QVÆRO, generaliter in ſecunda parte textus, an Capitulum ſuccedat in iuriſdictione Prælati vacante eccleſia.

Pro clariori ſolutione diſtingue. Aut quæritur de Capitulo Collegiatæ eccleſiæ, quæ eſt titulus Cardinalis; Aut de Capitulo alicuius eccleſiæ Collegiatæ; Aut de Capitulo eccleſiæ Cathedralis.

32 In primo membro breuiter concludo, mortuo Cardinali titulari iuriſdictionem deuolui ad Capitulum ipſius eccleſiæ. Textus apertus eſt in ver. Quando autem, & in hoc conueniunt omnes:

33 Ab hac tamen concluſione excipe correctionem, excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum. Hæc enim quatuor Papa hic ſibi reſeruat pro bono pacis, vt in verſ. Excepto, & correctio intelligas iudicialem, ſcilicet in puniendo crimina, diffiniendo, & ſententias ferendo, ſecundum Innocent. in fin. cum quo Hoſt. Ioann. Andr. Bellam. & alij tranſeunt.

34 Sed hic quærunt Doctores an prædicta quatuor, quæ hic excipiuntur, mortuo Cardinali Titulari de iure communi tranſeant in Capitulum, duæ ſunt opiniones: nam gloſſa vltima, ex eo quod Pontifex prædicta ſibi reſeruauerit pro bono pacis, arguit vt ſecluſa reſeruatione, in Capitulum hæc tranſeant. Et ita iure communi inſpecto ſecundum gloſſ. Capitulum vacante eccle-

eccleſia poteſt iudicare, abſoluere, & excommunicare, ad hoc c. Cum olim, infra eod. & c. Ad abolendam, de hæret. cum alijs in gloſſa allegat. & hanc partem amplectitur Abb. Antiq. hic in fin. & Bellam. in 5. notab. Sed alij, & fortè melius, ſecundum Innoc. in ver. Alij aliter, num. 2. iuriſdictionem, quam habet Cardinalis Titularis, non tranſire in Capitulum ſede vacante quoad poteſtatem corrigendi, & fulminandi cenſuras. Tum quia cum excommunicatio ſit mucro epiſcopalis, cap. Corripiantur, 24. qu. 3. Capitulum hanc poteſtatem excommunicandi non habet iure proprio, nec Cardinalis Titularis, vel alius Prælatus illam recipit à Capitulo eligente, ſed à Papa, vel alio confirmatore, vt notatur in cap. Quanto, ſupra de offic. Ordinar. & conſequenter talis poteſtas non eſt in Capitulum tranſmiſſibilis. Nec obſtant iura allegata in gloſſa: quia loquuntur in Capitulo eccleſiæ Cathedralis, de quo dicetur infra in 3. membro. Item non obſtat, quod Papa hæc ſibi reſeruando, videatur innuere, vt prius competerent Capitulo. Quoniam reſpondetur Papam noluiſſe hunc articulum diffinire, quia conſuetudo Vrbis contraria allegabatur, ſecundum quam Capitulum dicebatur poſſe excommunicare, & corrigere. Vnde Pontifex vt litigium vitaret, & ſcandalum, noluit hanc conſuetudinem approbare, ſed ex ſuo officio pro bono pacis hoc ſuæ prouidentiæ reſeruauit, vt hic dicitur. Ita Innocent. quem totidem ferè verbis referunt, & probare videntur Ioan. Andr. n. 7. Bellam. num. 5. in 2. oppoſ. & num. 6. & plerique alij. Prima tamen opinio videtur magis placere Hoſtienſ. & eam ſequitur Abb. num. 2. in vlt. notab. quia intellectus Innocentij circa conſuetudinem, quæ in Vrbe allegatur, eſt diuinatiuus, & impropriat litteram huius tex. vt hic per eum. Sed circa hunc articulum vlterius non inſiſto, quia hoc vnum, eſt, quod mortuo Cardinali Titulari Capitulum non poteſt hodie cauſas criminales cognoſcere, nec cenſuras promulgare. Vnde parum refert vtrum hanc poteſtatem non habeat ex iure communi, vel ex eo quod fuerit illi ablata per reſer-
35 uationem Papæ: nam cum talis reſeruatio ſit in iure inſerta, vt hic patet; eſt ius commune; ſicut dicimus de reſeruatione beneficiorum vacantium in Curia, vt in cap. 2. de præben. lib. 6. & de priuilegio in corpore iuris clauſo, quod facit ius commune inter nominatos, vt notat gloſſa 4. in c. Conſtitutionem, de regular. eod. lib. & in Clement. Dudum, §. Verum, in ver. De iure, de ſepult. & apertius Ioan. Andr. poſt Hoſtienſ. in cap. Ex parte, il primo, num. 3. ſuper ver. Cæteris, de decim.

36 In ſecundo membro principali id eſt in Capitulis Collegiatarum eccleſiarum, quæ non ſunt tituli Cardinalium, ſolutio quæſtionis pendet ab alia inſpectione, videlicet An illarum Prælati habeant de iure communi in eccleſia, & capellis eidem ſubiectis ordinariam, & quaſi epiſcopalem iuriſdictionem; nam ſi eam non habent, fruſtra quæritur an illa ſit tranſmiſſibilis in Capitulum ſede vacante, vt dicit Imol. hic in fin. num. 2. verſ. ecce quomodo. In hoc autem articulo quamuis nonnulli contradicant, vt latiſſimè per Abbatem in c. Cum contingat, à n. 21. infr. de for. compet. tamen magis communis, & verior opinio eſt Prælatos inferiores, exceptis Cardinalibus in ſuis titulis, non habere ordinariam iuriſdictionem de iure communi. Ratio eſt, quia ſolus epiſcopus de iure fundat intentionem ſuper iuriſdictione ordinaria in tota diœceſi, c. Omnes Baſilicæ, 16. qu. 7. c. Conquerente, de offic. Ordinar. cap. Cum epiſcopus eod. titul. lib. 6. cum multis ſimilibus. Vnde inferior Prælatus, vel Plebanus, qui contendit iuriſdictionem ad ſe pertinere, docere debet, aliàs ſuccumbit; c. Dilectus, infra de capell. Monachorum, & c. Cum olim, de præſcr. lib. 6. & hanc opinionem ſequuntur hic Bellam. num. 6. & Butr. num. 11. Ioan de Lignano in Clem. Ne in agro,
37 de ſtat. Monachor. relatus à Bellam. d. nu. 6. verſ. Lignanus dicit ſic. Idem ſentit Innocent. in c. Dilectus, in verb. hoc ius, verſ. Poſſet dici, dum ait per hunc tex. Cardinales in ſuis titulis habere ius pinguius, quàm Plebanos, quia in ipſis inſtitutio, & deſtitutio, ſpectat ad Cardinales, ſed in alijs ſpectat ad epiſcopum vt in d. c. Conquerente, de offic. Ordinar. & hæc verba Innocentij ſequuntur ibidem Ioan. Andr. num. 9. verſ. Sed poſſet dici, & Cardin. col. 2. in 2. oppoſ. & Butr. in c. Dilecto, in 2. not. & num. 23. verſ. In fine gloſſæ, ſupra de offic. Archid. & conſentit idem Card. in Clem. Ne Romani, §. Irritum n. 4. in fin. de elect. dicens hoc eſſe verius, & in c. Cũ
38 venerabilis ad fin. de except. vbi ait Plebes non fundare intentionem ſuam in capellis de iure communi, niſi eccleſia matrix eſſet titulus Cardinalis, per hunc textum, & ſubdit ſe ita ſæpius conſuluiſſe, præſertim in ardua lite inter plebem de Cento, & eccleſiam Centi. Eſt eius conſ. 65. quod incipit, Thema tale eſt Plebs ſanctæ Mariæ de Cento, & eum ſequitur Felin. hic. num. 1. verſ. & dicit Cardinalis, & in d. cap. Cum venerabilis, num. 32. infr. de except. vbi ponit regulam cum quinque fallentijs, et hæc opinio ſeruatur in Curia. Nam probata exiſtentia eccleſiæ, vel capellæ intra fines alicuius diœceſis, tam in Rota, quàm in ſacra Congregatione Concilij illico dari ſolet epiſcopo diœceſano mandatum de manutenendo in exercitio totius iuriſdictionis epiſcopalis ex ſola exiſtentia iuris communis, quandiu inferior non docuerit iuriſdictionem de iure ſpeciali ad ſe pertinere, vt plenè ſcripſi in c. Nullus, num. 27. infra de Paroch. & vide quod dixi in cap. Significaſti, num. 2. & ſeqq. infr. de for. compet. Itaque inſpecta iuris communis diſpoſitione inferior Prælatus, ſeu Plebanus non vendicat ſibi iuriſdictionem in Eccleſia, & capellis eidem ſubiectis, & conſequenter fruſtra quæritur, vt initio dixi, an huiuſmodi iuriſdictio mortuo Prælato ſit tranſmiſſibilis in Capitulum.

39 Sed quia talibus poteſt competere iuriſdictio de iure ſpeciali priuilegij, ſtatuti, conſuetudinis, præſcriptionis, c. Cum ab eccleſiarum, de offic. Ordin. d. c. Cum olim, & c. Auditis, de præſcr. c. Accedentibus, de exceſſ. Prælat. cum multis ſimil. ideo ſuccedit quæſtio, An talis iuriſdictio competens Prælato Eccleſiæ inferioris, quæ non eſt titulus Cardinalis, tranſeat in Capitulum.

Et quidem Ægid. Bellam. hic num. 6. ver. Sed pone, tenet, licèt vacillando, iuriſdictio ad matricem Eccleſiam, & eius Prælatum de iure aliquo ſpeciali pertinentem Eccleſia ipſa vacan-
te

te intius Capitulum, ſeu Collegium, non tranſire.
40 Tum quia licet hoc ſit expreſſum in Capitulis
Cathedralium Eccleſiarum, vt in c. Cum olim,
infra eod. cum ſuis concord. tamen in Collegijs
inferiorum Eccleſiarum hoc non reperitur iure
cautum: & deuolutio iuriſdictionis induci non
debet niſi in caſibus in iure expreſſis, c. Quamquam,
cum ibi notatis, de elect. lib. 6. & eò magis,
quia inter hæc magna eſt rationis diuerſitas:
nam in Cathedrali ſi in iuriſdictione Capitulum
non ſuccederet, non eſſet alius, qui poſſet
huic defectui prouidere: ſed in matrice ſecus;
41 quia adeſt Epiſcopus, qui adiri, & prouidere
poteſt ad hoc quod notant Archid. & Io. Andr.
in c. 2. de teſtam. lib. 6. quos ſequitur Felin. hic
col. 3. poſt princ. verſ. Quarto arguitur, decidentes
Epiſcopum ſede Abbatiali vacante ſuccedere
Abbati in danda licentia Monacho acceptandi
executionem teſtamenti; quia ſecundum
eos Epiſcopus habet curam ſtatus Monaſterij
vacante ſede, & ipſe dat adminiſtrationes
in temporalibus, & ſpiritualibus. Non obſtat
hæc decretalis; tum quia loquitur in Eccleſia,
quæ eſt titulus Cardinalis; tum quia varios recipit
intellectus; tum verò quia non apparet quę
iura pro matrice Eccleſia hic allegata, & producta
fuerint ſecundum Bellam. qui tamen in
42 fin. nihil decidit, ſed cogitandum relinquit. Sed
huic opinioni non obſcurè adhæſit Innocentius
in c. Cum acceſſiſſent, de conſtitut. quem refert,
& ſequi videtur Abb. in c. Cum dilectus, num. 9.
ſupra de conſuetud. dicens pleroſque voluiſſe,
vt mortuo Prælato inferiori, Capitulum non
ſuccedat in illius iuriſdictione: & idem Innoc.
hic, & poſt eum Butr. Imol. & Domin. relati à
Felin. col. 3. poſt med. verſ. Secundo eſt deciſio:
nam vt ipſi dicunt, ſi eſt capitulum Eccleſiæ tituli
Cardinalatus, tunc Capitulum ſuccedit, niſi
aliquid reperiatur exceptum, prout hic factum
fuit: & ideo ſicut Capitulum Eccleſiæ Cathedralis
ſuccedit, cap. Cum olim, infra eod. ita
ſuccedit Capitulum titulorum Cardinalium:
Si autem loquimur de alijs matricibus Eccleſijs,
tunc Capitulum de iure nihil ſibi vendicat vacante
eccleſia in Capellis eidem ſubiectis. Idem
tenet Imola hic in prima columna, verſ. Sed
certè, dicens ſpeciale eſſe in titulo Cardinalis,
vt iuriſdictio quoad quædam tranſeat in Capi-
43 tulum Sede vacante. Ergo ſecus in alijs, l. Ius
ſingulare, ff. De legib. Idem Cardin. hic col. 2.
in 3. oppoſ. verſ. Et dicit Ioan. Monachus, vbi
ait, quod hic dicitur, quod Capitulum ſuccedit
Presbytero Cardinali vacante ſede, non habere
locum in alio Prælato non Epiſcopo, qui non
eſt Cardinalis: & ita interpretatur reſponſum
à Papa Bonifacio datum Ioan. Monacho Cardinali:
& pro hac opinione allegari poſſunt qui
dicunt in Capitulum Sede vacante non tranſire
illa, quæ competunt Prælato de iure ſpeciali,
gloſ. in cap. Scriptum, in ver. Temporis, & ibi
Abb. in 5. col. de elect. Innoc. in c. Verum, &
ibi etiam Felin. in princ. infra de foro compet.
Et ideo Capitulum Paduanum non ſuccedit in
poteſtate conferendi gradum Doctoratus, &
Magiſterij, qui competit Epiſcopo de iure ſpeciali,
ſecundum Cardin. in d. c. Verum, & Ioan.
de Anan. hic num. 3. nec in iuriſdictione delata,
vt dicam infra n. 54. nec in feudali iuriſdictione,
vt per Ioann. de Anan. d. num. 3. de quo plenè
in d. c. Verum, & pro hac opinione Felin. hic
col. 3. verſ. Sed aduerte, inducit ſeptem motiua,
concludens eam in puncto iuris poſſe ſuſtineri;
ſed non reſpondet obiectis, & fatetur materiam
45 eſſe dubitabilem; ſic tamen ſeruari de conſuetudine
videtur atteſtari Speculator in tit. de ſtat.
Monach. num. 26. verſ. Vigeſimoptimo, vbi dicit
Monaſterio vacante quoſdam tenere totam
poteſtatem reſidere penes Capitulum; ideoque
Capitulum, ſiue Conuentum poſſe Monachos
recipere, maximè de Epiſcopi voluntate. Sed
ſtatim ſubdit: Contrarium tamen ſeruari videmus,
& benè, arg. cap. Illa. Ne Sede vacante, &
cap. Nouit, de his quæ à Prælat. ſine conſenſ.
Capit. niſi velimus referre dictum Speculatoris
ad ſolam receptionem Monachor. quod hodie
expeditum eſt in cap. fin. de regular. lib. 6.

Contrariam opinionem, videlicet etiam in
eccleſijs inferioribus, quæ non ſunt tituli Cardinalium,
mortuo Prælato iuriſdictionem ad Capitulum
deuolui, amplectitur Abb. hic num. 2.
vbi poſt multa concludit, quod vbi poteſtas aliqua
ratione Prælaturæ competit Prælato, eo
mortuo illa poteſtas tranſit in Capitulum, exceptis
his, quæ non poſſunt explicari ſede vacante,
vt alienatio bonorum. Et idem firmat in
c. Bonæ, num. 12. verſ. Notabis duo, de appellat. &
latius in c. Ea quæ, num. 9. de ſtat. Monachorum
Cardinal. poſt laud. in Clem. Ne in agro, §. Abbate,
in 2. quæſt. eod. tit. dicens mortuo Abbate
totam adminiſtrationem ſpiritualem, & temporalem
tranſire in Conuentum, & ita ſeruari
de facto, idem Io. de Imol. ibi, num. 79. verſ. Sed
quid de caſu mortis. Mouetur Abbas primo per
iſtum textu dicens non eſſe alibi ita expreſſum,
vt ne dum in eccleſia Cathedrali ſede vacante
ſuccedat Capitulum, ſed etiam in Eccleſia inferiori.
Sed certè hic textus parum facit, quia
loquitur in titulo Cardinalatus, in quo ſecundum
Innocent. & alios præallegatos hoc eſt
46 ſpeciale. Vnde non debet extendi ad alias Eccleſias
& cōſidero rationem diuerſitatis, quia Cardinalis
in ſuo titulo habet iuriſdictionē ordinariam
de iure communi, vt hic patet, & firmatum
eſt ſupra in 5. notab. Reliqui autem Prælati
Collegiatarum eccleſiarum eam non habent
niſi de iure ſpeciali, vt ſimiliter concluſum eſt
ſupra, num. 36. Vnde non mirum ſi in primo caſu
tranſeat in Capitulum, non autem in ſecundo,
quia quæ competunt Prælato de ivre ſpeciali,
in Capitulum non tranſeunt, ſed illa tantum,
quæ competunt de iure communi, vt ſupra dixi
47 num. 43. Deinde mouetur Abbas, quia poteſtas
eſt in eccleſia, & dignitate, & Prælatus, & Capitulum
faciunt vnum corpus, vt in c. Ea noſcitur,
de his quæ fiunt à Prælat. meritò mortuo
48 Prælato ſuccedit Capitulum. Sed hæc illatio non
videtur concludens, niſi quando poteſtas eſt
ſimultanea, ſeu communis inter Prælatum, &
Capitulum, in quo caſu loquitur textus in dict.
c. Ea noſcitur. Tunc enim abſque dubio concedendum
eſt iuriſdictionem ad Capitulum deuolui,
per textum in c fin. de regular. lib. 6. & facit,
c. Vn. Ne ſede vacante, eodem lib. ſecundum
Felin. hic col. 3. ad fin. verſ. Secundus caſus. Secus
ſi poteſtas competat ſoli Prælato, quia tunc eo
mortuo, & ſic capite de medio ſublato, corpus

Capituli remanet acephalum, cap. Nullâ ratio-
ne, 93. diſt.§. Generalem, in authen. de appellat.
Innoc. in cap.Conſtitutus, de relig.domib.vnde
ad illud non fit iuriſdictionis deuolutio, niſi ſit
expreſſum in iure, prout eſt expreſſum in Capi-
tulo tituli Cardinalatus, vt hic, & in Capitulo
Eccleſiæ Cathedralis, vt c.Cum olim,infra eod.
& plenius dicetur in tertio membro. Demum
mouetur Abbas per doctrinam Innoc. in c. Di-
lectus, in princ. de conſuetud.vbi dixit mortuo
Abbate adminiſtrationem tranſire in Capitu-
lum. Sed neque hæc doctrina videtur vrgere;
quia quando non quæritur de iuriſdictione, ſed
de adminiſtratione bonorum, concedendum
eſt Conuentum ſuccedere Prælato inferiori, per
cap.Ea quæ,§.Quod ſi Abbas,de ſtat. Monacho-
rum, & in d.c.fin.de reb. reg.li.6. ſecundum Fe-
lin.hic,num.2.col.3. verſ.Primus eſt. Verum ta-
men vt ſubdit Felin.dict.col.3. ad fin. etiam vbi
iuriſdictio ſpectat de iure ſpeciali ad ſolum Præ-
latum, communiter tenetur, vt Capitulum ſuc-
cedat in illa, & illa opinio ſecundum eum ſe-
quenda eſt, tum propter authoritatem Abbatis
& eorum, quos allegat; tum propter conſuetu-
dinem, quæ eſt optima dubiorum interpres,
cap.Cum dilectus, de conſuetud. & de ipſa at-
teſtantur Doctores in d. Clem. ne in agro hanc
etiam opinionem communiter teneri affirmat
Ioan.Franc.Pauin. in d.tract. de offic. & poteſt.
cap.ſede vacan.prælud. 6. verſ. Septima Sedes,
num.16. eamque ſequuta eſt Rota in Burgen.
iuriſdictionis, 22. Iunij 1611. Coram Cardinali
Caualerio,quæ habetur impreſſa in rec. part.1.
deciſ. 346. vbi reſoluit Capitulum Collegiatæ
eccleſiæ de Couarruuias, cuius Abbas iuriſdi-
ctionem habet quaſi Epiſcopalem cum territo-
rio ſeparato, ſede Abbatiali vacante ſuccedere
in iuriſdictionalibus, & in ſpecie in iure viſitan-
di, ſicut Capitulum eccleſiæ Cathedralis.

49 In tertio membro principali, ideſt in Capi-
tulo Eccleſiæ Cathedralis conſtituenda eſt re-
gula affirmatiua, videlicet mortuo Epiſcopo
iuriſdictionem Epiſcopalem ad Capitulum de-
uolui, vt probant iura in c.Cum olim,infra eod.
c.Ad abolendam, infra de hæret. c.Vn.infra hoc
tit.lib.6.cap.1. de inſtitut. eod. lib. Clem.1. de
hæret. & firmant hic Innoc. num.2. Abb.Antiq.
in princ.Hoſt. num.3.Bald. nu.1. & reliqui om-
nes, & quamuis nonnulli conſtituant contra-
riam regulam negatiuam, videlicet, iuriſdi-
ctionem vacante epiſcopatu non deuolui ad Ca-
pitulum niſi in caſibus in iure expreſſis: tamen
contrarium tenent omnes, vt dixi, in d. c. Cum
olim, in 1.notab. Quare Capitulum ſede epi-
ſcopali vacante poteſt iudicare, abſoluere, ex-
communicare, vt cap.Vn. infra eod.lib.6. gloſ.
fin. & omnes hic, non tamen poteſt anathema-
tizare, ideſt excommunicare cum ſolemnitate,
de qua in cap. Debent,11.qu.3. & eſt communis
50 opinio, vt hic teſtatur Ioan. de Anan. num.2.
Item poteſt viſitare, & procurationes recipere,
vt cenſuit Rota in cauſa Burgen. Procurationis
10.Martij 1597. coram Orano, quæ refertur in
prælleg.dec.346.n.2.par.1. Recent. per doctri-
nam Archid. in cap.Si Epiſcopus,num.2. de ſup-
plen.neglig.Prælator. lib.6. & Collectar.in dict.
c.Cum olim, num.3. infra eod. cum alijs tunc
51 allegat.Item poteſt de delictis etiam extra viſi-
tationem contra certas perſonas inquirere, vt
dixit Rota in dicta cauſa Burgen. iuriſdictionis
& dec. 166.num.2. par.3.Recent. per doctrinam
Vitalini in Clemen.1.num.177. de hæret. & Fe-
der. de Sen. conſ.16. incipien. Capitulum eccle-
ſiæ Cathedralis,nu.1. in fin. vbi dicit in punien-
dis criminibus, & exceſſibus, & reformandis
moribus Capitulum id poſſe ſede vacante,quod
52 poteſt Epiſcopus. Item poteſt ſindicare Fiſca-
lem Epiſcopi prædefuncti, vt reſoluit Rota in
53 præcitata deciſ 166. per totam. Item poteſt ſta-
tuta condere, non tamen duratura in tempus
Succeſſoris, de quo dic plenè, vt per Feder. de
Sen. d.conſ.16. & generaliter poteſt omnia exer-
cere, quæ ſunt iuriſdictionis epiſcopalis, vt no-
tant omnes hic, & in dict. c.Cum olim, maximè
Abbas circa finem. Rota deciſ.166.nu.1. par.3.
& dec.632.num.4. part.2. recen.

54 Excipe primò à prædicta regula iuriſdictio-
nem epiſcopo competentem non iure ſuo ordi-
nario, ſed iure delegato, quæ vacante Epiſco-
patu in Capitulum non tranſit, etiamſi compe-
tat Epiſcopo ex generali delegatione Sedis A-
poſtolicæ, vt ſentit Innoc. in c. Ad abolendam,
num.1.verſ.Item Epiſcopus, & Capitulum, &
apertius ibi Io.Andr. ſuper vlt.gloſ. infra de
hæret.Feder. de Sen.conſ.30. incipien. An Capi-
tulum, poſt princ.verſ. Suo iure igitur dixi. Et
quamuis multi contradicant; tamen hanc par-
tem tuentur, & veriorem eſſe oſtendunt Card.
in Clem. 1.quæſt.8. de hæret.& Abb. in d.c.Cum
olim,num.2.verſ.Quinto dubitatur, & commu-
nem eſſe, & tenendam atteſtatur Franc. in
55 c.Vn.num.6. infra eod.lib.6.Ex quo notabiliter
infero, vt poteſtas à Concilio Tridentino epi-
ſcopis attributa tamquam Sedis Apoſtolicæ De-
legatis defuncto epiſcopo in Capitulum non
56 tranſeat. Secus ſi competat illis vtroque iure,
ſcilicet Ordinario,& delegato,veluti ſi Conciliũ
det illis facultatem procedendi etiam authori-
tate Apoſtolica. Ideoque ſacra Congregatio
cenſuit facultatem transferendi beneficia ſim-
plicia ab Eccleſijs collapſis competentem epi-
ſcopo ex c. 7. ſeſſ.21. tranſire in Vicarium Capi-
tuli ſede vacante, quippe decretum illud non
dicit ſimpliciter authoritate Apoſtolica, ſed ad-
dita particula, etiam, quæ eſt implicatiua iuriſ-
dictionis ordinariæ, vt fuſius dixi in cap. Ad
audientiam, il primo, n. 46.inf.de Eccleſ. ædifi-
can.Quod nota propter ea,quæ de Cardinalibus
in ſuis titulis dicta ſunt ſupra, num. 16. & quid
in iuriſdictione voluntaria, vide Rotam in
prællegata deciſ.166.num.5 part 3.Recent.

57 Excipe ſecundo, à prædicta regula collatio-
nem beneficiorum, in qua Capitulum non ſuc-
cedit ſede epiſcopali vacante, cap.Illa, infr. ne
ſed. vacante, & d. cap.1. de inſtitut. lib.6. Hoſt.
hic num.4. verſ.Beneficia tamen, Cardin. nu.2.
& conſentiunt omnes; licèt poſſit præſentatio-
nes admittere, & inſtituere, vt patet in d.cap.1.
& hic notant Ioan.Andr.num.10. verſ.In gloſſa,
& ibi conferendi, & Cardin. dicto num.2.

58 Excipe tertiò, à prædicta regula alienatio-
nem bonorum, quam Capitulum facere non
poteſt vacante epiſcopatu, cap.Si qua de rebus,
12.quæſt.2. gloſs.1. in cap. Si quis epiſcopatus,
10.quæſt.2. gloſſa vlt. in d.cap.Cum olim, & ibi
Butr. num. 16. infra eod. Quid autem in caſu
magnæ

magnæ neceſſitatis, notant Hugo, & Ioannes in
d.cap.Si qua, de rebus, in gloſ.2.
59 Excipe quartò, licentiam tranſeundi ad aliam
eccleſiam, quam Capitulum Clerico impertiri
non poteſt Sede vacante, cap.Presbyteri, 24.diſt.
cap.Fraternitatem, 71.diſt. Et eſt ratio, quia
ibi eſt quædam alienatio perſonæ, ſed Capitu-
lum ſine conſenſu Prælati bona eccleſiæ aliena-
re non poteſt, d.cap.Si qua de rebus. Maior au-
tem eſt alienatio perſonæ, quàm rerum, c.Præ-
cipimus, 12. quæſt.2. quam rationem aſſignat
gloſſa 2. in d.cap.Fraternitatem, item gloſſa vlt.
in d.cap.Cum olim, & ibi etiam Hoſt. num.1.
Butr. num.16. & alij communiter.
60 Excipe quintò, ordinandi licentiam, & litte-
ras dimiſſorias, quas Capitulum ſede vacante
infra annum à die vacationis concedere non
poteſt, niſi arctatis ratione beneficij recepti, vel
recipiendi; alioquin Capitulum, & ſic ordinati
incidunt in pœnas à Tridentino Concilio ſtatu-
tas in cap.10 ſeſſ.7. Quod decretum intelligitur
de Capitulo eccleſiæ Cathedralis, vt idem met
Concilium poſtea declarauit ſub Pio IV. in
c.10. ſeſſ.23. & modificatur diſpoſitio cap.Cum
61 nullus, de tempor. ordin. lib.6. Solum autem
Capitulum ex S. Congregationis ſententia qui-
bus caſibus poteſt dimiſſorias concedere, poteſt
ordinum interſtitia remittere, non item Capi-
tuli Vicarius, niſi ex mandato ſpeciali.
62 Sed hic incipit dubitatio an epiſcopo exiſten-
te hæretico facultas concedendi dimiſſorias iux-
ta d.cap.10. ſeſſ.7. pertineat ad Capitulum Ca-
thedralis eccleſiæ; Anne eo caſu, quo Capitu-
lum concedere poteſt dimiſſorias, ſi Canonici
propter hæreſes diſperſi ſint, & nequeant con-
uenire, aut conueniri ſine difficultate, ſufficiat
habere litteras dimiſſorias ab vno aliquo ex Ca-
nonicis Cathedralis eccleſiæ, aut omnino ſine
dimiſſorijs adire pro ſuſcipiendis Ordinibus vi-
ciniorem epiſcopum. Die 14. Ianuarij 1588.
S. Congregatio Cardinalium Concilij Triden-
63 tini Interpretum. Ad primum cenſuit ad Ca-
pitulum pertinere ſi epiſcopus ſit notoriè hære-
ticus. Ad ſecundam, & primam eius partem
ſufficere habere dimiſſorias à reſidentibus Ca-
pitularibus, etiam ſi vnus dumtaxat reſideret;
quia ius Capituli etiam in vno conſeruatur,
gloſ. penult. in cap.Gratum, vbi Abb. num.9. de
poſtulat.Prælator. Ad ſecundam partem, neque
adeundum viciniorem epiſcoporum, neque Me-
tropolitanum, ſed adeundam Sedem Apoſtoli-
cam.
64 Excipe ſextò, à prædicta regula ea, quæ ſunt
ordinis epiſcopalis, quæ mortuo Epiſcopo ad
Capitulum non deuoluuntur, ſed ſecundum ali-
quos ad proximum ſuperiorem, ſcilicet Archie-
piſcopum, vel Patriarcham, qui vel ea expediet
per ſeipſum, vel Viſitatorem conſtituet, per
quem expediantur, cap. Obitum, & cap.Cati-
nenſis, 61.diſtin. & hoc reſidet Innoc. hic nu.2.
qui tamen remittit ad cap.Ad abolendam, infra
de hæret. Verum gloſ. vlt. hic dicit ea, quæ mi-
niſterium conſecrationis deſiderant, ad Capitu-
lum deuolui, non quidem, vt illa exerceat per
ſeipſum, quia nec per minorē expediri poſſunt,
cap Aqua, infra de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.
c.Quanto, ſupra de conſuetud. Sed ad illa expe-
dienda vocabit quē maluerit ex vicinis epiſco-
pis cum cautelæ ſtudio, idest cum proteſtatio-
ne quod per hoc nihil iuris illi Epiſcopo acqui-
ratur, cap.Pontifices, & ibi gloſ. vlt. 7.quæſt.1.
Et hoc dictum gloſſæ probare videntur Hoſtien.
num 4. Ioann.Andr. num.10. Butr. num.14. &
dicunt eſſe verius Cardin. num.1. in 2.oppoſit.
& Abb. num.3. & clarè probatur in cap.Cum
nullus, de tempor. ordin. lib.6. vbi expreſſum eſt
Capitulum ſede vacante, poſſe dare licentiam
ordinandi. Facit text. in cap. Suffraganeis, de
elect. vbi electus in Archiepiſcopum, & confir-
matus, licèt pallium non receperit, poteſt ſuum
Suffraganeum non per ſeipſum, ſed per alios Suf-
fraganeos conſecrare, licèt licentiam dare non
poſſit, vt ſubditi ſui ab alio epiſcopo ordinen-
tur, ſecundum Abb. vbi ſupra, & ita in hoc ius
65 pinguius habet Capitulum, quam confirmatus,
vt in d. cap.Cum nullus. Item facit gloſſa vlti-
ma, in cap. Dilectus, ſupra de offic. ordinar. dum
aſſerit collationem Ordinum, & Sacramentorum,
eſſe de lege iuriſdictionis. Et quamuis Innoc.
ibi dicat hoc videri mirabile dictum; id tamen
probat cap.Interdicimus, 16.quæſt.1. ſecundum
Ioan Andr. ibidem nu.12. Nec placet diſtinctio,
quam hic facit Ioan. de Imol. num.3. in gloſ. fin.
verſ. Potes dicere: videlicet quod Capitulum
ſede vacante poſſit per alium expedire ea, quæ
ſunt ordinis epiſcopalis negligente Superiore,
aliàs ſecus: quoniam hæc diſtinctio iure non
probatur: & videtur contra prædictam Decre-
talem, cum nullus, quæ hoc ius tribuit Capi-
tulum principaliter, non autem iure deuoluto
ob negligentiam Superioris. Aliæ exceptiones
ad regulam ſupraſcriptam haberi poſſunt ex
Ioan. Andr. in cap.vn. infra hoc tit. lib.6. Ma-
teria enim eget declaratione, & multa ſunt, quæ
in Capitulum non tranſeunt, vt ibi per eum,
& fuſius per Ioann. Franciſcum Pauinum in ſuo
tractatu de poteſtate, & offic. Capitul. ſed. vac.
66 Cæterum etſi iure communi inſpecto vacante
epiſcopatu Capitulum non arctetur ad conſti-
tuendum Vicarium, ſed poſſit iuriſdictionem
ad ſe deuolutam per ſeipſum exercere, vt notat
Abb. in cap.Irrefragabili, num.2. ſupra de offic.
Ordin. & Felin. in c.Cum olim, n.9. infra eod.
67 Hodie tamen ſeruari debet ius nouiſſimum
Concilij Tridentini in cap.16. ſeſſ.24. quo ſtatu-
tum eſt, vt Capitulum teneatur infra octo dies
poſt mortem Epiſcopi Officialem, ſeu Vicarium
conſtituere, vel exiſtentem confirmare, qui ſal-
tem in iure Canonico ſit Doctor, vel Licentia-
tus, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus.
Alioquin ad Metropolitanum deputatio huiuſ-
modi deuoluatur. Et ſi eccleſia ipſa Metropoli-
tana fuerit, ad antiquiorem Suffraganeum; & ſi
exempta, ad propinquiorem epiſcopum.
68 Circa hoc decretum animaduertendum eſt
primò, quod etſi de iure communi Capitulum
Sede vacante deputare poſſit duos Officiales, ſeu
Vicarios, vt probat textus in c. vnic. ibi vnum,
vel duos, de cler. ægrotan. lib. 6. & per illum
textum firmat Ioan. Franc. Pauin. d. tract. de
offic. & poteſtate Capit. Sede vacan. par.2.q.10.
num. 6. tamen poſt Concilium ita demum poſ-
ſit duos conſtituere, ſi ita ſe habeat immemo-
rabilis conſuetudo, vt fuit ſæpius reſolutum:
& in ſpecie cum Capitulum Tarentinum conſue-
tum à tempore immemorabili Sede vacante
duos

duos eligere petijſſet declarari, numquid poſt
Concilium idem ei liceret: Sacra Congregatio
Concilij cenſuit vnum tantùm Vicarium eligi
poſſe, ex quo Concilium ſeſſ. 24. cap. 16. iniun-
git Capitulo vt deputet Sede vacante Oecono-
mum vnum, vel plures, & eligat officialem, ſeu
Vicarium: & ita vbi facit mentionem de Vica-
rij electione, non repetit illam dictionem, plures.
Verum tamen cum allegetur immemorabilis,
agendum cum Sanctiſſimo, an eam velit ſub-
latam. Sanctiſſimus reſpondit conſuetudinem
immemorabilem, ſi legitimè probetur, non eſſe
ſublatam à Concilio; ideoque permittendum
eſſe vt iuxta eam duo Vicarij eligantur cũ illis
tamen qualitatibus, quas ipſum Concilium re-
quirit. Vnde poſtea in cauſa Panormitana pro-
poſito dubio, An Capitulum Sede vacante duos
Vicarios conſtituere poſſit, vt alternis menſibus
Vicariatus munere fungantur, præſertim ſi ita
ab immemorabili tempore conſueuerit: die 20.
Iunij 1589. Sac. Congregatio cenſuit, ſi legitimè
probetur conſuetudo immemorabilis deligendi
huiuſmodi Vicarios, poſſe vtique Capitulum
in ea perſeuerare, dum tamen prædici ſint illis
qualitatibus, quas Tridentinum Concilium
requirit, c. 16. ſeſſ. 24.
69 Animaduertendum ſecundò Vicarium poſſe
ad nutum Capituli amoueri, & ad tempus con-
ſtitui ex ipſius Congregationis ſententia: nam
conſulta an Capitulum poſſit ad eius libitum
reuocare Vicarium aliàs ab ipſo Sede vacante
electum, & confirmatum: reſpondit poſſe dum
70 intra octo dies alium conſtituat. De iure com-
muni ſimiliter Vicarius datus per Capitulum
Sede vacante ad certum tempus, etiam ante
tempus reuocari poteſt: & ita Ioan. Andr. in
cap. Tua, de offic. Vicar. refert ſe Paduæ conſu-
luiſſe per c. fin. de precar. & l. Iudicium ſoluitur,
ff. De iudic. Ita etiam ſe conſultum vidiſſe per
Anton. de Roſellis in cauſa Taruiſina atteſtatur
Ioan. Franc. Pauin. d. q. 2. num. 7. Quod proce-
dit etiamſi iuraſſet non reuocare; quia licèt re-
uocantes ſine cauſa ſint periuri, tamen tenet
reuocatio per iura præallegata, ſecundum eos.
Verumtamen S. Congregatio Epiſcoporum (vt
credimus, pro bono Eccleſiarum regimine) de-
creuit. Capitulum non poſſe eligere Vicarium ad
tempus determinatum, ſed debere eum eligere
pro toto tempore vacationis; nec poſſe eum
reuocare niſi ex cauſa à Sac. Congregatione
approbanda: & iuriſdictionem ei totum con-
71 ferre teneri non cumulatiuè, ſed priuatiuè. Simi-
liter reſponſum eſt à S. Congregatione Concilij
in ipſa Vicarij deputatione Capitulum poſſe
præfinire tempus, quo elapſo eius iuriſdictio ex-
piret. Hoc ipſum poterat de iure communi, arg.
c. De cauſis, ſupra de offic. Deleg. & not. Ioan.
Andr. in d. c. Tua, & Pauin. loc. cit.
73 Animaduertendum tertiò iuriſdictionem va-
cante Epiſcopatu principaliter reſidere penes
74 Capitulum, vt per Pauin. vbi ſuprà. Exercitium
vero penes Vicarium ab eo deputatum. Vnde
cenſuit S. Congregatio Concilij ſubſtitutionem
faciendam propter abſentiam Vicarij, vel alio-
rum Officialium ſpectare ad ipſos Officiales, &
75 non ad Capitulum. Item Capitulum abſque
Vicario non poſſe Viſitatorem eligere ad viſi-
tandam diœceſim, refert deciſum Nicol. Garz.
76 de benef. part 5. c. 7. num 23. declarat. 7. Quod
nota propter ea, quæ dicta ſunt ſupra num. 50.
Orta tamen dubitatione an Capitulum poſſit
eligere arbitros ad cognoſcendum de cauſis ſu-
ſpicionum, quæ contra Vicarium ab eo Sede
Vacante deputatum proponuntur: Reſponſum
eſt, non poſſe Capitulum eligere abitros, ſed
poſſe per ſeipſum cognoſcere de cauſis ſuſpicio-
num.
77 Animaduertendum vltimo, diſpoſitionem
Concilij Tridentini in d. cap. 16. procedere in
Capitulo Cathedralis, & Metropolitanæ Eccle-
ſiæ dumtaxat, vt patet ex illius contextu, & de-
clarauit S. Congregatio eiuſdem Concilij inter-
pres: nam propoſito dubio, An decretum Con-
cilij in cap. 16. ſeſſ. 24. quod Capitulum Sede va-
cante conſtituere debeat Vicarium qui ſaltem
in iure canonico ſit Doctor, vel licentiatus, lo-
cum habeat etiam in Collegiata defuncto eius
Prælato, qui ordinariam iuriſdictionem, & om-
nia iura Epiſcopalia habeat: Sac. Congregatio
cenſuit non habere locum. Quamobrem in Ca-
pitulis Titulorum Cardinalium, & aliarum Col-
legiatarum Eccleſiarũ tanquam omiſſis à Con-
cilio ſeruanda diſpoſitio iuris communis, ſecun-
dum ea, quæ dicta ſunt ſupra in 1. & 2. memb.
num. 32. & num. 39. l. Commodiſſimè, ff. De
liber. & poſthum. nam quod non mutatur, &c.
l. Sancimus, C. De teſtam. cum vulgar. gloſ. in
c. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, in fin.
de regul. iur. lib. 6.

DE MAIORITATE.

& Obedientia.

Cap. Cum olim.

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum vacante Epiſcopatu confirmat electiones ab Epiſcopo confirmandas.*
2 *Iuriſdictio Epiſcopi ſede vacante ad Capitulum deuoluitur.*
3 *Cardinalium Collegium an ſuccedat in iuriſdictione Papali ſede vacante. & num. ſeqq. vſque ad num. 63.*
4 *Quid inſpecto tempore ante Decretalem, vbi periculum, de elect. lib. 6.*
Et quid poſt dictam Decretalem vſque ad tempus Clementis; Ne Romani, de elect. num. 38.
Et quid poſt dictam Clem. vſque ad tempus Conſtitutionis. num. 59.
5 *Cardinales quàm iuriſdictionem habeant ſede vacante ex ſententia veterum Canoniſtarum.*
6 *Papa mortuo plenitudo poteſtatis eſt penes Romanam Eccleſiam.*
7 *Dormitat tamen quouſque creatur Papa.*
8 *Iuriſdictionem multoties habet quis habitu, licèt non actu. & num. 39.*
9 *Cardinalium Collegium ſede vacante habet exercitium iuriſdictionis Papæ in his tantùm, quæ ſunt neceſſaria, vel vtilia Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ Chriſtianæ ex ſententia Hoſtienſis. & nu. 17.*
Declaratur. num. 26.
10 *Cardinales ſede vacante olim vtebantur iuriſdictione*

ne Papali ex conſuetudine, & num.36. Hodie ſecus. num.37.

11 *Cardinales Epiſcopi Romano Pontifice obeunte funguntur vice Metropolitani.*

Intellectus cap. In nomine Domini, 23.diſtin.ibid, & num. ſeq.

12 *Papa eſt Metropolitanus Romanæ Eccleſiæ.*

13 *Cardinales ſede vacante poſſunt anathematizare. & num.51.*

14 *Anathema eſt mucro Epiſcopalis, & maior pœna, quæ ſit in Eccleſia Dei.*

15 *Cardinales ſede vacante non ſunt ſine capite. & num. ſeqq.*

16 *Romanæ Eccleſiæ vacantis Paſtor, Sponſus, & Caput inuiſibile eſt Chriſtus. & num.24.*

18 *Cardinalium cœtus ante Concilium Lugdunen. habebat in habitu ſede vacante plenitudinem poteſtatis Papæ. & num.21.*

Contrarium. num.22.

19 *Cardinales ſede vacante nullam habent iuriſdictionem in his, quæ ratione excellentiæ, & dignitatis Papæ tantùm ſunt reſeruata. & num.31.*

20 *Cardinalium Collegium ſed vacante ad minus eam habet iuriſdictionem in Eccleſia vniuerſali, quam habet Legatus Apoſtolicæ Sedis. & num.28.*

Contrarium. num.29.

22 *Romana Eccleſia mortuo Papa dicitur Acephala, & viduata.*

Declaratur. num.24. & 25.

23 *Papa ſolus eſt caput viſibile Eccleſiæ.*

27 *Cardinalis Hoſtienſis conſilium circa clauſuram Conclauis, & cibaria Cardinalibus ſubtrahenda.*

29 *Legatus de latere confert beneficia intra ſuam legationem vacantia.*

30 *Cardinalium Collegium ſede vacante beneficia conferre non poteſt, ſicut nec inferiora Collegia. & num.34.*

32 *Cardinales ſede vacante nec poſſunt Epiſcopos creare, nec confirmare, nec deponere.*

33 *Cardinales ſede vacante quamuis poſſint Papam eligere, non tamen poſſunt Cardinales creare, & num.ſeq.*

34 *Capitulum ſede vacante non confert beneficia ad ſolitas Epiſcopi collationem ſpectantia.*

35 *Cardinalium cœtus ſede vacante an poſſit Cardinales per Papam priuatos rehabilitare ſaltem ad vocem.*

37 *Decretum irritans tollit contrariam conſuetudinem tam præteritam, quàm futuram.*

38 *Cardinales ſede vacante non poſſunt ſe de alio negotio intromittere, quàm electionis Papæ.*

Fallit. num.40. & 61.

39 *Cardinalibus per cap. Vbi periculum, de elect. lib.6. non admittitur iuriſdictio ſede vacante, ſed iuriſdictionis exercitium.*

Secus ex Clemen. Ne Romani, de elect. ex Bulla Pij IV. num.53. num.59.

41 *Cardinalium cœtus mortuo Papa pro Terra Eccleſiæ defendenda, vel euidenti periculo poteſt mittere vnum Cardinalem.*

42 *Qui tamen non erit propriè Legatus cum iuriſdictione, ſed Nuncius ad illum actum.*

Nec mitti poterit niſi volens. num.44.

Legatus mittere pertinet ad ſolum Papam de Cardinalium conſilio. num.42. & 46.

43 *Cardinalium cœtus poteſt mittere vnum Cardinalem Legatum ad Papam electum in abſentia.*

45 *Item poteſt Legatum miſſum à Papa reuocare ex magna, & euidenti cauſa. Alias ſecus.*

47 *Cardinalium cœtus an poſſit Cardinalibus nuper creatis inſignia Cardinalatus tradere, & os aperiri ſede vacante. & num. ſeq.*

48 *Anne apertio oris ad ſubſtantiam electionis pertineat.*

49 *Et an poſſit ad effectum electionis faciendæ Cardinales à cenſuris abſoluere, & cum eis ſuper irregularitate diſpenſare.*

50 *Cardinalium Collegium duobus de Papatu contendentibus, aut electione ſimoniacè celebrata, poteſt generale Concilium indicere, & conuocare.*

51 *Item poteſt intruſum in Papatu anathematizare.*

52 *Non tamen eſt iudex intruſi, niſi deuiaret à fide.*

53 *Decretum irritans operatur, vt quidquid contra ſit, irritum ſit ipſo iure.*

54 *Et inficit titulum, & poſſeſſionem.*

55 *Cardinalium Collegium eſt deterioris conditionis, quàm ſint inferiora Collegia, in quæ tranſit iuriſdictio ſede vacante.*

56 *Et quæ ſit ratio differentiæ.*

57 *Capitulum ſede vacante poteſt ſtatuta condere, Collegium Cardinalium ſecus.*

58 *Camerarij, & Pœnitentiariorum Papæ officium mortuo Papa non expirat; iiſque deficientibus poteſt Collegium Apoſtolicum alios ſubrogare pro tempore vacationis.*

60 *Habere propriè eſt iure dominij poſſidere.*

61 *Bulla Pij IV. in quo immutauerit iura antiqua quoad iuriſdictionem Cardinalium ſede vacante in caſibus vrgentis neceſſitatis, & imminentis periculi.*

62 *Et quid ſtatuerit de illorum authoritate circa ſtatum temporalem Romanæ Eccleſiæ, remiſſiuè.*

63 *Congregationum Cardinalium iuriſdictio an expiret, vel ſit ſuſpenſa Apoſtolica ſede vacante. & num. ſeqq. vſque in finem.*

64 *Congregationum quindecim à Sixto V. Inſtitutarum iuriſdictio eſt ordinaria. & num. ſeqq.*

65 *Iuriſdictio, quæ defertur à lege, vel ſtatuto & ad Vniuerſitatem cauſarum, vel vnum negotium vniuerſale, ordinaria eſt.*

66 *Etiamſi inter plures iudices ſit partita.*

67 *Iuriſdictio ordinaria mortuo Papa non expirat. & num. ſeq. vſque ad num.72.*

Legati Apoſtolici officium non expirat per obitum Papæ. ibidem.

68 *Cardinalium iuriſdictio in ſuis titulis Apoſtolica ſede vacante non extinguitur.*

Declaratur. num.84.

69 *Vicarij Papæ ad vitam deputati officium durat ſede vacante, cum eius iuriſdictio ſit ordinaria.*

70 *Auditor Cameræ, & Mareſchallus habent ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat.*

71 *Auditorum Rotæ iuriſdictio eſt ordinaria in procedendo, ſed delegata ſententiando.*

72 *Congregationum à Sixto V. inſtitutarum facultates ſunt perpetuæ, & durant etiam in tempus Pontificum ſucceſſorum.*

73 *Congregationum Cardinalium iuriſdictio non includitur in prohibitione Clem. Ne Romani, de elect. nec Bullæ Pij IV. circa iuriſdictionem Collegij Apoſtolici ſede vacante.*

74 *in Iuriſdictione vniuerſali conceſſa, vel abdicata non includitur iuriſdictio alteri ſpecialiter attributa.*

75 *Signaturæ Cardinales, & Prælati ſede vacante ſupplicationes, vel cōmiſſiones ſignare non valent.*

Con-

76 *Congregationum Cardinalium facultates creato nouo Pontifice non conſueuerunt renouari.*

77 *Iuriſdictio ſemel extincta, etiam cauſa extinctionis ceſſante, non reuiuiſcit.*

78 *Congregationum iuriſdictio Cardinalibus in Conclaui manentibus debet conquieſcere quoad negotia, quæ in Congregatione expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti.*
*Secus ſi manerent extra. num.*81.

79 *Cardinales vacante ſede nec in arduis poſſunt ſe immiſcere, niſi pro terra Eccleſiæ defendenda, & grandi periculo imminenti.*

80 *ad Cardinales in conclaui non licet mittere Nuncium, vel ſcripturam, nec cum eis loqui etiam publicè, & palam: non tamen excommunicantur niſi qui hæc faciunt ſecretè.*

81 *Pœnitentiarius Maior in conclaui non poteſt perſonaliter officium exercere, niſi quoad eos, qui in eodem conclaui exiſtunt. Secus ſi maneat extra conclaue. & num.*85.

83 *Congregationum negotia, quæ in communi forma à ſolo Secretario expediri ſolent, ſimiliter expediri poſſunt ſede vacante.*

84 *Cardinales in conclaui exiſtentes poſſunt in ſuis titulis iuriſdictionem exercere non perſonaliter, ſed per ſuos miniſtros.*

1 CVM OLIM. Vacante epiſcopatu, Capitulum confirmat electiones ab Epiſcopo confirmandas. Hoc dicit. diuiditur in duas partes. In prima prouidet circa electionem faciendam. In ſecunda circa confirmationem, ibi, *Mandantes*.

2 Nota ex Decretali regulam affirmatiuam, quod poteſtas, ſeu iuriſdictio epiſcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur, concordat, c. His quæ, ſupra eod. c. Ad abolendam, infra de hæret. cap. Vn. infra hoc tit. lib. 6. & eodem lib. c. 3. de tempor. ordinat. c. 3. & 4. de ſupplen. neglig. Prælat. cap. 1. de inſtitut. & Clem. 1. & quod ibi notatur de hæret. Et ita hanc regulam ex hoc textu colligit gloſſa ſecunda, & Hoſt. num. 2. in ver. Præſentent, Innocent. in d. c. His quæ, num. 2. cum quo cæteri tranſeunt, Feder. de Sen. conſ. 16. incipien. Capitulum eccleſiæ Cathedralis, num. 2. & paſſim alij: et quamuis nonnulli, videlicet Vicent. hic, Roffred. Beneuent. in libello, tit. Ne ſede vacante, ad fin. Hoſt. in Summ. eod. tit. §. 3. & Archid. in c. 1. de maior. & obed. lib. 6. & in c. 1. de inſtit. eod. lib. conſtituant in hac materia contrariam regulam negatiuam, ideſt iuriſdictionem mortuo epiſcopo ad Capitulum non deuolui, niſi in quantum inuenitur permiſſum vel ex indulgentia ſpeciali, vt in c. Ex parte, ſupra de reſcript. vel ex conſuetudine præſcripta, vt in c. Irrefragabili, de offic. ordinar. & in cauſa hæreſis, vt in dict. c. Ad abolendam, de hæret. aſſerentes quod hic dicitur de confirmatione electionis, eſſe intelligendum ex gratia, tamen communiter omnes contra tenent, vt hic teſtantur Ioan. Andr. num. 5. Butr. nu. 15. Cardin. in 8. qu. & Abb. num. 2. verſ. Sed communiter. Et hanc partem latiſſimè comprobat, & ab obiectis tuetur Ioan. Franciſc. Paninus in tract. de offic. & poteſtat. Capituli ſede vacante in 1. qu. primæ partis principalis, à num. 3.

Verum hodie in Capitulis Cathedralium Eccleſiarum ſede epiſcopali vacante ſeruari debet diſpoſitio Tridentini Concilij in cap. 16. ſeſſ. 24. vt ſcripſi latè in prædicta Decretali, his quæ, ſupra eod.

3 QVÆRO, Quid in Collegio Cardinalium, numquid Romana eccleſia vacante ſuccedat in iuriſdictione Papali?

Ioan. Andr. mouet hanc quæſtionem hic in gloſ. 2. num. 8. & dicit de hoc notari in c. Nullus, il ſecondo, 79. diſt. & plenius in c. Vn. de ſchiſmat. lib. 6. & hodie hoc eſſe expeditum per Conſtitutionem Clementis in Clem. Ne Romani, de elect. ſed quia hæc quæſtio graues, & multiplices implicat difficultates; pro clariori ſolutione exiſtimo quatuor tempora eſſe diſtinguenda.

4 Primum tempus eſt ante Conſtitutionem Gregorij X. editam in Concilio Lugdunenſi, ac relatam in c. Vbi periculum de elect. li. 6. & hoc tempore inſpecto regula conſtituebatur affirmatiua, videlicet Romana eccleſia vacante ad cœtum Cardinalium iuriſdictionem deuolui.

5 Vnde veteres Canoniſtæ quot quot ſcripſerunt ante Bonifacianam compilationem Sexti libri Decretalium, iuriſdictionem tribuerunt Collegio Cardinalium, non tamen vniformiter. Nam Hugo in d. c. Nullus, 79. diſtinct. dixit, cœtum Cardinalium in multis cenſeri vice capitis. Ioan. ibidem in gloſ. vn. dixit Cardinales ſupplere defectum mortui Papæ, arg. cap. Si quis, ead. diſtinct. Idem dixit ibi Bernard. ſubdens hoc melius probari, in cap. His quæ, ſupra eodem, & in hac Decretali: quæ iura cum probent iuriſdictionem epiſcopalem mortuo epiſcopo deuolui ad Capitulum, ad eum modum videtur Bernardus ſenſiſſe, iuriſdictionem Papalem mortuo Papa deuolui ad Collegium Cardinalium, quod poſtea clarè dixit Bart. in l. Vbi ſunt num. 3. ff. De tutor. & curator. dat. ab his ſimiliter Lau. in eodem cap. Nullus, aſſeruit tempore vacationis Cardinales obtinere vicem Curiæ, vt l. Nominationum, ff. de Decurion. ſed Matth. relatus à Cardinali in Clemen. Ne Romani, §. Irritum, num. 4. de elect. dicebat mortuo Papa Cardinales fungi vice Archiepiſcoporum ſi ſint Cardinales epiſcopi, & ceteros non epiſcopos fungi vice epiſcoporum. Ad hoc c. In nomine Domini, 23. diſtin. ſtrictius locutus fuit Ioan. Fan. ait enim eo tempore Cardinales non poſſe ſe immiſcere niſi in confirmatione, & excõmunicatione iuxta tex. in d. c. Si quis, 79. diſt. vt refert Gem. in d. c. Nullus, n. 1. ſimiliter Archidiaconus in c. vn. n. 1. de ſchiſm. lib. 6. colligit ex eo textu quod Cardinales ſede vacante poſſent abſoluere excõmunicatos à Papa niſi obſtaret illa prohibitio. Quod etiam innuit gloſ. ibi in ver. Sede vacante, in princ. & Gemin. in ead.

6 gloſ. circa finem. Verum Hoſt. hunc articulum prolixius tractans in c. Cum ex eo, num. 21. infra de pœnit. & remiſſ. primum aſſerit, Pontifice vita functo plenitudinem poteſtatis reſidere penes Romanam eccleſiam, quæ mori non poteſt, c. Liberti, 12. qu. 2. nec vnquam poteſt eſſe

7 nulla, c. Pudenda, 24. qu. 1. Deinde ſubdit eam iuriſdictionem dormitare donec creetur caput, cui illa competit, arg. tex. opt. in l. penult. ad fin.

8 C. de Curat. Furioſ. Multoties enim habet quis iuriſdi-

iuriſdictionem habitu, ſed non actu, & exerci-
tio, vt cap. Paſtoralis, ad fin. ſupra de reſcript.
9 Poſtmodum num. 24. in propoſita quæſtione
firmat, Romana Eccleſia vacante Collegium
Cardinalium habere iuriſdictionem Papæ, &
illius exercitium ſaltem in his, in quibus de
grandi neceſſitate; euidenti, & imminenti pro-
uideri oportet. Mouetur primo, quia alia in-
feriora Collegia hoc habent, vt ad ea deuolua-
tur iuriſdictio ſede vacante, vt hic, & in con-
10 cord. ſupra citatis in primo notab. Mouetur,
ſecundo quia Cardinalium cœtus hac iuriſdi-
ctione vtitur ex conſuetudine, arg. c. Venerabi-
lem, §. Obiectioni, verſ. Quod autem ſupra de
elect. cap. Quanto, in primo reſponſo, ad fin. de
translat. epiſcop. c. Irrefragabili, § Exceſſus, &
quod ibi notatur de offic. Ordinar. & cap. Cum
contingat, de for. compet. nam beata conſuetu-
do in talibus eſt attendenda, cap. Multis, ad fin.
17. diſtinct. Mouetur tertio quia Romana eccle-
ſia vacante non eſt alius iudex, ad quem poſſit
haberi recurſus; cap. Licet de vitanda, ſupra de
elect. & in c. In nomine Domini, 23. diſt. ibi, quia
Sedes Apoſtolica, &c. In quo caſu multa conce-
duntur, quæ alias non concederentur, vt in dict.
c. In nomine Domini, in princ. in l. Generali, in
princ. C. De decurion: lib. 10. & in alijs iuribus
per eum citatis. Mouetur quartò, quia neceſſi-
tas legem non habet, c. Quod non eſt licitum
infra de regul. iur. Ac tandem mouetur, quia
veriſimile eſt, vt filio Dei placeat hic intellectus,
ne eccleſiam reliquiſſe videatur ſine Paſtore, vt
11 cap. Pro humani, de homic. lib. 6. Et pro hac
opinione videtur textus, in d. c. In nomine Do-
mini, verſ. Quia verò Sedes Apoſtolica, 23. diſt.
vbi Cardinales Epiſcopo Romano Pontifice
obeunte dicuntur fungi vice Metropolitani.
Neque hoc reſtringi poteſt ad conſecrationem
propter verba illa immediatè ſequentia, qui vi-
delicet electum Epiſcopum ad Apoſtolici cul-
minis apicem prouehant, quæ de conſecratione
intelliguntur, ibi, à gloſſa in ver. Funguntur, &
12 ab Hugone, & Turrecrem. in §. Pateant, nu. 1.
3. qu. 1. Imò enim ſecundum Hoſtien. illa littera
generaliter loquitur, & ex genere ſpeciem infert,
& exponi oportet, Metropolitani, ideſt Papæ,
quia nec alius poſſet eſſe Metropolitanus Ro-
manæ Eccleſiæ. Ergo illam poteſtatem, ac iu-
riſdictionem habere videntur per totam Chri-
ſtianitatem, quam habet Papa dum viuit; nam
& ipſe Metropolitanus eſt, vt leg. & not. in
13 c. Sua ſupra de off. Vicarij. Rurſus pro hac par-
te allegari poteſt tex. in cap. Si quis pecunia,
79. diſtin. vbi patet Cardinales Romana eccle-
ſia vacante habere poteſtatem anathematizan-
14 di. Vnde vt deducit Hoſt. eorum poteſtas emi-
nens eſt, & excellens, tùm quia anathema mu-
cro eſt epiſcopalis, c. Viſis, 16. qu. 2. tum quia
maior eſt pœna, quæ ſit in eccleſia Dei, c. Corri-
piantur, 24. qu. 1. quare ſi maiorem pœnam poſ-
ſunt ex poteſtate ordinaria infligere, ergo, &
minorem, cap. Venerabilem in primo reſponſo
infra qui filij ſint legitimi, & c. Ex parte, il terzo,
de decim. & ex his ceſſat obiectũ, quod hoc non
ſit ſpecialiter iure cautum. Et nihilominus vt
Hoſt. inquit non eſt quærendum in omnibus ius
expreſſum, vt l. Nõ poſſunt, ff. De legib. c. De qui-
bus, 20. diſt. cap. Certificari, de ſepult. & multa
ſupplentur, vt leg. & notatur in c. Cum Marthæ,
15 §. 1. infr. de celebrat Miſſar. Non obſtat quod ali-
qui dicunt Cardinales eſſe ſine capite, quoniam
16 vt reſpondet Hoſtienſis, hoc verum non eſt;
immo habent caput eccleſiæ proprium, & ge-
nerale, ſcilicet Chriſtum, 1. Corinth. 11. Ipſe
enim eſt caput corporis eccleſię, qui eſt princeps
primogenitus mortuorum, vt ſit in omnibus ipſe
primatum tenens, & ipſum dedit caput ſupra
omnem eccleſiã, quæ eſt corpus ipſius, ephes. 1.
Vnde & Cardinalibus propriè conuenit illud
Epheſ. 4. *Creſcamus in illo per omnia, qui eſt ca-
put noſtrum Chriſtus*, dicens eis Matth. vltim.
*Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad
conſummationem ſæculi*. Quaſi dicat non ſolum
inſtituta eccleſia, ſed etiam vacante. Quippe
valde abſurdum eſt ſentire eccleſiam illam ca-
rere capite, quę caput eſt aliarum, c. Beati. 2. q. 7.
imo etiam non procul eſſet ab hæreſi, c. 1 & 2.
22. diſtin. ſuper quo vide quod legitur, & nota-
tur in cap. Vn. §. hoc vnguento, verſ. Caput, ſupra
de ſacra vnction. alioquin res eſſet monſtruoſa,
vt patet in eo, quod legitur, & notatur in c. Quo-
niam in pleriſque ſupra de off. ordinar. & cum
hoc dicto Hoſt. videtur ſimpliciter tranſire Ar-
chid. in c. Nullus, il ſecondo, num. 3. 1. 79. diſt.
17 Rurſus non obſtat quod ſi Cardinales haberent
iuriſdictionem papalem, hinc poſſent ſchiſma,
ſcandalum, & vacatio ſedis diutina ſuſcitari.
Quoniam ſecundum Hoſt. id verum eſſet ſi in-
diſtinctè hoc eis concederetur; ſed poteſt re-
ſtringi ad neceſſaria, vel vtilia eccleſiæ, ſeu
Reipublicæ, quibus eſt omnino prouidendum, vt
patet in c. Scias, 7. q. 1. & in c. In cauſis, ſupra de
elect. cum ſuis concordant. Caueant ergo ne
nimis laxent habenas, arg. l. Nec quidquam,
§. Vbi Decretum, & §. De plano, de offic. pro-
18 conſul. Concludit Hoſtien. diſtinguens per hæc
formalia verba, dici poteſt quod Cardinales ha-
bent plenitudinem poteſtatis, in quantum ſci-
licet Romana cenſentur Eccleſia, quæ numquam
moritur, etiamſi vnus tamen ſit ſuperſtes, c. Si
fortè, 65. diſtin. non autem vſu, arg. c. Maiores,
§. 1. ſupra de bapt. iuriſdictionis verò poteſta-
19 tem habent in exercitio ad eum modum, quo
ſuperius dictum eſt. Saluis forſan his, quæ ra-
tione Excellentiæ, Dignitatis, & eminentiæ, ac
prærogatiuæ Summi Pontificis Sedi tantùm
Apoſtolicæ reſeruantur, vt in cap. 1. ſupra de
tranſlat. Epiſc. & in c. Quod tranſlationem, de
20 offic. legat. Ad extremum dicit concedendum
eſſe, vt Collegium ad minus illam iuriſdictio-
nem habeat, quam & Legatus Apoſtolicæ Se-
dis, quæ nec mortuo Papa expirat, de quo dic,
vt notatur in c. Tum ex litteris, in primo reſ-
ponſ. infra de reſtitut. in integrum.
21 Ex dictis Hoſt. inſpecto hoc primo tempore,
quod præceſſit Lugdunenſe Concilium, eliciun-
tur concluſiones infraſcriptæ. Prima concluſio
eſt: Collegium Cardinalium Sede vacante habet
in habitu plenitudinem poteſtatis Papalis. Quod
multò magis admittitur ab ijs, qui dicebant,
Cœtum Cardinalium eſſe caput Eccleſiæ; quia
non eſt veriſimile, vt filius Dei voluerit mortuo
Papa gregem fidelium eſſe ſine Paſtore, vel Ec-
22 cleſiam ſine ſponſo. Sed hæc concluſio non eſt
vera, & eam refellit gloſſa in Clem. Ne Romani,
in ver. Non conſonam, de elect. & plenius Car-

dinal. Turrecrem. in d. cap. Nullus, il ſecondo, nu.6. & ſeq. 79. diſt. quia mortuo Papa, & non dum alio electo Eccleſia dicitur vacare. Item dicitur vidua, ſeu viduata, quia caret ſponſo ſuo. Item dicitur Acephala, quia eſt ſine ſuo capite.

23 Item Vicariatus ſolum Petro Apoſtolo, & ſucceſſoribus datus fuit. Ideoque ſolus Papa eſt caput viſibile Eccleſiæ: nam Ioan. 1. dicitur Petro primo Rom. Pontifici, Tum vocaberis Cephas, quod ſonat caput: vnde Cephalis græcè idem eſt quod caput latinè, vt inquit Iſidor. Idem probant iura in c. In nouo, 21. diſt. in c. Non decet, 12. diſt. in c. Ita Dominus, 19. diſt. & in c. Sacroſancta, 22. diſt. alioquin non eſſet opus Vicarium eligere ſi Cardinalium Cœtus Vicariatum haberet, & plenitudinem poteſtatis Pa-
24 pæ. Nec propterea Eccleſia remanet ſine capite, Sponſo, & Paſtore; quia vt reſpondent gloſſa, & Turrecr. & idemmet Hoſt. fatetur, Sponſus, Rector, & Paſtor eſt Chriſtus, & caput inuiſibile eccleſiæ, quæ eſt ipſius corpus, vt de primo patet in c. Ieiuniū, il ſecondo, 76. diſt. de ſecundo in c. 1. circa medium, 96. diſt. & de tertio in c. 1. verſ. Sed vbi, de ſacr. Vnct. & in c. fin. 3. q. 4. Et
25 in hac ſententia fuerunt etiam plerique ex antiquis: nam gloſ. vn. in d. c. Nullus, il ſecondo, 79. diſt. dixit mortuo Papa Eccleſiam viuere, ſed tamen carere capite, ſcilicet viſibili: & cum ea gloſſa concordat Hugo relatus ibi ab Archid. num. 3. nam ſecundum eum quomodo tot homines eſſent vnum caput, aut quomodo vacaret Eccleſia, aut acephala diceretur, ſi caput haberet: & conſentiunt Ioan. Fan. & Lau. vt dictum eſt ſupra n. 4. & contra concluſionem Hoſtienſis tenet Auguſtinus Triumph. in tract. de poteſt. Eccleſ. quæſt. 3. art. 9. ea ratione, quia non plus poſſunt Cardinales ſine Papa, quam Apoſtoli ſine Chriſto: ſed ad Apoſtolos dictum eſt Io. 15. Sine me nihil poteſtis facere. Ergo ſimiliter Collegium Cardinalium nihil poteſt abſque Pontifice. Non obſtat quod hoc habeant inferiora Collegia Sede vacante. Quoniam hoc reperitur eis expreſsè permiſſum: non ſic Collegio Cardinalium, vt reſpondet gloſ. præalleg. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Non conſonam.

26 Secunda concluſio Hoſt. eſt Cardinales Romana Eccleſia vacante habent poteſtatem iuriſdictionis Papalis in exercitio non quidem indiſtinctè, ſed in ijs tantùm, quæ ſunt neceſſaria, vel vtilia eccleſiæ, ſeu reipublicæ, quibus eſt omnino prouidendum. Hæc concluſio fortè vera fuit antequam emanaſſet Decretalis Vbi periculum, quæ ſtrictius loquitur, quàm Hoſt. vt patebit infra num. 40. & idemmet Hoſt. paulò antè ſtrictius fuit loquutus dum dixit Cœtum Cardinalium Sede vacante habere exercitium iuriſdictionis Papalis ſaltem in his, in quibus de grandi neceſſitate, euidenti, & eminenti prouideri
27 oportet. Et ab Hoſt. fortaſſe Concilium Lugdunen. deſumpſit verba exceptionis, quæ habentur in d. cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque ibi, *Niſi forſan neceſſitas adeo vrgens*, nec non ibi, *vel niſi aliquod tam grande, & euidens periculum immineret, &c.* Quod inde etiam validus ſuadetur, quia in c. Licet de vitanda, n. 27. ſupra de elect. ſcriptum reliquit faciendam eſſe Conſtitutionem, vt Cardinales mortuo Papa claudantur in Conclaui, eiſque cibaria ſubtrahantur: & Addent. ibi littera B, dicunt eam Conſtitutionem factam eſſe, vt patet ex d. c. Vbi periculum, de elect. lib. 6.

28 Tertia concluſio. Ante Concilium Lugdunen. Cardinales Sede vacante habebant in eccleſia vniuerſali iuriſdictionem illam, quam habet in
29 prouincia Legatus Apoſtolicæ Sedis. Verum hæc concluſio non probatur iure. Item tollitur data inſtantia: nam Cardinalis Legatus confert beneficia intra ſuam Legationem vacantia, c. 1. de off. Legat. lib. 6. Speculat. in titul. de Legat. §. Nunc tractemus, in princip. Feder. de Senis,
30 conſ. 65. Infraſcriptæ quæſtiones, in princip. & conſ. 195. Factum ita ſe habet, in fin. At Collegium Cardinalium mortuo Papa beneficia conferre non poteſt. Ioan. de Selua, de benef. par. 2. quæſt. 2. num. 16. & 18. & Auguſt. Triumph. de poteſt. Eccleſ. q. 68. art. 3. Nec mirum, quia nec inferiora Collegia hoc habent mortuo Prælato c. Illa, infra, Ne Sede vacan. c. vn. eod. tit. lib. 6. c. 1. de inſtit. eod. lib. & notat gloſ. hic in ver. Capitulo, & communiter DD. Item ſi Cœtus Cardinalium non habet iuriſdictionem Capituli Sede vacante, vt prædixi; vtique longe minus habet iuriſdictionem Cardinalis Legati, quæ maior eſt, c. Ex parte, il terzo, de decim. Demum ſi Cardinales in tota eccleſia hanc iuriſdictionem exercerent, hinc poſſet ſchiſma, ſcandalum, & vacatio ſedis diutina ſuſcitari. Quod inconueniens conſiderauerat Hoſt. & ideo prius reſtrinxerat ſuam concluſionem ad caſus vrgentis neceſſitatis, & euidentis vtilitatis, vt dictum eſt ſupra num. 17.

31 Quarta concluſio, quæ ex dictis Hoſt. elicitur. Cœtus Cardinalium tempore vacationis nullam habet iuriſdictionis poteſtatem in his, quæ ratione excellentiæ, dignitatis, & præeminentiæ, ac prærogatiuæ Romano Pontifici tantùm ſunt reſeruata. Hæc concluſio eſt indubitabilis, & optimè probatur iuribus per eum allegatis, & hodie à fortiori eſt canonizata in dicto c. Vbi periculum, §. Idem quoque, de elect. lib. 6. & apertius in Clem. Ne Romani, de elect.

32 Ex hac concluſione deducitur primò, vt Collegium Cardinalium Apoſtolica Sede vacante minimè poſſit Epiſcopos creare, nec electos confirmare Petr. Andr. Gambar. de off. Legat. lib. 6. num. 59. nec iam creatos deponere, gloſ. vn. in c. Nullus, il ſecondo, quam ibi ſequuntur Archid. & alij 79. diſt.

33 Deducitur ſecundò, vt nec poſſit Cardinales creare, glo. in d. Clem. Ne Romani, in ver. Poteſtatis, de elect. quam ibi omnes ſequuntur. Gondiſal Villadiego, de orig. Cardin. quæſt. 6. Manfred. dec. 14. & quamuis Hugo in d. c. Nullus, il ſecondo, 79. diſt. quem citat Hoſtienſis in d. cap. Licet de vitanda, num. 26. ſupra de elect. contrarium ſenſerit, eo quod cum Cardinales poſſint eligere Papam, quod plus eſt, poſſunt & Cardinales creare, quod minus eſt: & facit pro ipſo c. Per venerabilem, §. Rationibus, inf. qui filij ſint legit. tamen hoc argumentum refellit Hoſt. vbi ſupra, & gloſ. in d. Clem. Ne Ro-
34 mani, in ver. Poteſtatis, de elect. Nam & Capitulum creat Epiſcopum, & tamen Sede vacante, non confert beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia, d. c. vn. ne ſed. vacan. lib. 6. & hoc indubiè teneas, etiamſi ſubeſſet neceſ-

ſitas

ſitas viſitandæ diſcordiæ, & accelerandæ electionis Romani Pontificis; quia huic neceſſitati
35 alijs rationibus eſt occurrendũ, ſecundum Hoſt. loc. citat. Et ob eandem rationem Collegium Apoſtolicum non poteſt Sede vacante reſtituere, nec habilitare Cardinales per Papam priuatos, ſeu depoſitos, etiam ad vocem, c. vn. de ſchiſm. lib. 6. & ſentit Barbat. in tract. de Cardinal. in decima Baſilica quæſtione, verſ. Tales ergo, ait enim: ſi Cardinales delinquunt, & per ſententiam remouentur, ſine ſpe reſtitutionis deponuntur ad exemplum Luciferi, cap. Principium, de pœnit. diſt. 2. allegat Hoſtienſ. hoc dicentem in Summ. de pœnit. & remiſſ. §. Cui confitendum, in ver. Cardinales. Quæſtionem ad partes diſputat, & reſpondet obiectis Capyc. deciſ. 114. per totam, licèt in fin. videatur inclinare in eam ſententiam, vt Cœtus Cardinalium hoc poſſit ſi immineret periculum ſchiſmatis, vel aliud graue, niſi Cardinales priuatos ad vocem habilitaret.

Deducitur tertiò, vt Cœtus Cardinalium Sede vacante etiam vrgente neceſſitate non poſſit mittere aliquem Cardinalem etiam volentem cum poteſtate, & iuriſdictione Legati de latere, vt plenè dicam infra n. 42.

36 Quinta, & vltima concluſio, quæ inſpecto tempore ante Concilium Lugdunen. colligitur ex dictis Hoſtien. Cardinalium cœtus Apoſtolica Sede vacante tunc temporis exercebat iuriſdictionem Papalem ex conſuetudine, quæ in talibus eſt obſeruanda, vt in iuribus per eum cita-
37 tis. Fortè ad hanc conſuetudinem tollendam emanarunt poſteriores Conſtitutiones, vt innuit gloſ. in cap. Vn. de ſchiſm. lib. 6. in ver. Sede vacante, circa finem, ibi; Quidquid Cardinales de facto obſeruent: nam decretum irritans appoſitum in d. Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. tollit contrariam conſuetudinem tam præteritam, quam futuram, vt poſt Archid. notat Ioan. Andr. in cap. Cum de beneficio, in princ. in ver. Legitima, & ibi apertius Geminian. col. 2. verſ. Nota bene iſtum dictum, & Franc col. 1. verſ. Ex quibus nota, de præben. lib. 6. Præpoſ. in cap. In illis, §. Leges, num. 3. 4. diſt. & alij apud Antonium Gabriel. in titul. de clauſul. concluſ. 3. num. 40.

38 Secundum tempus eſt poſt Decretalem, vbi periculum, de elect. lib. 6. quæ in §. Iidem quoque in propoſito poteſtatis Cardinalium Sede vacante primo conſtituit regulam, deinde adijcit limitationem, regula habetur ex illis verbis: [Cardinales accelerandæ prouiſioni ſic vacent attentius quod ſe nequaquam de alio negotio
39 intromittant.] Hæc ibi. Et ſecundum hoc tempus vſque ad Concilium Viennenſe Collegium Apoſtolicum videtur habuiſſe eamdem iuriſdictionem habitualem Sede vacante, quam habebat ante prædictam Decretalem. Quoniam illius verba non euellunt iuriſdictionis radicem, nec habitum tollunt, ſed tantummodo impediunt iuriſdictionis exercitium, non enim procedunt declarando Collegium non habere iuriſdictionem, aut quam prius habebat illi adimendo, ſed procedunt prohibendo ne ſe ingerat niſi in negocio electionis, vt ſonant verba illa, nequaquam ſe intromittant, quæ magis denotant factum, quam ius, & eſt ſimile in c. Maiores, §. 1. ſupr. de baptiſ. facit quod notat gloſ. in cap. 1. in ver. Irritas, infr. de ſchiſm. & quod dicitur de officialibus Romanæ Curiæ, quorum iuriſdictio durat mortuo Papa, ſed ſuſpenditur illius exercitium, de quo tamen dic vt per Archid. in c. Experientiæ, 15. q. 1. Item facit quod notat Abb. Antiq. in c. Accepimus, in ver. Debet, ibi factum notat, & non ius, inf. de pact. Ex quo notabiliter infero, vt actus iuriſdictionales, quos hoc tempore Cardinalium cœtus exercuiſſet Apolica Sede vacante, non eſſent ipſo iure nulli, ſed ſuſtinerentur ex vi authoritatis præexiſtentis, & iuriſdictionis habitualis, ex notabili theorica gloſſæ in Clem. 1. in ver. Inhibentes, verſ. Sed quæro, de iurepatron. quam ſequitur Anchar. in cap. Statutum, § fin. verſ. Aduerte, de reſcript. lib. 6. & Abb. in c. Ex parte, num. 5. ſupra de conſtitut. Roman. conſ. 203. quod primum, num. 7. & forte ad hoc dubium remouendum emanauit poſtea Clem. Ne Romani, de
40 elect. cum decreto irritanti, vt latius dicam infra, num. 53. Limitatio habetur in d. c. Vbi periculum, in eod. §. Iidem quoque in ſequentibus verbis videlicet [Niſi neceſſitas adeo vrgens incideret, vt oporteret Cardinales de terra Romanæ Eccleſiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere; vel niſi aliquod tam grande, & tam euidens periculum immineret, quod omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus cõcorditer videretur illi celeriter occurrẽdum.] Hæc ibi. Et in caſu huius limitationis Cardinalium iuriſdictio præſeruatur in d. Clem. Ne Romani, in princ. ibi, niſi quatenus in Conſtitutione prædicta permittitur. Nec non in Bulla Pij IV. cum modificatione tamen, de qua ibi,
41 in §. 6. vt latius dicam infra, num. 61. Ex hac limitatione infertur primo, vt cœtus Cardinalium pro terra eccleſiæ defendenda, vel euidenti periculo poſſit Sede vacante mittere vnum Cardinalem Legatum, ſecundum Paulum de Eleazaris in d. Clem. Ne Romani, de elect. & ibid. Imol. num. 26. & Gondiſal. Villadieg. de orig. Cardinal. qu. 6. num. 35. Cæterum aduerte,
42 quia Cardinalis ſic miſſus non erit propriè Legatus cum imperio, & iuriſdictione, hoc enim eſt de pertinentibu ad ſupremam authoritatem Summi Pontificis de ipſorum Cardinalium conſilio, vt notat Speculator. in tit. de Legato, §. Qualiter, nu. 7. Vnde nullo caſu competit ſoli Collegio, per ea, quæ dicta ſunt ſupra in quarta concluſione, num. 31. Sed potius erit Nuncius, nec habebit iuriſdictionem, ſed ſolum nudam tuitionem, ſeu defenſam, vt reprobata Pauli opinione firmat Cardin. in d. Clem. Ne Romani, §. Irritum in 2. quæſt. de elect. & ibi etiam Imol. num. 26. dicens eum non fore Cardinalem
43 Legatum, ſed tamen in actu illo. Quo fit vt ſi Cardinales crearent Pontificem abſentem, tunc poſſent quidem ablegare vnum ex Cardinalibus ad nouum electum ad Vrbem reducendum, illique expenſas neceſſarias conſtituere de reditibus Romanæ Eccleſiæ, vt tenet Petr. Andr. Gambar. de off. & auctor. legat. lib. 9. num. 185. Sed tamen ſic miſſus non habebit iuriſdictionem, & poteſtatem Legati, ſed erit Nuncius ad nudum
44 illud miniſterium facti per prædicta. Rurſus aduerte, quia ante peractam electionem Collegium Apoſtolicum non poterit compellere

inuitum vt legationem ſuſcipiat, nam etſi Epiſcopus pro vtilitate Eccleſiæ poſſit præcipere Clerico, vt peregrinetur, c.Quamuis, 7.qu.1.tamen oppoſitum dicendum eſt hoc caſu, non quidem ex ratione illa Pauli, Quod par in parem non habeat imperium, imò enim Collegium Cardinalium non eſt par, ſed ſuperior, ſed quia Cardinalis ille ſine culpa priuari non debet iure ſuo, ſcilicet voce in electione Romani Pontificis, quamobrem non poterunt mittere niſi volentem, vt concludunt idem Paul. Card. Anchar. & Villadieg. locis citatis.

45 Infertur ſecundò, vt cœtus Cardinalium Apoſtolica Sede vacante poſſit Legatum miſſum à Papa reuocare ex magna, & euidenti cauſa, argumento c. Ne pro dilatione, infra de pœnit. & remiſſ. cum ſuis concordant aliàs ſecus, arg. cap Cum inferior, infr. eod. & l. Minor magiſtra-
46 tus, ff. De minor. nam Legatus generalis nec aliter eſt mittendus, quàm à Papa de Cardinalium conſilio, vt leg. fin. C. De legat. lib. 10. & notat Speculat. in tit. de legat. §. Qualiter, nu. 6. Igitur ſicùt in miſſione Papa, & Cardinales vnanimiter conſenſerunt, ita & in reuocatione debent vnanimiter conſentire, arg. l. Ab emptione, ff. De pactis, & cap. Omnis res, infra de regul. iur. Sed Papa conſentire non poteſt, quia mortuus eſt. Expectetur ergo Succeſſor, arg. cap. 1. infr. Ne Sed. vac. Præterea Collegium non ſuccedit in collatione beneficiorum, vt oſtenſum eſt ſupra num. 30. Ergo multò minus in Legati reuocatione, quod magis eſt. Item Legatus mittitur propter ſalutem animarum, quæ per huiuſmodi reuocationem impediri non debet. Ita Hoſtien. in cap. Tum ex litteris, nu. 2. infra de in integr. reſtitut. quem refert, & ſequitur Speculator dicto titul. de Legato, §. Finitur, nu. 5. & hodie videtur planum per Clem. Ne Romani, de elect. ſecundum Ioann. Andr. in d cap. Tum ex litteris, nu. 4. ſequitur Ioann. Franc. Pauin. in tract. de offic. & poteſt. Capituli ſede vacante, in 6. prælud. & Capyc. deciſ. 114. num. 9. verſ. Sic quoque Collegium Cardinalium.

47 Infertur tertiò, ſecundum aliquos, vt Collegium Apoſtolicum Sede vacante poſſit Cardinalibus recens creatis os aperire, ac poſſeſſionem Cardinalatus tradere. Ita Marcus Mantua, & Hieronym. Torniellus inter conſ. Deciani conſ. 8. vol. 1. quos nouiſſimè refert, & ſequitur Hieronym. Campanil. in diuerſ. iur. Canon. rubr. 7.
48 cap. 6. num. 83. Verum hæc opinio potuiſſet fortaſſe obtinere quando adhuc vigebat conſtitutio Eugenij IV. incipien. In eminenti, quæ eſt prima inter eius Conſtitutiones in Bullar. tom. 1. pag. 269. in qua diſponitur, vt Cardinales pronunciati, etiam poſteaquam inſignia receperint, in electione Pontificis vocem non habeant, donec eis fuerit os apertum: quaſi tunc videretur vrgere neceſſitas aperiendi os, vt Clericus ad electionem procederetur, ac proinde locus eſſet limitationi Decretalis, Vbi periculum, in d. §. Ijdem quoque, de elect. lib. 6. Licèt reuera neque tunc temporis huiuſmodi neceſſitas ſubeſſet: quandoquidem electionis negocium expediri poterat per Antiquiores Cardinales, quibus os apertum iam fuerat. Sed quidquid ſit de illo tempore, certè hodie ceſſat omnis difficultas, quia Conſtitutio Eugenij hac in parte ſublata fuit ex decreto Pij V. edito 26. Ianuarij 1571. vbi hæc oris clauſura declaratur eſſe ſimplex ceremonia, quæ ad ſubſtantiam electionis non pertinet, vt refertur in Ceremoniali electionis Papæ nuper edito à Gregorio XV. in §. Porrò, verſ. De Cardinali autem. Et ita vacante Sede per obitum Clementis VIII. dicitur obſeruatum fuiſſe in perſona bonæ mem. Cardinalis de Comitibus, cui nondum fuerat os apertū, & tamen ad Pauli V. electionem admiſſus fuit. Idemque hoc ipſo tempore obſeruatum vidimus in electione Sanctiſs. D. N. Innocentij X. in qua ſimiliter ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardinales Panzirolus, Roſſettus, & Eſtenſis nouiter pronunciati. Itaque iam omni neceſſitate accelerandæ electionis ceſſante minimè licebit Collegio Apoſtolico tradere pileum, vel alia inſignia Cardinalitia, nec claudere, vel aperire os cuiquam ex Cardinalibus nouiter creatis; hæc namque ad Romanum Pontificem dum viueret pertinebant, ac proinde eſt locus regulæ, de qua in dict. §. Ijdem quoque, nec non prohibitioni Clem. Ne Romani, §. Irritum, de elect. & Bullæ Pij IV. § 6.

49 Infertur quartò, ex quorundam ſententia, vt Collegium Apoſtolicum Sede vacante ad effectum electionis faciendæ poſſit Cardinales electores à cenſuris abſoluere, & cum eis ſuper irregularitate diſpenſare. Ita Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 3. art. 8. & Suar. de cenſur. diſput. 41. ſeſſ. 2 verſ. Hæc verò: quos refert, & ſequitur Hieronym. Campanil. in diuerſor. in tract. de poteſt. Colleg. rubr. 7. cap. 6. num. 84. Sed neque hæc illatio eſt admittenda; quia ratio neceſſitatis hoc caſu nulla poteſt conſiderari: nam exceptio excommunicationis, irregularitatis, & conſimiles non admittuntur contra electionem Papæ celebratam à duabus partibus Cardinalium, vt in cap. Licet de vitanda, & ibi plenè ſcripſi num. 12. ſupra de elect. & apertius in d. Clem. Ne Romani, §. Cæterum, eod. tit. & in d. Bulla Pij IV. §. 29. & in alia Gregorij XV. de elect. Papæ, §. 22. quibus in locis, expreſsè ſtatutum eſt, vt ad euitandas diſſentiones, & ſchiſmata, per exceptionem excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti Cardinales ab electione non repellantur. Nec Triumph. loc. cit. quidquam dicit in oppoſitum.

50 Infertur quintò, ex prædicta limitatione, vt duobus de Papatu contendentibus, & generale Concilium conuocare renuentibus, conuocatio fieri poſſit à Collegio Cardinalium, vt ex facto reſpondit Cardinalis Zabarella in conſ. 150. incipien. In quæſtione, nu. 6. in 3 quæſt. quoniam cum ſint in poſſeſſione eligendi Romanum Pontificem, c. Licet de vitanda, ſupra de elect. cum concordant. per conſequens ad eos, ſpectant omnia, quæ ſunt conſequentia ad electionem, cap. Cupientes, §. Ad hæc, & §. Si verò, de elect. lib. 6. & cap. fin. & quod ibi notatur in gloſ. 3. 65. diſtin. Nec obſtat dicta Clem. Ne Romani, in §. Irritum, vbi irritatur quidquid facit Collegium Cardinalium de his, quæ ad Papam dum viueret pertinebant; Conuocatio autem generalis Concilij ad ſolum Papam pertinet, cap. Significaſti, ſupra de elect. Nam vt reſpondet Carnalis, cum ille, §. Irritum, excipit ea, quæ permittuntur Collegio Apoſtolico in præcitato, cap.

cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque ſtandum
eſt eidem, §. Ibi autem Cardinalibus non inter-
dicuntur ea, quæ concernunt electionis nego-
cium, ſed alia extrinſeca; Inhibetur enim ne de
alio negocio ſe intromittant, niſi in caſibus ibi
exceptis, idque vt accelerandæ prouiſioni va-
cent attentius, vt ibi dicitur. Cum igitur con-
uocatio generalis Concilij ſit hoc caſu neceſſa-
ria ad ſedandum ſchiſma, merito ad Collegium
Cardinalium pertinet, quid annexum, & acceſ-
ſorium prouiſioni; nec dicitur prohibita, quin
potius permiſſa in d. §. Irritum, hæc enim ſunt
de his, quæ Sede vacante, vel quaſi vacante me-
lius expediuntur, quàm non vacante, vt in ſimili
notat Innoc. in cap. 1. infr. ne ſed. vacan. Hodie
in caſu electionis nulliter celebratæ propter ſi-
moniacam prauitatem, hoc eſt expreſſum in Bul-
la Iulij II. quæ incipit, Cum tam Diuino, in §. et
inſuper in Bullar. tom. 1. fol. 403. vbi diſponitur
vt liceat Cardinalibus Concilium generale in-
dicere, & conuocare in loco idoneo, prout eis
videbitur expedire.
51 Infertur ſextò, vt eadem ratione poſſit, &
debeat Cardinalium Cœtus anathematizare in-
truſum in Papatu, vt eſt textus in c. Si quis pe-
cunia, 79. diſt. cuius diſpoſitio non eſt ſublata,
quin potius præſeruata in dict. §. Ijdem quoque.
Nam extrudere inuaſorem Pontificatus negari
non poteſt, quin ſpectet ad electionis negocium
cui attentius eſt vacandum; & hæc eſt vrgens
neceſſitas, & grande periculum, cui celeriter
52 eſt occurrendum, vt ibi dicitur. Non tamen
poterunt Cardinales eſſe iudices intruſi, niſi de-
uiaret à fide, vt poſt Hugon. firmat Cardinalis
Turrecr. in § Pateat, nu 1. 3 q. 1.
53 Tertium tempus eſt poſt Conſtitutionem Cle-
mentis V. in Concilio Viennenſi editam, ac re-
latam in d. Clem. Ne Romani, de elect. qua irri-
tum, & inane decernitur quidquid poteſtatis,
aut iuriſdictionis ad Romanum dum viuit Pon-
tificem pertinentis cœtus Cardinalium Roma-
na Eccleſia vacante duxerit exercendum. Atque
ita geſta à Cardinalibus contra hanc prohibi-
tionem non ſuſtinentur amplius ex vi authori-
tatis præxiſtentis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt
ſupra num. 39. quia clauſula decreti irritantis
operatur, vt quidquid contra fit, nullum ſit ipſo
iure, vt eſt textus in cap. penult. de præben. lib. 6.
& in cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia, de con-
ceſſ. præben. eod. lib. Brun. in tract. de forma
in rubr. Quando aliquid cenſ. trad. pro for. col. 2.
vbi plura cumulat. Quinimo quamuis ex dicta
Clem. Ne Romani, prima fronte non videatur
ſublata iuriſdictio in radice, & quantum ad ha-
bitum, ſed quantum ad actum, & exercitium
dumtaxat, vt innuit verbum illud, exercendum,
argum. eorum, quæ dicta ſupra eodem num. 39.
54 Nihilominus contrarium videtur verius; quia
decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſio-
nem. Rota deciſ. 2. de reſtit. ſpoliat. in antiq.
& deciſ. 3. eod. tit. in nouis, & deciſ. 250. nu. 24.
part. 7. recentior. Caſſador. deciſ. 1. de reſtitut.
ſpoliat. Mohedan. deciſ. 15. de cauſ. poſſeſſ. &
55 propriet. Itaque hodie regula conſtituitur ne-
gatiua, videlicet iuriſdictio, & poteſtas Papæ
non tranſit in Collegium Cardinalium Sede va-
cante; & in hoc ipſorum Collegium eſt deterio-
ris conditionis, quàm Collegia inferiora, in
quæ tranſit, vt hic, & in cap. His, quæ ſupra eod.
ita Ioann. de Imola in dicta Clem. Ne Romani,
in 7. notab. num. 14. Capyc. deciſ. 114. num. 9.
& eſt ſpeciale in Collegio Cardinalium, vt in-
quit Feder. de Senis, conſ. 16. incipien. Capitu-
lum Eccleſiæ Cathedralis, num 2. verſ. Præterea
56 ſpeciale eſt. Rationem ſpecialitatis aſſignat
Zenzelinus in ead. Clem. & gloſſ. magna in fine
in cap. vn. de ſchiſmat. lib. 6. videlicet quia ob
accelerandam prouiſionem Eccleſiæ, in cuius
tardatione imminet periculum, ſpeciale quid
ſtatui debuit. Et eſt ſimile in in c. Accuſatus,
57 § Sanè, de accuſat. eod. lib. Aliam rationem
diberſitatis aſſignat Capyc. d. deciſ. 114. nu. 3.
videlicet, quia Capitula inferiora habent ma-
iorem coomunionem cum Prælato, quàm Col-
legium Cardinalium, cum illa condant ſtatuta
ſede vacante, per Federic. d. conſ. 16. per totum,
& Præpoſ. late in c. Epiſcoporum, nu. 2. diſt. 18.
Cœtus Cardinaliũ non, vt per Dec. in c. Tranſla-
to, in 2. lectura, num. 9. de Conſtitut.
Sed hæc ratio non placet, quia Cardinales ſunt
pars corporis Papæ, ſecundum Ioan. de Lignano
in c. 2. infra de cler. non reſid. & ipſius membra,
cap. Fœlicis, de pœn. lib. 6. Ideoque licèt Epiſco-
pi iurent fidelitatem Papæ, vt in cap. Ego N. de
iureiur. tamen Cardinales non iurant Papæ fide-
litatem tanquam inuiſcerati, & pars corporis
ipſius, vt notabiliter dixit Hoſt. in cap. Antiqua,
de priuileg. & poſt eum Barbat. conſ. 1. num. 17.
verſ. Et licèt Cardinales. Tene igitur primam
rationem. Vnde quamuis Bart. in l. Vbi abſunt,
num. 3. ff. De tutor. & curat. dat. ab his, dixerit
vacante Papatu iuriſdictionem remanere apud
Collegium Cardinalium, ſicuti vacante Epiſco-
patu remanet iuriſdictio apud Capitulum: ta-
men eius opinio confunditur per dictã Clem. Ne
Romani, vt dicit Barbat. ibi in addit. ad Bart.
in ver. Apud Collegium, & plenius in ſuo conſ. 1.
num. 17. volum. 1. Tene igitur incunctanter cum
gloſ. in dicto cap. Vbi periculum, in d Clem. Ne
Romani, & in d. cap. vn. de ſchiſm. lib. 6. Cum
quibus etiã conſentit Bald. in ſuo conſilio ſchiſ-
mat. in ver. Suppono autem quod Cardinales, &
alibi paſſim Doctores.
Excipitur tamen in d. Clem. Caſus vrgentis
neceſſitatis, & grandis periculi imminentis ad
præſcriptum prędictæ Decretalis, Vbi periculum.
Vnde quę poterat Cardinalium cœtus tunc tem-
poris exercere ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſu-
pra in illationibus à nu. 41. poterit etiam exer-
cere poſt dicta Clement. Amplius cum officium
58 Camerarij, & Pœnitentiariorum Papæ eo mor-
tuo non expiret, iiſdem deficientibus poterit
Collegium Apoſtolicum in eorum locum alios
ſubrogare pro tempore vacationis, vt diſponi-
tur in dicta Clement. Ne Romani, §. Eo tamen
prouiſo.
59 Quartum, & vltimum tempus eſt poſt Bul-
lam Pij IV. editam 7. Idus Octobris 1562. inci-
pien. In eligendis, quæ in §. 6. ſtatuit vt infra,
videlicet Sedis autem vacatione durante Col-
legium Cardinalium in ijs, quæ ad Pontificem
Maximum dum viueret pertinebat, nullam om-
nino poteſtatem, aut iuriſdictionem habeat
neque gratiam, neque iuſtitiam faciendi, aut
factam per Pontificem mortuum executioni de-
mandandi, ſed ea omnia futuro Pontifici reſer-
uare

60 uare teneatur.] Hactenus verba Bullæ, quæ cum non procedant declarando, aut iuriſdictionem ſuſpendendo, aut illius exercitium prohibendo, ſed iuriſdictionem ipſam adimendo per illa verba vniuerſalia negatiua, nullam omnino poteſtatem, aut iuriſdictionem habeat: proculdubio abdicant à Cardinalibus, & euellunt radicitus quamcunque iuriſdictionem, & poteſtatem, non ſolum quoad exercitium, & poſſeſſionem, ſed etiam quoad habitum, & proprietatem, hoc enim importat verbum, habere, quod propriè eſt iure dominij poſſidere, vt l. Stipulatio iſta, §. Habere, ff. De verb. ſignificat. l. Hoc Senatus, iuncta gloſſa in ver. Habuit, ff. De vſufr.
61 ear. rer. quæ vſu conſum. Præſeruatur tamen in Bulla Pij IV. iuriſdictio illa, quam cœtus Cardinalium poterat exercere in vim Decretalis, vbi periculum, videlicet in caſibus vrgentis neceſſitatis, & grandis periculi imminentis, vt plenè dictum eſt ſupra à num. 40. ſed hæc præſeruatio fit cum duplici differentia. Prima eſt, quia ex dicto cap. Vbi periculum, cauſa neceſſitatis dijudicanda erat cōcorditer ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus. Vnde vnius contradictio, vel diſſentio poterat impedire, vt ibi notat gloſſa in §. Iidem quoque in ver. Singulis, verſ. Si verò vltra prædicta. At ex conſtitutione Pij IV. in dict. §. 6. ſufficiunt duæ tertiæ illorum partes. Secunda differentia eſt, quia ex Decretali, vbi periculum, ſatis erat vt Cardinales quoquo modo conſentirent. Sed ex Bulla duæ tertiæ partes conſentire debent per ſecreta ſuffragia, vt in eod. verſ. expreſsè diſponitur. Hæc de iuriſdictione ſpirituali cœtus
62 Cardinalium Apoſtolica Sede vacante. Quo verò ad ſtatum temporalem Romanæ eccleſiæ quatenus ſe extendat, Cardinalium Authoritas, & iuriſdictio facilè haberi poteſt ex eadem Bulla Pij IV. in d. §. verſ. Neque de ſtatu temporali, cuius verba huc transferre ſuperuacaneum duxi.

63 Succeſſiuè QVÆRO, An iuriſdictio Congregationum S. R. E. Cardinalium expiret, vel ſit ſuſpenſa Apoſtolica Sede vacante. Hodie 8. Septembris 1644. Romana Eccleſia vacante per obitum ſan. mem. Vrbani VIII. de hoc dubio conſultus fui à Sac. Collegio Cardinalium in Conclaui exiſtentium ex ordine dato ad Rotas R. P. D. Farneſio Archiepiſcopo Patracen. à Secretis S. Congregationis Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ.

Reſpondi iuriſdictionem Congregationum per obitum Papæ non expirare: debere tamen conquieſcere ipſis Cardinalibus in conclaui manentibus quoad illa negocia, & cauſas, quæ in ipſis Congregationibus expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti, ſeu habentis ſigillum. Alia verò, quæ ex communi forma à Secretario expediri ſolent viuente Pontifice, poſſe itidem expediri Sede vacante.

64 Quoad primam partem reſponſi, quod ſcilicet iuriſdictio Congregationum mortuo Papa non expiret, motus fui primò, quia illarum iuriſdictio eſt ordinaria: tum quia data eſt Congregationibus per Conſtitutionem Sixti V. de
65 qua infra proximè; iuriſdictio enim, quæ defertur à lege, vel ſtatuto ordinaria eſt, vt l. Et quia, ff. De iuriſd. omn. iudic. l. 1. in 1. reſpon. ff. De off. eius cui mand. eſt iuriſd. & notat Innoc. in c. Cum ab eccleſiarum, num. 3. verſ. Et quia lex, ſupra de off. Ordinar. & Abb. in c. In ſingulis, num. 3. inf. de ſtat. Monach. Tum quia eadem iuriſdictio eſt ad vniuerſitatem cauſarum, ſeu negociorum, vt patet in Conſtitutione Sixti V. edita 11. Calend. Februarij 1587. in qua inſtituuntur quindecim Congregationes S.R.E. Cardinalium cum iuriſdictionum, & facultatum partita conceſſione ad faciliorem vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ, Statuſque Eccleſiaſtici, & Romanæ curiæ negotiorum, & cauſarum expeditionem, vt legitur in prooemio §. 1. & §. 2. & conſtat ex facultatibus cuique Congregationi attributis. Iuriſdictio enim data ad vniuerſitatem cauſarum, vel ad vnum negocium vniuerſale proculdubio eſt ordinaria, vt notat Bartol. in leg. Ambitioſa, num. 34. verſ. Sed concedendo, ff. De decr. ob Ordin. faciend. & in l. More, quæſt. 5. num. 9. vbi etiam Iaſ. num. 51. & communiter Doctores, ff. De iuriſdict. omn. iudic. & probatur in leg. 1. in princip. & § Cum vrbem, ff. De off. Præfect. Vrb. & in l. fin. C. Vbi, & apud quem: ibi, vel certæ adminiſtrationi, cui & iuriſdictio adhæret in prima conſtitutione, ff. orum §. penult. & in Auth. habita, C. Ne fil. pro patr. vbi Doctoribus conceditur iuriſdictio in ſcholares, quæ ſine dubio eſt Ordinaria, ſecundum
66 Bart. in d. l. Ambitioſa. Quod procedit etiam partita inter plures iudices iuriſdictione, quia illa eſt potius diſtributio cauſarum, quàm Delegatio, vt notat Bald. in l. Præcipimus, in princ. C. De appellat. & in l. fin. ad fin. C. Vbi Senat. vel Clariſſ. dicens per illam legem ita fuiſſe con-
67 ſultum per ſapientes; & ſequitur Iaſ. in d. l. More, nu. 52. Explorati autem iuris eſt iuriſdictionem ordinariam per obitum Papæ non expirare: hic eſt textus in c. 2. de offic. legat. lib. 6. vbi Clemens IV. declarat Legatos Apoſtolicæ Sedis habere iuriſdictionem ordinariam, ac proinde illorum officium mortuo Papa non expirare: & ita ibi eſt caſus ſecundum Ioan. Andr. Gemin. Franc. & omnes, de quo dic vt per Petr. Andr.
68 Gambar. de auctor. legat. lib. 9. num. 40. Hinc eſt vt ordinaria iuriſdictio, quam habent Cardinales in ſuis titulis ad præſcriptum c. His quæ, ſupra eod. non expiret Sede vac. vt per Cardin. in Clem. Ne Romani, §. Irritum, q. 3. de elect.
69 Hinc etiam eſt, vt officium Vicarij Papæ ad vitam deputati, vt moris eſt, per illius obitum non extinguatur, quia habet ordinariam. Gambar. in eod. tract. lib. 9. num. 78. Idemque dicendum de officio Camerarij, & Pœnitentiarij, vt probatur in d. Clem. Ne Romani, §. Eo tamen
70 prouiſo, de elect. Similiter hinc eſt, vt iuriſdictio A. C. & Mareſchalli non expiret Pontifice vita functo, vt tenet gloſſa in d. §. Eo tamen prouiſo, in verb. Expirare; & ibi etiam Card. num. 3. & hoc ideo, quia habet Ordinariam, ſecundum Hoſt. in c. Quod de his, in fin. infra, de ſenten. excomm. Speculat. in tit. 3. §. 1. Iaſ. Purpurat. & alios relatos à Petro Barboſ. in l. Cum prætor, §. 1. num. 75. ff. De iudic. & de Auditore Cameræ eſt expreſſum in Bulla Pij IV. quæ incipit, Ad eximiæ, §. 5. ibi, Tua Ordinaria authoritate, in Bullar. tom. 2. pag 48. & in alia ſimili Pauli V. incip. Eximiæ, §. 7. vbi eadem

verba

verba repetuntur, tom.3, pag.212. Et propterea in ſuis litteris ſemper inſcribitur, Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor, Romanæque curiæ
71 iudex ordinarius. Qua ratione ex parte idem dici poteſt de Auditoribus Rotæ, quia illorum iuriſdictio eſt ordinaria in procedendo, licet ſit delegata in ſententiando, vt notat gloſſa prima in Clemen. Auditor. de reſcript. Speculat. loco citato. Gambar. d. tract. de offic. legat. libr. 6. num. 64. verſ. Vndecimo quæro, licet Archid. in c. Experientiæ, 11. q. 1. dixerit Bonifacium interlocutum fuiſſe, quod in curia nullus habet ordinariam niſi Papa, vt refertur in gloſſ. præallegata.

72 Deinde principaliter motus fui quoad primam reſponſi partem, quia facultates Congregationibus Cardinalium attributas in præcitatis litteris Sixti V. conſtat eſſe perpetuas, & perdurare etiam in tempus Pontificum ſucceſſorum. Idque non ſolum ex generali regula quod de natura Conſtitutionis eſt, vt ſit perpetua, cap. vlt. ſupra de offic. legat. Feder. de Sen. conſil. 16. incipien. Capitulum, in princ. Verum etiam quia hoc caſu id ſatis apertè cautum reperitur in declarationibus facultatum earumdem Congregationum poſtea editis ab eod. Sixto V. in §. 3. in Bullar. tom. 2. pag. 616. ibi, [grauiora vero quæcunque ad nos, vel Succeſſores noſtros deferantur] & clarius in §. 8. Vbi ſic legitur: [vt autem hæ noſtræ litteræ quam primum vbique locorum, & gentium innoteſcant, quas inter alias Apoſtolicas, & perpetuas Conſtitutiones annumeramus, &c.]

73 Tertio motus fui, quia in Clem. Ne Romani, § Irritum, de elect. & in conſtitutione Pij IV. In eligendis, §. 6. abdicatur à Cardinalibus Sede vacante illa tantum iuriſdictio, quæ ad Pontificem Maximum dum viueret pertinebat, vt dictum eſt ſupra num. 53. & num. 59. ſed iuriſdictio Congregationibus attributa in litteris Sixti V. non pertinebat ad Summum Pontificem dum viueret, ſcilicet priuatiuè, ſed ad ipſaſmet Congregationes, inter quas idem Sixtus Pontificiam iuriſdictionem partitus eſt, vt patet ex iiſdem litteris, §. 2. ibi [Pontificium hoc onus Angelicis planè humeris formidandum inter Senatores Orbis terræ fratres noſtros Cardinales apta quadam diſtributione pro temporum conditione, negociorum multitudine, & varietate, ipſaque vtilitatis ratione ſalubriter partiri decernimus.] Ergo talis iuriſdictio non cenſetur à Cardinalibus abdicata, & per conſequens remanet apud illos, vt prius, nam quod non mutatur, &c. l. Sancimus, C. De teſt. cum ſimil. Pręterea in dict. §. Irritum abdicatur iuriſdictio à Cardinalium cœtu, & in Bulla Pij IV. dict. §. 6. à Collegio Cardinalium. Hæc autem verba non comprehendunt iuriſdictionem conceſſam particularibus Congregationibus, quia illæ non conſtituunt vnum corpus vniuerſale, nec dici poſſunt cœtus, ſeu Collegium Cardinalium, ſed ſunt corpora inter ſe diſtincta, nec vlla ex Congregationibus facultates, exercet nomine Collegij, ſed ſuo peculiari nomine, veluti Inquiſitionis, Concilij, Rituum, & aliàs prout in litteris erectionis. Vnde cum tali iuriſdictioni nón adaptentur verba Conſtitutionum, conſequenter nec earum diſpoſitio adaptari debet, c. Tua, infra de ſponſal. l. 4. §. Toties, & ibi Bart. ff. De damn. infec. cum ſimil. vt per Gemin. conſ. 88.
74 Innocentius, ſub num. 4. verſ. Cum ergo concurrant. Et confirmatur, quia ſicut in conceſſione iuriſdictionis vniuerſalis non venit iuriſdictio alteri ſpecialiter demandata, vt eſt caſus in cap. Studuiſti: & ibi dixi in 1. not. ſupra de offic. leg. eo quod mandatum ſpeciale deroget generali, vt ibi, & in cap. 1. Cum materia ſupra de reſcript. & generi per ſpeciem derogetur, vt in reg. generi, lib. 6. ita è conuerſo in abdicatione iuriſdictionis vniuerſalis à Collegio Cardinalium non includitur iuriſdictio particularibus Congregationibus ſpecialiter attributa, vt idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, l. Si ex toto, ff. De legat. 1. l. 3. §. fin. l. 4. & l. Legata, ff. De adim. legat. & per conſequens cenſeri debet eis permiſſum quod non reperitur expreſsè prohibitum, cap. Illud, 30. qu. 3. & c. Qui ſpirituale, qu. 4. c. Sunt nonnulli, 16. q. 1. l. Mutus, §. 1. ff. De procurat. cum mult. ſimil.

75 Quarto motus fui, quia in eadem Conſtitutione Pij IV. in §. 10. verſ. Pœnitentiarius verò, limitatur iuriſdictio Maioris Pœnitentiarij, ita vt extra forum conſcientiæ penitus conquieſcat, & in §. 12. tolluntur facultates Cardinalium, & Prælatorum Signaturæ Gratiæ, quæ eſt ſecunda ex Congregationibus à Sixto V. inſtitutis, vt in Bull. to. 2. pag. 612. & decernitur vt illius Cardinales, & Prælati ſupplicationes, & commiſſiones aliquas, etiamſi ſupplicantes paruas datas antea obtinuerint, ſignare non valeant, & officia eorum omnino ceſſare intelligantur. Hæc autem planè conuincunt in generali diſpoſitione prius facta in §. 6. quod Collegium Cardinalium nullam habeat iuriſdictionem in ſpectantibus ad Papam dum viuit, nullatenus fuiſſe comprehenſas particulares Congregationes Cardinalium, alioqui quid opus fuiſſet illarum facultates limitare, vel auferre, ſi in alia parte Conſtitutionis eędem facultates iam fuiſſent eis ex omni parte ademptæ? Et ita in terminis ſimilis Conſtitutionis poſt Archid. arguit gloſſa in cap. Vn. de ſchiſm. lib. 6. in ver. Sede vacante in princ. vt dixi ſupra, num. 5.

76 Ad extremum motus fui quoad hanc primam partem reſponſi ex diuturna obſeruantia ſubſecuta, ad l. Si de interpretatione, ff. De legib. & cap. Cum dilectus, de conſuetud. nam creato nouo Pontifice facultates Congregationum non conſueuerunt renouari, ſed fiunt Congregationes prout ſolebant viuente Papa, quod clarè demonſtrat eas facultates non expiraſſe,
77 alioquin opus eſſet noua conceſſione; quia iuriſdictio ſemel extincta, etiam cauſa extinctionis ceſſante, non reuiuiſcit, l. Qui res, §. Aream, verſ. In perpetuum, cum concordan. de quibus ibi per gloſ. ff. De ſolut. c. Quæris, verſ. Non poteſt autem, & ibi gloſſ. in ver. Contrahatur, de conſecr. diſtin. 4. Speculator in tit. de ſalar. §. Poſtremo, verſ. Primò, Bald. in l. Qui liberatus, n. 1. ff. De adopt. licet ſecus eſſet ſi tantùm eſſet ſuſpenſa, vt not. Innoc. in c. Cum inter, in ver. Licitum, n. 2. de conſuetud. & Bald. loc. cit.

78 Quoad ſecundam partem reſponſi, videlicet, quod iuriſdictio Congregationum Sede vacante Cardinalibus in Conclaui manentibus debeat con-

conquieſcere, & dormitare quoad negotia, & cauſas, quæ in Congregatione expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti, ſeu habentis ſigillum; motus fui, quia in cap. Vbi periculum, §. Iidem quoque de elect. lib. 6. præcipitur Cardinalibus exiſtentibus in Conclaui, vt accelerandæ electioni Summi Pontificis, ſic vacent attentius, vt ſe nequaquam de alio negocio intromittant, & excipiuntur duo tantum caſus, ideſt vrgentis neceſſitatis pro terra Eccleſiæ, vel aliqua eius parte defendenda; & grandis periculi imminentis, quæ exceptio in alijs firmat regulam in contrarium, ita vt imminente electione Papæ electores non debeant ſe ad alia diuertere: nam pluribus intentus, &c. c. Diuerſis, de cleric. coniugat. l. Nemo, C. De aſſeſſor. &
79 notant in d. cap. Vbi periculum. Ioan. Andr. in ver. Alio negocio, & Petr. de Anchar. num. 4. verſ. Item notat in ver. Iidem quoque, ſubdens Cardinales vacante Sede nec in arduis poſſe ſe immiſcere, niſi ſtrictè, prout textus loquitur, ideſt in defenſione terræ, vel cum imminet gran-
80 de periculum, alias non. Præterea in d. Decretali Vbi periculum, in §. Nulli, fiunt quinque prohibitiones. Prima eſt, vt nemini ad Cardinales in Conclaui aditus pateat. Secunda, vt nec ipſi Cardinales aliquos ad ſe venientes admittant niſi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præſentium vocarentur pro inſtanti electionis negocio. Tertia, vt nulli liceat ad eoſdem Cardinales vel eorum aliquem nuncium mittere. Quarta, vt nec liceat ad eoſdem mittere ſcripturam. Quinta, ne quis ſecretò cum eis loquatur. Et quamuis pœna excommunicationis non adijciatur niſi tribus poſterioribus prohibitionibus, ideſt contra mittentes nuncium, vel ſcripturam & ſecretò loquentes; & hoc verbum, ſecretò, quoad ipſam pœnam determinet tertiam & quartam prohibitionem, ſcilicet mittentium nuncium, vel ſcripturam: tamen ſalua manet inhibitio in reliquis omnibus, videlicet non ſolum quoad extraneos, qui accedunt ad Cardinales, & quoad Cardinales, qui extraneos admittunt; ſed etiam quoad illos, qui publicè, & palàm mittunt ad Cardinales nuncium, vel ſcripturam; licet his quatuor caſibus, in quibus hæc palàm fiunt, & non ſecretò, contra facientes non ligentur pœna excommunicationis, vt ibi declarat Archid. ſub num. 4. col. 3. in ver Secretè, Ioan. Andr. num. 6. Butr. num. 7. in eod. ver. Et alij communiter. Si ergo quicunque aditus, ſeu acceſſus ad Cardinales, & miſſio Nuncij, vel ſcripturæ etiam publicè, & palàm in prædicta Decretali interdicuntur, & vice verſa non licet iiſdem Cardinalibus quemquam admittere niſi vocatum de conſenſu omnium pro negocio electionis: profectò hinc ſequitur neceſſariò, vt nec liceat illis Secretarios, vel Miniſtros audire, vel ſcripturas recipere, nec alia tractare, aut expedire negocia particularia Congregationum, quæ ad Papæ electionem non pertinent, ex his, quæ dicta ſunt ſupra, num 78.

81 Dixi Cardinalibus in Conclaui manentibus; quia ſecus eſſet ſi illorum quiſpiam reperiretur extra Conclaue, quia tunc ceſſaret ratio accelerandæ electionis, cum electio fieri non poſſit niſi in Conclaui, & eo clauſo & hodie hoc ſit de forma, vt Conſtitutione Gregorij XV. de elect.
82 Papæ in §. Quod ſi electio. Vnde quamuis Cardinalis Maior Pœnitentiarius, cuius officiũ non expirat per obitum Papæ, Clementina, Ne Romani, §. Eo tamen prouiſo, de elect. poſſit Sede vacante exercere quæ pertinent ad forum conſcientiæ, vt in præcitata Bulla Pij IV. §. 10. Hoc tamen fallit ſi ſit in Conclaui; quia tunc licet retineat iuriſdictionem, non tamen retinet exercitium, cum ſit impeditus extra negociari. Quo impedimento ſublato, veluti ſi maneret extra Conclaue, vtique poſſet concernentia forum conſcientiæ expedire. Ita ſingulariter declarat gloſſa in d. §. Eo tamen prouiſo, in ver. Maiorem, dicens [tempore incluſionis Maior Pœnitentiarius ſi eſt Cardinalis per ſe non poteſt vti officio: ſi tamen nollet in clauſura manere, etiam perſonaliter vtetur officio] & ſubdit gloſſa ſic feciſſe Cardinalem Tuſculanum. Veruntamen etiam in Conclaui poſſet officium perſonaliter exercere quoad eos, qui in eod. Conclaui exiſtunt; exceptis tamen illis, quæ ſunt ei ſpecialiter interdicta, ſicuti eſt abſolutio à cenſuris in terminis eiuſdem Conſtitutionis Gregorij XV. §. 19.

83 Quò verò ad vltimam partem, videlicet quod negocia, quæ in communi forma à ſolò Secretario expediri ſolent viuente Pontifice, poſſint ſimiliter expediri ipſo vita functo, breuiter motus fui, quia in his leuibus, & ordinarijs, quæ à Cardinalibus non per ſe ipſos, ſed per Miniſtros expediri conſueuerunt, ceſſat omnino ratio prohibitionis, de qua in prædicta Decretali, vbi periculum, videlicet, ne electionis negocium protrahatur, in quo graue imminet periculum, vt ibi in principio, & in §. Iidem quoq. Ergo & prohibitio ceſſare debet, cap. Et ſi Chriſtus, de iureiur. cum ſimilibus, & conſequenter cum facultates Congregationum mortuo Papa non ſint extinctæ, vt abundè oſtenſum eſt ſupra in prima parte à num. 64. vtique poterunt in his leuibus per miniſtros, vt antea exerceri, vt ſentit gloſſa in dicta Clement. Ne Romani §. Eo tamen prouiſo in ver. Expirare Vnde dixi per Secretarium Congregationis ſuper negocijs Epiſcoporum, & Regularium poſſe expedire licentias pro puellis educandis, prout fuerunt expeditæ hoc ipſo tempore Sedis vacantis ex ordine dato à Cardinalibus ante ingreſſum in Conclaue, & eadem ratione dari poterunt tranſumpta, & duplicata, ſeu vt vocant, Ita reperitur, & alia huiuſmodi, quæ cum ſola ſubſcriptione Secretarij expediri ſolent. Idemque dicendum de cauſis, & negocijs ante obitum Papæ iam reſolutis in Congregatione quæ expediri poterunt à Secretario in illis caſibus, in quibus ſufficit eius ſubſcriptio, vt mos
84 eſt in expeditionibus, quæ fiunt in Curia. Ex quibus etiam deducitur, vt liceat Cardinalibus tempore recluſionis exercere iuriſdictionem, quam habent in ſuis titulis, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra n. 68. non quidem per ſe ipſos,
85 ſed per ſuos Vicarios, & Miniſtros. Quod & licebit maiori Pœnitentiario non perſonaliter, ſed per Officiales Pœnitentiariæ, vt colligitur ex gloſſa præallegata in d. §. Eo tamen prouiſo, in ver. Expirare.

DE

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Treugas.

S V M M A R I V M.

1 *Treugæ Canonicæ quibus diebus, & quas ob cauſas ſint ſeruandæ.*
2 *Treugæ conuentionales omni tempore ſeruari debent.*
3 *Dies in actibus, qui commode nocturno tempore exerceri non poſſunt, non naturaliter, ſed artificialiter ſunt computandi.*
4 *Dies quotuplex ſit.*
5 *Laicis poteſt Eccleſia indicere ferias in actu, ex cuius exercitio arguitur quædam quaſi irreuerentia Altiſſimi.*
6 *Excommunicatus in vna diœceſi haberi debet pro excommunicato in Vniuerſo Orbe.*
7 *Excommunicatio ſequitur perſonam ſicut lepra leproſum.*
8 *Executionem, & publicationem ſententiæ ſuæ Iudex vnius Territorij poteſt committere Iudici alterius Territorij.*
9 *Verba*, ſui ordinis periculo ſubiaceat, *quid importent.*
10 *Funiculus triplex difficilè rumpitur.*
11 *Treuga eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis diſcordia nondum finita.*
12 *Diſcordiæ verbum comprehendit etiam priuatorum diſſidia.*
13 *Bellum, & treuga largè dici poſſunt etiam inter priuatos.*
14 *Treuga, & induciæ in quo differant.*
15 *Pax eſt finis diſcordiæ.*
16 *Lex Eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens an obliget tranſgreſſores ad culpam, vel pœnam ſi caſu recepta non fuerit. & n. ſeq. vſque in fin.*
17 *Conſtitutio de treuga ſeruanda hodie non tenet, nec Epiſcopi cenſentur illius trangreſſores, quia non fuit moribus vtentium approbata.*
Contrarium. num.22.
Declaratur. num.71.
18 *Leges inſtituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur.*
Declaratur. num.25.27.32.39 49. & 56.
19 *Lex ad ſui eſſentiam tria requirit vt inſtituatur, vt promulgetur, vt moribus vtentium approbetur.*
Contrarium. num.48. & 57.
20 *Lex nullam vim habet vt eis pareatur, niſi ex more.*
Leges multæ moribus Patriæ non conueniunt. ibidem.
21 *Lex ab initio cenſetur lata à Principe ſub conditione ſi moribus vtentium recipiatur. & nu.47.*
Contrarium. num.48.
22 *Lex præcepti neceſſitatem imponit, & contrauenientes mortaliter peccant. & num.34.*
23 *Deſuetudo habens principium vitioſum non excuſat.*
Declaratur. num.29. & 41.
24 *Tempus non eſt modus tollendæ obligationis.*
Declaratur. num.30.
25 *Intellectus §. Leges, 4. diſt in. & num.27. 32. 39. 49. & 56.*
Inter leges præcipientes, & leges ſimpliciter ſtatuentes debet eſſe differentia. ibid. & num.35. & 44.
26 *Magiſtrorum authoritas contra leges non excuſat.*
27 *Lex non tollitur contraria conſuetudine ſi infligat pœnam ipſo iure. Secus ſi mandet infligi.*
Contrarium, num.72.
28 *Lex lata ſuper eo, cuius contrauentio ex ſe generat mortale, non tollitur deſuetudine etiamſi à principio non recipiatur. & num.42.*
29 *Legis primi tranſgreſſores, quamuis peccauerint, tamen ſequentes non peccauerunt. & nu.41.*
Contrarium. à num.47.
31 *Lex recepta ab initio non tollitur conſuetudine, niſi quadraginta annorum. Secus ſi non ſit recepta, quia ſufficit decennium etiam Principe ignorante.*
Contrarium. num.40. & num.67.
32 *Error communis excuſat Prælatos non ſeruantes legem vſu non receptam à tranſgreſſione, & à pœna.*
Contrarium. à num.47.
33 *Prælati exequi poſſunt Conſtitutionem, licet moribus vtentium approbata non fuerit.*
34 *Prælati non ſeruantes legem vſu non receptam excuſantur à pœna, ſed non à culpa ſecundum opinionem Cardinalis.*
35 *Lex permittens, vel puniens, aut diſponens poteſt per deſuetudinem tolli.*
36 *Lex præcipiens, aut vetans poteſt deſuetudine abrogari ſi lata fuerit ad commodum priuatum.*
37 *Et quid ſi fuerit lata in honorem Dei, vel ad commodum publicum.*
38 *Lex præceptiua non ligat ſi nunquam fuit recepta in obſeruantia ſciente Legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente.*
39 *Nec requiritur tempus ad præſcribendum, ſed ſufficit binus, vel trinus actus.*
Contrarium. num.66. & ſeqq.
40 *Lex vſu non recepta Principe ignorante non tollitur conſuetudine, niſi illa ſit rationabilis, & annorum quadraginta. num.67.*
41 *Legem non recipientes ab initio ex aliqua rationabili cauſa Papa ſciente, & tollerante non peccant.*
42 *Lex continens ius Naturale, vel Diuinum, aut illius declarationem, nulla vnquam conſuetudine tolli poteſt, licet ab initio non fuerit recepta.*
43 *Secus ſi aliquid addat iuri Naturali, vel Diuino, quia reſpectu additionis de illa iudicatur tanquam de lege poſitiua.*
45 *Lex conſilij tollitur indiſtinctè per deſuetudinem.*
46 *Lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem an ſtatim liget à principio antequam recipiatur à ſubditis. & num. ſeqq. vſque ad num.59.*
47 *Conditio nihil ponit in eſſe etiam ſi ſit tacita, & à iure ſubintellecta.*
48 *Legis non receptio indiſtinctè nihil operatur niſi tranſeat in conſuetudinem à Legiſlatore non ignoratam.*
49 *Lex recipit ex moribus firmitatem ſtabilitatis, non firmitatem authoritatis.*
50 *Legiſlatoris poteſtas, & voluntas requiruntur ad hoc, vt ſubditi obligentur ad acceptandam legem.*
51 *Legiſlator ſupremus poteſtatem habet legem ferendi*

abſque ſubditorum conſenſu.

52 *Papa immediatè à Chriſto poteſtatem habet ferendi leges habentes vim obligandi Eccleſiam ad illas acceptandas, & obſeruandas.*

53 *Voluntas Legiſlatoris obligandi ſubditos ad acceptandam legem præcipuè ex verbis coniecturatur.*

54 *Pœna imponitur legem tranſgredientibus, ne de contumacia valeant gloriari.*

55 *Legis acceptatio eſt effectus, qui ſubſequitur ipſam legem, ideoque impoſſibile eſt vt concurrat ad eſſe legis, vel ad producendam legis obligationem.*

56 *§.Leges, 4.d ſtin. non eſt Auguſtini, ſed Gratiani, nec habet Canonis authoritatem.*

57 *Publicatio eſt vltimus actus perficiens legem.*

58 *Orientalis Eccleſia non ideo excuſatur à lege continentiæ, quod illam non ſuſceperit, ſed quia Papa eius conſuetudinem approbauit.*

59 *Non vſus legis tribus modis conſiderari poteſt. & num. ſeqq.*

60 *Lex per non vſum nullo tempore abrogatur ſi nunquam accidit caſus, in quo potuerit obſeruari*

61 *Seruitus aquæ ducendæ nunquam perditur per non vſum ſi fons aruerit.*

62 *Non vſus legis non legem abrogat, niſi implicitum habeat contrarium vſum.*

63 *Electio fieri poteſt per viam compromiſſi, quamuis ab immemorabili tempore facta fuerit per viam ſcrutinij.*

64 *Electio licet ſemper facta fuerit ex gremio vnius Eccleſiæ, non tamen per hoc cenſetur præſcriptum quo minus fieri poſſit ex gremio alterius.*

65 *Appellandi facultas ad Patriarcham non cenſetur ſublata, licet per mille annos fuerit ſemper appellatum ad Papam.*

66 *Negatiua aliquando habet implicitum contrarium actum, & non facere eſt aliquid facere.*

67 *Lex Eccleſiaſtica non recepta ab initio non tollitur per non vſum minoris temporis annorum quadraginta, ſiue Princeps ſciat, ſiue ignoret.*

68 *Secus in legibus ciuilibus, quia ſufficit ſpatium decem annorum.*

69 *Item ſecus ſi non vſus non ſit contra, ſed præter legem.*

70 *Mos non fit niſi temporis longitudine.*

72 *Lex recepta ab initio indiſtinctè abrogatur per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem rationabilem, & legitimè præſcriptam.*

73 *Deſuetudo vt legem abroget, quæ debeant concurrere.*

74 *Conſtitutiones Apoſtolicæ non tolluntur per non vſum, vel contrarium vſum, niſi ſpatio annorum quadraginta cum ſcientia, & patientia Papæ.*

75 *Deſuetudo non excuſat contrauenientes, ſi aliqui in eodem loco legem ſeruauerint.*

TREVGAS. Statuit tempora treugarum, & pœnas violantium, & quatuor habet partes. Prima determinat tempus feriarum in actu bellandi. Secunda ſtatuit pœnam frangentibus treugam. Tertia pœnam Epiſcopis negligentibus. Quarta eos inſtruit quid facere debeant vt treuga, & pax ſeruentur. Secunda ibi, *ſi quis autem.* Tertia ibi, *ſi quis autem hoc.* Quarta ibi, & *quoniam.*

1 Nota primo ex textu quibus diebus, & quas
ob cauſas ſeruandæ ſint treugæ: nam die Iouis
à bello abſtinendum propter Aſcenſionem Do-
mini in Cœlum, & propter Cœnam cum Diſci-
pulis, c. Porrò, de conſecr. diſt. 1. & c. Litteris,
diſt. 3. Die veneris ob reuerentiam Dominicæ
Paſſionis. Die Sabbathi, quia die illa Diſcipuli
latuerunt ob metum Iudæorum, & quia Corpus
Domini latuit in ſepulchro, c. Sabbatho, de
conſecr. diſt. 3. Die Dominico, quia quodlibet
inſigne ea die conſtitutũ fuit à Domino, c. Quod
die in fin. 75. diſt. & in honorem Reſurrectionis
Dominicæ: & alijs diebus hic expreſſis ob illo-
rum reuerentiam, ſecundum Goffred. & Hoſt.
quos hic ſequitur Ioan. Andr. nu. 1. & ita hunc
2 tex. ſummant Bellam. Butr. & Imol. Hæc autem
vendicant ſibi locum in treuga canonica, ideſt
præſcripta à Canone, vt hic: non autem in treu-
ga conuentionali, quæ omni tempore ſeruari
debet, quia fides etiam hoſti ſeruanda eſt c. No-
li, 23. q. 1 & ff. De pact. conuent. per tot. ſecun-
dum gloſ. 2. hic: & Innoc. in princ. dummodo
tamen infidelis ipſe fidem non frangat fideli,
c. Peruenit, il ſecondo, de iureiur. cum multis
ſimilibus, vt per Hoſt. in ſumma hoc tit. §. Quot
ſint ſpecies, in princ.

3 Secundò nota ibi, *poſt occaſum ſolis.* In acti-
bus, qui commodè nocturno tempore exerceri
non poſſunt, dies non naturaliter. ſed artificia-
liter eſſe computandos. Quod facit pro illis,
qui locant operas ad terminum, vt hic notant
Butr. & Imol. ambo num. 3. qui remittunt ad
4 c. Conſuluit, ſupra de offic. delegat. Dies enim
artificialis incipit ab ortu ſolis, & deſinit in
occaſu, vt hic patet. Naturalis verò eſt viginti
quatuor horarum, vt l. More Romano, ff. De fe-
rijs. Sed Bald. hic in princ. dicit triplicem eſſe
diem. Alius enim eſt dies lucis donec Sol eſt
ſuper Terram. Alius dies tenebrarum ab occa-
ſu vſque ad mane. Alius naturalis vtrumque
Hemiſphærium complectens.

5 Tertiò nota ibi, *ab omnibus inuiolabiliter obſer-
uari præcipimus.* Eccleſiam poſſe ligare laicos,
& indicere illis ferias quando agitur de eſſerci-
tio actus, ex quo arguitur quædam quaſi irreue-
rentia Altiſſimi, ſaltem in illis diebus, vt hic
per Butr. num. 8. & Imolam num. 4.

6 Quartò nota ibi, *Nullus excommunicatum in
communione recipiat.* Excommunicatum in vna
diœceſi habendum eſſe pro excommunicato in
vniuerſo Orbe: concordat cap. Curæ, 11. quæſt. 3.
& notant gloſſ. fin. in cap. Si quis Præsbyter,
7. quæſt. 1. in cap. Quis quis autem, in ver. Com-
municet, 4. quæſt. 1. Archid. in cap. Si autem,
nu. 1. 11. quæſt. 3. gloſ. magna in cap. Paſtoralis,
§. Verum, de appellat. Abb. hic num. 2. & Felin.
7 in princ. Ratio eſt, quia excommunicatio affi-
cit animam, & corpus; & ideo non circumſcri-
bitur territorio, ſed ſequitur perſonam, ſicut
lepra leproſum, cap. Citò turpem, 1. quæſt. 1. &
cap. Ad reprimendam, ſupra de offic. ordinar.
Facit quod notat Hoſt. in cap. 1. nu. 9. verſ. Sed
nec ſequitur, infra de reliq. & vener. Sanctor.

8 Quintò nota ibi, *Sententiam quiſque confirmet.*
Iudicem vnius territorij poſſe committere exe-
cutionem, & publicationem ſententiæ ſuæ Iudi-
ci alterius territorij, vel diœceſi, de quo plenè
per Canoniſtas in cap. Poſtulaſti, infra de for.
com-

compet.& per Bart. & Legiſtas in l. A Diuo Pio,
§.1. ff. De re iudic. & hic notant Butr. num.10.
& Imol. num.6.
9 Sextò nota importantiam illorum verborum,
Sui ordinis periculo ſubiaceat: ideſt excommu-
nicetur, vt hic probatur iuncto cap. Illi qui,
24.quæſt.3. & hic notat gloſs. in ver. Periculo.
Vel deponatur ſecundum Hoſt. nu.9. in ver. Pe-
riculo, & Ioan.Andr. num.11.
10 Vltimò nota illud tritum, quod *Funiculus tri-
plex difficile rumpitur*, vt hic, & in concord. de
quibus in gloſs. penult. & habetur originaliter
Eccleſ.4.c.12.& ſic ad multiplicationem vincu-
li gradatim ſequitur difficultas in diſſoluendo.
Ad idem cap.Ex ſuarum, de priuileg. Butr. hic
nu.11. Imol. nu.8. Simile ponit Valerius Maxi-
mus lib.9. cap.3. exempl.8. de caudis equorum,
quæ paulatim carpi poſſunt, ſed nõ ſimul euelli,
referunt hic Ioann. Andr. num.3. & Anchar. in
7.notab.
11 In gloſſa prima nota quid ſit Treuga, & quid
ſit Pax. Treuga enim vt diffinit gloſſa eſt ſecu-
ritas præſtita rebus, & perſonis diſcordia non-
dum finita: quam lex vocat fœdus, vel fiduciam,
vt l.Non dubito, ff. De capt. & poſtlim. reuerſ.
Hoſt.in ſumm. huius tit.in princ.Archid.in c.Illi
qui, 24.quæſt.3. Calder. conſ.37. incipien.Man-
12 dauit, num.1. de teſtam. Aptius tamen gloſſa
dixiſſet, bello nondum finito: quia verbum
diſcordia nimis latè patet, & comprehendit etiã
priuatorum diſſidia, inter quos propriè bellum
13 non eſt; licet lato ſumpto vocabulo poſſit dici
bellum, & conſequenter treuga etiam inter pri-
uatos: & ſic ſaluari poteſt gloſſa, quia diffinit
treugam generaliter ſumptam, vt hic per Butr.
num 17. Cardin. num.3. col.1. verſ.Quæro quid
14 eſt treuga: & Imol. num.8. Differt autem ab
inducijs, quia induciæ ſunt ad modicum tem-
pus, treuga in longum extenditur, l. Poſtlimi-
nium, §.Induciæ, ff.De capt. & poſtlim. reuerſ.
15 Pax verò eſt finis diſcordiæ, ſecundum Goffred.
& Ioan. Andr. hic in addit. poſt gloſ.1. Idcirco
enim bellamus, vt pacem habeamus, cap. Niſi
bella, & cap.Noli æſtimare, 24 quæſt.1. & habe-
tur lib.10. Ethicor. c.6. Et quamuis hanc diffi-
nitionem impugnet Cardinalis hic in 3.quæſt.
eo quod poſſit eſſe pax etiamſi diſcordia non
præceſſerit: tamen diffinitio ſaluari poteſt, quia
pax magis dicitur quantum ad remotionem
diſcordiæ, quàm quantum ad vnionem, vt do-
cet S.Thom. in 3. ſent. diſtin.27. quæſt.2. art.1.
ad ſextum.
16 In gloſſa ſecunda QVÆRO, Vtrum Lex Ec-
cleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem con-
tinens obliget tranſgreſſores ad culpam, vel
poenam, ſi vſu recepta non fuerit.
17 In hac perdifficili quæſtione mirum eſt quã-
ta ſit opinionum diſcordia inter primarios Ca-
noniſtas.
Prima opinio fuit gloſſæ ſecundæ hic, quæ
dixit hanc Conſtitutionem de treuga ſeruanda
hodie non tenere, neque Epiſcopos cenſeri illius
tranſgreſſores, quia non fuit moribus vtentium
approbata, & ſic gloſſa relata ad textum, qui
loquitur præceptiuè, vt patet ibi, Præcipimus,
ſentit apertè legem præcepti nullam vim habe-
re obligandi ſi non fuerit vſu recepta. Quam
gloſſam dicunt eſſe ſingularem Imol. num.11.
Abb.num.4. & Ioan. de Anan. ad fin. & famo-
ſam Felin. qui pluribus illam exornat, num.6.
eamque ſequuntur hic Goffred. & in Summa
huius tit. Innoc. hic poſt princ. Oldrad. con-
ſil.259. incipien. Impugnatur electio, n.5.Imol.
in cap.Cum olim, in 1.notab. de Cler. coniugat.
& alij, quos more ſuo copioſè cumulat hic Fe-
lin.dicto num.6. & Rota deciſ.781.nu.11.par.4.
diuerſ. & hanc fatetur eſſe communem opinio-
nem Hoſt. hic, num 9. in fin. quam ſimpliciter
ſequutus fuit in Summa huius tit. §. Quot ſunt
ſpecies, in fin. verſ. Sed quæritur. De communi
etiam teſtatur Ruin. conſ.13. Videtur, num.28.
lib.2. & de magis communi Alex. in conſ.132.
viſa facti narratione, n.1.lib.1.
18 Fundatur opinio gloſſæ radicaliter in §. Le-
ges, 4. diſt. vbi dicitur: Leges inſtituuntur cum
promulgantur, firmantur cum moribus vten-
tium approbantur, nam ſi tunc firmantur, ergo
prius non obtinent roboris firmitatem, & ſic
ſunt nullæ, & non ligant, cap.Ne captandæ, de
conceſſ. præben.lib.6. Felin. in cap.Rodulphus,
19 num.30. ſupra de reſcript. Quod apertè docue-
runt Paul. & Matth. relati à Cardin. in proem.
Clem. in verſ.Vniuerſitati, num.1. dum dixerũt
per dict.§.Leges, tria requiri ad eſſe legis, primò
vt inſtituatur, ſecundò, vt promulgetur, tertiò
vt moribus vtentium approbetur; ac ſi quid ho-
rum deficiat non eſſe legem. Quorum dictum
ſequutus eſt Henric. Botæus in tract. de Synod.
20 poſt tertiam partem, art. 2. à num. 50. maximè
num.62.& patet ex lib. 2. Politic. cap.6. circa
fin. ibi, [Nam lex nullam vim habet, vt ipſi pa-
reatur, niſi ex more.]
Fulcitur etiam opinio gloſſæ plauſibili ratio-
ne, quam reddit Petr. de Anchar. in conſ.218.
Iuxta ordinem, num.1. in fin. videlicet, quia
multæ leges moribus Patriæ non conueniunt,
ideo permittitur cuilibet Prouinciæ abundare
in ſenſu ſuo, cap.Certificari de ſepultur.& l.Sac-
cularij, §. Sunt quædam, ff. De extra ordin.
crimin.
21 Item inquit Gemin. in dict. §.Leges, ad fin.4.
diſt. [Non eſt veriſimile Principem velle ſubditos
ligare ex quo lex moribus vtentium non appro-
batur, quia videtur à principio ſtatuere ſub tali
conditione, videlicet ſi moribus vtentium re-
cipietur.] Ergo non ſeruantes non videntur ve-
nire contra præceptum ſuperioris. Quæ verba
Gemin. multum extollit dicens eſſe valde ſin-
gularia, & aurea Felin. hic num.12.verſ.Intel-
lige quarto, & ſequitur Ruinus d.conſ.13. n.28.
lib.2. & Couar.lib.2.variar. reſolut.cap.16.nu.6.
dicens hanc eſſe communem opinionem, & alij
apud Suar. lib.4. de legib. cap.16. in princ. Et
hic etiam ſpectat ratio Anchar. in repet. c.Ca-
nonum ſtatuta, nu.83.verſ. Sed quæro reperitur
Conſtitutio, ſupra de conſtit. dum ait non eſſe
verum, quod Conſtitutio adeo obliget à prin-
cipio, vt hodie, & omni tempore duret talis
obligatio, quaſi lex ſemper loquatur, l.Ariani,
C. De hæret. Nam ſi non fuit recepta moribus
vtentium, fingitur à principio me non obligaſſe
Quod patet, quia abrogatur per non vſum, d. §.
Leges, cuius dictum vti egregium approbat hic
Felin. num.6. verſ.Plenius loquitur.
22 Secunda opinio fuit Hoſtien. hic num.7. qui
reprobans gloſſam, & recedendo ab eo, quod

dixerat in Summa, tenet hanc Conſtitutionem ligare quamuis non fuerit vſu recepta.

Mouetur primo per id, quod habetur in c.2. 12.diſtin. & in c.Propoſuiſti, in fin.27.diſt.

Deinde mouetur, quia lex præcepti, prout eſt hæc Conſtitutio, neceſſitatem imponit, cap. Quiſquis præceptis, §. Quod præcipitur, 14.quæſt.1. adeo vt contrauenientes mortaliter peccant, vt patet ibi, & in c.2. ſupra de maior. & obedien. & notat Archid. in c. Deteſtanda, num.4. de conceſſ. præben. lib 6. & idem Hoſt. hic num.9. in ver Periculo, Abb. in 2.not. & alij
23 communiter. Vnde in talibus deſuetudo, vel conſuetudo non excuſat, vt legitur, & not. in cap. fin. ſupra de conſuetud. quia principium fuit vitioſum; & contra inobedientiam non currit præſcriptio, cap Cum ex officij, & c. Cum non liceat, de præſcript Collectar, hic, n.3.

24 Demum mouetur, quia negari non poteſt quin ſaltem ab initio ad legis obſeruantiam adſtringerentur prælati, cum adhuc lex in deſuetudinem non abijſſet. Ergo ex ipſa vi legis ſequitur, vt ad idem hodie adſtringantur, quia tempus non eſt modus tollendæ obligationis, l. Obligationum, la ſeconda, §. Placet, ff. De action. & obligat.

25 Non obſtat d. §. Leges, & iura concordantia. Quoniam vt reſpondet Hoſtien. intelligi debent de illis ſtatutis, ſiue legibus, quæ non ſunt præceptoriæ, ſed ſimplices: exemplum in c. Statuimus, de maior. & obed. & in c. Statuimus, cum duobus cap. ſeqq. 4.diſt. quorum fit mentio in dict. §. Leges, & in §. Hæc etſi legibus. Debet enim inter has præceptorias, & alias leges eſſe differentia, c. Omnis autem, 3.diſt.

26 Rurſus non obſtat authoritas gloſſæ præallegatæ. Quoniam vt Hoſt. ſubiungit, quamuis ita dicant Magiſtri, tamen in talibus Magiſtrorum authoritas non excuſat, vt leg. & not. in c. A nobis, de bigam. & ignorans, ignorabitur, c. Niſi cum pridem, §. Pro defectu, ſupra de renunc.

27 Tertia opinio vt hic refert Ioan Andr. n. 10. diſtinguit Conſtitutiones, quæ infligunt pœnam ipſo iure, ab his, quæ mandant infligi; vt in primis locum non habeat contraria conſuetudo, quia non ſeruantes ſtatim incidunt in factum damnatum, c.1. 2. & 3. 24. q. 1. In ſecundis verò procedat d. §. Leges, & §. fin. 4. diſt. & hoc modo diſtinxit Match. relatus à Card. in procem. Clement. in ver. Vniuerſitati, in ſecunda quæſtione.

28 Quarta opinio fuit Ioan. Calder. hic in addit. qui ex not. in Rubrica de conſuetud. per Innoc. num. 10. Compoſt. in fin. & Ioan. Andr. n. 15. ſic diſtinxit. Quandoque Conſtitutio fertur ſuper eo, cuius contrauentio ex ſe generat peccatum mortale: & tunc non tollitur per deſuetudinem etiamſi à principio non recipiatur, arg.
29 c. fin. ſupra de conſuetud. Quandoque fertur ſuper eo, cuius contrauentio ex ſe non generat mortale: & tunc quamquam primi huiuſmodi legi non obtemperantes mortaliter peccauerint, per c. vlt. §. Quod præcipitur, 14. q.1. & §. fin. 4.diſt. tamen contra ipſam poteſt præſcribi, vt in d. §. Leges, & poſtquam erit præſcriptum, contra facientes non peccabunt mortaliter, vt in eod. §. Et ex hoc patet reſponſio ad rationem Hoſtien. Quia non ſequitur, Primi non parentes peccauerunt; ergo & ſequentes, quia vltimi non
30 aſtringuntur poſt præſcriptionem. Item non obſtat alia Hoſt. ratio, Quod tempus obligationem non tollat. Quoniam hoc non operatur ſolum tempus: ſed reſiſtentia, ſeu actus contrarius ſubditorum vna cum lapſu temporis hoc inducunt: & ſequitur Collectar. hic n.3. & Alex. d. conſ. 132. nu.1. verſ. Et ſaltem hoc procedit,
31 lib.1. Huiuſmodi autem tempus vt ſubdit notabiliter Calder. non debet eſſe annorum quadraginta; quia licet vbi Conſtitutio à principio fuit recepta, requiratur hoc ſpatium quadraginta annorum ad eam abrogandam, ſecundum ea, quæ notantur in c. final. de conſuetud. tamen quando à principio non recipitur, ſufficit lapſus decennij, arg. eorum, quæ habentur in d. §. Leges, & quæ notantur per gloſ. in cap. fin. in ver. Conſuetudo, de conſuetud. lib. 6. Quinimò ſecundum eum ſufficit hoc caſu tempus decem annorum etiam Principe ignorante: & dicit hic Imol. num.12. hanc opinionem eſſe multum notandam, & approbari per Butr. & Cardin. hic, & cum eis tranſit etiam Felin. nu. 13. verſ. Conſidera ſecundo, & verſ. Primo modo, dicens tutius eſſe ita tenere, & Conarr. lib. 2. reſolut. cap.16. num.6.

32 Quinta opinio fuit Ægid. Bellam. hic in 3. q. qui conciliando opiniones, aliter diſtinguebat; videlicet aut quæritur an Conſtitutio vſu non recepta obliget Prælatos eam non ſeruantes ad peccatum mortale, & ad pœnam incurrendam. Et concludendum non obligare, quia communis error totius Eccleſiæ eos excuſat à peccato, & à pœna, arg. eorum quæ notantur in cap. vn. de poſtulan. lib.6. & quia Romani Pontifices ſcientes legem non ſeruari, videntur illius tranſgreſſioni tacitum conſenſum accommodaſſe, & ita intelligit d. §. Leges, 4.diſt. Quod tamen limitat, niſi Prælati haberent conſcientiam remordentē, arg. cap. Litteras, de reſtitut. Spoliator. & c. In-
33 quiſitioni, de ſent. excomm. Aut quæritur An Epiſcopi exequi poſſint Conſtitutionem non obſtante quod moribus vtentium approbata non fuerit: & concludendum poſſe per motiua Hoſtienſis, de quibus ſupra in ſecunda opinione.

34 Sexta opinio eſt Cardinalis hic in lectura, prout eum refert Ioan. de Imola, nu.12. verſ. Et cum illa, qui diſtinguendo inter culpam, & pœnam, tenet Prælatos adſtringi ad ſeruandam legem præcepti vſu non receptam; & ſic peccare ſi eam non ſeruent; nec quoad hoc legem cenſeri abrogatam per non vſum; ſed tamen in pœnam non incidere, & hoc reſpectu legem eſſe abrogatam, arg. eius, quod notat gloſ. in c. Dolentes, in ver. Diuinum officium, de celeb. Miſſar.

35 Septima opinio eſt Antonij de Butr. hic n.23. verſ. Vide ſi Conſtitutio, qui alia vtitur diſtinctione, videlicet Aut Conſtitutio permittit, vel punit; aut diſponit, & poteſt per deſuetudinem tolli, & ſic loquitur d. §. Leges, & in hoc primo membro concordant Hoſt. & omnes. Sed eſt extra punctum quæſtionis, quæ proponitur de
36 lege præceptoria. Aut Conſtitutio præcipit, vel vetat, & tunc Butr. ſubdiſtinguit: nam aut lata fuit ad commodum priuatum: & poteſt per deſuetudinem abrogari, quia etiam tacito ipſo, & renun-

renunciatione tolli poteſt, cap. Ad Apoſtolicam, de regular. Et ita notabiliter ait gloſſa in l. De quibus, in ver. Abrogentur, circa fin. verſ. Item alij diſtinguũt, ff. De legib. & in hoc conſentiunt Imol. & Gemin. hic, cum quibus tranſit Felin.
37 num. 12. verſ. Intellige tertio. Aut Conſtitutio fuit lata in honorem Dei, vt hic, vel ad commodum publicum: & hoc caſu ſi Conſtitutio non recipitur tempore editionis, ſeu promulgationis, & Superior ſcit, & patitur, & ſic tacitè conſentit huiuſmodi non receptioni: tunc ius non ligabit, & ſic loquitur, d. §. Leges. Secus ſi Superior ignorat; quia tunc ligabit ſecundum eum, nec conſuetudo operabitur, per motiua Hoſtienſis.

38 Octaua opinio eſt Abb. hic num. 4. ſic diſtinguentis. Aut lex præceptiua nunquam fuit recepta in obſeruantia ſciente Legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente: & talis lex non ligat, per textum iuncta gloſſ. final. in cap. De libellis, 20. diſtin. & in cap. Cum olim,
39 de cleric. coniugat. Nec ſecundum eum requiritur hoc caſu tempus aliquod ad inducendam præſcriptionem: ſed ſufficit binus, vel trinus actus in contrarium; quia hic non agitur de præſcribendo contra legem, ſed de impediendo vinculum legis: nam per binum, vel trinum actum apparet de conſenſu tacito Legiſlatoris, arg. leg. 3. C. De epiſcop. audien. & cap. Ita nos, 24. quæſt. 2. & in hoc conſentit Felin. hic nu. 13. verſ. Primo modo, dicens hoc caſu non eſſe opus tempore, ſed ſufficere tot actus maioris partis populi, ex quibus eliciatur Superioris tolerantia: & ita ſecundum eum procedit text. in dicto §. Leges, 4. diſtin. allegatus, & approbatus vniuerſaliter per omnes Gloſſatores, & Magiſtros noſtros. Et quod ſufficiant hoc caſu duo actus contrarij, Benintend. deciſ. 13. num. 9. & ſeq. qui loquitur in extrauag. Ambitioſæ Pauli II.

40 Aut Legiſlator ignorat non vſum legis: & tunc Abb. putat requiri tempus quadraginta annorum; & ſic legem poſſe abrogari dummodo conſuetudo ſit rationabilis, vt in cap. fin. de conſuet. Et requiri tempus quadraginta annorum tenet etiam Ioan. de Imol. hic num. 14. verſ. Et quod dixi, de decennio: licet Calderin. Butr. & alij ſentiant hoc caſu ſufficere tempus decem annorum; vt dictum eſt ſupra in 4. opinione, num. 31.

41 Non obſtat quod in principio omnes peccauerint legem traſgrediendo: nam ad hoc reſpondet Abbas dupliciter, & primo quod ſi moti fuerunt ex aliqua rationabili cauſa, non peccauerunt, quia Superior ipſe indulſiſſet, ex notatis per Archid. in cap. Vtinam, 26. diſtin. & eſt ex mente Cardinal. hic in 3. oppoſit. verſ. Dic tenendo, gloſſam. Dum voluit legem à principio poſſe non recipi ex aliqua iuſta, & rationabili cauſa Papa ſciente, & tolerante: & ſequitur hic Felin. num. 12. verſ. Intellige hæc. Deinde reſpondet Abbas. Eſto primi contrafacientes peccauerint, tamen ſucceſſores eorum propter bonam fidem non peccauerunt, quia potuerunt exiſtimare illam legem ex aliqua rationabili cauſa non fuiſſe obſeruatam, arg. eorum, quæ notantur in cap. De quarta, de præſcript. Quam diſtinctionem inter primos Violatores, & ſequentes poſuit etiam Cardinal. in Clement. fin. in fin. 3. oppoſit. de ætat. & qualit. & admiſerunt hic Calderin. Butr. & Imol. vt dictum eſt ſupra in 4. opinione num. 29. & Felin. num. 12. verſ. Intellige ſecundo.

42 Ego verò in tanto opinionum diſcrimine, ſolo veritatis ſtudio, ac ſalua reuerentia tantorum Patrum, totam hanc materiam diſtinguo in tres articulos, qui videntur à Doctoribus confundi, & promiſcuè tractari. Proponuntur autem de legibus Eccleſiaſticis merè poſitiuis: nam ſi continerent ius Naturale, vel Diuinum, aut illius declarationem; ineptum eſſet inquirere de illorum non vſu, vel contrario vſu, quia in talibus non cadit conſuetudo, ſed corruptela, & diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum: cap. fin. de conſuetud. cap. Flagitia, 32. qu. 7. cap. Veritate, 8. diſt. Abb. in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 36. verſ. Conſuetudo autem, infra de præben. & notant in Rubrica de conſuetudine Innoc. num. 10. Compoſtell. in fin. Io. Andr. n. 15. Felin. alios adducens hic n. 9. verſ. Tertia declaratio, & conſentiunt Calder. & alij ſupracitati pro quarta opinione in primo illius membr. n. 28. & Domini de Rota deciſ. 10. inci-
43 pien. Vtrum valeat conſuetudo, num. 4. de conſuet. in antiq. licet ſi lex poſitiua per omnia non eſſet conſona iuri Diuino, ſed aliquid illi adijceret, reſpectu additionis de illa iudicandum eſſet tanquam de lege poſitiua, vt probatur in cap. Vt animarum in ſecundo reſponſo, de Conſtit. lib. 6 & declarat Gemin. in dict. §. Leges, 4. diſt. & Felin. hic num. 8. verſ. Secunda de-
44 claratio. Rurſus proponuntur huiuſmodi articuli de legibus Eccleſiaſticis, quæ aliquid præcipiunt, aut vetant; non autem de illis, quæ conſulunt, permittunt, puniunt, vel diſponunt, in quibus Hoſtien. & Doctores videntur conuenire, vt vim obligandi non habeant ſi moribus vtentium non ſint approbatæ, ita intelligentes d. §. Leges, vt dictum eſt ſupra in ſecunda opinione Hoſtien. num. 25. & in 7. in 1. illius membro, num. 35. licet Ioan. de Imol. in cap. 1. n. 14. infra de vit. & honeſtat. Clericorum reprobet hanc diſtinctionem, quia quando lex ſtatuit, vt aliquid fiat, vel non fiat, ſatis videtur præcipere, vt de ſe patet, ad hoc c. Conſequens, 11. diſt.
45 Et de lege conſilij, quæ indiſtinctè tollitur per deſuetudinem, notant Archid. & Gemin. in dict. §. Leges, & Felin. hic num. 7. verſ. Prima declaratio. Quibus ita conſtitutis, venio ad articulos.

46 Primus eſt, An lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem à principio ſtatim liget antequam recipiatur à ſubditis.

Secundus eſt, An lex non recepta ab initio tollatur per non vſum, vel deſuetudinem.

Tertius, An lex vſu recepta poſtea per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem abrogetur.

47 Circa primum in quo quæritur an lex promulgata ſtatim liget ante acceptationem populi, Ad partem negatiuam arguitur, quia leges firmantur moribus, §. Leges, 4. diſt. Vnde nullam vim habet obligãdi, niſi ex more, vt docuit Ariſtotel. lib. 2. Politicor. cap. 6. circa fin. nec vlla alia cauſa nos tenent, quam quod iudicio Populi receptæ ſunt, vt dicitur in l. De quibus, ff. de legib. & hoc ea ratione quia cenſentur latæ à Principe ſub conditione, ſi moribus vtentium appro-

approbentur, vt dixerunt Gemin. Felin. & alij ſupracitati in prima opinione, num. 21. Ergo ante implementum illius conditionis lex non dicitur in eſſe producta, quia conditio nihil ponit in eſſe, l. Si fundum, ff. De contrahen. empt. etiamſi conditio ſit tacita, vt hoc caſu, & à iure ſubintellecta, vt per Alexand. conſ. 42. Conſideratis, num. 1. lib. 7. Quare legem tam Ciuilem, quam Canonicam ex defectu voluntatis Legiſlatoris non obligari niſi à ſubditis recipiatur, cenſuerunt Gemin. in dict. §. Leges, Nauar. in manual. cap. 23. num. 41. & conſ. 1. qu. 5. de conſtitut. Couarr. lib. 2. variar. reſolut. cap. 16. nu. 6. & ex Theologis Maior in 4. ſent. diſt. 15. q. 4. in argumentis contra ſecundam concluſionem. Armil. in ver. Lex, num. 11. Angel. num. 4. in fin. quinimo Maior vbi ſupra opinatus eſt legem Pontificiam hoc caſu non obligare, non tantùm ex defectu voluntatis Papæ, ſed etiam poteſtatis, quia non poteſt aliter ius ferre, & ad hoc ſuadendum dicit Eccleſiam eſſe ſupra Papam, & ideo ſi Eccleſia non acceptet legem Papæ, non poſſe per illam obligari.

48 Sed his non obſtantibus intrepidè concludendum eſt legem eccleſiaſticam poſt publicationem ligare à ſui principio ante vllam populi acceptationem. Quam concluſionem tenet aperte Cardin. in proœm. Clem. in ver. Vniuerſitati, quæſt. 2. Ait enim, non receptionem indiſtinctè nihil operari, niſi tranſeat in conſuetudinem à Legiſlatore non ignoratam, & Turrecrem. in §. Ideo, 4. diſtin. dicens cum Hug. & Archid. Legiſlatorem poſſe compellere ſubditos ad acceptandam legem, quia aliàs poteſtas eius eſſet

49 illuſoria, & in §. Leges, ead. diſtin. dicit, leges accipere ex moribus firmitatem ſtabilitatis, non firmitatem auctoritatis, vbi etiam refert Lauren. & Archid. dicentes, leges firmari moribus de facto, nam de iure ſatis firmatæ ſunt ab ipſa inſtitutione. Idemque ſentit ibi Præpoſitus, & inclinat Syluest. in ver. Lex, quæſt. 6. quatenus ſentit non receptionem non tollere legem, niſi per modum conſuetudinis, quando Princeps ſcit, & tolerat. Tenet etiam Gregor. Lop. in lib. 16. part. 1. num. 4. vbi plures refert, & dicit eſſe communem intentionem Doctorum loquentium in hac materia. Et idem tenet Medin. Cod. De reſtitut. quæſt. 36. ad quintum, quibus ſubſcribit Suar. lib. 3. de legib. cap. 19. vbi de legib. ciuil. & lib. 4. cap. 16. vbi de legib. Eccleſ. Et hanc concluſionem vti certam, & indubitatam ſupponit Hoſt. hic num. 7. dum dicit: nec negare poſſunt Magiſtri, quin ſaltem ab initio ad legem obſeruandam adſtringerentur Prælati, cũ adhuc in deſuetudinem non abijſſet. Idemque ſupponunt Calderin. Butr. Abb. & alij complures ſupracitati pro 4. 7. & 8. opinione, dum fatentur, primos tranſgreſſores legis ab initio non receptæ mortaliter peccaſſe, niſi ex aliqua rationabili cauſa excuſentur. Hi enim omnes proculdubio admittunt legem ligare à principio antequam recipiatur à ſubditis. Ex quibus perſpicuè apparet hanc eſſe magis communem opinionem.

50 Præcipuum illius fundamentum eſt, quia ad hoc vt ſubditi obligentur ad acceptandam legem ex parte Legiſlatoris duo ſunt neceſſaria, videlicet poteſtas, & voluntas, cap. Cum ſuper,

51 de offic. delegat. Et quidem de poteſtate non eſt ambigendum, quia cum ſupremus Legiſlator poteſtatem habeat legem ferendi abſque ſubditorum conſenſu, l. 1. ff. De cõſtitut. Princip. §. Sed & quod Principi, inſtitut. de iur. natur. cap. Cuncta per Mundum, 9. qu. 3. habet etiam poteſtatem obligandi ſubditos ad illius obſeruantiam, l. Leges, ff. De legib. cap. 1. ſupra de Conſtitut. Et conſequenter ad illius acceptationem, vt eſt textus in c. De libellis, ad fin. 20. diſt. alioquin ineficax eſſet illa poteſtas, & planè inutilis, & leges eſſent ludibrio, quod eſſe non debet, cap. Non fruſtra, 23. quæſt. 5. c. Commiſſa, de elect. lib. 6. & l. final. §. Vbi autem, C. De bon. quæ liber. Præterea forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, cap. Vt animarum, de Conſtitut lib. 6. Butr. in rubr. de conſuetud. n. 7. Dec. in cap. Decernimus, num. 197. de iudic. Sed ad hoc vt ſubditi forum ſortiantur non requiritur eorum conſenſus, quia iudicium redditur in inuitum, l. Inter ſtipulantem, §. 1. ff. De verbor. obligat. gloſ. 3. & Doctores in cap. 1. de iudic. Ergo nec requiritur ſubditorum conſenſus ad hoc vt ſtatutis, ſeu legibus conſtringantur, d. cap. Non fruſtra, 23. quæſt. 5.

Quæ concluſio in Summo Pontifice eſt tam certa, vt ſecundum fidem negari non poſſit, vt inquit Suar. d. cap. 16. verſ. Dico verò primo, & notat glo. tertia, & Doctores in d. c. De libellis, 20. diſtin. Quia ſoli Petro à Chriſto Domino data eſt ſuprema poteſtas in Eccleſia, & non alteri, Ioann. 21. vnde illam habent Pontifices Succeſſores Petri immediatè à Chriſto, à quo Petrus illam habuit, & non ab Eccleſia, c. Omnes, & c. Sacroſancta, 22. diſt. gloſ. & DD. in §. Hinc etiam, 11. diſtin. Dixi in cap. Significaſti, à n. 32.

52 ſupra de elect. Hinc concluditur, Chriſtum ita dediſſe hanc poteſtatem Vicario ſuo, vt per ſe poſſet validè, & efficaciter operari ſine dependentia à conſenſu populi. Ergo poteſt per illam ferre leges habentes efficaciam, & valorem ad obligandum Eccleſiam ad conſentiendum, & acceptandum leges, & præcepta; quia aliàs poteſtas non eſſet abſoluta, & efficax; & lex eccleſiaſtica non haberet vim, vt eſt à ſolo Pontifice, ſed vt ab illo ſimul cum eccleſia, ad hoc bon. text. in cap. Bonæ memoriæ, il ſecondo, ibi, ſi poſſent ab ea recedere nobis frequenter illuderent, & iudicium noſtrum ab eorum pendere arbitrio videretur, ſupra de poſtulat. Prælator. Et ſic poteſtas inter Papam, & ſubditos eſſet ſimultanea, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur in cap. Cum eccleſia Vulterana, ſupra de elect. & in c. Poſtulaſtis, infra de conceſſ. præben. in cap. Nouit, & in cap. Quanto, de his quæ fiunt à Prælat. Si enim lex non poteſt eſſe lex niſi populo conſentiente, profectò populus eſt Conlegiſlator ſimul cum Pontifice: quod abſurdiſſimum dictum eſt, c. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. Præterea Chriſtus abſolutè dixit: *Quodcunque ligaueris ſuper terram, &c.* Matth. 16. c. Solitæ, de maiorit. & obed. *Et paſces oues meas,* Ioan. 21. cap. Significaſti, de elect. De populo autem nihil dixit, nec poſuit conditionem, ſi populus acceptauerit. Eſt ergo concluſio certa de hac poteſtate Summi Pontificis independenter à populo. Ad hoc, cap. Cuncta per Mundum, ibi etiam ſine vlla Synodo præcedente, 9. quæſt. 3.

Quod

53 Quod autem nec voluntas deſit, probatur primo ex vi verborum legis, quæ ſimpliciter ſunt præceptiua. Præceptum autem abſolutè latum non obligat ſub conditione ſi ſubditus velit acceptare, ſed abſolutè inducit neceſſitatem; aliàs eſſet potius lex conſilij, & exhortationis, quam præcepti, vt irrefragabiliter probat textus in cap. Quiſquis præceptis, 14. q. 1. facit, cap. Præceptis, 12. diſtin. & cap. Propoſuiſti, 72. diſtin. Voluntas autem Legiſlatoris præcipuè ex verbis coniecturatur, quia nullum eſt maius mentis teſtimonium, quam qualitas inſpecta verborum, l. Labeo, §. Id Tubero, ff. De ſupellect. legat. Bald. conſ. 305. Verba Principis, num. 1. verſ. Aut eſt dubium, lib. 1. Secundo id conſtat, quia cum hęc poteſtas ſit in Legiſlatore, certè non eſt vana, nec ſuperflua, ſed propter vſum neceſſarium, & Reipublicæ congruentem vt eſt textus in cap. Non fruſtra, 23. qu. 5. & dictum ſupra num. 51. Ergo quotieſcunque Princeps fert legem, cenſetur hac poteſtate vti velle, quando aliud non declarat, & de contraria voluntate ex coniecturis non apparet, arg. c. Cũ ſuper, cum ibi plenè notatis per Dec. in penult.
54 colum. poſt Calderin. & Abb. ſupra de offic. Delegat. Tertio idem probatur à poſteriori, quia Principes pœnis, & ſupplicijs cogunt ſubditos ad legis executionem, dict. cap. Non fruſtra, 23. qu. 5. cap. Vt Clericorum, de vit. & honeſt. Clericorum, cum infinit. ſimil. Nec ab initio cum lex promulgatur, auderent ſubditi coram Iudice excuſationem afferre, quod legem non ſeruauerint, quia illam non acceptarunt: nam hoc eſt quod tunc agitur, & ad quod coguntur, & propter quod puniuntur, ſcilicet quia legem non ſeruant, nec obſeruando acceptant: idcirco enim pœna imponitur, ne de contumacia valeant gloriari, dicit textus in c. Cum in Eccleſijs de maior. & obed.

55 Si igitur de poteſtate, & voluntate Principis non ambigitur; ergo lex ſufficienter promulgata ſtatim obligat ſubditos ad eam ſeruandam, & acceptandam; & ſic acceptatio legis eſt effectus, qui ſubſequitur ipſam legem, c. Commiſſa, verſ. Ne ſtatutum, de elect. lib 6. Sicut actio ſubſequitur obligationem, quæ propterea dicitur mater actionis, l. Licet, §. Ea obligatio, ff. De procurat. gloſ. in l. 1. in ver. Iuſtitia, ff. De iuſt. & iur. ergo impoſſibile eſt, vt acceptatio legis concurrat ad eſſe legis, vel ad producendam legis obligationem; quia nihil poteſt eſſe, vel operari antequam ſit, l. vlt. ff. De collat. bonor. Oldr. conſ. 280. Quæſtio eſt vtrum Imperator, num. 7. Quare hanc concluſionem, ideſt in Conſtitutionibus Papæ, qui habet poteſtatem immediatè à Deo, non eſſe neceſſariam acceptationem inferioris, firmauit Rota deciſ. 630. nu. 6. part. 4. Recent. & fuit deciſum in Romana concordiæ S. Petri, 11. Iunij 1610. coram Cardinali Caualerio, quæ habetur impreſſa dec. 85. & in Recent. deciſ. 213. part. 1.

56 Non obſtat dict. §. Leges, 4. diſtin. quia quamuis ſit radicalis in hac materia, & approbatus vniuerſaliter per omnes gloſſatores, Magiſtros noſtros, vt ait Felin. hic num. 13. verſ. Conſiderabam tertio, & verſ. Primo modo, tamen non eſt Auguſtini, vt incaute putauit Syluest. in ver. Lex. ſed eſt Gratiani, qui non habuit poteſtatem legis condendæ, vt obſeruat Imol. hic num. 13. verſ. Item nec obſtat, & Suar. lib. 4. de legib. c. 16. verſ. Deinde confirmari poteſt, & cuius dicta quotidie reprobamus, vt inquit Io. Andr. & omnes poſt eum in cap. 2. ſupra de reſcript. & reprobationes plures cumulat ibi Felin. vt plenius ſcripſi in cap. Canonum ſtatuta, n. ... ſupra de Conſtit. Sed quia fortè malè in practica audiretur, vt authoritas illius tex. refricaretur in dubium; ideo reſpondere poſſumus legem firmari ex moribus, non vt tunc incipiat obligare, quia ipſe vſus ex obligatione naſcitur; ſed vt quandã ſtabilitatem ex vſu acquirat, ita vt poſtea non ita facile per contrariam legem, vel conſuetudinem abrogetur, arg. l. Minimè, ff de leg. & ſic firmãtur moribus de facto, & non de iure. Quem intellectũ ad illum, §. Poſuerunt Archid. Turrecr. & alij, vt
57 tetigi ſupra hoc eod. num. in princ. Vnde optime gloſſa magna poſt medium in proemio Clement. in ver. Vniuerſitati, dicit publicationem eſſe vltimum actum perficientem legem, per textum in l. Humanum, C. De legib. Idque verius eſſe affirmat ibi Cardinalis, num. 1. in fin. Ad idem in Authen. Vt factæ nouæ Conſtitutiones, §. 1.

58 Non obſtant iura, quæ Abb. adducit pro ſua opinione ideſt, cap. De libellis, 20. diſt. & c. Cum olim de Cler. coniugat. Quoniam Orientalis eccleſia non ideo excuſatur à voto continentiæ, & tranſgreſſione canonum, quod illos non receperit; ſed quia Papa eorum conſuetudinem approbauit, vt cap. Si Romanorum, 19. diſt. & notat gloſ. vlt. in d. cap. De libellis.

59 Circa ſecundum articulum, in quo quæritur, an lex non recepta ab initio tollatur per non vſum, vel deſuetudinem, Dic tribus modis
60 poſſe conſiderari non vſum legis. Primo ſcilicet quando nunquam contigit caſus, in quo lex potuerit obſeruari. Et hoc primo caſu ſine trepidatione tenendum eſt, per huiuſmodi non vſum nullo vnquam tempore legem poſſe abrogari, ita Io. Andr. in cap. Ioannes, num. 14. verſ. Vbi verò non vſus, infra de Cler. Coniugat. exemplum. Lex ſtatuit, vt Hermaphroditus iudicetur ſecundum ſexum, in quo magis incaleſcit. l. Quæritur, ff. de ſtat. homin. Pone, quod in loco mille annorum ſpatio non contigerit hic caſus, vt ibi fuerit aliquis Hermaphroditus, & ſic non fuerit vſus legis; certè per hoc lex non tollitur, ſecundum Ioan. Andr. & ſequitur Gemin. in d. §. Leges, 4. diſtin. & Felin. hic num. 10. & Syluest. in ver, Lex, num. 26. Alex. d. conſ. 132. nu 4. lib. 1. latiſſimè Aretin. in proem. inſtitut. §. Igitur in vlt. col. & Iaſ. in l. Rem non nouam, num. 8. C. de
61 iudic. & in l. De quib. num. 33. ff. De legib. Nam iura, quæ dicunt leges abrogari per non vſum, intelliguntur quando euenit caſus, vt ſeruari potuerit, vt probat tex. notabilis in l. Vnus ex ſocijs, §. fin. cum l ſeq. ff. De ſeruit. Ruſticor. prædiorum, vbi non omitto ſeruitutem deducendi aquam in fundum, ſi ideo vſus non fuit, quia fons exaruit, & per illum textum ſic firmat in priuilegijs gloſ. ordinar. in cap. Abbate, in ver. Ibidem, ante fin. infra de ver. Signif. & ibi etiam Butr. & Abb. prope fin. & Felin. in cap. Cum acceſſiſſent, num. 25. verſ. Hanc regulam limita primo, ſupra de conſtitut. quibus adde gloſſam notabilem in cap. Vt priuilegia, in ver. Semel

in anno, in fin. infra de priuileg. & hoc planum.

62 Secundò modo poteſt conſiderari non vſus legis, quando accidit quidem caſus, vt lex potuerit obſeruari, ſed tamen non vſus non habet implicitum actum contrarium diſpoſitioni legis nec in ſubſtantia, nec in forma, ſed ſimpliciter homines non ſunt vſi lege pro illo caſu, nec tamen fecerunt contrarium: & hoc caſu lex per non vſum non abrogatur, exemplum: Pone quod domus minantur ruinam, nec data eſt cautio damni infecti, quia non eſt petita, & ſæpe damna illata fuerunt in agro, nec tamen fuit actum lege Aquilia: non per hoc tolluntur illæ leges ſimiliter ſi longiſſimo tempore ædificatum eſt vſque ad certam altitudinem, & non altius; iſta eſt ſimplex abſtinentia, quæ non tollit ius ædificandi vſque ad Cœlum. Ita Ioan.
63 Andr. loc. cit. & Felin. hic num. 10. Item pone, quod in aliqua Eccleſia fuit facta electio per viã ſcrutinij per tantum tempus, cuius non ſit memoria in contrarium; vtique ex hoc non cenſetur præſcriptum contra eligentes quominus ſi velint, eligere poſſint per viam compromiſſi.
64 Et idem ſi ſemper elegiſſent de gremio certæ Eccleſiæ: non enim ex hoc præſcriptum eſſet, quominus poſſent eligere ex gremio alterius Eccleſiæ. Quæ duo exempla ponit Calder. conſ. 19.
65 incip. An in operaria, num. 1. de præben. & eod. modo ſi per mille annos fuiſſet appellatum ad Papam, non propterea intelligeretur ſublata poteſtas appellandi ad Patriarcham, vt dixit Car. in ſuis notis cauſarum, nota 146. incipien. Ad excludendam, quem hic ſequitur Felin. n. 10. in 4 declarat. verſ. Similiter dixit: & hanc theoricam poſuit Bart. in proœm. Digeſtorum, §. Et antea, dicens: [deſuetudine, quæ deuiat à lege, ſeu diuertit à vero intellectu, tollitur lex: ſed ex eo, quod nullus vtatur lege, abſit à ſæculo, vt lex illa dicatur tolli.] Idem docuit Martinus Epiſcopus Pampilon. relatus hic à Bellam. n. 9. verſ. Dominus Martinus: nam ſecundum eum ſolus non vſus non poteſt tollere Conſtitutionem Canonicam: ſed non vſus habens implicitum vſum contrarium cum tempore à lege præfinito, vtique eam tollit. Idem firmat Cardin. in proœm. Clemen. in ver. Vniuerſitati, in 2. quæſt. Alex. d. conſ. 132. n. 4. lib. 1. & conſ. 136. n. 19. lib. 2. Rolan. conſ. 5. Pulcra, num. 72. lib. 1. Iaſon alia exempla adducens in d. l. De quibus, n. 33. & 34. ff. De legib. vbi teſtatur hanc eſſe veritatem, & ita communiter teneri, & eſt de hoc bona gloſſa in §. Igitur, in ver. Obtinebat, iuncta gloſſa marginali ibi poſita in proœm. Inſtitut. quod pluribus exemplis egregiè cõfirmat. Ioan. Andr. in d. c. Ioannes, nu. 14. verſ. Contrariam conſuetudinem, de cler. coniugat.

66 Tertio modo poteſt conſiderari non vſus legis prout habet implicitum contrarium vſum. Negatiua enim quandoque habet affirmatiuum contrarium actum, & non facere eſt aliquid facere, c. Nemo, de Simon. & ſatis eſt vt cadat in
67 intellectum, ſecundum Ioan. Andr. in d. c. Ioannes, num. 14. verſ. Sic, ad contrarium, de cler. coniugat. & in hoc tertiò caſu quando lex noua ab initio non fuit recepta, multi tenent eam tolli per duos, vel tres actus contrarios, ſciente, & patiente Principe; nec vllum tempus requiri ad inducendam præſcriptionem: ipſo autem ignorante ſufficere longi temporis præſcriptionem, idest decem annorum, vt vidiſtis ſupra in 4. & 8. opinione n. 28. & 38.

Sed iſtæ opiniones iudicio meo ſunt falſæ, quia innituntur tantùm illi fundamento, quod hic non agatur de præſcribendo contra legem, ſed de impediendo vinculo legis, vt per Felin. hic num. 13. verſ. Conſidera ſecundo: & ita hoc fundamentum ſupponit vinculum legis non eſſe ortum ante legis acceptationem. Quod quidem eſſe euidenter falſum, ſatis, ſuperque oſtendimus ſupra in primo articulo à nu. 48. Quare cum non agatur de vinculo legis impediendo, ſed potius de vinculo legis tollendo, & ſic de ipſius legis abrogatione; dicendum eſt ad hoc requiri tempus quadraginta annorum, cum præſcriptio ſit contra ius, ex his, quæ notantur in c. vlt. infr. de conſuetud. & in terminis noſtris tenet Imol.
68 hic num. 13. verſ. Et quod dixi, & Abb. num. 4. Et quod dicunt de decennio Calder. & Butr. non procedit in legibus Eccleſiaſticis, de quibus loquimur, ſed in legibus ciuilibus tantùm, prout loquitur gloſ. in l. De quibus, in ver. Inueterata, ff. De legib. & eſt magis communis opinio, vt teſtatur Alex. d. conſ. 132. num. 1. verſ. Et ſubdunt iſti, lib. 1.

69 Nec obſtat alia gloſ. quam ibi allegant pro fundamento, in c. vlt. in ver. Conſuetudo, de conſuetud. lib. 6. Quia loquitur in conſuetudine, quæ eſt præter ius, & non contra ius, vt bene per Imol. loco cit. Ad §. Leges, 4. diſt. abundè reſponſum eſt ſupra in 1. art. n. 56.

70 Item prædictis non aduerſatur gloſ. 2. hic, quam totus mundus amplectitur. Quoniam dum dicit hanc Conſtitutionem hodie non tenere, quia non fuit moribus vtentium approbata, intelligi debet de moribus longi temporis. Mos enim non fit niſi temporis longitudine, vt inquit Ariſtot. lib. 2. Politicor. c. 6. prope finem, & ſic debet intelligi de moribus cum lapſu temporis requiſiti ad præſcribendum contra legem,
71 quod ſecundum canones eſt quadraginta annorum, vt in d. c. fin. de Conſuetud. & ita contingit in caſu huius Conſtitutionis, quæ ſpatio annorum ſupra quadraginta, qui interceſſerunt à Concilio Lateran. ſub Alex. Tertio illius Authore vſque ad Gregorianam compilationem, nunquam fuit moribus vtentium recepta, quia indiſtinctè fuit bellatum etiam temporibus hic prohibitis: & ſic abrogata fuit per non vſum longi temporis habentem implicitum vſum contrarium, iuxta prællegatam theoricam Ioan. Andr. in d. c. Ioannis, quam ibi ſequuntur omnes præſertim Imol. vt hic teſtatur Felin. n. 13. verſ. Intellige. Conclude igitur legem etiam ab initio non receptam non tolli per deſuetudinem minoris temporis, quàm annorum quadraginta.

72 Circa tertium, in quo quæritur an lex recepta ab initio, poſtea tollatur per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem: Hoſtienſis, vt vidiſtis ſupra in 2. opinione num. 22. tenet, contra legem præcepti deſuetudinem, vel conſuetudinem non excuſare. Sed eum reprobant communiter Doctores, & illius rationibus cumulatè reſponſum eſt ſupra nu. 29. & 41. nam quod pertinet ad conſuetudinem, nulla eſt lex humana,

quæ

quæ abrogari non poſſit per contrariam conſuetudinem rationabilem, & legitimè præſcriptam, vt probatur in d. cap. fin. de conſuetud. ſecundum Abbat. hic num. 4. ibi enim contra conſuetudinem præſeruatur tantummodo ius Naturale, & Diuinum; nec priuati dicuntur tollere legem Superioris, ſed ipſe Superior conſenſum præſtando huic conſuetudini legem abrogat, cum iura ipſa ſtatuant, vt per conſuetudinem tolli poſſit ius poſitiuum, & ſequitur Felin. hic num.13. verſ. Secundo modo. Quod per plura exempla egregiè proſequitur Ioann. Andr. in d.cap. Ioannes, num.14. verſ. Contrariam conſuetudinem, et quod conſuetudo etiam in ſacramentalibus tollat legem, ſi Papa ſcit, & & tolerat, eſt gloſ. vn. in c.vn. de ſecund. nupt. & ad prædicta plenius vide Bart. & Legiſtas in l.final.C.Quæ ſit longa conſuetudo, & Canoniſtas, præſertim Marian.Soccin. in d.c.final. de conſuetud.

73 Quod verò etiam deſuetudine lex tolli poſſit, admittunt ferè omnes quatuor concurrentibus. Primo ſcilicet vt caſus acciderit, in quo lex potuerit obſeruari. Secundo vt materia non ſit voluntaria, ſeu facultatiua. Tertio, vt deſuetudo non ſit merè negatiua, ſed implicitum habeat contrarium vſum, qui ſaltem cadat in intellectu. Quarto vt ſit rationabilis, & legitimè præſcripta, ſecundum ea, quæ de non vſu dicta

74 ſunt ſupra in ſecundo articulo. Et intelligitur legitimè præſcripta ſpatio annorum quadraginta cum ſcientia, & patientia Papæ, ſine qua non vſus Populi, vel contrarius vſus contra Conſtitutiones Apoſtolicas nihil poteſt operari, vt poſt Ioan.Andr. & Gemin. in c.Cum de beneficio de præben.lib.6. declarat Præpoſ. in dict. §. Leges, num.3.verſ.Niſi dato conſenſu Papæ, 4.diſt.Idq. habuerunt pro indubitato Domini de Rota deciſ.387.num.6.part.3.Recent.ex latè deductis in Romana concordiæ, S.Petri, 13.Nouembr. 1609. 11. Ianuarij, & 12. Februarij 1610. coram Cardinale Caualerio, quæ habentur impreſſæ in Recent.deciſ.197.num.3.& 4. & deciſ.213. n.2. & deciſ. 221. num. 4. & ſeq. part. 1. Quibus concurrentibus legem tolli poſſe per deſuetudinem probatur in procemio digeſtorum, §. Et antea, ibi, Cęteris eam deſuetis, in l.2. in princ. ibi *in vſitato receſſit veſtigio*. C. de conſtitut.pecun. in Auth.de hæredib. & falcid.§.1. ibi, *Leges iam neglectas venimus reparare*, & in Auth. quibus modis Natura.effic.ſui, §.prope fin. ibi, *Quoniam non vtendo perempta eſt*, & in prima Conſtitutione Codicis, §. quibus ibi, *in deſuetudinem abierunt*, in l.De quibus ibi, *per deſuetudinem abrogentur*, ff.De legibus, & in l.1. ibi, *& per deſuetudinem abolita*, C. de caduc. tollen. cum ſimil. vt per Angel.Aretin. in procem. Inſtitut. §.Igitur, & Felin.hic ſub num.6.verſ.Lex noua, & firmat Ioan. Andr.& exemplis comprobat in præalleg.c.Ioannes, num.4.quem communiter Abb. & alij recipiunt, vt teſtatur Nauar. in conſ.1. num.2. de conſuetud. & ſequuntur Anchar.con.218.Iuxta ordinem, num.1. in fin.Roch. in c. final. ſect.4. num.76. eod. tit. & Iaſon latè in d.l.De quibus. num.33.ff.de legib.

75 Limita tamen concluſionem proximè firmatam, vt non procedat ſi aliqui in eod.loco legem ſeruauerint; quia tunc alij contrauenientes non excuſantur, arg.cap.Cum iam dudum in fin. de præben. & tenet Abb.hic num.4.verſ.Si vero aliqui, & in c.Cum olim, num. 4. verſ. Et ex hoc nota, de Clericis coniugatis. Butr. in c. Quia circa ad fin. de conſanguin.& affinit. & Sylueſt. in ver.Lex, num.6. Hoc enim caſu tolerantia Papæ non inducit diſpenſationem, nec excuſat tranſgreſſores à peccato, vt per eos, & per Felin. hic num.11.qui hanc limitationem tripliciter ſublimitat.

DE TREVGA, & PACE.

Cap. Innouamus.

SVMMARIVM.

1 *Securitatis priuilegio quæ perſonæ gaudent tempore guerræ.*

2 *Ruſticis tandiù priuilegia ſuffragātur quandiù agros colunt, & vadunt, & recedunt. & num.10.*

3 *Mercatores gaudent priuilegijs quandiu mercimonia exercent; & Peregrini quandiù peregrinantur; & milites quandiù militant.*

4 *Saluus conductus datus in eundo intelligitur datus etiam in redeundo.*

5 *Saluusconductus eundi, & redeundi an intelligatur datus pro vna vice tantùm an verò pro pluribus: diſtinguitur vt numeris ſeqq. vſque ad num.10.*

6 *Conceſſio indeterminata intelligitur iuxta formam petitionis.*

7 *Sermo ſimplex regulariter verificatur pro prima vice.*

8 *Fallit in ſeptem caſibus.*

9 *Saluusconductus eundi, & redeundi datus alicui pro pace facienda intelligitur, vt poſſit ire, & redire donec pendet tractatus pacis.*

10 *Animalia, quæ arant, & ſemina portant ad agrum, ſemper gaudent ſecuritate ſicut Presbyteri, nec pignori dari poſſunt.*

11 *Boues aratorij executioni non ſunt obnoxij.*

12 *Boues aratorij, & inſtrumenta ruſtica in diſtrictu Vrbis quibus gaudeant priuilegijs.*

1 INNOVAMVS. Perſonæ hic enumeratæ plena ſecuritate gaudent tempore guerræ. Hoc erat ius vetus, vt cap. Si quis Romipetas, & cap.Paternarum, 24.qu.3. quod malè obſeruabatur, & ideo innouatur hic: ſed nihilominus adhuc non bene obſeruatur, vt dicunt Hoſt. & Abbas in princip.

2 Nota primò ibi, *In agricultura exiſtentes*. Priuilegiū ruſticis conceſſum tandiù eius ſuffragari, quandiù agros colunt, & vadunt, & rece-

3 dunt. Et idem intelligas de Mercatoribus dum mercimonia ſua exercent: & de Peregrinis quādiù peregrinantur, ſecundum Hoſt. hic num.2. Sic Milites quandiù militant ſuo gaudent priuilegio, l.final. C. De Milit. teſtam. l.vlt. C.Quib. non obeſt long. tempor. præſcript. Sic Clerici etiam Monachi quandiù regulariter viuunt, l.Generaliter, C. De Epiſcopis, & Cleric. quæ refertur à Gratiano in cap.Generaliter, 16.q.1.

Sic Legati quandiu in legatione ſunt, l. 2. §. Legaris, & §. ſeq. verſ. Planè, ff. De iudic. Hoſt. hic num. 5. & Io. Andr. eod. numero. Sic & Lectores, & Scholares quandiu Scholis publicè docuerint, & ſtuduerint, cap. Super Speculat. in fin. de Magiſtris, Concilium Tridentinum, cap. 1. in fin. verſ. Docentes verò, ſeſſ. 5. & generaliter priuilegium perſonis conceſſum reſpectu certi loci non ſequitur eas extra locum, vt eſt textus in cap. Quoniam, de priuileg. & ibi hoc notant Innocent. in fin. Abb. Antiq. in princ. Butr nu. 2. Abb. Sicul. & Mar. Socin. in vlt. not. concordat cap. Ex ore, & c. Cum Capella, eod. tit. & c. Volentes, §. Eos, de priuileg. lib. 6.

4 Secundò nota ibi, *Euntes, & redeuntes*, argumentum ſecundum Abb. hic num. 1. quod ſecuritas data in eundo, intelligi debet data etiam in redeundo. Hæc enim duo communiter in iure pari paſſu ambulant, vt cap. Magnæ, ad fin. de voto, & eſt textus optimus in l. Si cui, §. Tandiu, ff. Ex quibus cauſ. maior. & notat Bart. in l. Vtimur, num. 1. ff. De ſepulchr. violat. reddens rationem, quia non venit ſecurè ille, qui non poteſt recedere, l. Sciendum, §. 1. ff. De Legationibus, l. De ætat. ff. Ad Trebelleian. & ſequitur Felin. hic in princ. qui more ſuo hanc regulam pluribus exornat.

5 Sed hic dubitatur de quæſtione quotidiana. Pone data eſt alicui ſecuritas, ſeu ſaluusconductus eundi, & redeundi, an intelligatur pro vna vice tantùm, an verò pro pluribus.

Abbas hic nu. 2. examinat hanc quæſtionem, & ante eum Bart. in leg. 1. num 5. ff. Ad leg. Iul. Maieſtat vbi refert Oldradum diſputaſſe quandam quæſtionem in ſimili: & ex eorum dictis diſtingue tres caſus Primus eſt quando ſecuritas fuit determinatè petita, & determinatè conceſſa: & hoc primo caſu quæſtio procedit de plano, quia ſtandũ eſt determinationi, vt l. Con-
6 tinuus, §. Cum ita, ff. De ver. obligat. Secundus eſt quando ſecuritas fuit determinatè petita, ſed indeterminatè conceſſa, veluti quia bannitus petijt ſaluum conductum per decem dies, & Superior conceſſit indeterminatè. Et hoc caſu indeterminata conceſſio intelligitur iuxta determinatam petitionem, vt §. Præterea, Inſtitut. de Inutilibus ſtipulat. & l. Defenſor. §. Qui interrogatus, ff. De interrogator. act. Et eſt bonus textus in cap. Inter dilectos, §. Cæterum ibi, Ex forma petitionis, infra de fide inſtrum. Quippe omnis gratia, & conceſſio Principis facta ad preces intelligitur iuxta petita; l. 1. & ibi plenè Iaſ. nu. 7. verſ. Nota ex iſta lege regulam, C. De diuerſ. reſcript. Fulgoſ. conſ. 153. In cauſa, nu. 1. Roman. conſ. 132. Vt retulit, in princip. Pariſ.
7 conſ. 9. Olim Dominus, num. 42. lib. 2. Tertius caſus eſt quando ſecuritas fuit indeterminatè conceſſa, & ſic verſamur in dubio. Et hoc tertio caſu intelligitur pro prima vice, per regulam l. Boues, §. Hoc ſermone, ff. De ver. ſignific. vbi, hoc ſermone dum nupta erit, primæ nuptiæ intelliguntur, & ita poſt Oldrad. concludunt Bart. & Abb. locis ſupra citatis, Gemin. in c. 1. §. Ille verò, in 3. notab. de filijs Presbyter. lib. 6.
8 Et Felinus hic, qui hanc regulam pluribus exemplis roborat, & limitat ſeptem modis. Primò ſcilicet quando primus actus non valet. Secundò vbi ſermo ſimplex profertur in materia, quæ de conſuetudine requirit iterationem. Tertiò, vbi datur licentia in materia fauorabili. Quarto vbi licentia veniendi, & recedendi data eſt vſque ad certum tempus. Sed hæc limitatio cadit ſub primo membro diſtinctionis, de quo ſupra num. 5. Quinto quando per primum actum non eſt ſatisfactum mentis diſponentis. Sexto vbi profertur ſermo negatiuus. Septimo quando diſpoſitio inducta eſſet per viam priuilegij, de quibus limitationibus dic latius, vt per eundem Felin. vbi ſupra vſque in fin. Et ad tertium membrum quæſtionis propoſitæ adde ſingularem limitationem Bartoli in d. l. 1. ſub num. 5. verſ. Prædicta intelligo vera, ff. Ad leg. Iul. Maieſt. Videlicet niſi conceſſio ſit facta pro certa cauſa, vt puta conceſſa eſt ſecuritas veniendi, & redeundi pro pace facienda; tunc enim debet intelligi vt poſſit venire, & redire donec pendet tractatus pacis, argum. l. Continuus, §. Item qui Inſulam, ff. De verbor. obligat. Facit lex veteres, cum l. ſeq. ff. De itin. act. priuat.

10 In gloſſa vltima nota differentiam inter ruſticos, & animalia: nam ruſtici gaudent ſecuritate ad tempus, ideſt quandiu in Agricultura exiſtunt, vt ſupra eſt concluſum in 1. notab. Sed animalia, quæ arant, & ſemina portant ad agrũ, gaudent hac ſecuritate in perpetuum, ſecundum gloſ. Vnde nec pignori dari poſſunt, vt l. Pignorum, C. Quæ res pignori obligar. poſſ. Atque ita in hoc parificantur Presbyteris, & Clericis, qui ſimiliter perpetua gaudent ſecuritate, ſecundum Hoſt. num. 1. in ver. Presbyter. Vnde dicebat Abb. Antiquus hic relatus à Ioan. Andr. num. 1. in ver. Portant; Priuilegiatus eſt in hoc
11 Aſinus ſicut Presbyter. Quo fit vt ſuper Bobus Aratorijs non poſſit fieri executio, vt l. Executores, & Authent. ſeq. C. Quæ res pignor. obligar. poſſ. Qua de re plura Iacobus Cuiacius lib. 4. Obſeruat. iur. c. 20. & Menoch. de arbitr. iudic.
12 caſ. 378. In diſtrictu autem Vrbis quibus priuilegijs Agriculturæ cauſa gaudeant Boues aratorij, & alia inſtrumenta ruſtica, vide Conſtitutionem 19. Pij V. in Bullar. tom. 2. pag. 197.

DE PACTIS.

Cap. Antigonus.

SVMMARIVM.

1 *Abbatis Panormitani, & aliorum error circa præſidentiam Papæ in Concilio Aphricano. & num. 65.*

2 *Sanctitatis veſtræ titulo in veteribus Cõcilijs aliquando Epiſcopi deſignabantur.*

3 *Ad pacti obſeruantiam paciſcens compelli debet per cenſuram eccleſiaſticam.*

4 *Pacta contra leges, aut bonos mores, vel alij captioſa non ſunt ſeruanda.*

5 *Pactum non ſeruans peccat mortaliter, & reſellitur contraria opinio quorundam Theologorum*

6 *Obligatio, quæ ex pacto proficiſcitur, habet concurſum iuris naturalis, & diuini.*

7 *Princeps naturaliter obligatur ex nudo pacto etiam inito cum proprijs ſubditis.*

Iuris

8 *Iuris naturalis, & diuini tranſgreſſio periculum ſalutis inducit.*
Pacti violatio opponitur iuſtitiæ, & charitati. ibidem.
9 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt procedere ad obſeruantiam pacti etiam contra laicum.*
10 *Eccleſia habet iuriſdictionem etiam in laicos, vt pax ſeruetur.*
11 *Idem vbi agitur de materia peccati.*
12 *Cancellaria non dat litteras laico contra laicum ratione peccati, vel pacti, ſeu contractus bonæ fidei, niſi de antiqua conſuetudine ad curiam ſpectet cognitio.*
13 *Laicus ad obſeruantiam pacti cogi poteſt per Eccleſiam ſaltem indirectè, & per Euangelicam denunciationem. & num. 25.*
14 *Canon Prouincialis Concilij allegari poteſt ad deciſionem cauſarum in ea parte, quæ clauſa eſt in corpore iuris. & num. 20. verſ. Ad hanc difficultatem.*
15 *Pactum quantumcunq; nudum ſecundum Canones parit actionem. vſque ad num. 31.*
16 *Verbum, conuentus, quid importet.*
17 *Deus, & bona conſcientia non diſtinguunt inter pactum nudum, & veſtitum.*
18 *Pactum nudum quid ſit.*
19 *Pactum nudum veſtitur ſex modis.*
20 *Pactum nudum veſtitur Chyrographo.*
21 *Pactum nudum de iure ciuili non parit actionem.*
22 *Fallit in octo caſibus.*
23 *Specialitatem allegare non licet niſi ratio ſpecialitatis reddatur.*
24 *Pactum nudum de iure canonico dicitur veſtitum robore canonicæ ſanctionis.*
25 *ex Pacto nudo in foro Eccleſiæ an poſſit procedi per viam actionis inter laicos ſubiectos imperio, an verò ſit procedendum per Euangelicam denunciationem. & num. ſeqq.*
26 *Iudex laicus in terris ſubiectis Imperio poteſt repellere agentem contra laicum ex pacto nudo.*
Secus in terris Eccleſiæ. num. 30.
27 *Lex ciuilis in locis non exiſtentibus de temporali dominio Eccleſiæ ſeruanda eſt in foro laicali, & lex canonica in foro Eccleſiæ etiam extra materiam peccati.*
28 *Papa in ſuo foro poteſt tollere legem ciuilem etiam vbi non habet temporalem iuriſdictionem.*
29 *Ius canonicum in cauſis mixti fori ſeruari debet in foro Eccleſiæ etiam inter laicos ſubiectos Imperio, non autem ius ciuile diſcrepans à canone.*
30 *Ius canonicum contrarium iuri ciuili præualet etiam in merè temporalibus, & inter laicos, in locis, in quibus Papa habet temporalem iuriſdictionem.*
31 *Conſtitutiones in Concilio generali an edendæ ſint nomine Concilij. vſque in finem.*
32 *Decreta in Concilijs, quibus Summi Pontifices non præfuerint, aut concipiuntur imperatiuè, ſeu imperſonaliter, aut nomine Concilij.*
33 *Pontifices Maximi quibus Concilijs vniuerſalibus præfuerint.*
34 *Conſtitutiones in Concilijs generalibus præſente Papa varijs nominibus reperiuntur conceptæ.*
35 *Conſtitutiones quæ fiunt à Papa de conſilio Concilij denominari debent à Papa, & illius nomine promulgari.*
35 *Idem ſi de conſenſu Concilij, contra diſtinctionem Abbatis, vel de conſilio, & conſenſu ſimul.*
37 *Conſtitutiones in Concilio edendæ ſunt nomine Papæ ſi materia legis originatur à Papa, & nomine Concilij ſi materia originatur à Concilio.*
Contrarium. num. ſeq. vſque in fin.
Declaratur. num. 41.
38 *Authoritas actum præcedit.*
39 *Concilium primum vbi, quando, & cur ab Apoſtolis celebratum.*
40 *Concilium tertium Apoſtolorum fuit plenaria Concilij forma poſtmodum à Summis Pontificibus obſeruata.*
41 *Decreta in Concilio, cui Papa præſidet, ita demum edenda ſunt nomine Concilij, ſi Papa in hoc conſentiat, aliàs ſecus. & num. ſeqq. vſque in fin.*
42 *Pontifices Maximi aliquando ex humilitate conſenſerunt, vt geſta, quæ ſibi tribuenda eſſent, adſcriberentur Concilio.*
43 *Dictio, cum, coniungit per modum acceſſorij, non autem principalis diſpoſitionis.*
44 *Concilia omnia vniuerſalia congregantur, & authoritatem accipiunt à Romano Pontifice.*
45 *Legis denominatio ſumitur à tribuente authoritatem, non à condente.*
46 *Actus tribuitur primæ cauſæ.*
47 *Concilia generalia, & eorum canones à Romano Pontifice confirmantur, aliàs nullum habent robur.*
48 *Denominatio fieri debet à ſuperiore confirmante.*
49 *Statuta confirmata per Papam dicuntur Papalia.*
50 *Papa eſt ſupra Concilium.*
51 *Denominatio fieri debet à maiori, & digniori.*
52 *Papa in ordine ſcripturæ præferri debet Concilio.*
53 *Papa in Concilio poteſt Conſtitutiones facere etiam ſine Concilio.*
54 *Etiam in materia dogmatum.*
55 *Patres in Concilio exiſtentes non poſſunt aliquid ſtatuere ſine authoritate Papæ.*
56 *Papa in Concilio deponit Imperatorem etiam non approbante Concilio.*
57 *Papa non ſubijcitur Canonibus, nec ab eis authoritatem habet, ſed è contra.*
58 *Papa requirit conſilium Patrum in Concilio non ex neceſſitate, ſed de ſolemnitate tantùm.*
59 *Denominatio facienda eſt ab eo, qui producit effectum.*
Item à potentiori. ibidem.
60 *Metropolitanus in Concilio Prouinciali non poteſt Conſtitutiones facere abſque conſilio, & conſenſu Epiſcoporum ſuffraganeorum.*
61 *Metropolitano, & Epiſcopis comprouincialibus in Concilio diſcrepantibus adeundus eſt Superior. & num. ſeqq.*
62 *Epiſcopi ſuffraganei in Synodo Prouinciali habent votum deciſiuum, & ſunt Coniudices.*
63 *Metropolitanus ſine conſenſu Epiſcoporum Prouincialium nihil poteſt ſtatuere, neque agere quod pertineat ad communia negotia Prouinciæ, nec è conuerſo.*
Et in diſcordia recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam.
64 *Conſtitutiones Concilij Prouincialis non tribuuntur Concilio, ſed Archiepiſcopo.*
Et quomodo verba concipiantur. ibid.
65 *Concilijs Aphricanis Sardicenſi, & Triburienſi Romanus Pontifex non præſedit.*

ANTIGONVS. Legitur varie, & hoc
dicit ſimpliciter ſecundum Auton. de
Butr. Pacta ſunt ſeruanda. Ioan. de
Lignan. & Bellam. addunt verbum,
licita. Secundum Ioan. de Imol. Pax, & pacta
ſunt ſeruanda, aliàs quis poteſt excommunica-
ri, vel ſecundum Petr. de Anchar. Per cenſuram
eccleſiaſticam eſt quis paciſcens ad pacti obſer-
uantiam compellendus. Sed Cardin. Zabar.
ſummat ſic. Iudex eccleſiaſticus prouidet ſer-
uanti pactum contra non ſeruantem. Abbas
verò ponit duas lecturas. Secundum primam
hoc dicit. Pacta quantumcunque nuda ſeruan-
da ſunt. In ſecunda concordat cum lectura Car-
dinal. Secundum lecturas omnium hoc dicit:
Ad obſeruantiam pacis, & pacti quantumuis
nudi cogendus eſt quis per cenſuram à Iudice
eccleſiaſtico. Diuiditur in duas partes. In
prima ponitur petitio Epiſcopi Madurenſis. In
ſecunda approbatio Synodi ibi, Vniuerſi di-
xerunt.

1 Deſumptus eſt hic Canon ex Concilio Car-
thagineuſi primo, c.12. quod fuit prouinciale
celebratum in Aphrica ab Epiſcopis illarum
Prouinciarum tempore Iulij Primi, & deinde
approbatum à Leone IV. vt patet tom. 1. in c. De
libellis, 2. diſt. par. 1. Concil. General. & Prouin-
cial pag. 456. & 457. Vnde malè hic Butr. Imol.
Felin. & expreſſius Abb. in vlt. notab. & alij, quos
retuli infra, nu. 65. Supponunt fuiſſe Concilium
generale, eique Romanum Pontificem præfuiſſe
2 vt ibi dicam. Errori fortè cauſam præbuit quod
in eodem cap. 12. legitur: Antigonus dixit, gra-
uem iniuriam patior, & credo dolere Sanctita-
tem veſtram contumeliam meam. Verum illa
verba, Sanctitatem veſtram non deſignant Sum-
mum Pontificem, ſed Epiſcopos in Concilio
exiſtentes. Mos enim fuit antiquorum Patrum
in Concilijs eo titulò non raro Epiſcopos ap-
pellare, idque multoties in eodem Concilio fuit
obſeruatum, vt in ſpecie legitur in cap. 8. vbi ad
propoſitionem Magni Epiſcopi AſtyagenſisSy-
nodus reſpondit, Rectè omnia ſtatuit Sanctitas
tua, & paſſim alibi.

3 Nota primo ex illis verbis, eccleſiaſticam
ſentiat diſciplinam: quod ad pacti obſeruan-
tiam poſſe quem compelli per cenſuram eccle-
ſiaſticam, ideſt per excommunicationem, in-
4 terdictum, vel ſuſpenſionem, cap. Quærenti inf.
de verb. ſignif. quod habet locum, ſi pacta ſint
legitima, c. Puellæ, 20. q. 1. cap. Innocens, 22. q. 4.
c. Eleutherius, 18. qu. 2. Vnde ſecus eſt ſi ſint con-
tra leges, aut bonos mores, aut ſi dolo fiant,
l. Iuriſgentium, ff. Eod. aut ſi ſint alij damnoſa,
ſeu captioſa, l. Si id quod in fin. ff. De reſcin. ven-
dit. aut ſi vergant in detrimentum ſalutis æter-
næ, vel corporalis, §. Illicitum, 22. qu. 4. vt legitur
& notatur in cap. Si verò aliquis, infra de iure-
iur. & cap. fin. infra eod. Vnde Auguſtinus. In
malis promiſſis reſcinde fidem, vt in turpi voto
muta decretum. Quod incautè vouiſti, ne fa-
cias. Impia enim eſt promiſſio, quæ ſcelere
adimpletur, refertur in c. In malis, 22. qu. 4. Ho-
die tamen contra pacti quantumuis legitimi
violatorem non debet Iudex Eccleſiaſticus vti
gladio excommunicationis, niſi vbi alia reme-
dia non ſuppetunt, & in ſubſidium. Ita enim
generaliter ſancitum eſt à Tridentina Synodo
in cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. de quo vide, quod
ſcripſi in cap. Peruenit, num. 30. & ſeqq. infra de
adulter.

5 Secundò nota non ſeruantem pactum pecca-
re mortaliter, arg. c. Prædicandum, 22. q. 1. &
tenet hic gloſ. cum qua tranſeunt Hoſtien. Ioan.
Andr. Collectar. Bellam. Cardin. Butr. Imol &
alij communiter & Archid. in c. Quicumque,
il ſecondo, in gloſ. videtur, 12. q. 2. & probatur
efficaciter ex hac littera, quia recedens à pacto
poteſt excommunicari. Excommunicatio autem
non infligitur niſi pro mortali, vt eſt text. in
c. Nemo Epiſcoporum, 11. q. 1. Atque hinc pa-
tet perperam à quibuſdam ex modernis Theolo-
gis traditum eſſe promiſſionem non obligare
ad culpam læthalem etiamſi à parte fuerit ac-
ceptata. Loquuntur enim contra textum hic, &
contra naturalem rationem. Nam violare fidem
proculdubio peccatum eſt, cum graue ſit fidem
fallere, l. 1. ff. De conſtit. pecun. Vnde ex quali-
bet promiſſione obligatur quis ad implendum
quod promiſit ſecundum Hugon. Archidiac. &
Turrecr. in d. c. Quicumque. Scriptum eſt enim,
quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita:
Pſalm. 88. c. Pſalmiſta, 23. diſt. vt per Hoſt. hic,
& Archid. vbi ſupra, & gloſ. in c. Qualiter, infr.
eodem. Atque ita hæc obligatio habet concur-
ſum tam iuris diuini, vt per Abbat. hic num. 5.
quam iuris naturalis, d. l. 1. de conſtit. pecun. &
7 l. 1. ff. eod. & docet D. Thom. in 2. 2. q. 88. art. 3.
ad 1. Et propterea Princeps licet ſit ſolutus le-
gibus, l. Princeps, ff. De legib. & l. Digna vox,
C. eodem, tamen obligatur ex nudo pacto etiam
inito cum proprijs ſubditis, vt eſt text. in c. 1. &
ibi dixi inf. de probat. adeout ab eo recedere
non poſſit etiam de plenitudine poteſtatis, vt
notat Bald. in c. 1. §. Ad hæc, col. 5. ff. De pact.
iuram. firman. Paul. de Caſtr. in d. l. Digna vox,
C. De legib. & reſpondit Cardinal. Zabarell.
conſ. 147. Dominus noſter Papa. Socin. conſ. 86.
num. 14. lib. 4. idque non alia ratione, niſi quia
Princeps ex pacto obligatur iure naturali, & di-
uino, cui etiam Papa, & Imperator ſubijciun-
tur. Clem. Paſtoralis, de re iudic. Secundùm
Cardin. d. conſ. 147. num. 7. & Abb. in c. 1. n. 7.
de conſtit. Quinimo Deus ipſe obligaretur ex
ſua promiſſione, vt inquit Bald. in l. 1. in princ.
ff. eodem, vbi Magiſtrum ſententiarum refert
ita dicentem, & ſequitur Dec. in d. c. 1. circa
8 princ. de probat. At tranſgreſſio iuris naturalis,
& diuini periculum ſalutis inducit, vt legitur in
c. fin. de conſuet. & ſecundum hoc violatio pacti
opponitur iuſtitiæ. Nulla enim maior iuſtitia,
quam pacta ſeruare, §. Sed nulla alia iuſtior cau-
ſa. Quæ fuit prima cau. benefic. amitten. In
vſib. feudorum. Præterea ex fidei violatione gra-
uiter læditur tranquillitas Societatis humanæ,
vt l. 1. §. Merito, ff. depoſ. ibi: creſcit perfidiæ
crimen, & publica vtilitate coercendum eſt vin-
dicandæ Reipublicæ cauſa: eſt enim inutile in
cauſis huiuſmodi fidem frangere: vbi gloſ. ex-
ponit verbum illud, inutile, ideſt contra vtilita-
tem, & ſecundum hoc violatio fidei opponitur
charitati, & conſequenter eſt mortalis, licet mul-
ta ſubtiliter hac de re diſſerat Caietan. in 2. 2.
q. 113. art. 1. Vide S. Thomam in 2. 2. q. 88. ar. 1.
Richar. de Media Villa in 4. ſent. diſt. 38. q. 3. &
Felin. hic n. 11.

9 Tertiò nota ad obſeruantiam pacti poſſe quem compelli per Eccleſiam, ſeu Iudicem eccleſiaſticum; quod probatur hic ponderando illa verba, eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam, cenſura enim ferri non poteſt per Iudicem laicum, cum careat clauibus, c. 1. §. Vna, ſupra de Sum. Trinit. & fid. Cathol. gloſ. in c. Paſtoralis, §. Præterea, in ver. Præterquam, de off. Ordin. Idem probatur in c. 1. infra, de probat. vbi ſuper pactis initis inter prædeceſſores Regis Tancredi, & Iuſtinianum Principem ſuper obſequijs Imperatori præſtandis Papa eſt iudex competens, vt ibi no-
10 tant Butr. Imol. & alij. Præterea etiam in laicos Eccleſia habet iuriſdictionem vt pax ſeruetur, c. Nouit, & ibi Innoc. num. 7. de iudic. c. fin. in ver. Ruſtici, de Treug. & pac. & notant hic Hoſt.
11 num. 6. & Butr. num. 5. Præterea omne pactum quantumcumque ſimplex poteſt appellari fides, c. 1. de Sponſ. duor. & in concernentibus animam, & vbi agitur de materia peccati, ſicuti eſt violatio pacti, vt probatum eſt ſupra in 2. notab. Eccleſia habet etiam in laicos iuriſdictionem, d. cap. Nouit, de iudic. ibi: [Nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat quin ad officium noſtrum ſpectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum, & ſi correctionem contempſerit, per diſtrictionem eccleſiaſticam coercere,] vbi Innoc. n. 4. & alij notant, & in hoc concordant omnes vt dicit hic Bellam. n. 3. Abb. in ſua quæſt. incipien. Epiſcopus, col. 2. circa med. Paul. de Caſtr. conſ. 229. Viſis & ponderatis, num. 3. verſ. Secundo probatur, & conſ. 396.
12 Quantum ad id, lib. 1. Et quamuis vt dicit hic Collectar. nu. 1. Cancellaria non daret litteras laico contra laicum ratione peccati, vel pacti, ſeu contractus bonæ fidei, niſi diceretur quod de antiqua conſuetudine ad curiam ſpectaret cognitio, tamen præmiſſa ſunt vera de iure, & ſeruantur de facto, ſicut per experientiam in pluribus locis habetur, quidquid ſit de ſtylo Cã-
13 cellariæ, ſecundum eum. Neque vero conſtituenda eſt differentia quoad hoc inter laicos ſubiectos Imperio, & exiſtentes de temporali iuriſdictione Eccleſiæ. Hæc enim diſtinctio tantummodo admitti poteſt ad effectum procedendi contra laicos per viam actionis. Plerique enim cenſent cõmunem opinionem Canoniſtarum quod laicus directo conueniri poſſit per viam actionis pro obſeruantia pacti nudi, habere locum in terris Eccleſiæ tantùm, non autem in terris Imperij, vt dicam infra, num. 25. & ſeqq. At ſecus dicendum eſt ſi imploretur officium Iudicis, aut procedatur, per Euangelicam denunciationem, quia tunc laicus etiam non exiſtens de temporali iuriſdictione Eccleſiæ ratione peccati, quod committeret frangendo pactum, poteſt ſaltem indirectò conueniri coram Eccleſiaſtico Iudice, arg. cap. Qualiter infra, eod. & c. Cum C. Laicus, de for. compet. lib. 6. cum ibi notatis in nouella ſuper verb. conuenire, & tradit Butr. in cap. Dilecti, in 3. notab. de iudic. Imol. in cap. 1. de probat. & Felin. hic num. 10. vbi ait ſecundum omnes hic inter laicos ſubiectos Imperio habere locum denunciationem Euangelicam, quam poſſunt practicare in Curia Epiſcopi. Nec diſſentit hic Bellam. num. 3. verſ. Verum fateor. Quod clarè probatur in d. cap. Nouit. de Iudic. vbi diffinitur ratione pacis inter Regem Francorum, & Regem Angliæ, & ſic inter laicos, & vbi agitur de peccato, Iudicem Eccleſiaſticum poſſe per viam denunciationis Euangelicæ, ſeu iudicialis procedere. Id ipſum conſtat ea dict. cap. 1. de probat. vbi Summus Pontifex cognoſcit ſuper pactis initis inter Regem Vinceſiriæ, & Imperatorẽ: licet dici poſſit hoc ibi determinari non ratione pacti, ſed quia de cauſa tẽporali inter Imperatorem, & ſubditum eius ſolus Papa cognoſcit, non autem inferior, vt ibi dixi in 1. notab. Denique idem colligitur ex textu noſtro, vbi Eccleſia procedit per cenſuram eccleſiaſticam contra pacti violatorem, nec diſtinguitur an talis violator ſit laicus, eccleſiaſticus, & an de temporali iuriſdictione Eccleſiæ, vel Imperij. Nec refert quod hic ageretur de pactis initis inter duos Epiſcopos ſuper iuribus Parochialibus, & ſic cognitio ad Eccleſiam ſpectaret tam ratione perſonarum, quam ratione cauſæ: nam etſi hoc verum ſit, quia in c. 12. Concilij Carthaginenſis apparet Antigonum Epiſcopum depoſuiſſe querimoniam in Synodo contra Optantium Epiſcopum, qui pacta inita ſuper diuiſione plebium non ſeruabat, & populos vſurpabat: tamen obſeruandum eſt conſultò in hac Gregoriana compilatione illud caput fuiſſe mutilatè huc tranſlatum, & omiſſam mentionem Epiſcopi Optantij, contra quem agebatur, & tituli cauſæ, & ſimpliciter fuiſſe appoſitum reſponſum Patrum in Synodo, pax ſeruetur, pacta cuſtodiantur; quia Papa intendit per generalem Conſtitutionem decernere, vt pro pacti obſeruantia Iudex eccleſiaſticus poſſet procedere contra quoſcunque, prout ex hoc textu deducunt Doctores, & in ſpecie Abb. nu. 2. dicens non apparere rationem quare gloſ. reſtringat iſtum textum ad pacta inita inter Epiſcopos, niſi fortè cauſa exempli, ideoque textum melius eſſe intelligendum generaliter, vt pacta inita ex quo non ſunt à lege improbata propter aliquam turpitudinem, obſeruanda ſint inter quoſcunque tam Clericos, quam laicos.

15 Quarto nota ibi, *pacta ſuam obtineant firmitatem*, &c. ex pacto quamtumcunque nudo oriri actionem ſecundum Canones, prout tenet hic gloſ. Hoſt. Ioan. And. Butr. Imol. Collect. Bellam. & alij communiter gloſ. fin. Hug. Archid. Turrecr. & Præpoſ. in c. Quicumque, il ſecondo per illum textum, 12. qu. 2. Quæ concluſio probatur hic, quia ſecundum Butr. num. 1. & Abb. num. 5. vbicunque lex mandat aliquid ſeruari, inde oritur actio, vt l. Statuas, ff. De acquir. rer. dom. & in ſimili de iuramento notat Bart. in l. Si quis pro eo, ff. De fideiuſſor. concordat text. in c. Qualiter infr. eod. in cap. Per tuas, de arbitr. & in cap. hoc tit. li. 6. Præterea pondero verbum,
16 Conuentus, poſitum hic in textu, quod etſi ſecundum Abb. Antiq. exponatur, id eſt commonitus, vel conuictus ſecundum Bellam. tamen Innocent. Hoſt. Ioan. Andr. & alij rectius, & proprius ad litteram exponunt, conuentus, id eſt coram Eccleſiaſtico Iudice. At conueniri ex vocabuli proprietate quis dicitur per viam actionis, non autem per denunciationem Euangelicam, ſeu per officium Iudicis, l. Quoties, ff. ſi quis cautionẽ, & l. Quoties, la prima, ff. De noxal. act. cum mult. ſimil. Alber. in diction. in ver. Con-

17 Conuenire, id eſt contra aliquem agere. Et quamuis text. apertè non exprimat de pactis nudis, tamen cum generaliter decernat vt pacta cuſtodiantur, nec diſtinguat inter pacta nuda, & veſtita, non eſt noſtrum ſic diſtinguere, quia vt inquit hic Bald. num. 5. inter pactum nudum, & veſtitum nec Deus, nec bona conſcientia diſtinguit nec conſtituit Deus differentiam inter ſimplicem promiſſionem, & iuramentum, c. Iuramenti, 15. qu. 5. cap. Rurſus, infr. Qui Cler. vel vouen. Neque verò ſecundum Canones eſt curandum de nomine actionis, & ſecundum Bald. aut vocabitur actio in factum, l. Quoties, ff. De preſcript. verb. aut condictio ex hoc Canone. Quod vltimum tenet gloſ. in ver. Promiſerint: Archid. & alij ſupracitati in d. cap. Quicunque 22. qu. 2.

18 Sed aduerte, quia in hoc textu opinio Canoniſtarum non videtur concludenter probari: nam hic non agebatur de pactis nudis, ſed veſtitis, quod ſic probo. Pactum nudum dicitur quod ſtat in puris, & ſimplicibus finibus conuentionis, ſicut ille dicitur nudus, qui eſt ſicut de vtero proceſſit, vt declarat Bart. in l. Iuriſgentiũ, §. Igitur, n. 1. eod. & Abb. hic n. 4. & dicitur nudum quando nõ interuenit ſtipulatio, neq; litterarũ obligatio, aut aliquis contractus actualis nominatus, ex quo actio oriri poſſit, nec pactum habuit aliquod veſtimentum, vt per Ægid. Bellam. conſ. 8. Suppoſito facto, num. 2. verſ. Secundò probatur. Dicebat enim Azo in Summa eod. tit. §. Supereſt, num. 16. cum paciſcimur, pactum quidem ſua natiuitate nudum eſt; ſed cum natum eſt, ante, & retrò aſpicit, & oculos aperit an præceſſerit, vel ſequi poſſit, vel ſtatim inſit aliquis contractus, cuius varijs & griſijs pennis, ſeu veſtibus induatur, vt Boream, rabiemque procellæ expellat, & ſuum ſuo Domino in agendo auxilium
19 præbeat. Veſtitur autem ſex modis, vt notat gloſ. in d. l. Iuriſgentium, §. Quinimò. Azo vbi ſupra, & Bart. in l. Legem, num. 3. C. eod. videlicet re, verbis, litteris, conſenſu, cohærentia contractus, rei interuentu, vt Inſtit. de obligat. & illud dicitur nudum, quod non eſt veſtitum aliquo de prædictis veſtimentis ſecundum Bart.
20 in d. l. Legem, nu. 7. Pactum verò initum inter Antigonum, & Optantium epiſcopos fuit in ſcriptis redactum, vt patet in d. cap. 12. Concilij Carthaginenſis, vnde hic Canon fuit trãſumptus ibi: [Optantius pactum mecum habuit, & diuiſimus plebes. Manuſcriptiones noſtræ tenentur epittacia.] Ergo pactum hoc fuit veſtitum, & vallatum robore, vt veſtimento Scripturæ, vt hic notat Abb. num. 4. dicens, [Pactum eſſe nudum, ſi ſtet in puris, & meris finibus conuentionis, quia non interceſſit aliquod extrinſecum, puta nec ſtipulatio, nec interuentus alicuius rei, nec litterarum ſolemnitas, nec Chyrographum, & infra. Quando inquit veſtitur Chyrographo, vt quando per ſcripturam meam promiſi tibi dare decem, vel quid ſimile] vt Inſtitut. de litterar. obligat. & ſcripſit Alex. conſil. 113. Perſpectis, num. 12. & 13. verſ. Præterea ſcriptura, lib. 6.

Ad hanc difficultatem, quam hic Doctores non excitant, reſponderi poteſt Canoniſtarum opinionem non fundari in canone Concilij Carthaginenſis. Sed in hoc textu, qui de interuentu ſcripturæ nullam facit mentionem. Propterea enim Gregorius IX. qui legis auctoritatem tribuit huic compilationi, vt ſupra in proœmio. non tranſtulit illud caput integrum, quia non intendit Legem condere ſuper pactis veſtitis, de quibus nulla ſuberat difficultas, ſed ſuper nudis, & ideo clauſit in corpore iuris tantummodo illa generalia verba, pacta ſuam obtineant firmitatem, &c. quæ ex propria ſignificatione conueniunt pactis nudis, non autem veſtitis, quæ tranſeunt in proprium nomen contractus, vt l. 1. in princ. iuncto §. fin. & l. Iuriſgentium, in princip. & §. Quinimo iuncta gloſ. in ver. Ex pacto, ff. eod. Præterquamquod nec Synodus Carthaginenſis reſtrinxit ſe ad pactum initum inter epiſcopos, ſed generaliter dixit, Pacta cuſtodiantur, cap. Si Romanorum, 19. diſtinct. cap. Si dormierit, 31. quæſt. 1.

21 Porrò Legiſtæ tenent ex pacto nudo non oriri actionem de iure ciuili per text. in d. l. Iuriſgentium, §. Sed cum nulla, & §. Quinimo, & in l. Ex placito, C. De rer. permut. Nam vt inquit Azo in Summ. eod. tit. §. Supereſt, num. 14. Pactum nudum propter nimiam frigiditatem parere actionem non poteſt, niſi mirabiliter hoc in quibuſdam caſibus accidat, in quibus nudum
22 pactum parit actionem, vt in donatione, in conſtituta pecunia, in dote, in vſuris Ciuitati promiſſis, in acceſſionem frumenti, in promiſſione nuda Ciuitati facta (ſed hic caſus coincidit cum quarto) in nautico fœnore, & in ſalario Aduocati. Quos quidem octo caſus recenſent etiam hic Hoſt. num. 4. Ioann. Andr. num. 8. & reliqui omnes, niſi quod loco octaui poſiti ab Azone de ſalario Aduocati, Canoniſtæ ponunt;
23 Si ſeruus ita venierit ne in Italia eſſet: & in his caſibus Legiſtæ aſſerunt eſſe ſpeciale, vt ex nudo pacto ſecundum leges oriatur actio. Verum vt dicunt Hoſt. & Ioann. Andr. cum caſus ſpeciales non ſint recipiendi, niſi ratio ſpecialitatis reddatur, vt notatur in cap. Si quando, ſupra de reſcript. reddant rationem ſpecialitatis de prædictis ſufficientem, & ſic eis adhæreamus. Sed cum omnino deficiat, maxime in vſuris, & nautico fœnore, dicamus ſicut & ipſi dicunt ex pacto nudo naturalem oriri obligationem, leg. 1. ff. eod. leg. Stichum, §. Naturalis, ff. De ſolut. ex qua ſecundum canones dabimus actione: alioquin dicitur eſſe refugium miſerorum ad ſpecialitatem confugere, gloſ. magn. circa princip. in l. Filium quem habentem, C. Famil. herſciſ. Vnde Collect. hic n. 4. quaſi deridens Legiſtas, omiſſis multis ſubtilitatibus, & magnis indumẽtis, quibus pactũ ſecundum leges veſtiri oportet, ſecundum Canones agitur ex nudo pacto; Non enim Canoniſtæ pauperes ad id ſunt bene ſoluendo, & ideo ſubueniunt Canones, quia nudo pacto ſine aliqua veſte eis ſubuenitur, & Bald. num. 7. omnia inquit ſunt ambages, & verba ſuperflua in foro Legiſtarum, & Antigonus bene cantauit, ſed
24 artem ignorauit. Præterea, vt idem Bald. ait num. 5. hoc non erit pactum nudum, ſed veſtitum robore canonicæ ſanctionis, & vocabitur iſtud veſtimentum canonis ſuffragio, ſubdens: Vnde tu Canoniſta addis ad veſtimenta pactorum veſtimentum, quod appellatur veſtimentum roboris, & ſequitur Felin. hic num. 15. Et quamuis Innocent. hic nu. 4. ſentiat nec ſecundum Canones ex pacto nudo oriri actionem, ſed com-

competere remedium denunciationis euangelicæ, & implorationem officij Iudicis ad obſeruantiam eius, quod naturaliter debetur, & ad peccatum vitandum, & hanc partem tenent Dynus in c. Non eſt mora, de reg. iur. lib. 6. Tamen Canoniſtæ communiter tenen oppoſitum, & de communi opinione teſtantur hic Butr. num. 5. verſ. Communiter tenetur quod de iure canonico ex pacto agatur, & ex iuramento, Imol. nu. 1. Bald. nu. 11. Abb. num. 15. & Felin. nu. 4. Bellam. conſ. 8. nu. 2. verſ. Nec obſtat, Corneus conſ. 83. Circa primum, in princ. lib. 4. Alex. conſil. 16. Viſo themate, num. 3. lib. 2. verſ. Præterea, & conſ. 91. Circa primum, num. 3. verſ. Et ex his, lib. 4. Quæ etiam ſeruaretur in practica, vt poſt Imol. in cap. Cum veniſſent, de inſtit. dicit hic Felin. num. 4. & de facto ſeruatur teſte Collect. hic num. 1. Alex. d. conſ. 16. & ibi etiam Natta in ver. Practica, vbi ait, ita ſeruari in toto Regno; & opinionem Canoniſtarum dicit etiam de iure veriorem Bald. hic num. 12. quia ad roborandum pactum ſufficit æquitas naturalis im pulſiua cauſa ſubſiſtente.

25 Limitant multi communem opinionem Canoniſtarum, vt procedat tantummodo inter clericos, aut inter laicos exiſtentes de temporali iuriſdictione eccleſiæ; ſecus verò inter laicos ſubiectos Imperio, quia tunc in foro eccleſiaſtico procedi non poteſt per viam actionis ad obſeruantiam pacti nudi, ſed tantùm per euangelicam denunciationem, vel officium Iudicis: cuius ſententiæ ſunt Bald. in Auth. Ad hæc col 3. num. 16. C. De vſur. Angel. qui loquitur in Ciuitate Piſarum conſ. 26. Punctus, & caſus talis eſt, col. 5. Bellam. hic num. 3. verſ. Verum fateor,

26 & Felin. n. 10. Sed tu diſtingue, Aut loquimur in foro ſæculari, & inter laicos ſubiectos Imperio, & tunc Iudex laicus poteſt repellere agentem ex pacto nudo. Ratio eſt ſecundum Bellam. hic num. 3. quia non tenetur poteſtas ſæcularis ſeruare canones contrarios legi ſuæ, cum poſſit ſuam legem ſine peccato ſeruare propter diſtinctionem iuriſdictionũ c. Quoniam idem, 10 diſt. c. Cauſam quæ. Qui fil. ſint legit. de qua diſtinctione habetur magiſtraliter per Ioan. Andr. ad Specul. in rubr. de off. Ordin. verſ. Ad negatiuam, & pulcrè per Oldrad. conſ. 53. An epiſcopus, per tot. Multis tamen in locis ſeruatur in practica, vt etiam inter laicos non exiſtentes de temporali iuriſdictione eccleſiæ procedatur hoc caſu etiam in foro ſæculari per viam actionis, prout practicari in Regno Franciæ teſtatur Natta paulo ante citatus. Aut verò loquimur in foro eccleſiæ; & tũc tene indiſtinctè procedi poſſe per viam actionis ad obſeruantiam pacti nudi non ſolum inter Clericos, ſed etiam inter laicos

27 ſubiectos Imperio. Ratio eſt quia cum leges non dent regulariter actionem ex pacto nudo, & contrarium reperiatur ſtatutũ per ſacros Canones, in locis non exiſtentibus de temporali dominio eccleſiæ lex ciuilis ſeruanda eſt in foro ciuili, & lex canonica in foro eccleſiaſtico etiam extra materiam peccati, vt notatur in c. Cum eſſes, & in c. Relatum, de teſtam. & in c. 1. de nou. oper.

28 nunc. & tradit gloſ. Ordin. in c. Poſſeſſor, de reg. iur. lib. 6. dicens Papam in ſuo foro poſſe tollere legem ciuilem etiam, vbi non habet temporalem iuriſdictionem, & ibi Ioan. Andr. in Mercur. Abb. in c. Clerici, num. 2. de iudic. vbi ait in materia indifferenti data contrarietate inter Canonem, & legem, canonem ſeruari in foro ſuo, & legem in foro ſuo: & ſequitur Maranth. in praxi, 3. part. nu. 73. & ſeq. verſ. Quoad

29 nouam. Et certè cum ad obſeruantiam pacti nudi vterque iudex eccleſiaſticus, & ſæcularis poſſit procedere, & ſic materia ſit mixti fori quod ſpectat ad forum eccleſiaſticum impertinens eſt diſtinctio: An verſemur in terris eccleſiæ, vel in terris Imperij, quia in materia mixta in foro eccleſiaſtico vbique locorum, & indiſtinctè etiam inter laicos ſeruanda eſt lex canonum, & non lex ciuilis diſcrepans à canone, vt dicit Antonius de Butrio, in dicto cap. Clerici, num. 12. verſ. Si materia eſt mixta: quem refert, & ſequitur Alex. conſil. 167. Viſo proceſſu, num. 5. in fin. lib. 2. Felin. dicens ita communiter teneri in cap. Eccleſia Sanctæ Ma-

30 riæ, num. 43. de Conſtitut. Et eodemmodo in terris eccleſiæ procedi poteſt per viam actionis ad obſeruantiam pacti nudi etiam in foro ſæculari, quia in locis, in quibus Papa habet temporalem iuriſdictionem, lex canonica contraria legi ciuili præualet etiã in merè temporalibus, etiam inter laicos, vt eſt text. in cap. Si duobus, de appellat. quem textũ dicit ad hoc ſingularem Abb. ibi in 2. col. nu. 6. Ibi enim in terris eccleſiæ licet laico appellare ante ſententiã, & appellatur omiſſo medio, quæ duo non permittuntur de iure ciuili, vt in iuribus per eum allegatis. Idem tenet gloſ. in cap. 1. in ver. Lex ciuilis, de arbitr. lib. 6. Bart. in l. Priuilegia, num. 4. C. De Sacroſanct. eccleſ. Calder. conſ. 18. in princip. de Conſtitut. & in terminis actionis ex pacto nudo tenet Imol. in cap. Quæ in eccleſiarum, num. 22. de Conſtitut. quem refert, & ſequitur Felin. loco cit. num. 47.

Alias octo declarationes ad communem opinionem Canoniſtarum ponit hic Felin. nu. 7. & vide Socin. reg. 9 Actio ex pacto nudo non oritur, vbi ampliat duobus modis, & limitat quindecim.

Vltimo ex hoc textu notat Abb. num. 1. in fin. quod lex edita in Concilio ſit nomine ipſius Concilij, & non Papæ tantùm. Quod an ſit verum dicam plenè in ſequenti quæſtione vſque in fin.

31 QVÆRO, An Conſtitutiones in Concilio generali edendæ ſint nomine Papæ, an nomine Concilij.

Conſtat apud omnes in Concilijs generalibus, quibus Pontifices Maximi non per ſe ipſos, ſed per ſuos legatos præſident, Conſtitutiones edendas eſſe nomine Concilij, vt in c. Diffiniuit,

32 17. qu. 8. in cap. 1. infr. de iudic. & in c. 1. de ſponſ. cum mult. ſimil. Vnde in octo Synodis vniuerſalibus, de quibus in c. Canones, cum duob. ſeqq. 15. diſtin. in cap. Sancta octo vniuerſalia Concilia, & in cap. Sexta Synodus, 16. diſtin. Item in Tridentina Synodo decreta reperiuntur concepta, aut imperatiuè, idest Epiſcopi teneantur reſidere, fructus ſuos non faciant, habeant ius viſitandi: aut imperſonaliter, vt Synodi celebrentur, profeſſio non valeat, & his ſimilia; aut ipſius Concilij nomine, videlicet Sancta Synodus diffinit, ſtatuit, mandat, pro-

33 hibet, & alia huiuſmodi. Quapropter præſens

quæ-

quæſtio proponitur de ijs tantùm Concilijs, quibus præſunt ipſimet Summi Pontifices, qualia fuerunt quinque Lateranenſia, duo Lugdunenſia, Viennenſe, Conſtantienſe, & Florentinum.
34 In his enim videmus variè obſeruatum fuiſſe, nam plerumque illorum Canones leguntur editi ſub verbis, decernimus, ſancimus, præcipimus, prohibemus, & conſimilibus nulla Pontificis, aut Concilij facta mentione, vt in c. Ne pro defectu, cum tribus ſeqq. ſupr. de elect. in c. Irrefragabili, in cap. Quoniam idem, & in c. Inter cætera, de off. ordin. aliquando ſacro approbante Concilio, vt in c. Cum laicis, de reb. eccl. non alien. in c. Antiqua, de priuil. & in cap. Sacro approbante Concilio, de ſent. excomm. Aliquando ſacro ſuadente Concilio, vt in cap. Licet Græcos, infr. de Bapt. Interdum Sacri authoritate Concilij, vt in cap. Nimis de iureiur. & nonnumquam etiam Sacro præſente Concilio, & cum Concilio deliberatione præhabita, vt in cap. Ad Apoſtolicę, infra de re iudic. Præterea eiuſmodi Conſtitutiones editæ in Concilijs generalibus, quibus Romani Pontifices præfuerunt, in inſcriptione plerumque tribuuntur Pontifici in Concilio, vt in cap. 1. ſupra de Summ. Trinit. & fid. Cathol. in cap. 1. de Treug. & pac. in cap. Sæpè, infra de reſtit. ſpoliat. & aliquando tribuuntur Summo Pontifici etiam abſque vlla Concilij mentione, vt in compluribus Clementinis, quarum multæ ſimpliciter inſcribuntur, per dictionem, idem, licet ferè omnes editæ fuerint in Concilio Viennenſi, & in ſpecie ſic inſcribitur Clem. quia contingit, de relig. domib. quamuis in corpore dicatur edita Sacro approbante Concilio. Item quandoque ſimpliciter inſcribuntur, ex Concilio generali, ex Concilio Lateranenſi, vt in inſcriptionibus, c. Nonnulli infra, de Cler. non reſid. & c. 2. de ſtat. Monach. & quandoque etiam, idem ex Concilio generali, cap. Aduerſus, infra de immun. eccleſ.

35 In hac igitur varietate Abb. in cap. 1. num. 5. infra de ſponſ. & in ſermone, quem habuit in Concilio Baſileenſi col. 4. in vltima parte, ponit in effectus duas diſtinctiones. Prima diſtinctio eſt, quod aut Conſtitutiones fiunt à Papa de conſilio Concilij; & denominari debent à Pa-
36 pa, & illius nomine promulgari. Aut fiunt à Papa de conſenſu Concilij, & tunc Abbas ſentit edendas eſſe nomine Concilij, allegat notata per Archid. 17. diſt. in princ. qui in Concilio prouinciali ponit huiuſmodi differentiam inter conſilium, & conſenſum.

Sed hanc diſtinctionem meritò impugnat Dec. in cap. 1. in prima lectura, num. 4. infra, de iudic. vbi concludit Conſtitutionem eſſe tribuendam Summo Pontifici, quia ipſe principaliter nominatur, Concilium verò conſentit, & qui alteri facienti conſentit, non dicitur facere, nec ab eo actus denominatur, l. Si pater, in fin. ff. De manum. vindict. & l. Aliud eſt vendere in princ. ff. De reg. iur. & quod per hæc iura tradit Bald. in l. 2. in 20. quæſtione, C. de reſcin. vendit. Non ergo ſecundum eum conſtituenda eſt differentia quantum ad propoſitum an dicatur de conſenſu, vel de conſilio, quia vtroque caſu actus fundatur in perſona Summi Pontificis, & ad hoc ſuffragantur multa iura, in quibus conſenſus alicuius requiritur, & tamen actus tribuitur illi tantùm, qui principaliter illum facit, cap. Cauſam, quæ infra, de iudic. cap. Nobis, de iurepatr. cap. Apoſtolica, & c. Tua de his quæ fiunt à prælat. cap. Super quæſtionum §. 1. ſupra de off. Deleg. & cap. Sicut, §. vlt. inſt. de iureiur. Quinimo etſi dicatur de conſilio, & conſenſu ſimul; Conſtitutio tamen à Summo Pontifice denominatur in cap. 1. de renunc. li. 6. vbi dicitur, de concordia, conſilio, & conſenſu Cardinalium. Idemque habetur in c. 1. infra de de reliqu. & vener. Sanctorum, & in c. vnic. Ne
37 Sed. vac. ſecunda diſtinctio Abbatis vbi ſupra, & hic in vlt. notab. eſt quod aut materia legis originatur à Papa; & quamuis Concilium approbet, tamen lex eſt edenda nomine Papæ, à quo ſumpſit originem, & vigorem: nam & ſine Concilio Papa poteſt legem condere, c. Cuncta per mundum, 9. quæſt. 3. & notat gloſ. in cap. Ad Apoſtolicæ de re iudic. lib. 6. Innoc. in c. 2. de Cler. non reſid. Aut materia legis originatur à Concilio; & tunc nomine Concilij lex eſt edenda: nam in Concilio intereſt Papa, vt caput. allegat. cap. Oſius, de elect. cap. Conuenientibus, 1. qu. 7. & cap. Adrianus, 63. diſt. & ſequuntur in cap 1. infra, de ſponſ. Felin. num. 4. verſ. Et ideo, Alex. de Næuo, num. 13. verſ. Abbas tamen ſic diſtinguit, & Præpoſ. nu. 5. vbi, nota, inquit, quod quando aliquid facit Papa in Synodo, vel Concilio, illud tamen aſcribitur Concilio, non ipſi Papæ, c. 1. de Pact. Quod intellige verum quando ad motum Concilij, vel ſuaſum papa vna cum ipſo aliquid facit: ſecus autem ſi ipſe ſit principalis promotor illius determinationis, quia tunc aſcribitur Papæ, non Concilio, c. Licet de elect. c. Aduerſus, de immun. eccleſ. iuncta ſupraſcriptione. Cæterùm neque hæc poſterior diſtinctio videtur vera, & contra eam adduco textum in cap. Licet Græcos, infra, de Bapt. vbi Conſtitutio (vt loquar cùm Præpoſ. vbi ſupra) facta fuit ad motum, vel ſuaſum Concilij, vt patet in verſ. Sacro ſuadente Concilio, & tamen non fuit edita nomine Concilij, ſed Papæ, cui
38 etiam tribuitur in ſupraſcriptione. Ad idem videtur tex. in c. Nimis, de iureiur. ponderando illa verba: Sacri authoritate Concilij prohibemus: nam de natura authoritatis eſt, vt actum præcedat, l. Obligari, §. Tutor. ff. De authorit. Tutor. Bart. in l. Si quis bona, §. Iuſſum, ff. De acquir. hæred. & in propoſito notat Felin. in d. cap. 1. num. 6. verſ. Et adde prædictis, de ſponſal. & ſic materia ibi videtur fuiſſe originata à Cõcilio, & tamen ille Canon in ſupraſcriptione tribuitur Innocentio III. & eius nomine editus fuit. Præterea contra propoſitam diſtinctionem valde vrget hæc conſideratio, quod Conſtitutiones inſertæ in Clementinis tribuuntur Clementi V. in Concilio Viennenſi, & ſeptuaginta capita generalis Concilij ferè omnia tribuuntur Innocentio III. & tamen non eſt credendum nullam ex tot Conſtitutionibus habuiſſe originem ex propoſitione, & motiuo Patrum in
39 Concilio. Et vice verſa in primo Concilio ab Apoſtolis celebrato Hieroſolymis anno Chriſti 34. in domo Mariæ Matris Ioanuis qui cognominatus eſt Marcus, vt in locum Iudæ proditoris alius ſubrogaretur, & epiſcopatum eius acciperet, de quo Concilio habetur Act. 1. & ibi

ibi per gl. ordin. & Baron. anno 34. n. 236. [Exur-
gens Petrus in medio fratrum dixit. Viri fratres
oportet impleri ſcripturã, quam prædixit Spiri-
tus ſanctus de Iuda, qui fuit dux eorum, qui
comprehenderunt Ieſum, &c. Oportet ergo ex
his viris, qui nobiſcum ſunt congregati, teſtem
reſurrectionis eius nobiſcum fieri vnum ex iſtis]
Et ita huiuſmodi actus originatus fuit à Petro
Apoſtolorum Principe, & tamen determinatio
non ſoli Petro tribuitur, ſed vniuerſis in Con-
cilio congregatis. Sequitur enim littera: [Et ſta-
tuerunt duos, &c. & orantes dixerunt, &c. &
dederunt ſortes eis, &c. & cecidit ſors ſuper
Matthiam, & connumeratus eſt cum vndecim
40 Apoſtolis.] Similiter in tertia Apoſtolorum Sy-
nodo itidem habita in Hieruſalem anno 14. poſt
mortem, & reſurrectionem Chriſti, quæ fuit
plenaria Concilij forma poſtmodum à Summis
Pontificibus, & Sanctis Patribus obſeruata,
vt tom. 1. Concil. part. 1. pag. 2. Petrus tanquam
Apoſtolorum ſupremus, & caput propoſuit quę-
ſtionem de circumciſione gentibus non impo-
nenda. Legimus enim Actor. 15. [Surgens Petrus
dixit ad eos: Viri fratres vos ſcribis, &c. nunc
ergo quid tentatis, &c. ſed per gratiam Ieſu
Chriſti credimus ſaluari, quemadmodũ & illi.
Tacuit autem omnis multitudo conſentiens Pe-
tro:] & pauló poſt, reſpondit Iacob dicens. [Viri
fratres audite me. Propter quod ego iudico non
inquietari eos, qui ex gentibus conuertuntur
ad Deum; ſed ſcribere ad eos, vt abſtineant à
contaminationibus Simulacrorum, & fornica-
tione, & ſuffocato, & ſanguine.] Tandem ſequi-
tur determinatio his verbis: [Placuit Apoſtolis,
& Senioribus cum omni eccleſia] & ſic decretum
ſumpſit originem ex propoſitione Petri, & nihil-
ominus fuit editum nomine totius Concilij. Di-
41 cendum eſt igitur non eſſe habendam rationem
à quo materia legis fuerit originata, ſed cum
Summus Pontifex præſidet Concilio, ita demum
decreta edenda eſſe nomine Concilij, circum-
ſcripto nunc effectu, de quo dicam in c. 1. infra
42 de iudic. ſi Pontifex in hoc conſentiat. Hac
enim ratione factum eſt, vt multæ Conſtitutio-
nes à Concilio fuerint denominatæ, quia Ro-
mani Pontifices ad imitationem B. Petri quan-
doque ex humilitate conſenſerunt, vt geſta quæ
ſibi tribuenda eſſent, adſcriberentur Concilio.
Et ita procedit text. in c. fin. 2. q. 1. ibi [Decer-
nente nobiſcum Sancta Synodo] ponderando
43 dictionem, Cum, cuius natura eſt coniunge-
re per modum acceſſorij, non autem per mo-
dum principalis diſpoſitionis, l. Si cui, fundus;
ff. De fund. inſtruc. Geminian. conſ. 32. Pro
examinatione col. vlt. ſub num. 11. verſ. Quo au-
tem ad conceſſionem. Bart. in l. 3. in fin. C. Vbi
pend. appell. & codẽ modo intelligi debent alia
iura initio allegata, quæ inſcribuntur, ex Con-
cilio, &c. Sed extra hunc caſum conſenſum Pa-
pæ, cum factum Petri eius Succeſſoribus non
intulerit præiudicium, vt in hac ſpecie inqui[t]
Prępoſ. in c. Canones, num. 48. 15. diſt. Conſti-
tutiones ſiue originatæ à Papa, ſiue à Concili[o]
indiſtinctè tribuendæ ſunt Papæ, & eius nomin[e]
edi debent, vt probant iura pro hac parte alle-
gata; cuius aſſertionis multiplex etiam eſt ratio.
44 Primo enim Concilia omnia vniuerſalia con-
gregantur, & authoritatem accipiunt à Romano

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

Pontifice, c. Significaſti, de elect. cap. Benè qui-
dem, 96. diſt. c. Nec Licet, c. Multis, & per tot.
17 diſt. Abb. poſt Ioan. Andr. in cap. Super qui-
buſdam, n. 3. de verb. ſignif. S. Thom. in 1. part.
45 qu. 36. art. 2. ad 2. & in 2. 2. qu. 1. art. 10. Ergo
ipſi Summo Pontifici Conſtitutiones ſunt ad-
ſcribendæ, quia denominatio ſumitur à tribuen-
te authoritatem, non à condente, c. Apoſtolicæ,
de præb. lib. 6. c. Cum aliquibus, & ibi Archid.
Ioan. Mon. Ioan. Andr. & alij notant, de reſcr.
eod. lib. l. 1. ante med. §. Sed neque, C. De veter.
iur. enucl. & in propoſito tradit Felin. in cap. 1.
46 num. 4. verſ. Vnde denominatio, de Sponſ. Actus
enim tribuitur primæ cauſæ c. Litteris, de reſcr.
l. Item eorum, §. Si Decuriones, ff. Quod cuius.
vniuerſ. nom. Bart. in l. Vnum ex familia, §. Si
rem, de legat. 2. & à primordio tituli poſterior
formatur euentus, l. 1. C. De imponen. lucrat.
47 deſcript. lib. 10. Anch. conſ. 4. in princ. Secundo
Concilia omnia œcumenica, & eorum Canones
à Summo Pontifice confirmantur, d. c. Signifi-
caſti, de elect. d. c. Multis, & c. Concilia, 17 diſt.
& patet ex ſexta actione Concilij Chalcedonẽſis
vbi dicitur: [In omnibus Synodis Apocriſiarij
Apoſtolici decretas ſententias propter ſummam
authoritatem eiuſdem Apoſtoli, & Sedis confir-
mabant, quia aliter nullum robur habebant.]
Vnde Patres Concilij Nicæni, quod fuit primum
œcumenicum in eccleſia celebratum, c. Canones,
& c. Sicut, 15. diſt. humiliter petierunt vt omnia
ſua geſta ac diffinita confirmarentur à B. Sylue-
ſtro, vt conſtat ex litteris Patrum, & decreto
confirmationis tom. 1. part. 1. Concil. pag. 284.
Idemque cum Leone Papa obſeruarunt Patres
Concilij Chalcedonenſis, quorum epiſtola, ſeu
relatio itidem refertur tom. 2. Concil. part. 1.
pag. 353. col. 2. epiſtola autem, & confirmatio
Leonis paulo poſt pag. 369. col. 1. & plura alia
exempla congerit Turrecr. in ſumma quam edi-
dit contra aduerſarios eccleſiæ, & principatus
Petri Apoſtoli, lib. 2. c. 100. vt idem met refert
in cap. Sancta Romana, num. 4. 15. diſtinct. vbi
etiam poſt D. Thomam loc. citat. idipſum
multis rationibus comprobat. Et nouiſſimè his
temporibus Patres Concilij Tridentini eodem
modo petierunt, & obtinuerunt confirmationem
à Pio IV. vt in decreto de fine Concilij, & con-
firmatione petenda à Sereniſſimo, ſeſſ. 25. & in
Bulla eiuſdem Pij IV. quæ incipit, Benedictus
48 Deus. Denominatio autem fieri debet à Supe-
riore confirmante, c. Si cum, de præb. lib. 6. Ad
quod facit quod ſcripſit Bald. in l. Ex placito,
in 3. col. C. De rer. permutat. dum ait Statuta
Spoletana confirmata per Papam dici ſtatuta
Papalia, quod etiam dixit Rota coram Gre-
gorio XV. deciſ. 267. num. 6. & coram Cardinali
Caualerio deciſ. 433. num. 5. non Spoletana.
Item facit quod notat gloſ. in §. fin. inſtit. de
tutel. vbi Tutor datus à Patre filio emancipato
ſi confirmatur à Prætore dicitur datiuus, non
teſtamentarius. Et quod notat gloſ. fin. in c. Ex
frequentibus, de inſtitut. vbi decidit excommu-
nicationem latam ab Archiepiſcopo, & confir-
matam à Papa cenſeri Papalem quoad abſolu-
tionem, & in terminis Concilij generalis tradit
Felin. alia cumulans in d. c. 1. ſub num. 4. verſ. Sed
mirum videri poteſt, de Sponſ.
50 Tertio Romanus Pontifex eſt ſupra Conci-

lium, vt fuit ſæpius diffinitum, videlicet ab Inno-
centio in cap. Nemo iudicabit, à Symmacho in
cap. Aliorum, ab Anthero, in cap. Facta ſubdi-
torum, à Gelaſio, in cap. Cuncta per mundum,
9 qu. 3. à Bonifacio Martyre in cap. Si Papa,
40 diſtin. & apertius à Pio II. in Conſtitutione
quæ incipit, In minoribus agentes, edita 6. Ka-
lendas Maij 1463. in Bullar. tom. 1. pag. 322. &
eſt conſtans Theologorum, & Canoniſtarum
ſententia, vt ſcripſi latiſſimè in cap. Significa-
ſti, ſupra, de elect. quam pluribus tuentur Pe-
trus de Monte Epiſcopus Brixienſis in ſua Mo-
narchia, ſeu tractatu de poteſtate Papæ in rubr.
de Concilij præeminentia à num. 6. verſ. His ita
expeditis ingrediendum illud mare magnum,
S. Anton. in ſecunda parte ſuæ Summæ titul. 2.
cap. 11. Andreas Barbat. in Clem. Ne Romani,
de elect. vbi à num. 31. vſque ad num 86. pro ſu-
perioritate Papæ in Concilium adducit octua-
ginta ſeptem argumenta. Turrecr. in d. cap. Si
Papa, 40. diſtin. & in Summa de eccleſ. lib. 2. per
tot. Præpoſ. in Summa 15. diſtin. à num. 1. vſque
ad num. 76. & plenius Cardinal. Iacobat. de Con-
51 cil. lib. 10. art. 7. num. 72. & ſeq. Ergo à Pontifice
Maximo tamquam maiori, & digniori Conſti-
tutiones in Concilio editæ principaliter deno-
minari debent Bald. in l. Rogaſti, num. 4 per il-
lum text. ff. Si cert. petat. Felin. in proœm. De-
cret. in ver. Gregorius, in princ. & in terminis
Conſtitutionum Conciliarium idem Felin. in
52 d. cap. 1. ſub num. 4. de ſponſ. Quemadmodum,
& in ordine ſcripturæ Papa præferri debet Con-
cilio, cap. Ego Berengarius ibi: Dominus, &
Venerabilis Papa Nicolaus, & hæc Santa Syno-
53 dus, de conſecr. diſtin. 1. Quarto, & vltimo Sum-
mus Pontifex in Concilio poteſt Conſtitutiones
facere etiam ſine Concilio, text. eſt in cap. Ad
Apoſtolicæ de re iudic. lib. 6. & in c. Cuncta per
54 mundum 9 qu 3. Abb. hic in vlt. notab. Etiam
in materia dogmatum, cap. Rogamus, cap. Quo-
tiens, 24. qu. 1. cap Maiores, de Bapt. Abb. in ſua
quæſt. 1. num. 13. Præpoſ. in cap. Sicut, in fin.
15. diſtinct. & probat S. Thomas in quæſtio-
nibus ſuis de Chriſto, qq. 4. art. 10. & in 2. 2. q. 1.
55 art. 10. At è conuerſo exiſtentes in Concilio non
poſſunt aliquid ſtatuere ſine authoritate Papæ,
vt docet idem S. Thom. in opuſc. contra impu-
gnantes Religionem, quem refert, & ſequitur
Card. Turrecr. in Summa de eccleſ. qu. 56. & Fe-
lin. in c. 1. nu. 6. verſ. Et adde prædictis, de ſponſ.
56 Vnde gloſ. 1. in d. cap. Ad Apoſtolicæ ſingulari-
ter ait; nota quod in ſuprascriptione dicitur, ſa-
cro præſente Concilio ad memoriam ſempiter-
nam. Quod dicit de Concilio potius eſt ad ho-
neſtatem, quam ad neceſſitatem: nam ſine
ſententia Concilij ſententia Papæ ſufficeret con-
tra Imperatorem, & quemcumque alium,
cap. Alius, 15. quæſt. 6. vbi non dicitur quod
in Concilio facta fuerit depoſitio. Ipſe enim
habet plenitudinem poteſtatis, cap. Decreto,
57 2. quæſt. 6. ibi, Vt in parte ſint, &c. c. Ad ho-
norem, de vſu pall. & paulo poſt. Papa non ſubij-
citur Canonibus, nec ab eis authoritatem ha-
bet, ſed è contra cap. Significaſti, de elect. & infr.
in eadem gloſſa ſuper verbis inſcriptionis, ſacro
præſente Concilio, ſic legitur. Præſente, non di-
cit approbante, ſicut in cap. Sacro, de ſent. ex-
comm. forſan ex cauſa ne crederet aliquis ſine
approbatione Concilij depoſitionem Imperato-
ris fieri non poſſe. Vnde infra dicit [Nos itaque
cum fratribus noſtris, & ſancto Concilio deli-
beratione præhabita] quam gloſſam ad litteram
referunt, & ſequuntur ibi, Ioan. Andr. num. 5.
verſ. In gloſ. 1. Gemin. col. 3. verſ. In ea gloſſ. ibi,
58 præſente. Idem ante eos adnotauit ibid. Ioan.
Mon. num. 3. vbi nota, inquit, [quod Papa ſen-
tentiam ſuam non ſuppoſuit correctioni, vel
emendationi Concilij, & requiſitio conſilij non
eſt neceſſitatis, ſed ſolemnitatis tantùm; quia
Papa ſine Concilio poſſet procedere ad ſenten-
tiam, cum habeat plenitudinem poteſtatis,
cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ. & Papa
dat robur Concilijs, non è contra] & ſequitur
totidem verbis Franc. nu. 3. in 5. notab. & pro-
pterea in diſcordia inter Papam, & Concilium
præualet ſententia Papæ, gloſ. in cap. In iſtis, in
ver. Iudicent, 4. diſt. gloſ. 1. in cap. Quodcumque
24. qu. 1. Ioan. Andr. in c. Significaſti: num. 9. de
elect. & ibi etiam Abb. num. 3. verſ. Et per iſta,
Felin. hic num. 1. & in cap. 1. num. 14. in 3. am-
59 pliat. de Conſtit. Igitur cum Papa præeſt Con-
cilio; Conſtitutiones edendæ ſunt nomine Papæ,
quia denominatio fieri debet ab eo, qui produ-
cit effectum, vt inquit Bald. in l. 1. num. 6. C. de
teſtam. tutel. & à potentiori iuxta text. in l. Quæ-
ritur, ff. De ſtat. homin. vbi id notant Bart. Bald.
& reliqui Interpretes.
60 Et confirmatur; nam Metropolitanus in Con-
cilio Prouinciali non poteſt Conſtitutiones fa-
cere abſque conſilio, & conſenſu Epiſcoporum
Suffraganeorum, vt patet in c. Nec epiſcopi, de
tempor. ordin. vbi in fine in materia conſecra-
tionis dicitur Metropolitanum debere conſenti-
re maiori parti ſuorum Suffraganeorum; & com-
61 munis opinio eſt eo caſu diſcrepantibus Metro-
politano, & Epiſcopis comprouincialibus, ad
eundem eſſe Superiorem. Ita poſt Hugon. con-
cludunt gloſ. Archid. Gemin. Turrecr. & Præpoſ.
62 in cap. 1. 65. diſtin. in ver. Contradicant. Habent
enim Suffraganei votum deciſiuum, & ſunt con-
iudices. Et propterea Metropolitanus debet
cum conſilio, & aſſenſu Suffraganeorum, ſeu
maioris partis pronunciare, vt generaliter do-
63 cet Hoſt. in cap. 1. ad fin. de libell. oblat. & Me-
tropolitanum ſine conſenſu Epiſcoporum Pro-
uincialium nihil poſſe ſtatuere, neque agere,
quod pertineat ad diſpoſitionem, & communia
negotia prouinciæ, neque è conuerſo Epiſcopos
comprouinciales ſine Metropolitani conſenſu, &
votis diſcrepantibus neutri ſententiæ adhæren-
dum nec Metropolitani, nec Suffraganeorum,
ſed abſolutè in quocumque caſu ad Sedem Apo-
ſtolicam referendum eſſe, formaliter dicunt in
cap. Per ſingulas, 9 q. 3. Archid. Gemin. Turrecr.
& Bellam. & idem Archid. in cap. fin. 63. diſtin.
Quinimò Barbat. de Concil. lib. 6. art. 2 verſ. No-
no facit, amplius affirmat præualere ſententiam
prouincialis Concilij ſententiæ Archiepiſcopi,
& In hanc opinionem audita relatione, S. Con-
gregationis Concilij ſuper dubio Archiepiſcopi
Vlixbonenſis propendit Gregorius XIII. die 14.
64 Ianuarij 1577. Et tamen Conſtitutiones editæ in
Synodo prouinciali non tribuuntur Synodo, ſed
Archiepiſcopo: nam verba, ita côcipiûtur, [Nos
Metropolitanus decernimus] vt Gregorius ani-
maduertit: & in ſpecie in ſex Côcilijs prouincia-

libus

libus Mediolanenſibus à S. Carolo celebratis in principio legitur. Nos Carolus Borromæus,&c. De conſilio, & aſſenſu DD. Coepiſcoporum noſtrorum ſtatuimus,&c. Inſcriptio autem ſic fieri ſolet: Conſtitutiones editæ ab Archiepiſcopó N. in Concilio prouinciali, &c. vt vidi obſeruatum in quamplurimis Concilijs à S. Congregatione Concilij recognitis ad præſcriptum Cõſtitutionis Sixti V. in inſtitutione eiuſdem Congregationis. Ergo ſi Conſtitutiones prouinciales, quæ conflantur, & accipiunt eſſe ex ſimultaneo conſenſu Metropolitani, & Suffraganeorum, ſiue originatæ fuerint à Synodo, ſiue à Metropolitano, non Synodo, ſed Metropolitano tribuuntur; longè magis Conſtitutiones editæ in Concilio generali, cui Papa præſidet, adſcribendæ ſunt Papæ, cum hoc caſu conſenſus Concilij non requiratur ad ſubſtantiandas Conſtitutiones quas, vt dictum eſt, Summus Ponti-
65 fex poteſt condere etiam ſine Concilio. Non obſtant iura, quæ Abb. allegat pro ſua diſtinctione: nam tex. hic, in c.Oſius, de elect. in c.1. de iudic. & in cap.1. de ſponſ. ex quibus Doctores eliciunt Conſtitutionem edendam eſſe nomine totius Concilij, non autem ſolius Papæ ponderando illa verba, Synodus reſpondit, vniuerſi dixerunt, placuit omnibus Epiſcopis, diffiniuit Sancta Synodus, ad rem non pertinent. Et mirum eſt quod Abb. hic in vlt.notab. tam liberè dixerit: vltimo nota, & tene menti ex verbo, Vniuerſi, quod lex edita in Concilio fit nomine Concilij,& non Papæ tantùm; hic enim nulla fit mentio de Papa,qui præſidebat in Concilio, ſed de Concilio tantùm. Lapſus eſt enim hoc loco Abb. & qui eum poſtea ſecuti ſunt: nam verè ille Canon deſumptus eſt ex cap. 12. Concilij Carthaginenſis Primi, cui Romanus Potifex non interfuit, imò fuit Concilium prouinciale celebratum tempore Iulij I. & deinde confirmatum à Leone IV. vt dixi ſupra in princ. & Concilio Sardicenſi ex quo deſumptum eſt d.cap.Oſius, de elect.Oſius, Archidamus,& Philoxenus Iulij Papæ nomine præfuerunt, vt habetur in hiſtoria eius Concilij tom.1. pag. 423. ſed nec Concilio Aphricano, ſeu Mileuitano, in quo acta fuit cauſa illius Epiſcopi. Quod vult Dei relata in c.1. infr. de iudic. Præſedit Innocentius Primus, ſed omnia illa octo Concilia ab anno 403. vſque ad annum 410. ab Epiſcopis prouinciæ Aphricæ celebrata fuerunt dum Innocentius in Vrbe degeret, ad quem etiam quandoque legationes à Concilio fuerunt decretæ, vt ex eod. tom.1.par.1. apparet pag.630. 631. & 727. cap. 5. Idemque dicendum de Triburienſi Concilio, ex quo deſumpta eſt Decretalis prima de ſponſ. fuit enim celebratum tempore Formoſi Papæ à vigintiduobus Epiſcopis tantùm præſidente Arnulpho Imperatore, vt tom.3.Concil.par.2.pag.120. In Concilijs autem habitis abſque præſentia Summi Pontificis extra dubium eſt Conſtitutiones edendas eſſe nomine Concilij, vt dictum eſt ſupra, num.32. Et eodem modo reſpondetur ad c.Conuenientibus 1.qu.7. & ad c.Adrianus, 63.diſt. nam in 7.& 8. Synodo quarum ſunt prædicti Canones, Papa non interfuit, ſed illius Legati, vt legitur in eodemmet, c.Conuenientibus,& in c.Adrianus, vnde non mirum ſi fuerint editi nomine Synodi,

Poſtquam hæc ſcripſiſſem, reperi propoſitam diſtinctionem Abbatis reprobari à Cardin. Iacobat. de Concilio fol.294. col.4. Famaguſtan. in eod. tract.verſ.Diſpoſitio, §.Videndum, & ab alijs, quos refert,& ſequitur Rota deciſ.123.n.2. verſ.Nec obſtat, par.1.diuerſ.

DE PACTIS.

Cap. Cum pridem.

SVMMARIVM.

1 *PActum, per quod beneficium debet pecunia reſignari, non valet.*

2 *Simoniaca quædam eſſe quia prohibita, & quædam prohibita quia ſimoniaca, an conuenienter diſtinguant Canoniſtæ. & n.ſeq. vſque ad num. 30.*

3 *Durandi obiecta referuntur aduerſus prædictam diſtinctionem.*
Diluuntur. num.11. & num.22.

4 *Peccatum non committitur niſi inobedientiæ in his, quæ non ſunt in ſe mala niſi quia prohibita.*
Contrarium. num.12. & num.22. & ſeqq.

5 *Prohibitio iuris naturas rerum non mutat.*
Contrarium. num.27.

6 *Ieiunium frangere an ſit peccatum inobedientiæ, vel gulæ. & num.22. & 28.*

7 *Vendere gratiam, & Sacramenta eſt in ſe ſimoniacum, iure diuino, ac natura probibitum.*

8 *Simoniæ Authores qui fuerunt in nouo, & veteri teſtamento.*

9 *Simonia quales habeat ex iure naturali inordinationes, & deformitates.*

10 *Hæreſis Macedonij, & ſequacium tolerabilior eſt, quàm ſimonia.*

11 *Eccleſia an potuerit ſimoniam inducere in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca.*

12 *Incœſtus committitur etiam in gradibus prohibitis ex Conſtitutione Eccleſiæ tantùm.*

13 *Incæſtus quid ſit.*

14 *Contractus, & officia ſpiritualia lege Eccleſiæ determinantur, ſicut officia humana legibus humanis.*

15 *Eccleſia an re ipſa ſtatuerit vt in aliquibus caſibus ſimoniacum eſſet quod prius non erat. & n.ſeq. vſque ad num.30.*

16 *Species neceſſariò infert genus, licet non comprehendat.*

17 *Officium Oeconomi, Sacriſtæ, aut Protectoris vendere non eſt ſimoniacum niſi quia probibitum.*

18 *Permutationes beneficiorum, & reſignationes cum penſione ſine authoritate Papæ ſunt ſimoniacæ de iure poſitiuo tantùm.*

19 *Simoniacæ non ſunt partium conuentiones ſuper modo permutationum, & reſignationum cum penſione, niſi fiant independenter à voluntate Superioris.*

20 *Tractatus non includit deliberatum conſenſum.*

21 *Simoniacum non eſt concludere tractatum permutationis, aut reſeruationis cum penſione ſub conditione, ſi Papæ placuerit.*

22 *Medium in omni virtute conïecturatur non ſolùm ex his, quæ per ſe incidunt, ſed etiam ex ijs, quæ per accidens.*

23 *Peccata quandoque ſimili nomine cenſentur, quæ ſimili pœna puniuntur.*
24 *Simonia an, & quando ſit propriè hæreſis.*
25 *Prohibitio iuris non mutat res ſecundum naturam ſed ſecundum rationem.*
26 *Sacra ex Conſtitutione Eccleſiæ tantùm poſſunt fieri non ſacra authoritate Papæ.*
27 *Papa facit ius de eo, quod non eſt ius, & naturam rei immutare poteſt.*
28 *Ieiunium conſtituit Eccleſia in virtute abſtinentiæ.*
29 *Mendacium iocoſum præcepto addito non ſolum eſt peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ.*
30 *Beneficium Eccleſiaſticum vendere an ſit prohibitum quia ſimoniacum, an è conuerſo. & num. ſeq. vſque in finem.*
31 *Simoniacum eſt, & iure diuino prohibitum accipere pecuniam pro collatione beneficij, cui ſit annexa executio ordinis, vel poteſtas clauium. & num. ſeq. vſque ad num. 39.*
32 *Poteſtas clauium tribuitur habitu in ordinatione, actu verò in collatione beneficij Curati.*
33 Ordinis *executionem vendens cenſetur vendere ipſum* Ordinem, *& donum Dei.*
34 *Vendens vnum, ſine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit. & num. 90. 106. & ſeqq.*
35 *Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio.*
36 *Simoniacum eſt vendere Sacramenta vel principaliter, vel per connexionem.*
37 *Poteſtas clauium etiam in actu poteſt eſſe ſine beneficio Curato; ſed non è conuerſo.*
38 *Intellectus cap. Conſtitutus, de relig. domib. Penſionem dare, vel accipere in conceſſione iuris ſpiritualis an ſit ſimonia, ibidem.*
39 *Canonicatum vendere, vel aliud ſimplex beneficium an ſit ſimoniacum quia prohibitum, vel è conuerſo. & num. ſeq. vſque ad num. 53. & nu. 67.*
40 *Simoniaci in Ordine, & in beneficio à Calcedonenſi Concilio ſimili pœna damnantur.*
41 *Beneficij eccleſiaſtici venditores Domum Dei ſpeluncam latronum faciunt.*
42 *Intellectus c. Ex multis, 1. quæſt. 3.*
43 *Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarũ quo tempore ſacri Ordines annexi fuerint.*
44 *Dictio, deinceps, quid importet.*
45 *Eccleſiæ Romanæ authoritas in exponendis ſacris Scripturis.*
46 *Intellectus cap. Saluator, 1 quæſt. 3. Res Eccleſiaſticæ dona Dei ſunt. ibidem.*
47 *Intellectus cap. Si quis dator, 1. quæſt. 3.*
48 *Cauſarum diſſimilium diſſimiles debent eſſe effectus.*
49 *Intellectus cap. Ex diligenti, de ſimonia.*
50 *Simoniaca hæreſis eſt altare, & decimas, & Spiritum ſanctum vendere, vel emere.*
51 *Simoniacum eſſe vendere titulum Canonicatus quibus rationibus probetur.*
52 *Beneficiato quid conferat Prælatus in collatione beneficij.*
53 *Papa an poſſit inuolui crimine ſimoniæ. & nu. ſeq. vſque ad num. 141.*
54 *Electus in Papam per ſimoniam non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus.*
55 *Papa non poteſt ſimoniam committere quoad pœnas iuris poſitiui.*
56 *Nec incidit in Can. Si quis ſuadente. Si Clericum percutiat.*
57 *Papa ſi pro gratia, & Sacramentis pecuniam reciperet, ſimoniam committeret, & grauius peccaret, quàm quilibet alius.*
58 *Peccatum quid ſit.*
59 *Papa vendere non poteſt titulum beneficij, cui ſit annexa poteſtas clauium ſine labe ſimoniæ.*
60 *Papa accipiens pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficij ſimplicis an ſimoniam committat: latiſſimè in vtramque partem diſcutitur vſque ad num. 137.*
61 *Referuntur Authores pro opinione negatiua.*
62 *Papa non inuoluitur ſimonia in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita.*
63 *Simonia in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, non habet locum in Curia Romana.*
64 *Princeps non poteſt committere ſimoniam laicalem. & num. 115.*
65 *Lex Iulia de ambitu non habet locum Romæ.*
66 *Canones non ligant Papam, ſicut nec leges Imperatorem.*
67 *Simoniacum non eſt niſi vendere Sacramenta, aut principaliter, aut per connexionem. Contrarium. num. 118.*
68 *Vaſa ſacra poſſunt licitè vendi, dummodo non pluris vendantur ratione conſecrationis.*
69 *Tituli beneficiales ſunt de iure poſitiuo.*
70 *Eccleſia Romana vſque ad Vrbanum I. dicitur abſque reditibus vixiſſe.*
71 *Cardinalis Turrecrematæ iudicium de opinione Canoniſtarum circa ſimoniam in beneficialibus.*
72 *Referuntur authores pro opinione affirmatiua.*
73 *Papa ex cauſa limitat ius diuinum, eiuſque prohibitionem relaxat. Declaratur. num. 81.*
74 *Neceſſitas extrema eò redigit vt cenſeantur omnia communia.*
75 *Papa ex cauſa diſpenſat contra Euangelium. Contrarium. num. 81.*
76 *Diſpenſatio nulla fieri poteſt contra legem diuinam. & num. ſeq. vſque ad num. 84.*
77 *Diſpenſatio inferioris contra legem ſuperioris iuſtam cauſam requirit.*
78 *Dei voluntas, à qua lex diuina proficiſcitur, eſt immutabilis.*
79 *Papa ita ſe habet ad legem diuinam, ſicut quilibet priuatus ad legem humanam.*
80 *Papa in lege diuina non diſpenſat propriè, ſed declarat eam in aliquo caſu non obligare.*
81 *Interpretatio obſequi debet Euangelio; aliàs non eſt interpretatio, ſed corruptio.*
82 *Vſurarum crimen eſt prohibitum de iure diuino, & ſuper eo Papa non diſpenſat.*
83 *Neceſſitas extrema excuſat à ſimonia, vſura, & furto.*
84 *Simoniacus non eſt Pater dans pecuniam Sacerdoti nolenti aliter baptizare paruulum in extremis poſitum.*
85 *Res Eccleſiæ ſunt Papæ vt principalis diſpenſatoris, non autem vt Domini, & poſſeſſoris.*
86 *Docendi licentiam vendere an ſit prohibitum quia ſimoniacum.*
87 *Canonicatum vendens dicitur vendere ius eligendi Epiſcopum Canonicatui annexum.*
88 *Electio ex votis ſingulorum publicatis, & inuicem collatis immediatè producitur.*
89 *Epiſcopi diſpẽſant cum ſimoniacis in præambulis ad ordinem quoad pœnam iuris poſitiui tantùm.*
90 *Simonia in beneficialibus an excludatur ex eo quod vendantur fructus beneficij, ſeu præbendæ, non autem*

altem beneficium, ſeu Canonia. & num. ſeq. vſque ad num. 124. & num. 123.

91 *Inſtituere quid ſit.*

92 *Præbenda an, & quando conſiſtat in mera temporalitate, & cadat etiam in laicum.*

93 *Beneficio eccleſiaſtico inſunt Clericatus, & præbenda.*

94 *Beneficium quodlibet requirit ſaltem primam tonſuram.*

95 *Clerici viuere debent de patrimonio Ieſu Chriſti.*

96 *Canonia non datur ſine præbenda.*

97 *Clericatus eſt de iure diuino.*
Clericatus quid ſit. ibidem.

98 *Clerici officium in ſpiritualibus conſiſtit.*
Spiritualium author eſt Deus. ibid. & num. 120.

99 *Spiritualium genus totum eſt materia repugnans venalitati.*

100 *Præbenda quid importet.*

101 *Ius ſtipendij ſpirituale eſt. & competit Clericis de iure diuino.*

102 *Stipendium eſt quid temporale, ſed Clericis diuino iure debitum.*

103 *Clerico in collatione præbendæ non cōfertur nouum ius; ſed iuri, quod habet à Deo, determinatur ab Eccleſia certa poſſeſſio.*

104 *Præbenda, ſeu ſtipendij determinatio eſt de iure poſitiuo, & ex Conſtitutione Eccleſiæ.*

105 *Ius præbendæ, ſeu ſtipendij etiam determinati vendere prohibitum eſt quia ſimoniacum.*

106 *Præbenda vt res purè temporalis in ſe vendi poteſt.*

107 *Sed prohibetur vendi ratione connexionis cum Clericali officio.*

108 *Ius præbendæ eſt annexum Clericatui per identitatem, vel quaſi. & num. 123.*

109 *Beneficium eſt ſequela officij, & ſine ſpiritualibus non poteſt conſiſtere.*

110 *Clericus poteſt beneficij ſui fructus vendere, & locare.*

111 *Præbenda, ſeu fructus illius cur beneficiato vendi non poſſint.*

112 *Ius, & illius executionem vendere, paria ſunt.*

113 *Præbendam vendere duplex eſt peccatum.*

114 *Cardinalis Caietani iudicium de opinione Canoniſtarum in ſimonia beneficiali.*

115 *Magiſtratus, & Officia laicalia vendere, an & quale ſit peccatum.*

116 *Spiritualia in nullius ſunt dominio niſi ſolius Dei.*

117 *Titulus eccleſiaſticus eſt ſpiritualis poteſtas ad actus ſpirituales exercendos.*

118 *Actus omnes ſpirituales lege diuina prohibentur vendi.*

119 *Miniſtrum Templi pro pecunia inſtituere ſimoniacum erat in lege veteri.*

120 *Spirituali formaliter accidit, vt habeat cauſam ſpiritualem diuinam.*

121 *Iuſpatronatus tranſit vendita Villa, vel Caſtro cum vniuerſitate bonorum.*

122 *Nec ſuper ipſo cadit venditio directè, vel indirectè.*

123 *Venditio beneficij eccleſiaſtici an cadat directò ſuper iure ſpirituali.*

124 *Spiritualitas quæ ſufficiat ad hoc vt ſpiritualium venditio ſit prohibita quia ſimoniaca. & nu. ſeqq.*

125 *Ius Canoniæ ſpirituale eſt, & inuendibile.*

126 *Tituli beneficiales ſunt ex ſe formaliter ſpiritualia, licet effectiuè per Eccleſiam.*

127 *Ius poſitiuum dupliciter conſideratur.*

128 *Conſecrationes aliquæ ſubtrahi poſſunt ab Eccleſia, ſed quandiù ſuſtinentur repugnant venalitati.*

129 *Tituli Epiſcopatus ſunt de iure poſitiuo; & tamen vendi non poſſunt ſine labe ſimoniæ.*

130 *Simoniaci in ordine grauius puniuntur, quàm ſimoniaci in beneficio.*

131 *Pœnæ diuerſitas non probat in delictis diuerſitatem in ſpecie.*

132 *Teſtamenti vtriuſque author eſt Deus.*

133 *Futurum, & præteritum non eſt in Deo.*

134 *Beneficium vendere habenti an æqualiter ſit ſimoniacum.*

135 *Beneficiati tenentur Ordines beneficijs annexos per ſeipſos exercere.*

136 *Canoniſtarum opiniones de ſimonia in beneficijs expenduntur.*

137 *Papa an poſſit ſimoniam committere in Hoſpitalibus, & alijs beneficijs, quorum executio concernit temporalia tantùm.*

138 *Hoſpitalia, quæ in titulum conferuntur, verè, & propriè ſunt beneficia eccleſiaſtica.*

139 *Adminiſtrationes Hoſpitalium, & Officiorum temporalium poſſunt committi etiam laicis, & illas vendere non eſt ſimoniacum, niſi quia prohibitum.*

140 *Annatæ an in Curia Romana licitè exigantur & ſine labe ſimoniæ.*

141 *Simoniaci an ſint dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij. & num. ſeq. vſque in fin.*

142 *Ligari, vel abſolui à ſe ipſo nemo poteſt.*

143 *Correlatiua in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt.*

144 *Epiſcopus ludens cum ſubdito non ligatur pœna excommunicationis ſuo ſtatuto contra ludentes impoſita.*

145 *Papa faciens actum prohibitum, ſuper quo poteſtatem habet diſpenſandi cum inhabili, cenſetur tacitè diſpenſare.*

146 *Correlatiuorum natura eſt vt conceſſo vno, cenſeatur conceſſum & aliud.*

147 *Diſpenſare non cenſetur inferior à Papa faciendo actum ſuæ Conſtitutioni contrarium.*

1 CVM PRIDEM. Non valet pactum, per quod eccleſiaſticum beneficium debet pecunia reſignari. Hoc dicit: Diuiditur in duas partes. Prima narrat factum, ſub quo continetur proceſſus cauſæ, partium tranſactio, ipſius rei probatio, Papalis ordinatio, & interceſſio. Secunda dat Iudices, ibi, *Cæterùm*.

Gloſſa in ver. Illicitæ pactionis, quærit an auctoritas Papæ excuſet à Simonia, & ponit inſignem diſtinctionem, qua vtuntur paſſim Canoniſtæ in hac materia. Quædam enim, inquit, ſunt prohibita quia ſimoniaca, vt vendere Sacramenta, & huiuſmodi ſpiritualia, quæ damnantur in veteri Teſtamento, & Simoniaca ſunt in ſui natura: & in his non excuſat auctoritas Papæ. Quædam verò ſunt Simoniaca quia prohibita, quæ ſcilicet per Conſtitutionem Eccleſiæ Simoniam inducunt; & in his Papæ auctoritas excuſat, quia poteſt in talibus diſpenſare. In his dictis gloſſæ implicitè continentur plura dubia. Et quia materia grauiſſima eſt, & valdè à Doctoribus controuerſa, eam expediam per ſequentes quæſtiones.

Prima eſt an diſtinctio gloſſæ ſit in ſe vera, & conueniens.

Secunda eſt, an accipere pecuniam pro collatione

tione beneficij ſit prohibitum, quia Simoniacum an è conuerſo.

Tertia an ſit poſſibile vt Papa inuoluatur crimine Simoniæ.

Quarta an Papa recipiendo annatas in beneficiorum collationibus Simoniam committat.

Quinta, & vltima an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij ſint Simoniaci.

2 QVÆRO igitur primò iuxta ordinem propoſitum, an ſupradicta diſtinctio, videlicet quædam ſunt prohibita quia Simoniaca, quædam Simoniaca quia prohibita, ſit in ſe vera, & ſacris Regulis, & Canonicis Conſtitutionibus conſentanea.

3 Petrus Brixienſis in repert. in ver. Simonia, refert ſe vidiſſe huiuſmodi diſtinctionem improbari à Theologis Pariſienſibus, eamque quoad ſecundum membrum diſtinctionis: (nam de primo non eſt dubium) refellit Thom. Campeg. in tract. An Papa labem Simoniæ incurrere poſſit, num.2. tom.15. Tractatuum, par.2. fol.531. vbi ait ſibi non placere prædictam diſtinctionem gloſſatoris quamplures plus nimis fauentes, ne dicam adulantes Romano Pontifici, ſequuntur. Et illam acriter impugnat Durand. lib. 4. ſent. diſt. 25. q. 5. nullam admittens Simoniam contra ius merè poſitiuum, infraſcriptis fundamentis.

4 Et primò. Circa illud, quod non eſt in ſe malum, niſi quia prohibitum, non contingit peccari niſi peccato ſimplicis inobedientiæ, quia in talibus tota ratio peccati eſt ex tranſgreſſione prohibitionis. Ergo nulla ſunt Simoniaca, niſi ex ſui natura ſint talia, quia ex prohibitione iuris non poſſunt eſſe, niſi in ſola inobedientia.

5 Secundò Simonia eſt venditio rei ſpiritualis pro temporali; ſed prohibitio iuris naturas rerum non mutat, vt de temporali faciat ſpirituale, aut è conuerſo. Ergo vbi non eſt ſimonia ex natura rei, non poteſt eſſe ex prohibitione iuris.

6 Tertio id probat exemplo: nam comedere pluries in die non eſt ex ſe illicitum, ſed tantùm ex prohibitione iuris in diebus ieiuniorum: ſed qui tunc comedit pluries in die non peccat niſi peccato inobedientiæ. Ergo, &c.

Quartò, ſimiliter mentiri iocosè eſt peccatum veniale: ſi autem additur præceptum Prælati ne quis mentiatur iocosè, tunc mentiendo non additur mendacio ſimplici niſi peccatum ſolius inobedientiæ; & ſic eſt in omnibus, quia prohibitio hominis, vel iuris non addit niſi inobedientiæ peccatum.

Sed his non obſtantibus non videtur recedendum à propoſita diſtinctione gloſſę Bernardi hic, quam etiam ponit gloſſa Vincentij, quæ eſt clauis in materia, & quotidie à Doctoribus allegatur, in c. Ex parte, il primo, in ver. Dimittere, ſupra de offic. deleg. Item gloſſa Ioannis Theutonici in cap. Saluator, in ver. Iudicio, 1. q.3. & eam ſequuntur Raymun. & Goffred. in Summis ſuis. Innoc. in cap. Tua nos, in ver. Culpabiles, infra de Simon. Henric. Boich. in c.1. in princ. Ne Præl. vices ſuas, qui perperam ab aliquibus allegatur pro contraria ſententia: nam etſi in oppoſitum recitet verba S.Thomæ; tamen poſtea ſubdit hanc diſtinctionem poſſe ſuſtineri de iure. Cui etiam adhærent in c. fin. de Simon. Hoſt. num.9. Ioan. Andr. in gloſſ. vlt. n. 7. & alij communiter. Ioan. de Anan. in c. 1. n.7. verſ. Et hic concordant opiniones, eod. tit. Felin. in c. Ad audientiam, il ſecondo, nu.3. verſ. Quod autem dicta conuentio, de reſcript. Alexand. conſ. 93. Repetitus, nu.7. verſ. Nec obſtat, lib. 6. vbi addentes in ver. Eccleſiæ, dicunt ita tenere Canoniſtas omnes, licet excipiant Henric. Boich. & non benè, & Abb. in repetit. cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num.53. de præben. & in d. cap. Ex parte, num.5. vbi non improbat diſtinctionem ipſam, ſed exemplum in beneficialibus, vt inferius patebit. Sequitur Turrecram. in c. Latorem num.5. & ibi etiam Præpoſit. num.12. verſ. In oppoſitum, 1. q. 1. vbi teſtatur ita diſtinguere communiter ſcribentes in iure Canonico, & famoſiores. Syluef. in ver. Simonia, num. 4. & ex recentioribus Theologis Sot. lib.9. de iuſt. & iur. q.5. art.2. vbi affirmat diſtinctionem gloſſæ in d. c. Ex parte, ſolemnem eſſe Doctoribus Canonici Iuris, quin verò & multis Theologis, & Greg. de Valentia, tom.3. diſp.6. q.16. punc.5. dicẽs eandem diſtinctionem communiter à Doctoribus Iuris, & Theologiæ receptam fuiſſe. Allegantur etiam pro hac ſententia à Turrecr. vbi ſupra. Alexand. de Ales in ſecundo ſentent. Petrus de Tharentaſia in 4. Vlrichus in ſumma ſua. Petrus de Palude in 4. quos affirmat ſe vidiſſe; ſubditque valdè durum eſſe illos, & alios, quos citat, ita faciliter damnare, cum multi eorum fuerint tam in iure Diuino, quàm Canonico illuminatiſſimi.

7 Et quidem quoad primum membrum hæc diſtinctio eſt manifeſta, quia certum eſt vendere gratiam, Sacramenta, & alia id genus in ſe ſimoniacum eſſe, & prohibitum iure diuino, & naturali. De iure Diuino, authoritate ſcilicet noui, & veteris Teſtamenti, patet Matth. 10. vbi enumeratis donis ſupernaturalibus Spiritus ſancti, ſubdit Chriſtus: *Gratis accepiſtis, gratis date*. Et Ioann. 2. in figuram eius flagello eiecit de Templo ementes, & vendentes columbas. Et per Columbas, Spiritum ſanctum, eiuſque dona deſignauit, prout hanc authoritatem interpretantur Alexander II. in cap. Ex multis, 1. qu.3. & Gregor. in c. ſeq. & Nazianzenus in cap. Qui
8 ſtudet, 1. qu.1. Idem patet Actor. 8. vbi de Simone Mago, qui fuit ſimoniæ auctor in nouo Teſtamento. Cum enim Spiritus ſancti gratiam emere vellet, damnationis ſententiam à Petro audiuit: [Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri, non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone iſto. Cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum ſi fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui; in felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te eſſe.] Idipſum patet 4. Reg.5. vbi de Giezi, qui vendidit Naam Syro gratiam ſanitatis, & huius vitij author fuit in lege veteri, prout de vtroque habetur in cap. Qui ſtudet, 1. qu.1.

9 De iure naturali ſimiliter patet, quia vendere gratiam, & dona ſupernaturalia Spiritus ſancti naturaliter habet plurimas inordinationes, & deformitates inſeparabiliter annexas; tum ex parte Dei, cui atrox iniuria infertur, vt in

cap.

10 cap. Eos, 1. qu. 1. vbi dicitur [Tolerabilior eſt impia hæreſis Macedonij, & ſequacium, quàm ſimonia. Illi enim ſeruum Dei Patris, Filij Spiritum ſanctum eſſe delirando fatentur; ſimoniaci verò eundem Spiritum ſanctũ efficiunt ſuum ſeruum] Tum ex parte rei, quæ venditur, quæ cum longe ſit excellentior omni precio temporali, cap. Illud, & cap. Solitæ, de maior. & obedien. iniquè emitur, & venditur. Et huic præcipuo fundamento innitur ſententia damnationis Simonis, quia exiſtimauit donum Dei pecunia poſſideri, vt per Turrecrem. in c. Presbyter, num. 13. 1 quæſt. 1. Qua ratione vtitur Hormiſda Papa in epiſt. ad Epiſcopos Hiſpaniæ. Tum denique ex parte eius, qui vendit, qui cum non ſit dominus rei ſpiritualis, ſed diſpenſator, vt 1. ad Corinth. 4. c. Fraternitatem, de donat. cap. Videntes, 12. quæſt. 1 non poteſt illam licitè vendere, vt l. 1. C. De vſucap. pro empt. Quas deformitates, & alias complures ponunt Theologi in 4. diſtin. 25. S. Thomas in 2. 2 quæſt. 100. art. 1. Sot. lib. 9. de iuſt. & iure, quæſt. 6. art. 1. & ex Canoniſtis Archid. in c. vlt. 1 quæſt. 7. Et in hoc primo membro conueniunt gloſſæ prælegatæ, & vnanimiter Doctores tam Theologi, quàm Canoniſtæ.

11 Secundum verò diſtinctionis membrum, id eſt quædam eſſe ſimoniaca quia prohibita, pendet ex duabus inſpectionibus. Prima eſt an Eccleſia potuerit ex ſua prohibitione ſimoniæ vitium inducere in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca. Secunda eſt, An re ipſa in aliquo caſu conſtituerit vt ſimoniacum eſſet, quod prius non erat.

Quoad primam inſpectionem dicendum eſt eccleſiam potuiſſe inducere hoc vitium etiam in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca, & ita efficere aliquid ſimoniacum, quia prohibi-
12 tum. Quod ſatis probatur exemplo: nam clarum eſt ex Conſtitutione Eccleſiæ poſſe nunc prohiberi aliquem gradum conſanguinitatis, vel affinitatis, qui antea non ſit prohibitus, Clem. Eos, de conſangu. & affinit. Hoc autem dato ſi quis copularetur carnaliter cum conſanguinea in gradu nouiter prohibito, proculdubiò non tantùm peccaret peccato luxuriæ, & peccato inobedientiæ, ſed etiam peccato inceſtus, cap. De inceſtis, 35. quæſt. 3. non faceret ante
13 prohibitionem, cum inceſtus ſit abuſus Mulierum conſanguinitate, vel affinitate iunctarum; quæ vxores ſimpliciter eſſe non poſſunt; vt per D. Thomam in 4. diſtin. 41. quæſt. 1. art. 4. & in 2. 2. quæſt. 154. art. 1. & patet in cap. Lex illa, §. Cum ergo, verſ. Inceſtus eſt, 36. quæſt. 1. Poteſt enim eccleſia efficere, vt carnalis copula ſit licita, vel illicita ſecundum diuerſa tempora in diuerſis gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, vt in cap. Non debet, de conſangu. & affinit.
14 quia vt inquit S. Thomas apud Turrecremat. & Præpoſ. locis citatis, [Sicut officia humana legibus humanis determinantur; ita contractus, & officia ſpiritualia lege eccleſiæ.] Hæc ille. Et ad idem propoſitum in 2. 2. quæſt. 154. art. 9. ad tertiam docet perſonas, quæ non coniugantur ſecundum ſeipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habere ex ſe ipſis indecentiam, ſed variari circa decentiam, vel indecentiam ſecundum conſuetudinem, & legem humanam, vel diuinam. Non igitur mirum ſi in officijs eccleſiaſticis ex prohibitione iuris fiat aliqua mutatio, cap. Miramur, de ſeru. non ordinan. cap. Cum olim, de cleric. coniug. vt quod non erat prius, ſit modo ſimoniacum. Sicut ex prohibitione iuris conſtituitur aliqua ſpecies peccati, quæ talis non erat ante prohibitionem. Quæ aſſertio clariùs etiam patebit ex reſponſionibus ad argumenta Durandi, de quibus infra num. 22.

15 Quoad ſecũdam inſpectionem ſimiliter dicendum eſt eccleſiam in aliquibus re ipſa ſtatuiſſe, vt ſimoniacum eſſet, quod prius non erat. Quod probatur rationibus, & auctoritatibus inferius adductis in 2. & 3. quæſtione: nam eadem fundamenta quæ probant ſimoniam in beneficijs eſſe prohibitam ex Conſtitutione Eccleſiæ tantùm; & ideo auctoritate Papæ hoc vitium purgari poſſe; æqualiter probant quædam eſſe ſimo-
16 niaca quia prohibita. Species enim neceſſariò infert genus, licet non comprehendat, c. Pœnale, 14. quæſt. 5. cap. Auditis, de præſcript. cap. 2. de Capell. Monach. l. Si quid earum, §. Inter emptum, ff. De lega. 3. notab. Bart. in l. 2. §. Doli
17 mali, ff. De vi bonor. raptor. Nunc verò ſatis erit aſſerre aliquot exempla ſimoniæ iure tantùm poſitiuo inhibitæ. Primum deſumitur ex cap. Saluator, 1. quæſt. 3. vbi Vrbanus Papa prohibet ne vendatur officium Oeconomi eccleſiæ, aut Sacriſtæ, aut Protectoris, adducens Concilium Chalcedonenſe. Hæc enim officia vendere non eſt contra ius diuinum, aut naturale; quoniam nec perſonæ huiuſmodi, aut res ſunt per ſe ſacræ; nec eas eccleſia facit ſacras, ſicut per conſecrationem facit Sacerdotes, Templa, & vaſa. Et ita tenet gloſ. ibi in ver. Iudicem, vbi poſt Hugon. concludit vendere, vel emere huiuſmodi officia, & adminiſtrationes eſſe ſimoniacum quia prohibitum, non ideò prohibitum, quia fuit ante ſimoniacum, & ſequitur Hoſtienſ. in d. cap. Ex parte, il primo, num. 5. verſ. Quædam verò, de offic. deleg. & Sot. lib. 9. de iuſt. & iure in præalleg. quæſt. 5. art. 2. col. 5. verſ. Sed inter-
18 rogando vrges. Aliud exemplum eſt in permutationibus beneficiorum, vel in reſignatione præbendæ cum pacto ſoluendi penſionem ſine authoritate Papæ, aut non reſeruato illius beneplacito: hoc enim non eſt in ſe ſimoniacum, niſi quia prohibitum, cap. Quæſitum, iuncta gloſ. de rer. permutat. cap. Sicut vnire, de exceſſ. Prælat. & cap. Prohibemus, de cenſ. & tenet Sotus vbi ſupra. Ratio eſt quia permutare ſpirituale pro ſpirituali, præſertim ſi tale ſit iure poſitiuo tantùm, non eſt contra ius diuinum. Quod ex eo vel maximè deprehenditur, quod ſi hoc eſſet iure diuino prohibitum, non poſſet Papa ſuper his permutationibus, & reſeruationibus authoritatem impertiri, & ſimoniæ vitium purgare, ſicut illius authoritas non purgat vitium ſimoniæ in venditione Sacramentorum, vt arguit Dec. in cap. Ex parte, il primo, num. 25. de offic. deleg. & tamen eccleſia paſſim admittit huiuſmodi permutationes, & reſeruationes, vt in d. c. Quæſitum, in cap. 1. de rer. permut. lib. 6. & cap. Niſi eſſent, infra de præben. & notant DD. in c. Con-
19 ſtitutus, de relig. domib. Et valere in his partium conuentiones, & pacta ſuper modo, quem cupiunt ſuperiorem tenere in huiuſmodi permutationibus quoad penſiones, dummodo non

pa-

pacifcantur independenter à Superioris voluntate, probauit ex Theologis Adrian. quodl. 9. ad quintum principale, Syluest. in ver. Permutatio, ſecundo, nu.5. Sot. lib.9. de iuſt. & iur. q.5. art.2. col.6. verſ. Secundo id confirmatur, & Gregor. de Valen. tom.3. diſput.6. quæſt.16. punct.3. Et contrariam opinionem Hoſt. & Ioann. Andr. vti periculoſam, & falſam refellit Abb. in dict. cap. Quæſitum, nu.10. de rer. permut. & Syluest. loco cit. Eſt enim periculoſa, quia pauci ſunt, qui prius ad inuicem non habeant tractatum: alioquin partes nunquam conuenirent de permutatione coram Superiore, niſi à caſu. Eſt etiam
20 falſa, quia tractatus non includit deliberatum conſenſum, cap. Tua, de his quæ fi. à Prælat. & melius in cap. fin. de his quæ fi. à maior. part. Capit. & not. Abb. in cap. Cum vniuerſorum,
21 num.2. de rer. permut. Imò partes non ſolùm tractare poſſunt, ſed etiam concludere ſub expreſſa conditione, & reſeruatione, ſi Superiori placuerit; quia talis concluſio non eſt concluſio, cum ſuſpendatur vſque ad ſuperioris conſenſum, vt tenet Syluestr. ibid. Sot. & Gregor. de Valen. locis citatis.

Aliud quoque exemplum ſimoniæ iure eccleſiaſtico tantùm prohibitæ ponit Abb. in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num.55. de præben. videlicet in beneficijs, quorum executio non concernit diuina, ſed adminiſtrationem temporalium dumtaxat, puta in Hoſpitalibus, quia hoc non eſt vendere donum Dei; ſed dicitur ſimoniacum quia prohibitum ab eccleſia, vt ibi per eum. Quod tamen intellige vt dicam infra num.137. Et in his exemplis, ac ſi quæ ſint conſimilia, ſatis ſaluari poteſt prędicta diſtinctio gloſſarum.

22 Non obſtant obiecta Durandi, de quibus ſupra, num.3.

Ad primum enim reſpondetur negando aſſumptum. Imò enim tranſgreſſio illa aliud peccatum conſtituit, quàm inobedientiæ, quia in omni virtute medium coniecturatur non ſolùm ex his, quæ per ſe incidunt, ſed etiam quæ per accidens. Vnde primi Parentes cum cibum vetitum comederunt, peccatum commiſerunt non ſolùm inobedientiæ, ſed etiam gulæ. Et ità hoc primum Durandi obiectum ſoluit poſt Palud. in 4. Turrecrem. in d. cap. Latorem, n.5. verſ. His habitis, & poſt eum Præpoſ. ibidem, num.12. in fine, 1. qu.1. Et probatur exemplo inceſtus, de quo ſupra, num.12.

Deinde reſpondet ad obiectum ſuum idemmet Durand. qui poſtquam improbauit ſupradictam diſtinctionem; quia tamen, inquit, prædicta diſtinctio ponitur in iure, ne videatur totaliter reprobari dictum Iuriſtarum, poteſt ſic exponi videlicet, illud quod non eſt ſimoniacum de ſe, eſt ſimoniacum quoad prohibitionem, non quidem quoad culpam; quia illud, vt ipſe ait, non poteſt eſſe culpa ſimoniæ, ſed quoad pœnam, quia faciens contra talem prohibitionem iuris eadem pœna punitur ac ſi eſſet
23 verè ſimoniacus. Contingit autem quandoque vt illa peccata ſimili nomine cenſeantur, quæ ſimili pœna puniuntur. Faciunt quæ habentur in l. Si quis ſeruo, C. De furt. & in l.1. ff. ad l. Cornel. de falſ.

24 Tertio loco reſponderi poteſt ſimoniacum ex prohibitione Eccleſiæ, licèt non ſit propriè tale, poſſe tamen appellari ſimoniacum ſimilitudinariè ad eum planè modum, quo ſimonia dicitur hæreſis in cap. Presbyter, in c. Quiſquis, & in c. Qui ſtudet, 1. quæſt.1. quæ tamen non eſt hæreſis propriè, ſi abſit error intellectus, ſed per quandam ſimilitudinem vt poſt Alexan. de Ales, Alber. Magn. Diuum Thomam, & D. Bonauent. declarat Turrecrem. in d. cap. Presbyter, num.3. verſ. Secunda concluſio. Simoniacus enim talia operatur, ac ſi æſtimaret dona Spiritus ſancti poſſe pecunia poſſideri. Cæterum hæ duæ vltimæ ſolutiones videntur deſtruere diſtinctionem Iuriſtarum. Vnde non videtur recedendum à prima, cui etiam magis adhærent Turrecrem. & Præpoſ. in d. c. Latorem.

25 Ad ſecundum reſpondetur ſecundum Petr. de Palude apud Turrecrem. & Præpoſ. vbi ſup. etſi prohibitio iuris non mutet naturas rerum; mutare tamen ſecundum rationem, ad hoc l.1. ff. De vſufr. earum rerum, quæ vſu conſum. Quædam enim dicuntur ſpiritualia ex ſola iuris, vel hominis ordinatione, ſicut omnia, quæ ex conſecratione eccleſiaſtica dicuntur ſacra, vt Cali-
26 ces, & alia huiuſmodi. Quidquid autem non habet ſanctitatem, vel ſpiritualitatem, niſi ex ſtatuto Eccleſiæ, poteſt per Papam fieri non ſanctum, vel ſpirituale. Quod tenent etiam Dyn. & Io. Andr. in reg. Semel Deo, de reg. iur. lib.6. per textum in l. Continuus, §. penult. ff. De verbor. obligation. Et ſic ſine labe ſimoniæ poterit emi, vel vendi amota illa ſpiritualitate. Præterea breuius reſponderi poteſt, quamuis prohibitio iuris non mutet naturas rerum; tamen inducere nouam ſpeciem in actu peccati,
27 vt in exemplo inceſtus de quo ſupra n.12. Confert quod hic notat gloſſa noſtra in ver. Illicitæ pactionis, videlicet, Papa facit ius de eo, quod non eſt ius, cap. Hoc quippe, 3. qu.6. & naturam rei immutare poteſt, vt l.1. C. De rei vxor. action. & ita ſimoniacum facere, quod non erat prius. Conſimilis gloſ. eſt in cap. Quanto, in ver. Veri Dei, de tranſl. Epiſc. in Extrauag. Execrabilis, in ver. Vacare decernimus, de præben.

28 Ad tertium reſpondet idem Petr. de Palude, & alij præallegati negando minorem. Imò enim qui comedit pluries in diebus ieiunij non ſolùm peccat peccato inobedientiæ, ſed etiam peccato intemperantiæ, ſiuè gulæ, quia ſobrietas attendit medium non ſolùm penſatis circumſtantijs, quæ ſæpè occurrunt, ſed etiam quæ tunc accidunt, quando agendum eſt, & ſequitur Sot. lib.9. de iuſt. & iur. qu.5. art.2. col.6. verſ. Vnde ad primum Durandi argumentum, vbi ait Eccleſiam dum abſtinentiam quadrageſimalem indicit, ieiunium illud conſtituens in virtute abſtinentiæ; & ideò non ſolùm ille contra obedientiam peccaret, qui ieiunium ex contemptu frangeret; verùm & ille contra abſtinentiam, qui non ex contemptu, ſed præ gula id faceret. Vnde eodem modo Eccleſia poteſt aliquem actum in vitio ſimoniæ conſtituere.

Ad quartum ſimiliter reſpondet Paludan. &
29 poſt eum Turrecrem. & vbi ſupra Præpoſ. negando minorem. Aiunt enim mendacium iocoſum præcepto addito non ſolùm eſſe peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ. Aliquando enim eſt duplex deformitas in peccato, ſed vna non eſt niſi alia ſuppoſita. Sicut ſurripere

rem

rem alienam in Eccleſia eſt duplex peccatum, ſcilicet furti, & ſacrilegij, & tamen niſi fuiſſet furtum, non eſſet ſacrilegium; quia accipere rem ſacram in Eccleſia nullum eſt peccatum. Ita vbi loqui non eſt peccatum; ſi ſit prohibitum, non ſolum eſt peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ, licèt non ſit linguæ, niſi præſuppoſita inobedientia.

30 Secundò principaliter QVÆRO, An accipere pecuniam pro collatione beneficij ſit ſimoniacum de iure diuino, an verò ex Conſtitutione Eccleſiæ tantùm; & ſic an vendere titulum beneficij ſit prohibitum, quia ſimoniacum, an è conuerſo.

Pro ſolutione tres articuli ſunt diſtinguendi. Primus eſt quid iuris ſit in beneficijs, quibus annexa eſt executio Ordinis, ſeù poteſtas clauium. Secundus quid dicendum in Canonicatibus, & alijs beneficijs ſimplicibus. Tertius quid in Hoſpitalibus, quorum executio non concernit diuina, ſed adminiſtrationem temporalium dumtaxat.

31 Quoad primum articulum, communis concluſio eſt vendere titulum beneficij, cui ſit annexa executio Ordinum, ſeù poteſtas clauium, eſſe in ſe ſimoniacum, & iure diuino prohibitum. Et ità concludit Abb. in c. Extirpandæ, §. Qui verò num. 53. de præben. & de communi opinione teſtantur in cap. 1. de ſimonia Io. de Anan. poſt num. 7. & Felin. num. 2. & Iulius Clarus in pract. crimin. in §. Simonia, num. 5. verſ. Quæro etiam, & ſequitur Redoan. in tract. de ſimonia, par. 1. cap. 22. num. 8. quidquid contra ſcripſerit Cardinal. Iacob. de Concilio libr. 4. art. 4. an in Papam cadat ſimonia. Et in hoc concordes eſſe tam ſacræ Theologiæ profeſſores, quàm Canonum interpretes, affirmat Thomas Campeg. in d. tractatu, An Papa labem
32 ſimoniæ incurrere poſſit in princ. Probatur hæc concluſio, quia per titulum conſimilium beneficiorum non tantùm conferuntur bona temporalia, ſed etiam executio Ordinis, & clauium. In ordinatione enim datur poteſtas clauium in habitu. Et ita procedit decretum Concilij Tridentini in cap. 15. in princ. ſeſſ. 23. vbi Presbyteri dicuntur in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipere. Sed non in actu. In inſtitutione verò, ſeu collatione beneficij Curati tribuitur executio illius poteſtatis. Textus eſt apertus in cap. Generaliter, §. Ecce ſufficienter, & in cap. ſeq. 16. qu. 1. & conſtat ex dict. cap. 15. in verſ. Niſi aut parochiale be-
33 neficium. Hæc autem executio eſt annexa Sacramento Ordinis. Ergo vendens executionem Ordinis, cenſetur vendere ipſum Ordinē, & donū
34 Dei, vt clarè probatur in cap. 1. q. 3. Vbi Paſcalis Papa. Si quis obiecerit non conſecrationes emi, ſed res ipſas, quæ ex conſecratione proueniunt; pœnitus deſipere probatur: nam cum corporalis Eccleſia, aut Epiſcopus, aut Abbas, aut tale aliquid ſine rebus corporalibus in nullo proficiat; ſicut nec anima ſine corpore corporaliter viuit: quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit, vbi gloſ. exponit verba illa, Epiſcopus aut Abbas, ideſt dignitas Epiſcopalis, & Abbacialis. Et concordat textus in cap. Saluator, immediatè ſequen. Quamobrem dum quis vendit Ordinis executionem, quæ non prouenit ſine Ordine, ipſum Ordinem vendere intelligitur. Quod tenet gloſ. fin. in cap. Licet, de pœnis, vbi cum textus damnet abuſum quorundam Archidiaconorum, qui à Vicarijs pecunias exigebāt vt ſibi permitterent in Eccleſia celebrare, & ſic poteſtatem Ordinis exequi; gloſſa inquit, hoc erat ſimoniacum, cum Ordo ſit Sacramentum, cui adhæret executio. Si ergo vnum vendunt, & reliquum, & allegat præcitata iura, & illam gloſſam ad hoc reputat ſingularem Abb. in dict. §. Qui verò, eod. num. 53. Item dum venditur Ordinis executio, videtur vendi donum Dei, & non Eccleſiæ. Ad hoc c. Verbum, de pœnit. diſtin. 1. Vnde Ordinis executio dicitur Ordinis perfectio in c. Qui perfectionem, 1. qu. 1. Sed vendere ipſum Ordinem, ſeu donum Dei proculdubio eſt prohibitum, quia ſimoniacum, & damnatum in nouo, & veteri Teſtamento; vt c. Qui ſtudet, 1. qu. 1. & c. Vendentes, cum multis ſeqq. 1. qu. 3. & patet ex dictis ſupra num. 7. Ergo & vendere Ordinis executionem, & conſequenter beneficium Curatum, in cuius collatione confertur Ordinis executio. Et hanc concluſionem eſſe claram dicit præpoſ. in cap. Latorem, n. 16.
36 1. qu. 1. De Curatis, inquit, & dignitatibus, clarum eſt, quod vendere talia de ſe eſt ſimoniacum, & iure diuino prohibitum; & ſic eſt prohibitum quia ſimoniacum: nam cum verſentur principaliter circa clauium executionem, & Sacramentorum miniſtrationem, c. Cum ſit, de æt. & qualit. cap. Licet canon. de elect. lib. 6. c. Cum ab Eccleſiarum, & c. Si Sacerdos, de offic. ordin. cap. Cum contingat, de foro competen. clarum eſt, quod collatio talium transfert executionem ſpiritualium, & ad hoc fit collatio. Ergo ſi vendantur tales collationes, cum talia beneficia multipliciter habēt annexa dona gratiæ Spiritus ſancti, dicetur prohibitum quia ſimoniacum. Et infra num. 17. verſ. Secundo probatur, dicit de ſe ſimoniacum eſſe vendere Sacramenta, vel principaliter, vel per connexionem, vt in beneficijs Curatis, quæ ſpiritualia dici poſſunt, quia propter Claues Eccleſiæ exercendas ſunt inſtituta, & ſunt curæ animarum connexa, & illud eſt principale verè, temporalitas eſt acceſſoria quaſi dos ad matrimoniū.

37 Sed aduerſus prædictam concluſionem Ioan. de Anan. in c. 1. n. 7. verſ. Sed contra, de ſimon. inſurgit duobus fundamentis. Primum eſt, quia textus in d. c. Si quis obiecerit, 1. qu. 3. procedit in his connexis, quorum vnum ſine altero ſtare non poteſt. At poteſtas Clauium etiam in actu poteſt eſſe ſine beneficio, vt patet in ordinato ad titulum patrimonij, qui de licentia Parochialis Presbyteri poteſt à peccatis abſoluere, vt in c. Omnis infra de pœniten. & remiſſ. Et in Prædicatoribus, & Minoribus, qui ſimiliter poteſtatem habet ligandi, & ſoluendi, licet ſint ordinati ad titulū paupertatis, vt in Clem. Dudū, de ſepult.

Verùm hæc prima ratiocinatio non concludit, quia etſi poteſtas Clauium in actu poſſit eſſe ſine beneficio curato, vt in exemplis Ioan. de Anan. tamen beneficium curatum eſſe non poteſt ſine poteſtate clauium. Vnde cum hanc poteſtatem neceſſariò habeat annexam, & ſine illa ſtare non poſſit, conſequens eſt vt in venditione

beneficij parochialis cenſeatur vendita etiam poteſtas Clauium, iuxta textum in d. c. Si quis obiecerit, & in c. ſequen. quod eſt prohibitum iure diuino.

38 Alterum fundamentum eſt, quia ſicut conceſſio facta ab Epiſcopo omnis iuris, quod habebat in Monaſterio pro annua penſione octo denariorum, non eſt ſimoniaca, quamuis in illo iure ſit connexitas ſpiritualitatis, & temporalitatis, vt eſt textus in c. Conſtitutus, de relig. domib. quia nimirum pecunia cenſetur data pro temporali, non pro ſpirituali, vt ibi per Doctores: ita quamuis in collatione beneficij ſit connexa executio Ordinis, ſeu poteſtas clauium; tamen pecunia non videtur data pro ipſa executione Ordinis, vt res potiùs valeat, quàm pereat. Ita Io. de Anan. cui adſtipulatur Dec. in c. Ex parte, il primo, n. 27. de offic. deleg.

Sed hoc argumentum Ioan. de Anan. nimis probat, quia concludit, vt ſicut conceſſio illius iuris facta authoritate Epiſcopi pro pecunia non fuit ſimoniaca; ita non ſit ſimoniaca collatio beneficij facta pro pecunia Epiſcopi authoritate; quod tamen eſt falſum, & contra omnia iura, vt hic, & in c. Si quis Epiſcopus, & c. Quæſitum, c. Ex multis, & c. Si quis dator, 1. q. 3. cum ſexcentis ſimilibus. Ac præterea concluſio Ioan. de Anan. eſt extra terminos præſentis quæſtionis; quia hic non quæritur an ſit ſimonia accipere pecuniam pro collatione beneficij curati; hoc enim ſupponitur tanquam indubitatum; ſed quæritur an ſit ſimonia iure diuino prohibita. Ad quod nihil facit textus in d. c. Conſtitutus. Præterquam quod ibi penſio non fuit impoſita ex pacto, ſed liberaliter data, vt ibi intelligunt Doctores. Et ita ad illum textum reſpondet Felin. in d. c. 1. n. 2. verſ. Sed contra iſtam concluſionem, de ſimonia: & Andræas Barbatia relatus à Decio loco citato.

Concludendum eſt igitur in hoc primo articulo vendere titulum beneficij huius generis eſſe prohibitum quia ſimoniacum, prout de Epiſcopatibus ſunt iura clara in c. Si quis neque, & in c. Reperiuntur, 1. q. 1.

39 Quoad ſecundum articulum, longè maior eſt difficultas: nam plerique ex Canoniſtis ſentire videntur vendere titulum Canonicatus, vel alterius beneficij, cui non ſit annexa executio Ordinis, ſeu poteſtas Clauium, non eſſe ſimoniam lege diuina damnatam, ſed conſtitutione Eccleſiæ dumtaxat. Et hanc differentiam inter beneficia hanc poteſtatem annexam habentia, & non habentia, conſtituit Abb. in cap. 1. num. 6. de ſimon. & in dict. cap. Extirpandæ, §. Qui verò num. 53. 55. & 58. de præben. et eſt communis diſtinctio, vt teſtantur Ioan. de Anan. Felin. & Clar. locis ſupracitatis, num. 31. Nititur autem hæc opinio ferè iiſdem fundamentis, quæ in ſequenti quæſtione adducentur ad probandum Papam poſſe accipere pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficij ſimplicis ſine labe ſimoniæ; eadem enim concludunt hoc non eſſe prohibitum quia ſimoniacum, ſed ſimoniacum quia prohibitum.

Sed in oppoſitum adduco quinque textus, qui, ni fallor, irrefragabiliter probant accipere, vel dare pecuniam pro collatione Canonicatus, vel conſimilis beneficij eſſe lege diuina damnatum.

40 Primus textus eſt in c. Ex multis, 1. qu. 3. qui eſt Alexandri II. vbi habetur: [Chalcedonenſe Concilium vnum ex principalibus ſimili pœna condemnat eos, qui Eccleſiæ beneficium interuentu pecuniæ acquirunt, & eos qui ſacram manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus confertur, mercari dignoſcuntur; & vtroque caſu authoritate inexpugnabili illos à beneficio,
41 iſtos à ſacro Ordine iubet expelli. Vnde humani generis Redemptor omnes ementes, & vendentes de templo eijciens, Cathedras vendentium columbas euertit, Nummulariorum effudit æs, præcepti ſui authoritate denuncians, & dicens: Nolite facere Domum Patris mei Domum negotiationis.] Et paulo poſt ſubijcit textus: [Sicut per Columbarum venditores deſignantur qui ſacram manus impoſitionem vendere conantur; ſic per nummularios eccleſiaſtici beneficij venditores denotantur, qui Domum Dei, Euangelio teſte, ſpeluncam latronum faciunt:] & tandem concludit: [Quòd ſi aliquis diuinorum præceptorum, & Animarum ſalutis immemor præfatum beneficium Eccleſiæ iniqua cupiditate ductus, vendere, vel temerario auſu præſumpſerit; gradus ſui periculo eum ſubiacere decernimus, & inſuper terribili anathematis mucrone perfoſſus, (niſi reſipuerit) ab Eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.] Hæc ibi.

42 Pondera diligenter hunc Canonem, quia non reſtringit ſe ad beneficia, quibus annexa eſt poteſtas clauium; ſed loquitur de beneficio indefinitè: ibi, qui Eccleſiæ beneficium. Et in ſpecie de Canonicatibus, & præbendis, vt patet in littera paulo poſt medium ibi, Eccleſiæ beneficium, quod quidam Canonicam, vel præbendas
43 vocant. Neque enim tunc temporis Canonicatus, & præbendæ habebant annexum miniſteriũ Altaris; cum Alexander II. Author illius Canonis electus fuerit Romanus Pontifex anno Chriſti 1061. Decretum verò de ſacris Ordinibus per Canonicos ſuſcipiendis editum fuerit in Concilio Viennenſi poſt annos ducentos, & quinquaginta ſub Clemente V. vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & Hoſt. in c. Extirpandæ, §. Qui verò, de præben. deſiderauerit illud decretum fieri, arg. cap. Epiſcopus, & cap. Iubemus, de conſecr. diſtin. 1. & c. Satis euidenter, 96. diſtin. vt notat glo. in princ. d. Clem. Vt ij. Decretum verò de annexione ſacrorum Ordinum Canonicatibus, & portionibus Cathedralium Eccleſiarum, primò editum fuit à Concilio Tridentino in cap. 12. verſ. Neminem, ſeſſ. 24. ponderando dictionem, deinceps, per quam patet illam fuiſſe nouam Conſtitutionem, vt notat gloſſa in Clem. Eos, in ver. Deinceps, de regular. Vnde iure veteri Canonici non tenebantur ſacros Ordines ſuſcipere, ſicut etiam aduertit Præpoſ. in c. Latorem, num. 17. 1. q. 1. loquitur ergo prædictus Canon de beneficijs non habentibus annexum miniſterium altaris, ſeu clauium, & tamen tripliciter decidit ſimoniam in his beneficijs eſſe prohibitam iure diuino. Primò dum iuxta diffinitionem Chalcedonẽſis Concilij dixit pariformiter damnari ſimoniacos, qui interuentu pecuniæ prædicta beneficia acquirunt, & ſimoniacos, qui ſacram manus impoſitionem, & Spiritum ſanctum mercantur, quos iure diuino damnari nemo ambigit, vt patet ex dictis ſupra nu. 7.

nu. 7. Secundo dum decidit huiuſmodi venditores ſub nomine Nummulariorum damnari in lege Euangelica auctoritate præceptorum Chriſti, ex eo quod faciant domum Dei ſpeluncam latronum. Tertiò dum diſertis verbis ait prædictorum beneficiorum venditores, & emptores eſſe diuinorum præceptorum immemores, ſeu contemptores. Vnde hic textus ità ponderatus apertiſſimè conuincit ſimoniam eſſe prohibitam lege diuina etiam in beneficijs non habentibus annexam Ordinis executionem, ſeu poteſtatem clauium. Nec refert quod Præpoſ. in cap. Latorem, num. 30. verſ. Nec obſtat, 1. q. 1. vt euitet illius diſpoſitionem, dicat locum Euan-
45 gelij alias etiam interpretationes admittere: Quandoquidem interpretatio, quam ibi facit Alexander II. eſt neceſſaria cum Princeps Eccleſiæ, & Chriſti Vicarius poſſit Euangelium authoritatiuè exponere, & declarare, c. Quoties, 24. q. 1. can. Præceptis, 12. diſtin. cap. Maiores, de Baptiſ. Extrauag. Cum inter nonnullos, & in gloſ. in ver. Declaramus, de verbor. ſignific. Aliæ verò expoſitiones Doctorum ſunt probabiles tantùm gloſ. in cap. 1. in ver. Interpretatus. de poſtul. Prælat. dixi latè in c. Cum veniſſent, de iudic. Præterea etſi verbis Chriſti alij quoque ſenſus tribuantur à contemplatiuis; tamen fateri oportet quidquid ſub latitudine illius prohibitionis includitur, iure Euangelico prohibitum eſſe ſiuè ſit peccatum ſimoniæ, ſiue alterius ſpeciei. Ac demum multiplicitas aliarum expoſitionum non excludit authoritatem interpretationis, quam facit Papa in d. cap. Ex multis. Vnde ſemper verum erit lege Euangelica damnari vendentes Eccleſiaſtica beneficia, cum in hunc ſenſum authoritatem illam intelligat Romana Eccleſia. Ad hoc Concilium Tridentinum ſeſſ. 4. de edit. libror. cap. 2.

46 Secundus textus eſt Vrbani II. in cap. Saluator, 1. quæſt 3. vbi conſultus an vendere eccleſiaſticam rem, ideſt eccleſiaſticum beneficium, vt ibi explicat gloſs. in ver. Eccleſiaſticum: ſit ſimoniacum, ponit determinationem his verbis: [hoc ſimoniacum eſſe patenter colligitur ex hoc quod Beatus Apoſtolus Petrus ait Simoni: Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quia exiſtimaſti donum Dei pecunia poſſideri. Donum quippe Dei eſt Spiritus ſanctus, & donum Dei eſt res ipſi Eccleſiæ oblata. Et ſi benè animaduertis, Simon Magus, qui ad fidem fictè acceſſit, non Spiritum ſanctum propter Spiritum ſanctũ, quo ipſe erat indignus; ſed ideo quantum in ipſo erat emere voluit, vt ex venditione ſignorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur.] Et paulò infra: [Quiſquis igitur res eccleſiaſticas, (quæ dona Dei ſunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter ſua lucra vendit, vel emit; cum eodem Simone donum Dei poſſideri pecunia exiſtimat, & ſimoniacus eſt.] Et inferius per rerum eccleſiaſticarum venditores intelligit eos, qui pecuniam ordinant, ſeu inſtituunt Archipræsbyterum, Archidiaconum, Canonicum, Monachum, vel quemlibet eccleſiaſtico mancipatum officio. Et authoritate Auguſtini probat prædictos eſſe venditores, ſeu emptores Columbæ, ideſt Spiritus ſancti. Si igitur qui interuentu pecuniæ inſtituunt Canonicos, & ita vendunt res Eccleſiæ, ſeu eccleſiaſtica beneficia, incurrunt ſimoniam Simonis, & dona Dei, & Spiritum ſanctum vendunt, quis neget eos incurrere ſimoniam lege diuina damnatam?

47 Tertius textus eſt in cap. Si quis dator, ead. cauſ. & quæſt. vbi Gregorius: [Si quis dator, vel acceptor Dei Eccleſias, vel eccleſiaſtica beneficia (quæ præbendas vocant) ſub pecuniæ interuentu ſuſceperit; ſiue dando emerit, ſiue accipiendo vendiderit, à Simonis non excluditur perditione:] Concordat cap. Non ſatis, de ſimonia, quod eſt Concilij Turonenſis, vbi prohibentur vendi Prioratus, & Capellaniæ quælibet Monachorum, vel Clericorum. Et in fine ſubnectitur: [Quiſquis contra hoc decretum attentare præſumpſerit, tam ille qui dederit, quàm ille qui receperit, vel conſenſerit, partem ſe cum Simone non dubitet habiturum.] Et conſimilis textus in cap. ſeq. quod eſt Concilij Lateranenſis, vbi damnat conſuetudinem recipiendi pecuniam pro Epiſcopis, vel Abbatibus, aut quibuſcunque perſonis eccleſiaſticis ponendis in ſedem, vel Presbyteris introducendis in eccleſiam, & concludit: [quiſquis contra hoc venire præſumpſerit, portionẽ cum Giezi ſe nouerit habiturum.] Ergo (vt inquit Turrecrem. in cap. Latorem, nu. 9. verſ. Quinto, 1. quæſt. 1.) niſi talia emere, vel vendere fuiſſet damnatum lege naturali, vel diuina in perſonis Simonis, & Giezi; quomodò poſſet eſſe verum quod ibi dicitur, niſi vendere, vel emere beneficia eccleſiaſtica, ſeu præbendas eſſet peccatum eiuſdem ſpeciei, ſcilicet ſimoniæ, cum peccatis eorum? Quod ſi vnum ſimilium indiuiduorum eſt lege diuina, vel naturali prohibitum, omnia ſimilia pariter ſunt prohibita, quia idem de ſimilibus omnibus iudicium, vt in cap. Inter cæteras, de reſcript. & cap. Inter cor-
48 poralia, de tranſlat. epiſcop. Si autem non ſunt eiuſdem ſpeciei, quomodo Conſtitutio Papæ, vel Concilij poſſet efficere vt qui non peccauit eodem peccato, vel eadem ſpecie peccati cum Giezi, vel Simone, debeat cum eis magis portionem habere, quàm cum homicidis, aut cum eis ſimilem damnationis pœnam incurrere; cum tamen non ſimiliter cum eis peccauerit? Et tamen diſſimilium cauſarũ diſſimiles debent eſſe effectus. Ad hoc cap. Legi, 16. quæſt. 1. c. Sanè, de renunc. cap. Peruenit, de fideiuſſor. c. Maiores, verſ. Si ad hoc, de baptiſ. cap. Cum non deceat, de elect. lib. 6. l. 1. C. De furt. l. Inter ſtipulantem, ff. De verbor. obligat.

49 Quartus textus eſt in c. Ex diligenti, de ſimon. vbi præſtatio homagij, & ſic rei temporalis, ſeu muneris ab obſequio pro beneficio eccleſiaſtico obtinendo, iudicatur ſimoniaca, & dicitur eſſe contraria diuinis, & humanis legibus, vbi gloſ. in ver. Diuinis, exponit verbum illud, quia, hoc eſt contra vetus, & nouum Teſtamentum, vt in c. Qui ſtudet, 1. quæſt. 1. vbi de Giezi, & Simone. Et quamuis gloſs. primo loco ibi ponat aliam ſolutionem; tamen in illa non perſiſtit, nec videtur bona ſolutio, vt ibi dixi in 2. notab.

50 Quintus textus eſt, alijs omiſſis, qui pro hac parte induci poſſent, in cap. Presbyter, 1. quæſt. 1. vbi imponitur pœna Presbytero, qui per pecuniam obtinuit eccleſiam. Et in fine ſubijcitur

ratio; quia altare, & decimas, & Spiritum ſanctum emere, vel vendere ſimoniacam hæreſim eſſe, fidelium nullus ignorat: concordat c. Altare, 1. quæſt. 3. Et quamuis hæc non ſit propriè hæreſis, ſi abſit error intellectus, vt per Innoc. in cap. Quoties, de ſimon. & dixi ſupra num. 24. tamen ſacri Canones non appellarent hoc crimen deteſtabili nomine hæreſis, niſi eſſet lege diuina damnatum.

51 Quæ ſententia probatur etiam ratione: nam in ſimplici Canonicatu ſunt duo, ſcilicet Officium, ad quod aliquis mancipatur, vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & beneficium temporale, quod inde percipitur. Beneficium enim datur propter officium ad ſuſtentationem Miniſtri, cap. fin. de reſcript. in 6 cap. Cum ſecundum,
52 infra de præben. Illud autem beneficium non eſt aliud, quam quoddam emolumentum temporale datum à fundatoribus eccleſiarum, & alijs deuotis perſonis, loco, & officio pro ſuſtentatione Miniſtri, qui debet in loco officiare, c. Nemo, de conſecr. diſtin. 1. Inſtituere autem Miniſtrum pro tali officio, & pro tali loco pertinet ad Prælatum, cuius eſt iudicare de idoneitate Miniſtri, cap. 3. de inſtitut. cap. Conquerente, de offic. ordin. Cardin. in Clem. 1. in 6. quæſt. n. 11. de ſuppl. negl. Prælat. Sed quod inſtitutus recipiat beneficium, non eſt ex dono Prælati, qui nihil iuris habet in beneficio quoad hoc, ſed ex dono fundatoris, qui tale beneficium dedit Miniſtro in tali loco, & in tali officio, vt in c. Saluator, 1. qu. 3. Et hoc ſatis innuitur in Authen. ſanct. epiſcop. §. Si quis Oratorium, collat. 9. vbi expreſsè dicitur, fundatores eccleſiarum debere expenſas miniſtrare Clericis, ſed Clericos debere inſtitui per epiſcopum, & inſtitutos debere obſeruare, hoc eſt inſeruire eccleſijs ſuis, & adimplere miniſterium eccleſiaſticum. Ex quo ſic arguitur. Dare ſpirituale pro temporali eſt ſimoniacum, & contra ius naturale, & diuinum, vt patet ex dictis à num. 7. Sed vendere Canonicatum eſt dare ſpirituale pro temporali, quia vt dictum eſt Prælatus non dat aliquod beneficium, niſi quia inſtituit miniſtrum loco, & officio; quæ quidem inſtitutio eſt ius merè ſpirituale, quod ex ſe vendi non poteſt. Ergo eſt in ſe ſimoniacum, & contra ius naturale, & diuinum. Quo argumento vtuntur Duran. & Petr. de Palude apud Turrecremat. in cap. Latorem, num. 8. verſ. Tertia ratio, 1. quæſt. 1.

Præterea hæc ſententia alijs etiam rationibus fulcitur, quas adducemus in quæſtione ſequenti num. 86. ad probandum Papam vendere non poſſe titulum Canonicatus, vel conſimilis beneficij ſine labe ſimoniæ. Eædem namque rationes æquè concludunt hanc ſpeciem ſimoniæ non eſſe prohibitam iure tantùm poſitiuo, cui Papa non ſubijcitur, c. Propoſuit, de conceſſ. præb. Vnde authores ibi allegati num. 72. & 114. ſunt etiam pro hac ſententia.

53 Tertiò principaliter QVÆRO, An Papa poſſit inuolui crimine ſimoniæ.

Hæc quæſtio grauiſſima eſt, & perdifficilis ob multiplices rationes, & authoritates, quæ vtrinque afferuntur. Sed vt clara ſecernantur à dubijs, plures caſus ſunt diſtinguendi.

Aut enim quæritur an Papa potuerit committere ſimoniam pro Papatu adipiſcendo. Aut quæritur an poſſit illam committere poſt Papatum adeptum, & electionem canonicè celebratam.

54 In primo caſu manifeſtum eſt Papam pro acquirendo Papatu potuiſſe ſimoniam committere: textus eſt apertus in c. Si quis pecunia, 79. diſtin. & not. Gemin. in cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. & Præpoſ. in c. Latorem, nu. 6. 1. q. 1. & hodie eſt expreſſum in Conſtitutione Iulij II. quæ incipit, Cum tam diuino: edita 19. Cal. Februarij 1505. & ita intelligendæ ſunt gloſſæ, quæ dicunt Papam poſſe de crimine ſimoniæ accuſari, vt per Præpoſ. in c. Si Papa, 40. diſtin. licet hic caſus videatur extra terminos quæſtionis, quia ſimoniacè electus non eſt Papa, nec eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, vt dicitur in d. c. Si quis, & in prælleg. Conſtitutione Iulij II.

55 In ſecundo autem caſu ſubdiſtingue: nam aut quæritur an Papa canonicè electus poſſit committere ſimoniam quoad pœnas iuris poſitiui; aut an poſſit illam committere quoad culpam. Quoad pœnam concludendum eſt negatiuè, quia Papa, ſicut Imperator non ligatur legibus ſuis, vel Prædeceſſorum ſuorum quoad vim coactiuam, ita vt incurrat pœnas ſuis Conſtitutionibus inflictas, l. Princeps, ff. de leg. §. His ita, 25. q. 1. & ſcripſi latè in c. 1. de Conſtitutione.

56 Vnde fit vt ſi Papa Clericum percutiam, non incidat in Canonem ſi quis ſuadente, 17. q. 4. vt notat gloſſ. vnica, in c. Nulli, infra, de ſenten. excomm. & Cardin. in c. Perpendimus, eod. tit. Et ita in terminis ſimoniæ firmant in c. Latorem 1. qu. 1. Turrecrem. num. 3. & Præpoſ. num. 7. Sylueſt. poſt Petr. de Palude in ver. Simonia, num. 4. verſ. Limitat etiam. Thomas Compeg. in d. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, n. 25. Cardin. Iacob. in tract. de Concil. lib. 4. art. 4. dicens idem eſſe ſi pœnæ ſint impoſitæ per decreta Conciliaria, cum Papa ſit ſupra Concilium: & ſequitur Redoan. in tract. de ſimon. par. 1. c. 22. n. 8.

Quo verò ad culpam, & peccatum tres caſus ſunt diſtinguendi.

57 Primus caſus eſt in his, quæ ex ſui natura principaliter ſunt ſimoniaca, & damnata in nouo, aut veteri Teſtamento, vt vendere gratiam, ſacram manus impoſitionem, & alia id genus. Et pro his ſi Papa, quod abſit, pecuniam reciperet, procul dubio ſimoniam committeret ſicut quilibet alius, & tanto grauius peccaret, quanto præ altitudine dignitatis cæteris omnibus præeminet. Hæc concluſio eſt, S. Thomæ, Alberti Magni, Vlrici, Durandi, Petri de Palude, Turrecrem. & aliorum, de quibus infra num. 85. Et eam ponit gloſſa hic in ver. illicitæ pactionis. Item aliæ gloſſæ, & Doctores ſupracitati num. 6. verſ. Sed his non obſtantibus, dum firmant Papam poſſe inuolui crimine ſimoniæ in his, quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca. Eandem ſequuntur Hoſt. & communiter Doctores in cap. 1. de ſimonia. Et ita in hoc conueniunt Theologi, & Canoniſtæ, vt teſtatur Sylueſt. in ver. Simonia, n. 4. Et ita etiam omnes fateri affirmat Dec. in dicto cap. Ex parte, il primo, num. 26. de offic. deleg.

58 Et clarè probatur, quia quiſquis facit contra legem, cui ſubiectus eſt, peccat, c. Qui peccat,

23. q. 4.

23.quæſt.4.Sed Papa abſque dubio eſt ſubiectus legi naturali, & diuinæ. Imo illam vſque ad animam tueri debet, cap.Sunt quidam, 25.qu.1. cap.Memor, 24.quæſt.1.& notatur in cap.Sicut, 15.diſtinct. Ergo ſi contra faciat, peccat, vt in c.Si Papa, 40.diſtin. Peccatum enim eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam, vt diffinit Auguſtin. lib.22. contra Fauſt. c.24. in princ.& explicat S.Thomas in 1.2.q.71. art.6. & in 2. ſentent. diſtin.22. art.2. Sed vendere Sacramenta, & huiuſmodi eſt ſimonia contra legem naturalem, & diuinam, vt in cap.Qui ſtudet, 1.quæſt.1. & oſtenſum eſt ſupra nu.7. & 9. Ergo ſi Papa contrafaceret, proculdubio ſimoniam committeret.

59 Secundus caſus eſt in his, quæ in ſe ſimoniaca ſunt, non quidem principaliter, ſed per connexionem, vt vendere beneficia, quibus annexa eſt Ordinum executio, ſeu poteſtas clauium, & in his ſimiliter concludunt ferè omnes Papam poſſe inuolui crimine ſimoniæ; & de communi opinione teſtantur Doctores, quos citauimus ſupra num.31. Et probatur eodem argumento, de quo in caſu proximè præcedenti: nam cum æquè ſit prohibitum lege naturali, & diuina vendere Sacramenta, ac vendere beneficia, quibus diſpenſatio Sacramentorum,& poteſtas clauium annexa eſt, vt probatum eſt in præcedenti quæſt. num. 32. Conſequens eſt vt ſicut Papa ſimoniacus eſſet ſi venderet Sacramenta ipſa, ità & etſi venderet huiuſmodi beneficia vtroque enim caſu faceret contra legem naturalem, & diuinam.

60 Tertius caſus, & quidem valdè dubius eſt in Canonicatibus, & beneficijs ſimplicibus: nam plerique ex Theologis diſcrepant à Canoniſtis,
61 nec Canoniſtæ conueniunt inter ſe. Prima ſententia eſt eorum, qui opinantur Papam in his beneficijs ſimoniam non committere. Et ita, licet valdè ſuccintè, firmat Cardin. in c.1.nu.2. de ſimonia vbi tenet Papam poſſe vendere titulum beneficij ſine labe ſimoniæ, licet ſubdat; res tamen eſt mali exempli, & deberet Curia abſtinere, & boni Pontifices abſtinent, cap.Cum ab omni, de vita,& honeſt. Cleric. & dicit Abb. in cap.Extirpandæ, §. Qui verò,num.53.de præben. ſe non reperiſſe hanc quæſtionem expreſsè per alium tactam. Sed verè multo ante Cardin. Zabarellam hoc tenuit Henric.Boich. in c. 1. in princ. Ne Præl. vices ſuas, vbi concludit Papæ authoritatem excuſare à ſimonia in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, ſicuti eſt vendere,vel emere titulum beneficij eccleſiaſtici. Idēque probauit in d. cap.1. de ſimon. Ioan. de Lign. relatus à Syluoſtro in ver.Simonia, n.4.

Et in ſpecie Papam non committere ſimoniam ſi vendat titulum beneficij, cui non ſit annexa poteſtas clauium, dicunt communem eſſe opinionem Ioan. de Anan.Felin.& Iul.Clar. citati in præced. quæſt. num.31. plenè idem Felin. in c.Ex parte, il primo,num.1. verſ. Dicunt hic Moderni, de offic.deleg. vbi eamdem ſequitur, & dicit communem. In qua etiam poſt multa tandem reſidet Præpoſ. in cap.Latorem, 1.qu.1. à num.28.vbi ſimiliter eam communem
62 eſſe teſtatur. Quibus etiam non immeritò adſcribi poſſunt Doctores omnes, qui generaliter aſſerunt Papam non inuolui crimine ſimoniæ in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, & exemplificant in beneficialibus, vt poſt multa concludit glo.hic in ver.Illicitæ pactionis.Hoſt. in cap. fin. num.9. & ibi etiam Ioann. Andr. num.7. de ſimon. Alexand. conſ.93. Repetitus,
63 num.7. verſ. Nec obſtat, lib.6. Et paſſim alij. Et eiuſdem ſententiæ ſunt etiam illi, qui affirmant in Curia Romana non habere locum ſimoniam in his, quæ ſimoniaca ſunt quia prohibita, vt emere, vel vendere beneficia, vel officia, ſi Papa ſciat, & toleret. Inter quos recenſentur Ioan. de Lign. & Henr. Boich. locis citatis, Cardin. & alij in dict. cap. 1. de ſimon. quos tacito nomine referunt Ioan.de Anan.ibidem,num.7.verſ.Et multi alij dicunt, & Abb. in dict.§. Qui verò,ſub num.53.& in cap. Cum veniſſent,nu.7. de iudic. et hanc eſſe communem opinionem teſtatur ibi Felin.col.1.verſ. In quātum Abbas, prout illum refert Apoſtilla ad Abb. in d.§. Qui verò ſub eodem num. 53. in ver. Non habet locum in Curia; licet Felin. ibi nihil loquatur in hoc propoſito, prout etiam aduertit Clar. in §.Simonia,num.6. verſ. Item quæro,qui tamen tenet cum prædictis non committi ſimoniam in Curia Romana, cum ſit ibi præſente Pontifice tolerata. Et hoc dicit tenendum eſſe Syluest.in ver.Simonia,nu.4.verſ.Imo ſecundum aliquos, licet re vera Henric. Boich. & ante eum Hoſt. in eodem c. 1. ne Præl. vices ſuas,non loquantur de tolerantia, ſed dicant in Curia Romana non committi ſimoniam, dummodo fiat Principe authorizante, & ſciente. Et de authoritate Papæ ſimiliter loquitur gloſſa noſtra, Caſſador.deciſ.2.ſub tit de ſimon.& Redoan. de ſimonia par.1.cap.25.num.27.

64 Probatur primò hæc ſententia, quia non minus eſt Dominus Papa in ſpiritualibus, quàm Imperator in temporalibus, imò plus arg. c.Solitæ, de maior.& maior.& obed.& cap.Cum ad
65 verum,96. diſtin. Sed quia omnia ſunt Principis, ipſe non poteſt committere ſimoniam laicalem, quæ punitur per leg. Iul. de ambitu, vt patet in l.1.ff. Ad leg. Iul. de ambitu, quia ſcilicet dignitates Vrbis per Principem conferuntur. Ergo nec Papa committit ſimoniam ſpiritualem, conferendo beneficia eccleſiaſtica. Quo argumento vti videtur gloſſa ſecunda in c.fin.1.qu.6. & apertius Henric. in c.1. Ne Prælat. vices ſuas, & paſſim Doctores aſſerentes ſimoniam non habere locum in Curia Romana, ſicut ibi locum non habet lex Iulia de ambitu.

66 Probatur ſecundò, quia quod non eſt ex ſui natura ſimoniacum, ſed tantùm ex iuris prohibitione, non ligat Papam, quia ſtatuta Canonum Papam non adſtringunt, ſicut nec leges Imperatorem,l. Princeps,ff. de legib.c.Cuncta
67 per Mundum,9.qu.3.§.His ita 25.qu.1. Sed conferre ſimplicem Canonicatum,cui non ſit annexa cura animarum, nec ſacer ordo, non eſt ex ſui natura ſimoniacum, ſed ſolum ex iuris prohibitione. Ergo &c. Minor probatur, quia nihil videtur in ſe ſimoniacum, niſi emptio, vel venditio Sacramentorum vel principaliter, vt patet per illud quod legitur Actor.8. vnde radix ſimoniæ proceſſiſſe videtur; Simon enim, à quo ſimonia dicta eſt, pro pecunia voluit emere gratiam conferendi Spiritum ſanctum, quem videbat

bat viſibiliter dari in ſacramento Confirmationis per impoſitionem manuum Apoſtolorum: uel per connexionem, vt in beneficijs Curatis, quę ſpiritualia dici poſſunt, quia propter claves eccleſiæ exercendas ſunt inſtituta, & poteſtatem clauium habent annexam, vt probatum eſt ſupra, num.31. ſed in ſimplici Canonicatu ſine cura nulla eſt obligatio ad ſuſceptionem, vel adminiſtrationem Sacramenti, vt oſtenſum eſt in præcedenti quæſtione, num. 43. Ergo emere, vel vendere huiuſmodi beneficium non eſt in ſe ſimoniacum.

Probatur tertio, quia quando ſpirituale, & temporale ſunt connexa; licitum eſt ex venditione temporalis transferre ſpirituale, dummodo pretium non augeatur, vt patet in c. Cum ſæculum, & in c.De iure, infra de iurepatr. Sed in ſimplici Canonicatu ſunt connexa ſpiritualia cum temporalibus, ſcilicet officium, ſeu Canonia cum præbenda, c. Tua nos, de ſimonia, gloſ in cap.Cum M. in ver. Ad vacaturas, ſupra de Conſtitut. Ergo cum præbenda poſſet vendi circumſcripta prohibitione iuris poſitiui, cui Papa non ſubijcitur, cap.Propoſuit, de conceſſ. præben. Si Papa vendat prebendam, videtur cum ea poſſe licitè transferre Canonicatum, dummodo pluris non vendatur præbenda propter Canoniam.

68 Probatur quartò, quia non minus ſpiritualia ſunt antecedentia ad Sacramenta, quàm ſequentia. Sed antecedentia ad Sacramenta, vt vaſa ſacra, poſſunt licitè vendi, dummodo non pluris vendantur ratione conſecrationis, vt patet in eo quod legitur, & notatur in cap.Hoc ius porrectum, 10. quæſt.2. Ergo quodcunque beneficium eccleſiaſticum cum ſit conſequens ad Sacramentum, vel natum ſequi, poteſt licitè vendi, dummodo non pluris vendatur ratione ſpiritualitatis.

Et confirmatur, quia merè ſpirituale nullo modo vendere licet, temporale omnino vendi poteſt. Ergo quod eſt partim temporale, & partim ſpirituale, vt Canonicatus cum præbenda, poteſt licitè vendi, ſecluſa iuris poſitiui prohibitione, cui, vt prædixi, Romanus Pontifex non eſt ſubiectus.

69 Probatur quintò, quia illa, quæ non fuerunt inſtituta tempore Apoſtolorum, non videntur prohibita vendi niſi ex prohibitione iuris poſitiui. Sed tituli beneficiorum eccleſiaſticorum, vt Decanatus, Archipresbyteratus, &c. non fuerunt tempore Apoſtolorum, ſed poſtea videntur inducta ex inſtitutione humana, c.1.& 2. 22.diſtin. cap.Olim, 95.diſt. cap.In illis, 80.diſt. cap.1. 86.diſt Abb. in ſua quæſtione prima, n.4.
70 col.3. verſ. Nam tituli beneficiales. Et patet ex eo quia in primitiua eccleſia erant Paſtores, & Ordines abſque præbendis. Imo vſque ad Vrbanum I. Eccleſia Romana dicitur abſque reditibus vixiſſe: quod latè proſequitur Præpoſ. in Summa 44.diſt.& dixi in cap.fin. infra de pecul. Clericor. Ergo huiuſmodi venditio non videtur prohibita, niſi iuris poſitiui prohibitione, quæ non ligat Papam, vt in d.c.Propoſuit, de conceſſ. præben. cap.Non debet, de conſangu. & affinit. cum concordan.

71 Hæ ſunt rationes, quæ potiſſimum afferuntur pro dicta opinione, ſi tamen opinio, & non error dicenda ſit, vt verbis vtar Turrecrem. in d. cap.Latorem, num.9. verſ. Reſpondeo dicendum, 1.quæſt.1.

72 Secunda ſententia eſt eorum, qui cenſent etiã Papam irretiri crimine ſimoniæ, ſi vendat titulum Canonicatus, vel alterius beneficij ſimplicis. Cui videtur adhærere Abb. in cap.1. nu.6. de ſimon. & in repet. c.Extirpandæ, §.Qui verò, num.55. & 58 de præben. dum firmat Papam eſſe immunem à vitio ſimoniæ tantummodo in Hoſpitalibus, & alijs habentibus tantùm adminiſtrationes temporales: & eam expreſsè approbat, & pluribus tuetur Cardin. Turrecrem. in d. cap.Latorem, in 3. quæſt. à num.6. vſque ad nu.10. 1.quæſt.1. Thomas Campeg. in præalleg. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, Tractatuum tom.15. part.2. fol.531. Et pro eadem ſunt grauiſſimi Theologi, quos citabimus infra num.14.

Aſſeritur pro hac ſententia textus apertus in cap.Ex multis, 1. quæſt.3. cui reſponderi non poteſt, vt inquit Felin. in cap.1. num.2. verſ.Sed fortius vrget, de ſimonia, & alia iura, quæ citauimus, & expendimus in præced.quæſt. à nu.40. vſque ad num.51. quæ irrefragabiliter probant vendere, vel emere titulum Canonicatus eſſe in ſe ſimoniacum, & iure diuino prohibitum. Manifeſtum eſt autem etiam Papam ſimoniæ labe poſſe inquinari, ſi vendat ea, quæ prohibita ſunt quia ſimoniaca; cum faciat contra legem æternam, cui eſt ſubiectus, vt in cap.Si Papa, 40.diſtin. & oſtenſum eſt ſupra num.58.

73 Non me latet Felin. in cap.Ex parte, il primo, num.1. verſ.Vtrum Papa inuoluatur, ſupra de offic. deleg. tripliciter reſpondere ad textum in d. cap. Ex multis, & omiſſa ſecunda, & tertia reſponſione, quæ non attingunt punctum præſentis diſputationis, & de quibus egimus in c.1. num.53. & 78. infr. Ne Præl. vices ſuas: principaliter reſpondet ſic. [Quamuis vendere titulum beneficij ſit prohibitum iure diuino, iuxta textum in d.cap.Ex multis, tamen ex cauſa limitat Papa ius diuinum, & probatur efficaciter in cap. Salubriter, de vſur. vbi ex cauſa limitat prohibitionem vſurarum. Ad idem cap.Gaudemus, de diuort. vbi ex cauſa diſſoluit matrimonium conſummatum inter Iudæos, quibus dicta fuerunt illa verba, *Quos Deus coniunxit, homo non ſeparet:* vt in cap. De infidelibus, de conſangu.& affinit. Ad idem cap.Præſul, 2.q.4. vbi limitat legem diuinam, *In ore duorum, vel trium*, &c. vt in cap.In omni, de teſtib. Ad idem gloſ. in cap. A nobis, il primo, in ver.Exemptus, de decim. vbi Papa limitat obligationem decimarum, quæ eſt de iure diuino. Ergo poteſt dictam prohibitionem ſimoniæ firmatam in vniuerſali eccleſia limitare reſpectu Apoſtolicæ Sedis, Et in dubio in eo præſumitur cauſa ſecundum omnes in c.Quæ in eccleſiarum, de Conſtit. & hic eſt apparens: nam ceſſante huiuſmodi reditu, qui maximus eſt, attenta hodierna Tyrannide, Sede Apoſtolica contemneretur.] Hæc ille. Et idem ferè voluit Præpoſ. in c. Latorem, num.17. 1.quæſt.1. vbi in propoſito ſimoniæ dicit Papam ex cauſa poſſe quandoque relaxare etiam prohibitiones iuris diuini, & notatur in cap. Lector, 34.diſtin. & per Innocent. & alios
74 in d. cap.Quæ in eccleſiarum. Vnde videmus in

præ-

præcepto, *Non furtum facies*: quod habet prohibitionem iuris diuini, huiuſmodi prohibitionem relaxari in caſu extremæ neceſſitatis, c. Si quis propter neceſſitatem, de furt. Nam talis neceſſitas eo redigit, vt cenſeantur omnia communia; ita ſtante cauſa, vt inquit Præpoſ. Papa cenſetur redigere temporalitatem, vt pro tunc non ſequatur beneficium, ſed ſit ſeparata pro illo vſu. Hæc & alia plura in materia poteſtatis Papæ contra ius diuinum cumulant Hoſt. in Summa de reſcriptis, §. Quas vices, verſ. Poteſt autem, & ſeq. Ioan. Andr. in cap. Actus legitimi, num. 5. in fin. verſ. In contrarium allegatur in Euangelio, de regul. iuris, lib. 6. Petr. de Auchar. conſil. 373. Reuocatur in dubium, & conſ. 239. Parum dubitationis, & Dec. conſ. 108. In præſenti conſultatione, & adde Innocent. in cap. Cum ad monaſterium, num. 3. infra de ſtat. Monach. vbi dicit Papam ex cauſa poſſe diſpenſare contra Euangelium. Et eum ſequuntur ibid. Hoſt. num. 3. verſ. Dicunt etiam, Ioan. Andr. ſub n. 29. verſ. Refert etiam Innocentius, Butr. eod. nu. 29. verſ. Nunquid autem Papa, & alij complures.

75

76 Verùm huiuſmodi propoſitiones, quas vbique infarciunt Canoniſtæ de diſpenſatione, & limitatione iuris Diuini, niſi declarentur, repugnant ſacris regulis, vt patet in c. Sunt quidam, & in duobus capp. ſeqq. 25. quæſt. 1. & 5. diſt. in princ. in c. Super eo, de vſur. in c. Litteras, de reſtit. Spoliat. & in c. Cum ad Monaſterium, in fine de ſtat. Monach. Item repugnant Theologorum traditionibus, qui vnanimi conſenſu docent contra diuinas leges non admitti Romani Pontificis diſpenſationem. Ita S. Thom. quodlib. 4. art. 13. in corp. & ad 1. & in 4. diſtin. 15. q. 3. art. 2. & in 1. 2. q. 97. art. 4. ad 3. Turrecr. in d. c. Sunt quidam, n. 1. Sot. in 4. diſt. 18. q. 1. art. 5. & diſtin. 21. q. 2. art. 2. & lib. 1. de Iuſt. & iure, q. vlt. art. 2. Sylueſt. in ver. Papa, q. 15. & 16. Nauar. conſ. 39. n. 16. de Sponſal. in antiq. aliàs conſ. 4. n. 16. de deſponſ. impub. in nouis. Couarr. de Sponſal. part. 2. c. 6. § 9. n. 4. Gregor. de Valen. in 1. 2. diſput. 7. q. 4. punct. 6. verſ. Et quod ad priorem, & q. 8. pun. 4. verſ. Diſpenſatio autem, & in 2. 2. diſp. 10. q. 3. pun. 5. col. 4. verſ. Certum ea, Suarez tom. 3. de Euchariſtia, q. 74. art. 2. diſput. 43. ſect. 4. verſ. Tertia ſententia, & verſ. Quinto poteſt, & alij paſſim.

77 Nullitas autem diſpenſationis Apoſtolicæ in lege Diuina ſurgit ex duplici capite. Primo ex defectu cauſæ, quia diſpenſatio inferioris contra legem Superioris ad ſui validitatem requirit iuſtam cauſam, c. Etſi illa, 1. q. 7. c. Mutationes, 7. q. 1. c. Ab excommunicatis, 9. q. 1. & c. Nemo, de elect. lib. 6. Archid. in c. Licet Canon, num. 3. eod. tit. & lib. & docet S. Thom. in 1. 2. q. 97. ar. 4.

78 Dixi in cap. fin. n. 6. de fil. Presbyter. At nulla cauſa ſubeſſe poteſt, quæ iuſtificat diſpenſationem contra legem Diuinam, quoniam illius conditor Deus omnes vidit caſus, & cauſas, quæ ſub lege illa poterant contingere, c. Deus omnipotens, 2. q. 1. c. Nouit, de iudic. c. Nouit ille, de appellat. & diuina voluntas, à qua lex æterna proficiſcitur, eſt prorſus immutabilis, c. Incommutabilis, 22. quæſt. 4. Ergo ſi aliquo caſu Deus voluit legem obligare, iuſtiſſimum eſt vt obliget, nec poteſt eſſe iuſtum vt obligationem, & nexum huiuſmodi relaxare poſſit quiſquam mortalium, vt eſt textus in c. Quæ contra omnes, 8. diſt. Et conſequenter diſpenſatio propriè, quæ ſcilicet legis vinculum relaxat, nullatenus cadere poteſt contra præcepta diuini iuris.

79 Secundo nullitas diſpenſationis ſurgit ex defectu poteſtatis: nam ad legem Diuinam ita ſe habet quilibet homo, ſicut perſona priuata ad legem publicam, cui ſubijcitur, vt inquit S. Thom. d. q. 97. art. 4. ad 3. Imo minor eſt proportio Pontificis ad legem Diuinam, quàm inferioris Prælati ad legem humanam, c. 2. ad fin. verſ. Nam inter creatorem, & creaturam, ſupra de Summ. Trinit. Sed in lege humana inferior non diſpenſat contra legem Superioris, c. Inferior, 21. diſt. c. Cum inferior, de maior. & obedien. Clem. Ne Romani, in princ. de elect. Ergo nec Pontifex contra legem diuinam. Quo argumento vtitur etiam Turrecr. in d. cap. Sunt quidam, n. 2. verſ. Sexto ſic, 25. q. 1.

80 Vnde quod dicunt Doctores noſtri de diſpenſatione, & limitatione iuris diuini, non poteſt intelligi propriè prout diſpenſatio eſt iuris relaxatio ſecundum ea, quæ notantur in §. Niſi rigor, 1. q. 7. & in c. Vt conſtitueretur, in gloſ. in ver. Detrahendum, 50. diſtin. & per Archid. in c. Licet Canon, num. 3. de elect. lib. 6. ſed intelligi debet pro iuris diuini declaratione, vt poſt Richard. de Media Villa in 4. ſenten. diſtin. 38. q. 9. art. 1. declarat Cardin. in c. Cum ad Monaſterium, §. Abbas, n. 16. infra, de ſtatu Monach. Poteſt enim Apoſtolicus declarare diuinas leges in aliquibus caſibus propter aliquas circumſtantias non obligare, cum ſcilicet ex earum obſeruantia aut aliquid ſequitur iniquum, aut maius bonum impeditur: alias enim cum pro interpretatione ad Deum recurſus non pateat, non dediſſet ipſe Vicario ſuo ſufficientem poteſtatem ad Eccleſiam gubernandam, quod erroneum eſſet aſſerere. Atque ita his caſibus concedunt Theologi Summo Pontifici ius declarandi, non autem diſpenſandi, vt in ſpecie S. Thomas in 2. 2. q. 54. art. 5. ibi, non tollitur lex naturalis humana lege, ſed declaratur. Almain. de poteſt. Eccleſ. cap. 13. Turrecrem. in ſumma de Eccleſ. lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 53. Sylueſt. poſt alios d. quæſt. 16. in fine. Couarr. variar. reſol. lib. 3. cap. 13. num. 9. verſ. Fateor enim Sot. de iuſt. & iur. lib. 10. quæſt. 3. art. 1. & Vaſq. in opuſc. moral. in tract. de benefic. c. 4. §. 2. dub. 1. num. 122. in fine. Et in terminis declarationis intelligenda ſunt exempla, quæ in oppoſitum adducunt Felin. & Præpoſ. locis ſupracitatis n. 73. Nam in illis caſibus Pontifex nō relaxat, nec reſtringit, aut limitat legem diuinam, ſed illam declarat, vt in c. Licet, in fine, de teſtib. Et ita etiam notat gloſſa vnica in dicto c. Sunt quidam, 25. q. 1. dum dicit Papam diſpenſare in Euangelio interpretando ipſum.

81 Quinimò Turrecrem. in eodem, cap. Sunt quidam, num. 2. in fine, affirmat nec valere, nec verum eſſe quod dicit gloſ. præalleg. quia, inquit, [Interpretatio obſequitur, & obſequi debet Euangelio, aliàs non eſſet interpretatio, ſed corruptio. Interpretari quippe Euangelium ad ſenſum bonum, & Catholicum non contradicendo veritati fidei, & ſcripturæ ſanctæ hoc licet Summo Pontifici, ſed per hoc non diſpenſat in Euangelio, vt aliud dicat, quam quod Dominus,

nos, & euangelium dicit.] Hæc ille.

Quæ cum ita ſint, ſi lex diuina dicit ſimoniacum eſſe interuentu pecuniæ beneficium dare, vel accipere, vt in ſuperioribus probatum eſt: quomodo poteſt declarari Romanum Pontificem poſſe beneficium eccleſiaſticum vendere ſine vitio ſimoniæ, quippe hæc non eſſet declaratio, ſeu interpretatio, ſed potius inuerſio, & corruptio legis diuinæ. Et ſanè ſi ad dignitatem tuendam aduerſus hodiernam tyrannidem liceret Romano Antiſtiti accipere pecuniam pro collatione beneficij ſine labe ſimoniæ, vt dicit Felin. liceret etiam ipſi accipere pecuniam pro gratia, & Sacramentis; & tamen admittunt omnes hoc Summo Pontifici non licere, vt ait Dec. qui propterea, licèt multum ſuccinctè, reprobat Felini reſponſionem in d. cap. Ex parte, il primo
82 num. 25. de off. deleg. Item hac ratione liceret Apoſtolico ad dignitatem ſeruandam accipere lucrum ex mutuo ſine vſuraria prauitate, & tamen hoc nemo Catholicus auderet affirmare. Idque non alia ratione, niſi quia vſurarum crimen vtriuſque teſtamenti pagina deteſtatur. Et propterea ſuper eo nulla fieri poteſt diſpenſatio, vt formaliter dicit textus in c. Super eo, de vſur. & notat glo. in cap. Ex parte, il primo, in ver. Dimittere, de offic. deleg. quæ apertè dicit propterea Papam non poſſe ſuper vſura diſpenſare, quia in vtroque Teſtamento prohibita eſt. Et idem notant Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & omnes in cap. fin. de ſimon. Ergo idem dicendum in ſimonia, quæ ſimiliter damnata eſt in nouo, & veteri Teſtamento, vt in d. cap. Ex multis, & cap. Saluator, 1. qu. 3. cum nulla ſufficiens
83 ratio diuerſitatis afferri poſſit. Atque ita diluitur reſponſio Felini. Inepta eſt etiam ſimilitudo, quam ponit Præpoſ. vbi ſupra, num. 75. videlicet: ſicut in extrema neceſſitate non committitur furtum, ita nec Papa, qui ex cauſa accipit pecuniam pro collatione beneficij, committit ſimoniam: oportet enim vt procedat ſimilitudo vtrinque conſtituere extremam neceſſitatem; & tunc poſſet ſuſtineri, vt poſitus in extrema neceſſitate ſicut non committit furtum,
84 ita nec ſimoniam. Quemadmodum non committit vſuram, qui in extrema poſitus neceſſitate promittit aliquid mutuanti vltra ſortem, nec eſt ſimoniacus Pater neſciens baptizare, qui dat pecuniam ſacrilego Sacerdoti aliter baptizare nolenti paruulum in extremis agentem, vt poſt Abb. in c. In eccleſiæ, de ſimon. Richar. & Caietan. fusè probat Sotus lib. 9. de iuſtit. & iur. qu 8. art. 1. col. 8. verſ. Ad primum igitur. Sed extra caſum neceſſitatis retorqueri poteſt argumentum Præpoſiti: nam ad dignitatem ſuſtinendam vtique non liceret furari, & iuris diuini prohibitionem relaxare, vt probatur in dict. c. Si quis, cum ibi not. per glo. & DD. Ergo nec ſpiritualia vendere.

Atque huius ſententiæ eſt apertè S. Thom. in 2.2. quæſt. 100. art. 1. ad ſeptimum ait enim [Papa poteſt incurrere vitium ſimoniæ ſicut, & quilibet alius homo. Peccatum enim tanto in aliqua perſona eſt grauius, quanto maiorem ob-
85 tinet locum. Quamuis ergo res eccleſiæ ſint eius vt principalis diſpenſatoris; non tamen ſunt eius vt domini, & poſſeſſoris. Et ideo ſi reciperet pro aliqua re ſpirituali pecuniam ex reditibus eccleſiæ, non careret vitio ſimoniæ. Et ſimiliter etiam poſſet ſimoniam committere recipiendo pecuniam ab aliquo laico, non de bonis eccleſiæ.] Hæc ibi. Et idem docuit in 4. diſtin. 25. q. 3. art. 3. ad 2. in hæc verba: [Opinio illa erronea eſt (videlicet quæ adſtruit Papam non poſſe ſimoniam committere) ſi enim Papa pro aliquo ſpirituali munus acciperet, ſimoniam committeret ſicut, & alius homo, quia in ipſo Petro, cui Papa ſuccedit, ſimoniæ vitium damnationem inchoauit in nouo Teſtamento.] Eiuſdem ſententiæ eſt Alber. Magn. itidem in 4. diſtin. 25. vbi reſpondendo quæſtioni ſic ait: [In veritate benè putò quod Papa poteſt committere ſimoniam, nec videtur mihi hoc dubium quando vendit ſpirituale.] Idem ſenſit Vlricus, ſeu Vdalricus de Argentina Alberti Magni Auditor in ſua Summa Theologiæ relatus à Turrecrem. & Præpoſ. in cap. Latorem, 1. q. 1. vbi ait: [Dicunt quidam Papam non poſſe committere ſimoniam cum quacunque perſona eccleſiaſtica, quia nihil lucratur, cum omnes res eccleſiarum ſint ſuæ. Sed ſtultum eſt hoc dicere; cum origo ipſius hæreſis fuerit in voluntate ineundi pactum cum primo Papa, ideſt cum Petro etiam tunc temporis quando omnibus omnia erant communia; nec res eccleſiarum ſint Papæ, niſi ſicut ſecundum leges omnia ſunt Principis, ſcilicet ad gubernandum, non ad poſſidendum. Etſi etiam ſecundo modo ſint ſuæ, tamen eſſet ſimonia, quia non poſſidet eas actu, ſed ſibi debentur cum voluerit accipere. Et qui debitori ſuo daret aliquod ſpirituale, vt recuperet quod ſuum eſt, ſimoniam committeret. Idem eſt ergo in propoſito.] Hæc ille. Nec refert quod multi Doctores declarent ſeu potius reſtringant, & limitent doctrinam S. Thomæ vt procedat in his tantùm, quæ ſunt prohibita quia ſimoniaca, non autem in his, quæ ſunt ſimoniaca, quia prohibita, prout eam intelligunt Archid. Bellam. & Gemin. quos citat, & ſequitur Præpoſ. in cap. Non decet, nu. 6. 12. diſtin. Nicolaus de Auſmo in ſupplemen. Summæ Piſanæ in ver. Simonia 1. in fine, Paul. in Clem. 1. de Summ. Trinit. & Felin. in c. Ad audientiam, il ſecundo, nu. 3. verſ. Eſt verum quod B. Thomas de reſcript. & Sylueſ. in ver. Simonia, num. 4. verſ. Quarto quæritur. Quoniam eſto hoc verum ſit; tamen quod ſpectat ad rem præſentem, cum vendere titulum Canonicatus, vel alterius ſimplicis beneficij ſit prohibitum quia ſimoniacum, vt probatum eſt in præcedenti quæſtione, nu. 40. conſequens eſt, vt ſi Papa pro collatione huiuſmodi beneficij pecuniam accipiat, in ſententia D. Thomæ non ſit à ſimoniæ vitio immunis. Idq; non obſcurè docuit idem S. Thomas d. qu. 100. art. 4. dum ait beneficium eccleſiaſticum dici ſpiritualibus annexum quaſi ab eis dependens. Non enim competit niſi ordinem clericalem habenti; & per conſequens eſſe non poſſe ſine ſpiritualibus; & propterea nullo præmio, aut pretio conferri debere, quia beneficio vendito, intelliguntur etiam ſpiritualia venditori ſubijci. Et apertius hoc ſenſit Ioannes Gerſon Cancellarius Pariſienſis in tract. de ſimon. his verbis: [Super materia ſimoniacæ labis in collatione beneficiorum per Papam reſoluendo materiam ad radicem Scripturæ ſacræ, qua dimiſſa percurrere

currere

currere ramos opinionum particularium fine careret; ponitur hæc concluſio. Simoniaca labes contra ius diuinum, vel de ſimoniaca ſpecie ſuſpectum eſt in conferente beneficium eccleſiaſticum, etiam ſi ſit Papa, exigere, vel extorquere à beneficiando promptam pecuniam ſub titulo primorum fructuum, ac impedire poſſeſſionem, & officiationem ſuam, quouſque ſolnerit illam pecuniam: licet quod ſpectat ad primos fructus, ſeu annatam egregius hic vir deceptus fuerit ex illorum ſuggeſtione, qui in Concilio Conſtantienſi aſſerebant Papam quaſi ex contractu pro collatione beneficij exigere pecuniam contra euangelicum præceptum, gratis ſcilicet accepiſtis, gratis date.] Quod tamen erroneum eſſe fusè oſtendimus in cap. 1. Ne Præl. vices ſuas, in 3. oppoſit.

Ex ſupradictis ſatis liquet de veritate huius ſententiæ; ſed nihilominus ad maiorem euidentiam ſubnectuntur etiam rationes infraſcriptæ, quas in propoſito adducunt Durandus, & Petr. de Palude apud Turrecrem. in d. cap. Latorem, num. 7. verſ. Pro qua opinione, 1. quæſt. 1.

86 Prima ratio eſt. Maior ſpiritualitas eſt authoritas officiandi eccleſiam, quàm authoritas docendi quamcunque humanam ſcientiam. Sed authoritas, ſiue licentia docendi ſine peccato vendi non poteſt, vt habetur infra de Magiſtr. in Rubro, & Nigro, quaſi per totum. Ergo fortiori ratione, nec authoritas officiandi eccleſiam. Et quamuis Præpoſ. in d. cap. Latorem, num. 21. reſpondeat hanc prohibitionem eſſe iuris poſitiui, in quo Papa poteſt diſpenſare; hoc tamen non videtur admittendum, quia prohibitio ne quid exigatur pro licentia docendi fundatur in authoritate euangelij, Matth. 10. *Gratis accepiſtis, gratis date*, vt in cap. 2. de Magiſtr. & ſcientia eſt donum Dei, vt dicit gloſſ. in cap. 1. in ver. Pretium exigat, eod. tit.

87 Secunda ratio. Venditio beneficij eſt prohibita iure diuino in euangelio, Matth. 10. Non quidem in ſe, ſed in ſuo ſimili: non enim minus ſpirituale eſt authoritas eligendi epiſcopum, & officiandi eccleſiam, quàm authoritas prædicandi. Sed in ſimplici Canonicatu eſt authoritas eligendi epiſcopum, cap. 1. & quaſi per totum, de elect. & officiandi eccleſiam, c. vnico, de Cleric. non reſiden. lib. 6. cap. fin. de reſcript. eod. lib. Clemen. Vt ij, de ætat. & qualit. cum multis ſimilibus. Si ergo authoritas prædicandi prohibetur vendi iure euangelico. Ergo & authoritas eligendi epiſcopum, & officiandi eccleſiam, quæ eſt in ſimplici Canonicatu. Nec ſatisfacit reſponſio Præpoſiti vbi ſupra, quod Canonici non eligant, vt ſinguli, ſed vt Collegium: nam nihilominus vnuſquiſque cum ſua voce cauſat electionem, & concurrit in collatione iuris ſpiritualis, quod per electionem acquiritur electo, ſecundum ea, quæ dixi in cap. Bonæ, il primo, num. 77. ſupra de poſtulat. Prælat.

88 Nec ſubſiſtit quod ſubijcit Præpoſ. quod cauſa ſit multum remota. Imo enim eſt proxima, & immediata, quia ex votis ſingulorum publicatis, & inuicem collatis immediatè ſurgit, & producitur electio, vt in cap. Quia propter, de elect. Et quatenus eſſet remota, eſt tamen originalis, quæ præcipuè attenditur, vt in cap. Litteris, de reſcript. nam ad primordium tituli poſterior formatur euentus, l. vnica, ad finem, C. De impo-

89 nen. lucrat. deſcript. lib. 10. Item ad rem non pertinet quod cum ſimoniaco in præambulis ad Ordinem diſpenſet epiſcopus, vt in c. Per tuas, il terzo, de ſimonia: quoniam diſpenſat poſt factum in pœna, quæ eſt de iure poſitiuo. Sed hinc non ſequitur vt ſimonia illa non ſit prohibita iure naturali, & diuino. Sicut videmus epiſcopum diſpenſare poſſe in crimine adulterij, vt in cap. At ſi Clerici, §. De adulterijs, infra de iudic. Et tamen certum eſt adulterium eſſe prohibitū in lege æterna, & eſſe intrinſecè malum, cap. Ita ne, 32. quæſt. 5. c. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni, de ſentent. excommunicat.

90 Tertia ratio. Si Papa recipiendo pecuniam in collatione beneficij eccleſiaſtici non committeret ſimoniam; hoc ea tantùm ratione proueniret, quia non reciperet pecuniam pro beneficijs, ſed pro fructibus, cum poſſit ſeparare præbendam à Canonia ex notatis in c. Cum M. Ferrarien. de Conſtitut. & in cap. fin. de conſuetud. lib. 6. Et in hac ſpecie tradit Præpoſ. in c. Latorem, num. 22. verſ. Poteſt reſponderi, 1. qu. 1. Card. Iacob. de Concil. lib. 4. art. 4.

Sed hæc ratio falſa eſt, quia vt arguit ibidem Turrecrem. num. 8. verſ. Quarto poteſt argui. Si verum eſſet Papam non conferre niſi fructus; tunc nullus, cui Papa conferret benefipium haberet titulum beneficij, nec dicendus eſſet talis eccleſiæ epiſcopus, Decanus, aut Canonicus, nec deberet ea exercere, quæ ſunt illius officij. Præterea litteræ Papales ſuper talibus prouiſionibus confectæ, patentiſſimè declarant contra-

91 rium, dum prouiſos iubent inſtitui. Inſtituere autem eſt ius Canonicum in eccleſia, ſeu eccleſiæ beneficio conferre, vt in cap. Ex frequentibus, de inſtitut. Cardin. in Clem. 1. in 6. qu. in ſolut. num. 11. de ſupplen. neglig. Prælat. Ergo fateri oportet non ſolum vendi fructus beneficiorum, qui ſunt acceſſorij ad titulum, ſed etiam illud quod eſt merè ſpirituale, & principale, ſcilicet titulum, ſeu poteſtatem exercendi huiuſmodi miniſterium, propter quod ijdem fructus ſunt deputati. Idque clarè deciditur in cap. Si quis obiecerit, 1. quæſt. 3. & in cap. ſeq. vbi dicitur: Quiſquis horum alterum vendit, ſine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit.

92 Præterea quamuis præbenda poſſit conſiſtere in mera temporalitate, & cadere etiam in laicū, & de hac intelligenda ſit gloſſa in d. c. Cum M, in ver. Receperunt, de Conſtitut. tamen ſecus eſt ſi præbenda ſit annexa Canoniæ, quia tunc eſt ius ſpirituale, vt in cap. Dilecto, infra de præben. & declarat Abb. in cap. Tua nos, nu. 3. de Simonia. Ac proinde prohibetur vendi iure diuino, naturalique, vt efficaciter probat Caietan. loco proximè citando.

93 Demum vt optimè explicat Caietan. tom. 2 opuſcul. in tract. 9. de ſimonia, qu. 1. eccleſiaſtico beneficio duo inſunt, videlicet Clericatus, &

94 præbenda: nam cuilibet beneficio annexa eſt ſaltem prima Clericalis tonſura, cap. Cum adeo

95 de reſcr. & c. Ex litteris, de tranſaction. & cuilibet intitulato debita eſt præbenda, quia Clerici viuere debent de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputantur, cap. Cum ſecundum, de præ-

96 præbend. nec datur Canonia ſine præbenda, id eſt titulus beneficij ſine ſtipendio, cap. Relatum, & cap. Dilectus, il primo, eod. tit. c. Cum ſuper, de conceſſ. præben. c. Iacobus de ſimonia,
97 cum concordan. Et quidem Clericatum eſſe ex iure diuino, vt inquit Caietanus, conſtat tum ex eo, quod Clericatus nihil eſt aliud, quam addictio ad miniſtrandum ſacrificijs diuinis. Vnde & à ſorte nomen accepit, quia in ſortem Domini qui Clerici ſunt, electi ſunt. Ad hoc c. Cleros, 21. diſtin. c. Duo ſunt, 12. qu. 1. & d. c. Cum ſecundum. Fuerunt enim omni tempore Clerici. Ante legem quidem primogeniti Clerici erant. Vnde & primogenituræ ius ſacrum erat. Sub lege autem tota Tribus Leui ſanctificata eſt
98 ad diuina officia. Tum ex eo quod ſpirituale quoddam eſt: omnis enim Clerici officium in ſpiritualibus actibus conſiſtit, vt in cap. Perlectis, 25 diſtin. Vnde in prima tonſura ex vtraque parte præciſio corporalis in capite fit, ſcilicet ſecundum partem ſuperiorem, in qua fit tonſura, & ſecundum partem inferiorem per quatuor angulos, in qua inciduntur capilli, ad ſignificandum eos à temporalibus vndique præciſos, ad ſuperna, quæ ſpiritualia ſunt, miniſtros deputari, vt in d. cap. Duo ſunt. Tum authoritate S. Thomæ in 2. 2. qu. 100. art. 4. qui officium clericale non ſpirituali annexum, ſed ſpirituale eſſe à Deo dicit, itaut propterea beneficium eccleſiaſticum Spirituali annexum cenſeatur, quia Clericali officio coniunctum eſt. Spiritualium autem author Deus eſt. Vnde quemadmodum Summus Pontifex inuolueretur crimine ſimoniæ, ſi venderet titulum beneficij cui eſſet annexa poteſtas clauium, ita & ſi vendat titulum beneficij, cui ſit annexum officium
99 Clericale. Quoniam, vt Caietanus ſubijcit, quamuis in ſpiritualibus ſint gradus, & ordo ſit ſpiritualior clericatu, & claues ſint magis ſpirituales multis Ordinibus, omnia tamen in ſpiritualium genere ſunt, & omnia inuendibilia ſunt, quia totum genus ſpiritualium eſt materia repugnans venalitati, id quod egregiè oſtendit S. Thomas loco citato: Eſt ergo in omnibus eccleſiaſticis beneficijs vnum ſpirituale, & omnino inuendibile, ſcilicet officium clericale, & in hoc Caietanus ſupplet diſtinctionem Abbatis tanquam diminutam, qui in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 53. de præben. enumerauit executionem Ordinis, & poteſtatem clauium, & prætermiſit Clericatum, licèt fortè Abbas ſub executione Ordinis comprehenderit etiam primam tonſuram, quæ à Canoniſtis habetur pro Ordine, vt dixi in c. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit. cum præſertim excludat Papam à vitio ſimoniæ tantummodo in Hoſpitalibus, & alijs habentibus ſolam adminiſtrationem temporalem. Hęc quoad Clericatum.

100 Quo verò ad præbendam, obſeruandum eſt diligenter ex Caietano, vbi ſupra hoc nomen in ſe multa continere: nam præbenda dicit duo, id eſt ſtipendium Clericale, & certam determinationem talis ſtipendij, vel ad certam quantitatem, puta mille ducatorum; vel ad certum tempus, puta ad annum; vel ad certum locum, puta ex fructibus talis prædij, &c. & conſequenter in præbenda poſſunt conſiderari quatuor. Primò ius ſtipendij; ſecundo ſtipendium ipſum; tertio ius talis, & tanti ſtipendij, in tali loco, &c. Quarto ipſum tale, & tantum ſtipendiũ; de quibus ſigillatim diſpiciendum eſt.

101 Ius ſtipendij procul dubio ex diuino iure eſt ſpirituale, ſicut & ius accipiendi decimas, vt per D. Thom. in 2. 2. qu. 100. art. 4. ad 3. quia eo ipſo quod quis Clericus eſt, & diuinis officijs mancipatus, ius habet vt ſuſtentetur ab Eccleſia, c. Clerici, 1. qu. 2. nam dignus eſt operarius mercede ſua 1. ad Timoth. 5. cap. Quicunque, 12. q. 2. & denario fraudari non debent in Vinea Domini laborantes, Matth. 20. c. fin. de Magiſtr. neque os boui ligari debet trituranti, Deuteron. 25. c. Eccleſias, verſ. Item non alligabis, 13. q. 1. c. Extirpandæ, infra de præben. Et qui ad onus eligitur, repelli non debet à mercede, cap. Cum ſecundum, eod. tit. Iuſtum namque eſt, vt illi conſequanrur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium, c. Charitatem, 12. qu. 2. Et propterea Sacerdotibus Ægypti ex publico prouidebatur, vt dicitur Geneſ. 14. & Tribus Leui quia ius hoc habebat, partem inter fratres ſuos non accepit. Et vt dicitur 1. ad Corinth. 9. *Qui altari deſeruiunt, cum altari participant.* Et paulo antè, *Quis militat ſuis ſtipendijs vnquam?*

102 Stipendium verò ipſum eſt quid temporale, ſed diuino iure debitum, vt probatum eſt. Iniquum quippe eſſet vt aſſiſtentibus Deo pro nobis opportuna non daremus, c. Eccleſias, §. His ita, 13. q. 1.

103 Ius autem talis & tanti ſtipendij, licèt habeat determinationem ſeu taxationem ab Eccleſia; tamen re ipſa non eſt aliud à primo, quia per hoc, quod Clerico confertur certa præbenda, non confertur ei nouum ius, ſed iuri quod habet à Deo, determinatur certa poſſeſſio; Ius enim, quod Clericus habet à Deo indeterminatum eſt, nec magis exigit hoc, quàm illud ſtipendium: ſed Eccleſia tribuendo certos reditus, determinat illud aſſignando illi propriam materiam, Exemplo Sacerdotis, cui cum datur Parochialis Eccleſia, vel authoritas audiendi Confeſſiones, non confertur nouum ius, cum in ſua ordinatione iam à peccatis abſoluendi poteſtatem acceperit, vt in decreto Concilij Tridentini, cap. 15. ſeſſ. 23. ſed iuri, quod habet à Deo determinatur ab Eccleſia materia, circa quam operatur. Ad hoc c. Generaliter, §. Ecce ſufficienter, & c. ſequen. 16. q. 1. & docet S. Thom. quodlib. 12. art. 30. Vnde ſimiliter non ſunt duo iura in Clerico reſpectu beneficij, ſed vnum tantum à Deo indeterminatè datum quoad materiam, & poſtmodum ab Eccleſia determinatum. Quod etiam patet exemplis præcepti de ſanctificatione feſtorum, de confeſſione facienda, de ieiunio, de decimis ſoluendis, & conſimilibus, quæ ex iure diuino ſunt indeterminatè, & ab Eccleſia ſunt quantum ad determinationem temporis, quantitatis, modi, &c. Et tamen non ſunt duo præcepta, vnum de iure diuino, & alterum de iure poſitiuo, ſed vnum tantùm de iure diuino indeterminatum, & determinatum ab Eccleſia. Ad hoc Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de Sacram. Pœniten. cap. 5. & dixi in c. Omnis vtriuſque, num. 25. infra, de pœniten. & remiſſ. Quemadmodum ergo ex determinatione eccleſiæ non multiplicantur præcepta, ita

nec

nec multiplicantur iura, arg. c. Inter corporalia,
104 de tranſlat. epiſc. Eorum igitur, quæ in Clerico beneficiato ſunt, omnia ex iure diuino ſunt, præter quartum, videlicet determinatio ſtipendij. Quoniam ex iure poſitiuo à Prælatis Eccleſiæ inſtitutum eſt vt annua ſtipendia, & tantæ quantitatis, &c. in illa, aut illa ſint Eccleſia, & tali Miniſtro applicata, vt in c. Nemo, de conſecrat. diſtin. 1.

105 Quibus ita conſtitutis facilè dignoſci poteſt quid in præbenda ſit venale, & quid non: nam cum ſpirituale venditionis materia naturaliter eſſe non poſſit, & ius omne Clericale tam reſpectu ſtipendij indeterminati, quàm reſpectu talis, & tanti ſtipendij ſpirituale ſit; huic neceſſariò ſequitur vt ius præbendæ non ſit venale, & illud vendere ſimoniacum ſit, non quia prohibitum, ſed quia ex ſui natura eſt ſimoniacum, & conſequenter vetitum etiam Papæ ſecundum determinationem gloſſarum, vt hic in ver. Illicitæ pactionis, & in d. cap. Ex parte, il primo, in
106 ver. Dimittere, de offic. deleg. Ipſum autem ſtipendium, ſeu ipſa præbenda cum ſit res purè temporalis, vendi poteſt. Vnde ſecundum D. Thomam in præalleg. q. 100. art. 4. ad 3. cum Papa concedit decimas militibus, non concedit eis ius ſpirituale accipiendi decimas, ſed tantummodo res temporales, quæ decimæ appellantur.

107 Quare ſupereſt tantùm examinandum an præbenda ipſa, quæ vt diximus, ex ſui natura venalis eſt, prohibeatur vendi ratione connexionis cum Clericatu. Et quidem eſt hic duplex connexio, ſcilicet iuris præbendæ ad Clericatum, & ipſius præbendæ ad hunc Clericum. Prima connexio venalitatem omnino excludit, tum ex natura connexorum, quia vtrumque, ideſt tam Clericatus, quàm ius præbendæ ſpirituale
108 eſt, vt patet ex dictis: tum ex natura connexionis; conſtat enim ius præbendæ non eſſe connexum quaſi rem alienam coniunctam cum Clericali officio, ſed per identitatem vel quaſi, vt ex-
109 plicat Caietanus. Ideoque beneficium, ſeu præbenda dicitur ſequela officij, c. Eos, & c. Si quis Sacerdotum, 81. diſtin. c. Præter hoc, 32. diſtin. gloſ. in cap. fin. in ver. Datur, de reſcript. lib. 6. Nec datur Canonia ſine præbenda, vt prædiximus, & notat gloſſa penult. in c. vnico, de Cler. non reſident. lib. 6. Ideoque S. Thomas d. art. 4. in corpore affirmat beneficium Eccleſiaſticum eſſe neceſſariò annexum officio Clericatus tanquam ab eo dependens, & nullo modo ſine ſpiritualibus poſſe conſiſtere. Quare præbenda vtcunque ſit res temporalis; tamen cum ſit annexa officio Clericatus ex debito diuini iuris; & ex illo proueniat neceſſariò, quiſquis horum alterum vendit, neutrum inuenditum derelinquit, & ſimoniacus eſt, iuxta textum in c. Si quis obiecerit, 1. q. 3. relatum à D. Thoma vbi ſupra in argumento contrario.

110 Secunda autem connexio, ideſt ipſius præbendæ ad hunc Clericum ſecundum diuerſos reſpectus venalitatem compatitur, & excludit. Compatitur quidem ratione ipſius Clerici actiuè, quia poteſt ipſe beneficij ſui fructus vendere, &
111 locare. Extrauag. Ambitioſæ, verſ. Ac de fructibus, de reb. eccleſ. non alien. Excludit autem ratione eiuſdem Clerici paſſiuè, quia non poteſt eidem vendi propter duo. Primo quia non poteſt res vendi à non Domino, l. 1. C. De vſucap. pro empt. Nullus autem Prælatus, nec Summus Pontifex eſt Dominus fructuum percipiendorum: redditus enim omnium eccleſiarum quamuis ſint Papæ vt principalis diſpenſatoris; non tamen ſunt eius vt Domini, & poſſeſſoris, vt inquit S. Thom. & Vlric. locis ſupraci-
112 tatis num. 46. Secundo quia conferre alicui Clerico beneficium, & vendere illi fructus percipiendos nihil eſt aliud, quàm vendere illi executionem proprij, & ſpiritualis iuris. Paria autem ſunt vendere ius, & illius executionem,
113 vt patet ex dictis ſupra num. 31. Vnde & duo peccata hic concurrunt, Iniuſtitiæ, quia venditur Clerico quod ſuum eſt, l. Rei ſuæ, ff. De contrahen. empt. l. Cum res, & l. Si Mater, C. eod. Prius enim Clericus intelligitur habere titulum, qui dicitur gratis dari, & deinde executionem, quæ titulum conſequitur. Item peccatum ſimoniæ, quia vendi conuincitur executio ſpiritualis iuris. Et hoc ipſum ante Caietanum docuerunt Petr. de Palude, & Turrecrem. vt patebit infra num. 123. verſ. At ſi venderetur.

Quamobrem ex prædictis concludendum eſt venditionem beneficiorum eccleſiaſticorum ſiue habeant annexam poteſtatem Clauium, & executionem Ordinis, ſiue officium Clericatus, eſſe prohibitam, quia ſimoniacam, non autem ſimoniacam quia prohibitam; & conſequenter nec Summo Pontifici licitam eſſe, cum emptionis materia res ſpiritualis ſit, quæ iure naturali, & diuino venalitatem omnino excludit.

114 Vnde hanc ſententiam non tantùm in Canonicatibus, ſed etiam in alijs beneficijs ſimplicibus vti veram, & conſonam ſacris regulis, amplectuntur Durand. & Petr. de Palude, in 4 diſt. 25. quos refert, & ſequitur Cardin. Turrecrem. in cap. Latorem, num. 6. 1. quæſt. 1. Item Cardin. Caiet. in præalleg. tract. 9. de ſimonia, vbi teſtatur hanc eſſe communem Theologorum opinionem, & oppoſitam appellat errorem Canoniſtarum, & conſentit Sotus lib. 9. de iuſt. & iure q. 7. art. 1. Et quamuis impugnet rationem illam Caietani, quod Clericalis tonſura ſit de iure diuino, exiſtimans etiam minores ordines eſſe ex Conſtitutione eccleſiæ; tamen quoad hoc Soti doctrina ne dum falſa, ſed etiam periculoſa eſt, vt vidimus in c. Cum contingat, num. 72. ſupra de ætat. & qualit. Eamdem latè tuetur Thomas Campeg. in d. tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, vbi num. 11. dicit magno applauſu recipiendam eſſe ſententiam Petr. de Anchar. in cap. 1. de Conſtitut. in 11. oppoſitione, quod facere beneficia eccleſiaſtica venalia eſt denigrare vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ, per l. Si quemquam, C. De Epiſcop. & Cleric. cum dicitur: profectò enim quis locus tutus, & quæ cauſa poterit eſſe excuſata, *Si veneranda Dei Templa pecunijs expugnentur?* Quod ſi denigratur ſtatus vniuerſalis eccleſiæ, nec Romano Pontifici erit permiſſa, per ea, quæ habentur in cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1. & infra num. 25. dicit eſſe reijciendam, & prorſus abominandam doctrinam Cardinalis in cap. 1. de ſimonia: aſſerentis Papam ex iuſta cauſa poſſe quandoque in collatione beneficiorum aliquid recipere, licèt non paſſim, ne ſcandalizet Eccleſiam.

Aaaa 2 Non

115 Non obſtant modo contraria argumenta. Ad primum enim reſpondetur ex Durando apud Turrecrem. in d. cap. Latorem, num. 9. verſ. His habitis, 1. quæſt. 1. Imperatorem, ſi vendat Magiſtratum, quamuis non peccet contra legem Iuliam de ambitu; tamen peccare in legem naturalem, cui ſubijcitur. Vnde ſimiliter, & Papa vendendo quodcunque beneficium eccleſiaſticum, tametſi non peccet in legem Canonicam, cui non ſubijcitur; peccat tamen in legem diuinam, & naturalem. Sed hanc reſponſionem quatenus habet Imperatorem vendendo Magiſtratum peccare in legem naturalem, refellit Petr. de Palude apud Turrecrem. vbi ſupra, quia illa poteſtas eſt temporalis, & propter vtilitatem Reipublicæ poſſet inſtitui vt Magiſtratus, ſeu Præpoſituræ laicales venderentur, ſicut alicubi fit, & obſeruatur in multis Curijs Regum, & Principum. Hoc enim ſecundum cum fieri poſſet ſine peccato, dum tamen caueretur ne mala exinde ſequerentur, licèt hanc venalitatem etiam in Principe ſæculari plurimum damnet Præpoſ. in Summa, 1. quæſt. 1. num. 35. & in eam inuehat gloſſa pragmat. Sanct. in titul. de Annatis, in princ. in ver. Eccleſiaſticis.

Itaque reſpondetur ſecundo leges ciuiles ad rem præſentem non pertinere; quia loquuntur in Dignitatibus, & officijs ſæcularibus, quæ multum differunt à Dignitatibus, & officijs ſpiritualibus, vt in cap. Solitæ, de maior. & obedien. Vnde ex diuerſis non debet fieri illatio, vulgata, l. Papinianus exuli, ff. De minor. nam ſicut res temporales in quantum vſui noſtro deſeruiunt ſunt in poteſtate noſtra, l. In re mādata, C. Mand. & l. Nemo Exterus, C. De Iudæis: & ideo vendi, & emi poſſunt; ita & iura, & officia, & dignitates ad gubernationem, & diſpoſitionem quarumcunque rerum huiuſmodi ordinatæ, naturæ non repugnat quin poſſint vendi, ſed ſubſunt
116 ſoli Conſtitutioni Principis. At contrarium eſt in ſpiritualibus, quæ in nullius ſunt dominio, niſi ſolius Dei, ſicut ſunt virtutes ſpirituales, quarum naturæ repugnat venditio, vt in c. Gratia, 1. quæſt. 1. cum nullum pretium ſit, quo æſti-
117 mari poſſint. Quare idem dicendum in officijs, & dignitatibus eccleſiaſticis, quæ cum diſponant, aut verſentur obiectiuè circa talia, ſunt eiuſdem naturę, vel ſunt merè ſpirituales quædā poteſtates: nam quilibet titulus eccleſiaſticus eſt quædam ſpiritualis poteſtas, ſeu ius ſpirituale ad aliquos actus ſpirituales exercendos. Ad hoc cap. Conceſſa, 12. quæſt. 2. cap. Generaliter, 16. quæſt. 1. cap. vlt. 1. quæſt. 2. & cap. fin. de reſcr. lib. 6. Et quod notat gloſſa in cap. Dudum, il ſecondo, in ver. Intitulatum, ſupra, de elect.
118 Ad ſecundum reſpondetur negando minorem; falſum enim eſt in ſacra Scriptura non inueniri damnatum vt ſimoniaco, niſi venditionem Sacramentorum, & operationem miraculorum. Imò enim Matth. 10. prohibentur vendi omnes actus ſpirituales, ad quorum aliquem ſimplex quoque Canonicus deputatur. vt in Clem. Vt ij, de ætat. & qualit. & in decreto Concilij Triden-
119 tini cap. 3. ſeſſ. 21. & cap. 12. ſeſſ. 24. Et in lege veteri reprobatur vt fiat Miniſter per pecuniam: habetur enim, 3. Reg. 13. *Quicunque volebat replebat manum ſuam, & fiebat Sacerdos.*

Nec obſtat ſi dicatur; Olim erat quidem ſimoniacum vt quis fieret Miniſter Templi pro pecunia, quia inſtitutio miniſtrorum eccleſiæ erat de iure diuino, & ſanctificatio Sacerdotum & Leuitarum; licèt diſtinctio, & ordinatio fuerit facta à Dauid. At inſtitutum Canonicorum eſt de iure diuino, ſicut Ordinum, & Sacramentorum. Item auctoritas Matth. 10. *Gratis accepiſtis*, &c. intelligi poteſt de his, quæ accipiuntur à Deo, non ab homine, vt ſunt Canonicatus.

120 Id inquam non obſtat, quia ſpirituali formaliter accidit, vt habeat cauſam ſpiritualem diuinam ad hoc vt eius venditio ſit ſimoniaca. Vnde cum deputari ad Diuinum cultum ſit ſpirituale, ſicut & ipſe cultus, à quocunque fiat hæc deputatio, dum tamen ad illum pertineat, eſt ex poteſtate à Deo deriuata; & conſequenter deputare eſt in ſe ſimoniacum, eodem modo ſimoniacum erit illam deputationem vendere, ſiue eadem deputatio fiat à Deo immediatè, ſiue ab homine habente poteſtatem Dei.

Et quæ de Canonicatu dicta ſunt, eadem vendicant ſibi locū in quolibet ſimplici beneficio, cum illi ſit annexa neceſſario ſaltem prima clericalis tonſura, & conſequenter deputatio ad diuinum cultum, c. Cleros, 21. diſtin. cap. Pſalmiſta, 23. diſt. c. Perlectis, §. Ad Pſalmiſtam, 25. diſt. & cap. Duo ſunt, 12. qu. 1. Quod efficaciter probat Caietan ſuperius relatus, n. 97. 98. & 99.

121 Ad tertium reſpondetur negando conſequentiam, quia non procedit ſimilitudo à iurepa-
122 tronatus ad collationem beneficiorum; nam ius patronatus tranſit vendita villa, vel Caſtro cum vniuerſitate bonorum, nec venditur directò, & principaliter, quia ſuper ipſum non cadit venditio, ſed ſuper villam, nec indirectè, & ſecundariò; quia villa non pluris venditur propter iuſpatronatus annexum, alioquin eſſet ſimonia, vt in cap. Ex litteris, & d. cap. Cum ſæculum cum vtrobique notatis per Doctores de
123 iurepatron. At ſi venderetur beneficium eccleſiaſticum, venditio caderet directè ſuper id, quod eſt ſpirituale; quia Prælatus nō habet aliter beneficium conferre, niſi quia habet inſtituere miniſtrum ad officium. Et ideo ſi quid venderet, hoc principaliter venderet, & ratione huius quodcunque annexum temporale. Atque ita caderet venditio directè ſuper id, quod ſpirituale eſt, quod fieri non poteſt ſine vitio ſimoniæ. Et ita ad argumentum contrarium reſpondet Durandus.

Verùm hæc reſponſio non placet Petro de Palude, quia Prælatus non ſolùm dat ſpirituale, ſed etiam temporale: confert enim Papa eodem contextu Canoniam, quæ eſt ius ſpirituale, & præbendam primò vacaturam, quæ eſt beneficium temporale, vt in cap. Cum M. de Conſtitutionibus. Vnde poſſet dicere. Ego confero tibi gratis Canoniam; ſed ſi cum hac velis habere præbendam, dabis mihi tantùm? Vnde dimidius Canonicus quoad ius ſpirituale eſt integer Canonicus. Ergo ſi Papa faceret eum integrum Canonicum pro pecunia, venditio caderet ſuper purè corporale. Et cum Paludano ſimpliciter tranſit Turrecrem. in d. c. Latorem, n. 9. verſ. Ad tertiam rationem, 1. q. 1.

Quinimmo ob hanc rationem ſeparationis Cardinal. Iacobat. de Concilio lib. 4. art. 4. relatus

tus à Redoan. de ſimonia,par.1.cap.22. num.8. tenet Papam non eſſe ſimoniacum ſi pro pecunia conferat beneficium requirens Ordinis executionem, puta epiſcopatum, vel beneficium Curatum, ſi non gerat in mente vendere Ordinem; quia pecuniam non videtur recipere pro Ordine, ſed pro beneficio tantùm. Et Papa poteſt ſeparare Ordinis executionem ab ipſo beneficio: nam vbi vult liberat aliquem vt non teneatur miniſtrare in Ordine requiſito in beneficio, quod habet,& poteſt facere vt ſeruiet per ſubſtitutũ,vt ibi per eum. Et videtur ſequi Gundiſal.Villadiego in tract.de legat.n.36. Sed certè Durand.videtur immeritò impugnari, quia præbenda etſi temporalis res ſit; tamen ex debito iuris diuini eſt neceſſariò, connexa cum Clericali officio; & ideo vendito vno, neutrum inuenditum derelinquitur, vt in dict. cap. Si quis obiecerit, & in cap.Sequen. 1.qu.3. & latè probatum eſt ſupra, num.34.90.& 106. Et nihinilominus idem Petr. de Palude, & Turrecrem. ad quintum argumentum contrarium reſpondet ſecundo loco, acceſſorium ſequi ſuum principale, & non è conuerſo, vt in reg.Acceſſorium. Vnde cum principale eſt in ſe corporale; tunc ſuper ipſo vtique cadit venditio, & ſpirituale gratis conſequitur, & ita eſt in iurepatronatus, vt in dict.cap. Ex litteris, & cap.Cum ſæculum, de iurpatron. At verò cum è conuerſo ſpirituale eſt principale, & temporale acceſſorium, prout eſt in beneficio; tunc ſicut titulus beneficij debet gratis concedi. & non vendi; ita & acceſſorium. Quapropter cum de iure diuino ſit, vt qui altari ſeruit, de altari viuat, vt in c. Cum ſecundum,de præben. & ex dictis patet; contra ius diuinum eſſet, ſi illud quod pro officio dari debet, non daretur niſi pro pecunia. Quod ſi Prælatus de facto ſic diuiſim ageret dicens: Do tibi gratis Canonicatum, & vendo tibi præbendam; ageret tum iniuſtè, quia ſemel datum venderet; dando enim Canonicatum dat per conſequens præbendam, vt in cap. Relatum, & cap. Dilectus, il primo, de præben. tum ſimoniacè, quia non venderet fructus ipſos, ſed ius percipiendi fructus. Ipſum autem ius eſt ſpirituale per eſſentiam, quia eſt idem re quod Canonia, vt dictum eſt,num.118. Ad hoc,c.Dilecto, eod.tit. & quod notat Abb. in c. Tua nos, in 2.notab.de ſimonia.

Ad quartum reſpondetur negando conſequentiam. Ratio eſt, quia ſecundum Durandum, & Turrecrem. locis citatis, antecedentia ad ſacramenta poſſunt licitè vendi, dummodo pluris non vendantur ratione conſecrationis, quia ſuper illud, quod eſt corporale, cadit directè venditio, ſed officium ſequens ad ſacramentum ſecundum ſe eſt ſpirituale, & ideo nec ratione temporalis annexi conſequentis vendi poteſt, cum non transferatur, niſi prius translato officio. Vnde oportet venditionem cadere ſuper officium, quod eſt ſpirituale.

Et hinc patet etiam reſponſio ad ſequentem confirmationem; quia quando eſt aliquid partim corporale, & partim ſpirituale poteſt aliquo modo fieri venditio ratione corporalis, vbi vendens directè, & per ſe poteſt illud corporale in alterum transferre,& non mediante ſpirituali,quod non eſt in propoſito.

124 Ad vltimum reſpondetur negando maiorem. Ratio eſt, quia,vt inquit Turrecrem. in d.c. Latorem,num.9.verſ.Ad quintam poſt Petr. de Palude, ad hoc vt aliquid ſit ſpirituale, ita vt illud vendere ſit ſimoniacum, non requiritur vt ſit in eo ſpiritualitas, quæ ſit ens reale naturale, vel ſupernale, ſicuti ſunt gratia, & Sacramenta, & huiuſmodi; ſed ſatis eſt vt ſit in eo ſpiritualitas, quæ ſit relatio rationis, ſicut vendere Calicem conſecratum ratione conſecrationis, quæ in eo nihil reale ponit; & tamen eſt ex ſe ſimonia-

125 cum. Similiter cum per omne beneficium eccleſiaſticum Clericus ordinetur ad diuinum cultum, c.Cum ad hoc,de Cler.non reſiden.c.Cum ſecundum, de præben.Concilium Tridentinum, cap.3.ſeſſ.21. ipſum ius Canoniæ procul dubio eſt ſpirituale relatione, ſeu ordinatione ad diuinum cultum, licèt in ſe non habeat rem ſpi-

126 tualem. Ad hoc autem vt aliquid ſit ex ſe ſimoniacum, non exigitur vt habeat cauſam ſpiritualem diuinam; ſed ſufficit,vt in ſe ſit tale formaliter. Si enim Papa feciſſet Calicem, non propterea Calix plus eſſet conſecratus, quam ſi faber feciſſet; cum formaliter ſua ſpiritualitas ſit ex conſecratione. Quamobrem quæ ſunt ex Conſtitutione Eccleſiæ diuino cultui annexa, ſicuti ſunt tituli Dignitatum, & beneficiorum quorumcunque, ſunt ex ſe formaliter ſpiritualia, licèt effectiuè per Eccleſiam.

Sed clariùs ad hoc argumentum, in quo Canoniſtæ conſtituunt vim totam præſentis diſputationis, quodque, vt Caietanus ait eſt fundamentum totius erroris, reſpondet idem Caietanus duobus modis.

Et primò dicitur hoc argumentum peccare, quia aſſumit non cauſam, vt cauſam, dependentia enim, quam habent tituli beneficiorum à iure poſitiuo, non eſt cauſa venalitatis, ſed negotiatio ſpiritualitatis. Vnde ſpiritualia, quæ ex iure poſitiuo pendent, venalia non ſunt, vt patet de conſecratione ſacrorum Vaſorum, Veſtium, de benedictione nuptiarum, &c. quæ ſunt de iure poſitiuo; & tamen vendi non poſſunt. Oportet ergo vt oppoſitum argumentum procedat, pro fundamento aſſumere quod titulus beneficij ſit res temporalis, & non quia eſt de iure poſitiuo,vt ſecundum ſe poſſit eſſe materia venditionis.

127 Deinde aliquid eſſe de iure poſitiuo contingit dupliciter. Vno modo quoad ſubſtantiam rei,vt ſunt officia, & adminiſtrationes temporales. Alio modo quoad determinationem tantùm. Prima quia ſunt totaliter ab homine, venalia ſunt, vt notat gloſſ. in c. Saluator, in ver. Iudicem, 1. q.3. Alia verò, quia ſecundum ſubſtantiam eorum ſpiritualia ſunt, & ab Eccleſia tantùm modificationem, & determinationem recipiunt; venalitati repugnant. Rurſus prima poteſt Eccleſia annullare, vtpotè totaliter ſua opera. Secunda verò poteſt mutare, & aliter de-

128 terminare. Vnde quamuis in poteſtate Eccleſiæ ſit ſeparare à iure clericali determinationem præbendæ, quam conſtituit, ſi tamen illam ſuſtinet, ex quo ſpiritualis iuris determinatio eſt, omnino vendi non poteſt. Quemadmodum in poteſtate Eccleſiæ eſt ſubtrahere conſecrationem Virginum, quam determinauit; ſi tamen ſuſtinet, vendi non poteſt niſi ſimoniacè. Ita Caie-

Caietanus in præalleg. tract.9. de ſimonia, qu.1. ad fin. opuſc, tom.2,

129 Demùm fallacia argumenti Canoniſtarum conuincitur ex eo quod tituli Patriarchatus, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus ſunt de iure poſitiuo, vt eſt textus in c. 1. & 2. 22. diſtin. & in c. Olim, 95. diſt. Dixi in c. Quanto, ſupra de tranſl. Epiſc. Et tamen conſtat apud omnes Papam vendere non poſſe titulum Epiſcopatus ſine labe ſimoniæ, vt firmatum eſt ſupra nu. 31. Igitur non licet arguere. Papa eſt ſupra omne ius poſitiuum. Ergo poteſt vendere titulos beneficiales, qui ſunt de iure poſitiuo. Sufficit autem dare inſtantiam ad tollendam vim conſequentiæ, vt poſt Ariſt. 8. Topic. notat gloſſ. 2. in cap. Sicut vrgeri, 1. q. 1. & Ioan. de Anan. in cap. Suſcepimus, num. 5. verſ. Facit etiam, de homicid.

130 Sed rurſus aduerſus prædictam concluſionem inſurgit Præpoſitus in d. c. Latorem, num. 29. 1. q. 1. duobus fundamentis. Primum eſt, quia ſi ſimonia in beneficio eſſet iure diuino prohibita, ſicut ſimonia in Ordine; diuerſimodè non punirentur. Quod tamen eſt falſum, vt notatur in cap. Presbyter, 1. q. 1. & in §. Verùm, & in §. Ad hæc, 32. diſtin. Item non fieret tanta diſtinctio ſuper diſpenſatione, vt cum ſimoniaco in Ordine non diſpenſetur, in ſimoniaco autem in beneficio in multis caſibus diſpenſari poſſit, vt patet in c. Quicunque, in c. Eos, in princ. & in c. Præſentium, 1. q. 5.

131 Sed certè hoc primum fundamentum eſt valdè infirmum; quia in peccatis etiam eiuſdem ſpeciei iure diuino prohibitis ſunt gradus, & vnum eſt grauius altero. Ideoque pro modo culpæ ab Eccleſia ſtatuuntur pœnæ, & conceduntur diſpenſationes. Sicut homicidium ex inſidijs grauius eſt homicidio in pura rixa, vel ad defenſam. Ideoque primum grauius punitur, & ſuper eo non diſpenſatur; cum tamen diſpenſari ſoleat in ſecundo, c.1. infra, de homicid. c.1. eod. tit, lib.6. cap. Miror, 50. diſt. & patet in decreto Concilij Tridentini cap. 7. ſeſſ. 14. Et nihilominus vtrumque eſt diuina lege prohibitum, vt in Decalogo, Non occides. Et idem patet in alijs criminibus iure diuino prohibitis, quæ ex varijs circumſtantijs grauius, vel mitius puniuntur iuxta textum in l. Aut facta, ff. De pœnis, & fusè explicat Henric. Boich. in c. In Archiepiſcopatu, colum. 2. verſ. Et in hac cauſæ conſideratione, infr. de raptor. & fuſius Marian. Socin. in c. Licet, à n. 22. de pœnis.

Præterea Concilium Chalcedonenſe ſimili pœna condemnat eos qui eccleſiaſtica beneficia interuentu pecuniæ acquirunt, ac eos, qui ſacram manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus confertur, mercari dignoſcuntur. Quæ ſunt formalia verba textus in c. Ex multis, 1.q.3. Atque ita argumentum Præpoſ. in oppoſitum retorquetur.

132 Alterum fundamentum eſt, quia Inſtitutio beneficiorum eſt de iure poſitiuo. Sed ad hoc ſatis, ſuperque reſponſum eſt ſupra num. 125. & ſeqq. Et quod Præpoſitus ſubjicit neque legem Veteris, neque noui Teſtamenti potuiſſe de his titulis cogitare, cum nondum eſſent inſtituti, ridiculũ eſt; quia vtriuſque Teſtamenti Author eſt Deus, cui nihil eſt abſconditum, ſed omnia manifeſta ſunt etiam antequam fiant, cap. Deus
133 omnipotens, 2. quæſt. 1. Futurum enim, & præteritum non eſt in Deo: quia quidquid eſt in eo totum eſt in præſenti æternitatis, vt docet S. Thomas in quæſtionibus diſputatis de potentia Dei, quæſt. 1. art. 5. ad ſecundum. Imò Redemptorem noſtrum de hoc cogitaſſe, ſatis conuincitur ex d. cap. Ex multis, vbi Summus Pontifex, qui authoritatem habet euangeliũ declarandi dicit per nummularios, quorum fit mentio. Matth. 10. denotari venditores eccleſiaſtici beneficij, qui *Donum Dei*, euangelio teſte, *Speluncam latronum faciunt*.

Demum etſi daremus legem veterã, aut euangelium de his titulis non cogitaſſe; ſatis eſt tamen vt damnauerit in genere venditionem ſpiritualium: nam ſub hoc genere comprehenduntur etiam beneficia eccleſiaſtica, quæ vtique ſpiritualia ſunt, vt in Superioribus monſtratum eſt.

134 Nec videtur ſubſiſtere media opinio, quam Præpoſitus excogitauit in eod. cap. Latorem, nu. 33. diſtinguendo an beneficium habens certum Ordinem annexum: puta Præsbyteratum conferatur pro pecunia non habenti illum Ordinem; an verò conferatur talem Ordinem habenti vt primo caſu ſit ſimonia iure diuino prohibita. In ſecundo autem ſit ſimonia de iure poſitiuo tantùm.

135 Hæc inquam diſtinctio non videtur ſubſiſtere; quãdoquidem iam promotus ad Ordinem, quem requirit beneficium, licèt per aſſequutionem beneficij non adſtringatur ad nouum Ordinem ſuſcipiendum, adſtringitur tamen ad illius executionem in loco cum omnes obtinentes beneficia, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet vt alij Miſſas, alij Euangelium, alij epiſtolas dicant, ſeu cantent, teneantur, & cogendi ſint ab epiſcopo in diebus ſtatutis dictos Ordines per ſeipſos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent, in cultu diuino præſtare, vt in Clemet. Vt ij, de ætat. & qualit. innouata, & ampliata à Concilio Tridentino cap. 4. ſeſſ. 22. Atque ita in venditione cuiuslibet beneficij eccleſiaſtici neceſſariò venditur exequutio Ordinis, aut ſaltem officium Clericale, quod ex ſui natura ſpirituale eſt, & inuendibile, vt ex dictis conſtat. Et ita ſupradictam diſtinctionem refellit, licèt multum ſuccinctè, Thomas Campeg. in præcitato tractatu, An Papa labem ſimoniæ incurrere poſſit, num. 13.

136 Poſtremò ad authoritatem Canoniſtarum reſponderi poteſt pauciſſimos eſſe ex antiquis, & celebrioribus, qui affirment vendere titulum beneficij eccleſiaſtici eſſe prohibitum de iure poſitiuo tantùm, adeo vt Abbas in d. cap. Extirpandæ, num. 53. de præben. dicat ſe non reperiſſe hanc quæſtionem per aliquem tactam, niſi per Cardin. in cap. 1. de ſimonia: omnes enim affirmant Papam non inuolui crimine ſimoniæ in his, quæ ſunt ſimoniaca quia prohibita, & nullus eorum excepto Cardinali vbi ſupra, Hoſtienſ. in cap. Ex parte, il primo, nu. 4. verſ. Quædam verò, de offic. deleg. & Henrico Boich. in cap. 1. Ne Prælati vices ſuas, exemplificat in venditione beneficij eccleſiaſtici. Et Caietanus tom. 2. opuſc. in tract. 9. de ſimonia, quæſt. 1. in hoc haud fideliter refert Anton. de Butr. & Ioan.

de

de Imol.in c.Ex parte, il primo, de offic. deleg. Non enim dicunt vendere titulum beneficij eſſe prohibitum de iure poſitiuo, prout illos refert Caietanus, ſed ſimpliciter diſtinguunt cũ gloſſa quædam eſſe prohibita quia ſimoniaca, quędam verò ſimoniaca quia prohibita. Imò Butr.n.10. declarans quæ ſint ſimoniaca quia prohibita, vtitur exemplo gloſſæ, videlicet paſtum, vel paſtillum dare poſt receptionem in Canonicum, quaſi innuens per hoc aliud eſſe ſi daretur in actu ipſius receptionis. Similiter Doctores citati ſupra, num. 63. qui dicunt in Curia Romana non committi ſimoniam, excepto Henric.Boich. vbi ſupra, non exemplicant in venditione beneficij eccleſiaſtici; ſed generaliter in ſimoniacis, quia prohibitis, vt in permutationibus, & conſimilibus iuxta terminos d.cap. Ex parte, il primo de off.deleg.& huius Decretalis. Vnde non video quomodo Præpoſ.in d.cap. Latorem, n.29. & quidam alij recentiores atteſtari potuerint hanc eſſe communem opinionem, cum eam ex Claſſicis Canoniſtis nullus tangat præter Hoſtienſem, Henricum, & Cardinalem, qui etiam tranſeunt ſicco, vt aiunt, pede, nec punctum ex profeſſo examinant. Imò Hoſt. & Henric. vno tantùm verbo obiter hoc tetigerunt. Et nihilominus etſi hæc ſententia eſſet communis Canoniſtarum; tamen illi opponitur communis ſententia Theologorum. Quare arbitror concludendum Summum Pontificem vendere non poſſe titulum cuiuslibet beneficij eccleſiaſtici abſque vitio ſimoniæ; quæ tamen omnia determinationi Sanctæ Matris Eccleſiæ humiliter ſubijcio.

137 Quoad tertim articulum Abbas in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num.55. & 98. de præben. concludit in Hoſpitalibus, & alijs beneficijs, quorum executio concernit temporalia tantùm Papam non committere ſimoniam recipiendo quid temporale. Quia, inquit, hoc non eſt vendere donum Dei, ſed dicitur prohibitum ab eccleſia. Et in hoc putat poſſe procedere ſimilitudinem legis Iuliæ de ambitu, quæ locum non habet in Romana Curia. Et hoc ideò, quia ipſe Princeps hoc prohibuit. Secus autem ſi prohibuiſſet Deus. Subdit tamen vtroque caſu Papam debere abſtinere, & malè facere ſi non abſtinet. Licèt hoc vltimo caſu non dicatur ſimoniam propriè committere: nam Papa non poteſt facere id, per quod denigratur, ſeu decoloratur ſtatus Eccleſiæ, cap. Etſi illa, 1.quæſt.7. facit quod notatur in cap. Etſi Chriſtus, de iureiuran. De hoc in Specul. in tit. de legat. §. Nunc breuiter, vbi ponit caſus in quibus Papæ prohibitum eſt diſpenſare, & inter cæteros prohibitos connumerat ſupradictum. Sequitur Redoan. de ſimonia, par.1.cap.22.nu.6.

138 Ego verò in hoc articulo ſic arbitror diſtinguendum. Aut Hoſpitalia conferuntur in titulum perpetui beneficij iuxta terminos Clemen. Quia contigit, §. Vt autem, de relig.domib. Aut conceduntur in adminiſtrationem. Primo caſu arbitror vendere titulum Hoſpitalis eſſe prohibitum, quia ſimoniacum. Patet quia huiuſmodi Hoſpitalia in titulum collata, eo quod in eorum fundatione ita cautum ſit, aut per electionem de illorũ Rectoribus prouideatur, verè, & propriè ſunt beneficia eccleſiaſtica, nec conferri poſſunt niſi Clericis, vt eſt expreſſum in d.§.Vt autem, habentque iura ſpiritualia, vt in Clemen. Per litteras, de præben. & conſequenter cum habeant officium clericale annexum, non poſſunt eſſe materia venalitatis, vt abundè probatum eſt ſupra, num.96.& in hoc puto ſupplendam diſtinctionem Abbatis, qui prætermiſit Clericatum, prout eam ſupplet Caietanus ſe-
139 cundum ea, quæ dicta ſunt ſupra, num.99. In ſecundo autem caſu exiſtimo veram eſſe Abbatis doctrinam, ita vt recipere pecuniam pro huiuſmodi adminiſtrationibus, & officijs temporalibus non ſit ex ſe ſimoniacum. Idque ſiue adminiſtrationes huiuſmodi ſint temporales inſtar Tutorum, & Curatorum, vt d. §. Vt autem, verſ. Illi etiam, vel Præſidentium Ciuitati Romanæ, vt in cap. Fundamenta, de elect. lib.6. Aut Præſidentium alijs Ciuitatibus, vel Vniuerſitatibus, de quibus per Hoſt. & Ioan. Andr. in c.fin. de iudic. ſiue ſint perpetuæ; nam hodie, ſicut olim, inſtituuntur Rectores perpetuò in locis talibus, vt dicit gloſſa in d.§. Vt autem in ver. Committitur. Et eſt ratio quia huiuſmodi adminiſtrationes, & officia poſſunt committi etiam laicis, vt probatur in eodem, §. Vt autem: nam poſteaquam textus prohibuit Hoſpitalia conferri Clericis ad titulum beneficij, immediatè ſubdit: [ſed eorum gubernatio viris prouidis, & idoneis, & boni teſtimonij committatur.] Vnde nec perſonæ, nec adminiſtrationes huiuſmodi ſunt per ſe ſacræ. Neque Eccleſia eas facit ſacras, & ideò talia vendere non eſt iure diuino, aut naturali prohibitum, ſed tantùm ex Conſtitutione Eccleſiæ. Et ita in effectu poſt Hugonem tenet gloſſa in c.Saluator, in ver. Iudicem, 1.qu.3. Præpoſ. in cap. Latorem, n.30. verſ. Alioquin ſequeretur, 1.qu.1. & dixi ſupra in 1.quæſt. num.21.

140 Quarto QVÆRO, verum annatæ in Romana Curia licitè exigantur, & ſine labe ſimoniæ.

Ex eo quod in præcedentibus quæſtionibus firmatum ſit accipere pecuniam pro collatione beneficij eccleſiaſtici eſſe prohibitum quia ſimoniacum, adeout hoc vitium nec ſupremæ Sedis purget auctoritas; exiſtimare quiſpiam poterit annatas in Curia Romana exigi non poſſe à prouiſis abſque ſimoniaca prauitate. Sed profectò longè diuerſa eſt cauſa annatarum; quoniam illarum exactio nullatenus fit pro ipſa collatione, ſeu prouiſione, ſed pro fructibus primi anni beneficiorum vacantium, qui pro dimidia ſpectant ad Sedem Apoſtolicam ex iuſtiſſimo titulo reſeruationis, quam Romani Pontifices pro tanti officij, laboris, & dignitatis ſuſtentatione ſibi fecerunt à tempore, cuius initij non extat memoria. Idque non tam lege poſitiua eccleſiæ, quam iure diuino, & naturali. Vnde ſolutioni annatæ, quam exigit Camera Apoſtolica non pro vllo iure ſpirituali, aut ſpiritualibus annexo, ſed pro fructibus merè temporalibus ad ſe legitimè pertinentibus, nefas eſt vllam ſimoniæ, aut turpis lucri notam ingerere, vt ſcripſi latiſſimè in cap.1. infra, Ne Præl.vic. ſuas, à num.6. vſque ad num.98. vbi de annatarum origine, natura, & iuſtitia copioſè diſſerui aduerſus aliquot Scriptores tam hæreticos, quàm Catholicos, qui in illas inuehunt, vbi etiam reſpondi ad decretum Concilij Baſilæen. ſeſſ. 21. &

ad

ad pragmaticam ſanctionem in tit. De annatis cum ſua temeraria, & ſacrilega gloſſa in ver. Annatarum, ibi videas.

141 Quintò, & vltimò QVÆRO iuxta ordinem initio propoſitum, an dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficij ſint ſimoniaci.

Et quidem in illis caſibus, in quibus etiam Papæ poteſt inuolui crimine ſimoniæ ſecundum ea, quæ dicta ſunt in 3. q. n. 53. extra dubium eſt eodem vitio inuolui ſoluentes pecuniam pro beneficij collatione. In alijs verò, in quibus Papa ſimoniam non committit, eo quod ſint ſimoniaca quia prohibita, Abb. in præall. c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 57. de præben. poſt Specul. in tit. de legat. §. Nunc breuiter, putat nihilominus eum, qui dedit pecuniam Papę, non eſſe tutum quoad Deum, & ligari Conſtitutione Papali contra ſimoniacos promulgata, licèt ipſe Papa ſua Conſtitutione non ligetur. Nec mirum eſſe vt vnus ligetur, & aliter non; quia hoc contingit propter diuerſas perſonarum qualitates;

142 nam Papa idcircò non ligatur, quia nemo poteſt ligari à ſeipſo, cum nec ſeipſum poſſit abſoluere, vt in cap. final. de Pœniten. & remiſſ. Diſcretio enim perſonarum eſſe debet inter agentem, & patientem, cum ſint correlatiua,

143 quæ in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt, vt in c. fin. de Inſtitut. in c. Debitum, de bigam. & in c. Per veſtras, de iurepatr. At ſubdito nihil obſtat quominus ligetur, cum Conſtitutio prohibens remaneat firma, nec fuerit ſublata per habentem poteſtatem illa vice diſpenſandi. Sic etiã videmus multoties in facto inſeparabili vnum peccare, & puniri, & alium non, vt in cap. In-

144 lectum, 34. qu. 1. Exemplum ponit Ioan. Andr. in reg. Cui licet, in Mercur. lib. 6. vbi format quæſtionem in his terminis, videlicet, Statuto Epiſcopi cauetur vt ludentes ad hazardum ſint ipſo iure excommunicati. Ludit Epiſcopus ſtatuti Conditor cum Titio, quæritur an vterque in excommunicationem inciderit. Et poſt multa determinat Epiſcopum non incidiſſe, ſed Titium dumtaxat, quia Epiſcopus ſua Conſtitutione adſtringi non potuit. Ita ergo in propoſito, tametſi Papa, qui ex pacto pecuniam recipit, ſimoniam non committit in his, quæ ſunt prohibita de iure poſitiuo tantùm; nihilominus pecuniam dantes à ſimoniæ labe non ſunt immunes.

145 Sed certè Abbas videtur falli, quia Papa dum facit actum prohibitum, ſuper quo poteſtatem habet diſpenſandi cum inhabili, intelligitur tacitè diſpenſare, l. Idem Vulpianus, ff. De excuſ. tutor, l. Quidam conſulebat, ff. De re iudic. l. Imperialis, verſ. Sed ſi talis, Cod. De nupt. Oldrad. conſ. 31. n. 4. Et ad hoc accedit Calder. conſ. 31. num. 3. verſ. Item quæritur, alias 8. de reſcript. Bald. conſ. 446. Recolo me conſuluiſſe, num. 7. verſ. Præterea quando Princeps, lib. 5. Innoc. & communiter DD. in c. Diuerſis fallacijs, infra, de Cleric. coniug. et hanc eſſe magis communem opinionem teſtatur Natta conſ. 402. num. 9.

146 Non ergo procedit quod dicit Abbas dantem pecuniam Papæ pro collatione beneficij ſimoniam committere, licet Papa illam non committat, eo quod Conſtitutio prohibitiua non ſit ſuſpenſa. Imò enim Papa gerendo actum, ſatis cenſetur illam ſuſpendiſſe, & cum contrahente ſecum diſpenſaſſe, cum hæc ſit natura correlatiuorum, vt conceſſo vno cenſeatur conceſſum & aliud, l. fin. C. de indict. viduit. tollen. Gemin. in c. Nos, de tempor. ordin. lib. 6. Felin. in terminis in c. 1. n. 2. verſ. In quantum Abbas, de ſimonia. Vnde quemadmodum Conſtitutio non adſtringit Papam illius conditorem; ita nec con-

147 trahentem cum ipſo. Nec vrget ſimile de Epiſcopo; quia inferior à Papa faciendo actum contrarium non cenſetur tacitè diſpenſare ſicut Papa, vt notat Innoc. in d. c. Diuerſis, & in c. Veniens, & ibi etiam Doctores, de fil. Presbyter. Vnde meritò Abbatis diſcrimen inter Papam, & Subditum refellit Præpoſitus in c. Latorem, n. 2. vet. Mihi videtur quod Panormitanus fallatur, 1. q. 1. & Felin. loc. cit.

DE PACTIS.

Cap. Accepimus.

SVMMARIVM.

1 *PActum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia non valet. & num. 12. & 14.*
2 *Dignitas eccleſiaſtica non acquiritur ſucceſſione, ſeu iure hæreditario, ſed canonica inſtitutione.*
3 *Pactum futuræ ſucceſſionis in beneficijs eccleſiaſticis votum captandæ mortis inducit.*
4 *Educari non debet apud ſubſtitutum ex fideicomiſſo is, cui per obitum ſuccedendum eſt.*
5 *Pactum de hæreditate viuentis valet, dummodo ille conſenſerit, & in conſenſu vſque ad mortem perſeuerauerit.*
6 *Pactum de ſuccedendo in beneficio non ſuſtinetur ex conceſſu beneficiati.*
7 *Succeſſio in beneficio viuentis à iure improbatur in vacatione per obitum dumtaxat, non autem per matrimonium, per ingreſſum religionis, aut per alios modos vacationis.*
8 *Pactum initum tempore prohibito non valet, licèt eius effectus conferatur in tempus permiſſum.*
9 *Citatio, quæ fit die feriato pro non feriato, non tenet.*
10 *Actus confirmari non poteſt ſi adſit inhabilitas perſonæ à principio.*
11 *Hæres poteſt inſtitui in tempus cum capere poterit.*
12 *Principium an ſit ſpectandum, vel finis.*
13 *Succeſſio in Eccleſia Dei eſt deteſtabilis, & Canonibus inimica.*
14 *Beneficium non poteſt alicui conferri ab Epiſcopo cum pacto, vt ei poſt mortem alius ſuccedat.*
15 *Prælatus non poteſt ſibi eligere Succeſſorem niſi cum authoritate Romani Pontificis.*
16 *Papa an poſſit ſibi Succeſſorem ſubſtituere. & num. ſeqq. vſque in fin.*
17 *Referuntur authores, & fundamenta pro opinione affirmatiua. & num. ſeqq. vſque ad nu. 29.*
18 *Chriſti omnis actio noſtra eſt inſtructio. Declaratur. num. 55.*
19 *Petrus Clementem ſibi Succeſſorem inſtituit. & num. 57. & ſeqq.*
20 *Clementis epiſtola 1. de eius ſubſtitutione in Papatu*

patu refertur. Illius fides expenditur. nu.59.

21 *Bonifacius II. in Concilio Romano Vigilium ſibi ſucceſſorem inſtituit.*
Sed factum illud in Synodo iterum congregata fuit ab omnibus reprobatum. num.60.

22 *Pontifices plures referuntur, qui ſucceſſores ſibi elegerunt.*
Contrarium. num.33.
Declaratur. num.61.

23 *Papa ante tranſitum ſuum poteſt cum fratribus de ſucceſſore decernere, ac deliberare.*
Declaratur. num.62.

24 *Papa poteſt ex ſpeciali gratia indulgere Epiſcopo, vt in mortis articulo ſibi ſucceſſorem deſignet. & num.63.*

25 *Adrianus I. Carolo Magno, & Leo VIII. Othoni I. dederunt poteſtatem eligendi, ſeu confirmandi Romanum Pontificem.*
Contrarium. num.64.
Declaratur. num.65.

26 *Papa poteſt Conſtitutiones facere ſuper electione Succeſſoris.*
Declaratur. num.67.

27 *Papa non prohibetur ſibi ſucceſſorem eligere niſi de iure Canonico.*
Contrarium. num.38. & ſeqq.

28 *Papa non ligatur Conſtitutionibus Prædeceſſorum etiam in generali Concilio editis.*

29 *Referuntur Authores, & fundamenta opinionis negatiuæ.*

30 *Paulus III. perſuaſus à Cardinali S. Marci vt ſibi ſucceſſorem eligeret, omninò reſpuit.*

31 *Conſtitutio à Papa, vel à Collegio Cardinalium validè fieri non poteſt, vt Romanus Pontifex poſſit ſibi ſucceſſorem inſtituere.*

32 *Papa non poteſt immutare ſtatum Eccleſiæ.*

34 *Tempore inhabili, vel habili aliquid gerere paria ſunt ſi effectus conferatur in tempus inhabile.*

35 *Potentia eius eſt, cuius eſt actus.*

36 *Papæ poteſtati repugnat poteſtas electiua Papæ.*

37 *Papa, & Epiſcopus ſe habent ad Eccleſiam ſicut vir ad vxorem ſuam.*

38 *Papa prohibetur ſibi inſtituere ſucceſſorem iure nedum Canonico, ſed etiam diuino, & naturali. & num. ſeq. vſque ad num.54.*

39 *Principis Summi inſtitutionem ſibi Deus reſeruauit.*

40 *in Electione Papæ quanta ſit virtus Spiritus ſancti.*

41 *Sanctuarium Dei iure hæreditario poſſideri non poteſt.*

42 *Petro per illa verba*, Paſces oues meas, *non fuit collata poteſtas ſibi ſucceſſorem inſtituendi.*

43 *Vicarius non poteſt ſuam poteſtatem alteri committere.*

44 *Poteſtatis defectus in agente ſemper reddit actum ipſo iure nullum.*

45 *Reditus Eccleſiarum dare conſanguineis cur grauius ſit peccatum, quam dare extraneis.*

46 *Cœci ſunt Epiſcopi erga nepotes.*

47 *Prælationem alicui conferre quia eſt conſanguineus, eſt acceptio perſonæ, quæ opponitur iuſtitiæ diſtributiuæ.*

48 *Principem oportet eſſe optimum, & perfectum virtute.*

49 *Papa qualis eligendus.*

50 *Exceptio ætatis, dummodo adſit rationis vſus, contra electum à duabus partibus, Cardinalium non admittitur.*

51 *Quæſtio de ambagibus, & ineptijs fieri non debet.*

52 *Cardinalium Collegium eſt honorabilius Eccleſiæ membrum.*
Cardinalium Collegium iure eligendi Romanum Pontificem priuari non poteſt. ibid. & nu. ſeq.

53 *Error ſtultus Ioannis Vuicleff.*

54 *Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit.*

56 *Pontificalis authoritas non à quolibet, ſed à Deo inſtituta eſt.*

57 *Petri factum ſibi Clementem ſucceſſorem ſubſtituentis non eſt trahendum ad conſequentiam.*

58 *Clemens à Petro electus renunciauit papatui, & cur.*

61 *Pontificum nullus præter Beatum Petrum, & Bonifacium II. ſibi ſucceſſorem ſubſtituit, ſed tantum deſignauit.*

63 *Alijs multa indulgemus, quæ nobis indulgere non poſſumus.*

64 *Cap. Adrianus, & cap. In Synodo, 63. diſtin. authoritas, & fides expenditur.*

65 *Papa non poteſt alteri tribuere facultatem eligendi Romanum Pontificem.*

66 *Nemo poteſt per alium facere quod per ſeipſum facere non poteſt.*

68 *Leges prohibitiuæ ſeruntur ab Eccleſia etiam de his, quæ lege diuina damnantur.*

69 *Paſtore aliquandiù carere minus malum eſt, quàm diſcolum, ſtultum, & malum habere.*

1 ACCEPIMVS. Non valet pactum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia. Hoc dicit: Prima pars narrat exceſſum, quem ſecunda præcipit corrigi, ibi, *Verum*.

Nota primò, pactum futuræ ſucceſſionis in beneficijs eccleſiaſticis non valere, vt hic eſt caſus ſecundum Ioan. Andr. Bald. Bellam. Cardin. & omnes. Exemplificat Petrus de Sampſone in Eccleſia ære alieno grauata, quam ſe non locuples volebat recipere exonerandam, eo tamen pacto vt nepos in illa ſibi ſuccederet: & ſequitur Ioan. Andr. num. 1. in ver. Alij, Bellam. in princ.
2 in eod. ver. & Butr. num. 1. Quod duplicem habet rationem. Prima ratio eſt, quia eccleſiaſtica dignitas non acquiritur ſucceſſione, ſeu iure hæreditario, ſed Canonica inſtitutione, c. Apoſtolica, 9. quæſt. 1. & cap Ad extirpandos, ſupra de fil. Presbyt. & hic notant Butr. in 3. notab. &
3 Imol. num. 1. Altera ratio eſt, quia huiuſmodi pactum inducit votum captandæ mortis, vt l. De fideicommiſſo, C. De tranſact. & l. fin. C. De pact. vbi dicitur: omnes huiuſmodi pactiones odioſæ eſſe videntur, & plenæ triſtiſſimi, & periculoſi euentus cap. Nulla, infr. de conceſſ. præben. ibi, [ne deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum] cap. Deteſtanda, eod. tit. lib. 6. ibi, [alienæ mortis votum ingeritur, & Eccleſijs, & Prælatis, ac perſonis eccleſiaſticis grauamina plurima inferuntur] & cap. Ne captandę, eod. tit. & libr. Nefas autem eſt alicuius mortem ſperare, l. Inter ſtipulantem, §. Sacram, ff. De verb. obligat. l. Pater Seuerinam, §. Socius, ff. De condit. & demonſtr. vbi dicit gloſſa, Mulieres multum gaudere de morte maritorum. Bald. hic nu. 2.

&

& ob hanc rationem leges ciuiles ſanxerunt, vt quamuis poſſit quis habere ſpem ſuccedendi ex fideicommiſſo eo quod illa non ſit hereditas viuentis, ſed defuncti, vt c. Raynutius, infr. de teſtam. tamen apud ſubſtitutum morari non debeat is, cui per obitum ſuccedendum eſt, vt l. vlt. C. Vbi pupill. educar. deb. & hic notat Petr. de
5 Anchar. num. 2. verſ. Ex fideicommiſſo. Non obſtat quod valeat pactum de hereditate viuentis, dummodo ille conſenſerit, & in conſenſu vſque ad mortem perſeuerauerit, vt l. fin. C. De
6 pact. Quoniam reſpondetur ſpeciale eſſe in beneficijs eccleſiaſticis, vt quoad hoc conſenſus beneficiati nihil operetur. Et eſt ratio ſpecialitatis, quia non ſpectat ad eum dare ſucceſſorem in beneficio, d. cap. Deteſtanda, de conceſſ. præb. lib. 6. & notat gloſ. in d. c. Nulla, in ver. Condemnare, infr. eod. tit. Ioan. Andr. hic num. 2. Bellam. in princ. in 1. oppoſ. Butr. n. 6. & Card. n. 2. in 1. oppoſ.

7 Porrò cum hæc ratio captandæ mortis alienę in hac materia ſucceſſionis in beneficijs eccleſiaſticis ſit præcipua, ex hoc notabiliter infero vt ſucceſſio huiuſmodi à ſacris Canonibus non improbetur niſi in vacatione per obitum eius, cui ſucceditur in beneficio. Secus ſi vacatio contingat per alium caſum, quam mortis, puta per contractum matrimonij, per promotionem, vel aſſecutionem incompatibilis, aut per ingreſſum religionis, quia in his caſibus Papa poteſt facere prout quotidie facit gratias de beneficijs viuentium, cum ceſſet ratio ante dicta, vt ex ſtylo Cancellariæ excipitur in litteris caſus vacationis per mortem. Ita poſt Collectar. notat hic Bellam. n. 4. in 4. quæſt.

8 Secundò nota ex hac Decretali ſecundum Petr. de Anchar. in 1. notab. & Ioan. de Anan.
9 num. 1. pactum initum tempore prohibito non valere, licèt eius effectus conferatur in tempus permiſſum, inſtar citationis, quæ fit die feriato pro non feriato, quæ ſimiliter non valet, vt notat Bart. & Doctores in l. 1. §. Nunciatio, ff. De nou. oper. nunc. Canoniſtæ in c. fin. infra, de fer. & eſt opinio vera, & communis, vt per Lanfranc. de Oriano in repet. c. Quoniam contra,
10 §. Citationis, verſ. Tandem quæritur, de probat. Similis regula habetur in l. Si minor. ff. de ſeru. export. vbi actus confirmari non poteſt ſi adſit inhabilitas perſonæ à principio, licèt conferatur in tempus permiſſum, & ita ibi eſt caſus
11 ſecundum Bald. Sed contraria regula habetur in l. In tempus, ff. De hæred. inſtit. vbi patet poſſe inſtitui hæredem in tempus cum capere pote-
12 rit. Materia eſt brochardica, ſed dici poteſt in caſu huius cap. Canonem reſiſtere à principio ex iuſta cauſa vt vitetur votum captandæ mortis, & ideo pactum non ſubſiſtere licèt effectus conferatur in tempus habile, ſecundum Anchar. & & Ioan. de Anan. locis citatis. Vel dic in vltimis voluntatibus, quæ morte confirmantur, finem eſſe attendendum, & ita procedit textus in d. l. In tempus. In pactis verò, & vbi agitur de viribus contractus, ſpectandum eſſe initium, vt in d. l. Si minor, & ita declarat Henric. Boich. in c. Dudum, il primo, num. 14. verſ. Si quæratur, de viribus, relictorum, & num. 21. verſ. Si de viribus contractus, ſupra de elect. & ibi plenè videas de hoc brocardo, vtrum initium ſit ſpectandum, an non vbi materiam, à num. 7. ferè per nouem columnas luculenter examinat. Plura etiam in propoſito cumulat Euerard. in ſua Centuria legali in loco, à virtute finis; & adde Abb. in cap. De vxore, num. 2. & 4. infra, de ſepultur.

13 Tertiò nota ſucceſſionem in Eccleſia Dei non eſſe aliquatenus tolerandam, quia eſt iniqua, deteſtabilis, & ſacris Canonibus inimica, vt dicitur in textu. Canones autem eam improbantes allegantur hic in gloſ. ult. Non obſtat, cap. Petiiſti, 7. qu. 1. quia ibi fuit ſpecialis indulgentia Papæ, vt hic notat Hoſt. num. 2. in ver. Omninò friuolas, Bellam. in princ. verſ. Non obſtat, Butr. num. 8. & Io. Andr. in fin. dicens idem tenere Goffred. Tancred. & Hoſtien. in cap. Conſtitutus, infra, de conceſſ. præb. & eodem modo reſpondet Hoſt. hic num. 2. ad cap. Conſtitutus, infr. eod. tit. Vel dic melius illum textum non obſtare, quia loquitur de poteſtate conferendi primum vacaturum, hic vero de pacto ſuccedendi, ſecundum Anton. de Butr. num. 8. verſ. Oppono ad idem, & Card. num. 2. in 2. oppoſit. Verbaliter ſolue, vt hic per Cardin.

14 Vltimo nota Epiſcopum non poſſe eccleſiam alicui conferre cum pacto, vt ei poſt mortem alius ſuccedat Butr. hic in 4. notab. Quod ſecundum Abbatem facit ad quæſtionem, numquid
15 Prælatus poſſit ſibi eligere ſucceſſorem, & concluditur non poſſe, c. Epiſcopo non, ac ferè per tot, 8. q. 1. niſi cum authoritate Papæ, vt probat text. in d. c. Petiiſti, 7. q. 1. vbi hæc facultas ſucceſſorem ſibi eligendi in mortis articulo tribuitur à Papa Archiepiſcopo Moguntino ex ſpeciali gratia; ſed de intellectu illius textus vide, quod ſcripſi in cap. Nulla, n. 48. & 49. & 78. inf. de conceſſ. præb.

16 QVÆRO, An Papa poſſit ſibi ſucceſſorem ſubſtituere.

17 In partem affirmatiuam inclinat Petrus Epiſcopus Brixien. in ſuo magno Repertorio in ver. Papa, vbi relata opinione gloſſæ, in c. Apoſtolica, 8. qu. 1. ſentientis Papam non poſſe ſibi eligere ſucceſſorem: fortè, inquit, hoc non eſt verum, quia hoc tantùm videtur prohibitum de iure poſitiuo, contra quod Papa poteſt diſpenſare, ſed tandem cogitandum relinquit. Hanc tamen opinionem ſuſtineri poſſe in via diſputatiua, & de poteſtate abſoluta, firmat Dec. in c. Licet de vitanda, num. 8. verſ. Sed tamen diſputatiuè, ſupra de elect. & ex Theologis eam ſequuntur Victor. in relect. de poteſt. eccleſ. q. 2. num. 23. Martin. Ledeſm. 2. 4. q. 20. concluſ. 2. cum duab. ſeqq. pag. 313. Suar. de fide, tract. 1. ſect. 4. num. 16. & Gabr. Vaſq. tom. 3. in 3. part. diſp. 244. c. 3. à n. 2.

18 Pro qua affertur primò exemplum Chriſti Domini, qui ſuo arbitrio Petrum ſibi ſucceſſorem inſtituit cum poſt reſurrectionem dixit ei Io. 21. *Paſce oues meas*, c. Significaſti, & ibi gloſ. in ver. Paſce, Abb. & Dec. ambo in 3. notab. ſupra de elect. Ergo idipſum licebit Romanis Pontificibus, qui vices Chriſti gerunt, c. Ad Apoſtolicæ, §. Nos itaque, de re iudic. lib. 6. quia omnis Chriſti actio noſtra eſt inſtructio, d. cap. Significaſti. Quo argumento vtitur Dec. in d. c. Licet, num. 7.

19 Secundò ad hanc partem inducitur text. in

cap. Si Petrus, 8. qu. 1. vbi refertur B. Petrum Apoſtolorum Principem ſibi elegiſſe ſucceſſo-
20 rem Sanctum Clementem. Quod ipſemet Clemés atteſtatur in epiſtola prima ad Iacobum fratrem Domini dicens: [Simon Petrus in ipſis diebus, quibus vitæ finem ſibi præſentit, apprehenſa manu mea repente conſurgens, in auribus totius eccleſiæ hæc protulit verba: Clementem hunc Epiſcopum vobis ordino, cui ſoli meæ prædicationis, & doctrinæ Cathedram trado:] vt refertur in c. Vnde, ead. cau,& quæſt.& latius in eadem Epiſtola, quæ habetur integra tom. 1. Concilior.par.1. fol.27. col.1.Hoc autem Petrus vtique non feciſſet, ſi iure diuino, & Chriſti inſtitutione prohibitum extitiſſet, c. Sunt quidam, 25. q. 1.

21 Tertiò ad idem affertur decretum, quo Bonifacius II. in Concilio Romano I. Vigilium Diaconum ſibi ſucceſſorem delegit anno Chriſti 531. Cum enim Gothorum Reges impiè ſibi vſurpaſſent electionem Romani Pontificis, Bonifacius eccleſiæ conſultum putauit, vt nullo relicto Sedis vacantis loco, ſucceſſorem ſibi conſtitueret. Cuius rei meminit Anaſtaſius Bibliothecarius in vita ipſius Bonifacij: & habetur tom. 2. Concil. par. 1. fol.643. col.2. & fol.646. col.3. in hæc verba: [Hic (ſcilicet Bonifacius) congregauit Synodum in Baſilica Beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, vt ſibi ſucceſſorem ordinaret. Quo cõſtituto cum chirographis Sacerdotum, & iureiurando ante confeſſionem B. Apoſtoli Petri in Diaconem Vigilium conſti-
22 tuit.] Hæc ibi: nec deſunt alia exempla his ſimilia: nam Gregorius VII. miraculis clarus Salerni ante tertiam diem ſui obitus rogatus ab Epiſcopis, & Cardinalibus, qui tunc aderant, vt de Romanæ ſedis poſt obitum ſuum ordinatione iuberet, hortatus eſt vt Deſiderium Pontificem facerent, aut Origenem Lugdunenſem Archiepiſcopum, aut Othonem Hoſtienſem Epiſcopum. Sicque poſt eius mortem electus fuit à Cardinalibus ipſe Deſiderius, & Victor III. vocatus. Et ſubinde idem Victor graui dyſenteriæ morbi laborans, conuocatis ad ſe Epiſcopos, & Cardinalibus iuſſit, vt iuxta Gregorij Papæ voluntatem Othonem Hoſtienſem Epiſcopum eligerent, quem manu apprehenſum cæteris Epiſcopis tradidit dicens: [Accipite eum, & in Romana ſede Locate.] Rem vt præfertur in Synodo geſtam refert Leo Hoſtienſis, lib.3. c.71. & habetur tom 3. Concilior. par. 2. fol.406. col.4. littera F. Itaque Gregorij tempore de conſenſu Patrum aſtantium ſtatutum fuit, vt vnuſquiſque ante mortem eligeret ſibi ſucceſſorem, prout Gregorius anno 1085. elegit Victorem III. Victor III. Vrbanum II. anno 1086. Vrbanus II. Paſchalem II. anno 1099. lege Cardin. Baron. ad annum Chriſtum 1085. fol. 188. & ad annum 1087.

23 Quartò ad hanc partem inducitur textus in c. Si tranſitus, 79. diſt. vbi innuitur Papam poſſe ante tranſitum ſuum de ſucceſſore decernere, & deliberare. Videtur enim huiuſmodi decretum & deliberatio habere in Summo Pontifice vim Canonicæ inſtitutionis, arg. l. Quoniam, C. De teſtam.

24 Quintò inducitur textus in c. Petiſti, 7. q. 1. vbi patet Papam poſſe hanc facultatem ſibi eligendi ſucceſſorem alteri tribuere, prout ibi Zacharias Papa illam attribuit Archiepiſcopo Maguntino. Ergo etiam poterit ipſe ſibi eligere, c. Poteſt quis, cap. Qui facit, & c. Nemo poteſt, de reg. iur. lib. 6.

25 Sextò ad idem inducitur c. Adrianus, il ſecondo, 63. diſt. vbi expreſſum eſt hanc poteſtatem ſubrogandi ſucceſſorem in locum Romani Pontificis prædefuncti ab Hadriano I. attributam fuiſſe Carolo Magno in Synodo Romana: & Bullam huius conceſſionis aſſeruatam fuiſſe Pariſijs inter præcipuos Regni Theſauros teſtâtur gloſſ. pragmat. ſanction. in tit. de annat. in ver. Regalia, & Gulielm. de Benedic. in repet. c. Raynutius, in ver. Et vxorem, num. 367. de teſtam. in antiq. impreſſ. & in nouis eod. ver. num. 61. Similem conceſſionem fecit Leo VIII. Othoni I. vt in cap. In Synodo, ead. diſt. Hanc autem poteſtatem eligendi Papam vtique non potuiſſent Romani Antiſtites Imperatoribus tribuere ſi eam non haberent, cum nemo poſſit dare quod non habet: dicit textus in c. Quomodo, de conſecr. diſt.4. in c. Daibertum, ibi, Qui nihil habuit, nihil dare potuit, 1. qu. 7. & in c. Quod autem, de iurepatr. Ad idem c. Nemo poteſt, de reg. iur. lib. 6. Quod ſi huiuſmodi poteſtatem Pontifices exercuerunt per Imperatores laicos, longè magis eam poterunt per ſe ipſos exercere, arg. c. vlt. §. Is autem, ſupra de off. deleg. facit regula Sexti, qui in ius, & c. Cum contra, de pignor.

26 Septimò allegantur cap. In nomine Domini, 23. diſt. c. Licet de vitanda, ſupra de elect. quæ probant Papam poſſe conſtitutiones facere circa electionem ſui ſucceſſoris. Quod hodie apertius conſtat ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit. Æterni Patris filius, in qua præſcribitur noua forma electionis Papæ. Quod igitur eis permittitur per viam legis vniuerſalis, debet etiam cenſeri permiſſum per viam ſpecialis ordinationis, ſeu inſtitutionis, arg. c. Priuilegia, 3. diſt. & eorum, quę not. gl. in c. 1. in ver. Noſcatur, de conſtit. lib. 6.

27 Vltimò hæc prohibitio ſibi eligendi ſucceſſorem in Principatu eccleſiaſtico videtur eſſe tantùm de iure poſitiuo, & ex Conſtitutione eccleſiæ, vt innuitur in c. Apoſtolica, §. His omnibus, 8. q. 1. vbi Gratianus dicit factum B. Petri poſſe in argumentũ aſſumi ab illis, qui tales ſibi eligerent ſucceſſorẽ qualẽ ſibi B. Petr. elegit, ſcil. S. Clementem. Verum quia officium non vitæ, ſed ſanguini deferri cæpit, ideò ſtatutum eſt, ne quiſquam ſui officij ſibi quærat ſucceſſorem. Ex quo, §. Decius, in c. Licet de vitanda, nu.8. de elect. deſumit in primitiua eccleſia permiſſum fuiſſe, vt Papa poſſet ſibi ſucceſſorem eligere, ſed poſtea hoc fuiſſe prohibitum ex Conſtitutione eccleſię, quia ceſſat ratio, quæ vigebat in Petro. Idem innuit textus in cap. Moyſes, 8. q. 1. vbi dicitur Moyſes potuiſſe ſucceſſores Principatus filios ſuos facere, & poſteris propriam relinquere dignitatem: ſicut Dauid Salomonem ſibi ſucceſſorem inſtituit, vt ibi notat gloſſ. in ver. Non ſanguini. Ad idem textus in c. Si tranſitus, 89. diſt. vbi Symmachus Papa in Synodo Romana prima c. 4. Si tranſitus, inquit, Papæ inopinatus euenerit, vt de ſui ſucceſſoris electione non poſſit ante decernere; Pondera quia textus non dicit, non poteſt, ſed non poſſit: &

ſic non declarat ius vetus, ſed ius nouum
28 inducit in futurum. Papa autem non ligatur Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum etiam in generali Concilio editis, vt eſt textus apertus in cap. Innotuit, ſupr. de elect. cum ſit ſupra omne ius humanum poſitiuum, c. Propoſuit, infra de conceſſ. præb. & fuſius dixi in c. Conculcationibus, num. 25. de Cler. ægrot. & in his terminis notat Dec. in d. c. Licet, n.8.

Addit Victoria ſupracitatus de poteſt. eccleſ. relect. 2. qu. 2. num. 23. multa inconuenientia euitari per huiuſmodi electionem. Tum quia eccleſia numquam vacaret, ſed ſuo orbata Paſtore illico prouideretur. Tum quia ſchiſmata, ambitiones, contentiones, & cætera mala ceſſarent.

29 Sed præmiſſis minime obſtantibus ſine trepidatione tenenda eſt hæc concluſio, videlicet Papa nullatenus poteſt ſibi ſucceſſorem eligere, ac ſi eligat, irrita eſt electio. Ita gloſ. in c. Apoſtolica, §. His omnibus, in ver. Beatus, 8.q.1. quã ſequuntur omnes teſte Felino in c. 1. ſub n. 23. col. 5. verſ. Fallit quarto, ſupra, de conſtit. Item gloſſa in cap. Si tranſitus, in ver. Non poſſit, & ibi etiam Archidiac. Bellam. Gemin. & Præpoſ. 79. diſt. Ioan. de Lignano in Clem. Ne Romani, de elect. Abb. in rubr. infra, de teſtam. num. 2. verſ. Hinc dixit gloſſa, & idem Abb. hic num. 2. vbi teſtatur hanc eſſe communem concluſionem. Doctores in c. Licet de vitanda, ſupra, de elect. & ibi in ſpecie Ioan. Andr. num. 15. Butr. n. 3. & num. 21. Cardin. num. 9. in 6. quæſt. Abbas, qui ſimiliter hanc dicit communem n. 2. & poſt eum Dec. num. 7. verſ. His tamen non obſtantibus, &
30 num. 8. vbi Syluester Aldobrand. in addit. in ver. Communiter, plures alios adducit, & refert Paulum III. perſuaſum à Cardinali S. Marci, qui fuit Franciſcus Piſanus Venetus Epiſcopus Patauinus, vt ſibi ſucceſſorem eligeret, omninò reſpuiſſe. Idem firmat Iaſ. in rubr. C. Qui teſtam. facer. poſſ. num. 3. Ioan. à Capiſtrano de poteſt Papæ, n. 2. inter tract. commun. tom. 13. fol. 32. Cardinal. Iacobat. de Concil. lib. 10. art. 7. in ſolutione vndecimi argumenti fol. 34. Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 2. art. 3. in corp.
31 Cardin. Turrecrem. in ſumma de eccleſ. lib. 1. c. 13. & lib. 2. c. 51. & in d. c. Si tranſitus, nu. 1. 79. diſt. Cardin. Zabarel. in dict. Clem. Ne Romani, in 5. quæſtione num. 5. de elect. qui tres poſteriores affirmant nec poſſe fieri ſtatutum, quod ſit validum, vt Papa poſſit ſibi ſucceſſorem ſubſtituere. Martin. Lauden. de Cardin. qu. 39. inter tract. commun. tomo 14. fol. 62. vbi ampliat id Papæ non licere etiamſi Collegium Cardinalium id ſtatueret. Quod etiã tenent Bertach. de Epiſc. in 4. ſeu 40. quæſt. tertiæ partis lib. 1. & Hieron. Manfred. de Cardin. deciſ. 15. tom. 13. tract. part. 2. fol. 86. Eidem ſententiæ adhærent ex Theologis Petr. de Palud. de poteſt. eccleſ. lib. 5. Cardin. Caiet. opuſc. tom. 1. tract. 2. de poteſt. Papæ, & Concil. Apolog. 2. c. 22. Syluest. in ver. Excommunicatio nono, n. 3. Greg. de Valen. tomo 3. diſp. 10. quæſt. 3. de ſtatu Epiſc. punct. 3. §. Quarta Aſſertio, & paſſim moderni, quibus adde Cardin. Baron. ad annum Chriſti 11. fol. 188.

Pro hac concluſione quam plura adduci poſſent, ſed præcipua fundamenta ſunt quinque.

32 Primum fundamentum deducitur ex gloſſis ſupracitatis, videlicet, quia ſi liceret Romanis Pontificibus ſibi inſtituere ſucceſſores, hoc eſſet immutare ſtatum eccleſiæ, quod non licet Papæ, per ea, quæ ſcribit B. Leo in c. Ad perpetuam, 25. quæſt. 1. & facit ſingulare dictum Innocentij in c. Quanto, ad fin. verſ. Si Papa talia faceret, de conſuet. quem referunt, & ſequuntur Oldrad. conſ. 62. incip. Et circa, nu. 2. verſ. Et hoc eſſet mutare generalem ſtatum eccleſiæ. Abb. in c. 1. in 2. notab. de Cler. ægrot. & in c. Cum parati, num. 9. de appellat. Roman. conſ. 483. Dubitatur primò, num. 23. & Felin. in c. Quæ in
33 eccleſiarũ, verſ. Limita tertiò, de conſtit. Quando quidem ab Aduentu Chriſti ad hæc vſque tempora nemo vnquam ad Apoſtolatus apicem euectus eſt niſi per electionem, vt tradit Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. q. 2. art. 2. Ad exempla verò B. Petri, & aliorum Pontificum, qui dicuntur ſibi ſucceſſorem delegiſſe, reſpondebitur inf. n. 57. & 61.

34 Secundum fundamentum eſt, cui innituntur gloſſæ, & plerique ex Canoniſtis præcitatis, videlicet, quia inſtitutio, ſeu electio ſucceſſoris confertur à Papa in tempus, in quo ipſe non eſt amplius Papa, & conſequenter non valet ex defectu poteſtatis, vt probat textus in l. Eum qui, ff. De iuriſd. omn. iudic. nam, vt inquit, Abb. hic nu. 2. quemadmodum Papa non poſſet tunc temporis huiuſmodi electionem facere, ita nec modo; quia paria ſunt aliquid gerere tempore inhabili, vel tempore habili, ſi effectus conferatur in tempus inhabile, vt l. Quod ſponſæ, C. de donat. ante nupt. & facit c. De vxore, infra, de ſepult. & idem in caſu controuerſo, vt dixi ſupra in 2. notab.

35 Tertium fundamentum eſt acutiſſimi Caietani loco ſupracitato num. 31. quia ſcilicet eius eſt potentia, cuius eſt actus. Ariſt. de ſomno, &
36 Vigil. Sed actus electionis Papæ ſimpliciter, & abſolutè non eſt Papæ. Ad hoc c. In ſcripturis, 8. q. 1. & c. fin. de inſtit. Ergo poteſtas electiua Papæ non conuenit formaliter Papæ quia poteſtas electiua Papæ eſt actus, qui facit Papã quantum ex ſe eſt. Ergo repugnat poteſtati electiuæ, vt præſupponat tunc Papam, cum id quod fit, non ſit: ſi enim eſſet, non fieret.

37 Quartum fundamentum eſt, quia ita ſe habet Papa, & Epiſcopus ad eccleſiam, ſicut ſe habet vir ad vxorem ſuam c. Sicut vir, 7. q. 1. c. Sicut viri, 40. diſt. Sed vir licèt ſit caput Vxoris, 1. ad Corinth. 6. non tamen poteſt vxori ſuæ alium virum relinquere, quia eo mortuo ab illius legibus eſt ſoluta, 1. ad Corinth. 8. Ergo nec Papa licèt ſit caput Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, c. Ita Dominus, 19. diſt. poteſt eidem eccleſiæ alium ſponſum relinquere, cum eo mortuo ſpirituale coniugium ſit ſolutum, & eccleſia remaneat viduata, cap. Ne pro defectu, & c. Quia propter, de elect. gloſ. vn. in c. Nullus, il ſecondo, & ibi Turrecr. n. 6. 79. diſt.

38 Quintum, & vltimum fundamentum eſt, quia hæc poteſtas ſibi ſubrogandi ſucceſſorem non ſolum eſt contra ius Canonicum, vt oſtenſum eſt ſupra in vlt. argum. contrario n. 27. & habetur in c. Epiſcopo non, & quaſi per totum, 8. q. 1. ſed etiam aduerſari videtur iuri diuino, & naturali, ad quod non pertinet diſpenſatio, c. Sunt

qui-

quidam, 25. q. 1. & 5. diſt. in ſumma, §. Ius naturale. S.Thom.quodl. 9. art. 15. Id autem ſuadetur ex infraſcriptis. Et primò quia etſi Deus
39 dederit poteſtatem populo eligendi Principes inferiores, vt Exodi 18 *Prouide de omni plebe viros ſapientes*, &c. Numer. 11. *Congrega mihi ſeptuaginta viros de Senioribus Iſrael*, & Deut. 1. *Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros, &c.* tamen vt inquit S. Thom. in 1. 2. qu. 105. art. 1. ad 1. [Inſtitutionem ſummi Principis Dominus ſibi reſeruauit; & hoc eſt quod Moyſes petijt. Numer. 27. *Prouideat Dominus Deus Spirituum omnis carnis, hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc*: & ſic ex Dei ordinatione inſtitutus eſt Ioſue in Principatu poſt Moyſem, & de ſingulis Iudicibus, qui poſt Ioſue fuerunt legitur quod Deus ſuſcitauit Populo Saluatorem, & quod Spiritus Domini fuit in eis, vt patet Deuter. 17. *Eum conſtitues Regem, quem Dominus Deus tuus elegerit.*] Hæc S.Thom. Tranſlato autem Sacerdotio neceſſe eſt vt legis tranſlatio fiat ad Hebræos 7. c. Tranſlato, ſupra de conſtit. Vnde quæ dicta ſunt in lege Veteri de Moyſe, qui erat ſummus Sacerdos, vt c. Sacroſancta, 22. diſt. poſt legem Euangelicam ad Pontificem Maximum referenda eſſe, ſatis conſtat ex c. Electionem, 79. diſt. vbi Anacletus Papa, *electionem*, inquit, *Summorum Sacerdotum ſibi Dominus reſeruauit*. Alia littera habet, *Summorum Pontificum*, vt etiam innuit Gratiani rubrica ibi, *Præpoſita*: & de Summo Pontifice authoritatem illam intelligit Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 2. art. 2. verſ. In contrarium, & ita per illum textum Cardin. Turrecrem. in ſumma, de eccleſ. lib. 2. c. 51. verſ. Septimò, [de iure, inquit, naturali, & quaſi diuino videtur eſſe vt Papa non faciat ſibi ſucceſſorem; nec poſt mortem, nec poſt reſignationem, quando non præeſt; licèt quamdiu viuit, poſſit loco ſui ponere Legatos, & Vicarios vbi vult, & ſicut vult.] Hæc ille. Id ipſum colligitur ex c. Si ergo, 8. q. 1. vbi relato exemplo ipſius Moyſis, qui non permiſit iudicio ſuo electionem ſucceſſoris in Principatu, ſed electus fuit extraneus ex alia Tribu, ſcilicet Ioſue filius Naue, quem Dominus ordinauit, dicit textus: Nulla hic populi acclamatio, nulla conſanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio eſt: & mox exemplo huiuſmodi ad ſummum Sacerdotium tranſlato, ſubijcit: [Propinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hæreditas; gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit.] & concordat cap. Moyſes, ead. cau. & quæſt. Vnde gloſ. prima in c. Si tranſitus, 79. diſt. dicit Papam non poſſe ſibi ſubſtituere ſucceſſorem, quia nec Moyſes id potuit: & allegat d. c. Moyſes.

40 Sed obijcies: Si electionem Summi Principis ſibi Dominus reſeruauit, Ergo nec Cardinalibus licebit eligere Apoſtolicum. Reſpondeo, Deus eſt, qui eligit, & Cardinales ſunt Miniſtri, ac veluti inſtrumenta diuinæ voluntatis, vt in c. Valentianus, 63. diſt. & in c. Licet, 8. q. 1. c. Vbi periculum, §. Cæterum, ibi, Vt eorum miniſterium, de elect. lib. 6. etiamſi malus eligeretur, quod eſt mirabile. vt in c. Audacter, ead. cau. & quæſt. de qua voluntate tametſi non appareat per ſigna exteriora, vt olim per Columbam, c. Statuimus, §. His omnibus: & ibi Archid. n. 3. 61. diſt. tamen inuiſibiliter operatur Spiritus ſanctus, qui non datur niſi Congregatis, c. Audiuimus, §. Sin autem, 24. q. 1. & c. Cum eccleſia Sutrina, & ibi gloſ. 1. infra, de cau. poſſeſſ. & propriet. Vnde Auguſt. Triumph. de poteſt. eccleſ. q. 3. art. 11. in reſponſione ad primum, ſic ait: [Cooperatores Dei ſumus, & ideò ſemper non eſt expectanda vocaliter terminatio diuinæ ſententiæ; ſed illum eligit Deus, quem eligit charitas eccleſiæ, & communis conſenſus eligentium, ſicut dicit Auguſt. ad Hebr. 5.] Hæc ille. Cuius rei efficax argumentum eſt, quod cum inſtat tempus electioni Diuinitus præfinitum; electores ſuperna quadam vi ſentiunt ſe rapi ad coeligendum ad eò vt interdum de ſeipſis mirati fuerint quod in talem electum conſenſerint. Et fama eſt recolendæ memoriæ Federicum Cardinalem Borromæum è Conclaui exeuntem prorupiſſe in hæc verba: [Huc ingrediantur qui negant Spiritum ſanctum, & fient credentes.]

41 Secundò idem ſuadetur, quia Sanctuarium Dei iure hæreditario poſſideri non poteſt, c. Conſuluit, infra, de iurepatr. c. Ad hæc, de decim. c. Plerique, & c. Apoſtolica, 8. q. 1. & turpe eſt, & diuini plenum animaduerſione iudicij ſi locum in eccleſia Dei futuræ ſucceſſionis expectatio habeat, dicit Canon Lateranen. Concilij in c. 2. inf. de conceſſ. præb.

42 Tertiò idem ſuadetur, quia Dominus Pontificiam poteſtatem contulit Petro per illa verba, *Paſce oues meas*, Ioan. 21. & dictum eſt ſupra in primo argumento contrario nu. 18. Huiuſmodi autem verba cum ſint perſonaliſſima, vt per Caietan. in 2. 2. q. 185. art. 5. vtique non includunt facultatem ſibi eligendi ſucceſſores: aliud
43 enim eſt Paſcere, aliud ſucceſſorem ſibi eligere, qui paſcat. ad hoc textus optimus in l. Inter artifices, ff. De ſolut. & facit quod notat S.Thom. quodl. 12. art. 31. in corp. vbi docet Vicarium non poſſe totam ſuam poteſtatem alteri committere. De quo eſt textus in c. Clericos, ſupra, de offic. Vicarij: dicens hoc eſſe ſatis abſonum, & abſurdum. Ergo hic actus inſtituendi ſucceſſorem eſt extra poteſtatem Petro, & in eius per-
44 ſona Romanis Pontificibus attributam; & ſic non valet, quia defectus poteſtatis in agente ſemper reddit actum ipſo iure nullum, c. P. & G. & ibi Doctores, ſupra, de offic. deleg. Pulchrè Bald. conſ. 326. num. 2. verſ. Quod primum, lib. 1.

45 Quartò ſi eſſet aperta hæc via ſubrogandi ſibi ſucceſſorem in Papatu, verendum eſſet ne communiter ſubſtituerentur nepotes, & conſanguinei, per ea, quæ habentur in c. Peruenit, iuncta gloſ. 1. q. 3. Nam textus dicit grauius eſſe iura, & reditus eccleſiarum dare conſanguineis, quam extraneis, gloſ. ibi in ver. Grauius, opponit quod imò minus peccatum ſit dare conſanguineo, cap. Non ſatis, 86. diſt. hæc eſt enim ordinata charitas, & dat duas ſolutiones. Prima eſt, quia tradendo conſanguineis enormiter lædunt eccleſiam; & ideò dicit textus, peius eſt conſanguineis dare, ideſt inde grauiorem læſionem ſentit eccleſia: & eſt ſimile in c. Latorem, 33. quæſt. 2.
46 Secunda ſolutio eſt, quod verbum, grauius, exponatur, ideſt communius, c. Quid in omnibus, 32. q. 7. Quia, vt gloſſa inquit, cæci ſunt Epiſcopi

erga

erga Nepotes, c. Dilectiſſimi, 8. quæſt. 2. Vnde tantus impetus in eos omnia fundendi fuit refrænandus, vt in alio caſu dicit l. Nec in ea, ff Ad leg. Iul. de adulter. Ad hoc Concilium Tridentinum cap. 1. ſeſſ. 25. ibi [affectum erga nepotes deponant, vnde tot malorum in eccleſia Seminarium extat.] Si igitur ex textu, & gloſſa Prælati erga nepotes grauius peccant, quia enormiter lædunt eccleſias cum facultates illarum profuſius effundant; idque communiter, quia cæci ſunt, & impetu quodam erga illos feruntur: quis ſperet humanum affectum à carne, & ſanguine tam abſtinentem fore, vt poſſit nepoti ſuo ſupremum principatum poſt ſe relinquere, & non faciat? Atque ita ſummum Sacerdotium non pro meritis, & dignitate, ſed affectu carnis quaſi patrimonium transmittere-
47 tur in poſteros. Et tamen, vt inquit S. Thom. in 2. 2. q. 63. art. 1. in corp. [Si aliquis promoueat aliquem ad Prælationem, quia eſt conſanguineus, eſt acceptio perſonæ, quæ opponitur iuſtitiæ diſtributiuæ; & conſanguinitas facit eum dignum, ad hoc vt inſtituatur hæres patrimonij, non autem ad hoc vt conferatur ei Prælatio ec-
48 cleſiaſtica.] Hæc ille. Hoc autem eſſe contra dictamen iuris naturalis, inde percipitur, quod qui præeſſe debet multitudini, & illam regere, melior cæteris eſt eligendus. Idque bruta ipſa nos docuerunt, vt Apes, & Grues, c. In Apibus, 7. quæſt. 1. Vnde Regum 4. ſcriptum eſt, *Eligite meliorem, & eum ponite ſuper ſolium patris ſui:* &
49 3. Ethic. dicitur: [Oportet principem eſſe optimum, & perfectum virtute.] Quod potiſſimum procedit in Papa, qui eſt caput omnium fidelium, c. In nouo, 21. diſt. & cap. Sacroſancta, 22. diſt. Is enim proculdubio eligendus qui præſtantior eſt, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, dicit textus in c. Licet, 8. q. 1. Vnde Gregorius X. in Concilio Lugdunenſi ſerio obteſtatur Cardinales vt penſent attentiùs quid eis imminet cum agitur de creatione Vicarij Ieſu Chriſti, Succeſſoris Petri, Rectoris vniuerſalis eccleſiæ, Gregis Dominici Directoris, vt eorum miniſterio acceleretur vtilis & pernecceſſaria totius mundi prouiſio: refertur in cap. Vbi periculum, §. Cæterum, de elect. lib. 6.
50 Quid verò ſi inordinatus carnis affectus eo vſq; captiuaret humanum iudicium, vt in ſucceſſorem ſubſtitueretur minor, aut diſcolus, vel aliàs inſufficiens? Vbique data hac poteſtate ſubſtituendi, talis eſſet Papa; quia exceptio ætatis, dummodo adſit vſus rationis, & conſimiles exceptiones, quæ iuris poſitiui ſunt, contra electum à duabus partibus Cardinalium non admittuntur, vt cap. Licet de vitanda, & ibi dixi poſt Bellam. & alios ſupra de elect. Quanta autem hinc pericula, & mala eccleſiæ Dei prouentura eſſent nemo non videt. Ad hoc bonus textus in c. Indecorum, & quod ibi aduotaui, ſupra
51 de elect. ætat. & qualit. Ne dicatur hoc abſurdum poſſe contingere etiam in Collegio Cardinalium: nam reſpondetur id moraliter eſſe impoſſibile. Tum quia ratio ſanguinis erga vnum non concurrit æquè in omnibus. Tum quia integrum eſt iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur, c. Extra, 63. diſt. c. Prudentiam, ſupra de offic. deleg. & multis argumentis comprobat Turrecrem. in ſumma de eccleſ. lib. 2. c. 51. Vnde Bald. in d. c. Licet, num. 9. de elect. quærens an poſſit opponi Papæ quod ſit Hermaphroditas, ſurdus, vel mutus, Reſpondet his verbis: [Cardinales non facerent ita fatuam electionem, & ideò non debet fieri quæſtio de ambagibus, & ineptijs.] Hæc Baldus. Quinimò vt inquit Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ. q. 2. art. 2. quia plura vident plures, quam vnus, quia homines iudicant de his, quæ foris patent, ſolus autem Deus intuetur cor, ideò talis electio caret errore, & meretur ſuper hoc diuinam inſpirationem ipſo Saluatore dicente, Matth. 18. 20. *Vbi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.*

52 Ad extremum ex inſtitutione ſucceſſoris Collegium Apoſtolicum, quod eſt honorabilius eccleſiæ membrum, c. Conſtantinus, 96. diſt. priuaretur iure eligendi Romanum Pontificem, quod habet ex conſenſu vniuerſalis eccleſiæ, & in cuius poſſeſſione per tot ſæcula exiſtit, vt c. In nomine Domini, 23. diſt. & c. Licet de vitanda, ſupra, de elect. cum ſuis concord. Auguſtin.
53 Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 3. art. 7. Idque per quam conuenienter, vt ſolidis rationibus probat Cardin. Turrecrem. citatus in ſumma de eccleſ. lib. 2. c. 51. contra ſtultum errorem Ioannis Vuicleff. dicentis electionem Papæ à Cardinalibus per diabolum eſſe introductam: & Auguſt. Triumph. vbi ſupra qu. 2. art. 2. & 3. Repugnat autem naturali rationi, vt Cardinales hoc iure ſibi quæſito ſine iuſta, & neceſſaria cauſa ſpolientur, reg. ſine culpa lib. 6. & notat Card. conſ. 142. verſ. Sed his litteris non obſtantibus, vbi latè oſtendit hoc eſſe peccatum, & impoſſibile etiam Papæ. Quod plenius proſequor in c. Conſultationibus, in 2. quæſt. per totam maximè num. 50. infra de Cleric. ægrot. ad eo vt propterea ſi Cardinales viderent ſibi hanc poteſtatem ademptam, quæ ipſos vbique locorum, & gentium tam ſpectabiles, & honorabiles reddit, timendum foret ne ſucceſſori à Papa electo negarent Canonicam obedientiam, & ſchiſmata in eccleſia ſuſcitarentur; cum præſertim ſententia negatiua ſit Canoniſtarum omnium, & grauiorum Theologorum conſenſu recepta, & melioribus fulcita rationibus, arg. Clem. 1. §. fin. de ſumm. Trinit. & fide Cathol. & Papa volens turbare ſtatum vniuerſalis eccleſiæ, non ſit ſuſtinendus, vt inquit Innoc. in cap. Quanto, ad fin. verſ. Si Papa, de conſuetud. & alij ſupracitati, num. 32.

Nunc reliquum eſt vt ad argumenta contraria reſpondeamus.

54 Ad primum igitur reſpondetur negando conſequentiam: nam Chriſtus vti ſupremus Dominus potuit de re ſua, id eſt eccleſia, abſolutè diſponere, eamque ſuo arbitrio fundare; non ſic alij Pontifices, qui non domini, ſed diſpenſatores exiſtunt. Ita Cardin. Turrecrem. in ſumma de eccleſ. lib. 2. d. cap 51. col. 3. verſ. Cæterum. Præterea vt inquit Auguſtin. Triumph. de poteſt. eccleſ. q. 2. art. 2. in corp. [Chriſtus fuit Deus, & homo: ideò in ſuo iudicio non potuit falli, neque fallere, ſed quia iudicium humanum eſt fallibile, quia purus homo poteſt falli, & fallere, ideò conueniens fuit poſt Chriſti aſcenſionem, & poſt mortem illius, qui immediatè à Chriſto electus fuit, vt promotio cuiuslibet alterius ſum-

mi

mi Pontificis fieret per electionem , vt ex collatione , & concordia plurium talis electio careret errore, & mereretur ſuſcipere diuinam inſpirationem.] Hæc ille. Quinimo ipſe quoque B.Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit poſt Domini in cœlos aſcenſum, vt patet in d. c.In nouo, 21.diſt. & d. c.Sacroſancta,22.diſt.

55 Deinde ad primum argumentum ſic reſpondet Dec. in c. Licet de vitanda.n.8. de elect. videlicet quod Chriſtus fecit vt homo noſtra eſt inſtructio, ſecus quod fecit vt Deus: nam ipſe ambulauit ſuper aquas, & ieiunauit quadraginta diebus , & ad hæc nos non adſtringimur , quia

56 talia miraculosè fecit vt Deus. Dum autem Petrum ſibi ſucceſſorem inſtituit,eique poteſtatem contulit ligandi,& ſoluendi, non vt homo, quidquid ibi dicat Decius, ſed vt Deus operatus eſt, vt patet 22.diſt. c. Ita Dominus, & cap. Omnes, vbi dicitur: Non ergo quælibet terrena ſententia, ſed per illud verbum, per quod constructum eſt cælum , & terra , per quod denique omnia condita ſunt elementa , Romanam fundauit eccleſiam, c. Solitæ, §. Potuiſſes,de maior.& obed. vbi Pontificalis authoritas non à quolibet, ſed à Deo dicitur inſtituta, cum ſuis concord. Vnde & eccleſia dicit: Deus , qui B. Petro Apoſtolo collatis clauibus Regni cæleſtis ligandi , atque ſoluendi Pontificium tradidiſti.

57 Ad ſecundum argumentum reſpondet Turrecrem. in c.Si tranſitus, num.1. verſ. Ad ſecundam , 79. diſt. poſt gloſ. ibi in ver. Non poſſit, non eſſe trahendum ad conſequentiam factum B. Petri ſibi Clementem ſubſtituentis. Quoniam motus fuit inſpiratione diuina; nam & ad eius vmbram curabantur infirmi,facit c. Si non licet,

58 23. q.5. & c. Duæ ſunt, 19.q.2. Præterea ſubſtitutio illa effectum non habuit , nec eam ſanctus vir acceptauit, ſed Petro immediatè ſucceſſit Linus, Lino Cletus , & Cleto Clemens, vt tradunt Ignatius Martyr in Epiſt.4.ad Mariam Caſſabolitem, quæ habetur tom.1.Concil. par.1. fol.25. col.2. littera B. Irenæus lib. 3. cap.3. Epiphan. hæreſ. 37. Optat. Mileuit. lib.2. Auguſt. ep.161. & Hieronym. ſequutus Optatum in libr. de Scriptor.eccleſ. in Clementem cap.15. vbi Clementem ponit Quartum Pontificem poſt Petrũ, corrigens ſententiam , quam dixerat in cap.52. Iſaiæ in fin. Quod ipſum conſtat ex Martyrologio, Breuiario Romano, & Canone Miſſæ , vbi poſt Linum Cleti, deinde Clementis fit commemoratio, licet non deſint qui contradicant. Vnde gloſ. in c.1. in ver. Aut ligandi, 8.q.1.recitat verſum,

Diſputat hic mundus quartus, fueritvè ſecundus.

Etenim , vt inquit gloſſa ibi , Poſt B. Petrum Clemens animaduertẽs perniciosum fore exemplo, vt aliquis ſibi eligeret ſucceſſorem , renunciauit Papatui, in manibus ſcilicet Sacerdotum, qui tunc Romæ aderant]: vide Auguſt.Triumph. de poteſt. eccleſ. qu. 2. art. 2. in reſponſione ad primum Turrecrem. in ſumma de eccleſ. lib. 2. c.51. col.3. verſ. Nec obuiat quod B. Petrus , & Baron. ad annum Chriſti 69. num. 39. & notas ad Epiſtolas,& Decreta Clementis Papæ I.to.1. Concil. part.1.fol.25. col. 2. littera C, & Plati-

59 nam in vita ipſius Clementis pag.8. c. His accedit, quod de fide epiſtolæ ſuperius relatæ n. 20. vnde hoc factum deſumitur , meritò hæſitari poteſt; quia , vt alia omittam , cum ſcripta ſit poſt obitum S. Petri, & ſic poſt annum Neronis decimum tertium , ſcribi non potuit ad Iacobum Fratrem Domini, qui teſte Hieron.de Vir. Illuſtr. 30. Neronis anno præcipitatus fuit Hieroſolymis è vertice templi. Quare illa Epiſtola vel non eſt Clementis , vel ſcripta fuit ad Symonem , qui ſimiliter fuit Frater Domini , & vox *Iacobum*, mendosè irrepſit. Lege Baronium ad annum Chriſtum 69. fol.689. & Poſſeuin. in appar.ſacr. in ver. Clemens Romanus.

60 Ad tertium reſpondetur factum illud Bonifacij II. in Concilio iterum congregato ab omnibus reprobatum fuiſſe, vt idem Anaſtaſius teſtatur dicens : [Eodem tempore facta iterum Synodo , hoc cenſuerunt Sacerdotes omnes , propter reuerentiam S. Sedis, Et quia contra canones hoc fuerat factum , & quia culpa eorum reſpiciebat; vt ſucceſſorem ſibi conſtitueret , ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt Maieſtatis,quod Diaconem Vigilium ſua ſubſcriptione Chipographi ante confeſſionem B. Apoſtoli Petri conſtituiſſet, ac ipſum conſtitutum in præſentiam omnium Sacerdotum, & Cleri,& Senatus incendio conſumpſit.] refertur tom. 2. Concil. par.1. fol.643. col.2. littera C.Vnde ex tam inſigni retractatione validiſſimum deſumitur argumentum pro hac ſententia. Sed & Siluerius Papa in decreto anathematis in Vigilium exprobrat, quod contra iura Canonica tempore Bonifacij ipſo viuente ſucceſſor eius deſignare conatus fuerat , vt patet ex epiſtola ipſius Silerij ad Vigilium Pſeudo Papam quæ habetur tomo 2. Concil. part.1. fol.772. col.1. & Vide

61 Baron. tomo 7. ad annum 521. fol. 166. Alia verò exempla in contrarium adducta num. 22. præterquam quod aduerſantur decreto Symmachi Papæ in d. cap. Si tranſitus, 79.diſt. non videntur obſtare , quia ſi accuratè conſiderentur, illæ non fuerunt ſubſtitutiones ſucceſſorum, ſed potius deſignationes. Pontifices enim à Cardinalibus rogati indicarunt quem dignum putarent Cathedra Petri, ſaluis tamen Cardinalium ſuffragijs.Ideoque nullus ex deſignatis poſt obitum Pontificis deſignantis geſſit ſe pro Papa, niſi poſt ſubſequutam Cardinalium electionem. Ad hoc c. Petijſti, 7. q.1. ibi [Si eum aptum cognoueris , tibi ſucceſſorem deſigna , vt huc veniat ordinandus.]

62 Ad quartum reſpondet gloſ. in d. c. Si tranſitus, in ver. Non poſſit, 79. diſtin. dicens aliud eſſe de ſui ſucceſſoris electione cum fratribus deliberare, quod ibi permittitur, & poteſt fieri: & aliud ex teſtamento quaſi dignitatis ſuæ hæredem ſubſtituere, quod penitus prohibetur , vt c. Epiſcopo non, 8. q.1. & cum illa gloſſa tranſeunt ibi Archid. Bellam. Turrecrem. & reliqui omnes . Quæ reſponſio ad litteram eſt Gratiani in c.Apoſtolica, §. His omnibus, 8.q.1.

63 Ad quintum reſpondetur negando conſequentiam : nam ſecundum Hugonem relatum in d. c. Si tranſitus, ab Archid. num.1.& Turrecrem. eod. num. verſ. Ad tertiam.Multa ſunt quæ alijs indulgemus,quæ nobis indulgere non poſſumus. Epiſcopus enim ſæpè cum alijs diſpenſat, priuilegium, vel honorem alijs confert , quæ ipſe ſibi impendere non poſſet,quia nemo ſibi honorem aſſumit, c. In ſcripturis, 8. qu. 1. Ad hoc bonus

textus

textus in c. fin. de inſtit.& in c. Debitum, cum concord. de quibus ibi in gl.1.infra de Baptiſm. Adde quod in d. c. Petijſti, 7. q.1. non continetur indultum ſibi ſucceſſorem ſubſtituendi, ſed deſignandi, vt ſcripſi in c. Nulla, nu.79. & ſeqq. de conceſſ. præb. vbi plenè videas de intellectu illius textus: & adde Auguſtin. Triumph.d.q.2. art. 2. in reſponſ. ad 2.

64 Ad ſextum nempe ad c. Adrianus, & c. In Synodo, 63. diſt. reſpondetur illos Canones eſſe Apocryphos, & commentitios, & primum illorum authorem fuiſſe Sigebertum Monachum, qui honoris auidus illos mendaciſſimè conſcripſit ad aucupandam gratiam Imperatoris ſchiſmatici; & Gratianus nimis credulus hanc fabulam, & impoſtoris Commentum veluti hiſtoriã Decreto ſuo inſeruit. Lege Cardinal. Baron. ad annum 526. & 555. & præſertim ad annũ 774. à num.10. & ad annum 964. à num.22. Suar.de Defenſ. fid. Cathol. contra Anglicanæ ſectæ errores lib.3. c. 29. num.7. Cardin. Bellarm. de Summo Pontifice lib.2. c. 22. & de Clericis c. 9. & notas in vita Adriani Papæ I. tom.3. Concil.
65 par.1. ſect.1. fol.421. col.2. Sed quatenus prædictis Canonibus aliqua eſſet adhibenda fides; tamen confirmatio electionis, quam ex aſſerto indulto Apoſtolicæ Sedis tunc temporis concedebant Imperatores, non conferebat Papæ authoritatem Papatus: alioquin Papatus eſſet ab Imperatore, quod eſt hæreticum, cum ſit à Deo tantùm, c. Omnes, & c. Sacroſancta, 22. diſtin. ſed ſolum dabat robur facto, vt ſchiſmatici, & hęretici non auderent contrauenire, vt optimè declarat Turrecr. in d. c. Adrianus, num.1. Adde
66 Cardinalem Albanum in tract. de Cardin.q.32. vbi pluribus probat Summum Pontificem non poſſe alteri impertiri facultatem eligendi Papam; quia regula eſt neminem facere poſſe quod per ſe facere non poteſt, vt in regula Sexti, quod alicui ſuo cum ſuis concord.

67 Ad ſeptimum reſpondetur aliud eſſe vt Papa cum Cardinalibus faciat conſtitutionem ſuper modo electionis Romani Pontificis, quod poteſt, vt in iuribus ex aduerſo allegatis; aliud vt erect ſibi ſucceſſorem, quod ei non licet, ſicut non licet ex teſtamento ſibi adſcribere dignitatem. Ita ad calamum reſpondet Paul.de Eleaz. & poſt eum Cardin. in Clem. Ne Romani, in 5. quæſt. n.5. de elect. & Gambar. in Extrauag. Iulij II. num.96.

68 Ad vltimum reſpondetur hanc prohibitionem ſibi eligendi ſucceſſorem non inniti ſolum iure Canonico, ſed etiam iure diuino, & naturali, vt ſuperius monſtratum eſt à n.38. Nec refragatur §. His omnibus, 8.q.1. in contrarium adductus. Quoniam non loquitur in Papa, ſed in Epiſcopis, qui ad exemplum B. Petri ſubſtituebant ſibi ſucceſſores. Id quod fuit eis inhibitum ex Conſtitutione eccleſiæ; & ideò Papa poteſt cum eis diſpenſare, prout diſpenſauit cum Archiepiſcopo Moguntino, vt in c. Petijſti, 7. q.1. ſed hinc non licet inferre, vt Papa poſſit ſibimet ſucceſſorem ordinare, vt dictum eſt ſupra in reſponſione ad quintum argumentum num. 63. Similiter non refragatur quod Moyſes potuiſſet ſibi in Principatu filios ſubſtituere, vt dicitur in dicto c. Moyſes, 8. qu.1. Nam reſpondetur id verum eſſe ante quam diuina prohibitio emanaſſet, vt ibi notat gloſſ. in ver. Potuit. Et ad ponderationem d. cap. Si tranſitus, 79.diſtin. reſponderi poteſt, nec abſonum eſſe, nec inuſitatum vt leges prohibitiuæ ferantur ab eccleſia etiam de his, quæ lege diuina damnantur, c. Cum tu, & ibi gloſ. in ver. Siue poſt, infra, de vſur. cum multis ſimil.

69 Demum ad id, quod addit Victoria circa vtilitatem huius ſubſtitutionis cum Auguſtino Triumpho de poteſt. eccleſ. q. 2. art.3. ad 4. reſpondeo diuturnam eccleſiæ vacationem quandoque eſſe bonam, ſi fiat propter bonum finem, vt ſi fiat propter hoc vt ſufficientior, & ſanctior quæratur. Tutius enim eſt, aut ſaltem minus malum populo Chriſtiano tempore aliquo Paſtore carere, quam diſcolum, ſtultum, & malum habere, qui non vt Paſtor, ſed vt Mercenarius proprium bonum, quærat, vel vt lupus oues diſperdat. Ad hoc c. Tres perſonas, 23. q.4. Rurſus vt idem ait in reſponſione ad ſecundum diſcordiæ, lites, imò & contentiones poſſunt eſſe in electione Papæ abſque peccato, dummodo ſic diſcordantes ordinent eorum conſcientiam ad bonum ſtatum eccleſiæ. Ad quod inducit authoritatem Daniel. 10. vt ibi per eum. Saluo, &c.

DE TRANSACTIONIBVS.

Cap. Veniens.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine conſenſu ſuperioris non obligat ſucceſſorem.*
2 *Sed valet in præiudicium tranſigentis, & quandiù Eccleſiam poſſidebit.*
3 *Tranſactio perſonalis efficitur realis, & obligat etiam ſucceſſores ſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata ex certa ſcientia.*
4 *Papa poteſt facere vt tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua.*
5 *Plus eſt de nihilo aliquid facere, quàm de aliquo aliud.*
6 *Concordiæ per Papam confirmatæ ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione non ſunt ſublatæ à Concilio Tridentino c. 4. ſeſſ. 6. & c. 6. ſeſſ. 25. & num. 10.*
7 *Secus in pacto gratuito.*
8 *Tranſactio omnis eſt pactum, ſed non è conuerſo.*
9 *Attrebatenſis Epiſcopi concordia, ſeu exemptio an fuerit à Conc. Trid. ſublata, & n. ſeqq. vſque in fin.*
10 *Congregatio Concilij conſulitur à Nuncio Apoſtolico in Belgio de conſenſu Conſilij Priuati Archiducis in ſcriptis habito.*
11 *Concordia ex quibus diuerſificetur à pacto gratuito ſeu priuilegio.*
12 *Exemptionis priuilegium ab Epiſcopo conceſſum non obligat ſucceſſorem.*
13 *Tranſactionis ſubſtantiale, eſt vt aliquid vtrinque detur, aut remittatur.*
14 *Reſeruatio iuris nihil dat, & nihil aufert, ſed tamen ius reſeruantis conſeruat.*

Pra-

15 *Prælati tenentur ſibi mutuum præſtare auxilium.*

16 *Tranſactio fit ſuper re dubia, & lite incerta; aliàs non tenet.*

17 *Concordia in latiori ſignificatione accipitur prout contradiſtinguitur à diſcordia.*

18 *Supplicationi tanquam matrici magis ſtandum eſt, quàm litteris.*

19 *Enunciatiuis Papæ in litteris ad ſupplicationem non ſtatur in præiudicium tertij.*

20 *Iuramenta contra vtilitatem Eccleſiæ periuria potius dicenda ſunt.*

21 *Iuramentum Prælati de non repetendis iuribus Eccleſiæ ſuæ non valet.*

22 *Confirmatio non dicitur ex certa ſcientia ſi illius tenor ſit incertus in litteris, non autem in ſupplicatione.*

23 *Clauſula*, quorum tenores, *in ſupplicatione cum facultate inſerendi tenorem in litteris, inducit ſcientiam Papæ fictam, non autem veram.*

24 *Scientia Papæ vbi requiritur vera, non ſufficit ficta, vel præſumpta per clauſulam*, quorum tenores.

25 *Eximere à ſe pleno iure non poteſt Epiſcopus Eccleſias ſibi ſubiectas.*

26 *Exempti ſimpliciter à iuriſdictione Epiſcopi ſunt Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti.*

1 VENIENS. Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine conſenſu Superioris non obligat ſucceſſorem. Hoc dicit. Prima poſt factum narrat. Secunda dat iudices: ibi, *Mandamus.*

2 In textu ibi, *Inter perſonas facta potius quàm inter Eccleſias.* Nota ſingulariter tranſactionem à Prælato initam ſuper iuribus Eccleſiæ validam eſſe in ſui præiudicium, & quamdiu Eccleſiam poſſidebit, etiamſi Superioris auctoritas non interceſſerit; ſed non obligare ſucceſſores, cum ſit merè perſonalis, vt hic eſt caſus multum notabilis, ſecundum Io. Andr. & omnes: & notat Abb. num. 1. Ad hoc Concilium Tridentinum, ſeſſ. 6. cap. 4. ibi, [Concordijs quæ ſuos tantùm obligent Auctores, non etiam ſucceſſores,] & ſeſſ. 25. de reform. c. 6.

3 In gloſſa in ver. Confirmatam, nota ex hac gloſſa tranſactionem perſonalem fieri realem, & obligare etiam ſucceſſores ſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata, vt dicitur in textu, dummodo tamen confirmatio non ſit in forma communi, ſed ex certa ſcientia, vt gloſſa dicit.

4 Nam Papa poteſt facere, vt tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua, arg. cap. vlt. 16. quæſt. 1. & cap. Cum Apoſtolica, de ijs quæ fiunt à Prælat. Ergo multò magis poteſt efficere vt ſit alia, ſeu

5 alterius naturæ; quia plus eſt de nihilo aliquid facere, quàm de aliquo aliud, arg. c. Re vera, de conſecrat. diſt. 2. & l. vn. circa princ. C. de rei vxor. act. & cum gloſſ. conſentiunt Innocen. num. 1. in ver. Confirmatam. Hoſt. num. 3. in ver. Auctoritate Apoſtolica, Ioan. Andr. nu. 10. ver. In gloſ. 3. Butr. num. 14. Abb. num. 2. & alij communiter.

6 Et ex hac gloſſa collige, tranſactionem, ſeu concordiam in forma ſpecifica à Sede Apoſtolica confirmatam ſuperinducere aliam naturam; & habere duplex vinculum ad obligandum, Vnum ſcilicet à Prælato tranſigente, aliud à Superiore confirmante, vt notat gloſ. antepen. in Clem. Dudum, de ſepultur. Quo fit, vt Conc. Trident. tribuens Epiſcopis facultatem viſitandi Capitula exempta in cap. 4. ſeſſ. 6. & procedendi contra Capitulares cum adiunctis in c. 6. ſeſſ. 25. quamuis vtrobique ſuſtulerit concordias: non tamen cenſeatur ſuſtuliſſe confirmatas à Sede Apoſtolica ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, vt per illam gloſſ. aliàs reſoluit Rota: & declarauit S. Congregatio eiuſdem Concilij interpres, vt dixi in c. Si quis, num. 24. & 34. infr. de confirm. vtil. vel inutil. nam per huiuſmodi derogationes non cenſetur derogatum pactis, vt præfertur, confirmatis. Puteus dec. 171. lib. 3. Achil. deciſ. 1. de confirm. Romanus ſingular. 7. Alex. in l. 1. n. 25. ff. ad l. falcid. Ruin. conſ. 201. num. 13. lib. 1. Sarnen. in regula de

7 Annali quæſt. 78. num. 5. Hoc tamen intelligas dummodo agatur de vera, & reali concordia;

8 ſecus ſi de pacto gratuito: nam etſi omnis tranſactio, ſeu concordia ſit pactum, vt probat littera huius textus, ibi, Ne pacta inter alios acta: & notat Butr. num. 10. tamen non conuertitur, quia pactum gratuitum non eſt concordia; & confirmatio Apoſtolica reſoluitur in nudum priuilegium, quod ſublatum eſt à Concilio.

9 Hinc ſumpta occaſione QVÆRO, de quæſtione facti.

Fortigarius olim Attrebaten. Epiſcopus anno 1439. exemit, ac totaliter liberauit Eccleſiam ſuam Cathedralem, eiuſque Canonicos, Præbendatos, ac Miniſtros à ſua, & ſucceſſorum ſuorum iuriſdictione ſpirituali, ac temporali. Et hanc exemptionem poſt aliquot menſes confirmauit Eugenius IV. Nuper verò cum præſens Epiſcopus vellet procedere contra Præbendatum dictæ Eccleſiæ ob delictum inceſtus ab eo, vt dicebatur, patratum, in vim c. 4. ſeſſ. 6. &

10 cap. 6. ſeſſ. 25. Conc. Trident. quod ſuſtulit hac in parte quæcumque Capitulorum priuilegia, & exemptiones: Capitulum obiecit coram Nuncio Apoſtolico in Belgio, cui cauſa commiſſa fuerat conceſſionem Epiſcopi Fortigarij non eſſe ſimplex priuilegium, ſed concordiam, quæ cum fuerit confirmata ab Eugenio ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, propter duplex vinculum non erat ſublata per decretum dicti cap. 4. & 6. Quemadmodum ſæpius reſpondit Sac. Congregatio Concilij, vt tetigi ſupra num. 6. De quo quidem articulo Nuncius accedente ad hoc expreſſo conſenſu Conſilij Priuati Archiducis in ſcriptis habito, Sac. Congregationem duxit conſulendam, tanquam de articulo pertinente ad interpretationem ipſius Concilij: Itaque nunc quæritur an prætenſa concordia fuerit à Concilio ſublata, necne?

11 Multa hinc inde afferuntur ab Aduocatis, ſed difficultas reſtringitur potiſſimum ad duo capita.

Primum eſt an conceſſio Epiſcopi Fortigarij ſit verè concordia, quam Concilium præſeruat ex ſententia S. Congregationis; an verò nudum priuilegium, quod tollitur decretis dicti cap. 4. & 6.

Secundum caput eſt, quatenus ſit concordia, an poſtea fuerit confirmata ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, quemadmodum requi-

ritur ad hoc vt non cadat ſub Concilij derogationibus.

Quoad primum videtur reſpondendum eiuſmodi conceſſionem eſſe nudum priuilegium, ſeu pactum gratuitum, non autem concordiam propriè ſumptam. Id autem probatur à cauſis conceſſionis, & à rebus, quæ conceduntur.

Cauſa fuit beneficiorum retributio: nam cum ille Epiſcopus Fortigarius diu fuiſſet Canonicus, & Archidiaconus Attrebatenſis Eccleſiæ, & probè à canonicis tractatus, ideoque bene affectus erga Capitulum, & iura illius; Cumque ab eodem Capitulo in Epiſcopum electus fuiſſet, quod conſtat ex inſcriptione eius ſepulturæ exhibita, & ex litteris Eugenij IV. volens parem gratiam referre Capitularibus, conceſſit illis exemptionem tam exorbitantem in graue detrimentum Eccleſiæ, ac Succeſſorum ſuorum. Quod conſtat ex illis verbis conceſſionis: [Accedit ſocialis dudum cum memoratis fratribus conuictus, ac ſpatiò fermè 22. annorum in ipſa Attrebaten. Eccleſia intitulatio, de cuius bonis enutriti ſumus, priùs quidem in Canonia, & Præbenda, poſtmodum in Archidiaconatu, vtrobique pacificè, vtrobique modeſtè tractati: Vnde nobis iuſtum videtur eidem Eccleſiæ noſtræ reſpondere vices; & qui nos benignè, ac familiariter ſupportarunt, eos ad maiora vocati paterno proſequamur affectu, & fauore gratioſo.]

Quæ quidem verba apertè ſonant in gratuitam conceſſionem, & gratiam, non autem in concordiam, c. Gratiam, 1. q. 1. c. Si gratioſè, de reſcript. libr. 6. Rurſus intentio principalis Epiſcopi fuit præſeruare, atque augere priuilegia Capitularium, quod patet illis verbis: [Ad fratres noſtros cariſſimos humaniter inclinati, eorum libertates, & priuilegia volumus inuiolabiliter obſeruari, & quæ obſcura in eiſdem videbantur, augendo ad clarum reducere,] & infra [Iuncto etiam quod comperimus eoſdem fratres noſtros à nonnullis Prædeceſſoribus noſtris Epiſcopis quam plura priuilegia, & libertates obtinuiſſe, nos inducunt vt eos gaudere velimus ſuis libertatibus & exemptione.]

12 Cum autem eiuſmodi priuilegia non obligarent ſucceſſores, c. Cum venerabilis, vbi Innoc. & Abb. notant infra de cenſib. & patet ex dictis ſupra num. 1. & 2. hinc apparet mentem Epiſcopi Fortigarij fuiſſe merum priuilegium concedere, non autem tranſigere, aut concordare.

Ac demum finis Epiſcopi fuit antiquas lites extinguere, & pacificè viuere, non per viam tranſactionis, ſed per viam ceſſionis iurium ſibi competentium. Quod ſimiliter patet ex conceſſione, ibi: [Vt pro veritate, & pace acquirenda, & ſeruanda parum nobis videatur cedere iuri, vel rebus noſtris.] Hæc enim verba, & alia ſupraſcripta cum ſint appoſita in procemio, indicant mentem, & cauſam finalem Epiſcopi concedentis, l. Cum hi, in princ. & ibi Barr. nu. 4. ff. de tranſact. Oldrad. conſ. 103. Quæſtio eſt, verſ. Secundo ex hoc. Alex. conſ. 7. Viſis, num. 3. lib. 2.

13 Sed clariùs hoc idem colligitur ex rebus, quæ conceduntur: nam cum de ſubſtantia tranſactionis ſit vt aliquid vtrinque detur, aut remittatur, l. 1. vbi Doctores. ff. De tranſact. l. Tranſactio, C. Eodem, Rota diuerſorum deciſ. 119. num. 2. par. 2. tamen in hac aſſerta concordia Epiſcopus concedit Capitulo quam plura, eaque maximi ponderis; & vice verſa aut nihil prorſus recipit, aut ita leue, vt parum diſtet à nihilo.

Nam Epiſcopus concedit primò, vt Canonici omnes, Capellani, Vicarij, Choreales, & alij quicumque habitum dictæ Eccleſiæ deferentes ſint prorſus exempti à iuriſdictione tam ſpirituali, quàm temporali Ordinarij Attrebatenſis.

Secundò concedit vt Eccleſia Attrebatenſis ſit omnino libera ab eadem iuriſdictione Epiſcopi, ita vt Epiſcopi non poſſint in eadem Eccleſia ſua, ſeu clauſtro, vel domibus eiuſdē facere, aut mandari facere aliquam perſonam citari, vel moneri, aut aliquam iuriſdictionem exercere, nec in illis valuis affigere litteras cenſurarum, ſeu pœnarum, & alias quaſcumque niſi cedulas pro Ordinibus celebrandis.

Tertiò concedit Epiſcopus vt omnes ſeruitores dictorum de Capitulo in ſuis domibus commemorantes ſint ſimiliter omnino exempti à iuriſdictione ſpirituali, & temporali Epiſcoporum pro tempore.

Quartò, vt duæ domus iuriſdictionis Eccleſiæ Attrebatenſis ſint de totali iuriſdictione ſpirituali, & temporali Capituli.

Quintò, vt Eccleſia Parochialis ſita in clauſtro Cathedralis, quam dicit eſſe de iuriſdictione, & dominio Capituli, ſit eodem modo exempta ab Epiſcopo, & ſucceſſoribus.

Sextò concedit vt oblationes, quæ fient in Capella domus Epiſcopalis, ipſi de Capitulo, & Curatus recipiant vt conſueuerunt, exceptis tamen oblationibus, quæ offeruntur Epiſcopo in conſecrationibus Epiſcoporum, & in benedictionibus Abbatum, & Abbatiſſarum.

Septimò concedit vt ſi aliquis ex deferentibus habitum dictæ Eccleſiæ captus fuerit à miniſtris curiæ Epiſcopalis teneatur Epiſcopus illum ſtatim remittere Capitulo, ſicut Capitulum tenebitur facere de familiaribus Epiſcopi.

Octauò concedit vt ſi Canonici, & Beneficiatia emerè voluerint domos exiſtentes in iuriſdictione temporali Epiſcopi eiuſmodi exemptionibus, atque etiam donationibus teneantur Epiſcopi conſentire; ſaluis tamen eorum iuribus.

Nonò, vt Canonici, & Beneficiati liberè vti poſſint priuilegio Apoſtolico de percipiendis fructibus non reſidendo, & renunciat liti ſuper hoc introductæ in Romana Curia.

Ac demum Epiſcopus iurat obſeruationem prædictorum Capitulorum, promititque per ſe, & ſucceſſores ſuos nunquam contrauenire, nec contra ea diſpenſationem proſequi, aut obtinere, vt patet in inſtrumento exhibito in forma probanti.

Videamus nunc quid è conuerſo recipiat Epiſcopus à Capitulo pro eiuſmodi conceſſionibus adeo præiudicialibus Eccleſiæ Attrebatenſi. Et quidem toto tenore inſtrumenti perſpecto reperitur Epiſcopum non recipere niſi hæc quatuor, quæ ſequuntur.

Primo enim dum Epiſcopus transfert in iuriſdictionem Capituli duas domus ad Epiſcopatum pertinentes, vt dictum eſt ſupra; adijcit hoc

hoc pactum, vt ſi (quod abſit) Capitulum locauerit dictas domus alicui, qui publicè in iiſdem vendat vinum, illo caſu epiſcopus recipiat ius aſſerragij, ideſt gabellam pro vendi-
14 tione dicti vini. Hæc reſeruatio ridicula eſt; tranſtulit enim epiſcopus duas domus pro obolo in incertum euentum; & tamen nihil per hanc reſeruationem eſt aſſequutus, quia Epiſcopi Atrebatenſes habent hoc ius aſſerragij in alijs domibus. Vnde tradendo domos ſuæ iuriſdictionis Capitulo, reſeruauit ſibi illud ius aſſerragij, quod prius habebat: Reſeruatio enim nihil dat, & nihil aufert, vt Bald. ait in l. Peremptorias, C.Sent. reſcin. non poſſ.& fit ad conſeruandum ius reſeruantis, non autem ad acquirendum de nouo, l. At ſi quis, §.Plerique, ff.De religioſ.& ſumpt. funer. l.3. §.1. ff.Quib. modis pignus, vel hipoth.ſolu. cum alijs adductis per Crauet. conſil.29. Pro Clariori, num.8.

Secundò, dum Epiſcopus eximit Capitulum à ſua iuriſdictione, adijcit hanc conditionem, vt in delictis degradationem requirentibus Promotor Epiſcopalis poſſit intereſſe proceſſui fabricando, abſque eo tamen, quod per hoc epiſcopo vlla iuriſdictio acquiratur; ſed ſolum ad conſulendum, & videndum an dicti proceſſus iuſtè fiant. Hoc loco ſimiliter epiſcopus nihil acquirit, ſed ſolum retinet minimam quamdam particulam iuriſdictionis epiſcopalis, quam priùs habebat: nam cùm delicta, hæc grauiora ab ipſo punienda eſſent, c.De perſona, 11.quæſt.1. nec de iure teneretur niſi Capituli conſilium requirere, c.3. de conſuetud. lib.6. cap.Nouit, & c.Quanto, infra de his quæ fiunt à Prælat. tamen priuat ſe ſua iuriſdictione, nec ſibi retinet niſi nudam aſſiſtentiam ſui officialis in proceſſu fabricando.

Tertiò loco epiſcopus promittit, vbi fuerit requiſitus, mittere eius ſubditos ad deponendum coram Capitularibus in cauſis pendentibus in Capitulo; & parimodo vult vt Capitulum mittere teneatur eius ſubditos ad deponendum coram Officiali epiſcopi. Sed hic quoque nihil epiſcopus recipit; tum quia omnes tenentur coram epiſcopo teſtimonium ferre, c.1.& tot. tit. de teſt.cogen. etiam in cauſa criminali, cap.Super eo, ſecundum communem intellectum,
15 cap.Peruenit, & cap.ſeq. eod. tit. Tum quia vſu receptum eſt vt ſubditi vnius Prælati mittantur ad teſtimonium ferendum coram alio Prælato; nec tamen propterea vlla iuriſdictio alicui acquiritur. Tenentur enim Prælati ſibi mutuum præſtare auxilium, cap.Præcipimus, & cap.Per latum, 90.diſtin. cap.1. & ibi gloſ. vlt. ſupra de treug. & pac. & vide quod ibi dixi in 5. notab. Ac demum, quia promiſſio de mittendis ſubditis ad teſtimonium ferendum, habet ſuam compenſationem à promiſſione, quam ſimiliter facit epiſcopus de mittendis ſuis ſubditis ad teſtimonium ferendum coram Capitulo. Vnde non poteſt Capitulum prætendere vt hæc promiſſio, quæ leuiſſima eſt, debeat æquiualere aliis conceſſionibus epiſcopi, ita vt propterea illius conceſſio appellari debeat cõcordia propriè ſumpta.

Quartò denique ſtatuit epiſcopus vt deberet peti à Sede Apoſtolica confirmatio dictarum ordinationum communibus expenſis; ideſt epiſcopi, & Capituli. Et in hoc quoque non ſolum epiſcopus nihil conſequitur, ſed mirum eſt eum voluiſſe contribuere pro ſumptibus confirmationis priuilegij tam enormiter damnoſi eccleſiæ ſuæ, ad l.Sed an vltra, §.Iis autem, & §.Ego vero, ff.De negoc. geſt.

16 Ex his ergo liquet quàm longè diſtet dicta conceſſio à natura tranſactionis, ſeu concordiæ propriè ſumptæ, quæ non fit niſi ſuper re dubia, & lite incerta, aliàs non tenet, l.1. & l.Poſt rem iudicatam, ff.De tranſact.& l.Eleganter, §.Si poſt rem iudicatam, ff.De condiction. indebit.& ex facto reſpondit Abb. conſ.15. duo ſunt, per tot. lib.2.

17 Neque obſtat quod epiſcopus vtatur verbo, *concordauimus*; quia hoc verbum accipitur latiori ſignificatione pro vt importat receſſum à diſcordia: quod ſatis patet ex illis verbis: *vt rata ſint, & firma inter nos fœdera pacis, certa capitula communi conſenſu edidimus*. Et hoc etiam modo accipi debet verbum, *concordia*, appoſitum in litteris confirmationis Eugenij IV. ideſt pro vt contradiſtinguitur à diſcordia iuxta textum in l.2. vbi Paul. de Caſtro, & alij de iure iur. & Bald. in l.De fideicommiſſo, in 1.notab. C.De tranſaction. Præterquamquod in ſupplicatione nullibi legitur hoc verbum, *concordia*, ſed ſolum in ea dicitur, epiſcopus Fortigarius de conſen-
18 ſu edidit, & ordinauit. Supplicationi autem tanquam Matrici magis ſtandum eſt, quàm litteris, Verall. deciſ.75. num.6.& deciſ.227. lib.1. Rota deciſ.730. num.1. part.2. recentior.

19 Et quicquid ſit de nomine, ſtandum eſt veritati, non autem enunciatiuis Papæ in facto alieno in præiudicium tertij, etiamſi in eis fundaret intentionem ſuam, quando emanarunt ad ſupplicationem partium, non motu proprio, Alex. conſil.112. Viſa copia litterarum, num.2. vbi de comm. lib.7.& num.5. vbi ait omnes in hoc concordare. Hanc etiam eſſe communem concluſionem dicit Rota deciſ. 154. part. 2. diuerſor.

20 Non obſtat iuramentum ab epiſcopo præſtitum ſuper obſeruatione dictorum Capitulorum. Quoniam non iuramenta, ſed periuria potius ſunt dicenda, quæ contra vtilitatem eccleſiaſticam attentantur, dicit text. in c.Sicut,
21 de iureiur. Ideoque non valet iuramentum præſtitum à Prælato de non repetendis iuribus, aut rebus eccleſiæ ſuæ, c.2. eod. tit. Et quamuis actus eſſet talis, vt potuiſſet validari iuramento, non tamen valuiſſet vt tranſactio, ſeu concordia præſeruata à Concilio, ſed vt pactum gratuitum à Concilio ſublatum, vt per Riminal. Iun.
22 conſ.28. num.7. lib.2. Sed quatenus prædicta conceſſio verè eſſet concordia, non tamen videtur confirmata ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, quia totus tenor fuit inſertus in litteris tantùm: in ſupplicatione autem, cui magis eſt ſtandum, ex dictis ſupra num.18. non fuerunt expreſſa omnia ſubſtantialia, ſed ſolùm primum, & ſecundum caput exemptionis initio
23 propoſitum. Et quamuis propter clauſulam, *quorum tenores*, cum facultate ipſum tenorem inſerendi in litteris, inducatur ſcientia Papæ iuxta conſ.2. Anton. de Butr. quod incipit Viſis litteris, & duplicatur conſ.49. num. 1. tamen illa ſcientia dicitur ficta, vel præſumpta, ſecundum Butr. ibid. quia Papa verè ignorauit id,

24 quod in litteris inſertum fuit. At vbi requiritur certa ſcientia cum cauſæ cognitione; non ſufficit ſcientia ficta, quæ inducitur per dictam clauſulam, *quorum tenores*, ſed requiritur ſcientia vera, vt in terminis tradit Mareſcot. variarum, lib.2. cap.47. per totum, Ferrett. conſ.38. In cauſa Burgundiorum, num.2. & ſeq. & num.6. & 8. Seraph.deciſ.981.nu.1. & Mant. deciſ.222. per totam. Præſertim verò, quia in eadē ſupplicatione habita fuit relatio ad inſtrumentum cōceſſionis his verbis: *Non nullaque alia, diuerſa, honeſta, & vtilia ipſius Eccleſiæ, & eius perſonarum decus, decorem, & ſtatum contingentia. Idem Epiſcopus fecit, ſtatuit, & ordinauit, prout in Epiſcopi litteris pleniùs continetur.* Ex quorum verborum inuolucro potius apparet Pontificem deceptum fuiſſe; quàm vt veram ſcientiam habuerit, vt per Ferrettum, & Mant. locis cit. Et eo magis quia Eugenius ob grauiſſimum ſchiſma, quod tunc torquebat eccleſiam Dei, Florentiam ſe receperat, & ſummis perturbationibus agitatus minus vacare poterat negocijs peragendis, patet ex Hiſtoria Concilij Florentini tom.4. Concilior. part.1. fol.411.

25 Quod dicitur ante exemptionem episcopi Fortigarij Capitulum Attrebatenſe fuiſſe ſubiectum prius Archiepiſcopo Rhemenſi, ac poſtea Cameracen. eſt merum commentum: nam exemptio illa ab initio fuit nulla, cùm Epiſcopus non poſſit Eccleſias ſibi ſubiectas pleno iure eximere, ſecundum communem ſententiam Canoniſtarū, in cap. Cum venerabilis, vbi Abb. num.3. de cenſ. Feder. de Sen. conſ. 111. Quæſtio talis eſt, An Diœceſanns, num.4. Abb. in c. Cum olim, il ſecondo, num. 4. de priuil. Felin. in cap. Cum inter, num.4. circa princ. verſ. In contrarium, de re iudic. vbi teſtatur hanc eſſe magis cōmunem

26 opinionem. Vnde propter confirmationem Apoſtolicam illa fuit ſimplex exemptio Papæ, c. Conſtitutus, de religioſ. domib. per quam manifeſtum eſt Capitulum remanſiſſe immediatè ſubiectum Sedi Apoſtolicæ, vt eſt text. in c. Si Papa, de priuil. lib. 6. & notant Doctores in c. Cum inter vos, ſupra de conſuetud. Et re vera ſæpiùs audiui à Procuratoribus Epiſcopi Cameracen. eumdem Archiepiſcopum nihil iuris prętendere, nec vllam iuriſdictionē ſibi vēdicare in Capitulū Attrebaten. ſed Capitulū ipſum hoc allegat vt remaneat acephalū, c. Nulla ratione, 93. diſt. c. Abbatibus, 18. q.2. & notat Hoſt. in c. Conquerente, n.8. in ver. Subiectionem, ſupr. de offic. Ordin. Ac præterea etſi per dictam exemptionem remanſiſſet ſub Cameracen. iure Metropolitico; tamen Concilium c. 4. ſeſſ.6. & cap. 6. ſeſſ.25. videtur ſuſtuliſſe non ſolum exemptiones eorum, qui ſubſunt immediatè Sedi Apoſtolicæ, ſed etiam eorum, qui alijs, quàm ſuis Epiſcopis ſubijciuntur ob ampliſſimas derogationes, quibus vtitur, vſque ob rationis identitatem.

Inquirendum hic eſſet an Concilium Tridentinum d. c.4. ſeſſ.6. & c.6. ſeſſ.25. ſuſtulerit concordias à Sede Apoſtolica confirmatas in forma communi: ſed hunc articulum plenè examinaui in c. Si quis, à n.24. vſque in fin. inf. de confirm. vtil. vel inutil.

DE POSTVLANDO.

Cap. Clerici.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus in foro ſæculari poſtulare non debet, niſi pro ſe, vel ſua Eccleſia, vel miſerabili perſona.*

2 *Clericis opprobrium eſt ſi ſe peritos diſceptationum forenſium oſtendant.*

3 *Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur eſſe Aduocati etiam pro laico in foro ſæculari.*

Et quid ſi aliunde habeant vnde commodè viuere poſſint num.5.

4 *Et quid in Clerico in ſacris non beneficiato, & indigente. & n. 6.*

7 *Clerici etiam in ſacris, & beneficiati coram Eccleſiaſtico iudice etiam pro laico patrocinari non prohibentur.*

8 *Aduocatus Clericus an poſſit ſalarium exigere.*

9 *Clerici quamuis generaliter prohibeantur eſſe Aduocati, tamen vnum negotium adminiſtrare non prohibentur.*

10 *Clerici in ſacris non beneficiati poſſunt in foro ſæculari eſſe Aduocati pro negotijs, & cauſis Eccleſiaſticis.*

11 *Cauſæ Eccleſiaſticæ, quæ coram iudice laico tractari poſſint dicuntur ratione perſonæ, delicti, aut rei. & n. ſeqq.*

12 *Clericus poteſt pro Clerico eſſe Aduocatus in foro ſæculari.*

13 *Fideiubere non poteſt Clericus pro laico, & tamen poteſt pro Clerico.*

14 *Aduocatus in cauſa propria poteſt eſſe quilibet Clericus, nec cogitur Procuratorem conſtituere.*

15 *Agere per ſeipſum facilius eſt, quàm alium conducere.*

16 *Aduocatus pro Eccleſia ſua quilibet Clericus eſſe poteſt.*

17 *Item pro miſerabilibus perſonis.*

18 *Et quid ſi tales ſint diuites, nec ſit timor oppreſſionis.*

19 *Item pro perſonis coniunctis.*

20 *Clericus in ſacris, & beneficiatus non prohibetur domi conſulere etiam in ſcriptis, & n. ſeq.*

21 *Poſtulare quid ſit.*

22 *Aduocationis, & Procurationis munera Clerici in Romana Curia exercent ex tolerantia Pontificis.*

23 *Aduocatus in cauſa ſanguinis Clericus eſſe non debet etiam pro reo.*

24 *Irregularis an ſit Clericus, qui fratrem ſuum criminaliter accuſatum ſuo patrocinio adiuuit, propter quod accuſatus fuit decapitatus.*

1 CLERICI. Clericus in ſacris, vel minoribus beneficiatus in foro ſæculari poſtulare non debet, niſi pro ſe, vel ſua Eccleſia, vel miſerabili perſona. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. cui cæteri con-

conſentiunt. Diuiditur in duas partes. Primò ponit prohibitionem, à qua. Secundo excipit, ibi, *Niſi*.

2 Nota primo ex hac Decretali regulam negatiuam cum ſeptem declarationibus, quæ infra iuxta ordinem litteræ explicabuntur, quibus ſi adiunxeris alias tres, habebis totam materiam breuiter, & dilucidè explicatam.

Regula igitur hæc eſt. *Clerici in ſacris, vel in minoribus beneficiati aduocationis officium exercere non poſſunt:* & ita hic eſt caſus ſecundum Bald. Opprobrium enim eſt Clericis ſi ſe peritos diſceptationum forenſium oſtendere voluerint, leg. Repetita, C. De Epiſc. & Cleric. l. Conſultadiualia, C. De teſtam. gloſ. vlt. hic, & communiter Doctores.

3 Declaratur primò hæc regula, vt locum non habeat in Clericis minorum ordinum non beneficiatis: nam cùm tales hic prohibeantur poſtulare ſi ſtipendijs Eccleſiaſticis ſuſtententur; Ergo à contrario ſenſu ſi talibus ſtipendijs non ſuſtententur, & ſic beneficium non habeant, non prohibentur; & ita hic firmant gloſ. 1. verſ. Videtur à ſenſu contrario. Innoc. in princ. dicens: [Si tamen non ſunt beneficiati, & in inferioribus ordinibus conſtituti, poſſunt coram ſæculari iudice litigare.] Hoſt. num. 1. licèt Codex ſit mendoſus. Ioan. Andr. num. 2. verſ. Conſtituti verò. Abb. in 1. n. 4. verſ. Si verè eſt Clericus in minoribus.

4 Sed circa hoc emergit duplex difficultas. Prima difficultas eſt, Numquid hæc prohibitio locum habeat in Clerico in ſacris, qui de facto competens beneficium non habet.

Ad partem affirmatiuam inducitur hoc capitulũ quod conſtituit differentiam inter Clericos in ſacris, & in minoribus: nam Clericos in ſacris prohibet fieri aduocatos ſimpliciter, & abſolutè; in minoribus verò ita demum ſi ſtipendijs Eccleſiaſticis ſuſtententur. Ergo in ſacris conſtituti prohibentur, licèt beneficium non habeant. Et hanc differentiam agnoſcunt Ioan. Andr. Bald. Bellam. Butr. & omnes ſupra in ſummario. Præterea ordinatus ad ſacros ſine competenti titulo poteſt agere contra Epiſcopum, vt ſibi prouideat, c. Epiſcopus ſi aliquem, & c. Cum ſecundum, infra de præben. Ergo non ſubeſt cauſa cur liceat ipſi aduocationis officium exercere. Et hanc partem ſequitur gloſ. 1. hic, dicens de ijs, qui ſunt in maioribus ordinibus aliud eſſe dicendum, quàm de minoribus Clericis, quia illi in foro ſæculari aduocare non debent, & ſine titulo ſunt promoti, Epiſcopus debet eis prouidere.

Contrarium, & melius tenet hic Hoſt. nu. 3. verſ. Sed & conſtituti, & num. 8. vbi firmat, Clerici ſacrorum ordinum, qui de facto egent, hac neceſſitate inſtante, licitum eſſe etiam aduocationis officio ſibi victum quærere, arg. c. Clericus victum, 91. diſt. & l. 2. C. De patr. qui fil. diſtraxer. cap. Conſilium, §. vlt. de obſeruat. ieiun. & ſequitur Abb. hic num. 4. Nec obſtat conſideratio gloſſ. quod talis egere non poſſit, cum Epiſcopus debeat ei prouidere. Quoniam vt reſpondet Abb. fortè hoc ab Epiſcopo obtinere non poteſt vel propter impotentiam, vel indigentiam Epiſcopi, vel aliam cauſam, & ſanè ſi licet Clerico in ſacris opus rurale exercere, vt c. 1. de celebr. miſſar. d. c. Clericus victum, ibi, Artificiolo, vel agricultura, 91. diſt. c. Nunquam, de conſecr. diſt. 5. & rudem materiam emere, vt illam redigat in aliam formam, vt cap. Eijciens, 88. diſt. & notat gloſ. vn. in c. Canonum, 14. q. 4. quinimmo & negociationem, ſeu mercaturam exercere, ſi ex artificio nequeat ſibi victum comparare, vt dixi in cap. Secundum inſtituta, num. 8. & 9. infr. qui Clerici, vel Monachi, longè magis eis licere debet vrgente, ac neceſſitate victum ſibi quærere aduocationis officio, cùm hoc magis congruat dignitati Clericali: nam Aduocati dicuntur Rempublicam defendere, nec minus proſunt humano generi, quàm milites armatæ militiæ, vt l. Aduocati, C. De Aduoc. diuerſ. iudic. quod verius, & æquius videtur.

5 Secunda difficultas eſt; an prohibitio huius Decretalis vendicet ſibi locum in Clerico in minoribus, qui licèt beneficium Eccleſiaſticum non obtineat, tamen aliundè habet vnde commodè viuere poſſit.

Ad partem negatiuam inducitur hæc littera, quæ interdicit Aduocationis officium minoribus Clericis ſi reditibus Eccleſiaſticis ſuſtententur. Ergo à contrario ſenſu ſi non ſuſtententur reditibus Eccleſiaſticis, ſed patrimonialibus, vel aliunde quæſitis, non obtinebit hæc prohibitio.

Contrarium puto verum, quia Clericis minorum ordinum etiam non beneficiatis non licet ſæcularibus negocijs ſe immiſcere, ſi aliunde habeant vnde ſuſtententur, vt latiſſimè probaui in c. 1. à n. 83. vſque in fin. infra Ne Clerici, vel Monachi. Officium autem aduocationis in foro ſæculari eſt vnum ex quatuordecim ſæcularibus negocijs, quæ Concilium Maguntinum interdicit Clericis in d. c. 1. per illa verba *In placitis ſæcularibus diſputare*, vbi gloſ. allegat tex. noſtrum, ergo hoc officium interdictum eſt Clericis etiam non beneficiatis ſi aliunde neceſſariam habeant ſuſtentationem.

Nec refragatur hæc Decretalis, quæ videtur ſuam prohibitionem reſtrinxiſſe ad Clericos, qui ſuſtentantur reditibus Eccleſiaſticis. Quoniam in hoc reſpexit ad id, quod de iure eſſe debet, quia etiam ad minores ordines quis promoueri non debet ſine titulo, vt c. Non liceat, & ibi dixi poſt gloſ. 1. & Abb. nu. 1. & 2. infra de præben. licèt de facto non ſeruetur: ſed ſi titulo careant de facto, & tamen aliunde habeant vnde ſuſtententur, idem dicendum videtur, quia ceſſat cauſa neceſſitatis, propter quam permittitur Clericis iuſtum negocium exercere, vt in d. c. 1. verſ. Nec tamen iuſtum negocium. Ne Cler. vel Monach. & notat gloſ. in ſumm. circa fin. 14. quæſt. 3. & Hoſt. hic. n. 8. verſ. Quid ergo ſi de facto egeant: & cum hoc capitulũ in conditione illa, ſi reditibus eccleſiaſticis ſuſtententur, reſpexerit vnum, & determinatum finem, vt ſcilicet non immiſceant ſe negocijs ſæcularibus Clerici non indigentes; non refert quid ex æquipollentibus fiat, vt l. fin. ff. Mandati. Vnde quamuis beneficio careant ſi tamen non egeant, eo quod bonis patrimonialibus abundent, non videtur eis licere coram ſæculari iudice cauſas agere. c. Quod pro neceſſitate, 1. quæſt. 1. ad hoc bonus textus in cap. epiſcopus, il terzo, ibi [Niſi talis ordi-

ordinatus de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere,] infra de præben. & ſecundum hoc non erit differentia inter Clericos in ſacris, & Clericos in minoribus: & conditio illa, *ſi ſtipendijs*, &c. ad omnes erit referenda; nam ſi habeant vnde viuant, nec iſti, nec illi poterunt in negocijs ſæcularibus patrocinari: ſi verò non habeant, & indigeant, vtique poterunt
6 tam illi, quam iſti: nam neceſſitate cogente etiam Clericis ſacrorum Ordinum licitum eſt poſtulare, vt hic firmant Hoſt. num.8. Io. Andr. num.6. in ver. Non præſumant, & num.11. circa fin. verſ. Tamen ſi de facto egeant: & Butr. n.4. & ita in hoc maiores, vel minores Clericos pari paſſu ambulare affirmat Abb. n.4. verſ. Si verò eſt Clericus in minoribus.

Nec prædictis aduerſantur gloſſ. & Doctores ſupracitati num.5. quia dum dicunt Clericos in minoribus non beneficiatos poſſe poſtulare ſupponunt eos eſſe pauperes propter defectum tituli, ſine quo de iure non ſunt promouendi, vt prædixi: & adde quod ſcripſi in cap. Sicut te, num.27. & ſeqq. infr. Ne Cleric. vel Monach. vbi pluribus probaui, minores Clericos etiam non beneficiatos ſi aliunde habeant vnde ſuſtententur, non poſſe tabellionatus officium exercere, cum & illud ſit genus negociationis.

7 Declaratur ſecundò principalis regula ſuperius firmata, vt locum habeat in foro ſæculari dumtaxat, vt patet in tex. ibi, *Coram ſæculari Iudice*. ergo à contrario ſenſu in foro eccleſiaſtico Clerici etiam in ſacris, & beneficiati pro laico aduocare non prohibentur: & ita per hanc litteram tenent Innoc nu.1. Abb. Antiq. num.3. Hoſt. num.8. in ver. Sæculari. Cardin. in 1. not. & communiter Doctores, vt Abb. Siculus teſtatur num.3. & idem Abb. in c. Per venerabilem, num.2. qui filij ſint legitim. in c.1. n.3. Ne Cler. vel Monach. & in c. Cum eſſent n. 2. de teſtam. Feder. de Sen. conſ.270. Quod Clericus, in princ. vbi reſpondit Clericum eſſe poſſe procuratorem laici in Curia Eccleſiaſtica, adijciens hoc probari in c. Per venerabilem, infra qui filij ſint legit. vbi apparet Archiepiſcopum Arelaten. fuiſſe Procuratorem Regis in Audientia Papæ: & notat Innoc. in cap. 1n. num.3. in ver. Imitari, circa fin. verſ. Intelligo, ſupra de obligat. ad ratiocin. confert tex. in c. Cum pridem, ſupra de pact. quæ tamen declaratio fallit in Sacerdote, qui nec in foro Eccleſiaſtico poteſt regulariter patrocinari, vt plenè ſcripſi poſt Innoc. Ioan.
8 Andr. & alios in c. vlt. in 1. not. infra eod. An autem in caſibus, in quibus Clericus poteſt eſſe Aduocatus, poſſit ſalarium exigere, vide textum in cap. 1. & 5. Hoc autem, 15. quæſt.2. & quod hic notant Abb. Antiq. nu.2. & alter Abb. num. 5.

9 Declaratur tertiò, ſecundum Innoc. in dicto c. vn. in fin. de obligat. ad ratioc. vbi ſingulariter ſic ait: [Vbicunque inuenitur, quod Clerici non poſſint eſſe Procuratores, vel Aduocati intelligendum eſt generaliter: nam vnum negociū Clericorum, vel Laicorum procurare, vel adminiſtrare non prohibentur:] & hoc dictum Innocentij ſequuntur Archid. in c. Peruenit, num.1. verſ. Ipſe tamen Innocentius, 86. diſt. & Feder. de Sen. in præallegat. conſ.270. num 1. verſ. Poteſt etiam eſſe Procurator, Abb. in d. c. Per venerabilem, num.2. verſ. Quinimo plus dico, qui fil. ſint legit. & in c. Cum I, & A, n.12. verſ. Secundò conſidero, de ſent. & re iudic.

10 Declaratur quartò, vt procedat in negocijs ſæcularibus tantùm, prout loquitur hoc capitulum. Vnde à contrario ſenſu in negocijs, & cauſis eccleſiaſticis Clerici etiam in ſacris, & beneficiati non prohibentur patrocinari coram Iudice ſæculari: & ita arguit Innoc. hic num.3. cui adſtipulantur Hoſt. num.9. in ver. Negocijs, Ioan. Andr. num.3. in ver. Sæcularibus Butr. n.3. Card. in 14. quæſt. & reliqui omnes.

11 Dicitur autem negocium eccleſiaſticum, quod coram ſæculari Iudice tractari poteſt: ratione perſonæ, veluti ſi Clericus agat contra laicum, quia ſequi debet illius forum, c. Cum ſit gene-
12 rale, & c. Si Clericus laicum, de foro compet. & hinc collige Clericum poſſe pro Clerico poſtulare in foro Sæculari; ſecundum Hoſt. hic n.11.
13 Ioan. Andr. num.3. in ver. Sæcularibus. Et eſt ſimile: nam Clericus non poteſt fideiubere pro laico, c. Te quidem, 11. q.1. & tamen poteſt pro Clerico c. 1. 2. & 3. de fideiuſ. item dicitur negocium Eccleſiaſticum ratione delicti, vt quia pro ſacrilegio, vel alio crimine mixti fori Eccleſia voluit conuenire laicum coram Iudice ſæculari, quod poteſt, vt in d. c. Cum ſit generale. Item ratione rei, de qua agitur, puta quia eſt Eccleſiæ ſecundum Hoſt. d. n.10. In his caſibus poterit Clericus eſſe Aduocatus etiam in foro ſæculari, vt hic per Abb. num. 3. in ver. In negocijs ſæcularibus.

14 Declaratur quintò propoſita regula, vt non procedat in cauſa propria in qua Clericus quilibet benè poteſt eſſe Aduocatus in foro ſæculari, vt patet in textu ibi, *Niſi propriam cauſam*, & notat Innoc. num. 1. verſ. Sacerdotes autem, neque enim cogitur in propria cauſa Procuratorem conſtituere, c. Querelam, infra de Procur.
15 & facilius eſt per ſe agere, quàm alium conducere, ſecundum Hoſt. hic num. 12. Ioan. Andr. num.7. & Bellam. num.1. in ver. Propriam cauſam, & vide gloſ. in c. De occidendis, in ver. Pro ſe, 23. q. 5.

16 Declaratur ſextò, vt non procedat in cauſa Eccleſiæ ſuæ, cui Clericus deeſſe non debet, ſecundum Hoſtienſ. num.12. Ioan. Andr. nu. 7. & Bellam. n. 1. omnes in verb. Eccleſiæ ſuæ.

17 Declaratur ſeptimò, vt locum non habeat in cauſis miſerabilium perſonarum, vt viduarum, pupillorum, orphanorum, & conſimilium, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt, vt dicitur in tex. & probatur in c.1. & per tot. 87. diſt. & idem dicendum de alijs perſonis, quæ numerantur in l.1. §. fin. & quinque ll. ſeq. ff. de poſtul. ſecundum Innoc. hic in fin. Hoſt. num.12. & 13. Ioan. Andr. num.7. Bellam. num. 1. in ver. Miſerabilibus & plenius in 1. not.

18 Verùm idem Hoſt. nu. 13. ponderando verba illa textus, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt, dicit legem non eſſe verbis, ſed rebus proprijs imponendam, l.2. in fin. C. comm. deleg. Ideoque non omnes viduas, & pupillos reputari miſerabiles, quia multoties ſunt diuites, & potentes; quare in talibus magis eſt conſideranda oppreſſionis potentia, quàm denominatio: de quo remittit ad ea, quæ notantur in c. Significantibus, ſupra de offic. delegat. & eum ſe-

ſequuntur hic totidem verbis Ioan.Andr. nu. 8. in ver. Non poſſunt, Bellam. num.1. in eod. ver. Cardin. in 6. not. qui reſtringit hunc textum ad impotentes propter ſumptus: & ſic ad pauperes: & Abb. in 3. notab. dicens ad hoc non ſufficere miſerabilitatem in habitu, ſed debere eſſe in actu; quia textus hoc non permittit indiſtinctè pro miſerabilibus, ſed pro illis, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt, vt quia ſunt viduæ, & pauperes, vel ſi ſint diuites non reperiunt aduocatos. Tu aduerte, quia ſecundum hæc pro vidua, vel pupillo, aut orphano diuite Clericus in foro laico patrocinari non poterit, niſi in caſu oppreſſionis, quod non puto verum, quia in his perſonis non requiritur oppreſſio, ſed conſideratur ipſa miſerabilitas propter fortunæ iniuriam, vt probat tex. in l.vn. §. Quod ſi pupilli, C. Quando Imper. inter pupill. & vid. ibi, Præſertim cum alicuius potentiam perhorreſcunt: ponderando dictionem, præſertim, quæ implicat idem in caſu contrario, pro vt illum textum ad hoc ponderat Natta conſ. 590. Circa præſentem, num. 3. Alioquin ſoli pauperes potirentur priuilegio miſerabilium perſonarum, & iura fruſtra expreſſiſſent viduas, pupillos, ſeniò confectos, debiles, & diuturno morbo fatigatos, vt in d.l.vn. & alios, de quibus per Innoc.& DD. in d. cap. Significantibus, de offic. Deleg. Nec placet expoſitio Cardinalis, quod perſonæ miſerabiles hic dicantur, quæ res proprias adminiſtrare non poſſunt, ideſt quoad ſumptus. Imo enim textus conſiderat potius impotentiam ex ipſa miſerabilitate prouenientem, videlicet, quia vidua propter ſexus imbecillitatem, & carentiam viri, pupillus, & orphanus propter defectum ætatis, & parentum rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt, nec habent defenſorem, vt benè per Nattam d. conſ. 590. num. 8. ad hoc c. Defenſionis, 87. diſtin. ibi [deſolatis auxilio, & qui ſuis actibus adeſſe præ ætatis infirmitate non poſſunt:] pondera, quia non dicit propter ſumptus, ſed propter ætatis infirmitatem. Vnde illorum patrocinium ſuſcipere opus pietatis eſt, quod & Sacerdotes decet impendere, vt c. 1. & per tot. ead. diſt. quamobrem conſimilia priuilegia competere perſonis miſerabilibus etiamſi diuitijs affluant, latiſſimè defendimus in prædicta Decretali Significantibus, à num. 40. verſ. Contrarium tenet Azo, vſque ad num. 58. & hic iunge quod de cæco diuite ſcripſi in cap. Licet, 2. n. 9. vſque ad n. 15. infr. de cenſ.

19 Declaratur octauò eadem regula vltra tex. vt non procedat in cauſa coniuncti, ſeu conſanguinei, in qua Clericus benè poteſt eſſe aduocatus in foro ſæculari, vt in c. final. infra eod. ſecundum Innoc. hic nu. 1. in ver. Sacerdotes autem. Petrum de Sampſone, Abb. Antiq. & Hoſt. quos ſequitur Ioann. Andr. num. 7. in ver. Perſonis. Bellam. nu. 1. circa finem in eod. ver. Sed gloſſa, in d. c. final. dicit non eſſe verum indiſtinctè, vt Sacerdotes poſſint poſtulare pro coniunctis, ſed ſolum quando ſunt impotentes, vel ita bonum Aduocatum inuenire non poſſunt: & ſequitur Anchar. hic nu. 2. qui videtur reſtringere illum textum ad coniunctos ſi ſunt miſerabiles, aliàs non, per gloſ. præallegatam. Sed certè hæc eſt magna reſtrictio ad illum textum, qui loquitur alternatiuè, ibi, *Pro perſonis coniunctis, aut miſerabilibus*: tamen gloſſa benè dicit, quia textus hoc permittit ſub illa conditione, *ſi neceſſitas immineat*: & vide quod ibi plenius ſcripſi nu. 7. & ſeqq.

20 Declaratur nonò, vt quàmuis Clericus regulariter prohibeatur poſtulare, non tamen prohibeatur domi allegationes conficere, & conſilium petentibus dare etiam in ſcriptis, ſecundum
21 Alciat. reſponſ. 91. num. 4. Nam poſtulare eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui in Iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere, c. Infames, §. Sunt autem, 3. q. 7. l. 1. §. Poſtulare, ff. de poſtul gloſ. in cap. vlt. in ver. Poſtulare, infra eodem. Pondera illa verba, *in iure*, ideſt in loco, in quo ſolet ius reddi, vt l. penult. §. final. ff. De iuſt. & iur. & exponit gloſ. in d. l. 1. in ver. In iure, ex quo ſequitur, vt prohibitus poſtulare non cenſeatur prohibitus domi conſulere: & hoc tenet Bartol. in l. 1. §. Aduocatus, num. 3. & 4. ff. De var. & extraordin. cognit. Abb. ſupra in Rubr. num. 1. Alciat. reſp. 30. num. 22. vol. 1. Roſella, Angel. Sylueſter, Armil. & Tabien. omnes in ver. Aduocatus, in princ.

22 Declaratur vltimò ſupraſcripta regula, vt non obtineat in Curia Romana, vbi contrarium ſeruatur de conſuetudine, vt atteſtatur Octauianus Veſtrius in ſua practica lib. 3. c. 4. n. 4. dicens [ex tolerantia Pontificis ſeruatum eſſe, vt Clerici in Romana Curia Aduocationis, & Procurationis publica munera exerceant contra iuris regulas.] Maiol. de regul. lib. 5. c. 19. n. 4. & nouiſſimè Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. c. 57. num. 38.

23 Porrò in omnibus illis caſibus, in quibus dictum eſt, Clericum poſſe in foro ſæculari aduocationis officio fungi, hoc limitari debet, vt non procedat in cauſa ſanguinis, in qua Clericus ſe immiſcere non debet etiam ad defenſam accuſati propter periculum irregularitatis, ſi fortè ex eius imperitia accuſatus ſuccumbat, & decapitetur, vel mutiletur; vel propter ipſius Aduocati malitiam, & cauillationem, pœnam talionis ſubeat accuſator, vt hic firmat Hoſt. n. 6. cum quo Io. Andr. n. 11. & cæteri tranſeunt. & vide eund. Hoſt. in c. Ad audientiam, n. 11. verſ. Quid ſi aliquis, de homic. cuius dicta huc tranſtulit Ioan.
24 Andr. vbi ſupra, vbi quærit de Clerico iuriſperito, qui fratrem ſuum accuſatum criminaliter ſuo patrocinio adiuuit, adeo vt abſolutus fuerit, & accuſator vltimo ſupplicio affectus, an ſit irregularis; & arguit pro, & contra, & poſt prolixam diſceptationem videtur cōcludere Clericū non eſſe irregularē, ſi reus abſoluatur ex eo, quia accuſator nil probauit, vel probauit per falſos teſtes, de hoc conuictos: tunc enim videtur potius ex propria calumnia dānari, quam ex facto Aduocati ipſius rei. Secus verò ſi conſtaret reum eſſe culpabilem, & aduocatus ſuis falſis probationibus, & allegationibus illum obtinuiſſet abſolui, vel aliàs directè, & ſine proteſtatione, vel contra proteſtationem veniendo calumniam accuſatoris arguiſſet, propter quod accuſator fuiſſet decapitatus: nam hoc caſu Clericus abſque dubio eſſet irregularis. Subdit tamen Hoſt. quod & ſi hæc magiſtraliter, & ad ſtudentium exercitium ſcripſerit, huius tamen dubij ſolutionem Papæ reſeruat, ad quem pertinet huiuſmodi

modi dubia declarare, cap. Per venerabilem, §. Rationibus, infra qui fil. ſint legitim.

DE POSTVLANDO.

Cap. Cum Sacerdotis.

SVMMARIVM.

1 *ADuocationis officium Sacerdoti exercere non licet.*
2 *Etiam in foro eccleſiaſtico.*
Niſi in quatuor caſibus hic exceptis. n. 5. & ſeqq.
3 *Sacerdotis officium eſt nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe.*
4 *Aduocationis officium corã iudice Eccleſiaſtico Clerici etiam in ſacris, & beneficiati exercere poſſunt etiam pro laico; Sacerdotes ſecus.*
5 *Aduocatus eſſe poteſt Sacerdos pro ſe, & eccleſia ſua.*
6 *Cauſa eccleſiæ non dicitur propria ipſius Rectoris.*
7 *Sacerdos poteſt eſſe Aduocatus pro coniunctis, qui alium Aduocatum non reperiunt, vel non æque bonum.*
8 *Coniuncti dicuntur conſanguinei, & affines ex licita copula vſque ad quartum gradum.*
9 *Illicita verò vſque ad ſecundum.*
10 *Canonici, & Clerici eiuſdem eccleſiæ veniunt coniunctorum appellatione.*
11 *Amicus intimus fraterna charitate dilectus poteſt dici coniunctus.*
12 *Sacerdos poteſt patrocinari pro miſerabilibus perſonis etiamſi diuites ſint.*
13 *Non tamen contra eccleſiam ſuam, niſi immineat neceſſitas. & n. 20.*
14 *Sacerdos, qui eſt Aduocatus, vel Procurator pro extraneo contra eccleſiam, in qua, vel à qua beneficium obtinet tanquam ingratus, eſt ipſo iure priuatus beneficio.*
15 *Libertus, qui contra eccleſiam teſtificatur, vel agit, in ſeruitutem reuocatur.*
16 *Vaſſallus, qui eſt Aduocatus, vel Procurator contra Dominum, poteſt feudo priuari.*
17 *Beneficium collatum remunerationis cauſa non eſt gratuitum, nec eo priuari quis poteſt propter ingratitudinem.*
18 *Doctor habens ſalarium à ciuitate non prohibetur contra eam eſſe Aduocatus.*
19 *Donatio facta magiſtro ex cauſa diſciplinæ non eſt mera donatio, nec indiget inſinuatione.*
20 *Sacerdos, ſi neceſſitas immineat, poteſt eſſe Aduocatus pro coniunctis contra eccleſiam ſuam.*
21 *Vaſſallus, qui contra Dominum eſt Aduocatus pro coniuncto, non poteſt ob id feudo priuari.*

CVM SACERDOTIS. Se ſummat, & partes per ſe patent. Secunda ibi, *Clericus.*

1 Nota ex prima parte textus regulam cum quatuor limitationibus.

2 Regula eſt, Sacerdoti non eſſe licitum aduocationis officium exercere, ſeu poſtulare, vt hic eſt expreſſum: & habet locum hæc regula etiam in foro eccleſiaſtico: nam etſi Hoſt. hic num. 1. dicat appellatione Sacerdotum, de quibus loquitur hoc capitulum comprehendi etiam Clericos in ſacris, quinimò & in minoribus ſi ſint beneficiati, & num. 8. ſentiat Sacerdoti eſſe illicitum poſtulare in foro ſæculari dumtaxat, non autem in foro eccleſiaſtico, niſi cum perceptione ſalarij: tamen eius opinio ab antiquis, & modernis Doctoribus communiter reprobatur: Tum quia aduocationis officium Sacerdotibus non prohibetur in hoc capitulo adiectis illis verbis *corã ſæculari iudice*, ſicut fit in c. 1. ſupr. eod. Sed prohibetur ſimpliciter, & abſolutè. Ergo debet intelligi generaliter tam in foro ſæculari, quàm in foro eccleſiaſtico; Tum quia ſecundum opinionem Hoſtien. hoc capitulum nihil adderet ad dictum c. 1. & ſuperflueret, quia Clericis in ſacris, & inferioribus beneficiatis hoc iam fuerat
3 prohibitum in eod. c. 1. Ergo aliquid ſpeciale voluit hæc Decretalis inducere in Sacerdote, cuius officium eſt nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe, vt hic dicitur, & in c. Denique, 14. q. 5. & ſic Sacerdos non debet nocere alteri, neque in veritate neque quoad opinionem, quia non debet inſeruire vni, & alteri, diſplicere, & ideò prohibetur aduocationis officium exercere, vt hic per Abb. in 1. notab.

4 Tene igitur differentiam eſſe inter Clericos, & Sacerdotes: nam Clerici etiam in ſacris, & beneficiati in foro eccleſiæ poſſunt eſſe Aduocati etiam pro laico, præterquam in cauſa ſanguinis, vt dixi in c. 1. num. 7. & num. 23. ſupra eod. ſed Sacerdotibus hoc non licèt etiam coram iudice eccleſiaſtico, niſi in quatuor caſibus hic exceptis: & ita tenẽt hic Philip. Pet. de Sampſ. & Innoc. in princ. in ver. Poſtulare, n. 2. in ver. Licitum. Io. Andr. n. 4. Collect. n. 1. Bellam. num. 1. in ver. Poſtulare, & communiter moderniores ſequentes, vt teſtatur Abb. Siculus n. 5. verſ. Et ex his ſentit. Idem tenet Speculat. in titul. de
5 aduoc. verſ. Sacerdos. Primus caſus hic exceptus, in quo Sacerdos poteſt eſſe aduocatus, eſt pro ſeipſo. Secundus pro eccleſia ſua: & hinc
6 collige ſecundum Abb. hic in 2. notab. cauſam eccleſiæ non dici cauſam propriam ipſius Rectoris, cum hic ponantur vt diuerſa: ad idem textus in cap. 1. ſupra eod. vbi hoc ipſum notat
7 idem Abb. in 2. notab. Tertius caſus hic exceptus eſt pro coniunctis, pro quibus tamen ita demum licet Sacerdoti poſtulare, ſi neceſſitas immineat, vt dicitur in textu: nimirum quia propter impotentiam nequeunt habere aduocatum, vel non æquè bonum ſicut Sacerdotem; prout hanc litteram exponit gloſſ. 2. Abb. Antiq. num. 1. in ver. Neceſſitas. Hoſt. num. 7. in eod. ver. Collectar. num. 3. Abbas Siculus in 2. notab. & reliqui omnes arg. l. Exigendi, C. De Procurator. & ſic limita quod de coniunctis generaliter dixerunt Innocent. & alij in c. 1. ſupra eod.
8 Dicuntur autem coniuncti qui recenſentur in l. Sed & hæc perſonæ, ff. De Procur. & plenius in c. Infames, §. Nam vt præmiſimus, verſ. Alij enim omnes, 3. q. 7. & latè per Anchar. in d. c. 1. in 1. notab. ſupra eod. ac præter eos etiam conſanguinei, & affines vſque ad quartum gradum, vt l. Petitionem, §. Licentiam, C. De Aduoc. diuerſ. iudic. & c. Non debet, infra, de conſang. & affinit. Secundum Hoſt. hic n. 7. in ver. Coniun-

9 iunctus. Sed quoad affines hodie hoc intelligas ex legitima copula, quia affinitas ex fornicatione reſtricta eſt ad primum, & ſecundum gradum à Concilio Tridentino in c.4. ſeſſ.24. de reform.
10 matrim. Coniuncti etiam dici poſſunt coniunctione ſpirituali Confratres, ſeu Clerici eiuſdem eccleſiæ, vel Canonicæ, arg. c.Cum R. Canonicus, ſupra de offic. deleg. & tenet hic gloſſ. 2. Hoſtien. vbi ſupra, verſ. Et etiam de Concanonico. Anchar. in 2. notab. Abb. num.4. & plerique alij: licèt Cardin. contra in 5. quæſt. Sed
11 dic vt proxime dicam de amico. Quinimò coniunctus dici poteſt etiam amicus intimus fraterna charitate dilectus, arg. l. Nemo dubitat, §. Qui frater, ff. de hæred. inſtit. l. Latæ, §. Amicos, ff. De verb. ſignif. Quod ſatis poteſt permitti ſi non pecuniæ, ſed Dei charitas hoc operetur, vt inquit Hoſtienſ. loco citato, quem totidem verbis ſequitur Ioan. Andr. num. 12. Butr. n.18. Anchar. vbi ſupra, licèt Abb. num. 4. videatur hoc in dubium reuocare, & contrarium teneat Cardinalis in 4. quæſt. magis placet primum quoad potentiam exercendi aduocationis officium, licèt ſecus ſit quoad potentiam agendi ſine mandato, vt per Butr. vbi ſupra. Ad quod vide quod ſcripſi in c. Cum M. num. 9. ſupra de Conſtit.

12 Quartus caſus hic exceptus, in quo licitum eſt patrocinari, eſt pro miſerabili perſona, nempe Vidua, pupillo, orphano, & conſimilibus, de quibus in c.1. & 2. 87.diſt. & in c.1.& 7. 88.diſt. & per Innoc. & DD. in c. Significantibus, ſupra de off. deleg. & hoc intellige etiamſi non immineat neceſſitas, ideſt timor oppreſſionis, argum. leg. Vnicæ, §. Quod ſi pupill. verſ. Præſertim, C. Quand. Imper. inter pupill. & vid. nam conditio illa quæ habetur in hoc cap. ibi, *ſi neceſſitas immineat*: videtur referenda ad coniunctas dumtaxat, non autem miſerabiles perſonas, de quibus textus loquitur diſiunctiuè per dictionẽ, *Aut*, c.Nos in quemquam, 2. q. 1. Quod videtur ex mente gloſ.2. hic dum ait, hanc Decretalem reſtringi quodammodo ad neceſſitatem quantũ ad coniunctas: quaſi ſentiat non quantum ad miſerabiles. Ex quo infero vt pro miſerabilibus perſonis poſſit Sacerdos eſſe Aduocatus etiamſi diuites ſint, vt ſcripſi plenè in c.1. in 7. declaratio-
13 ne, ſupra eod. Fateor tamen dari caſum, in quo non ſufficit vt perſona ſit miſerabilis, niſi immineat neceſſitas, videlicet ſi Clericus vellet eſſe Aduocatus pro aliquo miſerabili contra eccleſiam ſuam: hoc enim ei liceret tantùm neceſſitate imminente, vt hic per Hoſtienſ. num. 9. verſ. Quinimò, & Ioan. Andr. num. 7. & dicam infra num.20.

14 Secundò nota ex ſecunda parte textus vſque adeò prohibitam eſſe Clerico Procuratoris, vel Aduocati officio fungi pro extraneis contra eccleſiam, à qua (ideſt ab Epiſcopo ſecundum Abb. Antiq. hic in fin.) vel in qua beneficium obtinet, vt ex hoc cap. ſpoliari poſſit beneficio tanquam ingratus, vt hic eſt caſus ſecundum omnes: & dic ſpoliari, ſcilicet de facto, quia titulo eſt ipſo iure priuatus, ſecundum Hoſtien. num.13. in ver. Spoliari, & Ioan. Andr. num.8.
15 & eſt ſimile in liberto, qui contra Eccleſiam teſtificetur, vel agat, in ſeruitutem reuocatur, cap. De famulis, ſupra de ſeru. non ordinan.
16 & ex hoc inferunt Doctores, vt Vaſſallus non poſſit eſſe Aduocatus vel Procurator contra Dominum; aliàs tanquam ingratus poſſet feudo priuari, vt in tit. In quib. cauſ. feud. amitt. in Vſib. feud. arg. huius Decretalis, vt hic in gl. vlt.& per Abb. n.3.

17 Sed circa hoc declara primo hunc textum, vt procedat in beneficio gratuito. Secus verò ſi quis obtinuerit beneficium ab eccleſia, vel ciuitate ex cauſa remunerationis, & pro ſeruitijs impenſis, quia tunc beneficium non eſſet gratuitum; & ideò Clericus, aut Vaſſallus non poſſet eo ſpoliari propter ſuſceptum munus Aduocationis, vel Procurationis contra eccleſiam, vel Dominum feudi, vt tenet Specul. de Aduocat. §. 1. verſ. Sed numquid poteſt, num. 22. & hic firmant, Vincentius, Abb. Antiq. num. 2. in verſ. Clericus. Ioan. Andr. num.5. Butr. n. 13. &
18 Abbas Siculus, num. 3. qui ex hoc deducit, vt Doctores habentes ſalarium à ciuitate non prohibeantur contra eam munus aduocationis ſuſcipere, quia illa non eſt donatio gratuita, ſed quædam remuneratio: ad quod eſt bonus text.
19 in l. Aquilius Regulus, ff. de donat. vbi quod donatur Magiſtro ratione diſciplinæ, non eſt mera donatio, nec indiget inſinuatione. Et quod conceſſio à Principe facta propter benemerita, ſeu ex cauſa remunerationis, reuocari non poſſit etiamſi ingratitudo ſuperueniat, per textum in l. Si pater, §. Si quis, ff. de donat. tradit Alex. conſ.216. num.2. lib.2. Felin. in cap.1. num.10. verſ. Secunda diſpoſitio, ſupra de reſcript. Dec. conſ.186. Pro tenui, num.4. & adde in propoſito quod ſcripſi in c. Conſultationibus, n. 62.& ſeqq. inf. de Cler. ægrot.

20 Declara ſecundò hunc textum, vt vendicet ſibi locum ſi Clericus contra eccleſiam ſuam munus aduocationis, vel procurationis ſuſcipiat pro perſona extranea; nam littera dicit pro extraneis. Ergo à contrario ſenſu pro coniunctis ſtrictè ſumptis, vel pro miſerabilibus ſi neceſſitas immineat, non prohibetur, vt contra Vincentiũ, qui litteram ibi, pro extraneis ſupplebat, maximè, firmant hic Abb. Antiq num.3. Hoſt. nu.9. verſ. Quinimò, Ioan. Andr. n.7. Butr. n.14. Abb. Sicul. nu. 6. & communiter DD. de quo tamen
21 dic plenius vt per Specul. de Aduoc. num. 19. inferentes ex hoc vt ſi Vaſſallus ſit Aduocatus, vel Procurator pro coniuncto contra Dominum, non poſſit ob id feudo priuari, vt per Abbat. Antiq. loco citato Collect. num. 5. & Specul. d. tit. de Aduoc. num. 30.

DE HIS QVÆ VI METVS cauſa fiunt.

Cap. Perlatum.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio metu mortis emiſſa non obligat, niſi ſpontè ratificetur. & n. 5. & ſeq.*

2 *Moniales agere non poſſunt ad recuperationem ſororis è Monaſterio egreſſa ſine conſenſu Abbatiſſæ.*

Abbas, vel Abbatiſſa poſſunt eſſe in iudicio ſine conſenſu Monachorum, vel Monialium ibidem.

3 *Metus mortis qualiter probetur.*

4 *Metus mortis in actibus à libera voluntate pendentibus inficit actum ipſo iure.*

5 *Profeſſio timore mortis emiſſa non eſt nulla, niſi metus fuerit incuſſus in ordine ad profeſſionem extorquendam.*

6 *Metus mortis præſumitur ſemper durare quamdiu viuit is, qui metum incuſſit.*

Declaratur n. 10. verſ. Limita.

7 *Metus continuus per patientiam non purgatur.*

8 *Silentium quando habeatur pro diſſenſu.*

9 *Religionem ingrediens timore mortis quando, & qualiter teneatur proteſtari.*

10 *Proteſtatio durante metu mortis, an & quando ſit facienda coram probis viris.*

11 *Mulier quæ metu mortis Religionem intrauit poteſt quandocunque exire, & matrimonium contrahere, niſi mortuo viro ingreſſum ratificauerit.*

12 *Profeſſus metu mortis an ſtatim ceſſante metu cenſeatur profeſſionem ratificaſſe.*

13 *Intellectus c. 2. de Regular.*

14 *Profeſſio expreſſa non inficitur ex metu, niſi cadente in conſtantem virum.*

15 *Proteſtatio debet eſſe veſtita iuſto timore.*

Profeſſionem tacitam impedit qualiſcunque metus, aut præſumptio, vel proteſtatio. ibid.

16 *Et quid in metu reuerentiali.*

17 *Regularis, qui ex cauſa nullitatis profeſſionis è monaſterio exiuit, de iure communi poteſt in ſæculo remanere quandiu cauſa nullitatis diſcutitur.*

18 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

19 *Profeſſus nulliter an poſſit in foro conſcientiæ à Monaſterio exire non ſeruata forma à Concilio Tridentino præſcripta.*

20 *Profeſſi in Conuentu non deſignato ad recipiendos Nouitios contra formam decretorum Clementis VIII. an poſſint liberè ad ſæculum redire tam intra, quàm poſt quinquennium à Tridentino Concilio præfixum in c. 19. ſeſſ. 25. de regul. & n. ſeq. vſque in fin.*

21 *Profeſſio in Conuentu non deſignato ad recipiendos Nouitios, nec expreſſè, nec tacitè fieri poteſt.*

22 *Profeſſionis appellatione venit etiam tacita. & nu. ſequent.*

Profeſſionem expreſſam, qui non poteſt emittere, nec poteſt tacitam. ibidem.

24 *Profeſſio expreſſa an ſit maioris virtutis, quàm tacita.*

25 *Profeſſio etiam tacita ſublata eſt à Trid. Concilio c. 15. ſeſſ. 25. de Regul.*

26 *Reſtitutio aduerſus lapſum quinquennij ad deducendam profeſſionis nullitatem quibus clauſulis concedatur. & n. 33. & 38.*

27 *Profeſſi in locis non deſignatis ad recipiendos Nouitios an ſint obligati ad Religionem in genere. & num. 32.*

28 *Profeſſio infra annum probationis emiſſa de iure an obliget ad Religionem in genere. & n. ſeq. & num. 31.*

Profeſſio emiſſa in Religione non approbata an obliget ad Religionem in genere ibidem. & num. 30.

34 *Obligatio ad Religionem in genere an dirimat matrimonium poſtea contractum.*

35 *Profeſſi in Conuentibus non deſignatis ad recipiendos Nouitios an teneantur deducere cauſas nullitatis profeſſionis infra quinquennium, & coram Superiore regulari, & Ordinario. & n. 37.*

36 *Concilium Tridentinum in cap. 19. ſeſſ. 25. de regul. an habeat locum in impedimentis perpetuis. & num. 39.*

40 *Profeſſi per vim, & metum elapſo quinquennio à die profeſſionis, etiamſi prætendant vim & metum ſemper durâſſe, non ſunt audiendi niſi infra quinquennium reclamauerint.*

41 *Vir profeſſus in Monaſterio Monialium eſt illicò eijciendus non obſtante lapſu quinquennij.*

42 *Notorium facti permanentis nulla eget probatione.*

43 *Ordo iudicij in notorijs non requiritur.*

44 *Lex non debet eſſe nutritiua peccati.*

45 *Profeſſionem tacitam Concilium Tridentinum per præfixionem quinquennij non inducit, ſed audientiam denegat. & n. 49.*

46 *Profeſſio tacita an ſit à Cõcilio ſublata, & quando incipiat, & finiatur.*

47 *Profeſſio, & Votum requirunt conſenſum iure naturali diuino.*

48 *Conſenſus defectus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali ſuppleri non poteſt.*

Profeſſus nulliter non poteſt cogi ad iterum profitendum. ibid.

50 *Reſtitutio in integrum contra profeſſionem non datur, etiamſi dolus interceſſerit.*

51 *Quæſtionis ſolutio.*

52 *Epiſcopus, aut Capita ordinum non poſſunt reſtituere Regulares aduerſus lapſum quinquennij.*

53 *Decreta Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum, & profeſſionem non recipiendis ad quos terminos reſtringantur.*

54 *Actus geſti à Superioribus non legitimè profeſſis ſuſtineri poſſunt ex communi reputatione.*

55 *Reſtitutio in integrum aduerſus lapſum quinquennij an poſſit iuſtè denegari nulliter profeſſis.*

56 *Litteræ S.D.N. Vrbani de admittendis profeſſis in locis non deſignatis ad nouam profeſſionem qualiter intelligendæ.*

1 PERLATVM. Si quis timore mortis poſtea ratum non habens Religionem profiteatur, exire, & matrimoniũ contrahere poterit. Secus ſi à principio, vel ex poſt facto liberè conſenſerit. Hoc dicit. Secundum Ioan. Andr. & DD. communiter, vel breuius ſecundum Baldum: Velum ſuſceptum metu mortis non obligat, ſi non eſt ſponte ratificatum. Et ſunt duæ partes. Prima narrat factum. Secunda dat Iudices, ibi, *Ideoque*.

2 Nota primo ibi, *Ad inſtantiam ſororum, Religioſos agere poſſe contra eorum profeſſum, qui dimiſſo habitu è Monaſterio exiuit, eumque iudicialiter repetere.* Ad hoc l. 1. & quod ibi notatur, ff. de rei vendic. Intellige de conſenſu Superioris; alias enim Monachi, ſeu Moniales agere non poſſunt per ſe ſine Abbate, ſeu Abbatiſſa, cap. Cauſam, infra de iudic. Nec refragantur verba huius textus, *ad inſtantiam ſororum*, quia intelliguntur de Prioriſſa, & Monialibus, vt colligitur ex verſ. Ideoque, ſolus tamen Abbas, vel Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa benè poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu Monachorum, vel Monialium, arg. cap.

cap. Edoceri, ſuprà de reſcript.& expreſſius in cap. Abbates, 18.quæſt.2. & hoc tenet Innocen. in princ.in ver.Sororum,qui ſupplet,& Prioriſſæ, quia ipſæ ſine Prioriſſa non poſſunt agere; ſed ipſa ſine eis poſſet, & ſequuntur Hoſtien. num.3. in ver.Sororum, Ioan.Andr.num.5. Abb.num.3. & alij communiter, licèt Butr. num.13. dicat & non benè ſolam Abbatiſſam abſque Monialium conſenſu non poſſe in iudicio eſſe pro recuperatione Monialis, quæ dicitur aufugiſſe. Motus fortè ex littera ibi, [Prioriſſam,& Moniales ante veſtram præſentiam conuocantes.] Quod tamen non obſtat, quia hic contigit in facto, vt actio fuerit intentata coniunctim nomine Prioriſſe, & Monialium, vt patet ſupra ibi, *ad inſtantiam Sororum*. Vnde meritò omnes fuerunt vocandæ, intellige per Procuratorem, & non per ſe, cap.2. de iudic. lib.6. Ioan. Andr. hic nu.8. Sed hinc non ſequitur vt à principio Prioriſſa non potuerit agere ſola ad recuperationem ſuæ Monialis.

3 Secundò nota irritam eſſe profeſſionem emiſſam timore mortis, & obſerua praticam probandi iuſtum metum, vt articuletur in probanda comminatione mortis quod euaginato gladio in loco ſolitario minatus eſt,& ſic ad actum propinquum morti eſt deuentum, ſecundum Anton. de Butr. hic in 2.notab. nu.4. & Ioan. de Anan. num.1. talis enim metus dicitur cadere in conſtantem virum, vt l.Nec timorem, & l.Iſti quidem, ff.Quod met. cau. Hoſtienſ. hic num.2. in ver.Euaginato gladio, & Ioan. Andr. num.3.
4 Vnde non mirum ſi in actibus à libera voluntate pendentibus timor mortis ipſo iure inficiat actũ,
5 vt hic per Butr.num.9.in 3.notab. Quod tamen notabiliter limita, dummodo metus mortis fuerit incuſſus in ordine ad extorquendam profeſſionem iuxta terminos huius Decretalis. Aliàs enim ſi metu mortis ex infirmitate, vel naufragio, aut conſcientia, ſcelerum, vel aliter ſibi imminentis, aut etiam ab homine incuſſo quis profiteretur, profeſſio non eſſet nulla, vt probatur in cap. Sicut, il ſecondo, infr. de regular. & dixi plenè in cap. 2. num.81. eod. tit.
6 Tertiò nota ibi, *Viro de medio ſublato*, & ibi, *poſtmodum ratum habuiſſe*, metum præſumi ſemper durare quandiu viuit ille, qui metum incuſſit; & ſic cauſa metus perdurat, prout hic not. Innocent. num.1. in ver.Ratum, dicens metum mortis non tantũ imminere quando gladij erant præſentes, ſed toto tempore quo vixit Maritus, qui poteſtatem necis habebat ſuper eam ex quo capitaliter eam perſequebatur, argum. ad hoc cap.Litteras, §.fin. infr. de reſtit. ſpoliat, & l. Si
7 per impreſſionem, C.Quod met. cau. & ſequitur totidem verbis Hoſtienſ. num.10. verſ. Caue tamen. Nam cum metus non fuerit inſtantaneus, ſed continuus vſque ad mortem Mariti per patientiam non purgatur ſecundum Io. de Anan.
8 num.10. & ſilentium habetur pro diſſenſu, vbi præceſſit diſſenſus, niſi medio tempore ſuperuenerit cauſa conſentiendi, l.2. §.Voluntate, ff.So-
9 lut.Matrim. Bald.hic num.2. Quod adeò verum eſt vt durante cauſa metus nec teneatur proteſtari,quia ſicut timor mortis excuſat à reclamatione,vt hic,ita & à proteſtatione,vt ſentit glo. 1. verſ.Quid ſi non audet proteſtari, per textum in l.Generaliter, §.Ipſe, C.De reb. credit. vbi dicitur qui Sacramentum ſibi illatum dare recuſauerit, vel hoc atteſtetur, vel ſi fortè non audeat, habeat ſibi in vltima prouocatione repoſitum auxilium,& arg. cap.Non ſatis, in princ.39.q.2. dummodo tamen id cõſtet in iudicio ſecundum gloſ. & Hoſtien. num.3 verſ.Quid ſi non audet,
10 qui tamen ſubdit hoc caſu proteſtationem fieri debere coram alijs probis viris, vt hic, & in cap.Si iuſtus, infr.de appellat. & cap.Paſtoralis, §.final. ſupra de offic. ordin. Et cum eo tranſit Ioan.Andr. nu.12. in gloſ.1. ibi *Cumana*. Licèt hoc non placeat Abbati nu.6. quia potuit timere ne ſua proteſtatio à probis viris reuelaretur Marito. Vnde putat ſatis eſſe vt metum probet ſi non audeat proteſtari,vt in cap.ſeq. & in c.Ad aures, infr.eod. Sed tu intellige Hoſtienſ. dummodo proteſtatio coram probis viris tutò fieri poſſit, vt ipſemet declarat num.13. & mox dicetur.

Limita nunc prædicta duobus modis. Et prima vt procedant dummodo Maritus ſit ita potens, vt Mulier veriſimiliter non potuerit ſine metu mortis confugere ad locum tutum; & hoc tenet Innoc. hic num.1. in ver.Ratum, ait enim, [Et intelligo hunc metum præſentem, cum ſemper poſſit occidi per maritum, quia ita potens erat, vt non poſſet habere locum, ad quem confugeret ſine timore mortis,] vt l. Metum, in princ. ff.Quod met.cau. Vnde toto tempore vitæ eius non præſumitur ratificare. Sequitur Abb. n.15. verſ.Vltimo nota, ex gloſſa, poſt Hoſtien. num.10. verſ.Semper enim, & num.13. vbi ait: [Quod autem ſupradixit, quod quandiu vixit maritus videatur ſemper metus fuiſſe præſens, intelligendum eſt, quando ad alium aliquem locum non poterat tutò confugere, dum tamen & hoc frequenter proteſtaretur in Capitulo, vel ſaltem coram Abbatiſſa, ſi & hoc tutò fieri poterat; alioquin nec ei imputaretur, arg. in eo quod legitur, & not. in cap.Si iuſtus, infr. de appellat. Imputaretur autem ſi non feciſſet,quod tutò, & commodè facere potuiſſet, arg. cap.Faciat, 22. quæſt.2. & quod legitur, & notatur in cap.Sciſcitatus, §.1. ſupra de reſcr.

Deinde limita vt poſt Concilium Tridentinum in cap.19. ſeſſ.25. de regular. hoc non procedat ſi elapſum ſit quinquennium à die profeſſionis; tunc enim ſiue metus ſemper durauerit, ſiue non,& ſiue fuerit proteſtata,ſiue non audiri non poterit ad deducendam cauſam nullitatis ſuæ profeſſionis, vt dicam infra num.40.

11 Quartò nota ex fine litteræ, mulierem, quæ metu mortis Religionem intrauit poſſe quandocunque exire, & matrimonium contrahere, niſi mortuo viro ingreſſum huiuſmodi ratum habuerit.

12 Ambigui tamen iuris eſt, an mulier cenſeatur ingreſſum ratificaſſe eo ipſo quod ſciuit maritum obijſſe, & non reclamauit. Quidam dicunt expectandum per menſem, arg. c.Conſtat, 1.quæſt.1. Quidam per duos menſes, arg. c.Ex publico, infr. de conuerſ. coniug. Alij dicunt expectandum per annum, vt in c.2. de Regular. Alij verò ſentiunt ingreſſum cenſeri ratificatum eo ipſo quod marito de medio ſublato mulier non exiuit è monaſterio. Et hoc tenet Innocen. in d.cap.2.nu.3. ait enim, [Si per metum vouit, vel profeſſus eſt, vel tonſuram accepit quandiù me-

metus durat, non fit ei præiudicium, ſed eo ceſſante, niſi in continenti exeat, ratum habere videtur, & allegat hanc Decretalem. Communiter tenetur hoc eſſe arbitrarium arg. l. Continuus, §. Cum ita, ff. De verb. obligat. & cap. De cauſis, ſupra de offic. delegat. Et ita concludit Innocent. hic num. 2. verſ. Nos dicimus hoc relinquendum arbitrio Iudicis, Hoſt. nu. 10. in fin. verſ. Ipſo autem mortuo: opportebit enim iudicem arbitrari ex qualitate perſonæ, & ex diuturnitate temporis an tacitè approbauerit ingreſſum perſeuerando in monaſterio per aliquod tempus poſt obitum mariti. Et hanc eſſe communem Doctorum opinionem teſtatur Abb. hic num. 13. Sed tu aduerte quia contra eam videtur textus in d. cap. 2. de regular. vbi qui in legitima ætate per vim ingreſſus eſt monaſterium, poteſt quandocunque exire, niſi ceſſante metu potuerit reclamare, & infra annum non reclamauerit, vt ibi not. gloſ. fin. Innocent. Hoſtienſ. Ioan. Andr. & omnes. Ergo non eſt arbitrarium Iudici infra quod tempus exire poſſit, cum ibi ſit præfixum vnius anni ſpatium ad exeundum.

13 Vnde pro ſolutione tu diſtingue ex mente Innocentij hic num. 2. & Hoſtienſ. num. 11. verſ. Item hoc intelligendum. Aut mulier expreſsè vouit, vel ſolemniter velum accepit; quo caſu ingrediendo monaſterium vouiſſe videtur; & tunc cenſetur votum tacitè ratificare, ſi ceſſante timore in monaſterio perſeueret. Et hoc primo caſu procedat communis opinio, vt relinquatur arbitrio Iudicis infra quod tempus cenſeatur votum ratificaſſe. Aut ſine ſolemnitate velum accepit, nec verbo vouit; & tunc non intelligitur ratificare, vt notatur in cap. Ex parte, de Regular. niſi ceſſante metu per annum tacendo, & diſſimulando in Religione perſeuerauerit. Et ita procedat textus in d. cap. 2. de cuius intellectu vide quod ſcripſi in cap. Cum virum, num. 7. de Regular.

14 Item pondera aliam notabilem differentiam, quam ponit Innocent. hic nu. 3. inter profeſſionem expreſſam, & tacitam, quæ inducitur ex ſuſceptione veli conuerſionis, ſeu habitus profeſſorum, vt in c. 1. de regul. lib. 6. & Clem. Eos, eod. tit. Nam ad irritandam profeſſionem expreſſam requiritur probatio metus cadentis in
15 conſtantem virum; nec aliter proteſtatio releuat, quia proteſtatio debet eſſe veſtita iuſto timore, cap. Cum M, de Conſtitut. Secus in profeſſione, quæ tacitè inducitur per ſuſceptionem habitus, quia illam impedit qualiſcunque metus, vel etiam alia præſumptio, vel proteſtatio ſuper hoc habita. Vnde ſi patris comminationibus habitum quis ſuſcepiſſet, illum poſſet dimittere, cap. Præſens, 20. quæſt. 3. Et eſt ratio diuerſitatis ſecundum eum, quia votum, ſeu profeſſiò fit per verba expreſſa, quibus ſtandum eſt, donec legitimè probetur oppoſitum; ſed ex ſuſceptione habitus oritur ſola præſumptio profeſſionis, quæ de facili tollitur per contrariam præſumptionem: nam vna præſumptio elidit aliam, & quandoque ad inuicem colliduntur, vt in c. Literas, infra, de præſumpt. & notatur in c. Tranſmiſſæ. Qui fil. ſint legit. Et cum opinione Innocent. tranſeunt Hoſt. nu. 12. verſ. Item differentia, Ioan. Andr. n. 9. verſ. Item dicit. Card. num. 4. in 3. quæſt. verſ. Dicit etiam. Anchar. nu. 6. & alij communiter. Nec refragatur quod in hac Decretali interuenerit ſola veli ſuſceptio, & tamen Papa mandet requiri an metu mortis mulier religionem intrauerit; quoniam hoc ideò eſt quia dicta mulier affirmabat in facto ſic contigiſſe ſecundum Abb. hic in fine. Vel ſecundum eum hoc cap. habet locum quando mulier ſolemniter recipit velum: tunc enim minæ præcedentes non impediunt ratihabitionem, ſed requiritur metus cadens in conſtantem virum, quia qui ſuſcepit habitum cum ſolemnitate, perinde habetur ac ſi verbo vouiſſet. Secus ſi velum ſuſceperit ſine ſolemnitate, quia tunc ſolæ minæ ſufficiunt. Et pro hac ſolutione Abbatis facit prima diſtinctio Innocentij, de qua ſupra num. 13. verſ. Vnde pro ſolutione, vbi quoad inducendam ratihabitionem ingreſſus, æquiparantur profeſſio expreſſa, & ſolemnis ſuſceptio
16 veli. An autem metus reuerentialis annullet profeſſionem, vide per Abb. in cap. Cum virum, num. 8. infr. eod. vbi contra Butr. tenet ſolum metum reuerentialem non ſufficere, niſi præceſſerint minæ, vel verbera aut pater ſit terribilis, eique ſubſcribunt Couarr. de ſponſal. part. 2. c. 3. §. 6. nu. 7. & 8. & alij recentiores: licèt primam opinionem teneat gloſſ. in c. Præſens, in ver. Patrem, 20. quæſt. 3. Hyppolit. de Marſil. ſing. 347. incip. Matrimonium, num. 3. Nauarr. conſil. 5. Ex ſexdecim, nu. 2. de elect. & conſ. 10. Quædam puella, num. 4. hoc tit. & alij complures.

17 Vltimo nota ſecundum Abb. num. 3. quod ſi profeſſus qui è monaſterio exiuit iuſtam cauſam timoris, ſeu nullitatis ſuæ profeſſionis deducat, interea non compellitur redire ad monaſterium niſi priùs diſcutiatur iuſtitia cauſæ allegatæ. Vnde Papa hic præcipit vt mulier, & maritus eius abſoluantur recepto iuramento de parendo mandatis eccleſiæ, & cauſa prius examinetur.

18 Verum hodie hoc eſt abrogatum per Concilium Tridentinum in cap. 19. ſeſſ. 25. de regular. quo ſtatutum eſt, vt quicunque Regularis prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem non audiatur, niſi infra quinquennium cauſas nullitatis deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea habitum ſpontè dimiſerit, nullatenus ad allegandam quamcumque cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur, & tanquam Apoſtata puniatur. Atque ita non eſt amplius locus huic Decretali ſecundum quam Regularis qui exiuit è monaſterio ex cauſa nullitatis profeſſionis non cogitur redire, ſed poteſt remanere in ſæculo, dum cauſa nullitatis diſcutitur.

19 Hoc decretum Concilij multi exiſtimant non habere locum in foro conſcientiæ aſſerentes nulliter profeſſum non ſolùm poſſe, ſed quod magis eſt etiam debere data occaſione à monaſterio fugere tam infra, quàm poſt quinquennium; Sed horum opinionem falſam, & pernicioſam eſſe, latiſſimè oſtendimus in cap. 2. infr. de Regular. Sed quoniam alij putant etiam in foro externo diſpoſitionem Concilij procedere in impedimentis temporalibus duntaxat, puta metus, defectus ætatis, & conſimilibus non autem in perpetuis; Et idcirco profeſſos in Conuentibus non deſignatis ad recipiendos Nouitios contra formam Decretorum Clementis VIII.

vel

vel aliàs nulliter ex perpetuo impedimento poſſe quandocunque etiam elapſo quinquennio, & non ſeruata forma d. Concilio præſcripta à Religione exire, & vxorem ducere, operæpretium putauimus huius doctrinæ veritatem diligenter examinare.

20 QVÆRO igitur, An profeſſi in conuentu non deſignato ad recipiendos Nouitios contra formam Decretorum Clementis VIII. poſſint liberè ad ſæculum redire tam intra, quàm poſt quinquennium à Tridentino Concilio præſcriptum in cap. 19. ſeſſ. 25. de regul.

Quæſtio propoſita implicitè continet dubia infraſcripta.

Primum eſt an hæc Decreta Clementis irritas decernant profeſſiones non ſolùm expreſſas, ſed etiam tacitas.

Secundum an profeſſi contra formam ipſorum decretorum remaneant ſaltem obligati ad Religionem in genere, ita vt propterea ad ſæculum redire non poſſint, ſed teneantur eligere aliam ex Religionibus approbatis.

Tertium eſt an ſic profeſſi teneantur nullitatem ſuæ profeſſionis deducere infra quinquennium, & coram Superiore ſuo, & Ordinario; adeo vt quinquennio elapſo amplius audiri non debeant.

21 Quoad primum cum decreta Clementis annullent profeſſiones in locis non deſignatis per hæc formalia verba; *Receptiones verò, & profeſſiones quaſlibet eorum, qui contra huiuſmodi decretum noſtrum admiſſi fuerint nullas, & irritas eſſe ex nunc decernimus, & declaramus*: manifeſtum videtur decerni irritas profeſſiones tam expreſſas, quàm tacitas.

22 Primò quia ſimpliciter, & indiſtinctè loquuntur de profeſſione, cuius appellatione verè, & propriè etiam tacita comprehenditur, vt probatur in c. primo ibi [profeſſionem per hoc feciſſe] atque ibi [præſumitur veraciter eſſe profeſſus] de regular. in 6. & in Clement. Eos, ibi: [hoc ipſo decernimus eſſe profeſſos] eod. tit. Et paſſim alibi: In quacunque enim materia etiam odioſa ſit lata interpretatio quatenus patitur verborum proprietas l. Cum lege, ff. de teſtam. Decius in Rubrica infra de iudicijs, in prima lectura num. 76. & conſ. 534. Procedendo breuiter, n. 5.

23 Deinde quia cum huiuſmodi decreta irritent profeſſionem expreſſam, vt apud omnes eſt in confeſſo cenſentur irritam decernere etiam tacitam, quæ in ſubſtantia non differt ab expreſſa, ſed cum illa eodem iure cenſetur, vt in d. cap. 1. ibi: [niſi eo completo profeſſionem faciat in ſequenti, vel habitum religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſueuit] & in c. Significatum, ibi: [Si decimumquartum annum complcuerit, cum religionem intrauit, ſeu poſt decimumquartum annum profeſſionem à ſe prius factam ratam habuerit] de regul. cum concord.

Ideoque vbicumque prohibetur profeſſio expreſſa cenſeri prohibitam etiam tacitam poſt Marian. Socin. quem citat tradit Philipp. Probs in d. c. 1. n. 4.

24 Quinimò ſi aliqua differentia conſiderari poſſet, illa eſſet, quia profeſſio expreſſa aliquando eſt maioris virtutis, quam tacita: vt patet ex dictis ſupra num. 13. verſ. Vnde pro ſolutione, & num. 14. & probatur in c. Conſtitutionem, de reg. in 6. vbi profeſſio expreſſa infra annum emiſſa in Religionibus non Mendicantium, illi religioni præcisè, quam quis eſt profeſſus: tacite verò facta non illi ſpecialiter, cuius habitus eſt ſuſceptus, ſed generaliter alicui religioni recipientem obligat. Ergo ſi Clemens ſuſtulit profeſſionem expreſſam; cenſeri etiam debet ſuſtuliſſe tacitam, quod minus eſt.

25 Et propterea cum decretum Tridentini Concilij cap. 15. ſeſſ. 25. de regul. eodemmodo indiſtinctè nullas decernat profeſſiones factas ante 16. annum completum, & non peracto anno probationis: S. Congregatio declarauit eo decreto etiam profeſſionē tacitam comprehendi. Ac ſimiliter Sixtus V. cum in Cōſtitutione contra illegitimos edita prius ſtatuiſſet, vt nulla eſſet profeſſio emiſſa ab illegitimis ex inceſtu, vel ſacrilegio, nec non ab alijs illegitimis, vel criminoſis, aut ære alieno obnoxijs contra formam ibi præſcriptam: poſtea in alia conſtitutione edita ſuper dubijs in priori Conſtitutione emergentibus hoc ipſum apertè declarauit his verbis: [ſed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, ſtatuimus quod in quibuſuis ordinibus, & religionibus, neque etiam tacita profeſſio quorumcumque religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione Conſtitutionis forma ſeruata fuerit.]

Præterea aut profeſſio tacita eſt minoris virtutis, quàm expreſſa, aut paris, aut maioris, ſi minoris, iuxta text. in d. c. Conſtitutionem, & reg. expreſſa nocent, &c. ergo ſublata eſt ex decretis Clementis à fortiori & ex maioritate rationis: ad reg. c. Cui licet, & c. Cum in cunctis, in princ. vbi gloſſ. Ioan. Andr. Abb. Imol. & alij notant, de elect. Si paris, ſeu æqualis virtutis iuxta reg. l. Cum quid, ff. Si cert. pet. de qua per Bald. in l. 3. ff. de teſta. tute: & tunc quoque tacita profeſſio cenſeri debet ſublata à pari, ſeu ex identitate rationis, vt dicitur in prædicta Sixti V. Conſtitutione, inſpecto tempore, quo nondum redacta fuerat ad terminos iuris per Clem. VIII. & notat Prob. in d. c. 1. de regul. in 6. Si maioris quod eſſet contra omnes iuris regulas adhuc tamen idem dicendum, quia decreta Clementis irritant receptiones, & profeſſiones *quaſlibet, &c.* de natura autem illius dictionis, quaſlibet, cum ſit vniuerſalis, l. Si pluribus, vbi gloſſ. Bart. & DD. de leg. 2. eſt comprehendere etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, cap. Solitæ, in ver. Quodcumq; ligaueris, de maior. & obed. Salyc. in l. 2. nu. 9. C. De noxal. Rom. conſ. 31. V. ſis his, num. 2. vbi Mandoſ. in apoſtill. id pluribus exemplis confirmat.

Ac demum ſi decreta Clementis tacitam profeſſionem non ſuſtuliſſent, redderentur omnino eluſoria, quia Superiores Regulares qui prohibentur nouitios ad profeſſionē expreſſam admittere poſſent illos admittere ad tacitam permittendo eos per annū deferre habitum indiſtinctū vel illico expleto anno probationis habitū profeſſorum illis cōcedendo iuxta d. c. 1. & Clem. 2. de regul. aut admittendos eos ad actus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueuerunt, iuxta c. Vidua. extr. eod. contra expreſſam mentem Clementis, qui ad Religionum reformationem neceſſarium pu-

putauit prohibere ne in Conuentibus præſertim maiore reformatione indigentibus ſinguli ad religionem venientes paſſim reciperentur. Certum eſt autem Conſtitutionem vtcumque iuris communis correctoriam extendi debere ad caſum aliàs non comprehenſum quando alioquin eſſet fruſtratoria, & nullum ſortiretur effectum, niſi extenderetur. Felin. in c. Tranſlato, circa fin. de Conſtit. Bart. in repet. l. Omnes populi, in penult. col. ff de iuſt. & iur. Iaſ. in auth. quas actiones, C. de ſacroſ. eccl. & Rom. d. conſ. 31. n. 2. verſ. Quinimò.

26 Atque hunc ſenſum ſemper admiſit S. Congregatio Regularium, quæ profeſſiones non ſolum expreſsè emiſſas in locis non deſignatis habuit pro nullis, atque irritis, ſed & tacitas nunquam admiſit in caſibus contingentibus: & in reſtitutionibus, quas cenſuit concedendas aduerſus lapſum quinquennij profeſſis in Conuentibus non deſignatis non conſueuit apponere clauſulam illam in alijs reſtitutionibus apponi ſolitam, videlicet [dummodo profeſſionem, vt præfertur emiſſam tacitè, vel expreſsè non ratificauerit] nimirum quia profeſſio huiuſmodi nec expreſsè, nec tacitè rata haberi poteſt, cum impedimentum decreti irritantis ſemper duret.

Itaque quoad hoc primum dubium videtur concludendum ſic profeſſos neque expreſsè, neque tacitè eſſe alligatos illi Ordini in ſpecie in quo profeſſionem emiſerunt.

Videamus nunc an ſaltem ſint alligati Religioni in genere, quod eſt ſecundum dubium ſuperius propoſitum.

27 Pro ſolutione præmittendum eſt ex diſpoſitione iuris profeſſionem emiſſam infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium, non
28 obligare præciſè ad illum Ordinem, in quo fuit emiſſa, ſed ad Religionem in genere: in alijs verò Ordinibus expreſsè emiſſam illi Religioni præciſè obligare, quam quis eſt profeſſus; tacitè autem factam non illi ſpecialiter, cuius habitus, ſed generaliter alicui Religioni. Iura ſunt aperta in c. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, de regul. in 6. Quamuis autem prædicti Canones loquantur in caſu profeſſionis emiſſæ, infra annum probationis, tamen DD. ob rationis identitatem vbique interpretati ſunt illos habere locum etiam in alijs caſibus nullitatis profeſſionis præterquam ex defectu conſenſus. Et propterea profeſſos in Religione à Sede Apoſtolica non approbata remanere obligatos ad Religionem in genere cenſuerunt plerique in c. vn. de voto, lib. 6. idemque de profeſſione emiſſa in manibus Truffatorum poſt Ioan. de Deo ſcripſit Specul. in tit. de ſtat. Monach. num. 45. & de viro, qui fingens ſe fœminam profeſſus fuit in Monaſterio Monialium Butr. in c. Porrectum, de regul num. 10. & Abb. in c. Tuarum, num. 7. de priuil.

29 Superuenit deinde Tridentinum Concilium quod in cap. 15. ſeſſ. 25. de regul. ſtatuit, vt profeſſio in quibuſcumque Ordinibus ante 16. annum completum emiſſa, aut non peracto anno probationis ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicuius regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſeruationem, aut ad alios quoſcumque effectus. Quibus verbis S. Congregatio reſpondit ſublatam eſſe obligationem ad Religionem in genere, & iura antiqua in d. cap. Non ſolù, & c. Conſtitutionem, in hoc eſſe correcta.

Cæterùm tam decretum Concilij in d. c. 15. quam declaratio S. Congregationis vendicant ſibi locum in duobus illis caſibus dumtaxat, in quibus loquuntur; videlicet cum profeſſio eſt nulla ob defectum ætatis, vel ob defectum anni probationis. Vnde in alijs caſibus nullitatis profeſſionis remanent incorrecta iura antiqua, vt in hac ipſa materia anni probationis perpendit gloſſ. in d. cap. Conſtitutionem, in ver. Proro-
30 gamus, idque habuit pro conſtanti tam S. Congregatio Concilij, quam S. Congregatio Regularium in diſputatione illius articuli; An profeſſio emiſſa in Religione non approbata obliget profitentem ad Religionem in genere; ſuppoſuit enim pro indubitato obligationem ad Religionem in genere in caſu illo non fuiſſe ſublatam per decretum Conc. in d. c. 15. Licèt valdè anceps fuerit an verior eſſet opinio Ioan. de Deo relati à Specul. vbi ſupra diſtinguentis inter eum qui voluit abſolutè vitam mutare, & eum qui intendebat ſe obligare in certo Ordine tantùm: vel potius opinio Franc. in c. Conſtitutionem, n. 4. exiſtimantis generaliter, & indiſtinctè ex huiuſmodi profeſſione oriri obligationem ad Religionem in genere.

31 Ex præmiſſis infertur, vt decretum Tridentini Concilij qua parte ſuſtulit obligationem ad religionem in genere ſimili modo non ſit extendendum ad profeſſionem nulliter emiſſam extra conuentus deſignatos ad recipiendos Nouitios, ita vt propterea ſolutio quæſtionis, an huiuſmodi profeſſio pariat obligationem ad religionem in genere, necne, non ſit petenda ex Concilio, quod ad hunc caſum non pertinet, ſed ex ipſiſmet decretis Clementis, & iuris communis diſpoſitione. Inſpectis autem verbis vltimi decreti Clementis verius videtur ſublatam fuiſſe huiuſmodi obligationem ad Religionem in genere; nam in ea parte in qua Clemens decreuit receptiones, & profeſſiones quaſlibet eorum, qui contra huiuſmodi decretum admiſſi fuerint, nullas, & irritas eſſe: adiecit ſtatim illa verba, *Ad quemcumque effectum*, quod non fecerat in primo decreto. Quemadmodum autem ex verbis illis Concilij [nullam inducat obligationem ad alicuius regulæ obſeruationem, aut ad alios quoſcunque effectus] Congregatio exiſtimauit correcta fuiſſe iura antiqua inducentia obligationem ad Religionem in genere; ita videtur reſpondendum eadem iura fuiſſe correcta ex illis verbis Decreti, ad *quemcumque effectum*. Dictio enim illa, *quemcumque*, vniuerſalis eſt, nihilque penitus excipit, d. c. Solitæ, verſ. Quodcumque ligaueris, & ibi Abb. in vltim. not. de maior. & obed. & c. Si tibi abſenti, vbi Archid. in verſ. Quicumque, de præben. in 6. & complectitur etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, gl. in Clem. 2. §. Dignitatem, in ver. Quodcumque, de vita & honeſt. Cler. & gl. in Clem. 1. in verſ. Quibuſcunque, de iudic. quam ſingularem dicit Barbat. conſ. 23. Sapientiſſimus, col. 6. lib. 2. eamque dictionem propterea cum miniſterio videtur Clemens appoſuiſſe, vt hac in parte ſe conformaret cum diſpoſitione Concilij.

Et quamuis Concilij verba ſint magis prægnan-

gnantia, ac geminata, quam verba Decreti ta-
men cum præcipuus effectus profeſſionis nullæ
ſit obligare ad religione in genere, vt in d.c. Non
ſolum, & cap. Conſtitutionem, certè illa verba,
ad quemcumque effectum non aliò videntur re-
ſpexiſſe, quam ad tollendam huiuſmodi obliga-
tionem præſertim verò quia cum Sac. Congre-
gatio declarauerit d. cap. 15. in illis verbis, *vel
ad alios quoſcumque effectus*, nihil diſpoſuiſſe
de voto, vtique ſublata obligatione quæ ex voto
proficiſcitur non apparet quis alius effectus poſ-
ſit prouenire ex profeſſione nulliter emiſſa in
Conuentu non deſignato, quam obligationis ad
Religionem in genere. Vnde hic effectus potiſſi-
mum ſublatus per illa verba, cenſeri debet. Ad
text. in l. Nominatim, ff. De liber. & poſthum. &
l. Si optio, ff. De opt. leg. Roman. conſil. 385.
verſ. Et huius eſt ratio, ne alioquin reddantur
eluſoria, cap. Si Papa, de priuil. in 6. Rom. con-
33 ſil. 295. Donatio Patris, col. 2. verſ. Præterea.
Crauett. conſil. 201. num. 13. Atque hanc inter-
pretationem videtur ſemper admiſiſſe Sac. Con-
gregatio Regularium in reſtitutionibus, quas
conceſsit hoc caſu aduerſus lapſum quinquen-
nij; commiſit enim Ordinario, & Superiori Re-
gulari, vt vbi eis conſtitiſſet profeſsionem emiſ-
ſam fuiſſe in loco, vt præfertur non deſignato,
profeſsionem nullam declararent, nec vnquam
coegit ſic profeſſos ad ingrediendam aliam
Religionem ex Religionibus approbatis, prout
feciſſet, ſi eos Religioni in genere adſtrictos co-
gnouiſſet.

A quo quidem ſtylo vix poſſet hodie abſque
periculo recedi præſertim, propter eos qui poſt
ſententiam declaratoriam nullitatis profeſsionis
ad ſæculum redierunt, & matrimonium con-
34 traxerunt. Matrimonia enim huiuſmodi nulla
remanerent, ac mulieres diffamatæ non abſque
metu inimicitiarum, & ſcandali, ſi ſequamur
opinionem eorum, qui putant obligationem ad
Religionem in genere non ſolum impedire ma-
trimonium contrahendum, ſed etiam dirimere
poſtea contractum, cuius ſententiæ videntur eſſe
in ſpecie, Specul. poſt Ioan. de Deo in tit. de ſtat.
Monach. num. 45. & apertius Anton. de Butr. in
cap. Cum virum, num. 3. infr. de regular. dicens
de hoc eſſe ibi textum expreſſum, & Franc. in
cap. Conſtitutionem, nu. 4. verſ. Secundo aduerte,
eod. tit. lib. 6.

Quamobrem quoad ſecundum dubium vide-
tur poſſe concludi ex hac profeſsione nullam
eſſe ortam obligationem ad Religionem in ge-
nere, & in hoc capite profeſſos impediri non
poſſe, quominus liberè ad ſæculum redire va-
leant.

35 Supereſt nunc tertium dubium an ſaltem te-
neatur deducere cauſas nullitatis profeſsionis
infra quinquennium, & coram Superiore ſuo,
& Ordinario ad præſcriptum cap. 19. ſeſſ. 25. de
regul.

Quidam ex recentioribus arbitrantur decre-
tum Concilij ad hunc caſum non pertinere, &
mouentur præcipuè hoc fundamento, quod im-
pedimentum inductum ex decreto Clementis eſt
perpetuum, cum profeſsio nulliter emiſſa in
Conuentu non deſignato neque ex parte Reli-
gionis, neque ex parte ſubditi vllo vnquam tem-
pore expreſsè, vel tacitè ratificari poſsit; De-
cretum vero Concilij in d. cap. 19. dicunt non
habere locum in impedimento perpetuo, ſed
36 temporali dumtaxat quod eliciunt non ex ver-
bis d. cap. 19. vbi ſtatuitur vt quicumque regu-
laris prætendat ſe per vim, & metum ingreſſum
eſſe Religionem, aut etiã dicat ante ætatem de-
bitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile, velitque
habitum dimittere quacumque de cauſa non
audiatur, *&c.* Quibus verbis duo caſus nullita-
tis profeſsionis nominatim exprimuntur, alij
verò generaliter tantùm per illa verba, *vel
quid ſimile*, ſed caſus expreſsi nullitatis profeſ-
ſionis, videlicet ob vim, & metum, & ante æta-
tem non inducunt impedimentum perpetuum,
cum profeſsio per metum emiſſa ceſſante metu
ratificare poſsit, vt patet in hac Decretali ſicut,
& profeſsio ante ætatem, cap. Significatum, de
regul. & cap. 1. eod. tit. in 6. Ergo nec alij ca-
ſus à Cõcilio generaliter comprehenſi per illa
verba, *aut quid ſimile*, ſi enim hæc importa-
rent perpetuum impedimentum hic caſus non
eſſet ſimilis duobus ſuperius ſpecificatis, & ſub
hac generalitate comprehenderetur caſus magis
dubitabilis, quod non eſt dicendũ. His adijciunt
quod ſi Concilium impedimenta etiam perpe-
tua ſuſtuliſſet, ſequeretur abſurdum, vt vir, qui
ſe fœminam ſimulans profeſſus fuiſſet in mona-
ſterio Monialium, vel è conuerſo, vt in c. Quod
interrogaſti, 27. diſt. elapſo quinquennio prohi-
beretur deducere cauſam nullitatis ſuæ profeſ-
ſionis, & cogendus eſſet in monaſterio Monia-
lium perſeuerare.

Præterea exiſtimant decretum d. cap. 19. in
præfixione quinquennij nihil aliud efficere quam
inducere tacitam profeſsionem, quæ quidem
profeſsio cum nullo vnquam tempore induci
poſsit contra decreta Clementis, vt initio pro-
batum eſt, aſſerunt diſpoſitionem Concilij ex his
decretis poſterioribus ſublatam fuiſſe. Neque
enim eſt opus, vt Tridentino Concilio expreſsè
derogauerint, ſed ſatis eſt vt ſtatuerint contrariũ
eius, quod Conciliũ diſponit, vt ſæpius cenſuit S.
Congr. Pugnant autẽ hæc duo, vt per lapsũ quin-
quennij inducta ſit tacita profeſsio, quod facit
Concilium, atque, vt profeſsio in loco non de-
ſignato emiſſa nullo vnquam tempore conuali-
dari poſsit, quod faciunt decreta Clementis.

37 Cæterum hæc ſententia ſemper fuit à Congre-
gationibus reprobata. Nam Sac. Congregatio
Cõcilij aliàs diſcuſſo articulo reſpondit eiuſmo-
di profeſſos poſt quinquenniũ non eſſe audien-
dos; nam etſi impedimentum ſit perpetuum,
illud tamen deducendum fuit infra legitima
38 tempora. Et Sac. Congregatio Regularium
nunquam conſueuit audire Regulares qui poſt
quinquennium eam adierunt pro declaratione
nullitatis ex hoc capite, niſi præuia remiſsione
ſupplicationis Sanctiſsimo oblatæ ſuper reſtitu-
tione aduerſus lapſum quinquennij, & tunc re-
ſcribit pro commiſsione declaratoria juxta for-
mam Concilij.

39 Nec vera ſunt fundamenta in contrarium
adducta, nam quod pertinet ad verba, cap. 19.
obſeruandum eſt primum impedimentum me-
tus non poſſe abſolutè dici temporale cum poſ-
ſit durare vſque ad obitum profeſsi, & reipſa
ſæpius durauerit. Vnde Concilium loquitur eo
caſu etiam de impedimento, quod poteſt eſſe
per-

perpetuum; Quod ſi vrgeas tamen poſſe fieri etiã temporale per metus ceſſationem; Replicabimus hanc poſsibilitatem poſse contingere etiã in terminis decretorum Clementis ſi Summus Pontifex indulget ſic profeſsis, vt profeſsionem à ſe emiſsam ratam habere poſsint, vt fecit Sanctiſsimus D. N. per litteras in forma Breuis ſub die 2. Aprilis anni 1631. Licèt regulariter dicatur impoſsibile, quod fieri non poteſt ſine facto Principis Lap. alleg. 93. num. 3. verſ. Diſponit.

Deinde quamuis in primis duobus caſibus Concilium egiſset de impedimentis temporalibus, tamen per ſubſequentia verba, *vel quid ſimile*, cenſeri debet voluiſse comprehendere quaſcumque nullitates etiam perpetuas: ſimilitudo enim non eſt conſideranda reſpectu accidentis durationis, ſed reſpectu nullitatis profeſſionis, ita vt ſit ſenſus. [Quicumque regularis prætendat ſuam profeſsionem eſse nullam, ſiue quod facta fuerit per vim, & metum, ſiue ante ætatem, ſiue ex alia ſimili cauſa nullitatem importante non audiatur] *&c.* Atque ita ſimilitudo in eo conſiſtit, vt profeſſio ſit nulla, nec curandum an nullitas ſit duratura, nec ne.

Qui intellectus clarius deducitur ex ſubſequentibus verbis Concilij, *velitque habitum dimittere quacumque de cauſa*, quæ cum ſint vniuerſalia, & apta comprehendere cauſas nullitatis etiam perpetuæ, aut declarant præcedentia, ita vt illa verba, *aut quid ſimile*, procedant ex quauis cauſa oriatur nullitas profeſſionis: aut certè ampliant vt habeant locum in quacunque nullitate ſiue ſit temporalis, ſiue perpetua. Quemadmodum dictio, *Alius* quamuis referatur ad ſimilia tantùm, tamen adiecta dictioni vniuerſali, *quicumque*, refertur etiam ad caſus diſſimiles ſecundum gloſ. in Clem. 1. in ver. Quauis, de re iud. & ibi Imol. num. 8. Sarnen. in reg. de Triènn. qu. 2. §. Tandem, Mandoſ. in reg. 12. q. 6. num. 8. & Couarr. pract. quæſt. cap. 25. num. 3.

Et quamuis Sanch. de matrim. lib. 7. de imped. diſp. 37. nu. 32. affirmet verba illa, *quacumque de cauſa*, de quibus in d. cap. 19. eſſe reſtringenda ad perſonas habiles ex theorica Iaſ. in l. 2. §. Præter, num. 3. ff. Qui ſatiſdar. ideoque non comprehendere habentes impedimentum perpetuum: tamen fallitur, quia id procederet, ſi Concilium vt ipſe putat per lapſum quinquennij induceret nouam profeſſionem, ad quam requiritur habilitas, vt in cap. 16. ibi: *quos habiles inuenerint ad profeſſionem admittant*, ſeſſ. 25. de regul. At qui hoc non facit Concilium ex ſententia Sac. Congregationis, ſed tantùm audientiam denegat, ad quod nulla habilitas requiritur. Vnde verba, *quacumque de cauſa*, accipienda ſunt in ſuo proprio ſignificatu; vt caſus etiam diſſimiles comprehendant.

40 Præſertim verò quia cum nullitates temporales ferè non reducantur, niſi ad profeſſiones emiſſas per vim, & metum, ante legitimam ætatem, & non expleto anno probationis, certè ſi Concilium hos tantùm caſus comprehendiſſet, ferè nihil feciſſet, & parum proſpexiſſet Religionum tranquillitati: nam profeſsio ante ætatem emiſſa, vel ante annum probationis expletum per delationem annalem habitus indiſtincti, vel per ſuſceptionem habitus profeſſorum poſt legitimam ætatem ex diſpoſitione ſacrorum Canonum iam cenſebatur ratificari præſumptione iuris, & de iure, vt tradunt in cap. 1. de reg. in 6. Ioan. Mon. in ver. Præſumitur, Gemin. Anchar. & alij communiter. Quinimo etiam per vim in legitima ætate religionem ingreſsi elapſo anno præſumebantur tacitè profeſsi, vt eſt textus in cap. 2. §. Si vero, & ibi dixi in 2. notab. num. 18. & 19. poſt gloſſ. fin. & Innoc. num. 1. infra, de regular. quapropter quoad eos tantùm parum profuiſſet præfixio quinquennij, cum iam per Canones præfixus eſſet terminus vnius anni, poſt quem audiendi non erant, gloſs. communiter approbata in cap. Ex parte, in ver. Per annum, de reg. & in Clem. 2. in fin. eod. tit. Conſequens igitur eſt vt diſpoſitio Concilij ne ferè inutilis videatur per illa verba, *aut quid ſimile*, & *quacumque de cauſa*, omnem ſpeciem nullitatis comprehendat. Ac demum magis à Concilio ſuccurrendum fuit his qui profeſsionem fecerunt per vim, & metum quam ſuccurrendum eſſet his, qui illam emiſerunt in locis non deſignatis, cum illi nihil peccauerint, & inuiti profeſsionem emiſerint: hi verò volentes, & contra legis prohibitionem, & tamen profeſsi per vim, & metum elapſo quinquennio à die profeſsionis non ſunt audiendi, niſi infra quinquennium reclamauerint, etiamſi prætendant vim, & metum ſemper duraſſe, vt olim articulo ſæpius diſcuſſo reſpondit Sac. Congregatio Concilij, cuius ſententiam Gregorius XIII. ad ſe relatam approbauit. Ergo longe minus audiendi ſunt, qui contra formam decretorum Clementis profeſsionem emiſerunt.

41 Neque obſtat abſurdum de viro profeſſo in monaſterio Monialium; reſpondetur enim ex eo caſu nullitatem profeſsjonis poſſe deduci etiam poſt quinquennium; non propterea quod impedimentum ſit perpetuum; ſed quia eſt notorium facti permanentis; quod ex tempore apparere poteſt, ideoque nulla eget probatione, Cardin. conſ. 56. ver. Sed ad hoc ſtatim; & cum Concilium iubeat cauſas nullitatis deduci coram Superiore, & Ordinario, atque ita requirat ordinem iudicij, manifeſtum eſt non habere locum in notorio facti permanentis, puta quod quis non habeat oculos, vt exemplificat Paul. de Caſtr. in l. Ciues, C. De appell. tunc enim non debet iudicium fieri, nec teſtes recipi, aut cauſæ in iudicium deduci, Oldrad. conſ. 195. verſ. Ad primũ, Card. d. conſil. 59. num. 6. & 7. & Abb. in ſua quæſt. incip. Titius col. 2. verſ. Sed numquid, nam vt inquit Bald. conſ. 379. nu. 6. lib. 1. Quod oculus vidit, nemo faciliter negat, & extrinſecus quod patet expreſsè non eſt probare neceſſe, l. Si irruptione, §. Ad officium, ff. final. regund. Ideoque tunc Partes Iudicis ſunt tantùm in exequendo, Lap. alleg. 37. num. 3. verſ. Item ex quo, Bald. conſ. 502. nu. 3. verſ. Nam in notorijs, lib. 5. & Canoniſtæ in c. Veſtra, vt plene Butr. de cohab. Cler. & Mulier.

43 Præterea ex alio capite eo caſu non obſtaret quinquennium Concilij, nempe propter periculum ſcandali, & peccati, cum Concilium ita interpretari debeat, vt non ſit peccati nutritiuum, cap. Erit autem lex, diſtin. 4. nam vt legitur in cap. Conſuetudo, 1. diſtinct. Lex eſt omne quod ratione conſtat, quod Religioni conuenit, quod diſciplinæ congruit, quod ſaluti proficit.

Quam-

Quamobrem ex eo caſu particulari non licet inferre ad impedimentum nullitatis profeſſionis in loco non deſignato, tum quia negatiua illa probari debet à profeſſo, qui in ea ſe fundat, l. Hoc iure, & l. Ita ſtipulatus, vbi ſcribentes, de verb. obligat. & in his terminis tradit gloſ. hic in ver. Non timore, quam Doctores communiter recipiunt: nec probari poteſt illico per euidentiam facti, imo vidi multos in ea probatione ſuccubuiſſe: tum quia hoc caſu non viget illud peccati, aut ſcandali periculum, quod conſideratur in viro inter Moniales profeſſo, vt in decreto 7. Synodi, c. 20. & Concilij Hiſpalen. 2. cap. 11.

Sed vrgebis, ergo ducens originem à parentibus Hæreticis, vel Iudæis, qui non habent impedimentum notorium facti permanentis, tenebitur ſemper perſeuerare in Monaſterio non obſtantibus ſtatutis nonnullarum Religionum à Sede Apoſtolica confirmatis profeſſionem irritantibus, atque ita quinquennium in fauorem Religionis inductum in eius odium retorquebitur; contra l. Quod fauore, Cod. de leg. & reg. Quod in gratiam.

At reſpondetur id non eſſe inconueniens, quia cum hoc impedimentum poſſit eſſe falſum, & in continenti probari non poſſit per euidentiam facti, & infra quinquennium probatum non fuerit: ſtat præſumptio pro habilitate perſonæ, & profeſſio in foro externo cenſetur valida, cum eius nullitas eo termino elapſo probari non poſſit. Aliquando enim Regulares comminiſcuntur hæc, vel ſimilia impedimenta, vt iugum Religionis excutiant; quemadmodum contigit ſuperioribus annis in quodam Regulari Luſitano, qui coram Collectore iudicialiter deduxit ſe legitimè profeſſum non eſſe, eo quod deſcenderet à progenitoribus Hebræis; Quod cum perſenſiſſent conſanguinei docuerunt id eſſe falſum, & confictum ab illo, vt poſſet ad ſæculum redire. Itaque cognita rei veritate reiecta eſt Religioſi imprudentia. Non eſt igitur abſurdum, vt qui tamdiu tacuit, deinceps non audiatur. Quod ſi illico conſtare poſſet de obſtaculo impuritatis ſanguinis conſuli poſſet tam illius, quam Religionis idemnitati adeundo Sedem Apoſtolicam pro beneficio reſtitutionis in integrum.

45 Falſum eſt itidem ſecundum fundamentum quod per quinquennium inducatur à Concilio tacita profeſſio; idque patet primo ex diuerſitate loquendi, qua Canones vtuntur, dum profeſſionis præſumptionem inducunt, & qua vtitur Concilium in d. c. 19. Nam canones his fermè verbis vti ſolent, videlicet: Profeſſionem per hoc feciſſe, vel ſi quam prius fecerat, ratam habuiſſe videtur, cap. 1. de reg. in 6. Præſumitur veraciter eſſe profeſſus, ibid. in ſecundo reſponſo Religioni habitum recipientem obligat, c. Conſtitutionem eod. tit. & lib. Hoc ipſo decernimus eſſe profeſſos. Clem. 2. eod. tit. In eo quod cœperunt, perſeuerare cogantur, cap. Conſtituit, 20. qu. 3. Vt regulam ſeruent eccleſiaſtica diſtrictione compellas, c. Ex parte, de regul. & alijs conſimilibus obligationem inducentibus. At Concilium ſimpliciter ait; Non audiatur niſi cauſas deduxerit, atque ita non facit illum profeſſum, ſed tantùm ei denegat audientiam.

Proſp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

46 Deinde profeſſio ante ætatem emiſſa, de qua fit mentio in d. cap. 19. cenſetur tacitè ratificari, ſi profeſſus poſt legitimam ætatem habitum profeſſorum aſſumpſerit, vel per annum geſtauerit habitum indiſtinctum, vt in d. c. Significatum extr. de regul. & in d. cap. 1. eod. in 6. & Sac. Congregatio ſæpius declarauit huiuſmodi tacitam profeſſionem non fuiſſe à Concilio ſublatam, eamque incipere à prima hora poſt perfectum annum 16. & finire anno 17. Ergo decretum d. c. 19. in præfixione quinquennij profeſſionem non inducit: nam cum iam reperiretur à iure inducta per lapſum vnius anni, quid opus fuiſſet illam rurſus inducere per lapſum quinquennij?

47 Ad hæc cum Concilium in d. c. 19. primò, & principaliter ſtatuat vt profeſſi per vim, & metum elapſo quinquennio non audiantur: & Gregorius XIII. ex ſententia Congregationis declarauerit id habere locum etiamſi profeſſus alleget vim, & metum ſemper duraſſe; hinc manifeſtè conuincitur non induxiſſe tacitam profeſſionem, quandoquidem in profeſſione, & voto conſenſus requiritur iure naturali, & diuino, cap. Præſens, 20. q. 3. c. Licet de regul. Sylueſt. in ver. Religio 2. num. 12. & tradunt paſſim Theologi.

48 Quomodo ergo Concilium potuiſſet inuitum, ac diſſentientem Religioni alligare, aut vi, ac metu durante tacitæ profeſſionis præſumptionem inducere, cum in matrimonio tam carnali, quam ſpirituali defectum conſenſus Eccleſia ſupplere nequeat, vt per Cardin. in c. fin. nu. 10. in 14. quæſt. verſ. Pars prima probatur, de poſtul. Prælat. & dixi in c. Quanto, de tranſlat. Epiſc. & Nauarr. conſ. 10. num. 2. Quod met. cau. nec quemquam inuitum cogere, vt profeſſionem à ſe nulliter emiſſam ratam habeat, vt per eundem Nauarr. conſ. 39. n. 2. de regul.

Poſtremò Sanctiſſimus ſupplicationes eorum, qui petunt reſtitutionem aduerſus lapſum quinquennij ob profeſſionem emiſſam in conuentibus non deſignatis, reijcere ſolet ad S. Congregationem Regularium quæ receptis aliquibus probationibus ſuper narratorum veritate, reſcribit eſſe committendum Superiori Regulari, & Ordinario, vt poſtquam compererint profeſſio-
49 nem in loco non deſignato emiſſam fuiſſe; declarent ſic profeſſum nullatenus eſſe Religioni alligatum, & poſſe liberè ad ſæculum redire; quæ certè fieri non poſſent, ſi per quinquennium inducta eſſet à Cōcilio tacita profeſſio: quia cōtra profeſſionem nunquam datur reſtitutio in integrum, etiamſi dolus, aut ſeductio interceſſerit. Gloſ. in c. Cum dilectus, in ver. Ad facultatem, infra eod. Abb. in c. Cum virum, de regul. in 6. & Sylueſt. in ver. Religio 3. n. 11.

50 Itaque Patres Tridentini Concilij animaduertentes ex eo quod nullitates huiuſmodi quandocumque deduci poſſent, maximam oriri in Religionibus perturbationem, vt conſuleretur Religioſorum quieti terminū quinquennij præfigendum duxerunt, quo elapſo profeſſis clauſerunt aditum, ita vt ſuper nullitate profeſſionis non eſſent amplius audiendi, ſed non propterea profeſſionem conualidarunt, aut de nouo induxerunt, quod etiam cenſet Nauarr. conſ. 23. Petrutius, de regul.

Vnde ſtant ſimul, & quis ſit validè profeſſus, & tamen infra quinquennium ſit audiendus, ſi prætendat ſuam profeſſionem eſſe nullam: & ſtant ſimul, vt quis ſit nulliter profeſſus, & tamen ſuper huiuſmodi nullitate elapſo quinquennio audiri non poſſit.

51 His ita conſtitutis ad dubium videtur ſub diſtinctione reſpondendum; nam aut profeſſi in locis vt ſupra non deſignatis ſunt adhuc infra quinquennium à die profeſſionis emiſſæ, & cum nec tacitè, nec expreſsè ſint alligati Ordini, in quo profeſſionem emiſerunt, nec teneantur ad vllam Religionem in genere ex dictis ſupra in 1. & 2. dub. poſſunt quidem ad ſæculum redire, ſed tamen ſeruata forma à Concilio præſcripta, ideſt poſteaquam coram Superiore Monaſterij, & Ordinario loci, vbi profeſſionem emiſerunt, cauſam nullitatis deduxerint, & ſuper nullitate declaratoriam obtinuerint, niſi tamen non ſeruata forma Concilij ſponte habitum dimiſiſſent, quia tunc etiam infra quinquennium in pœnam tranſgreſſionis nullatenus eſſent audiendi, vt in d. c. 19. verſ. Si ante. Aut verò elapſum eſt quinquennium, & tunc etiamſi huiuſmodi impedimentum ſit perpetuum, quia tamen illud infra legitima tempora deductum non fuit, hic profeſſi habent os clauſum, nec ſunt audiendi, niſi il-
52 lis Papa os aperiat præuia reſtitutione in integrum aduerſus lapſum quinquennij ex dictis in 3. dubio, quam quidem reſtitutionem inferior Princeps concedere non poteſt, cum ſit contra generalem Concilium, ſuper quo nec Epiſcopi, nec Superiores Ordinum habent diſpenſandi poteſtatem, vt in extrau. vnica, de relig. domib. & tradit gl. in c. Cum dilectus, in ver. In ætate, de elect.

Præſertim ſtante clauſula ſublata, & decreto irritante, de quibus in Conſtitutione Pij IV. quæ incipit. Benedictus Deus, edita ſuper Tridentini Concilii confirmatione, & generaliter reſtitutionem in integrum prorſus ab alio, quam à Papa concedi non poſſe, ex facto reſpondit Abb. conſ. 87. Dico vnum, per tot. lib. 1. Quod adeo verum eſt, vt nec Congregationes hanc ſibi vendicent poteſtatem reſtituendi in integrum, niſi præuia Commiſſione Sanctiſſimi.

Sed obijcies quamuis de iure hæc ita procedere videantur; tamen expedire pro quiete Religionum, vt profeſſi in prædictis locis non deſignatis, nec infra, nec poſt quinquennium audiantur, ne aperiatur via quamplurimis Religioſis ad Sæculum redeundi cum populi ſcandalo, & Religionum detrimento, præſertim quoad eos, qui muneribus, & offic-js functi ſunt, quorum actus legitimi nullitatis periculo ſubiacebunt, ſi eorum profeſſiones irritæ decernantur. Nauarr. conſ. 40. in vlt. quæſt. de regul.

53 Verùm vt hæc obiectio tollatur conſiderandum eſt decreta Clementis non habere locum, niſi in Italia, & Inſulis adiacentibus, vt in eis expreſsè cautum reperitur.

Deinde conſiderandum eſt in decretis ipſis reperiri exceptas Religiones infraſcriptas, videlicet, Carthuſianorum, Minorum de ſtrictiori obſeruantia, Cappuccinorum, Reformatorum S. Dominici, Diſcalceatorum Carmelitarum, Congregationis Folienſis, Heremitarum Camaldulenſium, ac Montis Coronæ, Clericorum Regularium Theatinorum, Societatis Ieſu, S. Pauli Decollati, de Somaſcha, & Miniſtrorum Infirmorum, inter quos Congregatio cenſuit eſſe comprehenſos etiam Diſcalceatos Ordini Sancti Auguſtini.

Conſiderandum tertiò Religiones poſt decreta Clementis erectas in eis non comprehendi, cum omnes habeant peculiarem formam recipiendi Nouitios à Sede Apoſtolica approbatam, quæ tanquam poſterior ſeruanda eſt.

Itaque hæc decreta reſtringuntur ad aliquot tantùm Religiones Italiæ, & Inſularum adiacentium, eaſque laxioris obſeruantiæ, & tamen in his etiam Religionibus non multi conuentus reperiuntur pro recipiendis nouitijs, qui iuxta formam decretorum non ſint deſignati.

Ex tot igitur reſtrictiuis ſatis liquet numerum eorum, qui ex hoc capite poſſent habitum regularem dimittere non eſſe tam magnum, vt Religionibus detrimento eſſe poſſit. Præterquam quod cum numerus Regularium in Religionibus antiquis, quæ à ſtrictioris obſeruantiæ inſtituto paulisper deuiarunt, iam plus nimio exereuerint, parum oberit, quod aliqui nulliter profeſſi ab eis abſcedant, cum præſertim qui profeſſionis ſuæ validitatem impugnant, plerumque ſint diſcoli, aut inquieti, qui nituntur iugum religionis excutere, vt propterea abeuntibus ſatius ſit pontem, vt dicitur, argenteum conſtruere, quam viam occludere, ex his quæ docet D. Thom. quol. 12. art. vlt.

Nec prædictis officit conſideratio ſuperius facta quoad Superiores, & officiales; nam ſi agamus de ijs, quibus quinquennium non eſt elapſum hæc conſideratio ceſſat, quia mos Religio-
54 num non eſt, vt ſubditi infra illud tempus ad gradus, & Prælaturas promoueantur. Quo verò ad eos quibus quinquennium eſt elapſum, Reſpondetur actus ab huiuſmodi Superioribus geſtos ſuſtinere poſſe ex communi reputatione iuxta terminos l. Barbarius, ff. de off. Prætor. quam etiam in ſpiritualibus habere locum, tradunt Innoc. Hoſt. Card. & alij communiter in c. Nihil, de elect. Roſell. in ver. Confeſſio Sacramentalis tertio, n. 41. Angel. Confeſſio 4. n. 12. Syluest. Confeſſor 2. num. 15. Tabien. Abſolutio n. 3. & Nauarr. in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 177.

Præterquam quod hi caſus non admodum frequenter ſolent contingere: nam multorum annorum ſpatio, quibus Secretarij munere functus ſum in S. Congregatione Epiſcoporum, ac Regularium obſeruaui vix tres, aut quatuor Regulares quot annis petijſſe reſtitutionem aduerſus lapſum quinquennij ex hoc capite quod profeſſionem non emiſiſſent in Conuentibus non deſignatis; ijque fere numquam fuerunt Superiores: nam qui in Religionibus poſſent authoritate, & alijs præſunt libenter in Religionibus perſeuerant; ſed ſubditi, atque adminiſtratione carentes ſunt qui contendunt ad ſæculum redire. Quale autem inconueniens eſt, vt ex omnibus Religionibus laxiori obſeruantiæ ſimul iunctis in vniuerſum abſcedant quotannis tres, aut quatuor ſubditi nulliter profeſſi?

55 Et nihilominus ſi aliquis caſus contingeret in quo non expediret vt aliquis Regularis redi-

ret

ret ad ſæculum, poſſet fortè Sanctiſſimus illi denegare reſtitutionem aduerſus lapſum quinquennij, quæ eſt mera gratia ſecundum Bald. conſ. 338. Reparatio, in princ. lib. 3. Et quemadmodum Tridentinum Concilium rem iniuſtã non putauit denegare Religioſis omnibus etiam nulliter profeſſis audientiam poſt quinquenniũ: ita neque iniuſtum videri debet vt Sedes Apoſtolica ex aliqua iuſta, & rationabili cauſa audientiam deneget alicui Religioſo in particulari abſtinendo à gratia reſtitutionis in integrum ex his quæ notat Syluest. in ver. Præſcriptio 1. n. 14. & in terminis d. c. 19. Nauarr. conſ. 23. Petrutius, num. 4. de regul. aut certè Sanctitas Sua poſſet aliam rationem inire, vt ſic profeſſus vel induceretur ad iterum profitendum, vel ad aliam Religionem tranſire.

Non me latet poſt litteras in forma Breuis quibus S. D. N. aſſerendo inualidam exiſtere profeſſionem eorum, qui annum probationis non fecerunt in Conuentibus ad recipiendos Nouitios deſignatis, mandat Ordinarijs locorum, & Superioribus regularibus vt ſic profeſſos ad profeſſionem denuo emittendam admittant abſque nouo probationis anno, grauia ſcandala fuiſſe exorta, quia quamplurimi Religioſi tam intra, quam poſt quinquennium nullo iuris ordine ſeruato dimiſſo habitu regulari ad ſæculum redierunt.

56 Huius mali cauſa fuit, quia Regulares interpretati ſunt has litteras eſſe facultatiuas; indeque inferri, vt nolentibus iterum profiteri licuerit ad ſæculum redire. Qui quidem intellectus verus eſt in ea parte, vt inuiti non cogantur iterum profiteri, ſed falſus eſt in alia, vt propterea poſſint redire ad ſæculum abſque eo quod ſeruetur forma à Concilio præſcripta, quæ conſiſtit in hoc, vt cauſa nullitatis infra quinquenniũ deducatur, & coram Superiore Regulari, & Ordinario, cui quidem formæ in litteris Sanctitatis ſuæ nec expreſsè, nec tacitè reperitur derogatum; neque enim cenſeri debet vnico illo verbo Sanct. Sua funditus ſuſtuliſſe Trid. Conc. diſpoſitionem, vt in terminis alterius Concilij legitur in c. eccleſia veſtra, il 2. de elec. & in noſtris ferè terminis tradit Nauarr. conſ. 40. Matth. n. 6. de regul. Quamobrem pro remedio deliberandum an ſit edenda declaratio particularis per alias litteras in forma Breuis, mentem Sanctitatis ſuæ non fuiſſe in primis litteris vllatenus derogare Tridentino Concilio: ac proinde eos quibus quinquenium à die profeſſionis elapſum non fuit, ita demum potuiſſe habitum regularem dimittere, ſi declaratoriam nullitatis obtinuerint à ſuo Superiore; eos verò quibus quinquennium iam fuit exactum nullo modo potuiſſe è religione exire & tam primos quam ſecundos, qui de facto non ſeruata forma Concilij habitum dimiſerunt teneri, cogendoſque eſſe habitum reaſſumare, atque ad religionem redire, ac niſi paruerint tanquam apoſtatas eſſe puniendos ad præſcriptum d. c. 19. ſeſſ. 25. de regul. nouiſſimè ex ſententia Sac. Congregationis Concilij editum fuit à S. D. N. decretum infraſcripti tenoris videlicet.

Sanctiſſimus Dominus noſter Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus qui poſſent in Religionibus oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſæ in Conuentibus non deſignatis contra formam decretorum Sanctæ memoriæ Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis, audita ſuper hoc ſententia Sacræ Congregationis declarauit, & decreuit huiuſmodi ſuſceptos contra formam dictorum decretorum allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis non poſſe ſuper huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij quoquo modo audiri. Quod ſi aliqui contra formam præfatorum decretorum recepti, & profeſſi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè illos eijcere voluerint, eadem Sanctitas Sua decreuit, vt tam ipſi profeſſi quam Superiores reſpectiuè teneantur iura quæ ſibi fauere viſa fuerint, prius deducere coram eadem Congregatione quæ ex ſpeciali etiam Sanctitatis Suæ facultate ſuper hoc conceſſa prouidebit. Inhibendum propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iuriſdictionem exercentibus, & quibuſcumque iudicibus Ordinarijs, & delegatis etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuntijs, ne in poſterum in hoc quoquo modo ſe ingerant abſque ſpeciali eiuſdem Sanctitatis commiſſione ſub pœna ipſo facto incurrenda quoad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ: quoad Abbates, Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos excommunicationis latæ ſententiæ; Quo verò ad Nuntios, ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales etiam de latere Legatos indignationis Suæ Sanctitatis & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum.

Si verò ijdem vt ſupra recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram Sac. Congregatione Concilij, & ſine illius expreſſa licentia è Religionis exire; vel Superiores Religionis eijcere auſi fuerint recepti, & profeſſi tanquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non contra eoſdem iuxta formam decreti de Regularibus Apoſtatis, & eiectis eiuſdem Sanctitatis Suæ iuſſu ab eadem Sacra Congregatione ſub die 21. Septembris 1624. editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint pœnam ſuſpenſionis ad diuinis, necnon priuationis officiorum omnium; quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, vociſque actiuæ ac paſſiuæ ipſo facto abſque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die 15. Ianuarii 1626.

DE HIS, QVÆ VI METVSVE cauſa.

Cap. Sacris.

S V M M A R I V M.

1 Excommunicatus non eſt qui abſolutè coactus excommunicato communicat. Secus ſi coactio fuerit conditionalis.
2 Coactio duplex; ideſt abſoluta, ſeu præciſa, & conditionalis, ſeu cauſatiua. & num. 23.
3 Coactio abſoluta, eſt maioris rei impetus, qui repelli non poteſt.
4 Fit per manuum attractionem, vel detentionem. & num. 9.
Conſenſu prorſus excludit. num. 5.
5 Coactus abſolutè magis pati, quàm agere conuincitur, & dormienti æquiparatur. Nec meretur, nec demeretur. num. 7.
6 Violentum eſt, cuius principium eſt extra, nihil conferente vim paſſo.
8 Vis quotuplex. & num. 17. & 19.
9 Coactionis abſolutæ exempla.
10 Virginitatis flos perditur etiam per vim attrattiuam in fœmina.
11 Corrupta per vim abſolutam dormiendo, vel in furore exiſtens, non poteſt inter Virgines velari.
12 Martyris præclarum triumphatæ incontinentiæ exemplum.
Coactio abſoluta, ſeu oppreſſio ad copulam cadit in mulierem, ſed non in virum. ibid.
14 Coactio abſoluta non poteſt interuenire in emiſſione verbi.
Verba per vim extorqueri non poſſunt ſine conſenſu. ibid.
15 Ad iuramentum verbale quis cogi non poteſt præciſè: ſecus ad actuale.
16 ad Deſponſationem verbalem non poteſt quis abſolutè compelli; ſed benè ad actualem per annuli immiſſionem.
17 Coactio conditionalis, ſeu vis compulſiua; & metus idem ſunt.
18 Metus eſt inſtantis, vel futuri periculi cauſa, mentis trepidatio.
19 Non excludit prorſus, ſed attenuat conſenſum.
Eius principium eſt intra. num. 21.
20 Facta per metum ſunt magis voluntaria, quàm inuoluntaria. & num. 24.
22 Voluntas coacta voluntas eſt.
23 Violentum aliud eſt ſimpliciter, aliud mixtum.
24 Violentum mixtum eſt voluntarium ſimpliciter, inuoluntarium ſecundum quid.
25 Excommunicato ſcienter communicans an peccet mortaliter. & num. ſeqq. vſque in finem.
Quid ſi communicet per metum cadentem in conſtantem virum. num. 27. 31. & 45.
Quid ſi communicet in oratione, conuiuio. & ſimilibus. num. 33. & 35.
Et quid ſi nimis frequenter. num. 41.
Quid ſi excommunicatio ſit lata etiam in participes. num. 34. & 40.
Quid ſi communicet in Diuinis. num. 35. & 40.
Quid ſi in crimine. num. 35. 36. & 40.
Quid ſi communicet cum excommunicatis à Canone, vel ab homine. num. 39.
Quid ſi in contemptum Clauium, vel Superioris. ibid. & num 40.
Et quid poſt Concilium Conſtantienſe. num. 43.
26 Excomunicato communicare quis poteſt licitè ad emendum, vel recipiendum victui neceſſaria, ne fame pereat. & num. 32.
28 Peccato mortali non conſentiendum, ſed potius omnia Mundi mala toleranda.
29 Metus excuſat à pœna, ſed non à culpa.
30 Papa poteſt à ſua ſententia eximere, ſed non licentiam peccandi tribuere.
32 Metus mortis excuſat à peccato, quando eſt à cauſa naturali: ſecus ſi ab accidentali.
34 Excommunicato communicans etiam ſimpliciter ligatur maiori excommunicatione, ſi lata fuerit etiam in participes. & num. 40.
35 Idem, ſi communicet in crimine, in Diuinis, vel in contemptum. & num. ſeq. & 40.
36 Excommunicato communicans etiam in Diuinis ob metum mortis non peccat mortaliter.
Contrarium. num. 38. & 46.
37 Miſſam celebrans coram excõmunicato ob metum ſibi incuſſum ab hæretico, mortaliter peccat. ſecus ſi à Tyranno.
38 Contratrium. & num. 46.
43 Excommunicatis à Canone, vel ab homine poſt Concilium Conſtantienſe licitum eſt communicare etiam in diuinis, niſi ſint publicè denunciati, vel notorij Clericorum percuſſores.
44 Et cum publicè denunciatis ſcienter communicare etiam ſimpliciter eſt mortale peccatum.
45 Nec excuſat metus etiam cadens in conſtantem virum.
46 Metus mortis non excuſat à mortali eos, qui tranſgrediuntur præcepta ne dum Diuina, ſed etiam Eccleſiaſtica.
47 Excommunicatis communicare in oratione, conuiuio, & ſimilibus, imo etiam in Diuinis eſt prohibitum ex Conſtitutione Eccleſiæ.
48 Eccleſia poteſt ſub mortali obligare ad aliquid vitandum, vel faciendum etiam cum periculo mortis.

1 SACRIS. Excommunicatus non eſt qui abſolutè coactus excommunicato communicat: ſecus ſi coactio fuerit conditionalis. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. qui in gratiam Milantiæ Dominæ ſuæ, quam dicit diuini, & humani iuris ſociam ſolemni commento hanc Decretalem illuſtrauit, vt ſacra eſſet eo amplius, & famoſa. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur deciſa Conſultatio. In ſecunda bimembris reſponſio. Ibi, *diſtinguimus*. Et primum membrum proſequitur ibi, In primo, Secundum ibi, In ſecundo. Et pars huius dicitur eſſe cap. Sacris, infra de ſentent. excomm. & cap. Sacris, de ſepult. Et fundatur ſuper dictis Phyloſophi lib. 3. Ethicor. c. 1. pauló poſt princ. vt hic per Butr. num. 2.

2 Nota primo ibi, *Per coactionem adſtrictus, aut per metum inductus*, coactionem eſſe in duplici differentia. Quædam enim eſt coactio abſoluta, ſeu præciſa; quædam veró conditionalis,
3 ſeu cauſatiua. Coactio abſoluta eſt maioris rei impe-

impetus, qui repelli non poteſt, vt diffinit Iu-
riſconſultus in l. 2. ff. Quod met. cauſ. vel cui re-
4 ſiſti non poteſt, ſecundum Ioan. Andr. hic in
1. quæſt. nu. 15. & fit per manuum attractionem,
vel detentionem, ſecundum Hoſtien. in princip.
in ver. Coactionem, & Ioann. Andr. vbi ſupra.
5 Quapropter conſenſum prorſus excludit; quia
abſolutè coactus potius pati, quàm agere con-
uincitur, vt hic dicitur. Imo dormienti æqui-
paratur, vt l. 1. in fin. ff De author. tutor. & hic
6 notat gloſ. 1. & DD. In eo enim, quod per vim
agitur, voluntas interior nihil agit, & violentum
non ſolum diffinitur eſſe, cuius principium eſt
extra, ſed additur etiam, nihil conferente vim
7 paſſo. S. Thom. in 1. 2. quæſt. 6. art. 6. in corpore
ad primum. Vnde ſic coactus nec laudem, nec
vituperium, nec premium, nec pœnam meretur,
Ioan. Andr. hic num. 15. ad fin. verſ. Primo igitur
8 caſu, & Butr. num. 1. Et ad hanc ſpeciem coa-
ctionis referuntur vis expulſiua, vis ablatiua, &
vis turbatiua, vt notat gloſ. vltima in l. 1. ff. Quod
9 met. cauſ. Exempla ſecundum Boatin. & Ioan.
Andr. hic nu. 15. Inuitus trahor in Eccleſiam ad
audiendam Miſſam excommunicati, vel cum
excommunicatis, ibi audientibus; vel ibi exi-
ſtens detineor inuitus, nec permittor exire. Vel
ſecundum Abb. num. 2. ligatis manibus, & pe-
dibus cogor communicare excommunicato in
lecto, vel in Eccleſia. Idem in Iudæo, vel Pa-
gano, quem inuitum Chriſtiani veſtibus exeunt,
& ad fontem portant, & baptizant. Idemque ſi
hæretici per eumdem modum rebaptizant Chri-
ſtianum, vel cogunt illum Idola thurificare ape-
riendo ipſius manum, thus imponendo, & de-
mum ipſam manum reſoluendo ſuper prunas
ante Idolum exiſtentes, c. Presbyteros, 50. diſt.
cap. Conſtat, 1. quæſt. 1. & cap. Maiores, §. vltim.
de baptiſ. Sic inuitus detinetur Accolytus co-
ram epiſcopo, à quo Subdiaconus ordinatur.
Sic inuitus quis inducitur habitu Religioſo, vel
10 veſte Profeſſorum. Et his ſimilia. Et huc etiam
ſpectat illud Beatæ Luciæ Virginis: Si inuitam
iuſſeris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad co-
ronam, vt per D. Thom. in 3. ſentent. diſtin. 39.
quæſt. 1. art. 3. quæſt. 3. ad tertium dicens, Luciam
loqui de violento ſimpliciter, in quo patiens ni-
hil confert agenti. Flos tamen virginitatis per-
11 ditur etiam per vim attractiuam; nec poteſt cor-
rupta velari inter virgines etiam ſi ſit deflorata
dormiendo, vel in furore, vel in phreneſi exi-
ſtens, ſicut lilium corrumpitur non ſentiens, vt
12 hic per Bald. num. 4. Huc demum ſpectat illud
S. Martyris Nicætæ, qui dum lecto manibus, pe-
dibuſque deuinctus ab impudica fœmina vi op-
primeretur, linguam ſibi dentibus amputauit,
& in illius faciem expuit, teſte D. Hieronymo
in vita S. Pauli primi Eremitæ, vt referunt Baron.
Annal. ad Annum Chriſti 253. & Nicephor. apud
Hieremiam Drexelium à Societate Ieſu in libro
de Triumphata incontinentia, licèt Ioan. Andr.
hic in 2. quæſt. num. 16. & in cap. Is qui, num. 3.
de ſponſ. ſentiat abſolutam coactionem coniun-
ctionis ſexuum, vel oppreſſionem ad copulam
13 cadere in mulierem, ſed non in virum. Fatetur
tamen paſſiuè etiam virum abſoluta coactione
poſſe ſtuprari, vt cap. In Archiepiſcopatu, de
raptor. quamuis hoc caſu florem virginitatis
non perdat, l. 1. §. Remouet, ff. De poſtulan. ſe-
14 cundum Bald. d. num. 10. in fin. Et ſimili modo
in emiſſione verbi non poteſt interuenire abſo-
luta coactio; quia vt inquit Bald. hic nu. 3. actus
verbi habet organa propria, quæ de ſubiecto in
ſubiectum ambulare non poſſunt, nec extorque-
ri per vim, niſi interueniat aliquis conſenſus,
ſicut totus Mundus non poteſt facere, vt mutus
15 loquatur. Quò fit, vt ad iuramentum verbale non
poſſit præciſè quis cogi, licèt poſſit ad actuale,
per vim ponendo manum meam ſuper libro iu-
ramento mihi delato, vt notant Ioann. Andr. &
Abb. in cap. Verum, de iure iur. & Couarr. in
cap. Alma mater, de ſentent. excomm. part 1. §. 3.
16 nu. 9. verſ. Illud eſt præmittendum. Inde etiam
fit, vt ad verbalem deſponſationem quis præciſè
cogi non poſſit, ſed benè ad actualem per vio-
lentam annuli immiſſionem; manus enim poteſt
attrahi, ſed non verbum, ſecundum Ioan. Andr.
hic num. 16. ad fin.
17 Coactio conditionalis, quæ aliàs dicitur ius
compulſiuũ, idem eſt, quod metus, vt notat
gloſ. 1. in l. Nihil conſenſui, ff. De reg. iur. & ideo
metus nomine ſimpliciter appellatur in hac De-
18 cretali, & nihil aliud eſt, quàm inſtantis, vel
futuri periculi cauſâ mentis trepidatio, vt l. 1.
ff. Quod met. cauſ. S. Thom. in 4. ſentent. diſt. 29.
quæſt. 1. art. 1. in corp. eo quod propter inſtans,
vel futurum periculum aliquid ago, quod ſpon-
te nõ agerem veluti ſi timens mortem, membro-
rum mutilationem, aut bonorum confiſcatio-
nem, aliquid faciam ex prædictis, vel ſimilibus
ſine attractione abſoluta, vt explicat Ioan. Andr
19 hic nu. 15. verſ. Coactio conditionalis. Et hæc
ſpecies coactionis, ad quam reducitur etiam
ius inquietatiua, vt per gloſſ. fin. in l. 1. ff. Quod
met. cauſ. non excludit prorſus, ſed attenuat
20 conſenſum, vt hic in littera. Nam quod per me-
tum fit, dicitur magis voluntarium. Eſt enim
voluntarium ſimpliciter in quantum videlicet eſt
hic, & nunc, pro vt ſcilicet in hoc caſu eſt im-
pedimentum maioris mali, quod timebatur,
ſicut proiectio mercium in mare fit voluntariè
tempore tempeſtatis propter timorem inſtantis
21 periculi; Vnde competit ei ratio voluntarij ſim-
pliciter, cum eius principium ſit intra: Inuolun-
tarium autem eſt ſecundum quid, ideſt pro vt
conſideratur extra hunc caſum periculi: vnde
eſt inuoluntarium ſub conditione; ideſt ſi talis
metus non immineret, vt docet D. Thom. in
1. 2. quæſt. 6. art. 6. in corp. & in reſponſione ad
22 tertiam. Et hoc caſu procedit quod dicit Ca-
non, Coacta voluntas, voluntas eſt, cap. Meritò,
15. quæſt. 1.
23 Vtramque ſpeciem coactionis optimè diſtin-
guit idem S. Thom. in 4. ſentent. diſtin. 29. qu. 1.
art. 1. dicens [Duplex eſt coactio, vel violentia;
vna, quæ facit neceſſitatem abſolutã, & tale vio-
lentum dicitur à Philoſopho violentum ſimpli-
citer, vt cum quis alium corporaliter impellit
ad actum. Alia, quæ facit conditionatam ne-
ceſſitatem. Et hanc vocat Philoſophus violen-
tum mixtum, ſicut cum quis proijcit merces in
24 Mare, ne periclitetur. Et in iſto violento quam-
uis hoc, quod fit, non ſit per ſe voluntarium,
tamen conſideratis circumſtantijs hic, & nunc,
voluntarium eſt. Et quia actus in particulari-
bus ſunt, ideo ſimpliciter voluntarium eſt, ſed
ſecundum quid inuoluntarium.] Hæc S. Thom.

quæ

quæ latius reaſſumit, & proſequitur hic Anton.
de Butr. num.1. & 2. eandem diſtinctionem pro-
barunt Domini de Rota in Valentina Nullitatis
ſuſceptionis Ordinis Subdiaconatus apud Cæſa-
rem de Graſſis deciſ.1. & 2. De his quæ vi met.
cauſ Ad quæſtionem illam, An coactè promo-
tus ad Ordinem Subdiaconatus teneatur ad con-
tinentiam, de qua ſcripſi latiſſimè poſt alios in
cap. Maiores, §.Item quæritur, infra de baptiſm.

25 Secundò nota ibi, *pro nullo metu debeat quis
mortale peccatum incurrere*. Coactum conditio-
naliter cõmunicare cum excommunicato mor-
26 taliter peccare, & in excommunicationem inci-
dere, vt hic eſt caſus; ſed quia pleriſque id per
quam durum videtur, cum ob periculum mor-
tis ratione famis procedens licita ſit communi-
catio cum excommunicato ad emendum, vel
recipiendum ea, quæ ſunt victui neceſſaria, vt
c.Si verè, §.Eſt autem, de ſent. excom. idemque
periculum excuſet à furto, vt c. Si quis propter
neceſsitatem, de furtis: hinc emerſerunt varij
intellectus ad hanc Decretalem.

27 Non nulli enim verba illa textus, (Pro nullo
metu debeat quis mortale peccatum incurrere)
intelligunt de metu vano, ſeu leui, non autem
de eo, qui cadit in conſtantem virum, vt hic
refert Innoc. poſt princip. in ver.Pro nullo. Sed
hanc expoſitionem meritò refellunt Doctores,
tum quia nimis reſtringit litteram, & dictio illa
vniuerſalis negatiua, pro nullo metu, huiuſmo-
di reſtrictionem non patitur; ad gloſ.in Clem.1.
28 in ver.Nullius,de præben. Tum quia potius de-
bemus omnia Mundi mala tolerare, quàm mor-
tali peccato conſentire, cap.Ita ne, 32.quæſt.5.
à quo propterea non excuſat metus amiſſionis
temporalium, cap.Illud, de maior. & obed. ex-
pedit enim potius poſt tunicam relinquere pal-
lium, cap.Suſcepimus, §.final. de homicid. Nam
quid prodeſt homini, ſi vniuerſum Mundum lu-
cretur, Animæ verò ſuæ detrimentum patiatur,
cap.Matthæus, in fin. de ſimon.

29 Nec obſtat text. in cap. Significauit, de ſent.
excomm. qui ſignatur contra. Quoniam metus
excuſat quidem à ſententia, & pœna, vt ibi, ſed
30 non à culpa, vt hic. Ratio differentiæ, quia
Papa poteſt quemlibet à ſententia ſua eximere,
c. Quoniam multos, 11.quæſt.3. Sed non poteſt
cuipiam peccandi licentiam impertiri, vt nota-
tur in c.Ad aures, §.1. ſupra de tempor. ordinat.
ſecundum Hoſtienſ. hic nu.5. & ſeqq. & Collect.
31 in fin.Quamobrem metum mortis, vel confiſca-
tionis bonorum non excuſare à mortali peccato
eum, qui excommunicato communicat, tenent
hic Innoc. poſt princip. in ver. Pro nullo, Hoſt.
d. num.5. Ioan.Andr.nu.4. exponens ver.Nullo;
ideſt etiam mortis, vel alio, qui etiam poſſit ca-
dere in conſtantem, & nu.17. Bellam. in princ.
in ver. Nullo, Cardin. num.3. circa medium,
verſ.Sed Innocentius dicit, Anchar. n.7. in 3.q.
verſ. Sed ipſe cum Hoſtienſe, & Abbas num.4.
verſ.Sed quia hæc ſolutio, & ſequuntur Theolo-
gi in 4. ſentent. diſtin.18. & ibi in ſpecie S.Tho-
mas quæſt.2. art.4. & Durand. quæſt. 5. Idem
S.Thom. in quolibet. 11. artic.9. & in addit. ad
tertiam par. quæſt.23. art.3.

32 Nec obſtant rationes oppoſitæ:nam vt reſpon-
det Couarr. in cap.Alma mater, de ſentent. ex-
comm. in 1.par.§.3. num.9. verſ.Primis igitur,
qui emit ab excõmunicato neceſſaria ad victum,
nec mortaliter, nec venialiter peccat, nec inci-
dit in excommunicationem minorem, quia non
agit directè ad communionem cum excommu-
nicato, ſed ad petendum alimenta, ne fame
pereat. At qui metu mortis ſibi incuſſo cum
excommunicato communicat, vtique primo,
& principaliter in communionem ipſam conſen-
tit. Vnde metus mortis in primo caſu excuſat,
non ſic in poſteriori, cum maleficia voluntate
diſtinguantur, cap. Cum voluntate, de ſentent.
excomm. l.Qui iniuriæ, in princ.ff.de fur. Et eſt
ſimile, nam ad vitandam mortem naturalem
licet ſe ipſum mutilare, vt ſi membrum putri-
dum ſit corporis corruptiuum, cap.Reſecandæ,
24.quæſt.3. S.Thom.in 2.2. quæſt.65. art.1. Item
licet vrgente neceſsitate ſe inebriare ad morbũ
depellendum, Caiet. in 1.2. quæſt.150. art.2. in
reſponſione ad tertiam, & tamen peccat morta-
liter qui membrum ſibi obtruncat, vel ſe ine-
briat ad euitandam Tyranni ſæuitiam,cum illud
ſit à cauſa naturali; hoc verò ab accidentali, vt
fusè probaui in cap.A crapula, à num.33. infra
de vita, & honeſt. Cler. Sic etiam Iudæi coacti
noluerunt carnes porcinas comedere, quas
tamen comederunt fame compulſi, Macha-
bæor. 1. cap.2. & Machabæor. 2. c.7. Sed adhuc
remanet dubium de qua communione Decreta-
lis ſi intelligenda.

33 Plerique autem ex Antiquis intellexerunt hanc
litteram generaliter, ita vt ſit mortale peccatum
communicare excommunicato in quocunque
caſu, in quo participatio eſt prohibita, & ſic
etiam de communione, quæ inducit excommu-
nicationem minorem tantùm, vt quæ fit in ora-
tione, ſalutatione, conuiuio, & ſimilibus. Et
hunc ſecundum intellectum probarunt Goffred.
in Summa de ſentent.excomm. §.vlt. verſ.Quæri-
tur an peccet, Raym. in ſua Summa eod. tit. ad
fin. verſ.Sic, quid ſi aliquis communicat. Sub-
dens quod contrariũ tenentes blandiuntur pec-
catoribus in ſtragem, & periculum animarum,
Innoc. hic poſt princ. Hoſt. nu.5. & ita cõmuni-
ter hoc capitulum ſolet legi,vt teſtatur Io.Andr.
in 4.quæſt.nu.19 Imò vt formaliter inquit Abb.
Antiquus num.1. Doctores iuris Canonici quaſi
omnes communiter tenuerunt per hanc Decre-
talem; vt in caſu non conceſſo excommunicato
communicare,ſit mortale peccatum. Et pro hac
opinione Ioann. Andr. hic in 5. quæſt. num.20.
Iura plurima, & rationes inducit, eamque
probare videtur Abb. Siculus, vt patebit infra
num.42.

34 Quidam verò intelligunt litteram huius tex-
tus in eo caſu, in quo aliqui ſunt excommuni-
cati cum fautoribus, & complicibus ſuis: tunc
enim cum eis participantes etiam ſimpliciter li-
gantur maiori excommunicatione, & mortali-
ter peccant. Idque deducunt ex eo, quia huius
Decretalis pars eſt cap. Sacris, infra de ſentent.
excomm. quod loquitur de communicante cum
omnibus fautoribus, & complicibus. Et hunc
tertium intellectum poſuit hic Abb. Antiq. in
princ. & ad fin. in ver. Excommunicationis, &
Hoſt. in Summa de ſent. excom. §.final. ver.Sic.
Sed numquid participans, vt hic recitat Abb.
Siculus num.8. poſt medium, verſ.Ad illud. Sed
idem Hoſtienſ. ſibi contrarius hunc intellectum
repro-

reprobat hic in princ. dicens melius eſſe hanc intelligere vt iacet; quia hodie talis ſententia in fautores non eſt ferenda, vt leg. & not. in d. cap. Sacris, & cap. Statuimus, de ſent. excom. lib. 6. Adde non probari concludenter Decretalem illam eſſe partem iſtius; quia etſi idem Author Innocentius, & idem initium ſit vtriuſque: tamen illa dirigitur ad Archiepiſcopum Strigonien. hæc ad Archiepiſcopum Vidtonen. vt in ſuprascriptione aliàs Vicroſien. vt in gloſ. Marginali, ſeu Nidroſien. vt refert Ant. Auguſt. in 3. Colle&. Decretal. titul. 23. cap. 5. hic tamen intellectus, & ſi fortè non congruat Decretali, eſt tamen in ſe verus, eumque probat Ioan. Andræas & ſequaces, vt dicam infra num. 40. ad finem.

35 Alij intelligunt hanc litteram in participantibus cum excommunicatis in crimine, vel in Diuinis, aut in contemptum, ſeu poſt monitionem; hos enim non excuſat metus mortis, quominus maiorem excommunicationem; & mortale peccatum incurrant: ſecus verò in participantibus ſimpliciter; quia textus primo dicit peccatum mortale contrahi per communionem cum excommunicato. Ergo de ea tamen communione intelligi debet, quæ ſub reatu peccati mortalis prohibita; ad hoc cap. vlt. 24. qu. 1. & hunc quartum intellectum poſuit Syluest. in ver. Metus, qu. 7. & in ver. Excommunicatio, 5. qu. 3. vt refert Couarr. in d. c. Alma Mater, in prima parte §. 3. num. 9. verſ. Tertio ſolet aliter, & eſt ſententia D. Thomæ teſte Archid. in c. Rogo, 11. q. 1. & Theologorum vt refert Abb. Antiq. hic num. 1. verſ. Sed iſtæ rationes. Imò eam tenent omnes D.D. communiter, vt ait Collectar. n. 1.

36 Alij, vt Tancredus, & Ægidius adhuc ſtrictiùs intelligunt hoc capitulum in eo tantùm caſu, in quo quis participat cum excommunicato in crimine, aliàs non putant metu coactum peccare mortaliter, ſi excommunicato communicet etiam in Diuinis. Idque ob eam rationem, quia lex Canonica, quæ in humanis, & temporalibus prohibuit communicare cum excommunicatis, minimè voluit obligare ad vitandum excommunicatos cum mortis periculo, & ſic dato metu cadente in conſtantem virum; dummodo tamen

37 communicatio fiat citra contemptum Religionis. Vnde inferunt, vt ſi hæreticus cenſuras Eccleſiæ vilipendens alicui mortem minaretur, niſi cum eo in Diuinis communicaret, parendum non eſſet, ſed potius mors ſubeunda: ſecus ſi Tyrannus metu mortis cogeret Sacerdotem ad celebrandum coram ipſo non in contemptum fidei Catholicæ, vel diſciplinæ Eccleſiaſticæ; quia ſic celebrando non peccaret mortaliter, nec minorem excommunicationem incurreret: & in hac ſententia fuit Couarr. d. §. 3. n. 9. verſ. Quarto, & ante eum Ioan. à Friburgo in ſum. Confeſſ. tit. de ſent. excom. qu. 165. Syluester in ver. Excommunicatio, 5. dub. 14. Ioan. Maior. in 4. ſent. diſt. 18. q. 4. & Nauarr. in c. Inter verba, 11. q. 3. prælud. 8.

38 Verùm hi duo poſteriores intellectus nimium reſtringunt litteram huius textus, quæ indiffinitè loquitur, ſecundum Abb. hic n. 4. verſ. Sed quia hæc ſolutio; & contrarium tenent Innoc. Hoſt. Ioan. Andr. & alij, vt patebit infra n. 40.

39 Alij verò aliter diſtinxerunt, videlicet. Aut quis participat cum excommunicato contra prohibitionem Canonis: & venialiter peccat, niſi hoc faciat nimis frequenter, & in contemptum Canonis. Aut communicat contra prohibitionem hominis ſpecialem, vel generalem: & mortaliter peccat, quia ante prohibitionem hominis non poteſt excommunicari, poſtea verò poteſt. Ergo prius non eſt mortale, poſtea ſic, per cap. Statuimus, de ſent. excomm. lib. 6. qua diſtinctione vtitur Hoſt. in ſumma eiuſdem tit. §. vlt. verſ. Sed numquid participans, & ſecundum eam dicit eſſe intelligendam hanc Decretalem, & c. Si celebrat infra de Cler. excom. miniſtr. & cap. Excellentiſſimus, 11. q. 3. qua etiam vtitur Abb. Antiq. in d. cap. Si celebrat, num. 3. quia in ſecundo caſu mortaliter peccat magis ratione contumaciæ, quàm ratione communionis: & hanc diſtinctionem nota propter ea, quæ dicam infra num. 44. & ſeq. de Concilio

40 Conſtantienſi. Poſtremò Ioan. Andr. hic in præallegata quæſt. 5. num. 20. in vtramque partem egregiè examinat articulum, An ſcienter communicare excommunicato in caſibus non permiſſis ſit peccatum mortale: & poſt multa d. num. 20. circa finem verſ. Mihi videtur ſalua pace Raymundi, concludit, communicare excommunicato, regulariter eſſe peccatum veniale, niſi in caſibus infraſcriptis. Primus quando id fit in contemptum Clauium. Secundus quando id fit in contemptum Superioris, & contra ipſius monitionem. Tertius quando in crimine, c. Si concubinæ, de ſent. excommunicationis. Quartus quando excommunicatio fuit lata etiam in participantes, cap. Statuimus, eodem tit. lib. 6. Quintus quando in Diuinis communicat, &

41 præcipuè in caſu cap. Significauit, de ſentent. excomm. Sextus & vltimus quando communicat nimis frequenter, arg. c. Vnum, §. Criminis, 25. diſt. & hic vltimus caſus poſſet etiam includi ſub primo, & facit quod notat Speculator de ſenten. prolat. §. Vt autem, verſ. Quandoque etiam, in fin. Aliàs non credit Ioan. Andr. communicantem cum excommunicato in oratione, ſalutatione, conuiuio, & ſimilibus mortaliter peccare, ſed venialiter tantùm: alioquin magnus eſſet rigor huius Decretalis: & cum eo tranſeunt hic Bellam. n. 10. circa med. verſ. Dicit Nouella, Butr. n. 17. verſ. Ioan. Andr. Card. num. 5. circa med. verſ. Ioan. Andr. dicit, & Anchar. num. 8. in quæſt. Florian. dicit eum, qui communicat ex propoſito, peccare morta-

42 liter: ſecus ſi caſu, vel quadam facilitate. Sed opinio Ioan. Andr. communis eſt, vt hic teſtantur Ioan. de Anan. num. 4. in fin. & Abb. nu. 9. verſ. Vnde videtur, licèt ipſe multum dubitet de illius veritate; quia pro ſecunda opinione Goffredi, & Raymundi multum ſtringunt c. Sicut Apoſtoli, cum tribus ſeqq. 10. qu. 3. Nam Chriſtus videtur hoc primo prohibuiſſe, dum dixit Matth. 18. *Si autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus,* cap. Si peccauerit, 2. q. 1. & c. Nouit de iudicijs. Item Apoſtoli hoc poſtmodum prohibuerunt, vt in d. c. Sicut Apoſtoli. Item Canones diuerſorum Pontificum, vt in cap. Excommunicatos, & in c. Cum excommunicato, 11. quæſt. 3. ad idem cap. final. ead. cauſ. & quæſt. vbi communicans

ſine

ſimpliciter excómunicato; etiam ſi per metum id fecerit, puniri debet. Si enim communio ſolùm produceret veniale peccatum, non ita loquerentur illi textus, cum venialia peccata facilè remittantur, cap. De quotidianis, de pœnit. diſt.6. Demum hoc capitulum generaliter loquitur, & ſi oppoſitum diceremus, euacuaretur effectus excommunicationis. Hæc Abbas qui tamen immediatè ſubnectit notandam eſſe communem opinionem.

43 Sed tu aduerte, quia hæc altercatio hodie magna ex parte ſublata eſt per extrauag. Martini V. in Concilio Conſtantienſi editam incipien. Ad euitandam, qua generaliter indultum eſt, vt liceat communicare cum excommunicatis à Canone, vel ab homine etiam in adminiſtratione; & receptione Sacramentorum, vel alijs Diuinis, præterquam in duobus caſibus, videlicet ſi excommunicati ſint publicè denunciati, aut notorij Clericorum percuſſores, qui dicuntur excommunicati non tolerati, de qua extrauag. aliquid tetigi in cap. Nuper, nu.15. verſ. Cæterum aduerte, infra de ſentent. excom. & differui latiſſimè in c. Quod à Prædeceſſore, à nu.39. de ſchiſmat. Itaque hodie communicantes cum excommunicatis etiam in Diuinis, exceptis duobus caſibus ante dictis, non modo non peccant mortaliter, ſed nec venialiter, nec incidunt in excommunicationem minorem, cum id faciant lege permittente, cap. Qui peccat, 23. quæſt.4. Vnde controuerſia Doctorum reſtringitur tantũ ad communicantes cum excommunicatis non toleratis.

44 Quidquid ſit de notorijs percuſſoribus Clericorum, in quibus nihilominus videtur fortè requiri declaratoria ſuper facto, vt cap. Secundum Apoſtolum, de hæretic. lib.6. Certè quoad publicè denunciatos verius exiſtimo eſſe peccatum mortale cum eis ſcienter communicare etiam in oratione, conuiuio, & ſimilibus. Moueor tum per rationes Abbatis, de quibus ſupra num.42. quæ ſunt ſatis validæ; tum quia in hoc videntur conuenire quaſi omnes intellectus ſuperius relati. Concordat enim ſecundus Goffredi, & ſequacium, qui indiſtinctè tenuerunt eſſe mortale cum excommunicato communicare etiam ſimpliciter, quorum opinio communis fuit vſque ad tempora Ioann. Andr. vt dixi ſupra num.33. Item cõcordat ſeptimus intellectus ipſius Ioan. Andr. qui hodie eſt communis, vt tetigi ſupra num.40. & 42. nam in ſecundo caſu admittit eſſe culpam lethalem communicare etiam ſimpliciter contra monitionem Superioris. Rurſus concordat manifeſtè ſextus intellectus Hoſt, & Abb. Antiq. diſtinguentium inter excommunicatum à Canone, & excommunicatos ab homine. Nec videntur diſſentire tertius, quartus, & quintus, quia etſi reſtringant peccatũ mortale ad caſum, in quo excommunicatio lata eſt etiam in participes, vel communicantes in crimine, aut in diuinis: tamen fatentur idem eſſe ſi id fiat in contemptum eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel contra monitionem Superioris, quod ſatis videtur verificari quando excommunicati ſunt publicè denunciati per affixionem Cedulonum. Et ita hæc videtur cõmunis ferè omnium ſententia. Quamobrem hoc caſu nec coactio conditionalis excuſaret communicantes à reatu mortalis peccati ad præſcriptum huius Decretalis. Quod probat

46 Card. Caietan. in 1.2. quæſt.96. art.4. Et ex hoc notabiliter infero, vt metus cadens in conſtantem virum non modo non excuſet à culpa mortali eos, qui tranſgrediuntur præcepta Diuinæ legis, cap. Iniuſtum, cap. Si quis epiſcopus, cum tribus ſeqq. cap. Qui reſiſtit, cap. Imperatores, cap. Quid ergo, & c. Si is qui præeſt, 11. quæſt.3. cap. Ita ne, 32. quæſt.5. Sed nec eos, qui contraueniunt præceptis eccleſiæ: quod ſentit Cardinalis hic circa finem, & apertè probatur in hac

47 Decretali. Nam communicare cum excommunicatis in oratione, ſalutatione, conuiuio, imò etiam in Diuinis eſt prohibitum ex Conſtitutione eccleſiaſtica tantùm: aliàs Concilium Conſtantienſe minimè potuiſſet ſuper hoc diſpenſare, cap. Sunt quidam, 25. quæſt.1. prout fecit in præallegat. extrauag. Ad euitandam. Et tamen Pontifex determinat hic inductum per metum cadentem in conſtantem ad communicandum excommunicato in excommunicationem incidere, reddens rationem, quia pro nullo metu debet quis mortale peccatum incurrere. Et eſt ſimile de metu excommunicationis in cap. Litteras, de reſtit. ſpoliat. & in cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm. Ergo metus mortis non excuſat à mortali tranſgredientes præcepta Eccleſiæ.

48 Nec mirum, quia Eccleſia ſancta diuinitus poteſtatem habet obligandi etiam cum periculo mortis ad aliquid vitandum, vel agendum ſub pœna mortalis peccati, vt efficaciter probat Caietan. loc. citato dicens contrariam opinionem eſſe erroneam, & ſequitur Couarr. in c. Alma mater, de ſent. excomm. in 1. par. §.3. nu.9. verſ. Tertio, circa medium. Et adde quod ſcripſi in cap. A crapula, circa fin. de vit. & honeſtat. Clericor.

DE IN INTEGRVM reſtitutione.

Cap. Requiſiuit.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia reſtituitur aduerſus cõtractus aliàs legitimè celebratum ſi enormiter ex illo ſit læſa.*

2 *Locatio perpetua, ſeu ad longum tempus transfert vtile dominium, & in ea ſeruari debent ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ.*

3 *Bona Eccleſiæ locari poſſunt ſub annuo cenſu, & in Emphiteuſim concedi, ſeruatis tamen ſolemnitatibus requiſitis. & num.5.*

4 *in Emphiteuſi cenſus debet eſſe modicus, in locatione verò debet eſſe magnus, ita vt fructibus correſpondeat.*

6 *Reſtitutio in integrum vt Eccleſiæ poſſit concedi, requiritur vt ſit læſa, & de læſione appareat manifeſtè.*

Item vt læſio ſit magna, ſeu enormis. num.8.

Item vt Eccleſia ſit infra tempus reſtitutionem petendi. num.9.

Item vt remedium ordinarium non competat. num.10.

Læſio

7 *Læſio dici poteſt manifeſta, ſi de illa conſtet per teſtes, vel alia legitima documenta.*

11 *Reſtitutio in integrum poſt quadriennium non datur minori, neque Eccleſiæ, quæ iure minoris cenſetur, niſi ex rationabili cauſa. & num. ſequent.*

Et quadriennium non currit quamdiu viuit Prælatus, qui malè alienauit. n. 14.

12 *Dictio,* ſemper, *quid importet.*

13 *Reſtitutio in integrum datur Eccleſiæ etiam poſt quadriennium, ſi enormiſſimè ſit læſa.*

15 *Alienationis contractus aliàs legitimè celebratus non eſt nullus ex eo, quod Eccleſia enormiter ex illo ſit læſa, ſed annullandus ope reſtitutionis in integrum.*

16 *Reſtitutio in integrum eſt remedium extraordinarium, quod non datur, niſi in ſubſidium, & vbi remedium ordinarium non competit.*

17 *Sententia, ſi ſit nulla agendum eſt via ordinaria nullitatis, non autem remedio reſtitutionis in integrum.*

18 *Eccleſia ſi ſit læſa vltra dimidiam iuſti pretij, non iuuatur beneficio reſtitutionis, ſed experiri debet remedio iuris ordinario.*

19 *Melioramenta, & ſumptus, vt repeti poſſint, duo ſunt probanda; ideſt tantum in ſumptum, & tantundem melioratum. & n. ſeqq.*

20 *Expenſæ repetuntur rei valore inſpecto.*

21 *In melioramentis, & expenſis repetendis, ſeu deducendis, ſemper attenditur quod minus eſt, ſiue illud minus ſit inſumptum, ſiue melioratum.*

22 *Melioramenta, & ſumptus repeti poſſunt à bonæ fidei poſſeſſore.*

23 *Ædificans bona fide in ſolo alieno repetit ſumptus rei valore inſpecto.*

24 *Idem in eo, qui reficit domum, quam ex cauſa fideicommiſſi tenetur reſtituere.*

25 *Idem ſi in re communi ædificauerit communi nomine, ſocio ſciente, & patiente.*

26 *Frater maior ſi in re communi amplum ædificium fecerit, à fratre minore ſumptus non repetit.*

27 *Melioramenta bona fide facta poſſunt recuperari, vel excipiendo ante ſententiam, vel officium Iudicis poſt ſententiam implorando.*

28 *Melioramenta ſi nullo modo ſint liquidata nec in genere, nec in ſpecie, non dant retentionem, nec impediunt immiſſionem, aut ſententiæ executionem.*

Et multò minus mandatum de manutenendo num. 31.

Neque hoc caſu petens rem melioratam tenetur cauere de melioramentis reficiendis. n. 32.

29 *Melioramenta probari debent ab eo, qui dicit ſe illa feciſſe.*

30 *Melioramentorum exceptio altiorem requirit indaginem.*

33 *Melioramenta, ſi ſint probata in genere tantùm, non retardant immiſſionem, ſed ſuccurritur bonæ fidei poſſeſſori per cautionem de illis reficiendis liquidatione facta.*

34 *Melioramenta mala fide facta non repetuntur. Declaratur n. 42.*

35 *Ædificans ſcienter in ſolo alieno ſumptus non repetit, & ædificatum cedit domino ſoli.*

36 *Melioramenta facta in re fideicommiſſo ſubiecta ab eo, qui rem illam ſcienter emit, non repetuntur.*

37 *Idem ſi facta fuerit in re ſubiecta retractui.*

38 *Vſusfructuarius non acquirit dominium meliorationum, quas ſciens fecit, nec ſumptus repetit.*

39 *Melioramenta faciens in re aliena Domino contradicente fingitur donare.*

40 *Denunciatio ſola facit aliquem malæ fidei poſſeſſorem.*

41 *Ædificans in re communi nomine proprio non repetit melioramenta.*

42 *Melioramenta vtilia, & neceſſaria repeti poſſunt etiam à malæ fidei poſſeſſore. Secus ſi ſint vtilia tantùm.*

1 REQVISIVIT. Legitur varijs modis. Primò enim textus poteſt intelligi generaliter in omni contractu; nam etſi loquatur in ſpeciali caſu locationis, quia ſic contingit de facto: ratio, in qua ſe fundat, generalis eſt ad omnes contractus, vt patet ibi [Cum Epiſcopo Eccleſiæ conditionem facere deteriorem non liceat, & Eccleſia iure minoris ſemper debeat illæſa ſeruari.] Et iuxta hanc lecturam, quæ communis eſt, Decretalis hoc dicit ſecundum Ioan. Andr. Bellam. Butr. Cardin. Anchar. Imol. & Ioan. de Anan. Eccleſia reſtituitur aduerſus contractum aliàs legitimè celebratum, ſi enormiter ex illo ſit læſa. Secundò poteſt intelligi textus ſtrictè in locatione ad longum tempus: & huic lecturæ ſuffragatur littera ibi, *ſub modico cenſu conceſſis:*
2 nec non ibi, *Ne ſi fortè Coloni.* Nec refragantur verba illa, *ius, proprietatemque redire*: quæ impulerunt gloſſam penultimam ad credendum hoc capitulum intelligi in contractu alienationis, non autem locationis, in qua proprietas non transfertur: quia motiuum procederet in ſimplici locatione, non autem in locatione perpetua, ſeu ad longum tempus, in qua vtile dominium transfertur, & ſeruari debet ſolemnitas, quæ requiritur in alienatione rerum Eccleſiæ, vt in cap. Ad audientiam, infra de reb. Eccl. non alienandis: & in Extrauag. Ambitioſæ, eod. tit. & notatur in c. 1. & 2. eod. tit. lib. 6. & hic per Bald. num. 2. Butr. & Imol. in 1. not. Rot. deciſ. 14. num. 16. & 30. part. 6. Recent. & iuxta hanc lecturam textus hoc intendit, ſecundum Bald. [Eccleſia contra locationem ſolemniter celebratam reſtituitur in integrum, ſi eſt enormiter læſa, ſalua indemnitate Aduerſarij, qui bona fide fecit expenſas.] Tertiò poteſt intelligi hoc capitulum in contractu tam venditionis, quàm locationis, prout intelligit Abb. ſecundum quem hoc dicit: ſi in contractu venditionis, vel locationis Eccleſia fuit enormiter læſa, poteſt aduerſus talem contractum petere reſtitutionem in integrum: Emptor tamen, ſiue conductor non debet fraudari in pretio ſuo, vel in ſumptibus per eum factis.] Cæterùm etſi lecturæ ſint variæ, per hoc tamen non variatur iuris effectus, quia Eccleſia poteſt petere in integrum reſtitutionem non tantùm aduerſus venditionem, & locationem, vt hic in gloſ. prima, ſed etiam aduerſus quemcumque alium contractum, in quo enormiter ſit læſa, vt per Abb. in 1. not. & Ioan. de Anan. in princ. Communis diuiſio, Conſultatio, & Reſponſio. Secunda ibi, *Noueris.*

3 Nota primo ibi, *Sub modico cenſu conceſſis*: ſecundum Anton. de Butr. & Imol. in 1. notab. poſſeſſiones Eccleſiæ poſſe locari ad annuum cenſum præſtandum: & ſic ſuper eis contractus Emphyteuticus, & cenſualis iniri poſſunt, debitis tamen ſolemnitatibus obſeruatis, vt in d.c. Ad audientiam, de reb. Eccleſ. non alienan. cum alijs ſupracitatis.

4 Sed certè quod dicunt de emphyteuſi, non probatur hic, quia textus decidit Eccleſiam eſſe in integrum reſtituendam, ſi fuerit læſa ex modicitate cenſus: hoc autem non poteſt verificari in cõtractu emphyteutico, in quo cenſus ex illius natura debet eſſe modicus; ſed tantùm in contractum locationis, in quo penſio debet eſſe magna, ita vt fructibus correſpondeat. Quam differentiam inter hos duos contractus conſtituunt Bald. in c. Litteræ, num. 5. verſ. Modo ergo quæro, de dilation. Barbar. in rubrica de locat. nu. 8. & alij, quos ſequitur Rota dicta deciſ. 14. nu. 8. & 24. part. 3. recentior. Dictum tamen Butrij, & Imolæ eſt in ſe verum; quia Eccleſia poteſt poſſeſſiones ſuas in emphyteuſim concedere, ad præſcriptum tamen prædictæ extrauag. Ambitioſæ, de reb. eccleſ. non alien.

6 Secundò nota ibi, *Læſa eſt, & manifeſtè apparet*: duo eſſe neceſſaria ad hoc vt eccleſia aduerſus contractum poſſit in integrum reſtitui, videlicet vt occaſione illius contractus ſit læſa, & de læſione appareat manifeſtè, vt hic per Butr. in
7 3. notab. Imol. num. 2. & Abb. in 2. notab. ſatis tamen poteſt dici læſio manifeſta ſi de illa conſtet per teſtes, vel alia legitima documenta, ſecundum Imol. & Abbatem vbi ſupra: quia intereſſe proueniens ex contractu debet probari per teſtes, vt notat gloſ. vlt. in cap. Dilecti, infra
8 de for. compet. Adde & tertium requiſitum, videlicet vt læſio ſit magna, ſeu enormis: nam pro modica cauſa non datur in integrum reſtitutio, vt l. Si ex cauſa iudicati, in 1. reſponſ. ff. de minor. l. Scio illud, ff. de in integr. reſtit. c. penult. de reb. Eccleſ. non alien. & hic notant gloſs. 2. Hoſt. num. 2. Abb. in 2. notab. verſ. Adde & tertium, Ioan. Andr. Bald. Butr. & omnes ſupra in
9 Summario textus. Adde & quartum requiſitum, videlicet vt Eccleſia ſit infra tempus in integrũ reſtitutionem petendi, de quo plenè dicam in
10 ſeq. notab. Adde & quintum nempe vt Eccleſiæ remedium ordinarium non competat; quia tunc non ſuccurritur ei remedio extraordinario reſtitutionis in integrum, vt ſimiliter dicam infra in 4. notab.

11 Tertio nota ibi, *ſemper illæſa ſeruari*. Eccleſiam petere poſſe beneficium reſtitutionis in integrum quandocunque & ſic etiam poſt quadrennium elapſum, ſecundum vnam opinionem, quam tenuerunt Alanus, Gulielmus Naſo, & Goffred. hic. & idem Goffred. in Summa huius
12 tit. §. Sit computatio, & §. Quando autem, inhærentes ſuperficiei huius verbi, *ſemper*, ſcilicet quocunque tempore. Sed alij contrarium tenuerunt, quia Eccleſia cenſetur iure minoris, cui poſt quadriennum non datur in integrum reſtitutio, vt l. final. C. de tempor. in integrum reſtit. atque ita verbum, *ſemper*, non notat tempus circa eumdem contractum, vel circa eamdem læſionem, vt de eodem contractu, vel de eadem læſione ſemper in perpetuum poſſit Eccleſia reſtitui: ſed ita eſt intelligendum illud, *ſemper*, ideſt quotieſcunque læditur illa Eccleſia, debet petere reſtitutionem ſuper huiuſmodi læſione vſque ad quadrienniũ, ita vt ſi millies læderetur, millies poſſet reſtitui. Et hæc eſt cõmunis opinio, vt hic teſtatur Bernardus in gloſſ. in ver. *Semper*. Tu dicas hodie hoc eſſe expeditum in cap. 1. infr. eod. lib. 6. vbi deciditur, Eccleſiam poſt quadriennium non admitti ad petendam reſtitutionem contra contractum, vel ſententiam, niſi manifeſtè fraudis commentum, vel alia rationabilis cauſa aliud ſuadeat: quo textu reprobata eſt prima opinio Alani, Gulielmi Naſonis, & Goffredi; & approbata opinio Vincentij, Bernardi, Ioannis, Innocentij, Hoſtienſ. & Abb. Antiq. vt ibi notat Ioan.
13 Andr. in gloſ. ordinar. in ver. Admittenda. Quo fit, vt ſi Eccleſia ſit læſa enormiſſimè, poſſit reſtitui etiam lapſo quadriennio, vt notat gloſ. vlt. in fin. in d. cap. 1. quam vti ſingularem extollit
14 Abbas hic num. 2. in fin. Hoc tamen quadriennium non currit quandiu viuit Prælatus, qui malè alienauit, vt cap. Si Sacerdotes, 16. quæſt. 3. & tenent gloſſa, & Abbas vbi ſupra poſt Innocent. in cap. Tum ex litteris, infra eod.

15 Quartò nota ibi, *Ius, proprietatemque redire*: Contractum alienationis aliàs legitimè celebratum non eſſe nullum ex eo, quod Eccleſia enormiter ex illo ſit læſa, ſed tantùm eſſe illi ſubue-
16 niendum ope reſtitutionis in integrum: nam ſi contractus eſſet nullus, non eſſet locus reſtitutioni, quæ eſt remedium extraordinarium, & non datur niſi in ſubſidium, videlicet vbi ordinarium remedium, ſeu alia actio non competit, vt l. In cauſæ, la ſeconda, in princ. & ibi Bart. & alij, ff. de minor. l. In prouinciali, §. 1. vbi Bart. & Doctores, ff. de nou. oper. nunciat. cap. vlt. & ibi gloſ. 2. ſupra de offic. Iudic. & hic notat gloſ. in ver. Redire. Innocent. in princ. in ver. Conceſſis, Ioan. Andr. num. 6. in gloſs. penult. & alij communiter, Odd. de reſtit. in integr. part. 1. qu. 17.
17 art. 2. num. 1. & art. 5. nu. 48. & Rota deciſ. 731. num. 2. part. 2. recentior. vbi propterea decidit aduerſus ſententiam nullam agendum eſſe via ordinaria nullitatis, nec poſſe intentari remedium ſubſidiarium reſtitutionis in integrum.
18 Hinc fit vt ſi eccleſia ſit decepta vltra dimidiam iuſti prætij, iuuari non poſſit beneficio reſtitutionis, quia experiri debet remedio ordinario, l. 2. C. de reſcind. vendit. c. Cum dilecti, & c. Cum cauſam, infra de empt. & vendit. & tenet hic gloſ. penult. & Doctores.

19 Quintò nota ibi, *expenſis reddiderint meliores*: & ſigna perpetuò hunc textum, quod ad hoc, vt quis poſſit repetere expenſas, vel meliorationes, quas bona fide fecit in re aliena, duo debet copulatiuè probare, videlicet tantùm fuiſſe inſumptum, & tantundem fuiſſe melioratum. Vnde ſi ſint impenſa centum, & res facta ſit pretioſior in centum quinquaginta; non reficiuntur niſi centum impenſa; quia in illis centum dumtaxat concurrunt duo requiſita, quod tantùm impenſum, & tantundem melioratum; in quinquaginta verò, in quibus melioramenta excedunt impenſam, non concurrit illud requiſitum, quod tantundem fuerit impenſum, quia in illis nihil impenſum fuit. Et è conuerſo ſi ſint impenſa centum quinquaginta, & res facta ſit pretioſior

in

in certum, reficiuntur ſolùm illa centum me-
liorata; quia in quinquaginta, in quibus im-
penſæ excedunt melioramenta, non verificatur
illud requiſitum, quod tantundem fuerit me-
lioratum, cum pro illa ſumma nihil melioratum
fuerit: & ita ſingulariter probat hoc capitulum
dũ mandat reſtitui ſumptus propter melioratio-
nes. Si ergo melioratio non eſt facta niſi in
centum, vtique hæc centum ſolummodo ſunt re-
ſtituenda, & imputandum eſt illi, qui impru-
denter fecit ſumptus, vt benè hic per Abb. nu. 4.
verſ. Sed dubium maius, & eſt ex mente Innoc.
num. 1. in ver. Sumptibus, dum dixit, Colonum
repetere ſumptus, quos fecit vtiliter, ac neceſſa-
riò: innuens per hoc non fore locum repetitio-
ni; niſi ſumptus æquiualeant vtilitati, ſeu me-
liorationi, & vtilitas, ſeu melioratio ſumptibus;
20 ad hoc cap. Ad noſtram, ibi, Pro vtilitate ipſius
monaſterij expendiſſe noſcitur, infra de reb. Ec-
cleſ. non alienan. & apertius in l. Paulus, §. Do-
mus, ff. de pignor. ibi, ſumptus in executione
erogatos, quatenus res pretioſior facta eſt, re-
ciperent, & in l. Domos, ff. de legat. 1. vbi ex-
penſæ repetuntur rei valore inſpecto. Et ibi no-
tant Bartol. & communiter Doctores. Atque
ita ad hoc vt expenſæ melioramentorũ debean-
tur, hæc duo eſſe copulatiuè articulanda, & pro-
banda, videlicet tantum inſumptum, & tantun-
dem melioratum, docuit expreſsè Bart. in l. In
fundo, num. 2. ff. de rei vendicat. & poſt alios
Neguſan. de pignor. in 4. membro 5. partis, in
4. concluſ. nu. 11. & reſoluit Rota deciſ. 38. n. 15.
part. 7. recent.

21 Et cum prædicta coincidit alia theorica,
quam ponit textus apertus in dict. l. In fundo,
verſ. Et ſi plus, ff. de rei vendicat. videlicet in re-
petitione, ſeu deductione expenſarum, aut me-
lioramentorum, ſemper eſſe attendendum, quod
minus eſt ſiue illud minus ſit impenſum, ſiue ſit
melioratum. Vnde vt ibi ait gloſs. in ver. Plus
pretio. Si eſt impenſa decem, & melioratio
quindecim, repetuntur ſola decem. Item ſi de-
cem impenſa, & melioratio quinque ſola quin-
que repetuntur, & ſequuntur ibi Bart. num. 1.
verſ. Secundo oppono, Alber. nu. 5. Fulgoſ. nu. 3.
Cardin. Alban. ad Bart. ibi nu. 3. Iacob. de Are-
na in l. Domos, ff. de legat. primo, vbi Bald. &
Iaſ. nu. 4. Paulus de Caſtr. conſ. 270. Viſo puncto
ſupradicto, col. 3. circa medium, verſ. Item quod
dixi, lib. 2. Abb. in cap. Quod quibuſdam, nu. 9.
verſ. Item per eamdem legem, infr. de fideiuſſor.
& in d. cap. Ad noſtram, in 3. not. de reb. eccleſ.
non alien. Felin. in cap. Cum cauſa, num. 29. in
ver. Sumptus, de ſent. & de re iudicat. & eſt com-
munis opinio, vt atteſtantur Burſattus conſ. 71.
num. 22. & 23. lib. 1. Ioſeph. Ludouic. deciſ. 24.
num. 7. & Petr. Anton. à Petra de Fideicommiſſ.
quæſt. 15. vbi latiſſimè à nu. 261. vſque ad n. 274.
quam etiam paſſim ſeruat Rota, vt apud Card.
Seraph. deciſ. 890. num. 1. vbi de communi, & in
recent. deciſ. 650. nu. 2. part. 2. deciſ. 206. nu. 2.
part. 4. deciſ. 399. num. 47. part. 5. & deciſ. 116.
num. 1. & 2. part. 6. vbi dicitur ſemper deberi
quod minus eſt dictante ratione naturali, vt ſci-
licet id ſolum recuperetur, quod verè fuit im-
penſum, & non repetatur id, quod inutiliter fuit
erogatum, & ex quo res non eſt facta melior,
nec pretioſior.

22 Vltimò nota ibi, *quos bona fide fecerunt*:
Sumptus, & meliorationes repeti poſſe à bonæ
23 fidei poſſeſſore, vt hic patet. Vnde ſi quis ne-
ſciens alienum eſſe ſolum tanquam in ſuo bona
fide ædificauerit, ſi Dominus ſoli ædificium pe-
tat, nec ſoluat pretium materiæ, & mercedes
fabrorum, poterit per exceptionem doli mali
repelli, l. Adeo, §. Ex diuerſo, ff. de acquir. rer.
domin. §. Certè, Inſtit. de rer. diuiſ.

24 Quod locum habet etiamſi quis refecerit do-
mum, quam in certum euentum, puta ex cau-
ſa fideicommiſſi, tenetur reſtituere: nam repe-
tit ſumptus rei valore inſpecto, vt eſt text. in
l. Domos, & ibi notant Bart. & communiter Do-
25 ctores, ff. de legat. primo. Rurſus hoc procedit
etiamſi quis ædificauerit in ſolo communi: nam
quamuis ædificium commune efficiatur, tamen
ædificans repetit à conſocio ſumptus, quos bo-
na fide fecit, vt eſt textus in l. Si in area, C. de
rei vendicat. cum mult. concord. de quibus ibi
in gloſ. vlt. & conſuluit Corn. conſ. 222. In præ-
ſenti conſultatione, num. 5. & 6. vol. 2. & cenſe-
tur in re communi bona fide ædificare, ſi hoc fe-
cerit communi nomine, ſciente, & patiente ſo-
cio, qui ſibi imputare debet ſi tacuit, & non
prohibuit, vt l. Sabinus, in 2. reſponſo, ff. comm.
diuid. & tradit Bald. conſ. 478. ſuper hoc puncto,
26 lib. 2. & Angel. conſ. 1. in princip. Si tamen Fra-
ter maior in re communi amplum ædificium
fecerit, non repetit à Fratre minori ſumptus
nulla re vrgente, ſed voluptatis cauſa factos, vt
eſt text. ſingularis in l. Ex duobus, ff. de negoc.
geſt. & dicam plenius in cap. Ad noſtram, infra
de rebus eccleſ. non alien.

27 Porrò in ſupracitatis caſibus bonæ fidei poſ-
ſeſſor poteſt ſumptus recuperare excipiendo an-
te ſententiam, vel officium Iudicis poſt ſenten-
tiam implorando, vt notat Bald. conſ. 257. Ti-
28 tius emit fundum, in princ. lib. 1. Et interim,
qui bona fide fecit melioramenta, habet reten-
tionem rei, in qua impendit, donec meliora-
menta illa ſoluantur, l. Si in area, in fin. ff. de
condit. indebit. & l. Paulus, ff. de dol. mal. except.
& tradit Neguſant. de pignor. 4 membro 2. par.
principalis, num. 9. Capic. deciſ. 17. nu. 7. The-
ſaur. quæſt. 672. nu. 10. etiam ſi huiuſmodi me-
lioramenta bona fide fecerit in re communi, vt
l. In hoc Iudicio, §. Diuerſum, ff. comm. diuid.
Cæterùm in hoc puncto aduerte, quia aut me-
lioramenta nullo modo ſunt liquidata nec in
ſpecie, nec in genere: & tunc exceptio melio-
ramentorum non impedit immiſſionem, nec po-
teſt ſuper illis fieri aliquod fundamentum, licèt
fuerint articulata, vt ſæpius reſoluit Rota & in
ſpecie deciſ. 312. num. 5. part. 2. diuerſor. & de-
29 ciſ. 610. num. 3. part. 1. recent. Ratio eſt, quia
cum melioramenta ſint quid facti, non ſufficit
vt articulentur, ſed probari debent ab eo, qui
dicit ſe illa feciſſe, & bona fide, Pariſ. conſ. 33.
30 Exarato, num. 53. lib. 1. Rot. d. deciſ. 312. nu. 4.
& eò magis, quia huiuſmodi exceptio requirit
altiorem indaginem, vnde non mirum ſi immiſ-
ſionem, aut ſententię executionem non impedit,
per ea, quæ notantur in l. A Diuo Pio, §. Si ſuper,
ff. de re iudic. & habetur in l. 4. §. Condemna-
tum, eod. tit. Benintend. deciſ. 77. num. 13. Go-
zadin. conſ. 100. n. 21. Rota deciſ. 659. nu. 1. & 2.
part. 1. diuerſ. qua ratione multò minus retardat

executionem mandati de manutenendo, vt cenſuit Rota deciſ. 604. in fin. part. 3. Recent. Neq;
32 hoc caſu petens rem melioratam, tenetur cauere de melioramentis, aut ſumptibus reficiendis, licèt dare poſſit cautionem ad omne dubium ſubmouendum, vt dixit Rota deciſ. 276. n. 4. par 6. Recent.

33 Aut melioramenta ſunt probata tantùm in genere, vt quia de illorum valore per teſtes, vel aliàs non conſtat, nec probatum eſt quantum melioratum, licèt probatum ſit quantum impenſum, vel è conuerſo: hæc duo copulatinè requiruntur, vt l. In fundo, ff. De rei vendicat, & dictum eſt in præcedenti notab. & tunc exceptio melioramentorum tanquam illiquida non retardat quidem immiſſionem, ſed tamen ſuccurritur bonæ fidei poſſeſſori per cautionem de ſoluendis melioramentis liquidatione facta, vt articulo diligenter diſcuſſo, decidit Put. de ſtilo atteſtans deciſ. 471. lib. 2. quam multoties Rota ſequuta eſt, vt in deciſ. 52. 54. 86. & 543. coram Cardinali Cauaſerio, & deciſ. 48. n. 16. part. 7. Recent. & in hoc caſu intelligenda eſt deciſ. 137. nu. 3. part. 2. Recent. Idem poſt prolixam diſputationem concludit Benintend. deciſ. 77. & quamuis non nulli ſentiant competere retentionem pro melioramentis, de quibus conſtat ſolum in genere, etiam ſi actor offerret cedulam banchariam, vel fideiuſſionem de illis ſoluendis vbi fuerint liquidata, inter quos Anton. Maſſa Galleſ. ad formam Cam. oblig. ad 4. par. quæſt. 2. num. 13. & ſeq. vbi teſtatur ita fuiſſe determinatum in Rotæ Auditorio, per ea, quæ tradit Capic. deciſ. 17. num. 7. & Ruin. conſ. 84. col. fin. lib. 1. quos ſequitur Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. num. 569. Nihilominus ad prædictas authoritates. Capic. & Ruin. bene reſpondet Put. in præalleg. deciſ. 471. Vnde in practica ſeruaretur prima opinio, præſertim in Curia propter ſtilum Rotæ, qui facit ius; & ſi reperiantur deciſiones contrariæ, adeo vt nequeant conciliari, ſtabitur vltimis, vt notat Io. Franciſcus Pauin. celebris Rotæ Auditor in Prooem. extrauag. verſ. Deciſiones Rotæ. Hæc de meliorationibus, & expenſis factis à bonæ fidei poſſeſſore.

34 Sed è conuerſo qui meliorationes fecit mala fide, illarum repetitionem non habet, vt probatur in hoc cap. à contrario ſenſu, ibi, quos bona
35 fide fecerunt. Quapropter ſi quis ſcienter in ſolo alieno inædificauit, ſumptus non repetit, & inædificatum cedit Domino ſoli, vt l. Si quis ſciẽs, C. De rei vendicat, & §. Ex diuerſo, Inſtitut. de rerum diuiſ. Ratio eſt, quia qui ſciens ſolum eſſe alienum inibi ædificium conſtruxit, ſua voluntate amiſiſſe proprietatem materiæ intelligitur d. §. Ex diuerſo, & l. Adeo, §. Ex diuerſo, ff. de acquir. rer. domin. & ædificanti obijci poteſt quod temerè ædificauerit in eo ſolo, quod
36 intelligebat alienum eſſe, vt dicitur in §. Certè, Inſtitut. de rer. diuiſ. Quo fit, vt emens ſcienter rem fideicommiſſo ſubiectam, ſi in ea faciat melioramenta, propter malam fidem illa non repetit, vt l. final. §. fin. C. Comm. Delegat. vbi omnes notant, & in ſpecie Paul. de Caſtr. in §. Sed & quia, num. 10. Igneus in l. Dudum, n. 40. C. De contrah. empt. Ioſeph. Ludouicus Deciſ.
37 Peruſ. 24. nu. 13. Neguſ. de pignor. in 4. memb. 5. partis, num. 10. & idem iuris in eo, qui emit ſcienter rem ſubiectam retractui, eamque melio-
38 rauit, vt ibi per Igneum. Rurſus idem in uſufructuarib, qui nec meliorationum, quas ſcienter fecit, dominium acquirit, nec ſumptus repetit, vt decidit Rota, deciſ. 116. num. 8. par. 6. recent.
39 Concluſio autem ſuperius firmata maximè procedit ſi quis in ſolo alieno meliorationes fecerit Domino contradicente, & denunciante, quia fingitur donare, vt l. final. C. De negot. geſt. & notat Florian. de S. Petro conſ. 9. num. 11. & ſeq. verſ. Alia eſt impenſa, vbi loquitur in Columbario, & Fornace ædificatis poſt intimationem.
40 Sola enim denunciatio facit aliquem malæ fidei poſſeſſorem, ſecundum eum; & idem docuit Baldus d. conſ. 257. Titius emit fundum, per
41 tot. lib. 2. Rurſus procedit eadem concluſio etiã in eo, qui in ſolo communi ædificauit mala fide, puta quia ædificauit nomine proprio; tunc enim melioramenta non repetit, l. Si his contra, C. De ædific. priuat, Ad idem textus in l. Si quis putans, §. ſine autem, ff. Comm. diuid. & tradit Corn. d. conſ. 222. num. 6. verſ. Vbi autem militaret ſimilitudo, volum. 2. Iaſ. in l. Creditor, la prima, in fin. ff. Si cert. petat. & in §. ſequent. ad fin. Inſtit. de act.

42 Fallit prædicta concluſio ſi melioramenta ſint ſimul vtilia, & neceſſaria, quia repeti poſſunt etiam à malæ fidei poſſeſſore; ſecus ſi ſint vtilia tantùm, vt l. Domum in fin. ff. de rei vendicat, Iaſ. in l. final. §. fin. in 2. not. C. commun. deleg. Ioſeph. Ludouicus d. deciſ. 24. nu. 13. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. n. 537. qui tamen limitat in fure, n. 538.

DE ARBITRIS.

Cap. Non ſine.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium ſimoniacum, & doloſum non valet.*

2 *Arbitramentum iniquum etiam iuratum per Superiorem emendatur. & nu. 26. verſ. 4. nota.*

3 *Arbitrium vt vna pars cedat liti ſuper beneficio, & recipiat pecuniam ab altera eſt ſimoniacum.*

Fallit ſi intercedat authoritas Papæ. n. 5.

Item fallit ſi renuncians nullum ius habeat in beneficio. n. 6. Et quid in dubio n. 8.

4 *Simonia ſicut committitur in beneficij aſſecutione, ita & in illius dimiſſione.*

5 *Intellectus cap. Niſi eſſent, de præbend. & num. ſeqq.*

6 *Arbitri poſſunt ordinare vt vna pars de facto dimittat beneficium, in quo ius non habet, & pecuniam à collitigante recipiat.*

7 *Simoniacum eſt redimere aduerſantium obſtacula ſuper dignitate, vel præbenda ante ius quæſitum; ſecus ſi poſt.*

8 *Arbitris an, & quando liceat ordinare vt vna pars cedat liti ſpirituali, & recipiat aliquid temporale.*

9 *Compromiſſum ſuper beneficio eccleſiaſtico, ſeu iure ſpirituali licitè fieri poteſt.*

Com-

10 *Compromiſſum de iure, & de facto alienationem includit, & habet vim tranſactionis, & num. ſequenti.*
11 *Compromitti non poſſunt de facto quæ alienari prohibentur de iure.*
13 *Compromiſſum de re ſpirituali in laicum fieri non poteſt.*
14 *Compromiſſum etiam iuratum generaliter initum in laicum non includit cauſam ſpiritualem.*
15 *Laicus ſimul cum Clerico poteſt eſſe Arbiter in cauſa ſpirituali.*
16 *Etiamſi vnus ſit Clericus, & plures laici.*
17 *Laicus in cauſa ſpirituali poteſt eſſe Arbitrator.*
18 *Compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de iure Canonico poſſunt ſe iuramento aſtringere ad obſeruantiam Arbitrij, vel arbitramenti.*
19 *Et hoc ius Canonicum ſeruari debet etiam in foro Ciuili.*
20 *Intellectus Authen. Decernit. C. De arbitr.*
21 *Compromiſſum de iure Ciuili prohibetur fieri cum iuramento tam Arbitrorum, quàm partium.*
22 *Legis Ciuilis præcepto contrauenions peccat mortaliter.*
23 *Lex ciuilis non poteſt impedire obligationem iuramenti.*
24 *Ius Canonicum in iuramentis, & alijs ſpiritualibus ſeruari debet etiam ex præſcripto legis Ciuilis.*
25 *Iuramentum à quacunque lege etiam Canonica, imò & diuina prohibitum ſeruandum eſt ſi fieri poſſit ſine interitu ſalutis æternæ.*
26 *Compromiſſum iuratum quamuis de iure Ciuili actionem non producat; tamen ſecus eſt de iure Canonico.*
27 *Nepos ex fratre, vel ſorore non prohibetur immediatè ſuccedere in beneficio Patrui, vel Auunculi.*
28 *Nepotis appellatione propriè intelligitur Nepos ex filio, vel filia.*
29 *Sed ex communi vſu loquendi venit etiam Nepos ex fratre, vel ſorore in materia quantumcunq; odioſa.*
30 *Succeſſio immediata collateralium in beneficijs eccleſiaſticis de iure communi non eſt prohibita.*
31 *Etiam vacantibus per liberam reſignationem.*
32 *Reſignatio in manibus Ordinarij eſt ſimoniaca ſi reſignans tacitè, vel expreſſè in pactum deducat vt beneficium certæ perſonæ conferatur.*
33 *Beneficia in eorum manibus reſignata Ordinarij prohibentur ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferre ex Bulla Pij V.*
34 *Bulla Pij V. an obſtet, quominus Ordinarij ſuis, aut dimittentium Conſanguineis, &c. Conferre poſſint Parochiales per dimiſſionem vacantes ob alterius Parochialis aſſecutionem & n. ſeq. vſque in fin.*
35 *Parochialis vacans per aſſecutionem alterius non eſt Papæ reſeruata.*
36 *Niſi ſecunda Parochialis eſſet collata à Sede Apoſtolica, vel niſi poſſeſſio ſecundæ capta fuiſſet in menſe reſeruato, aut per prouiſum ſtetiſſet quominus in eo menſe caperet.*
37 *Parochialis prima quamuis vacet ipſo iure adepta pacifica poſſeſſione ſecundæ, prouiſus tamen tenetur primam illico dimittere cum effectu in manibus Ordinarij.*
38 *Bulla Pij V. permittit Epiſcopis vt poſſint admittere dimiſſionem beneficij vacantis ob alterius incompatibilis aſſecutionem, & nu. ſeq. vſque ad num. 45.*
39 *Promotio fit de minori ad maius.*
40 *Beneficium vacans per profeſſionem, & matrimonium poteſt dimitti coram Ordinario.*
41 *Dimiſſio beneficij, quàm facit Nouitius, non ſortitur effectum niſi poſt profeſſionem.*
42 *Beneficium matrimonij cauſa dimiſſum non vacat ante matrimonium reipſa contractum.*
43 *Bulla Pij V. loquitur tam de dimiſſione, quàm de reſignatione.*
44 *Reſignationis appellatione ex proprietate vocabuli venit etiam dimiſſio.*
Dimittere quid oportet. ibid.
45 *Verbum admittentium mendoſè appoſitum in Bulla Pij V.*
46 *Interpretatio latiſſima fieri debet vbi agitur de fraude tollenda.*
47 *Beneficia reſignata cur Ordinarij prohibeantur ſuis, aut reſignantium conſanguineis conferre.*
48 *Bona eccleſiaſtica iure conſanguinitatis acquiri non debent.*
49 *Epiſcopus, qui ignoranter contulit Parochialem ob aſſecutionem alterius dimiſſam ſuo conſanguineo, an incidat in pœnas Bullæ Pij V.*
50 *Bulla Pij V. quoad pœnam requirit temeritatem, & præſumptionem.*
51 *Decretum irritans quoad pœnas non ligat ignorantes.*
52 *Epiſcopus conferens beneficium reſignatum contra Bullam Pij V. quas pœnas incurrat.*
53 *Bulla Pij V. habet locum etiam in Parochialibus per reſignationem vacantibus, quæ per concurſum conferuntur.*
Conſanguinei, vel familiares Epiſcopi, aut reſignantis admitti non debent ad concurſum Parochialis ſic reſignatæ. ibidem.

1 NON SINE. Non valet arbitrium ſimoniacum, & doloſum. Hoc dicit ſecundum Io. Andr. & Doctores communiter. Vel quia, vt dicitur in gloſ.
2 fin. textus loquitur in arbitramento, iuxta hunc intellectum poteſt ſic ſummari, Arbitramentum iniquum etiam iuratum per Superiorem emendatur. Vel comprehendendo vtrumque intellectum, hoc intendit. Nullum eſt arbitrium, ſeu arbitramentum etiam iuratum continens peccatum per partes non remiſſibile. Sunt duæ partes. In prima ponitur facti narratio. In ſecunda commiſſio, ibi, *Quoniam igitur.*
3 Nota primò ibi, *vt quinque marchas ab eodem ſuſciperet*: arbitrium vt alter ex litigantibus cedat liti ſuper beneficio, & pecuniam pro ceſſione recipiat à collitigante, eſſe irritum, & conti-
4 nere ſimoniacam prauitatem quia ſicut ſimonia committitur in beneficijs aſſecutione, ita & in illius renunciatione, c. Cum pridem, & ibi gloſ. in ver. Illicitæ pactionis, ſupra de Pactis, c. Ex parte, il primo, vbi gloſ. in ver. Dimittere, de offic. deleg. cap. Præterea, 1. & 2. cap. Conſtitutus, de tranſaction. gloſ. hic in ver. *Vt quinque marchas*, Hoſt. num. 7. in eod. ver. Anton. de Butr. num 9. in 6. notab. Cardin. nu. 5. in 6. oppoſit. Ioan. de Anan. nu. 5. Bero. num. 48. gloſ. fin.

fin. in c.vlt. de rer. permut. Guiliel. de Benedict. in repetit. cap. Raynutius, in ver. Adiectæ, nu. 25. de teſtament. Rebuff. de pacif. poſſeſs. nu. 124. & 127.

5 Hoc limita dupliciter. Primò ſi Superioris authoritas intercedat, quia purgatur vitium, textus eſt in cap. Niſi eſſent, de præben. & hic notat Butr. num. 8. Et pro Superiore intelligo, Papam. Nam Iudicis authoritas non excuſaret, cum de iure hoc facere non poſſit. Vnde Pontifex ibi dicit [Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus, & ad tempus tantum.] Et ita declarat gloſ. ibi in ver. Ex iuſſione. Et idem notant ibidem Goffred. Tancred. Vincent. & Ioan. & poſt eos Ioann. Andr. num. 11. Hoſt. & Henr. Boich. in cap. 1. in princip. infra Ne Præl. vices ſuas. Dixi in d. cap. Ex parte, num. 22. In hoc tamen vide inuectiuam Cardinalis Bellam. hic num. 1. in 1. oppoſitione.

6 Secundò limita ſi renuncians nullum ius haberet in beneficio. Eo enim caſu poſſent Arbitri ordinare vt beneficium de facto dimitteret, & vice verſa Colliiſgator ei pecuniam perſolueret. Et ita procedit textus in d. cap. Niſi, vt hic declarat Cardinal. num. 5. in 6. oppoſit. verſ. Dic quod ſic mandatur. Non enim ſemper eſt ſimoniacum date pecuniam pro redemptione litis ſpiritualis, veluti ſi ius non habenti ſolueretur pecuniam ad redimendam vexationem vt liti cederet, ſecundum Ioann. de Anan. hic num. 8.

7 De quo dic vt legitur, & notatur in cap. Dilectus, de ſimonia, & adde S. Thomam. in 2. 2. qu. 100. articul. 2. ad 5. vbi docet in caſu contrario [antequam alieni acquiratur ius in epiſcopatu, vel quacunque dignitate, vel præbenda per electionem, vel prouiſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſe aduerſantium obſtacula redimere. Sic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam. Sed poſtquam jus alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam iniuſta impedimenta remouere] Hæc S. Thomas. Et ita intelligitur textus in cap. Matthæus, de ſimon. vt declarat ibi Abb. in fine, & fuſius in cap. Dilectus, num. 4. eod. tit.

Quod ſi dubium ſit vtrum renuncians habeat ius in beneficio, nec ne, & ſic an detur ſpirituale pro temporali, & Arbitri pro bono pacis ordinent vt pars renunciet iuri, ſi quod habet, & cedat liti, & vice verſa aliquid temporale recipiat; hoc non eſt ſimoniacum; habet tamen ſpeciem ſimoniæ: quia ſi ius competit parti, datur temporale pro ſpirituali: & hoc caſu contra arbitrium vrget maxima præſumptio; quæ tamen purgari poteſt; eaque purgata arbitrium erit obſeruandum. Et ita intelligitur hic textus in fine, ſecundum Abb. nu. 10. Purgabitur autem ſi Arbitri aliquam allegent excuſationem, vt ſi dicant ſe ita ordinaſſe pro bono pacis, quia renuncians nullum ius habebat in beneficio, vel illud erat valde dubium: non tamen Arbitris omnino eſſet adhibenda fides; ſed Superioris arbitrium erit ex circumſtantijs, ex actis, & perſonarum qualitatibus illorum excuſationem admittere, vel reijcere: ad quod eſt bonus textus in cap. Cum dilecti, verſ. Quod ſi excuſationes, cum gloſ. in ver. Dilapidatione, infra, de accuſ. Poſſent enim Arbitri, & partes eſſe talis qualitatis, vt præſumendi eſſent hoc feciſſe pro bono pacis; & quia cedens quæſtioni re vera nullum ius ſpirituale habebat: & in hoc caſu Abbas intelligit textum in d. cap. Niſi, de præben. vt ibi patet ex principio litteræ. Et hæc videtur fuiſſe mens Innocentij hic in ver. Clerici, verſ. Hoc autem licèt confiteantur: dum dixit non eſſe ſimoniam, ſi renuncianti ius ſpirituale detur aliud temporale, fortè quia pro bono pacis datur, vel cauſa pietatis; ſed tamen quia ſpeciem continet ſimoniæ non obſtante iuramento licet contrauenire, vt hic, & in cap. Conſtitutis, de tranſaction. Item nec index ſemper his adhibebit fidem, cum ſæpè ſuum factum tueantur, & ex gratia loquantur, vt leg. Eum qui, ff. De iudic.

8 Ex prædictis cum quæritur vtrum Arbitri poſſint ordinare vt vna pars cedat quæſtioni ſpirituali, & recipiat pecuniam ab altera, breuiter diſtingue. Aut certum eſt renuncianti competere ius ſpirituale; & ordinatio non valet, ſed eſt ſimoniaca, vt conſtat ex dictis ſupra num. 3. niſi fieret Papa ſciente, & authorizante, vt dictum eſt in prima limitatione num. 5. Aut vice verſa certum eſt renuncianti nullum ius competere; & abſque dubio valet talis ordinatio ſecundum omnes, vt ſupra in ſecunda limitatione, num. 6. Aut eſt dubium vtrum ius competat, necne; & tunc quia talis ordinatio præſefert ſpeciem ſimoniæ, Superior ex circumſtantijs arbitrabitur, an eorum excuſatio ſit admittenda, vel reijcienda, vt proximè dictum eſt.

9 Secundò nota ſuper beneficio eccleſiaſtico, & ſic ſuper re ſpirituali licitè fieri poſſe compromiſſum, vt hic, & in cap. Ex parte, infra eod. & cap. Niſi, de præben. & tenent hic Ioann. Andr. nu. 11. Bellam. ante nu. 1. & Abb. num. 6. Idque non tantùm in Arbitrum, ſed etiam in Arbitratorem, vt hic eſt caſus ſecundum intellectum gloſſæ final. & Cardin. in 13. & 16. oppoſitione.

10 Quod tamen intellige dummodo cõpromiſſum fiat de iure, ita vt compromiſſarius debeat cognoſcere, & iudicare quis eorum foueat bonum ius, & habeat canonicum titulum, vt eſt caſus in d. c. Niſi, de præben. Secus ſi compromiſſum fiat de facto ita vt compromiſſario liceat adiudicare beneficium cui velit: hoc enim fieri non poteſt, cum beneficia eccleſiaſtica non poſſint ſine canonica inſtitutione obtineri, vt in cap. Ex frequentibus, de Inſtitution. & in regula Beneficium, de regul. iur. lib. 6. & ita ex facto reſpondit Gemin. conſ. 109. Circa primum dubium, in

11 princ. Et confirmatur quia compromiſſum de iure, & de facto alienationem includit, vt notatur in Authen. Si verò, C. de Iudic. Vnde quæ

12 alienari non poſſunt vt res eccleſiaſticæ, & iura ſpiritualia, nec de facto poſſunt compromitti, cap. Peruenit, & ibi gloſ. fin. infr. eod. Hoſtienſ. infra in cap. Cum tempore, in ver. Licentiam, & Abb. num. 3. Lap. alleg. 102. Non poteſt Clericus, verſ. Hinc eſt quod Clericus, Roman. conſil. 175. Dictum vltimum laudum, nu. 3. & conſil. 369. Circa primum, num. 18. Item arbitramentum hoc eſt quædam tranſactio, vt in Auth. Vt differ. iudic. §. Si verò contigerit, & ibi gloſſ. in ver. Conuentum, Petr. de Anchar. conſil. 34. In hac cauſa, num. 7. Paul. de Caſtr. conſil. 239. Quod Nanes, nu. 3. lib. 1. Super beneficio autem, aut

aut iure ſpirituali tranſigi non poteſt ſine labe ſimoniæ, cap. Conſtitutus, cap. Super eo, c. Præterea, 1. & 2. ſupra de tranſact. d. cap. Niſi eſſent, de præben. Vbi autem non valet tranſactio, nec valet arbitramentum, vt notat Angel. conſ. 198.
13 col. 2. circa med. verſ. Aut dicimus. Rurſus hoc intellige, dummodo compromiſſum fiat in Clericum, prout hic factum fuit in duos Clericos: nam in laicum de re ſpirituali compromitti non poteſt, vt eſt textus in cap. Contingit, infrà eod.
14 & tenent Abb. hic nu. 6. & Federic. de Sen. conſil. 125. Super eo, in princip. vbi hoc extendit etiamſi compromiſſum in ſpecie non eſſet de re ſpirituali, ſed generaliter de omnibus, quia ſub generalitate nō venit cauſa ſpiritualis in laicum compromiſſa, licèt compromiſſum eſſet iuramento vallatum, quia huiuſmodi iuramentum
15 non tenet, vt ibi per eum. Hoc tamen ſublimita in duobus caſibus. Primus eſt cum cauſa ſpiritualis compromittitur ſimul in Clericum, & laicum: quia propter mixturam Clerici etiam laicus efficitur capax, vt eſt textus ſingularis in cap. Per tuas, infra de arbitr. & ibi DD. Hoſtien. in cap. Cum olim, num. 1. in ver. Arbitrium, de præſcription. Io. Andr. ibidem nu. 3. in eod. ver. Roman. conſ. 173. Pro deciſione, circa princip. verſ. Aut compromiſſum, Iaſ. in l. Si emancipati, col. 4. ad finem, C. de Collat. & Lambert. de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæſt. 1. art. 6. num. 7.
16 Quod procedit etiamſi vnus tantùm ſit Clericus, & plures laici, vt eſt caſus in d. cap. Per tuas, & ibi notat Abb. in 4. notabili.
17 Secundus caſus eſt cum compromiſſum de re ſpirituali fit in laicum non tanquam Arbitrum, ſed tanquam Arbitratorem. Hoc enim fieri poteſt ſecundum communem, & veriorem opinionem, vt ſcripſi plenè in cap. Contingit, infra eodem.
18 Tertiò nota compromittentes in Arbitrum, vel Arbitratorem de iure canonico poſſe ſe iuramento adſtringere ad obſeruantiam arbitrij, vel arbitramenti, & laudum eſſe executioni demandandum, ſi aliàs ſit licitum, concordat textus in c. Cum tempore, infra eod. & tenet gloſſ.
19 hic in ver. Sacramentum, Abb. nu. 3. in 4 notab. & ſequuntur omnes Doctores dicentes hoc ius canonicum ſeruari debere etiam in foro ciuili, & teſtatur Ioan. de Anan. num. 7.
20 Non obſtat textus in Authen. Decernit, aliàs incipit Decernimus, C. de arbitr. vbi prohibetur fieri compromiſſum cum iuramento: nam primò reſponderi poteſt illam Authenticam intelligi de iuramento Arbitrorum, non autem partium, vt ſentit hic Innoc. in princ. in ver. Extortum, & fuit intellectus Bulgari, vt ibi gloſſ. 2. qui placet Collectario hic, quia aliàs corrigeretur l. Ne in arbitris, C. eod.
21 Sed quia gloſſa, & Doctores iuris ciuilis communiter intelligunt illam Authenticam generaliter tam in iuramento arbitrorum, quàm partium, vt hic teſtatur Abb. num. 8. & fuit originaliter intellectus Azonis, & Ioannis; Ideò reſpondetur ſecundò prohibitionem illam procedere de iure ciuili dumtaxat, non autem de iure canonico, vt hic probatur in fine. Vnde illa Authentica per ius canonicum corrigitur, & lex antiqua reſuſcitatur, quæ hoc admittebat in d. l. Ne in arbitris, vt inquit diſertis verbis Hoſtienſ. hic num. 4. in ver. Sacramentum. Cuius dictum ſequuntur Ioan. Andr. num. 14. Bellam. num. 2. & 3. in 3. oppoſit. Cardin. num. 5. in 5. oppoſit. Anchar. num. 6. in 1. oppoſit. & reliqui.
22 Nec refert quod Bartol. in prædicta Authen. dicat etiam de iure canonico, niſi aliud foret expreſſum, prædictum iuramentum non ligare, eo quod cum lex inhibeat iuramentum in compromiſſo, iurans in contrarium peccat mortaliter, quia venit contra præceptum legis, cap. 2. de maior. & obed. & conſequenter iuramentum non ſit obſeruandum, quia non ligat ad peccatum, vt in cap. Quanto, de iureiur. Nam vt benè reſpondet Abb. d. num. 8. poſt Cardin. num. 5. in 5. oppoſitione, Bartolus loquitur contra hanc Decretalem, & contra cap. Cum tempore, infra eodem, vbi Pontifex mandat partes compelli ad obſeruantiam iuramenti, ſi arbitrium aliàs ſit licitum.
23 Nec vrget Bartoli argumentum; quia lex ciuilis non poteſt impedire obligationem iuramenti, cum iuramentum dirigatur in Deum, vt
24 cap. Debitores, de iureiur. & Imperator ipſe iubet, vt in iuramentis, & alijs eccleſiaſticis non ſecundum Canones iudicetur, vt patet in Authen. Vt Cleric. apud propr. Epiſcop. §. Si verò eccleſiaſticum, & de eccleſiaſt. tit. §. 1. cum ſuis concordan. & in propoſito conſiderant hic Hoſt. num. 4. ver. Sacracramentum, & alij præallegati.
25 Imò quantumcunque iuramentū prohibeatur à quacunque lege etiā canonica, imò & diuina, tamen ſi illud quod iuratur, ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, iurans tenetur ad illius obſeruantiam, licèt peccauerit in iurando, & probat textus apertus in cap. Etſi Chriſtus, de iureiur. & in cap. Mouet, 22. quæſt. 1. ſecundum Abb. eod. num. 8.
26 Et quamuis habito reſpectu ad ius ciuile non producatur actio ex compromiſſo iuramento vallato, & vt inquit Bald. in d. Authen. Decernit, C. de Arbitr. quoad priuilegium actionis vt non naſcatur actio ſtandum ſit hodie iuri ciuili: Sed quoad hoc vt iurans compellatur ad obſeruantiam per cenſuram eccleſiaſticam ſtandum ſit iuri canonico: tamen dicendum eſt habito reſpectu ad ius canonicum, & diuinum vtique oriri etiam actionem: quia ex quo huiuſmodi iura præcipiunt hæc iuramenta obſeruari; hinc conſequitur etiam vt competat actio, vt l. vnica, ff. de condiction. ex leg. ſecundum Abb. d. nu. 8. & eſt ſimile in pacto nudo, quod etſi de iure ciuili non producat actionem, vt l. Iuriſgentium, §. Sed cum nulla, & §. Quinimò, ff. de pactis: tamen ſecus eſt de iure canonico, vt tenet gloſſ. communiter approbata in cap. 1. ſupra de pactis. Nam Canones iubent ſeruari pacta quantumcunque nuda, vt ibi. Quotieſcunque autem lex mandat aliquid ſeruari, inde oritur actio, vt l. Statuas, ff. de acquir. rer. domin. & notant in d. c. 1. Butr. num. 1. & Abb. num. 5. De quo articulo ſcripſi plenè ibidem in 4. notabili à num. 15. & idem de iuramento notat Bartol. in l. Si quis pro eo, ff. de fideiuſſor. & Abb. in cap. Cum veniſſent, infr. de Inſtitut.

Quartò nota ibi, *incorrectum*. Laudum continens iniquitatem eſſe corrigendum per Superiorem eccleſiaſticum, & reducendum ad arbitrium boni viri. Ad idem text. in c. Quintaualliſ,

lis,

lis, inf. de iureiur. notat glo. in c. Expoſita, in ver. Reuocetis, infr. eod. & latius proſequitur hic Hoſt. n. 9. Ego autem, & Io. Andr. num. 18. verſ. Vnde colligebat Hoſtienſis, qui etiam notant, an in hoc ſit differentia inter ius Canonicum, & ius ciuile.

27 Vltimò nota ibi, *Nepos eius, qui ſibi in Eccleſia iam dicta ſucceſſit.* Nepotem ex fratre, vel ſorore de iure communi non prohiberi immediatè ſuccedere in beneficio Patrui, vel Auunculi, vt hic, & in cap. Ex parte, il primo, ſupra de off. deleg. & in cap. Accedens, de accuſat. Et de hoc Nepote tranſuerſali Doctores intelligunt hanc

28 Decretalem: nam etſi Nepotis appellatione propriè intelligatur Nepos ex filio, vel filia, vt l. Inconſultus, §. Nepos, ff. de gradib. tamen

29 ex communi vſu loquendi dicitur Nepos etiam ex fratre, vel ſorore, vt in præcitatis iuribus, & in cap. 1. quib. mod. feud. amitt. prout etiam intelligitur in decreto Concilij Tridentini cap. 1. ſeſſ. 25. ibi [Synodus monet vt omnem humanum hunc erga fratres, Nepotes, propinquos carnis affectum, vnde multorum malorum in Eccleſia ſeminarium extat, pœnitus deponant.] Et ita tenet Ioan. Andr. in cap. Fundamenta, de elect. lib. 6. vbi notabiliter concludit, quamuis mero iure inſpecto in materia odioſa appellatione Nepotis non veniat filius fratris; tamen ex communi vſu loquendi huiuſmodi Nepotem comprehendi quantumcunque materia ſit ſtrictè intelligenda. Et hoc dictum Abb. hic in 2. notab. dicit ſe ſemper ſequutum fuiſſe contra Feder. de Sen. conſ. 30. In meo Codice eſt conſ. 39. & inci-

30 pit, Viſo puncto. Et hoc modo capitur hic. Et hinc collige ſucceſſionem immediatam Collateralium in beneficijs eccleſiaſticis de iure non eſſe prohibitam; & ſic diuerſam eſſe cauſam filiorum, & tranſuerſalium: nam filius etiam legitimus non poteſt immediatè ſuccedere in beneficio Patris, cap. Ad extirpandas, ſupra de fil. Presbyter. nec Nepos in beneficio Aui, vt tenet ibi gloſ. 1. & Doctores communiter. Quidquid contra ſcripſerint moderni Collectores, vt ibi dixi, & in d. cap. Ex parte, in 1. notab. Et hanc ſpeciem hereditariæ ſucceſſionis ſacri Canones deteſtantur, vt in c. Ex tranſmiſſa, de fil. Presbyter. At ſecus eſt in Collateralibus, quorum non eſt ius ſuccedendi, vt hic firmant Abb. Antiq. num. 2. in ver. Succeſſit, Hoſt. num. 3. in eod. verſ. Ioan. Andr. n. 2. Collectar. & Bellam. ambo in princip. Butr. in 2. notab. Cardin. & Anchar. ambo in 3. notab. Abb. in 2. & Ioan. de Anan. num. 1. & 4. Vnde patet hanc eſſe vnanimem Canoniſtarum ſententiam mero iure inſpecto, licèt ſecus videatur de honeſtate, vt

31 dixi in prædicta Decretali Ex parte. Procedit autem hæc concluſio non tantùm in beneficijs vacantibus per obitum, vt hic, & in d. c. Accedens, ſed etiam in vacantibus per reſignationem in manibus Ordinarij, vt eſt textus in dicto cap. Ex parte, vbi de ſucceſſione Nepotis in Archidiaconatu vacante per reſignationẽ Auunculi: & ibi notant Ioan. Andr. in ver. Auunculus, num. 3. Anton. de Butr. num. 9. Cardin. in prima oppoſit. Anchar. in 2. notab. Abb. num. 1. in 3. notab. & Dec. num. 6. Dummodo tamen reſi-

32 gnatio ſit libera, & hoc innuit littera d. cap. Ex parte, ibi, omnino dimittere, vt explicat gloſ. & Doctores, alias enim ſi reſignans tacitè, vel expreſsè in pactum deduceret vt beneficium conferretur Nepoti, imò & alteri cuipiam extraneo: reſignatio eſſet nulla, & ſimoniaca, cum ab his omnis pactio, conuentio, & conditio abeſſe debeat, cap. Talia, 8. quæſt. 3. cap. Cum pridem, ſupra de pactis, cap. Veniens, infra de teſtib. & notant omnes in d. c. Ex parte, Innoc. in cap. Tua nos, in ver. Culpabiles. Hoſtien. ibi ad finem. Cardin. in prima quæſt. de ſimon. gl. vnica ad finem in cap. Apoſtolica, 8. q. 1. Nauar. in Man. conſ. 23. num. 107. verſ. Ad decimum, & conſ. 18. de ſimon. Et hodie apertius cautum eſt in Conſtitutione Pij V. proximè citanda in §. Caueant autem Epiſcopi. Sed ſi reſignatio Patrui, vel Auunculi ſit libera, Ordinarius non prohibetur conferre illud beneficium Nepoti reſignantis iure communi inſpecto.

33 Verùm hodie hoc corrigitur per Conſtitutionem Pij V. qui incipit, Quanta Eccleſiæ Dei incommoda, edita Calen. Aprilis 1568. qua prouidè interdictum eſt Epiſcopis ne beneficia in eorum manibus reſignata, eorum, aut dimittentium Conſanguineis Affinibus, vel familiaribus conferant: alioquin collationes ſint irritæ, vt ibi patet in §. Cæterum præcipimus. Atque ita hodie Collaterales obtinere non poſſunt beneficium dimittentis, quantumcunque reſignatio ſit libera: & in hoc corrigitur d. c. Ex parte, & ſalua manet iuris communis diſpoſitio in beneficijs per obitum vacantibus, vt hic, & in c. Accedens, de accuſ.

34 QVÆRO, An prædicta Conſtitutio Pij V. qua parte prohibentur Epiſcopi beneficia in eorum manibus reſignata eorum, aut reſignantium Conſanguineis Affinibus, vel familiaribus conferre, vendicet ſibi locum in Parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob alterius Parochialis aſſecutionem.

35 In hac quæſtione ſupponendum eſt, Parochialem vacantem ob aſſecutionem alterius non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſeruatam ex Conſtitutione, quæ incipit, *Execrabilis*, de præben. Ideoque illius collationem ad Ordinarium pertinere, niſi

36 aſſecutio ſecundæ facta ſit Apoſtolica auctoritate, quo caſu Parochialis eſt reſeruata ex Conſtitutione, Ad regimen: per regulas Cancellariæ innouata. Atque hunc eſſe longo tempore obſeruatum ſtilum Cancellariæ iam pridem teſtatus eſt Parcus inſpectis vetuſtis formulis. Qui quidem ſtilus comprobatur authoritate Oldradi conſ. 157. num. 2. Felin. in c. Cauſam quæ, num. 4. col. 6. verſ. Limita quinto, de reſcript. & Æneæ de Falcon. in tract. reſeruat. 4. quæſt. princ. effectu 41. qui refert ita etiam ſenſiſſe Feder. de Sen. Ac propterea cum in hac dubitatione olim Sac. Congregatio Concilij diuiſa eſſet; Gregorius XIII. audita ſententia Parci, declarauit primam Parochialem, quæ ipſo iure poſt adeptam pacificam poſſeſſionem ſecundæ Parochialis vacauit, non eſſe reſeruatam Papæ, niſi ſecunda Parochialis eſſet collata à Sede Apoſtolica, vel niſi poſſeſſio ſecundæ capta fuiſſet in menſe reſeruato, aut per prouiſum ſteriſſet quominus in eo menſe caperet, cum poſſet.

37 Deinde ſupponendum eſt, quamuis adepta poſſeſſione ſecundæ Parochialis vacet prima ipſo iure, cap. De multa, de præbend. & c. Licet Epi-

Epiſcopus, eod. tit. in 6. prouiſum tamen teneri primam Parochialem ſic vacantem dimittere in manibus Ordinarij, vt ſtatuitur in d. Extrauaganti Execrabilis, §. Qui verò, his verbis: [Qui verò deinceps receperint beneficium Curam animarum habens annexam, ſi antea ſimile beneficium obtinebant, illud, quo ipſo iure poſtquam ſecundi poſſeſſionem habuerint, priuati noſcuntur, abſque moræ diſpendio in Ordinariorum manibus dimittere debeant pari modo, ideſt verbaliter, realiter, & cum effectu] vt ibi declarat gloſ. & fuſius Bellam. deciſ. 254. ſub num. 3. & idem ſtatuitur in c. Cum ſingula, de præbend. in 6. ibi [Primum, quo ſit ipſo iure priuatus, ſtatim omnino dimittere teneatur.]

38 Quibus ſuppoſitis videtur reſpondendum Conſtitutionem Pij V. habere locum etiam in Parochialibus per dimiſſionem vacantibus ob aſſecutionem alterius Parochialis. Ideoque nullam eſſe collationem Parochialis dimiſſæ ab Ordinario factam ſuo Conſanguineo: nam dicta Conſtitutio duas habet partes, in quarum prima prohibet Ordinarijs, ne aliàs beneficiorum reſignationes admittant, quàm illic expreſſas, inter quas commemorat præcipuè tacitam illã renunciationem, ſeu dimiſſionem, quæ fit ob promotionem ad aliud beneficium, in illis verbis: vel ad aliud contigerit promoueri. Quo loco Conſtitutionem loqui de promotione ad aliud incompatibile, propter quod inducitur vacatio primi ipſo iure.

Suadetur primò, quia de aſſecutione aliorum beneficiorum non adeò incompatibilium fecerat mentionem paulo ſuperius ibi [ſeu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint.] Vnde vt hic ſecundus caſus de eo, quia ad aliud beneficium promouetur, differat à priore de eo, qui obtinet vnum aliud beneficium; dicendum eſt Conſtitutionem in primo caſu loqui de beneficio, ob cuius aſſecutionem non vacat primum ipſo iure; ſed prouiſus habet electionem dimittendi quod maluerit iuxta cap. Referente, & cap. Præterea, de præben. In ſecundo autem caſu loqui de promotione ad beneficium, ob cuius aſſecutionem ipſo iure inducitur vacatio primi, ſecundum cap. De multa, & Extrauag. Execrabilis; hi enim duo caſus ponuntur in Conſtitutione tanquam diuerſi, vt patet ex dictione alternatiua, *Vel*, l. Hæc verba, l. Ille, aut ille, ff. de verbor. oblig. cum ſimil. Et tanquam caſus diuerſi recenſentur à modernis, qui dictam Conſtitutionem interpretantur.

39 Suadetur ſecundò, quia verba illa, vel ad aliud contigerit promoueri; propriè referuntur ad dignitates, ſeu beneficia Curam animarum habentia, communiter enim non dicimus quemquam promoueri ad beneficium ſimplex, ſed bene ad dignitatem, vel Parochialem Eccleſiam, cum promotio ſit de minori ad maius, c. Legimus in fine, 93. diſt. c. Si officia, & c. Ordinatos 59. diſt.

40 Suadetur tertiò, quia hæc prima pars Conſtitutionis in duobus alijs caſibus vult poſſe dimitti coram Epiſcopis beneficia ipſo iure vacantia, nempe illorum, qui ingreſſuri ſunt Religionem, & eorum, qui contracturi ſunt matrimonium, ſi ſtatim id re ipſa exequantur. Quo loco Conſtitutio debet intelligi de reſignatione beneficij vacantis per profeſſionem, iuxta c. Beneficium, de regul. in 6. quia alioquin dimiſſio, quam facit Nouitius, non poteſt ſortiri effectum, niſi ſequuta profeſſione ſaltem poſt decretum Concilij cap. 6. ſeſſ. 25. de regul. vt iam cenſuit

41 Sacra Congregatio. Et ſimiliter Conſtitutio debet intelligi hoc loco de reſignatione beneficij vacantis propter matrimonium contractum; quia prius non poteſt beneficium ex hac cauſa dimiſſum conferri, vt in terminis dictæ Conſtitutionis tradit Fuſc. de Viſitation. lib. 2. cap. 26. ſub num. 16. Ratio eſt, quia ante matrimonium re ipſa contractum beneficium non vacat. gloſſ. Abb. & DD. in c. 1. de Cler. coniug. Cum ergo Conſtitutio in his duobus caſibus intelligatur de renunciatione beneficij ipſo iure vacantis, non eſt incongruum vt etiam in caſu promotionis ad aliud beneficium intelligatur de ſimili renunciatione, cum vna pars Conſtitutionis declaret aliam, leg. Vtrum, ff. de petit. hæred. cum concordant.

Denique hoc ipſum ſuadetur, quia nulla ratio conſiderari poteſt cur liceat Ordinario admittere reſignationem voluntariam eorum, qui plura beneficia obtinent, non autem neceſſariam illorum, qui ad aliud incompatibile promouentur. Imò ratio ſuadet vt liceat ei longè faciliùs admittere hanc neceſſariam: cum ab ea longius abſit periculum ſuſpectarum pactionum, & fraudum, quas Pius V. in dicta Conſtitutione conſiderauit, vt olim aduertit S. Congregatio in vacatione per obitum.

43 Neque obſtat quod Conſtitutio ſolùm loquatur de reſignationibus: nam reſpondetur imò & de dimiſſionibus loqui, vt patet initio ibi, Quia verò hoc malum cùm in cæteris frequens, tùm maximè in beneficiorum, & officiorum eccleſiaſticorum dimiſſione admittitur. Et infra ibi, denique cum quis ex alijs caſibus acciderit, qui in Conſtitutione Innocentij III. de dimitt. Cathed. Eccleſ. edita continentur.

44 Rurſus reſpondetur reſignationis appellatione ex proprietate vocabuli etiam dimiſſionem comprehendi, cum verbum, dimittere, importet quemcunque actum, quo quis à ſe abdicat beneficium cap. Admonet, de renunciat. cap. Significatum, vbi Ioan. Andr. in ver. Dimittere, & cap. Si beneficia iuncta gloſſ. in ver. Dimiſſa, de præbend. lib. 6. & pluribus probat Quintil. Mandoſ. in reg. de infirm. quæſt. 3. num. 8. & ſequent.

Itaque certum videtur hanc primam partem Conſtitutionis, in qua relinquitur facultas Epiſcopis in certis tantùm caſibus reſignationes admittendi, apertè loqui etiam in dimiſſionibus beneficiorum ipſo iure vacantium ob aſſecutionem alterius incompatibilis.

Secunda pars Conſtitutionis prohibet quominus Epiſcopi conferant prædicta beneficia reſignata aut ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus his verbis [Cæterum præcipimus, atque interdicimus, ne ipſi Epiſcopi de beneficijs *reſignandis* prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus audeant prouidere.] Quæ ſecunda pars non poteſt intelligi niſi de beneficijs, quorum reſignationes, ſeu demiſſiones Ordinarij poterant admittere, & de quibus in prima parte

te Conſtitutionis facta fuerat mentio: nam cum aliæ reſignationes nullatenus fieri poſſent coram Ordinarijs, fruſtatorium fuiſſet eis prohibere, ne de beneficijs nulliter reſignatis prouiderent ſuis conſanguineis, vel familiaribus. Et hic ſenſus aperte etiam colligitur ex illis verbis [interdicimus ne Epiſcopi de beneficijs reſignandis prædictis aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, &c. audeant prouidere] ponderando verbum, *prædictis*, quod habet relationem ad præcedentem diſpoſitionem, ideſt ad illas omnes reſignationes, quarum ſuperius meminerat. Vnde cum in prima parte Conſtitutio relinquat Ordinarijs facultatem admittendi in ſpecie reſignationem, ſeu dimiſſionem beneficij vacantis ob alterius aſſecutionem, vt initio probatum eſt; & in ſecunda parte prouideat ne beneficia dicto modo reſignata, vel dimiſſa eorum, aut reſignantium conſanguineis conferantur: apertè ſequitur vt Conſtitutio etiam in ſecunda parte intelligatur de collatione beneficiorum in manibus Epiſcopi dimiſſorum ob aſſecutionem alterius incompatibilis, iuxta extrauag. Execrabilis.

45 Præſertim quia etiam in hac ſecunda parte Pontifex vtitur verbo dimiſſionis, ibi [Ne Epiſcopi aut ſuis, aut admittentium conſanguineis audeant prouidere] verbum enim illud, *admittentium*, videtur mendosè appoſitum, pro *dimittentium*; & hoc modo reſtitutum fuit in Codice ſeptimi libri Decretal. Clementis VIII. cap. 1. tit. de renunciat. Quamobrem cum verba Conſtitutionis ſint clara, ab ipſis non eſt recedendum, l. Ille aut ille, ibi, *Cum in verbis nulla eſt ambiguitas*, & l. Non aliter, in princ. de leg. 3.
46 & in terminis huius verbi, dimiſſionis tradit Mandoſ. d. regul. de infirm. qu. 13. nu. 6. cum ſeq. Nec eſt locus alicui interpretationi, quæ tamen latiſſima fieri debet vbi agitur de fraude tollenda, l. 1. §. Sed & Conſtitutio, & §. Pecuniam autem, ff. de calumniat, & in ſimili tradit idem Mandoſ. d. quæſt. 13. num. 21.

47 Sed verbis Conſtitutionis accedunt etiam rationes: nam Pius V noluit beneficia reſignata poſſe conſanguineis Ordinariorũ, aut reſignantium conferri. Primò ad ſubmouendas fraudes, & confidentiales pactiones, quæ ſolent ſæpè in huiuſmodi renunciationibus intercedere, vt col-
48 ligitur ex §. Caueant autem Epiſcopi. Secundò ne reſignationes fierent ob carnis affectum, & eccleſiaſtica bona quodamodo iure conſanguinitatis acquirerentur, quod deteſtantur ſacri Canones, cap. Apoſtolica, 8. quæſt. 1. c. Præſentium, cap. Conquerenti, & c. Tranſmiſſa, de fil. Presbyteror. & cap. 1. de præben. Concilium Tridentinum cap. 1. ſeſſ. 25. Ac demum quia ſi Ordinarius poſſet conferre ſuis, aut reſignantium conſanguineis, vel familiaribus; reſignationes tacitè, & per indirectum cenſerentur factæ in ipſorum conſanguineorum, vel familiarum fauorem. Quod eſſet abſurdum; cum huiuſmodi reſignationes in fauorem in manibus Epiſcoporũ fieri non poſſit ſine labe ſimoniæ, vt patet in ipſamet Conſtitutione in §. Caueant autem Epiſcopi, & latius dictum eſt ſupra nu. 32. Huiuſmodi autem rationes æquè vigent in collatione Parochialis dimiſſæ ob alterius Parochialis aſſecutionem, atque in reſignationibus factis ex alijs cauſis expreſſis in prima parte Conſtitutionis. Nam facilè eſſet Ordinarijs Parochialem Eccleſiam habenti conferre aliud beneficium incompatibile ad hoc vt poſtea Parochialem ſic vacantem conferre poſſent ſuo, vel dimittentis conſanguineo. Atque ita quod vna via non poſſent, per aliam indirectè conſequerentur, contra regul. Cum quid vna via de regul. iur. lib. 6. l. fin, C. Si mancip. ita veni, l. Scire, ff. de Tutor. & Curator. cap. Tuæ, & ibi gloſ. in ver. Effectum, de Procurat. gloſ. fin. in c. Conſtitutus, de conceſſ. præben. Nec dimiſſiones carerent periculo confidentiarum, atque illicitarum pactionum. Quinimmo ſæpè à dimittentibus tacitè deſignarentur perſonæ conſanguineorum, vel familiarium in fraudem Conſtitutionis, §. Caueant autem Epiſcopi. Et hanc ſententiam probauit ſacra Congregatio Concilij.

49 In pœnas tamen Bullæ fortè non incidit Epiſcopus, qui Parochialem ſic dimiſſam ignoran-
50 ter contulit ſuo conſanguineo: quia Conſtitutio ad hoc requirit temeritatem, ac præſumptionem, ibi, *audeant prouidere*, & ibi *temerè attentatum*, vt in ſimili caſu arguit Cardin. in Clem. 1. ſub num. 7. verſ. Videtur tamen, de priuileg. tum
51 quia reſpectu pœnæ decretum irritans non videtur ligare ignorantes, vt eſt textus in cap. Si beneficia, vbi Anchar. notat in 2. notab. de præben. in 6. & de communi teſtatur Gabriel commun. concluſ. tit. de clauſul. num. 8. Tutius tamen videtur petere abſolutionem à Sede Apoſtolica: cum præſertim etiam dictam Conſtitutionem ignorantes eam petere conſueuerint, ſi credimus Flam. Pariſio hoc atteſtanti in tractat. de reſign. benefic. lib. 5. quæſt. 6 Et Ordinarios non excuſari à pœna ob ignorantiam dictæ Bullæ Pij V. ſaltem in foro exteriori, reſpondit Nauarr. con-
52 ſil. 9. Quidam Chryſoſtomus, de renunc. Inde conſultius eſt vt Epiſcopus petat à Summo Pontifice relaxationem ſuſpenſionis: nam in alias pœnas non incidit, ſi poſt ſuſpenſionem nullam fecerit collationem, vt patet ex verſ. Et nihilominus. Alioquin petenda eſſet abſolutio ab excommunicatione, & diſpenſatio ab irregularitate, ſi miniſtraſſet, vt per Nauarr. dicto conſ. 9. num. 3.

53 An autem prædicta Pij V. Conſtitutio prohibens vacantia per reſignationem per Ordinarios eorum, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus conferri, habeat locum etiam in Parochialibus, quæ conferuntur ſeruata forma examinis per concurſum à Concilio Tridentino præſcripta in cap. 18. ſeſſ. 24. adeo vt huiuſmodi perſonæ ad concurſum vacantis Parochialis admitti non debeant: S. Congregatio cenſuit Conſtitutionem Pij V. comprehendere etiam iſtas Parochiales, & iſtas perſonas, quibus per concurſum conferuntur. Tamen cum Sanctiſſimo agendum, qui idem ſenſit, vt ſcilicet hæ perſonæ cenſeantur cõprehenſæ in Bulla Pij V. in collatione Parochialium per concurſum, ideò monendum Epiſcopum, ne iſtos deinceps ad concurſum admittat.

DE ARBITRIS.

Cap. Cum tempore.

S V M M A R I V M.

1 *Eccleſia minor in præiudicium Papæ de libertate compromittere non poteſt. & num.6.*
Declaratur. num.11. & nu.28. & ſeqq. & num.38.
2 *Exemptionis priuilegio Eccleſia exempta non poteſt renunciare.*
3 *Papa dum Eccleſiam ab alijs eximit, intelligitur eam ſibi immediatè ſubijcere.*
4 *Priuilegio libertatis poteſt exemptus renunciare in ſui præiudicium, non autem concedentis, vel alterius. & num.20. 26. & 29.*
5 *Prælatus an poſſit compromittere ſine conſenſu Capituli.*
6 *Compromiſſum cur fieri non poſſit ab Eccleſia exempta in præiudicium libertatis. & nu. ſeq. vſque ad num.16.*
7 *Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem à Papa, iurat bona Eccleſiæ non alienare ipſo inconſulto. & num.19.*
8 *Compromitti non poteſt de liberali cauſa.*
9 *de Priuilegijs Apoſtolicæ Sedis inferior nec vt Iudex, nec vt Arbiter poteſt cognoſcere. & n ſeqq. vſque ad num.16.*
Arbitraria redacta ſunt ad inſtar Iudiciorum.
11 *Arbiter eſſe non poteſt qui non poteſt eſſe Iudex.*
12 *Nec poteſt Arbiter quod non poteſt Iudex.*
13 *Compromiſſum ab initio eſt voluntatis, poſt factum neceſſitatis.*
14 *Arbiter an habeat coercitionem.*
15 *Lauda arbitrorum ex conſuetudine mandatur executioni Iudicis officio, ſicut ſententiæ Iudicum.*
16 *Arbitrium latum ſuper pluribus capitibus ſuſtinetur quoad illa, quæ à compromittentium poteſtate dependent.*
17 *Arbitria tot videntur, quot ſunt res, de quibus fuit compromiſſum.*
18 *Arbitri, vel Iudicis ſententia an, & quando poſſit pro parte valere, & pro parte non.*
19 *Alienare prohibitus an poſſit compromittere. & num. ſeqq. vſque in finem.*
20 *Compromittere poteſt Clericus in ſui præiudicium non autem in præiudicium Eccleſiæ. & nu.26. & 29.*
Declaratur. num.38.
21 *Bona Minorum alienari prohibentur ſine cauſæ cognitione, & decreto. nec valet laudum ſuper his prolatum. & num.40.*
22 *Arbitrium eſt, quædam tranſactio in arbitrium boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda.*
Declaratur. num.29. verſ. Et in hoc caſu.
23 *Vaſſallus non poteſt ſuper fœuda compromittere ſine licentia Domini. & num.28.*
24 *Curator datus hæreditati iacenti compromittere non poteſt. & num.28.*
Poteſt tamen cogi ad compromiſſum ex forma ſtatuti. num.40.
25 *Prælatus, qui iurauit bona Eccleſiæ non alienare, ſi compromittat. non eſt periurus.*
26 *Interpretatio in dubio facienda eſt vt euitetur periurium.*
27 *Tranſactio facta per eum, qui non poteſt alienare, valida eſt ſi per ipſum non fiat alienatio.*
28 *Compromiſſum ſuper his, quæ alienari prohibentur, non valet ſi fiat de facto. & num. ſeqq.*
Secus ſi de iure. num.30. & ſeq. vſque in finem.
29 *Compromiſſum non valet, per quod Eccleſia obligetur.*
30 *Compromitti poteſt de rebus temporalibus Eccleſiæ etiam in mulierem habentem iuriſdictionem de iure, vel conſuetudine.*
31 *Etiam ſine auctoritate Epiſcopi.*
32 *Compromiſſum ſuper iuriſdictione Archidiaconali, item ſuper quæſtione ſpirituali Hoſpitalis valet, etiamſi authoritas Superioris non interueniat.*
33 *Compromitti poteſt ſuper beneficio, dummodo arbiter ex vi compromiſſi beneficium adiudicare non poſſit titulum non habenti.*
34 *Caſus euentitij non computantur. & ſeqq.*
35 *Appellare an, & quomodo liceat à ſententia Arbitri.*
36 *Prælatus poteſt eſſe in Iudicio ſuper re immobili Eccleſiæ etiam ſine Capituli conſenſu. & n.41.*
37 *Appellationis remedium introductum eſt ad corrigendam Iudicum iniquitatem, vel imperitiam.*
38 *Compromiſſum fieri poteſt de omnibus etiam tangentibus ius alterius, ſed arbitrium non tenet in alterius præiudicium.*
39 *Alienare prohibitus cogi poteſt ad compromittendum iuxta formam ſtatuti.*
40 *Minor ſtante ſtatuto tenetur compromittere ſine ſolemnitatibus.*

1 CVM TEMPORE. Minor Eccleſia in præiudicium Papæ de libertate compromittere non poteſt. Hoc dicit. Diuiditur in duas partes. In prima recitat factum Compromiſſi. In ſecunda laudum latum pro parte approbat, & pro parte reprobat, ibi, *Quia legitimæ*.

2 Nota primò in verſ. *Cum et ſi ſponte nolueris*, Eccleſiam exemptam priuilegio libertatis renunciare non poſſe, vt hic, eſt textus ad litteram, qui quotidie ſolet à Doctoribus allegari: non enim hoc caſu agitur de fauore ſolius renunciantis; ac proinde non eſt locus regulæ. Quilibet poteſt renunciare ei, quod pro ſe noſcitur introductum, vt in cap. Ad Apoſtolicam, de regular. & in l. Si quis in conſcribendo, C de pact. Sed agitur de iure Eccleſiæ Romanæ: nam cum nulla Eccleſia poſſit eſſe acephala, id eſt ſine capite, cap. Nulla, 93. diſtin. dum Papa Eccleſiam ab alijs exemit, conſequenter iuriſdictioni Sedis Apoſtolicæ immediatè ſubiecit, vt hic per Hoſtienſ. & omnes. Huic autem iuri Eccleſiæ Romanæ, ac B. Petri Eccleſia exempta præiudicare non poteſt. Ad quod allego optimum textum in cap. 2. ad finem, ſupra de in integr. reſtitut. ibi, *Ius tamen non tam ſuum, quàm noſtrum*, & in cap. Cum olim, il ſecondo, verſ. Hos igitur attendentes, infra de priuileg. Et ita hic firmant gloſ. fin. Innocent. num.1. in ver. Libertatem, Cardin. nu.4. in 5. notab. Butr. nu.6. in 4. notab. & reliqui omnes, gloſs. in cap. Cum olim, in c. Tenorem, infra de præſcription. Abb. in c. Graue,

ne, num.3. ſupra de offic. Ordinar. & in cap.1. nu.19. infr. de re iudic. Sylueſt. in ver. Exemptio, nu.11. Couarr. variar. reſolut. lib.2. cap.4. nu.1. Tiraquell. de retract. lignag. §.1. gloſ.9. nu.121. Accedit quod non Prælatus, vel Conuentus poſſidet ſubiectionem Eccleſiæ, vel Monaſterij exempti, ſed Romanus Pontifex: & hæc ſubiectio cum ſit res incorporalis, non poteſt acquiri per alium ſine conſenſu illius, qui eam poſſidet, vt in l.2. C. de ſeruitut. & aqua, vbi patet poſſeſſionem incorporalium quæri non poſſe ſine conſcientia, & patientia poſſeſſoris, & notat Innoc. in cap. Bonæ, il ſecondo, de poſtulat. Prælator. & in cap. Conquerente, de offi. Ordinar. Bart. in l.1. ff. de aqua pluuiali arcen. quos in propoſito refert, & ſequitur Abb. in cap. Cum dilectus, nu.7. verſ. Sed ego tenerem hoc dictum, de relig. domib. De quo dic plenius vt ſcripſi in c. Quod ſuper his, à num.14. vſque in finem, de maior. & obedien. vbi in caſu notabili Regularium Poloniæ latiſſimè probaui nec Synodum prouincialem Gneſnen. etiam Regularibus conſentientibus, ac iuri ſuo renunciantibus, potuiſſe illorum exemptiones, & libertates conuellere, aut illis
4 aliquatenus derogare; fatetur tamen gloſſa exemptum poſſe renunciare priuilegio libertatis quantum ad ſe, licèt non quantum ad Papam per d. cap. Cum olim, de præſcript. cap. Suborta, de re iudic. & cap. Inter dilectos, de donat. & conſentiunt Goffred. Philipp. & Innocent. Item Hoſt. num.5. in fine, vbi exponit verbum, renunciare, id eſt in Domini Papæ præiudicium: nam quantum ad ſe benè poſſet, Io. Andr. in vlt. gloſ. Butr. nu.12. Anchar. nu.5. in 2. oppoſit. Cardin. in 7. oppoſit. & Abb. in 5. notab. Qua de re pleniſſimè conſuluit Federic. de Sen. conſ.14. incipien. Monachus Peruſinus, per totum, & ſequitur Felin. in cap. P. & G. num.13. de offic. deleg. Sed circa illud conſilium Federici vide quod dixi in d. cap. Quod ſuper his, num.18. verſ. Et quamuis Federicus.

Secundò nota ex textu ibi, *arbitrium Magdeburgenſis Archiepiſcopi*, iuncta gloſ.1. in Iudicem ordinarium poſſe fieri compromiſſum, concordat textus in cap. Ex parte, infr. eod. Et idem dicendum de Iudice delegato, vt in c. Literas, de præſumption. & in cap. Niſi eſſent, de præben. An autem hoc procedat tam de iure Canonico, quam de iure Ciuili, plenè examino in d. c. Ex parte, in 1. quæſtione.

5 Tertiò nota Prælatum poſſe compromittere ſine conſenſu Capituli: nam Abbas hic habebat conuentum, vt patet ex ſuprascriptione: ex tamen ſolus compromiſit, vt innuit litera, ibi, *promiſiſti*. Facit quod notat gloſ.2. in Clem. vnica, de reſtitut. in integr. Verùm Hoſtienſis intelligit Abbatem compromiſiſſe de cõſenſu Monachorum, & remittit ad cap. Edoceri, ſupra de reſcript. & conſentit Imola in 4. notab. & Petr. de Anchar. in 2. notab. quia hæc Decretalis dirigitur ſimul ad Abbatem, & Capitulum. Vnde compromiſſum cenſeri debet initum de conſenſu Monachorum; aliàs factum Abbatis non potuiſſet illis nocere, vt in d. cap. Edoceri. Tu dic Abbatem poſſe compromittere ſine conſenſu Collegij in his, in quibus non agitur de perpetuo Eccleſiæ præiudicio, vt benè per Cardin. num.1. in 1. notab. & fuſius in cap. Contingit, in 1. oppoſit. & in cap. De cætero, in 2. notab. ſupra de tranſact. quem hic ſequitur Ioann. de Anan. num.3.

6 Quartò nota Eccleſiam exemptam non poſſe in præiudicium libertatis compromittere, vt hic eſt caſus apertus ſecundum omnes. Quod multiplicem habet rationem.

Prima, & principalis ratio colligitur ex textu in verſ. Cum etſi ſponte volueris, quia ſcilicet exemptus non poteſt directò exemptionis priuilegio renunciare, vt plenius dictum eſt ſupra in 1. notabili. Ergo nec poteſt ſuper eo compromittere, quoniam hinc per indirectum ſequi poſſet laudum contra exemptionem, vt hic per Abb. n.3. Confert text. in l. Oratio, ff. de ſponſal. cum concordant. de quibus ibi per gloſſ. vnicam.

7 Secunda ratio colligitur ex dictis Hoſtienſis num.4. videlicet quia Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem à Papa, iureiurando ſe adſtrinxit iura eccleſiæ non alienare ipſo inconſulto; vt in cap. Quod quis commiſit, iuncta gloſſ.1. 35. quæſt. 9. cap. Caſellas, §. Hoc ius, 10. quæſt.2. & cap. Nulli, de rebus Eccleſ. non alienan. Et conſequenter de hoc iure exemptionis compromittere non poteſt: nam qui alienare non poteſt, nec poteſt compromittere, ne per arbitrium contingat alienationem fieri. Sed an hoc verum ſit latius dicam infra in quæſt. à num.19. vſque in finem.

8 Tertiam rationem aſſignat gloſſ. final. hic, & Innocent. num.1. in ver. Libertatem, videlicet, quia de liberali cauſa compromitti non poteſt, vt in cap. penult. de reſtit. in integr. & in l. Non diſtinguemus, §. Iulianus, & §. De liberali, ff. de arbitr. Sed hæc ratio non probatur à Doctoribus; quia iura prædicta loquuntur de libertate hominis; nos verò loquimur de libertate Eccleſiæ, vt dicunt Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. eius Auditor hic in fine, Hoſt. num.6. in ver. Libertatis, Bellam. num.10. in 3. oppoſit. Cardin. in 6. oppoſitione, Abb. num.3. verſ. Quarta ratio, & Henric. Boich. col.2. verſ. Super gloſſ. final. vbi reddit rationem diuerſitatis.

9 Quarta demum ratio, quam puto magis adæquatam ad deciſionem huius capituli, eſt quia nemo inferior à Papa poteſt cognoſcere de priuilegijs Apoſtolicæ Sedis, vt eſt text. in c. Cum veniſſent, infr. de Iudic. Et hanc rationem vti potiſſimam reddunt Hoſt. eod. num.6. in ver. Libertatis, Ioan. Andr. num.5. in ver. Priuilegijs, Henric. Boich. col.2. poſt med. verſ. Aut eſt immediatè ſubiecta Papæ, & Bellam. num.1. in eod. ver. Et quamuis Abb. num.3. verſ. Tertia ratio, videatur illam impugnare, eo quod ille textus procedat in Iudice, cuius iudicium redditur in inuitum, vt l. Inter ſtipulantem, §. Si ſtichum, ff. de verb. obligat. Et quoniam in priuilegijs tangentibus tantùm fauorem priuilegiati benè poſſunt partes ſe ſponte ſubijcere arbitrio
10 alicuius, ſicut poſſent illis renunciare: tamen obiectiones huiuſmodi propoſitam rationem non conuellunt; quia cum arbitria redacta ſint ad inſtar iudiciorũ, l.1. ff. eod. l. Rem non nouam, §.1. C. de iudic. Dyn. conſ.50. Prius dicendum, in princ. plenè Innoc. in c. Quintauallis, num.4. & ibi Doctores, de iureiur. Quemadmodum de priuilegio Papæ inferior cognoſcere non poteſt

iudex

iudex,vt in d.c.Cū veniſſent,ita nec poteſt cogno-
11 ſcere vt arbiter:nam qui nō poteſt eſſe Iudex,nec poteſt eſſe arbiter,l.Cum lege,ff.eod.et ita arguit Oldr. conſ. 156. Primum quæritur, in princ. &
12 Petr.de Anch.conſ.34. in hac cauſa,n.6.Et quod non poteſt iudex, nec poteſt arbiter, vt notat
13 Bald. conſ. 470. Statuto cauetur, lib.1.Et quamuis compromiſſum ab initio ſit voluntatis, l. Si dictum, §. Si compromiſero, ff de euict. & patet ex diffinitione Innocen. in d. cap. Quintauallis, num. 4. ibi, *cauſa voluntariè poſita*: tamen poſt factum eſt neceſſitatis, l. 3. ff. de arbitr. & l. Sicut, ff. de action. & obligat. & arbitrium reddi-
14 tur in inuitum, l. Diem, §. Stari, ff. de arbitr. Arbiter enim poteſt punire contumaciam litigantium, vt eſt textus in leg. Non ex omnibus, ff. eod. & l. 2. ff. de iudic. & ſic habet coercitionem, vt notat gloſ.2. in cap. Ex litteris, de offic. deleg. Imola, & alij in c. Cum dilectus, infra eod. Quod ſaltem verum eſt ſi ita ſit cautum in compromiſſo, vt notatur in d. §. Si quis Iudex.
15 Imò hodie ex conſuetudine lauda arbitrorum mandantur executioni officio Iudicis,prout aliæ ſententiæ, vt Bald. teſtatur conſ.73. Contra laudum, num.1. verſ. Supereſt videre lib.2. Atque ita poſt initum compromiſſum pari paſſu ambulant arbitrium, & iudicium. Facit text. in cap. ſequen. vbi arbiter dicitur iudicare, & in cap. Ex parte, infr. eod. vbi arbitrium appellatur ſententia diffinitiua. Nec refert, vt Abbas ſubijcit, quod partes poſſint ſe ſubijcere arbitrio alicuius in tangentibus earum præiudicium; quia nihilominus compromiſſarius non poteſt ſibi cognitionem aſſumere, nec laudare ſuper priuilegio Papæ, qui ſolus eſt Iudex exemptorū, vt in c. Authoritate, §. Inhibemus, de priuileg. lib. 6.

16 Quintò nota in verſ. *Illis dumtaxat Capitulis exceptis*: arbitrium prolatum ſuper pluribus capitibus, quorum aliqua excedunt compromittentium poteſtatem, ſuſtineri quoad illa, quæ ab ipſorum poteſtate dependent, & non infici propter inutilia: Atque ita arbitrium pro parte tenet, & pro parte non; concordat c. Dilectus, il primo, & cap. Niſi, infra de præben. & c. Poſt appellationem, §. Si quis ex pluribus, 2. q. 6. & hic notat gloſ. in ver. Capitulis exceptis. Innoc.
17 num.1. in ver. Exceptis, & reliqui omnes. Et poteſt eſſe ratio ſecundum Abb. in 3. notab. quia tot videntur arbitria, quot ſunt res, de quibus fuit compromiſſum; arg. l. Scire debemus, ff.de verb. obligat. & l. Etiam, §. 1. ff. de minor. vbi tot videntur ſententiæ, quot ſunt articuli in ea contenti, & tot videntur ſtipulationes, quot ſunt
18 res in ſtipulatione deductæ. Sed in hoc tu plenius diſtingue, vt per Henr. Boich. col.2. verſ.Si quæris vtrum arbitrium, & Bellam. num.7. in 2. oppoſ. poſt Goffred. hic, & Archid. in §.Diffinitiua, 2. quæſt. 6 videlicet cum quæritur an arbitrium, vel ſententia pro parte teneat, & pro parte non: Aut in arbitrio, vel ſententia ſunt plura Capitula, aut eſt vnum ſolum Capitulum; ſi ſint plura Capitula, aut ſunt diuerſa, & ſeparata, aut ſunt connexa: ſi ſunt diuerſa, & ſeparata; tunc aut non eſt actum inter partes vt de omnibus ſimul pronuncietur; & tunc tenet pro parte laudum, vel ſententia, & pro parte non. Et ita poteſt intelligi hæc Decretalis, & alia iura præallegata. Aut eſt actum vt de omnibus ſimul pronuncietur; & tunc arbitrium, vel ſententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non. Et ſic loquitur l. Quid tamen, ff eodem, & tenet Innoc. vbi ſupra vbi dicit ſi ea forma initum ſit compromiſſum, vt arbiter teneatur ſuper omnibus pronunciare, laudum non valere ſi ſuper vno tantùm pronunciauerit: ſi vero Capitula ſunt connexa; tūc non poteſt pro parte valere, & pro parte non. Et idem ſi vnum tantùm Capitulum eſſet in laudo, vel ſententia; & ita intellige leg. In hoc iudicio, ff. famil. Erciſcun. De hac materia vide plenius per Hippol. de Marſil. ſingul. ſuo 199. incip. Confirmatio Superioris.

19 QVÆRO generaliter, An prohibitus alienare poſſit nihilominus compromittere.

Opinionem negatiuam amplectuntur hic Doctores ferè vnanimiter ducti auctoritate Hoſtien. qui num. 4. formaliter dicit: omnes exempti quando fidelitatem faciunt Romano Pontifici iurant nihil alienare ſine licentia, cap. Ego N, de iureiur & c.2. primo reſpon. de feud. Et per conſequens non poſſunt compromittere, ne occaſione ſententiæ contingat fieri alienationem, vel Eccleſiam grauari quoad pœnam. Cuius dictum in ſpecie ſequuti ſunt Ioan. Andr. n.4. Bellam. col. 1. in ver. Licentiam. Butr. num.11. in 3. oppoſ. Anchar. num. 2. in 6. notab. Imol. num.4. & 7. Abb. n.3. verſ. Vltimò poteſt colligi, & verſ. Nam circa prædicta, vbi ait poſſe in prædictis dari regulam vt ſuper omnibus, quæ quis poteſt alienare, poſſit compromiſſum facere. In alijs autem, quæ alienare non poteſt ſaltem ſine certa ſolemnitate, nec poſſit ſine
20 huiuſmodi ſolemnitate compromittere. Idem tenet gloſ. vltima in cap. Peruenit, ſupra eod. Lap. allegat.102. incipien. Non poteſt Clericus, num. 3. vbi ait Clericum non poſſe compromittere quoad perpetuum Eccleſiæ præiudicium. Et inde infert vt is, qui iurauit non alienare Romano Pontifice inconſulto, non poſſit compromittere, ne per arbitrium contingeret alienationem fieri. Quibus accedit Card. conſ.95. Ad primum, col. penult. vbi quærit an valeat compromiſſum initum à Prælato ſine licentia Superioris: & reſpondit valere quoad ea, quæ cadunt in poteſtate Prælati; quoad alia verò non. Vnde ſi per laudum fuit pronunciatum aliquid, per quod perueniatur ad alienationem rei eccleſiaſticæ, non valet compromiſſum quoad hoc, niſi authoritas Superioris intercedat. Et ita intelligit quod notat Speculat. in tit. de arbitr. §. Reſtat, verſ. Sed nunquid Clericus. Idem firmat Roman. conſ.175. Dictum vltimū, n.3. dicens compromiſſum reddi nullū ex eo quia Clerico non eſt permiſſum de re eccleſiaſtica cōpromittere, niſi in ſui tantùm præiudicium, non autē in præiudiciū eccleſiæ ſine authoritate Diœceſani, vt notat glo. in c. Peruenit, de arbit. & ibid. Hoſt. & alij: Anton. de Butr. hic, & Specul. in d. §. Reſtat, verſ. Sed numquid Prælatus. Quod idem repetit conſ.369. Circa primum, num 18. verſ. Tria autem, vbi conſuluit immediatè ſubiectum Romanæ Eccleſiæ non poſſe ſine conſenſu Apoſtolico compromittere. Eodem ſpectat quod ſcripſit Soc. conſ.18. Proſequendi, col.10. vbi concludit compromiſſum factum per Abbatiſſam de re ſuæ Eccleſiæ non tenere; & hanc videri

videri communem opinionem ex notatis per Butr. & Imol. hic. Hanc ipſam regulam, ideſt qui non poteſt alienare non poteſt compromittere, conſtituit Dec. in cap. Quæ in Eccleſiarum,
21 num. 115. & ſeqq. vbi ſequitur dicta Hoſtienſis, & Doctorum hic, ſupra de Conſtit. in conſ. 39. Iuridicam, num. 4. vbi ait, [Quemadmodum bona minorum, & pupillorum non poſſunt alienari ſine cauſa legitima, & decreto, vt leg. Lex quæ tutoris, C. De adminiſtr. tutor. ita nec tenere laudum arbitri, vel arbitratoris ſuper his prolatum.] Quod ante ipſum docuit Bald. in l. 1. n. 3. verſ. Secundò oppono, C. Si aduerſus tranſact. vbi determinat non valere compromiſſum factũ in arbitratorem ſuper rebus minorum, quæ non poſſunt alienari ſine decreto, niſi minor compromiſerit cum decreto iudicis, & authoritate Tutoris, vel Curatoris: nam ipſum compromiſſum eſt quædam tranſactio in arbitrium boni viri collata, & boni viri arbitrio moderanda; & ideò requiritur decretum tempore compromiſſi, non tempore laudi. Facit quod notatur in Authen. vt differ. iudic. §. 1. coll. 9. Et idem Dec. conſ. 282. Viſo puncto col. 1. vol. 2. vbi affirmat eum, qui non poteſt aliqua bona alienare, ſimiliter prohiberi ſuper illis compromiſſum facere, quia ex compromiſſo poſſet ſequi alienatio. Plenè Tiraquell. de legib. connubial. in gloſ. 5. num. 205. Grat. reſpon. 155. Dubitatur, nu. 20. Et ſequitur in compromiſſo voluntario Marcus Antonius Blancus in tract. de compromiſſo, q. 4. n. 28. inter Tractatus communes, vol. 3. pag. 165. Et ex prædicta regula infert Hoſtien. hic num. 7. vt Vaſſallus non poſſit ſuper feudo compromittere ſine licentia domini: allegat notata in cap. Peruenit, ſupra eod. & notata per ſeipſum in ſumma, eod. tit. § De qua re, verſ. Sed numquid vaſallus, & ſequuntur Ioan. Andr. Bellam.
24 Butr. Imola, & alij ſupracitati num. 19. Hinc etiam infert Angel. conſ. 192. Quæritur vt curator datus hęreditati iacenti ſicut non poteſt alienare, ita nec poſſit compromittere.

Fundatur principaliter hæc opinio in hac decretali, vbi ſecundum communem intellectum Eccleſia exempta in præiudicium libertatis cõpromittere non poteſt: & ſubnectitur illa ratio; quia etſi ſponte voluerit, de iure tamen nequiuerit ſine licentia Romani Pontificis renunciare priuilegijs, vel indulgentijs libertatis: Ergo qui non poteſt renunciare, ſeu alienare, non poteſt compromittere; aliàs enim illa ratio non eſſet concludens, & adæquata: ad l. Neque natales, C. De probat. & l. Non hoc. C. Vnde legit. cum vulgar. Ideoque Butr. & Abb. præallegati ex hoc capitulo dicunt colligi argumentum optimum quod prohibitus alienare non poſſit compromittere.

25 Contrariam opinionem ſequitur Cardin. hic ſub num. 4. col. 4. in 2. quæſt. vbi contra Hoſtienſ. dicit ſe conſuluiſſe cum Guaſc. de Calder. Prælatum, qui iurauit bona Eccleſiæ non alienare inconſulto Romano Pontifice, & deinde
26 compromiſit, non eſſe periurum. Mouetur primò, quia non ſemper per compromiſſum ſequitur alienatio. Et quatenus ſequeretur, non tamen ſequitur immediatè ex facto compromittentis. Et in dubio debemus interpretari vt euitet periurium, c. Cum tu, de teſtib. Deinde mouetur, quia compromiſſum de his, quæ prohibentur alienari validum eſt, vt hic, & in cap. Præſentata, infra de teſtib. Sed ſi per laudum poteſt fieri perpetuum præiudicium Eccleſiæ, non tenet laudum niſi in vita compromittentis, arg. l. 1. C. Si
27 aduer. tranſact. Mouetur demum, quia valet tranſactio facta per eum, qui non poteſt alienare, ſi per eum non fiat alienatio, l. Nulli, ff. de tranſact. in gloſ. quæ eſt notabilis. Et de hoc ibi per Bartol. Ergo eodem modo valet compromiſſum, quod ſecundum eum tenet Bald. in d. l. 1. & cum Cardin. tranſit hic Ioan. de Anan. n. 5. verſ. Vltimo quærit.

28 Quid dicendum? Ego exiſtimo primam opinionem eſſe declarandam vt procedat ſi compromiſſum fiat de facto. Et hanc puto fuiſſe mentem Hoſtienſis, & Sequacium, licèt explici-
29 tè non diſtinguant: nam ferè omnes aſſerunt non valere compromiſſum ſi fiat in præiudicium Eccleſiæ, aut per quod Eccleſia obligetur, vt inquit Ioan. Andr. poſt Hoſtienſ. in c. Peruenit, in fine ſupra eodem, & Abb. in cap. Contingit, itidem in fine, de tranſact. Itidem dicunt compromiſſum non valere ſi fiat de his, quæ non dependent à poteſtate compromittentium. Quæ verba vtique verificari non poſſunt, niſi in compromiſſo ſit data facultas pronunciandi etiam de facto, & ad præiudicium Eccleſiæ. Et ita poteſt intelligi hoc capitulum, quia hic initum fuerat compromiſſum in præiudicium libertatis, cui etiam expreſsè Eccleſia exempta renunciare non potuit, & ſic de facto. Similiter Hoſt. & omnes dum affirmant non tenere compromiſſum de his, quæ alienari prohibentur, reddunt rationem illam, quia ex laudo poſſet contingere alienationem fieri; quæ quidem ratio non explicatur, niſi arbiter iuxta latitudinem facultatis ſibi attributæ de facto poſſit pronunciare. Et in compromiſſo inito de facto ſatis apertè loquitur Lap. in prædicta alleg. 102. & apertius Gemin. in conſ. 109. in princ. & in hoc caſu puto compromiſſum non valere, quia eſt ſpecies tranſactionis, & alienationem includit, vt ſcri-
30 pſi plenius in cap. 2. à num. 10. ſupra eodem. At verò contrarium puto ſi compromiſſum fiat de iure tantùm: quod probo primo per textum in cap. Cum olim, de præſcript. vbi patet ſuper iuribus Eccleſiæ compromitti poſſe etiam in Clericos eiuſdem Eccleſiæ: nam Pontifex ibi approbat arbitrium, vt patet in fine Capituli: & illic notant Ioan. Andr. num. 4. in ver. Lucanis, Butr. num. 6. in 9. notab. Cardin. num. 1. Anch. & Abb. ambo in 5. notabili: & tamen certum eſt iura Eccleſiæ alienari non poſſe ſine licentia Romani Pontificis, Can. Ea enim, 10. q. 2. qui eſt deſumptus ex l. Iubemus, la ſeconda, §. Scientes, verſ. Ea enim, C. De ſacroſan. eccl. Ergo de prohibitis alienari non eſt prohibitum compromitti. Deinde hoc probo per textum apertum in cap. Dilecti, ſupra eod. vbi deciditur de rebus temporalibus Eccleſiæ etiam in mulierem habentem iuriſdictionem de iure, vel conſuetudine, poſſe compromitti tãquam in arbitratricẽ.
31 Quem textum intelligunt Doctores etiamſi Superioris authoritas non interueniat, vt probat litera ibi, *Præſertim*, & not. Tancred. Vincent. Innocent. & Hoſtien. vt dixi in cap. Contingit, num. 3. ſupra eodem. Et tamen ſimiliter conſtat res

res temporales eccleſiæ ſine beneplacito Apoſtolico alienari non poſſe, cap. Nulli, infra de rebus eccleſ. non alienan. & extrauagan. Ambi-
32 tioſæ, eodem tit. Tertiò hoc probo per cap. Præſentata, infra de teſtam. vbi patet valere compromiſſum factum ab Archidiacono Sueſſionen. ſuper iniuriſdictione, quam in dicta Eccleſia ratione Archidiaconatus ſe habere proponebat. Ad idem textus in cap. Per tuas, ſupra eodem, vbi patet valere compromiſſum ſuper quæſtione ſpirituali Hoſpitalis, licèt factum fuerit in Clericum, & duos laicos: nam & ibi Pontifex iubet arbitrium executioni demandari, ſi à partibus receptum fuerit: & tamen eodem modo manifeſtum eſt tam iuriſdictionem ſpiritualem, quã iura, & bona Hoſpitalis eccleſiaſtici abſque licentia Sedis Apoſtolicæ alienari non poſſe, d.cap.Ea enim, 10.quæſt.2. notatur per D.D. in c.De Xenodochijs, de relig.domib.& in c.Nulli, de reb. eccleſ. non alienan. & patet in Authen. Hoc ius porrectum, C.de Sacroſanct. eccleſ. Et quamuis Doctores intelligant textus in d. c.Per tuas, dummodo compromittatur authoritate Superioris, vt tenet ibi gloſ. fin. communiter approbata. Item gloſſ. Hoſt. Henric. Bellam. Butr. & Abb.in cap.Contingit, & ibi dixi nu.8. & 9. ſupra eodem, tamen hoc dicunt propter mixturam laici. Sed ſi compromiſſum fiat ſimpliciter in Clericum, hanc ſolemnitatem non exigunt.

33 Similiter ſuper beneficio poteſt fieri compromiſſum, dummodo fiat de iure tantùm, non autem de facto, vt conſuluit Gemin. in præalleg. conſil.109. Et conſentit Cardin. in cap. penult. §.In matrimoniali, in 1.oppoſ.ſupra de in integr. reſtit. & in cap.Ex parte, in 3.oppoſit. infra eod. vbi tenet ſuper beneficio poſſe fieri compromiſſum, dummodo non ita fiat, vt ex vi compromiſſi arbiter adiudicare poſſit beneficium ei, qui titulum non habet; & tamen beneficio renunciari non poteſt ſine licentia Superioris, vt in cap.Admonet, de renunc. Non eſt igitur bona conſequentia; Prohibetur quis alienare iura, & bona eccleſiæ: ergo etiam prohibetur de his compromittere, ne ex laudo contingat alienationem fieri. Ratio eſt quia cum arbiter teneatur de iure pronunciare, ſi malè pronunciauerit, & contra iura eccleſiæ, alienatio non contingit ex facto compromittentium, ſed ex facto arbitri; & ideò poſſibilitas alienationis non inficit compromiſſum, vt colligitur ex Baldo in l.1. num.3. C. Si aduerſ. tranſact. Et huiuſmodi
34 caſus euentitij non computantur, arg. l. Iulianus, ff. Qui, & quib. & cap. fin. de homicid. & notant in cap.Cum terra, de elect. Ioann. Andr. num.4. verſ.Oppones, & Cardin. num.3.

35 Præterea cum à partibus nihil ſit collatum in liberam voluntatem arbitri, ſi ille de facto malè laudaret, & contra ius, ſuppeteret remedium appellationis, ſaltem in caſu l.Cum ſpeciali, C.de Iudic. & cap.Arbitris, de offic. deleg. lib.6. & in caſu l.Arbitro, ff.Qui ſatiſd. cogan. Secundum vnam lecturam. Item ſuppeteret correctio, & emendatio laudi de iure Canonico, cap.2. ſupra eod.& ibi plene per Hoſt. poſt num.7. in ver.Incorrectum, & Io. Andr. nu.18. Roman. conſ.27. Viſo themate, num.3. verſ.Aut dictum fuit quod procederent vt Arbitri: Ergo hic caſus alienationis non eſt conſiderabilis ad inualidandum compromiſſum. Quod apertè ſenſit Lap. in prædicta alleg. 102. in princ. vbi arguens pro validitate compromiſſi facti de iure, nihil (inquit) compromittitur cum effectu arbitrio alicuius, ſed de iure; Quod ſi non ſit ſeruatum, locus eſt appellationi: licèt per alias rationes concludat in ſuo caſu compromiſſum non valere.

Nec vrget conſideratio Decij in d.cap.Quæ in eccleſiarum, num.115. de Conſtitut. quod appellans poſſet ſuccumbere, & ſic occaſione compromiſſi poſſet contingere alienatio. Etenim ſi hæc conſideratio valeret, eodem modo non liceret cuiquam de iuribus, aut rebus eccleſiaſticis in iudicio experiri, quia ex parte actoris iudicium eſt voluntarium ſicut compromiſſum, & iudex poſſet malè iudicare, & appellans ſuccumbere in cauſa appellationis, & ſic contingeret
36 alienatio rei eccleſiæ. Et tamen certum eſt Prælatum poſſe eſſe in iudicio ſuper re immobili eccleſiæ etiam ſine Capituli conſenſu, cap.Edoceri, de reſcript. & eſt communis opinio, vt teſta-
37 tur Abb. in cap.6. ſupra de tranſact. nam iura ad corrigendam Iudicum iniquitatem, vel imperitiam ſatis putarunt remedium appellationis inſtituere, vt l.1. ff.de appellat.& l.Præfecti, ff.de Minor. Sicut igitur ex eo quod iudex poſſit iniquam ſententiam proferre, & appellans in ſecunda inſtantia poſſit ſuccumbere non impeditur quis de rebus alienari prohibitis in iudicio agere; ita nec impeditur compromiſſum de iure facere, cùm nulla ſufficiens ratio diuerſitatis afferri poſſit, cap.Inter corporalia, de tranſlat.
38 epiſc. Accedit quod indiſtinctè de omnibus etiã tangentibus ius alterius; & ſic de alienari prohibitis poteſt fieri compromiſſum à partibus, ſed arbitrium non tenet quatenus concernit alterius præiudicium, vt recitatis opinionibus poſt multa concludit hic Innoc. num.1. in ver.Libertatem. Et ſecundum hoc opiniones conciliantur, & ſoluuntur contrarietates, arg. opt. in c.2. infra, de Capell. Monach. Nec contradicit hæc Decretalis: quia ſecundum eam hic compromiſſum tenuit, ſed arbitrium non valuit in capitibus contrariis libertati. Et in hac opinione etiam reſidet Hoſt. in ver. Sine licentia, num.5. verſ.Alij dicunt, Ioan. Andr. in vlt. gloſſ. Martinus de Silua epiſcopus Pampilonen. & Ioann. de Lignano, quos refert, & ſequitur Bellam. nu.11. verſ.Finaliter tamen, & num.12. vbi dicit hanc eſſe veritatem. Et conſentit Card.Zabarell. nu.4. in 7.oppoſit. Ex quibus arbitror concludendum prohibitum alienare non eſſe prohibitum compromittere, niſi ea forma fiat compromiſſum vt inde ſequi poſſit alienatio, & ſic de facto.

39 Quod ſi magis placeat adhærere contrariæ opinioni; eam limitabis, vt procedat in compromiſſo voluntario dumtaxat, non autem in compromiſſo neceſſario ex forma ſtatuti. In hoc enim ſtat regula in contrarium, videlicet qui non poteſt alienare, tenetur nihilominus compromittere.

40 Ideoque minor de re ſua immobili etiam cum tutoris authoritate non poteſt diſponere, vt l.Lex quæ Tutoris, C.de adminiſ. Tutor. niſi interueniat cauſæ cognitio, & decreti interpoſitio, vt ibi: & tamen minor tenetur compromittere ſine ſolemnitatibus ſtante huiuſmodi ſtatuto, arg.

arg. text.in l.Si plures, ff.de pact.vbi hoc tenent Angel.Paul. de Caſtr. Alex.& Iaſ. qui ponit eam legem in l.Et ſuum, §.Hodie, eod.tit. & decidit Bald.Salyc.Aretin.Paul.de Caſtr. Alex. & Iaſon. dicens hancopinionem eſſe veram in l.fin. C.de in integr.reſtit.& conſuluit Alexand.in conſ.254. Abundè ſatis, vol.6. poſt Bald. conſ.358. Super eo quod quæritur, vol. 3. Similiter Curator datus hęreditati iacenti non poteſt voluntariè compromittere, vt ſuperius dixi ex Angelo conſ.92. Quæritur, & nihilominus talis curator poteſt ſtante hoc ſtatuto compromittere, cum non dicatureo caſu alienare, vt idem Angel. tenet in d.conſ.92.& in conſ. ſeq. Pro deciſione col.fin.

41 Ratio diuerſitatis inter compromiſſum voluntarium, & neceſſarium poteſt colligi ex Abbate in cap. Contingit, in fine, ſupra de tranſaction. nam, vt ipſe ait, Prælatus ſolus poteſt eſſe in iudicio, etiam ſuper re immobili, quia iudicium eſt neceſſarium; & ideo in eo eſſe poteſt. Quæ ratio militat etiam in compromiſſo neceſſario ex forma ſtatuti. At verò ceſſante huiuſmodi ſtatuto regulariter compromiſſum eſt voluntarium, vt l. Si dictum, §.Si compromiſero, ibi, *nulla enim neceſſitate cogente id feci*, ff. de euict. Blancus in tract. de compromiſſo in 4. quæſtione principali nu.28. verſ. Contrarium mihi magis ſemper placuit, vbi reprobat Decium, qui conſuluit oppoſitum in conſ.44. Et diligenter.

DE ARBITRIS.

Cap. Contingit.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum de rebus ſpiritualibus in laicum fieri non poteſt. & n. ſeq.*
2 *Compromiſſum initum contra legis prohibitionem eſt irritum, quamuis lex non procedat vlteriùs ad irritationem actus.*
3 *Laico delegari non poteſt cauſa ſpiritualis niſi per Papam.*
4 *Laici ſpiritualia negocia tractare non debent. Declaratur. num.29.*
5 *Compromiſſum de re ſpirituali in laicum fieri non poteſt etiam auctoritate Epiſcopi.*
6 *Inferior conſtitutionem Superioris tollere, modificare, aut illi aliquatenus detrahere non poteſt.*
7 *Laicus nec incidenter poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali.*
8 *Compromiſſum de re ſpirituali fieri poteſt in Clericum, & laicum ſimul.*
9 *Etiamſi vnus ſit Clericus, & plures laici. Dummodo tamen fiat authoritate Superioris. ibidem.*
10 *Cauſa ſpiritualis ſimul Clerico, & laico delegari non poteſt. Arbitrari de re ſpirituali non eſt actus ſpiritualis. ibidem.*
11 *Laicus non eſt capax iuris ſpiritualis, etiam admixto Clerico.*
12 *Compromitti poteſt in laicum de rebus Eccleſiæ non ſpiritualibus, ſed merè ciuilibus.*
13 *Nec requiritur conſenſus iudicis Eccleſiaſtici.*
14 *Vſuraria quæſtio an poſſit in laicum compromitti, remiſſiuè.*
15 *Laicus an poſſit eſſe arbitrator in cauſa ſpirituali. & num. ſeq. vſque in finem.*
16 *Compromiſſum de iure, & de facto ſuper beneficio; vel iure ſpirituali fieri non poteſt etiam in Clericum.*
17 *Laici nec principaliter, nec miniſterialiter tractare poſſunt negocia Eccleſiæ. Contrarium. num.27.*
18 *Verbum*, tractare, *quid importet. & num.29.*
19 *Tranſactio de ſpiritualibus fieri non poteſt.*
20 *Arbitramentum eſt quædam tranſactio.*
21 *Arbitria redacta ſunt ad inſtar iudiciorum.*
22 *Arbiter procedit in ſubſtantialibus ſeruato ordine iudiciali.*
23 *Arbitrium quid ſit.*
24 *Laicus cur non poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali; & tamen poſſit eſſe arbitrator. & nu. ſeqq.*
25 *Arbitrator eligitur vt differentiam amicabiliter componant ſine ordine iudiciario.*
26 *Arbitramentum non dicitur propriè ſententia, vel quaſi; neque actio oritur ex arbitramento, ſed compromiſſo.*
37 *Laicus etiam in ſpiritualibus Procurator eſſe poteſt, & acceptare beneficium pro Clerico abſente.*
28 *Laico cauſa ciuilis eccleſiaſtica ab Epiſcopo delegari poteſt.*
29 *Intellectus cap.de Iudic.*
30 *Cauſa ſpiritualis quamuis non poſſit tranſigi, poteſt tamen amicabiliter componi, & cur.*
31 *Tranſactio ex ſui natura requirit vt aliquid detur, promittatur, vel retineatur.*
32 *Et dicitur ſpecies alienationis.*
33 *Compromiſſum factum in laicum de re ſpirituali tanquam in arbitrum arbitratorem an ſuſtineatur.*
34 *Compromiſſarius in dubio an cenſeatur pronunciaſſe vt arbiter, an vt arbitrator.*

1 CONTINGIT. De rebus ſpiritualibus in laicum compromitti non poteſt. Hoc dicit. et eſt pars cap. Contingit, infra de dolo & contum. Primò ponit prohibitionem. Secundò prohibitionis rationem ibi, *Quia.*

2 Nota ex textu non valere compromiſſum initum in laicum ſuper rebus, vel cauſis ſpiritualibus: nam etſi hæc littera ſimpliciter prohibeat; tamen geſta contra legis prohibitionem ſunt ipſo iure nulla, licèt lex non procedat vlteriùs ad irritationem actus, l. Non dubium, C. De legib. quæ eſt canonizata in cap. Imperiali, 25. q.2. c. Nimia, de relig.domib. c.Vnico, in princ. eod. titul. lib. 6. cap. Quæ contra ius, de regul. iuris eod. lib. gloſ. in c. Vides, in ver. Diſſolui, 10. diſtin. Dixi in c. Cum acceſſiſſent, num.14. ſupra de Conſtitut. Et ita intelligunt DD. ſummantes hoc Capitulum, dum dicunt in laicum de rebus ſpiritualibus non poſſe compromitti: negant enim potentiam, ad gloſ. ordinar. in c.1. in ver. Non poteſt, de regul. iur. lib. 6. quam Bartol. & Legiſtæ ſequuntur in l. Gallus, ff. de liber. & poſthum. & expreſſius huiuſmodi compromiſſum, ſeu abitrium non tenere, firmat hic gloſſa in ver. Si verò compromittatur, quam Butr. num. 4. & reliqui ſequuntur. Et quamuis

textus

textus reddat rationem illam, quia non decet
vt in talibus laicus arbitretur; tamen vt dicunt
Hoſtien. num. 4. & Ioan. Andr. nu. 2. nec debet,
nec expedit: & ſecundum Abb. in vltim. not. id
quod non decet, non licet, vt hic, licèt quando-
que quod non decet liceat, vt in c. Magnæ, de
3 voto, & in c. 1. de deſponſar. impuber. Itaque
laicus non poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali,
vt hic, ſicut non poteſt eſſe delegatus, niſi dele-
gatio ei fieret per Papam, c. Præter hoc, §. Ve-
rùm, 32. diſtin. c. Mennam. 2. q. 5. & c. Nos ſi,
ead. cau. quæſt. 7. plenè notatur in c. Decerni-
mus, infra de iudic. per gloſ. hic ad fin. Innoc.
num. 2. Hoſt. num. 5. Henric. Boich. & Bellam.
nu. 2. verſ. Sed circa hoc ſubdiſtinguit, & Abb.
num. 1. nec poteſt in talibus eſſe iudex etiam
in cauſa reconuentionis, vt in c. 1. de mut. petit.
4 Ratio eſt quia ſpiritualia negotia laici tractare
non debent, cap. Maſſana, ſupra, de elect. ne
illorum arbitrio talia diſponantur, in quibus eis
manet neceſſitas obſequendi, non auctoritas
imperandi, cap. Benè quidem, *96.* diſtinct. Et
quoniam ſi res ſpiritualis in laicum compromit-
teretur, ex illius iudicio videretur pendere talis
rei diſpoſitio; cùm tàmen de vniuerſa eccleſia
malè iudicet qui iudicium quærit laicorum,
c. Placuit, 11. q. 1. & hic per gloſſam, & Hoſt.
nu. 4. in ver. Vt laicus: qui addit hoc procedere
etiam de iure ciuili, vt in Authen. de eccleſiaſt.
tit. §. Si veró, collat. *6.* & ſequitur Io. Andr. n. 5.
in gloſ. 1.
5 Ampliatur primò hæc concluſio vt habeat lo-
cum etiamſi epiſcopi authoritas intercedat: nam
nihilominus compromiſſum non ſuſtinetur; quia
ſicut nullus inferior à papa poteſt laico cauſam
ſpiritualem committere, vt dictum eſt, ſupra
proximè; ita nullus inferior à Papa poteſt au-
thorizare, vt de iure ſpirituali in laicum com-
promittatur, vt concludit gloſſa noſtra ad fin.
verſ. Sed in laicum. et quamuis oppoſitum te-
nuerint Vincentius hic, & Ioannes in c. Plures;
in gloſ. in ver. Diſcernant, per illum textum, 16.
q. 1. Idemque ſenſerit Innoc. hic in princ. & n. 2.
verſ. Quod autem diximus, in eo ſpeciali caſu, in
quo cõpromiſſum authoritate Iudicis ſiue Or-
dinarij, ſiue delegati fit poſt litem conteſtatam:
tamen primam opinionem gloſsæ ſequitur indi-
ſtinctè Hoſtien. num. 1. in ver. Laicum, & nu. 5.
& Bellam. poſt Henric. num. 2. & 3. verſ. Quia
quoad verum arbitrium, eamque putat tutio-
rem Henricus, & veriorem Abb. num. 3. quia
textus hic generaliter prohibet ne huiuſmodi
6 compromiſſum fiat in laicum. Ergo nullus citra
Papam poteſt hanc Conſtitutionem violare,
cùm inferior conſtitutionem Superioris non
poſſit tollere, nec modificare, aut illi aliquate-
nus detrahere, vt in Clem. Ne Romani, de elect.
& eſt adeò expreſſum in cap. Inſtitutionis, 25.
quæſt. 2. vt reſponderi non poſſit ſecundum
Archid. in cap. Licet canon, num. 3. verſ. Et ibi
aſſertiuè dixit, de elect. lib. 6. & ſcripſi plenius
in cap. Dilectus, ſupra, de temp. ordinat. Præ-
ſertim verò quia hæc prohibitio eſt Concilij ge-
neralis, contra quod non diſpenſant Epiſcopi;
vt eſt textus in Extrauagan. Ioannis XXII. San-
cta Romana, circa med. §. Quidam autem, &
ibi notat gloſ. in ver. Concilij generalis, de
relig. domib. & probaui latiſſime in c. fin. ſupra
de fil. Presbyter. Eidem opinioni ſuffragatur
textus in cap. Decernimus, inf. de iudic. vbi eſt
expreſſum non debere Prælatus negotia eccle-
ſiaſtica laicis committere per eos tractanda.
7 Ampliatur ſecundò eadem concluſio, vt nec
incidenter de re ſpirituali compromitti poſſit
in laicum: nam de talibus Iudex laicus, nec in-
cidenter poteſt cognoſcere, cap. Tuam, de ordin.
cognit. cap. Lator, qui fil. ſint legit. & hic tenet
gloſſa, Innoc. num. 1. & Hoſt. num. 4. in ver. Vt
laicus.
8 Fallit autem concluſio vt ſupra firmata primò
ſi compromiſſum de re ſpirituali fiat in laicum,
& clericum ſimul, quia ſuſtinetur propter mixtu-
ram Clerici, vt eſt textus in cap. ſeq. nam
magis dignum trahit ad ſe minus dignum, vt res
potius valeat, quàm pereat, c. Quod in dubijs,
de conſecr. Eccleſ. & c. Abbate, de verbor. ſi-
9 gnificat. Quod procedit etiamſi vnus tantùm ſit
Clericus, & plures laici, vt eſt caſus in d. c. ſeq.
dummodo tamen eiuſmodi compromiſſum fiat
authoritate Superioris, prout ibi factum fuit
authoritate Archiepiſcopi; aliàs non valeret, vt
illhic patet, & tenet hic gloſ. circa med. verſ. Sed
ſi compromittatur, Hoſt. num. 1. in ver. Laicum.
Henric. & Bellam. num. 2. Butr. num. 4. & Abb.
num. 3. verſ. Cum ergo, gloſ. fin. communiter
10 approbata in d. c. prox. infra eod. Non obſtat
quod cauſa ſpiritualis non poſſit delegari ſimul
Clerico, & laico, vt hic per Abbatem num. 4.
Quoniam arbitrari de re ſpirituali non eſt actus
ſpiritualis, ſecundum Ioan. Andr. in d. c. prox. &
Martinum de Salua relatum à Bellam. hic nu. 3.
verſ. Martinus autem; nec ab eo remouetur lai-
cus, niſi propter decentiam, & authoritatem
iudiciorum, & arbitriorum, quæ ad inſtar iudi-
ciorum ſunt redacta: meritò in Clericum, &
laicum poteſt compromitti authoritate Supe-
11 rioris: at iudicare de cauſa ſpirituali eſt quid
ſpirituale, vt in cap. Quanto, de iudic. laicus au-
tem non eſt capax iuris ſpiritualis etiam admix-
to Clerico, vt probatur in c. Maſſana, ſupra, de
elect. & notat Ioan. Andr. in c. Nobis, de iurepat.
& Abb. hic n. 4.
12 Fallit ſecundò ſi compromiſſum fiat in laicum
de rebus eccleſiæ non ſpiritualibus, ſed merè
ciuilibus, ſeu temporalibus: nam tenet compro-
miſſum, vt firmat gloſſa hic, argumento huius
Decretalis: cum enim tantùm prohibeat de ſpi-
ritualibus, de temporalibus cenſetur permitte-
re. cap. Qualis, 25. quæſt. 1. cap. Expoſita, infra
eod. & cap. Nonne, de præſumption. Sequuntur
Innocent. nu. 2. Hoſtienſ. nu. 1. Ioan. Andr. nu. 5.
Henric. Boich. in princ. Bellam. nu. 2. Butr. nu. 3.
13 & eſt caſus in c. Dilecti, ſupra eodem, & infra in
cap. Expoſita, adeò vt in tali compromiſſo nec
requiratur conſenſus Iudicis eccleſiaſtici, ſecun-
dum Tancred. Innocent. & Hoſtienſ. in d. c. Di-
lecti, & Bellam. hic num. 2. qui etiam allegat
Archidiac. in cap. Clericum cuiuslibet ordinis,
11. quæſt. 1. licèt Goffred. contra in prædicta
Decretali, Dilecti. Quod intellige dummodo
compromiſſum fiat de iure; ſecus ſi de facto, vt
patebit infra num. 16.
14 An autem ſuper quæſtione vſuraria iniri poſſit
compromiſſum, præſertim in laicum, plenè exa-
minat Abb. hic num. 2. Ioan. de Anan. in c. Poſt
miſerabilem, de Vſur. & Felin. in cap. Cum ſit,

nu.3. de foro competen. Et quid de cauſa ele-
ctionis, vide hic Innocent. in fine, concluden-
tem negatiuè. Idem Ioan.Andr. itidem in fine
per cap.Maſſana, de elect.

15 QVÆRO, vtrum de re ſpirituali poſſit in
laicum compromitti tanquam in arbitratorem,
ſeu amicabilem compoſitorem.

16 Pro ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi.
Primus eſt cùm compromiſſum huiuſmodi fit
de iure, & de facto, ita vt liceat arbitratori
controuerſiam dirimere pro libito ſua volunta-
tis, & vni rem auferre, & dare alteri. Et mani-
feſtum eſt hoc compromiſſum non valere: quo-
niam nec in Clericum poteſt ſub hac forma de
rebus ſpiritualibus compromitti, vt reſpondit
Gemin. conſ.109. Circa primum dubium, in
princip. & ſcripſi plenius in c. 2. n. 10. & ſeqq.
ſupra eodem.

Secundus caſus eſt, cum compromiſſum in
arbitratorem fit de iure tantùm, ita vt teneatur
controuerſiam amicabiliter decidere, & com-
ponere tanquam vir probus, & declarare cui ex
compromittentibus res de iure debeatur. Et in
hoc ſecundo caſu Doctores non conueniunt.

Prima opinio eſt eorum, qui abſolutè affir-
mant laicum eſſe non poſſe arbitratorem in
cauſis ſpiritualibus, ſiue eccleſiaſticis: cui ad-
hærent Abb. hic num. 1. verſ. An autem poſſit
compromitti. Andr. Siculus in cap.2. infra, de
iudic. & Roman. in l.Titia, col.5. verſ. Et quia
paſſus notabilis, ff. ſolut. matrim. vbi refert ſe
ita conſuluiſſe, vt plenè habetur in eius conſilio
299. In propoſita conſultatione, col.penult. n.9.
& num. 10. verſ. Quod autem, vbi hoc extendit
vt nec incidenter in cauſa ſpirituali laicus poſſit
eſſe abitrator.

Mouetur primò per hanc Decretalem, quæ
generaliter prohibet fieri compromiſſum in lai-
cum de re ſpirituali, nec diſtinguit an in arbi-
trum, vel arbitratorem. Ergo generaliter, &
indiſtinctè eſt intelligenda, l. Non diſtinguemus,
ff. eod. cum ſimilib. cum præſertim textus red-
dat rationem prohibitionis, quia non decet vt
laicus in talibus arbitretur. Quæ ratio militat
etiam in arbitratore, ſecundum Roman. dicto
num. 9.

17 Deinde mouetur, quia laici nec principaliter,
nec miniſterialiter, ſeu miniſtraliter poſſunt tra-
ctare negotia Eccleſiæ, vt videtur probari in
d. cap.2. de iudic. vbi hoc tenet Abb. poſt alios,
& cœteri ſequuntur ponderando illud verbum,
18 *tractare*, quod generale eſt. Confert textus in
cap. prox. ſupra eod. ibi, *tractare cum ea*, & in
cap. Tua, in gloſ. in ver. Tractatu, de his quæ
fi. à Præl. & in l. Eleganter, §. fin. ff. de pignor.
act. ibi, *malè tractauit creditor*, cum alijs allega-
tis per Dec. in d. c. 2. n.3.

19 Demùm mouentur, quia de his ſpiritualibus
non poteſt tranſigi, cap. Super eo, de tranſact.
Arbitramentum verò eſt quædam tranſactio, vt
per glo. in Authen. Vt differen. iudic. §. Si verò
contigerit, in ver. Conuentum. Oldrad. conſ.176.
Factum tale eſt, n.1. ver. Per amicabilem tamen
compoſitionem. Dixi in c.2. n.12. ſupra eod.

20 Sed contrariam opinionem, idest compromiſ-
ſum de re ſpirituali fieri poſſe in laicum tanquã
arbitratorem, amplectuntur communiter Do-
ctores, & in ſpecie Hoſt. & Io. Andr. in c. fin. in
princip. de rer. permut. quos refert Roman. d.
conſ.299. Specul. in tit. de arbitr. §. Reſtat, verſ.
Quid de ſententia excommunicationis. Bald. in
d. c.2. col. fin. de iud. & in tit. de pace Conſtan.
in ver. Poſſeſſionis, in princip. Petr. de Anchar.
conſ.34. In hac cauſa, num.7. & conſ.98. Iſtam
quæſtionem, in princ. Quod conſilium probauit
Roman. ſibi contrarius conſ.173. Pro deciſione.
Idem tenent Alexand. in l. Quoties, C. De iudic.
& conſ. 91. Viſis actis, col.2. lib.2. Et Ioan. de
Anan. in cap. Sicut in vno, col.1. de hæret. quos
refert, & ſequitur Dec. in d. c.2. n.4. vbi affirmat
hanc eſſe communem opinionem, & ab ea non
recedendum. De communi etiam teſtatur Horat.
Mandoſ. ad Romanum d. conſ.299. vbi amplius
allegat Ruin. conſ.66. Quia dubia, nu.11. lib.4.
& Felin. in c. Cum ſit generale, n.3. infra, de
foro compet. Et pro hac opinione Hoſt. & Ioan.
Andr. allegant c. prox. ſupra eod. Item hoc cap.
& infra c. penult. & c. Niſi, de præben. de cuius
veritate patebit etiam infra ex reſponſionibus
ad obiecta.

21 Non obſtat igitur primum motiuum, quia
hæc Decretalis procedit in arbitro, prout loqui-
tur, non autem in arbitratore, ſecundum Anch.
d. conſ.34. Io. de Anan. in c. Poſt miſerabilem,
n.20. verſ. Non obſtat, de vſur. Felin. & Dec. loc.
cit. Ratio differentiæ eſt, quia arbitria ad inſtar
iudiciorum ſunt redacta, vt l.1. ff. eod. & l. Rem
non nouam, §.1. C. De iudic. Nam ſecundum
22 Innoc. in cap. Quintauallis, num.4. & Hoſt. poſt
eum n. 8. inf. de iureiur. arbiter dicitur qui eli-
gitur vt Iudex, ſcilicet vt procedat in ſubſtan-
tialibus ſeruato ordine iudiciali, & litem diri-
mat coram ſe cœptam, vel coram alio l.1. l. Qua-
lem, & l. Diem, §. Stari, ff. de arbitr. Vnde ar-
bitrium diffinitur trium actus perſonarum ſicut
23 in iudicio confligentium, vel cauſa in dicendo
iure voluntariè poſita, ſecundum eos, & Bellam.
24 in c.2. n.8. ſup. eod. Atque ita quamuis arbitra-
ri de re ſpirituali non ſit actus ſpiritualis, vt di-
ctum eſt ſupra n.10. tamen ab eo remouetur lai-
cus propter decentiam, & authoritatem iudicio-
rum, & arbitriorum, ſecundum Martinum de
Salua, & Bellam. ibi citatos. Et hanc rationem
ponderat textus noſter, dum dicit, quia non
decet vt in talibus laicus arbitretur; idest cùm
arbiter procedat inſtar iudicis; ſi laicus poſſet
eſſe arbiter, videretur quodammodo ſibi cogni-
tionem aſſumere de cauſa ſpirituali, quod laicis
non eſt permiſſum, vt in c. Quanto, de iudic cum
25 concordan. At hæc ratio indecentiæ ceſſat in
arbitratore, quia eligitur vt aliquid æſtimet, &
ſine ordine iudiciario dicat, & arbitretur quid
ſibi videatur, & amicabiliter componat, vt Inſ-
titut. de empt. & vendit. §. Pretium l. Si ſocie-
tatem, la prima, ff. Pro ſocio, l. Si quis arbitra-
tu, ff. de verb. oblig. & l. Fideicommiſſa, §. Sic
fideicommiſſum, ff. de leg.3. ſecundum Innoc.
in d. c. Quintauallis, n.5. cum quo Hoſtien. Ioan.
26 Andr. & cæteri tranſeunt. Nec arbitramentum
dicitur propriè ſententia, nec quaſi ſententia,
ſed implementum compromiſſi; ideoque actio
oritur ex compromiſſo, non ex arbitramento, vt
per Cardin. conſ.139. nu.6. verſ. Et ſi hæc vera
ſunt. Quod eſt Salyceti, vt Io. de Anan. conſ.16.
Viſo puncto, nu. 3. Et complures alias differen-
tias inter arbitros, & arbitratores recenſent

Innoc.

Innoc. Hoſtienſ. & Bellam. locis citatis. Non
igitur mirum, ſi de re ſpirituali in laicum com-
promitti non poſſit vt in arbitratorem. Simile
in Authen. Si verò contigerit, de Iud. vbi patet
in iudicem poſſe compromitti vt in arbitrato-
rem, non vt in arbitrum.
27 Non obſtat ſecundum motiuum, quia non
videtur verum, cum laicus etiam in ſpiritualibus
Procurator eſſe poſſit, c. 1. de Procurator. in 6.
Item laicus acceptare poteſt beneficium pro
Clerico abſente, vt notat Ioan. Andr. in c Acce-
dens, de præben. quem cæteri communiter ſe-
quuntur, vt teſtatur Dec. in d. cap. 2. num. 6. de
Iudic. & conſuluit Calderin. in conſ. 222. incip.
28 An acceptatio, aliàs 1. de præben. Item laico
cauſa ciuilis æccleſiaſtica ab Epiſcopo delegari
poteſt, vt tenet gloſ. in d. cap. 2. in ver. Non præ-
ſumant, quæ communiter approbatur, teſte De-
ciò ibid. nu. 7. & conferunt quæ dixi ſupra nu. 12.
Ergo laici non prohibentur negocia æccleſiaſti-
29 ca ſpiritualia tractare tanquam miniſtri. Nec
refragatur textus in d. c. 2, quia verbum, *tracta-
re*, ibi accipitur non ita generaliter, ſed prout
congruit Rubricæ de Iudic. ſub qua collocatur,
l. Imperator, ff. de in diem addict. notatur in
l. Si verò, §. Si vno, ff. Locati; & ita laici prohi-
bentur ibi tractare negocia Eccleſiæ, ſcilicet iu-
dicando, & diſponendo. Et hoc ſuadent verba
ibi in medio poſita, videlicet, *Prælati de nego-
cijs Eccleſiaſticis laicorum iudicio non diſponant.*
Atque ita quod ſupra dixit immediatè, videlicet
Laici æccleſiaſtica tractare negocia non præſu-
mant, intelligi debet iudicando, & diſponendo,
non autem vt nudi miniſtri. Quod confirmant
etiam ſubſequentia verba, ideſt *propter eorum
probibitionem iuſtitiam exercere non dimittant*.
Quæ indicant prohibitionem illam de admini-
ſtratione iuſtitiæ eſſe intelligendam, vt benè ibi
Dec. num. 7.
30 Non obſtat vltimum; quia etſi de his ſpiri-
tualibus non poſſit fieri tranſactio, vt in contra-
rijs; poteſt tamen fieri amicabilis compoſitio.
Ita Petr. de Anchar. d. conſ. 34. num. 7. verſ. Sed
tunc dices, & verſ. Si eſt ita, Ioann. de Anan. in
d. cap. Poſt miſerabilem, num. 20. verſ. Collige ta-
men, de Vſur. & Felin. in d. cap. Cum ſit, num. 3.
31 de foro competen. Ratio diuerſitatis eſt, quia
trãſactio ex ſui natura requirit vt aliquid detur,
promittatur, vel retineatur, l. 1. & ibi gloſ. 1. ff. de
tranſact. l. 3. C. de repud. hæred. gloſ. in l. Tuto-
res, §. Ab eo, in ver. Tranſactum, ff. de adminiſtr.
tutor. Angel. conſ. 240. Punctus eſt de quolibet.
Vnde fieri non poteſt in ſpiritualibus ſine labe
ſimoniæ, d. cap. Super eo, de tranſaction. gloſ. in
cap. fin. in ver. Temporalia, infra de rer. permut.
32 Item tranſactio dicitur ſpecies alienationis, l. Si
profundo, C. de tranſaction. notat Bald. in c. Si
Vaſſallus, de beneficio ſuo, in fine. Si de fœudo
controu. fuer. inter domin. & Agn. & in cap. 1.
de controuerſ. inter vaſſallum, & alium de be-
neficio, Roman. conſ. 166. Viſa diligenter, nu. 1.
Tiraq. de vtroque retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 14. n. 66.
& ſequen. & poſt nu. 55. meritò de ſpiritualibus,
quæ alienari prohibentur, non poteſt tranſigi.
Et ob has rationes in cap. 2. num. 10. ſupra eod.
dixi non valere compromiſſum in his ſpirituali-
bus de iure, & de facto. At hæc omnia ceſſant
in amicabili compoſitione, vt patet in prædicta
Decretali Super eo.

33 Sed nunquid ſuſtineatur compromiſſum factũ
in laicum de re ſpirituali tanquam in arbitrum,
arbitratorem, ſeu amicabilem compoſitorem
pœna adiecta, vt communiter fieri ſolet.
Breuiter reſpondeo ſuſtineri, vt ſic res magis
valeat, quàm pareat, cap. Abbate, de verbor.
ſignificat. & vtile per inutile non vitietur, vt in
regula Sexti, Vtile. Ad hoc l. 2. §. 1. verſ. Proin-
de, de iudic. & quod dixi in cap. Cum tempore,
in 2. quæſt. ſupra eodem, & tenet Ioan. de Anan.
in d. c. Poſt miſerabilem, nu. 20. in fin. verſ. Colli-
ge tamen, de Vſur. & eſt ex mente Collectarij
poſt Hoſt. in c. 2. num. 4. ſupra eod. per cap. Niſi,
de præben. vbi compromiſſarij fuerunt aſſumpti
vt arbitri; & tamen ordinatio valet vt arbitra-
34 toris, quia vt arbitri valere non poſſet. Confert
quod notat Specul. in tit de Arbitr. § penult.
aliàs vlt. verſ. Sed pone, vbi tenet, ſi compromiſ-
ſum fuerit in aliquem vt arbitrum arbitratorem,
nec appareat quo iure pronunciauerit, dictum,
eius ſuſtineri eo iure, quo melius valere poteſt.
Et quamuis Specul. ibi concludat valere iure ar-
bitri; hoc tamen dixit, quia in ſuo caſu vtroque
iure valere potuit. Ergo ex mente ipſius ſi vt
arbitrium valere non potuiſſet, debuiſſet valere
vt arbitramentum, ne partes cenſerentur elegiſſe
viam, per quam iudicium ſuum infringeretur,
l. Miles, ff. de teſtam. milit. & l. Claudius, ff. de
acquiren. hæred. & ita declarat Bald. in l. Non
Codicillum, nu. 7. C. de teſtam. & ſcripſi plenius
in d. cap. Cum tempore, ſupra eod. Et nihilo-
minus etiamſi vtroque iure valere poſſit, tamen
ſuſtineri vt arbitramentum, cum hoc ſit huma-
nius propter reductionem ad arbitrium boni vi-
ri, contra Specul. tenet Collectar. poſt Hoſtienſ.
in d. cap. 2. num. 5. & Bellam. ibidem num. 18.
in 3. quæſt. ſupra eod. Similiter ſecundum Innoc.
in cap. Quintauallis, de iureiur. & Collectar. vbi
ſupra in fin. propter naturam negocij intelligun-
tur electi vt arbitratores, vbi aliàs de mente non
apparet. Et hoc caſu ſecundum Ioan. de Anan.
loco citat. cautela eſt vt in laudo arbitrator de-
claret ſe procedere tanquam amicabilem com-
poſitorem iuxta plenè notata in d. cap. Quin-
tauallis.

DE ARBITRIS.

Cap. Ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Compromiſſum expirat morte alterius com-
promittentium.*
*Etiamſi ante mortem fuerit concluſum
in cauſa, & præfixus terminus ad ſen-
tentiam. num. 15.*
2 *Ordinarius mortuo vno ex duobus electis, qui in
eum compromiſſerunt, procedit ex poteſtate ordi-
naria ſuper iure ſuperſtitis antequam fiat noua
electio.*
3 *Compromitti poteſt ſuper electione, & matrimonio
ſpirituali.*
4 *Secus ſuper matrimonio carnali.*
5 *Cauſa Matrimonij maiores Iudices requirit, nec
compoſitionem admittit.*

6 *Compromitti non poteſt de libertate hominis; Secus de libertate Eccleſiæ in præiudicium compromittentium.*

7 *Laudum arbitri appellari poteſt ſententiâ diffinitiua.*

8 *Arbiter citare debet partes, & præfigere illis terminum ad audiendam ſententiam.*

9 *Electio ſecunda eſt attentata, ſi lite pendente inter duos electos alter moriatur.*

10 *Etiamſi ſuperſtes nullum ius habeat.*

11 *Duos ſimul in eodem beneficio ius habere impoſſibile eſt. & num. ſeqq.*

12 *Electiones duæ de eodem ad eamdem non valent.*

13 *Incluſio iuris vnius in beneficio eſt excluſio iuris alterius.*

14 *Dominium, vel poſſeſſio non poſſunt eſſe in ſolidum apud plures.*

15 *Terminus ad ſententiam præfixus à Iudice, vel Arbitro extinguitur per mortem citati, & ſententia poſtea lata non tenet.*

16 *Inſtantia cauſæ in iudicio non perimitur per mortem alterius collitigantium, ſed in hæredem continuatur.*

17 *Secus in arbitrio.*

18 *Compromiſſum eſt ſtricti iuris, nec extenditur ad hæredes, vel alios, de quibus expreſsè non eſt cautum.*

19 *Arbitrium, & iudiciũ in quibus differant, remiſſiuè.*

20 *Ordinarius an poſſit eſſe arbiter tam de iure ciuili, quàm de iure canonico. & n. ſeq. vſque ad n. 34.*

21 *Compromiſſum fieri poteſt in Iudicem vt in arbitratorem tam ſecundum Leges, quàm ſecundum Canones.*

22 *Siue ſit Iudex ordinarius, ſiue delegatus.*

23 *Intellectus huius Capituli: & num. ſeq.*

24 *Arbitrator non fert ſententiam, nec coram ipſo, iudicium vertitur.*

25 *Intellectus cap. Cum tempore, ſupra eodem.*

26 *Intellectus l. Sed & ſi in ſeruum, §. Si quis iudex, ff. de arbitr. & num. ſeq. vſque ad num. 34.*

27 *Iudex non poteſt partes cogere vt in ſeipſum compromittant.*

28 *Dictio, vt, quandoque ſtat copulatiuè.*

29 *Lex non debet eſſe de indubitabili.*

30 *Lex ciuilis dubia intelligi debet ſecundum determinationem legis canonicæ.*

31 *Ius canonicum maioris eſt authoritatis, quàm conſuetudo.*

32 *Differentia non eſt conſtituenda inter ius canonicum, & ius ciuile, niſi vbi clarè id reperitur expreſſum.*

33 *Ius ciuile vbi eſt dubium, & ius canonicum clarum, ſeruari debet vbique ius canonicum.*

34 *Iudex, in quem initum eſt compromiſſum, an in dubio cenſeatur procedere vt iudex, an verò vt arbiter. & num. ſeq. vſque in finem.*

35 *Poteſtatem duplicem habens in dubio cenſetur ea vſus, per quem actus ſuſtinetur.*

36 *Arbitri, & arbitratores habent ſolam notionem, nec pœnam, vel mulctam poſſunt partibus infligere.*

37 *Clauſula,* omni meliori modo, *operatur vt quis cenſeatur vſus ea validiori poteſtate, qua vti poterat.*

38 *Commiſſio facta ab habente duplicem dignitatem cenſetur facta nomine eius dignitatis, quæ facit actum valere; etiamſi illa expreſſa fuerit per dictionem,* &c.

39 *Iudex ordinarius ſi dicat ſe procedere authoritate delegata, quam non habet, an ſententia ſuſtineatur. Et quid in caſu conuerſo.*

40 *Laudum latum ab arbitro, & arbitratore, ſi vtroque modo poſſit valere, valet fortiori modo; Sin minus, vt valere poteſt.*

41 *Iudicis, & arbitri, ſeu arbitratoris poteſtas poſſunt ſimul concurrere.*

42 *Sententia contra Capitulum lata præiudicat etiam Succeſſoribus.*

43 *Compromiſſum cenſetur factũ vt in arbitratorem, ſi data ſit poteſtas procedendi de iure, & de facto, & renunciatum reductioni ad arbitriũ boni viri.*

44 *Compromiſſum ſub nomine dignitatis factum an tranſeat in Succeſſorem.*

45 *Dignitas quæ iure hæreditario defertur, non comprehenditur in c. Quoniam Abbas, de offic. deleg.*

46 *Laudi effectus per arbitrum lati contra compromittentem tranſit ad illius hæredem.*

1 EX PARTE. Morte alterius compromittentium expirat compromiſſum. Hoc dicit ſecundum Abb. Antiq. Ioan. Andr. Butr. Anchar. & Imol. Vel plenius ſequendo intellectum Innocentij, quod compromiſſum hic factum fuerit per electos, Decretalis ſecundum Card. & Abb. Siculum hoc inten-
2 dit. Si per duos electos ad eandem Prælaturam in diſcordia compromittitur in Ordinarium, morte alterius compromittentium expirat compromiſſum. Ordinarius tamen ex poteſtate ordinaria procedit ſuper iure ſuperſtitis, antequã fiat tranſitus ad aliam electionem. Communis diuiſio. Conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Quapropter.*

Nota primò ex textu iunctâ ſupraſcriptione, Compromiſſum fieri poſſe in Ordinarium tanquam in arbitrum: vt hic probatur efficaciter, & latius dicam in prima quæſtione.

3 Secundò nota ſuper electione, & ſic ſuper matrimonio ſpirituali poſſe compromitti, vt hic patet, & in c. Cum inter Canonicos, ſupra de
4 elect. Et hinc collige vnam differentiam inter coniugium carnale, & ſpirituale: nam de carnali compromitti non poteſt, cap. vlt. ſupra de tranſact. & c. penult. in fin. de in integr. reſtitut. Secus de ſpirituali, vt hic eſt caſus. Et quamuis gloſ. in ver. Allegauit, ſentiat nec de matrimonio ſpirituali poſſe compromiſſum fieri, & Archiepiſcopum Colonienſem hic non proceſſiſſe vt Arbitrum; tamen eam reprobant Ioann. Andr. d. c. penult. nu. 8. & ibi etiam Cardin. in §. Matrimoniali, in 1. oppoſit. Abb. in 1. notab. & omnes Doctores, vt inquit Ioan. de Anan. num. 7. per id quod habetur in c. Cauſam, ſupra de elect. & in c. Si Compromiſſarius, eod. tit. lib. 6. Nec vrget conſideratio gloſſæ, & Hoſtienſis, quod Archiepiſcopus hic proceſſerit non tanquam arbiter, ſed tanquam Ordinarius: nam oppoſitum colligitur ex littera, dum ponderat arbitrium eſſe finitum per mortem alterius compromittentiũ, quaſi ſit ſenſus: Quamuis poſt mortem compromittentis tu Archiepiſcope non potueris cognoſcere tanquam arbiter, quia arbitrium iam erat finitum; debuiſti tamen cognoſcere vt iudex Ordinarius de iure ſuperſtitis, priuſquam fieret
5 tranſitus ad ſecundam electionem. Ratio autem diffe-

differentiæ cur de matrimonio ſpirituali poſſit
compromitti, non autem de carnali, ea eſt,
quia cauſa matrimonialis maiores iudices re-
quirit, d. c. pen. de in integr. reſtit. c. 1. de cõſang.
& affinit. & c. Accedentibus, de exceſſ. Prælat. Et
quoniam Sacramentum coniugij compoſitionẽ
6 non admittit, d. c. fin. de tranſact. Similem diffe-
rentiam ponunt Doctores in c. Cnm tempore,
ſupra eod. dicentes de libertate hominis non
poſſe fieri compromiſſum, cum cauſa ſtatus ma-
iores iudices requirat, vt in d. c. pen. & in l. Non
diſtinguemus, §. Iulianus, & §. De liberali, ff. de
arbitr. & tamen de libertate Eccleſiæ compromit-
ti poſſe quoad præiudicium compromittentium.
Ita Petr. de Sampſone: & Abb. Antiq. in d. c. Cum
tempore in fin. Hoſt. num. 6. in ver. Libertatis,
Bellam. nu. 10. in 3. oppoſit. Henr. Boich. col. 2.
verſ. Super gloſſa finali, qui latius proſequitur ra-
tionem diuerſitatis. Card. in 6. oppoſit. & Abb.
num. 3. verſ. Quarta ratio. Alias differentias inter
carnale, & ſpirituale coniugium indicaui in
c. Quanto, n. 3. & 4. ſupra de tranſlat. Epiſc.
7 Tertiò nota ibi, *ad proferendam diffinitiuam
ſententiam terminum præfixiſti*. Laudum arbitri
poſſe appellari ſententiam diffinitiuam: concor-
dat cap. 1. ſupra eod. Quod tamen eſt verum in
lata ſignificatione, & largo modo ſecundum
Ant. de Butr. n. 4. & Abb. in 4. notab. nam pro-
priè, & ſtrictè intelligendo non dicitur ſenten-
tia, ſed arbitrium, ſeu laudum, vt in c. Per tuas,
8 & in c. Cum tempore, ſupra eod. Item nota ex
prædictis verbis arbitrum inſtar iudicis debere
partes citare, eiſque terminum præfigere ad au-
diendam ſententiam, vt per Butr. d. n. 4. & po-
terit citare per nuncium, vel per Epiſtolam, vt
in l. Sed & interpellatur, §. Arbiter, ff. eod.
9 Quarto nota ibi, *priùs tamen de primæ electio-
nis meritis debuiſti cognoſcere*: defuncto altero ex
duobus in diſcordia electis, ad nouam electio-
nem deueniendum non eſſe, niſi prius cognitum,
& diſcuſſum fuerit de iure ſuperſtitis; & iudicem
poſſe inhibere electoribus, ne ad nouam electio-
nem procedant, vt hic eſt caſus, & notant Butr.
num. 5. Abb. in 6. notab. & Io. de Anan. nu. 6.
Hodie tamen ſecundum Ioan. Andr. num. 13 in
ver. Inhibere, & Cardin. in 7. notab. non eſt ne-
ceſſaria inhibitio; ſed ſi lite pendente inter duos
electos alter moriatur, ſecunda electio eſt atten-
tata, & ipſo iure nulla, vt deciditur in c. 1. Vt
10 litè penden. lib. 6. Quod procedit etiamſi ſuper-
ſtes nullum ius habeat: nam etſi Innocen. n. 6.
in ver. Ius habet, oppoſitum ſenſerit; tamen ho-
die expeditum eſt abſolutè ſecundam electionem
non valere, vt in d. c. 1. ſecundũ Io. Andr. hic n. 16.
11 Quinto nota ex fine Capituli, de iure impoſ-
ſibile eſſe vt duo eodem tempore ius habeant in
eodem beneficio ſecundum Ioan. Andr. num. 17.
in ver. Non valere. Petr. de Anchar. nu. 4. in
8. notab. & Io. de Anan. n. 4. Nec mirum, quia
12 etiam impoſſibile eſt vt valeant duæ electiones
de eodem ad eamdem, c. Vt quis duas, de elect.
13 libr. 6. Vnde ſtatim atque pronunciatur ius
vni competere; ſimul etiam tacitè pronuncia-
tur ius alteri non competere, vt hic in littera,
14 & eſt ſimile in dominio, vt in leg. Pomponius,
§. Sed & his qui, in fine, ibi, *nam cum iudicatur
rem meam eſſe, ſimul iudicatur illius non eſſe*, ff. de
Procurat. non enim poteſt eſſe in ſolidum apud
plures, vt l. Si vt certo, §. Si duobus, ff. commod.
Et idem in poſſeſſione, vt ibi eſt textus, & in
l. Duo, ff. de precar. Itaque ſicut in matrimonio
carnali non eſt poſſibile vt vnus ſimul habeat
plures coniuges, cap. 2. infra de eo qui dux. in
matrim. ita nec in matrimonio ſpirituali eſt poſ-
ſibile vt vna Eccleſia, vel beneficium ſimul ha-
beat plures Spõſos, ſeu Rectores, c. Sicut alterius,
& c. Sicut vir, 7. q. 1. c. Cum non ignores, infra,
de præb. Ioan. Andr. in cap. Super inordinata,
n. 2. in ver. Eccleſijs, eod. tit.
15 Vltimò nota textum ad hoc ſingularem, quod
per mortem alterius compromittentium ſoluitur
compromiſſum, etiamſi ante mortem fuerit con-
cluſum in cauſa, & præfixus terminus ad audien-
dam ſententiam. Et ad hoc multum extollit
hunc textum Abbas n. 2. nam alibi non ita clarè
hoc probatur. Alia enim iura ſimpliciter dicunt
compromiſſum extingui morte alterius ex com-
promittentibus, vt in l. Diem proferre, §. 1. &
l. Sed & interpellatur, ff. eod. & in c. fin. infra
eod. Sed non exprimunt an hoc vendicet ſibi lo-
cum in caſu, in quo omnia erant expedita, ita
vt non ſupereſſet niſi ſententiam proferre. Quod
notabiliter probatur hic; Et ita per hanc litte-
ram firmat Bald. in d. l. Diem proferre, vbi alle-
gat Innocentium hic. Sed vt Abb. inquit, non
oportuit allegare Innocentium, cum habeamus
textum hoc decidentem. Et hinc collige vnam
differentiam inter arbitrium, & iudicium: nam
etſi etiam in iudicio terminus præfixus ad ſen-
tentiam audiendam extinguatur per mortem ci-
tati; adeò vt ſententia poſtea lata vigore illius
citationis non valeat, vt l. In ſumma, §. fin. ff. de
re iudic. & notat hic Innocen. in ver. Sublato,
16 Atque ita in hoc pari paſſu ambulent iudicium,
& arbitrium, vt hic patet: tamen in hoc diffe-
runt, quod in iudicio inſtantia cauſæ non peri-
mitur per mortem alterius collitigantium, ſed
in hæredem continuatur, vt l. Tam ex contracti-
bus, ff. de iudic. Auth. Principales, C. de iuram.
calumn. & notat gloſ. vn. in c. fin. infra eod. Et
ſic quamuis citatio expiret mortuo citato, & ſit
opus noua citatione; tamen in iudicio extat per-
17 ſona hæredis, quæ citari poteſt, meritò iudicium
non extinguitur. At verò compromiſſum ſolui-
18 tur omnino per obitum citati, quia cum ſit opus
noua citatione, non ſupereſt perſona, quæ poſſit
citari, cum compromiſſum non extendatur ad
hæredes, niſi de illis cautum fuerit, vt eſt caſus
in d. c. fin. inf. eod. & in l. Sed & interpellatur,
§. Si ab altera, ff. eodem, notat Bald. conſ. 102.
Omnes poteſtas, & conſ. 103. Lex compromiſſi,
in fine lib. 3. arbitria enim ſtricti iuris ſunt, nec
compromiſſum extenditur niſi ad ea tantùm, de
quibus in ipſo expreſsè cauetur, c. Cum dilectus,
ſupra eod. d. l. Non diſtinguemus, §. De officio,
ff. de arbitr. & notant glo. & DD. in d. cap. fin.
Dyn. conſ. 45. Quæſtio quæ vertitur. Bald. conſ.
101. Nobiles viri, n. 8. verſ. Videtur concluden-
19 dum, lib. 3. Socin conſ. 20. Viſis actis, in princ.
lib. 1. Alias differentias inter iudicium, & arbi-
trium congerit Socin. in reg. 27. Arbitria vt iu-
dicia tractantur: vbi ad dictam regulam ponit
31. limitationes.
20 QVÆRO, An Ordinarius poſſit eſſe arbiter.
Doctores non conueniunt. Prima opinio eſt
Innocentij hic num. 6. in ver. Vt Ordinarius vellet
qui

qui dicit Ordinarium poſſe eſſe arbitrum ſecundum Canones, vt in c. Cum tempore, ſupra eod. ſecundum leges autem ſecus, per textum in l. Sed etſi in ſeruum, §. Si quis iudex, ff. de arbit. Eodem modo diſtinguit Bart. in d. §. Si quis iudex: vbi per illum textum tenet compromiſſum, vt in arbitrum fieri non poſſe, vt in iudicem ordinarium de iure ciuili. Et eſt cõmunis opinio Legiſtarum, vt in d. c. Cum tempore, teſtatur Io. de Imola n. 5 in gl. 1. & Io. de Anan. n. 3. Secus de iure canonico, vt hic, & in c. Innotuit, inf. eod. (qui tamen vltimus textus per Bartolum allegatus ad rem non pertinet) Et ita tenent communiter Canoniſtæ, vt inquit idem Imola in præallegato c. Cum tempore, n. 5. verſ. Canoniſtæ autem, & n. 6. verſ. Sed de iure Canonico.

21 Secunda opinio eſt, gloſ. 1. in d. l. Sed etſi in ſeruum, §. Si quis iudex, ff. eod. & Hoſt. hic n. 2. & in d. cap. Cum tempore, n. 1. Item Hugon. & Lauren. in cap. Infames, §. Si quis verò, 3. q. 7. exiſtimantium nec de iure ciuili, nec de iure canonico compromitti poſse in iudicem ordinarium tanquam in arbitrum, ſed tantummodo tanquam in arbitratorem, & amicabilem compoſitorem. Secunda pars, ideſt compromitti poſſe in Ordinarium vt in arbitratorem vtroque iure eſt clara: nam de iure ciuili hoc eſt expreſſum in Auth. Si verò contigerit: & in corpore vnde ſumitur, C. de iudic. vbi gl. in ver. Compoſitionem, tenet illam Authenticam non loqui de arbitro ex compromiſſo, ſed de arbitratore: & in hoc gl. in d. §. Si quis iudex communiter approbatur, vt ibi teſtatur Bartol. ſub n. 1. verſ. Sed hęc gloſſa. Idque veriſſimum eſſe, & communiter teneri affirmat etiam Abbas in d. c. Cum tempore, n. 5. verſ. Hæc opinio. De communi etiam teſtatur Imola n. 5. in gloſ. 1. & non reperi contradi-

22 ctorē. De iure canonico ſimiliter dubiũ non eſt, quin iudex poſſit eſſe abitrator ſiue ſit ordinarius vt in cap. Cauſam de elect. ſiue delegatus, vt in cap. Niſi eſſent, de præb. Prima autem pars, ideſt compromitti poſſe vt in arbitrum, ſecundum eos probatur de iure ciuili in d. §. Si quis iudex, intelligentes illum textum prohibere duos caſus, iuxta ſecundum intellectum, quem ponit ibi gl. 1. Et in hoc conueniunt cum prima opinione Innocentij, & Bartoli. De iure autem canonico dicunt hoc probari in c. Infames, §. Si quis verò, 3. q. 7. qui Canon deſumptus eſt ex d. §. Si quis iudex. Atque ita lex ciuilis, & canonica in hoc pari paſſu ambulant.

Nec obſtat c. Cum tempore, ſup. eod. c. Litteras, de præſumpt. & alia iura, quæ in contrariũ allegantur: quia ſecundum eos loquuntur in arbitratore, non autem in arbitro. Et ad hanc Decretalem reſpondent Archiepiſcopum hic non proceſſiſſe tanquam arbitrum, ſed iure ſuo ordinario, iuxta intellectum gloſſæ in ver. Allegauit, verſ. Sed licèt ſit finitum. Cur autem iudex non poſſit eſſe arbiter, tres rationes aſſignat gl. in d. §. Si quis verò, in ver. Iudex, 3. q. 7. & tres alias magis tamen plauſibiles quàm concludentes reddit Hoſt. in prædicta Decretali Cum tempore, n. 1. & Ioan. Andr. num. 10.

Tertia, & vltima opinio ex diametro ſecundæ oppoſita eſt gl. 1. in eod. c. Cum tempore, ſupra eod. quæ tenet in hoc non eſſe differentiam inter ius canonicum, & ciuile. Sed vtroque iure compromitti poſſe in iudicem ordinarium non ſolùm vt in arbitratorem, in quo omnes conueniunt, ſed etiam vt in arbitrum. Idem firmat gl. in d. c. Infames, §. Si quis verò, in ver. Iudex, 3. q. 7. Item Io. Tancred. Vincen. Philipp. & Goffr. in c. fin. de rer. permut. quos hic refert, & ſequitur Io. Andr. in gl. 1. n. 9. & 10. & eſt quaſi communis opinio Canoniſtarum, vt teſtatur Abb. in d. c. Cum tempore, n 5. ver. Et concludendo.

23 Hæc tertia opinio complectitur duo membra. Alterum eſt Ordinarium poſſe eſſe arbitrum de iure canonico. Alterum poſſe itidem eſſe arbitrũ de iure ciuili. Primum membrum, in quo concordant prima, & tertia opinio, probatur primò irrefragabiliter in hac Decretali iuncta ſupraſcriptione: nam Archiepiſcopus Colonien. erat hic Ordinarius partium; & tamen in eum fuit initum compromiſſum tanquam in arbitrum. Quod conuincitur ex eo quod tanquam arbiter

24 præfixit terminum ad audiendam ſententiam. Quod non congruit arbitratori, qui non fert ſententiam, nec coram ipſo iudicium vertitur, vel quaſi, vt notat Innoc. in c. Quintauallis, n. 5. verſ. Item non facio de iureinr. Sed arbiter ſententiã profert, quia arbitria ad inſtar iudiciorum redacta ſunt, vt l. 1. ff. de arbit. & l. Rem non nouam, §. 1. C. de iudic. confert textus in c. Cum dilectus, ſup. eod. vbi arbiter dicitur iudicare. Nec refragatur quod Archiepiſcopus reſeruauerit ſibi poteſtatem ordinariam, & ſic proceſſerit vtraque poteſtate, ſcilicet iudicis, & arbitri. Quoniam hoc non colligitur ex hoc Capitulo; quin potius contrarium, cum allegaretur Archiepiſcopum non debere vlterius procedere eo quod cõpromiſſum eſſet finitum. Quæ allegatio inepta fuiſset, ſi non vt verus arbiter, ſed vt Ordinarius proceſſiſſet. Itaque vt formaliter hic dicit Abb. Antiq nu. 2. Nota luce clarius ex iſta decretali, quod poteſt in Ordinarium compromitti, & alibi non ita inuenies; licèt ſubdat textum calumniari poſſe ex eo quod vnus non erat immediatè ſubiectus Archiepiſcopo, in quem factum fuerat cõpromiſſum. Similiter Abb. Sicul. n. 1. in 2. notab. dicit hunc textum optimè probare in Ordinariũ compromitti poſse tanquam in arbitrum, & ali-

25 bi non ita benè hoc probari. Deinde hoc ipſum probatur in d. c. Cum tempore, ſup. eod. ſi intelligamus Epiſcopum Merſeburgenſem fuiſse reũ; hoc enim caſu Archiepiſcopus, in quem factum fuerat compromiſſum, fuiſset iudex ordinarius ipſius. Secus ſi fuiſset Actor, vt in c. Si Clericus, 11. q. 1. & ibi aduertunt Ioan. Andr. n. 9. in gl. 1. Bellam. n. 10. in 1. oppoſit. Card n. 2. Imol. n. 3. & Anch. in 3. notab. Nec verum eſt illum textum loqui in arbitratore, Imò enim loquitur in arbitro, vt patet ibi, *arbitrium Magdeburgen. Archiepiſcopi ſeruaturum*: & ibi *Nos arbitrium ab ipſo prolatum.* Et infra ibi, *In arbitrio.* Hoc ipſum de iudice delegato probatur in c. Litteras, de præſu.

26 Secundum verò membrum, in quo hæc tertia opinio diſcrepat à prima, & ſecunda, ideſt Ordinarium poſse arbitrum eſse de iure ciuili, pendet ab intellectu l. Sed etſi in ſeruum, §. Si quis iudex, ff. de arbitr. nam cùm textus dicat prohiberi lege Iulia, ne iudex arbitrium recipiat eius rei, de qua iudex eſt, *inue* ſe compromitti iubeat;

27 difficultas ad hoc reſtringitur, videlicet an illa dictio, *ve*, ſtet ibi copulatiuè, ita vt ſit vnus tantùm

tùm caſus, quando ſcilicet iudex vellet arbitriũ recipere cogendo partes vt in ſe ipſum compromitterent: An verò ſtet disiunctiuè ita vt ſint duo caſus, & lex prohibeat non ſolùm ne iudex vim faciat nolentibus, ſed etiam ne recipiat in ſe compromiſſum à volentibus initum. Et gloſsa noſtra, vt prędixi, approbat primum intellectum, ideſt prohiberi vnum tantùm caſum cum iudex vult partes cogere ad compromittendum in ſe. Et hunc intellectum de iure puto veriorem ex conſiderationibus infraſcriptis.

28 Primò quia in d.cap.Infames, §.Si quis verò, 3.qu.7. refertur ad litteram integer ille §.Si quis Iudex, & loco illius dictionis, *ve*, ponitur copula, *&*; Atque ita vbi lex ciuilis dicit, *inve ſe cõpromitti*, lex canonica quaſi ius ciuile exponendo dicit, *& in ſe compromitti*. Ergo dictio, *ve*, in d. §.Si quis Iudex, eſt accipienda copulatiuè vt ſic prohibeat vnum caſum dumtaxat. Quod etiam aduertit iuris Pontificij illuminator Ioan. Andr. licèt valdè ſuccinctè in d. c.Cum tempore, nu.10. verſ.Facit quia, ſupra eod. Secundò, quia non eſt nouum vt dictio illa, *ve*, ſtet copulatiuè, vt in l.Sæpè, ff.de verbor.ſignif.& notat Io.Andr. loco cit. Tertiò quia lex non fertur niſi in caſu dubio, l.Labeo, ff.de carbon.edicto. At ſi dictus §.Si quis Iudex, duos caſus prohiberet, ſecundus caſus eſſet de indubitabili, & ſuperuacaneus, quia ſi iudex ſimpliciter, & abſolutè prohibetur in ſe arbitrium recipere etiam à volentibus, quod minus eſt, vt in primo caſu; extra dubium eſt eum non poſſe partes compellere vt in ſe compromittant, quod plus eſt, facit cap.Cui licet. & c.Plus ſemper, cum vtrobique notatis per Dyn.& Ioan. Andr. de regul.iur. lib.6. Quartò quia cũ de iure canonico clarè ſit cautum vt Ordinarius poſſit eſſe arbiter, vt oſtenſum eſt ſupra nu.23. lex ciuilis dubia intelligi debet ſecundum determinationem iuris canonici: nam vt in propoſito arguit Abb. in d.c.Cum tempore, num.5. in fine, verſ.De iure ciuili, ſupra eod. ſi in dubio pro interpretatione legis recurrimus ad cõſuetudinem, vt in c.Cum dilectus, de conſuetud. & in l.Si de interpretatione, ff.de legib. longè magis recurrendum eſt ad Ius Pontificium, quod eſt maioris authoritatis, quàm conſuetudo, arg. à ſimili in c.Quis neſciat, 11.diſt.Confert textus in c.Per venerabilē, qui fil.ſint legit. Vltimò alijs omiſſis, non eſt conſtituenda differentia inter ius canonicum, & ius ciuile, niſi vbi clarè id reperitur expreſſum, arg. c.1. cum ibi notatis, infr. de noui oper.nunciat. Ergo cum habeamus legem canonicam hunc articulum expreſsè decidentem; lex ciuilis habens varios intellectus accipienda eſt in eo ſenſu, in quo magis conuenit cum lege canonica, vt ſic iura iuribus concordentur, c.Cum
33 expediat, de elect.lib.6. facit quia vbi ius ciuile eſt dubium, & ius canonicum eſt clarum, ſeu declaratiuum eius quod de iure ciuili non eſt expreſsè deciſum; ſeruari debet vbique locorum & in vtroque foro ius Canonicum, vt notabiliter voluit Angelus conſ.217. In cauſa n.3. verſ.Non obſtat, Abb.in d.c.1.nu.6.de nou. oper. nunciat. & Marant. in Praxi in 3.part. num.73.

34 Secundò QVÆRO, An Iudex, in quem initum eſt compromiſſum, in dubio cenſeatur in cauſa procedere vt Iudex; an verò vt Arbiter.

Pendente lite inter Decanum, & Capitulum Eccleſiæ Audomaren. ex vna, & Abbatem, & Conuentum Monaſterij S. Bertini Ordinis S Benedicti immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecti ex parte altera ſuper præcedentia: Epiſcopus Vercellen. tunc Nuntius Apoſtolicus in Belgio in quem partes hãc differentiam compromiſerunt, diffiniuit vt Decanus,& Capitulum à latere dextro; ipſi verò Religioſi dicti Monaſterij à ſiniſtro ſemper, & vbique incederent. Vt die Sanctiſſimi Sacramenti dicti Religioſi conuenirent ad Cathedralem Eccleſiam, vnde proceſſio initium ſumeret, Canonicis eos, vt moris eſt, excipientibus, proceſſionemque ad eamdem eccleſiam comitarentur, & Epiſcopo Sacramentum geſtante, Abbas ſolus clauderet proceſſionē ante vmbellam. In ijs verò proceſſionibus, quæ iuſſu Summi Pontificis, vel regia Maieſtate inſtante indicerentur; tunc ſeruaretur in omnibus antiqua alternatiua conſuetudo, & viciſſitudo, nõ autem id quod de latere dextro, & ſiniſtro conſtitutum eſt: dictaque conſuetudo, & viciſitudo etiam ſeruaretur quando Corpora Sanctorum Audomari, & Bertini in proceſſionibus ſunt deferenda. Vtque Sanctiſsimum Sacramentum ſemper à digniori, videlicet ab Epiſcopo, ſi præſens eſſet; ſin minus ab Abbate, & eo abſente à Decano, tum à Priore dicti Monaſterij deferretur. Et quando Abbas in Eccleſia ſua Epiſcopo præſente celebraret, tunc antequam benedictionem impertiretur, eidem Epiſcopo cum Mitra reuerentiam facere deberet, & abſente Epiſcopo, in Cathedrali Eccleſia ipſo die Sanctiſsimi Sacramenti celebrare deberet requiſitus. Cum autem habendæ ſunt proceſsiones, quibus certus dies non eſt præſcriptus, tunc ex humanitate Decanus, & Capitulum cum Religioſis ipſis conuenirent ad deliberandũ quo die, & qua ratione haberi deberent. Indictio autem earũ omnino ad Epiſcopum, Decanum, & Capitulum prædictum pertineret, & prædicta obſeruari mandauit ſub pœna 500. ſcutorum, adiecta clauſula, *& omni meliori modo*.

Quæ quidem ſententia cum ab vtraque parte, & Sixto tunc Epiſcopo Audomaren. approbata, & obſeruata fuerit; ſupplicatur pro illius confirmatione.

35 Viſum eſt confirmationem poſſe concedi; quia Nuntius videtur vſus vtraque poteſtate; imò illa, quæ facit actum magis valere, & perpetuam roboris firmitatem habere, text. eſt in l.1. §.1. verſ.Perinde, ff.de Iudic. & ſcripſit Roman. conſ.143. Ex propoſita, n.9.& conſ.446. Primus, num.3. & ſeqq. & ſic iudiciaria, cùm ſub pœna quingentorum ſcutorum præceperit partibus obſeruantiam contentorũ in ſententia prædicta.

36 Quæ omnia clarum eſt aſſumenti tantùm partes iudicis conuenire, & non arbitris, & arbitratoribus, qui iuriſdictionem non habent, vt l. Ait Prætor, cum ibi not. ff. de re iudic. Abb. hic in 4.notab. Sed habent ſolam notionē, nec pœnam, vel mulctam poſſunt partibus infligere, gloſ. vlt. & ibi DD. in c.Cum dilectus, ſupra eod. Et vltimo loco appoſuit etiam clauſulam, *& omni meliori modo*, per quam actus dicitur factus ea validiori poteſtate, qua vti poterat; & ſic iudiciaria, gloſ. in l.1. in ver.Conſentiant, in fin. ff.de Iud. Bald. conſ.478. nu.3. lib.3. Alexand. conſil.112. nu.1. & ſeqq. lib.3. Dec. in c.Super quæſtionum num.59.

num.59. vbi etiam alij de offic. deleg. Achill. de
38 Graſſ. deciſion.1. tit.de clauſulis. Confert quod tradit Roman. conſ.343. Ex propoſito, vbi latè conſuluit valere commiſsionem ab Archiepiſcopo Colonienſi, qui eſt etiam Epiſcopus Badæ, ſeu adminiſtrator factam ſuper adminiſtratione Epiſcopatus Badenſis per hæc verba: *Theodoricus Archiepiſcopus Colonienſis, Beſſaliæ Dux, &c.* Et vigore illius clauſulæ, &c. Cenſeri omnes Dignitates expreſsiſſe, & ſic valere actum tanquam factum à Badæ adminiſtratore, quia expreſsio non eſt reſtricta. Et illa verba, *Archiepiſcopus Colonienſis, Dux Beſſaliæ, &c.* ſtant cauſa demonſtrationis. Et quæ abundant non vitiant actum, vt ibi per eum, qui pluribus hanc partem confirmat, & ab obiectis tuetur. Si ergo duplicem habens poteſtatem cenſetur ea vſus, per quam actus ſuſtinetur, etiamſi illam non expreſſerit, niſi per dictionem cæteratam; quanto magis idem dicendum erit hoc caſu, in quo Nuntius vtramque poteſtatem expreſsit nominatim.

39 Imò ſecundum vnam opinionem, de qua per Innocentium in c. Cum ex officij, de præſcript. quem refert Bald. in l.Falſus, circa finem, C.de furtis, & in l. Non Codicillum, C.de teſtament. & Angel. in l.Si per errorem, ff. de iuriſd. omn. Iudic. valida eſt ſententia iudicis, licèt dicat ſe nolle procedere ex capite iuriſdictionis ordinariæ, ſecundum quam in veritate procedere poteſt, ſed ex capite delegatæ, quam putat ſe habere, licèt verè non habeat: cùm enim adſit poteſtas procedendi, & voluntas, quamuis erret in ſpecie iuriſdictionis; valebit quod agitur, quia principalis voluntas non deficit, nec in genere poteſtas, & ſequitur Roman. conſil. 446. Primus propoſitæ conſultationis, num.3. 4. & 5. de quo tamen articulo dic vt per Sigiſmundum Loffred. conſ.45. Magnificus Federicus, poſt n.5. & eumdem Roman. coſ.343. Ex propoſito, nu.5.

40 Et in terminis ferè noſtris ſi iudex pronunciet vt arbiter, & arbitrator; Si quidem actus vtroque modo poſsit valere, valet fortiori modo, quo poteſt, arg. l.Si Domus, ff.de ſeruitut.vrban. præd. l.Si non lex, ff.de hæred. inſtituen. Sin autem valere non poſſit niſi vno modo; tunc quia actus in dubio debet valere, iudex cenſetur proceſſiſſe eo modo, quo potuit. Hæc eſt theorica Baldi in d. l. Non Codicillum, nu.7. adijcientis hanc opinionem eſſe æquiorem, & ſeruari de conſuetudine. De quo dic plenius vt ſcripſi in cap. Contingit, nu.34. & 35. infra eod. Quippe hoc caſu Nuntius cenſeri non debet elegiſſe viam, per quam eius iudicium poſſit ſubuerti, l.3. de milit.teſtam. Facit Regula Sexti, vtile per inutile: nec non regula ſi non valet quod ago, vt ago, valet vt valere poteſt, l.Si tam anguſti, ff. de ſeruitut. cum notatis per Bart. in l.1. §. Si quis ita, ff.de verbor. obligation.

41 Neque verò in præſentia dubitandum eſt de poteſtate; quia etſi de iure ciuili res habeat aliquam difficultatem an vtraque poteſtas concurrere poſſit, vt dixi latè in præcedenti quæſtione, tamen de iure canonico, quod attendi debet inter perſonas eccleſiaſticas, res eſt expedita, vt eſt textus rotundus hic ponderatus vt ſupra n.23, & ſeq. in cap.Cum tempore, ſupra eod. & c.Literas, de præſumption.

42 Suppoſita igitur poteſtate, & voluntate, ſequitur conſequentia neceſſaria vt ſententia ſit valida, & præiudicet nedum illiſmet Canonicis, qui tunc temporis interuenerunt, ſed etiam Succeſſoribus eorum, l.Ex contractu, ff.de re iudic. Ripa in l.Sæpè, num.69. de re iudic. Rot.deciſ.17. ſub num.1. & 4. eod. tit. in antiq.

43 Quod etiam dicendum eſt quatenus dicta ſententia dici poſſet aliquo modo arbitramentum, propter poteſtatem eidem Nuntio traditam à partibus decidendi cauſam de iure, & de facto cum renunciatione cuicunque appellationi, & reductioni ad arbitrium boni viri, quæ operantur vt in eum cenſeantur compromiſiſſe vt in Arbitratorem, ex tradit. per Bart. in l.Si Societatem, §. Arbitratorem, ff. pro Soc. & per Canoniſtas in cap. Quintauallis, de iureiur. quia etiam
44 dicto caſu cum in compromiſſo, & laudo per arbitratorem lato interuenerit præſentia, & conſenſus Ordinarij præmiſſo tractatu cum his ſolemnitatibus, licitè compromitti potuit, & tranſigi etiam in præiudicium Succeſſorum, c. Præſentata, vbi Abb. & Felin. nu.1. de teſtibus.

Idque eo magis recipiendum videtur ex eo quod compromiſſum nomine dignitatis factum fuit, vt patet ex illis verbis, *Decanum, & Capitulum Eccleſiæ Audomaren. ex vna, & Abbatem & Monachos S.Bertini eiuſdem ciuitatis ex altera.* Compromiſſum autem factum ſub nomine dignitatis quamuis non tranſeat in hæredes, c.fin. infra eod. tamen tranſit in Succeſſorem in eadem dignitate, vt probatur in cap. Quoniam Abbas, ſupr. de off. deleg. vbi Dec. col. penult. verſ. Poſtremo, nu.86. & ſeqq. latè hanc partem tuetur. Idem probatur in l. Quod Principi, ff. de leg.2 Et formant Alex. Aretin. & Raphael Cuman. in l.Qui liberis, §.Hæc verba, ff.de vulg. & pupill. Bald. in l.fin. §. Sed ſi quis, col.fin. C. Communia, de legat. Marſ. in rubr. de fideiuſſor. n.135. & Bertach. de Epiſc. in 4.part. de poteſt. Epiſc. in temporal. quæſt.54. n.290. Et quamuis Bart in d. §.Hæc verba, in verſ. Vltimò hanc legem dixerit compromiſſum ſicut non tranſit in hæredem, vt in l.Diem proferre, §.1. ff.eod. pari ratione non tranſire in Succeſſorem; Et eius opinio communis ſit, vt teſtatur Dec. alios cumulans loco citato, & Iaſ. in d.§.Hæc verba: tamen primam opinionem contra Bartol. dicunt veriorem in puncto iuris Alexand. & Dec. vbi ſupra.

45 Præſertim ſi dignitas ſit talis, vt non deferatur iure hæreditario, vt in caſu noſtro. In his enim dignitatibus, & non in hæreditarijs procedit textus in d.§. Quoniam Abbas, vt ibi per Dec. n.88.

46 Preterea quidquid ſit de veritate harum opinionum, vitari poteſt hoc caſu huiuſmodi controuerſia, quia eſto compromiſſum expirauerit per mortem compromittentium, nec tranſiuerit in Succeſſores; tamen effectus laudi per arbitrum lati contra compromittentem durat, & tranſit non tantùm in Succeſſores, ſed etiam in hæredem, textus eſt in d.l.Diem proferre, §.1. ff.eod. & hic notat Abb. num.2. verſ. Effectus tamen ſententiæ.

Explicit Pars ſecunda Libri primi Decretalium.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

602

Digitized by Google

Digitized by Google